ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

3189

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΑ ΤΕΣΣΑΡΑ

ΙΕΡΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΘΕΙΣΑ

ΕΙΣ ΑΠΛΗΝ ΦΡΑΣΙΝ ΠΑΡΑ ΤΙΝΟΣ ΣΟΦΟΥ

ΚΑΙ ΠΕΠΑΙΔΕΥΜΕΝΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

ΤΑ ΝΥΝ

ΠΡΩΤΟΝ ΤΥΠΟΙΣ ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ ΔΙΑ ΔΑΠΑΝΗΣ ΤΟΥ

ΤΙΜΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΧΡΗΣΙΜΩΤΑΤΟΥ

ΚΥΡΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.

ΤΖΕΛΕΧΟΥΡΙ

ΕΚ ΠΟΛΕΩΣ ΠΡΕΜΕΤΗΣ, ΕΚ ΤΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΧΡΙΔΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ
10060

ΚΑΙ

ΑΦΙΕΡΩΘΕΙΣΑ ΠΑΡ' ΑΥΤΟΥ, ΤΗ ΑΓΙΩΤΑΤΗ,

ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΓΑΛΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

13 ΑΠΡ. 1938

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙ ΤΟΥ ΕΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΙΣ,

ΚΥΡΙΟΥ

ΓΕΔΕΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ.

ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΟΥ

ΕΙΣ ΚΟΙΝΗΝ ΩΦΕΛΕΙΑΝ ΤΩΝ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΩΝ.

Ἐν Λιψίᾳ τῆς Σαξωνίας,

παρὰ Ἰωάννῃ Γοτλὸπ Ἐμμανουὴλ Πρειτκόφ.

αψξα.

ΤΗ͂Σ

ΑΓΙΩΤΑΤΗ͂Σ ΤΟΥ͂ ΧΡΙΣΤΟΥ͂

ΜΗΤΡΙ͂ ΗΜΩ͂Ν

ΜΕΓΑΛΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Ὅσον ὑψηλὸν καὶ θεῖον εἶναι ἡ ὀρθοδοξία, καὶ λάμπει μεταξὺ εἰς τὰς ἀρέσεις, τὴν ὁποίαν ἐφύλαξεν ἀπαρασάλευτον εἰς τὴν ἐξήγησιν τῦ Ἱερῦ Εὐαγγελίυ ὁ Μακάριος Θεοφύλακτος ὁ Βυλγαρίας, ὁπῦ νὰ εἶναι ὠφέλιμος κατὰ πολλὰ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν εὐσεβῶν χρισιανῶν, καὶ νὰ μὴ λυμαίνωνται ἀπὸ τὰς σαθρὰς παρεξηγήσεις καὶ λυμαντικὰς τῶν Αἱρετικῶν, οἱ ὁποῖοι παρανοθεύσι πολλὰ μέρη τῦ Εὐαγγελίυ, καὶ βλάπτυσι πολλὺς κόσμυς, καὶ ἀμαθεῖς. κατὰ ταῦτα λοιπὸν παρακληθήσας, κατ' ἔχνος καὶ κατ' ἔννοιαν τὴν αὐτὴν τῦ Βυλγαρίας, καὶ ὁ παρὼν μετα-

φράσας εἰς τὴν ἁπλῆν, καὶ ῥωμαϊκὴν γλῶσσαν ἀπρασάλευτα. ὅθεν καὶ δίκαιον ἔκρινα νὰ ἀφιερωθῇ τὸ παρὸν ὀρθόδοξον βιβλίον, εἰς τὴν Καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν καθόλου Ἐκκλησίαν τὴν Ἀνατολικὴν, ἡ ὁποία προστατεύεται, καὶ διευθεντεύεται μὲ Πατριάρχην ἁγιώτατόν τε καὶ ὀρθοδοξώτατον, μὲ Ἱερὰν, ἁγίαν, καὶ ὀρθόδοξον Σύνοδον Πανιερωτάτων Ἀρχιερέων, καὶ λογιωτάτων Κληρικῶν· ὁποῦ νὰ εὑρίσκεται τὸ βιβλίον εἰς μεταχείρησιν πολλῶν, ὁποῦ δὲν ἐδιδάχθησαν τὴν κυριωτέραν γλῶσσαν τὴν ἑλληνικὴν, διὰ νὰ καταλαμβάνωσιν ὅλην τὴν ἔννοιαν τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, καὶ τὴν ἐξήγησιν αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ὁ μακάριος Θεοφύλακτος ἑρμήνευσεν ἀπαρασάλευτα, καὶ κατ' ἴχνος ὀρθοδοξώτατα, διὰ νὰ ὠφελοῦνται καὶ οἱ ἁπλοῖ ἄνθρωποι εἰς τὴν εὐσέβειαν, καὶ ὀρθοδοξίαν, ἀναγινώσκοντες τὸ βιβλίον, καθὼς καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ δύνανται νὰ κατανοήσωσι τὸ ἴδιον κείμενον τοῦ Βουλγαρίας.

Εἰς ἀκραιφνὲς σημεῖον τῆς τε πρὸς τὴν ἁγιωτάτην μητέραμου μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἄκρασμου εὐλαβείας, καὶ τοῦ ἐπὶ κοινῇ ὠφελείᾳ διαπύρουμου ζήλου.

Ο' ΤΑΠΕΙΝΟ'Σ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙ'ΝΟΣ.

ΠΑ'ΣΙ

ΠΑ͂ΣΙ

ΤΟΙ͂Σ ΕΝΤΕΥΞΟΜΈΝΟΙΣ.

Τὶ ὄφελος ἀπὸ ἕνα κῆπον κλεισμένον, καὶ ἀπὸ μίαν βρύσιν βουλλωμένην; Δὲν ἠμπορεῖ κἀνεὶς οὔτε ἐκείνου ἀπὸ τὰ εὐωδέστατα, καὶ μυρίπνοα ἄνθη νὰ ἀπολαύσῃ, οὔτε ἀπὸ ἐκείνης τὸ γλυκύτατον νᾶμα νὰ ῥοφήσῃ. Οὔτε μὲ ἐκεῖνα νὰ τέρψῃ τὰς αἰσθήσεις του, οὔτε μὲ ἐτοῦτα νὰ παρηγορήσῃ τὴν δίψαντου. Κῆπος πολυανθὴς εἶναι μὲν καὶ λέγεται καὶ κάθε Ἠθικὸν, καὶ ψυχωφελὲς Βιβλίον, ὡσὰν ὁποῦ περιέχει ἄνθη ἄφθαρτα, καὶ βότανα διάφορα, ψυχῶν θυμηδίαν, καὶ θεραπείαν· πλέον δὲ τῶν ἄλλων τὰ τῆς Θείας Γραφῆς ἁγιόγραφα ὡς θεοφυτεύτων δένδρων γέμοντα. καρποφορούντων πνευματικὸν καρπὸν ζωῆς πρόξενον, καὶ κατ' ἐξοχὴν ὁ μυστικὸς κῆπος τῶν ἡδυπνόων ἀνθέων τῆς ὄντως Ἐδὲμ, τῆς ἀληθινῆς τρυφῆς τοῦ ἀφθάρτου τῶν ψυχῶν παραδείσου. ὁ ἀκήρατος λειμὼν τῶν θείων δωρεῶν, καὶ χαρίτων, τὸ θεόφυτον περιβόλι τοῦ ἀθανάτου γεωργοῦ. τὸ Θεῖον, λέγω, καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον μὲ τέσσαρας πηγὰς ὑδάτων ἁλλομένων εἰς ζωὴν αἰώνιον, τὰ τέσσαρα ποτιμώτατα πηγάδια τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν, ὁποῦ ἀκενωτως ἀναβλύζουσι τὸ ἀθάνατον ῥεῖθρον τῆς οὐρανίου διδασκαλίας τῶν ἀποῤῥήτων γνώσεων εἰς τοὺς αἱρουμένους ἀντλεῖν μετὰ πόθου, καὶ πίστεως. εἰς τὰ ὁποῖα βυθίζεται κάθε νοῦς διὰ τὸ βάθος τῶν νοημάτων τῶν ἀκαταλήπτων δογμάτων. σκοτίζεται, καὶ ἰλιγγιᾷ μὴ φθάνωντας τὸ ὕψος τῶν ἀνεφίκτων θεωριῶν τῆς ὑψηλῆς, καὶ ὑπερφυοῦς Θεολογίας. καὶ χάνεται εἰς τὸ ἀπεριόριστον πλάτος τῆς ἀπείρου ἀγαθότητος, καὶ ἀχανὲς πέλαγος τῆς ἄκρας φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ οὕτω κατεσφραγισμένος μυστικὸς κῆπος, αὐτὴ ἡ ζωήῤῥυτος βρύσις ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἠνοίχθη καὶ τρόπον, τινὰ ἀπεσφραγίσθη μὲ τὰς ἀναπτύξεις, καὶ ἐξηγήσεις τῶν κατὰ καιροὺς ἀναλαμψάντων Θεοσόφων Διδασκάλων, καὶ μετὰ ταῦτα μὲ τὴν συνοπτικὴν Ἑρμηνείαν τοῦ ἁγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας Θεοφυλάκτου; ὅμως μὲ τὸ νὰ ἐπεριετειχίσθη μὲ τὴν Ἑλληνικὴν φράσιν, μόνοι οἱ ἔχοντες τὸ μέσον, τὴν εἴδησιν δηλονότι, καὶ ἐμπειρίαν τῆς γλώσσης, ἢ τὸ πνεῦμα μιᾶς ἱκανῆς ἀγχινοίας μὲ μίαν πολυχρόνιον εἰς τὰ τοιαῦτα τριβὴν, ἔχουσιν ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον καὶ μόνοι δοκιμάζουσι τὴν τῶν ἐν αὐτῷ ἀπόλαυσιν. Εἰς δὲ τοὺς ἄλλους, ὁποῦ δὲν εὐτύχησαν κατ' ἐκείνους εἶναι πάλιν κλεισμένα, καὶ ἐσφραγισμένα. τοὺς ὁποίους συμπονῶντας διὰ τὴν στέρησιν ἑνὸς τόσον ψυχωφελεστάτου καλοῦ (ὅσον ἠμπορεῖ νὰ προξενήσῃ ἡ τῶν τοιούτων Θείων ἑρμηνειῶν ἀνάγνωσις) ἕνας σοφὸς ἀνὴρ, καὶ ὀρθόδοξος συναδελφός μας, ἐκοπίασε πρό πολλοῦ, καὶ ἐμεταγλώττισεν αὐτὰς τὰς ἑρμηνείας εἰς τὴν κοινὴν ἁπλῆν γλῶσσάν μας. Τοῦτο τὸ βιβλίον μαθὼν ἐγὼ κεκλεισμένον καὶ ποθῶντας νὰ τὸ ἀποκτήσω, ἐμεταχειρίσθηκα μέσα ἁρμόδια, καὶ τὸ εὔγαλα εἰς τὸ φῶς διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν ἁπλουστέρων. Ἀλλ' ἓν ὂν δὲν ἠμπόρει νὰ εἶναι εἰς ὅλους μεθεκτὸν. ὅθεν ἐπροθυμήθην νὰ τὸ κάμω εἰς ὅλους κοινὸν διὰ μέσου τοῦ τύπου. ἀλλ' ὡς τοιοῦτον ἔμπης βιβλίον, ὁποῦ περιέχει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τά κυριώτερα δόγματα τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν πίστεως, ἔκρινα ἀναγκαῖον νὰ τὸ θεωρήσῃ πρότερον κἀνένας πεπαιδευμένος καλῶς καὶ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ, καὶ εἰς τὰ Θεολογικὰ, διὰ νὰ μὴν ἔχῃ κἀνένα σφάλμα, καὶ ἀντί ὠφελείας γένῃ πρόξενον ζημίας. Καὶ λοιπὸν τὸ ἔδωκα εἰς τοιοῦτον ἄνδρα ὁμόπιστον, καὶ ὀρθόδοξον ὁ ὁποῖος τὸ ἐθεώρησε, καὶ τὸ ἐπαράβαλε μὲ τὸ καθολικὸν ἑλληνικὸν πρωτότυπον τοῦ Βουλγαρίας, καὶ τὸ ηὗρε σύμφωνον, καὶ ἀνόθευτον, ὅλον καθαρὸν σίτον. Εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἐξέτασιν, καὶ κρίσιν θαῤῥήσας, τὸ ἔδωκα εἰς τύπον, διὰ νὰ πολλαπλασιασθῇ,

θῆ, μὴ ἀψυχήσας τὰ ἔξοδα, διὰ τὴν κοινὴν τῶν ἁπλουστέρων, ὠφέλειαν. Καὶ διὰ νὰ μεταδοθῆ ὡς ἀπὸ κοινὸ κέντρο ἐπὶ τὰ πέριξ, τὸ ἀφιερώνω, καὶ προσφωνῶ εἰς τὴν ἁγίαν τῆ Χριστῆ μεγάλην Ἐκκλησίαν τὴν κοινὴν μητέρα, καὶ προστάτιν πάντων τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, διὰ νὰ γένη δεκτὸν εἰς ὅλα τὰ κύκλω πνευματικὰ αὐτῆς τέκνα, ἔχον ταύτης τὴν σύστασιν. Παρακαλῶ δὲ ἡμᾶς ὅλους τοὺς ἀντιδίκους νὰ μὴ παραβλέψητε τὸν θερμὸν ζῆλόν μου, ἀλλὰ νὰ ἀποδεχθῆτε μὲ εὐμένειαν, καὶ προθυμίαν τὴν ἱερὰν αὐτὴν καὶ ψυχωφελῆ βίβλον. καὶ ἐμβαίνοντες μέσα ἐλεύθερα, καὶ χωρὶς κόπον, νὰ τρυφήσητε μὲ τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ συνάθροισιν τῶν ἀμαράντων ἀνθέων τῆ πνεύματος, ὡς φιλόπονοι μέλισσαι, διὰ νὰ θησαυρίσητε εἰς τὰ νοητὰ σίμβλα τῶν ψυχῶν σας τὸ ὑπὲρ μέλι ἀληθῶς, καὶ κηρίον γλυκύτερον ἐρανόδροσον μάννα τῆς ἀθανάτε ἀμβροσίας, καὶ πάσης τροφῆς θρεπτικώτερον. καὶ πίνοντες ἀχόρταση ἀπὸ τὰ ζωηφόρα νάματα τῶν πηγῶν τῆ σωτηρίε (ὁπῆ ἐξ αὐτῆ τῆ ἱερῆ κήπε ἀναβαίνεσι, καὶ ποτίζεσι τὸ πρόσωπον πάσης γῆς, τὸν νῆν τετέσι κάδε χοϊκῆ, ὁπῆ ἀτενίζει εἰς αὐτὰς) εὐφραίνηδε, καὶ ἀγαλλιᾶδε τῷ πνεύματι, χαίροντες χαρὰν, ἣν ἐδεὶς δυνάται αἶραι ἀφ' ὑμῶν, καθὼς λέγει ὁ Κύριος. πρὸς ὃν (δέομαι θερμῶς ἁπάντων ὑμῶν) μέμνηδε καμὲ τῆ ταπεινῆ ἐν ταῖς πρὸς αὐτὸν ἀντιδίξεσι, καὶ προσευχαῖς διὰ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν με.

Ἔρρωδε.

Εἰς ἀναφορὰν σημεῖον τῆστε πρὸς τὴν ἁγιωτάτην μητέραμε μεγάλην τῆ Χριστῆ Ἐκκλησίαν ἄναρσμε ὅλα βεία, καὶ τῆ ἐπὶ κοινῇ ὠφελείᾳ διαπύρεμε ζῆλε.

Ὁ ΤΑΠΕΙΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.

Οἰκονόμε τζελεχάρη ἐκ πόλεως Πρεμετῆς, διατελάσης τῷ κλίματι τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς ἀρχιδένος.

ΗΓΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ
ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.

Φύλλα.

Κεφ. Πρῶτον.

Περὶ γενεαλογίας τῦ Χριςῦ. 3

Κεφ. Δεύτερον.

Περὶ τῶν μάγων, καὶ τῶν ἀναιρεθέντων Παιδίων 8

Κεφ. Τρίτον.

Περὶ ὅτι πρῶτος Ἰωάννης ἐκήρυξε Βασιλείαν Οὐρανῶν 13

Κεφ. Τέταρτον.

Περὶ πειρασμῦ τῦ Χριςῦ 16

Περὶ Πέτρυ, καὶ Ἀνδρέυ, ϗ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίυ κλήσεως 18

Κεφ. Πέμπτον.

Περὶ τῶν μακαρισμῶν 19

Περὶ τῦ μὴ φιλονικεῖν πρὸς τὸν πλησίον 22

Περὶ τῦ μὴ μοιχᾶσθαι 23

Περὶ τῦ μὴ ἀπολύειν τὴν γυναῖκα 23

Περὶ τῦ μὴ ὀμῶσαι ὅλως. 24

Περὶ τῦ τὰς ὕβρεις ἀνέχεσθαι, καὶ ἀντιςῆναι τῶ πονηρῶ 24

Περὶ τῦ ἀγαπᾶν τὲς ἐχθρὲς 25

Κεφ. Ἕκτον.

Περὶ ἐλεημοσύνης, προσδυχῆς, καὶ νηςείας 25

Περὶ τῦ καταφρονεῖν τῶν τῦ κόσμυ 28

Κεφ. Ἕβδομον.

Περὶ τῦ μὴ κρίνειν μηδα 29

Περὶ τῦ αἰτεῖν, καὶ ζητεῖν 30

Περὶ τῦ προσέχειν ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν 31

Κεφ. Ὄγδοον.

Περὶ τῦ λεπρῦ 32

Περὶ τῦ ἑκατοντάρχυ 32

Περὶ τῆς πενθερᾶς Πέτρυ 33

Περὶ τῶν Ἰαθέντων ἀπὸ ποικίλων νόσων 33

Περὶ τῦ μὴ ἐπιτρεπομένυ ἀκολυθεῖν 33

Περὶ τῆς ἐπιτιμήσεως τῶν ἀνέμων 34

Περὶ τῶν δαιμονιζομένων, ἐν τὰ δαιμόνια εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων ἐξεβλήθη 35

Κεφ. Ἔνατον.

Περὶ τῦ παραλυτικῦ 35

Περὶ τῦ Ματθαίυ 36

Περὶ τῦ σωτῆρος μετὰ τῶν τελωνῶν ἐσθίοντος 36

Περὶ τῆς θυγατρὸς τῦ ἀρχισυναγώγυ 37

Περὶ τῆς αἱμορῤῥοούσης 37

Περὶ τῶν δύο τυφλῶν 38

Περὶ τῦ δαιμονιζομένυ κωφῦ 38

Κεφ. Δέκατον.

Περὶ τῆς τῶν Ἀποςόλων διαταγῆς 39

Κεφ. Ἰά.

Περὶ τῶν ἀποσαλέντων παρὰ Ἰωάννυ 44

Κεφ. Ἰβ΄.

Περὶ τῶν μαθητῶν τοῖς Σαββασι τιλλόντων σάχυας 48

Περὶ τῦ ξηρὰν ἔχοντος τὴν χεῖρα 48

Περὶ τῦ δαιμονιζομένυ κωφῦ, ϗ τυφλῦ 50

Περὶ τῶν αἰτέντων σημεῖον 52

Περὶ μητρὸς, καὶ ἀδελφῶν 53

Κεφ. Ἰγ΄.

Περὶ τῶν παραβολῶν τῦ σπείραντος, ϗ τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν 53

Κεφ. Ἰδ΄.

Περὶ Ἰωάννυ, καὶ Ἡρώδυ. 60

Περὶ τῶν πέντε ἄρτων, ϗ τῶν δύο ἰχθύων 61

Περὶ τῦ ἐνθαλάσσυ περιπάτυ τῦ Ἰησῦ 63

Κεφ. Ἰέ.

Περὶ τῆς παραβάσεως τῆς ἐντολῆς τῦ Θεῦ διὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων 64

Περὶ τῆς χαναναίας 66

Περὶ τῶν θεραπευθέντων ὄχλων 67

Περὶ τῶν ἑπτὰ ἄρτων 67

Κεφ. Ἰς΄.

Περὶ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων 68

Περὶ τῆς ἐν καισαρείᾳ, ἐπερωτήσεως 69

Περὶ τῆς ἐπιτιμήσεως Πέτρυ ὅπως μὴ Χριςὸς πάθῃ 71

Κεφ. Ἰζ΄.

Περὶ τῆς μεταμορφώσεως τῦ Χριςῦ 72

Περὶ τῦ σεληνιαζομένυ 74

Περὶ τῶν αἰτέντων τὰ δίδραχμα 75

Κεφ. Ἰη.

Περὶ τῶν λεγόντων τὶς μείζων 76

Περὶ τῦ μὴ σκανδαλίζειν 77

Περὶ τῶν ἑκατὸν προβάτων παραβολὴ 78

Περὶ τῆς ἐλέγξεως τῦ πλησίον 78

Περὶ τῆς διωάμεως τῦ δεσμεῖν, καὶ λύειν 78

Περὶ τῦ ὀφείλοντος μύρια τάλαντα 79

Κεφ. ΙΘ'.

Περὶ τῶν ἐπερωτώντων εἰ ἔξεστιν ἀπολύσαι τὴν γυναῖκα 81
περὶ τῦ ἐπερωτήσαντος πλησίον τὸν Ἰησῦν 83

Κεφ. Κ'.

Περὶ τῶν μισθωμένων ἐργατῶν 85
περὶ τῶν Υἱῶν τῦ Ζεβεδαίε 86
περὶ τῶν δύο τυφλῶν 87

Κεφ. Κα'.

Περὶ τῆς ὄνε, καὶ τῦ πώλε 88
περὶ τῶν χωλῶν, καὶ τυφλῶν 89
περὶ τῆς ξηρανθείσης συκῆς 90
περὶ τῶν ἐπερωτώντων τὸν Κύριον ἀρχιερέων, καὶ πρεσβυτέρων 91
περὶ τῶν υἱῶν παραβολὴ 91
περὶ τῦ ἀμπελῶνος 92

Κεφ. Κβ'.

Περὶ τῶν κεκλημένων εἰς τὸν γάμον 93
περὶ τῶν ἐρωτησάντων διὰ τὸν κῆνσον 96
περὶ τῶν σαδδουκαίων 96
περὶ τῦ ἐπερωτήσαντος νομικῦ 97
περὶ τῆς τῦ Κυρίε ἐπερωτήσεως 98

Κεφ. Κγ.

Περὶ τῦ ταλανισμῦ τῶν Φαρισαίων 98

Κεφ. Κδ'.

Περὶ τῆς συντελείας, ἡμέρας, καὶ ὥρας 103

Κεφ. Κέ.

Περὶ τῶν δέκα παρθένων 108
περὶ τῶν τὰ τάλαντα λαβόντων 109
περὶ τῆς ἐλθούσεως τῦ Χριςῦ 111

Κεφ. Κς'.

Περὶ τῆς ἀλειψάσης τὸν Κύριον μύρῳ 113
περὶ τῦ πάσχα 115
περὶ τῦ μυσικῦ δείπνε 116
περὶ τῆς παραδόσεως τῦ Χριςῦ 119
περὶ τῆς ἀρνήσεως τῦ Πέτρε 121

Κεφ. Κζ'.

Περὶ τῦ ἡγεμόνος Πιλάτε 121
περὶ τῆς Ἰέδα μεταμελείας 121
περὶ τῦ αἰκισμῦ, καὶ τιμωριῶν τῦ Χριςῦ, καὶ σαυρώσεως 124
περὶ τῆς αἰτήσεως τῦ σώματος τῦ Κυρίε, καὶ φυλάκων τῦ τάφε 127

Κεφ. Κη'.

Περὶ τῆς τῦ Κυρίε ἀναςάσεως 128
περὶ τῶν φυλάκων τῦ τάφε, μαρτύρων τῆς ἀναςάσεως 128
περὶ τῆς ἐμφανίσεως τῦ Χριςῦ τοῖς Ἀποςόλοις, καὶ γυναιξὶν ἐν Γαλιλαίᾳ 129

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ,
ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.

Κεφ. Πρῶτον.

Περὶ Ἰωάννε τῦ βαπτίσαντος τὸν Κύριον ἐν τῷ Ἰορδάνῃ 134
περὶ τῆς τῦ Πέτρε, καὶ Ἀνδρέε, καὶ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίε κλήσεως 136
περὶ τῦ δαιμονιζομένε 135
περὶ τῆς πενθερᾶς Πέτρε 137
περὶ τῶν Ἰαθέντων ἀπὸ ποικίλων νόσων 137
περὶ τῦ λεπρῦ 138

Κεφ. Δεύτερον.

Περὶ τῦ παραλυτικῦ 138
περὶ τῦ Ἰησῦ σωνεσθίοντος τοῖς τελώναις 140
περὶ τῶν μαθητῶν τιλόντων τὰς ςάχυας ἐν Σαββάτῳ 141

Κεφ. Τρίτον.

Περὶ τῦ ξηρὰν ἔχοντος χεῖρα 142
περὶ τῆς τῶν Ἀποςόλων ἐκλογῆς 143
περὶ μητρὸς, καὶ ἀδελφῶν 144

Κεφ. Τέταρτον.

Περὶ τῦ σπόρε παραβολὴ 145
περὶ τῆς ἐπιτιμήσεως τῶν ὑδάτων. 148

Κεφ. Πέμπτον.

Περὶ τῦ λεγεῶνος 148
περὶ τῆς θυγατρὸς τῦ ἀρχισιωαγώγε 150
περὶ τῆς αἱμορροούσης 150

Κεφ. Ἕκτον.

Περὶ τῆς τῶν Ἀποςόλων διαταγῆς 151
περὶ Ἰωάννε, καὶ Ἡρώδε 152
περὶ τῶν πέντε ἄρτων, καὶ τῶν δύο ἰχθύων 154
περὶ τῦ ἐν θαλάσῃ περιπάτε 155

Κεφ. Ἕβδομον.

Περὶ τῶν μαθητῶν ἀνίπτοις χερσὶν ἐσθιόντων 156
περὶ τῆς παραβάσεως τῆς ἐντολῆς τῦ Θεῦ 156

Φύλλα.

Περὶ τῆς συροφοινικίσης 157
περὶ τῦ κωφῦ μογιλάλυ 158

Κεφ. Ὄγδοον.

Περὶ τῶν ἑπτὰ ἄρτων 159
περὶ τῶν ζητέντων σημεῖον 159
περὶ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων 160
περὶ τῦ τυφλῦ 160
περὶ τῆς αὐ καισαρείας ἐπερωτήσεως 161
περὶ ἐπιτιμήσεως τῦ Πέτρυ 161

Κεφ Ἔνατον.

Περὶ τῆς μεταμορφώσεως τῦ Ἰησῦ 163
περὶ τῦ σεληνιαζομένυ 164
περὶ τῶν διαλογιζομένων τὶς μείζων 166
περὶ τῦ ἀφελεῖν τὸ σκάνδαλον 167

Κεφ. Δέκατον.

Περὶ τῶν ἐπερωτησάντων εἰ ἔξεστιν ἀπολύειν τὴν γυναῖκα 168
περὶ τῦ ἐπερωτήσαντος πλησίον τὸν Ἰησῦν 169
περὶ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίυ 171
περὶ τῦ βαρτιμαίυ 173

Κεφ. Ια΄.

Περὶ τῦ πώλυ 173
περὶ τῆς ξηρανθείσης συκῆς 174
περὶ τῶν ἐκβληθέντων ἐκ τῦ Ἱερῦ τραπεζιτῶν 175
περὶ τῦ θάρσυς πρὸς τὸν Θεὸν 176
περὶ τῆς ἀμνησικακίας 176
περὶ τῶν ἐπερωτησάντων τὸν Κύριον ἀρχιερέων, καὶ πρεσβυτέρων 176

Φύλλα.

Κεφ. Ιβ΄.

Περὶ τῦ ἀμπελῶνος 177
περὶ τῶν ἐπερωτησάντων τὸν Κύριον διὰ τὸν κῆνσον 178
περὶ τῶν σαδδυκαίων 178
περὶ τῦ γραμματέως 179
περὶ τῆς τῦ Κυρίυ ἐπερωτήσεως 180
περὶ τῦ τὰς ὑποκρίτας δύλαβεῖσθαι 180
περὶ τῆς τὰ δύο λεπτὰ 180

Κεφ. Ιγ΄.

Περὶ τῆς συντελείας 181
περὶ τῆς ἡμέρας, καὶ ὥρας 184

Κεφ. Ιδ΄.

Περὶ τῆς ἀλειψάσης τὸν Κύριον μύρῳ 185
περὶ τῦ πάσχα 186
περὶ τῆς τῦ Χριστῦ παραδόσεως 189
περὶ τῆς ἀρνήσεως Πέτρυ 190
περὶ τῶν τῷ Κυρίῳ παρὰ τῷ ἀρχιερεῖ ἐπιτεθεισῶν αἰτιῶν 190

Κεφ. Ιε΄.

Περὶ ἐκείνων ἃ ἐπὶ τῦ Πιλάτυ ἔπαθε 191
περὶ τῆς αἰτήσεως τῦ σώματος τῦ Κυρίυ 194
περὶ τῆς ταφῆς 194

Κεφ. Ις΄.

Περὶ τῆς τῦ Χριστῦ ἀναστάσεως 195
Τίσι μετὰ τὴν ἔγερσιν ὁ Κύριος ὤφθη 196
Πῶς τοῖς Ἀποστόλοις τὴν τῦ Εὐαγγελίυ κήρυξιν διέταξεν 197

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ, ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.

Κεφ. Πρῶτον.

Περὶ τῶν γονέων Ἰωάννυ τῦ βαπτιστῦ, καὶ τῆς αὐτῦ γεννήσεως 200
περὶ τῦ ἀσπασμῦ τῦ ἀγγέλυ, πρὸς Μαριάμ 203
περὶ τῦ ἀσπασμῦ τῆς Μαρίας πρὸς τὴν Ἐλισάβετ 205

Κεφ. Δεύτερον.

Περὶ τῆς ἀπογραφῆς 210
περὶ τῦ τῆς Μαρίας τοκετῦ 210
περὶ τῶν ποιμένων 210
περὶ συμεῶνος 212
περὶ ἄννης τῆς προφήτιδος 212
περὶ Ἰησῦ ζυρεθέντος ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων 214

Κεφ. Τρίτον.

Περὶ τῆς τῦ Ἰωάννυ κηρύξεως 215
περὶ τῶν ἐπερωτησάντων Ἰωάννην 216
περὶ Ἡρῴδυ, καὶ Ἰωάννυ 217
περὶ τῦ βαπτιστῦ τῦ σωτῆρος 217
περὶ γενεαλογίας τῦ Χριστῦ 217

Κεφ. Τέταρτον.

Περὶ νηστείας, καὶ πειρασμῦ τῦ σωτῆρος 218
περὶ Ἰησῦ ἀχθέντος ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων εἰς τὸ ὄρος, καὶ διὰ μέσυ αὐτῶν διελθόντος 220
περὶ τῦ ἔχοντος πνεῦμα δαιμονίυ 221
περὶ τῆς πενθερᾶς Πέτρυ 222
περὶ τῶν ἰαθέντων ἀπὸ ποικίλων νόσων 222

Κεφ. Πέμπτον.

Περὶ τῆς ἄγρας τῶν ἰχθύων 222
περὶ τῦ λεπρῦ 223
περὶ τῦ παραλυτικῦ 224
περὶ λεβὶ τῦ τελώνυ 224
περὶ τῦ Ἰησῦ συνεσθίοντος τοῖς τελώναις 225
Διατὶ οἱ τῦ Ἰωάννυ μαθηταὶ νηστεύουσι, οἱ δὲ τῦ Χριστῦ οὐ 226

Κεφ. Ἕκτον.

Περὶ τῶν μαθητῶν τȣ̃ Χριςȣ̃ ἐν Σαββάτῳ τιλλόντων τȣ̀ς ςάχυας 226
περὶ τȣ̃ ξηρὰν ἔχοντος χεῖρα 227
περὶ τῆς τῶν Ἀποςόλων ἐκκλογῆς 227
περὶ τῶν μακαρισμῶν 228
περὶ τȣ̃ φιλεῖσθαι τȣ̀ς ἐχθρȣ̀ς 228
περὶ τȣ̃ πρὸς τὸν πλησίον μὴ φιλονεικεῖν 229
περὶ τȣ̃ μὴ δεῖν τὸν πλησίον κρίνειν 229

Κεφ. Ἕβδομον.

Περὶ τȣ̃ ἑκατοντάρχȣ 231
περὶ τȣ̃ Ὑιȣ̃ τῆς χήρας 232
περὶ τῶν ςαλέντων παρὰ Ἰωάννȣ 232

Κεφ. Ὄγδοον.

Περὶ τῆς ἀλειψάσης τὸν Κύριον μύρῳ 234
περὶ τῆς παραβολῆς τȣ̃ σπείραντος 236
περὶ μητρὸς, καὶ ἀδελφῶν, τȣ̃ Ἰησȣ̃, θελόντων ἰδεῖν αὐτὸν 237
περὶ τῆς ἐπιτιμήσεως τῶν ὑδάτων 238
περὶ τȣ̃ λεγεῶνος 238
περὶ τῆς θυγατρὸς τȣ̃ ἀρχισυναγώγȣ 239
περὶ τῆς αἱμοῤῥοȣ́σης 240

Κεφ. Ἔννατον.

Περὶ τῆς Ἀποςολῆς τῶν δώδεκα 241
περὶ Ἡρώδȣ, ὅτι ἤκȣσε περὶ Ἰησȣ̃ 242
περὶ τῶν πέντε ἄρτων, καὶ τῶν δύο ἰχθύων 242
περὶ τῆς τȣ̃ Κυρίȣ ἐπερωτήσεως 243
περὶ τῆς μεταμορφώσεως τȣ̃ Χριςȣ̃ 243
περὶ τȣ̃ σεληνιαζομένȣ 245
περὶ τῶν διαλογιζομένων τὶς μείζων 245
περὶ τȣ̃ κωλυομένȣ, δαιμόνια ἐλαύνειν, ὑπὸ τῶν μαθητῶν 246
περὶ τȣ̃ μὴ αἰτεῖν τιμωρίαν εἰς τȣ̀ς μὴ δεξαμένȣς αὐτȣ̀ς 246
περὶ τȣ̃ μὴ ἐπιτρεπομένȣ ἀκολȣθεῖν 247

Κεφ. Δέκατον.

Περὶ τῶν ἀναδειχθέντων ἑβδομήκοντα 248
περὶ τȣ̃ ἐπερωτήσαντος νομικȣ̃ 252
περὶ τȣ̃ ἐμπεσόντος εἰς τȣ̀ς λῃςὰς 253
περὶ Μάρθας, καὶ Μαρίας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς 256

Κεφ. ια΄.

Περὶ προσευχῆς 257
περὶ τȣ̃ ἔχοντος δαιμόνιον κωφὸν 259
περὶ τῆς ἐκ τȣ̃ ὄχλȣ ἐπαράσης φωνὴν 261
περὶ τῶν αἰτȣ́ντων σημεῖον 261
περὶ τȣ̃ Φαρισαίȣ τȣ̃ καλέσαντος Ἰησȣ̃ν 262
περὶ τȣ̃ ταλανισμȣ̃ τῶν νομικῶν 263

Κεφ. ιβ΄.

Περὶ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων 265
περὶ τȣ̃ θέλοντος μερίσασθαι τὴν κληρονομίαν 268
περὶ ȣ̃ εὐφόρησεν ἡ χώρα πλȣσίȣ 268

περὶ τῶν γηΐνων καταφρονεῖν 270
περὶ τȣ̃ φεύγειν τὴν φιλαργυρίαν 271
περὶ τȣ̃ ἀγρύπνȣ δȣ́λȣ 273
περὶ τȣ̃ πρὸς τὸν πλησίον μὴ φιλονεικεῖν 275

Κεφ. ιγ΄.

Περὶ τῶν Γαλιλαίων, καὶ τῶν ἐν τῷ Σιλωὰμ 277
περὶ τῆς συκῆς τὸν καρπὸν μὴ ἐνεγκȣ́σης 278
περὶ τῆς ἐχȣ́σης πνεῦμα ἀσθενείας 279
περὶ τῆς τȣ̃ κόκκȣ σινάπεως παραβολῆς, καὶ τῆς ζύμης 279
περὶ τȣ̃ ἐπερωτήσαντος, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι 280
περὶ τῶν εἰπόντων τῷ Ἰησȣ̃ διὰ Ἡρώδην 280

Κεφ. ιδ΄.

Περὶ τȣ̃ ὑδρωπικȣ̃ 281
περὶ τȣ̃ μὴ ἀγαπᾶν τὰς πρωτοκλισίας 281
περὶ τȣ̃, πτωχȣ̀ς μᾶλλον εἰς τὸν δεῖπνον καλεῖν, ἢ φίλȣς 282
περὶ τῶν καλȣμένων ἐν τῷ δείπνῳ 283
περὶ οἰκοδομῆς πύργȣ παραβολὴ 285

Κεφ. ιν΄.

Περὶ τῶν ἑκατὸν προβάτων παραβολὴ 287
περὶ τȣ̃ ἀποδημήσαντος εἰς χώραν μακρὰν 288

Κεφ. ις΄.

Περὶ τȣ̃ οἰκονόμȣ τῆς ἀδικίας 292
περὶ τȣ̃, μηδὲ κεραίαν ἀπὸ τȣ̃ νόμȣ παρελθεῖν ἄν 295
περὶ τȣ̃ μὴ ἀπολύειν τὴν γυναῖκα 295
περὶ τȣ̃ πλȣσίȣ, καὶ τȣ̃ Λαζάρȣ 296

Κεφ. ιζ΄.

Περὶ σκανδάλȣ 299
περὶ τȣ̃ ἀφῆναι τὰς ἁμαρτίας τοῖς πλησίον 299
περὶ τῆς εἰς Θεὸν πίςεως 300
περὶ τῶν δέκα λεπρῶν 301
περὶ τȣ̃ Ἰησȣ̃ ἐπερωτηθέντος πότε ἔρχεται ἡ Βασιλεία τȣ̃ Θεȣ̃ 302

Κεφ. Ιη΄.

Περὶ τȣ̃ ἀεὶ προσεύχεσθαι 304
περὶ τȣ̃ κριτȣ̃ τῆς ἀδικίας 304
περὶ τȣ̃ Φαρισαίȣ, καὶ τȣ̃ τελώνȣ 306
περὶ τῶν παιδίων ὅτι αὐτῶν ἐςὶν ἡ βασιλεία τȣ̃ Θεȣ̃ 307
περὶ τȣ̃ ἐπερωτήσαντος τὸν Ἰησȣ̃ν 308
περὶ τȣ̃ τυφλȣ̃ 310

Κεφ. ιθ΄.

Περὶ τȣ̃ ζακχαίȣ 311
περὶ τȣ̃ πορευθέντος ἑαυτῷ λαβεῖν βασιλείαν 312
περὶ τῶν δέκα δȣ́λων τῶν μνᾶς λαβόντων 313

Περὶ

Περὶ τῆς πώλης καὶ τῆς ὄνης 314
περὶ τῆς κλαυθμῆς Ἰησοῦ ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ 315
περὶ τῶν ἐκβληθέντων ἐκ τοῦ Ἱεροῦ πωλούντων, καὶ ἀγοραζόντων 316
περὶ τῶν ἀρχιερέων, καὶ γραμματέων, ἐπερωτησάντων τὸν Κύριον ἐν ποίᾳ δυνάμει ταῦτα ποιεῖ; 316

Κεφ. ε'.

Περὶ τῆς ἀμπελῶνος παραβολὴ 317
περὶ τῶν ἐγκαθέτων Διὰ τὸν κῆνσον 318
περὶ τῶν σαδδουκαίων τὴν ἀνάστασιν ἀρνουμένων 319
περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἐπερωτήσεως πρὸς τοὺς Φαρισαίους 320

Κεφ. ς'.

Περὶ τῆς τοῦ δύο λεπτὰ βαλούσης χήρας 321
περὶ συντελείας ἐπερώτησις 321
περὶ τῆς ἁλώσεως Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς προεῖπε τοῖς μαθηταῖς τὴν αὐτῆς ἐρήμωσιν 323
περὶ τῶν σημείων 323

Κεφ. ιβ'.

Περὶ τοῦ Πάσχα 325
περὶ τῶν φιλονεικησάντων τὶς μείζων 328
περὶ τῆς ἐξαιτήσεως τοῦ Σατανᾶ 329
περὶ τῆς συλλήψεως τοῦ Χριστοῦ 332
περὶ τῆς ἀπαγωγῆς τοῦ Ἰησοῦ πρὸς ἀρχιερέα 333

Κεφ. ιγ'.

Περὶ τῆς ἀπαγωγῆς τοῦ Σωτῆρος πρὸς τὸν Πιλάτον 335
περὶ τῆς παρὰ Ἡρῴδε ἐξουθενήσεως 335
περὶ τῶν κοπτομένων γυναικῶν 337
περὶ τῆς σαυρώσεως τοῦ Χριστοῦ 338
περὶ τοῦ μετανοήσαντος Ληστοῦ 338
περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ ταφῆς. 340

Κεφ. ιδ'.

Περὶ τῶν σκοπευμένων τὸν τάφον γυναικῶν 341
περὶ τοῦ Πέτρου τρέχοντος πρὸς τὸν τάφον 341
περὶ Κλεόπα 342
περὶ τοῦ ὀφθέντος Ἰησοῦ 343
περὶ τῆς ἀναβάσεως εἰς τὸν οὐρανὸν 344

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.

Κεφ. α'.

Περὶ τῆς μαρτυρίας τοῦ Ἰωάννου περὶ Χριστοῦ 351
περὶ τοῦ Ἰωάννου ἐρωτηθέντος, εἰ ἐστὶν ὁ Χριστὸς 361
περὶ Ἀνδρέου, Πέτρου, Φιλίππου, καὶ Ναθαναὴλ κληθέντων 366

Κεφ. β'.

Περὶ τοῦ εἰς κανᾶ γάμου 368
περὶ τῶν ἐκβληθέντων ἐκ τοῦ ἱεροῦ. 371
περὶ τοῦ, λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον 372

Κεφ. γ'.

Περὶ τοῦ νικοδήμου, καὶ Ἰησοῦ 373
περὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ Ἰωάννου βαπτιζόντων 378
περὶ καθαρισμοῦ 379

Κεφ. δ'.

Περὶ τῆς σαμαρείτιδος 381
περὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ βασιλικοῦ 391

Κεφ. ε'.

Περὶ τοῦ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχοντος ἐν τῇ ἀσθενείᾳ 392
περὶ τῶν Ἰουδαίων ζητούντων ἀποκτεῖναι τὸν Ἰησοῦν 394

Κεφ. ς'.

Περὶ τῶν πέντε ἄρτων, καὶ δύο ἰχθύων 400
περὶ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ἰησοῦ ἵνα μὴ ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα 403
περὶ τοῦ ἐν θαλάσσῃ περιπάτου 403
περὶ τοῦ ὄχλου ἑπομένου τῷ Ἰησοῦ τοῖς πλοιαρίοις 404
περὶ τοῦ ὄχλου ζητοῦντος σημεῖον 405
περὶ τοῦ ἄρτου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ 407
περὶ τῶν πολλῶν τῶν μαθητῶν ἀπελθόντων ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ 411
περὶ τῆς γνώμης τοῦ Πέτρου, περὶ τοῦ Χριστοῦ 412

Κεφ. ζ'.

Περὶ τῆς ἀναβάσεως τοῦ Κυρίου ὡς ἐν κρυπτῷ εἰς τὴν ἑορτὴν 413
περὶ τῶν Ἰουδαίων θαυμαζόντων, πῶς ὁ Ἰησοῦς γράμματα οἶδε μὴ μεμαθηκώς 415
περὶ τοῦ σχίσματος τοῦ ὄχλου περὶ Χριστοῦ 421
περὶ τῆς τῶν ἀρχόντων, καὶ νικοδήμου ἀμφισβητήσεως 422

Κεφ. η'.

Περὶ τῶν ἐρωτώντων τὸν Ἰησοῦν περὶ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ 422
περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἐλευθέρωσιν ἐπαγγελλομένου, τοῖς ἑπομένοις αὐτῷ 427

περὶ τῶν εἰπόντων ὅτι δαιμόνιον ἔχει ὁ Ἰησῆς 430
περὶ τῶν πειρωμένων Ἰουδαίων λιθοβολῆσαι τὸν Ἰησῆν, ὅτι τῷ Ἀβραὰμ προέκρινεν αὐτὸν 431

Κεφ. θ'.

Περὶ τῆ ἐκ γενετῆς τυφλῆ 432

Κεφ. ί.

Περὶ τῆ καλῆ ποιμένος, καὶ μισθωτῆ 441
περὶ τῆ Ἰησῆ ἐρωτηθέντος ἐν τῇ στοᾷ, ἐν τῷ περιπατεῖν 447

Κεφ. ια'.

Περὶ τῆς ἐγέρσεως τῆ Λαζάρη 450
περὶ τῆς τῶν ἀρχιερέων, καὶ τῶν Φαρισαίων βελῆς, περὶ τῆ ἀποκτεῖναι τὸν Ἰησῆν 456
περὶ ὧν εἶπεν ὁ Καϊάφας 457

Κεφ. ιβ'.

Περὶ τῆς ἀλειψάσης τὸν κύριον μύρῳ 459
περὶ ὧν εἶπεν Ἰούδας 460
περὶ τῆ ὀναρίου 462
περὶ τῶν ἑλλήνων προσελθόντων, καὶ ἐπερωτώντων τὸν Φίλιππον 463
περὶ φωνῆς ἐκ τῆ οὐρανῆ ἀκουσθείσης. 464

Κεφ. ιγ'.

περὶ νιπτῆρος 469
περὶ τῆ ἐξελθόντος Ἰούδα, ἵνα τὸν Χριστὸν παραδώσῃ 475
περὶ τῆς ἐντολῆς τῆ ἀγαπᾶν ἀλλήλους 476
περὶ τῆ ζητοῦντος Πέτρου, ποῦ ὑπάγει ὁ κύριος 477

Κεφ. ιδ'.

Περὶ θωμᾶ ἀγνοοῦντος ποῦ ὑπάγει ὁ κύριος 478
περὶ τῆ Ἰούδα τῆ Θαδδαίου ἐρωτῶντος 482
περὶ τῆ Παρακλήτου 483

Κεφ. ιέ.

Περὶ τῆς ἀληθινῆς ἀμπέλου καὶ Γεωργοῦ καὶ κλήματος 486

Κεφ. ιϛ'.

Περὶ τῆ Ἰησῆ προλέγοντος τὰ συμβησόμενα τοῖς μαθηταῖς 490
περὶ τῆ, μικρὸν καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με 493
περὶ τῆ τὸν Πατέρα ὅσα ἂν αἰτήσωνται δῶσειν 495

Κεφ. ιζ'.

Περὶ τῆς προσευχῆς τῆ Ἰησῆ πρὸς τὸν Πατέρα, ὑπὲρ τῶν δεδομένων αὐτῷ μαθητῶν 496

Κεφ. ιη'.

Περὶ τῆς παραδόσεως τῆ Ἰησῆ 502
περὶ τῶν Ἰουδαίων χαμαὶ πεσόντων 503
περὶ Πέτρου ἀποκόψαντος τὸ ὠτίον τῷ τῆ ἀρχιερέως δούλῳ 504
περὶ τῆ Ἰησῆ ἀπαγομένου πρὸς Ἄνναν καὶ Καϊάφαν καὶ Πιλᾶτον 504

Κεφ. ιθ'.

Περὶ τῆς τῆ Χριστῆ μαστιγώσεως 510
περὶ τῆς σταυρώσεως τῆ Χριστῆ 513
περὶ τῶν παρὰ τῷ σταυρῷ ἑστώτων 515
περὶ τῆς αἰτήσεως τῆ κυριακῆ σώματος. καὶ περὶ τῆς ταφῆς αὐτῆ 518

Κεφ. κ'.

Περὶ τῆς ἀναστάσεως τῆ Χριστῆ 519
περὶ τῆς φανερώσεως τῆ Χριστῆ, πρῶτον μὲν Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, ἔπειτα δὲ τοῖς μαθηταῖς συνηγμένοις 520

Κεφ. κα'.

Περὶ τῆς φανερώσεως τῆ Ἰησῆ μετὰ τὴν ἀνάστασιν Πέτρῳ καὶ ἑτέροις ἁλιεύσιν ἐπὶ τῆς Τιβεριάδος θαλάσσης 524
περὶ τῆ τῷ Πέτρῳ λεχθέντος, βόσκε τὰ πρόβατά μου 525

Τέλος τῆ Πίνακος.

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΜΑΤΘΑΙΟΥ
ΚΑΤΑ ΣΩΦΡΟΝΙΟΝ.

Ματθαῖος ὁ ὁποῖος ὀνομάζετον, καὶ λευΐς· πρῶτος ἔγραψε τὸ εὐαγγέλιον τῆ Χριστῆ μὲ γράμματα ἑβραϊκὰ, καὶ εἰς τὴν ἑβραϊκὴν γλῶσσαν πρὸς τὲς ἑβραίες ὁπῆ ἐπίστευαν εἰς τὸν Χριστὸν ἔσωντας νὰ γίνη ἀπόστολος ἀπὸ τελώνης ὁπῆ ἦτον, ἦγεν κυμερκιάρης. Ὕστερον δὲ μὲ καιρὸν ἔσωντας νὰ μὴν τὸ καταλαμβάνεν οἱ λοιποὶ χριστιανοὶ τὸ ἐμετάφρασαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. τὸ δὲ ἑβραϊκὸν, ἕως τὴν σήμερον εὑρίσκεται εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Καισαρείας, ἡ ὁποῖα βιβλιοθήκη ἐκατασκευάσθη μὲ πολλὴν σπουδὴν, καὶ ἐπιμέλειαν παρὰ τῆ ἁγίε μάρτυρος Παμφίλε Εἰς ἐμένα δὲ ἐδόθη ἄδεια παρὰ τῶν Ναζωραίων ὁπῆ ἦσαν εἰς τὴν Ἰβερίαν τῆς Συρίας οἱ ὁποῖοι τὸ εἶχαν νὰ τὸ ἀντιγράψω. Ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶναι νὰ πισωθῆ κάθε ἕνας ἀκριβῶς, ὅτι ὅπε χρειάζεται ταῖς μαρτυρίαις τῆς παλαιᾶς διαθήκης, εἴτε ἐκ προσώπε ἐδικότε, εἴτε ἐκ προσώπε τῆ Χριστῆ, τῆ Κυρίε, καὶ Θεῆ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, πῶς δὲν ἀκολουθεῖ τὴν αὐθεντείαν τῶν ἑβδομήκοντα ἑρμηνευτῶν ἀλλὰ τὴν ἑβραϊκήν· ἀπὸ τῶν ὁποίων εἶναι τὰ δύο ἐκεῖνα· τὸ ἐξ Αἰγύπτε ἐκάλεσα τὸν υἱόν με· καὶ ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

Οἱ μὲν πρὸ τῆ νόμε ἐκεῖνοι τῆ Θεῆ ἄνθρωποι, δὲν ἐδιδάσκοντα μὲ γράμματα. καὶ βιβλία, ἀλλὰ ἔσωντας νὰ ἔχεν τὴν διάνοιαν καθαρὰν, ἐφωτίζοντα ἀπὸ τὴν χάριν τῆ παναγίε Πνεύματος, καὶ ἔτζι ἐγνώριζαν τὰ θελήματα τῆ Θεῆ· ἔσωντας νὰ ὁμιλῆ πρὸς αὐτὲς αὐτὸς ἀπατός τε ὁ Θεὸς, σόμα μὲ σόμα· τοιῆτος ἦτον ὁ Νῶε, ὁ Ἀβραὰμ ὁ Ἰωῆ, ὁ Μωϋσῆς· ἐπειδὴ δὲ ἠθέννησαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ δὲν ἦσαν ἄξιοι νὰ φωτίζωνται, καὶ νὰ διδάσκωνται ὑπὸ τῆ ἁγίε Πνεύματος· ἔδωκεν ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς τὰς γραφὰς διὰ νὰ ἐνθυμίζωνται κἂν ἀπ' αὐτὰς, τὰ θελήματα τῆ Θεῆ. ἔτζι καὶ ὁ Χριστὸς τοῖς ἀποστόλοις μὲν ἐλάλησεν ἀτός τε πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ τὴν χάριν τῆ ἁγίε Πνεύματος ἔχειλεν εἰς αὐτὲς διδάσκαλον· ἐπειδὴ δὲ μετὰ ταῦτα, ἔμελλαν νὰ βλασήσεν αἱρέσεις νὰ διαφθείρεν τὰ ἤθη ἡμῶν, ἠθέλησε νὰ γραφῆ τὰ εὐαγγέλια, διὰ νὰ διδασκόμεθεν ἀπὸ αὐτὰ τὴν ἀλήθειαν, καὶ νὰ μὴν πλανηθῶμεν ἀπὸ τὲς αἱρετικὲς, μήτε νὰ διαφθαρῆν τὰ ἤθη ἡμῶν παντελῶς. Τέσσαρα δὲ εὐαγγέλια μᾶς ἔδωκεν. ἢ ἴσως διὰ τὰς τέσσαρας καθολικὰς ἀρετὰς, δίοτι ἀπ' αὐτὰ τὰς μανθανόμεν ἤγεν τὴν Ἀνδρίαν, τὴν Φρόνησιν, τὴν Σωφροσιώνη, καὶ τὴν δικαιοσιώνην· τὴν μὲν Ἀνδρίαν ὅταν λέγη ὁ Κύριος, μὴ φοβεῖθε ἀπ' ἐκείνες ὁπῆ θανατώνεν τὸ σῶμα, καὶ τὴν ψυχὴν δὲν δυνάτα νὰ τὴν θανατώσεν· τὴν δὲ Φρόνησιν ὅταν παραινῆ καὶ λέγη, γίνεθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις· τὴν δὲ Δικαιοσιώνην ὅταν διδάσκη καὶ λέγη· ὅτι καθὼς θέλετε νὰ κάμεν εἰς ἐσᾶς οἱ ἄνθρωποι, ἔτζι κάμνετε καὶ ἐσεῖς ὁμοίως εἰς αὐτὲς· τὴν δὲ Σωφροσιώνην, ὅταν ἀποφασίζη καὶ λέγη, ὅτι ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ εἰς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, εἶναι ὡσὰν νὰ τὴν ἐμοιχεύσεν εἰς τὴν καρδίαν τε. Καὶ κατὰ ἄλλον δὲ τρόπον τέσσαρα εἰσὶ τὰ εὐαγγέλια· δίοτι σύλοι τῆ κόσμε εἰσὶ ταῦτα· ἢ ἐπειδὴ ὁ κόσμος τέσσαρα μέρη ἔχει, Ἀνατολὴ

τολήν, Δύσιν, Ἄρκτον, καὶ Μεσημβρίαν, ἔπρεπε νὰ εἶναι καὶ οἱ σῦλοι τέσσαρες· καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον τέσσαρα εἶναι τὰ εὐαγγέλια, ὅτι καὶ τέσσαρα τινὰ περιέχει, ἤγουν Δόγματα, Ἐντολὰς, Φοβερισμὸς καὶ Ταξίματα· καὶ εἰς ἐκείνους μὲν ὁπῶ πιστεύσουν τὰ δόγματα, καὶ φυλάξουν τὰς ἐντολὰς, τάζονται τὰ μέλλοντα ἀγαθά· εἰς ἐκείνους δὲ ὁπῶ δὲν πιστεύσουν τὰ δόγματα, ἢ ὁπῶ δὲν φυλάξουν τὰς ἐντολὰς, φοβερίζονται αἱ μέλλουσαι κολάσεις. Εὐαγγέλιον δὲ λέγεται, διότι μᾶς ἀγγέλεται, ἤγουν μᾶς μηνύει πράγματα ἀγαθὰ, καὶ γεμάτα χαρᾶς, τετέσιν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, δικαίωσιν, ἀνάβασιν εἰς τὸς οὐρανὸς καὶ υἱοθεσίαν Θεοῦ· μηνύει δὲ καὶ ὅτι εὐκόλως αὐτὰ λαμβάνομεν. Διότι μήνα ἐκοπιάσαμεν ἡμεῖς νὰ τὰ ἀποκτήσωμεν αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ, ἢ ἀπὸ ἐδικάμας κατορθώματα τὰ ἐλάβαμεν; ἐχὶ, ἀλλὰ χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ Θεοῦ ἠξιώθημεν τοσούτων ἀγαθῶν. Κατὰ Ματθαῖον, Τέσσαρες μὲν εἰσιν εὐαγγελισαὶ, ἀπὸ τούτες δὲ οἱ μὲν δύο εἶναι ἀπὸ τὸν χορὸν τῶν δώδεκα ἀποστόλων, ἤγουν ὁ Ματθαῖος, καὶ ὁ Ἰωάννης· οἱ δὲ ἄλλοι δύο ὁ Μάρκος λέγω, καὶ ὁ Λουκᾶς, εἶναι ἀπὸ τὸς ἑβδομήκοντα· καὶ ὁ μὲν Μάρκος ἦτον ἀκόλουθος, καὶ μαθητὴς τοῦ Πέτρου· ὁ δὲ Λουκᾶς τοῦ Παύλου· ὁ Ματθαῖος λοιπὸν, πρῶτος ἀπὸ τὸς ἄλλους ἔγραψε τὸ εὐαγγέλιον, εἰς γλῶσαν ἑβραϊκὴν πρὸς τὸς ἑβραίους ὁπῶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν, ὀκτὼ χρόνους ὕστερον ἀπὸ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ· τὸ ἐμετάφρασε δὲ ὁ Ἰωάννης ἀπὸ τὴν ἑβραϊκὴν γλῶσαν, εἰς τὴν ἑλληνικὴν, καθὼς λέγουσι τινες· ὁ δὲ Μάρκος ἀπὸ δέκα χρόνους ὕστερον μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ τὸ ἔγραψε, διδαχθεὶς αὐτὸ παρὰ τοῦ Πέτρου· ὁ δὲ Λουκᾶς τὸ ἔγραψε, μετὰ δεκαπέντε χρόνους· ὁ δὲ Θεολόγος Ἰωάννης, μετὰ τριάκοντα δύο χρόνους, τὸ ἔγραψε· διότι λέγουσιν ὅτι μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνων, ἐζήτησεν ὁ Ἰωάννης καὶ τοῦ τὰ ἤφεραν τὰ τρία εὐαγγέλια, διὰ νὰ τὰ ἰδῇ, καὶ νὰ τὰ δοκιμάσῃ, ἂν ἀληθῶς ἐγράφησαν, καὶ ὡς τὰ εἶδε τοῦ ἄρεσαν κατὰ πολλὰ, καὶ τὰ ἐπαίνεσεν, ὅτι ἦσαν ἀληθινά· ὅσα δὲ ἄφησαν ἐκεῖνοι ἀγραφα τὰ ἀνέσωσεν αὐτὸς· καὶ ὅσα εἶπαν ἐν συντομίᾳ ἐκεῖνοι, αὐτὸς τὰ ἐπλάτυνεν εἰς τὸ ἐδικόντε εὐαγγέλιον· Διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ θεολογίας ἄρχισεν· διότι ἐπειδὴ οἱ ἄλλοι δὲν ἀνήφεραν ποσῶς περὶ τῆς ἀνάρχε καὶ προαιώνων γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ, καὶ λόγε τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς ἐθεολόγησε περὶ αὐτῆς· διὰ νὰ μὴν νομισθῇ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, πῶς εἶναι ψιλὸς ἄνθρωπος, τετέσι χωρὶς θεότητος. Διότι ὁ μὲν Ματθαῖος, μόνον περὶ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ διηγᾶται διότι πρὸς ἑβραίους ἔγραφεν· εἰς τὸς ὁποίους ἀρκετὸν ἦτον νὰ μάθουν μόνον πῶς ἀπὸ Ἀβραὰμ, καὶ Δαβὶδ ἐγεννήθη ὁ Χριστός· διότι ἀναπαύεται ὁ ἐξ ἑβραίων πιστεύσας ὅταν πληροφορηθῇ πῶς ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Δαβὶδ εἶναι ὁ Χριστός· ἀλλὰ θέλεις εἰπῇ ὅτι δὲν ἔφθανεν ἕνας εὐαγγελισής; ἄκουε λοιπὸν, ὅτι ἔφθανε μὲν· ἀλλὰ διὰ νὰ δειχθῇ πλέον φανερώτερα ἡ ἀλήθεια, δι' αὐτὸ ἠθέλησεν ὁ Θεὸς νὰ γράψουν τέσσαρες. Διότι ὅταν ἰδῇς τὸς τέσσαρας τούτες, πῶς δὲν ἀνταμώθησαν, ὅτε ἐκάθησαν μαζὶ ἕνας μὲ τὸν ἄλλον νὰ συμβουλευθοῦν· ἀλλὰ ἕνας εἰς ἕνα μέρος, καὶ ἄλλος εἰς ἄλλο, εἶτα ἔγραψαν περὶ τῶν αὐτῶν ὡσὰν ἀπὸ ἕνα στόμα, δὲν ἤθελες θαυμάσει τὴν συμφωνίαν τοῦ εὐαγγελίου, καὶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ νὰ εἰπῇς, ὅτι ἐπ' ἀληθείας ἐκ Πνεύματος ἁγίου ἐγράφησαν; καὶ μὴ μοῦ λέγῃς ὅτι δὲν συμφωνοῦσιν εἰς ὅλα· διότι ἐὰν καὶ δὲν συμφωνοῦσιν εἰς μερικὰ, ἀλλὰ μήνα ὁ ἕνας λέγῃ ὅτι ἐγεννήθη ὁ Χριστός, καὶ ὁ ἄλλος λέγει ὅτι ὄχι; ἢ μήνα ὁ ἕνας λέγῃ ὅτι ἀνέστη, καὶ ὁ ἄλλος ὅτι ὄχι; μὴ γένοιτο· διότι εἰς τὰ καθολικώτερα, καὶ ἀναγκαιότερα συμφωνοῦσιν· ἐὰν τὸ λοιπὸν εἰς τὰ καθολικώτερα, δὲν παραλλάσσουν, τί θαυμαστὸν ἂν εἰς τὰ παραμικρὰ φαίνονται πῶς νὰ ἀλλάσσουν; διότι ἀπὸ τοῦτο μάλιστα φαίνονται ὅτι ἀληθεύουν, ἐπειδὴ δὲν συμφωνοῦν εἰς ὅλα· διότι ἂν ἤθελαν συμφωνῇ εἰς ὅλα, ἤθελαν νομισθῇ πῶς ἐσυμφωνήθησαν εἰς ἕνα τόπον ὅλοι, καὶ ἐκάθησαν, καὶ ἐσυμβουλεύθησαν, καὶ ἔτζι τὰ ἔγραψαν· ἀμὴ τώρα ἐκεῖνο ὁπῶ ἄφησεν ἕτος, τὸ ἔγραψεν ἐκεῖνος, καὶ διὰ τοῦτο φαίνονται εἰς μερικὰ, πῶς ἀλλάσσουν· καὶ ταῦτα μὲν ἕτως ἔχουν· ὅμως ἂς ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ εὐαγγελίου.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Κείμενον.

Βίβλος γενέσεως.

Εξήγ. Διατὶ δὲν εἶπεν ὅρασις, ἢ λόγος, ὡσὰν τὲς προφήτας; διότι ἐκεῖνοι ἔτζι ἐπρόγραφαν. Ὅρασις ἣν εἶδεν Ἡσαΐας· καὶ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς Ἡσαΐαν. Διὰ ποίαν αφορμὴν ζητεῖς νὰ μάθῃς; ὅτι ἐκεῖνοι μὲν οἱ προφῆται, ἐδιηγοῦνταν πρὸς ἀπειθεῖς, καὶ σκληροκαρδίες, καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγαν, ὅτι ὅρασις θεικὴ εἶναι, καὶ ὅτι λόγος ἀπὸ Θεοῦ εἶναι· διὰ νὰ φοβηθῇ ὁ λαὸς, καὶ νὰ μὴν καταφρονοῦν τὰ λεγόμενα· ὁ δὲ Ματθαῖος πρὸς ἀνθρώπες πιςὲς, καὶ ὐπειθεῖς, καὶ καλόγνωμες ἔλεγε, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐπροεῖπε κανένα τοιοῦτον, ὡσὰν τὲς προφήτας. ἔχω δὲ καὶ ἄλλο νὰ εἰπῶ, ὅτι οἱ μὲν προφῆται, νοητῶς ἤγουν μὲ τὸν νοῦν ἔβλεπαν ἐκεῖνα ὁποῦ ἔβλεπαν, ἔσωντας νὰ τὰ φαντάζωνται διὰ τοῦ ἁγίε Πνεύματος, διὰ τοῦτο τὰ ἔλεγαν καὶ ὁράσεις. ὁ δὲ Ματθαῖος, δὲν εἶδε τὸν Χριςὸν νοητῶς, οὐδὲ τὸν ἐφαντάσθη, ἀλλὰ μαζὶ μετ' αὐτοῦ ἦτον αἰσθητῶς, καὶ αἰσθητῶς ἤκουεν αὐτοῦ. Διότι τὸν ἔβλεπε σαρκικῶς· διὰ τοῦτο λοιπὸν δὲν εἶπεν ὅρασις ὁποῦ εἶδα, ἤγουν φαντασία, ἀλλὰ Βίβλος γενέσεως.

Κείμ. Ἰησοῦ.

Εξήγ. Το, Ἰησοῦ ὄνομα δὲν εἶναι ἑλληνικὸν, ἀλλὰ ἑβραϊκόν· ἑρμηνεύεται δὲ σωτὴρ, διότι Ἰαὼ, λέγεται ἑβραϊκὰ ἡ σωτηρία.

Κείμ. Χριςοῦ.

Εξήγ. Χριςοὶ ἐλέγοντο οἱ Βασιλεῖς τῶν Ἑβραίων, ἢ Ἱερεῖς, διότι ἐχρίονταν μὲ τὸ ἅγιον ἔλαιον, ὁποῦ ἐχωνέτον ἀπὸ κέρατον ὁποῦ τὸ ἐβαναν ἀπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν τες· λέγεται δὲ λοιπὸν καθολικὰ Χριςὸς, ὁ Κύριος, καὶ ὡς Βασιλεὺς, διότι ἐβασίλευσε κατὰ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ὡς Ἱερεὺς, διότι ἐπρόσφερεν, ἤγουν ἐθυσίασε τοῦ λόγε τὴν θυσίαν, διὰ λόγε μας· ἐχρίσθη δὲ καὶ αὐτὸς καθολικὰ μὲ τὸ ἀληθινὸν λάδι, τὸ ἅγιον λέγω Πνεῦμα, διότι ποῖος ἄλλος εἶχε τὸ Πνεῦμα, ὥσπερ ὁ Κύριος· διότι εἰς μὲν τὲς ἁγίες, ἡ χάρις τοῦ ἁγίε Πνεύματος ἐνεργεῖ· εἰς δὲ τὸν Χριςὸν δὲν ἐνεργεῖ ἡ χάρις τοῦ ἁγίε Πνεύματος, ἀλλὰ ὁ Χριςὸς μὲ τὸ Πνεῦμα, ἔσωντας νὰ εἶναι ὁμοούσιον, ἐνεργοῦσεν τὰ θαύματα.

Κείμ. Υἱοῦ Δαβίδ.

Εξήγ. Ἐπειδὴ εἶπεν Ἰησοῦ, ἵνα μὴ νομίσῃς ὅτι περὶ ἄλλε Ἰησοῦ λέγει, ἐπρόθεσεν υἱοῦ Δαβίδ, διότι ἦτον καὶ ἄλλος Ἰησοῦς περιβόητος, ὁποῦ ἔγινε στρατηγὸς ὕσερα ἀπὸ τὸν Μωϋσῆ, ἀλλὰ ἐκεῖνος ἐλέγετον τοῦ Ναυῆ, καὶ ὄχι τοῦ Δαβὶδ, διότι ἦτον πολλοῖς γενεαῖς προτήτερα ἀπὸ τὸν Δαβὶδ, καὶ ἔτε ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα ἦτον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐκατάγετον ὁ Δαβὶδ, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλην.

Κειμ. Υἱοῦ Ἀβραάμ.

Εξήγ. Διὰ ποίαν αφορμὴν προέταξε τὸν Δαβὶδ, τοῦ Αβραὰμ; ὅτι εἰς τὲς ἑβραίες, περισσότερον ἐφημίζετον ὁ Δαβὶδ· καὶ ὡς νεώτερος ὁποῦ ἦτον τοῦ Αβραὰμ, καὶ ὡς ἀπὸ τῆς βασιλείας ἐπιφανέστερος γενόμενος· διότι ἀπὸ τὲς βασιλεῖς, ἔτος δουλέυσησε πρῶτος τὸν Θεὸν· καὶ ἔλαβεν ἐπαγγελίαν, ἤγουν τοῦ ἔταξεν ὁ Θεὸς ὅτι ἀπὸ τὸ σπέρματε νὰ ἀναστήσῃ τὸν Χριςόν· διὰ τοῦτο καὶ πάντες υἱὸν Δαβὶδ ἔλεγαν τὸν Χριςόν· διότι ἡ κατὰ ἀλήθειαν, τύπον τοῦ Χριςοῦ εἶχεν ὁ Δαβὶδ· διότι καθὼς ἐκεῖνος ὕσερα ἀπὸ τὸν Σαὺλ, τὸν

ἀποδιωγμένον, καὶ μεμισημένον ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐβασίλευσεν, ἔτζι καὶ ὁ Χριστὸς, ὕστερον ἀφόντις ἐξέπεσεν ὁ Ἀδὰμ, καὶ ὑστερήθη τῆς βασιλείας, καὶ τῆς ἀρχῆς ὁπῦ εἶχε κατὰ πάντων τῶν ζώων, καὶ τῶν δαιμόνων, ἦλθε καὶ ἐσαρκώθη, καὶ ἐβασίλευσεν εἰς ἡμᾶς.

Κείμ. Ἁβραὰμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ.

Εξήγ. Ἀπὸ τῦ Ἁβραὰμ ἀρχίζει τὴν γενεαλογίαν, ὅτι αὐτὸς ἦτον πατὴρ τῶν ἑβραίων, καὶ αὐτὸς πρῶτος ἐδέξατο τὰς ἐπαγγελίας, ἤγυν αὐτυνῦ ἐπρωτόταξεν ὁ Θεὸς ὅτι ἀπὸ τὸ σπέρματυ θέλυν εὐλογηθῇ ὅλα τὰ ἔθνη. κατὰ τὸ πρέπον λοιπὸν ἀπὸ τῦτον γενεαλογεῖ τὸν Χριστόν· διότι ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ σπέρμα τῦ Ἁβραὰμ, εἰς τὸ ὁποῖον εὐλογήθημεν πάντες οἱ ἐθνικοὶ, ὁπῦ προτήτερον εἴμασθεν κατηραμένοι. Ἁβραὰμ δὲ ἑρμηνεύεται πατὴρ ἐθνῶν· ὁ δὲ Ἰσαὰκ χαρὰ, γέλως· τὰ δὲ μπαστάρδικα παιδία τῦ Ἁβραὰμ, δὲν τὰ ἐνθυμᾶται καθόλυ ὁ εὐαγγελιστὴς ἤγυν τὸν Ἰσμαὴλ, καὶ τὰ λοιπὰ, διότι οἱ ἑβραῖοι δὲν ἐκατάγυνταν ἀπὸ τῦτα, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Ἰσαάκ.

Κείμ. Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ· Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰύδαν, καὶ τὺς ἀδελφὺς αὐτῦ.

Εξήγ. Βλέπεις ὅτι διὰ τῦτο ἐνθυμεῖται τῦ Ἰύδα, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῦ, διότι ἀπὸ αὐτὺς ἦσαν αἱ δώδεκα φυλαί.

Κείμ. Ἰύδας δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρὲς, καὶ τὸν Ζαρᾶ ἐκ τῆς Θάμαρ.

Εξήγ. Τὴν Θάμαρ τὴν εἶχεν νύμφην ὁ Ἰύδας, εἰς τὸν υἱόν τυ τὸν Ἦρ· καὶ ἔστωντας νὰ ἀποθάνῃ ἄτεκνος ὁ Ἦρ, τὴν ἔδωκε τῦ δευτέρυ υἱῦ τυ τῦ Αὐνᾶ· ἔστωντας δὲ νὰ ἀποθάνῃ καὶ τῦτος διὰ τὴν πονηρίαν τυ, πλέον δὲν τὴν ἐπάνδρευε μὲ ἄλλο τυ παιδί· ἐκείνη δὲ ἐπιθυμῦσα νὰ κάμῃ παιδὶ ἀπὸ τὸ γένος τῦ Ἁβραὰμ, ἐξεγδύθη μὲν τὰ τῆς χηρείας φορέματα, καὶ ἐχηματίσθη ὡς πόρνη, καὶ ἐσμίχθη μὲ τὸν πενθερόντης, καὶ ἐγγαστρώθη ἀπ' αὐτὸν δύο παιδία διδυμάρικα· καὶ ὅταν ἤθελε νὰ τὰ γεννήσῃ εὔγαλε τὸ χέρι τὸ πρώτον παιδίον ἔξω ἀπὸ τὴν μήτραν, διὰ νὰ γεννηθῇ τάχατες προτήτερα, καὶ παρευθὺς ἐσημάδευσεν ἡ μαμμὴ τὸ χέρι ὁπῦ ἐφάνη, μὲ ῥάμμα κόκκινον, διὰ νὰ γνωρίζεται ὁ πρωτότοκος· ἀλλὰ τὸ παιδίον ἔσυρε τὸ χέρι τυ μέσα εἰς τὴν μήτραν, καὶ ἐγεννήθη προτήτερα ὁ ἄλλος, καὶ ὕστερα ἐκεῖνος ὁπῦ εὔγαλε τὸ χέρι· ὠνομάσθη δὲ ἐκεῖνος ὁπῦ ἐγεννήθη προτήτερα Φαρές· τὸ ὁποῖον λέγεται διακοπὴ, διότι διέκοψε τὴν φυσικὴν τάξιν· ὁ δὲ ἄλλος ὁπῦ ἔσυρε τὴν χεῖρα, ὠνομάσθη Ζαρᾶ. σημαίνει δὲ αὕτη ἡ ἱστορία κάποιον μυστήριον, διότι καθὼς ὁ Ζαρᾶ, ἔδειξε μὲν πρῶτον τὸ χέρι, καὶ πάλιν τὸ ἔσυρεν· ἔτζι καὶ ἡ κατὰ Χριστὸν πολιτεία, ἐφάνη μὲν πρὶν τῦ νόμυ εἰς τὺς πρώτυς ἁγίυς, ὁπῦ ἦσαν πρὶν τῆς περιτομῆς· διότι ὗτοι πάντες δὲν ἐδικαιώθηκαν ἀπὸ τὰ παρατηρήματα τῦ νόμυ, καὶ τὰς ἐντολὰς, ἀλλὰ διὰ νὰ ζήσυν κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν πολιτείαν· καὶ στοχάζυ τὸν Ἁβραὰμ, ὁπῦ ἄφησε τὸν πατέρα, καὶ τὸ σπῆτιτυ, διὰ τὸν Θεὸν, καὶ ἀπαρνήθη καὶ τὴν φύσιν· βλέπε δὲ καὶ τὸν Ἰὼβ, καὶ τὸν Μελχισεδέκ. ὅταν δὲ ἦλθεν ὁ νόμος, ἔπαυσεν ἡ τοιαύτη πολιτεία· καὶ καθὼς ἐκεῖ ὡσὰν ἐγεννήθη ὁ Φαρὲς, ὕστερον ἐγεννήθη καὶ ὁ Ζαρᾶ· ἔτζι καὶ τῦ νόμυ δοθέντος, ὕστερον ἔλαμψεν ἡ εὐαγγελικὴ πολιτεία, ἡ ὁποῖα ἐσημαδεύθη μὲ τὸ κόκκινον ῥάμμα, τυτέστι μὲ τὸ αἷμα τῦ χριστῦ. Διὰ τῦτο λοιπὸν καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ἐνθυμήθη τῶν δύο παιδίων τύτων· ὡσὰν ὁπῦ ἡ γέννησις αὐτῶν, ἐδηλῦσε κάποια μυστήρια. καὶ κατὰ ἄλλον δὲ τρόπον ἐνθυμᾶται τῆς Θάμαρ, ὁπῦ ὐδὲ ἐπαινετὴ φαίνεται διὰ νὰ σμίξῃ μὲ τὸν πενθερόντης· διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ὁ Χριστὸς ὁπῦ ἐκαταδέχθη πάντα δι' ἡμᾶς, ἐκαταδέχθη νὰ ἔχῃ καὶ τοιύτυς προγόνυς· μάλιστα δὲ καὶ διὰ τῦτο ὁπῦ νὰ γεννηθῇ ἀπ' αὐτὺς, νὰ τὺς ἁγιάσῃ, διότι δὲν ἦλθε νὰ καλέσῃ δικαίυς, ἀλλὰ ἁμαρτωλὺς εἰς μετάνοιαν.

Κείμ. Φαρὲς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐσρώμ· Ἐσρὼμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀράμ· Ἀρὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμηναδάβ· Ἀμηναδὰβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ναασών· Ναασὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Σαλμών· Σαλμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Βοὸζ ἐκ τῆς Ῥαχάβ.

Εξήγ. Τινὲς νομίζυν Ῥαχὰβ, νὰ εἶναι ἐκείνη ἡ Ῥαὰβ ἡ πόρνη, ὁπῦ ἐδέχθη τὺς κατασκόπυς τῦ Ἰησῦ τῦ Ναυῆ, καὶ τὺς ἔκρυψε, καὶ τὺς ἐγλύτωσε, καὶ ἐγλύτωσε καὶ τῦ λόγυ της· ἐνθυμήθη δὲ ταύτης, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ὥσπερ αὐτὴ ὁπῦ ἦτον πόρνη, ἔτζι καὶ ἡ συναγωγὴ τῶν ἐθνῶν· διότι ἐξεπόρνευσαν εἰς τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν· ἀλλὰ διὰ νὰ δεχθῦν τὺς κατασκόπυς τῦ Ἰησῦ, ἤγυν τὺς ἀποστόλυς, καὶ διὰ νὰ πιστεύσυν τὺς λόγυς αὐτῶν, ἐσώθηκαν ὅλοι οἱ ἐξ ἐθνῶν.

Κείμ. Βοὸζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὠβὴδ ἐκ τῆς Ῥύθ.

Εξήγ. Ἡ Ῥὺθ αὕτη, ἦτον ἀλλόφυλος· ἀλλ' ὅμως ὑπανδρεύθη μὲ τὸν Βοὸζ· ἔτζι καὶ ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία, ἀλλόφυλος ὖσα, καὶ ἔξω ἀπὸ τὰς διαθήκας, ἀλησμόνησε τὸν λαὸν αὐτῆς, καὶ τῶν εἰδωλικῶν σεβασμάτων, καὶ τῦ πατρὸς αὐτῆς τῦ διαβόλυ, καὶ ἔλαβεν ἄνδρα νόμιμον τὸν Υἱὸν τῦ Θεῦ.

Κείμ.

Κείμ. Ὠβὴδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεσσαί· Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησε τὸν Δαβὶδ τὸν βασιλέα. Δαβὶδ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐγέννησε τὸν Σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίε.

Ἑξήγ. Τῆς τοῦ Οὐρίε δὲ πάλιν ἀθυμεῖται, διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐντρέπεται κανεὶς τὲς προπάτορας αὐτοῦ, ἀλλὰ μάλιστα νὰ σεβάζῃ, να λαμπρύνῃ καὶ ἐκείνες μὲ τὰις ἐδικάις τε ἀρεταῖς· καὶ ὅτι πάντες δεκλοί εἰσιν εἰς τὸν Θεὸν, κἂν καὶ ἐκπόρνης γεννηθῶσιν, μόνον ἐὰν ἔχεν ἀρετήν.

Κείμ. Σολομὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Ῥοβοάμ· Ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιά· Ἀβιὰ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀσά· Ἀσὰ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσαφάτ· Ἰωσαφὰτ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωράμ· Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὀζίαν· Ὀζίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωάθαμ· Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἄχαζ· Ἄχαζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐζεκίαν· Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησε τὸν Μανασσῆ· Μανασσῆς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμών· Ἀμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσίαν· Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν, καὶ τὲς ἀδελφὲς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.

Ἑξήγ. Μετοικεσίαν Βαβυλῶνος, λέγει τὴν αἰχμαλωσίαν ὁπῶ ἔπαθαν ὕσερον, ἔσωντας νὰ τὲς πηγαίνεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα ὅλες μαζῆ. Διότι ἐσράτευσαν μὲν καὶ ἄλλην φορὰν οἱ Βαβυλώνιοι, πλὴν ὀλιγώτερον τὲς ἔβλαψαν· Ἀμὴ τότες τὲς ἐσήκωσαν τελείως ἀπὸ τὴν πατρίδατες, καὶ τὲς ἐπῆγαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα.

Κείμ. Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος· Ἰεχονίας ἐγέννησε τὸν Σαλαθιὴλ· Σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησε τὸν Ζωροβάβελ· Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιούδ· Ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιακείμ· Ἐλιακεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀζὼρ· Ἀζὼρ δὲ ἐγέννησε τὸν Σαδώκ· Σαδὼκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχείμ· Ἀχείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιούδ· Ἐλιοὺδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλεάζαρ· Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν Ματθάν· Ματθὰν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ· Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησῆς, ὁ λεγόμενος Χρισός.

Ἑξήγ. Τίνος ἕνεκεν γνεαλογεῖ τὸν Ἰωσὴφ, καὶ ἐχὶ τὴν Θεοτόκον; διότι τὶ ἔχει νὰ κάμῃ ὁ Ἰωσὴφ, εἰς ἐκείνην τὴν ἄσπορον γέννησιν; μήνα ἀληθῶς ἦτον πατὴρ τοῦ Χρισοῦ ὁ Ἰωσὴφ, καὶ γνεαλογεῖ τὸν Χρισὸν ἀπὸ τοῦ Ἰωσὴφ; ἄκυε λοιπόν· ὅτι ἀληθῶς δὲν ἔχει κεμίαν σμιξωσιὼν ὁ Ἰωσὴφ μὲ τοῦ Χρισοῦ τὴν γέννησιν, καὶ διὰ τοῦτο ἔπρεπε νὰ γνεαλογᾷ τὴν Θεοτόκον· ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν εἶναι νόμος νὰ γνεαλογοῦνται γυναῖκες, διὰ τοῦτο δὲν ἐγνεαλόγησε τὴν Παρθένον, πλὴν ἔσωντας νὰ γνεαλογήσῃ τὸν Ἰωσὴφ, ἐγνεαλόγησε καὶ τὴν Θεοτόκον. Διότι ἦτον νόμος, νὰ μὴν πέρνεν ἀπὸ ἄλλην φυλὴν γυναῖκα, μήτε ἀπὸ ἄλλην πατριὰν, ἤγουν συγγένειαν, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς αὐτῆς φυλῆς, καὶ συγγενείας· εἰς τόσον, ὅτι ἐπειδὴ τοιοῦτος νόμος ἦτον, φανερὸν εἶναι ὅτι καὶ ὁ Ἰωσὴφ γνεαλογέμενος, ἀποδείχνει καὶ τῆς Θεοτόκε τὴν γνεαλογίαν. Διότι χωρὶς ἄλλο, ἀπὸ τῆς αὐτῆς φυλῆς, καὶ συγγενείας ἦτον καὶ ἡ Θεοτόκος· διότι ἐὰν δὲν ἦτον ἀπὸ τῆς αὐτῆς φυλῆς, καὶ συγγενείας, πῶς τὸν ἀρραβωνίζετον; Εἰς τόσον ὅτι ὁ Ἀγγελισὴς ἐφύλαξε καὶ τὸν νόμον ὁπῶ ὁρίζει νὰ μὴν γνεαλογοῦνται γυναῖκες· καὶ ἔσωντας νὰ γνεαλογήσῃ τὸν Ἰωσὴφ, ἐγνεαλόγησε καὶ τὴν Θεοτόκον, ἐπειδὴ ἀπὸ μίαν φυλὴν, καὶ γνεὰν ἦσαν καὶ οἱ δύο· ἄνδρα δὲ Μαρίας ὠνόμασεν αὐτὸν, κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν· διότι συνήθειαν ἔχεν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι τὸν ἀρραβωνιασικὸν, νὰ τὸν ὀνομάζεν ἄνδρα τῆς ἀρραβωνιασικῆς, ἂν καὶ ὁ γάμος ἀκόμι δὲν ἔγινε.

Κείμ. Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαβὶδ, γενεαὶ δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ Δαβὶδ, ἕως μετοικεσίας Βαβυλῶνος, γενεαὶ δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως Χρισοῦ, γενεαὶ δεκατέσσαρες.

Ἑξήγ. Εἰς τρεῖς κατάσασαις ἐμοίρασε τὰς γενεὰς, διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὲς Ἑβραίες ὅτι καὶ ὑπὸ Κριτῶν ἐξεσιαζόμενοι, ὥσπερ ἐκεῖνοι ὁπῶ ἦσαν προτήτερα ἕως τοῦ Δαβὶδ· καὶ ὑπὸ Βασιλέων, ὡσὰν ἀπὸ τοῦ Δαβὶδ, ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος· καὶ ὑπὸ ἱερέων, ὡσὰν ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος, ἕως τοῦ Χρισοῦ· ὅμως δὲν ὠφελήθησαν ποσῶς πρὸς ἀρετήν· καὶ ὅτι ἐχρειάζονταν τὸν ἀληθινὸν κριτὴν, καὶ βασιλέα, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ Χρισὸς· διότι ὡσὰν ἔλειψαν οἱ Ἄρχοντες, ἦλθεν ὁ Χρισὸς κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἰακώβ· καὶ πῶς ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χρισοῦ, εἶναι δεκατέσσαρες γενεαῖς, ὁπῶ μόνον δεκατρία πρόσωπα ἀρίσκονται; διότι ἐὰν ἐγνεαλογεῖτον γιὰ, ἠθέλαμεν βάλῃ καὶ τὴν Θεοτόκον, καὶ ἠθέλαμεν τελειώσῃ τὸν ἀριθμόν· ἀμὴ τώρα ἐπειδὴ δὲν γνεαλογεῖται γιὰ, πῶς γίνεται τοῦτο; λέγουσι τινὲς, ὅτι ἡ τὴν μετοικεσίαν εἰς προσώπε τάξιν τὴν ἔβαλε.

Κείμ. Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χρισοῦ ἡ γέννησις, ἔτως ἦν· μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ μαρίας τῷ Ἰωσήφ.

Εξήγ. Τίνος ἕνεκεν ἐσυγχώρησεν ὁ Θεὸς νὰ ἀρραβωνιασθῇ ἡ Θεοτόκος, καὶ νὰ δώσῃ ὑπόνοιαν εἰς τὸς ἀνθρώπες ὅτι ἔσμιξε μετ' αὐτῆς ὁ Ἰωσὴφ; διὰ νὰ τὸν ἔχῃ βοηθὸν εἰς τὰς συμφοράς· διότι ἕτος τῆς ἐπιμελήθη καὶ εἰς τὴν φυγὴν τῆς Αἰγύπτε, καὶ τὴν ἐδιαφύλαξε. καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ λάθῃ τὸν Διάβολον, διὰ τᾶτο ἀρραβωνιάσθη· διότι ὁ Διάβολος ἔσωντας νὰ ἀκέσῃ, ὅτι μέλλει νὰ ἐγγαστρωθῇ μία παρθένος, ἐπετήρει τὰς παρθένες· διὰ νὰ πλανηθῇ λοιπὸν ὁ πλάνος, διὰ τᾶτο ἀρραβωνιάσθη ὁ Ἰωσὴφ τὴν παρθένον, καὶ μόνον χῆμα γάμε γίνεται, καὶ ὄχι πρᾶγμα.

Κείμ. Πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτὲς, εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίε.

Εξήγ. Τὸ συνελθεῖν ἐδῶ, τὴν συμίξιν λέγει· διότι πρὶν νὰ συμιχθῶν ἐγαστρώθη. διὰ τᾶτο καὶ ὁ Εὐαγγελιτὴς θαυμάζεται, καὶ βοᾶ, εὑρέθη· ὥσπερ ἐπὶ παραδόξε τινὸς πράγματος λέγων.

Κείμ. Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβεβλήθη λάθρα ἀπολύσαι αὐτήν.

Εξήγ. Πῶς ἦτον δίκαιος ὁ Ἰωσὴφ, ἐπειδὴ ὁ νόμος ὥριζεν ὅτι τὴν μοιχαλίδα νὰ τὴν πομπεύσν, ἤγεν νὰ τὴν παιδεύσν φανερὰ, καὶ αὐτὸς ἔμελε νὰ σκεπάσῃ τὸ ἁμάρτημα, καὶ νὰ παρέβῃ τὸν νόμον; λύεται δὲ τᾶτο, πρῶτον μὲν, ὅτι διὰ αὐτὸ τᾶτο ἦτον δίκαιος, διότι δὲν ἤθελε νὰ εἶναι αὐτηρὸς, ἀλλὰ ἐφιλανθρωπεύετον ἀπὸ τὴν πολλήν τε ἀγαθότητα· δείχνωντας τᾷ λόγε τε παραπάνω τᾷ νόμε, καὶ ὡραμάϊ ἐπολιτεύετον παράνω ἀπὸ τὰ προσάγματα τᾷ νόμε. ἔπειτα δὲ ὅτι ἐγνώρισε καὶ αὐτὸς ὅτι ἐκ Πνεύματος Ἁγίε ἐγαστρώθη, καὶ διὰ τᾶτο δὲν ἠθέλησε νὰ τὴν κακοποιῆσῃ, καὶ νὰ τὴν πομπεύσῃ ἐκείνην ὁπᾷ συνέλαβεν ἀπὸ Πνεῦμα ἅγιον, καὶ ὄχι μοιχεύσα. Διότι βλέπε τὶ λέγει· εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχσα· τίνος εὑρέθη; τᾷ Ἰωσὴφ, τετέσιν ἐγνωρίσθη ὅτι ἐκ Πνεύματος ἁγίε ἐγαστρώθη· διὰ τᾶτο ἐβεβλήθη νὰ τὴν ἀπολύσῃ κρυφά· ὅτι δὲν ἐτολμᾶσε νὰ ἔχῃ πλέον διὰ γυναῖκα τε, τὴν καταξιωθεῖσαν τοσέτε χαρίσματος.

Κείμ. Ταῦτα δὲ αὐτᾷ ἐνθυμηθέντος, Ἰδὲ ἄγγελος Κυρίε κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ, λέγων.

Εξήγ. Ἐπειδὴ ἀπορᾶσεν ὁ δίκαιος, διὰ τᾶτο ἦλθεν πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος νὰ τὸν διδάξῃ τὶ νὰ κάμῃ. εἰς τὸν ὕπνον τε δὲ φαίνεται· διότι ἦτον πολλὰ πιςὸς. διότι τὲς ποιμένας μὲν ὡμίλησε φανερὰ ὁ ἄγγελος, ὡσὰν ὁπᾷ ἦσαν ἄνθρωποι χωρικοὶ καὶ ἄγροικοι. τέτε δὲ τᾷ δικαίε, καὶ πιςᾷ, εἰς τὸν ὕπνον τε φαίνεται. καὶ πῶς δὲν ἤθελεν πιςεύσῃ, ὅταν ὁ ἄγγελος τὸν ἐδίδασκε, διάτ' ἐκεῖνα ὁπᾷ εἶχε κατὰ διάνοιάν τε καὶ δὲν τὰ ἐφανέρωσεν εἰς κανένα· διότι ἐνθυμηθέντος λέγει, ἤγεν πῶς τὰ ἐσοχάθη εἰς τὸν νῆν τε, ὅμως δὲν τὰ ἐλάλησε· καὶ τότε ἔρχεται ὁ ἄγγελος εἰς αὐτόν. πρεπόντως λοιπὸν ἐπίςευσεν, ὅτι ἀληθῶς ἐκ Θεᾷ εἶναι· ὅτι μόνον τᾷ Θεᾷ εἶναι, τὸ νὰ ἐγνωρίζῃ τὰ ἀπόκρυφα.

Κείμ. Ἰωσὴφ υἱὸς Δαβίδ.

Εξήγ. Υἱὸν Δαβὶδ τὸν εἶπε διὰ νὰ τὸν ἐνθυμήσῃ ὅτι ἐκ σπέρματος Δαβὶδ ἐπροφητεύετον νὰ ἔλθῃ ὁ Χριτὸς· καὶ ὡσὰν νὰ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τοιαῦτα· ὅτι μὴν ἀπιςῇς, ἐνθυμέμενος τᾷ Δαβὶδ, τᾷ ὁποίε τᾷ ἔταξεν ὁ Θεὸς ὅτι ἀπὸ τὸ σπέρματε νὰ γεννηθῇ ὁ Χριτός.

Κείμ. Μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν.

Εξήγ. Ἀπεδὼ δείχνει ὅτι ἐφοβᾶτον νὰ τὴν ἔχῃ, μήπως καὶ φανῇ ἐναντίος τᾷ Θεᾷ, ὡσὰν ὁπᾷ ἔχει μοιχαλίδα. ἢ καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον. μὴ φοβηθῇς, τετέσι ἐσὺ μὲν φοβᾶσαι νὰ προσελγίσῃς εἰς αὐτὴν, ὡσὰν ὁπᾷ εἶναι ἐκ Πνεύματος ἁγίε ἐγαστρωμένη. ἀλλὰ μὴ φοβᾶ παραλαβεῖν, ἤγεν νὰ τὴν ἔχῃς μέσα εἰς τὸ σπῆτισε· διότι μὲ τὴν διάνοιαν, καὶ μὲ τὴν ἐνθύμησιν, ὡραμάϊ τὴν ἀπέλυσε.

Κείμ. Μαριὰμ τὴν γυναῖκάσε.

Εξήγ. Τᾶτο λέγει, ὅτι ἴσως ἐσὺ μὲν νομίζεις νὰ εἶναι μοιχαλὶς· ἐγὼ δὲ λέγωσε, ὅτι εἶναι γυνήσε, τετέσι δὲν ἐφθάρη ἀπό τινα, ἀλλὰ ἐδικήσε ἀρραβωνιασικὴ εἶναι.

Κείμ. Τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν, ἐκ Πνεύματός ἐσιν Ἁγίε.

Εξήγ. Διότι ὄχι μόνον πῶς δὲν ἔχει καμμίαν κατηγορίαν, ἢ μέμψιμον περὶ παρανόμε μίξεως ἢ μοιχίας, ἀλλὰ καὶ μὲ κάποιον θεϊκὸν, καὶ θαυμασὸν τρόπον ἐγαστρώθη, εἰς τόσον ὅτι μάλιτα πρέπει ἢ νὰ χαίρεσαι διὰ τᾶτο.

Κείμ. Τέξεται δὲ Υἱόν.

Εξήγ. Διὰ νὰ μὴν εἰπῇ τινὰς, καὶ πόθεν νὰ σᾷ πιςεύσω ὅτι εἶναι ἐκ Πνεύματος ἁγίε ἐγαστρωμένη; διὰ τᾶτο λέγει περὶ τᾷ μέλλοντος, ὅτι θέλει γεννήσει υἱόν. Διότι

ἐὰν

ἐὰν περὶ τȣ̃τȣ ἀληθεύσω· φανερὸν εἶναι, ὅτι καὶ αὐτὸ ὁπȣ̃ εἶπα ὅτι ἐκ Πνεύματος ἁγίȣ εἶναι ἐγγαστρωμένη, ἀληθινὸν εἶναι. καὶ δὲν εἶπεν ὅτι θέλει σȣ̃ γεννήσει· ἀλλ' ἁπλῶς ὅτι θέλει γεννήσει· διότι δὲν τὸν ἐγεννȣ̃σεν ἐκείνȣ, ἀλλὰ τῆς οἰκȣμένης ὅλης. ȣ̓τε εἰς ἐκεῖνον μόνον ἔστεκεν ἡ χάρις, ἀλλὰ εἰς πάντας ἐξεχύνετον.

Κείμ. Καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτȣ̃ Ἰησȣ̃ν.

Εξήγ. Ἐσὺ νὰ τὸν καλέσῃς, ἤγȣν νὰ τὸν ὀνομάσῃς Ἰησȣ̃ν, τάχατες, ὡς πατέρας, καὶ ὡς ἐπιμελητὴς τῆς παρθένȣ. Διότι μὴ βάλῃς εἰς τὸν νȣ̃νσȣ, ὦ Ἰωσὴφ, ὅτι ἐπειδὴ ἐκ Πνεύματος ἁγίȣ εἶναι ἡ σύλληψις, νὰ ἀφήσῃς τὴν Παρθένον ἀβοήθητην, ἀλλὰ νὰ τὴν ὑπερετήσῃς εἰς πάντα.

Κείμ. Αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτȣ̃, ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν.

Εξήγ. Ἐδὼ ἐξηγᾶ τὸ Ἰησȣ̃ς ὄνομα, τὶ δηλοῖ, ὅτι σωτὴρ σημαίνει· διότι λέγει, ὅτι αὐτὸς θέλει σώσει τὸν λαὸν αὐτȣ̃, ἤγȣν τὸν ἐδικόν τȣ, ὄχι μόνον τὸν Ἰȣδαϊκὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐθνικὸν, ὅσȣς δηλονότι σπȣδάσȣν νὰ πιστεύσȣν, καὶ νὰ γενȣ̃ν λαός τȣ. καὶ ἀπὸ πȣ̃ νὰ τȣ̀ς σώσῃ, ἤγȣν νὰ τȣ̀ς γλυτώσῃ; ἄραγε ἀπὸ τȣ̀ς πολεμίȣς; ȣ̓χί· ἀλλὰ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν· ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶναι φανερὸν ὅτι Θεὸς εἶναι ὁπȣ̃ μέλλει νὰ γεννηθῇ· διότι μόνȣ τȣ̃ Θεȣ̃ εἶναι ἴδιον τὸ νὰ συγχωρῇ ἁμαρτίαις.

Κείμ. Τȣ̃το δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τȣ̃ Κυρίȣ διὰ τȣ̃ προφήτȣ, λέγοντος. Ἡσαϊ. ζ'.

Εξήγ. Μὴ νομίσῃς ὅτι τώρα εἰς τȣ̀ς ὑστερινȣ̀ς καιρȣ̀ς ἐφάνη τȣ̃ Θεȣ̃ νὰ κάμῃ τὸ μέγα τȣ̃το μυστήριον, ἀλλὰ ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἦτον μελετημένον. διότι καλὰ ἠξεύρεις ὦ Ἰωσὴφ τȣ̀ς προφῆτας, ὡς νομομαθὴς ὁπȣ̃ εἶσαι· ἐνθυμήσȣ τὸν λόγον ὁπȣ̃ εἶπεν ὁ Κύριος· δὲν εἶπεν, ὁπȣ̃ εἶπεν ὁ Ἡσαΐας, ἀμὴ ὁπȣ̃ εἶπεν ὁ Κύριος· διότι δὲν ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ἀλλὰ Θεὸς διὰ στόματος τȣ̃ προφήτȣ· ὥστε, ἤγȣν εἰς τόσον ὅτι ἀξιόπιστη εἶναι ἡ προφητεία.

Κείμ. Ἰδȣ̀ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει.

Εξήγ. Οἱ ἑβραῖοι λέγȣν, ὅτι δὲν εἶναι γραμμένον εἰς τὸν προφήτην παρθένος, ἀλλὰ νεάνις. πρὸς τȣ̀ς ὁποίȣς λέγομεν, ὅτι νεάνις, καὶ παρθένος ἕνα δηλοῖ εἰς τὴν ἁγίαν γραφήν· διότι νεάνιδα ὀνομάζει τὴν ἀδιάφθορον, ἤγȣν τὴν παρθένον. καὶ ἄλλως, ἐὰν δὲν ἤθελε γεννήσῃ παρθένος, πῶς ἤθελεν ἦσθαι σημεῖον, καὶ παράδοξον; ἄκȣε λοιπὸν τȣ̃ Ἡσαΐȣ λέγοντος· διὰ τȣ̃το δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον. καὶ παρευθὺς λέγει· Ἰδȣ ἡ Παρθένος, καὶ τὰ λοιπά. Εἰς τόσον ὅτι ἐὰν δὲν ἔμελλε νὰ γεννήσῃ παρθένος, δὲν ἤθελεν ἦσθαι σημεῖον. παραλλάσσȣν δὲ οἱ ἑβραῖοι τὴν γραφὴν ἀπὸ τὸ κακόντȣς· καὶ ἀντὶ παρθένος, βάνȣσι νεάνις. ὅμως κἄν τε παρθένος, κἄν τε νεάνις εὑρίσκεται, παρθένος κάμνει χρεία νὰ νοήσωμεν, πῶς θέλει νὰ εἶναι ἐκείνη ὁπȣ̃ νὰ γεννήσῃ, διὰ νὰ εἶναι καὶ θαῦμα παράδοξον.

Κείμ. Καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσȣσι τὸ ὄνομα αὐτȣ̃ Ἐμμανȣήλ. ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον. μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός.

Εξήγ. Λέγȣσιν οἱ ἑβραῖοι· τὸ λοιπὸν διατὶ δὲν ὀνομάσθη Ἐμμανȣὴλ, ἀλλὰ Ἰησȣ̃ς Χριστὸς; πρὸς τȣ̀ς ὁποίȣς λέγομεν· ὅτι δὲν εἶπε καλέσεις, ἀλλὰ καλέσȣσι· τȣτέστιν, αὐτὰ τὰ πράγματα θέλȣν τὸν δείξει πῶς εἶναι Θεός· καὶ ἀναστρέφεται, ἤγȣν εὑρίσκεται μετεμᾶς. Διότι ἡ θεία γραφὴ, ἀπὸ τῶν πραγμάτων βάνει τὰ ὀνόματα· ὡς τὸ, κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτȣ̃, ταχέως σκύλευσον. καὶ ὅμως πȣ̃ ὀνομάσθη τινὰς τοιȣ̃τον ὄνομα; ἀλλὰ ἐπειδὴ μόνον, ὅτι ἐγεννήθη ὁ Κύριος, ἐσκυλεύθη, ἤγȣν ἐκȣρσεύθη, καὶ αἰχμαλωτίσθη ἡ πλάνη, λέγει ὅτι νὰ ὀνομασθῇ ἔτζι, ἔστωντας νὰ εὕρῃ τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τὸ πρᾶγμα.

Κείμ. Διεγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τȣ̃ ὕπνȣ, ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίȣ.

Εξήγ. Βλέπε ψυχὴν σπȣδαῖαν· πῶς παρευθὺς ἐπίστευσε καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτȣ̃. συχνάκις δὲ ὀνομάζει αὐτὴν γυναῖκα τȣ̃ Ἰωσὴφ, διὰ νὰ ἐκβάλῃ τὴν πονηρὰν ὑπόνοιαν, καὶ νὰ τȣ̃ ἀποδείξῃ, ὅτι δὲν ἔγινεν ἄλλȣ τινὸς γυναῖκα, ἀλλὰ ἐδική τȣ εἶναι.

Κείμ. Καὶ ȣ̓κ ἐγίνωσκεν αὐτὴν, ἕως ȣ̃ ἔτεκεν.

Εξήγ. Τȣτέστι δὲν ἔσμιξε μετ' αὐτῆς ποτέ. διότι τὸ ἕως, ἐνταῦθα, δὲν δείχνει ὅτι ἕως μὲν νὰ γεννήσῃ, δὲν ἐσμίγη, ὕστερον δὲ ἐσμίγη. ἀλλὰ ὅτι καθόλȣ δὲν ἔσμιξε ποτὲ μετ' αὐτῆς. ὅτι τοιαύτην συνήθειαν ἔχει ἡ γραφὴ, ὡσὰν ὁπȣ̃ λέγει, ȣ̓κ ἐπέστρεψεν ὁ κόραξ εἰς τὴν κιβωτὸν ἕως ȣ̃ ἐξηράνθη ἡγῆ. διότι ȣ̓τε ὅταν ἐξηράνθη ἐγύρισεν ὁ κόραξ πλέον. Γε

καὶ πάλιν, μεθ' ὑμῶν εἰμι ἕως τῆς σωτελείας τῦ αἰῶνος· ἄραγε ὕστερον ἀπὸ τὴν σωτέλειαν δὲν θέλει ἦθαι πλέον μὲ τὲς ἁγίες; καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν; ὁπῦ τότε μάλισα θέλει νὰ εἶναι πάντοτε μαζήτες· ἔτζι λοιπὸν καὶ ἐδῶ, τὸ, ἕως ὃ ἔτεκε, νόησον· ἀντὶ τῦ ἔτε πρὶν τῆς γεννήσεως, ἔτε ὕστερα ἀπὸ τὴν γέννησιν, ἔσμιξε μετ' αὐτῆς. διότι πῶς ἤθελε ζυγώσῃ σιμὰ εἰς τὴν ἁγίαν παρθένον ἐκείνην, καὶ μάλισα ὅταν ἐγνώρισε τὴν ἄφρασον γέννησιν ἐκείνην.

Κείμ. Τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον.

Εξήγ. Καὶ ὄχι ὡσὰν πῶς νὰ ἐγεννήθη καὶ ἄλλος δεύτερος υἱὸς, τὸν λέγει πρωτότοκον, ἀλλὰ μόνον ἁπλῶς, ὡς μόνον γεννηθέντα, καὶ πρῶτον. διότι ὁ χρισὸς, καὶ πρωτότοκος εἶναι, ὡσὰν ὁπῦ ἐπρωτογεννήθη· καὶ μονογενὴς, ὡσὰν ὁπῦ δὲν εἶχεν ἄλλον δεύτερον ἀδελφόν.

Κείμ. Καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῦ Ἰησῦν.

Εξήγ. Τὴν πολλὴν ὑπακοὴν τῦ Ἰωσὴφ δείχνει καὶ ἀπὸ τῦτο, ὅτι ὑπήκεσεν εἰς πάντα ὅσα τῦ εἶπεν ὁ ἄγγελος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κείμενον.

Τῦ δὲ Ἰησῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας.

Εξήγ. Βηθλεὲμ ἑρμηνεύεται, σπῆτι ψωμίυ· Ἰουδαία δὲ, ἐξομολόγησις· γένοιτο δὲ, καὶ εἰς ἡμᾶς τώρα, νὰ γενέμεν σπῆτι ψωμίυ τῦ πνευματικῦ, διὰ τῆς ἐξομολογήσεως.

Κείμ. Ἐν ἡμέραις Ἡρῴδυ.

Εξήγ. Ἐν θυμᾶται τῦ Ἡρῴδυ, διὰ νὰ μάθῃς ἐσὺ, ὅτι ἐξέλιπον οἱ ἄρχοντες ἀπὸ τὴν φυλὴν τῦ Ἰῦδα, καὶ οἱ βασιλεῖς, καὶ ἦτον χρεία νὰ ἔλθῃ ὁ Χρισός. διότι ὁ Ἡρῴδης δὲν ἦτον ἑβραῖος, ἀλλὰ Ἰδουμαῖος, υἱὸς τῦ ἀντιπάτρυ, ἀπὸ γυναῖκα ἀράπισσα. καὶ ἔσωντας νὰ λείψυν οἱ ἄρχοντες, ἦλθεν ὁ Χρισὸς ἡ ἀπανδοχὴ τῶν ἐθνῶν κατὰ τὴν προφητείαν τῦ Ἰακώβ.

Κείμ. Τῦ βασιλέως.

Εξήγ. Ἦτον γὰρ καὶ ἄλλος ἡρῴδης, διὰ τῦτο βάνει καὶ τὸ ἀξίωμα τῦ βασιλέως.

Κείμ. Ἰδὲ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν ἦλθον εἰς Ἱερουσόλυμα.

Εξήγ. Τίνος ἕνεκεν ἔρχονται οἱμάγοι; διὰ κατάκρισιν τῶν ἑβραίων. διότι ἐὰν οἱμάγοι, ἄνθρωποι εἰδωλολάτραι ἐπίστευσαν, ποία ἀπολογία λοιπὸν ἀπέμενεν εἰς τὲς ἑβραίες; ἄλλο δὲ, διὰ νὰ λάμψῃ καὶ ἡ δόξα τῦ Χρισῦ πλέον περισσότερον, ἔσωντας νὰ τὸν μαρτυρῦν οἱ μάγοι. οἱ ὁποῖοι ἦσαν περισσότερον ἀπὸ ὅλες τὲς ἄλλες ἀνθρώπες, ὑποτεταγμένοι εἰς τὲς δαίμονας, καὶ ἐχθροὶ τῦ Θεῦ. ἀπὸ ἀνατολῶν· καὶ τῦτο πρὸς κατάκρισιν τῶν ἑβραίων· διότι ἐκεῖνοι μὲν ἀπὸ τοσῦτον διάστημα ἦλθαν νὰ προσκυνήσεν τὸν Χρισὸν, καὶ οἱ ἑβραῖοι ὁπῦ τὸν εἶχαν σιμάτες τὸν ἐδίωχναν.

Κείμ. Λέγοντες, πῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;

Εξήγ. Λέγυσιν ὅτι οἱ μάγοι τῦτο, ἦσαν ἀπόγονοι τῦ Βαλαὰμ ἐκεῖνο τῦ μάντεως· καὶ ἔσωντας νὰ εὕρυν τὸν χρησμὸν ἐκεῖνο, ὁπῦ εἶπεν, ὅτι θέλει ἀνατείλει ἄστρον ἀπὸ τῦ Ἰακώβ. ἀπὸ τῦτο ἐννόησαν τὸ μυστήριον τῦ Χρισῦ, καὶ διὰ τῦτο ἦλθαν θέλοντες νὰ ἰδῦν τὸ παιδίον ὁπῦ ἐγεννήθη. Αριθ. κδ.

Κείμ. Εἴδομεν γὰρ αὐτῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ.

Εξήγ. Ὅταν ἀκόσης ἀστέρα, μὴ νομίσῃς πῶς νὰ ἦτον καὶ ἐκεῖνος ὡσὰν τὲς ἄλλες ἀστέρας, αὐτὲς ὁπῦ βλέπομεν, ἀλλὰ θεϊκὴν, καὶ ἀγγελικὴν δύναμιν νόμιζε, φαινομένην εἰς τύπον ἀστέρος. διότι ἐπειδὴ οἱ μάγοι, ἦσαν ἀστρονόμοι· διὰ τῦτο μετεκεῖνο ὁπῦ ἦσαν συνηθισμένοι, τὲς ἐκάλεσεν ὁ Κύριος· καθὼς καὶ τὸν Πέτρον ὁπῦ ἦτον ψαρὰς, μὲ τὸ πλῆθος τῶν ὀψαρίων, ὁπῦ ἐψάρευσεν εἰς τὸ ὄνομα τῦ Χρισῦ, τὸν ἔκαμε καὶ ἐθαύμασεν· ὅτι δὲ ἀγγελικὴ δύναμις ἦτον ὁ ἀστέρας ἐκεῖνος, φανερὸν εἶναι μὲν καὶ ἀπὸ τῦτο, ὅτι καὶ τὴν ἡμέραν ἔλαμπε· καὶ ὅτι ὅταν μὲν ἐπεριπατῦσαν οἱ μάγοι, ἐπεριπάτει καὶ αὐτός· ὅταν δὲ ἀναπαύονταν, ἔστεκεν. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ βόριον μέρος, ὁπῦ εἶναι τῆς περσίας, ἐκινεῖτο πρὸς τὸ νότιον, ὁπῦ εἶναι τῆς Ἱερυσαλήμ. ὅτι δὲν κινεῖται ποτὲ ἄστρον ἀπὸ τὸ βόριον μέρος πρὸς τὸ νότιον.

Κείμ.

Κείμ. Καὶ ἦλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ.

Εξήγ. Οἱ μάγοι τοῦτοι, φαίνονται πῶς νὰ ἦσαν πολλὰ ἐνάρετοι· διότι ἐὰν εἰς τὸν ξένον τόπον ἤθελαν νὰ τὸν προσκυνήσουν, πόσῳ μᾶλλον ἂν ἦτον εἰς τὴν περσίαν, ἤθελαν παρρησιασθῆ, καὶ ἤθελαν τὸν κηρύξη;

Κείμ. Ἀκούσας δὲ Ἡρῴδης ὁ Βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ.

Εξήγ. Ὁ μὲν Ἡρῴδης ἐταράχθη ὡς ἀλλόφυλλος, φοβούμενος περὶ τῆς βασιλείας, διότι ἤξευρεν ὅτι ἦτον ἀνάξιος ταύτης· ἀμὴ οἱ ἑβραῖοι διατὶ ταράττονται, ὁποῦ μάλιστα ἔπρεπε νὰ χαίρωνται, ἐπειδὴ ὁ Βασιλεὺς αὐτῶν ἔμελλε νὰ προσκυνεῖται ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς τῆς Περσίας; ἀλλ' ὅμως ἀνήκουστον πρᾶγμα εἶναι ἡ πονηρία.

Κείμ. Καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν, ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται.

Εξήγ. Γραμματεῖς ἦσαν οἱ διδάσκαλοι τοῦ λαοῦ, ὡσὰν αὐτοὺς ὁποῦ λέγομεν ἡμεῖς γραμματικούς. οἰκονομεῖ δὲ ὁ Θεὸς νὰ ἐρωτηθοῦν τοῦτοι, διὰ νὰ ὁμολογήσουν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐκ τούτου νὰ εἶναι κατακεκριμμένοι· ἐπειδὴ αὐτοὶ ὁποῦ τὸν ὡμολόγησαν προτήτερα, αὐτοὶ τὸν ἐσαύρωσαν.

Κείμ. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου.

Εξήγ. Ποῖος προφήτης; τοῦ Μιχαίου. ὅτι ἐκεῖνος λέγει. Μιχαίου ε.

Κείμ. Καὶ σὺ Βηθλεὲμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ σὺ τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα.

Εξήγ. Ἔσωντας νὰ εἶναι μικρὰ ἡ Βηθλεὲμ, τὴν ἐκαταφρονοῦσαν· ἀμὴ τώρα διὰ τὸν Χριστὸν ὁποῦ ἐξέβη ἀπ' αὐτὴν, ἔγινε περιβόητος· διότι πάντες ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἔρχονται, καὶ προσκυνοῦν εἰς αὐτὴν τὴν ἁγίαν Βηθλεέμ.

Κείμ. Ἐκ σοῦ γάρ μοι ἐξελεύσεται Ἡγούμενος.

Εξήγ. Καλῶς εἶπεν ἐξελεύσεται, καὶ ὄχι πῶς θέλει ἀπομείνει εἰς ἐσένα· διότι δὲν ἀπέμεινεν ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Βηθλεὲμ, ἀλλὰ ὡσὰν ἐγεννήθη, ἀπ' αὐτῆς ἐξέβη, καὶ ἐκατώκησεν εἰς τὴν Ναζαρέτ. οἱ δὲ ἑβραῖοι λέγουσιν ὅτι περὶ τοῦ Ζοροβάβελ, ἐπροφητεύθη τοῦτο, ὅμως ψεύδονται φανερά. διότι ἴδε καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· ζορὸ, δηλοῖ τὴν σποράν, καὶ τὴν γέννησιν· βαβὲλ δὲ, τὴν Βαβυλῶνα· ἦγεν ὁ σὺ Βαβυλῶνι σπαρεὶς, ἢ γεννηθείς. ἀλλὰ καὶ ἡ προφητεία φανερῶς ἐλέγχει αὐτοὺς, λέγουσα, αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς, ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος. τίνος δὲ ἄλλου, αἱ ἔξοδοι εἶναι ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος; πάρεξ τοῦ Χριστοῦ· ὁ ὁποῖος δύο ἐξόδους εἶχεν, ἦγεν γεννήσεις. ἀλλὰ ἡ πρώτη μὲν γέννησις, ἦτον ἀπ' ἀρχῆς ἐκ τοῦ πατρὸς· ἡ δὲ δευτέρα, ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος, ἦγεν ἀπὸ τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος τούτου· ἡ ὁποία ἔλαβεν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς Θεοτόκου, καὶ ἀπὸ τῶν χρόνων. ἂς μᾶς εἰποῦν λοιπὸν οἱ Ἰουδαῖοι, ἐὰν ὁ Ζοροβάβελ, ἀπ' ἀρχῆς ἐγένετο· ἀλλὰ δὲν ἔχουν πόθεν νὰ τὸ εἰποῦν.

Κείμ. Ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

Εξήγ. Ποιμανεῖ εἶπεν, ἦγεν νὰ βοσκήσῃ τὸν λαόν μου, καὶ ὄχι νὰ τὸν τυραννίσῃ ἢ νὰ τὸν καταφάγῃ. διότι οἱ ἄλλοι βασιλεῖς, δὲν εἶναι ποιμένες, ἀλλὰ λύκοι· ὁ δὲ Χριστὸς εἶναι ποιμὴν, καθὼς τὸ λέγει καὶ αὐτὸς· ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. λαὸν δὲ Ἰσραὴλ λέγει, καὶ ἐκείνους ὁποῦ ἐπίστευσαν ἀπὸ τοὺς ἑβραίους, καὶ τοὺς ἐθνικούς. διότι Ἰσραὴλ ἑρμηνεύεται, Νοῦς ὁρῶν τὸν Θεὸν· εἰς τόσον ὅτι πάντες ὅσοι βλέπουν μὲ τὸν Νοῦν τὸν Θεὸν, Ἰσραηλῖται εἰσὶ, κἂν ἐθνικοὶ εἶναι. Ἰωαννη. ε'.

Κείμ. Τότε, Ἡρῴδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους.

Εξήγ. Λάθρα, ἦγεν κρυφὰ τοὺς ἐκάλεσε, διὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἐπειδὴ ἐφοβᾶτον μή πως καὶ οἱ ἑβραῖοι, θέλουν ἔχει μεγάλην ὁλάβειαν εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ θέλουν κάμει κάθε τρόπον νὰ τὸν γλυτώσουν, ὡσὰν ὁποῦ ἔμελλε νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ· διὰ τοῦτο λοιπὸν τοὺς κράζει κρυφὰ, καὶ ἐπιβεβαιοῦται τὸ παιδίον.

Κείμ. Ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος.

Εξήγ. Τοῦτο εἶπεν ἐρώτησε, καὶ ἔμαθεν ἀκριβῶς. τὸ δὲ ἄστρον πρὶν νὰ γεννηθῇ ὁ Κύριος ἐφάνη εἰς τοὺς μάγους· διότι ἐπειδὴ ἔμελλον νὰ περάσουν πολλοὺς καιροὺς εἰς τὸν δρόμον, διὰ τοῦτο ἐφάνη προτήτερα τὸ ἄστρον. καὶ οἱ μάγοι εἰς δύο χρόνους ἦλθαν, καὶ ὅτε εἰς τὰ σπάργανα εὗραν τὸν Κύριον, ὅτε εἰς τὴν φάτνην· ἀλλὰ εἰς τὸ σπήτι μὲ τὴν μητέρα τοῦ, ὁποῦ ἦτον δύο χρονῶν. ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι διὰ τοῦτο ἐφάνη προτήτερα τὸ ἄστρον, διὰ νὰ προφθάσουν οἱ μάγοι νὰ τὸν προσκυνήσουν εἰς τὸ σπήλαιον, ἕως ὁποῦ

ὁπῦ ἦτον ἀκόμι εἰς τὰ σπάργανα, καὶ εἰς τὸ σπήλαιον ἀν τῇ Φάτνῃ· ὅμως τὸ πρῶτον εἶναι βεβαιότερον.

Κείμ. Καὶ πέμψας αὐτὸς εἰς Βηθλεὲμ, εἶπε· πορεύθητε ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τῦ παιδίε.

Εξήγ. Δὲν εἶπεν περὶ τῦ Βασιλέως, ἀλλὰ περὶ τῦ παιδίε, διότι ἔτε τὸ ὄνομα ἐδέχετον. ἀπὸ τῦτο δείχνει, ὅτι ἐδαιμονίζετο κατ' αὐτῦ.

Κείμ. Ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγείλατέμοι, ὅπως ἐλθὼν καγὼ προσκυνήσω αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκέσαντες τῦ Βασιλέως ἐπορεύθησαν.

Εξήγ. Οἱ μάγοι διὰ νὰ εἶναι ἄδολοι, ἐνόμιζαν ὅτι καὶ ἐκεῖνος χωρὶς δόλον λαλεῖ.

Κείμ. Καὶ ἰδὲ ὁ ἀσὴρ, ὃν εἶδον ἀν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτές.

Εξήγ. Ὁ ἀσὴρ ἐκρύβη πρὸς ὥραν οἰκονομικῶς, διὰ νὰ ἐρωτήσεν οἱ μάγοι τὲς ἑβραίες, καὶ νὰ ταραχθῇ ὁ Ἡρώδης, καὶ ἔτζι νὰ γένῃ φανερότερη ἡ ἀλήθεια. ὅταν δὲ ἔβγηκαν οἱ μάγοι ἀπὸ τὴν Ἱερεσαλὴμ, πάλιν ἐφάνη καὶ τὲς ὁδήγα· ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶναι φανερὸν, ὅτι θεϊκὴ δύναμις ἦτον τὸ ἄστρον.

Κείμ. Ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω ἔ ἦν τὸ παιδίον.

Εξηγ. Παράδοξον καὶ τῦτο· διότι ἐκατέβη ὁ ἀσὴρ ἀπὸ τὸ ὕψος, καὶ ἦλθε χαμηλότερα, καὶ τὲς ἔδειξε τὸν τόπον. διότι ἂν ἐφαίνετον εἰς αὐτὲς ἀπὸ τὸ ὕψος, πῶς ἤθελαν δυνηθῇ νὰ ἐγνωρίσεν τὸν τόπον ὁπῦ ἦτον ὁ Χριςὸς; διότι οἱ ἀσέρες πολλὰ τόπον περιλαμβάνεσι. διὰ τῦτο τὸ βλέπεις καὶ ἐσὺ ἀπάνω εἰς τὸ σπῆτι σε τὸ φεγγάρι, καὶ ἐγὼ μὲ φαίνεται ὅτι ἐπάνω εἰς τὸ σπῆτι με εἶναι, καὶ πάντες ὁμοίως θαρρῦσιν ὅτι μόνον ἀπάνωτες εἶναι τὸ φεγγάρι, ἢ ἄλλο ἄστρον. καὶ ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ ἄστρον, δὲν ἤθελε δείξη ἀλλέως τὸν Χριςὸν, ἂν δὲν ἤθελε κατέβη. καὶ μόνον ὅτι δὲν ἐσάθη ἐπάνω τῆς κεφαλῆς τῦ παιδίε.

Κείμ. Ἰδόντες δὲ τὸν ἀσέρα, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα.

Εξήγ. Ἔσωντας νὰ μὴ πλανηθῶν, ἀμὴ νὰ εὕρεν τοζητέμενον, ἐχάρηκαν.

Κείμ. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εὗρον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτῦ.

Εξήγ. Τῆς ὥρας μὲν ὁπῦ ἐγεννήθη ὁ Κύριος, εἰς τὴν Φάτνην τὸν ἔκλινεν ἡ Παρθένος, διότι δὲν εὑρῆσκαν τότε σπῆτι· ὕστερον δὲ κάμνει χρεία νὰ εὑρῆκαν σπῆτι εἰς τὸ ὁποῖον τὲς ηὗραν οἱ μάγοι· διότι ἀνέβησαν μὲν εἰς Βηθλεὲμ, διὰ νὰ ἀπογραφῶν ἐκεῖ, καθὼς τὸ
Κεφαλ. β'. λέγει ὁ Λεκᾶς· ὅμως διὰ νὰ ἔλθῃ πλῆθος πολὺ διὰ τὴν ἀπογραφὴν, δὲν ηὗραν τῆς ὥρας σπῆτι. ἀλλὰ εἰς τὸ σπήλαιον ἐγεννήθη, εἶτα εὑρέθη σπῆτι εἰς τὸ ὁποῖον ἐφάνη εἰς τὲς μάγες ὁ Κύριος.

Κείμ. Καὶ πεσόντες προσεκυνῆσαν αὐτῷ.

Εξήγ. Βλέπε ψυχῆς ἔλαμψιν, πόνητα ἔβλεπαν, καὶ τὸν ἐπροσκυνῶσαν. διότι ἐπληροφορήθηκαν ὅτι Θεὸς εἶναι· διὰ τῦτο τῦ προσφέρεν καὶ δῶρα, ὡς Θεῷ, καὶ ἀνθρώπῳ, διότι ἄκεε.

Κείμ. Καὶ ἀνοίξαντες τὲς θησαυρὲς αὐτῶν, προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, Χρυσὸν, καὶ Λίβανον, καὶ Σμύρναν.

Εξήγ. Τὸν μὲν Χρυσὸν προσέφερον αὐτῷ, ὡς Βασιλεῖ· διότι τῷ Βασιλεῖ δίδεν τὸ Χρυσίον ὅσοι εἶναι ὑποτασόμενοι εἰς αὐτόν. τὸν δὲ Λίβανον προσέφερον, ὡς Θεῷ· διότι τον Θεὸν θυμιάζομεν μὲ Λίβανον. τὴν δὲ Σμύρναν, ὡσὰν ὁπῦ ἔμελε νὰ γλυθῇ θάνατον· διότι ἔτζι τὸ εἶχαν σωθῆναν νὰ ἐνταφιάζεν μὲ Σμύρναν τὲς νεκρὲς οἱ ἑβραῖοι, διὰ νὰ φυλάσσῃ τὸ σῶμα νὰ μὴν σέπεται. Διότι ἡ Σμύρνα, διὰ νὰ εἶναι ξηρὰ, ξηραίνει τὴν ὑγρότητα τῦ σώματος, καὶ δὲν ἀφίνει νὰ γεννηθῶν σκώληκες. Βλέπεις τὴν πίσιν τῶν Μάγων· ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ τῆς προφητείας τῦ Βαλαὰμ ἐδιδάχθησαν, πῶς ὁ Κύριος εἶναι Θεὸς, καὶ ἄνθρωπος, καὶ ὅτι διὰ λόγεμας θέλει γλυθῇ θάνατον. ἄκεσον δὲ καὶ
Αριθμῶν κδ'. τῆς προφητείας· κατακλιθεὶς, λέγει, ἀνεπαύσατο ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος. ἰδὲ τὸ βασιλικὸν διὰ τῦ λέοντος· διὰ δὲ τῦ κατακλιθεὶς, ἡ νέκρωσις· οἱ εὐλογῶντές σε εὐλόγηνται. ἰδὲ καὶ ἡ Θεότης· διότι τὴν δυνάμιν τῆς εὐλογίας μόνον ἡ Θεότης τὴν ἔχει.

Κείμ. Καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ, μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

Εξήγ.

Εξήγ. Βλέπε ἀκολουθίαν· πρῶτον, διὰ τῦ ἀστέρος ἔσυρεν αὐτὸς ὁ Θεὸς πρὸς τὴν πίσιν· εἶτα ὡσὰν ἦλθαν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἐδιδάχθησαν διὰ τῦ προφήτε, ὅτι εἰς τὴν Βηθλεὲμ γεννᾶται ὁ Χρισὸς· ὕστερον δὲ διὰ τῦ ἀγγέλε. ἐκεῖνοι δὲ πείθονται τῷ χρηματισμῷ, τότες πισεύων τῇ θεικῇ ὁμιλία. καὶ ὡς ἐδέχθηκαν λοιπὸν τὴν θεικὴν ἀποκάλυψιν, ἐπλάνεσαν τὸν Ἡρώδην. καὶ δὲν ἐφοβήθησαν νὰ μὴν ςείλῃ καὶ τὲς φθάσες, ἀλλὰ ἐθάῤῥεσαν εἰς τὴν δυνάμιν τῦ γεννηθέντος. ἔτζι ἦσαν μάρτυρες ἀληθινοί.

Κείμ. Ἀναχωρησάντων τῶν μάγων, ἴδε ἄγγελος Κυρίε φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ. λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον, καὶ τὴν μητέρα αὐτῦ.

Εξήγ. Εἶδες διὰ ποίαν αἰτίαν ἠθέλησεν ὁ Θεὸς νὰ ἀῤῥαβωνιαθῇ ἡ παρθένος; ὅτι ἐδῶ σᾶ ἀποδείχνει, ὅτι διὰ νὰ τῆς φροντίζῃ, ἢ νὰ τῆς ἐπιμελῆται ὁ Ἰωσήφ. ἀλλὰ δὲν εἶπε παράλαβε τὴν γυναῖκασε, ἀμὴ τὴν μητέρα τῦ παιδίε. διότι ἐπειδὴ ἡ ὑποψία ἐλύθη, καὶ ἐπληροφορήθη ὁ δίκαιος, ἀπὸ τὰ θαύματα τῆς γεννήσεως, ἢ ὅτι ἐκ Πνεύματος ἁγίε εἶναι πάντα, δὲν τὴν ὀνομάζει πλέον γυναῖκατε.

Κείμ. Καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον.

Εξήγ. Φεύγει καὶ ὁ Κύριος, διὰ νὰ πισώσῃ πάντας, ὅτι κατὰ ἀλήθειαν ἦτον ἄνθρωπος, διότι ἂν ἤθελε πιαθῇ εἰς τὰ χέρια τῦ Ἡρώδε, καὶ νὰ μὴν κατακοπῇ, ἤθελε φανῇ ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐσαρκώθη. φεύγει δὲ εἰς τὴν Αἴγυπτον διὰ νὰ ἁγιάσῃ καὶ ἐκείνην· διότι δύο πόλεις ἦσαν ἐργασήρια πάσης κακίας, ἡ Βαβυλῶνα, καὶ ἡ Αἴγυπτος· τὴν μὲν βαβυλῶνα λοιπὸν τὴν ἐδέχθη διὰ τῶν μάγων ὁπᾶ τὸν ἐπροσκυνήσαν· τὴν δὲ Αἴγυπτον τὴν ἁγίασε μὲ τὸν ἐρχομόν τε.

Κείμ. Καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπωσοι

Εξήγ. Καὶ κάθε ἐκεῖ ἕως ὁπᾶ νὰ σᾶ εἰπῶ· ἤγουν ὅσον νὰ προσαχθῇς ἀπὸ τὸν Θεόν. διότι πρέπει νὰ μὴν κάμνωμεν τίποτες χωρὶς τῆς βελῆς τῦ Θεῦ.

Κείμ. Μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τῦ ἀπολέσαι αὐτό.

Εξήγ. Βλέπεις ἀγνωσίαν ἀνθρώπε, τὴν βελὴν τῦ Θεῦ ἀσεδάζει νὰ νικήσῃ. εἰμὴ δὲν εἶναι ἐκ Θεῦ, τί φοβῆσαι; εἰ δὲ ἐκ Θεῦ πῶς βάλεσαι ἐσὺ νὰ φονεύσῃς τὸ παιδίον;

Κείμ. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς, παρέλαβε τὸ παιδίον, καὶ τὴν μητέρα αὐτῦ νυκτὸς, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδε. ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τῦ Κυρίε διὰ τῦ Προφήτε λέγοντος· ὅτι ἐξ Αἰγύπτε ἐκάλεσα τὸν υἱόν με. Ὡσηὲ ια.

Εξήγ. Λέγει οἱ Ἑβραῖοι, ὅτι διὰ τὸν λαὸν τὸ εἶπε τῦτο, ὁπᾶ τὲς εὔγαλεν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον διὰ τῦ Μωϋσέως· καὶ ἡμεῖς λοιπὸν λέγομεν· ὅτι τὶ θαυμασὸν, ἐὰν καὶ διὰ τὸν λαὸν τὸ εἶπε τυπικῶς, εἰς δὲ τὸν Χρισὸν ἐξέβη ἀληθινά. ἔπειτα, ποῖος εἶναι ὁ υἱὸς τῦ Θεῦ, ὁ λαὸς ὁπᾶ ἐπροσκυνά τῷ Βεελφεγὼρ, τὸ εἴδωλον, καὶ τὰ γλυπτὰ, ἢ ὁ κατὰ ἀλήθειαν υἱὸς τῦ Θεῦ;

Κείμ. Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν Μάγων.

Εξήγ. Καθὼς τὸν Φαραὼ τὸν ἐνέπαιξεν ὁ Θεὸς διὰ τῦ Μωϋσέως, ἔτζι καὶ τὸν Ἡρώδην διὰ τῶν μάγων. ἐπειδὴ καὶ οἱ δύο, καὶ ὁ Φαραὼ, καὶ ὁ Ἡρώδης, παιδοκτόνοι εἰσιν· ὁ μὲν Φαραὼ, φονεύων εἰς τὴν Αἴγυπτον τὰ ἀρσενικὰ παιδία τῶν ἑβραίων· ὁ δὲ Ἡρώδης εἰς τὴν Βηθλεέμ.

Κείμ. Ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλε πάντας τὲς παῖδας, τὲς ἐν Βηθλεέμ.

Εξήγ. Τὴν κατὰ τῶν μάγων ὀργὴν, τὴν ἔδειξεν εἰς τὰ παιδία ὁπᾶ δὲν τὸν ἀδίκησαν τίποτες. ἀλλὰ διὰ ποίαν ἀφορμὴν ἐσυγχώρησεν ὁ Θεὸς νὰ σφαγῦν τὰ παιδία; διὰ νὰ δειχθῇ ἡ κακία τῦ Ἡρώδε. ἀλλὰ θέλεις εἰπῇ, καὶ τὶ τῦτο, διὰ νὰ δειχθῇ ἡ κακία ἐκείνε νὰ ἀδικηθῦν τὰ παιδία; ἄκυε λοιπὸν· ὅτι δὲν ἀδικήθησαν, ἀλλὰ ςεφάνων ἠξιώθησαν. διότι κάθε ἕνας ὁπᾶ νὰ πάθῃ ἐδῶ τίποτε κακὸν· ἢ διὰ νὰ συγχωρεθῦν τὰ ἁμαρτήματά τε τὸ παθαίνει, ἢ διὰ νὰ αὐγατίσῃ οἱ ςέφανοι. ἔτζι λοιπὸν καὶ τὰ παιδία τῦτα, περισότερον θέλει ςεφανωθῇ.

Κείμ. Καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ διετῦς, καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον, ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τῦ προφήτε Ἱερεμίε λέγοντος.

Εξήγ. Διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τινὰς, ὅτι μὴ θέλοντος τοῦ Θεοῦ ἔγινεν ἡ σφαγὴ τῶν παιδίων, δείχνει ὅτι καὶ τὸ ἐπρογίνωσκε, καὶ τὸ ἐπροεῖπε.

Ιερεμίας λά. Κείμ. Φωνὴ ἐν Ῥαμᾶ, ἠκούσθη.

Εξήγ. Ἡ Ῥαμᾶ, εἶναι τόπος τῆς παλαιστίνης ὑψηλὸς· διότι τοῦτο δηλοῖ τὸ ὄνομα, ὑψηλήν· ἡ δὲ Ῥαχὴλ, εἰς τὴν Βηθλεὲμ ἐτάφη. ὁ δὲ τόπος ἐκεῖνος, ἔλαχεν εἰς τὸν κλῆρον τῆς Φυλῆς τοῦ Βενιαμὶν, ὁ ὁποῖος ἦτον υἱὸς τῆς Ῥαχήλ. τὸ λοιπὸν τὴν Βηθλεὲμ λέγει ὁ προφήτης Ῥαχὴλ· διότι εἰς αὐτὴν ἐτάφη ἐκείνη. τὸν δὲ κλαυθμὸν, καὶ τὸν θρῆνον, λέγει ὅτι νὰ ἀκουσθῇ εἰς τὴν ὑψηλήν. ἄκουε λοιπὸν τοῦ προφήτου.

Κείμ. Θρῆνος, καὶ κλαυθμὸς, καὶ ὀδυρμὸς πολὺς· Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς.

Εξήγ. Τουτέστιν ἡ Βηθλεέμ.

Κείμ. Καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι ὅτι οὐκ εἰσί.

Εξήγ. Ἐν τῷ βίῳ τούτῳ οὐκ εἰσὶν, ἐπειδὴ αἱ ψυχαὶ εἶναι ἀθάνατοι.

Κείμ. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου.

Εξήγ. Πικρὸν θάνατον ἔδωκεν ὁ Ἡρώδης· διότι θέρμη, καὶ δυσεντερία, καὶ ξισμάρα, καὶ πρισμὸς τῶν ποδῶν τοῦ ἐσιώπα, τὰ δὲ κρυφά του μέρη ἐσάπησαν, καὶ ἔκαμαν πλῆθος σκωλήκων, καὶ σφάκελος, καὶ πόνες πολλὲς εἶχεν εἰς ὅλον του τὸ κορμὶ, καὶ ὅλα του τὰ μέλη ἐσπάραξαν, καὶ ἔτζι ἀπέρριξε τὴν μιαρόν του ψυχήν.

Κείμ. Ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ τῷ Αἰγύπτῳ, λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ.

Εξήγ. Δὲν λέγει φεῦγε, ἀλλὰ πορεύου, ἤγουν πήγαινε, διότι πλέον δὲν εἶναι φόβος.

Κείμ. Τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου.

Εξήγ. Πῶς εἶναι ὁ Ἀπολινάριος ὅπου ἔλεγεν, ὅτι δὲν ἔλαβε ψυχὴν ἀνθρώπου ὁ Κύριος; ἀπὸ τοῦτο γὰρ ἐλέγχεται.

Κείμ. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας, ἀντὶ Ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν.

Εξήγ. Τρεῖς υἱὸς ἄφησεν ὁ Ἡρώδης, Φίλιππον, Ἀντίπαν, καὶ Ἀρχέλαον· τὸν μὲν ἕν ἀρχέλαον ἐπρόσταξε νὰ εἶναι Βασιλεὺς· οἱ δὲ λοιποὶ τετράρχαι. ἐφοβήθη δὲ ὁ Ἰωσὴφ, νὰ πηγαίνῃ εἰς γῆν Ἰσραήλ, ἤγουν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. διότι καὶ ὁ Ἀρχέλαος, ὅμοιος τοῦ πατρός του ἦτον. ὁ δὲ Ἀντίπας, αὐτὸς εἶναι ὁ νέος Ἡρώδης, ὅπου ἐφόνευσε τὸν πρόδρομον.

Κείμ. Χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας.

Εξήγ. Ἡ Γαλιλαία, δὲν ἦτον γῆ τοῦ Ἰσραήλ, ἀλλὰ τῶν ἐθνικῶν ἦτον, διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἰουδαῖοι τὰς ἔβλεπαν ὡς βδέλυγμα.

Κείμ. Καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ.

καὶς β'. Εξήγ. Καὶ πῶς ὁ Λουκᾶς λέγει, ὅτι ὡσὰν ἐγεννήθη ἐπλήρωσε τὰς σαράντα ἡμέρας· καὶ βαπτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Συμεὼν, ἐπῆγεν εἰς Ναζαρέτ; καὶ ἐδῶ ὁ Ματθαῖος λέγει, ὅτι ὅταν ἐγύρισεν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, ἐπῆγεν εἰς τὴν Ναζαρέτ; ἤξεύρει λοιπὸν ὅτι ἐκεῖνα ὅπου δὲν εἶπε ὁ Ματθαῖος, τὰ εἶπεν ὁ Λουκᾶς· ἦγουν ὡσὰν ἐγεννήθη ἐτελείωσε τὰς σαράντα ἡμέρας, καὶ τότε ἐπῆγεν εἰς τὴν Ναζαρέτ· αὐτὰ λέγει ὁ Λουκᾶς. ὁ δὲ Ματθαῖος λέγει τὰ ὑστερώτερα· ὅτι ἔφυγεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ πάλιν ἐγύρισεν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον εἰς τὴν Ναζαρέτ· ἐχεῖ πῶς συναντιέται ἕνας τοῦ ἄλλου· ἀλλὰ ὁ μὲν Λουκᾶς λέγει τὴν κατάβασιν ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ εἰς τὴν Ναζαρέτ. ὁ δὲ Ματθαῖος τὴν ἀνάβασιν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον εἰς τὴν Ναζαρέτ.

Κείμ. Ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

Εξήγ. Καὶ ποῖος προφήτης τὸ εἶπε τοῦτο; δὲν εὑρίσκεται τώρα, διότι ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν τῶν ἑβραίων, καὶ ἀπὸ τὰς πικνὰς αἰχμαλωσίας, πολλὰ βιβλία ἐχάθησαν. Πλὴν ἴσως νὰ ἐλέγετο ἀπὸ τοὺς ἑβραίους ἀγράφως. τὸ δὲ Ναζωραῖος, σημαίνει ἡγιασμένος, καὶ ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς ἦτον Ἅγιος, πρεπόντως λοιπὸν ἐλέγετο Ναζωραῖος. διότι ἀπὸ πολλοὺς προφήτας καλεῖται ὁ Κύριος, ἅγιος τοῦ Ἰσραήλ.

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Κείμενον.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις.

Ἐξήγ. Ὄχι ὅταν ἦτον ὁ Κύριος παιδίον, καὶ ἐκατοικῆσεν εἰς τὴν Ναζαρὲτ· ἀλλὰ ἁπλῶς ἔτζι μόνον τὸ λέγει, ἤγουν εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ὁπῦ ἦτον πρὶν τῆς γενεᾶς ταύτης.

Κείμ. Παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστής.

Ἐξήγ. Διὰ τῦτο ἐπέμφθη παρὰ τῦ Θεῦ ὁ Ἰωάννης, διὰ νὰ ἐλέγχῃ τὲς Ἑβραίες, νὰ τὲς καταπείσῃ, νὰ ἔλθεν εἰς ἀνθύμησιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ ἔτζι νὰ δεχθῆν τὸν Χριστὸν. διότι ἐὰν δὲν ἀνθυμηθῇ, καὶ νὰ καταλάβῃ τινὰς τὰς ἁμαρτίας τε, δὲν ἔρχεται εἰς μετάνοιαν. ἐπέμφθη λοιπὸν ὁ Ἰωάννης.

Κείμ. Κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας, καὶ λέγων· μετανοεῖτε.

Ἐξήγ. Ὑπερήφανοι ἦσαν οἱ Ἑβραῖοι, καὶ διὰ τῦτο τὲς ἀναγκάζει πρὸς μετάνοιαν.

Κείμ. Ἤγγικε γὰρ ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Ἐξήγ. Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν λέγει τὴν πρώτην, καὶ δῦτέραν παρεσίαν τῦ Χριστῦ· καὶ τὴν ἀάρετον ζωήν. διότι ὅταν εὑρισκόμενοι εἰς τὴν γῆν, πολιτεύωμεθα ὡς ἐν Οὐρανῷ, καὶ δὲν ζῶμεν ἐμπαθῶς, βασιλείαν Οὐρανῶν ἔχομεν.

Κείμ. Οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶς ὑπὸ Ἡσαΐε τῦ προφήτε, λέγοντος· Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίε, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβες αὐτῦ. Ἡσαϊ. μ'.

Ἐξήγ. Ὁδὸς ἤγεν δρόμος, τὸ εὐαγγέλιον λέγεται· τρίβοι δὲ, τετέστι μονοπάτια, λέγονται τὰ νομικὰ προσάγματα, ὡς κατατριμμένα, καὶ παλαιά· λέγει λοιπὸν, ὅτι ἕτοιμοι γίνεσθε, πρὸς τὰ εὐαγγελικὰ πολιτεύματα, καὶ τὰς νομικὰς ἐντολὰς κάμετε εὐθείας, τετέστι πνευματικὰς ποιήσατε· διότι τὸ Πνεῦμα εἶναι εὐθὲς, ἤγουν ἴσιον· τὸ λοιπὸν ὅταν ἴδῃς Ἰουδαῖον, ὅτι νὰ νοῇ σαρκικῶς τὰ προσάγματα τῦ νόμε· εἰπὲ, ὅτι ἔτος δὲν ἔκαμε τὰς τρίβες εὐθείας, τετέστι Πνευματικῶς δὲν ἐννοεῖ τὸν νόμον.

Κείμ. Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης, εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλε.

Ἐξήγ. Καὶ ἀπὸ τὸ χῆμα αὐτῦ, τὲς ἐπαρακίνει εἰς μετάνοιαν· διότι πανθικὴν στολὴν εἶχε. τὴν κάμηλον λέγει, πῶς νὰ εἶναι μέσον καθαρὸν, ἢ ἀκαθάρτε ζῶε· διότι διὰ νὰ μυρικίζεται, εἶναι καθαρὰ· ἀμὴ διὰ νὰ μὴν εἶναι χισὰ τὰ ὀνύχια της, λογίζεται ἀκάθαρτος. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν, καὶ ὁ Ἰωάννης ἐπρόσφερε πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ τὸν Ἰουδαϊκὸν λαὸν, ὁπῦ ἐλογίζετον καθαρὸς, καὶ τὸν ἀκάθαρτον λαὸν τῶν ἐθνῶν· καὶ ἦτον μεσίτης τῆς παλαιᾶς, καὶ νέας διαθήκης, διὰ τῦτο ἐφόρει τὰς τρίχας τῆς καμήλε.

Κείμ. Καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτῦ.

Ἐξήγ. Πάντες οἱ ἅγιοι ἐζωσμένοι εὑρίσκονται εἰς τὴν γραφήν. ἔσωντας νὰ ἐργάζωνται πάντοτε. διότι οἱ ἀμελεῖς, καὶ γαστρίμαργοι, δὲν ζώνενται· καθὼς καὶ τώρα οἱ ἀράπιδες. ἢ ὅτι ἐνέκρωσαν τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας· διότι τὸ δέρμα, μέρος νεκρῦ ζῶε εἶναι.

Κείμ. Ἡ δὲ τροφὴ αὐτῦ, ἦν ἀκρίδες, καὶ μέλι ἄγριον.

Ἐξήγ. Τινὲς λέγεσιν, ὅτι νὰ εἶναι κάποια χόρτα αἱ ἀκρίδες, τὰ ὁποῖα τὰ λέγεν καὶ μέλαγρα· ἄλλοι δὲ τὰ ἀκρόδρυα, ἤγουν ἄγρια πωρικά. Μέλι δὲ ἄγριον, ἐκεῖνο ὁπῦ γίνεται ἀπὸ ἄγρια μελίσσια, καὶ εὑρίσκεται εἰς τὰ δένδρα, καὶ εἰς τὰς πέτρας.

Κείμ. Τότε ἐξεπορεύετο πᾶσα Ἱεροσόλυμα πρὸς αὐτὸν, καὶ πᾶσα Ἰουδαία. καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τῦ Ἰορδάνε, καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὑπ' αὐτῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

Ἐξήγ. Ἐὰν καὶ ἐβαπτίζοντο, ἀλλ' ὅμως ἄφεσιν ἁμαρτιῶν δὲν εἶχε τὸ βάπτισμα τῦ Ἰωάννε· ἀλλὰ μόνον μετάνοιαν ἐκήρυττεν ὁ Ἰωάννης, καὶ τὲς ἔφερνεν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ἤγουν τὲς ὁδήγα εἰς τὸ βάπτισμα τῦ Χριστῦ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον γίνεται ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν.

Κείμ. Ἰδὼν δὲ πολλὲς τῶν Φαρισαίων.

Εξήγ. Φαρισαῖος ἑρμηνεύεται ἀποκεκομμένος, ἤγουν ξεχωρισμένος· διότι ἐφαίνοντάν πῶς νὰ ξεχωρίζεν ἀπὸ τες ἄλλες, καὶ νὰ τὲς περνᾶν εἰς τὴν πολιτείαν, καὶ εἰς τὴν γνῶσιν.

Κείμ. Καὶ Σαδδουκαίων.

Εξήγ. Οὗτοι ἔτε ἀνάστασιν ἐπίστευον, ἔτε ἄγγελον, ἔτε Πνεῦμα. ἑρμηνεύονται δὲ δίκαιοι· διότι Σεδὲκ, λέγεται ἡ δικαιοσύνη· ἢ ὅτι δικαίες ὠνόμαζαν τὲ λόγετες, ἢ ἀπό τινος αἱρεσιάρχε Σαδὼκ ὀνομάζονται.

Κείμ. Ἐρχομένες ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτῦ, εἶπαν αὐτοῖς.

Εξήγ. Δὲν ἔρχονταν μὲ γνώμην ὀρθὴν, ὡσὰν τὲς ἄλλες, διὰ τῦτο τὲς ὀνειδίζει.

Κείμ. Γεννήματα ἐχιδνῶν, τὶς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλέσης ὀργῆς.

Εξήγ. Πικρῶς ἀποκρίνεται αὐτοῖς, ἠξεύρωντας τὴν τρεβλότητα αὐτῶν, πλὴν καὶ τὲς ἐπαινεῖ, λέγωντας· τὶς σᾶς ἔδειξε νὰ φύγετε. διότι θαυμάζει πῶς ἔγινε τῦτο, νὰ μετανοήσῃ ἡ πονηρὰ γενεὰ αὐτῶν. γεννήματα δὲ ἐχιδνῶν τὲς λέγει, διότι καθὼς αὐτὰ τρώγωντας τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτῶν, ξεβαίνει· ἔτζι καὶ ἔτοι τὲς πατέρας, ἤγουν τὲς διδασκάλες, καὶ τὲς προφήτας ἐφόνευαν. ἀπὸ τῆς μελλέσης ὀργῆς, τῆς κολάσεως λέγει.

Κείμ. Ποιήσατε ἓν καρπὲς ἀξίες τῆς μετανοίας.

Εξήγ. Βλέπεις τὶ λέγει· ὅτι δὲν πρέπει νὰ φεύγῃ μόνον κανεὶς ἀπὸ τὴν κακίαν, ἀλλὰ νὰ κάμνῃ καὶ τὲς καρπὲς τῶν ἀρετῶν· διότι λέγει, ἔκκλινον ἀπὸ κακῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν. Ψαλμ. λγ'.

Κείμ. Καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ.

Εξήγ. Τῦτο εἶναι ὅπῦ τὲς ἀπώλεσεν, ὅτι ἐθαρρῦσαν εἰς τὴν εὐγένειαν.

Κείμ. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δυνάται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τύτων, ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ.

Εξήγ. Λίθοι νοῦνται μὲν καὶ τὰ ἔθνη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πολλοὶ ἐπίστευσαν· πλὴν ἀλλὰ, καὶ ἔτως ἁπλῶς τὸ λέγει ὁ Ἰωάννης, ὅτι καὶ ἀπὸ τὲς λίθες δυνάται ὁ Θεὸς νὰ κάμῃ τέκνα τῷ Ἀβραάμ· διότι λίθος ἦτον ἡ μήτρα τῆς Σάρρας, διὰ τὴν στειρωσιν, ἀλλ' ὅμως ἐγέννησεν. ἤγειρε δὲ καὶ τέκνα τῷ Ἀβραάμ ὁ Κύριος ἀπὸ τῶν λίθων· πότε; ὅταν ἐσαυρώθη, βλέποντες πολλοὶ τὰς πέτρας ὅπῦ ἐχίθησαν, ἐπίστευσαν.

Κείμ. Ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται.

Εξήγ. Ἀξίνην τὴν κρίσιν τῦ Χριστῦ λέγει· δένδρα δὲ ἡμᾶς. ὅποιος δὲν πιστεύσει λοιπὸν, ἀκόμι ἀπεδῶ κόπτεται σύριζα, καὶ βάνεται εἰς τὸ πῦρ τῆς κολάσεως, κἂν ἀπὸ Ἀβραὰμ κατάγεται.

Κείμ. Πᾶν ἓν δένδρον, μὴ ποιῦν καρπὸν καλόν.

Εξήγ. Δὲν εἶπε μὴ ποιῆσαν, ἀλλὰ μὴ ποιῦν· διότι πάντοτε πρέπει νὰ καρποφορῇ, διότι ἂν ἔκαμες ἐχθὲς ἐλεημοσύνην, καὶ σήμερον ἁρπάζεις, δὲν ἀρεσεῖς.

Κείμ. Ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

Εξήγ. Τὸ τῆς γεέννης, ἤγουν τῆς κολάσεως.

Κείμ. Ἐγὼ μέν βαπτίζω ὑμᾶς εἰ ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μὲ ἐρχόμενος, ἰσχυρότερός μὲ ἐστιν.

Εξήγ. Τὲς εἶπε ποιήσατε καρπὸν δικαιοσύνης. τὲς δείχνει λοιπὸν καὶ ποῖος εἶναι ὁ καρπὸς· ὅτι τὸ νὰ πιστεύσεν εἰς ἐκεῖνον ὅπῦ ἔρχεται κατόπιτε· κατόπιτε δὲ ἔρχετον ὁ Χριστὸς· ὡσὰν πῶς ἦτον καὶ ὕστερός τε κατὰ τὴν γέννησιν, μόνον ἕξι μῆνες· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν φανέρωσιν· διότι προτήτερα ἐφανερώθη ὁ πρόδρομος, καὶ τότε ὁ Χριστὸς μαρτυρηθεὶς ὑπ' αὐτῦ.

Κείμ. Οὗ ὃκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι.

Εξήγ. Δὲν εἶμαι λέγει ἐδὲ δοῦλος τε μικρότερος, νὰ βαστάζω τὰ ὑποδήματά τε. ὑποδήματα δὲ νόησον, καὶ τὰς δύο καταβάσεις τῦ Χριστῦ, τήν τε ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν· καὶ τὴν ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν ᾅδην. διότι τὰ ὑποδήματα λογίζεται ἡ δερματίνη σαρξ, καὶ ἡ νέκρωσις. αὐτὰς λοιπὸν τὰς δύο καταβάσεις, δὲν δυνάται νὰ τὰς βαστάξῃ ὁ πρόδρομος. μὴ δυνάμενος νὰ νοήσῃ πῶς ἔγιναν.

Κείμ. Αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι ἁγίῳ.

Εξήγ. Τετέσι, θέλει χύσει εἰς ἐσᾶς πλησίως ταῖς χάραις τῆ ἁγίε Πνεύματος· ἐπειδὴ λέγει· τὸ μὲν ἐδικόν με βάπτισμα, δὲν δίδει πνευματικὴν χάριν, διότι ἔτε ἁμαρτίας συγχωρεῖ· αὐτὸς δὲ καὶ τὰς ἁμαρτίας σας συγχωρεῖ, καὶ Πνεῦμα ἅγιον σᾶς δίδει πλησίως.

Κείμ. Οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆ.

Εξήγ. Πλὴν μὴ νομίσητε ὅτι ἐὰν βαπτισθῆτε ἀπ' ἐκεῖνον, καὶ πάλιν ἁμαρτάνετε, ὅτι νὰ σᾶς συγχωρήσῃ, ἀλλὰ καὶ πτύον ἔχει, ἤγεν καρπολόγι, τετέσι κρίσιν, καὶ ἐξέτασιν.

Κείμ. Καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτῆ.

Εξήγ. Τετέσι τὴν ἐκκλησίαν· ἡ ὁποῖα πολλὲς μὲν ἔχει βαπτισμένες, ὡσὰν εἰς τὸ ἀλῶνι ὅλα τὰ ἀσπρίματα· ἀλλὰ ἀπὸ τέτες, ἄλλοι μὲν εἶναι ἄχερα ὅσοι εἶναι ἐλαφροὶ, καὶ κινῆνται ἀπὸ τὲς ἀνέμες, ἤγεν ἀπὸ τὲς δαίμονας, τὰ Πνεύματα τῆς πονηρίας· ἄλλοι δὲ εἰσὶ σιτάρι, ὅσοι ὠφελῆσι καὶ ἄλλες, καὶ τὲς θρέφει μὲ διδασκαλίαις.

Κείμ. Καὶ σιωνάξει τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτῆ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέσῳ.

Εξήγ. Ἄσβεσον εἶναι ἐκεῖνο τὸ πῦρ· εἰς τόσον ὅτι φλυαρεῖ ὁ ὠριγανὴς ὁπῆ λέγει, ὅτι θέλει εἶσαι τέλος τῆς κολάσεως.

Κείμ. Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησῆς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην, πρὸς τὸν Ἰωάννην τῆ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτῆ. ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λεγων.

Εξήγ. Ἔσωντας νὰ εἶσαι καθάρος βαπτίζεσαι Κυριέ με, διὰ νὰ πλύνῃς ἡμᾶς, καὶ διὰ νὰ μᾶς δείξῃς νὰ προκαθαριζόμεθεν, ὅταν μέλλωμεν νὰ βαπτισθῶμεν, διὰ νὰ μὴ μολύνωμεν ὕστερον τὸ βάπτισμα, λερονόμενοι δύκολως διὰ τὴν κακήν μας συνήθειαν. ἐμποδίζει δὲ αὐτὸν ὁ Ἰωάννης, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ ἐκεῖνοι ὁπῆ τὸν ἔβλεπαν, ὅτι καὶ αὐτὸς εἰς μετάνοιαν βαπτίζεται, ὡς ἕνας ἀπὸ τὲς πολλές.

Κείμ. Ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σῆ βαπτισθῆναι.

Εξήγ. Διότι χρείαν εἶχεν ὁ πρόδρομος νὰ καθαρισθῇ ὑπὸ τῆ Κυρίε· διότι ἔσωντας νὰ κατάγεται ἡ αὐτὸς ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ, ἐμέτεχε ἢ αὐτὸς ἀπὸ τὸ μόλυσμα τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας· σαρκωθεὶς δὲ ὁ Χρισὸς, ἐκαθάρισε πάντας.

Κείμ. Καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με;

Εξήγ. Δὲν ἐτόλμησε νὰ εἰπῇ, ὅτι καὶ σὺ βαπτίζεσαι ἀπὸ ἐμένα, ἀλλὰ καὶ σὺ ἔρχεσαι. ἔτζι εἶχεν ὀλάβειαν πολλήν.

Κείμ. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησῆς, εἶπε πρὸς αὐτὸν· ἄφες ἄρτι.

Εξήγ. Τώρα λεγει ἄφησέ τα αὐτὰ, καὶ θέλει ἔλθει καιρὸς νὰ λάβωμεν τὴν πρέπουσαν δόξαν, ἂν καὶ τώρα δὲν φαινόμεθεν.

Κείμ. Οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν, πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην.

Εξήγ. Τὸν νόμον λέγει δικαιοσύνην· ἐπικατάρατος λέγει ἦτον ἡ ἀνθρωπίνη Φύσις, ὅτι δὲν ἐδύνετον νὰ τελειώσῃ τὸν νόμον. τὸ λοιπὸν ἐγὼ ἐτελείωσα καὶ τὰ ἄλλα τῆ νόμε· καὶ ἀκόμι τῆτο λείπει μὲ τὸ νὰ βαπτισθῶ. καὶ ὡσὰν τελειώσω λοιπὸν καὶ τῆτο, τότε θέλω ἐλευθερώσει τὴν Φύσιν ἀπὸ τῆς κατάρας, διότι τῆτο μὲ πρέπει.

Κείμ. Τότε ἀφίησιν αὐτόν. καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησῆς.

Εξήγ. Τριάκοντα χρονῶν βαπτίζεται. διότι αὕτη ἡ ἡλικία, δέχεται ὅλα τὰ ἁμαρτήματα. Διότι εἰς μὲν τὴν πρώτην ἡλικίαν, εἶναι πολλὴ ἀγνωσία εἰς τὸν παιδία· εἰς δὲ τὴν δευτέραν εἶναι πολλὴ ἡ Φλόγα τῆς ἐπιθυμίας, καὶ τῆ θυμῆ εἰς τὲς νέες· εἰς ταύτην δὲ τῶν ἀνδρῶν, εἶναι πολλὴ ἡ Φιλαργυρία εἰς τὲς ἄνδρας. ἀνέμενε λοιπὸν ταύτην τὴν ἡλικίαν. διὰ νὰ ἀναπληρώσῃ τὸν νόμον διὰ πασῶν τῶν ἡλικιῶν, καὶ νὰ μᾶς ἁγιάσῃ.

Κείμ. Εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τῆ ὕδατος.

Εξήγ. Οἱ Μανιχαῖοι λέγεσιν ὅτι τὸ σῶμα αὐτῆ τὸ ἄφησεν εἰς τὸν Ἰορδάνην, καὶ ἔδειξεν ἄλλο σῶμα κατὰ φαντασίαν. ὅμως ἐπισομίζονται ἀπ' ἐδῶ· διότι λέγει, ἀνέβη ὁ Ἰησῆς, καὶ ὄχι ἄλλος ἀνέβη, ἀλλὰ ἐκεῖνος ὁπῆ ἐκατέβη εἰς τὸ νερόν.

Κείμ. Καὶ ἰδῆ ἀνεῴχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί.

Εξήγ. Ὁ μὲν Ἀδὰμ ἔκλεισε τὲς Οὐρανές. διὰ δὲ τὸν Χριςὸν ἀνοίγονται. διὰ νὰ μάθῃς, ὅτι ὅταν βαπλίζεσαι, καὶ ἐσὺ. τὲς ἀνοίγεις.

Κείμ. Καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καταβαῖνον ὡσεὶ περιςερὰν, καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἰδὲ Φωνὴ ἐκ τῶ Οὐρανῶ λέγουσα.

Εξήγ. Καταβαίνει τὸ Πνεῦμα διὰ νὰ μαρτυρήσῃ, ὅτι μεγαλήτερος εἶναι ἐκεῖνος ὁπῶ βαπλίζεται, ἀπ' ἐκεῖνον ὁπῶ βαπλίζει. διότι οἱ ἑβραῖοι εἶχαν τὸν Ἰωάννην διὰ μέγαν· ἀμὴ τὸν Χριςὸν δὲν τὸν ἐλογίαζαν τόσον. εἶδον δὲ τὸ Πνεῦμα πάντες ὁπῶ ἦλθεν εἰς τὸν Ἰησῦν, διὰ νὰ μὴ θαρρήσουν, ὅτι ἡ Φωνὴ ὁπῶ ἔλεγεν, Οὗτος ἐςὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ὅτι διὰ τὸν Ἰωάννην ἔγινεν· ἀλλὰ βλέποντες τὸ Πνεῦμα, νὰ πιςεύσουν, ὅτι διὰ τὸν Ἰησῦν ἔγινεν ἡ Φωνὴ αὕτη. ὡσὰν περιςερὰ δὲ ἐφάνη, διὰ τὸ ἄκακον, καὶ πρᾶον, καὶ ὅτι καθαρωτάτη εἶναι ἡ περιςερά· καὶ ὅπου εἶναι βρῶμα, δὲν ςέκει· ἔτζι καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῶ Νῶε, περιςερὰ ἐμήνυσε τὴν κατάπαυσιν τῶ κατακλυσμῶ, ἔχοντας νὰ φέρῃ κλάδος ἐλαίας· ἔτζι καὶ ἐδῶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον δηλοῖ τὴν λύσιν τῶν ἁμαρτημάτων. ἐκεῖ κλαδίον Ἐλαίας, καὶ ἐδῶ ἔλεος Θεῦ.

Κείμ. Οὗτός ἐςιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός. ἐν ᾧ ἠυδόκησα.

Εξήγ. Τετέςιν εἰς τὸν ὁποῖον ἐγὼ ἀναπαύομαι, καὶ μὲ ἀρέσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Κείμενον.

Τότε ὁ Ἰησῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τῶ Πνεύματος.

Εξήγ. Διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ, ὅτι μετὰ τὸ βάπλισμα πρέπει νὰ ἀπαντεχαίνωμεν, περισοτέρες πειρασμὲς, διὰ τῦτο φέρεται ὡς τὴν ἔρημον ὑπὸ τῶ Πνεύματος τῶ ἁγίε· διότι χώρις τῶ Πνεύματος, δὲν ἔκαμνε τίποτες. εἰς τὴν ἔρημον δὲ φέρεται, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ ὅτι τότε μᾶς πειράζει ὁ διάβολος, ὅταν μᾶς ἰδῇ μοναχες, καὶ ὁπῶ νὰ μὴν ἔχωμεν τινὰ βοηθόν. πρέπει λοιπὸν νὰ μὴ θαρῶμεν εἰς τὲ λόγε μας χωρὶς νὰ ἔχωμεν συμβελάτορα.

Κείμ. Πειραθῆναι ὑπὸ τῶ διαβόλε.

Εξήγ. Διάβολος λέγεται, ἔχοντας νὰ διαβάλῃ τὸν Θεὸν πρὸς τὸν Ἀδάμ· διότι τῶ εἶπεν, ὅτι σᾶς φθονεῖ ὁ Θεός. καὶ τώρα διαβάλει τὴν ἀρετὴν πρὸς ἡμᾶς.

Κείμ. Καὶ νηςεύσας.

Εξήγ. Ἐνήςευσε διὰ νὰ μᾶς δείξῃ ὅτι μέγα ἅρμα εἶναι ἡ νηςεία, κατὰ τῶν πειρασμῶν· καθὼς καὶ ἡγαςριμαργία, εἶναι ἀρχὴ πάσης ἁμαρτίας.

Κείμ. Ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ νύκτας τεσσαράκοντα.

Εξήγ. Τοσαύτας νηςεύει, ὅσας Μωϋσῆς, καὶ Ἠλίας. διότι ἂν ἤθελε νηςεύσῃ περισότερας, ἤθελε λογιαθῇ ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐσαρκώθη.

Κείμ. Ὕςερον ἐπείνασεν.

Εξήγ. Ὅτε σωεχώρησε τῇ Φύσει, τότε καὶ ἐπείνασε, διὰ νὰ δώσῃ ἀφορμὴν τῶ διαβόλε, νὰ ἔλθῃ νὰ συμπλεχθῇ διὰ τῆς πείνας, καὶ ἔτζι νὰ τὸν ῥίξῃ, καὶ νὰ τὸν κρεμνίσῃ κάτω, καὶ τὴν νίκην νὰ τὴν χαρίσῃ ἡμᾶς.

Κείμ. Καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων, εἶπεν· εἰ υἱὸς εἶ τῶ Θεῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι ἄρτοι γένωνται.

Εξήγ. Ἤκουσε τῆς Φωνῆς ὁπῶ ἦλθεν ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν ὁμιλῆς· καὶ πάλιν τὸν εἶδε πῶς ἐπείνασε, καὶ θαυμάζει· πῶς ὁ Υἱὸς τῶ Θεῦ πεινᾷ· καὶ διὰ τῦτο λοιπὸν τὸν πειράζει, διὰ νὰ μάθῃ. κολακεύει δὲ αὐτὸν, διὰ νὰ τὸν πλανέσῃ, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, ἐὰν εἶσαι υἱὸς Θεῦ. ἀλλὰ θέλεις εἰπῇ, καὶ τί ἁμαρτία ἦτον, ἂν ἤθελε κάμῃ ταῖς πέτραις ψωμία; ἄκυσε λοιπὸν· ὅτι νὰ ἀκύσῃ τινὰς τῶ Διαβόλε εἰς τίποτες, ἁμαρτία εἶναι. καὶ ἄλλο πάλιν· ἰδὲ πῶς δὲν εἶπον, ὅτι νὰ γένῃ ὁ λίθος τῦτος ψωμὶ, ἀλλὰ οἱ λίθοι· θέλοντας νὰ ῥίξῃ τὸν Χριςὸν εἰς πλεονεξίαν· διότι τῶ πειρασμῶ ἕνα ψωμὶ τῶ φθάνει· διὰ τῦτο, καὶ ὁ Χριςὸς δὲν τὸν ἤκυσε.

Δευτερ. ἡ. Κείμ. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε· γέγραπται· οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται Ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ ςόματος Θεῦ.

Εξήγ. Ἀπὸ τῆς παλαιᾶς εἶναι ἡ μαρτυρία, διότι τῦ Μωϋσέως εἶναι ὁ λόγος. διότι καὶ οἱ Ἑβραῖοι μὲ τὸ Μάννα ἐθράφησαν, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτον ψωμί· ἀλλὰ μὲ τὸν λόγον τῦ Θεῦ, ἐγίνετον εἰς πᾶσαν χρείαν τῶν Ἑβραίων. καὶ ἐγίνετον πάντα, εἰς ἔτι φαγὶ ἤθελεν ἐπιθυμήσῃ ὁ καθ' ἕνας. διότι κἂν ψάρι, κἂν αὐγό, κἂν τυρὶ, κἂν ἔτι ἄλλο φαγὶ ἤθελεν ἐπιθυμήσῃ ὁ ἑβραῖος, τοιῦτον ἐγίνετον εἰς αὐτὸν τὸ Μάννα.

Κείμ. Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ Διάβολος εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν· καὶ ἵσησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τῦ ἱερῦ. Λουκᾶς δ'.

Εξήγ. Μέρος τι τῦ Ἱερῦ, ὡσὰν αὐτὰ ὁπῦ λέγομεν ἡμεῖς ἐξωπέτακλα, διότι ὡσὰν πτέρυγες φαίνονται.

Κείμ. Καὶ λέγει αὐτῷ, εἰ Υἱὸς εἶ τῦ Θεῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι τοῖς Ἀγγέλοις αὐτῦ, ἐντελεῖται περὶ σῦ· καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀρῦσισε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδασο. Ψαλμ. ϙ'.

Εξήγ. Ἐὰν εἶσαι Υἱὸς Θεῦ. μόνον πῶς δὲν ἔλεγεν, ἐγὼ δὲν πιςεύω τῇ φωνῇ ὁπῦ ἦλθεν ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν, μόνον ἐσύ· ὅμως ἐσὺ ἐὰν εἶσαι Υἱὸς Θεῦ, δεῖξόν μοι. καὶ λοιπὸν ὦ μιαρὲ, ἐπειδὴ εἶναι Υἱὸς Θεῦ, νὰ κρεμήσῃ τῦ λόγε τε; τῦτο τῆς ἐδικῆς σε ὠμότητος εἶναι, τὸ, νὰ κρεμνίζῃς τὲς δεμονισμένες· τῦ δὲ Θεῦ εἶναι νὰ τὲς γλυτώνει. τὸ δὲ ἐπὶ χειρῶν ἀρῦσισε, δὲν εἶναι γραμμένον περὶ τῦ Χριςῦ, ἀλλὰ περὶ τῶν Ἁγίων, ὁπῦ χρειάζονται βοήθειαν ἀγγελικήν· ὁ δὲ Χριςὸς ἔσωντας νὰ εἶναι Θεὸς δὲν χρειάζεται.

Κείμ. Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησῦς, πάλιν γέγραπται· ὐκ ἐκ πειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σε. Δευτερ. ϛ'.

Εξήγ. Ἡμερα τὸν ἀποδιώκει ὁ Χριςὸς τὸν διάβολον, διδάσκων ἡμᾶς, νὰ νικῦμεν τὲς δαίμονας μὲ τὴν πραότητα.

Κείμ. Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς Ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς Βασιλείας τῦ κόσμε, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτῷ· ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς με.

Εξήγ. Τινὲς μὲν νομίζεσιν, ὅτι Ὄρος ὑψηλὸν νὰ εἶναι τὸ πάθος τῆς Φιλαργυρίας, εἰς τὸ ὁποῖον ἐσπέδαζεν ὁ Διάβολος νὰ ἀνεβάσῃ τὸν Ἰησῦν· ὅμως δὲν τὸ λογιάζεν καλῶς· διότι ὁ Κύριος λογισμὲς δὲν ἐδέχθη, ἀμὴ φανερὰ ἐφάνη εἰς αὐτὸν ὁ διάβολος. αἰθητὰ τῦ ἔδειξε λοιπὸν καὶ τὰς βασιλείας εἰς τὸ Ὄρος πάσας· ἔσωντας νὰ τῦ τὰς ὑποσήσῃ κατὰ φαντασίαν, ἔμπροσθεν τῶν ὀμματίων τε· καὶ λέγει τε, ταῦτα πάντα σοὶ δώσω ἐὰν πέσῃς νὰ μὲ προσκυνήσῃς· διότι ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειάντε, ἐλογίαζεν ὡσὰν νὰ εἶναι ὅλος ὁ κόσμος ἐδικός τε. τῦτο λέγει καὶ τώρα πρὸς τὲς πλεονέκλας· εἰς τόσον ὅτι ἐκεῖνοι ὁπῦ τὸν προσκυνῦν, ἔχεν ταῦτα πάντα.

Κείμ. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησῦς· ὕπαγε ὀπίσω μα σαταγᾶ· γέγραπται γὰρ, Κύριον τὸν Θεόν σε προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

Εξήγ. Τὸν ὠργίσθη ὁ Κύριος, ὅταν τὸν εἶδεν, ὅτι τὰ ποιήματα τῦ Θεῦ τὰ ἔκαμεν ἐδικάτε· καὶ ἔλεγεν ὅτι ταῦτα πάντα σοι δώσω, ὡσὰν νὰ ἦτον ἐδικάτε. μάθε δὲ πόσον ὠφελῦσιν αἱ γραφαί· διότι καὶ ὁ Κύριος ἀπ' αὐτὰς ἀπεξόμησε τὸν διάβολον.

Κείμ. Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος. καὶ ἰδὲ ἄγγελοι προσῆλθον, καὶ διηκόνεν αὐτῷ.

Εξήγ. Τὲς τρεῖς πειρασμὲς νίκησεν ὁ Κύριος· τὸν τῆς Γαστριμαργίας, τὸν τῆς κενοδοξίας, καὶ τὸν τῆς Φιλαργυρίας· διότι ἐτῦτοι εἶναι οἱ ἄρχοντες τῶν παθῶν· καὶ ἔσωντας νὰ νικήσῃ τέτες λοιπὸν, πόσῳ μᾶλλον τὲς ἄλλες. διὰ τῦτο λέγει καὶ ὁ Λεκᾶς, ὅτι πάντα πειρασμὸν ἐτέλεσεν, ἔσωντας νὰ νικήσῃ τὰς κεφαλὰς τῶν πειρασμῶν. διὰ τῦτο τὸν ὑπηρετῦσι καὶ οἱ Ἄγγελοι, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι καὶ ἡμᾶς μετὰ τὴν νίκην Ἄγγελοι μᾶς ὑπηρετῦσι· διότι πάντα διὰ λόγε μας τὰ κάμνει, καὶ μᾶς τὰ δείχνει ὁ Χριςὸς· ἐπειδὴ αὐτὸν ὡς Θεὸν πάντοτε Ἄγγελοι τὸν ὑπηρετῦσιν.

Κείμ. Ἀκέσας δὲ ὁ Ἰησῦς ὅτι ὁ Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὲτ, ἐλθὼν κατώκησεν εἰς Καπερναὲμ τὴν παραθαλασσίαν, ἐν ὁρίοις Ζαβελὼν, καὶ Νεφθαλείμ.

Εξήγ. Ἀναχωρεῖ ὁ Ἰησῦς παιδεύων ἡμᾶς νὰ μὴ ῥίπτωμεν τῦ λόγε μας εἰς πειρασμὸν, καὶ κινδύνες. ἀναχωρεῖ δὲ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὁπῦ δηλοῖ κατακυλισὴν· διότι τὰ ἔθνη, ἐκατακυλίονταν εἰς τὴν ἁμαρτίαν· καὶ κατοικεῖ εἰς τὴν Καπερναὲμ, ὁπῦ εἶναι παῆτι παρακλήσεως. διότι διὰ νὰ κάμῃ τὰ ἔθνη παῆτι τῦ παρακλήτε, διὰ τῦτο ἐκατέβη.

τέβη. Ζαβελὼν δὲ ἑρμηνεύεται νυκτερία· Νεφθαλεὶμ δὲ πλατυσμός. τὰ ἔθνη λοιπὸν νύκλα εἶχαν, καὶ πλατυσμὸν εἰς τὴν ζωὴν· διότι δὲν ἐπεριπατεῖσαν τὴν στενὴν στράταν, ἀλλὰ τὴν πλατεῖαν ὁπῦ τὲς ἐπήγαινεν εἰς τὴν ἀπώλειαν.

Κεφαλ. δ'. Κείμ. Ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐε τῦ προφήτε λέγοντος· γῆ Ζαβελὼν, καὶ γῆ Νεφθαλεὶμ, ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τῦ Ἰορδάνε, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν· Ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει, εἶδε φῶς μέγα· καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτε, φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.

Εξήγ. Ὁδὸν θαλάσσης, τετέσιν, ὁπῦ ἦτον εἰς τὴν στράταν τῆς θαλάσσης. Φῶς δὲ μέγα, λέγει, τὸ Εὐαγγέλιον· διότι καὶ ὁ νόμος φῶς ἦτον καὶ αὐτὸς, ὅμως ἦτον μικρὸν φῶς. σκιὰ δὲ θάνατε εἶναι ἡ ἁμαρτία· διότι ὁμοίωμα, καὶ σκιαγραφία τῦ θανάτε εἶναι· διότι καθὼς ὁ θάνατος βασᾶ τὸ σῶμα, ἔτζι καὶ αὐτὴ τὴν ψυχήν. ἀνέτειλε δὲ φῶς εἰς ἡμᾶς· διότι δὲν τὸ ἐζητήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλ' ἐκεῖνο ἐφάνη εἰς ἡμᾶς ὡσὰν νὰ μᾶς ἐδίωχνεν.

Κείμ. Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησῦς κηρύσσειν, καὶ λέγειν.

Εξήγ. Ἀφότης ἐδέθη ὁ Ἰωάννης, ἄρχισε νὰ κηρύττῃ ὁ Ἰησῦς. διότι ἀνέμεινε τὸν Ἰωάννην νὰ μαρτυρήσῃ πρότερον περὶ αὐτῦ, καὶ νὰ τῦ ἑτοιμάσῃ τὴν στράταν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ ἔλθῃ· καθὼς ἑτοιμάζει οἱ δοῦλοι τῶν αὐθεντάδων τες. διότι ἔσωντας νὰ εἶναι ἴσος μὲ τὸν Πατέρα ὁ Κύριος, εἶχε καὶ αὐτὸς προφήτην τὸν Ἰωάννην, ὥσπερ καὶ ὁ Πατὴρ αὐτῦ καὶ Θεὸς, εἶχε τὲς προφήτας ὁπῦ ἦσαν πρὶν τῦ Ἰωάννε. μάλισα δὲ καὶ ἐκεῖνοι, καὶ τῦ Πατρὸς, καὶ τῦ Υἱῦ εἶναι.

Κείμ. Μετανοεῖτε ἤγγικε γὰρ ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Εξήγ. Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν ὁ Χρισὸς εἶναι· εἶναι δὲ καὶ ἡ ἐνάρετος ζωή. διότι ὅταν πολιτεύεται κανεὶς ὡς Ἄγγελος εἰς τὴν γῆν, τάχατες δὲν εἶναι Οὐράνιος; εἰς τόσον ὅτι εἰς κάθε ἕνα ἀπὸ ἡμᾶς εἶναι ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, ἐὰν ζῆμεν ἀγγελικῶς.

Μάρκ. ά. Λεκ. έ. Κείμ. Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν Θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας· εἶδε δύο ἀδελφὲς. Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν Θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς· καὶ λέγει αὐτοῖς.

Εξήγ. Ἐτῦτοι ἦσαν μαθηταὶ τῦ Ἰωάννε· διότι ἀκόμι ζῶντος τῦ Ἰωάννε, ἦλθαν εἰς τὸν Χρισὸν· καὶ ὡσὰν εἶδαν ὅτι ἐδέθη ὁ Ἰωάννης, πάλιν ἐγύρισαν εἰς τὴν τέχνην τες, ἤγαν τὴν ψαρικήν. καὶ ἔτζι ὡσὰν ἦλθεν ὁ Χρισὸς τὲς ἐψάρωσε λέγωντάς τες.

Κείμ. Δεῦτε ὀπίσωμε, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. οἱ δὲ εὐθέως, ἀφέντες τὰ δίκτυα, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Εξήγ. Βλέπετε ὑπηκόες ἀνθρώπες, παρευθὺς ἄφησαν τὰ δίκτυα, καὶ τὸν ἠκολούθησαν· ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶναι φανερὸν, ὅτι δεύτερον τὲς ἐκάλεσαν. διότι ἔσωντας νὰ διδαχθῆν προτήτερα ἀπὸ τὸν Χρισὸν, καὶ ἀπέκει νὰ τὸν ἀφήσαν, ὡσὰν τὸν εἶδαν πάλιν, παρευθὺς τὸν ἠκολούθησαν.

Κείμ. Καὶ προβὰς ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄλλες δύο ἀδελφὲς, Ἰάκωβον τὸν τῦ Ζεβεδαίε, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίε τῦ Πατρὸς αὐτῶν.

Εξήγ. Μεγάλη ἀρετὴ εἶναι τὸ νὰ γηροτροφῆν τὰ τέκνα τὲς γονεῖς αὐτῶν, καὶ νὰ τρέφωνται ἀπὸ τὲς δικαίες κόπες αὐτῶν.

Κείμ. Καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν.

Εξήγ. Διότι ἦσαν πτωχοὶ κατὰ πολλὰ, καὶ διὰ τῦτο μὴ δυνάμενοι νὰ ἀγοράσεν καινέρια, ἐμπάλωναν τὰ παλαιὰ δίκτυα.

Κείμ. Οἱ δὲ, εὐθέως ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν, καὶ τὸ πλοῖον, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Εξήγ. Φαίνεται πῶς νὰ μὴν ἐπίσθυσεν ὁ Ζεβεδαῖος, διὰ τῦτο τὸν ἄφησαν. Βλέπεις ποτε πρέπει νὰ ἀφίνεν τὰ τέκνα τὲς γονεῖς; ὅταν τὰ ἐμποδίζεν πρὸς ἀρετὴν, καὶ Θεοσέβειαν. ἔτοι δὲ διὰ νὰ ἰδῆν τὲς ἄλλες πῶς ἠκολούθησαν, πρεπόντως ἠκολούθησαν καὶ αὐτοὶ, ἔσωντας νὰ τὲς μιμηθῆν.

Κείμ. Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησῦς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν. καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας.

Εξήγ. Διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν εἶναι ἐναντίος τῦ Νόμε, διὰ τῦτο πηγαίνει πρῶτον εἰς τὰς συναγωγὰς τῶν Ἑβραίων.

Κείμ.

Κείμ. Καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

Ἐξήγ. Ἀπὸ τὰ σημεῖα, καὶ τὰς θαυματεργίας ἀρχίζει, διὰ νὰ πιστώσῃ ἐκεῖνα ὁπῦ ἐδίδασκεν. νόσος δὲ εἶναι ἡ πολυκαιρινὴ ἀῤῥωστεια· μαλακία δὲ, ὅταν ἀλλάξῃ ὀλίγον τίποτες τὸ κορμὶ ἀπὸ τὴν τάξιντε, καὶ ἀῤῥωστήσῃ διὰ τῆς ὥρας.

Κείμ. Καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τὲς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ βασάνοις συνεχομένες, καὶ σεληνιαζομένες, καὶ παραλυτικὲς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτές.

Ἐξήγ. Δὲν ἐζήτησεν ὁ Χριστὸς πίστιν ἀπὸ τινὰ ἀπὸ τὲς ἀῤῥώστες ὁπῦ τῦ ἤφεραν, διότι καὶ τῦτο ὁπῦ τὲς ἤφεραν μακρόθεν, σημεῖον τῆς πίστεως αὐτῶν ἦτον. σεληνιαζομένες δὲ λέγει, τὲς δαιμονισμένες· διότι οἱ δαίμονες, θέλοντες νὰ πείρωσιν εἰς τὲς ἀνθρώπες, ὅτι κακοποιῦσιν οἱ ἀσέρες, ἐπιτηρῦσι τὴν σελήνην ὅταν εἶναι γεμάτη, καὶ τότε τὲς πειράζουσι· διὰ νὰ φανῇ πῶς ἡ σελήνη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, καὶ νὰ διαβαλθῇ ἡ δημιεργία τῦ Θεῦ, καθὼς ἐπλανέθηκαν, καὶ οἱ μανιχαῖοι.

Κείμενον σαφὲς. Καὶ ἠκολέθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ, ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, καὶ Δεκαπόλεως, καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ Ἰδυμαίας, καὶ πέραν τῦ Ἰορδάνε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Κείμενον.

Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησῦς τὲς ὄχλες ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος.

Ἐξήγ. Διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι νὰ μὴν κάμνωμεν τίποτες εἰς ἐπίδειξιν, διὰ τῦτο ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· διότι ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ μᾶς διδάξῃ, μᾶς παιδεύει νὰ ἀναχωρῦμεν ἀπὸ μέσα ἀπὸ ταῖς σύγχυσαις τῦ πλήθες τῦ λαῦ, ὅταν θέλωμεν νὰ διδάξωμεν.

Κείμ. Καὶ καθήσαντος αὐτῦ, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτῦ.

Ἐξήγ. Οἱ μὲν ὄχλοι διὰ τὰ θαύματα, οἱ δὲ μαθηταὶ διὰ τὰ διδάγματα προσέρχονται· διὰ τῦτο, καὶ ὅταν ἀποτελείωσε τὰ θαύματα, καὶ ἰάτρευσε τὰ σώματα. τότε ἰατρεύει καὶ τὰς ψυχὰς, διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι αὐτὸς εἶναι δημιεργὸς, τῶν ψυχῶν, καὶ σωμάτων.

Κείμ. Καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτῦ.

Ἐξήγ. Διατὶ εἶπεν ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτῦ; διότι φαίνεται πῶς νὰ εἶναι περίεργον· ὅμως δὲν εἶναι ἔτζι, διότι καὶ χωρὶς νὰ ἀνοίγῃ τὸ στόματε, ἐδίδασκεν. καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν τῦτο; διὰ τῆς πολιτείας αὐτῦ, καὶ διὰ τῶν θαυμάτων. ἀμὴ τώρα ἄνοιξε τὸ στόμα αὐτῦ, καὶ ἐδίδασκε.

Κείμ. Ἐδίδασκεν αὐτὲς λέγων.

Ἐξήγ. Καὶ δὲν ἐδίδασκε μόνον τὲς μαθητὰς, ἀλλὰ καὶ τὲς ὄχλες. ἀρχίζει δὲ ἀπὸ τὲς μακαρισμὲς, καθὼς καὶ ὁ Δαβὶδ ἄρχισεν ἀπὸ τῦ μακαρισμῦ.

Κείμ. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ Πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Δεκ. ε'.

Ἐξήγ. Πρῶτα καὶ ἀρχὴ βάνει τὴν Ταπεινοφροσύνην, ὡσὰν θεμέλιον· Διότι ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς ὑπερηφανείας ἐξέπεσεν ὁ Ἀδὰμ, διὰ τῦτο ὁ Χριστὸς μᾶς διορθώνει διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης· διότι ὁ Ἀδὰμ, ἐθάῤῥησεν ὅτι νὰ γένῃ Θεὸς. ὅσοι δὲ εἶναι σωτετριμμένοι τῇ ψυχῇ, ἐκεῖνοι εἶναι οἱ πτωχοὶ τῷ Πνεύματι.

Κείμ. Μακάριοι οἱ πενθῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

Ἐξήγ. Ἐκεῖνοι ὁπῦ πενθῦν, ἤγουν ὁπῦ κλαίουν διὰ ταῖς ἁμαρτίαις τες· ὄχι ἐκεῖνοι ὁπῦ κλαίουν διὰ τίποτες πράγματα τῦ κόσμε τῦτε. πενθῦντες δὲ εἶπε, τετέσιν ὁπῦ νὰ κλαίουν παντοτεινὰ, καὶ ὄχι μία φορὰ· καὶ ὄχι μόνον διὰ τὰ ἐδικάμας ἁμαρτήματα, ἀλλὰ καὶ διὰ τῦ γειτόνε μας. διότι θέλει παρακληθῇ, ἤγουν χαρῇ καὶ ἐδῶ, διότι ὅσοι κλαίουν διὰ τὰς ἁμαρτίας τες, χαίρονται πνευματικῶς ἐδῶ, μάλισα δὲ, τὸ περισσότερον ἐκεῖ.

Κείμ. Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

Ἐξήγ. Τινὲς γῆν λέγουσι τὴν νοητὴν, ἤγουν τὸν Οὐρανόν· ὅμως καὶ ταύτιν τὴν γῆν νόησον. διότι ἐπειδὴ οἱ πραεῖς, νομίζονται καταφρονεμένοι, καὶ ἀδικέμενοι, καὶ ἀποσερέμενοι

ρέμνοι ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά τες, λέγει· ὅτι τῶτοι μάλισα ἔχεν τὰ πάντα. πρωεῖς δὲ εἶναι ὄχι ἐκεῖνοι ὁπῶ δὲν ὀργίζονται καθόλε, διότι οἱ τοιῶτοι εἶναι ἀναίθητοι· ἀλλὰ ἐκεῖνοι ὁπῶ ἔχεσι μὲν θυμὸν, ὅμως τὸν κρατῶν, καὶ ὅταν κάμνει χρεία ὀργίζονται.

Κείμ. Μακάριοι οἱ πεινῶντες, καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσιώνην, ὅτι αὐτοὶ χορταθήσονται.

Εξήγ. Ἐπειδὴ ἔμελε νὰ εἰπῇ περὶ ἐλεημοσιώνης, δείχνει ὅτι πρῶτον πρέπει νὰ κάμνῃ δικαιοσιώλω, καὶ νὰ μὴν σωάζῃ ἀπὸ ἁρπαγῆς, καὶ ἀδικίας, διὰ νὰ κάμνῃ τινὰς ἐλεημοσιώλω· ἀλλὰ νὰ μετέρχεται τὴν δικαιοσιώλω μετὰ πάσης ἐπιθυμίας. διότι τὸ, πεινῶντες, καὶ διψῶντες, τῶτο σημαίνει. καὶ ἐπειδὴ βαρρῶν οἱ πλεονέκλαι, ὅτι εἶναι πλέσιοι, καὶ χορτάτοι, λέγει ὅτι οἱ δίκαιοι θέλεν χορταθῶν περισότερον, μάλισα καὶ ἐδῶ, καὶ ἐκεῖ.

Κείμ. Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

Εξήγ. Ἐλεήμονες δὲ, δὲν εἶναι μόνον ἐκεῖνοι ὁπῶ κάμνεν τὴν ἐλεημοσιώλω μὲ χρήματα, ἀλλὰ καὶ μὲ λόγον· ἐὰν καὶ τίποτες δὲν ἔχεις, δάκρυσον εἰς τὴν συμφορὰν τῶ ἀδελφῶ. οἱ τοιῶτοι θέλεν ἐλεηθῇ καὶ ἐδῶ ἀπὸ τὲς ἀνθρώπες· διότι ἐκεῖνος ὁπῶ ἦτον ἐχθὲς ἐλεήμων, ἐὰν δυσυχήσῃ σήμερον, θέλει ἐλεηθῇ ἀπὸ ὅλες, καὶ μάλισα ἀπὸ τὸν Θεὸν περισότερον.

Κείμ. Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.

Εξήγ. Πολλοὶ εἶναι ὁπῶ ἔτε ἁρπάζεν, ἔτε ἀδικῶν, μάλισα δὲ κάμνεν καὶ ἐλεημοσιώλω· πλὴν πορνεύεσι, καὶ ἄλλαις ἀκαθαρσίαις κάμνεσιν. ὁ δὲ Χρισὸς ὁ ζίζει, ὅτι μὲ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς νὰ εἴμεθεν, καὶ καθαροὶ, ἤγεν σώφρονες, ὄχι μόνον τῶ σώματι, ἀλλὰ καὶ τῇ καρδίᾳ· διότι χωρὶς τῶ Ἁγιασμῶ τετέσι τῆς σωφροσιώνης, δὲν θέλει ἰδῇ τινὰς τὸν Θεὸν. διότι καθὼς ὁ καθρέπλης, ὅταν εἶναι καθαρὸς, τότε δέχεται τὰς ὄψεις τῶν ἀνθρώπων· ἔτζι καὶ ἡ καθαρὰ ψυχὴ, δέχεται τὴν ὄψιν τῶ Θεῶ, καὶ τὴν νόησιν τῶν γραφῶν.

Κείμ. Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοὶ, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεῶ κληθήσονται.

Εξήγ. Ὄχι μόνον ἐκεῖνοι ὁπῶ εἰρηνεύεν αὐτοίτες πρὸς πάντας, ἀλλὰ ἠ ἐκεῖνοι ὁπῶ νὰ εἰρηνεύεν καὶ τὲς ἄλλες ὁπῶ μάχονται, καὶ νὰ τὲς κάμνεν διαλλαγήν. εἰρηνοποιοὶ εἶναι καὶ ἐκεῖνοι ὁπῶ μὲ τὴν διδασκαλίαντες, ἐπισρέφεν τὲς ἐχθρὲς τῶ Θεῶ· οἱ τοιῶτοι θέλεν ὀνομαθῇ Υἱοὶ Θεῶ. διότι καὶ ὁ μονογενὴς Υἱὸς τῶ Θεῶ, μᾶς ἔκαμε διαλλαγήν, καὶ ἀγάπιω πρὸς τὸν Θεὸν, ἡμᾶς ὁπῶ εἴμαθαν ἐχθροὶ τῶ Θεῶ.

Κείμ. Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσιώνης, ὅτι αὐτῶν ἐσὶν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Εξήγ. Ὄχι μόνον οἱ μάρτυρες διώκονται, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πολλοὶ, διὰ νὰ βοηθῶν τὲς ἀδικημένες, καὶ ἁπλῶς πάσης ἀρετῆς. διότι δικαιοσιώνη εἶναι πᾶσα ἀρετὴ· ἐπειδὴ καὶ οἱ κλέπλαι, καὶ οἱ φονεῖς διώκονται, ἀλλὰ δὲν εἶναι μακάριοι.

Κείμ. Μακάριοι ἐσὲ ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ διώξωσι.

Εξήγ. Πρὸς αὐτὲς λοιπὸν τὲς ἀποσόλες ἀποκρίνεται· δείχνωντας ὅτι μάλισα τῶν διδασκάλων εἶναι ἴδιον, νὰ ὀνειδίζωνται.

Κείμ. Καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμῶ.

Εξήγ. Δὲν εἶναι μακάριος ἐκεῖνος ὁπῶ ὀνειδίζεται ἁπλῶς, ἀλλὰ ὅταν καὶ διὰ τὸν Χρισὸν, καὶ ψευδῶς· εἰδὲ λείπεν τὰ δύο αὐτὰ, ἄθλιος, καὶ ταλαίπωρος εἶναι ἐκεῖνος, ἔσωντας νὰ σκανδαλίζῃ πολλές.

Κείμ. Χαίρετε, καὶ ἀγαλλιᾶθε, ὅτι ὁμιθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς Οὐρανοῖς.

Εξήγ. Εἰς τὲς ἄλλες δὲν εἶπε πολὺν μιθὸν, ἀμὴ ἐδῶ διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι τὸ νὰ ὑπομένῃ ὄνειδος, εἶναι μέγα, καὶ δυσκολώτατον· διότι πολλοὶ ἐθανάτωσαν καὶ τὲ λόγε τες· καὶ ὁ Ἰωβ δὲ, τὲς ἄλλες πειρασμὲς τὲς ὑπέμεινεν ὅλες, μόνον τότε ἐταράχθη, ὅταν τὸν ὀνείδιζαν οἱ φίλοι, ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας τε παιδεύεται.

Κείμ. Οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τὲς προφήτας τὲς πρὸ ὑμῶν.

Εξήγ. Διὰ νὰ μὴ λογιάσεν οἱ ἀπόσολοι, ὅτι μὲ τὸ νὰ διδάσκεν τίποτες ἐναντία διὰ τῶτο θέλεν διωχθῇ. τὲς παρηγορεῖ λέγωντας, ὅτι καὶ οἱ προφῆται προτήτερα ἀπὸ ἐσᾶς διὰ τὴν ἀρετὴν ἐδιώχνονταν. εἰς τόσον ὅτι ἔχετε τὰ πάθη ἐκείνων εἰς παρηγορίαν σας.

Μαρκ. 9'. Λεκ. 18'. Κείμ. Ὑμεῖς ἐσὲ τὸ ἅλας τῆς γῆς.

Εξήγ.

Εξήγ. Οἱ μὲν προφῆται, εἰς ἕνα ἔθνος ἀπεσάλησαν, εἰς τὲς ἑβραίυς· ἐσεῖς δὲ εἶσαι τὸ ἅλας τῆς γῆς ὅλης, ὁπῶ συφίζετε, καὶ ξηραίνετε τὲς ἀπαλὲς, καὶ σαπημένες, μὲ τὴν διδασκαλίαν σας καὶ μὲ τὲς ἐλεγμὲς, διὰ νὰ μὴ γενήσεν τὲς ἀτελωτὴτες σκώληκας. εἰς τόσον ὅτι νὰ μὴ παύσητε τὴν συφότητα, καὶ τὲς ἐλεγμὲς, κἂν διώχνεσθε. διά τῶτο λέγει.

Κείμ. Ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, σὺ τίνι ἁλισθήσεται; εἰς ὐδὲν ἰσχύει· εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω, καὶ καταπατηθῆναι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

Εξήγ. Διότι ἐὰν μωρανθῇ ὁ διδάσκαλος, τετέσι ἐὰν δὲν ἐλέγχῃ, καὶ σύφῃ, ἤγεν ἐὰν δὲν πικραίνῃ, ἀλλὰ χαυνωθῇ, τετέσι συγκατεβῇ, μετὶ νὰ ἁλατισθῇ, ἤγεν νὰ διορθωθῇ; ἀπὸ τότε λοιπὸν ἐκβάλλεται ἔξω ἀπὸ τὸ διδασκαλικὸν ἀξίωμα, καὶ καταπατεῖται, τετέσι καταφρονεῖται.

Κείμ. Ὑμεῖς ἐσὲ τὸ φῶς τῶ κόσμυ.

Εξήγ. Πρότερον τὲς ὠνόμασεν ἅλας, καὶ τότε φῶς· διότι ὅποιος ἐλέγχει ἐκεῖνα ὁπῶ γίνονται κρυφὰ, ἐκεῖνος εἶναι τὸ φῶς· δ'ότι πᾶν τὸ φανερόμενον φῶς εἶναι. οἱ δὲ ἀπόστολοι δὲν ἐφώτισαν ἕνα ἔθνος μόνον, ἀλλὰ τὸν κόσμον ὅλον.

Κείμ. Οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι, ἐπάνω ὄρυς κειμένη.

Εξήγ. Τὲς παιδεύει νὰ εἶναι πάντοτε ασφαλῆοι, καὶ ἀκριβεῖς εἰς τὴν πολιτείαν· εἰς τόσον ὅτι νὰ ἐγνωρίζωνται ἀπὸ ὅλες. διότι μὴ νομίσητε λέγει, ὅτι θέλετε κρυφθῇ εἰς μίαν γωνίαν· ἀλλὰ θέλετε εἶσθαι φανεροὶ, καὶ περίβλεπτοι· εἰς τόσον ὅτι νὰ βλέπετε πῶς νὰ ζήσετε ἀνάρετα χωρὶς καμίαν κατηγορίαν, διὰ νὰ μὴ σκανδαλίσητε καὶ ἄλλες.

Κείμ. Οὐ δὲ καίυσι λύχνον, καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Εξήγ. Ἐγὼ μὲν λέγει, ἄναψα τὸ φῶς, τὸ δὲ νὰ μὴν σβεσθῇ ἡ χάρις, εἰς τὴν ἐδικήν σας ασφάλειαν σέκει· διὰ νὰ λάμπῃ καὶ εἰς τὲς ἄλλες ἡ λαμπρότης τῆς πολιτείας σας, λέγει λοιπὸν.

Κείμ. Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς Οὐρανοῖς.

Εξήγ. Δὲν τὲς εἶπεν ὅτι ἐσεῖς δείχνετε τὴν ἀρετήν σας, διότι τῶτο δὲν εἶναι καλὸν· ἀλλὰ μόνον ἡ ἀρετὴ νὰ λάμψῃ. εἰς τόσον ὅτι καὶ οἱ ἐχθροί σας νὰ σᾶς θαυμάζεν, καὶ νὰ δοξάζεν ὄχι ἐσᾶς, ἀλλὰ τὸν Πατέρα σας. εἰς τόσον ὅτι ἐὰν κάμνωμεν ἀρετὴν, εἰς δόξαν Θεῶ πρέπει νὰ τὴν κάμνωμεν, καὶ ὄχι εἰς καύχησιν ἐδικήν μας.

Κείμ. Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν Νόμον, ἢ τὲς Προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι.

Εξήγ. Ἐπειδὴ ἔμελλαν αὐτὸς νὰ θέσῃ νόμες καινέριες· διὰ νὰ μὴ νομίσεν ὅτι εἶναι ἀντίθεος, διὰ τῶτο τὸ λέγει τῶτο, διορθώνωντας τὴν ὑπόληψιν, καὶ τὲς λογισμὲς τῶν πολλῶν· ὅτι δὲν ἦλθα νὰ καταλύσω τὸν νόμον, καὶ τὲς προφήτας, ἀλλὰ νὰ τὲς πληρώσω. καὶ πῶς τὲς ἐπλήρωσε; πρῶτον μὲν ὅτι ὅσα εἶπον περὶ αὐτῶ οἱ προφῆται, τὰ ἔκαμε· διὰ τῶτο καὶ ὁ Βαπτιστὴς λέγει συχνάκις· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶ προφήτε. ἀλλὰ καὶ τὰς ἐντολὰς τῶ νόμε ὅλας τὰς ἔκαμεν· διότι ἁμαρτίαν δὲν ἔκαμεν, ἐδὲ εὑρέθη ψεῦμα εἰς τὸ σόματε. ἀνεπλήρωσε δὲ τὸν Νόμον, καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον· διότι ὅσα ἐκεῖνος ἐσκιαγράφισεν, ὁ Χριστὸς τὰ ἐζωγράφισε τελειως. ἐκεῖνος εἶπε μὴ φονεύσῃς· ὁ Χριστὸς λέγει, ὅτι νὰ μὴ θυμωθῇς εἰκῆ, ἤγεν χωρὶς ἀφορμὴν· καθὼς καὶ ὁ ζωγράφος δὲν χαλᾷ τὴν σκιαγραφίαν, μάλισα δὲ τὴν τελειώνει.

Κείμ. Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν.

Εξήγ. Τὸ ἀμὴν εἶναι βεβαιωτικὸν, ἀντὶ τῶ ναὶ ἀληθινὰ σᾶς λέγω.

Κείμ. Ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ Οὐρανὸς, καὶ ἡ γῆ· ἰῶτα ἓν, ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τῶ νόμε, ἕως ἂν πάντα γένηται.

Εξήγ. Ἀπ' ἐδῶ δείχνει ὅτι χαλνᾷ ὁ κόσμος, καὶ μεταχηματίζεται. λέγει λοιπὸν, ὅτι ἕως ὁπῶ σέκει ὁ κόσμος, δὲν θέλει ἀπομείνει ἀτελείωτον, ἐδὲ τὸ μικρότερον γράμμα τῶ νόμε. ἄλλοι δὲ, ἰῶτα, καὶ κεραίαν· τὰς δέκα ἐντολὰς τῶ Νόμε λέγεσιν· ἄλλοι δὲ τὸν Σταυρὸν· διότι τὸ ἰῶτα, εἶναι τὸ ὀρθὸν ξύλον τῶ Σταυρῶ, κεραία δὲ τὸ πλάγιον. λέγει λοιπὸν, ὅτι ὅσα εἶπεν ὁ Νόμος, διὰ τῶ Σταυρῶ θέλει πληρωθῇ.

Κείμ. Ὅς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξει οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν.

Εξήγ. Ἐλαχίστας ἤγουν παραμικρὰς ἐντολὰς, λέγει ἐκείνας ὁποῦ ἔμελλε νὰ παραδώσῃ αὐτὸς, καὶ ὄχι τὰς νομικάς. ἐλαχίστας δὲ τὰς ὀνομάζει αὐτὰς διὰ ταπείνωσιν, διὰ νὰ σὲ παιδεύσῃ νὰ ταπεινώνεσαι καὶ ἐσὺ εἰς ταῖς διδασκαλίαις σου. ἐλάχιστος δὲ θέλει κληθῇ ἐν τῇ Βασιλείᾳ, ἤγουν ἐν τῇ ἀναστάσει, καταφρονεμένος καὶ ἀπεῤῥιμένος εἰς τὴν κόλασιν· διότι εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, δὲν θέλει σεβῆ καθόλου, οὐχὶ ἀλλὰ Βασιλείαν, τὴν ἀνάστασιν νόησον.

Κείμ. Ὅς δ' ἂν ποιήσῃ, καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν.

Εξήγ. Πρῶτον νὰ ποιήσῃ, καὶ τότε νὰ διδάξῃ, διότι πῶς νὰ ὁδηγήσω ἄλλον, εἰς στράταν ὁποῦ δὲν ἐπεριπάτησα ἐγὼ· πάλιν δὲ ἐὰν ἐγὼ μὲν ποιήσω, καὶ δὲν διδάξω ἄλλον, δὲν ἔχω τόσον μισθὸν, μάλιστα δὲ καὶ κατάκρισιν, ὅταν διὰ φθόνον, ἢ ἀπὸ ὀκνηρίαν δὲν διδάσκω.

Κείμ. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη, πλεῖον τῶν Γραμματαίων, καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.

Εξήγ. Δικαιοσύνην λέγει τὴν ἅπασαν ἀρετὴν· ὡσὰν ὅταν λέγει, δίκαιος ἦτον ὁ Ἰὼβ, ὅσιος, ἄμεμπτος. φρίξον τὸ λοιπὸν ὦ ἄνθρωπε, ἐννοήσας πόσον ζητεῖται ἀπὸ ἡμᾶς. ἔπειτα μᾶς διδάσκει πῶς νὰ περισσεύωμεν, καὶ λέγει τὰς ἀρετὰς κατὰ τὴν τάξιν τους.

Ἐξοδ'. κ'. Κείμ. Ἠκούσατε ὅτι ἐῤῥέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει.

Εξήγ. Δὲν λέγει ποῖος τὸ εἶπε· διότι ἐὰν ἔλεγεν, ὅτι ὁ πατέρας μου εἶπε τοῖς ἀρχαίοις, ἐγὼ δὲ λέγω ἐσᾶς. ἤθελε φανῇ ὅτι νομοθετεῖ ἐναντία τοῦ πατρὸς. πάλιν ἂν ἤθελεν εἰπῇ, ὅτι ἐγὼ εἶπα τοῖς ἀρχαίοις, δὲν ἤθελαν δεχθῇ τὸν λόγον. διὰ τοῦτο λοιπὸν λέγει χωρὶς πρόσωπον, ὅτι ἐλαλήθη εἰς τοὺς παλαιοὺς μὴ φονεύσῃς· καὶ ἀποδείχνει ὅτι ἐπαλαιώθη ὁ Νόμος, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, ὅτι ἐλαλήθη εἰς τοὺς παλαιοὺς. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν ἐπαλαιώθη, σιμὰ εἶναι νὰ ἀφανισθῇ, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ τὸν ἀφήσωμεν, καὶ νὰ δράμωμεν εἰς τὰ νέα.

Κείμ. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος εἰκῇ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει.

Εξήγ. Οἱ μὲν προφῆται, ὅταν ἤθελαν νὰ προφητεύσουν, ἔλεγαν· τὰ δὲ λέγει Κύριος. ὁ δὲ Χριστὸς, ἐγὼ λέγω· δείχνωντας τὸ ἐξουσιαστικὸν τῆς θεότητος αὐτοῦ. διότι οἱ μὲν προφῆται, ἦσαν δοῦλοι· ὁ δὲ Χριστὸς, υἱὸς· καὶ εἶχεν ὅλα τὰ τοῦ πατρὸς. Ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ ὀργίζεται τὸν ἀδελφόν του χωρὶς ἀφορμὴν κατακρίνεται· ἐὰν δὲ εὐλόγως ὀργίζεται τινὰς, ἢ διὰ παίδευσιν, ἢ κατὰ ζῆλον πνευματικὸν, δὲν κατακρίνεται. διότι καὶ ὁ Παῦλος ὀργῆς λόγια ἐλάλει πρὸς ἐλύμαν τὸν Μάγον, καὶ πρὸς τὸν ἀρχιερέα· ὅμως οὐχὶ χωρὶς ἀφορμὴν, ἀλλὰ κατὰ ζῆλον. τότε δὲ ὀργιζόμεσθεν εἰκῇ, ἤγουν χωρὶς ἀφορμὴν, ὅταν ὀργιζώμεσθεν διὰ χρήματα, ἢ διὰ δόξαν.

Κείμ. Ὃς δ' ἂν εἰπῇ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακὰ, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ.

Εξήγ. Συνέδριον λέγει τὸ κριτήριον τῶν ἑβραίων· τὸ δὲ ῥακὰ σημαίνει, ἀντὶ τοῦ σὺ. καθὼς ἔχομεν συνήθειαν νὰ λέγωμεν, εἰς μερικοὺς ὁποῦ τοὺς καταφρονοῦμεν, πήγαινε ἐσὺ. θέλωντας λοιπὸν νὰ μᾶς παιδεύσῃ νὰ εἴμεσθεν ἀκριβεῖς καὶ περὶ τὰ μικρὰ, καὶ νὰ τιμῶμεν ἕνας τὸν ἄλλον, μᾶς παραινεῖ ταῦτα. τινὲς δὲ λέγουσιν ὅτι τὸ ῥακὰ εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Σύρων, σημαίνει κατάπτυστον, ἤγουν εὐτελέστατον· ὅποιος λοιπὸν ὑβρίσει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μὲ καταφρόνησιν, ἔνοχος ἔσται τῷ Συνεδρίῳ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ὅταν καθίσουν νὰ κρίνουν τὰς δώδεκα φυλὰς.

Κείμ. Ὃς δ' ἂν εἴπῃ μωρὲ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρὸς.

Εξήγ. Πολλοὶ λέγουσι καὶ νομίζουν, ὅτι βαρὺ καὶ σκληρὸν εἶναι τοῦτο, ὅμως δὲν εἶναι· διότι ἐκεῖνος ὁποῦ ἀποστερεῖ τὸν ἀδελφόν του, λόγου, ἢ φρονήσεως, μὲ τὰ ὁποῖα διαφέρομεν ἀπὸ τὰ θηρία, πῶς δὲν ἤθελεν ἦσται ἄξιος κολάσεως. διότι ἐκεῖνος ὁποῦ ὑβρίζει καὶ ἀτιμάζει, διαλύει τὴν ἀγάπην, ἡ ὁποῖα ὡσὰν λυθῇ, διαλύει καὶ τὰς ἀρετὰς· καθὼς καὶ ὅταν εὑρίσκεται, καὶ στέκῃ ἡ ἀγάπη, στερεώνει καὶ τὰς ἀρετὰς. ἐκεῖνος λοιπὸν

πὸν ὁπȣ̃ ὑβρίζει, πάσας τὰς ἀρετὰς διαλύει, μὲ τὸ νὰ χαλνᾶ τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης· εἰς τόσον ὅτι πρεπόντως, ἄξιος εἶναι τȣ̃ πυρὸς τῆς κολάσεως.

Κείμ. Ἐὰν ȣ̃ν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σȣ ἐπὶ τὸ θυσιαςήριον, κἀκεῖ μνησθεὶς ὅτι ὁ ἀδελφός σȣ ἔχει τὶ κατὰ σȣ̃, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σȣ, ἔμπροσθεν τȣ̃ θυσιαςηρίȣ, καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σȣ, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σȣ.

Εξήγ. Καταφρονεῖ ὁ Θεὸς τῆς ἐδικῆς τȣ τιμῆς, μόνον διὰ νὰ ἔχωμεν ἡμεῖς ἀγάπην ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον· καὶ ἔςωντας νὰ εἰπῇ, ἐὰν ἔχῃ ὁ ἀδελφός σȣ κατὰ σȣ̃ τίποτες, δὲν ἐπρόσθεσεν ἄλλο· ἀλλὰ κἄν τε δικαίως, κἄν τε ἀδίκως, κάμε διαλλαγὴν· καὶ δὲν εἶπεν ἂν ἔχῃς ἐσὺ εἰς ἐκεῖνον, ἀλλὰ ἂν ἔχῃ ἐκεῖνος κατὰ σȣ̃ τίποτες, σπȣ́δασον νὰ τὸν κάμῃς φίλον σȣ. προςάσσει δὲ νὰ ἀφήσῃς τὸ δῶρον σȣ, διὰ νὰ ἀναγκασθῇς νὰ κάμῃς διαλλαγὴν, θέλωντας ἐσὺ νὰ προσενεχθῇ, ἤγȣν νὰ λειτȣργηθῇ τὸ δῶρον σȣ· καὶ ἄλλο πάλιν δείχνωντας ὅτι ἡ ἀγάπη εἶναι, ἡ καθολικὴ, καὶ ἀληθινὴ θυσία.

Κείμ. Ἴσθι σȣνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σȣ ταχὺ, ἕως ὅτȣ εἶ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτȣ̃· μήποτε σὲ παραδῶ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ. καὶ ὁ κριτὴς σὲ παραδῶ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ· ἀμὴν λέγωσοι, ȣ̓μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.

Εξήγ. Τινὲς νομίζȣν ὅτι ἀντίδικος νὰ λέγεται ὁ Διάβολος, ὁδὸς δὲ ἡ ζωὴ· καὶ παραινεῖ ὁ Κύριος, ὅτι ἕως ὁπȣ̃ εἶσαι εἰς τὸν κόσμον τȣ̃τον, ξεχώρισον ἀπὸ τὸν διάβολον, διὰ νὰ μὴν ἔχῃ ὕςερον νὰ σὲ ἐλέγχῃ περὶ ἁμαρτίας· ὡσὰν ὁπȣ̃ νὰ ἔχῃς τίποτες ἀπὸ τὰ ἐδικάτȣ, καὶ τότε θέλεις παραδοθῇ εἰς τὴν κόλασιν, ἐξεταζόμενος, καὶ κολαζόμενος, ἕως καὶ διὰ τῶν παραμικρῶν ἁμαρτημάτων· διότι κοδράντης εἶναι δύολεπτά. σὺ δὲ νόει ὅτι καὶ περὶ τȣ̀ς ἀντιδίκȣς τȣ̃ Κόσμȣ τȣ́τȣ λέγει τȣ̃το, παραινῶν ὅτι νὰ μὴ πηγαίνωμεν εἰς τὰ κριτήρια νὰ κρινώμεσθεν μὲ τȣ̀ς ἀντιδίκȣς ἡμῶν, καὶ νὰ σχολάζωμεν ἀπὸ τὰ ἔργα τȣ̃ θεȣ̃· διότι ἐὰν καὶ ἀδικήθῃς λέγει, μὴν ὑπάγῃς εἰς κριτήριον, ἀλλὰ συμβάσȣ εἰς τὴν ςράταν· μήπως καὶ πάθῃς χειρότερα, διὰ τὴν δυναςείαν τȣ̃ ἀντιδίκȣ.

Κείμ. Ἠκȣ́σατε ὅτι ἐῤῥέθη, ȣ̓ μοιχȣ́σεις. Ἐξοδ. κ'.

Εξήγ. Ἄλλο μοιχεία, καὶ ἄλλο πορνεία· μοιχεία μὲν εἶναι εἰς ὑπανδρευμένην γυναῖκα, πορνεία δὲ εἰς ἀνύπανδρον.

Κείμ. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα εἰς τὸ ἐπιθημῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχȣσεν αὐτὴν, ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτȣ̃.

Εξήγ. Τȣτέςιν ἐκεῖνος ὁπȣ̃ ςέκει καὶ τὴν ςοχάζεται, καὶ περιεργάζεται, καὶ ἀνάπτει τὴν ἐπιθυμίαν ἀπὸ τὴν θεωρίαν, καὶ πάλιν τὴν βλέπει διὰ νὰ ἐπιθυμήσῃ περισσότερον· ὁ τοιȣ̃τος ἐτελείωσε τὸ κακὸν εἰς τὴν καρδίαντȣ· εἰ δὲ καὶ δὲν ἐτελείωσε τὸ ἔργον, τὶ προσαυτὸ, δὲν ἐδυνήθη, ἐπειδὴ ἐὰν δυνηθῇ, παρευθὺς θέλει τελειώσει τὸ κακὸν. Πλὴν γίνωσκε, ὅτι ἐὰν καὶ ἐπιθυμήσωμεν, καὶ ἐμποδιζώμεσθεν νὰ κάμωμεν τὸ ἔργον, φανερὸν εἶναι, ὅτι ὑπὸ τῆς χάριτος ἐσκεπάσθημεν· καὶ αἱγυναῖκες δὲ, ἐὰν ςολίζωνται διὰ νὰ ἀρέσȣν τινῶν, ἐὰν καὶ δὲν ἀρέσȣσιν, ὅμως ἐκεῖναι ἐκέρασαν τὸ φαρμάκι, ἂν καὶ τινὰς δὲν πίνει.

Κείμ. Εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σȣ ὁ δεξιὸς σκανδαλίζεισε, ἔξελε αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σȣ̃· συμφέρει γάρ σοι, ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σȣ, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμασȣ βληθῇ εἰς γέενναν. καὶ εἰ ἡδεξιά σȣ χεῖρ σκανδαλίζεισαι ἔκκοψον αὐτὴν, καὶ βάλε ἀπὸ σȣ̃· συμφέρει γάρ σοι, ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σȣ, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμασȣ βληθῇ εἰς γέενναν.

Εξήγ. Ὀφθαλμὸν, καὶ χεῖρα ἀκȣ́ων, μὴ θαῤῥῇς ὅτι περὶ τῶν μελῶν τὸ λέγει τȣ̃το, διότι δὲν ἤθελε προσθέσῃ τό, ὁ δεξιός, καὶ ἡ δεξιὰ· ἀλλὰ περὶ ἐκείνων ὁπȣ̃ λογίζονται φίλοι, καὶ μᾶς βλάπτȣν· ἤγȣν εἶναι κανεὶς νέος, καὶ ἔχει φίλȣς πόρνȣς, καὶ βλάπτεται, τȣ̀ς τοιȣ́τȣς λέγει ἀπόκοπτε· καὶ ἴσως μὲν νὰ σώσῃς καὶ ἐκείνȣς, ἂν θελήσȣν νὰ ἔλθȣν εἰς αἴσθησιν, νὰ ἐγνωρίσȣν τὴν ἁμαρτίαν τȣς· εἰ δὲ μὴ κἂν νὰ σώσῃς τȣ̃ λόγȣσȣ, εἰ δὲ ςέργεις τὴν πρὸς ἐκείνȣς φιλίαν, κολάζεσαι, καὶ ἐσὺ καὶ ἐκεῖνοι.

Κείμ. Ἐῤῥέθη δὲ, ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτȣ̃, δότω αὐτῇ ἀποςάσιον. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι, πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτȣ̃ παρ' ἐκτὸς λόγȣ πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι· καὶ ὅς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. Δευτερ. κδ'.

Εξήγ. Ὁ Μωϋσῆς ὥρισεν, ὅτι ἐὰν μισῇ τινὰς τὴν γυναῖκα τε, νὰ χωρίζεται ἀπ' αὐτῆς, διὰ νὰ μὴ γένῃ τίποτες χειρότερον· διότι ἔχοντας νὰ τὴν μισήσῃ, μήπως καὶ τὴν φονεύσῃ. νὰ δίδῃ δὲ τῆς χωριζομένης γυναικὸς, γράμμα χωρισικὸν· τὸ ὁποῖον ἐλέγετον ἀποσάσιον· εἰς τόσον ὅτι νὰ μὴν ἐλθῇ πλέον πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐκτότε γένηται σύγχυσις, ἔχοντας νὰ ἔχῃ ἄλλην ὁ ἄνδρας. δὲν καταλύει δὲ τὰ μωσαϊκὰ, ἀλλὰ τὰ διορθώνει, φοβίζοντας τὸν ἄνδρα, διὰ νὰ μὴ μισᾷ τὴν γυναῖκα χωρὶς ἀφορμήν· εἰ δὲ τὴν χωρίσει ἀλόγως, τετέσιν, ἐὰν πορνεύσῃ, δὲν κατακρίνεται, εἰ δὲ χωρὶς πορνείας εἶναι κατάκριτος, διότι τὴν ἀναγκάζει νὰ μοιχευθῇ· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ τὴν δέχεται μοιχὸς εἶναι, διότι ἐὰν δὲν ἤθελε τὴν δεχθῇ, ἤθελε γυρίσῃ, καὶ ἤθελεν ὑποταχθῇ εἰς τὸν ἄνδρατης. Διότι ὁ χρισιανὸς πρέπει νὰ εἶναι εἰρηνοποιὸς, ἢ πρὸς τὲς ἄλλες, πόσῳ μᾶλλον εἰς τὴν γυναῖκα τε.

Λευιτ. ιθ'. Κείμ. Πάλιν ἠκόσατε, ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· ἐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τὲς ὅρκες σε.

Εξήγ. Τετέσιν ὅταν ὀμνύῃς, ἀλήθευε.

Κείμ. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ὀμῶσαι ὅλως· μήτε ἐντῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐσὶ τῦ Θεῦ· μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιον ἐσὶ τῶν ποδῶν αὐτῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐσὶ τῦ μεγάλε βασιλέως.

Ἡσαϊ. ξς'. Εξήγ. Ἐπειδὴ οἱ ἑβραῖοι, ἤκεσον τῦ Θεῦ ὁπῦ ἔλεγεν, ὅτι ὁ Οὐρανὸς εἶναι θρόνος με, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν με, ὤμνυον κατὰ τῶν τοιέτων· ὁ Κύριος λοιπὸν ἐμποδίζοντας νὰ μὴν ὀμώσιν καθόλε, δὲν λέγει, ὅτι ἐπειδὴ εἶναι μέγας, καὶ καλὸς ὁ Οὐρανὸς, καὶ ἡ γῆ χρήσιμη, διὰ τῦτο μὴν ὀμνύητε· ἀλλὰ διότι, ὁ μὲν Οὐρανὸς εἶναι θρόνος, ἡ δὲ γῆ, ὑποπόδιον τῦ Θεῦ· διὰ νὰ μὴ λάβῃ χώραν ἡ εἰδωλολατρία. διότι ἤθελαν θεοποιήσῃ τὰ σοιχεῖα ἐκεῖνοι ὁπῦ ὤμνυαν εἰς αὐτὰ, τὸ ὁποῖον ἔγινε καὶ προτήτερα.

Κείμ. Μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σε ὀμώσῃς, ὅτι ἐ δυνάσαι μίαν τρίχαν λευκὴν, ἢ μέλαιναν ποιῆσαι.

Εξήγ. Ὁ Θεὸς μόνος ὀμνύει κατὰ τῦ λόγε τε, ἔχοντας νὰ μὴν ἔχῃ ἄλλον μεγαλήτερον· ἀμὴ ἡμεῖς ἐπειδὴ δὲν ἐξασιάζομεν τῦ λόγε μας, πῶς νὰ ὀμώσωμεν εἰς τὴν κεφαλήν μας, διότι ἄλλε εἶναι κτῆμα· διότι ἐὰν εἶναι ἐδικήσε ἡ κεφαλὴ, ἄλλαξον ἂν δυνάσαι μίαν τρίχα.

Ἰακωβ. ε'. Κείμ. Ἔσω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, Ναὶ, Ναὶ, Οὐ, Οὐ.

Εξήγ. Διὰ νὰ μὴν εἰπῇς, ἀμὴ πῶς νὰ μὲ πισεύσιν; λέγει, ὅτι ἐὰν ἀληθεύῃς πάντοτε, καὶ δὲν ὀμνύεις ποτὲ· διότι ἐδένας ἄλλος ἀπισεῖται τόσον ὡσὰν ἐκεῖνον ὁπῦ ὀμνύει συχνάκις.

Κείμ. Τὸ δὲ, περισσὸν τέτων ἐκ τῦ πονηρῦ ἐσιν.

Εξήγ. Τὸ δὲ περισότερον λέγει ἀπὸ τὸ, Ναὶ, καὶ τὸ, Οὐ, εἶναι ἐκ τῦ διαβόλε. ἀλλὰ θέλεις εἰπῇ· τὸ λοιπὸν ὁ νόμος τῦ μωϋσέως ὁπῦ ὁρίζει ὅτι νὰ ὀμνύσιν, ἐκ τῦ διαβόλε εἶναι; ἤξευρε λοιπὸν, ὅτι τότε δὲν ἦτον πονηρὸν τὸ ὅμοσμα, ὥσπερ ἐδὲ ἦπεριτομὴ· ὕσερον δὲ ἀπὸ τὸν Χριςὸν, πονηρὸν εἶναι καὶ τὸ ἕνα, καὶ τὸ ἄλλο, καὶ κοντολογῆς ὅλα τὰ Ἰεδαϊκὰ· ἐπειδὴ καὶ τὸ βυζάνειν, τοῖς μὲν παιδίοις ἁρμόζει ἀμὴ εἰς τὲς ἄνδρας εἶναι ἐντροπή.

Ἐξοδ. κα'. Δευτερ. ιθ'. Κείμ. Ἠκόσατε ὅτι ἐρρέθη· ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος.

Εξήγ. Ὁ νόμος συγκαταβαίνωντας, ἐσυγχώρει, νὰ παθαίνῃ ἐκεῖνο ὁπῦ κάμῃ κάθε ἕνας εἰς τὸν ἄλλον· διὰ νὰ μὴν ἀδικῦν ἕνας τὸν ἄλλον ἀπὸ τὸν φόβον τες, μήπως καὶ πάθωσι τὰ ὅμοια.

Κείμ. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ἀντισῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅς τις σὲ ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιάν σε σιαγόνα, σρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην.

Εξήγ. Πονηρὸν ἐδῶ τὸν Διάβολον λέγει, ὁπῦ ἐνεργεῖ διὰ τῦ Ἀνθρώπε. τὸ λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ ἀντισεκώμεθεν τὸν διάβολον; ναὶ, ἀμὴ ὄχι μὲ τὸ νὰ κτυπῶμεν, ἀλλὰ μὲ τὴν ὑπομονὴν· διότι ἡφωτία, δὲν σβύνεται μὲ φωτίαν, ἀλλὰ μὲ νερὸν. ἀλλὰ μὴ λογισάσης ὅτι μόνον διὰ τὸ ῥάπισμα, λέγει, τῆς σιαγόνος, ἀλλὰ καὶ διὰ κάθε ἄλλο κακὸν.

Κείμ. Καὶ τῷ θέλοντίσοι κριθῆναι, καὶ τὸν χειτῶνασε λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον.

Εξήγ.

Εξήγ. Ἐὰν σὲ σύρῃ εἰς κριτήριον, καὶ σὲ ἐνοχλῇ νὰ πάρῃ τὸ ἐπανωφόρισε, ἄφησέτε καὶ τὸ ἐσωφόρι, καὶ ὄχι ἂν τὸ ζητᾷ ἔτζι μόνον ἁπλῶς. χιτὼν δὲ καθολικὰ εἶναι αὐτὸ ὁπῶ λέγομεν ἡμεῖς ὑποκάμισον, ἱμάτιον δὲ ἐκεῖνο ὁπῶ βάνομεν ἀπάνω, πλὴν καὶ εἰς τὰ δύο λέγονται τὰ ὀνόματα.

Κείμ. Καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἓν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο.

Εξήγ. Καὶ κοντολογῆς νὰ εἰπῶ, ὄχι μόνον ὑποκάμισα καὶ φορέματα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ κορμίσι, δὸς ἐκεῖνο ὁπῶ σὲ σύρνει ἀδίκως, καὶ κάμε περισσότερον, ἀπὸ ἔτι ζητεῖ ἐκεῖνος.

Κείμ. Τῷ αἰτοῦντί σε δίδε, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι, μὴ ἀποστραφῇς.

Εξήγ. Κἂν ἐχθρὸς, κἂν φίλος εἶναι, κἂν ἄπιστος, εἴτε χρήματα ζητεῖ, εἴτε ἄλλην βοήθειαν. δάνεισμα δὲ, ὄχι ἐκεῖνο ὁπῶ δανείζει μὲ διάφορον λέγει, ἀλλὰ τὸ ἁπλῶς· διότι καὶ εἰς τὸν νόμον, χωρὶς διάφορον ἐδάνειζαν.

Κείμ. Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν.

Εξήγ. Ἔφθασεν εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ἀρετῶν· διότι τί ἄλλο μεγαλήτερον ἀπὸ τοῦτο; πλὴν δυνατὸν εἶναι· διότι ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Παῦλος, ἠγάπησαν τοὺς ἑβραίους, ὁπῶ ἔτριζαν τὰ ὀδοντιάτους, διὰ αὐτοὺς· ἢ πάντες οἱ ἅγιοι, ἠγάπησαν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν.

Κείμ. Εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς· καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς· καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς.

Εξήγ. Διότι πρέπει νὰ τοὺς ἔχωμεν ὡς εὐεργέτας· διότι κάθε ἕνας ὁπῶ νὰ μᾶς διώχνῃ, καὶ νὰ μᾶς πειράζῃ, μᾶς ἐλαφρύνει τὴν κόλασιν ὁπῶ μέλλομεν νὰ κολασθῶμεν διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· καὶ ἄλλο δὲ ἐπειδὴ τοιοῦτον μέγαν μισθὸν μᾶς δίδει ὁ Θεὸς διὰ τοῦτο· διότι ἄκουε τί λέγει.

Κείμ. Ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς· ὅτι τὸν Ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει, ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς· καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους, καὶ ἀδίκους.

Εξήγ. Βλέπεις τί λογῆς ἀγαθὸν σοῦ δίδει ἐκεῖνος ὁπῶ σὲ μισᾷ καὶ σὲ ἀδικεῖ, μόνον ἐὰν θέλῃς νὰ ὑπομείνῃς; βροχὴν δὲ καὶ ἥλιον λογίαζε, καὶ τὴν γνῶσιν, καὶ τὴν διδασκαλίαν, διότι ὅλος ὁ Θεὸς τοὺς φωτίζει καὶ τοὺς διδάσκει.

Κείμ. Ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε, τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν;

Εξήγ. Φρίξωμεν ἀδελφοὶ, ὅταν μηδὲ τὸν πλησίον ἀγαπῶμεν· μήτε μὲ τοὺς τελῶνας εἴμεθεν ἴσιοι· ἐπειδὴ μήτε τοὺς ἀγαπῶντας ἡμᾶς ἀγαπῶμεν.

Κείμ. Καὶ ἐὰν ἀσπάζησθε τοὺς φίλους ὑμῶν, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι ἔτω ποιοῦσιν; ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν.

Εξήγ. Διότι, τὸ μὲν μερικὸς ἀνθρώπος νὰ ἀγαπᾷ κανεὶς, μερικὸς δὲ νὰ μισᾷ, δὲν εἶναι τέλειον. τέλειον δὲ εἶναι, τὸ νὰ ἀγαπᾷ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Κείμενον.

Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν, μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ Πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Εξήγ. Ἔσωντας νὰ τοὺς ἀνεβάσῃ εἰς τὴν μεγαλήτερην ἀρετὴν, ὁπῶ εἶναι ἡ ἀγάπη, τώρα δυγάζει ἢ τὴν κενοδοξίαν, ἢ ὁποῖα ἀκολουθεῖ τὰς ἀρετὰς· ἢ βλέπε τί λέγει, προσέχετε, ὡσὰν νὰ παραγγέλῃ διὰ κανένα κακὸν θηρίον, προσέχθ νὰ μὴ σὲ ξεχίσῃ. ἂν καὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων κάμνῃς ἐλεημοσύνην, καὶ δὲν τὴν κάμνεις διὰ νὰ σὲ βλέπουν, δὲν κατακρίνεσαι· εἰ δὲ ἔχεις σκοπὸν κενοδοξίας, ἂν καὶ μέσα εἰς τὸ κελλίον σου τὴν κάμνῃς, κατακρίνεσαι· διότι ὁ Θεὸς τὴν γνώμην τοῦ ἀνθρώπου κολάζει, ἢ σεφανοῖ.

Κείμ. Ὅταν ἓν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσης ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

Εξήγ. Δὲν εἶχαν σάλπιγκας οἱ ὑποκριταὶ, ἀλλὰ τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἀναγελᾷ ἐδῶ. διότι ἤθελαν νὰ διαλαλῆται ἡ ἐλεημοσιώνη τες. ὑποκριταὶ δὲ εἶναι ἐκεῖνοι ὁπὸ ἄλλο μὲν εἶναι, καὶ ἄλλο φαίνονται· καὶ ἐτοῦτοι λοιπὸν, ἐλεήμονες μὲν φαίνονται, ἀμὴ ἄλλο εἶναι.

Κείμ. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

Εξήγ. Διότι ἔσωντας νὰ ἐπαινέσουν, ἔλαβαν ὅλον τὸν μισθὸν τες ἀπὸ τες ἀνθρώπες.

Κείμ. Σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου, τὶ ποιεῖ ἡ δεξιά σου.

Εξήγ. Τοῦτο τὸ εἶπεν ὑπερβολικῶς, ὅτι ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ λανθάνῃς καὶ τὸ λόγου σου. ἢ καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον· ἀριστερὰ εἶναι ἡ κενοδοξία, δεξιὰ δὲ ἡ ἐλεημοσύνη· ἂς μὴν ἠξεύρῃ λοιπὸν ἡ κενοδοξία, τὶ κάμνει ἡ ἐλεημοσύνη.

Κείμ. Ὅπως ἦσου ἡ ἐλεημοσιώνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ Πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

Εξήγ. Πότε; ὅταν θέλεν παρασαθῇ τὰ πάντα γυμνὰ, καὶ φανερὰ, καὶ τότε θέλεις δοξασθῇ περισσότερον.

Κείμ. Καὶ ὅταν προσεύχῃ, οὐκ ἔσῃ ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ, ὅτι φιλοῦσιν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

Εξήγ. Ὑποκριτὰς ὀνομάζει καὶ τότες· ἐπειδὴ φαίνονται μὲν πῶς προσεύχονται τῷ Θεῷ, ἀμὴ προσεύχονται τοῖς ἀνθρώποις, ἀπὸ τες ὁποίες λαμβάνεν τὸν μισθὸν τες, τοτέσι τὸν ἔπαινον.

Κείμ. Σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου, πρόσευξαι τῷ Πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ. καὶ ὁ Πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

Εξήγ. Τὸ λοιπὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ μὴ προσεύχωμαι; ναὶ, νὰ προσεύχεσαι, ἀλλὰ μὲ γνώμην ὀρθὴν, καὶ ὄχι διὰ νὰ δείχνεσαι· ἐπειδὴ ὁ τόπος δὲν βλάβη, ἀλλ' ὁ τρόπος καὶ ὁ σκοπὸς. πολλοὶ λοιπὸν προσευχόμενοι ἐντῷ κρυπτῷ, τὸ κάμνεν πρὸς ἀνθρωπαρέσκειαν.

Κείμ. Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε ὥσπερ οἱ ἐθνικοὶ.

Εξήγ. Βαττολογία εἶναι ἡ φλυαρία, ἤγουν τὸ νὰ ζητᾷ τίποτε γήϊνον, δόξαν, πλοῦτον, νίκην· βαταρισμὸς δὲ εἶναι ἡ ἀναρθρος φωνὴ, ὡσὰν τῶν παιδίων. ἂς μὴν εἴσαι λοιπὸν ἐσὺ φλύαρος.

Κείμ. Δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται.

Εξήγ. Δὲν πρέπει νὰ κάμνωμεν μακρὰς τὰς προσευχὰς, ἀλλὰ βραχείας μὲν, συχνάκις δὲ· καὶ ὀλίγα νὰ λαλοῦμεν, ἀμὴ νὰ ἀργοπορῶμεν.

Κείμ. Μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν, ὧν χρείαν ἔχετε, πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.

Εξήγ. Διότι δὲν ζητοῦμεν διὰ νὰ τὸν διδάξωμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ χολάσωμεν τοῦ λόγους ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου, νὰ συνομιλήσωμεν μὲ τὸν Θεόν.

Κείμ. Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς.

Εξήγ. Ἄλλο μὲν εἶναι εὐχὴ, καὶ ἄλλο προσευχὴ. διότι εὐχὴ μὲν εἶναι τάξιμον εἰς τὸν Θεὸν· ὡσὰν ὅταν τάζῃ τινὰς νὰ μὴ πίῃ κρασὶ, ἢ ἄλλο τίποτε. ἡ δὲ προσευχὴ εἶναι ζήτησις ἀγαθῶν. Πάτερ δὲ εἰπὼν, σοῦ δείχνει ποίων ἀγαθῶν κατηξιώθης, ἔσωντας νὰ γένῃς υἱὸς Θεοῦ. μὲ τὸ νὰ εἰπῇ δὲ ἐντοῖς ἐρανοῖς, σοῦ ἔδειξε τὴν πατρίδα σου, καὶ τὸ ποῦ τὸ πατρικόν· διότι ἐὰν θέλῃς νὰ ἔχῃς πατέρα τὸν Θεὸν, πρὸς τὸν ἐρανὸν βλέπε, καὶ μὴ πρὸς τὴν γῆν. καὶ δὲν λέγεις πάτερ μου, ἀλλὰ πάτερ ἡμῶν, διὰ νὰ ἔχῃς τοὺς πάντας ὡς ἀδελφοὺς, ἑνὸς πατρὸς τέκνα.

Κείμ. Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου.

Εξήγ.

Εξήγ. Τετέσι ποιήσον ἡμᾶς ἁγίας, διὰ νὰ δοξαθῇς καὶ σὺ δι' ἡμᾶς· διότι καθὼς βλασφημεῖται τὸ ὄνομα τῦ Θεῦ δι' ἐμὲ, ἔτζι ἁγιάζεται δι' ἐμὲ ὁ Θεὸς, τετέσι, δοξάζεται ὡς ἅγιος.

Κείμ. Ἐλθέτω ἡ βασιλείασε.

Εξήγ. Τετέσιν ἡ δευτέρα παρσία· διότι ἐκεῖνος ὁπῦ ἔχει πεπαρρησιασμένιω τὴν συνείδησιν, παρακαλεῖ νὰ ἔλθῃ ἡ ἀνάσασις, καὶ ἡ κρίσις.

Κείμ. Γενηθήτω τὸ θέλημάσε ὡς ἐν Οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς Γῆς.

Εξήγ. Καθὼς οἱ ἄγγελοι λέγει, κάμνεν τὸ θέλημάσε, ἔτζι δὸς καὶ ἡμᾶς νὰ τὸ κάμνωμεν.

Κείμ. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιόσιον, δὸς ἡμῖν σήμερον.

Εξήγ. Τὸν ἐπιόσιον ἤγεν τὸ ψωμὶ ὁπῦ δίδει εἰς ἡμᾶς τὴν ὐσίαν, καὶ τὴν σύσασιν τῦ κορμίε διὰ νὰ ζῇ τὸ ἀρκετόν μας, λέγει. ἀποκόπει δὲ τὴν μέριμναν τὴν περὶ τὴν ἄυριον. καὶ τὸ Σῶμα δὲ τῦ Χριστῦ, ἄρτος ἐπιόσιος εἶναι· τὸ ὁποῖον ἀυχόμεθα νὰ τὸ μεταλαμβάνωμεν ἀκατακρίτως.

Κείμ. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.

Εξήγ. Ἐπειδὴ καὶ μὲ τὰ τὸ βάπτισμα ἁμαρτάνωμεν, παρακαλῦμεν νὰ μᾶς συγχωρήσῃ· πλὴν ἔτζι νὰ μᾶς συγχωρήσῃ, καθὼς συγχωρῦμεν καὶ ἡμεῖς, ἐκείνες ὁπῦ μᾶς πταίσεν· εἰδὲ μνησικακῦμεν, νὰ μὴ μᾶς συγχωρήσῃ. διότι ἡμᾶς ἔχει ὁ Θεὸς παράδειγμα, καὶ ἔτι κάμνωμεν εἰς ἄλλες ἡμεῖς, κάμνει καὶ ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς.

Κείμ. Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν.

Εξήγ. Ἀθενεῖς εἴμεθεν οἱ ἄνθρωποι· διὰ τῦτο δὲν πρέπει νὰ ῥίχνωμεν τῦ λόγε μας εἰς πειρασμὲς· ἀλλὰ ἐὰν πέσωμεν νὰ παρακαλῦμεν νὰ μὴ νικηθῦμεν, καὶ μᾶς καταπίει ὁ πειρασμὸς. διότι ἐκεῖνος ὁπῦ νικηθῇ καὶ τὸν καταπίει ὁ πειρασμὸς, ἐκεῖνος ἔπεσεν εἰς τὸν λάκκον τῦ πειρασμῦ· καὶ ὄχι ἐκεῖνος ὁπῦ νὰ πέσῃ, καὶ νὰ νικήσῃ.

Κείμ. Ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῦ πονηρῦ.

Εξήγ. Δὲν εἶπεν ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, διότι δὲν μᾶς ἀδικῦσιν ἐκεῖνοι, ἀλλὰ ὁ πονηρὸς, ἤγεν ὁ διάβολος.

Κείμ. Ὅτι σῦ ἐσιν ἡ Βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα εἰς τὲς αἰῶνας ἀμήν.

Εξήγ. Ἐδὲ μᾶς θαρρύει, διότι ἐπειδὴ βασιλῆς εἶναι ὁ πατέρας μας, καὶ δυνατὸς, καὶ ἔνδοξος· πάντα θέλομεν νικήσει καὶ ἡμεῖς τὸν πειρασμὸν, καὶ ὕσερον θέλομεν δοξαθῇ.

Κείμ. Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ Οὐράνιος.

Εξήγ. Πάλιν ἀμνησικάκες μᾶς διδάσκει νὰ εἴμεθεν· μᾶς ἀναθυμίζει δὲ τὸν Πατέρα, διὰ νὰ τὸν ἐλαβηθῦμεν, καὶ νὰ μὴ γινώμεθεν θηρία, ἔσωντας ὁπῦ εἴμεθεν τοιῦτε Πατρὸς παιδία.

Κείμ. Ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Εξήγ. Δὲν μισᾷ ἄλλο τίποτες τόσον ὁ πραώτατος Θεὸς, ὡσὰν τὴν ἀγριότητα.

Κείμ. Ὅταν δὲ νησθύητε, μὴ γίνεσθε ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποὶ· ἀφανίζυσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νησθύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχυσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

Εξήγ. Ἀφανισμὸς τῦ προσώπε εἶναι κυτρινάδα, ὅταν δὲν φαίνεται τινὰς καθὼς εἶναι, ἀμὴ καμώνεται καὶ δείχνει σκυθρωπότητα.

Κείμ. Σὺ δὲ νησθύων, ἄλειψαίσε τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόνσε νίψαι, ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νησθύων, ἀλλὰ τῷ πατρίσε τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρσε ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσειτοι ἐν τῷ φανερῷ.

Εξήγ. Οἱ παλαιοὶ, τὸ νὰ ἀλείφωνται μὲ λάδι ὕσερα ἀπὸ τὸ λετρὸν, τὸ εἶχαν χαρᾶς σημεῖον. ἔτζι τὸ λοιπὸν φαίνε καὶ ἐσὺ, χαρέμενος ὅταν νησθύῃς. λάδι δὲ νοεῖται ἡ ἐλεημοσύνη· κεφαλή μας δὲ ὁ Χριστὸς, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ τὸν ἀλείφωμεν μὲ

ταῖς ἐλεημοσύναις· καὶ τὸ πρόσωπον ἤγεν τὰς αἰθήσεις, νὰ τὸ νίπλωμεν μὲ τὰ δάκρυα.

Κείμ. Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυρὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπε σῆς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπε κλέπλαι διορύσσσι καὶ κλέπλσι. θησαρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυρὸς οὐ Οὐρανῷ ὅπε ἔτε σῆς. ἔτε βρῶσις ἀφανίζει· οὐ ὅπε κλέπλαι ἐ διορύσσσιν, ἐ δὲ κλέπλσιν. ὅπε γάρ ἐσιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσαι, καὶ ἡ καρδία ὑμῶν.

Ἑξήγ. Ἐπειδὴ ἐξέβαλε τὸ ἀρῤῥώσημα τῆς κενοδοξίας, τώρα λοιπὸν διδάσκει περὶ ἀλημοσύνης. Διότι οἱ ἄνθρωποι, τὰ περισότερα διὰ κενοδοξίαν τὰ σωάζεν. Δείχνει δὲ ὅτι ὁ θησαυρὸς τῆς γῆς, δὲν δίδει κανένα κέρδος. διότι τὰ μὲν φορέματα, καὶ τὰ φαγιτὰ, τὰ ἀφανίζεν τὰ σκωλήκια καὶ ἡ βότριδα· τὸ δὲ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον, τὸ κλέπλεν οἱ κλέπλαι. καὶ ἀπέκει διὰ νὰ μὴν εἰπῇ τινὰς πρὸς αὐτὸν, ὅτι δὲν κλέπλονται ὅλα, λέγει, ἐὰν καὶ κανένα ἀπὸ τᾶτα δὲν ἦτον, ἀλλ' ὅμως, καὶ τᾶτο ὅπε νὰ εἶσαι βελωμένοι εἰς τὴν φροντίδα τᾶ πλέτε, μεγάλη ταλαιπωρία εἶναι· διὰ τᾶτο λέγει, ὅπε εἶναι ὁ θησαυρός σας, ἐκεῖ εἶναι καὶ ἡ καρδία σας.

Κείμ. Ὁ λύχνος τᾶ σώματος ἐσὶν ὁ ὀφθαλμὸς· ἐὰν ἓν ὁ ὀφθαλμός σε ἁπλᾶς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμα σε φωτεινὸν ἔσαι. ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σε πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμα σε σκοτεινὸν ἔσαι. εἰ ἓν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ, σκότος ἐσὶ, τὸ σκότος πόσον;

Ἑξήγ. Τᾶτο λέγει, ὅτι ἐὰν βελώσῃς τὸν νᾶν σε εἰς τὴν φροντίδα τῶν χρημάτων, ἔσβεσας τὸν λύχνον, ἤγεν ἐσκότισας τὴν ψυχήν. διότι καθὼς ὅταν εἶναι τὰ ὀμμάτια γερὰ φωτίζεν τὸ κορμὶ, εἰ δὲ εἶναι ἀθαημένα τὸ σκοτίζεν· ἔτζι καὶ ὁ νᾶς, τυφλώνεται ἀπὸ τὴν φροντίδα. εἰ δὲ ὁ νᾶς σκοτισθεῖ, ἡ ψυχὴ γίνεται σκότος, καὶ πλέον περισσότερον τὸ σῶμα.

Κείμ. Οὐδεὶς δύναται δυσὶ Κυρίοις δελεύειν.

Ἑξήγ. Δύο Κυρίες λέγει, ὁπᾶ προσάσσεν τὰ ἐναντία· ἤγεν τὸν Θεὸν, καὶ τὸν μαμωνᾶν, ἤγεν τὴν φιλαργυρίαν. ἡμεῖς δὲ κάμνωμεν αὐθεντίαν μας τὸν Διάβολον, καθὼς καὶ τὴν κοιλίαν Θεόν. καθολικὰ καὶ φυσικὰ καὶ ἀληθινὰ, ὁ Θεὸς εἶναι Κύριος καὶ αὐθέντης· μαμωνᾶς δὲ εἶναι ἡ ἀδικία.

Κείμ. Ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τᾶ ἑτέρᾳ καταφρονήσει· ἐ δύναθε Θεῷ δελεύειν, καὶ μαμωνᾶ.

Ἑξήγ. Βλέπεις ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δελεύῃ τὸν Θεὸν ὁ πλέσιος, καὶ ἄδικος; διότι τὸν ἀγάνει ἀπὸ τὸν Θεὸν ἡ φιλαργυρία.

Κείμ. Διὰ τᾶτο λέγω ὑμῖν· μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε, καὶ τί πίητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε.

Ἑξήγ. Διὰ τᾶτο, ποῖον; διατὶ ἀποδιώχνεσθε ἀπὸ τὸν Θεὸν, διὰ τὰ χρήματα. ἡ ψυχὴ δὲν τρώγει, διότι εἶναι ἀσώματη· ὅμως κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν τὸ εἶπε τᾶτο. διότι φαίνεται πῶς δὲν τέργει ἡ Ψυχὴ νὰ ταθῇ εἰς τὸ Σῶμα, ἐὰν δὲν τρέφεται ἡ σάρκα. Δὲν ἐμποδίζει δὲ νὰ μὴ δελεύωμεν, ἀλλὰ νὰ μὴ διδώμεθεν ὅλως διόλε εἰς ταῖς φροντίδαις, καὶ νὰ ἀμελεῖμεν τὰ ἔργα τᾶ Θεᾶ· τᾶτο ἐμποδίζει. ἐπειδὴ πρέπει ὄχι μόνον νὰ γεωργεῖμεν, ἀμὴ νὰ φροντίζωμεν καὶ διὰ τὴν ψυχήν.

Κείμ. Οὐχὶ ἡ Ψυχὴ πλεῖον ἐσι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ Σῶμα τᾶ ἐνδύματος;

Ἑξήγ. Τετέσιν ὁ Θεὸς ὅπε ἔδωκε τὸ μεγαλήτερον, τὴν Ψυχὴν, καὶ ὅπε ἔπλασε τὸ σῶμα, δὲν θέλει δώσει καὶ τροφὴν καὶ ἐνδύματα.

Κείμ. Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τᾶ Οὐρανᾶ, ὅτι ἐ σπείρεσιν, ἐ δὲ θερίζεσιν, ἐ δὲ σωάγεσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ Οὐράνιος τρέφει αὐτά· ἐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν;

Ἑξήγ. Ἐδωήτον νὰ φέρῃ εἰς παράδειγμα τὸν Ἠλίαν καὶ τὸν Ἰωάννην, ἀλλὰ ἀναθυμίζει μας τὰ πελία· διὰ νὰ μᾶς ἐντροπιάσῃ, ὅτι καὶ ἀπ' ἐκεῖνα ἀγνωσότεροι ἐγινήκαμεν. τὰ τρέφει δὲ αὐτὰ ὁ Θεὸς, ἔσωντας νὰ τὲς δώσῃ γνῶσιν φυσικὴν, διὰ νὰ σωάγεν τὰς τροφὰς αὐτῶν.

Κείμ. Τὶς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν, δύναται προσθῆναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτᾶ πῆχυν ἕνα;

Ἑξήγ.

Εξήγ. Τῶτο τὸ λέγει, ὅτι καὶ ἐὰν μεριμνᾶς, τίποτες δὲν κατορθώνεις, ἐὰν δὲν θέλει νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς. τὸ λοιπὸν τὶ σκοτώνεις τῶ λόγε σε τῶ κάκε;

Κείμ. Καὶ περὶ ἐνδύματος τὶ μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τῶ ἀγρῶ, πῶς αὐξάνει· ε κοπιᾶ, ε δὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ε δὲ ὁ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτῶ, περιεβάλετο ὡς ἓν τέτων.

Εξήγ. Ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ ἄλογα πελία μᾶς ὀνειδίζει, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ κρίνα ὁπῶ μαραίνονται. διότι ἐὰν ὁ Θεὸς τὰ ἐςόλισεν ἐκεῖνα τοσῶτον, καὶ ὅμως ὁπῶ δὲν κάμνεν χρείαν· πόσῳ μᾶλλον θέλει πληρώσει τὴν ἐδικήν σας χρείαν, διὰ τὰ ἐνδύματά σας; δείχνει δὲ, ὅτι χίλια καὶ ἂν μεριμνήσῃς, δὲν θέλεις δυνηθῇ νὰ ςολισθῇς ὡσὰν τὰ κρίνα· ἐπειδὴ μήτε ὁ Σολομὼν ὁ σοφώτατος, καὶ ἐνδοξότατος, εἰς ὅλην τε τὴν βασιλείαν, δὲν ἐδυνήθη νὰ ςολισθῇ ὡσὰν ἕνα ἀπ' αὐτά.

Κείμ. Εἰδὲ τὸν χόρτον τῶ ἀγρῶ, σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον· ὁ Θεὸς ἔτως ἀμφιέννυσι· ε πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς ὀλιγόπιςοι;

Εξήγ. Ἀπ' ἐδῶ μανθάνομεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ φροντίζωμεν διὰ φορέματα· διότι τῶτο εἶναι τῶν προσκαίρων ἀνθέων· εἰς τόσον ὅτι πάντες ὅσοι ςολίζονται, χόρτος εἶναι. ἐσᾶς δὲ εἶπε τὲς λογικὲς, τὲς ὁποίες σᾶς ἔπλασεν ὁ Θεὸς μὲ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, δὲν πρέπει νὰ ςολίζετε τὸ κορμὶ. ὀλιγόπιςοι δὲ εἶναι ὅλοι ὅσοι μεριμνᾶν. διότι ἂν εἴχαν τελείαν πίςιν πρὸς τὸν Θεὸν, δὲν ἐμεριμνᾶσαν ἔτζι ἀκατάπαυςα.

Κείμ. Μὴ ἓν μεριμνήσητε, λέγοντες· τὶ φάγωμεν, ἢ τὶ πίωμεν, ἢ τὶ περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα, τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ.

Εξήγ. Δὲν ἐμποδίζει τὸ φαγὶ νὰ μὴν φάγωμεν, ἀλλὰ ἐμποδίζει νὰ μὴν λέγωμεν, τὶ νὰ φάγωμεν, τὸ ὁποῖον τὸ κάμνεν οἱ πλέσιοι, καὶ λέγεν ἀπὸ ἀπὸ ἐσπέρας, τὶ νὰ φάγωμεν αὔριον; βλέπεις ὅτι τὴν τρυφὴν, καὶ τὴν ὕβριν ἐμποδίζει, ἤγεν τὰ πολλὰ φαγοπότια, καὶ τὴν μέθιν;

Κείμ. Οἶδε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ Οὐράνιος, ὅτι χρήζετε τέτων ἁπάντων. ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τῶ Θεῶ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτῶ, καὶ ταῦτα πάντα προσεθήσεται ὑμῖν.

Εξήγ. Βασιλεία τῶ Θεῶ, εἶναι ἡ ἀπόλαυσις τῶν ἀγαθῶν· αὕτη δὲ διὰ δικαιοσύνης ἀποκλᾶται. εἴτις λοιπὸν ζητεῖ τὰ πνευματικὰ, τῶ δίδει ὁ Θεὸς, καὶ τὰ σωματικὰ, διὰ τὴν ἀγαθότητά τε.

Κείμ. Μὴ ἓν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

Εξήγ. Κακίαν τῆς ἡμέρας, λέγει τὴν σωτριβὴν καὶ τὴν παίδευσιν. ἤγεν σώνεισε ὁπῶ σωτρίβεσαι, καὶ κοπιάζεις διὰ τὴν σήμερον. εἰ δὲ καὶ περὶ τὴν αὔριον μεριμνήσεις, πότε νὰ ἀθηάσῃς λοιπὸν νὰ δηλώσῃς τῷ Θεῷ, ἐὰν σωτρίβῃς τῶ λόγε σε, καὶ κοπιάζῃς διὰ τὰ σωματικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Κείμενον.

Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε.

Εξήγ. Ὄχι ὅτι ἐμποδίζει τὸν ἔλεγμὸν, ἀλλὰ τὴν κατάκρισιν· διότι ὁ μὲν ἔλεγχος εἶναι εἰς ὠφέλειαν, ἡ δὲ κατάκρισις εἰς ὀνειδισμὸν, καὶ καταφρόνησιν. καὶ ἄλλο δὲ ὅταν ἔχῃ τινὰς, μεγάλας ἁμαρτίας, ὀνειδίζει καὶ κατακρίνει ἄλλες ὁπῶ ἔχεν παρὰ μικρὰς καὶ ὀλίγας, τὰς ὁποίας μέλλει νὰ τὰις κρίνῃ ὁ Θεὸς.

Κείμ. Ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε· καὶ ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν. τὶ δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τῷ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τῶ ἀδελφῶ σε, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν ε κατανοεῖς; ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σε, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τῶ ὀφθαλμῶ σε· καὶ ἰδὲ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σε; ὑποκριτὰ ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τῶ ὀφθαλμῶ σε, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τῶ ὀφθαλμῶ τῶ ἀδελφῶ σε.

Εξήγ. Ἐκεῖνος ὁπῶ θέλει νὰ ἐλέγχῃ ἄλλες, κάμνει χρεία νὰ εἶναι ἄμεμπτος· διότι ἐὰν αὐτὸς ἔχῃ μεγάλας ἁμαρτίας, καὶ φανερὰς, καὶ ἐλέγχῃ ἄλλον διὰ παραμικρὰ ἁμαρτήματα, τὸν κάμνει καὶ γίνεται χειρότερος. ἀποδείχνει δὲ ὁ Κύριος, ὅτι δὲν δύνεται ἐ δὲ νὰ ἰδῇ καλὰ τὸ ἁμάρτημα τῶ ἀδελφῶ, ἐκεῖνος ὁπῶ ἔχει μεγάλας ἁμαρτίας· διότι ἐκεῖνος ὁπῶ νὰ ἔχῃ δοκὸν τετέσι γρενταίαν εἰς τὸ μάτι, ἤγεν μεγάλα ἁμαρτήματα εἰς τὶω ψυχλώτε, πῶς ἤθελε δωηθῇ νὰ ἰδῇ ἄλλενῶ παραμικρὰ ἁμαρτήματα;

Κείμ. Μὴ δότε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ, μηδὲ βάλητε τὲς μαργαρίτας ὑμῶν, ἔμπροσθεν τῶν χοίρων· μήποτε καταπατήσωσιν αὐτὲς σὺν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.

Εξήγ. Κύνες, ἤγεν σκύλοι, εἶναι οἱ ἄπιστοι· χοῖροι δὲ οἱ πιστοὶ μὲν, βορβορώδη δὲ βίον ἔχοντες, ἤγεν βρομερὰν πολιτείαν καὶ αἰσχράν. πρέπει λοιπὸν τὰ μυστήρια νὰ μὴν τὰ λέγωμεν πρὸς τὲς ἀπίστες· μηδὲ τὲς λαμπρὲς, καὶ μαργαρώδεις λόγες τῆς θεολογίας, πρὸς τὲς ἀκαθάρτες. διότι οἱ μὲν χοῖροι, καταπατῶσιν, ἤγεν καταφρονῶσι τὰ λεγόμενα· οἱ δὲ σκύλοι γυρίζεν καὶ μᾶς ξεχίζεν, καθὼς κάμνεν οἱ λεγόμενοι φιλόσοφοι, ὅταν ἀκόσεν ὅτι ἐσαυρώθη Θεὸς μᾶς ξεχίζεν μὲ τὲς συλλογισμὲς, ἀδύνατον εἶναι τῶτο σοφιζόμενοι.

Κείμ. Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρέτε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρέοντι ἀνοιγήσεται.

Εξήγ. Εἰς τὰ προτήτερα μᾶς ἐπρόσαξε μεγάλα καὶ δύσκολα· ἐδῶ δὲ μᾶς δείχνει, πῶς ἠμπορῶν νὰ διορθωθῶν τὰ τοιαῦτα· ὅτι μὲ τὶω παντοτεινὶω σχὶω ἢ δέησιν. διότι αἰτεῖτε εἶπεν, ἤγεν πάντοτε ζητᾶτε· διότι δὲν εἶπε ζητήσατε μίαν φορὰν, ἀλλὰ παντοτεινά. εἶτα βεβαιώνει ἐκεῖνο ὁπῶ εἶπε, καὶ ἀπὸ ἀνθρώπινον παράδειγμα.

Κείμ. Ἢ τίς ἐστιν ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτῶ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσῃ αὐτῷ;

Εξήγ. Ἀπ' ἐδῶ μᾶς διδάσει, ὅτι πρέπει καὶ ἀκαταπαύστως νὰ ζητῶμεν, καὶ τὰ συμφέροντα, ἤγεν τὰ χρειαζόμενα· διότι ἐσεῖς βλέπετε λέγει τὰ παιδίασας, πῶς σᾶς ζητῶν τὰ χρειαζόμενα, ψωμὶ καὶ ψάρι· ἢ τότε τὲς τὰ δίδετε, ὅταν ζητήσεν τοιαῦτα. ἔτζι λοιπὸν καὶ ἐσεῖς, ζητᾶτε τὰ πνευματικὰ, καὶ ὄχι τὰ σαρκικά.

Κείμ. Εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν· πόσῳ μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτῶσιν αὐτόν;

Εξήγ. Πονηρὲς ὀνομάζει τὲς ἀνθρώπες, συγκρίνωντάς τες πρὸς τὶω ἀγαθότητα τῶ Θεῶ. ἐπειδὴ ἡ φύσις ἡμῶν, ἀγαθὴ εἶναι, ὡσὰν ὁπῶ εἶναι ποίημα Θεῦ· κατὰ δὲ τὶω προαίρεσιν ἡμῶν, πονηρευόμεθον.

Κείμ. Πάντα οὖν ὅσα θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος, καὶ οἱ προφῆται.

Τωβὶς δ'. Εξήγ. Σωτόμον ἀποδείχνει τὴν ἀρετὶω· διότι ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, ἀπὸ λόγε μας ἠξεύρομεν τὶ χρειάζεται νὰ κάμωμεν πρὸς τὸν γείτονα, καὶ ἀδελφόν μας. διότι ἐὰν θέλῃς ἐσὺ νὰ εὐεργετῆσαι, εὐεργέτησον· ἂν θέλῃς νὰ ἀγαπᾶσαι ἀπὸ τὲς ἐχθρές σε, ἀγάπα καὶ ἐσὺ τὲς ἐχθρές σε. διότι καὶ ὁ νόμος τῶ Θεῶ, καὶ οἱ προφῆται, ἐκεῖνα λέγωσιν, ὁπῶ μᾶς διδάσκει καὶ ὁ φυσικὸς νόμος.

Κείμ. Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη, καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς, ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν· καὶ πολλοί εἰσιν, οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς.

Εξήγ. Πύλιω στενὶω λέγει τὲς πειρασμὲς, καὶ τὲς θελληματικὲς, ἤγεν νησείαν, καὶ τὰ ἄλλα· καὶ τὲς στανικὲς, ἤγεν φυλακαῖς, καὶ ἐξορίαις, καὶ διωγμὲς. καθὼς τὸ λοιπὸν, ἄνθρωπος παχυλὸς, καὶ χοντρὸς, ἢ ὁπῶ νὰ βασᾶ πολὺ φορτίον, δὲν δύνατα νὰ σέβῃ ἀπὸ τὴν στενὶω πόρταν· ἔτζι ὁ δὲ πλάσιος, ἢ φαγοπότης ἄνθρωπος. ἀπὸ δὲ τὶω πλατείαν σεβαίνεν οἱ τοιῦτοι· διὰ νὰ μᾶς δείξῃ δὲ ὅτι καὶ ἡ στενότης πρόσκαιρη εἶναι, καὶ ἡ πλατεῖα ὀγλήγορα περνᾶ, διὰ τῶτο πόρταν, καὶ στράταν τὰ ὠνόμασε. διότι καὶ τὶω πόρταν, ἤγεν τὶω κακοπάθειαν τὶω περνᾶ ἐκεῖνος ὁπῶ κακοπαθεῖ· καὶ τὶω καλοπάθειαν, καὶ τὰ φαγοπότια ὡς στράταν τὰ περνᾶ ἐκεῖνος ὁπῶ τρώγει, καὶ πίνει. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ τὰ δύο πρόσκαιρα εἶναι, κάμνει χρεία νὰ προτιμήσωμεν τὸ καλήτερον.

Κείμ.

Κείμ. Τὶ στενὴ ἡ πύλη, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν· καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν.

Εξήγ. Τὸ τὶ, εἶναι θαυμασικὸν· διότι θαυμάζει, ὡσὰν νὰ λέγῃ, ἀλήμονον, πόσον εἶναι στενή. ἀμὴ πῶς λέγει λοιπὸν ἀλλᾶ, ὅτι ὁ ζυγός μου εἶναι ἀγαθὸς, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρὸν; διὰ τὰς ἀνταπόδοσαις ὁπᾶ μέλλει νὰ δοθῶν.

Κείμ. Προσέχετε ἓν ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσὶ λύκοι ἁρπαγες· ἀπὸ τὸν καρπὸν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτές.

Εξήγ. Πανοῦργοι εἰσὶν οἱ αἱρετικοὶ, καὶ πλάνοι· διὰ τοῦτο λέγει προσέχετε. διότι σωτυχαίνουν λόγους γλυκεῖς, καὶ καμώνονται πῶς ἔχουν πολιτείαν σεμνὴν, ἀλλὰ μέσα εἶναι τὸ ἀλγυσερον. ἔνδυμα δὲ προβάτου, εἶναι καὶ ἡ πραότης, τὴν ὁποῖαν τὴν χρειάζονται τινὲς χηματιζόμενοι, διὰ νὰ κολακεύσουν, καὶ νὰ πλανῆν. ἀπὸ δὲ τὸν καρπὸν γνωρίζονται, τουτέστιν ἀπὸ τὰ ἔργα· καὶ τὴν πολιτείαν τους· διότι ἐὰν καὶ ὑποκρίνονται εἰς ὀλίγον καιρὸν, ἀλλὰ γνωρίζονται ἀπ' ἐκείνους ὁπᾶ τοὺς σοχάζονται.

Κείμ. Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σαφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν, καρποὺς καλοὺς ποιεῖ. τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον, καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ.

Εξήγ. Ἀκάνθια καὶ τριβόλια, εἶναι οἱ πλάνοι καὶ οἱ αἱρετικοὶ· ἀκάνθια μὲν ὡσὰν ὁπᾶ κεντρώνουν κρυφίως· τριβόλια δὲ, ὡς πανοῦργοι, καὶ πολύτροποι. σαπρὸν δὲ δένδρον εἶναι κάθε ἕνας ὁπᾶ σέπεται, ἀπὸ τὰ φαγοπότια, καὶ ἀπὸ τὴν ἀιχρὰν, καὶ ἐξαπολυμένην πολιτείαν.

Κείμ. Οὐδιώαται δένδρον ἀγαθὸν, καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν· οὐδὲ δένδρον σαπρὸν, καρποὺς καλοὺς ποιεῖν.

Εξήγ. Ἕως ὁπᾶ εἶναι σαπρὸν δὲν διώεται, εἰ δὲ μεταγυρίσει, διώεται. βλέπε λοιπὸν ὅτι δὲν εἶπεν ἐδιωήσεται, ἀλλὰ μόνον ὅτι ὅσον καιρὸν εἶναι σαπρὸν, δὲν κάμνει καρπὸν καλὸν.

Κείμ. Πᾶν δένδρον, μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται· ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν, ἐπιγνώσεσθε αὐτές.

Εξήγ. Τὰ τοιαῦτα πρὸς τοὺς ἑβραίους τὰ λέγει· διότι καὶ ὁ Ἰωάννης τοιαῦτα ἔλεγε πρὸς αὐτούς. δένδρον δὲ παρομοιάζει τὸν ἄνθρωπον, διότι διώεται νὰ ἐγκεντριθῇ ἀπὸ τῆς ἀκάρπου ἁμαρτίας εἰς τὴν ἀρετήν.

Κείμ. Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ἀλλ' ὁποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Εξήγ. Ἐδῶ δείχνει τοῦ λόγου τὸ Κύριον· μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, ὁ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε. εἰς τόσον ὅτι Θεὸν λέγει τοῦ λόγου· καὶ μᾶς διδάσκει, ὅτι ἐὰν ἔχωμεν πίστιν χωρὶς ἔργα, δὲν ὠφελέμεθεν ἐκ τούτου τίποτες· διότι ὁποιῶν τὸ θέλημα, δὲν εἶπεν ὁ ποιήσας, ἤγουν ὁπᾶ τὸ ἔκαμε μίαν φοράν, ἀλλὰ ἐκεῖνος ὁπᾶ τὸ κάμνει ἕως θανάτου. καὶ δὲν εἶπεν τὸ θελημάμου, διὰ νὰ μὴ σκανδαλίσῃ ἐκείνους ὁπᾶ ἀκροάζονται, ἀλλὰ τοῦ Πατρός μου· πάντως δὲ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, ἕνα εἶναι, ἐὰν δὲν εἶναι ἀποστάτης ὁ υἱός.

Κείμ. Πολλοὶ ἐροῦσιμοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι, δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι, οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.

Εξήγ. Πολλοὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κηρύγματος, ἐξέβαλαν δαιμόνια, καὶ ἀνάξιοι ὄντες· ἔσωνταν νὰ φεύγουν τὰ δαιμόνια, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ· διότι ἐνεργοῦσεν ἡ χάρις, καὶ διὰ τοὺς ἀναξίους· καθὼς ἐνεργᾶ, καὶ διὰ τῶν ἀναξίων ἱερέων, καὶ ἁγιαζόμεθεν· καὶ αὐτὸς ὁ Ἰούδας ἔκαμνε θαύματα, καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Σκευᾶ. τὸ δὲ οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς, αὐτὶ τοῦ οὐ δὲ τότε, ὅταν ἐθαυματουργῆτε δὲν σᾶς ἀγαπῶσα, διότι γνῶσις ἡ ἀγάπη λέγεται ἐδῶ.

Κείμ. Πᾶς ἓν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.

Εξήγ. Δὲν δύνεται νὰ κατορθωθῇ καμία ἀρετὴ, χωρὶς τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο λέγει, ὅτι θέλω τὸν ὡμοιώσει ὡς ἄνθρωπον φρόνιμον. πέτρα δὲ εἶναι ὁ Χριστὸς, ἀπῆτι δὲ ἡ ψυχὴ. ὅποιος λοιπὸν κτίσει τὴν ψυχήν τε, ἀπάνω εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ, τοῦτον ἔτε ἡ βροχὴ, τετέσιν ὁ Διάβολος ὅπου ἔπεσεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν· ἔτε οἱ ἄνεμοι, τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας· ἔτε οἱ ποταμοὶ οἱ κακοὶ, καὶ ἄδικοι ἄνθρωποι, ὅπου πληθαίνει ἀπὸ τῆς τοιαύτης βροχῆς. καὶ κοντολογῆς νὰ εἰπῶμεν, ἔτε πάντες οἱ πειρασμοὶ τοῦ διαβόλε δύνονται νὰ γκρεμίσουν αὐτὴν, διότι εἶναι θεμελιωμένη εἰς τὴν πέτραν τὸν Χριστόν.

Κείμ. Καὶ πᾶς ὁ ἀκούωνμε τοὺς λόγους τούτους, καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσε, καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη.

Εξήγ. Δὲν εἶπεν ὁμοιώσω αὐτὸν, ἀλλὰ ὁμοιωθήσεται· ἀπὸ λόγου τε θέλει ὁμοιωθῇ ὡς ἄνθρωπος μωρὸς, ἐκεῖνος ὅπου πιστεύει, καὶ δὲν κάμνει τὰς παραγγελίας τοῦ χριστοῦ. ὁ τοιοῦτος λοιπὸν εἰς τὴν ἄμμον κτίζει τὸ σπῆτι τῆς ψυχῆς του, καὶ εἰς σαπημένον θεμέλιον τὰ ἔργα αὐτοῦ, διὰ τοῦτο καὶ ἐν δυκολίᾳ πάσχει τὸ σπῆτι του ἀπὸ τοὺς πειρασμούς. διότι ὅταν τὸ προσκρούσῃ πειρασμὸς, πάσχει πτῶμα ἐξαίσιον, ἤγουν μέγα. ἀφεὶς δὲ ἀπὸ τοὺς ἀπίστους πάσχει· διότι ἐκεῖνοι κάτω κείτωνται πάντοτε. ὅποιος δὲ εἶναι πιστὸς, ἐκεῖνος πάσχει· διὰ τοῦτο, καὶ τὸ πέσιμον εἶναι μέγα, ὅτι ἔσωντας νὰ εἶναι χριστιανὸς πάσχει.

Κείμ. Καὶ ἐγένετο ὅτε συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς, ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

Εξήγ. Δὲν ἐθαύμαζαν οἱ ἄρχοντες· διότι πῶς ἤθελαν θαυμάζῃ ἐκεῖνοι ὅπου τὸν ἐφθονοῦσαν· ἀλλὰ τὸ ἄκακον πλῆθος τοῦ λαοῦ. ἐθαύμαζαν δὲ ὄχι τὴν φράσιν τῶν λόγων, ἀλλὰ τὸ παρρησιαστικὸν, καὶ ἐξουσιαστικὸν· διότι ἔδειχνε περισσότερην ἐξουσίαν, καὶ ἀπὸ τοὺς Προφήτας· διότι ἐκεῖνοι ἔλεγαν, τάδε λέγει Κύριος· ὁ δὲ Χριστὸς, ὡς Θεὸς ἔλεγεν, ἐγὼ σᾶς λέγω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

Κείμενον.

Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. καὶ Ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ, λέγων· Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.

Εξήγ. Ἔσωντας νὰ εἶναι φρόνιμος ὁ λεπρὸς, δὲν ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, διὰ νὰ μὴ κόψῃ τὴν διδασκαλίαν· ὅταν δὲ ἐκατέβη τὸν ἐπροσκύνει· καὶ δείχνωντας πολλὴν πίστιν, δὲν εἶπεν ὅτι ἐὰν παρακαλέσῃς τὸν Θεὸν, θέλεις μὲ Ἰατρεύσει, ἀμὴ ἐὰν θέλῃς. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστός.

Κείμ. Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς, λέγων· θέλω καθαρισθῆτι. καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅρα μηδενὶ εἴπῃς, ἀλλ' ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ Ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον, ὃ προσέταξε Μωϋσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

Εξήγ. Πιάνει τὸν λεπρὸν, δείχνωντας ὅτι δὲν ὑποτάζεται εἰς τὸν νόμον ὅπου ἐπρόσταζεν ὅτι νὰ μὴ πιάνῃ λεπρὸν, ἀλλὰ ὅτι εἶναι αὐθέντης τούτε, καὶ ὅτι εἰς τὸν καθαρὸν, δὲν εἶναι τίποτε ἀκάθαρτον, καὶ ὅτι ἡ ἁγία σάρξ αὐτοῦ, ἐμεταδίδεν ἁγιασμόν. φεύγωντας δὲ τὴν δόξαν, τὸν προστάζει νὰ μὴν τὸ εἰπῇ τινός· ἀλλὰ μόνον νὰ δείξῃ τοῦ λόγου τε εἰς τὸν Ἱερέα. διότι ἐὰν δὲν ἔλεγεν ὁ Ἱερεὺς, ὅτι ἐκαθαρίσθη ὁ λεπρὸς, ἔξω τῆς πόλεως ἔμενε. προστάσει δὲ νὰ προσφέρει καὶ τὸ δῶρον ὅπου ἐπρόσταξεν ὁ Μωϋσῆς, εἰς μαρτύριον τοῖς Ἰουδαίοις, τετέσιν, ὅταν μὲ κατηγορῆς ὅτι καταλύω τὸν νόμον, νὰ εἶσαι σὺ μάρτυρας, ὅπου ἐπροσάχθης τώρα ἀπὸ ἐμένα νὰ προσφέρῃς ἐκεῖνα ὅπου διατάσει ὁ νόμος.

Κείμ. Εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς Καπερναούμ, προσῆλθεν αὐτῷ Ἑκατόνταρχος, παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ λέγων.

Εξήγ.

Εξήγ. Δὲν ἦλθεν ἀδὲ ἐτῶτος εἰς τὸ ὄρος, διὰ νὰ μὴ λυθῇ ἡ διδασκαλία· ἐτῶτος δὲ εἶναι, οπῶ εἶναι ἡ εἰς τὸ κατὰ Λεκᾶν. εἰ δὲ ἡ ὁ Λεκᾶς λέγει ὅτι ἔπεμψεν ἄλλες μεσίτας νὰ παρακαλέσεν τὸν Ἰησῆν· δὲν εἶναι ἐναντιολογία τῶτο πρὸς τὸν Ματθαῖον ὁπῶ λέγει, ὅτι ἦλθεν αὐτὸς ἐκεῖνος ἀπατός τε. διότι κάμνει χρεία νὰ ἔρθε ἡ ἄλλες· ἔπειτα βλέπωντας ὅτι ἐκινδύνευε νὰ ἀποθάνῃ ὁ δῶλός τε, ἦλθε καὶ ἐκεῖνος, καὶ ἔλεγεν. Λεκᾶς ζ'.

Κείμ. Κύριε, ὁ παῖς με βέβλητα ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικὸς, δεινῶς βασανιζόμενος. ἡ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησῆς, ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν.

Εξήγ. Δὲν ἤφερε τὸν δῶλον μὲ τὴν κλίνην, διότι ἐπίσθεν, ὅτι καὶ ἀπὸ μακρόθεν ἐδύνετον νὰ τὸν ἰατρεύσῃ, διὰ τῶτο καὶ εἶπεν.

Κείμ. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος, ἔφη· Κύριε, ὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵναμε ὑπὸ τὴν σέγην εἰσέλθῃς, ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγον, ἡ Ἰαθήσεταμ ὁ παῖς με. ἡ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπος εἰμὶ ὑπὸ ἐξεσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, ἡ λέγω τέτῳ, πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ· ἔρχε· ἡ ἔρχεται· ἡ τῷ δέλῳμε, ποίησον τῶτο, ἡ ποιεῖ. ἀκέσας δὲ ὁ Ἰησῆς ἐθαύμασε, καὶ εἶπε τοῖς ἀκολεθῶσιν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀδὲ ἐν τῷ ἰσραὴλ τοσαύτην πίσιν εὗρον.

Εξήγ. Ἐὰν ἐγὼ λέγει ὁπῶ εἶμαι δῶλος τῶ Βασιλέως, προσάσω τὲς στρατιώτας ὁπῶ εἶναι εἰς τὴν ἐξεσίαν με, καὶ μῶ ἀκέσεν· πόσῳ μᾶλλον ἐσὺ δυάσαι, νὰ προσάξῃς τὸν θάνατον, καὶ ταῖς ἀῤῥωσίαις, εἰς τόσον ὅτι νὰ ἀναχωρῆν ἀπὸ τῶτον, καὶ νὰ πηγαίνεν εἰς ἄλλον; διότι αἱ ἀῤῥωσίαι τῶ κορμίε, στρατιῶται, καὶ ὑπηρέται εἶναι τῶ Θεῶ. θαυμάζει λοιπὸν ὁ Χριτὸς λέγων· ὅτι ἀδὲ εἰς τὲς Ἰσραηλίτας εὗρον τοσαύτην πίσιν, ὅσην ἤυρα εἰς τῶτον τὸν ἐθνικόν.

Κείμ. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ δυσμῶν ἥξεσι· καὶ ἀνακλιθήσονταμ μετὰ Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἐρανῶν· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας, ἐκβληθήσονταμ εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσαμ ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Εξήγ. Δὲν εἶπεν ὅτι πολλοὶ ἐθνικοὶ ἀνακλιθήσονταμ ἤγεν θέλεν κατοικήσει μὲ τὸν Ἀβραὰμ, διὰ νὰ μὴ κάμῃ τὲς ἑβραίες καὶ τρομάξεν, ἀλλὰ σκεπασὰ τὸ εἶπεν, ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ δυσμῶν. ἐνθυμήθη δὲ τῶ Ἀβραὰμ, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν εἶναι ἐναντίος τῆς παλαιᾶς. ἔσωντας δὲ νὰ εἰπῇ ἐξώτερον σκότος, ἔδειξεν ὅτι εἶναι ἡ ἐν δότερον τό ὁ ποῖον εἶναι καὶ ἐλαφρότερον· διότι σκάλαις εἶναι καὶ εἰς τὴν κόλασιν. υἱὲς δὲ βασιλείας, λέγει τὲς ἑβραίες, διότι πρὸς αὐτὲς ἦσαν αἱ ἐπαγγελίαι, ἤγεν τὰ ταξίματα. διότι λέγει, υἱός με πρωτότοκος εἶναι ὁ Ἰσραὴλ. Ἐξοδ. δ'.

Κείμ. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησῆς τῷ ἑκατονταρχῳ· ὕπαγε, ἡ ὡς ἐπίσθσας γενηθήτωσοι· καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτῆ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. ἡ ὑποσρέψας ὁ Ἑκατόνταρχος εἰς τὸν οἶκον αὐτῆ, ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, εὗρε τὸν παῖδα ὑγιαίνοντα.

Εξήγ. Ἔδειξε μὲ τῶτο ὁπῶ τὸν Ἰάτρευσε μὲ λόγον μόνον, ὅτι ἀλήθειαν λέγει ἡ διὰ τὲς ἑβραίες, πῶς θέλεν ξεπέσει ἀπὸ τῆς Βασιλείας τῶν Ουρανῶν.

Κείμ. Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησῆς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρε, εἶδε τὴν πενθερὰν αὐτῆ βεβλημένην, ἡ πυρέσσεσαν· ἡ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, ἡ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς· ἡ ἠγέρθη καὶ διακόνει αὐτοῖς.

Εξήγ. Ἦλθεν εἰς τὸ σπῆτι τῆ Πέτρε διὰ νὰ φάγεν ψωμὶ· καὶ ὡς ἐπίασε τὸ χέρι τῆς γυναικὸς ἐχὶ μόνον ἡ θερμασία τὴν ἄφησεν, ἀλλὰ καὶ καθαρὰν ὑγείαν τῆς ἔδωκεν. εἰς τόσον ὅτι ἐσυκώθη, καὶ ὑπηρέτει. καὶ ὅμως ἠξεύρομεν ὅτι μετὰ βίας εἰς πολλὰς ἡμέρας νὰ ἔλθεν οἱ ἄῤῥωσοι εἰς τὴν πρώτην τες δυάμιν. οἱ ἄλλοι ἀσαγγελισαὶ λέγεν ὅτι τὸν ἐπαρακάλεσαν, καὶ τότε τὴν Ἰάτρευσεν, ὁ δὲ ματθαῖος δὲν τὸ εἶπε τῶτο διὰ συντομίαν· διότι σῶ εἶπε καὶ προτήτερα ὅτι ἐκεῖνο ὁπῶ ἄφησεν ὁ ἕνας, τὸ λέγει ὁ ἄλλος· μάθε δὲ ὅτι γάμος δὲν ἐμποδίζει τὴν ἀρετὴν, διότι ὁ πρωτοκορυφαῖος τῶν ἀποσόλων εἶχε πενθεράν.

Κείμ. Ὀψίας δὲ γενομένης, προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένες πολλὲς, ἡ ἐξέβαλε τὰ δαιμόνια λόγῳ, καὶ πάντας τὲς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐε τῶ Προφήτε λέγοντος· αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε, ἡ τὰς νόσες ἐβάσασεν.

Εξήγ. Τὸ βραδὺ, καὶ ἔξω ἀπὸ τὸν καιρὸν ἤφερναν τὲς ἀῤῥώξες αὐτῶν· αὐτὸς δὲ διὰ νὰ εἶναι φιλάνθρωπος, τὲς Ἰάτρευσεν ὅλες· καὶ ἀπέκει διὰ νὰ μὴν ἀπισήσῃς, πῶς εἰς τόσην ὀλίγην ὥραν, Ἰάτρευσε τόσα πολλὰ ἀῤῥωσήματα, φέρνει τὸν Ἡσαΐαν μάρτυρα· Κεφ. νγ'.

καὶ ὅμως ὁ προφήτης, περὶ ἁμαρτημάτων τὸ εἶπε τοῦτο· ὁ δὲ Ματθαῖος τὸ ἔβαλε περὶ ἀῤῥωστημάτων, διότι τὰ περισσότερα ἀῤῥωστήματα, ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας γίνονται.

Κείμ. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν.

Ἐξήγ. Διότι δὲν ἦτον φιλόδοξος, καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ καταπραΰνῃ τὸν φθόνον τῶν Ἑβραίων, ἀναχωρέσεν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον.

Κείμ. Καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς, εἶπεν αὐτῷ· ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἂν ἀπέρχῃ. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· αἱ Ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.

Ἐξήγ. Γραμματέας λέγει ἐκεῖνον ὁποῦ ἠξεύρει τὸ γράμμα τοῦ νόμου· ἐπειδὴ λοιπὸν ἔσωνταν καὶ ἰδῇ τὰ πολλὰ σημεῖα ὁποῦ ἔκαμνεν ὁ Ἰησοῦς, ἐθάῤῥεσεν ὅτι θέλει σωσάξει χρήματα ὁ Ἰησοῦς ἀπ' αὐτὰ, καὶ διὰ τοῦτο ἠθέλησε νὰ τοῦ ἀκολουθήσῃ, διὰ νὰ σωσάξῃ καὶ αὐτὸς. ὁ δὲ Χριστὸς πρὸς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἀπεκρίθη, ὡσὰν νὰ τοῦ ἔλεγεν· ἐσὺ μὲν θαῤῥεῖς νὰ μὲ ἀκολουθήσῃς, διὰ νὰ σωσάξῃς χρήματα, πλὴν ἠξεύρω ὅτι ἔτσι σοῦτι νὰ κατοικήσω δὲν ἔχω, καὶ ὡς καθὼς εἶμαι ἐγὼ, τοιοῦτος πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἐκεῖνος ὁποῦ μὲ ἀκολουθεῖ. ταῦτα δὲ ἔλεγε διὰ νὰ τὸν καταπείσῃ νὰ γυρίσῃ τελοῦ γνώμην του, καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ· ἐκεῖνος δὲ ἀνεχώρησε. τινὲς δὲ, ἀλώπεκες καὶ πετεινὰ τοὺς δαίμονας λέγει· λέγει λοιπὸν, ὅτι οἱ δαίμονες ἀναπαύονται εἰς ἐσένα, ἀμὴ ἐγὼ δὲν ἔχω ἀνάπαυσιν εἰς τὴν ψυχήν σου.

Κείμ. Ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν θάψαι τὸν πατέρα μου· ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς, θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς.

Ἐξήγ. Ὅταν δώσῃ κανεὶς τοῦ λόγου του εἰς τὸν Θεὸν, δὲν πρέπει νὰ γυρίζῃ πλέον εἰς τὰ κοσμικά. διότι πρέπει μὲν νὰ τιμῶμεν καὶ τοὺς γονεῖς, πλὴν νὰ προτιμοῦμεν τὸν Θεὸν ἀπὸ τοὺς γονεῖς. ὅμως ἐδῶ φαίνεται πῶς νὰ ἦτον καὶ ἄπιστος ὁ πατέρας, καὶ φανερὸν εἶναι μὲ τὸ νὰ εἰπῇ· ὅτι ἄφες τοὺς νεκροὺς, τουτέστι τοὺς ἀπίστους, νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· εἰ δὲ ἐκεῖνος δὲν ἐσυγχωρήθη ἔτε τὸν πατέρα του νὰ θάψῃ, ἀλήμονον εἰς ἐκείνους, ὁποῦ ὡσὰν καλογηρεθοῦν γυρίζει πάλιν εἰς πράγματα κοσμικά.

Κείμ. Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον, ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδε.

Ἐξήγ. Μόνον τοὺς μαθητὰς ἐκράτησε, διὰ νὰ ἰδοῦν τὸ θαῦμα. τοὺς ἄφησε δὲ νὰ κινδυνεύσουν, διὰ νὰ σωνηθίζουν τοὺς πειρασμούς· καὶ διὰ νὰ πιστεύσουν περισσότερον διὰ τοῦ σημείου. ἐκοιμᾶτον δὲ διὰ νὰ φοβηθοῦν, καὶ νὰ ἐγνωρίσουν τὴν ἀδυνατίαν τους, καὶ νὰ τὸν παρακαλέσουν· διὰ τοῦτο λέγει.

Κείμ. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες· Κύριε, σῶσον ἡμᾶς ἀπολλύμεθα. καὶ λέγει αὐτοῖς· τί δειλοὶ ἐστὲ ὀλιγόπιστοι;

Ἐξήγ. Δὲν τοὺς εἶπεν ἀπίστους, ἀλλὰ ὀλιγοπίστους· διότι μὲ τὸ νὰ εἰποῦν σῶσον ἡμᾶς, δείχνει πῶς νὰ εἶχαν πίστιν· τὸ δὲ νὰ εἰποῦν ὅτι ἀπολλύμεθα, ἤγουν ἐχάθημεν, δὲν εἶναι πίστεως· διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἦτον μαζί τους, δὲν ἔπρεπε νὰ φοβοῦνται. βλέπε δὲ ὅτι μὲ τὸ νὰ τοὺς ὀνειδίσῃ ὡς δειλοὺς, δείχνει ὅτι ἡ δειλία φέρνει τοὺς κινδύνους, καὶ διὰ τοῦτο πρῶτα τοὺς παύει τελοῦ ταραχὴν τῆς ψυχῆς αὐτῶν, καὶ τότε ἔλυσε καὶ τὴν φουρτούνα τῆς θαλάσσης.

Κείμ. Τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τῇ θαλάσσῃ, καὶ τοῖς ἀνέμοις, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες. ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι, καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;

Ἐξήγ. Τὸ μὲν γὰρ φαινόμενον, ἦτον ἀνθρώπου. τὰ δὲ ἔργα Θεοῦ.

Κείμ. Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν, εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσινῶν, ὑπήντησαν αὐτῷ, δύο δαιμονιζόμενοι.

Ἐξήγ. Θαυμάζοντες οἱ ἄνθρωποι τοῦ καραβιοῦ, καὶ λέγοντες ποταπὸς εἶναι οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι, καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ· ἔρχονται οἱ δαίμονες κήρυκες. εἰ δὲ
Μάρκος ε'. ὁ Μάρκος λέγει, ὁμοίως καὶ ὁ Λουκᾶς, ὅτι ἕνας ἦτον ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ εἶχε τὸν λεγεῶνα
Λουκᾶς η'. τοῦτον

τῆτον· νόησον ὅτι ὁ ἕνας ἀπὸ τὲς δύο τήτες ἦτον, τάχα ὁ προεσώτερος. ἀπατός τε δὲ ὁ Χρισὸς ἦλθε πρὸς αὐτὲς, ἐπειδὴ διὰ νὰ εἶναι φοβεροὶ, δὲν ἐτόλμα τινὰς νὰ τὲς πιάσῃ, νὰ τὲς ὑπάγῃ πρὸς αὐτόν.

Κείμ. Ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι χαλεποὶ λίαν, ὥσε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδῆ ἐκείνης.

Εξήγ. Εἰς τὰ μνήματα ἐκατοικῆσαν, διὰ νὰ κάμνν οἱ δαίμονες τὲς ἀνθρώπες νὰ θαρῤῥῆν, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων γίνονται δαίμονες· τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι δίκαιον, μήτε εἰς τὸν νῆν τε νὰ τὸ βάλῃ κανεὶς. διότι ἡ ψυχὴ ὡσὰν εὔγῃ ἀπὸ τὸ κορμὶ, πλέον δὲν σαματᾶ εἰς τὸν κόσμον τῆτον, ἀλλὰ τῶν μὲν δικαίων αἱ ψυχαὶ, πηγαίνεν εἰς τὰς χεῖρας τῆ Θεῆ· τῶν δὲ ἁμαρτωλῶν, τὰς ὑπάγεν καὶ αὐτὰς εἰς τὸν ᾅδιν, ἐκεῖ ὁπῆ ἐπῆγαν, καὶ τλὼ ψυχλὼ τῆ πλησίε.

Κείμ. Καὶ ἰδὲ ἔκραξαν λέγοντες· τί ἡμῖν καὶ σοὶ Ἰησῆ, Υἱὲ τῆ Θεῆ, ἦλθες ὧδε πρὸ καιρῆ βασανίσαι ἡμᾶς;

Εξήγ. Ἰδὲ Υἱὸν τῆ Θεῆ τὸν κηρύτλεσι, πλιὼ πρῶτον ὁμολογῆσι τλὼ ἔχθραν, μὲ τὸ νὰ εἰπῆν, τί ἡμῖν καὶ σοὶ Ἰησῆ. βάσανον δὲ λογιάζεν τὸ νὰ μλὼ τὲς ἀφίνῃ, νὰ ἀδικῆν τὲς ἀνθρώπες. τὸ δὲ πρὶν τῆ καιρῆ, δηλοῖ ὅτι νόμιζαν, πῶς μὴ ὑπομένωντας ὁ Χρισὸς τλὼ πολλὼ τες κακίαν, δὲν θέλει ἀναμείνει τὸν καιρὸν τῆς κολάσεως· τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἔτζι, διότι ἕως τῆς σωτελείας, ἀφίνονται νὰ μᾶς πολεμῆν.

Κείμ. Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλεν αὐτὸν λέγοντες· εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. καὶ εἶπαν αὐτοῖς, ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες, ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων.

Εξήγ. Οἱ μὲν δαίμονες ζητῆν νὰ πνίξεν τὲς χοίρες, διὰ νὰ λυπήσεν τὲς ἀνθρώπες ὁπῆ τὲς εἶχαν, διὰ νὰ μὴ δεχθῆν τὸν Χρισον. ὁ δὲ Χρισὸς τὲς ἔδωκε θέλημα νὰ πηγαίνεν, διὰ νὰ δείξῃ πόσλω πικρίαν ἔχεν πρὸς τὲς ἀνθρώπες· ἢ ὅτι ἐὰν ἤθελαν ἔχει ἐξσίαν, καὶ νὰ μλὼ ἐμποδίζονταν, χειρότερα ἤθελαν μᾶς κάμῃ ἀπὸ τὲς χοίρες· διότι ὁ Θεὸς φυλάσσει τὲς δαιμονισμένες νὰ μὴν φονεύωνται.

Κείμ. Καὶ ἰδὲ ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τῆ κρημνῆ εἰς τὴν Θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν· οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. καὶ ἰδὲ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησῆ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

Εξήγ. Διὰ νὰ λυπηθῆν, καὶ νὰ λογιάσεν νὰ μὴν πάθεν ἄλλο τίποτες χειρότερον ὕστερα, παρακαλῆν τὸν Χρισὸν νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰ σιώρατες. σὺ δὲ μάνθανε, ὅτι ἐκεῖ ὁπῆ νὰ εἶναι χοίρικη πολιτεία, δὲν κατοικεῖ ὁ Χρισὸς, ἀλλὰ δαίμονες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ἔννατον.

Κείμενον.

Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, διεπέρασε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν· καὶ ἰδὲ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν, ἐπὶ κλίνης βεβλημμένον.

Εξήγ. Ἰδίαν πόλιν, ἤγεν ἐδικήν τε, τλὼ Καπερναὲμ λέγει, διότι ἐκεῖ ἐκατοικῆσε· διότι ἡ Βηθλεὲμ μὲν, τὸν ἐγέννησε· ἡ δὲ Ναζαρὲτ, τὸν ἀνέθρεψεν· ἡ δὲ Καπερναὲμ τὸν εἶχεν ὁπῆ ἐκατοίκα παντοτεινά. ὁ δὲ παράλυτος τῆτος, ἄλλος εἶναι ἀπ' ἐκεῖνον ὁπῆ λέγει ὁ Ἰωάννης· διότι ἐκεῖνος ἦτον εἰς τλὼ Ἱερσαλὴμ, σιμὰ εἰς τλὼ προβατικλὼ κολυμβήθραν· ἐτῆτος δὲ εἰς τλὼ Καπερναὲμ. καὶ ἐκεῖνος μὲν δὲν εἶχεν ἄνθρωπον, ἐτῆτος δὲ ἐβασάζετον ὑπὸ τεσσάρων, καθὼς τὸ λέγει ὁ Μάρκος, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐκρέμασαν, ἢ ἀπὸ τλὼ στέγλω, ἤγεν τλὼ σκεπασλὼ, τὸ ὁποῖον τὸ ἄφησεν ὁ Ματθαῖος. Κεφαλ. β'.

Κείμ. Καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησῆς τὴν πίσιν αὐτῶν.

Εξήγ. Τλὼ πίσιν ἐκείνων ὁπῆ τὸν ἤφεραν λέγει· διότι πολλάκις διὰ τλὼ πίσιν ἐκείνων ἐθαυματέργει, ἢ καὶ αὐτῆ ἐκείνε.

Κείμ. Εἶπε τῷ παραλυτικῷ· θάρσει τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σε.

Εξήγ. Τέκνον τὸν ὀνομάζει, ἢ ὡς πλάσμα Θεῦ ὁπῦ ἦτον, ἢ διατὶ ἐπίστευσε. δείχνωντας δὲ ὅτι ἡ παράλυσις, ἦγεν ἡ κρατημάρα, ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας γίνεται, πρῶτον ἐκείνας συγχωρεῖ.

Κείμ. Καὶ ἰδὲ τινὲς τῶν γραμματέων, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· ἔτος βλασφημεῖ. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν. ἵνα τὶ ὑμεῖς ἐνθυμῆθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τὶ γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον εἰπεῖν, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν ἔγειραι, καὶ περιπάτει.

Εξήγ. Ἀπὸ τὸ νὰ ἐγνωρίζει τὰς ἐνθυμήσεις, δείχνει πῶς εἶναι Θεὸς. τὲς ἐλέγχει δὲ λέγωντας πρὸς αὐτὲς τοιαῦτα· ἐσεῖς μὲν, μὲ λογιάζετε πῶς βλασφημῶ, διατὶ τῦ τάζω νὰ συγχωρεθῦν αἱ ἁμαρτίαις τε· τὸ ὁποῖον εἶναι μὲν μέγα, ὅμως θαρρεῖτεμε, ὅτι καταφθάγω πρὸς τῦτο, διὰ νὰ μὶὼ ἐλεγχθῶ· πλὴν ἐγὼ ἀπὸ τὶὼ ἰατρείαν τῦ κορμίε, νὰ φανερώσω καὶ τῆς ψυχῆς· καὶ διὰ τῦ μικροτέρε μὲν, λογιζομένε δὲ δυσκολοτέρε, νὰ βεβαιώσω καὶ τὶὼ συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν. ἡ ὁποία μεγάλη μὲν εἶναι, ὅμως εἰς ἐσᾶς λογίζεται δύκολώτερη, διὰ νὰ μὶὼ φαίνεται.

Κείμ. Ἵνα δὲ ἰδῆτε ὅτι ἐξσίαν ἔχει ὁ ὑὸς τῦ ἀνθρώπε ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ· ἐγερθεὶς ἆρον σε τὴν κλίνην, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκον σε. καὶ ἐγερθεὶς, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῦ. ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν, τὸν δόντα ἐξσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

Εξήγ. Τὸν ἐπρόσαξε νὰ βασάξῃ τὶὼ κλίνιν τε, διὰ νὰ μὴ λογισθῇ φαντασία, καὶ ἄλλο διὰ νὰ ἰδῦν καὶ οἱ ὄχλοι τὸ θαῦμα. οἱ ὁποῖοι τὸν ἐλογίαζαν μὲν ὡς ἄνθρωπον ψιλὸν, πλὶὼ μεγαλήτερον ἀπὸ ὅλες

Κείμ. Καὶ παράγων ὁ Ἰησῦς ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

Εξήγ. Δὲν τὸν ἐκάλεσε τῦτον, μαζὴ μὲ τὸν Πέτρον, καὶ Ἰωάννιν, ἀλλὰ ὅταν τὸν εἶδε πῶς θέλει πισεύσει. ἔτζι καὶ τὸν Παῦλον τὸν ἐκάλεσεν ὑσερότερα ὅταν ἦτον ὁ καιρός τε. θαύμασον δὲ τὸν Εὐαγγελισὶὼ πῶς ἐκπομπεύει τὶὼ πολιτείαν τε. καὶ ὅμως οἱ ἄλλοι ἔκρυψαν τὸ ὄνομά τε, καὶ τὸν ὠνόμασαν Λεβὶ. πλὴν μόνον τῦ Θεῦ ἔργον εἶναι, τὸ νὰ τὸν ἐπισρέψῃ μὲ λόγον μόνον.

Κείμ. Καὶ ἐγένετο ἀνακειμένε αὐτῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδὲ πολλοὶ τελῶναι, καὶ ἁμαρτωλοὶ, ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησῦ, καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ· καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι, εἶπον τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ· διατὶ μετὰ τῶν τελωνῶν, καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει, καὶ πίνει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν;

Εξήγ. Εὐφραινόμενος ὁ Ματθαῖος διὰ νὰ δεχθῇ τὸν Χρισὸν, ἐκάλεσεν ὅλες τὲς τελώνας, καὶ τὲς ἐφίλοσε μαζὴ μὲ τὸν Χρισὸν. ὁ δὲ Χρισὸς ἔτρωγε μαζήτες, διὰ νὰ τὲς ὠφελήσῃ· καὶ τὸν ἐκατηγορῦσαν οἱ Φαρισαῖοι, καὶ διὰ τῦτο. καὶ θέλοντες οἱ Φαρισαῖοι νὰ κάμεν τὲς μαθητάς τε νὰ τὸν ἀφήσεν, τὸν διαβάλλεν πῶς ἔτρωγε μὲ τὲς τελώνας.

Κείμ. Ὁ δὲ Ἰησῦς ἀκέσας, εἶπεν αὐτοῖς· ὲ χρείαν ἔχσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατρῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες· πορευθέντες δὲ μάθετε, τί ἐστιν· ἔλαιον θέλω, κὴ ἐθυσίαν. ὲ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίες, ἀλλὰ ἁμαρτωλὲς εἰς μετάνοιαν.

Ὡσηὲ ς'.

Εξήγ. Δὲν ἦλθα τώρα λέγει ὡς κριτὴς, ἀλλὰ ὡς ἰατρὸς· διὰ τῦτο δέχομαι, καὶ ταῖς δυσωδίαις, καὶ βρώμαις. τὲς ἐλέγχει δὲ ὡς ἀμαθεῖς, καὶ τὲς λέγει, σῦρτε νὰ μάθετε, τετέσιν, ἐπειδὴ ἕως τώρα δὲν ἐμάθετε, κἂν ἀπὸ τώρα καὶ ὀμπρῶς, σῦρτε, καὶ μάθετε· ὅτι τὸν εἰς τὲς ἁμαρτωλὲς ἔλαιον, προτιμᾶ ἀπὸ τας θυσίας πάσας ὁ Θεὸς. τὸ δὲ ὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίες, εἰρωνεύόμενος τὸ λέγει, τετέσιν δὲν ἦλθα νὰ καλέσω ἐσᾶς ὁπῦ ἔχετε τῦ λόγε σας διὰ δικαίες· ἐπειδὴ ἐδένας ἀπὸ τὲς ἀνθρώπες εἶναι δίκαιος. ἦλθα λοιπὸν νὰ καλέσω ἁμαρτωλὲς, ὄχι διὰ νὰ μείνεν ἁμαρτωλοὶ, ἀλλὰ διὰ νὰ μετανοήσεν.

Κείμ. Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννε, λέγοντες· διατὶ ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νησεύομεν πολλὰ, οἱ δὲ μαθηταί σε ὐ νησεύσιν;

Εξήγ. Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννε φθονεῦντες τὶὼ δόξαν τῦ Χρισῦ, τὸν ἐκαλεῦν πῶς δὲν νησεύει. καὶ ἴσως νὰ ἀπορεῦσαν, πῶς χώρις νησείας νικᾶ τὰ σαρκικὰ πάθη, τὸ ὁποῖον,

δὲν

δὲ ἐδωκήθη νὰ τὸ κάμῃ ὁ Ἰωάννης· διότι δὲν ἐγνώριζαν ὅτι ὁ μὲν Ἰωάννης ἦτον ἄνθρωπος ψιλὸς, καὶ ἀπὸ τὰς ἀρετὰς δίκαιος· ὁ δὲ Χριστὸς, ἦτον αὐτὸς ἡ ἀρετὴ, ὡς Θεός.

Κείμ. Εἶπεν ἔν αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς. μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τῦ νυμφῶνος νηστεῦειν, ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσι.

Ἐξήγ. Ὁ καιρὸς τῦτος λέγει, εἶναι χαρᾶς αἰτία· ἕως ὁπῦ εἶμαι ἐγὼ μαζὶ μὲ τὸς μαθητάς. νυμφίον δὲ τῦ λόγυ τυ ὀνομάζει, ὡσὰν ὁπῦ ἀρραβωνίζει τῦ λόγυ τυ μὲ τὴν νέαν συναγωγὴν, ἔχοντας νὰ ἀποθάνῃ ἡ παλαιὰ· υἱὸς δὲ τῦ νυμφῶνος, ὀνομάζει τὸς ἀποστόλυς. θέλει δὲ ἔλθῃ καιρὸς λέγει, ὅταν ἐγὼ σταυρωθῶ, καὶ ἀναληφθῶ, καὶ τότε θέλυν νηστεύσει, πενῶντες, καὶ διψῶντες, καὶ διωκόμενοι. δείχνοντας δὲ τὸ ἀτελὲς τῶν μαθητῶν εἶπεν.

Κείμ. Οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκυς ἀγνάφυ, ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἴρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτῦ ἀπὸ τῦ ἱματίυ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. οὐδὲ βάλλυσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκὺς παλαιύς. εἰδεμήγε ῥήγνυνται οἱ ἀσκοὶ, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολῦνται. ἀλλὰ βάλλυσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκὺς καινύς, καὶ ἀμφότερα σωτηρῦνται.

Ἐξήγ. Ἀκόμι λέγει, δὲν ἔγιναν οἱ μαθηταὶ δυνατοὶ, ἀλλὰ χρειάζονται συγκατάβασιν, καὶ δὲν πρέπει νὰ τὸς φορτώνω βαρέα προσάγματα. ταῦτα δὲ ἔλεγε, διδάσκων καὶ τὸς μαθητὰς διὰ νὰ συγκαταβαίνυν, ὅταν μαθητεύσυν καὶ αὐτοὶ τὴν οἰκυμένην. ῥάκος λοιπὸν ἄγναφον, ἤγυν μπάλωμα ἄργαξον εἶναι ἡ νηστεία, καὶ οἶνος νέος τετέστι μῦστος· ἱμάτιον δὲ ἤγυν φόρεμα, καὶ ἀσκοὶ, εἶναι ἡ ἀθανεία τῶν μαθητῶν.

Κείμ. Ταῦτα αὐτῦ λαλῦντος αὐτοῖς, ἰδὲ ἄρχων τὶς προσελθὼν, προσεκύνει αὐτῷ, λέγων· ὅτι ἡ θυγάτηρ μυ ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά συ ἐπ' αὐτὴν, καὶ ζήσεται. καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησῦς, ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτῦ.

Ἐξήγ. Φαίνεται πῶς νὰ ἔχῃ πίστιν ἐτῦτος, ἀγκαλὰ καὶ νὰ μὴν εἶναι τόσον μεγάλη· διότι παρακαλεῖ τὸν Ἰησῦν, ὄχι νὰ εἰπῇ λόγον μόνον, ἀλλὰ καὶ νὰ ἔλθῃ, καὶ νὰ βάλῃ καὶ τὸ χέριτυ. λέγει δὲ πῶς ἀπόθανεν ἡ θυγατέρα τυ· καὶ ὅμως ὁ Λεκᾶς λέγει, ὅτι ἀκόμι δὲν ἀπέθανεν. ἢ ὡσὰν ὁπῦ ἐσοχάζετον νὰ τὴν ἀφήσῃ ὁπῦ ἐψυχομαχῦσαν, ἢ διὰ νὰ αὐξήσῃ τὴν συμφορὰν διὰ νὰ εὕρῃ τὸν Χριστὸν εἰς ἔλεος, καὶ συμπάθειαν νὰ πηγαίνῃ. Λεκ. ἡ.

Κείμ. Καὶ ἰδὲ γυνὴ αἱμορροῦσα δώδεκα ἔτη, προσελθῦσα ὄπισθεν, ἥψατο τῦ κρασπέδυ τῦ ἱματίυ αὐτῦ. ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ· ἐὰν μόνον ἅψωμαι τῦ ἱματίυ αὐτῦ, σωθήσομαι. ὁ δὲ Ἰησῦς ἐπιστραφεὶς, καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν· Θάρσει θύγατερ, ἡ πίστις συ σέσωκέσε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Ἐξήγ. Διὰ νὰ εἶναι ἀκάθαρτος διὰ τὸ πάθος ἡ γυναῖκα, δὲν ἐτόλμησε νὰ ἔλθῃ φανερὰ φοβέμενη μήπως καὶ δὲν τὴν δεχθῇ· ἂν καὶ ἐνόμισε πῶς νὰ τὸν λανθάσῃ, πλὴν ἤλπισεν ὅτι ἐὰν μόνον τὸ κράσπεδον ἤγυν τὴν ἄκραν τῆς ποδίας τῦ φορέματος αὐτῦ πιάσει, θέλει ἰατρευθῇ. ἀλλὰ ὁ Χριστὸς τὴν φανερώνει, ὄχι ὅτι διὰ νὰ ἀγαπᾷ δόξαν, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ τὴν πίστιν αὐτῆς εἰς ἐδικήμας ὠφέλειαν, καὶ διὰ νὰ πιστωθῇ, καὶ ὁ ἀρχισυνάγωγος. θάρσει δὲ τῆς λέγει, διότι ἐφοβήθη, ὡσὰν ὁπῦ ἔκλεψε τὴν χάριν. θυγατέρα δὲ τὴν ὀνομάζει, ὡς πιστὴν. δείχνει δὲ ὅτι ἐὰν δὲν ἤθελε προσφέρῃ πίστιν, δὲν ἤθελε λάβῃ τὴν χάριν, ἂν καὶ τὰ φορέματα ἅγια ἦσαν. λέγυσι δὲ ὅτι ἔκαμεν ἀνδριάντα, ἤγυν εἰκόνα τῦ Χριστῦ αὐτὴ ἡ γυνὴ, καὶ τὴν ἔστησεν ἔμπροσθεν τῆς πύρτης αὐτῆς· καὶ εἰς τὰ ποδάρια τῆς εἰκόνος, εἰς τὸν τόπον ὁπῦ ἔστεκεν ἡ εἰκόνα, ἐφύτρωνε βοτάνη, καὶ ὠφελῦσε ταῖς αἱμορροούσαις· τὴν ὁποίαν εἰκόνα τὴν ἐσπάτριψαν οἱ ἀσεβεῖς εἰς τὸν καιρὸν τῦ Ἰουλιανῦ.

Κείμ. Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησῦς εἰς τὴν οἰκίαν τῦ ἄρχοντος, καὶ ἰδὼν τὺς αὐλητὰς, καὶ τὸν ὄχλον θορυβέμενον, λέγει αὐτοῖς· ἀναχωρεῖτε. οὐ γὰρ ἀπέθανε τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτῦ.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ ἀνύπανδρη ἦτον ἡ κόρη, μὲ τὰ παιχνίδια, καὶ τὰ ὄργανα τῦ γάμυ τὴν ἔκλαιαν, τὸ ὁποῖον ἦτον παράνομον. καθεύδει δὲ, ἤγυν κοιμᾶται, λέγει, ὅτι εἰς αὐτὸν ὁ θάνατος ὡς ὕπνος ἐλογίζετον, ἔχοντας ὁπῦ ἐδυνέτο νὰ τὴν ἀνασήσῃ ἐν δυκολίᾳ. εἰδὲ καὶ τὸν ἀναγελῦσαν, μὴν θαυμάσῃς, διότι περισσότερον μαρτυρῦν τὸ θαῦμα,

ὅτι κατὰ ἀλήθειαν ἦτον νεκρὰ, καὶ τὴν ἀνέστησε. διότι διὰ νὰ μὴ λέγῃ τινὰς, ὅτι κάτοχος ἔγινε, διὰ τοῦτο μαρτυρεῖται ἀπὸ ὅλες ὅτι ἀπόθανε.

Κείμ. Ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς· καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

Εξήγ. Ἐκεῖ ὁπῦ εἶναι ὄχλος καὶ σύγχυσις, δὲν θαυματεργεῖ ὁ Χριστὸς. πιάνει δὲ τὸ χέριτης, διὰ νὰ τῆς δώσῃ δυνάμιν. ἐὰν δὲ νεκρωθῇς καὶ ἐσὺ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, τότε ἀνασήνεσαι, ὅταν πιάσῃ ὁ Χριστὸς τὸ χέρι σε, τὸ πρακλικὸν, καὶ ξεβάλλει τὸν ὄχλον, καὶ τὲς περιπασμὲς.

Κείμ. Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησῦ, ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ, κράζοντες, καὶ λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς υἱὲ Δαβίδ.

Εξήγ. Οἱ τυφλοὶ, ὡς μὲν Θεῷ λέγουσι, τὸ ἐλέησον· ὡς δὲ ἀνθρώπῳ, τὸ, Υἱὲ Δαβὶδ. διότι ἐλέγετον εἰς τὲς ἑβραίους, ὅτι ὁμεσίας μέλλει νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὸ σπέρμα τοῦ Δαβὶδ.

Κείμ. Ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοὶ. καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς· πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ, ναὶ Κύριε.

Εξήγ. Σύρνει τὲς τυφλὲς, ἕως καὶ εἰς τὸ σπῆτι· διὰ νὰ δείξῃ τὸ χρεῶν τῆς πίστεως αὐτῶν, καὶ νὰ κατακρίνῃ τὲς ἑβραίους. τὲς ἐρωτᾷ δὲ ἐὰν πιστεύουν, δείχνωντας ὅτι ὅλα ἡ πίστις τὰ κατορθώνει.

Κείμ. Τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, λέγων· κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν, γενηθήτω ὑμῖν. καὶ ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί.

Εξήγ. Εἰς τὸ σπῆτι δὲ, καὶ παράμερα τὲς ἰατρεύει, διὰ τὸ ἀφιλόδοξον, καὶ διότι πανταχοῦ τὴν ταπεινοφροσύνῃ διδάσκει.

Κείμ. Καὶ ἐνεβριμήσατο αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς λέγων· ὁρᾶτε, μηδεὶς γινωσκέτω. οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμησαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.

Εξήγ. Βλέπεις τὸ ἀκονόδοξον τοῦ Χριστοῦ· ἐκεῖνοι δὲ τὸν διεφήμησαν πανταχοῦ, ὄχι ὡς ἀπειθοῦντες, ἀλλὰ δυχαριστοῦντες. εἰδὲ ἀλλαχοῦ φαίνεται ὅτι λέγει, ἄπελθε, μὴ διηγοῦ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶναι τίποτες ἐναντίον· διότι θέλει μὲν νὰ μὴ λέγουν, διὰ λόγου τε τίποτε, ἀλλὰ μόνον τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ νὰ διηγοῦνται.

Κείμ. Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν, δαιμονιζόμενον. καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου, ἐλάλησεν ὁ κωφός.

Εξήγ. Δὲν ἦτον φυσικὴ ἡ ἀθένεια, ἀλλὰ τοῦ δαίμονος· διὰ τοῦτο ἠ ἄλλοι τὸν φέρνουν πρὸς τὸν Χριστὸν· διότι δὲν ἐδυνάτετον νὰ παρακαλέσῃ ἀτός τε, ἔχωντας νὰ δέσῃ ὁ δαίμονας τὴν γλῶσαν τε. διὰ τοῦτο δὲν τοῦ ζητᾷ ἐ δὲ πίστιν, ἀλλὰ παρδόθυς τὸν ἰατρεύει ἔχωντας νὰ ἐκβάλῃ τὸν δαίμονα ὁπῦ ἐμπόδιζε τὴν λαλιάν.

Κείμ. Καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι, λέγοντες· ὅτι οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ.

Εξήγ. Ἔχωντας νὰ θαυμάσουν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, ἐπροτίμησαν τὸν Χριστὸν, καὶ ἀπὸ Προφήτας, καὶ Πατριάρχας, διότι ἐξουσιαστικῶς ἰάτρευε, καὶ ὄχι ὡσὰν ἐκείνους ὁπῦ ἐπροσεύχοντον· ἀλλὰ ὡς ἴδεμεν, καὶ τὲς Φαρισαίους τί ἔλεγαν.

Κείμ. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων, ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

Εξήγ. Μεγάλης μωρίας, ἦσαν οἱ λόγοι τους· διότι ἐδύνας ἀπὸ τὲς δαίμονας, δὲν γάνει δαίμονα. ἂς εἶναι λοιπὸν ὅτι τὰ δαιμόνια τὰ εὔγανε μὲ τὸν ἄρχοντα τῶν δαιμόνων, ἤγουν μὲ τὲς μαγείας. ἀμὴ τὲς ἀρρωστίας πῶς τὲς ἰάτρευε, καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἐσυγχώρει, καὶ ἐκήρυττε βασιλείαν Θεοῦ; διότι ὁ δαίμων, μάλιστα τὸ ἐναντίον κάμνει, ἀρρωστίαις φέρει, καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν ξεμακραίνει τὸν ἄνθρωπον.

Κείμ. Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

Εξήγ. Διὰ νὰ εἶναι φιλάνθρωπος, δὲν ἀναμένει νὰ ἔλθουν πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνοι, ἀλλὰ πηγαίνει αὐτὸς πρὸς ἐκείνους, διὰ νὰ μὴν ἔχουν ἀπολογίαν νὰ λέγουν, ὅτι δὲν μᾶς ἐδίδαξε τινάς. καὶ τὲς σύρνει πρὸς τοῦ λόγου τε, μὲ λόγον, καὶ μὲ ἔργον, διδάσκωντας, καὶ θαυματεργῶντας.

Κείμ.

Κείμ. Ἰδὼν δὲ τὸς ὄχλος, ἐσπαγχνίθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐκλελυμένοι, καὶ ἐῤῥιμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.

Ἑξήγ. Δὲν ἔχαν ποιμένα, ἐπειδὴ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν, ὅτι ὄχι μόνον δὲν τὸς ἐδιώρθωναν, ἀλλὰ καὶ τὸς ἔβλαπταν· τῦ δὲ ἀληθινῦ ποιμένος εἶναι νὰ σπλαγχνίζεται εἰς τὸ ποίμνιον αὐτῦ.

Κείμ. Τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ· ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι. δεήθητε ἓν τῦ Κυρίε τῦ θερισμῦ, ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτῦ.

Ἑξήγ. Τὸ πλῆθος τῦ λαῦ ὁπῦ ἐχρειάζενταν θεραπείαν, ἐκείνες ὀνομάζει θερισμόν. ἐργάτας δὲ ἐκείνες ὁπῦ θέλεν νὰ τὲς διδάσκεν· οἱ ὁποῖοι δὲν ἦσαν εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰς τὸν Ἰσραὴλ· Κύριος δὲ τῦ θερισμῦ, ἦτον αὐτὸς ὁ Χριστὸς, ὡς δεσπότης καὶ αὐθέντης τῶν Προφητῶν, καὶ τῶν Ἀποστόλων· καὶ τῦτο εἶναι φανερὸν, μὲ τὸ νὰ χειροτονήσῃ τὲς δώδεκα, χωρὶς νὰ τὸ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Θεὸν· διότι ἄκυε τὶ λέγει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ προσκαλεσάμενος τὲς δώδεκα μαθητὰς αὐτῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξσίαν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥσε αὐτὰ ἐκβάλλειν· καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

Ἑξήγ. Δώδεκα μαθητὰς διαλέγει, κατὰ τῶν ἀριθμῶν τῶν δώδεκα φυλῶν τῦ Ἰσραὴλ. καὶ ἔσωντας νὰ τὲς προθέσῃ δυάμιν, ἂν καὶ ὀλίγοι ἦσαν, τὲς ἀπέσειλε· διότι ὀλίγοι εἶναι ἐκεῖνοι ὁπῦ περιπατῦν εἰς τὴν γενὴν ἑράταν. τὲς δίδει δὲ ἐξσίαν νὰ θαυματεργῦν, διὰ νὰ κάμνεν τὲς μαθητὰς ὁπῦ διδάσκεν νὰ ξεπλήσωνται εἰς τὰ θαύματα, καὶ ἔτζι νὰ πείθωνται τὲς διδασκάλες.

Κείμ. Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματα εἰσὶ ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος, καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ.

Ἑξήγ. Καταλέγει τῶν ἀποστόλων τὰ ὀνόματα, διὰ τὲς ψεύδαποστόλες· προτίθησι δὲ τὸν Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν, διότι αὐτοὶ ἦσαν καὶ πρωτόκλητοι. ἔπειτα τὲς υἱὲς τῦ Ζεβεδαίε· πρῶτα δὲ βάζει τὸν Ἰάκωβον ἀπὸ τὸν Ἰωάννην, ὄχι κατὰ τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ μόνον ἔτζι ἁπλῶς καθὼς ἔτυχεν· καταλέγει δὲ τέτες καὶ λέγει λοιπὸν.

Κείμ. Ἰάκωβος ὁ τῦ Ζεβεδαίε, καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ· Φίλιππος, καὶ Βαρθολομαῖος· Θωμᾶς, καὶ Ματθαῖος ὁ τελώνης· Ἰάκωβος ὁ τῦ Ἀλφαίε, καὶ Λεββαῖος, ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος· Σίμων ὁ κανανίτης, καὶ Ἰούδας ἰσκαριώτης, ὁ καὶ παραδὲς αὐτὸν.

Ἑξήγ. Βλέπε ταπείνωσιν τῦ Ματθαίε, πῶς ἔβαλε τῦ λόγυ τε ὕσερον ἀπὸ τὸν Θωμᾶν· καὶ ὅταν ἦλθεν εἰς τὸν Ἰούδα, πῶς δὲν τὸν εἶπεν, ὁμιαρὸς, ὁ ἐχθρὸς τῦ Θεῦ, ἀλλὰ ὁ Ἰσκαριώτης· ἀπὸ τὴν πατρίδα τὸν ὠνόμασε· διότι ἦτον καὶ ἄλλος Ἰούδας, ὁ καὶ Λεββαῖος, καὶ Θαδδαῖος. δύο λοιπὸν Ἰάκωβοι, ὁ τῦ Ζεβεδαίε, καὶ τῦ Ἀλφαίε· καὶ δύο Ἰούδαι, ὁ Θαδδαῖος, καὶ ὁ Προδότης· καὶ τρεῖς Σίμωνες, ὁ Πέτρος, καὶ ὁ Κανανίτης, καὶ ὁ Προδότης. διότι Σίμων Ἰούδας Ἰσκαριώτης ἐλέγετο.

Κείμ. Τέτες τὲς δώδεκα ἀπέσειλεν ὁ Ἰησῦς παραγγείλας αὐτοῖς, λέγων· εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκε Ἰσραὴλ. πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες, ὅτι ἤγγικεν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Ἑξήγ. Τέτες εἶπε· ποίες; τὲς φαράδες, τὲς Ἰδιώτας, τὲς τελώνας. πρῶτα δὲ τὲς ἔστειλε εἰς τὲς Ἰουδαίες, διὰ νὰ μὴν ἔχεν νὰ λέγεν, ὅτι πρὸς τὲς ἐθνικὲς ἀπεστάλθησαν, καὶ διὰ τῦτο δὲν ἐπιστεύσαμεν ἡμεῖς οἱ ἑβραῖοι. διὰ νὰ μὴν ἔχεν λοιπὸν καμίαν πρόφασιν οἱ ἑβραῖοι, διὰ τῦτο τὲς ἔστειλε πρῶτα εἰς αὐτές. σμίγει δὲ καὶ τὲς Σαμαρείτας, μὲ τὲς ἐθνικὲς, ἐπειδὴ ἦσαν ἀπὸ τλιὺ Βαβυλῶνα, καὶ ἐκατοίκησαν εἰς τλιὺ Σαμάρειαν, καὶ ἀδὲ τὲς Προφήτας ἐδέχενταν. ἀλλὰ μόνον τὰ πέντε βιβλία τῦ Μωϋσέως. Βασιλείαν δὲ Οὐρανῶν λογίαζε, καὶ τλιὺ ἀπόλαυσιν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. τὲς ἁρματώνει δὲ μὲ τὰ θαύματα, λέγωντάς τες.

Κείμ. Ἀθενῦντας θεραπεύετε, λεπρὺς καθαρίζετε, νεκρὺς ἐγείρετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.

Ἐξήγ. Δὲν ἁρμόζει ἄλλο τίποτε τόσον εἰς τὸν διδάσκαλον, ὡσὰν ἡ ταπείνωσις, καὶ ἡ ἀκτημοσιώη. αὐτὰ τὰ δύο λοιπὸν δείχνει ἐδῶ, μὲ τὸ νὰ εἰπῃ δωρεὰν ἐλάβετε· μὴν ὑψηλοφρονῆτε λοιπὸν, πῶς ἔχετε τοιαῦτα μεγάλα ἀγαθὰ, καὶ τὰ μεταδίδετε· διότι δωρεὰν, καὶ χάριν τὰ ἐλάβετε· ἀλλὰ νὰ εἶσθε ταπεινοὶ, καὶ ἀκτήμονες· διότι λέγει, δωρεὰν νὰ τὰ δίδετε. ἢ θέλωντας νὰ κόψῃ καὶ νὰ σύρῃ ἀπὸ λόγυτες τὴν ῥίζαν τῶν κακῶν, λέγει.

Κείμ. Μὴ κτήσησθε χρυσὸν, μὴ δὲ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν· μὴ πήραν εἰς ὁδὸν, μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα, μηδὲ ῥάβδον· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτῦ ἐστιν.

Ἐξήγ. Εἰς πᾶσαν ἀκρίβειαν τὲς γυμνάζει, καὶ διὰ τῦτο τὲς κάμνει νὰ μὴν ἔχεν τὶ περίσσιον, ὔτε καμίαν μέριμναν· ἐδὲ ῥάβδες δὲν τὲς συγχωρεῖ νὰ ἔχεν, διότι τῦτο εἶναι ἡ ἀκρίβεια τῆς ἀκτημοσύνης, ὁπῦ νὰ κάμνῃ νὰ πισθύεται ἐκεῖνος ὁπῦ διδάσκει περὶ ἀκτημοσύνης. καὶ ἀπέκει διὰ νὰ μὴ λέγεσιν· ἀμὴ πόθεν νὰ ἔχωμεν νὰ διατρεφώμεθεν; λέγει, ἄξιος ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτῦ, ἤγεν ἂς σᾶς θρέφεν οἱ μαθηταὶ· διότι σᾶς τὸ χρεωσῦν τῦτο ὡς ἐργάτας. τροφῆς δὲ εἶπεν, καὶ ὄχι τρυφῆς ἤγεν πολυφαγίας, διότι δὲν πρέπει νὰ τρυφῦν οἱ διδάσκαλοι.

Κείμ. Εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν, ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τὶς ἐν αὐτῇ, ἄξιος ἐστὶ κἀκεῖ μείνατε, ἕως ἂν ἐξέλθητε.

Ἐξήγ. Δὲν τὲς προσάσει νὰ πηγαίνεν εἰς ὅλες, διὰ νὰ μὴ ἀνακατώνωνται μὲ τὲς ἀναξίες, καὶ διαβάλλωνται· διότι ἐὰν μόνον εἰς τὲς ἀξίες πηγαίνεν, πάντα θέλεν διατραφῆ. προσάσει δὲ καὶ νὰ μὴ πηγαίνεν ἀπὸ σπῆτι εἰς σπῆτι· ἀλλὰ εἰς ἐκεῖνο ὁπῦ πηγαίνεν ἐξ ἀρχῆς, εἰς ἐκεῖνο νὰ μένεν ἕως ὄ νὰ εὔγεν ἀπὸ τὴν χώραν ἐκείνην· διὰ νὰ μὴ κατηγορῦνται ὡς γαστρίμαργοι, καὶ λογιαδῦν ὅτι καταφρονῦν ἐκεῖνον ὁπῦ τὲς ἐδέχθη τὸ πρῶτον.

Κείμ. Εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτὴν λέγοντες, εἰρήνη τῷ οἴκῳ τύτῳ. καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτὴν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω.

Ἐξήγ. Ἀσπασμὸν, καὶ εἰρήνην, τὶ ὠλογίαν λογίαζε· ἡ ὁποία μόνον εἰς τὲς ἀξίες ἀπομένει. μάνθανε δὲ ἀπ' ἐδῶ, ὅτι μάλισα τὰ ἐδικάμας ἔργα εἶναι ὁπῦ μᾶς ὠλογῦσι.

Κείμ. Καὶ ὃς ἐὰν μὴ δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκύσῃ τὲς λόγες ὑμῶν, ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας, ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσαι γῇ Σοδόμων, καὶ Γομόῤῥων, ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

Ἐξήγ. Τὲς προσάσει δὲ νὰ τινάξεν τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τὰ ποδάρια τες· δείχνωντας ὅτι δὲν ἔλαβαν τίποτες ἀπεκεῖ διὰ τιὼ ἀπισίαντες, ἤ διὰ νὰ εἶναι ὡσὰν μαρτυρία τῆς μακριᾶς σράτας ὁπῦ ἐπεριπάτησαν, ἢ αὐτοὶ δὲν ὠφελήθησαν. θέλωντας δὲ ἀκόμι νὰ δείξῃ ὅτι ὀλιγωτέρα θέλει ἤθαι ἡ κόλασις τῶν Σοδομιτῶν, παρὰ ἐκείνων ὁπῦ νὰ μὴ δεχθῦν τὲς ἀποσόλες, εἶπε τῦτο· διότι οἱ Σοδομῖται, ἔσωντας νὰ κολαθῦν ἐδῶ, ὀλιγώτερον κολάζονται ἐκεῖ.

Κείμ. Ἰδὲ ἐγὼ ἀποσέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων.

Ἐξήγ. Τὲς ἁρμάτωσε μὲ τὰ θαύματα, τὲς ἔκαμε νὰ μὴν ἔχεν ἔννοιαν περὶ τροφῆς, ἔσωντας νὰ τὲς ἀνοίξῃ τὲς θύρας τῶν πισῶν, καὶ τῶν ἀξίων· τὲς λέγει λοιπὸν καὶ τὰ κακὰ ὁπῦ μέλλεσι νὰ πάθεσι, δειχνωντας ὅτι προγινώσκει τὰ πάντα. τὲς παρηγορεῖ δὲ, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, ἐγὼ· ἐγὼ λέγει ὁ δυνατὸς. εἰς τόσον ὅτι ἔχετε θάῤῥος· διότι δὲν θέλετε νικηθῆ. τὲς ἑτοιμάζει δὲ νὰ ὑπομένεν τὲς πειρασμὲς· διότι καθὼς εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ πειραχθῆ πρόβατον ὁπῦ νὰ εἶναι ἀνάμεσα εἰς τὲς λύκες, ἔτζι καὶ ἐσεῖς ἀνάμεσα εἰς τὲς ἐβραίες. ἀλλὰ ἂν καὶ πειράζεσθε, μὴν ὀργίζεσθε· διότι θέλω νὰ εἶσθε πραεῖς ὡς πρόβατα, καὶ ἔτζι μάλισα νὰ νικᾶτε.

Κείμ. Γίνεσθε οὖν Φρόνιμοι ὡς οἱ Ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ Περιστεραί.

Ἐξήγ. Θέλει τὲς μαθητὰς νὰ εἶναι Φρόνιμοι· διότι διὰ νὰ μὴ θαῤῥήσῃς ὅτι πρέπει νὰ εἶναι μωρὸς καὶ ἄγνωστος ὁ χρισιανὸς, ἀκόωντας πῶς τὲς εἶπεν ὡς πρόβατα, διὰ τῦτο τὲς λέγει ὅτι πρέπει νὰ εἶναι καὶ Φρόνιμοι, διὰ νὰ ἠξεύρεν πῶς κάμνει χρεία

νὰ

νὰ πορδώνται ἀνάμεσα εἰς πολλὲς ἐχθρές· διότι καθὼς ὁ Ὄφις, ὅλον τὸ ἄλλον σῶμα τὸ παραδίδει νὰ κρέεται, ἢ μόνον τὸ κεφαλὶ φυλάγει, ἔτζι καὶ ὁ χρισιανὸς, ὅλα τὰ ὑπάρχοντα νὰ τὰ δίδῃ, καὶ τὸ κορμὶ αὐτῦ εἰς ἐκείνας ὁπῦ θέλαν νὰ τὸ δέρνεν, ἢ μόνον τλιὼ πίσιν τε νὰ φυλάγῃ, ἡ ὁποία εἶναι ὁ Χρισὸς. ἢ καθὼς τὸ Φίδι, σρυμώνεται νὰ ἀπεράσῃ ἀπὸ τρύπαις σενᾶις, καὶ ἔτζι σφιγγόμενον ξεγδιώνεται τὸ παλαιὸν δέρμα, ἔτζι καὶ ἡμεῖς περιπατῦντες διὰ τῆς σενῆς σράτας, ξεγδυνόμεθε τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον. καὶ ἐπειδὴ τὸ Φίδι, εἶναι καὶ βλαπτικὸν, διὰ τῦτο μᾶς προσάσει νὰ εἴμεθε καὶ ἀκέραιοι ὡσὰν τὰς Περισεράς· τετέσιν ἁπλοὶ, καὶ ἀπονήρδτοι, καὶ νὰ μλιὼ βλάπτωμεν τινὰ, ὡσὰν αἱ Περισεραὶ· διότι αὐταῖς πέρνεν καὶ τὰ τέκνατες, καὶ ταῖς διώχνεν, καὶ πάλιν γυρίζεν πρὸς τὲς αὐθέντας αὐτῶν. ἂς εἶσαι λοιπὸν φρόνιμος ὡσὰν τὸ Φίδι, εἰς τόσον ὅτι νὰ μλιὼ γελᾶσαι εἰς τλιὼ ζωήν σε, εἰς τὰ δόγματα τῆς πίσεως, ἀλλὰ νὰ εἶναι ὅλασε τὰ καμώματα ἄμωμα, καὶ καθαρὰ. πρὸς δὲ τὸ νὰ βλάπτῃς ἄλλες, ἂς εἶσαι ὡσὰν τλιὼ περισεράν, ἤγεν ἁπλὸς, καὶ ἀπονήρδτος.

Κείμ. Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσεσι γὰρ ὑμᾶς εἰς σιωέδρια, καὶ ἐν ταῖς σιναγωγαῖς αὐτῶν, μασιγώσεσιν ὑμᾶς· ἢ ἐπὶ Ἡγεμόνας δὲ καὶ Βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν.

Ἐξήγ. Βλέπεις ὅτι τῦτο εἶναι τὸ· νὰ εἶναι φρόνιμος, τὸ νὰ προσέχῃ καὶ νὰ μλιὼ δίδῃ ἀφορμλιὼ εἰς ἐκείνας ὁπῦ θέλαν νὰ τὸν πειράζεν, ἀλλὰ νὰ κυβερνᾶ φρονίμως τῦ λόγετε· ἂν σῦ γυρδύῃ χρήματα ἐκεῖνος ὁπῦ σὲ πειράζει, δός τε· ἂν γυρδύῃ τιμὴν, ὁμοίως κάμε· διὰ νὰ μλιὼ ἔχῃ ἀφορμήν. ἐὰν δὲ τλιὼ πίσιν σε γυρδύῃ νὰ σὲ δυγάλῃ ἀπ' αὐτλιὼ, Φύλαττε τλιὼ κεφαλλιὼσε. Καὶ ὄχι μόνον πρὸς τὲς Ἑβραίες ἔμελλε νὰ σείλῃ τὲς Ἀποσόλες ὁ Χρισὸς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἔθνη· διὰ τῦτο λέγει, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσι. τετέσιν εἰς ἔλεγχον, καὶ κατάκρισίν τες· ὁπῦ δὲν πισδύεν.

Κείμ. Ὅταν δὲ παραδώσεσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε, πῶς ἢ τί λαλήσησε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσετε· ἐ γὰρ ὑμεῖς ἐσε οἱ λαλῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τῦ Πατρὸς ὑμῶν, τὸ λαλῦν ἐν ὑμῖν.

Ἐξήγ. Διὰ νὰ μὴ λέγεν, καὶ πῶς ἠμποροῦμεν ἡμεῖς ὁπῦ εἴμεθεν ἰδιῶται, καὶ ἀγράμματοι, νὰ καταπείσωμεν ἀνθρώπες σοφὲς; διὰ τῦτο τὲς προσάσει νὰ ἔχεν θάρρος, καὶ νὰ μλιὼ ἐννοιάζωνται. διότι ὅταν μὲν θέλωμεν νὰ διαλεγώμεθεν μὲ πισὲς, τότε πρέπει νὰ προμελετῦμεν, καὶ νὰ εἴμεθεν ἕτοιμοι εἰς ἀπολογίαν, καθὼς μᾶς παραινεῖ ὁ Πέτρος. ἀνάμεσα δὲ εἰς ὄχλον καὶ βασιλεῖς ἀπίσες, μᾶς τάσει νὰ μᾶς δώσῃ τλιὼ ἐδικλιώτε δυώαμιν, διὰ νὰ μὴ φοβηθῶμεν. διότι τὸ μὲν νὰ ὁμολογῦμεν τὸν Χρισὸν Θεὸν ἀληθινὸν, ἐδικόν μας εἶναι· τὸ δὲ νὰ ἀπολογέμεθεν σοφῶς, εἶναι τῦ Θεῦ. καὶ διὰ νὰ μλιὼ θαῤῥῇς ὅτι Φυσικὴ ἐπιτηδειότης εἶναι ἡ ἀπολογία, διὰ τῦτο εἶπεν, ὅτι δὲν εἶσε ἐσεῖς ὁπῦ λαλεῖτε, ἀλλὰ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Κείμ. Παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσεσιν αὐτές.

Ἐξήγ. Τὲς προλέγει ἐκεῖνα ὁπῦ μέλλεν νὰ σιωέβεν, διὰ νὰ μὴν συγχίζωνται ὅταν γίνωνται. τὲς δείχνει δὲ καὶ τλιὼ δυώαμιν τῦ κηρύγματος, πῶς κάμνει τὲς ἀνθρώπες, νὰ καταφρονῦν τῆς φύσεως, διότι τοιῦτος εἶναι ὁ χρισιανισμὸς. Φανερώνει δὲ καὶ τλιὼ ἀπανθρωπίαν ἐκεινῶν, ὅτι ἐδὲ τὲς γονεῖς, ἐδὲ τὰ τέκνα αὐτῶν θέλαν λυπῦνται.

Κείμ. Καὶ ἔσεσθε μισέμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά με. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, ὗτος σωθήσεται.

Ἐξήγ. Τὸ ὑπὸ πάντων μισέμενοι, ἀντὶ τῦ ὑπὸ πολλῶν· διότι δὲν τὲς ἐμισῦσαν πάντες, διότι ἦτον πολλοὶ ὁπῦ ἐπίσδυσαν. ἐκεῖνος δὲ ὁπῦ νὰ ὑπομείνῃ τὲς πειρασμὲς ἕως τέλες, καὶ ὄχι μόνον εἰς τλιὼ ἀρχὴν, ὁ τοιῦτος θέλει καταξιωθῆ τῆς αἰωνίε ζωῆς.

Κείμ. Ὅταν δὲ διώκεσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τῦ Ἰσραὴλ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τῦ ἀνθρώπε.

Ἐξήγ. Ἐκεῖνα μὲν ὁπῦ εἶπε παραπάνω, ἦσαν φοβερὰ· ἤγεν τὸ, νὰ σᾶς παραδώσεν· καὶ τὸ, νὰ εἶσθε μισημένοι ἀπὸ ὅλες. ἦσαν δὲ διὰ ἐκεῖνα ὁπῦ ἔμελλον νὰ τὲς σιωέβεν ὕσερα ἀπὸ τὴν ἀνάληψιν· τῦτα δὲ ὁπῦ λέγει τώρα, εἶναι διὰ ἐκεῖνα ὁπῦ ἔγιναν πρὶν τῦ σαυρῦ· διότι δὲν θέλετε τελειώσει τὰς πόλεις τῦ Ἰσραὴλ διωκόμενοι, καὶ παρδθὲς θέλω ἐλθῃ πρὸς ἐσᾶς. μᾶς προσάσει νὰ φεύγωμεν ὅταν μᾶς διώχνεν· διότι

τὸ νὰ βίχνῃ κανεὶς τᾶ λόγετε φανερὰ εἰς τὲς κινδύνες, καὶ νὰ γίνεται ἀφορμὴ κατακρίσεως εἰς ἐκείνες ὁπᾶ τὸν φονεύσεν, καὶ νὰ ζημιώνῃ ἐκείνες ὁπᾶ μέλλεν νὰ ὠφεληθῆν ἀπὸ τὸ κήρυγμα, διαβολικὸν εἶναι. τὸ δὲ ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τᾶ ἀνθρώπε, μὴν τὸ νοήσῃς περὶ τῆς δευτέρας παρουσίας, ἀλλὰ περὶ τῆς παρηγορίας ὁπᾶ ἔμελλε νὰ τὲς παρηγορήσῃ πρὶν τᾶ σαυρᾶ, ἕως ὁπᾶ ἦτον μαζὶ τὲς. διότι ἔχοντας νὰ ἀποσαλθῆν, καὶ νὰ κηρύξεν, πάλιν ἐγύρισαν ὀπίσω, καὶ ἦσαν μαζὶ μὲ τὸν Χριςόν.

Κείμ. Οὐκ ἔςι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δῶλος ὑπὲρ τὸν Κύριον αὐτᾶ. ἀρκετὸν τᾷ μαθητῇ, ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτᾶ, καὶ ὁ δῶλος ὡς ὁ Κύριος αὐτᾶ.

Εξήγ. Ἐδὼ τὲς διδάσκει νὰ ὑπομένεν ταῖς ὕβρισίαις· διότι ἐὰν ἐγὼ ὁ διδάσκαλος, καὶ δεσπότης τὰς ὑπέμεινα, πόσῳ μᾶλλον ἐσεῖς οἱμαθηταὶ καὶ δῶλοιμε; ὅμως θέλεις εἰπῇ, καὶ πῶς λέγει ὅτι δὲν εἶναι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, ὁπᾶ ἡμεῖς βλέπομεν πολλὲς μαθητὰς, καλήτερες ἀπὸ τὲς διδασκάλες αὐτῶν; γίνωσκε λοιπὸν, ὅτι ἕως ὁπᾶ εἶναι μαθηταὶ, παρακάτω εἶναι ἀπὸ τὲς διδασκάλες αὐτῶν· ἐὰν δὲ γένεν καλήτεροι, δὲν εἶναι λοιπὸν πλέον μαθηταὶ· καθὼς καὶ ὁ δῶλος, ἕως ὁπᾶ εἶναι δῶλος, δὲν εἶναι παράνω ἀπὸ τὸν αὐθέντην τε.

Κείμ. Εἰ τὸν οἰκοδεσπότην, Βεελζεβὺλ ἐκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τὲς οἰκιακὲς αὐτᾶ; μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτές. οὐδὲν γὰρ ἐςι κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται· καὶ κρυπτὸν, ὃ οὐ γνωσθήσεται.

Εξήγ. Παρηγορηθῆτε λέγει ἀπὸ λόγεμε· διότι ἐὰν ἐμένα μὲ εἶπαν ἄρχοντα τῶν δαιμόνων, τὶ παράξενον ἐὰν σᾶς κοκολογήσεν, ἢ ἐσᾶς τὲς δῶλες μα; οἰκιακὲς δὲ εἶπεν αὐτὲς καὶ ὄχι δῶλες, δειχνωντας τὴν πρὸς αὐτὲς ἀγάπιω. ὅμως ἔχετε θάῤῥος, διότι δὲν θέλει κρυφθῇ ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ ἠπολυκαιρία θέλει φανερώσει, καὶ τὶω ἐδικιώσας ἀρετὶω, καὶ τὶω κακίαν ἐκεινῶν ὁπᾶ σᾶς διαβάλλεν· διότι δὲν εἶναι κανένα κρυπτὸν ὁπᾶ νὰ μὶω φανερωθῇ. εἰς τόσον ὅτι ἂν καὶ σᾶς διαβάλλεν τώρα, ἀλλὰ θέλεν σᾶς γνωρίσει ὕςερα.

Κείμ. Ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ Φωτὶ· καὶ ὃ εἰς τὸ ὦς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων.

Εξήγ. Ἐκεῖνα λέγει ὁπᾶ σᾶς εἶπα μόνον ἐσᾶς, καὶ εἰς ἕνα τόπον· διότι τᾶτο δηλοῖ τὸ, εἰς τὸ ὦς, ἤγεν εἰς τὸ ἀφτὶ, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ· κηρύξατε μετὰ παῤῥησίας, καὶ διδάξατε μεγαλοφώνως, εἰς τόσον ὅτι νὰ σᾶς ἀκέσεν ὅλοι. καὶ ἐπειδὴ εἰς τὶω παῤῥησίαν ἀκολουθᾶν καὶ κίνδυνα, διὰ τᾶτο λέγει.

Κείμ. Καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον, καὶ ψυχὴν, καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ.

Εξήγ. Τὲς διδάσκει νὰ καταφρονεθῆν καὶ τᾷ θανάτε· διότι φοβερώτερη εἶναι λέγει, ἡ κόλασις τᾶ πυρὸς· διότι ἐκεῖνοι ὁπᾶ φονεύεν, μόνον τὸ σῶμα θανατώνεν, ἀμὴ τὶω ψυχὶω πολλαῖς φοραῖς, καὶ τὴν βεργετεῖσιν· ὁ δὲ Θεὸς, ἐκείνες ὁπᾶ ῥίπτει εἰς τὶω κόλασιν, κολάζει καὶ τὶω ψυχὶω, καὶ τὸ σῶμα. μὲ τὸ νὰ εἰπῇ δὲ εἰς τὶω γέενναν ἐδήλωσε τὸ παντοτεινὸν τῆς κολάσεως, διότι γέεννα λέγεται, παρὰ τὸ ἀεὶ γεννᾶθαι.

Κείμ. Οὐχὶ δύο ςρεθία ἀσσαρίε πωλεῖται, καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν ὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τᾶ Πατρὸς ὑμῶν; ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι, ἠριθμημέναι εἰσί. μὴ οὖν φοβηθῆτε· πολλῷ ςρεθίων διαφέρετε ὑμεῖς.

Εξήγ. Διὰ νὰ μὶω παράσωνται ὡς ἐγκαταλελειμμένοι, διὰ τᾶτο τὲς λέγει· ἐὰν οὐδὲ ἕνα ςρεθίον, δὲν πιάνεται χωρὶς τὸ θέλημά μα, πῶς θέλω σᾶς ἐγκαταλείψω ἐσᾶς ὁπᾶ σᾶς ἀγαπῶ; δείχνωντας δὲ τὶω ἀκριβῆ γνῶσιν, καὶ τὶω πρόνοιαν ὁπᾶ ἔχει εἰς ἡμᾶς, λέγει· ὅτι καὶ αἱ τρίχες ἡμῶν εἶναι μετριμέναις εἰς αὐτόν. μὴ θαῤῥεῖτε δὲ ὅτι τᾷ Θεᾷ ἐνεργᾶντος, πιάνονται τὰ πελία· ἀλλὰ ὅτι μήτε τὸ πιάσιμον ἐκείνων εἶναι ἀγνώριςον εἰς αὐτόν.

Κείμ. Πᾶς οὖν ὅςτις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τᾷ Πατρός μα, τᾷ ἐν Οὐρανοῖς. ὅςτις δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν κἀγὼ ἔμπροσθεν τᾷ πατρός μα, τᾷ ἐν ὐρανοῖς.

Εξήγ. Τὲς παρακινᾶ καὶ πρὸς μαρτύριον· διότι δὲν ἀρκεῖται μόνον μὲ τὶω πίσιν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ θέλει καὶ τὶω ὁμολογίαν τᾶ σόματος. ὅμως δὲν εἶπεν ὅςτις μὲ ὁμολογήσει,

λογήσει, ἀλλὰ σὺ ἐμοὶ, τετέσιν σὺ τῇ ἐμῇ δυνάμει, ἤγεν με τὴν δυνάμιν με. διότι ἐκεῖνος ὁπᾶ ὁμολογεῖ, βοηθέμενος ἀπὸ τὴν χάριν τᾶ Θεᾶ ὁμολογεῖ· ἀμὴ διάτ' ἐκεῖνον ὁπᾶ τὸν ἀρνεῖται, δὲν εἶπεν, σὺ ἐμοὶ, δείχνωντας ὅτι διὰ νὰ μὴν ἔχῃ τὴν ἄνω βοήθειαν, διὰ τᾶτο ἀρνεῖται. κάθε ἕνας λοιπὸν ὁπᾶ νὰ ὁμολογῇ ὅτι Θεὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, εὑρίσκει τὸν Χριστὸν, ὁπᾶ τὸν ὁμολογεῖ ἔμπροσθεν τᾶ Πατρὸς αὐτᾶ, ὅτι γνήσιος θέλος τε εἶναι. ἐκεῖνοι δὲ ὁπᾶ τὸν ἀρνῆνται, θέλει ἀκέσει, ὅτι δὲν σᾶς γνωρίζω.

Κείμ. Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· ἐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. ἦλθον γὰρ διχᾶσαι ἄνθρωπον κατὰ τᾶ πατρὸς αὐτᾶ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς· καὶ ἐχθροὶ τᾶ ἀνθρώπε, οἱ οἰκιακοὶ αὐτᾶ.

Ἐξήγ. Δὲν εἶναι πανταχᾶ καλὸν ἡ ὁμόνοια, ἀλλὰ καμίαν φορὰν καλήτερη εἶναι ἡ ἀναχώρησις. μάχαιρα λοιπὸν εἶναι ὁ λόγος τῆς πίσεως, ὁ ὁποῖος μᾶς κόπει, καὶ μᾶς ξεχωρίζει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τῶν ἐδικῶν καὶ συγγενῶν μας, ὁπᾶ μᾶς ἐμποδίζεν εἰς τὴν θεοσέβειαν. διότι δὲν μᾶς λέγει νὰ χωριζώμεθα ἀλλέως ἀπὸ τὲς ἐδικὲς καὶ συγγενεῖς μας, ἀλλὰ μόνον ὅταν δὲν θέλεν νὰ ἔλθεν εἰς τὴν πίσιν τᾶ Χριστᾶ, ἀλλὰ μάλισα καὶ μᾶς ἐμποδίζεν.

Κείμ. Ὁ φιλῶν πατέρα, ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ, ἐκ ἔσι με ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν, ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ, ἐκ ἔσι με ἄξιος.

Ἐξήγ. Βλέπεις ὅτι τότε πρέπει νὰ μισᾶμεν τὲς γονεῖς καὶ τὰ τέκνα, ὅταν θέλεν νὰ ἀγαπῆνται περισότερον ἀπὸ τὸν Χριστὸν. καὶ τὶ λέγω πατέρα, καὶ μητέρα, καὶ τέκνα; ἄκυε τὸ μεγαλήτερον.

Κείμ. Καὶ ὃς ἐ λαμβάνει τὸν ϛαυρὸν αὐτᾶ, καὶ ἀκολθεῖ ὀπίσω με, ἐκ ἔσι με ἄξιος.

Ἐξήγ. Ὅποιος λέγει δὲν λαμβάνει τὸν ϛαυρὸν αὐτᾶ, ἤγεν εἴτις δὲν ἀπαρνηθῇ τὴν παρᾶσαν ζωὴν, καὶ νὰ παραδώσῃ τὸν λόγε τε εἰς θάνατον ἑπωνείδισον· διότι τᾶτο δηλοῖ ὁ ϛαυρὸς εἰς τὲς παλαιὲς· ἐκ ἔσι με ἄξιος. καὶ ἐπειδὴ ϛαυρώνονται πολλοὶ, καὶ λησαὶ· καὶ κλέπται, διὰ τᾶτο προσέθηκε τὸ, καὶ ἀκολθεῖ ὀπίσω με. τετέσι νὰ ζῇ κατὰ τὲς ἐδικὲς με νόμες.

Κείμ. Ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτᾶ, ἀπολέσει αὐτὴν· καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτᾶ ἕνεκεν ἐμᾶ, εὑρήσει αὐτήν.

Ἐξήγ. Ἐκεῖνος ὁπᾶ περιποιεῖται τὴν ζωήν τε, θαῤῥεῖ πῶς εὑρίσκει τὴν ψυχήν τε· ὁ ὁποῖος καὶ θέλει τὴν ἀπολέσει, καὶ θέλει τὴν πέμψει εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν. ἐκεῖνος δὲ ὁπᾶ ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτᾶ, καὶ ἀποθάνει, ὄχι ὡς λησὴς, ἢ νὰ θανατωθῇ, ἢ νὰ κρεμασθῇ ἀπατός τε, ἀλλὰ ὁπᾶ νὰ ἀποθάνῃ διὰ τὸν Χριστὸν, ἐκεῖνος σώνει τὴν ψυχήν τε.

Κείμ. Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος, δέχεται τὸν ἀποϛείλαντά με. ὁ δεχόμενος προφήτην, εἰς ὄνομα προφήτε, μισθὸν προφήτε λήψεται· καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον, εἰς ὄνομα δικαίε, μισθὸν δικαίε λήψεται.

Ἐξήγ. Μᾶς παρακινᾶ νὰ δεχώμεθα ἐκείνες ὁπᾶ ϛέλει ὁ Χριστὸς, διότι ὅποιος δέχεται τὲς μαθητὰς τᾶ Χριστᾶ, τὸν Χριστὸν δέχεται, καὶ τιμᾶ· καὶ διὰ τᾶ Χριστᾶ τὸν Πατέρα. πρέπει δὲ νὰ ὑποδεχώμεθα τὲς δικαίες, καὶ τὲς προφήτας, εἰς ὄνομα προφήτε, καὶ δικαίε· τετέσι, διότι δίκαιοι καὶ προφῆται εἰσὶ, καὶ ὄχι διὰ ἄλλο καμίαν προσασίαν, ἢ βοήθειαν, ἀπὸ τὲς βασιλεῖς. ἀλλὰ ἂν τύχῃ καὶ ἔχει χῆμα προφήτε τινὰς, ἀμὴ μὲ τὸ ἔργον δὲν εἶναι, ἐσὺ δέξετον ὡς προφήτλω, καὶ ὁ Θεὸς θέλει σᾶ δώσει τὸν μισθὸν, ὡσὰν νὰ ἤθελες δεχθῇ ἀληθινὸν Προφήτλω, ἢ Δίκαιον· διότι τᾶτο δηλοῖ, τὸ, μισθὸν δικαίε λήψεται. ἢ καὶ ἀλλέως θέλεις τὸ νοήσει, ἤγεν ὅτι καὶ αὐτὸς ὁπᾶ τὸν ἐδέχθη, δίκαιος θέλει λογισθῇ, καὶ θέλει λάβει τὸν μισθὸν ὁπᾶ λαμβάνεν οἱ δίκαιοι.

Κείμ. Καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τέτων ποτήριον ψυχρᾶ μόνον, εἰς ὄνομα μαθητᾶ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτᾶ.

Ἐξήγ. Διὰ νὰ μὴ προφασίζεται τινὰς πλωχίαν, διὰ τᾶτο λέγει, ὅτι κἂν ἕνα ποτήριον ψυχρὸν νερὸν δώσῃς, μὲ τὸ νὰ εἶναι μαθητὴς ἐδικός με ἐκεῖνος, θέλεις λάβει τὸν μισθόν σε, καὶ διατ' ἐκεῖνο. ποτήριον δὲ ψυχρὸν δίδει, καὶ ἐκεῖνος ὁπᾶ διδάσκει τινὰ ὁπᾶ νὰ φλογίζεται ἀπὸ τὸ πῦρ τᾶ θυμᾶ, καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ τὸν κάμνει νὰ ὀνομάζεται μαθητὴς τᾶ Χριστᾶ· δὲν χάνει λοιπὸν ἐ δὲ τᾶτος τὸν μισθόν τε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν, καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

Ἐξήγ. Ἐσωντας νὰ ἀποσείλῃ τοὺς μαθητὰς, πλέον αὐτὸς ἡσυχάζει, καὶ δὲν θαυματουργεῖ τίποτες, ἀλλὰ μόνον διδάσκει εἰς τὰς συναγωγὰς. διότι ἂν ἤθελεν ἰατρεύει καὶ αὐτὸς ἐκεῖ ὁποῦ εὑρίσκετον, δὲν ἤθελε πηγαίνῃ τινὰς εἰς τοὺς μαθητάς του. διὰ νὰ δώσῃ λοιπὸν ἐκείνοις ἄδειαν νὰ ἰατρεύουν, διὰ τοῦτο ἀναχωρεῖ αὐτὸς ἀπ' ἐκεῖ.

Κείμ. Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκέσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, πέμψας δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;

Ἐξήγ. Ὄχι ὅτι δὲν ἤξευρεν αὐτὸς τὸν Χριστὸν, καὶ ἐρωτᾶσε νὰ μάθῃ· διότι πῶς δὲν ἤθελε τὸν ἠξεύρῃ αὐτὸς τὸν Χριστὸν, ὁποῦ τὸν ἐμαρτύρησε λέγωντας, Ἴδε ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ; ἀλλὰ ἐπειδὴ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐφθονοῦσαν τὸν Χριστὸν, διὰ νὰ τοὺς πληροφορήσῃ ἐκείνους, διὰ τοῦτο τοὺς ἀποστέλλει, διὰ νὰ ἰδοῦν τὰ θαύματα, νὰ πιστεύσουν ὅτι μεγαλήτερος εἶναι ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸν Ἰωάννην, διὰ τοῦτο καὶ χηματίζεται πῶς ἐρωτᾶ αὐτὸς· Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, τουτέστιν, ἐσὺ εἶσαι ἐκεῖνος ὁποῦ ἀπαντεχαίνομεν νὰ ἔλθῃ μετὰ σαρκὸς, καθὼς λέγουν αἱ γραφαῖς; τινὲς δὲ λέγουν, ὅτι τὸ ἐρχόμενος, διὰ τὴν καταβασιν ὁποῦ ἔμελλε νὰ κατέβῃ εἰς τὸν Ἅδην τὸ ἐρώτησον ὁ Ἰωάννης, ὡσὰν νὰ μὴν τὸ ἤξευρεν· ὡσὰν νὰ ἔλεγεν, ἐσὺ εἶσαι ὁποῦ μέλλεις νὰ ἔλθῃς εἰς τὸν Ἅδην, ἢ ἄλλον ἀπαντεχαίνομεν; τοῦτο δὲ εἶναι ἄγνωσον, καὶ καθόλε ἀνόητον, διότι ὁ Ἰωάννης ἔσωντας νὰ εἶναι μεγαλήτερος ἀπὸ ὅλες τὰς προφήτας, πῶς ἦτον βολετὸν νὰ μὴν ἤξευρῃ διὰ τὴν σαύρωσιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ πῶς ἔμελλε νὰ κατέβῃ εἰς τὸν Ἅδην, καὶ μὲ ὅλον τοῦτο, ὁποῦ τὸν ὠνόμασεν Ἀμνὸν, ὡσὰν ὁποῦ ἔμελλε νὰ σφαγῇ διατ' ἐμᾶς; ἤξευρεν λοιπὸν ὁ Ἰωάννης, ὅτι καὶ εἰς τὸν Ἅδην ἔμελλε νὰ κατέβῃ ὁ Κύριος μὲ τὴν ψυχήν, διὰ νὰ σώσῃ καὶ ἐκεῖ καθὼς τὸ λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐκείνες ὁποῦ ἔμελλαν νὰ πιστεύσουν εἰς αὐτὸν, ἂν ἤθελε σαρκωθῇ εἰς τὰς ἡμέρας αὐτῶν. καὶ δὲν ἐρώτα ὡς μὴ ἤξεύρων, ἀλλὰ διὰ νὰ πληροφορήσῃ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ περὶ τοῦ Χριστοῦ, διὰ τῆς θαυματουργίας τῶν θαυμάτων· διότι βλέπε τὶ τοὺς ἀποκρίνεται, καὶ ὁ Χριστὸς πρὸς τὴν τοιαύτην ἐρώτησιν.

Δευτερ. ιή.

Κείμ. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ, ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· καὶ μακάριός ἐστιν, ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

Ἡσαΐ. 29. καὶ 35.

Ἐξήγ. Δὲν εἶπεν ὅτι εἴπατε τοῦ Ἰωάννη, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ ἐρχόμενος· ἀλλὰ διὰ νὰ ἠξεύρῃ ὅτι ὁ Ἰωάννης, διὰ τοῦτο ἀπέστειλε τοὺς μαθητάς του, διὰ νὰ ἰδοῦν τὰ θαύματα, λέγει τους, ὅτι αὐτὰ ὁποῦ βλέπετε, εἴπατε τοῦ Ἰωάννη· καὶ ἔσωντας νὰ λάβῃ ἀφορμὴν ἐκεῖνος, πάντως θέλει μαρτυρήσει περισσότερον διὰ λόγου μας πρὸς ἐσᾶς. πτωχοὶ δὲ εὐαγγελιζομένους, ἢ τοὺς Ἀποστόλους δηλοῖ, οἱ ὁποῖοι ἐκήρυτταν τὸ Εὐαγγέλιον, διότι πτωχοὶ ἦσαν ὡς ψαράδες, καὶ καταφρονεμένοι ὡς ἰδιῶται, ἢ ἐκείνους ὁποῦ ἀκροάζονταν τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ἤκουαν διὰ τὰ μέλλοντα ἀγαθά. δείχνωντας δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ Ἰωάννου, ὅτι δὲν τὸν λανθάνει ἐκεῖνα ὁποῦ διελογίζονταν, λέγει τους, ὅτι καλότυχος εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ μὴ σκανδαλισθῇ εἰς ἐμένα· διότι αὐτοὶ πολλὰ δισταγμὸν εἶχαν περὶ αὐτοῦ.

Κείμ. Τούτων δὲ πορευομένων, ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις, περὶ Ἰωάννου· τὶ ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον;

Ἐξήγ. Ἴσως ἀκέσαντες οἱ ὄχλοι τῆς ἐρωτήσεως τοῦ Ἰωάννου, θέλει ἐσκανδαλίσθησαν, μήπως ἀμφιβάλλει καὶ ὁ Ἰωάννης διὰ τὸν Χριστὸν, καὶ ἔτζι ἐν ὀλιγοψυχίαν ἐμεταγύρισεν ἡ γνώμη του· καὶ ὅμως αὐτὸς ἐμαρτύρησε προτήτερα περὶ τοῦ Χριστοῦ. διὰ νὰ διορθώσῃ λοιπὸν ὁ Χριστὸς ταύτην τὴν ὑπόνοιαν τοῦ λαοῦ, λέγει πρὸς αὐτοὺς· δὲν εἶναι ὁ Ἰωάννης κάλαμος, τουτέστιν ὀλιγόψυχος· διότι ἂν ἦτον τοιοῦτος, πῶς ἐπήγετε λοιπὸν εἰς τὴν ἔρημον πρὸς αὐτὸν; διότι δὲν ἠθέλετε πηγαίνῃ πρὸς κάλαμον, ἤγουν πρὸς ἄνθρωπον ὀλιγόψυχον ἀπὸ τὴν πίστιν, ἀλλὰ ὡς πρὸς μέγα ἄνθρωπον, καὶ βέβαιον ἐξήλθετε· τὸ λοιπὸν τοιοῦτος μένει καθὼς τὸν ἠξεύρετε.

Κείμ.

Κείμ. Ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδὲ οἱ τὰ μαλακὰ φορέντες, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν Βασιλέων εἰσίν.

Ἐξήγ. Διότι διὰ νὰ μιλῇ ἔχῃ νὰ λέγῃ, ὅτι διά νὰ δοθῇ εἰς τὰς ἀναπαύσεις, ἐμαλάκιωσεν ὕστερον, ἐχὶ λέγει· διότι ἔσωντας νὰ εἶναι ἡ φορεσιατε τρίχινη, τὸν δείχνει ὅτι ἐχθρὸς εἶναι τῆς ἀναπαύσεως· διότι ἐὰν καὶ μαλακὰ ἐφόρει, καὶ εἰς τὰ ἀσήτια τῶν Βασιλέων ἦτον, ὅμως δὲν ἤθελαν εἰσθαι εἰς τὴν φυλακὴν, ἂν ἤθελαν ἀγαπᾷ τὴν ἀνάπαυσιν. μάθε λοιπὸν ὅτι ὁ καθολικὸς χρισιανὸς, δὲν πρέπει νὰ φορῇ μαλακὰ φορέματα.

Κείμ. Ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; Προφήτην; ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτε.

Ἐξήγ. Περισσότερον προφήτε ἦτον ὁ Ἰωάννης· διότι οἱ ἄλλοι Προφῆται, ἐπροεῖπαν μόνον περὶ Χριστῦ, ὁ δὲ Ἰωάννης τὸν εἶδε καὶ μὲ τὰ μάτιά τε· τὸ ὁποῖον εἶναι μέγα κατὰ ἀλήθειαν. καὶ ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι προφῆται, ἀφέντις ἐγεννήθησαν καὶ ὕστερον ἐπροφήτευσαν, ἔτος δὲ καὶ εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρός τε ἐγνώρισε τὸν Χριστὸν, ἢ ἐχόρδευν.

Κείμ. Οὗτος γάρ ἐστι, περὶ οὗ γέγραπται· ἰδὲ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν με πρὸ προσώπε σε, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σε ἔμπροσθέν σε.

Ἐξήγ. Ἄγγελος ὠνομάσθη ὁ Ἰωάννης, καὶ διὰ τὴν ἀγγελικὴν, καὶ ἄϋλον πολιτείαν αὐτῦ, καὶ διατὶ ἦγγειλεν, ἤγγικεν ἐμήνυσε, καὶ ἐκήρυξε τὸν Χριστὸν. ἡτοίμασε δὲ τὴν σράταν τῦ Χριστῦ, ἔσωντας νὰ μαρτυρήσῃ περὶ αὐτῦ, καὶ διὰ νὰ βαπτίζῃ εἰς μετάνοιαν· διότι κατόπι ἀπὸ τὴν μετάνοιαν εἶναι ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν, τὴν ὁποίαν ἄφεσιν τὴν δίδει ὁ Χριστὸς. ὅταν δὲ ἐπῆγαν οἱ μαθηταὶ τῦ Ἰωάννε, τότε τὰ εἶπεν ὁ Χριστὸς ταῦτα, διὰ νὰ μιλῇ φανῇ πῶς τὸν κολακεύει. ἡ δὲ προφητεία ὁπῦ εἶπεν εἶναι, τῦ Προφήτε Μαλαχίε. Μαλαχίε γ'.

Κείμ. Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν, μείζων Ἰωάννε τῦ Βαπτισῦ.

Ἐξήγ. Μετὰ βεβαιώσεως τὸ ἀποφασίζει τῦτο, ὅτι δὲν εἶναι κανεὶς μεγαλήτερος ἀπὸ τὸν Ἰωάννιν. ἐκ γυναικῶν δὲ εἶπεν, ἐξέβαλε τῦ λόγε τε. ὅτι ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη ἐκ παρθένε, καὶ ὄχι ἀπὸ γυναῖκα, τετέσιν ἀπὸ ὑπανδρεμένην.

Κείμ. Ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν, μείζων αὐτῦ ἐστιν.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ πολλὰ ἐγκώμια εἶπε περὶ τῦ Ἰωάννε, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ, ὅτι καὶ ἀπὸ αὐτὸν μεγαλήτερος εἶναι ἐκεῖνος, τὸ λέγει ἐδῶ φανερώτερα· ὅτι ἐγὼ ὁπῦ φαίνομαι μικρότερος, καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν, καὶ κατὰ τὴν ἐδικήν σας ὑπόληψιν· μεγαλήτερος εἶμαι ἀπ' αὐτὸν, εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, τετέσιν εἰς τὰ πνευματικὰ, ἢ ἐράνια ἀγαθά. διότι ἐδῶ μὲν παρακάτω εἶμαι ἀπὸ αὐτὸν, καὶ διὰ νὰ γεννηθῇ προτήτερά με, καὶ καθὼς σᾶς φαίνεται ἐσᾶς αὐτὸς μέγας, ἀμὴ ἐκεῖ εἶμαι μεγαλήτερος ἀπ' αὐτὸν.

Κείμ. Ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννε τῦ βαπτισῦ ἕως ἄρτι, ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζεσιν αὐτήν.

Ἐξήγ. Τῦτο φαίνεται πῶς νὰ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν ἀκολουθίαν, ἀμὴ δὲν εἶναι ἔξω· σοχάζε λοιπὸν, διότι ἔσωντας νὰ εἰπῇ ὁ Χριστὸς διὰ λόγε τε, ὅτι μεγαλήτερος ἀπὸ τὸν Ἰωάννιν εἶναι, τὲς παρακινᾷ νὰ πιστεύσῃ εἰς αὐτὸν· δείχνωντας ὅτι πολλοὶ ἁρπάζεν τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, τετέσι τὴν πίσιν τὴν εἰς αὐτὸν. πολλῆς δὲ βίας κάμνει χρεία· διότι τὸ νὰ ἀφήσῃ τινὰς πατέρα, καὶ μητέρα, καὶ νὰ καταφρονήσῃ καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς αὐτῦ, πόσης βίας κάμνει χρεία;

Κείμ. Πάντες γὰρ οἱ Προφῆται καὶ ὁ Νόμος, ἕως Ἰωάννε προεφήτευσαν.

Ἐξήγ. Καὶ τῦτο τῆς αὐτῆς ἀκολουθίας εἶναι· διότι λέγει, ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἐρχόμενος· διότι πάντες οἱ προφῆται ἐπληρώθησαν, καὶ δὲν ἤθελαν πληρωθῇ ἐὰν δὲν ἤθελα ἔλθη ἐγώ· μὴ θαρρῆτε λοιπὸν ἄλλο τίποτε παρέκει

Κείμ. Καὶ εἰ θέλετε δέχεσθαι, αὐτός ἐστιν Ἠλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι.

Ἐξήγ. Ἐὰν θέλετε λέγει νὰ τὸν δεχθῆτε, τετέσιν ἐὰν τὸ διακρίνετε μὲ γνώμιν καλὴν, καὶ χωρὶς φθόνον, αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος ὁπῦ εἶπεν ὁ Προφήτης Μαλαχίας, Ἠλίαν ὁπῦ μέλλει νὰ ἔλθῃ. διότι ὁ Πρόδρομος, καὶ ὁ Ἠλίας, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπηρεσίαν ἔχεσιν. ὁ μὲν Ἰωάννης ἐπρόδραμε τῆς πρώτης παρεσίας, ὁ δὲ Ἠλίας μέλλει Μαλαχίε γ'.

νὰ προδράμῃ τῆς δευτέρας. καὶ ἀπέκει δείχνωντας, ὅτι τὸ, νὰ εἶναι ὁ Ἰωάννης Ἠλίας, εἶναι αἴνιγμα, καὶ χρειάζεται γνῶσιν νὰ τὸ καταλάβῃ κανεὶς, λέγει.

Κείμ. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκέειν, ἀκεέτω.

Εξήγ. Παρακινῶντας αὐτὲς νὰ ἐρωτήσεν νὰ μάθεν.

Κείμ. Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶ παιδαρίοις οἳ ἀγοραῖς καθημενοις, καὶ προσφωνεῦσι τοῖς ἑταίροις αὐτῶν, καὶ λέγουσιν· ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε.

Εξήγ. Τὶὼ δυσάρεσον γνώμιω τῶν Ἑβραίων, λέγει, ὅπε δὲν τὲς ἄρεσκε τίποτες· διότι διὰ νὰ εἶναι κακότροποι, ἔτε ἡ σκληραγωγία τε Ἰωάννε τὲς ἄρεσκεν, ἔτε ἡ ἁπλότητα τε Χριςε, ἀμὴ ἦσαν παρόμοιοι μὲ τὰ μωρὰ παιδία ὅπε δὲν τὲς ἀρέσκει τίποτες τὰ ὁποῖα, καὶ ἂν κλαίῃ κανεὶς, δὲν τὲς ἀρέσκει, καὶ ἂν αὐλῇ, ἤγεν ἂν πέζῃ τὶὼ φλογέρα, ὁμοίως δὲν τὲς ἀρέσκει.

Κείμ. Ἦλθε γὰρ Ἰωάννης, μήτε ἐσθίων μήτε πίνων· καὶ λέγουσι, δαιμόνιον ἔχει. ἦλθεν ὁ υἱὸς τε ἀνθρώπε ἐσθίων καὶ πίνων· καὶ λέγουσιν, ἰδὲ ἄνθρωπος φάγος, καὶ οἰνοπότης, Τελωνῶν φίλος, καὶ ἁμαρτωλῶν.

Εξήγ. Εἰς θρῆνον μὲν παρομοιάζει, τὶὼ διαγωγὶὼ τε Ἰωάννε· διότι πολλὶὼ σκληραγωγίαν ἔδειχνεν ὁ Ἰωάννης, καὶ εἰς τὰ λόγια, καὶ εἰς τὰ ἔργα. τὶὼ δὲ διαγωγὶὼ τε Χριςε, τὶὼ παρομοιάζει εἰς αὐλὸν· ἤγεν εἰς τὸ λάλημα τῆς φλογέρας· διότι χαριέσατος ἦτον ὁ Κύριος, συνκαταβαίνωντας εἰς ὅλες διὰ νὰ τὲς κερδαίσῃ, καὶ τὲς εὐαγγελίζετον βασιλείαν, καὶ κανένα σκυθρωπὸν δὲν ἔδειχναν, ὡσὰν τὸν Ἰωάννιω.

Κείμ. Καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς.

Εξήγ. Τὲτο τὸ λέγει· ὅτι ἐπειδὴ λοιπὸν ἔτε ἡ πολιτεία τε Ἰωάννε, ἔτε ἡ ἐδική με σᾶς ἀρέσκει, ἀλλὰ πάντας τὲς τρόπες τῆς σωτηρίας σας τὲς ἀποδιώχνετε· δίκαιος φαίνομαι ἐγὼ ἡ σοφία, καὶ πλέον δὲν θέλει εἶθαι καμία πρόφασις εἰς ἐσᾶς, ἀλλὰ χωρὶς ἄλλο θέλετε κατακριθῆ, διότι ἐγὼ ὅλα τὰ ἐπλήρωσα· ἐσεῖς δὲ ἔξωντας νὰ ἀπειθήσητε, μὲ ἀποδείχνετε δίκαιον ἐμένα, ὡσὰν ὅπε δὲν ἄφησα τίποτες, ὅπε νὰ μὶὼ τὸ πληρώσω.

Κείμ. Τότε ἤρξατο ὁ Ἰησῆς ὀνειδίζειν τὰς πόλεις αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσαι δυνάμεις αὐτῆ, ὅτι ε μετενόησαν.

Εξήγ. Ἀφόντις ἀπέδειξεν ὅτι πάντα ὅσα ἔπρεπε νὰ κάμῃ τὰ ἔκαμεν, καὶ δὲν ἐμετανόησαν, τότε λοιπὸν τὲς ὀνειδίζει.

Κείμ. Οὐαί σοι Χοραζὶν, οὐαί σοι Βηθσαϊδά.

Εξήγ. Διὰ νὰ ἐγνωρίσῃς, ὅτι δὲν ἦτον ἐκ φύσεως πονηροὶ, ἐκεῖνοι ὅπε δὲν ἐπίςδυσαν, ἀλλὰ ἐκ προαιρέσεως, διὰ τᾶτο ἀναφέρει τὶὼ Βηθσαϊδὰ, ἀπὸ τὶὼ ὁποίαν ἦσαν ὁ Πέτρος, καὶ Ἀνδρέας, καὶ Φίλιππος, καὶ οἱ υἱοὶ τε Ζεβεδαίε. εἰς τόσον ὅτι δὲν ἦτον ἐκ φύσεως ἡ πονηρία, ἀλλὰ ἐκ προαιρέσεως· διότι ἂν ἦτον ἐκ φύσεως ἤθελαν εἶθε, καὶ ἐκεῖνοι πονηροὶ.

Κείμ. Ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις, αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. πλὴν λέγω ὑμῖν· Τύρῳ καὶ Σιδῶνι, ἀνεκτότερον ἔσαι, ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ ὑμῖν.

Εξήγ. Χειρότερες ἀποδείχνει τὲς Ἑβραίες, ἀπὸ τὲς Τυρίες καὶ Σιδωνίες· ἐπειδὴ ἐκεῖνοι μὲν τὸν φυσικὸν νόμον ἐπαρέβησαν, οἱ δὲ Ἑβραῖοι, καὶ τὸν Μωσαϊκόν. καὶ ἐκεῖνοι μὲν δὲν ἴδαν θαύματα, ἔτοι δὲ ἰδόντες διέβαλλον. ὁ δὲ σάκκος εἶναι σημεῖον τῆς μετανοίας. τὸ δὲ νὰ πασίζῃ σάκκῳ, καὶ κονιορτὸν εἰς τὶὼ κεφαλὶὼ, τὸ βλέπομεν εἰς ἐκείνες ὅπε κλαίεν.

Κείμ. Καὶ σὺ Καπερναὲμ, ἡ ἕως τε Οὐρανε ὑψωθεῖσα, ἕως Ἅδε καταβιβασθήσῃ· ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοὶ ἔμειναν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. πλὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι γῇ Σοδόμων, ἀνεκτότερον ἔσαι ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ σοὶ·

Εξήγ. Ἡ Καπερναὲμ ὑψώθη, διὰ νὰ εἶναι πόλις τε Ἰησῆ· διότι ἐδοξάζετον τάχατες ὡς πατρίδα τε Χριςε· ἀλλὰ δὲν ὠφελήθη τίποτες ἀπ' αὐτὸν, διὰ νὰ μὶὼ πισεύσῃ, μάλισα δὲ τὸ ἐναντίον, καὶ ἐκατεκρίθη ἕως Ἅδε διὰ τᾶτο· διότι ἔχασα τοιᾶτον πολίτιω, δὲν ὠφελήθη τίποτες ἀπ' αὐτον. καὶ ἐπειδὴ Καπερναὲμ, ἑρμηνεύεται χωρίον παρα-

παρακλήσεως, βλέπε ὅτι ἂν καὶ καταξιωθῇ τινὰς νὰ γένῃ κατοικητήριον τῦ Παρακλήτε, ἤγεν τῦ ἁγίε Πνεύματος, εἶτα ὑπερηφανεύθῃ καὶ ὑψηλοφρονήσῃ ἕως τῦ ἀρανῦ, καταπίπτει λοιπὸν διὰ τὴν ὑψηλοφροσύνην. Φρίξον λοιπὸν ὦ Ἄνθρωπε.

Κείμ. Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησῦς, εἶπεν· ἐξομολογῦμαισοι Πάτερ, Κύριε τῦ Οὐρανῦ, καὶ τῆς Γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις.

Ἐξήγ. Ἐτῦτο ὁπῦ λέγει, εἶναι τοιῦτον· ἐξομολογῦμαι, ἀτὶ τῦ θέχαρισῶ σοι ὦ Πάτερ, Κύριε τῦ Οὐρανῦ καὶ τῆς Γῆς· ὅτι ἐκεῖνοι ὁπῦ θαῤῥοῦν πῶς εἶναι σοφοὶ, καὶ ἔμπειροι τῶν γραφῶν, οἱ Ἑβραῖοι ἀπίστησαν· οἱ δὲ ἀμαθεῖς, καὶ ἰδιῶται, ἐπίστευσαν καὶ ἐγνώρισαν τὰ μυστήρια. ἀπέκρυψε δὲ ὁ Θεὸς τὰ μυστήρια ἀπ' ἐκείνες ὁπῦ φαντάζονται διὰ σοφοὶ, ὄχι διὰ νὰ τὲς φθονῇ, ἢ ὡς αἴτιος τῆς ἀγνωσίας· ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ εἶναι ἄξιοι, ἀπὸ τῦτο ὁπῦ ἐλογίαζαν τῦ λόγετες διὰ σοφὲς. διότι ἐκεῖνος ὁπῦ λογιάζει τῦ λόγετε διὰ σοφὸν, καὶ θαῤῥεῖ εἰς τὴν γνῶσίν τε, δὲν προσκαλεῖται τὸν Θεὸν· καὶ λοιπὸν ὁ Θεὸς, ὡς μὴ προσκαλέμενος, δὲν τὸν βοηθεῖ, ἔτε τῦ ἀποκαλύπτει μυστήρια, διὰ νὰ μὴ κολασθῇ περισσότερον. μάλισα δὲ ὁ Θεὸς ὡς Φιλάνθρωπος δὲν ἀποκαλύπτει μυστήρια εἰς πολὲς, διὰ νὰ μὴ κολασθῦν περισσότερον, ἐπειδὴ ὡσὰν τὰ ἐγνωρίσεν, ὕσερα μέλλεν νὰ τὰ καταφρονήσεν.

Κείμ. Ναὶ ὁ Πατὴρ, ὅτι ἔτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σε.

Ἐξήγ. Ἐδῶ δηλοῖ τὴν φιλανθρωπίαν τῦ Πατρός, ὅτι δὲν ἐπαρακαλέθη ἀπὸ ἄλλον τινα, καὶ τὰ ἀπεκάλυψεν εἰς τὲς Ἰδιώτας, καὶ τὲς ἀγραμμάτες, ἀλλὰ ἐτζι τῦ ἄρεσεν ἐξ ἀρχῆς, διότι ἡ εὐδοκία, θέλησις καὶ ἀρέσκεια εἶναι.

Κείμ. Πάνταμοι παρεδόθη ὑπὸ τῦ Πατρός με.

Ἐξήγ. Εἶπε παραπάνω πρὸς τὸν Πατέρα, ὅτι ἀπεκάλυψας ὦ Πάτερ· διὰ νὰ μὴ νομίσῃς λοιπὸν, ὅτι αὐτὸς δὲν κάμνει τίποτε, ἀλλὰ πάντα τῦ Πατρὸς εἶναι, λέγει· ὅτι ὅλα μῦ τὰ ἐπαρέδωκεν ὁ Πατὴρ, καὶ μία ἐξσία εἶναι τῦ Πατρὸς, καὶ ἐδική με. τὸ δὲ παρεδόθη ἀκέων, μὴν θαῤῥῇς ὅτι ὡς δέλω καὶ μικροτέρω τῦ ἐπαρεδόθη, ἀλλ' ὡς ὑῶ· διότι καθὼς ἐγεννήθη ἐκ τῦ πατρὸς, κατὰ τῦτον τὸν τρόπον τῦ ἐπαρεδόθη· διότι ἂν δὲν ἤθελε γεννηθῇ, καὶ ἐὰν δὲν ἦτον μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐσίας μὲ τὸν πατέρα, δὲν ἤθελαν τῦ παραδοθῇ. διότι βλέπε τί λέγει, πάνταμοι παρεδόθη, ἐχὶ ὑπὸ τῦ δεσπότε, ἀλλ' ὑπὸ τῦ πατρός με· ὡσὰν λόγε χάριν, ἐὰν γεννηθῇ εὔμορφον παιδίον, ἀπὸ εὔμορφον πατέρα, καὶ εἰπῇ, ὅτι ἐδόθημοι ἡ εὐμορφία τῦ πατρός με.

Κείμ. Καὶ ἐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν Υἱὸν, εἰ μὴ ὁ Πατὴρ· ἐδὲ τὸν Πατέρα τις ἐπιγινώσκει, εἰ μὴ ὁ Υἱὸς, καὶ ᾧ ἐὰν βέληται ὁ Υἱὸς ἀποκαλύψαι.

Ἐξήγ. Τὸ μεγαλήτερον λέγει, ὅτι δὲν εἶναι τίποτες θαυμασὸν, ἂν εἶμαι πάντων δεσπότης, ἐπειδὴ ἔχω καὶ ἄλλο μεγαλήτερον, ὅτι ἠξεύρω τὸν Πατέρα· καὶ τόσον τὸν ἠξεύρω, ὅτι δύναμαι νὰ τὸν φανερώσω καὶ εἰς ἄλλες. σοχάζε δὲ ὅτι παραπάνω εἶπεν, ὅτι ὁ Πατὴρ ἀπεκάλυψε τὰ μυστήρια τοῖς Ἰδιώταις· ἐδῶ δὲ, ὅτι ὁ Υἱὸς ἀποκαλύπτει τὸν Πατέρα· βλέπεις λοιπὸν μίαν δύναμιν Πατρὸς, καὶ Υἱῦ. ἐπειδὴ καὶ ὁ Πατὴρ ἀποκαλύπτει, καὶ ὁ Υἱὸς.

Κείμ. Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς·

Ἐξήγ. Πάντας καλεῖ, ὄχι μόνον Ἑβραίες, ἀλλὰ καὶ ἐθνικὲς. θέλεις νοήσει δὲ, κοπιῶντας μὲν τὲς Ἑβραίες, ὡσὰν ὁπῦ ἐμετέρχονταν βαρέα παρατηρήματα τῦ νόμε, καὶ κοπιάζοντας εἰ τῇ ἐργασία τῶν ἐντολῶν τῦ νόμε· πεφορτισμένες δὲ τὲς ἐθνικὲς, οἱ ὁποῖοι ἐπαιδεύονταν, μὲ τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν. τέτες λοιπὸν πάντας, τὲς ἀναπαύει ὁ Χρισὸς· διότι τὸ, νὰ πισεύσεν, καὶ νὰ ὁμολογήσεν, καὶ νὰ βαπτισθῦν, ποῖος κόπος εἶναι καὶ ἀνάπαυσις, ὅταν καὶ ἐδῶ ἀμέριμνος εἶσαι διὰ ἐκεῖνα ὁπῦ ἔπραξας πρὶν τῦ βαπτίσματος, καὶ ἐκεῖ ὁμοίως θέλει σὲ διαδεχθῇ ἀνάπαυσις;

Κείμ. Ἄρατε τὸν ζυγόν με ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ' ἐμῦ, ὅτι πρᾶος εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ· καὶ εὑρήσητε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. ὁ γὰρ ζυγός με Χρησὸς, καὶ τὸ φορτίον με ἐλαφρὸν ἐσιν. Ἰερεμ. ς'.

Ἐξήγ. Ζυγὸς τῦ Χρισῦ, εἶναι ἡ ταπείνωσις καὶ ἡ πραότης. ἐκεῖνος λοιπὸν ὁπῦ ταπεινώνεται εἰς ὅλες τὲς ἀνθρώπες, ἔχει ἀνάπαυσιν, ἔσωντας νὰ μένῃ ἀτάραχος.

καθὼς πάλιν ὁ κενόδοξος καὶ ὑπερήφανος, εἶναι πάντοτε συγχισμένος καὶ τεταραγμένος, μὴ θέλωντας νὰ γένῃ παρακάτω ἀπὸ ἄλλον τινὰ, ἀλλὰ λογιάζει πῶς νὰ δοξασθῇ περισσότερον, καὶ πῶς νὰ νικήσῃ τοὺς ἐχθρούς του. ὁ ζυγὸς λοιπὸν ὁ ἐλαφρὸς τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἡ ταπείνωσις. διότι εὐκολώτερον εἶναι εἰς τὴν ταπεινὴν φύσιν ἡμῶν ἡ ταπείνωσις, παρὰ ἡ ὕψωσις. ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐντολαὶ τοῦ Χριστοῦ ζυγὸς λέγονται, αἱ ὁποίαι εἶναι ἐλαφραῖς, διὰ τὴν μέλλουσαν ἀντίδοσιν, ἀγκαλὰ καὶ εἰς τὸ παρὸν, φαίνονται βαρεῖαι.

ΚΕΦΆΛΑΙΟΝ ΔΩΔΈΚΑΤΟΝ.

Κείμενον.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασι διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυας, καὶ ἐσθίειν.

Εξήγ. Λύων τὰς παρατηρήσεις τοῦ νόμου, διὰ τοῦτο φέρει τοὺς μαθητὰς ἐπὶ τῶν σπορίμων, διὰ νὰ φάγουν νὰ λύσουν τὸν νόμον τοῦ σαββάτου.

Κείμ. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπον αὐτῷ· ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου ποιοῦσι, ὅ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ ἀνέγνωτε τὶ ἐποίησε Δα-
ά. Βασ. κβ'. βὶδ. ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν,
Ἐξοδ. κη'. οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰμὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις;

Εξήγ. Πάλιν οἱ Φαρισαῖοι τὸ φυσικὸν πάθος, τὴν πεῖναν ὀνειδίζουν· καὶ αὐτοὶ ἁμαρτάνουν τὰ χειρότερα. ὁ δὲ Κύριος, τοὺς ἀποστομίζει ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν Δαβὶδ ἱστορίας· διότι ἐκεῖνος λέγει διὰ τὴν πεῖναν, ἐτόλμησε καὶ ἄλλο τὶ μεγαλήτερον. ἄρτοι δὲ τῆς προθέσεως ἦσαν τὰ ψωμία ὁποῦ ἐπροτίθονταν καθεκάστην ἡμέραν, εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν, δώδεκα· ἔξι ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, καὶ ἔξι ἀπὸ τὸ ἄλλο. καὶ ὅμως ἂν καὶ προφήτης ἦτον ὁ Δαβὶδ, πλὴν δὲν ἦτον συγχωρεμένον ἀπὸ τὸν νόμον νὰ τοὺς φάγῃ· διότι μόνον τοῖς ἱερεῦσιν ἦτον δομένον νὰ τοὺς τρώγουν, μάλιστα δὲ τὸ περισσότερον, ἐκείνοις ὁποῦ ἦτον μαζήτου, δὲν ἦτον συγχωρημένον νὰ φάγουν ἀπ' ἐκείνους· ὅμως διὰ τὴν πεῖναν, εἶναι ἄξιος συγνώμης. ἔτζι λοιπὸν καὶ οἱ μαθηταὶ.

Λευιτ. η'. κ̀ κδ'. Κείμ. Ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ Ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσι, καὶ ἀναίτιοί εἰσι; λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ Ἱεροῦ μείζων ἐστιν ὧδε.

Εξήγ. Ὁ νόμος ἐμπόδιζε νὰ δουλεύουν τὸ σάββατον, οἱ δὲ ἱερεῖς ἐν τῷ σαββάτῳ, καὶ ξύλα ἔσχιζαν, καὶ φωτίαν ἄναφθαν, εἰς τόσον ὅτι ἐβεβήλουν τὸ σάββατον, τουτέστι τὸ ἐμίαναν, καθὼς ἐσεῖς λογιάζετε. ἀλλὰ θέλεις εἰπῇ ὅτι ἐκεῖνοι ἦσαν ἱερεῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ δὲν εἶναι· λέγωσας λοιπὸν, ὅτι μεγαλήτερον τοῦ Ἱεροῦ εἶναι ἐδὼ, τουτέστιν ἐπειδὴ ἐγὼ ὁ μεγαλητερος τοῦ ναοῦ, καὶ δεσπότης, εἶμαι μαζὴ μετ' αὐτοὺς, μεγαλήτερην ἐξουσίαν ἔχουν ἐτοῦτοι νὰ λύουν τὸ σάββατον, παρὰ τοὺς ἱερεῖς.

Ὠσι. ϛ'. Κείμ. Εἰ δὲ ἐγνώκειτε τὶ ἐστιν, ἔλαιον θέλω καὶ οὐ θυσίαν· οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. Κύριος γὰρ ἐστι καὶ τοῦ σαββάτου, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Εξήγ. Δείχνει αὐτοὺς καὶ ἀμαθεῖς, ὡσὰν ὁποὺ δὲν ἠξεύρουν τοὺς προφήτας· διότι λέγει, δὲν ἔπρεπε νὰ ἐλεήσητε τοὺς ἀνθρώπους ὁποῦ ἐπεινοῦσαν; καὶ ἄλλο δὲ, ὅτι ἐγὼ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, Κύριος εἶμαι τοῦ σαββάτου, ὡς δημιουργὸς πάντων, καὶ τῶν ἡμερῶν· εἰς τόσον ὅτι ἐγὼ λύω τὸ σάββατον ὡς δεσπότης. νόησον δὲ καὶ κατὰ ἀναγωγὴν· ἐπειδὴ γὰρ οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν ἐργάταις, θερισμὸς δὲ καὶ στάχυα ἦσαν οἱ πιστεύοντες, ἔτριβαν τούτους οἱ ἀπόστολοι καὶ τοὺς ἔτρωγαν, τουτέστι τὴν σωτηρίαν αὐτῶν εἶχαν διὰ φαγίτους· καὶ τοῦτο τὸ ἔκαμναν τὸ σάββατον, τουτέστιν ἐν τῇ ἀργείᾳ τῶν κακῶν οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀγανακτοῦσαν. οὕτω καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, διδάσκοντες πολλάκις οἱ διδάσκαλοι καὶ ὠφελοῦντες πολλοὺς, ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι παρόμοιοι τῶν Φαρισαίων βαρύνονται, καὶ σκανδαλίζονται.

Κείμ. Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν, ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν ἐκεῖ, τὴν χεῖρα ἔχων ξηρὰν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες. εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασι θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ.

Εξήγ.

Εξήγ. Οἱ ἄλλοι εὐαγγελισταὶ λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐρώτησε τοὺς Φαρισαίους· εἶναι λοιπὸν νὰ εἰποῦμεν, ὅτι φθονεροὶ ὄντες, ἐπρόλαβαν αὐτοὶ καὶ τὸν ἐρώτησαν, καθὼς λέγει ὁ Ματθαῖος· ἔπειτα πάλιν ὁ Χριστὸς ἠρώτησεν αὐτοὺς, ὡσὰν νὰ τοὺς χλευάζῃ, καὶ νὰ ἀναγελᾷ τὴν ἀγνωσίαντους, τὸ ὁποῖον λέγουν οἱ ἄλλοι εὐαγγελισταὶ. τὸν ἐρώτησαν δὲ διὰ νὰ εὔρουν ἀφορμὴν νὰ τὸν καταβάλουν.

Κείμ. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τὶς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὅς ἕξει πρόβατον ἓν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου; ὥστε ἔξεστι τοῖς σάββασι καλῶς ποιεῖν.

Εξήγ. Τοὺς ἀποδείχνει, ὅτι διὰ μὲν φιλαργυρίαν, καὶ διὰ νὰ μὴ ζημιωθοῦν ἕνα πρόβατον, ἔλυον τὸ σάββατον· ὅμως διὰ νὰ ἰατρευθῇ ἄνθρωπος, δὲν τὸ ἔστεργαν νὰ γένῃ τοῦτο· ὥστε μὲ τοῦτο, τοὺς ἀποδείχνει καὶ φιλαργύρους, καὶ ἀσπλάγχνους, καὶ ἀνελεήμονας, καὶ καταφρονητὰς τοῦ Θεοῦ· διότι καταφρονοῦσι τοῦ σαββάτου διὰ νὰ μὴν ζημιωθοῦν ἕνα πρόβατον. ἀνελεήμονες δὲ εἶναι, ὅτι δὲν δέχονται ἀνθρώπου ἰατρείαν.

Κείμ. Τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ. ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα. καὶ ἐξέτεινε, καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴς, ὡς ἡ ἄλλη.

Εξήγ. Πολλοὶ καὶ τώρα ἔχουν τὰς χεῖρας ἐξηραμένας, τουτέστιν εἶναι ἀνελεήμονες καὶ ἄσπλαγχνοι· ὅμως ὅταν ἀκούσουν τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου τὰς ἁπλώνουν εἰς μετάδοσιν. μὲ ὅλον ὁποῦ οἱ Φαρισαῖοι οἱ ὑπερήφανοι δαίμονες, ὁποῦ εἶναι ἀποκεκομμένοι, καὶ ξεχωρισμένοι ἀπὸ ἡμᾶς, διὰ τὴν ἔχθραν ὁποῦ ἔχουν πρὸς ἡμᾶς, δὲν θέλουν νὰ ἁπλωθοῦν τὰ χέριάμας πρὸς ἐλεημοσύνην.

Κείμ. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἐξελθόντες, συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοῦς, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν.

Εξήγ. Ὦ τοῦ φθόνου! ὅτε εὐεργετοῦνται, τότε θυμώνονται. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀναχωρεῖ, διότι δὲν ἔφθασεν ἀκόμι ὁ καιρὸς τοῦ πάθους αὐτοῦ· καὶ ἄλλο δὲ λυπούμενος καὶ ἐκείνους διὰ νὰ μὴ πέσουν εἰς ἔγκλημα φόνου· διότι τὸ νὰ ῥίπτῃ κανεὶς τοῦ λόγουτου εἰς τοὺς κινδύνους, δὲν εἶναι θεάρεστον. βλέπε δὲ πῶς λέγει, ἐξελθόντες· διότι ὅταν ἐξέβησαν ἀπὸ τὸν Θεὸν, τότε ἠβουλήθησαν νὰ φονεύσουν τὸν Ἰησοῦν· ἐπειδὴ οὐδένας ὁποῦ νὰ μένῃ εἰς τὸν Θεὸν βουλεύεται τοιαῦτα, ἤγουν ἐνάντια τοῦ Θεοῦ.

Κείμ Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας. καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν.

Εξήγ. Παραμυθούμενος τὸν φθόνον ἐκεινῶν, δὲν θέλει νὰ φανερωθῇ· διότι ἐσπούδαζε μὲ κάθε τρόπον νὰ τοὺς εἰρηνεύῃ.

Κείμ. Ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ Προφήτου λέγοντος· ἰδοὺ ὁ παῖς μου, ὃν ἠρέτησα· ὁ ἀγαπητός μου, εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχήμου· θήσω τὸ πνεῦμα μου ἐπ' αὐτὸν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. οὐκ ἐρίσει, οὐδὲ κραυγάσει. Ἡσαϊ. μβ.

Εξήγ. Φέρνει καὶ τὸν προφήτην μάρτυρα τῆς πράοτητος τοῦ Ἰησοῦ. διότι λέγει, ὅσα θέλουν οἱ ἑβραῖοι, θέλει τὰ κάμῃ. θέλουν αὐτὸν νὰ μὴν φαίνεται· τὸ λοιπὸν καὶ τοῦτο θέλει τὸ κάμει, καὶ δὲν θέλει τοὺς ἀντισταθῇ ὡς φιλόδοξος, οὐδὲ θέλει φιλονεικήσει· ἀλλὰ θέλει παραγγείλει τοῖς ὄχλοις, νὰ μὴν τὸν φανερώσουν. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔθνεσι κρίσιν ἀπαγγελεῖ, τουτέστι, καὶ τοὺς ἐθνικοὺς θέλει διδάξει. διότι κρίσις λέγεται ἡ διδασκαλία, καὶ γνῶσις, καὶ διάκρισις τοῦ καλοῦ· ἢ καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν θέλει εἰπῇ εἰς τοὺς ἐθνικοὺς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἤκουσαν ποτὲ περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως.

Κείμ. Οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

Εξήγ. Διότι δὲν ἐδίδασκεν εἰς τὸ μέσον τῆς ἀγορᾶς, ὡσὰν τὸ κάμνουν οἱ κενόδοξοι, ἀλλὰ εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ εἰς τὰς συναγωγὰς, καὶ εἰς τὸ ὄρος, καὶ εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς·

Κείμ. Κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει, καὶ λῖνον τυφόμενον οὐ σβέσει.

Εξήγ. Ἐδύνετον λέγει νὰ τζακίσῃ τοὺς Ἑβραίους, ὡς καλάμι συντετριμμένον, καὶ νὰ σβύσῃ τὸν θυμόντους, ὡς λινάρι ἀναμμένον· ἀμὴ δὲν ἠθέλησεν, ἕως οὗ νὰ πληρώσῃ τὴν οἰκονομίαν, καὶ νὰ τοὺς νικήσῃ κατὰ πάντα, διότι τοῦτο σημαίνει τὸ ἐπίλοιπον ὁποῦ λέγει.

Κείμ. Ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν. καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

Εξήγ. Διότι διὰ νὰ μὴν ἔχεν καμμίαν πρόφασιν νὰ προφασίζωνται, ὑπέμεινε πάντα. διὰ νὰ τὲς νικήσῃ, καὶ νὰ τὲς καταδικάσῃ ὕστερον, καὶ νὰ μὴν ἔχεν νὰ ἀντιλέγεν τίποτες. καὶ τὶ δὲν ἔκαμεν διὰ νὰ τὲς κερδάσῃ; ἀλλὰ δὲν ἠθέλησαν· διὰ τῦτο τὰ ἔθνη ἐλπίζεν εἰς αὐτὸν, ἐπειδὴ οἱ ἑβραῖοι δὲν ἠθέλησαν.

Κείμ. Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος, τυφλὸς καὶ κωφὸς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτὸν· ὥστε τὸν τυφλὸν καὶ κωφὸν, καὶ λαλεῖν καὶ βλέπειν. καὶ ἐξίσαντο πάντες οἱ ὄχλοι, καὶ ἔλεγον· μήτι ἔτος ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς Δαβίδ;

Εξήγ. Ταῖς σφάταις τῆς πίστεως ἀπέκλυσεν ὁ δαίμων. τετέστι τὰ μάτια, τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν γλῶσσαν· ἀλλὰ ὁ Ἰησῦς τὰ ἰατρεύει, καὶ Υἱὸς Δαβὶδ ὀνομάζεται ἀπὸ τὲς ὄχλες. διότι ἀπαντεχαίνετον ὁ Χριστὸς νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὸ σπέρμα τῦ Δαβίδ. καὶ τώρα ἐὰν ἰδῇς τινὰ, ὁπῦ μήτε ἀπὸ λόγε τε νὰ καταλαμβάνῃ τὸ καλὸν, μήτε ἄλλε τινὸς λόγες νὰ δέχεται, τυφλὸν, καὶ κωφὸν τὸν λογίζε· τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς νὰ τὸν ἰατρεύσῃ πιάνωντας τὴν καρδίαν τε.

Κείμ. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκέσαντες εἶπον· ἔτος ἐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβὲλ, ἄρχοντι τῶν δαιμονίων.

Εξήγ. Ἀλλὰ καὶ ἀνεχώρησεν ὁ Κύριος διατ' ἐκείνες, ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνοι καὶ ἀπὸ μακρόθεν ἀκέοντες, τὸν ἐδιάβαλλον πῶς ἐνεργετῦσε τὲς ἀνθρώπες. ἔτζι ἦσαν ἐχθροὶ τῆς φύσεως, ὡς ὁ διάβολος.

Κείμ. Εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπον αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία μεριθεῖσα, καθ' ἑαυτῆς ἐρημῦται· καὶ πᾶσα πόλις, ἢ οἰκία μεριθεῖσα, καθ' ἑαυτῆς, ἐ σταθήσεται. καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίθη· πῶς ἓν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτῦ;

Εξήγ. Διὰ νὰ φανερώνῃ, καὶ νὰ ἐλέγχῃ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, δείχνει πῶς εἶναι Θεὸς. ἀπολογεῖται δὲ πρὸς αὐτὲς ἀπὸ τῶν κοινῶν παραδειγμάτων, καὶ δείχνει τὴν λωλάδατες· διότι πῶς ἤθελαν διγάλῃ οἱ δαίμονες τὲς δαίμονας, ὁπῦ μάλισα καὶ συμβοηθῦν ἕνας τῦ ἄλλε; Σατανᾶς δὲ λέγεται ὁ ἀντικείμενος.

Κείμ. Καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβὲλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλεσι; διὰ τῦτο αὐτοὶ ὑμῶν ἔσονται κριταί.

Εξήγ. Ἂς εἶναι λέγει ἐγὼ εἶμαι τοιῦτος, ἀμὴ οἱ υἱοί σας; ἤγεν οἱ μαθηταί με, εἰς τίνος ὄνομα θέλεν διγάλει τὰ δαιμόνια; διότι δὲν θέλεν τὰ ἐκβάλει, καὶ ἐκεῖνοι εἰς τὸν Βεελζεβὲλ· οἱ δὲ ἐκεῖνοι μὲ θεϊκὴν δυνάμιν, πολλῷ μᾶλλον ἐγὼ· διότι ἐκεῖνοι εἰς τὸ ἐδικόν με ὄνομα θαυματεργῦσι. διὰ τῦτο τὸ λοιπὸν, αὐτοὶ θέλεν εἶσθαι εἰς κατάκρισίν σας, καὶ ὅτι καὶ ἐκείνες βλέποντες, θαυματεργέντας, ἀκόμι μὲ διαβάλλετε.

Κείμ. Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Πνεύματι Θεῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ἡμᾶς ἡ Βασιλεία τῦ Θεῦ.

Εξήγ. Τῦτο τὸ λέγει· ὅτι ἐὰν ἐγὼ μὲ θεϊκὴν δυνάμιν ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, τὸ λοιπὸν ἐγὼ εἶμαι ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ, καὶ ἦλθα διατ' ἐσᾶς, διὰ νὰ ἐνεργετηθῆτε· εἰς τόσον ὅτι ἔφθασεν εἰς ἐσᾶς ὁ ἐδικός με ἐρχομός· διότι αὐτὸ εἶναι ἡ βασιλεία τῦ Θεῦ. διατὶ λοιπὸν διαβάλλετε τὸν ἐρχομόν με, ὁπῦ ἔγινε διὰ λόγε σας.

Κείμ. Ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τῦ ἰσχυρῦ, καὶ τὰ σκεύη αὐτῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρὸν, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτῦ διαρπάσῃ.

Εξήγ. Τοσῦτον λέγει ἀπέχω, τὸ, νὰ ἔχω τὲς δαίμονας φίλες, ὅτι καὶ πολεμῶ αὐτὲς καὶ τὲς δαίνω, αὐτὲς ὁπῦ πρὶν νὰ ἔλθω ἐγὼ ἦσαν δυνατοὶ καὶ ἀνδρεῖοι. διότι ἔσωντας νὰ ἔλθῃ ὁ Χριστὸς εἰς τὴν οἰκίαν, ἤγεν τὸ σῶπι, τετέσιν εἰς τὸν κόσμον, ἄρπαξεν τὰ σκεύη, ἤγεν τὰ ὑπάρχοντα τῶν δαιμόνων, τετέστι τὲς ἀνθρώπες.

Κείμ. Ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμῦ, κατ' ἐμῦ ἐστι· καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμῦ, σκορπίζει.

Εξήγ. Πῶς ἤθελε μῦ συνεργεῖ, λέγει, ὁ Βεελζεβὲλ, ὁ ὁποῖος μάλισα, καὶ μῦ ἐναντιεῖται; διότι ἐγὼ μὲν διδάσκω ἀρετὴν, ἐκεῖνος δὲ κακίαν· τὸ λοιπὸν πῶς εἶναι μὲ λόγε με; καὶ ἐγὼ σωάζω τὲς ἀνθρώπες εἰς σωτηρίαν, καὶ ἐκεῖνος τὲς σκορπίζει. κλυπᾶ δὲ καὶ τὲς Φαρισαίες, ὅτι αὐτῦ διδάσκοντος, καὶ ὠφελῦντος πολλὲς, ἐκεῖνοι ἐδιεσκόρπιζαν τὸν λαὸν, καὶ δὲν τὲς ἄφιναν νὰ πηγαίνεν πρὸς αὐτὸν· ἀποδείχνει δὲ αὐτὲς, ὅτι κατὰ ἀλήθειαν εἶναι δαιμονισμένοι.

Κείμ.

Κείμ. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· πᾶσα ἁμαρτία, καὶ βλασφημία, ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις· ἡ δὲ τοῦ Πνεύματος βλασφημία, οὐκ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις. καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ, οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἐξήγ. Τοῦτο θέλει νὰ εἰπῇ ἐδῶ, ὅτι πᾶσα μὲν ἄλλη ἁμαρτία, ἔχει λοιπὸν κἂν μικρὰν ἀπολογίαν, ἤγουν ὡσὰν ἡ πορνεία, καὶ ἡ κλεψία, διότι καταφεύγομεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυνεσίαν, καὶ ἔχομεν κάποιαν συγχώρησιν· ὅταν δὲ βλέπῃ τινὰς θαύματα ὁποῦ γίνονται, διὰ τοῦ Πνεύματος, καὶ τὰ διαβάλλει, καὶ λέγει ὅτι ὑπὸ τοῦ δαίμονος γίνονται, ποίαν ἀπολογίαν θέλει ἔχει ὁ τοιοῦτος; φανερὸν εἶναι ὅτι ἠξεύρει μὲν, ὅτι ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου γίνονται, μόνον θέλει καὶ βλασφημεῖ. πῶς θέλει ἔχει λοιπὸν ὁ τοιοῦτος συγχώρησιν; ὅταν μὲν ἔβλεπαν λοιπὸν οἱ ἑβραῖοι τὸν Κύριον τρώγοντα, καὶ πίνοντα, καὶ διάγοντα μετὰ τελωνῶν, καὶ ἁμαρτωλῶν, καὶ τὸν ἐδιάβαλλαν ὡς φάγον, καὶ οἰνοπότιν, καὶ ὅταν τὸν ἐκατάκρεναν, διὰ τὰ ἄλλα ὅλα ὁποῦ ἔκαμνεν ὡς ἄνθρωπος· διὰ τοῦτα ὅλα ἔχουν συγχώρησιν, καὶ ἐδὲ μετάνοια θέλει τὸς ζητηθῇ διὰ ταῦτα, διότι εὐλόγως φαίνονται νὰ σκανδαλίζωνται. ὅταν δὲ ἔβλεπαν αὐτὸν θαυματεργοῦντα, καὶ διέβαλλον, καὶ ἐβλασφήμων τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, λέγοντες αὐτὸ ὅτι δαιμονικὸν εἶναι, πῶς νὰ τὸς συγχωρηθῇ τὸ τοιοῦτον ἁμάρτημα, ἂν δὲν μετανοήσουν; εἰς τόσον ὅτι ἤξευρε, ὅτι ὅσοι μὲν ἐβλασφήμουν εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τοῦτ' ἔστιν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ, εἰς ὅσα τὸν ἔβλεπαν ὁποῦ ἔκαμνεν ἀνθρωπίνως, ἢ τὸν ἔλεγαν πῶς εἶναι φίλος μὲ τὸς πόρνας, ἢ φάγος ἢ οἰνοπότης, μὲ τὸ νὰ τὰ κάμνῃ αὐτὰ ὁ Χριστὸς, ὁ τοιοῦτος ἂν ἡ δὲν μετανοήσῃ, δὲν θέλει δώσει λόγον ὑπὲρ τούτου, διότι συγχωρεῖται, ὡσὰν ὁποῦ δὲν ἤξευρε πῶς εἶναι Θεὸς κρυπτὸς. ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ βλασφημεῖ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἤγουν εἰς τὰς πνευματικὰς πράξεις τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰς λέγει δαιμονικὰς, ἐὰν δὲν μετανοήσῃ, δὲν συγχωρεῖται· διότι μὴ νὰ εἶχε καμίαν εὔλογον ἀφορμὴν νὰ βλασφημῇ, ὡσὰν ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν ἔβλεπεν ὁποῦ ἀνακατώνετον μὲ τὸς τελώνας, καὶ μὲ τὰς πόρνας, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐδιάβαλλαν; δὲν θέλει τοῦ ἀφεθῇ λοιπὸν τοῦ τοιούτου, οὔτε ἐδῶ, οὔτε ἐκεῖ· ἀλλὰ καὶ ἐδῶ, καὶ ἐκεῖ θέλει κολασθῇ. διότι πολλοὶ, ἐδῶ μὲν παιδεύονται, καὶ ἐκεῖ δὲν κολάζονται, ὡσὰν ὁ πλούσιος Λάζαρος. ἄλλοι δὲ καὶ ἐδῶ, καὶ ἐκεῖ, ὡσὰν οἱ Σοδομῖται, καὶ ἐτοῦτοι ὁποῦ βλασφημοῦν εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. ἄλλοι δὲ πάλιν, οὔτε ἐδῶ, οὔτε ἐκεῖ, ὡσὰν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ ὁ πρόδρομος. διότι ἐὰν καὶ φαίνεται πῶς κολάζονται διωκόμενοι. ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐκεῖνα κολάσεις ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ δοκιμασίαις, ἢ στέφανοι.

Κείμ. Ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλὸν· ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρὸν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ οἱ ἑβραῖοι, τὰ μὲν θαύματα δὲν ἐδυνοῦντο νὰ διαβάλλουν ὡς κακὰ, τὸν δὲ Χριστὸν ὁποῦ τὰ ἔκαμνε τὸν ἐβλασφημοῦσαν ὡς δαιμονισμένον, λέγει· ἢ καὶ ἐμένα τὸ δένδρον λέγετε καλὸν, καὶ πάντως θέλετε ἤθελα καὶ τὰ θαύματά μου καλὰ, τὰ ὁποῖα εἶναι ὁ καρπὸς· ἢ ἂν ἐμένα μὲ λέγετε σαπρὸν δένδρον, φανερὸν εἶναι, ὅτι καὶ ὁ καρπὸς, ἤγουν τὰ θαύματα, σαπρὸς θέλει εἶθαι. ἀλλὰ ἐπειδὴ λέγετε τὰ θαύματα, τοῦτέστιν τὸν καρπὸν ὅτι εἶναι καλὸς, τὸ λοιπὸν καὶ ἐγὼ τὸ δένδρον καλὸν εἶμαι. διότι εἶναι φανερὸν, ὅτι ἐκ τοῦ καρποῦ γνωρίζετε, τὸ δένδρον, εἰς τόσον ὅτι καὶ ἐγὼ ὑπὸ τῶν θαυμάτων.

Κείμ. Γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν, πονηροὶ ὄντες;

Ἐξήγ. Ἰδὲ λέγει ἐσεῖς ὁποῦ εἶσθε δένδρα πονηρὰ, καρπὸν πονηρὸν φέρετε, καὶ μὲ κακολογεῖτε· εἰς τόσον ὅτι ἂν ἤθελα εἶθαι ἡ ἐγὼ πονηρὸς, ἤθελα προσφέρει καρπὸν πονηρὸν, καὶ ὄχι τοιαῦτα θαύματα. γεννήματα δὲ ἐχιδνῶν τὸς ὀνομάζει, ἐπειδὴ ἐκαυχῶντον πῶς εἶναι σπέρμα Ἀβραὰμ· τὸς ἀποδείχνει λοιπὸν, πῶς δὲν εἶναι ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ, ἀλλὰ ἔχεν προγόνες ἀξίους τῆς πονηρίας αὐτῶν.

Κείμ. Ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος, ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας, ἐκβάλλει τὰ ἀγαθὰ· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ, ἐκβάλλει πονηρά.

Ἐξήγ. Ὅταν ἴδῃς τινὰ ἀδιχρολόγον, γίνωσκε ὅτι ὄχι ὅσα λέγει ἔχει εἰς τὴν καρδίαν τε, ἀλλὰ μυριοπλάσια· διότι ἀπὸ τοῦ περισσεύματος, ξεχειλίζει εἰς τὰ ἔξω· καὶ ἔχοντας θησαυρὸν κρυπτὸν, ὀλίγον τίποτε φανερώνει. ὁμοίως καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ λαλεῖ ἀγαθὰ, περισσότερα ἔχει εἰς τὴν καρδίαν τε.

Κείμ. Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον, ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

Ἐξήγ. Μᾶς φοβερίζει ἐδῶ, ὅτι καὶ περὶ ἀργοῦ λόγου θέλομεν δώσει λόγον, τουτέστι τοῦ ψεύτικου, τοῦ συκοφαντικοῦ, ἢ καὶ ἁπλῶς περὶ παντὸς ἀτάκτου, καὶ γελωτοποιοῦ λόγου θέλομεν δώσει ἀπολογίαν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. ἔπειτα φέρνει καὶ μαρτυρίαν, ἐκ τῆς θείας γραφῆς, διὰ νὰ μᾶς φανῇ πῶς λέγει τίποτες ἐδικάτου, καὶ λέγει, ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

Κείμ. Τότε ἀπεκρίθησαν τινὲς τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων, λέγοντες. Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν.

Ἐξήγ. Θαυμάζων ὁ Εὐαγγελιστὴς, ἔβαλε τὸ τότε· ὅταν ἔμελλε νὰ ὑποταχθῇ διατ' ἐκεῖνα τὰ θαύματα ὁπῶ ἔγιναν προτήτερα, τότε ζητοῦν σημεῖον. ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν ζητοῦν νὰ ἰδοῦν σημεῖον, καθὼς τὸ λέγει ὁ ἄλλος Εὐαγγελιστὴς. διότι ἐθαῤῥοῦσαν, ὅτι τὰ θαύματα ὁπῶ ἔκαμνεν εἰς τὸ γῆ, τὰ ἔκαμνεν ἀπὸ τὸ δύναμιν τοῦ διαβόλου. διότι κοσμοκράτωρ εἶναι ὁ διάβολος· τὶ τοὺς εἶπε λοιπὸν ὁ σωτὴρ.

Μάρκ. ϛ'. Λουκ. ιά. Δευτερ. λβ'. Ἰωνᾶς β'.

Κείμ. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· γενεὰ πονηρὰ, καὶ μοιχαλὶς, σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον ὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ Προφήτου. ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους, τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς, τρεῖς ἡμέρας, καὶ τρεῖς νύκτας.

Ἐξήγ. Πονηρὰν γενεὰν μὲν τοὺς καλεῖ αὐτοὺς, ὡς ἀδικητάδες, καὶ πεπονηρευμένους· μοιχαλίδα δὲ, ὡσὰν ὁπῶ ἄφησαν τὸν Θεὸν, καὶ ἐπροσκωλήθησαν εἰς τὸν διάβολον. σημεῖον δὲ λέγει τὸ ἀνάσασιν αὐτοῦ, ὡς παράδοξον· διότι εἰς τὸ καρδίαν τῆς γῆς εἰς τὸ κατώτατον μέρος λέγω, εἰς τὸν τόπον τοῦ ᾅδου δηλονότι ἐκατέβη, καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας ἀνέσῃ. τὰς τρεῖς δὲ ἡμέρας, καὶ τὰς τρεῖς νύκτας ἀπὸ μέρους νόησον, ὄχι ὁλοκλήρους· διότι ἀπέθανε μὲν τῇ παρασκευῇ, μία αὐτὴ ἡμέρα ἦτον· καὶ τὸ σάββατον νεκρὸς, ἰδοὺ καὶ ἡ ἄλλη ἡμέρα· καὶ ἡ νύκτα τῆς κυριακῆς ξημερώνοντας, ἀκόμι νεκρὸν τὸν ἐκατέλαβε. τρία λοιπὸν μερόνυκτα ἀπὸ μέρους μετρῆνται, ἐπειδὴ καὶ ἔτζι τὸ ἔχομεν σωνήθειαν νὰ μετρέμεν πολλάκις.

Κείμ. Ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὴν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ· καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε.

Ἐξήγ. Ὁ μὲν Ἰωνᾶς λέγει, ἀφοῦ τοὺς βγῆκεν ἀπὸ τὸ κοιλίαν τοῦ κήτους, καὶ ἐκήρυξεν εἰς τοὺς Νινευΐτας, ἐπιστεύθη· ἀμὴ ἐγὼ μήτε μετὰ τὸ ἀνάστασιν, θέλω πιστευθῇ ἀπὸ ἐσᾶς. καὶ διὰ τοῦτο καὶ θέλετε κατακριθῇ ἀπὸ ἐκείνους τοὺς Νινευΐτας, ἔσωντας ὁπῶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν θεὸν μὲ Ἰωνᾶ, χωρὶς σημεῖα, καὶ θαύματα· καὶ μὲ τοῦτο ὅλον ὁπῶ ἦσαν καὶ βάρβαροι. καὶ ἐσεῖς ὁπῶ ἀνεθρέφθητε μὲ τοὺς Προφήτας, καὶ ὁπῶ εἴδετε τόσα σημεῖα, δὲν ἐπιστεύσατε εἰς ἐμένα τὸν Δεσπότου σας. διότι τοῦτο σημαίνει τὸ, ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε.

γ'. Βασ. ι. β'. Παραλ. θ'.

Κείμ. Βασίλισσα Νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτὴν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶντος· καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶντος ὧδε.

Ἐξήγ. Ἡ μὲν Βασίλισσα λέγει, ἦλθεν ἀπὸ μακρόθου, καὶ μὲ ὅλον τοῦτο ὁπῶ ἦτον γυναῖκα ἀθενὴς, διὰ νὰ ἀκόσῃ περὶ δένδρων, καὶ ξύλων, καὶ ἄλλων τινῶν φυσικῶν· ἐσεῖς ὅμως δὲν ἠθελήσετε νὰ δεχθῆτε ἐμένα, ὁπῶ ἦλθα, καὶ ἀπατός με εἰς ἐσᾶς, καὶ ὁπῶ σᾶς λέγω μεγάλα, καὶ θαυμασά.

Κείμ. Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον Πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ Ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει· τότε λέγει, ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκον μου ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα, καὶ σεσαρωμένον, καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται, καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ, ἑπτὰ ἕτερα Πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

Ἐξήγ.

Εξήγ. Δείχνει αὐτοὺς, πῶς ἐκατάντησαν εἰς τὴν ἐσχάτην, καὶ μεγάλην ἀπώλειαν, μὲ τὸ νὰ μὴν τὸν παραδεχθοῦν· διότι καθὼς ἐκεῖνοι λέγει τους ὁποῦ νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τοὺς δαίμονας, ἐὰν ἀμελήσουν, καὶ δὲν κυβερνηθοῦν, καὶ νὰ φυλαχθοῦν ἀπὸ ὅλα τὰ ἐναντία, παθαίνουν χειρότερα· ἔτζι καὶ ἡ ἐδικήσας γενεᾶ ἐδαιμονίζετον ὅτε ἐπροσκυνοῦσε τὰ εἴδωλα, ἀλλὰ διὰ τῶν Προφητῶν ἐξέβαλον ἐτοῦτον τὸν δαίμονα. ἦλθον δὲ καὶ ἐγὼ, βουλόμενος νὰ σᾶς καθαρίσω περισσότερον, ἀμὴ ἐπειδὴ μὲ ἀποδιώχνετε, μάλιστα δὲ σπουδάζετε, καὶ νὰ μὲ φονεύσητε· καθὼς ὁποῦ ἁρμαρτάνετε χειρότερα, χειρότερα καὶ θέλετε κολασθῇ· καὶ ἡ ὑστερινήσας αἰχμαλωσία, θέλει εἶσθαι χειρότερη ἀπὸ ταῖς πρώταις. Σὺ δὲ νόησον καὶ τοῦτο ὅτι διὰ τοῦ Βαπτίσματος ἐκβάλλεται τὸ ἀκάθαρτον Πνεῦμα, καὶ πηγαίνει εἰς τὰς ἀνύδρους, καὶ ἀβαπτίστους ψυχὰς, ἀλλὰ δὲν εὑρίσκει ἀνάπαυσιν εἰς ἐκείναις· διότι ἡ ἀνάπαυσις τῶν δαιμόνων εἶναι, τὸ νὰ πειράζουν τοὺς βαπτισμένους, διὰ τῶν πονηρῶν πράξεων· ἐπειδὴ τοὺς ἀβαπτίστους τοὺς ἔχουν ἐδικούς τους. γυρίζει δὲ λοιπὸν εἰς τὸν βαπτισμένον, μετὰ τῶν ἑπτὰ Πνευμάτων· διότι καθὼς τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἑπτὰ, ἔτζι καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἑπτὰ εἶναι καὶ τὰ Πνεύματα τῆς κακίας. ὅταν δὲ εἰσέλθουν εἰς τὸν βαπτισμένον, γίνεται χειρότερη ἡ συμφορὰ, διότι προτήτερα μὲν εἶχεν ἐλπίδα νὰ καθαρισθῇ διὰ τοῦ βαπτίσματος, ἀμὴ ἀπὸ τότε καὶ ἐμπρῶς πλέον δὲν εἶναι ἐλπίδα περὶ δευτέρου βαπτίσματος, μόνον διὰ μετανοίας· τὸ ὁποῖον εἶναι πολλὰ βαρὺ, καὶ κοπιαστικώτερον.

Κείμ. Ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις· ἰδοὺ ἡ Μήτηρ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, εἱστήκησαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι.

Εξήγ. Κάποιον ἀνθρώπινον ἤθελε νὰ δείξῃ ἡ Μητέρα του, τάχατες πῶς τὸν ἐξουσιάζει ὡς παιδίοντης· διότι ἀκόμι δὲν ἐλογίαζε τίποτες μέγα περὶ αὐτοῦ. διὰ τοῦτο λοιπὸν, καὶ ὁμιλοῦντα ἀκόμι, ἐβούλετον νὰ τὸν σύρῃ πρὸς τοῦ λόγου της, διὰ νὰ δείξῃ φιλοτιμίαν πῶς τὴν ὑποτάζεται ὁ υἱός της. τὶ κάμνει λοιπὸν ὁ Χριστὸς; ἐπειδὴ ἐγίνωσκε τὸν σκοπόν της, ἄκουε τὶ λέγει.

Κείμ. Εἶπε δέτις αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ Μήτηρ σου, καὶ οἱ Ἀδελφοί σου ἔξω ἐστήκασι, ζητοῦντες σοι λαλῆσαι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ εἰπόντι αὐτῷ· τίς ἐστιν ἡ Μήτηρ μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ Ἀδελφοί μου; καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπεν· ἰδοὺ ἡ Μήτηρ μου, καὶ οἱ ἀδελφοί μου· ὅς τις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου, τοῦ ἐν Οὐρανοῖς, αὐτός μου Ἀδελφὸς, καὶ Ἀδελφὴ, καὶ Μήτηρ ἐστιν.

Εξήγ. Ὄχι ὡς ἀτιμάζων τὴν Μητέρα λέγει ταῦτα, ἀλλὰ θέλωντας νὰ διορθώσῃ, τὴν φιλόδοξον, καὶ ἀνθρωπίνην γνώμην αὐτῆς· διότι δὲν εἶπεν δὲν εἶναι Μητέρα μου, ἀλλὰ ὅτι ἐὰν δὲν κάμνῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, δὲν θέλει τὴν ὠφελήσει τίποτε πῶς μὲ ἐγέννησε. διότι δὲν ἀρνεῖται τὴν φυσικὴν συγγένειαν, ἀλλὰ προσθέτει καὶ τῆς ἀρετῆς τὴν συγγένειαν, διότι οὐδένας ἀνάξιος, ὠφελεῖται ἀπὸ συγγένειαν· ἐδιόρθωσε λοιπὸν τὴν ἀσθένειαν τῆς κενοδοξίας, ἀλλ' ὅμως πάλιν ὑπακούει τῆς μητρὸς αὐτοῦ ὁποῦ τὸν ἔκραζε. διότι λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Κείμενον.

Ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν, καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοὶ, ὥς τε αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. Μαρκ. δ'. Λουκ. ή.

Εξήγ. Ἐκάθισεν εἰς τὸ καράβι, διὰ νὰ παραστήσῃ τοὺς ἀκροατὰς κατὰ πρόσωπον, καὶ νὰ ἀκούουν πάντες· καὶ τὸ λοιπὸν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ψαρεύει εἰς τὴν γῆν.

Κείμ. Καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς, λέγων·

Εξήγ. Τοὺς μὲν ἀπονηρεύτους ὄχλους, εἰς τὸ ὄρος χωρὶς παραβολαῖς τοὺς λαλεῖ· ἐδὼ δὲ πρὸς τοὺς δολεροὺς Φαρισαίους μὲ παραβολαῖς τοὺς λαλεῖ, διὰ νὰ ἐρωτήσουν αὐτὸν νὰ μάθουν ἐὰν καὶ δὲν καταλαμβάνουν· καὶ ἄλλο διὰ νὰ εἶναι ἀνάξιοι, δὲν ἔπρεπε νὰ κάμνῃ πρὸς αὐτοὺς γυμνὰς τὰς διδασκαλίας· διότι δὲν πρέπει νὰ ῥίπτουνται οἱ μαργαρίται ἔμπροσθεν τῶν χοίρων. πρώτην δὲ παραβολὴν εἶπεν ἐκείνην ὁποῦ κάμνει τὸν ἀκροατὴν προσεκτικώτερον· διότι ἄκουε τὶ λέγει.

Κείμ. Ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων, τοῦ σπείρειν.

Εξήγ. Τῶ λόγε τε λέγει σπορέα, σπόρον δὲ λέγει τὸν λόγον. ἐξῆλθε δὲ, ὄχι ἀπό τινα τόπον, διότι πανταχῆ ἦτον· ἀλλὰ ὡσὰν ὁπῶ ἐσίμωσεν εἰς ἡμᾶς μὲ τὶω σάρκα, κατὰ τῶτο λέγεται ὅτι ἐξῆλθεν, ἀπὸ τὲς κόλπες δηλονότι τὲς πατρικὲς. ἐξῆλθε λοιπὸν πρὸς ἡμᾶς, ἐπειδὴ ἡμεῖς δὲν ἠμπορέσαμεν νὰ πηγαίνωμεν πρὸς αὐτὸν. καὶ τί ἦλθε νὰ κάμῃ; ἄραγε διὰ νὰ καταπαύσῃ τὶω γῆν διὰ τὰς πολλὰς ἀκάνθας; ἄραγε διὰ νὰ μᾶς παιδεύσῃ; ὄχι, ἀλλὰ διὰ νὰ σπείρῃ. τὸν σπόρον δὲ αὐτῶ εἶπεν, ὅτι ἔσπειραν καὶ οἱ προφῆται, ἀμὴ ὄχι ἐδικόντες σπόρον, ἀλλὰ τὸν σπόρον τῶ Θεῶ· ἕτερς δὲ ἔσωντας καὶ εἶναι Θεὸς, σπέρνει τὸν σπόρον τὸν ἐδικόντε· διότι δὲν ἐσοφίθη ἀπὸ θεϊκὶω χάριν, μὴ γένοιτο, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦτον ἡ σοφία τῶ Θεῶ.

Κείμ. Καὶ σὺ τῶ σπείρειν αὐτὸν, ἃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὶω ὁδὸν· καὶ ἦλθε τὰ πετεινὰ τῶ Οὐρανῶ, καὶ κατέφαγαν αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπε ὀκ εἶχε γῆν πολλὶω· καὶ ὀθέως ἐξανέτειλε διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· Ἡλίε δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη.

Εξήγ. Οἱ παρὰ τὶω ὁδὸν ἤγεν εἰς τὶω σράταν, εἶναι οἱ ἀμελεῖς καὶ ὀκνηροὶ, οἱ ὁποῖοι ὀδὲ παραδέχονται καθόλε τὸν λόγον· διότι ὁ λογισμὸς αὐτῶν εἶναι σράτα καταπατημένη, καὶ σκληρὰ, ὁπῶ δὲν ὠργώθη καθόλε. ἀπὸ τὲς τοιέτες λοιπὸν ἁρπάζει τὸν λόγον τὰ πετεινὰ τῶ Οὐρανῶ, ἤγεν τὰ Πνεύματα τῶ ἀέρος, τετέσιν οἱ δαίμονες. οἱ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη εἶναι ἐκεῖνοι ὁπῶ ἤκεσαν μὲν, καὶ ἐδέχθηκαν τὸν λόγον, ἀμὴ διὰ τὶω ἀθένειάν τες, ὀκ ὑπέμειναν τὲς πειρασμὲς, καὶ τὰς θλίψεις, ἀμὴ ἐπρόδωκαν τὶω σωτηρίαν τες. Ἥλιον δὲ ἀνατείλαντα, τὲς πειρασμὲς λέγει, διότι οἱ πειρασμοὶ δείχνει, καὶ φανερώνει τὲς ἀνθρώπες, ἐὰν εἶναι σερεοὶ εἰς τὶω πίσιν, καθὼς ὁ Ἥλιος φανερώνει, τὰ κρυπτόμενα.

Κείμ. Ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι, καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά.

Εξήγ. Οὗτοι εἰσὶν ἐκεῖνοι ὁπῶ διὰ τὰς φροντίδας, ἀποπνίγεν τὸν λόγον· διότι ἂν καὶ φαίνεται πῶς νὰ κάμνῃ καμμίαν ἀγαθὶω πρᾶξιν ὁ πλέσιος, ἀλλ' ὅμως δὲν αὐξάνει ἡ τοιαύτη πράξις, ἃ δὲ προκόπτει, ἐμποδιζομένη ἀπὸ ταῖς μέριμναις.

Κείμ. Ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὶω γλυκὶω τὶω καλὶω, καὶ ἐδίδε καρπὸν· ὃ μὲν, ἑκατὸν· ὃ δὲ, ἑξήκοντα· ὃ δὲ τριάκοντα.

Εξήγ. Τὰ τρία μερτικὰ τῶ σπόρε ἐχάθηκαν, καὶ μόνον τὸ ἕνα ἀπέμεινε· διότι ὀλίγοι εἶναι οἱ σωζόμενοι. ὕσερον δὲ λέγει περὶ τῆς καλῆς γῆς, διὰ νὰ μᾶς δώσῃ ἐλπίδα σωτηρίας. διότι δυνατὸν εἶναι, κἂν καταπατημένη σράτα εἶναι τινὰς, κἂν πετρώδης τόπος, κἂν χωράφι γεμάτον ἀκάνθας, νὰ γένῃ γῆ καλὴ, διὰ τῆς μετανοίας. πλὶω ἐκεῖνοι ὁπῶ δεχθῆν τὸν σπόρον τῶ λόγε, δὲν καρποφορῆν ὅλοι ἴσια· ἀμὴ ἄλλος μὲν ἑκατὸν, δηλονότι ἐκεῖνος ὁπῶ ἔχει ἀκτημοσυνὶω τελείαν, καὶ ἄκραν ἄσκησιν· ἄλλος δὲ ἑξήκοντα, δηλονότι ὁ κοινοβιακὸς μοναχὸς, καὶ πρακτικὸς· ἄλλος δὲ τριάκοντα, ἐκεῖνος ὁπῶ εἶναι πανδρεμένος καὶ φυλάσει σωφροσυνὶω, καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετὰς ὅσον δυνέται σπεδάζει νὰ τὰς κατορθώσῃ. βλέπε δὲ τῶ Θεῶ τὶω ἀγαθότητα, πῶς δέχεται πάντας, καὶ ἐκείνες ὁπῶ κάμνεν τὰς μεγάλας ἀρετὰς, καὶ τὰς μέσας, καὶ τὰς μικράς.

Κείμ. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκέειν, ἀκέετω.

Εξήγ. Δηλοῖ, ὅτι Πνευματικῶς πρέπει νὰ νοῆνται ταῦτα, ἀπ' ἐκείνες ὁπῶ ἔχεν ἀφτία πνευματικά. πολλοὶ δὲ ἔχεν ἀφτία, ἀμὴ ὄχι διὰ νὰ ἀκέεν· διὰ τῶτο προσέθηκε λοιπὸν, τὸ, ὁ ἔχων ὦτα εἰς ἀκέειν, ἤγεν ἐκεῖνος ὁπῶ ἔχει ἀφτία διὰ νὰ ἀκέῃ, ἐκεῖνος ὃς ἀκέει.

Κείμ. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῶ· διατὶ ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυσήρια τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ ὀ δέδοται. ὅς τις γὰρ ἔχει δοθήσεται αὐτῶ, καὶ περισσευθήσεται· ὅς τις δὲ ὀκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτῶ.

Εξήγ. Βλέποντες οἱ μαθηταὶ πολλὶω δεινότητα εἰς ἐκεῖνα ὁπῶ ἔλεγεν ὁ Χριτὸς· ὡς κοινοὶ φροντίσαι τῶ πλήθες, ἔρχονται πρὸς τὸν Χριτὸν, καὶ τὸν ἐρωτῶν· καὶ ἐκεῖνος τὲς λέγει. ἐσᾶς ἐδόθη νὰ ἠξεύρετε τὰ μυσήρια, τετέσιν, ἐπειδὴ ἔχετε προθυμίαν καὶ σπεδλὶω, ἐσᾶς ἐδόθη· ἐκείνοις δὲ μὲ τὸ νὰ μλὶω ἔχεν σπεδλὶω, δὲν τὲς ἐδόθη· διότι ἐκεῖνος ὁπῶ ζητᾶ λαμβάνει· διότι λέγει, ζητεῖτε, καὶ θέλει σᾶς δοθῆ. ἴδε λοιπὸν, πῶς ἐδῶ,

εἶπεν

εἶπεν ὁ Κύριος τῳ παραβολην, ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ ἐζήτησαν καὶ ἔλαβαν. εἰς τόσον ὅτι καλῶς εἶπεν, ὅτι ἐσᾶς ἐδόθη νὰ μαθετε τὰ μυσήρια τῦ Θεῦ. ἡ ἡμεῖς τὸ λοιπὸν καλῶς εἴπαμεν, ἐκεῖνος ὁπῦ ἔχει σοφὴν ἐκείνε δίδεται καὶ ἡ γνῶσις, καὶ περισσεύεται· ἀπ' ἐκεῖνον δὲ ὁπῦ δὲν ἔχει σοφὴν, καὶ γνώμην ἀξίαν, καὶ ἐκεῖνο ὁπῦ θαῤῥεῖ ὅτι ἔχει, θέλει παρθεῖ ἀπὸ λόγετε· τετέσιν ἂν ἔχῃ καὶ παραμικρὸν σινθῆρα τῦ καλῦ, τὸν σβένει καὶ τῦτον, ἔσωντας νὰ μιῳ τὸν φυσᾷ διὰ τῦ Πνεύματος, καὶ διὰ τῶν πνευματικῶν ἔργων, καὶ νὰ τὸν ἀνάπτῃ.

Κείμ. Διὰ τῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες ὐ βλέπυσι, καὶ ἀκόοντες ὐκ ἀκόυσιν, ὐδὲ σιωιῦσιν.

Ἐξήγ. Πρόσεχε, ὅτι ἀπ' ἐδῳ λύεται τὸ ζήτημα ἐκεινῶν ὁπῦ λέγεν, ὅτι ἐκ φύσεως, ἢ ἀπὸ Θεῦ εἶναι τινὲς κακοὶ· διότι λέγεν, ὅτι εἶπε ἡ ὁ Χρισὸς, ὅτι ἐσᾶς ἐδόθη νὰ ἐγνωρίζετε τὰ μυσήρια, ἀμὴ τὲς Ἑβραίυς δὲν τὲς ἐδόθη· λέγομεν δὲ πρὸς ἐκείνες ὁπῦ λέγεν ταῦτα, μὲ τῳ βοήθειαν τῦ Θεῦ· ὅτι ὁ μὲν Θεὸς πάντας ποιεῖ, νὰ ἐγνωρίζεν τὰ χρειαζόμενα ἐκ φύσεως, διότι φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ὁπῦ ἔρχεται εἰς τὸν κόσμον, ἡ δὲ προαίρεσις ἡμῶν, μᾶς σκοτίζει. τὸ λοιπὸν τῦτο δηλῦται καὶ ἐδῶ· διότι λέγει, ὅτι βλέποντες φυσικῶς, τετέσιν ἔσωντας νὰ δημιεργηθῦν ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ νὰ βλέπεν, δὲν βλέπεν προαιρετικῶς· καὶ ἀκόοντες, τετέσιν ἔσωντας νὰ δημιεργηθῦν ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ νὰ ἀκόεν, δὲν ἀκόεν, ὐδὲ καταλαμβάνεν ἐκ προαιρέσεως. διότι εἰπέμοι, μὴ νὰ δὲν ἔβλεπαν τὰ θαύματα τῦ Χρισῦ; ναὶ. ἀλλὰ ἔκαμναν τῦ λόγετες τυφλὲς, καὶ τὸν ἐκατηγορῦσαν. τῦτο εἶναι λοιπὸν τὸ βλέποντες, ὐ βλέπυσι. φέρνει λοιπὸν καὶ τὸν προφήτην μάρτυρα.

Κείμ. Καὶ ἀναπληρῦται ἐπ' αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαΐυ, ἡ λέγυσα· ἀκοῇ ἀκόσετε, καὶ ὐμὴ σιωῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ ὐ μὴ ἴδητε· ἐπαχώθη γὰρ ἡ καρδία τῦ λαῦ τύτυ, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκυσαν, καὶ τὲς ὀφθαλμὲς αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκόσωσι, καὶ τῇ καρδία σιωιῶσι, καὶ ἐπισρέψυσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτὲς. Κεφ. ε'. καὶ πραξ. κη'.

Ἐξήγ. Βλέπεις τὶ λέγει ἡ Προφητεία; ὅτι ὄχι διὰ τῦτο δὲν καταλαμβάνετε, ὅτι ἔκαμα τῳ καρδίαν σας παχεῖαν, ἀλλὰ διότι ἐπαχώθη· ἔσωντας νὰ ἦτον δηλαδὴ λεπτὴ προτήτερα. διότι ἐκεῖνο ὁπῦ παχώνεται, λεπτὸν ἦτον προτήτερα. ἔσωντας λοιπὸν νὰ παχωθῇ ἡ καρδία τες, ἔτζι ἐκάμμυσαν καὶ τὰ μμάτιά τες· δὲν εἶπε δὲ, ὅτι ἐκάμμυσεν ὁ Θεὸς τὰ μμάτιά τες, ἀμὴ ὅτι ἐκεῖνοι ἐκ προαιρέσεως· καὶ τῦτο λέγει τὸ ἔκαμαν, διὰ νὰ μιῳ ἐπισρέψυν, καὶ τὲς ἰατρεύσω· διότι θελληματικῶς, ἀπὸ τῳ κακὴν τες προαίρεσιν, ἐπαῤῥάξαν νὰ ἀπομείνυν ἀνιάτρευτοι, καὶ ἀμετανόητοι.

Κείμ. Ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ, ὅτι βλέπυσι· καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν, ὅτι ἀκόει. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ Προφῆται καὶ Δίκαιοι, ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ ὐκ εἶδον· καὶ ἀκῦσαι ἃ ἀκόετε, καὶ ὐκ ἤκυσαν.

Ἐξήγ. Καὶ τὰ αἰσθητὰ μὲν μάτια τῶν Ἀποσόλων καὶ τὰ ἀφτία, μακάρια· πλὴν ἀλλὰ περισσότερον τὰ ψυχικὰ μάτια καὶ τὰ ἀφτία, ἄξια μακαρισμῦ, ὅτι ἐγνώρισαν τὸν Χρισὸν. τὲς προτιμᾷ δὲ ἀπὸ τὲς Προφήτας· διότι ἔτοι εἶδον καὶ σωματικῶς τὸν Χρισὸν, ἐκεῖνοι δὲ μόνον νοερῶς· ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐκεῖνοι, δὲν ἀξιώθηκαν τοσέτων μυσηρίων, καὶ τοιαύτης γνώσεως, ὅσης ἔτοι· κατὰ δύο δὲ ὑπερβαίνει οἱ Ἀπόσολοι τῶν Προφητῶν, καὶ κατὰ τὸ, ἰδεῖν σωματικῶς· καὶ κατὰ τὸ, νὰ διδαχθῦν πνευματικώτερον τὰ θεῖα μυσήρια. ἐξηγᾶ λοιπὸν τὴν παραβολὴν τοῖς μαθηταῖς λέγων.

Κείμ. Ὑμεῖς ὖν ἀκόσατε τῳ παραβολῳ τῦ σπείροντος· παντὸς ἀκόντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας, καὶ μὴ σιωιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς, καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδία αὐτῦ· ἔτός ἐσιν ὁ παρὰ τῳ ὁδὸν σπαρεὶς.

Ἐξήγ. Μᾶς παρακινᾷ νὰ προσέχωμεν εἰς τὸ νὰ καταλαμβάνωμεν τὰ ὅσα λέγεν οἱ διδάσκαλοι, διὰ νὰ μιῳ εἱμεθεν καὶ ἡμεῖς ὁμοιοι ὡσὰν ἐκείνες ὁπῦ ἦσαν παρὰ τῳ ὁδὸν, ἤγεν ἔξω ἀπὸ τῳ σράταν. μήποτε ἐπειδὴ ὁδὸς τετέσι σράτα εἶναι ὁ Χρισὸς, ἔξω ἀπὸ τῳ σράταν εἶναι ἐκεῖνοι ὁπῦ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸν χρισὸν, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι εἰς τῳ σράταν, ἀλλὰ ἔξω ἀπὸ τῳ σράταν.

Κείμ. Ὁ δὲ ἀπὶ τὰ πετρώδη σπαρεὶς, ἔτός ἐσιν ὁτὸν λόγον ἀκόων, καὶ ὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτὸν, ὐκ ἔχει δὲ ῥιζαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρος

σκαιρός ἐσι· γενομένης δὲ θλίψεως, ἢ διωγμῦ διὰ τὸν λόγον, εὐθὺς σκανδαλίζεται.

Εξήγ. Θλίψεως εἶπεν, ἐπειδὴ πολλοὶ θλιβόμενοι ὑπὸ γονέων ἢ ὑπὸ ἄλλων συμφορῶν, παραθὺς βλασφημῦσι· διωγμῦ δὲ, διάτ' ἐκείνες ὁπῦ πάντεν εἰς τὰ χέρια τῶν ἀσεβῶν, καὶ τυράννων.

Κείμ. Ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρεὶς, ἔτός ἐσιν ὁ τὸν λόγον ἀκέων, ἢ ἡ μέριμνα τῦ αἰῶνος τέτε, καὶ ἡ ἀπάτη τῦ πλέτε, συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται.

Εξήγ. Δὲν εἶπεν ὅτι ὁ αἰὼν ἔτος συμπνίγει τὸν σπόρον, ἀλλὰ ἡ μέριμνα τῦ αἰῶνος. ἐδὲ ὁ πλέτος, ἀλλὰ ἡ ἀπάτη, ἤγεν ἡ πλάνη τῦ πλέτε· διότι ὁ πλέτος ὅταν σκορπισθῇ, δὲν τὸν συμπνίγει, ἀμὴ τὸν αὐξάνει τὸν λόγον. ἄκανθαι δὲ εἶναι ἡ μέριμναις, καὶ τὰ φαγοπότια· διότι ἀνάπτεσι καὶ τῆς ἐπιθυμίας τὸ πῦρ, καὶ τὸ, τῆς κολάσεως. καὶ καθὼς ἡ ἄκανθα, διὰ νὰ εἶναι ὀξεῖα, μπήγεται εἰς τὸ κορμὶ, καὶ μόλις μετὰ βίας ἐκβάλεται· ἔτζι καὶ τὰ φαγοπότια, καὶ αἱ ἀνάπαυσαις, ἐὰν νικήσεν τὶῳ ψυχὶῳ, καὶ τὶῳ ἐξεσιάσεν, σεβαίνεν μέσα, καὶ μόλις μεταβίας ξεριζώνονται.

Κείμ. Ὁ δὲ ἐπὶ τὶῳ γλῦ τὶῳ καλλιῳ σπαρεὶς, ἔτός ἐσιν ὁ τὸν λόγον ἀκέων, καὶ σωιὼν· ὅς δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ, ὁ μὲν, ἑκατὸν, ὁ δὲ ἑξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα.

Εξήγ. Διάφορα εἶναι τὰ εἴδη τῆς ἀρετῆς, διάφοροι εἶναι καὶ ἐκεῖνοι ὁπῦ προκόπτεσιν. βλέπε δὲ ὅτι τάξις εἶναι εἰς τὴν παραβολὴν· διότι πρῶτον μὲν πρέπει νὰ ἀκέσωμεν τὸν λόγον, καὶ νὰ τὸν καταλάβωμεν, διὰ νὰ μὴν ἔμεθεν ὡσὰν ἐκείνες ὁπῦ ἦσαν ἔξω ἀπὸ τὴν σράταν· ἔπειτα νὰ κρατῦμεν σερεὰ ἐκεῖνα ὁπῦ ἠκέσαμεν. καὶ ἀπέκει, νὰ μὴν ἐμεθεν φιλάργυροι· διότι τὶ τὸ ὄφελος ἐὰν ἀκέσω καὶ κρατήσω, ἀπὸ δὲ τῆς φιλαργυρίας τὸν συμπνίξω.

Κείμ. Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων· ὡμοιώθη ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτῦ· ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τὲς ἀνθρώπες, ἦλθεν αὐτῦ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἔσπειρε Ζιζάνια ἀναμέσον τῦ Σίτε, καὶ ἀπῆλθεν· ὅτε δὲ ἐβλάσησεν ὁ χόρτος, καὶ καρπὸν ἐποίησε, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. προσελθόντες δὲ οἱ δῦλοι τῦ οἰκοδεσπότε, εἶπον αὐτῷ· Κύρε, ὄχι καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν ἓν ἔχει τὰ ζιζάνια; ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· ἐχθρὸς ἄνθρωπος τῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ δῦλοι εἶπον αὐτῷ· θέλεις ἓν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; ὁ δὲ ἔφη, ὄ· μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια, ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον· ἄφετε ἓν συναυξάνεσθαι ἀμφότερα μέχρι τῦ θερισμῦ, καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῦ θερισμῦ, ἐρῷ τοῖς θερισαῖς· συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια, καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δεσμὰς, πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά· τὸν δὲ σῖτον σωαγάγετε εἰς τὶῳ ἀποθήκιῳ μῦ.

Εξήγ. Εἰς τὶῳ προτέραν παραβολὶῳ εἶπεν, ὅτι τὸ τέταρτον μέρος τῦ σπόρε ἔπεσεν εἰς τὶῳ γλῦ τὶῳ καλλιῳ· εἰς τέτιο δὲ ἀποδείχνει, ὅτι ἐδὲ τῦτο ὁπῦ ἔπεσεν εἰς τὶῳ καλλιῳ γλῦ, τὸ ἄφησαν ὁ ἐχθρὸς καθαρὸν καὶ ἄδολον, μὲ τὸ νὰ ἀμελῦμεν ἡμεῖς καὶ νὰ κοιμώμεθα. Ἀγρὸς λοιπὸν, ἤγεν χωράφιον, εἶναι ὁ Κόσμος, ἢ ἡ ψυχὴ τῦ καθ' ἑνὸς Ἀνθρώπε· σπάρτης δὲ εἶναι ὁ χρισὸς. καλὸν δὲ σπέρμα εἶναι οἱ καλοὶ ἄνθρωποι, ἢ οἱ λογισμοὶ· ζιζάνια δὲ εἶναι αἱ αἱρέσεις, ἢ οἱ πονηροὶ λογισμοὶ· ἐκεῖνος δὲ ὁπῦ τὰ ἔσπειρεν, εἶναι ὁ Διάβολος· οἱ δὲ ἄνθρωποι ὁπῦ ἐκοιμῶνται, εἶναι ἐκεῖνοι ὁπῦ διὰ τὶῳ ἀμέλειαν, καὶ τὶῳ ὀκνηρίαντες, δίδεν χώραν τοῖς αἱρετικοῖς, ἢ τοῖς πονηροῖς λογισμοῖς· δῦλοι δὲ εἶναι οἱ Ἄγγελοι, οἱ ὁποῖοι ἀγανακτῶν, διὰ νὰ εἶναι αἱρέσεις, ἢ πονηροὶ λογισμοὶ εἰς τὶῳ ψυχὶῳ, ἢ βέλονται νὰ ξεριζώσεν, ἢ νὰ κόψεν τὶῳ ζωὴν ἢ τῶν αἱρετικῶν· ἢ ἐκεινῶν ὁπῦ συλλογίζονται τὰ πονηρά. ἀμὴ ὁ Θεὸς δὲν ἀφίνει νὰ ἐξολοθρεθῶν οἱ αἱρετικοὶ μὲ πολέμες, διὰ νὰ μὴν θλίβωνται, ἢ πειράζονται, μαζὴ μετ' αὐτὲς καὶ οἱ δίκαιοι. ὁμοίως ἐδὲ διὰ τὲς πονηρὲς λογισμὲς, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας θέλει ὁ Θεὸς νὰ κοπῇ ἡ ζωὴ τῦ Ἀνθρώπε, διὰ νὰ μὴ χαθῇ καὶ τὸ σιτάρι μαζήτε· ἤγεν ἐὰν ἤθελε κοπῇ ἡ ζωὴ τῦ Ματθαίε ἕως ὁπῦ ἦτον ζιζάνιον, ἤθελε κοπῇ μαζήτε καὶ τὸ σιτάρι ὁπῦ ἔμελλε νὰ βλασήσῃ ὕσερα τῦ λόγε ἀπ' αὐτὸν· ὁμοίως καὶ ὁ Παῦλος, καὶ ὁ Λησὴς· διότι ἔτοι ἔσωντας νὰ εἶναι ζιζάνια, δὲν ἐξεκόπησαν, ἀμὴ ἀφέθηκαν νὰ ζῶν; διὰ νὰ αὐξήσῃ μαζὴ μετ' αὐτὲς, ἡ ἀρετὴ αὐτῶν ὁπῦ ἔμελλαν νὰ κατορθώσεν ὕσερα. λέγει λοιπὸν τοῖς ἀγγέλοις, ὅτι εἰς

τὶῳ

τλὼ σωτέλειαν, τότε νὰ συνάξετε τὰ ζιζάνια, ἤγεν τὲς αἱρετικὲς. ἀλλὰ πῶς; εἰς δεσμὰς, τετέσιν νὰ τὲς δέσετε χέρια, κ᾽ ποδάρια· διότι πλέον δὲν δύνεται τότε κανεὶς νὰ ἐργάζητε τίποτες· διότι πᾶσα ἡ πρακτικὴ δύναμις δένεται. ὁ δὲ σῖτος, ἤγεν οἱ Ἅγιοι σωάζονται παρὰ τῶν θερισῶν Ἀγγέλων, εἰς τὰ ἀμπάρια τὰ ἐράνια, ἤγεν εἰς τλὼ Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. ὁμοίως λοιπὸν, καὶ οἱ πονηροὶ λογισμοὶ, ὁπῦ εἶχεν ὁ Παῦλος, ὅταν ἐδίωχνε τὲς χρισιανὲς, ἐκαύθησαν μὲ τὴν φωτίαν τῦ Χρισῦ, ὁπῦ ἦλθεν νὰ βάλη εἰς τλὼ γλῶ· ὁ δὲ σῖτος, ἤγεν οἱ ἀγαθοὶ λογισμοὶ αὐτῦ, ἐσωάχθησαν εἰς τὰ ἀμπάρια τῆς Ἐκκλησίας.

Κείμ. Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων· ὁμοία ἐσιν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν κόκκῳ Σινάπεως· ὃν λαβὼν ἄνθρωπος, ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτῦ· ὃ μικρότερον μεν ἐσι πάντων τῶν σπερμάτων· ὅταν δὲ αὐξηνθῆ, μεῖζον πάντων τῶν λαχάνων ἐσὶ, καὶ γίνεται δένδρον, ὥσε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τῦ Οὐρανῦ, καὶ κατασκηνῶν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτῦ.

Ἐξήγ. Κόκκος Σινάπεως εἶναι τὸ κήρυγμα, καὶ οἱ Ἀπόσολοι· διότι ὀλίγοι μὲν λογιζόμενοι ἦτοι, ἐπερίλαβαν ὅλην τλὼ Οἰκεμένην· εἰς τόσον ὅτι τὰ πετεινὰ τῦ ἐρανῦ, τετέσιν ἐκεῖνοι ὁπῦ ἔχεν γνώμην ἐλαφρὴν, καὶ πτερωτλὼ πρὸς τὰ ἐράνια, νὰ ἔρχωνται, καὶ νὰ ἀναπαύωνται πρὸς αὐτὲς. Ας εἶσαι λοιπὸν καὶ ἐσὺ κόκκος σινάπεως, μικρὸς μὲν εἰς τὸ φαινόμενον· διότι δὲν πρέπει νὰ δείχνῃς, καὶ νὰ φανερώνῃς τλὼ ἀρετλὼ σε, ἀμὴ νὰ εἶσαι θερμὸς, καὶ δρυμὺς, καὶ ζηλωτὴς, καὶ ἐλεγκτικὸς· διότι ἔτζι θέλεις γένῃ μεγαλήτερος ἀπὸ ὅλα τὰ λάχανα, τετέσιν, ἀπὸ τὲς ἀθενεῖς, καὶ ἀτελεῖς, ἔσωντας νὰ εἶσαι ἐσὺ τέλειος· εἰς τόσον ὅτι καὶ τὰ πετεινὰ τῦ Οὐρανῦ, ἤγεν οἱ Ἄγγελοι νὰ ἀναπαύωνται εἰς τῦ λόγε σε, μὲ τὸ νὰ ἔχῃς ἀγγελικὴν ζωὴν, διότι χαίρονται καὶ αὐτοὶ εἰς τὲς δικαίες.

Κείμ. Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς· ὁμοία ἐσιν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, ζύμῃ· ἣν λαβῦσα γυνὴ, ἔκρυψεν εἰς ἀλύρε Σάτα τρία, ἕως ὃ ἐζυμώθη ὅλον.

Ἐξήγ. Τὲς Ἀποσόλες λέγει ζύμην, καθὼς καὶ κόκκον σινάπεως· καθὼς λοιπὸν τὸ προζύμι εἶναι ὀλίγον, καὶ μεταγυρίζει ὅλον τὸ ἀλεῦρι πρὸς τῦ λόγε σε, ἔτζι καὶ ἐσεῖς ὅλον τὸν κόσμον μεταγυρίσατε ἂν εἴθε καὶ ὀλίγοι. τὸ δὲ Σάτον ἦτον κάποιον μέτρον ἑβραϊκὸν, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς λέγομεν, λόγε χάριν, μεζέρια, ἢ κοιλά. τινὲς δὲ ζύμην λογιάζεν τὸ κήρυγμα, καὶ τρία σάτα, τὰς τρεῖς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, τὸ Λογικὸν, Θυμικὸν, καὶ Ἐπιθυμητικὸν. γιωᾶκα δὲ τλὼ ψυχλὼ, ὁπῦ ἔκρυψε τὸ κήρυγμα, ἤγεν τλὼ διδαχὴν τῶν Ἀποσόλων, εἰς πάσας τὰς δωάμεις αὐτῆς, καὶ ἀνακατώθη, καὶ ἐζυμώθη, καὶ ἁγιάθη ὅλη ἀπ᾽ αὐτῦ. διότι πρέπει μας νὰ ζυμωνώμεθεν ὅλοι, καὶ νὰ μεταγυρίζωμεν πρὸς θεϊκὰ ἔργα. διότι λέγει, ἕως ὁπῦ ἐζυμώθη ὅλον.

Κείμ. Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις· καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς· ὅπως πληρωθῆ τὸ ῥηθὲν διὰ τῦ Προφήτε, λέγοντος· ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ σόμά με, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς κόσμε. Ψαλμ. οϛ'.

Ἐξήγ. Φέρνει εἰς μαρτυρίαν τὸν Προφήτλω ὁπῦ ἐπροφήτευσε, πῶς ἔμελε νὰ διδάσκῃ ὁ Χρισὸς· καὶ ὅτι μὲ παραβολαῖς· διὰ νὰ μὴ λογιάσῃς ἐσὺ, ὅτι καινόντινα τρόπον διδασκαλίας, ἐξεῦρεν ὁ Χρισὸς. τὸ δὲ ὅπως, μλὼ τὸ λαμβάνῃς αἰτιολογικῶς, ἀλλὰ ἀπὸ τλὼ ἔκβασιν τῦ πράγματος, διότι δὲν ἐδίδασκεν ὁ Χρισὸς τοιετοτρόπως διὰ νὰ πληρωθῆ ἡ προφητεία, ἀλλὰ διατὶ ἐδίδασκε μὲ παραβολαῖς, εὑρίσκεται ἐκ τῦ ἀποτελέσματος, ὅτι εἰς αὐτὸν ἐπληρώθη ὁ λόγος τῦ Προφήτε. χωρὶς δὲ παραβολῆς δὲν ἐλάλει πρὸς αὐτὲς, τότε μόνον, διότι δὲν ἐλάλει πάντοτε μὲ παραβολαῖς. ἠρώτησε δὲ ὁ Κύριος, ἤγεν ἐφανέρωσεν ἐκεῖνα ὁπῦ ἐκρύπτενταν ἀπὸ καταβολῆς κόσμε. διότι αὐτὸς μᾶς ἐφανέρωσε τὰ μυσήρια ὁπῦ εἶναι εἰς τὲς Οὐρανὲς.

Κείμ. Τότε ἀφεὶς τὲς ὄχλες ὁ Ἰησῦς, ἦλθεν εἰς τλὼ οἰκίαν.

Ἐξήγ. Τότε ἄφησε τὲς ὄχλες, ὅταν δὲν ὠφελῦνταν ἀπὸ τλὼ διδασκαλίαν· διότι αὐτὸς μὲν τὲς ἐλάλει μὲ παραβολαῖς, διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσεν, ἐκεῖνοι δὲ ἔσωντας νὰ μλὼ φροντίσεν περὶ τέτε, ἐδὲ νὰ ζητήσεν νὰ μάθεν τίποτες, πρεπόντως τὲς ἄφησεν.

Κείμ. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτῦ, λέγοντες· Φράσον ἡμῖν τλὼ παραβολλὼ τῶν ζιζανίων τῦ ἀγρῦ.

Εξήγ. Περὶ ταύτης μόνης ἐρωτῶσιν, ἔσωτας νὰ τὲς φάνωνται αἱ ἄλλαι ἐξηγητότεραι. ζιζάνια δὲ εἶναι ὅλα, ὅσα φυτρώνεν μέσα εἰς τὸ σιτάρι, καὶ τὸ βλάπτεν· ἤγεν ἤρα, βρῶμι, ῥῶβι, καὶ τὰ λοιπά.

Κείμ. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα, ἐστὶν ὁ Υἱὸς τῦ Ἀνθρώπυ· ὁ δὲ ἀγρός, ἐστὶν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, ἤτοι εἰσὶν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνια, εἰσὶν οἱ υἱοὶ τῦ πονηρῦ· ὁ δὲ
Ἀποκ. ιδ'. ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτὰ, ἐστὶν ὁ Διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς, σωτέλεια τῦ
Ἰωήλ. γ'. αἰῶνος ἐστὶν· οἱ δὲ θερισαὶ, οἱ Ἄγγελοι εἰσίν. ὥσπερ ἓν συλλέγεται τὰ ζιζάνια, καὶ πυρὶ καίεται· ἔτως ἔσαι ἐν τῇ σωτελείᾳ τῦ αἰῶνος τύτυ. ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τῦ Ἀνθρώπυ, τὲς Ἀγέλυς αὐτῦ, καὶ συλλέξυσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτῦ πάντα τὰ σκάνδαλα, καὶ τὲς ποιῦντας τὴν ἀνομίαν, καὶ βαλῦσιν αὐτὲς εἰς τὸν κάμινον τῦ πυρὸς· ἐκεῖ ἔσαι ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Εξήγ. Ὅσα ἔπρεπε νὰ λαληθῶν, τὰ εἴπαμεν παραπάνω· διότι εἴπαμεν ὅτι περὶ τῶν αἱρέσεων διαλαμβάνεν τὰ ζιζάνια, αἱ ὁποίαις ἀφίνονται νὰ εἶναι ἕως τῆς σωτελείας· διότι ἐὰν φονεύωμεν τὲς αἱρετικὲς, καὶ νὰ τὲς κόπτωμεν, ἤθελαν νὰ εἶναι πόλεμοι, καὶ μάχαις, καὶ θέλεν χαλασθῆ, καὶ πολλοὶ ἀπὸ τὲς πιςὲς εἰς ταῖς σύγχυσαις. ἀλλὰ καὶ ὁ Παῦλος, καὶ ὁ Λησὴς ζιζάνια εἶχαν πρὶν νὰ πιςεύσεν, δὲν ἐξεκόπηκαν λοιπὸν τότε, διὰ τὸν σῖτον ὁπῦ ἔμελλαν νὰ βλασήσεν· διότι ὕσερον ἐκαρποφόρησαν τῷ Θεῷ, τὰ δὲ ζιζάνια τὰ ἐκατέκαυσαν μὲ τὸ πῦρ, καὶ μὲ τὴν ζέσιν τῦ Ἁγίυ Πνεύματος.

Σοφ. γ'. Κείμ. Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψυσιν ὡς ὁ Ἥλιος, ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῦ πα-
Δανιὴλ. ιβ'. τρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα ἀκέειν, ἀκεέτω.

Εξήγ. Ἐπειδὴ ὁ Ἥλιος μᾶς φάνεται λαμπρότερος ἀπὸ τὰ ἄλλα ἄστρα, διὰ τῦτο συγκρίνει πρὸς τὸν Ἥλιον τὴν λαμπρότητα τῶν δικαίων· ὅμως καὶ περισσότερον ἀπὸ τὸν Ἥλιον θέλυν λάμψει. μήποτε δὲ ἐπειδὴ ὁ Χριςὸς εἶναι ἥλιος δικαιοσύνης, θέλυν λάμψει τότε οἱ δίκαιοι ὡσὰν τὸν Χριςόν· διότι θέλυν εἶσθαι καὶ αὐτοὶ Θεοί.

Κείμ. Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψε, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτῦ ὑπάγει, καὶ πάντα ὅσα ἔχει πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον.

Εξήγ. Ἀγρὸς ἤγεν χωράφι, εἶναι ὁ κόσμος· θησαυρὸς δὲ, τὸ κήρυγμα, καὶ ἡ
Πρὸς Κορινθ. γνώρησις τῦ Χριςῦ. εἶναι δὲ κεκρυμμένος εἰς τὲς κόσμυς, διότι λέγει ὁ Παῦλος, σοφίαν
α'. Κεφ. β'. κηρύτομεν τὴν ἀποκεκρυμμένην. ἐκεῖνος δὲ ὁπῦ ζητᾶ νὰ ἐγνωρίσῃ τὸν Θεὸν, εὑρίσκει αὐτὸν· καὶ πάντα ὅσα ἔχει, εἴτε δόγματα ἑλληνικὰ, εἴτε καημώματα πονηρὰ, εἴτε χρήματα, τὰ ῥίπτει παρεύθυς, καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν, ἤγεν τὸν κόσμον. διότι ἐκεῖνος ὁπῦ ἔχει τὴν γνῶσιν τῦ Χριςῦ, ἤγεν τὴν πίςιν εἰς αὐτὸν, ὅλος ὁ κόσμος ἐδικός τυ εἶναι. διότι ἔσωντας νὰ μὴν ἔχῃ τίποτες, ὅλα ἐδικά τυ εἶναι. καὶ δέλα ἔχει τὰ στοιχεῖα, καὶ τὰ προσάσει ὡσὰν ὁ Μωϋσῆς, καὶ ὁ Ἰησῦς τῦ Ναυῆ.

Κείμ. Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, Ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλὲς μαργαρίτας· ὃς εὑρὼν ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην, ἀπελθὼν πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.

Εξήγ. Ἡ παρεῦσα ζωὴ, εἶναι θάλασσα· ἔμποροι δὲ, ἤγεν πραγματευτάδες τῆς θαλάσσης, εἶναι ἐκεῖνοι ὁπῦ εἶναι εἰς τὸν κόσμον τῦτον, καὶ ζητοῦν νὰ εὕρεν καμμίαν μάθησιν, ἢ γνῶσιν. πολλοὶ λοιπὸν λογιάζεν νὰ εἶναι μαργαρίται, ἡ δόξαις ἤγεν ἠγνώμαις τῶν πολλῶν σοφῶν. ὅμως ἕνας εἶναι ὁ πολύτιμος μαργαρίτης, διότι μία εἶναι ἡ ἀλήθεια, ἡ ὁποία εἶναι ὁ Χριςὸς. καθὼς λοιπὸν ὁ μαργαρίτης γράφει ὅτι γίνεται εἰς ὄσρεον, ἤγεν σαδέφι, ἔσωντας κὴ νὰ σέκῃ ἀνοικτὸν, σεβαίνει ἡ ἀσραπὴ μέσα, καὶ ἐκεῖνο ἀπὸ τὸν φόβοντε, κλείει παρεύθυς, καὶ ἔτζι ἐκ τῆς ἀσραπῆς, καὶ τῆς δρόσε πίζει, καὶ γίνεται ὁ μαργαρίτης. καὶ διὰ τῦτο εἶναι λαμπρότατος. ἔτζι καὶ ὁ Χριςὸς ἐσυλλήφθη εἰς τὴν Παρθένον, ἐκ τῆς ἄνωθεν ἀσραπῆς τῦ Ἁγίυ Πνεύματος. καὶ καθὼς ἐκεῖνος ὁπῦ ἔχει μαργαρίτην, πολλάκις κρατῶνταστον εἰς τὰ χέριά τε, αὐτὸς μὲν ἠξεύρει πόσον πλῆτον ἔχει· ἀμὴ οἱ ἄλλοι δὲν ἠξεύρεν· ἔτζι καὶ τὸ κήρυγμα, καὶ ἡ πίςις τῦ Χριςῦ εἰς τὲς ἀφανεῖς, καὶ δυτελεῖς κρύπτεται. πρέπει λοιπὸν νὰ δίδωμεν πάντα ὅσα καὶ ἂν ἔχωμεν, διὰ νὰ ἀποκτήσωμεν τῦτον τὸν μαργαρίτην.

Κείμ.

Κείμ. Πάλιν ὁμοία ἐστιν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· ἣν ὅτε ἐπληρώθη, ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν, καὶ καθίσαντες, συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἀγγεῖα· τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. οὕτως ἔσαι καὶ ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ Ἄγγελοι, καὶ ἀφορίσι τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσαι ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Ἐξήγ. Φοβερὰ εἶναι αὐτὴ ἡ παραβολὴ· διότι ἀποδείχνει, ὅτι ἂν καὶ πιστεύωμεν, καὶ δὲν ἔχομεν πολιτείαν καλὴν, εἰς τὸ πῦρ τῆς κολάσεως ἀπορριπτώμεθα. διότι σαγήνη μὲν, ἦγεν γρῆπος, εἶναι ἡ διδασκαλία τῶν ψαράδων Ἀποστόλων· ἡ ὁποία ἐπλέχθη ἀπὸ τὰ σημεῖα, καὶ θαύματα αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τὰς προφητείας καὶ μαρτυρίας τῶν Προφητῶν· διότι ἐκεῖνα ὁποῦ ἐδίδασκον οἱ Ἀπόστολοι, τὰ ἐβεβαίωναν μὲ τὰ θαύματα, καὶ μὲ τὰς φωνὰς τῶν Προφητῶν. αὐτὸς λοιπὸν ὁ γρῆπος, ἐπίασεν ἀπὸ ὅλα τὰ γένη, καὶ τὰς φυλὰς, Βαρβάρους, Ἕλληνας, Ἰουδαίους, Πόρνας, Τελώνας καὶ Λησὰς. ὅτε δὲ ἐγέμισε, τοτέσιν ὅταν ἔλθῃ τὸ τέλος τοῦ κόσμου τούτου, τότε διαλέγονται ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι μέσα εἰς τὸν γρῆπον. διότι ἐὰν καὶ ἐπισεύσαμεν, καὶ σπουδάσωμεν σαπροὶ, ἦγεν ἁμαρτωλοὶ, ῥιπτώμεθα· οἱ δὲ καλοὶ, βάλλονται εἰς ἀγγεῖα, τοτέσιν εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. πᾶσα δὲ πρᾶξις, εἴτε ἀγαθὴ εἴτε πονηρὰ, φαγὶ λέγεται πῶς εἶναι τῆς ψυχῆς· διότι ἔχει καὶ ἡ ψυχὴ δόντια νοητά. τότε λοιπὸν ἡ ψυχὴ, τρίζει τούτους τοὺς ὀδόντας, ἦγεν τὰς πρακτικὰς δυνάμεις αὐτῆς, συντριβομένη ὅτι τοιαῦτα ἔπραξεν.

Κείμ. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ, ναὶ Κύριε. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, διὰ τοῦτο πᾶς Γραμματεὺς μαθητευθεὶς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ὅμοιός ἐστιν Ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ, καινὰ καὶ παλαιά.

Ἐξήγ. Εἶδες πῶς αἱ παραβολαὶ τοὺς ἔκαμεν προσεκτικωτέρους; διότι ἰδοὺ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦσαν προτήτερα ἀνόητοι, καὶ ἀμαθεῖς, ἐκατάλαβαν σὺν δυσκολίᾳ, ἐκεῖνα ὁποῦ τοὺς εἶπε μὲ πολλὴν δυσκολίαν. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σωτὴρ, ἐπαινῶντας αὐτοὺς τοὺς λέγει, ὅτι πᾶς γραμματεὺς, καὶ τὰ λοιπά. διότι γραμματεῖς αὐτοὺς λέγει, ὡς νομομαθεῖς· ἀλλὰ ἂν καὶ νομομαθεῖς ἦσαν, ἀλλὰ δὲν ἀπέμειναν εἰς τὸν νόμον, ἀμὴ ἐμαθητεύθησαν εἰς τὴν βασιλείαν, τοτέσιν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ· καὶ ἠμποροῦν νὰ λέγουν ἀπὸ τὴν παλαιὰν, καὶ ἀπὸ τὴν καινὴν διαθήκην. οἰκοδεσπότης λοιπὸν, ἦγεν οἰκοκύρης, εἶναι ὁ Χριστὸς, ὡς πλάσιος· διότι εἰς αὐτὸν εἶναι οἱ θησαροὶ τῆς σοφίας· ὁ ὁποῖος ἐδίδασκε τὰ καινούρια, καὶ ἀπέκει ἔφερνε μαρτυρίαις ἀπὸ τὴν παλαιὰν, ἦγεν εἶπεν ὅτι καὶ ὑπὲρ ἀργὰ λόγε θέλει ἐξεταθῇ, τοῦτο εἶναι τὸ καινούριον· καὶ ἀπέκει ἔφερε μαρτυρίαν τῆς παλαιᾶς, ἐκ γὰρ τῶν λόγων σε δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σε κατακριθήσῃ· τοῦτο εἶναι παλαιὸν. μὲ τοῦτον λοιπὸν εἶναι ὅμοιοι οἱ Ἀπόστολοι. ὡσὰν ὁ Παῦλος ὁποῦ ἔλεγε, μιμηταί με γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ. Ματθ. ιβ'. Πρὸς Κορινθ. α'. Κεφαλ. δ'.

Κείμ. Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν· καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ Συναγωγῇ αὐτῶν.

Ἐξήγ. Ταύτας εἶπε τὰς παραβολὰς, ἐπειδὴ εἰς ὀλίγον, μέλει νὰ εἰπῇ καὶ ἄλλας· μεταβαίνει δὲ, διὰ νὰ ὠφελήσῃ καὶ ἄλλους μὲ τὸν ἐρχομόντε· πατρίδα δὲ αὐτοῦ τὴν Ναζαρὲτ νόησον· διότι εἰς αὐτὴν ἐτράφη. εἰς τὴν συναγωγὴν δὲ διδάσκει, λέγοντας εἰς τὸ κοινὸν, καὶ παῤῥησίᾳ, διὰ νὰ μὴν ἔχῃ νὰ λέγῃ ὕστερα, ὅτι παράνομα τινὰ ἐδίδασκεν.

Κείμ. Ὥστε ἐκπλήττεσθαι αὐτοὺς, καὶ λέγειν· πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ Τέκτονος υἱός; οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριάμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, Ἰάκωβος, καὶ Ἰωσῆς, καὶ Σίμων, καὶ Ἰούδας; καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ, οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσι; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. Ἰωάνν. ε'.

Ἐξήγ. Ἔσωντας νὰ εἶναι ἀνόητοι οἱ Ναζαρηνοὶ, ἐνόμιζαν ὅτι ἡ δυσγένεια, καὶ ἡ πλωχεία τῶν προγόνων, βλάπτει τινὰ πρὸς τὸ νὰ εὐαρεστήσῃ τῷ Θεῷ. ἂς εἶναι ὅτι ἦτον ἄνθρωπος ψιλὸς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ὄχι Θεὸς· ἀμὴ τί τὸν ἐμπόδιζεν νὰ γένῃ μέγας ἐν θαύμασιν; ἐρίσκονται λοιπὸν καὶ ἀνόητοι, καὶ φθονεροί. διότι ὅσον τοὺς ἔπρεπε μάλισα νὰ καυχῶνται, καὶ νὰ χαίρωνται, ὅτι τοιοῦτον ἀγαθὸν ἐξέβγαλεν ἡ πατρίδα τους, αὐτοὶ τὸν

ἐφθονῆσαν. ἀδελφὲς δὲ καὶ ἀδελφὰς εἶχον ὁ Κύριος, τὰ παιδία τῆ Ἰωσὴφ, τὲς ὁποίες ἐγάννησεν ὁ Ἰωσὴφ, ἐκ τῆς γυναικὸς τῆ ἀδελφῆ αὐτῆ τῆ Κλοπᾶ· διότι ἐσωντας νὰ ἀποθάνῃ ὁ Κλοπᾶς ἄτεκνος, ἔλαβον ὁ Ἰωσὴφ τὴν γυναῖκα αὐτῆ, κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, καὶ ἔκαμε μετ' αὐτῆς ἕξι παιδία, τέσσαρα ἀρσενικὰ, καὶ δύο θηλυκὰ· τὴν Μαρίαν ἡ ὁποία λέγεται τῆ Κλοπᾶ, καὶ Σαλώμην. τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς εἰσιν, ἀντὶ τῆ μετ' ἐμᾶς κατοικῆσιν ἐδῶ. ἐσκανδαλίζονταν λοιπὸν καὶ ἔτοι εἰς τὸν Χριςὸν, λέγοντες τάχα, ὅτι ὁ Βεελζεβὲλ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

Ματθ. ε'. Λουκ. δ'. Ἰωάνν. δ'. Κείμ. Ὁ δὲ Ἰησῆς εἶπεν αὐτοῖς· ὀκ ἔστι Προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ὁ τῆ πατρίδι αὐτῆ, καὶ ὁ τῆ οἰκίᾳ αὐτῆ. καὶ ὀκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς, διὰ τὴν ἀπιςίαν αὐτῶν.

Ἐξήγ. Βλέπε τὸν Χριςὸν πῶς δὲν τὲς ὑβρίζει, ἀλλὰ πράως τὲς λέγει, ὅτι δὲν εἶναι Προφήτης ἄτιμος, καὶ τὰ λοιπὰ. διότι σωήθειαν ἔχομεν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι τὰ ὅσα ἔχομεν σωηθισμένα, νὰ τὰ καταφρονῆμεν πάντοτε, τὰ δὲ ξένα νὰ τὰ θαυμάζωμεν. τὸ δὲ ὁ τῆ οἰκίᾳ αὐτῆ, ἤγεν εἰς τὸ σπήτι τὸ ἐπρόθεσεν διότι καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆ, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀπὸ ἕνα σπῆτι μὲ τὸν Χριςὸν τὸν ἐφθονῆσαν. δὲν ἔκαμεν δὲ ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιςίαν τες, μὲ τὸ νὰ τὲς λυπᾶται, διὰ νὰ μὴν μείνῃ ἄπιςοι καὶ ὕςερα ἀπὸ τὰ θαύματα, καὶ ἔχῃ περιςότερην κόλασιν. καὶ πολλὰ μὲν θαύματα δὲν ἔκαμεν διὰ τῆτο· ἔκαμεν ὅμως ὀλίγα τινὰ, διὰ νὰ μὴν ἔχῃ νὰ λέγῃ, ὅτι ἂν ἤθελε κάμῃ θαύματα, ἠθέλαμεν πιςεύσει εἰς αὐτὸν. σὺ δὲ νόησον καὶ ἔτως· ὅτι καὶ ἕως τῆς σήμερον ὁ Χριςὸς, εἰς τὴν πατρίδα αὐτῆ, τετέσιν εἰς τὲς Ἑβραίες, ἀτιμάζεται, ἡμεῖς δὲ οἱ ξένοι τὸν τιμῆμεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Κείμενον.

Μαρκ. ς'. Λουκᾶ θ'. Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ἤκεσεν Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησῆ· καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτῆ· ἔτός ἐσιν Ἰωάννης ὁ Βαπτισής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τῆτο αἱ δυνάμεις ἐνεργῆσιν ἐν αὐτῷ.

Ἐξήγ. Οὗτος ὁ Ἡρώδης, ἦτον γὸς τῆ Ἡρώδε ἐκείνε ὁπῆ ἐφόνευσε τὰ βρέφη εἰς τὴν Βηθλεὲμ. ἀπεδὼ δὲ καταλάβε τὴν ὑπερηφανίαν τῆς τυραννικῆς πολιτείας· διότι ςοχάζε μετὰ πόσον καιρὸν ἀκέει ὁ Ἡρώδης, τὰ θαύματα τῆ Χριςῆ· διότι ἐκεῖνοι ὁπῆ εὑρίσκονται εἰς δυναςείαις, μὲ πολὺν καιρὸν ἔχεν σωήθειαν νὰ ἀκέεν τὰ τοιαῦτα· διὰ νὰ μὴν τὲς ἀνοιάζῃ διατ' ἐκείνες ὁπῆ πολιτεύονται ἀναρέτως. Φαίνεται πῶς νὰ φοβῆται τὸν Βαπτισὴν ἔτος· διὰ τῆτο ἐδὲ εἰς ἄλλες τινὰς τολμᾷ νὰ τὸ εἰπῇ, ἀλλὰ μόνον πρὸς τὲς δέλες αὐτῆ. καὶ ἐπειδὴ ὅταν ἐζῆσεν ὁ Ἰωάννης, δὲν ἔκαμε κανένα σημεῖον, ἐνόμισεν ὁ Ἡρώδης, ὅτι ἐκ τῆς ἀνασάσεως ἔλαβεν ἐκ Θεῆ καὶ τῆτο τὸ χάρισμα, τὸ, νὰ κάμῃ θαύματα.

Μαρκ. ς'. Λουκ. γ'. Κείμ. Ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην, ἔδησεν αὐτὸν, καὶ ἔθετο ἐν Φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππε τῆ ἀδελφῆ αὐτῆ· ἔλεγε γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης· ὀκ ἔξεσί σοι ἔχειν αὐτὴν. καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἐφοβεῖτο τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς Προφήτην αὐτὸν εἶχον.

Ἐξήγ. Δὲν ἐνθυμήθη εἰς τὰ ἀπερασμένα περὶ τῆ Ἰωάννε ὁ Ματθαῖος νὰ διηγηθῇ, διότι ὁ σκοπὸς αὐτῆ ἦτον νὰ γράψῃ περὶ τῆ Χριςῆ· ἂν καλὰ μήτε τώρα ἤθελε τῆ ἐνθυμηθῇ, ἐὰν δὲν ἤθελε τὸ φέρῃ καὶ τῆτο εἰς τὸν Χριςὸν. ἤλεγχε δὲ ὁ Ἰωάννης τὸν Ἡρώδην, ὡσὰν ὁπῆ εἶχε τὴν γυναῖκα τῆ ἀδελφῆ αὐτῆ παρανόμως. διότι ὁ νόμος ὥριζεν, ὅτι τότε νὰ λαμβάνῃ ὁ ἀδελφὸς τὴν γυναῖκα τῆ ἀδελφῆ αὐτῆ, ὅταν ἤθελεν ἀποθάνῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ ἄτεκνος· ἀμὴ ἐδὼ ὁ Φίλιππος δὲν ἀπέθανεν ἄτεκνος, διότι εἶχε θυγατέρα τὴν κόρην ὁπῆ ἐχόρευσε. τινὲς δὲ λέγεσιν, ὅτι καὶ ζῶντος ἀκόμι τῆ Φιλίππε, ἐπῆρεν ὁ Ἡρώδης, καὶ τὴν τετραρχίαν, καὶ τὴν γυναῖκα τῆ Φιλίππε. εἴτε δὲ τῆτο, εἴτε ἐκεῖνο, παράνομον ἦτον ἐκεῖνο ὁπῆ ἔκαμεν. μὴ φοβέμενος δὲ τὸν Θεὸν ὁ Ἡρώδης ἐφοβεῖτον τὸν ὄχλον, διὰ τῆτο καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ τὸν φονεύσῃ. ἀλλὰ ὁ Διάβολος τῆ ἦρε καιρὸν ἐπιτήδειον.

Κείμ. Γενεσίων δὲ ἀγομένων τῆ Ἡρώδε, ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρεσε τῷ Ἡρώδῃ· ὅθεν μεθ' ὅρκε ὡμολόγησεν αὐτῇ δῶναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται.

αὐτήσηται. ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς, δός μοι, φησὶν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Ἐξήγ. Βλέπε ἀσέλγειαν, καὶ ἀνδριαντροπίαν· ἡ βασιλοπέλλα χορεύει· καὶ ὅσον καλῶς χορεύει, τοσοῦτον εἶναι χειρότερον τὸ κακόν. διότι μεγάλη ἀντροπὴ εἶναι τὸ νὰ κάμνῃ ἡ Βασίλισσα τίποτες ἄπρεπον ἐπιδέξια. ἐσχάζε δὲ καὶ ἄλλην ἀγνωσίαν τοῦ Ἡρώδου, ὅτι ὤμοσεν, εἴτι ἂν ζητήσῃ νὰ τῆς δώσῃ· ἀμὴ ἂν ἤθελε ζητήσῃ τὴν κεφαλήν σου, ἤθελες τῆς τὴν δώσῃ; δός μοι λέγει ἐδὼ τώρα, τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου. διὰ πρίαν ἀφορμὴν προσέθηκε τὸ, ἐδὼ; ἐφοβεῖτο μήπως ὕστερον, ὅταν ξενησικωθῇ ὁ Ἡρώδης, μετανοήσῃ· καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐβίαζε λέγουσα, δός μοι ὧδε.

Κείμ. Καὶ ἐλυπήθη ὁ Βασιλεύς· διὰ δὲ τοὺς ὅρκους, καὶ τοὺς συνανακειμένους, ἐκέλευσε δοθῆναι· καὶ πέμψας ἀπεκεφάλισε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ· καὶ ἤνεγκε τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἦραν τὸ σῶμα, καὶ ἔθαψαν αὐτό.

Ἐξήγ. Ἐλυπήθη διὰ τὴν ἀρετήν· διότι καὶ ὁ πολέμιος, θαυμάζει τὴν ἀρετήν· ὅμως διὰ τοὺς ὅρκους δίδει χάριν ἀπάνθρωπον. ἀπ' ἐδῶ δὲ μανθάνομεν, ὅτι κάλλιον εἶναι καμίαν φορὰν νὰ ἐπιορκήσῃ τινὰς, ἤγουν νὰ παραβῇ τοὺς ὅρκους, παρὰ διὰ νὰ φυλάξῃ τοὺς ὅρκους, νὰ κάμνῃ τίποτες παράνομον. ἐτάφη δὲ τὸ σῶμα τοῦ Βαπτιστοῦ εἰς τὸν Σεβαστὸν Καισάρειαν. ἡ δὲ τιμία αὐτοῦ κεφαλὴ, τὸ μὲν πρῶτον, κατετέθη εἰς τὸν Ἔμεσαν.

Κείμ. Καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ.

Ἐξήγ. Τί εἶπαν τοῦ Ἰησοῦ, ἐχὶ ὅτι ἀπέθανεν ὁ Ἰωάννης· διότι ἡ περὶ τοῦ Ἰωάννου διήγησις ἐβάλθη διὰ μέσου. ἀμὴ τί τοῦ εἶπαν; πῶς ὁ Ἡρώδης λέγει περὶ αὐτοῦ, ὅτι ὁ Ἰωάννης εἶναι.

Κείμ. Καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν.

Ἐξήγ. Ἀναχωρεῖ ὁ Ἰησοῦς, διὰ τὴν μισοφωνίαν τοῦ Ἡρώδου, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ ἡμᾶς νὰ μὴν ἐξυχνώμεν τοῦ λόγου μας εἰς κινδύνους φανερούς. καὶ ἄλλο διὰ νὰ μὴν λογιωθῇ ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐσαρκώθη, διὰ τοῦτο ἀναχωρεῖ. διότι ἂν ἤθελε τὸν πιάσῃ ὁ Ἡρώδης, ἤθελεν ἐπιχειρισθῇ νὰ τὸν θανατώσῃ· καὶ ἂν ἤθελεν ἐπιχειρισθῇ νὰ τὸν φονεύσῃ, καὶ ἂν ἤθελεν ἐξαρπάσῃ ὁ Χριστὸς τοῦ λόγου του ἐκ μέσου τῶν κινδύνων, ἔσωνταν νὰ μὴν ἔλθῃ ἀκόμη ὁ καιρὸς τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἤθελε λογιωθῇ πῶς εἶναι φάντασμα. διὰ ταῦτα λοιπὸν ἀναχωρεῖ εἰς ἔρημον τόπον, διὰ νὰ θαυματουργήσῃ, τὸ θαῦμα τῶν ψωμίων.

Κείμ. Καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι, ἠκολούθησαν αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ τῶν πόλεων. καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς εἶδε πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀῤῥώστους αὐτῶν.

Ἐξήγ. Πίσιν δείχνει οἱ ὄχλοι, ἐπειδὴ καὶ ὅταν ἀναχωρῇ τὸν ἀκολουθοῦν. διὰ τοῦτο, καὶ διὰ μισθὸν τῆς πίστεως αὐτῶν, λαμβάνει τὰς ἰατρείας. ἀλλὰ καὶ τὸ, νὰ ἀκολουθοῦν πεζοὶ, καὶ χωρὶς τροφῆς· ὅλα ταῦτα πίστεως εἶναι.

Κείμ. Ὀψίας δὲ γενομένης, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν, ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν, δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. Μάρκ. ς'. Ἰωάνν. ς'.

Ἐξήγ. Φιλάνθρωποι εἶναι οἱ μαθηταὶ, διότι λυποῦνται τὸν ὄχλον· καὶ διὰ τοῦτο δὲν θέλουν νὰ τοὺς ἀφήσουν νὰ ἀπομείνουν νησικοί. τί τοὺς λέγει λοιπὸν ὁ Σωτὴρ· δότε τοῖς λέγει ἐσεῖς νὰ φάγουν. τοῦτο δὲ τὸ λέγει, ὄχι πῶς δὲν ἤξουρε πόσιον πλωχείαν εἶχαν οἱ Ἀπόστολοι, μὴ γένοιτο· ἀλλὰ διὰ νὰ εἰπῶν ἐκεῖνοι, ὅτι δὲν ἔχομεν, καὶ νὰ λογιωθῇ ὅτι ἐξ ἀνάγκης ἦλθαν, εἰς τὸ, νὰ θαυματουργήσῃ, καὶ ὄχι διὰ φιλοδοξίαν.

Κείμ. Οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· οὐκ ἔχομεν ὧδε, εἰ μὴ πέντε ἄρτους, καὶ δύο ἰχθύας. ὁ δὲ εἶπε, φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε. καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀναπεσεῖν ἐπὶ τοὺς χόρτους, λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν Οὐρανὸν, εὐλόγησεν.

Ἐξήγ. Φέρετέ μοι τὰ ψωμία ἐδῶ, διότι ἐὰν καὶ ἕπερα εἶναι, ἀλλὰ ἐγὼ ὁποιητὴς τῶν καιρῶν, ἐδῶ εἶμαι· ἔρημος εἶναι ὁ τόπος, ἀλλὰ ἐγὼ εἶμαι ὁπού δίδω τροφὴν πάσης σαρκός.

σαρκὸς. ἀπ' ἐδὼ μανθάνωμεν, ὅτι ἐὰν καὶ ὀλίγα ἔχωμεν, ἀλλὰ πρέπει νὰ τὰ ἐξοδιάζωμεν εἰς τὴν φιλοξενίαν· διότι καὶ οἱ Ἀπόστολοι ὀλίγα εἶχαν, ἀμὴ τὰ ἐδώκαν ὅλα εἰς τοὺς ὄχλους. ἀλλὰ καθὼς τὰ ὀλίγα αὐτὰ ἐπερίσσευσαν, ἔτζι καὶ τὰ ἐδικάσου ἐὰν καὶ εἶναι ὀλίγα, θέλουν πληθύνει. βάνει δὲ τοὺς ὄχλους νὰ καθίσουν εἰς τὰ χορτάρια, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ εὐτέλειαν, διὰ νὰ μὴ ζητᾶς μήτε ἐσὺ νὰ ἀναπαύεσαι εἰς κλίναις, καὶ στρώματα πολύτιμα. ἀναβλέπει δὲ εἰς τὸν Οὐρανὸν, καὶ εὐλογεῖ τὰ ψωμία· ἕνα μὲν διὰ νὰ ἀποδείξῃ πῶς δὲν εἶναι ἀντίθεος, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Πατέρα ἦλθε, καὶ ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν· καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ παιδεύσῃ καὶ ἡμᾶς, ὅτι ὅταν θέλωμεν νὰ καθίσωμεν εἰς τὴν τράπεζαν, πρῶτα νὰ εὐχαριστοῦμεν, καὶ τότε νὰ τρώγωμεν.

Κείμ. Καὶ κλάσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους· οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες, ὡσεὶ πεντακις χίλιοι, χωρὶς γυναικῶν, καὶ παιδίων.

Εξήγ. Τοὺς μαθητὰς δίδει τὰ ψωμία, διὰ νὰ ἐνθυμοῦνται πάντοτε τὸ θαῦμα, καὶ νὰ μὴν ξετρέξῃ ἀπὸ τὴν διάνοιάν τους, ἂν καὶ ἐκεῖνοι παρευθὺς τὸ ἀλησμόνησαν. διὰ νὰ μὴν νομίσῃς δὲ, ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐθαυματούργησε, διὰ τοῦτο περισσεύουσι. δώδεκα δὲ κοφίνια περισσεύουσι, διὰ νὰ βαστάξῃ καὶ ὁ Ἰοῦδας, καὶ νὰ μὴν παρακινηθῇ εἰς προδοσίαν, ἐνθυμούμενος τὸ θαῦμα. πληθύνει δὲ καὶ τοὺς ἄρτους καὶ τὰ ψάρια, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ δημιουργὸς τῆς γῆς, καὶ τῆς θαλάσσης· καὶ ὅτι αὐτὰ ὁποῦ τρώγουμεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, αὐτὸς μᾶς τὰ δίδει καὶ τὰ τρώγωμεν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ πληθύνονται. εἰς τὴν ἔρημον δὲ κάμνει τὸ θαῦμα, διὰ νὰ μὴν νομίσῃ τινὰς, ὅτι ἀπὸ τὴν πόλιν ὁποῦ ἦτον ἐκεῖ σιμὰ ἀγόρασε τὰ ψωμία, καὶ τὰ ἐμοίρασεν εἰς τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ· διότι ἔρημος ἦτον ὁ τόπος καὶ ἔτζι μὲν κατὰ τὴν ἱστορίαν. κατὰ δὲ ἀναγωγὴν, μάθε ὅτι ἐπειδὴ Ἡρώδης, ὁ σάρκινος, καὶ δερμάτινος τῶν ἑβραίων λαὸς, διότι τοῦτο ἑρμηνεύεται Ἡρώδης, ἀπεκεφάλησε τὸν Ἰωάννην, τὸ κεφάλαιον τῶν Προφητῶν, τουτέστι δὲν ἐπίστευσαν ἐκείνους ὁποῦ ἐπροφήτευσαν περὶ Χριστοῦ. διὰ τοῦτο ἀναχωρεῖ λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς εἰς ἔρημον τόπον, ἤγουν εἰς τὰ ἔθνη, τὰ ἔρημα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἰατρεύει τοὺς ἀῤῥώστους κατὰ τὴν ψυχὴν· εἶτα καὶ τοὺς τρέφει. διότι ἐὰν δὲν συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ νὰ ἰατρεύσῃ τὰς ἀῤῥωστίας τῆς ψυχῆς μας διὰ τοῦ Βαπτίσματος, δὲν μᾶς θρέφει μὲ τὴν μετάδοσιν τῶν θείων μυστηρίων· διότι οὐδένας ἀβάπτιστος μεταλαμβάνει. πέντε χιλιάδες δὲ εἶναι, ὅσοι εἶναι ἄῤῥωστοι εἰς τὰς πέντε αἰσθήσεις, οἱ ὁποῖοι ἰατρεύονται διὰ τῶν πέντε ἄρτων. διότι ἐπειδὴ αἱ πέντε αἴσθησαις ἀῤῥωστοῦσαν, ὅσαις ἦσαν ἁ πληγαῖς, τοσαῦτα, καὶ τὰ ἔμπλαστρα. τὰ δὲ δύο ὀψάρια εἶναι οἱ λόγοι τῶν ψαράδων. τὸ μὲν ἕνα ὀψάριον, εἶναι τὸ Εὐαγγέλιον· τὸ δὲ ἄλλο, εἶναι ὁ Ἀπόστολος. τινὲς δὲ πέντε ἄρτους, τὴν πεντάτευχον τοῦ Μωϋσέως ἐνόμισαν· τὴν Γένεσιν, τὴν Ἔξοδον, τὸ Λευϊτικὸν, τοὺς Ἀριθμοὺς, καὶ τὸ Δευτερονόμιον· δώδεκα κόφινοι δὲ ἦσαν ὁποῦ τοὺς ἐβάσταξαν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ τοὺς ἐσήκωσαν· διότι ὅσα δὲν ἠμποροῦμεν νὰ φάγωμεν ἡμεῖς οἱ ὄχλοι, τουτέστι νὰ νοήσωμεν, αὐτὰ τὰ ἐβάσταξαν, καὶ τὰ ἐχώρησαν, ἤγουν τὰ ἐδέχθηκαν, καὶ τὰ ἐκατάλαβαν οἱ Ἀπόστολοι. χωρὶς δὲ γυναικῶν, καὶ παιδίων ἦσαν· διότι δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ χριστιανὸς τίποτε παιδιακὸν, ἢ γυναίκειον, ἢ ἄνανδρον, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἀνδρεῖος, καὶ τέλειος εἰς πάντα.

Κείμ. Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσει τοὺς ὄχλους.

Εξήγ. Διὰ νὰ δείξῃ πῶς δὲν ἤθελαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, νὰ χωρήσουν ἐν εὐκολίᾳ ἀπὸ λόγου του, εἶπεν ὅτι τοὺς ἠνάγκασε· διότι ἤθελαν νὰ εἶναι πάντοτε μαζήτου. ἀπολύει δὲ τοὺς ὄχλους, διότι δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἀκολουθοῦν, διὰ νὰ μὴ λογισθῇ κενόδοξος.

Κείμ. Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. ὀψίας δὲ γενομένης, μόνος ἦν ἐκεῖ. τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος.

Εξήγ. Διὰ νὰ μᾶς δείξῃ ὅτι χωρὶς περισπασμοὺς καὶ φροντίδες, πρέπει νὰ προσευχώμεσθεν, διὰ τοῦτο ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος. διότι ὅλα διάτ' ἐμᾶς τὰ κάμνει, ἀμὴ αὐτὸς δὲν εἶχε χρεία νὰ προσεύχεται. μάλιστα δὲ καὶ διὰ τῆς νυκτὸς τὸ κάμνει τοῦτο, διότι τότε εἶναι πολλὴ ἡσυχία. ἕως δὲ ἑσπέρας εὔχεται, διδάσκων ἡμᾶς ὅτι νὰ μὴν ἀφίνωμεν παρευθὺς τὴν προσευχὴν. ἀφίνει δὲ τοὺς μαθητὰς νὰ κινδυνεύσουν, διὰ νὰ μάθουν νὰ ὑπομένουν τοὺς πειρασμοὺς ἀνδρείως, καὶ νὰ ἐγνωρίσουν τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ ὅταν ἦτον τὸ καράβι εἰς τὸ μέσον τῆς θαλάσσης, διὰ νὰ εἶναι περισσότερος ὁ φόβος.

Κείμ.

Κείμ. Τετάρτη δὲ Φυλακῇ τῆς νυκτὸς, ἀπῆλθε πρὸς αὐτὲς ὁ Ἰησῆς, περιπατῶν ἐπὶ τῆς θάλασσης. καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τῳ θαλασσαν περιπατῆντα· ἐταράχθησαν λέγοντες, ὅτι Φάντασμα ἐσι, καὶ ἀπὸ τῆ φόβῃ ἔκραξαν. εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησῆς λέγων· θαρσεῖτε· ἐγώ εἰμι, μὴ Φοβεῖθε.

Ἐξήγ. Δὲν ἦλθε παρθὺς εἰς αὐτὲς νὰ καταπαύσῃ τῳ φερτῆνα· διὰ νὰ τὲς παιδεύσῃ νὰ μὴ ζητῆν παρθὺς τῳ λύσιν τῶν πειρασμῶν, ἀλλὰ νὰ ὑπομένῃν ἀνδρείως· ἀλλὰ εἰς τῳ τετάρτῳ Φυλακὴν τῆς νυκτὸς. διότι εἰς τέσσαρα μοιράζεται ἡ νύκτα, εἰς τὲς στρατιῶτας ὁπῆ Φυλάσσῃ Φυλακὰς τῳ νύκτα, ἀπὸ τρεῖς ὥρας εἰς πᾶσα Φυλακὴν. ὁ Κύριος λοιπὸν, ὕστερον ἀπὸ τῳ ἐννάτῳ ὥραν τῆς νυκτὸς ἦλθε, περιπατῶντας ἀπάνω εἰς τὸ νερὸν, ὡς Θεὸς. οἱ δὲ ἀπόστολοι, διὰ τὸ ἀσωμήθιτον καὶ ξένον, τὲς ἐφάνη πῶς εἶναι Φάντασμα. διότι δὲν τὸν ἐγνώρισαν ἀπὸ τὸ εἶδος τε, ἕνα μὲν καὶ διὰ τῳ νύκτα, καὶ ἄλλο ἀπὸ τὸν Φόβοντες. αὐτὸς δὲ πρῶτον τὲς παραθαρρύει λέγωντας, θαρρεῖτε, μὴ Φοβῆθε, ἐγὼ εἰμι ὁπῆ δύναμαι τὰ πάντα.

Κείμ. Ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε· Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρὸς σὲ ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα.

Ἐξήγ. Μὲ τὸ νὰ εἶναι θερμὸς ὁ Πέτρος εἰς τῳ πρὸς Χρισὸς ἀγάπην, ἐπιθυμεῖ νὰ πηγαίνῃ τὸ γληγορότερον σιμᾶ εἰς τὸν Χρισὸν, καὶ προτήτερα ἀπὸ τὲς ἄλλες. πισεύει δὲ, ὅτι ὄχι μόνον αὐτὸς ὁ Ἰησῆς, περιπατεῖ ἀπάνω εἰς τὰ νερὰ, ἀλλὰ δύνεται νὰ τὸ δώσῃ καὶ αὐτενῆ τέτε. δὲν εἶπε δὲ, κέλευσόν με νὰ περιπατήσω, ἀλλὰ νὰ ἔλθω πρὸς τῆ λόγασε. διότι τὸ νὰ περιπατήσω ἐλογίζετον κενοδοξίας, τὸ δὲ νὰ ἔλθω πρὸς ἐσένα, δείχνει τῳ ἀγάπῳ ὁπῆ εἶχεν πρὸς τὸν Χρισὸν.

Κείμ. Ὁ δὲ εἶπεν, ἐλθὲ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τῆ πλοίε ὁ Πέτρος περιεπάτει ἐπὶ τὰ ὕδατα, ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησῆν. βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν, ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι, ἔκραξε, λέγων· Κύριε σῶσόν με.

Ἐξήγ. Ὁ μὲν Κύριος ὑπέρεσε τῳ θάλασσαν, καὶ τῳ ἐσερέωσε νὰ περιπατῇ ὁ Πέτρος ἀπάνω, διὰ νὰ δείξῃ τῳ δύναμίν τε. βλέπε δὲ πῶς τὸ μὲν μεγαλήτερον ἤγεν τῳ θάλασσαν κατετόλμησεν ὁ Πέτρος, καὶ τὸν ἄνεμον τὸν ἐφοβήθη. τοσῆσον εἶναι ἀδενὴς ἡ Φύσις τῶν ἀνθρώπων. καὶ παρθὺς ὡσὰν ἐφοβήθη, τότε ἄρχησε νὰ καταποντίζεται· διότι ὅταν ἀθένησεν ἡ πίσις, τότε ἐβυθίζετον ὁ Πέτρος. τῆτο δὲ τὸν ἔκαμε καὶ αὐτὸν νὰ μὴ κενοδοξᾷ, καὶ τὲς ἄλλες μαθητὰς τὲς ἐπαρηγόρησε, διότι ἴσως νὰ τὸν ἐφθόνησαν· καὶ ἀκόμη τῆ ἔδειξε, πόσον ὑπερέχει ὁ Χρισὸς ἀπ' αὐτὸν.

Κείμ. Εὐθέως δὲ ὁ Ἰησῆς ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο αὐτῆ, καὶ λέγει αὐτῷ· ὀλιγόπισε, εἰς τί ἐδίσασας; καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐλθόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, λέγοντες· ἀληθῶς Θεῆ Υἱὸς εἶ.

Ἐξήγ. Δείχνωντας ὁ Χρισὸς, ὅτι δὲν ἦτον ὁ ἄνεμος αἴτιος νὰ καταποντισθῇ ὁ Πέτρος, ἀλλὰ ἡ μικροψυχία αὐτῆ· διὰ τῆτο δὲν ἐπιτιμᾷ τὸν ἄνεμον, ἀλλὰ τὸν πέτρον ὁπῆ ἐμικροψύχισε· διὰ τῆτο καὶ τὸν ἐπίασε, καὶ τὸν ἐσήκωσε, καὶ τὸν ἔσησεν ἐπάνω εἰς τὸ νερὸν, καὶ ἄφησε τὸν ἄνεμον νὰ φυσᾷ. ὅμως δὲν ἐδίσασε τελείως ὁ Πέτρος, ἀλλὰ ὀλίγον τίποτες· διότι καθὼς μὲν ἐφοβήθη, εἰς τῆτο ἀπίσησε· καθὼς δὲ πάλιν ἔκραξε, λέγων, Κύριε σῶσόν με, κατὰ τῆτο πάλιν ἰατρεύσε τῳ ἀπισίαν· διὰ τῆτο καὶ ὀλιγόπισος ἀκέει, καὶ ὄχι ἄπισος. ἐκεῖνοι λοιπὸν ὁπῆ ἦσαν εἰς τὸ καράβι, ἐγλύτωσαν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὸν Φόβον, διότι ἐκόπη ὁ ἄνεμος. καὶ ἔσωντας λοιπὸν νὰ ἐγνωρίσθν τὸν Ἰησῆν ἀπὸ τῆτα, ὁμολογῆσι τῳ Θεότητα αὐτῆ. διότι δὲν εἶναι ἀνθρώπε νὰ περιπατῇ, ἀπάνω εἰς τῳ θάλασσαν, ἀλλὰ Θεῆ. καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Δαβὶδ· ἐν τῇ θαλάσῃ αἱ ὁδοίσε, καὶ αἱ τριβοισε ἐν ὕδασι πολλοῖς. ἄκεε δὲ καὶ ἀναγωγικῶς τὸν λόγον· καράβι, ἡ γῆ· κύματα, ἡμέριμναις τῆ κόσμε, καὶ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, ὁπῆ ταράσσεται ἀπὸ τὰ πονηρὰ πνεύματα. νύκτα, ἡ ἀγνωσία· ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ Φυλακῇ, πρὸς τὸ τέλος δηλονότι τῆ αἰῶνος τέτε, ἦλθεν ὁ Χρισὸς· διότι πρώτη μὲν Φυλακὴ, ἦτον ὅταν ἔκαμε τῳ διαθήκην πρὸς τὸν Ἀβραὰμ· δευτέρα δὲ ὁ νόμος τῆ Μωϋσέως· τρίτη, οἱ Προφῆται· τετάρτη δὲ εἶναι ἡ παρεσία, ἦγεν ὁ ἐρχμὸς τῆ Κυρίε. διότι αὐτὸς ἔσωσε τὲς ἀνθρώπες ὁπῆ ἐκινδύνευαν εἰς τῳ θάλασσαν τῆ κόσμε ἀπὸ τὸν ἄνεμον, τετέσι τὸν Διάβολον, καὶ ἀπὸ τὰ κύματα, ἦγεν ταῖς σύγχυσαις τῆ κόσμε, ὁπῆ ταράσσονται ἀπ' αὐτὸν τὸν Διάβολον· ἔσωντας νὰ ἔλθῃ νὰ σωσανασραφῇ μετ' ἐμᾶς. εἰς τόσον ὅτι τὸν

Ψαλμ. 95.

ἐγνωρίσαμεν καὶ τὸν ἐπροσκυνήσαμεν ὡς Θεὸν. βλέπε δὲ καὶ τοῦτο, πῶς αὐτὰ ὁποῦ ἐσυνέβηκαν τοῦ Πέτρου εἰς τὴν θάλασσαν, τοῦ ἐπροσήμαιναν τὴν ἄρνησιν αὐτοῦ, εἶτα τὴν ἐπιστροφὴν, καὶ τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ πάλιν· διότι καθὼς ἐκεῖ θρασύνεται, καὶ λέγει,
Μάρκος ιδ'. ὅτι δὲν θέλω σὲ ἀρνηθῇ, ἔτζι καὶ ἐδὼ λέγει, πρόσταξόν με νὰ ἔλθω εἰς τὰ νερὰ ἀπάνω· καθὼς τότε ἐσυγχωρήθη, ἤγουν τὸν ἄφησε καὶ ἀρνήθη, ἔτζι καὶ ἐδὼ ἀφίνεται νὰ καταποντίζεται· καὶ ἐδὼ μὲν τοῦ ἔδωκε χέρι ὁ Κύριος, καὶ δὲν τὸν ἄφησε νὰ καταποντισθῇ· καὶ ἐκεῖ δὲ τὸν ἔσυρε διὰ τῆς μετανοίας, ἀπὸ τὸν βυθὸν τῆς ἀρνήσεως.

Κείμ. Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον εἰς τὴν γῆν Γεννησαρὲτ. καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου, ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας· καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἥψαντο διεσώθησαν·

Εξήγ. Ἔστωντας νὰ περάσῃ πολὺς καιρὸς, ἕως ὁποῦ νὰ ἔλθῃ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γεννησαρὲτ· ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ὄψιν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ σημεῖα, καὶ τὰ θαύματα τὸν ἐγνώρισαν οἱ ἄνθρωποι· καὶ δείχνουν πίστιν θερμὴν, εἰς τόσον ὅτι ἐπιθυμοῦσαν νὰ πιάσουν μόνον τὴν ἄκραν τῆς ποδίας τοῦ φορέματος αὐτοῦ· καὶ ὅσοι λοιπὸν, τὴν ἐπίασαν, ἰατρεύθηκαν. ἔτζι λοιπὸν καὶ ἐσὺ, πίασον τὴν ἄκραν τοῦ φορέματος τοῦ Χριστοῦ, ἤγουν τὸ τέλος τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ ἐπιδημίας· διότι ἐὰν πιστεύσῃς ὅτι ἀνελήφθη, θέλεις σωθῇ. διότι φόρεμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ σάρκατου. ἡ δὲ ἄκρα αὐτῆς, εἶναι τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ὁποῦ ἔζησεν εἰς τὴν γῆν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Κείμενον.

Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ, οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Γραμματεῖς, καὶ Φαρισαῖοι, λέγοντες· διατὶ οἱ μαθηταίσου παραβαίνουσι τὴν παράδοσιν τῶν Πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν, ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν.

Εξήγ. Ἐὰν καὶ ὅλαις ἡ χώραις εἶχαν Γραμματεῖς, καὶ Φαρισαίους, ἀλλὰ οἱ ἐντιμότεροι, εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἦσαν· διὰ τοῦτο καὶ περισσότερον ἐφθονοῦσαν ἐτοῦτοι ὡς κενόδοξοι. συνήθειαν δὲ εἶχαν οἱ Ἑβραῖοι νὰ μὴ τρώγουν ψωμὶ, ἐὰν δὲν ἐνίβονταν τὰ χέριάτους, ἀπὸ παλαιὰν παράδοσιν. βλέποτες δὲ τοὺς μαθητὰς πῶς ἐκαταφρονοῦσαν τὴν τοιαύτην παράδοσιν, ἐνόμισαν ὅτι ἀτίμαζαν τοὺς πρεσβυτέρους, ἤγουν τοὺς παλαιοὺς γέροντας. τὶ τοὺς εἶπε λοιπὸν ὁ Χριστὸς; τίποτε δὲν τοὺς ἀπεκρίθη διὰ τοῦτο, ἀμὴ τοὺς ὀνειδίζει, λέγωντας.

Κείμ. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· διατὶ καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν
Ἐξοδ. κ'. ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; ὁ γὰρ Θεὸς ἐνετείλατο λέγων·
καὶ Δευτερ. ε. τίμα τὸν Πατέρασου, καὶ τὴν Μητέρα· καὶ ὁ κακολογῶν Πατέρα, ἢ Μη-
Λευιτ. κ'. τέρα, θανάτῳ τελευτάτω. ὑμεῖς δὲ λέγετε, ὃς ἂν εἴπῃ τῷ Πατρὶ, ἢ τῇ Μητρὶ· δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς· καὶ οὐ μὴ τιμήσῃ τὸν Πατέρα, ἢ τὴν Μητέρα αὐτοῦ· καὶ ἠκυρώσατε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν.

Εξήγ. Οἱ μὲν Φαρισαῖοι κατηγοροῦντες τοὺς μαθητὰς, πῶς παραβαίνουν τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων· ὁ δὲ Χριστὸς ἀποδείχνει αὐτοὺς, πῶς παραβαίνουν τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. διότι ἐδίδαχναν τὰ παιδία, νὰ μὴ δίδουν τίποτες τῶν γονέων αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ τὰ ἀφιερώνουν ὅλα εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τοῦ Ἱεροῦ. διότι ἦτον εἰς τὸ ἱερὸν σκευοφυλάκιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔβανεν ὅσον ἤθελε καθένας, τὸ ὁποῖον ἐλέγετον Γάζα· τὰ ὅσα δὲ ἐσυνάζονταν ἐκεῖ, ἐμοιράζουνταν εἰς τοὺς πτωχοὺς. οἱ Φαρισαῖοι λοιπὸν ἐκατάπειθαν τὰ παιδία, νὰ μὴ δίδουν τίποτες τῶν γονέων αὐτῶν, μόνον νὰ ἀφιερώνουν ὅτι καὶ ἂν ἔχουν εἰς τὸ σκευοφυλάκιον τοῦ Ἱεροῦ. καὶ τὰ ἑρμήνευαν νὰ λέγουν, ὅτι δῶρον εἶναι, τουτέστιν ἀφιερωμένα εἶναι εἰς τὸν Θεὸν ὦ Πάτερ, αὐτὰ ὁποῦ ζητᾷς νὰ πάρῃς ἀπὸ λόγουμου. καὶ ἔτζι ἐμοίραζαν αὐτοὶ τὰ χρήματα μὲ τὰ παιδία, καὶ οἱ γονεῖς ἀπόμεναν ἀγηροκόμητοι. ἔκαμναν δὲ τοῦτο καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐδάνειζαν τοὺς πτωχοὺς· διότι ἂν ἤθελε δάνειση τινὰν κανεὶς, καὶ ἀπέκει ἂν δὲν εἶχεν ἐκεῖνος ὁποῦ ἐδανείσθη νὰ τοῦ τὰ δώσῃ, ἔλεγεν ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν ἐδάνεισεν, ὅτι κορβὰν ἐστὶ, ὃ ὀφείλεις μοι, τουτέστιν τὸ χρέος ὁποῦ μὲ χρεωστεῖς, εἶναι ἀφιερωμένον

νον εἰς τὸν Θεὸν· καὶ ἐκεῖνος λοιπὸν, ὡσὰν ὁπῶ ἦτον χρεώσης εἰς τὸν Θεον ἀπὸ τότε, τὰ ἐπλέρωνε καὶ σανικῶς τε. τῶτο ἐδίδασκον οἱ Φαρισαῖοι ἢ τὰ παιδία νὰ κάμνεν.

Κείμ. Ὑποκριταὶ, καλῶς προεφήτευσε περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας, λέγων· ἐγγύζειμοι ὁ λαὸς ἔτος τῷ σόματι αὐτῶν, καὶ τοῖς χείλεσι μὲ τιμᾷ· ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμέ. μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. Ἡσαΐ. κθ

Ἐξήγ. Τὰς ἀποδείχνει διὰ τῆς Φωνῆς τῶ Ἡσαΐε, ὅτι τοιῶτοι ἦσαν, καὶ περὶ τὸν Πατέρα αὐτῶ, καθὼς εὑρίσκονται, καὶ εἰς αὐτόν. διότι ἔσωντας νὰ εἶναι πονηροὶ, καὶ νὰ μακράινεν τῶ λόγε τὰς ἀπὸ τὸν Θεὸν, διὰ τῶν πονηρῶν ἔργων αὐτῶν, μόνον μὲ τὸ σόμα ἐλαλῶσαν τὰ λόγια τῶ Θεῶ. διότι πάντως μάτιω, ἦγεν εὐκαιρα σέβονται, καὶ διδάσκεν νὰ τιμῶν τὸν Θεὸν, ἐκεῖνοι ὁπῶ τὸν ἀτιμάζεν μὲ τὰ ἔργα.

Κείμ. Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον, εἶπεν αὐτοῖς· ἀκέετε, καὶ σωίετε. ἐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ σόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορδόμενον ἐκ τῶ σόματος, τῶτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

Ἐξήγ. Δὲν λαλεῖ πλέον πρὸς τὲς Φαρισαίες, ὡσὰν ὁπῶ ἦσαν ἀνιάτρευτοι, ἀλλὰ πρὸς τὸν ὄχλον· καὶ μὲ τὸ νὰ τὲς προσκαλεσθῆ, φαίνεται πῶς τὲς τιμᾷ, διὰ νὰ δεχθῆν τὸν λόγον τε. καὶ τὲς λέγει· ἀκέετε, καὶ σωίετε, ἤγεν καταλαμβάνετε· διὰ νὰ τὲς παρακινήση εἰς προσοχὴ. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔσωντας καὶ νὰ ἐκατηγορῶσαν τὲς μαθητὰς, ὅτι χωρὶς νὰ νίψεν τὰ χέρια τρώγεν, ὁ Κύριος λέγει, καὶ περὶ φαγητῶν· ὅτι κανένα φαγὶ, δὲν μολύνει τὸν ἄνθρωπον. καὶ ἐπειδὴ τὸ φαγὶ δὲν μολύνει, πόσω μᾶλλον ἂν ἔφαγον ἀνίφτοι; διότι μολύνει τὸν μέσα ἄνθρωπον, ὅταν λέγει ἐκεῖνα ὁπῶ δὲν πρέπει. δείχνει δὲ μὲ τῶτο πῶς οἱ Φαρισαῖοι, ἔσωντας νὰ λέγεσι λόγια φθόνε, εἶναι μολυσμένοι. βλέπε δὲ σοφίαν, ὅτι ἔτε φανερὰ νομοθετεῖ νὰ τρώγεν ἀνίφτοι τὰ χέρια, ἔτε τὸ ἐμποδίζει, ἀλλὰ διδάσκει ἄλλον τί, τὸ νὰ μὴ ὀγάνεν δηλαδὴ ἀπὸ τὴν καρδίαντες λογισμὲς πονηρές.

Κείμ. Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτῶ, εἶπον αὐτῷ. οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκέσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίθησαν;

Ἐξήγ. Οἱ μὲν μαθηταὶ διὰ τὲς Φαρισαίες λέγεν ὅτι ἐσκανδαλίθησαν, ὅμως καὶ αὐτοὶ ἐσυγχύθησαν. καὶ τῶτο εἶναι φανερὸν ἀπὸ τὸ νὰ προσέλθῃ ὁ Πέτρος, καὶ νὰ ἐρωτήση περὶ τότε. ὁ δὲ Ἰησῆς ὡς ἤκεσε λοιπὸν ὅτι ἐσκανδαλίθησαν οἱ Φαρισαῖοι, λέγει.

Κείμ. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε· πᾶσα φυτεία, ἣν ἐκ ἐφύτευσεν ὁ Πατήρ με ὁ ἐράνιος, ἐκ ριζωθήσεται. ἄφετε αὐτὲς· ὁδηγοὶ εἰσὶ τυφλοὶ τυφλῶν. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσῦνται.

Ἐξήγ. Τὰς παραδόσεις τῶν Πρεσβυτέρων, καὶ τὰς παραγγελίας τῶν Ἑβραίων, λέγει, νὰ ξεριζωθῶν, καὶ ὄχι τὰ τῶ νόμε, καθὼς τὸ νοῶν οἱ Μανιχαῖοι. διότι ὁ νόμος εἶναι φυτεία τῶ Θεῶ. δὲν ἐξεριζώθη λοιπὸν ἔτος, διότι μένει ἡ ρίζατε, τετέσι τὸ κρυπτόμενον πνεῦμα· τὰ δὲ φύλλα, ἦγεν τὸ φαινόμενον γράμμα, ἀπερρύη. διότι δὲν ἐννοῶμεν πλέον τὸν νόμον κατὰ τὸ γράμμα, ἀλλὰ κατὰ τὸ Πνεῦμα. ἔσωντας δὲ νὰ εἶναι ἀπεγνωσμένοι, καὶ ἀπερρημένοι, καὶ νὰ μὴ ἔχεν ἰατρείαν, εἶπε, τὸ ἄφετε αὐτὲς. ἀπ' αὐτῶ μανθάνομεν λοιπὸν, ὅτι τὸ νὰ σκανδαλίζωνται ἐκεῖνοι ὁπῶ εἶναι θελληματικῶς σκανδαλισμένοι, καὶ ἀνιάτρευτοι, δὲν εἶναι βλαβερὸν εἰς τὸ λόγεμας. διδασκάλες δὲ τυφλὲς τυφλῶν, λέγει αὐτὲς· τῶτο δὲ τὸ λέγει διὰ νὰ ξεχωρίση τὲς ὄχλες ἀπ' ἐκείνες.

Κείμ. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπεν αὐτῷ· φρᾶσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν ταύτην.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ ἤξεβρεν ὁ Πέτρος ὅτι ὁ νόμος ἐμπόδιζε νὰ τρώγεν πάντα, φοβέμενος νὰ εἰπῇ τῶ Ἰησῶ ὅτι σκανδαλίζομαι εἰς αὐτὰ ὁπῶ εἶπες, ἔσωντας νὰ φαίνωνται πῶς εἶναι παράνομα, καμώνεται πῶς δὲν ἐκατάλαβε τὰ λεγόμενα, καὶ ἐρωτᾷ.

Κείμ. Ὁ δὲ Ἰησῆς εἶπεν· ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσυίετοι ἐσὲ; ἔπω νοεῖτε, ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορδόμενον εἰς τὸ σόμα, εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; τὰ δὲ ἐκπορδόμενα ἐκ τῶ σόματος, ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροὶ, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαὶ, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι· ταῦτά ἐσι τὰ κοινῶντα τὸν ἄνθρωπον, τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶ φαγεῖν, ἐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

Εξήγ. Ἐπιτιμᾶ τὸς μαθητὰς ὁ Σωτὴρ, καὶ τὸς ὀνειδίζει ὡς ἄφρονας, ἢ διατὶ ἐσκανδαλίσθηκαν, ἢ διατὶ δὲν ἐκατάλαβαν τὸ φανερὸν, καὶ ἐξηγητὸν. λέγει λοιπὸν, ὅτι τῦτο ὁπῦ φαίνεται, καὶ καταλαμβάνεται ἀπὸ ὅλες, δὲν τὸ καταλαμβάνετε ἐσεῖς; ὅτι τὰ μὲν φαγητὰ, δὲν ἀπομένει μέσα, ἀλλὰ ξεβαίνει ἀπὸ κάτω, καὶ δὲν μολύνει τίποτες τὸν ἄνθρωπον, εἰς τὴν ψυχὴν, διότι δὲν ἀπομένει μέσα. ἀμὴ οἱ λογισμοὶ, ἀπὸ μέσα γεννῶνται, καὶ ἐκεῖ διαμένει· καὶ ἐξερχόμενοι, τετέσιν ὅταν ἐξέβει εἰς ἔργον, καὶ πρᾶξιν, μολύνει τὴν ψυχὴν· διότι ὁ λογισμὸς τῆς πορείας, μέσα γεννᾶται, καὶ μένοντας μέσα μολύνει τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐξερχόμενος ἤγεν ἀβγαίνοντας ἔξω ὁ λογισμὸς καὶ κάμνοντας τὸ ἔργον, καταμολύνει καὶ ψυχὴν, καὶ κορμὶ.

Κείμ. Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησῦς, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρε, καὶ Σιδῶνος. καὶ Ἰδὲ Γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθῦσα, ἐκραύγαζεν αὐτῷ, λέγῦσα· ἐλέησόν με Κύριε, Υἱὲ Δαβίδ· ἡ θυγάτηρμε κακῶς δαιμονίζεται. ὁ δὲ ὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον.

Εξήγ. Τίνος ἕνεκεν τὸς μαθητὰς ἐμπόδιζε νὰ μὴν πηγαίνει εἰς τὰ σιῶρα τῶν ἐθνῶν, καὶ αὐτὸς πηγαίνει εἰς τὴν Τύρον, καὶ Σιδῶνα, ὁπῦ ἦσαν πόλεις τῶν ἐθνῶν; μάθε λοιπὸν, ὅτι δὲν ὑπῆγεν διὰ νὰ κηρύξῃ ἐκεῖ· ἐπειδὴ καθὼς λέγει ὁ Μάρκος, καὶ ἐκρύβη. ἄλλο δὲ, ἐπειδὴ εἶδε τὸς Φαρισαίες ὅτι δὲν ἐδέχθηκαν τὸν λόγον αὐτῦ ὁπῦ εἶπε διὰ τὰ φαγητὰ, μεταβαίνει εἰς τὰ ἔθνη. ἐλέησον δὲ λέγει, ὄχι τὴν θυγατέραμε, διότι ἐκείνη δὲν ἠξεύρει τί παθαίνει, ἀλλὰ ἐμένα ἐλέησον ὁπῦ πάχω τὰ δεινὰ, καὶ χαλεπὰ, ἔσωντας νὰ τὴν βλέπω, καὶ νὰ καταλαμβάνω τί παθαίνει· καὶ δὲν λέγει ἔλα νὰ τὴν ἰατρεύσῃς, ἀλλὰ μόνον ἐλέησον. καὶ αὐτὸς δὲν τῆς ἀποκρίνεται λόγον, ὄχι διὰ νὰ τὴν καταφρονᾶ, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ ὅτι διὰ τὸς ἑβραίες ἦλθε ξαργᾶ, καὶ διὰ νὰ ἐμφράξῃ τὰς συκοφαντίας αὐτῶν, νὰ μὴ ἔχεν νὰ λέγεν ὕσερα, ὅτι τὸς ἐθνικὸς ἀνεργετεῖ. καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ δείξῃ τὴν σερεὰν πίσιν τῆς γυναικὸς. Κεφ. ζ'.

Κείμ. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτῦ, ἠρώτων αὐτὸν, λέγοντες· ἀπόλυσον αὐτὴν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὐκ ἀπεστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκε Ἰσραὴλ.

Εξήγ. Οἱ μαθηταὶ ἔσωντας νὰ βαρεθῦν ἀπὸ τὰς φωνὰς τῆς γυναικὸς ὁπῦ ἔκραζεν ὀπίσωτες, ἐπαρακαλῦσαν νὰ τὴν ἀπολύσῃ, ἤγεν νὰ τὴν ἀποδιώξῃ. τῦτο δὲ τὸ ἔκαμναν ὄχι πῶς ἦσαν ἄσπλαγχνοι, ἀλλὰ μάλισα θέλοντες νὰ καταπείσεν τὸν Κύριον νὰ τὴν λυπηθῇ. ὁ δὲ Κύριος εἶπε, δὲν ἀπεστάλην εἰς ἄλλες, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸς ἑβραίες, οἱ ὁποῖοι εἶναι πρόβατα χαϊμένα, ἀπὸ τὴν κακιὰν τῶν ποιμένων, ὁπῦ τὸς ἐμπιςεύθηκαν. καὶ μὲ τῦτα ξεφανερώνει τὴν πίσιν τῆς γυναικὸς περισότερον.

Κείμ. Ἡ δὲ ἐλθῦσα προσεκύνησεν αὐτῷ, λέγῦσα· Κύριε βοήθειμοι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· ὐκ ἔσι καλὸν λαβεῖν τῶν ἄρτων τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ἡ δὲ εἶπε· ναὶ Κύριε, καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν Κυρίων αὐτῶν.

Εξήγ. Ἐπειδὴ εἶδεν ἡ γυνὴ τὲς ἀποσόλες τὲς συμβοηθὲς αὐτῆς, πῶς δὲν ἀπέρασεν ὁ λόγος τὲς· πάλιν προβαίνει θερμῶς, καὶ Κύριον τὸν ὀνομάζει. καὶ ἐπειδὴ ὁ Χριςὸς τὴν ἐκάλεσε σκύλα, διὰ νὰ ἔχεν οἱ ἐθνικοὶ ἀκάθαρτον πολιτείαν, καὶ διὰ νὰ ἀναςρέφωνται εἰς τὰ αἵματα τῶν εἰδωλοθύτων, τὲς δὲ ἑβραίες τὲς ἐκάλεσε τέκνα· ἐκείνη ἀποκρίνεται σωστῶς, ἢ πολλὰ σοφῶς· ὅτι ἐὰν ἦ σκύλα εἶμαι, ἢ δὲν εἶμαι ἄξια νὰ λάβω ψωμίον, τετέσιν καμίαν δωάμιν, ἢ μέγα σημεῖον· ἀλλὰ τὸ λοιπὸν, κἂν τῦτο τὸ μικρὸν μὲν, ὅσον πρὸς τὴν ἐδικήν σε δωάμιν, ἀμὴ εἰς ἐμενὰ μέγα, δός μοι. ὥσπερ καὶ τὲς ψίχας, ἐκεῖνοι μὲν ὁπῦ τρώγεν τὰ ψωμία, δὲν τὲς ἔχεν διὰ μέγα τίποτες, οἱ δὲ σκύλλοι, μέγα, καὶ ἀπ' αὐτὲς τρέφονται.

Κείμ. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησῦς, εἶπεν αὐτῇ· ὦγιώμη, μεγάλησε ἡ πίσις· γενηθήτωσοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Εξήγ. Τώρα ἐφανέρωσεν ὁ Κύριος διὰ ποίαν ἀφορμὴν δὲν ἤθελε νὰ τὴν δεχθῇ ἐξ ἀρχῆς· διότι διὰ νὰ φανῇ ἡ πίσις, καὶ ἡ φρονιμάδα τῆς γυναικὸς, διὰ τῦτο δὲν τὴν ἐδέχθη παρεύθυς ἐξ ἀρχῆς ὁ Χριςὸς, ἀλλὰ μάλισα, καὶ τὴν ἀπεδιώχνεν. ἀμὴ τώρα ἐπειδὴ ἐξεφανερώθη ἡ πίσις αὐτῆς, ἐπαινεῖται ἀκέσασα μεγάλησε ἡ πίσις. τὸ δὲ γενηθήτωσοι ὡς θέλεις, τὸ εἶπε, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι ἐὰν δὲν εἶχε πίσιν, δὲν ἤθελε λάβη τὸ ζήτημάτης. Εἰς τόσον ὅτι ἐὰν θέλομεν ἢ ἡμεῖς, τίποτες δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ λάβωμεν ἐκεῖνο ὁπῦ θέλομεν. ἤξεύρε δὲ ὅτι ἐὰν καὶ οἱ Ἅγιοι παρακαλῦσι διὰ λόγε μας, καθὼς

διάτ'

διάτ' ἐκείνιω οἱ Ἀπόσολοι, πλιὼ ἐὰν ζητῆμεν ἢ ἡμεῖς ἀπάτοι μας περισότερον διωόμεθεν. ἡ δὲ Χαναναία εἶναι σύμβολον, καὶ τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας· διότι καὶ τὰ ἔθνη, ἔσωντας νὰ εἶναι ἀποδιωγμένα τὸ πρότερον, ὕστερον ἀνεβιβάθησαν εἰς τλιὼ τάξιν τῶν γῶν, καὶ ἠξιώθηκαν νὰ τρώγεν ἀπὸ τὸ ψωμὶ, τὸ Σῶμα λέγω τῆ Κυρίε ἡμῶν Ἰησῆ χριστῆ. οἱ δὲ ἑβραῖοι ἔγιναν σκύλοι, θαῤῥοῦντες νὰ τραφῆν ἀπὸ τὰς ψίχας, τετέσιν ἀπὸ τὰ μικρὰ, καὶ ὄυτελῆ τῆ γραμματος. ἡ δὲ Τύρος, σημαίνει σιωόχλιὼ· ἡ δὲ Σιδὼν, θηρῶντες· Χαναναία δὲ, ἡτοιμασμένη τῆ ταπεινώσει. οἱ ἐθνικοὶ λοιπὸν οἱ σωεχόμενοι τῆ κακίᾳ, ἦγεν ὁπῆ ἦσαν σνοχωρημένοι ἀπὸ τλιὼ κακίαν, εἰς τὲς ὁποίες ἦσαν καὶ οἱ θηρῶντες, ἦγεν οἱ κωηγοὶ δαίμονες, ὁπῆ ἐκωηγῆσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ἔτοι εἰσὶ καὶ ἡτοιμασμένοι μὲ τλιὼ ταπείνωσιν· διότι οἱ δίκαιοι ἡτοιμάθησαν μὲ τὸ ὕψος τῆς βασιλείας τῆ Θεῆ.

Κείμ. Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησῆς, ἦλθε παρὰ τλιὼ θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος, ἐκάθητο ἐκεῖ. καὶ προσῆλθον αὐτῶ ὄχλοι πολλοὶ, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλὲς, τυφλὲς, κωφὲς, κυλλὲς, καὶ ἑτέρες πολλὲς· καὶ ἔῤῥιψαν αὐτὲς παρὰ τὲς πόδας τῆ Ἰησῆ, καὶ ἐθεράπδυσεν αὐτὲς· ὥσε τὲς ὄχλες θαυμάσαι, βλέπωντας κωφὲς λαλῆντας, κυλλὲς ὑγιεῖς, χωλὲς περιπατῆντας, καὶ τυφλὲς βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ.

Ἐξήγ. Δὲν πηγαίνει εἰς τιὼ Ἰεδαίαν συχνὰ, ἀλλὰ εἰς τλιὼ Γαλιλαίαν, διὰ τλιὼ πολλιὼ ἀπισίαν τῶν Ἑβραίων· διότι οἱ Γαλιλαῖοι, ἦσαν πισότεροι ἀπ' ἐκείνες. βλέπε λοιπὸν τλιὼ πίσιν αὐτῶν, πῶς καὶ εἰς τὸ βενὸν σέργεν νὰ ἀνέβεν ὁπῆ ἦσαν χωλοὶ, καὶ τυφλοὶ, καὶ δὲν ὀκνάβεν, ἀλλὰ ῥίπλονται πρὸς τὲς πόδας τῆ Ἰησῆ. ὡσὰν ὁπῆ τὸν λογιάζεν περισότερον ἀπὸ ἄνθρωπον. διὰ τῆτο ἔτυχον καὶ τῆς Ἰάσεως. ἀνέβαι λοιπὸν καὶ ἐσὺ εἰς τό ὄρος τῶν ὐτολῶν, ἐκεῖ ὁπῆ κάθηται ὁ Κύριος, κὰν τυφλὸς εἶσαι ὁπῆ νὰ μλιὼ διώασαι νὰ ἰδῆς τὸ καλὸν ἀπὸ λόγε σε· κὰν χωλὸς ὁπῆ βλέπεις μὲ τὸ καλὸν, ἀμὴ δὲν ἠμπορῆς νὰ ἔλθης εἰς αὐτό· κὰν κωφὸς, ὁπῆ μήτε ἄλλον ἀκέεις νὰ σὲ διδάξη, μήτε ἐσὺ διώασαι νὰ διδάξης ἄλλον· κὰν κυλλὸς, τετέσιν ὁπῆ δὲν ἠμπορεῖς νὰ ἁπλώσης τὰ χέριά σε πρὸς ἐλεημοσιὼλιω, κὰν ἄλλιω καμίαν ἀῤῥωσίαν ἔχης· πέσον εἰς τὰ ποδάρια τῆ Ἰησῆ, καὶ πίασον τὰ ἴχνη τῆς πολιτείας αὐτῆ, καὶ θέλεις ἰατρεθῆ.

Κείμ. Ὁ δὲ Ἰησῆς προσκαλεσάμενος τὲς μαθητὰς αὐτῆ, εἶπε· σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέρας τρεῖς προσμένσί μοι, καὶ δὲν ἔχεσι τὶ φάγεσι· καὶ ἀπολύσαι αὐτὲς νήσεις ὲ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῆ ὁδῶ.

Ἐξήγ. Οἱ μὲν ὄχλοι, δὲν ἐτολμῆσαν νὰ ζητήσεν ψωμία, ἔσωντας νὰ ἔλθεν διὰ ἰατρείαν· αὐτὸς δὲ ὡς φιλάνθρωπος ὁπῆ εἶναι φροντίζει. διὰ νὰ μὴν λέγη δὲ τινὰς, ὅτι ἔχεν ἄλλα τίποτε προσφάγια, λέγει, ὅτι καὶ ἂν εἶχαν ἐσώθηκαν, διότι εἶναι ὡραμάϊ, τρεῖς ἡμέραις. δείχνει δὲ ὅτι καὶ ἀπομακρόθεν ἦλθαν, μὲ τὸ νὰ εἰπῆ, μήποτε ἐκλυθῶσιν, ἤγεν ὀλιγοψυχήσεν εἰς τλιὼ σράταν. ταῦτα δὲ λέγει πρὸς τὲς μαθητὰς, διὰ νὰ τὲς παρακινήση νὰ εἰπῆν, ὅτι ἐὰν θέλης διώασαι νὰ τὲς θρέψης, καθὼς ἢ τὲς πεντακις χιλίες. ἀμὴ ἐκεῖνοι δὲν τὸ βάνεν εἰς τὸν νῆντες.

Κείμ. Καὶ λέγεσιν αὐτῶ οἱ μαθηταὶ αὐτῆ· πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσῆτοι, ὥσε χορτάσαι ὄχλον τοσῆτον;

Ἐξήγ. Καὶ ὁπῆ τὲς ἔπρεπε νὰ βάλεν εἰς τὸν νῆντες, ὅτι καὶ πρότήτερα περισότεροι ἐτράφησαν εἰς ἐρημίαν, ἀλλ' ὅμως ἀναίθητοι ἦσαν· διὰ νὰ θαυμάζης ὕστερον τλιὼ χάριν τῆ Χριστῆ, ὅταν τοσαύτης τὲς ἴδης σοφίας γεμάτες.

Κείμ. Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησῆς· πόσες ἄρτες ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον ἑπτὰ, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. καὶ ἐκέλδσε τοῖς ὄχλοις ἀναπέσειν ἐπὶ τλιὼ γλιῶ· καὶ λαβὼν τὲς ἑπτὰ ἄρτες, καὶ τὲς ἰχθύας, δύχαρισήσας ἔκλασε, καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτῆ. οἱ δὲ μαθηταὶ τῶ ὄχλῳ. καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάθησαν· καὶ ἦραν τὸ περισεῦον τῶν κλασμάτων, ἑπτὰ σπυρίδας πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες, χωρὶς γυναικῶν, καὶ παιδίων.

Ἐξήγ. Διὰ νὰ διδάσκη ὐτέλειαν, καὶ πλωχείαν, τὲς βάνει νὰ καθίσεν καταγῆς· καὶ διὰ νὰ μᾶς διδάξη νὰ δύχαριστῶμεν, ὅταν θέλωμεν νὰ καθίσωμεν εἰς τράπεζαν νὰ φάγωμεν, διὰ τῆτο δύχαρισεῖ καὶ αὐτὸς. εἰδὲ καὶ ἐρωτᾶς πῶς ἐκεῖ μὲν ὁπῆ ἦσαν καὶ τὰ ψωμία πέντε, καὶ ἐκεῖνοι ὁπῆ τὰ ἔτρωγαν πέντε χιλιάδες, ἐπερίσσδσαν κόφινοι δώδεκα, ἐδῶ δὲ ὁπῆ ἦσαν τὰ ψωμία περισότερα, καὶ ἐκεῖνοι ὁπῆ τὰ ἔφαγαν ὀλιγώτεροι, ἐπερίσσδ-

ἐπερισσεύσαν μόνον ἑπλὰ σπυρίδες; εἶναι δὲ νὰ εἰπῶμεν, ὅτι ἡ αἱ σπυρίδες ἦσαν μεγαλήτεραις ἀπὸ τὰ κοφίνια, ἢ διὰ νὰ μὴ ἀλησμονήσουν τὸ θαῦμα ἀπὸ τὴν ἰσότητα τῦ θαύματος. διότι ἂν ἤθελαν περισσεύσῃ καὶ τώρα δώδεκα κόφινοι, ἤθελαν ἀλησμονήσῃ ἀπὸ τὴν ἰσότητα, πῶς ἐκ δευτέρε ἐθαυματέργησεν εἰς τὰ ψωμία. σὺ δὲ ἤξευρε καὶ τῦτο, ὅτι οἱ τετράκις χίλιοι, τετέσιν ἐκεῖνοι ὁπῦ ἔχεν τὰς τέσσαρας μεγάλας ἀρετὰς τελείως, οἱ τοιῦτοι μὲ ἑπλὰ ἄρτες τρέφονται, ἤγεν μὲ πνευματικώτερα, καὶ τελειότερα λόγια· διότι ὁ ἑπλὸς ἀριθμὸς, εἶναι σύμβολον τῶν ἑπλῶν χαρισμάτων τῦ Πνεύματος. κάθονται δὲ εἰς τὴν γῆν, ἔσωντας νὰ βάνεν ὅλα τὰ γήϊνα ὑποκάτωτες, καὶ νὰ τὰ καταπατῆν· καθὼς οἱ πεντακις χίλιοι ἐκάθησαν ἐπάνω εἰς τὰ χόρτα, τετέσιν ἔβαλαν τὴν σάρκα,
Ἐκκλ. ιδ'. καὶ τὴν δόξαν ὑποκάτωτες. διότι πᾶσα σὰρξ, χόρτος εἶναι, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπε, ὡς ἄνθος χόρτε. ἑπλὰ δὲ σπυρίδες εἶναι ἐδῶ τὰ περισσεύματα, διότι πνευματικώτερα,
Προς Κορινθ. α. καὶ τελειότερα ἦσαν ἐκεῖνα ὁπῦ δὲν ἐδωκήθησαν νὰ φάγεν· ἐκεῖνα λοιπὸν ἐπερισσεύσαν,
Κεφαλ. β'. τὰ ὁποῖα τα χωρῆν αἱ ἑπλὰ σπυρίδες, τετέσιν ἐκεῖνα ὁπῦ μόνον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὰ ἐξεύρει· διότι τὸ Πνεῦμα ἐρευνᾶ πάντα καὶ τὰ βάθη τῦ Θεῦ.

Κείμ. Καὶ ἀπολύσας τὸς ὄχλες, ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγδαλά.

Ἐξήγ. Ἀναχωρεῖ ὁ Ἰησῦς, ἐπειδὴ ἐδεύτερα ἄλλο σημεῖον ἔκαμνε νὰ τὸν ἀκολεθήσουν περισσότεροι, ὡσὰν τὸ θαῦμα τῶν ψωμίων· εἰς τόσον ὅτι καὶ βασιλέα ἔμελλαν νὰ
Κεφαλ. ς'. τὸν κάμουν, καθὼς τὸ λέγει ὁ Ἰωάννης. διὰ νὰ φύγῃ λοιπὸν τὴν ὑποψίαν τῆς τυραννίδος, διὰ τῦτο μεταβαίνει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι, καὶ Σαδδυκαῖοι, πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν, σημεῖον ἐκ τῦ Οὐρανῦ ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς.

Ἐξήγ. Ἐὰν καὶ εἰς τὰ δόγματα ἐναντιώνενται οἱ Φαρισαῖοι, καὶ οἱ Σαδδυκαῖοι, ὅμως κατὰ τῦ Χριςῦ ἦτον συμφωνημένοι. σημεῖον δὲ ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν ζητῦσιν, ἤγεν ὡσὰν νὰ εἴπῃ τὸν Ἥλιον, ἢ τὴν Σελήνην· διότι ἐθαῤῥῦσαν, ὅτι τὰ σημεῖα ὁπῦ ἔκαμνεν ὁ Χριςὸς εἰς τὴν γῆν, ἦσαν ἀπὸ δαιμονικῆς δυνάμεως, καὶ ὁ Βεελζεβὺλ γίνονται· διότι δὲν ἐγνώριζαν οἱ ἀνόητοι ὅτι καὶ ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν Αἴγυπτον πολλὰ σημεῖα ἔκαμεν ἀπὸ τὴν γῆν, ὅμως δὲν ἦτον ἀπὸ τὸν διάβολον· ἡ δὲ φωτία ὁπῦ ἦλθεν ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς
Κεφαλ. β'. τὰ κήϊνη τῦ Ἰωβ, ἦτον ἀπὸ τῦ διαβόλε. εἰς τόσον ὅτι δὲν εἶναι ὅλα τὰ σημεῖα ὁπῦ γίνονται ἐκ τῦ Οὐρανῦ, ἀπὸ τὸν Θεὸν· ἔτε ὅσα γίνονται ἐκ τῆς γῆς, εἶναι ἀπὸ δαιμόνων ὅλα.

Κείμ. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπαν αὐτοῖς· ὀψίας γενομένης, λέγετε εὐδία· πυῤῥάζει γὰρ ὁ Οὐρανός. καὶ πρωΐ, σήμερον χειμών· πυῤῥάζει γὰρ συγνάζων ὁ Οὐρανός. ὑποκριταὶ, τὸ μὲν πρόσωπον τῦ Οὐρανῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν ὐ δύνασθε;

Ἐξήγ. Ἐλέγχει τὴν πειρασικὴν ζήτησιν αὐτῶν, καὶ τὸς ὀνομάζει ὑποκρίτας. καὶ λέγει ὅτι καθὼς τὰ σημεῖα ὁπῦ φαίνονται εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἄλλο μὲν εἶναι τὸ σημεῖον τῦ χειμῶνος, καὶ ἄλλο τῆς εὐδίας· καὶ ἐδυνάσθη ὁπῦ νὰ ἰδῇ τὸ σημεῖον τῦ χειμῶνος, ἤθελε ζητήσῃ γαλήνην· ἐδὲ ἂν ἤθελαν ἰδῇ τὸ σημεῖον τῆς γαλήνης, ἤθελε ζητήσῃ χειμῶνα. ἔτζι πρέπει νὰ λογίζεσθε καὶ διὰ λόγε με· διότι ἄλλος εἶναι ἐτῦτος ὁ καιρὸς τῆς παρεσίας ἤγεν τῦ ἐρχομῦ με, καὶ ἄλλος τῆς δευτέρας παρεσίας με. τώρα χρειάζονται τὰ σημεῖα τὰ ἀπὸ τῆς γῆς, τὰ δὲ ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν σημεῖα φυλάγονται εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὅταν θέλει σβεσθῇ ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σελήνη θέλει κρυφθῇ, ἢ ὁ Οὐρανὸς θέλει ἀλλαχθῇ.

Κείμ. Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς, σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον ὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰμὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τῦ Προφήτε. καὶ καταλιπὼν αὐτὸς ἀπῆλθεν.
Ἰωνᾶ β'.

Ἐξήγ. Πονηρὰν γενεὰν τὸς εἶπεν, ὡσὰν ὁπῦ τὸν ἐπείραζαν· μοιχαλὶς δὲ, ὡσὰν ὁπῦ ἐξεχωρίζονταν ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ ἔσμιγαν μὲ τὸν διάβολον. ζητῦντας δὲ σημεῖον ἐκ τῦ Οὐρανῦ, δὲν τὸς δίδει, πάρεξ μόνον τὸ σημεῖον τῦ Ἰωνᾶ· τετέσι ὅτι θέλει κάμη τρεῖς ἡμέρας εἰς τὴν κοιλίαν τῦ μεγάλε κήτες, τῦ θανάτε, καὶ τότε θέλει ἀναστηθῇ. τῦτο δὲ τὸ σημεῖον, θέλεις τὸ εἰπῇ πῶς εἶναι καὶ ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν· διότι εἰς τὸν

θάνατον

θάνατον αὐτῦ ὁ Ἥλιος ἐσκοτίσθη, καὶ ἡ κίνησις πᾶσα ἄλλαξε. βλέπε δὲ τὶ λέξιν· σημεῖον ἐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τῦ Προφήτε. διότι εἰς αὐτὲς ἐδίδοντο τὰ σημεῖα, ἤγεν διὰ αὐτὲς ἐγίνοντο, ἂν καὶ ἐκεῖνοι ἀπιςῶσαν· διὰ τῦτο καὶ τὲς ἄφησεν ὡς ἀνιάτρευτες καὶ ἐπῆγεν.

Κείμ. Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτῦ εἰς τὸ πέραν, ἐπελάθοντο ἄρτες λαβεῖν. ὁ δὲ Ἰησῦς εἶπεν αὐτοῖς· ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, καὶ Σαδδεκαίων.

Ἑξήγ. Καθὼς τὸ προζύμιον εἶναι ὄξιον καὶ παλαιὸν, ἔτζι καὶ ἡ διδασκαλία τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδεκαίων, ἐδάσκανε τὰς ψυχὰς, ἔσωντας νὰ εἶναι ὄξιη, καὶ νὰ προσφέρη παλαιὰς παραδόσεις τῶν πρεσβυτέρων. καὶ καθὼς τὸ προζύμι εἶναι μίγμα, ἀπὸ νερὸν καὶ ἀλεύρι, ἔτζι καὶ ἡ διδασκαλία τῶν Φαρισαίων, σμιγμένη ἦτον ἀπὸ λόγε, καὶ πολιτείας διεφθαρμένης. δὺ τὲς εἶπε δὲ φανερὰ, ὅτι προσέχετε ἀπὸ τῆς διδασκαλίας τῶν Φαρισαίων, διὰ νὰ τὲς ἀναθυμήση τὰς θαυματεργίας τῶν ψωμίων.

Κείμ. Οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες, ὅτι ἄρτες ὐκ ἐλάβομεν. γνῦς δὲ ὁ Ἰησῦς, εἶπεν αὐτοῖς· τὶ διαλογίζεθε ἐν ἑαυτοῖς ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτες ὐκ ἐλάβετε; ὔπω νοεῖτε, ὐδὲ μνημονεύετε τὲς πέντε ἄρτες τῶν πεντακις χιλίων, κ πόσες κοφίνες ἐλάβετε; ὐδὲ τὲς ἑπτὰ ἄρτες τῶν τετρακις χιλίων, κ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε; πῶς ὐ νοεῖτε ὅτι ὐ περὶ ἄρτε εἶπον ὑμῖν προσέχειν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδεκαίων; τότε συνῆκαν, ὅτι ὐκ εἶπε, προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῦ ἄρτε, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδεκαίων.

Ἑξήγ. Ἐνόμιζον ὅτι τῦτο τὲς ἔλεγαν, ὅτι νὰ φυλάγωνται ἀπὸ τὸν μολυσμὸν τῶν ἑβραϊκῶν φαγητῶν· διὰ τῦτο καὶ διελογίζοντο λέγοντες, ὅτι ψωμία δὲν ἐπῆραν. τὲς ὀνειδίζει λοιπὸν ὡς ἀνοήτες, καὶ ὀλιγοπίστες· διότι μὲ τὸ νὰ μὴ ἐνθυμῶνται μὲ πόσα ψωμία, πόσες ἀνθρώπες ἔθρεψαν, ἦσαν ἀνόητοι· μὲ τὸ νὰ ἀπιςήσῶν δὲ, ὅτι ἂν δὲν ἀγοράσῶν ψωμία ἀπὸ τὲς ἑβραίες, ἐδώσετον αὐτὸς νὰ φέρη, κατὰ τῦτο λογίζονται ὀλιγόπιστοι. καὶ ὡσὰν τὲς ἐπετίμησεν τόσον αὐςηρὰ, τότε ἐκατάλαβαν· διότι δὲν εἶναι πανταχῦ καλὸν ἡ πράότης. καὶ παραθὺς ἐκατάλαβαν, ὅτι ζύμην τὴν διδασκαλίαν ἐκάλεσε. τοσῦτον δυώθηται πανταχῦ ἡ εὔλογος ἐπιτίμησις.

Κείμ. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππε, ἠρώτα τὲς μαθητὰς αὐτῦ, λέγων· τίνα με λέγεσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τῦ ἀνθρώπε.

Ἑξήγ. Ἐνθυμήθη ἐκεῖνε ὁπῦ ἔκλισε τὴν πόλιν· ἐπειδὴ εἶναι καὶ ἄλλη Καισάρεια ἡ τῦ Στράτωνος. καὶ ὄχι εἰς ἐκείνην, ἀλλὰ εἰς ταύτην τὲς ἐρωτᾶ. διότι μακρὰ ἀπὸ τὲς ἑβραίες πηγαίνει ὁ Χρισὸς τὲς μαθητὰς, διὰ νὰ μὴ ἔχεν φόβον ἀπὸ τινὰν, νὰ εἰπῦν μετὰ παῤῥησίας. πρῶτον δὲ ἐρωτᾶ τὴν ὑπόληψιν τῦ πλήθες, διὰ νὰ τὲς ἀνεβάση εἰς μεγαλήτερην ἔννοιαν, καὶ νὰ μὴ πέσῶν εἰς τὴν αὐτὴν ταπεινότητα τῶν πολλῶν. δὲν ἐρωτᾶ δὲ τίνα με λέγεσιν οἱ Φαρισαῖοι, ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι· περὶ τῦ ἁπλῦ καὶ ἀδόλε πλήθες λέγων.

Κείμ. Οἱ δὲ εἶπον· οἱ μὲν, Ἰωάννην τὸν Βαπτισὴν· ἄλλοι δὲ, Ἠλίαν· ἕτεροι δὲ, Ἱερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν Προφητῶν.

Ἑξήγ. Ἐκεῖνοι μὲν ὁπῦ τὸν ὠνόμαζαν Ἰωάννην, ἦσαν ὡσὰν ὁ Ἡρώδης, νομίζοντες ὅτι ἀνέςη ὁ Ἰωάννης, καὶ ἔλαβε καὶ τὸ χάρισμα τῆς θαυματεργίας. ἐκεῖνοι δὲ ὁπῦ τὸν ἔλεγαν Ἠλίαν, τὸν ὠνόμιζαν διὰ τὸ ἐλεγκτικὸν, καὶ διὰ νὰ ἀπαντυχαίνεν πῶς μέλλει νὰ ἔλθη ὁ ἠλίας. ἄλλοι δὲ τὸν ὠνόμιζαν ὅτι εἶναι ὁ Ἱερεμίας, διὰ τὴν σοφίαν ὁπῦ εἶχε χωρὶς νὰ μάθη. διότι ὁ Ἱερεμίας, ἀκόμι ἀφ' ἧ ἦτον παιδίον ἐτάχθη εἰς προφητείαν. Ἱερεμ. ά.

Κείμ. Λέγει αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος, εἶπε· σὺ εἶ ὁ Χρισὸς ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ τῦ ζῶντος.

Ἑξήγ. Καὶ πάλιν ὡς θερμὸς ὁ Πέτρος προπηδᾷ, καὶ ὁμολογεῖ ἀληθῶς, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ τῦ ζῶντος· διότι δὲν εἶπαν σὺ εἶ ὁ Χρισὸς Υἱὸς τῦ Θεῦ, χωρὶς τὸ Ο ἄρθρε· ἀλλὰ μετὰ τὸ ἄρθρε, ὁ Υἱὸς, τετέσιν αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ἕνας καὶ μόνος. ὄχι κατὰ χάριν Υἱὸς, ἀλλὰ ἐκεῖνος ὁπῦ ἐγεννήθης ἀπ' αὐτὴν τὴν ὐσίαν τῦ πατρὸς. ἐπειδὴ καὶ Χρισοὶ πολλοὶ ἦσαν, ὅλοι οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ βασιλεῖς· ἀλλὰ ὁ Χρισὸς μετὰ τὸ ἄρθρε ἕνας εἶναι.

Κείμ. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησῦς, εἶπεν αὐτῷ· μακάριος εἶ Σίμων βὰρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα ἐκ ἀπεκάλυψέσοι, ἀλλ' ὁ Πατήρ μὲ ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς.

Ἐξήγ. Μακαρίζει τὸν Πέτρον, ὡσὰν ὁπῦ ἐδέχθη τιὼ χάριν τῆς Ἀποκαλύψεως ἀπὸ τὸν Θεὸν· ἀποδεχόμενος δὲ αὐτὸν, ἀπέδειξε λοιπὸν τὰς ὑπολήψεις τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ψεύτικαις. εἶπε δὲ αὐτὸν βὰρ Ἰωνᾶ, τετέσιν υἱὲ τῦ Ἰωνᾶ· ὡσὰν νὰ ἔλεγεν, ὅτι καθὼς ἐσὺ εἶσαι υἱὸς τῦ Ἰωνᾶ, ἔτζι καὶ ἐγὼ τῦ Πατρός μὲ ὁπῦ εἶναι εἰς τὸς Οὐρανὸς, ἔσωντας νὰ εἶμαι ὁμοούσιος, ἦγεν μιᾶς Φύσεως μετ' ἐκεῖνον. Ἀποκάλυψιν δὲ λέγει τιὼ γνῶσιν ὁπῦ τὸν ἐγνώρισεν, ὡσὰν ὁπῦ ἐφανερώθησαν τὰ ἀγνώρισα, καὶ ἀποκρυφα παρὰ τῦ Πατρὸς.

Κείμ. Κἀγὼ δέσοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτη τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μὲ τιὼ ἐκκλησίαν· καὶ πύλαι ᾅδὸ ὲ κατιχύσεσιν αὐτῆς.

Ἐξήγ. Πληρώνει τὸν Πέτρον ὁ Χρισὸς, καὶ τῦ δίδει μέγαν τὸν μισθὸν, ἦγεν τὸ, νὰ κλίση τιὼ ἐκκλησίαν εἰς αὐτὸν· διότι ἐπειδὴ τὸν ὡμολόγησεν ὁ Πέτρος Υἱὸν Θεῦ, λέγειτον ὅτι αὐτὴ ἡ ὁμολογία ὁπῦ ὡμολόγησας, μέλλει νὰ εἶναι θεμέλιον ἐκείνων ὁπῦ πισθεν. εἰς τόσον ὅτι κάθε ἄνθρωπος ὁπῦ μέλλει νὰ κλίση τὸ σπῆτι τῆς πίσεως, αὐτιὼ τιὼ ὁμολογίαν πρέπει νὰ βάνῃ πρῶτα θεμέλιον. διότι ἂν καὶ μυρίας ἀρετὰς κλίζωμεν, καὶ δὲν ἔχομεν θεμέλιον τιὼ ὀρθιὼ ὁμολογίαν, ἀχαμνὸν κλήριον κλίζωμεν. ἔσωντας δὲ νὰ εἰπῇ τιὼ ἐκκλησίαν μὲ, ἀπέδειξε τῦ λόγε τε δεσπότιω, καὶ αὐθάντιω τῦ παντὸς· διότι δεῖλα τῦ Θεῦ, εἶναι ὅλα τὰ πάντα. πύλαι δὲ ᾅδὸ, εἶναι οἱ βασιλεῖς τῶν ἀσεβῶν ὁπῦ ἐδίωξαν τὲς πισὲς χρισιανὲς, οἱ ὁποῖοι ἔπεμπαν τὲς χρισιανὲς εἰς τὸν ᾅδιω· ἀλλὰ καὶ οἱ αἱρετικοὶ, πύλαι ᾅδὸ εἶναι. πολλὲς λοιπὸν διώκλας, καὶ πολλὲς αἱρετικὲς νίκησεν ἡ ἐκκλησία. καὶ κάθε ἕνας δὲ ἀπὸ ἡμᾶς, ἐκκλησία εἶναι, ἔσωντας νὰ γένῃ οἶκος Θεῦ. ἐὰν σερεωθῶμεν λοιπὸν εἰς τιὼ ὁμολογίαν τῦ Χρισῦ, αἱ πύλαι τῦ ᾅδὸ, ἦγεν αἱ ἁμαρτίαι, δὲν θέλεν μᾶς νικήσει. διότι καὶ ὁ Δαβὶδ ἔσωντας νὰ ὑψωθῇ ἀπὸ τὰς πύλας
Ψαλμ. ϑ'. τέτας, ἔλεγεν· ὁ ὑψῶν με ἐκ τῶν πυλῶν τῦ θάνατε. ἀπὸ ποίας πύλας ὦ Δαβὶδ; τὰς δύο, τῦ φόνε, καὶ τῆς μοιχείας.

Κείμ. Καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. καὶ ὃ ἐὰν δήσης ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι δεδεμένον ἐν τοῖς Οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν λύσης ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι λελυμένον ἐν τοῖς Οὐρανοῖς.

Ἐξήγ. Ὡς Θεὸς λέγει τὸ, δώσω σοι, ἐξσιασικῶς. διότι καθὼς ὁ Πατὴρ, σῦ ἔδωκε τὴν ἀποκάλυψιν, τετέσι σῦ ἐφανέρωσε πῶς εἶμαι Υἱός τε, ἔτζι νὰ σῦ δώσω καὶ ἐγὼ τὰ κλειδία. κλειδία δὲ, νόησον τιὼ ἐξσίαν ὁπῦ τῦ ἔδωκε νὰ λύῃ καὶ νὰ δένῃ τὰ σφάλματα, ἦγεν νὰ συγχωρᾷ, καὶ νὰ κανονίζῃ. διότι ἔχεν ἐξσίαν νὰ συγχωρῆν, καὶ νὰ ἀφορίζεν, ὅλοι ὅσοι ἐκαταξιώθηκαν ἐπισκοπικῆς χάριτος, ὡσὰν τὸν Πέτρον. διότι ἐὰν καὶ πρὸς τὸν Πέτρον μόνον εἶπε, τὸ, δώσω σοι, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλες τὲς ἀποσόλες ἐδόθη· πότε; ὅταν εἶπον, ἄντινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίνται. διότι καὶ τὸ, δώσω,
Ματθ. ιϐ'. μέλλοντα χρόνον σημαίνει, τετέσιν ὕσερα ἀπὸ τιὼ ἀνάσασιν. Οὐρανοὶ δὲ λέγονται καὶ
Ἰωάνν. κ'. αἱ ἀρεταὶ, κλειδία δὲ τέτων εἶναι, αἱ ἐργασίαι· διότι μὲ τὸ νὰ τὰς ἐργαζώμεθα, ἀνοίγωμεν αὐτὰς, ὡσὰν μὲ τίποτες κλειδία, καὶ σεβαίνομεν μέσα εἰς πᾶσαν ἀρετιὼ. ἐὰν δὲ δὲν ἐργάζομαι, ἀλλὰ μόνον ἠξεύρω τὸ καλὸν, ἔχω μὲν μόνον τὸ κλειδὶ τῆς γνώσεως, ἀμὴ ἀπομένω ἔξω. δεμένος δὲ εἶναι εἰς τὸς Οὐρανὸς, ἦγεν εἰς τὰς ἀρετὰς, ἐκεῖνος ὁπῦ δὲν περιπατεῖ εἰς αὐτὰς. διότι ἐκεῖνος ὁπῦ σεδάζει αὐτὰς, εἶναι λυμένος εἰς αὐτὰς. ἂς μιὼ ἔχωμεν λοιπὸν ἁμαρτίαις, διὰ νὰ μὴ δεθῶμεν μὲ ταῖς ἁλυσίδαις τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.

Κείμ. Τότε διεσείλατο τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ, ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐσιν ὁ Χρισὸς.

Ἐξήγ. Πρὶν τῦ σαυρῦ ἐβέλετον ὁ Χρισὸς, νὰ εἶναι σκεπασμένη ἡ δόξα τε· διότι ἂν ἤθελαν ἀκέσῃ οἱ ἄνθρωποι πρὶν νὰ σαυρωθῇ ὅτι εἶναι Θεὸς, καὶ ὕσερον νὰ τὸν ἔβλεπαν πῶς πάχει, πῶς νὰ μιὼ ἤθελαν σκανδαλιωθῇ. διὰ τῦτο λοιπὸν κρύπλει τῦ λόγε τε ἀπὸ τὲς πολλὲς, διὰ νὰ γνωριθῇ ὕσερα ἀπὸ τιὼ ἀνάσασιν χωρὶς σκάνδαλον, ἔσωντας νὰ τὲς ὁδηγᾷ πάντας πρὸς τιὼ πίσιν τῦ Χρισῦ, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μὲ ταῖς θαυματεργίαις.

Κείμ. Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησῦς, δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν Πρεσβυτέρων, καὶ Ἀρχιερέων, καὶ Γραμματαίων, καὶ ἀποκλανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

Ἐξήγ.

Εξήγ. Τὸς προλέγει τὸ πάθος, διὰ νὰ μὴ ἔλθῃ ἀνεθάρετα, καὶ σκανδαλισθῶσιν, λογιάζοντες ὅτι σανικῶς τε, καὶ μὴ ἠξιόρωντας τὸ παθαίνει. διότι ἐπειδὴ ἤκουσαν διὰ τῆς ὁμολογίας τῦ Πέτρυ ὅτι Υἱὸς Θεῦ εἶναι, τότε τὸς φανερόνει καὶ τὰ τῦ πάθες. καὶ ὕσερα ἀπὸ τὰ λυπηρὰ, εἶπε καὶ τὰ χαρμόσυνα, τὸ ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

Κείμ. Καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ, λέγων· ἵλεώς σοι Κύριε, ἐ μὴ ἔσαί σοι τῦτο.

Εξήγ. Ἐκεῖνο ὁπῦ ἀπεκαλύφθη τῦ Πέτρυ, ὀρθῶς τὸ ὡμολόγησε, τυτέσι πῶς ὁ Χριςὸς εἶναι Υἱὸς Θεῦ· ἀμὴ εἰς ἐκεῖνο ὁπῦ δὺ τῦ ἀπεκαλύφθη, ἔσφαλε· διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι ἐδὲ τὸ μέγα ἐκεῖνο εἶπεν ὁ Πέτρος, χωρὶς νὰ τῦ τὸ ἀποκαλύψῃ ὁ Θεὸς. μὴ θέλωντας δὲ ὁ Πέτρος νὰ σαυρωθῇ, καὶ νὰ ἀποθάνῃ ὁ Κύριος, καὶ μὴ ἐγνωρίζωντας τὸ μυσήριον τῆς ἀνασάσεως, λέγει πρὸς τὸν Χριςὸν, ἵλεώς σοι Κύριε, ἤγεν ὁ Θεὸς νά φυλάξῃ Κυριέμε, νὰ μὴ τὸ πάθῃς τῦτο.

Κείμ. Ὁ δὲ σραφεὶς εἶπε τῷ Πέτρῳ· ὕπαγε ὀπίσωμε σατανᾶ, σκάνδαλόν με εἶ, ὅτι ἐ φρονεῖς τὰ τῦ Θεῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

Εξήγ. Ὅτε μὲν ὀρθὰ ἐλάλει ὁ Πέτρος, τὸν ἐμακάρισεν ὁ Χριςὸς· ὅτε δὲ ἀλόγως ἐδειλίασε, καὶ δὺ ἤθελε νὰ πάθῃ ὁ χριςὸς, αὐτὸς τὸν ἐπαραπῆρε, λέγωντάς τε, ὕπαγε ὀπίσωμε σατανᾶ. Σατανᾶς δὲ λέγεται ὁ ἀντικείμενος, τυτέσιν ὁ ἐναντίος· ὕπαγε λοιπὸν ὀπίσωμε, ἤγεν μὴν ἀντισέκεσαι, ἀλλὰ ἀκολόθει τὸ θέλημά με. καλεῖ δὲ τὸν Πέτρον ἔτζι, ἐπειδὴ μηδὲ ὁ Σατανᾶς δὺ ἤθελε νὰ πάθῃ ὁ Χριςὸς. λέγει λοιπὸν, ὅτι ἐσὺ μὲν λογιάζεις με λογισμὸν ἀνθρώπινον, ὅτι δὺ μὲ πρέπει νὰ πάθω, ἀμὴ δὺ καταλαμβάνεις ὅτι ὁ Θεὸς διὰ τὲ πάθες τύτε ἐργάζεται σωτηρίαν, καὶ ὅτι τῦτο μὲ πρέπει μάλισα.

Κείμ. Τότε ὁ Ἰησῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ· εἴτις θέλει ὀπίσωμε ἐλθεῖν, ἀπαρνησάθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σαυρὸν αὐτῦ, καὶ ἀκολθήτωμοι.

Εξήγ. Τότε, πότε; ὅταν ἐπαραπῆρε τὸν Πέτρον· διότι θέλωντας νὰ δείξῃ ὅτι ἔσφαλεν ὁ Πέτρος, ὁπῦ τὸν ἐμπόδιζε νὰ μὴ πάθῃ, λέγει· ὅτι ἐσὺ μὲν μὲ ἐμποδίζεις νὰ μὴ πάθω, ὅμως ἐγὼ λέγω σε, ὅτι ὄχι μόνον τὸ ἐδικόν με πάθος εἶναι βλαβερὸν εἰς ἐσένα, ἀλλὰ μηδὲ ἐσὺ δυάσαι νὰ σωθῇς, ἐὰν δὺ ἀποθάνῃς. ἀλλὰ ἐδὲ ἄλλος τινὰς, κἂν ἄνδρας, κἂν γυναῖκα, κἂν πλέσιος, κἂν πτωχὸς. εἴτις δὲ θέλει εἰπε, διὰ νὰ δείξῃ τὸ αὐτεξέσιον, καὶ ὅτι εἰς τὸ θέλημα τῦ καθ' ἑνὸς εἶναι ἡ ἀρετὴ, καὶ ὄχι ἀναγκασικῶς, ἢ σανικῶς. ὀπίσω δὲ τῦ Ἰησῦ ἀκολθεῖ, ὄχι μόνον ἐκεῖνος ὁπῦ τὸν ὁμολογεῖ Υἱὸν Θεῦ· ἀλλὰ ἐκεῖνος ὁπῦ ὑπομένει καὶ ὅλας τὰς θλίψεις, καὶ τὲς πειρασμὲς ὁπῦ τῦ ἔρχονται διὰ τὸν Χριςὸν. ἀπαρνησάθω δὲ ἑαυτὸν εἶπε, δείχνωντας τινὰ τελείαν ἄρνησιν, ἤγεν νὰ μὴ ἔχῃ καμίαν ἀγάπην πρὸς τὸ κορμίτε, ἀλλὰ νὰ καταφρονῇ τῦ λόγυτε τελείως. καθὼς τὸ ἔχομεν σωήθειαν νὰ λέγωμεν, ὅτι ὁ δείνας, ἀπαρνήθη τὸν ὁδείνα, ἤγεν δὺ ἔχει καμίαν φιλίαν, καὶ ἀγάπην πρὸς ἐκεῖνον. ἔτζι λοιπὸν χρεωσεῖ καὶ κάθε ἕνας ὁπῦ ἀκολθεῖ τὸν Χριςὸν, νὰ μὴ ἔχῃ καμίαν φιλίαν, ἢ ἀγάπην πρὸς τὸ σῶμα· εἰς τόσον ὅτι νὰ βασᾷ καὶ τὸν σαυρὸν, τυτέσιν νὰ σέργῃ καὶ τὸν θάνατον, καὶ μετὰ σπεδῆς νὰ τὸν ζητᾷ, καὶ θάνατον ἐπονείδισον· διότι αὐτὸ δηλοῖ ὁ σαυρὸς, καθὼς τὸ εἶχαν οἱ παλαιοὶ. ἀλλὰ καὶ νὰ μὲ ἀκολθῇ, λέγει· διότι καὶ πολλοὶ ληςάδες, καὶ κλέπται σαυρώνονται, ἀλλὰ δὺ εἶναι μαθηταίμε ἐκεῖνοι. ἂς μὲ ἀκολθεῖ λοιπὸν, τυτέσιν ἂς κάμνῃ καὶ πάσας τὰς ἄλλας ἀρετὰς. ἀπαρνεῖται δὲ τῦ λόγυτε, καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ ἐχθὲς μὲν ἐπόρνδυε, σήμερον δὲ ἐμετανόησε, καὶ σωφρονεῖ. τοιῦτος ἦτον ὁ Παῦλος, ὁπῦ ἀρνήθη τῦ λόγυτε, εἰς τόσον ὅτι ἔλεγεν· ζῶ δὲ ὐκ ἔτι ἐγὼ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριςός. σηκώνει δὲ τὸν σαυρὸν ἐκεῖνος ὁπῦ νὰ νεκρώσῃ, ἢ νὰ σαυρώσῃ τῦ λόγυτε ἀπὸ τὸν κόσμον. Πρὸς Γαλ. β'.

Κείμ. Ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτῦ ἕνεκεν ἐμῦ, εὑρήσει αὐτήν.

Εξήγ. Εἰς τὸ μαρτύριον μᾶς παρακινᾶ ὁ Χριςὸς μὲ τὸν λόγον τῦτον. εὑρίσκει μὲν λοιπὸν τὴν ψυχὴν αὐτῦ, εἰς τὸν κόσμον τῦτον, τυτέσι γλυτώνει ἀπὸ τὸν θάνατον, ἐκεῖνος ὁπῦ νὰ ἀρνηθῇ τὸν Χριςὸν· ὁ ὁποῖος εἰς τὸ ὕσερον τὴν χάνει. χάνει δὲ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ διὰ τὸν Χριςὸν, ἐκεῖνος ὁπῦ νὰ μαρτυρήσῃ δι' αὐτὸν, ὁ ὁποῖος καὶ εὑρίσκει αὐτὴν ὕσερον ἄφθαρτον, καὶ εἰς αἰώνιον ζωήν.

Κείμ. Τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτῦ;

αὐτῦ; μέλλει γὰρ ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπυ ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τῦ Πατρὸς αὐτῦ, μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτῦ· καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ, κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτῦ.

Ἐξήγ. Ἂς εἶναι λέγει, χάριν λόγυ νὰ εἰπῶμεν, ὅτι ἐκέρδησας ὅλον τὸν κόσμον· ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος, νὰ καλοπερνᾷ τὸ κορμί, ὅταν ἡ ψυχὴ εὑρίσκεται εἰς μεγάλην ἀθένειαν· ὡσὰν νὰ ἤθελε φορῇ ἡ κυρὰ φορέματα παλαιὰ, καὶ ξεχισμένα, καὶ ταῖς σκλάβαις νὰ ταῖς σολίζῃ μὲ λαμπρὰ φορέματα. διότι ἐδὲ εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα δώσεται κανεὶς νὰ δώσῃ ἀντάλλαγμα, νὰ ξαγοράσῃ τὴν ψυχήτε. διότι ἐδῶ μὲν δώσεται τινὰς νὰ δώσῃ δάκρυα, σεναγμὺς, ἐλεημοσύναις· ἀμὴ ἐκεῖ δὲν δώσεται νὰ δώσῃ τίποτες. διότι ὁ κριτὴς εἶναι ἀδωροδόκητος, ἤγυν δὲν λαμβάνει δῶρα, διότι κατὰ τὰ ἔργα τῦ καθ' ἑνὸς, ἔτζι τὸν κρίνει. ἀλλὰ καὶ φοβερὸς εἶναι, διότι ἔρχεται μὲ τὴν δόξαντε, καὶ μετὰ πάντων τῶν ἀγγέλων αὐτῦ, καὶ ὄχι καταφρονεμένος.

Κείμ. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑσηκότων, οἵτινες ἐ μὴ γεύσωνται θανάτυ ἕως ἂν ἴδωσι τὸν Υἱὸν τῦ ἀνθρώπυ, ἐρχόμενον ἐν τῇ Βασιλείᾳ αὐτῦ.

Ἐξήγ. Εἶπεν, ὅτι μέλλει νὰ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τῦ ἀνθρώπυ μὲ τὴν δόξαντε· διὰ νὰ μὴν ἀπιστῶσι λοιπὸν ἐκεῖνοι, τὺς λέγει, ὅτι εἶναι ἐδῶ τινὲς, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν δυνάμην τες, θέλει ἰδῇ τὴν δόξαν τῆς δευτέρας παρυσίας αὐτῦ εἰς τὴν μεταμόρφωσιν. καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ δείξῃ, εἰς ποίαν δόξαν θέλει ἤθαι ἐκεῖνοι ὁπῦ θέλει κακοπαθήσει, καὶ θανατωθῆν διὰ λόγυτε. διότι καθὼς ἄρπαψεν ἡ σάρκα τῦ Χριςῦ τώρα, ἔτζι μέλλει νὰ λάμψῃ οἱ ἅγιοι τότε. λέγει δὲ ἐδῶ, διὰ τὸν Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην, τὺς ὁποίυς ἐπῆρεν εἰς τὸ ὄρος, καὶ τὺς ἔδειξε τὴν βασιλείαν τε· τετέσι τὴν κατάσασιν τὴν μέλλυσαν, μὲ τὴν ὁποίαν μέλλει νὰ ἔλθῃ αὐτὸς καὶ οἱ δίκαιοι νὰ λάμψυσι. λέγει λοιπὸν ὅτι μερικοὶ ἀπὸ τότες ὁπῦ εἶναι ἐδῶ, δὲν θέλει ἀποθάνει, ἕως ἔ νὰ μὲ ἰδῦν μεταμορφόμενον. βλέπε δὲ, ὅτι ἐκεῖνοι ὁπῦ σέκυν εἰς τὸ καλὸν σεραιοὶ, καὶ δὲν μετασαλεύθην, ἐκεῖνοι βλέπυν τὸν Ἰησῦν μεταμορφόμενον ἐπὶ τὸ λαμπρότερον, καὶ προκόπτυσι πάντοτε εἰς τὴν πίσιν, καὶ εἰς τὰς ἐντολάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Κείμενον.

Λεκᾶς θ'. Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ, παραλαμβάνει ὁ Ἰησῦς, τὸν Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ.

Ἐξήγ. Δὲν εἶναι ἐναντίον τῦτο εἰς ἐκεῖνο ὁπῦ εἶπεν ὁ Λεκᾶς, ὅτι μετὰ τὺς λόγυς τύτυς, ἐγένοντο ὡς ἡμέραι ὀκτὼ, καὶ τὰ λοιπά. διότι ὁ μὲν Λεκᾶς, ἀριθμεῖ καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν, καὶ τὴν τελευταίαν ὁπῦ ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος· ὁ δὲ Ματθαῖος μόνον τὰς μέσας ἡμέρας ἀριθμεῖ. ἔλαβε δὲ τὸν μὲν Πέτρον, ἔσωντας νὰ ἀγαπᾷ τὸν Χριςὸν κατὰ πολλὰ· τὸν δὲ Ἰωάννην, ὡσὰν ὁπῦ τὸν ἠγάπα κατὰ πολλὰ ὁ Χριςὸς· τὸν δὲ Ἰάκωβον, ἔσωντας νὰ εἶναι καὶ αὐτὸς ζηλωτὴς· καὶ φανερὸν εἶναι πῶς εἶχε ζῆλον, ἀπ' ἐκεῖνο ὁπῦ ὑπεχέθη ὅτι νὰ πίῃ τὸ ποτήριον, καὶ ἀπ' ἐκεῖνο ὁπῦ τὸν ἐφόνευσεν ὁ Ἡρώδης μὲ μάχαιραν, διὰ νὰ κάμῃ τὴν καρδίαν τῶν Ἑβραίων.

Κείμ. Καὶ ἀναφέρει αὐτὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν· καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτῦ ὡς ὁ ἥλιος· τὰ δὲ ἱμάτια αὐτῦ ἐγένοντο λευκὰ ὡς τὸ φῶς.

Ἐξήγ. Εἰς ὄρος ὑψηλὸν τὺς ἀνεβάζει, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι ἐὰν δὲν ὑψωθῇ τινὰς, δὲν ἀξιώνεται νὰ ἰδῇ τοιαύταις θεωρίαις. κατ' ἰδίαν δὲ, ἤγυν παράμερα καὶ ξεχωρισά, διότι σωήθειαν εἶχεν ὁ Χριςὸς, ταῖς παραδοξώτεραις θαυματεργίαις, νὰ ταῖς κάμῃ ἀπόκρυφα, διὰ νὰ μὴν φαίνεται εἰς τὺς πολλὺς ὡς Θεὸς, καὶ λογιαθῇ ὅτι κατὰ φαντασίαν φαίνεται ἄνθρωπος. μεταμόρφωσιν δὲ ἀκέων, μὴν θαρρεῖς ὅτι ἄφησε τὸ κορμὶ τότε, ἀλλὰ σέκωντας τὸ κορμὶ εἰς τὸ χῆματε. διότι πρόσωπον αὐτῦ ἀκέεις, καὶ φορέματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα καὶ ἐφαίνετον λαμπρότερος· ἔσωντας νὰ δείξῃ ἡ θεότης ὀλίγον τίποτες τὰς ἀκτίνας αὐτῆς· καὶ τῦτο καθὼς ἐδυώνοντα νὰ ἰδῦν. διότι διὰ τῦτο καὶ βασιλείαν τῷ Θεῷ τὴν εἶπε παραπάνω τὴν μεταμόρφωσιν, ὡσὰν ὁπῦ ἐφανέρωσε τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐξυσίας αὐτῦ, καὶ ἔδειξεν ὅτι γνήσιος Υἱὸς τῦ Πατρὸς εἶναι. καὶ ὡσὰν

ὁπῦ

ὁπȣ̃ εἶχε τὸ ἀξίωμα τῆς δευτέρας παρȣσίας, διὰ τὴν πολλὴν λαμπρότητα τȣ̃ προσώπȣ τȣ̃ Ἰησȣ̃.

Κείμ. Καὶ ἰδȣ̀ ὤφθησαν αὐτοῖς Μωϋσῆς, καὶ Ἡλίας μετ' αὐτȣ̃ συλλαλȣ̃ντες. Λȣκας θ'.

Εξήγ. Τὶ συνελάλȣν; τὴν ἔξοδον λέγει ὁ Λȣκᾶς, ἤγȣν τὸν θάνατον αὐτȣ̃ ὁπȣ̃ ἔμελλε νὰ πληρώσῃ εἰς Ἱερȣσαλὴμ, τȣτέςι τὸν ςαυρὸν. καὶ διατὶ ὁ Μωϋσῆς, καὶ ὁ Ἡλίας ἐφάνησαν; διὰ νὰ δειχθῇ, ὅτι καὶ τȣ̃ Νόμȣ, καὶ τῶν Προφητῶν πῶς εἶναι αὐτὸς ὁ Κύριος, καὶ ὅτι ζωντανȣ̀ς καὶ νεκρȣ̀ς ἐξȣσιάζει· διότι ὁ μὲν Ἡλίας, εἶναι προφήτης, καὶ ζῇ· ὁ δὲ Μωϋσῆς εἶναι νομοθέτης, καὶ ἀπόθανε. καὶ ἄλλο διὰ νὰ φανῇ ὅτι δὲν εἶναι ἐναντίος τȣ̃ νόμȣ, ȣ̓δὲ ἀντίθεος· διότι ἂν ἦτον ἐναντίος τȣ̃ νόμȣ, δὲν ἤθελε τȣ̃ συνομιλῇ ὁ Μωϋσῆς, ἀλλὰ μήτε ὁ ζηλωτὴς ἡλίας, ἤθελε τὸν ὑπομείνῃ, ἂν ἦτον ἀντίθεος. ἀκόμι δὲ καὶ διὰ νὰ λύσῃ τὴν ὑπόνοιαν, ἤγȣν τὴν λογίασιν τῶν πολλῶν ὁπȣ̃ ἔλεγαν, ὅτι Ἡλίας εἶναι, ἢ ἕνας ἀπὸ τȣ̀ς προφήτας. πόθεν δὲ ἐγνώρισαν οἱμαθηταὶ, ὅτι Ἡλίας, καὶ Μωϋσῆς ἦτον; ἀπὸ τὰς εἰκόνας αὐτῶν; ὄχι, διότι ἀσέβεια ἐνομίζετον τότε, τὸ νὰ ἔχȣν εἰκόνας ἀνθρώπων. φαίνεται λοιπὸν, ὅτι ἀπὸ τȣ̀ς λόγȣς ὁπȣ̃ ἔλεγαν νὰ τȣ̀ς ἐγνώρισαν· διότι ὁ μὲν Μωϋσῆς, ἂν τύχῃ νὰ ἔλεγεν, ὅτι ἐσὺ εἶσαι ἐκεῖνος τȣ̃ ὁποίȣ ἐπροτύπωσα ἐγὼ τὸ πάθος, ἔςωντας νὰ σφάξω τὸν ἀμνὸν καὶ νὰ κάμω τὸ πάσχα. ὁδὲ Ἡλίας θέλει ἔλεγεν, ὅτι ἐσὺ εἶσαι ἐκεῖνος τȣ̃ ὁποίȣ ἐπροτύσωσα τὴν ἀνάςασιν εἰς τὸν Υἱὸν τῆς χήρας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα παρόμοια. δείχνωντας δὲ τȣ́τȣς εἰς τȣ̀ς μαθητὰς, τȣ̀ς διδάσκει ὅτι αὐτȣνȣ̀ς νὰ μιμȣ̃νται καὶ αὐτοὶ· τὸν μὲν Μωϋσῆν εἰς τὴν πραότητα, τὸν δὲ Ἡλίαν εἰς τὸν ζῆλον, καὶ εἰς τὴν αὐςηρότητα, ὅταν τὸ καλεῖ ὁ καιρὸς. καὶ νὰ κινδυνεύȣν καὶ αὐτοὶ ὡσὰν ἐκείνȣς διὰ τὴν ἀλήθειαν. Ἀριθμ. ζ'.

Κείμ. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε τῷ Ἰησȣ̃· Κύριε, καλὸν ἐςιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνάς, Σοὶ μίαν, καὶ Μωσῇ μίαν, καὶ μίαν Ἡλίᾳ.

Εξήγ. Ὁ Πέτρος βȣλόμενος νὰ μὴν πάθη ὁ Χριςὸς, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην ὁπȣ̃ εἶχεν εἰς αὐτὸν, λέγει, ὅτι καλὸν εἶναι νὰ ἀπομείνωμεν ἐδὼ, καὶ νὰ μὴν κατεβȣ̃μεν νὰ φονευθῇς· διότι ἂν ἔλθῃ καὶ ἐδὼ τινὰς, ἔχομεν τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν, νὰ μᾶς βοηθήσȣν· διότι ὁ μὲν Μωϋσῆς, ἐπολέμησε τȣ̀ς αἰγυπτίȣς· ὁδὲ ἡλίας, ἐκατέβασε φωτίαν ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν· εἰς τόσον ὅτι καὶ εἰς ἐκείνȣς ὁπȣ̃ θέλȣν ἔλθῃ ἐδὼ, τοιȣ̃τοι θέλȣν φανῇ. ταῦτα δὲ ἐλάλει ἀπὸ τὴν πολλὴν τȣ δειλίαν, καθὼς τὸ λέγει ὁ Λȣκᾶς, μὴ εἰδὼς ὃ λέγει, ἤγȣν μὴ ἠξεύρωντας τὶ λέγει. διότι τὸ ἀσυνήθιςον, καὶ παράδοξον τὸν ἐξέπληξεν. ἢ μὴ ἠξεύρωντας κατὰ ἀλήθειαν τὶ ἐλάλει, θέλωντας νὰ ἀπομείνῃ ὁ Ἰησȣ̃ς εἰς τὸ ὄρος, καὶ νὰ μὴν κατέβῃ, καὶ νὰ πάθῃ διατ' ἐμᾶς· καὶ φοβȣ́μενος νὰ μὴν φανῇ αὐθάδης, λέγει τὸ, εἰ θέλεις. Ἐξοδ. ιζ'. Βασ. γ'. Κεφ. ιϛ'. Λȣκᾶς θ'.

Κείμ. Ἔτι αὐτȣ̃ λαλȣ̃ντος, ἰδȣ̀ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτȣ̀ς. καὶ ἰδȣ̀ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγȣσα· ȣ̃τός ἐςιν ὁ Υἱός μȣ ὁ ἀγαπητὸς ἐν ὦ εὐδόκησα· αὐτȣ̃ ἀκȣ́ετε.

Εξήγ. Ἐσὺ μὲν ὦ Πέτρε, γυρεύεις νὰ κάμῃς σκηνὰς χειροποιήτȣς, ἤγȣν καλύβαις· ὁ δὲ Πατὴρ ἐπαρέςησεν ἄλλην σκηνὴν ἀχειροποίητον, τὴν νεφέλην, καὶ ἀποδείχνει, ὅτι καθὼς αὐτὸς ἔςωντας νὰ εἶναι Θεὸς, εἰς τὴν νεφέλην ἐφαίνετον εἰς τȣ̀ς παλαιȣ̀ς· ἔτζι καὶ ὁ υἱὸς αὐτȣ̃. φωτεινὴ δὲ εἶναι ἡ νεφέλη ἐδὼ, καὶ ὄχι σκοτεινὴ ὡσὰν εἰς τὴν παλαιὰν. διότι δὲν ἤθελε νὰ τȣ̀ς φοβήσῃ, ἀλλὰ νὰ τȣ̀ς διδάξῃ. ἐκ τῆς νεφέλης δὲ εὐγῆκεν ἡ φωνὴ, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἐκ τȣ̃ Θεȣ̃ ἦτον. τὸ δὲ ἐν ᾧ εὐδόκησα, ἀντὶ τȣ̃ εἰς τὸν ὁποῖον ἐπαναπαύομαι, καὶ μȣ̃ ἀρέσκει. διδάσκει δὲ ὅτι αὐτȣ̃ ἀκȣ́ετε· ἐὰν καὶ νὰ ςαυρωθῇ θέλῃ, μὴν τὸν ἐναντιεῖσθε.

Κείμ. Καὶ ἀκȣ́σαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησȣ̃ς, ἥψατο αὐτῶν, καὶ εἶπεν· ἐγέρθητε, καὶ μὴ φοβεῖσθε· ἐπάραντες δὲ τȣ̀ς ὀφθαλμȣ̀ς αὐτῶν, ȣ̓δένα εἶδον εἰμὴ τὸν Ἰησȣ̃ν μόνον.

Εξήγ. Ἔςωντας νὰ μὴν δυνηθȣ̃ν οἱ μαθηταὶ νὰ ἰδȣ̃ν τὴν λάμψιν ἐκείνην, καὶ τὴν φωνὴν νὰ δεχθȣ̃ν, ἔπεσαν καταγῆς· ἦσαν δὲ καὶ τὰ ὀμμάτια αὐτῶν βεβαρυμένα ἀπὸ τὸν ὕπνον. ὕπνον δὲ λέγει ἐδὼ, τὴν πολλὴν σκοτȣ̃ραν ὁπȣ̃ ἐσκοτίσθησαν ἀπὸ τὴν περιστὴν λάμψιν τῆς θεωρίας. καὶ διὰ νὰ μὴν ςαθῇ εἰς πολλὴν ὥραν ὁ φόβος, καὶ ἀλησμονήσȣν ἐκεῖνα ὁπȣ̃ εἶδαν, τȣ̀ς σηκώνει ὁ Κύριος, καὶ τȣ̀ς παραθαῤῥύνει. καὶ μόνος αὐτὸς εὑρίσκεται, διὰ νὰ μὴ νομίσῃς, ὅτι διὰ τὸν Μωϋσῆν, ἢ διὰ τὸν ἡλίαν ἔγινεν ἡ φωνὴ, ἀλλὰ διὰ αὐτὸν, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱὸς.

Κείμ. Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἀπὸ τῦ ὄρες, ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς, λέγων· μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα, ἕως ἧ ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπυ ἐκ νεκρῶν ἀναςῇ.

Ἐξήγ. Διὰ ταπεινοφροσιώλυ τὲς παραγέλλει νὰ μιὼ τὸ εἰπῆν τινὸς· καὶ ἄλλο διὰ νὰ μὴν σκανδαλιαθῆν ἐκεῖνοι ὁπῦ ἀκέσαν ταῦτα, ὕςερον ὅταν τὸν ἰδῆν ςαυρέμενον· διότι ἤθελαν τὸν νομίσῃ πῶς εἶναι πλάνος, καὶ τὰ θεοπρεπῆ ἐκεῖνα θαυμάσια, κατὰ φαντασίαν τὰ ἔκαμε. σὺ δὲ γνώρισον, ὅτι μετὰ ἓξι ἡμέρας, ἦγεν ὕςερα ἀπὸ τὸν κόσμον τῦτον ὁπῦ ἐδημιεργήθη εἰς ἓξι ἡμέρας, τότε γίνεται ἡ θεωρία τῦ Θεῦ· διότι ἐὰν δὲν ὑπερέβης τὸν κόσμον τῦτον, καὶ νὰ ὑψωθῇς εἰς τὸ ὄρος, δὲν θέλεις ἰδῆ λαμπρὰν θεωρίαν, ἐδὲ τὸ πρόσωπον τῦ Ἰησῦ, ἦγεν τιὼ θεότητα, ἤτε τὰ φορέματα τετέςι τιὼ σάρκα. τότε δὲ θέλεις ἰδῆ καὶ τὸν Μωϋσῆν, καὶ τὸν Ἠλίαν ὁπῦ νὰ σιωμιλῆν μὲ τὸν Χριςὸν· διότι ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆται καὶ ὁ Χριςὸς ἕνα λαλῆν, καὶ συμφωνῆσιν. ἀλλὰ καὶ ὅταν εὕρης τινὰν ὁπῦ νὰ ἑρμηνεύῃ λαμπρῶς τὸ νόημα τῆς γραφῆς, ἤξευρε ὅτι τῦτο τὸ πρόσωπον τῦ Ἰησῦ, βλέπει λαμπρῶς ὁ τοιῦτος· εἰδὲ ἐξηγᾶ καὶ τὰς λέξεις, καὶ λαμπρώνει αὐτὰς· ἤξευρε ὅτι βλέπει καὶ τὰ φορέματα αὐτῦ τῦ Ἰησῦ λάμπα ὁ τοιῦτος, διότι ἠλέξεις εἶναι φορέματα τῶν νοημάτων. ἀλλὰ μιὼ εἶπης ὡσὰν τὸν Πέτρον, ὅτι καλὸν εἶναι νὰ εἱμεθον ἐδῶ· διότι πρέπει νὰ προκόπτωμεν πάντοτε, καὶ νὰ μιὼ ςέκωμεν ποτὲ εἰς ἕνα βαθμὸν ἀρετῆς, καὶ θεωρίας, ἀλλὰ νὰ ἀναβαίνωμεν καὶ παράνω.

Μαλ. δ'. Κείμ. Καὶ ἐπερώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτῦ, λέγοντες· τί ἓν οἱ γραμματεῖς λέγεσιν ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;

Ἐξήγ. Πλανῶντες τὸν λαὸν οἱ γραμματεῖς ἔλεγαν, ὅτι δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ Χριςὸς· ὅτι ἂν ἦτον αὐτὸς, ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ πρῶτον ὁ Ἠλίας· μὴν ἠξεύροντες ὅτι δύο φοραῖς ἔρχεται ὁ Χριςὸς. καὶ τῆς μὲν πρώτης παρεσίας, ἦγεν τῦ ἐρχομῦ αὐτῦ ἦτον πρόδρομος ὁ Ἰωάννης· τῆς δὲ δευτέρας παρεσίας αὐτῦ, θέλει εἶναι ὁ Ἠλίας· τὸ ὁποῖον ἑρμηνεύει καὶ ὁ Χριςὸς τοῖς μαθηταῖς, λέγων.

Κείμ. Ὁ δὲ Ἰησῦς ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Ἠλίας μὲν ἔρχεται πρῶτον, καὶ ἀποκαταςήσει πάντα. λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἠλίας ἤδη ἦλθεν, καὶ ὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν, ἀλλ' ἐποίησαν εἰς αὐτὸν ὅσα ἠθέλησαν· ἔτω καὶ ὁ υἱὸς τῦ ἀνθρώπυ, μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. τότε σιωῆκαν οἱ μαθηταὶ, ὅτι περὶ Ἰωάννυ τῦ Βαπτις῀ εἶπεν αὐτοῖς.

Ἐξήγ. Μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ὅτι Ἠλίας μὲν ἔρχεται, ἔδειξεν ὅτι ἀκόμι δὲν ἦλθεν· ἀμὴ θέλει νὰ ἔλθῃ πρόδρομος τῆς δευτέρας παρεσίας, καὶ νὰ ἀποκαταςήσῃ πάντας πρὸς τιὼ πίσιν τῦ Χριςῦ, ὅσες εὕρῃ Ἑβραίυς ὁπῦ νὰ τὸν πείθωνται. καὶ θέλει τὲς ἀποκαταςήσῃ, ὡσὰν εἰς πατρικὴν κληρονομίαν, ἔξωντας νὰ εἶναι ξεπεσμένοι. μὲ τὸ νὰ εἰπῇ δὲ ὅτι Ἠλίας ἦλθε, διὰ τὸν Πρόδρομον Ἰωάννην λέγει· καὶ ἔκαμαν εἰς αὐτὸν ὅσα ἠθέλησαν, ἔξωντας νὰ τὸν φονεύσεν. διότι μὲ τὸ νὰ ἀφήσεν τὸν Ἡρώδη νὰ τὸν φονεύσῃ, ἔξωντας ὁπῦ ἐδύνονταν νὰ τὸν ἐμποδίσεν, ἐκεῖνοι λογίζεται ὅτι τὸν ἐφόνευσαν. τότε λοιπὸν ὐξύτεροι γενόμενοι οἱ μαθηταὶ ἐκατάλαβαν ὅτι διὰ τὸν Ἰωάννην εἶπεν, ὅτι ἦλθεν Ἠλίας· διὰ νὰ γένῃ ἔτος πρόδρομος τῆς πρώτης παρεσίας τῦ Χριςῦ· καθὼς καὶ ἐκεῖνος μέλλει νὰ γένῃ πρόδρομος τῆς δευτέρας παρεσίας αὐτῦ.

Κείμ. Καὶ ἐλθόντων αὐτῶν πρὸς τὸν ὄχλον, προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος γονυπετῶν αὐτῷ, καὶ λέγων· Κύριε, ἐλέησόν με τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ.

Ἐξήγ. Πολλὰ ἄπις ος φαίνεται νὰ εἶναι ἔτος ὁ ἄνθρωπος, ἀπὸ τὰ λόγια ὁπῦ εἶπεν ὁ Χριςὸς πρὸς ἐκεῖνον, ὦ γενεὰ ἄπις ος, καὶ ὅτι κατηγορεῖ αὐτὸς τῶν μαθητῶν. καὶ ὄχι ὅτι ἡ Σελήνη εἶναι αἰτία, ἀλλὰ ὁ δαίμων ἐπετήρει τιὼ Σελήνιω ὅταν ἦτον γεμάτη, καὶ τότε τὸν ἐπείραζε· διὰ νὰ βλασφημῆν τὰ ποιήματα τῦ Θεῦ, ὡς κακοποιά. σὺ δὲ γίνωσκε ὅτι καὶ κάθε ἄγνωςος, καὶ μωρὸς ὡσὰν τιὼ Σελήνην ἀλλοιώνεται, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ποτὲ μὲν μέγας φαινόμενος κατὰ τιὼ ἀρετιὼ, ποτὲ δὲ ὀλιγοςδεῖ καὶ ἀφανίζεται· ἔτος λοιπὸν σεληνιάζεται, καὶ καταπίπτει καὶ εἰς τὸ πῦρ, τὸ, τῦ θυμῦ, καὶ τῆς ἐπιθυμίας. καὶ εἰς τὸ νερὸν, εἰς τὰ κύματα λέγω, καὶ τὰς φροντίδας τῦ κόσμυ τύτυ, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ λαβιαθὰν διάβολος, τετέςιν ὁπῦ βασιλεύει εἰς τὰ νερά. ἢ δὲν σὲ φαίνεται νὰ εἶναι κύματα συχνὰ αἰφροντίδες τῶν πλησίον.

Ἐπιλ. πζ'.

Κείμ.

Κείμ. Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σȣ, καὶ ȣ̓κ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησȣ̃ς, εἶπεν· ὦ γενεὰ ἄπιστος, καὶ διεστραμμένη ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησȣ̃ς, καὶ ἐξῆλθε ἀπ' αὐτȣ̃ τὸ δαιμόνιον· καὶ ἰάθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Εξήγ. Βλέπεις τὸν ἄνθρωπον, ὅτι τὸ ἐδικόντȣ σφάλμα τῆς ἀπιστίας, τὸ ῥίχνει εἰς τȣ̀ς Ἀποστόλȣς λέγοντας, πῶς δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τὸν ἰατρεύσȣν· ὁ Κύριος λοιπὸν καταιχύνωντάς τον, ἐπειδὴ ἐκατηγορȣ̃σε τȣ̀ς μαθητάς τȣ, λέγει· ὦ γενεὰ ἄπιστος· τȣτέστι δὲν εἶναι τοσȣ̃τον τὸ πταῖσμα τῆς ἀσθενείας τῶν μαθητῶν, ὅσον εἶναι τὸ πταίσιμον τῆς ἐδικῆς σȣ ἀπιστίας· διότι ἔστωντας νὰ εἶναι ἡ ἀπιστία σȣ πολλὴ, ἐνίκησε τὴν σύμμετρον δύναμιν ἐκείνων. ὀνειδίζωντας δὲ ἐκεῖνον, ὀνειδίζει ὅλȣς μαζὴ, καὶ ἐκείνȣς ὁπȣ̃ ἐπαράστεκαν, ὡς ἀπίστȣς. μὲ τὸ νὰ εἰπῇ δὲ, ὅτι ἕως πότε νὰ εἶμαι μετ' ἐσᾶς, δείχνει ὅτι ἀγαπᾶ τὸ διὰ τȣ̃ σταυρȣ̃ πάθος, καὶ τὴν ἀναχώρησιν ἀπὸ λόγȣ τȣ̀ς· διότι λέγει, ἕως πότε νὰ εὑρίσκωμαι μετ' ἐσᾶς τȣ̀ς ὑβριστὰς, καὶ ἀπίστȣς; ἐπετίμησε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησȣ̃ς, ποίω; ἐεῖνον ὁπȣ̃ ἐσελυνιάζετον· ἀπὸ τȣ̃το φαίνεται, ὅτι διὰ νὰ ἦτον καὶ ἐκεῖνος ἄπιστος, διὰ τȣ̃το ἔγινε πρόξενος τȣ̃ δαίμονος, διὰ τὴν ἀπιστίαν τȣ.

Κείμ. Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησȣ̃ κατ' ἰδίαν, εἶπον· διατὶ ἡμεῖς ȣ̓κ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτὸ; ὁ δὲ Ἰησȣ̃ς εἶπεν αὐτοῖς, διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τȣ́τῳ· μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ ȣ̓δὲν ἀδυνατήσȣ ὑμῖν. τȣ̃το δὲ τὸ γένος ȣ̓κ ἐκπορεύεται, εἰμὴ ἐν προσευχῇ, καὶ νηστεία.

Εξήγ. Ἐφοβήθησαν οἱ Ἀπόστολοι, μήπως καὶ ἔχασαν τὴν χάριν ὁπȣ̃ τȣ̀ς ἐδόθη κατὰ τῶν δαιμόνων· καὶ διὰ τȣ̃το καὶ παράμερα τὸν ἐρωτȣ̃ν φοβȣ́μενοι· ὁ δὲ Κύριος, ὀνειδίζωντάς τȣς πῶς δὲν εἶχαν ἀκόμι τελείαν πίστιν, λέγει τȣς ὅτι, διὰ τὴν ἀπιστίαν σας· διότι ἂν εἴχετε πίστιν θερμὴν, καὶ ζεστὴν, ἐὰν καὶ μικρὴ ἐφαίνετον, ὅμως ἠθέλετε κατορθώσῃ μεγάλα, καὶ θαυμαστὰ. πȣ̃ δὲ ἐμετασάλευσαν οἱ Ἀποστολοι βȣνὰ; δὲν εἶναι πȣθενὰ γραμμένον· πλὴν κάμνει χρεία, νὰ ἐμετασάλευσαν, καὶ δὲν τὸ ἔγραψαν, διότι δὲν ἐγράφησαν ὅλα. καὶ ἄλλο πάλιν, δὲν τὸ ἐζήτησεν ὁ καιρὸς, καὶ διὰ τȣ̃το δὲν ἐμετασάλευσαν, ἀμὴ ἔκαμαν ἄλλα μεγαλήτερα θαύματα. βλέπε λοιπὸν καὶ τὸν Κύριον, τὶ λέγει, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τȣ́τῳ, τȣτέστιν ὅταν τὸ εἰπῆτε σάλευσον ἀπ' ἐδὼ, καὶ σῦρε ἐκεῖ, τότε θέλει σαλεύσει. δὲν εἶπαν λοιπὸν, ȣ̓τε ἐπρόσταξαν οἱ Ἀπόστολοι κανένα ὄρος νὰ σαλεύσῃ, διότι δὲν τὸ ἐκάλεσεν ὁ καιρὸς ȣ̓δὲ ἀνάγκη ἦτον, καὶ διὰ τȣ̃το δὲν ἐμετασάλευσαν ὄρη· ἀμὴ ἂν ἤθελαν εἰπῇ, ἤθελαν μετασαλεύσῃ. τȣ̃το δὲ τὸ γένος τῶν δαιμόνων, διὰ προσευχῆς, καὶ νηστείας ἐκβάλλεται. διότι πρέπει καὶ ἐκεῖνοι οἱ δαιμονισμένοι, μάλιστα δὲ καὶ ἐκεῖνοι ὁπȣ̃ θέλȣν νὰ τȣ̀ς ἰατρεύσȣν, νὰ νηστεύȣν, καὶ νὰ προσεύχωνται, διότι τότε εἶναι προσευχὴ ἡ προσευχὴ, ὅταν δὲν γίνεται μετὰ μέθης, ἀλλὰ μετὰ νηστείας. ἤξευρε δὲ καὶ ὅτι πᾶσα ἡ πίστις, κόκκος σινάπεως λέγεται· εὐτελὴς μὲν νομιζομένη, διὰ τὴν μωρίαν τȣ̃ κηρύγματος, πλὴν ἐὰν τύχῃ εἰς γῆν ἀγαθὴν, αὐξάνει καὶ γίνεται ὡς δένδρον μέγα, εἰς τὸ ὁποῖον κατοικȣ̃ν τὰ πετεινὰ τȣ̃ Οὐρανȣ̃, ἤγȣν οἱ λογισμοὶ ὁπȣ̃ πετȣ̃ν εἰς τὰ ὑψηλώτατα. ὅποιος ἔχει λοιπὸν πᾶσαν τὴν πίστιν, ἐκεῖνος ἠμπορεῖ νὰ εἰπῇ τȣ̃ ὄρȣς τȣ́τȣ, μετάβηθι, ἤγȣν νὰ εἰπῇ πρὸς τὸν δαίμονα τȣ̃τον, εὖγα, καὶ νὰ εὖγῃ. διότι ἔδειχνε τὸ δαιμόνιον ὁπȣ̃ εὐγῆκεν.

Ἰωάνν. κά.

Πρὸς Κορίν. ά. Κεφαλ. ά.

Κείμ. Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησȣ̃ς· μέλλει ὁ υἱὸς τȣ̃ ἀνθρώπȣ παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων· καὶ ἀποκταινȣ̃σιν αὐτὸν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

Εξήγ. Συνεχῶς ἤγȣν πυκνὰ τȣ̀ς προλέγει, περὶ τȣ̃ πάθȣς, διὰ νὰ μὴ λογισθῇ ὅτι στανικῶς, καὶ χωρὶς τὸ θέλημά τȣ τὸν ἐσταύρωσαν. καὶ ἄλλο διὰ νὰ τȣ̀ς κάμῃ νὰ συνηθίσȣν, καὶ νὰ μὴν ταραχθȣ̃ν ὅταν γένῃ ἀπὸ τὸ ἐξαφνικὸν. ὅμως μαζὴ μὲ τὰ λυπηρὰ, σμίγει καὶ τὰ χαρμόσυνα, ἤγȣν ὅτι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ θέλει ἀναστηθῇ.

Κείμ. Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καπερναȣ̀μ, προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ, καὶ εἶπον· ὁ διδάσκαλος ὑμῶν ȣ̓ τελεῖ τὰ δίδραχμα; λέγει ναί.

Εξήγ. Ὁ Θεὸς ἀντὶς διὰ τὰ πρωτότοκα των Ἑβραίων, ἠθέλησε νὰ τȣ̃ ἀφιερωθῇ, ἡ φυλὴ τȣ̃ Λευὶ. ἔστωντας δὲ νὰ μετρηθȣ̃ν ἡ φυλὴ τȣ̃ Λευὶ, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν Ἑβραίων· ἡ μὲν φυλὴ τȣ̃ Λευὶ, εὑρέθησαν εἰκοσιδύο χιλιάδες, τὰ δὲ προτότοκα εὑρέθησαν

θησαν εἰκοσιδύο χιλάδες, καὶ διακοσία ἑβδομηντατρία. ἀντὶς λοιπὸν διὰ ταῦτα τὰ περισσότερα πρωτότοκα ἀπὸ τὸν Φυλὸν τῦ Λᾶ ὥρισεν ὁ Θεὸς, νὰ δοθῇ δίδραχμον εἰς τὲς ἱερεῖς. ἀπὸ τότε λοιπὸν ἐκράτησε συνήθεια νὰ πληρώνεν ἁπλῶς ὅλοι οἱ πρωτότοκοι, ἤγεν ὅσοι γεννηθῶν πρῶτοι ἀπὸ τὸν μητέρα τες, τὸ δίδραχμον. τὸ ὁποῖον εἶναι πάντε σίκλοι, ἤγεν διακόσιαις Φόλαις. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν, καὶ ὁ Κύριος πρωτότοκος ἦτον, τὸ ἐπλέρωνε καὶ αὐτὸς. καὶ ἀτρεπόμενοι ἴσως διὰ τὰς θαυματεργίας, δὲν τὸν ἐρώτησαν αὐτὸν, ἀλλὰ τὸν Πέτρον, μάλισα δὲ μὲ πανεργίαν, ὡσὰν νὰ ἔλεγαν ταῦτα· ὅτι ὁ ἀντίθετος τῦ νόμε διδάσκαλός σας, τάχατες καταδέχεται νὰ πληρώνῃ τὰ δίδραχμα;

Κείμ. Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἰκίαν ὁ Πέτρος, προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησῦς, λέγων. τί σοι δοκεῖ Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, ἀπὸ τίνων λαμβάνεσι τέλη, ἢ κῆσον, ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων; λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησῦς· ἄραγε ἐλεύθεροι εἰσὶν οἱ υἱοὶ.

Εξήγ. Ἀγκαλὰ καὶ δὲν ἤκεσαν, ὅμως ὡς Θεὸς ὁπῦ ἦτον, ἤξερε τὶ εἶπαν ἐκεῖνο πρὸς τὸν Πέτρον, διὰ τῦτο καὶ τὸν προφθάνει λέγωντας· ἐὰν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς δὲν λαμβάνεν δοσίματα ἀπὸ τὲς υἱὲς αὐτῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τὲς ξένες, πῶς ὁ ἐπεράνιος βασιλεὺς θέλει λάβει ἀπὸ ἐμένα τὸν υἱὸν αὐτῦ, τὸ δίδραχμον; διότι τῦτο καθὼς τὸ εἶπα παράνω εἰς τὲς Ἱερεῖς, καὶ εἰς τὸν ναὸν ἐπροσφέρετο. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν, ἐλεύθεροι εἶναι οἱ υἱοὶ τῶν κάτω βασιλέων, ἤγεν δὲν πληρώνεν τίποτες, πόσῳ μᾶλλον ἐγώ;

Κείμ. Ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτὲς, πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν, βάλε ἄγκιστρον, καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτῦ, εὑρήσεις στατῆρα· ἐκεῖνον λαβὼν, δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμῦ καὶ ἐσῦ.

Εξήγ. Διὰ νὰ μὴν φανερώσωμεν λέγει, ἀναντίοι, καὶ καταφρονηταὶ τῦ νόμε, καὶ τὲς σκανδαλίσωμεν, δός τες τὸ δόσιμον διότι δὲν τὲς τὸ δίδω ὡς χρεώστης ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ κυβερνήσω τὴν ἀθένειάν τες. μανθάνομεν δὲ ἀπ' ἐδῶ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ σκανδαλίζωμεν τινὰ ἐκεῖ ὁπῦ δὲν βλαπτώμεθεν· διότι ἐκεῖ ὁπῦ βλαπτόμεθεν ἀπὸ κανένα ἔργον, δὲν πρέπει νὰ βάνωμεν εἰς τὸν νῦν μας ἐκείνες ὁπῦ σκανδαλίζονται χωρὶς ἀφορμὴ. διὰ νὰ δείξῃ λοιπὸν ὅτι εἶναι Θεὸς, καὶ ἐξουσιάζει τὴν θάλασσαν, ἀπέστειλε τὸν Πέτρον νὰ φέρῃ τὸν στατῆρα, τετέστι τὸ Φλωρίον ἀπὸ τὸ ψάρι. καὶ ἄλλο δὲ, μανθάνομεν ἡ καποιον μυστήριον· διότι ἡ ἐδική μας Φύσις εἶναι τὸ ψάρι, ἡ ὁποία ἐκαταποντίσθη εἰς τὸν βυθὸν τῆς ἀπιστίας· ἀλλὰ τὴν ἔσυρεν ὁ ἀποστολικὸς λόγος, καὶ εἰς τὸ στόμα ἡμῶν εὗρε τὸν στατῆρα, τὰ λόγια τῦ Κυρίε, καὶ τὴν ὁμολογίαν τῦ Χριστῦ. διότι ἐκεῖνος ὁπῦ ὁμολογεῖ τὸν Χριστὸν, ἐκεῖνος ἔχει τὸν στατῆρα εἰς τὸ στόματε, τὸν στατῆρα ὁπῦ βαρεῖ δύο δίδραχμα· διότι καὶ ὁ Χριστὸς δύο Φύσεις ἔχει, ἔσωντας νὰ εἶναι Θεὸς, καὶ Ἄνθρωπος. ἐτῦτος λοιπὸν ὁ στατὴρ, ὁ Χριστὸς, ἐδόθη διὰ τὲς δύο· διὰ τὲς Ἑβραίες, καὶ διὰ τὲς ἐθνικὲς· καὶ διὰ δικαίες, καὶ ἁμαρτωλὲς. ὅταν δὲ ἰδῇς καὶ τινὰ φιλάργυρον, ὁπῦ νὰ μὴν ἔχῃ ἄλλο τίποτες εἰς τὸ στόματε, μόνον χρυσίον, καὶ ἀργύριον· ἤξερε ὅτι ὁ τοιῦτος ψάρι εἶναι, ὁπῦ πλέει εἰς τὴν θάλασσαν τῦ κόσμε· ἐὰν δὲ εὑρεθῇ κανένας διδάσκαλος, ὡσὰν τὸν Πέτρον, τὸν ἀγκιστρεύει αὐτὸν καὶ βγάνει ἀπὸ τὸ στόματε τὸ χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον. τινὲς δὲ λέγεν, ὅτι ὁ στατὴρας εἶναι λίθος τίμιος. ὁπῦ εὑρίσκεται εἰς τὴν Συρίαν· ἄλλοι δὲ λέγεν ὅτι εἶναι ἐξάγιον, ἤγεν τὸ τέταρτον τῦ Φλωρίε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

Κείμενον.

Μάρκ. θ'. Λυκᾶς θ'. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησῦ, λέγοντες· τὶς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν;

Εξήγ. Ἐπειδὴ εἶδον τὸν Πέτρον ὁπῦ ἐτιμήθη ἀπὸ τὸν Χριστὸν, ἔσωντας νὰ προσαχθῇ νὰ δώσῃ τὸν στατῆρα, διὰ τὸν Χριστὸν καὶ διὰ λόγε τε· καὶ διὰ τῦτο ἔπαθαν κάπιόν τι ἀνθρώπινον, ἤγεν ἐφθόνησαν. καὶ προσέρχονται μετὰ δόλε ἐρωτῶντες τὸν Κύριον, ποῖος εἶναι μεγαλήτερος εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.

Κείμ. Καὶ προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησῦς παιδίον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ἐὰν μὴ στραφῆτε, καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, ὁ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. ὅστις ἓν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τῦτο, ἔτός ἐστι μείζων ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν.

Εξήγ.

Εξήγ. Βλέποντας τὲς μαθητὰς αὐτῦ ὁ Κύριος, πῶς ἀνικήθησαν ἀπὸ τὸ πάθος τῆς Φιλοδοξίας, τὲς ταπεινώνει· δείχνωντάς τες διὰ τῦ ταπεινῦ παιδίε, τὶ χράταν τῆς ταπεινοφροσώνης. διότι πρέπει μας καλὰ τὸ ταπεινὸν τῦ Φρονήμαλος, ἤγεν τῦ λογισμῦ, νὰ ἔμεθεν ὡσὰν παιδία, καλὰ τὸ νηπιῶδες τῦ λογισμῦ, καὶ καλὰ τὸ ἄκακον, καὶ ὄχι καλὰ τὸ ἀνόητον, καὶ ἄγνωσον. ἔσωλας δὲ νὰ εἰπῆ ἐὰν μὴ ἐπιςραφῆτε, ἔδειξεν ὅτι ἀπὸ ταπεινοφροσώνης ἤλθον εἰς κενοδοξίαν. πρέπει λοιπὸν νὰ ςραφῦν πάλιν ἐκεῖ, τελέσιν εἰς τὶ ταπεινοφροσώνω ἀπὸ τὶ ὁποίαν σύγηκαν.

Κείμ. Καὶ ὃς ἐὰν δέξηται παιδίον τοιῦτον σὺ, ἐπὶ τῷ ὀνόματί με, ἐμὲ δέχεται. Ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τύτων τῶν πιςευόντων εἰς ἐμὲ, Λεκ. ιζ'. συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μῦλος ὀνικὸς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης.

Εξήγ. Δὲν πρέπει λέγει, μόνον ἐσεῖς νὰ ταπεινοφρονῆτε, ἀλλὰ ἐὰν καὶ ἄλλες ὅπῦ νὰ εἶναι ταπεινόφρονες τὲς τιμήσετε διὰ λόγε μας, θέλετε λάβη τὸν μισθόν σας. διότι ὅταν δέχεσθε τὰ παιδία, τυτέσι τὲς ταπεινοφρόνας, ἐμένα δέχεσθε. εἶτα καὶ ἀπὸ τῦ ἐναντίε λέγει, ὅτι ὅποιος σκανδαλίσῃ ἕνα ἀπὸ τὲς μικρὲς τύτες, τυτέσιν ὅπῦ μικραίνεν τῦ λόγε τες, καὶ ταπεινώνοντας, μὲ ὅλον ὅπῦ εἶναι μεγάλοι· καλήτερόν τε ἦτον νὰ δεθῇ εἰς τὸν τράχηλον αὐτῦ, τὸ ἀπανώλιθον τῦ μύλε, καὶ νὰ πνιγῇ εἰς τὶ θάλασσαν, αἰθητὶ κόλασιν φέρνει εἰς τὸ μέσον, θέλωντας νὰ δείξῃ ὅτι μεγάλιν κόλασιν ἔχεν ἐκεῖνος ὅπῦ σκανδαλίζεν καὶ ὑβρίζεν, ἐκείνες ὅπῦ εἶναι ταπεινοὶ διὰ τὸν Χρισὸν. σὺ δὲ νόησον ὅτι κἂν τὸν κατὰ ἀλήθειαν μικρόν, τυτέσι τὸν ἀθανῆ εἰς τὸν λογισμόν, σκανδαλίσῃ τινὰς, καὶ δὲν τὸν ὑποφέρῃ κατὰ πάντα τρόπον, θέλει κολασθῇ μεγάλως. διότι ὁ μεγάλος δὲν σκανδαλίζεται τόσον εὔκολα, ἀλλὰ ὁ μικρός.

Κείμ. Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γάρ ἐσιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· πλὶν ἐκὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' ὃ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται.

Εξήγ. Θρηνεῖ τὸν κόσμον ὡς φιλάνθρωπος, ὡσὰν ὅπῦ μέλλει νὰ βλαφθῇ ἀπὸ τὰ σκάνδαλα. ἀλλὰ θέλει εἰπῇ τινάς, καὶ τὶ κάμνει χρεία νὰ τὸν θρηνῇ, πρέπει νὰ τὸν βοηθήσῃ. λέγομεν λοιπὸν ὅτι καὶ τῦτο αὐτὸ βοήθεια εἶναι, τὸ νὰ θρηνῇ τινὰς τὸν ἀδικημένον. διότι πολλάκις ἐκείνες ὅπῦ δὲν δωνηθῦμεν νὰ ὠφελήσωμεν μὲ παραίνεσιν, καὶ νυθεσίαν, τύτες τὲς ὠφελῦμεν ὅταν τὲς κλαίωμεν, ἔσωντας νὰ ἔλθεν εἰς αἴθησιν, καὶ νὰ καταλάβεν τῦ λόγε τες. καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἀνάγκη, λέγει, νὰ ἔλθεν τὰ σκάνδαλα, πῶς νὰ φύγωμεν ἀπ' αὐτά; ἀνάγκη μὲν εἶναι νὰ ἔλθεν, ἀμὴ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀπολεσθῦμεν· διότι δωατὸν εἶναι νὰ τὰ ἐναντιωθῦμεν τὰ σκάνδαλα. νόει δὲ σκάνδαλα, ἐκείνες ὅπῦ ἐμποδίζεν πρὸς τὰ καλὰ· κόσμον δὲ, τὲς παρακάτω ἀνθρώπες, καὶ γυίνες, οἱ ὁποῖοι καὶ ἐμποδίζονται ἐν σκολίᾳ.

Κείμ. Εἰ δὲ ἡ χείρσε, ἢ ὁ πῦς σε σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὰ, καὶ βάλε ἀπὸ σῦ· καλόν σοι ἐσὶν εἰσελθεῖν εἰς τὶν ζωὶν χωλὸν ἢ κυλλὸν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα, βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σε σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σῦ· καλόν σοι ἐσὶ μονόφθαλμον εἰς τὶν ζωὶν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμὲς ἔχοντα, βληθῆναι εἰς τὶν γέενναν τῦ πυρός.

Εξήγ. Χέρι, καὶ ποδάρι, καὶ ὀφθαλμόν, τὲς φίλες λογιάζε· τὲς ὁποίες τὲς ἔχομεν εἰς τάξιν μελῶν. ἐὰν λοιπὸν καὶ τοιῦτοι τινὲς εἶναι ἐκεῖνοι ὅπῦ μᾶς βλάπλεν, ἤγεν οἱ κακοὶ φίλοι, κάμνει χρεία νὰ τὲς καταφρονῦμεν ὡς μέλη σαπημένα, καὶ νὰ τὲς ἀποκόπωμεν ἀπὸ λόγε μας, διὰ νὰ μὴν βλάψεν καὶ ἄλλες. εἰς τόσον ὅτι ἀπὸ τῦτο εἶναι φανερὸν, ὅτι ἂν εἶναι καὶ ἀνάγκη νὰ ἔλθεν τὰ σκάνδαλα, τυτέσιν ἐκεῖνοι ὅπῦ μᾶς βλάπλεν, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ βλαφθῦμεν ἡμεῖς· διότι ἐὰν κάμωμεν καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, καὶ ἀποκόψωμεν ἀπὸ λόγε μας, ἐκείνες ὅπῦ μᾶς βλάπλεν, ἂν εἶναι καὶ φίλοι μας γνήσιοι, δὲν θέλομεν βλαφθῆ.

Κείμ. Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τύτων· λέγω γὰρ ὑμῖν, Ψαλμ. λδ'. ὅτι οἱ Ἄγγελοι αὐτῶν ἐν Οὐρανοῖς, διὰ παντὸς βλέπυσι τὸ πρόσωπον τῦ Λεκ. ιθ'. Πατρός με, τῦ ἐν Οὐρανοῖς. ἦλθε γὰρ ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

Εξήγ. Παραγγέλει νὰ μὴ καταφρονῦμεν ἐκείνες ὅπῦ φαίνονται παρὰ μικροὶ, ἤγεν τὲς πλωχὲς τῷ Πνεύματι, οἱ ὁποῖοι εἶναι μεγάλοι εἰς τὸν Θεόν· διότι τοσῦτον λέγει ἀγαπῶνται ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅτι καὶ Ἄγγελες ἔχεν φύλακας, ὅπῦ δὲν τὲς ἀφίνεν νὰ βλαφθῆν ἀπὸ τὲς δαίμονας· διότι κάθε ἕνας ἀπὸ τὲς πισὲς, μάλισα δὲ καὶ πάντες οἱ

ἄνθρωποι, Ἀγγέλες ἔχομεν. οἱ δὲ Ἄγγελοι ἐκεινῶν ὁπῦ εἶναι μικροὶ, καὶ ταπεινοὶ διὰ τὸν Χριςὸν, τοσῦτον εἶναι φιλιωμένοι μὲ τὸν Θεὸν, ὁπῦ διὰ παντὸς βλέπεν τὸ πρόσωπον αὐτῦ, ςεκόμενοι ἔμπροσθεν αὐτῦ. φαίνεται δὲ ἀπὸ τῦτο, ὅτι ἐὰν πάντες ἔχωμεν Ἀγγέλες, ἀλλὰ τῶν ἁμαρτωλῶν οἱ Ἄγγελοι, ὡσὰν νὰ ἀντρέπενται, διὰ τὰς ἐδικάς μας ἁμαρτίας, δὲν ἔχεν παῤῥησίαν, νὰ βλέπεν τὸ πρόσωπον τῦ Θεῦ, καὶ νὰ παρακαλῦν τάχα διὰ λόγε μας· οἱ δὲ Ἄγγελοι τῶν ταπεινοφρονῦντων, ἤτοι βλέπεσι τὸ πρόσωπον τῦ Θεῦ μὲ τὸ νὰ ἔχεν παῤῥησίαν. καὶ τί λέγω, φησὶν, ὅτι Ἀγγέλες ἔχεσιν οἱ τοιῦτοι, ἐγὼ αὐτὸς διὰ τῦτο ἦλθα, διὰ νὰ σῶσω τὸ ἀπολωλὸς, ἤγεν τὸ χαϊμένον, καὶ ἐκείνες ὁπῦ λογίζονται ἀπὸ τὲς πολλὲς, ὡς ἐδετιποτένοι, νὰ τὲς κάμω ἐδικές με.

Λεκ. ιέ. Κείμ. Τί ὑμῖν δοκεῖ· ἐὰν γένηται τινὶ ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα, καὶ πλανηθῇ εἷ ἐξ αὐτῶν· οὐχὶ ἀφεὶς τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη, πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτὸ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα, τοῖς μὴ πεπλανημένοις. οὕτως οὐκ ἔςι θέλημα ἔμπροσθεν τῦ Πατρός με τῦ ἐν Οὐρανοῖς, ἵνα ἀπόληται ἕις τῶν μικρῶν τύτων.

Εξήγ. Ποῖος ἄνθρωπος εἶχε τὰ ἑκατὸν πρόβατα; ὁ Χριςὸς. διότι πᾶσα ἡ λογικὴ κλίσις, οἵ τε Ἄγγελοί τε καὶ Ἄνθρωποι, τὰ ἑκατὸν πρόβατα εἶναι, τῶν ὁποίων ποιμὴν εἶναι ὁ Χριςὸς, διότι αὐτὸς ἔτε πρόβατον εἶναι, ἔτε κλίσμα, ἀλλὰ Υἱὸς τῦ Θεῦ. ἔτος λοιπὸν, ἄφησε τὰ ἐννενήκοντα ἐννέα εἰς τὸν Οὐρανὸν, καὶ ἔςωντας νὰ λάβῃ δέλε μορφὴν, ἦλθε νὰ ζητήσῃ τὸ ἕνα πρόβατον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἀνθρωπίνη Φύσις· καὶ περισότερον χαίρεται εἰς τῦτο, παρὰ εἰς τὴν ςερρότητα τῶν Ἀγγέλων. ἐτῦτο λοιπὸν θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπιμελεῖται διὰ τὴν ἐπιςροφὴν τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ περισότερον χαίρεται εἰς τύτες, παρὰ εἰς ἐκείνες ὁπῦ ςέκονται ςεραιοὶ εἰς τὴν ἀρετὴν.

Λεκ. ιζ'. Λευιτ. ιθ'. Δευτερ. ιθ'. Ἰωάνν. ή. Κείμ. Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σε, ὕπαγε καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σῦ, καὶ αὐτῦ μόνε. ἐὰν σῦ ἀκέσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σε· ἐὰν δὲ μὴ ἀκέσῃ, παράλαβε μετὰ σῦ ἔτι ἕνα, ἢ δύο· ἵνα ἐπισόματος δύο μαρτύρων, ἢ τριῶν, ςαθῇ πᾶν ῥῆμα. ἐὰν δὲ παρακέσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακέσῃ, ἔςω σοι ὥσπερ ὁ Ἐθνικὸς, καὶ ὁ τελώνης.

Εξήγ. Ἔςωντας νὰ εἰπῇ, κατὰ πολλὰ φοβερὲς λόγες, πρὸς ἐκείνες ὁπῦ σκανδαλίζεν τὲς ἀδελφές τες, τώρα διορθώνει καὶ ἐκείνες ὁπῦ σκανδαλίζονται. διότι διὰ νὰ μὴ ξεγνοιαθῇς παντελῶς, ἐσὺ ὁπῦ σκανδαλίζεσαι, θαῤῥῶντας ὅτι μόνον ἐκεῖνος ὁπῦ σὲ σκανδαλίζει, ἔχει τὸ, ἀϊ, ἤγεν τὴν ἁμαρτίαν, λέγει, ὅτι καὶ ἐσένα τὸν σκανδαλιζόμενον, ἤγεν τὸν βλαπόμενον, βάλομαι νὰ ἐλέγξω, διὰ νὰ ἐλέγχῃς καὶ ἐσὺ, ἐκείνες ὁπῦ σὲ ἀδικῦν καὶ σεβλάπθεν, ἐὰν εἶναι Χριςιανοί. διότι βλέπε, τί λέγει· ἐὰν ἁμάρτῃ εἰς ἐσένα ὁ ἀδελφός σε, ἤγεν ὁ Χριςιανὸς· διότι εἰ μὲν εἶναι ἄπιςος ἐκεῖνος ὁπῦ σὲ ἀδικεῖ, ἄφες καὶ τὸ δίκαιόν σε, καὶ λεῖψε ἀπ' ἐκεῖνον· εἰ δὲ ἀδελφός σε εἶναι, ἔλεγχε τῦτον· καὶ δὲν εἶπε βρίσετον, ἀλλὰ ἔλεγξον· καὶ ἐὰν σῦ ἀκέσῃ, ἤγεν ἐὰν κατακρίνῃ τὸ λόγε τε, καὶ γνωρίζωντας τὸ σφάλματε, μετανοήσει καὶ διορθωθῇ. διότι ξεχωρισὰ πρέπει νὰ ἐλέγχενται ἐκεῖνοι ὁπῦ ἁμαρτάνεν πρῶτον, διὰ νὰ μὴ γένεν ἀδιαντροπώτεροι ἐὰν ἐλεγχθῶν ἔμπροσθεν εἰς τὲς πολλές. εἰ δὲ καὶ ἐλεγχθῇ ἔμπροσθεν, καὶ δύο, καὶ τριῶν μαρτύρων, καὶ δὲν ςέρξῃ νὰ διορθωθῇ, τότε φανέρωσον τὸ πλαῖσμα εἰς τὸν προεσὼν τῆς ἐκκλησίας. διότι ἐπειδὴ δὲν ἤκεσε τῶν δύο, καὶ τριῶν, καὶ ὅμως ὁ νόμος λέγει, ὅτι ἐπὶ δύο, ἢ τριῶν μαρτύρων, νὰ ςέκεται κάθε λόγος, ἤγεν νὰ βεβαιώνεται. ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας λοιπὸν ἂς σωφρονισθῇ· ἐὰν δὲ ἀδὲ τῆς ἐκκλησίας ἀκέσῃ, τότε ἂς ἦναι ἀγαλμένος ἔξω τῆς ἐκκλησίας, διὰ νὰ μὴ μεταδοθῇ ἡ κακία αὐτῦ, καὶ εἰς τὲς ἄλλες. τὲς δὲ τοιῦτες τὲς παρομοιάζει μὲ τὲς Τελώνας, διότι οἱ Τελῶναι εἶναι ξεχωρισμένοι, καὶ φανεροὶ ἀδικηταάδες. τὸ δὲ νὰ ὀνομάζεται ὁ ἀδικητὴς τελώνης, ἢ ἐθνικὸς, εἶναι ὡσὰν παρηγορία εἰς τὸν ἀδικημένον, τετέσιν ὅταν τὸν λέγῃ ἁμαρτωλὸν καὶ ἄπιςον. καὶ τῦτο μόνον εἶναι ἡ κόλασις ἐκεῖνε ὁπῦ ἀδικᾷ; ὄχι, ἀλλὰ ἄκεε καὶ τὰ λοιπά.

Δευτερ. ιζ'. καὶ πρὸς Κορινθ. β'. ιγ'. Κείμ. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι δεδεμένα ἐν τῷ Οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι λελυμένα ἐν τῷ Οὐρανῷ.

Εξήγ. Ἐὰν ἐσὺ, λέγει, ὁπῦ ἀδικήθης, ἔχεις ἐκεῖνον ὁπῦ σὲ ἀδικᾷ, ὡς Τελώνιν, καὶ Ἐθνικὸν· τοιῦτος θέλει ἤθαι καὶ εἰς τὸν Οὐρανὸν. ἐὰν δὲ τὸν λύσῃς ἐσὺ, ἤγεν τὸ συγχωρήσῃς, θέλει ἤθαι καὶ εἰς τὸν Οὐρανὸν συγχωρεμένος, διότι ὄχι μόνον ὅσα λύσεν οἱ Ἱερεῖς,

οἱ Ἱερεῖς, ἐκεῖνα εἶναι λυμένα, ἤγεν συγχωρεμένα, ἀλλὰ ἡ ὅσα δέσομεν, ἢ συγχωρήσωμεν καὶ ἡμεῖς ὅπε ἀδικηθῆμεν, καὶ ἐκεῖνα θέλει ἦθαι δεμένα, ἢ συγχωρεμένα.

Κείμ. Πάλιν ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ὅτι ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς, περὶ παντὸς πράγματος ὃ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τῷ πατρός με τῷ ἐν Οὐρανοῖς. ὅ γὰρ εἰσὶ δύο, ἢ τρεῖς σωηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Ἑξήγ. Μὲ τὰ τοιαῦτα λόγια, μᾶς σωάγει πρὸς τὴν ἀγάπην. διότι ἐπειδὴ μᾶς ἐμπόδισεν ἀπὸ τὰ σκάνδαλα, νὰ μὴν ἀδικῆμεν, ἢ νὰ ζημιώνωμεν ἕνας τὸν ἄλλον, τετέσιν ἔτε νὰ βλάπτωμεν τινὰ, ἔτε νὰ βλαπτώμεθεν, τώρα λέγει καὶ περὶ τῆς συμφωνίας ὅπε πρέπει νὰ ἔχωμεν ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον. συμφωνημένοι δὲ λογίζονται, ὄχι ἐκεῖνοι ὅπε συμφωνῆν διὰ νὰ κάμην κακὸν, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ὅπε συμφωνῆν διὰ καλὸν. διότι βλέπε τὶ λέγει· ἐὰν δύο ὑμῶν, τετέσιν ἀπὸ ἐσᾶς τὲς πιςὲς καὶ ἀρέτες. διότι ἐσυμφώνησαν, καὶ ὁ Ἄννας, καὶ Καϊάφας, ἀμὴ δὲν ἐσυμφώνησαν διὰ καλὸν, ἀλλὰ διὰ κακὸν. εἰς τόσον ὅτι διὰ τῆτο πολλᾶς φορᾶς ἐρχόμενοι, καὶ παρακαλῶντες, δὲν λαμβάνομεν ἐκεῖνο ὅπε ζητῆμεν, διότι δὲν ἔχωμεν συμφωνίαν ἕνας μὲ τὸν ἄλλον. καὶ δὲν εἶπεν ἔσομαι, ἤγεν θέλω ἦθαι, διότι δὲν μέλλει, ἔτε ἀργοπορεῖ· ἀλλὰ εἶπεν, εἰμὶ, τετέσιν τότε παρόντης ἐκεῖ εὑρίσκομαι. νοεῖται δὲ τῆτο, ἡ ὅταν συμφωνήσῃ ἡ σὰρξ ἡ τὸ Πνεῦμα, ἡ δὲν ἐπιθυμεῖ ἡ σὰρξ τὰ ἐναντία τῆ Πνεύματος, τότε εἶναι ὁ Κύριος εἰς τὸ μέσον. συμφωνῆσι δὲ καὶ αἱ τρεῖς δυνάμεις τῆς Ψυχῆς, τὸ Λογικὸν, τὸ Θυμικὸν, καὶ τὸ Ἐπιθυμητικὸν. ἀλλὰ καὶ ἡ Παλαιὰ, καὶ Νέα διαθήκη, συμφωνῆσιν αἱ δύο, καὶ εἰς τὸ μέσον εὑρίσκεται ὁ Κύριος, ἔσωντας νὰ τὸν κηρύττεν καὶ αἱ δύο.

Κείμ. Τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ Πέτρος, εἶπε· Κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός με, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησῆς, ὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. Δεκ. ιζ'.

Ἑξήγ. Τῆτο εἶναι ὅπε ἐρωτᾶ ὁ Πέτρος, ἤγεν πόσαις φοραῖς ἐὰν σφάλῃ ὁ ἀδελφός με εἰς ἐμένα, καὶ ἀπ' ἔκει μετανοεῖ, καὶ προσέρχεται, καὶ ζητᾷ συγγνώμιν, νὰ τὸν συγχωρήσω; προσέθηκε δὲ καὶ τὸ, ἐὰν ἁμάρτῃ εἰς ἐμένα· διότι ἐὰν ἁμάρτῃ εἰς τὸν Θεὸν, δὲν δύομαι ἐγὼ ὁ ἰδιώτης νὰ τὸν συγχωρήσω, πάρεξ μόνον ἐκεῖνος ὅπε νὰ ἔχῃ τάξιν Θεῦ, ἤγεν ὁ Ἰερεύς. ἐὰν δὲ ἁμάρτῃ εἰς ἐμένα, καὶ τὸν συγχωρήσω ἐγὼ, συγχωρημένος εἶναι, ἂν καὶ ἰδιώτης εἶμαι ἐγὼ, καὶ δὲν εἶμαι Ἱερεύς. τὸ δὲ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ, τὸ εἶπεν, ὄχι ὅτι θέλωντας νὰ περικλείσῃ τὶν συγχώρησιν εἰς ἀριθμὸν· διότι ἄπρεπον τίποτες εἶναι, νὰ κάθεται τινὰς νὰ μετρᾷ, ἕως ὅπε νὰ σωθῶσι τετρακόσια ἐνενήκοντα· διότι τοσαῦτα κάμνει τὰ ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ. ἀλλὰ δηλοῖ ἐδῶ τὸ ἄπειρον, ὡσὰν νὰ ἔλεγεν, ὅτι ὅσαις φοραῖς καὶ ἂν σφάλῃ, καὶ μετανοῇ, συγχώρησον αὐτόν· διότι τῆτο λέγει, καὶ διὰ τῆς ἄλλης παραβολῆς, ὅτι πῶς πρέπει νὰ εἴμεθε συμπαθεῖς.

Κείμ. Διὰ τῆτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, Ἀνθρώπῳ Βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε σωάσαι λόγον μετὰ τῶν δέλων αὐτῦ.

Ἑξήγ. Ἡ μὲν ἔννοια τῆς παραβολῆς, μᾶς διδάσκει νὰ συγχωρῶμεν ἐκεῖνα ὅπε ἁμαρτάνην εἰς ἡμᾶς οἱ σωδέλοι μας, ἤγεν οἱ ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα ἐὰν καὶ συγχωρήσεως χρειάζονται, ἡ προσπίπτην καὶ δέονται καὶ ἐκεῖνοι. τὸ δὲ νὰ ἐξηγᾷ τὶν παραβολὴν κατὰ μέρος, ἐκεῖνος μόνον ἤθελε δωνηθῇ νὰ τὴν ἐξηγήσῃ ἔτζι, ὅπε νὰ ἔχῃ νῆν Χριτῦ. πλὴν ὅς δοκιμάσωμεν καὶ ἡμεῖς. Βασιλεία εἶναι ὁ λόγος τῦ Θεῦ, ἀλλὰ ὄχι μικρῶν τινῶν πραγμάτων Βασιλεία, ἀλλὰ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. ὡμοιώθη λοιπὸν ἔτος, ἤγεν ὁ λόγος τῦ Θεῦ, Ἀνθρώπῳ Βασιλεῖ· ἔσωντας νὰ σαρκωθῇ διὰ λόγε μας, καὶ νὰ γένῃ ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων. καὶ κάμνει ἐξέταξιν μὲ τὲς δέλες αὐτῦ, ἤγεν ὡς ἀγαθὸς ὅπε εἶναι τὲς κρίνει, διότι δὲν τὲς κολάζει ἄκριτα· διότι τῆτο λογίζεται ὠμότητα, ἤγεν σκληρότης.

Κείμ. Ἀρξαμένε δὲ αὐτῦ σωαίρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. μὴ ἔχοντος δὲ αὐτῦ ἀποδῶναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ Κύριος αὐτῦ πραθῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτῦ, καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι.

Ἑξήγ. Μυρίων ταλάντων χρεοφειλέται, εἴμεθεν ἡμεῖς· ὡσὰν ὅπε θέργετέμεθα μὲν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἀμὴ δὲν ἀνταποδίδομεν κανένα ἀγαθὸν εἰς τὸν Θεὸν. μυρίων ταλάντων χρεοφειλέται εἶναι ἐκεῖνοι ὅπε νὰ δεχθῶν προσασίαν λαῦ, καὶ ἀνθρώπων πολλῶν. διότι κάθε ἕνας ἄνθρωπος, τάλαντον εἶναι, κατὰ τὸν λέγοντα, Μέγα ἄνθρωπος· ἡ ἀπ' ἔκει δὲν κυβερνᾶ τὴν ἐξσίαν καλῶς. τὸ δὲ νὰ πεληθῇ ὁ χρεώ-

σης μὲ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ παιδία τε· δηλοῖ τίνων ἀποξένωσιν ἀπὸ τὸν Θεὸν. διότι ἐκεῖνος ὁπῶ πωληθῇ, ἄλλε αὐθεντὸς δῶλος γίνεται. μήποτε δὲ γυναῖκα μὲν λέγεται ἡ σάρξ, ὡσὰν ὁπῶ εἶναι συζευγμένη μὲ τὴν ψυχήν· τέκνα δὲ λογίζονται αἱ πράξεις ὁπῶ ἐνεργοῦνται κακῶς ἀπὸ τὴν ψυχὴν, καὶ τὴν σάρκα. προσάσει λοιπὸν νὰ δοθῇ ἡ σάρκα τῶ σατανᾶ εἰς ὄλεθρον, τουτέστιν εἰς ἀρρωστίαις, ἢ εἰς πάθος δαιμονισμῶ. ἀλλὰ καὶ τὰ τέκνα, ἤγουν ἡ ἐνέργεια τῶ κακῶ, νὰ σρεβλωθῇ, ἤγουν ἀνίσως τινὸς χέρια κλέπτουν, ταῦτα ὁ Θεὸν τὰ ξηραίνει, ἢ τὰ κελαίνει διάτινος δαίμονος. ἰδὲ λοιπὸν ἡ γυνὴ, ἡ σάρξ, καὶ τὰ τέκνα, ἤγουν ἡ ἐνέργεια τῶ κακῶ, ἐπαρεδόθηκαν εἰς παίδευσιν, διὰ νὰ σωθῇ τὸ Πνεῦμα· διότι πλέον δὲν δύνεται ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος, νὰ ἐνεργήσῃ εἰς κλεψίαν.

Κείμ. Πεσὼν ἔν ὁ δῶλος, προσεκύνει αὐτῷ, λέγων· Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ, καὶ πάντασοι ἀποδώσω. σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Κύριος τῶ δῶλε ἐκείνε, ἀπέλυσεν αὐτὸν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ.

Εξήγ. Ἰδὲ τὴν δύναμιν τῆς μετανοίας, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τῶ Κυρίε· διότι ἡ μὲν μετάνοια, ἔκαμε τὸν δῶλον νὰ πέσῃ ἀπὸ τὴν κακίαν· διότι ἐκεῖνος ὁπῶ σέκει βέβαιος εἰς τὴν κακίαν δὲν εἶναι ἄξιος συγχωρήσεως. ἡ δὲ φιλανθρωπία τῶ Θεῶ, ἐσυγχώρησε τὸ χρέος παντελῶς, καὶ μὲ ὅλον ὁπῶ ὁ δῶλος δὲν ἐζήτησε τελείαν συγχώρησιν, ἀλλὰ μόνον διορίαν. ἤξεβρε λοιπὸν ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς δίδει κ' περισσότερα ἀπ' ἐκεῖνα ὁπῶ ζητοῦμεν, ἐπειδὴ τοσαύτη εἶναι ἡ φιλανθρωπίατε, εἰς τόσον ὅτι καὶ ἐκεῖνο ὁπῶ φαίνεται διὰ σκληρὸν, τουτέστι τὸ νὰ προσάξῃ νὰ τὸν πελήσουν, δὲ τὸ εἶπεν ἀπὸ τὴν σκληρότητα, ἀλλὰ διὰ νὰ φοβήσῃ τὸν δῶλον, κ' νὰ τὸν καταπείσῃ νὰ πέσῃ εἰς ἱκεσίαν, κ' παρακάλεσιν.

Κείμ. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δῶλος ἐκεῖνος, εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτῶ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε, λέγων· ἀπόδος μοι ὅ, τι ὀφείλεις. πεσὼν ἔν ὁ σύνδουλος αὐτῶ, εἰς τὰς πόδας αὐτῶ, παρεκάλει αὐτὸν, λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ, καὶ πάντα ἀποδώσωσοι. ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν· ἀλλὰ ἀπελθὼν, ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ἕως ἂ ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον.

Εξήγ. Ἐσωντας νὰ εὐγῇ ἐκεῖνος ὁπῶ ἐσυγχωρήθη, πνίγει ἔτζι τὸν συνδούλοντε. διότι ὅσοι μένουν εἰς τὸν Θεὸν, δὲν εἶναι ἐδένας τοσοῦτον ἀνελεήμων, καὶ ἀσυμπαθὴς· ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνος ὁπῶ ἀγαίνει ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ εἶναι ξένος ἀπ' αὐτῶ. τοσούτη δὲ εἶναι ἡ ἀπανθρωπία, εἰς τόσον ὅτι ἐκεῖνα τὰ πολλὰ ὁπῶ τῶ ἐσυγχωρέθηκαν, διότι μύρια τάλαντα ἦσαν, εἰς τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα, διότι ἑκατὸν δηνάρια ἦτον, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν συμπαθήσῃ καθόλε, μηδὲ νὰ τῶ δώσῃ ὀλίγην διορίαν· κ' μὲ ὅλον ὁπῶ κ' ὁ σύνδουλος αὐτὰ τὰ ὅμοια λόγια ἔλεγεν, ἔσωντας νὰ τὸν ἀναθυμίζῃ, ἐκεῖνα μὲ τὰ ὁποῖα ἐγλύτωσε καὶ αὐτὸς· διότι λέγειτε, μακροθύμησον εἰς ἐμένα, καὶ νὰ σῶ τὰ δώσω ὅλα.

Κείμ. Ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτῶ τὰ γενόμενα, ἐλυπήθησαν σφόδρα· καὶ ἐλθόντες δεσάφησαν τῷ Κυρίῳ αὐτῶν, πάντα τὰ γενόμενα.

Εξήγ. Οἱ ἄγγελοι ἀπ' ἐδῶ φαίνονται πῶς εἶναι μισοπόνηροι, καὶ φιλάγαθοι, ἤγουν μισοῦν τὴν πονηρίαν, καὶ ἀγαπῶν τὸ ἀγαθὸν· διότι ἔτοι εἶναι οἱ σύνδουλοι. καὶ ὄχι πῶς δὲν τὸ ἤξεβρεν ὁ Κύριος, καὶ τῶ τὸ λέγουν, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθῃς ἐσύ, ὅτι οἱ ἄγγελοι μᾶς ἐβλέπουν εἴτι καὶ ἂν κάμνωμεν, καὶ ὅτι ἀγανακτοῦν κατὰ τῶν ἀπανθρώπων.

Κείμ. Τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ Κύριος αὐτῶ, λέγει αὐτῷ· δῶλε πονηρὲ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκασοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόνσε, ὡς κἀγὼ σὲ ἠλέησα; καὶ ὀργισθεὶς ὁ Κύριος αὐτῶ, παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως ἂ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ.

Εξήγ. Κρίνεται ὁ δεσπότης πρὸς τὸν δῶλον, διὰ φιλανθρωπίαν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἀνατρέπει αὐτὸς τὴν δωρεάν, ἀλλὰ τῶ δῶλε ἡ ὠμότης, καὶ ἡ ἀγνωμοσύνη. εἰς ποίους δὲ βασανιστὰς τὸν παραδίδει; τάχα εἰς τὰς τιμωρητικὰς δυνάμεις, διὰ νὰ κολάζεται αἰωνίως, διότι τὸ ἕως ἂ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον, τοῦτο σημαίνει, ὅτι ἕως τότε νὰ κολάζεται, ἕως ἂ νὰ δώσῃ ὅλον τὸ χρέος. τὸ ὁποῖον δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ τὸ πληρώσῃ ποτὲ, ἤγουν τὴν κόλασιν, καὶ ἀξίαν τιμωρίαν ὁπῶ τῶ χρεωστεῖται. τὸ λοιπὸν, αἰωνίως θέλει κολάζεται.

Κείμ. Οὕτω καὶ ὁ Πατήρμε ὁ ἐπουράνιος, ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτῶ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν, τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

Εξήγ.

Εξήγ. Δὲν εἶπεν ὁ Πατέρας σας, ἀλλὰ ὁ Πατήρμε· διότι ἀνάξιοι εἶναι οἱ τοιῦτοι νὰ ἔχεν τὸν Θεὸν Πατέρα. Θέλει δὲ νὰ συγχωρεμεν ἀπὸ καρδίας μας, καὶ ὄχι μὲ τὰ χείλη μόνον. τοχάσε δὲ καὶ πόσον κακὸν εἶναι ἡ μνησικακία, εἰς τόσον ὅτι καὶ τὴν χάριν τῦ Θεῦ ἀνέτρεψεν, μὲ ὅλον ὁπῦ τὰ χαρίσματα τῦ Θεῦ εἶναι ἀμεταμέλητα, ἀλλ' ἔμως ἀνετράπησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησῦς τὺς λόγυς τύτυς, μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰεδαίας πέραν τῦ Ἰορδάνε, καὶ ἠκολύθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτὺς ἐκεῖ. Ματθ. ιθ.

Εξήγ. Πάλιν εἰς τὴν Ἰεδαίαν πηγαίνει, διὰ νὰ μὴν ἔχεν ἀφορμὴν νὰ προφασίζωνται ἐκεῖνοι ὁπῦ ἀπιστῦσαν εἰς τὴν Ἰεδαίαν, ὅτι δὲν ἔρχετον συχνὰ εἰς τὴν Ἰεδαίαν, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν Γαλιλαίαν θρίσκετον. πάλιν λοιπὸν ὕσερα ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν, καὶ ὅταν ἐτελείωσε τὺς λόγυς, ἀκολυθῦσι τὰ θαύματα. διότι πρέπειμας ὄχι μόνον νὰ διδάσκωμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ κάμνωμεν. ἀλλὰ οἱ ἀνόητοι Φαρισαῖοι ἰδόντες τὰ θαύματα, ἀντὶς νὰ πιστεύσεν, αὐτοὶ τὸν ἐπείραζαν, καὶ ἄκυσε τὶ ἐπῆγαν καὶ τῦ ἔλεγαν.

Κείμ. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν, καὶ λέγοντες· εἰ ἔξεσιν ἀνθρώπῳ ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν. Γενεσ. β.
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· ὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτύς; καὶ εἶπεν· ἕνεκεν τύτυ καταλήψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὥσε ὐκ ἔτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ὃ οὖν Πρὸς Κορ. ζ.
ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. Κεφ. ζ'.

Εξήγ. Ὦ τῆς ἀνοησίας ἦγεν τῆς ἀγνωσίας· ἐθαρρῦσαν νὰ ἀποσομώσεν τὸν Χριστὸν διὰ τῶν ἐρωτημάτων αὐτῶν. διότι ὅτι ἐὰν ἤθελεν εἰπῇ ὅτι πρέπει κατὰ πᾶσαν αἰτίαν νὰ χωρίζῃ τινὰς τὴν γυναῖκατε, νὰ ἔχεν ἀφορμὴν νὰ λέγεν· ἀμὴ πῶς εἶπες λοιπὸν, ὅτι νὰ μὴν χωρίζῃ κανεὶς τὴν γυναῖκατε, μόνον ἐκείνῃ ὁπῦ μοιχεύεται; εἰδὲ ἤθελεν εἰπῇ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ χωρίζῃ τινὰς τὴν γυναῖκατε· νὰ τὸν διαβάλεν, ἦγεν νὰ τὸν ἐγκαλῦν, πῶς ἐναντία τῦ Μωϋσέως νομοθετεῖ. διότι ἐκεῖνος ὥρισεν, ὅτι εἴτις μισήσει τὴν γυναῖκατε νὰ τὴν Δευτ. κδ'.
χωρίζῃ χωρὶς δίλογε αἰτίας. τὶ ἀποκρίνεται λοιπὸν ὁ Χριστός; ἀποδείχνει ὅτι ἡ μονογαμία, εἶναι νομοθεσία τῦ Θεῦ ὁπῦ μᾶς ἔπλασεν ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἔργον. διότι ἐξ ἀρχῆς λέγει, ἕνα ἄνδρα ἔζευξεν ὁ Θεὸς μὲ μίαν γυναῖκα. εἰς τόσον ὅτι δὲν πρέπει ἕνας ἄνδρας νὰ πέρνῃ πολλαῖς γυναῖκες· ἐδὲ μία γυναῖκα νὰ πέρνῃ πολλὲς ἄνδρας· ἀλλὰ νὰ μένεν καθὼς ἐπανδρεύθηκαν ἐξ ἀρχῆς, καὶ νὰ μὴν χωρίζωνται χωρὶς δίλογε ἀφορμῆς. δὲν εἶπε δὲ ὅτι ἐγὼ τὲς ἔκαμα ἄρσεν καὶ θῆλυ, διὰ νὰ μὴν τὲς σκανδαλίσῃ, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνος ὁπῦ τὲς ἔκαμεν. τοσῦτον λοιπὸν περισσέδασεν εἶναι εἰς τὸν Θεὸν, τὸ ἀγαθὸν τῆς συζυγίας, εἰς τόσον ὅτι ἐσυγχώρησε νὰ ἀφίνεν καὶ τὲς γονεῖς αὐτῶν, καὶ νὰ ἀκολυθῦν τὲς ἄνδρας τες. ἀμὴ πῶς εἶναι γραμμένον εἰς τὴν Γένεσιν ὅτι ὁ Ἀδὰμ εἶπεν· Γενεσ. β.
ὅτι ἀντὶ τύτε καταλήψει Ἄνθρωπος τὸν Πατέρα, καὶ τὴν Μητέρα αὐτῦ· καὶ ἐδὼ λέγει ὁ Χριστὸς, ὅτι ὁ Θεὸς εἶπεν, ἕνεκεν τύτε καταλήψει καὶ τὰ ἑξῆς; λέγομεν λοιπὸν, ὅτι καὶ ἐκεῖνο ὁπῦ εἶπεν ὁ Ἀδὰμ, ἐκ Θεῦ τὸ εἶπεν· εἰς τόσον ὅτι ὁ λόγος τῦ Ἀδὰμ, τῦ Θεῦ εἶναι. ἐπειδὴ λοιπὸν μία σάρκα ἔγιναν, ἔσωτας νὰ σμίξεν, διὰ τὴν φυσικὴν ἀγάπην· καθὼς δὲν εἶναι δίκαιον νὰ κόπτῃ τινὰς τὴν σάρκατε, ἔτζι δὲν εἶναι δίκαιον ἐδὲ τὰ ἀνδρόγυνα νὰ χωρίζωνται. καὶ δὲν εἶπεν ἂς μὴν τὲς χωρίζῃ ὁ Μωϋσῆς, διὰ νὰ μὴν τὲς σκανδαλίσῃ, ἀλλὰ ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. δείχνωντας τὸ μέσον τῦ Θεῦ ὁπῦ τὲς ἔζευξε, καὶ τῦ ἀνθρώπε ὁπῦ τὲς χωρίζει.

Κείμ. Λέγυσιν αὐτῷ· τὶ οὖν Μωσῆς ἐνετείλατο δῦναι βιβλίον ἀποστασίε, καὶ ἀπολῦσαι αὐτήν; λέγει αὐτοῖς· ὅτι Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν· ἀπ' ἀρχῆς δὲ ὐ γέγο- Δευτερ. κδ'.
νεν ὕτω. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτῦ, εἰμὴ ἐπὶ Μάρκος ι'.
πορνείᾳ, καὶ γαμήσει ἄλλην, μοιχᾶται· καὶ ὁ ἀπολυμένην γαμήσας, μοιχᾶται. Λουκ. ις'.

Εξήγ. Οἱ Φαρισαῖοι βλέποντες, ὅτι τὲς ἀπεσόμισεν ὁ Κύριος, ἀναγκάθηκαν νὰ φέρεν τὸν Μωϋσῆν εἰς τὸ μέσον. καὶ ἀποδείχνεν λοιπὸν τὸν Χριςὸν πῶς νομοθετεῖ ἐναντία τῆ Μωϋσέως, καὶ λέγεσιν· ἀμὴ πῶς ὁ Μωϋσῆς ἐπρόσαξεν ὅτι νὰ τῆς δίδῃ γράμμα χωρισικὸν, καὶ νὰ τὴν ἀφίνῃ; ὁ δὲ Κύριος ἐπισρέφων τὸ πᾶν τῆς κατηγορίας, εἰς τὰς κεφαλὰς ἐκείνων, ἀπολογεῖται ὑπὲρ τῆ Μωϋσέως, καὶ λέγει· δὲν τὸ εἶπε τῆτο ὁ Μωϋσῆς, θέλωντας νὰ νομοθετήσῃ ἐναντία τῆ Θεῆ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐδικιώσας κακὴν γνώμιν τὸ ἐνομοθέτησε, διὰ νὰ μὴν φονεύσετε τὰς πρώτας γυναῖκας σας, θέλοντες νὰ πάρετε ἄλλας διὰ τὴν κακιώσας ἐπιθυμίαν. διότι μὲ τὸ νὰ εἶναι θυμώδεις, καὶ σκληροὶ, ἂν ἤθελαν ἀναγκαθῇ νὰ ἔχεν τὰς γυναῖκας αὐτῶν, ἤθελαν τὰς φονεύῃ· καὶ διὰ τῆτο ἐπρόσαξε νὰ δίδεν γράμμα χωρισικὸν εἰς τὰς γυναῖκας ὅπῆ ἐμισῆσαν οἱ ἄνδρες τες, καὶ νὰ τὰς ἀφίνεν. ἐγὼ δὲ σᾶς λέγω (φησὶν.) ὅτι ἐκείνῳ τῳ γυναῖκα ὅπῆ νὰ πορνεύθῃ, καλὸν εἶναι νὰ χωρίζεται ὡς μοιχαλίδα· εἰδὲ ἐκείνῳ ὅπῆ νὰ μὴ πορνεύθῃ, ἐὰν τὴν ἀφήσῃ τινὰς, γίνεται αὐτὸς αἴτιος τῆς μοιχίας ἐκείνης. σὺ δὲ ϛοχάσε καὶ τῆτο, ὅτι ἐκεῖνος ὅπῆ σμίγει μὲ τὸν Κύριον, εἶναι ἕνα πνεῦμα, καὶ μία συζυγία γίνεται ὁ πισὸς μὲ τὸν Χριςὸν. διότι πάντες οἱ πισοὶ ἕνα σῶμα ἐγινήκαμεν μὲ ταὐτὸν, καὶ εἴμεθεν μέλη χριςῆ ἐκ μέρες. καλῶς λοιπὸν δὲν δώνεται τινὰς νὰ χωρίσῃ τοιαύτην συζυγίαν, κατὰ τὸν λόγον τῆ Παύλε ὅπῆ λέγει· τὶς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τῆ Χριςῆ; ἐκεῖνα λοιπὸν ὅπῆ ἔσμιξεν ὁ Θεὸς, ἔτε ἄνθρωπος, ἔτε ἄλλη καμία κτίσις, ἔτε ἄγγελοι, ἔτε ἀρχαὶ, ἔτε ἐξσίαι δώνονται νὰ τὰ χωρίσεν, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος.

Πρὸς Ῥωμαι. ἡ.

Κείμ. Λέγσιν αὐτῷ, οἱ μαθηταὶ αὐτῆ· εἰ ἕτως ἐσὶν ἡ αἰτία τῆ ἀνθρώπε μετὰ τῆς γυναικὸς, ϐ συμφέρει γαμῆσαι.

Εξήγ. Συγχίζονται οἱ μαθηταὶ, καὶ λέγσιν, ὅτι ἐπειδὴ διὰ τῆτο σμίγεν, διὰ νὰ μένεν ἀχώρισοι εἰς ὅλιωτες τὴν ζωὴν, εἰς τόσον ὅτι ἐὰν καὶ κακῆς γνώμης εἶναι ἡ γυναῖκα, ἢ ἄλλο τίποτες ἔχει, νὰ μὴν τολμᾶ νὰ τὴν χωρίζῃ, δὲν πρέπει νὰ ὑπανδρεύεται κανεὶς· διότι ἐλαφρότερον εἶναι νὰ μὴν ὑπανδρεύθῃ, ἀλλὰ νὰ μάχεται, καὶ νὰ πολεμεῖ μὲ ταῖς φυσικαῖς ἐπιθυμίαις, παρὰ νὰ ὑπομένῃ πονηρὰν γυναῖκα. αἰτίαν δὲ ἀνθρώπε μετὰ τῆς γυναικὸς, τὴν ἀχώρισον σμίξιν λέγει. τινὲς δὲ καὶ ἕτω νοῆσιν· ὅτι ἐπειδὴ ἔτζι εἶναι ἡ αἰτία τῆ ἀνθρώπε, τετέσιν ἐπειδὴ αἰτίαν, ἤγεν κατηγορίαν καὶ κατάκρισιν μέλει νὰ ἔχῃ ὁ ἄνδρας ἐὰν ἀφήσῃ τὴν γυναῖκα, πῶς ἔκαμε παρανομίαν, κάλλιον εἶναι νὰ μὴν ὑπανδρεύθῃ.

Κείμ. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ϐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τῆτον, ἀλλ' οἷς δέδοται.

Εξήγ. Ἐπειδὴ εἶπον οἱ μαθηταὶ, ὅτι κρεῖττον ἐσὶ τὸ μὴ εἰς γάμον ἐλθεῖν, ἤγεν καλήτερον εἶναι νὰ μὴν ὑπανδρεύθῃ τινὰς, λέγει ὁ Κύριος· ὅτι μέγα μὲν εἶναι τὸ ἔργον τῆς παρθενίας, ἀμὴ δὲν δώνονται ὅλοι νὰ τὸ κατορθώσεν, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνοι ὅπῆ νὰ τὲς βοηθῇ ὁ Θεὸς. διότι τὸ, δέδοται, αὐτὶ τῆ βοηθεῖ ὁ Θεὸς δηλοῖ ἐδῶ. εἰς ἐκείνες δὲ ἐδόθη ὅπῆ αἰτῆν. διότι αἰτεῖτε λέγει, καὶ θέλεισᾶς δοθῇ, ἐπειδὴ κάθε ἕνας ὅπῆ αἰτεῖ λαμβάνει.

Κείμ. Ἐσὶ γὰρ εὐνῦχοι, οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν ἕτω· καὶ εἰσὶν εὐνῦχοι, οἵτινες εὐνυχίθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· καὶ εἰσὶν εὐνῦχοι, οἵτινες εὐνύχισαν ἑαυτὲς διὰ τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. ὁ δυναμένος χωρεῖν, χωρειτω.

Εξήγ. Ὀλίγοι εἶναι λέγει ὅπῆ νὰ δωνηθῆν νὰ τελειώσεν τὸ κατόρθωμα τῆτο τῆς παρθενίας, διότι εἶναι τινὲς εὐνῦχοι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτῶν, τετέσιν εἶναι τινὲς ἐκ φυσικῆς κράσεως, ὅπῆ μένεν ἀκίνητοι πρὸς τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας· οἱ ὁποῖοι χωρὶς μισθὸν σωφρονεῦσιν. εἶναι καὶ ἄλλοι ὅπῆ εὐνυχίζονται ἀπὸ τὲς ἀνθρώπες. καὶ ἄλλοι ὅπῆ εὐνυχίζονται διὰ τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ὄχι ἐκεῖνοι ὅπῆ κόπτεν τὰ δίδυμά τες, διότι τῆτοι εἶναι ἐπικατάρατοι, ἀμὴ ἐκεῖνοι ὅπῆ ἐγκρατεύονται. νόησον δὲ καὶ ἕτως· εἶναι εὐνῦχος ἀπὸ φύσεως, ἐκεῖνος ὅπῆ διὰ τὴν φυσικὴν κρᾶσιν, δὲν κινᾶται εὔκολα εἰς πορνείαν· ἀπὸ δὲ τὲς ἀνθρώπες εὐνυχίζεται ἐκεῖνος ὅπῆ ἀπὸ διδασκαλίαν ἀνθρώπων κόπτει τὴν πύρωσιν τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας· ἀπατός τε δὲ εὐνυχίζεται ἐκεῖνος ὅπῆ δὲν διδαχθῇ ἀπὸ ἄλλον, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ λόγε τε κάμνει τὴν σωφροσύνην· ὁ τοιῆτος λοιπὸν εἶναι ἄριϛος, ὅπῆ ὄχι ἀπὸ ἄλλον, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ λόγε ὁδηγηθῇ πρὸς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. θέλωντας δὲ νὰ ἐνεργῆμεν τὴν ἀρετὴν θεληματικῶς, λέγει· ὁ δυναμένος χωρεῖν, χωρειτω. διότι ἔτε ἀναγκάζει νὰ παρθενεύσεν, ἔτε τὸν γάμον ἐμποδίζει· ἀμὴ προτιμᾶ τὴν παρθενίαν.

Κείμ.

Κείμ. Τότε προσηνέχθη αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς, καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄφετε τὰ παιδία, καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Μαρκ. ι. Λουκ. ιη.

Εξήγ. Προσέφερον αἱ μητέρες τὰ τέκνατους, διὰ νὰ εὐλογηθοῦν ἀπὸ τὸ πιάσιμον τῶν χερίων τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅμως ἔρχουνταν ἄτακτα καὶ ἔκαμναν σύγχυσιν, καὶ διὰ τοῦτο ταῖς ἐδίωχναν οἱ μαθηταὶ. καὶ ἄλλο ἐλογίαζαν ὅτι μικραίνεται τὸ ἀξίωμα τοῦ διδασκάλου ἀπὸ τὰ παιδία. ὁ Χριστὸς λοιπὸν δείχνωντας ὅτι περισσότερον δέχεται τοὺς ταπεινοὺς, λέγει· ἄφετε τὰ παιδία νὰ ἔλθουν, διότι τῶν τοιούτων εἶναι ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. δὲν εἶπε τούτων, ἀλλὰ τῶν τοιούτων, τουτέστιν ἐκεινῶν ὁποῦ ἔχουν τὴν ἁπλότητα τῶν ἀκάκων καὶ ἀπονήρων. ἂν διδάσκῃ δὲ τινὰς, καὶ προσέρχονται τινὲς εἰς αὐτὸν, καὶ τὸν ἐρωτοῦν παιδικὰ ἐρωτήματα, ἂς τοὺς δέχεται καὶ τούτους, καὶ ἂς μὴν τοὺς ἀποδιώχνῃ.

Κείμ. Καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῖς τὰς χεῖρας, ἐπορεύθη ἐκεῖθεν. καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν, εἶπεν αὐτῷ· Διδάσκαλε ἀγαθὲ, τὶ ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τί με λέγεις ἀγαθὸν; οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεὸς.

Εξήγ. Δὲν ἦλθε διὰ νὰ τὸν πειράξῃ οὗτος, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθῃ, διψῶντας τὴν αἰώνιον ζωὴν. προσῆλθε δὲ εἰς τὸν Χριστὸν, ὡς εἰς ψιλὸν ἄνθρωπον, καὶ διὰ τοῦτο λέγει ὁ Κύριος· τί με λέγεις ἀγαθὸν; δὲν εἶναι οὐδένας ἀγαθὸς, μόνον ἕνας ὁ Θεὸς· τουτέστιν ἐὰν ὡς ἕνα τῶν διδασκάλων μὲ λέγεις ἀγαθὸν, κακῶς τὸ λέγεις· διότι δὲν εἶναι κανένας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ὁποῦ νὰ εἶναι κυρίως ἀγαθὸς. ἕνα μὲν ὅτι εἴμεσθεν καὶ εὐκολότρεπται ἀπὸ τὸ ἀγαθὸν εἰς τὸ κακὸν, καὶ ἄλλο δὲ ὅτι ἡ ἀγαθότης τῶν ἀνθρώπων, ἂν τὴν συγκρίνῃς μὲ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, πονηρία νομίζεται.

Κείμ. Εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολὰς. λέγει αὐτῷ, ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε· τὸ, οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις. τίμα τὸν Πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα. καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτὸν. Ἐξοδ. κ'. καὶ Λευϊ. ιθ'.

Εξήγ. Ἐπὶ τὰς νομικὰς ἐντολὰς πέμπει ὁ Κύριος ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν ἐρώτησε, διὰ νὰ μὴν ἔχουν ἀφορμὴν νὰ λέγουν οἱ Ἑβραῖοι, ὅτι καταφρονεῖ τοῦ νόμου. τὶ οὖν.

Κείμ. Λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου, τὶ ἔτι ὑστερῶ;

Εξήγ. Τινὲς διαβάλλουσι τοῦτον ὡς ὑπερήφανον, καὶ κενόδοξον. διότι πῶς ἐκατόρθωσε τὴν ἀγάπην εἰς τὸν γείτωνα, ἐπειδὴ ἦτον πλούσιος. διότι οὐδένας ὁποῦ νὰ ἀγαπᾷ τὸν γείτωνά του ὡσὰν τοῦ λόγου του, εἶναι πλουσιώτερος ἀπ' ἐκεῖνον. ὅλοι δὲ οἱ ἄνθρωποι γειτώνοι μας εἶναι. τινὲς δὲ οὕτω νοοῦσι τοῦτο, ἂς πιάσωμεν λέγει, ὅτι τὰ ἐφύλαξα τοῦτα ὅλα, τὶ μοῦ λείπει ἀκόμι;

Κείμ. Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν Οὐρανῷ· καὶ δεῦρο ἀκολούθειμοι. ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλὰ.

Εξήγ. Ὅσα μὲν εἶπες, λέγει, ὅτι ἐκατόρθωσες, Ἰουδαϊκῶς τὰ ἐκατόρθωσες, εἰ δὲ θέλεις νὰ εἶσαι τέλειος, τουτέστιν ἐδικός μου μαθητὴς, καὶ χριστιανὸς, ὕπαγε πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ δὸς αὐτὰ πάντα παρευθὺς ὅλα μαζὴ, καὶ μὴν κρατήσῃς καθόλου, διὰ νὰ κάμνῃς παντοτεινὰ ἐλεημοσύνην· διότι δὲν εἶπε δίδε ἐλεημοσύνην τοῖς πτωχοῖς, ἀλλὰ δὸς διὰ μίαν, καὶ ξεγυμνώσου. ἔπειτα ἐπειδὴ εἶναι τινὲς ὁποῦ κάμνουν μὲν ἐλεημοσύνην, ἀμὴ τὰ ἔργατους εἶναι ἀκάθαρτα, λέγει· καὶ δεῦρο ἀκολούθειμοι, τουτέστιν ἔχε καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν. ὅμως ὁ νεανίσκος ἐλυπήθη, διότι ἐπεθύμει μὲν, καὶ βαθεῖα καὶ λιπαρὰ ἦτον ἡ γῆ τῆς καρδίας του, ἀλλὰ συνέπνιγον αὐτὴν αἱ ἀκάνθαι τοῦ πλούτου, διότι εἶχε λέγει, κτήματα πολλὰ. διότι ἐκεῖνος μὲν ὁποῦ ἔχει ὀλίγα, δὲν κρατεῖται ὁμοίως ἀπ' αὐτὰ, διότι εἰς τὰ πολλὰ εἶναι δυνατώτερον τὸ δέσιμον. καὶ ἐπειδὴ πρὸς πλούσιον ἐδιαλέγετον ὁ Κύριος, λέγει τον, ὅτι θέλεις ἔχει θησαυρὸν εἰς τὸν Οὐρανὸν· ἐπειδὴ ἦτον φιλάργυρος.

Κείμ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν,

γω ὑμῖν· δύκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν Βασιλείαν τῦ Θεῦ εἰσελθεῖν.

Εξήγ. Ἕως μὲν ὁπῦ εἶναι πλούσιος, καὶ αὐτὸς μὲν ἔχει περίοσια, ἄλλοι δὲ ἐδὲ τὰ ἀναγκαῖα, δὲν σεβαίνει εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν· ὅταν δὲ τὰ διασκορπίσῃ ὅλα, τότε δὲν εἶναι πλούσιος, καὶ λοιπὸν θέλει σέβη. διότι ἀδιώατον εἶναι νὰ σέβῃ ἐκεῖνος ὁπῦ ἔχει πολλὰ, καθὼς εἶναι ἀδιώατον νὰ περάσῃ καὶ ἡ Κάμηλος ἀπὸ τὴν τρύπαν τῦ Βελονίε. βλέπε λοιπὸν πῶς παραπάνω μὲν εἶπεν, ὅτι δύσκολον εἶναι νὰ σέβῃ, ἐδῶ δὲ, ὅτι παντελῶς ἀδιώατον. τινὲς δὲ κάμηλον δὲν λέγεν τὸ ζῶον, ἀλλὰ τὸ χοντρὸν χοινίον ὁπῦ ἔχεν οἱ ναῦται νὰ ἀράζεν τὸ μεγάλον σίδηρον.

Κείμ. Ἀκέσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτῦ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα, λέγοντες· τίς ἄρα διώαται σωθῆναι; ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησῦς, εἶπεν αὐτοῖς· παρὰ ἀνθρώποις τῦτο ἀδιώατόν ἐστι, παρὰ δὲ τῷ Θεῷ πάντα διωατά ἐστι.

Εξήγ. Διὰ νὰ εἶναι φιλάνθρωποι οἱ μαθηταὶ, διὰ τῦτο ἐρωτῶν· καὶ ὄχι διὰ λόγε τες, ὅτι αὐτοὶ ἦσαν πλωχοὶ, ἀλλὰ διὰ ὅλες τὲς ἀνθρώπες. ὁ Κύριος λοιπὸν τὲς διδάσκει νὰ μὴ μετρῶν τὴν σωτηρίαν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυνεσίαν, ἀλλὰ εἰς τὴν δώαμιν τῦ Θεῦ. διότι ἐὰν ἀρχίσῃ τινὰς νὰ μὴν πλεονεκτῇ, θέλει προκόψει καὶ εἰς τὸ νὰ σκορπᾷ τὰ περίοσια, καὶ ἀπὸ τῦτο θέλει ἔλθη καὶ εἰς τὸ νὰ σκορπᾷ καὶ τὰ ἀναγκαῖα· καὶ ἔτζι θέλει σωθῇ μὲ τὴν βοήθειαν τῦ Θεῦ.

Κείμ. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος, εἶπεν αὐτῷ· ἰδὲ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολθήσαμέ σοι, τί ἄρα ἔσαι ὑμῖν;

Εξήγ. Ἐὰν καὶ φαίνεται πῶς νὰ μὴν ἄφησε τίποτες μεγάλα ὁ Πέτρος, ἔσωντας ὁπῦ ἦτον πλωχὸς· ὁμῶς ἠξεύρε λοιπὸν, ὅτι κατὰ ἀλήθειαν πολλὰ ἄφησε καὶ αὐτὸς· διότι περισοτέραν ἀγάπην ἔχομεν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὰ ὀλίγα. ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν καλοπάθειαν τῦ κόσμε ἐκαταφρόνησεν ὁ Πέτρος, καὶ τὴν ἀγάπην τῶν γονέων αὐτῦ· διότι αὐτὰ τὰ πάθη, ὄχι μόνον τὲς πλεσίες, ἀλλὰ καὶ τὲς πλωχὲς κυριεύει. τὶ τῦ λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος.

Κείμ. Ὁ δὲ Ἰησῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολθήσαντές μοι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τῦ ἀνθρώπε ἐπὶ θρόνε δόξης αὐτῦ, καθήσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνες, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τῦ Ἰσραήλ.

Εξήγ. Ἄραγε νὰ καθίσεν; ἐχὶ, ἀλλὰ τὴν πομπὴν, καὶ μεγάλην τιμὴν ἐδήλωσε διὰ τῶν θρόνων. νὰ καθίσῃ λοιπὸν, καὶ ὁ Ἰούδας; ἐχὶ, διότι οἱ ἀκολθήσαντες εἶπε, τετέσιν ἐκεῖνοι ὁπῦ μὲ ἀκολθήσεν ἕως τέλες, ἐκεῖνος δὲ δὲν ἠκολθήσεν ἕως τέλες. καὶ ἄλλο πάλιν· πολλαῖς φοραῖς ὁ Θεὸς τάζει τινῶν ἀγαθὰ, ἔσωντας νὰ εἶναι ἄξιοι, ὅταν δὲ μεταγυρίσεν καὶ γένεν ἀνάξιοι, τὲς τὰ πέρνει. ὁμοίως δὲ καὶ εἰς τὰ σκυθρωπὰ, πολλαῖς φοραῖς φοβερίζει, καὶ δὲν τὸ κάμνει ὅταν μετανοήσωμεν. παλιγγενεσίαν δὲ, τὴν ἀνάσασιν λέγει.

Κείμ. Καὶ πᾶς ὅστις ἀφῆκεν οἰκίας, ἢ ἀδελφὲς, ἢ ἀδελφὰς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγρὲς, ἕνεκεν τῦ ὀνόματός με, ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.

Εξήγ. Διὰ νὰ μὴν λέγῃ τινὰς, ὅτι μόνον τῶν μαθητῶν ἁρμόζει τὸ λεγόμενον, ἐπλάτεινε τὴν ὑπόχεσιν εἰς ὅλες ὁπῦ κάμνεν τὰ ὅμοια. διότι θέλει ἔχει, ἀντὶ μὲν τῶν κατὰ κάρκα συγγενῶν τὴν πρὸς Θεὸν φιλίαν, καὶ ἀδελφότητα· ἀντὶ δὲ τῶν χωραφίων, τὸν παράδεισον· καὶ ἀντὶ τῶν λιθίνων σπιτίων, τὴν ἄνω Ἱερσαλὴμ· ἀντὶ μητρὸς, τὴν γερόντισσαν τῶν ἐκκλησιῶν· καὶ ἀντὶ πατρὸς, τὲς πρεσβυτέρες· ἀντὶ γυναικὸς, πάσας τὰς πισὰς γυναῖκας, ὄχι κατὰ γάμον, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ κατὰ ἀγάπην, καὶ φιλίαν πνευματικὴν. δὲν προσάζει δὲ ὁ Κύριος, νὰ χωριζώμεθεν ἁπλῶς ἀπὸ τὰ σπήτιά μας, ἀλλὰ ὅταν μᾶς ἐμποδίζεν πρὸς τὴν εὐσέβειαν· καθὼς προσάσει νὰ καταφρονῆμεν, καὶ ψυχῆς, καὶ σώματος, καὶ ὄχι πῶς νὰ θανατώνωμεν τὲς λογισμές. βλέπε δὲ ὅτι ὡς ἀγαθὸς ὁπῦ εἶναι ὁ Θεὸς, ὄχι μόνον ταῦτα δίδει, ἀλλὰ καὶ ζωὴν αἰώνιον προσίθησι. Σπέυδασον λοιπὸν καὶ ἐσὺ νὰ πωλήσῃς τὰ ὑπάρχοντάσε, καὶ νὰ τὰ δώσῃς τοῖς πλωχοῖς. ὑπάρχοντα δὲ εἶναι, τῦ μὲν θυμώδες, ὁ θυμὸς· τῦ δὲ πόρνε, ἡ ἐπιθυμία τῆς πορνείας· τῦ δὲ μνησικάκε, ἡ μνησικακία. πώλησον λοιπὸν ταῦτα, καὶ δὸς τοῖς πλωχοῖς δαίμοσιν, ὁπῦ εἶναι ὑσερημένοι παντὸς ἀγαθῦ. μετάτρεψον τὰ πάθη πρὸς τὲς δημιεργὲς τῶν παθῶν, καὶ τότε θέλεις ἔχει τὸν θησαυρὸν, τετέσι τὸν Χριςὸν ἐν τῷ Ου-

τῷ Οὐρανῷ σε, ἦγεν εἰς τὸν ὑψηλόν σε νεῶ. διότι Οὐρανὸν ἔχει εἰς τὸ λόγε τε ἐκεῖνος ὅπε νὰ γίνῃ ὡσὰν τὸν ἐπεράνιον.

Κείμ. Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.

Ἑξήγ. Διὰ τὲς Ἑβραίες λέγει ἐδῶ, καὶ τὲς Ἐθνικὲς· διότι οἱ μὲν Ἑβραῖοι ὅπε ἦσαν πρῶτοι ἔγιναν ὕσεροι· οἱ δὲ Ἐθνικοὶ ὅπε ἦσαν ὕσερινοὶ, πισεύοντες εἰς τὸν Χριςὸν ἐκατασάθηκαν πρῶτοι. ἢ διὰ νὰ μάθης καθαρῶς τὸ λεγόμενον, φέρνει ἡ τὴν ἄλλην παραβολήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ.

Κείμενον.

Ὁμοία γάρ ἐσιν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅς τις ἐξῆλθεν ἅμα πρωΐ, μισώσαθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτε. συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίε τὴν ἡμέραν, ἀπέσειλεν αὐτὲς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτε. καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν, εἶδεν ἄλλες ἑσῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργὲς· καὶ ἐκείνοις εἶπεν· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα· καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον, δώσω ὑμῖν. οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν δὲ ἐξελθὼν περὶ ἕκτην, καὶ ἐνάτην ὥραν, ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἐξελθὼν, εὗρεν ἄλλες ἑσῶτας ἀργὲς, καὶ λέγει αὐτοῖς· τί ὧδε ἑσήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; λέγεσιν αὐτῷ· ὅτι ἐδεὶς ἡμᾶς ἐμισώσατο. λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον, λήψεσθε.

Ἑξήγ. Ὁ Χριςὸς εἶναι ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, ὁ ὁποῖος ὁμοιώνεται ἀνθρώπῳ, ἕως ὁντας νὰ λάβῃ τὴν ἐδικήν μας μορφήν· οἰκοδεσπότης δὲ, ἤγεν οἰκοκύρης ὀνομάζεται, ὡσὰν ὅπε δεσπόζει, ἤγεν ὁρίζει τὸν οἶκον, τετέσι τὴν ἐκκλησίαν. ἐτε τος λοιπὸν ὁ Χριςὸς εὐγῆκαν ἀπὸ τὲς κόλπες τὲς πατρικὲς, καὶ ςοιχᾶ ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα, ἤγεν εἰς τὰς γραφὰς, ἢ τὰς ἐντολάς· ἢ ςοιχᾶ κάθε ἕνα, διὰ νὰ δελδύσῃ τὸν ἀμπελῶνα, τετέσι τὴν ψυχήν τε. ςοιχᾶ δὲ ἄλλον μὲν τὸ πρωΐ, τετέσι κατὰ τὴν νεότητά τε· ἕτερον δὲ κατὰ τὴν τρίτην ὥραν, ὅταν ἦτον παλικάρι· ἄλλες δὲ κατὰ τὴν ἕκτην, καὶ ἐνάτην ὥραν, ὅταν εἶναι κανεὶς εἰκοσιπέντε, ἢ τριάντα χρονῶν καὶ περισότερον, καὶ κοντολογῆς εἰς ἀνδρὸς τελείε ἡλικίαν. εἰς δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν, τὲς γέροντας· διότι καὶ γέροντες ἐπίσευσαν πολλοί. ἢ καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον· ἡμέρα λέγεται ἐτος ὁ αἰῶνας, διότι εἰς αὐτὸν ἐργαζώμεθα, ὡσὰν εἰς ἡμέραν. ἐκάλεσε λοιπὸν ὁ Κύριος, εἰς τὴν πρώτην ὥραν τὲς περὶ τὸν Ἐνὼχ καὶ τὸν Νῶε· τῇ τρίτῃ ὥρᾳ, τὲς περὶ τὸ Ἀβραὰμ· τῇ ἕκτῃ, τὲς περὶ τὸν Μωσέα· τῇ ἐνάτῃ, τὲς Προφήτας. τῇ δὲ ἑνδεκάτῃ, ἤγεν εἰς τὸ τέλος τῶν αἰώνων, τὲς ἐθνικὲς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀργοὶ ἀπὸ πάσης ἀγαθοεργίας, ὅτι δὲν τὲς ἐμίσθωσεν τινὰς ἐπειδὴ δὲν ἀπεσάλη εἰς αὐτὲς κανένας Προφήτης.

Κείμ. Ὀψίας δὲ γενομένης, λέγει ὁ Κύριος τε ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτε· κάλεσον τὲς ἐργάτας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν, ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι, ἐνόμισαν ὅτι πλέονα λήψονται· καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τε οἰκοδεσπότε, λέγοντες· ὅτι ἓτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσες ἡμῖν αὐτὲς ἐποίησας, τοῖς βασάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν καύσωνα; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἑνὶ αὐτῶν· ἑταῖρε, ὐκ ἀδικῶσε· ὐχὶ δηναρίε συνεφώνησάς μοι; ἆρον τὸ σὸν, καὶ ὕπαγε· θέλω δὲ τέτῳ τῷ ἐσχάτῳ δῶναι, ὡς κὴ σοί· ἢ ὐκ ἔξεσί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σε πονηρός ἐσιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; ὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι, πρῶτοι· καὶ οἱ πρῶτοι, ἔσχατοι. πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. Μαρκ. ι. Λεκ. ιγ'.

Ἑξήγ. Ὀψία ἦγεν ἑσπέρα, ἡ σωτέλεια λογίζεται. εἰς τὴν σωτέλειαν λοιπὸν, λαμβάνεσι πάντες ἀπὸ ἕνα δηνάριον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ χάρις τε Ἁγίε Πνεύματος. ἡ ὁποία ἀναμορφώνει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ κατ' εἰκόνα, καὶ κάμνει τὸν ἄνθρωπον κοινωνὸν τῆς θείκης Φύσεως. περισότερον δὲ ἐκοπίασαν, ἐκεῖνοι ὅπε ἦσαν πρὶν νὰ ἔλθῃ ὁ Χριςὸς· διότι ἀκόμι τότε δὲν ἐκαταλύθη ἡ ἐξεσία τε θανάτε, ἐδὲ ὁ διάβολος συνετρίβη, ἀλλὰ ἀκόμι ἔζη ὁ θάνατος, καὶ ἡ ἁμαρτία. ἡμεῖς δὲ μὲ τὴν χάριν τε Χριςε,

ἔσωντας νὰ δικαιωθῶμεν διὰ τῦ Βαπτίσματος, λαμβάνομεν δύναμιν εἰς τὸ νὰ νικήσωμεν τὸν πολέμιον, καὶ ἐχθρόν μας Διάβολον, ὁ ὁποῖος ὡραμάϊ ἐνικήθη, καὶ ἐσωτηρίφθη ἀπὸ τὸν Χριςόν. ἀλλὰ καὶ κατὰ τινὰ προτέραν ἐξήγησιν, ἐκεῖνοι ὁπῦ πιςεύσεν νεώτεροι, ἔχεν περιςότερον κόπον, ἀπὸ ἐκείνες ὁπῦ νὰ πιςεύσεν εἰς τὰ γεγράμματα· διότι ὁ νέος βασάζει τὸ βάρος τῦ θυμῦ, καὶ τὸν καύσωνα τῆς ἐπιθυμίας, ἔσωντας νὰ πολεμῇ μὲ τὰ πάθη· ὁ δὲ γέρων ἔχει ἀνάπαυσιν, διότι καταπραΰνεν τὰ πάθη· ἀλλ' ὅμως πάντες μιᾶς δωρεᾶς, καὶ χάριτος τῦ Ἁγίε Πνεύματος καταξιώνονται. μᾶς διδάσκει δὲ ἡ παραβολὴ, ὅτι κἂν εἰς τὸ γῆρας μετανοήσῃ τινὰς, καταξιώνεται τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν· διότι τῦτο δηλοῖ ἡ ἑνδεκάτη ὥρα. οἱ δὲ ἅγιοι δὲν φθονῦν ἐκείνες ὁπῦ λαμβάνεν τὰ ἴσα μὲ τῦ λόγε τες, μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῦτο ἀποδείχνεται ἀπ' ἐδῶ, ὅτι τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα εἶναι τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα ὁπῦ θέλεν δοθῇ εἰς τὲς δικαίες, εἰς τόσον ὅτι καὶ εἰς φθόνον δύνανται νὰ παρακινήσεν τὲς ἁγίες.

Μαρκ. ι. Λυκ. ιή. Κείμ. Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, παρέλαβε τὲς δώδεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἰ τῇ ὁδῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἰδὲ ἀναβαίνωμεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ κατακρινῦσιν αὐτὸν θανάτῳ· καὶ παραδώσεσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ ἐμπαίξαι, καὶ μαςιγῶσαι, καὶ ςαυρῶσαι· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναςήσεται. τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ Μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίε μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσκυνῦσα καὶ αἰτῦσά τι παρ' αὐτῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· τί θέλεις; λέγει αὐτῷ· εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν ἕτοι οἱ δύο υἱοί με, εἷς ἐκ δεξιῶν σε, καὶ εἷς ἐξ ἀριςερῶν σε εἰ τῇ Βασιλείᾳ σε.

Ἐξήγ. Οἱ υἱοὶ τῦ Ζεβεδαίε, νόμιζον ὅτι ἐὰν ἀπέλθῃ ὁ Κύριος εἰς Ἱεροσόλυμα, θέλει βασιλεύσει αἰωθινῶ βασιλείαν· διότι τὸν ἤκεσαν ὁπῦ ἔλεγε συχνάκις, ὅτι ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ἔπαθαν λοιπὸν κάποιον τι ἀνθρώπινον, καὶ ἐκατάπεισαν τινὰ μητέρα τες νὰ πηγαίνῃ νὰ παρακαλέσῃ τὸν Χριςόν· διότι αὐτοὶ ἀπατοί τες, ἐντρέπενται νὰ τὸ εἰπῦν. κρυφίως δὲ προσέρχονται καὶ αὐτοὶ, καθὼς τὸ λέγει ὁ Μάρκος· διότι λέ-

Μάρκ. ι. γει, ὅτι προπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, ἀντὶ τῦ κρυφίως καὶ ξεχωρισὰ ἦλθαν.

Κείμ. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησῦς, εἶπαν· ὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; λέγεσιν αὐτῷ· δυνάμεθα.

Ἐξήγ. Ἄφησε τινὰ μητέρα, καὶ ὁμιλεῖ πρὸς τὲς υἱές· διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν τὸν ἔλαθε, πῶς αὐτοὶ ἔβαλαν τινὰ μητέρατες. καὶ λέγει πρὸς αὐτές, δὲν ἠξεύρετε τί ζητᾶτε, πῶς εἶναι μέγα, καὶ τὸ θαυμάζονται καὶ αἱ δυνάμεις τῶν ἀγγέλων. καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἔσωντας νὰ τὲς ἀγάλῃ ἀπὸ τὲς τοιάτες λογισμὲς, τὲς παρακινᾷ μάλιςα εἰς θάνατον καὶ κινδύνες. τὲς ἐρωτᾷ δὲ, ὄχι πῶς δὲν ἠξεύρεν, ἀλλὰ διὰ νὰ τὲς ἀναγκάσῃ νὰ δείξεν τινὰ πληγινὰ διὰ τῆς ἀποκρίσεως, καὶ διὰ νὰ στεδάσεν νὰ πληρώσεν τὸ τάξιμον. διότι τῦτο λέγει, ὅτι ἐπειδὴ δὲν δύνεται τινὰς νὰ γένῃ κοινωνὸς τῆς Βασιλείας με, ἐὰν δὲ γένῃ κοινωνὸς καὶ τῶν παθημάτων με· εἰπέτεμε ἂν δύνεσθε νὰ πάθετε τὰ ὅμοια ὁπῦ νὰ πάθω ἐγὼ· διότι πολήριον λέγει τὸ μαρτύριον, καὶ τὸν ἐδικόν τε θάνατον. καὶ ἄλλο δὲ δείχνωντας ὅτι εἶναι εὔκολον, τόσον νὰ πίῃ κανεὶς ἕνα πολήριον· καὶ πρέπει λοιπὸν νὰ προσερέχωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τῦτο, ὡσὰν ὁπῦ εἶναι εὔκολον· καὶ ἄλλο δὲ δείχνωνλας ὅτι καὶ αὐτὸς μελὰ χαρᾶς δέχεται τὸν θάνατον. καὶ ὡσὰν ἐκεῖνος ὁπῦ νὰ πίῃ πολῆρι, βαριωμένος ἀποκοιμᾶται παρευθὺς, ἔτζι καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ νὰ πίῃ τὸ πολήριον τῦ μαρτυρίε, ἔρχεται εἰς τὸν ὕπνον τῦ θανάτε. ὀνομάζει δὲ καὶ βάπτισμα τὸν θάνατόν τε, ἔσωνλας νὰ εἶναι πάνλων ἡμῶν καθαρλικὸς. καὶ ἐκεῖνοι ἔσερξαν, ἢ τὸ ἔταξαν, μὴ ἠξεύρονλες τί ἔλεγαν, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ λάβεν ἐκεῖνο ὁπῦ ἤθελαν, ἔταζαν ὅλα εἰ ὀκολίᾳ.

Κείμ. Καὶ λέγει αὐτοῖς· τὸ μὲν ποτήριόν με πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθῆσαι ἐκ δεξιῶν με, καὶ ἐξ ἀριςερῶν με, ὐκ ἔσιν ἐμὸν δῶναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασαι ὑπὸ τῦ πατρός με.

Ἐξήγ. Πῶς μὲν νὰ μαρτυρήσετε, ἠξεύρωτο τῦτο, ὡς καθὼς καὶ ἐξέβη. διότι ὁ μὲν Ἰάκωβος, ἐφονεύθη ἀπὸ τὸν Ἡρώδη· τὸν δὲ Ἰωάννην τὸν ἐκαθίκασεν ὁ Τραϊανὸς, ἔσωντας νὰ μαρτυρᾷ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. τὸ δὲ νὰ καθίσετε, δὲν εἶναι ἐδικόν με νὰ σᾶς τὸ δώσω, ἀλλὰ ἐκείνοις ὁπῦ ἑτοιμάθη ἀπὸ τὸν πατέρα με· τετέσιν, ἐὰν εὑρεθῇ τι-

νὰς,

νὰς, ὁμῶ μαζῆ μὲ τὸ μαρτύριον, νὰ ἔχῃ καὶ ἅπασαν τιὼ ἄλλω ἀρετιὼ, ἐκεῖνος θέλει λάβῃ ταύτιω τιὼ χάριν. διότι ἐκείνε ἑτοιμάθη ὅπῶ νὰ κοπιάσῃ, καθὼς ἑτοιμάζονται καὶ οἱ στέφανοι, διὰ τ' ἐκείνες ὅπῶ ἀθλῶσι. καθὼς λοιπὸν ὅταν εἶναι ἀγῶνας δρόμε, ἦγεν νὰ πηλαλήσεν, καὶ κάθεται ὁ Βασιλῶς ἀγωνοθέτης, ἐὰν προσέλθῃ τίνας ὅπῶ νὰ μιὼ ἀγωνίσθῃ καθόλε, καὶ εἰπῇ πρὸς τὸν ἀγωνοθέτιω· δὸς ἐμένα τὸν στέφανον, ὦ Βασιλεῦ, ὅπῶ δὲν ἀγωνίσθηκα. θέλει τῶ εἰπῇ ἐκεῖνος, ὅτι δὲν εἶναι ἐδικόν με νὰ δώσω τὸν στέφανον κατὰ χάριν, ἀλλὰ ἐκείνε ὅπῶ ἑτοιμάθη, τετέσιν ἐκεῖνος ὅπῶ ἐπηλάλησεν, καὶ ἐνίκησεν, ἐκεῖνος τὸν ὁρίζει· ἔτζι καὶ ἐδὼ λέγει ὁ Χριςὸς, ὅτι δὲν δυάμαι ἐγὼ νὰ δώσω κατὰ χάριν τιὼ ἐκ δεξιῶν με καθέδραν, διότι δὲν εἶναι ἐδικόν με, ἀλλὰ ἐκείνων ὅπῶ ἑκοπίασαν εἶναι, καὶ διὰ τ' ἐκείνες ἑτοιμάθη. ἄλλα θέλεις εἰπῇ· ἄραγε τὸ λοιπὸν ποῖοι μέλλεν νὰ καθίσεν; ἤξόρε λοιπὸν ὅτι ἐδένας δὲν κάθεται ἐκεῖ. διότι τῶτο μόνης τῆς θεικῆς Φύσεως εἶναι. διότι πρὸς τίνα τῶν ἀγγέλων εἶπε ποτὲ, κάθε ἐκ δεξιῶν με; ἀλλὰ τῶτο τὸ εἶπεν ὁ Κύριος κατὰ τιὼ γνώμιω ἐκείνων, διότι ἔσωντας νὰ μὴ νοήσεν, ὅτι ἐκεῖνο ὅπῶ εἶπεν ὅτι νὰ καθίσεν ἐπὶ δώδεκα θρόνες, δηλοῖ τιὼ δόξαν ὅπῶ μέλλεν νὰ δοξαθῶν· αὐτοὶ δι' ἀρετιὼ ἐζήτεν τοιαύτιω καθέδραν.

Κείμ. Καὶ ἀκέσαντες οἱ δέκα, ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. ὁ δὲ Ἰησῶς προσκαλεσάμενος αὐτὲς, εἶπεν· οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν, κατακυριεύσεσιν αὐτῶν, καὶ οἱ Μεγάλοι κατεξεσιάζεσιν αὐτῶν. ἐχ' ἔτως δὲ ἔσαι ἐν ὑμῖν. ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέθαι, ἔσαι ὑμῶν διάκονος· καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσαι ὑμῶν δῶλος. ὥσπερ ὁ Υἱὸς τῶ ἀνθρώπε, ἐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δῶναι τιὼ ψυχιὼ αὐτῶ λύτρον ἀντὶ πολλῶν. Μαρκ. ί. Λεκ. κβ'.

Ἐξήγ. Ὅταν εἶδαν οἱ δέκα τὲς δύο, πῶς τὲς ἐπαραπῆρεν ὁ Χριςὸς, τότε ἀγαναχτῶσι καὶ αὐτοὶ, καὶ ἔδειξαν ὅτι καὶ προτήτερα τὲς ἐχθρόνονται διὰ τιὼ τιμιὼ αὐτῶν· διότι ἀκόμι ἀτελεῖς ἦσαν. διότι ἐκεῖνοι μὲν, ἐγύρεσαν νὰ τιμηθῶν περισότερον ἀπὸ τὲς ἄλλες δέκα, οἱ δὲ δέκα ἐφθονῶσαν τὲς δύο. ἢ ἐπειδὴ λοιπὸν ἀκέσαντες οἱ δέκα ἐσυγχύθησαν, τὲς προσκαλεῖται ὁ Κύριος, ἢ προτήτερα ἀπὸ τὲς λόγες, τὲς καταπραΰνει μὲ τὸ προσκάλεσμα. διότι καὶ οἱ υἱοὶ τῶ Ζεβεδαίε, ἔσωντας νὰ ξεχωρήσεν ἀπὸ τὲς ἄλλες ὡμιλῶσαν αὐτῷ. ὅλες λοιπὸν μαζῆ, τὲς ὁμιλεῖ ὁ Χριςὸς· διότι ἠξόρωντας ὅτι ἡ ἀγάπη τῶν Φιλοπρωτείων, εἶναι μεγάλη τυραννίδα, ἢ χρειάζεται μεγάλιω ἐπιτίμησιν· διὰ τῶτο καὶ βαθυτέραν κάμνει τιὼ πληγιὼ, καὶ τὲς ἀπορρίπτει εἰς τιὼ μοῖραν τῶν ἀπίσων καὶ ἐθνικῶν, ἂν θέλεν νὰ ἀγαπῶν τιὼ δόξαν, καὶ ἔτζι τὲς κάμνει καὶ ἐντρέπονται, λέγωντας, οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι, διὰ νὰ εἶναι ἀρχηγοὶ λαμπρύνονται· καὶ τὸ νὰ ἀγαπῶν τὰ πρωτεῖα εἶναι πάθος τῶν ἐθνῶν, ἀμὴ οἱ ἐδικοίμε μαθηταὶ, ἀπὸ τιὼ ταπείνωσιν τιμῶνται. εἰς τόσον ὅτι ἐκεῖνος ὅπῶ εἶναι μεγαλήτερος, χρεωσεῖ νὰ ὑπηρετᾶ τὲς μικρότερές τε. τὸ ὁποῖον εἶναι τῆς ἄκρας ταπεινώσεως. καὶ τῶτο σᾶς τὸ δείχνω ἀπὸ λόγεμε, ὁ ὁποῖος ἔσωντας νὰ εἶμαι Ἄρχων, καὶ Βασιλεὺς εἰς τὲς Οὐρανὲς, ἐταπείνωσα τῶ λόγεμε, καὶ ἦλθα νὰ σᾶς ὑπηρετήσω εἰς τιὼ σωτηρίαν σας· καὶ τοσῶτον νὰ σᾶς δειλόσω, ὅτι νὰ δώσω καὶ τιὼ ψυχιόμε λύτρον, διὰ πολλῶν, τετέσι διὰ τὲς πάντας. διότι οἱ πάντες εἶναι πολλοί.

Κείμ. Καὶ ἐκ πορδομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἰεριχὼ, ἠκολόθησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς. καὶ ἰδὲ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τιὼ ὁδὸν, ἀκέσαντες ὅτι Ἰησῶς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε, Υἱὲ Δαβίδ. ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα σιωπήσωσιν. οἱ δὲ μεῖζον ἔκραζον, λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε Υἱὲ Δαβίδ. καὶ σὰς ὁ Ἰησῶς, ἐφώνησεν αὐτὲς, καὶ εἶπε· τὶ θέλετε ποιήσω ὑμῖν; λέγεσιν αὐτῷ· Κύριε, ἵνα ἀνοιχθῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί. σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησῶς, ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἠκολόθησαν αὐτῷ. Μαρκ. ί. Λεκ. ιή.

Ἐξήγ. Ἀπὸ τῆς Φήμης ἐγνωρίσαντες οἱ τυφλοὶ τὸν Κύριον, ἄδραξαν τὸν καιρὸν· ἀκέσαντες μὲν ὅτι περνᾷ ἐκεῖ ἀπὸ τιὼ σράταν, πισεύσαντες δὲ ὅτι ὁ Ἰησῶς ὅπῶ ἦτον ἐκ σπέρματος Δαβὶδ κατὰ τιὼ σάρκα, δυνατὸς ἦτον νὰ τὲς ἰατρεύσῃ· καὶ ὡς πολλὰ θερμοὶ κατὰ τιὼ πίσιν, ὠδὲ ἐπισομιζόμενοι ἐσιώπων, ἀλλὰ καὶ περισότερον ἔκραζον, διὰ τῶτο ὠδὲ τὲς ἐρωτᾶ ἂν ἔχεν πίσιν, ἀλλὰ μόνον τὶ θέλεσι· διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τινὰς, ὅτι ἄλλο θέλεσι, καὶ ἄλλο τὲς δίδει. δείχνει λοιπὸν, ὅτι ὄχι διὰ νὰ λάβεν ἀργύριον ἔκραζαν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἰατρευθῶν. τὲς ἐπίασε δὲ, καὶ τὲς ἰάτρευσε, δείχνωντας ὅτι κάθε ἕνα ἀπὸ τὰ ἅγια μέλη τῆς ἁγίας σαρκός τε, ζωοποιὸν, καὶ Θεῶ μέλος ἦτον. εἰ δὲ ὁ

Λεκᾶς ιή. Μάρκ. ί. Λεκᾶς, καὶ ὁ Μάρκος, ἕνα λέγεσι τὸν τυφλὸν, δὲν εἶναι καμμία ἐναντίωσις εἰς τοῦτο, διότι ἐκεῖνοι μόνον τὸν πρωεξώτερον ἀνήφεραν. καὶ ἄλλο δὲ ὅτι ὁ μὲν Λεκᾶς λέγει, ὅτι πρὶν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἱεριχὼ, ἰάτρευσε τυφλὸν. ὁ δὲ Μάρκος λέγει, ὅτι ὅταν ἐβγῆκεν ἀπὸ τὴν Ἱεριχὼ. ὁ Ματθαῖος λοιπὸν διὰ νὰ ἀγαπᾷ τὴν σωτορίαν, ἐπεριέλαβεν εἰς τοῦτο, καὶ τὲς δύο· νόησον δὲ τυφλὲς τὲς ἐθνικὲς, οἱ ὁποῖοι κατὰ πάροδον, ἤγεν ἀπερνῶντος τοῦ Χριστοῦ ἰατρεύθησαν· διότι δὲν ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ ταυτοῦ διὰ τὲς ἐθνικὲς, ἀλλὰ διὰ τὲς ἑβραίϊκες. καὶ καθὼς οἱ τυφλοὶ, ἐξ ἀκοῆς μόνον ἔμαθον πέρι τοῦ Ἰησοῦ, ἔτζι καὶ οἱ ἐθνικοὶ, ἐξ ἀκοῆς ἐπίστευσαν. ἐκεῖνοι δὲ ὁποῦ ἐπισόμιζον τὲς τυφλὲς, νὰ μὴν κράζεν τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, εἶναι οἱ διῶκται βασιλεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐδοκίμαζαν νὰ ἐπισομίσεν τὴν ἐκκλησίαν· ἀλλὰ ἐκείνη περισότερον ὡμολόγει τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ· διὰ τοῦτο καὶ ἰατρεύθη, καὶ βλέπει τὸ φῶς τῆς ἀληθείας τρανώτερον, καὶ ἀκολουθεῖ τὸν Χριστὸν, ἕως τὰς καὶ νὰ μιμεῖται αὐτὸν κατὰ τὴν πολιτείαν τε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Κείμενον.

Μαρκ. ιά. Λεκ. ιθ. Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἦλθον εἰς βηθσφαγὴ, πρὸς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπέστειλε δύο μαθητὰς, λέγων αὐτοῖς· πορεύθητε εἰς τὴν Κώμην τὴν ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθέως εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην, καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέμοι. καὶ ἐάντις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε, ὅτι ὁ Κύριος αὐτῶν χρείαν ἔχει· εὐθέως δὲ ἀποστελεῖ αὐτές. Ησαϊ. ξβ'. Ζαχαρ. θ'. Ἰωαν. ιβ'. τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ Προφήτε, λέγοντος· εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιὼν, ἰδοὺ ὁ Βασιλεύς σε ἔρχεται σοι πραΰς, ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίε.

Ἐξήγ. Ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς ὄνε, ἦγεν εἰς τὴν γαϊδέρα, χωρὶς νὰ εἶναι ἄλλη καμία χρεία, πάρεξ μόνον διὰ νὰ πληρώσῃ τὴν προφητείαν, καὶ διὰ νὰ μᾶς δείξῃ πῶς εὐτελῶς πρέπει νὰ καβαλικεύωμεν· διότι δὲν ἐκαβαλίκευσεν εἰς ἄλογον θελωμένον, καὶ σολισμένον, ἀλλὰ εἰς γαϊδέριον καταφρονεμένον, ἤ ξέσρωτον. πληρώνει λοιπὸν τὴν προφητείαν, ἢ κατὰ τὴν ἱστορίαν ἢ κατὰ τὴν ἀναγωγήν. κατὰ τὴν ἱστορίαν μὲν, ἔσωντας νὰ καθίσῃ εἰς γαϊδάραν κατὰ τὸ φαινόμενον· κατὰ ἀναγωγὴν δὲ, ὅτι ἢ εἰς πωλάριον ἐκάθισεν, τοῦ νέε, καὶ ἀδαμάστε λαοῦ, τοῦ ἀνυποτάκτε. δεμένα δὲ ἦσαν, καὶ ἡ γαϊδέρα, ἢ τὸ πωλάριον, μὲ τὰ σειράδια τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. δύο δὲ ἀπεσάλησαν νὰ τὰ λύσεν· ὁ μὲν Παῦλος εἰς τὰ ἔθνη, ὁ δὲ Πέτρος εἰς τὴν περιτομὴν, τετέσιν εἰς τὲς Ἰουδαίες. καὶ ἕως τώρα δύο μᾶς λύει ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ὁ Ἀπόστολος, καὶ τὸ Εὐαγγέλιον. ἔρχεται δὲ ὁ χριστὸς πραΰς, διότι δὲν ἦλθε νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον εἰς τὴν πρώτην παρουσίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν σώσῃ. ἀλλὰ καὶ οἱ μὲν ἄλοι βασιλεῖς τῶν Ἑβραίων, ἦσαν ἅρπαγες, καὶ ἄδικοι, ὁ δὲ Χριστὸς εἶναι βασιλεὺς πραΰς.

Κείμ. Πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ, καὶ ποιήσαντες καθὼς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἤγαγον τὴν ὄνον, καὶ τὸν πῶλον· καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν.

Μαρκ. ια'. Λεκ. ι'. Ἐξήγ. Ὁ μὲν Λεκᾶς, καὶ ὁ Μάρκος, μόνον ὑποζύγιον εἶπον. Ματθαῖος δὲ πῶλον, καὶ ὄνον· ὅμως δὲν λέγει ἐναντία, διότι ἔσωντας νὰ φέρνεν τὸ πωλάριον, ἀκολουθοῦσε καὶ ἡ μάνατε. ἐκάθισε δὲ ἐπάνω αὐτῶν, ἐχὶ εἰς τὰ δύο ὑποζύγια, ἀλλὰ εἰς τὰ φορέματα. ἢ πρῶτον μὲν ἐκάθισεν εἰς τὴν γαϊδέρα, καὶ ὕστερα εἰς τὸ πωλάριον· ἐπειδὴ καὶ πρῶτον ἐπαναπαύθη εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἑβραίων, ἔπειτα εἰς τὸν λαὸν τὸν ἐθνικόν.

Κείμ. Ὁ δὲ πλεῖσος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ· ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδες ἀπὸ τῶν δένδρων, καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ. οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον, λέγοντες· ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβὶδ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίε· ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίσοις.

Ἐξήγ. Κατὰ μὲν τὴν ἱστορίαν, πολλὴν τιμὴν δείχνει μὲ τὸ στρώσιμον τῶν φορεμάτων, καὶ τὸ κόψιμον τῶν κλαδίων, διότι εἶναι παννηγύρεως ἔνδειξις. κατὰ δὲ ἀναγωγὴν, μάνθανε ὅτι ἀφόντις ἔβαλαν οἱ Ἀπόστολοι τὰ φορέματά τες, ἀπάνω εἰς τὸ πωλάριον, ἤγεν ὅταν ἔβαλαν οἱ Ἀπόστολοι τὰς ἀρετὰς αὐτῶν, τότε ἐκάθισεν ὁ Κύριος· διότι

ἐὰν

ἐὰν δὲ φοβηθῇ ἡ ψυχὴ, μὲ ταῖς ἀποστολικαῖς ἀρεταῖς, δὲν καβαλικεύει εἰς αὐτὸ ὁ Θεὸς. ἐκεῖνοι δὲ ὁπῦ ἐπήγαιναν ὁμπρῶς, εἶναι οἱ Προφῆται ὁπῦ ἦσαν πρὶν τῆς σαρκώσεως τῦ Χριστῦ· οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες, εἶναι οἱ μάρτυρες ὁπῦ ἐμαρτύρησαν ὕστερα, ἢ οἱ διδάσκαλοι, οἱ ὁποῖοι φρόνευν τὰ φορέματά τους, νὰ περάσῃ ὁ Χριστὸς, τουτέστιν ὑποτάσσουσι τῷ πνεύματι τὸ σάρκα· διότι φόρεμα, καὶ σκέπασμα τῆς ψυχῆς, τὸ σῶμα εἶναι. ἔστρωσαν λοιπὸν εἰς τὴν στράταν, τουτέστιν εἰς τὸν Χριστὸν· διότι λέγει, ἐγὼ εἰμὶ ἡ ὁδὸς, ἤγουν ἡ στράτα. διότι ἐὰν δὲ στρώσῃ κανεὶς τὸ σάρκα του, τουτέστιν ἐὰν δὲ τὸ ταπεινώσῃ εἰς τὸ στράτα, ἤγουν νὰ μένῃ εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ νὰ μὴ εἶναι αἱρετικὸς, δὲν καβαλικεύει εἰς τοῦτον ὁ Κύριος. τὸ δὲ ὡσαννὰ· οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι ὕμνον, ἢ ψαλμὸν σημαίνει· ἄλλοι δὲ λέγουν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἢ ἀληθέστερον, ὅτι δηλοῖ, σῶσον δή. ἐρχόμενος δὲ λέγεται ὁ Κύριος, ἔσωνταις ὁπῦ τὸν ἀπαντύχαιναν οἱ ἑβραῖοι νὰ ἔλθῃ· διότι ἔτζι λέγει, καὶ ὁ Ἰωαννης· ἐσὺ εἶσαι ἐκεῖνος ὁπῦ μέλλει νὰ ἔλθῃς, ἢ ἄλλον νὰ ἀπαντυχαίνωμεν; καὶ ἄλλο δὲ, λέγεται ἐρχόμενος, ἔσωνταις νὰ ἀπαντυχαίνεται ἡ δευτέρα παρουσία αὐτῦ, καθ' ἑκάστην ἡμέραν. πρέπει λοιπὸν κάθε ἕνας νὰ θαῤῥῇ τὸ τέλος, καὶ πάντοτε νὰ ἐλπίζῃ πῶς ἔρχεται, ὁ Κύριος, διὰ νὰ ἑτοιμάζεται. Ἰωαν. ιδ'.

Κείμ. Καὶ εἰσελθόντος αὐτῦ εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις, λέγουσα· τίς ἐστιν οὗτος; οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον· οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Προφήτης, ὁ ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας.

Ἑξήγ. Οἱ ὄχλοι διὰ νὰ εἶναι ἄδολοι, καὶ ἀπονήρευτοι, ἔτε ἐφθόνευν τὸν Χριστὸν, ἔτε πάλιν εἶχαν τὸ ὑπόληψιν καθὼς ἔπρεπεν εἰς αὐτὸν. διὰ τοῦτο, καὶ τώρα, Προφήτιν τὸν λέγουν. μήποτε δὲ δύναται νὰ νοηθῇ, ὅτι τοῦτος εἶναι ὁ Προφήτης ὁπῦ ἀπαντυχαίνωμεν, ἐπειδὴ τὸ λέγουν μὲ τὸ ἄρθρον, ἤγουν ὁ Προφήτης, τουτέστιν ἐκεῖνος ὁπῦ εἶπεν ὁ Μωϋσῆς, ὅτι μέλλει νὰ σᾶς ἀνασήσῃ ὁ Θεὸς Προφήτιν. διότι δὲν εἶπαν, ἕτος εἶναι προφήτης, ἀλλὰ ὁ Προφήτης, ἤγουν ἐκεῖνος ὁπῦ ἐλπίζομεν. Δευτερ. ιή'.

Κείμ. Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν τῦ Θεῦ, καὶ ἐξέβαλε πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ Ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψε, καὶ τὰ καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστερὰς, καὶ λέγει αὐτοῖς· γέγραπται· ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν. Μαρκ. ιά. Λουκας ιθ'. Ἰωαν. β'. Ἡσαϊ. νς'. Ἱερεμ. ζ'.

Ἑξήγ. Ἐξέβαλε τοὺς πωλοῦντας ὡς δεσπότης τῦ οἴκου, ἤγουν τῦ Ἱερῦ, δείχνοντας ὅτι τὰ τῦ Πατρὸς, εὐδικάτα εἶναι. τοῦτο δὲ τὸ ἔκαμεν, ἕνα μὲν καὶ διὰ νὰ φροντίζῃ διὰ τὸ ἀπρέπειαν τῦ Ἱερῦ· ἄλλο δὲ σημαίνων, ὅτι πῶς μέλλει νὰ ἀλλάξῃ αἱ θυσίαις. διότι μὲ τὸ νὰ ἀγάλῃ τὰ Βόδια, καὶ τὰς Περιστερὰς, ἐπρομήνυσεν, ὅτι πλέον δὲν κάμνουν χρεία ζώων θυσίαι, ἀλλὰ προσευχῆς. διότι ὁ οἶκός μου λέγει, εἶναι οἶκος προσευχῆς, καὶ ἐσεῖς τὸν ἐκάμετε σπήλαιον λῃστῶν; διότι εἰς τὰ σπήλαια τῶν λῃστῶν γίνονται αἱ σφαγαὶ, καὶ αἱ αἱματοχυσίαι· ἢ καὶ διὰ ἐκείνους ὁπῦ ἐκαπήλευαν, καὶ ἐπωλοῦσαν, καὶ ἀγόραζαν, τὸ ἐκάλεσεν ἔτζι τὸ Ἱερὸν· διότι ἡ ἀγάπη τῦ κέρδους, λῃστρικὸν πάθος εἶναι, κολλυβισταὶ δὲ εἶναι ἐκεῖνοι ὁπῦ λέγομεν ἡμεῖς τραπεζίτας, ἤγουν ὁπῦ λέγονται τουρκικώτερα σαράφιδες· διότι κόλλυβος εἶναι εἶδος νομίσματος ὀλιγοστῦ, ἤγουν μονέδα ἀχαμνὴ, καθὼς ἔχομεν ἡμεῖς χάρην λόγου τὰ ἄσπρα, ἢ τοῦς φόλαις. περιστερὰς δὲ πωλοῦσι, καὶ ἐκεῖνοι ὁπῦ πωλοῦν τοὺς βαθμοὺς τῆς ἐκκλησίας. διότι οἱ τοιοῦτοι, πωλοῦσι τὴν χάριν τῦ παναγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία εἶναι περιστερὰ. διὰ τοῦτο ἐκβάλλονται ἐκ τῦ ἄνω ναοῦ, καὶ τῦ κάτω, διότι ἀνάξιοι εἶναι νὰ ἱερατεύσουν. Βλέπε δὲ καὶ σὺ μήποτε τὸ Ἱερὸν τῦ Θεῦ, ἤγουν τὴν διάνοιάν σου, τὸ κάμῃς σπήλαιον λῃστῶν, τουτέστι τῶν δαιμόνων· θέλει γένει δὲ σπήλαιον, ἐὰν ἔχωμεν λογισμοὺς τῆς φιλαργυρίας, πωλοῦντες, καὶ ἀγοράζοντες, καὶ σωρεύοντες χρήματα, ἕως καὶ αὐτῶν τῶν μικρῶν νομισμάτων ἤγουν ἄσπρα, καὶ φόλαις. καὶ ἐὰν πωλῶμεν δὲ, καὶ ἀποξενώνωμεν ἀπὸ λόγεμας τὰς περιστερὰς, τουτέστιν, εἴτι πνευματικὸν δόγμα, ἢ λογισμὸς τοιοῦτος ἔχομεν, σπήλαιον λῃστῶν ἐκάμαμεν τῦ λόγεμας.

Κείμ. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ, ἐν τῷ Ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.

Ἑξήγ. Ἀπ' ἐκεῖνο ὁπῦ ἰατρεύει τοὺς ἀδυνάτους, δείχνει ὅτι εἶναι Θεὸς, καὶ καλῶς ποιεῖ, ὁπῦ εὐγάλε τοὺς ἀναξίους ἀπὸ τὸν οἶκον τε ἐξουσίαν. δηλοῦται δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ὡσὰν ἀγάλθηκαν οἱ ἑβραῖοι, οἱ ὁποῖοι ἔκαμναν τὰς θυσίας τῶν ζώων κατὰ τὸν νόμον, τότε ἐσέβηκαν οἱ τυφλοὶ ἢ χωλοὶ, οἱ ἐξ ἐθνῶν, ἔσωνταις νὰ ἰατρευθῦν ἀπ' αὐτῦ.

Κείμ. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς, τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησε, καὶ τὸς παῖδας κράζοντας ἐν τῷ Ἱερῷ καὶ λέγοντας, ὡσαννὰ τῷ Υἱῷ Δαβίδ, ἠγανάκτησαν, καὶ εἶπον αὐτῷ· ἀκούεις τί ἕτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ναὶ. ἐ δέποτε ἀνέγνωτε, ὅτι ἐκ στόματος νηπίων, καὶ θηλαζόντων κατηρτήσω αἶνον; Ψαλμ. η'.

Εξήγ. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες τὸς παῖδας, ὁπῶ ἐπρόσφερον τῷ Χριστῷ τὸν ὕμνον τῦ Δαβὶδ, τὸν ὁποῖον Φάνεται πῶς ὁ Προφήτης τὸν ἀφιέρωσεν εἰς τὸν Θεὸν, σκάζεν ἀπὸ τὸν φθόνοντες, καὶ κακίζεν πρὸς τὸν Χριστὸν, πῶς ἐδέχετον νὰ λέγεν τὸν ὕμνον τῦ Θεῦ πρὸς αὐτὸν. ὁ δὲ Κύριος βεβαιώνωντάς το περισσότερον, λέγει, ναὶ· τοσῦτον λέγει ἀπέχει, νὰ ἀποσομώσω ἐκείνες ὁπῶ λέγεν ταῦτα, ὅσον καὶ τὸν προφήτιν Φέρνω μάρτυρα, καὶ ἐσᾶς σᾶς ἀποδείχνω, ἢ ἀμαθεῖς, ἢ φθονερὲς, διότι δὲν ἀνεγνώσατε, ὅτι ἐκ στόματος νηπίων, καὶ θηλαζόντων κατηρτήσω αἶνον. τὸ, κατηρτήσω δὲ σημαίνει, ἀντὶ τῦ, τέλειον, καὶ σωσὸν ὕμνον ἐδέχθης, ἂν καὶ ἐκεῖνοι Φάνονται πῶς δὲν ἦναι τέλειοι εἰς τὶν ἡλικίαν· διότι δὲν ἔλεγαν ἐκεῖνοι, ἐκεῖνα ὁπῶ ἔλεγαν, ἀλλὰ τὸ στόμα μόνον ἔχωντας καὶ νὰ τὸ ἔδωκαν τῦ Πνεύματος, ἦσαν ὀργανάτε· διὰ τῦτο λοιπὸν λέγει, ἐκ στόματος νηπίων, δείχνωντας ὅτι δὲν ἦσαν τῆς διανοίας αὐτῶν λόγια, ἀλλὰ μόνον τὸ στόματες ἐκινεῖτον ἀπὸ τὶν χάριν τῦ Θεῦ. ἐσήμαινε δὲ τῦτο ὅτι καὶ ἀπὸ τὰ μωρὰ νήπια, ἤχεν ἀπὸ τὰ ἔθνη, θέλει ὁλογηθῆ. ἦτον δὲ τῦτο καὶ τῶν ἀποστόλων παρηγορία, ὅτι θέλει δοθῆ, καὶ εἰς αὐτὲς λόγος, ἂν καὶ ἀμαθεῖς εἶναι. καὶ σὺ δὲ ἐὰν νηπιάζῃς εἰς τὶν κακίαν, καὶ εἶσαι ἄκακος, καὶ βυζάνεις τὸ πνευματικὸν γάλα, τὰ θεῖα λόγια, τότε θέλεις γένη ἄξιος νὰ ὑμνῇς τὸν Θεόν.

Κείμ. Καὶ καταλιπὼν αὐτὲς, ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ.

Εξήγ. Ἀναχωρεῖ ἀπ' αὐτὲς ὡς ἀναξίες, καὶ ἔρχεται εἰς Βηθανίαν, ὁπῶ ἑρμηνεύεται οἶκος ὑπακοῆς· διατὶ ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὲς ἀνυποτάκτες, πρὸς ἐκείνες ὁπῶ τὸν ὑπακέσν, καὶ κατοικεῖ εἰς αὐτές. διότι λέγει, ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω.

Κείμ. Πρωΐας δὲ ἐπανάγων εἰς τὶν πόλιν, ἐπείνασε. καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδῦ, ἦλθεν ἐπ' αὐτὶν, καὶ ὁδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ, εἰ μὴ Φύλλα μόνον· καὶ λέγει αὐτῇ· μηκέτι ἐκ σῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸ αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ. καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν, λέγοντες· πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ;

Εξήγ. Ἐπειδὴ πολλὰς θαυματεργίας ἔκαμνεν ὁ Κύριος, καὶ ὅλας εἰς ὐεργεσίαν, καὶ καμίαν παιδευτικὶν θαυματεργίαν δὲν ἔδειξε· διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τινὲς, ὅτι δὲν δύνεται νὰ παιδεύσῃ, δείχνει ἐδῶ καὶ ταύτιν τὶν δύναμιν αὐτῦ· καὶ ὄχι εἰς ἀνθρώπες, ἀλλὰ εἰς δένδρον ὡς Φιλάνθρωπος, καθὼς καὶ προτήτερα εἰς τὲς χοίρες. ξηραίνει λοιπὸν τὸ δένδρον, διὰ νὰ σωφρονήσῃ ἀνθρώπες. θαυμάζεσι δὲ οἱ μαθηταὶ πρεπόντως· διότι τὸ δένδρον τῦτο εἶναι πολλὰ ὑγρὸν, καὶ δείχνει τὸ θαῦμα μεγαλήτερον, ὅτι παρεδόθης ἐξηράνθη. σημαίνει δὲ ἡ συκῆ, καὶ τὶν συναγωγὶν τῶν ἑβραίων, Φύλλα μόνον ἔχεσαν, ἦγεν τὸ Φαινόμενον γράμμα, καὶ ὄχι τὸν καρπὸν τῦ Πνεύματος. ἀλλὰ κάθε ἄνθρωπος ὁπῶ νὰ δώσῃ τῦ λογῦτε εἰς τὶν γλυκύτητα τῆς ζωῆς ταύτης, συκῆ παρομοιάζεται· ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει καρπὸν πνευματικὸν, νὰ δώσῃ τῦ Χριστῦ ὅταν πεινᾷ, ἀλλὰ μόνον Φύλλα, τὶν πρόσκαιρον Φαντασίαν ὁπῶ τρέχει καὶ περνᾷ. ὁ τοιῦτος λοιπὸν ἀκούει κατηραμένος· διότι λέγει, πηγαίνετε ἀπὸ ἐμένα οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ. ἀλλὰ καὶ ξηραίνεται· διότι τυγανιζόμενος εἰς τὶν Φλόγα, ξηραίνεται ἡ γλῶσα αὐτῦ, καθὼς καὶ τῦ πλησίε.

Κείμ. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὶν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίσιν, καὶ μὴ διακριθῆτε, ἐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ τῷ ὄρει τύτῳ εἴπητε· ἄρθητι, καὶ βλήθητι εἰς τὶν θάλασσαν, γενήσεται. καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ, πιστεύοντες, λήψεσθε. Ματθ. ιά. Λουκ. ιά. Ἰωαν. ιδ'.

Εξήγ. Μεγάλη ἡ ἐπαγγελία τῦ Χριστῦ πρὸς τὲς μαθητὰς, τὸ νὰ μετασαλεύσῃ τὰ ὄρη, ἐὰν μὴ διακριθῆ, ἤγεν ἐὰν μὴ δισάσῃ. διότι ὅσα ἂν ζητῶμεν, πιστεύοντες βεβαίως εἰς τὶν δύναμιν τῦ Θεῦ, τὰ λαμβάνομεν. ἀμὴ θέλει εἰπῇ τινὰς, ὅτι ἂν ζητήσω καὶ τίποτες ὁπῶ δὲν μῦ συμφέρει, καὶ πιστεύω ἀνοήτως ὅτι πάντως θέλει μῦ τὸ δώσει ὁ Θεὸς, ἄραγε λαμβάνω καὶ ἐκεῖνο τὸ ἀσύμφορον; καὶ πῶς ἤθελεν ἤθαι Φιλάνθρωπος ὁ Θεὸς, ἐπειδὴ μῦ δίδει τὸ ἀσύμφορον ζήτημα; ἄκυε λοιπὸν· πρῶτον μὲν ὅτι ὅταν

ἀκούσῃς

ἀκούσῃς πίστιν, μὴν λογιάζῃς τὴν ἀνόητον, ἀλλὰ τὴν ἀληθινὴν· καὶ προσευχὴν ἐκείνην πρέπει νὰ λογιάζῃς, ὁποῦ ζητᾶ τὰ συμφέροντα. καθὼς ὁ Κύριος παρέδωκε, λέγων· μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. καὶ ὅσα λόγια εἶναι τῆς τοιαύτης εὐχῆς παρόμοια. ἔπειτα βλέπε καὶ τὴν λέξιν τοῦ, διακριθῆτε. διότι ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι σμιγμένος μὲ τὸν Θεὸν, καὶ εἶναι ἕνα μετ' ἐκεῖνον, καὶ μὴ διακριθῇ, ἤγουν δὲν θέλει ξεχωρισθῇ ἀπὸ τὸν Θεὸν, πῶς ἤθελε ζητήσῃ ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν τοῦ συμφέρουν; εἰς τόσον ὅτι ἐὰν εἴμεσθεν ἀχώριστοι ἀπὸ τὸν Θεὸν, τότε ζητοῦμεν τὰ συμφέροντα, καὶ τὰ λαμβάνομεν ἀπ' αὐτὸν.

Κείμ. Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ Ἱερὸν, προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, λέγοντες· ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταύτην; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· ἐρωτήσω κἀγὼ ὑμᾶς λόγον ἕνα· ὃν ἐὰν εἴπητέμοι, κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ Οὐρανοῦ, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο παρ' ἑαυτοῖς, λέγοντες· ἐὰν εἴπωμεν ἐξ Οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν· διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὡς Προφήτην. καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ, εἶπον· οὐκ οἴδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτὸς· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. Λουκ. κ'.

Εξήγ. Διὰ νὰ φθονήσουν οἱ νομοδιδάσκαλοι, πῶς ἐξέβαλεν ἐκείνους ὁποῦ ἐκαπήλευαν ἀπὸ τὸ Ἱερὸν, ἔρχονται ἐρωτῶντες αὐτὸν, τοιαῦτα τινά. ὡσὰν ποῖος ἐκβάλεις ἐσὺ τοὺς πραγματευομένους ἀπὸ τὸ Ἱερὸν; ὡς Ἱερεὺς; ὅμως ἱερατικὴν ἀρχὴν δὲν ἔχεις. ἄραγε λοιπὸν ὡς Βασιλεὺς; ἀλλὰ οὐδὲ Βασιλεὺς δὲν εἶσαι· διότι ὅτε ἂν ἦσουν, εἶχες ἐξουσίαν νὰ κάμνῃς τὰ τοιαῦτα. διότι δὲν ἐδόθη τοῖς Βασιλεῦσι νὰ κάμνουν τίποτες εἰς τὸ Ἱερὸν, ἀλλὰ μόνον τοῖς Ἀρχιερεῦσιν. Ἠρώτων δὲ ταῦτα τὸν Κύριον, ἵνα ἐὰν μὲν εἴπῃ μὲ τὴν ἐξουσίαν μου τὰ κάμνω, νὰ τὸν διαβάλλουν ὡς ἀποστάτην, καὶ πῶς λέγει ὅτι ἔχει ἐδικήν του ἐξουσίαν· εἰ δὲ εἰπῇ ὅτι μὲ θεϊκὴν ἐξουσίαν τὰ κάμνει, νὰ κάμουν τὸν ὄχλον νὰ ξεχωρίσουν ἀπὸ λόγου του, οἱ ὁποῖοι τὸν ὑμνοῦσαν ὡς Θεὸν· ἔστωντας νὰ τὸ ἀποδείξουν εἰς τοὺς ὄχλους, λέγοντες, ὅτι ἰδοὺ ὁποῦ δὲν εἶναι Θεὸς αὐτὸς, ἀλλὰ μὲ τοῦ Θεοῦ τὴν ἐξουσίαν τὰ κάμνει αὐτὰ ὡς δοῦλος. τὶ κάμνει λοιπὸν ὁ Χριστὸς ἡ ἀληθινὴ σοφία; ἀδράχνει τοὺς σοφοὺς μὲ τὴν πανουργίαν τους, καὶ τοὺς ἐρωτᾷ περὶ τοῦ Ἰωάννου τὰ ὅμοια, ἵνα ἐὰν μὲν εἴπωσιν ὅτι ἐξ Οὐρανοῦ ἦτον τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωάννου, εὑρεθῶσι θεομάχοι, ἔστωντας ὁποῦ δὲν τὸ ἐδέχθηκαν· εἰ δὲ εἰποῦν ὅτι ἐξ ἀνθρώπων ἦτον, νὰ κινδυνεύσουν ἀπὸ τοὺς ὄχλους, διότι πάντες ὡς Προφήτην εἶχαν τὸν Ἰωάννην. δείχνει δὲ ἀπ' ἐδὼ ὁ Κύριος, ὅτι ἐκείνους ὁποῦ ἐρωτοῦν μὲ πονηρίαν, δὲν πρέπει νὰ τοὺς ἀποκρινώμεσθεν, διότι οὐδὲ αὐτὸς δὲν ἀπεκρίθη τοῖς Ἑβραίοις ὁποῦ τὸν ἐρωτοῦσαν μὲ δόλον, καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ εἶχε πολλὰς ἀποκρίσεις. ἄλλο δὲ μᾶς διδάσκει, ὅτι καὶ τὸ νὰ ἐγκωμιάζῃ τινὰς τοῦ λόγου του, δὲν εἶναι χριστιανικὸν, διότι ἰδοὺ ὁ Κύριος ὁποῦ ἐδύνετον νὰ εἰπῇ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ κάμνει ταῦτα, ὅμως δὲν τὸ εἶπε, διὰ νὰ μὴ φανῇ ὅτι ἐγκωμιάζει τοῦ λόγου του.

Κείμ. Τὶ δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπός τις εἶχε τέκνα δύο, καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ, εἶπε· τέκνον, ὕπαγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι μου. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐ θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπῆλθε. καὶ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ, εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἐγὼ Κύριε. καὶ οὐκ ἀπῆλθε. τὶς ἐκ τῶν δύο ἐποίησε τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς; λέγουσιν αὐτῷ, ὁ πρῶτος. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. ἦλθε γὰρ πρὸς ὑμᾶς ὁ Ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ. ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐ μετεμελήθητε ὕστερον, τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.

Εξήγ. Δύο τάγματα φέρνει, ἕνα μὲν ἐκείνων ὁποῦ τάζουν ἐξ ἀρχῆς, καθὼς ἦσαν οἱ Ἑβραῖοι, ὁποῦ εἶπαν ὅτι πάντα ὅσα εἶπεν ὁ Θεὸς νὰ τὰ ἀκούσωμεν, καὶ νὰ τὰ κάμωμεν· καὶ ἄλλον τάγμα ἐκείνων ὁποῦ ἀπείθησαν, ἤγουν τῶν πορνῶν καὶ τελωνῶν, ἀλλὰ δὴ, καὶ τοῦ λαοῦ τῶν ἐθνῶν, οἱ ὁποῖοι ἐξ ἀρχῆς μὲν δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀκούσουν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὕστερον δὲ ἐμετανόησαν, καὶ ὑπήκουσαν. Βλέπε λοιπὸν τὴν σοφίαν τοῦ Χριστοῦ, διότι δὲν τοὺς εἶπε παρευθὺς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ὅτι καλλιώτεροι ἀπὸ ἐσᾶς εἶναι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι· ἀλλὰ πρῶτον τοὺς ἔπιασεν ἀπὸ τὴν ἀπόκρισίν τους, ἔστωντας νὰ τοὺς ἐρωτήσῃ, καὶ νὰ ὁμολογήσουν, ὅτι ἀπὸ τοὺς δύο υἱοὺς, ἐκεῖνος ὁποῦ ἔκαμε τὸ θέλημα τοῦ πατρός του εἶναι καλήτερος. καὶ ἀπ' ἔκει ὡσὰν ὡμολόγησαν, τότε εἶπεν, ὅτι ἦλθεν Ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, τουτέστι μὲ πολιτείαν ἐνάρετον

 καὶ ἀμεμ-

καὶ ἄμεμπτον· διότι δὲν ἠμπορεῖτε νὰ εἰπῆτε ὅτι εἶχε τίποτες μέμψιμον ἡ πολιτεία τε. ἀλλ' ὅμως οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ὑπήκουσαν αὐτῷ, καὶ ἐσεῖς δὲν ὑπηκούσατε. διὰ τῦτο, καὶ προάγουσιν ὑμῶν, ἤγουν προτήτερα ἀπὸ ἐσᾶς ἔρχονται εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. εἰς τόσον ὅτι, ἀγωνισαθε, καὶ σπουδάξατε, κἂν κατόπι ἀπ' αὐτὰς νὰ ἐλθῆτε εἰς τὴν βασιλείαν, ἔξωντας νὰ πιστεύσητε καὶ ἐσεῖς· εἰ δὲ καὶ δὲν πιστεύσητε, ἔτε ὅλως θέλετε σέβη. Πολλοὶ δὲ καὶ ἕως τώρα τάζυν μὲν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὸς, ὅτι νὰ γένυν καλόγηροι, ἢ Ἱερεῖς, καὶ νὰ πολιτεύθῶν μὲ πολιτείαν ἀάρετον· καὶ ὕστερον ἀπὸ τὸ τάξιμον ἀμελῶσι, καὶ δὲν γίνονται. ἄλλοι δὲ, ἀίκαλὰ καὶ δὲν ἔταξαν μοναχικὴν, ἢ ἱερατικὴν διαγωγὴν, ὅμως πολιτεύονται καλογερικὰ, καὶ ἱερατικὰ· εἰς τόσον ὅτι ἐτῶτοι ὁπῶ πολιτεύονται ἀάρετα, εἶναι τέκνα ὑπήκοα, ἂν καὶ δὲν ἔταξαν τίποτες, ἤγυν ἂν δὰ ἔγιναν καὶ καλόγεροι.

Ἡσαΐ. ε. Κείμ. Ἄλλω παραβολὴν ἀκόσατε. ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅς τις
Ἱερεμ. β'. ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε, καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ
Μαρκ. ιβ'. ληνὸν, καὶ ᾠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν.
Λεκ. κ'. Ἐξήγ. Ἄλλω παραβολὴν πάλιν φέρνει πρὸς αὐτὲς, δείχνωντας ὅτι μυρίας ἐπιμελείας ἠξιώθησαν, καὶ δὲν ἠμπόρεσαν νὰ μεταγυρίσυν, νὰ γένυν καλήτεροι. διότι ἄνθρωπος οἰκοδεσπότης, ἤγυν οἰκοκύρης, εἶναι ὁ Κύριος, ὁπῶ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν τε, ὀνομάζεται ἄνθρωπος. ἀμπελῶνας δὲ εἶναι ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων, ὁπῶ ἐφυτεύθη ἀπὸ τὸν Κύριον εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. εἰσαγαγὼν γὰρ φησὶ, καταφύτευσον αὐτὲς
Ἔξοδ. ιέ. εἰς ὄρος ἅγιόν σε. Φραγμὸς δὲ, ὁ Νόμος, ὁπῶ δὲν τὲς ἄφινε νὰ σμιχθῶν μὲ τὲς ἐθνικὲς· ἢ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι οἱ ὁποῖοι ἐφύλαγαν τὸν Ἰσραὴλ. ληνὸς δὲ, τὸ θυσιαστήριον. πύργος, ὁ ναὸς. γεωργοὶ δὲ, οἱ διδάσκαλοι τῶ λαῶ, οἱ Φαρισαῖοι καὶ Γραμματεῖς. ἀπεδήμησε δὲ ὁ οἰκοκύρης Θεὸς, ἤγυν ἀνεχώρησεν, ὅταν δὲν ἐλαλῆσε πρὸς αὐτὲς πλέον ἀπὸ τὸν σῦλον τῆς νεφέλης. ἡ δὲ ἀποδημία ἤγυν ἡ ἀναχώρησις τῶ Θεῶ, εἶναι ἡ μακροθυμία τε· διότι φαίνεται ὅτι πῶς καὶ νὰ κοιμᾶται, καὶ νὰ ἀναχωρῇ ὁ Θεὸς, ὅταν ξεμακράνῃ, καὶ μακροθυμῇ, καὶ νὰ μὴ κάμνῃ παρδυὸς τὴν ἐκδίκησιν εἰς ἐκεῖνες ὁπῶ κάμνυν τὰς ἀδικίας.

Κείμ. Ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τὲς δύλες αὐτῶ πρὸς τὲς Γεωργὲς, λαβεῖν τὲς καρπὲς αὐτῶ. καὶ λαβόντες οἱ Γεωργοὶ τὲς δύλες αὐτῶ, ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. πάλιν ἀπέστειλαν ἄλλες δύλες πλείονας τῶν πρώτων· καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. ὕστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὲς τὸν υἱὸν αὐτῶ, λέγων· ἐντραπήσονται τὸν υἱόν με. οἱ δὲ Γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν, εἶπον σὺν ἑαυτοῖς· ἔτός ἐστιν ὁ κληρονόμος. δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ καταχώμεν τὴν κληρονομίαν αὐτῶ. καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τῶ ἀμπελῶνος, καὶ ἀπέκτειναν.

Ἐξήγ. Ἤγγισεν, ἤγυν ἔφθασεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, κατὰ τὲς χρόνες τῶν Προφητῶν. διότι οἱ δῦλοι ὁπῶ ἀπεστάλθησαν, οἱ Προφῆται ἦσαν, τὲς ὁποίες καὶ τὲς ὕβρισαν οἱ Γεωργοὶ, μὲ πολλῶν λογιῶν ὕβρισίαις, τετέστιν οἱ κατὰ καιρὲς ψευδοπροφῆται, καὶ ψευδοδιδάσκαλοι· διότι τὸν μὲν ἕνα ἔδειραν, ὡσὰν τὸν Μιχαίαν, ἔξωντας νὰ τὸν ῥαπίσῃ εἰς τὸ μάγουλον ὁ Σεδεκίας· τὸν δὲ ἄλλον ἐφόνευσαν, ἤγυν τὸν Ζαχαρίαν,
ά. Παραλ. κδ'. ἀνάμεσα τῶ ναῶ, καὶ τῶ θυσιαστηρίῳ· ἄλλον δὲ ἐλιθοβόλησαν ὡσὰν τὸν Ζαχαρίαν, τὸν υἱὸν Ἰωδαὲ τὸν Ἀρχιερέα· ὕστερον δὲ ἀπέστειλε ὁ υἱὸς τῶ Θεῶ, ἔξωντας νὰ σαρκωθῇ. τὸ δὲ ἐντραπήσονται τὸν Υἱόν με, εἶπεν, ἐχὶ πῶς δὲν ἤξευρεν ὅτι ἔμελλαν νὰ τὸν φονεύσυν, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ ἐκεῖνο ὁπῶ ἔπρεπε νὰ γένῃ. διότι ἔπρεπε λέγει, ἐὰν καὶ τὲς δύλες ἐφόνευσαν, ἀλλὰ κἂν τὸ ἀξίωμα τῶ υἱῶ νὰ ἐντραπῶν. οἱ δὲ Γεωργοὶ ἰδόντες αὐτὸν, εἶπον· ἔτῶτος εἶναι ὁ κληρονόμος, ἐλᾶτε νὰ τὸν φονεύσωμεν, διότι καὶ οἱ Ἑβραῖοι ὁπῶ ἔλεγαν, ὅτι ἔτῶτος εἶναι ὁ Χριστὸς, ἐκεῖνοι τὸν ἐσαύρωσαν. καὶ τὸν ἐγγαλαν ἔξω ἀπὸ τὸν ἀμπελῶνα· διότι ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν ἐσαυρώθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησῦς Χριστὸς. ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ ἐλέγαμεν ὅτι ἀμπελῶνας ἦτον ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων, ἔξω ἀπὸ τὸν ἀμπελῶνα, ἤγυν ἀπὸ τὴν γνώμην τῶ ἀθόλε, καὶ ἀπονηρεύτε λαῶ, ἐφόνευσαν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, οἱ πονηροὶ Γεωργοὶ.

Κείμ. Ὅταν ἔν ἔλθῃ ὁ Κύριος τῶ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς Γεωργοῖς ἐκείνοις; λέγουσιν αὐτῷ· κακὲς κακῶς ἀπολέσει αὐτὲς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις Γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τὲς καρπὲς, ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν.

Ἐξήγ.

Εξήγ. Ὅταν ἔλθῃ, πότε; ἄραγε ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ; Φαίνεται μὲν πῶς νὰ νοῆται καὶ τοῦτο· πλὴν καλήτερον εἶναι νὰ νοηθῇ ἐτζι· Κύριος τοῦ ἀμπελῶνος εἶναι ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ὁ ὁποῖος ἀπέστειλε τὸν Υἱόν του, ὁποῦ ἐφονεύθη ἀπὸ αὐτούς. Ὅταν λοιπὸν ἔλθῃ ἔτος, τουτέστιν ὅταν ἐπιβλέψῃ εἰς τὴν ἀνομίαν ὁποῦ ἔκαμαν οἱ Ἑβραῖοι, τότε κακοὺς ὄντας, κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, ἔχοντας νὰ πέμψῃ τὰ ῥωμαϊκὰ στρατεύματα. καὶ τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ, ἤγουν τὸν λαὸν του, θέλει τὸν δώσει εἰς ἄλλους Γεωργούς, τουτέστιν εἰς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διδασκάλους. νόησον δὲ ἀμπελῶνα, καὶ τὰς θείας γραφάς, εἰς τὰς ὁποίας, φραγμὸς μὲν εἶναι τὸ γράμμα· ληνὸς δὲ, ἤγουν πατητήρι ὁποῦ ἐσκάφθη, εἶναι τὸ βάθος τοῦ Πνεύματος· πύργος δὲ ἡ Θεολογία, ἔχοντας νὰ εἶναι ὑψηλὴ, καὶ μετέωρος. αὐτὰς λοιπὸν τὰς γραφὰς εἶχαν πρότερον κακοὶ Γεωργοὶ, οἱ Φαρισαῖοι· ὁμοῦ ὁ Θεὸς μᾶς τὰς ἔδωκεν ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι τὰς γεωργοῦμεν καλῶς. διότι ἐκεῖνοι ἐφόνευσαν τὸν Κύριον ἔξω ἀπὸ τὸν ἀμπελῶνα, τουτέστιν ἔξω ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ ἔλεγαν αἱ γραφαί.

Κείμ. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς; Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ δοθήσεται ἔθνει, ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον, συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν. Ἡσαΐ. κή. Ψαλμ. ριζ'. Μαρκ. ιβ'. Λουκ. κ'.

Εξήγ. Λίθον ὀνομάζει τοῦ λόγου, οἰκοδόμους δὲ ἤγουν κλίσας, τοὺς διδασκάλους τῶν Ἑβραίων. οἱ ὁποῖοι ἀγκαλὰ καὶ τὸν ἐκαταφρόνεσαν ὡσὰν ἀνωφέλευτον, λέγοντες, σαμαρείτης εἶσαι, καὶ δαιμόνιον ἔχεις· ὅμως αὐτὸς ἔχοντας νὰ ἀνασηθῇ ἀπὸ τοὺς νεκρούς, ἐβάλθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. τουτέστιν, ἔγινε κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, σμίγοντας τοὺς ἐθνικοὺς καὶ τοὺς Ἑβραίους εἰς μίαν πίστιν. διότι καθὼς ἡ πέτρα ὁποῦ κάμνει τὴν γωνίαν εἰς τὸν τοῖχον, βαστᾷ τὸν ἐδῶθε, καὶ ἐκεῖθε τοῖχον, καὶ τὸν σμίγει ἕνα· ἔτζι καὶ ὁ Χριστὸς ἐσυνόδεσε τοὺς πάντας εἰς μίαν πίστιν. αὕτη δὲ ἡ γωνία, εἶναι θαυμαστὴ, ἢ ἀπὸ τὸν Κύριον ἔγινε, καὶ εἶναι πολλοῦ θαύματος ἀξία, ἔχοντας νὰ κλιθῇ καλῶς. καὶ κατὰ ἄλλον δὲ τρόπον εἶναι θαυμαστὴ, διότι ἐβεβαιώθη μὲ τὰ θαύματα, καὶ ἐστερεώθη ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ· εἰς τόσον ὅτι ἡ σύστασις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι θαυμαστή. ἐπάρθηκε λοιπὸν ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους, τουτέστιν ἡ φιλία ὁποῦ εἶχαν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ἐδόθη εἰς ἐκείνους ὁποῦ πιστεύουν. διότι ἐκεῖνοι ὁποῦ σκοντάβουν εἰς τὸν λίθον, καὶ σκανδαλίζονται εἰς τὸν Χριστὸν, ἀγκαλὰ θέλουν σωτηριφθοῦν μὲν καὶ εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν, πλὴν καὶ ἀπ' ἐδῶ ἀκόμι ἐλυχνίσθηκαν ἀπ' αὐτὸν, τουτέστιν ἐδιεσπάρθηκαν εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, καθὼς βλέπομεν καὶ τώρα τοὺς ἀθλίους Ἑβραίους· τοῦτο εἶναι λοιπὸν τὸ λικμήσει, ἤγουν νὰ τοὺς διασπείρῃ παντοχοῦ.

Κείμ. Καὶ ἀκούσαντες οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ, ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι, ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπειδὴ ὡς Προφήτην αὐτὸν εἶχον.

Εξήγ. Πάλιν βλέπε πῶς ὁ λαὸς μὲν ἦτον ἄδολος, καὶ ἀπονήρευτος, καὶ ἀκολούθησε τὴν ἀλήθειαν· οἱ δὲ διδάσκαλοι τοῦ νόμου ἐσκανδαλίζονταν. ἀλλὰ καὶ ἕως τώρα ζητοῦν οἱ Ἑβραῖοι νὰ πιάσουν τὸν Ἰησοῦν, ἀμὴ δὲν τὸν πιάνουν, ἐδὲ τὸν καταλαμβάνουν· διότι θέλουν κρατήσει τὸν ἀντίχριστον, καὶ ἐκεῖνον θέλουν προσκυνήσῃ. ὁ δὲ Χριστὸς δὲν θέλει κρατηθῇ, ἤγουν δὲν θέλει νοηθῇ ἀπὸ αὐτούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς, λέγων· ὡμοιώθη ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν ἀνθρώπῳ Βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ Υἱῷ αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους· καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, λέγων· εἴπατε τοῖς κεκλημένοις ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους· οἱ δὲ ἀμελήσαντες, ἀπῆλθον· ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρὸν, ὁ δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. καὶ ἀκούσας ὁ Βασι- Λουκ. ιδ'.

λοὺς ἐκεῖνος ὠργίσθη· καὶ πέμψας τὰ στρατόπματα αὐτῦ, ἀπώλεσε τὸς φονεῖς ἐκείνες, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε.

Ἐξήγ. Καὶ αὕτη ἡ παραβολὴ, τὴν ἀπείθειαν τῶν Ἑβραίων σημαίνει, ὡσὰν καὶ τῦ ἀμπελῶνος. πλὴν ὅσον μὲν ἐκεῖνοι τὸν θάνατον τῦ Χριστῦ ἐδηλῶσαν, αὕτη δὲ χαρᾶς καὶ γάμες δηλοῖ, ἦγεν τὴν ἀνάστασιν τῦ Χριστῦ. ἀποδείχνει δὲ αὕτη, ὅτι καὶ χειρότερα ἐπλημμέλησαν ἐτῦτοι ἀπ' ἐκείνες ὁπῦ εἶπεν ἡ προτέρα παραβολή. διότι ἀπ' ἐκείνες μὲν ἐζητῶσαν καρπὸς οἱ δῦλοι, καὶ διὰ τῦτο τὸς ἐφόνευσαν· ἀμὴ ἐτῦτοι ἐκαλῦνταν εἰς γάμες καὶ χαρᾶς, καὶ τὸς ἐφόνευσαν. εἰς ἄνθρωπον λοιπὸν Βασιλέα ὁμοίωται ὁ Κύριος, διότι δὲν φαίνεται καθὼς εἶναι ἡ φύσις τῦ Θεῦ, ἀλλὰ καθὼς πρέπει νὰ φαίνεται εἰς ἡ-
Ψαλμ. πά. μᾶς. ὅταν μὲν λοιπὸν ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκωμεν, ὑποκείμενοι εἰς τὰ ἀνθρώπινα ἐλαττώματα, ὡς Ἄνθρωπος φαίνεται ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς. ὅταν δὲ περιπατῦμεν ὡς Θεοὶ, τότε σέκεται ὁ Θεὸς, ἐν συναγωγῇ Θεῶν· καθὼς λοιπὸν καὶ ὅταν ζῶμεν ὡσὰν θηρία, γίνεται καὶ αὐτὸς εἰς ἡμᾶς πάνθηρ, ἦγεν κάθε λογῆς θηρίον, καὶ ἀρκέδα, καὶ λεοντάρι. κάμνει δὲ γάμον τῦ Υἱῦ τε, ἔσωντας νὰ τὸν σμίγῃ μὲ πᾶσαν ὡραίαν καὶ εὔμορφον ψυχὴν. διότι νυμφίος μὲν εἶναι, ὁ Χριστὸς· νύμφη δὲ, ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ ψυχή· δῦλοι δὲ ὁπῦ ἀπεσάλθησαν προτήτερα, εἶναι ὁ Μωϋσῆς, καὶ ὅσοι ἦσαν μετ' αὐτῦ· τὸς ὁποίες δὲν τὸς ἤκεσαν οἱ Ἑβραῖοι, ἀλλὰ παρεπίκραναν τὸν Θεὸν τεσσαράκοντα χρόνες εἰς τὴν ἔρημον, καὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ παραδεχθῦν τὸν λόγον τῦ Θεῦ, καὶ τὴν χάριν τὴν πνευματικὴν. καὶ ἀπέκει ἀπεσάλθησαν ἄλλοι δῦλοι οἱ Προφῆται· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τέ-
Ἱερεμ. λς. τες, ἄλλες μὲν ἐφόνευσαν, ὡσὰν τὸν Ἡσαΐαν· ἄλλες δὲ ὕβρισαν, ὡς τὸν Ἱερεμίαν ὁπῦ τὸν ἔβαλαν μέσα εἰς τὸν λάκκον ὁπῦ ἦτον γεμάτος λάσπην βρομερὰν· οἱ δὲ μετριώτεροι, ἐπαραιτήθησαν, καὶ ἄλλος μὲν ἐπῆγεν εἰς τὸ χωράφι τε, ἦγεν ἐξέκλινεν εἰς τὴν φιλόσαρκον πολιτείαν, καὶ εἰς τὰ φαγοπότια, καὶ εἰς ταῖς λοιπαῖς ἀναπαύσεις· διότι χωράφι ἐδικόν τε, εἶναι τὸ σῶμα τῦ καθ' ἑνὸς. ἄλλος δὲ εἰς τὴν πραγματείαν τε, τετέσιν εἰς τὴν φιλάργυρον πολιτείαν· διότι οἱ πραγματευτάδες εἶναι φιλαργυρώτατον γένος. Δείχνει δὲ ἡ παραβολὴ, ὅτι ἐκεῖνοι ὁπῦ ξεπῦτεν ἀπὸ τὸν πνευματικὸν γάμον, καὶ ἀπὸ τῆς ὑπανδρείας καὶ φιλίας τῦ Χριστῦ, ἀπὸ ταῦτα τὰ δύο ξεπῦτεν τὸ περισσότερον, ἢ διὰ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς, ἢ διὰ τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας. ἄριστον δὲ, ἦγεν γεῦμα τὸ ὀνομάζει ἐδῶ, καὶ πάλιν ἀλλῦ τὸ λέγει δεῖπνον, ὅμως δὲν τὸ λέγει τῦτο ἁπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχεν· διότι δεῖπνον μὲν τὸ λέγει, ἔσωντας νὰ φανῇ ὁ τοιῦτος γάμος τελείως εἰς τὰς ὑστερινὰς καιρὰς, καὶ πρὸς τὴν ἑσπέραν, ἦγεν εἰς τὸ τέλος τῶν αἰώνων· ἄριστον δὲ ἦγεν γεῦμα, ὅτι καὶ εἰς τὰς προτέρας καιρὰς, ἐφανερώνετον τὸ μυστήριον, ἀλλὰ ὀλιγώτερον. ταῦροι δὲ, καὶ σιτιστὰ, τετέσι θρεπτὰ, εἶναι ἡ Παλαιὰ, καὶ ἡ Νέα Διαθήκη· διότι ἡ μὲν Παλαιὰ, δηλῦται διὰ τῶν ταύρων, διότι εἶχε ζώων θυσίας· ἡ δὲ Νέα, διὰ τῶν σιτιστῶν, διότι ψωμία προσφέρομεν τώρα εἰς τὸ θυσιαστήριον, τὰ ὁποῖα δυκολώτερα μὲν ἤθελαν ὠνομαθῇ σιτιστὰ, παρὰ ἄλλο τίποτες, ἐπειδὴ ἀπὸ τὸν σῖτον γίνονται. μᾶς καλεῖ λοιπὸν ὁ Θεὸς διὰ νὰ φάγωμεν καὶ τὰ τῆς Παλαιᾶς γραφῆς ἀγαθὰ, καὶ τὰ τῆς Νέας. ἀλλὰ καὶ ὅταν ἰδῇς τινὰ ὁπῦ ἑρμηνεύει τὰ θεῖα λόγια ἐξηγητὰ, γίνωσκε τὸν τοιῦτον, πῶς τρέφει ἐκείνες ὁπῦ τὰ ἀκροάζονται μὲ σιτιστὰ, ἤγεν μὲ σιταρίτικα φαγητὰ, τετέσι μὲ ψωμία ἀπὸ σιτάρι· διότι ταγίζει, καὶ τρέφει τὸς ἀμαθεῖς, ἐκεῖνος ὁπῦ τὸς διδάσκει ἁπλά. ὅμως θέλεις εἰπῇ ἐδῶ, καὶ πῶς λέγει, καλέσατε τὸς καλεσμένες; ἐπειδὴ καλεσμένοι ἦσαν, πῶς ἔμελλαν πάλιν νὰ τὸς καλέσῃ; ἤξευρε λοιπὸν, ὅτι κάθε ἕνας ἀπὸ λόγε μας καλεσμένος εἶναι ἀπὸ φύσεως εἰς τὸ καλὸν, καλεσμένος ὑπὸ τῦ λόγε τῦ ἐμφύτε διδασκάλε· ὅμως ὁ Θεὸς πέμπει, καὶ τὸς ἔξω διδασκάλες, διὰ νὰ καλέσῃ καὶ ἐτῦτοι ἐκείνες ὁπῦ ἦσαν καλεσμένοι φυσικὰ ἀπὸ τῦ λόγε. ἀπέσειλε δὲ ὁ Βασιλεὺς τὰ στρατόπματά τε, τετέσι τὰ ῥωμαϊκὰ, καὶ ἀπώλεσε τὸς ἀπειθεῖς Ἑβραίες, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν τὴν Ἱερουσαλὴμ, τὴν ἐκατάκαυσε, καθὼς τὸ λέγει, καὶ ὁ Φιλαλήθης Ἰώσηππος.

Κείμ. Τότε λέγει τοῖς δύλοις αὐτῦ· ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐσιν, οἱ δὲ κεκλημένοι ὐκ ἦσαν ἄξιοι. πορύεσθε ὖν ἐπὶ τὰς διεξόδες τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσες ἂν εὕρητε καλέσατε εἰς τὸς γάμες. καὶ ἐξελθόντες οἱ δῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδὸς, συνήγαγον πάντας ὅσες εὗρον, πονηρύς τε, καὶ ἀγαθὸς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ οἱ πρότεροι δῦλοι ἐκεῖνοι, οἱ περὶ Μωσέα καὶ οἱ προφῆται δὲν τὸς ἐκατάπεισαν, τότε ἀποσέλει ἄλλες δύλες τὸς Ἀποσόλες. οἱ ὁποῖοι ἐκάλεσαν τὸς ἐθνικὸς, ὁπῦ δὲν ἐπεριπατῦσαν εἰς τὴν στράταν τὴν ἀληθινὴν, ἀμὴ ἦτον ἄλλοι ἐδῶ, καὶ ἄλλοι ἐκεῖ, μοιρασμένοι καὶ σκορπισμένοι, καὶ εἰς πολλαῖς στράταις καὶ δόγματα ξεχισμέ-

νοι.

νοι, μάλισα δὲ εἰς τὰς διεξόδες τῶν δρόμων ὑρισκόμενοι, τετέσιν εἰς πολλὴ πλάνη, καὶ ἀνωμαλίαν. διότι καὶ αὐτοὶ ἐσυγχίζονταν ἕνας μὲ τὸν ἄλλον καὶ δὲν ἐσυμφωνῆσαν, διότι δὲν ἦσαν εἰς ταῖς ςράταις, ἀλλὰ εἰς τὰς διεξόδες τῶν δρόμων. ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνα τὰ δόγματα τὰ πονηρὰ ὁπῆ τὰ ἐδογμάτιζαν, δὲν τὰ ἔσεργαν ὅλοι ὁμοίως, ἀλλὰ ἄλλοι μὲν ἀλλέως, καὶ ἕτεροι ἀλλέως. νοεῖται δὲ καὶ ἔτζι· ςράτα εἶναι ἡ ζωὴ καὶ ἡ πολιτεία τῆ καθ' ἑνὸς· διέξοδοι δὲ ἀπὸ τῆς ςράτας, τὰ δόγματα. οἱ Ἕλληνες λοιπὸν ἔσωντας νὰ ἔχεν ςράτας πονηρὰς, ἤγεν πολιτείαις κατηγορημέναις· ἀπὸ τὰς πονηρὰς πολιτείας, ἐξέβησαν καὶ εἰς τὰ ἄθεα δόγματα, καὶ σωέσησαν Θεὲς ὁμοίες, καὶ βοηθὲς τῶν παθῶν αὐτῶν. ἔσωντας δὲ νὰ ξέβεν οἱ Ἀπόσολοι ἀπὸ τὴ Ἱερσαλὴμ εἰς τὰ ἔθνη, τὲς ἐσώαξαν ὅλες, πονηρές τε, καὶ ἀγαθὲς, τετέσι καὶ ἐκείνες ὁπῆ ἦσαν πεπληρωμένοι πάσης κακίας, καὶ τὲς ἄλλες ὁπῆ ἦσαν ὀλιγότερον εἰς τὴ κακίαν δοσμένοι· τὲς ὁποίες τὲς ὀνομάζει ἀγαθὲς, ὅσον πρὸς τὴ σύγκρισιν ἐκείνων.

Κείμ. Εἰσελθὼν δὲ ὁ Βασιλεὺς θεάσαθαι τὲς ἀνακειμένες, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον ὃκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμε, καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμε; ὁ δὲ ἐφιμώθη. τότε εἶπεν ὁ Βασιλεὺς τοῖς διακόνοις· δήσαντες αὐτῆ χεῖρας καὶ πόδας, ἄρατε αὐτὸν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσαι ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Πολλοὶ γὰρ εἰσὶ κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Ἐξήγ. Ἡμὲν εἰσέλδσις εἰς τὸν γάμον, γίνεται χωρὶς ἐξέταξιν, διότι πάντες χάριτι ἐκαλέθημεν, πονηροίτε καὶ ἀγαθοί· ἡ δὲ ζωὴ ἐκείνων ὁπῆ εἰσέλθεν μετὰ ταῦτα, δὲν εἶναι ἀνεξέτασος, ἀλλὰ καὶ κατὰ πολὰ μεγάλιω ἐξέταξιν κάμνει ὁ Βασιλεὺς εἰς ἐκείνες ὁπῆ νὰ δρεθῆν λερωμένοι ὕσερα ἀπὸ τὴ πίσιν. Ἂς φρίξωμεν λοιπὸν ταῦτα ἀκέσαντες. ὅτι ἐὰν δὲν ἔχει τινὰς ἔργα καλὰ, καὶ πολιτείαν καθαρὰν, δὲν τὸν ὠφελεῖ ἡ πίσις τίποτες. διότι ὄχι μόνον ἐκβάλλεται ἐκ τῆ γάμε, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πῦρ ἀποπέμπεται. ποῖος δὲ εἶναι ὁπῆ φορεῖ τὰ λερωμένα φορέματα; ἐκεῖνος ὁπῆ νὰ μὴ ἐνδυθῆ σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, χρησότητα, καὶ φιλαδελφίαν. πολλοὶ δὲ λοιπὸν ἀπ' αὐτὲς ξεπλανῆνται μὲ εὔκαιρες ἐλπίδες, καὶ νομίζεν ὅτι θέλεν καταξιωθῆ τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ἢ σμίγεν τῆ λόγετες μὲ τὲς ἀξίες, καὶ λογιάζεν μεγάλα διὰ λόγετες. Δικαιολογέμενος δὲ ὁ Κύριος μὲ τὸν ἀνάξιον ἐκεῖνον, μᾶς δείχνει δύο τινά· ἕνα μὲν ὅτι φιλάνθρωπος εἶναι ὁ Θεὸς· καὶ ἄλλο δὲ, ὅτι πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ καταφρονῆμεν τινὰ, ἐὰν καὶ φανερῶς ἁμαρτάνεσιν, ἐὰν δὲν ἐλεγχθῆν πῶς ἁμαρτάνεσι. λέγει ἴσ ὁ Κύριος πρὸς τὲς ὑπηρέτας αὐτῆ, ἤγεν πρὸς τὲς ἀγγέλες ὁπῆ τὲς στέλνει ἐπὶ ταύτῆ διὰ νὰ παιδδεύσῃ τὲς ἁμαρτωλὲς· δέσετε τὰ χέρια, καὶ τὰ ποδάρια αὐτῆ, τετέσι τὰς πρακτικὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς αὐτῆ. διότι εἰς τὸν αἰῶνα τῆτον, ἤγεν εἰς ἐτῆτον τὸν κόσμον, ἠμπορεῖ κάθε ἕνας νὰ πράξῃ, καὶ νὰ ἐνεργήσῃ τίποτες· εἰς δὲ τὸν μέλοντα αἰῶνα, δαίνονται πᾶσαι αἱ πρακτικαὶ δυνάμεις τῆς ψυχῆς, καὶ πλέον δὲν δωέται νὰ ἐνεργήσῃ καμένα καλὸν, διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τὰς ἁμαρτίας τε. βρυγμὸς δὲ τῶν ὀδόντων, εἶναι ἡ ἀνόητος μεταμέλεια ὁπῆ μέλει νὰ γένῃ τότε. πολλοὶ δὲ εἶναι καλεσμένοι, διότι πολλὲς καλεῖ ὁ Θεὸς, μάλισα δὲ καὶ ὅλες· ἀμὴ ὀλίγοι εἶναι οἱ ἐκλεκτοὶ, διότι ὀλίγοι εἶναι οἱ σωζόμενοι, καὶ ἄξιοι ὁπῆ νὰ διαλεχθῆν ἀπὸ τὸν Θεὸν. εἰς τόσον ὅτι, τὸ μὲν νὰ καλῆ, εἶναι τῆ Θεῆ· τὸ δὲ νὰ γενῆμεν ἐκλεκτοὶ, ἢ νὰ μὴν γενῆμεν, εἶναι ἐδικόμας. δείχνει λοιπὸν ὅτι διὰ τὲς Ἑβραίες εἶπε τὴ παραβολὴ ταύτην, οἱ ὁποῖοι ἐκαλέθηκαν μὲν, ἀμὴ δὲν ἐξεδιαλέχθηκαν, ἔσωντας νὰ μὴν ὑπακόσεν.

Κείμ. Τότε πορδθέντες οἱ Φαρισαῖοι, συμβέλιον ἔλαβον, ὅπως αὐτὸν παγιδδόσωσιν ἐν λόγῳ. καὶ ἀποσέλλεσιν αὐτῷ τὲς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν.

Ἐξήγ. Ἐπιβελὴ ἦτον τὸ γενόμενον· διὰ τῆτο, καὶ ὁ Λεκᾶς, ἐγκαθέκτες ὀνομάζει τέτες, ἔσωντας νὰ ἀποσαλθῆν, διὰ νὰ ἐπιβελδόσεν τὸν Χρισὸν. Ἡρωδιανοὶ δὲ ἦσαν, ἢ οἱ σρατιῶται τῆ Ἡρώδε, ἢ ἐκεῖνοι ὁπῆ ἐνόμιζαν ὅτι ὁ Ἡρώδης εἶναι ὁ Χρισὸς. διότι ἐπειδὴ ἐξέλιπον οἱ ἄρχοντες τῶν Ἑβραίων ὁπῆ ἦσαν ἀπὸ τὸ γένος τῆ Ἰούδα, καὶ ἔγινε Βασιλεὺς ὁ Ἡρώδης, ἐνόμιζαν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Χρισὸς. ἔρχονται λοιπὸν οἱ Φαρισαῖοι μὲ τέτος νὰ παγιδδόσεν τὸν Χρισὸν, ἄκεσε δὲ πῶς τῆ ὁμιλῆσιν. Λεκ. κ'.

Κείμ. Λέγοντες· διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ τὴν ὁδὸν τῆ Θεῆ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ ὐ μέλεισοι περὶ ὐδενός· ὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων. εἰπὲ ἦν ἡμῖν τίσοι δοκεῖ, ἔξεσι δῆναι κῆνσον Καισαρι, ἢ ὄ; γνῆς δὲ ὁ Ἰησῆς τὴν πονηρίαν αὐτῶν, εἶπε· τίμε πειράζετε ὑποκρι-

Μαρκ. β'. Λκ. κ'. ται; ἐπιδείξατέμοι τὸ νόμισμα τῆ κήνσε. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη, καὶ ἡ ἐπιγραφή; λέγουσιν αὐτῷ· Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς· ἀπόδοτε ἓν τὰ Καίσαρος· Καίσαρι. καὶ τὰ τῆ Θεῆ, τῷ Θεῷ. καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν, ἀπῆλθον.

Εξήγ. Νομίζοντες ὅτι νὰ τὸν μαλάξεν, καὶ νὰ τὸν ἀπαλύνεν μὲ τὲς ἐπαίνες, καὶ ἔτζι νὰ τὸν ξεπλανέσεν, διὰ τῆτο τὸν κολακεύεν. διὰ νὰ γελαθῆ νὰ εἰπῆ ὅτι δὲν πρέπει νὰ δίδεν συδοσίαν, ἤχεν χαράτζι, καὶ μὲ τῆτο νὰ τὸν πιάσεν ὡς σασιασλὶ, καὶ ὅτι πῶς ἀνακατώνει τὸν λαὸν ἐναντία τῆ καίσαρος, καὶ δὲν ἀφίνει νὰ δίδεν τὰ δοσίματα. διὰ τῆτο ἐπῆραν μαζήτες καὶ τὲς Ἡρωδιανὲς, ὡσὰν ὁπῆ ἦσαν τῆ Βασιλέως, διὰ νὰ τὸν πιάσεν ὡς ἀποσάτλι. δὲν λαμβάνεις δὲ πρόσωπον λέγεν, ἤγεν δὲν θέλεις εἰπῆ πρὸς χάριν τῆ Πιλάτε, ἢ τῆ Ἡρώδε. εἰπέμας λοιπὸν, πρέπει νὰ εἴμεθεν εἰς ἀνθρώπες ὑποτεταγμένοι, καὶ νὰ τὲς πληρώνωμεν δοσίματα, ὡσὰν καὶ τῆ Θεῆ τὸ διδραχμον, ἢ μόνον τῆ Θεῆ νὰ δίδωμεν τὸ δίδραχμον, καὶ τῆ Καίσαρος νὰ μὴ τῆ δίδωμεν; τῆτο δὲ τὸ ἔλεγαν καθὼς τὸ ἐπροεῖπα· ὅτι ἐὰν εἰπῆ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ δίδεν τῆ Καίσαρος τίποτε, νὰ τὸν πιάσεν ὡς ἀποσάτλι ἢ νὰ τὸν θανατώσεν, καθὼς ἢ προτήτερα ἐκείνες ὁπῆ ἦσαν μὲ τὸν Θοὺδὰν, καὶ μὲ τὸν Ἰούδαν· οἱ ὁποῖοι ἔλεγαν ὅτι δὲν πρέπει νὰ θυσιάζεν, διὰ τὸ ὄνομα τῆ Καίσαρος. ὁ δὲ Ἰησῆς, διὰ νὰ εἶναι ἡ εἰκόνα τῆ Καίσαρος τυπωμένη εἰς τὸ νόμισμα, ἤγεν εἰς τλὶ μονέδατε, μὲ τῆτο τὲς καταπείθει, ὅτι πρέπει νὰ δίδεν τῆ Καίσαρος τὰ ἐδικάτε, τατέσιν ἐκεῖνα ὁπῆ ἔχεν τλὶ εἰκόνατε· καὶ εἰς τὰ σωματικὰ, καὶ ἔξω, νὰ ὑποτάσωνται τὸν Βασιλέα· εἰς δὲ τὰ ἔσω καὶ τὰ πνευματικὰ, νὰ ὑποτάσωνται τὸν Θεον. πρέπει δὲ νὰ νοεῖται καὶ ἔτζι, ὅτι πρέπει κάθε ἕνας ἀπὸ ἡμᾶς, νὰ δίδωμεν τὰ τῆ Καίσαρος, ἤγεν τὰ τῆ δαίμονος, ὁπῆ ἐξουσιάζει τὰ κάτω, ἐκεῖνε νὰ τὰ δίδωμεν, καὶ νὰ τὰ ἀπρρίπτωμεν ἀπὸ λόγεμας· ἤγεν ἔχεις θυμὸν ἀπὸ τῆ Καίσαρος, ῥίψον τῆτον εἰς αὐτὸν, θυμώσε πρὸς αὐτὸν. διότι ἔτζι θέλεις δωηθῆ, νὰ ἀποδώσης καὶ τὰ τῆ Θεῆ, τῷ Θεῷ· καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ εἴμεθεν καὶ ἡμεῖς διπλοῖ, ἀπὸ ψυχλὶ καὶ σῶμα· τῆ μὲν κορμὶε ὡς Καίσαρος, χρεωσεμμεν νὰ τῆ δίδωμεν τροφὰς, καὶ σκεπάσματα· τῆς δὲ ψυχῆς ὡς τιμιωτέρας, τὰ ἁρμόδια.

Δευτ. κε'. Κείμ. Ἐν ἐκείνη τῆ ἡμέρα, προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, οἱ λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάσασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες· Διδάσκαλε, Μωσῆς εἶπεν, ἐάντις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ τλὶ γυναῖκα αὐτῆ, καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτῆ. ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοὶ, καὶ ὁ πρῶτος γαμήσας ἐτελεύτησε· καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκε τλὶ γυναῖκα αὐτῆ τῷ ἀδελφῷ αὐτῆ. ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτὰ. ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνὴ, ἐν τῇ ἓν ἀναστάσει, τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσαι γυνὴ; πάντες γὰρ ἔχον αὐτλὶ.

Εξήγ. Ἐσωντας νὰ ἐπισομιθῆν οἱ Φαρισαῖοι μὲ τὲς Ἡρωδιανὲς, πειράζεν πάλιν οἱ Σαδδουκαῖοι. ἡ δὲ αἵρεσις τέτων, ἦτον τοιαύτη· ἔτε ἀνάσασιν ἐπίσδον, ἔτε Πνεῦμα, ἔτε ἄγγελον, ἀπεναντίας τῶν Φαρισαίων δρισκόμενοι. ἐσυνῶθεσαν λοιπὸν πρᾶγμα ὁπῆ δὲν ἐγίνετον. διότι ἂς εἰπέμεν ὅτι οἱ δύο ἔλαβαν αὐτλὶ καὶ ἀπέθαναν, πῶς δὲν ἤθελε συμφωνιθῆ ὁ τρίτος νὰ λείψῃ ἀπὸ τοιῆτον γάμον, ἔσωντας νὰ ἰδῆ τὲς προτητέρες τε τὶ ἔπαθαν; τῆτο δὲ τὸ ἔκαμναν λογιάζοντες νὰ βάλεν τὸν Χριστὸν εἰς ἀπορίαν, διὰ νὰ διαβάλεν τλὶ ἀνάσασιν. παραλαμβάνει δὲ εἰς τὸ πλάσμα αὐτῶν, καὶ τὸν Μωϋσλῆ βοηθὸν. ἑπτὰ δὲ εἶπαν πῶς ἦσαν οἱ ἀδελφοὶ, διὰ νὰ ἀναγελάσεν περισότερον τὸ Μυστήριον τῆς ἀνασάσεως. καὶ τίνος αὐτῶν λέγεσι, θέλει ἤθαι γυναῖκα; ἤθελεν εἰπῆ τινὰς πρὸς αὐτὲς, ὦ μιαροὶ Σαδδουκαῖοι, ἐκείνε ὁπῆ τὴν ἐπῆρε πρῶτον ἤθελεν ἤθαι γυναῖκα, ἐὰν τὸ συγχωρήσωμεν ὅτι νὰ εἶναι γάμος, καὶ εἰς τλὶ ἀνάσασιν· διότι οἱ ἄλλοι δὲν ἦσαν νόμιμοι ἄνδρες, ἀμὴ νόθοι.

Κείμ. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησῆς εἶπεν αὐτοῖς· πλανᾶθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς, μηδὲ τλὶ δυνάμιν τῆ Θεῆ. ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει, ἔτε γαμῆσιν, ἔτε ἐκγαμίζονται, ἀλλ' ὡς Ἄγγελοι τῆ Θεῆ ἐν Οὐρανῷ εἰσί. περὶ δὲ τῆς Εξοδ. γ'. ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, ἐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τῆ Θεῆ, λέγοντος· Ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακὼβ; ἐκ ἔστιν ὁ Θεὸς, Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτῆ.

Εξήγ.

Εξήγ. Δείχνει ὁ σωτὴρ, ὅτι καὶ ἀνάσασις θέλει ἦθαι, καὶ ὄχι τοιαύτη σαρκικὴ, καθὼς αὐτοὶ πλανῶνται, ἀλλὰ θέλει ἦθαι θειοτέρα, καὶ πνευματικωτέρα. διότι τὶ τὲς λέγει· πλανᾶσθε, διὰ νὰ μὴν γνωρίζετε τὰς γραφὰς, μὴ δὲ τὴν δύναμιν τῦ Θεῦ. διότι ἐὰν ἠξεύρητε τὰς γραφὰς, ἠθελετὲ ἠξεύρει, ὅτι ὁ Θεὸς, δὲν εἶναι Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζωντανῶν. ἐὰν δὲ ἐκαταλαμβάνετε τὴν δύναμιν τῦ Θεῦ, ἠθέλετε ἠξεύρει, ὅτι πάντα δυνατὰ εἶναι εἰς τὸν Θεὸν, καὶ τίποτε δὲν τὸν ἀδυνατεῖ· εἰς τόσον ὅτι νὰ κάμῃ καὶ τὲς ἀνθρώπες, νὰ πολιτεύωνται ὡσὰν καὶ τὲς ἀγγέλες. βλέπε δὲ τὴν σοφίαν τῦ Κυρίε. ἐκεῖνοι ἀπὸ τῦ Μωϋσέως ἐσπέδαζον νὰ χαλάσουν τὸ δόγμα τῆς ἀνασάσεως· καὶ αὐτὸς πάλιν, ἀπὸ τῦ Μωϋσέως τὲς καταπείθει. διότι ἔλεγεν· ἐγὼ εἰμὶ ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ. τῦτο δὲ ὁπῦ λέγει, εἶναι τοιῦτον· ὁ Θεὸς, δὲν εἶναι Θεὸς τῶν μὴ ὄντων, ἀλλὰ τῶν ὄντων· διότι δὲν εἶπεν, ἐγὼ εἶμεν, ἀλλὰ εἶμαι· διότι ἐὰν καὶ ἐτελεύτησαν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀνασάσεως ζῶσιν. ἀλλὰ θέλεις εἰπῆ, ἀμὴ πῶς ἀλλὲ λέγει λοιπὸν, ὅτι καὶ νεκρῶν, καὶ ζώντων κυριεύει; ἤξευρε λοιπὸν ὅτι ἐκεῖ νεκρὲς λέγει τὲς ἀποθανόντας μὲν, μέλλοντας δὲ νὰ ζήσουν, ἐν ταῦτα δὲ ὁ Κύριος πρὸς τὴν αἵρεσιν τῶν Σαδδεκαίων ἐναντιέμενος, οἱ ὁποῖοι ἐδογμάτιζαν ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι ἀθάνατος, ἀλλὰ παντελῶς διαφθείρεται, διὰ τῦτο λέγει λοιπὸν, ὅτι δὲν εἶναι ὁ Θεὸς, Θεὸς νεκρῶν, τετέσιν ἐκεινῶν ὁπῦ καθὼς σᾶς φαίνεται ἐσᾶς ὅτι παντελῶς διαφθείρονται, ἀλλὰ εἶναι Θεὸς τῶν ζώντων, ἤγουν τῶν ἀθανάτων, ὁπῦ ἔχουν ἀθάνατον ψυχὴν, καὶ μέλλουν νὰ ἀνασηθῦν, ἀγκαλὰ καὶ νὰ εἶναι τώρα νεκροὶ.

Κείμ. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκέσαντες ὅτι ἐφίμωσε τὲς Σαδδεκαίες, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ· καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικὸς, πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; ὁ δὲ Ἰησῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σε, ἐν ὅλη τῇ καρδίᾳ σε, καὶ ἐν ὅλη τῇ ψυχῇ σε, καὶ ἐν ὅλη τῇ διανοίᾳ σε· αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή. δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σε ὡς σεαυτόν. ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς, ὅλος ὁ Νόμος, καὶ οἱ Προφῆται κρέμανται. Δευτερ. ς'. Λευιτ. ιθ'. Πρὸς Ῥωμ. ιγ'.

Εξήγ. Ἀπὸ τὸν πολὺν φθόνον ἔρχεται ἐτῦτος ὁπῦ τὸν πειράζει· διότι ἐπειδὴ εἶδαν ὅτι ἀπεσομίθησαν οἱ Σαδδεκαῖοι, καὶ ἐπαινεῖτον ὁ Κύριος εἰς τὴν σοφίαν τε· ἔρχονται πειράζοντες αὐτὸν, ἐὰν αὐγατίσῃ τίποτες εἰς τὴν πρώτην ἐντολὴν, ὡς διορθέμενος τὸν Νόμον, διὰ νὰ εὕρουν ἀφορμὴν νὰ τὸν κατηγορήσουν. ὁδὲ Κύριος ξεφανερώνοντας τὴν κακίαν αὐτῶν, ὅτι δὲν ἦλθαν διὰ νὰ μάθουν, ἀλλὰ διὰ τί δὲν εἶχαν ἀγάπην, καὶ μάλιστα διὰ νὰ τὸν φθονῦν, καὶ νὰ τὸν ζηλεύουν, δείχνει τὴν ἀγάπην μεγαλήτερην ἀπὸ τὰς ἄλλας ἐντολὰς, καὶ διδάσκει ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀγαπᾶν μερικῶς τὸν Θεὸν, ἀλλὰ ὅλως διόλε νὰ δίδουν τε λέγοντας πρὸς τὸν Θεὸν. διότι ταύτας τὰς τρεῖς διαφορὰς καταλαβαίνομεν εἰς τὴν ψυχὴν τε ἀνθρώπε· τὸ Φυτικὸν, τὸ Ζωῶδες, καὶ τὸ Λογικὸν. διότι καθὼς μὲν ὁπῦ αὐξάνει ὁ ἄνθρωπος καὶ τρέφεται, καὶ ὁπῦ γεννᾷ τὸ ὁμοιον, ὁμοιῦται εἰς τὰ φυτὰ· ὡσὰν δὲ ὁπῦ θυμώνεται, καὶ ἐπιθυμεῖ, ὁμοιῦται εἰς τὰ ζῶα· ὡσὰν δὲ ὁπῦ διανοεῖται, καὶ διαλογίζεται, λέγεται λογικὸς. Βλέπε λοιπὸν ἐνταῦτα σημαινόμενα καὶ τὰ τρία· ἀγαπήσεις τὸν Θεόν σε ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σε, τῦτο εἶναι τὸ ζωῶδες μέρος τῦ ἀνθρώπε· καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σε, τῦτο εἶναι τὸ φυτικὸν, διότι ἔμψυχα εἶναι καὶ τὰ φυτὰ. καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σε, τῦτο εἶναι τὸ λογικὸν. εἰς τόσον ὅτι ἐκεῖνο ὁπῦ λέγει ὅτι πρέπει νὰ ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν ὁλοψύχως, τῦτο εἶναι, τὸ νὰ προσέχῃ πρὸς τὸν Θεὸν, μὲ ὅλα τὰ μέρη, καὶ τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς. αὕτη εἶναι πρώτη, καὶ μεγάλη ἐντολὴ, ὁπῦ μᾶς φέρνει εἰς εὐσέβειαν. δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῆς εἶναι, ὁπῦ παρακινᾶ τὲς ἀνθρώπες πρὸς τὰ δίκαια. διότι δύο τινὰ εἶναι ὁπῦ φέρνουν τὲς ἀνθρώπες πρὸς ἀπώλειαν, τὰ πονηρὰ δόγματα, καὶ ἡ διεφθαρμένη πολιτεία. καὶ διὰ νὰ μὴ πέσωμεν λοιπὸν εἰς δόγματα ἀσεβῆ, ἤγουν εἰς αἵρεσιας, πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Θεὸν. διὰ δὲ νὰ μὴν ἔχωμεν πολιτείαν διεφθαρμένην, ἤγουν ἔργα πονηρα, πρέπει νὰ ἀγαπᾶμεν τὸν γείτονά μας· διότι ἐκεῖνος ὁπῦ ἀγαπᾷ τὸν γείτονά τε, πληρώνει καὶ ὅλας τὰς ἄλλας ἐντολὰς, καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ κάμνει τὰς ἐντολὰς, ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν. εἰς τόσον ὅτι μία ἀπὸ τὴν ἄλλην συγκρατῦνται, καὶ ἔχουν αἰδύο ταῦται ἐντολαὶ, καὶ ἔχει μέσατες ὅλας τὰς ἄλλας ἐντολὰς. διότι ποῖος ὁπῦ νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν, καὶ τὸν γείτονά τε, ἤθελε κλέψῃ, ἢ νὰ μνησικακήσῃ, ἢ νὰ μοιχεύσῃ, ἢ νὰ φονεύσῃ, ἢ νὰ πορνεύσῃ; ἔτος δὲ ὁ νομικὸς, ἐξ ἀρχῆς μὲν ἦλθε διὰ νὰ πειράξῃ τὸν Κύριον, καὶ ἀπέκει ἀπὸ τὴν ἀπόκρισιν τῦ Χριτῦ, ἔσωντας νὰ μεταγυρίσῃ καὶ νὰ σωφρονισθῇ, ἐπαινέθη, καθὼς τὸ λέγει ὁ Μάρκος· ὅτι ἐμβλέψας αὐτὸν ὁ Ἰησῦς ἠγάπησεν αὐτὸν, καὶ τε εἶπε· δὲν ἔσαι μακρα ἀπὸ τὴν Βασιλείαν τῦ Θεῦ. Μάρκ. ι.

Κείμ. Σιωπησάντων δὲ τῶν Φαρισαίων, ἐπηρώτησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων· τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστι; λέγουσιν αὐτῷ· τοῦ Δαβίδ. λέγει αὐτοῖς· πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν Πνεύματι Κύριον αὐτὸν καλεῖ, λέγων· εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; εἰ οὖν Δαβὶδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι; καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον· οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ τὸν ἐνόμιζαν ὅτι εἶναι Ἄνθρωπος ψιλὸς, μεταγυρίζει τὸν λογισμόν τους, καὶ τοὺς διδάσκει τὴν ἀλήθειαν διὰ τῆς προφητείας τοῦ Δαβὶδ, ὅτι εἶναι καὶ Κύριος, κηρύττωνάς τὴν θεότητα αὐτοῦ. διότι ἔσωντας νὰ εἰποῦν οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι υἱὸς τοῦ Δαβὶδ εἶναι ὁ Χριστὸς, τουτέστιν ἄνθρωπος ψιλὸς, τοὺς λέγει· ἀμὴ πῶς λοιπὸν ὁ Δαβὶδ Κύριον αὐτὸν ὀνομάζει, καὶ ὄχι ἁπλῶς Κύριον, ἀλλ' ἐν Πνεύματι, τουτέστι διὰ τῆς τοῦ Πνεύματος χάριτος τοῦ ἀπεκαλύφθη; καὶ ὄχι πῶς ἀρνεῖται ὅτι εἶναι υἱὸς Δαβὶδ, λέγει ταῦτα, ἀλλὰ δείχνωνάς τοῦτο, ὅτι δὲν εἶναι ψιλὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ Δαβὶδ μόνον, καὶ τοῦ δαβιτικοῦ σπέρματος καταγόμενος. ταῦτα δὲ ἐρωτᾷ ὁ Κύριος, ὅτι ἐὰν εἰποῦν ὅτι δὲν ἠξεύρομεν, νὰ ἐρωτήσουν νὰ μάθουν· ἢ ἂν εἰποῦν τὴν ἀλήθειαν, νὰ πιστεύσουν· ἢ ἂν δὲν ἔχουν τί νὰ εἰποῦν, νὰ ἐντροπιασθοῦν, ἢ νὰ ἀναχωρήσουν, ἢ πλέον νὰ μὴν τολμήσουν νὰ τὸν ἐρωτήσουν· καθὼς ἢ ἔγινεν, ὅτι ἀπ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν δὲν ἦλθε κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς νὰ τὸν ἐρωτήσῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Κείμενον.

β'. Ἐσδρ. η'. Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, λέγων· ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας, ἐκάθισαν οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσι γὰρ, καὶ οὐ ποιοῦσι.

Ἐξήγ. Ὅταν τοὺς ἀπεστόμισε, καὶ τοὺς ἀπέδειξεν ὅτι ἀνίατα ἀρρωστοῦσι, τότε λέγει περὶ αὐτῶν. περὶ ἔργων δὲ καὶ πολιτείας διαλέγεται, καὶ διορθώνει ἐκείνους ὁποῦ ἁμαρτάνουν, διὰ νὰ μὴ καταφρονοῦν τῶν διδασκάλων, ἂν εἶναι καὶ ἡ πολιτεία τους διεφθαρμένη. καὶ ἄλλο δὲ δείχνει ὅτι δὲν ἐναντιεῖται τὸν νόμον, ἀλλὰ μάλιστα θέλει νὰ γίνωνται τὰ τοῦ νόμου, ἂν καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ τὰ διδάσκουν ἀνάξιοι εἶναι· διότι λέγει, ὅσα σᾶς λέγουν οἱ διδάσκαλοι, τὸν Μωϋσῆ λογιάζει πῶς τὰ λέγει αὐτά, μάλιστα δὲ τὸν Θεόν. ἄρα τὸ λοιπὸν πάντα ὅσα λέγουν, πρέπει νὰ τὰ κάμνουν, ἂν εἶναι καὶ κακά; λέγομεν λοιπὸν, πρῶτον μὲν ὅτι δὲν θέλει τολμήσει ποτὲ ἐκεῖνος ὁποῦ διδάσκει, νὰ παρακινήσῃ τινὰ εἰς κακόν· ἔπειτα ἂς εἰποῦμεν ὅτι ἐάν τύχῃ καὶ κανεὶς ὁποῦ νὰ διδάσκῃ, καὶ νὰ παρακινᾷ τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἔργα κακά, ὁ τοιοῦτος δὲν εἶναι ἀπὸ τοῦ καθέδραν τοῦ Μωϋσέως, οὐδὲ ἀπὸ τὸν νόμον λαλεῖ· ὁ δὲ Κύριος λέγει διατ' ἐκείνους ὁποῦ κάθονται εἰς τοῦ καθέδραν τοῦ Μωϋσέως, ἤγουν εἰς τὸν θρόνον τους, τουτέστιν ἐκείνους ὁποῦ διδάσκουν τὰ τοῦ νόμου. πρέπει λοιπὸν ἐκείνους ὁποῦ διδάσκουν τίποτες ἀπὸ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, νὰ τοὺς ἀκούωμεν, ἂν καὶ ἐκεῖνοι δὲν κάμνουν, ἐκεῖνα ὁποῦ διδάσκουν.

Λουκ. ιά. Πραξ. ιέ. Κείμ. Δεσμεύουσι γὰρ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα, καὶ τιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινῆσαι αὐτά. πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. πλατύνουσι γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν, καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν.

Ἐξήγ. Φορτία δυσβάστακτα καὶ βαρέα, ἔβαναν οἱ Φαρισαῖοι, ἀναγκάζοντες τοὺς ἀνθρώπους νὰ πληρώνουν τὰς ἐντολὰς τοῦ νόμου, ὁποῦ ἦσαν λεπταὶ καὶ δυσκολοφύλακται, ἢ καὶ περισσότερον ἀπὸ τὰς ἐντολὰς τοῦ νόμου τοὺς ἐβαρυφόρτωναν, ἔσωντας νὰ τοὺς παραδίδουν κάποιας παραδόσεις περισσοτέρας τοῦ νόμου· καὶ αὐτοὶ δὲν τὰς ἐκινοῦσαν μὲ τὸ δάκτυλόν τους, τουτέστι δὲν ἔκαμναν αὐτοὶ τίποτες, μήτε ἐτολμοῦσαν νὰ σιμώσουν εἰς τὰ τοιαῦτα φορτία. διότι ὅταν ἐκεῖνος ὁποῦ διδάσκει, δὲν διδάσκει μόνον, ἀλλὰ καὶ κάμνει, τότε φαίνεται πῶς συμβοηθεῖ, καὶ συνεργεῖ ἐκείνους ὁποῦ διδάσκει. ὅταν δὲ ἐμοῦ μὲν μὲ φορτώνει βαρέως, καὶ αὐτὸς δὲν κάμνει τίποτες, τότε μὲ βαρύνει περισσότερον, δείχνοντας πῶς ἀδύνατον εἶναι νὰ κατορθωθῇ ἐκεῖνα ὁποῦ λέγει, καὶ διὰ τοῦτο δὲν τὰ κάμνει αὐτός. ἐκάλεσε λοιπὸν ὁ Κύριος τοὺς Φαρισαίους, ἔσωντας νὰ μὴν θέλουν νὰ βασάζουν

καὶ αὐ-

καὶ αὐτοὶ τὰ βάρη τῶν ἐντολῶν, καὶ νὰ τὰς κάμνεν· καὶ ὄχι μόνον ὅτι δὲν κάμνεν καμμία ἀγαθὸν, ἀλλὰ καὶ χηματίζοντες πῶς κάμνεν· καὶ ὅμως ἐὰν καὶ ἔκαμναν, καὶ τὸ ἔκαμναν διὰ νὰ φανῶν εἰς τὸς ἀνθρώπος, δὲν ἤθελαν ἔχη καμμία μισθὸν· ἀμὴ τώρα πόσης καταδίκης εἶναι ἄξιοι, ὅταν ἴδε κάμνεν, καὶ θέλεν νὰ δοξάζωνται πῶς κάμνεν. καὶ τὶ κάμνεν; πλατύνεν τὰ φυλακτήρια αὐτῶν, καὶ μεγαλώνουσι τὰ κράσπεδα, ἤγουν ταῖς ποδίαις τῶν φορεμάτων αὐτῶν. τοῦτο δὲ ἦτον τοιοῦτον, εἰς τὸν νόμον ἔγραφεν ἔτζι· ἐφάψατε ἐπὶ τῆς χειρὸς ὑμῶν, καὶ ἔσαι ἀσάλευτα πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν· ἤγουν κρεμάσατε εἰς τὰς χεῖρας σας, καὶ θέλεν ἦθε ἀσάλευτα ἔμπροσθεν εἰς τὰ μάτια σας. ἔγραφαν λοιπὸν εἰς δύο χαρτία, τὰς δέκα ἐντολὰς τοῦ νόμου, καὶ τὸ μὲν ἕνα τὸ ἐκρεμοῦσαν εἰς τὸ μέτωπόντες, τὸ δὲ ἄλλο τὸ ἐκρεμοῦσαν εἰς τὸ δεξιόντες χέρι, καὶ τὰ ἔλεγαν φυλακτήρια. τὰ δὲ κράσπεδα τὰ ἔκαμναν εἰς ταῖς ἄκραις ἀπὸ ταῖς ποδίαις τῶν φορεμάτων αὐτῶν, μὲ κάποια κλώσματα ὑακινθινα, τετέσιν μενεβίσια, ἢ κόκκινα, ὡσὰν φένται. καὶ τοῦτο δὲ εἰς τὸν νόμον τὸ ἀρῆκαν γραμμένον, διὰ νὰ τὰ βλέπεν, καὶ νὰ μὴν ἀλησμονοῦν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. ἀμὴ ὁ Θεὸς δὲν ἐβέλετο τοῦτο, ἀλλὰ ἐκεῖνο μὲν ὅπου ἔλεγεν, ὅτι νὰ ἔχεν εἰς τὸ χέρι τος τὸ φυλακτήριον, ἐσήμαινεν ὅτι πρέπον εἶναι νὰ κάμνεν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. τὰ κόκκινα δὲ κράσπεδα, ἐδηλοῦσαν ὅτι πρέπει ἡμᾶς νὰ σημαδεύωμεν μὲ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. ἐκεῖνοι δὲ ἔκαμναν τὰ φυλακτήρια μεγάλα, καὶ τὰ κράσπεδα, διὰ νὰ φαίνωνται εἰς ἐκείνες ὅπου τὸς ἔβλεπαν, ὅτι εἶναι φύλακες τοῦ Νόμου. Δευτερ. ς'. Ἀριθμ. κε. καὶ ις.

Κείμ. Φιλοῦσι δὲ τιὼ πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις, καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τὸς ἀσπασμὸς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων Ῥαββὶ, Ῥαββί. Μαρκ. ιβ'. Λουκ. ια'.

Ἐξήγ. Ἀλήμονον τὶ εἶναι τοῦτο ὅπου λέγει; διότι, διατὶ ἀγαποῦν τὰ πρωτεῖα, λέγει, διὰ τοῦτο κατακρίνονται. καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὅπου ἀγαπᾷ μόνον τιὼ πρωτοκαθεδρίαν κατακρίνεται, ἀμὴ ἐκεῖνοι ὅπου πάσχεν πάντα διὰ ταύτιω, πόσης καταδίκης εἶναι ἄξιοι; καὶ ταῖς πρωτοκαθεδρίαις ἐν ταῖς συναγωγαῖς, ἤγουν εἰς τὰς συνόδες, ἐκεῖ ὅπου μάλισα ἔπρεπε νὰ διδάσκεν καὶ τὸς ἄλλος νὰ ἔχεν ταπεινωσιν· ἐκεῖ αὐτοὶ ἀπατοῦσε τὸς ὑπερηφανεύονταν· διότι ὅλα διὰ τιὼ δόξαν τὰ ἔκαμναν. καὶ ταῦτα κάμνοντες δὲν ἐντρέπονταν, ἀλλὰ μάλισα ἤθελαν νὰ καλοῦνται καὶ Ῥαββὶ, ἤγουν διδάσκαλοι.

Κείμ. Ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε Ῥαββί· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, ὁ Χριστὸς· πάντες δὲ, ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γάρ ἐστιν ὁ Πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς. μὴ δὲ κληθῆτε καθηγηταὶ· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ Καθηγητὴς, ὁ Χριστός. ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσαι ὑμῶν διάκονος. Ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται· καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται. Ματθ. κγ'.

Ἐξήγ. Δὲν ἐμποδίζει ὁ Χριστὸς, τὸ νὰ καλῆται τινὰς διδάσκαλος, ἀλλὰ ἐκεῖνον ὅπου τὸ ἀγαπᾷ μὲ πάθος νὰ καλῆται, καὶ ὅπου σπουδάζει μὲ πάντα τρόπον νὰ κράζεται διδάσκαλος. διότι τὸ διδασκαλικὸν ἀξίωμα κυρίως καὶ καθολικὰ, μόνον τοῦ Θεοῦ εἶναι. λέγωντας δὲ μὴ καλέσητε πατέρα, δὲν ἐμποδίζει τιὼ πρὸς τὸς γονεῖς τιμιὼ, ἀλλὰ μάλισα θέλει νὰ τιμοῦμεν τὸς γονεῖς ἡμῶν, καὶ μάλισα τὸς πνευματικὸς πατέρας. ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιγινώσκωμεν τὸν ἀληθινὸν Πατέρα, τετέσι τὸν Θεὸν μᾶς διδάσκει. διότι κυρίως καὶ καθολικὰ ὁ Θεὸς εἶναι Πατέρας, οἱ δὲ σαρκικοὶ, δὲν εἶναι αἴτιοι τῆς γεννήσεως, ἀλλὰ μόνον ὑπηρέται, καὶ συναίτιοι τῆς γεννήσεως. δείχνωντας δὲ τὸ κέρδος τῆς ταπεινοφροσύνης, λέγει· ὅτι ὁ μεγαλήτερός σας, πρέπει νὰ εἶναι ὑπηρέτης σας, καὶ ὑστερότερος· διότι ὅποιος ὑψώσει τοῦ λόγου τε, θέλει ταπεινωθῆ ἔσωντας νὰ ἐξαλειφθῆ ἀπὸ τὸν Θεόν.

Κείμ. Οὐαὶ δὲ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρᾷ προσεύχομενοι. διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα. Μαρκ. β'. Λουκ. κ'.

Ἐξήγ. Ὑποκριτὰς τὸς καλεῖ, διότι ἐκαμώνονταν καὶ ἔλεγαν, πῶς εἶναι βλαβεῖς, καὶ τίποτες δὲν ἔκαμναν ἄξιον βλαβείας. ἀλλὰ προφάσει τοῦ προσεύχεσθαι μακρὰ, ἤγουν ἀφορμὴ πῶς ἐπροσεύχενταν πολλὰ, ἐκατάτρωγαν τὰ χρήματα, καὶ τὸν βίον τῶν χηρῶν. διότι κατὰ ἀλήθειαν, ἐμπαίκται ἦσαν, ἔσωντας νὰ γελοῦν καὶ νὰ ξεπλανοῦν τὸς ἁπλουστέρους, νὰ τρώγν τὰ τίποτες αὐτῶν. διὰ τοῦτο θέλετε ἔχει καὶ μεγαλήτερον ἁμαρτίαν, διότι κατατρώγετε ὅλα τὰ τίποτες τῶν χηρῶν, τὰς ὁποίας ἔπρεπε μάλισα νὰ τὰς κυβερνᾶτε, καὶ νὰ διορθώνετε τιὼ πλωχείαν τος. καὶ κατὰ ἄλλον δὲ τρόπον, περισσότερον θέλει ἦθαι τὸ κρίμα ἤγουν ἡ κατάκρισις αὐτῶν, ὅτι ἀφορμὴ διὰ

καλῆ ἔργε, τετέςι τῆς προσδυχῆς, ἔκαμναν τὸ πονηρὸν, ἤγεν ἐπλανῆσαν τὰς χήρας, καὶ τὲς ἁπλὲς ἀνθρώπες, καὶ ἔτρωγαν τὰ τίποτες τες. διότι πολλῆς κατακρίσεως εἶναι ἄξιος ἐκεῖνος ὁπῆ χηματίζεται πῶς κάμνει τίποτες καλὸν, διὰ νὰ πλανέσῃ ἄλλες εἰς τὸ κακόν.

Κείμ. Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι κλείετε τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ ὐκ εἰσέρχεσθε, ὐδὲ τὲς εἰσερχομένες ἀφίετε εἰσελθεῖν.

Εξήγ. Δὲν εἶσθε λέγει μόνον ἐσεῖς ἄπιστοι, καὶ πολιτείαν διεφθαρμένην ἔχετε, ἀλλὰ διδάσκετε καὶ τὲς ἄλλες, νὰ μὴ πιςεύσεν εἰς ἐμένα· καὶ μὲ τὴν ἐδικήν σας πολιτείαν καὶ τὰ ὑποδείγματα, χαλνᾶτε καὶ τὲς ἄλλες. διότι σώθειαν ἔχει ὁ λαὸς, νὰ ὁμοιῶνται εἰς τὲς ἄρχοντας αὐτῶν, καὶ μάλιςα ἐὰν τὲς ἰδεῖν πῶς κλίνεν εἰς τὸ κακόν. τὸ λοιπὸν κάθε κακὸς διδάσκαλος ἢ ἄρχων, ἂς ἰδῇ τὶ κερδαίνει, ὅτι τὸ, ἐὰν. ἔσωντας ὁπῆ διὰ τὴν ἐδικήν τε κακὴν πολιτείαν δὲν ἀφίνει τινὰ νὰ προκόψῃ εἰς τὸ καλόν.

Κείμ. Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον· καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν.

Εξήγ. Δὲν διαφθείρετε μόνον τὲς Ἑβραίες, ἀλλὰ καὶ ἐκείνες ὁπῆ ἐπιςρέφεν ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας εἰς τὴν πίσιν τῶν Ἑβραίων· διότι τέτες ὠνόμαζαν προσηλύτες. διότι σπεδάζετε μὲν νὰ ἐπιςρέψετε τινὰ εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν διαγωγὴν, καὶ εἰς τὴν περιτομὴν, καὶ ὅταν γένῃ Ἑβραῖος, τότε ἀπόλυται, καὶ χάνεται παντελῶς, ἔσωντας νὰ χαλασθῇ ἀπὸ τὴν ἐδικήν σας κακὴν πολιτείαν. υἱὸς δὲ γεέννης ἦγεν τῆ πυρὸς τῆς κολάσεως, εἶναι ἐκεῖνος ὁπῆ εἶναι ἄξιος τῆς κολάσεως, καὶ ὁπῆ ἔχει κάποιαν συγγένειαν πρὸς αὐτὴν, εἰς τόσον ὅτι νὰ κατακαῇ ἀπ' αὐτὴν.

Κείμ. Οὐαὶ ὑμῖν ὁδηγοὶ τυφλοὶ, οἱ λέγοντες· ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ Ναῷ, ὐδὲν ἐςιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τῆ Ναῆ, ὀφείλει. μωροὶ καὶ τυφλοὶ· τίς γὰρ μείζων ἐςιν, ὁ χρυσὸς, ἢ ὁ Ναὸς ὁ ἁγιάζων τὸν χρυσόν; καὶ ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαςηρίῳ, ὐδέν ἐςιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτῆ, ὀφείλει. μωροὶ καὶ τυφλοὶ· τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον, ἢ τὸ θυσιαςήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον; ὁ ἓν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαςηρίῳ, ὀμνύει ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν
ά. Βασ. ἡ. πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτῆ. καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ Ναῷ, ὀμνύει ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν
Παραλ. ς'. τῷ κατοικοῦντι αὐτόν. καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ Οὐρανῷ, ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τῆ Θεῆ, καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτῆ.

Εξήγ. Τυφλὲς αὐτὲς ὀνομάζει, ἔσωντας νὰ μὴν θέλεν νὰ διδάσκεν τὰ πρέποντα· καὶ τὰ μὲν μικρότερα ἐτιμῆσαν, ἐκεῖνα δὲ ὁπῆ ἦσαν ἄξια τιμῆς, τὰ εἶχαν διὰ παρακάτω. διότι τὸν χρυσὸν ἦγεν τὸ μάλαγμα ὁπῆ ἦτον εἰς τὸν Ναὸν, καὶ τὴν Στάμνον τὴν χρυσῆν, καὶ τα Χερεβὶμ, τὰ ἐπροτιμῆσαν ἀπ' αὐτὸν τὸν Ναὸν. διὰ τέτο ἐδίδασκον, καὶ τὲς ἄλλες καὶ ἔλεγον, ὅτι τὸ νὰ ὀμόσῃ τινὰς εἰς τὸν Ναὸν δὲν εἶναι τίποτες, ἀλλὰ τὸ νὰ ὀμόσῃ εἰς τὸν χρυσὸν ὁπῆ εἶναι εἰς τὸν Ναὸν ἔχει ἁμαρτίαν. ὁ ὁποῖος χρυσὸς, πάντως διὰ τέτο ἦτον τίμιος, ἐπειδὴ ἦτον εἰς τὸν Ναόν· καὶ τὰ δῶρα δὲ ὁπῆ ἐβάνεντα εἰς τὸ θυσιαςήριον ἔλεγαν πῶς εἶναι τιμιώτερα ἀπ' αὐτὸ τὸ Θυσιαςήριον. καὶ διὰ τέτο ἔλεγον οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι ἐὰν ἤθελεν ὀμόσῃ τινὰς κατὰ τῆ Χρυσῆ σκάβες, ἢ κατὰ τῆ Βοΐδι, ἢ τῆ Προβάτε ὁπῆ ἐπροσφέρετον εἰς θυσίαν, καὶ ἀπ' ἔκει νὰ ἤθελε παραβῇ τὸν ὅρκον, τόν ἐκαταδίκαζαν νὰ πληρώσῃ τὴν τιμὴν τες, διότι ἐπροτιμῆσαν τὰ δῶρα ἀπὸ τὸ θυσιαςήριον, διὰ τὰ κέρδη ὁπῆ ἐκέρδαιναν ἀπὸ τὰς θυσίας. εἰδὲ ἤθελεν ὀμόσῃ κατὰ τῆ Ναῆ, καὶ ἀπ' ἔκει νὰ ἤθελε παρεβῇ τὸν ὅρκον, ἐπειδὴ δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ πληρῶσῃ τὴν τιμὴν τῆ Ναῆ, τὸν ἐσυγχωρῆσαν. καὶ ἐφαίνετον λοιπὸν πῶς ὁ ὅρκος ὁπῆ ἐγίνετον εἰς τὸν Ναὸν ἦτον ἐλαφρότερος, διὰ τὴν φιλαργυρίαν τῶν Φαρισαίων. καὶ εἰς μὲν τὴν Παλαιὰν, δὲν συγχωρεῖ ὁ Χριςὸς νὰ εἶναι τὸ δῶρον μεγαλήτερον ἀπὸ τὸ Θυσιαςήριον. ἀμὴ εἰς ἐμᾶς, τὸ θυσιαςήριον μάλιςα ἁγιάζεται ἀπὸ τὰ Δῶρα, διότι οἱ ἄρτοι, ἦγεν τὰ πρόσφορα, μεταβάλλονται εἰς ἐκεῖνο αὐτὸ τὸ δεσποτικὸν Σῶμα μὲ τὴν χάριν τῆ Θεῆ. διὰ τέτο καὶ τὸ Θυσιαςήριον, ἁγιάζεται ἀπ' αὐτὰ τὰ τίμια δῶρα.

Λεν. ιά. Κείμ. Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταὶ. ὅτι ἀποδεκατῆτε τὸ ἡδύοσμον, καὶ τὸ ἄνηθον, καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τῆ νόμε, τὴν κρίσιν, καὶ τὸν ἔλεον, καὶ τὴν πίσιν. ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι. ὁδηγοὶ τυφλοὶ, οἱ διϋλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες.

Εξήγ.

Εξήγ. Πάλιν ονειδίζει αὐτὲς ὡς ἀνοήτες, διότι ἐκαταφρονῆσαν τὰς μεγαλητέρας ἐντολὰς, καὶ εἰς τὰς μικρὰς ἐζητῆσαν τὴν ἀκρίβειαν, καὶ ἀδὲ τῆ κυμίνε τὴν ἀποδεκάτωσιν ἄφηναν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο τὸ ἐδεκάτιζαν, καὶ ἂν ἤθελε τὲς κατηγορήσῃ τινὰς, ὡς μικρολόγες, ἔλεγαν ὅτι ὁ νόμος τὸ λέγει. ἀμὴ καλλιώτερον, καὶ θεαρεσότερον ἦτον, ἂν ἤθελαν γυρδῦῃ ἀπὸ τὸν λαὸν, τὴν κρίσιν, καὶ τὸν ἔλεον, καὶ τὴν πίσιν. ποία δὲ εἶναι ἡ κρίσις; τὸ νὰ μὴν κάμνεν τίποτες ἄδικον καὶ ἄκριτον, ἀλλὰ πάντα μὲ κρίσιν καὶ δικαιοσύνην· διότι παρδῦὺς μὲ τὴν κρίσιν, ἀκολαθεῖ καὶ τὸ ἔλεος. διότι ἐκεῖνος ὁπᾶ κάμνει τὰ πάντα μὲ τὴν κρίσιν, ἠξδύρει καὶ ποίες πρέπει νὰ ἐλεῇ. καὶ μαζῆ μὲ τὸν ἔλεον ἤγεν τὴν ἐλεημοσύνην, ἀκολαθεῖ καὶ ἡ πίσις· διότι ἐκεῖνος ὁπᾶ κάμνει ἐλεημοσύνην, πισδύει χωρὶς ἄλλο, ὅτι δὲν θέλει χάσει τίποτες, ἀλλὰ θέλει τὰ λάβῃ πάντα ἑκατονταπλασίως. καὶ ἄλλο, πρέπει ἀληθινὰ νὰ κάμνῃ τινὰς ἐλεημοσύνην, ἀλλὰ νὰ πισδύῃ καὶ εἰς Θεὸν ἀληθινόν. διότι πολλοὶ τῶν ἑλλήνων, ἐλεημοσύνην μὲν ἔχαν, ἀμὴ διὰ νὰ μὴν πισδύσεν εἰς τὸν ζῶντα Θεὸν, δὲν ἔχαν τὴν πίσιν ὁπᾶ νὰ ἀκολαθῇ τὴν ἐλεημοσύνην. πρέπει λοιπὸν κάθε διδάσκαλος, νὰ ἀποδεκατίζῃ ἀπὸ τὸν λαόν τε, τετέσι νὰ ζητῇ ἀπὸ τὰς δέκα αἰθήσεις, ἤγεν τὰς πάντε σωματικὰς, καὶ τὰς πάντε ψυχικὰς, τὴν κρίσιν, καὶ τὴν πίσιν, καὶ τὸν ἔλεον. τὸ δὲ ταῦτα ἔδει ποιῆσαι ὁπᾶ εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι ὄχι τὲς ἐπρόσαζε νὰ δεκατίζεν τὰ λάχανα, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν φανῇ, ὅτι νομοθετῆ ἐναντία τᾶ Μωϋσέως. ὁδηγὲς δὲ τυφλὲς τὲς ὀνομάζει, διότι ἐκαυχέντανπῶς διδάσκεν, καὶ ἠξδύρεν τὰ πάντα, καὶ κανέναν δὲν ὠφελᾶσαν, ἀλλὰ μάλισα καὶ τὲς ἔφθειραν, καὶ τὲς ἔῤῥιχναν εἰς λάκκον τῆς ἀπισίας. τὸν κώνωπα δὲ διϋλίζοντας τὲς ὀνομάζει, ὡσὰν ὁπᾶ τὰ μὲν μικρὰ ἁμαρτήματα ἔφδγαν, καὶ ἐφυλάγονταν· τὴν δὲ κάμηλον ἤγεν τὰ μεγάλα ἁμαρτήματα τὰ ἐκατάπιναν, καὶ τὰ ἐκαταφρονᾶσαν, καὶ δὲν τὰ εἶχαν διὰ τίποτες.

Κείμ. Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τᾶ ποτηρίε καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμεσιν ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀδικίας. Φαρισαῖε τυφλὲ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τᾶ ποτηρίε καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρόν.

Εξήγ. Τὰς παραδόσεις τῶν Πρεσβυτέρων κρατῆντες οἱ Φαρισαῖοι, ἔπλυναν τὰ ποτήρια, καὶ τὰς παροψίδας, τετέσι τὲς πίνακας ὁπᾶ ἔβαναν τὰ φαγητὰ· καὶ τὸ κρασὶ ὁπᾶ ἔπιναν, καὶ τὰ φαγητὰ ὁπᾶ ἔτρωγαν ἦσαν ἐξ ἁρπαγῆς, τὰ ὁποῖα τὰ ἐμόλυναν περισσότερον. μὴν ἔχῃς λοιπὸν, λέγει, κρασὶ ἐξ ἀδικίας, καὶ γίνεται πλέον τὸ μέσα τᾶ ποτηρίε καθαρὸν. ἢ δὲν λέγει διὰ ποτήρια, καὶ πινάκια, ἀλλὰ διὰ τὴν σωματικὴν, καὶ ἔξωθεν καὶ ἔσωθεν κατάσασιν, ἤγεν τὴν πνδυματικὴν· διότι ἐσὺ μὲν λέγει χηματίζεις, τὴν ἔξω καὶ σωματικὴν κατάσασιν εἰς τὸ σεμνότερον, τὰ δὲ μέσα σε, εἶναι γεμάτα λέραν, διότι ἁρπάζεις, καὶ ἀδικεῖς. πρέπει δὲ νὰ πλύῃς τὰ μέσα, τετέσι τὴν ψυχὴν, ὅπως μὲ τὴν καθαρότητα αὐτῆς, νὰ λάμψεν μαζὴ καὶ τὰ ἔξωθεν, καὶ νὰ γένεν σεμνὰ, καὶ ὠρεπέσατα.

Κείμ. Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμεσιν ὀστέων νεκρῶν, καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. ὕτω καὶ ὑμεῖς, ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι ἔσωθεν δὲ μεσοὶ ἐσε ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.

Εξήγ. Καὶ αὕτη ἡ παραβολὴ ὁμοίως νοεῖται ὡσὰν τὴν πρὸ αὐτῆς· διότι ἐπαίδαζαν κατὰ μὲν τὴν ἔξωθεν κατάσασιν, νὰ φαίνονται σεμνοὶ καὶ ἀρετοὶ, ὡσὰν οἱ τάφοι οἱ ἀσβεσμένοι, καὶ ἀπὸ μέσα ἦσαν γεμάτοι πάσης ἀκαθαρσίας, καὶ νεκρῶν σαπημένων ἔργων.

Κείμ. Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὲς τάφες τῶν Προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, καὶ λέγετε· εἰ ἤμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, ὐκ ἂν ἤμεν κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν Προφητῶν. ὥσε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοί ἐσε τῶν φονδσάντων τὲς Προφήτας. Λεκ. ια'.

Εξήγ. Τὲς ταλαιπίζει, ὄχι διατὶ ἐσόλιζαν, καὶ ἔκλιζαν τὲς τάφες τῶν Προφητῶν· διότι τᾶτο εἶναι θεάρεσον· ἀλλὰ διατὶ ἐκαμώνονταν μόνον ταῦτα, καὶ τάχατες πῶς ἐκατηγορᾶσαν τὲς πατέρας αὐτῶν· καὶ αὐτοὶ ἔκαμναν χειρότερα ἀπεκείνες, καὶ τὲς ἐπερνᾶσαν πολὺ ἐκείνες εἰς τὴν κακίαν. καὶ ἐψδδόνταν φανερῶς, λέγοντες· ὅτι ἂν εἴμεθαν εἰς τὰς ἡμέρας τῶν πατέρων μας, δὲν ἠθέλαμεν φονδσει τὲς Προφήτας. διότι αὐτοὶ ἐλυσίαζαν νὰ φονδσῶν τὸ δεπότιν τῶν Προφητῶν, καὶ διὰ τᾶτο τὲς λέγει.

Κείμ. Καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης;

Εξήγ. Ὄχι πῶς τὲς προσάζει, ἢ τὲς ἀναγκάζει νὰ τὸν φονεύσεν, λέγει, τὸ, πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων σας, ἀλλὰ τοιῦτον τί λέγει· ἐπειδὴ ἦθε ὀφίδια, καὶ γεννήματα τοιῦτων πατέρων, καὶ εἰς τοσαύτιω κακίαν ἐξετραχηλίθητε, εἰς τόσον ὅτι νὰ μιὼ ἔχετε ἰατρείαν, πεθάσατε τὸ σωτομότερον νὰ νικήσετε τὲς πατέρας σας. τῦτο δὲ θέλει ἦθαι, ἐὰν φονεύσετε ἐμένα· διότι τότε θέλετε φθάσει εἰς αὐτὸ τὸ ἀκρότατον τῆς κακίας, ἐὰν τελειώσετε τιὼ μιαφονίαν ταύτιω, ὁπῦ δὲν ἐπρόφθασαν νὰ τιὼ πληρώσεν οἱ πατέρες σας. πῶς θέλετε φύγει λοιπὸν τιὼ κόλασιν ἔσωντας νὰ ἦθε τοιῦτοι;

Κείμ. Διὰ τῦτο ἰδὲ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς Προφήτας, καὶ Σοφὲς, καὶ Γραμματεῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενῆτε καὶ σαυρώσετε· καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν, καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν.

Εξήγ. Τὲς ἐλέγχει ἔσωντας νὰ εἰπῦν ψεύδως, ὅτι ἐὰν ἠθέλαμεν ἦθαι εἰς τὰς ἡμέρας τῶν πατέρων μας, δὲν ἠθέλαμεν φονεύσῃ τὲς Προφήτας. διότι λέγει, ἰδὲ ὁπῦ θέλω ἐξαποστείλει ἐγὼ Προφήτας, καὶ Σοφὲς, καὶ Γραμματεῖς, ἀλλ' ὅμως θέλετε τὲς φονεύσει. ταῦτα δὲ λέγει περὶ τῶν Ἀποστόλων· διότι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἔσωντας νὰ τὲς γολίσῃ μὲ ταῖς διδασκαλίαις, τὲς ἔκαμε καὶ Γραμματεῖς, τετέσι διδασκάλες τῦ λαῦ, καὶ Προφήτας, καὶ πάσης σοφίας γεμάτες. ἀποστέλλω δὲ εἶπε, δείχνωντας τῆς θεότητος αὐτῦ τὸ ἐξσιαστικόν.

Γενεσ. δ'. β'. Παραλ. ι. Κείμ. Ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον, ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τῦ αἵματος Ἄβελ τῦ δικαίυ, ἕως τῦ αἵματος Ζαχαρίυ υἱῦ Βαραχίυ, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τῦ Ναῦ, καὶ τῦ Θυσιαστηρίυ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τιὼ γενεὰν ταύτιω.

Εξήγ. Εἰς ἐκείνες τὲς Ἑβραίες ὁπῦ ἦσαν τότε λέγει, ὅτι νὰ ἔλθῃ πᾶν αἷμα ὁπῦ ἐχύθη ἀδίκως. διότι χειρότερα θέλεν κολαθῇ ἀπὸ τὲς πατέρας τες αὐτοὶ, ἔσωντας ὁπῦ μήτε ὕστερα ἀπὸ τόσα παραδείγματα, δὲν ἐσωφρονίθησαν. καθὼς καὶ ὁ Λάμεχ ἐκολάθη περισότερον ἀπὸ τὸν Καΐν, μὲ ὅλον ὁπῦ δὲν ἐφόνευσεν ἀδελφόν, ἀλλὰ διὰ νὰ μιὼ σωφρονισθῇ ἀπὸ τῦ Καΐν τὸ παράδειγμα. θέλει ἔλθῃ λέγει λοιπὸν εἰς ἐσᾶς πᾶν αἷμα, ἀπὸ Ἄβελ, ἕως Ζαχαρίυ. δικαίως δὲ ἀθυμήθη τὸν Ἄβελ, διότι καθὼς ὁ Ἄβελ ἐφονεύθη διὰ φθόνον, ἔτζι καὶ ὁ Χριςὸς διὰ νὰ φθονηθῇ. ποῖον δὲ Ζαχαρίαν λέγει ἐδῶ; ἄλλοι μὲν λέγεν, ὅτι ἐκεῖνον ὁπῦ εἶναι σωαριθμημένος μὲ τὲς δώδεκα Προφήτας· ἕτεροι δὲ λέγεν, ὅτι τὸν Πατέρα τῦ Προδρόμυ λέγει. διότι εἶναι κάποιος λόγος ὁπῦ ἐπαραδώθη εἰς ἡμᾶς, πῶς ἦτον κάποιος τόπος ξεχωρισμένος εἰς τὸν Ναὸν, ὁπῦ ἐξέκονταν αἱ Παρθένοι· ὁ Ζαχαρίας λοιπὸν ἔσωντας νὰ εἶναι Ἀρχιερεὺς, καὶ ὕστερα ἀπὸ τιὼ γέννησιν τῦ Χριςῦ, ἔβαλε τιὼ Θεοτόκον, καὶ ἔξεκεν εἰς τὸν τόπον τῶν Παρθένων· καὶ εἰς τῦτο ἀγανάκτησαν οἱ Ἑβραῖοι, καὶ τὸν ἐφόνευσαν, ἔσωντας νὰ βάλῃ γυναῖκα ὁπῦ ἐγέννησε, νὰ ζήσῃ μὲ τὰς Παρθένες. δὲν εἶναι δὲ τιπότες θαυμασὸν, ἐὰν εἶχε καὶ ὁ Παλέρας τῦ Προδρόμυ, παλέρα ὁπῦ νὰ ὠνομάζετον Βαραχίας, καθὼς καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ εἶναι μὲ τὲς δώδεκα Προφήτας, λέγεται υἱὸς Βαραχίυ. διότι καθὼς τὰ ὀνόματα αὐτῶν σιωέδραμον, κάμνει χρεία ὅτι ἔτζι νὰ ἔτυχαν, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πατέρων αὐτῶν.

Λκκ. ιγ'. Κείμ. Ἱερσαλὴμ, Ἱερσαλὴμ, ἡ ἀποκτείνυσα τὲς Προφήτας, καὶ λιθοβολῦσα τὲς ἀπεσταλμένες πρὸς αὐτιώ· ποσάκις ἠθέλησα ἐπισωαγαγεῖν τὰ τέκνα σε, ὃν τρόπον ἐπισωάγει ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ ὐκ ἠθελήσατε; ἰδὲ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὐ μὴ με ἴδητε ἀπ' ἄρτι, ἕως ἂν εἴπητε, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίε.

Εξήγ. Διπλασιάζει τὸ ὄνομα τῆς Ἱερσαλὴμ, διὰ νὰ τιὼ λυπᾶται καὶ νὰ τιὼ προσκαλῆται μὲ συμπάθειαν. διότι μέλλωνας νὰ φέρῃ εἰς αὐτιὼ τιὴ παίδευσιν, ἀπολογεῖται ὡσὰν πρὸς καμίαν ἀγαπητικιω, ὁπῦ νὰ τιὼ ἀγαπᾶ τινὰς θερμῶς, ἢ ἐκείνη νὰ τὸν καλαφρονῇ ἐκεῖνον τὸν ἀγαπητικὸν, ἔτζι ἢ ὁ Κύριος καλῄγορεῖ τιὼ Ἱερσαλὴμ ὡς φονεύτριαν, ἢ ὅτι πολλάκις θέλωνας αὐτὸς νὰ τιὼ ἐλεήσῃ, αὐτὴ δὲν ἠθέλησεν· ἀλλὰ ἔσωνας νὰ πισεύῃ τὸν Διάβολον ὁπῦ τιὼ διασκορπίζει, καὶ τιὼ σύγαινε ἀπὸ τιὼ ἀλήθειαν, ἡ ὁποία εἶναι κάποιόν τι μοναπλῦν, δὲν ἐδέχετο τὸν Κύριον. διότι δὲν σκορπίζει ἄλλο τιπότες τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Θεὸν, ὡσὰν ἡ ἁμαρτία· καθὼς πάλιν ἡ ἀγαθὴ συνείδησις, συνάζει πρὸς τὸν Θεὸν. δείχνωντας δὲ πολλιὼ φιλοσοργίαν, ἔβαλε τὸ παράδειγμα τῆς Ὄρνιθος.

διὰ

διὰ τῦτο ἐπειδὴ δὲν θέλετε, ἀφίνω τὸν ναόνσας ἔρημον. ἀπ' ἐδῶ μανθάνομεν ὅτι διὰ τ' ἐμᾶς κατοικεῖ, καὶ εἰς τὲς ναὲς ὁ Θεὸς· ὅταν δὲ ἡμεῖς εἰμεθεν ἀπεγνωσμένοι, τότε ἀφίνονται καὶ οἱ ναοὶ. τὸ λοιπὸν δὲν θέλετε μὲ ἰδῆ πλέον, ἕως τῆς δύτέρας παρεσίας. διότι τότε καὶ σανικῶς τες θέλεν τὸν προσκυνήσει, καὶ θέλεν εἰπῆ τὸ, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίε. τὸ δὲ ἀπ' ἄρτι, ἤγεν ἀπὸ τώρα, ἀντὶ τῦ μετὰ τὸ σαυρωθῆναι νόησον, καὶ ὄχι τὶ ὥραν ἐκείνην ὅπῦ τὸ ἔλεγε, διότι τὸν εἶδαν πολλάκις, ὕσερα ἀφόντις εἶπε ταῦτα, ἀμὴ ἀφόντις ἐσαυρώθη καὶ ὕσερα, πλέον δὲν τὸν εἶδαν, ἐδὲ θέλεν τὸν ἰδῆ, ἕως ἃ νὰ φθάσῃ ἡ δύτέρα παρεσία αὐτῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησῦς ἐπορεύετο ἀπὸ τῦ ἱερῦ. καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτῦ, ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τῦ Ἱερῦ. ὁ δὲ Ἰησῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐ βλέπετε πάντα ταῦτα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς ἐ μὴ καταλυθήσεται. Μκρκ. ιγ'. Λκκας κα'.

Ἐξήγ. Ἐξελθὼν ἐκ τῦ Ἱερῦ, ἔδειξεν ὅτι θέλει ἀναχωρήσει ἀπὸ τὲς Ἑβραίες· ἢ καθὼς εἶπεν, ὅτι ἀφίνεται ὁ ναὸς σας ἔρημος, ἔτζι λοιπὸν ἢ τὸ ἔκαμεν· καὶ προλέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ τὴν κατάλυσιν τῦ ναῦ. διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἐλογίαζαν μόνον τὰ γήινα, ἐθαυμάζενταν εἰς τὰ κτήρια, καὶ εἰς τὴν ὄμορφίαν αὐτῶν, καὶ ὡσὰν νὰ τὰ ἔδειχναν τῦ Χρισῦ, ἔλεγαν· Ἴδε ποῖε ναῦ ὄμορφίαν ἀφίνεις ἔρημον. τὲς ἐπιτιμᾷ νὰ μὴν δίδωνται ὅλως διόλε εἰς τὰ ἐπίγεια, ἀλλὰ παραπέμπει αὐτὲς πρὸς τὴν ἄνω Ἱερσαλὴμ, καὶ λέγεντες· ὅτι δὲν θέλει μείνει ἐδῶ λίθος ἐπὶ λίθον. τῦτο δὲ εἶπε φανερώνοντας τὴν παντελῆ ἐρήμωσιν τῦ Ναῦ, καὶ ὑπερβολικὸν τὸν λόγον ποιέμενος.

Κείμ. Καθημένε δὲ αὐτῦ ἐπὶ τῦ ὄρες τῶν ἐλαιῶν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτῦ κατ' ἰδίαν, λέγοντες· εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσαι; καὶ τὶ τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρεσίας, καὶ τῆς σωτελείας τῦ αἰῶνος;

Ἐξήγ. Ἰδίαι, ἤγεν ξεχωρισὰ ἔρχονται, ὡσὰν ὅπῦ ἔμελλον νὰ τὸν ἐρωτήσεν περὶ μεγάλων. διότι περὶ δύο πραγμάτων τὸν ἐρωτῦσι· πότε θέλεν εἶθαι ταῦτα, τετέσιν ἡ κατάλυσις τῦ Ναῦ, καὶ ὁ κερσεμὸς τῆς Ἱερσαλὴμ· καὶ ἄλλο τὶ τὸ σημεῖον τῆς παρεσίας σε.

Κείμ. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησῦς, εἶπεν αὐτοῖς· βλέπετε, μήτις ὑμᾶς πλανήσῃ· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματίμε, λέγοντες· ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ Χρισὸς· καὶ πολλὲς πλανήσεσι.

Ἐξήγ. Πολλοὶ θέλεν ἔλθῃ λέγει, ὀνομάζοντες τῦ λόγε τες Χρισὲς. διότι καὶ ὁ Δοσίθεος ὁ Σαμαρείτης ἔλεγεν· ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ὅπῦ ἐπροφητεύθηκα ὑπὸ τῦ Μωϋσέως προφήτης. καὶ Σίμων δὲ ὁ Σαμαρείτης, μεγάλιω διώαμιν τῦ Θεῦ ὠνόμαζε τῦ λόγε τε. Δευτερ. ιη'.

Κείμ. Μελλήσετε δὲ ἀκέειν πολέμες καὶ ἀκόας πολέμων. ὁρᾶτε, μὴ θροεῖθε· δεῖ γὰρ πάντα γενέθαι, ἀλλ' ὄπω ἐσὶ τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· καὶ ἔσονται λιμοὶ, καὶ λοιμοὶ, καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπες· πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων.

Ἐξήγ. Πολέμες λέγει, ἐκείνες ὅπῦ ἔγιναν εἰς τὴν Ἱερσαλὴμ ἀπὸ τὲς Ῥωμαίες. καὶ ὄχι μόνον πολέμες λέγει πῶς μέλλεν νὰ γένεν, ἀλλὰ καὶ πείνας, καὶ ἀρρώσιας· δείχνοντας ὅτι ἀπὸ τὸν Θεὸν εἶναι ἡ κατὰ τῶν Ἑβραίων ὀργὴ. διότι τὲς μὲν πολέμες ἤθελεν εἰπῆ τινὰς πῶς μέλλεν νὰ γένεν ἀπὸ τὴν ἐνόχλησιν τῶν ἀνθρώπων· τὰς δὲ πείνας καὶ τὰς ἀρρώσιας, μόνον ἀπὸ τὸν Θεὸν. καὶ ἀπ' ἐκεῖ διὰ νὰ μὴ νομίσεν ὅτι πρὶν νὰ κηρύξεν, θέλει σωτελεθῆ ὁ Κόσμος, λέγει· μὴ θροεῖθε, ἤγεν μὴ φοβεῖθε, διότι ἀκόμι δὲν γίνεται ἡ σωτέλεια· διότι δὲν γίνεται μαζῆ μὲ τὴν κατασκαφὴν τῆς Ἱερσαλὴμ, ἢ ἡ σωτέλεια τῦ Κόσμε. ἔθνος δὲ ἐπὶ ἔθνος, καὶ Βασιλείαν ἐπὶ βασιλείαν, λέγει, πῶς θέλει σηκωθῆ, διὰ τὰ κακὰ ὅπῦ μέλλεν νὰ ἔλθεν εἰς τὲς Ἑβραίες, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀρχὴ ὠδίνων, ἤγεν πόνων. διότι καθὼς ἡ γυναῖκα ὅταν θέλῃ νὰ γεννήσῃ, πρῶτα τὴν πιάνεν οἱ πόνοι, καὶ τότε γεννᾷ, ἔτζι καὶ ὁ αἰῶνας, καὶ ὁ κόσμος ἐτῦτος, ὕσερον ἀπὸ ταῖς σύγχυσαις, καὶ τὲς πολέμες, τότε θέλει ἀπογεννήσει ἐκεῖνα ὅπῦ μέλλεν νὰ γένεν.

Μαρκ. ιγ'. Λεκ. κα'. Ἰωαν. ιέ'. Κείμ. Τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψεις, καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν, διὰ τὸ ὄνομά μου· καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοί, καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι, καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους· καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται, καὶ πλανήσουσι πολλούς. καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν, ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

Εξήγ. Προλέγει ἐκεῖνα τὰ κακὰ ὅπου μέλλουν νὰ τοὺς συμβοῦν, καὶ παραθαρρύνει τοὺς μαθητάς μὲ τὸ νὰ τὰ προλέγῃ· διότι τὸ ἀνεθάρρητον, καὶ ἄξαφνον, ἔχει συνήθειαν νὰ φοβῇ καὶ νὰ συγχίζῃ. τοὺς καταπραΰνει λοιπὸν τὸν φόβον μὲ τὸ νὰ τοὺς προλέγει τὰ κακά, καὶ τοὺς πειρασμοὺς ὅπου μέλλουν νὰ τοὺς ἔλθουν, τοὺς φθόνους, τὰς ἔχθρας, τοὺς σκανδαλισμούς, τοὺς ψευδοπροφήτας, οἱ ὁποῖοι εἶναι πρόδρομοι τοῦ Ἀντιχρίστου, ὅπου πλανοῦν τοὺς πολλούς, εἰς τόσον ὅτι νὰ τοὺς ξεκλίνουν εἰς πᾶν εἶδος κακίας καὶ ἀνομίας. Ἐσωντας δὲ νὰ πληθυνθῇ ἡ ἀνομία ἀπὸ τὸν πλάνον τοῦ Ἀντιχρίστου, θέλουν ἀγριεύσει οἱ ἄνθρωποι, καὶ θέλουν γένει ὡσὰν θηρία, εἰς τόσον ὅτι μηδὲ πρὸς τοὺς ἐδικούς, καὶ φίλους, καὶ συγγενεῖς αὐτῶν νὰ ἔχουν ὀλίγον τίποτες σημεῖον ἀγάπης, ἀλλὰ νὰ παραδίδουν ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. ἐκεῖνος δὲ ὅπου νὰ ὑπομείνῃ ἕως τέλους, ἢ νὰ μὴν ξεκλίνῃ πρὸς ἐκεῖνα ὅπου τὸν ἀναγκάζουν, θέλει σωθῇ, ἔσωντας νὰ φανῇ δόκιμος στρατιώτης.

Κείμ. Καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ, εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος.

Εξήγ. Δὲν θέλετε ἐμποδισθῇ εἰς τὸ κήρυγμα, μόνον ἔχετε θάρρος· διότι θέλει κηρυχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὅλα τὰ ἔθνη εἰς μαρτύριον, τουτέστιν εἰς ἔλεγχον αὐτοῖς, εἰς κατηγορίαν ἐκείνων ὅπου δὲν θέλουν πισεύσει. καὶ τότε θέλει ἔλθη τὸ τέλος, καὶ ὄχι τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τῆς Ἱερουσαλήμ. διότι πρὶν νὰ κερσευθῇ ἡ Ἱερουσαλήμ, ἐκηρύχθη τὸ Εὐαγ- Πρὸς Κολασ. α'. γέλιον, καθὼς τὸ λέγει ὁ Παῦλος· τοῦ Εὐαγγελίου κηρυχθέντος ἐν πάσῃ τῇ κτίσει τῇ ὑπ' Οὐρανόν. ὅτι δὲ περὶ τὸ τέλος τῆς Ἱερουσαλήμ λέγει, φανερὸν εἶναι καὶ ἀπὸ τὰ λοιπά· διότι λέγει.

Δανιὴλ. θ'. Κείμ. Ὅταν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου, ἑστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, (ὁ ἀναγινώσκων, νοείτω).

Εξήγ. Βδέλυγμα τῆ ἐρημώσεως λέγει, τὸ εἴδωλον, ἤγουν τὴν εἰκόνα ἐκείνου ὅπου ἐπῆρε τὴν πόλιν, τὴν ὁποίαν τὴν ἔκαμε μέσα εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων τοῦ Ναοῦ. ἐρημώσεως μὲν τὸ λέγει λοιπόν, ὅτι ἐκερσεύθη ἡ Πόλις· βδέλυγμα δὲ, διότι τὰς εἰκόνας, καὶ τὰς εἰκόνας τῶν ἀνθρώπων, βδελύγματα τὰ ὠνόμαζαν οἱ Ἑβραῖοι, ἔσωντας νὰ μισοῦν τὴν εἰδωλολατρίαν.

Κείμ. Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη. ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταβαινέτω ἆραι τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ. καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ, μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἆραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.

Εξήγ. Τὴν ὑπερβολὴν τῶν συμφορῶν τὴν μεγάλην ἀποδείχνωντας, λέγει, ὅτι πρέπει νὰ φεύγῃ, καὶ νὰ μὴν ἐπιστρέφῃ παντελῶς· καὶ νὰ μὴν τοὺς ἐννοιάζῃ διόλου τίποτες τῶν πωλούντων, μήτε διὰ φορέματα, μήτε διὰ ἄλλων τινῶν ἀκριβῶν καὶ πολυτίμων πραγμάτων. τινὲς δὲ ἔσωντας νὰ λογιάζουν βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸν Ἀντίχριστον, ὡσὰν ὅπου θέλει ἤθελε εἰς ἐρήμωσιν τοῦ Κόσμου, καὶ χαλασμὸν τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ὡσὰν ὅπου μέλλει νὰ καθίσῃ εἰς τὸν ναὸν, νοοῦσι καὶ τοῦτα ἔτζι· ὅτι ἐκεῖνος ὅπου εἶναι εἰς τὸ δῶμα, ἤγουν ἀπάνω εἰς τὴν σκεπασιὰν τοῦ πωτιοῦ, τουτέστιν εἰς τὸ ὕψος τῶν ἀρετῶν, ἂς μὴν κατέβῃ ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν ἀρετῶν, διὰ νὰ πάρῃ τὰ πράγματα τοῦ κορμιοῦ· διότι πωτὶ τῆς ψυχῆς, τὸ κορμὶ εἶναι. πρέπει δὲ νὰ ἀναχωρῇ καὶ ἀπὸ τὸν ἀγρὸν, τουτέστιν ἀπὸ τὰ γήϊνα πράγματα· διότι ἀγρὸς, ἤγουν χωράφι, ὁ Κόσμος εἶναι· καὶ νὰ μὴν γυρίσωμεν νὰ πάρωμεν ἔτε τὸ φορεμά μας, ἤγουν τὴν παλαιὰν κακίαν, τὴν ὁποίαν ἐξεγδύθημεν.

Κείμ. Οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

Εξήγ. Διότι αἱ μὲν ἐγκαστρωμέναις δὲν θέλουν δυνηθῇ νὰ φύγουν, ἔσωντας νὰ εἶναι βαρυμέναις ἀπὸ τὸ φορτίον τῆς γαστρὸς· ἐκείναις δὲ ὅπου βυζαίνουν παιδία, δὲν θέλουν δυνηθῇ νὰ φύγουν, ἀπὸ τὴν ὀργὴν ἐκείνην ὅπου θέλει ἤθελε τότε, διότι ἔτε νὰ σηκώσουν τὰ παιδίατσες νὰ τὰ πάρουν νὰ φύγουν νὰ γλυτώσουν δυώνουν, ἔτε νὰ τὰ ἀφήσουν ἠμποροῦν. ἢ καὶ διὰ τὴν τεκνοφαγίαν τὸ λέγει τοῦτο ὁ Χριστὸς. διότι λέγει ὁ Ἰώσηππος, ὅτι ἔσωντας νὰ

γένη

γένῃ μεγάλη πεῖνα ἀπὸ τὰ φθσάτα ὁπῦ ἔιχαν τλὼ Ἱερθσαλὴμ ἀποκλεισμένλω, καὶ περιτριγυρισμένην, ἔψησε κάποια γυωᾶικα τὸ παιδίτης, καὶ τὸ ἔφαγε.

Κείμ. Προσθύχεθε δὲ, ἵνα μὴ γένηται ἡ Φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος, μηδὲ ἐν σαββάτω.

Εξήγ. Εἰς πρόσωπον τῶν ἀποσόλων τὰ λέγει αὐτὰ πρὸς τὲς Ἑβραίες· διότι οἱ ἀπόσολοι ἐπρόφθασαν, καὶ φύγῆκαν προτήτερα ἀπὸ τλὼ Ἱερθσαλὴμ. τὲς ἑβραίες λοιπὸν λέγει, ὅτι θὲ χεθε νὰ μὴν γένῃ ἡ Φυγήσας τὸν χειμῶνα, διὰ τλὼ δυσκολίαν τῦ καιρῦ, ὅτι δὲν ἠμπορῦν νὰ φύγθν. μηδὲ ἐν σαββάτω· διότι τότε ἀργῦσι κατὰ τὸν νόμον, καὶ δὲν θέλθν ἀποκοτήσει νὰ φυγθν. σύ δὲ νόησον καὶ ἔτως· ὅτι πρέπει νὰ θὲχώμεθα, νὰ μὴν γένῃ ἡ Φυγήμας ἀπὸ τὸν κόσμον τῦτον, ἤγθν ὁ θάνατός μας, ἐν σαββάτῳ, τθτέσιν εἰς τὴν ἀργίαν τῶν καλῶν πράξεων· μηδὲ ἐν χειμῶνι, ἤγθν εἰς τλὼ ἀκαρπίαν τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ ὅταν εἶναι ἡ ψυχὴ ἐν θὲδία, ἤγθν εἰς γαλήνην καὶ ἀταραξίαν.

Κείμ. Ἔσαι γὰρ τότε θλίψις μεγάλη, οἵα ὲ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμθ ἕως τῦ νῦν, ὲδ' ὲ μὴ γένηται. καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, ὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· διὰ δὲ τὲς ἐκλεκτὲς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι κεῖναι.

Εξήγ. Μεγάλη θλίψις ἦτον τότε· διότι ἐπροσάχθηκαν οἱ στρατιῶται τῶν ῥωμαίων, νὰ μλὼ λυπῦνται τινὰ. ἀλλὰ ὁ Θεὸς διατ' ἐκείνες ὁπῦ ἔμελλον ἀπ' αὐτὲς νὰ πισθύσθν, ἢ καὶ ἐπίσθσαν τότε, δὲν ἄφησε νὰ φονθθῦν μονόφορα· ἀλλὰ καὶ τὰς θλίψεις καὶ τὸν πόλεμον, ἐκολόβωσεν. διοτι ἂν ἤθελε κρατήσῃ περισότερον ὁ πόλεμος, ἤθελαν ἐξολοθρθθῇ ὅλοι ὅσοι ἦσαν μέσα ἀπὸ τὴν πεῖνα. τινὲς δὲ περὶ τῶν ἡμερῶν τῦ Ἀντιχρίσε νοῦσι ταῦτα, ὅμως δὲν εἶναι αὐτὰ περὶ τῦ Ἀντιχρίσε, ἀλλὰ διὰ τὸν κερσεμὸν τῆς Ἱερθσαλὴμ· τὰ δὲ περὶ τῦ Ἀντιχρίσε, ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζει. ἄκθε λοιπὸν.

Κείμ. Τότε ἐάντις ὑμῖν εἴπῃ· ἰδὲ ὧδε ὁ Χριτὸς, ἢ ὧδε· μὴ πισθύσητε. Μαρκ. ιγ'.
ἐγερθήσονται γὰρ ψθδόχριτοι, καὶ ψθδοπροφῆται, καὶ δώσθσι σημεῖα Λκ. κ'.
μεγάλα καὶ τέρατα· ὥσε πλανῆσαι εἰ δυνατὸν, καὶ τὲς ἐκλεκτές. ἰδὲ προείρηκα ὑμῖν.

Εξήγ. Ἐπειδὴ δύο ἐρωτήσεις ἐρώτησαν οἱμαθηταὶ, περὶ τῦ κερσθματος τῆς Ἱερθσαλὴμ, καὶ τῆς παρθσίας τῦ Κυρίε· ἔσωντας νὰ τὲς εἰπῇ διὰ τὸν κερσεμὸν, τώρα ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζει νὰ τὲς λέγῃ περὶ τῆς παρθσίας αὐτῦ, καὶ περὶ τῆς σωτελείας τῦ Κόσμθ. τὸ δὲ τότε, δὲν θηλοῖ τῦτο, ὅτι παρθθὺς ὡσὰν κερσθθῇ ἡ Ἱερθσαλὴμ, ἐὰν σᾶς εἰπῇ τινὰς, καὶ τὰ λοιπὰ· ἀλλὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον θηλοῖ, ὁπῦ μέλλει νὰ γένθν ταῦτα. εἰς τόσον ὅτι τὸ λεγόμενον, θέλει νὰ εἶναι τοιῦτον· τότε, τθτέσιν ὅταν μέλλει νὰ ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριτος, θέλθν ἤθαι ψθδόχριτοι καὶ ψθδοπροφῆται πολλοὶ, νὰ πλανῦν τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων ὁπῦ τὲς βλέπεν, μὲ φαντασίαις δαιμονικαῖς· εἰς τόσον ὅτι ἐὰν δὲν προσέχεσι, θέλθν πλανεθῇ καὶ οἱ δίκαιοι. ἀλλὰ ἐσᾶς ἰδὲ ὁπῦ σᾶς τὸ ἐπροείπα, καὶ δὲν ἔχετε πρόφασιν, διότι ἠμπορεῖτε νὰ μλὼ πλανηθῆτε.

Κείμ. Ἐὰν ἔν εἴπωσιν ὑμῖν, ἰδὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐσί· μὴ ἐξέλθητε. ἰδὲ ἐν τοῖς ταμείοις· μὴ πισθύσητε. ὥσπερ γὰρ ἡ ἀσραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, ἔτως ἔσαι καὶ ἡ παρθσία τῦ Υἱῦ τῦ ἀνθρώπθ. ὅπθ γὰρ ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ σωαχθήσονται οἱ ἀετοί.

Εξήγ. Ἐὰν ἔλθθν λέγει ἐκεῖνοι οἱ πλάνοι, καὶ σᾶς εἰπῦν ὅτι ἦλθεν ὁ Χριτὸς, ἀμὴ εἶναι κεκρυμμένος εἰς τλὼ ἔρημον, ἢ εἰς κανένα σπῆτι, ἢ ἐν τοῖς ταμείοις, τθτέσιν εἰς τὰ παραμέσα σπήτια, καὶ ἀπόκρυφα κελάρια, μὴ πλανηθῆτε· διότι ἡ παρθσία, ἤγθν ὁ ἐρχομὸς τῦ Χριτῦ, δὲν χρειάζεται τινὰ νὰ τλὼ δείξῃ, ἀλλὰ θέλει ἦθαι φανερὰ εἰς ὅλες, καθὼς ᾖ ἡ ἀσραπὴ· διότι καθὼς ἡ ἀσραπὴ, ᾖ ἔξαφνη εἶναι, ᾖ φανερὰ εἰς ὅλες, ἔτζι λοιπὸν καὶ ἡ δευτέρα παρθσία τῦ Χριτῦ θέλει εἶθαι φανερὰ εἰς ὅλες ὁπῦ εἶναι εἰς τὸν κόσμον. διότι δὲν θέλει ἦθαι καθὼς εἰς τλὼ πρώτλω αὐτῦ παρθσίαν ὁπῦ ἐπήγαινεν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, ἔτζι ᾖ εἰς τλὼ δθτέραν, ἀλλ' ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμῦ ἔρχεται. ᾖ καθὼς εἰς τὸ νεκρὸν κορμὶ, συνάζονται παρθθὺς τὰ ὄρνεα, ἔτζι καὶ ἐκεῖ ὅπθ θέλει ἦθαι ὁ Χριτὸς, θέλθν ἔλθῃ ὅλοι Ζαχαρ. ιδ'.
οἱ ἅγιοι, ὁπῦ πετῦν εἰς τὰ ὑψηλὰ, καὶ θέλθν ἁρπαγῇ εἰς τὰς νεφέλας, ἤγθν εἰς τὰ Λκ. β'.
σιώφα ὡσὰν ἀετοί. πτῶμα δὲ πάντως, ὁ Χριτὸς εἶναι, διὰ νὰ πέσῃ διὰ τ' ἁμᾶς καὶ νὰ ἀποθάνῃ· καθὼς τὸ λέγει, καὶ ὁ Συμεών· ἔτος κεῖται εἰς πτῶσιν. Ἰωὴλ. β'.

Κείμ. Εὐθέως δὲ μετὰ τλὼ θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ὁ Ἥλιος σκοτισθήσεται. καὶ ἡ Σελήνη ὲ δώσει τὸ φέγος αὐτῆς. καὶ οἱ ἀσέρες πεσῦνται ἀπὸ τῦ Οὐρανῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν Οὐρανῶν σαλθθήσονται. Ἐζεκ. λβ'. Ἡσαϊ. ιγ'.

Εξήγ. Ὕστερα ἀπὸ τὸν ἐρχομόν λέγει τῷ Ἀντιχρίστῳ, ὁ ὁποῖος γλήγορα θέλει ἀφανισθῇ, (τοῦτο δὲ τὸ ἐφανέρωσε, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ὅλως·) τότε θέλει σκοτισθῇ ὁ Ἥλιος, ἤγουν θέλει ἀμαυρωθῇ· ὄχι πῶς θέλει ἀφανισθῇ, ἀλλὰ θέλει νικηθῇ ἀπὸ τὸ μεγάλιο λάμψιν τῆς παρεσίας τοῦ Χριστοῦ, καθὼς καὶ τὰ ἄστρα, καὶ τὸ φεγγάρι ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου. διότι τί κάμνει χρεία πλεὸν τὸ τοιοῦτον αἰσθητὸν φῶς, ἐπειδὴ πλεὸν νύκτα δὲν εἶναι, ἀλλὰ θέλει φανῇ ὁ Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης. ἀλλὰ καὶ αἱ δυνάμεις τῶν Οὐρανῶν θέλουν σαλευθῇ, τουτέστι θέλουν ἐκπλαγῇ, καὶ θέλουν φρίξει, ἔχοντας νὰ βλέπουν τὸ κτίσιν πῶς ἀλλάζει· καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως τότε, μέλλουν νὰ δώσουν λόγον ἤγουν, ἀπολογίαν κατὰ τὰ ἔργατες.

Κείμ. Καὶ τότε Φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ Οὐρανῷ· καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ Φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ ὄψονται τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ Οὐρανοῦ, μετὰ δυνάμεως, καὶ δόξης πολλῆς.

Εξήγ. Τότε θέλει φανῇ ὁ σταυρὸς εἰς τὸν Οὐρανὸν νὰ λάμπῃ περισσότερον ἀπὸ τὸν ἥλιον πρὸς ἔλεγχον τῶν Ἑβραίων. διότι ἔρχεται ὁ Κύριος ἔχοντας τὸν σταυρὸν ὡσὰν μέγα τίποτες δικαίωμα κατὰ τῶν Ἑβραίων· ὡσὰν κανενὰς ὅπου νὰ ἤθελε κτυπηθῇ μὲ λίθον, ἤθελε δείχνῃ τὸν λίθον ἐκεῖνον. σημεῖον δὲ λέγει τὸν σταυρὸν, ὡσὰν τίποτες βασιλικὸν σημάδι, ὅπου νὰ δείχνῃ τὴν νίκην. τότε λοιπὸν θέλουν κλαύσει ὅλαι αἱ Φυλαὶ τῆς γῆς τῶν Ἑβραίων, θρηνοῦντες τὴν ἀπείθειαν αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ πάντες ὅσοι ἀγαποῦν τὰ γήϊνα, ἂν εἶναι καὶ Χριστιανοὶ, θέλουν κλαύσει. Φυλαὶ δὲ τῆς γῆς, λέγονται ἐκεῖνοι ὅπου εἶναι ὅλως διόλε δοσμένοι εἰς τὰ γήϊνα. ἐὰν δὲ καὶ μετὰ τοῦ σταυροῦ ἔρχεται ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ μετὰ δυνάμεως, καὶ δόξης πολλῆς.

Δανιὴλ ιβ'. Κείμ. Καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος καὶ φωνῆς μεγάλης· καὶ ἐπισυνάξουσι τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρων Οὐρανῶν, ἕως ἄκρων αὐτῶν.

Εξήγ. Θέλει ἀποστείλει τοὺς ἀγγέλους νὰ συνάξουν τοὺς Ἁγίους, καὶ ἐκείνους ὅπου ἀναστήθηκαν ἀπὸ τοὺς νεκροὺς, διὰ νὰ τὸν προϋπαντήσουν ἐν Νεφέλαις, ἔχοντας νὰ τοὺς τιμήσῃ καὶ μὲ τὸ κάλεσμα τῶν Ἀγγέλων. εἰ δὲ ὁ Παῦλος λέγει, ὅτι θέλουν ἁρπαγῇ μὲ νεφέλαις, δὲν εἶναι ἐναντίον τοῦτο, διότι ὡσὰν συναχθοῦν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, τότε θέλουν ἁρπαγῇ ὑπὸ τῶν νεφελῶν. ἡ δὲ σάλπιγξ, θέλει σαλπίζει εἰς περισσοτέραν ἔκπληξιν.

Πρὸς Κορινθ. α. Κεφ. δ'.

Κείμ. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος. οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις.

Εξήγ. Ὅταν γένουν λέγει ταῦτα πάντα, δὲν εἶναι πολὺ τὸ μέσον τῆς σωτελείας, καὶ τῆς ἐδικῆς μας παρεσίας. θέρος λέγει τὸν μέλλοντα αἰῶνα, καὶ γαλήνιον ἀπὸ χειμῶνος, ἀλλὰ μόνον τοῖς δικαίοις· τοῖς δὲ ἁμαρτωλοῖς, χειμῶνας μάλιστα, καὶ φρυτόνα, καὶ ταραχὴ μεγάλη εἶναι. καθὼς λοιπὸν βλέποντες, λέγει, τοὺς κλάδους καὶ τὰ φύλλα τῆς συκῆς, ἐλπίζετε θέρος, ἔτζι καὶ τὰ σημεῖα ἐκεῖνα ὅπου εἶπα· ὅταν ἴδητε τὸν Ἥλιον, καὶ τὸν Σελήνιον ὅπου νὰ ἀλλάξουν, τότε καρτερεῖτε τὴν παρεσίαν μου.

Κείμ. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι.

Εξήγ. Δὲν λέγει ἐδῶ διὰ τὴν γενεὰν ἐκείνην ὅπου ἦτον τότε, ἀλλὰ διὰ τὴν γενεὰν τῶν πιστῶν. ὡσὰν νὰ ἔλεγε τοῦτο, ὅτι δὲν θέλει χαθῇ ἡ γενεὰ τῶν πιστῶν, ἕως ὅπου νὰ γένουν ὅλα ταῦτα. διότι ἐπειδὴ ἀκούετε πεῖναν, καὶ θανατικὰ, μὴ νομίσετε ὅτι θέλει διαφθαρῇ ἡ γενεὰ τῶν πιστῶν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα κακὰ· δὲν διαφθείρεται, ἀλλὰ περιμένει, καὶ κανένα κακὸν δὲν θέλει τὴν νικήσει. τινὲς δὲ λέγουσιν, ὅτι ταῦτα πάντα περὶ τοῦ κερσώματος τῆς Ἱερουσαλὴμ τὰ εἶπε μόνον, καὶ ὄχι περὶ τῆς δευτέρας παρεσίας· διὰ τοῦτο, καὶ τοιουτοτρόπως τὰ ἐξηγοῦσι· δὲν θέλει περάσει ἡ γενεὰ αὕτη, τουτέστιν ἡ ἐδικήσασα τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ θέλετε ἰδῆ τὰς συμφορὰς τῆς Ἱερουσαλὴμ. καὶ διὰ νὰ βεβαιώσῃ ἐκεῖνα ὅπου εἶπε, λέγει, ὅτι δύκολώτερον εἶναι νὰ χαλάσῃ ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ Γῆ, ταῦτα τὰ στερεὰ καὶ ἀκίνητα στοιχεῖα, παρὰ νὰ μὴν πληρωθοῦν τὰ ὅσα σᾶς λέγω ἐγὼ, ἤγουν νὰ εὔγουν ψεύματα.

Κείμ. Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας, οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ Ἄγγελοι τῶν Οὐρανῶν, εἰμὴ ὁ Πατήρ μου μόνος.

Εξήγ. Διδάσκει τοὺς μαθητὰς ἐδῶ, νὰ μὴν ζητοῦν νὰ μανθάνουν ἐκεῖνα ὅπου ὑπερβαίνουν τὴν γνῶσιν τῶν ἀνθρώπων. διότι μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ὅτε οἱ Ἄγγελοι, τοὺς ἐκράτησε νὰ μὴ ζητοῦν νὰ μάθουν ἐκεῖνα ὅπου δὲν τὰ ἠξεύρουν ἀκόμι, ὅτε οἱ ἄγγελοι. μὲ τὸ νὰ εἰπῇ

δὲ

δὲ ὅτι μόνος ὁ Πατήρ μȣ, τὸς ἐμπόδισε νὰ μὴν ζητήσȣν πλέον νὰ μάθȣν τοιαῦτα. διότι ἂν ἤθελαν εἰπῇ ὅτι ἠξεύρω, ἀμὴ δὲν θέλω νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ, ἤθελαν λυπηθῇ ὡς καταφρονεμένοι ὑπ' αὐτȣ. καθὼς κάμνȣν καὶ οἱ πατέρες πολλάκις μὲ τὰ παιδίατς, ὅταν κρατῆν τίποτες εἰς τὰ χέριά τȣς, καὶ τὸς τὸ ζητῆν τὰ παιδίατς, καὶ αὐτοὶ δὲν θέλȣν νὰ τὸς τὸ δώσȣν, τὸ κρύβȣν καὶ λέγȣν, ὅτι δὲν ἔχȣν ἐκεῖνο ὁπȣ τὸς ζητῆν, καὶ ἔτζι πάυȣν τὰ παιδία, καὶ τὰ μερώνȣν ἀπὸ τὰ κλαυσίματα· ἔτζι λοιπὸν καὶ ὁ Κύριος, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ὅτι κανεὶς δὲν ἠξεύρει ἅτε ὁ υἱός, εἰμὴ μόνος ὁ πατὴρ, τὸς ἐμποδίζει νὰ μὴ ζητῆν τοιαῦτα. διὰ νὰ παύσῃ λοιπὸν τὸς ἀποσόλȣς ὁπȣ ἐγύρδȣαν νὰ μάθȣν περὶ τῆς ἡμέρας, καὶ ὥρας ἐκείνης, εἶπεν· ὅτι ἀδὲ ἐγὼ δὲν ἠξεύρω, εἰ μὴ ὁ πατήρ μȣ μόνος. ἀμὴ ὅτι πῶς ἠξεύρει καὶ αὐτὸς τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν ἐκείνην, φανερὸν εἶναι καὶ ἀπὸ ἄλλα πολλά· διότι πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, τᾶ υἱᾶ εἶναι, ὁ δὲ πατὴρ ἔχει καὶ τὴν γνῶσιν τῆς ἡμέρας, τὴν ἔχει λοιπὸν καὶ ὁ υἱὸς, ἤγȣν ἠξεύρει περὶ τῆς ἡμέρας. φανερώτερον δὲ εἶναι ἀπὸ τȣτο, διότι πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴν ἠξεύρῃ ὁ υἱὸς περὶ τῆς ἡμέρας, ὁ ὁποῖος τὰ πρὸ τῆς ἡμέρας ἠξεύρει τοιȣτοτρόπως. διότι αὐτὸς ὁπᾶ τὸς ἤφερεν ἕως τὰ πρόθυρα, φανερὸν εἶναι ὅτι ἠξεύρει, καὶ τὴν θύραν, ἀλλὰ διὰ τὸ συμφέρον τȣς δὲν τὴν ἄνοιξε. διότι δὲν μᾶς συμφέρει νὰ ἠξεύρωμεν ποτὲ εἶναι ἡ σωτέλεια, διὰ νὰ μὴν ἀμελήσωμεν. διότι μὲ τὸ νὰ μὴν ἠξεύρομεν ἔμεθε πάντοτε φοβισμένοι, καὶ ασθάζομεν νὰ εὑρεθῶμεν ἑτοιμασμένοι.

Κείμ. Ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τȣ Νῶε, ἕτως ἔσαι, καὶ ἡ παρȣσία τȣ Υἱȣ τȣ ἀνθρώπȣ. ὡς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τȣ κατακλυσμȣ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμȣντες καὶ ἐκγαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν Κιβωτὸν, καὶ ȣκ ἔγνωσαν, ἕως ἦλθεν ὁ κατακλεισμὸς, καὶ ἦρεν ἅπαντας· ἕτως ἔσαι καὶ ἡ παρȣσία τȣ Υἱȣ τȣ ἀνθρώπȣ. Γενέσ. ζ'. Λȣκ. ιζ'.

Ἐξήγ. Πρὸς βεβαίωσιν τῶν ἀψȣδῶν λόγων αὐτȣ, φέρνει τὰ ὅσα ἔγιναν εἰς τὸν καιρὸν τȣ Νῶε. διότι καθὼς τότε, πλάνην ἐνόμιζαν τινὲς, τὴν κατασκȣὴν τῆς Κιβωτȣ, ἕως ἦλθεν ἡ συμφορὰ ἐκείνη, καὶ τὸς ἀφάνισεν ὅλȣς, ἔτζι καὶ τώρα τινὲς, ἀναγελῶσι τὸς περὶ τῆς σωτελείας λόγȣς· ἀλλὰ θέλει ἔλθη λέγει ὁ χαλασμὸς αὐτῶν ἔξαφνα. δείχνει δὲ ὅτι ὅταν ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος, θέλȣν νικηθῇ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τῆς ἡδονῆς, τȣτέστιν ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς σαρκὸς, καὶ θέλȣν ξεκλίνει εἰς γάμȣς καὶ εἰς φαγοπότια, καθὼς καὶ εἰς τὸν καιρὸν τȣ Νῶε οἱ γίγαντες.

Κείμ. Τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· ὁ εἷς παραλαμβάνεται, καὶ ὁ εἷς ἀφίεται. δύο ἀλήθȣσαι ἐν τῷ μύλωνι· μία παραλαμβάνεται, καὶ μία ἀφίεται.

Ἐξήγ. Τότε λέγει ὅταν εἶναι ὅλοι ξεγνοιασμένοι καὶ ἀμέριμνοι, καὶ κάμνει κάθε ἕνας τὴν ὑπηρεσίαντȣ· ὁ μὲν ἕνας παραλαμβάνεται, τȣτέστιν ὁ δίκαιος, εἰς ἀπάντησιν τȣ Κύριȣ, εἰς τὸν ἀέρα· ὁ δὲ ἄλλος ὁ ἁμαρτωλὸς δηλονότι, ἀφίνεται κάτω. ἀλλὰ κἂν δῶλοι εἰσὶ τινὲς, καὶ ἀλήθȣσι, καὶ ἀπὸ τȣτες ἄλλοι μὲν παραλαμβάνονται, ὅσοι εἶναι ἄξιοι· καὶ ἄλλοι ἀφίνονται, ὅσοι εἶναι ἀνάξιοι. εἰς τόσον ὅτι ἀπ' ἐδῶ μανθάνομεν, ὅτι ἔτε δῶλοι, ἔτε γυναῖκες ἐμποδίζονται πρὸς ἀρετὴν.

Κείμ. Γρηγορεῖτε ἓν ὅτι ȣκ οἴδατε ποίᾳ ὥρᾳ ὁ Κύριος ὑμῶν ἔρχεται. ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ἤδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν, καὶ ȣκ ἂν εἴασε διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτȣ. διὰ τȣτο καὶ ἡμεῖς γίνεθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ ὥρᾳ ȣ δοκεῖτε, ὁ Υἱὸς τȣ ἀνθρώπȣ ἔρχεται. Μαρκ. ιγ'. Λȣκ. κά. Ἀποκ. ις'.

Ἐξήγ. Προσάσει νὰ ἀγρυπνῶμεν ὁ Κύριος, καὶ νὰ ἑτοιμαζώμεθα, ἤγȣν νὰ ἔχωμεν τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς ἑτοιμασμένα ἀπὸ προτήτερα· ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ Κύριος καὶ μᾶς ζητᾶ τίποτες ὁπᾶ θέλει νὰ ἔχωμεν, νὰ τᾶ δώσωμεν. Βλέπε δὲ πῶς δὲν εἶπεν ὅτι δὲν ἠξεύρω ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἀλλὰ δὲν ἠξεύρετε. κλέπτην δὲ τὴν σωτέλειαν ὀνομάζει, καὶ τὸν θάνατον τᾶ καθ' ἑνὸς. ἀποδείχνει δὲ ἀπ' ἐδῶ ὅτι καὶ νύκτα θέλει γένῃ ἡ παρȣσίατε. καθὼς λοιπὸν ὁ κλέπτης κρυφίως ἔρχεται, ἔτζι καὶ ἡ παρȣσία μȣ. εἰς τόσον ὅτι μὴν ἀμελῆτε, ἀλλὰ ασθάζετε. διότι ἂν ἠξεύραμεν τὸν θάνατόν μας πότε θέλει ἦθαι, μόνιν ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἠθέλαμεν ασθάζη νὰ ἀαρεσήσωμεν τὸν Θεὸν· ἀμὴ τώρα διὰ νὰ μὴν ἠξεύρωμεν, ασθάζομεν πάντοτε εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς.

Κείμ. Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς καὶ φρόνιμος δῶλος, ὃν κατέστησεν ὁ Κύριος αὐτȣ ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτȣ, τᾶ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; μακάριος ὁ δῶλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ Κύριος αὐτȣ, ὑρήσει ποιῶντα ἕτως. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχȣσιν αὐτȣ καταστήσει αὐτόν.

Εξήγ. Διαπορεῖ ὁ Κύριος, καὶ λέγει, ποῖος νὰ ἤθελαν ἤθαι ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος, τὸν ὁποῖον ἤθελε τὸν κατασήσῃ ὁ αὐθέντης τε ἐπάνω εἰς ὅλες τὲς σκλάβες τε· διὰ νὰ δείξῃ ὅτι σανίως, καὶ δυσκόλως εὑρίσκεται ὁ τοιοῦτος. δύο δὲ τίποτες πρέπει νὰ ἔχῃ κάθε δοῦλος, ἐμπισοσιώλυ, καὶ φρονιμάδα. διότι εἰ μὲν εἶναι ἐμπισθυμένος καὶ δὲν κλέπτει τίποτες, ἀμὴ δὲν εἶναι φρόνιμος, χαλνάει τὰ χρήματα τῦ κανῦ· εἰ δὲ καὶ εἶναι φρόνιμος, καὶ ἀπ' ἔκει τὰ κλέπτει, ἐδὲν ὄφελος. ἐκεῖνος λοιπὸν ὁπῦ θέλει εὑρεθῇ τότε πιστὸς, καὶ φρόνιμος, ἐκεῖνος θέλει ἀπολαύσει, καὶ τὰ τελειότερα, ἤγουν τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. διότι πάντων τῶν ὑπαρχόντων τῦ Θεῦ θέλει ἤθαι κληρονόμοι οἱ ἅγιοι. πιστὸς δὲ δοῦλος καὶ φρόνιμος εἶναι καὶ πᾶς διδάσκαλος, ὁπῦ νὰ δίδῃ εἰς τὸν καιρὸν τὴν τροφὴν, ἐκεινῶν ὁπῦ διδάσκονται ἀπ' αὐτὸν. καθὼς ἦτον ὁ Παῦλος, ὁπῦ ποτὲ μὲν τὲς ἐπότιζε γάλα, ποτὲ δὲ ἐλάλει σοφίαν, ἔσωντας νὰ ἦτον πιστὸς ὑπηρέτης, ἐκεῖνος ὁπῦ ἦτον προτήτερα βλάσφημος· καὶ φρόνιμος, διότι ἐγνώριζε τὰ νοήματα τῦ ἐχθρῦ. ἀλλὰ καὶ κάθε ἕνας ὁπῦ νὰ λάβῃ τίποτες ἀπὸ τὸν Θεὸν, εἴτε χρήματα, ἢ ἐξσίαν, ἢ βασιλείαν, χρεωσεῖ νὰ τὰ κυβερνᾷ καὶ πιστῶς, καὶ φρονίμως, διότι μέλλει νὰ δώσῃ λόγον.

Κείμ. Ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῦ· ὅτι χρονίζει ὁ Κύριός μὲ ἐλθεῖν, καὶ ἄρξηται τύπτειν τὲς συνδόλες, ἐσθίειν δὲ καὶ πίνειν μετὰ τῶν μεθυόντων· ἥξει ὁ Κύριος τῦ δόλε ἐκείνε, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ὲ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ ὲ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσαι ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυσμὸς τῶν ὀδόντων.

Εξήγ. Πρῶτα εἶπε πῶς μέλλει νὰ τιμηθῇ ὁ πιστὸς δοῦλος, καὶ τώρα πάλιν λέγει, πῶς θέλει κολαθῇ ὁ πονηρὸς. διότι ἐὰν ἐμπισθυθῇ κανεὶς οἰκονομίαν τινὸς χαρίσματος, καὶ καταφρονέσει τῆς μελλόσης κρίσεως, καὶ λέγει ὅτι ἀργεῖ ὁ αὐθέντης τε, τετέσι δὲν κάμνει τὴν παίθυσιν τῆς ὥρας καὶ παρθυθὺς, καὶ τὴν μακροθυμίαν τῦ Θεῦ λαμβάνει εἰς ἀφορμὴν πονηρίας, καὶ κρέει τὲς συνδόλες αὐτῦ, ἤγουν τὲς σκανδαλίζει, καὶ τύπτει τὴν συνείθησιν αὐτῶν· διότι οἱ παραμικροὶ βλέποντες τὲς προεσὲς πῶς κακῶς κυβερνᾶν ἐκεῖνα ὁπῦ τὲς ἐδόθηκαν, πληγώνονται, καὶ σκανδαλίζονται, καὶ βλάπτονται. ὁ τοιοῦτος λοιπὸν θέλει παραδοθῇ, καὶ διχοτομηθῇ, τετέσι θέλει γυμνωθῇ ἀπὸ τὸ χάρισμα ὁπῦ ἔχει, καὶ τότε θέλει φανῇ ἐκεῖνος ὁπῦ εἶναι, καὶ θέλει βαλθῇ εἰς τὸ σκότος· διότι προτήτεραμὲν διὰ τῦ προχήματος ἐπλανᾶσε πολλὲς. καθὼς καὶ πολλοὶ ἀρχιερεῖς, τώρα φαίνονται διὰ ἅγιοι διὰ τὸ ἀξίωμα, ἀμὴ τότε θέλει παρθῇ ἀπ' αὐτὲς ἡ χάρις, καὶ θέλει κολαθῇ ὡς ὑποκριταί, ἔσωντας νὰ εἶναι ἄλλο, καὶ ἄλλο νὰ φαίνωνται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Κείμενον.

Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν δέκα Παρθένοις, αἵτινες λαβῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τῦ Νυμφίε. πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν Φρόνιμοι, καὶ αἱ πέντε μωραί. αἵτινες μωραὶ λαβῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· αἱ δὲ Φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν. Χρονίζοντος δὲ τῦ Νυμφίε, ἐνύσαξαν πᾶσαι, καὶ ἐκάθθυδον.

Εξήγ. Εἰς τὸ πρόσωπον τῶν Παρθένων χηματίζει τὴν παραβολὴν τῆς ἐλεημοσώης· ἐπειδὴ ἔσωντας ὁπῦ εἶναι μεγάλη, καὶ θαυμασὴ ἀρετὴ ἡ παρθενία, νὰ μὴν σποδάζῃ τινὰς πῶς να κατορθώσῃ αὐτὴν μόνον, καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἀμελεῖ· ἀλλὰ ἤξυρε ὅτι χωρὶς τῆς ἐλεημοσώης, ἂν καὶ παρθενίαν ἔχῃς, μαζὴ μὲ τὲς πόρνες θέλεις βαλθῇ· καὶ μὲ ὅλον τὸ δίκαιον ὁ ἀνελεήμων καὶ ἀσυμπαθὴς, ἂν εἶναι καὶ παρθένος κολάζεται. διότι ὁ πόρνος μὲν ἐνικήθη ἀπὸ τυραννικὸν πάθος, καὶ φυσικὸν· ὁ δὲ ἀνελεήμων, ἐνικήθη ἀπὸ χρήματα. ὅσον λοιπὸν εἶναι ὁ ἀνταγωνισὴς ἀχαμνότερος, τοσῦτον κατακρίνεται περισσότερον ἐκεῖνος ὁπῦ νικηθῇ ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν. εἶναι δὲ καὶ μωρὸς ὁ τοιοῦτος, δι' αὐτὸ τῦτο, τὸ, νὰ νικήσῃ μὲν τὴν φυσικὴν πύρωσιν τῆς σαρκὸς, καὶ ἀπὸ τὸ μικρὸν πάθος τῆς φιλαργυρίας νὰ νικηθῇ. νυσαγμὸς δὲ, εἶναι ὁ θάνατος· χρονισμὸς δὲ ἦγουν ἀργοπορία τῦ νυμφίε εἶναι, ἐπειδὴ δὲν γίνεται σώτομα ἡ δεύτερα παρεσία τῦ Κυρίε.

Κείμ.

Κείμ. Μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν· ἰδὲ ὁ Νυμφίος ἔρχεται, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ. τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν. αἱ δὲ μωραὶ ταῖς Φρονίμοις εἶπον· δότε ἡμῖν ἐκ τῦ ἐλαίυ ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ Φρόνιμοι λέγυσαι· μήποτε ἐκ ἀρκέσει ἡμῖν, καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὸς πωλῦντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτῦ εἰς τὸς γάμυς, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ Παρθένοι, λέγυσαι· Κύριε, Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐκ οἶδα ὑμᾶς· γρηγορεῖτε ἓν ὅτι ἐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν, ἐδὲ τὴν ὥραν ἐν ᾗ ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπυ ἔρχεται.

Ἐξήγ. Εἰς τὸ μέσον τῆς νυκτὸς λέγει πῶς ἔγινεν κραυγὴ, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἀνεθάρρετα καὶ ἔξαφνα, ἔρχεται ὁ Κύριος, καθὼς τὰ μεσάνυκτα κοιμώμεθον ὅλοι τότε ὕπνον βαθύν. ἀλλὰ μετὰ κραυγῆς ἔρχεται· διότι θέλει σαλπίσει ἡ σάλπιγξ, ἤγυν θέλει λαλήσει ἡ τρομπέτα εἰς τὴν δευτέραν παρυσίαν. λαμπάδες δὲ εἶναι, καὶ αἱ ψυχαὶ ἡμῶν· καὶ ὁ νῦς τῦ καθ' ἑνὸς, λαμπάδα εἶναι, ἡ ὁποία λαμπάδα τότε ἀνάπτεται καὶ καίγει, ὅταν ἔχῃ τὸ ἔλαιον τῶν ἀρετῶν καὶ τὴν ἐλεημοσύνην. μωραὶ κατὰ ἀλήθειαν εἶναι αἱ παρθένοι καὶ κατὰ τῦτο, διότι τότε ἐζητῦσαν τὸ ἔλαιον, ἤγυν τὸ λάδι, ὅταν δὲν ἦτον πλέον καιρὸς πραγματείας. αἱ δὲ Φρόνιμοι λέγυσι· μήποτε δὲν θέλει μᾶς φθάσει καὶ ἡμᾶς, καὶ ἐσᾶς· διότι ἡ ἀρετὴ τῦ γειτόνα, ἢ τῦ ἀδελφῦ μυ, μόλις, καὶ μεταβίας νὰ φθάσῃ ἐκεῖνα πρὸς ἀπολογίαν, πόσῳ μᾶλλον διὰ λόγυ μυ· διότι κάθε ἕνας ἀπὸ τὰ ἔργατα θέλει δικαιωθῆ, καὶ ὄχι ἀπὸ τῦ γειτόνα τυ. ἀλλὰ αἱ μωραὶ πηγαίνυν πρὸς τὸς πωλῦντας, τυτέστι πρὸς τὸς πτωχὸς καὶ ζητέλας. τῦτο ὅπῦ λέγει εἶναι τοιῦτον· μεταμελῦνται αἱ μωραὶ πῶς δὲν ἔκαμαν ἐλεημοσύνην, καὶ ἀκόμι τώρα ἐκατάλαβαν ὅτι ἀπὸ τὸς πτωχὸς, μᾶς πρέπει νὰ ἔχωμεν τὸ ἔλαιον. τῦτο εἶναι λοιπὸν ὅπῦ λέγει, ὅτι ἐπῆγαν πρὸς τὸς πωλῦντας νὰ ἀγοράσυν ἔλαιον, τυτέστιν ἐπῆγεν ὁνῦς τὸς πρὸς τὸς πτωχὸς καὶ ζητέλας καὶ ἐλογίαζαν τὶ μέγα καλὸν εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη. ἀλλὰ τὸς ἐκλείσθη ἡ θύρα· διότι μετὰ τὸν θάνατον, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν ζωὴν τύτην, δὲν εἶναι πλέον καιρὸς μετανοίας, ἢ ἐργασίας. λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος πρὸς αὐτὰς, ἐκ οἶδα ὑμᾶς, ἤγυν δὲν σᾶς ἠξεύρω· διότι ὁ φιλάνθρωπος, καὶ ἐλεήμων, δὲν ἠξεύρει τὸς ἀνελεήμονας· διότι πῶς ἤθελαν ἐγνωρίζῃ, καὶ νὰ ἠξεύρῃ ἐκείνας ὅπῦ ἦσαν ξέναι ἀπ' αὐτὸν, καὶ ἀνόμοιαι; γίνωσκε δὲ ὅτι πᾶσα ψυχὴ, λαμπάδα καὶ φωτισμὸν, ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἀνασήνονται εἰς ἀπάντησιν τῦ Κυρίυ· διότι ὅλαις ἐπιθυμῦν νὰ συναπαντήσυν τὸν Θεὸν, καὶ νὰ συζῆσυν μετ' αὐτῦ. ἀλλὰ ἔσωντας νὰ τὸς δώσῃ ὁ Θεὸς φωτισμὸν καὶ λαμπάδα, αἱ μὲν Φρόνιμοι, διὰ τὰς καλὰς ἐργασίας καὶ πράξεις αὐτῶν, βάνυν λάδι εἰς τὰς λαμπάδας αὐτῶν, καὶ δὲν σβένυνται, ἀλλὰ μένει ἀκοίμητον, ἤγυν ἄσβεστον τὸ φῶς ἐκεῖνο ὅπῦ ἔλαβον ἀπὸ τὸν Θεὸν· αἱ δὲ μωραὶ ἀφίνυσι τὰς λαμπάδας αὐτῶν χωρὶς λάδι, καὶ σβένυνται, διὰ νὰ μὴ ἔχυν καλὰ ἔργα, μὲ τὰ ὁποῖα ἀνάφτει τὸ φῶς ἐκεῖνο, καὶ καίει. διότι ἐὰν δὲν κάμνωμεν ἔργα καλὰ, σβένομεν τὸ φῶς ὅπῦ ἔχομεν ἀπὸ τὸν Θεὸν, εἰς τὰ λόγυμας.

Κείμ. Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τὸς ἰδίυς δέλυς, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτῦ. καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δυνάμιν· καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο, ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο. ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν, ἀπελθὼν, ὤρυξεν ἐν τῇ γῇ, καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τῦ Κυρίυ αὐτῦ. μετὰ χρόνον δὲ πολὺν, ἔρχεται ὁ Κύριος τῶν δέλων ἐκείνων, καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον. Λεκ. ιθ'.

Ἐξήγ. Ἐσωντας νὰ εἰπῇ παράνω, ὅτι δὲν ἠξεύρετε τὴν ἡμέραν ὅπῦ θέλει ἔλθῃ ὁ Κύριος, ἐπρόσθεσε καὶ τὴν παραβολὴν ταύτην, δείχνωντας ὅτι ἔξαφνα θέλει ἔλθῃ. διότι καθὼς ὁ ἄνθρωπος ὅπῦ ταξιδεύει, καὶ πηγαίνει εἰς μακρυὰν τόπον· ἔτζι καὶ ὁ Κύριος ἐκάλεσε τὸς δέλυς τυ, καὶ τὸς ἐπαρήγγειλε τάδε, καὶ τάδε. ἀποδημία δὲ ἦγυν ταξίδεμα τῦ Κύριυ ἡμῶν Ἰησῦ, ὅπῦ ἔγινεν ἄνθρωπος διὰ τ' ἐμᾶς, λέγεται, ἢ ὅτι ἀνέβη εἰς τὸς Οὐρανὸς, ἢ διατὶ μακροθυμεῖ, καὶ δὲν ζητεῖ παρευθὺς τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ ἀναμένει. δέλοι δὲ αὐτῦ εἶναι ἐκεῖνοι ὅπῦ ἐδέχθηκαν τὴν διακονίαν, ἤγυν τὴν ὑπηρεσίαν τῦ λόγυ· ἤγυν ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, διάκονοι, καὶ ὅσοι ἔλαβον χαρίσματα πνευματικὰ·

τικὰ· ἄλλοι μεγαλήτερα, καὶ ἄλλοι μικρότερα, κάθε ἕνας κατὰ τὴν δυάμιν τε, τετέσι, κατὰ τὸ μέτρον τῆς πίστεως αὐτῦ, καὶ κατὰ τὴν κάθαρσιν ὁπῦ ἐκαθαρίθη· διότι κατὰ τὸ αἰγεῖον ὁπῦ δώσω ἐγὼ τῦ Θεῦ, εἰς ἐκεῖνο μῦ βάνει τὴν χάριντε· ἐὰν μικρὸν δώσω, ὀλίγιν χάριν λαμβάνω· εἰ δὲ μέγα, πολλήν. καὶ παρέθυς ἐκεῖνος ὁπῦ ἔλαβε τὰ πέντε τάλαντα, ἐπῆγε καὶ ἐδέλθυσε, καὶ ἐπραγματεύθη. βλέπε τὴν ασθένιαν αὐτῦ πῶς δὲν ἀμέλησε καθόλε, ἀλλὰ παρέθυς εἰργάζετον νὰ διπλασιάσῃ ἐκεῖνα ὁπῦ ἔλαβε; διότι ἐκεῖνος ὁπῦ δὲν ὠφελεῖ μόνον τῦ λόγε τε, ἂν ἔχῃ ἢ λόγον ἤγεν διδασκαλίαν, ἢ πλῆτον, ἢ ἐξσίαν καὶ αὐθεντείαν ἀπὸ Βασιλεῖς, ἤτε ἄλλην καμίαν δυάμιν, ἢ τέχνην, ἀλλὰ ασθάζει νὰ ὠφελήσῃ καὶ ἄλλες, ὁ τοιῦτος λέγεται, ὅτι διπλασιάζει τὸ χάρισμα ὁπῦ τῦ ἐδόθη· ἐκεῖνος δὲ ὁπῦ ἔχωσε τὸ τάλαντον, εἶναι ἐκεῖνος ὁπῦ ασθάζει μόνον πῶς νὰ ὠφελήσῃ τῦ λόγε τε, καὶ διὰ τὲς ἄλλες δὲν τὸν ἐννοιάζει· ὁ ὁποῖος καὶ κατακρίνεται. ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἰδῇς ἄνθρωπον ὄφυῇ, καὶ ἐπιτήδειον, ὁπῦ νὰ χρειαθῇ τὴν ὄφυΐαν, καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα αὐτῦ εἰς δολιότητας, καὶ εἰς γήϊνα πράγματα, ἤξθρε ὅτι ὁ τοιῦτος ἔχωσε τὸ τάλαντον εἰς τὴν γλῶ, τετέσιν εἰς τὰ πράγματα τῆς γῆς. καὶ ὕσερα μὲ πολὺ καιρὸν ἔρχεται ἐκεῖνος ὁπῦ τῦ ἔδωκε τὸ ἀργύριον, ἢ τὰ λόγια αὐτῦ· διότι τὰ λόγια τῦ Θεῦ εἶναι ἀργύριον πεπυρωμένον, ἤγεν δοκιμασμένον· ἢ ἁπλῶς εἴτι ἄλλο χάρισμα ἔλαβεν ὁπῦ νὰ κάμνῃ ἐκεῖνον ὁπῦ τὸ λάβῃ, λαμπρὸν, καὶ ἔνδοξον, ἀργύριον λέγεται. ἔρχεται λοιπὸν ἐκεῖνος ὁπῦ τὸ ἔδωκε, καὶ ζητᾷ λογαριασμὸν ἀπ' ἐκεῖνες ὁπῦ τὲς ἔδωκε νὰ δώσεν λόγον.

Κείμ. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. ἔφη δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος αὐτῦ· Εὖ δῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ· ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σὲ καταστήσω. εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τῦ Κυρίε σε. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν, εἶπε· Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. ἔφη αὐτῷ ὁ Κύριος αὐτῦ· εὖ δῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σὲ καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τῦ Κυρίε σε. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον λαβὼν, εἶπε· Κύριε, ἔγνωσε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπε ὐκ ἔσπειρας, καὶ σωάγων ὅθεν ὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς, ἀπελθὼν, ἔκρυψα τὸ τάλαντόνσε ἐν τῇ γῇ· ἴδε, ἔχεις τὸ σὸν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Κύριος αὐτῦ, εἶπεν αὐτῷ· πονηρὲ δῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ἤδεις ὅτι θερίζω ὅπε ὐκ ἔσπειρα, καὶ σωάγω ὅθεν ὐ διεσκόρπισα· ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόνμε τοῖς τραπεζίταις· καὶ ἐλθὼν ἐγὼ, ἐκομισάμιν ἂν τό ἐμὸν σὺν τόκῳ. ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτῦ τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ
Μαρκ. δ'. δέκα τάλαντα. τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται, καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τῦ
Λυκ. ι'. μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτῦ. καὶ τὸν ἀχρεῖον δῦλον ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσαι ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Ἐξήγ. Ἐκεῖνοι μὲν ὁπῦ ἐδέλθυσαν, καὶ αὔξησαν ἐκεῖνο ὁπῦ τὲς ἐδόθη, ἐπαινέθηται ὑπὸ τῦ δεσπότε αὐτῶν, ὁμοίως καὶ οἱ δύο· καὶ κάθε ἕνας ἀπ' αὐτὲς ἀκέει τὸ, Εὖ δῦλε ἀγαθὲ, καὶ πιστὲ. ἀγαθὸν δὲ ἐδῶ, πάντως τὸν φιλάνθρωπον, καὶ ἐκεῖνον ὁπῦ δὲν φθονεῖ τινά, λογιάζομεν· ὁ ὁποῖος ξαπλώνει τὴν ἀγαθότητα αὐτῦ, καὶ εἰς τὲς γειτονάς τε. ἔσωντας δὲ νὰ φανῦν εἰς ὀλίγα πιστοὶ, καταξένονται εἰς πολλά. διότι ἐὰν καὶ ἐδῶ καταξιωνώμεθον νὰ λάβωμεν χαρίσματα, ἀλλὰ δὲν εἶναι αὐτὰ τίποτε, πρὸς τὰ μέλλοντα ἀγαθά. χαρὰ δὲ τῦ Κυρίε εἶναι, ἡ ἀτελεύτητος εὐφροσυνη, τὴν ὁποίαν ἔ-
Ψαλμ. ργ'. χει ὁ Θεὸς, εὐφραινόμενος ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτῦ, καθὼς τὸ λέγει ὁ Δαβὶδ. τοιαύτην λοιπὸν εὐφροσύνην εὐφραίνονται καὶ οἱ Ἅγιοι εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν· καθὼς λοιπὸν καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ λυπῦνται, μεταμελόμενοι ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτῶν. ἔχοντες δὲ οἱ ἅγιοι καὶ τὸν Κύριον, πλῆτον τίμιον, χαίρονται εἰς αὐτόν. βλέπε δὲ, ὅτι καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ ἐπῆρε τὰ πέντε τάλαντα. καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ ἐπῆρε τὰ δύο, ὁμοίως τῶν αὐτῶν ἀγαθῶν, ἀξιῦνται καὶ οἱ δύο. διότι ὅταν καὶ ὀλίγα λάβῃ κανεὶς, ὅμως τὴν χάριν ὁπῦ τῦ ἐδόθη ἂν εἶναι καὶ μικρὰ, τὴν οἰκονομήσει καλῶς, ἴσιαν τιμὴν λαμβάνει μετ' ἐκεῖνον ὁπῦ ἔλαβε τὴν μεγάλην χάριν, καὶ τὴν ἐκατόρθωσε· διότι κάθε ἕνας, καθὼς ἔλαβε, τετέσι κατὰ τὸ χάρισμα ὁπῦ τῦ ἐδόθη, κατὰ τῦτο φαίνεται, καὶ τέλειος, ἐὰν τὸ κατορθώσῃ. ἀλλὰ οἱ μὲν καλόγνωμοι δῦλοι τοιῦτοι εἰσὶν· ὁ δὲ πονηρὸς καὶ ὀκνηρὸς, ἀλλέως ἀπολογεῖται, καὶ καθὼς τῦ πρέπει· διότι ὀνομάζει τὸν αὐθέντην σκληρὸν. καθὼς καὶ τώρα πολλοὶ διδάσκαλοι λέγεν· ὅτι σκληρὸν εἶναι τὸ νὰ ζητᾶμεν ὑπακοὴν ἀπὸ τὲς ἀνθρώπες,

ὁπῦ

ὁπῶ δὲν τὲς ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὸ ὑπήκοον, ἀδὲ ἔσπειρεν εἰς αὐτὲς τὴν ὑπείθειαν· διότι τῶτο δηλοῖ τὸ νὰ εἰπῇ, ὅτι θερίζεις ἐκεῖ ὁπῶ δὲν ἔσπειρες, τετέσιν, ἀπ' ἐκεῖνον ὁπῶ δὲν ἔσπειρας τιὼ ὑπείθειαν, ζητᾶς τιὼ ὑπείθειαν. λέγωντας δὲ ὁ δέλος τὸν δεσπότιω σκληρὸν, τῶ λόγετε κατακρίνει· διότι ἐπειδὴ ἦτον σκληρὸς, ἔπρεπε νὰ ἐπιμελῆται περισσότερον, ἔχωντας ὁπῶ εἶχε δεσπότιω σκληρὸν καὶ φοβερὸν· διότι ἐὰν τὰ ξένα ἐζήτει, πόσω μᾶλλον τὰ ἐδικάτε. εἰς τόσον ὅτι ἔπρεπε νὰ περισσεύσῃς καὶ ἐσὺ τὸ χάρισμα ὁπῶ ἔλαβες, καὶ νὰ κάμῃς μαθητὰς, ἀπὸ τὲς ὁποίες ἤθελε ζητήσῃ τὸ χρεωσέμενον· διότι τραπεζίτας, τὲς μαθητὰς ὀνομάζει, ὡσὰν ὁπῶ δοκιμάζεν τὰ λόγια, καὶ τὰ ἀποδοκιμάζεν. τόκον δὲ ἤγεν διάφορον, ἢ ὠφέλειαν, ζητεῖ ἀπὸ τὲς μαθητὰς, τιὼ ἐπίδειξιν τῶν ἔργων· διότι ὁ μαθητὴς πέρνωντας τὸν λόγον ἀπὸ τόν διδάσκαλον, βαστᾶ μὲν καὶ αὐτὸν τὸν λόγον, καὶ τὸν φυλάττει ὁλόκληρον, ἀποδίδει δὲ καὶ τόκον, τιὼ ἐργασίαν τῶ ἀγαθῶ. πέρνεται λοιπὸν ἀπὸ τῶ πονηρῶ, ἢ ὀκνηρῶ δέλε τὸ χάρισμα· διότι ἐκεῖνος ὁπῶ νὰ λάβῃ τίποτες χάρισμα, διὰ νὰ ὠφελήσῃ ἄλλες, ἢ δὲν ὠφελήσει, τὸ χάνει ἢ αὐτὸ· ἐκεῖνος δὲ ὁπῶ ἀποδάζει περισσότερον, λαμβάνει χάριν περισσοτέραν· διότι εἰς ἐκεῖνον ὁπῶ ἔχει ἀποδιὼ, δίδεται καὶ περισσοτέρα χάρις, καὶ θέλει τῶ περισσεύσει· ἀπ' ἐκεῖνον δὲ ὁπῶ δὲν ἔχει ἀποδιὼ, καὶ ἐκεῖνο τὸ χάρισμα ὁπῶ φαίνεται ὅτι ἔχει, θέλει παρθῇ ἀπ' αὐτὸν. διότι ἐκεῖνος ὁπῶ δὲν ἔχει ἀποδιὼ, μηδὲ ἐργάζεται ἐκεῖνο ὁπῶ τῶ ἐδόθη, δὲν ἔχει τὸ χάρισμα, μόνον φαίνεται πῶς τὸ ἔχει· διότι τὸ ἐλέρωσε διὰ τῆς ἀμελείας.

Κείμ. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τῶ ἀνθρώπε ἐν τῇ δόξῃ αὐτῶ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι μετ' αὐτῶ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνε δόξης αὐτῶ· καὶ σωαχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτῶ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ αὐτὲς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμιὼ ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων. καὶ ςήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτῶ· τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ ὐωνύμων.

Εξήγ. Ἐπειδὴ ἡ πρώτη παρεσία τῶ Κυρίε, ἔγινεν ἐν ἀτιμία, καὶ ὕβρει· λέγει, ὅτι ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτῶ· διότι εἰς τιὼ δεύτεραν παρεσίαν αὐτῶ, θέλει ἔλθῃ μετὰ δόξης πολλῆς, καὶ θέλει ἔχει Ἀγγέλες δορυφόρες, ὁπῶ νὰ πηγαίνεν ὁμπρῶς τε. πρῶτον δὲ ξεχωρίζει τὲς ἁγίες ἀπὸ τὲς ἁμαρτωλὲς, διὰ νὰ τὲς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸν φόβον, ἢ τὲς ςαίνει ἐκ δεξιῶν, καὶ τότε τὲς κράζει. πρόβατα μὲν λοιπὸν ὀνομάζει τὲς ἁγίες διὰ τὸ ἥμερον· καὶ ὅτι μᾶς ἔδιδαν καρπὸν καὶ ὠφέλειαν, ὡσὰν τὰ πρόβατα, δίδοντες πρὸς ἡμᾶς καὶ τὸ μαλλίτες, ἤγεν σκέπιω πνευματικιὼ καὶ θεϊκιὼ· καὶ τὸ γάλατες, τετέσι τροφὴν πρέπεσαν, καὶ πνευματικιὼ. ἐρίφες δὲ, ἤγεν τράγες, τὲς ἁμαρτωλὲς ὀνομάζει· διότι περιπατῶν εἰς τὲς ερημνὲς, καὶ εἶναι ἄτακτοι καὶ ἄκαρποι, ὡσὰν τὲς τράγες.

Κείμ. Τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτῶ· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τῶ Πατρός με, κληρονομήσατε τιὼ ἡτοιμασμένιω ὑμῖν Βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς Κόσμε. ἐπείνασα γὰρ, καὶ ἐδώκατέμοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ σωηγάγετέμε· γυμνὸς, καὶ περιεβάλετέμε· ἠθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέμε· ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἤλθετε πρός με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῶ οἱ δίκαιοι λέγοντες· Κύριε, πότε σὲ εἴδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα, ἢ ἐποτίσαμεν; πότε δὲ σὲ εἴδομεν ξένον, καὶ σωηγάγομεν; ἢ γυμνὸν, καὶ περιεβάλομεν; πότε δὲ σὲ εἴδομεν ἀθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρὸς σέ; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Βασιλεὺς, ἐρεῖ αὐτοῖς· ἀμιὼ λέγω ὑμῖν. ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τέτων τῶν ἀδελφῶνμε τῶν ἐλαχίςων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. Πρὸς Ἐφες. ά. Ἠσαϊ. νή. Ἐζεκ. ιή. Σαφ. ζ'.

Εξήγ. Δια τιμᾶ, ἴτε κολάζει προτήτερα, πρὶν νὰ κάμῃ τιὼ κρίσιν, διότι εἶναι φιλάνθρωπος· καὶ διὰ νὰ διδάξῃ καὶ ἡμᾶς, πρὶν νὰ ἐξετάσωμεν τιὼ ὑπόθεσιν, νὰ μιὼ κατακρίνωμεν τινὰ, ἴτε νὰ παιδεύωμεν· διότι ὅταν γίνεται ἔτζι, τότε καὶ ἐκεῖνοι ὁπῶ παιδεύθην ὕςερον ἀπὸ τιὼ κρίσιν, θέλεν ἤθαι ἀναπολόγητοι. Εὐλογημένες δὲ καλεῖ τὲς Ἁγίες, ἔχωντας νὰ ἀποδεχθῶν ὑπὸ τῶ Πατρὸς. κληρονόμες δὲ κάμνει αὐτὲς τῆς Οὐρανίε Βασιλείας, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι κοινωνὲς, καὶ συγκληρονόμες τὲς κάμνει ὁ Θεὸς τῆς δόξης αὐτῶ, ὡς υἱὲς αὐτῶ· διότι δὲν τὲς εἶπε λάβετε, ἀλλὰ κληρονομήσατε, ὡσὰν καμίαν πατρικιὼ κληρονομίαν. ἀδελφὲς δὲ ἐλαχίςες, ἢ τὲς μαθητὰς αὐτῶ καλεῖ, ἢ πάντας ἁπλῶς τὲς πτωχὲς, καὶ ζητάλες· διότι κάθε πτωχὸς, καὶ ζητάλας, ἀδελφὸς τῶ Χριςῶ εἶναι, κατ' αὐτὸ τῶτο, ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριςὸς ἐν πτωχείᾳ διῆγεν. Βλέπε δὲ καὶ τιὼ δικαιοσυνιὼ τῶ Θεῶ, πῶς ἀνακηρύττει, καὶ ἐγκωμιάζει τὲς ἁγίες· ςοχάσε δὲ καὶ τιὼ ὐγνωμοσυνιὼ, ἤγεν τιὼ καλιὼ γνώμιω ἐκείνων, πῶς διὰ ταπείνωσιν, ἀρνῆν-

ταγ ὅτι τὸν ἔθρεψαν. ἀλλὰ ὁ Κύριος τὰ ὅσα ἔκαμαν εἰς τὲς πτωχὲς καὶ ζητέλες, τὰ δέχεταγ εἰς τὲ λόγετε.

Κείμ. Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ ἀριστερῶν· πορεύεσθε ἀπ' ἐμὲ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ Διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτῦ. ἐπείνασα γὰρ, καὶ ἐκ ἐδώκατέμοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐκ ἐποτίσατέμε· ξένος ἤμιω, καὶ ἐ συναγάγετέμε· γυμνὸς, καὶ ἐ περιεβάλετέμε· ἀθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ ἐκ ἐπεσκέψασθέμε. τότε ἀποκριθήσονταγ καὶ αὐτοὶ, λέγοντες· Κύριε, πότε σὲ ἰδόμεν πεινῶντα, ἢ διψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνὸν, ἢ ἀθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ· καὶ ἐ διακονήσαμέν σοι; τότε ἀποκριθήσεταγ αὐτοῖς, λέγων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τέτων τῶν ἐλαχίσων, ἐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. καὶ ἀπελεύσονταγ ἕτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Δανιὴλ ιβ'. Ἰωαν. ε'.

Ἐξήγ. Ἐκείνες ὁπῦ σέκεν ζερβὰ, τὲς πέμπει εἰς τὸ πῦρ, τὸ ὁποῖον ἑτοιμάθη διὰ τὸν Διάβολον· διότι ἐπειδὴ εἶναγ ἀσυμπαθεῖς οἱ δαίμονες, καὶ βρίσκονταγ αὐτηροὶ, καὶ ἐχθροὶ πρὸς ἡμᾶς, πρεπόντως τῆς αὐτῆς κολάσεως καταξιῶνταγ, ἐκεῖνοι ὁπῦ ἦσαν ὅμοιοι τῆς αὐτῆς γνώμης· οἱ ὁποῖοι, καὶ ἀπὸ τὰ ἔργατες ἔγιναν ἐπικατάρατοι. Βλέπε δὲ ὅτι δὲν ἡτοίματεν ὁ Θεὸς τὸ πῦρ διὰ τὲς ἀνθρώπες, ἐδὲ τλιὸ κόλασιν ἔκαμε διὰ τ' ἐμᾶς, ἀλλὰ διὰ τὸν διάβολον· ἀμὴ ἐγὼ κάμνω τῦ λόγεμε ὑπόδικον τῆς κολάσεως. Φρίξον δὲ ὦ ἄνθρωπε, ἔσωντας νᾶ καταλάβῃς ἀπ' ἐδᾶ, ὅτι ἐτῦτοι ἔτε πόρνοι ἦσαν, ἔτε ἅρπαγες, ἔτε ἄλλο πλημμέλημα ἔκαμαν, καὶ κολαζονταγ, μόνον διατὶ δὲν ἔκαμαν ἐλεημοσιώλιω· διότι κατὰ ἀλήθειαν, ἐὰν τὸ ϛοχαθῆς καλῶς, ἀδικητὴς εἶναγ ἐκεῖνος ὁπῦ νὰ ἔχῃ πολλὰ, καὶ νὰ μλιὼ κάμνῃ ἐλεημοσιώλιω, ἂν καὶ δὲν ἀδικᾷ τινὰ φανερῶς· διότι ὅσα ἔχει περισότερα ἀπὸ τλιὼ χρείαντε, λογᾶταγ ὅτι τὰ ἥρπασεν ἀπ' ἐκείνες ὁπῦ τὰ χρειάζονταγ, καὶ δὲν ἐλεῦνταγ ἀπ' αὐτὸν· διότι ἂν ἤθελε τὰ βάλῃ εἰς τὸ κοινὸν, δὲν ἤθελαν χρειάζονταγ ἔτε ἐκεῖνοι τίποτες· ἀμὴ τώρα διὰ νὰ τὰ ἀποκλείσῃ, καὶ νὰ τὰ κάμῃ ἐδικάτε, διὰ τῦτο εἶναγ ἐκεῖνοι πτωχοὶ· εἰς τόσον ὅτι ὁ ἀνελεήμων, ἅρπαξ καὶ ἀδικητὴς λογίζεταγ, ἔσωντας νὰ ἀδικᾷ τοσάτες, ὅσες ἐδιώετον νὰ βοεργετήσῃ, καὶ νὰ τὲς κυβερνήσῃ, καὶ δὲν τὲς ἐκυβέρνησε. διὰ τῦτο θέλεν πηγαίνει ἕτοι εἰς κόλασιν· αἰώνιον, ὁπῦ νὰ μλιὼ ἔχῃ ποτὲ τέλος· οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωλιὼ αἰώνιον. διότι καθὼς οἱ ἅγιοι ἀκατάπαυσον ἔχεν τλιὼ χαρὰν, ἔτζι καὶ οἱ ἄδικοι ἀκατάπαυσον ἔχεν τλιὼ κόλασιν, ἂν καὶ ὁ Ὠριγένης φλυαρεῖ καὶ λέγει, ὅτι εἶναγ τέλος τῆς κολάσεως, καὶ δὲν θέλεν κολάζονταγ, παντοτεινὰ οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἀλλὰ θέλει ἦθαγ καιρὸς, ὁπῦ νὰ βάλθῦν εἰς τὸν τόπον τῶν δικαίων, ἔσωντας νὰ καθαριθῦν διὰ τῆς κολάσεως· διότι ἐλέγχεταγ ἀπ' ἐδὼ φανερῶς, ἕνα μὲν ἀπὸ τῦτο ὁπῦ λέγει ὁ Κύριος, κόλασιν αἰώνιον, ἤγεν ὁπῦ δὲν ἔχει ποτὲ τέλος· ἄλλο δὲ ὁπῦ τὲς μὲν δικαίες, τὲς παρομοιάζει μὲ τὰ πρόβατα, τὲς δὲ ἁμαρτωλὲς, τράγες· διότι καθὼς ὁ τράγος, δὲν θέλει γένῃ ποτὲ πρόβατον, ἔτζι ἐδὲ ὁ ἁμαρτωλὸς δὲν θέλει καθαριθῇ ποτὲ, καὶ νὰ γένῃ δίκαιος. σκότος δὲ ἐξώτερον λέγει, ἐκεῖνο ὁπῦ εἶναγ μακρήτερα ἀπὸ τὸ θεϊκὸν φῶς· καὶ διὰ τῦτο κάμνει, καὶ τλιὼ κόλασιν χειρότερλιω. εἶναγ δὲ νὰ εἰπῶμεν καὶ τοιαύτλιω αἰτίαν εἰς τῦτο· ὅτι ὁ ἁμαρτωλὸς, καὶ ἐδὼ μὲν σκότος ἔχει, ἔσωντας νὰ ξεπέσῃ ἀπὸ τὸν Ἥλιον τῆς δικαιοσιώης, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἔχει ἐλπίδα νὰ μετανοήσῃ, διὰ τῦτο δὲν εἶναγ τὸ σκότος τῦτο ἐξώτερον· ὅταν δὲ ἀποθάνῃ, καὶ τὸν δεχθῇ ἡ ἐξέτασις ἀμετανόητον, τότε τὸν διαδέχεταγ τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· διότι πλέον δὲν ἔχει ἐλπίδα μετανοίας, ἀλλὰ παντελῆ σέρησιν τῶν ἀγαθῶν τῦ Θεῦ ὑπομένει. διότι ὅσον εἶναγ ἐδὼ, κἂν ὀλίγον τίποτες ἀπολαμβάνει ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τῦ Θεῦ ἀπὸ τῦτα λέγω τὰ αἰθητὰ τῦ κόσμε, καὶ φαίνεταγ εἰς ὀλίγον τίποτες πῶς νὰ εἶναγ δῶλος Θεῦ, ἔσωντας νὰ βρίσκεταγ εἰς τὸν οἶκον τῦ Θεῦ, τετέσιν εἰς τὸν κόσμον τῦτον, καὶ τρεφόμενος ὑπ' αὐτῦ· ἀμὴ τότε ξεχωρίζεταγ παντελῶς ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ δὲν μετέχει ἐδενὸς τῶν ἀγαθῶν αὐτῦ· τῦτο εἶναγ τὸ σκότος ὁπῦ λέγεταγ ἐξώτερον, συγκριτικῶς πρὸς τῦτο τὸ σκότος, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναγ ἐξώτερον, ἔσωντας νὰ μλιὼ εἶναγ παντελῶς ξεχωρισμένος ὁ ἁμαρτωλὸς ἀπὸ τὸν Θεὸν. Ἀλλὰ σὺ φεῦγε τὸ ἀπλαγχνον, καὶ ἐργάζε τλιὼ ἐλεημοσιώλιω· καὶ ἐ μόνον αἰθητῶς, ἀλλὰ καὶ πνευματικῶς. διότι θρέψον τὸν Χριϛὸν ὁπῦ πεινᾷ τλιὼ ἐδικλιώμας σωτηρίαν. ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνον ὁπῦ εἶναγ πεινασμένος ἀπὸ διδασκαλίαν, ἐὰν τὸν θρέψῃς, καὶ τὸν ποτίσῃς, ἔθρεψας, καὶ ἐπότισας τὸν Χριϛὸν. διότι ὁ Χριϛὸς ὁπῦ εἶναγ εἰς τὸν Χριϛιανὸν, καὶ ἡ πίϛις τρέφεται, καὶ αὐξανει διὰ τῆς διδασκαλίας. ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἰδῇς τινὰ ὁπῦ νὰ ἐξενιτεύθη ἀπὸ τῆς ἄνω πατρίδος, σιωάγαγε αὐτὸν, τετέσι σύνδαξον νά τὸν πάρῃς μαζῆσε εἰς τὸν Οὐρανὸν, καὶ νὰ μλιὼ διδάσκῃς ἄλλες, καὶ ἐσὺ γένῃς ἀδόκιμος. ϗ ἐὰν ἰδῇς τινὰ γυμνὸν ἀπὸ φορέματα

τῆς

τῆς ἀφθαρσίας, ὁπῶ ἔλαβε διὰ τῶ βαπτίσματος, ἔνδυσον αὐτὸν· καὶ ἐκεῖνον ὁπῶ εἶναι ἀθενὴς εἰς τὴν πίσιν, καθὼς τὸ λέγει ὁ Παῦλος, ἐπιμελήσθ· καὶ ἐκεῖνον ὁπῶ εἶναι φυλακομένος εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν τῶ κορμιῶ τότε, ἐπίσκεψαι, δίδωντάς τε ὡσὰν τίποτε φῶς, τὴν νεθεσίαν. ταῦτα πάντα τὰ ἔξ ἑῴθη τῆς ἀγάπης, ὄχι μόνον σωματικῶς πρέπει νὰ τὰ κάμνῃς, ἀμὴ καὶ ψυχικῶς· διότι ἔσωντας νὰ ἐμεθε διπλοῖ ἡμεῖς, ἀπὸ ψυχὴν, καὶ σῶμα, δυόνται καὶ ταῦτα νὰ κατορθωθῶν διπλῶς. Κορινθ. ιδ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσαν ὁ Ἰησῶς πάντας τὲς λόγες τέτες, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτῶ· οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ Πάσχα γίνεται, καὶ ὁ Υἱὸς τῶ ἀνθρώπω παραδίδοται εἰς τὸ σαυρωθῆναι. Ματθ. κϛ'. Μαρκ. ιδ'. Λεκὰς κβ'. Ἰωαν. ιγ'.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ περὶ βασιλείας, καὶ ἀνταποδόσεως ἐδιηγήθη· ὁλόγως λοιπὸν, διαλέγεται, ἢ περὶ τῶ πάθες αὐτῶ. ἀποδείχνωντας ἀπὸ τῶτο ὅτι ἐκεῖνοι ὁπῶ νὰ τὸν σαυρώσεν, τῶ πυρὸς τῆς κολάσεως θέλει ἀξιωθῆ.

Κείμ. Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶ λαῶ, εἰς τὴν αὐλὴν τῶ ἀρχιερέως. τῶ λεγομένω καϊάφα, καὶ συνεβεβλόυσαντο, ἵνα τὸν Ἰησῶν δόλῳ κρατήσωσι, καὶ ἀποκτείνωσιν. ἔλεγον δὲ μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ. Ἰωαν. ια'.

Ἐξήγ. Ὁ νόμος ὥριζεν ὅτι ἕνας Ἀρχιερεὺς νὰ εἶναι εἰς ὅλως τὴν ζωὴν. καὶ αὐτοὶ ἐπαρέβαιναν τὸν νόμον, καὶ ἔκαμναν πολλὲς, ἔσωντας νὰ τὲς ἀλλάζεν κάθε χρόνον. διὰ τῶτο καὶ πρὸς τὸν ἀρχιερέα τῶ χρόνω ἐκεῖνο ἔρχονται, καὶ κάμνεν τὸ συμβέλιον περὶ τῶ φόνω· ἐκεῖ ὁπῶ μάλιστα ἔπρεπε νὰ παιδεύωνται οἱ φονεῖς. Ἀρχιερεῖς δὲ λέγει, ἐκείνες ὁπῶ εἶχαν περασμένον τὸν χρόνον τῆς λειτεργίας. μέλλοντες δὲ νὰ κάμεν τὸν ἀνόσιον φόνον, δὲν ἐφοβῶνταν τὸν Θεὸν, ἀλλὰ τὸν λαὸν. διότι ἐφοβῶνταν, μήπως, ἂν θελήσεν νὰ τὸν φονεύσεν εἰς τὴν ἑορτὴν, θέλει σηκωθῆ ὁλαὸς, καὶ θέλει τῶ βοηθήσει, καὶ δὲν θέλεν τὲς ἀφήσει νὰ τὸν θανατώσεν· ἢ θέλεν ἐμποδισθῆ καὶ αἱ νενομισμέναις θυσίαις, διότι διὰ τὴν μιαιφονίαν ταύτην, δὲν θέλεν θυσιάσει ὁ λαὸς τὰς θυσίας ὁπῶ εἶχαν συνήθειαν νὰ θυσιάζεν εἰς τὴν ἑορτὴν, καὶ θέλεν ζημιωθῆ αὐτοὶ τὰ κέρδη τῶν θυσιῶν. ἴσως δὲ ἐφοβῶντο καὶ τῶτο, μήπως ἐὰν φονεύθῆ εἰς τὴν ἑορτὴν, θέλει γένῃ ἐπίσημος, ἤγεν ὀνομαστὸς καὶ ἔνδοξος ὁ θάνατος αὐτῶ· διότι αὐτοὶ ἐβέλονταν νὰ ἀφανίσεν τὸ μνημόσυνον αὐτῶ. ἐκεῖνοι μὲν λοιπὸν ἔτζι ἐβελεύθησαν πρὶν τῆς ἑορτῆς, διὰ νὰ τὸν φονεύσεν τάχα ὕστερον ἀπὸ τὴν ἑορτὴν· ὁ δὲ Κύριος δείχνωντας ὅτι ὄχι ὅταν θέλεν αὐτοὶ, ἀλλὰ ὅταν ἤθελεν αὐτὸς ἀποθάνει, τὲς ἐσυγχώρησεν, ἤγεν ἠθέλησε καὶ τὲς ἄφησε νὰ τὸν πιάσεν εἰς τὸν καιρὸν τῶ πάσχα, διὰ νὰ γένῃ καὶ τὸ ἀληθινὸν πάσχα τότε, ὅτε ἐγίνετο καὶ τὸ τυπικὸν. εἶναι δὲ νὰ καταλάβετε, καὶ τὴν μιαιφονίαν αὐτῶν· διότι αὐτοὶ ὁπῶ δὲν ἤθελαν νὰ τὸν φονεύσεν εἰς τὴν ἑορτὴν, ὅταν εὗρῆκαν τὸν προδότην, τότε τὸν φονεύσι καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν, καὶ ἐκαταφρόνεσαν καὶ τῶ ὄχλω, μόνον, διὰ νὰ γένῃ τὸ θέλημά τες.

Κείμ. Τῶ δὲ Ἰησῶ γενομένω ἐν Βηθανίᾳ, ἐν οἰκίᾳ σίμωνος τῶ λεπρῶ, προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλάβαστρον μύρε ἔχουσα βαρυτίμε, καὶ κατέχεεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶ ἀνακειμένω. Ματθ. κϛ'. Μαρκ. ιδ'. Ἰωαν. ια'. καὶ ιβ'.

Ἐξή. Τινές λέγεσιν, ὅτι τρεῖς εἶναι αἱ γυναῖκες ὁπῶ ἄλειψαν τὸν Κύριον τὸ μύρον. τὰς ὁποίας ἀναφέρει, καὶ οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισταί. ἄλλοι δὲ λέγεν ὅτι δύο εἶναι, μίαν ὁπῶ ἀναφέρει ὁ Ἰωάννης, ἡ ὁποία εἶναι Μαρία, ἡ ἀδελφὴ τῶ Λαζάρε· ἢ ἄλλη ἐτέτη ὁπῶ ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Ματθαῖος, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει καὶ ὁ Λεκὰς, καὶ ὁ Μάρκος. τὸν δὲ Σίμωνα τῶτον τὸν λεπρὸν, λέγεν τινὲς ὅτι ἦτον πατέρας τῶ Λαζάρε· τὸν ὁποῖον ἔσωντας νὰ τὸν καθαρίσῃ ἀπὸ τὴν λέπραν, ἐφιλόνταν εἰς αὐτὸν· λέγεσι δὲ ὅτι καὶ ὁ Κύριος, ὅταν εἶπε πρὸς τὲς μαθητὰς, ὅτι πηγαίνετε πρὸς τὸν δεῖνα, καὶ ἐκεῖνος θέλει σᾶς δείξει ἀνώγεον ἐστρωμένον, πρὸς τῶτον τὲς ἀπέστειλε· καὶ ἔτζι τὲς ἐδέχθη, καθὼς λέγεσι, καὶ εἰς αὐτὸν ἔκαμε τὸ πάσχα ὁ Κύριος. ἡ Γυνὴ λοιπὸν, ἔσωντας νὰ ἰδῇ τὸν λεπρὸν πῶς ἐκαθαρίσθη, ἐθάρρησεν ὅτι θέλει λάβῃ καὶ αὐτὴ, ἐκεῖνο ὁπῶ ἐπιθυμᾶσε, καὶ θέλει καθαρισθῆ ἀπὸ τὴν ψυχικὴν λέπραν. ἔδειξε δὲ πολλὴν πίσιν, μὲ τὸ

νὰ χύσῃ τοιοῦτον πολύτιμον μύρον, καὶ νὰ μιὰ τὸ λυπηθῇ. εἰς τιὰ κεφαλιὰ δὲ τὸ χύνει, ἔχοντας νὰ προσφέρῃ τιὰ τιμιὰ, εἰς τὸ κυριώτατον μέρος. Ἐὰν ἔχῃς λοιπὸν καὶ ἐσύ, λέπραν ψυχικὴν καὶ Φαρισαϊκὴν, τετυφωμένην ἤγουν ξεχωρισμένην ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, δέξε τὸν Ιησοῦν εἰς τὸ σπίτι σε, καὶ μύρισον αὐτὸν, μὲ τὸ μύρον τῶν ἀρετῶν· διότι ἐὰν σὲ καθαρίσῃ ὁ Ιησοῦς ἀπὸ τιὰ λέπραν, δώσας νὰ κατασκιάσῃς μύρον, καὶ νὰ τὸ χύσῃς κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. ποία δὲ εἶναι ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἰησοῦ; ἡ θέοτης αὐτοῦ, πρὸς
Ψαλ. μ'. τιὰ ὁποίαν προσφέρεται ἡ ὠδία τῶν ἀρετῶν· διὰ τοῦτο λέγει, κατευθυνθήτω ἡ προσευχήμε, ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σε Κύριε. ὠδίαν λοιπὸν πρόσφερε εἰς τιὰ θεότητα τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τὸ πολυσιώθετον μύρον τῶν ἀρετῶν. ἀλλὰ καὶ ἐὰν λοιπὸν δὲν δογματίζεις τὸν Χριστὸν, πῶς εἶναι μόνον ἄνθρωπος ψιλὸς, ἀλλὰ πιστεύεις ὅτι εἶναι καὶ Θεὸς, τότε τιὰ κεφαλιὰ αὐτοῦ, ἤγουν τιὰ θεότητα ὠδίασας, ἤγουν ἐθεολόγησας.

Κείμ. Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠγανάκτησαν, λέγοντες· εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; ἠδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι πολλοῦ, καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί, ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ· τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.

Ἑξήγ. Ἔσωντας νὰ ἀκόσεν πολλοὶ οἱμαθηταὶ περὶ ἐλεημοσιώης, καὶ διὰ νὰ ἔχεν πολλιὰ σπουδιὰ περὶ αὐτῆς, ἐκατηγόρησαν τιὰ γυναῖκα, ὡσὰν ὁποῦ περισότερον ζητᾶ ὁ Θεὸς τιὰ ἐλεημοσιώη, παρὰ τιὰ εἰς αὐτὸν τιμιὰ. ὁ Κύριος δὲ παραπέρνει τοὺς μαθητὰς, ἐπειδὴ ἀκαίρως ἐκατηγόρησαν τιὰ γυναῖκα. διότι δὲν πρέπει νὰ ζητοῦν τὰ ὑψηλὰ, καὶ τέλεια ἀπὸ τοὺς ἀρχαρίους, καὶ μάλισα ἀπὸ γυναῖκα ἀθενῆ· ἀλλὰ νὰ δέχωνται, τιὰ παραμικρὰν πίσιν αὐτῶν. διότι ὅταν προσφέρῃ τινὰς δῶρον εἰς τὸν Θεὸν, μιὰ τὸν ἀποσρέφεσα, μηδὲ σκόπτε τιὰ προθυμίαν τε, καὶ τὸν σέλνεις νὰ τὰ δώσῃ τοῖς πτωχοῖς, ἀλλὰ ἄφησέτον νὰ πληρώσῃ τιὰ προθυμίαν τε· εἰδὲ σὲ συμβαλόσεται τί νὰ κάμῃ ἀπὸ τὰ δύο, νὰ τὰ προσηλώσῃ εἰς τὸν Θεὸν, ἢ νὰ τὰ δώσῃ τοῖς πτωχοῖς· συμβάλοσέτον κάλλιον νὰ τὰ δώσῃ τοῖς πτωχοῖς. ἀμὴ ὅταν τὰ προσφέρῃ, δὲν κάμνει χρεία νὰ τὸν ἀποσραφῇς· διότι τιὰ εἰς Θεὸν τιμιὰ πρέπει νὰ τιὰ προκρίνῃς ἁπλῶς ἀπὸ τὰ πάντα, καὶ ἀπὸ αὐτιὰ τιὰ ἐλεημοσιώη· μὴ δὲ νὰ νομίσῃς, ἐπειδὴ διὰ φιλανθρωπίαν ἀναδέχεται εἰς τοῦ λόγου τε ὁ χριστὸς τιὰ ἐλεημοσιώη, ὅτι πρέπει νὰ καταφρονοῦμεν τοῦ Θεοῦ, καὶ μόνον τιὰ ἐλεημοσιώη νὰ σπουδάζωμεν. διότι ἂν ἤθελαν ἤθαι ἔτζι, ἔπρεπε λοιπὸν καὶ νὰ ἱεροσυλοῦμεν, ἤγουν νὰ κλέπτωμεν ἀπὸ τὰ ἱερὰ τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ νὰ τὰ δίδωμεν ἐλεημοσιώη· ἀλλὰ δὲν εἶναι ἔτζι. καὶ ὅτι δὲν εἶναι ὅμοιον, τὸ, νὰ κάμνῃ κανεὶς ἐλεημοσιώη, καὶ τὸ, νὰ τιμήσῃ αὐτὸν τὸν Χριστὸν, καὶ νὰ τὸν θεραπεύσῃ, ἄκουε· διότι τοὺς πτωχοὺς λέγει τοὺς ἔχετε πάντοτε μὲ τοῦ λόγου σας, ἀμὴ ἐμένα δὲν μὲ ἔχετε πάντοτε· βλέπεις λοιπὸν πῶς ἄλλο εἶναι τὸ, νὰ θεραπεύσῃς τὸν Χριστὸν, καὶ ἄλλο νὰ δώσῃς ἐλεημοσιώη εἰς τοὺς πτωχοὺς; ἐὰν καὶ διὰ φιλανθρωπίαν ὁ Χριστὸς, τὰ δέχεται εἰς τοῦ λόγου του ὅσα γίνονται εἰς τοὺς πτωχοὺς.

Κείμ. Βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου, πρὸς τὸ ἐνταφιάσαιμε ἐποίησεν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη, εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

Ἑξήγ. Διδάσκει ἡμᾶς ὅτι μὲ κάποιαν νεῦσιν θεϊκιὰ τὸ ἔκαμεν τοῦτο ἡ γυνὴ, ἔχοντας νὰ προτυπώνῃ τὸν θάνατόντου, καὶ τιὰ ταφιὰ τοῦ σώματος. διότι ἐὰν δὲν ἦτον ἔτζι, δὲν ἤθελε τὸ σέρξῃ ὁ Κύριος νὰ ἀλείφεται μὲ τὸ μύρον, ἐὰν δὲν ἐδηλοῦσε τίποτες μυσήριον. ὡς Θεὸς δὲ ἐπροεῖπεν ἐκεῖνο ὁποῦ ἔμελε νὰ γένῃ, ὅτι εἰς καύχημα αὐτῆς, μέλλει νὰ λαληθῇ πανταχοῦ τὸ ἔργον ὁποῦ ἔκαμεν ἡ γυναῖκα. Βλέπε δὲ τιὰ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, πῶς πληρώνει τιὰ γυναῖκα μεγάλιὰ πληρωμιὰ, καὶ τιὰ κάμνει νὰ ἀναφέρεται εἰς ὅλιὰ τιὰ οἰκουμένιὰ διὰ παντὸς, ἕως ὁποῦ νὰ σύρισκεται τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῦ. ἀλλὰ πῶς τὸ ἔβαλεν εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν αὐτοῦ τὸ μύρον; συνήθειαν εἶχαν οἱ Ἑβραῖοι, νὰ ἐνταφιάζεν τὰ σώματα μὲ μύρα, καθὼς τὸ ἔκαμναν καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, διὰ νὰ μὴ βρωμοῦν, καὶ νὰ φυλάγονται ἀκαίρεα, καὶ νὰ μιὰ σέπονται. δείχνει λοιπὸν λέγει ἡ γυνὴ μὲ τὸ νὰ χύσῃ τὸ μύρον, ὅτι μέλλει νὰ ἐνταφιασθῇ τὸ σῶμα μου. ταῦτα δὲ ὅλα τὰ λέγει, διδάσκοντας τὸν Ἰούδαν, διὰ νὰ τὸν κάμῃ νὰ σύλαβηθῇ, καὶ νὰ μετανοήσῃ. Ὅμως νόησον αὐτὰ καὶ κατὰ ἀναγωγήν· πῶς λεπρὸς μὲν ἦτον, ὁ ἐθνικὸς λαὸς· γυναῖκα δὲ ἁμαρτωλὴ, ἡ σωναγωγὴ τῶν ἐθνῶν, καὶ ἡ Ἐκκλησία· ἡ ὁποία τὸ μύρον, τοῦτέστι τιὰ πίσιν, εἰς τιὰ κεφαλιὰ τοῦ Χριστοῦ, ἤγουν εἰς τιὰ θεότητα αὐτοῦ τὸ ἔχυσε. διότι κάθε ἕνας ὁποῦ πιστεύει ὅτι εἶναι Θεὸς ὁ Χριστὸς, μύρον καταχύει εἰς τιὰ κεφαλιὰ τοῦ Χριστοῦ. ὁ δὲ

Ἰούδας

Ἰάδας ὁπῦ ἐπαραπῆρε τὶω γωαῖκα καθὼς τό λέγει ὁ Ἰωάννης, ἔχει τύπον τῶν Ἑβραίων, οἱ ὁποῖοι ἀκόμι ἕως καὶ τώρα γολγύζεν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας. Ἰωαν. ιβ.

Κείμ. Τότε πορυθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰάδας Ἰσκαριώτης πρὸς τὲς ἀρχιερεῖς, εἶπε· τὶ θέλετέ μοι δῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔσησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει δικαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῶ. Ματθ. ιδ'. Λεκ. κβ'.

Ἐξήγ. Ὅταν ἡ ξένη γωὴ ἡ πόρνη, τοσαύτιω τιμιὼ ἐπεδείξατο· τότε ὁ μαθητὴς πηγαίνει νὰ τὸν προδώση· διότι δὲν θέρισκεται ἔτζι τῦ κακῦ μόνον, τὸ, τότε πορυθεὶς, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξη τὶω ἀδιαντροπίαν τῦ Ἰάδα. ὁ Ἰσκαριώτης δὲ εἶπεν, διὰ νὰ τὸν κάμη γνωριμώτερον· διότι καὶ ἄλος Ἰάδας ἦτον ὁ ὁποῖος ἐλέγετον καὶ λεββαῖος, ὁμῶς ἐτῦτος ὁ προδότης, ἦτον ἀπὸ κάποιον χωρίον ὁπῦ ὀνομάζετον Ἰσκαρα. οἱ δὲ Ἑβραῖοι ἔσησαν τριάκοντα ἀργύρια, ἀντὶ τῦ ἐσυμφώνησαν, καὶ τὰ ἐχώρησαν νὰ τῦ τὰ δώσεν, καὶ ὄχι καθὼς μερικοὶ νοῦσιν, ὅτι τὰ ἐζυγίασαν. ἐζήτει λοιπὸν δικαιρίαν νὰ τὲς τὸν παραδώση μόνον αὐτὸν, διότι ἐφοβῦνταν τὸν ὄχλον· καὶ διὰ τῦτο ἐπλήρωσαν τὸν Ἰάδαν, διὰ νὰ τὲς τὸν παραδώση ὅταν εἶναι κατὰ μόνας.

Κείμ. Τῇ δὲ πρώτη τῶν ἀζύμων, προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησῦ, λέγοντες αὐτῷ· πῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ὁ δὲ εἶπεν· ὑπάγετε εἰς τὶω πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα, καὶ εἴπατε αὐτῷ· ὁ διδάσκαλος λέγει· ὁ καιρός μὲ ἐγγὺς ἐσι, πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μὲ. Ματθ. ιδ'. Λεκ. κβ'.

Ἐξήγ. Πρώτιω τῶν ἀζύμων, τὶω ἡμέραν ὁπῦ ἦτον πρὶν τῶν ἀζύμων λέγει, ἤγεν τὶω παρασκεύω ἀργὰ, ἔμελλαν ἐκεῖνοι νὰ φάγεν τὸ πάσχα καὶ αὔτη ἐλέγετον τῶν ἀζύμων. ὁ Κύριος λοιπὸν τῇ πέμπτη πέμπει τὲς μαθητάς, τὶω ὁποίαν τὶω ὀνομάζει ὁ Εὐαγγελιστὴς, πρώτιω τῶν ἀζύμων, ὡσὰν ὁπῦ ἦτον πρὸ τῆς παρασκεύῆς, κατὰ τὶω ὁποίαν παρασκεύω τὸ ἐσπέρας, ἔτρωγαν τὰ ἄζυμα. προσέρχονται λοιπὸν οἱ μαθηταὶ, καὶ ἐρωτῦσι· πῦ θέλεις νὰ σῦ ἑτοιμάσωμεν νὰ φάγῃς τὸ πάσχα; διότι δὲν εἶχαν ἔτε ἐκεῖνοι, ἔτε αὐτὸς ἐδικόν τες σπῆτι. τὲς ἀποστέλλει δὲ πρὸς ἄνθρωπον ὁπῦ δὲν τὸν ἐγνώριζαν, ἔτε ἐκεῖνος τὲς ἠξέυρε καθὼς τὸ ἔκαμε καὶ εἰς τὶω γαϊδέραν· διὰ νὰ τὲς δείξη ὅτι δύνεται, καὶ μὲ ψιλὰ λόγια μόνον, νὰ καταπείση καὶ ἐκείνες ὁπῦ δὲν τὸν ἠξέυρεν νὰ τὸν δεχθῦν· διότι ἤθελε νὰ κάμη τὸ πάσχα, διὰ νὰ μὴν φανῇ ἐναντίος τῦ νόμῦ. καιρὸν δὲ αὐτῦ ὀνομάζει τὸν θάνατον, διὰ νὰ καταλάβωμεν, ὅτι δὲν σαυρώνεται χωρὶς νὰ τὸ ἠξέυρῃ, ἐδὲ σανικῶς. ἐπρόσθεσε δὲ καὶ τὸ πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα, ἀντὶ τῦ εἰς τὸ ἐδικόνσε σπῆτι, καὶ τὸ, μετὰ τῶν μαθητῶν μὲ, διὰ νὰ γένῃ ἀρκετὴ ἡ ἑτοιμασία, ὡσὰν ὁπῦ ἔμελλαν νὰ φάγεν πολλοί.

Κείμ. Ὀψίας δὲ γενομένης, ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα. καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσειμε. καὶ λυπέμενοι σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκασος αὐτῶν· μήτι ἐγώ εἰμι Κύριε;

Ἐξήγ. Ἐκτότε νομίζσι τινὲς, ὅτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον, δὲν ἔφαγε τὸ πάσχα ὁ Κύριος· διότι λέγεσιν ὅτι ὀρθοὶ ἔτρωγαν τὸν ἀμνόν· ὁ δὲ Χριστὸς ἐκάθετον. τὸ λοιπὸν δὲν ἔφαγε τὸ πάσχα. λέγωμεν δὲ λοιπὸν, ὅτι πρῶταν μὲν ἔφαγε τὸ πάσχα ὀρθὸς, καὶ τότε ἐκάθησε, καὶ ἐπαράδωκε τὰ ἐδικάτε μυστήρια· διότι ἔσωντας νὰ κάμη τὸ τυπικὸν, τότε κάμνει τὸ ἐδικόντε τὸ ἀληθινόν. προλέγει δὲ τὰ περὶ τὸν Ἰάδαν, διὰ νὰ τὸν διορθώση, νὰ δλαβηθῇ, ἂν καὶ ὄχι ἄλλο τίποτε, ἀμὴ κἂν τὶω κοινὶω τράπεζαν· καὶ νὰ ἐγνωρίση ὅτι Θεὸν μέλει νὰ παραδώση ὁπῦ ἠξέυρει τὰ κρύφια τῶν καρδιῶν. οἱ δὲ μαθηταὶ φοβέμενοι, ἠρώτων· διότι ἐὰν καὶ καθαρὸν εἶχαν τὸ σωειδὸς, ὁμῶς πλέον ἐπίσθαν τὸν χρισὸν, παρὰ τῦ λόγετες, ὡσὰν ὅτι ἐκεῖνος ἠξέυρε καλήτερα ταῖς καρδίαις αὐτῶν.

Κείμ. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμῦ ἐν τῷ τριβλίῳ τὶω χεῖρα, ἔτός με παραδώσει. ὁ μὲν υἱὸς τῦ ἀνθρώπῦ ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτῦ· ἀλλὰ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' ὃ ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπῦ παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ ὄκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ἀποκριθεὶς δὲ Ἰάδας ὁ παραδιδὺς αὐτὸν, εἶπε· μήτι ἐγώ εἰμι, Ῥαββί; λέγει αὐτῷ· σὺ εἶπας.

Ἐξήγ. Ἐλέγχει φανερῶς τὸν προδότιν, ἐπειδὴ κρυφίως ἐλεγχόμενος δὲν διορθώνεται· διὰ τῦτο λοιπὸν τὸν φανερώνει λέγωντας, ὅτι ἐκεῖνος ὁπῦ βρέζει τὸ ψωμὶ μαζήμ, διὰ νὰ διορθωθῇ κἂν ἔτως· διότι διὰ νὰ εἶναι ἀδιάντροπος ὁ Ἰάδας, ἔβρεχεν εἰς ἐκεῖνο τὸ σκετέλι ὁπῦ ἔτρωγεν ὁ Χριστὸς. εἶτα λέγει, ὁ μὲν Υἱὸς τῦ ἀνθρώπῦ ὑπάγει καθὼς εἶναι γραμμένον περὶ αὐτῦ· τετέσιν ἐὰν καὶ προορισμένον ἦτον νὰ σαυρωθῇ ὁ Χριστὸς

διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὅμως δὲν πρέπει νὰ τιμηθῇ διὰ τοῦτο ὁ Ἰούδας· ἀλλὰ ἀλήμονον εἰς ἐκεῖνον, διότι δὲν τὸ ἔκαμεν τοῦτο ὡς συνεργὸς τῆς Θείκῆς βουλῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὴν κακίαν τε. διότι ἐὰν τὸ ἐχαθῇς καλῶς, ἐδὲ ἤθελεν ὁ Χριστὸς προηγουμένως νὰ σαυρωθῇ. Φανερώνει δὲ τοῦτο μὲ τὸ νὰ παρακαλῇ, νὰ μὴν πίῃ τὸ ποτήριον τοῦτο. ἐπειδὴ δὲ τὸ ἤξευρε πρὸ τῶν αἰώνων, ὅτι ἀλλέως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σωθοῦν οἱ ἄνθρωποι, διὰ τὴν κακίαν τοῦ ἐχθροῦ, ἠθέλησεν ἐκεῖνο ὁποῦ ἐξ ἀρχῆς δὲν τὸ ἤθελεν. λέγοντας δὲ ὅτι κάλλιον ἦτον νὰ μὴν ἤθελε γεννηθῇ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, δείχνει ὅτι ἡ ἀγεννησία εἶναι καλήτερη ἀπὸ τὴν ἐν ἁμαρτίαις γέννησεως. βλέπε δὲ καὶ τὴν λέξιν, τε, ὑπάγει· διατὶ φανερώννει μὲ τοῦτο πῶς πηγαίνει μᾶλλον, παρὰ πῶς ἀποθαίνει, ἤγουν δὲν εἶναι θάνατος ἡ νέκρωσις αὐτοῦ, ἀλλὰ μισεμός.

Μάρκ. ιδ'. Λουκ. κβ'. Κείμ. Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔκλασε καὶ ἔδιδε τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἶπε· Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου.

Ἐξήγ. Διὰ τοῦτο προσέθηκε τὸ ἐσθιόντων, ἤγουν ἐκεῖ ὁποῦ ἔτρωγαν, διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀπανθρωπίαν τοῦ Ἰούδα· ὅτι εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ ὅταν ἔτρωγε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰ αὐτὰ φαγητὰ μαζὶ, ὁποῦ ἂν ἦτον καὶ θηρίον, ἤθελε γένῃ πραότερος· τότε ἐδὲ ἐλεγχόμενος ἐκαταλάβαν, ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ γευόμενος, δὲν ἐμεταμελήθη. τινὲς δὲ λέγουσιν, ὅτι ὡσὰν ἔβγηκεν ὁ Ἰούδας, τότε ἐμετέδωκε τοῖς ἄλλοις μαθηταῖς ὁ Χριστὸς. τὸ λοιπὸν ἔτζι πρέπει νὰ κάμνωμεν καὶ ἡμεῖς, καὶ νὰ ἐμποδίζωμεν τοὺς πονηροὺς τῶν Ἁγίων Μυστηρίων. θέλοντας δὲ νὰ μελίσῃ τὸν ἄρτον, ἤγουν νὰ τὸν τζακίσῃ, πρῶτον εὐχαρίστεῖ· ἕνα μὲν διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ καὶ ἡμᾶς, νὰ προσφέρωμεν τὸν Ἄρτον, ἤγουν τὴν Θείαν Λειτουργίαν, μὲ εὐχαριστίαν· καὶ ἄλλο διὰ νὰ δείξῃ ὅτι εὐχαρίστως δέχεται τὴν κλάσιν, ἤγουν τὸ τζάκισμα τοῦ κορμίου, τουτέστι τὴν νέκρωσιν, καὶ δὲν λυπᾶται ὡσὰν εἰς τίποτε σανικὸν· καὶ διὰ νὰ δεχώμεθα καὶ ἡμεῖς εὐχαρίστως τὸ μαρτύριον. ἔσωντας δὲ νὰ εἰπῇ, τοῦτο μού ἐστι τὸ σῶμα, δείχνει ὅτι αὐτὸ τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου, εἶναι ὁ ἄρτος ὁποῦ ἁγιάζεται εἰς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ὄχι ἀντίτυπον· διότι δὲν εἶπε τοῦτο εἶναι τὸ ἀντίτυπον, ἀλλὰ τοῦτο μού ἐστι τὸ σῶμα. διότι μὲ θαυμασιὸν, καὶ ἄῤῥητον ἐνέργειαν, μεταποιεῖται, ἤγουν μεταλλάσσεται, ἂν καὶ φαίνεται εἰς ἡμᾶς ἄρτος, ἤγουν ψωμίον. διότι ἐπειδὴ εἴμεθα ἀδενεῖς. καὶ δὲν ἠθέλαμεν δεχθῇ νὰ τρώγωμεν κρέας ὠμὸν, καὶ σάρκα ἀνθρώπου, διὰ τοῦτο ψωμὶ μᾶς φαίνεται, ἀμὴ κατὰ ἀλήθειαν σάρκα εἶναι.

Κείμ. Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων· Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Ἐξήγ. Καθὼς ἡ παλαιὰ διαθήκη εἶχε σφάγια καὶ αἷμα, ἔτζι καὶ ἡ καινέρια ἔχει αἷμα καὶ σφάγιον. περὶ πολλῶν δὲ εἶπεν ὅτι χύνεται, ἀντὶ τοῦ διὰ ὅλους· διότι καὶ οἱ πάντες, πολλοὶ εἰσὶ. τίνος ἕνεκεν δὲ, δὲν εἶπεν εἰς τὸν ἄρτον ὅτι λάβετε φάγετε πάντες, ἐδὼ δὲ λέγει, πίετε πάντες ἐξ αὐτοῦ; ἄλλοι μὲν λέγουσιν ὅτι διὰ τὸν Ἰούδαν τὸ εἶπε τοῦτο· διότι ὁ Ἰούδας τὸν μὲν ἄρτον τὸν ἔλαβε, ἀμὴ δὲν τὸν ἔφαγεν, ἀλλὰ τὸν ἔκρυψε, διὰ νὰ τὸν δείξῃ τοῖς Ἑβραίοις ὅτι τὸ ψωμίον λέγει ὁ Ἰησοῦς, πῶς εἶναι σῶμα· τὸ δὲ κρασὶ καὶ σανικῶς τὸ εἶπεν, πάντως μὴ δυνάμενος νὰ τὸ κρύψῃ. διὰ τοῦτο λοιπὸν εἶπε, πίετε πάντες. ἄλλοι δὲ ἀναγωγικώτερα λέγουν, ὅτι τὸ νὰ δέχωνται μὲν τὴν χεραϊκὴν τροφὴν, δὲν εἶναι δυνατὸν εἰς ὅλους, ἀλλὰ μόνων τῶν τελειωτέρων· τὸ δὲ νὰ ποτίζωνται, δυνατὸν εἶναι εἰς ὅλους, διὰ τοῦτο λοιπὸν εἶπεν ἐδὼ, ὅτι πίετε πάντες. διότι τὰ ἁπλούστερα δόγματα, πάντες τὰ δέχονται.

Κείμ. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρός μου.

Ἐξήγ. Ἔσωντας νὰ γευθῇ τὸ ποτήριον, ἀπαρνεῖται λοιπὸν τὸ σωματικὸν πιστόν· τάζει δὲ κάποιον καινέριον τρόπον γεύσεως εἰς τὴν Βασιλείαν, τουτέστιν εἰς τὴν Ἀνάστασιν· διότι ὅταν ἀνέστη, ἔφαγε καὶ ἔπιε, μὲ κάποιον καινὸν καὶ θαυμαστὸν τρόπον· διότι δὲν ἐχρειάζετον πλέον τροφὴν σωματικῆς γεύσεως, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ πιστώσῃ τὴν ἀληθινὴν φύσιν τοῦ σώματος. Βασιλείαν δὲ πρεπόντως ὀνομάζει τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ, διότι τότε ἐκατήργησε τὸν θάνατον, καὶ ἐφάνη βασιλεὺς κατὰ ἀλήθειαν. ἢ καὶ ἔτως νόησον· καινὸν πόμα εἶναι ἡ ἀποκάλυψις τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, τὰ ὁποῖα τότε εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τουτέστιν εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν, θέλουν ἀποκαλυφθῇ, ἤγουν θέλουν φανερωθῇ, καινὰ ὄντα· τουτέστι, θέλουν ἤθαι θαυμαστὰ, καὶ ἐξαίσια, ὡσὰν ὁποῦ δὲν τὰ

ἠκόσαμεν ποτὲ. λέγονται δὲ πῶς τὰ πίνει ὁ Χριστὸς ἐκεῖνα μετ' ἐμᾶς, διότι τὴν ἐδικήν μας ὠφέλειαν καὶ προκοπὴν, φαγητὸν καὶ ποτὸν ἐδικόν τε τὴν λογίζεται.

Κείμ. Καὶ ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν.

Ἐξήγ. Ὡσὰν ἐδείπνησαν, ὕμνησαν, ἤγεν ηὐχαρίστησαν τὸν Θεόν· διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι ἔτζι πρέπει νὰ κάμνωμεν καὶ ἡμεῖς. εἰς δὲ τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν ἔρχεται, καὶ ὄχι εἰς ἄλλον τόπον, διὰ νὰ μὴ λογιωθῇ πῶς φεύγει· διότι δὲν ἀναχωρεῖ εἰς ἄγνωστον τόπον, ἀλλὰ εἰς γνώριμον τοῖς Ἑβραίοις. καὶ ἄλλο δὲ, ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὴν φονεύτριαν Πόλιν, ἀφίνωντάς την ἔρημον, διὰ νὰ τὸν διώξωσιν, καὶ ὕστερον νὰ τὸν ἐλέγξῃ, ὅτι ἠναχωρῆσεν καὶ φεύγοντα, τὸν ἐκυνηγῆσαν.

Κείμ. Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. γέγραπται γὰρ· Παταξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης. μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με, προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Μαρκ. ιδ'. Ἰωαν. ις'. Ζαχαρ. ιγ'.

Ἐξήγ. Προλέγει αὐτοῖς ἐκεῖνα ὁπῶ ἔμελλαν νὰ γένωσιν, ὡς Θεὸς ὁπῶ ἦτον. διὰ νὰ μὴν σκανδαλισθῶν δὲ πῶς τὸν κατηγορεῖ ἐπειδὴ ἤθελαν νὰ τὸν ἀφήσωσιν νὰ φύγῃ, διὰ τοῦτο εἶπε γέγραπται, ἤγεν εἶναι γραμμένον, ὅτι νὰ παταξω τὸν ποιμένα, καὶ νὰ διασκορπισθῶν τὰ πρόβατα. τοῦτο δὲ δηλοῖ, ὅτι ἐγὼ σᾶς ἐβάσταν, αὐτὸ δὲ τὸ νὰ ἀπέλθω ἐγὼ, θέλει σᾶς σκορπίσει. νὰ παταξῃ δὲ λέγεται ὁ Πατὴρ τὸν Υἱὸν, ἤγεν νὰ τὸν θανατώσῃ· ἐπειδὴ μὲ τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἤγεν διὰ νὰ παραχωρήσῃ ὁ Πατὴρ ἐσαύρωσαν οἱ Ἑβραῖοι τὸν Κύριον. διότι δυνάμενος νὰ τὸν ἐμποδίσῃ· ἢ ἀπέκει νὰ μὴ τὸν ἐμποδίσῃ, λέγεται ὅτι αὐτὸς τὸν ἐφόνευσε διὰ τὴν παραχώρησιν· ἢ ἀπέκει διὰ νὰ λύσῃ τὴν λύπην τους, τοὺς εὐαγγελίζεται, ἤγεν τοὺς λέγει χαρᾶς μηνύματα· ὅτι θέλω ἀναστηθῇ καὶ θέλω σᾶς προφθάσει εἰς τὴν Γαλιλαίαν. δείχνωντας ἀπεδῶ ὅτι τὴν Ἱερουσαλὴμ θέλει τὴν ἐγκαταλείψει, ἤγεν θέλει τὴν ἀφήσει, καὶ θέλει πηγαίνει εἰς τὰ ἔθνη· διότι εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐθνικοὶ ἐκατοικῆσαν.

Κείμ. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπεν αὐτῷ· εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοὶ, ἐγὼ ἐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. Μαρκ. ιδ'. Λουκ. κβ'. Ἰωαν. ιγ'.

Ἐξήγ. Ἀπὸ πολλῆς αὐθαδείας, ὁ Πέτρος μόνος τάζει ὅτι νὰ μὴν σκανδαλισθῇ· διὰ τοῦτο τὸν ἄφησε καὶ ὁ Χριστὸς νὰ πέσῃ, διὰ νὰ μάθῃ νὰ μὴ θαρρῇ εἰς τὸ λόγε τε, ἀλλὰ εἰς τὸν Θεὸν, καὶ πιστότερος νὰ λογιάζῃ τὸς λόγες τῶ Χριστῶ, παρὰ τὴν συνείδησίν τε. ἐπειδὴ καὶ καύχησιν πολλὴν ἔχει τὸ νὰ εἰπῇ, ὅτι ἐὰν καὶ ὅλοι σκανδαλισθῶν· διότι δείχνει τὸ λόγε τε ὑπερήφανον, καὶ πῶς δὲν ἐγνωρίζει τὴν ἀδυναμίαν τε. τὸ προλέγει λοιπὸν ὁ Κύριος, καὶ τὴν ὥραν· ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν νύκτα, καὶ πρὶν νὰ λαλήσῃ ὁ πετεινὸς, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῆς ἀρνήσεως, ὅτι τρίτον ἀρνήσεται.

Κείμ. Λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· κἂν δέη με συν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως δὲ καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον. τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς, εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανὴ. καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καθίσατε αὐτοῦ, ἕως οὗ ἀπελθὼν προσεύξομαι ἐκεῖ.

Ἐξήγ. Ὁ Πέτρος θέλωντας νὰ δείξῃ πῶς ἔχει γνησίαν ἀγάπην, ἀντιλέγει τῷ Χριστῷ· διότι ἔσωντας νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸν φόβον τῆς προδοσίας, ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀγάπην, καὶ τὴν φιλοτιμίαν, ἄρχισε νὰ καταφρονῇ καὶ τὰς ἄλλας, καὶ νὰ συναντιῆται εἰς τὸν Χριστὸν· ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ μαθηταὶ, μὴ γνωρίζοντες, ἔταζαν πρὶν δοκιμάσωσι τὰς πειρασμὰς, ἐκεῖνα ὁπῶ ἔμελλαν νὰ μὴν τὰ τελειώσωσιν. πηγαίνει δὲ ὁ Κύριος ξεχωρισὰ, καὶ παράμερα νὰ προσευχηθῇ· διότι ἡσυχίαν, ἢ μοναξίαν χρειάζεται ἡ προσευχή.

Κείμ. Καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τὰς δύο υἱὰς Ζεβεδαίε, ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. τότε λέγει αὐτοῖς· Περίλυπος ἐστὶν ἡ ψυχή με ἕως θανάτε· μείνατε ὧδε, καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. καὶ προσελθὼν μικρὸν, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος, καὶ λέγων· Πάτερ με, εἰ δυνατόν ἐστι παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ.

Ἐξήγ. Δὲν πέρνει ὅλες τὰς μαθητὰς, ἀλλὰ μόνον τὰς τρεῖς ἐκείνες ὁπῶ τὰς ἔδειξε τὴν δόξαν τε εἰς τὸ Θαβὼρ, διὰ νὰ μὴ σκανδαλισθῶν, βλέποντές τον προσευχόμενον, καὶ λυπέμενον. ὅμως δὲ ἀφίνει καὶ τέτες, καὶ πηγαίνει ξεχωρισὰ, καὶ προσεύχεται. οἰκονομικῶς δὲ λυπεῖται, καὶ ἀδημονεῖ, διὰ νὰ πιστώσῃ πάντας ὅτι ἀληθῶς ἄνθρωπος ἦτον· διότι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἶναι νὰ δειλιάζῃ τὸν θάνατον· ἐπειδὴ καὶ παρὰ φύσιν εἰσῆλθεν

σῆλθεν ὁ θάνατος, καὶ διὰ τῦτο τὸν φόβγει, καὶ τὸν φοβεῖται ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τὸν θάνατον. ἄλλο δὲ καὶ διὰ νὰ λαθάσῃ τὸν Διάβολον, νὰ ἐπιπηδήσῃ εἰς αὐτὸν ὡσὰν εἰς ψιλὸν ἄνθρωπον διὰ νὰ τὸν θανατώσῃ, καὶ ἔτζι νὰ σωτριβῇ. καὶ ἄλλο, ἂν ἤθελε τρέξῃ ὁ Κύριος πρὸς τὸν Θάνατον, ἤθελαν ἔχει οἱ Ἑβραῖοι ἀφορμὴ νὰ λέγεν, ὅτι δὲν ἤμαρτον ἔσωντας νὰ τὸν φονεύσεν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἀτός τε ἐπαίδαξε πρὸς τὸν θάνατον. ἀπὸ τῦτο δὲ μανθάνωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ ἐίχνωμεν τῦ λόγε μας εἰς πειρασμὲς, ἀλλὰ νὰ παρακαλῦμεν, νὰ γλυτώσωμεν ἀπ' αὐτὲς. διὰ τῦτο λοιπὸν δὲν πηγαίνει καὶ εἰς πολὺ διάστημα, ἀλλὰ σιμὰ τῶν τριῶν μαθητῶν, διὰ νὰ τῦ ἀκέσεν, καὶ νὰ τὸν μιμῦνται καὶ αὐτοὶ ὅταν πέσεν εἰς πειρασμὲς, καὶ νὰ ἔυχωνται τὰ ὅμοια. ποτήριον δὲ ὀνομάζει τὸ πάθος, ἢ διὰ τὸν ὕπνον ὅπῦ γίνεται ἀπὸ τῦτο, ἢ διότι ὀφροσιώης, καὶ σωτηρίας αἰτία καὶ ἀφορμὴ ἔγιναν εἰς ἡμᾶς. θέλει δὲ νὰ λείψῃ τὸ ποτήριον, ἢ διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ὡς Ἄνθρωπος, κατὰ τὲς νόμες τῆς φύσεως φόβγει τὸν Θάνατον, καθὼς τὸ ἐπρεῖπα, ἢ διότι δὲν ἤθελεν νὰ ἁμαρτήσεν τοιῦτον ἁμάρτημα οἱ Ἑβραῖοι εἰς τόσον ὅτι διὰ ταῦτὸ νὰ ξεθεμελιωθῇ ὁ Ναὸς, καὶ νὰ ἀπολεθῇ ὅλος ὁ λαὸς. πλιὼ τὸ θέλημα τῦ Πατρὸς βέλεται νὰ γένῃ· διὰ νὰ μάθωμεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι ἐὰν καὶ ἡ φύσις μᾶς σύρνει εἰς τὰ φυσικὰ πάθη, ὅμως πρέπει νὰ πειθώμεθεν περισότερον εἰς τὸν Θεὸν, καὶ νὰ κάμνωμεν τὸ θέλημά τε.

Μαρκ. ιδ'. Λεκ. κβ'. Κείμ. Καὶ ἔρχεται πρὸς τὲς μαθητὰς, καὶ βρίσκει αὐτὲς καθεύδοντας· καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· ἔτως ὀκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμῦ; γρηγορεῖτε, καὶ προσεύχεθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν Πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.

Μαρκ. ιδ'. Ἐξήγ. Ἐπειδὴ θρασὺς ἦτον ὁ Πέτρος, καὶ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ, διὰ τῦτο ἐλέγχει τὴν ἀθένειαν τες, ὡσὰν ὅπῦ ἐλάλησαν λόγια προπετείας, καὶ μάλισα πρὸς τὸν Πέτρον λέγει· τόσον δὲν ἐδυνήθητε νὰ ἀγρυπνήσητε μίαν ὥραν μετ' ἐμένα; ἢ πῶς λέγετε ὅτι νὰ βάλετε τὰς ψυχάς σας διὰ λόγε με; ὅμως πάλιν ἐπειδὴ τὲς ἐλύπησε μὲ τὸν ἔλεγχον ὅπῦ τὲς ἔκαμεν, τὲς παρηγορεῖ μὲ τὸ νὰ τὲς εἰπῇ, ὅτι τὸ μὲν Πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενὴς· τετέσι σᾶς συμπαθῶ, ὅτι δὲν ἀυσάξετε διὰ καταφρόνησιν, ἀλλὰ δι' ἀθένειαν. εἰς τόσον ὅτι λοιπὸν, ἐπειδὴ ἀθενεῖς ἦθε, μὴ θρασυώθε, καὶ καυχᾶθε, ἀλλὰ προσεύχεθε νὰ μὴ ἐλθῆτε εἰς πειρασμὸν καθόλε. ἄλλοι δὲ τὸ, μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμὸν, τὸ νοῆσιν, ἀντὶ τῦ νὰ μὴ νικηθῆτε ὑπὸ τῦ πειρασμῦ· διότι δὲν μᾶς προσάζει λέγεσι νὰ εἴμεθεν ἀπείρασοι, διότι οἱ πειρασμοὶ εἶναι οἱ στέφανοι, ἀλλὰ νὰ μὴ νικηθῶμεν ἀπὸ τὲς πειρασμὲς, καὶ μᾶς καταπίει ὁ πειρασμὸς, καὶ σέβομεν εἰς τὴν κοιλίαν τῦ θηρίε, τῦτο μᾶς προσάζει να ὀχώμεθεν· διότι ἐκεῖνος ὅπῦ νικηθῇ ὑπὸ τῦ πειρασμῦ, ἐσέβη εἰς τὴν κοιλίαν τε, τετέσι τὸν ἐκατέπιε.

Κείμ. Πάλιν ἐκδυτέρε ἀπελθὼν προσηύξατο, λέγων· Πάτερ με, εἰ ὲ δύναται τῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμῦ, ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω γενηθήτω τὸ θέλημά σε. καὶ ἐλθὼν βρίσκει αὐτὲς πάλιν καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν βεβαρυμένοι. καὶ ἀφεὶς αὐτὲς ἀπελθὼν πάλιν, προσηύξατο ἐκ τρίτε, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών.

Ἐξήγ. Μάνθανε ὦ ἄνθρωπε, νὰ προσεύχεσαι πυκνὰ εἰς τὲς πειρασμὲς, ἀκέωντας ὅτι καὶ ὁ Κύριος πολλάκις ἠυχετο. ἔσωντας δὲ νὰ τὲς ἔυρῃ πάλιν ὅπῦ ἐκοιμῶνται, δὲν τὲς ἤλεγξε, διὰ νὰ μὴ τὲς λυπήσῃ, ἀλλὰ τὲς ἄφησε, καὶ πάλιν ἐπῆγε καὶ ἐπροσεύχετον ἐκ τρίτε, διὰ νὰ βεβαιώσῃ τὸ ἀνθρώπινον· διότι ὁ τρίτος ἀριθμὸς, εἶναι δεικτικὸς ἀληθείας καὶ βεβαιώσεως.

Κείμ. Τότε ἔρχεται πρὸς τὲς μαθητὰς αὐτῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς· καθεύδετε τὸ λοιπὸν, καὶ ἀναπαύεσε· ἰδὲ ἤγικεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσε, ἄγωμεν· ἰδὲ ἤγικεν ὁ παραδιδός με.

Ἐξήγ. Δείχνωντας ὅτι δὲν ἔχει χρείαν τῆς βοηθείας αὐτῶν ὅταν μέλλει νὰ παραδοθῇ, λέγει τες, κοιμᾶθε τὸ λοιπὸν. ἢ κατ' εἰρωνίαν τὸ λέγει τῦτο, ὡσὰν νὰ τὲς ἔλεγεν ἔτζι· ἰδὲ ὅπῦ ἔφθασεν ὁ προδότης, καὶ ἐὰν σᾶς ἀρέσῃ, καὶ τὸ δίδει ὁ καιρὸς, κοιμᾶθε. τὲς σηκώνει λοιπὸν ἀπὸ τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅπῦ ἐπροσεύχετον, καὶ ἔρχεται πρὸς ἐκείνες ὅπῦ ἔμελλον νὰ τὸν πιάσεν, καὶ τὲς προϋπαντᾷ, ὡσὰν νὰ ἤθελαν νὰ τῦ δώσεν τίποτες χαρμόσυνον. ἔτζι καὶ ἐκεῖ ὅπῦ ἠυχετο, διὰ νὰ πισώσῃ τὴν οἰκονομίαν τὰ ἔλεγε, ἢ ἤθελε νὰ μὴ σαυρωθῇ, διὰ νὰ μὴ ἀπολεθῦν οἱ Ἑβραῖοι ἀπὸ τὴν ἀπώλειαν ὅπῦ ἔμελλε νὰ τὲς καταλάβῃ, διὰ τὴν ἁμαρτίαν ὅπῦ ἔκαμαν εἰς αὐτὸν.

Κείμ.

Κείμ. Καὶ ἔτι αὐτῦ λαλῦντος, ἰδὲ Ἰέδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθε, καὶ μετ' αὐτῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν, καὶ ξύλων, ἀπὸ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Πρεσβυτέρων τῦ λαῦ. ὁ δὲ παραδιδὺς αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον, λέγων· ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐσι· κρατήσατε αὐτόν. καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησῦ, εἶπε· Χαῖρε Ῥαββί. καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἑταῖρε, ἐφ' ᾧ πάρει; τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησῦν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. Μαρκ. ιδ'. Λεκ. ιβ'. Ἰωαν. ιη'.

Ἐξήγ. Βλέπεις τὰ σκεύη, ἦγεν τὰ ὅπλα τῶν Ἀρχιερέων; μαχαίρια καὶ ξύλα. ἔτζι ἦσαν εἰρηνικοὶ, καὶ εἶχαν εἰς τῦ λόγῦ τες τὸ Πνεῦμα τῆς πραότητος. τὸ δὲ ἕνας ἀπὸ τὺς δώδεκα, τὸ εἶπαν ὁ Εὐαγγελισὴς, θαυμάζωντας ὅτι ἀδικαλὰ καὶ ἦτον διαλεγμένος, καὶ βαλμένος μὲ τὺς πρώτες· ὅμως ἐπαρέδωκε τῦ λόγῦ τῷ Διαβόλῳ. ὥσε ὅπῦ, φοβῦ καὶ σὺ ὦ ἄνθρωπε, ἂν εἶσαι καὶ ὁ πλέα ενάρετος καὶ ἅγιος, διὰ νὰ μὴν ἀμελήσῃς, καὶ ξεπέσῃς. τὸ δὲ σημεῖον, τὸ ἔδωκαν ὁ Ἰέδας, ὅτι ἦτον νύκλα, καὶ δὺ ἠμπορῦσαν νὰ τὸν γνωρίσουν· καὶ ἄλλο δὲ, ὅτι ἐκεῖνοι ὅπῦ ἦλθαν νὰ τὸν πιάσουν, δὲν ἦσαν τόσοι ἀπὸ τὸν ὄχλον, ὅσοι ἦσαν ἀπὸ τὺς δέλες τῶν Ἀρχιερέων· οἱ ὁποῖοι ἀδὲ ἐγνώριζαν καθόλε τὸν Ἰησῦν, ἀλλὰ ὁ μαθητὴς, τὺς δείχνει τὸν διδάσκαλον μὲ τὸ φίλημα, διότι ἠξεύρωντας τὴν φιλανθρωπίαν τῦ Κυρίε, θρασεύεται καὶ νὰ τὸν φιλήσῃ. ὁ δὲ Κύριος ὑπομένει ἕως καὶ τῆς τελευταίας ὥρας, ἀσεβάζωντας νὰ τὸν κερδαίσῃ διὰ τῆς μακροθυμίας. ὅτε δὲ ἀδὲ ἔτως ἐσωφρονίθη, τότε τὺς κάμνει νὰ πέσουν, καθὼς τὸ λέγει ὁ Ἰωάννης, διὰ νὰ ἐγνωρίσουν τὶν διώαμίν τε κὰν ἀπὸ τὸ πέσιμον. ὡς δὲ ἀδὲ ἔτως ἔπαυσαν ἀπὸ τὶν θρασύτητα, τότε παραδίδει τῦ λόγῦ τε. ἑταῖρον δὲ ἦγεν φίλον, τὸν Ἰέδα καλεῖ, ἀναγελῶντας τον, πῶς τὸν ἐφίλησε τάχα ὡς φίλος. τὸ δὲ ἐφ' ᾧ πάρει· ἀντὶ τῦ μὲ τὶ σκοπὸν ἦλθες ἐδῶ, τάχα ὡς φίλος; ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε νὰ ἔλθῃς μὲ ξύλα, καὶ μὲ μαχαίρια· ἀλλὰ ὡς ἐχθρὸς; καὶ πῶς μὲ φιλεῖς; ἐλέγχει λοιπὸν αὐτὸν ὡς δόλιον. Ἰωαν. κ'.

Κείμ Καὶ ἰδὲ εἷς τῶν μετὰ Ἰησῦ, ἐκτείνας τὶν χεῖρα, ἀπέσασε τὶν μάχαιραν αὐτῦ· καὶ πατάξας τὸν δῦλον τῦ Ἀρχιερέως, ἀφεῖλεν αὐτῦ τὸ ὠτίον. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησῦς· ἀπόσρεφόν σε τὶν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανῦνται. ἢ δοκεῖς, ὅτι ἐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν Πατέρα με, καὶ παραστήσει μοι πλείῦς ἢ δώδεκα λεγεῶνας Ἀγγέλων; πῶς ἂν πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ, ὅτι ὕτω δεῖ γενέθαι; Γενες. θ'. Ἀποκ. ιγ'.

Ἐξήγ. Πέτρος ἦτον ἐκεῖνος ὅπῦ ἔυγαλε τὶν μάχαιραν, καθὼς λέγει ὁ Ἰωάννης. εἶχε δὲ μάχαιραν, ἔσωντας νὰ σφάξῃ τὸ ἀρνίον ὅπῦ ἔφαγαν τότε. ἂς μὶν κατηγορῦμεν λοιπὸν τὸν Πέτρον, διότι δὲν τὸ ἔκαμε τῦτο διὰ λόγῦ τε, ἀλλὰ διὰ τὸν διδάσκαλον, θείῳ ζήλῳ κινέμενος. ὁ δὲ Κύριος μεταγυρίζωντάς τον εἰς Εὐαγγελικὶν πολιτείαν, τὸν διδάσκει νὰ μὶν θυγάνῃ μαχαίρι, ἂν φαίνεται κανεὶς ὅτι καὶ διὰ τὸν Θεὸν τὸ κάμνει. ἔσωντας δὲ νὰ κόψῃ τὸ ἀυτίον τῦ δέλε ὁ Πέτρος, δείχνει ὅτι δὲν ἤκουν καλῶς οἱ Ἑβραῖοι. εἶτα βάνει καὶ τὸ ῥητὸν τῦ Νόμε, ὅτι ὁ φονεὺς φονεύεται, διότι ὁ Νόμος λέγει τῦτο· ὅτι οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανῦνται. δηλοῖ δὲ ὅτι καὶ οἱ Ἑβραῖοι ὅπῦ ἐσήκωσαν κατὰ πάντε μάχαιραν, θέλεν φονευθῆ ἀπὸ τὰς μαχαίρας τῶν Ῥωμαίων. δὲν εἶπε δὲ ὅτι δύναμαι νὰ παραστήσω δώδεκα λεγεῶνας Ἀγγέλων, ἀλλὰ νὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα με· οἰκονομικῶς λέγωντας τῦτο ὡς ἄνθρωπος, διὰ τὶν ἀθένειαν αὐτῶν· διότι πολλὰ ἦτον ὅπῦ ἔδειξε τότε ἀνθρώπινα, τὸν ἵδρωτα, τὶν δειλίαν. ἀλλὰ ἔτε ἤθελαν φανῆ πιστοὶ οἱ λόγοι τε, ἂν ἤθελεν εἰπῆ ὅτι ἐγὼ δύναμαι νὰ παραστήσω Ἀγγέλυς. ἀντὶ τῶν δώδεκα λοιπὸν μαθητῶν, λέγει, ἤθελαν μὲ παραστηθῆ δώδεκα τάγματα Ἀγγέλων, ἂν ἤθελα. Λεγεὼν δὲ εἶναι τὸ μέγα τάγμα, ἓξ χιλιάδες καβαλαρέοι. πρέπει λοιπὸν, λέγει, νὰ γένουν ὅλα αὐτὰ, διὰ νὰ πληρωθῆν αἱ Γραφαὶ ὅπῦ τὰ ἐπροεῖπαν. ὅμως ὄχι ἐπειδὴ τὰ ἐπροεῖπαν αἱ Γραφαὶ, διὰ τῦτο εἶναι οἱ Ἑβραῖοι κακοὶ, ἀλλὰ διατὶ ἔμελλαν νὰ τὰ κάμουν αὐτὰ οἱ Ἑβραῖοι, ἀπὸ τὶν κακὶν τες προαίρεσιν, διὰ τῦτο ἐβάλθηκαν ταῦτα εἰς τὰς Γραφὰς ὑπὸ τῦ ἁγίε Πνεύματος.

Κείμ. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησῦς τοῖς ὄχλοις· ὡς ἐπὶ λησὶν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· καθ' ἡμέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκαθεζόμιν διδάσκων ἐν τῷ Ἱερῷ, καὶ ὐκ ἐκρατήσατέ με. τῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ Γραφαὶ τῶν Προφητῶν.

Ἐξήγ Τὺς ἀποδείχνει τὶν ἄγνωσον καὶ λωλὶν αὐτῶν ἐπιχείρησιν, καὶ ὅτι δὲν ἦτον ἀπὸ τὶν ἐδικήν τες διώαμιν ὅπῦ τὸν ἐπίασαν. ὅταν ἤμεν λέγει εἰς τὸ ἱερὸν, ἠθέλετε νὰ μὲ πιάσετε,

ετε, ἀμὴ διὰ νὰ μὴ σᾶς συ[illegible]χωρῶ, ἤγεν διὰ νὰ μιὼ θέλω ἐγὼ, δὲν ἐδιωήθητε. ἀμὴ τώρα θεληματικῶς παραδίδω τῆ λόγε με, διότι ἠξεύρω ὅτι ἀδιώατον εἶναι νὰ φανῆ αἱ Γραφαὶ ψεύδεις, αἱ ὁποῖαι ἐπροεῖπαν τιὼ κακίαν σας.

Κείμ. Τότε οἱ μαθηταὶ πάντες, ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον. οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησῆν ἀπήγαγον προς Καϊάφαν τὸν Ἀρχιερέα, ὅπε οἱ Γραμματεῖς, καὶ οἱ Πρεσβύτεροι σιωήχθησαν. ὁ δὲ Πέτρος ἠκολέθει αὐτῷ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τῆ ἀρχιερέως· καὶ εἰσελθὼν ἔσω, ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, ἰδεῖν τὸ τέλος.

Ἐξήγ. Οἱ μὲν ἄλλοι μαθηταὶ ἔφυγον, ὁ δὲ Πέτρος θερμότερος ὤρισκόμενος πρὸς τὸν διδάσκαλον, ἀκολέθει ἀπὸ μακρὰ. εἰ δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης ἠκολέθει, ἀλλὰ ὄχι ὡς μαθητὴς, ἀλλὰ ὡς γνώριμος τῆ Ἀρχιερέως.

Κείμ. Οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ τὸ σιωέδριον ὅλον, ἐζήτεν ψεύδομαρτυρίαν κατὰ τῆ Ἰησῆ, ὅπως αὐτὸν θανατώσεσι· καὶ ὐχ εὗρον. καὶ πολλῶν ψεύδομαρτύρων προσελθόντων, ὐχ εὗρον.

Ἐξήγ. Εἰς τὸν Καϊάφα πηγαίνεσι τὸν Ἰησῆν. διότι ἐκεῖνος ἦτον Ἀρχιερεὺς τῆ χρόνε ἐκείνε. εἰς τὸν ὁποῖον ἀγρυπνῆσαν καὶ οἱ ἄλλοι, ἔχοντας νὰ μὴ φάγεν τότε τὸ πάχα, ἀλλὰ ἀνέμειναν, διὰ νὰ φονεύσεν τὸν Κύριον, καὶ ἐπαρέβησαν τὸν Νόμον· διότι ὁ Κύριος κατὰ τὸν νενομισμένον καιρὸν ἔφαγε τὸ Πάχα. ἐκεῖνοι δὲ μόνον διὰ νὰ φονεύσεν τὸν Κύριον, καταφρονῆσι καὶ τῆ Νόμε.

Μαρκ. ιδ'. Ἰωαν. β'. Κείμ. Ὕσερον δὲ προσελθόντες δύο ψεύδομάρτυρες, εἶπον· ἦτος ἔφη· δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τῆ Θεῆ, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι αὐτόν. καὶ ἀναστὰς ὁ Ἀρχιερεὺς, εἶπεν αὐτῷ· ὐδὲν ἀποκρίνει; τί ἦτοι σᾶ καταμαρτυρῆσιν; ὁ δὲ Ἰησῆς ἐσιώπα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· ἐξορκίζωσε κατὰ τῆ Θεῆ τῆ ζῶντος. ἵνα ἡμῖν εἴπῃς, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριὸς ὁ Υἱὸς τῆ Θεῆ. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησῆς· σὺ εἶπας.

Ἐξήγ. Καὶ ὄντως ψεύδομάρτυρες ἦσαν ἦτοι, διότι ὁ Χριὸς δὺ εἶπεν, ὅτι δύναμαι νὰ καταλύσω, ἀλλὰ λύσατε· καὶ δὲν εἶπε τὸν ναὸν τῆ Θεῆ, ἀλλὰ τὸν ναὸν τῆτον, τετέσι τὸ σῶμα με· καὶ πάλιν δὺ εἶπεν οἰκοδομήσω, ἀλλ' ἐγερῶ, ἤγεν νὰ τὸν ἀναστήσω. εἰς τόσον ὅτι φανεροὶ ψεύδομάρτυρες εἶναι τῆτοι, διότι ἄλλα εἶπεν ὁ Χριὸς, καὶ ἄλλα λέγεσιν αὐτοὶ πῶς εἶπεν. ὁ Ἰησῆς λοιπὸν ἔχοντας νὰ ἰδῇ τὸ κριτήριον αὐτῶν παράνομον, ἐσιώπα· διότι ἐκείνες ὁπῆ δὲν τὲς ἔπειθαν τοσαῦτα σημεῖα, καὶ θαύματα, πῶς ἤθελαν τὲς καταπείσῃ ἀπολογίαι; ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς βελόμενος νὰ τὸν ῥίψῃ εἰς βλασφημίαν τὸν ἐρωτᾷ, ἵνα ἐὰν μὲν εἰπῇ, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ Υἱὸς τῆ Θεῆ, νὰ κατακριθῇ ὡς βλάσφημος· εἰ δὲ ἀρνηθῇ, νὰ τὸν ἔχῃ ὡς ψεύδομάρτυρα, πῶς ἐμαρτύρησεν ἐναντία κατὰ τῆ λόγε τε. ἀλλὰ ὁ Κύριος ὁπῆ πιάνει τὲς σοφὲς μὲ τιὼ πανεργίαν τες, ἀποκρίνεται καὶ λέγει· Πρὸς Κορινθ. κεφαλ. γ'. Σὺ εἶπας· ἤγεν, τὸ ἐδικόν σε σόμα ἐμαρτύρησεν, ὅτι ἐγώ εἶμαι ὁ Υἱὸς τῆ Θεῆ.

Κείμ. Πλιὼ λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεθε τὸν Υἱὸν τῆ ἀνθρώπε καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς διωάμεως, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τῆ Οὐρανῆ. Δανιὴλ. ζ'.

Ἐξήγ. Ἐκ τῆς Προφητείας τῆ Δανιὴλ διαλέγεται αὐτοῖς· διότι ἐκεῖνος λέγει, ὅτι εἶδον ὡς Υἱὸν ἀνθρώπε ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν. διότι ἐπειδὴ τὸν ἐνόμιζαν ὅτι εἶναι πλάνος, διὰ νὰ φαίνεται εἰς χῆμα ταπεινὸν, λέγει, ὅτι θέλετε μὲ ἰδῇ τότε ἐρχόμενον μετὰ διωάμεως, καὶ καθήμενον μετὰ τῆ Πατρὸς. διώαμιν ἐδῶ, τιὼ διώαμιν τῆ Πατρὸς λέγει. καὶ ὄχι ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ἀπὸ τῆ Οὐρανῆ ἐρχόμενον.

Κείμ. Τότε ὁ Ἀρχιερεὺς διέῤῥηξε τὰ ἱμάτια αὐτῆ, λέγων· ὅτι ἐβλασφήμησε. τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἰδὲ νιῦ ἠκέσατε τιὼ βλασφημίαν αὐτῆ· τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον· ἔνοχος θανάτε ἐσί.

Ἐξήγ. Σιωήθειαν εἶχαν οἱ Ἑβραῖοι, ὅτι ὅταν ἤθελαν ἀκέσῃ τίποτες κακὸν, νὰ χίζεν τὰ φορέματά τες. τῆτο λοιπὸν κάμνει καὶ ὁ Καϊάφας, ἵνα χίζει τὸ φόρεμά τε, τάχατες πῶς ἐβλασφήμησεν ὁ Χριὸς. τῆτο δὲ τὸ ἔκαμε διὰ νὰ πλανέσῃ τὸν λαὸν, διὰ νὰ δείξῃ πρὸς αὐτὲς ὅτι μεγάλως ἐβλασφήμησε, καὶ ἔτζι νὰ τὲς ἀναγκάσῃ νὰ εἰπῆν, ὅτι ἄξιος θανάτε εἶναι. πλιὼ γίνοσκε, ὅτι τὸ, νὰ ξεχίσῃ ὁ Καϊάφας τὰ φορέματά τε, ἦτον σημεῖον, ὅτι ἐξεχίθη καὶ ἐπάρθη ἀπὸ τὲς Ἑβραίες ἡ Ἀρχιερωσιὼν τῆς παλαιᾶς διαθήκης.

Ἡσα. ν'. Κείμ. Τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆ, καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν· οἱ δὲ ἐῤῥάπισαν, λέγοντες· Προφήτευσον ἡμῖν Χριὲ, τίς ἐσιν ὁ παίσας σε.

Ἐξήγ.

Εξήγ. Ὅτε κατεκρίθη, τότε ἔδειξαν εἰς αὐτὸν τὰ ἐπονείδιστα, καὶ τὸν ἐνέμπαιζαν· καὶ τὸν ἔνδυσαν, ἤγουν ἐσκέπασαν τὸ πρόσωπόντου μὲ ἕνα φόρεμα, καθὼς τὸ λέγουν οἱ ἄλλοι εὐαγγελισταὶ. διότι ἐπειδὴ τὸν εἶχαν ὡς προφήτην, διὰ τοῦτο τὸν ἐνεμπαίζουν ἔτζι. Μάρκ. ιδ'.
τὸ δὲ κολάφισμα εἶναι, τὸ, νὰ συμμαζώνουν τὰ δάκτυλα τῶν χειρῶν τους, καὶ νὰ τὸν κτυ- Λουκ. κβ'.
ποῦν, ἤγουν νὰ τὸν γροθίζουν.

Κείμ. Ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη, λέγουσα· καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων, λέγων· οὐκ οἶδα τί λέγεις· ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ· καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. καὶ πάλιν ἠρνήσατο μεθ' ὅρκου· ὅτι, οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶτες, εἶπον τῷ Πέτρῳ· ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιάσου δῆλόν σε ποιεῖ. τότε ἤρξατο καταναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν. ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησε. καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ Ἰησοῦ, εἰρηκότος αὐτῷ· ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. καὶ ἐξελθὼν ἔξω, ἔκλαυσε πικρῶς. Ἰωαν. ιη'.

Εξήγ. Ἔστωντας νὰ ἔλθῃ εἰς πολὺν καὶ μέγαν φόβον ὁ Πέτρος, ἀλησμόνησε τὰ ταξίματα ὁποῦ ἔκαμε, καὶ ἄρχισε νὰ δουλεύῃ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν, ἤγουν ἔγινεν ὡσὰν ἀπεθαμμένος ἀπὸ τὸν φόβον του, καὶ μηδὲ ἤξευρεν ἐκεῖνο ὁποῦ ἔλεγεν. ὅμως νόησον καὶ κατὰ ἀναγωγὴν τὸ λεγόμενον· ὅτι ἐλέγχεται ὁ Πέτρος ὑπὸ τῆς παιδίσκης, τουτέστιν ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας τῆς μικρᾶς, καὶ δουλοπρεποῦς, ἕως ὁποῦ ἐλάλησεν ὁ Πετεινὸς, καὶ τὸν ἤφερεν εἰς αἴσθησιν, ἤγουν τὸν ἐνθύμισε. διότι Πετεινὸς εἶναι ὁ λόγος, ὁ ὁποῖος δὲν μᾶς ἀφίνει νὰ ἀμελοῦμεν, καὶ νὰ κοιμούμεσθεν, ἀλλὰ μᾶς λέγει, ἀγρυπνᾶτε, καὶ προσεύχεσθε, καὶ σηκωθῆτε ἐσεῖς ὁποῦ κοιμᾶσθε. ἔστωντας λοιπὸν νὰ ἐξυπνίσῃ ὁ Πέτρος ἀπὸ τοῦ λόγου, ὡσὰν ὑπότινος πετεινοῦ, εὐγῆκεν ἔξω ἀπὸ τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, τουτέστιν, ἀπὸ Πρὸς Ἐφ. ε.
τὴν περιοχὴν τοῦ πεπωρωμένου νοῦ. καὶ ἔστωντας νὰ εὔγῃ ἀπὸ τὴν ἀναισθησίαν, ἔκλαυσε πικρῶς. διότι ἕως ὁποῦ ἦτον εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ πεπωρωμένου νοῦ, δὲν ἔκλαιε, διότι δὲν ἐγροικοῦσεν. ὅταν δὲ εὐγῆκεν, ἦλθεν εἰς αἴσθησιν, ἤγουν ἐγροίκησε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Κείμενον.

Πρωΐας δὲ γενομένης, συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατῶσαι αὐτὸν· καὶ δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον, καὶ παρέδωκαν αὐτὸν ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

Εξήγ. Ἰδὲ τὸν διάβολον, πῶς τοὺς ἐκατάπεισεν ὅλους αὐτοὺς, νὰ κάμουν φόνον εἰς τοι- Μάρκ. ιε'.
αύτας ἡμέρας, εἰς τὰς ὁποίας ἐχρειάζουνταν νὰ κάμουν πολλαῖς θυσίαις, καὶ προσφοραῖς, Λουκ. κβ'.
διὰ ταῖς ἄλλαις τους ἁμαρτίαις, καὶ νὰ καθαρισθοῦν, καὶ νὰ παστρευθοῦν· αὐτοὶ καὶ Ἰωαν. ιη'.
τὸν δένουσι, καὶ εἰς τὸν ἡγεμόνα Πιλάτον τὸν πηγαίνουσιν. ὁ ὁποῖος ἦτον μὲν ἀπὸ τὸν πόντον ἡ πατρίδατου, ὅμως διὰ νὰ εἶναι ὑποταγμένος εἰς τοὺς Ρωμαίους, ἐστάλθη αὐθέντης εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ. παρέδωκαν δὲ τὸν Κύριον τῷ Πιλάτῳ, πῶς τάχατες, ἦτον στρατιώδης, ἤγουν ἐναντίος τοῦ Βασιλέως, καὶ τὸν ἐπιβουλεύετον.

Κείμ. Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς Πρεσβυτέροις, λέγων· Ἥμαρτον, παραδοὺς αἷμα ἀθῶον. οἱ δὲ εἶπον· τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει. καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ, ἀνεχώρησε, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο. Πραξ. α'.

Εξήγ. Ἐν ὑστεροβουλίᾳ γίνεται ὁ Ἰούδας, καὶ μεταμελεῖται μὲν, ὅμως ἡ μετάνοιάτου δὲν ἦτον καλὴ· διότι τὸ μὲν, νὰ κατηγορήσῃ τοῦ λόγουτου νὰ εἰπῇ ὅτι ἥμαρτε, καλὸν ἦτον· τὸ δὲ νὰ κρεμασθῇ, ἦτον διαβολικὸν· διότι διὰ νὰ μὴν θέλῃ νὰ ὑπομείνῃ τοὺς ὀνειδισμοὺς ὁποῦ ἔμελλε νὰ ὀνειδίζεται ὕστερα, εἰς ὅλην τοῦ τὴν ζωὴν διὰ τοῦτο ἐθανάτωσε τοῦ λόγουτου· ἔπρεπε νὰ δακρύσῃ, καὶ νὰ παρακαλέσῃ τὸν Χριστὸν ὁποῦ τὸν ἐπαρέδωκε, νὰ τὸν συγχωρήσῃ. τινὲς δὲ λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἰούδας ἔστωντας νὰ εἶναι φιλάργυρος, ἐθαῤῥοῦσεν ὅτι αὐτὸς μὲν νὰ κερδαίσῃ τὰ ἀργύρια προδώνωντας τὸν Χριστὸν· ὁ δὲ Χριστὸς νὰ μὴ φονευθῇ, ἀλλὰ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἑβραίων, καθὼς πολλάκις ἔφυγε. τότε δὲ ὡς τὸν εἶδεν ὅτι κατεκρίθη, καὶ ἐκαταδικάσθη νὰ ἀποθάνῃ, ἐμετανόησεν, ἔστωντας

νὰ μιὴ εὐγῇ τὸ πρᾶγμα καθὼς ἐθαρρᾶσεν· διὰ τᾶτο καὶ ἐκρεμάθη, διὰ νὰ προλάβῃ τὸν Χριςὸν εἰς τὸν ᾅδιν, καὶ νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ λάβῃ συγχώρησιν. πλιὼ γίνωσκε, ὅτι ἔβαλε μὲν τὸν τράχηλον αὐτᾶ εἰς τὴν θυλίαν τᾶ χοινίκ, ἔσωντας νὰ κρεμάσῃ τὸ χοινίκον ἀπὸ κάποιον δένδρον. τὸ δὲ δένδρον ἔκλινε, καὶ δὲν ἀπέθανε· θέλοντος τᾶ Θεᾶ, ἢ νὰ μετανοήσῃ, ἢ εἰς παραδειγματισμὸν καὶ καταισχύνῃ τε· διότι λέγεσιν ὅτι ὕσερον ἔπεσεν εἰς ἀθανείαν ὑδερικὴν, ἤγεν ἐπρίθη τόσον, ὅτι εἰς τὴν ςράταν ὅπᾶ ἀπερνᾶσεν ἀμάξι ὐ δύκολίαν, αὐτὸς δὲν ἐδύνετον νὰ περάσῃ· ὕσερον δὲ ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν πρινὶς, ἤγεν ἀπήκε-
Πράξις ά. πα, καὶ ἐλάκισεν, ἤγεν ἔσκασε, καθὼς τὸ λέγει ὁ Λεκᾶς εἰς τὰς πράξεις.

Κείμ. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια, εἶπον· ὐκ ἔξεσι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ ἄιματός ἐσι. συμβέλιον δὲ λαβόντες, ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τᾶ Κεραμέως, εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις· διὸ ἐκλή-
Κεφ. ιά'. θη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος, ἀγρὸς ἄιματος ἕως τῆς σήμερον. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίε τᾶ Προφήτε, λέγοντος· καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τᾶ τετιμημένε, ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ· καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τᾶ κεραμέως, καθὰ συνέταξέμοι Κύριος.

Ἐξήγ. Κορβανᾶν ἔλεγαν τὸν θησαυρὸν τᾶ Ἱερᾶ, εἰς τὸν ὁποῖον ἔβαναν τὰ δῶρα ὅπᾶ ἐπρόσφερον εἰς τὸν Θεὸν. Βλέπε δὲ τὸν Θεὸν, πῶς τὲς σκοτίζει νὰ πομπεύεται ἡ μιαφόνος, καὶ μιαρὰ γνώμη αὐτῶν· διότι ἕως τὴν σήμερον, ἀγρὸς ἄιματος καλεῖται ὁ ἀγρὸς, ἤγεν τὸ χωράφι ἐκεῖνο· εἰς τόσον ὅτι νὰ ἀναθυμίζῃ τὲς πάντας, ὅτι τὸν Κύριον ἐφόνευσαν. μάνθανε δὲ καὶ τᾶτο, ὅτι καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, τοσᾶτον ἐπερεάζετον ἡ φιλοξενία, ὅτι νὰ ἀγορασθῇ καὶ χωράφι διὰ ταφὴν τοῖς ξένοις. ἂς ἐντροπιασθῶμεν λοιπὸν ἡμεῖς ὅπᾶ λογιζόμεθε πῶς ἔχομεν τελειωτέραν πολιτείαν, καὶ ἀπέκει καταφρονῶμεν τὲς ξένες, καὶ δὲν μᾶς μέλει δι' αὐτές. τὴν τιμὴν δὲ τᾶ τετιμημένε λέγει, δηλονότι τᾶ Χριςᾶ· διότι ἀτίμητος μὲν ἦτον, ἐτιμήθη δὲ ἀπὸ τὲς υἱὲς Ἰσραὴλ· τετέσι, τὴν τιμὴν αὐτᾶ ἔσησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, ἔσωντας νὰ συμφωνήσεν μὲ τὸν Ἰᾶδα νὰ τᾶ δώσεν τριάκοντα ἀργύρια.

Μάρκ. ιε'. Λέκ. κγ'. Ἰωαν. ιή'. Κείμ. Ὁ δὲ Ἰησᾶς ἔση ἔμπροσθεν τᾶ Ἡγεμόνος. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Ἡγεμὼν, λέγων· σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησᾶς ἔφη αὐτῷ· σὺ λέγεις. καὶ ὠ τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν Πρεσβυτέρων, ὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· ὐκ ἀκέεις πόσα σε καταμαρτυρᾶσιν; καὶ ὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς ὐδὲ ἕν ῥῆμα· ὥσε θαυμάζειν τὸν Ἡγεμόνα λίαν.

Ἐξήγ. Ἔσωντας νὰ κατηγορῆται, εἰς δημόσια, ἤγεν εἰς αὐθεντικὰ ἐγκλήματα, τετέσι πῶς εἶναι ἀνάντιος καὶ ἐπίβελος τᾶ Βασιλέως, διὰ τᾶτο τὸν ἐπῆγαν εἰς τὸν Ἡγεμόνα. διὰ τᾶτο καὶ αὐτὸς τὸν ἐρωτᾷ, ἂν ἀνάντιώθη παῤῥησία, καὶ ἐπιχειρίθη νὰ γένῃ Βασιλεὺς τῶν Ἑβραίων. ὁ δὲ Ἰησᾶς τᾶ εἶπε· σὺ λέγεις. ἔσωντας νὰ τᾶ δώσῃ ἀπόκρισιν σοφωτάτιω· διότι ἄτε εἶπεν ὅτι δὲν εἶμαι, ἄτε πάλιν ὅτι ἐγὼ εἶμαι, ἀλλ' ἀμέσως πως εἶπε· σὺ λέγεις. διότι τᾶτο ἠμπορεῖ νὰ νοηθῇ ἔτζι, ὅτι ἐγὼ εἶμαι καθὼς λέγεις· καὶ πάλιν νὰ νοηθῇ κ' ἔτζι, ὅτι ἐγὼ δὲν τὸ λέγω τᾶτο, ἀμὴ ἐσὺ τὸ λέγεις· ὅμως ἄλλο τίποτε δὲν ἀπεκρίθη, διότι ἔβλεπε τὸ κριτήριον ὅτι δὲν ἐπήγαινε κατὰ τὴν τάξιν. ἐθαύμαζε λοιπὸν ὁ Πιλᾶτος τὸν Κύριον, ἕνα μὲν, πῶς ἐκαταφρονᾶσε τὸν θάνατον· καὶ ἄλλο δὲ, πῶς ἔσωντας ὅπᾶ ἦτον λόγιος, καὶ ἐδύνετον νὰ προβάλῃ μύρια πρὸς ἀπολογίαν, τίποτες δὲν ἀπεκρίνετον, ἀλλὰ παράβλεπεν ἐκείνες ὅπᾶ τὸν ἐγκαλᾶσαν. Διδασκώμεθον δὲ καὶ ἡμεῖς ἀπεδῶ, ὅτι ὅταν τύχωμεν εἰς κριτήριον διεφθαρμένον, ἤγεν ἄδικον, νὰ μιὴ λέγωμεν τίποτε, διὰ νὰ μιὴ κάμωμεν περισσοτέραν σύγχυσιν, καὶ γενῶμεν αἰτία, καὶ ἀφορμὴ εἰς ἐκείνες ὅπᾶ δὲν ἀκέθεν τὲς λόγες ἡμῶν, νὰ μᾶς κατακρίνεν περισσότερον.

Κείμ. Κατὰ δὲ ἑορτὴν, εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον, ὃν ἤθελον. εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον βαραββᾶν. συνηγμένων ὢν αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; βαραββᾶν, ἢ Ἰησᾶν τὸν λεγόμενον Χριςὸν; ἤδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτὸν.

Ἐξήγ. Ὁ Πιλᾶτος ἐπερέαζε νὰ ἀπολύσῃ τὸν Χριςὸν, ἂν καὶ μαλακώτερος ἦτον ἀπὸ τὸ πρέπον· διότι τᾶ ἔπρεπε νὰ ἀντισαθῇ διὰ τὴν ἀλήθειαν. πρῶτον μὲν λοιπὸν ἠρώτησε τὸν Κύριον, δὲν ἀκέεις πόσα σε καταμαρτυρᾶ ἐτᾶτοι; τὸν ἠρώτησε δὲ διὰ νὰ ἀπολογηθῇ ὁ Χριςὸς, καὶ ἔτζι νὰ λάβῃ ἀφορμὴν νὰ τὸν ἀπολύσῃ· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀπολογήθη ὁ Κύριος, ἠξεύρωντας βέβαια, ὅτι καὶ ἐὰν ἀπολογηθῇ δὲν θέλει τὸν ἀφήσει, γυρίζει εἰς ἄλλην ςράταν ὁ Πιλᾶτος, καὶ καταφεύγει λοιπὸν εἰς τὴν σωήθειαν, καὶ μόνον

πῶς

πῶς δὲν ἔλεγεν, ὅτι ἐὰν καὶ ὡς ἀθῶον δὲν ἀφίνετε τὸν Ἰησῆν, ἀλλὰ κἂν ὡς κατάκριτον, καὶ πλαίσιω χαρίσετέτον τῆς ἑορτῆς. διότι πῶς ἤθελε λογιάσῃ ὁ Πιλᾶτος, ὅτι τὸν μὲν Χρισὸν ὁπῆ ἦτον ἀθῶος, ἤθελαν ζητήσῃ νὰ τὸν σαυρώσῃ· τὸν δὲ Βαραββᾶν ὁπῆ ἦτον πλαίσης καὶ κατάκριτος, νὰ τὸν ἀπολύσεν; ἠξεύρωντας δὲ ὅτι δὲν ἦναι πλαίσης, μόνον τὸν φθονεῦσι, διὰ τῆτο τὲς ἐρωτᾶ. ἀπὸ τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι ἦτον μαλακώτερος, διότι τῆ ἔπρεπε νὰ προκινδυνεύσῃ διὰ τὶω δικαιοσύνω. διὰ τῆτο λοιπὸν ἦναι καὶ ἄξιος κατακρίσεως, ἔξωντας νὰ σκεπάσῃ τὶω ἀλήθειαν. Βαραββᾶς δὲ ἑρμηνεύεται ὑὸς τῆ Πατρὸς· διότι βὰρ, λέγεται ὁ ὑὸς· ἀββᾶς δὲ, ὁ Πατὴρ. οἱ Ἑβραῖοι λοιπὸν, τὸν μὲν ὑὸν τῆ Πατρὸς αὐτῶν τῆ Διαβόλε, ἐζήτησαν νὰ τὲς τὸν ἀφήσῃ· τὸν δὲ Ἰησῆν, ἐσαύρωσαν. καὶ ἕως τώρα δὲ, τῷ μὲν ὑῷ τῆ Πατρὸς αὐτῶν τῷ ἀντιχρίσῳ, παραδίδονται· τὸν δὲ Χρισὸν ἀρνῆνται.

Κείμ. Καθημένε δὲ αὐτῆ ἐπὶ τῆ βήματος, ἀπέσειλε πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτῆ, λέγσα μηδὲν σοι καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτὸν. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ Πρεσβύτεροι ἔπεισαν τὲς ὄχλες ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησῆν ἀπολέσωσιν· ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς· τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον· Βαραββᾶν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· τί ἓν ποιήσω Ἰησῆν τὸν λεγόμενον Χρισὸν; λέγσιν αὐτῷ πάντες· σαυρωθήτω. ὁ δὲ Ἡγεμὼν ἔφη· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον, λέγοντες· σαυρωθήτω. Ἰδὼν δὲ ὁ Πιλᾶτος ὅτι ὠδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τῆ ὄχλε, λέγων· Ἀθῶος εἰμὶ ἀπὸ τῆ αἵματος τῆ δικαίε τύτε· ὑμεῖς ὄψεσθε. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπε· τὸ αἷμα αὐτῆ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν βαραββᾶν· τὸν δὲ Ἰησῆν φραγελλώσας, παρέδωξεν ἵνα σαυρωθῇ. Μαρκ. ιε. Λκκ. κγ'. Ἰωαν. ιθ'.

Ἐξήγ. Ὦ τῆ θαύματος, κρινόμενος ὑπὸ Πιλάτε, ἐφοβέριζε τὶω γυναῖκατε· καὶ δὲν ἔβλεπεν αὐτὸς τὸ ὄνειρον, ἀλλὰ ἡ γυναῖκατε· ἢ διατὶ ἦτον ἀνάξιος αὐτὸς, ἢ ὅτι δὲν ἤθελε πισθῇ, ἀλλὰ ἤθελε φανῇ ὅτι πρὸς χάριν τὸ λέγει, καὶ ἂν τύχῃ καὶ νὰ ἤθελε τὸ σιωπήσῃ, ἂν καὶ ἤθελε τὸ ἰδῇ, ὡς κριτὴς ὁπῆ ἦτον. ἔργον τὶω προνοίας τῆ Θεῆ ἦτον τὸ ὄνειρον ἐκεῖνο, ὄχι διὰ νὰ ἀπολυθῇ ὁ Χρισὸς, ἀλλὰ διὰ νὰ σωθῇ ἡ γυνή. πῶς δὲν τὸν ἀπέλυσε λοιπόν; ὅτι δύσκολον ἦτον εἰς τῆ λόγτε νὰ τὸν ἀπολύσῃ, χωρὶς τὸ θέλημα τῶν Ἑβραίων, ἐπειδὴ τὸν ἐκατηγορῆσαν διὰ Βασιλέα· ὅμως ἔπρεπε νὰ τὲς ζητήσῃ ἀπόδειξαις, νὰ τῆ ἀποδείξῃ ἂν ἐσιώαζε σρατιώτας, ἢ ἂν ἐχάλκευσεν ἅρματα· αὐτὸς δὲ ὡς ἐλαφρὸς τῇ γνώμῃ, καὶ μαλακώτερος τὸν τρόπον, παρασύρεται. διὰ τὸ ὁποῖον ἐδὲ ἀνέγκλητος ἦναι· διότι ἔξωντας νὰ τῆ ζητήσεν, ἐκεῖνοι τὸν περιβόητον εἰς τὶω κακίαν, τὲς τὸν ἀπέλυσε, καὶ διὰ τὸν Χρισὸν ἠρώτα, τί νὰ κάμω λοιπὸν τὸν Ἰησῆν· καὶ ἔκαμναν ἐκεῖνες, κυρίες τῆς κρίσεως· διότι ἔξωντας ὁ πῆ ἦτον αὐθέντης καὶ κριτὴς, ἐδώυετον νὰ τὸν ἁρπάξῃ ἀπ' αὐτὲς, ὥσπερ τὸν Παῦλον ὁ χιλίαρχος. ἐκεῖνοι δὲ ἔκραζον, σαυρωθήτω· ὄχι μόνον νὰ τὸν θανατώσεν ἐβούλονταν, ἀλλὰ νὰ τῆ δώσλεν καὶ ὄνομα κακὸν. διότι ὁ σαυρὸς ἦτον παίδδυσις καὶ τιμωρία, τῶν κακῶν καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων. νίπτεται δὲ ὁ Πιλᾶτος διὰ νὰ δείξῃ τάχατες τῆ λόγτε καθαρὸν ἀπὸ τὸν φόνον, κακῶς λογιάζοντας· διότι δίκαιον ὀνομάζοντας τὸν Χρισὸν, τὸν ἐπρόδωκε τοῖς φονδταῖς. ἐκεῖνοι δὲ εἰς τῆ λόγτε, ἀναδέχονται τὶω παίδδυσιν ὁπῆ νὰ ἔλθῃ διὰ τὸν φόνον αὐτῆ, ἡ ὁποία καὶ τὲς ἔφθασεν, ἔξωντας νὰ τὲς ἀφανίσεν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ αὐτὲς καὶ τὰ τέκνατες. ἀλλὰ καὶ οἱ ἑβραῖοι ὁπῆ εὑρίσκονται ἕως τώρα, ἔξωντας νὰ ἦναι τέκνα ἐκεινῶν ὁπῆ ἐφόνδυσαν τὸν Κύριον, ἔχσι τὸ αἷμα αὐτῆ εἰς τῆ λόγτε· διότι διὰ τὶω ἀπιςίαν ὁπῆ ἔχεν πρὸς τὸν Κύριον, διώκονται παρὰ πάντων, καμίαν παῤῥησίαν δὲν ἔχεν διὰ τὸν διωγμὸν ὁπῆ ὑπομένεν, μὲ τὸ νὰ ἀρνῆνται τὸν Χρισὸν. ἐφραγέλωσε δὲ τὸν Ἰησῆν, τύτεσι τὸν ἐῤῥάβδισεν, ἢ κάμνωντας χάριν τοῖς ἑβραίοις, ἢ διὰ νὰ δείξῃ ὅτι τὸν ἐκαταδίκασε καὶ αὐτὸς, καὶ ὅτι δὲν μέλλει νὰ σαυρώσεν ἀθῶον ἄνθρωπον, ἀλλὰ ἀτιμασμένον. ἐπληρώθη λοιπὸν καὶ τὸ, Τὸν νῶτόμε ἔδωκα εἰς μάσιγας. Πρᾶξις. κά'.

Κείμ. Τότε οἱ σρατιῶται τῆ Ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησῆν εἰς τὸ Πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλω τὶω σπεῖραν. καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν, περιέθηκαν αὐτῷ χλαμίδα κοκκίνω· καὶ πλέξαντες σέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν ἐπὶ τὶω κεφαλὶω αὐτῆ καὶ κάλαμον ἐπὶ τὶω δεξιὰν αὐτῆ· καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτῆ ἐνέπαιζον αὐτῷ, λέγοντες· χαῖρε ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν, ἔλαβον τὸν κάλαμον, καὶ ἔτυπτον εἰς τὶω κεφαλὶω αὐτῆ.

Ψαλ. λή'. Εξήγ. Ἐνταῦθα ἐπληρώθη τὸ ῥητὸν τῦ Δαβὶδ· Ὄνειδος ἄφρονι ἔδωκάς με. διότι οἱ σρατιῶται διὰ νὰ εἶναι ἄφρονες καὶ ἀνόητοι, ἔκαμναν ἐκεῖνα ὁπῦ τὰς ἔπρεπε· διότι τὶω μὲν χλαμύδα, τῦ τὶω ἔνδυσαν ἀντὶ πορφύρας ὡς Βασιλέα· τὸν δὲ κάλαμον, τῦ τὸν ἔδωκαν ἀντὶ σκῆπτρον· τὸν δὲ Στέφανον, ἀντὶ διαδήματος, ἦγεν ἀντὶ διὰ κορῶνα. προσεκύνεν δὲ ἐνεμπαίζοντες· διότι τῦτο δηλοῖ, τό γονυπετῦντες προσεκύνεν. Βλέπε δὲ πῶς πᾶσα λογῆς ὕβριν τῦ ἔκαμαν· τὸ μὲν πρόσωπον, μὲ τὰ ἐμπτύσματα· τὶω δὲ κεφαλὶω, διὰ τῦ Στεφάνε· τὶω δὲ χεῖρα, διὰ τῦ καλάμε· τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα, διὰ τῆς χλαμύδος· τὰ ἀφτία, διὰ τῶν χλευασικῶν λόγων ὑβρίζοντες. Πλὶω ἐὰν καὶ ἐκεῖνοι ἐμπαικτικῶς τὰ ἔκαμναν, ἐκεῖνα ὁπῦ τῦ ἔκαμναν, ὅμως ἐσὺ νόει ταῦτα, καὶ μυσικώτερα, πῶς ἔγιναν ὑπὸ τῦ Ἰησῦ· διότι ἡμὲν χλαμὺς, ἦγεν τὸ ἀπανωφόρι τὸ κόκκινον, ἐδηλῶσε τὶω ἐδικήμας Φύσιν, τὶω ὁποίαν ἔσωντας ὁπῦ ἦτον αἱματώδης καὶ κόκκινη, ὡς φόνησα, τὶω ἔλαβον ὁ Χριςὸς εἰς τῦ λόγετε, καὶ ἀνδυσάμενος αὐτὶω, τὶω ἠγίασεν· ὁ δὲ Στέφανος ὁ ἐξ ἀκανθῶν, εἶναι αἱμέριμναι καὶ αἱ Φροντίδες ὁπῦ ἐσωιέβησαν εἰς τῦ λόγεμας διὰ τὰς ἁμαρτίας, τὰς ὁποίας τὰς ἐξαλείφει ὁ Χριςὸς μὲ τὶω θεότητάτε· διότι τῦτο δηλοῖ ἡ κεφαλὴ αὐτῦ· ὁ δὲ κάλαμος, εἶναι σύμβολον τῆς ἐδικῆς μας σαρκὸς, τῆς ἀθενῆς καὶ σαπημένης, τὶω ὁποίαν
Ψαλ. ριζ'. τὶω ἀνέλαβεν ὁ Κύριος, καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Δαβὶδ· Δεξιὰ Κυρίε ὕψωσέμε. καὶ διὰ τῶν ἀφτίων, ἔσωντας νὰ δεχθῆ τὰς βλασφημίας, Ἰάτρευσε τὸν ψυθυρισμὸν τῦ ὄφεως ὁπῦ ἐσέβη ἀπὸ τὰ ἀφτία τῆς Εὔας εἰς τὶω καρδίαν αὐτῆς.

Κείμ. Καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτὸν, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὶω χλαμύδα, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτῦ· καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σαυρῶσαι. ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον κυρηναῖον, ὀνόματι Σίμωνα· Τῦτον ἠγάρευσαν, ἵνα ἄρῃ τὸν σαυρὸν αὐτῦ.

Ματθ. ιέ. Εξήγ. Οἱ μὲν τρεῖς φασὶν ὅτι ὁ Σίμων ἐβάσασε τὸν σαυρὸν τῦ Ἰησῦ, ὁ δὲ Ἰωάννης λέ-
Λεκ. κγ'. γει πῶς ὁ Κύριος τὸν ἐβάσασεν. κάμνει χρεία λοιπὸν νὰ ἔγιναν καὶ τὰ δύο· διότι ἐξ ἀρχῆς
Ἰωαν. ιθ'. μὲν ὁ Ἰησῦς ἐβάσα τὸν σαυρὸν, ἔσωντας νὰ μὶω ἔλθῃ τινὰς νὰ τὸν σηκώσῃ· εἰς δὲ τὶω σράταν ὡσὰν ἦραν τὸν Σίμωνα, τὸν ἔδωκαν τότε τὸν σαυρὸν. Σὺ δὲ μάνθανε καὶ τῦτο, ὅτι Σίμων, ἐρμηυόεται ὑπακοὴ· ἐκεῖνος λοιπὸν ὁπῦ ἔχει ὑπακοὶω, ἐκεῖνος σηκώνει τὸν σαυρὸν τῦ Χριςῦ. ἀλλὰ καὶ ἡ Κυρήνη ἔσωντας νὰ εἶναι μία τῆς Πενταπόλεως, δηλοῖ τὰς πέντε αἰθήσεις, πῶς ἀναγκάζονται νὰ σηκώνεν τὸν σαυρὸν.

Κείμ. Καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθὰ, ὅς ἐσι λεγόμενος Κρανίε τόπος· ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος, ὐκ ἤθελε πιεῖν. σαυρώσαντες δὲ αὐτὸν, διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτῦ, βάλ-
Ψαλ. κά'. λοντες κλῆρον· ἵνα πληρωθῆ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τῦ Προφήτε· διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιάμε ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόνμε ἔβαλον κλῆρον· καὶ καθήμενοι, ἐτήρεν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτῦ, τὶω αἰτίαν αὐτῦ γεγραμμένὶω· Οὗτός ἐσιν Ἰησῦς ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰεδαίων.

Εξήγ. Τόπος κρανίε ἐλέγετο· διότι λέγεσιν ἐκεῖνοι ὁπῦ ἐπαραλαβαν ἐκ παραδόσεως Πατέρων, ὅτι ἐκεῖ ἐτάφη ὁ Ἀδὰμ· διότι καθὼς οἱ πάντες ἐν τῷ Ἀδὰμ ἀπεθάνομεν, ἔτζι ἔπρεπε νὰ ζωοποιηθῶμεν ἐν τῷ Χριςῷ. μὴ ταραχθῆς δὲ ἀπέναντι τῶν Εὐαγγελιςῶν, πῶς ὁ Ματθαῖος λέγει, ὄξος μετὰ χολῆς, πῶς ἔδωκαν τῦ Κυρίε· ὁ δὲ Μάρκος, ἐσμυρνισμένον οἶνον· ὁ δὲ Ἰωάννης, ὄξος καὶ χολὶω μετὰ ὑσώπε. διότι πολλὰ ἐγίνονταν ἀπὸ τὰς πολλὰς, ὡσὰν πλῆθος ἄτακτον ὁπῦ ἦσαν. κάμνει χρεία λοιπὸν, ὅτι ὁ ἕνας μὲν νὰ τῦ ἤφερνε κρασὶ, ὁ δὲ ἄλλος ξίδι μὲ χολὶω. πολλοὶ τρόποι ἦσαν θανάτε, ἀλλ' ὅμως μὲ τὸν σαυρὸν θανατῦται ὁ Χριςὸς, διὰ νὰ ἁγιάσῃ καὶ τὸ ξύλον, διὰ τῦ ὁποίε ἐκατηράθημεν· καὶ νὰ δὶω λογήσῃ καὶ τὰ σύμπαντα· τότε ἐράνια, τὰ ὁποῖα δηλῶνται διὰ τῦ ἀπάνω μέρες τῦ σαυρῦ· καὶ τὰ καταχθόνια ἦγεν τὰ ὑποκάτω τῆς γῆς, τὰ ὁποῖα δηλῶνται, διὰ τῦ ὑποδίε· καὶ τὰ πέρατα τῆς γῆς, τότε Ἀνατολικὸν καὶ τὸ Δυτικὸν, τὰ ὁποῖα δηλῶται ἀπὸ τὰ πλάγια μέρη τῦ σαυρῦ. ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἁπλώσῃ τὰς χεῖρας νὰ ἀγκαλιάσῃ καὶ νὰ σιωάξῃ τὰ διεσκορπισμένα τέκνα τῦ Θεῦ. διαμερίζονται δὲ τὰ φορέματα τῦ Χριςῦ οἱ σρατιῶται, ὡς ὀτελεῖς, ἦγεν πλωχῦ καὶ μὴ ἔχοντος ἄλλο τίποτες νὰ πάρν. ἐκεῖνο δὲ ὁπῦ εἶπον ὁ ἄλλος Εὐαγγελισὴς Τίτλον, τῦτο ὁ Ματθαῖος τὸ λέγει αἰτίαν· διότι ἐπέγραψαν, διὰ ποίαν αἰτίαν ἐσαυρώθη· ὅτι ὡς Βασιλεὺς τῶν Ἰεδαίων, καὶ ὡς ἀπιςάτης· ἐκεῖνοιμὲν λοιπὸν ἔγραψαν τὸ Βασιλεὺς, διὰ κατηγορίαν· Πλὴν ἡ μαρτυρία αὕτη εἶναι πισὴ, ἔσωντας νὰ βαλθῆ ἀπὸ ἐχθρες. διότι Βασιλεὺς εἶναι ὁ Κύριος, καὶ διὰ τῦτο ἦλθε, διὰ νὰ σώσῃ τὰς Ἑβραίας· καὶ ἐπειδὴ οἱ σαρκικοὶ Ἰεδαῖοι, δὺ τὸν ἠθέλησαν νὰ βασιλεύσῃ εἰς αὐτὰς γίνεται Βασιλεὺς τῶν πνευματικῶν Ἰεδαίων, τυτέσι τῶν ἐξομολογεμένων· διότι Ἰεδαῖος, ἐξομολογέμενος λέγεται.

Κείμ.

Κείμ. Τότε σαυρῶνται σὺν αὐτῷ δύο λησαὶ εἷς ἐκ δεξιῶν, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων. οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμων αὐτὸν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ λέγοντες· ὁ καταλύων τὸν Ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτὸν· εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σαυροῦ· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν Γραμματαίων καὶ Φαρισαίων καὶ Πρεσβυτέρων, ἔλεγον· ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν δ' οὐ δύναται σῶσαι; εἰ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστι, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσωμεν αὐτῷ. Πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεὸν· ῥυσάσθω νῦν αὐτὸν, εἰ θέλει αὐτὸν. εἶπε γὰρ ὅτι, Θεοῦ εἰμὶ Υἱός. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησαὶ οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ, ὠνείδιζον αὐτῷ. Λεκ. κγ'. Ἰωαν. ιθ'. Σοφ. β'. Ψαλμ. κβ'.

Εξήγ. Πρὸς διαβολὴν, ἦγεν πρὸς κατηγορίαν τοῦ Χριστοῦ, σταυρώνει μαζὶ τοὺς δύο λῃστὰς, διὰ νὰ νομισθῇ καὶ αὐτὸς τοιοῦτος, παράνομος ὡσὰν ἐκείνους. ἦτοι δὲ ἦσαν τύπος τοῦ δύο λαῶν, τοῦτε Ἰουδαϊκοῦ, καὶ τοῦ ἐθνικοῦ. διότι καὶ οἱ δύο παράνομοι ἦσαν, καὶ ὠνείδιζαν τὸν Χριστόν. ὡσὰν καὶ ἐτοῦτοι οἱ λησαὶ, ὅπου προτήτερα μὲν ὠνείδιζαν τὸν Χριστὸν καὶ οἱ δύο, ὕστερον δὲ ὁ ἕνας τὸν ἐγνώρισε, καὶ τὸν ὡμολόγησε Βασιλέα, διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε· Μνήσθητίμε Κύριε ὅταν ἐλθῃς σὺ τῇ Βασιλείασου. ἔτζι λοιπὸν καὶ ὁ ἐθνικὸς λαὸς, ὡμολόγησε τὸν Χριστὸν· ὁ δὲ ἕτερος λῃστὴς ὁ Ἰουδαϊκὸς, ἐβλασφήμει. ὁ Διάβολος δὲ τοὺς ἔβαναν ἐκείνους νὰ λέγουν, ὅτι ἐὰν εἶσαι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κατάβα ἀπὸ τὸν σταυρὸν, διὰ νὰ τοὺς σιωπήσῃ νὰ κατέβῃ, καὶ νὰ ἐμποδισθῇ ἡ πάντων σωτηρία. διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς, καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦναι, καὶ τὸν ἐχθρὸν δὲν ἐκαταπείσθη νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὸν σταυρὸν· διὰ νὰ μάθῃς καὶ ἐσὺ ὅτι δὲν πρέπει νὰ πείθεσαι τὸν ἐχθρὸν, καὶ τὰ τεχνάσματα τοῦ Διαβόλου, ἀλλὰ νὰ κάμνῃς τὸ καλὸν, ἐὰν καὶ οἱ ἄνθρωποι ἔχουν κακὴν ὑπόληψιν.

Κείμ. Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐνάτης περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν, ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ, λέγων· Ἠλὶ Ἠλί, λιμὰ σαβαχθανί; τοῦτέστι· Θεέμου, Θεέμου, ἱνατί με ἐγκατέλιπες; τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστώτων ἀκούσαντες, ἔλεγον· ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν, καὶ λαβὼν σπόγγον, πλήσας τε ὄξους, καὶ περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον· ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώσων αὐτόν. Μαρκ. ιε'. Ψαλμ. κβ'.

Εξήγ. Τὸ σκότος ἐκεῖνο δὲν ἦτον φυσικὸν, οὔτε κατὰ φυσικὴν ἀκολουθίαν, ἦγεν ὡσὰν ἀπὸ ἔκλειψιν Ἠλίου ὅπου γίνεται ἐκ φύσεως· διότι δὲν γίνεται ποτὲ ἔκλειψις Ἠλίου, ὅταν εἶναι δεκατεσσάρων ἡμερῶν τὸ Φεγγάρι· ἀλλὰ μόνον ὅταν εἶναι ἡ λεγομένη γονία τοῦ Φεγγαρίου, τότε γίνονται αἱ φυσικαὶ ἐκλείψεις τοῦ Ἠλίου. εἰς δὲ τὴν σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ, χωρὶς ἄλλο δεκατεσσάρων ἡμερῶν ἦτον τὸ Φεγγάρι· διότι τὸ πάσχα τῶν Ἑβραίων, τότε ἐγίνετον. εἰς τόσον ὅτι, ὑπὲρ τὴν φύσιν ἦτον τὸ πάθος τοῦ Ἠλίου. τὸ δὲ σκότος τοῦτο ἐγινεν εἰς ὅλον τὸν Κόσμον, καὶ ὄχι εἰς μερικὸν, ὡσὰν ἐκεῖνο ὅπου ἔγινεν εἰς τὴν Αἴγυπτον· διὰ νὰ δείξῃ ὅτι λυπᾶται, καὶ κλαίει ἡ κτίσις, διὰ τὸ πάθος τοῦ Κτίστου καὶ Θεοῦ· καὶ ὅτι ἀνεχώρησε τὸ Φῶς ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους. οἱ δὲ Ἑβραῖοι ὅπου ἐζητοῦσαν νὰ ἰδοῦν σημεῖον ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, ἂς ἰδοῦν τώρα τὸν Ἥλιον σκοτιζόμενον. Ἐσωντας δὲ νὰ πλαθῇ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἕκτην ἡμέραν, ἦγεν τὴν παρασκευὴν, καὶ τὴν ἕκτην ὥραν νὰ φάγῃ ἀπὸ τὸ ξύλον· (διότι εἰς τὴν ἕκτην ὥραν ἔφαγεν ὁ Ἀδὰμ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως·) θέλωντας ὁ Κύριος νὰ ἀναπλάσῃ τὸν ἄνθρωπον, καὶ νὰ ἰατρεύσῃ τὸ σφάλμα αὐτοῦ, ἕκτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἕκτῃ ὥρᾳ καρφώνεται εἰς τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ. ἑβραϊκῇ δὲ γλώσσῃ, λέγει τὸ προφητικὸν· διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἀναντιοῦται τὴν παλαιὰν γραφήν. τὸ δὲ, ἱνατί με ἐγκατέλιπες· τὸ εἶπε, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι ἄνθρωπος ἀληθινὸς ἔγινε, καὶ ὄχι κατὰ φαντασίαν· διότι ὁ ἄνθρωπος φυσικὴν ὄρεξιν ἔχει τῆς ζωῆς, ἔσωντας νὰ εἶναι φιλόζωος. καθὼς λοιπὸν ἐφοβήθη, καὶ ἀδημόνησε πρὸ τοῦ σταυροῦ, δείχνωντας τὴν δειλίαν ὅπου ἔχομεν ἐκ φύσεως· ἔτζι λέγει καὶ τώρα, διατὶ μὲ ἐγκατέλιπες, δείχνωντας τὴν φυσικὴν ἀγάπην ὅπου ἔχομεν πρὸς τὴν ζωήν· διότι κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπος ἦτον, καὶ κατὰ πάντα ὅμοιος ἡμῖν, χωρὶς ἁμαρτίας. τινὲς δὲ τὸ ἐνόησαν ἔτζι τοῦτο· ὅτι πέρνωντας τὸ πρόσωπον τῶν Ἑβραίων ὁ Κύριος, λέγει ἔτζι· ἦγεν, διατί ἐγκατέλιπες τὸν ἑβραϊκὸν λαόν ὦ πάτερ, διὰ νὰ κάμῃ τοιαύτην παρανομίαν, καὶ νὰ παραδοθῇ εἰς ἀπώλειαν; διότι ὡσὰν ὅπου ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν ἑβραϊκὸν λαόν ὁ Χριστὸς, εἶπε τὸ ἐγκατέλιπές με· ἀντὶ τοῦ, διατί ἄφησες τὴν συγγένειάν μου, τὸν ἐδικόν μου λαὸν νὰ πέσῃ εἰς τοιαύτην ἀσέβειαν, εἰς τόσον ὅτι νὰ κάμῃ τοιοῦτον κακὸν εἰς τοῦ λόγου του. ἔσωντας δὲ καὶ νὰ μὴν ἐκατάλαβαν τὴν φωνὴν ταύτην ὁ λαὸς, ὡσὰν ὅπου ἦτον ἀγροικοι καὶ ἀμαθεῖς τοῦ νόμου, ἐνόμισαν ὅτι κράζει τὸν Ἠλίαν· διότι δὲν ἤξεραν ὅλοι οἱ Ἑβραῖοι τὰ προφητικὰ· καθὼς καὶ τώρα ἴσως πολλοὶ χριστιανοὶ, δὲν ἠξεύρουν τὰ λόγια τῶν Εὐαγγελίων. Λεκ. κγ'. Ἰωαν. ιθ'. Σοφ. β'. Ψαλμ. κβ'.

γελίων. ξύδι δὲ τὸν ἐπότιζαν, διὰ νὰ ἀποθάνῃ ὀγληγορώτερα, πρὶν νὰ ἔλθῃ ὁ Ἠλίας νὰ τὸν βοηθήσῃ· διὰ τοῦτο λέγει οἱ ἄλλοι· ἄφες νὰ ἰδοῦμεν, ἂν ἔρχεται ὁ ἠλίας νὰ τὸν γλυτώσῃ· τοτέσι, μιὰ τὸν κάμνῃς νὰ ἀποθάνῃ ὀγλήγορα, νὰ ἰδοῦμεν ἂν τὸν βοηθῇ ὁ Ἠλίας.

Πραξ. γ'. Κείμ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ, ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. καὶ Ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ Ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο, ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω· καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν· καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη. Καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων,

Ἰωαν. ι. μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ, εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν Πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς.

Εξήγ. Κράζει μεγάλῃ φωνῇ ὁ Ἰησοῦς, διὰ νὰ ἐγνωρίσωμεν ὅτι ἐκεῖνο ὁποῦ ἔλεγεν, ὅτι

Λκκ. κγ'. ἐξουσίαν ἔχω θῆναι τὴν ψυχήν μου, ἀληθινὸν ἦτον· διότι κατ' ἐξουσίαν ἀφίνει τὴν ψυχήν του. τὶς δὲ ἦτον ἡ φωνή; Πάτερ εἰς χεῖράς σου παρατίθημι τὸ πνεῦμά μου· διότι ὄχι τυχαίως, ἀλλὰ θεληματικῶς ἀφῆκε τὸ πνεῦμα, διότι τοῦτο δηλοῖ, τὸ παρατίθημι. δείχνει δὲ, καὶ ὅτι πάλιν μέλλει νὰ τὴν λάβῃ· διότι τοιοῦτον ἐστὶν ἡ παραθήκη, πάλιν ἀποδίδεται. Χάρις δὲ τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἐκείνε ἀποθανόντος, καὶ τὸ πνεῦματος αὐτοῦ εἰς χεῖρας τοῦ Πατρὸς παρατεθέντος, ἀπὸ τότε αἱ ψυχαὶ τῶν ἁγίων εἰς χεῖρας Θεοῦ δίδονται, καὶ ὄχι ὡς προτήτερα, εἰς τὰ κατώτατα τοῦ ᾅδου· εἰς τόσον ὅτι ὁ θανάτος τοῦ Χριστοῦ, ἔγινεν ἁγιασμὸς ἐδικός μας. διὰ τοῦτο καὶ μὲ μεγάλην φωνὴν προσκαλεῖται τὸν θάνατον, ἐπειδὴ δὲν ἐτολμοῦσε νὰ ἔλθῃ ἂν δὲν τὸν ἐπροσκαλεῖτον. τὸ δὲ καταπέτασμα τοῦ Ναοῦ, ἦτον κάποιον πανὶ ὁποῦ ἐκρέμετον εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ, τὸ ὁποῖον ἐξεχώριζε τὰ μέσα ἀπὸ τὰ ἔξω, ὡσὰν τίποτε μεσότοιχον· χίζεται λοιπὸν τοῦτο, διὰ νὰ δείξῃ ὁ Θεὸς, ὅτι ὁ Ναὸς ὁποῦ δὲν ἐσέβαινεν τινὰς μέσα, ἔτε ἐφαίνετον, ἤγεν τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ὁποῦ τὰ ἔφραζε τὸ καταπέτασμα· τόσον θέλει καταφρονεθῇ, καὶ θέλει βεβηλωθῇ, ὅτι νὰ τὸν βλέπεν, καὶ νὰ τὸν τζαλαπατοῦν οἱ πάντες. τινὲς δὲ λέγουσι, καὶ ἄλλας αἰτίας· διότι ἐσήμαινε λέγουσι, τὸ χίσιμον τοῦ καταπετάσματος, τὴν ξεσκέπασιν τοῦ νομικοῦ γράμματος, καὶ ὅτι θέλει φανερωθῇ ὅλα τὰ νομικὰ, τὰ ὁποῖα προτήτερα ἦτον σκεπασμένα μὲ τὸ γράμμα ὡσὰν μὲ κανένα παραπέτασμα· καὶ ἐκεῖνα ὁποῦ ἦσαν προτήτερα αἰνιγματωδῶς, καὶ ἀπόκρυφα, θέλει φανερωθῇ τώρα, ἔχοντας νὰ πληρωθοῦν εἰς τὸν χριστόν. Ἔναι δὲ νὰ εἰποῦμεν καὶ τοῦτο, ὅτι σωθῆναι εἶχαν οἱ Ἑβραῖοι, εἰς τὰς βλασφημίας ὁποῦ νὰ ἐβλασφημοῦσε τινὰς κατὰ τοῦ Θεοῦ, νὰ χίζῃ τὰ φορέματάτες· ἔτζι λοιπὸν καὶ τώρα ὁ Ναὸς τοῦ Θεοῦ, ὡσὰν νὰ λυπῆται εἰς τὸν θάνατον τοῦ Θεοῦ, ἐξέχισε τὸ φόρεμάτε, τὸ καταπέτασμα. εἴχαμεν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ νὰ εἰποῦμεν, πλὴν σώνει καὶ ταῦτα. τὰ δὲ στοιχεῖα ἐσείσθησαν, ἕνα μὲν, καὶ διὰ νὰ δείξῃ ὅτι αὐτὸς ὁποῦ ἐσταυρώθη ἦναι δημιουργὸς· καὶ ἄλλο δὲ, ὅτι θέλει μετακινηθῇ τὰ πράγματα· διότι τὸν σεισμὸν ἡ γραφὴ, εἰς μετάθεσιν τῶν πραγμάτων τὸν πιάνει· ἔγινε λοιπὸν ἡ μετάθεσις τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπισκοπῆς, καὶ ἐπιτηρήσεως, ἀπὸ τοὺς ἑβραίους εἰς τὰ ἔθνη· καὶ αἱ Πέτραι, ἤγεν αἱ λίθιναι καρδίαι τῶν ἐθνῶν ἐχίσθησαν καὶ ἐδέχθηκαν τῆς ἀληθείας τὸν σπόρον· καὶ οἱ νενεκρωμένοι ταῖς ἁμαρτίαις, ἐξανέστησαν, καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐφάνηκαν εἰς πολλοὺς, εἰς ἐκείνους ὁποῦ περιπατοῦν εἰς τὴν πλατεῖαν σράταν· καὶ ἔσωντας νὰ φανοῦν εἰς αὐτοὺς, ἔγιναν παράδειγμα τῆς ἐναρέτε πολιτείας, καὶ τῆς καλῆς ἐπιστροφῆς· διότι ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ ἰδῇ ἐκεῖνον ὁποῦ ἦτον πρῶτα νενεκρωμένος ἀπὸ τὰ πάθη, ὁποῦ νὰ μετανοήσῃ, καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν τὴν Οὐράνιον, πάντως τὸν μιμεῖται καὶ αὐτὸς, καὶ ἐπιστρέφει. καὶ ταῦτα μὲν ἐνοήθη λοιπὸν περιεργότερον· Σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν, ὁποῦ ἔγινεν εἰς τὴν σαύρωσιν τοῦ Κυρίε, ἐδηλοῦσε καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν ψυχῶν ὁποῦ ἦσαν εἰς τὸν ᾅδην. ἐφάνησαν δὲ εἰς πολλοὺς ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀνεστήθησαν τότε, διὰ νὰ μὴ λογιωθῇ φάντασμα τὸ γενόμενον. ἀνεστήθηκαν δὲ ἔτοι, χάριν τοῦ Σημείε, ἀμὴ πάλιν ἀπέθαναν χωρὶς ἄλλο. τινὲς δὲ λέγουσιν, ὅτι ὅταν ἀνεστήθη ὁ Χριστὸς, ἀνεστήθησαν καὶ ἔτοι, καὶ πλέον δὲν ἀπέθανον. ὅμως δὲν ἠξεύρω, ἂν πρέπῃ νὰ τὸ δέχεται τινὰς τοῦτο.

Κείμ. Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν, Ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενόμενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα λέγοντες· ἀληθῶς Θεοῦ Υἱὸς ἦν οὗτος. ἦσαν δὲ ἐκεῖ καὶ γυναῖκες πολλαὶ, ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι· αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ, ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ. ἐν αἷς ἦ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆφ Μήτηρ, καὶ ἡ Μήτηρ τῶν Υἱῶν Ζεβεδαίε.

Εξήγ. Ὁ μὲν ἐθνικὸς ἑκατόνταρχος μὲ τοὺς σωτρόφους τε, μόνον ἀπὸ τὰ σημεῖα πιστεύει· οἱ δὲ ἑβραῖοι ὁποῦ ἤκουσαν τῶν Προφητῶν καὶ τοῦ Νόμου, ἄπιστοι μένουσι. τοσοῦτον

κακὸν

κακὸν εἶναι ἡ πονηρία. ἔτος δὲ ὁ ἑκατόνταρχος, ἐμαρτύρησε καὶ ὑπὲρ Χριςῦ ὕςερον. Γυναῖκες δὲ ἐθεωρῶσαν τὰ γενόμενα, αἱ ὁποίαις εἶναι μάλιςα συμπαθέςεραι ἀπὸ ὅλες· καὶ τὸ γένος ἐκεῖνο ὁπῦ ἐκατακρίθη, ἀπολαμβάνει πρῶτον τὴν θεωρίαν τῶν ἀγαθῶν. καὶ οἱ μὲν μαθηταὶ, φεύγεσιν· αἱ δὲ γυναῖκες ςέκονται. Μαρίαν δὲ Ἰακώβε καὶ Ἰωσῆ Μητέρα, τὴν Θεοτόκον λέγει· διότι ὁ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσῆς, ἦσαν παιδία τῦ Ἰωσὴφ, ἀπὸ τὴν πρώτην γυναῖκα. ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ Θεοτόκος ἐλέγετον γυνὴ τῦ Ἰωσὴφ, πρεπόντως ἐλέγετον καὶ μητέρα τῶν παιδίων αὐτῦ, ἤγεν μητρυιά. ἡ δὲ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίε, σαλώμη ἐκαλεῖτο. λέγεσι δὲ, ὅτι καὶ αὐτὴ θυγατέρα νὰ ἦτον τῦ Ἰωσὴφ.

Κείμ. Ὀψίας δὲ γενομένης, ἦλθεν ἄνθρωπος πλέσιος, ἀπὸ ἀριμαθαίας, τὄνομα Ἰωσὴφ, ὅς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσε τῷ Ἰησῦ. ἔτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ, ἠτήσατο τὸ σῶμα τῦ Ἰησῦ. τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι τὸ σῶμα. καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ, ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτῦ μνημείῳ, ὅ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ· καὶ προσκυλίσας λίθον μέγα τῇ θύρᾳ τῦ μνημείε, ἀπῆλθεν. ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τῦ τάφε. Μαρκ. ιε. Λεκ. κγ. Ἰωαν. ιθ'.

Ἐξήγ. Ἐκρύπλετον μὲν ἀπὸ πολὺς ὁ Ἰωσὴφ, τώρα ὅμως ἀποτολμᾷ μέγα πρᾶγμα· καὶ ἔβαλε τὴν ψυχλήτην διὰ τὸ σῶμα τῦ διδασκάλε, καὶ ἐδέχθη τοσαύτην ἔχθραν ἀπὸ ὅλες τὲς Ἑβραίες. ὁ δὲ Πιλάτος τῦ δίδει τὸ σῶμα ὡς μεγάλην χάριν· διότι ἔσωντας νὰ θανατωθῇ ὁ Ἰησῦς ὡς ἀποςάτης, καὶ ἐναντίος τῦ Βασιλέως, πρεπόντως ἔμελε νὰ ῥιφθῇ τὸ σῶμα αὐτῦ ἄταφον· ἀλλὰ διὰ νὰ εἶναι πλέσιος ὁ Ἰωσὴφ, κάμνει χρείαν ὅτι νὰ ἐδώκε καὶ ἀργύρια τῦ Πιλάτε, καὶ ἔσωντας νὰ τὸ λάβῃ, τὸ ἐτίμησε καὶ τὸ ἐθαψεν εἰς τάφον καινέριον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀκόμι δὲν ἐθάφθη ἀδένας. τῦτο δὲ ἦτον θεϊκὴ οἰκονομία, διὰ νὰ μὴν ἔχεν νὰ λέγεν ὅταν ἀναςηθῇ ὁ Χριςὸς, ὅτι ἄλλος ἀνέςη ἀπὸ τὲς νεκρὲς ὁπῦ ἦσαν ἐκεῖ θαμμένοι ἀπὸ προτήτερα· διὰ τῦτο λοιπὸν ἦτον καινέριον τὸ μνημεῖον. Μαρία δὲ ἡ Μαγδαληνὴ· καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, τετέςιν ἡ Θεοτόκος· τὴν ὁποίαν παραπάνω τὴν εἶπε μητέρα τῦ Ἰακώβε καὶ τῦ Ἰωσῆ. αὗται αἱ δύο ἐκάθηνταν ἀπέναντι, ἤγεν κατάγναντα τῦ τάφε, καὶ ἐκαρτερῶσαν ὅτι ἐὰν παύσῃ ἡ μανία τῶν Ἑβραίων, νὰ πηγαίνεν νὰ ἀποχαιρετήσεν τὸ σῶμα, καὶ νὰ τὸ μυρίσεν μὲ μῦρα. διὰ τὰς τοιαύτας γυναίκας ἔλεγεν ὁ Ἡσαΐας· Γυναῖκες ἐρχόμεναι ἀπὸ θέας, δεῦτε· ἤγεν ἐσεῖς αἱ γυναῖκες ὁπῦ ἔρχεσθε ἀπὸ τὴν θεωρίαν ἐλᾶτε· διότι δὲν εἶναι λαὸς ὁπῦ νὰ ἔχῃ σιώσιν, ἤγεν γνῶσιν· διότι φανερὸν εἶναι, ὅτι διὰ τὸν Ἰδαϊκὸν λαὸν, ὁπῦ ἐταύρωσαν τὸν Κύριον τὸ λέγει τῦτο, ὅτι δὲν ἔχεν σιώσιν. προσκαλεῖται λοιπὸν αὐτὰς, νὰ ἀφήσεν τὸν ἀσιώτον, καὶ μωρὸν λαὸν, καὶ νὰ προσέλθεν εἰς τὲς Ἀποςόλες, νὰ τὲς εὐαγγελίσεν τὴν ἀνάςασιν. Ησαι. κζ'.

Κείμ. Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐςὶ μετὰ τὴν παρασκευὴν, συνήχθησαν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλάτον, λέγοντες· Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν· μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. κέλευσον ἓν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον, ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας· μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτῦ νυκτὸς, κλέψωσιν αὐτὸν, καὶ εἴπωσι τῷ λαῷ, ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν. καὶ ἔσαι ἡ ἐσχάτη πλάνη, χείρων τῆς πρώτης. ἔφη δὲ αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· ἔχετε Κεςωδίαν, ὑπάγετε ἀσφαλίσατε ὡς οἴδατε. οἱ δὲ πορευθέντες, ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς Κεςωδίας. Ματθ. β'.

Ἐξήγ. Δὲν ὀνομάζει τὸ σάββατον, σάββατον· διότι ἐδὲ σάββατον ἦτον, ὅσον εἰς τὴν κακίαν τῶν Ἑβραίων· διότι ὁ νόμος ὥριζεν ὅτι τὴν ἡμέραν τῦ σαββάτε νὰ μὴ σαλεύῃ, ἔτε νὰ κινῆται τινὰς ἀπὸ τὸν τόπον τε· οἱ δὲ παράνομοι Ἑβραῖοι, συνάζονται πρὸς τὸν ἀλλόφυλον Πιλάτον, ἀντὶ τῆς συνάξεως τῆς νενομισμένης. ἀλλὰ ἐκεῖνοι μὲν ἀπὸ τὴν πονηρίαν τες κινῦνται νὰ πηγαίνεν πρὸς τὸν Πιλάτον, καὶ νὰ σφαλίσεν τὸν τάφον· τῦτο δὲ ἦτον Θεῖ οἰκονομία, διὰ νὰ μαρτυρηθῇ ἡ ἀνάςασις, ἀπὸ ἐχθρὲς, καὶ ἐσφραγισμένε τῦ τάφε, καὶ φυλατλομένε. ἄξιον δὲ εἶναι νὰ ζητήσωμεν, πόθεν ἤξεραν οἱ Ἑβραῖοι, καὶ εἶπαν ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔπεν, ὅτι θέλει ἀναςηθῇ· διότι τῦτο δὲν τὸ εἶπε ποτὲ ὁ Κύριος γυμνῶς, καὶ φανερῶς. εἶναι δὲ νὰ εἰπῶμεν, ὅτι ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῦ Ἰωνᾶ τὸ ἐγνώρισαν τῦτο· διότι εἶπεν ὁ Χριςὸς· ὅτι καθὼς ἦτον ὁ Ἰωνᾶς εἰς τὴν κοιλίαν τῦ θηρίε τῆς θαλάσσης τρεῖς ἡμέρας, καὶ τρεῖς νύκτας· ἔτζι καὶ ἐγὼ εἰς τὴν κοιλίαν τῆς γῆς. ἢ καὶ ἀπεκεῖνο ὁπῦ εἶπεν, ὅτι λύσατε τὸν ναὸν τῦτον· διότι προτήτερα, ἔσωντας νὰ μὴν τὸ καταλάβεν τῦτο, ἀλλὰ νομίσαντες ὅτι διὰ τὸν ναὸν τὸν Ἑβραϊκὸν τὸ εἶπε τῦτο, ἤφεραν μάρτυρες καὶ ἐμαρτυρῶσαν νὰ τὸν καταδικάσεν διὰ τῦτο· τώρα δὲ ἔσωντας νὰ ἐγνωρίσεν, ὅτι τὸ σῶμάτε ἔλεγε ναὸν, φοβῦνται. πλάνον δὲ αὐτὸν ὀνομάζεσιν, ἔσωντας νὰ μὴ λύσεν Μαρκ. ιε.

τλὼ ἔχθραν, μήτε ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατον. Κεφωδίαν δὲ λέγεν οἱ Ῥωμαῖοι τλὼ φύλαξιν· τὲς στρατιώτας λοιπὸν ὁπῦ ἦσαν προσαγμένοι νὰ φυλάσσεν τὸν τάφον τῦ Χριστῦ, ἐκείνες ὀνομάζει Κεσωδίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

Κείμενον.

Ματθ. ις'. Λεκ. κδ'. Ἰωαννη. κ'. Ὀψὲ δὲ Σαββάτων τῇ ἐπιφωσκέσῃ εἰς μίαν Σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαλιννὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, θεωρῆσαι τὸν τάφον· καὶ Ἰδὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· Ἄγγελος γὰρ Κυρίε καταβὰς ἐξ ὀρανῦ, προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτῦ. ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτῦ ὡς ἀστραπὴ, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτῦ λεῦκον ὡσεὶ χιών. Ἀπὸ δὲ τῦ φόβε αὐτῦ ἐσείσθησαν οἱ τηρῦντες, καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναιξί· μὴ φοβῆσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπε. δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον, ὅπε ἔκειτο ὁ Κύριος. καὶ ταχὺ πορεύθεῖσαι, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ, ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ Ἰδὲ προάγει ὑμᾶς εἰς τλὼ Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, Ἰδὲ εἶπον ὑμῖν. καὶ ἐξελθῦσαι ταχὺ ἀπὸ τῦ μνημείε μετὰ φόβε, καὶ χαρᾶς μεγάλης, ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ.

Λεκ. κδ'. Μαρκ. ις'. Εξήγ. Τὸ ὀψὲ σαββάτων, εἶναι ἴσον μετ' ἐκεῖνο ὁπῦ λέγει ὁ Λεκᾶς· Ὄρθρε βαθέως. καὶ ὁ Μάρκος· λίαν πρωΐ, ἀνατείλαντος τῦ Ἡλίε· διότι ἦλιον ἐδῶ πρέπει νὰ νοῦμεν τλὼ αὐγλὼ τῦ ὄρθρε. διότι ἀφόντις ἀρχίσῃ ἡ ὀγδόη ὥρα τῆς νυκτὸς, ἀπὸ τότε λογίζεται ἡ ἀρχὴ τῆς ἡμέρας, καὶ τὸ πρωΐ. τότε λοιπὸν, ὀψέ μὲν, ἦγεν ἑσπέρα μὲν ἦτον τῦ σαββάτε, ἀρχὴ δὲ τῆς κυριακῆς· τλὼ ὁποίαν τλὼ ὀνομάζει μίαν τῶν σαββάτων. σάββατα μὲν ἔλεγαν, τὰς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος· μίαν δὲ τῶν σαββάτων, τλὼ πρώτλω· εἰς τόσον ὅτι ἡμία τῶν σαββάτων ἡ Κυριακὴ εἶνάι, τετέσιν ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος· διότι πρὸς τλὼ πρώτλω, παρεθῦς λέγεται καὶ ἡ δεύτερα, καὶ ἀπέκει ἡ τρίτη, καὶ ἑξῆς αἱ λοιπαὶ· ἀνέσῃ λοιπὸν ὁ Κύριος, ἕως ὁπῦ ἦτον ἀκόμι ὁ λίθος ἐπάνω εἰς τὸν τάφον. καὶ ὡσὰν ἀνασήθη ὁ Κύριος, ὕστερον ἦλθεν ὁ Ἄγγελος, διὰ νὰ ἀποκυλίσῃ τὸν λίθον, καὶ νὰ δώσῃ στράταν τῶν γυναικῶν, νὰ ἔλθεν νὰ ἰδῦν τὸν τάφον. ὁ δὲ σεισμὸς ἔγινε διὰ νὰ ἐξυπνήσεν οἱ στρατιῶται ὁπῦ ἐφύλαγαν τὸν τάφον, νὰ ἰδῦν τὸ καινὸν, καὶ παράδοξον θαῦμα ὁπῦ ἔγινε. ἀνέσῃ λοιπὸν εἰς τὰς τρεῖς ἡμέρας ὁ Κύριος. πῶς δὲ ἀριθμῦνται αἱ τρεῖς ἡμέραις; ἄκεσον· ἔκτη ὥρα τῆς παρασκεῦῆς ἐσταυρώθη ὁ Κύριος, ἀπὸ ταύτης ἕως ἐννάτης, ἔγινε σκότος· τῦτο νόησον νύκτα. πάλιν ἀπὸ τῆς ἐννάτης ἕως ἑσπέρας, φῶς· τῦτο νόησον ἡμέρα· Ἰδὲ ἕνα ἡμερονύκτιον. πάλιν ἡ νύκτα τῆς παρασκεῦῆς, καὶ ἡ ἡμέρα τῦ σαββάτε, δεύτερον ἡμερονύκτιον. ἡ νύκτα πάλιν τῦ σαββάτε, καὶ ὁ ὄρθρος τῆς κυριακῆς, κατὰ τὸν Ματθαῖον ὁπῦ λέγει, τῇ ἐπιφωσκέσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦγεν ξημερώνοντας τλὼ κυριακλὼ· διότι ἀπὸ τῦ ὄρθρε, ἀριθμεῖται καὶ ὅλη ἡ ἡμέρα· Ἰδὲ καὶ τρίτον ἡμερονύκτιον. διώασαι δὲ καὶ ἀλλέως νὰ ἀριθμήσῃς τὰς τρεῖς ἡμέρας· τῇ παρασκεῦῇ, παρέδωκε τὸ πνεῦμα· ἄυτη μία ἡμέρα. τῷ σαββάτῳ ἦτον εἰς τὸν τάφον, αὕτη εἶναι δεύτερα ἡμέρα· εἰς δὲ τλὼ νύκτα τῆς κυριακῆς ἀνέσῃ· ἀπὸ μέρες λοιπὸν, ἀριθμεῖται καὶ ἡ κυριακὴ εἰς ἄλλω ἡμέραν. εἰς τόσον ὅτι, Ἰδὲ ὁπῦ εἶναι τρεῖς ἡμέραι· διότι καὶ εἰς τὲς ἀποθαμένες, ἐὰν ἀποθάνῃ κανεὶς εἰς τὰς δέκα ὥρας τῆς ἡμέρας, καὶ ὁ ἄλλος εἰς τλὼ πρώτλω ὥραν τῆς ἡμέρας, καὶ οἱ δύο εἰς τλὼ αὐτλὼ ἡμέραν λέγονται πῶς ἀπέθαναν. ἔχω καὶ ἄλλλω αἰτίαν νὰ σᾶ εἰπῶ εἰς τῦτο, πῶς τρεῖς ἡμέραις, καὶ τρεῖς νύκτες θέλεν μετρηθῆ. πρόσεχε λοιπὸν· τῇ πέμπτῃ ἑσπέρας ἔκαμεν ὁ Κύριος τὸν δεῖπνον, καὶ ἔλεγε τοῖς μαθηταῖς· λάβετε φάγετε τὸ σῶμάμε. εἰς τόσον ὅτι ἐπειδὴ ἐξεσίαν εἶχε νὰ ἀφήσῃ τλὼ ψυχλώτε ἀτόστε, φανερὸν εἶναι ὅτι ἀπὸ τότε ἔσφαξε τᾶ λόγετε, ἀπὸ τῆς ὥρας ὁπῦ ἔδιδε τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ τὸ σῶμάτε· διότι δὲν τρώγει κανεὶς τίποτες, ἐὰν δὲν εἶναι σφαγμένον πρωτήτερα. ἀρίθμησον λοιπὸν· τῇ ἑσπέρα ἔδιδε τὸ σῶμάτε· ἡ νύκτα ἐκείνη, καὶ ἡ ἡμέρα τῆς παρασκεῦῆς ἕως τῆς ἕκτης ὥρας, Ἰδὲ ἕνα ἡμερονύκτιον. πάλιν τὸ ἀπὸ τῆς ἕκτης ὥρας σκότος ἕως ἐννάτης, καὶ τὸ φῶς ὁπῦ ἦτον ἀπὸ τῆς ἐννάτης, ἕως τὸ ἑσπέρας, Ἰδὲ δεύτερον ἡμερονύκτιον. ἡ νύκτα πάλιν τῆς παρασκεῦῆς, καὶ τὸ σάββατον, ἦγεν ἡ ἡμέρα τῦ σαββάτε, Ἰδὲ καὶ τρίτον ἡμερονύκτιον. σαββάτῳ δὲ ὀψὲ, ἦγεν ἑσπέρας ἀνέσῃ· Ἰδὲ ταῦτα τρία ὁλόκληρα ἡμερονύκτια. τὸν δὲ Ἄγγελον, ὁ μὲν Ματθαῖος εἶπεν, ὅτι ἐκάθετον εἰς τὸν λίθον·

λίθον· ὁ δὲ Μάρκος λέγει, ὅτι ἀπεκύλισε τὸν λίθον, καὶ ἐκάθετον μέσα εἰς τὸν τάφον εἰς τὰ δεξιὰ μέρη· ἄραγε τὸ λοιπὸν, νὰ λέγωσιν ἐναντία; ἐχὶ· ἀλλὰ κάμνει χρεία νὰ ἐφάνη ὁ Ἄγγελος πρῶτον μὲν καθήμενος εἰς τὸν λίθον, καὶ ἀπέκει ὡσὰν ἐσέβηκαν αἱ γυναῖκες εἰς τὸ μνῆμα, ταῖς ἀπέρασεν ὁ ἄγγελος, καὶ ἐσέβη προτήτερα μέσα, καὶ ἐφάνη πάλιν καθήμενος μέσα εἰς τὸ μνῆμα, εἰς τὰ δεξιὰ μέρη. εἶπε δὲ πρὸς τὰς γυναῖκας, μὴ φοβῆσθε ἐσεῖς. τετέσιν, οἱ μὲν φύλακες ἄξιοι εἶναι νὰ φοβῆνται, ἀμὴ ἐσεῖς αἱ μαθήτριαι τῦ Κυρίε, δὲν πρέπει νὰ φοβῆσθε. καὶ ὡσὰν τὰς εὔγαλεν ἀπὸ τὸν φόβον, τότε τὰς ἄγγελίζεται τὴν ἀνάσασιν· διότι ἔπρεπε πρῶτα νὰ ἄγάλῃ τὸν φόβον, καὶ τότε νὰ τὰς ἀγγελίσῃ. δὲν ἐτρέπεται δὲ νὰ ὀνομάζῃ τὸν Κύριον ἐσαυρωμένον· διότι εἰς τὸν σαυρὸν καυχᾶται, ὡσὰν εἰς κανένα τρόπαιον, τετέσι νικητήριον, ὁπῦ μᾶς ἐπροξένησε πάντα τὰ ἀγαθά. Μάρκος. ιϛ.

Κείμ. Ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ, καὶ ἰδὲ ὁ Ἰησῦς ἀπηύτησαν αὐτοῖς, λέγων· χαίρετε. αἱ δὲ προσελθῦσαι, ἐκράτησαν αὐτῦ τὸς πόδας, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησῦς· μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μὲ, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖμε ὄψονται.

Ἐξήγ. Προσφωνεῖ, ἤγεν λέγει πρὸς τὰς γυναῖκας τὸ, χαίρετε· διότι ἐπειδὴ τὸ γένος τὸ γυναίκειον, κατεκρίθη νὰ λυπᾶται· διὰ τῦτο καὶ ὁ Κύριος διὰ τῆς ἀναστάσεως αὐτῦ, ἐπροξένησε τὴν χαρὰν πρῶτον εἰς τὸ γένος τῶν γυναικῶν, καὶ ἐλόγησεν αὐτάς. διὰ τῦτο καὶ ἐκείναις ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀγάπειαν, καὶ τὴν τιμὴν ὁπῦ ἤθελαν νὰ δείξῃ πρὸς αὐτὸν, ἐπίασαν τὰς πόδας αὐτῦ· καὶ δὲν ἐτόλμησαν ἀπὸ τὴν ἀγάπειαν νὰ πιάσῃ ἄλλο κανένα μέρος τῦ σώματος αὐτῦ, μόνον τὰ ἔσατα, ἤγεν τὰ ὕστερα μέρη τῦ σώματος. τινὲς δὲ λέγωσιν, ὅτι ἐξ ἐπίτηδες, ἤγεν ἐπὶ ταὐτῦ, ἐπίασαν τὰς πόδας αὐτῦ, διὰ νὰ ἐγνωρίσῃ ἂν ἀληθῶς ἀνέστη, ἢ κατὰ φαντασίαν φαίνεται, ἢ νὰ μὴν εἶναι πνεῦμα· διότι ἐλογίαζαν μήπως καὶ εἶναι πνεῦμα. τότε μὲν λοιπὸν, αἱ δύο αὗται Μαρίαι, ἐπίασαν τὰ ποδάριάτε, μετὰ ταῦτα δὲ καθὼς λέγει ὁ Ἰωάννης, ἐπιχειρίθη μὲν ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία, νὰ πιάσῃ τὰ ποδάριάτε, ἀμὴ δὲν τὴν ἄφησε· διότι ἤθελε νὰ εἶναι πάντοτε μαζήτε ὡς τὸ πρότερον. ἢ μάλισα διὰ τῦτο δὲν τὴν ἄφησε νὰ τὸν πιάσῃ καθὼς λέγει ὁ Ἰωάννης, ἔσωντας νὰ ἦτον περίεργος· διότι ἐπειδὴ καθὼς λέγει ὁ ματθαῖος ἐπίασε τὰ ποδάριάτε, τὶ ἔκαμνε χρεία νὰ τὰ δευτεροπιάσῃ; εἰς τόσον ὅτι διὰ νὰ μὴν κάμνει χρεία, διὰ τῦτο δὲν τὴν ἄφινε Ἰωαν. κ'.

Κείμ. Πορευομένων δὲ αὐτῶν, Ἰδέ τινες τῆς κϛωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν Πρεσβυτέρων, συμβάλιόντε λαβόντες, ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, λέγοντες· εἴπατε, ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτῦ, νυκτὸς ἐλθόντες, ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. καὶ ἐὰν ἀκϛθῇ τῦτο ἐπὶ τῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσωμεν αὐτὸν, καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνες ποιήσωμεν. οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια, ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος ἕτος παρὰ Ἰεδαίοις μέχρι τῆς σήμερον.

Ἐξήγ. Οἱ μὲν στρατιῶται τῆς κϛωδίας, ἤγεν οἱ φύλακες ὁπῦ ἐφύλαγαν τὸν τάφον εἶπαν πάντα· ὅτι σεισμὸς ἔγινεν, ὅτι ὁ λίθος ἐσηκώθη μοναχός τε, ὅτι αὐτοὶ ἀπὸ τὸν φόβοντες, ἔγιναν ὡσὰν νεκροὶ. οἱ δὲ Ἑβραῖοι, ἔτε τὰ θαύματα ὁπῦ ἔγιναν εἰς τὴν σαύρωσιν, ἔτε αὐτὰ ὁπῦ ἐμαρτυρῦσαν οἱ στρατιῶται, πῶς ἔγιναν εἰς τὸν τάφον ἐδυσωπήθησαν, ἀλλὰ μὲ τὸ ἐδικόντες πάθος τὴν φιλαργυρίαν, ἐκατάπεισαν τὰς στρατιώτας νὰ συκοφαντήσῃ τὴν ἀνάσασιν, νὰ εἰπῆν τὸ πάντων ἀσεβέστερον καὶ ἀνοητότερον, ὅτι ἐκλέφθη. καὶ πῶς ἤθελαν κλέψῃ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ὦ ἀνόητοι καὶ μωρὲ; οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὸν φόβοντες ἀπεκλείσθησαν, καὶ δὲν τολμῶν νὰ εὔγωσιν ἔξω καθόλε; καὶ πῶς, ἂν τὸν ἔκλεπτον, ἤθελαν ἀποθάνῃ ὕστερον δι' αὐτὸν; κηρύτοντες αὐτὸν ὅτι ἀνέστη, καὶ διὰ τῦ ψεύδες κατακοπτόμενοι;

Κείμ. Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος ὅ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς. καὶ ἰδόντες αὐτὸν, προσεκύνησαν αὐτῷ· οἱ δὲ ἐδίσασαν. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησῦς, ἐλάλησεν αὐτοῖς, λέγων· ἐδόθημοι πᾶσα ἐξουσία ἐν ὐρανῷ, καὶ ἐπὶ γῆς πορευθέντες ἓν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτὸς εἰς τὸ ὄνομα τῦ Πατρὸς, καὶ τῦ Ὑιῦ, καὶ τῦ ἁγίε Πνεύματος διδάσκοντες αὐτὸς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδὲ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ, πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τῦ αἰῶνος.

Ιωαν. κ. Εξήγ. Καθὼς λέγει ὁ Ἰωάννης· πρῶτον ἐφάνη τοῖς μαθηταῖς ὁ Ἰησῦς, εἰς αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως, ὁπῦ ἦσαν αἱ θύραις σφαλισμέναις· ἔπτα μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας, ὅτε ἐπίστευσε καὶ ὁ Θωμᾶς· καὶ ἀπ' ἔκει, ἐπειδὴ ἔμελλαν νὰ πηγαίνωσιν εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ ἀκόμι δὲν ἐσωάχθηκαν ὅλοι μαζί· διότι τινὲς ἀπ' αὐτῦς ἐψαροκυνηγῦσαν εἰς τὴν λίμνην τῆς τιβεριάδος, καὶ ἐφάνη τότε μόνον εἰς ἐκείνυς ὁπῦ ἐψαροκυνηγῦσαν, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἑπτά. τώρα λοιπὸν τῦτο ὁπῦ λέγει ὁ Ματθαῖος, ἔγινεν ὕστερον· ἐκεῖνα δὲ ὁπῦ λέγει ὁ Ἰωάννης, ἔγιναν προτήτερα· διότι πολλάκις ἐφάνη εἰς αὐτῦς, εἰς τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἐρχόμενος καὶ πάλιν πηγαινάμενος, καὶ δὲν ἦτον πάντοτε μετ' αὐτῦς ἀχωρίστως. οἱ ἕνδεκα λοιπὸν μαθηταὶ οἱ κορυφαῖοι, σὺν τοῖς λοιποῖς πάντως ἅπασι τοῖς ἀκολυθῦσι, τῷ Χριστῷ προσεκυνήσαν· οἱ δὲ ἐδίσασαν, ἀντὶ τῦ τινὲς δὲ ἐδίσασαν. πρέπει δὲ νὰ νοηθῇ ἔτζι· ὅτι οἱ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ προσεκυνήσαν αὐτῷ οἱ ἕνδεκα· οἱ δὲ, ἀντὶ τῦ τινὲς δὲ, ἀντύχη ἀπὸ τὲς ἑβδομήκοντα, ἐδίσασαν περὶ τῦ Χριστῦ, ἤγουν δὲν τὸ ἐκαλοπίστυσαν, ὅμως ὕστερον ἐβεβαιώθησαν καὶ αὐτοί. τινὲς δὲ ἔτω νοῦσιν, ὅτι ὁμὲν Ματθαῖος, τὸ ἄφησε καὶ δὲν εἶπε ποῖοι ἦσαν ἐκεῖνοι ὁπῦ ἐδίσασαν, ἐκεῖνο δὲ ὁπῦ ἄφησεν αὐτὲς, τὸ εἶπεν ὁ Ἰωάννης, ὅτι ὁ Θωμᾶς ἦτον ὁπῦ ἐδίσασεν. ἀντύχη δὲ νὰ ἐδίσασαν, καὶ πάντες· τὸ ὁποῖον τὸ λέγει ὁ Λεκᾶς. πρέπει λοιπὸν νὰ τὸ νοήσῃς ἔτζι· ὅτι εἰς μὲν τὴν Γαλιλαίαν ἐλθόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, ἔτοι δὲ ὁπῦ τὸν ἐπροσκύνησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, προτήτερα εἰς τὴν ἱερυσαλὴμ ἐδίσασαν, ἤγουν δὲν ἐκαλοπίστυσαν, καθὼς λέγει ὁ Λεκᾶς. ἐλάλησε λοιπὸν αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς, ὅτι ἐδόθημοι πᾶσα ἐξυσία ἐν Ουρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· τῦτο δὲ ἦναι τοιῦτον· ἔχα μὲν ὡς Θεὸς καὶ δημιυργὸς, καὶ πρῶτα ἐξυσίαν πάντων, (διότι λέγει ὁ Δαβὶδ πρὸς τὸν Θεὸν· ὅτι τὰ σύμπαντα, ἤγουν ὅλα τὰ πάντα, δῦλα σά) ἀλλὰ τὴν θεληματικὴν ὑποταγὴν δὲν τὴν ἔιχα· τώρα δὲ λοιπὸν μέλλω νὰ ἔχω καὶ αὐτὴν· διότι θέλει μὲ ὑποταχθῇ τὰ πάντα· ἐπειδὴ διὰ τῦ σαυρῦ, ἐνίκησα ἐκεῖνον ὁπῦ εἶχε τὴν ἐξυσίαν τῦ θανάτυ. διότι διπλῆ εἶναι ἡ ὑποταγὴ· ἡ μὲν μία, σανικὴ, καθὼς πάντες καὶ μὴ θέλοντες δῦλοι τῦ Θεῦ ἐμείνθεν, καθὼς καὶ οἱ δαίμονες· ἡ δὲ ἄλλη, θεληματικὴ· καθὼς ὁ Παῦλος εἶναι δῦλος Θεῦ. πρότερον μὲν λοιπὸν τὴν σανικὴν ὑποταγὴν εἶχαν τὰ πάντα, καὶ ὡσὰν ἐξημισέας, ἤγουν μόνον τὴν ἥμυσυ ἐξυσίαν εἶχεν ὁ Σωτὴρ τῶν πάντων· ὕστερον δὲ ἀπὸ τὸν σαυρὸν, ἔσωντας νὰ ἐξαπλωθῇ ἡ θεογνωσία εἰς τὲς πάντας, καὶ νὰ ὑποταχθῶν οἱ πάντες, ἔχοντες τὴν θεληματικὴν ὑποταγὴν· πρεπόντως λέγει ὁ Χριστὸς, ὅτι τώρα ἔλαβα πᾶσαν τὴν ἐξυσίαν· διότι προτήτερα μόνον τὴν μερικὴν ἐξυσίαν εἶχα, ἔσωντας ὁπῦ μόνον σανικῶστες μὲ ὑποτάσσονταν, ὡσὰν παιτήστες ὁπῦ εἶμαι· τώρα δὲ ἔσωντας νὰ μὲ ἐγνωρίσων οἱ ἄνθρωποι, καὶ θεληματικῶς δεδῦσι. πᾶσα καὶ ὁλόκληρος ἐδόθημοι ἡ ἐξυσία. παρὰ τίνος δὲ τῦ ἐδόθη ἡ ἐξυσία; βέβαια· ἐχὶ παρὰ ἄλλε τινὸς, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ λόγυτε, καὶ τῆς ταπεινώσεώς τε· διότι ἐὰν δὲν ἤθελε ταπεινωθῇ, καὶ νὰ συμπλεχθῇ μὲ τὸν τύραννον, καὶ ἀντίπαλον Διάβολον διὰ τῦ σαυρῦ, δὲν ἤθελε μᾶς σώσει ἡμᾶς. εἰς τόσον ὅτι τὸ, ἐδόθημοι ἐξυσία, ἔτω νόησον· ἀπὸ τὰ παλαίσματα, καὶ τὲς ἀγῶνασμε, ἔσωσα τὲς ἀνθρώπες, καὶ μὲ ἔγιναν λοιπὸν κλῆρος, ἤγουν κληρονομία, καὶ λαὸς περιύσιος ἤγουν ἐδικός με. ἐπὶ γῆς μὲν ἔχει λοιπὸν τὴν ἐξυσίαν ὁ Κύριος, καθὼς ὁπῦ τὸν ἐγνώρισαν πάντες οἱ ἄνθρωποι ὅλης τῆς γῆς· εἰς τὸν ἐρανὸν δὲ, ὅτι ὁμιθὸς ἐκεινῶν ὁπῦ πιστεύων εἰς αὐτὸν, καὶ τὸ πολίτευμα αὐτῶν, εἰς τὸν ἐρανὸν εἶναι. καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲ, ὅτι ἡ Φύσις τῶν ἀνθρώπων, ὁπῦ ἦτον προτήτερα κατάκριτος, καὶ καταδικασμένη, τώρα ἔσωντας νὰ σμίξῃ μὲ τὸν Θεὸν λόγον, κατὰ τὴν ὑπόσασιν, κάθεται εἰς τὸν ἐρανὸν, καὶ προσκυνεῖται ὑπὸ τῶν ἀγγέλων· πρεπόντως λοιπὸν λέγει, ὅτι ἐδόθημοι πᾶσα ἐξυσία ἐν Ουρανῷ· διότι ἡ ἀνθρωπίνη Φύσις ὁπῦ προτήτερα ἦτον σκλαβωμένη καὶ δελωμένη, τώρα ἀρχίζει καὶ ἐξυσίαζει πάντων ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ. καὶ κοντολογῆς νὰ εἰπῦμεν, ἔτζι νόει καὶ λογίαζε, τὸ, ἐδόθημοι πᾶσα ἐξυσία· ἐμὲν τὸ πιάσεις ὅτι ἀπὸ τῦ Θεῦ λόγε, εἶναι τὸ λεγόμενον, ὅτι ἐδόθημοι ἡ πᾶσα ἐξυσία, κατὰ τὸ ὁποῖον καὶ θέλοντες καὶ μὴ θέλοντες, καὶ σανικῶς καὶ θεληματικῶς, μὲ ἐγνωρίζων τώρα Θεὸν, ἐκεῖνοι ὁπῦ προτήτερα μόνον κατὰ τὸν σανικὸν τρόπον, τῆς σανικῆς ὑποταγῆς μὲ ἐδέλθων· εἰδὲ καὶ τὸ λεγόμενον, τὸ πιάσεις ὡς ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης Φύσεως, ἔτζι νόει καὶ λογίαζε αὐτὸ, ὅτι ἐγὼ ἡ Φύσις τῶν ἀνθρώπων, ὁπῦ προτήτερα ἤμεν κατάκριτος καὶ καταδικασμένη, κατὰ δὲ τὴν σμίξιν, τὴν πρὸς τὸν Υἱὸν τῦ Θεῦ, τὴν ἀσύγχυτον, ἔσωντας νὰ θεωθῶ καὶ νὰ γένω Θεὸς, ἔλαβον τὴν ἐξυσίαν κατὰ πάντων· εἰς τόσον ὅτι νὰ προσκυνῶμαι ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων εἰς τὸν Ουρανὸν, καὶ εἰς τὴν γῆν νὰ δοξάζωμαι ὑπὸ πάντων εἰς πάντα τὰ πέρατα. ἀποστέλλει λοιπὸν τὲς μαθητὰς, ὄχι μόνον πρὸς τὲς Ἰουδαίυς πλέον· ἀλλὰ ἐπειδὴ ἔλαβε τὴν ἐξυσίαν κατὰ πάντων, ἔσωντας νὰ ἁγιάσῃ εἰς τῦ λόγυτε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην Φύσιν, πρεπόντως λοιπὸν τὲς πέμπει πρὸς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ τὲς ἐπαρήγγειλε νὰ τὲς βαπτίζων εἰς τὸ ὄνομα τῦ Πατρὸς, καὶ τῦ Υἱῦ, καὶ τῦ ἁγίε πνεύματος. ἂς ἐντροπιαθῦν λοιπὸν ὁ ἄρειος, καὶ Σαβέλλιος· ἄρειος μὲν, ἔσωντας ὁπῦ δὲν εἶπεν ὁ Χρι-

Ἰωαν. κ. Λεκας. κδ'. Ψαλ. ριη'.

σὸς

ςὸς, νὰ βαπτίζεν εἰς τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ εἰς τὸ ὄνομα· ὄνομα δὲ τῶν τριῶν, ἕνα εἶναι· ἡ θεότης· ἕνας Θεὸς εἶναι λοιπὸν τὰ τρία. Σαβέλιος δὲ, ἔξωντας ὅπῶ ἀνθυμήθη, καὶ τῶν τριῶν προσώπων ὁ Κύριος, καὶ ὄχι ἑνὸς προσώπε μόνον, καθὼς ἐφλυαρῆσεν ἐκεῖνος, καὶ ἔλεγεν ὅτι, τὸ ἕνα πρόσωπον ἔχει καὶ τὰ τρία ὀνόματα, καὶ πότε μὲν καλεῖται Πατὴρ, πότε δὲ Υἱὸς, πότε δὲ Πνεῦμα. ἀλλὰ μάλιςα τριῶν προσώπων εἶναι ὁ Θεὸς, ὅπῶ ἔχεν ἕνα ὄνομα, Θεὸς. καὶ ἀπέκει, ἐπειδὴ δὲν φθάνει τὸ, νὰ βαπτιωθῆν μόνον, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐργάζωνται, καὶ τὸ ἀγαθὸν, ὕςερα ἀπὸ τὸ Βάπτισμα, λέγει, διδάσκοντες αὐτὲς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμιν ὑμῖν· ἤγεν νὰ τὲς διδάσκετε νὰ φυλάγεν πάντα ὅσα σᾶς ἐπαρήγειλα, ὄχι ἕνα, ἢ δύο, ἀλλὰ πάντα τὰ παραγγέλματά με. Φρίζωμεν λοιπὸν ἀδελφοὶ, λογιάζοντες ὅτι ἐὰν μόνον ἕνα μᾶς λείπῃ, δὲν ἠμεθεν τέλειοι δῆλοι τῶ Χριςῶ· διότι ὅλα τὰ προςάγματα αὐτῶ, χρεωςῶμεν νὰ τὰ φυλάσωμεν. Βλέπε δὲ τινὶ διάλεξιν τῶ Κυρίε, πῶς περιέχει καὶ τὰ δύο κεφάλαια τῶ Χριςιανισμῶ, Θεολογίαν, καὶ πρακτικὴν ἀρετὴν· διότι ἔξωντας νὰ εἰπῇ ὅτι πρέπει νὰ βαπτίζεν εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας τριάδος, μᾶς ἐπαρέδωκε τινὶ Θεολογίαν· ἔξωντας δὲ πάλιν νὰ εἰπῇ, ὅτι να τὲς διδάσκεν, νὰ φυλάσεν ὅλας τὰς ἐντολὰς, μᾶς ἐδίδαξε τινὶ πρακτικὴν ἀρετὴν. παραθαρρύνωντας δὲ αὐτὲς, ἔξωντας νὰ τὲς ςέλνῃ εἰς τὰ ἔθνη, καὶ εἰς σφαγὰς, καὶ κινδύνες, λέγει· ὅτι μὴ φοβεῖσθε· διότι ἐγὼ θέλω ἦθαι μετ' ἐσᾶς, ἕως τῆς σωτελείας τῶ αἰῶνος, Βλέπε δὲ καὶ τῶτο, πῶς ἐνθυμήθη τῆς σωτελείας, διὰ νὰ τὲς διαναςήσῃ, καὶ νὰ τὲς κάμῃ ατρεδαίες, νὰ καταφρονεῦν μάλιςα τῶν κινδύνων, καὶ νὰ μὴν φοβῆνται· διότι λέγει, μὴν λυπηθῆτε, διότι ὅλα τὰ πράγματα θέλν ἔχει τέλος, εἴτε λυπηρὰ εἶναι κοσμικὰ, εἴτε ἀγαθὰ· εἰς τόσον ὅτι, μήτε ἀπὸ τὰ λυπηρὰ νὰ φοβηθῆτε καὶ νὰ νικηθῆτε, διότι περγᾶν· μήτε ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ νὰ πλανηθῆτε, διότι ἔχεν τέλος. τῶτο δὲ, δὲν τὸ ἔταζε μόνον τοῖς Ἀποςόλοις, ὅτι νὰ εἶναι μαζήτες, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλες ἁπλῶς τὲς λοιπὲς αὐτῶ μαθητὰς, ἤγεν τὲς ἀσεβεῖς καὶ ὀρθοδόξες χριςιανὲς· διότι φανερὸν εἶναι, ὅτι δὲν ἔμελλαν νὰ ζῆν οἱ Ἀπόςολοι ἕως τῆς συντελείας. καὶ εἰς ἡμᾶς λοιπὸν, καὶ εἰς ἐκείνες ὅπῶ θέλν γεννηθῆ κατόπι ἀπὸ ἡμᾶς τὸ τάζει τῶτο, καὶ ὄχι μόνον ἕως τῆς σωτελείας θέλει ἦθαι μαζήμας, καὶ μετὰ τινὶ σωτέλειαν θέλει ἀναχωρήσει, μὴ γένοιτο· διότι ἀπὸ τότε καὶ ὀμπρῶς, θέλει ἦθαι καθαρότερον μαζὴ μὲ τὲς Ἁγίες· διότι τὸ ἕως, δὲν ἀναιρεῖ, ἤγεν δὲν δείχνει τὸ, μετὰ ταῦτα, τετέςι τὸ ὕςερον, ὅπε καὶ ἂν δρεθῆ εἰς τινὶ θείαν γραφὴν. ἂς δχαριςήσωμεν λοιπὸν τῶ Κυρίῳ ὅπῶ εἶναι ἐδὼ μαζήμας πάντοτε ἕως τῆς σωτελείας, καὶ μᾶς δίδει τὸ πᾶν ἀγαθὸν· καὶ πάλιν ὕςερον ἀπὸ τινὶ σωτέλειαν, μέλει νὰ εἶναι μετ' ἐμᾶς τελειότερον. καὶ ἂς τελειώσωμεν λοιπὸν ἐδὼ τινὶ ἐξήγησιν· αὐτῷ γὰρ πρέπει πᾶσα δχαριςία, καὶ δόξα, καὶ τιμὴ εἰς τὲς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμὴν.

Τέλος τῆς εἰςτὸ κατὰ ματθαῖον δαγγέλιον,

ἑρμηνείας τῶ θεοφυλάκτε.

ΒΙΟΣ
ΜΑΡΚΟΥ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ
ΕΚΤΟΣ ΚΑΤΑ ΣΩΦΡΟΝΙΟΝ.

Μάρκος ὁ ϑαυγελισὴς, εἶναι μαθητὴς καὶ ἑρμηνευτὴς τῦ Πέτρε· καθὼς ἤκεσε τῦ Πέτρε ὁπῦ ἐξηγῆσεν. ἔσωντας νὰ παρακαλεϑῆ εἰς τὶω Ῥώμιω ἀπὸ τὲς ἀδελφὲς, ἐσιώϑεσε τὸ Εὐαγέλιον εἰς σιωτομίαν· τὸ ὁποῖον ἔσωντας νὰ τὸ εὕρη ὁ Πέτρος τὸ ἐδοκίμασε, καὶ ἐπρόσαξε νὰ δωϑῆ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἀναγινώσκεται· καθὼς ἔγραψεν ὁ Κλήμης εἰς τὸν ἕκτον λόγον τῶν ὑποτυπώσεων. καὶ Παπίας ὁ Ἱεραπολίτης ἐπίσκοπος, ἀϑυμεῖται τῦ Μάρκε τέτε. καὶ Πέτρος εἰς τὶω πρώτιω ἐπισολίω, εἰς τὸ ὄνομα τῆς Βαβυλῶνος, εἰκονικῶς Ῥώμιω σημαίνων· ἀσπάζεται ὑμᾶς λέγων, ἡ Βαβυλῶνι συν τῇ ἐκλεκτῇ, καὶ Μάρκος ὁ ἐμὸς υἱὸς. ἔσωντας νὰ παραλάβη λοιπὸν τὸ ϑαυγέλιον ὁπῦ ἐσιώϑεσεν αὐτὸς, ἐπῆγεν εἰς τὴν Αἰγυπτον. καὶ πρῶτος εἰς τὶω ἀλεξάνδρειαν κηρύξας τὸν Ἰησῦν χρισὸν, σιωέσησεν ἐκκλησίαν. καὶ εἰς τόσιω παίδϑσιν, καὶ σσϑιὼ πολιτείας, καὶ βίε καϑαρότητα ἐπέρασεν, ὅτι ὅλοι ὅσοι ἐπίσϑσαν εἰς τὸν Χρισὸν, ἀκολεϑῆσαν τὶω διαγωγιὼ αὐτῦ. διὰ τῦτο, καὶ Φίλων ὁ τῶν Ἑβραίων Φιλόσοφος, βλέπωντας εἰς τὶω ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίαν Ἰϑαΐζσαν ἀκόμι, ὡσὰν εἰς ἔπαινον τῦ γένες αὐτῦ, ἔγραψε βιβλίον περὶ τῆς διαγωγῆς αὐτῶν. καὶ καϑὼς ὁ Λεκᾶς διηγεῖται διὰτ' ἐκείνες ὁπῦ ἐπίσϑσαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, πῶς εἶχαν τὰ πάντα κοινὰ, ἔτζι καὶ ἐκεῖνος, ἐκεῖνο ὁπῦ ἔβλεπαν σὶ ἀλεξανδρεία ὑπὸ Μάρκε τῦ διδασκάλε γενόμενον, τὸ ἔγραψεν εἰς ἀϑύμησιν. ἔσωντας δὲ νὰ κοιμηϑῆ εἰς τὸν ὄγδοον χρόνον τῆς βασιλείας Νέρωνος, ἐτάφη εἰς τὶω Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἔμεινε διάδοχός τε ὁ Ἀνανίας.

ΕΤΕΡΟΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΕΚ ΤΗΣ ΤΟΥ ΔΩΡΟΘΕΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΣ, ΚΑΙ ΤΥΡΙΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, ΣΥΝΟΨΕΩΣ.

Μάρκος ὁ ϑαυγελισὴς, καὶ πρῶτος ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, ἐκήρυξεν εἰς τὲς ἀλεξανδρεῖς, καὶ εἰς τὰ περίχωρα αὐτῆς τὸ ϑαυγέλιον τῦ Κυρίε ἀπὸ τῆς Αἰγύπτε, καὶ μέχρι πονταπόλεως. εἰς τὸν καιρὸν δὲ τῆς βασιλείας τῦ Τραϊανῦ, ἔσωντας νὰ βάλεν χοινία εἰς τὸν λαιμόντε, τὸν ἔσυραν ἀπὸ τὲ τόπες ὁπῦ ὀνομάζονται βυκόλε, ἕως ἐκεῖ ὁπῦ ὀνομάζονται ἀγγέλων. καὶ ἐκεῖ ἄναψαν κάμινον οἱ εἰδωλολάτραι ὁπῦ ἦτον εἰς τὶω ἀλεξάνδρειαν, καὶ τὸν ἔκαυσαν, εἰς τὸν μῆνα τὸν ἀπρίλλιον, καὶ ἐτάφη εἰς τὸν τόπον βυκόλε.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

Τὸ κατὰ μάρκον Ϭαγγέλιον, σιωεγράφη εἰς τὴν Ῥώμην, δέκα χρόνους ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνάληψιν τῦ Χριστῦ· διότι ὁ Μάρκος ἦτος ἦτον μὲν μαθητὴς τῦ Πέτρε, τὸν ὁποῖον καὶ υἱὸν αὐτῦ τὸν ὀνομάζει ὁ Πέτρος, δηλονότι πνϑματικὸν. ὀνομάζετον δὲ καὶ Ἰωάννης, καὶ ἀνεψιὸς Βαρνάβα, ἀλλὰ καὶ παύλε ἀκόλϑος· ὅμως τὸ ὕστερον ἀκολόϑησε τὸν Πέτρον, καὶ ἦτον μαζήτε εἰς τὴν Ῥώμην. τῦ ἐζήτησαν δὲ οἱ Χριστιανοὶ ὁπῦ ἦσαν εἰς τὴν Ῥώμην, νὰ μὴν κηρύττῃ μόνον ἀγράφως, ἀλλὰ καὶ ἐγγράφως νὰ τὲς παραδώσῃ τὴν πολιτείαν τῦ Χριστῦ. μόλις τὸ λοιπὸν τὲς ἤκϑσε, καὶ ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον. τῦ δὲ Πέτρε τῦ ἀπεκαλύφϑη ἀπὸ τὸν ϑεὸν, ὅτι ὁ Μάρκος ἔγραψεν Ϭαγγέλιον. καὶ ἔτζι λοιπὸν τὸ εἶδεν, καὶ ἔσωντας νὰ τὸ δοκιμάσῃ τὸ ἐβεβαίωσεν ὡς ἀληθινόν. ἔπειτα τὸν ἐχειροτόνησεν Ἐπίσκοπον, καὶ τὸν ἔστειλεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον. καὶ ἔσωντας νὰ κηρύξῃ, ἐγύρισε πολλὲς εἰς τὴν πίστιν τῦ Χριστῦ. καὶ πρῶτος ἔκτισεν ἐκκλησίαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. καὶ ἐφώτισεν ὅλες ἐκείνες ὁπῦ ἦσαν πρὸς τὸ κλίμα τῆς Μεσημβρίας. ὁ δὲ χαρακτὴρ τῦ Ϭαγγελίε εἶναι σαφὴς, ἤγεν φανερὸς, καὶ δὲν ἔχει τίποτες ἀποκεκρυμμένον. καὶ ὡραμάϊ, κατὰ πάντα τὸν Ματθαῖον ἀκολϑεῖ ὁ Ϭαγγελιςὴς ἦτος. ὅμως τόσον ὁπῦ ὁ Ματθαῖος εἶναι πλατύτερος, καὶ ὅτι ὁ μὲν Ματθαῖος, περὶ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τῦ Κυρίε διηγᾶται εἰς τὴν ἀρχὴν· ἦτος δὲ ἀπὸ τῦ Προφήτε Ἰωάννε ἄρχισε. διὰ τῦτο καὶ τινὲς (ἂν περιεργότερον φαίνεται) εἶπαν κάποιον νόημα τοιῦτον διὰ τὲς Εὐαγγελιςὰς. ὁ Θεὸς ὁπῦ κάϑεται ἀπάνω εἰς τὰ χερϐὶμ, τὰ ὁποῖα τὰ λέγει ἡ γραφὴ τετράμορφα, αὐτὸς ἐπαράδωκε καὶ εἰς ἡμᾶς, τὸ Ϭαγγέλιον τετράμορφον, συγκρατόμενον, καὶ βαστάζομενον, μὲ τὸ αὐτὸ, καὶ ἕνα Πνεῦμα τὸ ἅγιον. καϑὼς λοιπὸν τὰ Χερϐὶμ, τὸ καϑ' ἕνα, εἶχεν ἕνα πρόσωπον· τὸ μὲν ἕνα εἶχε πρόσωπον λεονταρίε· τὸ ἄλλον δὲ πρόσωπον, Ἀνθρώπε· καὶ τὸ ἄλλον Ἀετῦ, καὶ τὸ ἄλλον μόχϑε· ἔτζι καὶ ἡ πραγματεία τῦ Ϭαγγελικῦ κηρύγματος· ἐπειδὴ τὸ μὲν κατὰ Ἰωάννιν Ϭαγγέλιον, ἔχει πρόσωπον λεονταρίε· διότι βασιλικὸν ζῶον εἶναι τὸ λεοντάρι, καὶ ἡγεμονικὸν· ὁμοίως λοιπὸν καὶ ὁ Ἰωάννης, ἀπὸ τῦ βασιλικῦ καὶ δεσποτικῦ ἀξιώματος τῆς Θεότητος ἄρχισεν, ἔσωντας νὰ εἰπῇ· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. τὸ δὲ κατὰ Ματθαῖον, εἶναι ἀνθρωπόμορφον· διότι ἀπὸ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως. καὶ ἀνϑρωπήσεως τῦ Λόγε, ἄρχισε. τὸ δὲ κατὰ Μάρκον, παρομοιάζεται εἰς Ἀετὸν· διότι ἀπὸ τῦ προφήτε ἄρχισε, τῦ Ἰωάννε. ἡ δὲ προφητικὴ χάρις, ἔσωντας νὰ εἶναι προορατικὴ, καὶ νὰ προβλέπῃ τὰ μακρὰ ὄντα, καὶ τὰ μέλλοντα, εἰς Ἀετὸν παρομοιάζεται· διότι λέγεσιν, ὅτι ὁ Ἀετὸς, εἶναι τόσον ὀξὺς εἰς τὸ νὰ βλέπῃ, εἰς τόσον ὅτι ἀπὸ ὅλα τὰ ζῶα, αὐτὸς μόνος δύναται νὰ ϛαϑῇ ἀντικρυς τῦ Ἡλίε, νὰ τὸν κοιτάζῃ, καὶ νὰ μὴ καμμύσῃ καϑόλε τὰ μάτιάτε. τὸ δὲ κατὰ Λεκᾶν, παρομοιάζεται εἰς Μόχον, ἤγεν εἰς ταῦρον· διότι ἀπὸ τῆς ἱερατείας τῦ Ζαχαρίε ἄρχισεν, ὁπῦ ἐθυμίαζε διὰ τὰς ἁμαρτίας τῦ λαῦ. καὶ μόχος δὲ ἦτον ὁπῦ ἐθυσιάζετο τότε. ἀρχίζει λοιπὸν ὁ Μάρκος, τὸ Ϭαγγέλιον αὐτῦ, ἀπὸ τῆς διαγωγῆς τῦ προδρόμε καὶ ϛδείξεως. ἄκυε λοιπὸν τί λέγει.

Πετρ. Ἐπιϛ. κεφ. ά.

Ἰεζεκιὴλ. ά. καὶ μά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Κείμενον.

Ἀρχὴ τῦ Εὐαγγελίε Ἰησῦ Χριςῦ Υἱῦ τῦ Θεῦ ὡς γέγραπται ἐν τοῖς Προφήταις· Ἰδὲ ἐγὼ ἀποςέλλω τὸν Ἄγγελόν με πρὸ προσώπε σε, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σε ἔμπροσθέν σε. Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίε, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβες αὐτῦ.

Ἐξήγ. Τὸν Ἰωάννην ὅπῦ ἦτον ὑςερότερος ἀπὸ ὅλες τὲς προφήτας, τῦτον κάμνει ἀρχὴ, καὶ λέγει πῶς εἶναι ἀρχὴ τῦ Εὐαγγελίε τῦ Υἱῦ τῦ Θεῦ· διότι τὸ τέλος τῆς Παλαιᾶς διαθήκης, ἀρχὴ τῆς Νέας εἶναι. τὴν δὲ περὶ τῦ προδρόμε μαρτυρίαν, τὴν ἔλαβεν ἀπὸ
Μαλαχ. γ'. δύο Προφήτας· διότι τῦ μὲν Μαλαχίε εἶναι τὸ, Ἰδὲ ἀποςέλλω τὸν Ἄγγελόν με πρὸ προσώπε σε, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σε ἔμπροσθέν σε· τῦ δὲ Ἡσαΐε, τὸ, Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ
Ἡσαϊ. μ'. ἐρήμῳ, καὶ τὰ λοιπά. ἀπὸ δὲ τῦ Θεῦ, καὶ Πατρὸς εἶναι ὁ λόγος πρὸς τὸν Υἱὸν ὅπῦ λέγει, πῶς ὁ πρόδρομος εἶναι Ἄγγελος, διὰ νὰ ἔχῃ ὡραμάϊ ἀγγελικὴν καὶ ἄϋλον ζωὴν, καὶ διὰ νὰ ἀναγγέλῃ, καὶ νὰ μηνύῃ, πῶς ἔρχεται ὁ Χριςὸς. κατεσκεύασε δὲ τὴν ὁδὸν, ἤγεν ἑτοίμασε τὴν ςράταν τῦ Κυρίε, τὰς ψυχὰς τῶν Ἰεδαίων, μὲ τὸ νὰ τὲς βαπτίζῃ, καὶ νὰ τὲς παρασκευάζῃ, νὰ δεχθῦν τὸν Χριςὸν. τὸ δὲ πρὸ προσώπε σε, τῦτο δηλοῖ, ὅτι σιμάσε θέλει ἦθαι ὁ ἄγγελός σε. ἀπὸ τὸ ὁποῖον δείχνεται ἡ Φιλία, καὶ ἡ ἐδικοσιώη τῦ Προδρόμε πρὸς τὸν Χριςὸν· διότι καὶ ἔμπροσθεν τῶν Βασιλέων, σιμώτερα περιπατῦν οἱ πλέα ἐδικοί τες, καὶ φίλοι τες. Φωνὴ δὲ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· τάχα μὲν καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ τῦ Ἰορδάνε· ἢ τάχα δὲ καὶ ἐν τῇ σωαγωγῇ τῶν Ἰεδαίων, ἡ ὁποῖα ἦτον ἔρημος παντὸς ἀγαθῦ. ὁδὸς δὲ, ἤγεν ςράτα, εἶναι ἡ Νέα διαθήκη· τρίβοι δὲ, ἤγεν μονοπάτια, ἡ Παλαιὰ, ὡς κατατετριμμένη, ἤγεν καταπεπατημένη. πρὸς μὲν τὴν ςράταν λοιπὸν, ἔπρεπε νὰ ἑτοιμαθῦν, τῦτέςι πρὸς τὴν Νέαν διαθήκην· τὰ δὲ μονοπάτια τῆς παλαιᾶς, νὰ τὰ κάμν Ἴσια· ἔςωντας νὰ τὰ ἐδέχθηκαν ἀπὸ πολὺς, καὶ ἀπέκει ἐφάνηκαν σκολιοὶ, ἤγεν διεςραμμένοι, καὶ ἐχώ-
Ψαλ. ιζ'. λαναν ἀπὸ τὰς τρίβες αὐτῶν, ἤγεν ἐπαραςράτησαν, καὶ εὐγῆκαν ἔξω ἀπὸ τὰ μονοπάτιάτες.

Κείμ. Ἐγένετο Ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰεδαία χώρα, καὶ οἱ Ἱεροσολυμῖται· καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες ἐν τῷ ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτῦ, ἐξομολογέμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

Ἐξήγ. Τὸ βάπτισμα Ἰωάννε, δὲν εἶχεν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ μόνον εἰς μετάνοιαν ἔφερνε τὲς ἀνθρώπες· ἀμὴ πῶς λέγει λοιπὸν ἐδῶ ὁ Μάρκος, ὅτι εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν; λέγομεν λοιπὸν, ὅτι ἐκήρυσε βάπτισμα μετανοίας· τῦτο δὲ τὸ κήρυγμα τῆς μετανοίας, πῦ ἔφερεν; εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ἤγεν εἰς τὸ βάπτισμα τῦ Χριςῦ, ὅπῦ εἶχε τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν. ὡσὰν ὅταν λέγωμεν, ἦλθεν ὁ ὁδεῖναις δορυφόρος, ἤγεν ὁ ὑπηρέτης τῦ Βασιλέως, καὶ διαλαλεῖ νὰ ἑτοιμάσεν φαγητὰ, καὶ θέλεν θεργετηθῶσιν ἐκεῖνοι ὅπῦ τὰ ἑτοιμάσεν. δὲν λέγωμεν τῦτο, ὅτι ὁ δορυφόρος, τῦτέςιν ὁ ςρατιώτης, μέλλει νὰ θεργετήσῃ ἐκείνες ὅπῦ ἑτοιμάζεν τὰ φαγητὰ τῦ Βασιλέως· ἀλλὰ ὅτι αὐτὸς ἐκήρυξεν, ἤγεν ἐδιαλάλησε διὰ τὴν ἑτοιμασίαν τῶν φαγητῶν· διὰ νὰ ὑποδεχθῦν τὸν Βασιλέα ἐκεῖνοι ὅπῦ ἡτοίμασαν ταύτην τὴν ἑτοιμασίαν, καὶ νὰ θεργετηθῦν ὑπ' αὐτῦ. ἔτζι λοιπὸν καὶ ἐδῶ ὁ Πρόδρομος, ἐκήρυσε βάπτισμα μετανοίας, διὰ νὰ ὑποδεχθῦν τὸν Χριςὸν ἐκεῖνοι ὅπῦ μετανοήσαν, καὶ νὰ λάβν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Ματθ. γ'. Κείμ. Ἦν δὲ ὁ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλε, καὶ ζώνην δερματίνην
Λευιτ. ια'. περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτῦ· καὶ ἐσθίων ἀκρίδας, καὶ μέλι ἄγριον.

Ἐξήγ. Περὶ τέτων εἴπομεν εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον, ὅμως ἂς εἰπῶμεν καὶ ἐδῶ, ὅσα ἀπέμειναν ἐκεῖ· ὅτι τὸ ἐνδυμάτε ἦτον σύμβολον πένθες, ἤγεν λύπης, καὶ κλαυθμῦ, ἔςωντας νὰ δείχνῃ ὁ Προφήτης, ὅτι ἐκεῖνοι ὅπῦ μετανοῦν, πρέπει νὰ κλαίν, καὶ νὰ λυπῦνται· διότι ὁ μὲν σάκκος, εἶναι σημάδι τῦ κλαυθμῦ· ἡ δὲ δερματίνη ζώνη, σημεῖον εἶναι τῆς νεκρώσεως τῦ Ἰεδαϊκῦ λαῦ. καὶ ὅτι πῶς πένθος, καὶ κλαυθμὸν ἐδήλωσεν ἡ σολὴ τῦ Ἰωάννε, τὸ λέγει καὶ ὁ Κύριος· ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ ὐκ ἐκόψασθε· θρῆνον δὲ λέγει τὴν πολιτείαν
Ματθ. ια'. τῦ Προδρόμε· διότι λέγει, ἦλθεν Ἰωάννης, μήτε ἐσθίων, μήτε πίνων, καὶ εἶπατε δαιμόνιον ἔχει. ἀλλὰ καὶ ἡ τροφὴ τῦ Ἰωάννε, πάντως μὲν καὶ τὴν ἐγκράτειαν ἐδήλε ἀπ' αὐτῦ. αὐτύχη δὲ νὰ ἦτον καὶ σύμβολον τῆς λογικῆς τροφῆς τῦ Ἰεδαϊκῦ λαῦ ὅπῦ ἐτρέφοντα τότε, ἔςωντας

τὰς

τας ὁπᾶ δὲν ἔτρωγε τίποτες ἀπὸ τὰ καθαρὰ πετεινὰ τᾶ Οὐρανᾶ, ἐδὲ ἐσοχάζετον τίποτες ὑψηλὸν, ἀλλὰ ἐτρέφετον μὲ λόγον ὁπᾶ φαίνεται μὲν ὅτι περιπατεῖ εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ ἀναπηδᾷ, ὅμως καταπίπτει πάλιν· διότι τοιᾶτον εἶναι ἡ ἀκρίδα· πηδᾷ μὲν εἰς τὸ ὕψος, καὶ ἀπέκει πάλιν πίπτει κάτω. καθὼς λοιπὸν ἔτρωγε μὲν καὶ μέλι ὁ λαὸς, αὐτὸ ὁπᾶ γίνεται ἀπὸ τὰ μελίσσια, τῶν Προφητῶν, ὅμως δὲν ἐγεωργεῖτον, ἐδὲ ἡμερώνετον, διὰ νὰ νοῆται καλῶς καὶ νὰ ἐρμηνεύεται καὶ νὰ καταλαμβάνεται· διότι εἶχαν μὲν τὰς γραφὰς οἱ Ἑβραῖοι, ὡσὰν τίποτες μέλι, ἀλλὰ δὲν τὰς ἐγεωργᾶσαν, ἐδὲ τὰς ἐρμηνᾶσαν.

Κείμ. Καὶ ἐκήρυσε, λέγων· ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μὲ ὀπίσω μὲ, ᾧ ἐκ εἰμὶ ἱκανὸς, κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτᾶ. ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι· αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

Εξήγ. Δὲν εἶμαι ἄξιος λέγει, ἐδὲ παραμικρότερος δοῦλος αὐτᾶ νὰ εἶμαι, εἰς τόσον ὅτι ἐδὲ νὰ λύσω τὸ λερίον ὁπᾶ δένει τὰ ὑποδήματάτε. νοεῖται δὲ καὶ ἔτως· πάντες ὅσοι ἤρχονταν, καὶ ἐβαπτίζονταν ὑπὸ τᾶ Ἰωάννε, ἐλύοντο ἀπὸ τὸ δέσιμον τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς μετανοίας, μὲ τὸ νὰ πιστεύσιν εἰς τὸν Χριστὸν. πάντων μὲν τῶν ἄλλων, ἔλυεν ὁ Ἰωάννης τὲς ἱμάντας, ἤγαν τὰ λερία, καὶ τὰ δεσίματα τῶν ἁμαρτιῶν· τᾶ δὲ Ἰησᾶ τὸν ἱμάντα, ἤγαν τὸ λερίον, δὲν ἐδυνήθη νὰ τὸν λύσῃ· διότι ἐδὲ εὗρεν ἱμάντα, τετέσιν ἁμαρτίαν εἰς αὐτόν.

Κείμ. Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις τοῖς ἡμέραις, ἦλθεν ὁ Ἰησᾶς ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννε εἰς τὸν Ἰορδάνιν. καὶ εὐθέως ἀναβαίνων ἀπὸ τᾶ ὕδατος, εἶδε σχιζομένες τὲς Οὐρανὲς, καὶ τὸ Πνεῦμα ὡσεὶ περιστερὰν καταβαῖνον ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν ἐρανῶν· Σὺ εἶ ὁ υἱός μὲ ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ ηὐδόκησα.

Εξήγ. Οὔτε διὰ νὰ ἀφεθῇν αἱ ἁμαρτίαι ἔρχεται ὁ Ἰησᾶς ἐπὶ τὸ βάπτισμα· διότι ἁμαρτίαν δὲν ἔκαμεν· ἔτε διὰ νὰ λάβῃ πνεῦμα· διότι τὸ βάπτισμα τᾶ Ἰωάννε, καθὼς εἶπα, ἔσωντας νὰ μὴ καθαρίζῃ ἁμαρτίας, πῶς ἤθελε δώσῃ πνεῦμα; ἀλλὰ μηδὲ διὰ νὰ μετανοήσῃ ἔρχεται νὰ βαπτισθῇ· διότι ἦτον κατὰ πολλὰ μεγαλήτερος, καὶ καλήτερος ἀπὸ τὸν Βαπτιστὴν· διατί ἔρχεται λοιπὸν; ἐχὶ διὰ ἄλλο τίποτες, παρὰ μόνον διὰ νὰ φανερωθῇ ὑπὸ τᾶ Ἰωάννε εἰς τὸν λαὸν· διότι ἐπειδὴ πολλοὶ σωστρεχον, καὶ ἐπήγαιναν εἰς τὸν Ἰωάννιν, ἠθέλησε νὰ πηγαίνῃ, διὰ νὰ μαρτυρηθῇ ἔμπροσθεν τῶν πολλῶν τότων, ποῖος εἶναι. καὶ ἄλλο διὰ νὰ πληρώσῃ, καὶ πᾶσαν δικαιοσύνην, ἤγαν πάσας τὰς ἐντολὰς τᾶ νόμε· διότι ἐπειδὴ καὶ τᾶτο ἐντολὴ λογίζεται, τὸ νὰ πιστεύσῃ τὸν Προφήτην ὁπᾶ ἐβάπτιζεν, ὅτι ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐπέμφθη, πληρώνει καὶ ταύτην. τὸ δὲ Πνεῦμα καταβαίνει ὄχι πῶς τὸ ἐχρειάζετον ὁ Χριστὸς· διότι πῶς ἤθελε χρειασθῇ ἐκεῖνο ὁπᾶ ἦτον πάντοτε μαζήτε, ἐσιωδῶς, ἤγαν φυσικῶς· Ἀλλὰ διὰ νὰ μάθῃς ἐσύ, ὅτι ὅταν βαπτίζεσαι, θέλει ἔλθῃ καὶ εἰς ἐσένα Πνεῦμα ἅγιον. ἄλλο δὲ συνέργει καὶ τᾶτο ἡ κάθοδος, ἤγαν ἡ κατάβασις τᾶ Πνεύματος· διότι ἐπειδὴ εἶπεν ὁ Πατὴρ ἄνωθεν ἀπὸ τὲς Οὐρανὲς, ἔτός ἐστιν ὁ υἱός μὲ ὁ ἀγαπητὸς, διὰ νὰ μὴ νομίσεν ἐκεῖνοι ὁπᾶ ἤκεσαν, ὅτι περὶ τᾶ Ἰωάννε λέγει, διὰ τᾶτο ἐκατέβη τὸ Πνεῦμα ἐπὶ τὸν Ἰησᾶν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι περὶ τότε τὸ εἶπε. χίζονται δὲ οἱ Οὐρανοὶ, διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι ὅταν βαπτισθῶμεν, μᾶς ἀνοίγονται καὶ ἡμᾶς οἱ ἐρανοὶ.

Κείμ. Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον· καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἡμέρας τεσσαράκοντα, πειραζόμενος ὑπὸ τᾶ σατανᾶ· καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων· καὶ οἱ Ἄγγελοι διηκόνεν αὐτῷ.

Εξήγ. Διδάσκοντας ἡμᾶς ὁ κύριος, διὰ νὰ μὴ λυπέμεθον, ἐὰν μετὰ τὸ Βάπτισμα πέσωμεν εἰς πειρασμὲς· διὰ τᾶτο ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος νὰ πειραχθῇ. μάλισα δὲ, δὲν ἀναβαίνει, ἀλλὰ ἀνεβάζεται ὑπὸ τᾶ Ἁγίε Πνεύματος· διδάσκοντας ἡμᾶς, ὅτι δὲν πρέπει νὰ φεύγωμεν τὲς πειρασμὲς, ἀλλὰ ὅταν ἔρχονται, νὰ τὲς δεχώμεθον. διὰ τᾶτο δὲ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, διὰ νὰ θαρρέψῃ ὁ Διάβολος, διὰ τὴν ἐρημίαν τᾶ τόπε, καὶ νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτόν· διότι σιωπήσειαν ἔχει ὁ Διάβολος ὅτι ὅταν μᾶς ἰδῇ μοναχὲς, τότε ἔρχεται, καὶ μᾶς πειράζει. ὁ δὲ τόπος, τοσᾶτον ἦτον ἔρημος, ὅτι ἦτον ὅλος γεμάτος θηρία. οἱ δὲ ἄγγελοι τὸν ὑπηρετᾶσαν ὕστερα, ὅταν ἐνίκησε τὸν Διάβολον. ταῦτα δὲ εὑρίσκονται, καὶ ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον πλατύτερον. Ματθ. δ'.

Κείμ. Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννιν, ἦλθεν ὁ Ἰησᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τᾶ Θεᾶ, καὶ λέγων· ὅτι πεπλήρωται ὁ καιρὸς, καὶ ἤγγικεν ἡ Βασιλεία τᾶ Θεᾶ· μετανοεῖτε, καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. Λουκ. δ'. Ἰωαννη. δ'.

Εξήγ. Ἔσωντας νὰ ἀκέσῃ ὅτι ἐπαραδόθη ὁ Ἰωάννης εἰς Φυλακὴν, ἀναχωρεῖ εἰς τὴν γαλιλαίαν. διὰ νὰ δείξῃ καὶ εἰς ἡμᾶς, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ριχνωμεν τὲ λόγισμας εἰς τὲς πειρασμὲς, ἀλλὰ νὰ φεύγωμεν· ὅταν δὲ πέσωμεν εἰς πειρασμὲς, νὰ ὑπομένωμεν. φαίνεται δὲ ὅτι ἐκεῖνα ὁπὲ ἐκήρυτζεν ὁ Ἰωάννης, νὰ κηρύσσῃ καὶ ὁ Κύριος· ἤγγικε τὸ, μετανοεῖτε, καὶ τὸ ἤγγικεν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. ἀμὴ δὲν εἶναι ἔτζι· διότι ὁ μὲν Ἰωάννης, ἔλεγε τὸ, μετανοεῖτε, διὰ νὰ παύσωμεν τὴν ἁμαρτίαν· ὁ δὲ χριστὸς λέγει τὸ, μετανοεῖτε, διὰ νὰ φύγεν ἀπὸ τὸ γραμμα τὲ Νόμε· διὰ τὲτο ἐπρόσθεσε, τὸ, πιστεύετε εἰ τῷ Εὐαγγελίῳ· διότι ἐκεῖνος ὁπὲ μέλλει νὰ πιστεύσῃ διὰ τὲ Εὐαγγελίε, ἐκατήργησε πλέον τὸν νόμον. λέγει δὲ ὁ Κύριος, ὅτι ἐπληρώθη καὶ ὁ καιρὸς τὲ νόμε, διότι ἕως τὰ τώρα λέγει, ἐνεργεῖσεν ὁ νόμος, ἀμὴ ἀπὸ τώρα καὶ ὀμπρὸς, ἐνεργεῖ ἡ Βασιλεία τὲ Θεῦ, ὅτι ἦλθεν ἡ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον πολιτεία, ἡ ὁποία πρεπόντως παρομοιάζεται εἰς τὴν Βασιλείαν τὲ Θεῦ, καὶ τῶν ἐρανῶν. διότι ὅταν ἰδῇς ἐκεῖνον ὁπὲ πολιτεύεται κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον, πῶς ζῇ ὡς ἄσαρκος, ἄραγε δὲν ἤθελες εἰπῇ, ὅτι ὁ τοιῦτος, ἀπὸ τώρα ἔχει ἀκομι τὴν Βασιλείαν τῶν ἐρανῶν, κἂν μακρὰ φαίνεται; διότι δὲν εἶναι ἡ Βασιλεία τῶν ἐρανῶν βρῶσις, ἢ πόσις.

Κεἰμ. Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, εἶδε Σίμωνα, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτὲ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς· καὶ εἶπεν αὐτοῖς· δεῦτε ὀπίσωμε, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων. καὶ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτια αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ προβὰς ἐκεῖθεν ὀλίγον, εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τὲ ζεβεδαίε, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτὲ, καὶ αὐτὲς ἐν τῷ πλοίῳ, καταρτίζοντας τὰ δίκτια αὐτῶν. καὶ εὐθέως ἐκάλεσεν αὐτές. καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν, ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτὲ.

Ἰωάν. α'. Εξήγ. Τὲ προδρόμε μαθηταὶ ἦσαν, ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἀνδρέας, ἔσωντας δὲ νὰ ἰδῇ τὸν Ἰησῆν πῶς ἐμαρτυρήθη ὑπὸ τὲ Ἰωάννε, ἦλθαν πρὸς αὐτὸν· καὶ ἀπέκει, ὡσὰν ἐπαρεδόθη, καὶ ἐφυλακώθη ὁ Ἰωάννης, ἔσωντας νὰ λυπηθῇ, ἀνεχώρησαν πάλιν εἰς τὴν τέχνιωτες· διὰ τὲτο τὲς καλεῖ ὁ Χριστὸς ἐκ δεύτερε· διότι δεύτερον εἶναι τὸ κάλεσμα τὲτο. βλέπε δὲ αὐτὲς πῶς ἐκ δικαίων κόπων ἐτρέφονταν, καὶ ὄχι ἐξ ἀδικίας· διότι τοιῦτοι εἰσὶν ἐκεῖνοι ὁπὲ εἶναι ἄξιοι νὰ γένεν πρῶτοι μαθηταὶ τὲ Χριστῦ. ἔσωντας νὰ ἀφήσεν λοιπὸν παρευθὺς τὰ δίκτυα, ἠκολούθησαν αὐτῷ· διότι δὲν πρέπει νὰ ἀργοπορῇ κανεὶς, ἀλλὰ νὰ ἀκολουθῇ παρευθύς. ὕστερα δὲ ἀπὸ τέτες, προσκαλεῖται τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην· οἱ ὁποῖοι καὶ αὐτοὶ ἔσωντας νὰ εἶναι πτωχοὶ, ὅμως ἐγηροτρόφεν τὸν πατέρατες. ἄφησαν δὲ τὸν πατέρα, ὄχι πῶς εἶναι καλὸν νὰ ἀφίνεν τὲς πατέρας, ἀλλὰ διατὶ ἔμελλε νὰ τὲς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν ἀκολούθησιν· ἔτζι λοιπὸν καὶ ἐσὺ ὅταν ἐμποδίζεσαι εἰς τὸ καλὸν ἀπὸ τὲς γονέσσε, ἄφησέτες καὶ πρόσδραμε εἰς τὸ ἀγαθόν. διότι φαίνεται πῶς νὰ μὴν ἐπίσθεσεν ὁ Ζεβεδαῖος· ὅμως ἡ μητέρα τῶν Ἀποστόλων, θέλει νὰ ἐπίσθεσε, διότι ἠκολούθη· Ἴσως δὲ νὰ ἀπέθανεν ὁ Ζεβεδαῖος. ἠξεύρε δὲ καὶ τέτο, ὅτι πρῶτον καλεῖται ἡ πρᾶξις, εἶτα ἡ θεωρία· διότι ὁ μὲν Πέτρος καὶ ὁ Ἀνδρέας, ἦσαν σύμβολον τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς· διότι θερμώτατος ἦτον ὁ Πέτρος, καὶ ἐπροπήδα ἀπὸ τὲς ἄλλες, καθὼς εἶναι λοιπὸν καὶ ἡ πρακτικὴ. ὁ δὲ Ἰωάννης, καὶ ὁ Ἰάκωβος, δηλέσι τὴν θεωρίαν· διότι ὁ Ἰωάννης ἦτον θεολογικώτατος.

Κεἰμ. Καὶ εἰσπορεύονται εἰς καπερναὲμ· καὶ εὐθέως τοῖς σάββασιν εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν ἐδίδασκε. καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτὲς ὡς ἐξεσίαν ἔχων, καὶ ὄχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

Εξήγ. Πόθεν πηγαίνει εἰς καπερναὲμ; ἀπὸ τῆς Ναζαρὲτ. ἐν τῇ ἡμέρα λοιπὸν τὲ Σαββάτε, ὅταν ἐσυνάζονταν καὶ ἀνεγίνωσκον, τότε ἐπῆγε καὶ ὁ Χριστὸς, διὰ νὰ διδάξῃ· διότι καὶ ὁ νόμος διὰ τέτο ὥριζεν, ὅτι να μὴ δουλεύεν τὸ Σάββατον, διὰ νὰ εἶναι ἄδειοι οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀναγινώσκεν, καὶ νὰ συνάζωνται εἰς τὰ συναγώγια. ἐδίδασκε λοιπὸν ὁ Κύριος ἐλεγκτικῶς καὶ ὄχι κολακευτικῶς ὡσὰν τὲς Φαρισαίες. διότι ἔσωντας νὰ τὲς προσκαλεῖται εἰς τὸ ἀγαθὸν, ἐφοβέριζεν ἐκείνες ὁπὲ δὲν ἤθελαν τὴν πιστεύσῃ, νὰ κάμεν καθὼς τὲς ἔλεγεν, πῶς θέλεν κολασθῇ.

Κεἰμ. Καὶ ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ καὶ ἀνέκραξε, λέγων· ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοὶ Ἰησῦ ναζαρινὲ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδασε τὶς εἶ, ὁ ἅγιος τὲ Θεῦ. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησῦς, λέγων· φιμώθητι, καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτὲ. καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, καὶ κράξαν φωνῇ μεγάλῃ, ἐξῆλθεν ἐξ αὐτὲ. καὶ ἐθαμβήθησαν πάντες, ὥσε συ-

ζητεῖν

ζητεῖν πρὸς ἑαυτὸς, λέγοντες· τί ἐστι τοῦτο; τίς ἡ διδαχὴ ἡ καινὴ αὕτη; ὅτι κατ' ἐξουσίαν, καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ; ἐξῆλθε δὲ ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ, εὐθὺς εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

Εξήγ. Ἀκάθαρτα λέγονται τὰ πονηρὰ πνεύματα, ἔστωντας νὰ ἀγαπῶν, καὶ νὰ χαίρωνται εἰς ὅλας τὰς ἀηχρὰς πράξεις. Ἀπώλειαν δὲ ἐδικιώτε ἐλογίαζον ὁ Δαίμων, τὸ νὰ εὔγῃ ἐκ τῶ ἀνθρώπε· διότι ἔστωντας νὰ εἶναι ἀνελεήμονες οἱ δαίμονες, τὸς φαίνεται πῶς παθαίνει μέγα κακὸν, ἐὰν δὲν τὸς ἀφίνει νὰ κάμει αὐτοὶ κακὸν εἰς τὸς ἀνθρώπες. καὶ ἄλλο δὲ, μὲ τὸ νὰ εἶναι φιλόσαρκοι, καὶ νὰ εἶναι σωηθισμένοι νὰ τρέφωνται μὲ τὸς ἡλικὸς ἀτμὸς, πολλὴν ἀτροφίαν καὶ πεῖναν τὸ ἔχουσιν ὅταν δὲν κατοικοῦσι μέσα εἰς κανένα σῶμα· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος λέγει, ὅτι ἀνησία ἐξέρχεται τὸ γένος τῶν δαιμόνων. δὲν Μαρκ. θ'.
εἶπε δὲ ὁ μιαρὸς, ὅτι ἅγιος εἶσαι, διότι πολλοὶ καὶ ἀπὸ τὸς προφῆτας ἦσαν ἅγιοι, ἀλλὰ ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ, μετὰ τῆς προθήκης τοῦ ἄρθρε, ὁ μόνος καὶ ὡρισμένος. ὁ δὲ Χριστὸς τὸν ἐπισομίζει· διὰ νὰ μάθωμεν ἡμεῖς, ὅτι ἂν καὶ ἀληθινὰ λέγουσιν οἱ δαίμονες, πρέπει νὰ τὸς ἐπισομίζωμεν, καὶ νὰ μὴν τὸς ἀκροαζώμεθα. ῥίπτει δὲ αὐτὸν τὸ δαιμόνιον κάτω, καὶ τὸν ταράττει· διὰ νὰ ἴδουν ὅλοι ὅσοι ἦσαν ἐκεῖ, ἀπὸ τί κακὸν ἐλεύθερῶται ὁ ἄνθρωπος, καὶ πιστεύσωσι διὰ τὸ θαῦμα.

Κείμ. Καὶ εὐθέως ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθὼν, ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέε, μετὰ Ἰακώβε καὶ Ἰωάννε. ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος, κατέκειτο πυρέσσουσα· καὶ εὐθέως λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς· καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν, κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς· καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς εὐθέως, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

Εξήγ. Ἀνεχώρησε καθὼς ἦτον συνήθεια τὸ σάββατον, πρὸς ἐσπέρας νὰ φάγῃ ψωμὶ, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ σπῆτι τῶν μαθητῶν. ἐκείνη δὲ ὁπῶ ἤθελε νὰ τὸς ὑπηρετήσῃ, ἐκοίτετον θερμασμένη. ὁ δὲ Κύριος τὴν ἰατρεύει, καὶ ἐκείνη ἐσηκώθη, καὶ ὑπηρετοῦσεν αὐτός· θέλοντας νὰ δείξῃ ὁ λόγος, ὅτι ἐὰν κοίτεσαι εἰς ἀῤῥωσίαν, καὶ σὲ δώσει ὁ Θεὸς τὴν ὑγιείανσε, χρειάσε τὴν ὑγιείανσε εἰς ὑπηρεσίαν ἁγίων, καὶ εἰς διακονίαν Θεοῦ. θερμαίνεται δὲ καὶ ἐκεῖνος ὁπῶ θυμώνεται, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸν θυμὸν, γίνεται προπέτης εἰς τὴν χεῖρα, ἤγουν συκώνει χέρι, καὶ κτυπᾷ· ἀλλὰ ἐὰν ὁ λόγος κρατήσῃ ἤγουν πιάσει τὸ χέριτε, καὶ δὲν τὸ ἁπλώσει προπετῶς, τότε ὑπηρετᾷ τὸν λόγον, ἐκεῖνος ὁπῶ πρὸ ὀλίγε, ἐθερμαίνετον ἀπὸ τὸν θυμὸν. διότι ὁ θυμώδης, ἐὰν κρατήσῃ ὁ λόγος τὸ χέριτε, σηκώνεται, καὶ τότε ὑπηρετᾷ τῷ λόγῳ ὁ θυμὸς.

Κείμ. Ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυ ὁ Ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τὸς κακῶς ἔχοντας, καὶ τὸς δαιμονιζομένους. καὶ ἡ πόλις ὅλη ἐπισυνηγμένη ἦν πρὸς τὴν θύραν. καὶ ἐθεράπευσε πολλὸς, κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις. καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλε καὶ οὐκ ἤφιε λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ἤδεισαν αὐτὸν, Χριστὸν εἶναι.

Εξήγ. Τὸ, ὅτε ἔδυ, ἤγουν ὅταν ἐβασίλευσεν ὁ Ἥλιος, δὲν εὑρίσκεται ἔτζι μόνον ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐνόμιζαν ὅτι δὲν ἔχει τινὰς ἐξουσίαν νὰ ἰατρεύσῃ τὴν ἡμέραν τὸ σαββάτε, διὰ τοῦτο ἀνέμεναν νὰ βασιλεύσῃ ὁ Ἥλιος, καὶ τότε ἤφεραν τὸς ἀῤῥώστες νὰ τὸς ἰατρεύσῃ. πολλὸς δὲ ἐθεράπευσεν, ἀντὶ τὸ ὅλες. διότι οἱ πάντες πολλοὶ εἰσὶν· ἢ καὶ δὲν τὸς ἰάτρευσεν ὅλες· διότι ἦσαν καὶ μερικοὶ ἄπιστοι, οἱ ὁποῖοι δὲν Ἰατρεύθησαν διὰ τὴν ἀπιστίαντες. ἀλλὰ πολλὸς Ἰάτρευσεν ἀπεκείνες ὁπῶ ἤφεραν, δηλονότι ἐκείνες ὁπῶ εἶχαν πίστιν. δὲν ἄφινε ὅμως τὰ δαιμόνια νὰ λαλοῦν, διδάσκοντας ἡμᾶς καθὼς εἶπον, νὰ μὴν τὸς πιστεύωμεν, ἂν καὶ ἀληθειαν λέγεν· διότι ἐὰν εὕρεν τινὰς ὁπῶ νὰ τὸς πιστεύσῃ, τί δὲν θέλει κάμει, ἔστωντας νὰ σμίγει οἱ μιαροὶ εἰς τὰ ἀληθινὰ, καὶ τὰ ψεύτικα; ἔτζι καὶ ὁ Παῦλος τὸς ἐμπόδισεν ὅταν τὸ πνεῦμα τοῦ πύθωνος ἔλεγεν· ἔτοι οἱ ἄνθρωποι, δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστε εἰσὶν· διότι δὲν ἤθελεν ὁ ἅγιος νὰ σωίσαται, καὶ νὰ Πραξις. ις'.
μαρτυρῆται ἀπὸ τὸ ἀκάθαρτον στόμα τοῦ Διαβόλε.

Κείμ. Καὶ πρωῒ ἔννυχον λίαν, ἀναστὰς ἐξῆλθε· καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον, κἀκεῖ προσηύχετο. καὶ κατεδίωξαν αὐτὸν, ὁ Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. καὶ εὑρόντες αὐτὸν, λέγουσιν αὐτῷ· ὅτι πάντες ζητοῦσιν σε. καὶ λέγει αὐτοῖς· ἄγωμεν εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξελήλυθα. καὶ ἦν κηρύσσων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, εἰς ὅλην τὴν γαλιλαίαν, καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

Εξήγ. Ὡσὰν ἰάτρευσε τὲς ἀῤῥώστες, ἀνεχώρησεν ἀπεκεῖ, καὶ ἐπῆγε ξέχωρα, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ, νὰ μὴ κάμνωμεν τίποτες πρὸς ἐπίδειξιν· ἀλλὰ ἂν κάμωμεν καμμίαν τίποτες ἀγαθὸν, νὰ σπεδάζωμεν νὰ τὸ κρύψωμεν. προσδύχεται δὲ διὰ νὰ μᾶς δείξῃ, ὅτι ἐὰν κάμωμεν τίποτες ἀγαθὸν, πρέπει νὰ λέγωμεν ὅτι ὁ Θεὸς τὸ ἔκαμεν, καὶ νὰ λέγωμεν πρὸς ἐκεῖνον, ὅτι πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, ἄνωθεν ἀπὸ ἐσένα Θεέμε κατεβαίνει. διότι αὐτὸς ἐκεῖνος διὰ λόγετε, δὲν ἐχρειάζετον προσδυχιὰ. ἔσωνταις δὲ καὶ νὰ τὸν ζητῶν οἱ ὄχλοι, καὶ νὰ τὸν ἐπιθυμῶν, αὐτὸς δὲν ἐπιδίδει τῶ λόγετε εἰς αὐτὲς, ἀλλὰ δέχεται μὲν τιὼ καλιύτες γνώμιω, ὅμως πηγαίνει καὶ πρὸς τὲς ἄλλες ὁπῶ ἐχρειάζενταν Ἰατρείαν, καὶ διδασκαλίαν· διότι δὲν πρέπει νὰ συγκλείῃ κανεὶς τιὼ διδασκαλίαν εἰς ἕνα τόπον, ἀλλὰ νὰ ἐξαπλώνῃ πανταχῶ, καὶ νὰ λάμπεν πανταχῶ αἱ ἀκτῖνες τῆς διδασκαλίας. βλέπε δὲ πῶς συμπλέκει τιὼ διδασκαλίαν μὲ τιὼ πρᾶξιν, διότι κήρυτζωντας, ἐξέβαλε καὶ δαιμόνια. ἔτζι λοιπὸν καὶ ἐσύ, ὅταν διδάσκεις, κάμνε καὶ ἔργα καλὰ, διὰ νὰ μιὼ εἶναι ἡ διδασκαλίασε ματαία· διότι ἐὰν δὲν ἔδειχνε καὶ θαύματα ὁ Χριστὸς, δὲν ἐπισδύετον ἡ διδασκαλία αὐτῶ.

Κείμ. Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς, παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ γονυπετῶν αὐτὸν, καὶ λέγων αὐτῷ· ὅτι ἐὰν θέλῃς, δυνάσαί με καθαρίσαι. ὁ δὲ Ἰησῶς σπλαγχνισθεὶς, ἐκτείνας τιὼ χεῖρα, ἥψατο αὐτῶ, καὶ λέγει αὐτῷ θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εἰπόντος αὐτῶ, εὐθέως ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῶ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη.

Εξήγ. Καλόγνωμος ἄνθρωπος ἦτον ὁ λεπρὸς καὶ πιστὸς· διὰ τῶτο καὶ δὲν εἶπεν, ὅτι ἐὰν ζητήσῃς ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἀλλὰ ἐὰν θέλῃς, ἔσωνταις νὰ τὸν πιστεύσῃ ὡς Θεὸν. τὸν πιάνει δὲ ὁ Χριστὸς, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν εἶναι τίποτες ἀκάθαρτον. διότι ὁ νόμος ὥριζε, νὰ μὴ πιάνεν τὸν λεπρὸν, ὡς ἀκάθαρτον. ἀλλὰ ὁ Κύριος δείχνωνταις ὅτι δὲν εἶναι τίποτες ἀκάθαρτον ἐκ φύσεως, καὶ ὅτι τὰ παρατηρήματα τῶ Νόμε θέλεν νὰ καταργηθῶν, καὶ ὅτι ταυτὰ ἐξεσιάζεν τὲς ψιλὲς ἀνθρώπες, πιάνει τὸν λεπρὸν. καὶ ὅμως ὁ Ἐλισσαῖος τοσῶτον ἐφοβεῖτο τὸν νόμον, ὁπῶ δὲν ἐτόλμησε νὰ ἰδῇ τὸν Νεεμᾶν, ὁπῶ ἦτον λεπρὸς, καὶ ἐζήτει Ἰατρείαν. Βασ. δ. κεφ. ε.

Κείμ. Καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ, εὐθέως ἐξέβαλεν αὐτὸν· καὶ λέγει αὐτῷ· ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς· ἀλλ' ὕπαγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τῶ καθαρισμῶσε ἃ προσέταξε μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ, καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥσε μηκέτι αὐτὸν δυνάσθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλ' ἔξω ἐν ἐρήμοις τόποις ἦν, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πανταχόθεν. Λουκας. δ'. Λευ. ιδ'.

Εξήγ. Καὶ ἀπὸ τῶτα διδασκόμεθεν, ὅτι νὰ μιὼ δείχνωμεν τῶ λόγεμας ὅταν κάμωμεν τίποτες καλὸν διότι Ἰδὲ ὁπῶ παραγγέλλει καὶ αὐτὸς τῶ λεπρῶ ὁπῶ ἐκαθαρίσθη νὰ μιὼ τὸν δόφημίζῃ· μὲ ὅλον ὁπῶ ἤξδυρεν ὅτι ἐκεῖνος δὲν θέλει τὸ σέρξῃ, ἀλλὰ θέλει τὸν δόφημήσῃ. ὅμως καθὼς τὸ εἶπα διὰ νὰ μᾶς παιδεύσῃ ἡμᾶς νὰ μὴ κενοδοξῶμεν· διὰ τῶτο τῶ παραγγέλλει, νὰ μιὼ τὸ εἰπῇ τινὸς. πλιὼ ἐκεῖνος ὁπῶ νὰ δεργετηθῇ πρέπει νά ἔχῃ χάριταν, καὶ νὰ δχαρισῇ τὸν δεργέτηντε, ἂν καὶ ἐκεῖνος δὲν χρειάζεται. διότι καὶ ὁ λεπρὸς, ἐὰν καὶ ὁ Κύριος τῶ ἐπαρήγγειλεν, ἀλλὰ αὐτὸς διεφήμησε τιὼ δεργεσίαν. ἀποσέλλει δὲ αὐτὸν πρὸς τὸν Ἱερέα· διότι ὥριζεν ὁ Νόμος, ὅτι ἐὰν δὲν τὸν ἀποφασίσῃ, καὶ νὰ τὸν βεβαιώσῃ ὁ ἱερεὺς τὸν λεπρὸν πῶς ἐκαθαρίσθη ἀπὸ τιὼ λέπραν, νὰ μιὼ ἔχῃ ἐξσίαν νὰ σέβῃ μέσα εἰς τιὼ πόλιν, ἀλλὰ νὰ διώχνεται. προσάσσει δὲ νὰ προσφέρῃ καὶ τὸ δῶρον ὁπῶ εἶχαν σωνήθειαν νὰ προσφέρεν, ἐκεῖνοι ὁπῶ ἐκαθαρίζονταν ἀπὸ τιὼ λέπραν, διὰ νὰ εἶναι τῶτο ὡσὰν εἰς μαρτύριον, πῶς δὲν εἶναι ἀναντίος τῶ νόμε, ἀλλὰ τοσῶτον τὸν σέργει, εἰς τόσον ὅτι ἐκεῖνα ὁπῶ προσάσσει, ὁ νόμος, καὶ αὐτὸς τὰ προσάσσει. Λευιτ. ιδ'. αβ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς καπερναοὺμ δι' ἡμερῶν· καὶ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι. καὶ εὐθέως συνήχθησαν πολλοὶ, ὥσε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τιὼ θύραν καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν, παραλυτικὸν φέροντες, αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσαι αὐτῷ διὰ

διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεξέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν· καὶ ἐξορύξαντες, χαλῶσι τὸν κράββατον, ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, λέγει τῷ παραλυτικῷ· Τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαισου.

Ἐξήγ. Τί θέλει νὰ εἰπῇ, τὸ, δι' ἡμερῶν; ἀντὶ τοῦ ὡσὰν ἐπέρασαν μερικαῖς ἡμέρες. καὶ ἐπειδὴ ἐπῆγεν, ἔσωντας νὰ ἀκούσουν οἱ ὄχλοι ὅτι εἶναι εἰς τὸ σπῆτι, συνέδραμον πλῆθος πολὺ, θαρροῦντες ὅτι νὰ τὸν ἀνταμώσουν εὐκολίας. πολλὴ δὲ ἡ πίστις τῶν ἀνδρῶν, ὡς τόσον ὅτι καὶ τὴν στέγην ἤγουν τὴν σκέπασιν τοῦ σπητίου ἐξεσκέπασαν, καὶ ἐκρέμασαν τὸ κρεβάτι ὅπου ἐκείτετον μέσα ὁ παράλυτος. διὰ τοῦτο καὶ ὁ κύριος ἔσωντας νὰ ἰδῇ τὴν πίστιν ἐκεινῶν ὅπου ἐβαστοῦσαν τὸν παράλυτον, Ἰάτρευσεν αὐτὸν· ἢ καὶ τὴν πίστιν ἐκείνου τοῦ παραλύτου. διότι ἐὰν δὲν ἤθελε πιστεύσῃ καὶ ἐκεῖνος ὅτι θέλει Ἰατρευθῇ, δὲν ἤθελε στέρξῃ νὰ τὸν σηκώσουν οἱ τέσσαρες, καὶ νὰ τὸν ἀνεβάσουν εἰς τὴν στέγην τοῦ σπητίου. διότι πολλάκις μὲν, διὰ τὴν πίστιν ἐκεινῶν ὅπου προσφέρουν τὸν ἀσθενῆ τὸν ἰατρεύει, ἂν εἶναι καὶ ἄπιστος· πολλάκις δὲ τὸ ἐναντίον, διὰ τὴν πίστιν τοῦ ἀρρώστου, ἂν εἶναι καὶ ἄπιστοι ἐκεῖνοι ὅπου τὸν προσφέρουν. πρῶτον δὲ συγχωρεῖ τὰς ἁμαρτίας τοῦ ἀρρώστου, καὶ ἀπέκει Ἰατρεύει, καὶ τὴν ἀρρωστίαν· διότι ταῖς περισσοτέραις φοραῖς, τὰ χειρότερα ἀρρωστήματα ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας γίνονται. καθὼς λοιπὸν καὶ διὰ τὸν παράλυτον ὅπου διηγᾶται ὁ Ἰωάννης, λέγει ὁ κύριος, ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ ἐκρατήθη. διότι δὲν εἶναι ἐκεῖνος ὅπου γράφει ὁ Ἰωάννης, καὶ ἔτερος ὅπου λέγει τώρα ὁ Μάρκος ἕνας, ἀλλὰ ἄλλος, καὶ ἄλλος· διότι ἐκεῖνος μὲν ὅπου διηγᾶται ὁ Ἰωάννης δὲν εἶχεν ἄνθρωπον, νὰ τὸν βάλῃ εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἕτερος δὲ ἔχει τέσσαρας. καὶ ἐκεῖνος μὲν εἰς τὴν προβατικὴν, ἕτερος δὲ εἰς τὸ σπῆτι. ἐκεῖνος μὲν ἱεροσολύμοις, καὶ αὐτὸς εἰς Καπερναοὺμ. καὶ ἄλλας δὲ πολλὰς διαφορὰς εὑρίσκομεν, πλὴν γίνωσκε, ὅτι ἐκεῖνος ὅπου γράφει ὁ ματθαῖος, καὶ ἕτερος, ἕνας εἶναι. Ματθ. θ'.

Κείμ. Ἦσαν δέ τινες τῶν Γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι, καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· τί οὗτος οὕτω λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός; καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, εἶπεν αὐτοῖς· τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ· ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν· ἔγειραι καὶ ἆρον τὸν κράββατον, καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ ἴδητε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας, (λέγει τῷ παραλυτικῷ) σοὶ λέγω, ἔγειραι καὶ ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἠγέρθη εὐθέως, καὶ ἄρας τὸν κράββατον, ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων· ὥστε ἐξίστασθαι πάντας, καὶ δοξάζειν τὸν θεόν, λέγοντας. ὅτι οὐδέποτε οὕτως ἴδομεν.

Ἐξήγ. Οἱ μὲν Φαρισαῖοι ἐκατάκρεναν τὸν Κύριον ὡς βλάσφημον, ὅτι ἐσυγχώρα ἁμαρτίας. ὁ δὲ Κύριος τοὺς δίδει, καὶ ἄλλο σημάδι νὰ ἐγνωρίσουν πῶς εἶναι Θεὸς, μὲ τὸ νὰ τοὺς δείξῃ πῶς ἐγνωρίζει τὰς καρδίας αὐτῶν· διότι καὶ τὸ νὰ ἀφίνῃ ἁμαρτίας, μόνε τοῦ Θεοῦ εἶναι, καὶ τὸ νὰ γνωρίζῃ τὰς καρδίας, ὁμοίως μόνε τοῦ Θεοῦ εἶναι· ὅτι μόνος ὁ Θεὸς ἠξεύρει τὰ ἐγκάρδια τοῦ καθενὸς· καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ προφήτης· σὺ ἐπίσασαι καρδίας μονότατος. ἐκεῖνοι δὲ ἀγκαλὰ καὶ ἐφανερώθηκαν οἱ διαλογισμοὶ τῶν καρδιῶν αὐτῶν, ἀλλ' ὅμως πάλιν ἀναίσθητοι ἔμειναν, ἔσωντας καὶ δὲν ἐκατάλαβαν, ὅτι δύναται νὰ ἰατρεύσῃ καὶ ἁμαρτίας, αὐτὸς ὅπου ἠξεύρει καὶ τὰς καρδίας αὐτῶν. ὅμως ὁ Κύριος πισώνει, καὶ βεβαιώνει διὰ τὴν Ἰατρείαν τοῦ σώματος, πῶς ἰάτρευσε καὶ τὴν ψυχήν· ἔσωντας νὰ βεβαιώσῃ τὸ ἀφανὲς μὲ τὸ φανερὸν, καὶ διὰ τοῦ εὐκολωτέρου τὸ δυσκολώτερον. ἀγκαλὰ καὶ ἐκεῖνοι δὲν τὸ ἐλογίαζαν ἔτζι· διότι οἱ Φαρισαῖοι, δυσκολώτερον ἐλογίαζαν τὴν ἰατρείαν τοῦ σώματος, ὡς φαινόμενον· τὸ δὲ νὰ εἰπῇ πῶς νὰ ἰατρευθῇ ἡ ψυχὴ, τὸ ἐλογίαζαν εὔκολον, διότι δὲν ἐφαίνετον ἡ ἰατρεία· εἰς τόσον ὅτι, ἴσως νὰ ἐλογίαζαν καὶ τοιαῦτα εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν· Ἰδὲ ὁ πλάνος, ἄφησε τὴν ἰατρείαν τοῦ σώματος ὡς φανερὰν, καὶ ἰατρεύει τὴν ψυχὴν ὅπου δὲν φαίνεται, λέγων, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι· διότι πάντως ἂν ἐδύνετον, ἤθελον Ἰατρεύσῃ τὸ σῶμα, καὶ δὲν ἤθελε φύγῃ εἰς τὴν ψυχὴν, ὅπου δὲν φαίνεται. ὁ δὲ Κύριος δείχνωντας πρὸς αὐτοὺς, ὅτι καὶ τὰ δύο δύναται, λέγει· τί εἶναι εὐκολώτερον, τὸ νὰ ἰατρεύσῃ τινὰς σῶμα. ἢ ψυχήν; βέβαια τὸ νὰ ἰατρεύσῃ σῶμα. ἀλλὰ ἐσεῖς θαρρεῖτε τὸ ἐναντίον· τὸ λοιπὸν ἐγὼ μὲ τὸ νὰ ἰατρεύσω τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον, τῇ μὲν ἀληθείᾳ εἶναι εὔκολον, ἐσᾶς δὲ σᾶς φαίνεται δύσκολον· νὰ πισώσω καὶ τῆς ψυχῆς τὴν ἰατρείαν· ἡ ὁποία εἶναι μὲν δύσκολη, ἀμὴ διὰ νὰ μὴ φαίνεται, καὶ νὰ ἐλέγχεται, σᾶς φαίνεται εὔκολη. τότε λοιπὸν, λέγει τῷ παραλυτικῷ· σήκω, καὶ ἔπαρε τὸν κράββατόν σου· ἕνα μὲν εἰς περισσοτέραν πίστωσιν τοῦ θαύματος, ὅτι δὲν εἶναι κατὰ φαντασίαν· Βασ. γ'. κεφ. ε.

ἄλλο δὲ, καὶ διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι ὄχι μόνον πῶς τὸν ἰάτρευσεν, ἀλλὰ τῦ ἔδωκε καὶ δύναμιν. ἔτζι κάμνει λοιπὸν, καὶ εἰς τὰ ψυχικὰ ἀῤῥωστήματα· ὅτι ὄχι μόνον πῶς συγχωρᾶ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἀλλὰ μᾶς δίδει καὶ δύναμιν νὰ κάμνωμεν τὰς ἐντολάς. δύναμαι λοιπὸν καὶ ἐγὼ ὁπῦ εἶμαι παράλυτος, νὰ ἰατρευθῶ· διότι εἶναι καὶ τώρα ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Καπερναὲμ, τὸ σπῆτι τῆς παρακλήσεως, τουτέστιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· διότι σπῆτι τῦ παρακλήτε εἶναι ἡ Ἐκκλησία. ἐγὼ δὲ εἶμαι παράλυτος, ἔχωντας νὰ ἔχω τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἀνενεργήτες, καὶ ἀκινήτας πρὸς τὸ καλὸν· ἀμὴ ἐὰν σηκωθῶ, ὑπὸ τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν, καὶ φερθῶ πρὸς τὸν Κύριον, τότε θέλω ἀκέσει, τέκνον· διότι γίνομαι υἱὸς τῦ Θεῦ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, καὶ θέλει συγχωρεθῇ αἱ ἁμαρτίαι μου. ἀλλὰ πῶς ἤθελα φερθῇ ἔμπροσθεν τῦ Ἰησῦ; ἐὰν ξεσκεπάσῃ τὴν στέγην. ποία δὲ εἶναι ἡ στέγη; ὁ νῦς ὁπῦ εἶναι ἀπάνω ἀπὸ ὅσα ἔχομεν. ἔτος δὲ ἔχει χῶμα πολὺ, καὶ κεραμίδια, τὰ γήϊνα λέγω πράγματα. ἀλλὰ ἐὰν σκαφθῦν ταῦτα πάντα, καὶ ξεσκεπασθῇ ἡ δύναμις τῦ νοὸς ἡμῶν, καὶ ξεφορτωθῇ, καὶ ἀπέκει ἐὰν κατεβαθῶ, τουτέστιν ἐὰν ταπεινωθῶ· διότι δὲν πρέπει νὰ ὑψωθῶ, διότι ἡ στέγη τῦ νῦ ἐξεφορτώθη· ἀλλὰ ὅταν ξεφορτωθῶ, χρεωστῶ νὰ κατεβαθῶ, τουτέστι νὰ ταπεινωθῶ. τότε λοιπὸν θέλω Ἰατρευθῇ, καὶ θέλω πάρει τὸν κράββατον, ἤγουν τὸ σῶμα, ἔχωντας νὰ τὸ κινήσω πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν· διότι δὲν πρέπει νὰ σηκωθῶμεν μόνον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ νὰ ἐγνωρίσωμεν πῶς ἁμαρτάνωμεν· ἀλλὰ καὶ τὸν κράββατον, ἤγουν τὸ σῶμα, νὰ τὸ σηκώσωμεν πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν, καὶ τῦ καλῦ. τότε λοιπὸν, θέλομεν δυνηθῆ νὰ φθάσωμεν καὶ εἰς θεωρίαν, εἰς τόσον ὅτι νὰ λέγωμεν μὲ ὅλες τὲς λογισμὲς ἡμῶν· ὅτι ἐδέποτε εἴδαμεν ἔτζι· τουτέστι δὲν ἐνοήσαμεν ἔτζι ποτὲ, καθὼς ἐνοήσαμεν τώρα, ὁπῦ Ἰατρεύθημεν, ἔχωντας ὁπῦ εἴμαθαν παράλυτοι. διότι ἐκεῖνος ὁπῦ νὰ καθαριθῇ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, ἐκεῖνος βλέπει ἀληθινά.

Κείμ. Καὶ ἐξῆλθε πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετον πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτὲς. καὶ παράγων εἶδε Λεβὶ τὸν τῦ Ἀλφαίε, καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῶ ἀκολούθειμοι. καὶ ἀναστὰς, ἠκολούθησεν αὐτῷ. καὶ ἐγένετο κὶ τῷ κατακεῖσθαι αὐτὸν κὶ τῇ οἰκίᾳ αὐτῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ· ἦσαν γὰρ πολλοὶ, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἰδόντες αὐτὸν ἐσθίοντα μετὰ τῶν τελωνῶν, καὶ ἁμαρτωλῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ τί ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν, καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ πίνει; καὶ ἀκέσας ὁ Ἰησῦς, λέγει αὐτοῖς· ὲ χρείαν ἔχυσιν οἱ ἰσχύοντες Ἰατρῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. ὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίυς, ἀλλὰ ἁμαρτωλὲς εἰς μετάνοιαν.

Ἐξήγ. Ὡσὰν ἐτελείωσεν ὁ Κύριος τὸ θαῦμα εἰς τὸν παραλυτικὸν, ξεβαίνει εἰς τὴν θάλασσαν, Ἴσως θέλωντας νὰ ἡσυχάσῃ· ἀλλὰ ὁ ὄχλος τὸν ἀκολουθεῖ πάλιν. διὰ νὰ μάθῃς ἐσὺ ὅτι ὅσον ἀποφεύγεις τὴν δόξαν, τοσῦτον θέλει σὲ ἀκολουθήσει αὐτὴ· ὅμως ἐὰν τὴν κυνηγᾶς, καὶ τὴν ζητεῖς ἐσὺ, ἐκείνη θέλει φύγει ἀπὸ λόγυσε. καθὼς λοιπὸν καὶ ὁ Κύριος ἔφυγε πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ πάλιν ὁ ὄχλος τὸν ἀκολουθῦσε. πλὴν ἔφυγε καὶ ἀπεκεῖ, καὶ ἀπερνῶντας, ἐκινήγησε τὸν Ματθαῖον· διότι τῦτος ὁπῦ λέγει τώρα ὁ Μάρκος, Λεβὶ, ὁ Ματθαῖος εἶναι· διότι ἦτον δίονυμος, ἤγουν δύο ὀνόματα εἶχεν. ὁ μὲν Λουκᾶς λοιπὸν, καὶ ὁ Μάρκος, τὸν ὀνομάζυν Λεβὶ, ἀποκρύπτοντες τὸ ὄνομα· ἐκεῖνος δὲ ἀπατός τε, δὲν ἐντρέπεται, ἀλλὰ λέγει τὸ ἐπιτήδευμάτε· διότι λέγει ἐθεάσατο, ἤγουν εἶδεν ὁ Ἰησῦς Ματθαῖον τὸν τελώνιν. ἔτζι λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ἂς μὴ ἐντρεπώμεθεν, νὰ ἐξομολογέμεθεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. ἐκάθετον δὲ εἰς τὸ τελώνιον ὁ Λεβὶ, ὡς φαίνεται ἐζητῦσε νὰ πάρῃ τίποτες ἀπὸ τινὰς, ἢ ἐπερνε λογαριασμὸν, ἢ ἄλλο τίποτες ἔκαμνε, καθὼς τὸ ἔχυν συνήθειαν οἱ τελῶναι νὰ κάμνυν εἰς τὰ ἐργασήριάτες. ἐκεῖνος δὲ τοσῦτον ἔξυπνος, καὶ σπουδαῖος ἦτον, εἰς τόσον ὅτι τὰ ἄφησεν ὅλα, καὶ ἠκολούθησε τὸν Χριστὸν· καὶ ὡς εὐφραινόμενος ἐκάλεσε πολλὲς, νὰ τὲς φιλοξυνῃ. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἐνειδίζεν, καὶ κατηγορῦν τὸν Κύριον, κάμνοντες τάχατες τῦ λόγυτες καθαρὲς. ὁ δὲ Κύριος λέγει, δὲν ἦλθα νὰ καλέσω δικαίυς, τουτέστιν ἐσᾶς ὁπῦ δικαιώνεται τῦ λόγυσας· (διότι κατ' εἰρωνίαν τὸ λέγει τῦτο·) ἀλλὰ τὲς ἁμαρτωλὲς. νὰ τὲς καλέσω δὲ, ὄχι διὰ νὰ μένυν ἁμαρτωλοὶ, ἀλλὰ νὰ ἔλθυν εἰς μετάνοιαν, τουτέστι νὰ σραφῦν. διότι διὰ νὰ μὴ νομίσῃς, ὅτι καλεῖ μὲν τὲς ἁμαρτωλὲς, ἀμὴ δὲν τὲς κάμνει καλητέρες, διὰ τῦτο λέγει εἰς μετάνοιαν.

Κείμ. Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννυ, καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, νηστεύοντες· καὶ ἔρχονται καὶ λέγυσιν αὐτῷ· διατὶ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννυ, καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων νηστεύυσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ ὐ νηστεύυσι; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς· μὴ δυνανται

ται οἱ υἱοὶ τῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ Νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι, νηστεύειν; ὅσον χρόνον μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν Νυμφίον, δὲ δύνανται νηστεύειν· ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ Νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

Ἐξήγ. Καὶ οἱ μαθηταὶ τῦ Ἰωάννε, ἔχοντας νά μιὼ εἶναι τέλειοι, ἀκόμι εἰς τὰ Ἰουδαϊκὰ σωηθίσματα ἐύρισκονταν. διὰ τῦτο προσέρχονται τινὲς εἰς τὸν Χριςὸν, καὶ φέρνοντες τέτες εἰς παράδειγμα, κατηγορῶν, καὶ λέγεν· διατὶ οἱ μαθηταὶ αὐτῦ δὲν νηστεύεν ὡσὰν ἐκείνες. ὁ δὲ Χριςὸς λέγει, τώρα μὲν, Νυμφίος εἰμὶ ἐγὼ, καὶ πρέπειτες νὰ χαίρωνται, καὶ νὰ μιὼ νηστεύεν· ὅταν δὲ ἀρθῶ ἐγὼ ἀπὸ τῦ κόσμε τέτε, τότε θέλεν πέσει εἰς πειρασμὲς, καὶ θέλεν νηστεύσει, καὶ νὰ θλιβῶν. Νυμφίον μὲν τὸ λοιπὸν, ὀνομάζει τῦ λόγετε, ὄχι μόνον πῶς νυμφεύεται τὰς παρθένες ψυχὰς, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ καιρὸς τῆς πρώτης παρεσίας αὐτῦ, δὲν ἦναι καιρὸς κλαυθμῦ, δὲ δὲ λύπης, εἰς ἐκείνες ὁπῦ πιςεύεν εἰς αὐτὸν, ἐδὲ κόπες ἔχει, ἀλλὰ εἶναι εὔκολος, καὶ χωρὶς ἔργων τῦ νόμε, ἔχοντας νὰ μᾶς ἀναπάυῃ διὰ τῦ Βαπτίσματος· διότι ποῖος κόπος εἶναι νὰ βαπτισθῇ κανεὶς; ἀλλ' ὅμως διὰ τῦ εὐκόλε τέτε, εὑρίσκομεν σωτηρίαν. Υἱοὶ δὲ τῦ Νυμφῶνος λέγονται οἱ Ἀπόστολοι, ὡσὰν ὁπῦ ἐκαταξιώθησαν καὶ αὐτοὶ τῆς χαρᾶς τῦ Κυρίε, καὶ ἔγιναν μέτοχοι πάσης ἡδονῆς, καὶ παντὸς ἐρανίε ἀγαθῦ. νόει δὲ καὶ ἕτως, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος, ὅταν ἐργάζηται τινὶ ἀρετῆ, Υἱὸς Νυμφῶνος εἶναι· ἕως ὁπῦ ἔχει λοιπὸν μὲ λόγετε, τὸν Νυμφίον Χριςὸν, δὲν νηστεύει, τέτεσι δὲν δέχνει τὰ ἔργα τῆς μετανοίας· διότι πῶς νὰ δείξῃ ἔργα μετανοίας ἐκεῖνος ὁπῦ δὲν πλαίει; ὅταν δὲ ἀρθῇ ἀπ' αὐτῦ ὁ Νυμφίος Χριςὸς, ἤγεν ὅταν ξεπέσῃ εἰς ἁμαρτίαν, τότε κλαίει καὶ νηστεύει καὶ μετανοεῖ, διὰ νὰ ἰατρεύσῃ τινὶ ἁμαρτίαν.

Κείμ. Καὶ ἐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκες ἀγναφε ἐπιῤῥάπτει ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ. Ματθ. θ'. εἰδὲ μὴ ἄρει τὸ πλήρωμα αὐτῦ τὸ καινὸν τῦ παλαιῦ, καὶ χεῖρον χίσμα γίνεται. καὶ ἐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκὲς παλαιὲς· εἰδὲ μὴ ῥήσει ὁ οἶνος ὁ νέος τὲς ἀσκὲς, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολῦνται. ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκὲς καινὲς βλητέον. Λεκ. έ.

Ἐξήγ. Καθὼς λέγει, ἐὰν βαλθῇ ῥάκος ἄγναφον, τέτεσι μπάλωμα καινέριον, εἰς παλαιὸν φόρεμα, τὸ ξεχίζει τὸ καινέριον, ἐκεῖνο τὸ παλαιὸν. καὶ τὸ κρασὶ τὸ καινέριον, ἀπὸ τινὶ θερμότητα αὐτῦ, ξεσκίζει τὲς ἀσκὲς· ἔτζι καὶ οἱ μαθηταί μὲ ἀκόμι δὲν ἔγιναν δυνατοὶ, εἰς τόσον ὅτι ἐὰν τὲς βαρήσωμεν θέλομεν τὲς βλάψῃ· διότι ἀκόμι ὠμειάζεν ὡσὰν παλαιὰ φορέματα, διὰ τὸ ἀδύνες τῆς γνώμης αὐτῶν· δὲν πρέπει λοιπὸν ἀκόμι νὰ βάλλωμεν εἰς αὐτὲς, τὸ βαρὺ ἐπίταγμα τῆς νηςείας. ἤ καὶ ἕτως νοεῖται· οἱ μαθηταὶ τῦ Χριςῦ, ἔχοντας νὰ εἶναι καινέριοι, δὲν ἠμποῦν νὰ δεχθοῦν παλαιαῖς συνήθειαις, καὶ νόμες.

Κείμ. Καὶ ἐγένετο παραπορεύεσθαι αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασι διὰ τῶν σπορίμων· καὶ ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτῦ ὁδὸν ποιεῖν, τίλλοντες τὲς στάχυας. καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ· Ἴδε τί ποιεῦσιν ἐν τοῖς σάββασιν ὃ ἐκ ἔξεσι; καὶ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοῖς. ἐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησε Δαβὶδ, ὅτε χρείαν ἔσχε, καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτῦ; πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τῦ Θεῦ, ἐπὶ Ἀβιάθαρ τῦ Ἀρχιερέως, καὶ τὲς ἄρτες τῆς προθέσεως ἔφαγεν, ὃς ἐκ ἔξεσι φαγεῖν, εἰμὴ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ ὖσι; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἔγινεν, ἐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· ὥσε Κύριός ἐστιν ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε καὶ τῦ σαββάτε. Δευτ. κγ'. Ματθ. ιβ'. α Βασ. κα'. Ἐξοδ. κθ'. Λευιτ. η'.

Ἐξήγ. Οἱ μαθηταὶ τῦ Κυρίε, τὲς στάχυας ἐκτίλλεσιν, ἤγεν ἔτριβαν τὰ στάχυα τῦ σιταρίε, καὶ ἔτρωγαν, ὡσὰν ὁπῦ δὲν ἦσαν πλέον σωηθισμένοι νὰ ζῦν κατὰ τὸν νόμον. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀγανακτῦντες, ἐπισομίζονται ὑπὸ τῦ Χριςῦ, ἔχοντας νὰ τὲς φέρῃ τὸν Δαβὶδ, ὁ ὁποῖος ἐξ ἀνάγκης ἐπαρέλυσε τὸν νόμον ἐπὶ Ἀβιάθαρ τῦ ἀρχιερέως· διότι φεύγοντας ὁ προφήτης Δαβὶδ ἀπὸ προσώπε τῦ Σαὺλ, ἦλθεν εἰς τὸν ἀρχιερέα τῦτον, καὶ τὸν ἐγέλασε πῶς ἦτον ἀπεσταλμένος παρὰ τῦ Βασιλέως εἰς ἀναγκαίαν χρείαν στρατιωτικὴν· καὶ ἔτζι ἔλαβε τὲς ἄρτες τῆς προθέσεως καὶ ἔφαγεν· ἔλαβε δὲ καὶ τὴν ῥομφαίαν τῦ Γολιάθ, ἡ ὁποῖα ἦτον ἀφιερωμένη, εἰς τὸν Θεὸν. οἱ δὲ ἄρτοι, ἤγεν τὰ ψωμία ἦσαν δώδεκα· τὰ ὁποῖα ἐβάνονταν καθ' ἑκάστω ἡμέραν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἔξ ἐκ δεξιῶν, καὶ ἔξ ἐξ ἀριστερῶν. ζητῦσι δὲ τινὲς, πῶς ὁ μὲν Εὐαγγελιςὴς τώρα, Ἀβιάθαρ ὠνόμασε τὸν Ἀρχιερέα, ἡ δὲ βίβλος τῶν Βασιλειῶν, Ἀβιμέλεχ τῦτον ὀνομάζει; καὶ εἰς τῦτο λέγομεν, ὅτι ἴσως νὰ ἦτον διώνυμος ὁ Ἀβιάθαρ, ὁ αὐτὸς καὶ καὶ Ἀβιμέλεχ, ὀνομαζόμενος. ἤ καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον· ἡ μὲν βίβλος τῶν Βασιλειῶν, λέγει πῶς ἦτον Ἱερεὺς ὁ Ἀβιμέλεχ τότε· ὁ δὲ Εὐαγγελιςὴς λέγει ὅτι ἦτον ἀρχιερεὺς ὁ Ἀβιάθαρ. εἰς τόσον ὅτι δὲν εἶναι ἐναν- Βασ. ά. κεφ. ή.

τία αὐτὰ· διότι ὁ μὲν Ἀβιμέλεχ, ἦτον Ἱερεὺς· ὁ δὲ Ἀβιάθαρ, ἀρχιερεύς. νοῆσαι δὲ καὶ κατὰ ἀναγωγὴν· ὅτι οἱ μαθηταὶ τῦ Χριστῦ, ἐν τῷ σαββάτῳ, τυτέστιν ἐν τῇ ἀναπαύσει τῶν ψυχῶν· (διότι τὸ σάββατον, κατάπαυσις ἑρμηνεύεται.) ὅταν λοιπὸν ἔχει ἀνάπαυσιν ἀπὸ τὰ πάθη, καὶ δὲν πολεμῶνται ἀπὸ τὲς δαίμονας, τότε ὁδοποιῶσι, τυτέστιν ὁδηγῶσι καὶ ἄλλες πρὸς ἀρετὴν, τίλλοντες ἤγουν ἀναστρώντες, καὶ ξεριζώνοντες, πάντα ὅσα βλασάνει ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐκ τῆς κάτω φαντασίας· διότι ἐὰν δὲν καταπαύσῃ κανεὶς πρότερον ἐκ τῶν παθῶν, καὶ νὰ καταχήσῃ τὸ λόγυτε ἐν ἐρημίᾳ, δὲν θέλει ὁδοποιήσει ἄλλες, ἤγουν δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὁδηγήσῃ ἄλλες εἰς τὸ καλόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Κείμενον.

Ματθ. ιβ'. Λεκ. ς'. Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν συναγωγήν· καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα, καὶ παρετήρυν αὐτὸν, εἰ τοῖς σάββασι θεραπεύσει αὐτὸν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτῦ. καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, τῷ ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα· Ἔγειραι εἰς τὸ μέσον. καὶ λέγει αὐτοῖς· ἔξεστι τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι, ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι, ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. καὶ περιβλεψάμενος αὐτὲς μετ' ὀργῆς, συλλυπέμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· ἔκτεινον τὴν χεῖρασε. καὶ ἐξέτεινε· καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτῦ ὑγιὴς, ὡς ἡ ἄλλη.

Ἐξήγ. Ἐσωντας νὰ κατηγορηθῦν οἱ μαθηταὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, πῶς ἐξερρίζωναν τὰ σάχυα, ἀπεζόμισεν ὁ Κύριος τὲς κατηγόρες, καὶ μὲ τὸ ὑπόδειγμα τὸ κατὰ τὸν Δαβὶδ, ὅμως περισσότερον τὲς ἀντροπιάζει τώρα, ἔσωντας νὰ θαυματεργήσῃ, δείχνωντας ὅτι τοσῦτον δὲν ἁμαρτάνει οἱ μαθηταί μὲ εἰς τόσον ὅτι καὶ αὐτὸς ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῦ σαββάτε, ἔσωντας νὰ δείξω θαῦμα· εἰς τόσον ὅτι, ἂν εἶναι κακὸν ἡ θαυματεργία, κακὸν εἶναι καὶ τὸ ἐργάζεθαι τὰ ἀναγκαῖα ἐν σαββάτῳ· πλὴν ἀλλὰ τὸ θαυματεργεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ ἀνθρώπε, εἶναι θεῖον, ἤγουν θεϊκὸν ἔργον· ἔδε ἐκεῖνος λοιπὸν ὁπῦ δὲν ἐργάζεται ἐν σαββάτῳ τίποτες κακὸν, δὲν παρανομεῖ. διὰ τῦτο λοιπὸν καὶ τὲς ἐρωτᾷ, λέγωντας· ἔξεστι, ἤγουν ἔχει ἐξεσίαν κάθε ἕνας, νὰ κάμῃ καλὸν· διὰ νὰ τὲς ἀντροπιάσῃ, ὡσὰν ὁπῦ τὸν ἐμπόδιζαν νὰ κάμῃ τὸ καλὸν. ξηρὰν δὲ ἔχει τὴν χεῖρα τὴν δεξιὰν, ἐκεῖνος ὁπῦ δὲν κάμνει τὰ ἔργα τῆς δεξιᾶς μερίδος· πρὸς τὸν ὁποῖον λέγει ὁ Χριστὸς, ἔγειραι, τυτέστιν ἀνάσα ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ στάσε εἰς τὸ μέσον, τυτέστιν εἰς τὴν μεσότητα τῶν ἀρετῶν· διότι πᾶσα ἀρετὴ μεσότης εἶναι, καὶ δὲν νόει, ἤγουν δὲν κλίνει, ἔτε εἰς τὴν ἔλλειψιν, ἔτε εἰς τὴν ὑπερβολήν. τότε λοιπὸν, ὅταν σαθῇ εἰς τὴν μεσότητα, θέλει ἀποκατασαθῇ τὸ χέριτε γερὸν. Βλέπε δὲ καὶ τὸ ἀπεκατεστάθη, διότι ἦτον καὶ ποτὲ καιρὸς, ὅταν εἴχαμεν τὰ χέριά μας γερὰ, ἤγουν τὴν πρακτικὴν ἐνέργειαν· ὅταν δὲν ἦτον ἀκόμι ἡ παράβασις· ἀφ' ἔδε ἐξαπλώθη ἡ χεὶρ ἡμῶν εἰς τὸν ἀπηγορευμένον, ἤγουν ἐμποδισμένον καιρὸν, ἀπὸ τότε ἐξηράνθη πρὸς τὴν ἐργασίαν τῦ καλῦ· ὅταν δὲ σαθῶμεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀρετῶν, πάλιν θέλει ἀποκατασαθῇ τὸ χέριμας γερὸν.

Κείμ. Καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθέως μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν, συμβούλιον ἐποίυν κατ' αὐτῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπωλέσωσι. καὶ ὁ Ἰησῦς ἀνεχώρησε μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτῦ πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησαν αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ πέραν τῦ Ἰορδάνε· καὶ οἱ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα πλῆθος πολὺ, ἀκέσαντες ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ, ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν· πολλὲς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥσε ἐπιπίπτειν αὐτῷ ἵνα αὐτῦ ἅψωνται, ὅσοι εἶχον μάστιγας· καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα ὅταν αὐτὸν ἐθεώρει, προσέπιπτεν αὐτῷ, καὶ ἔκραζε, λέγοντα· ὅτι σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ. καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσι.

Ἐξήγ. Ποῖοι ἦσαν οἱ ἡρωδιανοὶ; ἢ οἱ στρατιῶται τῦ Ἡρώδε, ἢ κάποια νέα αἵρεσις, ὁπῦ ἔλεγαν ὅτι αὐτὸς ὁ Ἡρώδης εἶναι ὁ Χριστὸς, ἔσωντας νὰ τελειώσῃ εἰς αὐτὸν ἡ διαδοχὴ Γεν. μθ'. τῶν Ἰουδαϊκῶν Βασιλέων· διότι ἡ Προφητεία τῦ Ἰακὼβ ἔλεγεν, ὅτι ὅταν ἐκλείψυσιν, οἱ ἐξ

Ἰούδα

Ιάδα ἄρχοντες, τότε ἔρχεται ὁ Χριστὸς. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν εἰς τὸν καιρὸν τῦ Ἡρώδε, δὲν ἦτον κανένας ἄρχοντας ἀπὸ τὲς Ἰουδαίες, ἀλλὰ αὐτὸς ἐξουσίαζεν ὁ ὁποῖος ἦτον ἀλλόφυλος, διότι ἦτον ἀπὸ τὴν Ἰδουμαίαν, διὰ τῦτο ἐνόμισαν τινὲς, ὅτι ἐκεῖνος ἦτον ὁ Χριστὸς, καὶ σωσήσαντο αἵρεσιν. ἔτοι λοιπὸν ἐπεχείρεν, νὰ φονεύσεν τὸν Κύριον, αὐτὸς δὲ ἀναχωρεῖ· διότι ἀκόμι δὲν ἦλθεν ὁ καιρὸς τῦ πάθες. ἄλλο δὲ καὶ διὰ νὰ συργετήσῃ περισσοτέρες, διὰ τῦτο ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὲς ἀγγώμονας· διότι τὸν ἠκολέθησαν πολλοὶ καὶ τὲς Ἰάτρευεν. ἀλλὰ καὶ οἱ τύριοι, καὶ οἱ σιδώνιοι, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀλλόφυλοι, ὠφελῦνται· οἱ δὲ συγγενεῖς αὐτῦ τὸν ἐδίωχναν. ἔτζι λοιπὸν ἐδὲν ὄφελος συγγενείας, ἂν δὲν εἶναι ὁ τρόπος ἀγαθὸς. καὶ οἱ μὲν ἀλλογενεῖς, ἔρχονται ἀπὸ μακρὲς τόπες πρὸς αὐτὸν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, ἐρχόμενον πρὸς αὐτὲς τὸν ἐδίωχναν. Βλέπε δὲ καὶ τὴν ταπείνωσιν αὐτῦ, διότι διὰ νὰ μὴν τὸν ἐνοχλῆν οἱ ὄχλοι ζητεῖ Καΐκιον, διὰ νὰ σέβῃ μέσα εἰς τὸν αἰγιαλὸν μετ' αὐτὸ, νὰ μὴν τὸν ἐνοχλῆν. μάσιγας δὲ, ἤγεν ῥαβδίαις, λέγει τὰς ἀῤῥωστίας· διότι κατὰ ἀλήθειαν, αἱ ἀῤῥωστίαι πολλὰ μᾶς ὀφελῦν εἰς παίδευσιν, ἔσωντας νὰ μᾶς ῥαβδίζῃ ὁ Θεὸς μετ' αὐτᾶς, καὶ νὰ μᾶς παιδεύῃ, καθὼς παιδεύει ὁ Πατέρας τὰ παιδιατε. νοεῖται δὲ καὶ ἔτζι, ὅτι οἱ μὲν Ἡρωδιανοὶ, οἱ σάρκινοι καὶ δερμάτινοι, βέλονται νὰ φονεύσεν τὸν Ἰησῆν. (διότι Ἡρώδης, δερμάτινος ἑρμηνεύεται.) ἐκεῖνοι δὲ ὁπῦ δύγῆκαν ἀπὸ τὰ πατρίδας αὐτῶν· τετέσιν ἀπὸ τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκὸς, ἐκεῖνοι ἀκολεθῦσι τὸν Χριστὸν. διὰ τῦτο καὶ αἱ μάσιγες, ἤγεν αἱ ἀῤῥωστίαι αὐτῶν Ἰατρεύονται, αἱ ἁμαρτίαι λέγω, αἱ ὁποῖαι ῥαβδίζεν τὴν συνείδησιν, καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα διώχνονται. σοχάζε δὲ ὅτι τὲς μαθητὰς αὐτῦ προσάσει ὁ Ἰησῆς, ὅτι νὰ ἑτοιμάσεν Καΐκι, νὰ τὸν καρτερῆν, διὰ τὲς ὄχλες, διὰ νὰ μὴν τὸν θλίβεν, ἤγεν διὰ νὰ μὴν τὸν ξενοχωρῆν· διότι Ἰησῆς εἶναι ὁ λόγος ὁπῦ εἶναι εἰς ἡμᾶς, ὁ ὁποῖος προσάσει, ἵνα τὸ πλοιάριον ἡμῶν· τετέσι τὸ σῶμα, προσκαρτερεῖ αὐτὸν· καὶ νὰ μὴν σεβαύῃ εἰς τὴν φερτένα τῶν κοσμικῶν πραγμάτων, διὰ νὰ μὴν τὸν ξενοχωρῆν οἱ ὄχλοι τὸν Χριστὸν, ἤγεν τὸν λόγον ὁπῦ εἶναι εἰς ἡμᾶς, τετέσι αἱ ταραχαὶ τῶν πραγμάτων.

Κείμ. Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, καὶ προσκαλεῖται ἔς ἤθελεν αὐτὸς. καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτὸν. καὶ ἐποίησε δωδέκα. ἵνα ὦσι μετ' αὐτῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλη αὐτὲς κηρύσσειν καὶ ἔχειν ἐξουσίαν θεραπεύειν τὰς νόσες, καὶ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια. καὶ ἐπέθηκε τῷ Σίμωνι ὄνομα Πέτρον· καὶ Ἰάκωβον τὸν τῦ Ζεβεδαίε, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τῦ Ἰακώβε καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα, Βοανεργὲς (ὅ ἐστιν, υἱοὶ Βροντῆς) καὶ Ἀνδρέαν, καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον, καὶ Ματθαῖον, καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν τῦ Ἁλφαίε καὶ Θαδδαῖον, καὶ Σίμωνα τὸν Κανανίτην· καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν. Ματθ. ι. Λεκ. ϛ.

Εξήγ. Ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, διὰ νὰ προσδυχηθῇ· διότι ἐπειδὴ ἔκαμε θαύματα, ὕσερα ἀπὸ τὴν ἐπίδειξιν τῶν θαυμάτων προσδύχεται. Ἴσως διὰ νὰ δείξῃ ἡμᾶς, ὅτι πρέπει νὰ δυχαριστῆμεν τὸν Θεὸν, ὅταν καταξιωθῆμεν νὰ κάμωμεν τίποτε καλὸν, καὶ νὰ λογιάζωμεν ὅτι μὲ τὴν δύναμιν τῦ Θεῦ τὸ ἐκάμαμεν. ἢ ἐπειδὴ ἔμελε νὰ χειροτονήσῃ τὲς Ἀποστόλες, διὰ τῦτο ἀναβαίνει νὰ προσδυχηθῇ· διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι ὅταν μέλλωμεν νὰ χειροτονήσωμεν καὶ ἡμεῖς τινὰ, πρέπει νὰ δυχώμεθεν πρῶτον, διὰ νὰ μᾶς φανερώσῃ ὁ Θεὸς, ποῖος εἶναι ἄξιος, καὶ νὰ μὴ κοινωνήσωμεν ξέναις ἁμαρτίαις. προχειρίζεται δὲ καὶ τὸν Ἰούδα Ἀπόστολον, διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι δὲν ἀποσρέφεται ὁ Θεὸς, ἐδένα διὰ τὴν μέλλουσαν κακίαν ὁπῦ μέλει νὰ κάμῃ τινὰς, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῦ ὁπῦ ἔχει τώρα, τὸν καταξιώνει εἰς τιμὴν, ἂν καὶ εἰς τὸ ὕσερον μέλει νὰ ξέβῃ κακὸς. ἀπαριθμεῖται δὲ τὰ ὀνόματα τῶν Ἀποστόλων, διὰ τὲς ψυδαποστόλες. διὰ νὰ εἶναι γνώριμοι οἱ ἀληθινοὶ. υἱὲς δὲ Βροντῆς ὀνομάζει τὲς υἱὲς Ζεβεδαίε, διὰ νὰ εἶναι μεγαλοκήρυκες, καὶ θεολογικώτατοι.

Κείμ. Καὶ ἔρχονται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν ὄχλος, ὥσε μὴ δυνάσθαι αὐτὲς μήτε ἄρτον φαγεῖν καὶ ἀκέσαντες οἱ παρ' αὐτῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτὸν· ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέση καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες, ἔλεγον· ὅτι Βεελζεβὰλ ἔχει, καὶ ὅτι καὶ ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. Ματθ. θ'. Λεκ. ια'.

Εξήγ. Ἐσωντας νὰ ἀκέσεν λέγει οἱ παρ' αὐτῦ, τετέσιν οἱ ἐδικοίτε, Ἴσως οἱ συμπατριῶται τε, ἢ καὶ οἱ ἀδελφοίτε, δύγῆκαν νὰ τὸν πιάσεν· διότι ἔλεγον ὅτι ἐξέση, ἤγεν ὅτι δύγῆκεν ἀπὸ τὸν νῦντε. διότι ἔσωντας νὰ ἀκέσῃ ὅτι δαιμόνια ἐκβάλλει, καὶ ἀῤῥωστίαις Ἰατρεύει· ἀπὸ τὸν φθόνοντες, ἐνόμιζαν ὅτι δαιμόνιον ἔχει, καὶ ἐξέση· διὰ τῦτο ἤθελαν νὰ τὸν πιάσεν, διὰ νὰ τὸν δέσεν ὡς δαιμονισμένον. καὶ οἱ μὲν παρ' αὐτῦ, τετέσιν οἱ ἐδικοίτε

κοίτε, ἔτως ἔλεγον. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ γραμματεῖς, ὁπῶ ἦσαν ἀπὸ τὰ ἱεροσόλυμα, ἔλεγαν ὅτι δαιμόνιον ἔχει· διότι ἐπειδὴ δὲν ἐδιώνονταν νὰ ἀναντιηθῶν εἰς τὰ θαύματα ὁπῶ ἐγίνονταν, μὲ ἄλλον τρόπον τὰ διαβάλλεν, ὅτι ἀπὸ δαιμόνων γίνονται.

Ματθ. ιβ'. Κείμ. Καὶ προσκαλεσάμενος αὐτὲς ἐν παραβολαῖς ἔλεγον αὐτοῖς· πῶς δύναται Σατανᾶς, Σατανᾶν ἐκβάλλειν; καὶ ἐὰν Βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῆ, ἐ δύναται σαθῆναι ἡ Βασιλεία ἐκείνη. καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῆ, ἐ δύναται σαθῆναι ἡ οἰκία ἐκείνη· καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέςη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ μεμέρισται, ἐ δύναται σαθῆναι, ἀλλὰ τέλος ἔχει. ἐδεὶς δύναται τὰ σκεύη τῦ Ἰσχυρῦ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῦ διαρπᾶσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν Ἰσχυρὸν δήσῃ· καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτῦ διαρπάσει.

Εξήγ. Ἀπὸ παραδειγμάτων ἀναντιῤῥήτων, ἤγεν βεβαίων, ἀποδομίζει τὲς Φθονερὲς Ἰεδαίες· διότι πῶς εἶναι δυνατὸν λέγει, νὰ διώγῃ ὁ δαίμονας τὸν δαίμονα; καθὼς τὸ βλέπομεν λοιπὸν καὶ εἰς τὰ κτήτια, ἕως ἔ εἰρηνεύσιν ἐκεῖνοι ὁπῶ εἶναι εἰς αὐτὰ, ςέκονται σίγερα· ὅταν δὲ διαμεριθῶσι, χαλνῶν. Πῶς δὲ δύναται λέγει, κανεὶς, νὰ διαρπάσῃ τὰ σκεύη, ἤγεν τὰ ῥῶχα, καὶ τὰ πράγματα τῦ δυνατῦ, καὶ ἀνδρειωμένε, ἐὰν δὲν τὸν δέσῃ προτήτερα; τῦτο δὲ ὁπῶ λέγει εἶναι τοιῦτον· Ἰσχυρὸς, ἤγεν δυνατὸς, εἶναι ὁ δαίμονας· σκεύη δὲ ἤγεν ῥῶχα καὶ πράγματα αὐτῦ, εἶναι οἱ ἄνθρωποι, ὁπῶ τὸν χωρῶν, τετέσι τὸν δέχονται· ἐὰν τὸ λοιπὸν δὲν δέσῃ προτήτερα τινὰς τὸν δαίμονα, καὶ νὰ τὸν καταλύσῃ, πῶς νὰ διαρπάσῃ απ' αὐτὸν, τὰ σκεύη αὐτῦ, ἤγεν τὲς δαιμονισμένες; εἰς τόσον ὅτι ἐπειδὴ ἐγὼ ἁρπάζω τὰ σκεύη, τετέσιν ἐλευθερώνω τὲς ἀνθρώπες ἀπὸ τῦ δαιμονικῦ πάθες· προτήτερα λοιπὸν ἔδεσα, καὶ ἐκατέλυσα τὲς δαίμονας, καὶ εἶμαι ἐχθρὸς αὐτῶν· πῶς λέγετε λοιπὸν ἐσεῖς, ὅτι Βεελζεβὲλ ἔχω, τετέσι πῶς εἶμαι φίλος τῶν δαιμόνων καὶ μάγος, καὶ διὰ τῦτο ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια.

Ματθ. ιβ'. Λεκ. ιβ. Ἰωάνν. έ. Κείμ. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τὰ ἁμαρτήματα τοῖς Υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ βλασφημίαι ὅσας ἂν βλασφημήσωσιν· ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' ἔνοχός ἐςιν αἰωνίε κρίσεως· ὅτι ἔλεγον, πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

Εξήγ. Τῦτο δὲ ὁπῶ λέγει ἐδῶ εἶναι τοιῦτον· ὅσα μὲν ἄλλα ἁμαρτήματα ἁμαρτάνεσιν οἱ ἄνθρωποι, ἂν τύχῃ νὰ ἔχεν καὶ κάποιας προφάσεις νὰ προφασίζωνται, καὶ νὰ τύχεν συγγνώμης, ἔχοντας νὰ συγκαταβαίνῃ ὁ Θεὸς, εἰς τὴν ἀδυνέαν τῶν ἀνθρώπων· ἤγεν ἔλεγαν τὸν Κύριον, φάγον καὶ οἰνοπότην, φίλον τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν· καὶ θέλεν ἀξιωθῆ συγχωρήσεως διὰ τῦτο· ὅταν δὲ βλέποντες αὐτὸν, θαύματα ἐξαίσια ἐργαζόμενον, βλασφημῶσι τὸ Πνεῦμα, τετέσι τὰς θαυματεργίας ὁπῶ ἐγίνονταν διὰ τῦ ἁγίε Πνεύματος, τότε πῶς νὰ τύχεν ἀφέσεως, ἐὰν δὲν μετανοήσωσι; διότι ὅταν μὴν ἐσκανδαλίζονταν εἰς τὴν σάρκα τῦ Χριςῦ, διὰ τῦτο ἂν καὶ δὲν ἐμετανόησαν, ἤθελαν συγχωρεθῆ, ἔχοντας νὰ σκανδαλισθῶν ὡς ἄνθρωποι· ὅταν δὲ βλέποντες αὐτὸν ἔργα θεϊκὰ ποιῦντα, καὶ πάλιν ἔμεναν βλασφημῶντες, πῶς νὰ συγχωρεθῶν λοιπὸν οἱ τοιῦτοι, ἐὰν μὴ μετανοήσωσι γνησίως.

Ματθ. ιβ'. Λεκ. ή. Κείμ. Ἔρχονται ἔν οἱ ἀδελφοὶ, καὶ ἡ Μήτηρ αὐτῦ· καὶ ἔξω ἑςῶτες, ἀπέςειλαν πρὸς αὐτὸν, φωνῦντες αὐτὸν· καὶ ἐκάθητο ὄχλος περὶ αὐτὸν· εἶπον δὲ αὐτῷ· Ἰδὲ ἡ Μήτηρσε καὶ οἱ ἀδελφοίσε ἔξω ζητῦσίσε. καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων· τίς ἐςιν ἡ Μήτηρμε, καὶ οἱ Ἀδελφοίμε; καὶ περιβλεψάμενος κύκλω τὲς περὶ αὐτὸν καθημένες, λέγει· Ἰδε ἡ Μήτηρμε, καὶ οἱ Ἀδελφοίμε. ὃς γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τῦ Θεῦ, ἔτος Ἀδελφός με, καὶ Ἀδελφή με, καὶ Μήτηρ ἐςίν.

Εξήγ. Οἱ ἀδελφοὶ τῦ Κυρίε, ἔχοντας νὰ τὸν φθονεν, ἦλθον νὰ τὸν πιάσεν ὡς δαιμονισμένον, καὶ τρελὸν· ἡ δὲ Μήτηρ ἴσως νὰ ἐπιάθη ἀπὸ τὸ πάθος τῆς Φιλοδοξίας, καὶ ἦλθε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν, καὶ νὰ δείξῃ καὶ εἰς τὲς ὄχλες, ὅτι αὐτὸν ὁπῶ θαυμάζονται αὐτοὶ, τοσῦτον τὸν ἐξευτελίζει αὐτὴ, ὅτι ἠμπορεῖ νὰ τὸν ἀποκόψῃ, καὶ ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν. ὁ δὲ Κύριος ἀποκρίνεται, ὅτι δὲν θέλει ὠφελήσει τίποτε τὴν μητέρα με πῶς μὲ ἐγέννησε, καὶ ἔγινε μητέρα με, ἐὰν δὲν ἔχῃ καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν· ὁμοίως δὲ τὲς ἀδελφές με, ἡ συγγένεια· διότι ἐκεῖνοι εἶναι ἀληθινοὶ συγγενεῖς τῦ Χριςῦ, ὅσοι κάμνεν τὸ θέλημα τῦ Θεῦ. καὶ δὲν τὰ λέγει ταῦτα ὡς ἀρνέμενος τὴν μητέρα, ἀλλὰ δείχνοντας, ὅτι ὄχι μόνον διὰ νὰ τὸν γεννήσῃ, θέλει ἦθαν ἄξια τιμῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν τὴν ἄλλην ἀρετὴν. εἰ δὲ καὶ δὲν ἔχει ἐκείνην, ἄλλοι θέλεν προτιμηθῆ εἰς τὴν συγγένειαν.

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦ'ΑΛΑΙΟΝ ΤΕ'ΤΑΡΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ συνήχθη πρὸς αὐτὸν ὄχλος πολὺς, ὥστε αὐτὸν ἐμβάντα εἰς τὸ πλοῖον, καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν, ἐπὶ τῆς γῆς ἦν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλὰ. Ματθ. ἐγ'. Λουκ. ή.

Εξήγ. Ἐὰν καὶ ἐφάνη πῶς ἀπεδίωξε τὴν μητέρα, ὅμως πάλιν τὴν ὑπακούει· διότι διὰτ ἐκείνην ἐξέρχεται εἰς τὴν θάλασσαν. κάθεται δὲ εἰς τὸ Καΐκι, διὰ νὰ ἔχῃ τοὺς πάντας κατὰ πρόσωπον, καὶ νὰ τὸν ἀκροάζωνται εἰς πάντα ὅσα τοὺς λέγει, καὶ νὰ μὴν ἔχῃ κανένα ὀπίσωτου.

Κείμ. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ἀκούετε· Ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν, ὅ μεν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ ἦλθε τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγεν αὐτὸ. ἄλλο δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλὴν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε, διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· Ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος, ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν, ἐξηράνθη. καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι, καὶ συνέπνιξαν αὐτὸ, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκε. καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν, καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξάνοντα· καὶ ἔφερεν ἓν τριάκοντα, καὶ ἓν ἑξήκοντα, καὶ ἓν ἑκατὸν. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκούετω. ὅτε δὲ ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτησαν αὐτὸν, οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὴν παραβολὴν. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὸ μυστήριον τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω, ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται. ἵνα βλέποντες βλέπωσι, καὶ μὴ Ἴδωσι· καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι, καὶ μὴ συνιῶσι· μήποτε ἐπιστρέψωσι, καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς τὰ ἁμαρτήματα. Ἡσαί. ς'. Ματθ. ιγ'. Λουκ. ή. Ἰωαν. ιβ'.

Εξήγ. Πρώτην ταύτην τὴν παραβολὴν τὴν περὶ τοῦ σπόρου βάνει, διὰ νὰ κάμῃ τοὺς ἀκροατὰς προσεκτικωτέρους· ἐπειδὴ καὶ μέλλει νὰ εἰπῇ ὅτι ὁ σπόρος εἶναι ὁ λόγος, καὶ ἐὰν πέσῃ ὁ λόγος εἰς ἀπροσέκτους, θέλει φθαρῇ· διὰ τοῦτο πρὸ τῶν ἄλλων λέγει ταῦτα, διὰ νὰ σπουδάσουν οἱ ἀκροαταὶ, νὰ μὴν ὡμοιωθοῦν ὡσὰν ἐκείνην τὴν γῆν, ὁποῦ ἔφθειρε τὸν σπόρον. τίς εἶναι λοιπὸν ὁ σπείρων; αὐτὸς ὁ Χριστὸς, ὁ ὁποῖος εὐγῆκεν ἀπὸ τοὺς κόλπους τοὺς πατρικοὺς χωρὶς νὰ λείψῃ ἀπεκεῖ, διὰ φιλανθρωπίαν, καὶ συγκατάβασιν. ἐξῆλθε δὲ, ὄχι διὰ νὰ καύσῃ τὴν κατηραμένην γῆν καὶ τὰς πονηρὰς καρδίας, οὐδὲ διὰ νὰ κόψῃ τὰς ἀκάνθας, ἀλλὰ διὰ νὰ σπείρῃ τὸν σπόρον. ποῖον δὲ σπόρον; ἆρα τὸν τοῦ Μωσέως; ἆρα τὸν τῶν Προφητῶν; οὐχὶ, ἀλλὰ τὸν ἐδικόντου, τουτέστι διὰ νὰ κηρύξῃ τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῦ. καὶ ἐκεῖνος μὲν τὸ λοιπὸν ἔσπειρε, τὰ δὲ σπέρματα, ἄλλο μὲν ἔπεσεν εἰς ψυχὴν καταπεπατημένην ὑπὸ πολλῶν, καὶ κατέφαγον τὸν σπόρον τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, οἱ δαίμονες λέγω, ὁποῦ κατοικοῦν εἰς τὸν ἀέρα· διότι τοιοῦτοι εἰσὶν οἱ ἀνθρωπάρεσκοι, ἤγουν ἐκεῖνοι ὁποῦ θέλουν νὰ ἀρέσουν τῶν ἀνθρώπων, στράτα καταπεπατημένη ὑπὸ πολλῶν· διότι ὅταν κάμνῃ κανεὶς πάντα διὰ νὰ ἀρέσῃ τούτου καὶ ἐκείνου, ὁ τοιοῦτος καταπατεῖται ὑπὸ πολλῶν. Βλέπε δὲ πῶς δὲν εἶπεν ὅτι ἔρριψεν αὐτὸν εἰς τὴν στράταν, ἀλλὰ ἔπεσε· διότι ἐκεῖνος μὲν ὁποῦ σπέρνει, ὡς εἰς ἀγαθὴν γῆν ῥίπτει τὸν σπόρον, ἐκείνη δὲ πονηρὰ εὑρισκομένη, φθείρει τὸν σπόρον, ἤγουν τὸν λόγον. τινὲς δὲ τὸ παρὰ τὴν ὁδὸν ἔπεσε, χαριέντως τὸ ἐννόησαν, ὅτι ἔπεσεν εἰς ἄπιστον καρδίαν· διότι ὁδὸς μὲν εἶναι, ὁ Χριστὸς· παρὰ τὴν ὁδὸν δὲ εἶναι οἱ ἄπιστοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἔξω τῆς ὁδοῦ, τουτέστι τοῦ Χριστοῦ. ἄλλο δὲ, πίπτει εἰς ψυχὴν πετρώδῃ· εἰς ἐκείνους λέγω ὁποῦ δέχονται τὸν λόγον ἐν εὐκολίᾳ, καὶ ἀπέκει τὸν ἀλησμονοῦν· ἐτοῦτοι ὁποῦ εἶναι πετρώδεις, εἰς κάποιόντι παραμικρὸν ὁμοιάζουν τὴν πέτραν, τὸν Χριστὸν λέγω, ἔστωντας νὰ δεχθοῦν τὸν λόγον, ἀμὴ διὰ νὰ τὸν δέχωνται εἰς ὀλίγον καιρὸν, καὶ ἀπέκει τὸν ἀφίνουν, δὲν τοῦ ὡμοιάζουν. ἄλλο δὲ ἔπεσεν εἰς ψυχὴν ὁποῦ εἶχε πολλαῖς φροντίδες· διότι ἄκανθαι, αἱ φροντίδες εἰσὶν. τὸ δὲ τέταρτον, ἔπεσεν εἰς γῆν καλὴν. στοχάζου λοιπὸν πῶς εἶναι σπάνια τὰ ἀγαθὰ, ἤγουν ἀρέα, καὶ ὀλιγοστὰ, καὶ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι· διότι μόνον τὸ τέταρτον τοῦ σπόρου εὑρίσκεται φυλαγμένον. οἱ δὲ μαθηταὶ ἔστωντας νὰ τὸν ἐρωτήσουν ξεχωριστὰ, τοὺς εἶπεν, ὅτι ἐσᾶς ἐδόθη νὰ ἐγνωρίζεται τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ. ἆρα τὸ λοιπὸν κατὰ ἀποκλήρωσιν, καὶ τύχην ἐκ φύσεως, ἄλλοις μὲν ἐδόθη νὰ γνωρίζουν, καὶ ἄλλοις ὄχι; μὴ γένοιτο, Ἰωάνν. ιδ'.

ἀλλὰ εἰς ἐκείνες ἐδόθη ὁπῆ ζητῆσι· διότι ζητεῖτε λέγει, καὶ θέλει σᾶς δοθῆ. τὲς δὲ λοιπὲς ἐτύφλωσεν ὁ Θεὸς, διὰ νὰ μὴ γνωρίζεν τὸ χρειαζόμενον, καὶ δὲν τὸ κάμνεν, καὶ θέλει τὲς εἶναι εἰς περισσοτέραν κατάκρισιν. καὶ ἄλλο, θέλεις νὰ ἐγνωρίσῃς ὅτι ὁ Θεὸς ἐκαμε τὲς πάντας νὰ βλέπεν τὸ χρειαζόμενον; ἄκουε λοιπὸν· ἵνα βλέποντες, τῆτο τῆ Θεῆ· μὴ βλέπωσι, τῆτο εἶναι τῆς κακίας αὐτῶν. διότι ὁ μὲν Θεὸς, τὲς ἔπλασε βλέποντας, τετέσι νὰ νοῆν τὸ καλὸν· αὐτοὶ δὲ δὲν βλέπεν, θελληματικῶς σφαλίζοντες τὰ μάτια, διὰ νὰ μὴ ἐπισραφῆν, καὶ διορθωθῆν· διότι εὑρίσκονται ὡσὰν νὰ φθονεῆν τὴ σωτηρίαν ἑαυτῶν, καὶ τὸ καλόντες. νοεῖται δὲ καὶ ἔτως· ὅτι τοῖς λοιποῖς ἐν παραβολαῖς λέγω, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι· καὶ ἀκόοντες, μὴ ἀκέωσι· μήποτε κἀν ἐκ τέτε ἐπισρέψωσι, καὶ σωθῶσι.

Κείμ. Καὶ λέγει αὐτοῖς· ἐκ οἴδατε τὴ παραβολὴ ταύτη; καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεθε; ὁ σπείρων, τὸν λόγον σπείρει. ἔτοι δὲ εἰσὶν οἱ παρὰ τὴ ὁδὸν, ὅπε σπείρεται ὁ λόγος· καὶ ὅταν ἀκέσωσιν, εὐθέως ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. καὶ ἔτοι εἰσὶν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι· οἵ, ὅταν ἀκέσωσι τὸν λόγον, εὐθέως μετὰ χαρᾶς λαμβάνεσιν αὐτόν· καὶ ἐκ ἔχεσι ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ πρόσκαιροι εἰσὶν· εἶτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμῆ διὰ τὸν λόγον, εὐθέως σκανδαλίζονται. καὶ ἔτοι εἰσὶν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι, οἱ τὸν λόγον ἀκέοντες, καὶ αἱ μέριμναι τῆ αἰῶνος τέτε, καὶ ἡ ἀπάτη τῆ πλέτε καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορεύόμεναι, συμπνίγσι τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. καὶ ἔτοι εἰσὶν οἱ ἐπὶ τὴ γλῶ τὴ καλὴ σπαρέντες, οἵτινες ἀκέσι τὸν λόγον, καὶ παραδέχονται, καὶ καρποφορῆσιν ἕν τριάκοντα, καὶ ἕν ἑξήκοντα, καὶ ἕν ἑκατόν.

Ἐξήγ. Τρεῖς τάξεις εἶναι ἐδῶ τῆς ἀπωλείας τῆ λόγε· διότι οἱ μὲν παρὰ τὴν ὁδὸν, εἶναι ἐκεῖνοι ὁπῆ δὲν προσέχεν· οἱ δὲ παρὰ τὴ πέτραν, εἶναι οἱ μικρόψυχοι· οἱ δὲ παρὰ τὰς ἀκάνθας, ἐκεῖνοι ὁπῆ ἀγαπῆσι τὰ φαγοπότια, τὸν πλῆτον, καὶ τὰς λοιπὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκὸς. ἐκεινῶν δὲ πάλιν ὁπῆ ἐπαραδέχθηκαν τὸν σπόρον, καὶ τὸν ἐφύλαξαν, τρεῖς τάξεις εἶναι· ἄλλοι μὲν καρποφορῆσιν εἰς ἑκατὸν, ἐκεῖνοι λέγω ὁπῆ φθάσεν εἰς τελειοτάτη, καὶ ἄκραν πολιτείαν· ἄλλοι δὲ εἰς ἑξήκοντα, ὅσοι εἶναι εἰς τὰ μέσα· ἄλλοι δὲ τριάκοντα, ὅσοι μικρὰ μὲν ἔργα ἔχεν, πλὴ καὶ αὐτοὶ σπεδάζεν νὰ φέρεν τὸ κατὰ δύναμιν· ἤγεν, ἄλλοι μὲν εἰσὶ παρθένοι, καὶ ἐρημικοὶ· ἄλλοι δὲ σμιγμένοι μὲ πολλὲς εἰς τὰ κοινόβια· ἕτεροι δὲ λαϊκοὶ, καὶ πανδρεμένοι· πλὴ πάντας δέχεται ὁ Κύριος, ὡς καρποφορῆντας, καὶ χάρις τῆ φιλανθρωπίᾳ αὐτῆ.

Κείμ. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· μή τι ὁ λύχνος ἔρχεται ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῆ,
Ματθ. ε'. ἢ ὑπὸ τὴ κλίνην; ἐχ ἵνα ἐπὶ τὴ λυχνίαν ἐπιτεθῆ; ε γὰρ ἐσι τί κρυπτὸν, ὃ
Λκ. η'. ἐὰν μὴ φανερωθῆ ἐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον, ἀλλ' ἵνα εἰς φανερὸν ἔλθῃ. εἴτις ἔχει ὦτα ἀκέειν, ἀκέτω.

Ἐξήγ. Ἐδῶ παραινεῖ τὲς Ἀποσόλες, νὰ εἶναι λαμπροὶ, ἤγεν καθαροὶ καὶ τίμιοι κατὰ τὰ ἔργα καὶ κατὰ τὴ πολιτείαν· διότι καθὼς ὁ λύχνος λέγει, βάνεται διὰ νὰ λάμπῃ· ἔτζι καὶ ἡ ἐδικήσας πολιτεία θέλει ἦθαι περίβλεπτος καὶ λαμπρὰ εἰς ὅλες, καὶ πάντες εἰς αὐτὴν θέλεν βλέπει, εἰς τόσον ὅτι σπεδάσατε νὰ ἔχετε καλὴν πολιτείαν· διότι δὲν θέλετε καθήσῃ εἰς μίαν γωνίαν, ἀλλὰ θέλετε ἦθαι λύχνος. ὁ δὲ χύχνος δὲν κρύβεται ὑπὸ κάτω ἀπὸ τὴν κλίνην, ἀλλὰ βάνεται εἰς τὴν λυχνίαν, καὶ φέγγει ὅλες ἐκείνες ὁπῆ εἶναι εἰς τὸ σπῆτι. καὶ κάθε ἕνας δὲ ἀπὸ ἡμᾶς, λύχνος εἶναι· ὁ ὁποῖος χρεωσεῖ νὰ βαλθῆ εἰς τὴν λυχνίαν, τετέσιν ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς κατὰ θεὸν πολιτείας, διὰ νὰ ἠμπορῆ νὰ φέγγῃ καὶ ἄλλες· καὶ ὄχι ὑπὸ τὸν μόδιον, τετέσιν ὑπὸ τὴν γαστριμαργίαν, καὶ τὴν σπεδὴν τῶν φαγοποτίων· ἐδὲ ὑπὸ τὴν κλίνην, τετέσι τὴν ἀνάπαυσιν· διότι δὲν δύνεται κανεὶς ὁπῆ νὰ σπεδάζῃ εἰς τὰ φαγοπότια, καὶ νὰ ζητᾷ ἀνάπαυσιν, νὰ εἶναι λύχνος, καὶ νὰ λάμπῃ εἰς ὅλες μὲ τὴν πολιτείαντε· διότι δὲν εἶναι τίποτες κρυπτὸν, ὁπῆ νὰ μὴν φανερωθῆ, εἴτε ἀγαθὸν τίποτες, εἴτε πονηρὸν κάμνει κανεὶς εἰς τὸ κρυφὸν, θέλει φανερωθῆ καὶ ἐδῶ, καὶ μάλιστα εἰς τὴν δευτέραν παρεσίαν. διότι τί ἄλλο ἦτον κρυφιώτερον τῆ Θεῆ, ἀλλὰ ὅμως καὶ ἔτος ἐφανερώθη ἐν σαρκὶ.

Ματθ. ζ'. Κείμ. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· βλέπετε τὶ ἀκέετε. ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρη-
Λκ. ς'. θήσεται ὑμῖν, καὶ προσεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκέσιν· ὅς γὰρ ἂν ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὅς ἐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτῆ.

Ἐξήγ. Πρὸς προσοχὴν, καὶ τόχασιν διεγείρει τὲς μαθητὰς· διότι λέγει, βλέπετε τὶ ἀκέετε· ἂς μὴν σᾶς φύγῃ τίποτες ἀπὸ τὰ λόγια ὁπῆ σᾶς λέγω, διότι κατὰ τὸ μέ-

τρον

τρον ὁπῶ μετρᾶτε, θέλει σᾶς μετρηθῆ καὶ ἐσᾶς, τετέσιν ὅσον μέτρον προσοχῆς προσφέρετε, τοσῶτον θέλετε ὠφεληθῆ καὶ ἐσεῖς· διότι ἐὰν προσέχῃ πολλὰ ὁ ἀκροατὴς, τῶ ἀντιδίδει καὶ ὁ Θεὸς πολλὼ ὠφέλειαν· εἰδὲ καὶ εἶναι ἀμελὴς καὶ ἀπρόσεκτος, κατὰ τὸ μέτρον τῆς ασεθῆς αὐτῶ λαμβάνει καὶ τλὼ ὠφέλειαν. διότι ὅποιος ἔχει προθυμίαν, καὶ ασεθλὼ, θέλει τῶ δοθῆ καὶ ὠφέλεια· ἀμὴ ἐκεῖνος ὁπῶ δὲν ἔχει προθυμίαν, καὶ ασεθλὼ, θέλει παρθῆ ἀπὸ λόγετε, καὶ ἐκεῖνο ὁπῶ θαῤῥεῖ ὅτι ἔχει· διότι διὰ τῆς ἀμελείας κατασβένυται καὶ ὁ μικρὸς ασινθῆρας ὁπῶ εἶχε προτήτερα, καθὼς ἀπὸ τῆς ἐπιμελείας ἀνάπτεται.

Κείμ. Καὶ ἔλεγεν· ὅτως ἐσὶν ἡ Βασιλεία τῶ Θεῶ, ὡς ἐὰν ἄνθρωπος βάλῃ ασόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ, καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν· καὶ ὁ ασόρος βλασάνει, καὶ μηκύνεται ὡς ὀκ οἶδεν αὐτὸς· αὐτομάτη γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτα σάχυ, εἶτα πλήρη σῖτον ἐν τῶ σάχυϊ. ὅταν δὲ παραδῶ ὁ καρπὸς, εὐθέως ἀποξέλλει τὸ δρέπανον· ὅτι παρέσηκεν ὁ θερισμός.

Εξήγ. Βασιλείαν τῶ Θεῶ, τλὼ περὶ ἡμᾶς τῶ Θεῶ οἰκονομίαν νόει· διότι ἄνθρωπος μὲν, αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶναι, ὁπῶ ἔγινεν ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς· ασόρον δὲ ἔβαλεν ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ κήρυγμα τῶ Εὐαγγελίε. ἔσωντας δὲ νὰ βάλῃ τῶτον τὸν ασόρον, κοιμᾶται, τετέσιν ἀνέβη εἰς τὲς ὐρανὲς· ἀλλ' ὅμως σηκώνεται ἡμέρας καὶ νυκτὸς, διότι ἐὰν καὶ φαίνεται πῶς κοιμᾶται ὁ Θεὸς, ἀλλὰ σηκώνεται· νύκτα μὲν, ὅταν μᾶς ἀνιξᾷ εἰς τλὼ αὐτῶ ἐπίγνωσιν μὲ πειρασμὲς· ἡμέραν δὲ, ὅταν διὰ τῶν ἡδέων, καὶ Εὐφροσιῶν οἰκονομεῖ τλὼ σωτηρίαν ἡμῶν. μηκύνεται δὲ, ἤγεν ἀυξάνει ὁ ασόρος, ὡς ὀκ οἶδεν αὐτὸς· διότι ἔμεθεν αὐτεξόσιοι, καὶ εἰς τλὼ προαίρεσίνμας ςέκει, ἢ νὰ αὐξήσῃ ὁ ασόρος, ἢ ὄχι· ἐπειδὴ μηδὲ ἐξ ἀνάγκης καρποφορῶμεν, ἀλλ' αὐτόματοι, τετέσιν ἀπὸ λόγεμας καρποφορῶμεν. Πρῶτον ἀνθῶντες χόρτον, καὶ δείχνοντες ἀρχλὼ τῶ ἀγαθῶ· ὅταν ἔμεθεν παιδία, καὶ δὲν ἐφθάσαμεν ακόμι εἰς τὸ μέτρον τῆς κατὰ Χριϛὸν ἡλικίας. εἶτα ςάχυ, ὅταν καὶ πρὸς πειρασμὲς διωώμεθε νὰ ϛαθῶμεν· διότι τὸ ςάχυ, διαζώνεται, καὶ ἀδυναμώνεται μὲ τὲς κόμπες, καὶ ςέκεται ὀρθὸν, καὶ εἶναι τελειώτερον· εἶτα γεμίζει σῖτον τὸ ςάχυ, ὅταν καρποφορῇ κανεὶς τέλειον. ὅταν δὲ φθάσῃ τὸ θέρος, τότε τὸ δρέπανον σιωάζει τὸν καρπὸν. δρέπανον δὲ νόει, τὸν λόγον τῶ Θεῶ· θερισμὸν δὲ, τὸν καιρὸν τῆς σωτελείας.

Κείμ. Καὶ ἔλεγεν· τίνι ὁμοιώσωμεν τλὼ Βασιλείαν τῶ Θεῶ; ἢ ἐν ποία παραβολῇ παραβάλωμεν αὐτλὼ; ὡς κόκκον σινάπεως· ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερος πάντων τῶν σπερμάτων ἐσὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει, καὶ γίνεται πάντων τῶν λαχάνων μείζων, καὶ ποιεῖ κλάδες μεγάλες, ὥϛε δυνάσθαι ὑπὸ τλὼ σκιὰν αὐτῶ, τὰ πετεινὰ τῶ ὐρανῶ κατασκηνῶν. καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδυνάντο ἀκέειν. χωρὶς δὲ παραβολῆς ὀκ ἐλάλει αὐτοῖς· κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς μαθηταῖς αὐτῶ, ἐπέλυε πάντα. Ματθ. ιγ. Λεκ. ιγ.

Εξήγ. Μικρὸς μὲν εἶναι ὁ λόγος τῆς πίϛεως· διότι πίϛευσον εἰς τὸν Χριϛὸν, καὶ θέλεις σωθῆ. βλέπεις τὶ λογῆς εἶναι ὁ λόγος; ὅτι λογῆς εἶναι καὶ ὁ κόκκος τῶ σινάπεως· διότι ἔσωντας καὶ νὰ σπαρθῆ εἰς τλὼ γλῶ τὸ κήρυγμα, ἐπλατώθη ϗ ηὐξλώθη, εἰς τόσον ὅτι καὶ τὰ πετεινὰ τῶ ὐρανῶ, τετέσι πάντες οἱ ὑψηλοὶ, καὶ μετέωροι εἰς τλὼ γνῶσιν, ϗ εἰς τὸν λογισμὸν, νὰ κατοικήσῃ εἰς αὐτὸ· διότι πόσοι σοφοὶ, καὶ διδάσκαλοι, ἄφηκαν τλὼ ἑλληνικλὼ σοφίαν, καὶ ἀνεπαύθηκαν εἰς τὸ κήρυγμα. χωρὶς ἄλλο λοιπὸν, μέγα ἔγινε τὸ κήρυγμα, καὶ κλάδες μεγάλες ἔκαμε· διότι ὁ μὲν ἕνας τῶν Ἀποϛόλων, ἐπῆγεν εἰς τλὼ Ρώμλω· ὁ δὲ ἄλλος, εἰς τλὼ Ἰνδίαν· καὶ ἕτερος εἰς τλὼ ἀχαΐαν· καὶ ἄλλος εἰς ἄλλο μέρος τῆς γῆς ἐξαπλώθηκαν, ὡσὰν κλάδοι. ἔλεγε δὲ τὰς παραβολὰς πολλὰς εἰς τὲς ὄχλες, κατὰ τλὼ δυνάμλω τῶν ἀκεόντων, ἔβανε καὶ τὰς παραβολάς. καὶ ἐπειδὴ ὄχλος ἰδιώτης, καὶ ἀμαθὴς ἦσαν, διὰ τῶτο ἀναφέρνει τὸν κόκκον τῶ σινάπεως, καὶ χόρτον, καὶ ασόρον· ἵνα ἀπὸ τῶν σωηθισμένων αὐτοῖς ὀνομάτων, διδάξῃ αὐτὲς, τίποτες ὠφέλιμον· ἢ νὰ τὲς παρακινήσῃ λοιπὸν, νὰ ἔλθεν πρὸς αὐτὸν, νὰ τὸν ἐρωτήσεν, καὶ διὰ τῆς ἐρωτήσεως νὰ μάθεν ἐκεῖνο ὁπῶ δὲν ἤξδυραν· διότι τοῖς μαθηταῖς ἔλυε πάντα ξεχωριϛὰ, ἔσωντας καὶ νὰ ἤρχοντον εἰς αὐτὸν καὶ τὸν ἐρωτῶσαν. πάντα δὲ τὲς τὰ ἔλυε ὅσα δὲν ἤξδυρον καὶ τὸν ἐρωτῶσαν. διότι δὲν τὲς ἐξηγῶσε πάντα ἁπλῶς, καὶ τὰ ἁπλὰ, καὶ φανερὰ· διότι ἀπὸ τῶτα ὁπῶ ἐρωτῶσαν καὶ ἐμάνθαναν, ἐκαταλάμβαναν καὶ τὰ ἄλλα, εἰς τόσον ὅτι πάντα ἐπελύοντο εἰς αὐτὲς.

Κείμ. Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ, ὀψίας γενομένης· διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον, παραλαμβάνεσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ· Ματθ. η'. Λεκ. η'.

πλοίῳ· καὶ ἄλλα δὲ πλοιάρια ἦν μετ' αὐτῆ. καὶ γίνεται λαίλαψ ἀνέμε μεγάλη· τὰ δὲ κύματα ἐπέβαλον εἰς τὸ πλοῖον, ὥσε αὐτὸ ἤδη γεμίζεθαι καὶ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῇ πρύμνῃ, ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων· καὶ διεγείρεσιν αὐτὸν, καὶ λέγεσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, ὲ μέλεισοι ὅτι ἀπολλύμεθα; καὶ διεγερθεὶς, ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, καὶ εἶπε τῇ θαλάσσῃ· σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί δειλοὶ ἐσε ἕτω; πῶς ὲκ ἔχετε πίσιν; καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλες· τίς ἄρα ἔτος ἐσὶν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακέωσιν αὐτῷ.

Εξήγ. Ὁ μὲν Ματθαῖος ἀλλέως ἐδιηγήθη ταῦτα, ὁ δὲ Μάρκος ἀλλέως· διότι ὅσα εἶπεν ὁ Ματθαῖος πλατύτερον, ὁ Μάρκος τὰ λέγει σιωτομώτερα· καὶ πάλιν τὸ ἐναντίον, ὅσα εἶπεν ἐκεῖνος ὲ σιωτομίᾳ, ἔτος τὰ ἐπλάτυνε. παραλαμβάνει λοιπὸν μόνες τὲς μαθητὰς, διὰ νὰ Ἰδῆν τὸ θαῦμα ὁπῆ ἔμελε νὰ κάμῃ. καὶ διὰ νὰ μὴν ἐπαρθῆν καὶ κενοδοξήσεν, πῶς ἄφησε τὲς ἄλλες, καὶ ἐπῆρε μόνες αὐτὲς, τὲς ἄφησε νὰ κινδυνεύσεν· καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ τὲς διδάξῃ, νὰ ὑπομένεν τὲς πειρασμὲς. κοιμᾶται δὲ διὰ νὰ τὲς φανῇ μέγα τὸ θαῦμα, ἔχοντας νὰ συγχυθῆν πρότερον· διότι ἐὰν ἦτον ἔξυπνος ὁ Χριςὸς, ὅταν ἔγινεν ἡ φερτῆνα, ἢ ὅτι δὲν ἤθελαν φοβηθῆ, ἢ δὲν ἤθελαν τὸν παρακαλέσῃ. τὲς ἀφίνει λοιπὸν νὰ πέσεν εἰς φόβον κινδύνε, διὰ νὰ καταλάβεν τὴν δύναμίντε· διότι ἐπειδὴ τὲς μὲν ἄλλες ἔβλεπαν ἐργετημένες, αὐτοὶ δὲ δὲν ἀπήλαυσαν ἐδενός τοιέτε, ἐκινδύνευαν νὰ πέσεν εἰς ἀμέλειαν· διὰ τῆτο λοιπὸν συγχωρεῖ, νὰ γένῃ ὁ χειμῶνας. κοιμᾶται δὲ εἰς τὸ προσκέφαλον τῆ καραβίε· ξύλον δὲ πάντως θέλει νὰ ἦτον τῆτο· καὶ ὡσὰν ἐξύπνησε, πρῶτον ἐπιτιμᾷ τὸν ἄνεμον· διότι αὐτὸς ἔναι ὁπῆ κάμνει τὴν θάλασσαν, νὰ ἀγριώνεται· καὶ ἀπέκει ἐπιτιμᾷ καὶ τὴν θάλασσαν. ἐπιτιμᾷ δὲ καὶ τὲς μαθητὰς, ὡσὰν ὁπῆ δὲν εἶχαν πίσιν· διότι ἂν εἶχαν πίσιν, ἤθελαν πισεύσῃ ὅτι καὶ κοιμώμενος, ἐδύνετον νὰ τὲς γλυτώσῃ ἀπὸ τὸν κίνδυνον. ἔλεγον δὲ πρὸς ἀλλήλες, ἄραγε ποῖος νὰ ἔναι τῆτος· διότι ἀκόμι εἶχαν ἀμφιβολίαν περὶ αὐτῆ. διότι ἔχοντας μὲν, ὁπῆ μόνον μὲ προσαγὴν ἐκοίμησε τὴν θάλασσαν, καὶ ἔτε ῥάβδον ἐχρειάθη ὡσὰν ὁ Μωϋσῆς, ἔτε ἐπίκλησιν, καὶ παρακάλεσιν, ὡς Ἐλισσαῖος τὸν Ἰορδάνην, ἔτε τῇ Κιβωτῷ, ὡς Ἰησῆς ὁ τῆ Ναυῆ, κατὰ τῆτο τὲς ἐφάινετο πῶς νά ἦτον μεγαλήτερος ἀπὸ τὲς ἀνθρώπες· ἔχοντας δὲ ὁπῆ ἐκοιμᾶτον ὡς ἄνθρωπος, τὲς ἐφάινετον πάλιν ἄνθρωπος.

Ἐξο. ιδ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης, εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν. καὶ ἐξελθόντι αὐτῷ ἐκ τῆ πλοίε, εὐθέως ὑπηύτησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ὲν πνεύματι ἀκαθάρτῳ· ὅς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ὲν τοῖς μνημείοις, καὶ ἔτε ἁλύσεσιν ἠδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι, διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἁλύσεσι δεδέθαι, καὶ διεσπάθαι ὑπ' αὐτῆ τὰς ἁλύσεις, καὶ τὰς πέδας σιωτετρίφθαι· καὶ ἠδεὶς αὐτὸν ἴσχυε δαμάσαι· καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ὲν τοῖς ὄρεσι καὶ ὲν τοῖς μνήμασιν ἦν, κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις.

Ματθ. η'. Λεκας η'.

Εξήγ. Τὰ ἀκριβέσερα τῶν ἀντιγράφων, εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσινῶν λέγει. ὁ μὲν Ματθαῖος λοιπὸν, δύο λέγει πῶς ἦσαν οἱ δαιμονιζόμενοι· ὁ δὲ Μάρκος, καὶ ὁ Λεκᾶς ἕνα· διότι τὸν χειρότερον ἐπιλεξάμενοι, περὶ τέτε διηγῆνται. ἔρχεται τοίνυν ὁ δαιμονιζόμενος, ὁμολογῶντας τὸν Χριςὸν Υἱὸν Θεῆ· διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ὁπῆ ἦσαν εἰς τὸ καράβι, ἀμφίβαλαν λέγοντες, ποταπὸς ἔναι τῆτος, ἢ παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρία, γίνεται πισοτέρα, ἦγεν τῶν δαιμόνων. ἐκατοίκα δὲ εἰς τὰ μνήματα, θέλωντας νὰ βάλῃ εἰς τὲς ἀνθρώπες, πονηρὰν ὑπόληψιν, πῶς αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποθνησκόντων, γίνονται δαίμονες· τὸ ὁποῖον μὴ γένοιτο νὰ τὸ πισεύσῃ ποτὲ τινὰς.

Κείν. Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησῆν ἀπὸ μακρόθεν, ἔδραμε, καὶ προσεκυύησεν αὐτῷ· καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ, εἶπε· τί ἐμοὶ καὶ σὺ Ἰησῆ υἱὲ τῆ Θεῆ τῆ ὑψίσε; ὁρκίζωσε τὸν Θεὸν, μή με βασανίσῃς. (ἔλεγε γὰρ αὐτῷ, ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκά-

ἀκάθαρτον ἐκ τῦ ἀνθρώπυ·) καὶ ἐπηρῶτα αὐτὸν· τί σοι ὄνομα; καὶ ἀπεκρίθη, λέγων· λεγεὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοί ἐσμεν. καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ, ἵνα μὴ αὐτὰς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας.

Ἐξήγ. Βάσανον, ἤγεν παίδευσιν νομίζων οἱ δαίμονες, τὸ νὰ βγῇν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον· διὰ τῦτο καὶ λέγυσι, μὴ μᾶς βασανίσῃς, τετέστι μὴ μᾶς βγάλῃς ἀπὸ τὴν κατοικίαν μας, ἤγεν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον. καὶ ἄλλο δὲ, ἐνόμιζαν ὅτι διὰ τὰ πολλὰ κακὰ ὁπῦ ἔκαμναν δὲν θέλει τὸ ὑπομείνει πλέον, ἀλλὰ θέλει τὰς παραδώσει ἀπεδὼ ἀκόμι ἀπὸ τὰ τώρα εἰς τὴν κόλασιν· διὰ τῦτο καὶ παρακαλῦσι, διὰ νὰ μὴ τὰς βασανίσῃ. τὸν ἐρωτᾷ δὲ ὁ Κύριος, ὄχι διὰ νὰ μάθῃ αὐτὸς, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθωσιν οἱ ἄλλοι, τὸ πλῆθος τῶν δαιμόνων ὁπῦ ἐκατοικῦσιν εἰς αὐτὸν. διότι ἐπειδὴ ἕνας ἐφαίνετον, δείχνει ὁ Χριστὸς μὲ πόσυς ἐχθρὺς, ἐπάλευεν ὁ ἐλεεινὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος.

Κείμ. Ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει, ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη. καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν πάντες οἱ δαίμονες, λέγοντες· πέμψον ἡμᾶς εἰς τὰς χοίρυς, ἵνα εἰς αὐτὰς εἰσέλθωμεν. καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθέως ὁ Ἰησῦς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, εἰσῆλθον εἰς τὰς χοίρυς· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τῦ κρημνῦ εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν δὲ ὡς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ. οἱ δὲ βόσκοντες τὰς χοίρυς ἔφυγον, καὶ ἀνήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ εἰς τὰς ἀγρύς.

Ἐξήγ. Οἱ μὲν δαίμονες παρακαλῦσι τὸν Κύριον, νὰ μὴν τὰς στείλῃ ἔξω τῆς χώρας, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων νὰ τὰς ἀπολύσῃ· ὁ δὲ κύριος συγχωρεῖ τῦτο. καὶ ἐπειδὴ παλαίσρα ἦναι ἡ ζωήμας, δὲν ἠθέλησεν ὁ Κύριος νὰ ἀπολύσῃ τὰς δαίμονας ἔξω τῦ κόσμυ τύτυ, ἵνα παλαίοντες ἡμᾶς, μᾶς κάμνυν δοκιμωτέρυς. τὰς ἐσυγχώρησε δὲ νὰ σέβυν εἰς τὰς χοίρυς, διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι καθὼς δὲν ἐλυπήθηκαν τὰς χοίρυς, ἔτζι δὲν ἤθελαν λυπηθῇ ἐδὲ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ἂν δὲν ἤθελεν ἤθαι κάποια θεϊκὴ δυνάμις ὁπῦ τὸν ἐφύλατλε. διότι οἱ δαίμονες ἔσωντας ὁπῦ εἶναι ἐχθρόμας, ἤθελαν μᾶς κατακόψῃ εἰς μίαν ὥραν ὅλυς, ἐὰν δὲν μᾶς ἐφύλαγεν ὁ Θεὸς. μάνθανε δὲ, ὅτι δὲν ἔχυν ἐξυσίαν ἐδὲ εἰς τὰς χοίρυς οἱ δαίμονες, πόσω μᾶλλον εἰς τὰς ἀνθρώπυς, ἐὰν δὲν τὰς συγχωρήσῃ ὁ Θεὸς. νόησον δὲ, ὅτι καὶ εἰς τὰς ἀνθρώπυς ὁπῦ ζῦν ὡσὰν τὰς χοίρυς, καὶ ὁπῦ κυλίονται εἰς τὸ λάσπιν τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, εἰς τύτυς σεβαίνυν οἱ δαίμονες, καὶ τὰς ῥίχνυν εἰς τὸν κρημνὸν τῆς ἀπωλείας, καὶ πνίγονται εἰς τὴν θάλασσαν τὸ κόσμο τύτο.

Κείμ. Καὶ ἐξῆλθον ἰδεῖν τί ἐστι τὸ γεγονὸς. καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησῦν, καὶ θεωρῦσι τὸν δαιμονιζόμενον, καθήμενον, καὶ ἱματισμένον, καὶ σωφρονῦντα. τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγεῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν. διηγήσαντο δὲ αὐτοῖς οἱ ἰδόντες, πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ, καὶ περὶ τῶν χοίρων· καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. καὶ ἐμβάντος αὐτῦ εἰς τὸ πλοῖον, παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς, ἵνα ᾖ μετ' αὐτῦ. ὁ δὲ Ἰησῦς οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σε πρὸς τὰς σὰς, καὶ ἀνάγγειλον αὐτοῖς ὅσα σοι ὁ Κύριος πεποίηκε καὶ ἠλέησέ σε. καὶ ἀπῆλθε, καὶ ἤρξατο κηρυσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει, ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

Ἐξήγ. Ἐξῆλθον μὲν οἱ ἄνθρωποι τῆς πόλεως ἐκείνης πρὸν τὸν Ἰησῦν, ἐκπλαγέντες εἰς τὸ θαῦμα. ἔσωντας δὲ νὰ ἀκέσθν πῶς ἔγινεν, ἐφοβήθησαν πλέον περισσότερον· διὰ τῦτο καὶ παρακαλῦν τὸν Ἰησῦν, διὰ νὰ εὔγῃ ἀπὸ τὰ σιώρατά σε, διότι ἐφοβῦντο μήπως καὶ πάθωσιν, καὶ ἄλλο τίποτες μεγαλήτερον· διότι ἔσωντας νὰ χάσθν τὰς χοίρυς, καὶ νὰ λυπηθῦν εἰς τὴν ἀπώλειάντας, δὲν ἤθελαν ἐδὲ τὸν Ἰησῦν νὰ εἶναι εἰς τὰ σιώρατά σε. ὁ δὲ δαιμονισθεὶς, ἤγεν ἐκεῖνος ὁπῦ εἶχε τὸ δαιμόνιον, ἐπαρακάλει αὐτὸν νὰ εἶναι μαζήτε· διότι ἐφοβεῖτον, μήποτε εὑρόντες αὐτὸν οἱ δαίμονες μόνον, καὶ σέβυν πάλιν εἰς αὐτόν. ὁ δὲ Κύριος τὸν στέλνει εἰς τὸ σπῆτί τε, δείχνωντάς τε, ὅτι ἐὰν καὶ αὐτὸς δὲν εἶναι μαζήτε, ἀλλὰ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ χάρις αὐτῦ θέλει τὸν φυλάξει. καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ ὠφελήσῃ, καὶ ἄλλυς φανόμενος. καὶ ἰδὲ εὐθὺς ἄρχισε νὰ κηρύττῃ, πῶς ὁ Χριστὸς τὸν ἐλευθέρωσεν ἀπὸ τὰς δαίμονας, καὶ ὅλοι ἐθαύμαζον. Βλέπε δὲ τὴν ταπείνωσιν τῦ Κυρίε, πῶς δὲν εἶπεν ὅτι διηγῦ ὅσα σὲ ἔκαμα ἐγὼ, ἀλλὰ ὅσα σὲ ἔκαμεν ὁ Κύριος. ἔτζι καὶ ἐσὺ ὅταν κάμῃς τίποτε καλὸν, νὰ μὴν τὸ λογιάζῃς ἐδικόνσε, ἀλλὰ τῦ Θεῦ.

Κείμ. Καὶ διαπεράσαντος τῦ Ἰησῦ αὖ τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν, συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ ἰδὲ ἔρχεται

εἷς τῶν Ἀρχισυναγώγων, ὀνόματι Ἰάειρος· καὶ Ἰδὼν αὐτὸν, πίπτει εἰς τὰς πόδας αὐτῦ, καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ, λέγων· ὅτι τὸ θυγάτριόν μου, ἐσχάτως ἔχει· ἵνα ἐλθὼν, ἐπιθῇς αὐτῇ τὰς χεῖρας, ὅπως σωθῇ, καὶ ζήσεται. καὶ ἀπῆλθε μετ' αὐτῦ· καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν. καὶ γυνή τις ἔσα οὖ ῥύσει αἵματος, ἔτη δώδεκα, καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν Ἰατρῶν, καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα· ἀκούσασα περὶ τῦ Ἰησῦ, ἐλθοῦσα οὖ τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν, ἥψατο τῦ ἱματίου αὐτῦ. ἔλεγε γὰρ, ὅτι κἂν τῶν ἱματίων αὐτῦ ἅψωμαι, σωθήσωμαι. καὶ εὐθέως ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τῦ αἵματος αὐτῆς· καὶ ἔγνω τῷ σώματι, ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος.

Ἐξήγ. Ὕστερα ἀπὸ τὸ θαῦμα ὅπῦ ἔκαμεν ὁ Κύριος εἰς τὸν δαιμονιζόμενον, κάμνει καὶ ἄλλον, ἢ ἀνασένει τὴν θυγατέρα τῦ Ἀρχισυναγώγου. λέγει δὲ καὶ τὸ ὄνομα τῦ Ἀρχισυναγώγου, διὰ τὸς Ἰουδαίους ὅπῦ εἶδαν τὸ γενόμενον. μέσον δὲ πιστῦ, καὶ ἀπίστου ἦτον ὁ ἄνθρωπος· διότι καθὼς πίπτει εἰς τὰς πόδας τῦ Ἰησῦ, πιστὸς φαίνεται· καθὼς δὲ παρακαλεῖ νὰ ἔλθῃ, δὲν δείχνει τόσην πίστιν, καθὼς πρέπει· διότι ἔπρεπε νὰ εἰπῇ, ὅτι εἰπὲ μόνον λόγον. πηγαίνοντας δὲ ὁ Κύριος, ὡς νὰ παρέργῳ, ἰατρεύει καὶ τὴν αἱμορῤῥοῦσαν. μεγάλην δὲ πίστιν εἶχεν αὕτη ἡγουμένη, ὅτι καὶ ἀπὸ τὰ φορέματα, νόμισε νὰ ὠφεληθῇ· διὰ τῦτο καὶ λαμβάνει τὴν Ἰατρείαν. ταῦτα δὲ νοοῦνται, καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἡ ὁποία ἦτον αἱμορῤῥοῦσα· διότι ἀνέβλυζε τὴν ἁμαρτίαν, ἡ ὁποία εἶναι φόνος τῆς ψυχῆς, καὶ χύνει τὸ αἷμα τῶν ψυχῶν ἡμῶν. ὑπὸ πολλῶν δὲ Ἰατρῶν, τῶν σοφῶν λέγω τὸ κόσμου τύτου, ἀλλὰ δὴ καὶ τῦ Νόμου, καὶ τῶν Προφητῶν, δὲν ἐδυνήθη νὰ ἰατρευθῇ· μόνον δὲ ὅτι ἐπίασε τὰ φορέματα τῦ Χριστῦ, τυτέστι τὴν σάρκα αὐτῦ, ἰατρεύθη· διότι ἐκεῖνος ὅπῦ πιστεύει, ὅτι ἐσαρκώθη ὁ Χριστὸς, ἐτῦτος εἶναι ὅπῦ ἐπίασε τὰ φορέματα αὐτῦ.

Κείμ. Καὶ εὐθέως ὁ Ἰησῦς ἐπιγνοὺς οὖ ἑαυτῷ, τὴν ἐξ αὐτῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν, ἐπιστραφεὶς οὖ τῷ ὄχλῳ, ἔλεγε· τίς μου ἥψατο τῶν ἱματίων; καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτῦ· Βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντάσε, καὶ λέγεις τὶς μου ἥψατο; καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τύτω ποιήσασαν. ἡ δὲ γυνὴ Φοβηθεῖσα, καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὅ γέγονεν ἐπ' αὐτῇ, ἦλθε καὶ προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· θύγατερ, ἡ πίστις σέσωκέσε, ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.

Ἐξήγ. Ἐξέρχεται δύναμις ἀπὸ τὸν χριστὸν, ἃ μεταβαίνουσα τοπικῶς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας μεταδίδεται, καὶ εἰς τὸ λόγου μένει, καὶ δὲν ὀλιγοστεύει καθόλου. καθὼς καὶ τὰ μαθήματα, καὶ εἰς τὰς ἄλλας μεταδίδονται, τυτέστιν εἰς τὰς μαθητὰς, καὶ εἰς τὰς διδασκάλους μένουν ἀνελλειπῆ. βλέπε δὲ πῶς οἱ μὲν ὄχλοι ἐσενοχωρῆσαν, καὶ ἐσῤύμωναν μόνον τὸν Χριστὸν, ἀμὴ κανεὶς δὲν τὸν ἐπίασεν· ἐκείνη δὲ ὅπῦ δὲν τὸν ἐσῤύμωνεν, ἐκείνη τὸν ἐπίασεν. διότι ἀπ' ἐδῶ μανθάνομεν κάποιον μυστήριον· πῶς ἐδένας ὅπῦ νὰ ἔχῃ σύγχυσιν καὶ ταραχὴν, πιάνει τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ μόνον τὸν θλίβει, ἤγουν τὸν στενοχωρεῖ, καὶ τὸν σῤυμώνει. ὅποιος δὲ δὲν σῤυμώνει τὸν Ἰησῦν, μηδὲ συγχύζῃ τὸν λόγον ὅπῦ ἔχει εἰς τὸ λόγου τύτου, ἐκεῖνος πιάνει τὸν Ἰησῦν. τίνος δὲ ἕνεκεν φανερώνει τὴν γυναῖκα ὁ Κύριος; πρῶτον μὲν διὰ νὰ δοξάσῃ τὴν πίστιν τῆς γυναικὸς, δεύτερον δὲ διὰ νὰ παραθαῤῥύνῃ καὶ τὸν Ἀρχισυνάγωγον, ὅτι θέλει ἰατρευθῇ καὶ ἡ θυγατέρα αὐτῦ· ἄλλο δὲ καὶ διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ καὶ τὴν γυναῖκα ἐκ τῦ πολλῦ φόβου· διότι ἐφοβεῖτον ἡ γυνὴ, ὡσὰν ὅπῦ ἔκλεψε τὴν ἰατρείαν, διὰ τῦτο λέγει καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς, φοβηθεῖσα δὲ καὶ τρέμουσα ἦλθεν. ὁ Κύριος λοιπὸν δὲν τῆς λέγει ὅτι ἐγὼ σὲ ἰάτρευσα, ἀλλὰ ἡ πίστις σου, πήγαινε τὸ λοιπὸν εἰς εἰρήνην, τυτέστιν εἰς ἀνάπαυσιν. εἰς τόσον ὅτι νὰ εἶναι τὸ λεγόμενον τοιῦτον· ὕπαγε ἀναπαύου, διότι ἕως τὰ τώρα ἦσαν εἰς λύπας, καὶ ταραχάς.

Κείμ. Ἔτι αὐτῦ λαλοῦντος, ἔρχονται ἀπὸ τῦ Ἀρχισυναγώγου, λέγοντες· ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανε· τὶ ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; ὁ δὲ Ἰησῦς εὐθέως ἀκούσας τὸν λόγον λαλούμενον, λέγει τῷ Ἀρχισυναγώγῳ· μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε. καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα αὐτῷ συνακολουθῆσαι, εἰμὴ Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. καὶ ἔρχεται εἰς τὸν οἶκον τῦ Ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον, κλαίοντας, καὶ ἀλαλάζοντας πολλά. καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς· τί θορυβεῖσθε, καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν,

ἀλλὰ

ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐκβαλὼν ἅπαντας, παραλαμβάνει τὸν Πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν Μητέρα, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον ἀνακείμενον. καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου, λέγει αὐτῇ· Ταλιθὰ κοῦμι· ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον· τὸ κοράσιον σοὶ λέγω, ἔγειραι. καὶ εὐθέως ἀνέστη τὸ κοράσιον, καὶ περιεπάτει· ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα· καὶ ἐξέστησαν ἐκστάσει μεγάλῃ. καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ, ἵνα μηδεὶς γνῷ τοῦτο· καὶ εἶπε δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

Ἐξήγ. Οἱ συγγενεῖς τοῦ Ἀρχισυναγώγου, νομίζοντες ὅτι εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς διδασκάλους ὁ Χριστὸς, διὰ τοῦτο ἐπαρακαλέσαν, διὰ νὰ ἔλθῃ νὰ προσευχηθῇ ἀπάνω εἰς τὸ κοράσιον· καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπέθανεν, ἐνόμισαν ὅτι πλέον δὲν κάμνει χρεία νὰ ἔλθῃ, ἔσωντας ὅπου ἀπέθανεν ἡ κόρη. ὁ δὲ Χριστὸς, παραθαρρύνει τὸν πατέρα, καὶ μόνον πίστευε, λέγει. δὲν ἀφίνει δὲ ἐδενὰ ἄλλον νὰ συνακολουθήσῃ, μόνον τοὺς τρεῖς μαθητάς· διότι ὁ ταπεινὸς Ἰησοῦς, δὲν θέλει νὰ κάμῃ τίποτες εἰς ἐπίδειξιν. λέγοντος δὲ αὐτοῦ, ὅτι ἐκ ἀπέθανε τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει, ἤγειρεν κοιμᾶται· κατεγέλων αὐτοῦ, διὰ νὰ μὴν ἔχῃ ὕστερα νὰ λέγῃ ὅτι κάτοχον ἔγινεν, ἤγειρεν εἰς ἔκστασιν ἦλθεν, καὶ δὲν εἶναι θαυμαστὸν ἂν τὴν ἀνέστησεν. ἀμὴ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, μαρτυροῦσι πῶς ἀληθινὰ ἀποθαμμένην ἀνέστησε, καὶ ἐψεύθησαν, ἐπειδὴ καὶ κατεγέλων αὐτοῦ λέγοντος ὅτι ἐκ ἀπέθανε. κρατεῖ δὲ τῆς χειρὸς, διὰ νὰ τῆς δώσῃ δύναμιν· καὶ τῆς δίδει νὰ φάγῃ, διὰ νὰ πιστώσῃ τὴν ἀνάστασιν, ὅτι ἀληθῶς ἔγινε, καὶ ὄχι κατὰ φαντασίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ· καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ γενομένου σαββάτου, ἤρξατο ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν· καὶ πολλοὶ ἀκούοντες, ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες· πόθεν τούτῳ ταῦτα; καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα αὐτῷ, ὅτι καὶ δυνάμεις τοιαῦται, διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γίνονται; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας, ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ, καὶ Ἰούδα, καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. Ματθ. ιγ. Λεκ. δ.

Ἐξήγ. Ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδατε, ὄχι πῶς δὲν ἤξευρεν ὅτι θέλαν τὸν καταφρονέσει· ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν ἔχαν πρόφασιν ὕστερα νὰ λέγαν, ὅτι ἂν ἔρχετον, ἠθέλαμεν πιστεύσῃ. ἄλλο δὲ, καὶ διὰ νὰ ἐλέγξῃ τὴν φθονερὰν αὐτῶν γνώμην· διότι ὅσον ἔπρεπε νὰ καυχῶνται καὶ νὰ χαίρωνται, ὅπου ἐσόλιζε καὶ ἐτιμοῦσε τὴν πατρίδατες, μὲ τὰς διδασκαλίας καὶ μὲ τὰ θαύματα, αὐτοὶ τὸν καταφρονοῦν καὶ τὸν ἀτιμάζεν, διὰ τὸ ταπεινὸν τοῦ γένους· τοσοῦτον κακὸν εἶναι ὁ φθόνος, διότι σκοτίζει πάντοτε τὰ καλὰ, καὶ δὲν ἀφίνει τοὺς φθονεροὺς νὰ τὰ βλέπουν. ἔτζι λοιπὸν καὶ τώρα πολλοὶ, διαβάλλουν καὶ ὀνειδίζουν τινὰς ὡς δυσγενεῖς, ἤγουν ὡσὰν ὅπου εἶναι ἀπὸ γένος καταφρονεμένον, ὅπου εἰς τὰ ἄλλα πάντα εἶναι πολλῆς τιμῆς ἄξιοι. τὸ ὁποῖον τὸ κάμνουν κακῶς, καὶ πολλὰ ἄγνωσα.

Κείμ. Ἔλεγε δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ὅτι οὐκ ἔστι προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς συγγενέσι, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἠδύνατο ἐκεῖ, οὐδὲ μίαν δύναμιν ποιῆσαι, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας, ἐθεράπευσε· καὶ ἐθαύμαζε διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Ἐξήγ. Καθολικὰ λέγει ὁ Κύριος, ὅτι πάντες οἱ προφῆται, ἄτιμοι εἶναι εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν· ὅτι εἰ μὲν εἶναι δυγενικοὶ, καὶ ἔχαν συγγενεῖς λαμπρὲς, τοὺς φθονοῦν· εἰ δὲ εἶναι δυσγενεῖς, καὶ ἀπὸ γένος πτωχικὸν, τοὺς καταφρονοῦν διὰ τὴν δυσγένειαν πάλιν, καὶ τοὺς ἀτιμάζεν. δὲν ἐδύνετον λοιπὸν ἐκεῖ νὰ κάμῃ θαύματα, ὄχι ὅτι ἦτον ἀδύνατος· ἀλλὰ διατὶ ἐκεῖνοι ἦσαν ἄπιστοι· διότι διὰ νὰ τοὺς λυπᾶται, διὰ νὰ μὴν τοὺς εἶναι εἰς περισσοτέραν κατάκρισιν τὰ θαύματα, μὴ πιστεύοντες, διατοῦτο δὲν κάμνει θαύματα ἐκεῖ. καὶ ἄλλο πάλιν, εἰς τὰ θαύματα, χρειάζεται μὲν καὶ ἡ δύναμις ἐκείνου ὅπου τὰ κάμνει, χρειάζεται δὲ καὶ ἡ πίστις ἐκείνων ὅπου τὰ δέχονται. ἐκεῖ δὲ τὸ λοιπὸν, ἔσωντας νὰ λείπῃ τὸ ἄλλο, ἤγουν ἡ πίστις ἐκείνων ὅπου ἔμελλαν νὰ Ἰατρευθοῦν, δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ κάμῃ σημεῖα ὁ Ἰησοῦς. διότι ἔτζι πρέπει νὰ νοῦμεν τὸ, οὐκ ἠδύνατο, ἀντὶ τοῦ, δὲν ἦτον δυνατὸν.

Κείμ. Καὶ περιῆγε τὰς Κώμας κύκλω, διδάσκων. καὶ προσκαλεῖται τὲς δώδεκα. καὶ ἤρξατο αὐτὲς ἀποστέλλειν δύο δύο· καὶ ἐδίδε αὐτοῖς ἐξεσίαν τῶν
Ματθ. ι. πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων. καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς, ἵνα μηδὲν ἄιρωσιν εἰς
Λεκ. θ'. τὴν ὁδὸν, εἰμὴ ῥάβδον μόνον· μὴ πήραν, μὴ ἄρτον, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκὸν· ἀλλ' ὑποδεδεμένες σανδάλια· καὶ μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνας. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὅπε ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. καὶ ὅσοι ἐὰν μὴ δέξωνται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκέσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν, ἐκτινάξατε τὸν χῆν τὸν ὑπὸ κάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσαι Σοδόμοις ἢ Γομόῤῥοις ἐν ἡμέρα κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνη.

Εξήγ. Δὲν ἐδίδασκε μόνον εἰς τὰ κάσρη ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ χωρία· διὰ νὰ μάθωμεν ἡμεῖς νὰ μὴν καταφρονῶμεν τὲς παραμικρὲς, μηδὲ νὰ ζητῶμεν πάντοτε τὰς μεγάλας πόλεις· ἀλλὰ νὰ σπείρωμεν τὸν σπόρον τῆ λόγε, καὶ εἰς τὰ παραμικρὰ χωρία καὶ δὲν διδάσκει μόνος αὐτὸς, ἀλλὰ ἀποστέλλει καὶ τὲς δώδεκα, ἀπὸ δύο δύο, διὰ νὰ εἶναι καὶ προθυμώτεροι· διότι εἰ μὲν ἔστελνεν ἕνα, ἤθελεν ἦται ὁ ἕνας δίχως προθυμίαν. πάλιν ἂν ἤθελεν στείλη περισσοτέρες τῶν δύο, δὲν ἤθελαν φθάση εἰς πολλὰ χωρία. ἀπὸ δύο λοιπὸν
Εκκλ. θ'. τὲς ἀποστέλλει· διότι ἀγαθοὶ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα, λέγει ὁ Ἐκκλησιασὴς. τὲς παραγγέλλει δὲ, νὰ μὴν πέρνωσι τίποτες εἰς τὴν σράταν, μήτε τερβᾶν, μήτε χάλκωμα, μήτε ψωμίον. παιδεύων αὐτὲς διὰ τέτων, νὰ εἶναι ἀκτήμονες, καὶ διὰ νὰ τὲς βλαβῆνται ἐκεῖνοι ὅπε βλέπει τὴν ἀκτημοσύνην αὐτῶν, ἔσωντας νὰ τὲς διδάσκει ἀπὸ τῆτο, ὅπε αὐτοὶ δὲν ἔχει τίποτες· διότι ποῖος βλέπωντας τὸν Ἀπόσολον, νὰ μὴν βασᾷ μήτε τερβᾶν, μήτε ψωμὶ τὸ ἀναγκαιότερον, δὲν ἤθελε τὸν βλαβηθῇ, καὶ νὰ γένῃ καὶ ἐκεῖνος ἀκτήμων; εἰς ἕνα δὲ σπῆτι τὲς προσάσει νὰ μένει, διὰ νὰ μὴ λογιαθῇ πῶς εἶναι ἀκατάσατοι διὰ γαστριμαργίαν, πηγαίνοντες ἀπὸ σπῆτι σὲ σπῆτι. ἀπεκείνες δὲ ὅπε δὲν τὲς δέχονται, λέγει, ὅτι νὰ τινάξει τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τὰ ποδάριάτες, διὰ νὰ δείξει ὅτι μακρυνὰ σράταν ἐπεριπάτησαν διὰ λόγετες, καὶ τίποτε δὲν ὠφέλησαν· ἢ ὅτι δὲν ἔχει ἀπ' αὐτὲς τίποτες, ἃ δὲ κἂν κονιορτὸν, ἀλλὰ καὶ τῆτον τὸν ἐτίναξαν. εἰς τόσον ὅτι νὰ εἶναι καὶ τῆτο εἰς μαρτύριον αὐτῶν, τετέσιν εἰς ἔλεγχον, καὶ κατάκρισίντες. διότι ἀληθινὰ σᾶς λέγω, ὅτι ὀλιγώτερον κατάκρισιν, καὶ κόλασιν θέλει ἔχει τὰ σόδομα καὶ τὰ γόμορρα ἐν ἡμέρα κρίσεως, παρὰ ἐκεῖνοι ὅπε νὰ μήσας δεχθῆν· διότι οἱ μὲν Σοδομῖται, ἔσωντας νὰ παιδεύθῆν ἐδῶ, ὀλιγώτερον θέλει κολασθῇ ἐκεῖ· καὶ ἄλλο δὲ ὅτι ὁ δὲ Ἀπόσολοι ἀπεσάλησαν εἰς ἐκείνες. ἐκεῖνοι δὲ ὅπε δὲν θέλει δεχθῆ τὲς Ἀποσόλες, θέλει κολασθῇ χειρότερα ἀπ' ἐκείνες.

† Κείμ. Καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυσσον, ἵνα μετανοήσωσι· καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον· καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλὲς ἀῤῥώσες, καὶ ἐθεράπευον.

Εξήγ. Μόνος ὁ Μάρκος διηγᾶται πῶς ἄλειφαν οἱ Ἀπόσολοι τὲς ἀῤῥώσες μὲ λάδι· τὸ ὁποῖον τὸ λέγει, καὶ Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος, εἰς τὴν καθολικήτε ἐπισολὴν· Ἀσθενεῖ τὶς ἐν ὑμῖν, ἤγεν ἐὰν ἀῤῥωσῇ κανεὶς ἀπὸ ἐσᾶς, ἂς προσκαλέσῃ τὲς Ἱερεῖς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἂς προσεύχηθῆν δι' αὐτὸν, καὶ ἂς τὸν ἀλείψωσι μὲ λάδι. εἶναι δὲ τὸ λάδι, καὶ πρὸς κόπες ὠφέλιμον, καὶ φωτὸς αἴτιον, καὶ ἱλαρότητος πρόξενον, καὶ δηλοῖ τὸ ἔλεος τῆ Θεῆ, καὶ τὴν χάριν τῆ Πνεύματος, διὰ τῆς ὁποίας γλυτώνομεν ἀπὸ κόπες· καὶ φῶς, καὶ χαρὰν, καὶ ἱλαρότητα πνευματικὴν δεχόμεθα.

Κείμ. Καὶ ἤκεσεν Ἡρώδης ὁ Βασιλεὺς, (φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτῆ), καὶ ἔλεγεν· ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη, καὶ διὰ τῆτο
Ματθ. ιδ'. ἐνεργῆσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. ἄλλοι ἔλεγον· ὅτι Ἠλίας ἐσὶν. ἄλλοι δὲ ἔλεγον· ὅτι προφήτης ἐσὶν, ὡς εἷς τῶν Προφητῶν· ἀκέσας δὲ Ἡρώδης, εἶπεν· ὅτι ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, ἦτος ἐσὶν, αὐτὸς ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν.

Εξήγ. Οὗτος ὁ Ἡρώδης ἦτον γὸς τῆ Ἡρώδε ἐκείνε ὅπε ἐφόνευσε τὰ βρέφη. ἔσωντας δὲ νὰ εἶναι τετράρχης, ἦγεν τὸ τέταρτον μέρος τῆ πατρὸς αὐτῆ ὥριζεν· διότι τὰ ἄλλα τρία μερτικὰ τὰ εἶχαν οἱ ἀδελφοί τε, καὶ διὰ τῆτο ἐλέγονταν τετράρχαι· ὁ δὲ Μάρκος τὸν λέγει Βασιλέα, ἔσωντας νὰ μὴν ἀκριβολογῆται περὶ τῆ ὀνόματος. ἐτῆτος λοιπὸν ἔσωντας νὰ ἀκέσῃ τὰ θαύματα τῆ Κυρίε, καὶ ἠξεύρωντας ὅτι ὁ Ἰωάννης, ἦτον δίκαιος, καὶ τὸν ἐφόνευσεν ἄδικα, ἐνόμισεν ὅτι ἀνέσῃ ἐκ νεκρῶν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάσασιν προσέλαβε καὶ τὸ χάρισμα τῆς θαυματεργίας· διότι ὁ Ἰωάννης, προτήτερα δὲν ἔκαμνε κανένα θαῦμα. ἀπὸ δὲ τῆς ἀναστάσεως ἐνόμισεν ὁ Ἡρώδης ὅτι νὰ ἔλαβε τὴν ἐνέργειαν τῶν θαυμάτων. ἄλλοι δὲ ἔλεγαν ὅτι ὁ Ἠλίας εἶναι, διότι ἤλεγχε τὲς πολλὲς· ὡσὰν ὅταν ἔλεγεν ὠγενεὰ ἄπισος. ἐφοβήθη ὁ Ἡρώδης, τόσον ἦτον ἐλεεινὸς, ὅτι νὰ φοβῆται τὸν νεκρόν.

Κείμ.

Κείμ. Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης ἀποστείλας ἐκράτησε τὸν Ἰωάννην, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν· ἔλεγε γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ· ὅτι οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου· ἡ δὲ Ἡρωδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ, καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο. ὁ γὰρ Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον, καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν· καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἐποίει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν. Λευιτ. ιη'.

Εξήγ. Ἐδῶ βάνει ὁ Μάρκος, τὴν διήγησιν τοῦ θανάτου τοῦ Ἰωάννου, ἔχοντας νὰ λάβῃ ἀφορμὴν. τὴν δὲ Ἡρωδιάδα, ἄλλοι μὲν λέγουν ὅτι ζῶντος τοῦ Φιλίππου τὴν ἐχώρισεν ὁ Ἡρώδης, καὶ τὴν ἐπῆρεν αὐτὸς, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἔλεγχεν ὁ Ἰωάννης, ὡσὰν ὁποῦ ἔκαμεν παρανομίαν, ἔχοντας νὰ χωρίσῃ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ του, ζῶντος ἐκείνου, νὰ τὴν πάρῃ αὐτὸς. ἄλλοι δὲ λέγουν, ὅτι ἀπέθανε μὲν ὁ Φίλιππος, πλὴν ἄφησε θυγατέρα· καὶ ἐπειδὴ εἶχε θυγατέρα, δὲν ἐτύχαινε τοῦ Ἡρώδου νὰ λάβῃ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φιλίππου· διότι ὁ νόμος, τότε ὥριζε νὰ πέρνῃ ὁ ἀδελφὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ του, ὅταν δὲν ἄφινε παιδίον, ἀμὴ ἐδῶ ἦτον ἡ θυγατέρα· παράνομος ἦτον λοιπὸν ὁ γάμος. βλέπε δὲ πόσον δύναται ἡ λύσσα τοῦ ἔρωτος· εἰς τόσον ὅτι καὶ ὁ Ἡρώδης ὁποῦ εἶχε τόσην βλάβειαν, καὶ φόβον εἰς τὸν Ἰωάννην νὰ τὸν καταφρονήσῃ, μόνον διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὸν ἔρωτα τῆς κακῆς ἐπιθυμίας.

Κείμ. Καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου, ὅτε Ἡρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίει τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ, καὶ τοῖς χιλιάρχοις, καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας· καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρωδιάδος, καὶ ὀρχησαμένης, καὶ ἀρεσάσης τῷ Ἡρώδῃ, καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ Βασιλεὺς τῷ κορασίῳ· αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοι. καὶ ὤμοσεν αὐτῇ· ὅτι ὃ ἐάν με αἰτήσῃς, δώσω σοι ἕως ἡμίσους τῆς Βασιλείας μου. ἡ δὲ ἐξελθοῦσα, εἶπε τῇ μητρὶ αὐτῆς· τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπε· τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. καὶ εἰσελθοῦσα εὐθέως μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα, ᾐτήσατο λέγουσα· θέλω ἵνα μοι δῷς ἐξ αὐτῆς ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ Βασιλεὺς, διὰ τοὺς ὅρκους, καὶ τοὺς συνανακειμένους, οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι. καὶ εὐθέως ἀποστείλας ὁ Βασιλεὺς σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνεχθῆναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ὁ δὲ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἦλθον καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

Εξήγ. Πότος μὲν, ἦγεν συμπόσιον ἐγίνετον, καὶ ὁ Διάβολος ἐχόρευε διὰ τοῦ κορασίου, καὶ ὅρκος τελεῖται, παράνομος καὶ ἄθεος, μᾶλλον δὲ νὰ εἰπῶμεν ἀνόητος, καὶ ἐρωτόληπτος. ἡ δὲ πονηρὰ γυναῖκα, δύσμοιρη λέγει ἐξ αὐτῆς, τετέσι παρθένος, ἐτέτην τὴν ὥραν. ὁ δὲ ἀνόητος καὶ ἐρωτόληπτος Ἡρώδης, ἦγεν ὁ δοῦλος τοῦ ἔρωτος, ἐφοβήθη τοὺς ὅρκους, καὶ διὰ τοῦτο φονεύει τὸν δίκαιον. ἔπρεπε δὲ νὰ ἐπιορκήσῃ ἐδῶ, ἦγεν νὰ παραβῇ τοὺς ὅρκους, καὶ νὰ μὴν κάμῃ τοιοῦτον ἁμάρτημα φοβερόν· διότι δὲν εἶναι καλὸν νὰ φυλάγωνται οἱ ὅρκοι πανταχοῦ. σπεκουλάτωρ δὲ, λέγεται ὁ στρατιώτης ὁποῦ τὸν ἔχει ὁ Βασιλεὺς, διὰ νὰ φονεύῃ τοὺς καταδικασμένους, ἦγουν ὁ τζελάτης. πτῶμα δὲ λέγει τὸ σῶμα· διότι ὡσὰν ἀποκεφαλισθῇ πίπτει τὸ σῶμα, καὶ πτῶμα λέγεται. νοεῖται δὲ καὶ κατὰ θεωρίαν ταῦτα· διότι Ἡρώδης μὲν εἶναι ὁ δερμάτινος λαὸς τῶν Ἰουδαίων. ἔλαβε δὲ γυναῖκα, τὴν ψεύτικην καὶ πόρνην δόξαν· τῆς ὁποίας ἡ θυγατέρα, ἀκόμι καὶ ἕως τὰ τώρα χορεύει καὶ κινεῖται, σιμὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἡ γνῶσις τῶν γραφῶν ὁποῦ τοὺς πλανᾷ· διότι λογιάζουν πῶς ἠξεύρουν τὰς γραφὰς· πλὴν δὲν εἶναι ἔτζι, διότι ἀπεκεφάλισαν τὸν Ἰωάννην, ἦγουν τὸν προφητικὸν λόγον, ἐπειδὴ τὸ κεφάλαιον τῆς προφητείας, τὸν Χριστὸν λέγω, δὲν ἐδέχθησαν. ἐὰν τὸ λοιπὸν καὶ ἔχουν λόγον προφητικὸν, ἀλλὰ χωρὶς τῆς κεφαλῆς τὸν ἔχουν, τετέσι τοῦ Χριστοῦ, ὁποῦ εἶναι τὸ κεφάλαιον τῆς προφητείας.

Κείμ. Καὶ συνάγονται οἱ Ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα, ὅσα ἐποίησαν, καὶ ὅσα ἐδίδαξαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον, καὶ ἀναπαύεσθε ὀλίγον· ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι, καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοὶ· καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν. καὶ ἀπῆλθον εἰς ἔρημον τόπον τῷ πλοίῳ κατ' ἰδίαν. καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας οἱ ὄχλοι καὶ ἐπέγνω- Λουκ. θ'.

γνωσαν αὐτὸν πολλοί· καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ, καὶ προῆλθον αὐτὲς, καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτόν.

Εξήγ. Ὡσὰν ἐκήρυξαν οἱ Ἀπόστολοι, ὕστερον συνάγονται πρὸς τὸν Ἰησῦν. διὰ νὰ μάθωμεν καὶ ἡμεῖς ὅταν πεμφθῶμεν εἰς καμίαν διακονίαν, νὰ μὴν ὑπερηφανεύωμεθεν, καὶ καταφρονῶμεν ἐκεῖνον ὁπῦ μᾶς ἔστειλεν, ἀλλὰ ἐκεῖνον νὰ ἔχωμεν διὰ κεφαλὴν, καὶ νὰ ἐπιστρέφωμεν πρὸς αὐτὸν, καὶ νὰ τῦ λέγωμεν ὅσα ἐδιδάξαμεν, ἢ ἐκάμαμεν· διότι πρέπει, ὄχι μόνον νὰ διδάσκωμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ κάμνωμεν. ἀναπαύει δὲ ὁ Χριστὸς τὲς μαθητὰς· διὰ νὰ μάθεν πάλιν οἱ προεξῶντες, νὰ ἀναπαύεν ἐκείνες ὁπῦ κοπιάζεν ἐν λόγῳ, καὶ διδασκαλίᾳ, καὶ νὰ μὴν τὲς βαρύνεν πάντοτε μὲ τὲς κόπες. εἰς ἔρημον δὲ τόπον ἀναχωρεῖ, μὲ τὸ νὰ μὴν ἀγαπᾷ τιλὺ δόξαν. ὅμως δὲν λανθάνει ἐδὲ ἐκεῖ ἐκείνες ὁπῦ τὸν ἐζητῦσαν· ἀλλὰ τοσῦτον ἀγρυπνῦσαν νὰ μὴν τὲς φύγῃ, εἰς τόσον ὅτι καὶ τὲς ἐπέρασαν, ἦγεν ἐπῆγαν προτήτερα οἱ ὄχλοι εἰς τὴν ἔρημον ἐκείνην, ἀπὸ τὲς Ἀποστόλες, διὰ ξηρᾶς· ἐκεῖ ὁπῦ ἔμελλε νὰ ἀναπαυθῇ ὁ Χριστὸς μετὰ τὲς μαθητάστε. ἔτζι λοιπὸν καὶ σὺ· προλάμβανε τὸν Ἰησῦν, καὶ μὴν ἀναμένῃς διὰ νὰ σὲ προσκαλέσῃ ἐκεῖνος, ἀλλὰ μάλιστα πρότρεχε νὰ τὸν προφθάνῃς ἐσὺ ἐκεῖνον.

Κείμ. Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησῦς, εἶδε πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα· καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτὲς πολλά. καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γενομένης, προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐ-
Ματθ. ιδ'. τῦ, λέγυσιν αὐτῷ ὅτι ἔρημος ἐστὶν ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα πολλή· ἀπόλυσον αὐτὲς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὲς κύκλῳ ἀγρὲς, καὶ κώμας, ἀγοράσωσιν ἑαυ-
Λεκ. θ'. τοῖς ἄρτες· τί γὰρ φάγωσιν, ὃν ἔχωσιν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγυσιν αὐτῷ· ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν διακοσίων δηναρίων ἄρτες, καὶ δῶμεν αὐτοῖς φαγεῖν; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς πόσες ἄρτες ἔχετε; ὑπάγετε, καὶ ἴδετε. καὶ γνόντες, λέγυσι· πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς, ἀνακλιθῆναι πάντας, συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ
Ἰωάνν. ς'. χόρτῳ. καὶ ἀνέπεσον πρασιαὶ πρασιαὶ, ἀνὰ ἑκατὸν, καὶ ἀνὰ πεντήκοντα.

Εξήγ. Οἱ Φαρισαῖοι, ἔχοντας ὁπῦ ἦσαν λύκοι ἅρπαγες, καὶ δὲν ἐποίμαιναν τὸν λαὸν, ἀλλὰ τὲς ἐκατέτρωγαν, διὰ τῦτο φθύγυσιν ἀπ' αὐτὲς, καὶ συνάγονται πρὸς τὸν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν ποιμένα· διὰ τῦτο καὶ αὐτὸς πρῶτον τὲς δίδει τιλὺ ὠφελιμωτέραν, καὶ τιμιωτέραν τροφὴν, ἤγεν τὴν τῦ λόγυ διδασκαλίαν· καὶ ἀπέκει τὲς δίδει, καὶ τὴν σωματικὴν. βλέπε δὲ τὲς μαθητὰς, πῶς προκόπτυσιν ἐπὶ τὸ φιλανθρωπότερον· διότι μὲ τὸ νὰ λυπηθῦν τὲς ὄχλες, ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησῦν, καὶ τὸν παρακαλῦν δι' αὐτές. ὁ δὲ Κύριος πειράζων αὐτὲς, καὶ δοκιμάζωντάστες, ἐὰν ἐγνώρισαν τὴν δυνάμιντε, ὅτι δυνάτα νὰ τὲς θρέψῃ, λέγει· δότετες ἐσεῖς νὰ φάγυν. ἐκεῖνοι δὲ καταμέμφονται αὐτῦ, ὡς μὴ ἠξεύροντος πόση μὲν ἦτον ἡ πτωχία αὐτῶν, πόσον δὲ τὸ πλῆθος τῦ λαῦ· διότι βαρυόμενοι, λέγυσιν· ἀγοράσωμεν διακοσίων δηναρίων ἄρτες, καὶ δώσωμεν αὐτοῖς φαγεῖν; ὅμως τέλος πάντων, τὲς ἔβαλε καὶ ἐκάθησαν ἀπάνω εἰς τὰ χορτάρια ξεχωριστὰ· διότι τῦτο δηλοῖ τὸ, συμπόσια συμπόσια, ἀντὶ τῦ τράπεζαις πολλαῖς. τῦτο δὲ σημαίνει, καὶ τὸ, πρασιαὶ πρασιαὶ ἀνέπεσον, τετέστι διάφορα κόμματα καὶ μέρη· διότι πρασιαὶ λέγονται, τὰ κόμματα, ἤγεν αἱ ἀβλακαῖς ὁπῦ κάμνυν οἱ κηπυροὶ, εἰς ταῖς ὁποίαις φυτεύονται διάφορα λάχανα.

Κείμ. Καὶ λαβὼν τὲς πέντε ἄρτες, καὶ τὲς δύο ἰχθύας, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν Οὐρανὸν, εὐλόγησεν, καὶ κατέκλασε τὲς ἄρτες· καὶ ἐδίδε τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ, ἵνα παραθῶσιν αὐτοῖς· καὶ τὲς δύο ἰχθύας ἐμέρισε πᾶσι. καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν. καὶ ἦραν κλασμάτων, δώδεκα κοφίνες πλήρεις· καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τὲς ἄρτες, πενταχιλιοι ἄνδρες.

Εξήγ. Ἀναβλέπει εἰς τὲς οὐρανὲς, ἕνα μὲν διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ, νὰ ζητῦμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν τιλὺ τροφὴν, καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν Διάβολον· τὸ ὁποῖον τὸ κάμνυν ἐκεῖνοι ὁπῦ τρέφονται ἐξ ἀδικίας. καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ δείξῃ, καὶ πρὸς τὲς ὄχλες πῶς δὲν εἶναι ἀντίθεος, ἀλλὰ τὸν Θεὸν ἐπικαλεῖται. δίδει δὲ τὰ κομμάτια τῦ ψωμὶ εἰς τὰ χέρια τῶν μαθητῶν, διὰ νὰ μὴν ἀλησμονήσεν τὸ θαῦμα, ἔχοντας νὰ δεχθῦν τὰ ψωμία εἰς τὰ χειράτες. περισσεύει δὲ, καὶ δώδεκα κόφινοι, δι' αὐτὸ τῦτο, διὰ νὰ σημάνῃ κάθε Ἀπόστολος ἀπὸ ἕνα κοφὶν εἰς τὸν ὅμοντε, καὶ νὰ ἀθυμᾶτα τὸ θαῦμα πάντοτε. διότι ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως δὲν εἶναι μόνον τὸ νὰ θρέψῃ τοσάτες, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ περισσεύσεν τοσαῦτα περισσεύ-

ριοσθύματα. διότι ἀγκαλὰ καὶ ὁ Μωϋσῆς, ἔδιδε τὸ μάννα, ἀλλὰ κατὰ τὴν χρείαν τῦ καθ' ἑνὸς, ἐπειδὴ ὅσον ἐπερίοσθυεν, ἔκαμνε σκώληκας· καὶ ὁ Ἠλίας δὲ, ὅταν ἔτρεφε τὴν χήραν, τὸ ἀρκετὸν τῆς ἔδιδεν· ὁ δὲ Ἰησῆς ὡς δεσπότης, δίδει καὶ περιοσότερον. καὶ ταῦτα μὲν τὸ λοιπὸν εἶναι κατὰ τὴν ἰσορίαν· κατὰ δὲ ἀναγωγὴν, πέντε ψωμία εἶναι οἱ λόγοι τῦ Μωϋσέως· διότι πέντε εἶναι τὰ βιβλία τῦ Μωϋσέως· Γενέσις, Ἔξοδος, Λευιτικὸν, Ἀριθμοὶ, καὶ Δευτερονόμιον· ὁ ψάρια δὲ δύο, οἱ λόγοι τῶν ψαλμῶν, ὁ Ἀπόσολος, καὶ τὸ Εὐαγγέλιον. μὲ τᾶτα λοιπὸν τρέφονται αἱ πέντε αἰσθήσεις ἡμῶν· διότι αὐταῖς εἶναι οἱ πέντε χιλιάδες. δὲν ἠμπορᾶμεν δὲ νὰ τὰ φάγωμεν ὅλα, ἀλλὰ πολλὰ περιοσθύει, τὰ ὁποῖα μόνον οἱ ἀπόσολοι δύνονται νὰ τὰ βασάσει. διότι τὰ δυσκολότερα νοήματα τῦ νόμε, καὶ τῦ Εὐαγγελίε, ἡμεῖς ὁπᾶ θελθόμεν ἀκόμι τὰς πέντε αἰσθήσεις, δὲν τὰ νοᾶμεν, μόνον οἱ ἀπόσολοι. Ἔξοδ. ιϛ'. Βασιλ. γ'. Κεφ. ιζ'.

Κείμ. Καὶ εὐθέως ἠνάγκασε τὲς μαθητὰς αὐτῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδὰ, ἕως αὐτὸς ἀπολύσει τὸν ὄχλον. καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς, ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. καὶ ὀψίας γενομένης, ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶδεν αὐτὲς βασανιζομένες ἐν τῷ ἐλαύνειν· ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς. καὶ περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς, ἔρχεται πρὸς αὐτὲς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· καὶ ἤθελε παρελθεῖν αὐτές. οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν περιπατῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἔδοξαν φάντασμα εἶναι, καὶ ἀνέκραξαν· πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον, καὶ ἐταράχθησαν. καὶ εὐθέως ἐλάλησε μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς· θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι, μὴ φοβῆσθε. καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτὲς εἰς τὸ πλοῖον· καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· καὶ λίαν ἐκ περισσῦ ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσαντο, καὶ ἐθαύμαζον· ἐ γὰρ σωνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις· ἦν γὰρ αὐτῶν ἡ καρδία πεπωρωμένη.

Ἐξήγ. Ἠνάγκασε τὲς μαθητὰς, διότι δὲν ἤθελαν νὰ ξεχωρίσει ἀπὸ λόγετε, ἀλλὰ σανικῶστες ἐχωρίζονται· ἕνα μὲν διὰ τὴν ἀγάπιν ὁπᾶ εἶχαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ ἀπορᾶν πῶς νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτὲς ὁπᾶ ἄλλο καράβι δὲν ἦτον ἐκεῖ. ἔσωντας δὲ νὰ ἀπολύσῃ τὲς ὄχλες, ἀνέβη νὰ προσευχηθῇ ξεχωρισά· διότι ἡ προσευχὴ, χρειάζεται ἡσυχίαν, καὶ ἀταραξίαν. ἀφίνει δὲ τὲς μαθητας νὰ πειραχθῶν, διὰ νὰ μάθεν νὰ ἔχεν ὑπομονὴν· καὶ διὰ τᾶτο δὲν ἔρχεται πρὸς αὐτὲς, ἐδὲ παρευθὺς, ἀλλὰ τὲς ἄφησε νὰ κινδυνεύσει δι' ὅλης τῆς νυκτὸς· διὰ νὰ τὲς διδάξῃ νὰ ὑπομένει, καὶ νὰ μὴ ἐλπίζει νὰ εὕρει ἄνεσιν, εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν πειρασμῶν. Βλέπε δὲ καὶ ἕτερον· πῶς ὅταν μέλλῃ νὰ παύσῃ τὰ κακὰ, τότε τὲς βάλλει μᾶλλον εἰς περισότερον φόβον· διότι ἔσωντας νὰ τὸν ἰδῶν, ἐφοβήθησαν καὶ ἐταράχθησαν, καὶ ἀπὸ τὸν φόβοντες ἔκραξαν, διότι ἐθάρρεσαν πῶς εἶναι φάντασμα. καὶ παρευθὺς διὰ τῆς φωνῆς τὲς εἰρηνεύει, λέγωντας πρὸς αὐτὲς, μὴ φοβῆσθε· καὶ ἀπέκει, καὶ με τὸ νὰ σέβῃ εἰς τὸ καράβι, τὲς ἐχάρισε τὴν τελείαν ἀταραξίαν· διότι παρευθὺς ἐκόπη ὁ ἄνεμος. μέγα δὲ θαῦμα τὸ νὰ περιπατῇ ἀπάνω εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κατὰ ἀλήθειαν τῦ Θεῦ εἶναι μόνε· τὸ δὲ νὰ εἶναι καὶ φρετῆνα, καὶ ὁ ἄνεμος ἐναντίος, εἶναι πλέον μεγαλήτερον τὸ θαῦμα. οἱ δὲ ἀπόσολοι, ἔσωντας νὰ μὴ καταλάβεν τὴν δυνάμιν τὴν εἰς τὲς ἄρτες, ἀπὸ τὸ θαῦμα τᾶτο τῆς θαλάσσης ἐκατάλαβαν. φαίνεται δὲ, ὅτι ὁ Χριὸς καὶ διὰ τᾶτο νὰ τὲς ἄφησε νὰ πειραχθῶν, ἵνα ἐπειδὴ διὰ τὸ θαῦμα τῶν ἄρτων δὲν τὸν ἐγνώρισαν, νὰ τὸν ἐγνωρίσεν διὰ τὸ θαῦμα τῆς θαλάσσης, καὶ νὰ ὠφεληθῶν.

Κείμ. Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν Γεννησαρὲτ, καὶ προσωρμίσθησαν. καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τῦ πλοίε, εὐθέως ἐπιγνόντες αὐτὸν, περιδραμόντες ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραββάτοις τὲς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν, ὅπε ἤκεσον ὅτι ἐκεῖ ἐσὶν. καὶ ὅπε ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας, ἢ πόλεις, ἢ ἀγρὲς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθεν τὲς ἀσθενῦντας, καὶ παρεκάλεν αὐτὸν, ἵνα κἂν τῦ κρασπέδε, τῦ ἱματίε αὐτῦ ἅψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἥπτοντο αὐτῦ ἐσώζοντο.

Ἐξήγ. Πολὺς καιρὸς ὡς φαίνεται θέλει νὰ ἐπέρασεν ὁπᾶ δὲν ἐπῆγεν ὁ Κύριος εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον· διὰ τᾶτο, καὶ ὁ Εὐαγγελισὴς λέγει, ἐπιγνόντες αὐτὸν, ἦγεν ἔσωντας νὰ τὸν ἐγνωρίσεν, ἤφεραν τὲς ἀῤῥώστες· διότι δὲν τὸν ἔκραζαν πλέον εἰς τὰ σπήτια, ἀλλὰ αὐτοῖ μᾶλλον, ἤφεραν τὲς ἀσθενημένες πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν ἐπαρακαλέσαν διὰ νὰ πιάσεν μόνον, κἂν τῦ κρασπέδε, ἦγεν κἂν τὴν ἄκραν τῆς ποδίας τῦ φορέματος αὐτῦ. διότι τὸ θαῦμα ὁπᾶ ἔγινεν εἰς τὴν αἱμορροῦσαν, ἔγινεν ἀκέσον εἰς ὅλες, καὶ ἐγέμισε τὰς ἀκοὰς αὐτῶν, καὶ τὲς ἔβαλε περισοτέραν πίσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Κείμενον.

Ματθ. ιε'. Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, καί τινες τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων· καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτῦ, κοιναῖς χερσὶ, τῦτ' ἔστιν ἀνίπτοις, ἐσθίοντας ἄρτες, ἐμέμψαντο. οἱ γὰρ Φαρισαῖοι, καὶ
Λουκ. ια'. πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψονται τὰς χεῖρας, οὐκ ἐσθίουσι, κρατῦντες τὴν παράδοσιν τῶν Πρεσβυτέρων· καὶ ἀπ' ἀγορᾶς, ἐὰν μὴ βαπτίσωνται, οὐκ ἐσθίουσι· καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν, ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμὸς ποτηρίων, καὶ ξεσῶν, καὶ χαλκίων, καὶ κλινῶν. ἔπειτα ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, καὶ οἱ γραμματεῖς· διατὶ οἱ μαθηταί σε περιπατῦσι κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν Πρεσβυτέρων, ἀλλ' ἀνίπτοις χερσὶν ἐσθίουσι τὸν ἄρτον.

Ἐξήγ. Οἱ μαθηταὶ τῦ Κύριε, ἔσωντας νὰ διδαχθῶν, ὅτι μόνον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν νὰ φυλάγωνται, καὶ νὰ μὴν περιεργάζωνται ἄλλο τίποτες, ἔτρωγαν χωρὶς νὰ νίψων τὰ χέρια τες, ἁπλῶς καὶ χωρὶς νὰ περιεργάζωνται. οἱ δὲ Φαρισαῖοι λοιπὸν, θέλοντες νὰ εὕρων πρόφασιν κατηγορίας, ἀδράχνων τῦτο, καὶ δὲν τες κατηγορῶν πῶς παραβαίνων τὸν Νόμον, ἀλλὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων· διότι εἰς τὸν νόμον δὲν ἦναι γραμμένον νὰ νίπτωνται πυγμῇ, ἦγον ἕως τῦ ἀγκῶνος· διότι ἀπὸ τῦ ἀγκῶνος, καὶ ἕως τῆς τῶν δακτύλων ἄκρας, πυγμὴ λέγεται ἀλλὰ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων εἶχαν ταύτην τὴν παράδοσιν.

Ἡσαΐ. κ'. Κείμ. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· ὅτι καλῶς προεφήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν· ὡς γέγραπται· ἔτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσι μὲ τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν, πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμῦ. μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων. ἀφέντες γὰρ τὴν ἐντολὴν τῦ Θεῦ, κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, βαπτισμὸς ξεσῶν, καὶ ποτηρίων, καὶ ἄλλα παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· καλῶς ἀθετεῖτε
Ἐξοδ. η'. τὴν ἐντολὴν τῦ Θεῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε. Μωσῆς γὰρ εἶπε·
Λευιτ. α'. τίμα τὸν Πατέρασε. καὶ τὴν Μητέρασε· καὶ ὁ κακολογῶν Πατέρα, ἢ Μη-
Δευτερ. ε. τέρα, θανάτῳ τελευτάτω. ὑμεῖς δὲ λέγετε· ὅτι ἐὰν εἴπη ἄνθρωπος τῷ Πατρὶ, ἢ τῇ Μητρὶ· κορβᾶν, (ὅ ἐστι δῶρον,) ὅ ἐὰν ἐξ ἐμῦ ὠφεληθῆς. καὶ οὐκ ἔτι ἀφίετε αὐτὸν, οὐδὲν ποιῆσαι τῷ Πατρὶ αὐτῦ, ἢ τῇ Μητρὶ αὐτῦ. ἀκυροῦντες τὸν λόγον τῦ Θεῦ, τῇ παραδόσει ὑμῶν, ἣ παρεδώκατε· καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.

Ἐξήγ. Ἔσωντας νὰ ἐλέγχῃ τες Ἰουδαίες σκληρότερα ὁ Κύριος, τες φέρνει μάρτυρα καὶ τὸν Προφήτην ὁπῦ τες κατηγορεῖ· διότι ἐκεῖνοι μὲν ἐγκαλῦσαν τες μαθητὰς πῶς ἐπαράβαιναν τὴν ἐντολὴν τῶν πρεσβυτέρων, ἦγον τὴν παράδοσιν τῶν γερόντων· ὁ δὲ Κύριος τες ἀποδείχνει πῶς αὐτοὶ ἔχεν μεγαλήτερον ἔγκλημα, τὸ νὰ παραβαίνεν τὸν νόμον τῦ Μωϋσέως· διότι τες λέγει, ὁ μὲν νόμος προσάσσει, τίμα τὸν πατέρασε, καὶ τὴν μητέρασε· καὶ ἐσεῖς διδάσκετε τὰ παιδία νὰ λέγων πρὸς τες γονεῖς αὐτῶν, ὅτι ἐκεῖνο ὁπῦ μὲ ζητᾶς, Κορβάν ἐστι, τετέστιν εἶναι δῶρον, καὶ ἀφιερωμένον εἰς τὸν Θεὸν. διότι οἱ Φαρισαῖοι ἐδίδασκον τὰ παιδία, θέλοντες νὰ κατατρώγων τὰ τίποτες τῶν ἁπλουστέρων, ὅτι ἂν εἶχαν τίποτε τὰ παιδία, ὡσὰν νὰ εἰπῦμεν πεκούλιον, ἦγον ἐδικόντες ἀπέκτημα καὶ τες τὸ ἐζητῦσαν οἱ γονεῖς αὐτῶν, νὰ λέγῃ ὅτι τῦτο ὁπῦ μὲ ζητᾶς, τὸ ἀφιέρωσα τώρα εἰς τὸν Θεὸν, καὶ πλέον μὴ μὲ τὸ ζητήσῃς, ὡσὰν ὁπῦ ἀφιερώθη εἰς τὸν Θεὸν. καὶ ἔτζι λοιπὸν πλανῶντες τὰ παιδία, τὰ ἐκατάπιναν, καὶ ἀφιέρωναν ἔτι εἶχαν, τάχατες, ὡσὰν εἰς Θεὸν. καὶ τὰ μὲν παιδία τὰ ἔκαμναν νὰ καταφρονῶν τες πατέρας αὐτῶν, αὐτοὶ δὲ κατέτρωγαν τὰ ἀφιερωμένα. τῦτο τες ἐγκαλεῖ λοιπὸν ὁ Κύριος· ὅτι διὰ κέρδος ἐπαρέβαιναν τὸν Νόμον τῦ Θεῦ.

Κείμ. Καὶ προσκαλεσάμενος πάντα τὸν ὄχλον, ἔλεγεν αὐτοῖς· ἀκούετέ με πάντες, καὶ συνίετε· οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τῦ ἀνθρώπε εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν, ὅ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα ἀπ' αὐτῦ, ἐκεῖνά ἐστι τὰ κοινῦντα τὸν ἄνθρωπον. εἴτις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω. καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς

οἶκον

οἶκον ἀπὸ τῦ ὄχλυ, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτῦ περὶ τῆς παραβολῆς. καὶ λέγει αὐτοῖς· ἕτω καὶ ὑμεῖς ἀσυέτοι ἐσὲ; ἔπω νοεῖτε, ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορδόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον, ε δυάται αὐτὸν κοινῶσαι; ὅτι ὐκ εἰσπορδέται αὐτῦ εἰς τὴν καρδίαν, ἀλλὰ εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορδέται, καθαρίζον πάντα τὰ βρώματα. Ἔλεγε δὲ· ὅτι τὸ ἐκ τῦ ἀνθρώπυ ἐκπορδόμενον, ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορδόνται, πορνεῖαι, μοιχεῖαι, φόνοι, κλοπαὶ, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρὸς, βλασφημία, ὑπερφανία, ἀφροσυνη· πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ, ἔσωθεν ἐκπορδέται, καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. Γενες. ε'. Καί. η'.

Εξήγ. Ἐσωντας νὰ διδάσκη τὲς ἀνθρώπες ὁ Κύριος, ὅτι τὰ παρατηρήματα τῶν φαγητῶν, τὰ ὁποῖα ἐμπόδιζον ὁ νόμος, δὲν πρέπει νὰ τὰ νοῦμεν σωματικῶς· ἀρχίζει ἀπ' ἐδῶ νὰ ξεφανερώνῃ ἀπὸ ὀλίγον τὸ θέλημα τῦ νόμυ, καὶ λέγει· ὅτι ὠδένα ἀπὸ ὅσα σεβάινει ἀπ' ἔξω μέσα εἰς τὸν ἄνθρωπον, δυάται νὰ τὸν κοινώσῃ, τετέσι νὰ τὸν μολύνῃ, ἀλλὰ ἐκεῖνα ὁπῦ βγαίνειν ἀπόμεσα ἀπὸ τὴν καρδίαν, ἐκεῖνα εἶναι ὁπῦ μολύνυν τὸν ἄνθρωπον. καὶ ἔτζι τὰ λέγει ἀπὸ ἕνα, ἕνα. ὀφθαλμὸν δὲ πονηρὸν λέγει, ἢ τὸν φθόνον, ἢ ἐκεῖνον ὁπῦ βλέπει τὰ εὔμορφα πρόσωπα, διὰ τὴν κακὴν ἐπιθυμίαν τῆς σαρκὸς· διότι καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ φθονεῖ, ὀφθαλμὸν πονηρὸν καὶ βάσκανον ἐπιβάλλει εἰς ἐκεῖνον ὁπῦ φθονεῖ· καὶ ὁ πόρνος διὰ νὰ ἰδῇ μὲ τὰ μάτια, ἐπιχειρίζεται, καὶ κάμνει τὸ πονηρὸν. βλασφημίαν δὲ λέγει τὴν ἀτιμίαν ὁπῦ κάμνυν εἰς τὸν Θεὸν· ἤγυν ὡσὰν ὅταν λέγῃ τινὰς, ὅτι δὲν εἶναι πρόνοια, τῦτο εἶναι βλασφημία, διὰ τῦτο σμίγει καὶ τὴν ὑπερηφανίαν· διότι ὑπερηφανία εἶναι, ὡσὰν ἡ καταφρόνησις τῦ Θεῦ, ὅταν κάμνῃ κανεὶς τίποτε καλὸν, καὶ ἀπέκει δὲν λέγει, πῶς ὁ Θεὸς τὸν ἐβοήθησε καὶ τὸ ἔκαμεν, ἀλλὰ λογιάζει ὅτι αὐτὸς ἀπὸ λόγυ τε τὸ ἔκαμε, μὲ τὴν γνῶσιν καὶ μὲ τὴν σοφίαντε. ἀφροσύνη δὲ, ἤγυν λωλάδα, νόει τὴν ὕβριν καὶ ἀτιμίαν ὁπῦ νὰ κάμνῃ κανεὶς εἰς τὲς ἀνθρώπες. ὅλα λοιπὸν τὰ πάθη ταῦτα, μιαίνυν καὶ καταμολύνυσι τὴν ψυχὴ, ἔσωντας νὰ ἀναβλύζεν, καὶ νὰ βγαίνειν ἐξ αὐτῆς. καὶ πρὸς μὲν τὸν ὄχλον λοιπὸν, δεινότερα εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴ· διὰ τῦτο καὶ ἔλεγεν, ὁ ἔχων ὦτα ἀκέειν, ἀκεέτω· τετέσιν, ἐκεῖνος ὁπῦ νοεῖ, ἂς νοεῖ. τὲς δὲ ἀποσόλες ἔσωντας νὰ νομίσεν, ὅτι λέγει τίποτες βαθύτερον ὁ Κύριος, καὶ νὰ ἔλθεν νὰ τὸν ἐρωτήσεν περὶ τῆς παραβολῆς, ἤγυν περὶ τε σκοτεινε λόγυ· διότι παραβολὴ εἶναι, ὁ σκοτεινὸς λόγος· πρῶτον μὲν τὲς ἐπετίμησεν, ἔσωντας νὰ τὲς εἰπῇ, ἔτζι καὶ ἐσεῖς ἀσυέτοι ἤγυν ἄγνωσοι ἔστε; καὶ ἀπέκει τὲς ἔλυσε τὴν ἀπορίαν.

Κείμ. Καὶ ἐκεῖθεν ἀναςὰς, ἀπῆλθεν εἰς τὰ μεθ' ὅρια Τύρυ, καὶ Σιδῶνος· καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν, ὠδένα ἤθελε γνῶναι· καὶ ὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν. Ματθ. ια'. ἀκέσασα γὰρ γυνὴ περὶ αὐτε, ἧς εἶχε τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἐλθῦσα προσέπεσεν πρὸς τὲς πόδας αὐτε. (ἦν δὲ ἡ γυνὴ Ἑλληνὶς συροφοίνισσα τῷ γένει.) καὶ ἠρώτα αὐτὸν, ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. ὁ δὲ Ἰησῦς εἶπεν αὐτῇ· ἄφες πρῶτον χορταθῆναι τὰ τέκνα· ε γὰρ καλὸν ἐσι λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ἡ δὲ ἀπεκρίθη, καὶ λέγει αὐτῷ· ναὶ Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδίων. καὶ εἶπεν αὐτῇ· διὰ τῦτον τὸν λόγον, ὕπαγε, ἐξελήλυθε τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρός σε. καὶ ἀπελθῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, εὗρε τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθὸς, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς βεβλημένην ἐπὶ τῆς κλίνης.

Εξήγ. Ὡσὰν εἶπεν ὁ Κύριος τὲς Ἰουδαίες, διὰ τὰ φαγητὰ πῶς δὲν βλάβεν, καὶ δὲν τὸν ἐπίσθυσαν, τὲς ἄφησε καὶ ἐδιάβη εἰς τὰ σιώρα τῶν ἐθνικῶν· διότι ἔσωντας νὰ ἀπισήσεν οἱ Ἰουδαῖοι, ἡ σωτηρία εἰς τὲς ἐθνικὲς ἔμελε νὰ γένῃ. καὶ αὐτὸς μὲν ἐξαρχῆς ἐασέδαζε νὰ τὲς λαθώσῃ νὰ μὴ τὸν ἀπεικάσεν, διὰ νὰ μὴ ἔχεν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ τὸν κατηγορῦν εἰς τὸ ὕσερον, πῶς ἔδραμεν εἰς τὰ ἔθνη τὰ ἀκάθαρτα· ὅμως δὲν ἐδυνήθη νὰ τὲς λαθώσῃ, διότι δὲν ἦτον δυατὸν νὰ τὲς λαθώσῃ, καὶ νὰ μὴ τὸν γνωρίσῃ τινὰς. ἡ γυναῖκα λοιπὸν, ἔσωντας νὰ ἀκέσῃ περὶ αὐτε, δείχνει εἰς αὐτὸν πίσιν θερμὴν· διὰ τῦτο λοιπὸν καὶ ὁ Κύριος, δὲν τῆς ἀκέει παρευθὺς, ἀλλὰ ἀναμένει, καὶ δὲν τῆς δίδει τὴν δωρεὰν, διὰ νὰ φανῇ ἡ σερεὰ πίσις τῆς γυναικὸς, καὶ ὅτι διωκομένη καὶ μὴ προσδεχομένη, αὐτὴ ἔχει ὑπομονὴν, καὶ προσκαρτερεῖ. διὰ νὰ μάθωμεν καὶ ἡμεῖς, νὰ μὴν ἀποφεύγωμεν παρευθὺς ἀπὸ τὴν προσευχὴν, ὅταν προσευχώμεθε καὶ δὲν λαμβάνομεν παρευθὺς ἐκεῖνο ὁπῦ ζητῦμεν,

τῶμεν, ἀλλὰ νὰ ἔχωμεν ὑπομονὴν, καὶ νὰ προσκαρτερῶμεν εἰς τὴν προσδοκίαν ἕως ἂν νὰ λάβωμεν ἐκεῖνο ὁπῶ ζητῶμεν. κυνάρια δὲ ἤγεν σκυλία ὀνομάζει τὲς ἐθνικὲς, ἔσωντας νὰ τὲς νομίζεν οἱ Ἰουδαῖοι μιαρὲς· ἄρτον δὲ ἤγεν ψωμίον, ὀνομάζει τὴν δουλειαν, τὴν ὁποίαν τὴν ἀφώρισε, τουτέστι τὴν ἐξεχώρισεν ὁ Θεὸς διὰ τὰ παιδία τε, ἤγεν διὰ τὲς Ἑβραίους· διότι τὰς δουλειας, εἰς τὲς Ἑβραίους τὰς ἀπέστειλε. λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀπολαύσεν οἱ ἐθνικοὶ ἀπὸ τὰς δουλειας ὁπῶ εἶναι ξεχωρισμένοις, καὶ ἀπεσταλμένοις μόνον διὰ τὲς Ἑβραίους. ἐπειδὴ δὲ σωστῶς καὶ πιστῶς ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ, ἔτυχε τῆς ἐπιθυμίας· διότι οἱ μὲν Ἰουδαῖοι λέγει, ἔχεν ὅλον τὸν ἄρτον, ἤγεν ἐσενάρ ὁλόκαιρον ὁπῶ ἐκατέβης ἀπὸ τὲς οὐρανὲς, καὶ τὰς δουλειας σε· ἐγὼ δὲ τοῖς ψίχαις ζητῶ, τουτέστι μερικὴν δουλειαν. βλέπε δὲ καὶ τὸν Κύριον, πῶς δὲν τῆς εἶπεν ὅτι ἡ δυνάμις με σὲ ἔσωσεν· ἀλλὰ τί τῆς λέγει; διὰ τὸν λόγον λέγει τοῦτον, τουτέστι διὰ τὴν πίστιν σε, ὕπαγε· διότι ἐκαθαρίθη ἡ θυγατέρασε. μάνθανε δὲ λοιπὸν καὶ σὺ ἀπεδῶ, ὠφέλιμον μάθημα· διότι κάθε ἕνας ἀπὸ λόγεμας, ὅταν ἁμαρτήσῃ, γυναῖκα λογίζεται, τουτέστιν ἀδυνημένη ψυχὴ· φοινίκησα δὲ, ὡσὰν ὁπῶ ἔχει τὴν φοινικὴν, ἤγεν τὴν κόκκινην καὶ αἱματώδη, καὶ φονεύτριαν ἁμαρτίαν· θυγατέρα δὲ ἔχει ἡ τοιαύτη ψυχὴ, τὴν πονηρὰν πρᾶξιν, ἡ ὁποία ἔχει δαιμόνιον· διότι αἱ πονηραὶ πράξεις, τῶν δαιμόνων εἶναι· ἔσωντας δὲ νὰ εἴμεθα ἁμαρτωλοὶ, ὀνομαζόμεθα καὶ κυνάρια, ἤγεν σκυλία, γεμάτα ἀκαθαρσίαν, διὰ τοῦτο δὲν εἴμεθα ἐδὲ ἄξιοι νὰ λάβωμεν τὸν ἄρτον τῶ Θεῶ, ἤγεν νὰ μεταλάβωμεν τῶν ἁχράντων μυστηρίων· ὅμως ἐὰν ἐγνωρίσωμεν τῶ λόγεμας διὰ ταπεινοφροσύνης, καὶ ὁμολογήσωμεν ὅτι εἴμεθε κυνάρια, ἤγεν σκυλία ἀκάθαρτα, καὶ ἐξομολογηθῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, τότε θέλει ἰατρευθῇ ἡ θυγατέραμας, τουτέστιν ἡ πρᾶξις ἡ δαιμονισμένη.

Κείμ. Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρε καὶ Σιδῶνος, ἦλθε πρὸς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, ἀναμέσον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως. καὶ φέρουσιν αὐτῶ κωφὸν μογιλάλον· καὶ παρακαλῶσιν αὐτὸν, ἵνα ἐπιθῇ αὐτῶ τὴν χεῖρα. καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τὸ ὄχλε κατ' ἰδίαν, ἔβαλε τὲς δακτύλες αὐτῶ εἰς τὰ ὦτα αὐτῶ· καὶ πτύσας, ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτῶ, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐσπάραξε, καὶ λέγει αὐτῶ· ἐφφαθὰ ὅ ἐστι, διανοίχθητι. καὶ εὐθέως διηνοίχθησαν αὐτῶ αἱ ἀκοαὶ, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτῶ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν. ὅσον δὲ αὐτὸς αὐτοῖς διεστέλλετο, μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυττον. καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες· καλῶς πάντα πεποίηκε, καὶ τὲς κωφὲς ποιεῖ ἀκούειν, καὶ τὲς ἀλάλες λαλεῖν.

Γενες. α'. Συγκρ. λθ'.

Ἐξήγ. Δὲν ἀργοπορεῖ εἰς τὲς τόπες τῶν ἐθνικῶν, ἀλλὰ ἀναχωρεῖ τὸ ὀγληγορότερον· διὰ νὰ μὴν δώσῃ καθὼς εἶπα, ἀφορμὴν τοῖς Ἰουδαίοις νὰ λέγεν ὅτι παρανομεῖ, ἐπειδὴ συναναστρέφεται μὲ τὲς ἐθνικὲς. ἔσωντας δὲ νὰ σηκωθῇ καὶ νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὰ σύνορα Τύρε, καὶ Σιδῶνος, ἔρχεται εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ λοιπὸν ἰατρεύει κωφὸν μογιλάλον, ἤγεν βαβὸν. ἡ δὲ τοιαύτη ἀσθένεια, ἦτον ἀπὸ δαιμόνων. ξεχωρισὲ δὲ λαμβάνει αὐτὸν, διότι δὲν ἦτον φιλόδοξος ὁ Κύριος, ὁπῶ ἐκαταδέχθη νὰ συγκαταβῇ τόσον, ὅτι νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἐδικήμας πτωχίαν, οὐδὲ ἤθελε τὸ περισσότερον νὰ θαυματεργῇ ἔμπροσθεν εἰς τὲς πόλες, πάρεξ μόνον καμίαν φορὰν, διὰ τὴν ὠφέλειαν ἐκείνων ὁπῶ τὸν ἔβλεπαν. ἔπτυσε δὲ καὶ ἐπίασε τὴν γλῶσσαντε, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ὅλα τὰ μέρη τῆς ἁγίας σαρκὸς αὐτῶ, θεϊκὰ ἦσαν καὶ ἅγια, καθὼς καὶ τώρα, καὶ τὸ πτῦσμα αὐτῶ, ἔλυσε τὸ δέσιμον τῆς γλώσσης τῶ βαβῶ. καὶ ὅμως ὁπῶ κάθε πτύσμα εἶναι περίσσυμα, ἀλλὰ ἐπὶ τῶ Κυρίῳ, θαυμασὰ καὶ θεϊκὰ ἦσαν πάντα. ἀναβλέψας δὲ εἰς τὸν οὐρανὸν σενάζει, τάχα μὴν καὶ ὡς παρακαλῶν τὸν Πατέρα, διὰ νὰ ἐλεήσῃ τὸν ἄνθρωπον· καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ καὶ ἡμᾶς, ὅταν θέλωμεν νὰ κάμνωμεν θαῦμα, νὰ βλέπωμεν πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ νὰ παρακαλῶμεν τὸν Θεὸν, καὶ ἀπ' ἐκεῖ νὰ ζητῶμεν τὴν δύναμιν τῶν θαυμάτων· καὶ ἄλλο δὲ, ὡσὰν νὰ λυπᾶται τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, πῶς παρεδόθη ἔτζι τῶ Διαβόλῳ, εἰς τόσον ὅτι νὰ ἐμπαίζεται ἔτζι ἀπὸ τὸν Διάβολον, καὶ νὰ παθαίνῃ τοιαῦτα. διὰ τοῦτο καὶ ὡσὰν τὸν ἰατρεύσε, κηρύττεται ἀπεκείνες ὁπῶ ἰατρεύθησαν· ἀγκαλὰ καὶ αὐτὸς τὲς ἐμάλωνε, καὶ τὲς ἐπαράγγελνε, νὰ μὴν εἰπῶν τινὸς τίποτες. διδασκόμεθε δὲ ἀπ' ἐδῶ, ὅτι ὅταν θεργετῶμεν, δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν ἐπαίνες καὶ διαφημισμὲς· ὅταν ὅμως θεργετηθῶμεν, νὰ κηρύττωμεν καὶ νὰ ἐπαινῶμεν ἐκείνες ὁπῶ μᾶς ἔκαμαν τὸ καλὸν, ἂν καὶ ἐκεῖνοι δὲν θέλεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ὄ'ΓΔΟΟΝ.

Κείμενον.

Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, παμπόλλε ὄχλε ὄντος, καὶ μὴ ἐχόντων τὶ φάγωσι, προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησῆς τὲς μαθητὰς αὐτῆ, λέγει αὐτοῖς· σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέρας τρεῖς προσμένσίμοι, καὶ ἐκ ἔχεσι τὶ φάγωσι· καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτὲς νήσεις εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· τινὲς γὰρ αὐτῶν, μακρόθεν ἥκασι. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτῆ· πόθεν τέτες, δυνήσεταί τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; καὶ ἐπηρώτα αὐτὲς· πόσες ἄρτες ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον ἑπτά. καὶ παρήγγειλε τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ λαβὼν τὲς ἑπτὰ ἄρτες, εὐχαρισήσας, ἔκλασε, καὶ ἐδίδε τοῖς μαθηταῖς αὐτῆ, ἵνα παραθῶσι, καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ. καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα, καὶ εὐλογήσας, εἶπε παραθῆναι καὶ αὐτά. ἔφαγον δὲ καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν περισσώματα κλασμάτων, ἑπτὰ σπυρίδας. ἦσαν δὲ οἱ φαγόντες ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν αὐτές. Ματθ. ιέ.

Ἐξήγ. Ἐθαυματέργησε καὶ προτήτερα ὁ Κύριος θαῦμα τοιῆτο, θαυματεργεῖ δὲ καὶ τώρα, ἔσωντας νὰ εὕρῃ εὔλογον ἀφορμὴν· ἡ δὲ ἀφορμὴ ἦτον ὁπῆ ἐκαρτερῆσεν ὁ λαὸς, τρεῖς ἡμέραις, καὶ ἐσώθηκαν τὲ καθ' ἑνὸς τὰ εἴτι εἶχαν ἡτοιμασμένα εἰς τὴν σράταν διὰ ζωτροφίαντες· διότι δὲν ἐθαυματέργει πάντοτε εἰς φαγητὰ, διὰ νὰ μὴ λογιάσῃ οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι διὰ τροφὴν τὸν ἀκολεθῆν οἱ ὄχλοι. καὶ τώρα λοιπὸν, ἐὰν δὲν ἦτον κίνδυνος ἐλπιζόμενος ἀπὸ τῆς ἀτροφίας, πῶς μέλλεν νὰ κινδυνεύσῃν οἱ ὄχλοι, δὲν ἤθελε θαυματεργήσῃ. Βλέπε δὲ καὶ τὲς μαθητὰς πῶς δὲν ἠμπορῆσαν ἀκόμι νὰ καταλάβῃν τὴν δύναμιν τῆ Κυρίε, ἀπὸ τὰ θαύματα ὁπῆ εἶδαν προτήτερα· ὅμως ὁ Κύριος, δὲν τὲς μέμφεται τίποτες, ἐδὲ τὲς κατηγορεῖ, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ ἡμᾶς νὰ μὴν παραπέρνωμεν ἐδὲ νὰ κτυπῆμεν τινὰ εἰς τὸ πρόσωπον, ἀπο τὲς ἀμαθεῖς, ἀλλὰ πολλάκις νὰ ἔχωμεν καὶ συγγνώμην προς τὲς ἀνοήτες. ἀναλογίζε δὲ καὶ τῆτο, ὅτι ὁ Χριτὸς δὲν θέλει νὰ ἀπολύσῃ κανένα νησικὸν, διότι θέλει καὶ ἀγαπᾷ, νὰ τρώγῃν καὶ νὰ χορταίνῃν πάντες ἀπὸ τὰ θεϊκάτε χαρίσματα· καὶ μάλισα ἐκείνες ὁπῆ παραμείνῃν εἰς αὐτὸν ἡμέρας τρεῖς, τετέσιν ἐκείνες ὁπῆ βαπτισθῆν· διότι ἐπειδὴ φώτισμα λέγεται τὸ Βάπτισμα, τὸ δὲ βάπτισμα εἰς τρεῖς καταδύσεις, ἤγεν εἰς τρία βατήματα τελειώνεται, εἰς τρεῖς ἡμέρας λογᾶται ὅτι τελειώνονται ἐκεῖνοι ὁπῆ φωτίζονται διὰ τῆ βαπτίσματος. λαμβάνει λοιπὸν τὲς ἑπτὰ ἄρτες, ἤγεν τὲς πνευματικωτέρες λόγες· διότι ὁ ἑπτὰ ἀριθμὸς, εἶναι σύμβολον τῆ Πνεύματος· διότι τὸ Πνεῦμα εἶναι ὁπῆ τελειώνει τὰ πάντα· καὶ εἰς τὸν ἕβδομον ἀριθμὸν τελειώνεται ἡ ζωήμας, καὶ ὁ Κόσμος ἐτῆτος. τρώγεν δὲ οἱ φωτισμένοι, καὶ χορταίνεν, καὶ ἀφίνεν καὶ περισσώματα· διότι δὲν δυνῶνται νὰ φάγεν ὅλα τὰ νοήματα τῆ Θεῆ. ἀλλὰ ἐκεῖ μὲν εἰς τὴν θαυματεργίαν τῶν πάντε ἄρτων, δώδεκα κόφινοι, ἢ πολλὰ τὰ περισσώματα ἀφίνεν, διότι ἦσαν πεντακιχίλιοι. ἤγεν ἐδέλθαν τὰς πάντε αἰθήσεις, καὶ διὰ τῆτο δὲν ἠμπόρεσαν νὰ φάγεν πολλὰ, ἀλλὰ μὲ ὀλίγα ἐχόρτασαν, διὰ τῆτο εἶναι καὶ πολλὰ τὰ περισσώματα. ἐδῶ δὲ περισσεύσεν ἑπτὰ σπυρίδες, καὶ ὀλίγα εἶναι τὰ περισσώματα, διότι ἦσαν τέσσαρες χιλιάδες· τετέσι πεπαιδευμένοι μὲ τὰς τέσσαρας ἀρετὰς· καὶ διὰ τῆτο ὡς δυνατώτεροι ἔφαγαν πολλὰ, καὶ ὀλίγα ἄφησαν· διότι μόνον ἐκεῖνα δὲν ἐδυνήθηκαν νὰ φάγεν, ὅσα ἦσαν πνευματικώτερα, καὶ βαθύτερα· διότι τῆτο δηλῆν αἱ ἑπτὰ σπυρίδες. μάνθανε δὲ καὶ τῆτο κατὰ τὴν ἱσορίαν· ὅτι πρέπειμας νὰ λαμβάνωμεν ὅσον μᾶς κάμνει χρεία μόνον, καὶ νὰ μὴ ζητῆμεν τίποτες περισότερον· διότι ἰδὲ καὶ οἱ ὄχλοι ὁπῆ ἔφαγαν καὶ ἐχόρτασαν, πλὴν τὰ περισσώματα τῶν ψωμίων δὲν τὰ ἐπῆραν μαζήτες, ἀλλὰ τὰ ἐπῆραν οἱ μαθηταὶ, ὡσὰν καὶ εἰς τὰ κοφίνια. ἔτζι μᾶς πρέπει λοιπὸν καὶ ἡμᾶς, νὰ εἴμεθεν ἀρκετοὶ, εἰς ἐκεῖνα ὁπῆ μᾶς κάμνει χρεία.

Κείμ. Εὐθέως ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτῆ, ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανεθά. καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι, καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, ζητῆντες παρ' αὐτῆ σημεῖον ἐκ τῆ ἐρανῆ, πειράζοντες αὐτόν. καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτῆ λέγει· τὶ ἡ γενεὰ αὕτη σημεῖον ἐπιζητεῖ; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. Ματθ. ιέ.

Εξήγ. Μετὰ τὸ θαῦμα ὁπῦ ἔκαμεν εἰς τὲς ἄρτες ὁ Κύριος, παρεθὺς ἀνεχώρησεν εἰς ἄλλον τόπον, φοβέμενος διὰ τὸ τοιῦτον θαῦμα μήπως καὶ κάμεν τίποτες νεώτερον ὁ
Ἰωαννι. ς'. λαὸς, καὶ τὸν κάμεν Βασιλέα. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ζητῦσι σημεῖον ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν· ἤγεν ὡσὰν νὰ ξαματίσῃ τὸν ἥλιον, ἢ τὸ φεγγάρι, ἢ νὰ κατεβάσῃ ἀστροπελέκια, ἢ νὰ ἀλλοιώσῃ τὸν ἀέρα· διότι ἐνόμιζαν ὅτι δὺ δυώτεται νὰ κάμῃ τοιαῦτα σημεῖα, ἀπὸ τὸν ἐρανὸν, ὡσὰν ἐκεῖνα ὁπῦ ἐδύνετον εἰ τῷ Βεελζεβὰλ, νὰ κάμνῃ μόνον εἰς τλὺ γλῦ. ὅμως αὐτὸς δὺ τὲς πείθεται εἰς τῦτα· διότι ἄλλος εἶναι ὁ καιρὸς ὁπῦ θέλει νὰ γένεν τὰ σημεῖα ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν, ἢ γεν εἰς
Ματθ. κδ'. τλὺ δλυτέραν παρεσίαν αὐτῦ· ὅταν θέλεν σαλεθῇ αἱ δυνάμεις τῶν Οὐρανῶν, καὶ ἡ σελήνη δὺ θέλει δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς· ὁ δὲ καιρὸς τῆς πρώτης παρεσίας αὐτῦ, δὺ ἔχε κανένα τοιῦτον, ἀμὴ ὅλα ἦτον μὲ ἱλαρότητα, καὶ ἡμερωσύνλω· καὶ διὰ τῦτο δὺ ἐδόθη εἰς αὐτλὺ τλὺ γενεὰν τοιῦτον σημεῖον, τετέσιν ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν.

Κείμ. Καὶ ἀφεὶς αὐτὲς, ἐμβὰς πάλιν εἰς πλοῖον, ἀπῆλθον εἰς τὸ πέραν. καὶ ἐπελάθοντο οἱ μαθηταὶ αὐτῦ λαβεῖν ἄρτες, καὶ εἰ μὴ ἕνα ἄρτον, ὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν εἰ τῷ πλοίῳ. καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς, λέγων· ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, καὶ τῆς ζύμης Ἡρῴδε. καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλες, λέγοντες ὅτι ἄρτες ὐκ ἔχομεν. καὶ γνὺς ὁ Ἰησῦς, λέγει αὐτοῖς· τὶ διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτες ὐκ ἔχετε; ὔπω νοεῖτε, ὐδὲ σωίετε; ἔτι πεπωρωμένλω ἔχετε τλὺ καρδίαν ὑμῶν; ὀφθαλμὲς ἔχοντες ὐ βλέπετε; καὶ
Ἰωαννι. ς'. ὦτα ἔχοντες ὐκ ἀκύετε; καὶ ὐ μνημονεύετε, ὅτε τὲς πέντε ἄρτες ἔκλασα εἰς τὲς πεντακιχιλίες πόσες κοφίνες πλήρεις κλασμάτων ἤρατε; λέγεσιν αὐτῷ, δώδεκα. ὅτε δὲ τὲς ἑπτὰ εἰς τὲς τετρακιχιλίες, πόσων σπυρίδων πληρώματα κλασμάτων ἤρατε; οἱ δὲ εἶπον, ἑπτά. καὶ ἔλεγον αὐτοῖς· πῶς ὔπω σωίετε;

Εξήγ. Ἀφίνει τὲς Φαρισαίες ὁ Κύριος, ὡς ἀδιορθώτες· διότι ὅπε μὲν εἶναι ἐλπὶς διορθώσεως, ἐκεῖ πρέπει καὶ νὰ ἀργοπορῇ κανεὶς, ἀμὴ ἐκεῖ ὁπῦ βλέπει ὅτι εἶναι ἀδιόρθωτον τὸ κακὸν, πρέπει νὰ φύγῃ γλήγορα κανεὶς ἀπ' ἐκεῖ. οἰκονομικῶς δὲ ἀλησμονᾶν οἱ μαθηταὶ νὰ πάρεν ψωμία, διὰ νὰ ὀνειδισθᾶν νὰ γένεν καλλήτεροι, καὶ νὰ καταλάβεν τλὺ δυώαμιν τῦ Χριςῦ, διότι ἔσωντας νά τὲς εἰπῇ ὁ Κύριος ὅτι νὰ προσέχεν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἤγεν τῆς διδασκαλίας· ἐκεῖνοι ὑόμισαν ὅτι τὲς λέγει διὰ τῆς ζύμης τῶν ψωμίων ὁ Κύριος, ὅτι νὰ φυλάγωνται νὰ μλὺ πάρεν· διὰ τῦτο καὶ πρεπόντως κατηγορᾶνται, ὡσὰν ὅπε δὺ ἐκατάλαβαν ἀκόμι τλὺ δυώαμιν τῦ Χριςῦ, πῶς δυώαται νὰ κάμῃ ψωμία ἀπὸ τῦ μὴ ὄντος. ζύμην δὲ ὀνομάζει τλὺ διδασκαλίαν τῶν Φαρισαίων, καὶ τῶν Ἡρωδιανῶν, ὡσὰν ὁπῦ ἦτον ὄξωη, καὶ γεμάτη ἀπὸ τλὺ παλαιὰν κακίαν· διότι κάθε ἕνας ὁπῦ νὰ παλαιωθῇ εἰς τλὺ κακίαν, καὶ ὁπῦ νὰ μλὺ δυώεται νὰ λέγῃ τίποτες πνθματικὸν, διὰ νὰ γλυκαίνῃ τὸν λάρυγκα ἐκείνε ὁπῦ τὸν ἀκύει, ὁ τοιῦτος ζύμλω ἔχει παλαιᾶς κακίας διδασκαλίαν, ὁπῦ δαγκάνει ἐκεῖνον ὁπῦ νὰ τλὺ πισθύσῃ, καὶ τὸν φέρνει εἰς μεταμέλειαν ὕστερον. ποῖοι δὲ ἦσαν οἱ Ἡρωδιανοὶ; κάποιοι διδάσκαλοι, οἱ ὁποῖοι ἐφάνησαν τότε σιμὰ, οἱ ὁποῖοι ἔλεγαν ὅτι ὁ Ἡρώδης εἶναι ὁ Χριςὸς, καὶ ὅτι τῦτον πρέπει νὰ πισθύσν.

Κείμ. Καὶ ἔρχεται εἰς Βηθσαϊδὰ, καὶ φέρσιν αὐτῷ τυφλὸν, καὶ παρακαλῦσιν αὐτὸν. ἵνα αὐτῦ ἅψηται. καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τῦ τυφλῦ, ἐξήγαγεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης· καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῦ, ἐπηρώτα αὐτὸν, εἴτι βλέπει καὶ ἀναβλέψας, ἔλεγε· βλέπω τὲς ἀνθρώπες, ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ περιπατῦντας. εἶτα πάλιν ἐπέθηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τὲς ὀφθαλμὲς αὐτῦ, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι· καὶ ἀποκατεστάθη, καὶ ἀνέβλεψε τηλαυγῶς ἅπαντας. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῦ, λέγων· μηδὲ εἰς τλὺ Κώμλω εἰσέλθῃς, μηδὲ εἴπῃς τινὶ εἰ τῇ Κώμῃ.

Ματθ. ια'. Εξήγ. Φαίνεται πῶς νὰ ἔιχε πολλὺ ἀπιστίαν ἡ Βηθσαϊδὰ, διὰ τῦτο τλὺ ταλανίζει, καὶ ὁ Χριςὸς, καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Ματθαῖος· ἀΐσοι χώρα Ζλὺ, ἀΐσοι Βηθσαϊδὰ· ὅτι εἰ εἰ Τύρῳ, καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις, αἱ γενόμεναι εἰ ὑμῖν, πάλαι ἂν μετενόησαν. ἔσωντας νὰ ἔλθῃ λοιπὸν ὁ Κύριος εἰς αὐτλὺ, τῦ φέρνεσι τὸν τυφλὸν· πλλὺ δὺ ἦτον ἡ πίσις ἐκεινῶν ὁπῦ τὸν ἤφεραν γνήσια, διὰ τῦτο καὶ ὁ Κύριος, βγάζει τὸν τυφλὸν ἔξω τῆς χώρας, καὶ ἐκεῖ τὸν ἰατρύει. πτύει δὲ εἰς τὰ μάτια τῦ τυφλῦ, καὶ βάνει καὶ τὰ χεριάτε ἀπάνω εἰς τὰ ματιάτε, διὰ νὰ μάθωμεν ἡμεῖς, ὅτι μὲ λόγον θεϊκὸν καὶ μὲ πρᾶξιν ὁπῦ νὰ ἀκολθῇ τὸν λόγον, ἠμπορῦν νὰ γίνωνται τὰ θαύματα· διότι τὰ μὲν χέρια, εἶναι σύμβο-

σύμβολον τῆς πράξεως· τὸ δὲ πτύσμα, τȣ̃ λόγȣ ὡσὰν ὁπȣ̃ εἶναι ἐκ τȣ̃ ςόματος. ὅμως ȣ̓δὲ ὁ τυφλὸς δὲν εἶχε τελείαν πίςιν, διὰ τȣ̃το καὶ δὲν τὸν κάμνει νὰ ἀναβλέψῃ παρευθὺς, ἀλλὰ ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον, καθὼς εἶχε τὴν πίςιν· διότι κατὰ τὴν πίςιν, γίνονται καὶ αἱ ἰατρεῖαι. τȣ̃ παραγγέλλει δὲ, μηδὲ εἰς τὴν χώραν νὰ πηγαίνῃ· διότι καθὼς εἶπα, ἔςωντας ὁπȣ̃ ἦσαν ἄπιςοι ἐκεῖνοι ὁπȣ̃ ἐκατοικȣ̃σαν εἰς τὴν Βηθσαϊδὰ, ἤθελε βλαφθῇ εἰς τὴν ψυχὴν ὁ ἄνθρωπος· ἀλλὰ μηδὲ νὰ εἰπῇ τινὸς ἐκεῖνο ὁπȣ̃ ἔγινεν εἰς αὐτὸν, διὰ νὰ μὴν ἀπιςήσȣν, καὶ ἔχȣν περισσότερον κρίμα. καὶ ἡμεῖς λοιπὸν πολλάκις, εἴμεσθε τυφλοὶ εἰς τὴν ψυχὴν, εὑρισκόμενοι εἰς τὴν Κώμην, ἤγȣν εἰς τὸν Κόσμον τȣ̃τον· καὶ ἀπέκει ἔςωντας νὰ μᾶς εὐγάλῃ ὁ Χριςὸς ἔξω τῆς κώμης, ἤγȣν τȣ̃ κόσμȣ τȣ́τȣ, καὶ τῶν πραγμάτων αὐτȣ̃, ἰατρευόμεσθεν. ὅταν δὲ ἰατρευθῶμεν, μᾶς λέγει νὰ μὴν ἐπιςρέψωμεν πλέον εἰς τὴν κώμην, ἀλλὰ νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὸ σπῆτιμας· σπῆτι δὲ τȣ̃ καθ' ἑνὸς ἀπὸ λόγȣμας, εἶναι ὁ Οὐρανὸς, καὶ αἱ μοναὶ ὁπȣ̃ εἶναι ἐκεῖ.

Κείμ. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησȣ̃ς, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτȣ̃ εἰς τὰς κώμας Καισαρείας τῆς Φιλίππȣ, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τȣ̀ς μαθητὰς αὐτȣ̃, λέγων αὐτοῖς· τίνα με λέγȣσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν· Ἰωάννην τὸν Βαπτιςὴν· καὶ ἄλλοι, Ἠλίαν· ἄλλοι δὲ, ἕνα τῶν Προφητῶν. καὶ αὐτὸς λέγει αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, λέγει αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ Χριςὸς. καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ λέγωσι περὶ αὐτȣ̃. Ματθ. ιϛ'. Λȣκ. θ'.

Εξήγ. Τȣ̀ς ἐπῆγε μακρὰ ἀπὸ τȣ̀ς Ἰȣδαίȣς, καὶ τότε τȣ̀ς ἐρωτᾷ διὰ λόγȣτȣ· ἵνα μηδένα φοβȣ́μενοι, εἴπωσι τὴν ἀλήθειαν. ἀποκρίνονται δὲ καὶ λέγȣν· ὅτι ἄλλοι μὲν ὑπολαμβάνȣν, πῶς νὰ εἶσαι ὁ Ἰωάννης· ἄλλοι δὲ, ὁ ἡλίας. διότι ἐνόμιζαν οἱ πολλοὶ ὅτι ἀνέςη ὁ Ἰωάννης, καθὼς τὸ ἐλογίαζε καὶ ὁ Ἡρώδης, ὅτι καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάςασιν ἔλαβε καὶ τὴν χάριν ταύτην, νὰ κάμνῃ τὰ θαύματα· διότι ζῶντος τȣ̃ Ἰωάννȣ, δὲν ἔκαμε κανένα θαῦμα. καὶ ὡσὰν τȣ̀ς ἐρώτησε λοιπὸν διὰ τȣ̀ς ἄλλȣς, πῶς τὸν ὑπολαμβάνȣν, τȣ̀ς ἐρωτᾷ καὶ τὴν ἐδικήτȣς γνώμην· μόνον ὅτι δὲν τȣ̀ς ἔλεγεν ἔτζι, ὅτι ἄς εἶναι, ἐκεῖνοι ἔςωντας νὰ πλανῶνται, ἔτζι μὲ λογιάζȣν, ἀμὴ ἐσεῖς εἰπέτε πῶς μὲ λογιάζετε; τὶ ἀποκρίνεται λοιπὸν ὁ Πέτρος; τὸν ὁμολογεῖ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Χριςὸς ὁπȣ̃ ἐπροφήτευαν οἱ προφῆται. τὶ δὲ εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὴν ὁμολογίαν τȣ̃ Πέτρȣ, καὶ πῶς τὸν ἐμακάρισεν· ὁ μὲν Μάρκος τὸ ἄφησε διὰ νὰ μὴν φανῇ πῶς κάμνει χάριν τȣ̃ Πέτρȣ, ἔςωντας ὁπȣ̃ ἦτον διδάσκαλός τȣ· ὁ δὲ Ματθαῖος τὰ εἶπεν ὅλα σῶα, καὶ ἀνελλειπῆ. τȣ̀ς ἐπετίμησε δὲ, ἤγȣν τȣ̀ς ἐπροπῆρε μὲ φοβερισμὸν, νὰ μὴ λέγȣν τινὸς διὰ λόγȣτȣ· διότι ἤθελε νὰ εἶναι ἀποσκεπασμένη, καὶ ἀπόκρυφος ἡ δόξα αὐτȣ̃, διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζωνται πολλοὶ περὶ αὐτȣ̃· καὶ διὰ τȣ̃το ἀπιςȣ̃ντες, θέλȣν γένῃ ὑπεύθυνοι περισσοτέρας κολάσεως.

Κείμ. Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτȣ̀ς, ὅτι δεῖ τὸν Υἱὸν τȣ̃ ἀνθρώπȣ πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν Πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι· καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἀναςῆναι· καὶ παῤῥησία τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. ὁ δὲ ἐπιςραφεὶς, καὶ ἰδὼν τȣ̀ς μαθητὰς αὐτȣ̃, ἐπετίμησε τῷ Πέτρῳ, λέγων· ὕπαγε ὀπίσωμȣ Σατανᾶ· ὅτι ȣ̓ φρονεῖς τὰ τȣ̃ Θεȣ̃, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

Εξήγ. Ὅταν τȣ̀ς ἐπίασε πῶς ὡμολόγησαν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς Χριςὸς, τότε τȣ̀ς φανερώνει καὶ τὸ μυςήριον τȣ̃ ςαυρȣ̃· ἀγκαλὰ καὶ ὄχι τόσον φανερὰ· διότι ȣ̓δὲ ȣ̃τως, δὲν ἐκατάλαβαν τὶ τȣ̀ς ἔλεγεν, ȣ̓δὲ ἐννοȣ̃σαν τὶ εἶναι τὸ, ἀναςῆναι· ἀλλὰ ἐνόμιζαν, ὅτι καλήτερον εἶναι τὸ νὰ μὴν πάθῃ καθόλȣ. διὰ τȣ̃το, καὶ ὁ Πέτρος ἄρχισε νὰ τὸν μέμφεται, ὡσὰν ὁπȣ̃ ἔῤῥιπτε τȣ̃ λόγȣτȣ εἰς θάνατον, ἔςωντας ὁπȣ̃ τȣ̃ ἐβολȣ̃σε νὰ μὴ πάθῃ τίποτες, ὁ δὲ Κύριος δείχνωντας ὅτι εἰς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων θέλει γένει τὸ πάθος αὐτȣ̃, καὶ ὅτι ὁ Σατανᾶς μόνος δὲν θέλει νὰ πάθῃ ὁ Χριςὸς, διὰ νὰ μὴν σώσῃ τȣ̀ς ἀνθρώπȣς, Σατανᾶν ὀνομάζει τὸν Πέτρον, ὡσὰν ὁπȣ̃ ἐφρονȣ̃σε τὰ τȣ̃ σαντανᾶ, καὶ δὲν ἤθελε νὰ πάθῃ, ἀλλὰ ἦτον ἀντικείμενος αὐτȣ̃· διότι Σατανᾶς, ἀντικείμενος ἑρμηνεύεται· ὕπαγε δὲ ὀπίσωμȣ λέγει· ςȣτέςιν, ἀκολȣ́θει τὸ θέλημάμȣ, καὶ μὴ ἀντιτάττȣ, μηδὲ ἐναντίος ἔρχȣ ἐμοὶ, ἀλλὰ ἀκολȣ́θει ὀπίσωμȣ. τὰ τῶν ἀνθρώπων δὲ εἶπε τȣ̃ Πέτρȣ πῶς φρονεῖ, ἔςωντας νὰ λογιάζῃ ταπεινὰ καὶ σαρκικὰ, καὶ ἤθελεν νὰ εἶναι εἰς ἄνεσιν ὁ Κύριος, καὶ νὰ μὴν ςαυρωθῇ, καὶ νὰ πέσῃ εἰς πειρασμὸν διὰ τὴν σωτηρίαν τȣ̃ Κόσμȣ.

Κείμ. Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτȣ̃, εἶπεν αὐτοῖς· ὅςτις θέλει ὀπίσωμȣ ἀκολȣθεῖν ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν

Ματθ. ι'. Λεκ. θ'. Ἰωαννι. ιβ'. σαυρὸν αὐτῦ, καὶ ἀκολουθείτωμοι. ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτὴν· ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτῦ, ἕνεκεν ἐμῦ καὶ τῦ εὐαγγελίυ, ἕτος σώσει αὐτήν. τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτῦ;

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ ὁ Πέτρος τὸν ἐπετίμησεν, ὡσὰν ὀπῦ ἤθελε νὰ σαυρωθῇ· προσκαλεῖται τὸν ὄχλον, καὶ λέγει εἰς ἐπήκοον πάντων, τὸ δὲ περισσότερον πρὸς τὸν Πέτρον ἀποκρινόμενος, λέγει· ἐσὺ μὲ μέμφεσαι, ὦ Πέτρε, ὅτι θέλω νὰ σαυρωθῶ, ἐγὼ δὲ λέγωσε, ὅτι ἐδὲ ἐσὺ, ἐδὲ ἄλλος τινὰς θέλει σωθῇ, ἐὰν δὲν ἀποθάνῃ ὑπὲρ τῦ καλῦ, καὶ τῆς ἀληθείας. βλέπε δὲ ὅτι δὲν εἶπον, ὅτι κἂν θέλῃ, κἂν δὲν θέλῃ τινὰς, ὰς ἀποθάνῃ, ἀλλὰ ὅποιος θέλει· διότι δὲν βιάζομαι λέγει, ἐδένα, ἐδὲ ἀναγκάζω τινά· διότι εἰς τὰ ἀγαθὰ σᾶς καλῶ, καὶ ὄχι εἰς τὰ κακά. εἰς τόσον ὅτι ὅποιος δὲν θέλει, δὲν εἶναι ἄξιος τῶν τοιῦτων ἀγαθῶν. τί δὲ εἶναι τὸ, ἀπαρνήσαθαι ἑαυτὸν, ἤγεν νὰ ἀρνηθῇ τὸ λόγυτε; ἔτζι θέλομεν τὸ μάθῃ, ἐὰν μάθωμεν, τί εἶναι τὸ νὰ ἀρνηθῇ κανεὶς ἄλλον, διότι τότε εὐκόλα μανθάνομεν, καὶ τί εἶναι τὸ νὰ ἀρνηθῇ κανεὶς τὸ λόγυτε. ἐκεῖνος ὀπῦ ἀρνηθῇ ἄλλον, ἤγεν, ὡσαν ἀδελφὸν, ἢ Υἱὸν, ἢ Πατέρα· ἂν καὶ βαβδιζόμενον τὸν ἰδῇ, ἂν καὶ φονεύομενον, δὲν γυρίζει νὰ τὸν ἰδῇ, ἔτε τὸν λυπᾶται, ἔσωντας νὰ ἀποξενωθῇ διάμιᾶς ἀπ' ἐκεῖνον. ἔτζι λοιπὸν βάλεται νὰ μὴ λυπέμεθαν ἐδὲ ἡμεῖς τὸ κορμίμας, καὶ κἂν τὸ βαβδίζεν, κἂν εἴτι τῦ κάμεν, νὰ μὴ τὸ λυπέμεθαν. ἀράτω δὲ, ἤγεν ὰς λάβῃ τὸν σαυρόντε, τετέσι τὸν ἐπονείδισον θάνατον· διότι ἐπονείδισος, καὶ πολλὰ ἄτιμος ἐλογίζετον τότε ὁ σαυρὸς. ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ σαυρώνονται, ἔσωντας νὰ εἶναι κλέπται καὶ λησαὶ, διὰ τῦτο ἐπρόσθεσον, ὅτι μετὰ τὸ σαυρωθῆναι, πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ πᾶσαν τὴν ἄλλην ἀρετὴν· διότι τῦτο εἶναι τὸ ἀκολουθείτωμοι. ἐπειδὴ δὲ ἐφαίνετον πῶς εἶναι βαρὺ τῦτο καὶ σκληρὸν, ὀπῦ ἐπρόσαζεν, ὅτι νὰ παραδίδεν τῦ λόγυτες εἰς θάνατον, λέγει, ὅτι μάλισα τὸ ἐναντίον, καὶ φιλάνθρωπον εἶναι τῦτο· διότι ὅποιος θέλει ἀπολέσει τὴν ψυχήτε ἕνεμεν ἐμῦ, ἤγεν διὰ λόγεμε, καὶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ὄχι ὡς λησὴς φονεύομενος, ἢ ὀπῦ νὰ κρεμαθῇ ἀπατός τε, ἢ νὰ φονευθῇ ἀλλέως (διότι τῦτο δὲν εἶναι διὰ λόγεμε) ὁ τοιῦτος λοιπὸν θέλει εὕρει τὴν ψυχήτε, ἤγεν θέλει τὴν σώσει. καθὼς πάλιν ἐκεῖνος ὀπῦ θαῤῥεῖ, ὅτι τὴν κερδαίνει, θέλει τὴν ἀπολέσει, ἔσωντας νὰ μὴν ἀντισαθῇ εἰ καιρῷ μαρτυρίε. διότι μὴ μῦ λέγεις, πῶς ἐκέρδησε τὴν ζωήντε, διότι ἐὰν μετὰ τότε προθέσῃς, ὅτι ἐκέρδησε καὶ τὸν κόσμον ὅλον, δὲν ἔχει κανένα ὄφελος. διότι μὴ νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξαγοράσῃ κανεὶς τὴν σωτηρίαντε μὲ χρήματα; διότι ἂν ἦτον τῦτο δυνατὸν, ἐκεῖνος ὀπῦ ἤθελε κερδήσῃ τὸν κόσμον, καὶ νὰ χάσῃ τὴν ψυχήτε, ἤθελε δώσῃ τότε χρήματα, ὅταν τηγανίζεται εἰς τὴν φλόγα, καὶ ἤθελεν ἀθωωθῇ· ἀλλὰ δὲν εἶναι τότε ἐκεῖ τίποτες τοιῦτον ἀνταλλαγμα. καὶ ἀπ' ἐδῶ ἠθέλαμεν ἀποσομίσῃ τὲς ἀπὸ ὠργάνες, ὀπῦ λέγεν ὅτι ἐλευθερώνονται αἱ ψυχαὶ, ἀπὸ τὴν κόλασιν, ὅταν κολαθῶν κατὰ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν· διότι ὰς ἀκέσεν, ὅτι δὲν εἶναι ἐκεῖ δυνατὸν νὰ δώσῃ τινὰς ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτῦ. τὸ λοιπὸν ἔτε κολαθῆναι τοσῦτον εἶναι δυνατὸν, ἔσον νὰ ἀντισηκωθῇ μὲ τὰ ἁμαρτήματα.

Ὅς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῆμε, καὶ τὲς ἐμὲς λόγες ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ, τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ· καὶ ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε, ἐπαισχυνθήσεταν αὐτὸν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τῦ Πατρὸς αὐτῦ, μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων. καὶ ἔλεγαν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑσηκότων, οἵ τινες ἐμὴ γεύσωνται θανάτε ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τῦ Θεῦ ἐληλυθῦῖαν ἐν δυνάμει.

Ἐξήγ. Δὲν ἀρκεῖται ὁ Κύριος, μόνον μὲ τὴν πίσιν ὀπῦ νὰ ἔχῃ τινὰς εἰς τὴν διάνοιάντε, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ σόματος ὁμολογίαν ζητεῖ· διότι ἐπειδὴ διπλῦς εἶναι ὁ ἄνθρωπος, διπλῦς ὰς γίνεται καὶ ὁ ἁγιασμὸς· ἁγιαζομένης μὲν τῆς ψυχῆς διὰ τῆς πίσεως, ἁγιαζομένε δὲ καὶ τῦ σώματος, διὰ τῆς ὁμολογίας. ὅποιος λοιπὸν ἐντραπῇ νὰ ὁμολογήσῃ τὸν ἐσαυρωμένον, Θεόντε, τῦτον θέλει τὸν ἐπαισχυνθῇ καὶ αὐτὸς· ἤγεν θέλει ἐντραπῇ νὰ τὸν καλέσῃ δῦλον ἐδικόντε, κρίνωντάς τον ἀνάξιον, ὅταν ἔλθῃ ὄχι ταπεινὸς πλέον, ἐδὲ καθὼς ἐφαίνετον ἐδῶ τὸ πρῶτον ὀτελὴς, εἰς τόσον ὅτι νὰ ἐντρέπεταν κανεὶς νὰ τὸν λέγῃ Θεόντε, ἀλλὰ ἐν δόξῃ καὶ μετὰ τῆς δορυφορίας τῶν ἀγγέλων. καὶ ἐπειδὴ περὶ τῆς δόξης αὐτῦ εἶπε, θέλωντας νὰ τὲς δείξῃ, ὅτι δὲν καυχᾶται ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, λέγει, ὅτι ἀληθινὰ σᾶς λέγω, ὅτι εἰσί τινες ἀπὸ τότες ὀπῦ σέκονται ἐδῶ, τετέσιν ὁ Πέτρος, καὶ Ἰάκωβος, καὶ Ἰωάννης· οἱ ὁποῖοι δὲν θέλεν γεύσῃ θανάτε, τετέσι δὲν θέλεν ἀποθάνει, ἕως ὀπῦ νὰ τὲς δείξω εἰς τὴν μεταμόρφωσιν, μὲ ποίαν δόξαν μέλλω νὰ ἔλθω εἰς τὴν δευτέραν, παρεσίαν με. διότι δὲν ἦτον ἄλλο τίποτες ἡ μεταμόρφωσις, παρὰ μόνον προμήνυμα τῆς δευτέρας παρεσίας· διότι ἔτζι θέλει λάμψει τότε καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ δίκαιοι·

ΚΕΦΑ'-

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Ἕ'ΝΝΑΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ, παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον, καὶ τὸν Ἰάκωβον, καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν· καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένοντο στίλβοντα, λευκὰ λίαν ὡς χιὼν, οἷα κναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται λευκᾶναι. Ματθ. ιϛ'. Λουκ. θ'.

Εξήγ. Ὁ δὲ Λουκᾶς λέγει μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας, ὄχι πῶς νὰ ἐναντιῆται τοῦτον, ἀλλὰ καὶ κατὰ πολλὰ συμφωνοῦν· διότι ὁ μὲν Λουκᾶς εἶπε καὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν ὁποῦ ἐλάλησε τὸν λόγον ὁ Κύριος, καὶ ἐκείνην ὁποῦ ἐμεταμορφώθη· ὁ δὲ Μάρκος μόνον τὰς μεταξὺ ἡμέρας εἶπεν. ἔστωντας νὰ λάβῃ λοιπὸν, τοὺς κορυφαίους τῶν μαθητῶν, τοὺς ἀνεβάζει εἰς ὄρος ὑψηλὸν· τὸν μὲν Πέτρον, ὡσὰν ὁποῦ τὸν ὡμολόγησε Χριστὸν, καὶ υἱὸν Θεοῦ, καὶ διατὶ ἀγάπα τὸν Κύριον· τὸν δὲ Ἰωάννην, ὡς ἀγαπώμενον· καὶ τὸν Ἰάκωβον δὲ, ὡς μεγαλοφωνότατον καὶ αὐτὸν, καὶ θεωλογικώτατον· διότι τοσοῦτον ἦτον βαρὺς εἰς τοὺς Ἰουδαίους, εἰς τόσον ὅτι καὶ ὁ Ἡρώδης, θέλωντας νὰ ἀρέσῃ τοῖς Ἰουδαίοις, τὸν ἐφόνευσεν. εἰς ὄρος δὲ ὑψηλὸν τοὺς ἀνεβάζει, διὰ νὰ εἶναι πλέον ἐνδοξότερον τὸ θαῦμα. κατ' ἰδίαν δὲ, ἤγουν εἰς παράμερον τόπον· διότι μυστήριον ἔμελλε νὰ τοὺς δείξῃ. τὴν μεταμόρφωσιν δὲ μὴν τὴν θαῤῥῆς πῶς νὰ ἄλλαξεν ὁ χαρακτὴρ, ἢ ἡ ὄψις τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἀλλὰ ἐπιμένοντος τοῦ χαρακτῆρος καθὼς ἦτον προτήτερον, ἐγένετο προσθήκη φωτὸς ἀῤῥήτου, ἤγουν ἀνέβλυσεν ἐκ τῆς ἁγίας σαρκὸς αὐτοῦ, φῶς μέγα, καὶ πολὺ.

Κείμ. Καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἠλίας σὺν Μωϋσῆ· καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· Ῥαββὶ, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, σοὶ μίαν, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ Ἠλίᾳ μίαν. οὐ γὰρ ἤδει τί λαλήσει· ἦσαν γὰρ ἔκφοβοι. καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς· καὶ ἦλθε φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς· αὐτοῦ ἀκούετε. καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι, οὐκ ἔτι οὐδένα εἶδον, ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν.

Εξήγ. Ἠλίας, καὶ Μωσῆς φαίνονται συλλαλοῦντες, διὰ πολλὰς αἰτίας· ὅμως ἀρκοῦσι δύο. διότι ἐπειδὴ εἶπαν οἱ μαθηταὶ, ὅτι οἱ ὄχλοι, ἄλλοι μὲν τὸν λέγουν Ἠλίαν, καὶ ἄλλοι ἕνα τῶν Προφητῶν, τοὺς δείχνει τοὺς κορυφαίους τῶν Προφητῶν· διὰ νὰ μάθουν κἂν ἀπ' αὐτοῦ, τὸ μέσον τῶν δούλων καὶ τοῦ δεσπότου· μία μὲν αἰτία εἶναι αὕτη. ἄλλη δὲ, ἐπειδὴ οἱ πολλοὶ τὸν ἐνόμιζαν διὰ ἀντίθεον, ὡσὰν ὁποῦ ἔλυε τὸ Σάββατον, καὶ ἐπαράβαινε τὸν νόμον, διὰ τοῦτο δείχνει τοὺς προφήτας εἰς τὸ ὄρος· ἀπὸ τοὺς ὁποίους, ὁμὲν ἕνας ἦτον νομοθέτης, ὁ δὲ ἄλλος ζηλωτὴς· δὲν ἤθελαν ὁμιλοῦν λοιπὸν οἱ τοιοῦτοι προφῆται, μετ' ἐκεῖνον ὁποῦ ἐφαίνετον πῶς λύει τὸν νόμον, ἂν δὲν τοὺς ἄρεζαν ἐκεῖνα ὁποῦ ἔλεγεν. ὁ δὲ Πέτρος, φοβούμενος νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὸ ὄρος, διότι ἐφοβεῖτο νὰ μὴν σταυρωθῇ ὁ Κύριος, διὰ τοῦτο λέγει· καλὸν εἶναι νὰ εἴμεσθεν ἐδὼ, καὶ νὰ μὴν κατεβοῦμεν ἐκεῖ εἰς τὸ μέσον τῶν Ἰουδαίων· διότι ἐὰν ἔλθουν καὶ ἐδὼ οἱ Ἰουδαῖοι ὁποῦ λυσσιάζουν κατὰ τοῦ λόγουσου, ἔχομεν τὸν Μωϋσῆν ὁποῦ ἐνίκησε τοὺς Αἰγυπτίους, ἔχομεν καὶ τὸν Ἠλίαν ὁποῦ ἐκατέβασε τὸ πῦρ ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν, καὶ κατέκαυσε τοὺς πεντηκοντάρχους. τὶ δὲ συνελάλουν αὐτῷ οἱ Προφῆται; τὰ περὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. ἐκεῖνα δὲ ὁποῦ ἔλεγεν ὁ Πέτρος, τὰ ἔλεγε μὴ ἠξεύρωντας τὶ ἐλάλει· διότι ἦσαν ἔκφοβοι, ἀπὸ τὸ πολὺ φῶς, καὶ τὴν ἄῤῥητον δόξαν. καὶ κατὰ ἀλήθειαν δὲν ἦτον εἰς τὸν νοῦντου, ἔστωντας νὰ μὴν ἤθελε νὰ κατεβῇ ὁ Ἰησοῦς διὰ νὰ σταυρωθῇ διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ἀλλὰ νὰ μένῃ πάντοτε εἰς τὸ ὄρος. ταῦτα δὲ νοοῦνται καὶ κατὰ θεωρίαν· μετὰ τὴν συντέλειαν τοῦ κόσμου τούτου, ὁποῦ ἐδημιουργήθη εἰς ἕξ ἡμέρας, θέλει μᾶς ἀνεβάσει καὶ ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς ἂν εἴμεσθε καὶ ἡμεῖς μαθηταίτου, εἰς ὄρος ὑψηλὸν, ἤγουν εἰς τὸν Οὐρανὸν, καὶ θέλει μᾶς δείξει τοῦ λόγουτου λαμπρότερον· διότι τώρα μὲν ἐφάνη ἐν ἀδοξίᾳ ὡς ἐσταυρωμένος, καὶ τέκτονος ἤγουν κτίστου υἱὸς· τότε δὲ θέλομεν ἰδῆ τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς. θέλομεν ἰδῆ δὲ καὶ τὸν Νόμον, καὶ τοὺς Προφήτας συνομιλοῦντας μετ' αὐτοῦ· τουτέστιν, ἐκεῖνα ὁποῦ ἐλαλήθηκαν δι' αὐτοῦ, ἀπὸ τὸν Μωϋσῆ, καὶ ἀπὸ τοὺς Προφήτας, τότε θέλομεν νοήσει, καὶ θέλομεν εὕρη τὰς Προφητείας, νὰ συμφωνοῦν μὲ τὰ πράγματα· καὶ τότε θέλομεν ἀκούσει κατὰ ἀλήθειαν, τῆς φωνῆς τῆς πατρικῆς, ὁποῦ νὰ μᾶς φανερώνη ὁ Πατὴρ τὸν Υἱὸν, καὶ νὰ μᾶς διδάσκῃ, ὅτι ἐτοῦτος εἶναι ὁ υἱός μου. πῶς δὲ νὰ μᾶς διδάξῃ; ἔστωντας νὰ μᾶς σκεπάσῃ ἡ νεφέλη, τουτέστι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· διότι ἐκεῖνο εἶναι ἡ βρύσις τῆς σοφίας.

Κείμ. Καταβαινόντων δὲ αὐτῶν ἀπὸ τῦ ὄρες, διεσείλατο αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ διηγήσωνται ἃ εἶδον, εἰμὴ ὅταν ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε ἐκ νεκρῶν ἀναςῇ. καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτὲς, συζητῦντες τί ἐςι τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναςῆναι.

Ἐξήγ. Τίνος ἕνεκεν παραγγέλλει ὁ Κύριος τοῖς μαθηταῖς τε, νὰ μὴν εἰπῶν τινὸς περὶ τῆς μεταμορφώσεως; διὰ νὰ μὴ σκανδαλιθῶσιν οἱ ἄνθρωποι, τοιαῦτα ἀκέσοντες περὶ τῦ Χριςῦ ἔνδοξα, καὶ ἀπέκει εἰς τὸ ὕςερον, βλέποντες αὐτὸν σαυρέμενον. ὅμως ὕςερον ἀπὸ τὴν ἀνάςασιν, εὔκολον ἦτον νὰ λέγωσι περὶ τῦ Χριςῦ, πῶς ἔκαμε πρὸ τῦ σαυρῦ τοιαῦτα ἔνδοξα. ἐκράτησαν λοιπὸν οἱ Ἀπόςολοι τὸν λόγον πρὸς τὸ λόγεσθαι, ζητῦντες ἀναμεσόντως τί θέλει νὰ εἴπῃ τὸ, ἐκ νεκρῶν ἀναςῆναι· διότι ἀκόμη δὲν ἤξεραν, ὅτι μέλλει νὰ ἀναςηθῇ ὁ Χριςὸς ἐκ νεκρῶν.

Ματθ. ιζ. Μαλαχ. δ'. Κείμ. Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν, λέγοντες· ὅτι λέγσιν οἱ Γραμματεῖς, ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Ἠλίας μὲν ἐλθὼν πρῶτον, ἀποκαθιςᾷ πάντα· καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν Υἱὸν τῦ ἀνθρώπε, ἵνα πολλὰ πάθῃ, καὶ ἐξεδενωθῇ. ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅτι καὶ Ἠλίας ἐλήλυθε, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.

Ἐξήγ. Διὰ τὸν Προφήτιν Ἠλίαν, ἐκράτει κάποια φήμη, εἰς τὲς Ἰεδαίες, ὅτι μέλλει νὰ ἔλθῃ ὁ Ἠλίας πρωτήτερα ἀπὸ τὸν Χριςόν. πλιὰ οἱ Φαρισαῖοι δὲν τὸ ἔξηγᾶσαν καθὼς ἔπρεπε διὰ τὸν Ἠλίαν, ἀλλὰ ἀπὸ τλιὰ κακλήτες γνώμλιν, θελληματικῶς ἔκρυπταν τλιὰ ἀλήθειαν. διότι δύο παρεσίαι ἦναι τῦ Χριςῦ· μία αὕτη ὁπῦ ἔγινε, καὶ δεύτερα ἐκείνη ὁπῦ μέλλει νὰ γένῃ. τῆς μὲν προτέρας λοιπὸν, ὁ Ἰωάννης ἔγινε πρόδρομος, τῆς δὲ δεύτερας, μέλλει νὰ γένῃ ὁ Ἠλίας. ἠλίαν λοιπὸν ὀνομάζει ὁ Χριςὸς τὸν Ἰωάννλιν, ὡσὰν ὁπῦ ἦτον ἐλεγκτικὸς, καὶ ζηλωτὴς, καὶ ἐρημίτης. ἀντίσαται λοιπὸν ὁ Κύριος, πρὸς τὸν λογισμὸν τῶν Φαρισαίων, ὁπῦ ἐλογίαζαν, ὅτι τῆς προτέρας παρεσίας τῦ Χριςῦ ἦναι πρόδρομος ὁ Ἠλίας. πῶς δὲ ἐνίσαται; Ἠλίας μὲν ἐλθὼν ἀποκαθιςᾷ πάντα· καὶ πῶς γέγραπται τὸν Υἱὸν τῦ ἀνθρώπε, ἵνα πολλὰ πάθῃ. τῦτο δὲ ὁπῦ λέγει ἦναι τοιῦτον· Ἠλίας ὁ θεσβίτης, ὅταν μέλλῃ νὰ ἔλθῃ, μέλλει νὰ εἰρηνεύσῃ τὲς ἀπειθεῖς Ἰεδαίες, καὶ νὰ τὲς φέρῃ εἰς πίσιν· εἰς τόσον ὅτι τῆς δεύτερας παρεσίας ἦναι πρόδρομος. διότι ἂν ἦτον τῆς πρώτης παρεσίας πρόδρομος ὁ θεσβίτης Ἠλίας, ὁπῦ μέλλει νὰ καταςήσῃ, ἤγεν νὰ εἰρηνεύσῃ τὰ πάντα, πῶς ἦναι γραμμένον λοιπὸν, ὅτι ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε μέλλει νὰ πάθῃ τάδε, καὶ τάδε; κάμνει χρεία λοιπὸν, νὰ λείπῃ τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο, ἢ νὰ μὴ ἦναι ὁ Ἠλίας τῆς πρώτης παρεσίας πρόδρομος, ἐὰν λέγωμεν ἀλήθειαν αἱ γραφαὶ, ὅτι μέλλει νὰ πάθῃ πολλὰ ὁ Χριςὸς· ἢ νὰ μὴν ἀληθεύσωσιν αἱ γραφαὶ ὁπῦ λέγσιν ὅτι μέλλει νὰ πάθῃ ὁ Χριςὸς· ἐὰν πιςεύσωμεν κατὰ τὸν λόγον τῶν Φαρισαίων, ὅτι τῆς προτέρας παρεσίας θέλει ἦναι πρόδρομος ὁ Ἠλίας. διότι ὁ Ἠλίας μέλλει νὰ ἀποκαταςήσῃ πάντα, ἤγεν νὰ καταπείσῃ τὲς ἑβραίες νὰ πιςεύσωσιν εἰς τὸν Χριςόν, καὶ δὲν θέλει ἦναι τότε κανένας ἑβραῖος ἀπειθὴς, ἀλλὰ ὅλοι νὰ πιςεύσωσιν εἰς τὸ κήρυγμα, ὅσοι θέλουν ἀκέσει τῦ Προφήτε Ἠλίε· διὰ νὰ ἀνατρέψῃ, καὶ νὰ χαλάσῃ λοιπὸν τλιὰ ὑπόληψιν τῶν Φαρισαίων ὁ Κύριος, λέγει, ὅτι Ἠλίας ἦλθε, τετέσιν ὁ Ἰωάννης, καὶ ἔκαμαν ὅσα ἤθελαν εἰς αὐτόν· διότι ἀπείθησαν εἰς αὐτόν, καὶ τέλος ἀπεκεφαλίθη, καὶ ἔγιναν ἔπαθλον παιγνίδι, ἤγεν ἐδόθη ἡ κόρα αὐτῦ πληρωμὴ καὶ χάρισμα τῦ κορασίε, διὰ τὸ παιγνίδι τῦ χορῦ.

Κείμ. Καὶ ἐλθὼν πρὸς τὲς μαθητὰς, εἶδεν ὄχλον πολλὸν περὶ αὐτὲς, καὶ Γραμματεῖς συζητῦντας αὐτοῖς· καὶ εὐθέως πᾶς ὁ ὄχλος ἰδὼν αὐτὸν ἐξεθαμβήθη, καὶ προσδρέχοντες ἠσπάζοντο αὐτόν. καὶ ἐπηρώτησε τὲς γραμματεῖς, τί συζητεῖτε πρὸς αὐτές; καὶ ἀποκριθεὶς εἷς ἐκ τῦ ὄχλε εἶπε· διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν Υἱόν με πρὸς σὲ, ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον, καὶ ὅπε ἂν αὐτὸν καταλάβῃ, ῥήσει αὐτόν· καὶ ἀφρίζει, καὶ τρίζει τὲς ὀδόντας αὐτῦ, καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπον τοῖς μαθηταῖς σε, ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσι, καὶ δὲν ἴσχυσαν.

Ματθ. ιζ'. Λεκ. θ'.

Ἐξήγ. Ἐσωντας νὰ ἔλθῃ πρὸς τὲς μαθητὰς, ἤγεν τὲς ἐννέα ὁπῦ δὲν ἀνέβηκαν εἰς τὸ ὄρος μαζήτε, τὲς εἶδον ὁπῦ ἐρωτῦνταν ἀπὸ τὲς Φαρισαίες. διότι ἔσωντας νὰ λείπῃ ὁ Χριςὸς, καὶ νὰ τὲς εὗρεν οἱ Φαρισαῖοι μοναχὲς, ἐπελεμῦσαν νὰ τὲς κάμεν νὰ ἀφήσεν τὸν Χριςόν. ὁ δὲ ὄχλος ἔσωντας νὰ ἰδῇ τὸν Χριςὸν ἔξαφνα, τὸν ἐχαιρετῦσαν, διότι ἀγαπῦσαν νὰ τὸν ἰδῇ· καὶ ὡς τὸν εἶδαν, τὸν ἐχαιρετῦσαν, ὡσὰν νὰ ἤθελαν ἔλθῃ ἀπὸ μακρυνὴν χράταν. τινὲς δὲ λέγσιν, ὅτι ἔσωντας νὰ γένῃ καὶ ἡ ὄψις τῦ προσώπε αὐτῦ λαμπροτέρα ἀπὸ τὸ φῶς τῆς μεταμορφώσεως, ἔσυρνε τὲς ὄχλες νὰ τὸν ἀσπάζωνται. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁπῦ ἀπεκρίθη καὶ εἶπε πρὸς τὸν κύριον, ὅτι ἤφερε τὸν υἱόντε πρὸς τὲς μαθητάς τε καὶ δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τὸν ἰατρεύσωσιν, ἦτον ἀσθενὴς εἰς τλιὰ πίσιν, καθὼς τὸ μαρτυρεῖ καὶ ὁ Κύριος, λέγωντας· ὦ γενεὰ ἄπιςος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι;

ἔσομαι; καὶ πάλιν· τῷ πιστεύοντι, πάντα δυνατὰ. καὶ ἐκεῖνος ἀπατός τε λέγει, βοήθειμε τῇ ἀπιστίᾳ. ὡς ἄπιστος δὲ ὁπῆ ἦτον, ἐκατηγορεῖσε τὲς μαθητὰς· διότι τῆ ἔπρεπε νὰ μιὼ ἔλθῃ νὰ τὲς κατηγορήσῃ ἔμπροσθεν πάντων, ἀλλὰ παράμερα.

Κείμ. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, αὐτῷ λέγει· ὦ γενεὰ ἄπιστος. ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρός με. καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν. καὶ ἰδὼν αὐτὸν, εὐθέως τὸ πνεῦμα ἐσπάραξεν αὐτὸν· καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκυλίετο ἀφρίζων. καὶ ἐπηρώτησε τὸν Πατέρα αὐτῆ· πόσος χρόνος ἐστὶν, ὡς τῆτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπε· παιδιόθεν. καὶ πολλάκις αὐτὸν, καὶ εἰς πῦρ ἔβαλε, καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτὸν· ἀλλ' εἴτι δυνάσαι βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. ὁ δὲ Ἰησῆς εἶπεν αὐτῷ· τὸ, εἰ δυνάσαι πιστεῦσαι· πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. καὶ εὐθέως κράξας ὁ Πατὴρ τῆ παιδίε μετὰ δακρύων, ἔλεγε· πιστεύω Κύριε, βοήθειμε τῇ ἀπιστίᾳ. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησῆς ὅτι ἐπισωτρέχει ὁ ὄχλος, ἐπετίμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, λέγων αὐτῷ. Τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν, ἐγώσοι ἐπιτάσσω· ἔξελθε ἐξ αὐτῆ, καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτὸν. καὶ κράξαν, καὶ πολλὰ σπαράξαν αὐτὸν, ἐξῆλθε· καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρὸς, ὥστε πολλὲς λέγειν, ὅτι ἀπέθανεν. ὁ δὲ Ἰησῆς κρατήσας αὐτὸν τῆς χειρὸς, ἤγειρεν αὐτὸν, καὶ ἀνέστη.

Ἐξήγ. Ἐκεῖνος μὲν ὁ ἄνθρωπος ὁπῆ ἦλθε πρὸς τὸν Κύριον, ἐκατηγορεῖσε τὲς μαθητὰς, πῶς δὲν ἐδυνήθηκαν νὰ βγάλεν τὸ δαιμόνιον· ὁ δὲ Χριστὸς εἰς αὐτὸν ἐκεῖνον γυρίζει, καὶ βίχνει τὸ πταίσιμον. μόνον ὅτι δὲν τῆ εἶπε τῆτο, ὅτι διὰ νὰ εἶσαι ἐσὺ ἄπιστος, ἔγινες αἰτία καὶ ἀφορμὴ νὰ μιὼ ἰατρευθῇ ὁ υἱός σε. καὶ δὲν τὸ λέγει μόνον πρὸς ἐκεῖνον, ἀλλὰ κοινὸν κάμνει τὸν λόγον, ὡσὰν νὰ ὀνειδίζῃ κοινῶς πάντας τὲς Ἰουδαίους εἰς ἀπιστίαν· διότι κάμνει χρεία νὰ ἐσκανδαλίσθησαν πολλοὶ ἀπ' ἐκείνες ὁπῆ ἐπαράσεκαν ἐκεῖ. δείχνει δὲ πῶς ποθεῖ, καὶ ἐπιθυμεῖ τὸν θάνατον, μὲ τὸ νὰ λέγῃ, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν· τετέσιν ἐβαρέθηκα νὰ σᾶς ὑπομένω μὲ ἐσᾶς τὲς ἀπίστες. ὅμως δὲν σέκεται ἕως εἰς τιὼ κατηγορίαν μόνον, ἀλλὰ κάμνει καὶ τιὼ ἰατρείαν, καὶ δὲν ἰατρεύει τὸ παιδίον ἐπιδεικτικῶς, ἀλλὰ μετὰ μεγάλης ταπεινοφροσύνης· διότι βλέπε πῶς δὲν ἀποφασίζει, πῶς τῆς ἐδικῆς τῆ δυνάμεως εἶναι ἡ ἰατρεία, ἀλλὰ τῆς πίστεως ἐκείνε, ἔσωντας νὰ λέγῃ, ὅτι πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. ἀλλὰ καὶ ἕτερον· διότι ἔσωντας νὰ ἰδῇ λέγει, ὅτι ἐσωπάζετον ὁ ὄχλος, ἐπετίμησε τῷ πνεύματι· διότι δὲν ἤθελαν νὰ ἰατρευθῇ ἔμπροσθεν τῆ ὄχλε, διὰ νὰ μιὼ φαίνεται ὡς κενόδοξος. ἔσωντας δὲ νὰ ἐπιτιμήσῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, καὶ νὰ εἰπῇ, ἔξελθε καὶ πλέον νὰ μὴ σέβῃς εἰς αὐτὸν, δηλοῖ, ὅτι διὰ τιὼ ἀπιστίαν τῆ ἀνθρώπε, ἤθελε σέβῃ πάλιν τὸ δαιμόνιον, ἐὰν δὲν ἐμποδίζετον ἀπὸ τὸ πρόσαγμα αὐτῆ. ἀφίνει δὲ τὸν δαίμονα νὰ σπαράξῃ τὸ παιδίον, διὰ νὰ ἐγνωρίσεν πάντες τὴν κακίαν τῆ δαίμονος· καὶ ὅτι ἤθελε θανατώσῃ τὸν ἄνθρωπον, ἂν δὲν ἤθελεν ἐμποδίζεται ἀπὸ θεϊκῆς δυνάμεως. Νοεῖται δὲ καὶ τῆτο, καὶ κατὰ ἀλληγορίαν· διότι ῥίπτεται πολλάκις κανεὶς, εἰς τὸ πῦρ τῆ θυμῆ, καὶ τῆς ἐπιθυμίας, καὶ εἰς τὸ νερὸν, ἤγεν εἰς τιὼ ταραχιὼ, καὶ φερτεῖναν τῶν κοσμικῶν πραγμάτων. ἔτος δὲ ὁ δαίμων, εἶναι κωφὸς καὶ ἄλαλος· κωφὸς μὲν, ἔσωντας νὰ μὴ θέλῃ νὰ ἀκήσῃ τὰ λόγια τῆ Θεῆ· ἄλαλος δὲ, ὡσὰν ὁπῆ δὲν δυώεται νὰ διδάξῃ ἄλλες ἐκεῖνο ὁπῆ πρέπει. ἀλλὰ ἐὰν ὁ Ἰησῆς, τετέσιν ὁ εὐαγγελικὸς λόγος, κρατήσῃ τῆς χειρὸς, τῆς πρακτικῆς λέγω δυνάμεως, τότε θέλομεν ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸν δαίμονα. Βλέπε δὲ ὅτι ὁ μὲν Θεὸς βοηθεῖ ἡμῖν, ἔτα καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ, χρεωσεμεν νὰ κάμωμεν τὸ καλὸν· διότι λέγει, ἤγειρεν αὐτὸν ὁ Ἰησῆς· τῆτο εἶναι ἡ βοήθεια τῆ Θεῆ. καὶ ἀνέστη· τῆτο εἶναι ἡ σπουδὴ ἐκείνε αὐτῆ πρὸς τὸ ἀγαθόν.

Κείμ. Καὶ εἰσελθόντα αὐτὸν εἰς οἶκον, οἱ μαθηταὶ αὐτῆ ἐπηρώτων αὐτὸν κατ' ἰδίαν· τί ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τῆτο τὸ γένος οὐ δύναται ἐξελθεῖν, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ, καὶ νηστεία.

Ἐξήγ. Ἐφοβήθησαν οἱ μαθηταὶ, μήπως ἔχασαν τιὼ χάριν ὁπῆ τὲς ἔδωκεν ὁ Κύριος, καὶ διὰ τῆτο δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἐκβάλεν τὸν δαίμονα. Βλέπε δὲ καὶ τιὼ βλάβειαν αὐτῶν, πῶς ἔρχονται πρὸς αὐτὸν κατ' ἰδίαν, ἤγεν ξεχωρισά. τῆτο δὲ τὸ γένος· ποῖον; ἢ τῶν σεληνιαζομένων, ἢ ἁπλῶς ὅλον τὸ γένος τῶν δαιμόνων, δὲν βγαίνει μὲ ἄλλον κανένα τρόπον, πάρεξ μόνον ἐν προσευχῇ, καὶ νηστεία· διότι πρέπει νὰ νηστεύῃ καὶ ἐκεῖνος ὁπῆ ἔχει τὸ πάθος, καὶ ἐκεῖνος ὁπῆ θέλει νὰ τὸν ἰατρεύσῃ· διότι κάμνει χρεία νὰ σπαδάζεν καὶ οἱ δύο· μάλισα δὲ τιὼ νηστείαν τῆ ἀθενημένε ζητεῖ ὁ λόγος. καὶ δὲν πρέπει μόνον νὰ νηστεύωσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ προσεύχωνται· μηδὲ μόνον νὰ προσεύχωνται, ἀλλὰ καὶ νὰ νηστεύωσι· διότι ἔτζι τελεῖται ἡ ἀληθινὴ προσευχὴ, ἐὰν ἔχῃ καὶ τιὼ νηστείαν σμιγμένην, ὅταν δὲν

βαρύνεται ὁ προσδυχόμενος ἀπὸ τὲς ἁτμὲς τῶν φαγητῶν, ἀλλὰ εἶναι ἐλαφρὸς, καὶ ἐλεύθερος.

Κείμ. Καὶ ἐκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας· καὶ ὐκ ἤθελεν ἵνα τὶς γνῷ. ἐδίδασκε γὰρ τὲς μαθητὰς αὐτῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὅτι ὁ Ὑιὸς τῦ ἀνθρώπυ παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενῦσιν αὐτὸν· καὶ ἀποκτανθεὶς, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. οἱ δὲ ἠγνόεν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Ἐξήγ. Πανταχῦ εἰς ταῖς θαυματεργίαις, ἀνακατώνει καὶ τὸν λόγον τῦ πάθυς, διὰ νὰ μὴ λογισθῇ ὅτι διὰ ἀδυναμίαν ἔπαθεν. ἔσωντας νὰ εἰπῇ λοιπὸν τὸ σκυθρωπὸν, ὅτι ἀποκτενῦσιν αὐτὸν, ἤγεν θέλει τὸν θανατώσει, λέγει καὶ τὸ χαρμόσυνον, ὅτι θέλει ἀναστηθῇ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι πάντοτε εἰς τὰ λυπηρὰ, ἀκολυθῦν καὶ τὰ χαρμόσυνα, καὶ νὰ μὴ λυπέμεθε ματαίως εἰς τὰς θλίψεις, ἀλλὰ νὰ ἀπαντυχαίνωμεν καὶ τὰ χαρμόσυνα.

Ματθ. ιή'. Αγκ. θ'. Κείμ. Καὶ ἦλθεν εἰς Καπερναὺμ· καὶ σὺ τῇ οἰκίᾳ γενόμενος, ἐπηρώτα αὐτὲς· τὶ σὺ τῇ ὁδῷ πρὸς ἑαυτὲς διελογίζεσθε; οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλυς γὰρ διελέχθησαν σὺ τῇ ὁδῷ, τὶς μείζων. καὶ καθίσας ἐφώνησε τὲς δώδεκα, καὶ λέγει αὐτοῖς· εἴτις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσω πάντων ἔσχατος, καὶ πάντων διάκονος. καὶ λαβὼν παιδίον, ἔσησεν αὐτὸ σὺ μέσῳ αὐτῶν· καὶ συναγκαλισάμενος αὐτὸ, εἶπεν αὐτοῖς· ὅς ἐὰν σὲν τῶν τοιῦτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μυ, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὅς ἐὰν ἐμὲ δέξηται, ὐκ ἐμὲ δέχεται, ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με.

Ἔσωντας νὰ φρονῆν, ἤγεν νὰ λογιάζυν ἀκόμι ἀνθρωπικώτερα οἱ μαθηταὶ, ἐφιλονεικῆσαν ἀναμεσόντες λέγοντες, ποῖος ἀπ' αὐτὲς εἶναι μεγαλήτερος, καὶ προτιμώτερος σιμὰ εἰς τὸν Χριστὸν. ὁ δὲ Κύριος, τὶ μὲν ἐπιθυμίαν τῆς προτιμήσεως δὲν τὶ μποδίζει· διότι θέλει καὶ ἀγαπᾷ νὰ ἐπιθυμῶμεν τῆ ὑψηλοτέρᾳ βαθμῆ, ὅμως δὲν θέλει νὰ ἁρπάζωμεν ἡμεῖς τὰ πρωτεῖα· μάλιστα δὲ διὰ τῆς ταπεινώσεως, νὰ ἀποκτῶμεν τὸ ὑψηλὸν. παιδίον γὰρ ἔσησεν εἰς τὸ μέσον, διότι βάλεται νὰ γενῶμεν καὶ ἡμεῖς ὡσὰν ἐκεῖνο, διότι τὸ παιδίον, ἔτε δόξαν ἀγαπᾷ, ἔτε φθονεῖ, ἔτε μνησικακεῖ. καὶ ὄχι μόνον λέγει, ἐὰν ἔσεῖς γένητε τοιῦτοι, θέλετε λάβη μισθὸν, ἀλλὰ ἐὰν καὶ ἄλλες τοιῦτες τιμήσητε διὰ λόγυ μυ, μέγα μισθὸν θέλετε λάβη, καὶ τὶ Βασιλείαν τῶν ἐρανῶν θέλετε κληρονομήσει· διότι ἐμένα δέχεσθε· καὶ ἔσωντας νὰ δεχθῆτε ἐμένα, δέχεσθε ἐκεῖνον ὁπῦ μὲ ἔστειλε. βλέπεις λοιπὸν πόσα δυώνει ἡ ταπείνωσις, καὶ ἡ ἁπλότης, καὶ τὸ ἄδολον τῦ τρόπυ· διότι τὸν Ὑιὸν καὶ τὸν Πατέρα κάμνει νὰ κατοικήσυν εἰς ἡμᾶς· Φανερὸν εἶναι δὲ ὅτι καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα,

Κείμ. Ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, λέγων· διδάσκαλε, εἴδομεν τινὰ σὺ τῷ ὀνόματί συ ἐκβάλλοντα δαιμόνια, ὅς ὐκ ἀκολυθεῖ ἡμῖν· καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτὸν, ὅτι ὐκ ἀκολυθεῖ ἡμῖν. ὁ δὲ Ἰησῦς εἶπε· μὴ κωλύετε αὐτὸν· ὐδεὶς γὰρ ἐστιν ὅς ποιήσει δυώαμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μυ, καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με. ὅς γὰρ ὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν.

Ἐξήγ. Ὄχι διὰ ζηλοτυπίαν, ἢ διά τίποτε φθόνον ἐμποδίζει ὁ μὸς τῆς βροντῆς, ἤγεν ὁ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, ἐκεῖνον ὁπῦ εὔγανε τὰ δαιμόνια, ἀλλὰ θέλοντας ὅτι πάντες ὅσοι ἐπ.καλῦνται τὸ ὄνομα τῦ Χριστῦ, νὰ τὸν ἀκολυθῦν, καὶ νὰ εἶναι ὅλοι ἕνα σῶμα οἱ μαθηταὶ· διότι εἰς τὶ ἀρχὶ τῦ κηρύγματος, κρατέμενοι τινὲς ἀπὸ κενοδοξίαν, ἤθελαν νὰ κάμνυν καὶ ἐκεῖνοι σημεῖα. βλέποντες δὲ τὸν Ἰησῦν, ὅτι τὸ ὄνομα αὐτῦ, ἐδυώετον νὰ κάμῃ πολλὰ, ἐπικαλῦνταν τὸ ὄνομάτυ, καὶ ἔκαμναν θαύματα· ἀγκαλὰ καὶ ἦσαν ἀνάξιοι τῆς χάριτος τῦ Θεῦ· διότι ἐβάλετον ὁ Κύριος νὰ πλατυώσει τὸ κήρυγμα, καὶ διὰ τῶν ἀναξίων. τὶ ἀποκρίνεται λοιπὸν ὁ Σωτὴρ; δὲν συγχωρεῖ τὸν Ἰωάννιν νὰ ἐμποδίζῃ ἐκείνες ὁπῦ ἔκαμναν τὰ θαύματα, ἀλλὰ ἀφήσετέτες λέγει, διότι ὐδένας ὁπῦ νὰ κάμῃ δυώαμιν, ἤγεν ὁπῦ νὰ κάμῃ θαύματα εἰς τὸ ὄνομάμε, δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ μὲ κακολογήσῃ σὺ ὀκολίᾳ, διότι πῶς ἤθελε μὲ κακολογήσῃ ἐκεῖνος ὁπῦ νὰ ἔχῃ τὸ ὄνομάμε ἀφορμὴν δόξης; καὶ ὁπῦ νὰ θαυματεργῇ μὲ τὸ νὰ ἐπικαλῆται τὸ ὄνομάμε; Φαίνεται δὲ πῶς νὰ λέγῃ ἐναντία τῦ λόγυτε ὁ Κύριος· διότι ἔσωντας νὰ εἰπῇ ἀλλῦ, ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμῦ, κατ' ἐμῦ ἐστὶν· ἤγεν ἐκεῖνος ὁπῦ δὲν εἶναι μετ' ἐμένα, εἶναι ἐναντίος μυ· τώρα λέγει, ὅτι ὁποιος δὲν εἶναι ἐναντίος μας, διὰ λόγυ μας παθαίνει. Φαίνονται δὲ πῶς νὰ εἶναι ἐναντία, ὅμως δὲν εἶναι ἐναντία· διότι τὸ μὲν, ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμῦ, κατ' ἐμῦ ἐστὶ, τὸ εἶπε διὰ τὲς δαίμονας

ὁπῦ

ὁπȣ̃ σπȣδάζȣν νὰ ξεχωρίζȣν τȣ̀ς ἀνθρώπȣς τȣ̃ Θεȣ̃ ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ νὰ τȣ̀ς διασκορπίζȣν. τȣ̃το δὲ ὁπȣ̃ εἶπε τώρα, τὸ εἶπε διὰ τȣ̀ς ἀνθρώπȣς, οἱ ὁποῖοι μάλιστα καὶ προσφέρȣν τινὰς εἰς τὸν Θεὸν, μὲ τὸ νὰ κάμνȣν θαύματα.

Κείμ. Ὅς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν τῷ ὀνόματί μȣ, ὅτι Χριστȣ̃ ἐστε· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ȣ̓ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτȣ̃. καὶ ὅς ἐὰν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τȣ́των τῶν πιστȣόντων εἰς ἐμὲ, καλόν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον εἰ περίκειται λίθος μυλικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτȣ̃, καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν. Ματθ. ι'. Ματθ. ιη'. Λȣκ. ιζ'.

Εξήγ. Ὄχι μόνον ἐκεῖνον ὁπȣ̃ κάμνει τὰ θαύματα λέγει, εἰς τὸ ὄνομάμȣ, δὲν τὸν ἐμποδίζω, ἀλλὰ ἐὰν καὶ τινὰς, σᾶς δώσῃ παραμικρὸν τίποτες διὰ τὸ ὄνομάμȣ. ἢ σᾶς δεχθῇ διὰτ' ἐμένα, ὄχι διὰ ἀνθρωπίνην χάριν, ἢ κοσμικὴν, δὲν θέλει χάσει τὸν μισθόντȣ. τὸ δὲ ποτήριον τȣ̃ νερȣ̃, τὸ εἶπε διὰτ' ἐκείνȣς ὁπȣ̃ προφασίζονται πῶς εἶναι πτωχοὶ· διότι λέγει, ἐὰν καὶ ἕνα ποτήριον νερὸν δώσῃς, τὸ εὐτελέστατον, δὲν θέλεις τὸ χάσει ȣ̓δὲ τȣ̃το. καὶ καθὼς ἐὰν τιμήσῃς ἕνα ἀπὸ τȣ̀ς παραμικρȣ̀ς, εὐαρεστεῖς τῷ Θεῷ, ἔτζι καὶ ἐὰν σκανδαλίσῃς ἕνα ἀπὸ τȣ̀ς μικρȣ̀ς, ἤγȣν ἐὰν τὸν καταφρονέσῃς καὶ τὸν ἀτιμήσῃς, συμφέρεισοι, τȣτέστι, καλλήτερόν σȣ ἦτον, νὰ ἤθελε δεθῇ εἰς τὸν λαιμόν σȣ, τὸ ἀπανώλιθον τȣ̃ μȣ́λȣ, καὶ νὰ ῥιφθῇς εἰς τὴν θάλασσαν. διότι ὡς φαίνεται, χειρότερα θέλομεν κολασθῇ. αἰσθητὴν δὲ τιμωρίαν, ἤγȣν φαινομένην παίδευσιν εἶπε, διὰ νὰ μᾶς φοβίσῃ. μὲ τȣ̃το τὸ αἰσθητὸν παράδειγμα.

Κείμ. Καὶ ἐὰν σκανδαλίζησε ἡ χείρσȣ, ἀπόκοψον αὐτὴν· καλόν σοι ἐστὶ κυλλὸν εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον· ὅπȣ ὁ σκώληξ αὐτῶν ȣ̓ τελȣτᾷ, καὶ τὸ πῦρ ȣ̓ σβέννυται· καὶ ἐὰν ὁ πȣ̃ς σȣ σκανδαλίζησε, ἀπόκοψον αὐτὸν· καλὸν σοι ἐστὶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν, ἢ τȣ̀ς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον· ὅπȣ ὁ σκώληξ αὐτῶν ȣ̓ τελȣτᾷ, καὶ τὸ πῦρ ȣ̓ σβέννυται. καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σȣ σκανδαλίζησε, ἔκβαλε αὐτὸν· καλόν σοι ἐστὶ μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τȣ̃ Θεȣ̃, ἢ δύο ὀφθαλμȣ̀ς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τȣ̃ πυρὸς, ὅπȣ ὁ σκώληξ αὐτῶν ȣ̓ τελȣτᾷ, καὶ τὸ πῦρ ȣ̓ σβέννυται· πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται, καὶ πᾶσα θυσία, ἁλὶ ἁλισθήσεται· καλὸν τὸ ἅλας. ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτό ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλας, καὶ εἰρηνȣ́ετε ἐν ἀλλήλοις. Ματθ. ε'. Ἡσαί. ξς'. Λȣκ. ιδ'.

Εξήγ. Ἔστωντας νὰ φοβερίσῃ ἐκείνȣς ὁπȣ σκανδαλίζȣν τȣ̀ς ἀδελφȣ̀ς αὐτῶν, ὅτι καλλήτερόντȣς ἦτον νὰ ἤθελε δεθῇ μυλόλιθον εἰς τὸν λαιμόντȣς, καὶ νὰ ῥιφθȣ̃ν εἰς τὴν θάλασσαν· τώρα παραινεῖ ἐκείνȣς ὁπȣ̃ σκανδαλίζονται, νὰ φυλάγωνται ἀπ' ἐκείνȣς ὁπȣ εἶναι ἕτοιμοι νὰ τȣ̀ς σκανδαλίζȣν, καὶ νὰ τȣ̀ς πλανȣ̃ν· διότι κἂν χέρι, κἂν ποδάρι, κἂν μάτι εἶναι ἐκεῖνος ὁπȣ̃ σὲ σκανδαλίζει· τȣτέστι, κἂν ὁ πλέον ἐδικὸς καὶ φίλος σȣ, κἂν ἀδελφὸς, ἢ συγγενής σȣ ὁ πλέα χρειαζόμενος, ἔκκοψον αὐτὸν· τȣτέστιν, ἀπαρνήσȣ τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ συγγένειαν. σκώληξ δὲ καὶ πῦρ, ὁπȣ̃ κολάζȣν τȣ̀ς ἁμαρτωλȣ̀ς, εἶναι ἡ συνείδησις τȣ̃ καθ' ἑνὸς, καὶ ἡ ἐνθύμησις τῶν αἰσχρῶν πράξεων ὁπȣ̃ ἔπραξεν εἰς τὸν κόσμον τȣ̃τον, ἡ ὁποῖα ὥσπερ σκώληξ, κατατρώγει καὶ δαπανᾶ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὡς πῦρ καὶ φωτία κατακαίει· διότι πᾶς πυρὶ ἁλισθήσεται· ἤγȣν κάθε ἕνας μὲ τὴν φωτίαν θέλει δοκιμασθῇ, τὸ ὁποῖον τὸ λέγει, καὶ ὁ παῦλος· ὅτι ἐν πυρὶ δοκιμασθήσονται πάντα. καὶ πᾶσα θυσία λέγει, ἁλὶ ἁλισθήσεται, ἤγȣν μὲ ἅλας θέλει ἁλατισθῇ. τȣ̃το δὲ τὸ εἶπεν ἀπὸ τȣ̃ λευιτικȣ̃· διότι ἐκεῖ λέγει ὁ Θεὸς, πᾶν δῶρον θυσίας ἡμῶν ἁλὶ ἁλισθήσεται, ἤγȣν κάθε δῶρον τῆς θυσίας σας, νὰ ἁλατίζεται μὲ ἅλας. καλὸν εἶναι λοιπὸν εἰς ἡμᾶς νὰ ἁλατίζωμεν τὰς θυσίας ἡμῶν μὲ τὸ ἅλας τȣ̃ Θεȣ̃· τȣτέστι, νὰ μὴν προσφέρωμεν θυσίας ἐκλελυμένας, καὶ ἀμελημένας, ἀλλὰ στερεὰς, καὶ νοστίμȣς. ἅλας δὲ λέγει, καὶ τȣ̀ς Ἀποστόλȣς ὁ Κύριος, καὶ πάντας ἁπλῶς ὅσȣς ἔχȣν δύναμιν νὰ συνέχȣν, καὶ νὰ συνδένȣν, ἤγȣν νὰ συγκρατȣ̃ν, καὶ νὰ δένȣν· διότι καθὼς τὸ ἅλας συσφίγγει, καὶ συγκρατεῖ τὸ κρέας, καὶ δὲν τὸ ἀφίνει νὰ γεννήσῃ σκώληκας, ἔτζι καὶ ὁ λόγος τῆς διδασκαλίας, ἐὰν εἶναι στρυφνὸς, ἤγȣν ἐὰν ἐλέγχῃ τὰ σφάλματα, συγκρατεῖ τȣ̀ς σαρκικȣ̀ς ἀνθρώπȣς, καὶ τȣ̀ς συσφίγγει, καὶ δὲν ἀφίνει νὰ γεννηθῇ εἰς αὐτȣ̀ς, ὁ σκώληξ ὁ ἀκοίμητος. ἐὰν δὲ ὁ διδασκαλικὸς λόγος, καὶ ὁ διδάσκαλος, εἶναι ἀνάλατος, καὶ δὲν ἔχει τὸ στυπτικὸν, καὶ συγκρατικὸν, καὶ συνδετικὸν, μὲ τὶ νὰ ἁλατισθῇ; τȣτέστι νὰ ἀρτυθῇ; ἔχετε λοιπὸν ἅλας εἰς τȣ̃ λόγȣσας, καὶ εἰρηνȣ́ετε· ἤγȣν τὴν νόστιμον χάριν τȣ̃ Πνȣ́ματος, καὶ συνεκτικὴν, διὰ νὰ εἰρηνȣ́ετε, ἕνας μὲ τὸν ἄλλον. διότι ἐκεῖνος ὁπȣ̃ σφίγγεται μὲ τὸν δεσμὸν τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν γείτονάτȣ, ȣ̓τος ἔχει ἅλας, καὶ λοιπὸν εἰρηνȣ́ει πρὸς τὸν ἀδελφόντȣ. Κεφ. β'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

Κείμενον.

Κἀκεῖθεν ἀναστὰς, ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας, διὰ τοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. καὶ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν· καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν, εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι· πειράζοντες αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς. τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωϋσῆς; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Μωσῆς ἐπέτρεψε, βιβλίον ἀποστασίου γράψαι, καὶ ἀπολῦσαι. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην. ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς ὁ Θεός. ἕνεκεν τούτου καταλήψει ἄνθρωπος τὸν Πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν Μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὥστε οὐκ ἔτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ὃ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.

Ματθ. ιθ'. Δευτ. κδ'. Γενν. β'.

Ἐξήγ. Πυκνὰ ἄφινεν τὴν Ἰουδαίαν ὁ Κύριος, διὰ τὴν ζηλίαν καὶ τὸν φθόνον ἐκείνων ὁπού ἐκατοικοῦσαν εἰς αὐτήν· ἀμὴ τώρα συχνάζει, ἐπειδὴ τὸ πάθος ἔμελε νὰ ἔλθῃ ὀγλήγορα. ὅμως δὲν ἀναβαίνει εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ τῆς ὥρας, ἀλλὰ εἰς τὰ σιώρα τῆς Ἰουδαίας· διότι τὰ Ἱεροσόλυμα ἦσαν πάσης κακίας ἐργαστήριον, διὰ τὴν πονηρίαν τῶν Φαρισαίων· διὰ τοῦτο πηγαίνει εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας, διὰ νὰ ὠφελήσῃ τὸν ἄκακον ὄχλον. διότι βλέπε λοιπὸν τὴν κακίαν τῶν Φαρισαίων, πῶς τὸν πειράζει, ἢ δὲν ἄφινεν νὰ πιστεύσουν οἱ ὄχλοι εἰς αὐτόν· ἀλλὰ πάντοτε προσέρχονται, θαρρέντες νὰ τὸν βάλουν εἰς ἀπορίαν, ἢ νὰ τὸν ἀποσομώσουν μὲ τὰ ζητήματα. ἐπειδὴ τὸν ἐρώτησαν ἐρώτημα ὁποῦ εἶχε καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη κρημνούς· ἐὰν ἔχῃ ἄδειαν ἄνθρωπος νὰ χωρίσῃ τὴν γυναῖκα του· ἵνα ἐὰν μὲν εἴπῃ, ὅτι ναὶ ἔχει ἄδειαν, νὰ τοῦ εἰποῦν, ἀμὴ πῶς εἶπες τὸ λοιπόν, ὅτι χωρὶς λόγου πορνείας, δὲν ἔχει τινὰς ἄδειαν νὰ ἀπολύσῃ ἤγουν νὰ χωρίσῃ τὴν γυναῖκα του; ἐὰν δὲ εἰπῇ ὅτι δὲν ἔχει ἄδειαν, νὰ τὸν ἐγκαλέσουν ὡς ἐναντίον τοῦ νόμου τοῦ Μωϋσέως. ὁ Χριστὸς λοιπὸν ἡ αὐτοσοφία, τοὺς ἀποκρίνεται ἀποκρισιν ὁποῦ ἐδύνετον νὰ φύγῃ τὰς παγίδας αὐτῶν, διότι τοὺς ἐρωτᾷ, τί τοὺς παρήγγειλε ὁ Μωϋσῆς· καὶ ἔσωντας νὰ εἰποῦν ἐκεῖνοι, ὅτι ὁρίζει νὰ ταῖς χωρίζουν, τοὺς ἐξηγᾷ τὸν νόμον· διότι λέγει, δὲν ἦτον τόσον ἀνελεήμων ὁ Μωϋσῆς, εἰς τόσον ὅτι νὰ νομοθετήσῃ τοιοῦτον σκληρὸν νόμον, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐδικήν σας σκληροκαρδίαν τὸ ἔγραψε τοῦτο. διότι ἠξεύρωντας ὁ Θεὸς, τὴν ἀπανθρωπίαν τῶν Ἑβραίων, καὶ ὅτι εὐκόλως ἤθελε φονεύσῃ τὴν γυναῖκα του κάθε ἕνας ἀπ' αὐτοὺς, ὁποῦ νὰ ἤθελε τὴν μισήσῃ, διὰ τοῦτο ἐσυγχώρησε νὰ γραφθῇ ὁ νόμος τοῦτος· ἤγουν ὅποιος δὲν τοῦ ἀρέσει ἡ γυναῖκα του, νὰ τὴν χωρίζῃ. ἀμὴ ἐξαρχῆς δὲν ἦσαν ἔτζι, ἀλλὰ ἡ βουλὴ τοῦ Θεοῦ σμίγει τὸ ἀνδρόγυνον μαζὴ ἕνα μὲ τὸ ἄλλον, καὶ τοὺς κάμνει ἕνα, εἰς τόσον ὅτι νὰ ἀφίνῃ καὶ τοὺς γονεῖς αὐτῶν. προσέξε δὲ τί λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν θέλει πολυγαμίαν, εἰς τόσον ὅτι νὰ ἀφίνῃ αὐτὴν, καὶ νὰ πέρνῃ ἄλλην γυναῖκα, καὶ πάλιν νὰ ἀφίνῃ αὐτὴν, καὶ νὰ σμίγῃ μὲ ἄλλην. διότι ἂν ἦτον ἔτζι, ἤθελε κάμνῃ ἕναν ἄνδρα, ἢ πολλὰς γυναῖκας· ἀλλὰ δὲν ἔγινεν ἔτζι, ἀμὴ ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐξ ἀρχῆς, ἢ ἐπρόσταξεν ὅτι ὁ ἕνας ἄνδρας, μὲ μίαν γυναῖκα νὰ σμίγῃ· ἠμπορεῖς δὲ νὰ νοήσῃς τὸ ῥητὸν ἢ ἔτζι· ὁ λόγος ὁ διδασκαλικὸς, ἔσωντας νὰ βάνῃ ἀγαθὰ σπέρματα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ πιστοῦ ἀνθρώπου, λογίζεται εἰς τόπον ἀνδρὸς, πρὸς τὴν ψυχὴν ὁποῦ τὸν δέχεται. πολλάκις δὲ ὁ λόγος, θέλωντας νὰ ὠφελήσῃ τὴν ψυχὴν ὁποῦ τὴν δέχεται, ἀφίνει τὸν πατέρα του· τουτέστι, τὸν νοῦν τὸν ὑψηλόν· καὶ τὴν μητέρα, ἤγουν τὴν καλλωπισμένην λέξιν, καὶ προσκολλᾶται ἤγουν σμίγει μὲ τὴν γυναῖκα του, τουτέστι διδάσκει ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι πρὸς ὠφέλειαν τῆς ψυχῆς ἐκείνης· καὶ ἔσωντας νὰ συγκαταβαίνῃ πρὸς τὴν ἀδυναμίαν αὐτῆς, προτιμᾷ πολλάκις, καὶ νοῦν ὠφελῇ, καὶ λέξεις ἰδιωτικάς.. καὶ λοιπὸν γίνονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· τουτέστι πιστεύει ἡ ψυχὴ, πῶς ἐσαρκώθη ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. καὶ δὲν δύναται κανένας λογισμὸς ἀνθρώπινος, νὰ χωρίσῃ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοιαύτης πίστεως.

Κείμ. Καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ πάλιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπηρώτησαν αὐτόν. καὶ λέγει αὐτοῖς· ὃς ἐὰν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμήσει ἄλλην μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν. καὶ ἐὰν γυνὴ ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ γαμηθῇ ἄλλῳ, μοιχᾶται.

Ἐξήγ. Ἀκόμι καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐσκανδαλίζονταν. διὰ τοῦτο λοιπὸν, καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν πάλιν, καὶ τὸν ἐρωτοῦν· ὡσὰν ὁποῦ δὲν ἰατρεύθη ἀκόμι, ὁ λογισμὸς αὐτοῦ τελεί-

τῶν τελείως. ὁ δὲ Χριστὸς ἀποκρίνεται αὐτὲς, καὶ λέγει τες· ὅτι ὅποιος ἀπολύσει, ἤγεν χωρίσει τὴν γυναῖκα τε, καὶ πάρη ἄλλη, μοιχὸς εἶναι αὐτῆς τῆς δευτέρας. ὁμοίως λοιπὸν καὶ ἡ γυνὴ μοιχαλὶς ἐστιν, ἐκείνη ὅπε νὰ ἀφήση τὸν ἄνδρατης νὰ πάρη ἄλλον.

Κείμ. Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία, ἵνα ἅψηται αὐτῶν· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων τοῖς προσφέρουσιν. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησῆς, ἠγανάκτησε, καὶ εἶπον αὐτοῖς· ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεθαι πρός με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῆ Θεῆ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν Βασιλείαν τῆ Θεῆ ὡς παιδίον, ε μὴ εἰσέλθη εἰς αὐτὴν. καὶ ἀναγκαλισάμενος αὐτὰ, ἤ τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὰ, ἐὐλόγησεν αὐτά. Ματθ. ιθ'. Λεκ. ιη'.

Ἐξήγ. Πολὺ ἦτον ἡ πίστις τῶν ὄχλων, ἐπειδὴ καὶ μόνον μὲ τὸ νὰ βάλῃ ὁ Χριστὸς τὰ χέριάτε εἰς τὰ παιδία ὅπε ἤφεραν, ἐνόμιζαν ὅτι νὰ εἶναι ἐὐλογημένα. οἱ δὲ μαθηταὶ, νομίζοντες ὅτι ἀνάξιον, ἦγεν ἄπρεπον τίποτες ἦτον πρὸς τὸν Χριστὸν, νὰ φέρνεν πρὸς αὐτὸν τὰ παιδία, ἐμπόδιζαν ἐκείνες ὅπε τὰ ἤφερναν, καὶ δὲν τὲς ἄφιναν νὰ τὰ φέρν. τί κάμνει λοιπὸν ὁ Χριστὸς; θέλοντας νὰ τὲς διδάσκῃ νὰ ταπεινοφρονῆν, καὶ νὰ πατῆν πᾶσαν τὴν κοσμικὴν δόξαν, λαμβάνει αὐτὰ, καὶ ἐναγκαλίζεται· διότι ἀποδείχνει μὲ τῆτο, ὅτι τὲς ἀκάκες προσδέχεται· διὰ τῆτο καὶ λέγει, ὅτι τῶν τοιούτων εἶναι ἡ Βασιλεία τῆ Θεῆ. ςοχάζε δὲ, ὅτι δὲν εἶπον, ὅτι ἐτέτων εἶναι ἡ βασιλεία, ἀλλὰ τῶν τοιούτων· τετέςιν ἐκείνων ὁπε ἔχεν ἐκ προαιρέσεως τὴν ἀκακίαν, τὴν ὁποίαν τὴν ἔχεν τὰ παιδία ἐκ φύσεως. διότι τὸ παιδίον, ἔτε φθονεῖ, ἔτε μνησικακεῖ, ἔτε ἐὰν τὸ δείρῃ, καὶ τὸ ῥαβδίσῃ ἡ μητέρατε, τὴν ἀφίνει νὰ φύγῃ· ἀλλὰ κἂν παλαιέρχα, καὶ ξεχισμένα φορέματα φορῇ αὐτὴ, τὴν προτιμᾷ, καὶ περισότερον ἀγαπᾷ αὐτὴν, παρὰ τὴν Βασίλισαν· ἔτζι καὶ ὁ ἐνάρετος ἄνθρωπος, δὲν προτιμᾷ τίποτες περισότερον ἀπὸ τὴν μητέρατε, τὴν ἐκκλησίαν λέγω, καὶ ἐδὲ αὐτὴν τὴν ἡδονὴν, ὅπε εἶναι εἰς τὲς πολὺς βασίλισσα. διὰ τῆτο καὶ ἐναγκαλίζεται τὲς τοιούτες ὁ Κύριος, λέγοντας· δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες, καὶ πεφορτισμένοι. καὶ ἐὐλογεῖ, λέγοντας· δεῦτε οἱ ἐὐλογημένοι τῆ Πατρός με. Βασιλείαν δὲ τῆ Θεῆ λέγει ἐδῶ, τὸ κήρυγμα, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν, ἦγεν τὸ τάξιμον τῶν ἀγαθῶν. ὅποιος δεχθῇ λοιπὸν τὸ κήρυγμα τῆ Θεῆ ὡς παιδίον, τετέςι χωρὶς καμίαν ἀμφιβολίαν, ἢ ἀπιςίαν, ἐκεῖνος ἔρχεται εἰς τὴν Βασιλείαν τῆ Θεῆ, καὶ εἰς τὰ ἀγαθὰ ὅπε ἐδέχθη τώρα μὲ τὴν πίςιν.

Κείμ. Καὶ ἐκπορευομένε αὐτῆ εἰς ὁδὸν, προσδραμὼν εἷς καὶ γονυπετήσας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτὸν. Διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ποιήσω, ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ Ἰησῆς εἶπον αὐτῷ· τί με λέγεις ἀγαθὸν; ἐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεὸς. τὰς ἐντολὰς οἶδας· μὴ μοιχεύσης· μὴ φονεύσης· μὴ κλέψῃς· μὴ ψευδομαρτυρήσης· μὴ ἀποσερήσης· τίμα τὸν Πατέρασε, καὶ τὴν Μητέρασε. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπον αὐτῷ διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός με· ὁ δὲ Ἰησῆς ἐμβλέψας αὐτῷ, ἠγάπησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἕν σοι ὑσερεῖ ὕπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν ἐρανῷ· καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι, ἄρας τὸν ςαυρόν. ὁ δὲ συγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ, ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. Ἐξοδ. κ'.

Ἐξήγ. Τινὲς διαβάλλεν τὸν νεανίσκον τῆτον ὡς φιλάργυρον, καὶ πονηρὸν, καὶ πειρασικὸν. ὅμως δὲν εἶναι ἔτζι· διότι φιλάργυρος μὲν ἦτον ὁ ἄνθρωπος, ἀμὴ ὄχι πονηρὸς, ἢ πειρασικὸς. διότι ἄκεσε τῆ Εὐαγγελίε τὶ λέγει, ὅτι ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησῆς, ἠγάπησεν αὐτὸν. ἀμὴ διατὶ λοιπὸν ἀποκρίνεται ἔτζι πρὸς αὐτὸν ὁ Χριστὸς λέγοντας, ἐδεὶς ἀγαθὸς; ἐπειδὴ ἦλθε πρὸς αὐτὸν, ὡσὰν εἰς ἄνθρωπον, καὶ ὡσὰν εἰς ἕνα ἀπὸ τὲς πολὺς διδασκάλες. διότι τῆτο λέγει ὁ Χριστὸς· ὅτι ἐὰν μὲν ὡς διδάσκαλον μὲ νομίζεις, ὅτι εἶμαι ἀγαθὸς, δὲν εἶναι κανένας ἄνθρωπος ἀγαθὸς, πρὸς σύγκρισιν τῆ Θεῆ· ἐὰν δὲ ὡς Θεὸν μὲ νομίζεις ὅτι εἶμαι ἀγαθὸς, διατὶ λοιπὸν μὲ ὀνομάζεις διδάσκαλον; εἰς τόσον ὅτι διὰ τὰ λόγια τῆτα, βάλεται ὁ Χριστὸς, νὰ κάμῃ τὴν διάνοιαν τῆ ἀνθρώπε ὑψηλοτέραν, διὰ νὰ τὸν ἐγνωρίσῃ πῶς εἶναι Θεὸς. ἀλλὰ κατορθώνει καὶ ἄλλο· διότι θέλει νὰ τὸν διδάξῃ, ὅτι ὅταν θέλῃ νὰ ὁμιλήσῃ μὲ τινὰ, νὰ μὴν τῆ ὁμιλῇ κολακευτικὰ, ἀλλὰ νὰ ἐγνωρίζῃ τὴν ῥίζαν, ἤ τὴν πηγὴν τῆς ἀγαθότητος τὸν Θεὸν, καὶ πρὸς ἐκεῖνον νὰ ἀναφέρῃ τὲς τιμάς. θαυμάζω δὲ τὸν νεανίσκον, ἦγεν τὸ παλικάρι τῆτο, ὅτι οἱ ἄλλοι πάντες διὰ ἰατρείαν ἀῤῥωσημάτων ἔρχονταν πρὸς τὸν Χριστὸν, καὶ αὐτὸς πῶς ἐζήτα νὰ κληρονομήσῃ ζωὴν αἰώνιον, μὲ ὅλον ὅπε ἐκρατεῖτον ἀπὸ τὸ κακὸν πάθος τῆς φιλαργυρίας· διὰ τὴν ὁποίαν ἔςωντας νὰ ἀκέσῃ, ὅτι ὕπαγε πώλησον πάντα ὅσα ἔχεις, καὶ δὸς πτωχοῖς, ἐπῆγε λυπούμενος. βλέπε δὲ, δὲν τῆ εἶπεν, ὅτι ὕπαγε, ὅσα ἔχεις πέλιε ἀπὸ ὀλίγα, καὶ δίδε· ἀλλὰ πώλησον διὰ μιᾶς, καὶ δόσετα τοῖς πτωχοῖς, καὶ μὴ δώσῃς αὐτὰ κόλαξι, καὶ ἀσώτοις. ἀλλὰ κὴ δεῦ-

δεῦρο ἀκολόθειμοι, τετέσι νὰ κάμῃς ἀκόμη καὶ τιὼ ἄλλω ἅπασαν ἀρετιω. διότι πολλοὶ μὲν εἶναι ἀκτήμονες, ἀμὴ δὲν εἶναι ταπεινόφρονες. ἢ καὶ ταπεινόφρονες μὲν εἶναι, ἀμὴ εἶναι καὶ μέθυσοι, ἢ ἔχει ἄλλο τίποτες κακὸν. διὰ τῦτο λοιπὸν ὁ Κύριος λέγει, πώλησον, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἀκολόθειμοι, ἄρας τὸν σαυρὸν, τετέσιν ἑτοίμασον τῦ λόγυσι πρὸς θάνατον ὑπὲρ ἐμῦ. ἐκεῖνος δὲ ἔσωντας νὰ πικρανθῇ διὰ τὸν λόγον, ἐπῆγε λυπέμενος, διότι εἶχε πολλὰ κτήματα. τῦτο δὲ τὸ, πολλὰ, δὲν ἐγράφη ἔτζι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε· διότι δὲν βαστῦνται ὁμοίως, καὶ ἐκεῖνοι ὁπῦ ἔχει τὰ πολλὰ, καὶ ἐκεῖνοι ὁπῦ ἔχει τὰ ὀλίγα· ὅτι τὰ δεσμὰ τῶν πολλῶν κτημάτων εἶναι χειρότερα, καὶ δυσκολώτερα. ἀλλὰ κἂν νεανίσκος εἶναι καινεὶς καὶ παλικάρι νεώτερον, καὶ ἐλαφρὸς εἰς τιὼ γνῶσιν, καὶ δὲν εἶναι σωστὸς εἰς τὰς φρένας, ἂς πωλήσῃ τὰ ὑπάρχοντά τε, ἤγει τὸν θυμὸν, καὶ τιὼ ἐπιθυμίαν, καὶ ὅσα ἄλλα κακὰ βλαστάνει ἀπὸ τῦτα· καὶ ἂς τὰ ἀποῤῥίψῃ, καὶ ἂς τὰ δώσῃ εἰς τὲς δαίμονας, οἱ ὁποῖοι εἶναι πτωχοὶ, καὶ ὑστερημένοι παντὸς ἀγαθῦ, καὶ ἐξεπεσμένοι τῦ πλήτυ τῆς ἀγαθότητος τῦ Θεῦ· καὶ τότε ἂς ἀκολθῇ τῷ Χριστῷ. διότι ἐκεῖνος ὁπῦ ἀποῤῥίψει τὸν πλῦτον τῶν ἁμαρτιῶν, εἰς τὲς δαίμονας, ἐκεῖνος ἠμπορεῖ νὰ ἀκολθήσῃ τὸν Χριστόν. ἔκκλινον γὰρ ἀπὸ κακῦ· τῦτο εἶναι, τὸ νὰ ἀποῤῥίψῃ τὸν κακὸν πλῦτον εἰς τὲς πτωχὲς δαίμονας. καὶ ποίησον ἀγαθόν· τῦτο εἶναι, τὸ νὰ ἀκολθῇ τῷ Χριστῷ, καὶ νὰ σηκώσῃ τὸν σαυρόν.

Κείμ. Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησῦς, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ· πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες, εἰς τιὼ βασιλείαν τῦ Θεῦ εἰσελθύσονται; οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτῦ. ὁ δὲ Ἰησῦς πάλιν ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι, τὲς πεποιθότας ἐπὶ τοῖς χρήμασιν εἰς τιὼ Βασιλείαν τῦ Θεῦ εἰσελθεῖν; εὐκοπώτερον ἐστὶ κάμηλον διὰ τριμαλιᾶς ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλέσιον εἰς τιὼ βασιλείαν τῦ Θεῦ εἰσελθεῖν. οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες πρὸς ἑαυτὲς· καὶ τὶς δύναται σωθῆναι; ἐμβλέψας δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς, λέγει· παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' ὲ παρὰ τῷ Θεῷ· πάντα γὰρ δυνατά ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ.

Εξήγ. Δὲν εἶναι τὰ χρήματα κακὰ, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ὁπῦ τὰ ἔχει εἶναι ἄξιοι νὰ κατακρίνωνται· διότι δὲν πρέπει νὰ τὰ βαστῦν ἀποκλεισμένα, ἀλλὰ νὰ τὰ ἐξοδιάζει ἐκεῖ ὁπῦ κάμνει χρεία. διατῦτο λέγονται χρήματα, διὰ νὰ εἶναι διὰ τιὼ χρείαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὄχι διὰ νὰ βαστῦνται, καὶ νὰ ἀποκλείωνται· ἐκεῖνοι λοιπὸν ὁπῦ τὰ ἔχει, καὶ τὰ ἀποκλείει, δύσκολα θέλει σέβη εἰς τιὼ Βασιλείαν τῦ Θεῦ. τὸ δύσκολον ὁπῦ λέγει ἐδῶ, ἀντὶ τῦ ἀδύνατον νόει· διότι ἀδύνατον εἶναι νὰ σωθῇ πλέσιος ἄνθρωπος. καὶ τῦτο φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὸ παράδειγμα ὁπῦ βάνει ὁ Κύριος, λέγωντας· ὅτι εὐκολώτερον εἶναι, νὰ περάσῃ ἡ κάμηλος ἀπὸ τιὼ τρύπα τῦ βελωνίε, παρὰ νὰ σέβη πλέσιος εἰς τιὼ Βασιλείαν τῦ Θεῦ. κάμηλον δὲ, ἢ αὐτὸ τὸ ζῶον νόει, ἢ κάποιον χοινίον χοντρὸν ὁπῦ ἀράζει τὰ μεγάλα καράβια. ἀδύνατον εἶναι λοιπὸν νὰ σωθῇ ἄνθρωπος πλέσιος, ἕως ὁπῦ εἶναι πλέσιος. ὅμως
Λεκ. ις'. εἰς τὸν Θεὸν δυνατὸν εἶναι τῦτο· διότι εἶπεν ὁ Χριστὸς, ποιήσατε ὑμῖν φίλυς ἐκ τῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας. βλέπεις πῶς ὅταν ἀκέσωμεν τῦ Θεῦ, γίνεται τῦτο δυνατόν; παρὰ δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἀδύνατον· τετέσιν, ὅταν φρονῦμεν ἀνθρώπινα, ἀδύνατον εἶναι τῦτο. τίνος δὲ ἕνεκεν ἐθαύμαζαν οἱ μαθηταὶ εἰς τὲς λόγυς τέτες; διότι φανερὸν εἶναι πῶς αὐτοὶ δὲν ἦσαν πλέσιοι. ἐμένα μᾶ φαίνεται, ὅτι διὰ νὰ φοβῦνται, καὶ νὰ λυπῦνται διὰ ὅλυς τὲς ἀνθρώπυς· διότι ὡραμάει, ἄρχισαν νὰ γίνωνται φιλάνθρωποι. τινὲς δὲ ἀπορῦσιν ἐδῶ, πῶς εἶπε, πάντα δυνατά ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ. καὶ εἰς τῦτο λέγομεν, ὅτι ὅταν εἰπῇ πάντα, λέγει τὰ ὄντα, ἤγει ἐκεῖνα ὁπῦ εἶναι· ἡ δὲ ἁμαρτία, εἶναι μὴ ὄν. διότι ἡ ἁμαρτία εἶναι πρᾶγμα ὁπῦ δὲν ἔχει, ἔτε ὐσίαν ἔτε ὑπόσασιν, τετέσιν ἔτε φύσιν ἔχει, ἔτε πρόσωπον. καὶ ἄλλο δὲ, ἡ ἁμαρτία δὲν εἶναι δυνάμεως ἔργον, ἀλλὰ ἀθενείας, καθὼς τὸ
Πρὸς Ρωμ. ε. λέγει καὶ ὁ ἀπόστολος· ὅτι Χριστὸς, ὄντων ἡμῶν ἀθενῶν, ἀπέθανε. καὶ ὁ Δαβὶδ
Ψαλμ. ιε. πάλιν λέγει· ἐπληθύνθησαν αἱ ἀθένειαι αὐτῶν. εἰς τόσον ὅτι ἡ ἁμαρτία, ἔσωντας νὰ εἶναι ἀθένεια, δὲν εἶναι δυνατὴ παρὰ τῷ Θεῷ. ἄραγε τὸ λοιπὸν λέγυσι, δύνεται ὁ Θεὸς νὰ κάμῃ, καὶ ἐκεῖνο ὁπῦ ἔγινεν, ὡσὰν νὰ μὴ ἔγινε; λέγομεν λοιπὸν, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀλήθεια· τὸ δὲ νὰ κάμῃ ἐκεῖνο ὁπῦ ἔγινεν, ὡσὰν νὰ μὴ ἔγινεν, εἶναι ψεῦδος. τὸ λοιπὸν πῶς νὰ κάμῃ ἡ ἀλήθεια τὸ ψεῦδος; διότι ἂν κάμῃ ἔτζι, προτήτερα θέλει χάσει τιὼ ἐδικήτε φύσιν. εἰς τόσον ὅτι ἐκεῖνοι ὁπῦ τὸ λέγυν τῦτο, λογιάζυν ἔτζι· ἄρα δύναται ὁ Θεὸς, νὰ μὴ εἶναι Θεὸς; Βλέπεις τὶ ἄξιον γέλωτος εἶναι τὸ ἐρώτημα αὐτῶν;

Ματθ. ιθ'. Κείμ. Καὶ ἤρξατο ὁ Πέτρος λέγειν αὐτῷ· ἰδὲ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα,
Λεκ. ιη'. καὶ ἠκολθήσαμέν σοι. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησῦς εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὐδεὶς ἐστὶν, ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφὲς, ἢ ἀδελφὰς, ἢ Πατέρα, ἢ Μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγρὲς, ἕνεκεν ἐμῦ καὶ τῦ σὐαγελίε, ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατον-

κατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, οἰκίας, καὶ ἀδελφοὺς, καὶ ἀδελφὰς, καὶ Πατέρας καὶ Μητέρας, καὶ τέκνα, καὶ ἀγροὺς, μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ, ζωὴν αἰώνιον· πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι, ἔσχατοι· καὶ οἱ ἔσχατοι, πρῶτοι.

Εξήγ. Ὁ Πέτρος ἂν καὶ ὀλίγα ἄφησαν, ἀλλὰ πάντα τὰ ὀνομάζει· διότι καὶ τὰ ὀλίγα, δεσμὸν προσπαθείας ἔχουσιν, ἦγουν δέσιμον ἀγάπης. εἰς τόσον ὅτι, καὶ ἐκεῖνος ὁπῶ ἀφήσει τὰ ὀλίγα, ἄξιος μακαρισμῶ εἶναι. τῶ δὲ Πέτρῳ μόνῳ ἐρωτήσαντος, ὁ Κύριος κάμνει τὸν λόγον πρὸς πάντας λέγωντας· πᾶς ὃς ἀφῆκε ἢ γυναῖκα, ἢ Πατέρα. ταῦτα δὲ λέγει, ὄχι διὰ νὰ ἀφίνωμεν τὰς Πατέρας ἀβοηθήτους, ἢ νὰ χωρίζωμεθα ἀπὸ τὰς γυναῖκας, ἀλλὰ μᾶς παιδεύει νὰ προτιμῶμεν τὴν εἰς Θεὸν εὐσέβειαν ἀπὸ ὅλα τὰ σαρκικά. διότι ἐπειδὴ πόλεμος ἐσηκώνετον ἀπὸ τὸ κήρυγμα, καὶ ἔμελλαν τὰ παιδία, νὰ ἀρνῆνται τὰς Πατέρας αὐτῶν διὰ τὴν εὐσέβειαν, λέγει· ὅτι ὅποιος ἀφήσει τὰς σαρκικὰς συγγενείας, καὶ κοντολογῆς νὰ εἰπῶμεν πάντα τὰ σωματικὰ, ἕνεκεν τῶ εὐαγγελίου, θέλει τὰ λάβη ὅλα ἐδῶ, ἀντὶς τὸ ἕνα ἑκατὸν, καὶ εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα ζωὴν αἰώνιον. ἆρα τὸ λοιπὸν, καὶ γυναῖκας ἑκατὸν θέλει λάβῃ; ναὶ· ἀγκαλὰ καὶ ὁ κατάρατος Ἰβλιανὸς, τὸ ἐνέπαιζε τῶτο. διότι εἰπέμεν, τί συμβοηθεῖ ἡ γυναῖκα τῶ ἀνδρὸς, εἰς τὰς ὑπηρεσίας τῶ σπητίου; πάντως ἐπιμελεῖται τῆς τροφῆς τῶ ἀνδρὸς, καὶ περὶ ἐνδυμάτων, καὶ δὲν ἔχει καμίαν φροντίδα ὁ ἄνδρας διὰ τῶτα, ἀλλὰ εἶναι ξενοιασμένος. βλέπε λοιπὸν τῶτο καὶ ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων, πόσαι γυναῖκες ἐφρόντιζαν, περὶ τῶν ἐνδυμάτων, καὶ περὶ τῆς τροφῆς αὐτῶν; καὶ τὰς ὑπηρετῶσαν εἰς ὅλα, καὶ δὲν εἶχαν αὐτοὶ καμίαν φροντίδα, ἅτε ἔννοιαν, παρὰ μόνον τῶ λόγου, καὶ τῆς διδασκαλίας ἐφρόντιζαν; ὁμοίως καὶ Πατέρας, καὶ Μητέρας πολλὰς εἶχαν οἱ ἀπόστολοι, πάντας ἐκείνους ὁπῶ τοὺς ἀγαπῶσαν, καὶ εἶχαν φιλίαν πρὸς αὐτούς. ἀλλὰ καὶ σπῆτι, ἕνα μὲν ἄφησαν ὁ Πέτρος, ὕστερον δὲ εἶχαν ὅλα τὰ σπήτια τῶν μαθητῶν αὐτῶ. ἀλλὰ καὶ τώρα ἔχει ἀναριθμητα παλάτια, εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, τὰς ἐκκλησίας ὁπῶ ἔγιναν εἰς τὸ ὄνομάτου. καὶ τὸ μεγαλήτερον ὅτι μετὰ διωγμῶν, ἦγουν διωκώμενοι θέλουν τὰ κληρονομήσει οἱ ἅγιοι αὐτὰ ὅλα, καὶ ὄχι ἀναπαυόμενοι, ἀλλὰ θλιβόμενοι. διὰ τῶτο καὶ ἐκεῖνοι ὁπῶ φαίνονται εἰς τὸν κόσμον τῶτον πῶς εἶναι ἔσχατοι, ἦγουν ὑστερινοὶ καὶ ἄτιμοι, μὲ τὸ νὰ θλίβωνται καὶ νὰ διώκωνται, θέλουν γένει πρῶτοι, διὰ τὴν εἰς Θεὸν ἐλπίδα. ἀλλὰ καὶ οἱ Φαρισαῖοι ὁπῶ ἦσαν πρῶτοι, ἔγιναν ὕστεροι· οἱ δὲ Ἀπόστολοι, καὶ πάντες ὅσοι ἄφησαν τὰ πάντα, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Χριστῷ, ἔγιναν πρῶτοι.

Κείμ. Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβοῦντο, καὶ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα, ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν· ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, παραδοθήσεται τοῖς Ἀρχιερεῦσι, καὶ Γραμματεῦσι, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι· καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν, καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτὸν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

Εξήγ. Τίνος ἕνεκεν προλέγει ἐκεῖνα ὁπῶ ἔμελλαν νὰ τῶ συμβοῦν; διὰ νὰ προμαλίσῃ καὶ νὰ προετοιμάσῃ τὴν διάνοιαν τῶν μαθητῶν, ἔχωντας νὰ τὰ ἀκούσουν προτήτερα, καὶ νὰ τὰ ὑπομείνουν ἐν εὐκολίᾳ, διὰ νὰ μὴν καταπλαγοῦν καὶ τρομάξουν, ἔχωντας νὰ τὰ ἰδοῦν ἔξαφνα καὶ ἀνεθάρρετα, καὶ διὰ νὰ ἠξεύρουν ὅτι θεληματικῶς παθαίνει. διότι αὐτὸς ὁπῶ τὰ ἐπρογνώριζε, καὶ δυνάμενος νὰ φύγῃ, δὲν ἔφυγεν, φανερὸν εἶναι ὅτι θεληματικῶς ἔδιδε τῶ λόγου τοῦ εἰς τὰ πάθη. ἐπαρέλαβε δὲ τοὺς μαθητὰς μόνους ἰδίᾳ, ἦγουν ξεχωρισά, καὶ τοὺς ἔλεγεν ἐκεῖνα ὁπῶ ἔμελλε νὰ πάθῃ. διότι ἔχωντας νὰ εἶναι μυστήριον τὸ πάθος, εἰς τοὺς πλέον ἐδικούς καὶ φίλους του ἔπρεπε νὰ φανερωθῇ. διὰ τῶτο λοιπὸν, καὶ προλαμβάνει πάντας, ἦγουν ἐπέρασεν ὅλους εἰς τὴν σταύραν, βουλόμενος νὰ ξεχωρίσῃ τοὺς μαθητάς του ἀπὸ τὸ ἄλλο πλῆθος. καὶ ἄλλο δὲ, μὲ τὸ νὰ περνάῃ τοὺς πάντας εἰς τὴν σταύραν, καὶ νὰ πηγαίνῃ ὀμπρός, δείχνει ὅτι ἐπιθυμᾷ τὸ πάθος, καὶ τρέχει νὰ φθάσῃ, καὶ δὲν ἀποφεύγει ἀπὸ τὴν νέκρωσιν ὁπῶ ἔμελλε νὰ νεκρωθῇ διὰ τὴν ἐδικήμας σωτηρίαν. πλὴν ἐὰν καὶ πάντα τὰ σκυθρωπὰ λέγει, ἀλλ' ὅμως πάντων ἐκείνων ἡ παρηγορία μία εἶναι, τὸ καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. Ματθ. κ'.

Κείμ. Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου, λέγοντες· διδάσκαλε θέλομεν ἵνα ὅ ἐὰν αἰτήσωμεν, ποιήσῃς ἡμῖν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τί θέλετε ποιῆσαί με ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· δὸς ἡμῖν, ἵνα εἷς ἐκ δεξιῶν σου, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ματθ. κ'.

τοῖς· ἐκ οἴδατε τὶ αἰτεῖσθε· δυνάσθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὁ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα, ὅ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθῆναι; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· δυνάμεθα.

Εξήγ. Ἄλλος δὲ Εὐαγγελιστὴς λέγει, ὅτι ἡ Μήτηρ αὐτῶν ἦλθε πρὸς τὸν Χριστὸν. κάμνει χρεία δὲ, ὅτι νὰ ἔγιναν καὶ τὰ δύο. διότι ἔσωντας νὰ ἐντρέπωνται οἱ Ἀπόστολοι ἐπρόβαλαν τὴν μητέρατες, ὕστερον δὲ ἐπῆγαν καὶ ἀπατοίτες ξεχωρισὰ ἀπὸ τὲς ἄλλες. διὰ τῦτο τὸ ἐσημάδεσε καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς τῦτο, λέγωντας· προσπορεύονται, ἤγεν ξεχωρισὰ προσέρχονται, ἔσωντας νὰ ξεχωρισθῦν ἀπὸ τὲς ἄλλες. τὶ δὲ ἦτον ἐκεῖνο ὁπῦ ἐζητῦσαν; κάμνει χρεία νὰ τὸ μάθωμεν. ἐνόμιζαν ὅτι τῦτο ὁπῦ ἀνέβαινεν εἰς Ἱεροσόλυμα, διὰ νὰ βασιλεύσῃ βασιλείαν αἰθητὴν ἀνέβαινε· καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν βασιλείαν, τότε νὰ πάθῃ ἐκεῖνα ὁπῦ ἔμελε νὰ πάθῃ. ταῦτα λογιάζοντες λοιπὸν, ζητῦν ὅτι νὰ καθίσεν ὁ ἕνας ἐκδεξιῶν, καὶ ὁ ἄλλος ἐξ ἀριστερῶν. διὰ τῦτο καὶ ὁ Κύριος τὲς ἐπιτιμᾷ, ὡσὰν ὁπῦ ἐζητῦσαν ἀνοήτον ζήτημα· ἐπειδὴ τὲς εἶπε, δὲν ἠξεύρετε τὶ ζητεῖτε· διότι ἐσεῖς μὲν νομίζετε, ὅτι αἰθητὴ εἶναι ἡ ἐδικήμε βασιλεία· διὰ τῦτο, καὶ αἰθητὴν καθέδραν, ἤγεν κάθισμα, ζητεῖτε. ἀμὴ δὲν εἶναι τῦτο· ἀλλὰ ταῦτα πάντα εἶναι ὑπὲρ νῦν. καὶ τὸ νὰ καθίσετε ἐκ δεξιῶν με, εἶναι μέγα καὶ πολὺ, ὄχι μόνον εἰς τὸ λόγεσας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀγγελικὰς, καὶ μεγαλητέρας δυνάμεις, καὶ τάξεις. καὶ ἐσεῖς μὲν γλίχεσθε καὶ ἐπιθυμᾶτε, νὰ ἀπολαύσετε δόξαν καὶ τιμὴν· ἐγὼ δὲ σᾶς καλῶ εἰς θάνατον. διότι ποτήριον, καὶ βάπτισμα, τὸν σαυρὸν ὀνομάζει· ποτήριον μὲν, ὡσὰν ὁπῦ φέρει παρελθὺς ὕπνον, καὶ ὡσὰν ὁπῦ τὸ ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς· βάπτισμα δὲ, ὡσὰν ὁπῦ ἔκαμε καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν. ἐκεῖνοι δὲ ἔσωντας νὰ μὴ νοήσεν τὶ τὲς ἔλεγεν, ἔταζαν ὅτι δύνονται, νομίζοντες ὅτι περὶ αἰθητῦ ποτηρίε λέγει, καὶ περὶ βαπτίσματος, ὡσὰν ἐκεῖνο ὁπῦ ἐβαπτίζονταν, ἤγεν ἐπλυώνονταν οἱ ἑβραῖοι πρὶν νὰ φάγεν διὰ νὰ καθαριθῦν.

Κείμ. Ὁ δὲ Ἰησῦς εἶπεν αὐτοῖς· τὸ μὲν ποτήριον ὅ ἐγὼ πίνω, πίεσθε· ἡ τὸ βάπτισμα ὅ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶνμε, καὶ ἐξ εὐωνύμωνμε, ἐκ ἔσιν ἐμὸν δῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασαι.

Εξήγ. Τὸ μὲν μαρτύριον λέγει, θέλετε τὸ δεχθῆ, καὶ θέλετε ἀποθάνει τὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας θάνατον· τὸ δὲ νὰ καθίσετε ἐκ δεξιῶν, καὶ ἐξ ἀριστερῶν, δὲν εἶναι ἐδικόν με νὰ σᾶς τὸ δώσω. ἐδῶ δὲ, δύο τινὰ ζητῦνται· ἕνα μὲν τῦτο, ἄραγε νὰ ἑτοιμάθῃ τινὸς διὰ νὰ καθίσῃ· ἄλλο δὲ, ὅτι ἄραγε ὁ πάντων δεσπότης, δὲν δώσαται νὰ δώσῃ τὴν καθέδραν ταύτην, ἤγεν τὸ κάθισμα τῦτο· καὶ εἰς τῦτο λέγομεν, ὅτι ἐδένας θέλει καθίσει ἐκ δεξιῶν, ἢ ἐξ ἀριστερῶν· ἀγκαλὰ καὶ εἰς πολλὲς τόπες τῆς γραφῆς ἀκέης, καθέδραν, καὶ κάθισμα· ὅμως κάθισμα νόει, τὴν πολλὴν τιμὴν ὁπῦ μέλλει νὰ τιμηθῦν οἱ δίκαιοι. τὸ δὲ, ἐκ ἔσιν ἐμὸν δῦναι, ἔχει τοιῦτον νοῆμα· δὲν εἶναι πρέπον εἰς ἐμένα τὸν δίκαιον κριτὴν νὰ τὸ κάμω τῦτο, νὰ σᾶς δώσω κατὰ χάριν τὴν τιμὴν ταύτην· διότι ἂν τὸ κάμω αὐτὸ, δὲν λογίζομαι δίκαιος· ἀλλὰ ἡ τιμὴ αὕτη, ἡτοιμάθη διὰ ἐκείνες ὁπῦ θέλει ἀγωνισθῆ. ὡσὰν πῶς νὰ ἐκάθετον κανένας μέγας βασιλεὺς καὶ δίκαιος εἰς κανένα ἀγῶνα, καὶ ἀπέκει νὰ ἤθελαν ἔλθῃ τινὲς φίλοιτε, νὰ τὲ εἰπῦν, δὸς ἡμῖν τὲς Στεφάνες· ἤθελε τὲς εἰπῆ, δὲν εἶναι ἐδικόν με τῦτο νὰ σᾶς τὸ δώσω ἐσᾶς· ἀλλὰ ὅποιος ἀγωνισθῆ, καὶ νικήσει, ἐκεῖνε ἑτοιμάθη ὁ Στέφανος. εἰς τόσον ὅτι καὶ ἐσεῖς, ὦ Υἱοὶ τῦ Ζεβεδαίε, θέλετε μαρτυρήσει ἀγκαλὰ ὑπὲρ ἐμὲ, ὅμως ἐάντις ἀρεθῆ, ὅτι μετὰ τὸ μαρτύριε, νὰ ἔχῃ καὶ πᾶσαν τὴν ἄλλην ἀρετὴν περισσότερην ἀπὸ ἐσᾶς ἐκεῖνος θέλει σᾶς περάσει.

Κείμ. Καὶ ἀκέσαντες οἱ δέκα, ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβε καὶ Ἰωάννε. ὁ δὲ Ἰησῦς προσκαλεσάμενος αὐτὲς, λέγει αὐτοῖς· οἴδατε ὅτι οἱ δοκῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν, κατακυριεύσεσιν αὐτῶν· καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν, κατεξεσιάζεσιν αὐτῶν. ἐχ ἕτω δὲ ἔσαι ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς· ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσαι ὑμῶν διάκονος. καὶ ὅς ἐὰν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσαι πάντων δῦλος. καὶ γὰρ ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε, ἐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δῦναι τὴν ψυχὴν αὐτῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

Εξήγ, Ἀκόμι ἀνθρωπίνως εὑρισκόμενοι οἱ μαθηταὶ, ἀνίκηταν καὶ ἀπὸ τὸν φθόνον· διὰ τῦτο καὶ ἀγανακτῦν κατὰ τῶν δύο. ἀλλὰ πότε; ὅταν τὲς εἶδαν ὁπῦ δὲν τὲς ἐδέχθη ὁ Κύριος, ἀλλὰ ὡσὰν νὰ τὲς ἀπεδίωξε, τότε ἀγανακτῦσι. διότι ἕως ὁπῦ ἐτιμῦνταν μὲν ὑπὸ τῦ Κυρίε, εἶχαν καὶ αὐτοὶ ὑπομονὴν, καὶ δὲν ἀγανακτῦσαν, ἀγκαλὰ καὶ τὲς ἔβλεπαν προτιμωμένες. ἐδῶ δὲ ἐπειδὴ τὲς εἶδαν ὅτι αὐτοὶ ἐκεῖνοι ἀπατοίτες, ἐζητῦσαν τὴν τιμὴν δὲν τὸ ὑπέμειναν πλέον οἱ λοιποὶ. ἀλλὰ τώρα μὲν ἔτζι τὸ ἔπαθαν· ἀμὴ εἰς τὸ ὕστερον θέλεις τὲς ἰδεῖ νὰ παιδάζεν νὰ δίδεν ἕνας τῦ ἄλλε τὰ πρωτεῖα. ἀλλὰ ὁ Χριστὸς τὲς θεραπεύει, καὶ πρῶτον μὲν τὲς καταπραΰνει, μὲ τὸ νὰ τὲς φέρῃ σιμάτε· διότι τῦτο δηλοῖ τὸ προσκαλεσά-

λεσάμενος αὐτὲς. ἔπειτα μὲ τὸ νὰ δείξῃ, ὅτι τὸ νὰ ἁρπάζεν τὶὼ τιμὶὼ, καὶ νὰ ἐπιθυμᾶν τὰ πρωτεῖα, ἕναι ἐθνικὸν. διότι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν ἐκεῖνοι ἐξουσιασικῶς, καὶ τυραννικῶς, κυριεύεν· ἀμὴ οἱ ἐδικοίμε μαθηταὶ δὲν πρέπει νὰ κάμνεν ἔτζι· ἀλλὰ ἐκεῖνος ὁπῶ θέλει νὰ εἶναι μέγας, ἂς εἶναι πάντων ὑπηρέτης. ἐπειδὴ καὶ τῶτο μεγάλης ψυχῆς εἶναι, τὸ νὰ ὑπομενῇ πάντας, καὶ νὰ τὲς ὑπηρετᾷ. καὶ τὸ παράδειγμα πολλὰ σιμὰ· διότι καὶ ὁ Υἱὸς τῶ ἀνθρώπε, δὲν ἦλθε νὰ ὑπηρετηθῇ, ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ, καὶ νὰ δώσῃ τὶὼ ψυχὶὼ αὐτῶ λύτρον ἀντὶ πολλῶν, ἤγεν διὰ νὰ λυτρώσῃ πολλὲς, τὸ ὁποῖον εἶναι μεγαλήτερον ἀπὸ τὸ νὰ ὑπηρετήσῃ· διότι ὅταν κανεὶς, ἔχι μόνον ὑπηρετήσει, ἀλλὰ καὶ ἀποθάνει διὰ ἐκεῖνον ὁπῶ ὑπηρετᾷ, τὶ ἄλλο μεγαλήτερον ἀπὸ τῶτο; ἢ θαυμασιώτερον; ἀλλ' ὅμως αὐτὴ ἡ ὑπηρέτησις καὶ ἡ συγκατάβασις, ἔγιναν ὕψωσις καὶ δόξα, καὶ αὐτῶ καὶ πάντων. διότι πρὶν μὲν νὰ γένῃ ἄνθρωπος ὁ Κύριος, μόνον ἀπὸ τὲς Ἀγγέλες ἐγνωρίζετο· ἐπειδὴ δὲ ἔγινεν ἄνθρωπος καὶ ἐσταυρώθη, δὲν ἔχει μόνον ἐκεῖνὶὼ τὶὼ δόξαν, ἀλλὰ καὶ ἄλλὶὼ προσελάβετο, καὶ βασιλεύει πάσης τῆς οἰκεμένης.

Κείμ; Καὶ ἔρχονται εἰς ἰεριχὼ. καὶ ἐκπορευομένε αὐτῶ ἀπὸ ἰεριχὼ, καὶ τῶν μαθητῶν αὐτῶ, καὶ ὄχλε ἱκανῶ, υἱὸς Τιμαίε Βαρτίμαιος ὁ τυφλὸς, ἐκάθητο παρὰ τὶὼ ὁδὸν προσαιτῶν, καὶ ἀκέσας ὅτι Ἰησῆς ὁ Ναζωραῖος ἐσιν, ἤρξατο κράζειν, καὶ λέγειν· ὁ Υἱὸς Δαβὶδ Ἰησῆ, ἐλέησόν με. καὶ ἐπετίμων αὐτῶ πολλοὶ, ἵνα σιωπήσῃ. ὁ δὲ πολλῶ μᾶλλον ἔκραζεν, υἱὲ Δαβὶδ ἐλέησόν με. καὶ στὰς ὁ Ἰησῆς, εἶπεν αὐτὸν φωνηθῆναι· καὶ φωνῆσι τὸν τυφλὸν, λέγοντες αὐτῶ· θάρσει, ἔγειραι· φωνεῖσε. ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτῆ, ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησῆν. καὶ ἀποκριθεὶς, λέγει αὐτῶ ὁ Ἰησῆς· τὶ θέλεις ποιήσωσι; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῶ· ῥαββονὶ, ἵνα ἀναβλέψω. ὁ δὲ Ἰησῆς εἶπεν αὐτῶ· ὕπαγε, ἡ πίσις σε σέσωκέσε. καὶ εὐθέως ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολέθει τῶ Ἰησῆ ἐν τῇ ὁδῶ.

Ματθ. κ'

Ἐξήγ. Ὁ δὲ Ματθαῖος λέγει πῶς δύο τυφλοὶ ἦσαν· καὶ ἐδέχεται νὰ ἦσαν καὶ δύο, ὅμως ὁ Μάρκος, μόνον διὰ τὸν ὀνομαζώτερον λέγει. βλέπε δὲ, πῶς τιμῶσι τὸν Ἰησῆν οἱ ὄχλοι, εἰς τόσον ὅτι ἐμάλωναν καὶ τὸν τυφλὸν ὁπῆ ἔκραζεν, ὡσὰν νὰ ἐπερνᾶσε κανένας Βασιλεὺς· ἐρωτᾷ δὲ τὸν τυφλον ὁ Κύριος, διὰ νὰ μὶὼ εἰπῇ κανεὶς, ὅτι ἄλλο ἐζητᾶσε, καὶ ἄλλο τῆ δίδει ὁ Κύριος. καλόγνωμος δὲ ἦτον ὁ τυφλὸς, ὁ ὁποῖος ὡσὰν ἰατρεύθη, δὲν ἄφησε τὸν Χρισὸν, ἀλλὰ τὸν ἀκολεθᾶσε. δικαίαται δὲ νὰ νοηθῇ καὶ ἀναγωγικῶς τῶτο· Ἰεριχὼ μὲν ἦναι, ὁ τόπος τῶτος ὁ κάτω· τυφλὸς δὲ ὁπῆ ἐκάθετον ἐδῶ, εἶναι ἡ ἀνθρωπίνη Φύσις, ἡ ὁποία ἦτον Υἱὸς τῆ ὑπὲρ πᾶσαν τιμὶὼ Θεῆ. αὕτη λοιπὸν ἔκραζεν τῶ Ἰησῆ, διὰ τῆς Ἰεριχὼ· τετέσιν, ὁπῆ ἐπεριπατᾶσεν ὁ Κύριος, εἰς τὸν κόσμον τῶτον· καὶ ἔλεγεν, ἐλέησόν με. ὁ δὲ Κύριος ἠλέησεν αὐτὶὼ, καὶ τὶὼ ἔσωσε διὰ τῆς πίσεως, ἔσωντας νὰ ξεγδυθῇ τὸ παλαιὸν φόρεμα τῆς ἁμαρτίας. καὶ ὡσὰν ἐσώθη, ἠκολέθησεν αὐτῶ, ἐργαζομένη τὰς ἐντολὰς, ἐν τῇ ὁδῶ, τετέσιν εἰς τὸν κόσμον τῶτον· διότι ἠμπορεῖ ἐδῶ νὰ ἀκολεθήσῃ κάθε ἕνας τὸν Χρισὸν, ὅμως ὕσερα μετὰ τὸν θάνατον, ἀποκλείονται πάντες, καὶ πλέον δὲν ἠμπορεῖ τινὰς, νὰ ἐργάζεται τὰς ἐντολάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ ὅτε ἐγγίζεσιν εἰς Ἱερσαλὴμ, εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν, πρὸς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτῆ, καὶ λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς τὶὼ κώμὶὼ τὶὼ κατέναντι ὑμῶν. καὶ εὐθέως εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὶὼ, εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς ἀνθρώπων κεκάθηκε· λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. καὶ ἐάντις ὑμῖν εἴπῃ· τὶ ποιεῖτε τῶτο; εἴπατε, ὅτι ὁ Κύριος αὐτῆ χρείαν ἔχει· καὶ εὐθέως αὐτὸν ἀποστελεῖ ὧδε. ἀπῆλθον δὲ, καὶ εὗρον πῶλον δεδεμένον, πρὸς τὶὼ θύραν ἔξω, ἐπὶ τῆ ἀμφόδε, καὶ λύσιν αὐτὸν καί τινες τῶν ἐκεῖ ἑσηκότων, ἔλεγον αὐτοῖς· τὶ ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον; οἱ δὲ εἶπον αὐτοῖς, καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησῆς, καὶ ἀφῆκαν αὐτές.

Ματθ. κα'. Λεκ. ιθ'.

Ἐξήγ. Πολλάκις μὲν καὶ ἄλλοτε ἦλθεν ὁ Κύριος εἰς ἱερσόλυμα, ἀλλὰ δὲν ἦλθε ποτὲ μὲ τόσὶὼ φαντασίαν καὶ δόξαν ὡσὰν τώρα. διότι πρῶτον μὲν ἐκρύπτετον διὰ τὸν φθόνον

αὐτῶν, ἀμὴ τώρα ἐπειδὴ ἔφθασεν ὁ καιρὸς τȣ̃ πάθȣς αὐτȣ̃, τὸν ὁποῖον καιρὸν τὸν ἐπροώρισεν αὐτὸς διὰ λόγȣτȣ, ἔρχεται λαμπρότερα· ἵνα ἐὰν μὲν θελήσωσι νὰ καταλάβȣν τὴν δόξαν αὐτȣ̃, καὶ ἀπὸ τὰς προφητείας ὁπȣ̃ ἔλεγον περὶ αὐτȣ̃ καὶ τότε ἐπληρώνονταν, νὰ τὸν ἐγνωρίσȣν πῶς εἶναι Θεὸς ἀληθινὸς· εἰ δὲ καὶ δὲν θελήσȣν νὰ καταλάβȣν, νὰ εἶναι εἰς περισσοτέραν κατάκρισίντȣς· ὅτι ȣ̓δὲ μὲ τὰ τοσαῦτα λαμπρὰ θαύματα ἐπίστευσαν. διότι βλέπε πόσα λαμπρὰ σημεῖα ἔγιναν ἐδὼ· τȣ̀ς εἶπεν ὅτι θέλετε εὕρει πῶλον· εἶπεν ὅτι θέλȣν ἐμποδισθῇ· καὶ ἀπέκει ὡσὰν εἰπȣ̃ν, ὅτι ὁ Κύριος αὐτȣ̃ τὸν χρειάζεται, νὰ τȣ̀ς ἀφήσȣν. διότι δὲν εἶναι ȣ̓δὲ τȣ̃το τίποτες παραμικρὸν, τὸ νὰ ἀφήσȣν τȣ̀ς Ἀποστόλȣς νὰ φέρȣν τὸ πȣλάριον, τὸ ὁποῖον δὲν ἤθελε γένῃ, ἐὰν δὲν ἦτον κάποια θεϊκὴ δυνάμις καὶ ἀνάγκη, ὁπȣ̃ ἀνάγκαζε τȣ̀ς οἰκοκυρȣ̀ς τȣ̃ πȣλαρίȣ, νὰ τὸ ἀφήσȣν· καὶ μὲ ὅλον τȣ̃το ὁπȣ̃ ἦσαν καὶ ἄνθρωποι πτωχοὶ, καὶ γεωργοὶ, καὶ πάλιν ἄφησαν τὸ ζῶον. πλὴν μάνθανε, ὅτι δὲν τὸ ἔκαμεν ἔτζι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ὁ Κύριος τȣ̃το· διότι ȣ̓δὲ ἐχρειάζετον τὸ πȣλάριον, αὐτὸς ὁπȣ̃ πολλαῖς φοραῖς ἐτριγύρισεν ὅλην τὴν γαλιλαίαν, καὶ τὴν Ἰȣδαίαν πεζὸς· ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ ὅτι μέλλει νὰ καθίσῃ ἀπάνω εἰς τὸν ἐθνικὸν λαὸν, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον ἦτον ἀπειθὴς, καὶ ἀπαίδευτος, ἀμὴ ἦτον καὶ δεμένος μὲ ταῖς ἁμαρτίαις τȣ, ἐν τῇ ἀμφοδῷ ἤγȣν εἰς τὸ δίστρατον, τȣτέστιν εἰς τὸν κόσμον τȣ̃τον, πρὸς τὴν θύραν, ἤγȣν ἔξω τῆς ἐκκλησίας. ἐλύθη δὲ ἀπὸ τȣ̀ς μαθητὰς διὰ τȣ̃ Βαπτίσματος, καὶ τῆς πίστεως· καὶ ἐκάθισεν εἰς αὐτὸν ὁ Κύριος, ἔστωντας νὰ βάλȣν οἱ [illegible] τὰ φορέματά τȣς ἀπάνωτȣς, τȣτέστι πᾶσαν εὐσχημοσύνην, καὶ εὐλάβειαν τὴν ἐξ ἀρετῆς. διότι προτήτερα μὲν, ἔστωντας ὁπȣ̃ ἦσαν γυμνοὶ ἀπὸ ταῖς ἀρεταῖς οἱ ἐθνικοὶ, ἦσαν ἄσχημοι, κάμνοντες τὰ παράνομα ἔργα τῆς ἁμαρτίας· ἐπειδὴ δὲ ἐφέρθηκαν διὰ τῶν Ἀποστόλων εἰς τὸν Χριστὸν, ἀπὸ τότε ἔμαθαν νὰ περιπατȣ̃ν τακτικὰ, καὶ νὰ πολιτεύωνται ἐνάρετα· καὶ διὰ τȣ̃το ἀπάνω εἰς αὐτȣ̀ς, φέρεται ὁ Χριστὸς βαστάζομενος. ποῖοι δὲ ἦσαν οἱ πρῶτοι οἰκοκυροὶ τȣ̃ πȣλαρίȣ, ὁπȣ̃ ἐμπόδιζαν τȣ̀ς Ἀποστόλȣς; δὲν ἦταν ἄλλοι, παρὰ μόνον οἱ δαίμονες· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τȣ́τȣς δυνατώτεροι γίνονται οἱ Ἀπόστολοι.

Κείμ. Καὶ ἤγαγον τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησȣ̃ν, καὶ ἐπέβαλον αὐτῷ, τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτὸν, πολλοὶ δὲ τὰ ἱματια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδὸν· ἄλλοι δὲ στοιβάδας ἔκοπτον ἐκ τῶν δένδρων, καὶ ἐστρώνυον εἰς τὴν ὁδὸν. καὶ οἱ προάγοντες, καὶ οἱ ἀκολȣθȣ̃ντες ἔκραζον λέγοντες· Ὡσαννὰ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίȣ. εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία, ἐν ὀνόματι Κυρίȣ, τȣ̃ Πατρὸς ἡμῶν Δαβὶδ· ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

Εξήγ. Τὸ πλῆθος τȣ̃ λαȣ̃, ἕως ὁπȣ̃ δὲν ἦσαν διεφθαρμένοι μὲ ταῖς ἑρμηνείαις τῶν Φαρισαίων, καὶ ἀρχιερέων, ἐγνώριζαν τὸ πρέπον· διὰ τȣ̃το καὶ τιμῶσι τὸν Ἰησȣ̃ν, κατὰ τὴν δύναμιν ὁπȣ̃ εἶχε κάθε ἕνας. ἐκεῖνοι δὲ ὁπȣ̃ ὑμνȣ̃σαν τὸν Κύριον, τί ἔλεγαν; ἄς ἰδȣ̃μεν. τὸν μὲν ὕμνον τȣ̃τον, τὸν ἐπῆραν ἐκ τȣ̃ Δαβὶδ· τὸ δὲ Ὡσαννὰ, τινὲς μὲν λέγȣν, ὅτι σημαίνει, σῶσον δὴ· ἄλλοι δὲ λέγȣν, ὅτι σημαίνει, ὕμνος. πλὴν καλήτερον εἶναι τὸ πρῶτον, διότι εἰς τὸν ἑκατοστὸν καὶ δέκατον ἕβδομον ψαλμὸν, εὑρίσκεται· ὦ Κύριε, σῶσον δὴ· τὸ ὁποῖον εἰς τὸ ἑβραϊκὸν, εἶναι γραμμένον Ὡσαννὰ. Βασιλείαν δὲ Δαβὶδ, ἔλεγαν τὴν βασιλείαν τȣ̃ Χριστȣ̃· ἕνα μὲν καὶ ὅτι ἀπὸ τὸ σπέρμα τȣ̃ Δαβὶδ ἐκατάγετον ὁ Κύριος· καὶ ἄλλο δὲ ὅτι Δαβὶδ ἑρμηνεύεται, δυνατὸς χειρὶ. ἤγȣν ἄξιος εἰς τὸ χέρι. τὶς δὲ ἄλλος ἀξιώτερος εἰς τὸ χέρι, ὡσὰν ὁ Κύριος· τȣ̃ ὁποίȣ τὰ χέρια ἐνήργησαν τόσα θαύματα. ὅμως ἄς στρώσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ φορέματάμας, ἤγȣν τὴν σάρκα, διότι φόρεμα τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ σάρκα· καὶ ἄς τὴν ὑποτάξωμεν εἰς τὸν Κύριον, καὶ ἄς στρώσωμεν τὴν στράταν τῆς ζωῆς ἡμῶν, κόπτοντες κλαδία ἀπὸ τὰ δένδρα, τȣτέστι μιμȣ́μενοι τȣ̀ς βίȣς τῶν ἁγίων· διότι δένδρα εἶναι οἱ ἅγιοι, ἀπὸ τὰ ὁποῖα κόπτει κλαδία, ἐκεῖνος ὁπȣ̃ μιμεῖται τὰς ἀρετὰς αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ αἱ πράξεις ἡμῶν ὁπȣ̃ πηγαίνȣν ὀμπρῶς, καὶ ὁπȣ̃ ἀκολȣθȣ̃ν, εἰς δόξαν Θεȣ̃ ἄς εἶναι. διότι τινὲς μὲν, εἰς τὴν ἀπερασμένην ζωὴν αὐτῶν, ἔδειξαν καλὴν ἀρχὴν· ἡ δὲ ὑστερινὴ πολιτείατȣς, καὶ τὰ ἔργα ὁπȣ̃ ἀκολȣθȣ̃σαν, δὲν ἦσαν τοιαῦτα, ȣ̓δὲ εἰς δόξαν Θεȣ̃ ἔγιναν.

Ψαλ. ιζ'.

Κείμ. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησȣ̃ς, καὶ εἰς τὸ Ἱερὸν· καὶ περιβλεψάμενος πάντα, ὀψίας ἤδη ȣ̓σης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα. καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας, ἐπείνασε. καὶ ἰδὼν συκῆν ἀπὸ μακρόθεν ἔχȣσαν φύλλα, ἦλθεν εἰ ἄρα εὑρήσει τι ἐν αὐτῇ· καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν, ȣ̓δὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα· ȣ̓ γὰρ ἦν καιρὸς Σύκων. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησȣ̃ς, εἶπεν αὐτῇ· μηκέτι ἐκ σȣ̃ εἰς τὸν αἰῶνα μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκȣον οἱ μαθηταὶ αὐτȣ̃.

Ματθ. κα'. Λȣκ. ιθ'. Ἰωάν. β'.

Εξήγ.

Εξήγ. Ἐσέβη μὲν εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Κύριος, ἀλλὰ πάλιν ἐξέβη, δείχνωντας ὅτι τὸ ἀφίνει ἔρημον, καὶ εἰς διαρπαγὴν. ἐξέρχεται δὲ εἰς Βηθανίαν, ἡ ὁποία ἑρμηνεύεται οἴκῳ τῆς ὑπακοῆς· διότι ἔσωνταν νὰ ἀφήσῃ τὲς ἀνυποτάκτες, καὶ σκληροτραχήλες Ἰουδαίες, ἔρχεται εἰς ἐκείνες ὁπῶ τὸν ὑπακέουν μαζὶ μὲ τὲς μαθητάς τε. ἂς ἰδῶμεν δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν συκῆν· διότι φαίνονται πῶς δὲν ἰσκονται πολλὰ ἄτοπα. πρῶτον μὲν, ἐὰν ἐπείνασεν ἀπὸ τὸ πρωΐ· δεύτερον δὲ, ἐπειδὴ δὲν ἦτον καιρὸς, πῶς ἐζήτει σῦκα; καὶ ἀκόμι, διατὶ ἀφορμὴ νὰ παιδεύθῃ ἡ συκῆ ὁπῶ ἦτον φυτὸν ἀναίθητον; καὶ εἰς τῶτα λέγομεν, ὅτι ὅλα οἰκονομικῶς τὰ ἔκαμνε· διότι ἐπειδὴ συχνάκις μὲν ἔκαμνε θαύματα, πλὴν εἰς ἐργεσίαν τὰ ἔκαμνε ὅλα τῶν ἀνθρώπων· τὴν δὲ δυώαμιν αὐτῆ, δὲν τὴν εἶδαν οἱ μαθηταί τε, εἰς παίδευσιν, ἢ εἰς κακοποίησιν τινὸς, διὰ ταύτην τὴν ἀφορμὴν λοιπὸν, θέλωντας νὰ δείξῃ εἰς τὲς μαθητάς τε, ὅτι δυώαται καὶ νὰ κακοποιήσῃ, καὶ ἂν θελήσῃ εἰς μίαν στιγμὴν, νὰ ἀφανίσῃ ἐκείνες ὁπῶ ἔμελλαν νὰ τὸν σαυρώσεν, δείχνει τὴν δυώαμίν τε εἰς τὸ ἀναίθητον δένδρον, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ θαῦμα μέγα, πῶς τοιῶτον ὑγρὸν δένδρον, ἐξεράνθη παρευθὺς. διότι ἡ συκῆ, εἶναι ὡραμαία, ὑγρότερον δένδρον ἀπὸ ὅλα τὰ δένδρα. ἀπὸ τὸ πρωΐ δὲ πεινᾶ οἰκονομικῶς, ἔσωνταν νὰ ἀφήσῃ τὴν σάρκα νὰ ἐνεργήσῃ τὸ φυσικόντης, καὶ καρπὸν δὲ ἀπὸ τὴν συκῆν ζητᾶ, ὁπῶ δὲν ἦτον καιρόστης νὰ ἔχῃ καρπὸν, διὰ νὰ δείξῃ εἰς τὲς μαθητὰς ἐκεῖνο ὁπῶ εἶπα καὶ παραπάνω, ὅτι δυώαται καὶ νὰ παιδεύσῃ· αὐτὴ δὲ ἡ συκῆ ἔχει καὶ τύπον τῆς συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὁποῖοι φύλλα μόνον εἶχαν· τετέσι νόμον ὁπῶ τὲς ἔδειχνε σκιὰν, ἀμὴ καρπὸν δὲν εἶχαν ἐδένα· ἐπείνασε δὲ ὁ Χριστὸς τὴν σωτηρίαν αὐτῶν· διότι ἐδικόν με φαγὶ εἶναι λέγει, νὰ κάμνω τὸ θέλημα τῆ Πατρός με· θέλημα δὲ τῆ Θεῆ εἶναι, τὸ νὰ ἐπιςρέφῃ τὲς ἁμαρτάνοντας· ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν εἶχε καρπὸν ἡ συναγωγὴ, ἐκατηράθη, καὶ ἐξεράνθη, καὶ δὲν ἔχει πλέον μήτε προφήτην, μήτε διδάσκαλον.

Κείμ. Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ εἰσελθὼν ὁ Ἰησῆς εἰς τὸ Ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τὲς πωλῆντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ Ἱερῷ· καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβισῶν, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλέντων τὰς περισερὰς κατέσρεψε. καὶ ἐκ ἤφιεν, ἵνα τὶς διενέγκῃ σκεῦος διὰ τῆ Ἱερῆ, καὶ ἐδίδασκε λέγων αὐτοῖς· ὀ γέγραπται, ὅτι ὁ οἶκος μὲ, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ ἐποιήσατε αὐτὸν, σπήλαιον λησῶν. καὶ ἤκεσαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ ἐζήτεν πῶς αὐτὸν ἀπολέσωσιν· ἐφοβῆντο γὰρ αὐτὸν, ὅτι πᾶς ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτῆ. Ἡσαΐ. νς'. Ματθ. κά'. Λεκ. κ'. Ἱερ. ζ'.

Εξήγ. Τὸ πῶς ἐξέβαλεν ἀπὸ τὸ Ἱερὸν ἐκείνες ὁπῶ ἐπωλῆσαν, τὸ διηγεῖται καὶ ὁ Ἰωάννης· ἀλλὰ ἐκεῖνος μὲν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆ Εὐαγγελίε, ἕτος δὲ πρὸς τὸ τέλος. κάμνει χρεία λοιπὸν νὰ ἔγινε δεύτερον τῶτο· τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ μεγαλήτερη κατηγορία τῶν Ἰουδαίων, ἐπειδὴ πολλάκις τὸ ἔκαμεν ὁ Κύριος τῶτο, καὶ αὐτοὶ δὲν ἐσράφησαν· σπήλαιον δὲ λησῶν ὀνομάζει τὸν ναὸν, διὰ τὸ φιλοκερδὲς· διότι τὸ γένος τῶν λησῶν, διὰ τὸ κέρδος καὶ διὰ τὴν φιλαργυρίαν χάνονται. ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ αὐτοὶ ἐπωλῆσαν τὰ ζῶα ὁπῶ ἐφέρνοντο εἰς θυσίαν διὰ νὰ κάμεν διάφορον, διὰ τῶτο τὲς ὠνόμασε λησὰς. κολλυβισαὶ δὲ ἦσαν, ἐκεῖνοι ὁπῶ ἄλλαζαν τὴν μονέδα, ὡσὰν αὐτὲς ὁπῶ λέγεν τερκικώτερα, σαράφιδες· διότι κόλλυβος εἶναι εἶδος μονέδας λεπτοτάτης, ἀπὸ χάλκωμα, ὡσὰν νὰ εἰπῶμεν φόλλαις. τὲς φέρνει δὲ καὶ τὸν προφήτην Ἡσαΐαν κατήγορον, ὁπῶ λέγει· Ὁ οἶκος μὲ, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται. ἀλλὰ μὴ γένοιτο νὰ σύγαλθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἔξω τῆ Ἱερῆ, διότι πολλοὶ καὶ ἀπὸ λόγεμας πηγαίνομεν εἰς τὸ Ἱερὸν, ἤγεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πωλῶμεν τὰ ἀγαθὰ, καὶ ἀγοράζομεν τὰ χειρότερα. εἶναι δὲ καὶ ἄλλοι ὁπῶ ἔχεν ταῖς τραπέζαις γεμάταις κολλύβων, ἤγεν χρεμάτων· οἱ Οἰκονόμοι ὁπῶ οἰκονομῶν τὰ ἐκκλησιασικὰ, καὶ τὰ κάμνεν ὅλα διὰ κέρδος, καὶ φιλοχρεματίαν. ἀλλὰ καὶ ἡ καθέδρα, ἤγεν οἱ θρόνοι ἐκεινῶν ὁπῶ πωλῶν τὲς περισερὰς, κρεμνίζονται· τετέσι τὲς Ἀρχιερεῖς ὁπῶ πωλῶν τὰ πνευματικὰ χαρίσματα (διότι ἡ περισερὰ σύμβολον τῶ ἁγίε πνεύματος εἶναι.) διὰ τῶτο τὲς τοιέτες τὲς σύγαζει ὁ Κύριος ἀπὸ τὴν Ἀρχιερωσύνην, διότι ἐκεῖνος ὁπῶ λαμβάνει χρέματα καὶ χειροτονᾷ, εἶναι καθρεμένος. ἀλλὰ καὶ ὅποιος προδώσει εἰς τὸν διάβολον τὴν χάριν, καὶ τὴν καθαρότητα ὁπῶ ἔλαβεν ἐκ τῆ Ἁγίε βαπτίσματος, ἕτος ἐπώλησε τὴν περισερὰν αὐτῆ· διὰ τῶτο σύγαινεται ἐκ τῆ Ἱερῆ, ἤγεν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Κεφ'. β'.

Κείμ. Καὶ ὅτε ὀψὲ ἐγένετο, ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς Πόλεως· καὶ πρωῒ παραπορευόμενοι, εἶδον τὴν Συκῆν ἐξηραμένην ἐκ ριζῶν. καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος, λέγει αὐτῷ Ῥαββὶ, Ἴδε ἡ Συκῆ ἣν κατηράσω ἐξήρανται. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησῆς, λέγει αὐτοῖς· ἔχετε πίσιν Θεῆ. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τέτῳ· ἄρθητι, καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ μὴ διακριθῇ ἐν

οὐ τῇ καρδίᾳ αὐτῆ, ἀλλὰ πιστεύσει ὅτι ἃ λέγει γίνεται, ἔσται αὐτῷ ὃ ἐὰν εἴπῃ,

Ματθ. κα'. Ἐξήγ. Ἐὰν καὶ ὁ Ματθαῖος λέγει, ὅτι παρεδόθης ἐξηράνθη ἡ συκῆ, καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ, ἐθαύμασαν· μὴ συγχισθῆς εἰς τοῦτο ὅπου λέγει τώρα ὁ Μάρκος, ὅτι τῇ ἐπαύριον εἶδον ἐξηραμμένην τὴν συκῆν· διότι ἔτζι πρέπει νὰ νοῇς ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Ματθαῖος· καὶ παρὰ χρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ· τόσον λοιπὸν ἕως αὐτῆ, καὶ ἀπέκει εἰπὲ· καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν. πότε ἰδόντες; ὄχι τότε παρεδόθης, ἀλλὰ τῇ ἐπαύριον. ἂν τὸ νοῇς ἔτζι λοιπὸν, δὲν θέλει εὑρεθῇ καμία ἀπορία. Βλέπε λοιπὸν, πῶς καὶ ἀπ' ἐδῶ φαίνεται

Ἰεζεκὴλ. ις'. Θεὸς ὁ Χριστὸς· διότι λέγει διὰ τῶν προφητῶν ὁ Κύριος, ἐγὼ ξηραίνω ξύλον χλωρὸν, καὶ ἀναθάλλω ξύλον ξηρὸν. θαύμασον δὲ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, πῶς καὶ εἰς ἡμᾶς ὅπου ὡμοιώθημεν αὐτῷ διὰ τῆς πίστεως, μᾶς δίδει δύναμιν νὰ θαυματουργῶμεν, τὴν ὁποίαν τὴν ἔχει αὐτὸς φυσικῶς, εἰς τόσον ὅτι νὰ μετατοπίζωμεν καὶ ὄρη. ὄρος δὲ εἶναι καὶ ἡ ὑπερήφανος γνώμη, ἔσωντας νὰ εἶναι ὑψηλὴ, καὶ σκληρά. ὅποιος λοιπὸν βλέπει, ὅτι τὸν πειράζει τὸ πάθος τῆς ὑπερηφανίας, καὶ παθάζει νὰ τὸν βγάλῃ ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ· διότι ὑπερήφανος εἶναι ἐκεῖνος ὅπου εἴτι καὶ ἂν κατορθώσῃ, λέγει ὅτι ἀπὸ λόγου τὰ κάμνει, καὶ ὄχι μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. ὁ τοιοῦτος λοιπὸν πρέπει νὰ ἐπιτιμᾷ τὸ ὄρος τοῦτο, ἤγουν τὴν ὑπερηφανίαν, καὶ νὰ τῆς λέγῃ, σηκώσε καὶ σέβα εἰς τὴν θάλασσαν, ἤγουν εἰς κοσμικοὺς ἀνθρώπους, ὅπου βρίσκονται εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ κόσμου τούτου, καὶ εἰς τὰς ἀπίστους. ὁ τοιοῦτος λοιπὸν δὲν θέλει διακριθῇ, τουτέστι δὲν θέλει χωρισθῇ ἀπὸ τὸν Θεὸν· διότι ὁ ὑπερήφανος, ἔσωντας νὰ λέγῃ, ὅτι δὲν ἔχω τίποτες ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἐδὲ χρειάζομαι τὴν βοήθειάν του, χωρίζεται ἀπὸ τὸν Θεὸν.

Κείμ. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· πάντα ὅσα ἂν προσευχόμενοι αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε, καὶ ἔσται ὑμῖν. καὶ ὅταν σήκητε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴτι ἔχετε κατά τινος· ἵνα καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς, ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν. εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Ἐξήγ. Ἐκεῖνος ὅπου προσεύχεται ἐπιμελῶς καὶ πιστεύει βέβαια, πάντως εἰς τὸν Θεὸν ἐξέκλινε τὴν καρδίαντου· καὶ καθὼς λέγει ὁ Δαβὶδ, ἐξέχεε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ἐκεῖνος δὲ ὅπου νὰ ὑψώσῃ τὴν ψυχήν του πρὸς τὸν Θεὸν, ἔσμιξε μετ' ἐκεῖνον, καὶ πληροφορεῖται ἡ καρδίατου διαθερμαινομένη, ὅτι λαμβάνει τὸ ζήτημάτου. εἴτις λοιπὸν τὸ ἔπαθε τοῦτο, ἐκεῖνος τὸ ἠξεύρει καὶ λογιάζω ὅτι νὰ τὸ παθαίνῃ τοῦτο, ὅλοι ὅσοι ἔχουν προσοχὴν, καὶ πίστιν θερμήν. διὰ τοῦτο λέγει ὁ Κύριος, ὅτι ὅσα ζητεῖτε μετὰ πίστεως, ὅλα θέλετε τὰ λάβῃ· διότι ἐκεῖνος ὅπου πιστεύει, δίδει ὅλως διόλου τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὸν Θεόν· καὶ ὁμιλεῖ πρὸς αὐτὸν μετὰ δακρύων, ὡσὰν νὰ κρατῇ τὰ ποδάρια τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ εἰς τὴν προσευχήν. θέλεις δὲ καὶ ἀλλέως, νὰ λάβῃς ἐκεῖνο ὅπου ζητᾷς; ἄφες ἔτι σὲ ἔσφαλεν ὁ ἀδελφός σου. Βλέπεις τὸ εὔκολον τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ;

Κείμ. Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ, ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ λέγουσιν αὐτῷ· ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν, ἵνα ταῦτα ποιῇς; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· ἐπερωτήσω ὑμᾶς καὶ ἐγὼ λόγον ἕνα, καὶ ἀποκρίθητέμοι. καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα Ἰωάννου, ἐξ οὐρανοῦ ἦν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέμοι. καὶ ἐλογίζοντο πρὸς ἑαυτούς, λέγοντες· ἐὰν εἴπωμεν ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ· διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἀλλ' ἐὰν εἴπωμεν, ἐξ ἀνθρώπων· ἐφοβοῦντο τὸν ὄχλον. ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην, ὅτι ὄντως προφήτης ἦν. καὶ ἀποκριθέντες, λέγουσι τῷ Ἰησοῦ· οὐκ οἴδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς, λέγει αὐτοῖς· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν. ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Ἐξήγ. Ἔσωντας νὰ σκανδαλισθῇ καὶ νὰ καχίσουν, πῶς εὔγαλεν ἐκ τοῦ Ἱεροῦ ἐκείνους ὅπου ἐπραγματεύοντουν, προσέρχονται νὰ τὸν κάμουν τάχα νὰ ἀπορήσῃ, λέγοντές του ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ τὰ κάμνεις αὐτά. διότι μόνον πῶς δὲν τοῦ ἔλεγαν τοιαῦτα· ποῖος εἶσαι ἐσὺ νὰ κάμνεις τοιαῦτα; Διδάσκαλος ἐκατασάθης; ἀρχιερεὺς ἐχειροτονήθης; ταῦτα δὲ ἔλεγον, παθάζοντες νὰ τὸν φέρουν εἰς ἀπορίαν, διὰ νὰ τὸν πιάσουν· διότι ἐὰν μὲν εἴπῃ, ὅτι μὲ τὴν ἐδικήμου ἐξουσίαν τὰ κάμνω, νὰ τὸν λιθάσουν ὡς ἀντίθεον· εἰ δὲ εἴπῃ, ὅτι ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ Θεοῦ, νὰ κάμῃ τὸν ὄχλον ὅπου τὸν νόμιζαν Θεὸν, νὰ τὸν ἀφήσουν. ὁ δὲ Κύριος λοιπὸν τοὺς ἐρωτᾷ περὶ τοῦ Ἰωάννου, ὄχι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, οὐδὲ σοφιστικῶς ἐπιχειρίζομενος αὐτούς· ἀλλὰ ἐπειδὴ ὁ Ἰωάννης ἐμαρτύρησε περὶ αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἐρωτᾷ τοὺς κακέργους περὶ αὐτοῦ.

ἵνα

ἵνα ἐὰν δεχθῆν τὸν Ἰωάννιν πῶς ἀπὸ τὸν Θεὸν εἶναι, νὰ ἀναγκαθῆν νὰ δεχθῆν. καὶ τὶω μαρτυρίαν τῆ Ἰωάννε ὁπῆ ἐμαρτύρησε διὰ τὸν Χριςὸν. ἐπειδὴ δὲ ἀπόρησαν ἐκεῖνοι, καὶ ἐφάνηκαν κακοὶ μὲ τὸ θέλημάτες, ἀδὲ ἐγὼ λέγει, σᾶς λέγω. δὲν εἶπεν ὅτι καὶ ἐγὼ δὲν ἠξεύρω τὶ νὰ σᾶς εἰπῶ, ἀμὴ ἀδὲ ἐγὼ λέγω· τετέσιν, ἐπειδὴ πονηρεύεσθε, δὲν σᾶς κρίνω ἀξίες ἀπολογίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς, ἐν παραβολαῖς λαλεῖν. ἀμπελῶνα ἐφύτευσεν ἄνθρωπος, καὶ περιέθηκε φραγμὸν, καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον, καὶ ᾠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησε· καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὲς γεωργὲς τῷ καιρῷ δῆλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβη ἀπὸ τῆ καρπῆ τῆ ἀμπελῶνος· οἱ δὲ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν, καὶ ἀπέστειλαν κενόν. καὶ πάλιν ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὲς ἄλλον δῆλον· κἀκεῖνον λιθοβολήσαντες ἐκεφαλαίωσαν, καὶ ἀπέστειλαν ἠτιμωμένον. καὶ πάλιν ἄλλον ἀπέστειλε, κἀκεῖνον ἀπέκτειναν· καὶ πολλὲς ἄλλες, τὲς μὲν δαίροντες, τὲς δὲ ἀποκτείνοντες. ἔτι ἕν σὰν υἱὸν ἔχων ἀγαπητὸν αὐτῆ, ἀπέστειλε καὶ αὐτὸν πρὸς αὐτὲς ἔσχατον, λέγων ὅτι, ἐντραπήσονται τὸν υἱόν με. ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ εἶπον πρὸς ἑαυτὲς· ὅτι ἔτος ἐσὶν ὁ κληρονόμος, δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ ἡμῶν ἔσαι ἡ κληρονομία. καὶ λαβόντες αὐτὸν, ἀπέκτειναν καὶ ἐξέβαλον ἔξω τῆ ἀμπελῶνος. τὶ ἓν ποιήσει ὁ Κύριος τῆ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τὲς γεωργὲς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. Ματθ. κα'. Λεκ. κ'. Ἡσαι. έ. Ἱερεμ. β.

Ἐξήγ. Ἀμπελὼν, ἔναι ὁ λαὸς, τὸν ὁποῖον ἐφύτευσεν ὁ Κύριος· διότι λέγει, κατάρτισαι τὶω ἄμπελον ταύτιω, ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιάσε. καὶ ὁ Μωϋσῆς· εἰσαγαγὼν κατεφύτευσον αὐτὲς εἰς ὄρος ἅγιόνσε. φραγμὸς δὲ ἔναι ὁ Νόμος, ὁπῆ τὲς ἐμπόδιζε νὰ μὴ σμίγεν μὲ τὰ ἔθνη τὰ ἄλλα· πύργος δὲ ὁ Ναὸς, ἔσωντας νὰ ἔναι πολλὰ ἀξιόλογος· ὑπολήνιον δὲ, ἤγεν πατητήριον, τὸ θυσιαςήριον ἐκεῖνο ὁπῆ ἐχιώτετο τὸ αἷμα. ἐξέδωκε δὲ τὸν λαὸν εἰς τὲς γεωργὲς, εἰς τὲς κατὰ καιρὸν Διδασκάλες, καὶ Ἀρχοντας τῶν Ἰεδαίων, ἀπέστειλε δὲ ἕνα δῆλον, ἤγεν τὲς περὶ τὸν Ἠλίαν Προφήτας, ὡσὰν τὸν Μιχαίαν ὁπῆ τὸν ἔδηρεν ὁ Σεδεκίας ὁ ψευδοπροφήτης. δεύτερον δὲ δῆλον, τὸν ὁποῖον λιθοβολίσαντες ἐκεφαλαίωσαν, ἤγεν τὸν ἐπλήγωσαν εἰς τὸ κεφάλι, τετέσι σιωτέλεσαν καὶ ἐκορύφωσαν τὶω ὕβριν, τὲς περὶ τὸν Ὡσιὲ, καὶ Ἡσαΐαν προφήτας. τρίτον δὲ δῆλον, τὲς σὺν τῆ αἰχμαλωσίᾳ Προφῆτας, ἤγεν τὸν Δανιὴλ, καὶ τὸν Ἰεζεκιὴλ. τέλος πάντων, ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτῆ, (ὁ ὁποῖος ὠνομάσθη ἄνθρωπος διὰ τὸ φιλάνθρωπον,) λέγωντας, ὅτι θέλει σὺντραπῆ τὸν υἱόν με. ὄχι πῶς δὲν ἠξεύρει ἐκεῖνο ὁπῆ ἔμελλε νὰ γένῃ, τὸ λέγει τῆτο, ἀλλὰ ἐκεῖνο ὁπῆ ἔπρεπε νὰ κάμεν, καὶ τὸ πρέπον λέγει. οἱ δὲ κακοὶ γεωργοὶ, ἔσωντας νὰ μάθεν ὅτι αὐτὸς ἔναι ὁ Υἱὸς τῆ Θεῆ, τὸν ἐξέβαλαν ἔξω τῆ ἀμπελῶνος. τετέσιν ἔξω τῆς Ἱερσαλὴμ, καὶ τὸν ἐφόνευσαν· διότι ἔξω τῆς πόλεως ἐσταυρώθη. ὁ Κύριος λοιπὸν τῆ ἀμπελῶνος, ὁ Πατὴρ τῆ Φονευθέντος Υἱῆ, μάλισα δὲ αὐτὸς ὁ Φονευθεὶς Υἱὸς, θέλει ἀπολέσει τὲς γεωργὲς, ἔσωντας νὰ τὲς παραδώσῃ εἰς τὲς Ῥωμαίες, καὶ τὸν λαὸν θέλει τὸν δώσει εἰς ἄλλες γεωργές, ἤγεν εἰς τὲς ἀποςόλες. διότι θέλεις νὰ ἰδῇς πῶς ἐγεώργησαν οἱ Ἀπόςολοι τὸν ἀμπελῶνα; ἀνάγνωσε τὶω βίβλον τῶν πράξεων, καὶ θέλεις εὕρη τριχιλίες, καὶ πεντακισχιλίες, ὁπῆ ἐπίςευσαν μονόφορα, καὶ ἐκαρποφόρησαν εἰς τὸν Θεὸν.

Κείμ. Οὐ δὲ τὶω γραφὶω ταύτιω ἀνέγνωτε; Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομῆντες, ἔτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὶω γωνίας· παρὰ Κυρίε ἐγένετο αὕτη· καὶ ἔσι θαυμασὴ σὺν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν. καὶ ἐζήτεν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ, ὅτι πρὸς αὐτὲς τὶω παραβολὶω εἶπε· καὶ ἀφέντες αὐτὸν, ἀπῆλθον. Ψαλμ. ριζ'. Ἡσαϊ. κή.

Ἐξήγ. Διὰ πάντων τέτων, δείχνει μὲν Ἰεδαίες ἐξεβαλθέντας, τὰ δὲ ἔθνη προσδεχθέντα· διότι λίθος μὲν, αὐτὸς ὁ Κύριος ἔναι· οἰκοδομῆντες δὲ ἤγεν κτίσαι, οἱ διδάσκαλοι τῆ λαῆ. ἐκεῖνον λοιπὸν ὁπῆ ἀπεδοκίμασαν ἤγεν ἐκαταφρόνησαν οἱ διδάσκαλοι, ἔτος ἐγίνη εἰς κεφαλὶω γωνίας, ἔσωντας νὰ γένῃ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας. διότι γωνία ἡ Ἐκκλησία ἔναι, ὡσὰν ὁπῆ ἀνταμώνει καὶ σμίγει πάντας, τὲς Ἰεδαίες καὶ Ἕλληνας, καὶ τὲς κάμνει ἕνα· ὡσὰν καὶ

ἡ γωνία, τὲς δύο τοίχες τὲς σμίγει ἕνα μὲ τὸν ἄλλον, ἔσωνσας νὰ μεσιτεύῃ ἀνάμεσά εἰς τὲς δύο. αὕτη δὲ ἡγωνία, ἦγεν ἡ ἐκκλησία, ἐγένετο παρὰ Κυρίε, καὶ εἶναι θαυμασὴ εἰς τὰ μάτια ἡμῶν τῶν πιςῶν· διότι εἰς τὲς ἀπίςες, καὶ τὰ θαύματα διαβάλλονται. θαυμασὴ λοιπὸν εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ὡσὰν ὁπὲ σωέση, καὶ ἔγινεν ἐκ θαυμάτων, σωεργέντος τῆ Κυρίε εἰς τὲς ἀποςόλες, καὶ τὸν λογον βεβαιέντος, διὰ τῶν Σημείων ὁπὲ ἀκολεθέσαν.

Ματθ. κϚ'. Λεκ. κ'. Κείμ. Καὶ ἀποσέλλεσι πρὸς αὐτὸν τινὰς τῶν Φαρισαίων καὶ Ἡρωδιανῶν ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσι λόγῳ. οἱ δὲ ἐλθόντες, λέγεσιν αὐτῷ· Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ ὲ μέλεισοι περὶ ὲδενός· ὲ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας, τὶω ὁδὸν τῆ Θεῆ διδάσκεις. ἔξεσι κῆνσον Καίσαρι δῆναι, ἢ ὲ; δῶμεν, ἢ μὴ ὦμεν; ὁ δὲ, εἰδὼς αὐτῶν τὶω ὑπόκρισιν, εἶπεν αὐτοῖς· τί με πειράζετε; Φέρετέμοι δηνάριον ἵνα ἰδω. οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη, καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Καίσαρος. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησῆς, εἶπεν αὐτοῖς· ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος, Καίσαρι· καὶ τὰ τῆ Θεῆ, τῷ Θεῷ. καὶ ἐθαύμασαν ἐπ' αὐτῷ.

Ἐξήγ. Περὶ τῶν Ἡρωδιανῶν εἴπαμεν καὶ ἄλλοτε, ὅτι ἦτον κάποια νέα αἵρεσι οἱ ὁποῖοι ἔλεγαν, ὅτι ὁ Ἡρώδης ἦναι ὁ Χρισὸς, ἔσωντας εἰς τὲς χρόνες αὐτῆ νὰ λείψεν οἱ διάδοχοι τῶν Βασιλέων τῶν Ἰεδαίων. ἄλλοι δὲ λέγεσιν, ὅτι Ἡρωδιανὲς ἐδῶ λέγεσι, τὲς σρατιώτας τῆ Ἡρώδε, τὲς ὁποίες τὲς ἐπῆραν μαζήτες οἱ Φαρισαῖοι, διὰ νὰ ἦναι ὡσὰν μάρτυρες, εἰς ἐκεῖνα ὁπὲ νὰ τὲς εἰπῆ ὁ Ἰησῆς· καὶ ἔτζι λοιπὸν νὰ τὸν πιάσεν νὰ τὸν πηγαίνεν. Βλέπε δὲ τὶω πονηρίαν αὐτῶν, πῶς μετὰ κολακείας δοκιμάζεν νὰ πλανέσεν τὸν Κύριον· ἠξεύρομεν λέγεν, ὅτι δὲν βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπε, εἰς τόσον ὅτι δὲν θέλεις φοβηθῆ ἐδὲ τὸν Καίσαρα. τῆτο δὲ ὅλο ἦτον κατασκεὴ ὁπὲ εἶχε κρημνὲς, καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη· ἵνα ἐὰν μὲν εἰπῆ, ὅτι ναὶ πρέπει νὰ δίδετε τὰ δοσίματα, νὰ τὸν διαβάλεν εἰς τὸν ὄχλον, ὡσὰν ὁπὲ τὲς ἔκαμνε θέλες τῆ Καίσαρος· εἰ δὲ εἰπῆ ὅτι νὰ μὴ δίδεν, να τὸν κατηγορήσεν πῶς συγχύζει τὲς ὄχλες, καὶ τὲς σηκώνει κατὰ πάνω τῆ Καίσαρος. ἀλλὰ ἡ πηγὴ τὴς σοφίας, ἐκφεύγει τὲς δόλες αὐτῶν· διότι τὲς λέγει, δείξατέμοι δηνάριον ἤγεν μονέδα; ἔσωντας δὲ νὰ ἰδῆ ὅτι ἔχει τὶω εἰκόνα τῆ Καίσαρος, λέγει τες· ἀπόδοτε αὐτὸ ὁπὲ ἔχει τὶω εἰκόνα, ἐκεῖνε ὁπὲ εἶναι ἡ εἰκόνα, ἦγεν τῆ Καίσαρος· καὶ τὰ τῆ Θεῆ, τῷ Θεῷ· ἦγεν δὲν σᾶς ἐμποδίζει τίποτες πρὸς θεοσέβειαν τὸ νὰ δίδετε τὰ δοσίματα τῆ Καίσαρος, καὶ τῷ Θεῷ νὰ δίδετε τὰ ἐδικάτε. Καίσαρ δὲ τῆ καθ' ἑνὸς ἀπὸ ἡμᾶς, εἶναι καὶ ἡ ἀπαραίτητος, καὶ ἀναγκαία χρέα τῆ σώματος. προσάτει λοιπὸν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησῆς Χρισὸς, ὅτι νὰ δίδωμεν καὶ τῆ κορμίε τὰ χρειαζόμενα φαγητὰ, καὶ τὰ ἀναγκαῖα φορέματα· καὶ τὰ τῆ Θεῆ, νὰ τὰ δίδωμεν τῆ Θεῆ, ἦγεν τὶω κατὰ δύναμιν ἀγρυπνίαν, καὶ προσδοχὶω, καὶ τὰ λοιπά. ἀλλὰ καὶ τῷ Διαβόλῳ, ὁπὲ εἶναι καὶ αὐτὸς Καίσαρ, ἀπόῤῥιψον τὰ ὅσα σὲ ἐδόθηκαν ἀπ' αὐτὸν, ἦγεν θυμὸν, καὶ ἐπιθυμίαν κακὶω· καὶ τὰ τῆ Θεῆ, πρόσφερε τῷ Θεῷ.

Ματθ. κβ'. Λεκ. κ'. Δευτερ κέ. Κείμ. Καὶ ἔρχονται Σαδδεκαῖοι πρὸς αὐτὸν, οἵτινες λέγεσιν, ἀνάσασιν μὴ εἶναι· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες· διδάσκαλε, μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ὅτι ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ, καὶ καταλίπῃ γυναῖκα, καὶ τέκνα μὴ ἀφῇ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ τὶω γυναῖκα αὐτῆ, καὶ ἐξανασήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτῆ. ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν, καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβε γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων ἐκ ἀφῆκε σπέρμα. καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτὶω, καὶ ἀπέθανε, καὶ ὲ δὲ αὐτὸς ἀφῆκε σπέρμα. καὶ ὁ τρίτος ὡσάυτως. καὶ ἔλαβον αὐτὶω οἱ ἑπτὰ, καὶ ἐκ ἀφῆκαν σπέρμα· ἔσχατον δὲ πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνὴ. ἐν τῇ ἓν ἀνασάσει. ὅταν ἀνασῶσι, τίνος αὐτῶν ἔσαι γυνὴ; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὶω γυναῖκα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησῆς, εἶπεν αὐτοῖς· ὲ διὰ τῆτο πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς, μηδὲ τὶω δωάμιν τῆ Θεῆ; ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀνασῶσιν, ἔτε γαμῆσιν, ἔτε γαμίσκονται· ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι οἱ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς. περὶ δὲ τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, ἐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωσέως, ἐπὶ τῆς Βάτε, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς, λέγων ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακὼβ· ἐκ ἔσιν ὁ Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων· ὑμεῖς ἓν πολὺ πλανᾶσθε.

Ἐξήγ. Οἱ Σαδδεκαῖοι ἦσαν αἵρεσις τῶν Ἰεδαίων, ὁπὲ ἔλεγαν ὅτι δὲν ἦναι ἀνάσασις, μήτε ἄγγελος, μήτε πνεῦμα· καὶ ἔσωντας νὰ ἔλθῃ μὲ δόλον, πλάττεσι τὶω ἐρώτησιν ταύτὶω.

ταύτῃ, διὰ ταύτης τάχατες ἀνατρέποντες τὴν ἀνάστασιν· καὶ ἐκατασκάσαν ὑπόθεσιν, ὅπου μήτε ἔγινε ποτέ, μήτε θέλει γένει. ἔπτα λοιπὸν εἶπαν πῶς ἔλαβαν τὴν γυναῖκα, διὰ νὰ διασύρουν τὴν ἀνάστασιν περισσότερον. ὁ Κύριος λοιπὸν, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι τὸν Νόμον τοῦ Μωϋσέως ἤφεραν εἰς Μαρτυρίαν, τοὺς ἀποδείχνει πῶς δὲν ἠξεύρουν τὰς γραφὰς, διότι τοὺς λέγει· δὲν καταλαμβάνετε ποίαν ἀνάστασιν λέγει ἡ γραφή· διότι ἐσεῖς θαρρεῖτε, ὅτι πάλιν τοιαύτη κατάστασις σωματικὴ μέλλει νὰ εἶναι, ἀμὴ δὲν εἶναι ἔτζι· καὶ ἔτσι μὲν δὲν καταλαμβάνετε, τὴν ἔννοιαν τῆς γραφῆς, ἀλλὰ μήτε τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ καταλαμβάνετε· διότι ἐσεῖς μὲν ἴσως, ἀποβλέπετε εἰς τὴν δυσκολίαν τοῦ πράγματος, καὶ διὰ τοῦτο ἔχετε ἀπορίαν πῶς θέλουν δυνηθῇ τὰ διαλυθέντα σώματα νὰ σμίξουν μὲ ταῖς ψυχαῖς· εἰς δὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ εἶναι πολλὰ εὔκολον τοῦτο. Θέλει ἤδη λοιπὸν ἀνάστασις, καὶ ὄχι σωματικὴ, ἀλλὰ κάποια θαυμασὴ κατάστασις ζωῆς, καὶ ἀγγελικὴ. διότι ἐπειδὴ, δὲν μέλλομεν νὰ φθειρώμεθα, πλέον θέλει λείψει καὶ ὁ γάμος. διότι τώρα διὰ τὴν φθορὰν, καὶ τὸν θάνατον, γίνεται ὁ γάμος, διὰ νὰ σωιζώμεθα μὲ τὴν διαδοχὴν τοῦ γένους, καὶ νὰ μὴν ἀφανισθῶμεν, ἀμὴ τότε καθὼς οἱ ἄγγελοι οἱ αὐτοὶ εἶναι πάντοτε χωρὶς διαδοχῆς γαμικῆς, καὶ ποτὲ δὲν φθείρονται ἔτε ἀποθαίνουν; ἔτζι καὶ ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν ἀναστηθῇ τότε, χωρὶς διαδοχῆς γαμικῆς, δὲν θέλουν φθαρῇ, ἔτε θέλουν ἀποθάνῃ. καὶ ἄλλως δὲ ἐλέγχονται πῶς δὲν ἠξεύρουν τὰς γραφὰς· διότι ἂν ἐκαταλάμβαναν τὰς γραφὰς, ἤθελαν νοήσῃ καὶ ἐκεῖνο ὁπου εἶπεν, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, ὅτι δηλοῖ, πῶς ὁ Θεὸς, εἶναι Θεὸς τῶν ζώντων· διότι δὲν εἶπεν, ὅτι ἐγὼ ἤμουν ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, ἀλλὰ εἶμαι· ἀσὰν νὰ εἶναι καὶ ἐκεῖνοι ζωντανοὶ καὶ ὄχι χαμένοι. ἀλλὰ Ἴσως νὰ εἰπῇ κανεὶς, ὅτι τοῦτο τὸ εἶπε περὶ τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀβραὰμ μόνης ὁ Κύριος, ἐχὶ δὲ καὶ περὶ τοῦ σώματος, εἰς τόσον ὅτι δὲν ἀνασένονται τὰ σώματα. καὶ εἰς τοῦτο λέγομεν, πρῶτον μὲν, ὅτι Ἀβραὰμ, καὶ τὰ δύο ὁμοῦ λέγεται, ἤγουν ψυχὴ καὶ σῶμα, εἰς τόσον ὅτι καὶ τοῦ σώματος εἶναι Θεὸς, ἔσωντας νὰ ζῇ καὶ αὐτὰ σιμὰ εἰς τὸν Θεὸν, καὶ νὰ μὴν ἀφανισθῇ τελείως εἰς τὸ νὰ μὴν εἶναι πλέον. δεύτερον δὲ ὅτι οἱ Σαδδουκαῖοι, περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν σωμάτων ἀμφίβαλλαν· εἰς τόσον ὅτι καὶ ὁ Κύριος περὶ τῶν σωμάτων εἶπεν, ὅτι ζῶσι σιμὰ εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ὄχι περὶ τῶν ψυχῶν· διότι τοῦτο τὸ ὡμολογοῦσαν καὶ οἱ σαρκικοὶ σαδδουκαῖοι. ἔπειτα σχοινίζει καὶ τοῦτο· ἡ ἀνάστασις, τοῦ πεσιμένου εἶναι ἀνάστασις. ἡ δὲ ψυχὴ, δὲν ἔπεσε, διότι εἶναι ἀθάνατος, ἀλλὰ τὸ σῶμα· τοῦτο λοιπὸν, καὶ θέλει ἀναστηθῇ καὶ νὰ σμίξῃ πάλιν μὲ τὴν ὁμόζυγον ψυχήν.

Κείμ. Καὶ προσελθὼν εἷς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς αὐτοῖς ἀπεκρίθη, ἐπηρώτησεν αὐτόν· ποία ἐστὶ πρώτη πασῶν ἐντολή; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ ὅτι πρώτη πασῶν τῶν ἐντολῶν, ἄκουε Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, κύριος εἷς ἐστι· καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. αὕτη πρώτη ἐντολή. καὶ δευτέρα ὁμοία, αὕτη· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, ὡς σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστι. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γραμματεύς· καλῶς διδάσκαλε ἐπ' ἀληθείας εἶπας, ὅτι εἷς ἐστι Θεὸς καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ· καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν πλεῖόν ἐστι πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ τῶν θυσιῶν. καὶ ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ· οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκ ἔτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Δευτ. ς'. Λευιτ. ιθ'.

Ἐξήγ. Ὁ μὲν Ματθαῖος λέγει, ὅτι πειράζων προσῆλθεν· ὁ δὲ Μάρκος ἐδῶ λέγει, ὅτι νουνεχῶς, ἤγουν γνωσικῶς ἀπεκρίθη· ἄρα τὸ λοιπὸν δὲν συμφωνοῦσιν; ἐχὶ, ἀλλὰ κάμνει χρεία ὅτι πρῶτον μὲν ὡς πειράζων ἠρώτησεν, καὶ ἀπέκει, ἔσωντας νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Χριστοῦ, ἀπεκρίθη νουνεχῶς, καὶ ἐπαινέθη. Βλέπε δὲ καὶ τὸν ἔπαινον, πῶς δὲν τὸν μαρτυρεῖ πῶς εἶναι τέλειος· διότι δὲν τοῦ εἶπεν, ὅτι μέσα εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἶσαι, ἀλλὰ δὲν εἶσαι μακρὰ. τίνος δὲ ἕνεκεν ὅλως ἐρώτησεν ὁ νομικὸς τὸν Χριστὸν ταύτην τὴν ἐρώτησιν; νομίζοντας νὰ πιάσῃ τὸν Χριστὸν, ὡς διορθωτὴν τοῦ Νόμου, καὶ ἔτζι νὰ τὸν κατηγορήσῃ, ὡς ἐναντίον τοῦ Νόμου. ἀλλὰ ὁ Κύριος ἠξεύρωντάς τον, ὅτι ἀπὸ τὸ νὰ μὴν ἔχῃ ἀγάπην, ἀλλὰ διὰ νὰ τρώγεται ἀπὸ τὸν φθόνον, ἔρχεται εἰς ταῦτα τὰ ἐρωτήματα, λέγοντας· ὅτι πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολὴ εἶναι, τὸ νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν. δευτέρα ὁμοία τὸ νὰ ἀγαπᾷ τὸν γείτονα. πῶς δὲ εἶναι ὁμοία; διότι μία ἀπὸ τὴν ἄλλην βασταῖ· διότι ἐκεῖνος ὁπου ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ τὸ ποίημά του. καλλιώτερον δὲ ποίημα τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ ἄνθρωπος, εἰς τόσον ὅτι ἐκεῖνος ὁπου ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ ὅλους τοὺς

Ματθ. κβ'.

ἀνθρώπες· καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ ἀγαπᾶ τὸν γείτονα, περισότερον ἀγαπᾶ τὸν Θεὸν, διότι ἐὰν τὲς ἀνθρώπες ἀγαπᾶ, ὁπῦ τῦ δίδεν πολλάκις ἀφορμὴ σκανδάλε καὶ μίσες, πόσῳ μᾶλ-
Ἰωάνν. ιδ'. λον τὸν Θεὸν, ὁπῦ τὸν δὲν εργετεῖ πάντοτε. ἄκε δὲ καὶ τῦ Κυρίε· ὁ ἀγαπῶν ἐμὲ τὰς ἐντολάς με τηρήσει. βλέπεις ὅτι ἀπὸ τὸ νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Θεὸν, φυλάσωμεν τὰς ἐντολὰς αὐτῦ. αἱ δὲ ἐντολαὶ αὐτῦ πᾶσαι περὶ τῆς ἀγάπης ὁπῦ νὰ ἔχωμεν ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον διαλαμβάνεσι. καὶ πάλιν· ἐν τέτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐσὲ, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλες. βλέπεις πάλιν ὅτι ἀπὸ τὸ νὰ ἀγαπῶμεν ἕνας τὸν ἄλλον, σωίσαται τὸ νὰ ἔχωμεν φιλίαν πρὸς τὸν Χριςὸν; καὶ τὸ νὰ ἐμεθε μαθηταὶ καὶ φίλοιτε; ςοχάζε δὲ πῶς ὅλας τὰς δωάμεις τῆς ψυχῆς ἀνήφερε· διότι δωάμις τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ ζωώδης, τὶν ὁποίαν δηλοῖ, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς· διότι ὅλον τὸν θυμὸν, καὶ τὶν ἐπιθυμίαν, εἰς τὶν ἀγάπιν τῦ Θεῦ, βέλεται νὰ τὰ δίδωμεν. εἶναι καὶ ἄλλη δωάμις τῆς ψυχῆς, ἡ καλεμένη φυτικὴ, ἡ ὁποία λέγεται θρεπτικὴ, καὶ αὐξητικὴ· καὶ ταύτιν λοιπὸν ὅλιν, πρέπει νὰ τὶν δώσωμεν εἰς τὸν Θεόν. εἶναι δὲ καὶ ἡ λογικὴ δωάμις, τὶν ὁποίαν ὠνόμασεν ὁ νόμος διάνοιαν. πάσας λοιπὸν τὰς δωάμεις τῆς ψυχῆς, πρέπει νὰ τὰς ἀφιερώσωμεν ὅλως διόλε, εἰς τὶν ἀγάπιν τῦ Θεῦ.

Ματθ. κδ'. Λεκ. κ'. Ψαλμ. ρί. Κείμ. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησῦς ἔλεγε, διδάσκων ἐν τῷ Ἱερῷ· πῶς λέγεσιν οἱ Γραμματεῖς, ὅτι ὁ Χριςὸς Υἱός ἐςι Δαβίδ; αὐτὸς γὰρ Δαβὶδ εἶπεν ἐν Πνεύματι ἁγίῳ· εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ με, κάθε ἐκ δεξιῶν με, ἕως ἂν θῶ τὲς ἐχθρές σε, ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σε. αὐτὸς ἓν Δαβὶδ λέγει αὐτὸν Κύριον· καὶ πόθεν αὐτῦ Υἱός ἐςι; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκεσεν αὐτῦ ἡδέως. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ἐν τῇ διδαχῇ αὐτῦ βλέπετε ἀπὸ τῶν Γραμματέων τῶν θελόντων ἐν ςολαῖς περιπατεῖν, καὶ ἀσπασμὲς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις. οἱ κατεθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρᾷ προσδυχόμενοι· ἔτοι λήψονται περισότερον κρῖμα.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸ πάθος ὁ Κύριος, διορθώνει τὶν πεπλανημένην γνώμην τῶν Γραμματέων, ὁπῦ ἐθαβρῆσαν ὅτι ὁ Χριςὸς εἶναι Υἱὸς τῦ Δαβὶδ, καὶ ὄχι Κύριος καὶ Θεὸς. ἀποδείχνει λοιπὸν τῦ λόγε Θεὸν ἀπ' αὐτὰ τῦ Δαβὶδ τὰ λόγια· καὶ ὄχι μόνον ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ τὲς φοβερίζει, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, ἕως ἂν θῶ τὲς ἐχθρές σε, ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σε. ἐξάπαντος δὲ αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἐχθροίτε, τὲς ὁποίες ἔθηκεν ὁ Θεὸς τῇ Πατρὶ, ὑποπόδιον τῶν ποδῶν τῦ Χριςῦ. βλέπε δὲ καὶ πῶς ἐρωτᾷ, διότι δὲν εἶπε, πῶς σᾶς φαίνεται ἐσᾶς διὰ λόγε, ἀλλὰ περὶ τῦ Χριςῦ, διὰ νὰ μὴ τὲς σκανδαλίσῃ· ἀλλὰ μήτε ἔχετε νὰ μῦ εἰπῆτε, ὅτι χωρὶς τῦ πνεύματος τὸ εἶπεν ἐτῦτο ὁ Δαβίδ, ἀλλὰ ἐν πνεύματι ἐκάλεσεν αὐτὸν Κύριον, τετέσιν ἀπὸ τὴν χάριν τῦ ἁγίε πνεύματος κινέμενος. πῶς λοιπὸν ὁ Χριςὸς εἶναι Υἱὸς τῦ Δαβὶδ, καὶ ὄχι Κύριος καὶ Θεὸς αὐτῦ; ὁ ὄχλος λοιπὸν, τὸν ἀκροάζονταν μετὰ χαρᾶς· καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, νὰ φυλάγωνται ἀπὸ τὲς Γραμματεῖς ὁπῦ θέλεν νὰ περιπατῶν ςολισμένοι, καὶ ἀπὸ τῦτο θέλεν νὰ προτιμῶνται, καὶ νὰ δέχωνται τὲς ἀσπασμὲς, καὶ τὰς δόφημίας εἰς ταῖς ἀγοραῖς· καὶ ὅσα ἄλλα ἐπιτηδεύματα εἶναι πρὸς δόξαν, οἱ ὁποῖοι κατατρώγεν, καὶ τὰ σπίτια τῶν χηρῶν· διότι ἔσωντας νὰ πηγαίνεν πρὲς τὰς χήρας γυναῖκας, καὶ ταῖς ἔταζαν νὰ εἶναι προσάται, καὶ βοηθοὶ εἰς αὐτὰς καὶ ἀφορμὴ πῶς προσδύχονται πολλὰ, καὶ μὲ χῆμα δλαβείας, καὶ ὑποκρίσεως, ἐπλανῆσαν τὲς ἁπλεςέρες καὶ ἔτρωγαν τὰ πλέτη τῶν σπιτίωντες. ἔτοι λοιπὸν θέλεν κατακριθῇ περισότερον ἀπὸ τὲς ἄλλες Ἰσδαίες ὁπῦ ἁμαρτάνεν· διότι οἱ δυατοὶ, θέλεν ἐξεταχθῇ καὶ δυατά. ἄλλο δὲ, διὰ τέτων διδάσκει καὶ τὲς Ἀποςόλες, νὰ μὴ πολιτδώνται ὡσὰν τὲς Γραμματεῖς, ἀλλὰ νὰ μιμῆνται αὐτὸν. διότι ἔσωντας νὰ τὲς χειροτονᾶ δι' ἀσκάλες, πρεπόντως τὲς παραγγέλλει, ἢ περὶ τῆς πολιτείας αὐτῶν.

Λεκ. κά. Κείμ. Καὶ καθίσας ὁ Ἰησῦς κατέναντι τῦ Γαζοφυλακίε, ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ Γαζοφυλάκιον. καὶ πολλοὶ πλέσιοι ἔβαλον πολλά· καὶ ἐλθῦσα μία χήρα πτωχὴ, ἔβαλε λεπτὰ δύο, ὅ ἐςι κοδράντης. καὶ προσκαλεσάμενος τὲς μαθητὰς αὐτῦ, λέγει αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ, πλεῖον πάντων βέβληκε τῶν βαλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον. πάντες γὰρ ἐκ τῦ περισσδύοντος αὐτοῖς ἔβαλον· αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑσερήσεως αὐτῆς, πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

Ἐξήγ. Κάποια θαυμασὴ σωήθεια ἐκράτει εἰς τὲς Ἑβραίες, ὅτι ὅσοι εἶχαν καὶ ἤθελαν, νὰ τὰ βάνεν εἰς τὸν θησαυρὸν τῦ ἱερῦ, (διότι τῦτο ὠνομάζετον γαζοφυλάκιον,) διὰ νὰ τρέφωνται ἀπ' αὐτὰ οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ πτωχοὶ καὶ αἱ χῆραι. ἔσωντας δὲ νὰ βάλ-

λεν

λȣν πολλοὶ πλȣ́σιοι πολλὰ, ἦλθε καὶ μία πτωχὴ χήρα, καὶ ἔδειξε τὴν προαίρεσιν αὐτῆς, πλȣσιωτέραν τῆς δυνάμεως αὐτῆς. Δόξασοι Χριςὲ, ὁπȣ̃ δέχεσαι πολλάκις, καὶ τὰ μικρὰ διὰ μεγάλα. ἄμποτες νὰ ἤθελε γένη καὶ ἡ ἐδικήμȣ ψυχὴ χήρα, νὰ ἀφήσῃ τὸν Σατανᾶ ὁπȣ̃ ἐπροσκολλήθη, καὶ νὰ βάλῃ εἰς τὸν Ἱερὸν θυσαυρὸν δύο λεπτὰ, τὴν σάρκα καὶ τὸν νȣ̃ν, ἔςωντας νὰ τὰ λεπτύνῃ, τὴν σάρκαμὲν διὰ τῆς ἐγκρατείας, τὸν δὲ νȣ̃ν διὰ τῆς ταπεινώσεως. διὰ νὰ ἀκȣ́σω καὶ ἐγὼ, ὅτι ὅλον τὸν βίονμȣ τὸν ἔκαμα Ἱερὸν, καὶ δὲν ἄφησα κανένα νόημα ἢ κίνημα εἰς τὸν κόσμον, ἤγȣν ἐπιθυμίαν κοσμικὴν.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΔΕ'ΚΑΤΟΝ ΤΡΙ'ΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ ἐκπορȣομένȣ αὐτȣ̃ ἐκ τȣ̃ Ἱερȣ̃, λέγει αὐτῷ εἷς τῶν μαθητῶν αὐτȣ̃· διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι, καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαὶ. καὶ ἀποκριθεὶς, ὁ Ἰησȣ̃ς, εἶπεν αὐτῷ· βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομὰς; ȣ̓ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὅς ȣ̓ μὴ καταλυθῇ. καὶ καθημένȣ αὐτȣ̃ εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, κατέναντι τȣ̃ Ἱερȣ̃, ἐπηρώτων αὐτὸν κατ' ἰδίαν, Πέτρος, καὶ Ἰάκωβος, καὶ Ἰωάννης, καὶ Ἀνδρέας· εἰπὲ ἡμῖν πότε ταῦτα ἔςαι; καὶ τὶ τὸ σημεῖον, ὅτε μέλλει ταῦτα πάντα συντελεῖσθαι; Ματθ. κδ'. Λȣκ. θ'.

Εξήγ. Ἐπειδὴ πολλὰ περὶ τῆς ἐρημώσεως τῆς Ἱερȣσαλὴμ ἔλεγεν ὁ Κύριος, ὅτι ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος, θαυμάζοντες οἱ μαθηταὶ αὐτȣ̃, πῶς ἤθελαν ἀφανισθῇ τέτοια μεγάλα εὔμορφα, καὶ θαυμαςὰ κτήρια, τȣ̃ δείχνȣν καὶ τȣ̃ Ναȣ̃ τὴν τοσαύτην εὐπρέπειαν. αὐτὸς δὲ προφητεύει ὅτι καὶ αὐτὰ χειρότερα θέλȣν ἀφανισθῇ, καὶ τοσȣ̃τον, ὅτι δὲν θέλει ἀπομείνει λίθος ἀπάνω εἰς λίθον. ἀλλὰ πολλοὶ λέγȣσιν, ὅτι καὶ πολλὰ λείψανα ἀπέμειναν τῆς Ἱερȣσαλὴμ τῆς παλαιᾶς πόλεως, εἰς τόσον ὅτι δοκιμάζȣν νὰ ἀποδείξȣν τὸν Χριςὸν ψεύςην. ἀλλὰ δὲν εἶναι τȣ̃το· διότι ἐὰν καὶ ἀπέμειναν μερικὰ λείψανα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἀληθινὸν, ἀλλ' ὅμως ἕως τῆς καθολικῆς συντελείας, δὲν θέλει μείνει λίθος ἐπὶ λίθον. πλὴν γράφει εἰς τȣ̀ς χρονογράφȣς, ὅτι ὁ Ἀνδριανὸς Ἄιλιος, κατέσκαψε τὸ Ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν ἐκ θεμελίων αὐτῶν, εἰς τόσον ὅτι εἰς τὸν καιρὸν αὐτȣ̃ ἐπληρώθη καὶ τȣ̃το, ὅτι μὴ δὲ λίθος ἀπέμεινεν εἰς λίθον. Καθημένȣ δὲ αὐτȣ̃ εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτȣ̃, ἐρωτῶντες, πότε θέλȣν γένει ταῦτα, τȣτέςι πότε θέλȣν συντελεσθῇ τὰ περὶ τῆς Ἱερȣσαλὴμ. αὐτὸς δὲ, πρὶν νὰ τȣ̀ς ἀποκριθῇ περὶ τῆς ἐρωτήσεως αὐτῶν, ἀσφαλίζεται τὴν διάνοιαν αὐτῶν, διὰ νὰ μὴ πλανεθȣ̃ν· διότι ἐπειδὴ ἄρχισαν νὰ ἀπιςȣ̃ν οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἰȣδαίας, ἐσηκώθησαν τινὲς, καὶ ἔλεγον πῶς ἦσαν διδάσκαλοι· διὰ τȣ̃το τȣ̀ς λέγει ὁ Κύριος, βλέπετε νὰ μὴν πλανεθῆτε.

Κείμ. Ὁ δὲ Ἰησȣ̃ς ἀποκριθεὶς αὐτοῖς ἤρξατο λέγειν· βλέπετε μήτις ὑμᾶς πλανήσῃ· πολλοὶ γὰρ ἐλȣ́σονται ἐπὶ τῷ ὀνόματίμȣ, λέγοντες· ὅτι ἐγὼ εἰμι. καὶ πολλȣ̀ς πλανήσȣσιν. ὅταν δὲ ἀκȣ́σητε πολέμȣς, καὶ ἀκοὰς πολέμων, μήθροεῖσθε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι, ἀλλ' ȣ̓́πω τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος, ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπȣς, καὶ ἔσονται λιμοὶ, καὶ ταραχαὶ· ἀρχαὶ ὠδίνων ταῦτα. Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτȣ̀ς παραδώσȣσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ Βασιλέων ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμȣ̃, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη, δεῖ πρῶτον κηρυχθῆναι τὸ Ἐαγγέλιον. Ματθ. κδ'. Λȣκ. κά.

Εξήγ. Πολλοὶ θέλȣν ἔλθη, ὡσὰν πῶς ἦτον ὁ Ἰȣ́δας καὶ ὁ Θευδὰς· οἱ ὁποῖοι ἔλεγαν ὅτι ἐπέμφθησαν ἀπὸ Θεȣ̃. πολέμȣς δὲ λέγει, θέλετε ἀκȣ́σει, ἐκείνȣς ὁπȣ̃ γράφει καὶ ὁ Ἰώσηππος ὅτι ἔγιναν πρὶν νὰ παρθῇ ἡ Ἱερȣσαλήμ. διότι ἀποςάτησαν μὲν οἱ Ἑβραῖοι, καὶ δὲν ἔδιδαν τὰ δοσίματα, εἰς τȣ̀ς Ῥωμαίȣς· ἐκεῖνοι δὲ ὀργισθέντες, ἔκαμαν πολλȣ̀ς πολέμȣς· ἀλλὰ ἀκόμι δὲν ἦτον τὸ τέλος τῆς Ἱερȣσαλὴμ, διότι ἐφιλανθρωπεύονταν οἱ Ῥωμαῖοι. καὶ ὄχι μόνον πόλεμοι ἐγίνονταν, ἀλλὰ καὶ ὀργαὶ θεϊκαὶ, πείναις καὶ σεισμοὶ· δείχνωντας φανερὰ ὁ Θεὸς, ὅτι αὐτὸς τȣ̀ς πολεμεῖ. πάντα δὲ ταῦτα, ἀρχαὶ ὠδίνων· τȣτέςι τῶν κακῶν ὁπȣ̃ ἔμελλαν νὰ τȣ̀ς συνέβȣν. προσέχετε δὲ ἐσεῖς τȣ̃ λόγȣσας, διότι θέλȣν σᾶς παραδώσει εἰς συνέδρια. εὐλόγως παρενέβαλεν τὴν διήγησιν περὶ αὐτῶν, ὅτι πῶς θέλȣν σᾶς παραδώσȣν εἰς συνέδρια, διὰ νὰ ἔχȣν κάποιαν παρηγορίαν, ἐπειδὴ κοινῶς εἰς ὅλȣς ἔμελλον νὰ ἔλθȣν οἱ πειρασμοὶ, καὶ αἱ θλίψεις. ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, ὅτι ἕνεκεν ἐμȣ̃ θέλετε

φερθῆ εἰς αὐθέντας καὶ βασιλεῖς, μεγάλιω παρηγορίαν τὲς ἔβαλεν, ἐπειδὴ διὰ λόγε τε ἔμελλαν νὰ κακοπάθεν. τὸ δὲ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς, ἦγεν διὰ νὰ ἔναι ἀναπολόγητοι, καὶ κατάκριτοι ἀκόμι ἀπ' ἐδῶ· ὅτι καὶ παιδεύοντές σας, δὲν ἐδωνήθησαν νὰ νικήσεν τλιὼ ἀλήθειαν. καὶ ἀπέκει διὰ νὰ μὴ νομίσεν ὅτι οἱ κίνδωνοι, καὶ αἱ θλίψεις, θέλεν ἐμποδίσει τὸ κήρυγμα, λέγει, ὅτι καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη μέλλει νὰ κηρυχθῆ τὸ ἐυαγγέλιον, καὶ μετὰ ταῦτα θέλει κερσεθθῆ ἡ Ἱερεσαλὴμ. ὅτι δὲ πρὶν νὰ κερσεθθῆ ἡ Ἱερεσαλὴμ, ἐκηρύχθη τὸ ἐυαγγέλιον, ἄκεε τῆ Παύλε· εἰς πᾶσαν τλιὼ γλιῶ ἐξῆλθεν ὀφθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκεμένης, τὰ ῥήματα αὐτῶν. καὶ τῆτο δὲ εἰς περισσοτέραν κατάκρισιν τῶν Ἰεδαίων ἔγινε, τὸ νὰ κηρυχθῆ τὸ Ἐυαγγέλιον πανταχῆ πρὶν νὰ κερσεθθῆν. διότι ἔπρεπέτες, ὡσὰν εἶδαν ὅτι εἰς ὀλίγον καιρὸν ἔθραμεν εἰς ὅλιω τλιὼ οἰκεμένλιω τὸ κήρυγμα, νὰ καταλάβεν τλιὼ δωάμιν τῆ Θεῆ, καὶ νὰ μετανοήσεν, καὶ νὰ γλυτώσεν ἀπὸ τὰς συμφορὰς· ἀμὴ δὲν ἐκατάλαβαν, διὰ τῆτο ἔχεν καὶ περισσοτέραν κατάκρισιν.

Ρωμ. ί. Ψαλμ. ιή.

Κείμ. Ὅταν δὲ ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τὶ λαλήσητε, μηδὲ μελετᾶτε· ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῆ ὑμῖν ἐν ἐκείνη τῆ ὥρα, τῆτο λαλεῖτε· ἐ γὰρ ὑμεῖς ἐσε οἱ λαλῶντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ Πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσεσιν αὐτές. καὶ ἔσεσθε μισεμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά με. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, ἦτος σωθήσεται.

Εξήγ. Διότι πρὶν νὰ ἀνάψῃ τελείως ὁ πόλεμος, τὶ δὲν ἔπαθαν οἱ Ἀπόσολοι ἀπ' αὐτές; εἰς δικαστήρια ἐσύρνονταν, καὶ εἰς Βασιλεῖς ἐφέρνονταν, εἰς τὲν Ἡρώδη, καὶ εἰς τὲν Ἀγρίππαν, καὶ εἰς τὲν Νέρωνα. μλιὼ προμεριμνᾶτε λοιπὸν τὶ νὰ ἀποκριθῆτε· ἀλλὰ εἰς ἐκείνλιω τλιὼ ὥραν, θέλει σᾶς δώσει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκεῖνα ὁπῆ κάμνει χρεία νὰ λαλήσητε· τὲς προλέγει δὲ καὶ τὸ χειρότερον ἀπὸ ὅλα, ὅτι ἀπὸ τὲς ἐδικές, καὶ συγγενεῖστες μέλλεν νὰ πολεμῆνται. τῆτο δὲ τὸ λέγει, διὰ νὰ ἠξεύρεν νὰ προετοιμαθῆν· καὶ ἔτζι λοιπὸν, ἐν ὀκολία νὰ ὑπομείνεν τὰς θλίψεις. ἔτα λέγει καὶ τλιὼ παραμυθίαν, ὅτι διὰ λόγεμε θέλετε ἦθε μισημένοι· διότι τὸ νὰ μισῆνται διὰ λόγετε, ἀρκετὸν ἦτον νὰ τὲς ἐλαφρώσῃ πάσας τὰς συμφορὰς. ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ σωθῆ ἐκεῖνος ὁπῆ ὑπομείνῃ εἰς τέλος, καὶ τῆτο μεγάλη παρηγορία ἔναι.

Κεφ. ϛ'. Κείμ. Ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βλέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δανιὴλ τῆ Προφήτε, ἑσὼς ὅπε ἀ δεῖ, (ὁ ἀναγινώσκων νοείτω.) τότε οἱ ἐν τῆ Ἰεδαίᾳ φελγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· ὁ δὲ ἐπὶ τῆ δώματος, μὴ καταβάτω εἰς τλιὼ οἰκίαν, μηδὲ εἰσέλθετω ἆραι τὶ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτῆ. καὶ ὁ εἰς τὲν ἀγρὲν ὤν, μὴ ἀποσρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω, ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτῆ. ἀὶ δὲ ταῖς ἐν γασρὶ ἐχέσαις, καὶ ταῖς θηλαζέσαις, ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

Εξήγ. Τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, ἦτον ἡ εἰκόνα ἐκείνε ὁπῆ ἐπῆρε τλιὼ Ἱερεσαλὴμ· διότι κάθε εἴδωλον, Βδέλυγμα λέγεται. ἐρημώσεως δὲ, ὅτι ἔσωντας νὰ παρθῆ ἡ Ἱεροσαλὴμ, καὶ νὰ ἐρημωθῆ, τὸ ἔσησαν μέσα εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων τῆ Ναῆ. ἀλλὰ καὶ ὁ Πιλάτος, ἔσωντας νὰ φέρῃ διὰ νυκτὸς τὰς εἰκόνας τῆ Καίσαρος εἰς τὸ Ἱερὸν, ἔγινεν αἴτιος πολλῆς συγχύσεως εἰς τὲν λαόν. ἀπὸ τότε ἄρχισε καὶ ὁ πόλεμος, καὶ ἡ ἐρήμωσις τῆς Ἱερεσαλὴμ. τότε λοιπὸν ὅσοι ἦναι εἰς τλιὼ Ἰεδαίαν, ἂς φόλγεν εἰς τὰ βενά. καὶ καλῶς εἶπεν ὅσοι ἦναι εἰς τλιὼ Ἰεδαίαν, διότι οἱ Ἀπόσολοι δὲν ἦσαν εἰς τλιὼ Ἰεδαίαν, ἀλλὰ καθὼς εἴπαμεν, πρὶν τῆ πολέμε ἐδιώχθησαν ἀπὸ τλιὼ Ἱερεσαλὴμ. μᾶλλον δὲ αὐτὲι ἀπατοίτες κινέμενοι ὑπὸ τῆ Ἁγίε Πνεύματος, ἐξέβησαν. ἐκεῖνοι λοιπὸν ὁπῆ θέλεν φύρεθῆ εἰς τλιὼ Ἰεδαίαν, ἂς φόλγεν. καὶ ἐκεῖνος ὁπῆ λάχει εἰς τὸ δῶμα, ἦγεν ἐπάνω εἰς τλιὼ σκέπλιω τῆ σπιτίε, ἂς μλιὼ κατέβῃ νὰ πάρῃ τίποτες ἀπὸ τὸ σῆτι· διότι μακάρι νὰ ἤθελε δωνηθῆ νὰ γλυτώσῃ, μόνον μὲ τὸ κορμὶ γυμνόν. ἀλλὰ ἡ εἰς ἐκείναις μὲν ὁπῆ ἔχεν μικρὰ παιδία, κρατέμεναι ἀπὸ τλιὼ ἀγάπλιω αὐτῶν, δὲν θέλεν δυνηθῆ νὰ φύγεν· ἐκείναις δὲ ὁπῆ ἦναι ἐγγασρωμέναις, διὰ τὸ βάρος τῆς κοιλίας, δὲν θέλεν δωνηθῆ ἐδὲ αὐταῖς νὰ φύγεν ἐν ὀκολίᾳ. λογιάζω δὲ, ὅτι νὰ δηλοῖ, καὶ διὰ τλιὼ τεκνοφαγίαν· διότι ἀπὸ τλιὼ πεῖνα, ὅταν ἦσαν ἀποκλεισμέναις, ἔφαγαν καὶ τὰ τέκνατες.

Κείμ. Προσεύχεσθε δὲ, ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος. ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλῖψις, οἵα ἀ γέγονε τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἧς ἔκτισεν ὁ Θεὸς, ἕως τῆ νῦν, καὶ ἀ μὴ γένηται. καὶ εἰμὴ Κύριος ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας, ὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ. ἀλλὰ διὰ τὲς ἐκλεκτὲς ἕς ἐξελέξατο, ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας.

Εξήγ.

Εξήγ. Διότι ἐὰν γένῃ εἰς τὸν χειμῶνα ἡ φυγὴ, ἀπὸ τὴν δυσκολίαν τῦ καιρῦ θέλει ἐμποδισθῆ ἐκεῖνοι ὁπῦ θέλει νὰ φύγει. καὶ βέβαια θέλει ἦναι μεγάλη θλῖψις, καὶ χειρότερη ἀπὸ ὅσας θλίψεις ἔγιναν ἀπ' ἀρχῆς κόσμε, ἢ ἔτε θέλει γένῃ ἄλλη τοιαύτη. καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν ὁ Θεὸς, ἤγεν ἀνίσως δὲν ἐκατέλυσε σιώτομα τὸν πόλεμον τῶν ῥωμαίων, δὲν ἤθελε σωθῆ πᾶσα σάρξ, τετέσι δὲν ἤθελεν ἀπομείνῃ κανένας Ἰεδαῖος. ἀλλὰ διὰ τὲς ἐκλεκτὲς, ἤγεν διὰ ἐκείνες ὁπῦ ἐπίσθσαν ἀπὸ τὲς ἑβραίες, ἢ καὶ διὰ ἐκείνες ὁπῦ ἔμελλαν νὰ πισθύσῃ εἰς τὸ ὕσερον, ἔπαυσεν σιωτόμως ὁ πόλεμος. διότι προγινώσκωντας ὁ Θεὸς, ὅτι ὕσερα ἀπὸ τὸν κερσθμὸν τῆς Ἱερσαλὴμ, θέλει πισθύσει πολλοὶ ἀπὸ τὲς Ἑβραίες, διὰ τῦτο δὲν ἄφησε νὰ ἀφανισθῆ παντελῶς τὸ γένος αὐτῶν. δώνονται δὲ ταῦτα, νὰ νοηθῶν καὶ κατὰ ἀλληγορίαν. Βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, εἶναι κάθε σατανικὸν νόημα ὁπῦ ςέκει εἰς τόπον Ἅγιον, τὸν ἐδικόν μας νῶ· τότε τὸ λοιπὸν, ἐκεῖνος ὁπῦ εἶναι εἰς τὴν Ἰεδαίαν, ἂς φθύγῃ εἰς τὰ βνὰ· ἤγεν ὁ ἐξομολογέμενος, ἂς τρέχῃ εἰς τὰ ὄρη τῶν ἀρετῶν. (διότι Ἰεδαία, ἐξομολόγησις λέγεται.) καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ ςέκει εἰς τὸ ὕψος, ἂς μὴ κατέβῃ· διότι ὅταν σωθῆ εἰς ἡμᾶς κανένας αἰχρὸς λογισμὸς, πρέπει νὰ τρέχωμεν εἰς τὰ ὑψηλὰ, διὰ τῆς ἐξομολογήσεως, καὶ νὰ μὴ καταβαίνωμεν ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς. καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ ἐργάζεται τὸ καλὸν, ἂς μὴ ἐπισρέψῃ νὰ λάβῃ τὴν παλαιὰν κακίὰν τε σωήθειαν, ἡ ὁποία εἶναι φόρεμα ὁπῦ τὸ ἐξεγδύθη. ἀλήμονον δὲ εἰς ἐκεῖνον ὁπῦ φθύγει τὸν χειμῶνα· διότι πρέπει να φθύγωμεν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν μὲ θερμότητα, ἤγεν μὲ ὄλίγη μας τὴν δώαμιν, καὶ ὄχι ψυχρῶς, καὶ ἀκινήτως μὲ ἀμέλειαν· διότι τῦτο δηλοῖ, τὸ νὰ φθύγῃ τινὰς εἰς τὸν καιρὸν τῦ χειμῶνος.

Κείμ. Τότε ἐάντις ὑμῖν εἴπῃ· ἰδὲ ὧδε ὁ Χριςὸς· ἢ ἰδὲ ἐκεῖ· μὴ πισθύσητε. ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριςοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσεσι σημεῖα καὶ τέρατα, πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατὸν καὶ τὲς ἐκλεκτές. ὑμεῖς δὲ βλέπετε· ἰδὲ προείρηκα ὑμῖν πάντα. ἀλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην, ὁ Ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ Σελήνη ὐ δώσει τὸ φέγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀςέρες τῦ Ὀυρανῦ ἔσονται ἐκπίπτοντες, καὶ αἱ Δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς, σαλευθήσονται· καὶ τότε ὄψονται τὸν Υἱὸν τῦ ἀνθρώπε ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις, μετὰ δυνάμεως, καὶ δόξης πολλῆς. Ἐξεκ. λβ'. Ἡσαι. ιγ'. Ἰωὴλ. β'.

Εξήγ. Πεπλήρωκε μὲν τὰ περὶ τῆς Ἱερσαλὴμ, τώρα δὲ ἀρχίζει νὰ λέγῃ περὶ τῆς παρεσίας τῦ ἀντιχρίςε. τὸ δὲ τότε, μὴ νοήσῃς ὅτι, ὅταν γένῃ ἐκεῖνα ὁπῦ εἴπαμεν παράνω διὰ τὴν Ἱερσαλὴμ, τότε παρεθὺς, ἐὰν σᾶς εἰπῇ τινὰς, ὅτι ἰδὲ ἐδῶ ὁ Χριςὸς, νὰ μὴν πισθύσετε· ἀλλὰ γίνωσκε, ὅτι τῦτο εἶναι σωήθεια τῆς γραφῆς, καθὼς καὶ ὁ Ματθαῖος μετὰ τὴν γέννησιν τῦ Χριςῦ, λέγει· ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, παραγίνεται ὁ Ἰωάννης. ποίαις ἡμέραις; ἆρα τότε κατόπι ἀπὸ τὴν γέννησιν τῦ Χριςῦ; ἐχὶ, ἀλλὰ ἀορίςως. ἔτζι λοιπὸν λέγει καὶ ἐδῶ, τότε, ὄχι ὅταν ἐρημωθῆ ἡ Ἱερσαλὴμ, ἀλλὰ κατὰ τὲς καιρὲς ὁπῦ νὰ ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριςος, νὰ μὴν πλανεθῆτε. διότι πολλοὶ θέλεν ὀνομαθῆ μὲ τὸ ὄνομα τῦ Χριςῦ, εἰς τόσον ὅτι νὰ πλανᾶν καὶ τὲς ἐκλεκτές. μετὰ δὲ τὴν παρεσίαν τῦ Ἀντιχρίςε, θέλει ἀλλοιωθῆ ὅλος ὁ κόσμος, ἔσωντας νὰ σκοτισθῆν οἱ ἀςέρες ἀπὸ τὸ πολὺ φῶς τῦ Χριςῦ. θέλεν σαλευθῆ δὲ καὶ αἱ δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων, ἤγεν θέλεν ἐκπλαγῆ, καὶ θέλεν θαυμάσει, βλέπσαι τοσαύτην μεταβολὴν γινομένην, καὶ τὲς σωδέλες αὐτῶν κρινομένες. καὶ τότε θέλεν ἰδῆ τὸν Κύριον, ὡς Υἱὸν ἀνθρώπε, ἤγεν μὲ κορμὶ ἀνθρώπε· διότι τὸ βλεπόμενον, πάντως σῶμα θέλει νὰ ἦναι. ἀλλὰ ἐὰν καὶ μὲ κορμὶ ἔρχεται ὡς ἄνθρωπος, ἀλλὰ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. Ματθ. γ'.

Κείμ. Καὶ τότε ἀποςελεῖ τὲς Ἀγγέλες αὐτῦ, καὶ ἐπισυνάξει τὲς ἐκλεκτὲς αὐτῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρε Γῆς, ἕως ἄκρε Οὐρανῦ. ἀπὸ δὲ τῆς Συκῆς μάθετε τὴν παραβολὴν· ὅταν αὐτῆς ἤδη ὁ κλάδος ἁπαλὸς γένηται, καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐσιν· ἔτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ταῦτα ἴδητε γινόμενα, γινώσκετε, ὅτι ἐγγὺς ἐσιν ἐπὶ θύραις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, μέχρις ὗ πάντα ταῦτα γένηται. ὁ Οὐρανὸς, καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι με ὐ μὴ παρέλθωσιν.

Εξήγ. Βλέπεις ὅτι καὶ ὁ Υἱὸς τὲς ἀγγέλες ςέλει, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ; πῶ εἶναι λοιπὸν ἐκεῖνοι ὁπῦ λέγεν ὅτι δὲν εἶναι ἴσια μὲ τὸν Πατέρα; καὶ θέλεν ἔλθη λοιπὸν, οἱ ἄγγελοι, διὰ νὰ σιωάξεν τὲς ἐκλεκτὲς, διὰ νὰ ἁρπαχθῆν μὲ τὰ σιώφα, νὰ προϋπαντήσεν τὸν Κύριον. ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς, καταλαβε τῦτο ὁπῦ λέγω· διότι καθὼς ὅταν γένεν τὰ φύλλα τῆς Συκῆς, σιμὰ εἶναι τὸ θέρος, ἔτζι καὶ μετὰ τὴν θλῖψιν τῦ Ἀντιχρίςε, ὐθὺς μηδενὸς μεσολαβῆντος, γίνεται ἡ δὐτέρα παρεσία τῦ Χριςῦ. ἡ ὁποία κατὰ ἀλήθειαν εἶ-

ναι θέρος τοῖς δικαίοις ἀπὸ χειμῶνος, τοῖς δὲ ἁμαρτωλοῖς χειμῶνας ἀπὸ θέρους. Ἀληθινὰ σᾶς λέγω, ὅτι ἡ γενεὰ αὕτη, τετέσι τῶν πιστῶν χριστιανῶν, δὲν θέλει λείψει, ἕως ἂν νὰ γένουν ταῦτα πάντα, τὰ περὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου. διότι φανερὸν εἶναι, ὅτι δὲν λέγει, διὰ τινὰ γενεὰν τῶν Ἀποστόλων, ἐπειδὴ μηδὲ ἕως τῆς σωτελείας τοῦ κόσμου ζῶσιν οἱ Ἀπόστολοι, ἀλλὰ μηδὲ ἕως τῆς σωτελείας τῆς Ἱερουσαλὴμ ἔφθασαν οἱ περισσότεροι. γενεὰν δὲ, τῶν χριστιανῶν λέγει, παρηγορῶντας τοὺς Ἀποστόλους· διότι διὰ νὰ μὴ λογιάσουν, ὅτι τοσούτων κακῶν γενομένων, θέλει ἐκλείψει ἡ πίστις τῶν Χριστιανῶν, λέγει, ὅτι θαρρεῖτε, ὅτι δὲν θέλει λείψει ἡ γενεὰ τῶν πιστῶν, ἀδὲ θέλει χαθῆ. διότι προτήτερα θέλουν σαλεύσει ταῦτα τὰ ἀκίνητα στοιχεῖα, ἤγουν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, παρὰ ὅτι νὰ μὴ πληρωθοῦν οἱ λόγοι μου· ἀλλὰ πάντα ὅσα εἶπα θέλουν τελειωθῆ.

Κείμ. Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καὶ τῆς ὥρας, οὐδεὶς οἶδεν, οὐ δὲ οἱ ἄγγελοι οἱ ἐν Οὐρανῷ, οὐδὲ ὁ Υἱὸς, εἰ μὴ ὁ Πατήρ. βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε, καὶ προσεύχεσθε· οὐ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρὸς ἐστιν. ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφεὶς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε πότε ὁ Κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ὀψὲ, ἢ μεσονυκτίου, ἢ ἀλεκτροφωνίας, ἢ πρωΐ· μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης, εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας. ἃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω, γρηγορεῖτε.

Εξήγ. Θέλωντας ὁ Κύριος νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς μαθητὰς, νὰ μὴν τὸν ἐρωτοῦν περὶ τῆς ἡμέρας, καὶ τῆς ὥρας ἐκείνης, λέγει, ὅτι οὐδὲ οἱ ἄγγελοι, οὐδὲ ὁ Υἱὸς ἠξεύρει. διότι ἂν τοὺς ἔλεγεν ὅτι ἠξεύρω, ἀμὴ δὲν θέλω νὰ σᾶς εἰπῶ, ἤθελε τοὺς λυπήσῃ. ἀμὴ τώρα τὸ μεταχειρίζεται σοφώτερα, καὶ τοὺς ἐμποδίζει νὰ μὴν τὸν ἐρωτοῦν καὶ τὸν ἐνοχλοῦν καθόλου μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, ὅτι ἔτε οἱ ἄγγελοι ἔτε ἐγὼ ἠξεύρω. Θέλεις ἐννοήσει δὲ τὸ λεγόμενον, ἀπὸ κάποιον παράδειγμα. πολλάκις παιδία μικρὰ, βλέπουσι τοὺς Πατέρας αὐτῶν ὁποῦ κρατοῦν εἰς τὰ χεριάτους τίποτες, καὶ τοὺς τὸ ζητοῦν· οἱ δὲ Πατέρες, δὲν θέλουν νὰ τοὺς τὸ δώσουν, καὶ ἐκεῖνα κλαίουν καὶ παραπονοῦνται· τέλος πάντων κρύπτουσιν οἱ Πατέρες ἐκεῖνο ὁποῦ κρατοῦσι, καὶ δείχνουν τοῖς παιδίοις τὰ χεριάτους ἄδεια, καὶ τοὺς λέγουν πῶς δὲν τὸ ἔχουν, καὶ ἔτζι τὰ μερώνουν ἀπὸ τὸ κλαύσιμον, ἔτζι καὶ ὁ Κύριος, ὡς παιδίοις προσφερόμενος τοῖς Ἀποστόλοις, ἀπέκρυψεν ἀπ' αὐτοὺς τὴν ἡμέραν. ὅτι ἂν ἤθελεν εἰπῇ ὅτι, ἠξεύρω ἀμὴ δὲν σᾶς λέγω, ἤθελαν λυπηθῆ, ὡσὰν ὁποῦ δὲν ἐμάνθαναν ἀπ' αὐτὸν. ὅτι δὲ πῶς γινώσκει ὁ Κύριος τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν ὥραν, φανερὸν εἶναι· διότι αὐτὸς ἔκαμε τοὺς αἰῶνας, πῶς νὰ μὴν ἠξεύρῃ λοιπὸν ἐκεῖνο ὁποῦ ἔκαμεν; ἀλλὰ δὴ καὶ συμφέροντος ἀπέκρυψεν ὁ Θεὸς τὴν σωτέλειαν τοῦ κόσμου, κἂν τὴν καθολικὴν κἂν τὴν τοῦ καθ' ἑνὸς σωτέλειαν, ἤγουν τὸν θάνατον. ἵνα ὡσὰν ὁποῦ δὲν ἐγνωρίζομεν τὸ τέλος, νὰ ἀγωνιζώμεθα προσδοκῶντες αὐτὸ πάντοτε, φοβούμενοι μήπως μᾶς προφθάσῃ ἀνετοίμους. ὡς ἰδοῦμεν δὲ καὶ τοὺς λέξεις· ὀψὲ μὲν ἔρχεται τὸ τέλος, ἤγουν ὅταν γηράσῃ κανεὶς, καὶ ἀποθάνῃ· μεσονυκτίου δὲ, ὅταν εἶναι τινὰς εἰς μέσην ἡλικίαν· ἀλεκτροφωνίας δὲ, ἤγουν λάλημα πετεινοῦ, ὅταν πληρωθῇ ὁ λόγος εἰς ἡμᾶς, καὶ ὁμιλοῦμεν καθαρῶς· διότι ἀλέκτωρ, ἤγουν πετεινὸς, εἶναι ὁ λόγος ὁποῦ μᾶς σημαίνει ἀπὸ τὸν ὕπνον τῆς ἀναισθησίας. ὅταν λοιπὸν ἀρχίζῃ τὸ παιδίον, νὰ ζῇ κατὰ λόγον, ἤγουν νὰ ἐγνωρίζῃ τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακὸν, καὶ νὰ φρονῇ, τότε ὁ ἀλέκτωρ φωνεῖ, ἤγουν λαλεῖ ὁ πετεινὸς εἰς αὐτό. πρωΐα δὲ εἶναι, ἡ παντελῶς παιδιακὴ ἡ λικία. πρέπει λοιπὸν νὰ προνοοῦμεν τὸ τέλος πάντες, διότι κἂν καὶ μικρὸν παιδίον ἔχῃς, πρέπει νὰ συνοιάζουσι διὰ τὸ τέλος τοὺς, μήπως καὶ ἀποθάνῃ ἀβάπτιστον. ταῦτα δὲ εἰς ὅλους τοὺς παραγγέλνει ὁ Κύριος, καὶ εἰς κοσμικοὺς, καὶ ἀναχωρητάς. χρεωστοῦμεν λοιπὸν ὄχι μόνον νὰ ἀγρυπνοῦμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ προσεύχωμεθα· διότι πολλοὶ μὲν ἀγρυπνοῦσιν, ἀμὴ εἰς πονηρὰ ἔργα ἐξοδιάζουσι τὰς νύκτας. βλέπε δὲ πῶς δὲν εἶπεν, ὅτι δὲν ἠξεύρω πότε εἶναι ὁ καιρὸς, ἀλλὰ δὲν ἠξεύρετε. ὅτι διὰ τὸ ἐδικόνμας συμφέρον ἀπέκρυψε. διατὶ ἐὰν καὶ τώρα ὁποῦ δὲν ἠξεύρομεν τὸ τέλος μας, θυμωνώμεθεν ἕνας κατὰ τοῦ ἄλλου, τί ἠθέλαμεν κάμῃ ἂν ἠξεύραμεν τὸ τέλος ἡμῶν; βέβαια εἰς μεγάλην κακίαν ἠθέλαμεν περάσῃ τὸν πρὸ τοῦ θανάτου μας καιρὸν, καὶ ἀπέκει ὕστερα εἰς τὸν θάνατόν μας, ἠθέλαμεν μετανοῇ μίαν ἡμέραν, καὶ ἔτζι ἠθέλαμεν ζημιωθῆ τὰ μέγιστα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Κείμενον.

Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας· καὶ ἐζήτουν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες, ἀποκτείνωσιν. ἔλεγον δὲ μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε θόρυβος ἔσαι τοῦ λαοῦ. καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ, ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, κατακειμένου αὐτοῦ, ἦλθε γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου, νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· καὶ συντρίψασα τὸ ἀλάβαστρον, κατέχεεν αὐτοῦ κατὰ τῆς κεφαλῆς. ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτούς, καὶ λέγοντες· εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; ἠδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι ἐπάνω τριακοσίων δηναρίων, καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνεμβριμῶντο αὐτῇ.

Ἐξήγ. Τῇ τετράδι συνέση τὸ συμβούλιον, καθ' ὃ διὰ τοῦτο νηστεύομεν καὶ ἡμεῖς τὰς τετράδας. ἐκεῖνοι μὲν τὸ λοιπὸν ἐβούλοντο, νὰ περάσουν αἱ ἡμέραι τῆς ἑορτῆς, ἀμὴ δὲν ἐσυγχωρήθησαν· ἐπειδὴ αὐτὸς ἐφύλαγε τὸν καιρὸν τοῦ πάθους διὰ λόγου του, καὶ ἠθέλησε νὰ σταυρωθῇ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πάσχα· διότι αὐτὸς ἦτον τὸ ἀληθινὸν πάσχα. διὰ τοῦτο εἶναι δίκαιον νὰ θαυμάζωμεν τοῦ δυνάμεντος. διότι ὅτε μὲν ἐκεῖνοι ἐβούλοντο νὰ τὸν πιάσουν, δὲν ἐδύνοντο, ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν ἤθελεν· ὅτε δὲ ἐκεῖνοι δὲν ἤθελαν διὰ τοῦ ἑορτοῦ, τότε αὐτὸς ἐπαράδωκε τοῦ λόγου του θεληματικῶς. ὄντος δὲ αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ, ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, ἦλθε γυνὴ. καὶ οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισταὶ γράφουν περὶ τοῦ μύρου· καὶ τινὲς μὲν λογιάζουν ὅτι νὰ εἶναι μία, ὅμως δὲν εἶναι μία, ἀλλὰ εἶναι δύο. μία μὲν ἡ παρὰ τῷ Ἰωάννῃ, ἡ ὁποία ἦτον καὶ ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου· ἄλλη δὲ ἐκείνη ὁποῦ διηγοῦνται οἱ ἄλλοι τρεῖς. πλὴν πρόσεχε, καὶ θέλεις τὰς εὕρει πῶς εἶναι τρεῖς. μίαν μὲν παρὰ τῷ Ἰωάννῃ· παρὰ δὲ τῷ Λουκᾷ ἄλλην· καὶ ἄλλην εἰς τὸν Ματθαῖον, καὶ Μάρκον· διότι ἐκείνη ὁποῦ γράφει ὁ Λουκᾶς, ἦτον καὶ πόρνη, καὶ εἰς τὴν μέσην τοῦ κηρύγματος· ἡ δὲ παρὰ τῷ Ματθαίῳ, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πάθους, καὶ δὲν πόρνη μαρτυρημένη. ὅμως ὁ Κύριος ἀποδέχεται τὴν προαίρεσίν της, ἔσωντας νὰ ἐξοδιάσῃ τοσαῦτα διὰ τὴν νάρδον. πιστικὴν δὲ νάρδον νόει· ἢ εἶδος νάρδου ὁποῦ ὀνομάζετον ἔτζι πιστικὴ, ἢ τὴν ἄδολον νάρδον, καὶ ὁποῦ νὰ κατασκλαθῇ μετὰ πίστεως. ἦσαν δέ τινες ὁποῦ ἀγανάκτησαν. ὁ δὲ Ἰωάννης λέγει, ὅτι ὁ Ἰούδας μόνον ἀγανάκτησεν. ὅμως κάμνει χρεία λοιπὸν, ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι νὰ ὠνείδισαν τὴν γυναῖκα, ἔσωντας νὰ ἀκούσουν τοῦ Χριστοῦ ὁποῦ ἐδίδασκε πάντοτε περὶ ἐλεημοσύνης. ὁ δὲ Ἰούδας δὲν ἀγανάκτησε κατὰ τῆς γυναικὸς μὲ τοιοῦτον σκοπὸν, ἀλλὰ διὰ τὴν φιλαργυρίαν, καὶ αἰσχροκερδίαντος. διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ Ἰωάννης, τοῦτον ἀναφέρει μόνον, ὡσὰν ὁποῦ ἐκατηγόρησε τὴν γυναῖκα μὲ σκοπὸν δολερὸν· καὶ ἐνεμβριμῶντο αὐτῇ, τοῦτέστιν ἀγανακτοῦσαν, καὶ τὴν ὕβριζαν, καὶ τὴν ἐμάλωναν.

Κείμ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄφετε αὐτὴν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν γὰρ ἔργον εἰργάσατο ἐν ἐμοί. πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, καὶ ὅταν θέλητε, δύνασθε αὐτοὺς εὖ ποιῆσαι· ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. ὃ ἔσχεν αὕτη ἐποίησε· προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα, εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν· ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη, λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

Ἐξήγ. Μέμφεται ἤγουν ὀνειδίζει ὁ Κύριος τοὺς ἀποστόλους, ὡσὰν ὁποῦ ἀκαίρως ἐμπόδιζαν τὴν γυναῖκα, καὶ τὴν προθυμίαν αὐτῆς. διότι λέγει, τί κόπους παρέχετε αὐτῇ; ἤγουν τί τὴν πειράζετε, καὶ σκοτίζετε τὴν προθυμίαντης, τάχα ὁποῦ ἐπρόσφερε τὸ δῶρον, καὶ τὴν ὀνειδίζετε; ἄλλο δὲ, καὶ διὰ νὰ κτυπήσῃ τὸν προδότην, μὲ τὸ νὰ λέγῃ, ὅτι εἰς τὸν ἐνταφιασμόν μου τοῦτο ἐποίησεν, καὶ ὡς ἀσυνείδητον ἐλέγχει αὐτόν. καὶ μόνον ὅτι δὲν τὸν εἶπεν ἔτζι· ὅτι ἐσὺ μὲν, μὲ προδίδεις εἰς θάνατον, καὶ δὲν ἐλέγχεις τοῦ λόγου σου· αὕτη δὲ φέρουσα τὸ μύρον εἰς τὸν ἐνταφιασμόν μου ἔσωντας νὰ κινηθῇ ἀπὸ τὸν Θεὸν, εἶναι ἄξια νὰ ὀνειδίζεται ἀπὸ ἐσένα; προφητεύει δὲ ἐδῶ ὁ Κύριος δύο προφητείας, ὅτι θέλει κηρυχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον· καὶ ὅτι θέλει κηρυχθῇ καὶ τὸ ἔργον τῆς γυναικὸς. ἂς ἐνστοχασθοῦμεν λοιπὸν ἀπεδῶ, ἐκεῖνοι ὁποῦ προτιμοῦν τοὺς πτωχοὺς ἀπὸ τὸν Χριστόν. διότι ἤκουσα ἐγὼ χρυσοχόους ὁποῦ ἔλεγαν, ὅτι ἐὰν χαλάσω τὸ Ἱερὸν σκεῦος, καὶ δώσω τοῖς πτωχοῖς, καὶ ζήσω καὶ ἐγὼ, δὲν εἶναι κρίμα. ἂς ἀκούσουν λοιπὸν πῶς ὁ Χριστὸς προτιμᾷ τὴν ἐδικήν του θεραπείαν, ἀπὸ τοὺς πτωχούς. Χριστοῦ δὲ σῶμα καθολικὰ, εἶναι ἐκεῖνο ὁποῦ εἶναι εἰς τὸν

χρυσὸν δίσκον, καὶ αἷμα ἐκεῖνο ὁπȣ̃ εἶναι εἰς τὸ ποτήριον. ἐκεῖνος λοιπὸν ὁπȣ̃ πέρνει τὸν πολύτιμον δίσκον, καὶ ἀναγκάζει νὰ βαλθῇ τὸ σῶμα τȣ̃ Χριςȣ̃ εἰς εὐτελέςερον, καὶ προφασίζεται τȣ̀ς πτωχȣ̀ς, ἄς γνωρίσῃ ποίας μοίρας εἶναι.

Κείμ. Καὶ Ἰȣ́δας ὁ Ἰσκαρίωτης, εἷς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθε πρὸς τȣ̀ς Ἀρχιερεῖς, ἵνα παραδῶ αὐτὸν αὐτοῖς. οἱ δὲ ἀκȣ́σαντες ἐχάρησαν· καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δȣ̃ναι. καὶ ἐζήτει πῶς εὐκαίρως αὐτὸν παραδῶ.

Εξήγ. Ὅταν ἔδειξεν ἡ γυνὴ τὴν φιλοτιμίαν αὐτῆς, τότε μαίνεται ὁ μαθητὴς, ὁ ἕνας ἀπὸ τȣ̀ς δώδεκα. διότι δὲν ἐγράφη ἔτζι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, τὸ εἷς τῶν δώδεκα, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἕνας ἀπὸ τȣ̀ς προκρίτȣς, ὁ ὁποῖος ἦτον καὶ αὐτὸς διαλεκτὸς. τί δέ ἐςι τὸ, ἵνα αὐτὸν παραδῶ; τȣτέςι, νὰ τȣ̀ς εἰπῇ ὅταν εἶναι μοναχὸς. διότι ἐκεῖνοι ἐφοβȣ̃ντο νὰ τὸν πιάσȣν ἐκεῖ ὁπȣ̃ ἐδίδασκε, διὰ τὸν ὄχλον· ἐκεῖνος δὲ τȣ̀ς ἔταξεν ὅτι νὰ τȣ̀ς τὸν παραδώσῃ μοναχὸν.

Κείμ. Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον, λέγȣσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτȣ̃· πȣ̃ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; καὶ ἀποςέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτȣ̃, καὶ λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαςάζων· ἀκολȣθήσατε αὐτῷ. καὶ ὅπȣ ἂν εἰσέλθῃ, εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ, ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει· πȣ̃ ἐςὶ τὸ κατάλυμα, ὅπȣ τὸ πάσχα φάγω μετὰ τῶν μαθητῶν μȣ; καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώγεον μέγα ἐςρωμένον ἕτοιμον· ἐκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν.

Εξήγ. Πρώτην ἡμέραν τῶν ἀζύμων, τὴν πέμπτην λέγει, ἡ ὁποία ἦτον πρὸ τῶν ἀζύμων, διότι τὰ ἄζυμα τὴν παρασκευὴν τὰ ἔτρωγαν. προσέρχονται λοιπὸν οἱ μαθηταὶ, ἐρωτῶντες πȣ̃ νὰ φάγȣν τὸ πάσχα. ἀπὸ τȣ̃το εἶναι φανερὸν, πῶς δὲν εἶχεν ἐδικήτȣ κατοικίαν ὁ Χριςὸς, ἀλλὰ ȣ̓δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτȣ̃ εἶχαν σπήτια διότι ἂν εἶχαν, ἤθελαν τὸν πάρῃ ἐκεῖ. ἀποςέλλει δὲ δύο τῶν μαθητῶν αὐτȣ̃ Πέτρον καὶ Ἰωάννην, καθὼς ὁ Λȣκᾶς λέγει, πρὸς ἄνθρωπον ἀγνώριςον. δείχνωντας πρὸς αὐτȣ̀ς ὅτι ἐδύνετον νὰ μὴν ςαυρωθῇ· διότι αὐτὸς ὁπȣ̃ ἐκατάπεισε τὴν καρδίαν τȣ́τȣ τȣ̃ ἀγνωρίςȣ, νὰ τὸν ὑποδεχθῇ· τὶ δὲν ἤθελε κάμῃ εἰς τȣ̀ς ἄλλȣς; τȣ̀ς δίδει δὲ καὶ σημάδι διὰ νὰ εὕρȣν τὸ σπῆτι, μὲ τὸ νὰ ἀκολȣθήσȣν τὸν ἄνθρωπον ὁπȣ̃ ἐβάςα τὸ ςαμνὶ μὲ τὸ νερὸν. ταῦτα δὲ δύνονται νὰ νοηθȣ̃ν, καὶ ἀναγωγικῶς· διότι ςαμνὶ μὲ νερὸν βαςάζει ὁ βαπτισμένος· πηγαίνει δὲ εἰς τὸ σπῆτι, ἤγȣν εἰς τὴν κατάςασιν ὁπȣ̃ πρέπει τȣ̀ς λογικȣ̀ς· διότι ἐκεῖνος ὁπȣ̃ βαςάζει τὸ βάπτισμα, εἰς ἀνάπαυσιν ἔρχεται, ἔςωντας νὰ ζῇ κατὰ Θεὸν, ἀναπαυόμενος εἰς τὴν κατάςασιν ταύτην, ὡσὰν εἰς κανένα σπῆτι. οἰκοκύρης δὲ τȣ̃ σπητίȣ τȣ́τȣ, εἶναι ὁ νȣ̃ς· ὁ ὁποῖος δείχνει ἀνώγεον μέγα, τὸ ὕψος τῶν νοημάτων αὐτȣ̃. ἀλλὰ τὸ ἀνώγεον τȣ̃το, εἶναι καὶ ἐςρωμένον· τȣτέςιν ἂν εἶναι καὶ ὑψηλὸν, ἀλλὰ δὲν ἔχει ȣ̓δένα τραχὺ καὶ ὑπερήφανον, ἀλλὰ εἶναι ἐςρωμένον καὶ ὁμαλισμένον μὲ τὴν ταπεινοφροσύνην. ἐκεῖ λοιπὸν, εἰς τὸν τοιȣ̃τον λέγω νȣ̃ν, ἑτοιμάζεται τὸ πάσχα τῷ Ἰησȣ̃, ὑπὸ δύο μαθητῶν, Πέτρȣ καὶ Ἰωάννȣ, τῆς πράξεως λέγω, καὶ θεωρίας. διότι ὁ μὲν Πέτρος ὡς θερμὸς, λογίζεται πρακτικὸς· ὁ δὲ Ἰωάννης θεωρητικὸς, ὡς θεολόγος.

Λȣκ. κβ'.

Κείμ. Καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτȣ̃, καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν, καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς· καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. καὶ ὀψίας γενομένης, ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα· καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων, εἶπεν ὁ Ἰησȣ̃ς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμȣ̃. οἱ δὲ ἤρξαντο λυπῆσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς καθ' εἷς· μήτι ἐγὼ; καὶ ἄλλος· μήτι ἐγὼ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμȣ̃ εἰς τὸ τριβλίον. ὁ μὲν Ὑιὸς τȣ̃ ἀνθρώπȣ ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτȣ̃· ȣ̓αὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' ȣ̃ ὁ Ὑιὸς τȣ̃ ἀνθρώπȣ παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ ȣ̓κ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

Εξήγ. Πῶς ἐκάθονταν, ὁπȣ̃ ὁ νόμος ὥριζεν ὅτι ὀρθοὶ νὰ τρώγȣν τὸ πάσχα; κάμνει χρεία λοιπὸν, ὅτι προτήτερα νὰ ἔκαμε τὸ νομικὸν, καὶ ἀπέκει ἐκάθησε, καὶ ἐπαράδωκε τὸ ἐδικόντȣ πάσχα. ἄρχισαν δὲ νὰ λυπȣ̃νται οἱ Μαθηταὶ διὰ τὸν λόγον τȣ̃ Κυρίȣ ὁπȣ̃ εἶπεν, ὅτι ἕνας ἀπὸ ἐσᾶς, μέλλει νὰ μὲ παραδώσῃ. διότι ἀγκαλὰ καὶ ἔξω τȣ̃ πάθȣς ἦσαν, ἤγȣν ἀθῶοι, ἀλλ' ὅμως ἐφοβȣ̃ντο, πιςεύοντες τὸν Χριςὸν, ὁπȣ̃ ἐγνώριζεν ὡς Θεὸς ὁπȣ̃ ἦτον τὰς καρδίας περισσότερον παρὰ τȣ̃ λόγȣτȣς. βλέπε δὲ καὶ τὴν λέξιν ὁπȣ̃ λέγει, ὅτι ὑπάγει· διότι ὁ θάνατος τȣ̃ Χριςȣ̃, δὲν ἦτον θάνατος, ἀλλὰ ὡσὰν νὰ πηγαίνῃ πρὸς τὸν Πατέρα. τὸ δὲ

κάλλιον

κάλλιον ἦταν νὰ μὴν ἤθελε γεννηθῇ, τὸ εἶπε διὰ τὴν κόλασιν ὁπῦ ἔμελλε νὰ κολασθῇ ὁ προδότης. καὶ βέβαια κάλλιον εἶναι νὰ μὴ γεννηθῇ καθόλυ ὁ ἄνθρωπος, παρὰ νὰ γεννηθῇ, καὶ νὰ κολασθῇ. διότι ὅσον ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα, καλήτερον φαίνεται νὰ μὴν ἤθελε γένῃ ὁ Ἰύδας. διότι ὁ μὲν Θεὸς τὸν ἔκαμε, διὰ νὰ κάμνῃ ἔργα καλὰ· ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς ἐξέπεσεν εἰς τοσαύτην κακίαν, ὡς φαίνεται καλήτερον ἦτον νὰ μὴν ἤθελε γεννηθῇ καθόλυ.

Κείμ. Καὶ ἐσθιόντων, λαβὼν ὁ Ἰησῦς ἄρτον, καὶ εὐλογήσας ἔκλασε καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ εἶπε· λάβετε, φάγετε· τῦτό ἐστι τὸ Σῶμάμυ. καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς. καὶ ἔπιον ἐξ αὐτῦ πάντες. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τῦτό ἐστι τὸ Αἷμάμυ, τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὐκ ἔτι ὐ μὴ πίω ἐκ τῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλυ, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῦ Θεῦ. Ματθ. κϛ'. Λυκ. κβ'. α Κοριν. ια'.

Εξήγ. Τινὲς λέγυσιν, ὅτι ὁ Ἰύδας δὲν ἐμετάλαβε τῶν Θείων Μυστηρίων, ἀλλὰ πρὶν νὰ δώσῃ ὁ Κύριος τὰ Θεῖα Μυστήρια, ἐκεῖνος ἐξέβη. ἄλλοι δὲ λέγυν ὅτι καὶ αὐτὸν τὸν κακόγνωμον, τὸν ἐμετάλαβε τῶν Θείων Ἁγιασμάτων. εὐλογήσας δὲ, ἀντὶ τῦ εὐχαριστήσας, ἔκλασεν, ἤγυν ἐτζάκισε τὸ ψωμίον. καθὼς κάμνομεν καὶ ἡμεῖς, λέγοντες τὰς εὐχὰς. τῦτο ἐστι τὸ σῶμά μυ, τῦτο ὁπῦ λαμβάνετε τώρα. διότι ὁ ἅγιος ἄρτος, δὲν εἶναι ἀντίτυπος τῦ κυριακῦ σώματος, ἀλλὰ μεταβάλλεται εἰς αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ Σῶμα τῦ Χριστῦ. διότι καὶ ὁ Κύριος λέγει, ὁ ἄρτος ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μυ ἐστι. δὲν εἶπεν ὅτι ἀντίτυπος τῆς σαρκός μυ εἶναι, ἀλλὰ ἡ σάρξ μυ εἶναι. καὶ πάλιν· ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τῦ Ὑιῦ τῦ ἀνθρώπυ. ἀμὴ πῶς δὲν φαίνεται, λέγυσι, νὰ εἶναι σάρκα; διὰ τὴν ἐδικήμας ἀσθένειαν, ὦ ἄνθρωπε. ἐπειδὴ γὰρ, ὁ ἄρτος, ἤγυν τὸ ψωμὶ, καὶ τὸ κρασὶ, τὰ ἔχομεν συνηθισμένα· ἀμὴ ἂν ἠθέλαμεν βλέπῃ σάρκα, καὶ αἷμα, δὲν ἠθέλαμεν τὸ δεχθῇ, ἀλλὰ ἠθέλαμεν συγχαίνεσθε νὰ τὸ φάγωμεν, διὰ τῦτο συγκαταβαίνωντας ὁ φιλάνθρωπος εἰς ἡμᾶς, τὸ μὲν εἶδος φυλάττει νὰ φαίνεται ψωμὶ, καὶ κρασὶ· ἀμὴ τὸ μεταβάλλει εἰς δύναμιν σαρκὸς καὶ αἵματος. αἷμα δὲ τῆς Καινῆς Διαθήκης τὸ εἶπε· πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς Παλαιᾶς· διότι καὶ ἡ παλαιὰ διαθήκη, καὶ ἐκείνη αἷμα εἶχε, μὲ τὸ ὁποῖον ἐῤῥαντίσθη ὁ λαὸς, καὶ τὸ βιβλίον τῦ νόμυ. δὲν θέλω πίει δὲ ἐκ τῦ οἴνυ λέγει, ἄχρι τῆς ἀναστάσεως· διότι βασιλείαν, τὴν ἀνάστασιν λέγει, ἔστωντας νὰ βασιλεύσῃ τότε κατὰ τῦ θανάτυ. μετὰ τὴν ἀνάστασιν λοιπὸν, ἔφαγε, καὶ ἔπιε μετὰ τῶν μαθητῶν· διὰ νὰ τὺς καταπείσῃ ὅτι αὐτὸς ἐκεῖνος εἶναι ὁπῦ ἐσταυρώθη. καινὸν δὲ τὸ πίνει, τυτέστι, μὲ κάποιον παράξενον, καὶ θαυμαστὸν τρόπον· διότι δὲν εἶχε πλέον σῶμα φθαρτὸν ὁπῦ νὰ χρειάζεται τροφὴν, ἀλλὰ ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον. νοεῖται δὲ καὶ ὕτως· ἄμπελος εἶναι αὐτὸς ὁ Κύριος· γέννημα δὲ ἀμπέλυ εἶναι τὰ μυστήρια, καὶ ἡ ἀπόκρυφος γνῶσις, τὴν ὁποίαν γεννᾶ αὐτὸς ὁπῦ διδάσκει ἄνθρωπον γνῶσιν. τὸ λοιπὸν εἰς τὴν βασιλείαν τῦ Θεῦ, ἤγυν εἰς τὸν ὄγδοον αἰῶνα, θέλει πίει μαζὴ μὲ τὺς μαθητάς τυ τὰ μυστήρια, καὶ τὴν σοφίαν, ἔστωντας νὰ μᾶς διδάσκῃ κάποια καινὰ καὶ θαυμαστὰ, καὶ νὰ μᾶς φανερώνῃ ἐκεῖνα ὁπῦ τώρα εἶναι ἀπόκρυφα. Ἰωάνν. ϛ.

Κείμ. Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς· ὅτι πάντες σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ, ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· ὅτι γέγραπται· πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα· μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναιμε, προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γαλιλαίαν. ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ· καὶ εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' ὐκ ἐγὼ. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησῦς· ἀμὴν λέγωσοι, ὅτι σήμερον ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσημε. ὁ δὲ ἐκ περισσῦ ἔλεγεν· μᾶλλον ἐάν με δέῃ συναποθανεῖνσοι, ὐ μήσε ἀπαρνήσωμαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον. Ζαχαρ. ιγ.

Εξήγ. Εὐχαρίστησαν καὶ πρὶν νὰ ἔπιυν, καὶ ὕστερον ἀφόντις ἔπιαν πάλιν εὐχαρίστησαν. διὰ νὰ μάθωμεν καὶ ἡμεῖς ὅτι πρέπει νὰ εὐχαριστῦμεν πρὶν νὰ φάγωμεν, καὶ ὕστερον ἀπὸ τὸ φαγὶ. καὶ ἄλλο δὲ, δείχνει καὶ τῦτο· ὅτι ἀσπαστὸς, ἤγυν ἀγαπητὸς ἦτον εἰς τῦ λόγυτυ ὁ θάνατος ὁπῦ ἀπέθανε διὰ λόγυμας, εἰς τόσον ὅτι πηγαινάμενος διὰ νὰ παραδοθῇ, εὐχαριστῦσε τὸν Θεὸν. πάντως δὲ διδάσκει καὶ ἡμᾶς, ὅτι ὅταν πέσωμεν εἰς θλίψεις διὰ σωτηρίαν ἀλλονῶν, νὰ μὴν λυπύμεσθεν, ἀλλὰ νὰ εὐχαριστῦμεν τὸν Θεὸν, ὁπῦ διὰ τῆς ἐδικῆς μας θλίψεως, κατεργάζεται πολλῶν Σωτηρίαν. ἐξέρχεται δὲ εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, διὰ νὰ εἶναι εἰς μοναξίαν ὅταν θέλυν νὰ τὸν πιάσυν, καὶ νὰ μὴν κάμυν σύγχυσιν πολλὴν. διότι ἂν ἤθελαν πηγαίνῃ νὰ τὸν πιάσυν εἰς τὴν Πόλιν, ἀντύχῃ νὰ ἤθελαν συγχυσθῇ τὸ πλῆθος τῦ λαῦ εἰς αὐτὸν· καὶ τότε ἤθελαν εὕρῃ εὔλογον ἀφορμὴν οἱ ἐχθροίτυ, καὶ ἤθελε φανῇ ὅτι δικαίως τὸν φονεύυν, ὡς ἀποστάτην. προφητεύει δὲ εἰς τὺς ἀποστόλυς, ὅτι θέλυν σκανδαλισθῇ. καὶ ἀπέκει διὰ νὰ μὴ φανῇ πῶς εἶναι φανερὰ κατηγο-

ρία εἰς ὅλας τὸ τοιῦτον, Φέρνει εἰς μαρτυρίαν τὸν Προφήτιν Ζαχαρίαν, ὅτι θέλει διασκορπισθῆ. ὕστερον δὲ τὰς παρηγορεῖ· ὅτι θέλω σᾶς προάξει εἰς τὴν γαλιλαίαν, τοτέσι θέλω σᾶς προλάβη. ὁ δὲ Πέτρος ἀντισέκεται· διὰ τοῦτο καὶ ἀκέει ὅτι πρὶν νὰ λαλήσῃ δύο φοραῖς ὁ Πετεινὸς, θέλεις μὲ ἀρνηθῆ τρὶς. τοῦτο δὲ ἔναι τοιοῦτον· Ἀρνήθη μίαν φοραν ὁ Πέτρος, καὶ ἀπέκει ἐλάλησεν ὁ πετεινὸς. καὶ ὅταν ἀρνήθη καὶ τὰς ἄλλας δύο ἀρνήσεις, τότε ἐλάλησε δεύτερον ὁ πετεινὸς. τοῦτο λέγει λοιπὸν ἐδῶ, ὅτι πρὶν νὰ λαλήσῃ ὁ πετεινὸς δύο φοραῖς, θέλεις μὲ ἀρνηθῆ τρὶς. ὁ μοίως δὲ καὶ πάντες, δείχνοντες θερμότητα ψυχρὰν, ἔταζαν ὅτι νὰ μὴν σκανδαλισθῶν· κάμνοντες τὸν Χριστὸν τὴν αὐτοαλήθειαν, ψεύστην. διὰ τοῦτο παραχωρεῖ καὶ ὁ Κύριος, καὶ δείχνει ἡ ἀνθρωπίνη Φύσις τὰ ἐδικάτης. διότι χωρὶς ἄλλο, ἐδυνέτον ὁ Κύριος νὰ τὸς Φυλάξῃ, καὶ μάλιστα τὸν Πέτρον, ἀλλ' ὅμως τὸς ἄφησεν, διὰ νὰ μὴ θαρρῶν εἰς τὸ λόγοτες. τὸ δὲ πατάξω τὸν ποιμένα, τὸ λέγει ὁ Πατὴρ· διότι ἐπειδὴ παρεχώρησε, νὰ παταχθῆ, ἤγεν νὰ σαυρωθῆ, λέγεται πῶς αὐτὸς τὸν ἐπάταξεν ἐκεῖνον ὁπῶ ἐπαραχώρησεν αὐτὸς, ἤγεν ἄφησε νὰ παταχθῆ. πρόβατα δὲ ὠνόμασε τὸς Ἀποστόλες, ὡς ἀκάκες.

Κείμ. Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον, ὃ τὸ ὄνομα Γεθσιμανὴ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· καθίσατε ὧδε ἕως ἀπελθὼν προσεύξωμαι. καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον. καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννιν μεθ' ἑαυτοῦ· καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι, καὶ ἀδημονεῖν. καὶ λέγει αὐτοῖς· περίλυπος ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε, καὶ γρηγορεῖτε. καὶ προελθὼν μικρὸν, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ προσηύχετο ἵνα, εἰ δυνατόν ἐστι, παρέλθη ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα. καὶ ἔλεγεν· ἀββᾶ ὁ Πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ τί σύ. καὶ ἔρχεται καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας· καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών· καὶ ὑποστρέψας, εὗρεν αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας· (ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν βεβαρημένοι,) καὶ οὐκ ἤδεισαν τί αὐτῷ ἀποκριθῶσι. καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον, καὶ λέγει αὐτοῖς· καθεύδετε τὸ λοιπὸν, καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει, ἦλθεν ἡ ὥρα· ἰδοὺ παραδίδοται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγικεν.

Ἐξήγ. Κατὰ μόνας ἔχε σωτήριαν νὰ προσεύχεται πάντοτε, διὰ νὰ μᾶς δώσῃ καὶ ἡμᾶς τύπον, νὰ ζητῶμεν τὴν ἡσυχίαν εἰς τὰς προσευχάς. παραλαμβάνει δὲ τοὺς τρεῖς μόνες, ἐκείνες ὁπῶ εἶδαν καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἰς τὸ Ὄρος τὸ Θαβώρ· ἵνα ἐκεῖνοι ὁπῶ εἶδαν τὰ ἔνδοξα, νὰ Ἰδοῦν καὶ τὰ σκυθρωπά· καὶ νὰ μάθεν ὅτι καὶ αὐτὸς, ἀληθῶς ἄνθρωπος ἔναι, καὶ λυπεῖται καὶ ἀδημονεῖ ὡσὰν καὶ ἡμᾶς. διότι ἐπειδὴ ὅλον τὸν ἄνθρωπον ἔλαβε μὲ τὰ Φυσικὰ ἰδιώματα, πάντως κάμνει χρεία, ὅτι καὶ νὰ λυπηθῆ, καὶ νὰ ἀδημονήσῃ Φυσικῶς. διότι Φυσικὸν τὸ ἔχην οἱ ἄνθρωποι νὰ λυποῦνται, καὶ νὰ πικραίνονται πολλὰ διὰ τὸν θάνατον. καὶ λοιπὸν μὲ τὸ νὰ εἰπῆ, ὅτι παρελθέτω τὸ ποτήριον, ἔδειξε τὰ ἀνθρώπινον· μὲ τὸ δὲ νὰ εἰπῆ, ἀμὴ ὄχι ἐκεῖνο ὁπῶ θέλω ἐγὼ, ἀλλ' εἴτι θέλεις ἐσὺ νὰ γένῃ· διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι καὶ τῆς Φύσεως βιαζομένης, νὰ μὴν τὴν ἀκούωμεν. ἀμὴ νὰ ζητῶμεν ἐκεῖνο ὁπῶ ἀρέσκει τῷ Θεῷ. ὡς δὲ ἦλθε μετὰ τὴν δύχλην, καὶ τὸς εὗρεν ὁπῶ ἐκοιμῶντο καὶ οἱ τρεῖς, ἐπιτιμᾷ, ἤγεν ὀνειδίζει τὸν Πέτρον μόνον· ὡσὰν νὰ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τοιαῦτα· δὲν ἔσαι ἐσὺ ὁπῶ μὲ ἔταζες νὰ ἀποθάνῃς μετ' ἐμένα; μίαν ὥραν δὲν ἐδυνήθης νὰ ἀγρυπνήσῃς, καὶ πῶς θέλεις καταφρονήσει τὸν θάνατον; ἀλλὰ ἀγρυπνᾶτε, καὶ προσεύχεσθε, διὰ νὰ μὴν εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν, εἰς τὸ νὰ μὲ ἀρνηθῆτε. διότι τὸ μὲν πνεῦμασας, πρόθυμον ἔναι, εἰς τὸ νὰ μή με ἀρνηθῆτε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐσεῖς μὲ τὸ τάζετε· ἀλλὰ ἡ σάρκα ἔναι ἀσθενὴς· εἰς τόσον ὅτι ἐὰν δὲ δώσῃ ὁ Κύριος δυνάμιν εἰς τὴν σάρκα διὰ τῆς προσευχῆς, θέλετε κινδυνεύσει. καὶ πάλιν ἐπῆγε καὶ ἐπροσεύχήθη, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών· διὰ νὰ τὸς πιστώσῃ καὶ μὲ τὸ νὰ προσευχηθῆ δεύτερον, ὅτι ἀληθῶς καὶ Φυσικῶς ἄνθρωπος ἦτον· καὶ διὰ νὰ διδάξῃ καὶ ἡμᾶς, νὰ προσευχώμεθα πολλάκις· καὶ νὰ μὴ προσευχώμεθα μόνον μίαν φοραν, καὶ ἀπέκει πάνομεν καὶ ξενοιαζόμεθαν. ἔξωντας δὲ νὰ τὸς εὕρῃ ὁπῶ ἐκοιμῶντο πάλιν, δὲν τὸς ὀνειδίζει πολλὰ· διότι ἦσαν τὰ μάτιάτες βεβαρημένα ἀπὸ τὸν ὕπνον. ἀπὸ τὸ ὁποῖον μάνθανε τὴν ἀνθρωπίνην ἀγνωσίαν, καὶ ἀδύνειαν· ὅτι μηδὲ τὸν ὕπνον δυνάμενοι νὰ ἀντισαθῶμεν, πολλάκις τάζομεν ἐκεῖνα ὁπῶ δὲν ἔναι τῆς δυνάμεώσμας. πάλιν προσεύχεται λοιπὸν ἐκ τρίτε, διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας ὁπῶ εἴπαμεν παράνω. καὶ πάλιν ἔρχεται καὶ τὸς λέγει, χωρὶς νὰ τὸς ὀνειδίζῃ· ἀγκαλὰ καὶ ἔπρεπε νὰ

τὸς

τὲς μαλώση, ὡσὰν ὁπᾶ μηδὲ μετὰ τὶω ἐπιτίμησιν, καὶ τὸν ὀνειδισμὸν ἔγιναν καλήτεροι, ἀμὴ ἐπαραδόθηκαν εἰς τὸν ὕπνον. τὶ τὲς λέγει λοιπὸν; κοιμᾶθε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε. τᾶτο δὲ τὸ λέγει εἰρωνικῶς πρὸς αὐτὲς. διότι ἐπειδὴ ἤξδρεν ὅτι ἔρχεται ὁ προδίτης, λέγει πρὸς αὐτὲς· ὅτι τώρα εἶναι καιρὸς νὰ κοιμᾶθε· ἰδὲ ὁ ἐχθρὸς ὁπᾶ ἔρχεται. τᾶτο δὲ τὸ εἶπε γελῶντας τὸν ὕπνοντες. ὅτι δὲ εἰρωνδύμενος τὸ εἶπε τᾶτο, ἄκυε πῶς λέγει παρακάτω· σηκωθῆτε νὰ πηγαίνωμεν. τᾶτο δὲν τὸ εἶπε διὰ νὰ φύγεν, ἀλλὰ μάλιτα διὰ νὰ συναπαντήσεν τὲς ἐχθρὲς. τινὲς δὲ τὸ Περίλυπος ἐτὶν ἡ ψυχήμε ἕως θανάτε, ἔτζι τὸ ἐνόησαν· ὅτι λυπᾶμαι, ἐχὶ πῶς μέλλω νὰ ἀποθάνω, ἀλλὰ διότι οἱ ἰσραηλίται, οἱ ἐδικοίμε, αὐτοὶ μέλλεν νὰ μὲ σαυρώσεν, καὶ διὰ τᾶτο νὰ ξεπέσεν ἀπὸ τὶω Βασιλείαν τᾶ Θεᾶ.

Κείμ. Καὶ σὺθέως ἔτι αὐτᾶ λαλᾶντος, παραγίνεται Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτᾶ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, παρὰ τῶν Ἀρχιερέων, καὶ τῶν Γραμματέων, καὶ τῶν Πρεσβυτέρων. δεδώκει δὲ ὁ παραδιδὰς αὐτὸν, σύσημον αὐτοῖς, λέγων· ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐτι· κρατήσατε αὐτὸν, καὶ ἀπαγάγετε ἀσφαλῶς. καὶ ἐλθὼν, σὺθέως προσελθὼν αὐτῷ, λέγει· Ῥαββὶ, Ῥαββὶ. καὶ κατεφίλησεν αὐτὸν. οἱ δὲ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας, καὶ ἐκράτησαν αὐτὸν. εἷς δέτις τῶν παρεσηκότων σπασάμενος τὶω μάχαιραν, ἔπαισε τὸν δᾶλον τᾶ ἀρχιερέως, καὶ ἀφεῖλεν αὐτᾶ τὸ ὠτίον. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησᾶς, εἶπεν αὐτοῖς· ὡς ἐπὶ λῃςὶω, ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖνμε; καθ' ἡμέραν ἤμιω πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ Ἱερῷ διδάσκων, καὶ ἐκ ἐκρατήσατέμε; ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. Ματθ. κϛ'. Λεκ. κβ'. Ἰωάνν. ιη'.

Ἐξήγ. Τὸ εἷς τῶν δώδεκα, δὲν ὁρίσκεται ἁπλῶς καθ' ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ εἰς κατηγορίαν τᾶ προδότε, ὅτι ἔσωντας νὰ εἶναι τᾶ πρώτε χορᾶ, ἐπαράδωκε τὸν δεσπότιω. βλέπε δὲ καὶ τὶω ἀναιδησίαν αὐτᾶ, πῶς ἐνόμιζε νὰ λαθώση τὸν Κύριον ἐκ τᾶ φιλήματος, πῶς νὰ νομισθῆ τάχα ὡς φίλος. καὶ ἂν ἦσαν φίλος, τίνος ἕνεκεν ἦλθες μὲ τὲς ἐχθρὲς; ἐπ' ἀληθείας, τρελάδα εἶναι ἡ πονηρία. ἕνας δὲ ἀπ' ἐκείνες ὁπᾶ ἐπαράσεκαν, ἦγεν ὁ Πέτρος· ὁ δὲ Μάρκος δὲν λέγει τὸ ὄνομάτε, διὰ νὰ μὴ φανῆ πῶς ἐπαινεῖ τὸν διδάσκαλόντε, πῶς ἐζήλωσε διὰ τὸν Χριτὸν. καλῶς δὲ ἀπέκοψε τὸ ἀφτὶ τᾶ δάλε τᾶ ἀρχιερέως· διότι δηλοῖ, πῶς ἦσαν παρήκοοι καὶ ἀπειθεῖς, καὶ ἀμελᾶσαν τὰς γραφὰς· διότι ἂν εἶχαν ἀφτία, ὁπᾶ νὰ ἀκέσν τὰς γραφὰς, δὲν ἤθελαν σαυρώσῃ τὸν Κύριον τῆς δόξης. δὲν ἐκτύπησε δὲ ἄλλε τινὸς δᾶλον ὁ Πέτρος, ἀλλὰ τᾶ Ἀρχιερέως· διότι πρῶτοι οἱ Ἀρχιερεῖς ἐπαρήκσον τῶν γραφῶν, ἔσωντας νὰ γένεν δᾶλοι τᾶ φθόνε, καὶ φίλαυτοι. εἶπε δὲ τοῖς ὄχλοις, ὡς ἐπὶ λῃςὶω ἐξήλθετε· καθ' ἡμέραν ἐδίδασκον ἐν τῷ ἱερῷ. τᾶτο δὲ δείχνει τὶω θεότητα αὐτᾶ· διότι ὅτε ἐδίδασκεν ἐν τῷ ἱερῷ, δὲν ἐδιωήθησαν νὰ τὸν πιάσεν, καὶ μὲ ὅλον ὁπᾶ ἦτον εἰς τὰ χέριάτες, ὅτι ἀκόμι δὲν ἦτον καιρὸς τᾶ πάθες· ὅτε δὲ ἠθέλησε, τότε παρέδωκε τᾶ λόγετε, διὰ νὰ πληρωθῆν αἱ γραφαὶ τῶν Προφητῶν· ὅτι ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὶω ἤχθη, ἐκ ἐρίζων ἐδὲ κραυγάζων, ἀλλὰ θελληματικῶς ἀκολεθῶν. Ἡσαϊ. νγ'.

Κείμ. Καὶ ἀφέντες αὐτὸν πάντες ἔφυγον. καὶ εἷς τὶς νεανίσκος ἠκολέθει αὐτῷ, περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνᾶ· καὶ κρατᾶσιν αὐτὸν οἱ νεανίσκοι. ὁ δὲ καταλιπὼν τὶω σινδόνα, γυμνὸς ἔφυγεν ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησᾶν πρὸς τὸν Ἀρχιερέα· καὶ συνέρχονται αὐτῷ πάντες οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι καὶ οἱ Γραμματεῖς. καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολέθησεν αὐτῷ, ἕως ἔσω εἰς τὶω αὐλὶω τᾶ Ἀρχιερέως. καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.

Ἐξήγ. Ἔφυγαν οἱ μαθηταὶ, διότι δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ ψθματίσῃ ἡ αὐτοαλήθεια, ἃ δὲ οἱ Προφῆται. ἕνας δὲ νεανίσκος, ἠκολέθησεν αὐτῷ. ἔτος ὁ νεανίσκος κάμνει χρεία ὅτι νὰ ἦτον ἀπ' ἐκεῖνο τὸ ωρῆτι, ὁπᾶ ἔφαγαν τὸ πάσχα. μερικοὶ δὲ λέγεσιν, ὅτι ὁ Ἰάκωβος ἦτον τᾶτος, ὁ ἀδελφόθεος ὁπᾶ ὀνομάσθη δίκαιος. διότι ἐτᾶτος ἕνα φόρεμα ἐφορᾶσεν, εἰς ὅλιτε τὶω ζωὶω, ὁ ὁποῖος ἔλαβε καὶ τὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων ἀπὸ τὲς ἀποτόλες, μετὰ τὶω ἀνάληψιν τᾶ Σωτῆρος. καὶ ἔτος λοιπὸν, ἄφησε τὶω σινδόνα, ἦγεν τὸ πανιτικόντε φόρεμα, καὶ ἔφυγεν. καὶ δὲν εἶναι τίποτες θαυμασὸν, ἂν οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἀποτόλων ἔφυγαν, πῶς ἄφησε καὶ ἔτος τὸν Κύριον. ἀλλὰ ὁ Πέτρος ἀκολεθᾶσε, θερμοτάτιω ἀγάπιω ἐνδεικνύμενος πρὸς τὸν διδάσκαλον. ἔσωντας δὲ νὰ ὁρίζῃ ὁ νόμος, ὅτι μόνον ἕνας Ἀρχιερεὺς νὰ εἶναι εἰς ὅλιτε τὶω ζωὶω, αὐτοὶ ἦσαν πολλοὶ τότε· ἔσωντας νὰ Ἀγοράζεν τὶω ἀρχιερωσιὶω κάθε χρόνον, ἀπὸ τὲς Ῥωμαίες. Ἀρχιερεῖς λοιπὸν λέγει, ἐκείνες ὁπᾶ ἐπλήρωσαν τὸν καιρόντες, καὶ ἦσαν ἐγαλμένοι ἀπὸ τὶω Ἀρχιερωσιὶω. Ἀριθ. λε.

Κείμ. Οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν, καὶ οὐχ εὕρισκον. πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι αὐτῶν οὐκ ἦσαν. καίτινες ἀναστάντες, ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, λέγοντες. ὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ, λέγοντος· Ἰωάνν. β'. ὅτι ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω. καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. καὶ ἀναστὰς ὁ Ἀρχιερεὺς εἰς τὸ μέσον, ἐπερώτησε τὸν Ἰησοῦν, λέγων· οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; τί οὗτοι σοῦ καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ ἐσιώπα, καὶ οὐδὲν ἀπεκρίνατο.

Ἐξήγ. Πλάττονται τάχα ἀσαὶ χῆμα κριτηρίου οἱ αὐτοκατάκριτοι· διὰ νὰ φανῇ, πῶς μὲ τὴν κρίσιν τὸν θανατώνει. ὅμως πᾶν ὀρθὸν κριτήριον, ἐκεῖ ὁπᾶ φέρνονται τοιοῦτοι μάρτυρες, ὁπᾶ δὲν λέγει καμμίαν ἀλήθειαν, οὐδὲ κανένα λόγον τακτικὸν καὶ ἴσιον, ἀλλὰ πάντα συγχυσμένα, καὶ γραβά· καὶ αὐτοὶ δὲ ὁπᾶ ἐφάνηκαν ὅτι κάτι λέγει, ψεύματα ἔλεγαν. διότι ὁ Κύριος, δὲν εἶπεν ὅτι νὰ καταλύσω ἐγὼ τὸν ναὸν, ἀλλὰ λύσατε· καὶ οὐδὲ χειροποίητον εἶπεν, ἀλλὰ ναὸν ἁπλῶς. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἐσηκώθη, καὶ ἠρώτα τὸν Ἰησοῦν, βαλόμενος νὰ τὸν σύρῃ εἰς ἀπολογίαν, ἵν[illegible]τῆς ἀπολογίας πιάσῃ αὐτόν. ὁ δὲ Κύριος ἐ- Λουκ. κβ'. σιώπα, ἤξεύρωντας ὅτι δὲν θέλει ἀκουσθῇ τὰ λόγιά του, καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Λουκᾶς· ὅτι ἐρωτώμενος ὁ Κύριος, εἶπεν· ἐὰν σᾶς εἰπῶ, δὲν θέλετε μὲ πιστεύσει· καὶ ἐὰν σᾶς ἐρωτήσω, δὲν θέλετέ με ἀποκριθῇ.

Κείμ. Πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπερώτα αὐτὸν, καὶ λέγει αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Εὐλογητοῦ; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἐγώ εἰμι· καὶ ὄψεσθε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς, διαῤῥήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ, λέγει· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἠκούσατε τὰς βλασφημίας. τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν εἶναι ἔνοχον θανάτου. καὶ ἤρξαντο τινὲς ἐμπτύειν αὐτῷ, καὶ περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ κολαφίζειν αὐτὸν, καὶ λέγειν αὐτῷ· προφήτευσον· καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔβαλον.

Ἐξήγ. Ἐρωτᾷ πάλιν ὁ Ἀρχιερεὺς, ὄχι διὰ νὰ μάθῃ καὶ νὰ πιστεύσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀδράξῃ καμμίαν ἀφορμὴν· ἀνυγατίζει δὲ, καὶ τὸ, ἐσὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Εὐλογητοῦ. διότι Χριστοὶ, ἦσαν πολλοὶ, ἤγουν οἱ Βασιλεῖς, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, ἀμὴ οὐδὲ κανένας ἦτον Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ πάντοτε ὑλογημένου καὶ ὑμνεμένου. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, ὅτι ἐγώ εἰμι. ἤξεύρε μὲν ὅτι δὲν θέλει πιστεύσει, ἀλλ' ὅμως ἐκβιασθεὶς ἀποκρίνεται, διὰ νὰ μιλῇ ἔχει ὕστερα νὰ λέγῃ, ὅτι ἂν τὸν ἠκούσαμεν ὁπᾶ νὰ μᾶς εἰπῇ φανερὰ, ἠθέλαμεν πιστεύσῃ· διὰ τοῦτο καὶ ἡ κατάκρισις αὐτῶν, εἶναι μεγαλήτερη, ὅτι καὶ τώρα ὁπᾶ ἤκουσαν, δὲν ἐπίστευσαν. καὶ θέλετε ἰδῇ λέγει, ὡς Υἱὸν ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Πατρὸς· διότι δύναμιν ἐδῶ, τὸν Πατέρα λέγει. διότι δὲν θέλει ἔλθῃ ὁ Χριστὸς χωρὶς σῶμα, ἀλλὰ μὲ τὸ σῶμα, διὰ νὰ τὸν ἰδοῦν ἐκεῖνοι ὁπᾶ τὸν ἐσταύρωσαν, νὰ τὸν ἐγνωρίσουν. ὁ Ἀρχιερεὺς λοιπὸν κάμνει τὴν σωτηρίαν τῶν Ἰουδαίων· διότι ὅταν τοὺς ἤρχετον τίποτες κακὸν, καὶ δύσκολον, ἐξέχιζαν τὰ φορέματάτους. καὶ ἐδῶ λοιπὸν, ὡσὰν νὰ ἐβλασφήμησεν ὁ Κύριος, καὶ νά ἔγι- Ψαλ. λδ'. νε μέγα κακὸν, ξεχίζει ὁ Ἀρχιερεὺς τὰ φορέματάτου. καὶ ἤθελεν εἰπῇ κανεὶς εἰς τέτες, τὴν προφητείαν τοῦ Δαβὶδ, ὅτι διεχίσθησαν, καὶ δὲ κατενύγησαν. τοῦτο δὲ ἦτον σύμβολον, ἀγκαλὰ καὶ ἐκεῖνος δὲν τὸ ἐκατάλαβεν, ὅτι πῶς ἔμελλε νὰ ξεχισθῇ ἡ Ἀρχιερωσύνη τῶν Ἑβραίων, καὶ νὰ ἀφανισθῇ. ἐπειδὴ λοιπὸν κοινὴ ψῆφος τῶν ἀρχιερέων κατέκρινεν αὐτὸν, τότε τὸν ἐπῆραν οἱ ὑπηρέται, καὶ ἐσκέπαζαν τὸ πρόσωπόντου, καὶ τὸν ἔκρουν, καὶ ἔλεγαν· προφήτευσον ποῖος εἶναι ὁπᾶ σὲ ἔκρουσε; τὸ λοιπὸν πόσα νὰ ἠθέλαμεν πάθη ἡμεῖς, νὰ ἀνταποδώσωμεν τὰ ὅσα ἔπαθεν ὁ Δεσπότης διὰ λόγου μας, ταῦτα τὰ φρικτὰ καὶ ἐξαίσια πάθη.

Κείμ. Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου οὐ τῇ αὐλῇ κάτω, ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ Ἀρχιερέως· καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον, ἐμβλέψασα αὐτῷ, λέγει· καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ Ἰησοῦ εἶσθα; ὁ δὲ ἠρνήσατο, λέγων· οὐκ οἶδα, οὐδὲ ἐπίσταμαι τί σὺ λέγεις. καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον· καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε. καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν πάλιν, ἤρξατο λέγειν τοῖς παρεστηκόσιν, ὅτι, οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστιν. ὁ δὲ πάλιν ἠρνήσατο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ. ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ, καὶ ἡ λαλιάσου ὁμοιάζει. ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ὃν λέγετε. καὶ ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησε. καὶ ἀνεμνή-

σθη

θη ὁ Πέτρος τȣ̃ ῥήματος, ȣ̃ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησȣ̃ς, ὅτι πρὶν ἀλέκτωρα φωνῆσαι δίς, ἀπαρνήσῃ με τρίς. καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν.

Εξήγ. Ὁ Πέτρος ἂν καὶ θερμότερος ἦτον, ὅμως ἠσθένησε καὶ ἀρνεῖται τὸν Κύριον, ἔςωντας νὰ συγχυσθῇ ἀπὸ τὸν φόβον καὶ τὴν δειλίαν, καὶ μὲ ὅλον τȣ̃το μία παιδίσκη, ἤγȣν σκλάβα, τὸν ἐδειλίασε. τȣ̃το δὲ κατ' οἰκονομίαν, τὸν ἄφησεν ὁ Θεὸς νὰ τὸ πάθῃ, διὰ νὰ μὴν ὑπερηφανεύεται· καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ εἶναι καὶ συμπαθητικὸς πρὸς ἐκείνȣς ὁπȣ̃ πταίȣν, ἔςωντας νὰ μάθῃ ἀπὸ λόγȣτȣ τὴν βίαν τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας. ὅμως δὲν ἠξεύρομεν, εἴτε ἡ αὐτὴ παιδίσκη ἦτον, εἴτε ἄλλη ὁπȣ̃ ἔλεγξε τὸν Πέτρον δεύτερον· διότι ὁ Ματθαῖος λέγει πῶς ἦτον ἄλλη, ὁ δὲ Μάρκος λέγει ὅτι αὐτὴ. ὅμως δὲν μᾶς ἐμποδίζει τȣ̃το τίποτε πρὸς τὴν ἀλήθειαν τȣ̃ Ἐυαγγελίȣ. διότι μήνα διαφωνȣ̃σιν εἰς κανένα μέγα, καὶ ἐπικίνδυνον τῆς Σωτηρίας ἡμῶν; μήνα ὁ ἕνας εἶπεν ὅτι ἐςαυρώθη ὁ Κύριος, καὶ ὁ ἄλλος ὅτι ὄχι; μὴ γένοιτο. ὁ Πέτρος λοιπὸν ταραχθεὶς ὑπὸ τῆς δειλίας, καὶ ἔςωντας νὰ ἀλησμονήσῃ τὸν λόγον ὁπȣ̃ τȣ̃ εἶπεν ὁ Κύριος· ὅτι ἐκεῖνον ὁπȣ̃ νὰ μὲ ἀρνηθῇ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, θέλω τὸν ἀρνηθῇ καὶ ἐγὼ ἔμπροσθεν τȣ̃ Πατρός μȣ· τὸν ἀρνήθηκεν. ἀλλὰ ἡ μετάνοια πάλιν τὸν ἐφιλίωσε μὲ τὸν Χριςὸν, καὶ τὰ δάκρυα· διότι λέγει ἐπιβαλὼν ἔκλαιε, τȣτέςιν ἔςωντας νὰ σκεπάσῃ τὴν κεφαλὴν· ἢ ἀντὶ τȣ̃, ἄρχισε νὰ κλαίγῃ δυνατὰ. ἐκεῖνο δὲ ὁπȣ̃ δὲν τὸ εἶπε φανερὰ ὁ Ματθαῖος, ὅτι πρὶν νὰ λαλήσῃ ὁ πετεινὸς, τὸ ἐξήγησεν ὁ Μάρκος, ὅτι πρὶν νὰ λαλήσῃ δύο φοραῖς. διότι συνήθειαν ἔχȣν οἱ πετεινοὶ, εἰς μίαν φορὰν, νὰ λαλȣ̃ν πολλάκις· καὶ ἀπέκει ὡσὰν νὰ ἀποκοιμȣ̃νται, καὶ πάλιν ξυπνȣ̃ν, καὶ ἀρχίζȣν ἀπὸ ἄλλην ἀρχὴν νὰ μεταλαλȣ̃ν. ἐκεῖνο λοιπὸν ὁπȣ̃ εἶπεν ὁ Ματθαῖος, εἶναι τοιȣ̃τον, ὅτι πρὶν νὰ λαλαλήσῃ ὁ πετεινὸς, ἤγȣν πρὶν νὰ τελειώσῃ τὰ λαλήματα τῆς πρώτης φορᾶς, θέλεις μὲ ἀρνηθῇ τρεῖς φοραῖς. ἂς ἐντροπιάζωνται λοιπὸν οἱ Ναυατιανοὶ, ὁπȣ̃ δὲν δέχονται ἐκείνȣς ὁπȣ̃ νὰ ἁμαρτήσȣν, ὕςερα ἀπὸ τὸ βάπτισμα, καὶ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν· διότι ἰδȣ̀ ὁ Πέτρος, ὁπȣ̃ ἐμετάλαβε τȣ̃ Ἀχράντȣ Σώματος, καὶ αἵματος, καὶ τότε ἀρνήθη τὸν Χριςὸν, καὶ πάλιν διὰ τῆς μετανοίας ἐπροσδέχθη. διότι τὰ σφάλματα τῶν ἁγίων, διὰ τȣ̃το ἐγράφησαν, διὰ νὰ ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ βλέπωμεν εἰς τὰ παραδείγματα, ἂν τύχῃ καὶ σφάλωμεν καμίαν φορὰν ἐξ ἀπροσεξίας, νὰ σπȣδάζωμεν νὰ διορθωθȣ̃μεν διὰ τῆς μετανοίας.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΔΕ'ΚΑΤΟΝ ΠΕ'ΜΠΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ εὐθέως ἐπὶ τὸ πρωῒ συμβȣ́λιον ποιήσαντες οἱ Ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν Πρεσβυτέρων καὶ Γραμματέων. καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, δήσαντες τὸν Ἰησȣ̃ν ἀπήνεγκαν, καὶ παρέδωκαν τῷ Πιλάτῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος· Σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰȣδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ· Σὺ λέγεις. καὶ κατηγόρȣν αὐτȣ̃ οἱ Ἀρχιερεῖς πολλά. ὁ δὲ Πιλάτος πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτὸν, λέγων· ȣ̓κ ἀπκρίνῃ ȣ̓δὲν; ἴδε πόσα σȣ̃ καταμαρτυρȣ̃σιν. ὁ δὲ Ἰησȣ̃ς ȣ̓κ ἔτι, ȣ̓δὲν ἀπεκρίθη, ὥςε θαυμάζειν τὸν Πιλάτον. κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον, ὃν παρητȣ̃ντο ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν συςασιαςῶν δεδεμένος, οἵτινες ἐν τῇ ςάσει, φόνον ἐπεποιήκεισαν. καὶ ἀναβοήσας ὁ ὄχλος ἤρξαντο αἰτεῖσθαι καθὼς ἀεὶ ἐποίει αὐτοῖς. ὁ δὲ Πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέγων· θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν Βασιλέα τῶν Ἰȣδαίων; (ἐγίνωσκε γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ Ἀρχιερεῖς) οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον, ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς. ὁ δὲ Πιλάτος ἀποκριθεὶς πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς· τὶ ȣ̃ν θέλετε ποιήσω, ὃν λέγετε βασιλέα τῶν Ἰȣδαίων; οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν· ςαύρωσον αὐτὸν. ὁ δὲ Πιλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς· τὶ γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ, περισσοτέρως ἔκραξαν· ςαύρωσον αὐτὸν. ὁ δὲ Πιλάτος βȣλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι, ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκε τὸν Ἰησȣ̃ν φραγγελώσας, ἵνα ςαυρωθῇ.

Μμτθ. κζ'. Λȣκ. κγ'. Ἰωάνν. ιή.

Εξήγ. Παρέδωκαν οἱ Ἰȣδαῖοι τὸν Κύριον εἰς τȣ̀ς Ῥωμαίȣς, παρεδόθησαν καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τȣ̃ Κυρίȣ, εἰς τὰ χέρια τῶν Ῥωμαίων. καὶ πληρώνονται αἱ γραφαὶ ὁπȣ̃ λέγȣν· ȣ̓αὶ τῷ ἀνόμῳ· πονηρὰ γὰρ ἔςαι αὐτῷ, κατὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτȣ̃. καὶ πάλιν, κατὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν, δὸς αὐτοῖς. καὶ πάλιν, Ὃν τρόπον ἐποίησας, ȣ̃τως ἔςαι-

Ἡσαι. γ'. Ψαλμ. κζ'. Αὐδιȣ̃ ά.

ἔσωσοι τὸ ἀνταπόδομάσε. ἔσωντας δὲ νὰ ἐρωτήσῃ ὁ Πιλάτος, σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ Κύριος τῦ δίδει ἀμφίβολον ἀπόκρισιν· διότι τὸ, σὺ λέγεις, ἠμπορεῖ νὰ νοηθῇ, ὅτι ἀληθινὰ λέγεις· σὺ εἶπες ἐκεῖνο ὁπῦ εἶμαι. ἠμπορεῖ δὲ νὰ νοηθῇ καὶ ἔτζι, ὅτι ἐγὼ δὲν τὸ λέγω τῦτο, ἀλλὰ ἐσὺ τὸ λέγεις. καὶ πάλιν ἐρωτηθεὶς, δὲν ἀπεκρίθη τίποτες εἰς τόσον ὅτι εἰς θαῦμα ἦφερε τὸν Πιλάτον· διότι ἐθαύμαζεν, ὅτι ἔσωντας ὁπῦ ἦτον νομομαθὴς, καὶ λόγιος, καὶ ὁπῦ ἐδιώνετον μὲ τὰς ἀποκρίσεις νὰ νικήσῃ, καὶ νὰ ἀποσομώσῃ τὲς συκοφάντας, καὶ δὲν ἔλεγε τίποτες· μάλισα δὲ ὑπέμεινε τὰς κατηγορίας ἀνδρείως. βλέπε δὲ καὶ τὴν μαιφονίαν τῶν Ἰουδαίων, καὶ τὴν μετριότητα τῦ Πιλάτε· ἀγκαλὰ ἄξιος κατακρίσεως ἦναι καὶ αὐτὸς, διὰ νὰ μὴν σαθῇ προθύμως ὑπὲρ τῦ καλῦ· διότι ἐκεῖνοι μὲν ἐκραύγαζαν, διὰ νὰ σαυρωθῇ· ὁ δὲ Πιλάτος, μαλακῶς μὲν, ὅμως δοκιμάζει νὰ ἐξαρπάσῃ τὸν Ἰησῦν ἐκ τῆς κατακρίσεως· διότι διὰ τῦτο ἐρωτᾷ πάλιν, τὶ νὰ κάμω λοιπὸν τὸν Ἰησῦν; δίδωντας εἰς αὐτὲς πανταχόθεν ἀφορμὰς, διὰ νὰ ἀπολύσῃ τὸν Κύριον ἀθῶον, καὶ διὰ τῦτο ἀμελᾶσε καὶ ἐσυμπέραινε τὸν καιρὸν. τέλος δὲ, ἔσωντας νὰ κλίνῃ εἰς τὸ θέλημάτες, ἐφραγέλωσε τὸν Κύριον, τετέσι τὸν ἐράβδισε μὲ λωρία πλεκτὰ, διὰ νὰ φανῦν πῶς τὸν ἐπαράλαβαν κατακριμένον ἀπὸ τὸ κριτήριον· καὶ τὸν ἐπαράδωκεν εἰς αὐτὲς, διὰ νὰ σαυρωθῇ· διότι ἤθελε νὰ κάμῃ τὸ ἀρεσὸν τῦ λαῦ, καὶ ἐκεῖνο ὁπῦ ἤθελαν, καὶ ὄχι τὸ ἀρεσὸν τῆς δικαιοσύνης τῦ Θεῦ.

Κείμ. Οἱ δὲ σρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐσὶ πραιτώριον· καὶ συγκαλῦσιν ὅλλιν τὴν σπεῖραν, καὶ ἐνδύσιν αὐτὸν πορφύραν, καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ, πλέξαντες ἀκάνθινον Στέφανον, καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεθαι αὐτὸν καὶ λέγειν. Χαῖρε ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. καὶ ἔτυπτον τὴν κεφαλὴν αὐτῦ καλάμῳ. καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα, προσεκύνῦν αὐτῷ. καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια· καὶ ἐξάγσιν αὐτὸν, ἵνα σαυρώσωσιν αὐτὸν. καὶ ἀγγαρεύσι, παράγοντά τινα Σίμωνα κυρηναῖον, ἐρχόμενον ἀπ' ἀγρῦ, τὸν Πατέρα Ἀλεξάνδρε καὶ Ῥόφε, ἵνα ἄρῃ τὸν σαυρὸν αὐτῦ.

Ἐξήγ. Τὸ σρατιωτικὸν γένος, πάντοτε ἀταξίαις ἀγαπᾷ καὶ ὑβρισίαις, διὰ τῦτο ἔκαμναν τὰ ἐδικάτες· διότι ἐὰν ἐκεῖνοι ὁπῦ ἤκθσαν μυρίας διδασκαλίας, ἤγθν οἱ Ἰουδαῖοι, ἔκαμαν τοιαῦτα εἰς αὐτὸν, ἐκεῖνοι ὁπῦ ἀεργετήθησαν πολλὰ, καὶ πολλάκις· τὶ ἠθέλαμεν ἔχῃ νὰ εἰπῦμεν περὶ τῶν ἐθνῶν; συγκαλῦσι λοιπὸν ὅλλιν τὴν σπεῖραν, ἤγθν ὅλον τὸ τάγμα, καὶ τὸν ἐνδύθν πορφύραν, ὡς Βασιλέα, παίζοντες· καὶ τὸν Στέφανον, ἀντὶς διὰ κορῶνα· καὶ τὸν κάλαμον, ἀντὶς διὰ σκῆπτρον οἱ τῦ Διαβόλε χορδταὶ παραλαμβάνεσιν. ἀγγαρεύσι δὲ τινὰ, διὰ νὰ σηκώσῃ τὸν σαυρὸν αὐτῦ. καὶ ὅμως ἄλλος Εὐαγγελισὴς λέγει, ὅτι ἐξῆλθον ὁ Ἰησῦς βασάζων τὸν σαυρὸν αὐτῦ. ἔγιναν λοιπὸν καὶ τὰ δύο· διότι ἕως μερικὸν τόπον, ἐβάσαζεν αὐτὸς τὸν σαυρὸν· ἐπειδὴ δὲ εὑρῆκαν ἄνθρωπον νὰ τὸν βασᾷ, ἀγγάρευσαν ἐκεῖνον, καὶ πλέον ἀπεκεῖνον ἐβασάζετον ὁ σαυρὸς. τίνος δὲ ἕνεκεν εἶπε καὶ ποίων παιδίων ἦτον Πατὴρ; πρὸς περισσοτέραν πίσωσιν. διότι ἔκαμνε χρεία, ὅτι ἀκόμι νὰ ἔζῃν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, καὶ ἐδιώνετον νὰ διηγηθῇ πάντα ὅσα ἔγιναν εἰς τὸν σαυρὸν. πλὴν ἂς φορέσωμεν καὶ ἡμεῖς πορφύραν, τὴν βασιλικὴν σολὴν· ἤγθν, πρέπει νὰ περιπατῦμεν ὡς Βασιλεῖς, πατῦντες ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ νὰ νικῦμεν τὰς ἁμαρτίας. διότι Χρισιανοὶ λεγόμεθεν, ἤγθν χρισμένοι καὶ ἡμεῖς, καθὼς οἱ Βασιλεῖς τότε, ἐλέγοντο Χρισοί. ἂς μὴν εἶναι λοιπὸν ἡ πολιτείαμας δειλὴ καὶ ἀδιώατη, ἀλλὰ βασιλικὴ καὶ ἐλθθέρα. ἂς φορέσωμεν δὲ καὶ ἀκάνθινον Στέφανον, ἤγθν ἂς σωθάσωμεν νὰ σεφανωθῦμεν μὲ τὴν τραχεῖαν πολιτείαν, μὲ τὴν ἐγκράτειαν καὶ κακοπάθειαν, καὶ ὄχι μὲ ἀνάπαυσαις καὶ φαγοπότια καὶ χαρᾶις. ἂς γενῦμεν δὲ καὶ Σίμων, τὸ ὁποῖον εἶναι ὑπακοὴ, καὶ ἂς σηκώσωμεν τὸν σαυρὸν τῦ Ἰησῦ, ἔσωντας νὰ νεκρώσωμεν τὰ μέλη ἡμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς.

Κείμ. Καὶ φέρσιν αὐτὸν ἐπὶ Γολγοθᾶ τόπον· ὅ ἐσὶ μεθερμηνθόμενον Κρανίε τόπος. καὶ ἐδίδθν αὐτῷ πιεῖν, ἐσμυρνισμένον οἶνον. ὁ δὲ ὐκ ἔλαβε. καὶ σαυρώσαντες αὐτὸν, διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτῦ, βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ, τὶς τὶ ἄρῃ· ἦν δὲ ὥρα τρίτη, καὶ ἐσαύρωσαν αὐτὸν. καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτῦ ἐπιγεγραμμένη· ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. καὶ σὺν αὐτῷ σαυροῦσι δύο λησὰς· ἕνα ἐκ δεξιῶν, καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων αὐτῦ. καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ, ἡ λέγσα· καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. Ἡσαΐ. ιγ'.

Ἐξήγ. Παράδοσις εἶναι παλαιὰ, ἡ ὁποία ἐπαρεδόθη ἀπὸ τὲς ἁγίες Πατέρας, καὶ ἔφθασεν ἕως ἡμᾶς· ὅτι ὁ Ἀδὰμ ἐκεῖ ἐτάφη. ὁ Κύριος λοιπὸν, ὁπῦ ἦλθε διὰ νὰ ἰατρεύσῃ τὸ

τὸ πέσιμον τῦ Ἀδὰμ καὶ τὸν θάνατον, ἐκεῖ σαυρῦται· ἵνα ἐκεῖ ὅπῦ ἔγινεν ἡ ἀρχὴ τῦ θανάτυ, ἐκεῖ νὰ γένῃ καὶ ἡ κατάλυσις αὐτῦ. καὶ τῦ ἔδιδαν νὰ πίῃ κρασὶ ἐσμυρνισμένον, ἡ δὲ σμύρνα εἶναι πολλὰ πικρή· παίζοντες λοιπὸν ἔδιδαν τῦ Κυρίυ τοιαῦτα. ἄλλος δὲ Εὐαγγελισὴς λέγει, ὄξος μετὰ χολῆς· καὶ ἕτερος λέγει, ὅτι ἄλλοτι ἔφεραν καὶ ἔδιδαν τῷ Κυρίῳ· καὶ δὲν εἶναι κάνενα ἀνάντιον εἰς τὲς Εὐαγγελισὰς, διότι ἔσωντας νὰ εἶναι ἀταξία, ἕνας ἤφερνεν ἕνα, καὶ ἄλλος ἄλλο· καὶ ἕνας μὲν ὄξος, καὶ χολιὰ· ἄλλος δὲ κρασὶ ἐσμυρνισμένον. μήπως δὲ νὰ ἦτον καὶ τὸ κρασὶ ὄξυνον, καὶ ἡ σμύρνα πικρὰ. καὶ λοιπὸν συμφωνῦσιν, ἐκεῖνος ὅπῦ λέγει κρασὶ ἐσμυρνισμένον, καὶ ἐκεῖνος ὅπῦ λέγει ὄξος μὲ χολιὰ. διότι τὸ μὲν κρασὶ ἦτον ξύδι, καὶ ἡ σμύρνα χολή. τὸ μὲν κρασὶ διὰ νὰ εἶναι ὄξιον, ἡ δὲ σμύρνα διὰ νὰ εἶναι πικρὰ. ἀλλὰ ἀδὲ ἐκεῖνος ὅπῦ λέγει, ὅτι ἐδίδαν αὐτῷ πιεῖν, αὐτὸς δὲ οὐκ ἔλαβεν, ἀναντιῦται ἐκεῖνον ὅπῦ λέγει, καὶ γδυσάμενος ἐκ ἤθελε πιεῖν. διότι πάντως μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ὅτι δὲν ἔλαβεν, ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ἔπιεν. ἐβαλαν δὲ καὶ κλήρυς εἰς τὰ φορέματά τῦ· καὶ τῦτο πρὸς ἐμπαιγμὸν τὸ ἔκαμαν, τάχατες πῶς μοιράζυν βασιλικὰ φορέματα, τὰ ὁποῖα ἦσαν πενιχρά. ἐγραψαν δὲ καὶ τίτλον, ἤγυν τλιὰ αἰτίαν ὅπῦ ἐσαυρώθη, ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰυδαίων. διὰ νὰ ἀτιμάσυν τλιὰ δόξαν αὐτῦ καὶ διὰ τῦτο, ὡσὰν ὅπῦ ἦτον ἀνάντιος τῦ Βασιλέως, καὶ ὠνόμαζε τῦ λόγυ βασιλέα· καὶ διὰ νὰ βλέπυν πάντες ὅσοι ἐδιάβαιναν ἀπ' ἐκεῖ, νὰ μιὰ τὸν λυπῦνται, μάλιστα δὲ νὰ τὸν ξεδικῦνται ὡς τύραννον. πῶς δὲ ὁ μὲν Μάρκος λέγει, ὅτι ὥρα τρίτη ἐσαυρώθη· ὁ δὲ Ματθαῖος λέγει, ὅτι ἕκτη ὥρα ἔγινε τὸ σκότος; καὶ εἰς τῦτο λέγομεν, ὅτι ὥρα μὲν τρίτη ἐσαυρώθη· τὸ δὲ σκότος ἔγινεν ἀπὸ ὥρας ἕκτης, ἕως ἐννάτης. καὶ μὲ τὲς λῃσὰς δὲ σαυρῦται, διὰ νὰ λογιάζυν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι καὶ αὐτὸς κακὸς ἄνθρωπος ἦτον. τῦτο δὲ ἔγινεν οἰκονομικῶς, διότι πληρώνεται ἡ προφητεία ὅπῦ λέγει, καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίωθη. ἄλλο δὲ ὅτι εἶναι σύμβολον τῶν δύο λαῶν οἱ λῃσαὶ, τῦ Ἰυδαϊκῦ καὶ τῦ ἐθνικῦ· διότι καὶ οἱ δύο ἄνομοι ἦσαν· ὁ μὲν ἐθνικὸς, ὡσὰν ὅπῦ ἐπαρέβη τὸν φυσικὸν νόμον· ὁ δὲ Ἰυδαϊκὸς, καὶ τῦτον, καὶ τὸν γραπτὸν ὅπῦ τῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς. ἀλλὰ ὁ μὲν ἐθνικὸς, εἶναι ὁ καλέγνωμος λῃσὴς· ὁ δὲ Ἰυδαϊκὸς, ἕως τέλυς βάσφημος. μέσον δὲ τῶν δύο λῃσῶν σαυρῦται ὁ Κύριος, διότι αὐτὸς εἶναι ὁ λίθος ὅπῦ μᾶς σμίγει.

Ματθ. κζ.

Κείμ. Καὶ οἱ παραπορυόμενοι ἐβλασφήμυν αὐτὸν, κινῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ λέγοντες· ἆα, ὁ καταλύων τὸν ναὸν, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν· σῶσον σεαυτὸν καὶ κατάβα ἀπὸ τῦ σαυρῦ. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλυς, μετὰ τῶν Γραμματαίων, ἔλεγον· ἄλλυς ἔσωσαν, ἑαυτὸν ἐ δύναται σῶσαι. ὁ Χρισὸς ὁ Βασιλεὺς τῦ Ἰσραὴλ, καταβάτω νιῦ ἀπὸ τῦ σαυρῦ, ἵνα ἰδῶμεν καὶ πισεύσωμεν. καὶ οἱ σιωεσαυρωμένοι αὐτῷ, ὠνείδιζον αὐτόν.

Εξήγ. Καὶ οἱ παραπορυόμενοι, τυτέσιν ἐκεῖνοι ὅπῦ ἀπερνῦσαν ἀπὸ τλιὰ σράταν, καὶ αὐτοὶ ἐβλασφημῦσαν τὸν Κύριον, ὡσὰν νὰ τὸν ἐμπαιζαν, ὡς πλάνον. ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἔλεγον, ἐκεῖνος ὅπῦ ἔσωσεν ἄλλυς, δὲν σώνει τῦ λόγυ; τῦτο δὲ τὸ ἔλεγαν, ἀναγελῶντες τὰ θαύματα αὐτῦ καὶ ἐμπαίζοντες, ὡσὰν ὅπῦ ἐγίνοντο τάχα κατὰ φαντασίαν· διότι θαυματεργῶντας, ἔσωζε πολλυς. ὁ δὲ Διάβολος τὲς ἐπαρακινῦσε νὰ λέγυν, τὸ, καταβάτω ἀπὸ τῦ σαυρῦ· διότι ἐπειδὴ ἐγνώρισεν ὁ Ἀρχέκακος, ὅτι ἡ σωτηρία διὰ σαυρῦ γίνεται, πάλιν ἐπείραζε τὸν Κύριον· ἵνα ἐὰν καταβῇ ἀπὸ τῦ σαυρῦ, πληροφορηθῇ ὅτι δὲν εἶναι Υἱὸς Θεῦ, καὶ ἔτζι νὰ καταλυθῇ ἡ διὰ τῦ σαυρῦ σωτηρία. ἀλλὰ ἐκεῖνος Υἱὸς Θεῦ ἦτον ἀληθῶς, καὶ μάλιστα διὰ τῦτο δὲν ἐκατέβη. διότι ἂν ἔμελλε νὰ κατέβῃ, ἔτε ἤθελον ἀνέβῃ καθόλε ἀπὸ τλιὰ ἀρχιὰ. ἀλλὰ ἠξόρωντας, ὅτι ἔτζι θέλει γένῃ ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, ἐκαταδέχθη καὶ νὰ σαυρωθῇ, καὶ νὰ πάθῃ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα, καὶ νὰ τελειώσῃ τὸ ἔργον τε. καὶ οἱ σιωεσαυρωμένοι ὠνείδιζαν καὶ οἱ δύο ἐξ ἀρχῆς. καὶ ἀπέκει ὁ ἕνας τὸν ἐγνώρισε πῶς ἦτον ἀναίτιος, καθὼς λέγει ὁ Λυκᾶς, καὶ μάλιστα ἐπιτιμῦσε καὶ τὸν ἄλλον ἤγυν τὸν ἐμάλωνεν, ὡσὰν ὅπῦ ἐβλασφημῦσεν.

Λυκ. κγ.

Κείμ. Γενομένης δὲ ὥρας ἕκτης, σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλιυ τλιῦ γλιῦ ἕως ὥρας ἐννάτης καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ ἐννάτῃ, ἐβόησεν ὁ Ἰησῦς φωνῇ μεγάλῃ, λέγων. Ἐλωΐ, Ἐλωΐ, Λαμμᾶ Σαβαχθανεί; ὅ ἐσὶ μεθερμιυυόμενον ὁ Θεός μυ, ὁ Θεός μυ, εἰς τί με ἐγκατέλιπες; καὶ τινὲς τῶν παρεσηκότων ἀκύσαντες, ἔλεγον· ἰδὲ Ἠλίαν φωνεῖ δραμὼν δὲ εἷς, καὶ γεμίσας σπόγγον ὄξες περιθείς τε καλάμῳ ἐπότιζον αὐτὸν, λέγων ἄφετε ἴδωμεν, εἰ ἔρχεται Ἠλιας καθελεῖν αὐτὸν· ὁ δὲ Ἰησῦς ἀφεὶς φωνιῷ μεγάλιω, ἐξέπνυσεν.

Εξήγ. Σκότος ἔγινεν ὄχι εἰς ἕνα τόπον, ἀλλὰ εἰς ὅλιν τὴν γῆν. καὶ εἰ μὴν ἦτον καιρὸς ἐκλείψεως, ἤθελεν εἰπῆ τινὰς, ὅτι φυσικὸν ἦτον τὸ πάθος· ἀμὴ τότε τὸ φεγγάρι, ἦτον δεκατεσσάρων ἡμερῶν, ὅτε ἀδιώατον ἦτον νὰ γένῃ φυσικὴ ἔκλειψις. ἀναβοᾶ δὲ ὁ Κύριος τὸ προφητικὸν ἑβραϊκὰ, δείχνωντας ὅτι καὶ ἄχρι τελυταίας ἀναπνοῆς, τὰ ἑβραϊκὰ τιμᾶ. τὸ δὲ εἰς τί με ἐγκατέλιπες, ὡς ἐκ προσώπε τῆς ἀνθρωπίνης Φύσεως τὸ λέγει· ὡσὰν νὰ λέγῃ τᾶτο· εἰς τί με ἐγκατέλιπες τὸν ἄνθρωπον ᾧ Θεέμε, ἵνα δεηθῶ Θεᾶ σαυρεμένε ὑπὲρ ἐμᾶ. διότι ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, εἴμαθαν ἐγκαταλελειμμένοι· ἀμὴ ἐκεῖνος δὲν ἐγκατελείφθη ποτὲ παρὰ τᾶ Πατρός. διότι ἄκε αὐτᾶ τί λέγει· δὲν εἶμαι μόνος, ὅτι ὁ Πατήρ με μετ' ἐμᾶ ἐσὶν. ἢ καὶ διὰ τὰς ἑβραίας τὸ λέγει τᾶτο, ἔσωντας ὅπᾶ ἦτον καὶ αὐτὸς Ἑβραῖος τὸ κατὰ σάρκα. εἰς τί ἐμένα, ἤγαν διατὶ ἐγκατέλιπες τὸν ἑβραϊκὸν λαὸν, ἵνα σαυρώσωσι τὸν Υἱόνε; διότι καθὼς ἔχομεν σωήθειαν νὰ λέγωμεν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐφόρεσεν ἐμένα, ἤγαν τὴν ἀνθρωπίνην Φύσιν· ἔτζι καὶ ἐδῶ τὸ ἐγκατέλιπές με, ἀντὶ τᾶ τὴν ἀνθρωπίνην Φύσιν νοᾶται· ἢ τὸν ἐδικὸν με λαὸν, τὸν ἑβραϊκὸν. καὶ ἔδραμεν ἕνας καὶ τὸν ἐπότιζε ξύδι, διὰ νὰ τὸν θανατώσῃ τὸ γληγορότερον ἡ δριμύτης τᾶ ὄξες. κράξας δὲ ὁ Ἰησᾶς φωνῇ μεγάλῃ, ἐξέπνευσεν· ὡσὰν νὰ ἐπροσκαλεῖτον τὸν θάνατον, ἀποθνήσκων κατ' ἐξσίαν ὡς δεσπότης. τὶς δὲ ἦτον ἡ φωνὴ; τὸ εἶπεν ὁ Λυκᾶς· Πάτερ εἰς χεῖρας σε παρατίθημι τὸ πνεῦμα με. διότι καὶ τᾶτο ἐκατόρθωσεν εἰς ἡμᾶς ὁ Κύριος, τὸ νὰ ἀναβαίνεν τὰ πνεύματα τῶν ἁγίων εἰς χεῖρας Θεᾶ. διότι προτήτερα εἰς τὸν Ἅδην ἐκρατᾶνταν πάντων αἱ ψυχαὶ, ἕως ὅπᾶ ἦλθεν ὁ Κύριος, ὅπᾶ ἐκήρυξεν εἰς ὅλες ἄφεσιν.

Ψαλμ. κά'.

Ἰωάνν. ιε'.

Λυκ. κγ'.

Κείμ. Καὶ τὸ καταπέτασμα τᾶ Ναᾶ ἐχίθη εἰς δύο, ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. Ἰδὼν δὲ ὁ Κεντυρίων ὁ παρεσηκὼς ἐξεναντίας αὐτᾶ, ὅτι ἔτω κράξας ἐξέπνευσεν. εἶπεν. ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος ἔτος, Υἱὸς Θεᾶ ἦν. ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωρᾶσαι. αἳ ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία Ἰακώβε τᾶ μικρᾶ, καὶ Ἰωσῆ Μήτηρ, καὶ Σαλώμη· αἳ καὶ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. ἠκολάθεν αὐτῷ, καὶ διηκόνεν αὐτῷ· καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.

Εξήγ. Ἐχίθη τὸ καταπέτασμα τᾶ Ναᾶ, θέλωντας νὰ δείξῃ ὁ Θεὸς, ὅτι ἔβγηκεν ἡ χάρις τᾶ Ἁγίε Πνεύματος ἀπὸ τὸν ναὸν· καὶ ὅτι τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων θέλει κατασαθῇ νὰ τὰ βλέπεν πάντες, καὶ νὰ σεβάινεν μέσα. τὸ ὁποῖον καὶ ἔγινεν, ὅταν ἦλθαν οἱ Ῥωμαῖοι· καὶ ὅτι πανθᾶ, καὶ κλαίει καὶ Ὁ ναὸς. διότι ἐκεῖνο ὅπᾶ εἶχαν σωήθειαν, νὰ κάμνεν οἱ Ἑβραῖοι εἰς ταῖς συμφοραῖς τες, νὰ χίζεν τὰ φορέματά τες, τᾶτο κάμνει καὶ ὁ ναὸς εἰς τὸν κτίσιν, ὡσὰν νὰ εἶχε ψυχὴν, καὶ ἐξέχισε τὸ φόρεμά τε, βλέπωντας τὸν Κύριον νὰ πάσχῃ. δηλᾶται καὶ ἄλλο κάποιον τὶ ἐκ τᾶτο· ἡ σάρκα τᾶτη, καταπέτασμα, ἤγαν σκέπασμα εἶναι τᾶ ἐδικᾶμας ναᾶ, ἤγαν τᾶ νᾶ· ἡ διάμις λοιπὸν τῆς σαρκὸς, ὅπᾶ εἶχε κατὰ τᾶ πνεύματος, ἐξεχίθη μὲ τὰ πάθη τᾶ Χριςᾶ, ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω· τᾶτέσιν ἀπὸ Ἀδὰμ, ἕως τὰς ὑσερινὰς ἀνθρώπες, διότι καὶ ὁ Ἀδὰμ ἠγιάθη, μὲ τὰ παθήματα τᾶ Χριςᾶ, καὶ δὲν θέλει ἤθαν πλέον ἡ σάρκατε ἐπικατάρατος, ἐδὲ καταδικασμένη εἰς φθοράν· ἀλλὰ ἐτιμήθημεν ἅπαντες μὲ τὴν ἀφθαρσίαν. ἰδὼν δὲ ὁ Κεντυρίων, τᾶτέσιν ὁ ἑκατόνταρχος, (διότι κέντεμ λέγεσιν οἱ Ῥωμαῖοι τὰ ἑκατὸν) ὅτι ἔσωντας νὰ κράξῃ ἔτζι δεσποτικῶς, ἐξεψύχησεν· ἐθαύμασε, καὶ ὡμολόγησε. βλέπε δὲ πῶς ἐματαγράφη καὶ ἡ τάξις· οἱ Ἰουδαῖοι τὸν θανατώνεν, καὶ ὁ ἐθνικὸς τὸν ὁμολογεῖ Θεὸν· οἱ μαθηταὶ φεύγεν, καὶ αἱ γυναῖκες παραμένεν, διότι ἦσαν λέγει, καὶ γυναῖκες, εἰς ταῖς ὁποίαις ἦτον ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία, καὶ Μαρία ἡ Μήτηρ τᾶ Ἰακώβε καὶ Ἰωσῆ· αὕτη ἦτον ἡ Θεοτόκος, ἡ ὁποία διὰ νὰ ἀρραβωνιαθῇ τὸν Ἰωσὴφ, νομίζετον μητέρατες· διότι ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωσῆς, τᾶ Ἰωσὴφ παιδία ἦσαν. λέγεται λοιπὸν μήτηρ αὐτῶν, ἤγαν μητρυάτες, καθὼς ἐλέγετον καὶ γυνὴ τᾶ Ἰωσὴφ, ἀντὶ τᾶ ἀρραβωνιαθικήτε. Σαλώμη δὲ ἦτον ἡ Μητέρα τῶν Υἱῶν Ζεβεδαίε· καὶ ἄλλαι δὲ πολλαί. διότι μόνον τῶν ἐπισημοτέρων τὰ ὀνόματα ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐδῶ.

Κείμ. Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευὴ, ὅ ἐσι προσάββατον, ἦλθεν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἁριμαθαίας εὐσχήμων βελευτὴς, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τᾶ Θεᾶ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς Πιλάτον, καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τᾶ Ἰησᾶ. ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν, εἰ ἤδη τέθνηκεν· καὶ προσκαλεσάμενος τὸν Κεντυρίωνα, ἐπηρώτησεν αὐτὸν, εἰ πάλαι ἀπέθανε· καὶ γνὰς ἀπὸ τᾶ Κεντυρίωνος, ἐδωρήσατο τὸ σῶμα τῷ Ἰωσὴφ. καὶ ἀγοράσας, σινδόνα. καὶ καθελὼν αὐτὸν, ἐνείλησε τῇ σινδόνι, καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ, ὅ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας. καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν

θύραν

θύραν τῦ μνημείυ. ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία Ἰωσῆ, ἐθεώρυν πῦ τίθεται.

Ἐξήγ. Ὁ μακάριος Ἰωσὴφ, ἀκόμι ἕως ὁπῦ ἐδέλθε τῷ νόμῳ, ἐγνώρισε καὶ τὸν Χριςὸν διὰ Θεὸν, διὰ τῦτο ἐτόλμησε τόλμιω ἐπαινετιὼ· διότι δὲν ἐσυλλογίθη νὰ εἰπῇ, ὅτι εἶμαι πλέσιος, καὶ θέλω ξεπέσῃ ἀπὸ τὸν πλῦτόνμε, ἐὰν ζητήσω τὸ σῶμα ἐκείνε ὁπῦ ἐκατακρίθη διὰ τυραννίδα, ἤγυν πῶς ἤθελε νὰ γάνῃ Βασιλεὺς, καὶ θέλω ἐγκαλεθῇ εἰς τὲς Ἑβραίυς. δὲν ἐσυλλογίθη κανένα ἀπὸ τῦτα, ἀλλὰ πάντα δεύτερα λογισάμνος, ἐζήτησε τὸ σῶμα τῦ κατακρίτε νὰ τὸ θάψῃ. ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν, ἂν ἀπέθανεν ἔτζι ὀγλήγορα· διότι ἐθαῤῥῦσεν ὅτι θέλει βασάξει πολὺ, ὡσὰν καὶ οἱ λῃσαὶ. ἐπηρώτησε δὲ καὶ τὸν Κεντυρίωνα, ἂν ἔχῃ ὥρα ὁπῦ ἀπέθανεν· καὶ ἐσωντας νὰ μάθῃ ἀπὸ τὸν Κεντυρίωνα, ἤγυν ἀπὸ τὸν Ἑκατόνταρχον. ὅτι ἀπέθανεν ἀπὸ ὥραν, ἐδωρήσατο, τετέσιν ἐχάρισε τὸ σῶμα τῷ Ἰωσὴφ. τὸ λοιπὸν ὡς ἔλαβεν ὁ Ἰωσὴφ τὸ σῶμα, ἀγόρασε σινδόνα, ἤγυν πανὶ, καὶ ἐκατέβασε τὸ σῶμα, καὶ τὸ ἐτύλιξεν εἰς τὸ πανὶ, καὶ ἐνταφίασε τὸ τίμιον τιμίως· διότι μαθητὴς τῦ Χριςῦ ἦτον καὶ αὐτὸς, καὶ ἤξυρε πῶς πρέπει νὰ τιμᾷ τὸν δεσπότιν· καὶ δυχήμων ἦτον, ἤγυν σεμνὸς δύλαβὴς ἄμεμπτος. βελδυτὴς δὲ ἦτον κάποιον ἀξίωμα, μάλιςα δὲ ὑπηρεσία, καὶ βάρος τῆς πόλεως· τὸ ὁποῖον ἐκεῖνοι ὁπῦ τὸ εἶχαν, ἀναγκάζονταν νὰ ςοχάζωνται, καὶ νὰ διακυβερνᾶν τὰ ὅσα ἐπωλᾶντο εἰς τὶω ἀγοράν, καὶ πολλάκις ἤλθε κίνδυνος εἰς πολλὲς ἐκ τύτε, ἀπὸ τὶω κακοπραγίαν τῆς ἀγορᾶς. ἂς ἀκύσυν οἱ πλέσιοι, ὅσοι ἔχυν ἀπάνωτες αὐθεντικαῖς, ἢ πολιτικαῖς ὑπηρεσίαις, πῶς τὸ βελδυτικὸν ἀξίωμα, δὲν ἐμπόδισε τὸν Ἰωσὴφ πρὸς ἀρετιὼ. Ἰωσὴφ δὲ ἐρμιωδύεται πρόθεσις, ἤγυν αὐγάτησις· ἀριμαθαῖος δὲ, ἄῤῥων, ἤγυν πέρνων ἐκεῖνο. ἄμποτες λοιπὸν, νὰ ἠθέλαμεν γάνῃ καὶ ἡμεῖς ὡσὰν τὸν Ἰωσὴφ, νὰ αὐγατίζωμεν πάντοτε τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, καὶ πέρνωντας ἐκεῖνο, τετέσι τὸ ὄντως ἀγαθὸν, νὰ λάβωμεν τὸ Σῶμα τῦ Ἰησῦ διὰ τῆς κοινωνίας, καὶ νὰ τὸ βάλωμεν εἰς μνημεῖον πελεκημένον ἀπὸ πέτραν, ἤγυν εἰς ψυχιὼ ἀνθυμητικιὼ ὁπῦ νὰ μιὼ ἀλησμονᾶ τῦ Θεῦ. ἡ δὲ ψυχὴ ἐκείνη, ἂς εἶναι ἀπὸ πέτραν πελεκημένιω, τετέσιν ἀπὸ τὸν Χριςὸν ὁπῦ εἶναι ἡ Πέτρα, νὰ ἔχῃ τιὼ σύσασιν. νὰ τὸ τυλίξωμεν δὲ εἰς σινδόνα, ἤγυν νὰ τὸ δεχθᾶμεν εἰς καθαρὸν κορμὶ· διότι τὸ κορμὶ εἶναι ὡσὰν σινδόνα, ἤγυν ὡς Φόρεμα, καὶ σάβανον τῆς ψυχῆς. πρέπει λοιπὸν τὸ Θεῖον Σῶμα τῦ Χριςῦ, νὰ μιὼ τὸ δεχώμεθε μόνον εἰς ψυχιὼ καθαρὰν, ἀλλὰ καὶ εἰς κορμὶ τοιῦτον· καὶ νὰ τὸ τυλίγωμεν, τετέσι νὰ τὸ συςρέφωμεν καὶ νὰ τὸ συςέλλωμεν, καὶ νὰ μιὼ τὸ ξαπλώνωμεν· διότι τὸ μυςήριον σιωπαλμένον καὶ ἀπόκρυφον εἶναι, καὶ ὄχι ἐξαπλωμένον.

ΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ διαγενομένυ τῦ Σαββάτυ, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τῦ Ἰακώβυ, καὶ Σαλώμη, ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. καὶ λίαν πρωῒ τῆς μιᾶς Σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τῦ Ἡλίυ, καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτὰς· τὶς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τῦ μνημείυ. καὶ ἀναβλέψασαι, θεωρῦσιν ὅτι ἀποκεκύλισαι ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. καὶ εἰσελθῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον νεανισκον καθήμενον εἰ τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον ςολιὼ λευκιὼ, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· μὴ ἐκθαμ ᾖδε Ἰησῦν ζητεῖτε τὸν ναζαρηνὸν, τὸν ἐσαυρωμένον; ἠγέρθη, οὐκ ἔσιν ὧδε ἰδε ὁ τόπος ὁπῦ ἔθηκαν αὐτόν. ἀλλ' ὑπάγετε, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ, καὶ τῷ Πέτρῳ, ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὶω γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. καὶ ἐξελθῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τῦ μνημείυ. εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος, καὶ ἔκσασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβῦντο γὰρ.

Ματθ. κη'. Λυκ. κδ'. Ἰωάνν. κ'.

Ἐξήγ. Μηδὲν μέγα, οὐδὲ ἄξιον τῆς θεότητος τῦ Ἰησῦ λογιάζσαι αἱ γυναῖκες, διὰ τῦτο ἀγόρασαν μύρα καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν τάφον, διὰ νὰ ἀλείψυν τὸ σῶμα κατὰ τὶω συνήθειαν τῶν Ἰουδαίων, διὰ νὰ γάνῃ δυωδιασμένον, καὶ νὰ μιὼ λάβῃ καμίαν δυσωδίαν ἀπὸ τὶω διάλυσιν· καὶ ἄλλο δὲ ὅτι τὰ μύρα ἔχυν κάποιαν δυώαμιν ξηραντικιὼ, ἐσωντας νὰ ἀναπίνυν τὶω ὑγρότητα τῦ κορμίυ, καὶ δὲν τὸ ἀφίνυν νὰ σαπῇ· τοιαῦτα ἐλογίαζαν αἱ γυναῖκες. καὶ λίαν πρωῒ (τὸ ὁποῖον ὁ μὲν Ματθαῖος, ὀψὲ Σαββάτων· ὁ δὲ Λεκᾶς, ὄρθρε

Ματθ. κη'. Λυκ. κδ'.

θρε βαθέως, λέγεσι ·) τῆς μιᾶς τῶν Σαββάτων, ἤγεν τὴ πρώτη ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος· διότι Σάββατα, τὰς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος ἔλεγαν. μίαν δὲ τῶν Σαββάτων, ὀνόζαν τὴ πρώτη ἡμέραν. ἀναζᾶσαι, ἤγεν ἐσηκώθηκαν καὶ ἦλθον πρὸς τὸ μνημεῖον, καὶ ἐδιαλογίζονταν ποία νὰ ἀποκυλίσῃ ἀπ' αὐτὰς τὸν λίθον. καὶ εἰς ὅσον ἐδιαλογίζονταν αὐ-
Ματθ. κή'. ταῖς ταῦτα, ἄγγελος ἀπεκύλισε τὸν λίθον. αἱ δὲ γυναῖκες δὲν ἐκατάλαβαν. τὸ ὁποῖον τὸ λέγει ὁ Ματθαῖος, ὅτι ὅταν ἦλθαν αἱ γυναῖκες, τότε ἀπεκύλισεν ὁ Ἄγγελος τὸν λίθον. τῦτο δὲ τὸ ἐσιώπησεν ὁ Μάρκος, ἔχοντας νὰ τὸ εἰπῇ ὁ Ματθαῖος, ἀπό τίναν ἀπεκυλίθη ὁ λίθος. εἰ δὲ ὁ μὲν Ματθαῖος λέγει, ὅτι εἰς τὸν λίθον ἐκάθετον ὁ Ἄγγελος· ὁ δὲ Μάρκος ὅταν ἐσέβηκαν αἱ γυναῖκαις εἰς τὸν τάφον, τότε τὸν εἶδαν καθήμενον, δὲν πρέπει νὰ συγχύζεται τίνας εἰς τῦτο· διότι κάμνει χρεία, ὅτι ἐκεῖνον ὁπῦ εἶδαν ἔξω καθήμενον εἰς τὸν λίθον, καθὼς λέγει ὁ Ματθαῖος, τῦτον πάλιν τὸν εἶδαν καὶ μέσα καθήμενον, ἔχοντας νὰ προλάβῃ τὰς γυναῖκας νὰ σέβῃ. τινὲς δὲ λέγεσιν ὅτι αἱ μὲν παρὰ τῷ Ματθαίῳ γυναῖκες, ἦσαν ἄλλαι· αἱ δὲ παρὰ τῷ Μάρκῳ ἄλλαι· ὅμως ἡ Μαγδαληνὴ, ἀκολυθῦσε πάσαις, ἔχοντας νὰ εἶναι θερμὴ καὶ διάπυρος εἰς τὴ πυθίη. εἶπε δὲ λοιπὸν πρὸς τὰς γυναῖκας ὁ Ἄγγελος ἐκεῖνος ὁπῦ ἐφάνη· μὴ φοβῆθε. πρῶτον ταῖς βγάνει ἀπὸ τὸν φόβον, καὶ ἔτζι ταῖς βαγγελίζεται, καὶ περὶ τῆς ἀναζάσεως. ἐσαυρωμένον δὲ αὐτὸν ὀνομάζει, διότι δὲν ἐτρέπεται τὸν σαυρόν. διότι ἔτος ἐστὶν ἡ Σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν. ἠγέρθη, ἤγεν ἀνέση. ἀπὸ τὶ νὰ τὸ ἠξβύρωμεν; ὅτι δὲν εἶναι ἐδῶ. εἰ δὲ θέλετε νὰ πιῳθῆτε, ἰδέτε καὶ τὸν τόπον ὁπῦ τὸν ἔβαλαν. διότι διὰ τῦτο ἐσήκωσε καὶ τὸν λίθον, διὰ νὰ ταῖς δείξῃ τὸν τόπον. ἀλλὰ σῦρτε νὰ εἰπῆτε τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ, καὶ τῷ Πέτρῳ. χωρίζει τὸν Πέτρον ἀπὸ τὰς ἄλλας μαθητὰς ὡς κορυφαῖον, καὶ τὸν ὀνομάζει κατ' ἐξοχὴν, ἐχωρισὲ ἀπ' ἐκείνας· ἢ ἐπειδὴ ἀρνήθη ὁ Πέτρος, ἂν ἤθελαν ἔλθῃ αἱ γυναῖκες νὰ εἰπῶν, ὅτι ἐπροσάχθημεν νὰ εἰπῶμεν τοῖς μαθηταῖς, ἤθελεν εἰπῇ ὁ Πέτρος, ἐγὼ τὸν ἀρνήθηκα, λοιπὸν δὲν εἶμαι μαθητὴς αὐτῦ, μὲ ἐξέβαλε λοιπὸν ἐμένα, μὲ ἐσυχάθη. διὰ τῦτο προθέτει τὸ, καὶ τὸν Πέτρον, διὰ νὰ μὴ σκανδαλιθῇ ὁ Πέτρος, ὡς ὅτι αὐτὸς δὲν ἀξιώθη λόγε, ἔχοντας νὰ τὸν ἀρνηθῇ, καὶ διὰ τῦτο δὲν εἶναι ἄξιος μήτε νὰ σωαριθμῆται, μὲ τὰς ἄλλας μαθητὰς. εἰς δὲ τὴ γαλιλαίαν πέμπει αὐτὰς, διὰ νὰ τὰς βγάλῃ ἀπὸ τὴ σύγχυσιν, καὶ ἀπὸ τὸν πολὺ φόβον τῶν Ἰεδαίων. ὅμως ἐκράτησε ταὺς γυναῖκας φόβος κ' ἔκσασις, ἤγεν τρομάρα εἰς τὴ θεωρίαν τῦ Ἀγγέλε, καὶ διὰ τὸ φρικτὸν τῆς ἀναζάσεως· καὶ διὰ τῦτο δὲν εἶπαν τινὸς τίποτες, διότι ἐφοβῦνταν· ἢ ἀπὸ τὰς Ἰεδαίας ἐφοβῦνταν, ἢ ἀπὸ τὸν φόβον τῆς ὀπτασίας κρατέμεναι, ἔχασαν καὶ τὸν νῦντας, καὶ διὰ τῦτο δὲν εἶπαν τινὸς τίποτες, διότι ἀλησμόνησαν καὶ ἐκεῖνα ὁπῦ ἤκεσαν ἀπὸ τὸν Ἄγγελον.

Κείμ. Ἀναζὰς δὲ ὁ Ἰησῦς, πρωῒ πρώτη Σαββάτων, ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. ἐκείνη πορεθεῖσα ἀπήγγειλε τοῖς μετ' αὐτῦ γενομένοις, πενθῦσι καὶ κλαίυσι. κἀκεῖνοι ἀκέσαντες ὅτι ζῇ, καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς, ἠπίσησαν. μετὰ δὲ ταῦτα, δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατῦσιν, ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν. κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίσευσαν. ὕσερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισε τὴ ἀπιστίαν αὐτῶν, καὶ σκληροκαρδίαν· ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον, οὐκ ἐπίσευσαν.

Ἐξήγ. Ἀναζὰς δὲ ὁ Ἰησῦς· αὐτῦ ἔζασε. ἐπειτα εἰπὲ, πρωῒ πρώτη Σαββάτων, ἐφάνη Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ· διότι δὲν λέγει ὅτι ἀνέση πρωῒ· διότι τὶς ἠξβύρει πότε ἀνέση. ἐφάνη δὲ πρωῒ, ἡμέρα κυριακὴ· διότι αὐτὴ ἦν ἡ πρώτη τῶν Σαββάτων, ἤγεν τῆς ἑβδομάδος, τὴ ὁποίαν ὠνόμασε παράνω μίαν Σαββάτων. ἐφάνη Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει, ἤγεν ἐξέβαλεν ἑπτὰ δαιμόνια, τετέσι πολλὰ· διότι σωήθειαν ἔχει ἡ γραφὴ νὰ λαμβάνῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑπτὰ, ἀντὶ πλήθες. ὡσὰν ἐκεῖνο ὁπῦ λέγει, ὅτι
α Βασιλ. β'. ἑπτάκις ἔτεκεν ἑπτὰ. ἢ ἑπτὰ δαιμόνια λέγει, τὰ ἐναντία πνεύματα τῶν πνευμάτων τῆς ἀρετῆς, ἤγεν πνεῦμα ἀφοβίας, πνεῦμα ἀσωεσίας, πνεῦμα ἀγνωσίας, πνεῦμα ψεύδες, καὶ ὅσα ἄλλα ἐναντία τῶν χαρισμάτων τῦ πνεύματος. μετὰ ταῦτα δὲ ἐφάνη εἰς ἄλλη
Λυκ. κδ'. μορφὴ, εἰς δύο ἀπ' αὐτὲς ἐκεῖ ὁπῦ ἐπεριπατῦσαν εἰς τὸν δρόμον τες. περὶ τέτων λέγει, καὶ ὁ Λυκᾶς. καὶ ἐκεῖνοι τὸ εἶπαν εἰς τὲς λοιπὲς, καὶ δὲν τὲς ἐπίσευσαν ἐδὲ ἐκείνες. καὶ πῶς ὁ Λυκᾶς λέγει, ὅτι ὑποσρέψαντες εὗρον σωηθροισμένες τὲς ἕνδεκα, λέγοντας, ὅτι ἠγέρθη ὁ Κύριος, ἤγεν ἀνέση, ὁ δὲ Μάρκος ἐδῶ λέγει, ὅτι ἐδὲ ἐκείνες ὁπῦ ἦλθαν ἀπὸ τὸν ἀγρὸν ἐπίσευσαν; καὶ εἰς τῦτο λέγομεν, ὅτι τὸ, ἀνήγγειλαν τοῖς λοιποῖς, δὲν τὸ λέγει διὰ τὲς ἕνδεκα ἀποσόλες, ἀλλὰ περὶ ἄλλων τινῶν· διότι τέτες ὠνόμασε λοιπὲς, ἐπειδὴ οἱ ἕνδεκα τὸν εἶδαν ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ, ὅταν ὑπέσρεψαν καὶ ἐκεῖνοι ἀπὸ τὸν ἀγρὸν, καὶ τὲς βρῆκαν ὁπῦ ἔλεγαν, ὅτι ἠγέρθη ὁ Κύριος.

Κείμ.

Κείμ. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ πιστεύσας, καὶ βαπτισθεὶς, σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας, κατακριθήσεται. σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς· ὄφεις ἀροῦσι· κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ. ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἕξουσιν. ὁ μὲν οὖν Κύριος, μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς, ἀνελήφθη εἰς τὸν Οὐρανὸν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες, ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος, καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος, διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων, ἀμήν.

Ἐξήγ. Ὅρα τὴν ἀντολὴν τοῦ Κυρίου· κηρύξατε εἰς ὅλην τὴν κτίσιν, δὲν εἶπεν ὅτι εἰς ἐκείνους ὁποῦ σᾶς πιστεύσουν κηρύξατε μόνον, ἀλλὰ εἰς πᾶσαν τὴν κτίσιν, ἤγουν εἰς ὅλον τὸν κόσμον· κἂν πείθονται, κἂν μὴ πείθονται. ὁ πιστεύσας· καὶ δὲν φθάνει τοῦτο μόνον, ἀλλὰ νὰ βαπτισθεὶς. διότι ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ πιστεύσῃ μόνον, καὶ νὰ μὴν βαπτισθῇ, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἀκόμι κατηχούμενος, ὡραμάει δὲν εἶναι σωσμένος ἀκόμι. σημεῖα δὲ λέγει, νὰ ἀκολουθήσουν εἰς ἐκείνους ὁποῦ πιστεύσουν, τὸ, νὰ ἐκβάλλουν δαιμόνια, τὸ, νὰ λαλοῦν γλῶσσαις καιναῖς, τὸ, Λουκ. ι'. Πραξ. ιε'. αἴρειν ὄφεις, ἤγουν νὰ ἀφανίζουν φίδια εἴτε τὰ αἰσθητὰ εἴτε τὰ νοητὰ, ἤγουν δαιμόνια· καθὼς καὶ τὸ πατεῖτε ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, τῶν νοητῶν δηλαδὴ δαιμόνων. ἠμπορεῖ δὲ νὰ γροικηθῇ καὶ ἔτζι τὸ, ὄφεις ἀροῦσι· καθὼς καὶ ὁ παῦλος ἐπῆρεν τὴν ὄχναν εἰς τὰ χέρια του, καὶ δὲν ἐβλάβη τίποτες ἀπ' αὐτήν. ἂν καὶ τίποτες θανάσιμον πίουν, νὰ μὴν τοὺς βλάψῃ. ἔγιναν δὲ πάντως καὶ τοιαῦτα πολλὰ, καθὼς βρίσκομεν εἰς τὰς ἱστορίας· διότι πολλοὶ ἔπιαν, καὶ φαρμάκια θανάσιμα, καὶ δὲν ἐβλάφθησαν τίποτες, ἀλλὰ διὰ τῆς σφραγίδος τοῦ σταυροῦ, ἐφυλάχθησαν ἀβλαβεῖς. ταῦτα δὲ λαλήσας ὁ Κύριος ἀνελήφθη, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. ἐκεῖνοι δὲ ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος, καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος, διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. βλέπεις πανταχοῦ πῶς χρειάζονται πρῶτον τὰ ἐδικάμας, καὶ τότε ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ· διότι ὅταν κάμωμεν ἡμεῖς ἀρχὴν, καὶ ἐνεργοῦμεν, τότε συνεργεῖ καὶ ὁ Θεὸς· ἀμὴ ἐὰν δὲν δώσωμεν ἡμεῖς ἀφορμὴν δὲν συνεργεῖ. σχολάζει δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὸν λόγον, τὰ ἔργα, καὶ ὁ λόγος μὲ τὰ ἔργα βεβαιοῦται· καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους τότε, τὰ ἔργα καὶ τὰ σημεῖα ὁποῦ ἀκολουθοῦσαν, ἐβεβαίωναν τὸν λόγον. ἄμποτε δὲ ὦ λόγε Ἰησοῦ Χριστὲ, νὰ ἤθελε γένῃ καὶ εἰς ἡμᾶς, νὰ βεβαιοῦνται τὰ λόγια τὰ ἐδικάμας ὁποῦ λέγομεν περὶ ἀρετῆς, διὰ τῶν ἔργων καὶ πράξεων. διὰ νὰ δώσωμεν τελείαν ἀφορμὴν εἰς ἐσένα, νὰ συνεργῇς εἰς ἡμᾶς, εἰς πᾶσαν πρᾶξιν, καὶ λόγον. ὅτι σοὶ πρέπει ἡ διὰ τῶν λόγων καὶ ἔργων, Δόξα. ἀμήν.

Τέλος τῆς εἰς τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον ἑρμηνείας.

ΒΙΟΣ
ΛΟΥΚΑ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ
ΚΑΤΑ ΣΩΦΡΟΝΙΟΝ.

Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς, ἦτον ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν, καθὼς δηλῶν τὰ συγράμματα αὐτοῦ· ἔμπειρος κατὰ πολλὰ εἰς τὰ ἑλληνικὰ μαθήματα. ἀκόλουθος τοῦ Παύλου τοῦ Ἀποστόλου, καὶ ἀκόλουθος αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν ξενιτείαν. ἔτος λοιπὸν ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον, περὶ τοῦ ὁποίου λέγει ὁ Παῦλος, ἀπεστείλαμεν σὺν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν, ὃν ὁ ἔπαινος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, κατὰ πάσας τὰς ἐκκλησίας. καὶ πρὸς τοὺς Κολασσαεῖς· ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἀγαπητὸς ὁ ἰατρὸς. καὶ πρὸς Τιμόθεον· Λουκᾶς ἐστι μετ' ἐμοῦ μόνος. ἔγραψε δὲ καὶ ἄλλον βιβλίον ἐξαίρετον, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιγραφὴ λέγεται, πράξεις τῶν Ἀποστόλων. τοῦ ὁποίου ἡ ἱστορία διηγᾶται ἕως δύο χρόνους ὁποῦ ἔκαμεν ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ῥώμην, τετέσσαρας ἕως τεσσάρων χρόνων τῆς βασιλείας τοῦ Νέρωνος. ἀπὸ τὰ ὁποῖα πιστεύομεν ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν Πόλιν ἔγραψε τὴν βίβλον ταύτην. διότι ἡ περίοδος τοῦ Παύλου, καὶ τῆς Θέκλας, καὶ ὅλος ὁ μῦθος, ὡσανεὶ λέοντος βαπτισθέντος, ἂς ψηφισθῇ εἰς τὰς ἀποκρύφους γραφάς. διότι δὲν ἦτον δυνατὸν, ὁ ἀχώριστος τοῦ Παύλου, ἀναμεταξὺ τῶν λοιπῶν πράξεων αὐτοῦ, νὰ μὴν ἠξεύρῃ καὶ τοῦτο. ἀλλὰ καὶ Τερτυλλιανὸς ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἀναφέρει πρεσβύτερον τινὰ ἀσπασμὸν Παύλου, ἐλεγχθέντα ἐπὶ Ἰωάννου ἐν Ἀσίᾳ, οἷα παρ' αὐτοῦ συνταγείσης βίβλου, καὶ ὡμολόγησαν ὅτι διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Παύλου τὸ ἔκαμεν ἐτοῦτο. διὰ τοῦτο λέγουν τινὲς, ὅτι δὲν ἔγραψε τὸ ὄνομά του εἰς τὰς πράξεις· διότι ὅσους φόβους λέγει ὁ Παῦλος εἰς ταῖς ἐπιστολαῖς του, κατὰ τὸ Εὐαγγελιόν μου, φανερὸν εἶναι ὅτι περὶ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου, λέγει. ὁ δὲ Λουκᾶς ὄχι μόνον παρὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἔμαθε τὸ Εὐαγγέλιον, ὡσὰν ὁποῦ δὲν ἦτον μὲ τὸν Κύριον, ὅταν ἦτον ἐδῶ σωματικῶς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων. καθὼς τὸ λέγει καὶ αὐτὸς περιφανῶς εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ. καθὼς παρέδωκαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται. τὸ λοιπὸν τὸ μὲν Εὐαγγέλιον, τὸ ἔγραψε καθὼς ἤκουσε· τὰς δὲ πράξεις, καθὼς εἶδεν αὐτὸς ἔτζι τὰς ἔγραψε. τὰ δὲ λείψανα αὐτοῦ, ἐφέρθηκαν, καὶ ἐβάλθηκαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. εἰς τὴν ὁποίαν πόλιν ἐν τῷ εἰκοστῷ χρόνῳ τοῦ Κωνσταντίου, ἐφέρθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, μετὰ τῶν λειψάνων Ἀνδρέου τοῦ Ἀποστόλου.

ΕΤΕΡΟΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ, ΕΚ ΤΗΣ ΤΟΥ ΔΩΡΟΘΕΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΣ, ΚΑΙ ΤΥΡΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, ΣΥΝΟΨΕΩΣ.

Λουκᾶς ὁ Εὐαγγελιστὴς, τὸ μὲν γένος ἦτον ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν, τὴν δὲ τέχνην ἰατρὸς. ἔγραψε δὲ τὸ μὲν Εὐαγγέλιον κατ' ἐπιτροπὴν, ἤγουν μὲ προσαγωγὴν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου· τὰς δὲ πράξεις τῶν ἀποστόλων, μὲ προσαγωγὴν Παύλου τοῦ Ἀποστόλου. διότι ἐπεριπάτει μαζὴ μὲ τοὺς ἀποστόλους, καὶ μάλιστα μὲ τὸν Παῦλον, τὸν ὁποῖον συνθυμεῖται καὶ ὁ Παῦλος, καὶ ἔγραψεν εἰς τὴν ἐπιστολήν αὐτοῦ· ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητὸς καὶ Κυρίου. ἀπέθανε δὲ, ἐν ἐφέσῳ, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. ὕστερον δὲ ἐμετετέθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. μετὰ καὶ Ἀνδρέου, καὶ Τιμοθέου τῶν ἀποστόλων, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίου, τοῦ Υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.

ΥΠΟ-

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.

Ὁ θεῖος Λουκᾶς τὸ μὲν γένος ἦτον ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν, τὴν δὲ τέχνην ἦτον ἰατρὸς, καὶ εἰς τὴν ἔξω σοφίαν πολὺς· καὶ ὄχι μόνον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν σοφίαν ἄριστα πεπαιδευμένος. ἔσωντας δὲ νὰ πηγαίνῃ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅταν καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐδίδασκεν ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν ὡς λέγουσι τινὲς. καὶ ἔγινε καὶ αὐτὸς ἕνας ἀπὸ τοὺς ἑβδομήκοντα μαθητάς. καὶ ὅταν δὲ ἀνέστη ἐκ νεκρῶν ὁ Χριστὸς, τὸν ἐσυναπάντησε μαζὶ μὲ τὸν Κλεόπα. ἀφ' ἧς δὲ ἀνελήφθη ὁ Κύριος, καὶ ἐπίστευσεν ὁ Παῦλος, ἔγινε συνέκδημος αὐτῷ καὶ ἀκόλουθος. δηλονότι τῷ Παύλῳ. ἦτζι λοιπὸν ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον μετὰ πάσης ἀκριβείας καθὼς τὸ δείχνει καὶ τὸ προοίμιον αὐτῷ. ὅμως δεκαπέντε χρόνους ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ τὸ ἔγραψεν. τὸ γράφει δὲ πρὸς κάποιον Θεόφιλον συγκλητικὸν ἴσως νὰ ἦτον καὶ ἄρχοντα· διότι τὸ Κράτιστε, ἐπὶ τῶν ἀρχόντων καὶ ἡγεμόνων ἐλέγετο καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Παῦλος, πρὸς τὸν ἡγεμόνα Φῆστον Κράτιστε Φῆστε. καὶ πᾶς δὲ ἄνθρωπος ὀφεῖ νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν, καὶ νὰ νικᾷ τὰ πάθη. Θεόφιλὴς καὶ κράτιστος εἶναι. ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ ἄξιος κατὰ ἀλήθειαν, νὰ ἀκούσῃ τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου. Πρᾶξ. κϛ'.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.

Κείμενον.

Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων· καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται, καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου· ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς, καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε· ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

Ἐξήγ. Ποῖοι ἦσαν ἐτοῦτοι οἱ πολλοὶ ὀφεῖ ἐπιχειρήθησαν; οἱ ψευδαπόστολοι· διότι πολλοὶ ἔγραψαν, εὐαγγέλια τάχατες· ὡσὰν εἶναι τὸ κατ' Αἰγυπτίους, καὶ τὸ ἐπιγραφόμενον τῶν δώδεκα. οἱ τοιοῦτοι λοιπὸν, ἐπεχειρήθηκαν μόνον, ὅμως δὲν ἐτελείωσαν· διότι ἐπειδὴ, χωρὶς θείας χάριτος ἄρχισαν, διὰ τοῦτο δὲν ἐτελείωσαν. καλὰ εἶπε λοιπὸν ὁ Λουκᾶς, ὅτι πολλοὶ ἐπεχείρησαν· ὅμως οἱ ὀλίγοι, ἤγουν ὡσὰν ὁ Ματθαῖος, καὶ ὁ Μάρκος, δὲν ἐπεχειρήθησαν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐτελείωσαν· διότι εἶχαν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὀφεῖ τελειώνει τὰ

πάντα. πεπληροφορημένων δὲ πραγμάτων εἶπε, διότι τὰ τῦ Χριςῦ, δὺ εἶναι ἁπλῶς καὶ κατὰ ψιλὺ παράδοσιν, ἀλλὰ βέβαια ἐν ἀληθείᾳ, καὶ πίςει ἀληθινῇ, μετὰ πάσης πληροφορίας. πῶς δὲ εἰσὶ πεπληροφορημένα ταῦτα, ὦ Λεκᾶ, εἰπὲ; καθὼς παρέδοσαν ἡμιν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται, ἦγεν οἱ ἀπόςολοι καὶ οἱ ὑπηρέται τῦ λόγυ, ὁπῦ ἦσαν ἐξ ἀρχῆς μὲ τὸν Χριςὸν, καὶ τὰ ἔβλεπαν μὲ τὰ μάτια τυς ὅσα καὶ ἂν ἔκαμνεν ὁ Χριςὸς. ἀπὸ τῦτο εἶναι φανερὸν ὅτι δὺ ἦτον ἐξ ἀρχῆς ὁ Λεκᾶς μαθητὴς, ἀλλὰ ὕςερον ἔγινεν· διότι ἄλλοι ἦσαν οἱ ἐξ ἀρχῆς μαθηταὶ, ὁ Πέτρος, καὶ Ἀνδρέας, καὶ οἱ υἱοὶ τῦ Ζεβεδαίυ, καὶ οἱ λοιποὶ· οἱ ὁποῖοι, καὶ τῦ ἐπαρέδοσαν ὅσα δὺ εἶδεν αὐτὸς, ἕτε τὰ ἤκυσε. τί δὲ ἐςι τὸ, ἵνα ἐπιγνῶς τιὺ ἀσφάλειαν, περὶ ὧν κατηχήθης λόγων; δύο νοήματα ἔχω εἰς τῦτο· ἕναμεν, ὅτι πρότερον ἀγράφως σὲ ἐδίδαξα ὦ Θεόφιλε, τώρα δὲ ἔςωντας ὁπῦ σῦ δίδω τὸ Ἐυαγγέλιον ἐγραφως, ἀσφαλίζομαι τὸν λογισμόνσε, διὰ νὰ μιὺ ἀλησμονήσῃς ἐκεῖνα ὁπῦ σὲ ἐπαράδωκα ἀγράφως. ἄλλο δὲ τοιῦτον· σωήθειαν ἔχομεν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ὅταν μᾶς λέγῃ τινὰς ἀγράφως, νὰ τὸν ὑποπτεύωμεν μήπως καὶ μᾶς λέγῃ ψεύματα· ὅταν δὲ καὶ γράψῃ ἐκεῖνα ὁπῦ λέγει, τότε πιςεύομεν, ὅτι ἐὰν δὺ ἔιχε θάῤῥος ὅτι ἀλήθειαν λέγει, δὺ ἤθελε τὰ γράψῃ. τῦτο λοιπὸν λέγει καὶ ὁ Ἐυαγγελιςὴς· ὅτι διὰ τῦτο σῦ ἔγραψα τὸ Ἐυαγγέλιον, διὰ νὰ κρατῇς μὲ περισοτέραν ἀσφάλειαν, ἐκεῖνα ὁπῦ ἐδιδάχθης ἀγράφως, ἔςωντας νὰ μὲ πιςεύσῃς τώρα περισότερον, ὅτι τοσῦτον θαῤῥῶ εἰς ἐκεῖνα ὁπῦ σὲ ἐδίδαξα ἀγράφως, εἰς τόσον ὅτι νὰ σῦ τὰ δώσω καὶ ἐγράφως. βλέπε δὲ καὶ τὸ ἐπιγνῶς· διότι δὺ εἶπε ἵνα γνῶς, ἦγεν ἵνα μάθῃς, ἀλλὰ ἐπιγνῶς, τυτέςι ἵνα καταλάβῃς ἐκδοτέρε περισότερον, καὶ νὰ λάβῃς θαῤῥος καὶ ἀσφάλειαν ὅτι δὺ ψεύδομαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Κείμενον.

α. Παραλ. κδ'. β. Παραλ. ἰδ. Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδε τῦ Βασιλέως τῆς Ἰδδαίας, Ἱερεύς τις ὀνόματι Ζαχαρίας, ἐξ ἐφημερίας Ἀβιᾶ· καὶ ἡ γυνὴ αὐτῦ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρὼν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ.

Ἐξήγ. Ἀναφέρνει περὶ τῆς βασιλείας τῦ Ἡρώδε· ἕνα μὲν, κατὰ τὸν τύπον τῶν Προφητῶν διηγούμενος· διότι ἐκεῖνοι ἔτζι ἀρχίζεν· Ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰωάχαζ, καὶ Ἐζεκίε, καὶ τῦ δεῖνος, ἐγένετο τάδε· καὶ ἄλλοδε, ἐπειδὴ περὶ τῦ Χριςῦ μέλλει νὰ εἰπῇ, διὰ τῦτο ἀναφέρνει περὶ τῦ Ἡρώδε, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἀληθῶς ἦλθεν ὁ Χριςὸς ἐπὶ Ἡρώδε. διότι ἔτος ὁ Ἡρώδης Ἐβασίλδυσεν, ἔςωντας νὰ λείψῃ οἱ Ἄρχοντες ὁπῦ ἐκατάγονταν ἀπὸ τιὺ φυλιὺ τῦ Ἰῦδα, κατὰ τιὺ προφητείαν τῦ Ἰακωβ· ἀπο τὸ ὁποῖον δείχνεται πῶς ἦλθεν ὁ χριςὸς. κατορθώνει δὲ καὶ ἄλλο κάποιον τί· δείχνει τὸ Εὐαγγέλιον ἀληθινὸν, μετὸ νὰ λέγῃ τὸν χρόνον. διότι δίδει ἐξυσίαν εἰς ὅσες θέλεν, νὰ ἐξετάζεν καὶ ἀπὸ τὸν καιρὸν τῦ χρόνυ, νὰ ὕρίσκεν τιὺ ἀλήθειαν τῦ Εὐαγγελίε. ἀρχίζει δὲ ἀπὸ τῦ Ζαχαρίε, καὶ τῆς γεννήσεως τῦ Ἰωάννε, πρεπόντως· διότι ἐπειδὴ περὶ τῆς τῦ Χριςῦ γεννήσεως μέλλει νὰ εἰπῇ, πρόδρομος δὲ τῦ Χριςῦ ἦτον ὁ Ἰωάννης, πρεπόντως πρὶν τῆς γεννήσεως τῦ Χριςῦ, διηγεῖται τιὺ γέννησιν τῦ Ἰωάννε, ἀδὲ αὐτιὺ χωρὶς θαύματος ἦσαν. διότι ἐπειδὴ παρθένος ἔμελε νὰ γεννήσῃ· ἐπροοικονόμησεν ἡ χάρις νὰ γεννήσῃ γραῦς, ἦγεν γερόντισσα, ἔζω ἀπὸ τὸν νόμον τῆς Φύσεως, ἀγκαλὰ καὶ μετὰ ἀνδρὸς. τί δὲ ὄρι τὸ ἐξ ἐφημερίας Ἀβιᾶ; τινὲς μὲν ἔτω νοοῦσιν, ὅτι δύο Ἱερεῖς ἦσαν, ἐκ διαδοχῆς τιὺ λειτουργίαν τελέντες, ἦγεν ὁπῦ ἐβασῦσαν τιὺ ἐφημερίαν, ἕνας ὀνομαζόμενος, Ἀβιᾶ· καὶ ἄλλος ὁ Ζαχαρίας. ἐπειδὴ λοιπὸν ἐπέρασε τιὺ ἐφημερίαντε ὁ Ἀβιᾶ, μετὰ τιὺ ἐφημερίαν ἐκείνε, ἐλειτέργει ὁ Ζαχαρίας. πλὴν φαίνεται πῶς νὰ μὴν εἶναι ἔτζι· διότι ὁ σολομῶν, ὡσὰν ἐτελείωσε τὸν ναὸν, κατέσησε καὶ ἐφημερίας, τὸ ὁποῖον εἶναι ἑβδομάδες. καὶ εἰς μὲν τιὺ μίαν ἑβδομάδα, κατέσησε τὺς υἱὺς τῦ Κορέ· εἰς δὲ τιὺ ἄλλιν, τὸν Ἀσάφ· καὶ εἰς τιὺ ἄλλιν, τὸν Ἀβιᾶ· καὶ εἰς τιὺ ἄλλιν, ἄλλον. ἐκεῖνο δὲ ὁπῦ λέγει, ὅτι ἦτον ὁ Ζαχαρίας, ἐξ ἐφημερίας Ἀβιᾶ, φαίνεται νὰ δηλόῃ τῦτο, ὅτι ἦτον ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος τῦ Ἀβιᾶ, ὄχι πῶς ὕςερα ἀπὸ τιὺ ἑβδομάδα τῦ Ἀβιᾶ, ἐλάμβανεν αὐτὸς τιὺ ἐφημερίαν. διότι ἂν ἦτον ἔτζι, ἤθελεν εἰπῇ, ὅτι μετὰ τιὺ ἐφημερίαν Ἀβιᾶ· ἀμὴ τώρα ἔςωντας νὰ εἰπῇ ἐξ ἐφημερίας Ἀβιᾶ, ἀποδείχνει, ὅτι ἀπὸ τῆς τάξεως, καὶ τῆς ἐφημερίας τῦ Ἀβιᾶ ἦτον. θέλωντας δὲ νὰ δείξῃ, ὅτι καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἦτον νομίμως ἱερατικῦ γένες ὁ Ἰωάννης, λέγει· καὶ ἡ γυνὴ αὐτῦ, ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρὼν, διότι δὺ εἶχαν ἄδειαν νὰ πέρνυν γυναῖκα ἀπὸ ἄλλιν φυλιὺ, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς αὐτῆς φυλῆς. Ἐλισάβεθ δὲ, ἑρμηνεύεται Θεῦ ἀνάπαυσις· Ζαχαρίας δὲ, μνήμη κυρίε.

Κείμ. Ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐνώπιον τῦ Θεῦ.

Ἐξήγ.

Εξήγ. Πολλάκις εἶναι μερικοὶ δίκαιοι, ὅμως ὄχι ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, ἀμὴ κατὰ τὸ φαινόμενον, καὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων. ἐκεῖνοι δὲ, ἤγουν οἱ γονεῖς τοῦ προδρόμου, ἦσαν δίκαιοι καὶ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ.

Κείμ. Πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι τοῦ Κυρίου, ἄμεμπτοι.

Εξήγ. Ἐντολαὶ μὲν εἶναι, ὡσὰν τὸ, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις· δικαιώματα δὲ ὡσὰν τὸ, ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτάτῳ· διότι τοῦτο εἶναι δίκαιον. γίνωσκε δὲ ὅτι καὶ ἡ ἐντολὴ δύναται νὰ ὀνομασθῇ δικαίωμα, ὡσὰν ὁποῦ κάμνει τὸν ἄνθρωπον δίκαιον· μάλιστα δὲ καὶ διὰ νὰ εἶναι δικαίωμα τοῦ Θεοῦ· διότι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἔχωντας ὁ Θεὸς τὰς ἐντολὰς, ἤγουν τὰς παραγγελίας αὐτοῦ, ὡσὰν τίποτε δίκαιωμα ἔγραφον, θέλει μᾶς κατακρίνει. διότι λέγει, εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον. καὶ πάλιν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα αὐτοῖς, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτοὺς. τίνος δὲ ἕνεκεν εἶπεν τὸ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς, καὶ τὸ, ἄμεμπτοι; ἄκουε λοιπὸν· πολλάκις μερικοὶ περιπατοῦν κατὰ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ κάμνουν ὅλα διὰ νὰ φανοῦν εἰς τοὺς ἀνθρώπους· τὸ λοιπὸν οἱ τοιοῦτοι δὲν εἶναι ἄμεμπτοι. ὁ δὲ Ζαχαρίας, καὶ ἔκαμνε τὰς ἐντολὰς, καὶ ἀμέμπτως ταῖς ἔκαμνε, ὅτι δὲν ταῖς ἔκαμνε διὰ νὰ ἀρέσῃ τοὺς ἀνθρώπους.

Ἰωάν. ιε. Ἰωάν. ιβ.

Κείμ. Καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἡ Ἐλισάβετ ἦν στεῖρα· καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.

Εξήγ. Αἱ γυναῖκες τῶν δικαίων, πολλάκις καὶ αἱ δίκαιαι γυναῖκες, ἦσαν ἄτεκνοι· διὰ νὰ μάθῃς ἐσὺ, ὅτι ὁ νόμος δὲν ζητᾷ πολυτεκνίαν σωματικὴν, ἀλλὰ πνευματικὴν. προβεβηκότες δὲ, ἤγουν γέροντες καὶ οἱ δύο, καὶ κατὰ τὸ σῶμα, καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν. διότι καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν ἐγήρασαν, τουτέστιν ἐπρόκοψαν, ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ θέμενοι. καὶ ἡμέραν ἔχοντες καὶ ὄχι νύκτα, εἰς ὅληντους τὴν ζωὴν, ὡς ἐν φωτὶ περιπατοῦντες εὐσχημόνως.

Ψαλ. πγ.

Κείμ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας, ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι, εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου. καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἔξω, τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος.

Λευιτ. ιστ.

Εξήγ. Ἔναντι, ἤγουν ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, μόνοι οἱ καθαροὶ θυμιάζουν, καὶ ἱερατεύουν· ἀπὸ δὲ τῶν ἀκαθάρτων, ἀποστρέφει ὁ Θεὸς τὸ πρόσωπόντου. πότε δὲ ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι; βέβαια κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ ἱλασμοῦ, ὅτε μόνος ὁ Ἀρχιερεὺς ἐσέβαινε μέσα εἰς τὰ ἅγια τῶν Ἁγίων· διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι ὥσπερ ὁ Ἀρχιερεὺς οὗτος, ἔστωντας νὰ σέβῃ μέσα εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, ἔλαβε καρπὸν· ἔτζι καὶ ὁ κύριος Ἰησοῦς, ὁ μόνος καὶ μέγας κατὰ ἀλήθειαν ἀρχιερεὺς, ἔστωντας νὰ σέβῃ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, τουτέστιν εἰς τὸν οὐρανὸν μετὰ σαρκὸς, ἔλαβε καρπὸν τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ ἐπιδημίας, τὴν ἐδικήν μας ὑοθεσίαν, καὶ σωτηρίαν.

Κείμ. Ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου, ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος.

Εξήγ. Δὲν φαίνεται εἰς ὅλους ὁ Ἄγγελος, ἀλλὰ μόνον εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἔχουν καθαρὰν τὴν καρδίαν, καθὼς ἦτον ὁ Ζαχαρίας. θυσιαστήριον δὲ τοῦ θυμιάματος εἶπεν, ἐπειδὴ ἦτον καὶ ἄλλο θυσιαστήριον, τὸ τῶν ὁλοκαυτωμάτων, ἤγουν ὁποῦ ἔψηναν τὰς θυσίας.

Κείμ. Καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας Ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἄγγελος· μὴ φοβοῦ Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου· καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόνσοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. καὶ ἔσται χαράσοι καὶ ἀγαλλίασις. καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτοῦ χαρήσονται.

Εξήγ. Ταράττεται μὲν ὁ Ζαχαρίας, διότι ἡ ἀσυνήθιστος θεωρία ταράττει, ἤγουν φοβίζει καὶ τοὺς ἁγίους. ὅμως καταπαύει τὴν ταραχὴν ὁ ἄγγελος· διότι πανταχοῦ τοῦτο ἔχε γνώρισμα, καὶ εἰς τὰς θεϊκὰς ὀπτασίας, καὶ εἰς τὰς δαιμονικὰς. εἰ μὲν γὰρ ἀπὸ ταραχῆς ἀρχίσει ὁ λογισμὸς, καὶ εἰς τὸ ὕστερον καταστῇ, καὶ διαλυθῇ ὁ φόβος συντόμως, ἀληθινὰ θεϊκὴ εἶναι ἡ ὀπτασία· εἰ δὲ περισσεύει ὁ φόβος, καὶ ἡ ταραχὴ, δαιμονικὴ εἶναι ἡ ὀπτασία. τίνος δὲ ἕνεκεν λέγει ὁ ἄγγελος, ὅτι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσεισοι; μὴ νὰ ὁ Ζαχαρίας περὶ παιδὸς ἐδέετον; οὐχὶ, ἀλλὰ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ λαοῦ. λέγουσι δὲ τινὲς ὅτι, ἐπειδὴ ὑπερ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ λαοῦ ἐδέετον, ἔμελλε δὲ νὰ γεννήσῃ υἱὸν ὁποῦ νὰ βοᾷ, ἴδε ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, πρεπόντως λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος ὅτι, εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, ὦ Ζαχαρία, καὶ ἐσυγχώρησεν ὁ Θεὸς τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. καὶ ἀπέκει ὡσὰν νὰ ἤθελεν εἰπῇ αὐτὸς, καὶ πῶς νὰ τὸ ἠξεύρω; λέγει ὁ ἄγγελος, ὅτι τοῦτο σοῦ δίδω διὰ σημάδι, ὅτι θέλει σοῦ γεννήσει ἡ Ἐλισά-

βετ ὑὸν· εἰς τόσον ὅτι ἀπὸ τὴν γέννησιν τῆς Ἐλισάβετ, νὰ πισθύσῃ, πῶς θέλει συγχωρηθῆν καὶ αἱ ἁμαρτίαις τῦ λαῦ

Κείμ. Ἔσαι γαρ μέγας ἐνώπιον Κυρίε· καὶ οἶνον, καὶ σίκερα ὲ μὴ πίῃ· καὶ Πνεύματος ἁγίε πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτῦ. καὶ πολλὲς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπισρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν· καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτῦ ἐν πνεύματι, καὶ δυνάμει ἠλιῦ. ἐπισρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν
Ματθ. ιὼ- Μαλαχ. δ'. κατεσκευασμένον.

Εξήγ. Μέγας λέγει ὁ Ἄγγελος ὅτι θέλει ἦθαι ὁ Ἰωάννης, ἀλλὰ ἐνώπιον τῦ Θεῦ· διότι πολλοὶ λέγονται μεγάλοι, ἀλλὰ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὄχι τῦ Θεῦ, καθὼς εἶναι οἱ ὑποκριταὶ, ἦγεν ἐκεῖνοι ὁπῦ φαίνονται διὰ δίκαιοι, καὶ ἅγιοι. ὁ δὲ Ἰωάννης ἦτον μέγας κατὰ τὴν ψυχὴν. καθὼς καὶ μικρὸς κατὰ τὴν ψυχὴν, πᾶς ὁ σκανδαλιζόμενος.
Ματθ'. ιη. διότι ἐδένας μέγας σκανδαλίζεται, ἀλλὰ οἱ μικροί, καὶ οἱ ὀλιγόψυχοι. λέγει λοιπὸν ὁ
Μάρκ. θ'. Κύριος, ὅς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν. ὥσπερ δὲ οἱ γονεῖς τῦ Ἰωάννε ἦσαν δίκαιοι ἐνώπιον τῦ Θεῦ, ἔτζι καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ υἱὸς αὐτῶν, ἦτον μέγας ἐνώπιον τῦ Κυρίε. σίκερα δὲ λέγονται ὅλα ὅσα κάμνει μέθιν, καὶ νὰ μὴν εἶναι ἀπὸ ἀμπέλι. ἀκόμι δὲ ὁπῦ ἦτον εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτῦ, ἐπλήθη ἦγεν ἐγέμισε πνεύματος ἁγίε, ὅτε ἦλθεν ἡ μήτηρ τῦ Κυρίε πρὸς τὴν Ἐλισάβετ, καὶ ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἀγαλλιώμενον, διὰ τὴν τῦ Κυρίε παρεσίαν. ἐπέσρεψε καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, τετέσι τῶν ἑβραίων ἐπὶ τὲς Ἀποσόλες. διότι πατέρες μὲν ἦσαν οἱ Ἰουδαῖοι, τέκνα δὲ τέτων, οἱ Ἀπόσολοι. ἐπέσρεψεν ἓν τὰς καρδίας τῶν Ἰουδαίων, ἐπὶ τὲς Ἀποσόλες, διδάσκων καὶ μαρτυρῶν περὶ τῦ Χριστῦ. ἐκεῖνος δὲ ὁπῦ μαρτυρεῖ περὶ τῦ Χριστῦ, πάντως ἀξιοπίσες κάμνει καὶ τὲς μαθητὰς αὐτῦ. δὲν τὲς ἐπέσρεψε δὲ ὅλες ὁ Ἰωάννης, ἀλλὰ πολλὲς, ὁδὲ Κύριος ἐφώτισε πάντας. ἐν πνεύματι δὲ Ἠλιῦ προῆλθε· διότι καθὼς ἐνήργησεν ἡ χάρις εἰς τὸν Ἠλίαν, ἔτζι καὶ εἰς τὸν Ἰωάννην. διότι ὁ μὲν Ἠλίας εἶναι πρόδρομος τῆς δευτέρας παρεσίας τῦ Χριστῦ· καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς πρώτης. ἐν δυνάμει δὲ Ἠλιῦ· διότι καὶ τῶν δύο αἱ παρεσίαι, τὸ αὐτὸ δυνανται, καὶ τῦ Ἠλία, καὶ τῦ Ἰωάννε, διότι πρὸς τὸν Χριστὸν σωάγεσι. καὶ ἄλλο δὲ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλιῦ ἦλθεν ὁ Ἰωάννης, διότι ἐρημίτης ἦτον καὶ αὐτὸς, καὶ ἀκτήμων, καὶ ἐλεγκτικὸς ὡσὰν ἐκεῖνον. ἐπέσρεψε δὲ καὶ τὲς ἀπειθεῖς Ἰουδαίες, ἐν τῇ φρονήσει τῶν δικαίων, τετέσιν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἀποσόλων. διότι φρόνησις τῶν Ἀπόσολων ἦτον ἡ χάρις τῦ Πνεύματος ὁπῦ ἦτον εἰς αὐτὲς, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐκυβερνῶνται. ἡτοίμασε δὲ τῷ Κυρίῳ, τετέσι τῷ Χριστῷ, λαὸν κατεσκευασμένον, τετέσι προητοιμασμένον, εἰς τὸ νὰ δεχθῇ τὸ κήρυγμα· ἦγεν ὡσὰν νὰ εἰπῶμεν, ὅταν ἤθελεν ἔλθῃ κανένας προφήτης νὰ κηρύξῃ. δὲν ἐπίσευαν πάντες, ἀλλὰ οἱ προετοιμασμένοι, τετέσιν ἐκεῖνοι ὁπῦ ἐπροητοίμασαν τῦ λόγε εἰς τῦτο. διότι καθὼς ἐὰν ἔλθῃ κανεὶς εἰς τὸ σπῆτι τὴν νύκτα, δὲν τὸν δέχονται πάντες, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνοι ὁπῦ ἀγρυπνῶν, καὶ τὸν ἀπαντυχαίνει, καὶ ὅσοι εἶναι ἑτοιμασμένοι νὰ τὸν δεχθῶν. ἔτζι καὶ ὁ Ἰωάννης, ἡτοίμασε τῷ Κυρίῳ λαὸν, ἀλλὰ ὄχι τὲς ἀπειθεῖς, ἀμὴ τὲς προητοιμασμένες εἰς ὑποδοχὴν τῦ Χριστῦ.

Κείμ. Καὶ εἶπε Ζαχαρίας πρὸς τὸν Ἄγγελον· κατὰ τί γνώσομαι τῦτο; ἐγὼ γὰρ εἰμι πρεσβύτης καὶ ἡ γυνή με προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἄγγελος, εἶπεν αὐτῷ· ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεσηκὼς ἐνώπιον τῦ Θεῦ· καὶ ἀπεσάλην λαλῆσαι πρὸς σὲ, καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα. καὶ ἰδὲ ἔσῃ σιωπῶν, καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι, ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα· ἀνθ' ὧν ἂν ἐπίσευσας τοῖς λόγοις με, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν.

Εξήγ. Ἐὰν καὶ δίκαιος ἦτον ὁ Ζαχαρίας καὶ ἅγιος, ἀλλ' ὅμως σοχαζόμενος πρὸς τὸ τεράσιον τῆς παιδοποιίας, δὲν τὸ ἐπίσευεν ἐν σκολίᾳ. διὰ τῦτο λέγει, καὶ ὁ Ἄγγελος τὸ ἀξίωμα αὐτῦ· ὅτι ἐγὼ εἰμὶ Γαβριὴλ ὁπῦ παρασέκομαι εἰς τὸν Θεὸν. δὲν εἶμαι πλάνος ἢ δαίμονας, ἀλλὰ ἄγγελος Θεῦ· καὶ ἐπειδὴ τὸ λοιπὸν ἀπισεῖς, νὰ κωφαθῇς, καὶ νὰ μὴν ἠμπορῇς νὰ λαλήσῃς. περεπόντως δὲ τὰ δύο ταῦτα ἐπαιδάθη, τὸ νὰ μὴν ἀκέῃ, μήτε νὰ λαλῇ. διότι ἔσωντας μὲν νὰ παρακέσῃ, ἐκαταδικάθη νὰ μὴν ἀκέῃ· ὡσὰν δὲ ὁπῦ ἀντιλογήθη, καταδικάζεται τὴν σιωπὴν. πλὴν ἐπροτύπωναν, καὶ τὰ κατὰ τὲς Ἰουδαίες· διότι καθὼς ὁ γέρων ἦτος ὁ ἄκαρπος, καὶ ὁπῦ ἀπίσησαν, ἐγέννησεν ὑὸν μεγαλήτερον ἀπὸ τὲς Προφήτας· ἔτζι καὶ ἡ σιωαγωγὴ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἡ ἱερωσύνη ὁπῦ ἐπαλαίωσε, ἀγκάλα καὶ ἔγιναν ἄκαρπη, καὶ ἄπισῃ, καὶ παρήκοος, ὅμως ἐγέννησε τὸν λόγον τῦ Θεῦ ἐνσαρκὶ, τὸν δεσπότην τῶν Προφητῶν. τῦ ὁποίε γεννηθέντος ἐκεῖνοι ὁπῦ ἦσαν προτήτερα ἄπισοι, καὶ παρήκοοι, ἦλθαν εἰς πίσιν, καὶ καλοφωνίαν.

Κείμ.

Κείμ. Καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἠδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς· καὶ ἐπέγνωσαν, ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενε κωφός. καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

Ἐξήγ. Βλέπεις πῶς οἱ μὲν Ἰουδαῖοι ἀπαντύχαιναν, καὶ ἐκαρτερεῦσαν ἕως ὃ νὰ ξέβη ὁ Ἀρχιερεύς; ἡμεῖς δὲ οἱ χρισιανοὶ, μόνον ὅτι νὰ σεβώμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐὰν δὲν σύγχωμεν παρευθὺς, μᾶς φαίνεται ὅτι παθαίνομεν μεγάλον κακόν. διένευε δὲ ὁ Ζαχαρίας τῷ λαῷ, ἴσως διὰ νὰ ἐρωτᾶν τὴν αἰτίαν τῆς σιωπῆς. διότι μὴ δυνάμενος νὰ λαλήσῃ, μὲ τὸ νεῦμα τὰς ἔδειχνε ταύτην. βλέπε δὲ, ὅτι καὶ ἕως ὁπὸ ἐτελειώθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, δὲν ἐπῆγεν εἰς τὸ σπίτι του, ἀλλὰ προσήρχετο, ἤγεν ἐκάθετον εἰς τὸν ναόν. διότι κατὰ ἀλήθειαν μακρὰ ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἦτον ἡ ὀρεινή. πλὴν ἂν καὶ μέσα εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα εἶχε τὸ σπίτι ὁ Ἱερεύς, δὲν εἶχεν ἐξουσίαν νὰ εὐγῇ ἔξω ἀπὸ τὴν αὐλὴν τοῦ ναοῦ, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ. ἡμεῖς δὲ ἀλήμονον! πῶς καταφρονοῦμεν τὰς θείας ὑπηρεσίας; τὸ δὲ πῶς δὲν ἐδύνετον νὰ λαλήσῃ ὁ Ζαχαρίας, ἀλλὰ διένευε τῷ λαῷ, δηλοῖ τὴν ἄλογον πολιτείαν τῶν Ἰουδαίων. διότι ἔχοντας νὰ ἀποκτείνουν τὸν λόγον, δὲν δύνονται νὰ δώσουν λόγον, διατ' ἐκεῖνα ὁποῦ πράττουν ἢ λέγουν· ἀλλὰ κἂν λόγον προφητικὸν τοὺς ἐρωτήσῃς, ἀποσωπῶνται, καὶ δὲν δύνονται νὰ σοῦ δώσουν λόγον, ἢ Ἀπόκρισιν.

Κείμ. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας, συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ· καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα· ὅτι οὕτω μοι πεποίηκεν ὁ Κύριος ἐν ἡμέραις, αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.

Ἐξήγ. Ἡ Ἐλισάβετ ἔχοντας νὰ εἶναι σώφρων γυνὴ, ἐντρέπετον, καὶ διὰ τοῦτο περιέκρυπτε τοῦ λόγητης, μὲ τὸ νὰ ἐγαστρώθῃ εἰς τὸ γῆρας αὐτῆς. ἐπὶ μῆνας δὲ πέντε, περιέκρυπτε τοῦ λόγητης, ἕως ὁποῦ ἐγαστρώθη καὶ ἡ Μαρία. ὅταν δὲ ἐγαστρώθη ἡ ἐκείνη, ἡ ἐσκίρτησε τὸ βρέφος εἰς τὴν κοιλίαντης· πλέον δὲν ἐκρύπτετον, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἐπαρρησιάζετον, ὡσὰν ὁποῦ ἐκαταξιώθη νὰ γένῃ τοιούτου παιδὸς Μήτηρ, τὸ ὁποῖον καὶ πρὶν νὰ γεννηθῇ, ἐτιμήθη μὲ προφητικὸν ἀξίωμα.

Κείμ. Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ, ἀπεστάλη ὁ Ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ᾗ ὄνομα Ναζαρὲτ, πρὸς Παρθένον μεμνησθυμένῳ ἀνδρὶ, ᾧ ὄνομα Ἰωσὴφ, ἐξ οἴκου Δαβὶδ· καὶ τὸ ὄνομα τῆς Παρθένου, Μαριάμ. καὶ εἰσελθὼν ὁ Ἄγγελος πρὸς αὐτὴν εἶπε· Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν. ἡ δὲ ἰδοῦσα, διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ διελογίζετο, ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. καὶ εἶπεν ὁ Ἄγγελος αὐτῇ· μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ.

Ἐξήγ. Μῆνα ἕκτον λέγει τὸν ἀπὸ τῆς συλλήψεως τοῦ Ἰωάννου. λέγει δὲ πῶς ἡ παρθένος ἦτον ἀρραβωνιασμένη μὲ ἄνδρα, ὁποῦ ἦτον ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Δαβὶδ, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ αὐτὴ ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Δαβὶδ ἦτον. διότι νόμος ἦτον, ὅτι ἀπὸ τὸ αὐτὸ γένος, καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς σειρᾶς νὰ εἶναι καὶ τὰ δύο μέρη. ἐπειδὴ δὲ τὴν Εὔαν εἶπεν ὁ Κύριος, σὺ λύπαις τέξεις τέκνα· ταύτην τὴν λύπην τὴν λύει ἡ χαρὰ, ὁποῦ εἶπεν ὁ Ἄγγελος τῇ Παρθένῳ, λέγων· Χαῖρε κεχαριτωμένη. ἐπειδὴ δὲ ἡ Εὔα ἦτον κατηραμένη· εὐλογημένη ἀκέει αὐτήν. διελογίζετο δὲ περὶ τοῦ ἀσπασμοῦ· ποταπὸς θέλει νὰ εἶναι ἐτοῦτος ὁ ἀσπασμὸς; ἄραγε νὰ μοῦ εἶναι ἄτοπος καὶ πορνικὸς, ὡς ἐξ ἀνδρὸς πρὸς κόρην; ἢ θεϊκὸς; ἐπειδὴ καὶ ἐνθύμησις Θεοῦ εἶναι μαζὴ μὲ τὸν ἀσπασμὸν, τὸ, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. πρῶτον δὲ καταπραΰνει τὴν καρδίαν αὐτῆς ὁ Ἄγγελος ἀπὸ τοῦ φόβου, διὰ νὰ καταδεχθῇ σὺν εἰρήνῃ καὶ ἀταραξίᾳ, καὶ ἔτζι νὰ δεχθῇ τὴν θείαν ἀπόκρισιν. διότι δὲν ἦταν δυνατὸν, ἕως ὁποῦ ἦτον συγχυσμένη, νὰ ἀκούσῃ ἀκριβῶς, τὰ ὅσα ἔμελλαν νὰ σωέβουν. ἐκεῖνο δὲ ὁποῦ εἶπε παράνω, Κεχαριτωμένη, ὡσὰν νὰ τὸ ἐξηγᾷ, λέγει, εὗρες γὰρ χάριν σώπιον τοῦ Θεοῦ, διότι τοῦτο εἶναι τὸ, κεχαριτωμένη, ἤγουν πῶς ηὗρεν χάριν εἰς τὸν Θεὸν, τουτέστιν ἄρεσε τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἶναι κοινὸν· διότι καὶ ἄλλαι πολλαὶ, εὗραν χάριν παρὰ Θεῷ· τὸ δὲ μετὰ ταῦτα λεγόμενον, δὲν ἀξιώθη νὰ τὸ ἀκούσῃ καμία.

Κείμ. Καὶ ἰδοὺ συλλήψει ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται· καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς, τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ. καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς Βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος.

Ἡσαί. τζ. Ψαλμ. ρλά. Ἡσαί. θ'. Δανιήλ. ζ'.

Εξήγ. Ἰδὲ συλλήψει. τῦτο ἦναι τὸ ἐξαίσιον, τῦ ὁποίε ἐδὲ μία ἄλλη κατηξιώθη. σὺ γαρὶ δὲ εἶπε, διὰ νὰ δείξη ὅτι ὁ Κύριος ἐξ αὐτῆς τῆς κοιλίας τῆς Παρθένε ἐσαρκώθη φυσικῶς. δικαίως δὲ ὠνομάθη ὁ Κύριος, Ἰησῦς, ὡσὰν ὁπῦ ἦλθε διὰ τλὺ σωτηρίαν τῦ γένες ἡμῶν. διότι τὸ ὄνομα τῦτο, ἑρμηνεύόμενον εἰς τλὺ ἑλληνικλὺ γλῶσαν, Θεῦ Σωτηρία λέγεται. Ἰησῦς λοιπὸν, σωτὴρ ἑρμηνεύεται· ὅτι καὶ ἰαὼ, ἡ σωτηρία λέγεται. θέλει ἦθαι δὲ μέγας λέγει, καὶ Υἱὸς Ὑψίς θέλει ὀνομαθῆ. μέγας μὺ ἦτον καὶ ὁ Ἰωάννης, ἀλλὰ δὺ ἦτον ὡς Υἱὸς ὑψίς. ὁ δὲ σωτὴρ, μέγας μὺ ἦτον, ὡσὰν ὁπῦ ἐδίδασκεν· Υἱὸς δὲ ὑψίς, καὶ διὰ τῦτο αὐτὸ, (διότι ἐδίδασκεν ὡσὰν νὰ εἶχεν ἐξεσίαν.) καὶ διὰ τλὺ παραδοξοποίαν τῶν θαυμάτων. καλεῖται δὲ ὡς ὑψίς, ὁ φαινόμενος ἄνθρωπος. διότι ἐπειδὴ μία ἦτον ἡ ὑπόσασις, κατὰ ἀλήθειαν ὡς ὑψίς ἦτον ὁ ἄνθρωπος ὁ ὡς τῆς παρθένε. διότι ἦτον μὺ, ὡς πρὸ τῶν αἰώνων ὡς ὑψίς ὁ λόγος, ἀλλὰ δὺ ὀνομάζετον ἐδὲ ἐγνωρίζετον, ἐπειδὴ δὲ ἐσαρκώθη ὡς ἐφανερώθη σὺ σαρκὶ, τότε δὴ καὶ ὠνομάθη Υἱὸς ὑψίς, ὁ φαινόμενος ἄνθρωπος, καὶ τὰ θαύματα ποιῶν. θρόνον δὲ Δαβὶδ ὅταν ἀκέης μὴ νόμιζε αἰθητλὺ βασιλείαν, ἀλλὰ θεϊκλὺ, τλὺ ὁποίαν ἐβασίλδσεν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη διὰ τῦ κηρύγματος. διότι οἶκος Ἰακὼβ, λέγονται καὶ ἐκεῖνοι ὁπῦ ἐπίσδσαν ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔθνη· διότι τῦτοι λογίζονται καθολικὰ Ἰακὼβ, ὡς Ἰσραὴλ. πῶς δὲ λέγεται καθίσαι ἐπὶ τὸν θρόνον Δαβὶδ; ἄκυε· ὁ Δαβὶδ, μικρὸς ἦν σὺ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῦ· καὶ ὁ Κύριος ἐξυθενημένος, καὶ καταφρονεμένος, ὡς φάγος, καὶ οἰνοπότης, καὶ τέκτονος, ἦγεν κτίσε Υἱὸς· καὶ ἀπὸ τὲς ἀδελφὲς αὐτῦ τὲς ὡς Ἰωσὴφ ἀτιμαζόμενος· διότι ἐδὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῦ λέγει, ἐπίσδον εἰς αὐτὸν. ὁ Δαβὶδ, θεργετῶν ἐδιώκετον· καὶ ὁ Κύριος θαύματα ποιῶν, ὑειδίζετον καὶ ἐλιθάζετον. ἐκεῖνος μὲ τλὺ πραότητα, ἐνίκησε καὶ ἐβασίλδσε· σὺ ὁ Κύριος μὲ πραότητα σαυρὸν καταδεξάμενος ἐβασίλδσεν. βλέπεις κατὰ ποῖον τρόπον λέγεται, ὅτι νὰ καθίση ἐπὶ τὸν θρόνον Δαβὶδ; διότι καθὼς ἔλαβεν ὁ Δαβὶδ, τλὺ βαϊθητλὺ Βασιλείαν, ἔτζι σὺ ὁ Κύριος τλὺ νοητλὺ, τῆς ὁποίας δὺ θέλει ἦθαι τέλος· διότι δὺ θέλει ἦθαι τέλος τῆς βασιλείας τῦ Χρισῦ, τυτέσι τῆς θεογνωσίας σὺ τῦ χρισιανισμῦ. διότι σὺ διωκόμενοι, περισότερον λάμπομεν μὲ τλὺ χάριν τῦ Χρισῦ.

Ψαλ. ἐδιογ.
Ματθ. ιά.
Ματθ. ιγ'.
Μάρκος. ς'.
Ἰωάνν. ρ'.

Κείμ. Εἶπε δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν Ἄγγελον· πῶς ἔσαι τῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα ἐγινώσκω; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος, εἶπεν αὐτῆ· πνεῦμα Ἅγιον ἐπελδύσεται ἐπὶ σὲ, καὶ δυνάμις Ὑψίς ἐπισκιάσεισοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον, κληθήσεται Υἱὸς Θεῦ.

Εξήγ. Ὄχι ὡς ἀπισήσασα ἡ Παρθένος εἶπε τὸ, πῶς ἔσαιμοι τῦτο· ἀλλὰ ὡς σοφὴ καὶ Φρόνιμη, ζητῦσα νὰ μάθη τὸν τρόπον τῦ πράγματος. διότι ἐδὲ ἔγινε τοιῦτον τίποτες προτήτερον, ἐδὲ θέλει γένη ποτὲ. διὰ τῦτο, καὶ συγνώμλν δίδει πρὸς αὐτλὺ, ὁ ἄγγελος, καὶ δὺ τλὺ καταδικάζει ὡσὰν τὸν Ζαχαρίαν, ἀλλὰ μάλισα τῆς ἑρμηνεύει τὸν τρόπον. διότι ὁ μὺ Ζαχαρίας πρεπόντως καταδικάζεται, διότι εἶχε πολλὰ παραδείγματα, ἐπειδὴ καὶ πολλαὶ σεῖραι γυναῖκες ἐγέννησαν· ἡ δὲ παρθένος δὺ εἶχε κανένα παράδειγμα. πνεῦμα ἅγιον λοιπὸν λέγει ἐπελδύσεται· διὰ νὰ παρασκδάσῃ τλὺ μήτραν σε γόνιμον, ἦγεν γεννητλὺ, καὶ νὰ δημιργήσῃ τλὺ σάρκα τῦ ὁμοσσίε λόγε. δυνάμις δὲ τῦ ὑψίς, ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ· (διότι Χρισὸς, Θεῦ δυνάμις.) ἐπισκιάσεισοι, τυτέσι θέλει σὲ σκεπάσει, καὶ πάντοθεν σὲ περικυκλώσει. διότι καθὼς ἡ ὄρνιθα σκεπάζει τὰ πελίατης καὶ τὰ περιλαμβάνει ὅλα μὲ ταῖς πτερύγαις της, ἔτζι εἶναι καὶ ἡ δυνάμις τῦ Θεῦ, ὅλλω τλὺ παρθένον ἐπερίλαβε, καὶ τλὺ ἐπερισκέπασεν. ἄλλος δέτινας θέλει εἰπῆ, ὅτι καθὼς ὁ ζωγράφος πρῶτα χεδιάζει, καὶ ἀπέκει τότε βάνει τὰ χρώματα· ἔτζι καὶ ὁ Κύριος, ἀπατός τε αὐτὸς δημιργῶν τλὺ σάρκα αὐτῦ, καὶ τλὺ εἰκόνα τῦ ἀνθρώπε διαπλάτλων, πρῶτον τλὺ ἐχεδίασεν εἰς τλὺ μήτραν τῆς παρθένε, ἔσωντας νὰ συμπήξη σάρκα ἐκ τῶν αἱμάτων τῆς παρθένε· καὶ ἀπέκει, κατ' ὀλίγον ὀλίγον τλὺ ἐμόρφωσεν. ἀλλὰ τῦτο ἦναι ἀμφίβολον, διότι ἄλλοι μὺ λέγει, ὅτι, μόνον ὅτι ἐπεσκίασεν ὁ Κύριος εἰς τλὺ μήτραν τῆς παρθένε, παρδὺς τέλειον ἦτον τὸ βρέφος. ἄλλοι δὲ πάλιν δὺ τὸ δέχονται τῦτο· διότι ἄκυε τὶ λέγει, διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον· τυτέσι τὸ κατὰ μέρος σὺ τῇ μήτρᾳσε αὐξανόμενον· καὶ ὄχι πῶς ἔγινε παρδὺς τέλειον. ἀποσομώνεται δὲ καὶ ἀπ' ἐδῶ τὸ σόμα τῦ Νεσορίε· διότι ἐκεῖνος εἶπεν ὅτι δὺ ἐκατοίκησεν ὁ ὡς τῦ Θεῦ εἰς τλὺ μήτραν τῆς παρθένε, καὶ ἐσαρκώθη· ἀλλὰ ἔσωντας νὰ γεννηθῆ ἄνθρωπος ψιλὸς ἐκ τῆς Μαρίας, ὕσερον ἦλθεν ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ, καὶ ἐκατοίκησεν εἰς αὐτὸν. ἂς ἀκέσῃ λοιπὸν ὅτι τὸ γεννώμενον σὺ τῇ μήτρᾳ, ἐκεῖνο ἦτον Υἱὸς Θεῦ, καὶ ὄχι ὅτι ἄλλο μὺ ἐγεννᾶτον εἰς τλὺ μήτραν, ἄλλο δὲ ἦτον ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ. ἀλλὰ ἕνας καὶ ὁ αὐτὸς ἦτον, ὁ Υἱὸς τῆς παρθένε, καὶ τῦ Θεῦ. βλέπε δὲ πῶς ἐφανέρωσε καὶ τλὺ ἁγίαν τριάδα· Πνεῦμα ἅγιον· Δυνάμιν, τὸν Υἱὸν· ὕψισον, τὸν Πατέρα ὀνομάσας.

Κείμ. Καὶ ἰδὲ Ἐλισάβετ ἡ συγγενίσε, καὶ αὐτὴ συνειληφῦα Υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς· καὶ ἔτος μλὺ ἕκτος ἐσιν αὐτῇ τῇ καλεμένῃ σεῖρα. ὅτι ὐκ ἀ-

Ἱερεμ. λβ'.

δυνα-

δυνατήσει παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥῆμα. εἶπε δὲ Μαριὰμ· ἰδὲ ἡ δούλη Κυρίε, γένοιτόμοι κατὰ τὸ ῥῆμασε. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ Ἄγγελος.

Ἐξήγ Ἤθελεν ἀπορήσει κανεὶς, πῶς ἡ παρθένος ἦτον συγγενὴς τῆς Ἐλισαβετ· ἐπειδὴ ἡ μὲν Παρθένος ἦτον, ἀπὸ τὶω φυλὶω τῦ Ἰέδα· ἡ δὲ Ἐλισάβετ, ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρὼν. διότι ὁ νόμος ὥριζεν, ὅτι ἀπὸ τῆς αὐτῆς φυλῆς νὰ γίνωνται οἱ γάμοι· εἰς τόσον ὅτι καὶ αἱ συγγένειαι, εἰς ἐκείνες ὁπῦ εἶναι ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς εὑρίσκονται. καὶ εἰς τῦτο λέγομεν, ὅτι ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς αἰχμαλωσίας, ἐσυγχύθησαν καὶ ἀνακατώθησαν αἱ φυλαὶ· τὸ δὲ καλιώτερον εἶναι τῦτο· ὁ Ἀαρὼν ἔλαβε γυναῖκα Ἐλισάβετ τὸ ὄνομάτης, ἡ ὁποία ἦτον θυγατέρα τῦ Ἀμιναδάβ, ὁ ὁποῖος ἦτον ἀπὸ τὶω φυλὶω τῦ Ἰέδα. βλέπεις ὅτι ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἀκόμι ἀπὸ τῦ Ἀαρὰν, ἦτον συγγενὴς ἡ Θεοτόκος μὲ τὶω Ἐλισάβετ; διότι ἐπειδὴ ἡ γυνὴ τῦ Ἀαρὼν ἦτον ἀπὸ τὶω φυλὶω τῦ Ἰέδα, ἀπὸ τὶω ὁποίαν ἦτον καὶ ἡ Θεοτόκος· ἡ δὲ Ἐλισάβετ, ἦτον ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρὼν· πρεπόντως συγγενὴς τῆς Θεοτόκε ἦτον ἡ Ἐλισάβετ. διότι ἡ προμήτωρ αὐτῆς, τετέσιν ἡ γυνὴ τῦ Ἀαρὼν, ἀπὸ τὶω φυλὶω τῦ Ἰῦδα ἦτον. σοχάζε δὲ καὶ τὸ τῆς συγγενείας παρακολέθημα. Ἐλισάβετ, ἡ γυνὴ τῦ Ἀαρὼν· Ἐλισάβετ, καὶ ἡ γυνὴ τῦ Ζαχαρίε, ὡσὰν ὁπῦ ἐκατάγετον ἐξ ἐκείνης. ἀλλὰ ἂς ἰδῦμεν τὶ λέγει ἡ παρθένος· ἰδὲ ἡ δέλη Κυρίε, γένοιτόμοι κατὰ τὸ ῥῆμασε. σανίδι εἶμαι ζωγραφικὸν, εἴτι θέλει ὁ ζωγράφος ἂς ζωγραφίση· ὅτι θέλει ἂς κάμη ὁ Κύριος. εἰς τόσον ὅτι καὶ ἐκεῖνο ὁπῦ εἶπεν προτήτερα, πῶς ἔσαι μοι τῦτο, δὲν ἦτον ἀπιςίας, ἀλλ' ἐπιθυμίας, διὰ νὰ μάθῃ τὸν τρόπον. διότι ἐὰν ἀπιςῦσε, δὲν ἤθελεν εἰπῆ, ἰδὲ ἡ δέλη Κυρίε γένοιτόμοι κατὰ τὸ ῥῆμασε. γίνωσκε δὲ ὅτι Γαβριὴλ μὲν, ὀνομάζεται ἄνθρωπος Θεὸς· Μαριὰμ δὲ, Κυρία· Ναζαρὲτ δὲ, ἁγιασμὸς. πρεπόντως τὸ λοιπὸν, ὅταν ἔμελλεν νὰ γένῃ ὁ Θεὸς ἄνθρωπος, ἀποςέλλεται ὁ Γαβριὴλ, ὁ ὁποῖος ἑρμηνεύεται ἄνθρωπος Θεὸς. ἀλλὰ κὴ εἰ ἁγίῳ τόπῳ γίνεται ὁ ἁγιασμὸς, ἤγεν εἰς τὶω Ναζαρὲτ· διότι ὅπε Θεὸς, ἐδεὶ ἅγιον, ἀλλὰ πάντα ἅγια.

Κείμ. Ἀναςᾶσα δὲ Μαριὰμ εἰ ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἐπορεύθη εἰς τὶω ὀρεινὶω μετὰ σπεδῆς εἰς πόλιν Ἰέδα, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίε, καὶ ἠσάσατο τὶω Ἐλισάβετ. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκεσεν ἡ Ἐλισάβετ τὸν ἀσασμὸν τῆς Μαρίας, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος εἰ τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐπλήθη Πνεύματος Ἁγίε ἡ Ἐλισάβετ, καὶ ἀνεφώνησε φωνῇ μεγάλη, καὶ εἶπεν· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ Καρπὸς τῆς κοιλίασε.

Ἔξωντας νὰ ἀκέσῃ ἡ παρθένος παρὰ τῦ Ἀγγέλε, ὅτι ἐγαςρώθη ἡ Ἐλισάβετ, ἔδραμε πρὸς ἐκείνω, ἕνα μὲν διὰ νὰ χαρῇ εἰς τὸ ἀγαθὸν τῆς Ἐλισάβετ, ὡς συγγενὴς αὐτῆς· καὶ ἄλλο δὲ, ὡς σωετωτάτη ὁπῦ ἦτον, θέλεσα νὰ πληροφορηθῇ τελείως, ἂν ἀληθινὰ ἦσαν ἐκεῖνα ὁπῦ τῆς εἶπαν ἐκεῖνος ὁπῦ τῆς ἐφάνη, ἵνα ἐκ τέτων μὴ ἀμφιβάλλῃ καὶ διὰ λόγετης. διότι ἔξωντας νὰ εἶναι ἀσφαλὴς, ἐφοβῆτο μήπως πλανηθῇ. καὶ ὄχι ὡς ἀπιςῦσα, ἀλλὰ ὡσὰν ὁπῦ ἐβέλετο νὰ μάθῃ τὸ πρᾶγμα ἀκριβέτερον. εἰς τὶω ὀρεινὶω ἐκατοικῆσε λοιπὸν ὁ Ζαχαρίας, καὶ διὰ τῦτο ἔδραμεν ἐκεῖ. ὁ δὲ Ἰωάννης, ἔξωντας νὰ λάβῃ κάποιον ἐξαίρετον χάρισμα ἀπὸ ὅλες τὲς ἀνθρώπες, σκιρτᾷ, ἤγεν πηδᾷ καὶ χαίρεται εἰς τὶω κοιλίαν τῆς μητρός τε. διὰ τῦτο καὶ μεγαλήτερος εἶναι ἀπὸ τὲς προφήτας· διότι ἐκεῖνοι μὲν μετὰ τὸ γεννηθῆναι, τότε προεφήτευσαν· αὐτὸς δὲ ἀκόμι ὁπῦ ἦτον εἰς τὶω κοιλίαν τῆς μητρός τε, ἠξιώθη τῦ τοιύτε χαρίσματος. διότι βλέπε, ἠσάσατο ἡ Παρθένος τὶω Ἐλισάβετ, ἤγεν τὶω ἐχαιρέτησεν, ἡ δὲ φωνὴ τῆς παρθένε, ἦτον φωνὴ τῦ Θεῦ ὁπῦ ἐσαρκώθη εἰς αὐτὶω· καὶ διὰ τῦτο ἐχαρίτωσε καὶ τὸν πρόδρομον εἰς τὶω μήτραν, καὶ τὸν ἔκαμε νὰ προφητεύσῃ. διότι ὅσα εἶπεν ἡ Ἐλισάβετ προφητικῶς πρὸς τὶω Μαρίαν, δὲν ἦσαν τῆς Ἐλισάβετ λόγια, ἀλλὰ τῦ βρέφες· μόνον δὲ τὸ σόμα τῆς Ἐλισάβετ ὑπηρετῆσεν, ὥσπερ καὶ τὸ σόμα τῆς Μαρίας, ὑπηρέτησε τῷ ὑῷ τῦ Θεῦ ὁπῦ ἦτον εἰς τὶω μήτραντης. διότι ἔξωντας νὰ σκιρτήσῃ τὸ βρέφος εἰς τὶω κοιλίαν, τότε ἐπλήθη, ἤγεν ἐγέμισε πνεύματος ἁγίε ἡ Ἐλισάβετ· διότι ἂν δὲν ἤθελε σκιρτήσῃ τὸ βρέφος, δὲν ἤθελε προφητεύσῃ αὐτὴ. διότι καθὼς λέγεν καὶ διὰ τὲς προφήτας, ὅτι πρότερον ἐξίσαντο, καὶ ἐγνόντο ἀθεσιῶται, ἤγεν ὡσὰν ἔξω φρενῶν, καὶ χαρέμενοι, καὶ τότε ἐπροφήτευαν· ἔτζι λοιπὸν καὶ ὁ Ἰωάννης, πρότερον ἐσκίρτησε, καὶ ἐχάρη, καὶ τότε διὰ τῦ σόματος τῆς μητρὸς αὐτῦ ἐπροφήτευσε. τὶ δὲ ἐπροφήτευσεν; Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί. καὶ ἀπέκει ἐπειδὴ πολλαὶ γυναῖκες ἅγιαι, ἐγένησαν υἱὲς βεβήλες, ὡσὰν ἡ Ῥεβέκκα τὸν Ἡσαῦ, λέγει ὅτι, καὶ ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σε εὐλογημένος. ἠμπορεῖ δὲ νὰ νοηθῇ καὶ ἀλλέως· Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί· καὶ ἀπέκει ὡσὰν νὰ ἤθελαν ἐρωτήσῃ τινὰς, διατί; λέγει τὶω αἰτίαν· διότι καὶ ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σε, εὐλογημένος εἶναι· τετέσιν, ὅτι ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σε εἶναι Θεὸς. διότι μόνος ὁ Θεὸς εἶναι εὐλογημένος, καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Δαβὶδ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος, ἐν ὀνόματι Κυρίε. Γενέσ. κέ. Ψαλμ. ριζ.

Ψαλ. νε. καὶ Ψαλ. ρς. Ἡσαι. ξλ. Κυρίε. διότι συνήθειαν ἔχει ἡ γραφὴ, νὰ παραλαμβάνῃ τὸν, ΚΑΙ σιώδεσμον, ἀντὶ τὲ, ΓΑΡ. ὡς τὸ δὸς ἡμῖν βοήθειαν, καὶ ματαία σωτηρία ἀνθρώπε· καὶ πάλιν, σὺ ὀργίσθης, καὶ ἡμεῖς ἡμάρτομεν. ἀντὶ τὲ, ματαία γὰρ σωτηρία ἀνθρώπε. καὶ ἀντὶ τὲ, ἡμεῖς γὰρ ἡμάρτομεν. καιρὸν δὲ κοιλίας τῆς Θεοτόκε εἶπε τὸν Κύριον· διότι χωρὶς ἀνδρὸς σπορὰν ἦτον ἠγκύνησις. διότι τὰ μὲν ἄλλα παιδία, τῶν Πατέρων εἶναι καρποὶ· ὁ δὲ Χριστὸς, μόνης τῆς κοιλίας τῆς Θεοτόκε ἦτον καρπὸς, διότι αὐτὴ μόνη τὸν ἐκυοφόρησε.

Κείμ. Καὶ πόθεν μοι τῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ Μήτηρμε τὲ Κυρίεμε πρός με; Ἰδὲ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τὲ ἀσπασμῦσε εἰς τὰ ὦταμε, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος σὺ ἀγαλλιάσει σὺ τῇ κοιλίαμε. καὶ μακαρία ἡ πισεύσασα, ὅτι ἔσαι τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίε.

Εξήγ. Καθὼς καὶ ὕστερον ὅταν ἦλθεν ὁ Κύριος νὰ βαπτισθῇ, τὸν ἐμπόδιζεν ὁ Ἰωάννης διὰ ὀλάβειαν, λέγων, ἐκ εἰμὶ ἄξιος· ἔτζι καὶ τώρα λέγει διὰ τῆς μητρὸς αὐτὲ, πόθεν μοι τῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ Μήτηρ τὲ Κυρίεμε πρός με. πρὶν νὰ γεννήσῃ τὸν Κύριον, μητέρα ὀνομάζει ἰτὶω κυοφορῆσαν, ἤγεν τὶω θεοτόκον ὁ πὲ ἦτον ἐγκαταρωμένη· διότι τὰς μὲν ἄλλας, δὲν πρέπει νὰ ὀνομάζεν μητέρας πρὶν νὰ γεννήσεν, διὰ τὸν φόβον τῆς ἀποβολῆς, ἤγεν μήπως καὶ ἀπορρίξεν τὸ βρέφος ἀπὸ τὶω κοιλίαντες· ἀμὴ εἰς τὶω παρθένον δὲν ὑποπτάζετον ἐδὲν τοιῦτον. διὰ τῦτο καὶ πρὶν νὰ γεννήσῃς, μήτης καὶ μακαρία ὑπάρχεις ἐσὺ ὦ Μαρία, ὁπὲ ἐπίσεσας ὅτι θέλεν τελειωθῇ πάντα ὅσα σὲ ἐλαλήθησαν παρὰ Κυρίε.

Κείμ. Καὶ εἶπε Μαριάμ· Μεγαλώνει ἡ ψυχήμε τὸν Κύριον, καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμαμε, ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆριμε· ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὶω ταπείνωσιν τῆς δέλης αὐτὲ· Ἰδὲ γὰρ ἀπὸ τὲ νῦ, μακαριῦσιμε πᾶσαι αἱ γενεαὶ· ὅτι ἐποίησέμοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτὲ, καὶ τὸ ἔλεος αὐτὲ, εἰς γενεὰν, καὶ γενεὰν τοῖς Φοβεμένοις αὐτόν.

Εξήγ. Ἔσωντας νὰ πληροφορηθῇ τελείως ἡ παρθένος, δοξολογεῖ τὸν Θεὸν, ἐκείνε λογιζομένη τὸ θαῦμα, καὶ ὄχι ἐδικόντης. διότι ἐκεῖνος ἐπέβλεψε, λέγει, ἐπὶ τὶω ταπεινὴν ἐμένα, καὶ δὲν ἀνέβλεψα ἐγὼ εἰς ἐκεῖνον. ἐκεῖνος μὲ ἠλέησε, χωρὶς νὰ τὸν ζητήσω ἐγώ. καὶ ἀπὸ τὲ νῦ, ἤγεν ἀπὸ τώρα καὶ ὁμπρὸς, θέλεν μὲ μακαρίζει πᾶσαι αἱ γενεαὶ. διότι θέλεν μὲ μακαρίζει, ὄχι μόνον ἡ Ἐλισάβετ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ γενεαὶ ὁπὲ νὰ πισεύσεν. διατὶ θέλεν με μακαρίσει; ἄραγε ἀπὸ τὶω ἐδικίμε ἀρετὶω; ἐχὶ· ἀλλ' ὅτι ἐποίησε μετ' ἐμὲ, μεγαλεῖα ὁ Θεὸς, ἤγεν ἔκαμεν εἰς ἐμένα μεγάλα θαύματα. δυνατὸν δὲ ὠνόμασεν αὐτὸν, διὰ νὰ μὶω ἀπισήσῃ κανεὶς τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ νὰ λογιάσῃ ὅτι δυνατὸς εἶναι ὁ Κύριος νὰ τὰ κάμῃ αὐτά. ἅγιον δὲ εἶπε τὸ ὄνομα αὐτὲ, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἐδὲν μολύνεται, συλλαμβανόμενος σὺ μήτραν γυναικὸς ὁ καθαρώτατος, ἀλλὰ ἅγιος μένει. καὶ ὄχι μόνον εἰς ἐμένα εἶναι τὸ ἔλεος αὐτὲ, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντας τὲς Φοβεμένες αὐτόν. διότι ἐκεῖνοι ὁπὲ δὲν τὸν Φοβῆνται, ἀμὴ εἶναι παντελῶς ἀνάξιοι, δὲν ἐλεῆνται. ἔσωντας δὲ νὰ εἴπῃ, ὅτι εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν εἶναι τὸ ἔλεος τὲ Θεὲ· τῦτο ἐδήλωσεν, ὅτι καὶ εἰς τύτιω τὶω γενεὰν ἐλεῆνται, ἤγεν εἰς τῦτον τὸν κόσμον, καὶ εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα, λέγω τὸν ἀτελεύτητον. διότι καὶ ἐδῶ λαμβάνει ἑκατονταπλασίονα, καὶ ἐκεῖ πολλὰ περισσότερα. τοχάζε δὲ πῶς πρότερον, μεγαλώνει ἡ ψυχήμε τὸν Κύριον, καὶ τότε ἀγαλλιᾶται, ἤγεν ὀφραίνεται τὸ πνεῦμα· ἤγεν ὡσὰν νὰ εἰπῶμεν, μεγαλώνει τὸν Θεὸν ἐκεῖνος ὁπὲ πορεύεται ἀξίως τὲ Θεὲ. Χριστιανὸς ὠνομάσθης, μὴ σμικρυίῃς τὸ ὄνομα ἢ τὸ ἀξίωμα τὲ Χριστὲ, κάμνωντας ἐκεῖνα ὁπὲ δὲν πρέπει· ἀλλὰ μεγάλυνον τὸ ὄνομα αὐτὲ, ἔσωντας νὰ κάμνῃς μεγάλας, καὶ ἐρανίες πράξεις, καὶ τότε θέλει χαρῇ καὶ τὸ πνεῦμασε· τετέσι τὸ πνευματικὸν χάρισμα ὁπὲ ἔλαβες διὰ τῶν μεγάλων πράξεων, θέλει σκιρτήσῃ, καὶ νὰ προκόψῃ, καὶ δὲ θέλει συσαλῇ, καὶ (ὡσὰν νὰ εἰπῶμεν) νὰ νεκρωθῇ. γίνωσκε δὲ ὅτι ἡ γραφὴ, ἁπλῶς μὲν τὸ αὐτὸ φαίνεται νὰ λέγῃ, καὶ ψυχὶω, καὶ πνεῦμα· καθολικὰ δὲ, τὸ διαχωρίζει· διότι ψυχικὸν μὲν ἄνθρωπον λέγει, ἐκεῖνον ὁπὲ ζῇ φυσικὰ, καὶ διακυβερνᾶται μὲ ἀνθρωπίνες λογισμὲς, ἤγεν ὅταν πεινᾷ, τρώγει· τὸν ἐχθρόντε μισᾷ· καὶ κοντολογῆς, δὲν κάμνει τίποτες ὑπὲρ τὶω φύσιν, ἔτε λογιάζει. πνευματικὸν δὲ λέγει, ἐκεῖνον ὁπὲ ὑπερβαίνει τὲς ὅρες τῆς φύσεως, καὶ δὲν λογιάζει κανένα ἀνθρώπινον. καὶ αὐτὴ ἐσὶν ἡ διαφορὰ τῆς ψυχῆς, καὶ τὲ πνεύματος ἐν τῇ γραφῇ. οἱ δὲ Ἰατροὶ τὰ διακρίνεν ἀλλέως, ἡμεῖς ὅμως κατὰ τὶω γραφὴν λέγομεν, καὶ οἱ Ἰατροὶ ἂς φλυαρῆν.

Ἡσαΐ. να'. Κείμ. Ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτὲ. διεσκόρπισεν ὑπερηφάνες διανοίας καρδίας αὐτῶν. καθεῖλε δυνάσας ἀπὸ θρόνων, καὶ ὕψωσε ταπεινὲς, πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ πλετῦντας ἐξαπέστειλε κενὲς. Ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτὲ, μνησθῆναι ἐλέες. (καθὼς ἐλάλησε πρὸς τὲς πατέρας ἡμῶν.

Ψαλ. λγ. Ἡσαΐ. λ. μα'. νε. Ις. κεν' 11

ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ) εἰς τὸν αἰῶνα. ἔμεινε δὲ Μα- Ἱερεμ. λα.
ριὰμ σὺν αὐτῇ, ὡσεὶ μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. Γενεσ. ιζ. ιη'. κβ.

Ἐξήγ. Βραχίων τοῦ Πατρὸς, εἶναι ὁ Υἱὸς. ἔκαμε λοιπὸν κράτος, ἤγουν δυνάμιν κατὰ τῆς φύσεως ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ἐν τῷ Υἱῷ αὐτοῦ. διότι ἔσωντας νὰ σαρκωθῇ ὁ Υἱὸς, ἐνικήθη ἡ Φύσις, ἔσωντας νὰ γεννήσῃ Παρθένος, καὶ νὰ γένῃ ὁ Θεὸς ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ γένῃ Θεὸς. καὶ διεσκόρπισεν ὁ Κύριος, τοὺς ὑπερηφάνους διανοίας, ἔσωντας νὰ τοὺς βγάλῃ ἀπὸ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἄλλους μὲν ἔπεμψεν εἰς τὸν ἄβυσσον, ἄλλους δὲ εἰς τὰς καρδίας. ἠμπορεῖ δὲ νὰ νοηθῇ τοῦτο, καὶ περὶ τῶν Ἰουδαίων, τοὺς ὁποίους τοὺς διεσκόρπισεν, εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, καὶ ἀκόμι ἕως τὰ τῶρα διεσπαρμένοι εἶναι. Καθεῖλε δὲ, ἤγουν ἐκατέβασε καὶ δυνάστας ἀπὸ τοὺς θρόνους· τοὺς δαίμονας λέγω, οἱ ὁποῖοι ἐκαταδυνάστευαν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ θρόνους εἶχαν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ἀναπαυόμενοι εἰς αὐτάς. ἀλλὰ καὶ οἱ Φαρισαῖοι δυνάσται ἦσαν, ἔσωντας νὰ διαρπάζουν τὰ ὑπάρχοντα τῶν πτωχῶν, ἔχοντες θρόνους ὡς διδάσκαλοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐκατεβάθησαν. καὶ ὕψωσε ταπεινούς· τοὺς ἀνθρώπους ὁποῦ τοὺς ἐταπείνωσεν ἡ ἁμαρτία, ἢ τὰ ἔθνη· καὶ ἔσωντας νὰ χαρίσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν υἱοθεσίαν, τοὺς ὕψωσεν. ὥσπερ τὸ λοιπὸν καὶ πεινῶντας τοὺς αὐτοὺς, τοὺς ἐξ ἐθνῶν λογίζει. (διότι δὲν ἔχαν γραφὰς, οὐδὲ νόμους, ἢ ἐντολάς). καὶ τοὺς ἐχόρτασεν ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τῶν γραφῶν. τοὺς δὲ πλουσίους Ἰουδαίους εἰς τὸν νόμον καὶ εἰς τὰς ἐντολάς, τοὺς ἐξαπέστειλεν ἔξω τῆς Ἱερουσαλὴμ, τῆς ἄνω καὶ τῆς κάτω, καινοὺς, ἤγουν δικαίους παντὸς ἀγαθοῦ. διότι δὲν ἔχουσι τώρα τίποτες οἱ ἑβραῖοι, ἀγκαλὰ καὶ θαρροῦν πῶς νὰ ἔχουν. ἀντελάβετο δὲ Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ· ἤ περὶ τῶν αἰθητῶν Ἰσραὴλι τῶν λέγει, διότι πολλαὶ μυριάδες ἐπίστευσαν, καὶ ἐκ τούτων, καὶ ἐπληρώθη ἡ ἐπαγγελία, ἦγουν τὸ τάξιμον ὁποῦ ἔταξεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Ἀβραὰμ, ὁποῦ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεὸς, ὅτι Γεν. κγ.
ἐν τῷ σπέρματί σου εὐλογηθήσονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς· ἢ καὶ περὶ τοῦ νοητοῦ Ἰσραὴλ λέγει· διότι κάθε ἕνας ὁποῦ νὰ βλέπῃ τὸν Θεὸν, Ἰσραὴλ λέγεται. διότι ἑρμηνεύόμενον τὸ ὄνομα ἔτζι δηλοῖ, νοῦς ὁποῦ βλέπει τὸν Θεὸν. ἀντελάβετο λοιπὸν τούτους, ἤγουν ἐβοήθησεν ἐκείνους ὁποῦ ἔβλεπαν τὸν Θεὸν, ἔσωντας νὰ τοὺς ἀνεβάσῃ εἰς τὴν ἐράνιον κληρονομίαν. ἔμεινε δὲ Μαριὰμ μὲ τὴν Ἐλισάβετ, ὡσεὶ μῆνας τρεῖς, καὶ πάλιν ἐγύρισεν. διότι ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ γεννήσῃ ἡ Ἐλισάβετ, ἀναχωρεῖ ἡ Παρθένος, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, ὁποῦ ἔμελλαν νὰ πηγαίνουν ἐκεῖ εἰς τὴν γέννα· διότι ἄπρεπον πρᾶγμα ἦτον, νὰ εὑρίσκεται παρθένος εἰς τοιαῦτα. ὅτι δὲ πῶς ἔμελλε νὰ γεννήσῃ ἡ Ἐλισάβετ, καὶ διὰ τοῦτο ἀνεχώρησεν ἡ Παρθένος, φανερὸν εἶναι ἀπὸ τοῦτο· εἰς τοὺς ἕξι μῆνας τῆς συλλήψεως τοῦ προδρόμου, ἦλθεν ὁ Ἄγγελος πρὸς τὴν Μαριὰμ· ἔμεινε δὲ ἡ Μαριὰμ, καὶ μὲ τὴν Ἐλισάβετ μῆνας τρεῖς. Ἰδοὺ λοιπὸν μῆνες ἐννέα.

Κείμ. Τῇ δὲ Ἐλισάβετ, ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτὴν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς, ὅτι ἐμεγάλωσε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον· καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, Ζαχαρίαν. καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ, εἶπεν· οὐχὶ, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης· καὶ εἶπον πρὸς αὐτὴν, ὅτι οὐδεὶς ἐστιν ἐν τῇ συγγενείᾳ σου, ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. ἐνένευον δὲ τῷ Πατρὶ αὐτοῦ τὸ, τί ἂν θέλῃ καλεῖσθαι αὐτόν. καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψε, λέγων· Ἰωάννης ἐστὶν τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες. ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν Θεόν.

Ἐξήγ. Ἔμεινε μὲν ἡ Μαριὰμ, ὡσεὶ μῆνας τρεῖς μετὰ τῆς Ἐλισάβετ, Ἴσως ἐκπλητομένη εἰς τὸ παράδοξον θαῦμα, καὶ παρηγορίας τινὸς δεομένη· τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ ἔχῃ, μετὸ νὰ εἶναι μαζὴ μὲ τὴν Ἐλισάβετ. ἐπειδὴ δὲ ἔφθασεν ὁ καιρὸς νὰ γεννήσῃ ἡ Ἐλισάβετ, ἀνεχώρησεν. ὡς δὲ ἐπλήσθη, ἦγουν ἐτελειώθη ὁ καιρὸς νὰ γεννήσῃ ἡ Ἐλισάβετ. σοχάσε, ὅτι ἐπὶ τῶν ἁμαρτωλῶν δὲν λέγεται, τὸ, ἐπλήσθη, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν δικαίων λέγεται. καὶ ὡς φαίνεται, ἀτελείωτοι, καὶ ἀπλήρωτοι εἶναι οἱ τόκοι, ἤγουν αἱ γεννήσεις τῶν ἁμαρτωλῶν. διότι καλήτερον ἦτον εἰς αὐτοὺς νὰ μὴν ἤθελαν γεννηθῇ. διατὶ δὲ μετὰ τὴν περιτομὴν βγάναν τὸ ὄνομα; διότι πρότερον πρέπει νὰ δέχεται τὴν ἐκ Θεοῦ σφραγῖδα, καὶ τότε τὸ ἀνθρώπινον ὄνομα. καὶ ἄλλο δὲ, ὅτι ἡ περιτομὴ τοῦτο δηλοῖ, τὴν ἀποβολὴν καὶ ἄρνησιν τῶν σαρκικῶν. δὲν εἶναι λοιπὸν ἄξιος ὁδενός, νὰ ὀνομαθῇ γνησιώτης Χριστοῦ, ἐὰν δὲν περικόψῃ πρότερον τὰ σαρκικά· ἔτε νὰ γραφθῇ τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τὴν βίβλον τῆς ζωῆς. ἡ δὲ Ἐλισάβετ ὡς προφῆτις ἐλάλησε περὶ τοῦ ὀνόματος, ὅτι Ἰωάννης κληθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ. τάχα δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰωάννης περιέθηκε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τὸ λέγετε· διότι αὐτὸς μετέδωκε τῇ μητρὶ τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος. ὁ δὲ Ζαχαρίας, μὴ δυνά-

μενος νὰ δηλώσῃ τὸ ὄνομα διὰ νεύματος, ζητεῖ πινακίδιον· καὶ ἐπειδὴ ὁμοφώνησε τῇ γυναικὶ διὰ τὸ ὄνομα τοῦ παιδίου, ἐκπλήττονται πάντες. διότι δὲν ἦτον ἀδένας ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν, ὁποῦ νὰ ὠνομάζετον ἔτζι, διὰ νὰ ἔχῃ κανεὶς νὰ εἰπῇ, ὅτι τὸ ἐμελετῶσαν ἀπὸ πολὺς καὶ οἱ δύο. Ἰωάννης δὲ ἑρμηνεύεται Θεοῦ χάρις· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πατὴρ αὐτοῦ, παρευθὺς ἐχαριτώθη, καὶ ἐπροφήτευσε πρότερον περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὕστερον περὶ τοῦ παιδίου.

Κείμ. Καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς· καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες, ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λέγοντες. τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ χεὶρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ Ζαχαρίας ὁ Πατὴρ αὐτοῦ, ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου, καὶ προεφήτευσε λέγων· Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο, καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ. καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν, ἐν τῷ οἴκῳ Δαβὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ· καθὼς ἐλάλησε διὰ στόματος τῶν Ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ. Σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς. ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν. καὶ μνησθῆναι διαθήκης Ἁγίας αὐτοῦ. Ὅρκον ὃν ὤμοσε πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν ἀφόβως ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν ῥυσθέντας· λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι, καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Ἐξήγ. Ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος, διὰ τὸ παράδοξον τῆς τοῦ Ζαχαρίου λαλήσεως. διότι καθὼς εἰς τινὰ σιωπηλὸν ἔξεσι ὁ λαὸς, ἔτζι καὶ ὅταν ἐλάλησεν. ὡσαὶ διὰ τῶν δύο θαυμάτων τούτων, νὰ συλλογισθῶν πάντες περὶ τοῦ γεννηθέντος παιδίου, ὅτι μέγας μέλλει νὰ εἶναι ἀπὸ τοὺς πολλούς. ταῦτα δὲ πάντα οἰκονομικῶς ἐγίνοντο, ἵνα ἐκεῖνος ὁποῦ ἔμελλε νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ Χριστοῦ, νὰ εἶναι ἀξιόπιστος· διὰ νὰ πληροφορηθῶν πάντες, ἐξ αὐτῆς τῆς γεννήσεως τοῦ προδρόμου, ὅτι ὑπὲρ τοὺς πολλούς, ἦτον μεγαλήτερος ἀπὸ τοὺς πολλοὺς εἶναι. Εὐλογεῖ δὲ ὁ Ζαχαρίας τὸν Θεὸν, ὡσαὶ ὁποῦ ἐπεσκέψατο, ἦτον ἐπεριποιήθη τοὺς Ἰσραηλίτας, τουτέστι τοὺς Ἑβραίους. διότι κατὰ ἀλήθειαν, εἰς τὰ χαϊμένα πρόβατα τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ, ἦτον εἰς τοὺς Ἑβραίους ἦλθον. ἀλλὰ οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς, δὲν ἠθέλεσαν νὰ δεχθῶν τινὰ χάριν, διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἀληθῶς Ἰσραηλίτας ἐπεσκέψατο· οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. ἤγειρε δὲ κέρας σωτηρίας, τουτέστι δύναμιν, καὶ βασιλείαν σωτήριον· διότι τὸ κέρας, ἡ δύναμιν σημαίνει· (διότι τὰ ζῶα ὁποῦ ἔχῶν κέρατα, τινὰ δύναμιν εἰς τὰ κέρατα τινὰ ἔχεν.) ἡ βασιλείαν· διότι μὲ τὸ κέρατον ἐχρίοντο οἱ Βασιλεῖς. ὁ Χριστὸς λοιπὸν, καὶ δύναμις εἶναι, καὶ Βασιλεία τοῦ Πατρὸς. ἐξηγέρθη λοιπὸν ἡμῖν κέρας σωτηρίας ὁ Χριστὸς. διότι ἐλογίζετον πῶς ἐκοιμᾶτον, ἔσωντας νὰ παραβλέπῃ τὰς πολλὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ διὰ νὰ μακροθυμᾷ ἐπὶ τῇ εἰδωλομανίᾳ· ἀλλὰ εἰς τοὺς ὑστερινοὺς καιροὺς, ἔσωντας νὰ σαρκωθῇ, ἐξηγέρθη, καὶ σωτέρισε πάντας τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς δαίμονας, μὴ θέλωντας πλέον νὰ κοιμᾶται καὶ νὰ μακροθυμᾷ. εἰς τὸν οἶκον τοῦ Δαβὶδ ἀνέσῃ, τουτέστιν εἰς τινὰ Βηθλεὲμ· διότι ἐκεῖ ἐγεννήθη. ἡ δὲ Βηθλεὲμ χωρὶς ἄλλο, πόλις τοῦ Δαβὶδ εἶναι, καθὼς ἐλάλησαν οἱ προφῆται· διότι πάντες εἶπον περὶ τῆς σαρκώσεως, ὁ δὲ Μιχαίας, καὶ τὸ οἶκε Δαβὶδ, τινὰ Βηθλεὲμ λέγω, ἐνθυμᾶται λέγων, καὶ σὺ Βηθλεὲμ, ἐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ· ἐκ σοῦ γὰρ μοι ἐξελεύσεται ἡγούμενος. ἐποίησε δὲ ἔλεος· οὐχὶ μόνον μὲ τοὺς ζωντανοὺς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν. διότι ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ ἀνέδραμεν καὶ εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀποθαμμένοι· ἤγειρεν ὡσαὶ νὰ εἰπῶ, ἔδωκεν ἡμῖν ἐλπίδα ἀναστάσεως, καὶ θέλομεν ἀναστηθῆ, ἀλλὰ δὲν θέλομεν ἀξιωθῆ τῆς τοιαύτης χάριτος μόνοι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀπέθαναν προτήτερα· διότι πᾶσα ἡ φύσις, ἔτυχε τοῦ ἀγαθοῦ. καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲ ἐποίησεν ἔλεος μετὰ τῶν Πατέρων ἡμῶν, ὡσαὶ ὁποῦ ἐπλήρωσε τὰς ἐλπίδας· διότι ὅσα ἀπαντύχαιναν, εἰς τὸν Χριστὸν τὰ εἶδαν ὁποῦ ἐτελειώθησαν. καὶ ἄλλο δὲ, βλέποντες οἱ πατέρες τὰ τέκνα αὐτῶν ὁποῦ ἀπέλαβαν τοσαῦτα ἀγαθὰ, χαίρονται, καὶ κοινωνοὶ τῆς ἀφροσύνης γινόμενοι, εἰς τοῦ λόγου τὸν δέχονται τὸ ἔλεος. ποίας δὲ διαθήκης ἐνθυμήθη, καὶ ποῖο ὅρκο πρὸς τὸν Ἀβραὰμ γενομένο; βέβαια τοῦ εὐλογῶν, εὐλογήσωσε καὶ πληθύων πληθύνωσε. διότι κατὰ ἀλήθειαν ἐπληθύνθη τώρα ὁ Ἀβραὰμ, ἔσωντας νὰ ὑποτεθῆ πάντα τὰ ἔθνη εἰς αὐτὸν διὰ τῆς πίστεως. διότι καθὼς ἐκεῖνος ἐπίστευσεν, ἔτζι καὶ τὰ ἔθνη, διὰ τῆς πίστεως ἔγιναν ἐδικόιτε. ἐρρύσατο δὲ ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἀφόβως. διότι πολλάκις μὲν τινὲς ἐλευθερώνονται ἀλλὰ μὲ φόβους, καὶ ἀγώνας πολλοὺς, καὶ πολέμους· ὁ δὲ Χριστὸς, χωρὶς νὰ κοπιάσωμεν τίποτες ἡμεῖς, ἐσαυρώθη ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ μᾶς ἐλύτρωσε λοιπὸν ἀφόβως, ἦτον χωρὶς κίνδυνον. διατὶ δὲ μᾶς ἐλύτρωσεν; ἄραγε διὰ νὰ τρώγωμεν, καὶ νὰ πίνωμεν; ἀχὶ· ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν λατρεύωμεν· οὐχὶ μίαν, οὐδὲ δύο ἡμέρας, ἀλλὰ πάσας τὰς ἡμέρας. νὰ τὸν λατρεύωμεν δὲ, οὐχὶ μόνον διὰ σωματικῆς

προσκυ-

Πρώτη Βασιλειῶν. Καφ. κξ. Μιχαι. ε. Ματθ. κζ. Γενεσ. κβ.

προσκυνήσεως καὶ ὑπηρεσίας, ἀλλὰ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ. εἶναι δὲ ὁσιότης μὲν, τὸ πρὸς Θεὸν δίκαιον· δικαιοσύνη δὲ, τὸ πρὸς ἀνθρώπους. ἤγουν, ἀνίσως κανεὶς φυλάγεται ἀπὸ τὰ ἱερὰ, καὶ ἔχει ὀλάβειαν εἰς τὰ θεῖα, καὶ δὲν τὰ ἐπιχειρίζεται ὡσὰν ναμὶν εἶναι θεῖα, ἀλλὰ πᾶσαν τιμὴν ἀποδίδει εἰς τὰ τίμια, ὁ τοιοῦτος λέγεται ὅσιος· ὁμοίως καὶ ἐκεῖνος ὁπῶς τιμᾷ τοὺς γονεῖς του, ὅσιος εἶναι· διότι ἤτοι θεοὶ πατρικοὶ λογίζονται. ὁμοίως ὅποιος δὲν πλεονεκτεῖ, δὲν ἁρπάζει, δὲν κλέπτει, δὲν μοιχεύει, δὲν πορνεύει· ὁ τοιοῦτος λέγεται δίκαιος. ἔτζι λοιπὸν πρέπει νὰ λατρεύωμεν τὸν Θεὸν, ἐν ὁσιότητι, μὲ τὴν ὀλάβειαν λέγω ὁπῶς νὰ ἔχωμεν πρὸς τὰ θεῖα· καὶ μὲ δικαιοσύνην, μὲ τὴν ἐπαινετὴν πολιτείαν ὁπῶς νὰ ἔχωμεν πρὸς τὰ ἀνθρώπινα. λατρεύειν δὲ ἐνώπιον αὐτοῦ, ἤγουν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ ὄχι ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, καὶ ὑποκριταί.

Κείμ. Καὶ σὺ παιδίον προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ προπροσώπου Κυρίου, ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ. τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν. διὰ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους. ἐπιφάναι τοῖς ἐν σκότει, καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθύναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης. τὸ δὲ παιδίον ηὐξανε, καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι. καὶ ἦν ἐν τοῖς ἐρήμοις, ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ, πρὸς τὸν Ἰσραήλ. Ἱερεμ. λά.

Ἐξήγ. Παράξενον φαίνεται, τὸ νὰ λέγῃ ὁ Ζαχαρίας ἐκεῖνα ὁπῶς ἔλεγε πρὸς τὸ παιδίον· διότι χωρὶς ἄλλο, ἔσωντας ὁπῶς ἦτον ἀνέγροικον τὸ παιδίον, δὲν ἔπρεπε νὰ τοῦ ὁμιλῇ. καὶ πρὸς τοῦτο λέγομεν, ὅτι καθὼς θαυμασὴν εἶχε τὴν γέννησιν τὸ παιδίον ὁπῶς ἐσκίρτησε, ἢ ἐπροφήτευσεν εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ὅταν ἦλθεν ἡ Θεοτόκος Μαρία· ἔτζι δὲν εἶναι τίποτε ἄπιστον, καὶ μετὰ τὴν γέννησιν νὰ ἐγροίκα τὰ ὅσα τοῦ ἔλεγεν ὁ Πατέρας του. προπορεύσῃ δὲ λέγει, ἤγουν θέλεις πηγαίνει ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου, ἔσωντας νὰ μὲ ἀφήσῃς ἐμένα εἰς ὀλίγαις ἡμέραις. διότι ἐγίνωσκεν ὁ Ζαχαρίας ὅτι γλήγορα θέλει τὸν σφηνθῇ, ἔσωντας ὁπῶς ἔμελε νὰ φύγῃ εἰς τὰς ἐρήμους. διατὶ δὲ θέλεις προπορεύσῃ; διὰ νὰ ἑτοιμάσῃς τὰς ὁδὰς ἤγουν ταῖς σφάταις τοῦ Κυρίου. σφάταις δὲ εἶναι αἱ ψυχαὶ, εἰς τὰς ὁποίας περιπατεῖ ὁ Κύριος. τὰς ψυχὰς λοιπὸν ἡτοίμασεν ὁ Πρόδρομος, διὰ νὰ περιπατήσῃ ὁ Χριστὸς εἰς αὐτάς. πῶς δὲ ἡτοίμασεν αὐτάς; ἔσωντας νὰ δώσῃ γνῶσιν σωτηρίας εἰς τὸν λαὸν. σωτηρία μὲν τὸ λοιπὸν εἶναι ὁ Κύριος Ἰησοῦς. ἐδόθη δὲ ἡ γνῶσις τῆς σωτηρίας, τουτέστι τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν λαὸν, παρὰ τοῦ Ἰωάννου· διότι ὁ Ἰωάννης ἐμαρτύρει περὶ τοῦ Ἰησοῦ. ἡ δὲ γνῶσις, ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν ἐγένετο· διότι δὲν ἤθελεν γνωρισθῇ ἀλλέως ὁ Κύριος πῶς εἶναι Θεὸς, ἐὰν δὲν ἤθελεν ἀφήσῃ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ· διότι μόνος τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ νὰ ἀφίνῃ ἁμαρτίας. μᾶς ἄφησε δὲ ταύτας, διὰ πλάγχνα ἐλέους, καὶ ὄχι διὰ τὰ ἔργα ἡμῶν· διότι δὲν ἐκάμαμεν κανένα καλὸν, ἀλλὰ ἐκεῖνος ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ γενόμενος ἐξ ὕψους· διότι εἶναι ἥλιος δικαιοσύνης, καὶ ἐφάνη εἰς ἡμᾶς ὁπῶς ἐκαθόμεθαν εἰς τὸ σκότος, ἤγουν εἰς τὴν ἀγνωσίαν καὶ ἀσέβειαν, καὶ εἰς τὴν σκιὰν τοῦ θανάτου, τουτέστιν εἰς τὴν ἁμαρτίαν. διότι δύο κακὰ ἐξουσίαζαν τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἀγνωσία τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν τὴν εἶχαν οἱ Ἕλληνες ὁπῶς δὲν ἐγνώριζαν Θεὸν· καὶ ἡ ἁμαρτία ὁπῶς τὴν εἶχαν οἱ Ἑβραῖοι, ἂν καὶ τὸν Θεὸν ἐγνώριζαν. ἐφανερώθη λοιπὸν, καὶ ἔλαμψεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, διὰ νὰ φωτίσῃ καὶ ἐκείνους ὁπῶς ἦσαν εἰς τὸ σκότος, τουτέστιν εἰς τὴν ἀγνωσίαν καὶ ἀσέβειαν, καὶ ἐκείνους ὁπῶς ἐκάθηνταν εἰς τὴν σκιὰν τοῦ θανάτου, τουτέστιν εἰς τὴν ἁμαρτίαν. ἡ δὲ ἁμαρτία σκιὰ τοῦ θανάτου εἶναι, καθὼς λογιάζω, κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, διότι καθὼς ἡ σκιὰ ἀκολουθεῖ τῷ σώματι, ἔτζι καὶ ὅπου θάνατος, ἐκεῖ καὶ ἁμαρτία. ἤγουν ἀπέθανεν ὁ Ἀδὰμ, ἐκεῖ πλέον καὶ ἁμαρτία. καὶ ἐδὲ τοῦ Χριστοῦ τὸν θάνατον θέλεις εὕρη χωρὶς ἁμαρτίαν· διότι ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς, ὁμοῦ διὰ τὰς ἐδικάς μας ἁμαρτίας. εἰς τόσον ὅτι καὶ πρεπόντως λέγεται πῶς νὰ εἶναι σκιὰ τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία, ὡσὰν ὁπῶς ἀκολουθεῖ πάντοτε αὐτόν. εἶναι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ νὰ εἰποῦμεν εἰς τοῦτο, ὁμοῦ λογιάζω νὰ τὰ εἴπαμεν εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ κατὰ ματθαῖον. ἆρα δὲ φθάνει τὸ νὰ φανῇ καὶ νὰ λάμψῃ εἰς τοὺς ἐσκοτισμένους; ὄχι· ἀλλὰ κάμνει χρεία, νὰ κατευθύνῃ καὶ τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης, ἤγουν νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν δικαιοσύνην. διότι καθὼς ἡ ἁμαρτία εἶναι ἔχθρα εἰς Θεὸν, ἔτζι ἡ δικαιοσύνη εἶναι εἰρήνη. σφάται λοιπὸν τῆς εἰρήνης εἶναι ἡ πολιτεία τῆς δικαιοσύνης, πρὸς τὴν ὁποίαν κατεύθυνε τοὺς πόδας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὁ Χριστὸς ὁπῶς ἀνέτειλεν ἐξ ὕψους. ηὐξανε δὲ τὸ παιδίον κατὰ τὴν σωματικὴν ἡλικίαν, καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι· διότι μαζὴ μὲ τὸ σῶμα, ἐσυναυξάνετο καὶ τὸ πνευματικὸν χάρισμα. καὶ ὅσον αὔξανε περισσότερον τὸ παιδίον, τοσοῦτον ἐδείχνονταν καὶ τοῦ πνεύματος αἱ ἐνέργειαι, ἐνδυναμωμένου τοῦ ὀργάνου διὰ νὰ τὰς χωρῇ. διατί δὲ ἦτον εἰς τὰς ἐρήμους; διὰ νὰ ἀφίσκεται ἔξω ἀπὸ τῆς κακίας τῶν πολλῶν, καὶ διὰ νὰ μὴν συντρέπεται ἀδένα, νὰ τοὺς ἐλέγχῃ μετὰ παῤῥησίας.

διότι ἄν ἦτον εἰς τὸν κόσμον, ἄν τύχῃ ἤθελε μολιωθῇ μὲ ταῖς φιλίαις, καὶ σιωαναστροφαῖς τῶν ἀνθρώπων. καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ γένῃ ἀξιόπιστος κηρύττων περὶ Χριστοῦ, ὡς ἐρημίτης, καὶ ὑπὲρ τὲς πολλὲς ὧν. ἐκρύπλετο δὲ ἐν τοῖς ἐρήμοις, ἕως ὁπῶ ἠθέλησεν ὁ Θεὸς νὰ τὸν δείξῃ εἰς τὸν Ἰσραὴλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κείμενον.

Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου, ἀπογραφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο, ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας, Κυρηνίου. καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρὲτ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰς πόλιν Δαβὶδ, ἥτις καλεῖται Βηθλεὲμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαβὶδ, ἀπογράψασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικὶ, ἔσῃ ἐγκύῳ. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτὲς ἐκεῖ, ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τὲ τεκεῖν αὐτήν. καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ· διότι ἐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

Ἐξήγ. Διά τὲτο ἐγένετο ἡ ἀπογραφὴ, διὰ νὰ ἔλθουν πάντες εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν· καὶ ἔτζι νὰ ἔλθῃ καὶ ἡ Παρθένος εἰς τὴν Βηθλεὲμ ὡσὰν ὁπῶ ἦτον πατρίδατης· καὶ ἔτζι νὰ γεννηθῇ ὁ Κύριος εἰς τὴν Βηθλεὲμ, καὶ νὰ πληρωθῇ ἡ προφητεία. ἔπρεπε δὲ, ἐπειδὴ ἕνας Θεὸς ἔμελε νὰ παύσῃ τὴν πολυθεΐαν, νὰ βασιλεύσῃ καὶ ἕνας Βασιλεὺς, ὁ Καίσαρ. ἀπογράφεται δὲ καὶ ὁ Κύριος, μαζὶ μὲ τὲς πάντας. διότι ἔπρεπε, νὰ σιωαπογραφῇ καὶ ὁ Κύριος, μαζὶ μὲ τὴν οἰκουμένην, διὰ νὰ ἁγιάσῃ ἐκείνες ὁπῶ ἀπεγράφησαν, καὶ νὰ καταπαύσῃ τὴν δελεϊαν. διότι καθὼς ἔχοντας νὰ περιτμηθῇ ἔπαυσε τὴν περιτομὴν, ἔτζι καὶ διὰ νὰ ἀπογραφῇ ὡς δῆλος, κατέπαυσε τὴν σκλαβίαν τῆς φύσεως ἡμῶν. διότι ὅσοι δελεύουν τῷ Κυρίῳ, δὲν εἶναι πλέον δῆλοι ἀνθρώπων, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος· τιμῆς ἠγοράσθητε, μὴ γίνεσθε δῆλοι ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἐὰν καὶ τὸ σῶμα εἶναι δῆλοι, ἀλλὰ τῷ Πνεύματι ἦγεν κατὰ τὴν ψυχὴν εἶναι ἐλεύθεροι, ἔχοντας νὰ μὴ σιωακολουθῆν τὲς αὐθέντας αὐτῶν εἰς τὴν ἀσέβειαν. πρωτότοκον δὲ υἱὸν ὠνόμασε τῆς Παρθένε τὸν Κύριον πρεπόντως, ἀγκαλὰ καὶ νὰ μὴν ἐγεννήθη ἄλλος δεύτερος· διότι πρωτότοκος λέγεται, ἐκεῖνος ὁπῶ νὰ γεννηθῇ πρῶτος, ἂν καὶ δὲν γεννηθῇ δεύτερος. εἰς τὴν φάτνην δὲ κατακλίνεται, ἕνα μὲν καὶ διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ ἐξ ἀρχῆς, νὰ ἀγαπᾶμεν τὴν πτωχείαν· ἄλλο δὲ καὶ συμβολικῶς, δείχνωντας πῶς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον τὲτον, ὁπῶ εἶναι τόπος ἐδικός μας, οἱ ὁποῖοι ὡμοιώθημεν ὡσὰν τὰ ἄλογα κτήνη. διότι καθὼς ἡ φάτνη, ἦγεν τὸ παχνὶ εἶναι τόπος, καὶ τράπεζα τῶν ἀλόγων ζώων, ἔτζι καὶ ὁ κόσμος τὲτος εἶναι ἐδικός μας. ἡ φάτνη λοιπὸν εἶναι ὁ κόσμος, ἡμεῖς δὲ, τὰ ἄλογα ζῶα· τὸ λοιπὸν διὰ νὰ μᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τῆς ἀλογίας, διὰ τὲτο ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον τὲτον.

Μιχ. ἰ.

Πρὸς Κορ. ζ'.

Κείμ. Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ, ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς, ἐπὶ τὴν ποίμνιν αὐτῶν. καὶ ἰδὲ Ἄγγελος Κυρίε ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίε περιέλαμψεν αὐτὲς· καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἄγγελος· μὴ φοβεῖσθε· ἰδὲ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσαι παντὶ τῷ λαῷ· ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαβίδ. καὶ τὲτο ὑμῖν τὸ Σημεῖον. εὑρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον ἐν φάτνῃ. καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ Ἀγγέλῳ, πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίε, αἰνέντων τὸν Θεὸν, καὶ λεγόντων· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.

Ἐξήγ. Ποιμένες ἦσαν ἀγραυλοῦντες· τετέστιν ὁπῶ ἐκατοικεῖσαν ἔξω εἰς τὰ χωράφια, καὶ ἔβοσκαν τὰ πρόβατα. ἐπιφαίνεται δὲ εἰς τέτες ὁ Ἄγγελος διὰ τὴν ἁπλότητα, καὶ τὸν ἄκακον τρόπον ἐπειδὴ καὶ τὴν τῶν δικαίων πολιτείαν φαίνονται πῶς μιμοῦνται. διότι καὶ οἱ παλαιοὶ, βοσκοὶ προβάτων ἦταν· ἦγεν ὁ Ἰακὼβ, οἱ Πατριάρχαι, ὁ Μωϋσῆς, καὶ ὁ Δαβίδ. καὶ δὲν φαίνεται ὁ Ἄγγελος εἰ Ἱερουσαλὴμ, εἰς τὲς Φαρισαίες καὶ γραμματεῖς, ὅτι ἐκεῖνοι ἦσαν ἀγγεῖα πάσης πνηρίας, ἐτοῦτοι δὲ ἦσαν ἄδολοι καὶ ἀπονήρευτοι, διὰ τὲτο καὶ θείων θαυμάτων ἠξιώθησαν· δείχνωντας ὁ Θεὸς, ὅτι τὲς ἀγροικοτέρες τῶν ἄλλων, ἐξελέξατο εὐθὺς, καὶ ἐξ ἀρχῆς, καὶ τὲς ἔκαμε κύρυκας· διότι ἐπῆγαν, καὶ ἐκήρυξαν περὶ

ρὶ πάντων τέτων. τὲς δὲ εὐαγγέλισε δὲ ὁ Ἄγγελος χαρὰν μεγάλιν, ἡ ὁποία θέλει ἦθαι λέγει εἰς ὅλον τὸν λαὸν, ὁπῦ ἔναι καθολικὸς λαὸς τῦ Θεῦ· διότι δὲν ἦσαν πάντες οἱ Ἑβραῖοι λαὸς τῦ Θεῦ. ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλον τὸν λαὸν τῶν ἀνθρώπων, χαρὰ ἔγινεν ἡ σάρκωσις τῦ Κυρίε. τὶ δὲ δηλοῖ ὁ ὕμνος τῶν ἀγγέλων; ὄχι ἄλλο, ἀλλὰ μόνον εὐχαρισίαν, καὶ χαρὰν τῶν ἄνω ταγμάτων, διότι ἐυεργετήθημεν ἡμεῖς οἱ ἐπὶ γῆς. διότι λέγεσι, δόξα τῷ Θεῷ, διότι ἔγινεν εἰρήνη ἐπὶ τῆς γῆς τώρα. προτήτερα μὲν ἡ ἀνθρωπίνη Φύσις, εἶχεν ἔχθραν πρὸς τὸν Θεὸν· τώρα δὲ τοσῦτον ἐφιλιώθη, εἰς τόσον ὅτι καὶ ἐσμίχθη μὲ τὸν Θεὸν, καὶ ἀνακατώθη, ἔχοντας νὰ σαρκωθῇ ὁ Θεὸς. βλέπεις λοιπὸν εἰρήνιν Θεῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον; νοεῖται καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον ἡ εἰρήνη· εἰρήνη ἔναι αὐτὸς ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ, διότι λέγει, ἐγὼ εἰμι ἡ εἰρήνη. αὕτη λοιπὸν ἡ εἰρήνη, ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ, ἦλθεν εἰς τὶν γιν. καὶ ὲ τοῖς ἀνθρώποις εὐδοκία, τετέσιν ἐπανάπαυσις τῦ Θεῦ. διότι ἐπαναπαύθη τώρα ὁ Θεὸς, καὶ εὐαρεσήθη ὲ τοῖς ἀνθρώποις, διότι προτήτερα δὲν ἀναπαύετον, ἐδὲ εὐαρεσεῖτον ἀπὸ τὲς ἀνθρώπες. Λεκ. κδ'. Ἰωάνν. κ'.

Κείμ. Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν οἱ ἄγγελοι εἰς τὸν ἐρανὸν, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλες· διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ, καὶ ἰδωμεν τὸ ῥῆμα τῦτο τὸ γεγονὸς, ὅ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦρον τήντε Μαριὰμ, καὶ τὸν Ἰωσὴφ, καὶ τὸ Βρέφος κείμενον ὲ τῇ Φάτνῃ. ἰδόντες δὲ, διεγνώρισαν περὶ τῦ ῥήματος τῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τῦ παιδίε τέτε· καὶ πάντες οἱ ἀκέσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτές.

Εξήγ. Τῦτοι οἱ ποιμένες, ἦσαν σύμβολον τῶν πνευματικῶν ποιμένων, τῶν Ἀρχιερέων· πρέπει λοιπὸν τὲς ἀρχιερεῖς, νὰ φυλάσσωσι τὶν ποίμνιν τες, καὶ νὰ ἀγραυλῶσι, τετέσι να λέγωσι κάποια πνευματικὰ λόγια, καὶ νὰ διδάσκωσι τὸν λαὸν· καὶ ἔτζι θέλει ἀξιωθῇ, θεϊκῶν θεωριῶν, καὶ ἀκεσμάτων. Βηθλεὲμ δὲ ἑρμηνεύεται οἶκος τῦ ἄρτε, ἤγεν σπῆτι τῦ ψωμίε. τὶ δὲ ἄλλο ἔναι τὸ σπῆτι τῦ ψωμίε, παρὰ ἡ Ἐκκλησία, εἰς τὶν ὁποίαν εὑρίσκεται τὸ ψωμίον. ἔργον δὲ λοιπὸν ἔναι τῶν λογικῶν ποιμένων, νὰ ζητῶσι τὸν ἐράνιον ἄρτον, ἤγουν ἰδῶσι τὸν ἄρτον, χρεωσῶσι νὰ τὸν κηρύξωσι καὶ εἰς τὲς ἄλλες, καθὼς καὶ οἱ ποιμένες ὡσὰν εἶδαν τὸ βρέφος τὸ ἐδιαλάλησαν καὶ εἰς τὲς ἄλλες.

Κείμ. Ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα σωετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα, συμβάλλουσα ὲ τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες, δοξάζοντες καὶ αἰνῶντες τὸν Θεὸν, ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκεσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτές.

Εξήγ. Ποῖα ῥήματα σωετήρει, ἤγεν ἐφύλαγεν ἡ Παρθένος; τινὲς μὲν λέγεσιν, ὅτι ὅσα τῆς εἶπεν ὁ Ἄγγελος, καὶ ὅσα εἶπον οἱ ποιμένες, ἐφύλαγεν αὐτὰ, καὶ τὰ ἔβανεν εἰς τὶν καρδίαντης, ἤγεν τὰ ἐδιάκρινε, καὶ εὕρισκεν ἐκ πάντων μίαν σύμφωνον γνώμιν, ὅτι Θεὸς ἔναι ὁ Υἱὸς αὐτῆς. ἐγὼ δὲ μῦ φαίνεται, ὅτι ῥήματα ἐδῶ, νὰ λέγῃ τὰ πράγματα· εἰς τόσον ὅτι νὰ ἔναι τὸ λεγόμενον τοιῦτον· ἡ δὲ Μαρία σωετήρει πάντα τὰ ῥήματα, ἤγεν τὰ πράγματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα λέγω ἐγὼ τώρα καὶ τὰ κάμνω νὰ ἔναι λόγια· ἐπειδὴ τὰ πράγματα ὅταν λαληθῶν γίνονται λόγια. ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ποιμένες εὐχαριςῶντες τῷ Θεῷ ἐπὶ πᾶσιν· διότι δὲν ἦσαν φθονεροὶ ὡσὰν τὲς Ἰεδαίες.

Κείμ. Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τῦ περιτεμεῖν αὐτὸν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῦ Ἰησῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τῦ ἀγγέλε πρὸ τῦ συλλημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ. καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῦ καθαρισμῦ αὐτῶν, κατὰ τὸν νόμον Μωσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, παραστῆσαι τῷ Κυρίῳ· (καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίε, ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν, ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται.) καὶ τῦ δῶναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ Κυρίε, ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσὲς περισερῶν. Γενες. ιζ'. Λευϊτ. ιβ'. Ἐξοδ. ιγ. Ἀριθμ. ή.

Εξήγ. Τὰς ἐντολὰς ὁπῦ ἔδωκεν ὁ Νόμος, ὅσοι ταῖς ἐπαρέβαιναν, ἦσαν ἐπικατάρατοι. ὁ Κύριος λοιπὸν, περιτέμνεται μὲν διὰ νὰ πληρώσῃ καὶ εἰς τῦτο τὸν νόμον, καὶ νὰ μὴ ἀφήσῃ κανένα ἀπὸ ὅσα αὐτὸς ἐπρόσταξε, καὶ ἔτζι νὰ μᾶς ἐυγάλῃ ἀπὸ τὶν κατάραν. ἐντροπιάζονται ἀπ' ἐδῶ, ἐκεῖνοι ὁπῦ λέγεν ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐσαρκώθη· διότι ἐὰν ἤθελε σαρκωθῇ κατὰ φαντασίαν, πῶς ἤθελε περιτμηθῇ; ἀνόητον δὲ ἔναι καὶ τὸ νὰ ἐξετάζεν, πῦ ἔναι τὸ μόριον ἐκεῖνο ὁπῦ ἐπεριτμήθη. διότι ἐκεῖνα ὁπῦ ἐσιώπησεν ἡ γραφὴ, δὲν πρέπει νὰ τὰ ἐξετάζωμεν, καὶ μὲ τῦτο ὅλον ὁπῦ δὲν κάμνει χρεία. ὅμως δὲ ἠμπορῦμεν νὰ εἰπῦμεν, ὅτι τὸ μέρος ἐκεῖνο ὁπῦ ἐκόπη, ἔσωντας νὰ πέσῃ εἰς τὶν γιν, τὶν ἡγίασε, καθὼς καὶ τὸ αἷμα, καὶ τὸ νερὸν ὁπῦ ἔῤῥύσαν ἐκ τῆς ἁγίας πλευρᾶς αὐτῦ. Φαίνεται δὲ ὅτι νὰ ἐφύλαξε τὸ μόριον τῦτο ἀβλαβὲς, καὶ μετὰ τὶν ἀνάσασιν λαβὼν αὐτὸ ἀνε-

σήθη, διὰ νὰ ἀρεθῇ καὶ κατὰ τοῦτο σῶος καὶ ἀνελλειπὴς, ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς, τέλειον λαμβάνομεν τὸ σῶμα ἡμῶν ἐν τῇ ἀναστάσει. σημάδωσε δὲ, ὅτι ὄχι παρωδὺς μόνον ὅτι εἶπεν ὁ ἄγγελος, Ἰδὲ συλλήψῃ ἐν, σωελήφθη ὁ Κύριος, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, ὅτε ἠθέλησε. διότι βλέπε τί λέγει ἐδῶ· τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλε, πρὸ τοῦ συλληφθῆναι ἐν τῇ κοιλίᾳ. καὶ ἀπ' αὐτῆς δὲ τῆς λέξεως δείχνεται τοῦτο· διότι δὲν εἶπεν, ὅτι Ἰδὲ ὀπῶ συλλαμβάνεις, ἀλλ' ἰδὲ συλλήψῃ. εἰς τόσον ὅτι τοῦτα εἶναι νὰ συλλογισθῇ κάθε ἕνας, ὅτι τῇ ὥρα μὲν ἐκείνῃ σωελήφθη ὁ Κύριος, ἐχὶ δὲ καὶ ἐν τῇ σιγμῇ ἐκείνῃ ὁπῶ ἐλάλει ὁ ἄγγελος, ἀλλὰ κάμνει χρεία, ὅτι ὅταν ἐτελείωσε τὸς λόγες. ταῦτα ὅμως δὲν τὰ λέγομεν δογματικῶς. ἐπληθησαν δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν, κατὰ τὸν νόμον μωσέως. καλῶς εἶπε κατὰ τὸν νόμον Μωσέως· ὅτι κατὰ τλιὼ ἀλήθειαν, δὲν ἔχει ἀνάγκη ἡ Παρθένος, νὰ περιμένῃ τὰς ἡμέρας τοῦ καθαρισμοῦ, αἱ ὁποίαις ἦσαν τεσσαράκοντα, ὅταν ἐγεννᾶτον παιδίον ἀρσενικόν. διότι γράφει εἰς τὸν νόμον· γυνὴ ὅτις ἐὰν σπερματισθῇ, καὶ τέκῃ ἄρσεν. ἡ δὲ παρθένος δὲν ἐσπερματίθη, ἀλλὰ ἐκ Πνεύματος ἁγίε ἐγέννησεν· εἰς τόσον ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκιν, ἀλλὰ μόνον θέλησε νὰ πληρώσῃ τὸν νόμον, διὰ τοῦτο ἀνέβη εἰς τὸ ἱερὸν. διατὶ εἰς μὲν τὸ ἄρσεν, ἑπτὰ ἡμέραι, εἰς δὲ τὸ θῆλυ διπλᾶ; διότι λέγει, γυνὴ ἐὰν σπερματισθῇ, καὶ τέκῃ ἄρσεν, ἑπτὰ ἡμέρας ἀκάθαρτος ἔσαι· ἐὰν δὲ θῆλυ δὶς ἑπτά. ἐπειδὴ ἐκείνη μὲν ὁπῶ ἐγέννησε τὸ ἄρσεν, δεύτερον Ἀδὰμ ἤφερεν εἰς τὸν κόσμον· ἡ δὲ γεννήσασα θηλυκὸν, ἐγέννησε δευτέραν εὔαν, τὸ σαθρὸν σκεῦος, τὸ ἀθανὲς ἀγγεῖον, τὸ σωτετριμμένον σαμνίον, τλιὼ ῥάβδον τῆς πλάνης, τλιὼ ὁδηγήτριαν τῆς παρακοῆς. τῷ δὲ νόμε λέγοντος, ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοίγον μήτραν, μόνον εἰς τὸν Χριςὸν ἐπληρώθη τοῦτο καθολικὰ, διότι αὐτὸς μόνος διήνοιξε τλιὼ μήτραν τῆς Παρθένε· ἐπειδὴ εἰς ταῖς ἄλλαις μητέρες, ὁ ἄνδρας ἀνέοιγει τλιὼ μήτραν. ζεῦγος δὲ τρυγόνων ἐπρόσαζεν ὁ νόμος νὰ προσφέρῃ, δείχνοντας ὅτι ἀπὸ σώφρονος συζυγίας εἶναι ἡ παιδοποιΐα. διότι λέγεσι, πῶς ἡ τρυγῶνα εἶναι πολλὰ σώφρον πτλι. εἰς τόσον ὅτι ἐὰν χάσῃ τὸ ἕτέριν της δὲν σωεσιάζεται πλέον μὲ ἄλλο. εἰ δὲ καὶ δὲν εἶχαν τρυγῶνας, ἐπρόσφεραν δύο περιτερόπτελα, διὰ νὰ γένῃ ἡζωὴ τοῦ παιδίε ἐκείνε πολύτεκνος· διότι ἡ περιτερὰ, εἶναι πολύτεκνον ζῶον.

Κείμ. Καὶ Ἰδὲ ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱερσαλὴμ, ᾧ ὄνομα Συμεών· καὶ ὁ ἄνθρωπος ἦτος δίκαιος καὶ εὐλαβὴς· προσδεχόμενος παράκλησιν τῷ Ἰσραὴλ· καὶ Πνεῦμα ἅγιον ἦν ἐπ' αὐτόν. καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίε μὴ ἰδεῖν θάνατον, πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριςὸν Κυρίε. καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ Ἱερόν. καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ Νόμε περὶ αὐτοῦ, κ' αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ· κ' εὐλόγησε τὸν Θεὸν, καὶ εἶπε· Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σε Δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμάσε ἐν εἰρήνῃ· ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί με τὸ Σωτήριόν σε, ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν· Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ Ἰσραὴλ.

Ἐξήγ. Δὲν ἦτον Ἱερεὺς ὁ Συμεών, ἀλλὰ ἄνθρωπος Θεοφιλὴς ὁπῶ ἀπαντύχαινε πότε νὰ ἔλθῃ ὁ Χριςὸς, νὰ παρηγορήσῃ τὲς ἑβραίες, καὶ νὰ τὲς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τλιὼ σκλαβίαν τῶν ἁμαρτιῶν· τάχα δὲ καὶ ἀπὸ τῆς δουλείας τῶν Ῥωμαίων, καὶ τοῦ Ἡρώδε. διότι ἐκεῖνος ὁπῶ πιςεύσει εἰς τὸν Χριςὸν, ἐλεύθερος εἶναι κατὰ ἀλήθειαν, τιμώμενος ὑπὸ Βασιλέων, καὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων. βλέπε τὲς ἀποσόλες, δὲν ἦσαν δοῦλοι τῶν Ῥωμαίων; ἀλλὰ τώρα τὲς τιμᾶν, καὶ τὲς προσκυνοῦν οἱ Βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων. Ἰδὲ λοιπὸν ὁπῶ εἰς τέτες, ἔγινε παράκλησις, ἤγεν παρηγορία ὁ Χριςὸς, ἔσωντας νὰ εἶναι Ἰσραηλίται. ἦτος λοιπὸν ὁ Συμεών, κινέμενος ὑπὸ τοῦ Ἁγίε Πνεύματος, ἀνῆλθεν εἰς τὸ Ἱερὸν ὅτε ἀνήφερεν ἡ παρθένος τὸν Κύριον. καὶ ἔσωντας νὰ τὸν δεχθῇ εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ, τὸν ὡμολόγει Θεὸν. διότι τὸ νὰ εἰπῇ, νῦν ἀπολύεις με Δέσποτα, φαίνεται πῶς τὸν ὁμολογεῖ, ὅτι αὐτὸς εἶναι Κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτε. βλέπε δὲ πῶς οἱ ἅγιοι, δεσμὸν καὶ φυλακὴν λογίζονται τὸ σῶμα· καὶ διὰ τοῦτο λέγει, νῦν ἀπολύεις, ὡσὰν ἀπὸ δεσμοῦ, καὶ φυλακῆς. κατὰ τὸ ῥῆμασε δὲ εἶπε, διὰ τὸν χρησμὸν ὁπῶ ἔλαβεν, ὅτι ναμὴν ἀποθάνῃ, ἕως ὁπῶ νὰ ἰδῇ τὸν Χριςὸν. τὸ δὲ ἐν εἰρήνῃ τὸ εἶπεν, ἀντὶ τοῦ ἐν ἀναπαύσει· διότι ἕως μὲν ὁπῶ ζῇ ὁ ἄνθρωπος, ταράτλεται. καθὼς τὸ λέγει, καὶ ὁ Δαβὶδ· ὅταν δὲ ἀποθάνῃ, εἰρηνεύει. καὶ ἄλλο δὲ, ὅτι τὸ ἐν εἰρήνῃ δηλοῖ, ἐν τῇ ἀπολήψει, ἤγεν ἔσωντας ὁπῶ ἀπέλαβον τλιὼ ἐλπίδαμε, πλέον ἔχω εἰρήνην· διότι πρὶν νὰ ἰδῶ λέγει τὸν Κύριον, δὲν εἰρηνεύα ἀπὸ τὲς λογισμὲς, ἀπαντυχαίνωντάς τον, καὶ λογιζόμενος πάντοτε, πότε νὰ ἔλθῃ· ἀμὴ τώρα ἔσωντας νὰ τὸν Ἰδῶ εἰρηνεύσα ἀπὸ τὲς λογισμὲς, καὶ ἐξεννοιάθηκα· καὶ ἔτζι ἀπολύομαι. σωτήριον δὲ εἶπε, τλιὼ σάρκωσιν τοῦ μονογενοῦς, τλιὼ ὁποίαν ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. κατὰ πρόσωπον δὲ πάντων τῶν λαῶν ἡτοίμασε ταύτλιω τλιὼ σωτηρίαν, διὰ νὰ σώσῃ τὸν

Ψαλ. μη.

κόσμον,

κόσμον, καὶ διὰ νὰ φανερωθῇ εἰς ὅλες ἡ σάρκωσις αὐτῦ, διὰ τῦτο ἐσαρκώθη. τὸ δὲ σωτήριον τῦτο, εἶναι φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν· τετέχνται, εἰς φωτισμὸν τῶν ἐθνῶν ὁπῦ ἔρχονται εἰς τὸ σκότος· καὶ εἰς δόξαν τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἤγεν τῶν Ἑβραίων. διότι δόξα εἶναι ὁ Χριστὸς τῦ ἀληθῶς λαῦ τῦ Ἰσραὴλ, ὡσὰν ὁπῦ ἐγεννήθη ἀπ' αὐτῦς, καὶ καυχῶνται εἰς αὐτὸν, ἐκεῖνοι ὁπῦ εἶναι ἀληθινοὶ Ἰσραηλίται, καὶ καλόγνωμοι. καὶ ταῦτα μὲν εἶπεν ὁ Συμεών. ἐγὼ δὲ μῦ φαίνεται, ὅτι καὶ τὰ λόγια τῦ Δαβὶδ, νὰ ἁρμόζεν εἰς τὸν Συμεών, ὁπῦ λέγει, μακρότητα ἡμερῶν ἐμπλήσω αὐτὸν, καὶ δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μῦ. Ψαλ. θ.

Κείμ. Καὶ ἦν Ἰωσὴφ καὶ ἡ Μήτηρ αὐτῦ, θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτῦ. καὶ εὐλόγησεν αὐτὺς Συμεών, καὶ εἶπε πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτῦ· Ἰδὲ ἔτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον. καὶ σῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία· ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. Ἡσαΐ. η'. Ῥωμ. θ. α. Πετρ. β

Ἐξήγ. Εὐλόγησε μὲν καὶ τὲς δύο ὁ Συμεών· τὸν δὲ νομιζόμενον πατέρα ἀφήσας, ἐλάλει πρὸς τὴν Μαρίαν τὴν ἀληθινὴν μητέρα αὐτῦ· Ἰδὲ ἔτος κεῖται, λέγει, εἰς πτῶσιν, καὶ ἀνάστασιν πολλῶν, ἐν τῷ Ἰσραὴλ. εἰς πτῶσιν, ἤγεν πέσιμον, ἐκείνων ὁπῦ δὲν πιστεύεν· εἰς ἀνάστασιν δὲ ἐκείνων ὁπῦ πιστεύεν. ἢ καὶ ἀλλέως· εἰς πτῶσιν κεῖται, ἤγεν εὑρίσκεται ὁ Κύριος, τῶν κακῶν ὁπῦ εἶναι εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν· εἰς ἀνάστασιν δὲ, τῶν ἀγαθῶν. πίπτει πορνεία, ἀνίσταται σωφροσύνη. ἠμπορεῖ δὲ νὰ νοηθῇ καὶ ἀλλέως· διότι κεῖται ὁ Χριστὸς εἰς πτῶσιν, ἀντὶ τῦ μέλλει νὰ πάθῃ αὐτὸς, καὶ νὰ πέσῃ εἰς θάνατον, καὶ μέλλει νὰ ἀνασταθῦν πολλοὶ, ὅταν πέσῃ αὐτὸς. σάσε λοιπὸν, ἐν τῷ εἰς πτῶσιν· καὶ ἀπέκει ἄρχισε, καὶ ἀνάστασιν πολλῶν. σημεῖον δὲ εἶναι ὁ σταυρὸς, ὁ ὁποῖος ἀντιλέγεται ἕως τῆς σήμερον· τετέχνται δὰ τὸν δέχονται οἱ ἄπιστοι. σημεῖον δὲ λέγεται, καὶ ἡ σάρκωσις τῦ Κυρίε· καὶ θαυμασὸν σημεῖον, διότι Θεὸς ἔγινεν ἄνθρωπος, καὶ ἡ Παρθένος Μήτηρ. τὸ δὲ σημεῖον τῦτο, ἡ σάρκωσις λέγω τῦ Χριστῦ, ἀντιλέγεται· διότι ἄλλοι μὰ λέγεν, ὅτι ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἦτον τὸ σῶμα· ἄλλοι δὲ, ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐσαρκώθη, καὶ ἄλλοι ἄλλο τι φλυαρῦσι. καὶ σῦ δὲ αὐτῆς τῆς Παρθένε τὴν ψυχὴν, διελεύσεται ῥομφαία. τάχαμὰν καὶ ἡ θλίψις ὁπῦ ἔγινεν εἰς τὰ πάθη τῦ Χριστῦ· τάχα δὲ, ῥομφαίαν θέλει νὰ λέγῃ καὶ τὸν σκανδαλισμὸν ὁπῦ ἐσκανδαλίσθη, βλέποντα τὸν Κύριον σταυρόμενον· διότι Ἴσως νὰ ἐλογίαζε, πῶς αὐτὸς ὁπῦ ἐγεννήθη χωρὶς πόρναν, ὁπῦ ἔκαμε τόσα θαύματα, ὁπῦ ἀνέστησε νεκρὺς, ἐσταυρώθη, καὶ ἐνεκρώθη, καὶ ἐνεπτύσθη; τὸ ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν λογισμοὶ, τῦτο δηλοῖ· ὅτι θέλεν ἀποκαλυφθῇ, καὶ θέλεν φανερωθῇ πολλοὶ λογισμοὶ, ἐκείνων ὁπῦ σκανδαλίζονται, καὶ ἔσωντας νὰ ἐλεγχθῦν, θέλῦν σύρει γλήγορα τὴν Ἰατρείαν· ἤγεν ὡσὰν καὶ ἐσὺ ὦ παρθένε, θέλεις ἀποκαλυφθῇ, καὶ θέλεις φανερωθῇ, τὶ λογιάζεις περὶ τῦ Χριστῦ· καὶ ἀπέκει θέλεις βεβαιωθῇ εἰς τὴν πίστιν αὐτῦ. ὁμοίως ἀπεκαλύφθη, καὶ ἐφανερώθη, καὶ ὁ Πέτρος, ἔσωντας νὰ ἀρνηθῇ τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ ἐδείχθη ἠδύναμις τῦ Θεῦ, ὁπῦ τὸν ἐδέχθη διὰ τῆς μετανοίας· καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲ, ἐφανερώθηκαν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοὶ, ἔσωντας νὰ φανῇ ὁ προδότης· καὶ διὰ νὰ φανῦν καὶ ἐκεῖνοι ὁπῦ τὸν ἀγαπῦσαν. καθὼς ἦτον ὁ Ἰωσὴφ, ὁπῦ ἦλθαν εἰς τὸν Πιλάτον· καὶ τὶ λογῆς ἦσαν αἱ γυναῖκες ἐκείναις ὁπῦ ἐπαράξεκαν εἰς τὸν σταυρόν.

Κείμ. Καὶ ἦν Ἄννα προφήτις, θυγάτηρ Φανουὴλ, ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ· αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς· ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς ἑπτὰ, ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς· καὶ αὕτη χήρα ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων, ἣ ἐξ ἀφίστατο ἀπὸ τῦ Ἱερῦ, νηστείαις καὶ δεήσεσι, λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. ἡ αὕτη αὐτὴ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα, ἀνθωμολογεῖτο τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐλάλει περὶ αὐτῦ πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλήμ. καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίε ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν Ναζαρὲτ. τὸ δὲ παιδίον, ἠὐξανε καὶ ἐκραταιῦτο πνεύματι, πληρούμενον σοφίας· καὶ χάρις Θεῦ ἦν ἐπ' αὐτῷ.

Ἐξήγ. Ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς τὴν διήγησιν τῆς Ἄννης, καὶ λέγει καὶ περὶ τῦ Πατρὸς, καὶ περὶ τῆς φυλῆς αὐτῆς· διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι ἀλήθειαν λέγει, ὡσὰν ὁπῦ φέρνει πολλὲς μάρτυρας ἐκείνες ὁπῦ ἤξεραν καὶ τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ τὴν φυλήν. αὕτη λοιπὸν ἀνθωμολογεῖτο τῷ Κυρίῳ, τετέχνται δὲ χαρισθεῖσα καὶ ἐδίδασκε πάντας περὶ τῦ Κυρίε, ὅτι αὐτὸς θέλει ἤθελε ὁ Σωτὴρ καὶ ἡ παρηγορία, εἰς ἡμᾶς ὁπῦ ἀπαντυχαίνομεν τὴν ἀπολύτρωσιν. μετὰ δὲ τὸ τελέσαι πάντα, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν Ναζαρὲτ. ἀγκαλὰ καὶ ἡ Βηθλεὲμ πόλις αὐτῶν ἦτον, ἀλλὰ ὡς πατρίδατες· ἡ δὲ Ναζαρὲτ, ὡς κατοικητήριον τες. ἠὐξανε δὲ ὁ Ἰησῦς κατὰ τὸ σῶμα· μὲ ὅλον ὁπῦ

ἐδώνετον καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς μήτρας, νὰ ἀνέβῃ εἰς μέτρον ἀνδρικῆς λικίας· ὅμως ἤθελε λογιαθῇ πῶς κατὰ φαντασίαν ἐσαρκώθη, διὰ τᾶτο αὐξάνει ἀπὸ ὀλίγον, ὀλίγον. καὶ ὅσον αὐξάνετο κατὰ τὸ κορμὶ, τοσᾶτον ἐφανερώνετον καὶ ἡ Σοφία τᾶ Θεᾶ Λόγε. διότι δὲν ἐγίνετο κατὰ προκοπὴν, καὶ μάθησιν σοφὸς, μὴ γένοιτο· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον, δείχνωντας τλιὼ φυσικλιὼ τε σοφίαν, κατὰ τλιὼ τάξιν τῆς σωματικῆς ἡλικίας· λέγεται πῶς ἐπροκόπτε, καὶ ἐδυναμώνετο μὲ τὸ πνεῦμα. διότι ἂν ἤθελε δείξῃ ὅλλιω τλιὼ σοφίαν ἐξ ἀρχῆς, ἀκόμι ἕως ὁπᾶ ἦτον μικρὸν παιδὶ, ἤθελε φανῇ τίποτε παράξενον θαῦμα· Ἀμὴ τώρα ἔσωντας νὰ δείχνῃ τλιὼ σοφίαν τε, κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἡλικίας, ἐπλήρωνε τλιὼ οἰκονομίαν, ὄχι πῶς ἐλάμβανε σοφίαν· διότι τὶ νὰ ἤθελε γένῃ τελειότερον, τᾶ ἀπ' ἀρχὴς τελείε; ἀλλὰ τλιὼ σοφίαν ὁπᾶ ἦτον εἰς αὐτὸν, τλιὼ ἐφανέρωνεν ἀπὸ ὀλίγον, ὀλίγον.

Κείμ. Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτᾶ κατ' ἔτος εἰς Ἱερσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τᾶ πάσχα· ὡς ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβάντων αὐτῶν εἰς Ἱεροσόλυμα, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς· καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτὲς, ὑπέμεινεν Ἰησᾶς ὁ παῖς ἐν Ἱερσαλὴμ, καὶ ἐκ ἔγνω ὁ Ἰωσὴφ καὶ ἡ Μήτηρ αὐτᾶ· νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι, ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν· καὶ ἀνεζήτων αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσι, καὶ ἐν τοῖς γνωσοῖς. καὶ μὴ εὑρόντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερσαλὴμ, ζητᾶντες αὐτὸν. καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας τρεῖς, εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ Ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων, καὶ ἀκόντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶντα αὐτές. ἐξίσαντο δὲ πάντες οἱ ἀκόντες αὐτᾶ, ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτᾶ. καὶ Ἰδόντες αὐτὸν, ἐξεπλάγησαν· καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ Μήτηρ αὐτᾶ, εἶπε· Τέκνον, τὶ ἐποίησας ἡμιν ἕτως; Ἰδὲ ὁ Πατήρσε, κἀγὼ ὀδυνόμενοι ἐζητᾶμέν σε. καὶ εἶπε πρὸς αὐτές· τὶ ὅτι ἐζητεῖτεμε; ἐκ ἤδειτε ὅτι ἐν τοῖς τᾶ πατρόσμε δεῖ εἶναιμε; καὶ αὐτοὶ ἐσωπῆκαν, τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς.

Εξήγ. Ἀναβαίνει ὁ Κύριος μαζὴ μὲ τὲς γονεῖς αὐτᾶ εἰς τλιὼ Ἱερσαλὴμ, διὰ νὰ δείξῃ διὰ πάντων ὅτι δὲν εἶναι ἀντίθεος, ἐ δὲ ἀντιτάσεται εἰς ἐκεῖνα ὁπᾶ ἦσαν νενομοθετημένα. ἀφόντησδὲ ἐτελείωσαν τὰς ἑπτὰ ἡμέρας τᾶ πάσχα, ἀπέμεινεν εἰς τλιὼ Ἱερσαλὴμ, καὶ ἐδιαλέγετο μετὰ τῶν γραμματαίων, ἔσωντας νὰ τὲς ἐρωτᾷ ἀπὸ τᾶ νόμε· καὶ ἐθαύμαζον πάντες. βλέπεις πῶς προέκοπτεν ἡ Σοφία; διὰ νὰ ἐγνωρίζεται ἀπὸ πολλὲς, καὶ νὰ θαυμάζεται· διότι ἡ φανέρωσις τῆς Σοφίας αὐτᾶ, αὐτὴ εἶναι ἡ προκοπὴ αὐτᾶ. Πατέρα δὲ αὐτᾶ ὀνομάζει ἡ Παρθένος τὸν Ἰωσὴφ, ἀγκαλὰ ἤξδρε πῶς δὲν ἦτον πατέρας τε, ὅμως διὰ τὲς Ἰουδαίους, διὰ νὰ μὴ λογιάσεν ὅτι εἶναι ἐκ πορνείας· διὰ τᾶτο λέγει τὸν Ἰωσὴφ, πατέρα αὐτᾶ. καὶ ἄλλο δὲ, πῶς ἔδειξε φροντίδα, καὶ πολλὴν ἀγάπην, καὶ ὑπερσίαν εἰς τλιὼ ἀνατροφὶν, ἕως ἔ νὰ τὸν ἀναθρέψῃ· πρεπόντως λοιπὸν τὸν ὠνόμασε πατέρα, ὡσὰν ὁπᾶ τὸν ἐτιμᾶσε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, μὲ τὴν ὀνομασίαν τᾶ Πατρὸς. διατὶ δὲ τὸν ἐζητᾶσαν; ἄραγε νὰ ἐθαῤῥᾶσαν, ὅτι ἐχάθηκεν ἢ ἐπλανέθη ὡς παιδίον; μὴ γένοιτο· διότι ἄτε τῆς πανσόφε Μαρίας ἦτον πρέπον νὰ τὸ λογιάσῃ τᾶτο, ἡ ὁποία ἐδέχθη μυρίας ἀποκαλύψεις· ἄτε τᾶ Ἰωσὴφ, ἐπειδὴ τᾶ ἀπεκαλύφθη καὶ αὐτᾶ, ὅτι ἐκ Πνεύματος ἁγίε εἶναι· ἀλλὰ τὸν ἐζητᾶσαν, λογιάζοντες μήπως καὶ ἐξεχώρισεν ἀπ' αὐτές, καὶ τὲς ἄφησεν. ἐπειδὴ δὲ τὸν ἤυραν, βλέπε πῶς τὲς ἀποκρίνεται· διότι ἔσωντας νὰ εἰπῇ ἡ παρθένος τὸν Ἰωσὴφ πατέρα αὐτᾶ, ἐκεῖνος λέγει· δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ ἀληθινὸς Πατήρμε· διότι ἂν ἦτον αὐτὸς, ἤθελα ἦθαι εἰς τὸ σπῆτι αὐτᾶ· ἀλλὰ ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Πατήρμε, καὶ διὰ τᾶτο εἶμαι εἰς τὸ σπῆτι αὐτᾶ, τετέσιν εἰς τὸν ναὸν. ἀλλὰ αὐτοὶ δὲν ἐκατάλαβαν τὸν λόγον ὁπᾶ τὲς ἐλάλησε, διότι ἦτον μυσήριον.

Κείμ. Καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν, καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρὲτ· καὶ ἦν ὑποτασόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ Μήτηρ αὐτᾶ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ Ἰησᾶς προέκοπτε Σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ, καὶ χάριτι παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

Εξήγ. Ὑποτάσετον εἰς τὲς γονεῖς τε, διὰ νὰ μᾶς δώσῃ τύπον νὰ ὑποτασώμεθε καὶ ἡμεῖς εἰς τὲς γονεῖς καὶ πατέρας ἡμῶν. σωετήρει δὲ, ἤγεν ἐφύλατε ταῦτα πάντα ἡ παρθένος· διότι θαυμασὰ καὶ θεϊκὰ ἦσαν, καὶ τὰ λεγόμενα παρὰ τᾶ παιδὸς, καὶ τὰ πρατόμενα· καὶ ὄχι ὡς δώδεκα χρονῶν παιδίον, ἀλλ' ὡς τελείε ἀνδρὸς. Βλέπε δὲ πῶς ἐδῶ ὁ Εὐαγγελιστὴς, ἐξηγῶντας τὶ εἶναι τὸ προκόπτειν Σοφίᾳ, προθέτει καὶ ἡλικίᾳ· διότι τλιὼ προκοπὴν τῆς ἡλικίας, λέγει πῶς εἶναι προκοπὴ τῆς Σοφίας. ἐχαριτώνετον δὲ καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ ἀπὸ τὲς ἀνθρώπες. τετέσιν ἔκαμνε καὶ τὰ ἀρεσὰ τᾷ Θεᾷ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐπαινετά. πρῶτον δὲ τὸ παρὰ Θεῷ, εἶτα τὸ παρὰ ἀνθρώποις· διότι πρῶτον πρέπει νὰ ζαρεσῇ τινὰς τὸν Θεὸν, καὶ τότε τὲς ἀνθρώπες.

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Κείμενον.

Ἐν ἔτει δὲ πέντε τῆς ἡγεμονίας Τιβερίε Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίε Πιλάτε τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρχοῦντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδε. Φιλίππε δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχοῦντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίε τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος, ἐπὶ Ἀρχιερέων Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα Θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν τοῦ Ζαχαρίε υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἦλθον εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνε, κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Ἐξήγ. Πρεπόντως ἀναφέρει περὶ τοῦ χρόνε καὶ περὶ τῶν Ἀρχόντων, διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἐξέλιπον οἱ Ἄρχοντες τῶν Ἑβραίων εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Χριστοῦ· ἐπειδὴ ἡγεμόνευεν ὁ Πιλάτος ἦγεν ἀφέντευεν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὁ ὁποῖος ἦτον ἐθνικὸς καὶ ἀλλόφυλος. ἐτετραρχοῦσαν δὲ, ἦγεν εἶχαν τὴν βασιλείαν τῶν Ἑβραίων μεμερισμένην εἰς τέσσαρα μερτικὰ, οἱ Υἱοὶ τοῦ Ἡρώδε τοῦ Βρεφοκτόνε, ὁ ὁποῖος ἦτον ἀπὸ τὴν Ἀσκάλωνα, τοῦτέστιν ἀλλόφυλος καὶ αὐτὸς. καὶ ἔτζι νὰ πιστευθῇ ὅτι ἀληθῶς ἦλθεν ὁ Χριστὸς, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἰακὼβ. ἐγένετο δὲ λέγει, ῥῆμα Θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην· διὰ νὰ μάθωμεν ἡμεῖς, ὅτι δὲν ἦλθεν αὐτοκάλεξος ὁ Ἰωάννης, νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ κινέμενος ὑπὸ τοῦ Ἁγίε Πνεύματος. διότι τὸ ῥῆμα ἦγεν λόγος, ἢ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον δηλοῖ, ἢ τὴν πρόσταξιν τοῦ Θεοῦ. εἰς τὴν ἔρημον δὲ ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰωάννην, διότι ἐπειδὴ ἔμελλαν νὰ γένουν τὰ τέκνα τῆς ἐρήμε περισσότερα, ἦγεν τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἐθνῶν, παρὰ ἐκείνης ὁποῦ εἶχε τὸν ἄνδρα, ἦγεν τῆς συναγωγῆς τῶν Ἑβραίων· διὰ τοῦτο πρεπόντως εἰς τὴν ἔρημον γίνεται τὸ ῥῆμα, καὶ ἡ πρόσταξις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰωάννην. ἐκήρυσσε δὲ βάπτισμα μετανοίας εἰς τὸν λαὸν, τοῦτέστιν ἐξομολογήσεως. τοῦτο δὲ τὸ βάπτισμα τὸς ἐσωεργοῦσεν εἰς τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ὁποῦ ἐδίδετον διὰ τοῦ βαπτίσματος τοῦ Χριστοῦ· διότι τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννε, δὲν εἶχεν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ μόνον ἐσωεργοῦσεν εἰς ἄφεσιν, ἦγεν ἐπαρασκεύαζε τὸς ἀνθρώπους, διὰ νὰ δεχθοῦν τὸ βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ ὁποῦ εἶχεν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Γενεσ. μΫ.

Κείμ. Ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων, Ἡσαΐε τοῦ Προφήτε, λέγοντος· Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίε, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται καὶ ἔσαι τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν, καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας· καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ. Ἡσαϊ. μ΄.

Ἐξήγ. Ὁδὸς μὲν, ἦγεν τράτα, εἶναι ἡ κατὰ Χριστὸν πολιτεία· τὴν ὁποίαν προσέταξεν νὰ ἑτοιμασθῇ. διότι ἔμελλεν εἰς ὀλίγον καιρὸν ἀκόμι, νὰ ἀρχίσῃ ὁ Κύριος νὰ κηρύττῃ. τρίβοι δὲ, ἦγεν μονοπάτια, λέγονται αἱ ἐντολαὶ τοῦ νόμε, ὡσὰν ὁποῦ ἦσαν τριμμέναι· τὰς ὁποίας παραγέλλει, νὰ τὰς κάμεν εὐθείας, ἦγεν ἴσιας· διότι ἐδιέστρεφον, τοῦτέστιν ἐστράβωναν τὰς ἐντολὰς οἱ Φαρισαῖοι. δίνεται δὲ νὰ νοηθῇ καὶ ἔτζι· ὁδὸς μὲν, ἡ ψυχὴ· τρίβοι δὲ, τὰ νοήματα καὶ αἱ πράξεις. πρέπει μας λοιπὸν, νὰ ἑτοιμάζωμεν καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ τὰς πράξεις, καὶ τὰ νοήματα ἡμῶν, νὰ τὰ κάμνωμεν ἴσια. καὶ ἀπέκει ὡσὰν νὰ ἤθελεν ἐρωτᾶ τινὰς, ἢ πῶς νὰ τὸ κατορθώσωμεν τοῦτο; (διότι δύσκολη εἶναι ἡ ἀρετὴ, καὶ πολλὰς φάραγκας, ἦγεν λάκκες, καὶ κρημνὲς, καὶ δυσκολίας ἔχει, καὶ ἀπὸ τῶν πονηρῶν δινάμεων, καὶ ἀπὸ τὰ φυσικὰ πάθη ὁποῦ κατοικοῦν εἰς ἡμᾶς,) λέγει· ὅτι δὲν εἶναι καμμία δυσκολία, ἀλλὰ πάντα εὔκολα· διότι καὶ αἱ φάραγγες, ἦγεν τὰ λακκώματα, θέλουν γεμίσει· τοῦτέστιν αἱ φυσικαὶ δινάμεις ἡμῶν, αἱ ὁποῖαι ἀθετήσαν πρὸς τὸ καλὸν, καὶ ἐταπεινώθησαν, θέλουν γεμίσει νὰ ἰσιάσουν. καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς, ἦγεν αἱ ἐναντίαι δινάμεις ὁποῦ ὑψώθηκαν διὰ τῆς ὑπερηφανίας, θέλουν ταπεινωθῇ, διότι ἠθετήσαν ὡς ἀληθῶς. καὶ αἱ ἐναντίαι δινάμεις, ἦγεν οἱ δαίμονες, καὶ αἱ ἐπιθυμίαι ὁποῦ ἐφαίνοντον πῶς ἦσαν φυσικῶς εἰς ἡμᾶς, ὅλα ἔγιναν ἁπλᾶ. καὶ τὰ σκολιὰ, τοῦτέστι τὰ στραβὰ, ἐμεταγύρισαν καὶ ἔγιναν ἴσια. διότι ὁ Χριστὸς ἐκατήργησε καὶ τὰς ἐναντίας δινάμεις, αἱ ὁποῖαι ἐδῶ λέγονται ὄρη καὶ βουνοὶ· καὶ ἀνεζώωσε καὶ τὰς φυσικὰς κινήσεις ἡμῶν πρὸς τὸ καλὸν, τὰς ὁποίας εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστὴς, φάραγγας πληρεμένας. διότι διὰ τοῦτο ἐσαρκώθη διὰ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν φύσιν ἡμῶν εἰς τὴν πρώτην μακαριότητα ὁποῦ εἶχεν ὁ Ἀδὰμ πρὶν νὰ παρέβῃ τὴν ἐντολήν. καὶ πᾶσα σὰρξ, λέγει, θέλει ἰδῇ τὸ Σωτήριον τοῦ Θεοῦ. ὄχι μόνον οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ οἱ προσήλυτοι

τοι, ἀλλὰ καὶ πᾶσα σάρξ· διότι εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἔφθασε τὸ Εὐαγγέλιον. ἦσαν καὶ ἄλλα πολλὰ νὰ εἴπωμεν, ἀλλὰ διὰ τὸ σαφέστερον, ταῦτα μόνον εἴπαμεν.

Κείμ. Ἔλεγον ἂν τοῖς ἐκπορδυομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ· γεννήματα ἐχιδνῶν, τὶς ὑπέδειξον ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε ἂν καρπὸς ἀξίους τῆς μετανοίας· καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δυνάται ὁ Θεὸς καὶ ἐκ τῶν λίθων τούτων, ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται. πᾶν ἂν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

Εξήγ. Γεννήματα ἐχιδνῶν καλεῖ τοὺς Ἰουδαίους, ὡσὰν ὁποῦ ἔβλεπαν νὰ παρεπίκραιναν τοὺς Πατέρας, καὶ τὰς μητέρας αὐτῶν. διότι τὸ ζῶον τοῦτο, ἤγουν ἡ ὄχεντρα, λέγουσιν ὅτι τρώγει τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ ἔτζι γεννᾶται. ἀλλὰ καὶ τοὺς Προφήτας ἐφόνευαν, καὶ τοὺς διδασκάλους. μέλλουσαν δὲ ὀργὴν, τὴν αἰώνιον κόλασιν λέγει. καρποὶ δὲ τῆς μετανοίας ἄξιοι, δὲν εἶναι μόνον ἡ ἀποφυγὴ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐργασία τοῦ ἀγαθοῦ· διότι τοῦτο εἶναι ὁ ἀληθινὸς καρπὸς, καὶ τὸ γνήσιμα τῆς μετανοίας, τὸ νὰ ἐργάζεται κανεὶς τὸ ἀγαθὸν. μὴν θελήσετε νὰ εἰπῆτε πρὸς τοῦ λόγουσας, ὅτι ἔμεθον εὐγενεῖς, καὶ θαῤῥοῦντες εἰς τοὺς προπάτοράς σας, ἀμελεῖτε τῆς ἀρετῆς· διότι καὶ ἀπὸ τοὺς λίθους τούτους, δύναται νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς παιδία τοῦ Ἀβραάμ, καθὼς τὸ ἔκαμε καὶ προτήτερα· διότι ἔσωνταν ὁποῦ ἦτον ἡ μήτρα τῆς σάῤῥας σκληροτέρα ἀπὸ τοὺς λίθους, ἐχαριτώθη εἰς παιδοποιΐαν. Ἀξίνη δὲ εἶναι ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ κόπτει τοὺς ἀναξίους ἀπὸ τὴν ζωήν. τὸ λοιπὸν ἐὰν δὲν μετανοήσετε λέγει, θέλετε κοπεῖ ἀπὸ τὴν ζωὴν, διότι βρίσκεται ἡ ἀξίνη εἰς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων ἡμῶν. νοεῖται λοιπὸν, ῥίζα μὲν ἡ ζωὴ, καθὼς εἴπαμεν· ὅμως ῥίζα νοεῖται, καὶ ἡ συγγένεια τοῦ Ἀβραάμ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν συγγένειαν τοῦ Ἀβραάμ, ἐκκόπτονται ἐκεῖνοι ὁποῦ δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ εἶναι κλάδοι αὐτοῦ· καθὼς τὸ λέγει ὁ Ἀπόστολος. ἡ δὲ τιμωρία, ἤγουν ἡ παίδευσις εἶναι διπλῆ· διότι ὄχι μόνον ὅτι ἐκκόπτεται ἐκ τῆς συγγενείας τῶν δικαίων ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ἄκαρπος, ἀλλὰ καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. Ρωμ. ε'.

Κείμ Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄλλοι λέγοντες· τὶ ἂν ποιήσωμεν; ἀποκριθεὶς δὲ, λέγει αὐτοῖς· ὁ ἔχων δύο χιτῶνας, μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι· καὶ ὁ ἔχων βρώματα, ὁμοίως ποιείτω. ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν· διδάσκαλε, τὶ ποιήσωμεν; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς· μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι, λέγοντες· καὶ ἡμεῖς τὶ ποιήσωμεν; καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς· μηδένα διασείσητε, μηδὲ συκοφαντήσητε· καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν. προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ, καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστὸς· ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης ἅπασι, λέγων· ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς, λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ. πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν, εὐηγγελίζετο τὸν λαόν. Ματθ. γ'. Μάρκ. α'. Ἰωάνν. α'.

Εξήγ. Τρία τάγματα ὁποῦ ἦλθαν πρὸς αὐτὸν νὰ θετεῖ ὁ Ἰωάννης· τοὺς ὄχλους, τοὺς τελῶνας, καὶ τοὺς στρατιῶτας. καὶ τοὺς μὲν ὄχλους, διδάσκει νὰ κάμνουν ἐλεημοσύνη, καὶ προσάσει ἐκεῖνον ὁποῦ ἔχει δύο φορέματα, νὰ δίδῃ τὸ ἕνα ἐκείνῳ ὁποῦ δὲν ἔχει· τοὺς δὲ τελῶνας, ὅτι νὰ μὴ ζητοῦν τίποτες περισσότερον ἀπὸ τὸ δίκαιον τους· τοὺς δὲ στρατιῶτας, ὅτι νὰ μὴν ἁρπάζουν, οὔτε νὰ ἀδικοῦν τινα, ἀλλὰ νὰ εἶναι εὐχαριστημένοι, μὲ τὰ διατεταγμένα ὁποῦ τοὺς δίδει ἡ αὐθεντία. Βλέπε δὲ, πῶς τοὺς μὲν ὄχλους, ὡσὰν ὁποῦ ἦσαν ἄκακοι, τοὺς παραινεῖ νὰ κάμνουν καὶ κάποιον ἀγαθὸν, τουτέστι νὰ δίδουν ἐλεημοσύνη· τοὺς δὲ τελῶνας καὶ τοὺς στρατιῶτας, νὰ ἀπέχουν μόνον ἀπὸ τὸ κακὸν· διότι ἀκόμη δὲν ἐδέχονταν, οὔτε ἐδύνονταν ἔτοι νὰ κάμουν καλὸν, ἀλλὰ μόνον τοῦτο τοὺς ἔφθανε, νὰ μὴν κάμνουν κακὸν. μερικοὶ δὲ καὶ ἀναγωγικῶς νοοῦσι τὸ, ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι· διότι λέγουν ὅτι δύο χιτῶνες ἦγουν Φορέματα, εἶναι τὸ Πνεῦμα τῆς γραφῆς, καὶ τὸ Γράμμα· ἐκεῖνον λοιπὸν ὁποῦ ἔχει ἑκάτερα τὰ δύο, τὸν προσάσει ὁ Ἰωάννης, νὰ δώσῃ καὶ ἐκείνῳ ὁποῦ εἶναι παντελῶς γυμνὸς· ἦγουν εἶναι τινὰς ὁποῦ καταλαμβάνει τὴν γραφὴν διπλῶς, κατὰ τὸ γράμμα, καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα· ἂς μεταδώσῃ λοιπὸν ὁ τοιοῦτος ἐκείνῳ ὁποῦ δὲν ἔχει, ἂς διδάξῃ ἐκεῖνον ὁποῦ δὲν ἠξεύρει καθόλου, καὶ ἂς τοῦ δώσῃ κἂν τὸ γράμμα. τοσαύτη δὲ ἦτον ἡ ἀρετὴ τοῦ

Ἰωάννου,

Ἰωάννε, εἰς τόσον ὅτι πάντες ἐσυλλογίζοντο περὶ αὐτῦ, ἄραγε μήπως καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστός. αὐτὸς δὲ θέλωντας νὰ τὲς βγάλῃ ἀπὸ τὸν λογισμὸν τῦτον, λέγει· τοσαύτη διαφορὰ εἶναι ἀπὸ ἐμένα εἰς τὸν Χριστὸν, εἰς τόσον ὅτι ἐγὼ μὲν σᾶς βαπτίζω μὲ νερὸν, ἐκεῖνος δὲ θέλει σᾶς βαπτίσει σὺ πνεῦμα, καὶ πυρί· καὶ ἄλλο δὲ, ἐδὲ τὸν ἱμάντα, ἤγεν τὸ λερίον τῶν ὑποδημάτων αὐτῦ, δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ τὸν λύσω. τί δὲ δηλῶσι ταῦτα; τὸ μὲν βαπτίσει ὑμᾶς σὺ πνεῦμα καὶ πυρὶ, φανερὸν εἶναι χωρὶς ἄλλο· διότι εἰς τὲς Ἀποστόλες ἔπεμψε τὸ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ γλώσσες πύριναις ἐφάνησαν διαμεριζόμεναι εἰς αὐτές. τὸ δὲ πῶς δὲν εἶναι ἄξιος νὰ λύσῃ τὸ λερὶ τῶν ὑποδημάτων· κατὰ μὲν τὴν φανομένην ἔννοιαν δηλοῖ, ὅτι ἐδὲ μικρότερος δῦλος αὐτῦ εἶμαι ἄξιος νὰ λογιαθῶ. κατὰ δὲ τὸ κρυφιώτερον· δύο ὑποδήματα εἶναι τῦ Κυρίε, ἡ ἐπιδημία αὐτῦ, ἤγεν ὁ ἐρχομός τε ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἡ ἀπὸ τὴν γῆν, εἰς τὸν ἅδην. τούτων τῶν δύο ἐπιδημιῶν λοιπὸν τὲς τρόπες, δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ τὲς λύσῃ, ἐδὲ ἂν εἶναι καὶ ὡσὰν τὸν Ἰωάννην· διότι τὶς δύναται νὰ εἰπῇ, ἢ πῶς ἐσαρκώθη, ἢ πῶς ἐκατέβη εἰς τὸν ἅδην; τὸ δὲ ἓν τὸ πτύον σὺ τῇ χειρὶ αὐτῦ, ἤγεν ὁ ὁποῖος ἔχει τὸ φτυάρι εἰς τὸ χέρι τε, καὶ θέλει καθαρίσει τὸ ἀλώνι τε, τῦτο δηλοῖ· ὅτι ἐὰν καὶ σᾶς βαπτίσῃ, μὴ νομίζετε ὅτι πλέον ἀθῶοι θέλει ἦθαι· ἀλλὰ ἐὰν δὲν φυλαχθῆτε ἄμωμοι, καὶ καθαροὶ εἰς ὅλην σᾶς τὴν ζωὴν, θέλει σᾶς καταπαύσει εἰς τὸ ἄσβεστον πῦρ. διότι ἄχυρον εἶναι, ὁ ἄκαρπος νῆς ὁπῦ συλλογίζεται μόνον περὶ τῶν βιωτικῶν καὶ κοσμικῶν πραγμάτων. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα, παρακαλῶν εὐηγελίζετο τὸν λαόν· παράκλησις, ἤγεν παρηγορία κατὰ ἀλήθειαν εἶναι ἡ ἀγαθὴ διδασκαλία, καὶ εὐαγγέλιον λέγεται πρεπόντως.

Κείμ. Ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτῦ, περὶ Ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς τῦ ἀδελφῦ αὐτῦ, καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησε πονηρῶν ὁ Ἡρώδης, προσέθηκε καὶ τῦτο ἐπὶ πᾶσι, καὶ κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην σὺ τῇ Φυλακῇ. ἐγένετο δὲ σὺ τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν, καὶ Ἰησῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένε, ἀνεωχθῆναι τὸν Οὐρανὸν, καὶ καταβῆναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, σωματικῷ εἴδει, ὡσεὶ περιστερὰν ἐπ' αὐτόν· καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανῦ γενέσθαι, λέγεσαν· Σὺ εἶ ὁ Υἱός με ὁ ἀγαπητὸς σὺ σοὶ ηὐδόκησα. Ματθ. γ. Μάρκος. α'. Ἰωάνν. α. Ἡσαϊ. μβ'.

Ἐξήγ. Πρεπόντως ἀνήφερεν ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐδῶ τὰ περὶ Ἡρώδε, ὡσὰν νὰ ἔλεγεν ἔτζι· ὁ μὲν ὄχλος, τοιαῦτα περὶ Ἰωάννε διελογίζετο· ὁ δὲ Ἡρώδης ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτῦ, προσέθηκε καὶ τῦτο ἐπὶ πᾶσι, τὸ νὰ σφαλίσῃ τὸν Ἰωάννην εἰς τὴν φυλακήν. καὶ ὡσὰν νὰ λυπᾶται, διηγᾶται ταῦτα, καὶ συγχίζεται, ἐπειδὴ ὁ μὲν ὄχλος εἶχε τοιαύτην ὑπόληψιν διὰ τὸν Ἰωάννην, ὁ δὲ Ἡρώδης τοιαῦτα ἐδέχετο. ἀνοίγεται δὲ ὁ οὐρανὸς, διὰ νὰ δειχθῇ εἰς ἡμᾶς, ὅτι τὸ βάπτισμα ἀνοίγει εἰς ὅλες τὸν οὐρανὸν, τὸν ὁποῖον τὸν ἔκλεισεν ὁ Ἀδάμ. κατεβαίνει δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τὸν Ἰησῦν, διὰ νὰ μάθωμεν καὶ ἐκ τύτε ὅτι καὶ εἰς ἡμᾶς ὅταν βαπτισθῶμεν, κατεβαίνει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· διότι ὁ Κύριος δὲν τὸ ἔκαμνε χρεία τὸ Πνεῦμα, διότι πάντοτε μαζήτε ἦτον, ἀλλὰ πάντα διὰ τ' ἐμᾶς ἐγίνοντα· καὶ αὐτὸς ἐγίνετον ἀπ' ἀρχὴ πάντων ἐκείνων ὁπῦ ἐμέλλαμεν νὰ λάβωμεν ὕστερα ἡμεῖς, διὰ νὰ γένῃ ὡσὰν πρωτότοκος σὺ πολλοῖς ἀδελφοῖς. ὡς περιστερὰ δὲ κατεβαίνει, διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι πρέπει νὰ εἴμεθε, καὶ ἡμεῖς πραοὶ, καὶ ταπεινοὶ, καὶ καθαροὶ. καὶ ὅτι καθὼς εἰς τὸν καιρὸν τῦ Νῶε, περιστερὰ ἐμήνυσε τὴν κατάπαυσιν τῆς ὀργῆς τῦ Θεῦ, ἔτζι καὶ ἐδῶ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, μᾶς ἔκαμεν διαλλαγὴν μὲ τὸν Θεὸν, ὁπῦ ἔκαμεν τὸν κατακλυσμὸν τῆς ἁμαρτίας. Υἱὸς δὲ ἀκέα, παρὰ τῦ Πατρὸς, ἀπὸ τὴν φωνὴν ὁπῦ ἦλθεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν· δείχνωντας πῶς καὶ ἡμεῖς ὅταν βαπτισθῶμεν, Υἱοὶ Θεῦ γινώμεθα, διότι μᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεὸς τὴν υἱοθεσίαν. σὺ σοὶ δὲ ηὐδόκησα, ἤγεν εἰς ἐσένα ἐπανεπαύθη. Γένν. ἡ.

Κείμ. Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησῦς, ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος, ὢν (ὡς ἐνομίζετο) υἱὸς Ἰωσὴφ, τῦ Ἡλεὶ, τῦ Ματθὰτ, τῦ Λεβὶ, τῦ Μελχὶ, τῦ Ἰαννᾶ, τῦ Ἰωσὴφ, τῦ Ματταθίε, τῦ Ἀμὼς τῦ Ναὺμ, τῦ Ἐσλὶ, τῦ Ναγγαὶ, τῦ Μααθ, τῦ Ματταθίε, τῦ Σεμεῖ, τῦ Ἰωσὴφ, τῦ Ἰούδα, τῦ Ἰωννᾶ, τῦ Ῥησᾶ, τῦ Ζοροβάβελ, τῦ Σαλαθιὴλ, τῦ Νηρὶ, τῦ Μελχὶ, τῦ Ἀδδεῖ, τῦ Κωσὰμ, τῦ Ἐλμοδὰμ, τῦ Ἠρ. τῦ Ἰωσὴ, τῦ Ἐλιέζερ, τῦ Ἰωρὶμ, τῦ Ματθὰτ, τῦ Λεβὶ. τῦ Συμεὼν τῦ Ἰούδα τῦ Ἰωσὴφ, τῦ Ἰωνὰμ, τῦ Ἐλιακεὶμ, τῦ Μελεᾶ, τῦ Μαϊνὰν, τῦ Ματταθὰ, τῦ Ναθὰν, τῦ Δαβὶδ, τῦ Ἰεσσαὶ, τῦ Ὠβὴδ, τῦ Βοὸζ, τῦ Σαλμὼν τῦ Ναασσὼν, τῦ Ἀμιναδὰβ, τῦ Ἀρὰμ, τῦ Ἰωρὰμ. τῦ Ἐσρὼμ, τῦ Φαρὲς, τῦ Ἰούδα. τῦ Ἰακὼβ, τῦ Ἰσαὰκ, τῦ Ἀβραὰμ, τῦ Θάρα, τῦ Ναχὼρ. τῦ Σαρὲχ. τῦ Ῥαγαῦ, τῦ Φαλὲκ, τῦ Ἔβερ, τῦ Σαλὰ, τῦ Καϊνὰν τῦ ἀρφαξὰδ, τῦ Σὴμ, τῦ Νῶε,

τȣ̃ Λάμεχ, τȣ̃ Μαθȣσάλα τȣ̃ Ἐνὼχ, τȣ̃ Ἰαρὲδ, τȣ̃ Μαλελεὴλ, τȣ̃ Καϊνᾶν, τȣ̃ Ἐνὼς, τȣ̃ Σὴθ, τȣ̃ Ἀδὰμ, τȣ̃ Θεȣ̃.

Εξήγ, Τριάκοντα χρονῶν ὤντας ὁ Χριςὸς ἐβαπτίσθη. διότι αὕτη ἡ ἡλικία εἶναι τελειοτάτη· καὶ εἰς αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος, ἢ δόκιμος γίνεται, ἢ ἀδόκιμος. γενεαλογεῖ δὲ αὐτὸν ὁ
Ματθ. α'. Λȣκᾶς ἀντίςροφα τȣ̃ Ματθαίȣ, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι αὐτὸς ὁπȣ̃ ἐγεννήθη τώρα ἐν σαρκὶ, ἀπὸ τὸν Θεὸν εἶναι. διότι βλέπε τὴν γενεαλογίαν, πῶς καταντᾶ εἰς τὸν Θεὸν. καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι διὰ νὰ ἀναφέρη πάντας τȣ̀ς ἐν μέσω Πατέρας εἰς τὸν Θεὸν, καὶ διὰ νὰ τȣ̀ς κάμῃ Υἱȣ̀ς Θεȣ̃, διὰ τȣ̃το ἐσαρκώθη. ἠμπορῶ δὲ νὰ τὸ εἰπῶ καὶ ἀλλέως· δὲν ἐπιςεύετον ἡ γέννησις τȣ̃ Κυρίȣ, πῶς ἦτον χωρὶς σπορὰν· θέλωντας τὸ λοιπὸν νὰ δείξῃ ὁ εὐαγγελιςὴς, ὅτι καὶ ἄλλοτε ἔγινεν ἄνθρωπος χωρὶς σπορὰν, ἀρχίζει ἀπὸ τῶν κάτω, καὶ ἀνεβαίνει εἰς τὸν Ἀδὰμ, καὶ εἰς τὸν Θεὸν. καὶ μόνον ὅτι δὲν λέγει πρὸς ἡμᾶς, ἐὰν δὲν πιςεύῃτε, πῶς ὁ δεύτερος Ἀδὰμ, ἔγινε δίχα σπορὰν, ἀνεβᾶτε μὲ τὸν νȣ̃νσας εἰς τὸν πρῶτον Ἀδὰμ, καὶ θέλετε τὸν εὕρη πῶς ἔγινε χωρὶς σπορὰν ἐκ Θεȣ̃· καὶ διὰ τȣ̃το λοιπὸν μὴν ἀπιςῆτε. ζητȣ̃σι δέ τινες, πῶς ὁ μὲν Ματθαῖος λέγει, πῶς ὁ Ἰωσὴφ ἦτον υἱὸς τȣ̃ Ἰακὼβ· ὁ δὲ Λȣκᾶς λέγει, ὅτι ἦτον τȣ̃ Ἡλεὶ. διότι λέγȣν, ἀδύνατον εἶναι, ὁ αὐτὸς νὰ εἶναι υἱὸς δύο Πατέρων. λέγομεν δὲ πρὸς τȣ̃το, ὅτι ὁ Ἰακὼβ καὶ ὁ Ἡλεὶ, ἦσαν ἀδελφοὶ ἀπὸ μίαν Μητέρα, καὶ ἀπὸ δύο Πατέρας· ἔςωντας δὲ καὶ νὰ ἀποθάνῃ ὁ Ἡλεὶ ἄτεκνος, ἐπῆρε τὴν γυναῖκατȣ ὁ Ἰακὼβ, διὰ κάμῃ παιδὶ τȣ̃ ἀδελφȣ̃ αὐτȣ̃ τȣ̃ Ἡλεὶ ἐξ αὐτῆς. καὶ ἔτζι λέγεται ὁ Ἰωσήφ. κατὰ φύσιν μὲν υἱὸς τȣ̃ Ἰακὼβ, κατὰ δὲ τὸν νόμον τȣ̃ Ἡλεὶ. διότι ὁ μὲν Ἰακὼβ, τὸν ἐγεννησε κατὰ φύσιν καὶ ἀληθῶς, καὶ ἦτον λοιπὸν υἱός τȣ φυσικὸς· τȣ̃ δὲ Ἡλεὶ, κατὰ τὸν νόμον ἦτον υἱὸς. διότι ὁ νόμος ὥριζεν, ὅτι ἐὰν ἀποθάνῃ τινὰς ἄτεκνος, νὰ πέρνῃ τὴν γυναῖκατȣ ὁ ἀδελφός τȣ, καὶ τὸ παιδὶ ὁπȣ̃ νὰ γεννηθῇ ἀπ' αὐτὸν, νὰ λογᾶται πῶς εἶναι ἐκεινȣ̃ ὁπȣ̃ ἀπέθανεν, ἀγκαλὰ καὶ κατὰ φύσιν, ἦτον τȣ̃ ζωντανȣ̃ ἀδελφȣ̃. εἰς τόσον ὅτι καλὰ λέγȣν οἱ Εὐαγγελιςαὶ, καὶ δὲν ἐναντιȣ̃νται. διότι ὁ μὲν Ματθαῖος ἔγραψε τὸν φυσικὸν Πατέρα αὐτȣ̃, ὁ δὲ Λȣκᾶς τὸν κατὰ νόμον Πατέρα αὐτȣ̃ λογιζόμενον, τȣτέςι τὸν Ἡλεὶ διὰ νὰ δείξȣν καὶ οἱ δύο, ὅτι διὰ τȣ̃το ἐγεννήθη ὁ Κύριος, διὰ νὰ ἁγιάσῃ, καὶ τὸν νόμον, καὶ τὴν φύσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Κείμενον.

Ἰησȣ̃ς δὲ πλήρης Πνεύματος Ἁγίȣ, ὑπέςρεψεν ἀπὸ τȣ̃ Ἰορδάνȣ, καὶ ἤγετο ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὴν ἔρημον, ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τȣ̃ Διαβόλȣ· καὶ ȣ̓κ ἔφαγεν ȣ̓δὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν, ὕςερον ἐπείνασε. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Διάβολος· εἰ Υἱὸς εἶ τȣ̃ Θεȣ̃, εἰ-
Ματθ. δ'. πὲ τῷ λίθῳ τȣ́τῳ, ἵνα γένηται ἄρτος. καὶ ἀπεκρίθη Ἰησȣ̃ς πρὸς αὐτὸν, λέ-
Δευτ. η'. γων· γέγραπται, ὅτι ȣ̓κ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι Θεȣ̃. καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ὁ Διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν, ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς Βασιλείας τῆς Οἰκȣμένης, ἐν ςιγμῇ χρόνȣ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Διάβολος· σοὶ δώσω τὴν ἐξȣσίαν ταύτην ἅπασαν, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται, καὶ ὦ ἐὰν θέλω, δίδωμι αὐτὴν. σὺ ȣ̓ν ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιόν μȣ ἔςαισȣ πάντα. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησȣ̃ς, ὕπαγε ὀπίσωμȣ Σατανᾶ. Γέγραπται γὰρ· προσκυνήσεις Κύριον τὸν Θεόνσȣ, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Ἱερȣσαλὴμ, καὶ ἔςησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τȣ̃ ἱερȣ̃,
Δευτ. ς'. καὶ εἶπεν αὐτῷ· εἰ Υἱὸς εἶ τȣ̃ Θεȣ̃, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω· γέγραπται
Ψαλμ. ηα'. γὰρ, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτȣ̃ ἐντελεῖται περί σȣ̃, τȣ̃ διαφυλάξαισε· καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀρȣ̃σίσε. μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδασȣ. καὶ ἀποκρι-
Δευτ. ς'. θεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησȣ̃ς· ὅτι εἴρηται, ȣ̓κ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόνσȣ.

Εξήγ. Ἐβαπτίσθη μὲν ὁ Κύριος. διὰ νὰ ἁγιάσῃ τὰ νερὰ διὰτ' ἐμᾶς ὁπȣ̃ ἐμέλλαμεν νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν χάριν. καὶ ὡσὰν ἐβαπτίσθη ἀναφέρεται ὑπὸ τȣ̃ Πνεύματος, εἰς ὄρος ὑψηλὸν καὶ ἔρημον. διότι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸν ἀνέβασε, διὰ νὰ ἀγωνισθῇ κατὰ τȣ̃ Διαβόλȣ. εἰς ἔρημον δὲ τόπον τὸν πηγαίνει, διὰ νὰ δώσῃ ἀφορμὴν τȣ̃ Διαβόλȣ, νὰ ἔλθῃ νὰ τὸν πειράζῃ. διότι τὸ περισσότερον ὅταν εἴμεσθε μεμονωμένοι, τότε μᾶς πειράζει ὁ Διάβολος.

λος. τεσσαράκοντα δὲ ἡμέρας νηστεύει, καὶ δὲν ὑπερβαίνει τὸ μέτρον τῆς νηστείας τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἠλία, διὰ νὰ μὴν δώσῃ ὑπόνοιαν τοῦ Σατανᾶ, καὶ λογιάσει πῶς εἶναι μεγαλήτερος ἀπεκείνους· ἀλλὰ νὰ ἔλθῃ νὰ τὸν πειράξῃ, νομίζωντας ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος εἶναι· καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ μὴ λογισθῇ ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐσαρκώθη. ὕστερα δὲ ἀπὸ τὸ Βάπτισμα πειράζεται, διὰ νὰ μὰς δείξῃ καὶ ἡμᾶς, ὅτι μετὰ τὸ Βάπτισμα, θέλουν μᾶς ἔλθῃ πειρασμοὶ. νηστεύει δὲ, ὅτι ἡ νηστεία εἶναι μέγα ἅρμα εἰς τοὺς πειρασμοὺς, καὶ ὅτι μετὰ τὸ Βάπτισμα δὲν πρέπει νὰ διδώμεσθεν οὐδὲ ἡμεῖς εἰς τὰ φαγοπότια, ἀλλὰ νὰ νηστεύωμεν. πειράζει δὲ αὐτὸν ὁ ἐχθρὸς, πρῶτον ἀπὸ τῆς γαστρὸς, ἤγουν ἀπὸ τὴν γαστρι μαργίαν, μὲ τὴν ὁπόιαν ἐπείραξε καὶ τὸν Ἀδὰμ. καὶ ἀπέκει ἀπὸ τῆς φιλαργυρίας, ἔστωντας νὰ τοῦ δείξῃ ὅλας τὰς βασιλείας. πῶς δὲ τὰς ἔδειξε; τινὲς λέγουσιν ὅτι κατὰ διάνοιαν ἱστόρησεν αὐτὰς. πλὴν ἐμένα μοῦ φαίνεται, ὅτι δὲν ἦτον κατὰ διάνοιαν, ἀλλὰ αἰσθητῶς τοῦ ἔδειξεν αὐτὰς ἔστωντας νὰ κάμῃ νὰ φανοῦν ἐν φαντασίᾳ, τοῦ Κυρίου μὴ φανταζομένου. τρίτον δὲ τὸν ἐπείραξεν ἀπὸ τῆς φιλοδοξίας· διότι τοῦ λέγει, ἂν εἶσαι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, πήδα ἀπ' αὐτοῦ, κάτω. ταῦτα δὲ ἐφλυάρει κολακεύωντάς τον, μήπως ἀπὸ τῆς κολακείας θέλει πλανεθῇ, καὶ θέλωντας νὰ δείξῃ τοῦ λόγουτου Υἱὸν Θεοῦ, θέλει πηδήσει κάτω· καὶ ἔτζι θέλει τὸν καταλάβη ποῖος εἶναι· ὁ δὲ Κύριος ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς γραφῆς· διότι λέγει, οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν θεόνσου. διότι δὲν πρέπει νὰ βάνη τινὰς τοῦ λόγουτου εἰς φανεροὺς κινδύνους, νὰ δοκιμάζῃ ἐὰν βοηθῇ ὁ Θεὸς. σημάδευσε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι μέγα ὄφελος εἶναι τὸ νὰ ἠξεύρῃ κανεὶς τὰς γραφὰς· διότι καὶ ὁ Κύριος ἀπὸ τὰς γραφὰς ἀπεδίωξε τὸν σατανᾶ. διότι καὶ τὸ, οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, τοῦ Μωϋσέως εἶναι, ὁποῦ τὸ εἶπε περὶ τοῦ μάννα· διότι τὸ μάννα δὲν ἦτον ψωμὶ, καὶ ὅμως ἔθρεψε τὸν λαὸν. καὶ τὸ, Κύριον δὲ τὸν θεόνσου προσυνήσεις. καὶ τὸ, οὐκ ἐκ πειράσεις, καὶ αὐτὰ μωσαϊκὰ·

Ἐξοδ. λδ.
Δευτερ. θ.
γ. Βασιλ. ιθ.
Δευτερ. ς.
Λευιτ. η.
Δευτερ. ς.

Κείμ. Καὶ συντελέσας πάντα πειρασμὸν ὁ Διάβολος, ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ. καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ φήμη ἐξῆλθε, καθόλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

Ἐξήγ. Πάντα πειρασμὸν συντελέσας, λέγει ὁ Λουκᾶς διὰ τὸν Κύριον, καὶ ὅμως τρεῖς πειρασμοὺς ἐπειράσθη μόνον· διότι κεφάλαια πάντων τῶν πειρασμῶν, ἐτοῦτοι οἱ τρεῖς εἶναι, ὁ τῆς γαστριμαργίας, ὁ τῆς φιλαργυρίας, καὶ ὁ τῆς κενοδοξίας. τὸν μὲν τῆς γαστριμαργίας λοιπὸν, τὸν ἀπεδίωξε μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος. διότι πρῶτον τὸν πειρασμὸν τοῦτον τοῦ ἤφερεν, ὡσὰν καὶ τοῦ Ἀδὰμ. διότι τὸν Ἀδὰμ, οὔτε ἀπὸ πλεονεξίας ἐδύνετον νὰ τὸν πλανέσῃ, διότι μόνος ἦτον καὶ δὲν εἶχε τινὰ νὰ τὸν πλεονεκτήσῃ, ἀλλὰ ὅλα τὰ ποιήματα τοῦ Θεοῦ, ἐδικάτου ἦσαν· οὔτε ἀπὸ ὀργῆς, διότι δὲν εἶχε ποῖον νὰ ὀργισθῇ· οὔτε ἀπὸ φθόνου. ἀπὸ τῆς κοιλίας λοιπὸν τὸν ἐπλάνεσε. τὸν δὲ πειρασμὸν τῆς φιλαργυρίας, τὸν ἀπεδίωξε, μὲ τὸ νὰ μὴν πέσῃ νὰ τὸν προσκυνήσῃ, διότι ἔστωντας νὰ τοῦ δείξῃ πάσας τὰς βασιλείας αἰσθητῶς κατὰ φαντασίαν, δὲν ἔπεσε νὰ τὸν προσκυνήσῃ. ἀγκαλὰ καὶ τινὲς δὲν τὸ ἐννόησαν τοῦτο διὰ αἰσθηταῖς βασιλείαις, ἀλλὰ διὰ νοηταῖς· ἤγουν τοῦ ἔδειξε τὴν βασιλείαν τῆς πορνείας, τὴν βασιλείαν τοῦ φθόνου, καὶ κοντολογῆς πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν τὰς βασιλείας· καὶ ὡσὰν νὰ τοῦ ἔλεγε ταῦτα, ὅτι ἄνθέλῃς νὰ βασιλεύσῃς τῶν παθῶν τούτων, καὶ διὰ τοῦτο ἦλθες, διὰ νὰ ἁρπάσῃς ἐκείνους ὁποῦ κρατοῦνται ἀπὸ ἐμένα, πέσε προσκύνησόνμε, καὶ παράλαβε πάντας τοὺς βασιλευομένους ἀπὸ ἐμένα. ὁ δὲ Κύριος, θέλειμεν νὰ βασιλεύσῃ, καὶ διὰ τοῦτο ἦλθεν· ἀμὴ δὲν θέλει νὰ βασιλεύσῃ μὲ ἁμαρτίαν, οὐδὲ χωρὶς πολέμου καὶ ἀγῶνος, ἀλλὰ νὰ πολεμήσῃ καὶ νὰ νικήσῃ. ταῦτα τινὲς ἐννόησαν, καὶ ὅποιος ἀγαπᾶ, ἂς τὰ δεχθῇ. τὸν δὲ πειρασμὸν τῆς κενοδοξίας, τὸν ἐδίωξε μὲ τὸ νὰ εἰπῇ τὸ ῥητὸν τῆς γραφῆς. Ἐλευθέρωσον λοιπὸν καὶ ἡμᾶς Κύριέ μου, ἀπὸ ταύτας τὰς τρεῖς κεφαλὰς τοῦ δράκοντος. ὑπέστρεψε δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος. φαίνεταί μου ὅτι νὰ ἐγύρισε χαρούμενος ὁ κύριος· διότι τοῦτο δηλοῖ τὸ, ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος. τάχα δὲ στοχάζου, καὶ τὴν γραφὴν· ὅτι ὅταν ἐνίκησε τὸν διάβολον, καὶ ἔδειξε τὴν δυναμίντου, τότε εἶναι γραμμένον, τὸ, ἐντῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος. τὸ δὲ ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ, τοιοῦτον νόημα ἔχει· ὁ διάβολος, μὲ δύο πάθη πειράζει τὸν Κύριον, μὲ τὴν ἡδονὴν, ἤγουν τὴν γλυκύτητα, καὶ μὲ τὴν λύπην. διότι ἐπείραξε τὸν Κύριον διὰ τῆς ἡδονῆς, ὡσὰν εἰς τὸ ὄρος· ἀνεχώρησε δὲ ἀπ' αὐτοῦ, ἄχρι καιροῦ, τουτέστιν ἕως εἰς τὸν καιρὸν τοῦ σταυροῦ· διότι τότε ἔμελλε νὰ τὸν πειράξῃ διὰ τῆς λύπης.

Κείμ. Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ναζαρὲτ, οὗ ἦν τεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθε κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Σαββάτων εἰς τὴν συναγωγὴν· καὶ ἀνέστη

Ματθ. ιγ'.
Μαρκ. ς'.

Ἰωάνν. δ'. ἀνέξη αναγνῶναι, καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαΐε τῦ προφήτε· καὶ ἀνα-
Ἡσαΐ. ξα. πτύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τὸν τόπον ἐν ᾧ ἦν γεγραμμένον· Πνεῦμα Κυρίε ἐπ' ἐμέ, ἐν ἕνεκεν ἔχρισέμε Εὐαγγελίσαθαι πτωχοῖς ἀπέσαλκέμε Ἰάσαθαι τὲς σωτετριμμένες τὴ καρδίαν, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποσεῖλαι τεθραυσμένες ἐν ἀφέσει, κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίε δεκτὸν· καὶ πτύξας τὸ βιβλίον, ἀποδὲς τῷ ὑπερέτη, ἐκάθισε· καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ, ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ· ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτὲς· ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν.

Ἐξήγ. Ἐβέλετο μὲν ὁ Κύριος, νὰ φανερώσῃ τῦ λόγε εἰς τὲς Ἑβραίες, καὶ ὅτι παρὰ τῦ Θεῦ καὶ Πατρὸς ἐχρίσθη, διὰ νὰ σάσῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. θαυμασίως δὲ τὸ οἰκονόμησε καὶ τῦτο, ἔσωντας νὰ φανερώσῃ τῦ λόγε προτήτερα ἀπὸ τὲς ἄλλες εἰς τὴν Ναζαρὲτ, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνετράφη· διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ καὶ ἡμᾶς, προτήτερα νὰ ἀεργετῶμεν τὲς ἐδικές μας, καὶ τότες νὰ διδάσκωμεν, καὶ τότε νὰ χιώμεν τὴν φιλανθρωπίαν καὶ εἰς τῆς ἄλλες. ἔσωντας δὲ νὰ τῦ δοθῇ βιβλίον ἀνέωξεν αὐτὸ, καὶ ἦυρεν ὄχι ἐκεῖνο ὁπῦ ἔτυχεν, ἀλλὰ ἐκεῖνο ὁπῦ ἤθελεν αὐτὸς. διότι μὴ νομίζῃς ὅτι κατὰ τύχην μόνον, ἔσωντας νὰ ἀνοίξῃ τὸ βιβλίον, εὑρέθη ὁ τόπος ἐκεῖνος, ὁπῦ ἦσαν γραμμένα τὰ περὶ αὐτῦ· ἀλλὰ διὰ νὰ θελήσῃ αὐτὸς ἔγινε τῦτο. τὶ δὲ ἦτον γραμμένον; ὅτι Πνεῦμα Κυρίε ἔχρισέμε, τετέσι μὲ ἀφιέρωσε καὶ μὲ κατέσησεν, εἰς τὸ νὰ Εὐαγγελίσωμαι τοις πτωχοῖς, ἦγεν τοῖς ἔθνεσιν· οἱ ὁποῖοι μήτε Νόμον, μήτε Προφήτας ἔχοντες, ἦσαν πτωχοὶ κατὰ ἀλήθειαν. οἱ δὲ σωτετριμμένοι τὴ καρδίαν, θέλει νὰ ἦσαν οἱ Ἑβραῖοι· τῶν ὁποίων ἡ καρδία πρότερον ἦτον μεγάλη καὶ ὑψηλὴ, καὶ οἶκος Θεῦ, ὕσερα δὲ μὲ τὸ νὰ εἰδωλολατρήσῃ, καὶ νὰ ἁμαρτήσῃ πολλὰ εἰς τὸν Θεὸν, ἐσωτρίφθη ἡ καρδιατες, καὶ ἀντὶ οἶκος Θεῦ ὁπῦ ἦτον, ἔγινε σπήλαιον ληςῶν. ἦλθε λοιπὸν ὁ Κύριος, διὰ νὰ Ἰατρεύσῃ καὶ τέτες· καὶ νὰ δώσῃ καὶ τοῖς αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, ἦγεν ἐλευθερίαν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν· καὶ τὲς ἐθνικὲς, καὶ τὲς Ἑβραίες. διότι καὶ τὰ δύο μέρη αὐτὰ, σκλαβωμένα ἦσαν ἀπὸ τὸν σατανᾶν, καὶ τυφλά. ἠμπορῶν δὲ νὰ νοηθῶν ταῦτα, καὶ περὶ τῶν νεκρῶν· διότι καὶ τῦτοι, ἔσωντας ὁπὲ ἦσαν αἰχμάλωτοι ὑπὸ τῦ Ἅδε, καὶ σωτετριμμένοι, ἀπελύθησαν καὶ ἐλευθερώθησαν ἀπο τὴν ἐξεσίαν τῦ Ἅδε διὰ τῆς ἀναςάσεως. ἐκήρυξε δὲ καὶ ἐνιαυτὸν, ἦγεν χρόνον δεκτὸν. ποῖος δὲ ἦτον ὁ χρένος ὁ δεκτὸς; τάχαμὰ, καὶ ὁ μέλ-
Ἰωάνν. ις. λων αἰὼν, περὶ τῦ ὁποίε ἐκήρυξεν ὁ Κύριος λέγων. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἐκ ἐρωτήσετέμε ἐδέν·
Ἰωάνν. ε. καὶ πάλιν ἔρχεται ὥρα, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀνασήσονται. δεκτὸς δὲ εἶναι ὁ χρένος ἐκεῖνος, τετέσιν ἐπιθυμητὸς τοῖς δικαίοις καὶ ἀγαπητὸς· τὸν ὁποῖον τὸν ἀπαντυχαίνθ, πάντες οἱ ἐργαζόμενοι ἐδῶ τὰς ἀρετάς. εἶναι δὲ καὶ ὁ καιρὸς ὁπῦ ἦλθεν ὁ Κύριος ἐν σαρκί. διὰ τὸν ὁποῖον λέγει ὁ Παῦλος, νῦν καιρὸς ὑπρόσδεκτος, νῦν ἡμέρα σωτηρίας. καὶ ὡς ἀνέγνωσε ταῦτα, εἶπε· σήμερον ἐπληρώθη ἡ γραφὴ αὕτη εἰς τὰ αὐτίασας. φανερῶς ἀποδείχνοντας τῦ λόγε, εἰς τὲς ὑρισκομένες ἐκεῖ, καὶ ἀκόντας τὸν λόγοντε, ὅτι αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος, περὶ τῦ ὁπόιε ἐγράφησαν ταῦτα.

Κείμ. Καὶ πάντες ἐμαρτύρεν αὐτῷ, καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος, τοῖς ἐκπορθομένοις ἐκ τῦ σόματος αὐτῦ, καὶ ἔλεγον· ὀχ ἔτος ἐσὶν ὁ υἱὸς τῦ Ἰωσὴφ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτὲς· πάντως ἐρεῖτέμοι τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἰατρὲ, θεράπευσον σεαυτὸν· ὅσα ἠκέσαμεν γενόμενα ἐν τῇ Καπερναὺμ, ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σε. εἶπε δὲ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὐδεὶς Προφήτης, δεκτός ἐσιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῦ. ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω
γ. Βασιλ. ιζ. ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἠλιῦ ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκλείσθη
δ. Βασιλ. ε. ὁ ὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία, καὶ μῆνας ἕξ· ὡς ἐγένετο λοιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· καὶ πρὸς ὐδὲ μίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἠλίας εἰμὴ εἰς Σάραφθα τῆς Σιδόνος, πρὸς γυναῖκα χήραν. καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐπὶ Ἐλισσαίε τῦ Προφήτε ἐν τῷ Ἰσραὴλ· καὶ ὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰμὴ νεεμᾶν ὁ Σῦρος. καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκέσαντες ταῦτα. καὶ ἀναςάντες, ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως· καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως τῆς ὀφρύος τῦ ὄρες. ἐφ' ᾧ ἡ πόλις αὐτῶν ᾠκοδόμητο, εἰς τὸ κατακρημνῆσαι αὐτὸν. αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσε αὐτῶν ἐπορεύετο.

Ἐξήγ. Οἱ ὄχλοι ἀκέσαντες τὰ ὑπὸ τῦ Χρισῦ λεγόμενα, ἐθαύμαζον εἰς τὰ λόγια τῆς χάριτος ὁπῦ ἔλεγε. θαυμάζοντες δὲ, τὸν ἀναγελῶσαν, λέγοντες· δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ Υἱὸς τῦ Ἰωσὴφ τῦ Τέκτονος, ἦγεν τῦ κτίσε; καὶ ὅμως τὶ τὸν ἐμπόδιζε νὰ εἶναι θαυ-

μασὸς

μαρτὸς καὶ προσκυνητὸς, ἂν ἦτον καὶ γὸς πτωχῦ ἀνθρώπε; δὲν βλέπεις πόσα κάμνει; δὲν ἀκέεις ὅσα λέγει; καὶ ἀπέκει τὸν ἀναγελᾶς ἀπὸ τὸν πατέρα αὐτῦ; κατὰ ἀλήθειαν εἰς αὐτὲς ἐπληρώνετον ὁ λόγος τῦ Προφήτε, τὸ, Ἰδὲ λαὸς μωρὸς, καὶ ἀκάρδιος· ὀφθαλμοὶ αὐτοῖς, καὶ ὲ βλέπεσιν· ὦτα, καὶ ὲκ ἀκέσσιν. ὁ Κύριος λοιπὸν τὶ λέγει πρὸς αὐτὲς· ἐξάπαντος θέλετε μῦ εἰπῆ ὅτι θαυματέργησον, καὶ εἰς τὶὼ πατρίδασε, καὶ κάμε ὅσα θαύματα ἔκαμες, καὶ εἰς τὶὼ Καπερναὲμ. διότι τῦτο δηλοῖ, τὸ. Ἰατρὲ θεράπευσον σεαυτὸν. διότι τῦτο ἦτον λόγος κοινὸς εἰς τὲς Ἑβραίες, νὰ λέγεν πρὸς τὲς ἀρχόντες Ἰατρὲς. ἀλλὰ ἐγὼ, λέγει ὁ Κύριος, λέγω σας, ὅτι ἤθελα κάμη καὶ εἰς ἐσᾶς τὲς συμπατριώταις με πολλὰ σημεῖα καὶ θαύματα, ἀλλὰ γινάσκω τὸ κοινὸν, καὶ ἐκεῖνο ὁπῦ συμβαίνει εἰς τὲς πολλὲς· ὅτι καὶ τὰ ἐξαίρετα πράγματα καταφρονῦνται ὅταν εἶναι περισσὰ καὶ κοινὰ καὶ συνηθισμένα, καὶ ὅταν ἠμπορῦν νὰ τὰ ἀπολαύσεν πάντες ἐν ὄκολίᾳ. διότι συνήθειαν τὸ ἔχεν πάντοτε οἱ ἄνθρωποι, τὲς μὲν ξένες νὰ τὲς δέχωνται, καὶ νὰ τὲς θαυμάζεν· τὲς δὲ ἐδικέστων καὶ συνηθισμένες, νὰ τὲς καταφρονῦν. διὰ τῦτο ἀδέις Προφήτης εἶναι τίμιος εἰς τὶὼ πατρίδατε, ἀλλὰ ἂν ἔλθῃ ἀπό ἄλλον κανένα ξένον τόπον, τὸν τιμῦν καὶ τὸν θαυμάζονται. ἔτζι καὶ τὸν Ἠλίαν, ἀπὸ ταῖς χήραις ὁπῦ ἦσαν εἰς τὶὼ Ἰσδαίαν, δὲν τὸν ἐδέχθη ἀδὲ μία· ἡ δὲ Σαραφθία τὸν ἐδέχθη. καὶ ὁ Ἐλισσαῖος τὸν ξένον λεπρὸν ἐκαθάρισεν, ἔσωντας νὰ δείξῃ πίσιν εἰς αὐτὸν· διότι οἱ συμπατριῶται αὐτῦ, καὶ οἱ γνώριμοίτε δὲν τὸν ἐπίσδαν, καὶ διὰ τῦτο δὲν ἐκαθαρίθησαν. ὁμοίως τὸ λοιπὸν καὶ ἐγὼ, εἰς ἐσᾶς μὲν τὲς συμπατριώταις με, δὲν λογίζομαι θαυμασὸς, ἀλλὰ καταφρονῦμαι, διὰ τῦτο δὲν κάμνω ἀδὲ θαύματα. εἰς δὲ τὲς ἀνθρώπες ὁπῦ κατοικῦν εἰς τὶὼ Καπερναὲμ, ἔσωντας νὰ λογίζωμαι θαυμασὸς, κάμνω καὶ θαύματα, καὶ εἶμαι καὶ δεκτὸς εἰς αὐτὲς. ἀκέοντες δὲ ταῦτα ἐκεῖνοι ὁπῦ ἦσαν εἰς τὶὼ συναγωγὶὼ, ἐγέμισαν θυμῦ, ὅσον ἔπρεπε νὰ τὸν θαυμάζεν, καὶ ἐδοκίμαζαν νὰ τὸν κρημνίσεν. ὅμως αὐτὸς ἐπαραμέρισεν ἀπὸ τὸ μέσον τες· ὄχι πῶς ἔφυγε νὰ μὶὼ τὸν φονεύσεν, ἀλλὰ ἀναμένωντας τὸν καιρὸν. διότι διὰ λόγε μας ἦλθε νὰ πάθῃ, καὶ νὰ θανατωθῇ· ἀλλὰ τώρα ἔσωντας νὰ εἶναι ἀκόμι ἀρχὴ τῦ κηρύγματος, δὲν ἔπρεπε νὰ παραδώσῃ τῦ λόγε τε εἰς θάνατον, ἀλλὰ νὰ διδάξῃ, ὅσον ἔκαμνε χρεία, καὶ τότε νὰ τελειωθῇ. εἰς τόσον ὅτι ἀπὸ τῦτο εἶναι φανερὸν, ὅτι ἔτε ὅταν ἐσαυρώθη, ἐσαυρώθη σανικῶς· ἀλλὰ θεληματικῶς ἐπαράδωκε τῦ λόγε τε εἰς θάνατον. ἤξερε δὲ ὅτι πατρίδα τῶν Προφητῶν εἶναι ἡ συναγωγὴ τῶν Ἑβραίων, εἰς τὶὼ ὁποίαν ἀτιμάζονται οἱ Προφῆται, καὶ ἀδὲ δεκτοὶ εἶναι. ἡμεῖς δὲ οἱ ξένοι, τὲς ἐδεχθήκαμεν. διότι ἡ χήρα, ἦγεν ἡ ἐξ ἐθνῶν Ἐκκλησία, ἐδέχθη τὸν Ἠλίαν, τετέστι τὸν Προφητικὸν λόγον, ἔσωντας νὰ γένῃ πεῖνα νοητὴ εἰς τὶὼ Ἰσδαίαν· πεῖνα τῦ ἀκέσαι λόγον Θεῦ. περὶ ταύτης δὲ τῆς χήρας ἔλεγεν ὁ Προφήτης· ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμε μᾶλλον, ἢ τῆς ἐχέσης τὸν ἄνδρα. καὶ πάλιν· ὅτι ςεῖρα ἔτεκεν ἑπτὰ, καὶ ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἠθενησε. Ἡσαϊ. να. α. Βασιλ. ε.

Κείμ. Καὶ κατῆλθεν εἰς Καπερναὲμ, πόλιν τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἰῶ ἐδίδασκων αὐτὲς ἐν τοῖς σάββασι. καὶ ἐξεπλήσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτῦ, ὅτι ἐν ἐξεσίᾳ ἰῶ ὁ λόγος αὐτῦ. καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἰῶ ἄνθρωπος, ἔχων πνεῦμα δαιμονίε ἀκαθάρτε, καὶ ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ λέγων· ἔα, τὶ ἡμῖν, καὶ σοὶ Ἰησῦ Ναζαρινὲ; ἦλθες ἀπωλέσαι ἡμᾶς; οἶδασε τὶς εἶ, ὁ Ἅγιος τῦ Θεῦ. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησῦς λέγων φιμώθητι, ἔξελθε ἐξ αὐτῦ· καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτῦ, μηδὲν βλάψαν αὐτόν. καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας. καὶ συνελάλεν πρὸς ἀλλήλες, λέγοντες· τὶς ὁ λόγος ἕτος, ὅτι ἐν ἐξεσίᾳ καὶ δυνάμει, ἐπιτάσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι, καὶ ἐξέρχονται; καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτῦ, εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρε. Μαρκ. ά.

Ἐξήγ Ἐπειδὴ τὲς ἀπίσες δὲν τὲς καταπείθει ἔτε λόγος, ἔτε διδασκαλία εἰς τὸ νὰ πισεύσεν, διὰ τῦτο προσφέρει ὁ Κύριος τὰς θαυματεργίας, ὡσὰν κανένα βότανον ἐνεργητικὸν κατὰ πολλά. θαυματεργεῖ λοιπὸν εἰς τὶὼ Καπερναὲμ, διότι ἦσαν πολλὰ ἄπισοι ἐτῦτοι, καὶ πολλὰ ἐχρειάζονταν νὰ ἔλθεν πρὸς πίσιν. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν τὲς ἐδίδαξεν ἱκανῶς, καὶ τῦτο ὡς ἐξεσίαν ἔχων. (διότι δὲν ἔλεγε τάδε λέγει Κύριος, ἀλλὰ ἐγά σᾶς λέγω. ὅτι μηδὲ ὡσὰν ἕνας ἀπὸ τὲς Προφήτας ἦτον, ἀλλὰ ἀληθινὸς Υἱὸς τῦ Θεῦ.) καὶ ὡσὰν τὲς ἀπεδίδαξε, τότε κάμνει καὶ τὸ θαῦμα, καὶ Ἰατρεύει τὸν δαιμονισμένον. ὁ δὲ Δαίμων, πρότερον ὁμολογεῖ τὶὼ ἔχθραν, διὰ νὰ ἦναι ἡ μαρτυρία ἀξιόπισος, καὶ τότε προσφέρει τὶὼ μαρτυρίαν. ἠξέρωσε, λέγει, ποῖος εἶσαι, ὁ Ἅγιος τῦ Θεῦ. πρότερον λοιπὸν τὸν ἐγκαλεῖ, τὶ ἦλθες ἐδὼ διὰ νὰ μᾶς ἀπολέσῃς· καὶ τότε τὸν κολακεύει, θαῤῥῶντας νὰ ἀπαλύνῃ ὁ Κύριος ἀπὸ τὶὼ κολακείαν, νὰ τὸν ἀφήσῃ. τοσῦτον εἶναι ἀνόητον τίποτες ἡ πονηρία. ἀλλὰ ὁ Κύριος διδάσκων ἡμᾶς, ὅτι νὰ μὴ χρειαζώμεθε τὶὼ μαρτυρίαν

τῶν δαιμόνων, λέγει· Φιμώθητι, ἤγουν ἀποσιμώθητι, καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτῆ. ἀφίνει δὲ τὸν Δαίμονα καὶ ῥίχνει τὸν ἄνθρωπον εἰς τλιὺ γλιῦ, διὰ νὰ μάθουν ἐκεῖνοι ὁπῆ ἦσαν ἐκεῖ, ὅτι κατὰ ἀλήθειαν δαιμόνιον εἶχε, καὶ ἐκεῖνα ἦσαν τὰ λόγια, ἀγκαλὰ καὶ ἡ γλῶσα τῆ ἀνθρώπῆ ὑπηρετᾶσε. καὶ ἐσωμιλᾶσαν πάντες, ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον, θαυμάζοντες εἰς ἐκεῖνα ὁπῆ ἐγίνοντο, καὶ ἔλεγαν· τὶς ὁ λόγος ἔτος; τετέσι τὶς ἡ πρόσαξις αὕτη ὁπῆ προσάσει, ὅτι ἔξελθε ἀπ' αὐτῆ, καὶ φιμώθητι. γίνωσκε δὲ, ὅτι καὶ τώρα πολλοὶ ἔχεσι δαιμόνια, ὅσοι κάμνεν ἐκεῖνα ὁπῆ ἐπιθυμοῦν οἱ Δαίμονες. ἐκεῖνος ὁπῆ εἶναι θυμώδης, ἔχει δαιμόνιον θυμῆ· ἀλλὰ ἐὰν ἔλθῃ ὁ Ἰησῆς εἰς τλιὺ σιναγωγλιὺ, ἤγουν ὅταν εἶναι ὁ νῆς σιναγμένος, καὶ δὲν εἶναι διασκορπισμένος, τότε θέλει εἰπῆ πρὸς τὸν ἀκάθαρτον δαίμονα τῆ θυμῆ, φιμώθητι, καὶ παρόθυς θέλει ῥίψει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ μέσον, καὶ θέλει βγῆ ἀπ' αὐτόν. τὶ δὲ εἶναι, τὸ νὰ τὸν ῥίψῃ εἰς τὸ μέσον; ἤξουρε ὅτι ὁ ἄνθρωπος, δὲν πρέπει νὰ εἶναι, ἔτε τόσον θυμώθης καὶ πικρός, διότι λογίζεται ὡσὰν θηρίον· ἔτε καθόλε ὀργητος, ὅτι λογᾶται ἀναίθητος· ἀλλὰ νὰ περιπατῇ τλιὺ μεσιακλιὺ σράταν, καὶ νὰ ἔχῃ καὶ τὸν θυμὸν κατὰ τῆς κακίας. τὸ λοιπὸν, ὅταν ῥίψῃ τινὰ τὸ πονηρὸν δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον, τότε ξεβαίνει ἀπ' αὐτῆ.

Ματθ. η'. Μαρκ. α'. Κείμ. Ἀνασὰς δὲ ἐκ τῆς σιναγωγῆς, εἰσῆλθεν εἰς τλιὺ οἰκίαν Σίμωνος· ἡ πενθερὰ δὲ τῆ Σίμωνος ἦν σιωεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ· καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. καὶ ἐπισὰς ἐπάνω αὐτῆς, ἐπετίμησε τῷ πυρετῷ, καὶ ἄφῆκεν αὐτλιὺ· ἡ παραχρῆμα ἀναστᾶσα, διηκόνει αὐτοῖς. δυόντος δὲ τῆ Ἡλίε, πάντες ὅσοι εἶχαν ἀσθενῆντας νόσοις ποικίλαις, ἤγαγον αὐτὲς πρὸς αὐτὸν· ὁ δὲ, ἑνὶ ἑκάσῳ αὐτῶν, τὰς χεῖρας ἐπιθεὶς, ἐθεράπευσεν αὐτές. ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κράζοντα, καὶ λέγοντα· ὅτι σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τῆ Θεῆ. καὶ ἐπιτιμῶν ἐκ εἶα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ἤδεισαν τὸν Χριςὸν αὐτὸν εἶναι. γενομένης δὲ ἡμέρας, ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον, καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτεν αὐτὸν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτῆ· καὶ κατεῖχον αὐτὸν, τῆ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτές, ὅτι, καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν, εὐαγγελίσαθαί με δεῖ τλιὺ βασιλείαν τῆ Θεῆ· ὅτι εἰς τῆτο ἀπέσαλμαι.

Ἐξήγ. Ὁ δεσπότης πάντων, εἰς τὲς μαθητὰς ἐπήγαινε καὶ ἔτρωγε ψωμί. καθὼς λοιπὸν καὶ τώρα, ἔσωντας νὰ πηγαίνῃ εἰς τὸ σπῆτι τῆ Πέτρε νὰ φάγῃ ψωμί, ἰάτρευσε τλιὺ πενθεράντε. διὰ νὰ σὲ διδάξῃ καὶ ἐσένα, νὰ μλιὺ καταφρονῇς μήτε τὲς παραμικρὲς, ἀλλὰ νὰ καταδέχεσαι νὰ πηγαίνῃς εἰς ταῖς φιλίαις τες. καὶ ὄχι μόνον ὅτι τλιὺ ἰάτρευσεν ἀπὸ τλιὺ ἀῤῥωσίαν, ἀλλὰ τῆς ἐχάρισε καὶ δυάμιν, εἰς τόσον ὅτι νὰ ἠμπορῇ νὰ τὲς ὑπηρετᾷ. τὸ λοιπὸν, ἐὰν δεχθέμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Χριςὸν, θέλει κατασβέσει καὶ τὸν ἐδικόν μας πυρετὸν, ἤγουν τλιὺ θέρμλιυ τῆ θυμῆ, καὶ τῆς ἐπιθυμίας τῆς σαρκὸς· καὶ θέλει μᾶς σηκώσει, εἰς τόσον ὅτι καὶ νὰ τὸν ὑπηρετέμεν, τετέσι νὰ κάμνωμεν ἐκεῖνα ὁπῆ τῆ ἀρέσεν. βλέπε δὲ καὶ τλιὺ πίσιν τῆ ὄχλε, πῶς καὶ εἰς τὸ βασίλλομα τῆ Ἡλίε, προσέφερον τὲς ἀῤῥώσες μηδὲ ὑπὸ τῆ καιρῆ ἐμποδιζόμενοι. δὲν ἀφίνει δὲ τὰ δαιμόνια νὰ λαλῆν· ἕνα μὲν ὅτι δὲν ἐχρειάζετο τὰς δόφημίας τῶν δαιμόνων, διότι δὲν εἶναι καλὸς ὁ ἔπαινος, ὁπῆ δὲν γαίνει ἀπὸ σόμα ἁμαρτωλῶν· καὶ ἄλλο δὲ, μὴ θέλοντας νὰ ἀνάπτῃ τὸν φθόνον τῶν ἐβρεάων, μὲ τὸ νὰ δόφημῆται ἀπὸ ὅλες. οἱ δὲ ὄχλοι καὶ εἰς τλιὺ ἔρημον ἐπῆγαν καὶ τὸν ἐζητῆσαν, καὶ τὸν ἐβασῆσαν νὰ μὴ πηγαίνῃ ἀλλῆ. ἀλλὰ ἐκεῖνος, δὲν ἀποκλείεται εἰς ἕνα τόπον, ἀλλὰ πρέπει μᾶ, λέγει, νὰ δαγγελίσω τλιὺ βασιλείαν τῆ Θεῆ, καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις. διὰ τῆτο πρέπει νὰ μλιὺ ὀκνῆμεν ἔτε ἡμεῖς, μήτε νὰ ἀποκλειώμεθα εἰς ἕνα τόπον, ἀλλὰ νὰ περιερχώμεθα πανταχῆ, διὰ να ὠφελήσωμεν τινὰ.

Ἐκκλ. ιέ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ ἦν κηρύσσων αὐ ταῖς σιναγωγαῖς τῆς Γαλιλαίας. ἐγένετο δὲ, αὐ τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ, τῆ ἀκέειν τὸν λόγον τῆ Θεῆ, ἡ αὐτὸς ἦν ἑσὼς παρὰ τλιὺ λίμνλιυ γεννησαρὲτ, εἶδε δύο πλοῖα ἑσῶτα παρὰ τλιὺ λίμνλιυ. οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν, ἀπέπλυναν τὰ δίκτυα. ἐμβὰς δὲ εἰς αὖ τῶν πλοίων, ὅ ἦν τῆ Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν ἐκ τῆ πλοίε τὲς ὄχλες· ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε πρὸς

Ματθ. δ'. Μαρκ. α'.

πρὸς τὸν Σίμωνα· ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων, εἶπεν αὐτῷ· ἐπιστάτα, διόλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες, οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον. καὶ τοῦτο ποιήσαντες, συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολύ· διερρήγνυτο δὲ τὸ δίκτυον αὐτῶν. καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις τοῖς ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ, τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον καὶ ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος, προσέπεσε τοῖς γόνασι τοῦ Ἰησοῦ λέγων· ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, Κύριε. θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν, καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ, ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ἣ συνέλαβον· ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβοῦ, ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Ἐξήγ. Ὁ μὲν Κύριος φεύγει τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, ἐκείνη δὲ τόσον περισσότερον τὸν ἀκολουθεῖ. ἔσωντας λοιπὸν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ὄχλος πολὺς, ἐσέβη μέσα εἰς τὸ καράβι, διὰ νὰ τοὺς διδάσκῃ ἀπ' ἐκεῖ, ἐκείνους ὅπου ἔξεκαν εἰς τὸν αἰγιαλὸν, καὶ νὰ τοὺς ἔχῃ ὅλους κατὰ πρόσωπόν του, καὶ νὰ μὴν ἀπομείνῃ κανένας ἀπὸ πίσω του. καὶ ἐπειδὴ ἐδίδαξε τὸν λαὸν ἀπὸ τὸ καράβι, δὲν ἀφίνει τὸν καραβοκύρην χωρὶς πληρωμὴν, ἀλλὰ διπλῶς τὸν ἀμείβει. ὅτι καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὀψαρίων τοῦ ἔχάρισε, καὶ ὅτι πῶς τὸν ἔκαμε καὶ μαθητήν του. θαύμασον δὲ τοῦ Κυρίου τὴν οἰκονομίαν· πῶς κάθε ἕνα μὲ τὰ ἐδικά του, καὶ μὲ τὰ σωθησμένα του, τὸν σύρνει πρὸς τοῦ λόγου του· διότι καθὼς τοὺς μάγους μὲ τὸν ἀστέρα, ἔτζι καὶ τοὺς ψαράδες μὲ τὰ ψάρια. Βλέπε δὲ τοῦ Κυρίου τὴν πραότητα, πῶς παρακαλεῖ τὸν Πέτρον νὰ σηκώσῃ τὸ καράβι ἀπὸ τὴν γῆν, νὰ πηγαίνῃ καμπόσον παρὰ μέσα· διότι τὸ, ἠρώτησεν, ἀντὶ τοῦ ἐπαρακάλεσεν δηλοῖ. ἀλλὰ καὶ ὁ Πέτρος, πῶς ἦτον ὑπήκοος, εἰς τόσον ὅτι ἄνθρωπον ὅπου δὲν τὸν ἤξερε, νὰ τὸν δεχθῇ εἰς τὸ καράβι του, καὶ νὰ τὸν ὑπακούσῃ εἰς πάντα ὅσα τοῦ ἔλεγεν. διότι ὡς τὸν εἶπεν ὅτι νὰ πηγαίνῃ πρὸς τὸ βάθος, δὲν ἐναντιώθηκεν, οὐδὲ εἶπε, ὄλλη τὴν νύκτα ἐκοπίασα, καὶ τίποτες δὲν ἐκέρδησα, καὶ τώρα νὰ σὲ ἀκούσω ἐσένα, νὰ βάλω τοῦ λόγου σε εἰς δευτέρους κόπους; δὲν εἶπεν ἔτζι· ἀλλὰ εἶπεν, ἐπὶ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον, ἦγεν διὰ τὸν λόγον σε, νὰ ῥίξω τὰ δίκτυα. τοσοῦτον ἦτον θερμὸς εἰς τὴν πίστιν ὁ Πέτρος ἢ πρὸ τῆς πίστεως· διὰ τοῦτο πιάνει ἢ τοσαύτα ψάρια, εἰς τόσον ὅτι δὲν ἠμποροῦσε νὰ τὰ σύρῃ, καὶ κάμνει νόημα τοὺς συντρόφους του, ὅπου ἦσαν εἰς τὸ ἄλλο καράβι, νὰ ἔλθουν νὰ τοῦ βοηθήσουν. μὲ νεῦμα δὲ τοὺς κράζει, ἐπειδὴ ἀπὸ τὸ θαῦμα τῶν πολλῶν ψαρίων ὅπου εἶδεν ὅτι ἐπιάσθηκαν, δὲν ἐδύνετον οὐδὲ νὰ λαλήσῃ. ἀπὸ πολλὴς δὲ ὀλιγοβειάς ὁ Πέτρος, ἐπαρακάλει καὶ τὸν Ἰησοῦν, νὰ εὔγῃ ἀπὸ τὸ καράβι του, καὶ ἔλεγε πῶς εἶναι ἁμαρτωλὸς, καὶ δὲν ἦτον ἄξιος νὰ εἶναι μαζὶ μὲ τὸν Χριστόν. Νόησον δὲ ταῦτα, καὶ κατὰ ἀναγωγὴν ἂν θέλῃς· τὸ καράβι, εἶναι ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων· ὁ Πέτρος, ἔχει τύπον τῶν ἐν νόμῳ διδασκάλων. ἐκοπίασαν λοιπὸν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς οἱ πρὸ τοῦ Χριστοῦ διδάσκαλοι (διότι ὁ καιρὸς ὅπου ἦτον πρὶν τῆς ἐν σάρκι οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ, νύκτα ἦτον) καὶ τίποτες δὲν ἔλαβαν. ὅταν δὲ ἦλθεν ὁ Χριστὸς, καὶ ἔγινεν ἡμέρα, ἔσωντας νὰ βαλθοῦν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸν τόπων τῶν νομοδιδασκάλων, ἐπὶ τῷ ῥήματι αὐτοῦ, ἦγεν κατὰ τὴν πρόσταξιν τοῦ Χριστοῦ, χαλῶσιν, ἦγεν ἁπλάνεν τὸ δίκτυον τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ κιωηγῶν πλῆθος πολὺ τῶν ἀνθρώπων. μόνοι δὲ οἱ Ἀπόστολοι δὲν ἠμποροῦν νὰ σύρουν τὸ δίκτυον τῶν ὀψαρίων, καὶ κάμνουν νεῦμα καὶ τοὺς συντρόφους αὐτῶν, καὶ τοὺς βοηθοῦν· ἔτοι δὲ εἶναι οἱ διδάσκαλοι, καὶ οἱ ποιμένες τῶν ἐκκλησιῶν ὅπου γίνονται εἰς ὅλους τοὺς καιροὺς, οἱ ὁποῖοι διδάσκουν καὶ ἐξηγοῦν τὰ ἀποστολικὰ δόγματα, καὶ βοηθοῦν τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὸ νὰ κιωηγοῦν ἀνθρώπους. σχοίνισε δὲ, καὶ τὴν λέξιν τοῦ χαλῶσι τὸ δίκτυον· διότι τὸ μὲν Εὐαγγέλιον, εἶναι τὸ δίκτυον· λέξιν δὲ ἔχει ταπεινὴν, καὶ πεζὴν, καὶ συγκαταβατικὴν, πρὸς τὴν ἀμάθειαν τῶν ἀκουόντων, διὰ τοῦτο λέγεται χαλαθῆναι. εἰ δέ τις εἴπῃ, ὅτι ἢ τὸ βάθος τῶν νοημάτων τοῦ Εὐαγγελίου δηλοῖ, διὰ τοῦ χαλᾶσθαι τὸ δίκτυον, δὲν εἶναι οὐδὲ τοῦτο ἄπρεπον. διότι ἐπληρώθη καὶ ὁ λόγος τοῦ προφήτου ὅπου λέγει· Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστελῶ ἁλιεῖς πολλοὺς, λέγει Κύριος, καὶ μετὰ ταῦτα ἀποστελῶ πολλοὺς θηρευτὰς, καὶ θηρεύσουσιν αὐτούς. καὶ ἁλιεῖς μὲν, ἦγεν ψαράδες, λέγει τοὺς ἁγίους ἀποστόλους· θηρευτὰς δὲ, ἦγεν κυνηγοὺς, τοὺς κατὰ καιροὺς ποιμένας, καὶ διδασκάλους τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἱερεμ. ις'.

Κείμ. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων. καὶ Ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ, λέγων· Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐ- Ματθ. η'. Μάρκ. α'.

αὐτῆ, εἰπὼν· θέλω, καθαρίθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆ. καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ, μηδενὶ εἰπεῖν· ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ
Λευιτ. ιδ'. Ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τῆ καθαρισμῆσε, καθὼς προσέταξε μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτῆ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκέειν, καὶ θεραπεύεθαι ὑπ' αὐτῆ ἀπὸ τῶν ἀθενειῶν αὐτῶν. αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις, καὶ προσεύχόμενος.

Εξήγ. Ἀξιοθαύμαστος ἦτον ὁ λεπρὸς, ὅτι ἔσωντας νὰ ἔχῃ θεοπρεπῆ ἔννοιαν περὶ τῆ Χριστῆ, λέγει· ἐὰν θέλῃς δύνασαι νὰ μὲ καθαρίσῃς· διότι τῆτο φαίνεται πῶς ἐννοῆσε περὶ τῆ Χριστῆ, ὡς περὶ Θεῆ. διότι δὲν ἦλθεν ὡς πρὸς ἰατρόν, (ἐπειδὴ τὶς λέπραν, δὲν τὶς ἐπιχειρίζονται καθόλε οἱ ἰατροὶ) ἀλλ' ὡς Θεῷ προσῆλθε· διότι μόνος ὁ Θεὸς δύναται νὰ ἰατρεύσῃ τὰς τοιαύτας ἀθενείας. ὁ δὲ Κύριος ἐπίασεν αὐτὸν, "χι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν,
Λευιτ. ιγ'. ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὸν νόμον, ἐκεῖνος ὁπῆ ἐπίανε λεπρὸν ἐλογίζετον πῶς εἶναι ἀκάθαρτος, θέλωντας νὰ δείξῃ ὅτι τὰς τοιαύτας μικρολογίας τῆ νόμε, δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ τὰς φυλάττῃ, ἀλλὰ αὐτὸς εἶναι ὁ Κύριος τῆ νόμε· καὶ ὅτι ὁ καθαρὸς ἐδὲ μολιώνεται, ἀπὸ ἐκεῖνον ὁπῆ λογίζεται πῶς εἶναι ἀκάθαρτος· ἀλλὰ τῶν ψυχῶν ἡ λέπρα, ἐκείνη εἶναι ὁπῆ μολιώνει, διὰ τῆτο τὸν πιάνει. καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι ἡ ἁγία σάρξ αὐτῆ, δύναμιν θεϊκὴν ἔχει, καὶ εἶναι καθαρτικὴ, καὶ ζωογονητικὴ, ὡς τῆ Θεῆ λόγε σάρξ. παραγγέλλει δὲ τῷ λεπρῷ νὰ μὴ τὸ εἰπῇ τινὸς· διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ, νὰ μὴ ζητῶμεν δόφημίας ἀπ' ἐκείνες ὁπῆ δὲν εργετῆμεν. ἀλλὰ σύρε λέγει, καὶ δεῖξον τῆ λόγε τῷ Ἱερεῖ, καὶ πρόσφερε τὸ δῶρον σε εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. διότι νόμος ἦτον, ὅτι ὁ Ἱερεὺς νὰ δοκιμάζῃ τὲς λεπρὲς, καὶ νὰ διακρίνῃ ἐὰν ἐκαθαρίθησαν. καὶ εἰ μὲν ἤθελε καθαριθῇ εἰς ἑπτὰ ἡμέρας, ἔμενε μέσα εἰς τὴν πόλιν ὁ λεπρὸς, εἰ δὲ μὴ, ἐδιώχνετον. τῆτο λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος, ὕπαγε δεῖξον τῆ λόγε-
Λευιτ. ιγ'. σε τῷ ἱερεῖ, καὶ πρόσφερε τὸ δῶρον. τὶ δὲ ἦτον τὸ δῶρον; δύο ὀρνίθια. τὶ δὲ ἐσιν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς; τετέσιν εἰς ἐλεγχόντας, καὶ εἰς κατηγορίαντας, ἵνα ὅταν μὲ κατηγορῆν πῶς παραβαίνω τὸν νόμον, νὰ ἐλέγχωνται ἀπὸ τέτε, πῶς δὲν τὸν παραβαίνω, ἔσωντας νὰ σὲ προσάξω νὰ προσφέρῃς τὸ δῶρον ὁπῆ ἐπρόσαξεν ὁ Μωϋσῆς. πῶς δὲ τὰ δύο ὀρνίθια ἐκεῖνα ἐπροσφέρονταν εἰς τὸν θεὸν, καλὸν εἶναι νὰ τὸ εἰπῶμεν· ἐσφάζετον τὸ ἕνα ὀρνίθιον, καὶ ἐδέχονταν τὸ αἷματε εἰς ἀγγεῖον πήλινον καινέριον, καὶ ἀπέκει ἔβρεχον τὰ πτερὰ τῆ ἄλλε ὀρνιθίε εἰς τὸ αἷμα ἐκεῖνο, καὶ ἔτζι τὸ ἀπολυῆσαν ζωντανόν. ταῦτα δὲ εἰκόνιζον τὰ κατὰ τὸν Χριστὸν· διότι τὰ δύο ὀρνίθια, ἐδηλῶσαν τὰς δύο φύσεις τῆ Χριστῆ, τὴν θεϊκὴν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην· ἀπὸ τὰς ὁποίας, ἡ μὲν μία ἐσφάγη, ἤγεν ἡ ἀνθρωπίνη· ἡ δὲ ἄλλη, ἀπελύθη ζωντανή. διότι ἡ θεϊκὴ φύσις, ἀπαθὴς διέμεινεν, ἔσωντας νὰ χριθῇ μὲ τὸ αἷμα τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπίνης ὁπῆ ἔπαθε, καὶ νὰ ἀναδεχθῇ τὸ πάθος εἰς τὸν λόγητης. τὸ δὲ αἷμα τῆ Κυρίε, τὸ ἐδέχθη ἀγγεῖον πήλινον· ὁ λαὸς λέγω ὁ καινέριος, ὁ ἐξ ἐθνῶν, ὁ ὁποῖος ἐδέχθη τὴν καινὴν διαθήκην. Βλέπε δὲ, ὅτι ὅταν καθαριθῇ τινὰς, ἀπὸ τὴν λέπραν, τότε εἶναι ἄξιος νὰ προσφέρῃ τὸ δῶρον τῆτο, τετέσι νὰ θύῃ τὸν Χριστὸν, καὶ νὰ ἱερεργῇ. ὅσον καιρὸν δὲ εἶναι λεπρὸς καὶ ἀκάθαρτος, δὲν εἶναι ἄξιος νὰ προσφέρῃ τοιαῦτα δῶρα, ἤγεν νὰ προσκομίζῃ τὸ σῶμα, καὶ αἷμα τῆ Χριστῆ, τὸ ὁποῖον ἐσμίχθη μὲ τὴν θεϊκὴν
Ἀριθμ. ιβ'. φύσιν. ϛοχάζε δὲ καὶ τῆτο, πῶς ἀσύγκριτον ἔχει τὴν ὑπεροχὴν ὁ Κύριος πρὸς τὸν Μωϋσῆν· διότι ὁ μὲν Μωϋσῆς, ἔσωντας νὰ λεπρωθῇ ἡ ἀδελφήτε, ἐδεήθη πολλὰ πρὸς τὸν Θεὸν περὶ αὐτῆς, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐδυνήθη νὰ τὴν ἰατρεύσῃ· ὁ δὲ Κύριος, μόνον μὲ λόγον ἐκαθάρισε τὸν λεπρόν. κατάλαβε δὲ καὶ τὴν ταπείνωσιν τῆ Κυρίε· πῶς τῆ ὄχλε ἐπιθυμῆντος νὰ εἶναι σιμάτε, αὐτὸς ἀναχωρῆσεν εἰς τὰς ἐρήμες, καὶ ἐπροσηύχετον. καὶ ἔτζι λοιπὸν μᾶς ἔδιδε τύπες, καὶ νὰ προσευχώμεθα εἰς τόπον ἀπόκρυφον, καὶ νὰ φεύγωμεν, καὶ τὴν δόξαν καὶ ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων.

Κείμ. Καὶ ἐγένετο σὺ μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων· καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι. οἵ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας, καὶ Ἰεδαίας, καὶ Ἱερσαλὴμ· καὶ δύναμις Κυρίε ἦν εἰς τὸ
Ματθ. θ'. ἰᾶθαι αὐτές. καὶ ἰδὲ ἄνδρες, φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον, ὃς ἦν παραλε-
Μαρκ. β'. λυμένος· καὶ ἐζήτεν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν, καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτῆ. καὶ μὴ εὑρόντες πῶς εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα, διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον, ἔμπροσθεν τῆ Ἰησῆ. καὶ ἰδὼν τὴν πίσιν αὐτῶν, εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σε. καὶ ἤρξαντο διαλογίζεθαι οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, λέγοντες· τίς ἐσιν ἔτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τὶς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ μόνος ὁ Θεός; ἐπιγνὺς δὲ ὁ Ἰησῆς τὲς διαλογισμὲς αὐτῶν, ἀποκριθεὶς εἶπε

πρὸς

πρὸς αὐτὲς· τὶ διαλογίζεθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν, ἀφεωνταίσοι σοι αἱ ἁμαρτίαι σε; ἢ εἰπεῖν· ἔγειρε καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ ἰδῆτε ὅτι ἐξεσίαν ἔχει ὁ ὑὸς τὲ ἀνθρώπε, ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας· εἶπε τῷ παραλελυμένῳ, σοὶ λέγω, ἔγειραι, καὶ ἆρας τὸ κλινίδιόν σε, πορεύε εἰς τὸν οἶκόν σε. καὶ παραχρῆμα ἀναςὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἆρας ἐφ' ᾧ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτὲ, δοξάζων τὸν Θεόν. καὶ ἔκςασις ἔλαβεν ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν· καὶ ἐπλήθησαν φόβε, λέγοντες· ὅτι εἴδομεν παράδοξα σήμερον.

Εξήγ. Ἔπρεπεν ὅταν ἦσαν οἱ ἐχθροὶ συναθροισμένοι, νὰ κάμῃ καὶ ὁ Κύριος καμμίαν παράδοξον θαυματεργίαν. διὰ τὲτο λοιπὸν ἰατρεύει ἄνθρωπον ὅπε ἀῤῥωσε ἀῤῥωσίαν δυσκολοϊάτρευτον. ἵνα μὲ τὸ νὰ ἰατρεύσῃ, τοιαύτιν δυσκολοϊάτρευτον ἀῤῥωσίαν, νὰ ἰατρεύσῃ καὶ τὶν δυσκολοϊάτρευτον μανίαν τῶν Φαρισαίων. πρῶτον λοιπὸν ἰατρεύει τῆς ψυχῆς τὰ ἀῤῥωσήματα, ἔσωντας νὰ εἰπῇ, ἀφέωνταίσοι σοι αἱ ἁμαρτίαι σε, διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι τὰ περισότερα ἀῤῥωσήματα, ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα γίνονται, καὶ τότε ἰατρεύει καὶ τὲ κορμὶ τὶν ἀῤῥωσίαν, ἔσωντας νὰ ἰδῇ τὶν πίσιν ἐκεινῶν ὅπε τὸν ἤφεραν. διότι πολλαῖς φοραῖς διὰ τὶν πίσιν τῶν ἄλλων, σώνει ἄλλες. οἱ δὲ Φαρισαῖοι λέγαν· τὶ ἔτος λαλεῖ βλασφημίας; τὶς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰμὴ μόνος ὁ Θεός; ταῦτα δὲ λέγεσι κατακρίνοντες αὐτὸν ἄξιον θανάτε· διότι ὅποιος ἤθελεν εἰπῇ βλασφημίαν κατὰ τὲ Θεὲ, ὥριζεν ὁ νόμος, ὅτι νὰ τὸν θανατώνεν. ὁ δὲ Κύριος, δείχνωντας πρὸς αὐτὲς ὅτι Θεὸς ἀληθινὸς ἦναι, καὶ δὲν κενοδοξᾷ ματαίως, τὲς καταπείθει ἀπὸ ἄλλο σημεῖον. διότι ἐκεῖνα ὅπε ἐδιαλογίζονταν ἐκεῖνοι, αὐτὸς τὰ ἤξεύρεν· ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἦναι φανερὸν, ὅτι Θεὸς ἦναι. διότι μόνε τὲ Θεὲ εἶναι τὸ νὰ βλέπῃ τὰς καρδίας. λέγειτε λοιπὸν, τὶ σᾶς φαίνεται εὐκολώτερον; τὸ νὰ ἀφήσω ἁμαρτίας, ἢ τὸ νὰ ἰατρεύσω τὸ κορμὶ; χωρὶς ἄλλο κατὰ τὶν ἐδικιύσας γνώμιν, τὸ νὰ ἀφήσω ἁμαρτίας σᾶς φαίνεται εὐκολώτερον, ἔσωντας νὰ μὴν φαίνεται, μὲ ὅλον ὅπε εἶναι δυσκολώτερον· τὸ δὲ νὰ ἰατρεύσω κορμὶ, σᾶς φαίνεται δυσκολώτερον, μὲ τὸ νὰ φαίνεται, ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἦναι εὐκολώτερον κατὰ τὶν φύσιν· ὅμως ἐγὼ νὰ κάμω καὶ τὲτο, καὶ ἐκεῖνο· καὶ μὲ τὸ νὰ ἰατρεύσω τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον σᾶς φαίνεται δυσκολώτερον, νὰ σᾶς πισώσω καὶ διὰ τὶν ἰατρείαν τῆς ψυχῆς· ἡ ὁποία ἂν καὶ δύσκολος ἦναι, ἐσᾶς σᾶς φαίνεται εὔκολη, διὰ νὰ μὴν φαίνεται. Βλέπε δὲ, ὅτι εἰς τὶν γλῶσσαν συγχωρῆνται αἱ ἁμαρτίαι· διότι ἕως ὅπε εἴμεθεν εἰς τὶν γλῶσσαν, ἠμπορέμεν νὰ ἐξαλείψωμεν τὰς ἁμαρτίας μας· ὅταν δὲ μεταναξῶμεν ἀπὸ τῆς γῆς, πλέον δὲν ἠμποροῦμεν ἡμεῖς νὰ ἐξαλείψωμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν μὲ τὶν ἐξομολόγησιν, διότι ἀπεκλείσθη ἡ θύρα τῆς μετανοίας. περὶ δὲ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, εἴπαμεν πλατύτερον εἰς τὲς ἄλλες εὐαγγελισὰς.

Κεφ. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε, καὶ ἐθεάσατο τελώνιν, ὀνόματι Λευεὶν, καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀκολέθει μοι. καὶ καταλιπὼν ἅπαντα, ἀναςὰς ἠκολέθησεν αὐτῷ. καὶ ἐποίησε δοχὶν μεγάλην ὁ Λευεὶν αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆ. καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολὺς, καὶ ἄλλων οἳ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι. καὶ ἐγόγγυζον οἱ γραμματεῖς αὐτῶν, καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς τὲς μαθητὰς αὐτῆ, λέγοντες· διατὶ μετὰ τελωνῶν, καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησῆς, εἶπεν αὐτοῖς· ὐ χρείαν ἔχεσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατρῆ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες· ὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίες, ἀλλὰ ἁμαρτωλὲς εἰς μετάνοιαν. Ματθ. θ'.

Εξήγ. Ὁ μὲν Ματθαῖος φανερὰ λέγει τὸ ὄνομάτε καὶ τὸ κηρύττει, λέγων· εἶδε Ματθαῖον τὸν τελώνιν ὁ Ἰησῆς καθήμενον εἰς τὸ τελώνιον. ὁ δὲ Λεκᾶς, καὶ ὁ Μάρκος, τιμῶντες τὸν Εὐαγγελισὴν, τὸ ἄλλον ὄνομα αὐτῆ τὸ Λευεὶν ἔγραψαν. Θαύμασον δὲ τῆ Θεῆ τὴν φιλανθρωπίαν, πῶς διαπάζει τὰ ἀγγεῖα τῆ πονηρῆ· διότι ὁ τελώνης ἦγεν ὀκτωμερικιάρης, ἀγγεῖον εἶναι τῆ πονηρῆ, καὶ πονηρὸν θηρίον. καὶ τὸ ἤξεύρεν ὅσοι τὲς ἐδοκίμασαν τέτες τὲς κακὲς ἀδικητάδες. διότι τελῶναι λέγονται, ἐκεῖνοι ὅπε ἀγοράζεν τὰ αὐθεντικὰ δοσίματα, διὰ νὰ κερδήσεν τὶν ἀπάλειαν τῶν ψυχῶντες. ὁ μόνον δὲ τὸν Ματθαῖον ἐκέρδησεν ὁ Χρισὸς, ἀλλὰ καὶ τὲς ἄλλες τελῶνας ὅπε ἐφιλόσονταν μαζήτε ἐσπέδαζε νὰ τὲς κερδήσῃ· διότι διὰ τὲτο καὶ τὲς ἐκαταξίωσε νὰ καθίσεν μαζήτε, διὰ νὰ τὲς σύρῃ καὶ ἐκείνες. οἱ δὲ Φαρισαῖοι τὸν ἐκατηγορῆσαν, ἀλλὰ βλέπε τὶ ἀκέθεν· δὲν ἦλθα λέγει νὰ καλέσω δικαίες, τεσέσιν ἐσᾶς ὅπε δικαιώνεται τῆ λόγεσας· ἀλλὰ ἁμαρτωλὲς ἦλθα νὰ καλέσω, διὰ νὰ μὴν ἀπομείνεν εἰς τὶν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ μετανοήσεν. ἢ ἄλλως· δὲν ἦλθα νὰ καλέσω δικαίες, διότι ἐδὲ ὁρίσκω κανένα δίκαιον ἔσωντας νὰ ἁμαρτήσεν πάντες. ἐπειδὴ ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ εὕρω δικαίες, μήτε ἦθελα ἐλθῃ. Τελώνης δὲ Κεφ. θ'. Μάρκος. β'. Λευιτ. κδ'.

εἶναι καὶ κάθε ἕνας ὁπȣ̃ δȣλεύει τὸν Ἄρχοντα τȣ̃ Κόσμȣ, ἤγȣν τὸν διάβολον, καὶ δίδει τῆς σαρκὸς τὰ τέλη, ἤγȣν τὰ δοσίματα. ὁ γαστρίμαργος τελεῖ, τȣτέστι πληρώνει καὶ δίδει τῆς γαστρὸς τὰ φαγητά. ὁ πόρνος τὴν ῥυπαρὰν μίξιν· καὶ ἄλλος, ἄλλο. ὅταν τὸν ἰδῇ λοιπὸν ὁ Κύριος, ἤγȣν ὁ Εὐαγγελικὸς λόγος, καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, τȣτέστιν ὁπȣ̃ νὰ μὴν προκόπτῃ, μήτε νὰ περιπατῇ καὶ νὰ κινῆται εἰς περισσοτέραν κακίαν, ἀλλὰ ὡσὰν νὰ εἶναι ἀργὸς, τότε θέλει ἀναστηθῇ ἀπὸ τὸ κακὸν, καὶ θέλει ἀκολȣθήσει τὸν Ἰησȣ̃ν, καὶ θέλει τὸν δεχθῇ εἰς τὸ σπῆτι τῆς ψυχῆστȣ τὸν Κύριον αὐτȣ̃. οἱ δὲ Φαρισαῖοι, οἱ ὑπερήφανοι καὶ ἀποκεκομμένοι δαίμονες (διότι τȣ̃το δηλοῖ Φαρισαῖος, ἀποκεκομμένος, ἤγȣν ξεχωρισμένος ἀπὸ τȣ̀ς ἄλλȣς.) γογγύζȣν πῶς τρώγει καὶ πίνει ὁ Χριστὸς, μὲ τȣ̀ς ἁμαρτωλȣ̀ς.

Κείμ. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· διατὶ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννȣ νηστεύȣσι πυκνὰ, καὶ δεήσεις ποιȣ̃νται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων· οἱ δὲ σοὶ ἐσθίȣσι, καὶ πίνȣσιν; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτȣ̀ς· μὴ δύνασθε τȣ̀ς υἱȣ̀ς τȣ̃ νυμφῶνος, ἐνῷ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι, ποιῆσαι νηστεύειν; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσȣσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτȣ̀ς· ὅτι ȣ̀δεὶς ἐπίβλημα ἱματίȣ καινȣ̃ ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιὸν· εἰδὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίζει, καὶ τῷ παλαιῷ ȣ̀ συμφωνεῖ τὸ ἐπίβλημα τὸ ἀπὸ τȣ̃ καινȣ̃. καὶ ȣ̀δεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκȣ̀ς παλαιȣ̀ς· εἰδὲ μήγε, ῥήξει ὁ νέος οἶνος τȣ̀ς ἀσκȣ̀ς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολȣ̃νται· ἀλλὰ οἶνον νέον, εἰς ἀσκȣ̀ς καινȣ̀ς βλητέον, καὶ ἀμφότερα συντηρȣ̃νται· καὶ ȣ̀δεὶς πιὼν παλαιὸν, εὐθέως θέλει νέον, λέγει γὰρ· ὁ παλαιὸς χρηστότερὸς ἐστιν.

Εξήγ. Ἔιπαμεν περὶ τȣ́των ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον, ἂς εἰπȣ̃μεν δὲ καὶ τώρα συνοπτικὰ. τȣ̀ς ἀποστόλȣς ὀνομάζει ὁ Κύριος, υἱȣ̀ς νυμφῶνος· ἐπειδὴ ἡ παρȣσία, ἤγȣν ὁ ἐρχομὸς τȣ̃ Κυρίȣ, εἰς γάμον παρομοιάζεται· διότι ἐμνηστεύθη, ἤγȣν ἀῤῥαβωνίσθη τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὴν ἐστεφανώθη. δὲν πρέπει λοιπὸν τȣ̀ς ἀποστόλȣς νὰ νηστεύȣν τώρα, διότι οἱ μὲν μαθηταὶ τȣ̃ Ἰωάννȣ, πρέπει νὰ νηστεύȣν, ὡσὰν ὁπȣ̃ μὲ κόπον, καὶ μόχθον ἐκατόρθωσεν τὴν ἀρετὴν ὁ διδάσκαλος αὐτῶν. διότι λέγει, ἦλθεν Ἰωάννης μήτε ἐσθίων, ἤγȣν τρώγων, μήτε πίνων. οἱ δὲ ἐδικοί μȣ μαθηταὶ, ὡσὰν ὁπȣ̃ εἶναι μετ' ἐμένα τὸν Θεὸν λόγον, δὲν χρειάζονται τώρα τὴν ὠφέλειαν ἀπὸ τῆς νηστείας, ἔστωντας νὰ χαριτωθȣ̃ν ἀπὸ ἐμένα, καὶ νὰ φυλάττωνται. ὅταν δὲ ἐγὼ ἀναληφθῶ, καὶ αὐτοὶ ἀποσταλῶσιν εἰς τὸ κήρυγμα, τότε καὶ θέλȣν νηστεύσει, καὶ θέλȣν προσεύχεσθαι, ὡσὰν ὁπȣ̃ θέλȣν σέβη εἰς ἀγῶνας μεγάλȣς. καὶ ἄλλως δὲ, τώρα ἔστωντας νὰ εἶναι ἀκόμι ἀδύνατοι οἱ ἀπόστολοι, διότι ἀκόμι δὲν ἀνακαινȣργώθηκαν μὲ τὴν χάριν τȣ̃ Ἁγίȣ Πνεύματος· καὶ διὰ τȣ̃το ὁμοιάζονται μὲ ἀσκία παλαιὰ, καὶ φόρεμα παλαιὸν· δὲν πρέπει λοιπὸν ἀκόμι νὰ τȣ̀ς φορτώσωμεν βαρυτέραν σκληραγωγίαν· καθὼς ȣ̀δὲ εἰς τὸ παλαιὸν φόρεμα, δὲν πρέπει νὰ βάλλȣν καινȣ́ριον μπάλωμα. δύνασαι μὲν λοιπὸν νὰ παρομοιάσῃς τȣ̀ς ἀποστόλȣς, ἀσκȣ̀ς παλαιȣ̀ς, καθὼς εἶπα, ὡσὰν ὁπȣ̃ ἦσαν ἀκόμι ἀσθενεῖς· δύνασαι ὅμως νὰ παρομοιάσῃς, καὶ τȣ̀ς Φαρισαίȣς ἀσκȣ̀ς παλαιȣ̀ς. καὶ μόνον ὅτι δὲν τȣ̀ς ἔλεγεν ἔτζι ὁ Κύριος· ὅτι ἡ ἐδικήμȣ διδασκαλία, εἶναι νέον κρασὶ· ἐσεῖς δὲ ἔστωντας νὰ ἦσθε ἀσκία παλαιὰ, δὲν δύνασθε νὰ τὴν δεχθῆτε· ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ πίετε τὸ παλαιὸν κρασὶ, τȣτέστι τὴν παλαιὰν παράδοσιν, δὲν θέλετε τὴν νέαν, τὴν ἐδικήνμȣ· ἀλλὰ λέγετε ὅτι τὸ παλαιὸν κρασὶ, ἤγȣν ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, εἶναι καλήτερη.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΈΚΤΟΝ.

Κείμενον.

Ματθ. ιβ. Μάρκ. β. Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ τῶν σπορίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτȣ̃ στάχυας, καὶ ἤσθιον, ψώχοντες ταῖς χερσὶ. τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων, εἶπον αὐτοῖς· τὶ ποιεῖτε, ὅ ȣ̀κ ἔξεστι ποιεῖν ἐντοῖς σάββασι; καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτȣ̀ς, εἶπεν ὁ Ἰησȣ̃ς· ȣ̀δὲ τȣ̃το ἀνέγνωτε, ὅ ἐποίησε Δαβὶδ, ὁπότε ἐπείνασεν αὐτὸς, καὶ οἱ μετ' αὐτȣ̃ ὄντες; ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τȣ̃ Θεȣ̃, καὶ τȣ̀ς ἄρτȣς τῆς προθέσεως λαβὼν ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς μετ' αὐτȣ̃, ȣ̃ς ȣ̀κ ἔξεστι φαγεῖν εἰμὴ μόνȣς τȣ̀ς Ἱερεῖς; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι Κύριος ἐστιν ὁ υἱὸς τȣ̃ ἀνθρώπȣ, καὶ τȣ̃ σαββάτȣ.

ά. Βασ. ιβ. Ἐξοδ. κη.

Εξήγ.

Εξήγ. Πᾶσαν ἑορτὴν οἱ Ἰουδαῖοι, σάββατον τὴν ὠνόμαζαν· διότι τὸ σάββατον ἑρμηνεύεται ἀνάπαυσις· πολλάκις λοιπὸν ἐτύχαινεν ἡ ἑορτὴ νὰ παρασκευῇ, καὶ ὠνόμαζαν τὴν μὲν παρασκευὴν, σάββατον, διὰ τὴν ἑορτὴν· τὸ δὲ καθολικὸν σάββατον, τὸ ὠνόμαζαν δευτερόπρωτον, ὡσὰν ὁποῦ ἦτον δεύτερον τῆς ἀπερασμένης ἑορτῆς, καὶ σάββατον. ἔτυχε λοιπὸν καὶ τότε νὰ γένῃ τὸ τοιοῦτον, καὶ ὠνομάζετον δευτερόπρωτον τὸ σάββατον ἐκεῖνο. ἐπειδὴ ἐκατηγορεῦσαν οἱ Φαρισαῖοι τὸς μαθητὰς, ὅτι ἐν τῷ σαββάτῳ ἔτρωγαν, τίλλοντες ἤγουν ξερριζώνοντες τὰ σάχυα, καὶ ψώχοντες, ἤγουν τρίβοντες αὐτὰ μὲ τὰ χέρια· τὸς φέρνει ὁ Κύριος τὸν Δαβὶδ ὁποῦ ἐπείνασε καὶ ἔφαγε τὸς ἄρτες τῆς προθέσεως. διότι ἔσωντας νὰ φεύγῃ τὸν Σαὺλ ἐπῆγαν εἰς Ἀβιάθαρ τὸν Ἀρχιερέα, καὶ τὸν ἐγέλασε λέγωντας· ὅτι ὁ Βασιλεὺς τὸν ἀπέστειλεν εἰς κάποιαν ἀναγκαίαν δουλείαν· καὶ διὰ νὰ πεινάσῃ λοιπὸν, ἔλαβε παρὰ τοῦ Ἱερέως, τὰ ψωμία τῆς προθέσεως, τὰ ὁποῖα καθεκάστην ἠμέραν ἐβάνονταν δώδεκα, εἰς τὴν ἱερὰν τράπεζαν, ἔξι ἐκ δεξιῶν, καὶ ἔξι ἐξ ἀριστερῶν· ὁμοίως ἔλαβε δὲ καὶ τὸ κοντάρι τοῦ Γολιὰθ. ταύτην τὴν ἱστορίαν εἶπὼν αὐτοῖς ὁ Κύριος, τὸς ἀπεξόμισεν ἀπὸ τὴν πρᾶξιν τοῦ Δαβὶδ. διότι ἐὰν τὸν Δαβὶδ λέγει τιμᾶτε, πῶς τὸς ἐδικές μὲ μαθητὰς κατηγορεῖτε; καὶ ἄλλο δὲ, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, τετέσιν ἐγὼ, Κύριος εἰμὶ τοῦ σαββάτου, ὡς δημιουργὸς καὶ ποιητὴς, καὶ δεσπότης καὶ νομοθέτης· καὶ ἔχω ἐξουσίαν νὰ καταλύσω τὸ σάββατον. διότι υἱὸς ἀνθρώπου, δὲν ὀνομάζεται ἄλλος, μόνον ὁ Χριστὸς ὁποῦ ἦτον υἱὸς Θεοῦ, καὶ ἐκαταδέχθη παραδόξως διὰ τὸς ἀνθρώπους, νὰ γένῃ καὶ νὰ ὀνομαθῇ καὶ υἱὸς ἀνθρώπου. διότι τὸ νὰ ὀνομάζεν ἑαυτὸν καὶ ἐμὲνα υἱὸν ἀνθρώπου, δὲν ἦναι τίποτες θαυμαστὸν. ἐκεῖνος δὲ εἶναι ἄξιον νὰ ὀνομάζεται υἱὸς ἀνθρώπου, ὁποῦ ἔγινεν ἄνθρωπος παραδόξως.

Κείμ. Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ, εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν. καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος, ᾗ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ, ἰῶ ξηρά. παρετήρουν δὲ αὐτὸν οἱ γραμματεῖς, ᾗ οἱ Φαρισαῖοι, εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύσει, ἵνα εὕρωσι κατηγορίαν κατ' αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ᾔδει τὸς διαλογισμὸς αὐτῶν, ᾗ εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα· ἔγειραι, ᾗ στῆθι εἰς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἀναστὰς, ἔστη. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς· ἐπερωτήσω ὑμᾶς τι· ἔξεστι τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι, ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι, ἢ ἀπολέσαι; ᾗ περιβλεψάμενος πάντας αὐτούς, εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ. ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησεν οὕτω ᾗ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιὴς, ὡς ἡ ἄλλη αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, ᾗ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους, τί ἂν ποιήσειαν τῷ Ἰησοῦ. Ματθ. ιβ. Μαρκ. γ'.

Εξήγ. Ὅσα μὲν εἴπαμεν εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον, φανερὰ εἶναι· τώρα δὲ λέγομεν τοῦτο, ὅτι ξηρὰν ἔχει τὴν χεῖρα, ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν κάμνει τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς. διότι τὸ μὲν χέρι, εἶναι ὄργανον τῆς ἐνεργείας· ὁποιος δὲ ἀργεῖ, καὶ δὲν ἐνεργεῖ τὰς ἀρετὰς, ξηρὸν εἶναι τὸ χέριτου. εἴτις δὲ θέλει νὰ Ἰατρευθῇ τὸ χέριτου, ἐν τῷ σαββάτῳ θέλει τὸ Ἰατρεύσει· ἤγουν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ τινὰς ἐδενὰ ἔργον τῶν ἀρετῶν, ἐὰν δὲν παύσῃ ἀπὸ τὰ κακά. διότι πρῶτον ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ τότε ποίησον τὸ ἀγαθόν. τὸ λοιπὸν ὅταν σαββατίσῃς, τετέσιν ἀργήσῃς ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς κακίας, τότε θέλεις ἁπλώσει τὴν χεῖρά σου, ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς, καὶ θέλει ἀποκατασταθῇ γερὴ. πρεπόντως δὲ εἶπε τὸ, ἀποκατεστάθη· διότι ἦτον ποτὲ, ὅτε ἡ ἀνθρωπίνη Φύσις εἶχε τὴν ἐργασίαν τοῦ καλοῦ, εἶχε καὶ τὴν χεῖρα γερὴν, ἤγουν τὴν ἐνεργητικὴν δύναμιν· ᾗ ἀπέκει ἔσωντας νὰ τὴν χάσῃ, τὴν ἀπέλαβε πάλιν μὲ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀπεκατέστη εἰς τὸ πρῶτον ἀγαθόν. Ψαλ. λγ.

Κείμ. Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, ᾗ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Θεοῦ. ᾗ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησε τὸς μαθητὰς αὐτοῦ· ᾗ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, ὃς ᾗ ἀποστόλους ὠνόμασε· Σίμωνα ὃν ᾗ ὠνόμασε Πέτρον, ᾗ Ἀνδρέαν τὸν Ἀδελφὸν αὐτοῦ· Ἰάκωβον, ᾗ Ἰωάννην· Φίλιππον, ᾗ Βαρθολομαῖον· Ματθαῖον, ᾗ Θωμᾶν· Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου, ᾗ Σίμωνα τὸν καλούμενον ζηλωτὴν Ἰούδαν Ἰακώβου. ᾗ Ἰούδαν τὸν Ἰσκαριώτην, ὃς ᾗ ἐγένετο προδότης. ᾗ καταβὰς μετ' αὐτῶν, ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ· ᾗ ὄχλος μαθητῶν αὐτοῦ, ᾗ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας ᾗ Ἱερουσαλὴμ ᾗ παραλίου Τύρου ᾗ Σιδῶνος, οἳ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ, καὶ Ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν· καὶ οἱ ὀχλούμενοι ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, καὶ ἐθεραπεύοντο. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο, ᾗ ἴατο πάντας. Ματθ. ι. Μαρκ. γ. καὶ ε'.

Εξήγ. Ὅλα τὰ κάμνει ὁ Κύριος, διδάσκοντάς μας, διὰ νὰ κάμνωμεν καὶ ἡμεῖς ἔτζι. διότι Ἰδὲ ὁποῦ θέλοντας νὰ προσευχηθῇ, ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος· διότι πρέπει ἐν ἡσυχίᾳ

νὰ προσδυχώμεθε, καὶ ὄχι ἐν μέσῳ πολλῶν. ἀλλὰ καὶ νὰ ἀγρυπνῶμεν ὁλονυκτῆς, καὶ ὄχι δὲ θὺς ὁπῶ νὰ σαθῶμεν εἰς προσδυχλιὼ, νὰ παύωμεν. ὕστερα δὲ ἀπὸ τλιὼ προσδυχλιὼ, διαλέγει τὲς μαθητάς· διὰ νὰ διδάξῃ καὶ ἡμᾶς, ὅταν μέλλωμεν νὰ βάλωμεν τινὰ εἰς διακονίαν πνδυματικλιὼ, μετὰ δυχῆς πρέπει νὰ τὸν διαλέγωμεν, ὁδηγέμενοι ὑπὸ Θεῦ, καὶ νὰ παρακαλῶμεν νὰ μᾶς ἀποκαλυφθῇ ἀπ' αὐτῦ ὁ δόκιμος. καὶ ὡσὰν ἐδιάλεξε τὲς δώδεκα, ἐκατέβη ἀπὸ τὸ ὄρος, διὰ νὰ ἔλθεν ἀπὸ ὅλας τὰς πόλας νὰ τὲς Ἰατρδύσῃ, καὶ νὰ τὲς δυεργετήσῃ διπλῶς, καὶ ψυχικὰ καὶ σωματικά. ἄκυε γὰρ τὶ λέγει· ὅτι ἦλθον ἀκῶσαι αὐτῦ· τῦτο εἶναι ἡ ψυχικὴ Ἰατρεία. καὶ Ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν· τῦτο εἶναι ἡ Ἰατρεία τῶν σωμάτων. διότι δώαμις παρ' αὐτῦ ἐξήρχετον, καὶ Ἰάτρδε παντας. καὶ οἱ μὲν Προφῆται, καὶ οἱ ἄλλοι ἅγιοι, δὲν εἶχαν δώαμιν ὁπῶ νὰ δυγαίνῃ ἀπό λόγυτες, διότι δὲν ἦσαν ἐκεῖνοι πηγαὶ τῶν Ἰάσεων· ὁ δὲ Κύριος εἶχε δώαμιν ὁπῶ εὐγαινεν ἀπό λόγυτε· οἱ δὲ Προφῆται καὶ οἱ ἅγιοι, ἐδέχοντο μᾶλλον ἄνωθεν δώαμιν ἀπὸ τὸν Θεὸν.

Ματθ. ε. Κείμ. Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τὲς ὀφθαλμὲς αὐτῦ εἰς τὲς μαθητὰς αὐτῦ, ἔλεγε· μακάριοι οἱ πτωχοὶ, ὅτι ἡμετέρα ἐσὶν ἡ βασιλεία τῦ Θεῦ. μακάριοι οἱ
Ἡσαΐ. ξε. ξί. πεινῶντες νῦν, ὅτι χορταθήσεθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε. μακάριοι ἐσὲ ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἀφωρίσωσιν ὑμᾶς, καὶ ὀνειδίσωσι, καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν, ἕνεκα τῦ Υἱῦ τῦ ἀνθρώπυ. Χαίρετε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ σκιρτήσατε· Ἰδὲ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς ἐρανοῖς· κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποίεν τοῖς Προφήταις οἱ πατέρες
Ἀμὼς. ε'. αὐτῶν. πλὴν ἐαὶ ὑμῖν τοῖς πλεσίοις, ὅτι ἀπέχετε τλιὼ παράκλησιν ὑμῶν.
Σιρὰχ. λὰ. ἐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι νῦν, ὅτι πεινάσετε, ἐαὶ ὑμῖν οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε. ἐαὶ ὑμῖν ὅταν καλῶς εἴπωσιν ὑμᾶς πάντες οἱ ἄνθρωποι· κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποίεν τοῖς ψδδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

Εξήγ. Μετὰ τὸ χειροτονῆσαι, ἦγεν ὡσὰν ἀποχειροτόνησε τὲς μαθητὰς, τότε τὲς διδάσκει, καὶ τὲς παρηγορεῖ διὰ τῶν μακαρισμῶν καὶ τῆς διδασκαλίας· καὶ τὲς φέρει εἰς πνδυματικωτέραν κατάσασιν. διότι πρὸς αὐτὲς ἀποκρινόμενος κάμνει τλιὼ διδασκαλίαν. καὶ πρῶτον μὲν μακαρίζει τὲς πτωχὲς, θέλει τὲς ταπεινόφρονας νόησον, θέλει ἐκείνυς ὁπῶ δὲν εἶναι φυλάργυροι. κοντολογῆς δὲ πάντες οἱ μακαρισμοὶ πτωχείαν καὶ ταπείνωσιν μᾶς διδάσκυν, καὶ ἐξυδενώσιν, καὶ ὀνειδισμὸν· καθὼς λοιπὸν καὶ τὸ ἐαὶ, ἀποκληρῶται τοῖς πλεσίοις εἰς τὸν κόσμον τῦτον. διὰ τὲς ὁποίες καὶ λέγει, ὅτι ἔχεν τλιὼ παράκλησιν, ἦγεν τλιὼ παρηγορίαν αὐτῶν· τετέσιν, ἐδῶ εἰς τὸ κόσμον τῦτον ἀπολαμβάνεν τλιὼ δυφροσύνην τες, ἐκεῖνοι ὁπῶ γελῦν, καὶ τρώγεν, καὶ πίνεν, καὶ χαίρονται, καὶ ἐπαινῦνται. φρίξωμεν ἀδελφοὶ, πῶς τὸ ἐαὶ ἔχεν ὅσοι ἐπαινῦνται ἀπὸ τὲς ἀνθρώπες. ἀγκαλὰ πρέπει νὰ ἐπαινῦνται καὶ ἀπὸ τὲς ἀνθρώπες, ὅμως πρότερον νὰ ἐπαινῦνται ἀπὸ τὸν Θεὸν.

Κείμ. Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκέσσιν· ἀγαπᾶτε τὲς ἐχθρὲς ὑμῶν· καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισῦσιν ὑμᾶς. δυλογεῖτε τὲς καταρωμένες ὑμῖν, καὶ προσδυχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. τῷ τύπτοντίσε ἐπὶ τλιὼ σιαγόνα, πάρεχε καὶ τλιὼ ἄλλιω· καὶ ἀπὸ τῦ αἴροντός σε τὸ ἱμάτιον, καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς. παντὶ δὲ τῷ αἰτῦντισε, δίδε· καὶ ἀπὸ τῦ αἴροντος τὰ σὰ, μὴ ἀπαίτει. καὶ καθὼς θέλετε, ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐ-
Τωβιτ. δ'. τοῖς ὁμοίως. καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τὲς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐσὶ; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ, τὲς ἀγαπῶντας αὐτὲς, ἀγαπῦσι. καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε, τὲς ἀγαθοποιῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐσὶ; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐ-
Δευτ. ιε. τὸ ποιῦσι, καὶ ἐὰν δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐσὶ; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἁμαρτωλοῖς δανείζυσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα. πλὴν ἀγαπᾶτε τὲς ἐχθρὲς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσαι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τῦ ὑψίσε· ὅτι αὐτὸς χρησὸς ἐσὶν ἐπὶ τες ἀχαρίσες καὶ πονηρές. γίνεσθε ὦν οἰκτίρμονες καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐράνιος, οἰκτίρμων ἐσίν.

Εξήγ. Ἐπειδὴ οἱ ἀπόσολοι ἔμελλαν νὰ ἀποσαλθῶν εἰς τὸ κήρυγμα, καὶ τὲς ἀπαντυχάνταν ἀπ' αὐτῦ πολλοὶ διῶκται, καὶ ἐπίβελοι· ἐὰν τὸ λοιπὸν, ἤθελαν λυπῆνται οἱ Ἀπόσολοι διὰ τὸν διωγμὸν, ἤθελαν σιγήσῃ, καὶ δὲν ἤθελαν διδάξῃ, θέλοντες νὰ τὲς ἐκδικηθῶν· καὶ ἔτζι ἤθελε σβεσθῇ ὁ Ἥλιος τῦ Εὐαγγελίε. διὰ τῦτο λοιπὸν ὁ Κύριος προλαμβάνει, καὶ διδάσκει τὲς Ἀποσόλες, νὰ μὴ θέλεν νὰ ἐξεδικῶνται τὲς ἐχθρὲς αὐτῶν, ἀλλὰ πάντα ὅσα τὲς συμβαίνεν νὰ τὰ ὑπομένεν ἀνδρείως, κἂν τὲς ὑβρίζεν τινὲς, κἂν
Λεκᾶς. κγ. τὲς ἐπιβελόνται εἰς θάνατον. ἔτζι ἔκαμνε καὶ αὐτὸς εἰς τὸν σαυρὸν, λέγων· Πάτερ

ἄφες

ἄφες αὐτοῖς, διότι δὲν ἠξεύρεν τὶ κάμνει. καὶ ἀπέκει διὰ νὰ μὴν ἔχει νὰ λέγει οἱ Ἀπόστολοι ὅτι ἀδύνατον εἶναι τὸ πρόσταγμα, τὸ νὰ ἀγαπᾷ τὲς ἐχθρὲς, διὰ τᾶτο εἶπεν, ὅτι ἐκεῖνο ὁπᾷ θέλεις ἐσὺ νὰ σᾷ κάμῃ ἄλλος, τᾶτο δεῖξον καὶ ἐσὺ εἰς ἄλλες· καὶ γενᾷ τοιᾶτος εἰς ἄλλες, καθὼς θέλεις ἐσὺ νὰ γένει ἄλλοι εἰς ἐσένα. εἰ μὲν θέλεις νὰ εἶναι οἱ ἐχθροίσε εἰς ἐσένα σκληροὶ, καὶ ὀργίλοι, καὶ ἀσυμπαθεῖς· ἂς εἶσαι καὶ ἐσὺ τοιᾶτος. εἰ δὲ τὸ ἀναντίον, ἤγεν, τὲς θέλεις ἀγαθὲς, καὶ συμπαθεῖς, καὶ ἀμνησικάκες· μὴ νομίζῃς πῶς εἶναι ἀδύνατον, τὸ νὰ εἶσαι καὶ ἐσὺ τοιᾶτος. Βλέπεις νόμον φυτθμενον, καὶ γεγραμμένον εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν; ἔτζι εἶπε καὶ ὁ Θεὸς διὰ τᾶ Προφήτε· ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, διδὲς νόμες μᾶ, εἰς τὶν διάνοιαν αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῶν καρδιῶν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτὲς. καὶ ἀπέκει, μᾶς βάνει καὶ ἄλλιν ἀνάγκιν ὅτι ἐὰν ἀγαπᾶτε ἐκείνες ὁπᾷ σᾶς ἀγαπᾷν, θέλετε ἤθαι ὅμοιοι μὲ τὲς ἁμαρτωλὲς, καὶ τὲς ἐθνικὲς· ἐὰν δὲ ἀγαπᾶτε τὲς ἐχθρές σας, θέλετε ἤθαι ὅμοιοι μὲ τὸν Θεὸν· ὁ ὁποῖος εἶναι ἀγαθὸς ἐπὶ τὲς ἀχαρίστες, καὶ πονηρὲς. ποῖον θέλετε λοιπὸν; νὰ εἶθε ὅμοιοι τῶν ἁμαρτωλῶν, ἢ ὅμοιοι τᾷ Θεᾷ; Βλέπεις διδασκαλίαν θεϊκιν; πρῶτον τὲς ἐκατάπεισεν ἀπὸ τᾶ φυσικᾶ νόμε, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ἐκεῖνο ὁπᾷ θέλεις ἐσὺ νὰ σᾷ κάμῃ ἄλλος, κάμε καὶ ἐσὺ εἰς ἄλλες. καὶ ἀπέκει σὲ πέθει καὶ ἀπὸ τᾶ τέλες, καὶ τᾷ μιθᾷ. διότι μισθὸν μᾶς τάζει, τὸ νὰ γενᾶμεν ὅμοιοι τᾷ Θεᾷ. Ἱερεμ. λα.

Κείμ. Μὴ κρίνετε, καὶ ἐ μὴ κριθῆτε· μὴ καταδικάζητε. καὶ ἐ μὴ καταδικασθῆτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε· δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν πεπιεσμένον, καὶ σεσαλθμένον, καὶ ὑπερεκχυνόμενον δώσεσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν· τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ, ᾧ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. εἶπε δὲ καὶ παραβολὶν αὐτοῖς· μήτι δύναται τυφλὸς, τυφλὸν ὁδηγεῖν; ἐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσῦνται; ὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον αὐτᾶ· κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσαι ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτᾶ. Ματθ. ζ.

Ἐξήγ. Παγχάλεπον νόσημα, ἤγεν πολὺ κακὶν ἀῤῥωσίαν βγάζει ἀπὸ τὰς ψυχὰς ἡμῶν ὁ Κύριος, τὶν ῥίζαν λέγω τῆς καταφρονήσεως. διότι ἐκεῖνος ὁπᾷ δὲν ἐσχάζεται, τὰ ἐδικάτε σφάλματα, ἀλλὰ μόνον τὰ σφάλματα τᾶ γειτόνετε βλέπει, καὶ ταῦτα διὰ νὰ τὸν κατακρύνῃ, φανερὸν εἶναι ὅτι καταφρονητὴς τᾶ ἀδελφᾶτε εἶναι, καὶ ὑπερήφανος, καὶ δὲν τὸ ἐγνωρίζει· διότι χωρὶς ἄλλο λογιάζει ὅτι αὐτὸς δὲν ἁμαρτάνει, καὶ διὰ τᾶτο κατηγορεῖ τὲς ἄλλες ὁπᾷ ἁμαρτάνει. τὸ λοιπὸν ἂν θέλῃς νὰ εἶσαι ἀκατάκριτος, μὴ κρίνῃς ἄλλες. διότι εἰπέμοι, διατὶ κρίνεις ἄλλες; βέβαια, ὡς παραβαίνοντας τὸν νόμον τᾶ Θεᾶ. ἀμὴ ἐσὺ δὲν παραβαίνεις τὸν νόμον τᾶ Θεᾶ; ἂς ἀφήσω ταῖς ἄλλαις σε ἁμαρτίας, ἀλλὰ εἰς αὐτὸ τᾶτο μόνον μὲ τὸ νὰ κρίνῃς ἄλλες, ἁμαρτάνεις· διότι χωρὶς ἄλλο, ὁ νόμος τᾶ Θεᾶ σὲ προσάσει, νὰ μὴν κρίνῃς τὸν ἀδελφόνε, εἰς τόσον ὅτι καὶ σὺ παραβαίνεις τὸν νόμον· καὶ ἐπειδὴ εἶσαι παραβάτης, δὲν πρέπει νὰ κρίνῃς ἄλλον ὡς παραβάτιν, διότι ὁ κριτὴς πρέπει νὰ εἶναι ἀμέτοχος τῆς ἁμαρτανέσης φύσεως. τὸ λοιπὸν συγχώρησον, καὶ θέλεις συγχωρηθῆ· δίδε, καὶ θέλει σᾷ δοθῆ· διότι μέτρον καλὸν, γεμισμένον, καὶ σεσαλθμένον, καὶ ὑπερεκχυνόμενον, θέλει δώσει εἰς τὸν κόλπονσας. διότι ὁ Κύριος δὲν μετρᾷ ἀκριβολογημένα, ἀλλὰ πλησίος. καθὼς λοιπὸν ἐὰν μέλλῃς νὰ μετρήσῃς ἄλθρον τὸ ἀσιλώνεις, ἤγεν τὸ πατεῖς, ἢ τὸ σαλθεῖς, καὶ βάνεις ὅσον νὰ χυθεται ἔξω ἀπὸ τὸ ἀγγεῖον ὁπᾷ τὸ μετρᾷς, ἂν θέλῃς νὰ τὸ μετρήσῃς χωρὶς ἀκρίβειαν, καὶ ἀλύπητα. ἔτζι καὶ ὁ Κύριος, μέτρον μέγα καὶ ὑπερεκχυνόμενον, ἤγεν ὁπᾷ νὰ χύνεται ἔξω θέλει σᾷ δώσει. ὅμως ἤθελεν εἰπῇ τινὰς, ὅτι πῶς ἔσωντας νὰ εἰπῇ ὅτι μὲ τὸ μέτρον ὁπᾷ μετρεῖτε, θέλει σᾶς ἀντιμετρηθῆ, πάλιν λέγει, μετρον ὑπερεκχυνόμενον θέλει δώσει εἰς τὸν κόρφονσας; διότι ἐὰν ὑπερεκχυνεται, πῶς εἶναι τὸ αὐτό; καὶ εἰς τᾶτο λέγομεν, ὅτι δὲν εἶπε τοσᾶτον μέτρον θέλει σᾶς ἀντιμετρηθῆ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ, ἤγεν μετ' αὐτὸ τὸ μέτρον. διότι ἂν ἤθελεν εἰπῇ τοσᾶτον μέτρον, τότε ἤθελεν ἔχει δυσκολίαν καὶ ἐναντιότητα ὁ λόγος, ἀμὴ τώρα ἔσωντας νὰ εἰπῇ μετ' αὐτὸ, λύει τὶν ἐναντιότητα· διότι εἶναι νὰ δώσῃ τινὰς μετ' αὐτὸ τὸ μέτρον, καὶ νὰ μὴ δώσῃ τοσᾶτον. τᾶτο λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος, ὅτι ἐὰν ἐλεργετήσῃς, θέλεις ἐλεργετηθῆ, μὲ τᾶτο αὐτὸ τὸ μέτρον. τὸ δὲ ὑπερεκχυνόμενον, ὅτι ἐὰν ἐλεργετήσῃς μίαν φοράν, θέλεις ἐλεργετηθῆ μυριοπλασίως. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς κατακρίσεως· διότι ἐκεῖνος ὁπᾷ κατακριθῆ, διατὶ κατακρένει, μετ' αὐτὸ τὸ μέτρον ἀντιλαμβάνει· ὡσὰν δὲ ὁπᾷ κατακρίνεται περισότερον, ὅτι τὸν ὁμοιόντε ἐκατάκρινε, κατὰ τᾶτο εἶναι ὑπερεκχυνόμενον τὸ μέτρον. ἔσωντας δὲ νὰ εἰπῇ ταῦτα ὁ Κύριος, καὶ νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὶν κατάκρισιν, μᾶς λέγει καὶ παραβολὶν, ἤγεν παράδειγμα. διότι λέγει, εἰπέμοι ἐσὺ ὁπᾷ κατακρίνεις ἄλλες, καὶ ἁμαρτάνεις καὶ σὺ ὁμοίως μὲ τὸ νὰ κατακρίνῃς, δὲν ὁμοιάζεις ὡσὰν ἕνα τυφλὸν, ὁπᾷ νὰ ὁδηγᾷ, ἤγεν νὰ σύρῃ ἄλλον τυφλόν; διότι ἐὰν κατακρίνῃς ἄλλον, πῶς κάμνει τὶν ὁδεῖναν καὶ τὶν ὁδεῖνα ἁμαρτίαν, καὶ κάμνεις καὶ ἐσὺ ταύτας τὰς ἁμαρτίας, εἶθε καὶ οἱ δύο τυφλοὶ. καὶ θαῤῥεῖς μὲν ὅτι ὁδηγᾶς ἐκεῖνον μὲ τὸ νὰ τὸν κατακρίνῃς,

ὅμως δὲν τὸν ὁδηγᾷς· διότι πῶς ἤθελεν ἔλθῃ ἐκεῖνος εἰς τὸ καλὸν, ὁδηγούμενος ἀπὸ λόγουσου, ὁποῦ σφάλλεις καὶ ἐσὺ; διότι δὲν εἶναι οὐδένας μαθητὴς καλήτερος ἀπὸ τὸν διδάσκαλόντου· τὸ λοιπὸν ἐὰν ἐσὺ ὁποῦ λογᾶσαι διδάσκαλος καὶ ὁδηγόστου, σφάλλεις, χωρὶς ἄλλο, κάμνει χρεία ὅτι νὰ σφάλλῃ καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ μανθάνει, καὶ ὁδηγᾶται ἀπὸ λόγουσου. διότι ὁ τελειωμένος μαθητὴς, θέλει ἦσθαι ὡσὰν τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ. ταῦτα δὲ εἶπε, διὰ νὰ μὴ κατακρίνωμεν τοὺς μικροτέρους μας, ὅταν φαίνονται πῶς ἁμαρτάνουν. ἔπειτα λέγει καὶ ἄλλα περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως.

Ματθ. ζ'. Κείμ. Τὶ δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦσου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ Ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷσου· ἀδελφὲ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷσου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷσου δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτὰ, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦσου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦσου. οὐγάρ ἐστι δένδρον καλὸν, ποιοῦν καρπὸν σαπρον· οὐδὲ δένδρον σαπρὸν, ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἕκαστον γὰρ δένδρον, ἐκ τοῦ Ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσι σύκα, οὐδὲ ἐκ βάτου τρυγῶσι σταφυλὴν ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος, ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθὸν· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος, ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ, προφέρει τὸ πονηρον· ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

Εξήγ. Τὶ βλέπεις λέγει, τὸ κάρφος, ἤγουν τὸ παραμικρὸν ἁμάρτημα τοῦ ἀδελφοῦσου, τὴν δὲ δοκὸν, ἤγουν τὴν γρενταίαν, τουτέστι τὸ ἐδικὸν σου μέγα ἁμάρτημα δὲν τὸ λογιάζεις; τοῦτο ἀγκαλὰ ἁρμόζει καὶ πρὸς πάντας, ὅμως τὸ περισσότερον πρὸς διδασκάλους, καὶ ἄρχοντας. οἱ ὁποῖοι τὰ μὲν σφάλματα τῶν ὑπηρετῶν, καὶ παραμικρῶν, ὁποῦ εἶναι παραμικρὰ, τὰ ἐξετάζουν καὶ τοὺς παιδεύουν· τὰ δὲ ἐδικάτους ὁποῦ εἶναι μεγάλα, δὲν τὰ βάνουν εἰς τὸν νοῦντους. διὰ τοῦτο καὶ ὑποκριτὰς τοὺς ὀνομάζει ὁ Κύριος, ὡσὰν ὁποῦ ἄλλο μὲν φαίνονται, ἀπὸ τὸ νὰ ἐξετάζουν τῶν ἄλλων τὰ πταίσματα, καὶ νὰ τοὺς παιδεύουν. (διότι φαίνονται διὰ δίκαιοι). καὶ ἄλλο εἶναι, μὲ τὸ νὰ ἁμαρτάνουν καὶ αὐτοὶ χειρότερα. καὶ ἀπέκει πιστοῦται τὸν λόγοντου, καὶ ἀπὸ τὸ παράδειγμα. διότι καθὼς δὲν εἶναι δυνατὸν λέγει, τὸ καλὸν δένδρον, νὰ κάμῃ ἄτυχον καρπὸν· οὐδὲ δένδρον κακὸν, νὰ κάμῃ καρπὸν καλὸν· ἔτζι καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἐπιχειρίζεται νὰ σωφρονίζῃ ἄλλους, καὶ νὰ τοὺς μεταγυρίζῃ εἰς τὸ καλιώτερον, δὲν ἤθελεν ἦσθαι πονηρὸς· εἰδὲ καὶ εἶναι πονηρὸς, δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ κάμῃ ἄλλους καλοὺς. διότι ἡ καρδία τοῦ καθενὸς, εἶναι θησαυρὸς, καὶ εἰμὲν ἔχει ἀγαθὰ θησαυρισμένα, ἀγαθὸς εἶναι καὶ ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀγαθὰ λαλεῖ· εἰδὲ καὶ εἶναι γεμάτη πονηρίας ἡ καρδίατου, πονηρὸς εἶναι καὶ ὁ ἄνθρωπος, καὶ πονηρὰ λαλεῖ. δύνασαι δὲ ταῦτα πάντα, νὰ τὰ νοήσῃς· πῶς τὰ ἔλεγε, καὶ περὶ τῶν Φαρισαίων. διότι πρὸς ἐκείνους ἀποκρινόμενος λέγει, ὅτι εὔγαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἀπὸ τὰ μάτιάσου, καὶ τότε νὰ δυνηθῇς νὰ ἰδῇς τὸ κάρφος ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ μάτι τοῦ ἀδελφοῦσου. καθὼς καὶ ἄλλοῦ λέγει, οἱ τὴν κάμηλον καταπίνοντες καὶ τὸν κώνωπα διϋλίζοντες. πῶς τὸ λοιπὸν λέγει, ἐσεῖς ὦ Φαρισαῖοι, ἔσωντας νὰ ἦσθε δένδρα σαπρὰ, ἠθέλετε δυνηθῇ νὰ κάμετε καρποὺς καλοὺς; διότι ἐσᾶς καὶ ὁ λόγος σας σαπρὸς εἶναι, ὡσὰν καὶ τὴν πολιτείαν σας· διότι ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας λέγετε. πῶς τὸ λοιπὸν νὰ διορθώσετε ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ νὰ τοὺς παιδεύσετε, ὁποῦ ἐσεῖς ἁμαρτάνετε τὰ χειρότερα ἀπ' ἐκείνους;

Ματθ. κγ.

Ματθ. ζ'. Κείμ. Τὶ δὲ μὲ καλεῖτε, Κύριε Κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω· πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρόσμε, καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων, καὶ ποιῶν αὐτοὺς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος. ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὅς ἔσκαψε καὶ ἐβάθυνε, καὶ ἔθηκε θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρας δὲ γενομένης, προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσε σαλεῦσαι αὐτὴν· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας, ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου· ᾗ προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς, καὶ εὐθέως ἔπεσε, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης, μέγα.

Ρωμ. β. Ἰακ. α'.

Εξήγ. Καὶ τοῦτο ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἡμᾶς, ὁποῦ μὲ τὰ χείλη ὁμολογοῦμεν τὸν Χριστὸν, καὶ μὲ τὰ ἔργα τὸν ἀρνούμεσθεν. διότι ἐὰν εἴμουν Κύριος λέγει, σᾶς ἔπρεπε χωρὶς ἄλλο, νὰ κάμνετε ἐκεῖνα ὁποῦ κάμνουν οἱ δοῦλοι. τὸ δὲ ἔργον τοῦ δούλου εἶναι, νὰ κάμνῃ ἐκεῖνα ὁποῦ προστάσσει ὁ αὐθέντηστου. καὶ ἀπέκειμᾶς λέγει, τὶ κερδαίνει ἐκεῖνος, ὄχι μόνον ὁποῦ νὰ ἀκούῃ, ἀλλὰ καὶ ὁποῦ νὰ κάμνῃ. διότι ὅμοιος εἶναι ἀνθρώπῳ ὁποῦ ἔκτισε σπῆτι εἰς τὴν πέτραν. πέτραμὲν λοιπὸν εἶναι ὁ Χριστὸς, καθὼς τὸ μαρτυρεῖ ὁ Ἀπόστολος. σκάπτει δὲ καὶ βαθύνει,

θυύει, ἐκεῖνος ὁπȣ̃ δὲν δέχεται τȣ̀ς λόγȣς τῆς γραφῆς ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν· ἀλλὰ ἐρεύνα τὰ βάθη αὐτῶν μετὰ τȣ̃ πνεύματος· ὁ τοιȣ̃τος λοιπὸν θεμελιώνει καὶ ἐπάνω εἰς τὴν πέτραν, καὶ ἀπέκει ἔςωντας νὰ γένȣν πολλαῖς βροχαῖς, ἤγȣν διωγμὸς, ἢ πειρασμὸς, προσκρȣ́ει ὁ ποταμὸς εἰς τὸ σπῆτι ἐκεῖνο, ἤγȣν ὁ πειρασμὸς, εἴτε δαίμων, εἴτε ἄνθρωπος, καὶ δὲν δυύαται νὰ τὸ σαλεύση. εἰς ποταμὸν δὲ παρομοιάζεται ὁ ἄνθρωπος ὁπȣ̃ πειράζει ἄλλον, μὲ ὅλον τὸ δίκαιον· διότι καθὼς τὸν ποταμὸν, ἡ βροχὴ ὁπȣ̃ πεύτει ἀπὸ πάνω τὸν αὐξάνει καὶ ξεχυύει, ἔτζι καὶ τὸν ἄνθρωπον ὁπȣ̃ πειράζει τὸν ἄλλον, ὁ Σατανᾶς ὁπȣ̃ νὰ πέσῃ ἀπὸ ἀπάνω, τὸν αὐξάνει. τὸ δὲ σπῆτι ἐκεινῶν ὁπȣ̃ δὲν ἀκȣ́ȣν τȣ̀ς λόγȣς τȣ̃ Κυρίȣ, πεύτει καὶ γίνεται τὸ πέσιμον ἐκείνȣ τȣ̃ σπητίȣ μέγα. διότι μεγάλα εἶναι τὰ πεσίματα ἐκεινῶν ὁπȣ̃ ἀκȣ́ȣν, καὶ δὲν κάμνȣν. διότι ἐκεῖνος μὲν ὁπȣ̃ μήτε ἀκȣ́σῃ μήτε κάμῃ, ἐλαφρότερα πταίει· ἀμὴ ἐκεῖνος ὁπȣ̃ νὰ ἀκȣ́σῃ μὲν, καὶ νὰ μὴν κάμῃ, χειρότερα ἁμαρτάνει. α. πρὸς Κολασ. ς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Κείμενον.

Ἐπεὶ δὲ ἐπλήρωσε πάντα τὰ ῥήματα αὐτȣ̃ εἰς τὰς ἀκοὰς τȣ̃ λαȣ̃, εἰσῆλθεν εἰς Καπερναȣ́μ. Ἑκατοντάρχȣ δέ τινος δȣ̃λος κακῶς ἔχων, ἔμελλε τελευτᾶν, ὅς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. ἀκȣ́σας δὲ περὶ τȣ̃ Ἰησȣ̃, ἀπέςειλε πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρȣς τῶν Ἰȣδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν, ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δȣ̃λον αὐτȣ̃. οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησȣ̃ν, παρεκάλȣν αὐτὸν σπȣδαίως, λέγοντες, ὅτι ἄξιός ἐςιν, ᾧ παρέξει τȣ̃το· ἀγαπᾶ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν. ὁ δὲ Ἰησȣ̃ς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτȣ̃ ȣ̓ μακρὰν ἀπέχοντος τῆς οἰκίας, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἑκατόνταρχος φίλȣς, λέγων αὐτῷ Κύριε, μὴ σκύλλȣ· ȣ̓ γάρ εἰμι ἱκανὸς, ἵναμȣ ὑπὸ τὴν ςέγην εἰσέλθῃς· διὸ ȣ̓ δὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρὸς σὲ ἐλθεῖν· ἀλλ εἰπὲ λόγῳ, καὶ Ἰαθήσεται ὁ παῖς μȣ καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξȣσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν ςρατιῶτας· καὶ λέγω τȣ́τῳ, πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, ἔρχȣ, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δȣ́λῳμȣ, ποίησον τȣ̃το, καὶ ποιεῖ. ἀκȣ́σας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησȣ̃ς, ἐθαύμασεν αὐτὸν· καὶ ςραφεὶς, τῷ ἀκολȣθȣ̃ντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπε· λέγω ὑμῖν, ὅτι ȣ̓δὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίςιν εὗρον. καὶ ὑποςρέψαντες οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον, εὗρον τὸν ἀσθενȣ̃τα δȣ̃λον ὑγιαίνοντα.

Εξήγ. Ὁ αὐτὸς εἶναι ȣ̃τος, ὁπȣ̃ εἶναι καὶ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον. διότι ἂν καὶ δὲν λέγει ὁ Ματθαῖος ὅτι ἔπεμψε τȣ̀ς Ἰȣδαίȣς νὰ τὸν παρακαλέσȣν, τὶ πρὸς αὐτὸ; διότι κάμνει χρεία, πρότερον νὰ ἔςειλε τȣ̀ς Ἰȣδαίȣς, καὶ ἀπέκει ὕςερα ἦλθε καὶ ἀτόςτȣ. ἐκεῖνο λοιπὸν ὁπȣ̃ ἄφησεν ὁ Ματθαῖος, τὸ λέγει ὁ Λȣκᾶς. ἂν τύχῃ δὲ καὶ οἱ Ἰȣδαῖοι ἀπὸ τὸν φθόνοντȣς, δὲν ἄφησαν τὸν Ἑκατόνταρχον νὰ ἔλθῃ εἰς τὰ ποδάρια τȣ̃ Ἰησȣ̃. διότι τȣ̃το ἤφερνε δόξαν πρὸς τὸν Ἰησȣ̃, ἀνίσως καὶ ἕως τὸ ὕςερον ἀναγκαζόμενος, ἤθελεν ἔλθῃ αὐτὸς ἀπατόςτȣ. ἀλλὰ πάλιν θέλει ἀπορήσει κανεὶς, πῶς ὁ μὲν Ματθαῖος λέγει, ὅτι ἐκεῖνος ἀπατόςτȣ ἔλεγε πρὸς τὸν Ἰησȣ̃ν, ὅτι δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ ἔλθῃς εἰς τὸ σπῆτιμȣ· ὁ δὲ Λȣκᾶς ἐδὼ λέγει, ὅτι ἔπεμψεν ἀνθρώπȣς, καὶ τὸν ἐπαρεκάλει νὰ μὴν ἔλθῃ. καὶ εἰς τȣ̃το λέγομεν, ὅτι δὲν εἶναι τίποτες παράξενον, πῶς νὰ ἔπεμψε καὶ ἄλλȣς, καὶ κατόπι νὰ ἦλθε καὶ ἀτόςτȣ, καὶ νὰ ἔλεγεν ἀπὸ ταπείνωσιν, ὅτι δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ ἔλθῃς εἰς τὸ σπῆτιμȣ. ἄξια δὲ θαύματος εἶναι ἡ πίςις τȣ̃ ἀνδρὸς, ὁπȣ̃ ὠνόμαζε τȣ̃ λόγȣτȣ ἀνάξιον νὰ δεχθῇ τὸν Χριςὸν. διὰ τȣ̃το καὶ ὁ Κύριος λέγει, ὅτι ȣ̓δὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίςιν εὗρον. διότι ἐθνικὸς ἦτον ὁ ἑκατόνταρχος, Ἴσως ἀπὸ τὰ ῥωμαϊκὰ τάγματα. ἑκατόνταρχος δὲ εἶναι καὶ ὁ νȣ̃ς τȣ̃ καθ' ἑνὸς ὁπȣ̃ ὑπερβαίνει πολλȣ̀ς εἰς τὴν κακίαν, καὶ ὁπȣ̃ ἔχει πολλαῖς ὑπόθεσαις εἰς τὸν κόσμον. δȣ̃λον δὲ ἄῤῥωςον ἔχει, τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς· τὸν θυμὸν λέγω, καὶ ἐπιθυμίαν· διότι αὐτὰ ἐτάχθησαν νὰ εἶναι δȣ̃λοι τȣ̃ νȣ̃, καὶ ἐπικαλεῖται τὸν Ἰησȣ̃ν, ἔςωντας νὰ πέμψῃ πρὸς αὐτὸν μεσίτας τȣ̀ς Ἰȣδαίȣς, τȣτέςιν τȣ̀ς τῆς ἐξομολογήσεως λογισμȣ́ςτε, καὶ λόγȣς· διότι Ἰȣ́δας, ἐξομολόγησις ἑρμηνεύεται. ἢ δὲν σȣ̃ φαίνεται νὰ εἶναι λόγια ἐξομολογήσεως, καὶ ταπεινώσεως, τὸ, ȣ̓κ εἰμὶ ἄξιος ἵναμȣ̃ ὑπὸ τὴν ςέγην εἰσέλθῃς, καὶ τὰ λοιπὰ. ἔςωντας δὲ νὰ πιςεύσῃ ȣ̃τος εἰς τὸν Ἰησȣ̃ν, γλήγορα θέλει ἀπολάβη τὸν δȣ̃λοντȣ γερὸν, τὸν θυμὸν λέγω, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν. Ματθ. η.

Κείμ. Καὶ ἐγένετο σὺν τῇ ἑξῆς, ἐπορεύετο εἰς πόλιν Ναΐν· καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ, καὶ ὄχλος πολύς. ὡς δὲ ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς, Υἱὸς μονογενὴς τῇ μητρὶ αὐτοῦ· καὶ αὕτη ἦν χήρα· καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς σὺν αὐτῇ. καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος, ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ, καὶ εἶπεν αὐτῇ· μὴ κλαῖε. καὶ προσελθὼν, ἥψατο τῆς σοροῦ. (οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν.) καὶ εἶπε· νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς, καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. ἔλαβε δὲ φόβος πάντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν, λέγοντες· ὅτι Προφήτης μέγας ἐγήγερται ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ ἰάτρευσε τὸν δοῦλον τοῦ ἑκατοντάρχου καὶ ἀπὸ μακρὰ, θαυματουργεῖ καὶ ἄλλο παραδοξότερον· διότι διὰ νὰ μὴν εἰπῇ τινὰς, καὶ τί θαυμαστὸν ἔκαμεν εἰς τὸν δοῦλον; διότι ἴσως καὶ δὲν ἤθελεν ἀποθάνῃ ὁ δοῦλος, διὰ τοῦτο ἀναστάνει τὸν νεκρὸν ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν ἐπήγαιναν νὰ τὸν θάψουν. καὶ δὲν θαυματουργεῖ μὲ λόγον μόνον, ἀλλὰ πιάνει καὶ τὸ νεκροκράββατον· διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι τὸ σῶμα αὐτοῦ, εἶναι σῶμα ζωῆς. διότι ἐπειδὴ ἐδικήθη ἔγινεν ἡ σάρξ τοῦ λόγου ὁποῦ ζωογονεῖ τὰ πάντα, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὴ, ζωοποιὸς εἶναι καὶ θανάτου φθορᾶς ἀφάνισις. ἐκάθισε λοιπὸν ὁ νεκρὸς, καὶ ἄρχισε νὰ λαλῇ, διὰ νὰ μὴ λογιασθῇ εἰς τινὰς, ὅτι κατὰ φαντασίαν ἀνέστη. διότι καὶ κατὰ ἀλήθειαν, τὸ νὰ σηκωθῇ νὰ καθίσῃ καὶ νὰ λαλήσῃ, εἶναι σημάδια πῶς ἀληθινὰ ἀνασήθη, ἐπειδὴ τὸ ἄψυχον σῶμα, ἔτε νὰ καθήσῃ ἠμπορεῖ, ἔτε νὰ λαλήσῃ. χήρα δὲ νόησον τὴν ψυχὴν ὁποῦ ἔχασε τὸν ἄνδρατης, τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ὁποῦ ἔσπειρεν εἰς αὐτὴν σπέρματα ἀγαθά. Υἱὸς δὲ αὐτῆς εἶναι ὁ Νοῦς ὁποῦ ἀπέθανε, καὶ ἐβγάζεται ἔξω τῆς πόλεως τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ· διότι ἐκείνη εἶναι ἡ χώρα τῶν ζώντων. ὁ Κύριος λοιπὸν ἔσωντας νὰ σπλαγχνισθῇ, πιάνει τὸ νεκροκράββατον. νεκροκράββατον δὲ τοῦ νοῦ, εἶναι τὸ σῶμα· διότι κατὰ ἀλήθειαν, τάφος εἶναι τὸ σῶμα, καθὼς καὶ τινὲς τὸ εἶπαν σῆμα, τουτέστι τάφον. ἔσωντας νὰ πιάσῃ λοιπὸν τὸ σῶμα ὁ Κύριος, ἀνασέυει τὸν νοῦν, κάμνωντάς τον νέον καὶ δυνατόν. ἔσωντας δὲ νὰ σηκωθῇ νὰ καθίσῃ ὁ νεανίσκος, ἤγειρεν ὁ νοῦς· τοῦτος ὁποῦ ἀνασήθη ἀπὸ τὸν τάφον τῆς ἁμαρτίας, τότε θέλει ἀρχίσει νὰ λαλῇ, τουτέστι νὰ διδάσκῃ ἄλλους. διότι ἕως ὁποῦ κρατεῖται ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, δὲν δύνεται νὰ λαλῇ, καὶ νὰ διδάσκῃ. διότι ποῖος νὰ τὸν πιστεύσῃ.

Κείμ. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος σὺν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ, καὶ σὺν πάσῃ τῇ περιχώρῳ. καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννῃ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. καὶ προσκαλεσάμενος δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, λέγων· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες, εἶπον· Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς σὲ, λέγων· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ. ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀπὸ νόσων, καὶ μαστίγων, καὶ πνευμάτων πονηρῶν· καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο τὸ βλέπειν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ, ἃ εἴδετε, καὶ ἠκούσατε· ὅτι τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· καὶ μακάριος ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου· ἤρξατο λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου· τί ἐξεληλύθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες, ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; Προφήτην; ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον Προφήτου. οὗτος γάρ ἐστι, περὶ οὗ γέγραπται. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν Ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. λέγω γὰρ ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ οὐδείς ἐστιν· ὁ δὲ μικρότερος, ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, μείζων αὐτοῦ ἐστι. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας, καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν Θεὸν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ, τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτοὺς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. Ματθ. ιά.

Ἐξήγ. Ἠκούσθη μὲν εἰς ὅλην τὴν Ἰουδαίαν καὶ περίχωρον, τὸ θαῦμα ὁποῦ ἔγινεν εἰς τὴν πόλιν Ναΐν. ἤκουσαν δὲ καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου. καὶ λοιπὸν ἀδημονοῦσαν ἀπὸ τὸν φθόνον τους, διὰ τοὺς ἐπαίνους τοῦ Κυρίου, ὡσὰν ὁποῦ ἦσαν ἀκόμι ἀτελεῖς. ὁ Ἰωάννης λοιπὸν

πὸν, βελόμενος νὰ τὲς δείξῃ τὶω μεγαλειότητα τῦ Χριςῦ, καὶ πόσον λείπει αὐτὸς ἀπ' αὐτῦ, οἰκονομῆ τεχνικώτως τὸ πρᾶγμα. καὶ τοῖς μὲν μαθηταῖς, ἐδὲν μέγα περὶ Χριςῦ λέγει· καμώνεται δὲ πῶς δὲν ἠξεύρει, καὶ τὲς ἀποςέλλει εἰς τὸν Χριςὸν νὰ τὸν ἐρωτήσουν, διὰ νὰ ἰδῆν ἀπατοίτες τὰ θαύματα νὰ πιςεύσουν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν, ὅτι μέγα καὶ πολὺ εἶναι τὸ μέσον τῦ δεσπότε Ἰησῦ, καὶ τῦ δέλε Ἰωάννε. διότι μὴ νομίζῃς, ὅτι ἀληθινὰ μὴ ἠξεύρωντας ὁ Ἰωάννης τὰ περὶ Χριςῦ, ἀπέςειλε τὲς μαθητὰς αὐτῦ νὰ ἐρωτήσουν. διότι πῶς δὲν ἤθελε τὸν ἠξεύρει αὐτὸς ὁπῦ τὸν ἐγνώρισε καὶ πρὶν νὰ γεννηθῇ, καὶ ἐσκίρτησεν εἰς τὶω κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτῦ, καὶ εἰς τὸν Ἰορδάνλιω τὸν ἐμαρτύρησεν Υἱὸν τῦ Θεῦ; πέμπει λοιπὸν τὲς μαθητὰς, καὶ τὲς λέγει νὰ ἐρωτήσουν τὸν Ἰησῦν, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος; βλέπῃς πῶς παρασκευάζει τὲς μαθητὰς, καὶ τὲς βάζει εἰς τὸ βάθος, νὰ πιςεύσουν ὅτι Θεὸς εἶναι ὁ Ἰησῦς; διότι οἱ μὲν Προφῆται, λέγοντας ἀπεσαλμένοι· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης, καθὼς τὸ λέγει ὁ Εὐαγγελις ὴς, ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσαλμένος παρὰ Θεῦ. ὁ δὲ Κύριος λέγεται ἐρχόμενος· διότι ἐν ἕξει ἦλθε, καὶ ὄχι φανικῶς. ἐσὺ εἶσαι λοιπὸν ὁ προσδοκώμενος, ἦγεν ἐκεῖνος ὁπῦ ἀπαντυχαίνωμεν νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον; τινὲς δὲ τὸ ἐρχόμενος, εἰς τὸν ᾅδλιω νοῦσιν. εἰς τόσον ὅτι νὰ εἶναι τὸ νοέμενον τοιῦτον· ἐσὺ εἶσαι ὁπῦ μέλλεις νὰ ἔλθῃς εἰς τὸν ᾅδλιω; τὶ τὲς λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος; ἠξεύρωντας τὸν σκοπὸν τῦ Ἰωάννε, διατὶ τὲς ἔσειλε· καὶ ὅτι διὰ νὰ ἰδῆν τὰς θαυματεργίας ὁπῦ κάμνει, καὶ ἀπ' αὐτὰς νὰ πιςεύσουν· καὶ ὅτι διὰ τῦτο ἀπεςάλησαν, λέγειτες· εἴπατε τῷ Ἰωάννῃ αὐτὰ ὁπῦ βλέπετε. καὶ ἀπέκει λέγει, τὰ ἔργα τῶν θαυμάτων, τὰ ὁποῖα ἐπροφητεύθησαν καὶ διὰ τῶν Προφητῶν. διότι τὸ, τυφλοὶ ἀναβλέπεσι, καὶ χωλοὶ περιπατῦσι, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται, τῦ Ἡσαΐε εἰσὶ ταῦτα. καὶ ἀπέκει λέγει· καὶ μακάριος εἶναι ἐκεῖνος ὁπῦ νὰ μὴν σκανδαλισθῇ εἰς ἐμένα. ὡσὰν νὰ τὲς ἔλεγεν ἔτζι· ὅτι καὶ ἐσεῖς, καλότυχοι ἦθε, ἐὰν δὲν σκανδαλισθῆτε εἰς ἐμένα. καὶ ἐπειδὴ ἔκαμνε χρεία, νὰ σκανδαλισθῦν πολλοὶ διὰ τὸν Ἰωάννλιω, πῶς αὐτὸς ὁπῦ ἐμαρτύρησε τοσαῦτα περὶ τῦ Χριςῦ, τώρα ἀπέςειλε νὰ ἐρωτήσουν, ἐὰν αὐτὸς εἶναι ὁ ἐρχόμενος· διὰ τῦτο λέγει ὁ Χριςὸς πρὸς τὲς ὄχλες, ὅτι μηδὲν τοιῦτον λογιάσητε περὶ τῦ Ἰωάννε· διότι μῆνα εἶναι κάλαμος, εἰς τόσον ὅτι, πότε μὲν νὰ κλίνῃ ἐδῶ, πότε δὲ ἐκεῖ; καὶ πότε μὲν νὰ μαρτυρῇ περὶ ἐμῦ, πότε δὲ νὰ μὴ μὲ ἐγνωρίζῃ; διότι ἂν ἦτον τοιῦτος, τίνος ἕνεκεν ἐπήγετε εἰς τὶω ἔρημον νὰ τὸν ἰδῆτε; ἀλλὰ μήπως καὶ ἀπὸ ταῖς δόξαις καὶ τιμαῖς, καὶ ἀπὸ τὰ φαγοπότια, ἔχασε τὸν νῦντς; ἀλλὰ τὰ φορέματά τε τὸν δείχνει, ὅτι μακρὰν ἀπέχει ἀπὸ ταῖς δόξαις καὶ τιμαῖς, καὶ ἀπὸ πᾶσαν ἀνάπαυσιν. διότι ἂν ἀγαπῦσε δόξαν, καὶ τιμὴν, καὶ ἀνάπαυσιν, ἤθελεν ἤδαι εἰς τὰ βασίλεια. ἀλλὰ διὰ Προφήτιω τὸν ἔχετε; ναὶ, ἀληθινὰ σᾶς λέγω, ὅτι καὶ περισότερος εἶναι ἀπὸ τὲς Προφήτας· διότι οἱ μὲν ἄλλοι Προφῆται, ἐπροεῖπαν μόνον περὶ Χριςῦ, ἔτος δὲ καὶ εἶδε, καὶ ἔδειξε, λέγων· ἴδε ὁ Ἀμνὸς τῦ Θεῦ. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι Προφῆται, ὕςερα ὅταν βγῆκαν ἀπὸ τὶω κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτῶν, ἐπροφήτευσαν· Οὗτος δὲ πρὶν νὰ εὐγῇ ἀπὸ τὶω κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτῦ, ἐγνώρισε τὸν Κύριον, καὶ ἐσκίρτησεν ἤγεν ἐπήδησεν. καὶ ἀπέκει φέρνει καὶ τὸν Προφήτιω μάρτυρα, διότι λέγει· ἔτος εἶναι, διὰ τὸν ὁποῖον εἶναι γραμμένον, ἰδὲ ἀποςέλλω τὸν Ἄγγελόν με. Ἄγγελος δὲ λέγεται Μαλάχ. γ'. ὁ Ἰωάννης, ἕνα μὲν καὶ διὰ τὶω ἄὔλον, καὶ ἀγγελικὶω πολιτείαν αὐτῦ· ἄλλο δὲ καὶ διὰ νὰ ἀναγγείλῃ τὶω παρεσίαν, ἦγεν πῶς ἔρχεται ὁ Κύριος. ἀληθινὰ σᾶς λέγω, ὅτι δὲν ἐγεννήθη ἄλλος μεγαλήτερος ἀπὸ τὸν Ἰωάννλιω, ἀπὸ ὅσες ἐγεννήθηκαν ἀπὸ τὰς γυναῖκας. ἐξαίρετον κάμνει τὸν Ἰωάννλιω ἀπὸ ὅλες τὲς ἄλλες. καὶ ἀπέκει ὡσὰν νὰ ἤθελε τῦ εἰπῇ κανεὶς· καὶ ἀπὸ ἐσένα ὦ Χριςὲ, μεγαλήτερος εἶναι; λέγει, ὁ δὲ μικρότερος αὐτῦ, ἦγεν ἐγὼ, μεγαλήτερός τε εἶμαι εἰς τὶω βασιλείαν τῶν ἐρανῶν· διότι ἀγκαλὰ νομίζομαι μικρότερος ἀπὸ αὐτὸν κὴ κατὰ τὶω βγένειαν, καὶ ἡλικίαν, καὶ δόξαν, ὅμως εἰς τὶω βασιλείαν τῶν ἐρανῶν μεγαλήτερος ἀπὸ αὐτὸν εἶμαι, τετέσιν, εἰς ὅλα τὰ θεϊκὰ καὶ πνευματικά. τὸ λοιπὸν, πᾶς ὁ λαὸς ἀκέσαντες τῦ Ἰωάννε, ἐδικαίωσαν τὸν Θεὸν, τετέσιν, ἐτίμησαν τὸν Θεὸν, ὅτι τὸν Προφήτιω αὐτῦ ἐδέχθηκαν. οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀτίμασαν τὸν Θεὸν μὲ τὸ νὰ μὴ δεχθῦν τὸν Ἰωάννλιω. τινὲς δὲ τὸ ἐν γεννητοῖς γυναικῶν, ἔτως ἐννόησαν· ὅτι καλῶς εἶπεν, ἐν γεννητοῖς γυναικῶν, διὰ νὰ ξεχωρίσῃ τῦ λόγετε ὁ Κύριος. διότι αὐτὸς ἐκ παρθένε ἐγεννήθη, καὶ ὄχι ἐκ γυναικὸς, ἦγεν ὑπανδρευμένης. καὶ τὸ, ὁ μικρότερος ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν, ἀλλέως ἐννόησαν· ὅτι ὁ μικρότερος κατὰ τὶω πολιτείαν τῦ Χριςῦ, εἶναι μεγαλήτερος ἀπὸ τὸν κατὰ τὸν νόμον δίκαιον, καθὼς καὶ ὁ Ἰωάννης ὁπῦ ἦτον ἄμεμπτος κατὰ τὶω ἐν νόμῳ δικαιοσιώλιω. ἐὰν δὲ εὑρεθῇ κανεὶς βαπτισμένος μὲν, ὅμως ἀκόμι νὰ μὴν ἔκαμε κανένα καλὸν ἢ κακὸν, ἔτος εἰς τὶω Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, τετέσιν εἰς τὸ κήρυγμα τῦ Χριςῦ, εἶναι μικρότερος, ὅμως μεγαλήτερος εἶναι τῦ ἀβαπτίς, ἦγεν τῦ ἐν νόμῳ δικαίε. καὶ ἄλλως δὲ, ὅτι εἰ καὶ ὡς ἄσαρκος, καὶ εἰς ὀλίγον ἄὔλος ἦτον ὁ Ἰωάννης, ἀλλὰ ἀκόμι ἐν σαρκὶ δυρίσκετον, καὶ διὰ τῦτο ὁ μικρότερος ἐν τῇ ἀναςάσει, τὶω ὁποίαν εἶπε Βασιλείαν ἐρανῶν, μεγαλήτερός τε εἶναι. διότι τότε ἐσώντας νὰ ἀφθαρτιωθῶμεν τελείως, δὲν θέλομεν περιπα-

τήσει πλέον κατὰ σάρκα. καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ νὰ ἦναι τότε μικρότερος, μεγαλήτερος ἦναι ἀπ' ἐκεῖνον ὁπῦ ἦναι τώρα δίκαιος, πλιὼ ἀκόμι φορεῖ σάρκα.

Κείμ. Τίνι ἦν ὁμοιώσω τὲς ἀνθρώπες τῆς γενεᾶς ταύτης; καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; ὅμοιοί εἰσι παιδίοις τοῖς ἀγοραῖς καθημένοις, καὶ προσφωνῦσιν ἀλλήλοις, καὶ λέγουσιν· ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ ὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ ὐκ ἐκλαύσατε. ἐλήλυθε γὰρ Ἰωάννης ὁ Βαπτισὴς, μήτε ἄρτον ἐσθίων, μήτε οἶνον πίνων· καὶ λέγετε, δαιμόνιον ἔχει. ἐλήλυθεν ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπυ, ἐσθίων καὶ πίνων· καὶ λέγετε· ἰδὲ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν, καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς πάντων.

Εξήγ. Ἦτον εἰς τὲς Ἰουδαίυς κάποιον εἶδος παιγνιδίυ· ἐσυναθροίζονταν πλῆθος πολὺ παιδίων, ἔπειτα ἐμερίζονταν εἰς δύο μέρη· καὶ ὡσὰν νὰ ἀναγελᾶσαν τλιὼ ζαλιὼ τῦ κόσμυ τύτυ, ἀπὸ μὲν τὸ ἕνα μέρος ἔκλαιαν, ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο μέρος ἐλαλᾶσαν φλογέραις, καὶ ἄλλα παιγνίδια. καὶ ἔτε ἐκεῖνα ὁπῦ ἔκλαιαν, ἀκροάζονταν τὰ ἄλλα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, νὰ λυπηθῦν καὶ ἐκεῖνα νὰ κλαύσυν· ἔτε ἐκεῖνα ἀκροάζονταν τὰ ἄλλα ὁπῦ ἐλαλᾶσαν τὰ παιγνίδια, νὰ χαρῦν καὶ ἐκεῖνα καὶ νὰ χορεύσυν. ἀναγελᾶ λοιπὸν ὁ Κύριος καὶ τὲς Φαρισαίυς, ὡσὰν νὰ κάμνυν καὶ αὐτοὶ τὶ τοιῦτον· διότι ἔτε τὸν Ἰωάννλιν, ὁπῦ ἐδίδασκε θρησκιτικλιὼ πολιτείαν, καὶ μετάνοιαν, ἤκυσαν νὰ τὸν μιμηθῦν· ἔτε τὸν Ἰησῦν ὁπῦ τὲς ἔδειχνε πολιτείαν χαρμόσυνον ἐπίστυσαν, ἀλλὰ καὶ τὲς δύο ἀπεδίωξαν. μήτε μὲ τὸν Ἰωάννλιν ὁπῦ ἔκλαιεν, ἔκλαυσαν· μήτε μὲ τὸν Ἰησῦν ὁπῦ ἐχαίρετον ἐσυμφώνησαν. ἡ λοιπὸν ἐδικαιώθη ἡ σοφία τῦ Θεῦ, τετέσιν ἐτιμήθη, ὄχι ἀπὸ τὲς Φαρισαίυς, ἀλλ' ἀπὸ τὰ τέκνα αὐτῆς, ἤγουν ἀπ ἐκείνυς ὁπῦ ἐδέχθηκαν τὰ λόγια, καὶ τῦ Ἰωάννε, ἡ τῦ Ἰησῦ.

Κείμ. Ἠρῶτα δέτις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων, ἵνα φάγη μετ' αὐτῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τλιὼ οἰκίαν τῦ Φαρισαίυ, ἀνεκλίθη. καὶ ἰδὲ γυνὴ ἡ ἐν τῇ πόλει, ἥτις ἦν ἁμαρτωλὸς, ἐπιγνῦσα ὅτι ἀνάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τῦ Φαρισαίυ, κομισασα ἀλάβαστρον μύρυ, καὶ στᾶσα παρὰ τὲς πόδας αὐτῦ ὀπίσω. κλαίυσα, ἤρξατο βρέχειν τὲς πόδας αὐτῦ τοῖς δάκρυσι· καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαστε, καὶ κατεφίλει τὲς πόδας αὐτῦ, καὶ ἤλειφε τῷ μύρῳ. ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, λέγων· ἔτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἄντις, καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστι, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησῦς, εἶπε πρὸς αὐτὸν· Σίμων, ἔχω σοι τὶ εἰπεῖν. ὁ δὲ φησὶ· διδάσκαλε, εἰπὲ. δύο χρεοφειλέται ἦσαν δανειστῇ τινι· ὁ εἷς ὤφειλε δωσάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα, μὴ ἐχόντων δὲ αὐτῶν ἀποδῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τὶς ἦν αὐτῶν, (εἰπὲ) πλεῖον αὐτὸν ἀγαπήσει; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων, εἶπεν· ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὀρθῶς ἔκρινας.

Εξήγ. Ὁ Φαρισαῖος τῦτος ὁπῦ ἐκάλεσε τὸν Ἰησῦν, φαίνεται πῶς νὰ μιλῦ ἦναι ἴσιος εἰς τλιὼ γνώμιν, ἀλλὰ δολερὸς, καὶ γεμάτος ὑπόκρισιν. λέγει λοιπὸν, ἔτῦτος ἐὰν ἦτον προφήτης· εἰς τόσον ὅτι δὲν ἐπίστυεν, ἐπειδὴ ἐλάλει τοιαῦτα. ὁ δὲ Κύριος, ἀγκαλὰ καὶ τὸν ἐγνώριζε πῶς δὲν ἦτον ἴσιος εἰς τλιὼ γνώμιν, ὅμως πηγαίνει πρὸς αὐτὸν, καὶ τρώγει μαζήτε, διδάσκων ἡμᾶς διὰ τύτε, ὅτι ἐὰν τινὲς πονηρεύωνται πρὸς ἡμᾶς, ἡμεῖς ἁπλῶς, καὶ χωρὶς δόλυ νὰ ἀρισκώμεθε πρὸς αὐτύς. ζητῦσι δὲ πολλοὶ, πόσαι ἦσαν αἱ γυναῖκες ὁπῦ ἄλειψαν τὸν Κύριον μύρῳ, καὶ μερικοὶ μὲν λέγυσιν ὅτι δύο ἦσαν· μία ἐκείνη ὁπῦ λέγει ὁ Ἰωάννης, ἡ ἀδελφὴ λέγω τῦ Λαζάρυ· καὶ ἡ ἄλλη ἡ παρὰ τῷ Ματθαίῳ, ἡ Μάρκῳ, καὶ τώρα παρὰ τῷ Λουκᾷ. ἐγὼ δὲ πειθομαι ἐκείνυς ὁπῦ λέγυν πῶς εἶναι τρεῖς· μίαν μὲν τλιὼ παρὰ τῷ Ἰωάννῃ πρὸ ἓξ ἡμερῶν τῦ πάσχα, ἦγουν τλιὼ ἀδελφλιὼ τῦ Λαζάρυ· καὶ ἄλλιν τλιὼ παρὰ τῷ Ματθαίῳ, καὶ Μάρκῳ, πρὸ δύο ἡμερῶν τῦ πάσχα· καὶ τρίτλιν ταύτλιν ὁπῦ λέγει τώρα ὁ Λουκᾶς, περὶ τὰ μέσα τῦ εὐαγγελίυ, ὁπῦ ἄλειψε μύρῳ τὸν Κύριον, καὶ δὲν εἶναι τίποτες θαυμασὸν, πῶς τὸ ἔκαμεν τῦτο προτήτερα, πρὶν νὰ φθάσῃ ὁ καιρὸς τῦ πάθυς, καὶ ἀπέκει ἐκείναις, ἢ καὶ ἐμιμήθησαν ταύτλιν, ἢ καὶ ἄλλως, σιμὰ εἰς τὸ πάθος τὸ ἔκαμαν τῦτο. εἰδὲ καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ λέγει ὁ Ματθαῖος πῶς ἐκάλεσε τὸν Κύριον, Σίμων ὀνομάζετον· καὶ ἔτος ὁπῦ λέγει τώρα ὁ Λουκᾶς, Σίμων· τί θαυμασὸν νὰ τύχεν σωνόματοι; ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἦτον καὶ λεπρὸς, ἔτῦτος δὲ ὄχι· καὶ ἐκεῖνος μὲν, διὰ νὰ τὸν ἰατρεύσῃ ἀπὸ τλιὼ λέπραν, κάμνει ταύτλιν τλιὼ φιλίαν, εὐχαριστῶντας τὸν Χριστόν· ἔτος δὲ ἔτε λεπρὸς ἦτον, ἔτε διὰ εὐχαριστίαν τὸ ἔκαμνε. καὶ ἐκεῖνος μὲν ἐδὲν εἶπε· καὶ ἔτος δὲ ἐγόγγυσε καὶ κατέκρενεν ὁμῦ καὶ τὸν Χριστόν, καὶ τλιὼ γυναῖκα· τλιὼ μὲν γυναῖκα, ὡς ἁμαρ-

ἁμαρτωλὸν· τὸν δὲ Ἰησῦν, ὡς φιλάνθρωπον. ὢ τῆς ἀπανθρωπίας! ἀληθινὰ Φαρισαῖος ἦτον ὁ ἄνθρωπος. ἀλλὰ ὁ Κύριος, ἐρωτῶντας τον παραβολικῶς, καὶ φέρνωντάς τε δύο χρεοφειλέτας εἰς τὸ μέσον, ἀποδείχνει ἀπόκρυφα, πῶς καὶ αὐτὸς χρεοφειλέτης εἶναι· ἀγκαλὰ φαίνεται πῶς χρεωσεῖ ὀλιγότερον, ὅμως χρεοφειλέτης εἶναι. διότι ἔτε ἐσὺ λοιπὸν ὀπῦ χρεωσεῖς τὰ ὀλίγα, δύασαι νὰ πληρώσῃς τὸ χρέος· (διότι δὺ ἔχεις ἐξομολόγησιν, κρατέμενος ἀπὸ τὶω ὑπερηφανίαν·) ἔτε ἡ γυνὴ. τὸ λοιπὸν σᾶς τὸ χαρίζει, καὶ τῶν δύο. καὶ ποῖος θέλει τὸν ἀγαπήσει περισότερον; βέβαια ἐκεῖνος ὀπῦ τῦ ἐχάρισε τὰ περισότερα. ἢ ταῦτα εἰπὼν, ἀποσομίζει τὸν ὑπερήφανον.

Κείμ. Καὶ σραφεὶς πρὸς τὶω γυναῖκα, τῷ Σίμωνι ἔφη· βλέπεις ταύτιω τὶω γυναῖκα; εἰσῆλθονσε εἰς τὶω οἰκίαν, ὕδωρ ἐπὶ τὲς πόδας με ὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέμε τὲς πόδας, καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαξε. φίλημά μοι ὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ, ἀφ' ἧς εἰσῆλθον, ἐδιέλιπε καταφιλῦσαμε τὲς πόδας. ἐλαίῳ τὶω κεφαλήνμε ὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψέμε τὲς πόδας. ὃ χάριν λέγωσοι· ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαὶ· ὅτι ἠγάπησε πολὺ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. εἶπε δὲ αὐτῇ, ἀφέωνταίσε αἱ ἁμαρτίαι. καὶ ἤρξαντο οἱ σωανακείμενοι, λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· τὶς ἔτος ἐσιν, ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν; εἶπε δὲ πρὸς τὶω γυναῖκα, ἡ πίσις σε σέσωκέσε· πορδῦε εἰς εἰρήνιω.

Ἐξήγ. Ἀποδείχνει τὸν Σίμωνα ὁ Κύριος, καὶ ὑπερήφανον, καὶ ἀνόητον. ὑπερήφανον μὲν, ἐπειδὴ κατέκρινε τὶω γυναῖκα διὰ ἁμαρτωλὸν, ἄνθρωπος ὢν καὶ αὐτὸς· ἀνόητον δὲ, ὅτι δὺ ἐλογίασεν, ὅτι ἐπειδὴ τοσαῦτα σύμβολα πίσεως, καὶ ἀγάπης, ὀπῦ ἔκαμεν ἡ γυνὴ πῶς ἦτον δυατὸν νὰ τὶω διώξῃ καὶ νὰ μὶω τὶω δεχθῇ; διὰ τῦτο, καὶ τὸν ἐλέγχει ὁ Κύριος, ὅτι ματαίως κατακρίνει ἐκείνην ὀπῦ τοσαῦτα ἔκαμεν τὰ ὁποῖα αὐτὸς δὺ τὰ ἔκαμεν, μάλισα δὲ τὰ πολλὰ παραμικρότερα· ἦγεν, ἐσὺ μὶ ἐδὲ τῦτο τὸ κοινὸν καὶ πλεσιοπάροχον νερὸν, δὺ ἔδωκας εἰς τὲς πόδας με, αὐτὴ δὲ τὲς ἐκατάβρεξε μὲ τὰ δάκρυά της ἐσὺ μὲ δὺ ἐφίλησες ἐδὲ τὸ πρόσωπόν με, αὕτη δὲ κατεφίλησε τὲς πόδας με. ἐσὺ μὲν ἐδὲ λάδι ἄλειψας τὶω κεφαλήν με, αὕτη δὲ μύρῳ ἄλειψε τὰ ποδάριά με. διὰ τῦτο ἐπειδὴ ἔπες ὅτι δὺ ἔμαι προφήτης, διὰ νὰ μὶω ἐγνωρίσω ὅτι ἦτον ἁμαρτωλὸς αὕτη· ἰδὲ ἐλέγχω τὰ τῆς καρδίας σε, διὰ νὰ ἐγνωρίσῃς ὅτι καθὼς γινώσκω τὰ ἐδικάσε κρυπτὰ, ἔτζι καὶ τὰ ἐδικάτης, ὀπῦ τὰ ἠξεύρεν καὶ ἄλλοι πολλοί. ἀφέωνται τὸ λοιπὸν αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς, ὅτι ἠγάπησε πολὺ· ἀντὶ τῦ ἔδειξε πίσιν πολλιώ. ἐκεῖνοι δὲ ὀπῦ ἐκάθονταν σιμάτε, πάλιν καὶ αὐτοὶ ἐγόγυζαν, μὴ λογισάμενοι ὅτι ὅσα εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα, ἔκαμνε χρεία νὰ τὰ εἰπῇ καὶ πρὸς αὐτὲς. ὁ δὲ Κύριος καταπραΰνων τὸν γογυσμὸν αὐτῶν, καὶ βελόμενος νὰ δείξῃ εἰς αὐτὲς, ὅτι κάθε ἕναν, ἡ πίσις τε τὸν σώνει· δὺ εἶπεν, ὦ γυάι, ἐγὼ σὲ σώζω, διὰ νὰ μὴ φθονήσῃ περισότερον· ἀλλὰ ἡ πίσις σε σὲ ἔσωσε. τῦτο δὲ τὸ εἶπε καθὼς εἶπα, ἕνα μὲν, διὰ νὰ καταπραΰνῃ τὸν φθόνον ἐκείνων· καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ παρακινήσῃ καὶ ἐκείνες νὰ πισεύσῃ, μὲ τὸ νὰ ἐγνωρίσῃ, ὅτι ἡ πίσις σώζει. τὸ δὲ πορδῦε εἰς εἰρήνιω, τετέσιν εἰς δικαιοσιώλιω· διότι εἰρήνη, ἡ δικαιοσιώλη εἶναι, καθὼς καὶ ἡ ἁμαρτία, ἔχθρα πρὸς Θεὸν. βλέπε δὲ, ὅτι ὡσὰν τῆς ἄφησε τὰς ἁμαρτίας, δὺ τὶω ἔσησεν ἕως τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ ἐπρόσθεσε καὶ τὶω ἐργασίαν τῦ ἀγαθῦ. διότι τὸ πορδῦε εἰς εἰρήνιω, ἀντὶ τῦ κάμνε ἐκεῖνα ὀπῦ σε εἰρηνδῦεν πρὸς τὸν Θεὸν, πρέπει νὰ τὸ νοῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς, καὶ αὐτὸς διώδδεν κατὰ πόλιν καὶ κώμιω, κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὶω Βασιλείαν τῦ Θεῦ· καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ· καὶ γυναῖκες τινὲς, αἵ ἦσαν τεθεραπδομέναι ἀπὸ πνδμάτων πονηρῶν, καὶ ἀσθενειῶν· Μαρία ἡ καλεμένη Μαγδαληνὴ, ἀφ' ἧς δαμόνια ἑπτὰ ἐξελήλυθει· καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χεζᾶ, ἐπιτρόπε Ἡρώδε· καὶ Σωσάνα, καὶ ἕτεραι πολλαὶ, αἵτινες διηκόνεν αὐτῷ, ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς. Μαρκ. ιε'.

Ἐξήγ. Ἐσωντας νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὲς ἐρανὲς, διὰ νὰ γάνῃ εἰς ἡμᾶς τύπος καὶ ὑπογραμμὸς, μᾶς διδάσκει νὰ μὶω ὀκνδῶμεν εἰς τὸ νὰ διδάσκωμεν, ἀλλὰ νὰ περιπατῦμεν,

ἀπό τόπον εἰς τόπον, νὰ κηρύσσωμεν· διότι ὅσα ἔκαμνεν, εἰς ἐδικτώμας νουθεσίαν τὰ ἔκαμνεν. ἐπεριπάτει λοιπὸν εἰς πᾶσαν πόλιν, καὶ χώραν, καὶ εἶχε καὶ τοὺς δώδεκα μαθητὰς μαζήτου. οἱ ὁποῖοι οὔτε ἐδίδασκαν οὔτε ἐκήρυσσαν, ἀμὴ ἐμάνθαναν ἀπ' αὐτὸν, ἀπ' ἐκεῖνα ὁποῦ ἔκαμνε, καὶ ἀπ' ἐκεῖνα ὁποῦ ἔλεγεν. ἐκήρυσσε δὲ ὁ Κύριος, ὄχι τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, ἀλλὰ τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. διότι ποίου ἄλλου ἔπρεπε νὰ κηρύττῃ τὰ ἄνω, πάρεξ μόνον ἐκείνου ὁποῦ ἦλθεν ἄνωθεν, διὰ τοῦτο οὐδένας τῶν Προφητῶν, ἐκήρυξε Βασιλείαν Οὐρανῶν· διότι ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν εἶδαν, πῶς ἤθελαν τὰ κηρύξῃ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πρόδρομος ἔλεγεν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς, ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ, ὁ δὲ ἄνωθεν ἐρχόμενος, ὃ ἑώρακε μαρτυρεῖ. τὸν ἀκολουθοῦσαν δὲ καὶ γυναῖκες, διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι οὐδὲ αἱ γυναῖκες ἐμποδίζονται ὑπὸ τῆς ἀδυναμίας νὰ ἀκολουθοῦν τὸν Χριστὸν, βλέπε δὲ, πῶς καὶ πλούσιαι ἦσαν, ὅμως τὰ ἐκαταφρόνησαν ὅλα, καὶ ἐπρόκριναν κάλλιον τὴν διὰ Χριστὸν πτωχείαν, καὶ τὸ νὰ εἶναι μαζή μὲ τὸν Χριστὸν. καὶ ὅτι πῶς ἦσαν πλούσιαι, ἄκουε τὶ λέγει, ὅτι τὸν ἐδιηκονοῦσαν ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντάτους, καὶ ὄχι ἀπὸ ξένων χρημάτων, καὶ ἐξ ἀδικιῶν, καθὼς τὸ κάμνουν πολλοὶ. τὸ δὲ, ἀπὸ τῆς ὁποίας εὐγῆκαν ἑπτὰ δαιμόνια· τινὲς μὲν ἀντὶ τοῦ πολλὰ νοοῦσι, διότι εἰς τὴν γραφὴν, τὸ, ἑπτὰ, ἀντὶ τοῦ πολλὰ ἐξηγεῖται. ἴσως καὶ νὰ ἤθελεν εἰπῇ τινὰς, ὅτι καθὼς εἶναι ἑπτὰ πνεύματα τῆς ἀρετῆς, ἔτζι εἶναι καὶ ἐξεναντίας, ἑπτὰ πνεύματα τῆς κακίας. ὡσὰν πῶς εἶναι Πνεῦμα φόβου Θεοῦ, ἔτζι εἶναι καὶ ἐξεναντίας Πνεῦμα ἀφοβίας Θεοῦ· εἶναι Πνεῦμα συνέσεως, εἶναι καὶ ἐναντίον Πνεῦμα ἀσυνεσίας· καὶ καθεξῆς τὰ λοιπὰ. ἐὰν τὸ λοιπὸν δὲν εὐγοῦν τὰ ἑπτὰ ταῦτα Πνεύματα τῆς κακίας ἀπὸ τὴν ψυχὴν, δὲν δύναται τινὰς νὰ ἀκολουθῇ τὸν Χριστὸν. διότι πρῶτον πρέπει νὰ εὐγάλῃ κανεὶς τὸν Σατανᾶ ἀπὸ λόγουτου, καὶ τότε νὰ κατοικήσῃ ὁ Χριστὸς.

Ἰωάνν. γ.

Ματθ. ιγ'. Μάρκ. δ.

Κείμ. Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτὸν, εἶπε διὰ παραβολῆς. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν, ὁ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ Οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτὸ. καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν, ἐξηράνθη, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι, ἀπέπνιξαν αὐτὸ. καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φυὲν, ἐπόιησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει, ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω. ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· τὶς εἴη ἡ παραβολὴ αὕτη; ὁ δὲ εἶπεν· ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ· τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν.

Ἠσαΐ. ϛ.

Ψαλ. οζ.

Εξήγ. Ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπεν ὁ Δαβὶδ, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, Ἰδοὺ ὁποῦ ἐξέβη τώρα· διότι λέγει, Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμαμου. λαλεῖ λοιπὸν παραβολικῶς ὁ Κύριος διὰ πολλὰ· καὶ διὰ νὰ κάμῃ προσεκτικωτέρους τοὺς ἀκούοντας, καὶ διὰ νὰ διεγείρῃ τὸν νοῦν αὐτῶν εἰς ζήτησιν τῶν λεγομένων. διότι συνήθειαν ἔχομεν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ἐκεῖνα ὁποῦ λέγονται σκοτεινῶς, νὰ τὰ περιεργαζώμεσθεν· τὰ δὲ φανερὰ νὰ τὰ καταφρονοῦμεν. καὶ διὰ νὰ μὴν καταλαμβάνουν οἱ ἀνάξιοι τὰ ἀπόκρυφα μυστήρια, καὶ διὰ ἄλλα πολλὰ αἴτια, λαλεῖ παραβολικῶς. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων, τουτέστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, εὐγῆκεν ἀπὸ τοὺς κόλπους τοὺς πατρικοὺς, καὶ ἀπὸ τὴν κρυφιότητα αὐτοῦ, καὶ ἔγινε φανερὸς. τὶς δὲ ἐξῆλθεν; ὁ ἀεὶ σπείρων, ἤγουν ἐκεῖνος ὁποῦ σπέρνει πάντοτε. διότι δὲν παύει ποτὲ νὰ σπέρνῃ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν. διότι ὄχι μόνον ὅταν διδάσκῃ, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς κτίσεως ταύτης, καὶ διὰ τῶν καθ' ἑκάστην εἰς ἡμᾶς γενομένων, σπέρνει εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν τὰ ἀγαθὰ σπέρματα αὐτοῦ. ἐξῆλθε δὲ, ὄχι διὰ νὰ φονεύσῃ τοὺς γεωργοὺς, ἢ διὰ νὰ κατακαύσῃ τὸ χωράφι, ἀλλὰ διὰ νὰ σπείρῃ. διότι πολλάκις ξεβαίνει ὁ γεωργὸς, καὶ διὰ ἄλλα, καὶ ὄχι μόνον διὰ νὰ σπείρῃ. ἐξῆλθε δὲ διὰ νὰ σπείρῃ τὸν σπόρον αὐτοῦ· διότι ἐδικός του ἦτον ὁ λόγος τῆς διδασκαλίας, καὶ ὄχι ξένος. διότι οἱ μὲν Προφῆται ὅσα ἔλεγαν, δὲν ἦσαν ἐδικάτους, ἀλλὰ τοῦ Πνεύματος, διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγον· τά δε λέγει Κύριος. ὁ δὲ Χριστὸς, ἐδικόντου εἶχε τὸν σπόρον, διὰ τοῦτο δὲν ἔλεγεν, ὅταν ἐδίδασκεν, ὅτι τά δε λέγει Κύριος, ἀλλὰ ἐγὼ σᾶς λέγω. ἐν τῷ σπείρειν δὲ αὐτὸν, τουτέστιν ἐν τῷ διδάσκειν, ἄλλο μὲν ἔπεσεν εἰς τὴν στράταν. δὲν εἶπεν ὅτι τὸ ἔρριψεν ἐκεῖνος ὁποῦ σπέρνει, ἀλλὰ ἔπεσεν ἐκεῖνο. διότι ἐκεῖνος μὲν ὁποῦ σπέρνει, σπέρνει καὶ διδάσκει, ὁ δὲ λόγος εἰς τοὺς ἀκούοντας πίπτει. ἐκεῖνοι δὲ ὁποῦ ἀκούουν, ἢ στράτα εὑρίσκονται, ἢ πέτρα, ἢ ἀκάνθια, ἢ ἀγαθὴ γῆ. ἐρωτῶντες δὲ οἱ μαθηταὶ τὴν παραβολὴν, λέγει ὁ Κύριος· ἐσᾶς ἐδόθη νὰ ἐγιωρίζετε τὰ μυστήρια τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἤγουν ἐσᾶς ὁποὺ ζητᾶτε νὰ μάθετε. διότι κάθε ἕνας ὁποῦ ζητεῖ, λαμβάνει. τοῖς δὲ λοιποῖς, ὁποῦ δὲν εἶναι ἄξιοι τῶν μυστηρίων, σκοτεινῶς λέγονται, καὶ θαρροῦν μὲν ὅτι βλέπουν, ἀμὴ δὲν βλέπουν· καὶ ἀκούουν μὲν, ἀμὴ δὲν καταλαμβάνουν. καὶ τοῦτο εἰς εὐεργεσίαν αὐτῶν· διότι, διὰ νὰ

μὴν

μὶὺ κατακριθῆν περισότερον, πῶς ἀφ' ἧ ἐγνώρισαν τὰ μυςήρια τὰ ἐκατεφρόνησαν, διὰ τῆτο ἀπέκρυψε ταῦτα ὁ Χρισὸς ἀπ' αὐτῆς. διότι ἐκεῖνος ὁπῆ νὰ καταλάβῃ, καὶ ἀπέκει νὰ καταφρονήσῃ, βαρυτέρας κολάσεως ἔναι ἄξιος.

Κείμ. Ἔσι δὲ αὕτη ἡ παραβολή· ὁ σπόρος ἔναι ὁ λόγος τῆ Θεῆ· οἱ δὲ παρὰ τὶὺ ὁδὸν, εἰσὶν οἱ ἀκήοντες· εἶτα ἔρχεται ὁ Διάβολος, καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πισεύσαντες σωθῶσιν. οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἵ ὅταν ἀκήσωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ ἕτοι ῥίζαν ἐκ ἔχησιν, οἵ πρὸς καιρὸν πισεύσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμῆ ἀφίσανται. τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσὸν, ἕτοι εἰσὶν οἱ ἀκήσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν, καὶ πλήτε, καὶ ἡδονῶν τῆ βίε πορεύομενοι συμπνίγονται, καὶ ἐ τελεσφορῆσι. τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, ἕτοι εἰσὶν, οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκήσαντες τὸν λόγον, κατέχησι καὶ καρποφορῆσιν ἐν ὑπομονῇ.

Ἐξήγ. Τρεῖς τάξεις ἔναι ἐδῶ ἐκείνων ὁπῆ δὲν σώνονται. διότι ἐκεῖνοι μὲν ὁπῆ ἔναι παρὰ τὶὺ ὁδὸν, ἤγεν εἰς τὶὺ σράτα, ἔναι ἐκεῖνοι ὁπῆ δὲν ἐδέχθηκαν καθόλε τὸν λόγον. διότι καθὼς ἡ σράτα ἡ πεπατημένη καὶ ἀσρακωμένη, ἔσωντας νὰ ἔναι σκληρὰ δὲν δέχεται τὸν σπόρον, ἔτζι καὶ οἱ σκληροκάρδιοι, δὲν δέχονται καθόλε τὸν λόγον, ἐπειδὴ καὶ ἀκήοντες δὲν προσέχεν. οἱ δὲ παρὰ τὶὺ πέτραν, ἔναι ἐκεῖνοι ὁπῆ ἐδέχθηκαν μὲν τὸν λόγον, καὶ ἀπέκει μὴ ὑποφέροντες τὲς πειρασμὲς ὑπὸ ἀθενείας ἀνθρωπίνης, ἀρνήθηκαν τὶὺ πίσιν. τρίτοι δὲ ἔναι ἐκεῖνοι ὁπῆ ἤκεσαν καὶ ἐδέχθηκαν τὸν λόγον, ὅμως ἀπὸ ταῖς μεριμναις τῆ βίε συμπνίγονται. τρία μὲν μερτικὰ ἔναι οἱ κολαζόμενοι, καὶ ἕνα τῶν σωζομένων· ἔτως ὀλίγοι ἔναι οἱ σωζόμενοι, καὶ πολλοὶ οἱ κολαζόμενοι. βλέπε δὲ ἐπὶ τῶν συμπνιγομένων, πῶς δὲν ἔπεν ὅτι ὑπὸ τῆ πλήτε συμπνίγονται, ἀλλὰ ὑπὸ τῶν μεριμνῶν τῆ πλήτε. διότι δὲν βλάπτει ὁπλῆτος, ἀλλὰ αἱ μέριμναι τέτε. ἐπειδὴ πολλοὶ ὑπὸ τῆ πλήτε ὠφελήθησαν, ἔσωντας νὰ τὸν ῥίψεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν πτωχῶν. σοχάζε δὲ ἡ τὶὺ ἀκρίβειαν τῆ Ἐυαγγελισῆ, πῶς εἶπε περὶ τῶν σωζομένων, οἵτινες ἀκέσαντες τὸν λόγον, κατέχεσιν, ἤγεν τὸν βασῆν. τῆτο δὲ τὸ εἶπε, διὰ τὲς παρὰ τὶὺ ὁδὸν, διότι ἐτῆτοι δὲν τὸν βασῆν, ἀλλὰ πέρνει τὸν λόγον ὁ διάβολος ἀπ' αὐτῆς. τὸ δὲ καρποφορῆσι, τὸ εἶπε διὰ τὲς συμπνιγομένες, καὶ δὲν τελεσφορῆντας· διότι ἐκεῖνοι δὲν καρποφορῆν, ὁπῆ δὲν τελεσφορῆν. τὸ δὲ ἐν ὑπομονῇ, τὸ εἶπε διὰ τὲς ἐν τῇ πέτρα· οἱ ὁποῖοι δέχονται μὲν τὸν λόγον, μὴ ὑπομένοντες δὲ τὲς πειρασμὲς, ἀδόκιμοι φαίνονται. βλέπεις πῶς εἶπε περὶ τῶν σωζομένων τὸ, κατέχεσι, καὶ τὸ, καρποφορῆσι, καὶ τὸ, ἐν ὑπομονῇ. καὶ μὲ ἐτῆτα τὰ τρία, τὲς ἐξεχώρισεν ἀπεκείνες ὁπῆ δὲν βασῆν τὸν λόγον, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ παρὰ τὶὺ ὁδὸν· καὶ ἀπεκείνες ὁπῆ δὲν τελεσφορῆν, ἤγεν δὲν καρποφορῆν, οἱ ὁποῖοι εἶναι, οἱ ἐν ταῖς ἀκάνθαις· καὶ ἀπ' ἐκείνες ὁπῆ δὲν ἔχεν ὑπομονὶὺ εἰς τὲς πειρασμὲς, οἱ ὁπῖοι εἶναι οἱ ἐπὶ τῆς πέτρας.

Κείμ. Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας, καλύπτει αὐτὸν σκεύει, ἢ ὑπὸ κάτω κλίνης τίθησιν· ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας ἐπιτίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι τὸ φῶς. Ματθ. ε'. Μάρκ. δ'.
ἐ γάρ ἐσι κρυπτὸν, ὃ ἐ φανερὸν γανήσεται· ἐ δὲ ἀπόκρυφον, ὃ ἐ γνωθήσεται, καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ. βλέπετε ἓν πῶς ἀκέτε· ὃς γὰρ ἂν ἔχῃ δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτῆ.

Ἐξήγ. Ἄλλης διδασκαλίας ἀρχὶὺ κάμνει ἐδῶ· διότι τὲς μαθητὰς ἀποκρινόμενος λέγει ταῦτα, φέρνωντάς τες εἰς τελείαν διαγωγὶὺ καὶ πολιτείαν· καὶ παιδεύων αὐτὲς νὰ ἔναι πάντοτε μὲ φόβον, ὡσὰν ὁπῆ μέλλεν νὰ τὲς ἐβλέπεν οἱ πάντες. διότι ἐκεῖνος ὁπῆ διδάσκει καὶ κηρύτλει, βλέπεται ἀπὸ ὅλες, καὶ ὅλοι τὸν σοχάζονται, ἂν ἔναι καλὸς, ἢ κακὸς. καὶ τίποτες ἀπὸ τὰ καμώματά τε δὲν κρύπτεται. ἐσεῖς τὸ λοιπὸν ὦ μαθηταί με, ἐὰν ἔχετε προσοχὶὺ καὶ σπεδὶὺ, θέλει σᾶς δοθῇ περισοτέρα χάρις παρὰ Θεῆ. ἐκεῖνος δὲ ὁπῆ δὲν ἔχει σπεδὶὺ καὶ προσοχὶὺ, καὶ ἐκεῖνο τὸ χάρισμα ὁπῆ λογιάζει ὅτι ἔχει, τὸ σβυώει διὰ τῆς ἀμελείας, καὶ τὸ χάνει τελείως.

Κειμ. Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτὸν, ἡ Μήτηρ, καὶ οἱ Ἀδελφοὶ αὐτῆ, καὶ ἐκ ἠδυήαντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. καὶ ἀπηγγέλθη αὐτῷ, λεγόντων· Ματθ. ιβ'. Μάρκ. γ'.
ἡ Μήτηρσε, καὶ οἱ Ἀδελφοίσε ἐσήκασιν ἔξω, Ἰδεῖνσε θέλοντες. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτὲς· Μήτηρμε, καὶ Ἀδελφοίμε ἕτοι εἰσὶν, οἱ τὸν λόγον τῆ Θεῆ ἀκέοντες, καὶ ποιῦντες αὐτόν.

Ἐξήγ. Ἀπ' ἐδῶ φαίνεται, ὅτι δὲν ἦτον μετὰ τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν αὐτῆ ὁ Κύριος. ἀλλὰ τὲς ἄφησε, καὶ ἐχόλαζεν εἰς τὶὺ πνευματικὶὺ διδασκαλίαν· ὅμως ἐκεῖνοι ἔρχονται πρὸς αὐτόν. ἔτζι πρέπει καὶ κάθε ἕνας ὁπῆ νὰ ἐμπισεύθῃ καμμίαν ὑπηρεσίαν θεϊκὶὺ, νὰ

μιὺ προτιμᾶ ἄλλο τίποτες ἀπ' ἐκείνιω, ἀλλὰ νὰ ἀφίνῃ καὶ γονεῖς καὶ συγγενεῖς μακρὰ, ἀνίσως καὶ τὸν ἐμποδίζει ἀνοφελῶς καὶ ματαίως ἀπὸ τὸ ἔργον τῦ Θεῦ, καθὼς κάμνει καὶ τώρα ὁ Κύριος. διότι ἐπειδὴ τῦ εἶπαν τινὲς περὶ τῶν συγγενῶν αὐτῦ, αὐτὸς δὲν περικλείει τὶν ἀδελφότητα εἰς ὀλίγους, ἐδὲ θέλει νὰ ἔχῃ μόνον τὺς υἱὺς τῦ Ἰωσὴφ ἀδελφεὺς· ἀλλὰ ἐπειδὴ ἦλθε νὰ σώσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ νὰ τὺς κάμῃ ὅλυς ἀδελφεὺς, λέγει, Μήτηρ μὲ, καὶ ἀδελφοί μὲ εἶναι ἐκεῖνοι ὁπῦ ἀκύουν τὸν λόγον τῦ Θεῦ, καὶ τὸν κάμνουν. καὶ ἀπέκει ἐπειδὴ, μὲ τὸ νὰ ἀκύῃ τινὰς μόνον, δὲν σώνεται, μάλιστα δὲ καὶ κατακρίνεται, διὰ τῦτο εἶπε, ὁπῦ ἀκύουν καὶ κάμνουν. διότι πρέπει νὰ ἀκύωμεν, καὶ νὰ κάμνωμεν. λόγον δὲ Θεῦ, τὶν ἐδικήντε διδασκαλίαν λέγει· διότι ὅσα αὐτὸς ἔλεγε, τῦ Πατρὸς αὐτῦ ἦσαν· διότι δὲν ἦτον ἀντίθεος, εἰς τόσον ὅτι ἐκεῖνα ὁπῦ λέγει, νὰ μὶν εἶναι τῦ Θεῦ. τινὲς δὲ τὸ ῥητὸν τῦτο, ἔτζι τὸ νοῦσιν, ὅτι διδάσκοντος τὶ προκόπτοντος τῦ Χριςῦ εἰς τὶν διδασκαλίαν, ἔσωντας νὰ φθονήσους τινὲς, καὶ ὡσὰν νὰ τὸν ἀναγελῶν, εἶπαν, Ἰδὲ ἡ μήτηρσε, καὶ οἱ ἀδελφοίσε ὁπῦ ςέκουν ἔξω, καὶ θέλουν νὰ σὲ ἰδοῦν. διότι ἐπειδὴ ἡ Μήτηρ αὐτῦ, ἐφαίνετον ὄτελὴς καὶ πτωχὴ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῦ παραμικροὶ καὶ πτωχοὶ ὡσὰν ὁπῦ ἦτον τέκτονος, ἤγουν κτίσε γιοὶ· διὰ τῦτο τὸν ἐνέπαιζαν πῶς δὲν ἦτον εὐγενὴς, καὶ τῦ ἐπρόσφεραν τὶν μητέρα, καὶ τὺς ἀδελφεὺς αὐτῦ. αὐτὸς δὲ ἐγνωρίζοντας τὶν καρδίαντους, εἶπεν, ὅτι ἡ ὄτελεια τῶν συγγενῶν μὲ, δὲν μὲ βλάπτει τίποτες· μάλιστα δὲ, ἂν καὶ ὄτελὴς εἶναι τινὰς, καὶ ἀκέει τὸν λόγον τῦ Θεῦ καὶ τὸν κάμνει, συγγενὴ μὲ τὸν κάμνω καὶ ἐγὼ ἐκεῖνον.

Ματθ. η'. Μαρκ. δ'. Κείμ. Καὶ ἐγένετο σὲ μιᾶ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς πλοῖον, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτυς· διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης· καὶ ἀνήχθησαν. πλεόντων δὲ αὐτῶν, ἀφύπνωσε, καὶ κατέβη λαίλαψ ἀνέμε εἰς τὶν λίμνιω· καὶ σωεπληρῦντο, καὶ ἐκινδυνεύοσον. προσελθόντες δὲ, διήγειραν αὐτὸν λέγοντες· Ἐπιςάτα, ἐπιςάτα, ἀπολλύμεθα. ὁ δὲ ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, καὶ τῷ κλύδωνι τῦ ὕδατος, καὶ ἐπαύσατο, καὶ ἐγένετο γαλήνη. εἶπε δὲ αὐτοῖς· πῦ ἐσιν ἡ πίσις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ, ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλυς· τὶς ἄρα ἔτός ἐσιν, ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακύουσιν αὐτῷ.

Εξήγ Παιδεύοντας τὺς μαθητὰς ὁ Κύριος, καὶ δοκιμάζων τὶν πίσιν αὐτῶν, ἐὰν τάχα εἰς τὺς πειρασμὺς εἶναι ςερεοὶ, κοιμᾶται οἱ κονομικῶς. ὅμως ἐλέγχεται αὐτῶν ἡ ἀθενεια. διότι δὲν δείχνει τελείαν τὶν πίσιν, ἀλλὰ σμιγμένιω μὲ τὶν ἀπισίαν. ἐπειδὴ καὶ πισεύουσιν ὅτι δυώαται νὰ τὺς γλυτώσῃ, ὅμως ὡς ὀλιγόπισοι, λέγουσι τὸ, σῶσον ἀπολλύμεθα. διότι ἂν εἶχαν τελείαν τὶν πίσιν, ἤθελαν πληροφορηθῆ, ὅτι ἔσωντας νὰ εἶναι μαζὶτες ὁ Χριςὸς ὁπῦ δυώαται τὰ πάντα, δὲν εἶναι δυωατὸν νὰ χαθῦν. ὁ δὲ Κύριος ἐσηκώθη, καὶ ἐπετίμησε τὸν ἄνεμον· διότι τὺς ἄφηκε νὰ φοβηθῦν, διὰ νὰ γνῷ καὶ ἡ δυώαμις αὐτῦ φανερώτερη. διότι σωήθειαν ἔχομεν οἱ ἄνθρωποι, τότε μάλιστα νὰ σὲ θυμόμεθα, καὶ νὰ εὐχαριςῶμεν ἐκεῖνον ὁπῦ νὰ μᾶς γλυτώσῃ, ὅταν μᾶς γλυτώσῃ ἀπὸ μεγάλυς κινδύνυς. διὰ τῦτο δὲν ἐσηκώθη ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ ἀπάνω εἰς τὶν ὥραν τῦ τὺς κινδύνυς, καὶ τὺς ἐγλύτωσε. ταῦτα δὲ νοῦνται καὶ ἀναγωγικῶς, πῶς τῦτο ἦτον τύπος τῦ κινδύνυ ὁπῦ ἐσωέβη εἰς τὺς μαθητὰς τὸ ὕςερον. διότι λίμνη μὲν λογᾶται ἡ Ἰουδαία, εἰς τὶν ὁποίαν ἐσηκώθη μεγάλη φερτῦνα, ἡ σύγχυσις καὶ ἡ ταραχὴ ὁπῦ ἔγινεν ἀπὸ τὺς Ἰουδαίυς διὰ νὰ ςαυρώσεν τὸν Χριςὸν· ἐταράχθησαν δὲ καὶ οἱ μαθηταὶ, διότι τὸν ἄφησαν ὅλοι καὶ ἔφυγαν· ἀλλ' ἐσηκώθη ὁ Κύριος ἀπὸ τῦ ὕπνε, τυτέσιν, ἀνέςη, καὶ πάλιν οἱ μαθηταὶ ἐν γαλήνῃ ἦσαν· διότι ἦλθεν εἰς αὐτὺς, καὶ τὺς εἶπεν, εἰρήνη ὑμῖν. καὶ ταῦτα μὲν ἀναγωγικῶς. τὸ δὲ, τὶς ἄρα ἔτός ἐσιν, δὲν τὸ λέγουν ὡς ἀπορῦντες, ἀλλὰ θαυμάζοντες. ὡσὰν νὰ ἔλεγαν ἔτζι, τὶς ἐσιν ἔτος· ἀντὶ τῦ ποταπὸς καὶ τὶ λογῆς, καὶ μὲ πόσιν ἐξυσίαν ἢ δυώαμιν, κάμνει ταῦτα.

Ματθ. η'. Μαρκ. ε'. Κείμ. Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὶν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν, ἥτις ἐσὶν ἀντίπερα τῆς Γαλιλαίας. ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὶν γῆν, ὑπιώτησεν αὐτῷ ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως, ὅς εἶχε δαιμόνια ἐκ χρόνων ἱκανῶν, καὶ ἱμάτιον ὐκ ἐνεδύσκετο, καὶ σὲ οἰκία ὐκ ἔμενεν, ἀλλ' σὲ τοῖς μνήμασιν. Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησῦν, καὶ ἀνακράξας, προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε· τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, Ἰησῦ Υἱὲ τῦ Θεῦ τῦ Ὑψίσε; δέομαίσε μή με βασανίσῃς. παρήγγειλε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, ἐξελθεῖν ἀπὸ τῦ ἀνθρώπυ· πολλοῖς γὰρ χρόνοις σιωηρπάκει αὐτὸν· καὶ ἐδεσμεῖτο ἁλύσεσι, καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ διαῤῥήσσων τὰ δεσμὰ, ἠλαύνετο ὑπὸ τῦ Δαίμονος εἰς τὰς ἐρήμυς. ἐπηρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησῦς, λέγων· τίσι ἐσιν ὄνομα; ὁ δὲ εἶπε· λεγεὼν· ὅτι δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν. καὶ παρεκάλει αὐτὸν, ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὶν

τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλεν αὐτὸν, ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια, ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην, καὶ ἀπεπνίγη.

Ἐξήγ. Βλέπε τὸ δαιμόνιον πῶς ἀπὸ δύο πάθη τῆς κακίας κρατεῖται, ἀπὸ ἀυθάδειαν καὶ φόβον. διότι τὸ ναὶ λέγῃ, τί ἐμοὶ, καὶ σοὶ· αὐθάδες καὶ ἀδιαντρόπου δέλε λογίζεται. τὸ δὲ ναὶ λέγῃ, δέομαίσε· φοβεμένε λογίζεται. ἑκατοικῆσε δὲ εἰς τὰ μνήματα, βελόμενος ναὶ βάλῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους πονηρὰν ὑπόληψιν, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποθανόντων, γίνονται δαίμονες. ζητῶν δὲ οἱ δαίμονες ναὶ μὴν τοὺς βάλῃ εἰς τὴν ἄβυσσον, ἀλλὰ ναὶ τοὺς συγχωρήσῃ ναὶ ὁρίσκωνται ἀκόμι εἰς τὴν γῆν. ὁ δὲ Κύριος τοὺς συγχωρεῖ ναὶ εἶναι εἰς τὴν γῆν διὰ ναὶ πολεμῶν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ναὶ τοὺς κάμνῃ δοκιμωτέρους· διότι ἐὰν δὲν ἦσαν ἀντίπαλοι, δὲν ἤθελαν ἦθαι ἔτε στέφανοι. μάθε δὲ καὶ ἀναγωγικῶς· ὅτι ὅποιος ἔχει δαίμονας εἰς τοὺς λόγους, τοτέσι δαιμονικὰς πράξεις, φορέματα δὲν ἐνδιώσεται, τοτέσι δὲν ἔχει τὴν ἐκ τοῦ Βαπτίσματος στολὴν· καὶ εἰς σπῆτι δὲν κατοικεῖ, τοτέσιν ἐν ἐκκλησίᾳ. (διότι δὲν εἶναι ἄξιος ναὶ σεβαίνῃ εἰς ἐκκλησίαν.) ἀλλὰ εἰς τὰ μνήματα, ἤγουν εἰς τὰ δοχεῖα τῶν νεκρῶν ἔργων, εἰς τὰ πορνοσάσια καὶ εἰς τὰ τελώνια· διότι αὐτὰ εἶναι τὰ μνήματα τῆς κακίας.

Κείμ. Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγονὸς, ἔφυγον· καὶ ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονὸς· καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον, ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει, ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν. ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἰδόντες, πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς. καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν, ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Γαδαρηνῶν, ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο. αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, ὑπέστρεψεν. ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει, εἶναι σὺν αὐτῷ. ἀπέλυσε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέγων· ὑπόστρεψον εἰς τὸν οἶκόν σε, καὶ διηγοῦ ὅσα ἐποίησέσοι ὁ Θεός. καὶ ἀπῆλθε, καθ' ὅλην τὴν πόλιν, κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

Ἐξήγ. Τὸ μὲν φυγεῖν τοὺς βόσκοντας, ἔγινεν ἀφορμὴ σωτηρίας εἰς τοὺς Γαδαρηνοὺς, ὅμως ἐκεῖνοι δὲν τὸ ἐκατάλαβαν, διότι ὅσον ἔπρεπε ναὶ θαυμάσουν τὴν δύναμιν τοῦ Σωτῆρος, καὶ ναὶ πιστεύσουν εἰς αὐτὸν· αὐτοὶ ἠρώτησαν λέγει, ἀντὶ τοῦ ἐπαρακάλεσαν τὸν Ἰησοῦν, ναὶ εὔγῃ ἀπὸ τὰ σιώρατά τε. διότι ἐφοβήθησαν, μήπως καὶ πάθουν καὶ ἄλλην καμίαν ζημίαν, καθὼς ἔχασαν καὶ τοὺς χοίρους. ἐκεῖνος δὲ ὅπου Ἰατρεύθη, φανερὰν δείχνει τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἰατρείας· διότι τοσοῦτον ἰατρεύθη τοὺς φρενάς, εἰς τόσον ὅτι ναὶ γνωρίσῃ καὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ναὶ τὸν παρακαλῇ ναὶ εἶναι μαζίτε. διότι ὡς φαίνεται ἐφοβεῖτον, μήπως καὶ ὡσὰν μακρυὰ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν, τὸν πειράξῃ πάλιν οἱ δαίμονες. ὁ δὲ Κύριος δείχνωντάς τε, ὅτι ἂν δὲν εἶναι καὶ μαζίτε, διώαται σκεπόμενος μὲ τὴν χάριντε, ναὶ φυλαχθῇ ἀπείρακτος ἀπὸ πᾶσαν δαιμονικὴν πείραξιν, λέγετε, ὑπόστρεφε εἰς τὸ σπῆτισε καὶ διηγοῦ ὅσα ἐποίησέσοι ὁ Θεὸς. δὲν εἶπεν, ὅσα σὲ ἔκαμα· διὰ ναὶ μᾶς δώσῃ τύπον ταπεινοφροσύνης, καὶ ἵνα πάντα πρὸς Θεὸν ἀναφέρωμεν τὰ κατορθώματα. ἐκεῖνος δὲ τοσοῦτον ἦτον καλόγνωμος ἄνθρωπος, εἰς τόσον ὅτι ναὶ διηγῆται ὅσα ἐποίησεν εἰς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς. διότι ὁ μὲν Κύριος τὸν ἐπρόσταξε ναὶ διηγῆται ὅσα ἔκαμεν εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς, ἐκεῖνος δὲ διηγεῖται, ὅσα ἐποίησεν εἰς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς. πρέπει λοιπὸν καὶ ἡμᾶς, ὅταν κάμνωμεν τινὸς τίποτες καλὸν, ναὶ μὴν θέλωμεν ναὶ μᾶς ἐπαινῇ διὰ τοῦτο. ὅμως ἐκεῖνος ὅπου πάθη τὸ ἀγαθὸν, πρέπει ναὶ τὸ διηγῆται, ἂν καὶ ἡμεῖς δὲν θέλωμεν.

Κείμ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέψαι τὸν Ἰησοῦν, ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. καὶ Ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ, ᾧ ὄνομα Ἰάειρος· καὶ αὐτὸς Ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχε· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ, ὡς ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν. ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν, οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν· καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος, ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις Ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον αὐτῆς, οὐκ ἴσχυσεν ὑπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι· προσελθοῦσα ὄπισθεν, ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. Ματθ. θ'. Μαρκ. ε'.

Εξήγ. Ὁ μὲν Ἰησοῦς, ὑπέστρεψεν ἀπὸ τῆς χώρας τῶν Γαδαρηνῶν. οἱ δὲ ὄχλοι τὸν ἀπαντύχεναν, ἕνα μὲν καὶ διὰ τὴν διδασκαλίαν, ἄλλο δὲ καὶ διὰ τὰ θαύματα. προσῆλθε λοιπὸν καὶ κάποιος ἄρχων τῆς συναγωγῆς, ὄχι παράμικρὸς τινὰς, ἢ πτωχὸς, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς πρώτους. προσθέττει δὲ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ Εὐαγγελιστὴς, διὰ νὰ γένῃ γνωριμώτερον τὸ θαῦμα, ὅτι ἀληθινὸν εἶναι. προσπίπτει δὲ οὗτος τῷ Ἰησοῦ, ἔστωντας καὶ νὰ εἶχεν ἀνάγκην, ὁποῦ τοῦ ἔπρεπε καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀνάγκην, νὰ προσπέσῃ καὶ νὰ τὸν ἐγνωρίσῃ πῶς εἶναι Θεὸς. ὅμως καὶ ἡ θλίψις πολλάκις ἀναγκάζει τοὺς ἀνθρώπους νὰ δράμουν πρὸς τὸ καλὸν. διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Δαβὶδ, ἐν κημῷ καὶ χαλινῷ, τὰς σιαγῶνας αὐτῶν ἄγξαις, τῶν μὴ ἐγγιζόντων πρὸς σὲ. πηγενάμενος δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Ἀρχισυναγώγου, ἦλθε κάποια γυνὴ, ἡ ὁποία ἔδειξε μεγάλην πίστιν. διότι ὡς ἦλθεν, ἐπίασε τὴν ἄκραν τῆς ποδίας αὐτοῦ, πιστεύουσα βέβαια, ὅτι ἐὰν μόνον πιάσῃ τὸ φόρεμάτου, θέλει Ἰατρευθῇ. καὶ παρευθὺς ἐσταμάτησε τὸ αἷμα ὁποῦ ἔτρεχεν ἀπ' αὐτὴν χρόνους δώδεκα. καὶ ὡσὰν πῶς νὰ προσεγγίσῃ τινὰς ὀμμάτι εἰς τὸ φῶς, ἢ φρύγανα εἰς φωτίαν, παρευθὺς ἐνεργοῦν, ἔτζι καὶ αὐτὴ, ἔστωντας νὰ προσφέρῃ πίστιν εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἐδύνετον νὰ τὴν ἰατρεύσῃ, παρευθὺς Ἰατρεύθη. διότι δὲν ἐσυλλογίσθη τίποτες, οὐδὲ τὴν πολυκαιρίαν τῆς ἀῤῥωστίας, οὐδὲ πῶς δὲν ἐδυνήθηκαν οἱ Ἰατροὶ νὰ τὴν Ἰατρεύσουν, οὔτε ἄλλο τίποτες· ἀλλὰ μόνον ἐπίστευσε, καὶ Ἰατρεύθη, καὶ ὡς φαίνεται προτήτερα, ἐπίασε τὸν Ἰησοῦν νοητῶς, καὶ τότε σωματικῶς.

Ψαλ. λα.

Κείμ. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· τὶς ὁ ἁψάμενός μου; ἀρνουμένων δὲ πάντων, εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ· ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσίσε καὶ ἀποθλίβουσι, καὶ λέγεις· τὶς ὁ ἁψάμενός μου; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἥψατό μου τὶς· ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἀπ' ἐμοῦ. Ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθε, τρέμουσα ἦλθε, καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ, δι' ἣν αἰτίαν ἥψατο αὐτοῦ, ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς Ἰάθη παραχρῆμα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· θάρσει θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέσε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

Εξήγ. Θέλωντας ὁ Κύριος νὰ δείξῃ καὶ τὴν πίστιν τῆς γυναικὸς εἰς ὅλους, διὰ νὰ γένουν μιμηταὶ αὐτῆς, καὶ διὰ νὰ δώσῃ καὶ πρὸς τὸν Ἰάειρον, ἐλπίδας ἀγαθὰς, πῶς θέλει Ἰατρευθῇ καὶ ἡ θυγατέρατου· διὰ τοῦτο φανερώνει ἐκεῖνο ὁποῦ ἔγινε κρυφὰ. καὶ ἐξετάζει ποῖος εἶναι ὁποῦ τὸν ἐπίασεν. ὁ δὲ Πέτρος ὥσπερ τολμηρὸς, μεμφόμενος αὐτὸν διὰ τὴν ἐρώτησιν, λέγει· τοσοῦτον πλῆθος σὲ στρυμώνουν, καὶ λέγεις ποῖος μὲ ἐπίασε; καὶ δὲν ἐγνώριζε τὶ ἐρωτᾷ ὁ Κύριος· διότι ὁ μὲν Ἰησοῦς ἠρῶτα τὶς ὁ ἁψάμενός μου, ἤγουν ποῖος μὲ ἐπίασε μετὰ πίστεως, καὶ ὄχι ἔτζι ἁπλῶς. διότι καθὼς ἔχει τινὰς αὐτία καὶ ἀκούῃ, ἄλλος δὲ ἔχει αὐτία καὶ δὲν ἀκούῃ· ἔτζι ἄλλος μὲν πιάνει μετὰ πίστεως, ἄλλος δὲ σιμώνει μὲν καὶ ἐγγίζει σωματικως, ἡ δὲ καρδία αὐτοῦ, μακρὰ ἀπέχει. ἐρωτᾷ λοιπὸν ὁ Κύριος, ἀγκαλὰ καὶ ἤξευρε τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ καθὼς τὸ ἐπροεῖπα, διὰ νὰ δείξῃ καὶ τὴν πίστιν αὐτῆς εἰς ὅλους, καὶ διὰ νὰ δώσῃ καὶ εἰς τὸν Ἀρχισυνάγωγον ἐλπίδας ἀγαθὰς, ἐρωτᾷ καὶ φανερώνει τὴν γυναῖκα. ἐγνώρισα δὲ λέγει δύναμιν ὁποῦ εὐγῆκεν ἀπὸ ἐμένα, πρεπόντως, διότι οἱμὲν Προφῆται δὲν εἶχαν δύναμιν ὁποῦ νὰ εὐγένῃ ἀπ' αὐτοὺς, ἀλλὰ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐθαυματουργοῦσαν· ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἔστωντας ὁποῦ εἶναι πηγὴ, καὶ βρύσις παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ πάσης δυνάμεως, ἔχει καὶ δυνάμεις ὁποῦ εὐγαίνουν ἀπ' αὐτοῦ. διπλῶς δὲ Ἰατρεύει τὴν γυναῖκα ὁ Κύριος. πρῶτον μὲν τὴν ἀσθένειαν αὐτῆς Ἰασάμενος, ἔπειτα δὲ καὶ τὸν τρόμον τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἐκαταπράϋνε, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ πρὸς αὐτὴν, θάρσει θύγατερ.

Κείμ. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἔρχεταίτις παρὰ τοῦ Ἀρχισυναγώγου, λέγων αὐτῷ· ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μὴ σκύλλε τὸν Διδάσκαλον. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας, ἀπεκρίθη αὐτῷ, λέγων· μὴ φοβοῦ μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται. εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν οὐδένα, εἰμὴ Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην, καὶ τὸν Πατέρα τῆς παιδὸς, καὶ τὴν Μητέρα· ἔκλαιον δὲ πάντες, καὶ ἐκόπτοντο αὐτὴν· ὁ δὲ εἶπε· μὴ κλαίετε· οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν ἔξω πάντας, καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, ἐφώνησε λέγων· ἡ παῖς, ἐγείρου. καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα· καὶ διέταξεν, αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν· καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς. ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς, μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονὸς.

Εξήγ. Ὁ Ἰησοῦς ἔστωντας νὰ ἀκούσῃ, ὁποῦ ἔλεγε κάποιος πρὸς τὸν Ἀρχισυνάγωγον, ὅτι μὴ βάνῃς τὸν διδάσκαλον εἰς κόπον, ὅτι ἡ θυγατέρα σου ἀπέθανε· δὲν ἀνέμεινε τὸν Ἀρχισυνάγωγον νὰ λαλήσῃ τίποτες πρὸς αὐτὸν· ἀλλὰ τὸν ἐπρόφθασε, διὰ νὰ μὴν εἰπῇ ὁ Ἀρχι-

χιτωνάγωγος, δὲν σὲ ἔχω χρείαν, ὅτι ἰδὲ ὅπου ἔγινε τὸ κακὸν, ἰδὲ ὅπου ἀπέθανεν ἐκείνη ὅπου ἐθαρρέσαμεν νὰ ἰατρευθῇ. διὰ νὰ μὴν εἰπῇ λοιπὸν ἐδὲν τοιοῦτον (διότι ἦτον ἄπιστος, καὶ Ἰουδαῖος) τὸν προφθάνει ὁ Χριστὸς καὶ λέγει, μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε, τοχάζει λέγει πρὸς τὴν γυναῖκα ὅπου τὴν ἔτρεχε τὸ αἷμα, ἐκείνην μιμήσου εἰς τὴν πίστιν, καὶ δὲν θέλεις ἀτοχήσει. μόνον δὲ τὸν Πέτρον, καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ τὸν Ἰάκωβον ἀφίνει νὰ ἔλθουν μέσα εἰς τὸ σπῆτι μαζήτε, ὡς προκρίτους τῶν μαθητῶν, καὶ ὡς δυναμένους σιωπῆσαι τὸ θαῦμα. διότι δὲν ἤθελε νὰ φανερωθῇ εἰς τοὺς πολλοὺς, πρὶν τὸ καιρὸ, καὶ διὰ τὸν φθόνον τάχα τῶν Ἰουδαίων, τὰ περισσότερα ἔργα αὐτὸ τὰ ἔκρυπτε, διὰ νὰ μὴ καίωνται ἀπὸ τὸν φθόνον τες, καὶ ἔχουν περισσοτέρην ἁμαρτίαν. καθὼς λοιπὸν πρέπει νὰ κάμνωμεν καὶ ἡμεῖς, ὅταν μᾶς φθονοῦν τινὲς, δὲν πρέπει νὰ ξεφανερώνωμεν εἰς αὐτοὺς τὰ κατορθώματά μας· διὰ νὰ μὴν τοὺς κάμνωμεν, καὶ μᾶς φθονοῦν περισσότερον, καὶ τοὺς βάλωμεν εἰς περισσοτέραν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ νὰ σταθάζωμεν ὅσον ἠμποροῦμεν νὰ τοὺς λανθάσωμεν. λέγοντος δὲ τοῦ Κυρίου, ὅτι δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ κοιμᾶται, καὶ τὸν θάνατον ὀνομάζοντος ὕπνον, διότι ἔμελλε νὰ ἀναστήσῃ τὴν ἀποθαμμένην ὡσὰν ἀπὸ τὸν ὕπνον· τὸν ἀναγελοῦσαν ἐκεῖνοι ὅπου τοῦ ἤκουαν, διὰ νὰ εἶναι τὸ θαῦμα, θαυμαστότερον. διότι διὰ νὰ μὴν ἔχουν νὰ λέγουν ὕστερον, ὅτι δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ ἐκοιμᾶτον, διὰ τοῦτο οἰκονόμησε νὰ καταγελασθῇ πρότερον, μὲ τὸ νὰ λέγῃ, ὅτι δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ κοιμᾶται· διὰ νὰ φραγοῦν τὰ στόματα ἐκείνων ὅπου θέλουν νὰ συκοφαντοῦν. διότι τοσοῦτον ἀπέθανεν, εἰς τόσον ὅτι καὶ τὸν ἀναγελοῦσαν λέγοντα ὅτι δὲν ἀπέθανεν. ἐξέβαλε δὲ ἔξω πάντας, διὰ νὰ παιδεύσῃ ἡμᾶς, νὰ μὴν ἀγαπῶμεν τὴν δόξαν, μηδὲ νὰ κάμνωμεν τίποτες πρὸς ἐπίδειξιν. καὶ διδάσκοντάς μας, ὅτι ὅταν μέλλῃ κανεὶς νὰ θαυματουργῇ, δὲν πρέπει νὰ εἶναι μέσα εἰς τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ κατὰ μόνας, καὶ ἥσυχος. ἐπέστρεψε λοιπὸν τὸ πνεῦμα τῆς κόρης, διότι δὲν ἔβαλον ἄλλην ψυχὴν, ἀλλὰ ἐκείνην ὅπου ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸ κορμίτης, ἐκείνην ἔκαμεν νὰ γραφῇ εἰς αὐτό. ἐπρόσταξε δὲ νὰ τῆς δώσουν νὰ φάγῃ, πρὸς πίστωσιν περισσοτέραν, καὶ βεβαίωσιν πῶς ἀληθῶς ἀνέστη. ἠμποροῦμεν δὲ νὰ τὰ νοήσωμεν, ἔτως αὐτά· αἱμόρροες εἶναι πᾶσα ψυχὴ ὅπου ἀναβρύει, καὶ πηγάζει τὴν αἱματώδη, καὶ φονευτικὴν ἁμαρτίαν. διότι πᾶσα ἁμαρτία, φονεὺς εἶναι, καὶ σφαγεὺς τῆς ψυχῆς. αὕτη λοιπὸν ἡ ψυχὴ, ἐὰν πιάσῃ τὰ φορέματα τοῦ Ἰησοῦ, τουτέστι τὴν σάρκωσιν αὐτοῦ, καὶ πιστεύσει ὅτι ἐσαρκώθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἰατρεύεται. ἐὰν καὶ ἀρχισυνάγωγος εἶναι τὶς, τουτέστι, νοῦς ὅπου κυριεύει πολλὰ, μὲ τὸ νὰ σωάγῃ τὰ ἀπὸ πλεονεξίας, καὶ νὰ τὰ κρατῇ· ἀρρώστει δὲ ἡ θυγατήρ αὐτοῦ, ἤγουν ἡ διάνοιά του· ἂς προσκαλεσθῇ μόνον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἂς πιστεύσῃ, καὶ θέλει ἰατρευθῇ ἡ διάνοια αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ.

Κείμενον.

Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια, καὶ νόσους θεραπεύειν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἰᾶσθαι τοὺς ἀσθενοῦντας. καὶ εἶπε Ματθ. ι.
πρὸς αὐτούς· μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδὸν, μήτε ῥάβδον, μήτε πήραν, μήτε ἄρτον, μήτε ἀργύριον, μήτε ἀνὰ δύο χιτῶνας ἔχειν. καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε, καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάξατε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς. ἐξερχόμενοι δὲ, διήρχοντο κατὰ κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ. Μαρκ. γ'.

Ἐξήγ. Καὶ ἀπ' ἐδῶ φαίνεται τὸ μεγαλεῖον τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ. διότι δὲν ἐθαυματούργει μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ τοῖς μαθηταῖς ἔδιδεν τοῦτο. διότι τὸ νὰ χαρίζῃ τινὰς τοιαῦτα χαρίσματα εἶς τοὺς φίλους τε, βέβαια δὲν εἶναι ἀνθρώπε, ἀλλὰ Θεοῦ. ἔσωντας δὲ νὰ τοὺς δώσῃ ἐξουσίαν, κατὰ τῶν πονηρῶν πνευμάτων, δὲν τοὺς ἄφησεν ἕως αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐπρόσταξε νὰ κηρύσσουν καὶ τὸ Εὐαγγέλιον· διότι πρέπει ἐκεῖνον ὅπου ἐγχειρίζεται διδασκαλίαν, νὰ κηρύττῃ, καὶ νὰ θαυματουργῇ. διότι τὸ μὲν κήρυγμα, διὰ τῶν θαυμάτων βεβαιοῦται· καὶ τὰ θαύματα διὰ τοῦ κηρύγματος. διότι πολλοὶ πολλάκις ἔκαμαν θαύματα ἀπὸ δαιμόνων, ἀλλὰ τὸ κήρυγμα αὐτῶν, δὲν ἦτον γερόν· διὰ τοῦτο καὶ τὰ θαύματα αὐτῶν, δὲν ἦσαν ἐκ Θεοῦ. τοσοῦτον δὲ ἀκτήμονας τοὺς ἀποστέλλει, ὅτι καὶ ψωμὶ δὲν θέλει νὰ βαστοῦν, οὔτε ἄλλο τίποτες ἀπὸ ὅσα βαστοῦμεν οἱ πολλοὶ. τοὺς παραγγέλνει δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι νὰ μὴ πηγαίνουν ἀπὸ σπῆτι εἰς σπῆτι, ἀλλὰ εἰς ὁποιον σπῆτι κοιτάσουν, ἐκεῖ νὰ μένουν, διὰ νὰ μὴ λογιωθοῦν

ἀκατάστατοι, καὶ ἀμετάβλητοι. νὰ ἀποτινάσσν δὲ τὸν κονιορτὸν τὲς λέγει, ἐὰν δὲν τὲς δεχθῆν τινὲς, εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτὲς, τετέσιν εἰς ἔλεγχον αὐτῶν καὶ κατάκρισιν· δείχνοντες πῶς πολλὼ δρόμον ἐπεριπάτησαν δι' αὐτὲς, καὶ δὲν ἐκέρδησαν τίποτες ἀπ' αὐτὲς. τινὲς δὲ τὸ νὰ μὴ βασάζεν οἱ Ἀπόστολοι, μήτε τερβὰν, μήτε ῥάβδον, μήτε ἀπὸ δύο φορέματα νὰ ἔχεν, ἔτζι τὸ νοῆσιν· ὅτι νὰ μιὼ θησαυρίζεν. διότι τῆτο δηλοῖ ἡ πήρα, ἤγεν ὁ τερβὰς. μήτε νὰ εἶθε θυμώδεις, διότι τῆτο δηλοῖ ἡ ῥάβδος. μήτε νὰ ἔχετε ἀπὸ δύο φορέματα· ἤγεν νὰ μιὼ εἶθε πολύτροποι, καὶ διπλοῖ κατὰ τὶὼ γνώμιω.

Ματθ. ιδ'. Μάρκος. ς'. Κείμ. Ἤκεσε δὲ Ἡρώδης ὁ Τετράρχης τὰ γενόμενα ὑπ' αὐτῆ πάντα, καὶ διηπόρει, διὰ τὸ λέγεθαι ὑπότινων, ὅτι Ἰωάννης ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν· ὑπότινων δὲ, ὅτι Ἠλίας ἐφάνη· ἄλλων δὲ, ὅτι Προφήτης εἷς τῶν ἀρχαίων ἀνέση· καὶ εἶπεν ὁ Ἡρώδης· Ἰωάννιω, ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τὶς δέ ἐσιν ἕτος περὶ ὃ ἐγὼ ἀκέω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

Ἐξήγ. Ἕυτος ὁ Ἡρώδης ἦτον ὁ μικρὸς Υἱὸς τῆ μεγάλε Ἡρώδε, ὁπῆ ἐφόνδυσε τὰ βρέφη· διότι ἐκεῖνος μὲν ἦτον Βασιλδυς, ἕτος δὲ τετράρχης. ἀπορῆσε δὲ περὶ τῆ Ἰησῆ, ποῖος νὰ εἶναι. διότι τὸν Ἰωάννιω λέγει, τὸν ἀπεκεφάλισα ἐγὼ· καὶ ἀνίσως καὶ εἶναι ὁ Ἰωάννης, καὶ ἀνέση ἐκ νεκρῶν, βέβαια ὡσὰν τὸν ἰδῶ, θέλω τὸν γνωρίσει. διότι ἐζήτει νὰ τὸν ἰδῆ. Βλέπε δὲ, ὅτι οἱ ἑβραῖοι ἐλογίαζαν ἀνάσασιν νεκρῶν, εἰ ζωῆ σαρκικῆ, καὶ εἰς φαγὶ καὶ πιοτὸν, κακῶς λογιάζοντες. διότι ἡ ἀνάσασις, δὲν εἶναι εἰς ζωὶὼ σαρκικιὶ. ὀδὲ εἰς φαγὶ καὶ πιοτὸν, ἀλλὰ εἶναι ὡς Ἄγγελοι Θεῆ, καὶ ἔτζι πολιτδονται.

Κείμ. Καὶ ὑποσρέψαντες οἱ Ἀπόσολοι, διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν· καὶ παραλαβὼν αὐτὲς, ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν, εἰς τόπον ἔρημον πόλεως καλεμένης Βηθσαϊδά. οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες, ἠκολέθησαν αὐτῷ· καὶ δεξάμενος αὐτὲς, ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς Βασιλείας τῆ Θεῆ. καὶ τὲς χρείαν ἔχοντας θεραπείας, ἰᾶτο. ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα, εἶπον αὐτῷ· ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κύκλω κώμας καὶ τὲς ἀγρὲς, Ματθ ιδ'. καταλύσωσι, καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν· ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμω τόπω ἐσμέν. εἶπε δὲ Μαρκ. ς'. πρὸς αὐτὲς· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ εἶπον· ἐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ Ἰωάνν. ς'. πέντε ἄρτοι, καὶ ἰχθύες δύο· εἰ μήτι πορθδθέντες ἡμεῖς, ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τῆτον βρώματα· ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πενταχισχίλιοι. εἶπε δὲ πρὸς τὲς μαθητὰς αὐτῆ· κατακλίνατε αὐτὲς, κλισίας ἀνὰ πεντήκοντα. καὶ ἐποίησαν ἕτω, καὶ ἀνέκλιναν ἅπαντας. λαβὼν δὲ τὲς πέντε ἄρτες, καὶ τὲς δύο ἰχθύας· ἀναβλέψας εἰς τὸν ἐρανὸν, εὐλόγησεν αὐτὲς· καὶ κατέκλασε, καὶ ἐδίδε τοῖς μαθηταῖς παρατιδναι τῷ ὄχλω. καὶ ἔφαγον, καὶ ἐχορτάδησαν πάντες, καὶ ἤρδη τὸ περισεῦσαν αὐτοῖς, κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.

Ἐξήγ. Εἰς ἔρημον τόπον πηγαίνει ὁ Ἰησῆς, ἐπειδὴ ἔμελε νὰ κάμῃ τὸ θαῦμα τῶν ἄρτων, διὰ νὰ μιὼ ἠμπορῆ κανεὶς νὰ λέγῃ, ὅτι ἔσωντας νὰ εἶναι πόλις σιμὰ, ἀπεκεῖδεν ἤφεραν τὰ ψωμία. ἔσωντας δὲ νὰ δεχθῆ τὲς ὄχλες, τὲς ἐδίδασκε, καὶ τὲς ἰάτρδε. διὰ νὰ μάθῃς ἐσὺ, ὅτι ἡ ἐδικήμας φιλοσοφία, εἰς λόγον, καὶ πρᾶξιν μερίζεται. καὶ ἄτε πρέπει νὰ διδάσκῃ κανεὶς, καὶ νὰ μιὼ κάμνῃ· ἄτε νὰ κάμνῃ χωρὶς λόγον. ὅταν δὲ ἔκλινεν ἡ ἡμέρα, οἱ μαθηταὶ ἔσωντας νὰ ἀρχίσεν νὰ γίνωνται φιλανθρωπότεροι, καὶ σπλαγχνικώτεροι, λυπῆνται τὲς ὄχλες, καὶ λέγεσιν· ἀπόλυσον τὲς ὄχλες, τετέσιν ἰάτρδσον τὰς ἀδενείας αὐτῶν τὸ γληγορώτερον, καὶ πλήρωσον τὰ ζητήματά τες. ὁ δὲ Κύριος λέγωντας πρὸς τὲς μαθητὰς, δότετες ἐσεῖς νὰ φάγεν, δὲν τὸ λέγει, μιὼ ἠξδύρωντας πῶς δὲν εἶχαν, ἀλλὰ βελόμενος νὰ τὲς παρακινήσῃ νὰ εἰπῆν πόσα ψωμία ἔχεν. καὶ ἔτζι νὰ δειχθῆ τὸ θαῦμα μέγα, ἐκ τῆς ὁμολογίας ἐκείνων, ἔσωντας νὰ δειχθῆ ἠποσότης τῶν ψωμίων. τὸ δὲ κατακλίνατε αὐτὲς, ἤγεν βάλετέ τες νὰ καθίσεν εἰς τάξιν ἀπὸ πενῆντα. μᾶς δείχνει ὅτι πρέπει ὅταν θέλωμεν νὰ ξενοδοχήσωμεν τινὰς, νὰ τὲς βάνωμεν νὰ καθίζεν, καὶ πᾶσαν ἄλλιω ἐπιμέλειαν νὰ δείχνωμεν εἰς αὐτὲς. ἀναβλέπει δὲ εἰς τὸν ἐρανὸν, δείχνωντας πρὸς ἡμᾶς, ὅτι ὅταν θέλωμεν νὰ φάγωμεν, νὰ ἀναπέμπωμεν δχαριτίας εἰς τὸν Θεόν. δίδει δὲ τοῖς μαθηταῖς, καὶ ἐκεῖνοι δίδεν τοῖς ὄχλοις, διὰ νὰ μιὼ ἀλησμονήσεν τὸ θαῦμα, ἀλλὰ νὰ τὸ ἐνθυμῶνται πάντοτε, ἐνθυμέμενοι ὅτι ἔλαβαν τὰ ψωμία εἰς τὰ χέριά τες. τὰ δὲ περισδύματα ἦσαν κόφινοι δώδεκα, διὰ νὰ μάθωμεν πόσον δυάται ἡ φιλοξενία. καὶ πῶς πληθυώνται τὰ ἐδικάμας, ὅταν δίδωμεν τοῖς πτωχοῖς. εἴπαμεν δὲ περὶ τέτε πλατύτερον, εἰς τὸν Ματθαῖον.

Κείμ.

Κείμ. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ μόνας, συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς, λέγων· τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι; οἱ δὲ ἀποκριθέντες, εἶπον· Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν· ἄλλοι δὲ Ἠλίαν· ἄλλοι δὲ, ὅτι Προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπε δὲ αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπε· τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς, παρήγγειλε μηδενὶ εἰπεῖν τοῦτο, εἰπών· ὅτι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν Πρεσβυτέρων, καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

Ἐξήγ. Ἐρωτῶντας τοὺς μαθητὰς ὁ Κύριος, δὲν τοὺς ἐρωτᾷ παρευθὺς τί λέγουσιν αὐτοὶ, ἀλλὰ πρότερον τοὺς ἐρωτᾷ τὴν γνώμην τοῦ λαοῦ, καὶ τότε τὴν ἐδικήν τους. τοῦτο δὲ τὸ κάμνει, διὰ νὰ ἀποδείξῃ σφαλτὴν καὶ πλανεμένην τὴν γνώμην τῶν πολλῶν, καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ φήμην· καὶ ἔτζι νὰ μετασύρῃ τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν ἀληθινὴν ὑπόληψιν· τὸ ὁποῖον καὶ ἔγινε. διότι ἔσωντας νὰ εἰποῦν οἱ μαθηταὶ, ὅτι ἄλλοι μὲν σὲ λέγουν Ἰωάννην, ἕτεροι δὲ Ἠλίαν· αὐτὸς τοὺς ἐρωτᾷ, ἀμὴ ἐσεῖς, τετέσιν ἐσεῖς ὁποῦ διαφέρετε ἀπὸ ὅλους, οἱ διαλεγμένοι, καὶ ἐξαίρετοι, ποῖος λέγετε νὰ εἶμαι; ὁ δὲ Πέτρος προπηδᾷ ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καὶ τόμα πάντων γενόμενος, ὁμολογεῖ πῶς εἶναι ὁ Χριστὸς τοῦ Θεοῦ ὁποῦ ἐκηρύτετον ἀπὸ πολὺς. διότι δὲν εἶπε Χριστὸν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ μὲ τὸ ἄρθρον, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ καθολικὸς Χριστὸς τοῦ Θεοῦ. διότι πολλοὶ μὲν ἐχρίσθησαν, ἀλλὰ ὁ Χριστὸς τοῦ Θεοῦ, ἕνας, καὶ μόνος εἶναι.

Κείμ. Ἔλεγε δὲ πρὸς πάντας· εἴτις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθημέραν, καὶ ἀκολουθείτωμοι. ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν. ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος, κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας, ἢ ζημιωθείς; ὅς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇμε, καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ τοῦ Πατρὸς, καὶ τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων. λέγω δὲ, ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσίτινες τῶν ὧδε ἑστηκότων, οἵ οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ματθ. ις'. Μάρκ. η'.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ εἶπε διὰ λόγου του, ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, λέγει ἤδη κάποιον κανόνα, καὶ καθολικὸν· ὅτι ὄχι μόνος ἐγὼ θέλω ὑπομείνει θάνατον, ἀλλὰ καὶ πάντες ὅσοι θέλουν νὰ μὲ ἀκολουθοῦν, πρέπει νὰ ἀπαρνηθοῦν τὸν ἑαυτόντους, καὶ νὰ μὴν ἔχουν καμμίαν κοινωνίαν μὲ τὴν σάρκα, ἀλλὰ νὰ καταφρονοῦν τοὺς λόγους. σταυρὸν δὲ ἐδῶ λέγει, τὸν ἐπονείδιστον θάνατον. διότι δὲν ἦτον ἄλλος θάνατος ἀτιμότερος, ὡσὰν ὁ διὰ σταυροῦ. δείχνει λοιπὸν, ὅτι ὅποιος θέλει νὰ εἶναι μαθητὴς αὐτοῦ, χρεωστεῖ νὰ ἀποθνήσκει θάνατον ἐπονείδιστον, ὡς κατάκριτος φονεύομενος. ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ φονεύονται ἐπονειδίστως, ὡσὰν οἱ λῃσταὶ καὶ ὅλοι οἱ κακοποιοὶ, διὰ τοῦτο προσέθηκε τὸ, καὶ ἀκολουθείτωμοι, τετέσι νὰ κάμνῃ πᾶσαν ἀρετὴν. διότι ὅποιος θέλει νὰ σώσῃ τὴν ψυχήν του, θέλει τὴν χάσει, τετέσιν ὅποιος θέλει νὰ ζήσῃ ἀναπαυμένα, ὁ τοιοῦτος θέλει ἀποθάνῃ κατὰ τὴν ψυχήν. ἐπαισχύνεται δὲ τὸν Χριστὸν, ἐκεῖνος ὁποῦ λέγει πῶς νὰ πιστεύσω σταυρωμένον Θεὸν, μὴ ἐντροπιασμένον. ἀλλὰ μὴ ἐκεῖνος ὁποῦ διασύρει, μὴ ἀναγελᾷ τὴν ἰδιωτείαν μὴ ἁπλότητα τοῦ Εὐαγγελίου, ἐπαισχύνεται τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ. τοῦτον λοιπὸν τὸν ἐπαισχύνεται ὁ Κύριος ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, τετέσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ αὐτοῦ. τοῦτο δὲ ὁποῦ λέγει εἶναι τοιοῦτον· ὥσπερ ἐάντις αὐθέντης ἔχῃ δοῦλον πονηρὸν, ἐντρέπεται νὰ τὸν ὀνομάσῃ δοῦλόντου· ἔτζι καὶ ἐγὼ λέγει, θέλω ἐντραπῆ νὰ ὀνομάσω δοῦλόνμου, ἐκεῖνον ὁποῦ νὰ μὲ ἀρνηθῇ. καὶ ἐπειδὴ εἶπε παράνω, ὅτι ὅποιος ἀπολέσει τὴν ψυχήν του, θέλει τὴν σώσει· δείχνοντας ποίων ἀγαθῶν καταξιῶνται οἱ τοιοῦτοι, λέγει, ὅτι εἶναι μερικοὶ ἐδῶ, οἱ ὁποῖοι δὲν θέλουν ἀποθάνῃ ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τετέσι τὴν δόξαν ὁποῦ μέλλουν νὰ ἀπολαύσουν οἱ δίκαιοι. τοῦτο δὲ τὸ εἶπε περὶ τῆς μεταμορφώσεως, διότι ἡ μεταμόρφωσις τύπος τῆς ἄνω μελλούσης δόξης ἦτον, καὶ καθὼς ἐν ταύτῃ ἤσραψεν ὁ Ἰησοῦς παραδόξως, ἔτζι θέλει λάμψει ὁμοίως καὶ οἱ δίκαιοι τότε. εἶναι λέγει τινὲς (Ἰωάννης Πέτρος, καὶ Ἰάκωβος) οἱ ὁποῖοι, δὲν θέλουν φθάσει νὰ ἀποθάνουν, ἕως ὁποῦ νὰ ἰδοῦν εἰς ποίαν δόξαν θέλουν ἤθελε ἐκεῖνοι ὁποῦ μὲ ὁμολογοῦσιν ἐμένα. τοῦτο δὲ τὸ εἶδαν εἰς τὸν καιρὸν τῆς μεταμορφώσεως.

Κείμ. Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους, ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτὼ· καὶ παραλαβὼν Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν, τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον· Ματθ. ις'. Μαρκ. θ'.

τερον· καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτȣ̃ λȣ̃κὸς, ἐξαςράπτων. καὶ ἰδȣ̀ ἄνδρες δύο, συνελάλȣν αὐτῷ. οἵτινες ἦσαν Μωσῆς, καὶ Ἠλίας, οἳ ὀφθέντες ἐν δόξῃ, ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτȣ̃, ἣν ἔμελλε πληρȣ̃ν ἐν Ἱερȣσαλὴμ. ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ· διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτȣ̃, καὶ τȣ̀ς δύο ἄνδρας τȣ̀ς συνεςῶτας αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτȣ̀ς ἀπ' αὐτȣ̃, εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησȣ̃ν· Ἐπιςάτα, καλόν ἐςιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, μίαν σοὶ, καὶ μίαν Μωσεῖ, καὶ μίαν Ἠλίᾳ μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. ταῦτα δὲ αὐτȣ̃ λέγοντος, ἐγένετο νεφέλη, καὶ ἐπεσκίασεν αὐτȣ̀ς· ἐφοβήθησαν δὲ, ἐν τῷ ἐκείνȣς εἰσελθεῖν εἰς τὴν νεφέλην. καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης, λέγȣσα· ȣ̃τός ἐςιν ὁ υἱός μȣ ὁ ἀγαπητός· αὐτȣ̃ ἀκȣ́ετε. καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν, ȣ̃ρέθη ὁ Ἰησȣ̃ς μόνος· καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν, καὶ ȣ̀δενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ȣ̀δὲν ὧν ἑωράκασιν.

Εξήγ. Ὁ μὲν Ματθαῖος λέγει, ὅτι ἕξι ἡμέραις ἀπέρασαν ἀφόντης εἶπεν ὁ Ἰησȣ̃ς τȣ̀ς λόγȣς τȣ́τȣς, καὶ τότε ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος. ὁ δὲ Λȣκᾶς λέγει ὀκτὼ ἡμέραις ἀπέρασαν. ὅτι ὁ μὲν ματθαῖος, λέγει μόνον τὰς μεταξὺ, ὁ δὲ Λȣκᾶς λέγει, καὶ τὴν ἡμέραν ὁπȣ̃ εἶπεν ὁ Κύριος τȣ̀ς λόγȣς, καὶ ἐκείνην ὁπȣ̃ ἔγινεν ἡ μεταμόρφωσις. παρέλαβε δὲ τȣ̀ς τρεῖς μόνȣς· τὸν μὲν Πέτρον, ὡς ἀγαπῶντα· τὸν δὲ Ἰωάννην, ὡς ἀγαπώμενον· τὸν δὲ Ἰάκωβον, ὡσὰν ὁπȣ̃ ἦτον καὶ αὐτὸς θερμὸς εἰς τὸν ζῆλον τȣ̃ Χριςȣ̃. ἢ καὶ ὡς δυναμένȣς κρύψαι τὸ πρᾶγμα, καὶ νὰ τὸ βαςάξȣν νὰ μὴν τὸ εἰπȣ̃ν τινὸς. ἀναβαίνει δὲ εἰς τὸ ὄρος διὰ νὰ προσευχηθῇ, διότι πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ ἀναχωρȣ̃μεν εἰς τόπον ἥσυχον καὶ ἀπόκρυφον, καὶ νὰ ὑψώνωμεν τὸν νȣ̃ν μας, καὶ νὰ μὴ συλλογιζώμεσθε διὰ κανένα γήϊνον πρᾶγμα, καὶ ἔτζι νὰ προσευχώμεσθεν. ἔγινε δὲ τὸ εἶδος τȣ̃ προσώπȣ αὐτȣ̃ ἕτερον· ὄχι ὅτι ἐμετάλλαξεν εἰς ἄλλην φύσιν. διότι ἔμεινε μὲν καθὼς ἦτον, τὸ δὲ σχῆμα τȣ̃ προσώπȣτȣ ἔγινε λαμπρότερον ἀπότι ἦτον προτήτερα, καθὼς λοιπὸν, καὶ τὰ φορέματα ἔγιναν· διότι τȣ́των μόνον τὸ εἶδος αὐτῶν ἔλαμψεν, ἡ δὲ φύσις τῶν φορεμάτων δὲν ἄλλαξεν, ἀλλὰ μόνον ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν. ὁ δὲ Μωϋσῆς, καὶ ὁ Ἠλίας, τὸν ἐπαράςεκαν ἐκεῖ ὁπȣ̃ προσηύχετον, διὰ νὰ δειχθῇ ὅτι δὲν εἶναι ἐναντίος τȣ̃ νόμȣ, καὶ τῶν προφητῶν. διότι ἂν ἦτον ἐναντίος τοῖς Προφήταις, καὶ τῷ Νόμῳ, δὲν ἤθελαν τὸν παραςέκει ὁ Μωϋσῆς ὁπȣ̃ ἔδωκε τὸν Νόμον, καὶ ὁ τῶν Προφητῶν θερμότατος Ἠλίας· ἔλεγον δὲ τὴν ἔξοδον ἤγȣν τὸ θάνατον αὐτȣ̃, ὁπȣ̃ ἔμελλε νὰ πληρώσῃ εἰς τὴν Ἱερȣσαλὴμ. ὁ δὲ Πέτρος ἐνύςαζεν ὅταν ἐπροσεύχετον ὁ Χριςὸς, διότι ἦτον ἀσθενὴς, καὶ ἐπλήρωνε τὸ ἀνθρώπινον, δȣλεύωντας τῷ ὕπνῳ· ὅμως ἔςωντας νὰ ἐξυπνήσῃ, εἶδε τὴν δόξαν τȣ̃ Χριςȣ̃, καὶ τȣ̀ς δύο ἄνδρας· καὶ ὥσπερ νὰ τȣ̃ ἀρέσῃ νὰ κατοικȣ̃ν ἐκεῖ, διὰ τὸ φῶς, καὶ διὰ νὰ βλέπῃ τȣ̀ς Προφήτας, λέγει· καλὸν εἶναι νὰ εἴμεσθεν ἐδὼ. διότι ἐνόμιζεν ὅτι τότε εἶναι ἡ συντέλεια, καὶ ἡ Βασιλεία τȣ̃ Χριςȣ̃, μὴν ἠξεύρωντας τὶ ἔλεγε. διότι ἀκόμι δὲν ἦτον τὸ τέλος, ȣ̀δὲ ἔφθασεν ἡ ἡμέρα τῆς βασιλείας, ȣ̀δὲ ἡ ἀπόλαυσις τῶν ἀγαθῶν ὁπȣ̃ μέλλȣν νὰ κληρονομήσȣν οἱ ἅγιοι. καὶ ἄλλο δὲ φοβȣ́μενος νὰ μὴν ςαυρωθῇ ὁ Χριςὸς, διὰ τȣ̃το τὰ λέγει αὐτὰ. διότι ἐπειδὴ ἤκȣσε τȣ̃ Χριςȣ̃ ὁπȣ̃ ἔλεγεν, ὅτι δεῖ ἀποκτανθῆναι, ἤγȣν μέλλει νὰ θανατωθῇ, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ νὰ ἀναςηθῇ, λέγει ταῦτα. ὡσὰν νὰ ἔλεγεν ἔτζη, ἂς μὴν καταβȣ̃μεν ἀπὸ τὸ ὄρος, ἀλλὰ ἂς ἀπομείνωμεν ἐδὼ, διὰ νὰ φύγωμεν τὸ ςαυρὸν, καὶ τὰ πάθη. ἐὰν ἔλθȣν οἱ Ἰȣδαῖοι ἔχομεν τὸν Ἠλίαν βοηθὸν, ὁπȣ̃ ἐκατέβασε τὸ πῦρ, καὶ κατέκαυσε τȣ̀ς δύο πεντηκοντάρχȣς. ἔχομεν καὶ τὸν μωϋσῆν ὁπȣ̃ ἀφάνισε τόσα καὶ τόσα ἔθνη. ταῦτα δὲ ἔλεγε, μὴν ἠξεύρωντας τὶ ἔλεγε, διότι αὐτὸς μὲν ἐνόμιζεν ὅτι ἀτιμώτατον τίποτες, καὶ πολὺ κακὸν εἶναι ὁ ςαυρὸς· καὶ διὰ τȣ̃το φεύγωντάς τον, ἔλεγε ταῦτα. ὁ δὲ Κύριος ἐδίψα νὰ ςαυρωθῇ, ἐπειδὴ δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ σωθȣ̃ν οἱ ἄνθρωποι ἀλλέως. τȣ̃ δὲ Πέτρȣ λέγοντος, ποιήσωμεν τρεῖς σκηνὰς, ἤγȣν τέντας. ὁ Κύριος κάμνει παρευθὺς σκηνὴν ἀχειροποίητον, καὶ σεβαίνει εἰς αὐτὴν μαζὴ μὲ τȣ̀ς Προφήτας. διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν εἶναι παρακάτω ἀπὸ τὸν Πατέρα. διότι καθὼς εἰς τὴν παλαιὰν διαθήκην λέγει, ὅτι ἡνεφέλη εἶχε τὸν Κύριον, καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐσέβαινεν εἰς αὐτὴν, καὶ ἐδέχετον τὸν Νόμον, ἔτζι ἐδέχθη καὶ τώρα ἡ νεφέλη τὸν Χριςὸν. νεφέλη, καὶ ὄχι γνόφος, διότι παρῆλθεν ἡ σκιὰ τȣ̃ νόμȣ, καὶ τὸ σκοτεινὸν τῆς ἀσαφίας· ἀλλὰ νεφέλη φωτεινὴ, διότι ἦλθεν ἡ ἀλήθεια, καὶ ἔλαμψεν ἡ χάρις τȣ̃ Χριςȣ̃, καὶ δὲν εἶναι τώρα κανένα σκοτεινὸν. ἐγένετο δὲ καὶ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης· ὥσπερ καὶ τὸ παλαιὸν ἠκȣ́ετο ἡ φωνὴ τȣ̃ Θεȣ̃ ἐκ τῆς νεφέλης. ȣ̃ρέθη δὲ ὁ Ἰησȣ̃ς μόνος, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τινὰς ὅτι τὸ, ȣ̃τός ἐςιν ὁ Υἱός μȣ, τὸ εἶπε διὰ τὸν Μωϋσῆν, ἢ διὰ τὸν Ἠλίαν. ἂν τύχῃ δὲ νὰ σημαίνῃ καὶ τȣ̃το· ὅτι εἰς μερικὸν μὲν καιρὸν, ἐφαίνετον ὁ Νόμος, καὶ οἱ Προφῆται· ὡσὰν καὶ ἐδὼ ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας· καὶ ἀπέκει μόνος ὁ Ἰησȣ̃ς, ἔςωντας νὰ περάσȣν ἐκεῖνοι. διότι τώρα ἔςωντας νὰ περάσȣν τὰ νομικὰ, ἐξȣσιάζει τὸ Εὐαγγέλιον. οἱ δὲ Ἀπόςολοι ἐσιώπησαν, καὶ δὲν εἶπαν τίποτες, ἀπ' ἐκεῖνα

Ἐξοδ. κδ'.

κεῖνα ὁπῶ εἶδαν. διότι πρὶν τῶ ϛαυρῶ, δὲν ἔπρεπε νὰ λέγεν τίποτε θεοπρεπὲς, περὶ τῶ Ἰησῶ. διότι ἐκεῖνοι ὁπῶ ἤθελαν ἀκέσῃ ταῦτα, καὶ ἀπέκει νὰ τὸν βλέπεν ϛαυρέμενον, τὶ ἤθελαν λογιάσῃ περὶ αὐτῶ; ἄραγε δὲν ἤθελαν τὸν εἰπῆ πλάνον, καὶ φαντασιοσκόπον τὸν ὠόμιζαν; διὰ τῶτο λοιπὸν, δὲν κηρύτλεν οἱ Ἀπόϛολοι πρὶν τῶ ϛαυρῶ, κανένα θεοπρεπὲς, καὶ παράδοξον. περὶ δὲ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, εἴπαμεν καὶ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον πολλὰ καὶ χαριέϛατα, καὶ ἀρκεῖ. Ματθ. ιϛ.

Κείμ. Ἐγένετο δὲ ϲὺ τῇ ἑξῆς ἡμέρα κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τῶ ὄρως, συνηὐτησαν αὐτὸν ὄχλος πολὺς· καὶ ἰδὲ ἀνὴρ ἀπὸ τῶ ὄχλω, ἀνεβόησε λέγων· Διδάϛκαλε, δεόμαϊϲέ, ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸν ὑόν μω, ὅτι μονογενήϛμοί ϲι. καὶ ἰδὲ πνεῦμα λαμβάνει αὐτὸν, καὶ ἐξαίφνης κράζει, καὶ ϖαραίϲει αὐτὸν μετὰ ἀφρῶ, καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτῶ, ϲωτρίβον αὐτόν. καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν ϲω, ἵνα ἐκβάλωϲιν αὐτὸ, καὶ ϭκ ἠδυνήθηϲαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησῶς, εἶπεν· ὦ γενεὰ ἄπιϲος καὶ διεϛραμμένη, ἕως πότε ἔϲομαι πρὸς ὑμᾶς, ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; ϖροϲάγαγε τὸν ὑόν ϲω ὧδε. ἔτι δὲ ϖροϲερχομένω αὐτῶ, ἔῤῥηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον, καὶ ϲυνεϖαράξεν. ἐπετίμηϲε δὲ ὁ Ἰησῶς τῷ ϖνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ καὶ Ἰάϲατο τὸν ϖαῖδα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ Πατρὶ αὐτῶ. Μαρκ. ϑ'.

Ἐξήγ. Πολλὰ ἄπιϲος ἦτον ὁ ἄνθρωϖος ἔτος, καὶ διὰ τῶτο δὲν εὔγαινεν ἐδὲ τὸ δαιμόνιον ἀϖὸ τὸν ὑὸν αὐτῶ, ἔϲωντας ὁπῶ ἐνικῶϲεν ἡ ἀϖιϲία τλιὼ δυώαμιν τῶν Ἀποϲόλων. ἀλλὰ καὶ ἀϖεδὼ φαίνεται ἡ ἀϖιϲία αὐτῶ, καὶ ἡ αὐθάδεια αὐτῶ, ἀϖὸ τὸ νὰ ἔλθῃ ἔμϖροϑεν ϖάντων νὰ κατηγορῇ τὲς μαθητάς. ὁ δὲ Κύριος δείχνωντας ὅτι ἀϖὸ τλιὼ ἀϖιϲίαν αὐτῶ εἶναι ὁπῶ δὲν ἰατρεύθη ὁ ὑός τε, τὸν ἐλέγχει ἔμϖροϑεν εἰς ὅλες, καὶ τὸν ὀνειδίζει, καὶ ὄχι μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ὅλες μαζῆ· διότι μὲ τὸ νὰ εἰϖῇ, ὦ γενεὰ ἄπιϲος, συμϖεριλαμβάνει ὅλον τὸ γένος τῶν ἑβραίων. τὸ δὲ διεϛραμμένη, δείχνει ὅτι δὲν ἦτον ἐξ ἀρχῆς, ἐδὲ ἐκ ϕύϲεως ἡ ϖονηρία, ἀλλὰ ϕυϲικῶς μὲν ἦϲαν ὀρθοὶ, (διότι ϖέρμα ἅγιον ἦϲαν, τὸ τῶ Ἀβραὰμ, καὶ τῶ Ἰϲαὰκ) διεϛράφηϲαν δὲ ἀϖὸ κακίας. τὸ δὲ ἕως ϖότε ἔϲομαι ϖρὸς ὑμᾶς, ἕως ϖότε ἀνέξομαι ὑμῶν, τῶτο δηλοῖ, ὅτι ἐϖιθυμητὸν εἶχε τὸν θάνατον, καὶ ἀγαϖᾶϲε νὰ γλυτώϲῃ ἀϖ' αὐτὲς τὸ γληγορέτερον. ἕως ϖότε λέγει ἀνέξομαι, ἤγεν νὰ ὑϖομένω τλιὼ ἀϖιϲίαν ---. δείχνωντας λοιπὸν ὅτι ἔχει δυώαμιν ὁπῶ νικᾷ τλιὼ ἀϖιϲίαν τῶν ἑβραίων, λέγει, Φέρε ἐδῶ τὸν ὑόν ϲω. καὶ ἔϲωντας νὰ τὸν ἰατρεύϲῃ, τὸν ἔδωκε τῶ Πατρός τε. διότι ϖροτήτερα ὁ δαιμονιϲμένος, δὲν ἦτον τῶ Πατρὸς αὐτῶ, ἀλλὰ τῶ ϖονηρῶ ϖνεύματος ἐκεῖνε ὁπῶ τὸν ἐκρατῶϲε. τότε δὲ ὁ Κύριος, τὸν ἔδωκε τῶ Πατρὸς αὐτῶ ὁπῶ τὸν εἶχε χαμένον, καὶ ἀϖέκει τὸν εὕρηκε.

Κείμ. Ἐξεϖλήϲοντο δὲ ϖάντες, ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τῶ Θεῶ. ϖάντων δὲ θαυμαζόντων, ἐπὶ ϖᾶϲιν οἷς ἐϖοίηϲεν ὁ Ἰησῶς, εἶϖε ϖρὸς τὲς μαθητὰς αὐτῶ· θέϑε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τὲς λόγες τέτες· ὁ γὰρ ὑὸς τῶ ἀνθρώϖε, μέλλει ϖαραδίδοϑαι εἰς χεῖρας ἀνθρώϖων. οἱ δὲ ἠγνόεν τὸ ῥῆμα τῶτο, καὶ ἦν ϖαρακεκελυμμένον ἀϖ' αὐτῶν, ἵνα μὴ αἴϑωνται αὐτό· καὶ ἐφοβῶντο ἐρωτῆϲαι αὐτὸν ϖερὶ τῶ ῥήματος τέτε. Μαρκ. ϑ'.

Ἐξήγ. Οἱ μὲν ἄλλοι ϖάντες ἐθαύμαζαν εἰς ὅλα ἐκεῖνα ὁπῶ ἔκαμνεν ὁ Ἰησῶς, ὄχι μόνον διὰ τῶτο τὸ ἕνα ϑαῦμα, ἀλλὰ διὰ ὅλα. αὐτὸς δὲ ἀφήϲας τὲς ἄλλες, ϖρὸς τὲς μαθητὰς διαλέγεται, καὶ λέγει τες· βάλετε ἐϲεῖς ταῦτα ϖάντα, καὶ τὰ ϑαύματα, καὶ τὲς λόγες τῶν ϑαυμάτων, εἰς τὰ αὐτία ϲας. διατὶ; διότι μέλλω νὰ ϖαραδοῶ, καὶ νὰ ϲαυρωθῶ. ἵνα ὅταν μὲ ἰδῆτε ὁπῶ νὰ ϲαυρωθῶ, νὰ μὴ νομίϲετε ὅτι ἀϖὸ ἀδυναμίας τὸ ἔϖαθα τῶτο. διότι ἐκεῖνος ὁπῶ ἔκαμνε τοιαῦτα ϑαύματα, ἐδυνέτον ἂν ἤθελε, καὶ νὰ μὴν ϲαυρωθῇ. ἐκεῖνοι δὲ δὲν ἐκαταλάμβαναν τὸν λόγον τῶτον, ὅτι ἦτον ϲκεϖαϲμένον ἀϖ' αὐτὲς. διατὶ δὲ ἔγινε τῶτο; διὰ νὰ μὴν λυϖῆνται ϖρὶν τῷ καιρῷ, καὶ ϲυγχίζωνται ἀϖὸ τὸν Φόβοντες. διότι ἔϲωντας νὰ ϲυγκαταβαίνῃ ὁ Θεὸς εἰς τλιὼ ἀδυνέϲαντες, καὶ νὰ τὲς κυβερνᾷ ὡϲὰν τίποτες ϖαιδία, δὲν ἀφίνει νὰ νοήϲωϲιν τὸν λόγον ἐκεῖνον ὁπῶ τὲς ἔλεγε. βλέϖε δὲ καὶ ἐκείνων τλιὼ ϑλάβειαν, ϖῶς ϑλαβῶντο νὰ ἐρωτήϲωϲιν, μάλιϲα δὲ ἐφοβῶνταν. διότι ὁ Φόβος εἶναι ἐϖίτασις τῆς ϑλαβείας, ἤγεν ϖεριϲϲότερα ϑλάβεια. καθὼς καὶ ἡ ϑλάβεια, εἶναι ϖαραμικρὸς Φόβος.

Κείμ. Εἰϲῆλθε δὲ διαλογιϲμὸς ϲὺ ἑαυτοῖς, τὸ, τὶς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. ὁ δὲ Ἰησῶς ἰδὼν τὸν διαλογιϲμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐϖιλαβόμενος ϖαιδίε, ἔϑηϲεν αὐτὸ ϖαρ' ἑαυτῷ, καὶ εἶϖεν αὐτοῖς· ὅς ἐὰν δέξηται τὸ ϖαιδίον τῶτο ἐϖὶ τῷ ὀνόματί μω, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὅς ἐὰν ἐμὲ δέξηται, δέχεται τὸν ἀϖοϲεί- Ματθ. ιη'. Μαρκ. ϑ'.

ςείλαντάμε. ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων, οὗτος ἔςαι μέγας. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης, εἶπεν· Ἐπιςάτα, ἴδομεν τινα ἐπὶ τῷ ὀνόματίσου ἐκ βάλλοντα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· μὴ κωλύετε· ὅς γὰρ οὐκ ἔςι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐςιν.

Εξήγ. Πάθος κενοδοξίας εἰσῆλθεν εἰς τοὺς Ἀποςόλους. ἐμένα μοῦ φαίνεται, ἀπὸ τὸ νὰ μὴν Ἰατρευθῇ ὁ δαιμονισμένος, ἐσηκώθη εἰς αὐτοὺς τὸ πάθος τοῦτο. διότι κάμνει χρεία νὰ ἐφιλονείκησαν περὶ τούτου, καὶ νὰ ἔλεγε κάθε ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς· ὄχι διὰ τὴν ἐδικήν μου ἀδυναμίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐδικὴν τοῦ ὀδεῖνος δὲν Ἰατρεύθη τὸ παιδίον. καὶ ἀπαὐτοῦ θέλει ἄναψε τὸ πάθος τῆς κενοδοξίας, νὰ ἐξετάζουν ποῖος εἶναι μεγαλήτερος. ἀλλὰ ὁ Κύριος, ἠξεύρωντας τὰς καρδίας αὐτῶν, προφθάνει· καὶ πρὶν νὰ αὐξηνθῇ τὸ πάθος τοῦτο, σπουδάζει νὰ τὸ κόψῃ ἀπὸ τὴν ῥίζαν. διότι εἰς μὲν τὴν ἀρχὴν, εὔκολα νικῶνται τὰ πάθη· ὅταν δὲ αὐξηνθοῦν, καὶ μεγαλύνουν, δύσκολα εὐγαίνουν. πῶς κόπτει λοιπὸν τὸ κακὸν; ἐπίασε ἕνα μικρὸν παιδίον, καὶ τὸ ἔδειχνε τοῖς Ἀποςόλοις. θέλωντας νὰ δείξῃ μὲ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς, ὅτι τοιαύτην γνώμην πρέπει νὰ κατασκευάζωμεν εἰς τοῦ λόγουμας, καθὼς εἰς τὰ παιδία ἡ ἡλικία ἔδωκε. διότι τᾶτα, εἶναι καὶ ἀπειρόκακα, καὶ ἁπλούςατα· μήτε ὑπὸ τοὺς λογισμοὺς τῆς κενοδοξίας ἐνοχλούμενα, μήτε πρωτεῖα ἀγαποῦν. ὅποιος λοιπὸν, δεχθῇ λέγει, τοιοῦτον παιδὶ διὰ τὸ ὄνομάμου, ἐμένα δέχεται. τοῦτο δὲ ὁποῦ λέγει, εἶναι τοιοῦτον· ἐσεῖς μὲν νομίζετε, ὅτι ἐὰν φαίνεσθε ὑπερήφανοι, καὶ κενόδοξοι, τότε θέλετε ἀρέσει τοῖς πολλοῖς, καὶ τότε θέλουν σᾶς ὑποδεχθῇ περισσότεροι. ἐγὼ δὲ σᾶς λέγω· ὅτι τοσοῦτον χαίρομαι εἰς τὴν ἁπλότητα, καὶ τοσοῦτον χαρακτηρίζει αὕτη τοὺς ἐδικούς μου μαθητὰς· εἰς τόσον ὅτι ὅποιος δεχθῇ τὸν ἁπλούςατον ἄνθρωπον, καὶ ἄκακον, ὡς μαθητὴν ἐδικόνμου, (διότι τοῦτο δηλοῖ τὸ ἐν τῷ ὀνόματί μου) ἐμένα δέχεται. διότι ἐκεῖνος ὁποῦ δέχεται τὸν ὑπερήφανον, οὔτε ἐδικόνμου μαθητὴν δέχεται, οὔτε ἐμένα. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶπε· Κύριε, Ἴδομεν κάποιον ὁποῦ ἔκβαλλεν τὰ δαιμόνια μὲ τὸ ὄνομάσου, καὶ τὸν ἐμποδίσαμεν. ποίαν ἀκολουθίαν τοῦ λόγου ἔχουν αὐτὰ ὁποῦ εἶπεν ὁ Ἰωάννης, πρὸς ἐκεῖνα ὁποῦ εἶπεν ὁ Κύριος; καὶ πολλὴν· διότι ἐπειδὴ εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι ὅποιος εἶναι μικρότερος ἀπὸ ἐσᾶς, ἐκεῖνος θέλει εἶσθαι μέγας, διὰ τοῦτο ἐφοβήθη ὁ Ἰωάννης, μήπως κακὸν τὸ ἔκαμεν, ἔςωντας νὰ ἐμποδίσουν ἄνθρωπον ἐξουσιαςικῶς, καὶ ἀλαζωνικῶς. διότι τὸ, νὰ ἐμποδίζῃ κανεὶς τινὰ ἀπὸ τίποτες ἔργον, δὲν τὸν δείχνει μικρότερον ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν ἐμποδίζει, ἀλλὰ πῶς νὰ κρατῆται μεγαλήτερος ἀπ' ἐκεῖνον ὁποῦ ἐμπόδισεν. ὁ Ἰωάννης λοιπὸν ἐφοβήθη τοῦτο, μήπως καὶ ἔκαμεν ἀλαζωνικὸν ἔργον, ἔςωντας νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἄνθρωπον. τίνος δὲ ἕνεκεν τὸν ἐμπόδιζαν; ὄχι πῶς τὸν ἐφθονοῦσαν, ἀλλὰ κρίνοντες αὐτὸν ἀνάξιον νὰ θαυματουργῇ· διότι δὲν ἦτον μὲ τούτους νὰ δεχθῇ τὴν χάριν τῆς θαυματουργίας, οὐδὲ τὸν ἀπέςειλεν ὁ Κύριος ἐπὶ τοῦτο, ὡσὰν καὶ αὐτοὺς, οὐδὲ ἀκολουθοῦσε καθόλου τὸν Ἰησοῦν. τὶ τοὺς ἀπεκρίθη λοιπὸν ὁ Κύριος; ἀφῆτετον λέγει, καὶ μὴν τὸν ἐμποδίζετε, διότι συντρίβει καὶ αὐτὸς τὴν δύναμιν τοῦ Σατανᾶ· καὶ ἐπειδὴ δὲν σᾶς ἐμποδίζει εἰς τὸ κήρυγμα, οὐδὲ συνεργεῖ τῷ διαβόλῳ, τὸ λοιπὸν διὰτ' ἐμᾶς εἶναι. διότι ὅποιος δὲν εἶναι ἐναντίος τοῦ Θεοῦ, μὲ τὸν Θεὸν εἶναι, ὡσὰν καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν συνάγει, ἤγουν δὲν συνεργεῖ μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὁ τοιοῦτος εἶναι μὲ τὸν διάβολον. θαύμασον δὲ καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριςοῦ, πῶς καὶ διὰ τῶν ἀναξίων, καὶ μὴ ὄντων μαθητῶν αὐτοῦ, ἐνεργοῦσεν ἡ χάρις, καὶ ψιλῶς ὀνομαζομένου· ἔτζι καὶ διὰ τὼν Ἱερέων ἂν καὶ ἀνάξιοι εἶναι ἐνεργεῖ ἡ χάρις, καὶ ἁγιάζονται πάντες, ἂν καὶ ἀκάθαρτος εἶναι ὁ Ἱερεύς.

Κείμ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐςήριξε, τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπέςειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ· καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμαρειτῶν, ὥςε ἑτοιμᾶσαι αὐτῷ· καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτὸν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλὴμ. Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος, καὶ Ἰωάννης, εἶπον· Κύριε, θέλεις εἴπωμεν, πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ὡς
δ. Βασιλ. α. καὶ Ἠλίας ἐποίησε; ςραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐπετίμησεν αὐτοῖς, καὶ εἶπεν· οὐκοίδατε οἵου πνεύματος ἐςέ ὑμεῖς; ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

Εξήγ. Τὶ εἶναι τοῦτο ὁποῦ λέγει, ὅτι ἐγένετο ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ; τουτέςιν, ὅταν ἔφθασεν ὁ καιρὸς ὁποῦ ἔμελλε πλέον νὰ ὑπομείνῃ τὰ σωτήρια πάθη δι' ἡμᾶς, νὰ ἀναληφθῇ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ νὰ καθήσῃ ἐκδεξιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ πατρὸς. τότε λοιπὸν ὅταν ἔφθασεν ὁ καιρὸς τοῦ πάθους αὐτοῦ, καὶ τῆς ἐκ τοῦ κόσμου ἀναλήψεως, ἔκρινεν ὅτι πλέον νὰ μὴν περιπατῇ ἐδὼ καὶ ἐκεῖ, ἀλλὰ νὰ ἀνέβῃ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.

τὸ

τὸ δὲ ἐςήριξε τὸ πρόσωπον αὐτȣ̃, τȣ̃το δηλοῖ· ὅτι ἀποφάσισεν, ἐβεβαίωσεν, καὶ ἔςησε βȣλὴν, διὰ νὰ πηγαίνῃ εἰς τὴν Ἱερȣσαλὴμ. ἐκπέμπει δὲ ἀγγέλȣς, ἤγȣν μαντατοφόρȣς, ἔμπροσθεν αὐτȣ̃, διὰ νὰ τȣ̃ ἑτοιμάσȣν τίποτες κονάκι. ἀγκαλὰ καὶ ἤξȣρε ὅτι δὲν θέλȣν τὸν ὑποδεχθῇ οἱ Σαμαρεῖται, ὅμως τȣ̀ς ςέλνει, διὰ νὰ ȣ̓γάλῃ πᾶσαν πρόφασιν τῶν Σαμαρειτῶν· διὰ νὰ μὴν ἔχȣν νὰ λέγȣν ὕςερον, ὅτι ἂν ἤθελε ςείλῃ τινὰς προτήτεράτȣ, ἠθέλαμεν τὸν δεχθῇ· ἄλλο δὲ, καὶ διὰ νὰ ὠφελήσῃ καὶ τȣ̀ς μαθητάςτȣ νὰ μὴ σκανδαλισθȣ̃ν ὅταν τὸν Ἰδȣ̃ν εἰς τὸν ςαυρὸν ὑβριζόμενον, ἀλλὰ ἀπὸ τȣ̃το ὁπȣ̃ ἔγινε τώρα, νὰ μάθȣν, ὅτι καθὼς τώρα, ἔςωντας νὰ καταφρονηθῇ ἀπὸ τȣ̀ς Σαμαρείτας, ὑπέμεινεν ἀνεξικάκως, μάλιςαδὲ ἐμάλωσε καὶ αὐτȣ̀ς τȣ̀ς μαθητὰς, ὁπȣ̃ τὸν ἐπαρακινȣ̃σαν νὰ κακοποιήσῃ τȣ̀ς ὑβριςὰς. ἔτζι καὶ ἐκείνȣς ὁπȣ̃ τὸν ἐςαύρωναν, καὶ τὸν ὕβριζαν τότε, ὄχι ὡς ἀδύνατος, ἀλλὰ ὡς μακρόθυμος, τȣ̀ς ὑπομένει. ὠφελεῖ δὲ καὶ τȣ̀ς μαθητὰς, ὡσὰν ὁπȣ̃ τȣ̀ς διδάσκει ἀπὸ τὸ ἐδικόντȣ παράδειγμα, νὰ εἶναι ἀνεξίκακοι. διότι αὐτοὶ μὲν πρὸς τὸν Ἠλίαν ἀποβλέποντες, ὁ ὁποῖος ἐκατέκαυσε δύο πεντηκοντάρχȣς μὲ τȣ̀ς ςρατιῶτας αὐτῶν, ἐπαρακινȣ̃σαν καὶ τὸν Κύριον, νὰ κατακαύσῃ τȣ̀ς ὑβριςὰς, διότι ἀκόμι ἦσαν τελεῖς. αὐτὸς δὲ δείχνωντας πρὸς αὐτȣ̀ς, ὅτι ὑψηλότερος εἶναι ὁ ἐδικός τȣ νόμος, παρὰ τὴν πολιτείαν τȣ̃ Ἠλία, διὰ τȣ̃το τȣ̀ς μαλώνει, καὶ τȣ̀ς ȣ̓γάζει ἀπὸ τὴν τοιαύτην γνώμην, ἔςωντας νὰ τȣ̀ς διδάξῃ νὰ ὑπομένȣν μὲ πραότητα ἐκείνȣς ὁπȣ̃ τȣ̀ς ὑβρίζȣν. τὶ εἶναι δὲ ἐτȣ̃το ὁπȣ̃ λέγει, ȣ̓κ ἐδέξαντο αὐτὸν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτȣ̃ ἦν πορȣ̓όμενον εἰς Ἱερȣσαλὴμ; ἄρα τȣ̃το νὰ λέγῃ, ὅτι δὲν τον ἐδέχθησαν ἐπειδὴ ἀπεφάσισεν αὐτὸς νὰ πηγαίνῃ εἰς Ἱερȣσαλὴμ; καὶ λοιπὸν ἂν τὸ νοήσωμεν ἔτζι, ὅτι διὰ τȣ̃το δὲν τὸν ἐδέχθηκαν, διότι ἀπεφάσισεν αὐτὸς νὰ πηγαίνῃ εἰς τὴν Ἱερȣσαλὴμ, ȣ̓ρίσκονται ἀναίτιοι ἐκεῖνοι ὁπȣ̃ δὲν τὸν ἐδέχθηκαν. εἶναι δὲ νὰ εἰπȣ̃μεν, ὅτι τȣ̃το λέγει ὁ Ἐυαγγελιςὴς, ὅτι δὲν τὸν ἐδέχθηκαν, ȣ̓δὲ νὰ σέβῃ εἰς τὴν Σαμάρειαν. καὶ ἀπ' ἔκει ὡσὰν νὰ ἤθελεν ἐρωτήσῃ τινὰς, καὶ διατὶ δὲν τὸν ἐδέχθηκαν καὶ ςανικῶςτȣς, ȣ̓δὲ ἐμβῆκεν εἰς τὴν χώραν; ἆραγε ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαντȣ; ἢ δὲν ἐδύνετο νὰ σέβῃ μέσα χωρὶς τὸ θέλημάτȣς; τȣ̃το τὸ ζήτημα λύων ὁ Ἐαγγελιςὴς, λέγει· ȣ̓χὶ διὰ νὰ εἶναι ἀδύνατος, ἀλλὰ διατὶ δὲν ἐβȣ̓λετο νὰ σέβῃ ἐκεῖ, ἀλλὰ νὰ πηγαίνῃ εἰς τὴν Ἱερȣσαλὴμ. ἐπειδὴ ἐὰν δὲν ἤθελεν εἶςαι τȣ̃το, καὶ χωρὶς τὸ θέλημα ἐκείνων, ἤθελε σέβῃ εἰς τὴν χώραν.

δ. Βασιλ. α.

Κείμ. Ἐγένετο δὲ, πορȣ̓ομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ, εἶπε τὶς πρὸς αὐτὸν· ἀκολȣθήσωσοι ὅπȣ ἂν ἀπέρχῃ, Κύριε; καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησȣ̃ς· αἱ ἀλώπεκες φωλεȣ̀ς ἔχωσι, καὶ τὰ πετεινὰ τȣ̃ Οὐρανȣ̃ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ Υἱὸς τȣ̃ ἀνθρώπȣ ȣ̓κ ἔχει πȣ̃ τὴν κεφαλὴν κλῖναι. εἶπε δὲ πρὸς ἕτερον· ἀκολȣ̓θειμοι. ὁ δὲ εἶπε· Κύριε, ἐπίτρεψόνμοι ἀπελθόντι πρῶτον, θάψαι τὸν πατέρα μȣ. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησȣ̃ς· ἄφες τȣ̀ς νεκρȣ̀ς, θάψαι τȣ̀ς ἑαυτῶν νεκρȣ̀ς· σὺ δὲ ἀπελθὼν, διάγγελλε τὴν Βασιλείαν τȣ̃ Θεȣ̃. εἶπε δὲ καὶ ἕτερος· ἀκολȣθήσωσοι Κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκον μȣ· εἶπε δὲ ὁ Ἰησȣ̃ς πρὸς αὐτὸν· ȣ̓δεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτȣ̃ ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐςιν εἰς τὴν Βασιλείαν τȣ̃ Θεȣ̃.

Εξήγ. Τȣ̃τος ὁπȣ̃ ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησȣ̃ν, καὶ ἐζητȣ̃σε νὰ τὸν ἀκολȣθήσῃ, μὲ πονηρὰν γνώμην ἦλθε, διότι ἐπειδὴ εἶδε τὸν Κύριον ὁπȣ̃ τὸν ἀκολȣθȣ̃σεν ὄχλος πολὺς, ἐνόμισεν ὅτι συναθρόιζει χρήματα ἀπὸ τȣ̀τȣς. διὰ τȣ̃το λοιπὸν ἐλογίασεν ὅτι νὰ ἀκολȣθήσῃ καὶ αὐτὸς τὸν Χριςὸν, διὰ νὰ συνάξῃ χρήματα. διὰ τȣ̃το λοιπὸν τὸν ἀποδιώχνει καὶ ὁ Κύριος, καὶ μόνον ὅτι δὲν ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τοιαῦτα· ἐσὺ μὲν νομίζεις ὅτι νὰ συνάξῃς χρήματα, μὲ τὸ νὰ μὲ ἀκολȣθήσῃς ἐμένα· διότι θαῤῥεῖς ὅτι τοιȣ̃τος εἶναι ὁβίος ὁ ἐδικός μȣ, καὶ ἡ πολιτεία μȣ. ὅμως δὲν εἶναι ἔτζι· διότι τοσαύτην πτωχείαν ἔχω, καὶ διδάσκω, εἰς τόσον ὅτι, τὰ μὲν ἄλλα ζῶα, καὶ τὰ πετȣ̓μενα, νὰ ἔχȣν φωλεȣ̀ς καὶ κατοικίας, ἐγὼ δὲ μήτε σπῆτι ἔχω. καὶ τȣ̃τον μὲν ἔτζι τὸν ἀπεδίωξεν. ἕτερον δὲ ὁπȣ̃ δὲν τὸν ἐπαρακάλεσε καθόλȣ, τὸν προςάσσει νὰ τὸν ἀκολȣθῇ. ἔςωντας δὲ νὰ ζητήσῃ τȣ̃τος ὅτι νὰ τὸν συγχωρήσῃ νὰ πηγαίνῃ νὰ θάψῃ τὸν πατέρατȣ, δὲν τὸν συγχωρεῖ εἰς τȣ̃το, ἀμὴ τὸν εἶπεν, ἄφες τȣ̀ς νεκρȣ̀ς, καὶ ἂς θάψȣν τȣ̀ς νεκρȣ̀ς αὐτῶν. τὸ ὁποῖον δηλοῖ, ὅτι ἄπιςος ἦτον ὁ Πατήρ αὐτȣ̃, καὶ διὰ τȣ̃το δὲν ἦτον ἄξιος νὰ γεροκωμηθῇ ἀπὸ τὸν υἱόντȣ, ὁπȣ̃ ἐπίςȣσεν εἰς τὸν Χριςὸν· διότι ἄφες λέγει, τȣ̀ς νεκρȣ̀ς συγγενεῖς, τȣτέςι τȣ̀ς ἀπίςȣς, νὰ γεροκωμήσȣν τὸν ἄπιςον πατέρασȣ ἕως ταφῆς· διότι τὸ θάψαι ἐδὼ, τȣ̃το δηλοῖ, τὸ νὰ τὸν ἐπιμεληθῇ ἕως ταφῆς. ἐπειδὴ καὶ εἰς τὴν κοινὴν ὁμιλίαν, ἔτζι τὸ ἔχομεν συνήθειαν νὰ λέγωμεν, ὅτι ὁ δεῖνας υἱὸς, καλῶς ἔθαψε τὸν πατέρα αὐτȣ̃, καὶ δὲν τὸ λέγομεν τȣ̃το πῶς τὸν ἔθαψε μόνον, καὶ ἄλλο κανένα καλὸν δὲν τȣ̃ ἔκαμεν, ἀλλ' ὅτι ἐπιμελήθη αὐτȣ̃ ἕως θανάτȣ καὶ ταφῆς. ἐκεῖνοι μὲν τὸ λοιπὸν οἱ νεκροὶ, ἤγȣν οἱ ἄπιςοι, ἂς θάψȣν τὸν νεκρὸν αὐτῶν, τὸν πατέρασȣ λέγω· ἐσὺ δὲ ἐπειδὴ ἐπίςȣσες εἰς ἐμένα, κήρυττε τὸ Ἐυαγγέλιον τȣ̃ Θεȣ̃, ὡς μαθητὴς ἐδικός μȣ,

κόσμε. τῦτο δὲ τὸ εἶπον ὁ Κύριος, ὄχι πῶς νὰ μᾶς ἐμποδίζῃ νὰ τρέφωμεν τὲς γονεῖς, ἀλλὰ διδάσκωντας ἡμᾶς, ὅτι ἀπὸ τὲς ἀπίσες γονεῖς, περισσότερον νὰ προτιμᾶμεν τὴν θεοσέβειαν καὶ ὀρθοδοξίαν, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν καμμία ἐμπόδιον πρὸς τὸ ἀγαθὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς φύσεως νὰ καταφρονᾶμεν. καθὼς λοιπὸν, καὶ ἐκεῖνον ὁπῦ ἐπαρακαλᾶσε νὰ τὸν ἀκολυθήσῃ, καὶ ἐζητᾶσεν ὅτι πρότερον νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ πηγαίνῃ νὰ ἀποχαιρετήσῃ τὲς ἐδικές τε εἰς τὸ σπῆτι τε, δὲν τὸν συγχωρεῖ εἰς τῦτο. διότι ὁ τοιῦτος ἄνθρωπος, φαίνεται πῶς νὰ εἶχεν ἀγάπιν πρὸς τὸν κόσμον, καὶ δὲν εὑρίσκεται ὡσὰν τὲς ἀποσόλες· οἱ ὁποῖοι ὡς ἤκεσαν ὁπῦ τὲς ἐκάλεσεν ὁ Χριςὸς, παρευθὺς τῦ ἠκολύθησαν, καὶ δὲν ἐλογίασαν τίποτες ἄλλο, ἀμὴ ὅλα τὰ ἄφησαν, καὶ μήτε τὲς ἐδικές τες ἠθέλησαν νὰ ἀποχαιρετήσεν. διότι συμβαίνει πολλάκις, καὶ ὅσον νὰ ἀποχαιρετήσῃ κανεὶς τὲς συγγενεῖς τε, εὑρίσκονται τινὲς ἀπ' αὐτὲς, καὶ τὸν ἐμποδίζεν ἀπὸ τὴν κατὰ Θεὸν πολιτείαν. διὰ τῦτο εἶναι καλὸν, ὅτι μόνον νὰ συλογισθῇ κανεὶς τὸ ἀγαθὸν, παρευθὺς νὰ τὸ ἐπιχειρίζεται, καὶ νὰ μὴ τὸ ἀμελῇ καθόλε. διότι ἐδένας ὁπῦ νὰ βάλῃ τὸ χέριτε εἰς τὸ ἀλέτρι τὸ πνευματικὸν, καὶ νὰ τραφῇ εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ εἰς τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, εἶναι ἐπιτήδειος εἰς τὴν βασιλείαν τῦ Θεῦ. ἀλώπεκες δὲ νοῦνται, καὶ οἱ πονηροὶ δαίμονες, οἱ ὁποῖοι λέγονται, καὶ πετεινὰ τῦ ἀερὸς, τετέσι τῦ ἀέρος· διότι λέγει ὁ Θεῖος Παῦλος,

πρὸς Ἐφεσ. β'. κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξεσίας τῦ ἀέρος. λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος πρὸς ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον· ὅτι οἱ δαίμονες ἔχεν φωλεὲς εἰς ἐσένα. καὶ διὰ τῦτο ἐγὼ ὁ γὸς τῦ ἀνθρώπε, δὲν ἔχω πῦ νὰ κλίνω τὴν κεφαλήν, τετέσι, τῆς εἰς ἐμὲ πίσεως· δὲν ἐβλέπω τόπον εἰς τὴν καρδίαν σε διὰ λόγε με, διότι εἶναι ὅλη γεμάτη δαιμόνων. διότι κεφάλη τῦ Χριςῦ, ἡ πίσις ἡ εἰς αὐτὸν εἶναι. διότι ὅταν πισεύσῃ κανεὶς εἰς αὐτὸν πῶς εἶναι Θεὸς, τότε τὴν κεφαλὴν τῦ Χριςῦ κρατεῖ· νεκρὸς δὲ εἶναι ὁ ἁμαρτωλὸς, ὁ ὁποῖος καὶ θάπτει τὲς νεκρὲς αὐτῦ, ἤγεν τὲς πονηρὲς λογισμὲς, μὴ ἐξομολογέμενος αὐτές. τὸν ἐμποδίζει λοιπὸν ὁ Κύριος ἐκεῖνον ὁπῦ μέλλει νὰ τὸν ἀκολυθῇ, νὰ μὴ θάπτῃ τὸν πονηρὸν λογισμὸν, καὶ τὸν κρύπτει, ἀλλὰ νὰ τὸν φανερώνῃ διὰ τῆς ἐξομολογήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

Κείμενον.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ Κύριος, καὶ ἑτέρες ἑβδομήκοντα μαθητὰς, καὶ ἀπέσειλεν αὐτὲς ἀνὰ δύο, πρὸ προσώπε αὐτῦ, εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ
Ματθ. θ'. τόπον, ὅπε ἔμελλεν αὐτὸς ἔρχεθαι. ἔλεγεν ὧν πρὸς αὐτὲς· ὁ μὲν θερισμὸς
Ἰωάνν. δ'. πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι. δεήθητε ὧν τῦ Κυρίε τῦ θερισμῦ, ὅπως ἐκβάλ-
Ματθ. ι. λῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτῦ. ὑπάγετε, Ἰδὲ ἀποσέλλω ὑμᾶς, ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων.

Ἐξοδι. ιε. Ἐξήγ. Γράφει εἰς τὴν παλαιὰν, πῶς ὅταν ἦλθαν οἱ ἑβραῖοι εἰς τόπον ὁπῦ ὠνομάζετον ἐλείμ, ἦσαν ἐκεῖ δώδεκα βρύσαις νερὰ, καὶ ἑβδομήκοντα ῥίζαις φοινίκων. τῦτο λοιπὸν, τότε μὲν ἔγινεν ἱσορικῶς, καὶ τυπικῶς· τώρα δὲ, ἐξέβη ἀληθινά. διότι Ἐλείμ, ἑρμηνεύεται ἀνάβασις. τό ὁποῖον δὲν δηλοῖ ἄλλο, πάρεξ μόνον τῦτο, ὅτι ἀναβαίνοντες ἡμεῖς εἰς τελειοτέραν σιώσιν, καὶ ἄυξησιν πνευματικὴν, καὶ μὴ ὑπομένοντες εἰς τὸν νόμον ὡσὰν τὲς Ἑβραίες, ἀλλὰ ἀνατρέχοντες εἰς τὸν χριςιανισμὸν, θέλομεν εὕρει ταῖς δώδεκα βρύσαις, τὲς κορυφαίες λέγω τῶν μαθητῶν καὶ ἀποσόλων, τὲς δώδεκα, οἱ ὁποῖοι εἰσὶ βρύσαις πάσης γλυκυτάτης διδασκαλίας· θέλομεν εὕρει δὲ καὶ ταῖς ἑβδομήκοντα ῥίζαις τῶν φοινίκων, τὲς ἑβδομήκοντα ἀποσόλες λέγω. οἱ ὁποῖοι, βρύσαις μὲν δὲν λέγονται, ἀλλὰ φοίνικες, ὁπῦ τρέφονται, καὶ διδάσκονται ἀπὸ τὲς δώδεκα ἀποσόλες. διότι ἐὰν καὶ ὁ Χριςὸς τὲς ἐδιάλεξε καὶ αὐτὲς. ἀλλ' ὅμως μικρότεροι ἦσαν ἀπὸ τὲς ἀποσόλες τὲς δώδεκα, καὶ μαθηταὶ καὶ ἀκόλυθοι αὐτῶν ἔγιναν ὕσερον. οἱ φοίνικες λοιπὸν ἔτοι, ὑπὸ μὲν τῶν πηγῶν, ἤγεν ταῖς βρύσαις, ἀπὸ τὲς δώδεκα λέγω Ἀποσόλες, ἀνετράφησαν, καὶ εἰς ἡμᾶς ἔδωκαν καρπὸν γλυκὺ ὁμῦ καὶ συφόν. διότι τοιαύτη εἶναι ἡ διδασκαλία τῶν ἁγίων, ἔτε τόσον γλυκεῖα, καὶ κολακυτικὴ· ἔτε πάλιν παντελῶς νὰ συφίζῃ, καὶ νὰ κοντρώνῃ· ἀλλὰ μετέχει, καὶ ἀπὸ τὰ δύο. καὶ κατὰ ἀλήθειαν, ἐμόνον εἶναι ἀρτυμένη, μὲ τὸ ἅλας, ἀλλὰ καὶ χάριν ἔχει· καθὼς τὸ

πρὸς Κολ. δ'. λέγει ὁ Παῦλος· ὁ λόγος ἡμῶν ἐν χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος. ἀναδείχνει δὲ τὲς ἑβδομήκοντα μαθητὰς ὁ Κύριος διὰ τὸ πλῆθος τῶν δεομένων διδασκαλίας. διότι καθὼς τὰ χωράφια, ὅταν καρποφορήσεν, πολλὲς θερισὰς χρειάζονται· ἔτζι καὶ ἐκεῖνοι ὁπῦ ἔμελλαν νὰ πισεύσεν, διὰ νὰ εἶναι πολλοὶ καὶ ἀναρίθμητοι, ἐχρειάζονταν καὶ πολλὲς διδασκάλες, καὶ ἀπὸ δύο δύο τὲς πέμπει, διὰ τὸ σιγερώτερον, διὰ νὰ βοηθῇ ἕνας τὸν ἄλλον. πρὸ προσώπε

δὲ

δὲ αὐτοῦ ἐπορεύοντο, δηλονότι, ἐδίδασκον. ὥσπερ ὁ Ἰωάννης, Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου. στοχάζου δὲ, πῶς ἔστωντας να εἰπῇ, δεήθητε τοῦ Κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλλῃ ἐργάτας· ὕστερον τοὺς ἀποστέλλει αὐτὸς μὲ τὴν ἐδικήν του ἐξουσίαν. διότι ἀληθῶς αὐτὸς εἶναι ὁ Κύριος τοῦ θερισμοῦ, ἤγουν τῶν πιστεύοντων, ὡς Θεὸς ἀληθινὸς. προλέγει δὲ αὐτοῖς καὶ τοὺς διωγμοὺς, καὶ ὅτι θέλουν εἶσθαι ὡς ἀρνία ἀνάμεσα εἰς τοὺς λύκους. διὰ νὰ μὴν ἔλθουν ἀνεπάντυχοι εἰς αὐτοὺς οἱ διωγμοὶ καὶ οἱ πειρασμοὶ, χωρὶς νὰ τὸ θαρροῦν, καὶ νὰ τοὺς συγχίσουν. Λουκᾶς. γ.

Κείμ. Μὴ Βαστάζετε Βαλάντιον, μὴ πήραν, μὴ ὑποδήματα· καὶ μηδένα. κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. εἰς ἣν δ' ἂν οἰκίαν εἰσέρχησθε, πρῶτον λέγετε· εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαύσετε ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰδὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ ἐστι. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν. καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς· ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ματθ. ι. Μάρκ. ς'. Λουκ. ιθ'. Δευτ. κδ'.

Εξήγ. Ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ τοὺς ἐξαποστείλῃ κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου, τοὺς λέγει· μὴ βαστάζετε βαλάντιον, ἤγουν πουγγεῖον· μήτε τὸ, καὶ τὸ, διότι φθάνεισας νὰ ἔχετε τὴν φροντίδα τοῦ λόγου· διότι ἐὰν βαστᾶτε πουγγεῖον, φανερὸν εἶναι, ὅτι εἰς ἐκεῖνο θέλετε νὰ ἔχετε τὴν φροντίδα, καὶ τὸν νοῦσας, καὶ τὸ κήρυγμα θέλετε τὸ καταφρονέσει. καὶ ἄλλο δὲ, ἐπειδὴ μέλλετε νὰ τρέφεσθε ἀπ' ἐκείνους ὁποῦ διδάσκετε, τὶς ἡ χρεία πουγγείου, ἢ τουρβᾶ, ἢ ὑποδημάτων, διότι πᾶσαν τὴν χρείανσας, θέλουν τὴν οἰκονομεῖ οἱ διδασκόμενοι. τὸ δὲ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε, ἤγουν νὰ μὴ χαιρετήσητε κανένα εἰς τὴν στράταν, διὰ τοῦτο τοὺς τὸ εἶπε, διὰ νὰ μὴ χασομεροῦν εἰς ἀνθρωπίνους χαιρετισμοὺς εἰς τὴν στράταν, καὶ εἰς φιλοφρονήσεις, καὶ ἐκ τούτου νὰ ἐμποδίζεται τὸ κήρυγμα. διότι κάμνει χρεία, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ λάβῃ τὸν χαιρετισμὸν, νὰ ἀντιχαιρετήσῃ καὶ ἐκεῖνος· καὶ ἀπὸ τοῦτο νὰ ἔλθουν εἰς μακροτέρας ὁμιλίας, καθὼς εἶναι ἡ συνήθεια τῶν στρατοκόπων. καὶ ἀπέκει ὡσὰν γένῃ φίλος, νὰ τὸν φιλοφρονήσῃ καὶ τίποτες περισσότερον, ἤγουν νὰ τὸν ἐρωτήσῃ πῶς ἔχει· καὶ ἔτζι ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον, νὰ ἔρχωνται οἱ Ἀπόστολοι, εἰς κοσμικαῖς καὶ ἀνθρωπίναις φιλίαις, καὶ νὰ ἀμελοῦν τὸν λόγον τοῦ κηρύγματος. καὶ εἰς μὲν τὴν στράταν, τοὺς κωλύει νὰ μὴν χαιρετοῦν τινὰ διὰ τὴν αἰτίαν ὁποῦ εἴπαμεν· ὅταν δὲ σέβουν εἰς κανένα σπῆτι, λέγει, ὅτι νὰ λέγετε εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ· τουτέστι, χαιρετᾶτε τοὺς ἀνθρώπους ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ σπῆτι ἐκεῖνο. καὶ ἀπέκει δείχνωντας ὅτι δὲν εἶναι μόνον ἀσπασμὸς, ἤγουν χαιρετισμὸς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ εὐλογία, λέγει· ὅτι εἰμὲν εἶναι ἄξιος ὁ οἰκοκύρης, θέλει εὐλογηθῇ· εἰδὲ ὑβριστὴς, καὶ ἀνάξιος τῆς εἰρήνης, μαχόμενος καὶ ἐναντιούμενος τὴν διδασκαλίανσας, καὶ τὸν λόγον τοῦ κηρύγματος, ἡ εὐλογία δὲν θέλει ἔλθη εἰς ἐκεῖνον, ἀλλὰ πάλιν εἰς ἐσᾶς θέλει στραφῇ. τοὺς παραγγέλλει δὲ, νὰ μὴ μεταβαίνουν ἀπὸ σπῆτι εἰς σπῆτι, διὰ νὰ μὴ λογισθοῦν γαστρίμαργοι, καὶ σκανδαλίζουν πολλοὺς, καὶ λυποῦνται ἐκεῖνοι ὁποῦ τοὺς ἐδέχθηκαν ἐξ ἀρχῆς· ἀλλὰ καὶ νὰ τρώγετε λέγει, τὰ παρ' αὐτῶν, ἤγουν ἐκεῖνα ὁποῦ σᾶς φέρνουν, ἂν εἶναι καὶ ὀλίγα, καὶ ἀχαμνὰ, καὶ νὰ μὴ ζητᾶτε ἄλλο τίποτε περισσότερον· ἀντὶς δὲ διὰ μισθὸν, ἔχετε τὴν τροφὴν, καὶ μὴ ζητεῖτε, καὶ νὰ τρέφεσθε, καὶ πάλιν νὰ λαμβάνετε καὶ μισθὸν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἀλλὰ τὴν τροφὴν αὐτὴν, ἔχετε ἀντὶς διὰ μισθὸν. βλέπε λοιπὸν πῶς παρακινᾶ τοὺς μαθητὰς πρὸς ἀκτημοσύνην, καὶ παραγγέλλει νὰ Ἰατρεύουν τοὺς ἀσθενεῖς, ἵνα ἀπ' αὐτοῦ θαυματουργοῦντες, νὰ σύρνουν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ κήρυγμα; διότι στοχάσου τὶ τοὺς λέγει· λέγετέτους ὅτι ἔφθασεν εἰς ἐσᾶς ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. διότι ἐὰν πρῶτον Ἰατρεύετε, καὶ ὕστερον διδάσκετε, θέλει πηγαίνει ὁ λόγος, καὶ ἡ διδασκαλίασας ὀμπρῶς, καὶ θέλουν πιστεύσει οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ἔφθασεν εἰς αὐτοὺς ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. διότι ἐὰν δὲν ἦτον εἰς αὐτοὺς τίποτες θεϊκὴ δύναμις ὁποῦ ἔκαμνε ταῦτα, δὲν ἤθελαν Ἰατρεύωνται. ὅμως καὶ ὅταν Ἰατρευθοῦν καὶ ψυχικὰ, τότε ἔφθασεν εἰς αὐτοὺς ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. διότι ἀπ' ἐκεῖνον ὁποῦ ἀσθενεῖ ψυχικὰ, μακρὰ εἶναι αὕτη ἡ Βασιλεία, ἀπ' ἐκεῖνον λέγω ὁπου Βασιλεύεται ἀκόμι ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας.

Κείμ. Εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας, αὐτοῖς εἴπατε· καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν, ἀπομασσόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἀνεκτότερον ἔσται, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

Εξήγ. Ὅταν δὲν σᾶς δέχωνται λέγει, εὐγᾶτε ἔξω εἰς ταῖς ῥούγαις αὐτῶν, καὶ εἴπατε πρὸς αὐτοὺς· ὅτι δὲν ἔχομεν καμίαν σμιξωσύνην μετ' ἐσᾶς, οὐδὲ ἔχομεν τίποτες ἀπὸ τὴν πόλιν σας, ἀλλὰ καὶ τὸν κονιορτὸν ὁποῦ ἐκόλλησεν εἰς τὰ ποδάριάμας, Ἰδοὺ ὁποῦ τὸν

ἀποτινάσσωμεν, καὶ ἀποσσογίζομεν, καὶ τὸν ῥίπτομεν εἰς ἐσᾶς· πλὴν τῦτο γινώσκετε ὅτι ἔφθασεν εἰς ἐσᾶς ἡ Βασιλεία τῦ Θεῦ. ἐδὼ ἤθελε ζητήσῃ κανεὶς, πῶς λέγει ὁ Κύριος τοῖς ἀποστόλοις, ὅτι καὶ εἰς ἐκείνες ὁπῦ τὲς δέχονται, καὶ εἰς ἐκείνες ὁπῦ δὲν τὲς δέχονται, νὰ λέγεν ἤγγικεν ἡ Βασιλεία τῦ Θεῦ; καὶ εἰς τῦτο λέγομεν, ὅτι δὲν λέγει τίποτες ἐναντίον. διότι εἰς ἐκείνες μὲν ὁπῦ δέχονται τὲς ἀποστόλες, φθάνει ἡ βασιλεία νὰ τὲς ἐνεργετήσῃ· εἰς ἐκείνες δὲ ὁπῦ δὲν τὲς δέχονται, διὰ νὰ τὲς καταδικάσῃ. διότι ὡσὰν πῶς νὰ εἶναι εἰς κανένα πανηγύρι πολλοὶ κατάκριτοι, καὶ ἄλλοι ἀκατάκριτοι· συγκλητικοὶ λέγω, καὶ στρατηγοὶ, ἢ καὶ στρατιῶται ὁπῦ ἔκαμαν μεγάλας ἀνδραγαθίας· καὶ ἀπέκει νὰ διαλαλῇ τινὰς νὰ λέγῃ πρὸς πάντας ὁμῦ καὶ τὲς κατακρίτες καὶ τὲς ἐντίμες, ὅτι ἔφθασεν εἰς ἐσᾶς ὁ Βασιλεύς. ἄραγε δὲν λέγει, ὅτι εἰς μὲν τὲς κατακρίτες ἔρχεται διὰ παίδευσιν, εἰς δὲ τὲς τιμίες διὰ ἐνέργειαν καὶ τιμήν; ἔτζι τὸ λοιπὸν νόει καὶ ἐδῶ. ἀνεκτότερον, ἤγεν περισσοτέραν ἄνεσιν θέλει ἔχει οἱ Σοδομῖται λέγει, παρὰ ἡ πόλις ὁπῦ νὰ μὴ σᾶς δεχθῇ. διατὶ; διότι εἰς τὰ Σόδομα δὲν ἀπεστάλησαν ἀπόστολοι· ἐκεῖνοι λοιπὸν ὁπῦ νὰ μὴ δεχθῶν τὲς Ἀποστόλες, εἶναι χειρότεροι ἀπὸ τὲς Σοδομίτας. σοχάζε δὲ, ὅτι ἡ πόλις ὁπῦ δὲν παραδέχεται τὲς ἀποστόλες, ἔχει πλατείας· διότι πλατεῖα εἶναι ἡ στράτα ὁπῦ πηγαίνει εἰς τὴν ἀπώλειαν. ὅποιος λοιπὸν ἔχει πλατείας στράτας, ὁπῦ πηγαίνει εἰς τὴν ἀπώλειαν, ἐκεῖνος ἀποστολικὸν, καὶ θεῖον λόγον δὲν παραδέχεται.

Ματθ. ιά. Κείμ. Οὐαΐσοι Χωραζεὶν, οὐαΐσοι Βηθσαϊδᾶ. ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμεναι, μετενόησαν. πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι, ἀνεκτότερον ἔσαι ἐν τῇ κρίσει, ἢ ὑμῖν. καὶ σὺ Καπερναὲμ ἡ ἕως τῦ Οὐρανῦ ὑψωθεῖσα, ἕως Ἅδε καταβιβασθείσῃ. ὁ ἀκέων ὑμῶν, ἐμὲ ἀκέει· καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς, ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν, ἀθετεῖ τὸν ἀποσείλαντάμε.

Ἡ τύρος καὶ ἡ Σιδὼν, ἦσαν πόλεις ἑλληνικαῖς· ἡ δὲ Βηθσαϊδὰ, καὶ ἡ Χωραζεὶν, ἦσαν ἑβραϊκαὶ. λέγει λοιπὸν, ὅτι ἐν τῇ κρίσει, ἐλαφρότερα θέλει κολαθῇ οἱ Ἕλληνες, παρὰ ἐσεῖς ὁπῦ εἴδετε τὰ θαύματα, καὶ δὲν ἐπισθύσατε· διότι ἂν ἤθελαν τὰ ἰδῇ ἐκεῖνοι, ἤθελαν πισθύσει. ἀλλὰ καὶ σὺ Καπερναὲμ, ὁπῦ ὑψώθης ἕως τῦ ἀρανῦ, διὰ τὰ πολλὰ θαύματα ὁπῦ ἔγιναν εἰς ἐσένα, θέλεις κατακριθῇ νὰ κατεβαθῇς ἕως ἅδε· διὰ τῦτο αὐτὸ, ὅτι ἠ ὕστερα ἀπὸ τοσαῦτα θαύματα ἀπιστεῖς. καὶ ἀπέκει διὰ νὰ μὴ λέγσιν ἐκεῖνοι ὁπῦ ἐπέμποντο εἰς τὸ κήρυγμα, ὅτι πῦ μᾶς ἀποστέλεις, ἐπειδὴ μέλλεν τινὲς πόλεις νὰ μὴ μᾶς δέχωνται; λέγει, μὴ λυπεῖσθε· ἐκεῖνος ὁπῦ ἀθετεῖ, ἤγεν ὁπῦ δὲν δέχεται ἐσᾶς, ἐμένα ἀθετεῖ· ἠ ἐκεῖνος ὁπῦ ἀθετεῖ ἐμένα, ἀθετεῖ τὸν Πατέρα με. εἰς τόσον ὅτι ἡ ὕβρις δὲν στέκει εἰς ἐσᾶς, ἀλλὰ εἰς τὸν Θεὸν ἀνατρέχει. ἂς εἶναι λοιπὸν εἰς παρηγορίαν σας αὐτὸ, ὁπῦ ὅταν ἐσᾶς ὑβρίζεν, ὁ Θεὸς ὑβρίζεται. ὥσπερ πάλιν μὴ καυχᾶσθε, μήτε ὑψηλοφρονῆτε, ἐὰν σᾶς ἀκέσῃ τινές. διότι δὲν εἶναι ἐδικόν σας τὸ κατόρθωμα τῦ ἔργε, ἀλλὰ ἐδικόν με, καὶ τῆς χάριτος.

Κείμ. Ἐπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα μετὰ χαρᾶς, λέγοντες· Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματίσε. εἶπε δὲ αὐτοῖς· ἐθεώρεν τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τῦ ἀρανῦ πεσόντα. ἰδὲ δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξσίαν τῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων, καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τῦ ἐχθρῦ, καὶ ἐδὲν ὑμᾶς ἐμὴ ἀδικήσῃ. πλὴν ἐν τῦτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαίρετε δὲ μᾶλλον ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς ἀρανοῖς.

Ἐξήγ. Προεῖπεν ὅτι ἀπέστειλε τὲς ἑβδομήκοντα, τώρα δὲ λέγει ὅτι ὑπέστρεψαν χαίροντες, ὅτι ὄχι μόνον τὰς ἄλλας ἀῤῥωστίας ἐδίωκον, ἀλλὰ καὶ τὸ μεγαλήτερον κακὸν τὲς δαίμονας ἐξέβαλλον. βλέπε δὲ πῶς δὲν ὑψηλοφρονεῖ· διότι ἐν τῷ ὀνόματίσε λέγει, ὑποτάσσονται ἡμῖν οἱ δαίμονες. ἤγεν εἰς τὴν ἐδικήν σε χάριν, ὄχι εἰς τὴν ἐδικήν μας δυνάμιν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ὁ Κύριος, μὴ θαυμάζετε ἐὰν σᾶς ὑποτάσσωνται οἱ δαίμονες, διότι ὁ Ἄρχων αὐτῶν, ἀπὸ πολλῆς ἔπεσεν ἐκ τῦ Οὐρανῦ, καὶ δὲν ἔχει καμίαν δύναμιν· διότι ἐὰν καὶ εἰς τὲς ἀνθρώπες δὲν ἐφαίνετο τῦτο, ἀλλὰ εἰς ἐμένα ὁπῦ βλέπω τὰ μὴ φαινόμενα, ἐφαίνετον. ὡς ἀστραπὴ δὲ ἔπεσε κάτω, ἐπειδὴ ἦτον φῶς, καὶ ἀρχάγγελος, καὶ ἑωσφόρος, ἀγκαλὰ καὶ ἔγινε σκότος. ἐὰν τὸ λοιπὸν ἔτος ἔπεσεν ἐκ τῦ Οὐρανῦ, οἱ δῶλοι αὐτῦ, τὰ δαιμόνια λέγω, τί δὲν θέλεν πάθη; τινὲς δὲ τὸ ἀπὸ τῦ Οὐρανῦ, ἔτως τὸ νοῦν, τετέσιν ἀπὸ δόξης. διότι ἐπειδὴ τῦ εἶπαν οἱ ἑβδομήκοντα, ὅτι καὶ τὰ δαιμόνια μᾶς ὑποτάσσονται· λέγει τες, ὅτι τῦτο τὸ ἤξθρα καὶ ἐγὼ, διότι ἔβλεπα τὸν Σατανᾶν ὁπῦ ἔπεσεν ἐκ τῦ Οὐρανῦ· τετέσιν, ἀπὸ τὴν δόξαν καὶ τιμὴν ὁπῦ εἶχε. διότι πρὶν τῦ Χριστῦ, ἐτιμᾶτον ὡς Θεὸς, ἀμὴ τώρα ἐξέπεσεν ἐκ τῦ Οὐρανῦ, ἤγεν ἀπὸ τὴν δόξαν, καὶ τιμὴν ὁπῦ ἐτιμᾶτον ὡς Θεὸς, καὶ

ὁπῦ

ὅπῃ νομίζετον ὅτι εἶναι εἰς τὸν Οὐρανόν. ἰδὲ λοιπὸν ὅπῃ σᾶς δίδω ἐξουσίαν νὰ καταπατῆτε τὰς δυνάμεις αὐτῆ· διότι ὄφεις, καὶ σκορπίοι, τὰ τάγματα τῶν δαιμόνων εἶναι, ὅπῃ σύρονται εἰς τὴν γῆν κάτω, καὶ ὅσοι μὲν πληγώνει φανερώτερα, λέγονται ὄφεις, ὅσοι δὲ κρυφιώτερα σκορπίοι. ἤγεν ὁ μὲν τῆς πορνείας, καὶ τῆ φύσει δαίμων, ὀνομάζεται ὄφις, διότι εἰς φανερὰ κακὰ ἀναγκάζει· ὁ δὲ δαίμων, ὅπῃ τάχατες διὰ ἀφορμὴν ἀρρωστίας καταπείθει τὸν ἄνθρωπον, νὰ ἀραδίζῃ εἰς λατρεῖα, καὶ νὰ ἀλείφετε μὲ μύρα, καὶ εἰς ἄλλα τοιαῦτα πορνικὰ καμώματα, ὁ τοιοῦτος δαίμων σκορπίος ὀνομάζεται, ἔχοντας ὅπῃ δὲν ἔχει φανερὸν τὸ κέντρον, ἀλλὰ ἀπόκρυφα πεδάζει νὰ περιποιῆται τὴν σάρκα, διὰ νὰ ῥίψῃ ἐκεῖνον ὅπῃ τὸν πείθεται εἰς πτῶμα μέγα. χάρις δὲ τῷ Κυρίῳ ὅπῃ μᾶς δίδει δύναμιν νὰ πατῶμεν ἐπάνω τούτων. παιδεύων δὲ αὐτὸς νὰ μὴν ὑψηλοφρονῶν, λέγει· πλὴν εἰς τοῦτο μὴ χαίρεσθε, ὅτι σᾶς ὑποτάσσονται τὰ δαιμόνια· διότι ἄλλοι εἶναι ὅπῃ δύνανται ἐκ τούτου, ἦγεν ἐκεῖνοι ὅπῃ καταξιωθῆν τῆς ἰάσεως. ἀλλὰ μᾶλλον χαίρετε, ὅτι τὰ ὀνόματά σας ἐγράφησαν εἰ τοῖς οὐρανοῖς· ὄχι μὲ μελάνι, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐνθύμησιν, καὶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. καὶ ὁ μὲν Διάβολος, ἄνωθεν πίπτει κάτω· οἱ δὲ ἄνθρωποι, κάτω εὑρισκόμενοι, γράφονται ἄνω. ἡ ἀληθινὴ χαρὰ λοιπὸν εἶναι τὸ, νὰ γραφθῆν τὰ ὀνόματά σας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀπάνω, καὶ νὰ μνημονεύωνται πάντοτε ὑπὸ Θεοῦ.

Κείμ. Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν· ἐξομολογοῦμαι σοι Πάτερ, Κύριε τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς· ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναὶ ὁ Πατὴρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σε.

Ἐξήγ. Καθὼς ἕνας καλὸς Πατὴρ, ὅταν ἰδῇ τὰ παιδία τε ὅπῃ νὰ προκόψουν, καὶ νὰ κατορθώσουν τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν, χαίρεται, καὶ εὐφραίνεται· ἔτζι καὶ ὁ Σωτὴρ, ἀγάλλεται ὅτι τοιούτων ἀγαθῶν ἠξιώθησαν οἱ ἀπόστολοι. εὐχαριστεῖ λοιπὸν τῷ Πατρὶ, ὅτι ἀπεκρύβησαν τὰ τοιαῦτα μυστήρια, ἀπὸ σοφῶν, τῶν Φαρισαίων δηλονότι καὶ Γραμματαίων, ὅπῃ ἐξηγοῦσαν τὸν νόμον· καὶ συνετῶν, ἤγεν τῶν μαθητευομένων ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς γραμματεῖς· διότι σοφὸς μὲν εἶναι ἐκεῖνος ὅπῃ διδάσκει, συνετὸς δὲ ἐκεῖνος ὅπῃ διδάσκεται, καὶ συνιεῖ, ἤγεν καταλαμβάνει τὰ λεγόμενα. ὡσὰν νὰ εἴπεμεν εἰς παράδειγμα· σοφὸς μὲν ἦτον ὁ Γαμαλιὴλ, συνετὸς δὲ ὁ Παῦλος. διότι ὁ μὲν Γαμαλιὴλ, ἦτον διδάσκαλος τοῦ Παύλου· ὁ δὲ Παῦλος ἐκαταλάμβανε, τὰ ὅσα ἔλεγεν ἐκεῖνος. νήπια δὲ, ἤγεν μικρὰ παιδία ὀνομάζει τοὺς μαθητὰς ὁ Κύριος, ὡσὰν ὅπῃ δὲν ἦσαν νομομαθεῖς, ἀλλὰ οἱ περισσότεροι ἦσαν ἀπὸ τοὺς ὄχλους, καὶ ἀπὸ τοὺς ψαράδες συνηθροισμένοι. ἄλλο δὲ καὶ ὡς ἄκακοι ὅπῃ ἦσαν, νήπιοι ἐλογίζοντο. ἐκεῖνοι δὲ, ἤγεν οἱ Φαρισαῖοι, σοφοὶ καὶ συνετοὶ ἐλέγοντο, πλὴν δὲν ἦσαν. ἀπεκρύβησαν λοιπὸν τὰ μυστήρια, ἀπ' ἐκείνους ὅπῃ ἐλογίζοντο σοφοὶ, καὶ συνετοὶ, ἀμὴ δὲν ἦσαν. διότι ἂν ἦσαν σοφοὶ καὶ συνετοὶ, ἤθελαν τὰ καταλάβῃ. ναὶ, ὁ Πατὴρ εὐχαριστῶσοι, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σε· τουτέστιν, ὅτι τοιαύτη εὐδοκία καὶ θέλησις ἔγινεν ἔμπροσθέν σε, καὶ ἔτζι σὲ ἀρέσει.

Κείμ. Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς, εἶπε· πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Πατρός μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστιν ὁ υἱὸς, εἰ μὴ ὁ Πατὴρ· καὶ τίς ἐστιν ὁ Πατὴρ, εἰ μὴ ὁ Υἱὸς, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ Υἱὸς ἀποκαλύψαι. καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς, κατ' ἰδίαν, εἶπε· μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες, ἃ ὑμεῖς βλέπετε· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ Προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον· καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

Ἐξήγ. Πάντα παραδίδονται τῷ Υἱῷ ὑπὸ τοῦ Πατρὸς, καθὼς ὅπῃ ἔμελλαν νὰ ὑποταχθῆν τῷ Υἱῷ τὰ πάντα. διότι δύο τρόποι εἶναι, κατὰ τοὺς ὁποίους βασιλεύει τὰ πάντα ὁ Θεὸς. ὁ μὲν ἕνας, καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ· ὁ δὲ ἄλλος, μὲ τὸ θέλημά του. ἤγεν ὡσὰν νὰ εἴπῶ· δεσπότης μου εἶναι ὁ Θεὸς, ἂν καὶ δὲν θέλω, ὡς δημιουργὸς καὶ πλάστης μου· εἶναι πάλιν ἐδικός μου δεσπότης, ὅταν κάμνω τὸ θέλημά του διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ ὡς εὐγνώμων δοῦλος. διότι προτήτερα μὲν ἡ Φύσις τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἦτον ὑποχείριος ἦτον τοῦ Θεοῦ, καὶ χωρὶς τὸ θέλημά της· ἀγκαλὰ καὶ ἐδούλευε, καὶ ὑπηρέτει τὸν Σατανᾶν. ἐπειδὴ δὲ ὁ Χριστὸς ἔσωσε νὰ πάρῃ ἀπάνω του τὸν πολέμου διὰ λόγου μας, μᾶς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τοῦ Διαβόλου, μᾶς ἔκαμεν ἐργάτας καὶ ὑπηρέτας τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ· ἀπὸ τότε, δοῦλοι εὐγνώμονες ἐγινήκαμεν τοῦ Θεοῦ, φυσικῶς καὶ προαιρετικῶς. διότι προτήτερα μὲν, μόνον κατὰ Φύσιν εἴμεθαν δοῦλοι· τώρα δὲ ἐγινήκαμεν, καὶ κατὰ προαίρεσιν, ἤγεν μὲ τὸ θέλημά μας. τοῦτο εἶναι λοιπὸν ὅπῃ λέγει τώρα ὁ Κύριος, ὅτι πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Πατρός μου. ὁμοιάζει δὲ τοῦτο ὡσὰν ἐκεῖνο ὅπῃ λέγει ἀλλοῦ· ἐδόθημοι πᾶσα ἐξουσία, ἐν Οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ Γῆς· τουτέστι, μέλλει νὰ ὑποταχθῆν τὰ πάντα, καὶ νὰ μεταπέσῃ εἰς τὴν ἐδικήν μου δεσποτείαν. διότι ἐπειδὴ εἰρηνοποίησε τὰ πάντα, τότε ἐν οὐρανῷ,

καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ τᾶτο λέγει τοιαῦτα· καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲ, πάντα παραδίδονται τῷ Υἱῷ ὑπὸ τᾶ Πατρὸς, πάντα τὰ ἔργα τῆς ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίας. διότι ἐπειδὴ ἔτε ὁ Πατὴρ, ἔτε τὸ Πνεῦμα, ἐσαρκώθη, ἢ ἔπαθεν, ἢ ἀνέςη· ἀλλὰ ταῦτα πάντα ὁ Υἱὸς ἐνήργησε, καὶ ἔγινεν ἀρχηγὸς τῆς σωτηρίας ἡμῶν, διὰ τᾶτο εἶπε, πάντα μοι παρεδόθη, ὡσὰν νὰ ἔλεγεν, ὁ Πατήρ μὲ, ἐμένα ἐμπιςεύθη εἰς τὰ πάντα· τὸ νὰ σαρκωθῶ, νὰ πάθω, ἤγεν νὰ ςαυρωθῶ, καὶ νὰ ἀνασηθῶ, καὶ νὰ σώσω τὶὼ πλανεμένιω καὶ χαμένιω φύσιν τῶν ἀνθρώπων. καὶ ἐδεὶς γινώσκει τὸν Υἱὸν, εἰμὴ ὁ Πατὴρ· καὶ τίς ἐςιν ὁ Πατὴρ, εἰ μὴ ὁ Υἱὸς. ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι πάνταμοι παρεδόθη, ὡσὰν νά εἶναι καμία ἀπορία, τὶὼ λύει τώρα· διότι διὰ νὰ μὶὼ ἀπορῇ τινὰς, καὶ λέγῃ, καὶ τίνος ἕνεκεν ἐπαρέδωκεν εἰς ἐσένα τὰ πάντα; διότι εἶμαι λέγει ὁμοφυὴς, ἤγεν μιᾶς φύσεως καὶ ἀξίας μετ' αὐτᾶ· καὶ καθὼς ἐκεῖνον δὲν τὸν γινώσκει ἐδεύας, ἔτζι ἐδὲ ἐμένα, εἰμὴ ὁ Πατήρ μὲ μόνος· εἰς τόσον ὅτι πρεπόντως μᾶ ἐπαρέδωκε τὰ πάντα, ὡσὰν ὅπᾶ εἶμαι ὁμοφυὴς καὶ ὁμοέσιος αὐτῷ. καὶ ὡσὰν ὅπᾶ ὑπερβαίνω πᾶσαν γνῶσιν, καθὼς καὶ αὐτὸς εἶναι ὑπεράνω πάσης γνώσεως· διότι καὶ ὁ Πατὴρ λέγει, ὑπὸ μόνε τᾶ Υἱᾶ γινώσκεται· καὶ εἴτινος βεληθῇ ὁ Υἱὸς νὰ τὸν ἀποκαλύψῃ. Βλέπε δὲ πῶς ὁ μὲν Υἱὸς, χωρὶς τινὸς ἀποκαλύψεως, γινώσκει τὸν Πατέρα, οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐπειδὴ εἶναι κτιςοὶ, δι' ἀποκαλύψεως κατὰ χάριν λαμβάνει τὶὼ γνῶσιν, ἤγεν νὰ γνωρίζει τὸν Πατέρα. δὲν εἶναι λοιπὸν κτιςὸς ὁ Υἱὸς. ςραφεὶς δὲ πρὸς τὲς μαθητὰς, μακαρίζει αὐτὲς, καὶ πάντας ἁπλῶς τὲς βλέποντας αὐτὸν μετὰ πίςεως, δηλονότι ςὺ σαρκὶ περιπατᾶντα, καὶ θαυματεργᾶντα. διότι καὶ οἱ παλαιοὶ προφῆται καὶ Βασιλεῖς, ἐπεθύμησαν μὲν νὰ ἰδοῦν ςὺ σαρκὶ τὸν Κύριον, καὶ νὰ τᾶ ἀκέσουν, ἀλλὰ δὲν ἔτυχον τότε. καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲ, ἐπειδὴ εἶπε παραπάνω, ὅτι εἴτινος τὸν ἀποκαλύψει ὁ Υἱὸς, ἐκεῖνος γινώσκει τὸν Πατέρα· μακαρίζει λοιπὸν τὲς μαθητὰς, ὡσὰν ὁπᾶ ἔτυχαν ταύτης τῆς ἀποκαλύψεως· διότι ἀπεκάλυπτεν αὐτοῖς τὸν Πατέρα δι' αὐτᾶ·

Ἰωάνν. ιδ'. διότι ἐκεῖνος ὁπᾶ ἔβλεπεν αὐτὸν, ἔβλεπε τὸν Πατέρα· τότε δὲ τᾶ ἀγαθᾶ, ἐδεὶς τῶν Ἁγίων ὁπᾶ ἦσαν πρὶν τῆς ςὰ σάρκε οἰκονομίας ἐπέτυχε· διότι ἐπειδὴ δὲν εἶδαν τὸν Κύριον ςὺ σαρκὶ, διὰ τᾶ ὁποίε ἐγνωρίζεται ὁ Πατὴρ· διὰ τᾶτο λοιπὸν ἐδὲ τὸν Πατέρα δὲν τὸν εἶδαν, ἐδὲ τὸν ἐκατάλαβαν ἔτζι ὡσὰν οἱ ἀπόςολοι.

Ματθ. κβ. Κείμ. Καὶ ἰδὲ νομικός τις ἀνέςη, ἐκπειράζων αὐτὸν, καὶ λέγων· διδάσκα-
Μάρκ. ιβ'. λε, τὶ ποιήσας, ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτὸν· ςὺ τῷ νόμῳ τὶ γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σε ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σε καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σε, καὶ ἐξ ὅλης
Δευτ. ς'. τῆς ἰσχύος σε, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σε· καὶ τὸν πλησίον σε ὡς σεαυτόν. εἶπε δὲ αὐτῷ· ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τᾶτο ποίει, καὶ ζήσῃ.

Ἐξήγ. Ἀλαζόντις, καὶ ὑπερήφανος, ἦτον ὁ νομικὸς ἔτος, καθὼς δείχνεται ἀπὸ τὰ λοιπά· καὶ ὄχι μόνον ὑπερήφανος ἀμὴ καὶ δολερὸς καὶ πανοῦργος. προσέρχεται λοιπὸν, νὰ πειράζῃ τὸν Κύριον· διατὶ ἐθαῤῥᾶσε νὰ τὸν πιάσῃ, ἀπὸ τὲς λόγες ὁπᾶ νὰ τᾶ ἀποκριθῇ. ἀλλὰ ὁ Κύριος εἰς τὸν Νόμον τὸν πέμπει, εἰς τὸν ὁποῖον μεγάλως ἐκαυχᾶτον. ςοχάζε δὲ τᾶ Νόμε τὶὼ ἀκρίβειαν, πῶς ὁρίζει νὰ ἀγαπᾶν τὸν Θεόν. ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ τελειότερον πάντων τῶν κτισμάτων· διότι μετέχει μὲν καὶ πάντων τῶν ἄλλων κτισμάτων, ἔχει δὲ καὶ ἄλλον τὶ ἐξαίρετον· ἤγεν ὡσὰν νὰ εἰπᾶμεν, μετέχει τᾶ λίθε· διότι ἔχει τρίχας, καὶ ὀνύχια, ὁπᾶ εἶναι ἀναίθητα, ὡσὰν ὁ λίθος· μετέχει καὶ τᾶ Φυτᾶ ὡσὰν ὁπᾶ αὐξάνει, καὶ τρέφεται, καὶ γεννᾷ τὸ ὅμοιον, καθὼς καὶ τὰ Φυτά. μετέχει δὲ καὶ τῶν ἀλόγων ζώων, ὡσὰν ὁπᾶ ἔχει τὰς αἰθήσεις, καὶ θυμώνεται, καὶ ἐπιθυμεῖ· μετέχει δὲ καὶ τᾶ Θεᾶ περισότερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ζῶα, κατὰ τὶὼ νοερὰν καὶ λογικὶὼ ψυχὶὼ. θέλωντας λοιπὸν νὰ δείξῃ ὁ νόμος, ὅτι πρέπει τὸν ἄνθρωπον, νὰ δίδῃ τᾶ λέγετε ὅλως δι' ὅλε εἰς τὸν Θεόν, καὶ ὅλας τὰς ψυχικὰς δυνάμεις, νὰ τὰς ἐξοδιάζῃ εἰς τὶὼ ἀγάπὶω τᾶ Θεᾶ· διὰ μὲν τᾶ εἰπεῖν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἐδήλωσε τὶὼ σωματικωτέραν καὶ ὁμοίαν τοῖς Φυτοῖς δυνάμιν τῆς ψυχῆς· διὰ δὲ τᾶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, ἐμήνυσε τὶὼ δυνάμιν τῆς ψυχῆς τὶὼ μεσιακὶὼ, ἡ ὁποία ἁρμόζει τῶν αἰθητικῶν, καὶ ἀλόγων ζώων· διὰ δὲ τᾶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας, σημαίνει τὸ ἐξαίρετον, καὶ ξεχωρισὸν τᾶ ἀνθρώπε, τὶὼ νοερὰν καὶ λογικὶὼ ψυχὶὼ· τὸ δὲ ἐξ ὅλης ἰσχύος, ἤγεν μὲ ὅλίω σε τὶὼ δυνάμιν, πρέπει νὰ τὸ σύρνωμεν εἰς ὅλα ταῦτα· διότι τὶὼ Φυσικὶὼ δυνάμιν τῆς ψυχῆς, πρέπει νὰ τὶὼ ὑπατάσωμεν εἰς τὶὼ ἀγάπὶω τᾶ Χριςᾶ. ἀλλὰ πῶς; ἰσχυρῶς, ἤγεν δυνατὰ, καὶ ὄχι ἀμελημένα. καὶ τὶὼ αἰθητικὶὼ ὁμοίως, καὶ ταύτὶω ἰσχυρῶς· καὶ τὶὼ νοερὰν, καὶ λογικὶὼ ψυχὶὼ· καὶ ταύτὶω ἐξ ὅλης ἰσχύος, ἤγεν μὲ ὅλίω μας τὶὼ δυνάμιν. εἰς τόσον ὅτι, ὅλως δι' ὅλε χρεωσᾶμεν νὰ δίδωμεν τᾶ λόγε μας εἰς τὸν Θεόν· καὶ νὰ ὑποτάσωμεν, καὶ τὶὼ θρεπτικὶὼ, καὶ τὶὼ αἰθητικὶὼ, καὶ τὶὼ διανοητικὶὼ ἡμῶν δυνάμιν, εἰς τὶὼ ἀγάπὶω τᾶ Θεᾶ. καὶ τὸν πλησίον σε ὡς σεαυτόν, ἤγεν καὶ τὸν γείτονά σε, ὡσὰν τᾶ λόγε. ὁ νόμος ἀκόμι, μὴ δυνάμενος νὰ

διδά-

διδάξῃ τὰ τελειώτερα, διὰ τὴν νηπιότητα τῶν ἀκουόντων· διὰ τοῦτο προσάσει νὰ ἀγαπᾷ κάθε ἕνας τὸν γείτονάτε, ὡσὰν τὸ λόγετε· ὁ δὲ Χριϛὸς ἐδίδαξε νὰ ἀγαπᾷ κάθε ἕνας τὸν γείτονάτε καὶ περισσότερον ἀπὸ τὸ λόγετε. διότι λέγει, δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ δείξῃ περισσοτέραν ἀγάπιν ἀπὸ ταύτην, ὡσὰν νὰ βάλῃ κανεὶς τὴν ψυχήτε διὰ τὲς φίλες τε. λέγει λοιπὸν πρὸς τὸν νομικὸν· διότι ἐπειδὴ ἀκόμι εἰς τὸν νόμον ὑποτάσεσαι λέγει, ὀρθῶς ἀποκρίνεσαι, διότι κατὰ τὸν νόμον φρονεῖς. Ἰωάνν. ιε.

Κείμ. Ὁ δὲ θέλων δικαιῶν ἑαυτὸν, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ τίς ἐσίμε πλησίον; ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἰεριχὼ, καὶ λησταῖς περιέπεσεν· οἳ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν, καὶ πληγὰς ἐπιθέντες, ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. κατὰ συγκυρίαν δὲ, Ἱερεύς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν αὐτὸν, ἀντιπαρῆλθε. σαμαρείτης δὲ τις ὁδεύων, ἦλθε κατ' αὐτὸν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐσπλαγχνίσθη· καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον. ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐξελθὼν, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐπεμελήθητι αὐτοῦ· καὶ ὅτι ἂν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. τίς ἓν τούτων τῶν τριῶν, πλησίον δοκεῖσοι γεγονέναι, τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τὲς λῃσὰς; ὁ δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύε, καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.

Ἐξήγ. Ἐσωντας νὰ ἐπαινεθῇ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν ὁ Νομικὸς, ὕψωσε τὴν ὑπερηφανίαν περισσότερον· διότι εἶπε, τὶς ἐσίμε πλησίον· διότι ἐλογίαζεν ὅτι ἔσωντας νὰ εἶναι δίκαιος, δὲν ἔχει κανένα ὁμοιόντε, καὶ ὅπου νὰ τὸν σιμώνῃ εἰς τὴν ἀρετὴν· διότι πλησίον, ἤγεν σιμὰ, ἐθαρρεῖσεν ὅτι μόνον ὁ δίκαιος εἶναι πρὸς τὸν δίκαιον. θέλωντας λοιπὸν νὰ δικαιώσῃ τοῦ λόγετε, καὶ νὰ ὑψωθῇ ὑπὲρ πάντας τὲς ἀνθρώπες, ὑπερηφανεύομενος λέγει· καὶ τίς ἐσίμε πλησίον. ὁ δὲ Σωτὴρ ὡσὰν ὅπου ἦτον ποιητὴς, ἤξευρε τὲς πάντας πῶς ἕνα πλάσμα εἶναι, ὄχι εἰς τὰς πράξεις, ἐδὲ κατὰ τὰ ἀξιώματα, ἀλλὰ κατὰ τὴν φύσιν, ὁρίζεται τὸν πλησίον· διότι μὴ νομίζῃς λέγει, ὅτι ἐπειδὴ εἶσαι δίκαιος, δὲν εἶναι κανεὶς ὁμοίος σε· διότι πάντες ὅσοι εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως, τουτέσιν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, πλησίον, ἤγεν σιμάσε, καὶ γειτόνοισε εἶναι· γενὲ τὸ λοιπὸν καὶ ἐσὺ γείτωνας, καὶ σιμάτες, ὄχι εἰς τόπον, ἀλλὰ μὲ τὴν διάθεσιν καὶ ἀγάπιν, καὶ μὲ τὴν ἐπιμέλειαν ὅπου νὰ δείχνῃς εἰς αὐτὲς· διὰ τοῦτο σοῦ φέρνω καὶ τὸν Σαμαρείτην εἰς παράδειγμα, διὰ νὰ σοῦ δείξω ὅτι καθὼς ἕτος ἐδιάφερεν τῷ βίῳ, ἤγεν ἄλλαζε κατὰ τὴν πολιτείαν, καὶ τὴν πίσιν· ὅμως ἔσωντας νὰ ἰδῇ ἐκεῖνον ὅπου ἦτον ἄξιος ἐλέες διὰ τὴν συμφοράν, ἔγινε πλησίον, καὶ γείτωνας αὐτοῦ· ἔτζι καὶ ἐσὺ δεῖξον τοῦ λόγεσε πλησίον, καὶ γείτονα μὲ τὴν συμπάθειαν, καὶ πήγαινε αὐτοκάλεσος πρὸς τὴν βοήθειαν ἐκεινῶν ὅπου ἔχεν χρείαν. μανθάνομεν λοιπὸν καὶ ταῦτα διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης· τὸ νὰ εἴμεθεν ἕτοιμοι εἰς ἐλεημοσύνην· καὶ νὰ ἀσπάζωμεν νὰ βοηθοῦμεν ἐκείνες ὅπου ἔχεν χρείαν. μανθάνομεν δὲ καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν ὅπου ἔχει εἰς τὸν ἄνθρωπον· διότι ἐκατέβαινεν ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ, τουτέσιν, ἀπὸ τὴν ἀσύγχισον, καὶ εἰρηνικὴν· διότι ὄρασις εἰρήνης ἑρμηνεύεται ἡ Ἱερουσαλὴμ· πῦ δὲ ἐκατέβαινεν; εἰς τὴν Ἰεριχὼ, τὴν κοίλην, ἤγεν τὴν λακκοτὴν καὶ χαμηλὴν, καὶ πνιγηρὰν ἀπὸ τὸ καῦμα, τουτέσιν, εἰς τὴν ἐμπαθῆ ζωήν. σοχάζε δὲ, ὅτι δὲν εἶπεν ἐκατέβη, ἀλλὰ ἐκατέβαινε· διότι πάντοτε ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ κάτω ἔνδυεν, ὄχι μία φορὰ, ἀλλὰ διὰ παντὸς εἰς τὰ πάθη ἔτρεχε. περιέπεσε δὲ εἰς λῃσὰς, εἰς τὲς δαίμονας· διότι ἐὰν δὲν κατεβῇ τινὰς ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς διανοίας, δὲν περιπίπτει εἰς τὲς δαίμονας, οἱ ὁποῖοι ἔσωντας νὰ ἐκδύσεν τὸν ἄνθρωπον, καὶ νὰ τοῦ πάρεν τὰ φορέματα τῆς ἀρετῆς, τότε τὸν ἐκτύπησαν, καὶ τὸν ἐλάβωσαν, καὶ τοῦ ἔκαμαν τὰς πληγὰς, ἤγεν τὰς ἁμαρτίας. διότι πρότερον μᾶς γυμνώνει ἀπὸ παντὸς ἀγαθοῦ λογισμοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς σκέπης τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε μᾶς βάλλει τὰς πληγὰς τῆς ἁμαρτίας. ἡμιθανῆ δὲ, ἤγεν μισαποθαμμένον ἄφησαν τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων· ἢ διατὶ ἡ μὲν ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος, τὸ δὲ σῶμα θνητὸν, εἰς τόσον ὅτι τὸ ἥμισυ τοῦ ἀνθρώπε ἐθανατώθη· ἢ διατὶ δὲν ἦτον τελείως ἀπεγνωσμένη ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων, διότι ἤλπιζε νὰ λάβῃ τὴν σωτηρίαν ἐν Χριϛῷ· εἰς τόσον ὅτι δὲν ἀπέθανε τελείως, ἀλλὰ ὅσον μὲν διὰ τὸ παράπτωμα τοῦ Ἀδὰμ, ἦλθεν ὁ θάνατος εἰς τὸν κόσμον· ὅσον δὲ εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ Χριϛοῦ, ἔμελλε νὰ καταργηθῇ ὁ θάνατος. Ἱερέα δὲ, καὶ Λευίτην, τὸν Νόμον, καὶ τὲς Προφήτας νόει, διότι ἐκεῖνοι ἐβέλοντο μὲν νὰ

πρὸς Ἑβρ. ε. δικαιώσεν τὴν ἀνθρωπίνιν φύσιν, ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθησαν· διότι ἀδιώατον εἶναι λέγει ὁ Παῦλος, αἷμα ταύρων, καὶ τράγων, νὰ ἀφήσῃ ἁμαρτίας. ἐλέησαν μὲν τὸ λοιπὸν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐβελήθησαν νὰ τὸν Ἰατρεύσεν, καὶ ἀπέκει ἔσωντας νὰ νικηθῇ ἀπὸ τὰς πολλὰς πληγὰς, ἐσράφησαν πάλιν εἰς τὰ ὀπίσω· διότι τῦτο δηλοῖ, τὸ ἀντιπαρῆλθε. διότι ἦλθε μὲν ὁ νόμος, καὶ ἐσίμωσεν εἰς τὸν πεσιμόνον, καὶ ἀπέκει μὴ δυνάμενος νὰ τὸν Ἰατρεύσῃ, ἐγύρισεν ὀπίσω, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ἀντιπαρῆλθε. ἐοχάζε δὲ, καὶ τὸ κατὰ συγκαιρίαν, τί νόημα ἔχει· διότι κατὰ ἀλήθειαν, ὁ νόμος δὲν ἐδόθη προηγεμόνως, ἦγεν ἐπὶ ταύτῃ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνθρωπίνιν ἀδθένειαν, ὀπῆ δὲν ἐδιώετον νὰ δεχθῇ τὸ κατὰ Χριϛὸν Μυϛήριον· διὰ τῦτο λέγει, ὅτι Ἱερεῖς, τετέσιν ὁ Νόμος, κατὰ συγκαιρίαν· τὸ ὁποῖον ἔχομεν σιωπήθειαν νὰ λέγωμεν, κατὰ σύμβαμα, ἦγεν κατὰ τύχιν, καὶ ὄχι ἐπὶ ταύτῃ ἦλθε διὰ νὰ Ἰατρεύσῃ τὸν ἄνθρωπον. ἀλλὰ ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν, ὀπῆ ἔγινε κατάρα διὰτ' ἐμᾶς, καὶ ὠνομάθη σαμαρείτης, περιπατῶν, τετέσιν ἐπὶ ταύτῃ ἐρχόμενος διὰ τῦτο αὐτὸ· καὶ σκοπὸν ἔχων διὰ νὰ μᾶς Ἰατρεύσῃ· ἢ ὄχι ἀπερνῶντας, ἢ κατὰ πάρεργον ἐπισκεψάμενος ἡμᾶς, ἦλθεν εἰς ἡμᾶς· ἔσωντας νὰ σωναναϛραφῇ μετ' ἐμᾶς, καὶ νὰ ὁμιλήσῃ ἀληθινὰ, καὶ ὄχι κατὰ φαντασίαν. κατέδησε λοιπὸν παρδθὺς τὰς πληγὰς ἡμῶν, ἔσωντας νὰ μὴν ἀφήσῃ τὴν κακίαν πλέον νὰ εἶναι ἀπολυτὴ· ἀλλὰ τὴν ἔδεσε, χυώνοντας ἔλαιον, καὶ οἶνον, ἦγεν λάδι, καὶ κρασὶ. λάδι μὲν τὸν λόγον τῆς διδασκαλίας, ὀπῆ μᾶς παρακινᾶ πρὸς ἀρετὶν, διὰ τὰ ἀγαθὰ ὀπῆ μᾶς τάζει· κρασὶ δὲ διὰ τὶν φοβέραν τῶν κολάσεων· ἦγεν ὡσὰν ὅταν
Ματθ. ιη. ἀκέψῃ τῷ Κύριε λέγοντος· δεῦτε πρός με, καὶ ἐγὼ νὰ σᾶς ἀναπαύσω, τῦτο εἶναι τὸ λά-
Ματθ. κδ. δι· διότι ἱλαρότητα, καὶ ἀνάπαυσιν δείχνῃ· καὶ πάλιν, δεῦτε κληρονομήσατε τὶν ἡτοιμασμένιν ὑμῖν Βασιλείαν· ὅταν δὲ λέγῃ, ὅτι πορδεύεσθε εἰς τὸ σκότος, τῦτο εἶναι τὸ κρασὶ, ἡ ϛυπτικὴ διδασκαλία. νοεῖται δὲ καὶ ἀλέως· λάδι μὲν τὶν κατὰ ἄνθρωπον διαγωγὶν· κρασὶ δὲ τὶν κατὰ Θεὸν. ἦγεν ὡσὰν νὰ εἰπέσεν· ὁ Κύριος, ἄλλαμὲν ἀνθρωπίνως ἐνεργέσεν, ἄλλα δὲ θεϊκῶς· διότι τὸ μὲν νὰ τρώγῃ, καὶ νὰ πίνῃ, καὶ νὰ περνᾷ ἀναπαυμένιν διαγωγὶν, καὶ νὰ μὶν δείχνῃ σκληραγωγίαν ὥσπερ ὁ Ἰωάννης, τῦτο εἶναι τὸ λάδι· ἡ δὲ ξένη νησεία, καὶ τὸ περιπάτημα τῆς θαλάσσης, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἔργα τῆς θεϊκῆς δυνάμεως, αὐτὰ εἶναι τὸ κρασὶ· διότι κρασὶ πρέπει νὰ παρομοιάσωμεν τὶν θεότητα, τὶν ὁποίαν δὲν ἤθελε δυνηθῇ κανεὶς νὰ τὶν ὑπομένῃ ἀκράτιν, ἐὰν δὲν ἦτον καὶ τὸ λάδι, ἦγεν ἡ κατὰ ἄνθρωπον διαγωγὴ· καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν, καὶ διὰ τῶν δύο τέτων ἔσωσεν ἡμᾶς, τῆς θεότητος λέγω, καὶ ἀνθρωπότητος· διὰ τῦτο λέγεται, ὅτι ἔχυσεν οἶνον, καὶ ἔλαιον. καὶ καθεκάσην δὲ οἱ βαπτιζόμενοι, ἐλδθεράνονται ἀπὸ τὰς πληγὰς τῆς ψυχῆς, ἐλαίῳ, ἔσωντας νὰ χρίωνται μὲ τὸ μύρον, καὶ παρδθὺς κοινωνῆντες τῷ θείῳ αἵματος μεταλαμβάνσι. ἀνεβίβασε δὲ ὁ Κύριος, τὶν πληγωθεῖσαν φύσιν ἡμῶν εἰς τὸ ἐδικόντε ὑποζύγιον, τετέσιν, εἰς τὸ σῶματε· διότι μᾶς ἔκαμε μέλη ἐδικάτε, καὶ κοινωνὲς τῷ σώματος αὐτῷ· καὶ κειμένες κάτω, μᾶς ἀνέβασεν εἰς ἐκείνην τὶν ἀξίαν, εἰς τόσον ὅτι νὰ ἔμεθεν ἕνα σῶ-
Δεύτ. κγ. μα μετ' αὐτῷ· πανδοχεῖον δὲ, εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ὀπῆ δέχεται πάντας· διότι ὁ μὲν νόμος, δὲν ἐδέχετον πάντας. διότι λέγει, Μωαβίτης καὶ Ἀμμανίτης, ἐκ εἰσελδόσονται εἰς Ἐκκλησίαν Θεῦ. ἀμὴ τώρα, ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη ὅσοι φοβῆνται τὸν Θεὸν, ὅλες τὲς δέχεται ἡ Ἐκκλησία τῷ Θεῷ, ἐὰν θέλεν νὰ πιϛδσεν, καὶ νὰ γένεν μέρος τῆς Ἐκκλησίας· πάντας γὰρ ὑποδέχεται, καὶ τελῶνας, καὶ ἁμαρτωλές. βλέπε δὲ τὶν ἀκρίβειαν, πῶς λέγει· ὅτι ἔσωντας νὰ τὸν πηγαίνῃ εἰς τὸ πανδοχεῖον, ἐπιμελήθη αὐτῷ· διότι πρὶν νὰ τὸν ὑπάγῃ εἰς τῦτο, μόνον τὰς πληγὰς ἔδησε. τί εἶναι λοιπὸν τῦτο ὀπῆ λέγω; ὅτι ὅταν ἐσυϛάθη ἡ Ἐκκλησία, καὶ ἔγινε τὸ πανδοχεῖον, τετέσιν, ὅταν ἀυξήνθη ἡ Ἐκκλησία, καὶ ἡ πίϛις ἀπὸ τὰ ἔθνη ὅλα, τότε ἔγινε καὶ ἡ δωρεὰ τῷ ἁγίῳ πνδύματος, καὶ ἡ χάρις ἐπλατύνετο· καὶ τῦτο θέλεις τὸ μάθη, ἀπὸ τὰς πράξεις τῶν Ἀποϛόλων. πανδοχέως δὲ τύπον, ἐπέχει πᾶς Ἀπόϛολος, καὶ Διδάϛκαλος, καὶ Ἀρχιερεῦς· τοῖς ὁποίοις ἔδωκεν ὁ Κύριος δύο δηναρία, τὰς δύο διαθήκας, τὶν Παλαιὰν καὶ τὶν Νέαν· διότι ἑνὸς Βασιλέως εἰκόνα ἔχεν καὶ αἱ δύο αὗται, τῷ Θεῷ Λόγῳ ὄσαι. ταῦτα τὰ δηνάρια λοιπὸν, ὅταν ἀνέβη εἰς τὲς ὐρανὲς ὁ Κύριος, τὰ ἄφησεν εἰς τὲς Ἀποϛόλες, καὶ εἰς τὲς κατὰ καιρὲς Ἐπισκόπες, καὶ Διδασκάλες, καὶ εἶπεν, ὅτι ἂν ἐξοδιάσῃς ἀπὸ λόγεσε, ἐγὼ νὰ σὲ τὸ δώσω ὅταν μεταγυρίσω, καὶ ἔλθω. καὶ μὰ τὶν ἀλήθειαν, ἐξοδίασαν ἀπὸ λόγετες, πολλὰ κοπιάσαντες οἱ Ἀπόϛολοι, καὶ πανταχῆ τὶν διδασκαλίαν ϛείραντες. ἀλλὰ καὶ οἱ κατὰ καιρὲς διδάϛκαλοι ἐξηγέμενοι τὶν παλαιὰν, καὶ τὶν νέαν, πολλὰ ἐξοδίασαν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ λόγετες· διὰ τὰ ὁποῖα θέλεν λάβῃ τὸν μιδὸν, ὅταν ἔλθῃ πάλιν ὁ Κύριος· τετέσιν εἰς τὶν δευτέραν παρεσίαν. διότι τότε θέλει εἰπῇ, κάθε ἕνας ἀπ' αὐτὲς· Κύριε δύο δηνάρια μᾶ ἔδωκες, Ἰδὲ
Ματθ. κε. ὀπῆ ἐξοδίασα ἄλλα δύο. πρὸς τὸν ὁποῖον θέλει εἰπῇ, καὶ αὐτὸς, Εὖ δῆλε ἀγαθὲ καὶ πιϛὲ.

Κείμ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ πορδεύεσθαι αὐτὲς, καὶ αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμιν τινὰ· γυνὴ δέτις ὀνόματι Μάρθα, ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς· καὶ

τῇ

τῇ δὲ ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία, ἥ καὶ παρακαθήσασα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ἤκουε τὸν λόγον αὐτοῦ. ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπε· Κύριε, οὐ μέλει σοι, ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνην με κατέλιπε διακονεῖν; εἰπὲ οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾷς, καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά, ἑνὸς δέ ἐστι χρεία. Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς.

Ἐξήγ. Μέγα μὲν εἶναι τὸ ἀγαθὸν τῆς Φιλοξενίας, τὸ ὁποῖον ἔδειχνεν ἡ Μάρθα, καὶ δεκτὸν εἰς τὸν Θεόν· μεγαλώτερον δὲ εἶναι, τὸ νὰ προσέχῃ τινὰς, καὶ νὰ ἀκροάζεται τοὺς λόγους τοὺς πνευματικούς. διότι διὰ τῆς Φιλοξενίας μὲν, τὸ σῶμα τρέφεται· διὰ δὲ τῆς ἀκροάσεως τῆς πνευματικῆς, ζωογονεῖται ἡ ψυχή. διότι δὲν ἤλθαμεν διὰ τοῦτο, λέγει, ὦ Μάρθα, διὰ νὰ γεμίσωμεν τὴν γαστέρα ἀπὸ πολλῶν λογιῶν φαγητά, ἀλλὰ διὰ νὰ ὠφελήσωμεν ψυχάς. βλέπε δὲ τὴν γνώμην τοῦ Κυρίου, διότι δὲν εἶπε τίποτες πρὸς τὴν Μάρθαν, πρότερον, πρὶν νὰ λάβῃ τὰς ἀφορμὰς παρ' ἐκείνης. διότι ἐπειδὴ ἐδοκίμαζεν ἐκείνη, νὰ ξεχωρίσῃ τὴν ἀδελφήν της ἀπὸ τῆς ἀκροάσεως· τότε ὁ Κύριος δραξάμενος ἀφορμῆς, ἐνεδίζει αὐτήν· διότι ἕως τότε εἶναι ἄξια τιμῆς ἡ Φιλοξενία, ἕως ὅπου δὲν μᾶς συγχίζει, καὶ νὰ μᾶς ἐμποδίζῃ ἀπὸ τὰ ἀναγκαιότερα. ὅταν δὲ ἀρχίζῃ νὰ μᾶς ἐμποδίζῃ ἀπὸ τὰ ἀναγκαιότερα, τότε κάμνει χρεία, νὰ προτιμῶμεν ἀπ' αὐτὴν τὴν θείαν ἀκρόασιν. μάλιστα δὲ ἐὰν πρέπῃ νὰ εἰπῶμεν τὸ ἀκριβέστερον, δὲν ἐμποδίζει τὴν Φιλοξενίαν ὁ Κύριος, ἀλλὰ τὴν ποικιλίαν, ἤγουν τῶν πολλῶν λογιῶν τὰ φαγητά, καὶ τὴν τύρβην, τουτέστι τὸν περισπασμὸν, καὶ τὴν σύγχυσιν· ἀμὴ τὴν λιτὴν ὑποδοχὴν τὴν ἐπαινεῖ. διότι, διατὶ μεριμνᾷς λέγει, καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά, ὦ Μάρθα, τουτέστι συγχύζεσαι καὶ ταράττεσαι· ἑνὸς ἔχομεν χρείαν, νὰ φάγωμεν μόνον εἴτι λάχῃ, καὶ ὄχι πολλῶν λογιῶν φαγητά. τινὲς δὲ τὸ ἑνός ἐστι χρεία, δὲν τὸ ἐννόησαν διὰ τὸ φαγί, ἀλλὰ διὰ τὸ προσέχειν τῇ διδασκαλίᾳ. διὰ ταῦτα δὲ ὅπου λέγει, διδάσκει τοὺς ἀποστόλους ὁ Κύριος, ἵνα ὅταν πηγαίνουν εἰς τινὸς οἶκον, νὰ μὴν ζητοῦν πολλῶν λογιῶν φαγητά, ἀλλὰ νὰ εὐχαριστοῦνται μὲ τὴν λιτὴν τράπεζαν, καὶ νὰ μὴ ζητοῦν ἄλλοτίποτες περισσότερον· πάρεξ τοῦτο μόνον νὰ ζητοῦσι, πῶς νὰ ἀκροάζωνται τὴν διδασκαλίαν. σὺ δὲ νόει τὴν μὲν Μάρθαν, τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν· τὴν δὲ Μαρίαν, τὴν θεωρίαν· διότι ἡ μὲν πρακτικὴ ἔχει περισπασμὸς, καὶ σύγχυσιν· ἡ δὲ θεωρία ἔσωντας νὰ γένῃ Κυρία τῶν παθῶν, (διότι Μαρία, Κυρία ἑρμηνεύεται) μόνον εἰς τὴν ἔρευναν τῶν θείων λόγων, καὶ εἰς τὴν θεωρίαν τῶν κριμάτων τοῦ Θεοῦ ὁρίσκεται. σοχάζου δὲ καὶ τὸ παρακαθήσασα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἤκουε τὸν λόγον αὐτοῦ· διότι οἱ μὲν πόδες, νοοῦνται εἰς τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν, διότι κίνησιν καὶ περιπάτησιν σημαίνει· τὸ δὲ καθίσαι, εἶναι σημάδι τῆς ἑδραιότητος, ἤγουν τῆς στερεότητος. ὅποιος λοιπὸν καθίσει εἰς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ, ἤγουν εἴτις στερεωθῇ εἰς τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν, καὶ μιμηθῇ τὴν στράταν, καὶ τὴν διαγωγὴν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ στερεωθῇ εἰς αὐτὴν· ἐκεῖνος μετὰ ταῦτα φθάνει εἰς τὴν ἀκρόασιν τῶν θείων λόγων, ἤγουν εἰς τὴν θεωρίαν· ἐπειδὴ καὶ ἡ Μαρία πρῶτον ἐκάθισε, καὶ τότε ἤκουσε τοὺς λόγους. σὺ δὲ τὸ λοιπὸν, εἰ μὲν διώασαι, νὰ ἀνέβῃς εἰς τὴν τάξιν τῆς Μαρίας, ἀνάβηθι, καὶ γενοῦ Κυρία τῶν παθῶν, ἔσωντας νὰ φθάσῃς εἰς τὴν θεωρίαν· εἰ δὲ καὶ τοῦτο δὲν δύνεσαι, γενοῦ Μάρθα, καὶ ἐργάζου τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν, καὶ διὰ ταύτης ὑποδέχου τὸν Χριστόν. σοχάζου δὲ καὶ τὸ, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς· διότι ὁ μὲν πρακτικὸς ἔχει κάποιον τι ὁποῦ μέλλει νὰ παρθῇ ἀπὸ λόγου του· τουτέστιν αὐτὸ τοῦτο, τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν περισπασμόν· διότι προκόπτων, καὶ φθάνωντας εἰς θεωρίαν, ἐλευθερώται ἀπὸ τὸν περισπασμόν, καὶ τὴν σύγχυσιν, εἰς τόσον ὅτι, ἀφαιρεῖται τι, ἤγουν τοῦ πέρνεται κάτι τι· ὁ δὲ θεωρητικὸς, οὐδέποτε στερεῖται τῆς ἀγαθῆς ταύτης μερίδος, τῆς θεωρίας λέγω. διότι εἰς τὶ ἄλλο μεγαλήτερον νὰ προκόψῃ, ἔσωντας ὅπου ἔφθασεν εἰς αὐτὸ τὸ ἀνώτατον, ἤγουν εἰς τὸ νὰ βλέπῃ τὸν Θεόν, τὸ ὁποῖον εἶναι νὰ γίνεται Θεός. διότι ἐκεῖνος ὅπου νὰ ἀξιωθῇ νὰ βλέπῃ τὸν Θεόν, Θεὸς γίνεται. διότι τὸ ὅμοιον ἀπὸ τὸ ὅμοιον καταλαμβάνεται.

ΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπε τὶς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν· Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. εἶπε δὲ αὐτοῖς· ὅταν

Ματθ. ε'. προσεύχησθε, λέγετε· Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομάσε· ἐλθέτω ἡ βασιλείασε· γενηθήτω τὸ θέλημάσε, ὡς ἐν Οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον, δίδε ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν, καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίεμεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῦ πονηρῦ.

Ἐξήγ. Ὁ μαθητὴς τῦ Χριςῦ, ζηλόει τὸς μαθητὰς τῦ Ἰωάννε· διὰ τῦτο καὶ ζητεῖ νὰ διδαχθῇ τρόπον προσευχῆς. ὁ Σωτὴρ λοιπὸν δὲν ἐπαρεῖδε τὴν παρακάλεσιν τῦ μαθητῦ, ἀλλὰ διδάσκει αὐτὸς λέγων· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς. βλέπε τὴν δύναμιν τῆς δεχῆς· παρευθὺς σὲ ἀνεβάζει ἄνω, καὶ σὲ πείθει, ἐπειδὴ ὀνομάζεις Πατέρα τὸν Θεὸν, νὰ μὴ λείπῃς μακρὰν τῆς ὁμοιότητος αὐτῦ, ἀλλὰ νὰ σπεδάζῃς νὰ ὁμοιωθῇς μὲ τὸν Πατέρασε. δὲν εἶπε δὲ Πάτερ με, ἀλλὰ Πάτερ ἡμῶν, διὰ νὰ μᾶς φέρῃ εἰς φιλαδελφίαν, παρακινῶντας ἡμᾶς, νὰ ἀγαπῶμεν πάντας ὡς ἀδελφὸς κοινὸς. ἔχοντας δὲ νὰ εἰπῇ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς, δὲν περιγράφει ἐκεῖ μόνον τὸν Θεὸν, ἀλλὰ τὸν ἀκροατὴν ἀνεβάζει εἰς τὸς Οὐρανὸς, καὶ τὸν ὁδηγάζει ἀπὸ τὰ γήϊνα. ἁγιασθήτω τὸ ὄνομάσε, ἤγεν δοξασθήτω· τετέσι, κάμε νὰ εἶναι ἡ πολιτείαμας εἰς δόξανσε· διότι καθὼς βλασφημεῖται τὸ ὄνομα τῦ Θεῦ, διὰ τὸς κακὸς· ἔτζι δοξάζεται διὰτ ἐκείνες ὁπῦ κάμνεν τὰ καλὰ ἔργα. ἐλθέτω ἡ Βασιλείασε. ὁ μὲν ἁμαρτωλὸς παρακαλεῖ νὰ μὴ ἔλθῃ ἡ Βασιλεία τῦ Θεῦ, διότι δὲν ἀγαπᾷ νὰ ἔλθῃ, διὰ τὰ κολάσεις ὁπῦ μέλλει νὰ κολασθῇ ἐκεῖ· ὁ δὲ δίκαιος, τὸ ἐναντίον, παρακαλεῖ νὰ ἔλθῃ τὸ γληγορώτερον, διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸς πειρασμὸς, καὶ τὰ βάσανα τῦ κόσμε τέτε, καὶ νὰ ἀναπαυθῇ. Γενηθήτω δὲ καὶ τὸ θέλημάσε, ὥσπερ εἰς τὸν Οὐρανὸν ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων, ἔτζι καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν ἀπὸ ἡμᾶς τὸς ἀνθρώπυς· διότι οἱ ἄγγελοι πάντες, κατὰ τὸ θέλημα τῦ Θεῦ ἐνεργῦσι πάντα. μᾶς διδάσκει δὲ νὰ ζητῦμεν, καὶ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον μόνον, ἤγεν τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν ὁπῦ εἶναι ἐπὶ τῇ ὑσίᾳ, τετέσι τὴν φυσικὴν, εἰς σύσασιν τῆς ζωῆς ἡμῶν· καὶ ὄχι τὰ περισσὰ φαγητὰ, ἀλλὰ τὸν ἀναγκαῖον ἄρτον. τὸ δὲ μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμὸν, δηλοῖ τὸ νὰ μὴν τρέχωμεν, καὶ δίδωμεν τῦ λόγθμας εἰς πειρασμὸς· διότι δὲν πρέπει νὰ παρακαλῦμεν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς βάλῃ εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ νὰ τὸν παρακαλῦμεν νὰ μᾶς λυτρώσῃ μὲν ἀπὸ τῦτον, ὅταν δὲ ἔλθῃ, νὰ τὸν ὑπομένωμεν ἀνδρείως. εἶναι δὲ νὰ εἰπῦμεν, ὅτι ἁπλὸν εἶναι τὸ εἶδος τῶν πειρασμῶν· διότι ἄλλοι μὲν εἶναι θελληματικοὶ, ἤγεν ὡσὰν ἡμέθη, φόνος, μοιχεία, καὶ τὰ λοιπὰ πάθη· διότι εἰς τέτες μὲν τὸς πειρασμὸς, μὲ τὸ θελλημάμας, βάλλομεν τῦ λόγθμας. ἀκέσιοι δὲ, ἤγεν σανικοὶ πειρασμοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ὁπῦ μᾶς πειράζεν, οἱ τύραννοι Βασιλεῖς, καὶ πάντες οἱ ἀσεβεῖς διὰ τὴν πίσιν. ἀπὸ τὸς θελληματικὸς λοιπὸν πειρασμὸς, τετέσιν ἀπὸ τὰ πάθη, πρέπει νὰ φεύγωμεν, καὶ ἀπὸ τέτες νὰ παρακαλῦμεν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς λυτρώσῃ, καὶ λέγει· μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς, τετέσι, μὴ συγχωρήσῃς νὰ πέσωμεν εἰς πειρασμὸν, ἤγεν εἰς πάθος θελληματικόν. Ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῦ πονηρῦ. διότι αὐτὸς ὁ πονηρὸς δηλονότι, φέρνει καὶ τὸς θελληματικὸς πειρασμὸς, καὶ τὸς σανικὸς· διὰ τῦτο πειραζόμενος ὑπὸ ἀνθρώπε σανικῶς, μὴ νόμιζε ὅτι ὑπὸ ἀνθρώπε πειράζεσαι, ἀλλὰ τὸν πονηρὸν ἤγεν τὸν Διάβολον νόμιζε αἴτιον. διότι ἐκεῖνος εἶναι ὁπῦ βάνει τὸν ἄνθρωπον, νὰ λυσιάζῃ καταπάνωσε, ἢ νὰ ἐργίζεται.

Κείμ. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸς· τὶς ἐξ ὑμῶν ἕξει φίλον, καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίε, καὶ ἐρεῖ αὐτῷ· φίλε, χρῆσονμοι τρεῖς ἄρτος, ἐπειδὴ φίλος παρεγένετό ἐξ ὁδῦ πρός με, καὶ ἐκ ἔχω ὅ παραθήσω αὐτῷ. κἀκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς, εἶπε· μήμοι κόπος πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισαι, καὶ τὰ παιδίαμε μετ' ἐμῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσὶν, ἐ δύναμαι ἀναστὰς δῶναισοι. λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ ἐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς, διὰ τὸ εἶναι αὐτῦ φίλον, διάγε τὴν ἀναίδειαν αὐτῦ, ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσον χρήζει.

Ἐξήγ. Παραβολὴ τινὰ, καὶ παράδειγμα λέγει ὁ Κύριος, διὰ νὰ μᾶς παιδεύσῃ νὰ προσευχώμεθα ἀόκνως. τὶ δηλοῖ λοιπὸν ἡ παραβολὴ; μεσονύκτιον μὲν λέγει, ὅτι εἶναι τὸ τέλος τῆς ζωῆς· εἰς ὃ τὸ ὁποῖον ἐρχόμενοι οἱ ἄνθρωποι καταλαμβάνεν τὸ καλὸν, καὶ προτρέχεν πρὸς τὸν Θεὸν· διότι τῦτος εἶναι ὁ φίλος, ὁπῦ ἀγαπᾷ τὸς πάντας, καὶ θέλει νὰ σωθῦν. προσέρχονται τὸ λοιπὸν πολλοὶ τὰ μεσάνυκτα, πρὸς τὸν Θεὸν, ἤγεν εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτῶν, καὶ λέγεσιν αὐτῷ ὡς φίλῳ, δός μοι τρεῖς ἄρτος, τὴν εἰς τριάδα πίσιν· διότι μὲ ἦλθε φίλος, ὁ Ἄγγελος ὁπῦ παραλαμβάνει τὴν ψυχήν. φίλος δὲ εἶναι, καὶ πᾶς
Λεκ. ιδ. Ἄγγελος, καθὼς τὸ λέγει, καὶ ὁ Κύριος, ὅτι χαρὰ γίνεται εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἐπὶ σωτηρίᾳ ἀνθρώπε. τὰ δὲ παιδία ὁπῦ ἀναπάυονται εἰς τὴν κλίνην, εἶναι ἐκεῖνοι ὁπῦ ἐγράφησαν, καὶ ἔγιναν ὡσὰν τὰ παιδία, καὶ ἀξιώθησαν νὰ ἀναπαύωνται μαζὴ μὲ τὸν Κύριον. ἀναίδειαν δὲ, ἤγεν ἀδιαντροπίαν, λέγει τὴν πολλὴν προσευχήν, ὁπῦ γίνεται εἰς πολλὴν ὥραν. Νοεῖται δὲ καὶ ἀλλέως· μεσονύκτιον μὲν τὴν μεσότητα, καὶ δύναμιν τῦ πειρασμῦ· διότι πᾶς πειρασμὸς,

ρασμὸς, νύκτα λογίζεται, μεσονύκτιον δὲ πάντως, τὸ μέσον τῶν πειρασμῶν· ὅταν τὸ λοιπὸν ἔλθῃ εἰς τὴν μέσιν τῶν πειρασμῶν κανεὶς, προσέρχεται πρὸς τὸν Θεὸν ὅπῃ μᾶς ἀγαπᾷ, καὶ λέγει· δόσμοι τρεῖς ἄρτους, ἤγουν τὴν σωτηρίαν τῆ σώματος, καὶ τῆς ψυχῆς, καὶ τῆ πνεύματος· διότι φοβεῖται νὰ μὴ κινδυνεύσουν αὐτὰ τὰ τρία ἀπὸ τὸς πειρασμὸς. ποῖος δὲ εἶναι ὁ φίλος ὅπῃ ἦλθεν ἀπὸ τὴν στράταν; ἐξάπαντος ὁ Κύριος, ὅπῃ μᾶς δοκιμάζει εἰς τὸς πειρασμὸς, καὶ ὅπῃ θέλει νὰ φάγῃ τὴν σωτηρίαν μας. δὲν ἔχει δὲ τί νὰ τῆ βάλῃ, ἐκεῖνος ὅπῃ νὰ πέσῃ εἰς τὸς πειρασμὸς, καὶ νὰ ἀθετήσῃ ἀπ' αὐτὸς· διότι δὲν δυνάται νὰ τὸς ἀναντιωθῇ ἀπὸ λόγου τε, ἢ νὰ θεραπεύσῃ τὸν Κύριον. τὸ δὲ κλειθῆναι τὴν θύραν, τῆτο δηλοῖ, ὅτι πρέπει μας νὰ εἴμεθεν ἑτοιμασμένοι, πρὸ τῆ νὰ πέσωμεν εἰς τὸς πειρασμὸς, ἀμὴ ὅταν πέσωμεν, ἀπεκλείσθη ἡ θύρα τῆς ἑτοιμασίας, ἢ εὑρισκόμενοι ἀνέτοιμοι, ἐὰν δὲν μᾶς βοηθήσῃ ὁ Θεὸς, θέλομεν κινδυνεύσει. παιδία δὲ, καθὼς τὸ ἐπροείπαμεν, εἶναι ἐκεῖνοι ὅπῃ ἔγιναν υἱοὶ Θεῆ διὰ τῆς ἀρετῆς, καὶ ἀνακλίνονται καὶ ἀναπαύονται μὲ τὸν Θεὸν.

Κείμ. Κἀγὼ ὑμῖν λέγω· αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν, εὑρίσκει· καὶ τῷ κρούοντι, ἀνοιγήσεται. τίνα δὲ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθὺν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος, ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἐὰν αἰτήσῃ ᾠὸν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανῆ, δώσει Πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτῆσιν αὐτόν. Ματθ. ζ. Μαρκ. ια. Ἰωάνν. ιδ. Ἰακωβ. α.

Ἐξήγ. Ὅρα τὴν ἀκρίβειαν τῆς λέξεως· διότι δὲν εἶπεν αἰτήσασθε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ἀλλὰ αἰτεῖτε, ἤγουν διὰ παντὸς ζητεῖτε· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει. ἆρα τὸ λοιπὸν, καὶ ἐκεῖνος ὅπῃ δὲν ζητᾷ τὰ συμφέροντα λαμβάνει; ἐχὶ· διότι πρῶτον μὲν ἡ αἴτησις τῶν ἀσυμφόρων, δὲν ὀνομάζεται ἐδὲ αἴτησις πρὸς τὸν Θεὸν· διότι ἐκεῖνος ὅπῃ προσεύχεται τῷ Θεῷ, χρεωστεῖ νὰ ζητᾷ ἐκεῖνα ὅπῃ ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς, καὶ ὅπῃ δίδει· ὅταν δὲ ζητᾷ κανεὶς τὰ ἀσύμφορα, δὲν κάμνει τὴν αἴτησιν πρὸς τὸν Θεὸν· διότι ὁ Θεὸς δὲν δίδει ἐκεῖνα ὅπῃ δὲν εἶναι συμφέροντα. ἔπειτα ἄκουε καὶ αὐτῆ τῆ Κυρίε, πῶς διδάσκει ἡμᾶς νὰ αἰτῶμεν ἐκεῖνα ὅπῃ πρέπει· διότι ψωμὶ ζητᾷ λέγει, τὸ παιδὶ, καὶ αὐγὸ, καὶ ψάρι· καθὼς λοιπὸν αὐτὰ, εἶναι τροφὴ τῆ ἀνθρώπε, ἔτζι πρέπει νὰ εἶναι καὶ τὰ ζητήματα ἡμῶν, συμφέροντα, καὶ ὠφέλιμα εἰς ἡμᾶς. νόει δὲ, ὅτι ψωμὶ μὲν γυρεύει ἐκεῖνος ὅπῃ ζητᾷ νὰ τῆ φανερωθῇ ἡ πίστις, ἡ εἰς τὴν ἁγίαν τριάδα, καὶ ἡ ὀρθότης τῶν δογμάτων· διότι ψωμίον εἶναι αὐτὰ, ὡσὰν ὅπῃ στερεώνει τὴν καρδίαν. ψάρι δὲ ζητᾷ, ἐκεῖνος ὅπῃ εἶναι μὲν, εἰς τὸ πέλαγος τῆ κόσμε τέτε· ζητᾷ δὲ τὴν παρὰ Θεῆ βοήθειαν, διὰ νὰ φυλαχθῇ εἰς τὸ μέσον τῶν πειρασμῶν ἀκαταπόντιστος καὶ ζωντανὸς ὡσὰν τὸ ψάρι. αὐγὸν δὲ ζητᾷ, ἐκεῖνος ὅπῃ γυρεύει νὰ τῆ δοθῆν τὰ γεννήματα τῶν ἀναρέτων ψυχῶν, αἱ ὁποῖαι ψυχαὶ, πρεπόντως ἤθελαν παρομοιωθῇ ὄρνιθες, ἔχοντας νὰ λάβεν πτέρυγας, καὶ νὰ ἀνακεφιωθῆν μὲ τὴν χάριν τῆ ἁγίε πνεύματος, νὰ πετάσεν καὶ νὰ ὑψωθῆν ἀπὸ τὴν γῆν.

Κείμ. Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐτὸ ἦν κωφὸν. ἐγένετο δὲ, τῆ δαιμονίε ἐξελθόντος, ἐλάλησεν ὁ κωφὸς· καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν, εἶπον· ἐν Βεελζεβὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων, ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. ἕτεροι δὲ πειράζοντες, σημεῖον παρ' αὐτῆ ἐζήτεν ἐξ Οὐρανῆ. αὐτὸς δὲ εἰδὼς τὰ διανοήματα αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα Βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα, ἐρημῆται· καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς, ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ Βασιλεία αὐτῆ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια; εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν, ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; διὰ τῆτο κριταὶ ὑμῶν αὐτοὶ ἔσονται. εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ Θεῆ, ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ Βασιλεία τῆ Θεῆ. Ματθ. θ'.

Ἐξήγ. Κωφὸς λέγεται μὲν πολλάκις ὁ βωβός· λέγεται δὲ καὶ ἐκεῖνος ὅπῃ δὲν ἀκέει· καθολικώτερα δὲ λέγεται, ἐκεῖνος ὅπῃ μήτε ἀκέει, μήτε λαλεῖ. ἐκεῖνοι δὲ ὅπῃ νὰ γεννηθῆν ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτῶν κωφοὶ, ἤγουν νὰ μὴν ἀκέσν, οἱ τοιῆτοι, μήτε λαλῆσι· διότι ἐξ ἀνάγκης τὸ συμβαίνει τῆτο. διότι ἐκεῖνα λαλῆμεν, ὅσα διὰ τῆς ἀκοῆς μανθάνομεν. ὅταν δὲ κανεὶς δὲν ἀκέει, πρεπόντως ἐδὲ λαλεῖ, πάρεξ μόνον ἂν ἐβλάβη ὕστερον εἰς τὰς ἀκοάς· διότι τὸν τοιῆτον δὲν τὸν ἐμποδίζει νὰ λαλῇ. ἐκεῖνος δὲ λοιπὸν ἐφέρθη εἰς τὸν Κύριον, ὅπῃ ἦτον καὶ ἀπὸ τὰ δύο κωφὸς, καὶ ἀπὸ τὴν γλῶσαν καὶ ἀπὸ τὰ αὐτία. σύμβολον δὲ εἶναι τῆτος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἡ ὁποία ὑπὸ δαιμόνων κρατεμένη, ἔτε νὰ ἀκέσῃ λόγον Θεῆ ἤθελεν, ἔτε πολλῷ μᾶλλον νὰ λαλήσῃ ἐδώσετον· ἀλλὰ ἔσωντας νὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος, καὶ νὰ δυγάλῃ τὰ δαιμόνια, τὰς ἐμπαθεῖς καὶ δαιμονικὰς πράξεις· μᾶς ἔκα-

μεν νὰ λαλῆμεν, καὶ νὰ κηρύττωμεν τὴν ἀλήθειαν. διότι πρέπει, ὄχι μόνον νὰ ἀκούωμεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ κηρύττωμεν εἰς ἄλλους τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ. ἂς ἀκούωμεν λοιπὸν, ὅσοι ἔχομεν τὰς δαιμονικὰς πράξεις εἰς τὸν λόγον μας, καὶ θαρρῆμεν ὅτι νὰ διδάξωμεν καὶ ἄλλους, καὶ ἐπιθυμῆμεν νὰ μᾶς κράξῃ οἱ ἄνθρωποι διδασκάλους. διότι ὅταν ξέβῃ τὸ δαιμόνιον, τότε γίνεται ἡ ἀληθινὴ λαλιὰ, ἤγουν ἡ διδασκαλία· ἕως ἂν δὲν ὑπάρχουν αἱ πράξεις τοῦ δαίμονος μέσα μας, ἂν καὶ μᾶς φαίνεται πῶς λαλῆμεν, ἀμὴ δὲν λαλῆμεν. οἱ Φαρισαῖοι δὲ, διαβάλλουσι τὸ θαῦμα, καὶ ὡς γόητα καὶ μάντιν ὠνομάζουν καὶ ὑβρίζουν τὸν Κύριον· διότι λέγουν, διὰ νὰ ἔχῃ Φίλον τὸν ἄρχοντα τῶν δαιμονίων, μετ' ἐκεῖνο τὸν σωτηρίαν ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. πρὸς τοὺς ὁποίους λέγει ὁ Κύριος· πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκβάλῃ ὁ δαίμονας ἄλλον δαίμονα; διότι ἂν τὸ κάμῃ τοῦτο, θέλει καταλυθῇ ἡ βασιλείαι τους. ἐὰν βασιλείαν μὲν αὐτοὶ, καὶ ἀνάπαυσιν λογιάζουν, τὸ νὰ κατοικοῦν εἰς τοὺς ἀνθρώπους· ὁ δὲ ἄρχων αὐτῶν τοὺς ἐκβάλλει, φανερὸν εἶναι ὅτι τὸ λόγου του καταλύει. διότι καὶ ἡ πᾶσα Βασιλεία ὅπου νὰ μεριθῇ, καὶ νὰ ἐναντιῶνται ἕνας τὸν ἄλλον, καταλύεται· καὶ πόλις ὅπου νὰ μεριθῇ πίπτει. πόλις δὲ λέγει, διὰ τὸν τοῖχον· διότι κάθε τοῖχος, καὶ κτήριον, ἕως ὅπου βασᾷ τὸ κτίσμα, καὶ εἶναι πέτρα μὲ τὴν πέτρα συναρμοσμένη, κρατεῖται, καὶ σέκει· ὅταν δὲ χωθῇ καὶ διαμεριθῇ, πίπτει. εἴτε πόλις ἂν νοήσῃς καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὅπου κατοικοῦν εἰς ἕνα πόλιν· καὶ ἔτοι ἕως μὲν ὅπου εἰρηνεύουν, καὶ εἶναι ὁμονοιασμένοι σέκουν καλῶς· ὅταν δὲ φιλονεικοῦν, καὶ ἐναντιῶνται ἕνας τὸν ἄλλον, τότε πίπτουν. ἂς εἶναι δὲ, ὅτι ἐγὼ ἐν Βεελζεβὲλ, ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια· ἀμὴ οἱ ἐδικοίσας γοὶ, τοὺτέστιν οἱ Ἀπόστολοι, ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; πάντως ἐν τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἤγουν φανερὸν εἶναι, ὅτι εἰς τὸ ὄνομάμου. πῶς λέγετε λοιπὸν, ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Βεελζεβὲλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια; ὡσὰν νὰ ἔχω χρείαν τῆς δυνάμεως ἐκείνης, ὅπου καὶ οἱ ἐδικοίσας γοὶ, ἤγουν οἱ Ἀπόστολοι, εἰς τὸ ἐδικόν μου ὄνομα τὰ ἐκβάλλουν; τὸ λοιπὸν, αὐτοὶ θέλουν σᾶς κατακρίνει. διότι φανερὸν εἶναι, ὅτι ἐπειδὴ ἐκεῖνοι, εἰς τὸ ὄνομάμου ἐκβάλλουν τὰ δαιμόνια, δὲν χρειάζομαι ἐγὼ ἄλλην δύναμιν· τὸ λοιπὸν ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐκβάλλω αὐτά, τοὺτέστιν ἐν πνεύματι ἁγίῳ, καὶ ὄχι ἐν πνεύματι πονηρῷ. δάκτυλον δὲ τὸ πνεῦμα λέγει, διὰ νὰ μάθῃς ὅτι καθὼς ὁ δάκτυλος μίας ἰσίας, καὶ φύσεως εἶναι μὲ ὅλον τὸ σῶμα, ἔτζι καὶ τὸ πνεῦμα ὁμοούσιον εἶναι μὲ τὸν Πατέρα, καὶ τὸν γιόν. μήποτε δὲ, ἐπειδὴ χεὶρ λέγεται ὁ γιός· ἐπανεπαύσατο δὲ εἰς αὐτὸν, αἱ ἔπτὰ ἐνέργειαι τοῦ πνεύματος, ὄχι ὡς ἐνεργέμενον ἀλλὰ ὡς ὁμοούσιον τῷ πνεύματι. τὸ δὲ νὰ ἰατρεύῃ τὰς ἀῤῥωσίας, καὶ νὰ ἐκβάλῃ τὰ δαιμόνια, ἕνα εἶναι ἀπὸ τὰ ἑπτὰ χαρίσματα, καὶ τὰς ἐνεργείας, τοῦ ἁγίου πνεύματος. διὰ τοῦτο λέγεται ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια, ἤγουν μὲ τὸ χάρισμα τοῦ ἁγίου πνεύματος· διότι καθὼς ὁ δάκτυλος ἕνα μέρος εἶναι τῆς χειρὸς, ἔτζι καὶ τὸ πνεῦμα τῶν Ἰάσεων, ἕνα μέρος ἦτον ἀπὸ τὰ πνεύματα ὅπου εἶχεν ὁ Ἰησοῦς, ἤγουν ἀπὸ τὰς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος. ἐὰν τὸ λοιπὸν ἐκβάλλω λέγει, τὰ δαιμόνια μὲ ἐνέργειαν θεϊκὴν, ἄρα ἔφθασεν εἰς ἐσᾶς ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ· τὸ ὁποῖον ἔχει τοιοῦτον νόημα, ὅτι καταλύεται λοιπὸν ἡ Βασιλεία τοῦ Διαβόλου, καὶ βασιλεύει ὁ Θεὸς ὅπου διώχνει τοὺς δαίμονας· διότι ἄκουσε τί λέγει μετὰ ταῦτα, διὰ τῶν ἑξῆς.

Κείμ. Ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλὴν, ἐν εἰρήνῃ εἶναι τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· ἐπὰν δὲ ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν, νικήσῃ αὐτὸν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει, ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστὶ· καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει. Ματθ. ιβ'. ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων, ζητῶν ἀνάπαυσιν· καὶ μὴ εὑρίσκον, λέγει· ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόμου, ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σεσαρωμένον, καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται, καὶ παραλαμβάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, χείρονα τῶν πρώτων.

Ἐξήγ. Πρὶν νὰ ἔλθω λέγει ἐγὼ, ἀνδρειωμένος ἦτον ὁ δαίμονας, ἤγουν ὁ Σατανᾶς, καὶ ἐφύλαττε τὴν αὐλήτου, τοὺτέστιν, ἐξουσίαζε τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς· ὅταν δὲ ἦλθα ἐγὼ ὁ δυνατώτερός του, καὶ ἐνίκησα τὸν κόσμον, καὶ ἔλαβα τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε τὸ θάῤῥος του, τὸ ὁποῖον εἶναι ὅλα τὰ εἴδη τῆς ἁμαρτίας· διότι αὐτὴ εἶναι τὰ ὅπλα τοῦ Διαβόλου, ἤγουν τὰ ἁρματά του, καὶ εἰς αὐτὴν ἐθαῤῥοῦσε, καὶ ἐνίκα τοὺς ἀνθρώπους, ταύτην λοιπὸν τὴν πανοπλίαν, ἤγουν τὰ ἅρματα αὐτοῦ, τὴν ἐξέχισα ἐγὼ, ἔσωτας νὰ εὑρεθῶ ἀναμάρτητος, καὶ ἀπὸ τότε ἠθένησε, καὶ τὰ κέρδη αὐτοῦ, ἤγουν τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὁποίους τοὺς εἶχεν ὡς κέρδη, τοὺς ἐπῆρα ἀπ' αὐτὸν, καὶ τοὺς παραδίδω καθ' ἕναν εἰς χεῖρας ἀγγέλου πιστοῦ φύλακος· διὰ νὰ τὸν ἔχῃ ὁ ἄγγελος, ἀντὶ τοῦ δαίμονος ὅπου τὸν ἐτυραννοῦσε. καὶ ἄλλο δὲ τί ὁμοιότητα ἔχω ἐγὼ πρὸς τὸν Βεελζεβὲλ; τὸ ἐδικόν μου τὸ

ἔργον

ἔργον εἶναι νὰ σωάξω τὰ διασκορπισμένα τέκνα τῦ Θεῦ· ἐκεῖνο δὲ τὸ ἔργον εἶναι νὰ σκορπίζῃ τὰ σωαγμένα. τὸ λοιπὸν πῶς διαλογίζεσθε περὶ ἐμῦ, ὅτι ἔχω κοινωνίαν πρὸς τὸν Σατανᾶν; ἀλλὰ κατὰ ἀλήθειαν, ὁ τοιῦτος λογισμὸς ἐσωέβη εἰς ἐσᾶς, ἀπὸ τὸ νὰ ἤσθε ἐσεῖς δαιμονισμένοι περισσότερον. διότι εἴχετε μὲν καὶ προτήτερα τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ὁπῦ ἐκατοίκα εἰς ἐσᾶς, ὅταν εἰδωλολατρεύσετε, καὶ τὲς Προφήτας ἐφονεύετε· καὶ ἀπ' ἔκει ἐφάνη πῶς σύγηκεν ἀπὸ λόγεσας, ἔπειτα πάλιν τώρα ἐγύρισεν εἰς τὸν οἶκοντε, τετέσιν εἰς τὰς ψυχάσσας, μὲ ἄλλα ἑπτὰ πνεύματα, ἤγεν πολλά· διότι τὸ ἑπτὰ ἀντὶ πολλὰ νοεῖται εἰς τλιῶ γραφλιῶ· καὶ ἔκαμε τὰ ὑσερινάσας, χειρότερα ἀπὸ τὰ πρῶτα. εἰς τόσον ὅτι, τότεμὲν εἰδώλοις ἐλατρεύετε, καὶ τὲς Προφήτας ἐφονεύετε, καὶ ἀκόμι δὲν ὑβρίζετε φανερῶς εἰς τὸν ὑὸν τῦ Θεῦ ὁπῦ ἐφάνη τώρα εἰ σαρκὶ διὰ λόγεσας· τώρα δὲ ποία ἐλπὶς σωτηρίας ἀπέμεινεν εἰς ἐσᾶς, ὅτε καὶ σωματωθέντος τῦ Θεῦ διατ' ἐσᾶς, καὶ θαυματεργέντος, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀγνωμοσύνης καὶ ὕβρεως τέκεσθε; ἄνυδροι δὲ τόποι εἶναι αἱ ψυχαὶ ἐκεινῶν ὁπῦ δὲν ἔχεν, ἐδὲν νερλλὸν, ἐδὲ ἀμελημένον· ἀλλὰ καὶ ξηραὶ εἰσὶ καὶ μεμερμνημένα εἰς τὸν φέβον τῦ Θεῦ· εἰς τὰς ὁποίας δὲν σύρίσκει ἀνάπαυσιν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν εἰς τὰς τοιαύτας ψυχὰς, δὲν σύρίσκει ὁ πονηρὸς ἐδὲ μίαν χώραν νὰ κατοικήσῃ, γυρίζει πάλιν πρὸς τὲς Ἰσδαίες· καὶ γίνονται τὰ ὕσερα αὐτῶν, χειρότερα ἀπὸ τὰ πρῶτα. διότι δὲν εἶναι πλέον εἰς αὐτὲς Προφῆται, ὅτι ἐθανάτωσαν τὸν λόγον· δὲν εἶναι πλέον χρίσμα, διότι ἐσαύρωσαν τὸν Χριςὸν. καὶ ταῦτα ἐφαίνοντο εἰς αὐτὲς προτήτερα, ἂν καὶ εἰδωλολατρῦσαν· ἀμὴ τώρα ἔσωντας νὰ ἁμαρτήσεν εἰς τὸν ὑὸν τῦ Θεῦ, τὰ ἐσερήθηκαν ὅλα.

Κείμ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἐπάρασάτις γυνὴ φωνλιῶ ἐκ τῦ ὄχλυ, εἶπεν αὐτῷ· Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βασάσασάσε, καὶ μασοὶ ὅς ἐθήλασας. αὐτὸς δὲ εἶπε· μενῦνγε. Μακάριοι οἱ ἀκόντες τὸν λόγον τῦ Θεῦ, καὶ φυλάσοντες αὐτόν. τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροιζομένων, ἤρξατο λέγειν· ἡ γενεὰ αὕτη πονηρά ἐσι· Σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ Σημεῖον ἐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ Σημεῖον Ἰωνᾶ τῦ Προφήτυ. καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς Σημεῖον τοῖς Νινυβίταις, ἔτως ἔσαι καὶ ὁ ὑὸς τῦ ἀνθρώπυ τῇ γενεᾷ ταύτῃ. Βασίλισσα νότυ ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτὲς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς, ἀκῦσαι τλιῶ σοφίαν Σολομῶντος, καὶ Ἰδὲ πλεῖον Σολομῶντος ὧδε. ἄνδρες νινυβῖται ἀνασήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινῦσιν αὐτλιῶ· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδὲ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε.

Ἰωνᾶ γ. γ. Βασιλ. ι. β. Παραλ. θ.

Ἐξήγ. Οἱ Φαρισαῖοι, καὶ γραμματεῖς ἔσωντας καὶ νὰ ἐδιάβαλλον τὰ θαύματα· ἡ γυνὴ ἡ ἄδολος καὶ ἁπλῆ, σύφημεῖ, ἤγεν ἐπαινεῖ. πῦ ἦναι ἐκεῖνοι ὁπῦ λέγεν ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐφάνη ὁ Κύριος; διότι Ἰδὲ ὁπῦ μαρτυρεῖται πῶς ἐβύζαξε καὶ βυζία. αὐτὸς δὲ μακαρίζει ἐκεῖνες ὁπῦ φυλάσσεν τὲς λόγες τῦ Θεῦ, ὄχι πῶς νὰ εὔγαλε τλιῶ Μητέρατε ἀπὸ τὸν μακαρισμὸν, μὴ γένοιτο· ἀλλὰ δείχνοντας ὅτι δὲν θέλει ὠφεληθῇ ἐδὲ ἐκείνη τίποτες, μὲ τὸ νὰ τὸν γνήσῃ καὶ νὰ τὸν βυζάξῃ, ἐὰν δὲν ἔχῃ καὶ πᾶσαν τλιῶ ἄλλιω ἀρετλιῶ. ἄλλο δὲ καὶ πρὸς τὸν καιρὸν λέγει ταῦτα· διότι ἐπειδὴ οἱ φθονερὸι, καὶ ὁπῦ δὲν ἤκσον τὲς λόγεστε, ἐκατηγορῦσαν ἐκείνες ὁπῦ τὲς ἤκσαν, αὐτὸς τὸ ἀναντίον κάμνωντας, μακαρίζει μάλισα ἐκείνες ὁπῦ τῦ ἤκσαν. Ἴσως δὲ νὰ τὰ λέγῃ αὐτὰ, καὶ διὰ τὸν κωφὸν ὁπῦ Ἰατρύθη· διὰ νὰ ἀκύσῃ καὶ αὐτὸς, καὶ νὰ φυλάξῃ τὸν λόγον τῦ Θεῦ, καὶ νὰ μιὼ τῦ γένῃ ἡ πρὸς ἀκολιῶ δυύαμις, εἰς κατάκρισιν. Συναθροιζομένων δὲ τῶν ὄχλων, ἄρχισεν ὁ Κύριος, νὰ ἐλέγχῃ τὲς ἀγνώμονας· διότι ἐπειδὴ ἦσαν τινὲς ἀπ' αὐτὲς, ὁπῦ ἐζητῦσαν νὰ δέξῃ ὁ Ἰησῦς Σημεῖον ἀπὸ τῦ ἐρανῦ. διότι ἔλεγαν, ὅτι ὅσα Σημεῖα κάμνει, ἦναι ἀπὸ τλιὼ γλιῦ, καὶ σὺ Βεελζεβὲλ τὰ κάμνει, τὸν ἄρχοντα τῦ κόσμυ, ὡσὰν ὁπῦ ἔχει ἐξυσίαν ἐπὶ τῆς γῆς· ἀμὴ ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν δὲν ἔκαμε κανένα, ὡσὰν ὁπῦ δὲν ἦναι Ὑὸς τῦ Οὐρανίυ Πατρὸς. ἐπειδὴ λοιπὸν ἦσαν τινὲς ὁπῦ ἔλεγαν τοιαῦτα, διὰ τῦτο τὲς ἐλέγχει ὁ Κύριος, καὶ λέγει· ὅτι θέλει σᾶς δοθῇ Σημεῖον, τὸ ὁποῖον θέλει μὲ δείξῃ ἀληθινὸν Ὑὸν τῦ Οὐρανίυ Πατρὸς. ποῖον τῦτο; τῦ Ἰωνᾶ, ἤγεν τὸ τῆς ἀναςάσεως· διότι καθὼς ἐκεῖνος τρεῖς ἡμέρας, καὶ τρεῖς νύκτας ἔκαμεν εἰς τλιὼ κοιλίαν τῦ μεγάλυ θηρίυ, ἔτζι καὶ ἐγὼ, ἔσωντας νὰ νάμω τρεῖς ἡμέρας εἰς τλιὼ κοιλίαν τῦ μεγάλυ θηρίυ, τῦ Ἅδυ, θέλω ἀναςηθῇ. ἀλλὰ τὸν μὲν Ἰωνᾶ, ὅταν ἀνάζησε, καὶ σύγηκεν ἀπὸ τλιὼ κοιλίαν τῦ κήτυς, καὶ ἐκήρυζεν τὲς Νινυβίτας, τὸν ἐπίσυσαν· ἐμένα δὲ καὶ μετὰ τλιὼ ἀνάσασιν, δὲν θέλεν μὲ πισύσει αὕτη ἡ γενεὰ· διὰ τῦτο καὶ θέλεν κατακριθῇ, ὅτι δὲν ἐμιμήθηκαν τὲς Νινυβίτας· μὲ ὅλον ὁπῦ ἐδὼ ἦναι περισσότερον ἀπὸ τὸν Ἰωνᾶ. διότι καὶ τὸ ἀξίωμα τὸ ἐδικόμε, καὶ τὸ εἶδος τῦ κηρύγματος, πολλιὼ δείχνει τλιὼ διαφορὰν· διότι ἐγὼ μὲν εἶμαι Δεσπότης, ἐκεῖνος δὲ ἦτον

ἦτον δῆλος· καὶ ἐγὼ μὲν κηρύττω Βασιλείαν Οὐρανῶν, ἐκεῖνος δὲ σωτηρίαν καταποντισμῶ· ἐγὼ μὲ θαύματα, ἐκεῖνος δὲ ἐδένα θαῦμα ἔκαμεν. ὁμοίως καὶ ἡ Βασίλισσα τῆ Νότε, θέλει κατακρίνει τὴν γενεὰν ταύτην, ὅτι ἀπὸ τὴν ἄκραν τῆς γῆς ἦλθε νὰ ἀκέση τὴν σοφίαν Σολομῶντος. σοχάσε δὲ ὅτι καὶ πᾶσα ψυχὴ ὀπῆ νὰ ἐξεσιάζη εἰς τὸ καλὸν, Βασίλισσα Νότε λογᾶται· ἤγεν τὶ λέγω, ὁ Βορρέας εἰς τὴν γραφὴν, διαβάλλεται, ὡς τῆ ἀντικειμένε, ἤγεν τῆ Διαβόλε τόπος· διότι εἶναι ψυχρὸς καὶ μεδιάζει, καὶ νεκρώνει τὰ μέλη καὶ τὰ σώματα· ὁ δὲ Νότος ἐπαινεῖται, ὡς πνεῦμα θερμὸν καὶ ζωογόνον, καὶ ὀπῆ ζεσαίνει τὰ μεδιασμένα ἀπὸ τὴν ψύχραν μέλη· διὰ τῆτο καὶ εἰς τὸ ὄσμα τῶν ὀσμάτων, διώχνεσα ἡ Νύμφη τὸν Βορρᾶν, λέγει· ἐξηγέρθητι Βορρᾶ, καὶ ἔρχε Νότε. καὶ πάλιν ὁ Προφήτης, λέγει· καὶ τὸν ἀπὸ Βορρᾶ, ἐξολοθρεύσει Κύριος, δηλονότι τὸν Σατανᾶν. ἡ ψυχὴ λοιπὸν ὀπῆ βασιλεύει εἰς τὸν Νότον, εἰς τὴν ἀγαθὴν μερίδα, καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν πολιτείαν, καὶ ὀπῆ ἔχει ἐξεσίαν διὰ τῆς πράξεως τῶν ἀρετῶν, ἔρχεται νὰ ἀκέση τὴν σοφίαν· τὸ ὁποῖον δηλοῖ, ὅτι ἀναβαίνει εἰς θεωρίαν· διότι ἡ σοφία τῆ Σολομῶντος, τῆ εἰρηνικῆ Βασιλέως, τῆ Κυρίε καὶ Θεῆ ἡμῶν, ἡ θεωρία εἶναι· εἰς τὴν ὁποίαν ἄλλεως δὲν θέλει εἰσέλθη κανεὶς, πάρεξ μόνον, ἐὰν δὲν βασιλεύση εἰς τὴν ἀγαθὴν πολιτείαν, καὶ νὰ ἐξεσιάση διὰ τῶν ἀγαθῶν πράξεων.

Ἄσμα. δ'.
Ἰωὴλ. β'.

Ματθ. ε.
Μάρκ. δ'.

Κείμ. Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας, εἰς κρυπτὸν τίθησιν, οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορεύομενοι τὸ φῶς βλέπωσιν. ὁ λύχνος τῆ σώματος ἐστὶν ὁ ὀφθαλμός· ὅταν ἓν ὁ ὀφθαλμός σε ἁπλῆς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σε φωτεινὸν ἐστιν· ἐὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶμά σε σκοτεινὸν ἐστι. σκόπει οὖν, μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ, σκότος ἐστίν. εἰ οὖν τὸ σῶμά σε ὅλον φωτεινὸν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινὸν· ἔσαι φωτεινὸν ὅλον. ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῆ ἀστραπῆ φωτίζησε.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ οἱ φθονεροὶ Ἰουδαῖοι, βλέποντες τὰ θαύματα, τὰ ἐσυκοφαντῆσαν ἀπὸ τὴν κακίαν τῆ νοὸς αὐτῶν, διὰ τῆτο λέγει ταῦτα ὁ Κύριος. ὅτι ἔσωντας νὰ λάβεν λύχνον οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὸν Θεὸν, τὴν χάριν τῆ νῆ· διὰ τῆς ὁποίας χάριτος βλέπομεν, ὡσὰν φῶς ὀπῆ ἐδόθη εἰς ἡμᾶς, ταύτην τὴν διάκρισιν τῆ νῆ, τὴν ἔκρυψαν οἱ ἄνθρωποι, ἔσωντας νὰ σκοτισθῆν ἀπὸ τὸν φθόνον, καὶ δὲν βλέπεν τὰ θαύματα, καὶ τὰς ὠφελείας. καὶ ὀπῆ διὰ τῆτο ἐλάβαμεν τὸν νῆν, διὰ νὰ τὸν βάλωμεν εἰς τὴν λυχνίαν, διὰ νὰ βλέπεν, καὶ ἄλλοι τὸ φῶς. Φαίνεταί με δὲ νὰ λέγῃ τῆτο, ὅτι, ὦ Φαρισαῖε, ἔχεις γνῶσιν, τῆτο εἶναι ὁ λύχνος· ἔπρεπέ σε ταύτην τὴν γνῶσιν νὰ τὴν χρειαθῆς πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν τῶν θαυμάτων· νὰ δείχνῃς, καὶ νὰ λέγῃς καὶ πρὸς τὲς ἄλλες, ὅτι ἔργα τῆ Θεῆ εἰσὶ ταῦτα, καὶ ὄχι τῆ Βεελζεβὺλ. διὰ νὰ βλέπεν τὸ φῶς οἱ εἰσερχόμενοι, ἤγεν οἱ ἀμαθεῖς, ἢ ἀρχάριοι· διότι ὁ μὲν σοφὸς ἐπῆγεν, ἐκεῖνοι δὲ ὀπῆ μανθάνεν, ἀκόμι τώρα πηγαίνεν. ἀλλὰ ἐσεῖς οἱ Φαρισαῖοι, δὲν ἠθελήσατε νὰ τὸ κάμετε τῆτο, ἀλλὰ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς ψυχῆς, ἤγεν τὸν νῆν ὀπῆ ἦτον ἁπλῆς, τὸν ἐκάμετε λοξὸν καὶ σραβὸν· διότι καθὼς τὸ μάτι τῆ σώματος, καθὼς εἶναι αὐτὸ, ἔτζι κάμνει καὶ ὅλον τὸ σῶμα· εἰ μὲν εἶναι φωτεινὸν, θέλει εἶναι καὶ τὸ σῶμα εἰς τὸ φῶς· εἰ δὲ καὶ εἶναι σκοτεινὸν, καὶ τὸ σῶμα εἰς τὸ σκότος θέλει ἦθαι. ἔτζι εἶναι καὶ ἡ ψυχὴ μὲ τὸν νῆν, καὶ τὸ φῶς, καὶ τὸ μάτι ὀπῆ ἔλαβε παρὰ Θεῆ. τῆτο ἂν τὸ εὕρῃ σκοτισμένον ἀπὸ φθόνον καὶ ζηλίαν, ἢ φιλαργυρίαν, καὶ ἀπὸ πάσαν φιλοϋλίαν, σκοτίζεται καὶ αὐτὴ, καὶ δὲν βλέπει τὶ κάμνει.

Ματθ. κγ'.
Μαρκ. ιβ'.

Κείμ. Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι, ἠρώτα αὐτὸν Φαρισαῖος τὶς, ὅπως ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ. εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν, ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τῆ ἀρίσε. εἶπε δὲ ὁ Κύριος πρὸς αὐτὸν· Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι, τὸ ἔξωθεν τῆ ποτηρίε, καὶ τῆ πίνακος καθαρίζετε· τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν, γέμει ἁρπαγῆς καὶ πονηρίας. Ἄφρονες οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν, καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησε; πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην· καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἔσαι.

Ἐξήγ. Ἤξερε μὲν τὴν κακίαν τῶν Φαρισαίων ὁ Κύριος, ἀλλ' ὅμως τρώγει καὶ πίνει μετ' αὐτὲς· διὰ τῆτο αὐτὸ ὅτι ἦσαν πονηροὶ καὶ ἐχρειάζοντο διόρθωσιν· διότι διὰ τῆτο τρώγει καὶ πίνει μαζήτες, διὰ νὰ δράξῃ ἀφορμὴν νὰ διορθώσῃ τὰ καμώματά τες. καθὼς λοιπὸν καὶ τώρα, ἀναγελῶν τὴν ἀνόητον τάξιν αὐτῶν, τὴν βάπτησιν λέγω, ἤγεν τὸ πλύσιμον ὀπῆ ἐπλυώνταν πρὶν νὰ καθίσεν εἰς τὴν τράπεζαν· τὲς διδάσκει ὅτι πρέπει να καθαρίζεν τὴν ψυχὴν μὲ ἔργα ἀγαθὰ, καὶ ὄχι τὸ κορμὶ· διότι τὸ νὰ νίπτωνται μὲ νερὸν, δὲν καθαρίζει τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ τὸ σῶμα. διότι ἐκεῖνοι οἱ ἀνόητοι νόμιζαν, ὅτι μαζὴ μὲ τὸ σῶμα καθαρίζεται καὶ ἡ ψυχὴ αὐτῶν, μὲ τὸ νὰ νίπτεν, καὶ νὰ πλύνεν τὸ σῶμα. ὁ Κύριος λοιπὸν

πὸν, τὲς φέρνει χαριέσατον παράδειγμα, τὸ τῦ ποτηρίε· διότι ἐπειδὴ καιρὸς τραπέζης ἦτον, ποτηρίε καὶ πίνακος ἐνθυμῆται, φέρνωντάς τες τὶω μαρτυρίαν, ἀπ' ἐκῆνα ὁπῦ ἦσαν ἔμπροθεν τες. καὶ καταπειθωντας τὸν Φαρισαῖον, ὅτι καθὼς δὲν εἶναι κανένα ὄφελος, νὰ εἶναι τὸ ποτήριον, ἔξωθεν μὲν καθαρὸν, καὶ ἀπὸ μέσα νὰ εἶναι γεμάτον λέρα· ἔτζι δὲν εἶναι ὄφελος, τὸ σῶμα νὰ εἶναι παστρικὸν, ἡ δὲ ψυχὴ νὰ εἶναι γεμάτη πάσης ἀκαθαρσίας, ἤγεν ἁρπαγῆς, καὶ πονηρίας. ἀνήφερε δὲ ὁ Κύριος τὰ δύο πάθη ὁπῦ ἐξισάζεν τὲς Ἰσδαίες, τὶω μὲν πλεονεξίαν, διὰ τῆς Ἁρπαγῆς· τὸν φθόνον δὲ καὶ τὰ τῦ φθόνε, διὰ τῆς πονηρίας. δὲν εἶναι τίποτες ὄφελος λοιπὸν, ὅταν δὲν ἔτζι ἡ ψυχὴ. ἄφρονες ἤγεν τρελοὶ, δὲν ἔκαμε καὶ τὶω ψυχὶω, ἐκεῖνος ὁπῦ ἔκαμε καὶ τὸ σῶμα ὁπῦ τὸ ἐπιμελῆσαι τοσῦτον; χρεωσῆτε λοιπὸν, νὰ τὶω καθαρίζετε καὶ αὐτὶω. καὶ ἀπέκει τὲς διδάσκει, καὶ πῶς καθαρίζετε τὸ μέσα, ἤγεν ἡ ψυχὴ, διὰ τῆς ἐλεημοσιώνης, λέγει. Βλέπε δὲ πῶς ἰατρεύει τὰ δύο πάθη αὐτῶν, τὸν φθόνον λέγω, καὶ τὶω ἁρπαγὶω, μὲ τὸ νὰ τὲς ἀναφέρῃ τὶω ἐλεημοσύνιω. διότι ἐκεῖνος ὁπῦ ἐλεεῖ ἀληθῶς, δὲν ἁρπάζει τὰ τίποτες ἐκείνε ὁπῦ ἐλεεῖ, ἔτε θέλει τὸν φθονήσει ποτέ. ἐπειδὴ λοιπὸν δύο πάθη τὲς ὠνείδισε, μὲ ἕνα βότανον τὰ ἰατρεύει, μὲ τὶω ἐλεημοσιώνω, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πρώτη θύρα τῆς Θεοποιῦ ἀγάπης. ὅταν δὴ ἔλθῃ ἡ ἀγάπη, πῦ ἔχει χώραν ἡ πλεονεξία, καὶ ὁ φθόνος; τὰ ἐνόντα λοιπὸν, τετέσι, τὰ ὑπάρχοντάσας. καλῶς δὲ εἶπε τὰ ἐνόντα, καὶ δὲν εἶπε τὰ ὄντα, διότι τὰ χρήματα ἔνεισιν, ἤγεν σεβάινει εἰς τὴν καρδίαν τῦ Φιλαργύρε, καὶ ἐγκάθηται εἰς αὐτὴν· διὰ τῦτο λέγει καὶ ὁ Δαβὶδ, μὴ προσίθεθαι τὴν καρδίαν τῷ πλέτῳ τετέσι, μὴν προσηλώνετε καὶ δένετε τὶω καρδίαν σας εἰς τὸν πλῆτον. Ψαλμ. πα'.

Κείμ. Ἀλλ' ἐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατῆτε τὸ Ἡδύοσμον, καὶ τὸ Πήγανον, καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρχεθε τὶω κρίσιν, καὶ τὶω ἀγάπιω τῦ Θεῦ· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὶω πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τὲς ἀσπασμὲς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς, καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι ἐσὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι περιπατῆντες ἐπάνω, ἐκ οἴδασιν. ἀποκριθεὶς δέτις τῶν νομικῶν, λέγει αὐτῷ· Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων, καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις ὁ δὲ εἶπε· καὶ ὑμῖν τοῖς Νομικοῖς, Οὐαὶ· ὅτι φορτίζετε τὲς ἀνθρώπες φορτία δυσβάσακτα, καὶ αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν, ἐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις Οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν Προφητῶν οἱ δὲ Πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτὲς. ἄρα μαρτυρεῖτε, καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν Πατέρων ὑμῶν· ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτὲς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε αὐτῶν τὰ μνημεῖα. διὰ τῦτο καὶ ἡ σοφία τῦ Θεῦ εἶπεν. ἀποστελῶ εἰς αὐτὲς προφήτας, καὶ Ἀποστόλες, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενῦσι, καὶ ἐκ διώξεσιν· ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν Προφητῶν, τὸ ἐκχυνόμενον ἀπὸ καταβολῆς Κόσμε, ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης· ἀπὸ τῦ αἵματος Ἄβελ, ἕως τῦ αἵματος Ζαχαρίε τῦ ἀπολομένε μεταξὺ τῦ Θυσιασηρίε, καὶ τῦ Οἴκε· ναὶ λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. Ματθ. κγ. Μαρκ. ιβ'. Γενες. δ'. Παρ. κδ'.

Ἐξήγ. Οἱ Φαρισαῖοι διὰ νὰ μήν παρέβαν τὸν νόμον, ἀποδεκατῆσαν καὶ τὰ παραμικρά. καὶ ἂν ἤθελε τὲς κατηγορήσῃ τινὰς εἰς τῦτο, ὅτι παραμικρά τινα κάθονται, καὶ ἐξετάζεν, προσέφερον τὸν νόμον, ὅτι ὥριζε νὰ προσφέρνει εἰς τὲς ἱερεῖς δεκάτας ἐκ πάντων. λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος, ὅτι καθὼς δὲν ἀμελεῖτε τέτων, ἔπρεπε νὰ περιποιῆθε καὶ τὴν κρίσιν, καὶ τὴν ἀγάπιω τῦ Θεῦ· καὶ ἐπειδὴ μὲν ἦσαν ἄδικοι, καὶ ἀδικῆσαν χήρας καὶ ὀρφανὰ, διατῆτο τὲς λέγει, ὅτι πρέπεισας νὰ ἔχετε τὴν κρίσιν, ἤγεν τὴν δικαιοκρισίαν· ἐπειδὴ δὲ ἦσαν καὶ καταφρονηταὶ τῦ Θεῦ, ἀμελῶς ἐργαζόμενοι τὰ ἔργα τῦ Θεῦ, διὰ τῦτο τὲς παραγγέλλει νὰ ἔχεν τὴν ἀγάπιω τῦ Θεῦ. διότι ἐκεῖνος ὁπῦ ἀγαπᾶ τὸν Θεὸν, δὲν ἐπιχειρίζεται καταφρονητικῶς τὰ ἔργα αὐτῦ. ἴσως δὲ φαίνεταί με, ὅτι ἐπειδὴ δύο λογιῶν εἶναι ἡ ἀγάπη, μία ἡ πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ἄλλη ἡ πρὸς τὸν πλησίον, διὰ ταύτας τὰς δύο νὰ λέγῃ· καὶ μὲ τὸ νὰ εἰπῇ τὴν κρίσιν, ἐδήλωσε τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπιω· διότι τὸ νὰ κρίνῃ δικαίως τὸν πλησίον, καὶ νὰ μὴν τὸν διαιασδῇ, ἀπὸ τὸ νὰ τὸν ἀγαπᾶ γίνεται. καὶ μὲ τὸ νὰ εἰπῇ τὴν ἀγάπιω τῦ Θεῦ, φανερὸν εἶναι, ὅτι διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εἰλικρινῆ ἀγάπιω τὸ εἶπε. καὶ ὅταν δὲ ἀγαπᾶ κανεὶς τὸν γείτωνάτε κατὰ Θεὸν, καὶ ὄχι διά τίποτες κοσμικὸν, ἢ αἰσχρὸν πάθος, καὶ αὐτὸ ἀγάπη Θεῦ λέγεται, ἤγεν ἐκείνη ὁπῦ παραγγέλλει ὁ Θεὸς, καὶ ὁπῦ τὴν δέχεται. ἐκεῖνοι δὲ ἤθελαν νὰ τιμῶνται ἀπὸ ὅλες τὲς ἀνθρώπες, καὶ νὰ τὲς κράζεν διδασκάλες εἰς ταῖς ἀγοραῖς· διότι τῦτο δηλοῖ ὁ ἀσπασμός, τὸ νὰ τὲς ὀνομάζεν διδασκάλες. διότι ὁμοιάζετε

ζετε λέγει, ὡσὰν μνήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι γεμάτα βρόμα καὶ δυσωδίαν, καὶ ἀπέξω λάμπει τὰ μάρμαρα· τὰ ὁποῖα βλέποντές τα οἱ ἄνθρωποι, δὲν ἠξεύρει πῶς περιπατεῖ· διότι ἂν ἠξεύρει, ἤθελαν συγχαθῇ τὴν βρόμα ὁπῶς εἶναι μέσα. ὁ δὲ Νομικὸς ὡς ἀνόητος, ἠθέλησε νὰ τὸν ἐλέγξῃ. ἄλλοι δὲ ἦσαν οἱ Νομικοὶ, καὶ ἄλλοι οἱ Φαρισαῖοι· διότι οἱ μὲν Φαρισαῖοι ἐλογίζοντο ἀσκηταὶ, καὶ ἀποκεκομμένοι, ἦγεν ξεχωρισμένοι ἀπὸ τὲς ἄλλες· οἱ δὲ νομικοὶ ἦσαν γραμματεῖς, καὶ διδάσκαλοι, λύοντες, ἦγεν ἐξηγοῦντες τὰ ζητήματα τῶ νόμε, εἰς ἐκείνες ὁπῶς τὲς ἐρωτῶσαν. ἐφόρτωναν λοιπὸν τὲς ἀνθρώπες οἱ νομικοὶ, βαρέα, καὶ δυσβάσακτα φορτία, προσάσοντες αὐτὲς νὰ φυλάσσῃ τὰ δύσκολα παρατηρήματα τῶ νόμε· αὐτοὶ δὲ ἀδὲ μὲ τὸ δάκτυλόντες, δὲν ἔβγιζαν εἰς τὰ φορτία ἐκεῖνα, τετέσι, δὲν ἔκαμναν ἀδένα ἀπ' ἐκεῖνα ὁπῶς ἐπαράγγελναν νὰ κάμῃ οἱ ἄλλοι. διότι ὅταν κάμῃ ὁ διδάσκαλος ἐκεῖνα ὁπῶς διδάσκει, ἐλαφρύνει τὰ φορτία, ἔχοντας νὰ δίδῃ τῶ λόγε τε παράδειγμα καὶ παρηγορίαν, πρὸς ἐκείνες ὁπῶς διδάσκει· ὅταν δὲ, δὲν κάμνει κανένα ἀπ' ἐκεῖνα ὁπῶς διδάσκει, τότε κατὰ ἀλήθειαν, βαρέα εἶναι τὰ φορτία, καὶ δυσκολοβάσακτα φαίνονται, εἰς ἐκείνες ὁπῶς διδάσκονται, ὡσὰν ὁπῶς μηδὲ ἀπὸ τῶ διδασκάλε δὲν δύνονται νὰ κατορθωθῶν.

Γενν. δ'. ἀποδείχνει δὲ ὁ Κύριος τὲς Ἰουδαίες, ἀπογόνες καὶ κληρονόμες τῆς κακίας τῶ Καΐν, μὲ τὸ νὰ λέγῃ, ὅτι πᾶν αἷμα ἐκχυθεὶ ἀπὸ Ἄβελ, ἕως τῶ Ζαχαρίε, ἀπαιτηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. διότι καὶ ἐσεῖς λέγει, ἐφονεύσατε τὲς προφήτας, ὁπῶς ἦταν ἀδελφοίσας, καθὼς ἐκεῖνος τὸν Ἄβελ. διὰ τῶτο καὶ τινὲς πρεπόντως, τὸν μὲν Καΐν ἐπαρομοίασαν εἰς τὸν λαὸν ὁπῶς ἐφόνευσε τὲς Προφῆτας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐκδικήθη ἑπτὰ, ἦγεν ἐλαφρετέρα κόλασις· τὸν δὲ Λάμεχ, τὸν ἐπαρομοίασαν εἰς ἐκείνες ὁπῶς ἐσαύρωσαν τὸν Χριςὸν· διὰ τῶτο καὶ ἑβδομηκοντάκις ἑπλᾶ ἐκδικήθησαν, ἔχοντας νὰ διασπαρθῶν εἰς αἰχμαλωσίαν ἀνυπόςροφον, καὶ ἀκατάπαυςον. ἄραγε δὲ ποῖος νὰ ἦτον ὁ Ζαχαρίας ὁπῶς ἐφόνευσαν ἀνάμεσα εἰς τὸ Θυσιαςήριον, καὶ τὸν Ναὸν· ἄλλοι μὲν λέγεσιν, ὅτι ὁ παλαιὸς Ζαχαρίας, υἱὸς τῶ Ἰωδάε, τὸν ὁποῖον τὸν ἐλιθοβόλησαν· καθὼς εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ μάθῃς ἐκ τῆς βίβλε

δ. Βασιλ. ιγ'. τῶν Βασιλειῶν. ἕτεροι δὲ λέγεν, ὅτι ὁ Πατὴρ τῶ Προδρόμε, διότι ἔτος διὰ νὰ βάλῃ τιὼ

β. Παραλ. κδ'. Θεοτόκον ὕςερα ἀπὸ τιὼ γέννησιν τῶ Χριςῶ, νὰ σέκῃ μὲ τὰς παρθένες, εἰς τὸν τόπον ὁπῶς ἔσεκαν αἱ παρθένοι. ὁ δὲ τόπος ἐκεῖνος ἦτον ἀνάμεσα τῶ Ναῶ, καὶ τῶ Θυσιαςηρίε τῶ ἔξω, τῶι χαλκῶ· διὰ τῶτο λοιπὸν τὸν ἐφόνευσαν· διότι ἐπειδὴ ἐθαῤῥῶσαν τινὲς ὅτι ὁ Χριςὸς θέλει νὰ γένῃ βασιλεὺς εἰς αὐτὲς, αὐτοὶ δὲν ἤθελαν νὰ ἔχεν βασιλέα, διὰ τῶτο ἐφόνευσαν τὸν ἅγιον, ὡσὰν ὁπῶ ἐβεβαίωνεν ὅτι Παρθένος ἐγεννήσε, καὶ ὅτι ἐγεννήθη ὁ Χριςὸς ὁπῶ μέλει νὰ βασιλεύσῃ εἰς αὐτὲς· τὸ ὁποῖον δὲν τὸ ἔσεργαν, διότι ἤθελαν νὰ εἶναι ἀβασίλευτοι νὰ κάμνεν εἴτι θέλεν.

Ματθ. κγ'. Κείμ. Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τιὼ κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ ὐκ εἰσήλθετε, καὶ τὲς εἰσερχομένες ἐκωλύσατε. λέγοντος δὲ αὐτῶ ταῦτα πρὸς αὐτὲς, ἤρξαντο οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς σιωέχειν, καὶ ἀποσοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων· ἐνεδρεύοντες αὐτὸν, καὶ ζητῶντες θηρεῦσαί τί ἐκ τῶ ςόματος αὐτῶ, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτῶ.

Εξήγ. Τιὼ διδασκαλίαν, καὶ τιὼ διὰ τῶ Νόμε χειραγωγίαν, ὠνόμασεν ὁ Κύριος κλεῖδα γνώσεως, ὡσὰν ὁπῶ ἐδυνέτον νὰ τὲς προσφέρῃ εἰς τὸν Χριςὸν· διότι ὁ νόμος ἦτον βέβαια ὁδηγὸς εἰς τὸν Χριςὸν. οἱ Νομικοὶ λοιπὸν νομίζοντες νὰ ἐξηγοῦν τὸν νόμον, ἐκρατοῦσαν τιὼ κλεῖδα τῆς γνώσεως ἀπὸ τιὼ κακίαντες, καὶ δὲν ἄνοιγαν τὰς θύρας τῶ νόμε, διὰ νὰ σέβεν ἀπ' αὐτὰς, αὐτοίτε καὶ ὁ λαὸς πρὸς τὸν Χριςὸν. εἶναι δὲ ὁ νόμος θύρα εἰς τὸν Χριςὸν· πλιὼ ἡ θύρα αὕτη εἶναι σφαλισμένη, ἐὰν δὲν ἐξηγᾷ κανεὶς τιὼ ἀσάφειαν αὐτῆς, καὶ διανοίγει τῶ νόμε τιὼ δεινότητα. διότι καὶ ὁ Κύριος εἶπεν· ἐὰν ἐπιςεύετε τὸν Μωϋσῆ, ἠθέλετε πιςεύσῃ καὶ ἐμένα. καὶ πάλιν· ἐρευνᾶτε τὰς γραφὰς, ὅτι αὐταῖς εἶναι ὁπῶ μαρτυρῶν διὰτ' ἐμένα, καὶ ἐσεῖς δὲν θέλετε νὰ ἐλθῆτε πρὸς ἐμένα. ἤγεν, ὡσὰν νὰ τὸ ἀποδείξω ἐπὶ ἑνὸς παραδείγματος· ἀμνὸν, ἤγεν πρόβατον ἔσφαζαν οἱ Ἑβραῖοι, ἢ ἄλειφαν τὰ ἀνώφλια μὲ τὸ αἷμα, ἢ τὸ κρέας τὸ ἔτρωγαν· καὶ τῶτο ἦτον νίκη εἰς αὐτὲς κατὰ τῶ ὀλοθρευτῶ, ἤγεν τῶ θανατικῶ. τῶτο δὲ ὅλον τὸ Μυςήριον, τὸν Χριςὸν ἐδηλῶσε· τῶ ὁποίε σφαγέντος ὡς ἀμνῶ ἀμώμε καὶ ἀσπίλε, ἐχρίσθησαν αἱ φλιαὶ ἡμῶν μὲ τὸ αἷμα αὐτῶ, ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία· καὶ τὸ ὑπέρθυρον τέτων, τὸ λογισικὸν· καὶ τιὼ σάρκα τῶ Υἱῶ τῶ ἀνθρώπε ἐφάγαμεν, καὶ ἐνικήσαμεν τὸν ὀλοθρευτιὼ, ἤγεν τὸν Διάβολον ὁπῶ ὀλόθρευεν, ἤγεν ἐθανάτωνε τὰς ψυχικὰς ἡμῶν δυνάμεις. καὶ τὰ περισότερα δὲ τῶ νόμε, τὸν Χριςὸν ἐδηλῶσαν· ὅμως ἦτον σφαλισμένος ὁ νόμος, μὲ τιὼ δεινότητα τῶ γράμματος, ὡσὰν μὲ καμίαν θύραν. ἐὰν δὲ εἶχε κανεὶς διδασκαλίαν, ἤγεν μάθησιν, καὶ ἐκαταλάμβανε τὸν νόμον, ἔτος εἶχε τιὼ κλεῖδα τῆς γνώσεως, καὶ ἂν ἤθελε θελήσῃ, ἄνοιγε καὶ ἐσέβαινεν καὶ αὐτὸς, καὶ ἐγίνετον καὶ εἰς τὲς ἄλλες ὁδηγός. τὸ ὁποῖον δὲν τὸ ἔκαμαν οἱ νομικοὶ, ἀλλὰ ἦραν τιὼ κλεῖδα, τετέσι τιὼ ἐσφάλισαν, καὶ τιὼ ἀπέκρυψαν, καὶ τιὼ ἀφάνισαν. καὶ λοιπὸν ἔχοντας νὰ

ἀφα-

ἀφανισθῇ τὸ κλειδὶ ἀπὸ τὸ μέσον, ἦγεν ἡ ἐξήγησις τῦ νόμε, ἔμεινεν ἡ θύρα αὐτη σφαλισμένη. νοεῖται δὲ καὶ ἡ πίστις, κλειδίον τῆς γνώσεως· διότι διὰ τῆς πίστεως, γίνεται ἡ γνῶσις τῆς ἀληθείας, καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Προφήτης Ἡσαΐας· ὅτι ἐὰν δὲν πιστεύσητε, δὲν θέλετε καταλάβη. οἱ Νομικοὶ λοιπὸν, ἔκρυψαν τὸ κλειδίον ἀπὸ τὸ μέσον, ἦγεν τὴν πίστιν, διότι δὲν ἄφιναν τινὰ νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸν Σωτῆρα χριστὸν. ἐθαυματέργει ὁ Χριστὸς, ὁ λαὸς ἐπίστευαν, καὶ διὰ τῶν θαυμάτων ἔμελλαν νὰ τὸν ἐγνωρίσεν Θεὸν· ἐκεῖνοι δὲ ἔλεγαν, ὅτι ὁ Βεελζεβὲλ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. Βλέπεις πῶς ἔκρυψαν τὸ κλειδὶ τῆς γνώσεως, μὴ ἀφίνοντες νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸν Χριστὸν, διὰ τὲ ὁποῖε ἔμελλον νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀλήθειαν; ἐδίδασκεν εἰς τὰς συναγωγὰς τὸ θέλημα τῦ Θεῦ, καὶ αὐτοὶ ἔλεγον, δαιμόνιον ἔχει, καὶ μαίνεται, ἦγεν δαιμονίζεται, τὶ αὐτὲ ἀκέετε; ἐπῆραν κατὰ ἀλήθειαν τὸ κλειδὶ, ἀπὸ τὸ μέσον τῆς γνώσεως, καὶ ὅτε αὐτοὶ ἐσέβηκαν, ὅτε ἄλλες ἄφηκαν νὰ σέβεν, καὶ μὲ ὅλον ὁπῦ ἔρχονταν νὰ σέβεν, ἦγεν ἦσαν ἐπιτήδειοι νὰ πιστεύσῃν εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ νὰ τὸν γνωρίσῃν Θεὸν. Ἔτι δὲ αὐτὲ ταῦτα λέγοντος, ἐκεῖνοι ὡσὰν νὰ ἔβαναν Μαρτυρίαν εἰς τὲς λόγες αὐτῦ, ὅσον ἔπρεπε νὰ ἐγνωρίσῃν τὴν ἀθένειάν τες, αὐτοὶ ἔδειχναν τὲ λόγετες τάχα διὰ σοφωτέρες αὐτῦ. καὶ λοιπὸν ἄρχισαν νὰ τὸν ἐπισομίζεν, ἦγεν νὰ τὸν ἐρωτῶν πυκνὰ, διὰ νὰ μὴν ἔχῃ τὶ νὰ τὲς ἀποκριθῇ. γίνεται δὲ ἡ ἐπισομία, ὅταν ἐρωτῶν πολλοὶ· ἄλλοι διὰ ἄλλας ὑποθέσεις, καὶ ἕτεροι διὰ ἄλλας· διότι τότε μὴ δυνάμενος τινὰς νὰ ἀποκριθῇ εἰς ὅλες, φαίνεται πῶς δὲν ἠξεύρει τὶ νὰ τὲς ἀποκριθῇ. τῦτο λοιπὸν ἐσοφίζονταν, καὶ οἱ κατάρατοι ἐκεῖνοι κατὰ τῦ Χριστῦ· διότι ἐρωτῶντες οἱ πολλοὶ τὸν ἕνα, ἐθαρρῦσαν νὰ τὸν ἀποσομώσεν, ἢ νὰ τὸν φέρωσιν εἰς ἀπορίαν, ὡς μὴ δυνάμενον νὰ τὲς ἀποκριθῇ· τὸ ὁποῖον ἔκαμνε χρεία νὰ γένῃ· διότι πῶς ἦτον δυνατὸν, ὁ ἕνας νὰ ἀποκρίνεται πολλοῖς, ἄλλα καὶ ἄλλα ἐρωτῶντες. τὸ δὲ ἀποσομίζειν, δύναται νὰ νοηθῇ καὶ ἕτως· ἀντὶ τῦ ἐπαγίδευαν αὐτὸν, καὶ ἐπαίδαζαν νὰ τὸν πιάσεν ἀπὸ τὸ στόματε. διότι ὅταν κρατηθῇ κανεὶς ἀπεκεῖνα ὁπῦ λέγει, φαίνεται πῶς ἀποσομίζεται, τετέστιν, ἀπὸ τὸ στόματε σύρνεται, καὶ κρίνεται. τῦτο δὲ φαίνεται ἀπὸ τὰ ἐπίλοιπα· διότι λέγει· ζητῶντες θηρεῦσαι τὶ ἐκ τῦ στόματος αὐτῦ. διότι ἐκεῖνο ὁπῦ εἶπε πρὸ ὀλίγου, ἀποσομίζειν, τώρα τὸ λέγει, θηρεῦσαι ἐκ τῦ στόματος αὐτῦ· ἦγεν νὰ πάρεν κανένα λόγον ἀπὸ τὸ στόματε. τὸν ἐρωτῶσαν δὲ, πότε μὲν περὶ τῦ νόμε, διὰ νὰ τὸν ἐλέγξεν ὡς βλάσφημον, πῶς ἐκατηγόρησε τῦ Μωϋσέως, διότι τῦτο ἐθαρρῦσαν· πότε δὲ περὶ τῦ Καίσαρος, διὰ νὰ τὸν κατηγορήσεν ὡς ἀντίον τῦ Βασιλέως καὶ ἀποστάτην, πῶς θέλει νὰ γένῃ Βασιλεὺς. καὶ ὅλως, ὅσα ἠμπορῶν νὰ νοήσεν ψυχαὶ πονηραὶ, καὶ γεμάται πάσης κακοτροπίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κείμενον.

Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τῦ ὄχλε, ὥσε καταπατεῖν ἀλλήλες, ἤρξατο λέγειν πρὸς τὲς μαθητὰς αὐτῦ· πρῶτον προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἥτις ἐσὶν ὑπόκρισις. Ματθ. ιε'. Μάρκ. η'.

ἐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐσὶν, ὃ ὐκ ἀποκαλυφθήσεται· καὶ κρυπτὸν, ὃ ὐ γνωσθήσεται. ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκεσθήσεται· καὶ ὃ πρὸς τὸ ὠς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωμάτων. Ματθ. ι'. Μάρκ. δ'.

Ἐξήγ. Οἱ μὲν Φαρισαῖοι ἐπαίδαζαν νὰ τὸν παγιδεύσῃν ἐν λόγῳ, διὰ νὰ κάμνεν τὲς ὄχλες νὰ τὸν ἀφήσεν. τῦτο δὲ ἤγαινεν εἰς τὸ ἐναντίον· διότι περισότεροι ἔρχονταν οἱ ὄχλοι, καὶ ἐσυνάχθησαν μυριάδες, καὶ τόσον ἐπιθυμῶσε κάθε ἕνας ἀπ' αὐτὲς νὰ σιμώσεν εἰς αὐτὸν ὅτι καὶ ἕνας τὸν ἄλλον ἐκαταπατῶσαν. τόσον εἶναι δυνατὸν τίποτες ἡ ἀλήθεια, ὁ δὲ δόλος, καὶ τὸ ψεῦδος, πανταχῦ ἀθενημένον εἶναι. ὁ δὲ Ἰησῦς, ὡς εἶδε τὸν δόλον τῶν Φαρισαίων, καὶ ὅτι χηματίζονται μὲν πῶς ἐρωτῶν, τῇ δὲ ἀληθείᾳ παγιδεύσῃν, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ περὶ τῆς ὑποκρίσεως τῶν Φαρισαίων, βέβαια διὰ νὰ τὲς ἐλέγξῃ, καὶ νὰ φανερώσῃ τὰς καρδίας αὐτῶν, πῶς ἦσαν γεμάται ὑπόκρισιν. ζύμην δὲ ὀνομάζει τὴν ὑπόκρισιν, ὡσὰν ὁπῦ εἶναι ὄζυνη, καὶ ἀπὸ τὴν παλαιὰν κακίαν, καὶ ὡσὰν ὁπῦ μεταγυρίζει, καὶ φθείρει μαζὶ μὲ τὸ λόγετης, ταῖς γνώμαις τῶν ἀνθρώπων ὁπῦ νὰ σμιχθῇ. διότι δὲν ἀλλοιώνει ἄλλο τίποτες τόσον τὰ καμώματα τῶν ἀνθρώπων, ὡσὰν τὴν ὑπόκρισιν. πρέπει λοιπὸν τὲς μαθητὰς τῦ Χριστῦ, νὰ φύγεν τὴν ὑπόκρισιν. διότι ἔχοντας νὰ εἶναι ἀληθεια ὁ Χριστὸς, φανερὸν εἶναι ὅτι ἐναντιεῖται τὸ ψεῦδος. πᾶσα δὲ ὑπόκρισις, γεμάτη ψεύδες εἶναι· ἄλλο φαινομένη, καὶ ἄλλο ἔσα. οἱ μὲν Φαρισαῖοι λοιπὸν θαρρῦν νὰ τὸν λανθά-

νεν διὰ τῆς ὑποκρίσεως, δείχνοντες πῶς ἦναι καλοὶ, καὶ δίκαιοι. πλιὼ δὲν ἦναι τίποτες ὀπᾶ νὰ ἦναι σκεπασμένον, καὶ νὰ μιὼ ξεσκεπασθῆ. διότι πάντα, καὶ λόγια, καὶ νοήματα, γυμνὰ θέλειν παρασαθῆ εἰς τὸ ὑσερινὸν ἐκεῖνο καὶ Φοβερὸν κριτήριον. πλιὼ καὶ εἰς τὸν κόσμον, πολλὰ κρυπτὰ ἔχειν σωνήθεια νὰ φανερώνωνται. ὅσα λοιπὸν εἴπετε ἐν τῇ σκοτίᾳ, καὶ ἐν τοῖς ταμείοις, καὶ κρυφίως ἐλαλήσατε, θέλειν κηρυχθῆ εἰς τὸ φῶς, καὶ εἰς τὰ δώματα, ἤγειν ἀπάνω εἰς τιὼ σκέπιω τῶν σπιτίων. ταῦτα δὲ φάινεται μὲν πᾶς νὰ τὰ λέγῃ πρὸς τὲς μαθητὰς· πλιὼ πρὸς τὲς Φαρισαίες ἀποκρίνεται, τὰς ἐπιβελὰς αὐτῶν ἀποδείχνωντας· καὶ ὡσὰν νὰ λέγῃ πρὸς αὐτὲς ταῦτα, ἀγκαλὰ καὶ φάινεται πῶς τὰ λέγει πρὸς τὲς μαθητὰς· ὅτι ὦ Φαρισαῖοι, ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ, τετέσιν εἰς ταῖς σκοτειναῖς-
Ἰωάνν. 9. σας καρδίαις ἐμελητήσετε θέλοντες νὰ μὲ παγιδεύσετε, θέλειν ἀκεσθῆ εἰς τὸ φῶς, καὶ νὰ γνωρισθῆν· διότι ἐγὼ εἰμὶ τὸ φῶς, καὶ δὲν δυνεσθε νὰ μὲ λαθώσετε· ἀλλὰ εἰς ἐμένα τὸ φῶς, ἐγνωρίζονται πάντα, ὅσα βελεύονται αἱ σκοτειναίσας καρδίαις· καὶ ἐκεῖνο ὀπᾶ ἐσυμβελεύσατε ἕνας τὸν ἄλλον εἰς τὸ αὐτὶ, ἠκέσθη εἰς ἐμένα, ὡσὰν νὰ ἤθελε διαλαληθῆ ἀπὸ ὑψηλὰ δώματα. δυνάσαι δὲ νὰ νοήσῃς ταῦτα, καὶ ἔτως· ὅτι Φῶς μὲν ἦναι τὸ Ἐυαγγέλιον· δώματα δὲ ὑψηλὰ, αἱ ὑψηλαὶ ψυχαὶ τῶν ἀποσόλων. ὅσα δὲ οἱ Φαρισαῖοι ἐβελεύονται, ὕσερον ἐκηρύχθησαν, καὶ ἠκέσθηκαν εἰς τὸ φῶς τᾶ Ἐυαγγελίε, ἰσαμένε τᾶ μεγάλε κήρυκος τᾶ ἁγίε Πνεύματος, εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἀποσόλων.

Ματθ. ι. Κείμ. Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς Φίλοις μὲ· Μὴ Φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, καὶ μετὰ ταῦτα, μὴ ἐχόντων περισότερόν τι ποιῆσαι. ὑποδείχω δὲ ὑμῖν· τίνα Φοβηθῆτε· Φοβηθῆτε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἐξεσίαν ἔχοντα ἐμβαλεῖν εἰς τιὼ γέενναν· Ναὶ λέγω ὑμῖν, τᾶτον Φοβηθῆτε. ἐχὶ πέντε ςρεθία πωλεῖται ἀσαρίων δύο; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν, ὐκ ἔσιν ἐπιλελησμένον, ἐνώπιον τᾶ Θεᾶ. ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν, πᾶσαι ἠριθμηνται. μὴ ἓν Φοβεῖσθε· πολλῶν ςρεθίων διαφέρετε ὑμεῖς.

Εξήγ. Ἐπειδὴ τῆς ὑποκρίσεως τῶν Φαρισαίων ἐκατηγόρησεν ὁ Κύριος, καὶ εὔγαλε τὲς μαθητὰς αὐτᾶ ἀπ' αὐτῆς, καὶ πάλιν ἐν τῷ μέσῳ ὠνείδιζε τὲς Φαρισαίες, μὲ τὸ νὰ λέγῃ· ἐκεῖνο ὀπᾶ εἰς τιὼ σκοτίαν εἴπατε, θέλει ἀκεσθῆ εἰς τὸ φῶς· τώρα πρὸς τὲς Φίλες τε διαλέγεται τὰ τελειότερα· διότι ἔξωντας νὰ ἐκβάλῃ ταὶς ἀκάνθας, τώρα σπέρνει τὸν ἀγαθὸν σπόρον. λέγω δὲ ἐσᾶς τὲς Φίλες μὲ· διότι ἐκεῖνα ὀπᾶ ἔλεγε προτήτερα δὲν ἦσαν πρὸς αὐτὲς, ἀλλὰ πρὸς τὲς Φαρισαίες. ἐσᾶς λέγω λοιπὸν τὲς Φίλες μὲ· διότι δὲν ἁρμόζει εἰς ὅλες ὁ λόγος ἔτος, ἀλλὰ μόνον πρὸς ἐκείνες ὀπᾶ τὸν ἠγάπησαν ἐξ ὅλης ψυχῆς, ἢ ὀπᾶ δυνονται νὰ
πρὸς Ρωμ. η. λέγειν, τὶς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τᾶ Θεᾶ; τοῖς τοιέτοις ἁρμόζει αὕτη ἡ παραίνεσις. μὴ Φοβηθῆτε λέγει, ἀπεκείνες ὀπᾶ Φονεύειν τὸ σῶμα, καὶ πλέον ἄλλο τίποτε μὴ δυναμένες νὰ βλάψειν, διότι εἰς ὀλίγον τίποτες γίνεται ἡ παρ' αὐτῶν ζημία, ἤγειν εἰς τὸ σῶμα μόνον, τὸ ὁποῖον θέλει νὰ τὸ πάθῃ αὐτὸ, ἐὰν ἢ αὐτοὶ δὲν τὸ Φονεύσειν, μέλλει νὰ ἀποθάνῃ. ἐκεῖνον δὲ πρέπει νὰ Φοβῆθε, ὁ ὁποῖος δὲν κολάζει μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τιὼ ἀθάνατον ψυχιὼ, τιὼ βάνει εἰς ἀθανάτες κολάσεις καὶ πύριναις. εἰς ἀνδρίαν λοιπὸν πνεύματικιὼ, παρακινᾶ τὲς Φίλες τε ὁ Χριὸς, μάρτυρας αὐτὲς ἐργαζόμενος, καὶ διγάνωντας ἀπ' αὐτὲς, τὸν ἀνθρώπινον Φόβον. διότι οἱ ἄνθρωποι λέγει, μόνον εἰς τὸ Φθαρτὸν σῶμα πληράνειν τιὼ ὀργιύτες, καὶ τέλος τῆς ἐπιβελῆς αὐτῶν, ἦναι ὁ θάνατός μας· ὅταν δὲ κολάζῃ ὁ Θεὸς, δὲν θέλει ςαθῆ μόνον ἕως τὸ σῶμα ἡ ζημία, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἀθλία ψυχὴ, κολάζεται μαζὴ. Σημείωσαι δὲ ἀπ' ἐδῶ, ὅτι ὁ θάνατος τῶν ἁμαρτωλῶν πρὸς κόλασιν γίνεται· διότι καὶ ἐδῶ κολάζονται Φονεύομενοι, καὶ ἐκεῖ μετὰ ταῦτα, βάνονται εἰς τιὼ κόλασιν. ἂν ἐξετάξῃς δὲ τιὼ λέξιν, θέλεις εὕρει καὶ ἄλλο τὶ περισότερον· διότι βλέπε πῶς δὲν εἶπε, Φοβήθητε ἐκεῖνον ὀπᾶ μετὰ τὸ θανατῶσαι βάνει καὶ εἰς τιὼ κόλασιν· ἀλλὰ ἐκεῖνον ὀπᾶ ἔχει ἐξεσίαν, νὰ βάλῃ εἰς τιὼ κόλασιν. διότι δὲν βάνονται πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ ὀπᾶ ἀποθνήσκειν εἰς τιὼ κόλασιν, ἀλλὰ εἰς τιὼ ἐξεσίαν τᾶ Θεᾶ ἔχει τᾶτο. εἰς τόσον ὅτι ἂν θέλῃ, δυνάται καὶ νὰ τὲς συγχωρήσῃ, τᾶτο δὲ λέγω, διὰ τὰς προσφορὰς, καὶ τὰς ἐλεημοσυνάς ὀπᾶ γίνονται διὰ τὲς ἀποθαμμένες· αἱ ὁποίαις, μεγάλιω ὠφέλειαν κάμνειν εἰς ἐκείνες ὀπᾶ νὰ ἀποθάνειν εἰς ἁμαρτίας βαρείας. τὸ λοιπὸν, μετὰ τὸν θάνατον τᾶ ἁμαρτωλᾶ, δὲν τὸν βάνει ἐξ ἀποφάσεως παρεύθυς εἰς κόλασιν, ἀλλὰ ἐξεσίαν ἔχει νὰ τὸν βάλῃ. τὸ λοιπὸν ἂς μιὼ παύσωμεν ἡμεῖς, παιδάζοντες μὲ ἐλεημοσυνάις, καὶ διὰ πρεσβειῶν ἁγίων, νὰ ἡμερώσωμεν, καὶ νὰ καταπραΰνωμεν τὸν ἐξεσίαν ἔχοντα, ἤγειν τὸν Θεὸν, ὀπᾶ ἔχει ἐξεσίαν νὰ κολάσῃ, ὅμως δὲν κολάζει πάντοτε κατὰ τιὼ ἐξεσίαν, ἀμὴ δυνάται καὶ νὰ συγχωρήσῃ. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ, τὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας θάνατον, τὸν λογίζονται ἐγκαταλείψιν Θεᾶ, λέγει· τᾶτο μιὼ τὸ λογίζεθε ἐσεῖς, διότι ὄχι πῶς ἐγκαταλιπόμενοι ἀπὸ ἐμένα, μέλλετε νὰ θανατωθῆτε. διότι ἐὰν καὶ τὰ μικρὰ πέλια ὀπᾶ πωλῶνται τὰ

πέντε

πέντε διὰ δύο ἄσσρα, δὲν εἶναι κανένα ὁπῦ νὰ μὴν τὸ ἐνθυμᾶται ὁ Θεὸς, πόσῳ μᾶλλον ὁ θάνατος ὁ ἐδικος σας ὁπῦ ἦσθε φίλοι ἐδικοί μυ, νὰ μὴν ἔχω τὴν πρόνοιάνσας; διότι τοσαύτην πρόνοιαν ἔχω διὰ λόγυσας, εἰς τόσον ὅτι ὅλα τὰ ἐδικάσας, τὰ ἠξεύρω καταλεπτῶς, καὶ ὡσὰν νὰ ἔχω μετρημένας, καὶ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆσσας. τὸ λοιπὸν ἐὰν καὶ σᾶς ἀφήσω νὰ ἔλθετε εἰς πειρασμὸν, θέλω σᾶς δώσει βέβαια καὶ δύναμιν νὰ τὸν ὑπομείνετε. πολλάκις δὲ, ἂν ἰδῶ καὶ κανένα ἀσθενῆ καὶ ἀδύνατον, δὲν θέλω τὸν ἀφήσει ὐδὲ νὰ πέσῃ εἰς πειρασμὸν. διότι ἔσωντας νὰ εἶμαι, κηδεμὼν, ἤγυν προνοητὴς, καὶ νὰ ἐγνωρίζω τὰ πάντα, εἰς τόσον ὅτι νὰ ἔχω μετρημένα, καὶ τὰ λεπτότερα· οἰκονομῶ καὶ τὸ κατὰ δύναμιν τῦ καθ' ἑνὸς, καὶ τὸ ὠφέλιμον. ἂν σοχασθῇς δὲ θέλεις εὕρει εἰς τὴν γραφὴν, ἀριθμύμενα πάντα τὰ ἀνδρεῖα, καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας φθάσαντα, καὶ ἁπλῶς ἄξια θείας ἀπαριθμήσεως. κεφαλὴν δὲ καθ' ἑνὸς τῶν πισῶν, τὴν ἀγαθὴν πολιτείαν πρέπει νὰ νοῦμεν· τρίχας δὲ ταύτης, τὰς κατὰ μέρος τῦ σώματος νεκροτέρας πράξεις, αἱ ὁποῖαι ἀριθμῦνται παρὰ τῷ Θεῷ, καὶ εἰς λόγον βάνονται· διότι αἱ τοιαύται πράξεις ἡμῶν, θείας ἐπισκοπῆς ἀξιῦνται. Τινὲς δὲ, πέντε σρυθία νοῦσι, τὰς πέντε αἰσθήσεις· αἱ ὁποῖαι πωλῦνται διὰ δύο ἀσσαρίων, τυτέσι, διὰ Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης, καὶ εἶναι ἀναλησμόνισαι εἰς τὸν Θεὸν, διότι αἱ αἰσθήσεις ἐκεινῶν ὁπῦ Ἰσιάζονται, καὶ προσφέρονται πρὸς τὸν Θεὸν, εἰς τότον ὅτι νὰ εἶναι ἐπιτήδειαι εἰς φαγὶ πνευματικὸν, οἱ τοιῦτοι δὲν ἀλησμονῦνται ποτὲ ἀπὸ τὸν Θεὸν.

Κείμ. Λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὅς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπυ ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ, ἔμπροσθεν τῶν Ἀγγέλων τῦ Θεῦ· ὁ δὲ ἀρνησάμενος με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν Ἀγγέλων τῦ Θεῦ. καὶ πᾶς ὅς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν Υἱὸν τῦ ἀνθρώπυ, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα βλασφημήσαντι, ὐκ ἀφεθήσεται. ὅταν δὲ προσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς, καὶ τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰς ἐξυσίας, μὴ μεριμνᾶτε, πῶς ἢ τὶ ἀπολογήσησθε, ἢ τὶ εἴπητε· τὸ γὰρ Ἅγιον Πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, ἃ δεῖ εἰπεῖν.

Ματθ. ι. Μαρκ. η. Ματθ. ιβ. Μάρκ. γ. Ἰωάνν. ι.

Εξήγ. Τώρα βάνει τὸ ἔπαθλον, ἤγυν τὸν μισθὸν τῆς μαρτυρίας. διότι ἐπειδὴ εἶπε· μὴ φοβῆσθε ἀπεκείνυς ὁπῦ φονεύυν τὸ σῶμα. καὶ εἶπεν, ὅτι καὶ αἱ τρίχαι τῆς κεφαλῆσσας εἶναι μετρημέναι, διὰ νὰ μὴν εἰπῇ τινὰς, ὅτι δόσμοι καὶ κάποιον μισθὸν· διότι τίμε μέλλει ἂν ἔχῃς τὰς τρίχας μετρημένας; λέγει, ἂν θέλεις καὶ μισθὸν, ἄκυε· ὅποιος μὲ ὁμολογήσει, θέλει ὁμολογηθῇ ἔμπροσθεν τῦ Θεῦ, καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. Τὸ δὲ ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ, τὸ εἶπεν, ἀντὶ τῦ μετὰ τῆς ἐμῆς συνεργείας, καὶ μὲ τὴν ἐδικήν μυ δύναμιν· τὸ λοιπὸν θέλω ὁμολογήσω, ἐγὼ ἐν αὐτῷ, τυτέσιν ὑπ' αὐτῦ συνεργύμενος. διότι φανερὸν εἶναι ὅτι χρειαζόμεθα καὶ ἡμεῖς τῆς συνεργείας τῦ Θεῦ· διότι χωρὶς ἐκείνυ, τίποτες δὲν ἠμπορῦμεν. καὶ ὁ Θεὸς πάλιν χρειάζεται ἡμᾶς· διότι ἐὰν δὲν εὕρει εἰς ἡμᾶς ἔργα ἄξια, δὲν μᾶς βοηθεῖ. διότι ἂν τὸ ἔκαμνε τῦτο, ἤθελε λογισθῇ προσωπολήπτης. ὁμολογῦμεν λοιπὸν ἡμεῖς ἐν αὐτῷ, τυτέσιν ἐν τῇ αὐτῦ συνεργείᾳ· καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, τυτέσιν, εἰς τὴν ἡμῶν συνέργειαν. διότι ἐὰν δὲν τῦ δώσωμεν ἀφορμὴν, ὐδὲ θέλει ὁμολογήσει ἐν ἡμῖν. ὁ δὲ ἀρνύμενος, δὲν ἀρνεῖται ἐν τῇ δυνάμει τῦ Θεῦ· διὰ τῦτο ὐδὲ προσέθηκε τὸ ἐν ἐμοὶ, ἀλλ' ὁ ἀρνησάμενός με. μήποτε δὲ, καὶ καθὼς πᾶς ἅγιος ἐν τῷ Χρισῷ μένει, καὶ ὁ Χρισὸς ἐν αὐτῷ· κατὰ τῦτο εἶπε τὸ, Ὅς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ, τυτέσι μένων ἐν ἐμοὶ, ὁμολογήσω καὶ ἐγὼ μένων ἐν αὐτῷ. καὶ πᾶς ὅς ἂν ἐρῇ, λόγον εἰς τὸν Υἱὸν τῦ ἀνθρώπυ, ἤγυν κάθε ἕνας ὁπῦ νὰ βλασφημήσῃ εἰς ἐμένα φαινόμενον υἱὸν ἀνθρώπυ ψιλὸν, καὶ τρώγοντα, καὶ πίνοντα, καὶ μετὰ τελωνῶν, καὶ πορνῶν, διάγοντα, θέλει συγχωρηθῇ, κἂν μετανοήσῃ κἂν μὴ μετανοήσῃ, διότι δὲν τῦ θέλει λογισθῇ τῦτο εἰς ἁμαρτίαν, πῶς δὲν πισεύει· διότι τὶ εἶδε διὰ νὰ πισεύσῃ; τὶ δὲ μᾶλλον δὲν εἶδεν ἄξιον βλασφημίας; εἶδεν ἄνθρωπον συνδιάγοντα πόρναις, καὶ βλασφημεῖ εἰς αὐτὸν· δὲν τῦ λογίζεται λοιπὸν ἁμαρτία. διότι κάμνει χρεία νὰ ἐλογίασε, καὶ νὰ εἶπε, πῶς εἶναι ὗτος υἱὸς Θεῦ, ὁπῦ ἀνακατώνεται μὲ ταῖς πόρναις; λοιπὸν θέλει βλασφημήσει, καὶ θέλει ὀνομάσει πλάνον ἐκεῖνον ὁπῦ περιπατεῖ ἔτζι, καὶ κάμνει τῦ λόγυτυ υἱὸν Θεῦ. ὅταν δὲ βλασφημήσῃ τινὰς εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἀσυγχώρητος εἶναι. τῦτο δὲ ὁπῦ λέγει εἶναι τοιῦτον· ὅταν βλέπῃ Σημεῖα θεϊκὰ, καὶ ἔργα μεγάλα καὶ ἐξαίρετα, καὶ ἀπέκει ἀπισεῖ, καὶ συκοφαντεῖ τὰς ἐνεργείας τῦ ἁγίυ πνεύματος, καὶ λέγει πῶς εἶναι τῦ Βεελζεβὺλ· τότε ἔσωντας νὰ βλασφημῇ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ νὰ λέγῃ ὅτι ἐν Πνεύματι πονηρῷ γίνονται τὰ Σημεῖα· ἀσυγχώρητος εἶναι ὁ τοιῦτος, καὶ θέλει κολασθῇ ἐὰν δὲν μετανοήσῃ. διότι ἐκεῖνος ὁπῦ ἐβλασφημῦσεν εἰς τὸν Υἱὸν τῦ ἀνθρώπυ, δὲν ἐλογίζετον ὐδὲ ἁμαρτία· διὰ τῦτο, καὶ ἂν δὲν ἐμετανοῦσεν ἐσυγχωρεῖτον. ἐκεῖνος δὲ ὁπῦ βλέπει ἔργα θεϊκὰ, καὶ βλασφημεῖ, χωρὶς μετανοίας, δὲν συγχωρεῖται, διότι εἶναι ἁμαρτία μεγάλη. ὅταν δὲ σᾶς φέρυν εἰς τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰς ἐξυσίας, καὶ τὰ λοιπὰ.

ἐπειδὴ ἡ ἀθυνεια ἡμῶν εἶναι διπλῆ, καὶ ἢ διὰ τὸν φόβον τῶν κολάσεων ἀποφεύγομεν τὸ μαρτύριον, ἢ διὰ ἀγροικίαν, μὲ τὸ νὰ μὴ ἠμπορέμεν νὰ δώσωμεν λόγον περὶ τῆς πίσεως ἡμῶν· τὸν μὲν φόβον τῶν κολάσεων τὸν Ἰάτρευσε, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, μὴ φοβῆθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα· τώρα δὲ Ἰατρεύει, καὶ τὸν ἐπὶ τῇ ἀγροικίᾳ. διότι ἐπειδὴ δὲν εἶναι πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα ἀπὸ τὰς πίσεις, ἀλλὰ οἱ περισσότεροι εἶναι Ἰδιῶται· μὴ φοβῆσαι λέγει, ἂν εἶσαι καὶ ἰδιώτης καὶ ἄγροικος, μήτε συλλογίζε, πῶς ἢ τί νὰ ἀποκριθῇς τῷ Τυράννῳ ἐρωτώμενος, ἢ τί νὰ εἰπῇς· διότι εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν, τὸ ἅγιον Πνεῦμα θέλει σᾶς διδάξει, τί νὰ εἰπῆτε. εἰς τόσον ὅτι δὲν κάμνει χρεία νὰ ἐνοιάζεθε, ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν μέλλεις νὰ διδάσκεσαι ὑπὸ τὸ ἁγίε Πνεύματος. ἔτζι λοιπὸν μᾶς παρακινᾷ εἰς τὸ μαρτύριον καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, Ἰώμενος καὶ τὸν ἐπὶ σωματικῇ ἀθενείᾳ φόβον, καὶ τὸν ἐπὶ τῇ ἀγροικίᾳ.

Κείμ. Εἶπε δέτις αὐτῷ ἐκ τῆ ὄχλε· Διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ με μερίσαθαι μετ' ἐμῆ τὴν κληρονομίαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν, ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; εἶπε δὲ πρὸς αὐτὲς· ὁρᾶτε, καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ τῆς πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτῆ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῆ.

Ἐξήγ. Διδάσκων ἡμᾶς ὁ Κύριος, πῶς πρέπει νὰ καταφρονῆμεν τὰ βιωτικὰ, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ φροντίζωμεν περὶ γηΐνων πραγμάτων· ἀποδιώχνει ἐκεῖνον ὁπῆ τὸν ἐπροσκαλεῖτον νὰ τὲς μοιράσῃ τὴν πατρικὴν κληρονομίαν. καὶ διὰ τῆτο τῆ λέγει, τίς με κατέστησε δικαστὴν, ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἄφησε νὰ γυρεύῃ τὰ χρήσιμα, καὶ τὰ πρὸς ψυχικὴν σωτηρίαν συμφέροντα, περὶ γηΐνων καὶ προσκαίρων πραγμάτων, τὸν ἐζητῆσε νὰ γένῃ μεριστὴς. διὰ τῆτο λοιπὸν ὡς ὀχληρὸν, καὶ ὁπῆ δὲν ἤθελε νὰ μάθῃ τίποτες χρειαζόμενον, δικαίως ἀποδιώκεται. καὶ τῆτο πράως ποιῶν, καὶ ὄχι μετὰ ὀνειδισμῆ. διδάσκει δὲ πάντως διὰ τάτε, καὶ τὲς τότε ἀκέοντας, καὶ τὲς τώρα, ὅτι παντὸς γηΐνε καὶ προσκαίρε πράγματος νὰ ἀμελῆν, καὶ νὰ μὴ φιλονεικῆν μὲ τὲς ἀδελφὲς αὐτῶν· μάλισα δὲ καὶ ἐὰν θέλεν νὰ τὲς πλεονεκτήσεν, νὰ τὸ σέργεν· διότι λέγει, ἀπὸ τῆ αἴροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει, ἤγεν, ἀπεκεῖνον ὁπῆ πέρνει τὰ ἐδικάσε, μὴν τὰ ζητᾷς ὀπίσω. τὸ λοιπὸν πρέπει νὰ ζητῆμεν ὅσα εἶναι χρήσιμα, καὶ ἀναγκαῖα πρὸς σωτηρίαν ψυχῆς, διὰ τῆτο ἐπήγαγε λέγων· ὁρᾶτε, καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ τῆς πλεονεξίας· διδάσκωντας ἡμᾶς νὰ τὴν φεύγωμεν ὡς βάθρον τινὰ διαβολικὸν. πρὸς τίνας δὲ τῆτο εἶπεν, ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ τῆς πλεονεξίας; πρὸς τὲς δύο ἀδελφὲς τάτες· διότι ἐπειδὴ περὶ κληρονομίας, ἦτον ἡ φιλονεικία αὐτῶν, καὶ ἔκαμνε χρεία, ὄντας ἀπὸ τὲς δύο τάτες, νὰ ἀδικῇ τὸν ἄλλον, διὰ τῆτο περὶ πλεονεξίας διαλέγεται πρὸς αὐτὲς, διότι μέγα κακὸν εἶναι τῆτο. διὰ τῆτο καὶ ὁ Παῦλος, εἰδωλολατρείαν τὸ ὀνομάζει τῆτο. Ἴσως ὡσὰν ὁπῆ μόνον τοῖς ἀπίσοις ὁπῆ δὲν ἠξεύρῃ Θεὸν πρέπει, ἢ καθὼς λέγει ὁ Δαβὶδ, ὅτι τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον, καὶ χρυσίον. διότι αὐτὴν τὴν ὕλην προσκυνῆσι, καὶ περιποιῆνται, καὶ ἔτοι, καὶ ἐκεῖνοι. πρέπει λοιπὸν νὰ φεύγωμεν τὸ περισσὸν· διατί; διότι ἐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτῆ ἐστιν· ἤγεν, δὲν θέλει ζήσει περισσότερον, ἐδὲ ἀκολουθῆ τὸ πλῆθος τῆ πλέτε ἡ μακροζωΐα. τῆτο δὲ τὸ λέγει ὁ Κύριος, διὰ νὰ μεταγυρίσῃ τὲς λογισμὲς τῶν φιλαργύρων· διότι ἐπειδὴ οἱ φιλάργυροι, θαρρῆν ὅτι θέλεν ζήσει πολὺ, καὶ διὰ τῆτο περιποιῆνται τὸν πλέτον, καὶ ἐπαιδάζεν παντοχόθεν νὰ σωάζεν· διὰ τῆτο λέγει, ἄθλιε καὶ ταλαίπωρε, μῆνα ἀπὸ τὸ νὰ ἔχῃς πολλὰ, θέλεις ζήσει καὶ πολύ; τὸ λοιπὸν διατὶ κακοπαθεῖς; φανερὸν εἶναι ὅτι διὰ τῆς ἀδήλε ἀναπαύσεως. καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠξεύρεις ἂν φθάσῃς νὰ γηράσῃς, διὰ τὸ ὁποῖον γήρας θησαυρίζεις, φανερὸν εἶναι ὅτι κοπιάζεις μόνον τῆ κακῆ, καὶ σκοτώνεις τῆ λόγε σε, διὰ νὰ σωάξῃς τὰ χρήματα.

Λεκ. ιβ'.

πρὸς Ἐφεσ. ε.

Ψαλ. ριγ.

Κείμ. Εἶπε δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτὲς λέγων· Ἀνθρώπε τινὸς πλησίε εὐφόρησεν ἡ χώρα· καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ, λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω πῆ συνάξω τὲς καρπές με; καὶ εἶπε· τῆτο ποιήσω· καθελῶ με τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματά με, καὶ τὰ ἀγαθά με καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ με· ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ, κείμενα εἰς ἔτη πολλὰ· ἀναπαύε, φάγε, πίε, εὐφραίνε. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεὸς· Ἄφρον. ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σε ἀπαιτῆσιν ἀπό σε· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσαι; ὅτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλετῶν.

Ἐξήγ. Ἐσωντας νὰ εἰπῇ ὅτι ἀπὸ τὸν περισσὸν πλῆτον, δὲν περισσεύει καὶ ἡ ζωὴ τῆ ἀνθρώπε· πρὸς βεβαίωσιν τάτε, φέρνει καὶ παραβολὴν, καὶ βλέπε πῶς μᾶς ἰσορίζει τὲς ἀχορτάσες λογισμὲς τῆ ἀνοήτε πλησίε. διότι ὁ μὲν Θεὸς ἔκαμνεν ἐκεῖνα ὁπῆ τῆ ἔπρεπε, καὶ ἔδειχνε τὴν φιλανθρωπίαν· διότι δὲν ἐκαρποφόρησε μόνον ἕνα χωράφι τῆ πλησίε, ἀλλὰ

ἀλλὰ ὅλη ἡ χώρα, ἤγȣν ὅλατȣ τὰ χωράφια· ἐκεῖνος δὲ τοσȣ̃τον ἦτον ἄκαρπος περὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν, εἰς τόσον ὅτι καὶ πρὶν νὰ λάβῃ, τὰ ἐκρατȣ̃σε. βλέπε δὲ καὶ ταῖς ἡδοναῖς τȣ̃ πλȣσίȣ· τὶ ποιήσω; τοιαύτας φωνὰς λέγει καὶ ὁ Πτωχός· τὶ νὰ κάμω, ὁπȣ̃ δὲν ἔχω πῶς νὰ τραφῶ; πῶς νὰ ἐνδυθῶ; ςοχάζȣ δὲ καὶ τὰς φωνὰς τȣ̃ πλȣσίȣ· τὶ ποιήσω; ὅτι ȣ̓κ ἔχω πȣ̃ συνάξω τȣ̀ς καρπȣ́ς μȣ; καλὴ ἀνάπαυσις· ἐπειδὴ καὶ ὁ πτωχὸς λέγει, τὶ ποιήσω ὅτι ȣ̓κ ἔχω; καὶ ὁ πλȣ́σιος, τὶ ποιήσω ὅτι ȣ̓κ ἔχω; τὸ λοιπὸν τὶ κερδαίνομεν ἀπὸ τὸ νὰ συνάζωμεν πολλὰ; διότι ἀνάπαυσιν μὲν δὲν κερδαίνομεν, καὶ φανερὸν εἶναι ἀπὸ ταῖς φροντίδες· μόνον δὲ πλῆθος ἁμαρτιῶν θησαυρίζομεν εἰς τȣ̃ λόγȣμας. νὰ χαλάσω τὰ ἀμπάριά μȣ, καὶ νὰ τὰ κάμω μεγαλήτερα. ἐὰν ὅμως καρποφορήσȣν περισσότερον τὸν ἄλλον χρόνον τὰ χωράφιάσȣ, πάλιν τὰ χαλνᾶς; καὶ πάλιν τὰ κάμνεις μεγαλήτερα; καὶ τὶ κάμνει χρεία νὰ τὰ χαλᾶς, καὶ νὰ τὰ κτίζῃς; ἔχεις ἀμπάρια ἕτοιμα τὰς κοιλίας τῶν πτωχῶν, ὁπȣ̃ δύνονται νὰ χωρέσȣν πολλὰ γεννήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀκατάλυτα καὶ ἄφθαρτα· διότι Οὐράνια, καὶ θεϊκὰ εἶναι, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὁπȣ̃ τρέφει πτωχὸν, τρέφει Θεὸν. βλέπε δὲ καὶ ἄλλην τρελάδα· τὰ γεννήματά μȣ λέγει καὶ τὰ ἀγαθάμȣ· διότι δὲν ἐνόμιζεν ὅτι τὰ ἔχει ἐκ Θεȣ̃. διότι ἂν ἐνόμιζεν ἔτζι, ἤθελεν ἦσθαι ὡς Θεȣ̃ οἰκονόμος. ἀλλὰ ἐλογίαζε πῶς ἀπὸ τȣ̀ς ἐδικȣ́ς τȣ κόπȣς ἦσαν, διὰ τȣ̃το τὰ ἔκαμνε καὶ ἐδικάτȣ, καὶ ἔλεγε τὰ γεννήματάμȣ, καὶ τὰ ἀγαθάμȣ· δὲν ἔχω λέγει κανένα σύντροφον, ȣ̓δὲ κάμνω κανένα μεριςτὴν· δὲν εἶναι τȣ̃ Θεȣ̃, ἀλλὰ ἐδικάμȣ· μόνος λοιπὸν ἐγὼ νὰ τὰ ἀπολαύσω, δὲν θέλω πάρει καὶ τὸν θεὸν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τȣ́των. ἐπειδὴ δὲ εἴδαμεν ταῦτα τὰ ἀνόητα αὐτȣ̃, ἂς ἰδȣ̃μεν καὶ τὰ λοιπὰ. ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ, κείμενα εἰς χρόνȣς πολλȣ̀ς. χρόνȣς πολλȣ̀ς ἀποφασίζει νὰ ζήσῃ, ὡσὰν νὰ ἤθελε τὸ γεωργήσῃ καὶ τȣ̃το ἀπὸ τὴν γῆν. μῆνα εἶναι καὶ τȣ̃το ἐδικόν σȣ γέννημα; μῆνα εἶναι καὶ τȣ̃το ἐδικόν σȣ ἀγαθὸν; φάγε, πίε, εὐφραίνȣ. χαρὰ εἰς τὸ ἀγαθὸν τῆς ψυχῆς· τὸ φαγεῖν καὶ πιεῖν, ἀλόγȣ ψυχῆς εἶναι ἀγαθὸν· τοιαύτην ψυχὴν ἔχων καὶ αὐτὸς, πρεπόντως τῆς ἔταξε τοιαῦτα. τῆς δὲ λογικῆς ψυχῆς τὸ ἀγαθὸν εἶναι, νὰ νοήσῃ, καὶ νὰ συλλογισθῇ, καὶ νὰ εὐφρανθῇ εἰς τὸν νόμον τȣ̃ Θεȣ̃, καὶ εἰς διανοήματα ἀγαθὰ. δὲν σȣ̃ φθάνει δὲ τὸ φαγεῖν, καὶ τὸ πιεῖν, ὦ ἄφρων, ἀμὴ προςάζεις τὴν ψυχήν σȣ νὰ ἀπολαύσῃ, καὶ τὴν αἰσχρὰν καὶ μυσαρὰν ἡδονὴν, ὁπȣ̃ ἀκολȣθεῖ ταῦτα. διότι διὰ τȣ̃ εὐφραίνȣ, τὰ αἰσχρὰ πάθη ἐδήλωσεν ὁ Κύριος, τὰ ὁποῖα ἀκολȣθȣ̃ν τὴν πολυφαγίαν, καὶ τὴν πολυποσίαν. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεὸς· ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σȣ ἀπαιτȣ̃σιν ἀπὸ σȣ̃. ὄχι πῶς νὰ ὡμίλησεν ὁ Θεὸς τȣ̃ πλȣσίȣ λέγεγεται, τὸ, εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεὸς· ἀλλὰ τοιȣ̃ντον τὶ λέγει, ὅτι ταῦτα δὲ αὐτȣ̃ ἐνθυμηθέντος εἶπεν ὁ Θεὸς· διότι ταῦτα, τὰ πλάττει ἡ παραβολὴ. ἄφρονα μὲν τὸ λοιπὸν ὀνομάζει αὐτὸν, ὡσὰν ὁπȣ̃ ἐβȣλεύθη πολλὰ ἀνόητα, καθὼς καὶ τὸ ἀπεδείξαμεν. διότι πᾶς τοιȣ̃τος, ἄφρων καὶ μάταιος λογίζεται, καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Δαβὶδ· μάτιν πᾶς ἄνθρωπος· διατὶ; ὅτι θησαυρίζει, καὶ ȣ̓ γινώσκει τίνι συνάξει αὐτὰ. διότι πῶς δὲν εἶναι ἄφρων, ἐκεῖνος ὁπȣ̃ δὲν ἐγνωρίζει, ὅτι μέτρα ζωῆς, μόνον παρὰ τῷ Θεῷ εἰσὶ, καὶ δὲν εἶναι ἄλλος ȣ̓δεὶς ὁριςης τῆς ζωῆς αὐτȣ̃; βλέπε δὲ, καὶ τὴν λέξιν, τȣ̃, ἀπαιτȣ̃σι· διότι καθὼς τινὲς σκληροὶ ςρατιῶται ὁπȣ̃ γυρεύȣν τὰ αὐθεντικὰ δοσίματα, ἔτζι ζητȣ̃ν τὴν ψυχήν σȣ ἄγγελοι φοβεροὶ, ςανικῶς σȣ· ὡσὰν ὁπȣ̃ διά τὴν φιλοζωΐαν δὲν ἀγαπᾷς νὰ πηγαίνῃς ἀπ' ἐδὼ. διότι ὁ δίκαιος μὲν, δὲν ἀπαιτεῖται τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ παρατίθεται ταύτην, τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τῶν πνευμάτων, χαίρων καὶ ἀγαλλόμενος· καὶ δὲν λυπᾶται τίποτες διὰ τὴν ἀπόθεσιν, διότι ἐλαφρὸν φορτίον ἔχει τὸ σῶμα. ὁ δὲ ἁμαρτωλὸς, ἔςωντας νὰ σωματώσῃ τὴν ψυχὴν, καὶ νὰ τὴν κάμῃ ὅλως δι' ὅλȣ σάρκα καὶ γῆν, δυσκόλως εὐγαίνει, διὰ τȣ̃το καὶ λέγει ὅτι ἀπαιτεῖται· παραδιδόμενος ὡσὰν κανένας χρεώςης ἀπειθὴς, εἰς χεῖρας σκληρῶν χρεοφειλετῶν. βλέπε δὲ πῶς δὲν εἶπεν ἀπαιτῷ τὴν ψυχήν σȣ, ἀλλὰ ἀπαιτȣ̃σι, ἤγȣν ζητȣ̃σι· διότι τῶν δικαίων αἱ ψυχαὶ, παραδίδονται εἰς χεῖρας Θεȣ̃. κατὰ ἀλήθειαν λοιπὸν, ἐν νυκτὶ ἀπαιτεῖται τὴν ψυχὴν ὁ τοιȣ̃τος· διότι δὲν ἔχει φῶς θεϊκῆς γνώσεως ὁπȣ̃ νὰ λάμπῃ εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ εἰς τὴν νύκτα τῆς φιλαργυρίας εὑρισκόμενος, καὶ ἀπ' αὐτῆς σκοτιζόμενος, τὸν καταλαμβάνει ὁ θάνατος. ἔτζι εἶναι λοιπὸν ὁπȣ̃ θησαυρίζει εἰς τȣ̃ λόγȣτȣ, ἤγȣν ἄφρων ὀνομάζεται· καὶ δὲν τελειώνει τὰς βȣλὰς αὐτȣ̃, ἀλλὰ εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς βȣλῆς κόπτεται ἀπὸ τὴν ζωὴν· εἰ δὲ θησαυρίζει εἰς τȣ̀ς πτωχȣ̀ς καὶ εἰς τὸν Θεὸν, δὲν θέλει τὸ πάθη ἔτζι. ἂς σπȣδάσωμεν λοιπὸν νὰ πλȣτίσωμεν εἰς Θεὸν, ἤγȣν εἰς ἐκεῖνον μόνον νὰ θαῤῥȣ̃μεν, καὶ ἐκεῖνος νὰ εἶναι πλȣ̃τος μας, καὶ θησαυρὸς τȣ̃ πλȣ́τȣ· καὶ νὰ μὴν λέγωμεν τὰ ἀγαθάμȣ, ἀλλὰ τὰ ἀγαθὰ τȣ̃ Θεȣ̃. καὶ ἐπειδὴ τȣ̃ Θεȣ̃ εἶναι τὰ ἀγαθὰ, ἂς μὴν ἀποςερȣ̃μεν τὸν Θεὸν ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ αὐτȣ̃, τȣτέςι νὰ πλȣτȣ̃μεν εἰς Θεὸν· ἤγȣν, νὰ πιςεύωμεν ὅτι ἂν τὰ δώσωμεν καὶ ὅλα, δὲν θέλει μᾶς λείψει τίποτες ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα. διότι θησαυρὸς τῶν ἀγαθῶν ἡμῶν, εἶναι ὁ Θεὸς, καὶ ἀνοίγομεν, καὶ πέρνομεν τὰ χρειαζόμενα.

Ψαλμ. λη'.

Σοφ. γ'.

Ματθ. ε'. Πέτρ. ά. Κείμ. Εἶπε δὲ πρὸς τὲς μαθητὰς αὐτῦ· διὰ τῦτο ὑμῖν λέγω, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τὶ φάγητε· μηδὲ τῷ σώματι, τὶ ἐνδύσησθε. ἡ γὰρ ψυχὴ πλείων ἐσὶ τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τῦ ἐνδύματος. κατανοήσατε τὲς κόρακας, ὅτι ὐ σπείρυσιν, ὐδὲ θερίζυσιν· οἷς ὐκ ἔσι ταμεῖον, ὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ Θεὸς τρέφει αὐτές· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν; τὶς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν, δύναται προσθῆναι ἐπὶ τὴν Ἡλικίαν αὐτῦ πῆχυν ἕνα; εἰ ὖν ὅτε ἐλάχιστον δύασθε, τὶ περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε.

Ἰωβ. δ'. Εξήγ. Ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον, πρὸς τὰ τελειώτερα φέρει τὴν διδασκαλίαν ὁ Κύριος· διότι ςοχάζε τὴν τάξιν. ἐδίδαξε νὰ φυλάσωνται ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν, καὶ προσέθηκε καὶ παραβολὴν, τὴν περὶ τῦ πλησίε, δείχνωντας διὰ ταύτης, ὅτι ἄφρων καὶ ἄγνωσος ἦναι ἐκεῖνος ὁπῦ ἀγαπᾷ τὸ περισσότερον. καὶ ἀπέκει προκόπτων μὲ τὸν λόγον, δὲν μᾶς ἀφίνει ὐδὲ περὶ τῶν ἀναγκαίων νὰ μεριμνῶμεν. καθὼς λοιπὸν ὁ Διάβολος ἀρχίζωντας ἀπὸ τὰ μικρὰ, μᾶς κάμνει νὰ πϋτωμεν εἰς τὰ μεγάλα, διὰ τῦτο καὶ μυρμηκολέων ὀνομάζεται εἰς τὸν Ἰωβ· ἔτζι καὶ ὁ Κύριος ἐκ τῦ ἀναντίε, καταλύων τὰ ἔργα αὐτῦ, μᾶς δείχνει νὰ φϋγωμεν πρῶτον τὰ μεγάλα ἁμαρτήματα, καὶ ἀπέκει καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν. ἔωντας δὲ νὰ μᾶς δείξῃ νὰ φυλασσώμεθεν ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν, ἔρχεται καὶ ἐπὶ τὴν ῥίζαν ταύτης, διὰ νὰ τὴν κόψῃ καὶ αὐτὴν, τὴν μέριμναν λέγω, καὶ λέγει· διά τῦτο σᾶς λέγω· ἐπειδὴ λέγει ἐκεῖνος ὁπῦ διαγράφει, ἤγεν ὁπῦ συλλογίζεται πῶς θέλει ζήσει πολὺ, εἶναι ἄφρων, διότι ἀπὸ τῦτο πλανώμενος, ὀρέγεται νὰ ἀποκλήσῃ περισσότερα, καθὼς ἦτον ὁπλέσιος· διὰ τῦτο λέγωσας, ὅτι νὰ μὴ μεριμνήσητε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τὶ φάγητε. ὄχι πῶς τρώγει ἡ νοερὰ ψυχὴ, ἀλλὰ ἐπειδὴ φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ςέκῃ ἡ ψυχὴ εἰς τὸ σῶμα ἀλλέως, ἐὰν δὲν τρώγωμεν, διὰ τῦτο εἶπεν ἔτζι. καὶ ἄλλο δὲ, ὅτι τὸ μὲν σῶμα, καὶ νεκρὸν νὰ εἶναι ἐνδύεται, ἀμὴ δὲν τρέφεται. ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ ἔμψυχον σῶμα τρέφεται, πρεπόντως εἶπε περὶ τῆς ψυχῆς τὸ τρέφεσθαι. ἀλλὰ καὶ ἡ θρεπτικὴ δύναμις, ψυχὴ λέγεται. μὴ μεριμνήσητε λοιπὸν μὲ τὸ θρεπτικὸν μέρος τῆς ἀλόγε ψυχῆς τὶ νὰ φάγετε, μηδὲ τῷ σώματι τὶ νὰ ἐνδυθῆτε. καὶ ἀπέκει φέρει καὶ συλλογισμὸν· διότι ἐκεῖνος ὁπῦ ἔδωκε τὸ μεγαλήτερον, τὴν ψυχὴν, δὲν θέλει δώσει καὶ τὴν τροφὴν; καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ ἔδωκε τὸ σῶμα, δὲν θέλει δώσει καὶ τὸ ἔνδυμα; καὶ ἀπέκει ὡσὰν νὰ μᾶς κάμῃ διὰ νὰ ἐντραπῶμεν ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῶν κοράκων, μᾶς φέρνει τὰ πετεινὰ εἰς τὸ μέσον. διότι ἐδυνέτο μὲν νὰ φέρῃ καὶ ἁγίες προφήτας, ὡσὰν τὸν Ἠλίαν, καὶ τὸν Μωϋσῆν, ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς καταπείσῃ περισσότερον, φέρνει τὰ πετεινά· καὶ ἀπέκει φέρνει καὶ ἄλλον συλλογισμὸν· εἰπέμοι λέγει, ἂν μεριμνᾶς τὶ κερδαίνεις; αὐγατίζεις εἰς τὴν ἡλικίαν σε, κἂν ὀλίγον τίποτες; ἐχὶ, ἀλλὰ μᾶλλισα καὶ διαφθείρεις τὸ κορμίσε, διότι ἡ μέριμνα ἦναι ὡσὰν μία ψώρα. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν δύνεσαι νὰ αὐγατίσῃς ὐδὲ τὸ ὀλιγώτερον, τὶ μεριμνᾶς περὶ τῶν λοιπῶν; διότι φανερὸν ἦναι, ὅτι καθὼς τὴν αὔξησιν ὁ Θεὸς τὴν δίδει, ἔτζι θέλει δώσει καὶ τὰ ἄλλα.

Κείμ. Κατανοήσατε τὰ κρίνα πῶς αὐξάνει· ὐ κοπιᾷ, ὐ δὲ νήθει· λέγω ὑμῖν, ὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τέτων. εἰ δὲ τὸν χόρτον ἐν τῷ ἀγρῷ, σήμερον ὄντα καὶ ἄυριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς ὕτως ἀμφιέννυσι, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς ὀλιγόπισοι; καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε, τὶ φάγητε, ἢ τὶ πίητε· καὶ μὴ μετεωρίζεσθε. ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τῦ κόσμε ἐπιζητεῖ· ὑμῶν δὲ ὁ Πατὴρ, οἶδεν ὅτι χρήζετε τέτων. πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τῦ Θεῦ, καὶ ταῦτα πάντα προσεθήσεται ὑμῖν.

Εξήγ. Καὶ τῶν κρίνων τὸ παράδειγμα πρὸς περισσοτέραν μας ἐντροπὴν τὸ εἶπε. διότι ἐὰν ταῦτα, ςολίζῃ ὕτως ὁ Θεὸς, πόσῳ μᾶλλον ἡμᾶς τὸ τίμιον πλάσμα; ἐὰν τὸ λοιπὸν ταῦτα ςολίζῃ ὕτως, εἰς τόσον ὅτι μήτε ἡ δόξα τῦ Σολομῶντος, ἠδυνήθη ποτὲ νὰ ςολισθῇ, ὡσὰν ἕνα ἀπὸ τέτα, καὶ μὲ ὅλον τῦτο ὁπῦ ἡ ὁμορφία τῶν κρίνων δὲν εἶναι τίποτες ἀναγκαία, πόσῳ μᾶλλον δὲν θέλει ἐνδύσει ἡμᾶς τὸ τίμιον πλάσμα, ὁπῦ εἶναι μάλισα κὴ ἀναγκαῖον εἰς τὸ κορμὶ ἡμῶν τὸ ἔνδυμα; τὸ λοιπὸν τὶ νὰ κάμωμεν; μᾶς προσάζεις νὰ μὴ γεωργῶμεν; δὲν εἶπε μὴ γεωργῆτε, ἀλλὰ μὴ μεριμνᾶτε· δὲν σᾶς λέγω νὰ μὴ δηλόσητε, ἀλλὰ νὰ μὴ μεριμνᾶτε· ἤγεν νὰ μὴν ἔχετε τὴν ἐλπίδα εἰς τὸ λόγωσας· τῦτο ἐμποδίζω. ἀμὴ ἐκεῖνος ὁπῦ δηλόει, καὶ ἔχει τὴν ἐλπίδατε εἰς τὸν Θεὸν, ἔτος ἀμερίμνως διάγει. ὅτι δὲ πῶς τὴν μέριμναν τὴν κόπτει, διατὶ μᾶς μακραίνει ἀπὸ τὸν Θεὸν, φανερὸν ἦναι. διότι λέγει· μὴ ζητεῖτε, τὶ φάγητε, ἢ τὶ πίητε· καὶ μὴ μετεωρίζεσθε. μετεωρισμὸν δὲ, ὐδὲν ἄλλο λέγει, πάρεξ μόνον τὸν περισπασμὸν, καὶ τῷ λογισμῷ τὴν ἄσατον περιφοράν, ὁπῦ ἐν θυμάται πότε ἕνα, πότε ἄλλο, καὶ ἀπὸ τῦτο πηδᾷ εἰς ἐκεῖνο, καὶ πάντοτε τὰ ὑψηλότερα φαντάζεται. δὲν ἦναι τῦτο ὁ μετεωρισμὸς; διὰ νὰ μᾶς μακραίνει λοιπὸν ἀπὸ τὸν

Θεὸν

Θεὸν, ἡ τοιαύτη μέριμνα, ἦγεν ὁ μετεωρισμὸς, διὰ τοῦτο τὶω κωλύει ὁ Κύριος· ἔσωντας νὰ εἰπῇ, ὅτι ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη τὰ ζητοῦν. διότι δὲν τσέκει, μέχρι τῶν ἀναγκαίων ἡ μέριμνα, ἀλλὰ καθὼς εἶπα, πάντοτε τὰ ὑψηλότερα ζητεῖ, διὰ τοῦτο λέγεται, καὶ μετεωρισμὸς. ὡσὰν νὰ εἰπῶ· δὲν ἔχομεν ψωμὶ, μεριμνοῦμεν πῶς νὰ εὕρωμεν, καὶ δὲν τσέκομεν ἕως αὐτοῦ, ἀλλὰ νὰ εἶναι καὶ καλὸν, ἀπὸ σεμίδαλιν, ἦγεν ἄσπρον ἀλεῦρι. καὶ ἀπέκει θέλομεν καὶ κρασὶ, καὶ τοῦτο μοχάτον. καὶ ἀπάνω εἰς τοῦτα, καὶ μαγέρδημα, καὶ τοῦτο κατασκδασμένον, καὶ εὔμορφον ἀπὸ πέρδικες καὶ ἀγριόρνιθες. βλέπεις τὶω μέριμναν, καὶ τὸν μετεωρισμὸν; διὰ τοῦτο τὶω κόπτει παντελῶς ὁ Κύριος· διότι οἱ ἐθνικοὶ τὰ ζητοῦσιν αὐτά. καὶ ἀπέκει φέρνει, καὶ ἄλλον συλλογισμὸν· ὅτι ὁ πατέρασας, ἠξεύρει πῶς τὰ χρειάζεσθε. καὶ ὄχι ἕνα συλλογισμὸν, ἀλλὰ πολλὲς. διότι εἶναι Πατέρας λέγει, καὶ ἐπειδὴ Πατέρας εἶναι, πῶς νὰ μὶω δώσῃ; ἀλλὰ καὶ ἠξεύρει πῶς τὰ χρειάζεσθε. μῆνα δὲν ἠξεύρει πῶς τὰ χρειάζεσθε; μῆνα εἶναι περίεργα; ἐχὶ, ἀλλὰ χρειαζόμενα· ἐπειδὴ λοιπὸν, καὶ Πατὴρ ἐσὶ, καὶ ἐσεῖς τὰ χρειάζεσθε, καὶ ἐκεῖνος ἠξεύρει· πῶς νὰ μὴ σᾶς δώσῃ; ζητεῖτε λοιπὸν μόνον τὶω Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, καὶ τὶω περὶ τὰ βιωτικὰ μέριμναν, ἀπὸ διώξετέ τὶω ὡσὰν ὀπᾶ σᾶς χωρίζει ἀπὸ Θεῦ, καὶ τότε θέλει σᾶς δοθῇ καὶ ταῦτα πάντα. βλέπεις Θεὸν; ἂν ζητῇς μικρὰ, δὲν κάμνεις τὸ ἀρεσὸν αὐτοῦ, διότι καταιχμάεις τὸ μεγαλόδωρον αὐτοῦ. εἰδὲ ζητεῖς μεγάλα, θέλεις λάβη καὶ ἐκεῖνα, καὶ ἀπάνω εἰς ἐκεῖνα, θέλει σὲ αὐγατίσει καὶ τὰ μικρά· εἰ δὲ καὶ σὲ ἰδῇ ὅτι ἀσδάζεις μόνον διὰ τὶω Βασιλείαντε, χρεία εἶναι χωρὶς ἄλλο ὅτι νὰ ἔχῃ τὶω ἔννοιάν σε, διὰ τὰ χρειαζόμενα. ἢ δὲν κάμνομεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὰ ὑπήτια ἔτζι; καὶ μάλιστα διατ' ἐκεῖνον φροντίζομεν ὀπᾶ νὰ δοθῇ ὅλως δι' ὅλε εἰς τὶω ὑπηρεσίαν μας. καὶ ἐκεῖνον περιποιέμεθεν, ὡσὰν ὀπᾶ δὲν περιποιεῖται ἐκεῖνος τᾶ λόγετε. πόσω μᾶλλον ὁ Κύριος; κόπτει λοιπὸν ὁ Κύριος τὶω περὶ τὰ βιωτικὰ μέριμναν, διὰ νὰ μᾶς καταπείσῃ νὰ ζητοῦμεν τὶω Βασιλείαν αὐτοῦ. διότι ἐκεῖνοι ὀπᾶ μεριμνοῦν δὲν τὶω ζητοῦν.

Κείμ. Μὴ φοβοῦ τὸ μικρὸν ποίμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ Πατὴρ ὑμῶν, δοῦναι ὑμῖν τὶω βασιλείαν· πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, καὶ δότε ἐλεημοσυνίω, ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλάντια μὴ παλαιούμενα. θησαυρὸν ἀνέκλειπτον οὐ τοῖς Οὐρανοῖς· ὅπε κλέπτης ὀκ ἐγγίζει, οὐδὲ σὴς διαφθείρει. ὅπε γάρ ἐσιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσαι. Ματθ. ς'.

Ἐξήγ. Μικρὸν ποίμνιον ὀνομάζει ὁ Κύριος, ἐκείνες ὀπᾶ θέλει νὰ γένῃ μαθηταίτε. ἢ διατὶ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, μικροὶ καὶ καταφρονεμένοι εἶναι οἱ ἅγιοι, διὰ τὶω θελημάτικιώτες ἀκτημοσυνίω, καὶ πτωχείαν· ἢ διατὶ εἶναι ὀλιγώτεροι ἀπὸ τὶω πληθυὼ τῶν Ἀγγέλων, ὀπᾶ εἶναι ἀμέτρητοι, καὶ ἀσυγκρίτως ὑπερέχει ἀπὸ ἡμᾶς. καὶ ὅτι πῶς περισσότεροι εἶναι οἱ Ἄγγελοι, φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὶω παραβολὶω ὀπᾶ εἶπεν ὁ Κύριος· ὅτι χαίρεται ὁποιμὶω περισσότερον εἰς τὸ ἕνα πρόβατον, τὸ χαμένον ὀπᾶ εὑρέθη, παρὰ εἰς τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ὀπᾶ δὲν ἐχάθηκαν. διότι ἔδειξεν ἀπ' αὐτᾶ, ὅτι καθὼς εἶναι τὸ ἕνα πρὸς τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα, ἔτζι εἶναι καὶ ἡ ἀνθρωπίνη Φύσις πρὸς τὶω ἀγγελικὴν. μὴ φοβῆσαι λέγει, ὦ μικρὸν ποίμνιον· ἀντὶ τᾶ μὴ ἀπισήσῃς, ὅτι προνοεῖται σε ὁ Θεὸς, ἂν καὶ ἐσὺ δὲν μεριμνᾶς. διατὶ; διότι εὐδόκησεν, ἦγεν ἠθέλησεν ὁ Πατὴρ νὰ σᾶ δώσῃ τὶω Βασιλείαν. ἐπειδὴ λοιπὸν ἠθέλησεν νὰ σᾶ δώσῃ τὶω Βασιλείαν, πόσω μᾶλλον τὰ τῆς γῆς; τὸ λοιπὸν μὶω ἀπισῇς, ὅτι ἐὰν γένῃς ἀκτήμων, δὲν ἔχεις ποῖον νὰ σᾶ προνοηθῇ, ἦγεν νὰ ἔχῃ τὴν ἔννοιάν σε. ἀλλὰ πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σε, καὶ δὸς ἐλεημοσύνιω, καὶ κάμε θησαυρὸν ἀνέκλειπτον. καὶ ἀπέκει μᾶς πείθει, καὶ ἀπὸ λογισμὸς ἀληθεσάτες· διότι ἐδῶ μὲν λέγει, τὰ φθείρει καὶ ἡ βότριδα, ἀμὴ εἰς τὸς ἐρανὸς δὲν εἶναι τοῦτο. τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι μεγάλη ἀγνωσία, νὰ θησαυρίζῃ κανεὶς εἰς τόπον ὀπᾶ φθείρονται; καὶ ἀπέκει, ἐπειδὴ τὸ χρυσίον δὲν τὸ τρώγει βότριδα, λέγει, ἢ τὸ, ὅπε κλέπτης ὀκ ἐγγίζει· διότι ἡ βότριδα μὲν, δὲν διαφθείρει τὸν χρυσὸν, ἀλλὰ τὸν κλέπτει ὁ κλέπτης. καὶ ἀπέκει ἐπειδὴ δὲν κλέπτονται πάντες οἱ θησαυροὶ, προσίθησι τὸν μεγαλήτερον συλλογισμὸν, καὶ λέγει· ὅτι ὅπε εἶναι ὁ θησαυρός σας, ἐκεῖ εἶναι καὶ ἡ καρδίασας. διότι ἂς εἶναι λέγει, ὅτι ἔτε βότριδα τὸν τρώγει, ἔτε κλέπτης τὸν κλέπτει· τοῦτο δὲ μόνον ὀπᾶ νὰ ἔχῃς τὶω καρδίαν σε προσηλωμένιω εἰς τὸν παραχωμένον θησαυρὸν, καὶ τὸ θεῖον χρῆμα τῆς ψυχῆς νὰ τὸ βάνῃς εἰς τὶω γλῶ, πόσης τιμωρίας εἶναι ἄξιον; μάλισα δὲ πῶς νὰ μὶω εἶναι ἄξιος μεγάλης κολάσεως; ἀνίσως καὶ κανεὶς τὸ σοχαθῇ; ὅπε ὁ θησαυρός σε λέγει, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδιά σε, ἐὰν εἰς τὶω γλῶ τὸν ἔχῃς, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδίασε, ἐὰν δὲ εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἐκεῖ ἡ αὔτη. ποῖος λοιπὸν δὲν ἠθελεθελήσῃ νὰ εἶναι ἀπάνω εἰς τὸν Οὐρανὸν, καὶ ὄχι κάτω εἰς τὶω γλῶ. νὰ εἶναι ἄγγελος, καὶ ὄχι ἀσφάλαγκας ὑπὸ κάτω τῆς γῆς κρυπτόμενος πάντοτε.

Εείμ. Ἐσωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι, ἢ οἱ λύχνοι καιόμενοι ἢ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν Κύριον ἑαυτῶν, πότε ἀναλύσει ἐκ τῶν γά-

μων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος, εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. Μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ Κύριος εὑρήσει γρηγοροῦντας. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι περιζώσεται, καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς, καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοὺς. καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ εὕρῃ οὕτως, μακάριοί εἰσιν οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι. τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἄν, καὶ οὐκ ἂν ἀφῆκε διορυγῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς οὖν γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

Ματθ. κί. Βιθεσ. ἑ.

Εξήγ. Ἔςωντας νὰ ποιήση τὸν μαθητὴν αὐτοῦ ὁ Κύριος ἀκτήμονα, καὶ νὰ τὸν γυμνώσῃ ἀπὸ κάθε βιωτικὴν μέριμναν καὶ μετεωρισμὸν, καὶ νὰ τὸν κάμῃ ἐλαφρὸν καὶ ἐλεύθερον. τώρα τὸν κάμνει, καὶ ὑπηρέτην· διότι ἐκεῖνος ὁποῦ θέλει νὰ ὑπηρετῇ, πρέπει νὰ εἶναι ἐλαφρὸς καὶ ἐλεύθερος. διὰ τοῦτο λέγει, ἂς εἶναι αἱ ὀσφύες, ἤγουν ἡ μέσαι σας ἐζωσμέναις· τὸ ὁποῖον δηλοῖ, ὅτι νὰ φαίνωνται πάντοτε ἕτοιμοι πρὸς τὰ ἔργα τοῦ αὐθεντὸς αὐτῶν. καὶ οἱ λύχνοι σας ἂς ἀνάπτουν· τὸ ὁποῖον εἶναι, ὅτι ναμὴν εὑρίσκεσθε εἰς τὸ σκότος, ἤγουν εἰς ἀδιακρισίαν. ἀλλὰ ἂς εἶναι εἰς τοῦ λόγουσας, τὸ φῶς τοῦ λόγου, νὰ σᾶς δείχνει τὰ πάντα, ποῖα νὰ κάμνετε, καὶ ποῖα νὰ μὴν κάμνετε. νύκτα δὲ εἶναι ὁ κόσμος τοῦτος· ἐζωσμένοι δὲ τὰς ὀσφύας, εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ κάμνουν τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν. διότι τοιοῦτον εἶναι τὸ σχῆμα τῶν ἐργαζομένων· οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ ἔχουν καὶ τοὺς λύχνους αὐτῶν ἀναμμένους. διότι εἰς τὴν πρακτικὴν, πρέπει νὰ εἶναι, καὶ τὸ χάρισμα τῆς διακρίσεως· διὰ νὰ ἠμπορῇ νὰ ἐγνωρίζῃ ὁ πρακτικὸς, ὄχι μόνον τὶ νὰ κάμνῃ, ἀλλὰ καὶ πῶς νὰ τὸ κάμῃ· διότι πολλοὶ ἐποίησαν τὸ καλὸν, ἀλλὰ δὲν τὸ ἔκαμαν καλῶς. οἱ τοιοῦτοι λοιπὸν, τὰς μὲν ὀσφύας ἦσαν περιεζωσμένοι, διότι ἐργάζονταν τὸ καλὸν. τοὺς δὲ λύχνους δὲν τοὺς εἶχαν ἀναμμένους· τουτέςι, δὲν εἶχαν τὴν ἐκ τοῦ λόγου διάκρισιν· ἀλλὰ ἢ εἰς ὑπερηφανίαν ἔπεσαν, ἢ εἰς ἄλλον κρημνὸν τῆς ἀγνωσίας. νοεῖται δὲ καὶ οὕτως· ὅτι πρῶτον αἱ ὀσφύες ἡμῶν περιζώνονται, καὶ τότε ἀνάπτουν οἱ λύχνοι. διότι πρῶτον γίνεται ἡ πρᾶξις, καὶ ὕςερον ἔρχεται ἡ θεωρία· ἡ ὁποῖα εἶναι ἡ λάμψις τοῦ νοῦ. διότι λύχνος εἶναι ὁ νοῦς ἡμῶν, ὁ ὁποῖος ὅταν ἔχῃ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ νὰ λάμπῃ εἰς αὐτὸν, τότε λογᾶται ὅτι καίει. Ἂς σπουδάσωμεν λοιπὸν νὰ κάμνωμεν τὴν ἀρετὴν, διὰ νὰ ἔχωμεν τοὺς δύο λύχνους ἡμῶν ἀναμμένους, τὸν ἐν διάθετον λόγον λέγω ὁποῦ εἶναι εἰς τὸν νοῦν μας· καὶ τὸν προφορικὸν, ἤγουν τοῦτον ὁποῦ ὁμιλοῦμεν καὶ ἀκούει ἕνας τὸν ἄλλον. τὸν μὲν ἐνδιάθετον, νὰ ἀςράπτει διὰ παντὸς εἰς τὴν ψυχὴν· τὸν δὲ προφορικὸν, εἰς τὴν γλῶσσαν. διότι ὁ μὲν ἐνδιάθετος, μᾶς φωτίζει μέσα· ὁ δὲ διδασκαλικὸς, καὶ προφορικὸς λύχνος, φωτίζει καὶ τοὺς ἄλλους. καὶ ἡμεῖς ἂς εἴμεσθεν ὅμοιοι ὡσὰν ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, ὁποῦ ἀναμένουν τὸν αὐθέντην τους, πότε νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὸν γάμον ποῖος δὲ ἄλλος εἶναι τοῦτος, πάρεξ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριςὸς, ὁ ὁποῖος ἔςωντας νὰ πάρῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὡς νύμφην, καὶ νὰ τὴν ἑνώσῃ, ἤγουν νὰ τὴν κάμῃ ἕνα μὲ τοῦ λόγου τοῦ, ὡσὰν εἰς γάμον ἐκολλήθη μετ' αὐτῆς, καὶ ἔγινε σάρκα μία· μάλιςα δὲ, δὲν κάμνει ἕνα γάμον, ἀλλὰ πολλοὺς. διότι καθ' ἑκάςην ἡμέραν νυμφεύεται τὰς ψυχὰς τῶν ἁγίων εἰς τὸν Οὐρανὸν. τὰς ὁποίας τὰς παριςάνει εἰς αὐτὸν ὁ παῦλος, καὶ ὅσοι εἶναι ὡσὰν τὸν παῦλον, παρθένους καθαρὰς. γυρίζει δὲ ἀπὸ τοὺς γάμους ὁποῦ κάμνει εἰς τὰς Οὐρανοὺς. ἴσως μὲν καθολικῶς, εἰς τὴν καθολικὴν συντέλειαν ὅταν ἔλθῃ ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν, μὲ τὴν δόξαν τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ· ἴσως δὲ καὶ εἰς πᾶσαν ὥραν, εἰς τὴν μερικὴν συντέλειαν, τοῦ καθ' ἑνὸς. ἀοράτως καὶ ἀπροσδοκήτως, ἤγουν ἀνεπάντυχα ἐρχόμενος. μακάριος τὸ λοιπὸν ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ τὸν εὕρῃ περιεζωσμένον μὲν τὴν ὀσφὺν, ἤγουν, ὁποῦ νὰ εἶναι ἕτοιμος μὲ τὸ πρακτικὸν μέρος τῆς κατὰ Χριςὸν φιλοσοφίας νὰ θεραπεύῃ τὸν Θεὸν· καὶ ὁποῦ νὰ ἔχῃ καὶ τὸν λύχνον τοῦ λόγου, καὶ τῆς διακρίσεως καιόμενον. καὶ νὰ μὴν κάμνῃ μόνον τὸ καλὸν, ἀλλὰ νὰ τὸ κάμνῃ καὶ καλῶς. καὶ ὄχι μόνον εἰς τόσον, ἀλλὰ ὁποῦ νὰ ἐδέχθη καὶ τὴν θεωρίαν, ὡσὰν κανένα λύχνον. διότι διὰ νὰ περιζωσθοῦμεν τὴν ὀσφὺν, ἔρχεται εἰς ἡμᾶς, καὶ ὁ λύχνος ὁ καιόμενος τῆς θεωρίας· μάλιςα δὲ οἱ δύο λύχνοι, ὁ ἐν διάθετος λέγω, καὶ ὁ προφορικὸς λόγος. τοῦ τοιούτου λοιπὸν δούλου, γίνεται ὑπηρέτης ὁ Κύριος. διότι θέλει περιζωσθῇ λέγει, καὶ θέλει τὸν βάλει νὰ καθίσῃ, καὶ θέλει τὸν ὑπηρετήσει. περιζώννεται μὲν τὸ λοιπὸν ὁ Θεὸς· ὡσὰν ὁποῦ δὲν δίδει ὅλην τὴν χύσιν τῶν ἀγαθῶν εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ τὴν συγκρατεῖ. διότι τὶς δύναται νὰ χωρέσῃ Θεὸν, ὅσος εἶναι; καὶ φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὰ Σεραφὶμ, ὁποῦ σκεπάζονται ἀπὸ τὴν περισσὴν λάμψιν τοῦ Θεϊκοῦ Φωτὸς. θέλει νὰ ἀνακλίνῃ, ἤγουν νὰ βάλῃ τοὺς καλοὺς δούλους νὰ καθίσουν, διότι ὅλως δι' ὅλου τοὺς ἀναπαύει. διότι καθὼς ὁ καθεζόμενος, ὅλον τὸ σῶμα ἀναπαύει, ἔτζι καὶ εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Χριςοῦ οἱ ἅγιοι, ὅλως δι' ὅλου ἀναπαύονται. διότι ἐδὼ μὲν, δὲν εὑρίσκουν ἄνεσιν εἰς τὸ σῶμα· ἐκεῖ δὲ μαζὴ μὲ τὰς ψυχὰς, καὶ τὰ πνεύματα, καὶ τὰ θεῖα σώματα αὐτῶν, ἔςωντας νὰ γένουν ἄφθαρτα, θέλουν ἀπολαύσει πάσης λογῆς ἀνάπαυσιν, καὶ θέλει εἶσθαι ὁ

β. πρ. Κορ. ιά.

Ἡσαϊ. ς'.

α. πρὸς. Κορ. ιέ.

Θεὸς

Θεὸς τὰ πάντα εἰς αὐτὲς. ὑπηρετεῖ δὲ τὲς ἀξίες, ἔσωντας νὰ τὲς πληρώνῃ τὰ ἴσα. καὶ καθὼς ὑπηρέτησαν αὐτοὶ αὐτὸν, ἔτζι τὲς ὑπηρετεῖ καὶ αὐτὸς, καὶ τὲς βάλει πλησίαν τραπεζαν, ἤγεν τὲς χαρίζει τὴν τρυφὴν τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων. φυλακὴν δὲ δευτέραν, καὶ τρίτην, λέγει τὲς διαφόρες καιρὲς τῆς ζωῆς ἡμῶν· ἤγεν ὡσὰν νὰ εἰπῇμεν· ἐκεῖνος ὁπῦ ἀγρυπνᾷ εἰς τὴν δευτέραν, καὶ εἰς τὴν τρίτην φυλακὴν, λογᾶται ὅτι εἶναι ἀγρυπνότατος. διότι αὐταὶ αἱ ὧραι τῆς νυκτὸς, εἶναι ὁπῦ δίδει τὸν περισσότερον ὕπνον εἰς τὲς ἀνθρώπες, καὶ εἶναι εἰς τὸν πρῶτον ὕπνον. ἔτζι νόει, καὶ εἰς τὰς διαφόρες καταστάσεις τῆς ζωῆς ἡμῶν. ὅτι εἶναι καιροὶ ὁπῦ μᾶς κάμνει μακαρίες, ἐὰν εὕρεθῇμεν ἄγρυπνοι. ἄρπαξε τινὰς τὰ χρήματάσε; ἀπέθαναν τὰ παιδίασε; ἐσυκοφαντήθης; ἐὰν εἰς τὲς τοιὲτες καιρὲς δὲν καταπέσῃς, ἀλλὰ εὕρεθῇς ἄγρυπνος εἰς τὸν Θεὸν καὶ δεσπότωσε, καὶ δὲν ἀναγκαθῇς νὰ κάμῃς τίποτες ἔξω τῶν ὐτολῶν αὐτῦ, κατὰ ἀλήθειαν ἀγρυπνῆντα σὲ ἤυραν, ἐν δευτέρα, καὶ τρίτῃ φυλακῇ, τετέσιν εἰς καιρὸν δεινὸν, καὶ ὁπῦ δίδει εἰς τὰς ψυχὰς ὕπνον θανάσιμον, καὶ ξεπεσμὸν. πρέπει λοιπὸν νὰ ἀγρυπνῦμεν, καὶ νὰ σπεδάζωμεν· διότι ὁμοιάζομεν ὡσὰν ἕνα οἰκοκύρην· ὁ ὁποῖος ἐὰ μὲν ἀγρυπνεῖ, δὲν δώνατα νὰ κλέψῃ τὰ χρήματάτε ὁ κλέπτης· ἐὰ δὲ εἶναι ὑπνώδης, τὰ κλέπτει ὅλα καὶ πηγαίνει. κλέπτην δὲ ἐδῶ, τινὲς μὲν νοῦσι καὶ τὸν διάβολον· ὥσπερ καὶ οἶκον, τὴν ψυχὴν· καὶ οἰκοδεσπότην, τὸν ἄνθρωπον. ὅμως δὲν ὁμοιάζει κατὰ τὴν ἀκολεθίαν ἡ νόησις αὐτὴ· διότι εἰς κλέπτην μὲν παρομοιάζεται ἐδῶ ἡ παρεσία, ἤγεν ὁ ἐρχομὸς τῦ Κύριε, διὰ τὸ ἀνεθάρρετον, καθὼς τὸ λέγει, καὶ ὁ Πέτρος ὁ Ἀπόστολος· ἡ γὰρ ἡμέρα Κύριε, ὡς κλέπτης ἐν νυκτί. βλέπε δὲ καὶ ἐδῶ πῶς μᾶς τὸ ἑρμηνεύει ὁ Κύριος, ποῖος εἶναι ὁ κλέπτης· διότι λέγει· ἀγρυπνᾶτε λοιπὸν καὶ ἐσεῖς, ὅτι τῇ ὥρᾳ ὁπῦ δὲν θαρρεῖτε, ἔρχεται ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε. τινὲς δὲ λέγεν, ὅτι ἐκεῖνοι ὁπῦ ἀγρυπνοῦν εἰς τὴν πρώτην φυλακὴν, νοῦνται ἐκεῖνοι ὁπῦ εἶναι ἐπιμελέστεροι ἀπὸ τὲς ἄλλες. εἰς δὲ τὴν δευτέραν, οἱ παρακάτω· εἰς δὲ τὴν τρίτην, οἱ ἀμελέστεροι καὶ ἀπὸ τέτες. ἄλλοι δὲ καὶ εἰς τὰς διαφόρες ἡλικίας τὸ ἐξήγησαν· πρώτην μὲν, ὅταν ἤμεθαν νέοι· δευτέραν δὲ, ὅταν ἤμεθαν ἄνδρες· τρίτην δὲ, ὅταν γηράσωμεν. μακάριος λοιπὸν, ἐκεῖνος ὁπῦ νὰ εὕρεθῇ εἰς ὁποιαν ἡλικίαν ἔλθῃ ὁ Κύριος, ἐγρηγόρως, ἤγεν ἀγρυπνῶν καὶ σπεδάζων εἰς τὴν ἐργασίαν τῦ Καλῦ, καὶ ὄχι εἰς ἀμέλειαν ἐυρισκόμενος.

β. Πέτρε γ.

Κείμ. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος· κύριε πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις, ἢ καὶ πρὸς πάντας; εἶπε δὲ ὁ Κύριος· Τὶς ἄρα ἐσὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος καὶ Φρόνιμος, ὃν κατασήσει ὁ Κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτῦ, τῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον; μακάριος ὁ δῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ Κύριος αὐτῦ, εὑρήσει ποιῦντα ἕτως. Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχυσιν αὐτῦ κατασήσει αὐτὸν.

Ματθ. κδ.

Ἐξήγ. Ἐρώτησεν ὁ Πέτρος, ὡσὰν ὁπῦ ἐφρόντιζε διὰ ὅλες, ἢ εἶχε τὴν ἔννοιαν τῶν ἀκεόντων, ὡς φιλάδελφος ὁπῦ ἦτον, καὶ ὡσὰν ὁπῦ ἐπισεύθη τὴν Ἐκκλησίαν· ἐὰν πρὸς πάντας λέγει τὴν παραβολὴν ταύτην. ὁ δὲ Κύριος ἀγκαλὰ καὶ δὲν ἀποκρίνεται φανερὰ πρὸς τὴν ἐράτησιν, ὅμως ἐπικεκρυμμένως δείχνει, ὅτι ἡ μὲν παραβολὴ ὁπῦ εἶπεν, ἦτον κοινὴ πρὸς πάντας, καὶ εἰς πάντας φθάνεσα τὲς τυχόντας πιστὲς· ὅμως διὰ ἐσᾶς λέγει τὲς Ἀποστόλες, καὶ ἁπλῶς εἰς ὅλες ὁπῦ νὰ ἀξιωθῆν διδασκαλίας καὶ προσασίας, ἄκυε τώρα. Ἄραγε τὶς εἶναι ὁ πιστὸς οἰκονόμος, καὶ Φρόνιμος. ἡ μὲν πρώτη παραβολὴ, ἁρμόζει διὰ πολλὲς, λέγει· τώρα δὲ ἔσωντας νὰ λέγω, διότ' ἐκείνες ὁπῦ ἀξιωθῆν τινὸς προσασίας, ἤγεν νὰ γένεν προεστὸι τινῶν, διαπορῶ, ποῖος νὰ ἤθελεν εὕρεθῇ ὁπῦ νὰ ἔχῃ ταῦτα· πίσιν, ἢ Φρονιμάδα. διότι σπάνιος, καὶ δυσκολόευρετος εἶναι ἐτῆτος· διότι καθὼς εἰς τὰς οἰκονομίας τῶν χρημάτων, εἰ μὲν εὕρεθῇ κανεὶς πιστὸς εἰς τὸν αὐθέντην τε, ἢ δὲν εἶναι Φρόνιμος, χάνοντα τὰ δεσποτικὰ χρήματά ἔσωντας νὰ μὴν δώσετα νὰ τὰ κυβερνήσῃ καθὼς πρέπει ἀλλ' ὅταν κάμνει χρεία, νὰ δώσῃ, δὲν δίδει, ἢ κάμνει περισσοτέραν ζημίαν. πάλιν, εἰ μὲν εἶναι Φρόνιμος καὶ κυβερνητὴς, ἢ ἀπέκει εἶναι ἄπιστος ἢ κλέπτης, ἢ τόσῳ μᾶλλον κακοποιὸς, ὅσον ἢ Φρονιμώτατος· ἔτζι λοιπὸν ἢ εἰς τὰ θεῖα, κάμνει χρεία νὰ εἶναι ἢ τὰ δύο, ἢ πίσις, ἢ Φρόνησις. διότι εἶδα ἐγὼ πολλὲς ὁπῦ ἐφαίνονταν μὲν σπεδαῖοι εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ θεοσεβεῖς, ἢ ὁπῦ εἶχαν πίσιν, ἀμὴ μὲ τὸ νὰ μὴν δώνονται νὰ κυβερνήσεν Φρονίμως τὰ Ἐκκλησιαστικὰ, ὄχι μόνον χρήματα, ἀλλὰ καὶ ψυχὰς ἐζημίωσαν· ἤγεν, ἔπταισε τινὰς εἰς ψυχικὸν ἁμάρτημα, ἐὰν δὲν εἶναι Φρόνιμος ὁ προεστὼς, ἀλλὰ μόνον πιστὸς· τετέσιν, ἔχει μόνον ἀρετὴν ἀδιάκριτον, ἢ ἐξ ἀμέτρε ἐπιτιμήσεως, ἢ ἀπὸ πολλῆς πραότητος, θέλει διαφθαρεῖ ἐκεῖνος ὁπῦ ἔπταισε, καὶ δὲν θέλει Ἰατρευθῇ, ἀλλὰ θέλει σωτριβῇ. ὁποιος εὕρεθῇ λοιπὸν πιστὸς ἢ Φρόνιμος, θέλει κατασαθῇ ἐπὶ της θεραπείας τῦ Κυρίε αὐτῦ· τετέσιν, ἐπάνω εἰς ὅλες τὲς θέλες τῦ ἀνθρώπε αὐτῦ· εἰς τόσον ὅτι νὰ δίδῃ τῦ καθ' ἑνὸς τὸ μερτικόντε, νὰ τρώγῃ εἰς τὴν ὥραντε· εἴτε δογματικὸς λόγος εἶναι, μὲ τὸν ὁποῖον τρέφονται αἱ ψυχαὶ· εἴτε πράξεων

διατύπωσις, καὶ διάταξις πῶς πρέπει νὰ πολιτεύωνται. ὁ τοιοῦτος ἐὰν εὑρεθῇ νὰ κάμνῃ ἔτζι, μακάριος εἶναι· καὶ θέλει τὸν κατασήσει ὁ αὐθέντης τε εἰς ὅλα τὰ ὑπάρχοντα, ὄχι μόνον ἀπάνω εἰς τὲς δέλες, ἀλλὰ θέλει τὸν ἀξιώσει ἀκόμι καὶ εἰς ὑψηλότερον βαθμὸν, καὶ θέλει τὸν κατασήσει ἐπὶ πᾶσιν· εἰς τόσον ὅτι νὰ τὸν ὑπακέσν, καὶ τὰ ἐπίγεια, καὶ τὰ Οὐράνια· καθὼς ἦτον ὁ Ἰησῆς ὁ τῆ Ναυῆ, καὶ ὁ Ἠλίας· ὁ μὲν Ἰησῆς, τὸν Ἥλιον· ὁ δὲ
Ἰησ. ι. Ἠλίας τὰς νεφέλας τῆ Οὐρανῆ προσάσοντες. καὶ ἁπλῶς πάντες οἱ ἅγιοι ὡς Θεῆ φίλοι,
γ. Βασιλ. ιη. ἔχαν τὰ τῆ φίλε· διότι τὰ ὑπάρχοντα τῶν φίλων, ὡς κοινὰ τὰ ἔχεν οἱ φίλοι. καὶ κάθε ἕνας δὲ ὀπῆ νὰ μετέρχεται τὶὼ πρακτικὶὼ ἀρετὶὼ, εἰς ἡσυχασικὶὼ διαγωγὶὼ, καὶ οἰκονομεῖ τὰ δέλα πάθη, τὸν θυμὸν, καὶ τὶὼ ἐπιθυμίαν· καὶ δίδει τῆ καθ' ἑνὸς τὸ σιτομέτριον εἰς τὸν καιρόντε· τῆ θυμῆ μὲν, ὅτι νὰ μισᾷ τὲς μισέντας τὸν Κύριον, ἢ νὰ ἐχθρεύεται τὲς ἐχθρὲς τῆ Θεῆ· τῆς ἐπιθυμίας δὲ, ὅτι νὰ προνοῇται τὴν σάρκα εἰς τὰ ἀναγκαῖα, ἢ νὰ τὶὼ ἀναπέμπῃ ὅλιω πρὸς τὸν Θεὸν. κάθε ἕνας λοιπὸν ὀπῆ νὰ ἦναι τοιοῦτος, μακάριος. καὶ λοιπὸν θέλει ἀξιωθῇ, καὶ θεωρίας, καὶ θέλει κατασαθῇ καὶ εἰς ὅλα τὰ ὑπάρχοντα τῆ Κυρίε, καὶ θέλει ἀξιωθῇ νὰ βλέπῃ τὰ πάντα μὲ τὸν θεωρητικὸν νῶν· καὶ ὄχι μόνον ἐτῶτα ὀπῆ δὲν ἦναι καθολικὰ ὑπάρχοντα, ἀλλὰ ἢ τὰ καθολικὰ ὑπάρχοντα, ἤγεν τὰ αἰώνια.

Κείμ. Ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δῆλος ἐκεῖνος σὺ τῆ καρδίᾳ αὐτῆ, χρονίζει ὁ Κύριός με ἔρχεθαι, καὶ ἄρξηται τύπτειν τὲς παῖδας, καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειντε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεθαι· ἥξει ὁ Κύριος τῆ δέλε ἐκείνε, σὺ ἡμέρᾳ, ᾗ ὲ προσδοκᾷ, καὶ σὺ ὥρᾳ, ᾗ ὲ γινώσκει· καὶ διχοτομήσει αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτῆ, μετὰ τῶν ἀπίσων θήσει.

Εξήγ. Ἀλήμονον εἰς τὲς τοιάτες δέλες· οἱ ὁποῖοι ἔξωνται νὰ λάβεν χάρισμα πνευματικῆς ἐπισασίας, διαφθείρεν τὶὼ οἰκονομίαν ὀπῆ τὲς σεμπισεύθη· καὶ πίνεσιν, καὶ μεθύεν· εἴτε αἰθητῶς θέλεις νόησον ταῦτα, διότι συμβαίνει καὶ τῆτο πολλάκις εἰς τὲς κακὲς προεξὲς τῆς Ἐκκλησίας, τρώγοντες, ἢ πίνοντες τῶν πτωχῶν τὰ χρήματα· εἴτε ἢ μέθλιω νόησον ἂν θέλῃς, τὶὼ παραφορὰν τῆ νῆ ἢ εἰς δόγματα ἢ εἰς χρήματα. τύπτεσι δὲ, ἤγεν δέρνεσιν οἱ τοιῆτοι προεξοὶ τὲς παῖδας, ἢ τὰς παιδίσκας, ἤγεν σκανδαλίζεν τὲς σὺ τῆ Ἐκκλησίᾳ ἀθενεξέρες, καὶ τύπτεσι τὶὼ σωείδησιν αὐτῶν. διότι ὁ ἀθενὴς καὶ μικρόψυχος, βλέπωντας ἐσένα τὸν Ἀρχιερέα, πῶς περνᾶς κακῶς τὶὼ ζωλύσε, τύπτεται τὶὼ σωείδησιν σκανδαλιζόμενος, καὶ πληγὰς δέχεται σὺ τῆ καρδίᾳ, καὶ γίνεται ἀθενέσερος. ταῦτα δὲ πάντα συμβαίνει εἰς τὸν πονηρὸν δῆλον, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ὅτι ἀργεῖ νὰ ἔλθῃ ὁ αὐθέντης με· διότι ἀπὸ ὀκνηρίας, καὶ ἀπὸ τὸ νὰ μλιὼ σθυμᾶται τὶὼ ὥραν τῆ θανάτε, γίνονται τὰ τοιαῦτα· διότι ἐὰν ἐσοχαζώμεθαν, ὅτι ἔρχεται ὁ Κύριος· καὶ ὅτι σιμὰ ἦναι ὁ θάνατος, καὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς ἡμῶν, δὲν ἠθέλαμεν ἁμαρτάνῃ. ἀλλὰ βλέπε, καὶ τὶὼ παίδοσιν· διχοτομήσει λέγει αὐτὸν, τετέσι θέλει τὸν σερήσει τῆ διδασκαλικῆ χαρίσματος. διότι διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τινὰς, ὅτι θέλει τῆ βοηθήσει τὸ χάρισμα, εἰς τὸ νὰ μλιὼ κολαθῇ δωατὰ, πῶς νὰ τῆ βοηθήσῃ λέγει τὸ χάρισμα, ὀπῆ γυμνὸς τέτε εὑρίσκεται τότε; διότι τὸ διχοτομηθῆναι, τῆτο σημαίνει, τὸ νὰ σερηθῇ τῆς χάριτος. διότι σάρξ, εὑρίσκεται τότε ὁ ἐλεεινὸς,
πρὸς Ρώμ. ι. καὶ ὄχι πνεῦμα. ἐπειδὴ τότε εὑρισκόμεθαν σὺ πνεύματι, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόσολος, ὅτε πνεῦμα Θεῆ οἰκεῖ σὺ ἡμῖν. ἐκεῖνος δὲ ὀπῆ δὲν ἐπεριπάτησε πνευματικῶς, ἀλλὰ εἰς τὶὼ σάρκα εὑρίσκετον, καὶ ἄμοιρος εὑρεθεὶς τότε πνευματικῆς πολιτείας, μετὰ τῶν ἀπίσων βάνεται, ἤγεν, μὲ τὲς ἀπίσες κατακρίνεται, μηδὲν ὠφεληθεὶς ἀπὸ τῆς λογιζομένης πίσεως· διότι ἡ ἀληθινὴ πίσις, δὲν ἦτον εἰς αὐτὸν. διότι ἂν ἦτον ἡ ἀληθινὴ πίσις εἰς αὐτὸν, ἤθελεν ἦναι πισὸς οἰκονόμος· ἀμὴ τώρα ἐπειδὴ ἔπινε, καὶ ἐμέθα, καὶ διέφθειρε τὰ δεσποτικὰ, δὲν ἔχε τὶὼ ἀληθινὶὼ πίσιν, ἡ ὁποία ζητεῖται ἀπὸ τὲς οἰκονόμες. καλῶς λοιπὸν μετὰ τῶν ἀπίσων τίθεται τὸ μέρος αὐτῆ, διότι ἔξωνται νὰ σερηθῇ τῆ χαρίσματος, καὶ νὰ γυμνωθῇ· κολοβὸς εὑρίσκεται λοιπὸν, καὶ ὄχι ὁλόκληρος.

Κείμ. Ἐκεῖνος δὲ ὁ δῆλος, ὁ γνῆς τὸ θέλημα τῆ Κυρίε αὐτῆ, καὶ μὴ ἑτοιμάσας, μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτῆ, δαρήσεται πολλὰς. ὁ δὲ μὴ γνὲς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτῆ· καὶ ᾧ παρέθεντο πολὺ, περισότερον αἰτήσσσιν αὐτόν.

Εξήγ. Ἐδῶ μᾶς δείχνει, καὶ κάποιον τὶ περισότερον, καὶ φοβερώτερον ὁ Κύριος· διότι λέγει, θέλει γυμνωθῇ τῆ χαρίσματος μόνον ὁ τοιῆτος, καὶ δὲν θέλει τῆ βοηθήσει τίποτες πρὸς ἐλθερίαν τῶν κολάσεων· ἀλλὰ καὶ περισοτέρας κατακρίσεως αἴτιον θέλει τῆ γένει, τὸ μέγεθος τῆ ἀξιώματος. διότι ὅσῳ γινώσκων ἔπταισε, τοσῆτον θέλει κολαθῇ περισότερον· καὶ διὰ τῶν ἑφεξῆς δὲ, σαφέσερον ποιεῖ τῆτο. διότι λέγει, ἐκείνον ὀπῆ τῆ ἐδόθη πολὺ, θέλει ζητηθῇ καὶ ἀπαὐτῆ πολὺ· καὶ ἐκείνε ὀπῆ τῆ ἄφησαν πολὺ, περισότερον θέλεν τὸ γυρεύσει. διότι μὲ τῆτο δηλοῖ τὶὼ κόλασιν ὀπῆ μέλλεν νὰ κολαθῆν οἱ διδάσ-

καλοι

καλοι πῶς θέλει ἤθαι μεγαλήτερη. καὶ δίδοται λοιπὸν τοῖς διδασκάλοις, καὶ παρακατατίθεται. δίδοται μὲν, ὡσὰν τὸ χάρισμα νὰ θαυματεργῆν, καὶ νὰ ἰατρεύῃν ἀθενείας. παρακατατίθεται δὲ εἰς αὐτὲς, τὸ χάρισμα τῆ λόγε, καὶ τῆς διδασκαλίας· καὶ ἐπὶ μὲν τῆ δίδοται δὲν εἶπεν, ὅτι περισότερον αἰτήσεσιν· ἐπὶ δὲ τῆ παρακατατίθεται, εἶπε. διότι καὶ κατὰ ἀλήθειαν τὸ χάρισμα τῆ λόγε, χρειάζεται καὶ δέλθσιν, καὶ ζητῆται ἀπὸ τὸν διδάσκαλον περισότερον· διότι πρέπειτε νὰ μὴ ἀμελῆ, ἀλλὰ νὰ περισσεύῃ τὸ τάλαντον τῆ λόγε. τὸ παρετέθη λοιπὸν δηλοῖ, ἀντὶ τῆ ἐκεῖνος ὁπῆ ἐδανείθη πολὺ· διότι τὸ δάνειον, παρακαταθήκην τὸ ὠνόμασεν ἐδῶ. ἀλλὰ ζητῆσι τινὲς ἢ λέγεσιν· ἔχω, ἤγεν ὰς εἶναι, καλὰ κολάζεται ἐκεῖνος ὁπῆ ἠξθύρει τὸ θέλημα τῆ δεσπότε, καὶ δὲν τὸ κάμῃ· ἀμὴ ἐκεῖνος ὁπῆ δὲν τὸ ἠξθύρει, διατὶ κολάζεται; διότι ἐδυνέτου νὰ τὸ μάθῃ ἢ αὐτὸς, ἀμὴ δὲν ἠθέλησεν· ἀλλὰ ἀπὸ τλὶ ὀκνηρίαντε, αὐτὸς ἔγινεν αἴτιος εἰς τῆ λόγετε νὰ μὴ μάθῃ· εἰς τόσον ὅτι διὰ τῆτο κολάζεται, ὅτι θεληματικῶς δὲν ἔμαθε. Φρίξωμεν ἀδελφοὶ, ὅτι ἐὰν ἐκεῖνος ὁπῆ δὲν ἠξθύρει καθόλε, εἶναι ἄξιος κολάσεως, πόσῳ μᾶλλον ἐκεῖνοι ὁπῆ ἠξθύρεν, καὶ ἁμαρτάνει, καὶ μάλισα ἂν εἶναι καὶ διδάσκαλοι. διότι φοβερώτερον εἶναι τὸ κατάκριμα τέτων, καὶ βαρύτερον.

Κείμ. Πῦρ ἦλθον βαλεῖν εἰς τλὶ γλῆ, καὶ τὶ θέλω, εἰ ἤδη ἀνήφθη; βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς σωέχομαι ἕως ὲ τελεσθῆ.

Ἐξήγ. Πῦρ νοεῖται μὲν καὶ τὸ κήρυγμα, διότι ὁ λόγος εἶναι πῦρ, ὁπῆ κατατρώγει κάθε ὑλικὸν καὶ σαθρὸν νόημα, καὶ ἐξαφανίζει τὰ εἴδωλα τῶν ἐνθυμήσεων ὁποίας ὕλης καὶ ἂν εἶναι. νοεῖται δὲ καὶ ὁ ζῆλος τῆ καλῆ ὁπῆ ἀνάπτει εἰς κάθε σία ἀπὸ ἡμᾶς. Ἴσως δὲ καὶ ἔτος, διὰ τὸν λόγον τῆ Θεῆ ἀναπτόμενος, ὁμοιάζει με τὸν προτήτερον. τῆτο δὲ τὸ πῦρ, βέλεται ὁ Κύριος, νὰ ἀνάψῃ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν· ὅτι πρέπει νὰ ἔχωμεν ζῆλον διάπυρον διὰ τὸ καλὸν. διότι τὸ, τὶ θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη· ἀντὶ τῆ πόσῳ θέλω νὰ ἤθελεν ἀναφθῆ τώρα μόνον. διότι βιάζεται εἰς τλὶ ἄναψιν τῆ πυρὸς τέτε. καθὼς λέγει ὁ Παῦλος, τῶ πνεύματι ζέοντες· καὶ πάλιν, ζηλῶ γὰρ ἡμᾶς Θεῆ ζῆλον. βάπτισμα δὲ τὸν ἐδικόντε θάνατον λέγει· διότι ἐπειδὴ τὸ πῦρ τῆτο, δὲν ἔμελλεν νὰ ἀνάψῃ ἀλέως, εἰ μὴ μόνον μετὰ τὸν θάνατόντε· διότι ἀπὸ τότε αὐξλιώθη τὸ κήρυγμα καὶ ὁ ζῆλος, διὰ τῆτο ἀναφέρνει, καὶ περὶ τῆ θανάτε ὀνομάζων αὐτὸν βάπτισμα. ἐπιθυμῶντας δὲ τέτε πολλὰ, λέγει, καὶ πῶς σωέχομαι, ἀντὶ τῆ πόσον φροντίζω, καὶ θλίβομαι, ἕως ὲ νὰ τελειωθῆ. διότι διψῶ τὸν ὑπὲρ τῆς πάντων σωτηρίας θάνατον. πῦρ δὲ ἦλθε νὰ βάλῃ ὁ Κύριος, ὄχι μόνον ἐπὶ πᾶσαν τλὶ γλῆ ὁπῆ ἁπλώθη ὁ λόγος καὶ ἡ πίσις, ἀλλὰ καὶ εἰς τλὶ ψυχλὶ τῆ καθ' ἑνὸς ὁπῆ εἶναι γῆ ἀκανθηφόρος καὶ ἄκαρπος. καιομένη δὲ ὑπὸ τῆ θείε λόγε ὥσπερ πυρὸς, γίνεται δεκτικὴ τῶν θείων σπερμάτων, καὶ καρποφορεῖ πνευματικῶς. διότι ὅταν πιάσῃ καμίαν ψυχλὶ ἡ θεία χάρις, τῆς φαίνεται πῶς φλογίζεται αὐτάτως, ἀπὸ τὸν πόθον τῆ Θεῆ. τὸ ὁποῖον ἀδιώατον εἶναι νὰ τὸ εἰπῶ. καθὼς λοιπὸν, καὶ οἱ περὶ τὸν Κλεόπαν, μὲ τῆτο τὸ πῦρ τῆς θείκης χάριτος φλογιζόμενοι αὐτάτως ἔλεγαν, ἐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη λῶ ἐν ἡμῖν; τὸ λοιπὸν, ἔτις ἔπαθε τὸ τοιῆτον πάθος, ἐκεῖνος θέλει ἐγνωρίσει τὸ λεγόμενον. τὸ παθαίνειν δὲ πολλάκις πολλοὶ, καὶ ἀναγινωσκομένων θείων γραφῶν, ἢ βίος ἁγίων πατέρων, ἢ παραινέτων τινῶν καὶ διδασκόντων, ἀνάπτεται ἡ ψυχήτες πρὸς τὸ καλὸν, καὶ ἄλοι μὲν, τὸ βασῆν ἕως τέλες· ἄλοι δὲ, ψυχραίνονται παρευθύς.

Λκηᾶς. κδ.

Κείμ. Δοκεῖτε, ὅτι εἰρλίλιω παρεγενόμλιν δῆναι ἐν τῆ γῆ; ἐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἢ διαμερισμόν. ἔσονται γὰρ ἀπὸ τῆ νλῦ, πέντε ἐν οἴκῳ ἑνὶ διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶ, καὶ δύο ἐπὶ τρισὶ. διαμερισθήσονται Πατὴρ ἐπὶ υἱῷ, καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρὶ· Μήτηρ ἐπὶ θυγατρὶ, καὶ θυγάτηρ ἐπὶ μητρὶ· πενθερὰ ἐπὶ τλὶ νύμφλιν αὐτῆς, καὶ νύμφη ἐπὶ τλὶ πενθερὰν αὐτῆς.

Ματθ. ί.

Ἐξήγ. Ὁ Χριτὸς μὲν ἔτιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, πλὶ λέγει, δὲν ἦλθα νὰ δώσω εἰρλίλιω. διὰ τῆτο ὁμοιάζει ὡσὰν αἴνιγμα τὸ λεγόμενον. λέγομεν λοιπὸν, ὅτι δὲν εἶναι πᾶσα εἰρλίη ἐπαινετὴ, καὶ καλὴ· ἀλλὰ πολλάκις εἶναι καὶ σφαλερὴ, καὶ μᾶς βγάνει μακρὰ ἀπὸ τλὶ ἀγάπλιν τῆ Θεῆ· ἤγεν, ὡσὰν ὅταν εἰρλιώθωμεν, καὶ συμφωνῆμεν εἰς κατάλυσιν τῆς ἀληθείας· ταύτλιν λοιπὸν τλὶ εἰρλίλιν, δὲν ἦλθε νὰ τλὶ δώσῃ ὁ Χριτὸς· μάλισα δὲ τὸ ἀναντίον βέλεται, νὰ μαχώμεθα ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον διὰ τὸ καλὸν· τὸ ὁποῖον ἔγινε καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῆ διωγμῆ· διότι εἰς ἕνα σῆτι, Πατὴρ ἔλλιωας, ἐμάχετον μὲ υἱὸν πιτὸν, καὶ μητέρα μὲ τλὶ θυγατέρα, καὶ πενθερὰ μὲ τλὶ νύμφλιν· καὶ πάλιν, υἱὸς μὲ τὸν Πατέρα, καὶ θυγατέρα μὲ τλὶ μητέρα, καὶ νύμφη μὲ τλὶ πενθερὰν. πῶς δὲ εἰπὼν πέντε θέλειν ἤθαι εἰς ἕνα σῆτι διαμερισμένοι, εἰς τλὶ ἀπαριθμησιν ἔβαλεν ἕξη πρόσωπα; καὶ εἰς τῆτο λέγομεν, ὅτι τὸ ἕνα πρόσωπον δὶς ἐπάρθη· διότι ἡ θυγάτηρ καὶ νύμφη, τὸ αὐτὸ πρόσωπον εἶναι· ὅτι πρὸς μὲν τλὶ μητέρα θυγάτηρ ὀνομάθη, πρὸς δὲ τλὶ πενθερὰν νύμφη. τρεῖς

πρὸς Ῥωμ. ιβ. β. πρὸς Κορ. ια.

πρὸς Ἐφ. β.

τὸ λοιπὸν θέλȣν ἦσθαι διαμειρασμένοι, ὁ Πατὴρ, καὶ ἡ Μήτηρ, καὶ ἡ πενθερὰ, πρὸς δύο, ἤγȣν τὸν υἱὸν, καὶ τὴν θυγατέρα. διότι ἡ θυγάτηρ καθὼς εἴπαμεν, ἔςωντας νὰ εἶναι ἕνα πρόσωπον; ἔχει δύο σχέσεις, καὶ διὰ τȣ̃το φαίνεται πῶς νὰ εἶναι δύο πρόσωπα, ἔςωντας νὰ προσθέσῃ εἰς τὴν μητέρα, καὶ τὴν πενθερὰν· νόησον δέμοι ἁπλῶς, μητέρα, καὶ Πατέρα, καὶ πενθερὰν, πάντα τὰ παλαιὰ· υἱὸν δὲ, καὶ θυγατέρα, πάντα τὰ νέα. τὸ λοιπὸν ὁ Κύριος βȣ́λεται νὰ μάχωνται τὰ νέα καὶ θεῖα αὐτȣ̃ προςάγματα καὶ δόγματα, μὲ τὰ παλαιὰ ἡμῶν καὶ ἁμαρτωλὰ ἔθη καὶ δόγματα. νόει, δὲ καὶ ȣ̃τως, Πατὴρ μὲν εἶναι ὁ νȣ̃ς, Ὑιὸς δὲ ὁλόγος· μερισμὸς λοιπὸν τȣ́των, ἔγινεν εἰς τὸ ἕνα σπῆτι, τὸν ἄνθρωπον λέγω· καὶ διὰ νὰ τὸ εἰπῶ σαφέςερον, ἄκȣσον· ἐφωτίσθη ὁ νȣ̃ς Διονυσίȣ τȣ̃ Ἀρεοπαγίτȣ, καὶ ἐδέχθη τὸ κήρυγμα. τȣ̃τον δὲ τὸν νȣ̃ν ὁπȣ̃ ἐδέχη τὴν πίςιν χωρὶς ἀπόδειξιν, τὸν ἐναντιεῖτον ὁ ἑλληνικὸς λόγος, δοκιμάζωντας νὰ τȣ̃ ἀποδείξῃ, ἀναγκάζωντάςτον νὰ ἀκολȣθῇ καὶ ταῖς φιλοσοφικαῖς συνήθειαις καὶ τάξεις. βλέπεις διαμερισμὸν πατρὸς καὶ υἱοῦ ὁπȣ̃ μάχονται ἕνας μὲ τὸν ἄλλον διὰ τὸν Χριςὸν, καὶ τὸ κήρυγμα. μητέρα δὲ, καὶ πενθερὰ, λογᾶται ἡ διάνοια· θυγατέρα δὲ, καὶ νύμφη, ἡ αἴσθησις. μάχονται λοιπὸν καὶ αὐταῖς διὰ τὸν Χριςὸν. ἡ μὲν διάνοια μάχεται μὲ τὴν αἴσθησιν, ὅταν ἡ διάνοια πείθῃ, καὶ ἀναγκάζῃ τὴν αἴσθησιν νὰ προτιμᾶ τὰ ἄφθαρτα, ἀπὸ τὰ φθαρτὰ· καὶ τὰ ἀόρατα, ἀπὸ τὰ ὁρατὰ· καὶ ἔχει πρὸς τȣ̃το πολλὰς ἀποδείξεις συνεργȣ́ς. πολλάκις δὲ πολεμεῖ, καὶ ἡ αἴσθησις τὴν διάνοιαν· διότι ἔςωντας νὰ ὁδηγῆται ἡ αἴσθησις διὰ τῶν φαινομένων θαυμάτων, καὶ σημείων πρὸς τὴν πίςιν, δὲν πείθεται τȣ̀ς λογισμȣ̀ς τῆς διανοίας· ȣ̓δὲ ςέργει νὰ ἀκολȣθῇ ταῖς ἑλληνικαῖς ἀπόδειξαις, ὁπȣ̃ ἀναγκάζȣν ἐκείνȣς ὁπȣ̃ ταῖς ἀκȣ́ȣν, νὰ μὴν πιςεύȣν ὅτι Θεὸς ἔγινεν ἄνθρωπος, ἢ ὅτι παρθένος ἐγέννησε. διότι τοιαῦτα εἶναι τὰ λόγια ἐκεινῶν ὁπȣ̃ δȣλεύȣν τὴν φύσιν, καὶ τὰ φλυαρίσματα τῶν ἑλληνικῶν συλλογισμῶν. ἡ μὲν αἴσθησις λοιπὸν, διὰ τῶν φαινομένων θαυμάτων εἶναι καλήτερη ὁ δηγὸς, ἀπὸ πᾶσαν ἀπόδειξιν, πρὸς θεοσέβειαν. δὲν εἶναι λοιπὸν πᾶσα ὁμόνοια, καὶ εἰρήνη καλὸν· ἀλλὰ πολλάκις φαίνεται καὶ ἡ ἐναντίωσις, καὶ ἡμάχη, καλὸν καὶ σωτήριον. τὸ λοιπὸν ἄς μὴν ἔχῃ κανεὶς φιλίαν μὲ τȣ̀ς πονηρȣ̀ς· ἀλλὰ κἂν Πατὴρ ἐςὶ, κἂν μήτηρ, καὶ εὑρίσκονται ἐναντίοι εἰς τὸν νόμον τȣ̃ Χριςȣ̃, ἄς τȣ̀ς πολεμῇ, ὡς ἐχθρȣ̀ς τῆς ἀληθείας.

Ματθ. ιϛ'. Κείμ. Ἔλεγε δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις· ὅταν Ἴδητε νεφέλην ἀνατέλλȣσαν ἀπὸ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε· ὅτι ὄμβρος ἔρχεται· καὶ γίνεται ȣ̃τω. καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε· ὅτι καύσων ἔςαι· καὶ γίνεται. ὑποκριταὶ, τὸ πρόσωπον τῆς Γῆς καὶ τȣ̃ Οὐρανȣ̃ οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν τȣ̃τον πῶς ȣ̓ δοκιμάζετε; τὶ δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ȣ̓ κρίνετε τὸ δίκαιον; ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ
Ματθ. ε. τȣ̃ ἀντιδίκȣσȣ ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτȣ̃· μήποτε κατασύρῃσε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτὴς σὲ παραδῷ τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σὲ βάλη εἰς φυλακὴν. λέγωσοι, ȣ̓μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ȣ̃ καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

Εξήγ. Ἐπειδὴ περὶ τȣ̃ κηρύγματος ἐδιαλέχθη, καὶ πῦρ καὶ μάχαιραν τὸ ὠνόμασεν· καὶ ἔκαμνε χρεία νὰ συγχυσθȣ̃ν ἐκεῖνοι ὁπȣ̃ ἤκȣαν, μὴ ἐγνωρίζοντες τὸ λεγόμενον, λέγει· ὅτι καθὼς γινώσκετε τȣ̃ ἀέρος τὰς ποιότητας, ἤγȣν τὶ λογῆς ἀέρας εἶναι, ἀπὸ κάποια σημάδια· ἔτζι ἔπρεπε νὰ ἐγνωρίσετε, καὶ τὴν ἐδικήν μȣ παρȣσίαν, ἀπ' ἐκεῖνα ὁπȣ̃ λέγω, καὶ ἀπ' εκεῖνα ὁπȣ̃ κάμνω. διότι οἱ λόγοι μȣ μὲ δείχνȣν, πῶς σᾶς ἐναντιȣ̃μαι, ὁμοίως καὶ
Λȣκ. θ. τὰ ἔργα μȣ. διότι ἐσεῖς μὲν εἶσθε τελῶναι, καὶ ἅρπαγες, ἐγὼ δὲ ȣ̓κ ἔχω πȣ̃ τὴν κεφαλὴν κλίναι. σᾶς ἔπρεπε λοιπὸν, ὥσπερ ἀπὸ τῆς Νεφέλης γνωρίζετε τὴν βροχὴν, καὶ ἀπὸ τȣ̃ Νότȣ τὸν καύσωνα· ἔτζι νὰ δοκιμάζετε, καὶ τὸν καιρὸν τῆς ἐμῆς παρȣσίας· καὶ νὰ ἐγνωρίζετε ὅτι δὲν ἦλθα νὰ δώσω εἰρήνην ἀλλὰ βροχὴν, καὶ ταραχὴν. διότι νεφέλη εἶμαι καὶ ἐγὼ, καὶ ἀπὸ τὴν δύσιν ἔρχομαι, τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως λέγω· ἡ ὁποία προτήτερα ἦτον χθαμαλὴ, καὶ πολὺ σκότος εἶχε τῆς ἁμαρτίας· ἀλλὰ καὶ πῦρ ἦλθα νὰ βάλω, καὶ νὰ κάμω καύσωνα· διότι εἶμαι Νότος πνεῦμα θερμὸν, καὶ ἐναντίον τῆς ψυχρότητος τȣ̃ Βορρᾶ· ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ ἐφάνηκα, ἡ ὁποία εὑρίσκεται πρὸς Νότον. ταῦτα εἰπῶν, διδάσκει αὐτȣ̀ς λοιπὸν, καὶ περὶ ἐπαινετῆς εἰρήνης. διότι ἐπειδὴ ἀπέδειξε τὴν ἐπαινετὴν μάχην, δείχνει καὶ τὴν ἀμώμητον εἰρήνην, καὶ λέγει· ὅτι ὅταν σὲ σύρνῃ ὁ ἀντίδικός σȣ εἰς τὸ κριτήριον, σπȣ́δαξον καὶ ἀγωνίσȣ εἰς τὴν ςράταν νὰ τὸν εἰρηνεύσῃς. διότι τὸ δὸς ἐργασίαν, τȣ̃το δηλοῖ· ὅτι νὰ κάμῃς πάντα τρόπον νὰ γλυτώσῃς ἀπ' αὐτὸν. καὶ ἄλλο δὲ, τὸ, δὸς ἐργασίαν, νοεῖται, ὅτι ἐὰν καὶ δὲν ἔχῃς δανείσȣ, καὶ δὸς ἐργασίαν, τȣτέςι τόκον, ἤγȣ. διάφορον, νὰ γλυτώσῃς ἀπ' αὐτȣ̃· μήπως καὶ σὲ σύρῃ εἰς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτὴς σὲ παν ραδώση τῷ πράκτορι, ἤγȣν εἰς ἐκεῖνον ὁπȣ̃ ζητεῖ τὰ δικαιώματα. καὶ ἐκεῖνος σὲ βάλη εἰς φυλακὴν, ἕως ȣ̃ νὰ τὰ πληρώσῃς ὅλα, ἕως μιᾶς φόλας. ταῦτα δὲ λέγει ὁ Κύριος, διὰ νὰ

φοβήσῃ

φοβήσῃ τοὺς χοντροτέρους, καὶ νὰ τοὺς κάμῃ νὰ εἰρηνεύουν· διότι ἠξεύρωντας ὅτι τοὺς παχυτέρους καὶ γηΐνους, ὁ φόβος τῶν κολάσεων, καὶ τῆς ζημίας τοὺς κρατεῖ, διὰ τοῦτο τὰ λέγει αὐτά. νοοῦνται δὲ ταῦτα, καὶ διὰ τὸν διάβολον· διότι αὐτὸς εἶναι, ὁ ἀντίδικος ἡμῶν. τὸ λοιπὸν ἕως ὁποῦ εἴμεσθεν εἰς τὸν δρόμον, ἤγουν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἂς σπουδάσωμεν ἐργαζόμενοι τὴν ἀρετὴν νὰ γλυτώσωμεν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ νὰ μὴν ἔχωμεν καμμίαν ἀνακάτωσιν μετ' αὐτοῦ. μήποτε εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν μᾶς παραδώσει τῷ κριτῇ. διότι τὰ ἔργα αὐτοῦ ὁποῦ ἐκάμαμεν ἐδὼ, αὐτὰ μᾶς παραδίδουν εἰς κρίσιν. καὶ ὁ κριτὴς μᾶς παραδώσει εἰς τὸν πράκτορα, εἰς κάποιαν τιμωρητικὴν καὶ κακοποιὸν δύναμιν. καὶ λοιπὸν κολαζόμεσθεν, ἕως οὗ νὰ δώσωμεν δίκας, καὶ διὰ τὰ παραμικρὰ ἁμαρτήματα ὁποῦ ἐκάμαμεν, καὶ νὰ πληρώσωμεν τὸ μέτρον τῆς κολάσεως. τὸ δὲ μέτρον τῆς κολάσεως δὲν πληρώνεται ποτὲ· τὸ λοιπὸν παντοτεινὰ θέλομεν κολάζεσθαι. διότι ἐὰν ἕως τότε θέλει εἴμεσθεν εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ νὰ ἀποδώσωμεν καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν, καὶ δὲν θέλομεν δυνηθῇ ποτὲ νὰ τὸ ἀποδώσωμεν, φανερὸν εἶναι ὅτι ἀτελεύτητος θέλει εἶσθαι ἡ κόλασις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Κείμενον.

Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ, ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων, ὧν τὸ αἷμα Πιλάτος ἔμιξε μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· δοκεῖτε, ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι τοιαῦτα πεπόνθασιν; οὐχὶ λέγω ὑμῖν· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε. ἢ ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ ὀκτὼ, ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πῦργος ἐν τῷ Σιλωὰμ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, δοκεῖτε ὅτι οὗτοι ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλὴμ; οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε.

Εξήγ. Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος τὸν ὁποῖον ἀναφέρνει καὶ εἰς τὰς πράξεις ὁ Εὐαγγελιστὴς οὗτος· ὡσὰν ὁποῦ ἦτον τάχα νομομαθὴς, ἐκατάπεισε πολλοὺς ἀπὸ τοὺς Γαλιλαίους, νὰ πιστεύσουν εἰς τὰ δόγματα αὐτοῦ. ἐδογμάτιζε δὲ ὅτι δὲν πρέπει νὰ λέγουν κανένα ἄνθρωπον Κύριον, κατάτινα τιμὴν ἢ φιλοφροσύνην, μηδὲ αὐτὸν τὸν Βασιλέα, διὰ τοῦτο καὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς διὰ νὰ μὴ λέγουν τὸν Καίσαρα Κύριον, μεγάλως ἐπαιδεύονταν. οἱ ὁποῖοι καὶ ἐδίδασκον, ὅτι μηδὲ ἔξω ἀπὸ τὰς θυσίας ὁποῦ ἐδιάταξεν ὁ Μωϋσῆς, δὲν πρέπει νὰ κάμνουν ἄλλας. διὰ τοῦτο ἐμπόδιζαν καὶ τὰς θυσίας ὁποῦ ἐγίνοντο ὑπὲρ τοῦ Καίσαρος, καὶ τοῦ ἔθνους τῶν Ῥωμαίων. κάμνει χρεία λοιπὸν ὅτι διὰ νὰ ἀγανακτήσῃ ὁ Πιλάτος δι' αὐτὰ, ἐπρόσταξε νὰ σφάξουν τούτους τοὺς Γαλιλαίους ἀπάνω εἰς αὐτὰς τὰς θυσίας ὁποῦ δὲν ἄφιναν νὰ γίνωνται, διὰ τὸ ἔθνος τῶν Ῥωμαίων. εἰς τόσον ὅτι ἐσμίχθη τὸ αἷμα αὐτῶν, μὲ τὸ αἷμα τῶν θυσιῶν. εἶπαν δέ τινες ταῦτα τῷ Σωτῆρι· ὡσὰν ὁποῦ ἔγιναν τάχα ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, βουλόμενοι νὰ μάθουν ποῖον τοῦ ἀρέσσει ἀπ' αὐτὰ. διότι ἐνόμιζαν τινὲς, ὅτι δικαίως τὸ ἔπαθαν ὡς πταίσται, ὡσὰν ὁποῦ ἐκίνησαν στάσιν καὶ ἀποστασίαν, καὶ ἐπαρακίνησαν τὸν Πιλάτον νὰ μισᾷ τοὺς Ἑβραίους. διότι ἡ ἀποστασία αὐτῶν ὁποῦ ἔλεγαν νὰ μὴν ὀνομάζουν τὸν Καίσαρα Κύριον, ἔρχετον εἰς ὅλον τὸ ἔθνος τῶν Ἰουδαίων. ὁ Σωτὴρ λοιπὸν, τὸ μὲν πῶς ἦσαν ἁμαρτωλοὶ, δὲν τὸ ἀρνεῖται. ἀμὴ δὲν τὰ ἔπαθαν αὐτὰ, ὡσὰν ὁποῦ ἦσαν ἁμαρτωλότεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὁποῦ δὲν ἔπαθαν τίποτες. διότι ἐὰν δὲν μετανοήσητε καὶ ἐσεῖς, καὶ ἀφήσετε τὰς φιλονεικίας, καὶ τὸ νὰ ἀνάπτετε μάχας, καὶ πολέμους ἐμφυλίους, ἤγουν εἰς τὸ μέσονσας, καὶ νὰ σπουδάζετε νὰ εὐχαριστήσετε τῷ Θεῷ, θέλετε πάθη χειρότερα· διότι δὲν πρέπει διὰ πρόφασιν εὐσεβείας, νὰ σπουδάζετε νὰ δοξασθῆτε, καὶ νὰ ὁρμᾶτε πρὸς πολέμους καὶ μάχας ἐμφυλίους. ὁ δὲ πῦργος ὁποῦ ἔπεσεν ἐν τῷ σιλωὰμ, ἦτον τύπος τῶν κακῶν ὁποῦ ἔμελλον νὰ συνέβουν ὕστερα εἰς τοὺς ἑβραίους. διότι διὰ τοὺς ὀλίγους ἐκείνους ὁποῦ ἐφονεύθηκαν τότε, ἔδειξεν εἰς τοὺς πολλοὺς, ὅτι καὶ αὐτοὶ χειρότερα θέλουν πάθη. διότι ὁ μὲν πῦργος, εἶναι προτύπωσις τῆς πόλεως ὅλης· οἱ δὲ, δέκα καὶ ὀκτὼ, ὅλου τοῦ λαοῦ. διότι ἔστωντας νὰ πέσῃ ἡ πόλις ὑπὸ Τίτου, ἐσυναπωλέσθη ὅλος ὁ λαὸς ὁποῦ ἀπέμειναν εἰς τὴν ἀπιστίαν. τοῦτο ἂς σᾶς εἶναι εἰς νουθεσίαν εἰς πάντα ὁποῦ σᾶς συμβαίνουν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. διότι μῆνα ἐπειδὴ τινὲς περιπίπτουν εἰς κινδύνους καὶ πειρασμοὺς μεγάλους, καὶ ἡμεῖς μένομεν ἀπείρακτοι· θαρροῦμεν ὅτι εἴμεσθε δίκαιοι, καὶ διὰ τοῦτο δὲν πειραζώμεσθε, καὶ ξενοιαζώμεσθε τελείως· μάλιστα δὲ τὸ ἐναντίον πρέπει νὰ συλλογιζώμεσθεν, ὅτι διὰ τοῦτο παιδεύονται ἐκεῖνοι, διὰ νὰ μετανοήσωμεν, καὶ νὰ διορθωθοῦμεν ἡμεῖς· εἰ δὲ μὴ, θέλομεν πάθη τὰ χειρότερα.

Πρᾶξ. ε.

Κείμ. Ἔλεγε δὲ ταύτιν τὴν παραβολήν· Συκήν εἶχέ τις ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ πεφυτευμένην· καὶ ἦλθε ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ εὗρεν. εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν· ἰδὲ τρία ἔτη ἔρχομαι, ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ, καὶ οὐχ εὑρίσκω· ἔκκοψον αὐτήν, ἵνα τί καὶ τὴν γῆν καταργῇ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· Κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτήν, καὶ βάλω κοπρίαν· κἂν μὲν ποιήσῃ καρπόν, εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψεις αὐτήν.

Εξήγ. Πρεπόντως φέρει ταύτην τὴν παραβολήν· διότι ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι ἂν δὲν μετανοήσετε, θέλετε ἀπωλεσθῆ· διὰ τοῦτο προσθέτει καὶ τὴν παραβολὴν ταύτην. ἡ συκῆ λοιπὸν εἶναι ἡ γενεὰ τῶν Ἰουδαίων, ὁποῦ ἔκαμνε μόνον φύλλα πικρὰ, καὶ καρπὸν δὲν ἔδιδεν· εἰς τὸν ἀμπελῶνα δὲ τοῦ Θεοῦ εὑρίσκετον, εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν πολιτείαν· ὁ δὲ οἰκοκύρης ὁποῦ ἦλθε, καὶ ἐζητοῦσε καρπὸν εἶναι ὁ Χριστὸς, ὁποῦ ἐζητοῦσε τὸν καρπὸν καὶ τὰ καλὰ ἔργα εἰς αὐτήν, καὶ δὲν ηὗρε. τρεῖς δὲ χρόνους ἦλθε· διὰ μωϋσέως, διὰ τῶν Προφητῶν, καὶ τὸ τρίτον ἦλθεν αὐτὸς ἀπατός του. ὅμως ἔσωνταν νὰ μὴ μετανοήσῃ ἕως τὸ ὕστερον, τοὺς ἔκοψεν ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ· διότι δὲν εἶναι πλέον ἔθνος Κυρίε, καὶ λαὸς ἅγιος δὲν ὀνομάζονται. εἰς δὲ τὸν τόπον αὐτῶν ἐφυτεύθηκαν τὰ ἔθνη ὁποῦ δώνονται νὰ καρποφορεῖν. συκῆ δὲ νοεῖται, καὶ πᾶσα ἡ Φύσις τῶν ἀνθρώπων· οἰκοκύρης δὲ, ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ· ἀμπελουργὸς δὲ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· ἔσωνταν δὲ νὰ ἔλθῃ, νὰ καλιεργήσῃ, καὶ νὰ καθαρίσῃ τὸν ἀμπελῶνα ἡμῶν, δὲν ἀφίνει ὁ Χριστὸς νὰ κοπῇ ἡ συκῆ αὐτὴ ὡς ἄκαρπος, τοιαῦτα λέγωντας· ἄφες αὐτὴν, καὶ τοῦτον τὸν χρόνον, ἐὰν καὶ διὰ Νόμου καὶ Προφητῶν δὲν ἐδιορθώθησαν, καὶ μετανοίας καρπὸν δὲν ἔδωκαν, ἀλλὰ νὰ τοὺς ποτίσω καὶ ἐγὼ μὲ τὰ ἐδικάμου δόγματα, ἢ μαθήματα, ἢ εἰ μὲν καρποφορήσουν, καλῶς· εἰ δὲ μὴ εἰς τὸ μέλλον, ἤγουν εἰς τὸν ἐρχόμενον χρόνον θέλεις τὴν κόψει ἀπὸ τῆς μερίδος τῶν δικαίων. ἐκ τρίτου δὲ ζητηθῆσα καρπὸν ἡ Φύσις ἡμῶν, δὲν ἔδωκεν. μίαν μὲν εἰς τὸν παράδεισον, ὅτε ἐπαρέβημεν τὴν ἐντολήν· δεύτερον δὲ, ὅτι οὐ τῷ νόμῳ ἐμοχοποίησαν, ἢ ἄλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, οὐ ὁμοιώματι μόχε· καὶ τρίτον, ὅτε ἀπαρνήθηκαν τὸν Σωτῆρα Κύριον, εἰπόντες ἐκ ἔχομεν Βασιλέα, εἰ μὴ Καίσαρα. καὶ κάθε ἕνας δὲ ἀπὸ ἡμᾶς, συκῆ εἶναι εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Θεοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ ἁπλῶς εἰπεῖν, εἰς τὸν κόσμον τοῦτον πεφυτευμένος· ἔρχεται λοιπὸν ὁ Θεὸς, ζητῶν καρπὸν, καὶ ἐὰν σὲ εὕρῃ ἄκαρπον, προσάσει νὰ κοπῇς ἀπὸ τῆς ζωῆς τούτης· ὁ δὲ ἀμπελουργὸς παρακαλεῖ νὰ σὲ λυπηθῇ. ποῖος δὲ εἶναι ὁ ἀμπελουργὸς; ἢ ὁ Ἄγγελος ὁ φύλαξ τοῦ καθ' ἑνὸς, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος. διότι κάθε ἕνας, αὐτὸς ἀπατός του ἀμπελουργὸς εἶναι εἰς τὸ λόγου του. πολλάκις λοιπὸν ἔσωνταν νὰ ἀρρωτήσωμεν ἕως θανάτου, ἢ νὰ πέσωμεν εἰς ἄλλα κίνδυνα, λέγομεν· ἄφησέμας ὦ Κύριε, καὶ τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ νὰ μετανοήσωμεν. διότι τὸ, σκάψαι, καὶ βάλειν κόπρια, τοῦτο δηλοῖ. διότι σκάπτεται μὲν ἡ ψυχὴ, ὅταν ἀποτινάξῃ τὸν κονιορτὸν, τὰς κοσμικὰς φροντίδας, καὶ ἐλαφρώνεται· κόπρια δὲ εἰς αὐτὴν περιβάλλονται, ἡ θερμότης τῆς ἀτιμοτέρας διαγωγῆς, καὶ παρὰ πάντων πατημένης. διότι ὅταν ἀποῤῥίψῃ κανεὶς τοῦ λόγου του ἀπὸ δόξης, εἰς ἄδοξον καὶ ἄτιμον πολιτείαν διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του, τότε λογᾶται ὅτι ἔβαλε κόπρια εἰς τὴν ψυχήν του, διὰ νὰ καρποφορήσῃ· ἐὰν μὲν καρποφορήσωμεν λοιπὸν, καλῶς, εἰ δὲ μὴ δὲν μᾶς ἀφίνει πλέον εἰς τὸν ἀμπελῶνα του, ἀλλὰ μᾶς κόπτει ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον, διὰ νὰ μὴν καταργοῦμεν τὸν τόπον. διότι ἐὰν βλέπῃ κανεὶς τὸν ἁμαρτωλὸν, νὰ ζῇ πολὺ, βλάπτεται καὶ γίνεται χειρότερος. καὶ ἔτζι εὑρίσκεται ὁ ἁμαρτωλὸς, ὄχι μόνον πῶς αὐτὸς δὲν καρποφορεῖ, ἀμὴ καὶ ἄλλον ἐμποδίζει, ὁποῦ δώνεται νὰ καρποφορήσῃ. εἰδὲ κοπῇ ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον, ἴσως ἐκεῖνοι ὁποῦ τὸν ἰδοῦν πῶς ἐκόπη, θέλουν ἔλθῃ εἰς κατάνυξιν καὶ μετανοήσουν καὶ νὰ καρποφορήσουν. τρεῖς δὲ χρόνους λέγεται ὅτι ἔρχεται ὁ οἰκοκύρης εἰς τὴν συκῆν, ἴσως μὲν καὶ διὰ τοὺς τρεῖς νόμους ὁποῦ ἐδόθηκαν εἰς ἡμᾶς, διὰ τοὺς ὁποίους ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς ὁ Κύριος. εἰσὶ δὲ ἕτοι, ὁ Φυσικὸς, ὁ Νομικὸς, καὶ ὁ Πνευματικός. διότι ἔπρεπέμας, πεπαιδευμένοι ὄντες ἀπὸ τὸν Φυσικὸν νόμον, νὰ καρποφορήσωμεν· διότι αὐτὴ ἡ Φύσις μᾶς διδάσκει πρὸς τὸ χρειαζόμενον. ἐπειδὴ δὲ μᾶς ηὗρεν ἄκαρπους ἀπὸ τὸν Φυσικὸν νόμον, ἔδωκε τὸν Μωσαϊκὸν, βοηθὸν τοῦ Φυσικοῦ νόμου· καὶ ἐπειδὴ καὶ ἕτος ἄχρηστος εὑρίσκετον, ἤγουν ἀνωφέλευτος, διὰ τὴν ἐδικήμας ἀμέλειαν, δίδει τὸν Πνευματικόν. ὅταν τὸ λοιπὸν οἱ τρεῖς ἕτοι, δὲν διορθώσουν τὴν ψυχήν τινος· μήτε ἀπὸ τῆς μακροζωΐας, καὶ φιλανθρωπίας ὠφεληθῇ· τότε λοιπὸν δὲν ἀφίνεται πλέον· διότι δὲν ἀπατᾶται πολλάκις ὁ Θεὸς. μήποτε δὲ καὶ τρεῖς χρόνοι νοοῦνται, καὶ αἱ τρεῖς κατάσασαις τῶν ἡλικιῶν· ἡ παιδικὴ, ἡ ὁποία λογίζεται ἕως τοὺς δεκαοκτὼ χρόνους· ἡ ἀνδρικὴ, καὶ ἡ περὶ τὸ γῆρας. ὅταν λοιπὸν εἰς τὸ γῆρας, τὸν τρίτον χρόνον δὲν δώσωμεν καρπὸς, καὶ ἀκόμι συγχωρηθῶμεν νὰ ζήσωμεν, διὰ νὰ περιβάλωμεν κόπρια· τὴν ἄτιμον διὰ Χριστὸν ζωὴν τάξαντες· καὶ ἀπέκει, καὶ ἔτζι ψυθῶμεν· πλέον δὲν θέλει μᾶς λυπη-

Αριθμ. κζ'. Εξοδ. λθ'.

Γενες. γ'. Εξοδος. λβ'. Ψαλμ. ζε'. Ἰωάνν. ιγ'.

λυπηθῇ ὁ Κύριος, ἀλλὰ θέλει μᾶς κόψῃ διὰ νὰ μὴν καταργοῦμεν τὴν γῆν, βλάπτοντες καὶ ἄλλους. αὕτη ἡ ἐξήγησις φαίνεταί μου νὰ εἶναι ἁρμοδιότερη εἰς τοῦτον τὸν σκοπὸν.

Κείμ. Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασι· καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἦν πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ ὀκτὼ· καὶ ἦν συγκύπτουσα, καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελὲς. ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησε, καὶ εἶπεν αὐτῇ· γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου. καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνορθώθη καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεὸν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ Σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ· ἓξ ἡμέραι εἰσὶν, ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι, ἐν ταύταις οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου. ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος, καὶ εἶπεν· ὑποκριτὰ, ἕκαστος ὑμῶν τῷ Σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ, ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης, καὶ ἐπαγαγὼν ποτίζει; ταύτην δὲ θυγατέραν Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ Σατανᾶς, ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου; καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, κατηχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις, τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

Εξήγ. Ἀπὸ διαβολικῆς συνεργείας, ἔγινε τὸ πάθος τοῦτο εἰς τὴν γυναῖκα, καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Κύριος, τὴν ὁποίαν τὴν ἔδεσεν ὁ Σατανᾶς δεκαοκτὼ χρόνους· ἴσως διὰ νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ ὁ Θεὸς, διάτινα πταίσματα, τὴν ἐπαίδευεν ὁ Σατανᾶς. διότι ἕτοιμος εἶναι νὰ κάμνῃ εἰς τὰ κορμία τῶν ἀνθρώπων, πᾶσαν κακὴν ἀσθένειαν, ὅταν συγχωρηθῇ ἄνωθεν. ἐπειδὴ καὶ ἐξ ἀρχῆς, αὐτὸς ἔγινε πρόξενος εἰς ἡμᾶς, νὰ ξεπέσωμεν τῆς ἀφθαρσίας ὁποῦ ἐκτίσθημεν, καὶ νὰ ἐνδυθοῦμεν τὰ δερμάτινα φορέματα, ἤγουν νὰ προσδεθοῦμεν σώματι νοσερῷ, καὶ παθῶν δεκτικῷ· διότι τοῦτο νοοῦμεν πάντως τοὺς δερματίνους χιτῶνας. ὅμως ὁ Κύριος, μὲ θεοπρεπεστάτην φωνὴν, καὶ ἐξουσίαν γεμάτην, διώχνει τὴν ἀσθένειαν ταύτης τῆς γυναικὸς. βάνει δὲ καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς αὐτὴν, διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι τὴν δύναμιν, καὶ ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ λόγου, ἐφόρεσεν ἡ ἁγία σάρξ αὐτοῦ. διότι ἰδία καὶ ἐδικήτου ἦτον, καὶ ὄχι ἄλλου τινὸς παρ' αὐτὸν ὄντος κατὰ μόνας καὶ ἰδιοϋπαστάτως ξεχωρισμένου, καθὼς ἐλογίαζεν ὁ δυσσεβὴς Νεστόριος. τὸ λοιπὸν ἡ μὲν ἀγαθότης τοῦ Κυρίου, τοιαύτη ἦτον, καὶ ἔτζι ἠλέησε τὸ πλάσματου· ὁ δὲ Σατανᾶς ὁποῦ ἔδεσεν ἐξ ἀρχῆς τὴν γυναῖκα, λυπούμενος εἰς τὴν λύσιν αὐτῆς, ὡσὰν ὁποῦ ἤθελε νὰ τὴν τυραννίσῃ ἀκόμι περισσότερον, δένει τὸν Ἀρχισυνάγωγον μὲ τὸν φθόνον, καὶ διὰ τοῦ στόματος τούτου ὀνειδίζει τὸ θαῦμα. ἔτζι λοιπὸν πανταχοῦ, ἐναντιεῖται τὰ καλὰ. ἀγανακτεῖ λοιπὸν, ὅτι ἐν Σαββάτῳ ἔγινεν ἡ ἰατρεία. τὸν ὁποῖον τὸν ἐλέγχει ὁ Κύριος, μὲ χαριέστατον παράδειγμα τῶν ὑποζυγίων, ἤγουν τῶν γαϊδάρων. διὰ τοῦτο ὄχι μόνον αὐτὸς ἐντροπιάζετον ἀπὸ τοὺς λόγους τούτους, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἀντικείμενοι τῷ Ἰησοῦ. διότι πολλὰ ἀνοήτον ἦτον, τὸ νὰ ἐμποδίζουν νὰ μὴν ἰατρευθῇ ἄνθρωπος τὸ Σαββάτον, τάχατες διὰ τὴν ἀργίαν ὁποῦ ἐπρόσταζεν ὁ νόμος νὰ ἀργοῦν τὸ Σάββατον. τὸ λοιπὸν οἱ μὲν ἀντικείμενοι τῷ Ἰησοῦ, ἀπὸ τοὺς λόγους τούτους ἐντροπιάζονταν· οἱ δὲ ὄχλοι ἐχαίροντο ἐπὶ τοῖς ἔργοις, ὡσὰν ὁποῦ ἐκεῖνοι δὲν ἐχαίροντο, ἀλλὰ θαυματουργοῦντος τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖνοι ἔσκαζαν. οἱ δὲ ὄχλοι, ὡσὰν ὁποῦ ὠφελοῦντο ἐκ τῶν σημείων, ἐχαίρονταν, ἀπολαμβάνοντες ἰατρείας. ταῦταμοι τὰ θαύματα λάμβανε, καὶ ἐπὶ τὸν μέσα ἄνθρωπον· διότι συγκύπτει ἡ ψυχὴ, ὅταν νεύῃ μόνον εἰς τὰς γηΐνους φροντίδας, καὶ οὐδὲν Οὐράνιον, ἢ θεῖον φαντάζεται· διὰ τοῦτο καὶ λέγεται ὅτι δέκα καὶ ὀκτὼ χρόνους ἀῤῥωστεῖ. διότι ὅταν ἀσθενῇ κανεὶς εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν τοῦ θείου νόμου, ὁποῦ εἶναι δέκα, καὶ εἰς τὴν ἐλπίδα τοῦ ὀγδόου αἰῶνος, δέκα καὶ ὀκτὼ χρόνους λέγεται ὅτι συγκύπτει. ἢ δὲν συγκύπτει ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι προσηλωμένος εἰς τὰ γήϊνα, καὶ ἁμαρτάνει πάντοτε, καὶ τὰς ἐντολὰς ἀθετεῖ, καὶ τὸν μέλλοντα αἰῶνα οὐ προσδέχεται; ἀλλὰ ὁ Κύριος ἐν Σαββάτῳ, καὶ εἰς τὴν Συναγωγὴν ἰατρεύει τὴν τοιαύτην ψυχὴν. διότι ὅταν συναγάγῃ κανεὶς τοὺς λογισμούς του εἰς τοῦ λόγου, τοὺς τῆς ἐξομολογήσεως λέγω, (διότι Ἰούδας, ἐξομολόγησις λέγεται,) καὶ ἔχει Σάββατον, τουτέστι κατάπαυσιν τῶν κακῶν. τότε τὸν ἰατρεύει ὁ Ἰησοῦς, ὄχι μόνον μὲ λόγον, λέγωντας πρὸς αὐτὸν ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου, ἀλλὰ βάνωντας καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ· διότι κάμνει χρεία νὰ δεχθοῦμεν καὶ τὴν ἐνέργειαν τῶν θείων χειρῶν, πρὸς τὸ νὰ κάμνωμεν τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς, καὶ ὄχι μόνον διὰ νὰ λάβωμεν τὴν ἰατρείαν μὲ λόγον μόνον καὶ διδασκαλίαν, νὰ θαῤῥοῦμεν ὅτι φθάνειμας.

Γενεσ. γ'.

Κείμ. Ἔλεγε δὲ, τίνι ὁμοίᾳ ἐστὶν ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτὴν; ὁμοίᾳ ἐστὶ κόκκῳ συνάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος, ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ· καὶ ἤυξησε, καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον μέγα· καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ Οὐρανοῦ

κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτῦ. πάλιν εἶπε· τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τῦ
Γενες. ιη'. Θεῦ; ὁμοία ἐστὶ ζύμῃ, ἣν λαβῦσα γυνὴ, ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως
οὗ ἐζυμώθη ὅλον. καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων, καὶ πο-
ρείαν ποιούμενος εἰς Ἱερουσαλήμ.

Ἐξήγ. Εἰς κόκκον σινάπεως παρομοιάζει τὴν Βασιλείαν τῦ Θεῦ. Βασιλεία δὲ Θεῦ, εἶ-
ναι ὁ λόγος, ἢ τὸ κήρυγμα· διότι διὰ τῦ κηρύγματος ἐβασίλευσεν ὁ Θεὸς εἰς τὰς ψυχὰς τῶν
ἀνθρώπων. καθὼς λοιπὸν τὸ σινάπι, φαίνεται μικρὸν, ἀμὴ ἔχει πολλὴν δύναμιν, ἔτζι καὶ
ὁ λόγος τῦ Εὐαγγελίε, καταφρονεῖται μὲν ὑπὸ πολλῶν, καὶ φαίνεται πῶς εἶναι μωρία· ἀ-
μὴ ὅταν τὸν πάρῃ ἄνθρωπος, καὶ τὸν βάλῃ εἰς τὸν κῆπόν τε, ἤγουν εἰς τὴν ψυχήν τε,
τὸν κάμνει δένδρον μέγα, εἰς τόσον ὅτι νὰ ἔχῃ κλάδες ὁπῦ νὰ κατοικῶν εἰς αὐτὲς τὰ πε-
τεινὰ τῦ Οὐρανῦ, ἤγουν οἱ ἄνθρωποι ὁπῦ θέλουν νὰ πέτωνται ὑψηλὰ. διότι ἐκεῖνοι ὁπῦ κα-
ταφρονῶν τὰ γήϊνα, καὶ ὑψώνουν τὸν νῶν τες πρὸς τὰ Οὐράνια· εἰς τὰ κλαδία τῦ κηρύγ-
ματος, ἤγουν εἰς τὰ ἁπλωμένα νοήματα κατοικῶν, καὶ ἀναπαύονται. ἤγουν ὡσὰν νὰ εἰπῶ-
Πρᾶξ. θ'. μεν· κόκκον ἔλαβεν ὁ Παῦλος, τὴν μικρὰν διδαχὴν τῦ Ἀναγνὰ, ἀλλὰ ἔσωντας νὰ φυτεύ-
σῃ τὸν κόκκον τῦτον, εἰς τὸν λιπαρὸν κῆπον αὐτῦ, ἔκαμε κλάδες, τὰς πολλὰς λέγω, τῆ
καλὰς διδασκαλίας, καὶ ἐπιτολὰς αὐτῦ· εἰς τὲς ὁποίες ἐκατοίκησαν, ὄχι μόνον οἱ τότε ὑ-
ψηλοὶ καὶ σοφοὶ κατὰ νῶν καὶ σοφίαν, ὡσὰν πῶς ἦτον οἱ Κορίνθιοι, ὁ Διονύσιος, ὁ Ἱερόθεος,
καὶ ἄλλοι πολλοὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ καθ' ἑκάστες καιρὲς. κόκκος σινάπεως δύναται νὰ νοηθῇ καὶ
Ματθ. ιγ'. αὐτὸς ὁ Κύριος, βέτελὴς μὲν εἰς τὸ φαινόμενον· διότι τέκτονος, ἦγουν κτίστε ὑός, καὶ πολ-
Μάρκ. δ'. λὰ πτωχὸς ἐφαίνετον· ἔσωντας δὲ νὰ πέσῃ εἰς τὴν καρδίαν τῆς γῆς, διὰ νὰ νεκρωθῇ, ἢ νὰ
ταφῇ εἰς τὸν κῆπον, ἔκαμε κλάδες ὡραίες τὲς ἀποστόλες· εἰς τὲς ὁποίες ἐπαναπαύονται πάν-
τες ἐκεῖνοι ὁπῦ ἐσαλεύονταν προτήτερα, καὶ ἐσείονταν ἀπὸ ὅλες τὲς ἀνέμες, ἤγουν ἀπὸ τὰ πνεύ-
ματα τῆς πλάνης· ὡσὰν οἱ ἐθνικοὶ, οἱ ὁποῖοι παρομοιάζονται εἰς τὰ πετεινὰ, διὰ τὸ ἄστα-
τον τῦ λογισμῦ, καὶ εὐκολοπλάνητον, καὶ γεμάτον ἐλαφρότητος πολλῆς. διότι τοιῦτοι εἰ-
σὶ πάντες οἱ πλανώμενοι, ὅμοιοι τοῖς πετεινοῖς τῦ ἀέρος. πάλιν ὁμοιάζει ὁ λόγος τῦ Θεῦ
ζύμῃ τὴν ὁποίαν ἔσωντας νὰ τὴν πάρῃ γυνὴ, τετέσιν ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἔκρυψεν
εἰς τρία σάτα, ἤγουν κοιλὰ ἀλεύρε, τετέσιν εἰς σῶμα, εἰς ψυχὴν, καὶ εἰς Πνεῦμα· εἰς
α. Θεσσαλ. ε. τόσον νὰ ἁγιασθῇ ταῦτα, καθὼς λέγει ὁ Μακάριος Παῦλος, καὶ νὰ γένῃ ἕνα μίγμα,
μὲ τὴν σμίξιν τῦ Ἁγίε Πνεύματος. γυναῖκα δὲ νοεῖται, καὶ ἡ ψυχὴ· σάτα δὲ τρία, τὸ
τριμερὲς τῆς ψυχῆς, τὸ λογικὸν, τὸ θυμικὸν, καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν. ἐὰν τὸ λοιπὸν κατα-
κρύψῃ κανεὶς τὸν λόγον τῦ Θεῦ, εἰς τὸ τριμερὲς τῦτο, τὸ κάμνει ὅλον τῦτο Πνευματικόν.
εἰς τόσον ὅτι, μήτε τὸ λογιστικὸν νὰ σφάλῃ εἰς τὰ δόγματα, μήτε ὁ θυμὸς, καὶ ἡ ἐπιθυμία
νὰ κινῦνται ἀλόγως· ἀλλὰ νὰ ζυμωθῦν, καὶ νὰ ὁμοιωθῦν μὲ τὸν λόγον τῦ Θεῦ. διεπορεύε-
το δὲ ὁ Ἰησῦς εἰς τὰς πόλεις, καὶ εἰς τὰ χωρία, διδάσκων· διότι ἔτε εἰς τὰ μικρὰ χωρία
ἐπήγαινεν, καὶ τὰς πόλεις ἀμελῦσεν, τὸ ὁποῖον τὸ κάμνουν ἐκεῖνοι ὁπῦ θέλουν νὰ πλανῦν τὲς
ἀγροίκες, καὶ ἀμαθεῖς· ἔτε εἰς τὰς πόλεις μόνον ἐπήγαινεν, καὶ τὰ χωρία ἀμελῦσεν, κα-
θὼς τὸ κάμνουν οἱ κενόδοξοι· ἀλλὰ ὡς κοινὸς Δεσπότης, μᾶλλον δὲ Πατὴρ, πάντων προνού-
μενος, ἐτριγύριζε πανταχῦ. ἄραγε λοιπὸν, εἰς μὲν τὰς ἔξω πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἦ-
σαν τοσῦτον Νομομαθεῖς, ἐπήγαινεν, ἀπὸ δὲ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἔφευγεν, φοβέμενος τὲς ἐλέγ-
χες τῶν νομομαθῶν, ἢ τὸν ἐκ τέτων θάνατον; ἐχὶ· ἀλλὰ καὶ πορείαν, λέγει, ποιούμενος
εἰς Ἱερουσαλὴμ. διότι ἐκεῖ ὁπῦ ἦσαν περισότεροι ἀθενεῖς, ἐκεῖ ἐπήγαινε νὰ παύσῃ
καὶ ὁ ἰατρός.

Ματθ. ζ'. Κεφ. Εἶπε δέ τις αὐτῷ Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐ-
τές· Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πολλοί λέγω ὑμῖν, ζητή-
σουσιν εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν. ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ ἀπο-
κλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι, καὶ κρούειν τὴν θύραν, λέγοντες·
Κύριε, Κύριε ἄνοιξον ὑμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ.
τότε ἄρξησθε λέγειν· ἐφάγομεν ἐνώπιόν σε, καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις
ἡμῶν ἐδίδαξας. καὶ ἐρεῖ· λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ· ἀπόστη-
τε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργαται τῆς ἀδικίας. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ
βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψεσθε Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ, καὶ
πάντας τὲς Προφήτας ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῦ Θεῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένες ἔξω.
καὶ ἥξουσιν ἀπὸ Ἀνατολῶν, καὶ Δυσμῶν, καὶ ἀπὸ Βορρᾶ, καὶ Νότε· καὶ
Μαρκ. ι'. ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῦ Θεῦ. καὶ ἰδὲ εἰσὶν ἔσχατοι, οἳ ἔσονται
Ματθ. ιθ. πρῶτοι· καὶ εἰσὶ πρῶτοι, οἳ ἔσονται ἔσχατοι.

Ἐξήγ.

Εξήγ. Ὀλίγοι εἶναι ἐκεῖνοι ὁπȣ̃ σώνȣνται, μετὸ νὰ μὴ χωρῇ νὰ δεχθῇ πολλȣ̀ς ἡ ςενὴ πύλη. ὁ δὲ οἰκοκύρης, εἶναι ὁ Κύριος· καλεῖ δὲ τȣ̀ς ἀνθρώπȣς νὰ τȣ̀ς φιλȣ́σῃ εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀτελȣτήτων αὐτȣ̃ ἀγαθῶν. τὸ λοιπὸν ὅσοι μὲν εἶναι σπȣδαῖοι, σπȣδάζȣν ἕως καὶ εἰς τὴν ὥραν τῆς τραπέζης νὰ σέβȣν· ὅσοι δὲ ἀμελέςεροι, καὶ μετὰ τὴν ὥραν τῆς τραπέζης ἐρχόμενοι ἀποκλείονται. ποία δὲ εἶναι ἡ ὥρα τῆς τραπέζης; ἡ παρȣ̃σα ζωὴ. διότι κατὰ ἀλήθειαν ὁ καιρὸς τȣ̃τος εἶναι πολλὰ ἐπιτήδειος, εἰς τὸ νὰ φάγωμεν τὴν πνȣματικὴν ἑτοιμασίαν. ἀφ' ȣ̃ δὲ σηκωθῇ λοιπὸν ὁ οἰκοδεσπότης, τȣτέςιν ἀναςηθῇ καὶ ἔλθῃ εἰς κρίσιν, καὶ κλείσει τὴν θύραν· ἤγȣν τὴν ςράταν τῆς ἀρετῆς, ἡ ὁποία μετὰ τὸν θάνατον δὲν περιπατεῖται (διότι ἕως ὁπȣ̃ εἴμεσθεν εἰς τὸν κόσμον τȣ̃τον περιπατεῖται ἡςράτα τῆς ἀρετῆς) ἀρχίζȣν ἐκεῖνοι ὁπȣ̃ ἔζησαν ἐδὼ ἐν ἀμελείᾳ νὰ κρȣ́ȣν τὴν θύραν· διότι τότε ζητȣ̃σιν τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς διὰ τῆς ἀνοήτȣ αὐτῶν μετανοίας, μὲ λόγȣς ψιλȣ̀ς, ὡσὰν μὲ κάποιȣς κρότȣς, καὶ κτύπȣς ἀναζητȣ̃ντες αὐτὴν, χωρὶς ἔργων. ὁ δὲ οἰκοδεσπότης ἔςωντας νὰ τὴν ἀποκλείσῃ δικαίως, καμώνεται πῶς δὲν τȣ̀ς ἠξȣ́ρει πόθεν εἶναι. πρεπόντως· διότι ἐκ τȣ̃ Διαβόλȣ εἰσὶν. ὁ δὲ Κύριος ἐκείνȣς ὁπȣ̃ εἶναι ἐδικοίτȣ τȣ̀ς γνωρίζει. τὸ δὲ ἐφάγομεν, καὶ ἐπίομεν ἐνώπιόν σȣ, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας· ἁπλῶς μὲν πρὸς τȣ̀ς ἑβραίȣς λέγεται, διότι ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁ Χριςὸς τὸ κατὰ σάρκα, καὶ μετ' αὐτȣ̀ς ἔτρωγε, καὶ ἔπινε. πλὴν δύναται νὰ νοηθῇ καὶ ὑψηλότερα, τὸ ἐφάγαμεν καὶ ἐπίαμεν ἐνώπιόν σȣ· διότι κάμνοντες τὴν νομικὴν λατρείαν, καὶ προσφέροντες τῷ Θεῷ τὰς δι' αἵματος θυσίας, ἔτρωγαν καὶ ἔπιναν ȣ̓φραινόμενοι καὶ ἀκροάζονταν καὶ τὰς θείας βίβλȣς εἰς τὰς συναγωγὰς. διότι χωρὶς ἄλλο ὁ Κύριος ἐδίδασκε καὶ διὰ τῶν Προφητῶν, ὅτι οἱ προφῆται δὲν ἔλεγαν τὰ ἐδικάτȣς, ἀλλὰ τὰ τȣ̃ Θεȣ̃ ἐφανέρωναν· διὰ τȣ̃το καὶ ἔλεγον, ὅτι τάδε λέγει Κύριος. τὸ λοιπὸν δὲν ἔφθασεν τȣ̀ς ἑβραίȣς εἰς δικαίωσιν ἡ διὰ τῶν αἱμάτων λατρεία, διὰ νὰ μὴ ςέρξȣν τὴν πίςιν ὁπȣ̃ δικαιώνει τὸν ἀσεβῇ. ἁρμόζȣν δὲ ταῦτα, καὶ εἰς ἡμᾶς τȣ̀ς χριςιανȣ̀ς ὁπȣ̃ εἴμεσθεν ἀμελεῖς. ἢ δὲν τρώγωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ θεῖον Σῶμα, καὶ πίνομεν τὸ θεῖον Αἷμα αὐτȣ̃ τȣ̃ Θεȣ̃ ἐνώπιον αὐτȣ̃, καθ' ἑκάςην προσερχόμενοι τῇ θείᾳ τραπέζῃ; καὶ διδάσκει ἐν ταῖς πλατείαις ψυχαῖς ἡμῶν ὁ Κύριος; ἀλλ' ȣ̓δὲν ὄφελος, ἂν γενȣ̃μεν μόνον ἀκροαταὶ τȣ̃ θείȣ νόμȣ, καὶ ȣ̓χὶ ποιηταὶ μάλιςα δὲ τὸ ἐναντίον, εἰς περισσοτέραν κόλασιν ἀφορμὴ μᾶς γίνεται ἡ ἀκρόασις. καθὼς καὶ ἡ κοινωνία τῶν θείων μυςηρίων εἰς κρίμα μᾶς γίνεται. παρατήρησον δὲ ὅτι ἀποδιωγμένοι εἰσὶν ἐκεῖνοι ὁπȣ̃ διδάσκει ὁ Κύριος εἰς ταῖς πλατείαις, ἀλλ' ἐν ταῖς ςεναῖς, καὶ τεθλιμμέναις ψυχαῖς ἡμῶν, δὲν θέλομεν ἀποδιωχθῇ. τὸ δὲ ἐκεῖ ἔςαι ὁ κλαυθμὸς, ὅταν ὄψεσθε Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ· ἁρμόζει μὲν καὶ πρὸς τȣ̀ς Ἑβραίȣς, ὁπȣ̃ ἐλέγονταν ταῦτα, καὶ εἰς τȣ̀ς κατὰ καιρȣ̀ς ἀπίςȣς, (διότι οἱ Ἑβραῖοι τȣ̃το μάλιςα ἐλυπȣ̃ντο, ὅταν ἤκȣαν ὅτι οἱ μὲν ἐθνικοὶ θέλȣν ἀναπαυθῇ μετὰ Ἀβραὰμ, καὶ τῶν Πατέρων αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ νὰ διωχθȣ̃ν.) ἁρμόζει δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς ὁπȣ̃ δὲν κάμνομεν τὰ ἀκόλȣθα τῆς πίςεως. διότι καὶ ἡμεῖς καυχώμενοι ἐν τῷ νόμῳ τȣ̃ Χριςȣ̃, καὶ ἀπέκει διὰ τῆς παραβάσεως αὐτȣ̃ ἀθετȣ̃ντες αὐτὸν, πρῶτοι λογιζώμεσθεν, ὡσὰν ὁπȣ̃ ἐδιδάχθημεν ἐκ σπαργάνων τὸν λόγον, καὶ τὸν Χριςὸν ἐφορέσαμεν· ὅμως θέλομεν γένει ἔσχατοι, καὶ θέλȣν προτιμηθῇ ἄλλοι ἐθνικοὶ, ὁπȣ̃ νὰ πιςȣ́σȣν εἰς τὰ γηράματά τȣς, καὶ νὰ περάσȣν ἀρεςῶς τῷ Θεῷ, τὸν ὀλίγον καιρὸν τῆς ζωῆς αὐτῶν.

Κείμ. Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον τινὲς Φαρισαῖοι, λέγοντες αὐτῷ· ἔξελθε, καὶ πορȣ́ȣ ἐντεῦθεν· ὅτι Ἡρώδης θέλει σὲ ἀποκτεῖναι· καὶ εἶπεν αὐτοῖς· πορȣθέντες εἴπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ, ἰδȣ̀ ἐκβάλλω δαιμόνια, καὶ ἰάσεις ἐπιτελῶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειȣ̃μαι· πλὴν δεῖμε σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ ἐχομένῃ πορȣ́εσθαι· ὅτι ȣ̓κ ἐνδέχεται Προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερȣσαλὴμ.

Εξήγ. Ἔςωντας καὶ νὰ ἔσκαζαν ἀπὸ τὸν φθόνοντȣς οἱ κατάρατοι Φαρισαῖοι, ἐδοκίμαζαν νὰ φοβιτζιάσȣν τὸν Κύριον, καὶ τὸν φοβερίζȣν μὲ τὸν Ἡρώδην. διότι δὲν ἤθελαν νὰ τὸν βλέπȣν νὰ θαυματȣργῇ, διὰ νὰ μὴ σύρνῃ τὸν λαὸν πρὸς τȣ̃ λόγȣτȣ ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν σημείων· καὶ διδάσκωντας, τȣ̀ς ἐπιςρέψει πρὸς αὐτὸν, μὲ τὴν δύναμιν τȣ̃ λόγȣ. προφασίζονται λοιπὸν τὸν Ἡρώδην, καὶ καμώνονται πῶς φροντίζȣν τȣ̃ Σωτῆρος. ἐκεῖνος δὲ, ἠξȣ́ρωντας τὰς καρδίας αὐτῶν, τȣ̀ς ἀποκρίνεται πρᾴως καὶ σκεπαςὰ, καθὼς τὸ εἶχε συνήθειαν, καὶ λέγει· εἴπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ. ἀγκαλὰ καὶ φαίνεται πῶς νὰ ὀνομάζῃ τὸν ἡρώδην ἀλώπεκα, ὅμως τὸ περισσότερον τȣ̀ς Φαρισαίȣς λέγει, ἐὰν τὸ ςοχασθῇ κανεὶς ἀκριβῶς. διότι δὲν εἶπε τῇ ἀλώπεκι ἐκείνῃ, ἀλλὰ ταύτῃ, μέσῃ τινὶ φωνῇ λέγων, πρεπόντως. διότι διὰ μὲν τȣ̃ εἰπεῖν ἑνικῶς, τῇ ἀλώπεκι, τȣ̀ς ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ θαῤῥȣ́σȣν ὅτι διὰ τὸν Ἡρώδην τὸ εἶπε· διὰ δὲ νὰ τὸ εἰπῇ δεικτικῶς, ταύτῃ, αὐτȣ̀ς ἐκείνȣς τȣ̀ς δολερȣ̀ς ἐδήλωσε. διότι καὶ κατὰ ἀλήθειαν τῆς ἀλώπεκος τὴν πονηρίαν, καὶ κακοτροπίαν

ἔδειχναν. βλέπε δὲ πῶς κατὰ τὴν κακεργίαν αὐτῶν τὴς ἀποκρίνεται· διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνοι διὰ τὰς ἰάσεις ἐφθονῆσαν, καὶ διὰ τῆτο ἐδοκίμαζαν νὰ τὸν σκιάξεν μὲ τὸν φόβον τῆ ἡρώδε· διὰ τῆτο καὶ αὐτὸς ἐκεῖνο ὅπε ἤξεβρεν ὅτι τὴς λυπεῖ, ἐκεῖνο τὴς λέγει. διότι λέγει· ἰδὲ ἐπιτελῶ ἰάσεις, καὶ δαιμόνια ἐκβάλλω. διότι καθὼς ἐπροεῖπα, διὰ τῆτο τὸν ἐδίωχναν, διὰ νὰ μὴ σύρῃ πολλὲς πρὸς τῆ λόγητε μὲ τὰ παράδοξα θαύματα καὶ πισεύσεν εἰς αὐτὸν. τὸ δὲ σήμερον καὶ αὔριον, πολλὰς ἡμέρας δηλοῖ. καθὼς τὸ ἔχομεν καὶ ἡμεῖς συνήθειαν νὰ λέγωμεν, σήμερον αὔριον γίνεται τόδε· ὄχι πῶς εἰς τοσῆτον διάσημα ἀποκλείομεν τὸ ἔργον χωρὶς ἄλλο, ἀλλὰ δείχνοντες ὅτι γλήγορα ἔχει νὰ γένῃ. ἔτζι λοιπὸν καὶ ὁ Χριτὸς, ἔτωντας νὰ εἰπῇ ὅτι ἰάσεις τελῶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρα τελειεῦμαι· δὲν ἐδήλωσε τῆτο ἐξ ἀποφάσεως, ὅτι χωρὶς ἄλλο τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τελειωθῆναι μέλλει, ἀλλὰ τὸ σωτόμως γενέθαι τὸν θάνατον αὐτῆ δηλοῖ. πλιὼ δὲμε σήμερον καὶ αὔριον, τετέστι κάμνει χρεία νὰ ταματίσω ἐδὼ μερικὸν καιρὸν, καὶ νὰ θαυματεργῶ· καὶ ἀπέκει νὰ πηγαίνω εἰς τὴν Ἱερσαλὴμ, διότι ἐκεῖ μέλλει νὰ θανατωθῶ, διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἔλεγαν, φεῦγα, ὅτι μέλλει νὰ σὲ φονεύσῃ ὁ ἡρώδης, εἰς τὴν Γαλιλαίαν δὲ ἔλεγαν ταῦτα, διότι ἐκείνης ἐξεσίαζεν ὁ ἡρώδης, δείχνει πρὸς αὐτὲς, ὅτι ἂν καὶ πολλὰ βεληθῇ ὁ Ἡρώδης νὰ τὸν φονεύσῃ, δὲν δύνεται. διότι δὲν εἶναι προορισμένον νὰ πάθω εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀλλὰ εἰς τὴν Ἱερσαλὴμ. κατάλαβε δὲ καὶ τὸ ῥητὸν τῆ Εὐαγγελίε σαφέτερον· μὴ νοήσῃς σήμερον καὶ αὔριον πορεύεθαι· ἀλλὰ τάσε ἕως τῆ σήμερον καὶ αὔριον. καὶ τότε εἰπὲ τὸ, τῇ ἐχομένῃ πορεύεθαι. καθὼς πολλάκις ἀριθμῆντες ἔχομεν συνήθειαν νὰ λέγωμεν, ἐγὼ κυριακῆ δευτέρα καὶ τρίτῃ θεγαίνω, ὄχι ὡσὰν ὅπε μέλλω νὰ εὔγω καὶ τῇ κυριακῇ καὶ τῇ δευτέρᾳ, ἀλλὰ μόνον ἀπαριθμέμενος τὰς δύο, διὰ νὰ δηλώσω τὴν τρίτην· ἔτζι λοιπὸν καὶ ὁ Κύριος ἐδὼ, ὥσπερ ἀπαριθμέμενος λέγει, δὲμε σήμερον καὶ αὔριον, καὶ ἀπέκει τῇ τρίτῃ νὰ πηγαίνω εἰς τὴν Ἱερσαλὴμ· διότι ἐκεῖ εἶναι προορισμένον τὸ τέλος μὲ. ὅμως καθὼς εἶπα παραπάνω, ὄχι ὅτι πᾶς εἰς τρεῖς ἡμέρας περιέκλεισε τὴν ζωήντε ὁ Κύριος λέγει ταῦτα, ἀλλὰ περισοτέρας μὲν ἡμέρας, πλιὼ εἰς ὀλίγον καιρὸν σημαίνει· ὡσὰν νὰ ἔλεγε τοιαῦτα πρὸς ἐκείνες ὅπε τὸν ἐφθονῆσαν· τὶ μελετᾶτε τὸν θάνατόν μὲ; ἰδὲ ὅπε εἰς ὀλίγον καιρὸν γίνεται καὶ τῆτο. ὅταν δὲ ἀκέσῃς ὅτι ἐκ ἀνθέχεται ἔξω Ἱερσαλὴμ ἀπολέθαι Προφήτην, μὴν θαῤῥήσῃς, ὅτι βία ἀναγκασικῇ ἐβίαζε τὲς Ἰεδαίες νὰ κάμνεν τὰ τοιαῦτα, ἀπὸ τὸ νὰ γράφῃ ταῦτα· ἐχὶ, ἀλλὰ κατὰ τὴν μικρὰν αὐτῶν γνώμην τὰ λέγει αὐτά. ὡσὰν νὰ ἤθελε βλέπῃ τινὰς λῃτὴν ὅπε νὰ κρατῇ σράτα, καὶ νὰ ἤθελεν εἰπῇ, ἀδύνατον εἶναι ἡ σράτα αὕτη, ὅπε κρατεῖ ὁ λῃτὴς, νὰ εἶναι καθαρὰ ἀπὸ φόνες· πάντως τὸ ἀκόλεθον τοῖς ἔργοις τῆ λῃτῆ λέγει. ἔτζι λοιπὸν καὶ εἰς τὴν Ἱερσαλὴμ ἔτωντας νὰ κατοικῆν ἐκεῖ λῃταὶ, οἱ Φαρισαῖοι καὶ Γραμματεῖς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θανατωθῇ εἰς ἄλλον τόπον ὁ Δεσπότης τῶν Προφητῶν, παρὰ μόνον εἰς τὸν τόπον τῶν λῃτῶν, διότι ἔτωντας νὰ σωνθίσεν μὲ τὸ αἷμα τῶν δέλων, φονεύσεν καὶ τὸν δεσπότην.

Ματθ. κγ'. Κύμ. Ἱερσαλὴμ, Ἱερσαλὴμ ἡ ἀποκτείνυσα τὴς Προφήτας, καὶ λιθοβολῆσα τὴς ἀπεσαλμένης πρὸς αὐτὴν· ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνασε, ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ ἐκ ἠθελήσατε; ἰδὲ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐ μή με ἴδητε ἤδη ἄχρις ἂν εἴπητε· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος, ἐν ὀνόματι Κυρίε·

Ἐξήγ. Μὲ τὸν διπλασιασμὸν τῆ ὀνόματος, δείχνει τὴν ἀγάπην ὅπε ἔχει πρὸς αὐτὲς ὁ Κύριος· διότι καθὼς τινὰς ἀγαπητικὸς καταφρονέμενος ὑπὸ τῆς ἀγαπητικῆς αὐτῆ, ἔτζι προσκαλεῖται τὴν μοιχαλίδα σωαγωγιὼ. δείχνει μὲν καὶ τὴν ἐδικιώτε φιλανθρωπίαν, ὅτι πολλάκις ἠθέλησε νὰ τὲς σωάξῃ· σημαίνει δὲ καὶ τὴν ὑπερηφανίαν ἐκείνων, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, ὅτι δὲν ἠθελήσατε, πλέον σᾶς ἀφίνω. διότι τοσῆτον ἐμίσησα τὴν πονηρίαν σας, ὡς τόσον ὅτι ἐδὲ τὸν Ναὸν δὲν τὸν λέγω ὅτι εἶναι οἶκος μὲ, ἀλλὰ οἶκον ἐδικόνσας· διότι ἕως ὅπε ἐπολιτεύετον ἡ ἀρετὴ εἰς ἐσᾶς, ἦτον καὶ ὁ ναὸς ἐδικός μὲ· ἐπειδὴ δὲ ἐμιάνατε καὶ αὐτὸν, ἔτωντας νὰ τὸν κάμετε ἐμπόριον, καὶ σπήλαιον λῃτῶν μὲ ταῖς πολλαῖς σας καπηλείαις, καὶ ἀπὸ τὴν φιλάργυρόν σας γνώμην, ἀδικῆντες ἕνας τὸν ἄλλον· διότι τοιῆτον εἶναι ἡ πραγματεία τῆς λῃτείας, πλανῶσα τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἁρπάζοντα τὰ τίποτες αὐτῆ, καθὼς τὸ κάμνεν καὶ οἱ λῃταὶ, δέοντες τὲς στρατοκόπες, τὲς ῥίχνεν κάτω, καὶ ἔτζι πέρνεν τὰ τίποτές τες. ἐπειδὴ λοιπὸν τὸν ναὸν, σπήλαιον λῃτῶν τὸν ἐκάμετε, διὰ ταῖς πραγματίαις ὅπε εἰς αὐτὸν τὸν οἶκον τῆς προσευχῆς ἐκάμνετε, πλέον δὲν εἶναι οἶκός μὲ, ἀλλὰ ἐδικός σας. καὶ ὄχι μόνον ὁ ναὸς νοεῖται οἶκος, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡ γενεὰ τῶν Ἰεδαίων· διότι σωήθειαν τὸ ἔχει ἡ γραφὴ, νὰ ὀνομάζῃ καὶ τὸ γένος οἶκον· ὡς τὸ οἶκος Λαὶ, εὐλογήσατε τὸν Κύριον. ἔτζι λοιπὸν καὶ ἐδὼ, ἠμπορεῖ νὰ νοηθῇ τὸ, οἶκος, ἀντὶ τῆ, τὸ γένος σας ἀφίεται ἀπ' ἐμῆ. καθὼς τὸ λέγει καὶ ἀλλῆ διὰ τῆ Προφήτε· ἐγκατέ-

Ψαλμ. ρλδ'. Ἱερεμ. ιβ'.

λοιπα

λοιπα τὸν οἶκον μȣ, ἄφηκα τῳ̃ κληρονομίαν μȣ· διότι οἶκον ἐκεῖ, τὲς ἑβραίȣς λέγει. δείχνει δὲ ὅτι καὶ ἐξ ἀρχῆς αὐτὸς ἦτον ὁπῦ τὲς ἐκρατῦσε, καὶ τὲς ἐγλύτωνεν ἀπὸ τὲς ἐχθρὲς. τὸ δὲ ἀμή με ἴδητε, ἄχρις ἂν εἴπητε, Υ̓λογημένος ὁ ἐρχόμενος σὺ ὀνόματι Κυρίȣ· τῳ̃ δȣτέραν παρȣσίαν σημαίνει. διότι τότε καὶ μὴ θέλοντες, θέλεν τὸν ὁμολογήσει Θεὸν, καὶ σωτῆρα Κύριον, ὅταν δὲν εἶναι κανένα ὄφελος εἰς αὐτὲς. τί λοιπὸν, δὲν τὸν εἶδαν αὐτὸν, ἀφ' ὦ εἶπαν αὐτά; ναὶ μάλιστα τότε τὸν εἶδαν. διότι ὅταν λέγῃ ὅτι ἀμή με ἴδητε ἀπὸ τῦ νῦν, δὲν σημαίνει ἀπ' ἐκείνȣ τῳ̃ ὥραν, ἀλλὰ τὸν ἀπὸ τὸν ταυρὸν καὶ ὕστερα καιρόν· ὡσὰν νὰ ἤθελεν εἰπῇ, ὅτι ἀφ' ὦ μέ ταυρώσετε, πλέον δὲν θέλετε μὲ ἰδῇ, ἕως νὰ ἔλθω πάλιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ ἐγένετο σὺ τῷ̃ εἰσελθεῖν αὐτὸν, εἰς οἶκον τινὸς τῶν ἀρχόντων τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ, φαγεῖν ἄρτον· καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρȣμενοι αὐτόν. καὶ Ἰδὲ, ἄνθρωπός τις ἰῶ ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐτȣ̃· καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησȣ̃ς, εἶπε πρὸς τὲς Νομικὲς καὶ Φαρισαίȣς, λέγων· εἰ ἔξεστι θεραπȣ́ειν ἐν σαββάτῳ; οἱ δὲ ἡσύχασαν· καὶ ἐπιλαβόμενος Ἰάσατο αὐτὸν, καὶ ἀπέλυσε. καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτὲς εἶπε· τίνος ὑμῶν Ὑὸς, ἢ βȣ̃ς εἰς φρέαρ ἐμπεσεῖται, καὶ ὐκ ἀναστάσει αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τȣ̃ σαββάτȣ; καὶ ὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι αὐτῷ̃ πρὸς ταῦτα.

Ἐξήγ. Ἀγκαλὰ ἠγίνωσκεν ὁ Κύριος, τῳ̃ κακογνωμίαν τῶν Φαρισαίων, ὅμως ἐπήγαινεν εἰς τὰ ἀσθενήματα. διότι ὠφελείας ψυχῶν ἐφρόντιζε, καὶ διὰ τȣ̃το ἐπήγαινε. ἐπειδὴ ἦ ἐκ λόγȣ ἢ διδασκαλίας, ἢ ἀπὸ ἐπιδείξεως σημείων, δυνατὸν ἦταν νὰ ὠφεληθῦν ἂν ἤθελαν. ἔξωντας δὲ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ μέσον ὁ ὑδροπικὸς, ὁ Κύριος δὲν ἐκοίταζε ἐκείνȣς, πῶς νὰ μὴ τὲς σκανδαλίσῃ, ἀλλὰ πῶς νὰ θεργετήσῃ ἐκεῖνον ὁπῦ ἐχρειάζετον τῳ̃ Ἰατρείαν. διότι πρέπει, ὅτι ἐκεῖ ὁπῦ ἔχει νὰ γένῃ μεγάλη ὠφέλεια, νὰ μὴ φροντίζωμεν ἂν σκανδαλίζωνται τινὲς ἀνοήτως. ἐλέγχει δὲ τῳ̃ ἀφροσύνῳ ἐκείνων ὁπῦ ἔμελλαν νὰ τὸν κατηγορήσȣν, διὰ τȣ̃το καὶ τὲς ἐρωτᾷ, ἂν εἶναι δίκαιον νὰ Ἰατρεύῃ τὸ σάββατον ἢ ὄχι· ἄρα δὲν ἀναγελᾷ φανερῶς τῳ̃ τρελάδατες; ἐπειδὴ ὁ Θεὸς Υ̓λόγησε τὸ σάββατον, καὶ αὐτοὶ ἐμποδίζεν νὰ κάμῃ κανεὶς καλὸν σὺ τȣ́τῳ, καὶ τὸ κάμνεν πάντως ἐπικατάρατον. διότι ἡμέρα ὁπῦ δὲν δέχεται κανένα ἀγαθὸν ἔργον, δὲν εἶναι Υ̓λογημένη. αὐτοὶ δὲ ἐγνωρίσαντες, πῦ πηγαίνει τὸ ἐρώτημα, ἐσιώπησαν· τότε λοιπὸν ὁ Κύριος, κάμνει τὸ ἐδικόντε, καὶ μὲ τὸ νὰ τὸν πιάσῃ, Ἰατρεύθη Θεὸς ὁ ἄνθρωπος. καὶ ἀπέκει ἐντροπιάζει καὶ τὲς Ἰȣδαίȣς μὲ τȣ̃το, ὡσὰν νὰ τȣς λέγῃ τοιαῦτα· ἔαν ἐμποδίζῃ ὁ νόμος νὰ κάμῃς καλὸν τὸ σάββατον, πῶς φροντίζεις περὶ ὑμῶ̃ν ὁπῦ νὰ κινδȣνεύῃ τὸ σάββατον; καὶ τί λέγω περὶ ὑμῶ̃ν; ὁπῦ ἐδὲ βόδι, ἐπρόσταζεν ὁ νόμος νὰ τὸ ἀφήσης ἀβοήθητον, ἂν τὸ ἰδῇς νὰ κινδȣνεύῃ· τὸ λοιπὸν πῶς δὲν ἦτον ἀνοήτον νὰ μὴ ἀφίνεν νὰ Ἰατρεύθῃ ὁ ὑδρωπικὸς σὺ σαββάτῳ; ὑδρωπικὸς δὲ εἶναι, καὶ κάθε σᾶς ὁπῦ ἀθενήσει ψυχικῶς, μὲ τὸ νὰ πολιτεύεται μὲ φαγοπότια καὶ ἀναπαυσεις, καὶ χρειάζεται τȣ̃ Χριστȣ̃· καὶ ἐὰν ἔλθῃ ὁ τοιȣ̃τος ἔμπροσθεν τȣ̃ Χριστȣ̃, Ἰατρεύεται. διότι ἐκεῖνος ὁπῦ λογιάζει πῶς εἶναι πάντοτε ἔμπροσθεν τȣ̃ Θεȣ̃, καὶ βλέπεται παρ' αὐτȣ̃, ὀλίγα ἁμαρτάνει.

Κείμ. Ἔλεγε δὲ πρὸς τὲς κεκλημένȣς παραβολὴν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτὲς· ὅταν κληθῇς ὑπότινος εἰς γάμον, μὴ κατακλιθῇς εἰς τῳ̃ πρωτοκλισίαν· μήποτε ἐντιμότερός σȣ ἦ κεκλημένος ὑπ' αὐτȣ̃· καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας, ἐρεῖσοι· δὸς τȣ́τῳ τόπον· καὶ τότε ἄρξῃ μετ' αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. ἀλλ' ὅταν κληθῇς, πορεύθῦς ἀνάπεσον εἰς τὸν ἔσχατον τόπον· ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε, εἴπησοι· Φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον. τότε ἔσαισοι δόξα ἐνώπιον τῶν σȣνανακειμένων σοι. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. Ματθ. κγ.

Ἐξήγ. Βλέπεις τὰ δεῖπνα, ἤγεν τὰ συμπόσια τȣ̃ Χριστȣ̃, τί λογῆς εἶναι; εἰς ὠφέλειαν ψυχῶν, καὶ ὄχι εἰς χόρτασιν κοιλίας καταστρέφοντα. διότι βλέπε, μὲ τὸ νὰ ἰατρεύσῃ τὸν ὑδρωπικὸν, ἐδίδαξε τὲς Φαρισαίȣς ὅτι καλὸν εἶναι νὰ θεργετῦ τὸ Σάββατον· ἐπειδὴ

δὲ τὲς εἶδαν, ὅτι ἐσυγχίζονταν καὶ ποῖος νὰ καθίσῃ παράνω, Ἰατρεύει καὶ τῆτο τὸ πάθος, ὅτι δὲν ἀρχίζει ἀπὸ παραμικρὰν πρόφασιν, ἀλλὰ ἀπὸ μεγάλιω καὶ δυσκολοφύλακτον, τὶν κενοδοξίαν λέγω. καὶ ἂς μιὼ θαρρῇ τινὰς τὶν περὶ τέτε διδασκαλίαν, πῶς εἶναι μικρὰ, καὶ ἀναξία τῆς τῦ Θεῦ μεγαλοπρεπείας· μάλιστα δὲ ἐδὲ Ἰατρὸν ἤθελες ἐπῇ φιλάνθρωπον, ὅπε νὰ τάζῃ ὅτι νὰ ἰατρεύσῃ ποδάγρας, καὶ ἄλλα ἀῤῥωσήματα ἀξιόλογα, δακτύλε δὲ σιώτριμα, ἢ πόνον δοντίε, νὰ μὴν καταδέχεται νὰ ἰατρεύσῃ. ἔπειτα πῶς εἶναι μικρὸν τὸ πάθος τῆς κενοδοξίας, τὸ ὁ ποῖον ἐνοχλᾶσε ἐξάπαντος ἐκείνες ὅπε ἐγύρεναν νὰ καθίσεν παράνω; ἔπρεπε λοιπὸν, τὸν διδάσκαλον τῆς ταπεινώσεως Χριςὸν, τὸν ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν, νὰ κόψῃ πάντα κλάδον τῆς πονηρᾶς ῥίζης τῆς κενοδοξίας. ςοχάζε δὲ καὶ τῆτο· ὅτι ἂν δὲν ἦτον καιρὸς τραπέζης, καὶ διελέγετο περὶ τέτων ὁ Κύριος, καὶ ἄφινεν τὲς περὶ ἄλλων λόγες, ἤθελεν ἔχει λόγον ἡ κατηγορίαν· ἀμὴ ἐπειδὴ ἦτον τράπεζα, καὶ τὸ πάθος τῆς φιλοπρωτείας ἐνοχλᾶσε τὲς ἐλεεινὲς ἐκείνες ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν τῦ Σωτῆρος, καιρὸν εἶχεν ἡ παραίνεσις. βλέπε δὲ καὶ ἀλλέως, ἀπὸ πόσιω μέμψιν βγάζει τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν κάμνει τίμιον. διότι πόσον ἐντροπῆς σε εἶναι γεμάτον, ὅταν ζητήσῃς νὰ καθίσῃς εἰς τὸν τόπον ὅπε δὲν σε πρέπει, καὶ ἀπέκει ὅταν ἔλθῃ ὁ ἐντιμότερός σε, νὰ εἰπῇ ἐκεῖνος ὅπε σὲ ἐκάλεσε, σήκω νὰ καθίσῃ τῆτος, καὶ τὸ πάθῃς πολλάκις; καὶ ἐσὺ μὲν νὰ καταβαίνῃς, ἐκεῖνοι δὲ νὰ ἀναβαίνεν. πόσε δὲ ἐπαίνε ἄξιον τὸ ἐναντίον, ὅταν ἐκεῖνος ὅπε εἶναι ἄξιος νὰ καθίσῃ παράνω, καθίσῃ ἐξ ἀρχῆς παρακάτω· καὶ ἀπέκει σηκωθῶν ὅλοι, καὶ τὸν προτιμήσεν, καὶ τὸν βάλεν νὰ καθίσῃ παράνω. ἆρα μικρὰ σὲ φαίνεται αὕτη ἡ παραίνεσις τῦ Κυρίε; ἡ ὁποῖα δηλοῖ τὶν μεγίςιω τῶν ἀρετῶν ταπείνωσιν; καὶ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκεώντων διορθώνεσα, καὶ πρὸς ὀταξίαν φέρεσα ἐκείνες ὅπε τὶν ἀκροάζονται; τὸ ὁποῖον λοιπὸν ἦτον ὕςερον, καὶ ὁ μαθητὴς τῦ Χριςῦ Παῦλος· πάντα εὐχημόνως, καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω. πῶς θέλει γένει λοιπὸν τῆτο; μηδεὶς τὸ ἑαυτῦ ζητείτω, ἀλλὰ τὸ τῦ ἑτέρε ἕκασος. βλέπεις πῶς καὶ ὁ μαθητὴς αὐτὰ ὅπε εἶπεν ὁ διδάσκαλος, λέγει καὶ αὐτὸς; τὸ δὲ πῶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, πῶς νὰ τὸ νοήσωμεν; διότι πολλοὶ εἰς τὸν κόσμον τῆτον ὑψώνοντες τῦ λόγε τὲς, τιμῆνται. τῆτο μὲν εἶναι λοιπὸν τὸ ταπεινῶσθαι, ὅταν ἀπολαύσῃ τινὰς, περισσοτέρας τιμῆς εἰς τῆτον τὸν κόσμον· διότι τότε εἶναι ἄθλιος, παρὰ τῷ Θεῷ. ἔπειτα δὲ, ὅτι ἐδὲ ἀπὸ ὅλες, ἐδὲ ἕως τέλες τιμᾶται ὁ τοιῆτος· ἀλλὰ ὅσον μιὼ τὸν τιμῶν τινὲς, οἱ ἄλλοι τὸν κατακρίνεν, ἢ καὶ αὐτοὶ ὅπε τὸν τιμῶν. ἀληθινὴ εἶναι λοιπὸν, ἡ ἀπόφασις τῆς ἀληθείας· καὶ κάθε ἕνας ὅπε ὑψωθῇ ἀναξίως, θέλει ταπεινωθῇ, καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν μὲν, ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· καὶ εἰς τὸν κόσμον τῆτον, περισσότερον ἀπὸ ὅλες. πᾶς δὲ ἄνθρωπος, ἄναξιος εἶναι ἐκ φύσεως εἰς τὸ νὰ ὑψώνεται· τὸ λοιπὸν ἂς μιὼ ὑψηλοφρονῇ μηδένας, διὰ νὰ μὴ ταπεινωθῇ μεγάλως.

α. πρὸς Κορ. εδ. καὶ ι.

Κείμ. Ἔλεγε δὲ τῷ κεκλημότι αὐτὸν· ὅταν ποιῇς ἄριςον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τὲς φίλες σε, μηδὲ τὲς ἀδελφές σε, μηδὲ τὲς συγγενεῖς σε, μηδὲ γείτονας πλεσίες· μήποτε καὶ αὐτοίσε ἀντικαλέσωνταν, καὶ γένηταίσοι ἀνταπόδομα. ἀλλ' ὅταν ποιῇς δοχιὼ, κάλει πτωχὲς, ἀναπήρες, χωλὲς, τυφλὲς· καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι ἐκ ἔχεσιν ἀνταποδῶναισοι. ἀνταποδοθήσεται γάρσοι ἐν τῇ ἀναςάσει τῶν δικαίων. ἀκέσας δέτις τῶν σιωναναπειμένων ταῦτα, εἶπεν αὐτῷ· μακάριος ὅς φάγεται ἄριςον ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῦ Θεῦ.

Τωβὶ δ.

Εξήγ. Ἔσωντας νὰ εἶναι ἀπὸ δύο μέρη οἱ ἄνθρωποι τῆς τραπέζης ἐκείνης, ἀπὸ τὲς καλεσμένες, καὶ ἀπὸ τὲς καλέσαντας. τὲς μὲν καλεσμένες ἔσωντας νὰ τὲς ὁδηγήσῃ διὰ τῆς παραινέσεως πρὸς τὶν σωτήριον ταπεινοφροσιώλιω, τὲς ἔβαλεν ὀμπρῶς μαγείρεμα θαυμασὸν καὶ ἄφθαρτον. τώρα δὲ, ἀντιφιλοτιμεῖται ἐκεῖνον ὅπε τὸν ἐκάλεσε, καὶ τὸν φιλεῖ διὰ τῆς παραινέσεως, καὶ τὸν ἐμποδίζει νὰ μιὼ κάμνῃ τὰς τραπέζας διὰ καμίαν χάριν ἀνθρωπίνιω, καὶ νὰ ἐκδέχεται ἐδὼ παρευθὺς τὸν μισθὸν. διότι οἱ ὀλιγόψυχοι, φίλες καλεῖσιν, ἢ συγγενεῖς, διὰ νὰ λάβεν παρευθὺς τὶν χάριν τὸ κάμνεν τῆτο· καὶ ἂν δὲν τὶν λάβεν, λυπῆνται· οἱ δὲ μεγαλόψυχοι, ἀναμένοντες τὸν μισθὸν εἰς τὸ μέλλον, ἀπὸ τῆ ἀληθινῆ πλεσίε, ἐκδέχονται τὰς ἀμοιβάς. ταῦτα δὲ λέγων ὁ Κύριος, δὲν μᾶς ἐμποδίζει ἀπὸ τῆς πρὸς τὲς φίλες τιμῆς· ἀλλὰ μᾶς παιδεύει, νὰ μιὼ πωλεμεν τὶν φιλοφροσιώλιω. ἔσωντας δὲ νὰ ἀκέσῃ ταῦτα, κάποιος ἀπ' ἐκείνες, καὶ νομίσας ὅτι ὁ Θεὸς, θέλει ἀντιφιλοτιμήσει, καὶ νὰ φιλεύσῃ τὲς δικαίες, μὲ τραπέζαις αἰωνιαῖς, εἶπεν· ὅτι μακάριος ὅποιος φάγει ἄριςον, ἤγεν γεῦμα, ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῦ Θεῦ. διότι δὲν ἦτον πνευματικὸς νὰ νοήσῃ ταῦτα, ἀλλὰ ἀκόμι ψυχικὸς, ἤγεν μὲ ἀνθρωπίνες λογισμὲς, πολιτευόμενος· διότι τοιῆτος εἶναι ὁ ψυχικὸς, ὅπε δὲν πιςεύει κανένα ὑπὲρ φύσιν, ἀλλὰ πάντα κατὰ φύσιν τὰ λογιάζει. διότι τρεῖς καταςάσεις εἶναι, σαρκικὴ, ψυχικὴ, καὶ πνευματικὴ. καὶ σαρκικὴ μὲν εἶναι ὅταν θέλῃ κανεὶς νὰ χαίρεται καὶ νὰ εὐφραίνεται μὲ τὸ νὰ κακοποιῇ ἄλλες, καθὼς

θὼς εἶναι ὅλον τὸ γένος τῶν πλεονεκτῶν· ψυχικὴ δὲ κατάσασις εἶναι ὅταν δὲν θέλη κανεὶς μήτε νὰ βλάπτῃ τινὰ, μήτε νὰ βλάπτεται· διότι τῦτο εἶναι τὸ νὰ ζῇ τινὰς κατὰ φύσιν· ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἡ φύσις, τῦτο μᾶς διδάσκει. πνδυματικὴ δὲ κατάσασις εἶναι, ὅταν θέλῃ τινὰς νὰ βλάπτεται διὰ τὸ καλὸν, καὶ νὰ κακοπαθῇ. καὶ ἡ μὲν πρώτη, εἶναι παρὰ φύσιν· ἡ δὲ μέσῃ, κατὰ φύσιν· ἡ δὲ τρίτη, ὑπὲρ φύσιν. κάθε ἕνας λοιπὸν ὀπᾶ νὰ διάγῃ ἀνθρώπινα, καὶ νὰ μὴ δώσαται νὰ νοήσῃ μηδὲν ὑπὲρ φύσιν, ψυχικὸς λέγεται, ὡσὰν ὀπᾶ κυβερνᾶται μὲ ψυχὴν, καὶ πνεῦμα. ὅταν δέτις, κυβερνᾶται ὑπὸ τᾶ ἁγίε πνδύματος, καὶ δὲν ζῇ πλέον αὐτὸς, ζῇ δὲ εἰς αὐτὸν ὁ Χριςὸς, ἐτῦτος εἶναι ὁ πνδυματικὸς, ὑπᾶ ὑπερέβη τὴν φύσιν. ψυχικὸς ἦτον λοιπὸν ἔτος, ὀπᾶ ἐνόμισεν ὅτι αἰθηταῖς θέλει ἦθαι αἱ ἀμοιβαῖς τοῖς ἁγίοις, ὡσὰν ὀπᾶ δὲν ἐδώνετον νὰ νοήσῃ μηδὲν ὑπὲρ φύσιν. πρὸς Γάλ. β.

Κείμ. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπός τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσε πολλὲς· καὶ ἀπέςειλε τὸ δῦλον αὐτᾶ τῇ ὥρᾳ τᾶ δείπνε, εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· ἔρχεσθε, ὅτι ἤδη ἕτοιμά ἐσι πάντα· καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες. ὁ πρῶτος εἶπον αὐτῷ· ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκιν ἐξελθεῖν καὶ ἰδεῖν αὐτὸν· ἐρωτῶσε, ἔχεμε παρητημένον. καὶ ἕτερος εἶπε· ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶσε, ἔχεμε παρητημένον. καὶ ἕτερος εἶπε· γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τῦτο ὐ δύναμαι ἐλθεῖν. Ματθ. κβ'.

Ἐξήγ. Ἔσωντας νὰ εἰπῇ ἐκεῖνος ὀπᾶ ἐκάθετον ἐκεῖ μαζὴ μὲ τὸν Χριςὸν, ὅτι καλότυχος ἐκεῖνος ὀπᾶ νὰ φάγῃ γεῦμα, εἰς τὴν Βασιλείαν τᾶ Θεᾶ, τὸν διδάσκει ὁ Κύριος πλατύτερον. πῶς πρέπει νὰ νοᾶμεν ταῖς τραπέζαις τᾶ Θεᾶ. καὶ λέγει λοιπὸν τοιαύτην παραβολὴν· ἄνθρωπον μὲν ὀνομάζων τὸν φιλάνθρωπον αὐτᾶ πατέρα, διότι ὁ Θεὸς, ὅταν μὲν τὴν τιμωρητικὴν αὐτᾶ δώαμιν δηλοῖ, πάνθηρ, καὶ πάρδαλις, καὶ ἀρκᾶδα ὀνομάζεται παρὰ τῇ γραφῇ. ὅταν δὲ μέλῃ νὰ δηλώσῃ τινὰ φιλανθρωπίαν, ἄνθρωπος λέγεται· καθὼς λοιπὸν καὶ τώρα, ἐπειδὴ περὶ τῆς φιλανθρωποτάτης οἰκονομίας διαλαμβάνει ἡ παραβολὴ, ὀπᾶ ἐνήργησεν εἰς ἡμᾶς, ἔσωντας νὰ κάμῃ κοινωνὲς τῆς σαρκὸς τᾶ Υἱᾶ αὐτᾶ, ἄνθρωπον τὸν ὠνόμασε. Δεῖπνον δὲ μέγα, ἐκάλεσε τὴν οἰκονομίαν ταύτην. δεῖπνον μὲν, ἐπειδὴ ἔγιναν εἰς τὲς ὑςερινὲς καιρὲς, καὶ ὡσὰν ὀπᾶ εἰς τὸ τέλος τᾶ αἰῶνος ἦλθεν ὁ Κύριος· μέγα δὲ εἶναι τὸ δεῖπνον τῦτο, ἐπειδὴ καὶ ὁμολογημένως, μέγα εἶναι τὸ μυςήριον τῆς Σωτηρίας ἡμῶν. Καὶ ἀπέςειλε τὸν δῦλον αὐτᾶ τῇ ὥρᾳ τᾶ δείπνε. ποῖος εἶναι ὁ δῦλος ἦτος; ὁ Υἱὸς τᾶ Θεᾶ ὀπᾶ ἔλαβε δῦλε μορφὴν, ἄνθρωπος γενόμενος, καὶ ὡς ἄνθρωπος ἀποςαλῆναι λεγόμενος. ςοχάζε δὲ, πῶς δὲν εἶπε δῦλον, ἀλλὰ τὸν δῦλον, μετὰ τᾶ ἄρθρε ἐκεῖνον αὐτὸν τὸν καθολικὸν, ὀπᾶ ὑπηρέτησεν αὐτῷ λέγει, κατὰ τὸ ἀνθράπινον, καὶ δελδύσαντα. διότι ὄχι ὡσὰν ὀπᾶ εἶναι Υἱὸς καὶ Θεὸς, εἶναι ὑπάρεχος τῷ Πατρὶ· ἀλλὰ καὶ καθὸ ἄνθρωπος, αὐτὸς μόνος ἀναμαρτήτως ὑπηρετήσας πάσαις ταῖς βελαῖς, καὶ ἐντολαῖς τᾶ Πατρὸς, καὶ πληρώσας πᾶσαν δικαιοσύνην, λέγεται πῶς ἐδέλδυσε, τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα· διὰ τῦτο, καὶ καθολικὸς δῦλος τᾶ Θεᾶ, αὐτὸς μόνος πρέπει νὰ λέγεται. Τῇ ὥρᾳ δὲ τᾶ δείπνε ἀπεςάλη, τετέςιν εἰς τὸν ὁρισμένον, καὶ ἐπιτήδειον καιρὸν. διότι ἐδὲ ἦτον ἄλλος καιρὸς ἐπιτηδειότερος τῆς Σωτηρίας ἡμῶν, ὡσὰν ἐκεῖνον κατὰ τὴν Βασιλείαν τᾶ αὐγέςε Καίσαρος, ὅταν ὑψώθη καὶ ἐκεφαλαίωσεν ἡ κακία, καὶ ἐχρειάζετον νὰ καθαριθῇ. διότι καθὰς ἕνα ἀῤῥώςημα ἀπόκρυφον, καὶ κακότροπον, τὸ ἀφίνει οἱ ἰατροὶ, νὰ ξεβάλῃ πάντα πονηρὸν χυμὸν, ἢ τότε βάνει τὰ βότανα· ἔτζι ἢ τὴν ἁμαρτίαν, ἔπρεπε νὰ δείξῃ πάντα τὰ εἴδη αὐτῆς, ἢ τότε νὰ βάλῃ ὁ μέγας Ἰατρὸς τὸ βότανον. διὰ τῦτο λοιπὸν περιέμενεν ὁ Κύριος τὸν διάβολον, νὰ πληρώσῃ τὸ μέτρον τῆς κακίας, καὶ ἔτζι σαρκωθεὶς πᾶν εἶδος κακίας Ἰάτρευσε, διὰ πάσης τῆς ἁγίας πολιτείας αὐτᾶ. ἀπεςάλη λοιπὸν εἰς τὴν ὥραν τᾶ δείπνε, τετέςιν εἰς τὸν ὡραῖον, καὶ ἐπιτήδειον καιρὸν, καθὼς λέγει καὶ ὁ Δαβὶδ· Περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σε ἐπὶ τὸν μηρόν σε τῇ ὡραιότητί σε. διότι πάντως μὲν ῥομφαία ὁ λόγος τᾶ Θεᾶ λέγεται· διὰ τᾶ μηρᾶ δὲ, ἡ ἐν σαρκὶ γέννησις δηλᾶται, ἡ ὁποία ἐν τῇ ὡραιότητι ἐγένετο, τετέςιν εἰς τὸν ἐπιτήδειον καιρὸν. ἀπεςάλη δὲ νὰ εἰπῇ τοῖς καλεσμένοις. ποῖοι δὲ εἶναι ἦτοι οἱ καλεσμένοι; ἴσως μὲν καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι· διότι πάντας ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἐπίγνωσιν αὐτᾶ διὰ τῆς διαξίας τῶν φαινομένων, καὶ διὰ τᾶ φυσικᾶ νόμε, ἐξόχως δὲ τὲς ἑβραίες, ἢ διὰ τᾶ φυσικᾶ νόμε, ἀλλὰ καὶ διὰ τᾶ γραπτᾶ Νόμου, καὶ τῶν Προφητῶν τὲς ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς. εἰς τέτες λοιπὸν ἀπεςάλη προηγμένως ὁ Κύριος, εἰς τὰ πρόβατα τᾶ οἴκε Ἰσραὴλ. αὐτὸς μὲν λοιπὸν ἔλεγεν, ἔρχεσθε ὅτι Ἰδὲ ἑτοιμάθησαν τὰ πάντα· διότι σιμὰ εἶναι ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, δὴ ἐγελίζετο εἰς ὅλες ὁ Κύριος καὶ ὅτι μέσα σᾶς εἶναι. ἐκεῖνοι δὲ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι, τετέςιν ὡς ἓξ ἑνὸς ςόματος. διότι πάντες οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰεδαίων, μὲ τὸ νὰ ἀρνηθῶν πῶς δὲν ἔχεν τὸν Ἰησᾶν Βασιλέα, δὲν ἠξιώθησαν Ματθ. ιε. Ματθ. γ. Μαρκ. α. Λεκ. ιζ.

θησαν ȣ̓δὲ τȣ̃ δείπνȣ· ἄλλος μὲν διὰ φιλαργυρίαν, καὶ ἄλλος διὰ φιληδονίαν. διότι ἐκεῖνος μὲν ὁπȣ̃ ἀγόρασε τὸ χωράφι, καὶ ὁ ἄλλος ὁπȣ̃ ἀγόρασε τὰ ζευγάρια τῶν βοϊδίων, φιλόπλȣτοι λέγονται· ἐκεῖνος δὲ ὁπȣ̃ ὑπανδρεύθη, καὶ ἔλαβε γυναῖκα, λογᾶται φιλήδονος. ἀγρόν δὲ, ἤγȣν χωράφι, ἀγοράζει καὶ ἐκεῖνος ὁπȣ̃ διὰ τὴν Σοφίαν τȣ̃ Κόσμȣ δὲν παραδέχεται τὸ Μυστήριον. διότι ἔστωντας νὰ ἰδῇ ὁ Φαρισαῖος τὸν ἀγρὸν, τȣτέστι πρὸς τȣ̀ς νόμȣς τῆς φύσεως ἀποβλέψας, δὲν ἐδέχθη πῶς νὰ ἐγέννησεν ἡ Παρθένος Θεὸν, ὡσὰν ὁπȣ̃ ἦτον ὑπὲρ φύσιν. διότι ἀγρὸς μὲν εἶναι, καὶ ὁ Κόσμος, καὶ ἁπλῶς ἡ φύσις· ἐκεῖνος δὲ ὁπȣ̃ βλέπει τὴν φύσιν, δὲν παραδέχεται τὸ ὑπὲρ φύσιν. ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ὁπȣ̃ καυχῶνται εἰς τὴν ἔξω Σοφίαν πάντες διὰ τὸν ἀγρον τȣ̃τον, τȣτέστι τὴν φύσιν, δὲν ἐγνώρισαν τὸν Ἰησȣ̃ν ὁπȣ̃ ἐκαινȣ́ργησε τὴν φύσιν. ἐκεῖνος δὲ ὁπȣ̃ ἀγόρασε τὰ πέντε ζευγάρια τῶν βοδίων, καὶ τὰ ἐδοκίμαζε, νοεῖται ὁ φιλόσαρκος ἄνθρωπος· ὁ ὁποῖος ἔσμιξε ταῖς πέντε αἴσθησαις τῆς ψυχῆς μὲ ταῖς πέντε αἴσθησαις τȣ̃ σώματος, καὶ ἔκαμε τὴν ψυχὴν σάρκα· διὰ τȣ̃το, ἔστωντας νὰ εἶναι ὅλως διόλȣ προσηλωμένος εἰς τὰ γήϊνα. δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ μεταλάβῃ τȣ̃ πνευματικȣ̃ δείπνȣ. καθὼς τὸ λέγει ϗ τὶς σοφὸς· τὶ σοφισθήσεται ὁ κρατῶν ἀρότρȣ, ἤγȣν, τὶ Σοφίαν θὲν νὰ ἔχῃ ἐκεῖνος ὁπȣ̃ δȣλεύει τὸ ἀλέτρι; ἐκεῖνος δὲ ὁπȣ̃ ἀπομένει διὰ τὴν γυναῖκα, λογᾶται φιλήδονος, ὁ ὁποῖος ἐδόθη εἰς τὴν σύζυγον τῆς ψυχῆς σάρκα, ϗ εὑρισκόμενος κολλημένος εἰς αὐτὴν, δὲν δύναται νὰ ἀρέσει Θεῷ. ταῦτα δὲ πάντα νοȣ̃νται, καὶ κατὰ τὸ ῥητὸν· διότι ξεπεύτομεν ἐκ τȣ̃ Θεȣ̃, καὶ διὰ χωράφια, καὶ διὰ ζευγάρια βοδίων, καὶ διὰ γάμȣς· ἐπειδὴ εὑρισκόμενοι εἰς τȣ̃τα, καὶ ἐξοδιάζοντες ὅλημμας τὴν ζωὴν εἰς αὐτὰ, ϗ πολλάκις καὶ μέχρις αἱμάτων σπȣδάζοντες δι' αὐτὰ, κανένα θεϊκὸν δὲν λογιάζομεν, ȣ̓τε λόγον ȣ̓τε νόημα, ȣ̓δὲ κάμνομεν.

Ἐκκλ. λη.

Κείμ. Καὶ παραγενομενος ὁ δȣ̃λος ἐκεῖνος ἀπήγγειλε τῷ Κυρίῳ αὐτȣ̃ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης, εἶπε τῷ δȣ̃λῳ αὐτȣ̃· ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τȣ̀ς πτωχȣ̀ς, καὶ ἀναπήρȣς, καὶ χωλȣ̀ς, καὶ τυφλȣ̀ς εἰσάγαγε ὧδε. καὶ εἶπεν ὁ δȣ̃λος· Κύριε, γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστι. καὶ εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν δȣ̃λον· ἔξελθε εἰς τὰς ὁδȣ̀ς καὶ φραγμȣ̀ς, καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκος μȣ. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ȣ̓δεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταί μȣ τȣ̃ δείπνȣ.

Ἐξήγ. Ἀπερρίφησαν μὲν οἱ Ἄρχοντες τῶν Ἰȣδαίων, καὶ ȣ̓δεὶς ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστὸν. καθὼς καὶ αὐτοὶ ἐκαυχῶνταν εἰς τὴν κακίαντȣς, καὶ ἔλεγαν· μῆνα ἐπίστευσε κανεὶς ἀπὸ τȣ̀ς ἄρχοντας εἰς αὐτὸν; ȣ̓τοι μὲν λοιπὸν οἱ νομομαθεῖς, καὶ γραμματεῖς, καθὼς τὸ λέγει ὁ προφήτης, μωρανθέντες ἐξέπεσαν τῆς χάριτος. οἱ δὲ ἐκ τῶν Ἰȣδαίων Ἰδιῶται, οἱ ὁποῖοι παρομοιάζονται εἰς χωλȣ̀ς καὶ τυφλȣ̀ς, τὰ μωρὰ τȣ̃ κόσμȣ καὶ οἱ καταφρονεμένοι, ἐτȣ̃τοι ἐκαλέσθησαν. διότι ὁ ὄχλος, ἐθαύμαζεν ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῖς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τȣ̃ στόματος τȣ̃ Ἰησȣ̃, καὶ ἐχαίρονταν εἰς τὴν διδασκαλίαντȣ. ἀφ' ȣ̓ δὲ ἐπῆγαν ȣ̓τοι οἱ ἐκ τȣ̃ Ἰσραὴλ, ἤγȣν οἱ ἐκλεκτοὶ, τȣ̀ς ὁποίȣς καὶ προώρισεν ὁ Θεὸς εἰς δόξαν αὐτȣ̃· οἱ ὁποῖοι ἦσαν Πέτρος, καὶ οἱ υἱοὶ τȣ̃ Ζεβεδαίȣ, καὶ αἱ λοιπαὶ μυριάδες ὁπȣ̃ ἐπίστευσαν, τότε ἡ ἀγαθότης τȣ̃ Θεȣ̃, ἐξεχύθη καὶ εἰς τὰ ἔθνη· διότι οἱ ἐν ταῖς ὁδοῖς, ϗ φραγμοῖς, τὰ ἔθνη νοȣ̃νται. διότι οἱ μὲν Ἰσραηλῖται, μέσα εἰς τὴν πόλιν ἦσαν, ὡσὰν ὁπȣ̃ ἐδέχθηκαν, καὶ νομοθεσίαν, καὶ ἔτυχαν καὶ εἰς διαγωγὴν σεμνοτέραν. τὰ δὲ ἔθνη, ἔστωντας ὁπȣ̃ ἦσαν ξένα τῶν διαθηκῶν, καὶ ἀποξενωμένα τῆς νȣθεσίας τȣ̃ Χριστȣ̃, καὶ μὴ ὄντες συμπολῖται τῶν ἁγίων, δὲν ἐπεριπατȣ̃σαν εἰς μίαν στράταν ἀλλὰ εἰς πολλὰς, τῆς ἀνομίας καὶ τῆς ἀγροικίας, καὶ εἰς τȣ̀ς φραγμȣ̀ς, ἤγȣν εἰς τὰς ἁμαρτίας· διότι ἡ ἁμαρτία, μέγας φραγμὸς εἶναι, καὶ μεσότοιχον ὁπȣ̃ μᾶς ξεχωρίζει ἀπὸ τὸν Θεὸν. διὰ τῶν ὁδῶν λοιπὸν τὴν κτηνώδη διαγωγὴν τῶν ἐθνῶν δηλοῖ, ὁπȣ̃ ἦτον διαμερισμένοι εἰς πολλαῖς πλάναις· τὴν δὲ ἐν ἁμαρτίαις ζωὴν αὐτῶν, τὴν ἐδήλωσε διὰ τȣ̀ς φραγμȣ̀ς. καὶ δὲν προστάσσει νὰ τȣ̀ς καλέσῃ τȣ́τȣς ἁπλῶς, ἀλλὰ νὰ τȣ̀ς ἀναγκάσῃ, μὲ ὅλον ὁπȣ̃ ἡ πίστις εἶναι εἰς ὅλȣς ἐκ προαιρέσεως. ἀλλὰ διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι τὸ νὰ πιστεύσȣν τὰ ἔθνη ὁπȣ̃ εἶχαν τοσαύτην ἀγνωσίαν, σημεῖον τῆς μεγάλης δυνάμεως τȣ̃ Θεȣ̃ ἦτον, διὰ τȣ̃το εἶπεν, ἀνάγκασον. διότι ἐὰν δὲν ἦτον μεγάλη ἡ δύναμις τȣ̃ κηρυττομένȣ, καὶ πολλὴ ἡ ἀλήθεια. πῶς ἤθελαν πιστεύσῃ ἄνθρωποι ὁπȣ̃ ἐμαίνονταν εἰς τὰ εἴδωλα, καὶ εἰς τὰ αἰσχρὰ ἔργα, νὰ ἐγνωρίσȣν μονόφορα τὸν Θεὸν τὸν ἀληθινὸν, καὶ νὰ ἔλθȣν εἰς πολιτείαν ἐνάρετον, καὶ πνευματικὴν; θέλωντας λοιπὸν νὰ δείξῃ τὸ παράδοξον τῆς μεταβολῆς, τὸ ὠνόμασεν ἀνάγκην τὸ πρᾶγμα. ὡσὰν νὰ εἰπῇ τινὰς, ὅτι καὶ μὴ θέλοντες οἱ ἕλληνες νὰ ἀφήσȣν τὰ εἴδωλα, καὶ τὰ φαγοπότια, ὅμως ἀναγκαζόμενοι ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν τȣ̃ κηρύγματος τὰ ἄφησαν. ἄλλο δὲ καὶ ἡ δύναμις τῶν θαυμάτων, εἰς μεγάλην ἀνάγκην τȣ̀ς ἤφερνε νὰ ἔλθȣν εἰς τὴν πίστιν τȣ̃ Χριστȣ̃. ἑτοιμάζεται δὲ, καὶ καθεκάστην τὸ δεῖπνον τȣ̃το, καὶ καλȣ́μεσθεν ὅλοι εἰς τὴν Βασιλείαν

Ἰωάνν. ζ.
Ἡσαϊ. ιθ.
Λακ. δ.

σιλείαν τῶν Οὐρανῶν, τὴν ὁποίαν καὶ πρὶν νὰ γένῃ ὁ κόσμος, τὴν ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς διὰ τοὺς ἀνθρώπους. ὅμως ἄλλοι μὲν διὰ σοφίας περιέργειαν, ἄλλοι δὲ διὰ φιλαργυρίαν, καὶ ἕτεροι διὰ τὰ πάθη τῆς σαρκὸς, δὲν ἀξιωνόμεσθεν νὰ πηγαίνωμεν εἰς αὐτὴν. ἡ δὲ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ, τὴν χαρίζει εἰς ἄλλους ἁμαρτωλοὺς ὁποῦ εἶναι τυφλοὶ ἀπὸ τὰ νοητὰ ὀμμάτια, μὴ ἐγνωρίζοντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἢ καὶ ἂν τὸ ἐγνωρίζουν, ἀμὴ εἶναι χωλοὶ καὶ ἀκίνητοι πρὸς τὴν ἐργασίαν τούτου· καὶ εἰς πτωχοὺς ὁποῦ ἐξέπεσαν τῆς ἄνω δόξης, καὶ εἰς ἀναπήρους, ὁποῦ δὲν ἔχουν πολιτείαν καθαρὰν. τούτους λοιπὸν τοὺς ἁμαρτωλοὺς, πλανωμένους εἰς τὰς πλατείας καὶ εὐρυχώρους στράτας τῆς ἁμαρτίας, ἔπεμψε πρὸς αὐτοὺς ὁ Πατὴρ τὸν Υἱὸν αὐτοῦ ὁποῦ ἔγινε καὶ δοῦλος κατὰ τὴν σάρκα, ὁποῦ δὲν ἦλθε νὰ καλέσῃ δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς· καὶ τοὺς φιλεύει φιλοτίμως, ἀντὶς διὰτ' ἐκείνους τοὺς γνωστικοὺς, καὶ σοφοὺς, καὶ πλουσίους, καὶ γαστριμάργους. εἰς πολλοὺς δὲ στέλλει καὶ ἀῤῥωστίας, καὶ κινδύνους, καὶ τοὺς κάμνει νὰ ἀρνηθοῦν τὸν κόσμον καὶ μὴ θέλοντες· καὶ τοὺς φέρνει εἰς τὸ δεῖπνον αὐτοῦ, σύρνωντάς τους στανικῶς διὰ τῶν κινδύνων τὴν ἐπιφορὰν· καὶ τούτου τὰ παραδείγματα εἶναι πολλὰ. διδάσκει δὲ ἡμᾶς ἡ παραβολὴ καὶ τοῦτο· ὅτι τὸ περισσότερον τοὺς πτωχοὺς, καὶ τυφλοὺς, καὶ χωλοὺς, νὰ φιλεύωμεν καὶ νὰ θρέφωμεν, παρὰ τοὺς πλουσίους· τὸ ὁποῖον διδάσκωντας πρὸ ὀλίγου, φαίνεται ὅτι διὰ τοῦτο εἶπε καὶ τὴν παραβολὴν· πιστούμενος διὰ ταύτης, ὅτι τοὺς πτωχοὺς πρέπει νὰ φιλεύωμεν. μανθάνομεν δὲ καὶ ἄλλο· ὅτι τόσον κάμνει χρεία νὰ εἴμεσθε πρόθυμοι, καὶ φιλότιμοι πρὸς τὴν φιλοξενίαν τῶν πτωχῶν, ὅτι καὶ μὴ θέλοντας νὰ τοὺς ἀναγκάζωμεν, νὰ ἔλθουν εἰς τὴν τράπεζάν μας νὰ τοὺς φιλεύωμεν ἀπὸ τὰ ἀγαθάμας. τοῦτο εἶναι, καὶ πρὸς τοὺς διδασκάλους μεγάλη νουθεσία· εἰς τόσον ὅτι καὶ μὴ θέλοντας τοὺς μαθητὰς, καὶ στανικῶς νὰ τοὺς μανθάνουν τὰ χρειαζόμενα.

Κείμ. Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολοὶ, καὶ στραφεὶς εἶπε πρὸς αὐτοὺς· εἴτις ἔρχεται πρός με, καὶ οὐ μισεῖ τὸν Πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν Μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τὰς ἀδελφὰς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναταίμου εἶναι μαθητὴς. καὶ ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἔρχεται ὀπίσωμου, οὐ δύναταίμου εἶναι μαθητὴς.

Ματθ. ϑ'. Ματθ. ι'. Μαρκ. η'.

Εξήγ. Ἐπειδὴ ἀπεκείνους ὁποῦ ἀκολουθοῦσαν τὸν Χριστὸν, δὲν τὸν ἀκολουθοῦσαν μὲ πᾶσαν προθυμίαν, ἀλλὰ εὑρίσκονταν ψυχροὶ, τοὺς διδάσκει πῶς πρέπει νὰ εἶναι ὁ μαθητὴς αὐτοῦ, καὶ διατυπώνει καὶ ζωγραφίζει αὐτὸν, διηγούμενος ὅτι πρέπει τοῦ νὰ μισῇ, ὄχι μόνον τοὺς ἔξωθεν φίλους αὐτοῦ καὶ συγγενεῖς, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχήν τοῦ. Βλέπε δὲ νὰ μὴ συναρπασθῇς εἰς τὸ ῥητὸν ἔτζι ἁπλῶς καὶ δίχως στόχασιν, διότι δὲν διδάσκει ἀπανθρωπίαν ὁ φιλάνθρωπος, οὐδὲ νὰ μισοῦμεν τοὺς συγγενεῖς μας· ἀλλὰ βούλεται, ὅτι ὁ γνήσιος αὐτοῦ μαθητὴς, τότε νὰ μισῇ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους αὐτοῦ, ὅταν τὸν ἐμποδίζουν πρὸς θεοσέβειαν, καὶ διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην, ἐμποδίζεται νὰ κάμῃ τὸ καλὸν· εἰ δὲ καὶ δὲν ἐμποδίζεται, διδάσκει μάλιστα νὰ τοὺς τιμῶμεν ἕως θανάτου. καὶ πῶς διδάσκει; διὰ τῆς μείζονος διδασκαλίας ἤγουν μετ' ἐκεῖνα ὁποῦ ἔκαμεν αὐτὸς· διότι ἦτον ὑποτασσόμενος εἰς τὸν Ἰωσὴφ, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτον οὐδὲ καθολικός του Πατέρας, ἀλλ' ἐνομίζετο μόνον, καὶ τῆς Μητρὸς τοσαύτην πρόνοιαν ἔκαμνε πάντοτε, εἰς τόσον ὅτι, οὐδὲ ὅταν ἦτον εἰς τὸν σταυρὸν ἀμέλησεν αὐτῆς, ἀλλὰ τὴν ἐπαράδιδε τῷ ἠγαπημένῳ μαθητῇ. πῶς λοιπὸν αὐτὸς ὁποῦ ἐδίδαξε ταῦτα διὰ τῶν ἔργων, ἤθελε διδάξῃ ἄλλα διὰ τῶν λόγων; ἀλλὰ καθὼς τὸ ἐπροεῖπα, τότε μᾶς προστάσσει νὰ μισοῦμεν τοὺς γονεῖς μας, ὅταν μᾶς ἐμποδίζουν ἀπὸ τὸν Θεὸν· διότι τότε δὲν λογοῦνται γονεῖς, οὐδὲ ἐδικοὶ, ἔστωντας νὰ μᾶς ἐμποδίζουν ἀπὸ τὴν τοιαύτην ὠφέλειαν. καὶ φανερὸν εἶναι τοῦτο ὁποῦ λέγομεν, ἀπεδὼ ὁποῦ λέγει, ὅτι καὶ τὴν ψυχήν τοῦ νὰ μισῇ· διότι χωρὶς ἄλλο, δὲν προστάσσει τοῦτο, ὅτι νὰ φονεύωμεν τοῦ λόγουμας, ἀλλὰ τὸ νὰ ἀπαρνούμεσθεν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ψυχῆς ὁποῦ μᾶς χωρίζουν ἀπὸ τὸν Θεὸν. καὶ ἂν εἶναι καιρὸς Μαρτυρίου, νὰ μὴν φροντίζωμεν διὰ τὴν ζωὴν, μόνον διὰ τὸ κέρδος τὸ αἰώνιον νὰ παραδιδώμεσθεν εἰς θάνατον. καὶ ὅτι πῶς τοῦτο διδάσκει, καὶ ὄχι ὅτι ἁπλῶς νὰ φονεύωμεν τοῦ λόγουμας· τὸ δείχνει πάλιν αὐτὸς, ἀπεκεῖνο ὁποῦ τὸν ἐπείραζεν ὁ Διάβολος, λέγωντάς του νὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ Ἱερὸν κάτω, πῶς δὲν τοῦ ἤκουσεν, ἀλλὰ τὸν ἀπεδίωξε· καὶ πῶς δὲν ἐπαράδιδε τοῦ λόγου τοῦ εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ ἀνεχώρει, καὶ ἐξερχόμενος διὰ μέσου αὐτῶν ἐκρύπτετον ἀπὸ τοὺς φονεῖς. ὅποιος λοιπὸν βλάπτεται εἰς θεοσέβειαν ὑπότινος τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, καὶ στέργει τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην, καὶ τὴν προτιμᾶ ἀπὸ τὴν εὐαρέστησιν τοῦ Θεοῦ· ἀκόμι δὲ πολλάκις καὶ διὰ φιλοζωΐαν, προκειμένου Μαρτυρίου πεύτει εἰς ἄρνησιν· ὁ τοιοῦτος δὲν δύναται νὰ εἶναι μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ.

Λουκᾶς. β'. Ἰωάνν. ιϑ'.

Κείμ. Τὶς γὰρ ἐξ ὑμῶν, θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι, οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν, ἵνα μήποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον, καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι, πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται ἐμπαί-

ζειν αὐτῷ, λέγοντες· ὅτι ἧτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν, καὶ ἐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι.

Εξήγ. Διὰ τῆς τῦ πύργυ παραβολῆς μᾶς διδάσκει ὁ Κύριος, ὅτι ἂν θέλωμεν νὰ τὸν ἀκολυθήσωμεν, νὰ φυλάγωμεν πάντοτε τὴν αὐτὴν προαίρεσιν, ἢ νὰ μὴ βάλωμεν θεμέλιον, ἤγεν ἀρχὴν νὰ τὸν ἀκολυθήσωμεν, καὶ ἀπέκει νὰ μὴν τὸ τελειώσωμεν, ὡσὰν ὁπῦ δὲν ἔχομεν σωστὴν τὴν ἑτοιμασίαν τῆς προθυμίας. τοιῦτοι ἦσαν ἐκεῖνοι, περὶ τῦς ὁποίυς εἶπεν ὁ
Ἰωάν. ϛ'. Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω. καὶ καθε ἄνθρωπος δὲ ὁπῦ θελήσει μὲν νὰ κάμῃ τὴν ἀρετὴν, καὶ δὲν προφθάσει νὰ συλλογισθῇ καὶ νὰ ἐγνωρίσῃ πρῶτον τὸν Θεὸν· μὲ τὸ νὰ ἀρχίσῃ τὴν ἀρετὴν, χωρὶς συλλογισμὸν καὶ γνῶσιν, ἀτελῶς κτίζει· μὴ δυνάμενος νὰ τελειώσῃ τὸν πύργον, τῆς ὑψηλῆς γνώσεως. διὰ τῦτο καὶ ἐμπαίζεται ἀπεκείνες ὁπῦ τὸν βλέπεν, ἀπὸ ἀνθρώπες καὶ δαίμονας. καὶ ἄλλως δὲ, θεμέλιον μὲν νοεῖται ὁ διδασκαλικὸς λόγος· διότι ὁ λόγος τῆς διδασκαλίας, ὁπῦ νὰ διαλαμβάνει, χάριν λόγυ περὶ ἐγκρατείας, ὡσὰν θεμέλιον ὁμοιάζει ὁπῦ ἐβάλθη εἰς τὴν ψυχὴν τῦ μαθητῦ. πρέπει λοιπὸν εἰς τὸ θεμέλιον τῦτο, ἤγεν ἀπάνω εἰς τὸν λόγον, νὰ κτίζῃ καὶ τὰ ἔργα τῆς πράξεως, διὰ νὰ τελειωθῇ εἰς ἡμᾶς, καὶ νὰ γένῃ ἡ ἀρετὴ ἐκείνη ὁπῦ ἀρχίσαμεν, ὡς πύργος ἰσχύος καὶ δυνάμεως, ἀπεναντίας τῶν ἐχθρῶν. ὅτι
Α'. πρ. Κόρ. ά. δὲ θεμέλιον εἶναι ὁ λόγος, κτήριον δὲ αἱ πράξεις, μᾶς διδάσκει ὁ Παῦλος, λέγων· ὅτι θεμέλιον τέθεικα Ἰησῦν Χριστὸν, ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ, καὶ ἕξῆς λέγει τὰς διαφόρυς οἰκοδομὰς, ἤγεν τὰς ἐργασίας ἢ καλῶν ἢ πονηρῶν ἔργων. ἂς φοβηθῶμεν λοιπὸν, μήπως ἐμπαιχθῶ-
Ἡσαϊ. γ'. μεν ὑπὸ τῶν δαιμόνων. διὰ τὰς ὁποίυς ἔλεγεν ὁ Προφήτης, ὅτι ἐμπαίκται κυριεύσιν αὐτῶν, ἤγεν ἐκεινῶν ὁπῦ ξεχωρίζεν ἀπὸ τὸν Θεὸν.

Κείμ. Ἢ τὶς βασιλεὺς πορευόμενος συμβαλεῖν ἑτέρῳ βασιλεῖ εἰς πόλεμον, ἐχὶ καθίσας πρῶτον βελεύεται εἰ δυνατός ἐσιν ἐν δέκα χιλιάσιν ἀπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ πρὸς αὐτὸν; εἰ δὲ μήγε, ἔτι πόρρω αὐτῦ ὄντος, πρεσβείαν ἀποστέλλας, ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. ὕτως ἕν πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς ἐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτῦ ὑπάρχεσιν, ἐ δύναταί με εἶναι μαθητής.
Ματθ. ἐ. καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; ἔτε εἰς γῆν,
Μάρκ. θ'. ἔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐσιν· ἔξω βάλλεσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκύειν, ἀκυέτω.

Εξήγ. Καὶ αὕτη ἡ παραβολὴ μᾶς διδάσκει, ὅτι νὰ μὴν ἤμεθεν δίγνωμοι, μηδὲ νὰ προσηλωνώμεθεν εἰς τὴν σάρκα, καὶ εἰς τὸν Θεόν· ἀλλὰ ἐὰν θέλωμεν νὰ σηκώσωμεν πόλεμον κατὰ τῶν πονηρῶν δαιμόνων, πρέπει νὰ τὲς ἔχωμεν ὡς ἐχθρὲς, καὶ νὰ τὲς πολεμῶμεν ἐν ἀληθείᾳ. Βασιλεὺς λοιπὸν εἶναι καὶ ἡ ἁμαρτία, ὁπῦ βασιλεύει εἰς τὸ θνητὸν σῶμα ἡμῶν ὁπῦ τὴν δεχώμεθεν. Βασιλεὺς δὲ εἶναι καὶ ὁ νὲς ἡμῶν. τὸ λοιπὸν ἂν θέλῃ κανεὶς νὰ ἀντισαθῇ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, πρέπει νὰ τὴν πολεμῇ ὁλοψύχως. διότι κακὸν εἶναι τὸ στράτευμα αὐτῆς καὶ φοβερὸν, καὶ μεγαλήτερον λογίζεται ἀπὸ τὸ ἐδικόν μας. διότι οἱ στρατιῶται τῆς ἁμαρτίας εἶναι οἱ δαίμονες, οἱ ὁποῖοι λογῶνται πῶς εἶναι εἴκοσι χιλιάδες πρὸς δέκα τὰς ἐδικάς μας· διότι εἶναι ἀσώματοι, καὶ συγκρινόμενοι πρὸς ἡμᾶς τὲς σωματικὲς, λογῶνται πῶς νὰ ἔχεν περισσοτέραν δύναμιν. ἂν καὶ δυνατώτεροι λογῶνται λοιπὸν, ἀλλ'
Ψαλμ. ϛξ'. ἡμεῖς δυνώμεθε νὰ πολεμήσωμεν μετ' αὐτὲς· διότι λέγει, ἐν τῷ Θεῷ ποιήσωμεν δύναμιν·
Ψαλμ. κζ'. καὶ Κύριος φωτισμός με καὶ Σωτήρ με, τίνα φοβηθήσομαι; ἐὰν παρατάξηται ἐπ' ἐμὲ παρεμβολὴ, ἐ φοβηθήσεται ἡ καρδία με. διότι ὁ Θεὸς ὁπῦ ἐσαρκώθη δι' ἡμᾶς, μᾶς ἔδωκεν
Λουκ. ἰ. ἐξσίαν νὰ πατῶμεν ἀπάνω εἰς τὴν δύναμιν τῦ ἐχθρῦ. διὰ τῦτο ἂν καὶ σαρκικοὶ εἴμεθεν, ἀλλὰ τὰ ὅπλα μας δὲν εἶναι σαρκικά. ἐὰν καὶ δέκα χιλιάδας λογᾶται πῶς ἔχομεν, διὰ νὰ εἴμεθεν εἰς τὸ σῶμα· καὶ ἐκεῖνοι εἶναι εἴκοσι χιλιάδες διὰ τὸ ἀσώματον τῆς
Ψαλμ. μβ'. φύσεως· ὅμως πρέπει νὰ λέγωμεν, Κύριος ὁ Θεός με δύναμίς με. καὶ νὰ μὴν ἐρίωθῶμεν ποτὲ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, ἤγεν νὰ μὴ θελωθῶμεν εἰς τὰ πάθη. μάλισα δὲ νὰ τὰ ἀντισαθῶμεν, καὶ νὰ δείξωμεν εἰς αὐτὰ τέλειον μῖσος, καὶ νὰ μὴν θέλωμεν νὰ ἔχωμεν ἀγάπην εἰς κανένα πρᾶγμα κοσμικὸν, ἀλλὰ νὰ τὰ ἀπαρνηθῶμεν ὅλα. ὅτι ἐκεῖνος ὁπῦ δὲν ἀπαρνεῖται τὰ πάντα, ἀλλὰ ἔχει εἰρήνην μὲ ἐκείνες ὁπῦ βλάβυν τὰς ψυχὰς εἰς τὸ κόσμον, δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι μαθητὴς τῦ Χριστῦ. διότι ὁ μαθητὴς τῦ Χριστῦ, πρέπει νὰ εἶναι ἅλας, ὄχι μόνον αὐτὸς νὰ εἶναι ἀγαθὸς, καὶ κακίας ἀμέτοχος, ἀλλὰ καὶ νὰ μεταδίδῃ καὶ εἰς ἄλλες τὴν ἀγαθότητα. διότι τοιῦτον εἶναι τὸ ἅλας· αὐτὸ νὰ μένῃ ἄσηπτον καὶ ἀβλαβὲς, ἢ ἄλλα νὰ διαφυλάττῃ ἢ νὰ μὴν ἀφίνῃ νὰ σαπῦν. ἐὰν δὲ τὸ ἅλας χάσῃ τὴν φύσιν τὴν, γίνεται παντελῶς ἄχρηστον, ἔτε εἰς τὴν γῆν, ἔτε εἰς τὴν κοπρίαν εἶναι χρήσιμον. τῦτο δὲ ὁπῦ λέγει, εἶναι τοιῦτον· ἐγὼ μὲν βέλομαι νὰ εἶναι ὅλοι οἱ χριστιανοὶ ὠφέλιμοι, καὶ ἀρετυτικοὶ, ὄχι μόνον ἐκεῖνοι ὁπῦ ἔχεν διδασκαλικὸν ἀξίωμα, καθὼς ἦσαν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ οἱ Ποιμένες, καὶ Διδάσκαλοι· ἀλλὰ καὶ οἱ λαϊκοὶ, καὶ αὐτοὶ νὰ εἶναι χρήσιμοι, καὶ ὠφέλιμοι πρὸς

τὲς,

τὲς γειτόνες αὐτῶν. ἐὰν δὲ ἐκεῖνος ὁπᾶ μέλλει νὰ ὠφελῇ ἄλλες, γένῃ ἀδόκιμος, καὶ εὔγει ἀπὸ τλιὼ κατάσασιν ὁπᾶ πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ Χρισιανὸς, δὲν δυάται ἔτε νὰ ὠφελήσῃ, ἔτε νὰ ὠφεληθῇ· διότι ἔτε εἰς τλιὼ γλῶ λέγει, ἔτε εἰς τλιὼ κοπρίαν εἶναι χρήσιμον. δηλοῖ δὲ, διὰ μὲν τῆς κοπρίας, τὸ νὰ ὠφελῇ· τὸ δὲ νὰ ὠφελῆται, διὰ τῆς γῆς. διὰ τᾶτο, ὡσὰν ὁπᾶ μήτε ὠφελεῖ μήτε ὠφελεῖται, ξεβάλλεται τελείως καὶ ἀποῤῥίπτεται. ἐπειδὴ δὲ παραβολικὸς καὶ σκοτεινὸς ἦτον ὁ λόγος, παρακινῶντας τὲς ἀκροατὰς ὁ Κύριος νὰ μὴ λογιάσεν τὸν λόγον ὁπᾶ εἶπε διὰ τὸ ἄλας ἁπλῶς, λέγει· ὁ ἔχων ὦτα ἀκέειν, ἀκέετω· ἤγεν, ὅποιος ἔχει γνῶσιν, ἂς καταλάβῃ. διότι ὦτα ἐδῶ, τλιὼ αἰσθητικλιὼ δυάμιν τῆς ψυχῆς δηλοῖ. κάθε ἕνας λοιπὸν ἀπὸ ἡμᾶς τὲς πισὲς ἄλας εἶναι, δεχόμενος ταύτλιω τλιὼ χάριν ἐκ τῶν θείων λόγων, καὶ τῆς ἄνωθεν χάριτος. ὅτι δὲ ἡ χάρις ἅλας εἶναι, ἄκρε τὲ Παύλε· ὁ λόγος πρὸς Κολ. δ'. ὑμῶν ἔσω σὺ χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος. ἀμὴ ὅταν ὁ λόγος δὲν ἔχει χάριν, ἀνάλατος λέγεται. ἐὰν τὸ λοιπὸν καταφρονήσωμεν τῆς ποιότητος τῶν θείων λόγων, καὶ δὲν τλιὼ δεχθῶμεν εἰς τὲ λόγεμας νὰ σοφιθῶμεν ἐξ αὐτῆς· τότε γινώμεθεν μωροὶ, καὶ ἀσιώτοι, καὶ ὄντως ἐμωράνθη τὸ ἅλας ἡμῶν, ὡσὰν ὁπᾶ δὲν ἔχει τλιὼ πιότητα τῆς ἄνωθεν χάριτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Κείμενον.

Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ, ἀκέειν αὐτᾶ· καὶ διεγόγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς, λέγοντες· ὅτι ἔτος ἁμαρτωλὲς προσδέχεται, καὶ σωεθίει αὐτοῖς. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὲς τλιὼ παραβολιὼ ταύτλιω, λέγων· τὶς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπο- Ματθ. ιη'. έσας σὺ ἐξ αὐτῶν, ἃ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα σὺ τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς, ἕως εὕρῃ αὐτό; καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τὲς ὤμες αὐτᾶ χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον αὐτᾶ. συγκαλεῖ τὲς φίλες, καὶ τὲς γείτονας, λέγων αὐτοῖς συγχάρητέμοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν με τὸ ἀπολωλός. λέγω ὑμῖν ὅτι ἔτω χαρὰ ἔσαι σὺ τῷ Οὐρανῷ, ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοθντι, ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις, οἵτινες ἐχρείαν ἔχθσι μετανοίας. ἢ τὶς γυνὴ δραχμὰς ἔχθσα δέκα. ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμιὼ μίαν, ἐχὶ ἅπτει λύχνον, καὶ σαροῖ τλιὼ οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς, ἕως ὅτε εὕρῃ; καὶ εὑρᾶσα συγκαλεῖται τὰς φίλας, καὶ τὰς γείτονας, λέγθσα· συγχάρητέμοι, ὅτι εὗρον τλιὼ δραχμιὼ ἣν ἀπώλεσα. ἔτω λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τᾶ Θεᾶ, ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοθντι.

Ἐξήγ. Ὁ μὲν Κύριος ἐκεῖνο ἔκαμνε, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ἐσαρκώθη, περιποιέμενος τελῶνας καὶ ἁμαρτωλὲς, ὡς ἰατρὸς τὲς ἀσθενθντας. οἱ δὲ κατὰ ἀλήθειαν ἁμαρτωλοὶ Φαρισαῖοι, ἐγόγυζον τλιὼ φιλανθρωπίαν ταύτλιω. διότι βδελυκτὲς ἐλογίζονταν τὲς τελῶνας, καὶ αὐτοὶ ἐτρωγαν τὰς οἰκίας ἤγεν τὰ σπήτια τῶν χηρῶν καὶ τῶν ὀρφανῶν. τὶ κάμνει λοιπὸν ὁ Κύριος; καθὼς εἰς τὲς τελῶνας ἐφιλανθρωπέετο, ἔτζι καὶ πρὸς τέτες ὁπᾶ ἐδιέβαλλον ταύτλιω τλιὼ φιλανθρωπίαν. διότι δὲν τὲς ἀπεσεράφη ὡς ἀνιάτες καὶ γογυσὰς, ἀλλὰ πραέως τὲς ἰατρέυει, λέγωντας τλιὼ παραβολιὼ τῶν προβάτων· καὶ πείθωντάστες ἐκ τῶν φανερῶν, τὲς ἀποσομίζει νὰ μιὼ τὲς κακοφαίνεται ἐπὶ τλιὼ τοσαύτλιω χύσιν τῆς ἀγαθότητος. καὶ ὅμως ἐπειδὴ διὰ ἕνα ἄλογον πρόβατον, τοσαύτη χαρὰ γίνεται ὅταν εὑρεθῇ, ἀφ' ἑαυτᾶ· πόση κάμνει χρεία νὰ γένῃ εἰς ἄνθρωπον λογικὸν, ὁπᾶ ἐπλάσθη κατ' εἰκόνα Θεᾶ; Φανερὸν μὲν εἶναι λοιπὸν, ὅτι τὲς δικαίες λέγει ἡ παραβολὴ πρόβατα ἐνενήκοντα ἐννέα, καὶ ἕνα χαϊμένον τὸν ἁμαρτωλόν. λέγεσι δέτινες, ὅτι ἑκατὸν μὲν πρόβατα εἶναι, πᾶσα ἡ λογικὴ κτίσις· ἕνα δὲ πρόβατον τῆς λογικῆς φύσεως, εἶναι ὁ ἄνθρωπος, τὸ ὁποῖον ἐξωντας νὰ πλανηθῇ, τὸ ἐζήτησεν ὁ ποιμιὼ ὁ καλὸς, ἀφήσας τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα εἰς τλιὼ ἔρημον, τετέσιν εἰς τὸν Οὐρανὸν. διότι ἔρημος εἶναι ὁ Οὐρανὸς, ἀπὸ πολυοχλίας κοσμικῆς, καὶ γεμάτος εἰρήνης, καὶ πάσης γαλήνης. ἐξωντας δὲ νὰ εὕρῃ ὁ Κύριος τᾶτο τὸ χαϊμένον πρόβατον, τὸ ἔβαλεν εἰς τὲς ὤμες τε. διατὶ τὰς ἀθενείας καὶ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, αὐτὸς ἐβάσασε, καὶ πάντα τὰ βάρη ἡμῶν αὐ- Ἡσαΐ. νγ'. τὸς ἀνεδέξατο, καὶ πάντα ὅσα ἐχρεωσέσαμεν, αὐτὸς τὰ ἐπλέρωσε· καὶ ἡμᾶς δὲ κόλως, καὶ χωρὶς κόπον μᾶς ἀνέβασεν ἕως τᾶ οἴκε αὐτᾶ, ἤγεν εἰς τὸν Οὐρανὸν, καὶ συγκαλεῖ τὲς φίλες, καὶ τὲς γείτονας, ἤγεν τὲς Ἀγγέλες, τὲς ὁποίες καὶ πρόβατα ἔπαμεν πῶς

εἶναι κατὰ ἄλλο, καὶ ἄλλο νόησιν. διότι καθὼς μὲν πᾶσα κτιστὴ φύσις, κτιλωόδης εἶναι ὡς πρὸς τὸν Θεὸν, διὰ τοῦτο πρόβατα καλοῦνται αἱ ἄνω δυνάμεις. καθὸ δὲ λογικαὶ, ἦγουν νοεραὶ, καὶ σιμώτεραι ἀπὸ τὰ ἄλλα κτίσματα ὁρισκόμεναι εἰς τὸν Θεὸν· κατὰ τοῦτο φίλοι, καὶ γείτονες νοοῦνται οἱ χοροὶ τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων. γυναῖκα δὲ νοεῖται ἡ σοφία καὶ δύναμις τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ὁ Υἱὸς αὐτοῦ· ὁ ὁποῖος ἔχασε μίαν δραχμὴν, ἀπὸ τὰ λογικὰ αὐτοῦ κτίσματα ὁποῦ ἐκτίσθησαν κατ' εἰκόνα αὐτοῦ, ἦγουν τὸν ἄνθρωπον· ἢ ἀνάπτει λύχνον τὴν σάρκα αὐτοῦ. διότι καθὼς ὁ λύχνος ὁποῦ εἶναι ἀπὸ τὴν γῆν, φωτίζει τὰ ἐσκοτισμένα διὰ τὸ φῶς ὁποῦ δέχεται, ἔτζι καὶ ἡ σάρξ τοῦ Κυρίου, γήϊνος οὖσα, καὶ ὁμοία μετ' ἐμᾶς, διὰ νὰ δεχθῇ τὸ φῶς τῆς θεότητος, ἀπὸ τῆς ὁποίας προσελήφθη, ἔφεξεν. ἀλλὰ ἐσαρώθη καὶ ὅλον τὸ σπῆτι, ἦγουν ὁ κόσμος ὅλος ἐκαθαρίσθη ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας· διότι ὁ Χρι- Ἰωάνν. α. σὸς ἦτον ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. καὶ λοιπὸν εὑρέθη ἡ δραχμὴ, ἡ βασιλικὴ εἰκόνα. καὶ χαρὰ γίνεται εἰς αὐτὸν τὸν Χριστὸν ὁποῦ τὸν ἤυρε, καὶ εἰς τὰς ἄνω δυνάμεις ὁποῦ εἶναι φίλαι, καὶ γείτονες αὐτοῦ. Φίλαι μὲν, ὡσὰν ὁποῦ κάμνει τὸ θέλημάτου· γείτονες δὲ, ὡς ἀσώματοι. λογιάζω δὲ μήπως, φίλαι μὲν αὐτοῦ εἰσὶ, πᾶσαι αἱ ἄνω δυνάμεις· γείτονες δὲ ἐκεῖναι ὁποῦ εἶναι σιμώτεραι· ἦγουν θρόνοι, Χερουβὶμ, καὶ Σεραφὶμ· διότι βλέπει τὴν λέξιν· συγκαλεῖ τὰς φίλας, καὶ τὰς γείτονας· διότι ὁμοιάζει, ὅτι δύο τινὰ μέρη θηλοῦ, ἂν καὶ περιεργώτερον φανῇ.

Κείμ. Εἶπε δὲ, ἄνθρωπός τις εἶχε δύο Υἱοὺς· καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν, τῷ Πατρὶ· Πάτερ, δόσμοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁνεώτερος Υἱὸς, ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν· καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ζῶν ἀσώτως. δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην· καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης· καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους. καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἤθιον οἱ χοῖροι· καὶ ὀδεὶς ἐδίδε αὐτῷ.

Εξήγ. Καὶ αὕτη ἡ παραβολὴ, εἶναι ὁμοία μὲ ἐκείναις ὁποῦ εἴπαμεν παράνω· διότι Φέρνει καὶ αὕτη, ἄνθρωπον μὲν τὸν Θεὸν, τὸν ὄντως φιλάνθρωπον· Υἱοὺς δὲ δύο, τὰ δύο τάγματα τῶν ἀνθρώπων, δικαίους λέγω, καὶ ἁμαρτωλοὺς. εἶπε δὲ ὁ νεώτερος, δόσμοι τὸ μερτικὸν ὁποῦ μοῦ τυχαίνει ἀπὸ τὸν πλοῦτόν μας. ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἀρχαῖον κτῆμα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, διὰ τοῦτο καὶ ὁ τρανήτερος Υἱὸς, δὲν ξεχωρίζει ἀπὸ τὸν Πατέρα· ἡ δὲ ἁμαρτία εἶναι ὕστερον κακὸν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ νεώτερος ξεχωρίζει, ἐκεῖνος θηλονότι ὁποῦ ἐσυναυξήθη μὲ τὴν ἁμαρτίαν ὁποῦ ἔγινεν ὕστερον. καὶ ἄλλως δὲ, νεώτερος υἱὸς λέγεται ὁ ἁμαρτωλὸς, ὡς νεωτερισὴς καὶ ἀποστάτης καὶ ἐναντίος τοῦ πατρικοῦ θελήματος. Πάτερ δόσμοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. οὐσία τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι τὸ λογικὸν τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ, ἢ τὸ αὐτεξούσιον· διότι καθὲ λογικὸν εἶναι καὶ αὐτεξούσιον. μᾶς δίδει λοιπὸν ὁ Κύριος τὸν λόγον, διὰ νὰ τὸν χρειαζώμεθα αὐτεξουσίως, ὡσὰν ὁποῦ εἶναι πλοῦτος ἐδικόσμας. τὸν δίδει δὲ ἐπίσης εἰς ὅλους, διότι πάντες ἐπίσης εἶναι λογικοὶ, ἐπίσης αὐτεξούσιοι. ὅμως ἄλλοι μὲν κατὰ τὴν τάξιν χρειαζώμεθα τὴν φιλοτιμίαν ταύτην, ἄλλοι δὲ διαφθείρωμεν τὴν θεϊκὴν χάριν. καὶ πάντα ὅσα μᾶς ἔδωκεν ὁ Κύριος, πλοῦτος ἐδικόσμας λογίζεται, ἤγουν Οὐρανὸς, Γῆ, καὶ ἁπλῶς πᾶσα ἡ κτίσις, Νόμος, Προφῆται. ἀλλὰ ὁ μὲν νεώτερος Υἱὸς, εἶδεν οὐρανὸν, καὶ τὸν ἐθεοποίησεν· εἶδε γῆν, καὶ τὴν ἐπροσκύνησε, δὲν ἠθέλησε νὰ περιπατῇ εἰς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ· εἰς τοὺς Προφήτας ἐπονηρεύσατο. ὁ δὲ τρανήτερος Υἱὸς, ὅλα τοῦτα εἰς δόξαν Θεοῦ τὰ ἐχρειάσθη. ἔσωνας νὰ μᾶς δώσῃ λοιπὸν ταῦτα, μᾶς ἄφησε νὰ περιπατοῦμεν εἰς τὴν ἐξουσίαν μας· διότι ἐδένα βιάζει ὁ Θεὸς νὰ τὸν θελήσῃ σαγικῶς. διότι ἂν ἤθελε νὰ μᾶς βιάζῃ, δὲν ἤθελε μᾶς κάμει λογικοὺς, καὶ αὐτεξουσίους. ταῦτα δὲ πάντα εἰς ὀλίγον καιρὸν, τὰ ἔφθειρεν ὁ νεώτερος υἱός. καὶ τίς ἡ αἰτία; ἐπῆγεν εἰς χώραν μακρὰν. διότι ὅταν ὁ ἄνθρωπος ξεχωρισῇ ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ ξεμακρύνῃ τὸν ἑαυτόντου ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, τότε διαφθείρει ὅλαις Ψαλ. ιε. ταῖς χάραις τοῦ Θεοῦ. διότι ὅταν εἰμεθα σιμὰ εἰς τὸν Θεὸν δὲν κάμνομεν κανένα τοιοῦτον, ἀπωλείας ἄξιον, κατὰ τὸ, προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόμου διὰ παντὸς, ὅτι ἐκδεξιῶν μου ἐστὶν, ἵνα μὴ σαλευθῶ. ὅταν δὲ ἀποστατήσωμεν ἐξ αὐτοῦ, καὶ ξεμακρυώμεθα, κάμνομεν καὶ Ψαλ. οβ. παθαίνομεν ὅλα τὰ χειρότερα, κατὰ τὸ, ἰδοὺ οἱ μακρυώντες ἑαυτοὺς ἀπὸ σοῦ ἀπολοῦνται. διεσκόρπισε τὸν πλοῦτον αὐτοῦ λοιπὸν πρεπόντως. διότι ἡμὲν ἀρετὴ, ἕναν ὅρον ἔχει, καὶ ἕνα τίποτες εἶναι, ἡ δὲ κακία εἶναι πολυειδὴς, ἢ πολλαῖς πλάναις ἔχει. ὡσὰν λόγου χάριν, τῆς μὲν ἀνδρείας ἕνας ὅρος εἶναι. τοῦτο δὲ εἶναι ὅταν πρέπῃ, ἢ καθὼς πρέπει, ἢ εἰς ἐκείνους ὁποῦ πρέπει νὰ χρειάζεται τὸν θυμόν. τῆς δὲ κακίας, εἶναι δύο τὰ εἴδη, δειλία, ἢ θρασύτης ἤγουν φόβος ἢ αὐθάδια. βλέπεις πῶς σκορπίζεται ὁ λόγος, ἢ χάνεται ἡ ἑνότης τῆς ἀρετῆς; ἔσωνας δὲ

δὲ νὰ χαθῇ ὁ πλέτος τέτος, καὶ νὰ μὴ περιπατῇ ὁ ἄνθρωπος κατὰ λόγον, ἤγεν κατὰ τὸν Φυσικὸν νόμον, ἀλλὰ μήτε τὸν γραπτὸν νόμον νὰ ἀκολυθῇ, μήτε τὲς Προφήτας νὰ ἀκροάζεται, γίνεται πέινα μεγάλη, ὄχι πέινα ψωμιὲ, ἀλλὰ πέινα τῆ ἀκέσαι λόγον Κυρίε. καὶ ἀρχίζει νὰ πεινᾷ, ἔσωντας νὰ μὴ ἔχῃ φέβον Θεῦ, ἀλλὰ νὰ ἀπέχῃ μακρὰν ἀπ' αὐτῆ. ἀμὴ τοῖς φοβεμένοις τὸν Κύριον ἐκ ἔσιν ὑσέρημα. πῶς δὲ ἐκ ἔσιν ὑσέρημα τοῖς φοβεμένοις τὸν Κύριον; διότι ὁ φοβέμενος τὸν Κύριον, σὶ ταῖς ἀτολαῖς αὐτῆ θελήσει σφόδρα. καὶ διὰ τέτο, δόξα καὶ πλέτος σὶ τῷ οἴκῳ αὐτῆ, μάλιστα δὲ, ἐσκόρπισε καὶ ἔδωκε τοῖς πένησι, τοσέτον ἀπέχει τῆ ὑσερεῖσθαι αὐτός. ἐκεῖνος λοιπὸν ὀπῆ νὰ ζεμακρύνῃ ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ νὰ μὴ ἔχῃ ἔμπροσθέντε τὸ φοβερὸν πρόσωπον αὐτῆ, πρεπόντως ὑσερεῖται, ἔσωντας νὰ μὴ σὶεργᾷ εἰς αὐτὸν κανένας λόγος θεϊκὸς. καὶ πορσθεὶς, τετέσιν ἔσωντας νὰ πηγαίνῃ τῆς ὁμπρὲς, καὶ νὰ προκόψῃ εἰς κακίαν, ἐκολλήθη εἰς σναν ἀπὸ τὲς πολίτας τῆς χώρας ἐκείνης. διότι ἐκεῖνος μὲν ὀπῆ κολλᾶ τῷ Κυρίῳ, σὶ πνεῦμα γίνεται. ἐκεῖνος δὲ ὀπῆ κολλᾶ μὲ τὴν πόρνιν, φύσει τῶν δαιμόνων, σὶ σῶμα γίνεται, ὅλος σάρκα κατασύνεται, ἢ δὲν ἔχει τόπον νὰ χωρήσῃ εἰς αὐτὸν πνεῦμα, ὡσὰν τὲς ἀνθρώπες εἰς τὸν καιρὸν τῆ κατακλυσμῆ· διότι πολίται τῆς χώρας ἐκείνης ὀπῆ εἶναι μακρὰ ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἐξόπαντος οἱ δαίμονες εἶναι. Οὗτος δὲ ἔσωντας νὰ προκόψῃ, καὶ νὰ γένῃ δυνατὸς εἰς τὴν κακίαν, βόσκει χοίρες, τετέσι, γίνεται καὶ εἰς ἄλλες διδάσκαλος τῆς πονηρίας, καὶ βορβορώδε πράξεως. διότι πάντες ὅσοι ἀγαπᾶν τὸν βόρβορον, ἤγεν τὴν βρομερὰν λάσπιν τῶν ἀτίμων πράξεων, χοῖροι λογᾶνται. διότι τὰ ὀμμάτια τὲ χοίρε δὲν ἠμπορᾶν νὰ ἰδοῦν ἀπάνω ποτὲ, ἔσωντας νὰ τύχῃ ἀλλοκότε διαπλάσεως· διὰ τέτο καὶ οἱ χοιροβοσκοὶ, ὅταν κρατῶν χοῖρον, ἢ δὲν ἠμπορᾶν νὰ τὸν κάμεν νὰ παύσῃ ἀπὸ ταῖς βοαῖς, τὸν γυρίζεν ἀνάσκελα καὶ ἔτζι παύει νὰ σκέζῃ· διότι ὡσὰν ἰδῇ τὰ ἄνω ἐκεῖνα ὀπῆ δὲν εἶδε ποτέτε, ἐκπλήτεται καὶ σιωπᾷ. τοιαῦτα εἰσὶ τὰ ὀμμάτια ἐκεινῶν ὀπῆ τρέφονται εἰς τὰ φαῦλα, καὶ δὲν βλέπεν ποτὲ τὰ ἄνω. τέτες λοιπὸν βόσκει ἐκεῖνος ὀπῆ νὰ προκόψῃ ἀπὸ πολὲς εἰς τὴν κακίαν, καθὼς εἶναι οἱ πορνοβοσκοὶ, οἱ ἀρχιλησταὶ, οἱ ἀρχιτελῶναι· διότι ὅλοι τέτοι, χοίρες λογᾶνται ὅτι βόσκεν. Ἐπιθυμεῖ δὲ ὁ ἐλεεινὸς ἔτος νὰ χορτάσῃ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ κανεὶς δὲν τῆ δίδει χόρτασιν εἰς αὐτὴν· διότι δὲν χορταίνει τῶν κακῶν ποτὲ, ἐκεῖνος ὀπῆ νὰ δοθῇ εἰς αὐτὰ. διότι δὲν σέκει ἡ ἡδονὴ, ἀλλὰ παρσθὺς γίνεται καὶ ἀπογίνεται, καὶ πάλιν βρίσκεται κενὸς ἤγεν ἄδειος ὁ ἐλεεινὸς ἐκεῖνος. εἰς κεράτια δὲ παρομοιάζεται ἡ ἁμαρτία, μὲ τὸ νὰ ἔχῃ γλυκύτητα, καὶ τραχύτητα· διότι γλυκαίνει μὲν ὀλίγην ὥραν, καὶ κολάζει ἀκατάπαυσα. δὲν τῆ δίδει λοιπὸν κανεὶς νὰ χορτάσῃ τῶν κακῶν ἐκεῖνα ὀπῆ ἐπιθυμεῖ ταῦτα. διότι ποῖος νὰ τῆ δώσῃ τῆ τοιέτε χόρτασιν, καὶ νὰ τὸν πάυσῃ; Θεὸς; ἀλλὰ δὲν εἶναι σιμάτε· διότι ἐκεῖνος ὀπῆ τρώγει τὰ τοιαῦτα, λείπει μακρὰν ἀπὸ τὸν Θεὸν. ἀλλὰ οἱ δαίμονες; καὶ πῶς, οἱ ὁποῖοι μάλιστα σπεδάζεν νὰ μὴ χορτάσῃ τινὰς ποτὲ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ παύσῃ τῆς κακίας.

Κείμ. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν, εἶπε· πόσοι μίθιοι τῆ πατρός με περισσέσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλλυμαι; ἀνασὰς πορδύσομαι πρὸς τὸν πατέρα με, καὶ ἐρῶ αὐτῷ· Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν ἐρανὸν, καὶ σνώπιόν σε· καὶ ἐκ ἔτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σε· ποίησόν με ὡς σνα τῶν μιθίων σε. καὶ ἀνασὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτῆ. ἔτι δὲ αὐτῆ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ Πατὴρ αὐτῆ, καὶ σπλαγχνίθη· καὶ δραμὼν ἔπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτῆ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Υἱός. Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν ἐρανὸν, καὶ σνώπιόν σε, καὶ ἐκ ἔτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σε.

Ἐξήγ. Ἦλθεν εἰς τὸν ἑαυτόν τε ὁ πρώλιν ἄσωτος· διότι ἕως ὀπῆ ἔκαμνε τὰ κακὰ ἦτον ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτόν τε. διότι λέγεται πῶς ἐξοδίασε τὸν πλέτον τε, καὶ πρεπόντως, διὰ τέτο ἦτον ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτόν τε. διότι ἐκεῖνος ὀπῆ δὲν κυβερνᾶται μὲ λόγον, ἀλλὰ ζῇ ὡς ἄλογος, ἢ συρνει ἢ ἄλλες εἰς τὴν ἀλογίαν, ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτόν τε εἶναι, καὶ δὲν μένει εἰς τὸν πλέτον αὐτῆ, ἤγεν τῆ λόγε. ὅταν δὲ συλλογισθῇ, τὶς ἦτον, καὶ εἰς ποίαν ἀθλιότητα ἐκατλύτησε, τότε ἔρχεται εἰς τὸν ἑαυτόν τε, σοχαζόμενος, καὶ ἐρχόμενος εἰς μετάνοιαν ἀπὸ τῆς ἔξω περιπλανήσεως. δελεάδες λέγει ὡσὰν τὲς κατοιχεμένες, οἱ ὁποῖοι ἀκόμι δὲν ἔφθασαν νὰ γένν υἱοὶ, ὡς μὴ βαπτισθέντες. διότι πάντως οἱ κατοιχέμενοι τὲς περισσὲν τὰ λογικὰ ψωμία, ἀκέοντες καθ' ἑκάσιν τῶν ἀναγνωσμάτων. καὶ διὰ νὰ μάθῃς τὴν διαφορὰν τῆ μιθιὲ, ἤγεν τῆ σοιχιτῆ, ἢ τῆ υἱῆ, ἄκσε· τρεῖς τάξεις εἶναι τῶν σωζομένων· διότι ἄλλοι ὡς δῦλοι κάμνεν τὸ καλὸν, Φοβέμενοι τὴν κρίσιν, τὸ ὁποῖον δηλοῖ καὶ ὁ Δαβὶδ, Καθήλωσον ἐκ τῆ φέβε σε τὰς σάρκας με λέγων, ἀπὸ γὰρ τῶν κριμάτων σε ἐφοβήθην· ἄλλοι δὲ λογᾶνται πῶς εἶναι μίθιοι, ἤγεν σοιχιτοὶ· διατὶ σπεδάζεν νὰ δοκαρεσήσεν τὸν Θεὸν διὰ νὰ ἀπολαύσεν τὰ ἀγαθὰ, καθὼς τὸ λέγει ὁ αὐτὸς Δαβὶδ, Ἔκλινα τὴν καρδίαν με τῆ

ποιῆσαι τὰ δικαιώματά σε εἰς τὸν αἰῶνα, δι' ἀντάμειψιν. ἄλλοι δὲ εἶναι υἱοὶ ὅπε κάμνεσι τὰς ἐντολὰς τε Θεε διὰ τὴν ἀγάπην τε. καθὼς πάλιν τὸ μαρτυρεῖ ὁ αὐτὸς· Ὡς ἠγάπησα τὸν νόμον σε κύριε, ὅλην τὴν ἡμέραν μελέτημε ἐστί. καὶ πάλιν, Ἦρα τὰς χεῖρας με πρὸς τὰς ἐντολάς σε, ἃς ἠγάπησα, καὶ ὄχι ἃς ἐφοβήθην. καὶ πάλιν, Θαυμασὰ τὰ μαρτυριά σε, καὶ διὰ νὰ εἶναι θαυμασά, διὰ τε το ἐξηρεύνησεν αὐτὰ ἡ ψυχή με. ὅταν τὸ λοιπὸν εἶναι τινὰς εἰς τὴν τάξιν τε ὑε, καὶ ἀπέκει ξεπέσει διὰ ἁμαρτίαν, καὶ βλέπει ἄλλες ὅπε ἀπολαμβάνεν τε Θεε τὰ χαρίσματα, καὶ κοινωνεῖν τῶν Θείων Μυστηρίων, καὶ τε Θείε Ἄρτε· (διότι δὲν πρέπει νὰ νοεμεν μόνον περὶ τῶν κατοιχεμένων ὡς μιθίων λεγομένων, ἀλλὰ ἁπλῶς, καὶ τὲς πιςὲς ὅπε δὲν εἶναι τῆς πρώτης τάξεως·) τότε λοιπὸν ταῦτα τὰ ταπεινὰ λόγια πρέπει νὰ λέγῃ πρὸς τε λόγε τε· Πόσοι μίθιοι τε Πατρός με, τὲς περισσεύει ψωμὶ, καὶ ἐγὼ ἀποθένω τῆς πείνας. ἀλλὰ ἂς σηκωθῶ, ἤγεν ἀπὸ τὸ πέσιμον τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἂς πηγαίνω πρὸς τὸν πατέρα με, καὶ νὰ τε εἰπῶ, Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν Οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σε. διότι ἔσωντας νὰ ἀφήσω τὰ ἐράνια, ἥμαρτον εἰς αὐτὰ, διὰ νὰ προτιμήσω ἀπ' αὐτὰ τὴν αἰσχρὰν ἡδονὴν, καὶ διὰ νὰ προκρίνω τῆς πατρίδος με τε Οὐρανε, τὴν χώραν τῆς πείνας. διότι ὡσὰν νὰ εἰπεμεν, ἐκεῖνος ὅπε προτιμᾶ τὸ μολύβι ἀπὸ τὸ χρυσάφι, λέγεται πῶς ἁμαρτάνει εἰς τὸ χρυσάφι, ἔτζι καὶ ἐκεῖνος ὅπε νὰ προτιμήσῃ τὰ γήϊνα ἀπὸ τὰ ἐράνια, λέγεται πῶς ἁμαρτάνει εἰς τὸν ἐρανόν· διότι ἔχασε τὴν χράταν ὅπε πηγαίνει εἰς τὸν ἐρανόν. σοχάζε δὲ, ὅτι ὅταν μὲν ἥμάρτανεν, ὡσὰν νὰ μὴν τὰ ἔκαμνεν ἔμπροσθεν τε Θεε ἁμάρτανεν· ὅταν δὲ ἐξομολογῆται, ἐγροικᾶ, ὅτι ἔμπροσθεν τε Θεε ἥμαρτεν. ἐσηκώθη δὲ καὶ ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα τε· διότι πρέπειμας, ὄχι μόνον νὰ συλλογιζώμεθε τὸ καλὸν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ κάμνωμεν. ὥσπερ δὲ εἶδες θερμὴν τὴν μετάνοιαν, ἔτζι βλέπε καὶ τὴν ὀπλαγχνίαν τε Πατρὸς. διότι ὠδὲ ἀνέμεινε τὸν ὑὸν νὰ ἔλθῃ ἕως αὐτὲ, ἀλλὰ προφθάνει, καὶ τὸν ἀγκαλιάζει· διότι Πατὴρ ἐστὶ δι' ἀγαθότητα, ἂν εἶναι καὶ φύσει Θεὸς· καὶ ὅλως δι ὅλε περιπλέκεται αὐτὸν, διὰ νὰ τὸν συσφίγξῃ πάντοθεν, καθὼς τὸ λέγει ὁ Προφήτης· Καὶ ἡ δέξα τε Θεε περισελεῖσε. καὶ ὅταν μὲν ἐξεμάκρυνεν ὁ Υἱὸς τε λόγε τε, καιρὸς ἦτον νὰ μακρυὴν καὶ ὁ Πατὴρ ἀπὸ τὴν βοηθείας αὐτε· ὅτε δὲ ἤγγισε διὰ τῆς προσδυχῆς καὶ τῆς ἐπιστροφῆς, ἔγινε καιρὸς νὰ τὸν περιλάβῃ καὶ νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ. ἐπιπίπτει λοιπὸν εἰς τὸν τράχηλον ὅπε ἀπειθῆσε προτήτερα, δείχνοντας ὅτι ἔγινεν ὑπεθὴς τώρα, καὶ καταφιλεῖ αὐτὸν, δείχνοντας τὴν διαλαγὴν. καὶ πρῶτον ἁγιάζει τὸ σόμα τε μιανθέντος, ὡσὰν καινσία πρόθυρον· καὶ ἀπέκει διὰ τέτε, πέμπει τὸν ἁγιασμὸν καὶ εἰς τὰ μέσα.

Ἡσαΐ. μη.

Κείμ. Εἶπε δὲ ὁ Πατὴρ πρὸς τὲς δέλες αὐτε· ἐξενέγκατε τὴν σολὴν τὴν πρώτην, καὶ ἐνδύσατε αὐτὸν· καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτε, καὶ ὑποδήματα εἰς τὲς πόδας αὐτε, καὶ ἐξενέγκαντες τὸν μόχον τὸν σιτευτὸν θύσατε· καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν· ὅτι ἕτος ὁ υἱός με, νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· καὶ ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὑρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι.

πρὸς Ἑβρ. α.

Ἐξήγ. Δέλες, ἢ τὲς ἀγγέλες λέγει, τὰ λειτουργικὰ πνεύματα ὅπε στέλονται εἰς διακονίαν, πρὸς τὲς ἀξίες σωτηρίας· διότι ἔτοι σολίζει ἐκεῖνον ὅπε ἐπιστρέφει ἀπὸ κακίας, τὴν πρώτην σολὴν, ἤγεν τὴν ἀρχαίαν, τὴν ὁποίαν ἐφορέσαμεν πρὶν νὰ ἁμαρτήσωμεν, τὸ ἔνδυμα τῆς ἀφθαρσίας, ἢ τὴν τιμίαν τὴν πρὸ τῶν ἄλλων πασῶν, ἤγεν τε Ἁγίε Βαπτίσματος· διότι πρώτη αὕτη περιτίθεται, καὶ παρ' αὐτῆς λαμβάνομεν τὴν σκέπην τῆς ἀχημοσυνῆς. τὸ λοιπὸν ἢ τὲς ἀγγέλες λέγει δέλες, οἱ ὁποῖοι ὑπηρετεῖν πάντα ὅσα γένονται εἰς ἡμᾶς, διὰ τὲς ὁποίες ἁγιαζώμεθεν· ἢ καὶ τὲς Ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι καὶ διὰ τε

πρὸς Γαλ. γ.

Βαπτίσματος, καὶ διὰ λόγε διδασκαλικε, ἀδύων τὴν σολὴν ἐκεῖνον ὅπε ἐπιστρέφει, καὶ τὸν φορεύει αὐτὸν τὸν Χριςὸν· διότι, Ὅσοι εἰς Χριςὸν ἐβαπτίθημεν, Χριςὸν ἐνεδυθήκαμεν. μᾶς δίδει δὲ, καὶ δακτυλίδι εἰς τὸ χέρι, τὴν σφραγίδα τε Χριςιανισμε, τὴν ὁποίαν ἔχομεν διὰ τῶν ἔργων. διότι τὸ μὲν χέρι, εἶναι σύμβολον τῆς πράξεως· τὸ δὲ δακτυλίδιον, τῆς σφραγίδος. ἐκεῖνος λοιπὸν ὅπε νὰ βαπτισθῇ, καὶ ἁπλῶς κάθε ἕνας ὅπε νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ κακίας, χρεωσεῖ νὰ ἔχῃ ἐπὶ τῆς χειρός, τετέσιν ἐπὶ πάσης πρακτικῆς δυνάμεως, σφραγίδα καὶ γνώρισμα χριςιανε· διὰ νὰ ἠμπορῇ νὰ δείχνῃ, ὅτι κατ' εἰκόνα τε κτίσαντος αὐτὸν ἀνακαινίσθη. νοεῖται δὲ καὶ ἀλλέως τὸ δακτυλίδιον, πῶς εἶναι ὁ ἀρραβὼνας τε πνεύματος· ἤγεν ὡσὰν νὰ εἰπεμεν, ὁ Θεὸς τὰ μὲν τελειώτατα ἀγαθὰ, τότε τὰ δίδει, ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρός τες· καὶ τώρα δὲ εἰς πίςωσιν ἐκείνων, μᾶς δίδει κάποια χαρίσματα, ὡσὰν τινὰς ἀρραβῶνας τῶν μελόντων, ἄλλοις μὲν θαυματεργίαν, ἄλλοις δὲ διδασκαλίαν, καὶ ἑτέροις ἄλλοτι· καὶ δεχόμενοι ταῦτα, ἀπὸ ταῦτα ἐλπίζομεν νὰ λάβωμεν καὶ τὰ τελειώτερα βεβαίως. καὶ ὑποδήματα εἰς τὰ ποδάρια, διὰ νὰ φυλαγώμεθεν ἀπὸ τῶν σκορπίων, δηλονότι ἀπὸ τὰ λογιαζόμενα μικρὰ ἁμαρτήματα, καὶ ἀπὸ τῶν κρυφίων, καθὼς εἶπε

Ψαλ. ιη.

Δαβὶδ, πλὴν θανασίμων καὶ αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὲς ὄφεις, ἤγεν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας

ὅπε

ὅπε δώσονται νὰ μᾶς βλάψεν φανερὰ καὶ ἄλλο δὲ, ὑποδήματα δίδονται, εἰς ἐκεῖνον ὅπε νὰ ἀξιωθῇ τῆς πρώτης σολῆς, κάμνωντάς τον ὁ Θεὸς ἕτοιμον, διὰ νὰ δυσαγελίζεται καὶ νὰ ὠφελῇ καὶ ἄλλες· διότι τέτο εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς, τὲ γεγόνε ἡ ὠφέλεια. μόχος δὲ σιτδυτὸς, εἶναι φανερὸν ποῖος εἶναι· ἐκεῖνος ὅπε σφάζεται, καὶ τρώγεται. διότι χωρὶς ἄλλο, ὁ ἀληθινὸς Υἱὸς τὲ Θεῦ, καθὸ ἄνθρωπος, καὶ ὡσὰν ὅπε ἔλαβε σάρκα, τὴν ἄλογον φύσιν καὶ κτηνώδη, ἀγκαλὰ καὶ τὴν ἐπλήρωσεν ἀπὸ τῶν χαρισμάτων αὐτῦ· κατὰ τέτο μόχος νοεῖται, ὅπε δὲν ἐζδέχθη εἰς τὸν νόμον τῆς ἁμαρτίας· σιτδυτὸς δὲ ἤγεν θρεπτὸς, ὡσὰν ὅπε εἰς τέτο τὸ μυςήριον ἦτον ξεχωρισμένος, πρὶν νὰ γένῃ ὁ κόσμος. ἂν δὲ καὶ περιεργότερον λογιωθῇ τὸ λεγόμενον, ἀλλ' ὅμως ἂς τὸ εἰπῶμεν· ὁ ἄρτος ὅπε θυσιάζομεν, κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπὸ σίτον γίνεται, καὶ λέγεται σιτδυτὸς· κατὰ δὲ τὸ νοήμενον, ἔσωντας νὰ εἶναι σάρξ, λέγεται μόχος· καὶ ὁ αὐτὸς εἶναι μόχος, καὶ σιτδυτὸς. κάθε ἕνας λοιπὸν ὅπε βαπτισθῇ, καὶ νὰ γένῃ Υἱὸς Θεῦ· καὶ ἁπλῶς κάθε ἕνας ὅπε νὰ ἐπισρέψῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, τὲ μόχε τέτε τὲ σιτδυτὲ κοινωνεῖ, καὶ δυσοσιώης αἴτιος γίνεται, καὶ τῷ Πατρὶ, καὶ τοῖς θέλοις αὐτῦ, τοῖς Ἀγγέλοις καὶ τοῖς ἱερεῦσιν· ὡσὰν ὅπε ἀνέςη ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅπε δυρέθη ἀπεκεῖ ὅπε ἦτον χαϊμένος. διότι ὅσον μὲν ἀπὸ τὸ πολὺ τῆς κακίας νεκρὸς ἦτον, δηλονότι ἀπεγνωσμένος· ὅσον δὲ ἐπὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει τῇ τρεπτῇ, καὶ ἐκ κακίας δυναμένῃ νὰ μεταγυρίσῃ εἰς ἀρετὴν, λέγεται χαϊμένος· διότι μετριότερον λέγεται χαϊμένος, παρὰ νεκρὸς. Ἀποκάλυψ. γ'.

Κείμ. Ἦν δὲ ὁ γὸς αὐτῦ ὁ πρεσβύτερος εἰ ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκεσε συμφωνίας, καὶ χορῶν· καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων, ἐπυθάνετο τί εἴη ταῦτα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ὅτι ὁ ἀδελφός σε ἥκει· καὶ ἔθυσεν ὁ Πατήρ σε τὸν μόχον τὸν σιτδυτὸν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. ὠργίθη δὲ, καὶ ἐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. ὁ ἓν Πατὴρ αὐτῦ ἐξελθὼν, παρεκάλει αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ Πατρί· ἰδὲ τοσαῦτα ἔτη δελδύωσοι, καὶ ἐδέποτε ἀντολιώσε παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ ἐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλωνμε δυφρανθῶ. ὅτε δὲ ὁ γός σε ἔτος, ὁ καταφαγών σε τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόχον τὸν σιτδυτόν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ, σά ἐσιν· δυφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σε ἕτος νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· καὶ ἀπολωλὼς ἦν, καὶ δυρέθη.

Ἐξήγ. Ἐδὼ εἶναι τὸ πολυθρύλλητον ζήτημα, πῶς ὁ Υἱὸς ὁ Δαρέσως ζήσας εἰς τὰ ἄλλα, καὶ ὅπε ἐδέλδυσε προθύμως τὸν Πατέρα, φαίνεται φθονερός; τὸ ὁποῖον θέλει λυθῇ ἐὰν συλλογιωθῇ τινὰς, διατὶ εἶπε τὴν παραβολὴν ταύτην ὁ Κύριος. διότι ἐξάπαντος διατὶ ἐγόγγυζαν οἱ καθαροὶ, καὶ δικαιῦντες τὲ λόγε τὲς Φαρισαῖοι, πῶς ἐδέχετον ὁ Κύριος πόρνας καὶ τελῶνας, διὰ τέτο εἶπε τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ τὰς πρὸ αὐτῆς. ἐπειδὴ λοιπὸν διατὶ ἐγόγγυζαν οἱ Φαρισαῖοι ὅπε ἦσαν δίκαιοι περισότερον ἀπὸ τὲς τελῶνας, καθὼς ἐλογίαζαν, εἶπε τὴν παραβολὴν· σοχάζε ὅτι τὸ πρόσωπον τὲ Υἱὲ ὅπε φαίνεται πῶς γογγύζει, λαμβάνεται πρὸς πάντας τὲς σκανδαλιζομένες εἰς τὴν ἐξαφνικὴν δυημερίαν, καὶ σωτηρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν. ὅμως τέτο δὲν εἶναι φθόνος, ἀλλὰ πολὴ χύσις τῆς Φιλανθρωπίας τὲ Θεῦ, ὅπε δὲν τὴν καταλαμβάνωμεν ἡμεῖς, καὶ διὰ τέτο γαννᾷ τὸν γογγυσμόν. διότι μῆνα δὲν προσφέρει καὶ ὁ Δαβὶδ, πρόσωπον σκανδαλιζομένε ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὁ Ἀββακὰμ ὁμοίως, τί ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν δυθυνεῖται λέγων; καὶ Ἱερεμίας, ἐφύτδυσας αὐτὲς, καὶ ἐριζοβόλησαν. διότι ταῦτα πάντα, τῆς ἀθενῆς καὶ πτωχῆς διανοίας εἰσὶ τῶν ἀνθρώπων ἐμπυριζομένης, καὶ δισαζέσης τάχατες ἐπὶ τῇ ἀναξίᾳ καλοπαθίᾳ τῶν ἁμαρτωλῶν. τὸ λοιπὸν διὰ τῆς παρέσης παραβολῆς ὁ Κύριος, μόνον ὅτι δὲν λέγει τοιαῦτα πρὸς τὲς Φαρισαίες· ὅτι ἂς εἶναι ἐσεῖς ἤθε δίκαιοι ὡσὰν τὸν γὸν ἐκεῖνον, καὶ δάρεσοι εἰς τὸν Πατέρα· παρακαλῶ ἐσᾶς τὲς δικαίες καὶ καθαρὲς, νὰ μὴ γογγύζετε διὰ τὴν δυθροσιώιν ὅπε κάμνομεν διὰ τὴν σωτηρίαν τὲ ἁμαρτωλῦ, διότι καὶ τέτος γὸς εἶναι. τὸ λοιπὸν δὲν φαίνεται φθόνος ἀπ' ἐδὼ, ἀλλὰ τὴν γνώμην τῶν Φαρισαίων παιδεύει ὁ Κύριος διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης. εἰς τόσον ἂν ἦσαν καὶ δίκαιοι αὐτοὶ, ἂν καὶ πάσας τὰς ἐντολὰς τὲ Θεῦ ἐπλήρωσαν, πάλιν δὲν πρέπει νὰ σκανδαλίζωνται πῶς δέχεται ὁ Θεὸς τὲς ἁμαρτωλές. καὶ δὲν εἶναι θαυμασὸν ἂν σκανδαλίζωνται τινὲς εἰς ἐκεῖνα ὅπε γίνονται εἰς τὲς ἁμαρτωλὲς καὶ ἀναξίες, διότι τοσαύτη ἐσὶν ἡ Φιλανθρωπία τὲ Θεῦ, καὶ τόσον πλεσιοπάροχα δίδει τὰ ἀγαθάτε εἰς ἡμᾶς, εἰς τόσον ὅτι νὰ ἠμπορῇ νὰ γίνεται καὶ γογγυσμὸς ἀπὸ τέτο. καθὼς τὸ ἔχομεν σωτήθειαν νὰ λέγωμεν καὶ ἡμεῖς, διότι πολλάκις ὅταν δυεργετήσωμεν τινὰ, καὶ ἐκεῖνος φανῇ ἀχάριτος, λέγομεν ὅτι πάντες μὲ κατηγορῶν, διατὶ σὲ δυεργέτησα τοσαῦτα· καὶ ὅμως, ἴσως νὰ μὴ μᾶς ὠνείδισε τινὰς, ἀλλὰ θέλοντες νὰ δείξωμεν τὸ μέγεθος τῆς Ἱερεμ. ιβ'.

δυεργεσίας, πλάτδομεν τᾶτο. ἂς ἰδᾶμεν δὲ κατὰ μέρος ἀν σωτομία, καὶ τλὼ παραβολλὼ. εἰς τὸ χωράφι ἦτον ὁτρανήτερος υἱὸς, εἰς τὸν κόσμον τᾶτον, ἐργαζόμενος τλὼ γλῶ αὐτᾶ, τλὼ σάρκα λέγω, διὰ νὰ χορτάσῃ ψωμὶ· καὶ ἔπερνε μὲ δάκρυα, διὰ νὰ θερίσῃ μὲ χαρὰν· καὶ ὡς ἔμαδε τὰ γονόμενα, δὰν ἤδελε νὰ σέβῃ μέσα εἰς τλὶ κοινλὼ χαρὰν. ὁ δὲ Φιλάνδρωπος Πατὴρ, δύγαίνει ἔξω καὶ παρακαλεῖ, καὶ διδάσκει αὐτὸν τλὶ αἰτίαν τῆς δύφροσιώης, ὅτι νεκρᾶ ἀνάζησις εἶναι· μὲ τὸ νὰ μλὼ ἠξδύρῃ ὡς ἄνδρωπος, καὶ νὰ σκανδαλίζεται αἰτιώμενος αὐτὸν, ὅτι αὐτῷ μὲν ἐδέποτε ἔδωκεν ἔριφον, ἤγεν κατζίκιον· διὰ δὲ τὸν ἄσωτον,
Ματθ. κέ. ἐσφαξε τὸν μόχον. τὶ δὲ δηλοῖ τὸ ἐρίφιον; πρόσεχε νὰ τὸ μάδῃς· πᾶς ἔριφος τῆς ζερβᾶς καὶ ἁμαρτωλᾶ μερίδος λογίζεται· λέγει λοιπὸν ὁ δίκαιος υἱὸς, ὅτι μὲ πολλὰς κόπες ἐπέρνεν τλὼ ζωλώμε, διωκόμενος, κακοχέμενος, ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν θλιβόμενος, καὶ ποτὲ διὰ λόγεμε δὰν ἔσφαξας, ἐδὲ ἐφόνδυσας ἔριφον, τετέσιν ἁμαρτωλὸν ὁπᾶ μὲ ἐπείραζε, διὰ νὰ
γ. Βασιλ. ιθ'. εὕρω παρὰ μικρὰν ἄνεσιν. ἦγεν ἔριφος ἦτον εἰς τὸν Ἠλίαν ὁ Ἀχαὰβ, ἐδίωκε λοιπὸν τὸν Προφήτλω, καὶ δὰν ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὸ γλυκορώτερον τᾶτον τὸν ἔριφον εἰς σφαγλὼ, διὰ νὰ εὕρῃ ὁ Προφήτης μικρὰν ἄνεσιν, νὰ ἀναπαυδῇ μὲ τὲς φίλες τε τὲς Προφήτας. διὰ τᾶτο, καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν Θεὸν, Κύριε, τὲς προφήτας σε ἀπέκτειναν, καὶ τὰ θυσιαστήριά σε κατέσκαψαν. ἔριφος εἰς τόν Δαβὶδ ἦτον ὁ Σαὰλ, καὶ πάντες οἱ διαβάλλοντες αὐτὸν· τὲς ὁποίες τὲς ἄφηνεν ὁ Κύριος νὰ τὸν πειράζεν, καὶ δὰν τὲς ἔσφαζεν νὰ ἀναπαυδῇ ὁ Δαβὶδ·
Ψαλμ. ηγ'. διὰ τᾶτο καὶ ἔλεγεν, Ἕως πότε ἁμαρτωλοὶ Κύριε, ἕως πότε ἁμαρτωλοὶ καυχήσονται; τοιαῦτα λέγει, καὶ ὁ ἀν τῷ Εὐαγγελίῳ υἱὸς· πάντοτε ἐκοπίαζα, καὶ ποτὲ δὰν μὲ ἀξίωσες καμίας παρηγορίας, ἀδὲ ἔδωκας εἰς σφαγλὼ τινὰ ἀπ' ἐκείνες ὁπᾶ μὲ ἐπείραζαν, τώρα δὲ ἔτζι χωρὶς κόπον σώζεις τὸν ἄσωτον; ἔτος μὲν εἶναι λοιπὸν ὁ σκοπὸς τῆς παραβολῆς ὅλος, διὰ τὲς Φαρισαίες τλὼ εἶπε ὁπᾶ ἐγόγυζαν πῶς ἐδέχετον τὲς ἁμαρτωλὲς ὁ Κύριος. διὰ νὰ μᾶς παιδδύσῃ, ὅτι ἂν καὶ δίκαιοι εἴμεδεν, νὰ μλὼ φδύγωμεν ἀπὸ τὲς ἁμαρτωλὲς, μηδὲ νὰ γογύζωμεν πῶς τὲς δέχεται ὁ Θεὸς. υἱὸς λοιπὸν νεώτερος εἶναι αἱ πόρναι, καὶ οἱ τελῶναι· πρεσβύτερος δὲ υἱὸς, οἱ Φαρισαῖοι, καὶ οἱ γραμματεῖς, κατὰ τλὼ ὑπόδεσιν, δίκαιοι λογιζόμενοι· ὡσὰν νὰ ἔλεγον ὁ Θεὸς, ἂς εἶναι ὅτι ἐσεῖς ἤδε δίκαιοι ἀληδῶς, καὶ ἐδὲ μίαν ἀντολλὼ παρέβητε, δὰν εἶναι πρέπον νὰ δέχωμαι καὶ ἐκείνες ὁπᾶ ἐπισρέφεν ἐκ πονηρίας; τὲς τοιάτες λοιπὸν γογυσὰς παιδδίει διὰ τῆς παραβολῆς. τινὲς δὲ, τὸν μὲν πρεσβύτερον υἱὸν, νοῦν τὲς ἀγγέλες· τὸν δὲ νεώτερον, εἰς τλὼ φύσιν τῶν ἀνδρώπων ἐπαρωμοίασαν, ἡ ὁποία ἐνεωτέρισε κατὰ τῆς ἀντολῆς ὁπᾶ τῆς ἐδόδη. ἄλλοι δὲ εἰς τὲς ἑβραίες, καὶ εἰς τὲς ἐδνικὲς, τλὼ ἐννόησαν. ἀληδέστερον δὲ εἶναι αὐτὸ ὁπᾶ εἴπαμεν, ὅτι εἰς μὲν τὸ πρόσωπον τῶν δικαίων, λαμβάνεται ὁ πρεσβύτερος υἱὸς· εἰς τῶν ἁμαρτωλῶν δὲ, καὶ ἐπισρεφόντων ὁ νεώτερος. ὅλη δὲ ἡ ὑπόδεσις τῆς παραβολῆς διὰ τὲς Φαρισαίες ἔγινε, παιδδεύοντάς τες ὁ Κύριος, νὰ μλὼ σκανδαλίζωνται πῶς δέχεται τὲς ἁμαρτωλὲς ἐὰν καὶ δίκαιοι εἶναι αὐτοὶ. ἂς μλὼ σκανδαλίζεται λοιπὸν ἐδένας εἰς τὰς κρίσεις τᾶ Θεᾶ, ἀλλὰ ἂς ἔχῃ ὑπομονλὼ εἰς τὰς δημερίας καὶ καλοπαδείας τῶν φαινομένων ἁμαρτωλῶν. διότι πᾶ ἠξδύρεις ἐὰν ἐκεῖνος ὁπᾶ νομίζεις ἐσὺ ἁμαρτολὸν, ἐμετανόησε, καὶ διὰ τᾶτο προσεδέχδη; ἢ ἂν ἔχῃ κρυπλὰς ἀρετὰς, καὶ δι' αὐτὰς τὸν ἀγαπᾶ ὁ Θεὸς;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Κείμενον.

Ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς τὲς μαδητὰς αὐτᾶ· ἄνδρωπός τις ἦν πλέσιος, ὅς εἶχεν οἰκονόμον· καὶ ἔτος διεβλήδη αὐτῷ, ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτᾶ. καὶ φωνήσας αὐτὸν, εἶπεν αὐτῷ· τὶ τᾶτο ἀκέω περὶ σᾶ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σε· ἐ γὰρ δυνήσῃ ἔτι οἰκονομεῖν. εἶπε δὲ ἀν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος· τὶ ποιήσω, ὅτι ὁ Κύριός με ἀφαιρεῖται τλὼ οἰκονομίαν ἀπ' ἐμᾶ; σκάπτειν ἐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχυόμαι. ἔγνων τὶ ποιήσω, ἵνα ὅταν μεταδαδῶ τῆς οἰκονομίας, δέξονταίμε εἰς τὲς οἴκες αὐτῶν. καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκασον τῶν χρεοφειλετῶν τᾶ Κυρίε αὐτᾶ, ἔλεγε τῷ πρώτῳ· πόσον ὀφείλεις τῷ Κυρίῳμε; ὁ δὲ εἶπεν, ἑκατὸν βάτες ἐλαίε. καὶ εἶπεν αὐτῷ· δέξαισε τὸ γράμμα, καὶ καδίσας, ταχέως γράψον πεντήκοντα. ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπε· σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν ἑκατὸν κόρες σίτε. καὶ λέγει αὐτῷ· δέξαισε τὸ γράμμα, καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. καὶ ἐπήνεσεν ὁ Κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς

ἀδικίας,

ἀδικίας, ὅτι Φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου, Φρονιμώτεροι. ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ Φωτὸς, εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσι. καὶγὼ ὑμῖν λέγω, ποιήσατε ἑαυτοῖς Φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας· ἵνα ὅταν ἐκλείπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.

Ἐξήγ. Πᾶσα παραβολὴ πλαγίως καὶ εἰκονικῶς δηλοῖ πραγμάτων τινῶν φύσιν, οὐχὶ πῶς νὰ ὁμοιάζῃ κατὰ πάντα εἰς τὰ πράγματα ἐκεῖνα ὁποῦ παραβάλλεται. διὰ τοῦτο οὐδὲ πάντα τὰ μέρη τῆς παραβολῆς πρέπει νὰ πολυπραγμονῶνται, ἀλλὰ νὰ καρπωνώμεθα ἀπ' ἐκεῖνα μόνον ὁποῦ ὁμοιάζει εἰς τὸν προκείμενον σκοπὸν· τὰ δὲ ἄλλα νὰ τὰ ἀφίνωμεν, ὡσὰν ὁποῦ ἐβάλθησαν διὰ σύσασιν μόνον τῆς παραβολῆς, ἀμὴ δὲν δηλοῦν τίποτες πρὸς τὸν προκείμενον σκοπὸν· καθὼς πρέπει λοιπὸν νὰ κάμωμεν καὶ τὴν παροῦσαν παραβολήν· διότι ἂν θέλησωμεν νὰ ἐξετάζωμεν ὅλα καταλεπτῶς, ποῖος εἶναι ὁ οἰκονόμος, καὶ ποῖος τὸν ἔβαλεν εἰς τὴν οἰκονομίαν, καὶ ποῖος τὸν ἐδιάβαλε, καὶ ποῖοι εἶναι οἱ χρεῶσαι, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ὁ ἕνας μὲν ἐχρεωστοῦσε λάδι, ὁ δὲ ἄλλος σιτάρι, καὶ διατὶ λέγονται πῶς ἀπὸ ἑκατὸν ἐχρεωστοῦσαν, καὶ ἁπλῶς πάντα τὰ ἄλλα, ἂν τὰ ἐξετάσωμεν καταλεπτῶς, θέλομεν κάμει τὸν λόγον σκοτεινὸν· καὶ διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπορίας, ἴσως νὰ φανῇ καὶ ἡ ἐξήγησις κατεγέλασος. τοσοῦτον λοιπὸν πρέπει νὰ ὠφεληθοῦμεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν παραβολήν, ὅσον εἶναι δυνατὸν· ὡσὰν τὶ λέγω, ὁ Κύριος ἐδῶ βάλλεται νὰ μᾶς διδάξῃ περὶ τοῦ πλούτου ὁποῦ μᾶς ἐδόθη, ὅτι νὰ τὸν κυβερνοῦμεν καλῶς. καὶ πρῶτον μὲν τοῦτο μανθάνομεν, ὅτι δὲν εἴμεθα Κύριοι χρημάτων, διότι δὲν ἔχομεν τίποτες ἐδικόν μας, ἀλλὰ ξένων χρημάτων εἴμεθεν οἰκονόμοι, ὁποῦ μᾶς ἐδόθηκαν παρὰ τοῦ δεσπότου ἡμῶν, διὰ νὰ τὰ οἰκονομήσωμεν καλῶς, καὶ καθὼς ἐκεῖνος προσάσει· ἔπειτα ἐὰν δὲν τὰ κυβερνοῦμεν κατὰ τὴν γνώμην τοῦ δεσπότου, ἀλλὰ τὰ ἐξοδιάζωμεν εἰς φαγοπότια ἐδικά μας, διαβεβλημμένοι, ἤγουν ἐγκαλεσμένοι οἰκονόμοι εἴμεθεν. διότι τὸ θέλημα τοῦ δεσπότου εἶναι, ὅτι νὰ ἐξοδιάζωμεν τὰ χρήματα ὁποῦ μᾶς ἐδόθηκαν, εἰς τὰς χρείας τῶν σωδέλων ἡμῶν, ἤγουν τῶν πτωχῶν, καὶ ὄχι εἰς ἐδικάμας φαγοπότια. ὅταν δὲ διαβαλθῶμεν, καὶ μέλλομεν νὰ βγαλθῶμεν ἀπὸ τὴν οἰκονομίαν τῶν χρημάτων, ἤγουν νὰ κοπῶμεν ἀπὸ τῆς ζωῆς τούτης, ὅτε δηλονότι θέλομεν δώσει καὶ λόγον τῆς οἰκονομίας, ὕστερα ἀπὸ τὴν ζωὴν ἐτούτην· ἐὰν εἴμεθεν φρόνιμοι σοχαζόμεθεν κἂν εἰς τὸν θάνατόν μας, καὶ κάμνομεν Φίλους ἐκ τῶν χρημάτων τῆς ἀδικίας. ἀδικίας δὲ χρήματα λογιοῦνται ἐκεῖνα ὁποῦ ὁ Κύριος μὲν μᾶς τὰ ἔδωκεν νὰ τὰ ἐξοδιάσωμεν εἰς τὰς χρείας τῶν ἀδελφῶν, καὶ σωδέλων ἡμῶν, ἤγουν τῶν πτωχῶν, καὶ ἡμεῖς τὰ κρατοῦμεν διὰ λόγους. ἀλλὰ κἂν εἰς τὸ τέλος ἂς γροικήσωμεν, πῶς μέλλομεν νὰ πηγαίνωμεν· καὶ ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔτε νὰ δηλοῦσωμεν ἠμποροῦμεν, διότι πλέον δὲν εἶναι καιρὸς ἐργασίας· ἔτε νὰ ζητήσωμεν εἶναι βολετὸν, διότι μωραὶ ὀνομάζονται αἱ παρθένοι ὁποῦ ἐζήτησαν. ἀμὴ τὶ νὰ κάμωμεν λοιπὸν; νὰ μειράσωμεν τὰ χρήματα ταῦτα μὲ τοὺς πτωχοὺς, ἵνα ὅταν ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον, νὰ μᾶς δεχθοῦν εἰς τὰς κατοικίας αὐτῶν. διότι τοῖς σὺ χριστῷ πτωχοῖς, ἐδόθησαν αἱ αἰώνιοι κατοικίαι, εἰς τὰς ὁποίας δικαιοῦνται νὰ δεχθοῦν ἐκείνους ὁποῦ τοὺς ἠγάπησαν ἐδῶ, διὰ τῆς δόσεως τῶν χρημάτων, τὰ ὁποῖα ἔσωνταν ὁποῦ ἦσαν δεσποτικά, ἔπρεπε νὰ τὰ δώσωμεν ἐξ ἀρχῆς· διότι ἔτοι εἶναι οἱ χρεῶσαι, καθὼς λέγει ὁ Προφήτης, Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐλεεῖ, καὶ δανείζει ὁ δίκαιος· καὶ πάλιν, Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανείζει Θεῷ. Ἔπρεπε λοιπὸν ἐξ ἀρχῆς νὰ δοθοῦν εἰς τοὺς καλοὺς τούτους χρεοφειλέτας, οἱ ὁποῖοι τὰ ἀνταποδίδουν ἑκατονταπλασίως. πλὴν ἐπειδὴ οἰκονόμοι τῆς ἀδικίας βρισκόμεθεν, ἀδίκως κρατοῦντες ἐκεῖνα ὁποῦ μᾶς ἐδόθηκαν διὰ νὰ τὰ μειράσωμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἂς μὴν ἀπομείνωμεν ἕως τέλους εἰς τὴν τοιαύτην ἀπανθρωπίαν, ἀλλὰ ἂς τὰ μειράσωμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς, διὰ νὰ μᾶς δεχθοῦν εἰς τὰς αἰωνίους σκηνὰς αὐτῶν. Ἐὰν τὸ λοιπὸν νοήσωμεν ὅτως τὴν παραβολήν, δὲν θέλει βρεθῇ τίποτες περισσὸν, ἢ περίεργον, ἢ ὀνειροκριτικὸν εἰς τὴν ἐξήγησιν. διότι φαίνεται νὰ δηλοῖ ὡσὰν παράξενον τίποτες τὸ, οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου, εἰσὶ Φρονιμώτεροι, κ' τὰ λοιπά. ὅμως δὲν εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν ἀκολουθίαν, οὐδὲ παράξενον· διότι υἱοὺς τοῦ αἰῶνος τούτου λέγει, ἐκείνους ὁποῦ συλλογίζονται μόνον ἐκεῖνα ὁποῦ τοὺς συμφέρουν εἰς τὴν γῆν· υἱοὺς δὲ Φωτὸς λέγει, ἐκείνους ὁποῦ χρεωστοῦν νὰ οἰκονομοῦν τὸν πνευματικὸν πλοῦτον, καθὼς ἀγαπᾷ ὁ Θεός. τοῦτο λέγει λοιπὸν, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ βάνονται οἰκονόμοι εἰς κάποιαις ἀνθρώπιναις ὑπηρεσίαις, πραγματεύονται μὲ κάθε τρόπον, πῶς νὰ κάμουν Φίλους νὰ τοὺς ἔχουν παρηγορίαν ὅταν βγοῦν ἀπὸ τὴν οἰκονομίαν. οἱ δὲ υἱοὶ τοῦ Φωτὸς, τουτέστιν ἐκεῖνοι ὁποῦ βάνονται εἰς πνευματικὴν κυβέρνησιν ἐμπιστεύομενοι χρημάτων, θέλει ἐπινοῦνται πῶς νὰ ὠφεληθοῦν μετὰ ταῦτα. τὸ λοιπὸν υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου, εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐμπιστεύονται ἀνθρώπιναις οἰκονομίαις, καὶ εἰς τὴν γενεὰν αὐτῶν, τουτέστιν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον Φρονίμως κυβερνοῦν αὐτοὺς διὰ τοῦ λόγου τους· υἱοὶ δὲ τοῦ Φωτὸς εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ νὰ λάβουν χρήματα διὰ νὰ τὰ κυβερνήσουν θεοφιλῶς. βρισκόμεθεν λοιπὸν, εἰς μὲν τὰς ἀνθρωπίνους κυβερνήσεις, Φρονίμως κυβερνῶντες τὰ ἐδικάμας πραγματεύομενοι, ἵνα ἐὰν καὶ ξεπέσωμεν καμίαν φορὰν ἀπὸ τὴν οἰκο-

Ψαλμ. λς'.

Παροιμ. ιθ'.

οἰκονομίαν, νὰ ἔχωμεν πῶς νὰ πορεύσωμεν τὴν ζωήν μας εἰς τὸν κόσμον τοῦτον. εἰς δὲ τὰ χρήματα ὁποῦ χρεωστοῦμεν νὰ τὰ κυβερνήσωμεν κατὰ Θεὸν, δὲν φαινόμεθεν νὰ κάμωμεν τίποτες πρόνοιαν, μήπως δώσωμεν λόγον τῆς οἰκονομίας ἔξωντας νὰ μεταχαθοῦμεν ἀπὸ τὴν ζωὴν τούτην, καὶ θέλομεν εὑρεθῆ ἐσερημένοι πάσης παρηγορίας. διὰ τοῦτο καὶ ἄφρονες ὀνομα ζούμεθεν, διὰ νὰ μὴ φρονοῦμεν, τουτέστι διὰ νὰ μὴ λογιάζωμεν τὰ ὑστερινά μας, καὶ ἐκεῖνα ὁποῦ νὰ μᾶς κάμνουν τότε χρεία. ἀλλὰ ἂς κάμωμεν φίλους τοὺς πτωχοὺς, δίδοντες εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῆς ἀδικίας· τουτέστιν, ὁποῦ μᾶς ἐδόθη μὲν παρὰ Θεοῦ, διὰ νὰ μᾶς γένῃ ἅρμα δικαιοσύνης, ἐκρατήθη δὲ ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ διὰ τοῦτο ἐτράπη εἰς ἀδικίαν. ἐὰν ὁ πλοῦτος νὰ ὁποῦ σωάζεται μὲ δικαιοσύνη ὅταν δὲν κυβερνηθῆ καλῶς, νὰ δὲν δοθῆ τοῖς πτωχοῖς, ἀδικία νὰ μαμωνᾶς λογίζεται, πόσω μᾶλλον ὁ ἐξ ἀδικίας; ἐκ τούτου, λοιπὸν ἂς κάμωμεν φίλους, ἵνα ὅταν ἀναχωρήσωμεν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ἢ καὶ ἄλλως, ὅταν ὀλιγοψυχῶμεν κατακρινόμενοι ἐκεῖ, νὰ μᾶς δεχθοῦν εἰς τὰς αἰωνίους κατοικίας αὐτῶν.

Κείμ. Ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ, καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστιν· ὁ δὲ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος, καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε; τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει; οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ Κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν, καὶ μαμωνᾷ. Ματθ. ς'.

Εξήγ. Ἀκόμι περὶ τοῦ πλούτου διδάσκει, πῶς πρέπει νὰ τὸν οἰκονομοῦμεν κατὰ Θεὸν· διότι ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ, τουτέστιν ἐκεῖνος ὁποῦ κυβερνεῖ καλῶς τὸν πλοῦτον, ὁποῦ τοῦ ἐμπιστεύθη εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστι, τουτέστι, καὶ εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα ἄξιος εἶναι νὰ λάβῃ τὸν ἀληθινὸν πλοῦτον. ἐλάχιστον δὲ λέγει τὸν γήϊνον πλοῦτον, ὡσὰν ὁποῦ κατὰ ἀλήθειαν εἶναι μικρὸς, μάλιστα δὲ μήτε εἶναι καθόλε, ἐπειδὴ εἶναι ῥυσὸς. πολλὰ δὲ λέγει τὸν Οὐράνιον, ὡσὰν ὁποῦ διαμένει πάντοτε, καὶ περισσεύει. ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ φανῇ ἄδικος εἰς τοῦτον τὸν γήϊνον, καὶ κρατήσει διὰ λόγου τοῦ ἐκεῖνα ὁποῦ τοῦ ἐδόθηκαν διὰ τοὺς πτωχοὺς εἰς κοινὴν χρείαν τῶν ἀδελφῶν, δὲν θέλει εὑρεθῆ ἄξιος διὰ τὸ πολλὰ ἐκεῖνο, ἀλλὰ θέλει εὑγαλθῆ ὡς ἄδικος. ἐξηγοῦντας δὲ τὸ λεγόμενον λέγει, ἐὰν εἰς τὸν ἄδικον μαμωνᾶ δὲν ἐγινήκετε πιστοὶ, τὸν ἀληθινὸν τίς νὰ σᾶς ἐμπιστεύσῃ; ἄδικον μαμωνᾶ ὠνόμασε τὸν πλοῦτον ὁποῦ ἔχομεν, διότι ἐὰν δὲν ἦτον ἄδικος, δὲν ἦτον· ἀμὴ τώρα ἐπειδὴ τὸν ἔχομεν, φανερὸν εἶναι ὅτι διὰ νὰ τὸν κρατήσωμεν, καὶ νὰ μιὰ τὸν δώσωμεν τοῖς πτωχοῖς, ἄδικος εἶναι· τοῦτο δὲ λογᾶται κλεψία ξένων χρημάτων, καὶ ἀδικία πτωχῶν. ἐκεῖνος λοιπὸν ὁποῦ κακῶς οἰκονομεῖ τὸν πλοῦτον τοῦτον, καὶ ἀπίστως, πῶς νὰ πιστευθῆ τὸν ἀληθινὸν πλοῦτον; καὶ ἡμᾶς ὁποῦ δὲν ἐκυβερνήσαμεν πιστῶς τὰ ξένα, τουτέστι τὰ χρήματα· διότι ξένα εἶναι ταῦτα, ὡσὰν ὁποῦ εἶναι δομένα διὰ τοὺς πτωχοὺς· καὶ ἄλλως, ὡσὰν ὁποῦ δὲν ἐφέραμεν τίποτες εἰς τὸν κόσμον, ἀλλὰ γυμνοὶ ἐγεννήθημεν· τὸ ἐδικόν μας τίς νὰ μᾶς τὸ δώσῃ; ἐδικόν μας δὲ εἶναι ὁ πλοῦτος ὁ Οὐράνιος καὶ θεῖος, διότι ἐκεῖ εἶναι τὸ πολίτευμα τὸ ἐδικόν μας. καὶ τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ δημιουργηθέντος ἀνθρώπου, τὰ χρήματα μὲν καὶ τὰ κτήματα, ξένα εἶναι· διότι ἐδόθηκαν ἀπὸ τοῦτα τὸ ὁμοιάζει. ἡ ἀπόλαυσις δὲ τῶν θεϊκῶν ἀγαθῶν, καὶ ἡ ἕνωσις μετὰ Θεοῦ, αὐτὰ εἶναι ἐδικάμας. ἕως τούτου λοιπὸν μᾶς ἐδίδαξε πῶς νὰ οἰκονομοῦμεν πιστῶς τὸν πλοῦτον, διότι ξένος εἶναι, καὶ ὄχι ἐδικός μας· ἡμεῖς δὲ οἰκονόμοι, καὶ ὄχι Κύριοι καὶ δεσπόται. καὶ ἐπειδὴ ἡ κατὰ Θεὸν κυβέρνησις τοῦ πλούτου, ἀλλέως δὲν κατορθοῦται, εἰμὴ διὰ τῆς ἀπροσωπολήπτου, ἤγουν διὰ τοὺς μίσους, διὰ τοῦτο ἐπρόσθεσε καὶ τοῦτο εἰς διδασκαλίαν, εἰπών· οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν, καὶ μαμωνᾷ· τουτέστιν, ἀδυνάτου εἶναι, ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ εἶναι προσηλωμένος εἰς τὸν πλοῦτον, καὶ νὰ κρατῇ τίποτες μὲ ἀγάπιν, νὰ εἶναι δοῦλος Θεοῦ. εἰς τόσον ὅτι ἐὰν θέλῃς νὰ οἰκονομήσῃς τὸν πλοῦτον πιστῶς, μὴ γίνεσαι δοῦλος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι νὰ μιὰ ἔχῃς ἀγάπιν πρὸς αὐτὸν, καὶ κατὰ ἀλήθειαν ἐδείχνουσας τῷ Θεῷ. διότι παντοχοῦ ἡ φιλαργυρία καταικρίνεται· τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἐμπαθὴς ἕξις, ἤγουν ἡ πολλὴ ἀγάπη, καὶ ἡ φιλία τοῦ πλούτου.

Κείμ. Ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα, καὶ οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν, βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐστιν.

Εξήγ. Ὁ μὲν Φαρισαῖοι ἐξεμυκτήριζαν, ἤγουν ἀναγελοῦσαν τὸν Κύριον, ὡσὰν ὁποῦ τοὺς ἔγιζαν οἱ λόγοι. διότι ὡς φιλάργυροι ὁποῦ ἦσαν, δὲν τοὺς ἄρεσκαν οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου ὁποῦ ἐλάλει περὶ ἀκτημοσύνης. ἐπειδὴ λέγει καὶ ἡ γραφὴ, βδέλυγμα ἁμαρτωλῷ θεοσέβεια· καὶ οἱ ἔλεγχοι τῷ ἀσεβεῖ μώλωπες. ὁ δὲ Κύριος φανερώνοντας τὴν κεκρυμμένην αὐτῶν Ἐκκλ. α'.

πονη-

πονηρίαν, καὶ δείχνωντας ὅτι ἐὰν καὶ ὑποκρίνονται δικαιοσύνλιν, ἀλλὰ βδελυκτοὶ εἰσι παρὰ τῷ Θεῷ, διὰ τλὶ ὑπερηφάνειαν ὁπῦ ἔχεν, λέγειτες· ἐσεῖς εἶδε ὁπῦ δικαιώνετε τῦ λόγεσας, καὶ λογιάζετε ὅτι μόνον ἐσᾶς ἐδόθη νὰ νοεῖτε ἐκεῖνα ὁπῦ πρέπει, καὶ νὰ διδάσκετε, διὰ τῦτο καὶ μηκτυρίζετε τὲς λόγες μὲ ὡς λωλῦ, θέλοντες νὰ νομίζεθε εἰς τὸ πλῆθος τῦ λαῦ, ἀληθείας διδάσκαλοι· ἀλλὰ δὲν εἶναι ἔτζι, διότι ὁ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίασσας, καὶ σᾶς βδελύσετε διὰ τλὶ ὑψηλοφροσύνλιν, καὶ διὰ τλὶ ἐπιθυμίαν τῆς ἀνθρωπίνης δόξης, διότι τὸ εὐ ἀνθρώποις ὑψηλὸν, βδέλυγμα, ἤγεν συγχασία εἶναι εἰς τὸν Θεόν· διότι ἀκάθαρτος παρὰ κυρίῳ πᾶς ὑψηλοκάρδιος. ἔπρεπέσας λοιπὸν ὦ Φαρισαῖοι, νὰ μλὶ ἀγαπᾶτε πῶς νὰ ἀρέσετε τοῖς ἀνθρώποις· διότι ὁ Θεὸς διεσκόρπισεν ὀσᾶ ἀνθρωπαρέσκων. μάλισα δὲ νὰ δικαιώνεθε ἔμπροσθεν τῦ Θεῦ. Παροιμιῶν ις. Ψαλ. ριβ.

Κείμ. Ὁ νόμος καὶ οἱ Προφῆται ἕως Ἰωάννε, ἀπὸ τότε ἡ Βασιλεία τῦ Θεῦ εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτλὶ βιάζεται. εὐκοπώτερον δὲ ἐσι τὸν Οὐρανὸν καὶ τλὶ γλῦ παρελθεῖν, ἢ τῦ νόμε μίαν κεραίαν πεσεῖν. πᾶς ὁ ἀπολύων τλὶ γυναῖκα αὐτῦ, καὶ γαμῶν ἑτέραν, μοιχᾶται· καὶ πᾶς ὁ ἀπολελυμενλιν ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν, μοιχᾶται. Ματθ. ια.

Ἐξήγ. Φαίνεται πῶς νὰ εἶναι ξεχωρισμένα ταῦτα, καὶ δὲν ἔχεν καμίαν ἀνακάτωσιν, πρὸς ἐκεῖνα ὁπῦ ἐπροείπαμεν. ἀλλὰ εἰς ἐκεῖνον ὁπῦ ϛοχάζεται, θέλεν εὑρεθῆ πῶς ἔχεν καὶ μεγάλλιν ἀκολθίαν. διότι ἐπειδὴ παραπάνω, αὐτὸς μὲν ἐδίδαξεν ἀκτημοσιώλιν, καὶ τὸν πλῆτον ἄδικον καὶ μαμωνᾶν ἐκάλεσεν· ὁ δὲ Νόμος, καὶ ἐν τῷ πλήτῳ ἔδιδε τὰς εὐλογίας, καὶ οἱ Προφῆται τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς ἔταζαν· διὰ νὰ μλὶ εἰπῇ τινὰς μυκτηρίζων αὐτὸν ὥσπερ οἱ Φαρισαῖοι, τὶ λέγεις ἐσὺ; ἐναντιεῖσαι τῷ νόμῳ; ἐκεῖνος καὶ ἐν τῷ πλήτῳ εὐλόγει, καὶ σὺ διδάσκεις ἀκτημοσιώλιν; διὰ τῦτο λεγει· ὁ νόμος καὶ οἱ Προφῆται, ἕως Ἰωάννε εἶχαν τὸν καιρὸν, καὶ καλῶς μὲν ἐδίδασκον ὡσὰν ὁπῦ εἶχαν καιρὸν κατὰ τλὶ νηπιότητα τῶν ἀκεόντων· ἀφ' ἧς δὲ ὁ Ἰωάννης, ὁπῦ ἦτον χεδὸν ἄϋλος διὰ τλὶ ἀκτημοσιώλιν, ἦλθε καὶ ἐκήρυξε Βασιλείαν ἐρανῶν· δὲν ἔχεν πλέον καιρὸν τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, ἀλλὰ κηρύτλεται ἡ Βασιλεία τῶν ἐρανῶν. διὰ τῦτο καὶ ἀκτημοσιώλιν ἐπὶ τῆς γῆς χρεωσῶν νὰ ἔχεν, ἐκεῖνοι ὁπῦ ἐπιθυμῶν τὰ ἐράνια. ἐπειδὴ οἱ Προφῆται καὶ ὁ νόμος, δὲν ἀνήφεραν περὶ Βασιλείας ἐρανῶν, πρεπόντως ἔταζαν εἰς ἐκείνες ὁπῦ ἦσαν ἀκόμι ἀτελέσεροι, καὶ δὲν ἐδιώοντο νὰ νοήσεν τίποτες μέγα καὶ ἀνδρικὸν, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς. εἰς τόσον ὅτι πρεπόντως ὦ Φαρισαῖοι διδάσκω ἀκτημοσιώλιν, ὡσὰν ὁπῦ πλέον τὰ ἀτελῆ τῦ νόμε δὲν ἔχεν καιρὸν. καὶ ἀπέκει διὰ νὰμλὶ εἰπῶν, τὸ λοιπὸν πάντα τὰ τῦ νόμε εὐγάλθησαν, ὡς ματάιε καὶ ἀδὲν ὠφελῶντος; ὄχι, λέγει· ἀλλὰ μάλισα τώρα ἀναπληρῶνται, καὶ τελειώνονται. διότι ὅσα ἐσκιαγράφισεν ἐκεῖνος, εἴτε περὶ Χρισῦ λέγων τυπικῶς, εἴτε περὶ ἐντολῶν, τώρα ἀναπληρῶνται ταῦτα, καὶ δὲν θέλει διαπέσει ἀδένα ἀπὸ τῦτα, ἕως μιᾶς κεραίας. διότι καὶ ἐκεῖνα ὁπῦ ἐδείχθηκαν ἐκεῖ σκιωδῶς περὶ Χρισῦ, ἐδὼ φανερῶνται τελειώτερα· καὶ αἱ ἐντολαὶ τῦ νόμε, αἱ ὁποῖαι τότε κατὰ τλὶ διάνοιαν τῶν ἀτελῶν, ὁμοίως καὶ καταλλήλως δοθεῖσαι, τώρα λαμβάνεν τὸ ὑψηλότερον καὶ τελειώτερον. ὅτι δὲ ὁ νόμος πρὸς ἀτελεῖς ἀτελῶς διελέγετο, φανερὸν εἶναι ἀπὸ τῦτο· διότι περὶ λύσεως γάμε πρὸς τλὶ σκληροκαρδίαν τῶν ἑβραίων ἀπεκρίνατο· ἵνα ἐὰν μισῇ ὁ ἄνδρας τλὶ γυναῖκα αὐτῦ, νὰ ἔχῃ ἐξεσίαν νὰ τλὶ χωρίζῃ, διὰ νὰ μὴ γενῇ ἄλλο τίποτε χειρότερον. διατὶ ἔξωντας νὰ εἶναι φονεῖς, καὶ νὰ χαίρωνται εἰς τὲς φόνες, δὲν ἐλυπῦνταν ἐδὲ τὲς ἐδικὲς καὶ συγγενεῖστες, ὡς καὶ τὲς υἱὲς καὶ τὰς θυγατέρας, νὰ τὰς θυσιάζεν τοῖς δαιμονίοις. ἀλλὰ τὸ μὲν χαμηλὸν καὶ ἀτελὲς τῆς διδασκαλίας τῦ νόμε, τοιῦτον ἦτον, διότι τότε τοιαύτης νομοθεσίας ἦτον καιρὸς· τώρα δὲ εἶναι καιρὸς τελείας διδασκαλίας, διὰ τῦτο καὶ λέγω, ὅτι κάθε ἕνας ὁπῦ χωρίζει τλὶ γυναῖκατε, πάρεξ ἐὰν εἶναι πόρνη, καὶ πέρνει ἄλλη, μοιχᾶται. εἰς τόσον ὅτι δὲν εἶναι θαυμασὸν, ἐὰν καὶ περὶ ἀκτημοσιώης διαλέγομαι, μηδὲ τῦ νόμε ἔτω φανερῶς διδάσκοντος. διότι Ἰδὲ περὶ τῆς λύσεως τῦ γάμε, ὁπῦ ἐπρόσαστεν ἀλλέως ὁ νόμος, διὰ τλὶ κακογνωμίαν τῶν Ἰσδαίων· ἐγὼ δὲ πρὸς τὸ τελειώτερον παιδεύων τὲς ἀκέοντας, ἐμποδίζω τλὶ ἄλογον ἀπόλυσιν· ὄχι πῶς λέγω ἐναντία ἐκείνε, ἀλλὰ μάλισα τὸ βέλημα ἐκείνε πληρῶν· διότι ὁ νόμος ἐβάλετον νὰ μὴ γίνωνται φόνοι ἀναμέσον ἀνδρὸς, καὶ γυναικὸς, τῦτο τυπώνω καὶ ἐγὼ μὲ τὸ νὰ διδάσκω τὰ ἀνδρόγυνα νὰ ἀγαπᾶν ἕνας τὸν ἄλλον, καὶ νὰ λυπῦνται ὡς ἐδικόντες μέλος. εἰς τόσον ὅτι κὴ ὁ νόμος μὲν τῦτο ἐβάλετον· ἐπειδὴ δὲ ἦσαν ἀτελεῖς οἱ ἀκέοντες, ὥρισε νὰ χωρίζωνται, ὅπως κἂν ἔτως λυπῦνται ἕνας τὸν ἄλλον, καὶ νὰ μλὶ φονεύωνται, ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα. πάντα λοιπὸν τὰ τῦ νόμε τὰ ἔπαυσεν ὁ Χρισὸς, εἰς τόσον ὅτι καλῶς εἶπεν ὅτι ἀδιώατον εἶναι νὰ πέσῃ μία κεραία τῦ νόμε· διότι πῶς ἤθελε πέσῃ ὁ νόμος, ὁπῦ μάλισα ἐδιορθώνετο. Δευτ. κδ. Ψαλ. ρε. Δευτ. κη. Ἡσαΐ. α.

Κείμ. Ἄνθρωπος δέτις ἰῶ πλέσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, δΦραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. πτωχὸς δέτις ἰῶ ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτῦ ἡλκωμένος· καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῦ πλησίε· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι, ἀπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτῦ. ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τῦ Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλέσιος, καὶ ἐτάφη.

Ἐξήγ. Τοῖς προειρημένοις ἀκόλεθα εἶναι καὶ ταῦτα· διότι ἐπειδὴ ἐδίδαξε παράνω πῶς νὰ οἰκονομῶμεν καλῶς τὸν πλῆτον, πρεπόντως σμίγει τῇ ταύτῃ τινὶ παραβολῇ, ἡ ὁποία δηλοῖ τὰ ὅμοια μὲ τὸ παράδειγμα τῦ πλησίε. διότι παραβολὴ εἶναι καὶ τῦτο, καὶ ὄχι καθὼς λογιάζεν τινὲς ἀνοήτως, ὅτι εἶναι πρᾶγμα ὁπῦ ἔγινε· διότι ἀκόμι ἔτε οἱ δίκαιοι ἀπέλαυσαν τὰ ἀγαθὰ, ἔτε οἱ ἁμαρτωλοὶ τὰς κολάσεις· ἀλλ' ἐχημάτισε τὸν λόγον ὁ Κύριος διὰ νὰ παιδεύσῃ τὲς ἀνελεήμονας, τὶ κόλασαις τὲς ἀναμένει· καὶ πάλιν νὰ διδάξῃ τὲς κακοπαθῆντας, τὶ ἀγαθὰ θέλει ἀπολαύσει, διὰ τὰς κακοπαθείας ὁπῦ ὑπέμειναν ἐδῶ. τὸν μὲν πλέσιον χωρὶς ὄνομα τὸν ἔβαλεν εἰς τὴν παραβολὴν, ὡσὰν ὁπῦ μήτε εἶναι ἄξιος νὰ ὀνομάζεται παρὰ Θεῦ, καθὼς τὸ λέγει καὶ διὰ τῦ Προφήτε, ἃ μὴ μνηθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ χειλέων με. τὸν δὲ πτωχὸν τὸν λέγει ἐξ ὀνόματος, διότι τὰ ὀνόματα τῶν δικαίων γράφονται ἐν Βίβλῳ Ζωῆς. εἶναι δὲ λόγος καθὼς διαλαμβάνει ἡ παράδοσις τῶν Ἑβραίων ὅτι εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ἦτον κάποιος Λάζαρος πολλὰ πτωχὸς εἰς τὴν Ἱερεσαλὴμ, καὶ ἄῤῥωστος δεινατὰ, διὰ τὸν ὁποῖον λέγεν ὅτι τῦ ἐνθυμήθη ὁ Κύριος εἰς τὴν παραβολὴν, ὡς φανερὸν καὶ γνώριμον. ὁ μὲν πλέσιος λοιπὸν ἦτον πάντοθεν δημερημένος, διότι κόκκινα καὶ βύσσινα Φορέματα ἐνδύετον· καὶ ὄχι μόνον τῦτο, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἄλλην τρυφὴν ἐτρύφα· διότι λέγει δΦραινόμενος, ὄχι ποτὲ μὲν δΦραίνετον, ποτὲ δὲ ἐχί, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν· καὶ ὄχι ἁπλῶς, ἀλλὰ λαμπρῶς, τετέσιν ἀσώτως καὶ πολυτελῶς, ἤγεν μὲ πολλῶν λογιῶν φαγοπότια. ὁ δὲ Λάζαρος, καὶ πτωχὸς καὶ ἄῤῥωστος, καὶ μάλιστα κακῶς πληγωμένος. διότι εἶναι πολλοὶ ἄῤῥωστοι, ἀμὴ δὲν εἶναι καὶ πληγωμένοι· ἐδῶ δὲ ἦτον περισσόσις τῦ κακῦ. καὶ ἐῤῥιμένος εἰς τὴν πόρταν τῦ πλησίε. καὶ τῦτο ἄλλη βάσανος, τὸ νὰ βλέπῃ ἄλλες εἰς φαγοπότια, καὶ αὐτὸς νὰ ἀποθένῃ τῆς πείνας· διότι ἐπιθυμῦσε λέγει νὰ χορτάσῃ, ὄχι φαγητὰ καλὰ, ἀλλὰ τῶν ψιχίων αὐτῶν, καὶ ἀπεκεῖνα ὁπῦ χορτάνεν οἱ σκύλοι. ἀλλα μήτε νὰ τὸν ὑπηρετήσῃ εἶχε τινὰ· διότι οἱ σκύλοι ἔγλυφαν ταῖς πληγαῖς τε, ὡσὰν ὁπῦ δὲν ἦτον κανεὶς νὰ τὲς διώξῃ. Ἄραγε λοιπὸν εἰς τοσαῦτα κακὰ ὁπῦ ἦτον ὁ Λάζαρος ἐβλασφήμησεν; ἢ ἐλοιδόρησε τὰ Φαγοπότια τῦ πλησίε; ἢ τὴν ἀπανθρωπίαν αὐτῦ κατέκρινεν; ἢ ἐκατηγόρησε τὴν πρόνοιαν; δὲν ἐσυλλογίθη καινσία ἀπ' αὐτὰ, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς φιλοσοφίας ὑπέμεινε. καὶ πόθεν εἶναι φανερὸν; ἀπὸ τῦτο ὁπῦ ὅταν ἀπέθανε, τὸν ἐδέχθηκαν οἱ Ἄγγελοι· διότι ἂν ἦτον γογγυσὴς καὶ βλάσφημος, δὲν ἤθελαν ἀξιωθῆ τοσαύτης τιμῆς, καὶ τῆς παρὰ τῶν ἀγγέλων δορυφορίας. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλέσιος, καὶ ἐτάφη. διότι κατὰ ἀλήθειαν, καὶ ζῶντος αὐτῦ παραχωμένη ἦτον ἡ ψυχήτε, ὡς τάφον περιφέρεσα τὴν σάρκα. διὰ τῦτο καὶ ὅταν ἀπέθανε, δὲν πηγαίνεται εἰς τὸν Παράδεισον ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων, ἀλλὰ κατεβάζεται εἰς τὸν ᾅδην. διότι ἐκεῖνος ὁπῦ δὲν ἐννόησε ποτέτε τίποτες ὑψηλὸν ἢ ἐράνιον, τῦ κατωτάτε τόπε ἦτον ἄξιος. διότι μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ὅτι ἐτάφη, τῦτο ἐδήλωσεν ὁ Κύριος, ὅτι καὶ ἡ ψυχὴ αὐτῦ εἰς τὸν κατώτατον καὶ σκοτεινὸν τόπον τῦ Ἅδε ἐβάλθη.

Κείμ. Καὶ ἐν τῷ Ἅδῃ ἐπάρας τὲς ὀΦθαλμὲς αὐτῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτῦ. καὶ αὐτὸς Φωνήσας εἶπε· Πάτερ Ἀβραὰμ, ἐλέησόνμε, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τῦ δακτύλε αὐτῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσανμε, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ Φλογὶ ταύτῃ. εἶπε δὲ Ἀβραὰμ· τέκνον, μνήθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθάσε ἐν τῇ ζωῇσε, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακὰ. νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. καὶ ἐπὶ πᾶσι τέτοις, χάσμα μέγα ἐστήρικται μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἐντεῦθεν πρὸς ὑμᾶς, μὴ δυνῶνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν.

Ψαλ. ιε. Δανιὴλ. ιβ.

Ἐξήγ. Καθὼς τὸν Ἀδὰμ, ἔξωντας νὰ τὸν ξεβάλῃ ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν Παράδεισον, τὸν ἐκατοίκησε κατάγναντα αὐτῦ, διὰ νὰ ἀνακαινεργώνεται τὸ πάθος, βλέπωντάστον πυκνότερα, καὶ νὰ ἐγροικᾷ ἀπὸ τὶ ἀγαθὰ ἐξέπεσεν· ἔτζι καὶ τῦτον, κατάγναντα τῦ Λαζάρε τὸν ἐκατεδίκασεν, διὰ νὰ τὸν ἐβλέπῃ εἰς τὶ ἀγαθὰ εἶναι, νὰ ἐγροικᾷ ἀπὸ ποῖα ἀγαθὰ

γαθὰ ἐξέπεσε διὰ τὴν ἀπανθρωπίαντε. ἢ διατὶ δὲν βλέπει εἰς ἄλλον τινὰ τῶν δικαίων τὸν Λάζαρον, ἀμὴ εἰς τὸς κόλπους τῦ Ἀβραὰμ; ἐπειδὴ φιλόξενος ἦτον ὁ Ἀβραὰμ, διὰ νὰ γένῃ λοιπὸν ἔλεγχος τῆς μισοξενίας αὐτῦ, διὰ τῦτο μετ' ἐκείνε βλέπει τὸν Λάζαρον. ὁ Ἀβραὰμ ἐκεῖνος ἢ τὸς διαβάταις ἔσυρνε εἰς τὴν καλύβαντε, αὐτὸς δὲ ἢ ἐκεῖνον ὁπῦ ἐκείτετον μέσα εἰς τὸ αὐλίτε, τὸν ἐπαράβλεπε. διατὶ δὲν λαλεῖ πρὸς τὸν Λάζαρον, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀβραὰμ; Ἴσως ἐντρέπετον, διότι ἐνόμιζε νὰ μὲ μνησικακῇ ὁ Λάζαρος, ἢ ἀπὸ λόγυτε ἔκρινε ἢ τὰ τῦ Λαζάρε. διότι ἐὰν ἐγὼ ὁπῦ εἶχα τοσαύτην ὄνημερίαν, ἐπαρέβλεπα αὐτὸν ὁπῦ ἦτον εἰς τόσα κακὰ συνοχωρέμενος, καὶ ἐδὲ τῶν ψιχίων τῦ ἐδίδα· πόσω μᾶλλον αὐτὸς ὁπῦ ἐκαταφρονήθη, θέλει μνησικακήσει, καὶ δὲν θελει σέρξει νὰ μὲ κάμῃ τὴν χάριν. διὰ τῦτο λαλεῖ πρὸς τὸν Ἀβραὰμ· διότι ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἠξόυρεν ὁ Ἀβραὰμ τὰ γενόμενα. τὶ τῦ λέγει λοιπὸν ἐκεῖνος; δὲν εἶπεν, ἀπάνθρωπε καὶ ἄσπλαγχνε, δὲν ἐντρέπεσαι; τώρα ἐνθυμᾶσαι φιλανθρωπίαν; ἀλλὰ πῶς; τέκνον. Βλέπε συμπαθῆ, καὶ Ἁγίαν ψυχλὴ· διότι λέγει καὶ κάποιος Σοφὸς· Ψυχλὴ ταπεινωμενίαν μὴ ταράξῃς. καὶ διὰ τῦτο καὶ αὐτὸς, τέκνον λέγει, δηλῶν μὲ τῦτο, ὅτι ἕως τότε εἶναι ἡ ἐξουσίατε, νὰ τὸν ὀνομάσῃ ἱλαρῶς ἔτως, ἀμὴ παρέκει δὲν ἐξουσιάζει. τῦτο ὁπῦ ἔχω τῦτο σῦ δίδω, συμπαθῆ φωνὴν δηλαδὴ. τὸ δὲ νὰ ἔλθῃ ἀπ' ἐδῶ ἐκεῖ, δὲν εἶναι ἐδικόν μας, διότι ἐκλείθησαν τὰ πάντα· καὶ σὺ μὲν ἀπέλαβες τὰ ἀγαθάσα, ἐκεῖνος δὲ τὰ κακὰ. τίνος δὲ ἕνεκεν δὲν εἶπεν ὅτι, ἔλαβες, ἀλλὰ ἀπέλαβες; διότι τὸ ἀπέλαβες, ἔχομεν σωῄθειαν νὰ τὸ λέγωμεν πρὸς ἐκείνες ὁπῦ λαμβάνεν ἐκεῖνα ὁπῦ τὲς χρεωσῦν. τὶ μενθάνομεν λοιπὸν ἀπὸ τῦτο; ὅτι ἂν καὶ μιαροίτινες εἶναι, ἂν καὶ εἰς τελείαν κακίαν ἔφθασαν· ἔκαμαν πολλάκις καὶ κανένα καλὸν, ἢ δύο. διὰ τῦτο καὶ αὐτὸς, ἂν εἶχε καὶ τίποτες ἀγαθὰ καμωμένα, διὰ τὴν ὄνημερίαν ὁπῦ ἐπέρασεν εἰς τὴν ζωλύτε, λογᾶται ὅτι τὰ ἀπέλαβεν. ὁμοίως δὲ, καὶ ὁ Λάζαρος τὰ κακὰ· διότι Ἴσως νὰ ἔκαμε καὶ ἕτος, ἕνα, ἢ δύο κακὰ· καὶ διὰ τὲς πόνες ὁπῦ ὑπέμεινεν ἐδῶ, τὰ ἀπέλαβε. διὰ τῦτο ἕτος μὲν παρηγορεῖται, ἐσὺ δὲ κολάζεσαι. τὸ δὲ χάσμα δηλοῖ τὴν διαχώρησιν τῶν δικαίων ἀπὸ τὲς ἁμαρτωλὲς, καὶ τὴν διαφορὰν. διότι καθὼς αἱ προαιρέσεις αὐτῶν ἦσαν διάφοροι, ἔτζι καὶ αἱ μοναὶ πολλὴν διαφορὰν ἔχεν, ἔσωντας νὰ ἀπολαμβάνῃ κἀθε ἕνας, κατὰ τὴν προαίρεσιν ὁπῦ εἶχεν εἰς τὴν ζωλύτε. σημάδεσε δὲ ἀπεδὼ τὰ τῦ Ὠριγένες ὁπῦ ἔλεγεν ὅτι, ἔχει τέλος ἡ κόλασις, καὶ ὅτι θέλει ἔλθῃ καιρὸς, ὁπῦ νὰ ἐνωθῆν οἱ ἁμαρτωλοὶ μὲ τὲς δικαίες καὶ μὲ τὸν Θεὸν, καὶ ἔτζι τὰ πάντα καὶ εἰς τὰ πάντα θέλει γένει ὁ Θεὸς, διότι Ἰδὲ ὁπῦ ἀκέσομεν τῦ Ἀβραὰμ ὁπῦ λέγει· ὅπως οἱ βελόμενοι νὰ ἔλθεν ἀπ' ἐδῶ εἰς ἐσᾶς, ἢ ἀπ' αὐτῦ νὰ διαβῆν, πρὸς ἡμᾶς, νὰ μὴ δυώνται, καθὼς λοιπὸν ἀπὸ τὴν κατάπαυσιν τῶν δικαίων εἶναι ἀδυάτον νὰ διαβῆ κανεὶς εἰς τὸν τόπον τῶν ἁμαρτωλῶν, ἔτζι ἀδύνατον εἶναι καὶ εἰς ἡμᾶς, καθὼς μᾶς διδάσκει ὁ Ἀβραὰμ, νὰ μεταβῆμεν ἀπὸ τὸν τόπον τῆς κολάσεως, εἰς τὸν τόπον τῶν δικαίων· ἀξιοπιστότερος δὲ εἶναι ὁ Ἀβραὰμ ἀπὸ τὸν Ὠριγένη. τὶ δὲ εἶναι ὁ ᾅδης; τινὲς μὲν λέγεν, ὅτι εἶναι τόπος ὑποκάτω τῆς γῆς σκοτεινὸς· ἄλλοι δὲ λέγεν, ὅτι ἡ μετάσασις τῆς ψυχῆς, ἀπὸ τὲ ἐμφανὲς εἰς τὸ ἀφανὲς καὶ ἀειδὲς, λέγεται ᾅδης, διότι ἕως ὁπῦ εἶναι ἡ ψυχὴ εἰς τὸ σῶμα, φαίνεται ἀπὸ τὰς ἐνεργείας αὐτῆς, ὅταν δὲ ξεχωρίσῃ ἀπὸ τὸ σῶμα γίνεται ἀειδὴς, ἤγεν ἀφανὴς· τῦτο λοιπὸν εἶπαν ὅτι εἶναι ὁ ᾅδης. κόλπος δὲ Ἀβραὰμ, λέγεται ἡ περιοχὴ τῶν ἀγαθῶν ὁπῦ μέλλεν νὰ ἀπολαύσεν οἱ δίκαιοι, ἐκεῖνοι ὁπῦ νὰ γλυτώσεν ἀπὸ ταῖς φερτέναις τῦ κόσμε τύτε, καὶ νὰ καταντήσεν εἰς τὲς Οὐρανίες λιμένας. ἐπειδὴ καὶ εἰς τὴν θάλασσαν τὲς τόπες ὁπῦ ἔχεν λιμένας καὶ ἀναπαύσεις, κόλπες ἔχομεν σωῄθειαν νὰ τὲς ὀνομάζωμεν. Σημείωσαι δὲ καὶ τῦτο, ὅτι ἐν τῇ ἡ μέρᾳ ἐκείνῃ, ἐκεῖνος ὁπῦ ἀδικᾷ, θέλει Ἰδῇ ἐκεῖνον ὁπῦ ἀδίκησεν εἰς ποίαν δόξαν εἶναι· καὶ ἕτος πάλιν ἐκεῖνον, εἰς ποίαν κατάκρισιν, καθὼς ἐδὼ ὁπλέσιος τὸν Λάζαρον· καὶ ἕτος πάλιν ἐκεῖνον.

Κείμ. Εἶπε δὲ, ἐρωτῶσε ἓν Πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τὲ Πατρός με· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφὲς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵναμὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τῦτον τῆς βασάνε. λέγει αὐτῷ Ἀβραὰμ· ἔχεσι Μωσέα καὶ τὲς Προφήτας· ἀκεσάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν· ὀχὶ, Πάτερ Ἀβραὰμ· ἀλλ' ἐάντις ἀπὸ νεκρῶν πορεθῆ πρὸς αὐτὲς, μετανοήσωσιν. εἶπε δὲ αὐτῷ· εἰ Μωσέως καὶ τῶν Προφητῶν ὀκ ἀκέσιν, ὐδὲ ἐάντις ἐκ νεκρῶν ἀναςῇ, πειθήσονται.

Ἐξήγ. Ἐσωντας νὰ ἀποτύχῃ τῆς αἰτήσεως ὁπῦ ἐζήτησε διὰ λόγυτε ὁ ἐλεεινὸς πλέσιος, παρακαλεῖ διὰ ἄλλες. καὶ βλέπε πῶς ἀπὸ τῆς κολάσεως ἔγινεν εὔσπλαγχνος, διότι ἐκεῖνος ὁπῦ ἐκαταφρονῆσε προτήτερα τῦ Λαζάρε ὁπῦ ἦτον εἰς τὰ ποδάρια αὐτῦ, τώρα φροντίζει διὰ ἄλλες ὁπῦ εἶναι μακρὰ ἀπὸ λόγυτε, καὶ παρακαλεῖ νὰ πεμφθῆ ὁ Λάζαρος ἀπὸ τῶν νεκρῶν, εἰς τὸ σῶτι τῦ Πατρὸς αὐτῦ. καὶ ὄχι ἁπλῶς ἕνα ἀπὸ τὲς νεκρὲς, ἀλλὰ τὸν

τὸν Λάζαρον· διὰ νὰ τὸν Ἰδῇ σεφανωμένον, καὶ ἐν δόξῃ καὶ ὑγιείᾳ, ἐκεῖνοι ὁπῦ τὸν εἶδαν ἐν ἀῤῥωστίᾳ καὶ ἀτιμίᾳ. καὶ ἐκεῖνοι ὁπῦ ἔγιναν μάρτυρες τῆς ἀτιμίας αὐτῦ, αὐτοὶ νὰ Ἰδῇ καὶ τὴν δόξαν αὐτῦ. διότι Φανερὸν εἶναι, ὅτι ἐν δόξῃ ἔμελλε νὰ Φανῇ εἰς ἐκείνους ἐὰν ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀξιόπιστος κήρυκας εἰς αὐτούς. τί τῦ λέγει λοιπὸν ὁ Ἀβραάμ; ἔχουσι Μωσέα. δὲν ἔχεις ἐσὺ λέγει, τόσην Φροντίδα διὰ τοὺς ἀδελΦούς σου, ὅσην ἔχει ὁ Θεὸς ὁπῦ τοὺς ἔκαμε· διότι μυρίας διδασκάλους ἐπέστησεν εἰς αὐτούς. ὁ δὲ πλούσιος, ἐχὶ λέγει Πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάντις ἀναστῇ ἀπὸ τοὺς νεκροὺς, Θέλουν τὸν πιστεύσει. διότι ἐπειδὴ αὐτὸς ἤκουε τῶν γραΦῶν, καὶ δὲν ἐπίστευεν, ἀλλὰ ἐνόμιζεν ὅτι εἶναι μῦθοι τὰ λεγόμενα· ὑπελάμβανεν ὅτι ἔτζι εἶναι καὶ οἱ ἀδελΦοί του, καὶ κρίνων ἀπὸ τὸ λόγου του, ἔλεγεν ὅτι δὲν ἀκούουσι τῶν γραΦῶν, καθὼς λοιπὸν ἐδὲ αὐτοὺς. τοιοῦτοι εἰσὶ καὶ ἐκεῖνοι ὁπῦ λέγουν τώρα, τὶς ἠξεύρει τὰ τῦ ἅδε; ποῖος ἦλθεν ἀπ' ἐκεῖ νὰ μᾶς εἰπῇ; ἂς ἀκούσουν Ἀβραὰμ λέγοντος, ἐὰν τῶν γραΦῶν δὲν ἀκούουν, ἐδὲ ἐὰν ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναστῇ κανεὶς, δὲν Θέλουν τὸ ἀκούσει. καὶ τοῦτο ἐΦάνη εἰς τοὺς Ἑβραίους, οἱ ὁποῖοι ἐπειδὴ δὲν ἤκουον τῶν γραΦῶν, ἐδὲ νεκροὺς Ἰδόντες ἀναστάντας ἐπίστευσαν, ἀλλὰ ἐπιχειρίζοντο νὰ Φονεύσουν καὶ τὸν Λάζαρον. καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῆς ταυρώσεως, πολλοὶ νεκροὶ ἀνεστήθησαν, ὅμως αὐτοὶ ὠργίζονταν κατὰ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἤθελαν νὰ τοὺς Φονεύσουν. διότι ἐὰν μᾶς ὠΦελοῦσεν εἰς πίστιν, ἤθελε τὸ κάμνει συχνάκις ὁ κύριος. ἀμὴ δὲν ὠΦελεῖ τόσον ἄλλο, ὡσὰν ἡ ἀκριβὴς ἔρευνα τῶν γραΦῶν. νεκροὺς δὲ ἤθελε σοΦισθῇ καὶ ὁ διάβολος νὰ ἀναστήνῃ κατὰ Φαντασίαν, καὶ μὲ τοῦτο ἤθελε πλανήσῃ πολλοὺς τῶν ἀνοήτων, καταπαύων εἰς αὐτοὺς περὶ τῶν ἐν ᾅδῃ, δόγματα ἄξια τῆς κακίας αὐτοῦ. τῶν δὲ γραΦῶν ἐρευνομένων ἀκριβῶς, δὲν δύνανται νὰ σοΦισθῇ ἐδὲν τοιοῦτον, διότι αὗται εἰσὶ λύχνος καὶ Φῶς, καὶ τότε Φαίνοντος, ὁ κλέπτης Φαίνεται καὶ εὑρίσκεται. αὐταῖς λοιπὸν ἂς πιστεύωμεν, καὶ ἂς μὴ ζητῶμεν νεκρῶν ἀναστάσεις. νοεῖται αὗτη ἡ παραβολὴ, καὶ ἀναγωγικώτερον. διὰ μὲν τοὺς πλησίον, δηλοῖ τὸν Ἑβραϊκὸν λαόν· διότι πλούσιος ἦτον ἔτος τὸ παλαιὸν, πλουτισθεὶς μὲ πᾶσαν γνῶσιν καὶ σοΦίαν, καὶ μὲ τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ τὰ ὁποῖα ἦσαν ὑπὲρ χρυσίον, καὶ λίθον τίμιον πολύν· καὶ ἐνδύετον πορΦύραν καὶ βύσσον, ἔχων βασιλείαν καὶ
Ἐξοδ. ιθ. κη. ἱερωσύνην, καὶ ἦτον βασίλειον ἱεράτευμα τῷ Θεῷ. δηλοῖ δὲ ἡ μὲν πορΦύρα, τὴν βασιλείαν· ἡ δὲ βύσσος, τὴν ἱερωσύνην· διότι οἱ Λεβίται, βύσσινα Φορέματα ἐΦοροῦσαν εἰς
Ἀριθμ. κη. ταῖς ἱερουργίαις. ὀΦραίνονταν δὲ καὶ καθ' ἡμέραν λαμπρῶς· διότι καθ' ἑκάστην ἡμέραν θυσίας προσέΦερον, πρωΐας, καὶ ἑσπέρας τὰς ὁποίας ὠνόμαζον τοῦ ἐνδελεχισμοῦ. Λάζαρος δὲ ἦτον ὁ ἐξ ἐθνῶν λαὸς, πτωχὸς ἀπὸ τὴν χάριν, καὶ τὴν σοΦίαν τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐκείτετον εἰς τὴν πόρταν τοῦ πλησίον, διότι δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ σέβῃ ἐθνικοὶ εἰς τὸν ναὸν, διότι ἐλογίζετον μιασμὸς, καθὼς καὶ εἰς τὰς πράξεις κατηγορεῖται ὁ Παῦλος, ὅτι ἔβαλεν
Λυνιτ. κγ. Πραξις. κα. ἐθνικὸς εἰς τὸν ναὸν, καὶ τὸν ἐμίανε τὸν τόπον τὸν ἅγιον. ἀλλὰ καὶ πληγωμένος ἦτον, ἀπὸ ταῖς βρομισμέναις ἁμαρτίαις· καὶ μὲ ταῖς πληγαῖς τέταις, ἔτρεΦε τοὺς ἀδιαντρόπους σκύλλους τοὺς δαίμονας, διότι αἱ ἁμαρτίαις ἡμῶν εἶναι γλυκύτης εἰς αὐτούς. ἐπεθύμει δὲ τῶν ψιχίων ὁπῦ ἔπεΦτον ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλησίον, διότι ἦτον παντάπασιν ἄμοιρος ἀπὸ τὸ
Ματθ. ιε. ψωμὶ ὁπῦ ςηρίζει τὴν καρδίαν, ἢ ἐχρειάζετον τῆς λεπτοτάτης ἢ μικρᾶς ἢ λογικῆς τροΦῆς· καθὼς ἡ Χαναναία ὁπῦ ἦτον ἐθνικὴ, ζητεῖ νὰ τραΦῇ ἀπὸ τῶν ψιχίων. τί γίνεται λοιπὸν; ἀπέθανε μὲν ὁ Ἑβραϊκὸς λαὸς τῷ Θεῷ, ἢ τὰ κόκκαλα αὐτῶν, ἔγιναν νεκρὰ ὡσὰν ὁπῦ δὲν εἶχαν καμίαν κίνησιν πρὸς τὸ ἀγαθόν. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ Λάζαρος τῇ ἁμαρτίᾳ, ὁ ἐθνικὸς λαός. καὶ οἱ μὲν Ἑβραῖοι ἔσωνταν νὰ ἀποθάνῃ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, κατακαίονται εἰς τὴν Φλόγα τοῦ Φθόνου, ζηλοῦντες, καθὼς τὸ λέγει ὁ ἀπόστολος, ὅτι οἱ ἐθνικοὶ προσεδέχθησαν εἰς τὴν πίστιν. ὁ δὲ πρὶν πτωχὸς καὶ ἄτιμος λαὸς τῶν ἐθνῶν, πρεπόντως εὑρίσκεται εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραὰμ τοῦ Πατρὸς τῶν ἐθνῶν· διότι καὶ ὁ Ἀβραὰμ ἐθνικὸς ἦτον, καὶ ἐπίστευσε τῷ Θεῷ, καὶ μετέςη ἀπὸ εἰδωλολατρείας, εἰς θεογνωσίαν. οἱ κοινωνοὶ λοιπὸν τῆς μεταθέσεως καὶ τῆς πίστεως αὐτοῦ, πρεπόντως καὶ εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ ἀναπαύονται· τὰς ἀναπαύσεις αὐτὰς, καὶ τὰς μονὰς, καὶ τὰς ὑποδοχὰς τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ κληρωσάμενοι. καὶ ἐπιθυμεῖ ὁ Ἑβραῖος μιᾶς ςαλαματαίας τὰν ἐν τῷ νόμῳ παλαιῶν ῥαντισμῶν ἢ καθαρσιῶν, διὰ νὰ καταψυχήσῃ τὴν γλῶσαντα, καὶ νὰ ἠμπορῇ νὰ παῤῥησιάζεται, καὶ νὰ
Ψαλ. λθ. λέγῃ τίποτες πρὸς ἡμᾶς ὡς τοῦ νόμου ἐνεργοῦντος, ἀλλὰ δὲν ἐπιτυγχάνει, διότι ὁ νόμος ἕως
Δανιὴλ. θ. Ἰωάννου ἐνεργῆσε. θυσίαν καὶ προσΦορὰν λέγει ὁ ΠροΦήτης ἐκ ἠθέλησας, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ ὁ Δανιὴλ ἐπροΦήτευσε λέγων· ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, ἢ ἐσΦραγισθῆναι ΠροΦητείαν, ἦγεν παυθιῶν, καὶ συγκλεισθιῶαι. σὺ δὲ καὶ ἠθικῶς ἐκλάμβανε τὴν παραβολὴν, καὶ πλούσιος ὢν ἐν κακοῖς, μὴ παραβλέπῃς τὸν νοῦσε ὁπῦ εἶναι πεινασμένος καὶ κείτεται κάτω, ὁ ὁποῖος ἐδημιουργήθη νὰ βλέπῃ ἄνω· καὶ μὴ τὸν ἀΦήσῃς νὰ κείτεται εἰς τὴν πόρτα σου, ἀλλὰ βάλετον μέσα, καὶ ἂς μὴ περιπλανᾶται ἔξω, μηδὲ νὰ κείτεται, ἀλλὰ ἂς ἐνεργῇ. διότι ἔτζι Θέλεις ἀποκτήσει τὴν κατὰ νοῦν ἐνέργειαν, καὶ νὰ μὴ τρυΦᾷς μόνον κατὰ σάρκα. καὶ τὰ ἄλλα δὲ τῆς παραβολῆς, εὐκόλως λαμβάνονται εἰς ἤθος ὠΦέλειαν.

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Κείμενον.

Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς· ἀνένδεκτόν ἐσι τῶ μὴ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· Ματθ. ιή.
ἀλὴ δὲ δι' ὃ ἔρχεται. λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ μύλος ὀνικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτῦ, καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν Μαρκ. θ'.
μικρῶν τύτων. προσέχετε ἑαυτοῖς· ἐὰν δὲ ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σε, ἐπιτίμησον αὐτῷ. καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ· καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμάρτῃ εἰς σὲ, καὶ ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἐπισρέψῃ ἐπὶ σὲ, λέγων· μετανοῶ· ἀφήσεις αὐτῷ.

Εξήγ. Ἐπειδὴ οἱ Φαρισαῖοι διὰ νὰ εἶναι φιλάργυροι, ἐγόγγυζον κατὰ τῦ Κυρίε, λέγοντος περὶ ἀκτημοσύνης· εἶπε μὲν καὶ τὴν τῦ πλησίε καὶ τῦ Λαζάρε παραβολὴν, δείχνοντάς τες διὰ ταύτης πόση κόλασις τὲς ἀναμένει διὰ τὴν φιλαργυρίαν. λέγει δὲ λοιπὸν καὶ πρὸς τὲς μαθητὰς, καὶ περὶ αὐτῶν τῶν Φαρισαίων, ἀποδείχνωντας αὐτὲς σκανδαλεργὲς, καὶ ἐμποδισὰς τῆς θείκῆς σράτας, καὶ διὰ τῦτο ἀκὶ αὐτοῖς. ἂς ἰδῦμεν λοιπὸν τὶ λέγει· ἀδιώατον εἶναι νὰ μὴ ἔλθεν τὰ σκάνδαλα· ἀλὰ δὲ, ἤγεν ἀλήμονον εἰς ἐκεῖνον, διὰ τῦ ὁποίε ἔρχονται· τετέσιν ἀδιώατον εἶναι νὰ μὴ ἔλθεν τὰ ἐμποδίσματα τῆς ἀγαθῆς καὶ θεοφιλῦς πολιτείας· διότι ἀνάγκη εἶναι διὰ τὴν πολλὴ πονηρίαν τῶν ἀνθρώπων νὰ σύρεθεν πολλὰ ἐμποδίσματα τῦ κηρύγματος τῆς ἀληθείας, πλὴν ἀλήμονον εἰς ἐκεῖνον διὰ τῦ ὁποίε ἔρχονται. καθὼς ἦσαν οἱ Φαρισαῖοι ὁπῦ ἐσκανδάλιζαν, καὶ ἐμπόδιζαν τὸ κήρυγμα. ἀλλὰ ζητῦσι τινὲς καὶ ἀπορῦσιν, ἐπειδὴ ἀνάγκη εἶναι νὰ ἔλθεν τὰ σκάνδαλα, καὶ ἀδιώατον νὰ μὴ ἐμποδισθῇ τὸ κήρυγμα, διατὶ λοιπὸν κατακρίνεις ὦ Κύριε, καὶ ταλανίζεις ἐκείνες ὁπῦ κάμνεν τὰ σκάνδαλα; ἀνίσως ἐξ ἀνάγκης ἔγιναν τοιῦτοι; πᾶν δὲ τὸ ἀναγκασικὸν καὶ συγγνωσὸν. ἀλλὰ ἄπσε, ὅτι ἡ ἀνάγκη αὐτὴ ἐκ προαιρέσεως ἔχει τὴν ἀρχὴν, ἤγεν ὡσὰν τὶ λέγω· ὁ Κύριος βλέπωντας τὴν πονηρίαν τῶν τότε ἀνθρώπων, καὶ ὅπως ἐξέκλιναν εἰς τὸ πονηρὸν, καὶ ἐδὲν ἀγαθὸν προαιρῦνται, εἶπεν, ὅτι ἴσον ἀπὸ τῆς ἀκολεθίας τῶν φαινομένων ἀνάγκη εἶναι νὰ ἔλθεν τὰ σκάνδαλα. ἡ μὲν πονηρία λοιπὸν, ὁπῦ ἐπονηρῦονταν οἱ ἄνθρωποι, ἦτον ἐκ προαιρέσεως· ἡ δὲ ἐργασία τῶν σκανδάλων, ἐξ ἀνάγκης θέλει ἀκολεθήσει ἐκ τῆς πονηρίας· εἰς τόσον ὅτι διὰ τῦτο καὶ ἄξιοι κολάσεως εἶναι ἐκεῖνοι ὁπῦ κάμνεν τὰ σκάνδαλα. ὡσὰν νὰ εἰπῦμεν εἰς παράδειγμα· ὁ ἰατρὸς βλέπωντας τινὰ ὁπῦ νὰ εἶναι δοσμένος εἰς τὰ φαγοπότια, λέγει, ἀδιώατον εἶναι νὰ μὴ ἀθενήσῃ τῦτος· ἄρα τὸ λοιπὸν ἡ ἀρρωσία εἶναι ἀναγκαία; ναὶ, ὅσον ἀπὸ τῆς ἀκολεθίας τῆς μοχθηρᾶς διαίτης. διὰ τῦτο ἀλήμονον ἀπ' ἐκείνες ὁπῦ ἐμποδίζεν τὸ κήρυγμα, ὅτι εἰς τοσαύτην κακίαν ἦλθαν, ὅτι νὰ γένῃ ἀνάγκη νὰ ἔλθεν τὰ σκάνδαλα. διότι συμφέρει τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ ὁπῦ κάμνει τὰ σκάνδαλα καὶ ἐμποδίζει τὸ κήρυγμα, νὰ δεθῇ εἰς τὸν λαιμόντε τὸ ἀπανώλιθον τῦ μύλε, καὶ νὰ ῥιφθῇ εἰς τὴν θάλασσαν, παρὰ νὰ σκανδαλίσῃ ἕνα παραμικρὸν ἀπὸ τὲς πισὲς, καὶ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν πίσιν. διὰ τῦτο καὶ συγχαίρει τὲς μαθητὰς, καὶ λέγει, προσέχετε τῦ λόγεσας· ἰδὲ λέγει ὁπῦς σᾶς προλέγω ὅτι θέλεν ἐλθῇ τὰ κακὰ, ἀναπολόγητοι νὰ εἶδε· διότι ἀνάγκη μὲν εἶναι νὰ ἔλθεν ἐκεῖνα, ἀμὴ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀπολεσθῆτε ἐσεῖς, ἐὰν συγχαίρετε τῦ λόγεσας, καὶ ἁρματώνεσθε. διότι ἀνάγκη μὲν εἶναι νὰ ἔλθῃ ὁ λύκος, ἀλλ' ἐὰν εἶναι ἔξυπνος ὁ βοσκὸς, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ φαγωθῦν τὰ πρόβατα, ἀλλὰ μόνον εἰς μάτην θέλει ἀνοίξει ὁ λύκος τὸ σόματε, καὶ θέλει γυρίσει ἄπρακτος. ἔσωντας νὰ εἰπῇ λοιπὸν περὶ τῶν σκανδαλιζόντων καὶ ἐμποδιζόντων, ἐπειδὴ πολλαὶ εἰσὶν αἱ διαφοραὶ τέτων· διότι ἄλλοι μὲν εἰσὶν ἀνίατοι, ὡσὰν οἱ Φαρισαῖοι· ἄλλοι δὲ εἶναι ὁπῦ ἠμπορῦν νὰ ἰατρευθῦν, ὡσὰν οἱ ἀδελφοὶ τῦ Κυρίε πρὸς αὐτὸν τὸν Κύριον· διότι ἀδὲ ἐτῦτοι ἐπίσευαν εἰς αὐτὸν. ἐπειδὴ λοιπὸν πολλαὶ ἦσαν αἱ διαφοραὶ τῶν ἐμποδιζόντων, καὶ κάμνει χρεία νὰ ἦσαν κάποτινες ἀπὸ τὲς πισὲς τοιῦτοι· διὰ τῦτο λέγει, ἐὰν ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σε, ἔλεγξον αὐτὸν σὺ μόνος ξεχωρισά· καὶ εἰ μὲν σὲ ἀκέσει, ἐκέρδησας αὐτὸν· εἰδὲ μὴ παράλαβε μετὰ σᾶ ἕνα, ἢ δύο, καὶ τὰ λοιπὰ καθὼς τὰ εἶπεν ὁ Ματθαῖος πλατύτερον· ὁ δὲ Λεκᾶς τὰ ἐσιώπησεν, ὡσὰν ὁπῦ τὰ εἶπεν ὁ Ματθαῖος. ἐκεῖνος μὲν ὁπῦ ἀκέσει τὰς ἐπιτιμήσεις, ἄξιος εἶναι συγγνώμης· ἐκεῖνος δὲ ὁπῦ δὲν ἀκέσει, ἔχετον ὡς ἐθνικὸν καὶ τελώνιν· τετέσι, βδελυκτὸς, καὶ ἀνάξιος εἶναι νὰ ὀνομάζεται ἀδελφός. καὶ ἀπέκει ὡσὰν νὰ ἤθελεν εἰπῇ τινὰς, ὅτι ἂς εἶναι Κύριε, ταῦτα μὲν καλῶς ἐδιάταξες, ἀμὴ ἐὰν πολλάκις συγχωρηθῇ, καὶ πάλιν βλάπτει, τὶ νὰ τῦ κάμω; λέγει· ἐὰν μετανοῇ, πάλιν ἄφες αὐτῷ καὶ πάλιν, ἐὰν καὶ ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἐπισρέψῃ, ἄφες αὐτῷ. τὸ δὲ ἑπτάκις ἐδῶ, Ματθ. ί.

ἀντὶ τῶ πολλάκις εὑρίσκεται· ὥσπερ καὶ τὸ, ὅτι ἑπτὰ ἔτεκεν ἑπτὰ, καὶ ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἠσθένησε. τὸ λοιπὸν ὁσάκις μετανοεῖ, τοσάκις πρέπει νὰ τὸν συγχωρῇς. διότι μὴ νομίζῃς, ὅτι ἀριθμὸν βάνει ὁ Κύριος τῆς συγχωρήσεως, ἀλλὰ καθὼς εἶπα, τὸ ἑπτάκις, ἀντὶ πολλάκις καὶ ἀναρίθμητα νόει. καθὼς καὶ εἰς τὴν συνομιλίαν ἡμῶν ἔχομεν συνήθειαν νὰ λέγωμεν, ὅτι μυριάνδρος πόλις· ἔχει ὅτι μόνον μυρίους ἔχει, ἴσως δὲ νὰ ἔχῃ, καὶ περισσοτέρους ἀλλὰ ἀντὶ νὰ εἰπῶμεν πολυάνδρος, λέγομεν μυριάνδρος. καὶ ὅτι τοῦτο λέγει, φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὸ Ματθαίου· διότι ἐκεῖ ἔχοντας νὰ εἰπῇ ὁ Πέτρος, Κύριε, ποσάκις νὰ συγχωρήσω τῷ ἀδελφῷ μου, ἕως ἑπτάκις; εἶπεν ὁ Κύριος, οὐχὶ, ἀλλ' ἑβδομηκοντάκις ἑπτά· διὰ νὰ δηλώσῃ διὰ τοῦτο τὸ ἀναρίθμητον.

Ματθ. ιζ'. Κείμ. Καὶ εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ· πρόσθες ἡμῖν πίστιν. εἶπε δὲ ὁ Κύριος· εἰ εἴχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ· ἐκριζώθητι, καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι αὐτῷ ἐκ τοῦ ἀγροῦ, ἐρεῖ εὐθέως· παρελθὼν ἀνάπεσαι· ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ, ἑτοίμασόν τι δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι, ἕως φάγω καὶ πίω· καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι, καὶ πίεσαι σύ; μὴ χάριν ἔχει τῷ δούλῳ ἐκείνῳ, ὅτι ἐποίησε τὰ διαταχθέντα αὐτῷ; οὐ δοκῶ. οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε· ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοι ἐσμεν· ὅτι ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν.

Ἐξήγ. Οἱ ἀπόστολοι ἐπίστευαν μὲν τῷ Κυρίῳ, πλὴν ἔχοντας νὰ καταλάβουν τὴν ἀθένειάν τους, καὶ νὰ ἀκέσουν τοῦ Κυρίου ὅπου τοὺς εἶπε περὶ μεγάλων τινῶν, καὶ περὶ τοῦ κινδύνου τοῦ ἀπὸ τῶν σκανδάλων, παρακαλοῦν διὰ νὰ αὐγατίσῃ εἰς αὐτοὺς ἡ δυνάμις τῆς πίστεως, μὲ τὴν ὁποίαν νὰ δυνηθοῦν νὰ κατορθώσουν ἐκεῖνα ὅπου τοὺς εἶπεν, ἤγουν τὰ περὶ τῆς ἀκτημοσύνης. διότι δὲν διορθώνει ἄλλο τίποτες τὴν ἀκτημοσύνην, ὡσὰν νὰ πιστεύῃ κανεὶς, καὶ νὰ θαῤῥῇ εἰς Θεόν· ὥσπερ ἠδὲν ἄλλο κάμνει νὰ θησαυρίζῃ κανεὶς, ὡσὰν νὰ μὴν πιστεύῃ κανεὶς ὅτι μέγας θησαυρὸς εἶναι ὁ Θεὸς, καὶ ἡ ἀγαθότης αὐτοῦ θησαυροφυλάκιον ἀκένωτον. καὶ ἀκόμι καὶ διὰ νὰ ἠμποροῦν νὰ ἀντιξέκωνται πρὸς τὰ σκάνδαλα διὰ τῆς πίστεως. διὰ τοῦτο προσέρχονται καὶ λέγουν, πρόσθες ἡμῖν πίστιν· ἤγουν τελειωτέρους, καὶ βεβαιωτέρους ποίησον ἡμᾶς εἰς πίστιν. ὁ δὲ Κύριος δείχνοντάς τους ὅτι καλῶς αἰτοῦσι, καὶ ὅτι ταύτην τὴν γνώμην πρέπειτους νὰ ἔχουν βεβαίαν περὶ τῆς πίστεως, ὡσὰν ὅπου δύνανται νὰ κατορθώσουν μεγάλα, λέγειτους· ὅτι ἂν εἴχετε πίστιν, ἠθέλετε μεταφυτεύσῃ καὶ ταύτην τὴν συκάμινον. δύο δὲ μεγάλα φαίνονται ἐδῶ ὁμοῦ, τὸ νὰ μετακινηθῇ τὸ δένδρον ὅπου ἦτον ἐῤῥιζωμένον εἰς τὴν γῆν, καὶ τὸ νὰ μεταφυτευθῇ εἰς τὴν θάλασσαν· διότι εἰς τὸ νερὸν τί φυτεύεται; φανερὸν δὲ εἶναι ὅτι διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν δύναμιν τῆς πίστεως τὰ εἶπεν αὐτά. ἴσως δὲ καὶ κατὰ ἀλληγορίαν, συκάμινος μὲν νὰ νοεῖται ὁ Διάβολος, ὡσὰν ὅπου γίνεται πρόξενος ἡμῖν καὶ τροφὸς τοῦ αἰωνίου σκώληκος, διὰ τῶν λογισμῶν ὅπου φυτρώνει ἐξ αὐτοῦ· διότι τὰ φύλλα τῆς συκαμίνου σκώληκας τρέφει, ἀπὸ τοὺς ὁποίους γίνεται τὸ μετάξι. ταύτην τὴν συκάμινον λοιπὸν, δύναται ἡ πίστις νὰ τὴν ξεῤῥιζώσῃ ἀπὸ καρδίας ἀνθρωπίνης, καὶ νὰ τὴν βάλῃ εἰς τὴν θάλασσαν, ἤγουν εἰς τὸ ἄβυσσον. ἐπειδὴ δὲ ταῦτα εἶπε περὶ τῆς πίστεως, ἐπιφέρει καὶ ἄλλην ἀναγκαιοτέραν διδασκαλίαν. ποίαν ταύτην; ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεγαλοφρονοῦν εἰς τὰς ἀρετάς· διότι ἐπειδὴ πολλὰ κατορθώνει ἡ πίστις, καὶ πληρώνει τῶν ἐντολῶν κάμνει ἐκεῖνον ὅπου τὴν ἔχει, καὶ τὸν ζολίζει καὶ μὲ τὰς θαυματουργίας· ἀπὸ τοῦτα ὅμως συμβαίνει πολλάκις, καὶ πάθει ὁ ἄνθρωπος εἰς ὑπερηφάνειαν. ἀσφαλίζεται, ἤγουν σιγουράρει τοὺς ἀποστόλους, εἰς τόσον ὅτι νὰ μὴν ὑπερηφανεύωνται εἰς τὰ κατορθώματα, μὲ παράδειγμα χαριέστατον. ποῖος λέγει, ἀπὸ ἐσᾶς ὅπου νὰ ἔχῃ δοῦλον, καὶ τὰ λοιπά. διότι δείχνει διὰ ταύτης τῆς παραβολῆς, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπερηφανεύεται τινὰς εἰς τὰ κατορθώματα, μάλιστα δὲ εἰς πᾶσαν τὴν πλήρωσιν τῶν ἐντολῶν· διότι ἀνάγκην ἔχει ὁ δοῦλος, νὰ κάμνῃ τὰς ἐντολὰς τοῦ αὐθεντός του, ἀμὴ δὲν τοῦ πρέπει νὰ τὰ λογαριάζῃ ὡς ἐδικάτου κατορθώματα· διότι ἐὰν δὲν τὰς κάμῃ παιδεύεται, καὶ δέρνεται· καὶ ἐπειδὴ τὰς ἔκαμε, σώνεται ὅτι ἐγλύτωσε τοῦ ῥαβδιοῦ· ἀμὴ δὲν πρέπει διὰ τοῦτο νὰ ζητᾷ τιμὴν, διότι εἰς τὴν προαίρεσιν τοῦ αὐθέντου εἶναι τοῦτο νὰ τὸ δώσῃ, μάλιστα δὲ νὰ τοῦ χαρίσῃ τίποτες. τὸ λοιπὸν ὅτι ἐκεῖνος ὅπου δηλοῖ τῷ Θεῷ δὲν πρέπει νὰ ὑψώνεται, ἂν κάμῃ καὶ πάσας τὰς ἐντολὰς, διότι δὲν ἔκαμε τίποτες μέγα· ἀλλὰ ἀλήμονον ἦτον εἰς αὐτὸν ἂν δὲν ἤθελε τὰς κάμῃ, καθὼς
α. πρ. Κόρ. θ'. λέγει ὁ ἀπόστολος, οὐαί μοι ἐὰν μὴ Εὐαγγελίζωμαι. ὅτε πάλιν, ἂν ἔτυχε νὰ λάβῃ χαρίσματα, δὲν πρέπει νὰ ὑπερηφανεύεται εἰς αὐτά· διότι χαρίσματα εἶναι, ὅπου τὰ ἐχαρίσθησαν διὰ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, καὶ ὄχι ὅτι τοῦ τὰ ἐχρεώσει ὁ δεσπότης· μάλιστα δὲ ὡς δοῦλος χρεωσεῖ τῷ δεσπότῃ αὐτοῦ, νὰ κάμῃ τὸ θελήματος, καὶ πάσας τὰς παραγγελίας αὐτοῦ. εἰ δὲ καὶ ὅταν πάσας τὰς παραγγελίας κάμνωμεν, δὲν πρέπει νὰ κενοδοξῶμεν ἐδὲ τότε, τί θέλομεν γένει ὅταν δὲν κατορθώνωμεν ἐδὲ τὸ παραμικρὸν μέρος τῶν

ἐντο-

αὐτολῶν, τῶ Θεῶ καὶ ὑπερηφανολώμεθεν. σοχάζε δὲ καὶ τὸ ῥητὸν τῆς παραβολῆς, ὅτι πρῶτον εἶπε τὸν γεωργῆνται, καὶ τότε τὸν ποιμαίνοντα· διότι πρῶτον μὲν πρέπει νὰ εἶναι τινὰς γεωργὸς, καὶ τότε νὰ γίνεται, καὶ ποιμλὶ. διότι ἐκεῖνος ὁπῶ νὰ γεωργήσῃ καλῶς τλὶ ἐδικλώτε σάρκα, ὡσὰν κανένα χωράφι, ἔτος ἄξιος εἶναι, νὰ γνὴ καὶ ἑτέρων ποιμλὶ· διότι ἐκεῖνος ὁπῶ δὲν ἠξόρει νὰ κυβερνήσῃ τὸ ωῆτιτε καθὼς πρέπει, πῶς νὰ ἐπιμεληθῇ ἐκκλησίας; γεώργησον λοιπὸν πρότερον τῶ λόγεσε, καὶ τότε νὰ ποιμάνῃς ἄλλες· καθὼς λέγει ὁ Ἱερεμίας, νεώσατε ἑαυτοῖς νεώματα· εἶτα τὸ, φωτίσατε ἑαυτοῖς φῶς γνώσεως· τὸ ὁποῖον δηλοῖ, τὸ καθολικώτερον μέρος τῆς ποιμαντικῆς. Ἱερεμ. δ'.

Κείμ. Καὶ ἐγένετο ὡ τῷ πορόεθαι αὐτὸν εἰς Ἱερεσαλὴμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσε Σαμαρείας ἢ Γαλιλαίας. καὶ εἰσερχομένε αὐτῶ εἴς τινα πόλιν, ἀπλώτησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔσησαν πόῤῥωθεν· καὶ αὐτοὶ, ἦραν φωνλὶ, λέγοντες· Ἰησῶ ἐπισάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. καὶ ἰδὼν, εἶπεν αὐτοῖς· πορόθεντες, ἐπιδείξατε ἑαυτὲς τοῖς Ἱερεῦσι. καὶ ἐγένετο ὡ τῷ ὑπάγειν αὐτὲς, ἐκαθαρίθησαν. εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέσρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν Θεὸν· καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τὲς πόδας αὐτῶ, ὅχαρισῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησῆς εἶπεν· ἐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίθησαν; οἱ δὲ ἐννέα πῶ; ἐχ ὑρέθησαν ὑποσρέψαντες δῶναι δόξαν τῷ Θεῷ! εἰμὴ ὁ ἀλλογανὴς ἔτος; ἢ εἶπεν αὐτῷ· ἀνασὰς πορόε, ἡ πίσις σε σέσωκέσε.

Εξήγ. Καὶ ἀπ' ἐδὼ ἤθελεν ἐγνωρίσῃ κανεὶς, ὅτι δὲν ἐμποδίζεται τινὰς νὰ ὑαρεσήσῃ τὸν Θεὸν, ἐὰν καὶ ἀπὸ ἐπικατάρατον γένος εἶναι, μόνον ἐὰν ἔχῃ προάιρεσιν καλλὶ. διότι ἰδὲ ὁπῶ δέκα μὲν λεπροὶ σωλιώτησαν τῷ Ἰησῶ, ὁπῶ ἔμελλε νὰ σέβῃ εἰς κάποιαν πόλιν· τὸν ἀπλώτησαν δὲ ἔξω τῆς πόλεως, διότι δὲν εἶναι δυατὸν νὰ σέβεν μέσα, ἀκάθαρτοι νομιζόμενοι. ἐσέκοντων δὲ ἀπὸ μακρόθεν, ἐντρεπόμενοι τλὶ νομιζομένλ εἰς αὐτὲς ἀκαθαρσίαν ἢ δὲν ἐτολμῶσαν νὰ ζυνώσεν· διότι ἐθαῤῥῶσαν ὅτι θέλει τὲς συχαθῆ καὶ ὁ Ἰησῆς, καθὼς τὸ ἔκαμναν καὶ ἄλλοι. ὑψώνεν δὲ τλὶ φωνλὶ, καὶ παρακαλῶσι. τῷ μὲν τόπῳ μακρόθεν ἐφώνησαν, μὲ τλὶ δεήσιν δὲ ἔφθασαν σιμά. διότι καὶ πᾶσι τοῖς ἐπικαλεμένοις αὐτὸν ὡ ἀληθείᾳ, σιμὰ εἶναι ὁ Θεὸς. καὶ δὲν τὸν παρακαλῆ ἁπλῶς ὡς ἄνθρωπον, ἀλλ' ὑπὲρ ἄνθρωπον, διότι ἐπισάτλιο τὸν ὀνομάζεσι, τὸ ὁποῖον δηλοῖ Κύριον, καὶ κηδεμόνα, καὶ ἐπιτηρητλὶ, ὁπῶ εἶναι σιμὰ νὰ τὸν νομίζεν Θεὸν. αὐτὸς δὲ τὲς προσάσει νὰ δείξεν τῶ λόγεσε τοῖς ἱερεῦσι, διότι οἱ ἱερεῖς ἐδοκίμαζαν τὲς τοιότες, καὶ ἀπ' ἐκείνες ἐλάμβαναν τλὶ ἀπόφασιν, εἴτε καθαροὶ ἦσαν τῆς λέπρας, εἴτε μὴ· διότι εἶχαν σημεῖα οἱ ἱερεῖς, μὲ τὰ ὁποῖα ἐγνώριζαν τλὶ ἀνιάτρολτον λέπραν. καὶ ὅταν ἰατρόετο τινὰς ἀπὸ τλὶ λέπραν, πάλιν οἱ ἱερεῖς τὸν ἐδοκίμαζαν, καὶ ἐπροσφέρετο τὸ δῶρον ὁπῶ ἐπρόσαζεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν νόμον. ἐδὼ δὲ ἔσωντας ὁπῶ ἦτον μαρτυρημένον πῶς ἦσαν λεπροὶ, τὶ ἔκαμνε χρεία τῶτο νὰ δειχθῆ εἰς τὲς ἱερεῖς, εἰ μὴ πάντως ἔμελλαν νὰ καθαριθῶ; διὰ τῶτο καὶ λέγει, ὅτι πηγαίνοντες ἐκαθαρίθησαν. ἀλλὰ βλέπε ἐκεῖνο ὁπῶ εἴπαμεν ἐξ ἀρχῆς, ὅτι ἔσωντας νὰ εἶναι δέκα, οἱ ἐννέα ἐφάνησαν ἀχάρισοι, ὁπῶ ἦσαν καὶ ἰσραηλῖται· ὁ δὲ Σαμαρείτης ὁπῶ ἦτον ἀλλογανὴς, ὑπέσρεψε καὶ ὅχαρίσησε τὸν Θεὸν· διότι οἱ Σαμαρεῖται ἦσαν ἀσσύριοι, διὰ νὰ μλὶ ἀπογινώσκεται ἐδένας ἐθνικὸς, μηδὲ νὰ καυχᾶται κανεὶς πῶς εἶναι ἐκ προγόνων ἁγίων. δηλοῖ δὲ τὸ θαῦμα τῶτο, καὶ τλὶ κοινλὶ σωτηρίαν ὅλε τῶ γένες τῶν ἀνθρώπων· διότι δέκα μὲν λεπροὶ εἶναι ὅλη ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων ὁπῶ ἐλεπρώθη ἀπὸ τλὶ κακίαν, καὶ εἶχε τλὶ ἀχημίαν τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἔξω τῆς πόλεως τῶν Οὐρανῶν ὑρίσκετο διὰ τλὶ ἀκαθαρσίαν, καὶ μακρὰν ἀπὸ τῶ Θεῶ ἔσεκεν· ὅμως αὐτὸ τῶτο ὁπῶ ἔσεκε μακρὰν, εἶχεν εἰς ἱκεσίαν· διότι τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ ὁπῶ θέλει νὰ σωθῆ ὅλοι, καὶ νὰ ἀπολαύσῃ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ αὐτῶ, μεγάλη πρόφασις εἶναι εἰς αὐτὸν νὰ κλίνῃ εἰς ἔλεον, τὸ νὰ μλὶ βλέπῃ τινὰ ὁπῶ νὰ μετέχῃ τῆς ἀγαθότητος αὐτῶ. διότι, δι' αὐτὸ τῶτο παλαγχνίζεται, καὶ ἰατρόει τὲς ἔτως ἀθλίως ὑρισκομένες. καὶ ὅμως ὅλλω τλὶ λεπρωθεῖσαν φύσιν ἰάτρόσεν, ἔσωντας νὰ σαρκωθῇ, καὶ νὰ θανατωθῇ διὰ ὅλες τὲς ἀνθρώπες. ἀλλ' οἱ μὲν Ἰδδαῖοι, ἀγκαλὰ καὶ ὅσον τὸ εἰς τὸν Κύριον, ἐκαθαρίθησαν ἀπὸ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτῶν καὶ ἀπὸ τλὶ λέπραν τῆς ἁμαρτίας, ἀλλ' ὅμως ἐφάνησαν ἀχάρισοι· καὶ δὲν ὑπέσρεψαν ἀπὸ τλὶ σράταν τῆς ματαιότητος αὐτῶν, νὰ δώσεν δόξαν τῷ Θεῷ ὁπῶ τὲς ἔσωσεν· ἦγεν νὰ πισόσῃ εἰς αὐτὸν, ὅτι Θεὸς ὢν, ἐκαταδέχθη νὰ πάθῃ τὰ χειρότερα, καὶ ἀτιμώτερα· διότι τῶτο εἶναι ἡ δόξα τῶ Θεῶ, ἡ σάρξ καὶ ὁ σαυρός. ἔτοι μὲν τὸ λοιπὸν τὸν Κύριον τῆς δόξης ὁπῶ ἐσαρκώθη, καὶ ἐσαυρώθη, δὲν τὸν ὡμολόγησαν Θεὸν· ὁ δὲ ἀλλογανὴς λαὸς τῶν ἐθνῶν, ἐγνώρισεν ἐκεῖνον ὁπῶ τὸν ἐκαθάρισε, καὶ τὸν ἐδόξασε μὲ τὸ νὰ τὸν πισόσῃ Θεὸν. ὅτι τοσῶτον εἶναι φιλάν-

θρωπος ὁ Θεὸς, καὶ δυνατὸς, ὅτι καὶ τὰ πλέον ἀτιμώτερα νὰ τὰ καταδεχθῇ διὰ λόγε-μας, τὸ ὁποῖον εἶναι σημεῖον μεγάλης φιλανθρωπίας· καὶ ἀναδεξάμενος νὰ μὴ πάθῃ καμμίαν βλάβιν, τὸ ὁποῖον εἶναι τῆς δυνάμεως.

Κεφ. Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων, πότε ἔρχεται ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς, καὶ εἶπεν· οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως· οὐδὲ ἐροῦσιν· ἰδοὺ ὧδε, ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν. εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς· ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ ὄψεσθε· καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ὧδε, ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ· μὴ ἀπέλθητε, μηδὲ διώξητε. ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἡ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπ' οὐρανὸν, εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει· οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.

Εξήγ. Πολλαχοῦ μὲν ὁ Κύριος εἰς τὰς διδασκαλίας αὐτοῦ, ἐνθυμᾶται τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ· οἱ δὲ Φαρισαῖοι, οἱ ταῦτα ἀκέοντες τὸν ἐπερωτελθοσαν, καὶ διὰ τοῦτο προσῆλθον ἐρωτῶντες περὶ ταύτης πότε ἔρχεται· διαγελῶντες αὐτὸν, ὡσὰν ὅπου ἐκήρυττε ξένα, καὶ ἔξω τῆς σωτηρίας πράγματα· διότι ἐδεὶς τῶν προγενεστέρων διδασκάλων, καὶ τῶν Προφητῶν ἀνέφερε περὶ ταύτης. ἢ τάχα καὶ κατὰ νοῦν ἔχοντες, ὅτι εἰς ὀλίγον καιρὸν μέλλει νὰ τὸν φονεύσουν, προσέρχονται ὡς εἰ μυκτηρισμῷ, καὶ εἰς περιγέλοιον, ἐρωτῶντες· καὶ ὡσὰν νὰ τοῦ ἔλεγαν τοιαῦτα, ὅτι σὺ μὲν περὶ Βασιλείας κάμνεις ταῖς διδαχαῖς σου, πότε δὲ θέλει νὰ εἶναι αὕτη ἡ Βασιλείασου; διότι σὺ αὔριον μέλλεις νὰ θανατωθῇς ἀπὸ λόγου μας, ἢ θέλει σὲ παραλάβει σαυρὸς, καὶ ὅσα τῆς ἀτιμίας. τί γοῦν ὁ Χριστὸς; δὲν ἀποκρίνεται πρὸς τοὺς ἄφρονας, κατὰ τὸν ἀόρατον αὐτῶν γνώμην, ἀλλὰ τοὺς ἄφησε νὰ πλανῶνται περὶ τῆς ὁμωνυμίαν τῆς Βασιλείας, καὶ δὲν τοὺς ἀπεκάλυψε· (διότι οὐδὲ ἤθελαν τὸ δεχθῇ.) περὶ ποίας Βασιλείας διαλέγεται, καὶ ὅτι ὄχι καθὼς λογιάζει αὐτοὶ, ἐγκόσμιός ἐστιν αὕτη ἡ Βασιλεία, ἀλλὰ ὑπερκόσμιος. ἀφήσας λοιπὸν ταῦτα ὡσὰν ὅπου δὲν ἦσαν ἐκεῖνοι ἄξιοι νὰ ἀκέσουν περὶ τούτων, διὰ νὰ θέλουν ἀπατοῦνται νὰ κάμουν τὸν κωφὸν, διαλέγεται περὶ τοῦ καιροῦ τῆς Βασιλείας, ὅτι δὲν τὸ ἠξεύρει κανεὶς, καὶ ὅτι ἀπαρατήρητος εἶναι, ἤγουν δὲν ἔχει καιρὸν ὡρισμένον, ἀλλὰ πάντοτε ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, σιμὰ εἶναι εἰς ἐκεῖνον ὅπου θέλει· διότι χωρὶς ἄλλο Βασιλεία Θεοῦ, ἡ Ἀγγελικὴ κατάστασις εἶναι, καὶ διαγωγή. διότι τότε λέγεται ὅτι βασιλεύει ὁ ἀληθείας εἰς ἡμᾶς, ὁ Θεὸς, ὅταν δὲν πολιτεύεται τίποτες κοσμικὸν ὁ τοῖς ψυχαῖς ἡμῶν, ἀλλὰ διάγωμεν τὰ πάντα ὑπερκοσμίως. ταύτην δὲ τὴν διαγωγὴν μέσαμας τὴν ἔχομεν, τουτέστιν ὅταν βεληθῶμεν. διότι δὲν χρειάζεται πολυκαιρίαν, οὐδὲ ξενιτείας, ἀλλὰ σιμάμας εἶναι καὶ ἡ πίστις, καὶ μετὰ τὸ πιστεῦσαι, ἡ κατὰ Θεὸν διαγωγή. πρὸς Ρώμ. ι. αὐτὸ δὲ τὸ ὅμοιον εἶπε, καὶ ὁ Ἀπόστολος, ἐγγύς σου τὸ ῥῆμα ἐστὶν ἐν τῷ στόματί σου καὶ ὁ τῇ καρδίᾳ σου, τουτέστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως διότι καὶ τὸ πιστεῦσαι, καὶ τὸ, μετὰ τὸ πιστεῦσαι, ἀξίως τῆς πίστεως ἡμῶν περιπατῆσαι, μέσαμας εἶναι. οἱ μὲν Φαρισαῖοι λοιπὸν ἀναγελῶσαν τὸν Κύριον, ὡσὰν ὅπου ἐκήρυττε περὶ τῆς Βασιλείας, περὶ τῆς ὁποίας δὲν ἐκήρυξεν ἐδεὶς· ὁ δὲ Κύριος δείχνοντας ὅτι δὲν ἐγνωρίζεν πρᾶγμα ὅπου εἶναι μέσα τους, καὶ ἂν θέλει τὸ λαμβάνει μὲ πολλὴν δυσκολίαν. διότι τώρα ὅπου εἶμαι ἐγὼ εἰς τὸ μέσον σας, δίνεσθε ἐξάπαντος νὰ δεχθῆτε τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἐὰν πιστεύσητε εἰς ἐμένα, καὶ θελήσετε νὰ πολιτεύεσθε κατὰ τὰς ἐδικάς μου ἐντολάς. τοῖς δὲ μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπεν· θέλει ἔλθῃ ἡμέραις ὅπου νὰ ἐπιθυμήσετε νὰ ἰδῆτε μίαν ἡμέραν τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἢ τὰ ἑξῆς· ἤγουν σιμὰ εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἰς ἐσᾶς, ἕως ὅπου εἶμαι μετ' ἐσᾶς· σιμάσας δὲ εἶναι, ὄχι μόνον πῶς ἐπιστεύσετε καὶ μὲ ἀκολεθήσετε, ἀλλὰ καὶ διατὶ διάγετε χωρὶς καμμίαν φροντίδα τώρα, ἔσωντας νὰ σᾶς φροντίζω ἐγὼ τώρα, καὶ νὰ ἔχω τὴν ἔννοιάν σας. ἀμὴ θέλει ἔλθῃ ἡμέραις, ὅταν λείψω ἐγὼ, ὅπου νὰ παραδοθῆτε εἰς κινδύνους· καὶ συρνόμενοι εἰς αὐθεντάδες. καὶ βασιλεῖς, νὰ ποθήσετε ὡς Βασιλείαν Θεοῦ τὸν καιρὸν τοῦτον τὸν ἀκίνδυνον, καὶ τὴν ἀφροντισίαν ὅπου εἴχετε διὰ νὰ εἶμαι ἐγὼ μαζίσας· καὶ πολλάκις θέλετε ἐπιθυμήσει νὰ εἴχετε μίαν ἡμέραν ἀπὸ τὰς ἐδικάς μου ἡμέρας, τουτέστι ταύτης τῆς μετ' ἐμοῦ διαγωγῆς, ὡσὰν ὅπου δὲν ἔχετε κινδύνους. διότι ἐὰν καὶ ὅταν ἦτον μαζήτου, δὲν εἶχαν παντελῶς ἀναπαυμόνιν καὶ ἀκίνδυνον ζωὴν, ἀλλὰ καὶ φόβον τοῦ ἔφοβαν μαζήτου, καὶ ἐκακοπαθοῦσαν, καὶ ὑβριζομένε ὑβρίζοντο· ἀλλὰ συγκρινόμενα ἐκεῖνα ὅπου ἐπάθεναν πρότερον, πρὸς τοὺς μέλλοντας κινδύνους, θέλει φανῇ χωρὶς κανένα κίνδυνον. εἰς τόσον ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον μέσα εἰς τοὺς ἀποστόλους ἦτον, κατὰ τὸ ἀκίνδυνον λέγω καὶ ἀκοπίαστον· ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ὡς αἰχμάλωτοι καὶ διωκόμενοι ἐπεριπατοῦσαν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον. κατασκευάζει δὲ διὰ τούτων τῶν λόγων τὰς καρδίας τῶν ἀποστόλων στερεὰς καὶ ὑπομονητικὰς, καὶ τοὺς προλέγει διὰ νὰ μὴν πλανεθοῦν· διότι λέγει, ἐὰν σᾶς εἴπουν ἰδοὺ ἐδῶ, ἢ ἐκεῖ, μὴ πηγαί-

πηγαίνετε. ἂς μὴν σᾶς καταπείσῃ λέγει κανεὶς ὅτι ἦλθον ἐδὼ ἢ ἐκεῖ, διότι δὲν θέλει περικλεισθῇ εἰς τόπον ἡ δευτέρα παρουσία μου, ἡ λαμπρὰ καὶ ἔνδοξος· ἀλλὰ καθὼς ἡ ἀστραπὴ δὲν κρύπτεται, ἀλλὰ φέγγει ἀπὸ τὴν ἄκραν τῆς γῆς ἕως τὴν ἄλλην ἄκραν, ἔτζι θέλει εἶσαι καὶ ἡ ἐδική μου παρουσία, λαμπρὰ καὶ ἐπιφανὴς, καὶ δὲν θέλει ἀποκρυβῇ ἀπό κανένα. μὴ πλανηθῆτε λοιπὸν ὑπὸ τῶν ψευδοχρίστων, διότι οὐχὶ ὡς τὸ πρότερον ἐν φάτνῃ, καὶ ἐν πτωχίᾳ ἐφάνην διὰ τριάκοντα χρόνων, ἔτζι καὶ τότε· ἀλλὰ πάντα ἐν δόξῃ δορυφορούντων ἀγγέλων, καὶ εἰς μίαν στιγμὴν. καὶ ἀπέκει ἐπειδὴ τοὺς ἐπροεῖπεν ὅτι φοβερὰ θέλουν τοὺς ἀπαντήσει, παρηγορῶντας αὐτοὺς, καὶ παραγγέλλωντάς τους νὰ ὑπομένουν ἀνδρείως, τοὺς βεβαιώνει μὲ τὸ ἐδικόντου παράδειγμα· διότι λέγει, μὴ θαυμάσητε ἐὰν σᾶς συνέβουν τοιαύταις θλίψαις, καὶ στενοχωρίαις, εἰς τόσον ὅτι νὰ ἐλθῆτε εἰς ἐπιθυμίαν ταύτης τῆς μετ' ἐμοῦ διαγωγῆς ὁποῦ διάγετε τώρα· διότι καὶ αὐτὸς ἐγὼ ὁποῦ μέλλω νὰ φανῶ ὡς ἀστραπὴ, πρότερον μέλλω νὰ πάθω πολλὰ, καὶ νὰ καταφρονεθῶ, καὶ ἔτζι νὰ ἔλθω εἰς ταύτην τὴν δόξαν. εἰς τόσον ὅτι τοῦτο ἂς εἶναι εἰς παρηγορίανσας, νὰ ὑπομένετε, καὶ νὰ προθυμοποιῆσθε πρὸς τὴν ἀρετὴν, τὸ νὰ στοχάζεσθε δηλονότι εἰς ἐμένα, καὶ νὰ ἐλπίζετε ὅτι μὲ τὸ νὰ ὑπομείνετε καὶ ἐσεῖς κινδύνους, καὶ νὰ καταφρονεθῆτε, θέλετε δοξασθῇ, καθὼς λοιπὸν ἔγινε καὶ εἰς ἐμένα.

Κείμ. Καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε· οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ἤσθιον, καὶ ἔπινον, ἐγάμουν, καὶ ἐξεγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν Κιβωτὸν· καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας, ὁμοίως καὶ ὡς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λὼτ· ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾠκοδόμουν· ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθε Λὼτ ἀπὸ σοδόμων, καὶ ἔβρεξε πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' Οὐρανοῦ, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. κατὰ ταῦτα ἔσται, ᾗ ἡμέρᾳ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται. Γενεσ. ζ'. Ματθ. κδ. Γενεσ. ιθ'.

Εξήγ. Τὸ ἐξαφνικὸν καὶ ἀνεθάρρετον τῆς παρουσίας αὐτοῦ δείχνει καὶ διὰ τούτων· διατὶ καθὼς ἐπὶ τοῦ Νῶε ἔξαφνα ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ κατεπόντισεν ἅπαντας, ἔτζι θέλει ἦσθαι καὶ ἡ παρουσία αὐτοῦ. δηλοῖ δὲ διὰ τῶν παραδειγμάτων τούτων, τοῦτε κατὰ τὸν κατακλυσμὸν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοῦ τῶν σοδομιτῶν· ὅτι ὅταν ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος, θέλουν περισσεύσει εἰς τοὺς ἀνθρώπους αἱ αἰσχραὶ ἡδοναὶ, καὶ θέλουν ἦσθαι πόρνοι καὶ ἀρσενοκοῖται, τὸ ὁποῖον εἶπε καὶ ὁ Ἀπόστολος, ὅτι ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, ἔσονται οἱ ἄνθρωποι φιλήδονοι μᾶλλον, ἢ φιλόθεοι. καὶ πρεπόντως ἐπὶ τῆς Βασιλείας τοῦ πλάνου θέλουν ἀνθήσει τὰ κακὰ, διότι ἔστωντας νὰ εἶναι πάσης πονηρίας, καὶ ἁμαρτίας καταγώγιον, τὶ ἄλλο θέλει ποιήσει νὰ πολιτεύεται, ἡ ἐλεεινὴ γενεὰ τῶν ἀνθρώπων, ἢ πάντως τὰ ἐδικάτου; διότι ἐξ ἀκαθάρτου, τὶ θέλει καθαρισθεῖ; θέλουν ἦσθαι λοιπὸν τότε οἱ ἄνθρωποι, δοσμένοι εἰς τὰ φαγοπότια καὶ αἰσχρὰς πράξεις, ὡσὰν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Νῶε, καὶ δὲν θέλουν θαρρῇ νὰ τοὺς ἔλθῃ καμμία θλίψις· ἀλλὰ καὶ ἐὰν τοὺς εἰπῇ τινὰς λέγει, πῶς μέλλουν νὰ τοὺς ἔλθουν τίποτες θλίψαις, δὲν θέλουν πιστεύσει, καθὼς καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ Νῶε ἄνθρωποι, καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ Λὼτ. β. πρὸς Τιμ. γ.

Κείμ. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὅς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆραι αὐτὰ· καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. μνημονεύετε δὲ τῆς γυναικὸς Λὼτ. ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτὴν· καὶ ὃς ἐὰν ἀπολέσῃ αὐτὴν, ζωογονήσει αὐτὴν. Γενεσ. ιθ'.

Εξήγ. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὅταν ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος, ὅποιος εἶναι ἀπάνω εἰς τὸ δῶμα, τουτέστιν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς, ἂς μὴν κατέβῃ, μηδὲ νὰ τὴν ἀμελήσῃ καθόλου διὰ καμίαν πρόφασιν βιωτικὴν. διότι πάντα τὰ βιωτικὰ, σκεύη λέγονται τοῦ ἀνθρώπου, ἄλλο μὲν εἰς ἀρετὴν, ἄλλο δὲ εἰς κακίαν χρειαζόμενα. ἂς μὴν κατέβη λοιπὸν ἐκεῖνος ὁποῦ στέκει εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς, διατίποτε βιωτικὸν, καὶ ξεπέσει ἀπὸ τὸ ὕψος αὐτοῦ· ἀλλὰ ἂς ἀντιστέκῃ στερρῶς πρὸς τὴν κακίαν, καὶ ἂς μὴν δειλιάζῃ. ὁμοίως καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι εἰς τὸν ἀγρὸν, ἤγουν εἰς τὸ χωράφι, ἂς μὴν στραφῇ ὀπίσω· διότι ἐκεῖνος ὁποῦ ἐργάζεται τὴν ἀρετὴν εἰς τὸν ἀγρὸν, τουτέστιν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, δὲν πρέπει νὰ στραφῇ εἰς τὰ ὀπίσω, ἀλλὰ νὰ πηγαίνῃ τῆς ὀμπρῶς, καθὼς καὶ ἀλλοῦ λέγει, οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ στραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. φέρνει δὲ καὶ παράδειγμα τὴν γυναῖκα τοῦ Λὼτ, ἡ ὁποία διὰ νὰ στραφῇ εἰς τὰ ὀπίσω ἔγινε στῆλος ἁλατένιος· τουτέστι, διὰ νὰ μὴν ἐξέβη ἀπὸ τὴν κακίαν, ἀπέμεινεν εἰς τὴν ἁλμύραν αὐτῆς, ὅλη κακὴ γενομένη, καὶ στηλιτεύουσα, ἤγουν δεικνύουσα τὸ κακὸν ὁποῦ ἔπαθεν, ἔστωντας νὰ παγώσῃ, καὶ νὰ ἀπομείνῃ εἰς τὴν κακίαν. καὶ ἀπέκει λέγει τὰ ἀκόλουθα ἀπ' ἐκεῖνα ὁποῦ εἶπε παράνω· ὅποιος ζητήσει νὰ σώσῃ τὴν ψυχήτου, θέλει τὴν χάσει. διότι λέγει, Λουκ. θ.

ἂς μὴν σπουδάζῃ κανένας εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἀντιχρίστου, νὰ περιποιηθῇ τὴν ψυχήν του, διότι θέλει τὴν χάσει. ὅποιος δὲ ἐναντιωθῇ τὸν τύραννον ἀντίχριστον, καὶ δὲν τὸν ἀκούσει διὰ τὸ φιλόζωον, καὶ διὰ τοῦτο παραδοθῇ εἰς σφαγαῖς καὶ κινδύνους, ἐκεῖνος θέλει σωθῇ. καθὼς εἶπε λοιπὸν παράνω, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς, ἂς μὴν κατέβῃ πλανώμενος Ἴσως διὰ τὰ βιωτικὰ πράγματα· ἤγουν διὰ τὰ κτήματα καὶ τὰ χρήματα, καὶ ξεπέσει τῆς ἀρετῆς δι' αὐτά. ἔτζι καὶ τώρα πηγαίνωντας τῆς ὀμπρὸς λέγει, καὶ τὶ λέγω, νὰ μὴν κατεβῇ διὰ κτήματα, καὶ χρήματα, καὶ ἀφήσει τὴν ἀρετὴν; μηδὲ δι' αὐτὴν τὴν περιποίησιν τῆς ψυχῆς νὰ μὴ φανῇ πῶς ὑποτάσσεται εἰς τὸν τύραννον, τὸν πλάνον καὶ διώκτην. ταῦτα δὲ πάντα ὁ Ματθαῖος λέγει, ὅτι τὰ εἶπεν ὁ Κύριος διὰ τὸν κουρσεμὸν τῶν ἱεροσολύμων, διὰ νὰ δείξῃ τὴν μεγάλην ὀργὴν τῶν ἐχθρῶν, καὶ ὅτι πρέπει νὰ φεύγουν, καὶ νὰ μὴν γυρίζουν εἰς τὰ ὀπίσω ὅταν τοὺς περικυκλώσουν οἱ ῥωμαῖοι· καὶ μήτε ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι εἰς τὰ δώματα, νὰ καταβαίνουν κάτω εἰς τὰ σπήτια διάτινα χρειαζόμενα, ἀλλὰ νὰ φεύγουν παρευθὺς, διότι δὲν εἶναι καιρὸς νὰ σχολάζουν ἕως οὗ νὰ ἑτοιμασθοῦν. μήτε ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ χωράφι, νὰ γυρίζουν εἰς τὸ σπῆτι, διότι ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι εἰς σπῆτι πρέπει νὰ φεύγῃ. δὲν εἶναι δὲ τίποτε θαυμαστὸν ἂν ἔγιναν ταῦτα εἰς τὸν κουρσεμὸν τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ πάλιν μέλλουν νὰ γένουν, καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ ἀντίχριστος. μάλιστα δὲ εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς συντελείας, διότι καὶ τότε, μεγάλη θλίψις μέλλει νὰ γένῃ.

Κείμ. Λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ, ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς· ὁ εἷς παραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται. δύο ἔσονται ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτὸ· μία παραληφθήσεται, καὶ ἡ ἑτέρα ἀφεθήσεται. δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ ὁ εἷς παραληφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται. καὶ ἀποκριθέντες, λέγουσιν αὐτῷ· ποῦ Κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ὅπου τὸ πτῶμα. ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ συναχθήσονται.

Ματθ. κδ.

Ματθ. κδ.

Εξήγ. Τὸ ἀνεθάῤῥετον καὶ ἔξαφνον τῆς παρουσίας αὐτοῦ μανθάνομεν καὶ ἀπεδὼ, διότι μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, ὅτι δύο θέλουν ἦσθαι ἐπὶ κλίνης μιᾶς, ἀμεριμνίαν δηλοῖ· καὶ τὸ νὰ ἀλέθουν δὲ, καὶ τοῦτο τὸ ἀνεθάῤῥετον σημαίνει τῆς παρουσίας αὐτοῦ. μανθάνομεν δὲ καὶ ἄλλο, ὅτι ἐν τῇ νυκτὶ θέλει ἦσθαι ἡ παρουσία αὐτοῦ. λέγει λοιπὸν, ὅτι καὶ ἐκ τῶν πλουσίων ὁποῦ ἀναπαύονται εἰς τὴν κλίνην, ἄλλοι μὲν θέλουν σωθῇ, ἕτεροι δὲ οὐχὶ· διότι ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι δυσκόλως θέλουν σωθῇ οἱ πλούσιοι δείχνει τώρα, ὅτι οὔτε οὗτοι κολάζονται ὅλοι, οὔτε ὅλοι οἱ πτωχοὶ σώνονται. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς πλουσίους, ἕνας μὲν παραλαμβάνεται εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου ἁρπαζόμενος, ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι ἐλαφρὸς τῷ πνεύματι καὶ Οὐράνιος, ὁ δὲ ἄλλος ἀφίεται κάτω, ὡς κατάκριτος. καὶ ἐκ τῶν πενήτων ὁμοίως, τοὺς ὁποίους ἐδήλωσε διὰ τοῦ ἀλήθειν, ἄλλος μὲν θέλει σωθῇ, ἕτερος δὲ οὐχὶ· διότι δὲν εἶναι ὅλοι οἱ πτωχοὶ δίκαιοι, διότι ἀπὸ τούτους εἶναι οἱ κλέπται, καὶ οἱ λησταὶ. διὰ δὲ τοῦ ἀλήθειν, ἐδήλωσε τὴν κοπιαστικὴν ζωὴν τῶν πενήτων. ἔστωντας δὲ νὰ ἐρωτήσουν οἱ μαθηταὶ καὶ νὰ εἰποῦν, ποῦ κύριε, θέλουν παρθῇ οὗτοι; εἶπεν· ὅπου τὸ πτῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ Ἀετοὶ· τουτέστιν, ὅπου ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ πάντες οἱ ἅγιοι, οἱ κοῦφοι, ἤγουν οἱ ἐλαφροὶ, καὶ ὑψιπετεῖς· ὡσὰν ὁποῦ οἱ ἁμαρτωλοὶ εἶναι βαρεῖς, διὰ τοῦτο καὶ κάτω σύρονται· διότι καθὼς ὅταν εἶναι σῶμα νεκρὸν πεσιμένον, πάντα τὰ σαρκοφάγα ὄρνεα συνάζονται εἰς αὐτὸ, ἔτζι καὶ ὅταν φανῇ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ Οὐρανοῦ, ὁποῦ ἐνεκρώθη δι' ἡμᾶς καὶ ἐλογίσθη εἰς πτῶσιν, θέλουν συναχθῇ πάντες οἱ ἅγιοι εἰς αὐτὸν, καὶ αὐτοὶ οἱ ἄγγελοι· διότι μετ' αὐτοὺς θέλει ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς, καὶ μὲ πολλὴν λαμπρότητα. διότι ἐὰν καὶ νύκτα ὠνόμασε τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀνεθάῤῥετον, καὶ διὰ τὸ σκότος ὁποῦ μέλλει νὰ εἶναι εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, τὸ εἶπε τοῦτο· εἰς δὲ τοὺς δικαίους θέλει ἀνατείλει φῶς, μάλιστα δὲ αὐτοὶ θέλουν λάμψει ὡς Ἥλιος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

Κείμενον.

Κολασ. δ.

Ἔλεγε δὲ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν αὐτοὺς πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκακεῖν, λέγων· κριτὴς ἦν ἔν τινι πόλει, τὸν Θεὸν μὴ φοβούμενος, καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρεπόμενος. χήρα δέτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, λέγουσα· ἐκδίκησόνμε ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκουμου, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐπὶ χρόνον. μετὰ δὲ ταῦτα, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· εἰ καὶ τὸν Θεὸν οὐ φοβοῦμαι, καὶ ἄνθρωπον οὐκ ἐντρέπομαι· διάγε τὸ παρέχειν μοι κόπους τὴν χήραν

ραν ταύτιω, ἐκδικήσω αὐτιὼ, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη, ὑπωπιάζῃ με. εἶπε δὲ ὁ Κύριος· ἀκέσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει. ὁ δὲ Θεὸς ὲ μὴ ποιήσῃ τιὼ ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῦ, τῶν βοώντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας, καὶ νυκτὸς, καὶ μακροθυμῶν ἐπ' αὐτοῖς; λέγω ὑμῖν, ὅτι ποιήσει τιὼ ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλιὼ ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε ἐλθὼν, ἆρα εὑρίσει τιὰ πίσιν ἐπὶ τῆς γῆς;

Εξήγ. Ἐπειδὴ θλίψεις καὶ κινδύνες ἀνήφερεν, λέγει καὶ τιὼ ἰατρείαν τέτων, ἡ ὁποῖα εἶναι ἡ προσδυχὴ, καὶ ὄχι ἁπλῶς ἡ προσδυχὴ, ἀλλὰ πολὴ καὶ μεμερημνημένη. μέλλεσι μὲν λέγει νὰ ἔλθεν ταῦτα πάντα εἰς ἐκείνες ὁπῦ εὑρίσκονται τότε, ἀλλὰ μέγας βοηθὸς εἶναι πρὸς ταῦτα ἡ νηςεία καὶ ἡ προσδυχὴ, τιὼ ὁποίαν προσδυχιὼ πρέπει νὰ τιὼ κάμνωμεν εἰς πολλιὰ ὥραν, καὶ πυκνὰ, λογιάζοντες πῶς ἡ πυκνὴ παρακάλεσις τῆς χήρας, ἐδυσώπησε τὸν κριτιὼ τῆς ἀδικίας. διότι ἐὰν τῦτον ὁπῦ ἦτον γεμάτος πάσης κακίας, καὶ ἔτε Θεὸν ἐφοβεῖτον, ἔτε ἀνθρώπες ἐντρέπετον, τὸν ἀπάλυνεν ἡ παντοτεινὴ δέησις, πόσω μᾶλλον ἡμεῖς, δὲν θέλομεν σύρει πρὸς ἔλεον τὸν Πατέρα τῦ ἐλέες, ἂν καὶ μακροθυμῇ διὰ τῆς ὥρας; βλέπε δὲ, ὅτι τὸ νὰ μιὼ ἐντρέπεται κανεὶς μηδὲ τὲς ἀνθρώπες, εἶναι σημεῖον περισοτέρας κακίας· διότι τὸν μὲν Θεὸν, πολλοὶ δὲν τὸν φοβῦνται, ὅμως ἐντρέπονται τὲς ἀνθρώπες, διὰ τῦτο καὶ ὀλιγότερον ἁμαρτάνεσιν· ὅταν δὲ ξεδιαντραπῇ καὶ τὲς ἀνθρώπες κανεὶς, τότε λογᾶται ὅτι ἔφθασεν εἰς τιὼ κορυφιὼ τῆς κακίας. διὰ τῦτο καὶ ὁ Κύριος ὕςερον ἔβαλε, τὸ καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρεπόμενος, ὡσὰν νὰ ἔλεγεν ἔτζι, ὅτι κριτὴς ἦτον τὸν Θεὸν μὴ φοβέμενος, καὶ τὶ λέγω τῦτο ὅτι δὲν ἐφοβεῖτο τὸν Θεὸν; ὁπῦ εἶχε καὶ τὸ μεγαλήτερον σημεῖον τῆς κακίας, ὅτι ἐδὲ ἄνθρωπον ἐντρέπετον. ταῦτα μὲν διδάσκει ἡμᾶς ἡ παραβολὴ, καθὼς τὸ εἴπαμεν πολλάκις, νὰ θετῦσα ἡμᾶς νὰ μὴ βαρυνώμεθα εἰς τιὼ προσδυχιὼ. καθὼς λοιπὸν τὸ εἶπε καὶ ἀλλῦ, ὅτι τὶς ἐξ ὑμῶν, ἤγεν ποῖος ἀπὸ ἐσᾶς νὰ ἤθελεν ἔχη φίλον, καὶ νὰ ἤθελεν ἔλθῃ τιὼ νύκτα νὰ κρέξῃ, ἤθελε τὸν ἀποδιώξῃ; διότι ἐὰν καὶ ἐχὶ διὰ ἄλλο τίποτες, ἀλλὰ διὰ τιὼ ἀναίδειαν αὐτῦ θέλει τῦ ἀνοιξει. καὶ πάλιν, ποῖος ἀπὸ ἐσᾶς, νὰ ἤθελε τῦ ζητήσῃ ὁ Υἱὸς αὐτῦ ἄρτον, καὶ τὰ λοιπά. διὰ τέτων ἓν πάντων τιὼ παντοτεινιὼ χολιὼ ἐντᾶς προσδυχᾶς δηλοῖ. ἐδοκίμασαν δὲ τινὲς, νὰ ἐξηγήσεν τιὼ παραβολιὼ ταύτιω περιεργότερον, καὶ ἀπετόλμησαν νὰ τιὼ παρομοιάσεν μὲ τιὼ ἀλήθειαν. διότι χήρα μὲν εἶναι εἶπαν, ἡ ψυχὴ ὁπῦ ἄφησε τὸν ἄνδρα αὐτῆς ὁπῦ εἶχε προτήτερα, τὸν διάβολον λέγω, καὶ διὰ τῦτο τὸν ἔχεν ἀντίδικον, ἔσωντας νὰ τιὼ πειράζῃ πάντοτε. αὕτη δὲ προσέρχεται εἰς τὸν Θεὸν τὸν κριτιὼ τῆς ἀδικίας, τετέσιν ὁπῦ κατακρίνει τιὼ ἀδικίαν, ὁ ὁποῖος ἔτε Θεὸν φοβεῖται, διότι αὐτὸς μόνος εἶναι Θεὸς, καὶ δὲν ἔχει ποῖον ἄλλον νὰ φοβηθῇ· ἀλλ' ἔτε ἄνθρωπον ἐντρέπεται, διότι ὁ Θεὸς πρόσωπον ἀνθρώπε δὲν λαμβάνει. ταύτιω τιὼ χήραν ψυχιὼ, δεομένιω τῦ Θεῦ διὰ παντὸς, διὰ τὸν ἀντίδικον αὐτῆς διάβολον, τιὲ συλαγχνίζεται ὁ Θεὸς, ἔσωντας νὰ τὸν δυσωπήσῃ τὸ ἀκατάπαυσον τῆς προσδυχῆς αὐτῆς. καὶ ταῦτα μὲν ὅποιος θέλει ἂς τὰ δέχεται, διότι ἐβάλθησαν διὰ νὰ μιὼ ἀγνοῶνται. πλιὼ ταῦτα διδάξας ἡμᾶς ὁ Κύριος, περὶ τῦ ὅτι πρέπει νὰ προσδυχώμεθα· καὶ ἔσωντας νὰ μᾶς δείξῃ ὅτι ἐὰν ὁ ἄνομος ἔτος, καὶ πάσης κακίας πεπληρωμένος, ἐλεημονήθη τιὼ χήραν, ἀπὸ τιὼ πυκνότητα τῆς προσδυχῆς, πόσω μᾶλλον ὁ Θεὸς ὁπῦ ἔναι ἀρχηγὸς πάσης δικαιοσύνης, δὲν θέλει κάμῃ τιὼ ἐκδίκησιν τὸ ὀγληγορότερον; ἀγκαλὰ καὶ μακροθυμεῖ, ἢ φαίνεται πῶς δὲν ἀκέει ἐκεινῶν ὁπῦ τὸν παρακαλῦν νύκτα, ἢ ἡμέραν; ταῦτα λοιπὸν διδάξας, καὶ δείξας ἡμῖν, ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τῆς σωτελείας αὐτιὼ τιὼ προσδυχιὼ πρέπει νὰ χρειαθεμεν εἰς βοήθειαν, πρὸς τὲς κινδύνες ὁπῦ μέλλεν νὰ γένεν τότε, λέγει, ὅτι ἐλθὼν ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε, ἆρα εὑρήσει τιὼ πίσιν ἐπὶ τῆς γῆς; εἰς χῆμα ἐρωτήσεως δείχνει τιὼ ἀπάνιω, ἤγεν τιὼ ὀλιγότητα τῶν πισῶν ὁπῦ θέλεν εὑρεθῇ τότε. διότι τοσῦτον θέλει κατακρατήσει τότε ὁ υἱὸς τῆς ἀνομίας, ὅτι νὰ πλανᾷ ἢ τὲς ἐκλεκτὲς ἂν ἦτον δυνατὸν. σωήθειαν δὲ ἔχει ἐπὶ τῶν ἀπανίως εὑρισκομένων, νὰ βάνῃ τὸ ἐρωτηματικὸν χῆμα, ὡσὰν καὶ ἐκεῖ ὁπῦ λέγει, τίς ἐσιν ἆρα ὁ πισὸς, καὶ φρόνιμος δῦλος; καὶ ἐδὼ λοιπὸν τὸ αὐτὸ δηλοῖ. καὶ ὅτι ὀλίγοι θέλεν ἤθαι ἐκεῖνοι ὁπῦ νὰ φυλάξεν τιὼ πίσιν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ πρὸς ἀλλήλες, διὰ τῦτο ἔβαλε τὸ χῆμα τῆς ἐρωτήσεως. πρεπόντως δὲ εἰς τιὼ παραίνεσιν τῆς προσδυχῆς, ἐσώαψε καὶ τὸν περὶ τῆς πίσεως λόγον, ἐπειδὴ πάσης προσδυχῆς βάθρον, ἤγεν θεμέλιον, καὶ σερέωμα, ἡ πίσις ἔναι, διότι ἐὰν δὲν πισδύσῃ ὁ ἄνθρωπος ὅτι εἶτι ἂν ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Θεὸν πρὸς τὸ συμφέροντε τὸ λαμβάνει, ματαία ἔναι ἡ προσδυχήτε. διὰ τῦτο ὁ Κύριος, διδάσκων περὶ τῦ προσδύχεσθαι, ἀνθυμήθη καὶ τῆς πίσεως· δηλῶν κεκρυμμένως, ὅτι ὀλίγοι θέλεν ἤθαι, καὶ ἐκεῖνοι ὁπῦ νὰ προσδύχωνται τότε, ἐπειδὴ καὶ ἡ πίσις εἰς ὀλίγες θέλει εὑρίσκεται τότε. ὅταν ἔλθῃ λοιπὸν ὁ Κύριος ἐν νεφέλαις, εἰς ὀλίγες θέλει εὕρει τιὼ πίσιν ἐπὶ τῆς γῆς. ὅμως τότε θέλει τιὼ κάμῃ, διότι ἢ μὴ θέλοντες, θέλεν τὸν ὁμολογήσει τότε πάντες, ὅτι Κύριος Ἰησῦς Χριςὸς, εἰς δόξαν Θεῦ Πατρός ἐσι. καὶ ἐὰν πρέπῃ νὰ τὰ εἰπῇς αὐτὰ

Λεπ. ια.

Ματθ. ζ.

πρὸς Γάλ. β.

πίσιν, καὶ ὄχι ἀνάγκιν, δὲν θέλει ἤθελε τότε ἐδένας ἄπιστος, ὅπε νὰ μὴν πιστεύσῃ, ὅτι μόνος σωτὴρ εἶναι, ἐκεῖνος ὅπε ἐβλασφημεῖτον ὑπ' αὐτὸν προτήτερα.

Κείμ. Εἶπε δὲ πρός τινας τὲς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξεθενεῖντας τὲς λοιπὲς, τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξαθαι· ὁ εἷς Φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος Τελώνης. ὁ Φαρισαῖος σαθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο· ὁ Θεὸς εὐχαριστῶσοι, ὅτι ὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοὶ, εἰ καὶ ὡς ἔτος ὁ τελώνης. νησεύω δὶς τὲ Σαββάτε, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι· καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς, ὐκ ἤθελεν οὐδὲ τὲς ὀφθαλμὲς εἰς τὸν Οὐρανὸν ἐπᾶραι, ἀλλ' ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτὲ, λέγων· ὁ Θεὸς ἱλάσθητίμοι τῷ ἁ-
Ματθ. κγ'. μαρτωλῷ. λέγω ὑμῖν· κατέβη ἕτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτὲ, ἢ ἐκεῖνος. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.

Ἐξήγ. Δὲν παύει νὰ καθαρίζῃ ὁ Κύριος τὸ πάθος τῆς ὑπερηφανίας διὰ πλειόνων, διότι ἐπειδὴ περισότερον ἀπὸ τὰ ἄλλα πάθη ἐνοχλεῖ τὲς γνώμαις τῶν ἀνθρώπων, διὰ τέτο πολλαχῦ καὶ πολλάκις διδάσκει περὶ τέτε, μάλισα καὶ τώρα τὸ χειρότερον εἶδος αὐτῆς καθαρίζει. διότι πολλὰ εἶναι τὰ βλασήματα τῆς φιλαυτίας, ἤγεν ὅπε νὰ ἀγαπᾷ κανεὶς τὲ λόγε, διότι καὶ ἡ ὄῆσις, καὶ ἡ ἀλαζονία, καὶ ἡ κενοδοξία, ἐκ ταύτης βλασάνει, χειρότερον δὲ ἀπὸ ὅλα εἶναι ἡ ὑπερηφάνια. ὑπερηφάνια δὲ εἶναι ἀθέτησις Θεῦ· διότι ὅταν κανεὶς, τὰ κατορθώματα ὅπε κάμνει δὲν τὰ λέγει τῦ Θεῦ, ἀλλὰ τὰ λογιάζει διὰ ἐδικάτε, τί ἄλλο εἶναι, πάρεξ ἄρνησις Θεῦ, καὶ ἀντιθεία; τέτο λοιπὸν τὸ ἀντίθεον πάθος, τὸ ὁποῖον ἀναντιέται ὁ Κύριος, ὡς ἐχθρὸς ἐχθρὸν, διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης τάζει ὁ Κύριος νὰ τὸ Ἰατρεύσῃ. διότι ταῦτα τὰ λέγει διὰτ' ἐκείνες ὅπε θαρρῦν εἰς τὲ λόγε τες, καὶ δὲν ἐλπίζεν εἰς τὸν Θεὸν· καὶ ἀποδείχνει ὅτι ἡ μὲν δικαιοσύνη, εἶς τὰ ἄλλα πάντα εἶναι θαυμασὴ καὶ μεγάλη, καὶ φέρνει τὸν ἄνθρωπον σιμὰ εἰς τὸν Θεὸν. ὅταν δὲ προσλάβῃ τινὰ ὑπερηφάνιαν, ἀποῤῥίπτει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰ κατώτατα τῦ ᾅδε· καὶ ἐκεῖνον ὅπε ἦτον πρὸ ὀλίγον ἰσόθεος, τὸν καταξήνει ὡς δαίμονα. τὰ λόγια λοιπὸν τῦ Φαρισαίε, ἐξ ἀρχῆς μὲν φαίνονται ὡς λόγια δίγνώμονος ἀνθρώπε· διότι λέγει, εὐχαριστῶσοι ὁ Θεὸς· τὰ δὲ λοιπὰ εἶναι γεμάτα πάσης ἀγνωσίας, διότι δὲν εἶπεν ὅτι μὲ ἔκαμες, νὰ ἀπέχω ἀπὸ ἀδικίας, ἀπὸ ἁρπαγῆς, ἀλλὰ πῶς; δὲν εἶμαι. εἰς τὲ λόγε τε ἔδωκε τὸ κατόρθωμα, καὶ εἰς τινὰ ἐδικώτε διώαμιν· τὸ δὲ νὰ κατακρίνῃ καὶ τὲς ἄλλες, τέτο πῶς ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἀνθρώπε ὅπε νὰ ἐγνωρίζῃ ὅτι ὅσα ἔχει, ἀπό Θεῦ τὰ ἔχει; διότι χωρὶς ἄλλο, ἂν ἐπίσευεν ὅτι χάρισμα ἔχει τὰ ξένα ἀγαθὰ, δὲν ἤθελε κατακρίνῃ τὲς ἄλλες, λογιζόμενος ὅτι καὶ αὐτὸς γυμνὸς εἶναι ὡσὰν καὶ τὲς ἄλλες, ὅσον εἰς τινὰ ἐδικώτε διώαμιν, χάρισμα δὲ ὐδὲν ἦτον τὸν ἔλεον. διὰ τέτο εἶναι ὑπερήφανος ὁ Φαρισαῖος, ὡσὰν ὅπε ἐλογίαζεν ὅτι μὲ τινὰ ἐδικώτε διώαμιν ἐκατόρθωσε τὰς ἀρετὰς· καὶ ἀπ' αὐτὲ ἦλθεν, εἰς τὸ νὰ κατακρίνῃ καὶ τὲς ἄλλες. διὰ νὰ εἰπῇ δὲ ὁ Κύριος, ὅτι σαθεὶς, δηλοῖ καὶ τὸ ὑψηλόφρονον, καὶ ἀταπείνωτον αὐτὲ· διότι τῦ μὲν ταπεινόφρονος εἶναι, καὶ τὸ χεῖμα ταπεινὸν, ἕτος δὲ καὶ μὲ τὸ χεῖμα ὑπερηφάνιαν ἔδειχνεν. εἰδὲ καὶ περὶ τῦ τελώνε λέγεται τὸ ἑστὼς, ἀλλὰ βλέπε καὶ τὰ λοιπὰ· ὅτι δὲν ἤθελεν, οὐδὲ τὰ μάτιάτε νὰ σηκώσῃ νὰ ἰδῇ εἰς τὸν Οὐρανὸν, εἰς τόσον ὅτι τὸ σάσιμόντε ἦτον σκυπτὸν· ἐκεῖνε δὲ καὶ τὰ μάτιάτε εἰς τὸν Οὐρανὸν ὑψώνονταν, καὶ μαζὴ μὲ τινὰ καρδίαν ὑψώνονταν. σοχάζε δὲ, ὅτι καὶ μὲ τινὰ ὐχινὰ τῦ Φαρισαίε μᾶς δείχνει τάζιν· διότι πρότερον εἶπεν ἐκεῖνα ὅπε δὲν ἦτον, καὶ τότε εἶπεν ἐκεῖνα ὅπε ἦτον, διότι ἔζωντας νὰ εἰπῇ, δὲν εἶμαι ὡσὰν τὲς πολλὲς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τάδε· προσέθηκε καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς, πῶς νησεύει δύο φορᾶς τινὰ ἑβδομάδα, καὶ δεκατίζει τὰ τίποτές τε· διότι πρέπει, ὄχι
Ψαλ. λγ. μόνον νὰ ἐκκλίνῃ ἀπὸ κακῦ, ἀλλὰ νὰ κάμνῃ καὶ τὸ καλὸν· καὶ πρῶτον πρέπει νὰ παύσῃ κανεὶς ἀπὸ τῆς κακίας, καὶ τότε νὰ ἐπιχειριθῇ τινὰ ἀρετινὰ. καθὼς λοιπὸν καὶ ἐκεῖνος ὅπε θέλει νὰ καθαρίσῃ τὸ νερὸν τῦ πηγαδίε ὅπε νὰ γεμίσῃ λάσπιν, πρῶτον καθαρίζει τινὰ λάσπιν, καὶ τότε σωάζει τὸ καθαρὸν. σοχάζε δὲ καὶ τέτο, πῶς δὲν εἶπε, δὲν εἶμαι ὡς οἱ πολλοὶ, ἅρπαξ, μοιχὸς· διότι δὲν ἐκαταδέχθη οὐδὲ ἕως ψιλὲ λόγε, νὰ προσάψῃ εἰς τῦ λόγε τε κακὸν ὄνομα ἐνικῶς, ἀλλὰ πληθωτικῶς, εἰς τὲς ἄλλες ἀνθρώπες ἔῤῥιψε ταῦτα· ἔζωντας δὲ νὰ εἰπῇ ὅτι δὲν εἶμαι ὡσὰν τὲς λοιπὲς, ἀντέθηκε τέτω, τὸ νησεύω δὶς τῦ Σαββάτε, τετέστι δύο φορᾶς τινὰ ἑβδομάδα, διότι Σάββατον ἡ ἑβδομάδα ἐλέγετον, ἀπὸ τῆς τελευταίας, καὶ καταπαυσίμε ἡμέρας ὀνομαζομένη· διότι Σάββατον λέγεται ἀνάπαυσις. καὶ Σάββατα δὲ, τινὰ ἑβδομάδα ἔλεγον πληθωτικῶς. διὰ τέτο καὶ μίαν Σαββάτων ὠνόμαζαν τινὰ πρώτιν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος αὐτινὰ ὅπε λέγομεν ἡμεῖς κυριακινὰ, διότι εἰς τὲς ἑβραίες, τὸ, μίαν καὶ πρώτιν, ἕνα δηλῦ. εἶναι δὲ καὶ ἄλλος λόγος βαθύτερος, διότι πρὸς μὲν τὸ πάθος τῆς μοιχείας, ἀντέθηκε τινὰ νησείαν, διότι ἀπὸ τῆς

τρυφῆς

τρυφῆς ἀνάπτει τὸ πάθος τῆς πορνείας· αὐτὸς δὲ μὲ τὸ νὰ ξενοχωρῇ τὸ σῶμα μὲ τὰς νηστείας ἔλιπε μακρὰ ἀπὸ τὰ τοιαῦτα πάθη. ἐνηστεύσαν δὲ οἱ Φαρισαῖοι, δὺο τέραν καὶ πέμπτην. πρὸς δὲ τὸ ἅρπαγες, καὶ ἄδικοι, ἀντέταξε τὸ ἀποδεκατῶ ὅσα κἀν ἔχω· διότι τοσοῦτον ἀπέχω λέγει, ἀπὸ τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀδικίας, ὅτι δίδω καὶ τὰ ἐδικά μου. ἡ δὲ δεκάτωσις, φαίνεται μὲν πῶς νὰ εἶναι μία καὶ ἁπλῆ, πλὴν εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἐρμηνεύσι τὸν νόμον ἀκριβῶς, εὑρίσκεται ὅτι τρεῖς δεκατώσεις ἐπρόσταξεν ὁ νόμος, καὶ τοῦτο θέλεις τὸ εὕρει εἰς τὸ δευτερονόμιον, ἐὰν ἐπιστήσῃς τὸν νοῦν σου ἀκριβῶς. καὶ ταῦτα μὲν τὸ λοιπὸν ἔλεγεν ὁ Φαρισαῖος, ὁ δὲ τελώνης πάντα τὰ ἐναντία μακρόθεν ἔξω, καὶ μὲ χῆμα, καὶ μὲ λόγια, καὶ μὲ κατάνυξιν, ἔλιπε πολλὰ μακρὰ ἐκεῖνα· καὶ ὄχι μόνον εἰς τὸ διάστημα τοῦ τόπου, ἀλλὰ μηδὲ τὰ μάτια του ἤθελε νὰ σηκώσῃ νὰ ἰδῇ εἰς τὸν Οὐρανόν, διότι ἀνάξια τῆς ἄνω θεωρίας τὰ ἐλογίαζεν, ἐπειδὴ ἠθέλησαν νὰ βλέπῃ, καὶ νὰ χαίρωνται τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς· καὶ τὸ στῆθος του ἔκρυεν, ὡσὰν νὰ ἔκρυε τὴν καρδίαν του ὑπὲρ τῶν πονηρῶν βουλημάτων, καὶ νὰ τὴν ἐξυπνήσῃ ποιμωμένην. καὶ δὲν ἔλεγεν ἄλλο τίποτες, μόνον ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. καὶ διὰ τούτων ἁπάντων, κατέβη δεδικαιωμένος, παρὰ ἐκεῖνος. διότι ἀκάθαρτος παρὰ Κυρίῳ πᾶς ὑψηλοκάρδιος· καὶ Κύριος ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. ἀλλὰ θέλει θαυμάσει τινὰς, πῶς ὁ μὲν Φαρισαῖος, μὲ ὀλίγα λόγια ὁποῦ εἶπε τῆς μεγαλοφροσύνης, κατακρίνεται· ὁ δὲ Ἰὼβ ὁποῦ ἐμεγαλορρημόνησε πάμπολλα, Στεφανεῖται; ὅτι ὁ μὲν Φαρισαῖος, ἐδένος ἀναγκάζοντος, ἔξεκε φλυαρῶν τοιαῦτα, καὶ κατακρίνων τὸς ἄλλους· ὁ δὲ Ἰὼβ, τὸν ἔπνιγαν οἱ Φίλοι καὶ τὸν ἐξενοχωρεῖσαν χειρότερα ἀπὸ τὰς συμφορὰς ὁποῦ τοῦ ἦλθαν, καὶ τοῦ ἔλεγαν, ὅτι διὰ ἁμαρτίας τὰ παθένει αὐτὰ· διὰ τοῦτο ἀναγκάθη νὰ εἰπῇ τὰ κατορθώματά του, καὶ τοῦτο ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. καὶ διὰ νὰ μὴν κοπῇ ἀπὸ τὸς ἀνθρώπους ὁ δρόμος τῆς ἀρετῆς. διότι ἂν ἤθελαν πληροφορηθῇ οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ἐκεῖνα ὁποῦ ἔκαμεν ὁ Ἰὼβ, ἦσαν ἁμαρτίαις, καὶ διατ ἐκεῖνα ἐπαιδεύετον, ἤθελαν παύσῃ νὰ κάμνουν τοιαῦτα· καὶ τὸ λοιπὸν ἀντὶ φιλόξενοι, ἤθελαν γένῃ ἀνελεήμονες, καὶ μισόξενοι· καὶ ἀντὶ δικαίων ἄδικοι. διότι αὐτὰ ἦσαν τὰ ἔργα τοῦ Ἰὼβ. διὰ νὰ μὴ βλαβῶ τὸ λοιπὸν οἱ πολλοὶ, διὰ τοῦτο λέγει τὰ κατορθώματά του, καὶ τοῦ μὲν Ἰὼβ λοιπὸν αὗται ἦσαν αἱ ἀφορμαὶ. ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ λόγια ὁποῦ φαίνονται ὅτι εἶναι κενοδοξίας, πᾶσα ταπεινοφροσύνη ἐκλάμπει· διότι λέγει, τὶς νὰ ἤθελε μὲ βάλῃ εἰς τὸν μῆνα τῶν ἐμπροσθέν μου ἡμερῶν μου, ὅτε ὁ Θεὸς μὲ ἐφύλατεν; βλέπεις ὅτι εἰς τὸν Θεὸν ἀνέθηκε τὸ πᾶν; καὶ ἐδὲ κατακρίνει ἄλλους, μάλιστα δὲ καὶ κατακρίνεται ὑπὸ τῶν φίλων. ὁ δὲ Φαρισαῖος διὰ νὰ ἀναφέρῃ τὸ πᾶν εἰς τοῦ λόγου του, καὶ ὄχι εἰς τὸν Θεὸν, καὶ χωρὶς ἀνάγκην νὰ κατακρίνῃ ἄλλους, πρεπόντως κατακρίνεται. διότι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, κατακρινόμενος ὑπὸ Θεοῦ. ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ ταπεινώνει τοῦ λόγου του κατακρίνεται, θέλει ὑψωθῇ παρὰ Θεοῦ δικαιόμενος· διότι λέγει, λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἁμαρτίας σου διὰ νὰ δικαιωθῇς.

Κείμ. Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη, ἵνα αὐτῶν ἅπτηται· ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ, ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτὰ, εἶπεν· ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

Ἑρμ. Καὶ τοῦτο τὸ τῶν παιδίων, πρὸς ταπεινοφροσύνην παρακινᾶ· διότι μᾶς διδάσκει διὰ τοῦτο ὁ Κύριος, νὰ ταπεινοφρονοῦμεν, καὶ νὰ δεχώμεθεν πάντας, καὶ νὰ μὴν καταφρονοῦμεν τινός· διότι οἱ μὲν μαθηταὶ ἐθαρρεῖσαν ὅτι ἀνάξιον τίποτες ἦτον νὰ φέρνεν παιδία πρὸς τοιοῦτον διδάσκαλον, αὐτὸς δὲ τοὺς δείχνει ὅτι τοσοῦτον πρέπει νὰ ταπεινοφρονῇ, ὅτι νὰ δέχωνται καὶ τοὺς παραμικρούς. καὶ ἔτζι μὲν διδάσκει τὴν ταπεινοφροσύνην, ἔχοντας νὰ μὴν ἀποδιώξῃ τὰ παιδία, ἀλλὰ νὰ τὰ δεχθῇ μετὰ χαρᾶς. διδάσκει δὲ καὶ διὰ λόγου, ὅτι ἐκείνων ὁποῦ εὑρίσκονται ὡσὰν τὰ παιδία, εἶναι ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. τὸ παιδίον δὲν ὑπερηφανεύεται, δὲν ἀτιμάζει, ἐδὲ κατακρίνει τινὰ, εἶναι ἄκακον, καὶ ἄδολον, ἔτε εἰς τὰ λαμπρὰ κενοδοξᾶ, ἔτε εἰς τὰ πτωχικὰ ταπεινώνεται, ἀλλὰ εἰς πᾶσαν ἁπλότητα εὑρισκόμενον· εἰς τόσον ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ ζῇ μὲ ταπεινοφροσύνην, καὶ ἀκακίαν, εἶναι ἄξιος νὰ δεχθῇ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ δέχεται τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, τοῦτέστι χωρὶς δόλον καὶ ἔρδυναν, πιστῶς. διότι ἐκεῖνος ὁποῦ ἐξετάζει, καὶ ἐρωτᾷ πάντοτε τὸ πῶς, θέλει συγκαταλυθῇ μὲ τὴν ἀπιστίαν, καὶ δὲν θέλει ἔλθῃ εἰς τὴν Βασιλείαν, τὴν ὁποίαν δὲν ἠθέλησε νὰ τὴν δεχθῇ ἁπλῶς, καὶ ἀπερίεργως, καὶ ταπεινοφρόνως. πάντες μὲν λοιπὸν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ πάντες ὅσοι ἐπίστευσαν ἁπλῶς, παιδία ὀνομάζονται. καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ὠνόμασε τοὺς ἀποστόλους λέγων· παιδία, μήτι προσφάγιον ἔχετε; οἱ δὲ σοφοὶ τῶν ἑλλήνων, σοφίαν ζητοῦντες ἐν τῷ μυστηρίῳ, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ θελήσαντες νὰ τὸ δεχθοῦν χωρὶς φιλοσοφικαῖς ἀποδείξαις, ἐβγάλθησαν ἀπὸ τῆς Βασιλείας ταύτης. δὲν εἶπε δὲ ὅτι τούτων ἐστὶν ἡ Βασιλεία, ἀλλὰ τῶν τοιούτων, τοῦτέστιν ἐκείνων ὁποῦ νὰ

Δευτ. ιβ'. ιδ'. καὶ κε'.

Παροιμ. ιε'.

Ἰὼβ. κδ'.

Ἡσαΐ. μγ'.

Ἰωάνν. κα'.

ἀποκτήσω τὴν ἀκακίαν, καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην θελματικῶς, τὴν ὁποίαν τὴν ἔχει τὰ παιδία φυσικῶς. ἂς δεχθῶμεν λοιπὸν πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ, τὰ ὁποῖα εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, πιστῶς καὶ ἀπεριέργως καὶ ταπεινοφρόνως, διότι τὸ περιεργάζεσθαι, ὑπερηφανίας καὶ δοξοσοφίας ἐστίν.

Ματθ. ιθ'. Μαρκ. ί. Ἐξοδ. κ'. Κείμ. Καὶ ἐπερώτησέτις αὐτὸν Ἄρχων, λέγων· διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· τί μὲ λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός. τὰς ἐντολὰς οἶδας· μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, τίμα τὸν Πατέρα σου καὶ τὴν Μητέρα σου. ὁ δὲ εἶπε· ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῷ· ἔτι ἕν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν Οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι, ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα, περίλυπος ἐγένετο· ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα.

Ἐξήγ. Τινὲς μὲν λέγουσιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἦτος ἦτον πανοῦργος, καὶ ἐζήτησε νὰ παγιδεύσῃ τὸν Ἰησοῦν μὲ λόγον, ἀλλὰ δὲν ὁμοιάζει νὰ ἦτον τοιοῦτος, μόνον φιλάργυρος ἦτον· ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριστὸς, διὰ νὰ εἶναι τοιοῦτος τὸν ἔλεγξε. διότι ὁ Μάρκος λέγει, πῶς ἔδραμε καὶ ἐγονάτισε, καὶ ἐπαρακάλει τὸν Ἰησοῦν· καὶ ὅτι ἐμβλέψας αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, ἠγάπησεν αὐτὸν. φιλάργυρος ἦτον λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἔδραμεν εἰς τὸν Χριστὸν ἔχοντας ἐπιθυμίαν νὰ μάθῃ περὶ ζωῆς αἰωνίου· καὶ τοῦτο τάχα ὡς φιλάργυρος· διότι δὲν εἶναι ἄλλο τίποτε, τόσον φιλόζωον, ὡς ἄνθρωπος φιλάργυρος. διότι ἐνόμισεν ὅτι θέλει τοῦ δείξει ὁ Ἰησοῦς τρόπον τινὰ ὁποῦ νὰ ζήσῃ αἰωνίως διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὰ χρήματά του. ὡς δὲ εἶπεν αὐτῷ ὁ Κύριος, ὅτι ἡ ἀκτημοσύνη εἶναι πρόξενος τῆς αἰωνίου ζωῆς, ὡσὰν νὰ ἐμέμφθη τοῦ λόγου περὶ τῆς ἐρωτήσεως, καὶ τὸν Ἰησοῦν περὶ τῆς ἀποκρίσεως, ἐγύρισεν ὀπίσω λυπημένος. διότι αὐτὸς διὰ νὰ ἔχῃ τὰ χρήματα ἐχρειάζετον τὴν αἰώνιον ζωὴν, ἐπειδὴ δὲ ἔμελε νὰ διασκορπίσῃ τὰ χρήματα τὴν ἤθελε τὴν αἰώνιον ζωὴν, ἢ νὰ ζῇ μὲ πτωχείαν, καθὼς ἐθαρρεῖτε; ἔρχεται λοιπὸν πρὸς τὸν Κύριον, ὡσὰν εἰς ἄνθρωπον ἁπλῶς καὶ διδάσκαλον, διὰ τοῦτο δείχνοντάς του ὁ Κύριος, ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὸν νομίζῃ ὡς ἄνθρωπον ψιλὸν, εἶπεν οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰμὴ εἷς ὁ Θεός. ἀγαθὸν μὲ εἶπας λέγει, τὸ λοιπὸν τί προσέθηκας τὸ, διδάσκαλε; διότι φαίνεται ὅτι ἕνα τῶν πολλῶν μὲ ὑπολαμβάνεις· εἰ δὲ τοῦτο, μὲ λογιάζεις, δὲν εἶμαι ἀγαθὸς, διότι δὲν εἶναι οὐδένας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀγαθὸς καθολικῶς, μόνον ἕνας ὁ Θεός. εἰς τόσον ὅτι ἐὰν θέλῃς νὰ μὲ λέγῃς ἀγαθὸν, ὡς θεόν με λέγε ἀγαθὸν, καὶ μὴν προσέρχεσαι εἰς ἐμένα ὡσὰν εἰς ἄνθρωπον ψιλόν. διότι ἐὰν μὲ νομίζῃς ὡς ἄνθρωπον ἀπ' ἀρχῆς, μήμε λέγεις ἀγαθὸν· διότι ὁ ἀληθινὸς ἀγαθὸς, καὶ ἡ πηγὴ τῆς ἀγαθότητος, ἢ ἡ αὐτοαγαθότης, ὁ Θεὸς εἶναι. οἱ δὲ ἄνθρωποι, ἂν εἴμεθε καὶ ἀγαθοὶ, ἀλλὰ ἐχὶ Κυρίως καὶ καθολικῶς, ἀλλὰ κατὰ μετοχὴν, καὶ ἐπίμικτον ἔχοντες τὸ ἀγαθὸν καὶ τρεπτόν. τὰς ἐντολὰς οἶδας· μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, καὶ τὰ λοιπά. ὁ νόμος πρῶτον διορθώνει ἐκεῖνα ὁποῦ σφάλλομεν εὐκολώτερον πάντες, καὶ τότε ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν σφάλλει πολλοὶ, ἃ δὲ πολλάκις, ὡσὰν τὴν μοιχείαν, ἐπειδὴ τὸ πῦρ εἶναι, καὶ φυσικὸν καὶ μέσα τὸν φόνον, ἐπειδὴ μέγα θηρίον εἶναι ὁ θυμὸς· ἡ δὲ κλεψία εἶναι ἐλαφρότερον, καὶ ἡ ψευδομαρτυρία ἀρέα τυγχάνει. διὰ τοῦτο πρῶτον μὲν διορθώνει ἐκεῖνα, ὡσὰν ὁποῦ εὐκόλως σκοντάβωμεν εἰς ἐκεῖνα, καὶ ὡσὰν ὁποῦ εἶναι βαρύτερα· ταῦτα δὲ τὴν κλεψίαν λέγω καὶ τὴν ψευδομαρτυρίαν, τὰ βάνει δεύτερα, ὡσὰν ὁποῦ καὶ συνειάκις λαχένειν, καὶ ἐλαφρότερα ὄντα. τὸ δὲ εἰς τοὺς γονεῖς ἁμάρτημα, ἐπειδὴ ἂν καὶ μέγα εἶναι, ὅμως δὲν συμβαίνει συχνάκις. διότι ἐδὲ εὑρίσκουν τόσον θηριώδεις οἱ πολλοὶ, ὅτι νὰ ὑβρίζουν τοὺς γονεῖς τους, ἀλλὰ ὀλίγοι καὶ ὀλιγάκις, τὸ ἔβαλεν ὕστερα ἀπὸ τοῦτα. ὁ δὲ νεανίσκος εἶπε· ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητός μου. καὶ ὁ Κύριος τοῦ λέγει, νὰ κάμῃ καὶ τὸ κεφάλαιον πάντων νὰ γένῃ ἀκτήμων. βλέπε δὲ κατὰ ἀλήθειαν, νόμος Χριστιανικῆς πολιτείας· πάντα ὅσα ἔχεις λέγει πώλησον, διότι ἐὰν σὺ ἀπομείνῃ τίποτε, ἐκεῖνο δῶλος εἶσαι. καὶ δὸς αὐτὰ, ὄχι τοὺς συγγενεῖς σου, τοὺς πλουσίους, ἀλλὰ πτωχοῖς. λογιάζω δὲ. ὅτι καὶ τὸ διάδος, δηλοῖ ὅτι μετὰ διακρίσεως νὰ τὰ δώσῃ, καὶ νὰ μὴν διασκορπίζῃ τὰ χρήματα ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ νὰ ζοχάζεται πῶ τὰ δίδει. καὶ ἐπειδὴ μαζὴ μὲ τὴν ἀκτημοσύνη, πρέπει νὰ εἶναι καὶ πᾶσα ἄλλη ἀρετὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον, διὰ τοῦτο εἶπε, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι· τουτέστι καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα νά εἶσαι μαθητής μου, καὶ νὰ μὲ ἀκολουθῇς πάντοτε· καὶ ὄχι σήμερον μόνον, ἢ αὔριον ὄχι. ὡς δὲ φιλάργυρον τοῦ τάζει θησαυρὸν εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἀλλὰ δὲν τὸ ἔσερξεν ὁ ἄρχων, διότι ἦτον δῶλος τῶν χρημάτων, διὰ τοῦτο, καὶ ὡς ἤκουσεν ὅτι στέρησιν τὸν διδάσκει των χρημάτων ἐλυπήθη, ἐπειδὴ αὐτὸς διὰ τοῦτο ἐπεθύμει καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς, διὰ νὰ ἀπολαύσῃ εἰς πολὺ τὸν πλοῦτόν του, καὶ νὰ ζῇ αἰωνίως. καὶ τὸ λυπηθῆναι δὲ αὐτὸν, δίγνώμονα τὸν δείχνει καὶ ὄχι πανοῦργον· διότι εἶδεις τῶν Φαρισαίων ἐλυπήθη ποτὲ, ἀλλὰ

πε-

περισσότερον ἀγριώνονται. ἠξεύρω δὲ ὅτι ὁ μέγας φωσὴρ τῆς οἰκεμένης Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος εἶπεν, ὅτι τὴν ἀληθῶς αἰώνιον ζωὴν ἐζητᾶσεν, ὅμως ἐνικήθη ἀπὸ τὸ πάθος τῆς Φιλαργυρίας· πλὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὁποῦ εἴπαμεν ὁμοιάζει, ὅτι ὡς Φιλάργυρος ἐπεθύμει τῆς αἰωνίε ζωῆς.

Κείμ. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς περίλυπον γενόμενον, εἶπε· πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες, εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. εὐκοπώτερον γάρ ἐστι κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες· καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ὁ δὲ εἶπε· τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις, δυνατά ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ γονεῖς, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἕνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ὃς οὐ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ ὁ πλούσιος ἀκούσας τὴν φέρησιν τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ ἐλυπήθη, λέγει ὁ Κύριος θαυμασικῶς· πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. δὲν εἶπεν ὅτι ἀδύατον εἶναι νὰ σέβῃ, ἀλλὰ δυσκόλως· διότι δὲν εἶναι ἀδύατον νὰ σωθῇ οἱ τοιοῦτοι, ἀλλὰ δυατόν ἐστιν, ἐὰν διαμειράσωσι τὰ χρήματα, νὰ ἐπιτύχωσι τῆς ἄνω βασιλείας. ὅμως δύσκολον εἶναι τοῦτο, διότι τὰ χρήματα εἶναι κολλητικώτερα ἀπὸ ἴξον, καὶ δύσκολα ξεκολλᾶ ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ πισθῇ ἀπὸ τοῦτα. καταβαίνων δὲ παρακάτω, τὸ βάνει καὶ ὡς ἀδύατον, διότι λέγει, εὐκολώτερον εἶναι νὰ περάσῃ κάμηλος ἀπὸ τὴν τρύπαν τοῦ βελονίε, παρὰ νὰ σέβῃ πλούσιος εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. χωρὶς δὲ ἄλλο ἀδύατον εἶναι νὰ χωρήσῃ ἡ κάμηλος εἰς τὴν τρύπαν τοῦ βελονίε, κἂν τὸ ζῶον αὐτὸ νοήσῃς κάμηλον, κἂν τε κάποιον χοντρὸν χοντρὸν τῶν καραβίων. ἐὰν τὸ λοιπὸν εὐκολώτερον εἶναι νὰ περάσῃ ἡ κάμηλος ἀπὸ τὴν τρύπαν τοῦ βελονίε, παρὰ νὰ σωθῇ πλούσιος. ὅμως τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, ἀδυατώτερον εἶναι λοιπὸν νὰ σωθῇ πλούσιος. τί λέγομεν λοιπὸν εἰς τοῦτο; πρῶτον μὲν ὅτι ἀληθῶς ἔτζι εἶναι, ἕως ὁποῦ εἶναι πλούσιος ἀδύατον εἶναι νὰ σωθῇ. καὶ μὴ μοῦ λέγῃς ὅτι ὁ δεῖνα πλούσιος ἦτον, καὶ εἶδε τὰ ὑπάρχοντά του, καὶ ἐσώθη· διότι δὲν ἐσώθη πλούσιος, ἀλλὰ διὰ νὰ γένῃ ἀκτήμων, ἢ διὰ νὰ εἶναι οἰκονόμος, ἐσώθη, καὶ ὄχι ὁ πλούσιος· διότι ἄλλο εἶναι οἰκονόμος, καὶ ἄλλο πλούσιος. διότι πλούσιος μὲν εἶναι, ἐκεῖνος ὁποῦ φυλάγει τὸν πλοῦτον διὰ λόγου του· οἰκονόμος δὲ εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν ἔλαβε διὰ ἄλλους. εἰς τόσον ὅτι, ἐὰν καὶ ἕτος ἐσώθη, δὲν ἐσώθη πλούσιος. ἀλλὰ ἢ καθὼς εἴπαμεν, διὰ νὰ μειράσῃ πάντα ὅσα εἶχεν· ἢ ὡς οἰκονόμος, πάντα καλῶς διακυβερνήσας. ἔπειτα ςοχάζε καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ μὲν πλούσιος ἀδύατον εἶναι νὰ σωθῇ· ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ ἔχει τὰ χρήματα, δύσκολον. ὡσὰν νὰ ἔλεγεν, ὅτι ἐκεῖνος μὲν ὁποῦ κρατεῖται ἀπὸ τὰ χρήματα καὶ εἶναι δοῦλος αὐτῶν, δὲν σώνεται· ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ ἔχει τὰ χρήματα, τουτέστιν ὁποῦ εἶναι αὐθέντης αὐτῶν, ἤγουν τὰ ὁρίζει αὐτὸς, καὶ δὲν τὸν ὁρίζουν αὐτά, δύσκολος θέλει σωθῇ, διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυνεσίαν. διότι ἀδύατον εἶναι νὰ κυβερνήσωμεν τὰ ὅσα ἔχομεν καλῶς, καὶ νὰ μὴν τὰ ἐξοδιάσωμεν εἰς κακάμας θελήματα. διότι ἕως ὁποῦ ἔχομεν χρήματα, παιδάζει ὁ Διάβολος νὰ μᾶς πλανέσῃ νὰ τὰ ἐξοδιάζωμεν εἰς ἄπρεπα καμώματα, καὶ ἐκεῖ ὁποῦ δὲν κάμνει χρεία. πολλάκις δὲ δυσκόλως δυνόμεθα νὰ φύγωμεν, καὶ τὰς παγίδας αὐτοῦ. διὰ τοῦτο εἶναι καλὸν ἡ ἀκτημοσύνη, καὶ ὡραμάει ἀπείρασον. εἶπαν δὲ λέγει, οἱ ἀκούσαντες, τὸ λοιπὸν τίς δύναται νὰ σωθῇ; αὐτὸς δὲ εἶπε· τὰ ἀδύατα παρὰ ἀνθρώποις, δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ. διότι εἰς ἐκείνους μὲν ὁποῦ ἔχουν γνώμην ἀνθρωπίνην, ἤγουν ὁποῦ σύρονται κάτω καὶ ἐπιθυμοῦν τὰ γήϊνα, ἀδύατον εἶναι νὰ σωθοῦν, καθὼς εἴπαμεν. παρὰ δὲ τῷ Θεῷ δυνατὸν εἶναι, τουτέστιν, ὅταν ἔχῃ τινὰς τὸν Θεὸν σύμβολον, καὶ λάβῃ διδασκάλες τὰ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς παραγγελίας αὐτοῦ ὁποῦ παραγγέλλει περὶ ἀκτημοσύνης, καὶ ἐπικαλεῖται τὴν παρ' ἐκείνου βοήθειαν, δυνατὸν εἶναι τοῦτο. διότι εἰς τὰ λόγιαμας μὲν εἶναι νὰ θελήσωμεν τὸ καλὸν, τοῦ δὲ Θεοῦ εἶναι νὰ τὸ τελειώσῃ. καὶ ἄλλο δὲ, ὅτι ἐὰν ὑπεραναβῶμεν ὑπεράνω πάσης μικροψυχίας, ἐπὶ τῷ πλέτῳ, καὶ θελήσωμεν νὰ κάμωμεν φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, θέλομεν σωθῇ, παραπεμπόμενοι ὑπ' αὐτῶν εἰς τὰς αἰωνίες κατοικίας. καλλιώτερον μὲν εἶναι ἐὰν τὰ διαμειράσωμεν ὅλα, εἰδὲ μὴ ἢ δὲν τὰ διαμειράσωμεν ὅλα, κἂν νὰ κάμωμεν τοὺς πτωχοὺς σωτῆρόφους, καὶ ἔτζι τὸ ἀδύατον γίνεται δυνατόν. διότι ἀδύατον μὲν εἶναι νὰ σωθῇ ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ μὴν διασκορπίσῃ τὰ πάντα, πλὴν διὰ φιλανθρωπίαν Θεοῦ, γίνεται ἢ τὸ μερικῶς μεταδῶναι, εἰς ὠφέλειαν μερικήν. πρὸς ταῦτα ἐρωτᾷ ὁ Πέτρος, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα· καὶ δὲν ἐρωτᾷ μόνον διὰ λόγου του, ἀλλὰ καὶ πρὸς παρηγορίαν πάντων τῶν πτωχῶν. διότι διὰ νὰ μὴ θαῤῥοῦν μόνον οἱ πλούσιοι ὅτι θέλουν ἀπολαύσει πολλὰ, ὡς πολλῶν καταφρονήσαντες· οἱ δὲ πτωχοὶ ἀπογνωσθοῦσιν ὡσὰν ὁποῦ ἄφησαν ὀλίγα, ὀλίγα θέλουν ἀπολαύσει, διὰ τοῦτο

ἐρωτᾷ ὁ Πέτρος, καὶ ἀκέει, ὅτι καὶ εἰς τᾶτον τὸν κόσμον, καὶ εἰς τὸν μέλλοντα πολλαπλασίως θέλει ἔχει τὰς μισθὰς καθ' ἕνας ὅπᾶ νὰ καταφρονέσῃ διὰ τὸν Θεὸν τίποτες ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά τε εἴτι καὶ ἂν εἶναι, ἂν καὶ παραμικρὰ εἶναι. διότι μὶ κοιτάζῃς πῶς ἦσαν ὀλίγα, ἀλλὰ πῶς ἐκεῖνα ἦσαν ὁ βίος τε ὅλος. καὶ καθὼς ἐσὺ εἰς τὰ πολλὰ, καὶ μεγάλα, ἔτζι καὶ ἐκεῖνος εἰς ἐκεῖνα τὰ ὀλίγα, ἐθαῤῥᾶσε νὰ περάσῃ τὶ ὡ ζωὶ τε. διὰ νὰ μὶ λέγω, ὅτι ἐκεῖνος ὁπᾶ ἔχει ὀλίγα, ἔχει περισοτέραν ἀγάπὶ εἰς αὐτά. καὶ φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὰς Πατέρας, οἱ ὁποῖοι ὅταν ἔχεν μόνον ἕνα παιδίον, περισοτέραν ἀγάπὶ δείχνεν πρὸς τᾶτο, παρὰ ἐκεῖνοι ὁπᾶ ἔχεν τὰ πολλὰ· ἔτζι καὶ ὁ πτωχὸς πρὸς τὸ ἕνα πᾶτι, καὶ πρὸς τὸ ἕνα χωράφι, περισοτέραν ἀγάπὶ ἔχει, παρὰ ἐσὺ εἰς τὰ πολλὰ. εἰδὲ μὴ, ἀλλὰ κἂν ἴσια, καὶ εἰς τὰ δύο μέρη εἶναι ἡ ἀγάπη. διὰ τᾶτο καὶ εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα, πολλαπλασίως λαμβάνεν τὰς μισθὰς, ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀπόσολοι. διότι διὰ νὰ καταφρονήσεν μικρᾶς καλύβης ὅλοιτες, τώρα ἔχεν λαμπροτάτες ναὲς, καὶ χωράφια, καὶ ἐσόδες, καὶ γυναῖκας πολλὰς, τὰς πρόσδεδεμένας πρὸς αὐτὲς μὲ πίσιν θερμὶν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἁπλῶς. καὶ εἰς τὸν μέλλοντα δὲ αἰῶνα, ὄχι τοιαῦτα χωράφια πολυπλάσια, καὶ σωματικὰς μισθὰς θέλεν λάβῃ, ἀλλὰ ζωὶν αἰώνιον.

Ματθ. κ'. Μαρκ. ί. Κείμ. Παραλαβὼν δὲ τὰς δώδεκα εἶπε πρὸς αὐτὲς· ἰδὲ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν Προφητῶν, τῷ Υἱῷ τᾶ ἀνθρώπᾳ. παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμπαιχθήσεται, καὶ ὑβριθήσεται, καὶ ἐμπτυσθήσεται, καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενᾶσιν αὐτὸν· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. καὶ αὐτοὶ ἐδὲν τέτων σωπῆκαν· καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τᾶτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

Ἐξήγ. Τὰς προλέγει τὰ τᾶ πάθες, διὰ νὰ κατορθώσῃ τὰ δύο ταῦτα· ἕνα μὲν τὸ νὰ δείξῃ ὅτι ὄχι ξανικῶς ὡς ἄνθρωπος ψιλὸς, μὴ ἠξεύροντας τὸν θάνατον ξαυρᾶται, ἀλλὰ καὶ προειδὼς, καὶ θεληματικῶς παθαίνει· διότι ἐὰν δὲν ἤθελε νὰ πάθῃ, ἤθελε φύγῃ ὡσὰν ὁπᾶ τὸ ἐπρογίνωσκεν· διότι ἐκεῖνοι ὁπᾶ δὲν προγινώσκεν, πιάνονται ξανικῶς. δεύτερον δὲ, διὰ νὰ τὲς καταπείσῃ νὰ ὑπομένεν εὐκόλως, ἐκεῖνα ὁπᾶ ἔμελλαν νὰ τὲς σωέβεν, ἔξωντας νὰ τὰ ἀκέσει ἀπὸ προτήτερα, καὶ νὰ μὶ τὲς ἔλθεν ἔξαφνα. καὶ ὅμως ἐπειδὴ μέλλει νὰ τελειωθῇν εἰς ἐσένα ὦ Κύριε, ἐκεῖνα ὁπᾶ ἐπροεῖπαν οἱ Προφῆται, διατὶ ἀναβαίνεις; δι' αὐτὸ μὲν τὸ λοιπὸν τᾶτο, διὰ νὰ κάμω σωτηρίαν. εἰς τόσον ὅτι θεληματικῶς ἔρχεται. ἀλλ' ὁ μὲν Κύριος ταῦτα· οἱ δὲ μαθηταὶ τότε μὲν, δὲν ἐκατάλαβαν, διότι ὁ λόγος τᾶτος, ἦτον κεκρυμμένος ἀπ' αὐτὲς· μάλισα δὲ ἀπὸ ὅλα, ὁ λόγος τῆς ἀναστάσεως. ἢ τὰ ἄλλα μὲν δὲν ἐκαταλάμβαναν, ὡσὰν τὸ παραδοθήσεται τοῖς ἔθνεσι· μάλισα δὲ τὸ τῆς ἀναστάσεως δὲν τὸ ἐγνώριζαν καθόλε. διότι ἔτε ἐπολιτεύετον τᾶτο, ἐδὲ πάντες ἐπίσευον, ἔξωντας ὁπᾶ

Ματθ. κβ'. Μαρκ. ιβ'. Λουκ. κ'. ἦσαν ἐβραῖοι, ἐδὲ τὶ ὡ ἁπλῶς ἀνάστασιν, καὶ φανερὸν εἶναι ἀπὸ τῶν Σαδδουκαίων. ἀλλὰ ἤθελες εἰπῇ, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐγίνωσκον τὶ τὲς τὰ ἐπρόλεγε; διότι τὶ τὸ ὄφελος αὐτοῖς πρὸς τὶ ὡ παρηγορίαν ἐν τῷ καιρῷ τᾶ ξαυρᾶ, μὴ γινώσκοντες τὸ λεγόμενον; μεγάλα ὠφελῆντο εἰς τὸ ὕστερον, ἐνθυμέμενοι ὅτι ταῦτα ἦσαν ὁπᾶ ἐπρόλεγε πρότερον ὁ Κύριος, καὶ δὲν ἐκαταλάμβαναν. καὶ τᾶτο φανερὸν εἶναι ἀπὸ πολλῶν, καὶ μάλισα ἀπ' ἐκεῖνα ὁπᾶ λέγει ὁ

Ἰωαννη. ιβ'. Ἰωάννης· Ταῦτα δὲ ἐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτᾶ, ὕστερον δὲ ἐμνήθησαν, ὅτι ταῦτα ἦν γεγραμμένα ἐπ' αὐτῷ. καὶ ὁ Παράκλητος δὲ, ἐνθυμήσας αὐτὲς πάντα, ἀξιοπιστοτέραν τὶ ὡ περὶ Χριστᾶ μαρτυρίαν ἔβαλεν εἰς αὐτές. περὶ δὲ τᾶ πῶς τριήμερος ἡ ταφὴ, τὸ εἴπαμεν ἀρκετῶς εἰς τὲς ἄλλες Εὐαγγελίσας.

Ματθ. κ'. Μαρκ. ί. Κείμ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἰεριχὼ, τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὶ ὡδὸν προσαιτῶν. ἀκέσας δὲ ὄχλε διαπορευομένε, ἐπιωθάνετο τὶ εἴη τᾶτο; ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ, ὅτι Ἰησᾶς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται· καὶ ἐβόησε, λέγων· Ἰησᾶ Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με. καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ, ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν· Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με. σαθεὶς δὲ ὁ Ἰησᾶς ἐκέλεσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτᾶ, ἐπηρώτησεν αὐτὸν, λέγων· τὶ θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπε· Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. καὶ ὁ Ἰησᾶς εἶπεν αὐτῷ· ἀνάβλεψον, ἡ πίσις σε σέσωκέ σε. καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολέθει αὐτῷ, δοξάζων τὸν Θεόν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν, αἶνον ἔδωκε τῷ Θεῷ.

Ἐξήγ. Περνῶντας εἰς τὶ ξράταν ὁ Κύριος, ἐργάζεται τὸ εἰς τὸν τυφλὸν θαῦμα, διὰ νὰ μὶ εἶναι μηδὲ ἡ πάροδος αὐτᾶ ἀνωφέλευτος διδασκαλία εἰς ἡμᾶς, καὶ εἰς τὲς μαθητὰς αὐτᾶ· ἵνα διὰ παντὸς, καὶ πάντοτε, καὶ πανταχᾶ, ἐμεθεν ὠφελημένοι, καὶ νὰ μὶ εἶναι κανένα ἀργὸν εἰς ἡμᾶς. ὁ τυφλὸς λοιπὸν ἔχοντας νὰ πισεύσῃ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ἐλπι-

ἐλπιζόμενος Χριστὸς, διότι ἔκαμνε χρεία, ὡσὰν ὁπῶ ἀνετράφη μὲ τὲς Ἑβραίες, νὰ ἠξεύρῃ πῶς ἐκ σπέρματος Δαβὶδ εἶναι ὁ Χριστὸς· διὰ τῦτο κράζει μεγάλῃ φωνῇ, Υἱὲ Δαβὶδ ἐλέησόνμε. καὶ μὲ τὸ νὰ εἰπῇ δὲ ἐλέησόνμε, δείχνει ὅτι θεϊκὶν σύνοιαν εἶχε περὶ αὐτῦ, καὶ δὲν τὸν σύμιζε ψιλὸν ἄνθρωπον. θαύμασον δὲ καὶ τὸ σεβδὸν τῆς ὁμολογίας αὐτῦ, πῶς ἀγκαλὰ καὶ τὸν ἐμάλωναν πολλοὶ, ὅμως δὲν ἐσιωπᾶσε, μάλιστα δὲ περισσότερον ἔκραζε, διότι ἡ θερμότης ὁπῦ τὸν ἐπαρακινᾶσεν ἦτον ἀπὸ μέσα· διὰ τῦτο καὶ ὁ Κύριος προσκαλεῖται αὐτὸν, ὡς ἄξιον κατὰ ἀλήθειαν νὰ σιμώσῃ εἰς αὐτόν. ἐρωτᾷ δὲ αὐτὸν, τί θέλεις νὰ σῦ κάμω· ὄχι πῶς δὲν ἤξευρεν, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ φανῇ εἰς ἐκείνες ὁπῦ ἦσαν ἐκεῖ, ὅτι ἄλλο ἐζητᾶσε, καὶ ἄλλο τῦ ἔδωκε· καὶ ὅτι ἐκεῖνος ζητεῖ χρήματα, αὐτὸς δὲ ὡς κενόδοξος τῦ Ἰατρεύει τὴν τυφλότητα. διότι ἴσως νὰ ἤθελε συκοφαντήσῃ ὁ φθόνος τοιαῦτα ἀνόητα· διὰ τῦτο ἐρωτήσας, ἐπειδὴ τὸν ἦυρεν ὁπῦ ἐπιθυμᾶσε νὰ ἀναβλέψῃ, τῦτο τῦ δίδει. Βλέπε δὲ καὶ τὸ ἀκενόδοξον, ἡ πίστις σε σέσωκέσε, λέγει· διότι ἐπίστευσας, ὅτι ἐκεῖνος ὁ κηρυττόμενος Υἱὸς τῦ Δαβὶδ, ὁ Χριστὸς εἶναι, καὶ τοσαύτην θερμότητα ἔδειξας, ὅτι μηδὲ ἐπιτιμώμενος ἐσιώπας. μανθάνομεν δὲ ἐκ τύτε, ὅτι ὅταν μετὰ πίστεως ζητᾶμεν, δὲν ζητᾶμεν ἄλλα, καὶ ἄλλα μᾶς δίδει, ἀλλ' ἐκεῖνα αὐτὰ. εἰς τόσον ὅτι, ὅταν ἄλλα ζητᾶμεν, καὶ ἄλλα λαμβάνωμεν, φανερὸν εἶναι ὅτι δὲν ζητᾶμεν καλῶς, ἐδὲ πιστῶς· διότι ζητεῖτε λέγει, καὶ δὲν λαμβάνετε, ὅτι δὲν ζητεῖτε καλῶς. Βλέπε δὲ τὴν ἐξσίαν· ἀνάβλεψον, λέγει. ποῖος ἀπὸ τὲς Προφήτας ἐθεράπευσεν ἕτος, μὲ τοσαύτην λέγω ἐξσίαν; ὅθεν καὶ ἡ φωνὴ, ἔσωντας νὰ εὔγῃ ἐκ τῦ ἀληθινῦ φωτὸς, ἔγινε φῶς εἰς τὸν τυφλὸν. Βλέπε δὲ τὴν εὐγνωμοσύνην τῦ Ἰατρευθέντος, διότι ἠκολούθει τῷ Ἰησῦ δοξάζων τὸν Θεὸν, γενόμενος ἀφορμὴ καὶ εἰς ἄλλες νὰ τὸν δοξάζεν. Ἰακωβ. ε

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ἜΝΝΑΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱεριχώ, καὶ Ἰδὲ ἀνὴρ ὀνόματι Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ ἦτος ἦν πλούσιος, καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησῦν, τίς ἐστι, καὶ ἐκ ἠδυνατο ἀπὸ τῦ ὄχλυ, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν, καὶ προσδραμὼν ἔμπροσθεν, ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτὸν· ὅτι δι' ἐκείνης ἔμελλε διέρχεσθαι. καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησῦς εἶδεν αὐτὸν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν· Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σε δεῖ με μεῖναι. καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. καὶ ἰδόντες ἅπαντες διεγόγγυζον, λέγοντες· ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι. σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησῦν· ἰδὲ τὰ ἥμισυ τῶν ὑπαρχόντων μοι Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς· καὶ εἴτινος τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλῆν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησῦς· ὅτι σήμερον Σωτηρία τῷ οἴκῳ τύτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς Υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν. Ἦλθε γὰρ ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπυ ζητῆσαι, καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός. Ματθ. ιη.

Ἑξήγ. Αὐτὰ τὰ δυνατώτερα ἀγγεῖα τῦ διαβόλυ ἁρπάζει ὁ Κύριος, καὶ τὰς πόλεις αὐτῦ ἐγκρεμνίζει, διότι βλέπε, πῶς ὄχι μόνον τελῶναις κάμνει μαθητὰς αὐτῦ, ἀλλὰ καὶ ἀρχιτελώνιν τὸν Ζακχαῖον αἰχμαλωτίζει εἰς σωτηρίαν. καὶ ἐπειδὴ ὁ τελώνης εἶναι βδελυκτὸς, πόσω μᾶλλον ὁ ἀρχιτελώνης, ὁπῦ εἶναι ἀρχηγὸς τῆς κακίας; διότι ὅλοι τὸ ἠξεύρεν πῶς ὁ βίος τῶν τελωνῶν πάντων, ἐξ ἀδικίας εἶναι συναθροισμένος. ὅμως δὲν παραβλέπεται ὁ τελώνης ἕτος, ἀμὴ μόνον προθυμίαν δίδει, καὶ ἀντιλαμβάνει, διότι ἔσωντας νὰ ἀγαπᾷ νὰ ἰδῇ τὸν Ἰησῦν, καὶ νὰ ἀναβῇ εἰς τὴν συκομορέαν, πρὶν νὰ ἰδῇ βλέπεται αὐτὸς ὑπὸ τῦ Κυρίε. ἔτζι λοιπὸν μᾶς προφθάνει πανταχῦ ὁ Θεὸς, μόνον ἐὰν μᾶς ἰδῇ προθύμες. Ἐσωντας δὲ νὰ τὸν ἰδῇ ὁ Ἰησῦς, τὸν ἀναγκάζει νὰ κατέβῃ, ὡσὰν ὁπῦ ἔμελλε νὰ μείνῃ εἰς τὸ σπῆτι τε. ἐκεῖνος δὲ δὲν ἀμέλησε, διότι ὅταν ὁ Χριστὸς προσάσει τι, δὲν πρέπει νὰ ἀμελᾶμεν· ἀλλὰ καὶ ἐκατέβη, καὶ τὸν ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς, ἂν καὶ οἱ πολλοὶ διεγόγγυζον. Ἂς Ἰδᾶμεν δὲ καὶ τὶ καρποφορεῖ ὁ Ζακχαῖος μὲ τὸ νὰ εἰσέλθῃ ὁ Χριστὸς εἰς τὸ σπῆτι τε· τὰ ἥμισυ λέγει τῶν ὑπαρχόντων μοι δίδωμι τοῖς πτωχοῖς. Βλέπεις θερμότητα; δὲν ἄρχισε νὰ ἀκριβόσεται εἰς τὸ νὰ σπείρῃ, ἐδὲ ὀλίγα τινὰ ἔδωκεν, ἀλλὰ ὅλον τὸν βίοντε. διότι καὶ αὐτὰ ὁπῦ ἐκράτησε, διὰ νὰ ἔχῃ νὰ δώσῃ ἐκείνοις ὁπῦ ἀδίκησε τὰ ἐκράτησε· διδάσκωντας ἡμᾶς, ὅτι δὲν εἶναι τίποτες ὄφελος, ἐὰν ἔχῃ τινὰς χρήματα ἐξ ἀδικίας, καὶ ἐλεεῖ ἄλλες, καὶ ἀφίνει τὲς ἀδικηθέντας. σοχάζε δὲ τὶ κάμνει, καὶ εἰς τῦτο· τετραπλῆν ἀποδίδει, εἴτινος τὶ ἐσυκοφάντησεν, ἐκεῖνον αὐτὸν ὁπῦ ἀδίκησε τῦ δίδει τὴν ζημίαν· διότι τῦτο εἶναι ἡ ἀληθι-

Ἐξοδ. κβ. νὴ ἐλεημοσύη. καὶ ὄχι ἁπλῶς τὶ ζημίαν μόνον δίδει, ἀλλὰ μετὰ προθήκης κατὰ τὸν νόμον, διότι ὁ νόμος τετραπλῆν ἐπρόσαξε νὰ πληρώνῃ ὁ κλέπτης. καὶ ὅμως ἂν τὸ καλοσοχαθῇς, δὲν τῆ ἀπέμεινεν αὐτῆ τίποτες ἀπὸ τὰ χρήματα. διότι τὰ μὲν ἥμισι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῆ τὰ ἔδωκε τοῖς πτωχοῖς, τῆ ἀπέμειναν δὲ καὶ αὐτῆ τὰ ἥμισι· ἀπ' ἐτέτα δὲ πάλιν ὁπῆ τῆ ἀνέμειναν, ἔδιδε τετραπλῆν ἐκείνες ὁπῆ ἀδίκησεν· εἰς τόσον ὅτι, ἐὰν ὁ βίος τῆ ἀρχιτελώνε ἦτον ἐξ ἀδικίας, αὐτὸς δὲ πάντα ὅσα ἀδίκησεν ἀπεδίδε τετραπλασίως, ςοχάζε ὅτι ἐγυμνώθη παντελῶς. καὶ ἀπ' αὐτῆ βρίσκεται πῶς ἔκαμεν περισότερον τῆ νόμε, ἔςωντας νὰ γένῃ μαθητὴς τῆ Εὐαγγελίε, ὡσὰν ὁπῆ ἀγάπησε τὸν γείτονα περισότερον ἀπὸ λόγετε. καὶ δὲν ἔταξεν πῶς θέλει τὰ δώσει, ἀμὴ βλέπυς τὰ ἔδωσεν, διότι δὲν εἶπεν ὅτι
Παροιμ. γ. δώσω τὰ ἥμισι, καὶ ἀποδώσω τετραπλῆν, ἀλλὰ Ἰδὲ δίδωμι, καὶ ἀποδίδωμι. διότι ἤκεσε τῆς παραγγελίας τῆ Σολομῶντος· Μὴ εἴπῃς ἐπανελθὼν ἐπάνηκε, καὶ ἄυριον δώσωσοι. διὰ τῆτο καὶ ὁ Χριςὸς Εὐαγγελίζεται αὐτῷ τὶ σωτηρίαν. σήμερον λέγει, δίδεις, σήμερόνσοι γίνεται σωτηρία. διότι ἔςωντας νὰ εἰπῇ τῷ οἴκῳ τέτῳ, ἐξάπαντος τὸν Ζακχαῖον ἐδήλωσε τὶ σωτηρίαν προσδεχόμενον, διότι διὰ τῆ οἴκε ὁ Ζακχαῖος δηλῆται, ἐπειδὴ ἄψυχον ἀπῆτι, δὲν ἤθελε τὸ εἰπῇ Υἱὸν Ἀβραὰμ, ἀμὴ Φανερὸν εἶναι ὅτι τὸν ἔμψυχον οἰκοδεσπότιν εἶπεν. Υἱὸν δὲ Ἀβραὰμ τὸν ὠνόμασε, τάχα δὲ καὶ ὡσὰν ὁπῆ ἐπίςδυσε, καὶ ἐδικαιώθη ἐκ πίςεως· τάχα δὲ καὶ διὰ τὶ περὶ τὰ χρήματα μεγαλοψυχίαν, καὶ φιλοπτωχίαν, ὡσὰν πῶς ἦτον ὁ πατρόαρχης ἐκεῖνος. βλέπε δὲ ὅτι τώρα τὸν εἶπεν υἱὸν Ἀβραὰμ τὸν Ζακχαῖον, ὅτε εἶδεν εἰς αὐτὸν τὶ ἐκ τῆ τρόπε ὁμοιότητα· διότι δὲν εἶπεν καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραὰμ ἦτον, ἀλλ' ὅτι εἶναι τώρα. διότι προτήτερα ὅταν ἦτον τελώνης, καὶ κεμερκιάρης, διὰ νὰ μὴ ἔχῃ καμίαν ὁμοιότητα πρὸς τὸν δίκαιον, δὲν ἦτον υἱός τε. Ἐπειδὴ δὲ ἐγόγυζον τινὲς, ὅτι εἰς ἄνθρωπον ἁμαρτωλὸν ἐπῆγε νὰ κονέψῃ, διὰ νὰ τὲς ἀποσομίσῃ, λέγει, ἦλθε γὰρ ὁ Υἱὸς τῆ ἀνθρώπε ζητῆσαι, καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ τῆ ῥητῆ. εὔκολον δὲ εἶναι νὰ ἐξηγηθῇν καὶ ἀλλέως, πρὸς ἠθικὶν ὠφέλειαν ταῦτα. διότι κάθε ἕνας, ὁπῆ νὰ εἶναι πολλῶν ἀρχηγὸς, ἦγεν πρῶτος εἰς τὶ κακίαν, μπρὸς εἶναι εἰς τὶ πνοματικὶν ἡλικίαν, διότι ἡ σάρξ καὶ τὸ πνεῦμα, εἶναι ἐναντία τὸ ἕνα πρὸς τὸ ἄλλο, καὶ διὰ τῆτο δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἰδῇ τὸν Ἰησῆν ἀπὸ τῆ ὄχλε, ὀχλέμενος ὑπὸ τῶν παθῶν, καὶ ὑπὸ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, καὶ δὲν δυνάται νὰ ἰδῇ τὸν Ἰησῆν ἐνεργῆντα, καὶ κινέμενον, καὶ περιπατῆντα. διότι ὁ τοιῆτος, δὲν ἐγνωρίζει καμίαν χρισιανικὶν ἐνέργειαν. (διότι τῆτο εἶναι τὸ περιπάτημα τῆ Χριςῆ.) ἀλλὰ ὁ τοιῆτος ἄνθρωπος ὁπῆ δὲν εἶδε ποτὲ τὸν Χριςὸν περιπατῆντα, ἀλλὰ εἶναι ἀνέγροικος ἀπὸ πᾶσαν πρᾶξιν ὁπῆ ἁρμόζει τῆ Χριςιανῆ· πολλάκις διὰ τῆς μετανόιας ἔρχεται εἰς κατάνυξιν, καὶ ἀναβαίνει εἰς συκομορέαν, ἦγεν μακραίνει καὶ ἀπονεκρώνει πᾶσαν ἡδονὶν καὶ γλυκύτητα· ἡ ὁποία δηλῆται διὰ τῆς συκῆς· καὶ ἔτζι γενόμενος ὑψηλότερος ἀπὸ λόγετε, καὶ ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆ ἀναθέμενος, βλέπεται ὑπὸ τῆ Ἰησῆ, καὶ
Ἰωβ. β. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος, σπεῦσας κατάβηθι. τετέςιν ἀνέβης διὰ τῆς μετανοίας, εἰς πολιτείαν ὑψηλοτέραν, κατάβηθι διὰ τῆς ταπεινοφροσύης, διά νὰ μὴ σὲ ἐγκρεμνίσῃ ἡ ὑψηλοφροσύη. σπέδαζον νὰ ταπεινωθῇς, διότι ἐὰν ταπεινωθῇς, θέλω μένει εἰς τὸ ἀπῆτισε·
Ἡσαΐ. ξς. διότι ἀναγκαῖον εἶναι λέγει, νὰ μένω εἰς τὸ ἀπῆτι τῆ ταπεινῆ. διότι ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, παρὰ ἐπὶ τὸν πρᾶον καὶ ἥσυχον, καὶ τρέμοντα διὰ τὲς ἐμὲς λόγες; ὁ τοιῆτος δίδει καὶ τὰ ἥμισι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῆ τοῖς πτωχοῖς δαίμοσι. διότι ἔςωντας νὰ εἶναι διπλὰ τὰ ὑπάρχοντα ἡμῶν, σωματικὰ λέγω, καὶ ψυχικὰ, τὰ μὲν σωματικὰ πάντα, τὰ δίδει ὁ δίκαιος τοῖς κατὰ ἀλήθειαν πτωχοῖς, καὶ παντὸς ἀγαθῆ ἐσερημένοις δαίμοσι· τὰ δὲ ψυχικὰ τὰ κρατεῖ. τὸ ὁποῖον ἔγινε καὶ εἰς τὸν Ἰῶβ, καθὼς ἐγνωρίσαμεν ὁπῆ ἔλεγεν ὁ Κύ-
Ἰωβ. β. ριος· πλὶν τῆς ψυχῆς αὐτῆ μὴ ἅψῃ. Ἀλλὰ καὶ ἕτινος τὶ ἐσυκοφάντησεν, ἀποδίδει τετραπλῆν. δηλοῖ δὲ διὰ τέτε ὅτι κάθε ἕνας ὁπῆ διὰ τῆς μετανοίας περιπατεῖ εἰς τὶν ἀνάντίαν ςράτων τῆς προτέρας κακίας, Ἰατρεύει πάντα ὅσα ἥμαρτε πρότερον διὰ τῶν τεσσάρων ἀρετῶν· καὶ ἔτζι λαμβάνει τὶν σωτηρίαν, καὶ ὀνομάζεται Υἱὸς Ἀβραὰμ· καθὼς καὶ
Γενές. ιβ. αὐτὸς ἐξέβη ἐκ τῆς γῆς αὐτῆ, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας τῆς προτέρας κακίας, καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ ἀπῆτι τῆ Πατρὸς αὐτῆ· τετέςιν ἔξω τῆ λόγετε γενόμενος, καὶ ἀπαρνησάμενος ἑαυτὸν. διότι ἀπῆτι τῆ Πατρὸς αὐτῆ διαβόλε, αὐτὸς ἦτον. λοιπὸν ἔςωντας νὰ εὔγῃ ἔξω ἀπὸ λόγετε καὶ νὰ μεταβάλῃ ὅλαις ταῖς κακαῖς τε γνώμαις τυγχάνει σωτηρίας, ὡσὰν τὸν Ἀβραὰμ.

Κείμ. Ἀκεόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα, προθεὶς εἶπε παραβολὶν, διὰ τὸ ἐγγὺς αὐτὸν εἶναι Ἱερσαλὴμ, καὶ δοκεῖν αὐτὲς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ Βασιλεία
Ματθ. κε. τῆ Θεῆ φαίνεσθαι. εἶπεν ἓν· Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν, λαβεῖν ἑαυτῷ Βασιλείαν, καὶ ὑποσρέψαι. καλέσας δὲ δέκα δέλες αὐτῆ, ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὲς· πραγματεύσασθε ἕως ἔρχομαι,

χομαι. οἱ δὲ πολῖται αὐτῦ ἐμίσουν αὐτὸν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτῦ, λέγοντες· ὐ θέλομεν τῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς.

Ἐξήγ. Φαίνεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἦτοι ἀκόντες Βασιλείαν Θεῦ, ἐνόμιζαν ὅτι ἀιθητὴ θέλει νὰ εἶναι, τὶ ὁποίαν ἠθέλησαν ὁ Θεὸς νὰ τὶ κάμῃ, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ γένος τῶν Ἑβραίων· καὶ διὰ τῦτο ἐλογίαζαν, ὅτι ὡσὰν ἔλθῃ ὁ Ἰησῦς εἰς τὶ Ἱερσαλὴμ, θέλει λάβῃ τὶ Βασιλείαν ταύτιν. ὁ δὲ Κύριος δείχνωντάς τες, ὅτι ἀνόητα σαχάζονται, διότι ἡ Βασιλεία αὐτῦ δὲν εἶναι ἀιθητὴ· καὶ ἄλλο διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι διὰ νὰ εἶναι Θεὸς, ἠξεύρει τὲς διαλογισμὲς αὐτῶν, λέγει ταύτιν τὶ παραβολήν. Ἄνθρωπον μὲν εὐγενῆ παρομοιάζει τῦ λέγωντε, διότι ἐὰν καὶ ἄνθρωπος ἔγινεν, ἀλλὰ πάλιν ἔμεινεν εἰς τὸ ὕψος τῆς θεότητος, καὶ ὡσὰν ἐτελείωσε τὸ τῆς οἰκονομίας μυτήριον μετὰ τῆς σαρκὸς, ἐπῆγεν εἰς χώραν μακρὰν, ἦγεν εἰς τὸν Οὐρανὸν, διὰ νὰ λάβῃ Βασιλείαν· τετέσι, διὰ νὰ καθίσῃ ἐν δεξιᾷ τῦ θρόνε τῆς μεγαλωσύνης, καὶ καθὸ ἄνθρωπος ἐν ὑψηλοῖς, μετὰ σαρκὸς. διότι ὡς Θεὸς μὲν, πάντοτε ἐκάθετον μαζὴ μὲ τὸν Πατέρα· ὡς δὲ ἄνθρωπος, τότε ἐκάθισεν ὅταν ἀνελήφθη, καὶ περιμένει ἕως ἂν τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τὲς πόδας αὐτῦ. τῦτο δὲ θέλει εἶθαι εἰς τὶ σωτέλειαν, ὅτε θέλεν ὑποταγῆ τὰ πάντα εἰς αὐτὸν καὶ μὴ θέλοντα, καὶ νὰ πισεύσουν ὅτι Κύριος Ἰησῦς Χριτὸς εἰς δόξαν Θεῦ Πατρός. Πολῖται δὲ αὐτῦ, εἰσὶν οἱ ἔβραῖοι οἱ μισῆντες αὐτὸν· διότι λέγει, ἑωράκασι καὶ μεμισήκασι, καὶ ἐμὲ καὶ τὸν Πατέραμε, οἱ ὁποῖοι δὲν τὸν ἠθέλησαν νὰ βασιλεύσῃ εἰς αὐτές. διὰ τῦτο, καὶ πρὸς τὸν Πιλάτον ἔλεγαν, ἀρνέμενοι τὶ Βασιλείαν αὐτῦ, ἐκ ἔχομεν Βασιλέα· καὶ πάλιν, μὴ γράφε ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰεδαίων. καὶ ὅπῦ Ζαχαρίας βοᾷ· Χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιὼν, ὅτι ὁ Βασιλεύσσε ἔρχεταίσοι δίκαιος, καὶ σώζων. καὶ ὁ Ἡσαίας· Ἰδὲ δὴ Βασιλεὺς δίκαιος Βασιλεύσει. καὶ Δαβὶδ· ἐγὼ δὲ κατεσάθην Βασιλεὺς ὑπ' αὐτῦ. οἱ μὲν Ἰεδαῖοι λοιπὸν, ἐμίσησαν τὸν Κύριον, αὐτὸς δὲ ἔδωκε τοῖς δέλοις αὐτῦ δέκα μνᾶς. δέλοι δὲ αὐτῦ εἶναι, ἐκεῖνοι ὅπῦ ἐνεπιτεύθηκαν τὰς Ἐκκλησιατικὰς ὑπηρεσίας· δέκα δὲ λέγονται πῶς εἶναι, διὰ τὸ τέλειον τῆς Ἐκκλησιατικῆς προσασίας, διότι ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τάξις, τελείαν ἔχει τὶ διακόσμησιν τῶν προεσώτων, καὶ ἔτε περισότεροι νὰ εἶναι πρέπει, ἔτε ὀλιγώτεροι. ὡσὰν χάριν λόγε νὰ εἰπῶμεν, ταῦτα τὰ τρία βλέπομεν εἰς τὶ Ἐκκλησίαν, Κάθαρσιν, Φωτισμὸν, καὶ Τελείωσιν· τρία εἰσὶ, καὶ τὰ τάγματα ὅπῦ ἐκληρώσαντο ταύτας τὰς διακονίας. οἱ διάκονοι, καθαίρεσι διὰ κατηχήσεως καὶ διδασκαλίας· οἱ πρεσβύτεροι, φωτίζεσι διὰ τῦ βαπτίσματος· οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερὰς τάξεις κάμνεν καὶ τελειῦσιν, ἦγεν χειροτονῦσι. βλέπεις τὰ τάγματα πρὸς τὰς ἐνεργείας, καὶ ἔτε περισότερα, ἔτε ὀλιγότερα τὰ τῶν προεσώτων λέγω; τότοις λοιπὸν τοῖς δέλοις διαμειράζει δέκα μνᾶς, ἦγεν τὰ χαρίσματα ὅπῦ δίδονται εἰς κάθε ἕνα ἀπ' αὐτές, πρὸς τὸ συμφέρον. διότι κάθε ἕνας ὅπῦ νὰ ἐγχειριθῇ καμίαν προσασίαν, ἂν εἶναι καὶ ἀνάξιος, ὅμως ἔχει χάρισμα ἐξ αὐτῆς τῆς χρίσεως. καὶ τῦτο εἶναι καὶ ὄντως μέγα μυτήριον τῆς τῦ Θεῦ Φιλανθρωπίας, καὶ οἰκονομίας γνώρισμα.

Κείμ. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὶ Βασιλείαν, εἶπε Φωνηθῆναι αὐτῷ τὲς δέλες τύτες. οἷς ἔδωκε τὸ ἀργύριον, ἵνα γνῷ τὶς τὶ διεπραγματεύσατο. παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων· Κύριε, ἡ μνᾶσε προσειργάσατο δέκα μνᾶς. καὶ εἶπον αὐτῷ· Εὖ δῦλε ἀγαθὲ, ὅτι ἐν ἐλαχίσῳ πισὸς ἐγένε, ἴσθι ἐξεσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος, λέγων· Κύριε, ἡ μνᾶσε ἐποίησε πέντε μνᾶς εἶπε δὲ καὶ τύτῳ καὶ σὺ γίνε ἐπάνω πέντε πόλεων. καὶ ἕτερος ἦλθε λέγων Κύριε, Ἰδὲ ἡ μνᾶσε, ἣν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σεδαρίῳ· ἐφοβέμην γάρσε, ὅτι ἄνθρωπος αὐτηρὸς εἶ, αἴρεις ὃ ὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις ὃ ὐκ ἔσπειρας. λέγει δὲ αὐτῷ ἐκ τῦ ςόματός σε κρινῶσε, πονηρὲ δῦλε· ἤδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐτηρός εἰμι, αἴρων ὃ ὐκ ἔθηκα, καὶ θερίζων ὃ ὐκ ἔσπειρα· καὶ διατὶ ὐκ ἔδωκας τὸ ἀργύριόνμε ἐπὶ τὶ τράπεζαν, καὶ ἐγὼ ἐλθὼν, σὺν τόκῳ ἂν ἔπραξα αὐτό; καὶ τοῖς παρεσῶσιν εἶπον· ἄρατε ἀπ' αὐτῦ τὶ μνᾶν, καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. καὶ εἶπον αὐτῷ· Κύριε, δέκα μνᾶς ἔχει. λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται· ἀπὸ δὲ τῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτῦ. πλὴν τὲς ἐχθρές με ἐκείνες, τὲς μὴ θελήσαντάς με Βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτὲς ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε ἔμπροσθέν με. καὶ εἰπὼν ταῦτα, ἐπορεύετο ἔμπροσθεν, ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα.

Ἐξήγ. Ὅταν ἔλθῃ ὁ Χριτὸς, ὁ ὄντως εὐγενὴς καὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον (διότι ἐκ γένες Βασιλικῦ ἐκατάγετον ὁ Κύριος) καὶ κατὰ τὸ θεϊκὸν· τετέσιν, εἰς τὶ δευτέραν παρεσίαν,

σίαν, ὅταν Φανῇ Βασιλεὺς μετὰ τῶν ἀγγέλων, ἐρχόμενος ἐν τῇ δέξῃ τοῦ Πατρὸς, καὶ πᾶν γόνυ κάμψει αὐτῷ· τότε λοιπὸν θέλει ἐξετάξει, καὶ τοὺς δούλους ὁποῦ ἔλαβαν τὰ χαρίσματα, καὶ θέλων εὑρεθῇ, ἄλλος μὲν ὁποῦ νὰ ὠφέλησε πολλὰ, καὶ ἐδεκαπλασίασε τὸ χάρισμα· ἄλλος δὲ, ὠφελήσας μὲν καὶ αὐτὸς, ὀλιγωτέρως δὲ· ἄλλος δὲ ὁποῦ δὲν ὠφέλησε καθόλε τινὰ, ἀλλὰ τὸν καιρὸν τῆς πραγματείας, τὸν ἐξοδίασεν ἀμελῶς. διὰ τοῦτο ἐκεῖνος ὁποῦ ἐδεκαπλασίασε τὸ Χάρισμα ὁποῦ ἔλαβεν, βάνεται ἐπάνω δέκα πόλεων· τοῦτος, λαμβάνει ἐξουσίαν νὰ ὁρίζῃ δέκα πόλεις, ἤγουν πολλαπλασίους δέχεται τοὺς μισθούς. καὶ ὁ ἄλλος ὁμοίως κατὰ τὸν κόσμον. ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ δὲν ἐκέρδησε τίποτες, κατακρίνεται. ἀλλὰ ἂς Ἰδοῦμεν καὶ τί λέγει· Κύριε, Ἰδοὺ ἡμνᾶσε, λάβε ταύτιν, διότι τὴν ἔχα δεμένην
Ἰωάνν. α. ια. εἰς σουδάριον, ἤγουν εἰς ψιλὸν πανίον· ὅταν ἐνεκρώθη ὁ Κύριος, σουδάριον τοῦ ἐβάλθη· καὶ τοῦ Λαζάρου ἡ ὄψις εἰς τὸν τάφον μὲ σουδάριον ἦτον σκεπασμένη· πρεπόντως λοιπὸν λέγει, ὁ ὀκνηρὸς ἔτος, ὅτι εἰς τὸ σουδάριον ἔβαλε τὸ χάρισμα· διότι τὸ ἔκαμε νεκρὸν, καὶ ἀνενέργητον, καὶ δὲν τὸ ἐδέλθυσεν, οὐδὲ ἐκέρδησε. διότι σὲ ἐφοβέμην λέγει, ὅτι πέρνεις ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν ἔβαλες. τοιαῦτα προφασίζονται, καὶ τώρα πολλοὶ· διότι μὴ θέλοντες νὰ ὠφελήσουν τινὰ, λέγουσιν, ἐκεῖ ὁποῦ δὲν ἔσπειρεν ὁ Θεὸς γνῶσιν, καὶ φρονιμάδα, ἀπέκει μὴ ζητᾷς θέρος. τὸν δεῖνα δὲν τὸν ἔκαμεν σοφὴ, καὶ ἐπιτήδειον πρὸς μάθησιν, καὶ τί ζητεῖ ἀπ' ἐμὲ τίνι ἐκείνη ὠφέλειαν; διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος λέγει· σὺ δίδαξον, καὶ κατάβαλε τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, τουτέστιν εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὁποῦ κάμνει χρεία νὰ ὠφεληθοῦν. διότι πᾶς ἄνθρωπος, τραπεζίτης, ἤγουν πραγματευτὴς εἶναι προχειρισμένος ὑπὸ Θεοῦ, διὰ νὰ πραγματευθῇ εἰς τὸ μεγάλον ἐργασήριον τοῦ κόσμου τούτου. καὶ ἐγὼ ἐλθὼν, ἔπραξα ἂν αὐτὸ, τουτέστιν ἤθελα τὸ ζητήσῃ μὲ διάφορον. διότι πρέπει νὰ κάμνωμεν ἡμεῖς τὸ ἐδικόν μας, εἰς δὲ τὸ ὕστερον, ὁ Θεὸς θέλει κρίνει ἐκείνους ὁποῦ δὲν ἠθέλησαν νὰ ὠφεληθοῦν. πέρνεται λοιπὸν τὸ χάρισμα, καὶ δίδεται εἰς τὸν καλὸν πραγματευτήν. διότι ἂν καὶ ἔχῃ, ἀλλὰ διὰ τοῦτο τοῦ δίδεται, διὰ νὰ ὠφελήσῃ περισσοτέρους. διότι τῷ ἔχοντι δοθήσεται· τουτέστιν, ἐκεῖνος ὁποῦ ἐκέρδησε πολλὰ ἀπὸ τὸ νὰ πραγματευθῇ καλῶς, ἐκεῖνος νὰ δοθῇ καὶ περισσότερον. διότι ἐὰν τὰ ὀλίγα αὐξησε, καὶ τὰ ἐδεκαπλασίασε, φανερὸν εἶναι, ὅτι ἐὰν δεκαπλασιάσῃ τὰ περισσότερα, περισσότερον κέρδος ἔχει ὁ αὐθέντης τους. ἀπὸ δὲ τὸν ὀκνηρὸν καὶ ἀμελῆ, καὶ ὁποῦ νὰ μὴ σουδάξῃ νὰ αὐξήσῃ ἐκεῖνο ὁποῦ ἔλαβε, καὶ αὐτὸ ἐκεῖνο ὁποῦ ἔχει, θέλει παρθῇ· διὰ νὰ μιλήσω ἀργῇ τὸ δεσποτικὸν πρᾶγμα ὁποῦ εἶναι δυνατὸν νὰ δοθῇ εἰς ἄλλον, καὶ νὰ πολυπλασιασθῇ. ταῦτα δὲ, μὴ μόνον ἐπὶ τοῦ λόγου καὶ τῆς διδασκαλίας νόμιζε, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν πρακτικῶν ἀρετῶν. διότι χαρίσματα μᾶς ταῖς ἔδωκεν ὁ Θεὸς καὶ αὐταῖς· ἄλλα μὲν νηστείας χάρισμα, ἄλλα δὲ ἐλεημοσύνης, καὶ ἑτέρα πραότητος, καὶ ἄλλα ταπεινοφροσύνης. καὶ εἰμὲν προσέχομεν, τὰ πολυπλασιάζομεν· εἰ δὲ ἀμελήσωμεν καὶ ἀπονερώσωμεν τῇ προαιρέσει, ὕστερον θέλομεν κάμνει αἴτιον τὸν Θεὸν· καθὼς τὸ ἔχομεν συνήθειαν νὰ λέγωμεν, καὶ τί νὰ κάμω ἐὰν ὁ δεῖνας εἶναι ἅγιος, θέλει ὁ Θεὸς καὶ εἶναι ἅγιος· ἀμὴ ἐμένα δὲν θέλει, καὶ δὲν εἶμαι· καὶ ἐκεῖνος ἦτον Πέτρος, ἐκεῖνος Παῦλος. ἀνόητε ἄνθρωπε, αὐτὴ ἡμᾶς σὲ κάμνει Πέτρον, καὶ Παῦλον. θέλθυσε δὲ κατὰ δύναμιν, καὶ πρόσφερε τίποτες εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ σὲ ἔδωκεν, ἐὰν καὶ μὴ ὅσον Πέτρος, καὶ Παῦλος, καὶ ἐσὺ δὲ τὰ αὐτὰ ἔλαβες ὁποῦ ἔλαβε Πέτρος, καὶ Παῦλος. διότι καὶ ἐκεῖνος μνᾶν, καὶ ἐσὺ μνᾶν, ἔπειτα ἔσωντας καὶ νὰ μιλήσω ἐκινήθης καθόλε εἰς ἐργασίαν τοῦ καλοῦ, τὸν Θεὸν κάμνεις αἴτιον; διὰ τοῦτο ἀνάξιοι τῶν χαρισμάτων εὑρισκόμενοι, ξεγυμνωνόμεθον ἀπὸ τούτων. τοὺς δὲ ἐχθρές μου λέγει, ἐκείνους ὁποῦ δὲν ἠθέλησαν νὰ βασιλεύσω εἰς αὐτοὺς, φέρετέτες ἐδῶ, καὶ σφάξετέτες· τοὺς Ἑβραίους λέγει, τοὺς ὁποίους θέλει τοὺς παραδώσει εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον νὰ γένουν καταφθορά. καὶ ὅμως ἔτοι οἱ ἄθλιοι, καὶ ἐδῶ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον λέγω, κατεσφάγησαν ἀπὸ τὰ Ρωμαϊκὰ στρατεύματα, τηρεῦνται καὶ φυλάγωνται νὰ σφαγοῦν, καὶ ἐκεῖ.

Ματθ. κα'. Μαρκ. ια. Κείμ. Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν, πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιῶν, ἀπέστειλε δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εἰπών· ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην· ἐν ᾗ εἰσπορευόμενοι, εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισε· λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε, καὶ ἐάντις ὑμᾶς ἐρωτᾷ· διατὶ λύετε; οὕτως ἐρεῖτε αὐτῷ· ὅτι ὁ Κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει. ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι, εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς. λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον, εἶπον οἱ Κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς· τί λύετε τὸν πῶλον; οἱ δὲ εἶπον· ὁ Κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει. καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ ἐπιῤῥίψαντες ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον, ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. πορευομένου δὲ αὐτοῦ, ὑπεστρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν Θεὸν φωνῇ μεγάλῃ, περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων, λέγοντες· Εὐλογημένος
Ἰωάνν. ιβ'.

γημένος ὁ ἐρχόμενος Βασιλεὺς ἐν ὀνόματι Κυρίε· εἰρήνη ἐν Οὐρανῷ, καὶ δόξα ἐν Ὑψίστοις. καὶ τινὲς τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τῆ ὄχλε, εἶπον πρὸς αὐτὸν· διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σε. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν ἕτοι σιωπήσωσιν, οἱ λίθοι κεκράξονται.

Ζαχαρ. ϑ'.

Ἐξήγ. Διὰ νὰ δηλώσῃ δύο τινὰ ὁ Κύριος ἐκάθισεν εἰς τὸ πωλάριον, ἕνα μὲν διὰ νὰ πληρώσῃ τὴν Προφητείαν ὅπε λέγει, ἰδὲ ὁ Βασιλεύς σε ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ ὄνε. ἕτερον δὲ διὰ νὰ μᾶς δηλώσῃ τροπικῶς, ὅτι θέλει καθίσει εἰς τὸν νέον, καὶ ἀκάθαρτον, καὶ ἀδάμασον ἐθνικὸν λαὸν. διότι φανερὸν εἶναι ὅτι δὲν ἐχρειάσθη τὸν πῶλον διὰ τὸ μάκρος τῆς ὁδοῦ τὰς. διότι αὐτὸς ὅπε ἐπεριτριγύριζε πᾶσαν Γαλιλαίαν, καὶ Ἰεδαίαν πεζὸς, πῶς τώρα πηγαίνωντας ἀπὸ τὴν Βηθανίαν, ἕως εἰς τὴν Ἱερσαλὴμ, ἤθελε χρειασθῇ τὲ πῶλε ὅπε ἦτον ὀλίγον τὸ διάσημα, καθὼς ἠξεύρεν οἱ πάντες; ἐκεῖνο λοιπὸν ὅπε εἶπα, δηλοῖ μυσικῶς. δεμένος δὲ ἦτον ὁ πῶλος, καὶ Κυρίε εἶχε πολλὲ· ἀλλὰ λύεται παρὰ τῶν ἀποσόλων, τὲτέσι τῶν ἀποσαλτώντων. τὲτο δὲ εἶναι τοιὲτον· Βηθανία μὲν, οἶκος ὑπακοῆς ἑρμηνεύεται· Βηθφαγὴ δὲ, οἶκος σιαγόνων, ἔξωντας ἦ νὰ ἦτον ἱερατικὸς τόπος. διότι ἦ σιαγόνες τοῖς ἱερεῦσιν ἐδίδοντο, καθὼς εἶναι γραμμένον εἰς τὸν νόμον. δηλὲται δὲ διὰ τῶν σιαγόνων, ὁ λόγος τῆς διδασκαλίας, τὸν ὁποῖον τὸν κάμνεν αἱ ψυχικαὶ σιαγόνες, καὶ τὸν λεπτιώτην. ἐκεῖ λοιπὸν ὅπε εἶναι ὁ οἶκος τὲ διδασκαλικὲ λόγε, καὶ τῆς πρὸς τὲτον ὑπακοῆς, ἐκεῖ σέλλονται οἱ τὲ Κυρίε μαθηταὶ, καὶ λύεσι τὸν λαὸν ὅπε ἦτον δεμένος μὲ ταῖς σειραῖς τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ μὲ ταῖς πολλαῖς φροντίδες τὲ βίε. καὶ ἀντὶ τὲ νὰ ἔχῃ πολλὲς Κυρίες καὶ Θεὲς, τὸν κάμνεν νὰ ἔχῃ ἕνα Κύριον Ἰησῆν, καὶ ἕνα Θεὸν Πατέρα. διότι ὅπε δὲν εἶναι οἶκος ὑπακοῆς, ἐδὲ ἀπῆτι διδασκαλικὲ λόγε, ἐκεῖ ἐδὲν τοιὲτον γίνεται, ἐδὲ λύεται ὁ πῶλος. δύο δὲ ὄντες οἱ ἀπεσαλμένοι, τὲτο δηλοῖ, ὅτι τὴν προσαγωγὴν τὲ ἐθνικὲ λαὲ, καὶ τὴν πρὸς τὸν Χριςὸν ὑποταγὴν, δύο τάγματα τὴν ὑπηρετῆσι, Προφῆται, καὶ Ἀπόσολοι· καὶ τὸν Φέρνεν καὶ ἀπό κάποιον χωρίον. διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι πολλὴ ἀγροικία, καὶ ἀπαιδευσία ἦτον εἰς τὸν λαὸν τὲτον, διότι μηδὲ ἐκάθισεν εἰς αὐτὸν ποτὲ λόγος μωσαϊκὸς, ἢ Προφητικὸς, ἀλλὰ ἦτον πωλάρι ἀπαίδευτον. εἰ δὲ καθὼς εἶπεν ἄλλος Εὐαγγελισὴς, παῖδες ἦσαν οἱ βοῶντες, τὸ, ὡσαννὰ τῷ Υἱῷ Δαβὶδ. καὶ ἕτοι αὐτὸν τὸν λαὸν δηλῆσι τὸν νέον, μὲ τὸ νὰ πιςεύσῃ ὅτι ὁ Χριςὸς ἐκ σπέρματος Δαβὶδ ἐφάνη κατὰ σάρκα· δόξαν ἀναπέμποντες τῷ Θεῷ κατὰ τὸ γεγραμμένον, Λαὸς ὁ κτιζόμενος αἰνέσει τὸν Κύριον. ἡ δὲ ὑπόσρωσις τῶν φορεμάτων δηλοῖ, ὅτι ἐκδυόμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ἐκεῖνοι ὅπε εἶναι κατὰ ἀλήθειαν ἄξιοι νὰ ὑμνῆν τὸν Θεὸν, τὸν ὑποσρώνεν καὶ τὸν ὑποτάσσεν εἰς τὸν Χριςὸν, διὰ νὰ πατήσῃ ἀπάνωτε νὰ τὸν ἁγιάσῃ, νὰ μὴ εἶναι πλέον ἡ σάρξ ἐναντία τότε· διὰ νὰ ἠμπορῆν καὶ αὐτοὶ νὰ λέγεν, ὑπετάγη τῷ Κυρίῳ, καὶ ἱκέτευσα αὐτόν. ἅπαν δὲ τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν εἶπον ὁ Λεκᾶς, ὅτι αἰνέσαν τὸν Θεὸν· μαθητὰς λέγων ἁπλῶς ὅλον τὸ πλῆθος ὅπε ἀκολεθέσαν τῷ Ἰησῆ, καὶ ὄχι τὲς δώδεκα μόνες, ἢ τὲς ἑβδομήκοντα, ἀλλὰ τὸν ὄχλον ὅλον ὅπε ἢ διὰ τὴν χρείαν τῶν θαυμάτων, ἢ διὰ νὰ ἐλκύζωνται ἀπὸ τὴν γλυκύτητα τῆς διδασκαλίας, νὰ ἀκολεθέσαν τῷ Ἰησῆ μερικὸν καιρὸν· μὲ τὲς ὁποίες κάμνει χρεία, ὅτι νὰ ἦσαν καὶ παιδία ἀνακατωμένα, καθὼς τὸ εἶπαν ἄλλοι Εὐαγγελισαὶ. Θεοφορέμενοι δὲ ἕτοι, βασιλέα αὐτὸν ὁμολογῆσιν, ἐν ὀνόματι Κυρίε ἐρχόμενον, τετέσιν ὡς Θεὸν. καὶ εἰρήνη λέγεσιν ἐν Οὐρανῷ, ἀντὶ τὲ ὁ παλαιὸς πόλεμος, ὅπε εἴχαμεν πρὸς τὸν Θεὸν, κατελύθη. διότι δὲν ἦτον εἰς τὴν γῆν Βασιλεὺς Θεὸς, αὐτὴ τώρα ἐρχομένε τὲ Θεὲ ἐπὶ τῆς γῆς, πρεπόντως εἰρήνη ἐν τῷ Οὐρανῷ, διὰ τὲτο καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις, τῶν Ἀγγέλων δοξαζόντων ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ σώσει, καὶ καταλλαγῇ ὅπε ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ὁ ἐκ τὲ Οὐρανὲ ἐρχόμενος Βασιλεὺς, ἦ Θεὸς. διότι τὲτο αὐτὸ ὅπε Θεὸς ὢν ἐκαταδέχθη νὰ φανῇ εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ περιπατῇ εἰς τὴν χώραν ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ἐχθρῶν αὐτὲ, δηλοῖ πῶς ἔκαμεν εἰρήνην, καὶ διαλλαγὴν μετ' ἐμᾶς. οἱ δὲ Φαρισαῖοι διεγόγγυζον, καὶ ὅτι βασιλέα αὐτὸν ὠνόμαζε τὸ πλῆθος, καὶ ὅτι ὡς Θεὸν τὸν ὑμνῆσαν. διότι τὸ μὲν νὰ τὸν ὀνομάζεν βασιλέα, ἐδηλῆσεν ἀποσασίαν καὶ ἐναντίωσιν τὲ καίσαρος· τὸ δὲ νὰ τὸν ὑμνῆν ὡς Θεὸν, τὸ εἶχαν διὰ βλασφημίαν. ὁ δὲ Κύριος εἶπεν· ἐὰν ἕτοι σιωπήσωσιν, οἱ λίθοι κεκράξονται. μήνα κατὰ χάριν μὲ λέγεσι ταῦτα οἱ ἄνθρωποι; ὄχι, ἀλλὰ διὰ νὰ καταπειθῆν ἀπὸ τὰ θαύματα· καὶ ἀναγκαζόμενοι ἀπὸ τὰς δυνάμεις ὅπε εἶδαν. διὰ τὲτο προσφέρω μοι τὴν δοξολογίαν ταύτην.

Μαθ. κα'. Ψαλ. ρα'. Ψαλ. λβ'. Μαθ. κα'.

Κείμ. Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ, λέγων· ὅτι εἰ ἔγνως καὶ σὺ, καίγε ἐν τῇ ἡμέρα σε ταύτῃ, τὰ πρὸς εἰρήνην σε· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σε. Ὅτι ἥξεσιν ἡμέραι ἐπὶ σὲ, καὶ περιβαλῆσιν οἱ ἐχθροί σε χάρακά σοι, καὶ περικυκλώσεσί σε, καὶ σωέξεσίσε πάντοθεν· καὶ ἐδαφιῆσισε, καὶ τὰ τέκνασε ἐν σοὶ· καὶ ὐκ ἀφήσεσιν ἐν σοὶ, λίθον ἐπὶ λίθῳ· ἀνθ' ὧν ὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σε.

Μαθ. κδ'. Μαρκ. ιγ'.

Εξήγ. Κλαίει ἐπὶ τῇ πόλει ὡς φιλάνθρωπος, διότι δὲν ἤθελεν νὰ ἀπολέσῃ τὲς ἀνθρώπες ὁπῦ ἦσαν εἰς αὐτὴν, διὰ τὸ τόλμημα ὁπῦ ἔμελλαν νὰ κάμεν εἰς αὐτὸν. δείχνει λοιπὸν τὰ σπλάγχνα τῦ ἐλέες διὰ τῦ κλαυθμῦ. καὶ ὅτι πῶς τὲς ἐλυπᾶτον καὶ πρὸ τῦ σαυρῦ, καὶ μετὰ τὸν σαυρὸν, καὶ ἀγάπα τὴν ἐπισροφήν τες, Φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὸ μετὰ τοσάτες χρόνες, διότι τριανταπέντε χρόνοι ἐπέρασαν, ἕως ὁ τὲς ἐπαρέδωκεν εἰς τὲς ῥωμαίες. ἐξαπάντος ὄχι διὰ ἄλλο τίποτες ἀνέμενε τὴν τιμωρίαν, παρὰ μόνον διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς μετανοίας αὐτῶν. κλαίει λοιπὸν τὴν ἀναισθησίαν τῆς Ἱερσαλὴμ, καὶ λέγει· εἰ ἔγνως καὶ σὺ, καίγε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σε ταύτῃ τὰ πρὸς εἰρήνην σοι· τετέσιν, ἐὰν ἐγνώριζες τώρα τὸ συμφέρον σε, καὶ ὅσα σῦ φέρνει εἰρήνην, καὶ ἀνάπαυσιν, τὰ ὁποῖα εἶναι ἡ πρὸς ἐμὲ πίσις, καὶ τὸ νὰ παύσετε ἀπὸ τῆς κατ' ἐμὲ ἐπιβολῆς· ἀμὴ τώρα ἀπεκρύβη ἀπὸ τὰ μμάτιά σε, ὅτι δι' ἐμὲ τὸν ὑπὸ σῦ ἀθετέμενον, θέλει σὲ καταλάβει μεγάλα κακὰ, καὶ θέλεις πάθη, τάδε, καὶ τάδε, διατὶ δὲν ἐγνώρισες τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σε, τετέσι τῆς ἐμῆς παρεσίας, ὁπῦ ἦλθα νὰ σὲ ὠεργετήσω, καὶ νὰ σὲ σώσω. ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ἐγνωρίσῃς ἐκεῖνα ὁπῦ εἶναι πρὸς εἰρήνην σε, καὶ νὰ πισεύσῃς εἰς ἐμένα· καὶ ἤθελες ἔχει εἰρήνην ἀπὸ τὲς ῥωμαίες, καὶ νὰ εἶσαι ἐλευθερωμένη ἀπὸ πάσης κακώσεως. διότι ὅσοι ἐπίσευσαν εἰς τὸν Χριτὸν, ὅλοι ἐγλύτωσαν ἀπὸ τῶν κερσεμὸν, καὶ τίποτες δὲν ἐβλάβησαν. εἰς τόσον ὅτι, ἂν ἤθελαν πισεύσῃ πάντες, δὲν ἤθελεν κερσευθῇ ἐδένας.

Ἰωάνν. β'. Ἡσαΐ. ρσ'. Κείμ. Καὶ εἰσελθὼν] εἰς τὸ ἱερὸν, ἤρξατο ἐκβάλλειν τὲς πωλῦντας ἐν αὐτῷ καὶ ἀγοράζοντας, λέγων αὐτοῖς· γέγραπται, ὁ οἶκός με, οἶκος προσευχῆς ἐστιν, ὑμεῖς δὲ ἐποιήσατε αὐτὸν σπήλαιον λῃσῶν. καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, ἐζήτεν αὐτὸν ἀπολέσαι, καὶ οἱ πρῶτοι τῦ λαῦ· καὶ ἐχ εὕρισκον τὸ τί ποιήσεσιν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτῦ ἀκέων. καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, διδάσκοντος αὐτῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ Ἱερῷ, καὶ εὐαγγελιζομένε, ἐπέσησαν οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ Γραμματεῖς σὺν τοῖς Πρεσβυτέροις, καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν, λέγοντες· εἰπὲ ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξεσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς ἐσὶν ὁ δέσοι τὴν ἐξεσίαν ταύτην; ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε πρὸς αὐτὲς· ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ ἕνα λόγον, καὶ εἰπατέμοι· τὸ βάπτισμα Ἰωάννε ἐξ Οὐρανῦ ἦν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ συνελογίσαντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες· ὅτι ἐὰν εἴπωμεν ἐξ Οὐρανῦ, ἐρεῖ, διατὶ ἓν ἐκ ἐπισεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν ἐξ ἀνθρώπων· πᾶς ὁ λαὸς καταλιθάσει ἡμᾶς· πεπεισμένος γὰρ ἐσι τὸν Ἰωάννην Προφήτην εἶναι. καὶ ἀπεκρίθησαν, μὴ εἰδέναι πόθεν. καὶ ὁ Ἰησῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξεσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Κεφ. β'. Εξήγ. Ἐσωντας νὰ ἔλθῃ μὲ δόξαν ὁ Κύριος εἰς τὴν Ἱερσαλὴμ, δείχνει τὴν ἐξεσίαν τε, μὲ τὸ νὰ καθαρίσῃ τὸν ναὸν τῦ Πατρὸς αὐτῦ ἀπὸ τὲς καπηλεύοντας. καὶ ὅμως τῦτο τὸ ἔκαμεν κὴ εἰς τὴν ἀρχὴν τῦ κηρύγματος, καθὼς τὸ λέγει ὁ Ἰωάννης. καὶ τώρα πάλιν τὸ κάμνει ἐκ δευτέρε, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ πρὸς περισοτέραν κατηγορίαν τῶν Ἰεδαίων· ὅτι ἐδὲ ἀπὸ τῆς προτέρας αὐτῦ παρεσίας ἐσωφρονήθησαν, ἀλλ' ἀπέμειναν εἰς τὴν καπηλείαν, καὶ αὐτὸν ὁπῦ ἔτως ἐτίμα τὸν Πατέρα καὶ Θεὸν, τὸν ἔλεγαν ἀντίθεον. διὰ τῦτο ἐπιφέρει αὐτοῖς, καὶ τὸν Ἡσαΐαν κατήγορον, λέγοντα· ὁ οἶκός με, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται. ἐκεῖνοι δὲ τὸν ἐρωτῦσαν ἀνοήτως, ἐν ποίᾳ ἐξεσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ ὁπῦ ἐδύναντο νὰ νοήσεν ἂν ἤθελαν, ὅτι ἐπειδὴ προφητικὴν ῥῆσιν ἤφερνε μαρτυρῦσαν, ὅτι ὁ οἶκος τῦ Θεῦ, οἶκος προσευχῆς ἐσιν, ὄχι ἐργασήριον, καὶ σπήλαιον λῃσῶν, (διότι κλεψία εἶναι ἡ πλεονεξία, καὶ ἡ καπηλεία,) τὶς ἡ χρεία λοιπὸν νὰ τὸν ἐρωτῦν, ἐν ποίᾳ ἐξεσίᾳ ταῦτα ποιεῖ; διότι εὔκολον ἦτον νὰ συλλογισθῦν, ὅτι ὁ Θεὸς τὰ προσάσσει αὐτὰ διὰ τῦ Προφήτε· ἐκεῖνοι δὲ ἐρωτῶσιν, ἐν ποίᾳ ἐξεσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ὁ νόμος λέγεσι, τὴν διακόσμησιν τῦ Ἱερῦ εἰς ἐκείνες ὁπῦ κατάγονται ἀπὸ τὸ γένος τῦ λαῦ τὴν ἐπρόσαξεν, ἀμὴ ἐσὺ ὁπῦ δὲν κατάγεσαι ἀπὸ τὴν Φυλὴν τῦ λαῦ, πῶς κάμνεις τοιαῦτα, καὶ ἁρπάζεις τὰ ἱερά; ἀλλὰ ἐν θυμηθῆτε ὦ Ἰεδαῖοι τῦ Δαβὶδ λέγοντος· σὺ Ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Μελχισεδὲκ δὲ, λέγεται Ἱερεύς. ὁ δὲ μελχισεδὲκ δὲν ἦτον κατὰ τὸν νόμον Ἱερεύς, οὐδὲ ἐκ τῆς Λευϊτικῆς Φυλῆς. διότι πῶς ἤθελεν ἤθαι ὁπῦ ἦτον τοσῦτο προγενέσερος τῦ Λευΐ; καὶ καὶ λοιπόν τι ζητεῖς ἐν Χριτῷ τὴν τάξιν τῦ νόμε; ὁ Θεὸς δὲν ὑπόκειται νόμοις. ὅταν ἔκαμνε χρεία ἐπρόσαζε νὰ γίνωνται ἱερεῖς, ἐκ τῆς Φυλῆς τῦ Λευΐ· τώρα δὲ μεταλλάζει τὸν νόμον τῦτον, καὶ προκρίνει τὴν ἱερωσύνην τῦ Μελχισεδέκ. διὰ τῦτο καὶ ἐκβάλλει ἐκείνες ὁπῦ πωλῦν καὶ ἀγοράζεν τὰ πρὸς θυσίαν ζῶα, ἤγεν πρόβατα καὶ περισερὰς. διὰ νὰ περιποιηθῇ καὶ τὴν εὐπρέπειαν, καὶ τάξιν τῦ Ἱερῦ. ἀκόμι δὲ, διὰ νὰ δείξῃ καὶ τῦτο,

Δευτ. ι'. Ψαλμ. ρθ'.

ὅτι

ὅτι δὲν πρέπει νὰ πιστεύωμεν ὅτι δέχεται πλέον ὁ Θεὸς ταῖς θυσίαις τῶν ζώων. εὔκολον ἦτον λοιπὸν εἰς τὸν Κύριον καθὼς εἴπαμεν νὰ τὸς ἀποκριθῇ, καὶ νὰ τὸς εἰπῇ ὅτι ὁ Προφήτης μάλιστα δὲ ὁ Θεὸς προσάσει ταῦτα. πλὴν διὰ νὰ τὸς ἀποδείξῃ ὅτι πάντοτε ἀπειθοῦσι τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ, καὶ ὄχι ὅτι μόνον τὸν Ἡσαΐαν τὸν Παλαιὸν Προφήτην, ὁποῦ ἴσως δὲν νὰ τὸν ἀληθεύσησαν, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰωάννην ὁποῦ ἐφάνη ἐχθὲς, καὶ ἦτον παρ' ὀλίγον αὐτὸς καὶ ἄσαρκος, δὲν ἠθέλησαν νὰ τὸν πιστεύσουν. διὰ αὐτὸ τὸς ἀντερωτᾷ τὴν ἀξιοθαύμαστον ταύτην ἐρώτησιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἀποσημίζει μὲν, καὶ αὐτὸς· δείχνει δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἐὰν τὸν Ἰωάννην τὸν τοσοῦτον καὶ τηλικοῦτον Προφήτην, ὁποῦ ἐλογίζετον διὰ μεγαλήτερος ἀπ' αὐτῶν, δὲν τὸν ἐπίστευσαν, ὁποῦ ἐμαρτύρησε περὶ αὐτοῦ· πῶς ἤθελαν τὸν πιστεύσει αὐτὸν, ἂν ἤθελε τὸς ἀποκριθῇ σὺ ποίᾳ ἐξουσίᾳ κάμνει ταῦτα; τὸ ὁποῖον ἂν ἤθελε τὸς εἰπῇ, ἐξάπαντος ἤθελαν τὸ διαβάλλῃ, καὶ νὰ τὸ καταφρονήσουν, καθὼς ἐκαταφρόσαν, καὶ τὸς λόγους τοῦ Ἰωάννου, ὁποῦ τὸν ἔχαν διὰ ἐνδοξότερον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ.

Κείμενον.

Ἠρξατο δὲ λέγειν πρὸς τὸν λαὸν τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωπός τις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησε χρόνους ἱκανούς. καὶ ἐν καιρῷ ἀπέστειλε πρὸς τὸς γεωργοὺς δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσιν αὐτῷ. οἱ δὲ γεωργοὶ δείραντες αὐτὸν, ἐξαπέστειλαν κενόν. καὶ πρόσθετο πέμψαι ἕτερον δοῦλον· οἱ δὲ κἀκεῖνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες, ἐξαπέστειλαν κενόν. καὶ προσέθετο πέμψαι τρίτον· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες, ἐξέβαλον. εἶπε δὲ ὁ Κύριος τοῦ ἀμπελῶνος· τί ποιήσω; πέμψω τὸν Υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἰδόντες ἐντραπήσονται. ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ, διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτός ἐστιν ὁ κληρονόμος, δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία. καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ Κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται, καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.

Ἡσαΐ. ε. Ἰερεμ. β'.

Ἐξήγ. Αὐτὴ ἡ παραβολὴ, ἀγκαλὰ καὶ νὰ εἶναι μικρὰ, ὅμως πολλὰ καὶ μεγάλα μᾶς διδάσκει· τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν τὴν ἐχάρισεν ἐξ ἀρχῆς εἰς τοὺς ἑβραίους· μᾶλλον δὲ ὑπέδειξε, τὴν γνώμην αὐτῶν ἐξ ἀρχῆς τὴν φονικὴν· τὸ, ὅτι καὶ τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας, ἕνας εἶναι ὁ Θεὸς· τὸ πῶς θέλων ἐλθῇ εἰς πίσιν τὰ ἔθνη, καὶ τὸ πῶς θέλων δυγαλθῇ οἱ ἑβραῖοι. Ἀμπελὼν λοιπὸν, αὐτὴ ἡ σιωαγωγὴ τῶν ἑβραίων εἶναι· Γεωργοὶ δὲ, οἱ γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὁποῦ ἦσαν προεσοὶ καὶ διδάσκαλοι τοῦ λαοῦ. ἢ καὶ κάθε ἕνας ἀμπελὼν εἶναι, καὶ αὐτὸς γεωργὸς· διότι κάθε ἕνας ἀπὸ ἡμᾶς, αὐτὸς ἀπατός τε γεωργεῖ τοῦ λόγου τε. τοῦτον λοιπὸν τὸν ἀμπελῶνα, ἔσωντας νὰ τὸν δώσῃ ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς εἰς τοὺς γεωργοὺς, ἐμήσθυσε· τουτέστι, τοὺς ἄφησε νὰ πορεύωνται εἰς τὴν ἐξουσίαν τους. ἀπέστειλε δὲ διαφόρους δούλους, Προφήτας λέγω, ὡσὰν ὁποῦ εἶχε παραμικρὸν κέρδος. διότι λέγει, ἤθελε νὰ λάβῃ ἐκ τοῦ καρποῦ, ἤγουν ἀπὸ τὸν καρπὸν κάτι τι, ὄχι ὅλον τὸν καρπὸν. διότι τὶ ἄλλο κερδαίνει ὁ Θεὸς ἀπὸ λόγου μας, πάρεξ μόνον νὰ τὸν ἐγνωρίζωμεν δεσπότην, καὶ Θεόν μας; καὶ αὐτὸ δὲ ἐδικόν μας κέρδος, ὅμως τὴν σωτηρίαν ἡμῶν τὴν κάμνει κέρδος ἐδικόντε. οἱ δὲ κακοὶ γεωργοὶ ὕβρισαν τοὺς ἀποσταλέντας, καὶ τοὺς ἔδειραν, καὶ τοὺς ἀπέστειλαν εὐκαίρως· τουτέστιν, εἰς τοσαύτην ἀγνωμοσύνην ἦλθαν, ὅτι ὄχι μόνον πῶς ἐξέκλιναν ἀπὸ καλοῦ, καὶ ἐδούλα ἀγαθὸν καρπὸν ἔδωκαν, ἀλλὰ καὶ πονηρίαν ἐποίησαν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἄξιον περισσοτέρας κολάσεως. ἔσωντας δὲ νὰ πάθῃ οἱ Προφῆται τοσαῦτα κακὰ, ἐξαποστέλλεται ὁ υἱός. διότι λέγει· ἴσως νὰ ἐντραπῇ τὸν υἱόν μου. τοῦτο δὲ τὸ εἶπεν, ὄχι ὅτι δὲν ἤξευρε τὶ ἔμελλον νὰ κάμουν, καὶ ὅτι χειρότερα ἀπὸ τοὺς Προφήτας θέλων τὸν ἀτιμάσει· ἀλλὰ τοῦτο λέγει, ὁποῦ ἔπρεπε νὰ γένῃ· διότι ἔπρεπε νὰ τὸν ἐντραπῇ. εἰδὲ καὶ αὐτοὶ εἰς τόσον δὲν ἐντράπηκαν, ὅτι καὶ τὸν ἐφόνευσαν, τοῦτο εἶναι εἰς περισσοτέραν κατηγορίαν αὐτῶν, ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ ὁποῦ εἶπεν, ὅτι ἔτζι ἦτον καλὸν νὰ γίνῃ, νὰ τὸν ἐντραπῇ, αὐτοὶ ἔκαμαν τὸ ἐναντίον. τὸ δὲ τοιοῦτον ἰδίωμα εὑρίσκεται πολλαχοῦ εἰς τὴν γραφὴν, ὡς τὸ, ἐὰν ἄρα ἀκέσωσι. διότι μηδὲ ἐκεῖ ὡς μὴ ἠξεύροντας τὸ μέλλον, τὸ εἶπε τοῦτο, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν

Ἰεζεκ. β'.

μιὼ λέγεν τινες, ὅτι ἡ πρόγνωσις τῦ Θεῦ, ἀναγκαίως ἔγινεν αἰτία τῆς παρακοῆς· διὰ τῦτο χηματίζει τὰς λέξεις ἔτζι. ἐκβάλοντες δὲ τὸν γὸν ἔξω τῦ ἀμπελῶνος, τὸν ἐφόνευσαν.

Προσ. Ἑβρ. ιγ'. Εὐκολώτερον ἦτον νὰ εἰπῇ ἔξω τῆς Ἱερυσαλὴμ, διότι ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν ὁ Χριστὸς. ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἀρχῆς, ἀμπελῶνα τὸν λαὸν ἐννοήσαμεν, καὶ ὄχι τιὼ Ἱερυσαλὴμ, καλλιώτερον εἶναι νὰ εἰπῶμεν, ὅτι τὸν ἐφόνευσε μὲν ὁ λαὸς, ἀλλὰ ἔξω τῦ ἀμπελῶνος· τετέσι, δὲν τὸν ἐφόνευσαν αὐτοὶ μὲ τὰ χεριά τες, ἀλλὰ τὸν ἐπαράδωκαν εἰς τὸν Πιλάτον, καὶ εἰς τὰ ἔθνη. ἔξω λοιπὸν τῦ ἀμπελῶνος, ἤγεν τῶν χειρῶν τῦ λαῦ ἔπαθεν ὁ Κύριος. διότι αὐτοὶ δὲν εἶ-

Ἰωάνν. ιη'. χαν ἐξυσίαν νὰ φονεύσεν ἀδένα, ὅμως ὑπὸ χειρῶν στρατιωτικῶν ἀπέθανε. τινὲς δὲ ἀμπελῶνα τιὼ γραφιὼ σνόησαν. διότι ἔξω τῶν γραφῶν ἔπαθεν ὁ Κύριος· τετέσιν, οἱ μὴ πιστεύοντες Μωσεῖ, ἦτοι ἐφόνευσαν αὐτὸν. διότι ἂν ἐπίστευαν τὸν Μωϋσιῶ, καὶ ἂν ἦσαν εἰς τὰς γραφὰς νὰ τὰς ἐρεύνων, δὲν ἤθελαν φονεύσῃ τὸν δεσπότιν τῶν γραφῶν. ταῦτα εἰπὼν, κάμνει καὶ τιὼ ἀπόφασιν, ὅπῦ μέλλει νὰ γένῃ εἰς αὐτὲς· ὅτι θέλει δώσει εἰς ἄλλες

Ὡσηε. β'. τὸν ἀμπελῶνα, ἤγεν εἰς ἄλλες θέλει δώσει τιὼ τοιαύτιω χάριν· τὸ, νὰ καλῶνται λαός μὲ. βλέπε δὲ ὅτι ἐκεῖνοι ὅπῦ λέγεν, ὅτι ἡ γραφὴ εἶναι ὁ ἀμπελὼν, φαίνεται πῶς νὰ ἐπιτυγχάνεν καλήτερα, καθὼς φαίνεται ἀπεδῶ· διότι ἐξεδόθη εἰς ἡμᾶς ἡ θεία γραφὴ, ἔσωντας νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὲς ἑβραίες. ὅμως καὶ ὅλα τὰ πνευματικὰ, ἀμπελὼν λέγονται, ὅσα βρίσκοντο εἰς τιὼ γραφιὼ καὶ εἰς τὸν νόμον, καὶ ὅσα εἰς πράξαις καὶ ἱσορίαις, τὰ ὁποῖα ὅλα τὰ ἐξερήθησαν οἱ ἑβραῖοι, καὶ τὰ ἀπελαύσαμεν ἡμεῖς

Ψαλμ. ριζ'. Κείμ. Ἀκέσαντες δὲ εἶπον· μὴ γένοιτο. ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς, εἶπε· τί

Ἡσαϊ. κη'. ἐν ἐσι τὸ γεγραμμένον τῦτο· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομῦντες, ἦτος ἐγενήθη εἰς κεφαλιὼ γωνίας; πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον, σωθλαθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν. καὶ ἐζήτησαν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτὲς τιὼ παραβολιὼ ταύτιω εἶπεν.

Εξήγ. Ὁ μὲν Λεκᾶς ὡς ἀκέσεις, λέγει, ὅτι ὁ Κύριος εἶπε, πῶς ὁ δεσπότης τῦ ἀμπελῶνος θέλει ἀπολέσει τὲς γεωργὲς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα νὰ τὸν δώσῃ ἄλλοις· τὸ ὁποῖον ὡς

Κεφ. κα'. τὸ ἤκεσαν οἱ Φαρισαῖοι, εἶπον, μὴ γένοιτο. ὁ δὲ Ματθαῖος, λέγει ἀλλέως· ὅτι ὁ μὲν Κύριος τὲς ἐρώτησε, τί νὰ κάμῃ τὲς γεωργὲς ἐκείνες ὁ δεσπότης τῦ ἀμπελῶνος; καὶ οἱ Ἑβραῖοι ἀποκριθέντες εἶπον· κακὲς κακῶς ἀπολέσει αὐτὲς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα δώσει ἑτέροις. ἆραγε τὸ λοιπὸν ἐναντιῦνται; μὴ γένοιτο, ἀλλὰ καὶ τὰ δύο ἔγιναν· καὶ κατὰ μὲν τὸν Ματθαῖον, ἐκεῖνοι ἀπεφάσισαν, καὶ ἀπέκει ὡς ἐκατάλαβαν τιὼ σνοιαν, καὶ ὅτι δι' αὐτὲς εἶπε τιὼ παραβολιὼ, πάλιν ἐγύρισαν, καὶ εἶπαν τῦτο ὅπῦ λέγει τώρα ὁ Λεκᾶς, τὸ, μὴ

Κεφ. κγ'. γένοιτο. τί λέγει λοιπὸν ὁ Χριστὸς; Φέρνει καὶ ἄλλη μαρτυρίαν ἀπὸ τῦ Δαβὶδ. λίθον μὲν, τῦ λόγετε ὀνομάζων· οἰκοδόμες δὲ, αὐτὲς τὲς διδασκάλες. καθὼς τὸ λέγει, καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ· οἰκοδομῦντες τὸν τοῖχον, καὶ ἀλείφοντες ἀναρτύτως· τετέσιν, ἐκεῖνοι ὅπῦ λέγεν τὰ πρὸς χάριν, καὶ σκεπάζεν τὰ παραπτώματα τῦ λαῦ, καὶ ὡσὰν νὰ μισρώνεν ἐπὶ πολὺ τὰ σαθρὰ τῦ λαῦ, ὥσπερ τινος τοίχε. πῶς δὲ ἀπεδοκίμασαν τὸν λίθον τῦτον; μὲ τὸ νὰ εἰπῶν, ἦτος ἐκ ἔσιν ἐκ Θεῦ. δύο δὲ ἀπωλείας λέγει ἐδῶ, μίαν μὲν τιὼ τῶν ψυχῶν αὐτῶν, τιὼ ὁποίαν αὐτοὶ σκανδαλισθέντες ἔπαθον. διότι λέγει, πᾶς ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τῦτον σωθλαθήσεται. ἑτέραν δὲ τιὼ ἀπὸ τιὼ αἰχμαλωσίαν, τιὼ ὁποίαν τιὼ ἤφερεν εἰς αὐτὲς ὁ λίθος, ὁπῦ ἐκαταφρονέθη ἀπ' αὐτὲς. διότι λέγει, ἐφ' ὃν πέσει, λικμήσει αὐτὸν, ἤγεν εἰς ὁποιον πέσει, θέλει τὸν λιανίσει. ἔτζι λοιπὸν ἐλικμήθησαν οἱ Ἰεδαῖοι, καὶ διεσπάρησαν ὡς ἄχυρα, ἀπὸ μιᾶς ἄλωνος τῆς Ἰεδαίας εἰς ὅλον τὸν κόσμον. σοχάζε δὲ, ὅτι πρότερον ἐκεῖνοι ἔπεσον ἐπὶ τὸν λίθον, τετέσιν ἐσκανδαλίθησαν· καὶ τότε ἔπεσεν ὁ λίθος ἐπ' αὐτὲς, καὶ τὲς ἐπαίδεσε. διότι προπορδεύεται ἡ ἐδική μὲ ἁμαρτία, καὶ τότε ἡ παρὰ τῦ Θεῦ δικαία τιμωμορία. ἀλλὰ οἱ μὲν Ἰεδαῖοι ἀπεδοκίμασαν τὸν λίθον τῦτον, αὐτὸς δὲ, τοσῦτον ἦτον καλὸς, καὶ ἐκλεκτὸς, εἰς τόσον ὅτι νὰ βαλθῇ εἰς κεφαλιὼ γωνίας, καὶ νὰ σωδέσῃ, καὶ νὰ σμίξῃ δύο τοίχες, τὰ παλαία λέγω, καὶ τὰ νέα. καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ ἀκέσῃ τῦ Ἡσαΐε λέ-

Κεφ. η'. γοντος· Κύριον αὐτὸν ἁγιάσατε, καὶ αὐτὸς ἔσαι ὑμῖν φόβος· καὶ ἐχ ὡς λίθε προσκόμματι σωαντήσετε αὐτῷ, ἐδ' ὡς Πέτρας πτώματι. ἐκεῖνοι δὲ ἔσωντας νὰ ἐγνωρίζεν ὅτι δι' αὐτὲς τιὼ παραβολιὼ λέγει, βελδόνται κατ' αὐτῦ. καὶ ἐὰν δὲν ἦτον ὁ φόβος τῦ λαῦ,

Ἐξοδ'. κγ'. ἤθελαν βάλῃ καὶ χεῖρας κατεπάνωτε. καὶ τῦ μὲν νόμε λέγοντος ἀθῶον, καὶ δίκαιον μὴ ἀποκτενῆς, παρήκεσαν· τὸν δὲ θυμὸν τῶν ἀνθρώπων, φοβῦνται. καὶ παύεν μὲν ἐκ τῆς φανερᾶς ἐπιθέσεως, ὅμως ἐπιβελλόμενοι κρυφίως.

Ματθ. κβ'. Κείμ. Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέσειλαν ἐγκαθέτες ὑποκρινομένες ἑαυτὲς

Μαρκ. ιβ'. δικαίες εἶναι· ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτῦ λόγον, εἰς τὸ παραδῶναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξυσίᾳ τῦ ἡγεμόνος. καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν, λέγοντες· διδάσκαλε,

οἴδα-

οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις, καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις· ἔξεστιν ἡμῖν καίσαρι φόρον δοῦναι, ἢ οὔ; κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν, εἶπε πρὸς αὐτοὺς. τί μὲ πειράζετε; ἐπιδείξατέμοι δηνάριον, τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφὴν; ἀποκριθέντες δὲ εἶπον· Καίσαρος. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἀπόδοτε τοίνυν τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματος, ἐναντίον τοῦ λαοῦ· καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ, ἐσίγησαν.

Εξήγ. Παγίδα ἡτοίμασαν οἱ Φαρισαῖοι τῷ Κυρίῳ δυσκολοφύλακτον, καθὼς ἐθαῤῥοῦσαν, ἀλλὰ ἐπιάσθηκαν εἰς αὐτὴν τὰ ποδάριάτους. διότι βλέπε τὴν κακουργίαν· ἀνίσως μὲν ἤθελεν εἰπῇ, λέγουσιν, ὅτι πρέπει νὰ δίδουν φόρους, ἤγουν δοσίματα τῷ Καίσαρι, νὰ τὸν κατηγορήσουν πρὸς τὸν λαὸν, ὡσὰν ὁποῦ τοὺς βάνει εἰς δουλείαν, ὁποῦ εἶναι σπέρμα Ἀβραὰμ, καὶ δὲν ἐδούλευσαν τινὰ. εἰδὲ εἰπῇ, ὅτι νὰ μὴ δίδουν δοσίματα, πάλιν νὰ τὸν ἐγκαλέσουν εἰς τὸν ἡγεμόνα ὡς στασιαστὴν. αὐτὸς δὲ ἐκφεύγει τὰς παγίδας, ὡς δορκὰς (διότι ἔτζι τὸν ὠνόμασεν ἡ νύμφη εἰς τὸ ᾄσμα) καὶ διδάσκει, ὅτι τὸ νὰ ὑποτασσώμεσθε σωματικῶς, εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἐξουσιάζουν τὰ σώματα ἡμῶν, εἴτε Βασιλεῖς εἶναι, εἴτε Ἡγεμόνες· δὲν μᾶς βλάπτει τίποτες, πρὸς τὸ νὰ εὐαρεστοῦμεν τὸν Θεὸν τῶν πνευμάτων πνευματικῶς. διότι ἀπόδοτε λέγει, τὰ καίσαρος, καίσαρι· καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ, τῷ Θεῷ. καὶ βλέπε δὲ, δὲν εἶπε δότε, ἀλλὰ ἀπόδοτε. χρέος εἶναι λέγει, ἀπόδος λοιπὸν τὸ χρέος σου. σὲ φυλάττει ὁ ἄρχωνσου ἀπὸ τῶν πολεμίων, τὸν βίονσου καταστένει σίγουρον, χρεωστεῖς λοιπὸν αὐτῷ τὸν φόρον ἀντὶ τούτων. ἄλλο δὲ καὶ αὐτὸ ὁποῦ τοῦ δίδεις, ἡ μονέδα λέγω, ἀπ' ἐκεῖνον τὴν ἔχεις· τὴν μονέδα λοιπὸν τοῦ Βασιλέως, ἀπόδος αὐτῷ. καὶ ὅσα ἐν τῷ μέσῳ ἐκέρδησας συναλλάσσων, καὶ πραγματευόμενος, ἔχε διὰ τὴν χρείανσου. ἔτζι λοιπὸν πρέπει, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ, τῷ Θεῷ. σοῦ ἔδωκε νοῦν, ἀπόδος αὐτὸν αὐτῷ, ἐνεργῶν κατὰ νοῦν· ἔδωκέσοι λόγον, ἀπόδος αὐτὸν αὐτῷ, καὶ μὴν παρομοιώνεσαι μὲ τὰ κτήνη τὰ ἄλογα καὶ ἀνόητα, ἀλλὰ πράττε πάντα ὡς λογικὸς· καὶ ἁπλῶς ἔδωκέσοι ψυχὴν καὶ σῶμα, πάντα ἀπόδος αὐτῷ. καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἀποκατάστησον αὐτῷ διὰ τῆς πίστεως, διὰ τῆς ἐλπίδος, καὶ διὰ ἀγάπης βαδίζων. ἀλλὰ καὶ ἀλλέως πρέπει νὰ ἀποδίδωμεν τὰ καίσαρος καίσαρι· διότι κάθε ἕνας ἀπὸ ἡμᾶς, ἢ Θεοῦ εἰκόνα φορεῖ, ἢ τοῦ κοσμοκράτορος, ἤγουν τοῦ Διαβόλου. ὅταν λοιπὸν ὁμοιώσωμεν τοῦ λόγουμας τῷ καίσαρι, υἱοὶ τοῦ Διαβόλου γενόμενοι, τὴν εἰκόνα αὐτοῦ φοροῦμεν· τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ τὴν ἀποδώσωμεν εἰς αὐτὸν, καὶ νὰ τὴν ἀποῤῥίπτωμεν, διὰ νὰ λάβῃ τὰ ἐδικάτου, καὶ νὰ μὴν εὑρίσκῃ τίποτες ἐδικόντου εἰς ἡμᾶς. διότι ἔτζι θέλει φυλαχθῇ εἰς ἡμᾶς καὶ ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καθαρὰ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει· καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, ἔτζι ἂς φορέσωμεν καὶ τοῦ ἐπουρανίου. καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν λέγει· ἀποθέμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον. τοῦτο ὁποῦ λέγει ἐδὼ νὰ ἀποδώσουν, αὐτὸ λέγει ὁ Παῦλος ἀποθέσθαι. καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγεται ἐδὼ εἰκὼν καίσαρος, τοῦτο ἐκεῖ λέγεται εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, ἤγουν τοῦ ἁμαρτωλοῦ Ἀδὰμ, καὶ παλαιοῦ ἀνθρώπου. διότι ἡ εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ δὲν εἶναι ἄλλο τίποτες, πάρεξ μόνον φθορὰ καὶ ἁμαρτία, τὴν ὁποίαν εἴχαμεν μὲ τὸ νὰ ὁμοιωθοῦμεν τῷ ἀποστάτῃ, καὶ ὄχι τῷ Βασιλεῖ. δὲν ἐδυνήθησαν λοιπὸν οἱ Φαρισαῖοι, νὰ πιάσουν τὸν Ἰησοῦν εἰς λόγον ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ, διότι τὸ σπουδαζόμενον αὐτοῖς, τὸ περισσότερον τοῦτο ἦτον, ὅτι νὰ τὸν διαβάλλουν πρὸς τὸν λαὸν, πῶς τοὺς καταδουλώνει εἰς τὸ ἔθνος τῶν Ῥωμαίων, τὸ ὁποῖον δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τὸ κάμουν, διὰ τὴν ὑπέρσοφον αὐτοῦ ἀπόκρισιν.

Κεφ. β.

πρὸς Κολ. ιε.

πρὸς Ἐφ. δ.

Κείμ. Προσελθόντες δέτινες τῶν σαδδουκαίων, οἱ ἀντιλέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· Διδάσκαλε, Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἐάντινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ἀποθάνῃ, ἵνα ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ λάβῃ τὴν γυναῖκα, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν, καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα, ἀπέθανεν ἄτεκνος, καὶ ἔλαβεν ὁ δεύτερος τὴν γυναῖκα. καὶ οὗτος ἀπέθανεν ἄτεκνος, καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτὴν· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ, καὶ οὐ κατέλιπον τέκνα, καὶ ἀπέθανον. ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανε καὶ ἡγυνὴ. ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει, τίνος αὐτῶν γίνεται γυνὴ; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. καὶ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσι, καὶ ἐκγαμίζονται· οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν, καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν, οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε ἐκγαμίζονται. οὔτε γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται· ἰσάγγελοι γὰρ εἰσι, καὶ Υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροὶ, καὶ Μωσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς Βάτου, ὡς λέγει Κύριον τὸν Θεὸν Ἀβραὰμ, καὶ τὸν Θεὸν Ἰσαὰκ, καὶ τὸν Θεὸν Ἰακὼβ. Θεὸς δὲ οὐκ ἔστι νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων·

Ματθ. κβ'.

Μαρκ. ιβ.

Ἐξοδ. γ.

πάν-

πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. ἀποκριθέντες δέτινες τῶν Γραμματαίων, εἶπον· Διδάσκαλε, καλὼς εἶπας. οὐκ ἔτι δὲ ἐτόλμων ἐπερωτᾷν αὐτὸν οὐδὲν.

Εξήγ. Ἔχοντες σαθρὸν θεμέλιον εἰς τὴν διδασκαλίαντους οἱ Σαδδουκαῖοι, ἀπιστοῦσαν περὶ τῆς ἀναστάσεως. διατὶ θαῤῥοῦντες ὅτι θέλει εἶσθαι σωματικὴ διαγωγὴ εἰς τὴν ἀνάστασιν, πρεπόντως ἔσφαλαν. διὰ τοῦτο καὶ ὡς ἄτοπον διαβάλλοντες τὸ δόγμα τῆς ἀναστάσεως, πλάττουν τὴν ἀνόητον ταύτην διήγησιν. ὁ Κύριος λοιπὸν ἔστωντας νὰ σαλεύσῃ τὸ θεμέλιον αὐτῶν, καὶ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν εἶναι σωματικὴ διαγωγὴ, τότε παρευθὺς μὲ τὸ σαθρὸν αὐτὸ θεμέλιον καὶ τὸ θάῤῥος, ἐχάλασε καὶ τὸ δόγμα αὐτῶν, ἔστωντας νὰ τοὺς εἰπῇ, πλανᾶσθε, μὴ ἠξεύροντες τὰς γραφὰς, ἀλλὰ κακῶς καταλαμβάνετε τὸ νόημα αὐτῶν. διότι οἱ μὲν υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου, ἤγουν ὁποῦ γεννοῦνται εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, καὶ γεννῶσι, γαμοῦσι καὶ ἐκγαμίσκονται, τουτέστιν ὑπανδρεύονται· ὅμως οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος ἐκείνου, οὐδὲν τοιοῦτον ποιοῦσι. διότι μήτε νὰ ἀποθάνουν δύνονται, διὰ τοῦτο οὐδὲ ὑπανδρεύονται, ἀλλὰ μὲ ἀγγελικὴν καὶ θεϊκὴν διαγωγὴν πολιτεύονται. διότι ἐδὼ μὲν διὰ νὰ εἶναι θάνατος, διὰ τοῦτο γάμος· καὶ διὰ νὰ εἶναι γάμος, διὰ τοῦτο καὶ θάνατος. ἐκεῖ δὲ ἔστωντας νὰ ἀφανισθῇ ὁ θάνατος, τὶς χρεία γάμου; διότι ὁ γάμος εἶναι βοήθεια τοῦ θνητοῦ, καὶ πλήρωσις τοῦ λείποντος· ἐκεῖ δὲ ὁποῦ οὐδὲν λείπει, τὶ κάμνει χρεία ἡ πλήρωσις; Ἰσάγγελοι εἶναι λοιπὸν, καὶ Υἱοὶ τοῦ Θεοῦ. διατὶ; τῆς ἀναστάσεως εἰσὶν Υἱοὶ. τοῦτο δὲ ὁποῦ λέγει εἶναι τοιοῦτον. τοὺς εἶπα λέγει Υἱοὺς Θεοῦ, ὅτι δὲν φαίνεται οὐδὲν σωματικὸν εἰς τὴν γέννησιν αὐτῶν, ἀλλὰ πάντα θεϊκὰ· διότι οὔτε συνουσία προηγεῖται, οὔτε σπέρμα, οὔτε μήτρα, οὔτε γέννησις ἐν τῇ ἀναστάσει, ἀλλὰ Θεὸς εἶναι ὁ γεννῶν τὰ σώματα ἡμῶν, ὡς οἶδεν, ἤγουν καθὼς αὐτὸς ἠξεύρει. τὸ λοιπὸν ἐπειδὴ Θεὸς εἶναι ὁποῦ ἐνεργεῖ ἐν τῇ ἀναστάσει, πρεπόντως λέγονται Υἱοὶ Θεοῦ ἐκεῖνοι ὁποῦ ξαναγεννοῦνται ἐξ ἀναστάσεως. φέρνει δὲ εἰς τοὺς συλλογισμοὺς, καὶ γραφικὴν μαρτυρίαν. διότι λέγει πῶς ὁ Θεὸς εἶπε τῷ μωϋσῇ ἐκ τῆς Βάτου· ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακὼβ. ἐὰν δὲ ἤθελαν ἀφανισθῇ οἱ Πατριάρχαι διὰ μιᾶς, καὶ νὰ μὴν ἐζοῦσαν εἰς Θεὸν, μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως, δὲν ἤθελεν εἰπῇ ὅτι ἐγὼ εἰμὶ, ἀλλὰ ἐγὼ εἴμουν. διότι ἔτζι ἔχομεν συνήθειαν νὰ λέγωμεν ἐπὶ τῶν διαφθαρέντων, καὶ ἀφανισθέντων πραγμάτων, ἐγὼ εἴμουν δεσπότης, τοῦ ὀδεῖνος πράγματος· ἀμὴ τώρα διὰ νὰ εἰπῇ ἐγὼ εἰμὶ, ἔδειξεν ὅτι ζώντων εἶναι δεσπότης, καὶ Θεὸς, καὶ ὄχι διεφθαρμένων παντελῶς. διότι ἐὰν καὶ νεκροὶ εἶναι, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως ζῶσιν. ὥσπερ καὶ ὁ Ἀδὰμ, ἂν καὶ ἐζοῦσεν, ἀλλ' ὅμως θνητὸς ἦτον, καὶ ἀπὸ τῆς ὥρας ὁποῦ ἔφαγεν ἀπὸ τοῦ καρποῦ, λέγεται πῶς ἀπόθανε. ἔστωντας δὲ νὰ ἐντροπιασθοῦν οὕτως οἱ σαδδουκαῖοι, ἐδέχθησαν οἱ γραμματεῖς τὸν Ἰησοῦν, ὡς ἀντίτεχνον τῶν σαδδουκαίων. διότι τὸ ἐχάρηκαν πῶς ἐνικήθηκαν ἐκεῖνοι.

Κείμ. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς· πῶς λέγουσι τὸν Χριστὸν υἱὸν Δαβὶδ εἶναι; καὶ
Ψαλ. ρθ. αὐτὸς Δαβὶδ λέγει ἐν βίβλῳ Ψαλμῶν· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳμου, κάθου ἐκ δεξιῶνμου, ἕως ἂν θῷ τοὺς ἐχθρούς σου, ὑποπόδιον τῶν ποδῶνσου; Δαβὶδ οὖν Κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν; ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματαίων, τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς, καὶ φιλούντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις· οἱ κατεσθίουσι τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρᾷ προσεύχονται· οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα.

Εξήγ. Ἐπειδὴ εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἔμελλε νὰ ἔλθῃ ἐπὶ τὸ πάθος, κηρύττει τὴν θεότητα αὐτοῦ· καὶ οὐδὲ τοῦτο φανερῶς καὶ ὑπερηφάνως, ἀλλὰ μὲ πολλὴν ταπεινοφροσύνην. διότι τοὺς ἐρωτᾷ, καὶ φέρνωντάστους εἰς ἀπορίαν, τοὺς ἀφίνει νὰ συλλογισθοῦν τὸ ἀκόλουθον. διότι λέγει, ὁ Δαβὶδ τὸν κράζει Κύριον αὐτοῦ, καὶ πῶς εἶναι υἱός του ψιλὸς; διότι ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἦτον τὸ κατὰ σάρκα Υἱὸς Δαβὶδ, ὅμως ἦτον καὶ Θεὸς αὐτοῦ. ἐκεῖνοι δὲ μόνον τοῦτο τὸν ἐνόμιζαν Υἱὸν Δαβὶδ, διὰ τοῦτο ἀνατρέπει τὴν γνώμην τους, ἐπειδὴ ἐλογίαζαν πῶς νὰ εἶναι μόνον Υἱὸς Δαβὶδ, καὶ ὄχι Θεὸς. ἀποδείχνει δὲ καὶ ὅτι πῶς δὲν εἶναι ἐναντίος τῷ Πατρὶ, ἀλλὰ πολλὴν ἔχει πρὸς αὐτὸν τὴν ὁμόνοιαν, ἐπειδὴ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ πολεμεῖ ὁ Πατὴρ. καὶ ταῦτα μὲν εἶπε λοιπὸν πρὸς τοὺς γραμματεῖς. ἐπειδὴ δὲ τοὺς μαθητὰς τοὺς ἐχειροτόνησε διδασκάλους τῆς οἰκουμένης, πρεπόντως τοὺς διδάσκει νὰ μὴν μιμοῦνται τὴν κενόδοξον καὶ φιλόπρωτον γιώμην, καὶ ἁπλῶς κοσμικὴν καὶ ἀνθρωπάρεσκον τῶν Φαρισαίων. διότι τὸ νὰ ἐπιτηδεύουν τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, ἦτον κολακεία πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας, διὰ νὰ τοὺς δοξάζουν ὡς καλόγνωμους· ἢ τὸ ἔκαμναν τοῦτο πρόφασιν, διὰ νὰ συνάζουν χρήματα. ἀλλὰ καὶ τὰ σπήτια λέγει τῶν χειρῶν, κατατρώγουσι γαστριμαργοῦντες, καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ πρέπον ἐξοδιάζοντες. καὶ ἡ πρόφασις ὡς εὐλαβὴς, διότι προφασιζόμενοι εὐχὴν καὶ ὠφέλειαν ψυχικὴν, δὲν διδάσκουν νηστείαν, ἀλλὰ μέθην καὶ γαστριμαργίαν· καὶ

διὰ

διὰ τοῦτο λήψονται λέγει περισσότερον κρίμα, ὅτι οὐχι μόνον κακὸν κάμνεν, ἀλλὰ καὶ προφασίζονται πῶς προσεύχονται, καὶ δείχνεν χῆμα δίκλαβὲς, καὶ κάμνεν τὶὼ ἀρετὶὼ πρόφασιν πονηρίας. διὰ τοῦτο λοιπὸν περισσοτέρας κατακρίσεως εἶναι ἄξιοι, ὡσὰν ὁποῦ κάμνεν νὰ διαβάλλεται καὶ τὸ καλὸν. διότι ὅσον ἔπρεπε νὰ ἐλεοῦν τὰς χήρας, αὐτοὶ πηγαίνεν εἰς τὰ σπίτια αὐτῶν, ἀφορμὴ διὰ νὰ τὰς δίλογήσεν, διὰ τῶν μακρῶν δίχῶν· ἐκείναις δὲ ἀναγκάζονται νὰ ἐξοδιάσεν πολλὰ νὰ τὲς φιλδίσεν, καὶ νὰ τὲς φιλοδωρήσεν πῶς ἐπῆγαν εἰς τὸ σπῆτιτες, καὶ ἔτζι πτωχαίνεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Κείμενον.

Ἀναβλέψας δὲ εἶδε τὲς βάλλοντας τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον πλουσίους. εἶδε δὲ καί τινα χήραν πενιχρὰν, βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά. καὶ εἶπεν, ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη, πλεῖον πάντων ἔβαλεν. ἅπαντες γὰρ ἔτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς, ἅπαντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν. Μαρκ. ιβ.

Ἐξήγ. Γαζοφυλάκιον ἔλεγαν τὸ θησαυροφυλάκιον. ἦτον λοιπὸν θησαυρὸς ἱερὸς, ὁποῦ ἐσωώζετο ἀπὸ τὲς φιλοθέες· τὸν ὁποῖον τὸν ἐξοδίαζαν εἰς περιποίησιν, καὶ ἀνακαίνισιν τοῦ ἱεροῦ. καὶ ἁπλῶς εἰς πᾶσαν δίπρέπειαν, καὶ σολισμὸν τοῦ ναοῦ, καὶ εἰς διατροφὰς τῶν πτωχῶν. ἀγκαλὰ καὶ ὕστερον τὸ ἐκαπήλδαν καὶ τοῦτο οἱ ἱερεῖς, καὶ ἐμέριζαν τὸν θησαυρὸν, καὶ δὲν ἐξοδίαζαν εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ ἦτον ἐξαρχῆς ἀφιερωμένος. ἐπαινεῖ λοιπὸν παρὰ πάντας τὲς ἄλλες τὶὼ χήραν ὁ Κύριος, ὡσὰν ὁποῦ ἀπὸ τὶὼ πτωχίαν αὐτῆς, ἔβαλον ὅλον τὸν βίον αὐτῆς, διότι αἱ δύο φόλαις, ἂν καὶ φαίνωνται πῶς εἶναι ὀλίγον, ὅμως ἦτον ὅλος ὁ βίος τῆς χήρας, ἡ ὁποία ἐζητοῦσε καὶ ἐτρέφετον· διότι χήρα πτωχὴ ἦτον. ὁ Κύριος λοιπὸν δὲν βλέπει εἰς τὸ διδόμενον νὰ δίδῃ τὲς μισθὲς, ἀλλὰ εἰς τὸ λειπόμενον. τὲς μὲν πλουσίες λοιπὸν, τὲς ἀπέμειναν περισσότερα εἰς τὰ σπητιάτες, καὶ ὀλίγα καὶ μικρὰ ἔδωκαν· τῆς δὲ χήρας τὸ σπῆτι, δίκέρωσεν ὅλον, καὶ τίποτες δὲν τῆς ἀπέμεινε. πρεπόντως λοιπὸν καὶ ἐπαινεῖται περισσότερον ἀπὸ τὲς ἄλλες. τινὲς δὲ εἶπαν, ὅτι χήρα λέγεται, καὶ πᾶσα ψυχὴ ὁποῦ ἄφησε τὸν πρῶτον ἄνδρα αὐτῆς τὸν παλαιὸν Νόμον, καὶ ἀκόμι δὲν εἶναι ἄξια νὰ ὑπανδρωθῇ μὲ τὸν Χριστὸν, τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ἡ ὁποία προσφέρει χάριν ἀβράβωνος, τὶὼ λεπτὶὼ ἀκόμι, καὶ παραμικρὰν αὐτῆς πίστιν, καὶ τὶὼ ἀγαθὶὼ σωείδησιν. διότι πρέπει, μαζὶ μὲ τὶὼ πίστιν νὰ προσφέρωμεν καὶ ἀγαθὶὼ σωείδησιν, ἤγουν πολιτείαν ἀάρετον. καὶ ἐὰν ἔτζι προσέρχεται κανεὶς εἰς τὸν Θεὸν, λογίζεται ὅτι βάνει περισσότερον ἀπεκείνες ὁποῦ εἶναι πλέσοι εἰς λόγες καὶ μαθήματα, καὶ περισσοὶ εἰς ἠθικὰς, καὶ ἑλληνικὰς ἀρετάς.

Κείμ Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασι κεκόσμηται, εἶπε ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι, ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ καταλυθήσεται. ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν, λέγοντες· Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσαι; καὶ τί τὸ σημεῖον, ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; ὁ δὲ εἶπε· βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες· ὅτι ἐγώ εἰμι· καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικε· μὴ οὖν πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος. τότε ἔλεγεν αὐτοῖς· ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· σεισμοὶ τε μεγάλοι κατὰ τόπους, καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται· φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα ἔσαι. Ματθ. κδ. Μαρκ. ιγ'.

Ἐξήγ. Προπόντως προφητεύει ὁ Κύριος τώρα περὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὡσὰν ὁποῦ εἰς ὀλίγαις ἡμέραις, ἔμελλε νὰ σαυρωθῇ. διὰ νὰ ἔχωμεν καὶ ταῦτα εἰς μεγάλιω ἀπόδειξιν, ὅτι ἀληθινὸς Θεὸς εἶναι. διὰ τοῦτο ἔσωντας νὰ ἐπαινοῦν τινὲς τὰ κτήρια τοῦ ἱεροῦ, καὶ τὰ ἀφιερώματα. λογιάζω δὲ ὅτι νὰ λέγῃ διὰτ' ἐκεῖνα τὰ γλυπτὰ καὶ τορνευτὰ, ὡσὰν τὲς φοίνικας καὶ τὰ Χερουβὶμ. διότι Ἴσως ταῦτα τὰ ἀναθήματα νὰ λέγῃ. ὁ Κύριος ὅμως οὐδενὸς τούτων θαυμάζεται, ἀλλὰ προλέγει τὶὼ κατάλυσιν αὐτῶν. ἐκεῖνοι δὲ ἐλογίασαν ὅτι περὶ τῆς καθολικῆς σωτελείας λέγει, αὐτὸς δὲ ἔλεγε διὰ τὸν κερσεμὸν ὁποῦ ἔμελλε νὰ κερσευθῇ ἡ Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τὲς Ρωμαίες. διὰ τοῦτο ἠ αὐτὸς συγκαταβαίνων αὐτοῖς, ἀφίνει μὲν διὰ τῆς ὥρας νὰ λέ- γ. Βασιλ. ε.

γη διὰ τὸν κȣρσεμὸν, καὶ λέγει περὶ τῆς συντελείας, καὶ προασφαλίζεται αὐτȣ̀ς, εἰς τόσον ὅτι νὰ μὴν πιστεύσȣν τȣ̀ς ψευδοπροφήτας ὁπȣ̃ μέλλȣν νὰ ἔλθȣν πρὶν τῆς δευτέρας παρȣσίας αὐτȣ̃. θέλȣν ἦσθαι δὲ πόλεμοι καὶ ἀκαταστασίαι, λέγει. διότι ἔστωντας νὰ ἀφανισθῇ ἡ ἀγάπη, πρεπόντως θέλȣν εὕρει χώραν οἱ πόλεμοι καὶ αἱ ἀκαταστασίαι· ἀπὸ δὲ τῶν πολεμίων, λιμοὶ καὶ λοιμοὶ, ἤγȣν θανατικὸν καὶ πεῖνα. τὸ μὲν θανατικὸν, διὰ νὰ μολυνθȣ̃ν οἱ ἀέρες ἀπὸ τὰ φονευμένα κορμία· ἡ δὲ πεῖνα, διὰ νὰ ἀπομείνȣν τὰ χωράφια ἀγεώργητα καὶ ἄσπαρτα. τινὲς δὲ τὰ θανατικὰ, καὶ ταῖς πείναις, καὶ ταῖς ἄλλαις θλίψαις εἶπαν, ὅτι ὄχι μόνον εἰς τὴν συντέλειαν θέλȣν γένει, ἀλλὰ καὶ εἰς τȣ̀ς καιρȣ̀ς ὁπȣ̃ νὰ παρθῇ ἡ Ἱερȣσαλὴμ. διότι καὶ ὁ Ἰώσηπος, μεγάλας συμφορὰς γράφει ὁπȣ̃ ἔγιναν διὰ τὴν
Καφαλ. ια. πεῖνα. ἀλλὰ καὶ καθὼς λέγει ὁ Λȣκᾶς εἰς τὰς πράξεις, ἔγινε λιμὸς ἤγȣν πεῖνα ἐπὶ Κλαυδίȣ Καίσαρος. ἀλλὰ καὶ φόβητρα πολλὰ ἔγιναν, ὁπȣ̃ ἐδηλȣ̃σαν τὸν κȣρσεμὸν τῆς Ἱερȣσαλὴμ, καθὼς ὁ αὐτὸς Ἰώσηπος γράφει, καὶ ὅλως ταῦτα πάντα κοινῶς νοȣ̃νται, καὶ διὰ τὸν κȣρσεμὸν τῆς Ἱερȣσαλὴμ, καὶ περὶ τῆς συντελείας, οἱ πόλεμοι λέγω, καὶ αἱ ἀκαταστασίαι, καὶ τὰ λοιπὰ.

Ματθ. κδ. Κείμ. Πρὸ δὲ τȣ́των πάντων, ἐπιβαλȣ̃σιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ
Μάρκ. ιγ'. διώξȣσι, παραδιδόντες εἰς συναγωγὰς καὶ φυλακὰς, ἀγομένȣς ἐπὶ Βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας, ἕνεκεν τȣ̃ ὀνόματός μȣ. ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον. θέσθε ȣ̃ν εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, μὴ προμελετᾶν τὶ ἀπολογηθῆναι. ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ἣ ȣ̓ δυνήσονται ἀντειπεῖν, ȣ̓δὲ ἀντιστῆναι πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων, καὶ ἀδελφῶν, καὶ συγγενῶν, καὶ φίλων καὶ θανατώσȣσιν ἐξ ὑμῶν, καὶ ἔσεσθε μισȣ́μενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομάμȣ. καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν, ȣ̓μὴ ἀπόληται. ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν, κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

Εξήγ. Πρὸ τȣ́των πάντων, ἤγȣν τῶν τῆς συντελείας, ἢ τῆς κȣρσεύσεως· διότι καθὼς εἴπαμεν, παραπλέκει τȣ̀ς λόγȣς τῆς συντελείας, μὲ τῆς κȣρσεύσεως· θέλȣν βάλει λέγει, εἰς ἐσᾶς τȣ̀ς μαθητάς μȣ, τὰς χεῖρας. διότι καὶ πρὶν τῆς κȣρσεύσεως, ἐδιώχθησαν
Πρᾶξ. κε. οἱ Ἀπόστολοι ἐκ τῆς Ἱερȣσαλὴμ, τȣ̃ Θεȣ̃ καὶ τȣ̃το οἰκονομȣ̃ντος· διὰ νὰ ἐλθȣ̃ν μόνον εἰς τȣ̀ς σταυρωτὰς τὰ κακὰ, καὶ αἱ θλίψεις. αὐτοὶ δὲ, ἤγȣν οἱ Ἀπόστολοι, νὰ πληρώσȣν ὅλον τὸν κόσμον ἀπὸ τȣ̃ κηρύγματος. ἐφέρθησαν λοιπὸν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ πρὸς Βασιλεῖς, καὶ ἡγεμόνας, ὡσὰν ὁ Παῦλος πρὸς τὸν Φῆστον, πρὸς τὸν Ἀγρίππαν, πρὸς τὸν Καίσαρα. ἔγινε δὲ αὐτοῖς τȣ̃το, εἰς μαρτυρίȣ δόξαν. ἐπειδὴ δὲ ἦσαν Ἰδιῶται, καὶ ἀμαθεῖς, διὰ νὰ μὴ συγχυσθȣ̃ν, ὡσὰν ὁπȣ̃ ἔμελλαν νὰ ἐξετάζωνται, καὶ νὰ τȣ̀ς ζητȣ̃ν νὰ δώσȣν λόγον, ἄνθρωποι σοφοὶ καὶ μαθηματικοὶ· ἄς μὴν σᾶς μέλλει λέγει περὶ τȣ́τȣ, διότι ἐγὼ θέλω σᾶς δώσει ὁμȣ̃ καὶ σοφίαν, καὶ εὐγλωττίαν· εἰς τόσον ὅτι κατὰ τὴν σοφίαν, τȣτέστι κατὰ τὴν δύναμιν τῶν νοημάτων, ἐὰν συναχθȣ̃ν καὶ πάντες οἱ ἀντικείμενοίσας νὰ μὴ δυνηθȣ̃ν νὰ σᾶς ἀντισταθȣ̃ν, ȣ̓τε κατὰ τὴν σοφίαν, ȣ̓τε κατὰ τὴν εὐγλωττίαν καὶ εὐστομίαν. διότι πολλάκις τινὰς, σοφίαν μὲν ἔχει εἰς λογισμȣ̀ς καὶ νοήματα, ἀμὴ διὰ νὰ εἶναι δηλὸς, εἰς καιρὸν συγχύσεως καὶ ταραχῆς, τὰ χάνει ὅλα εἰς τὴν ὥραν τῆς δημηγορίας. οἱ δὲ Ἀπόστολοι, ἐχαριτώθησαν καὶ εἰς τὰ δύο, διὰ τȣ̃το καὶ τȣ̀ς ἐθαύμαζαν· τȣ̀ς μὲν περὶ Πέτρον
Πραξ. δ. κς. καὶ Ἰωάννην, ἐθάυμαζον οἱ Ἱερεῖς εἰς τὴν ἐξαφνικήτȣς σοφίαν, ἔστωντας νὰ τȣ̀ς ἠξεύρȣν πῶς προτήτερα ἦταν ἀμαθεῖς καὶ Ἰδιῶται· τὸν δὲ Παῦλον, ὁ Φῆστος λέγων, μαίνει, ἤγȣν ἐτρελάθης Παῦλε, διότι τὰ πολλὰ γράμματα, εἰς μανίαν σὲ φέρνȣν. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ καταπραΰνας τὸν ἐπὶ τῇ ἀμαθίᾳ φόβον αὐτῶν, τȣ̀ς λέγει καὶ ἄλλο ἀναγκαῖον καὶ δυνάμενον νὰ φοβίσῃ τὰς ψυχὰς αὐτῶν· ὅτι θέλȣν παραδοθῇ καὶ ὑπὸ φίλων, καὶ συγγενῶν.
Ψαλ. νδ. κ. μ. τȣ̀ς προλέγει δὲ καὶ περὶ τȣ́τȣ, διὰ νὰ μὴν τȣ̀ς ἔλθῃ ἔξαφνα, καὶ συγχυσθȣ̃ν. ὅτι μεγάλον κακὸν εἶναι τȣ̃το, καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Δαβὶδ· ὅτι εἰ ὁ ἐχθρὸς ὠνείδισέμε, ὑπήνεγκα ἄν, καὶ εἰ ὁ μισῶνμε· σὺ δὲ ἄνθρωπε Ἰσόψυχε. καὶ πάλιν, ὁ ἐσθίων ἄρτȣς μȣ, ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμὲ πτερνισμὸν. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ ὅτι θέλȣν μισηθῇ, καὶ ὅτι θέλȣν θανατωθῇ τινὲς ἀπ' αὐτῶν, ἀντιφέρει τὴν μεγίστην παρηγορίαν, ὅτι τρίχα ἀπὸ τὴν κεφαλὴν σας, δὲν θέλει χαθῇ. διότι λέγει θέλετε σωθῇ, καὶ ȣ̓δὲ τὸ παραμικρὸν ἀπὸ λόγȣσας, δὲν θέλει χαθῇ, ἂν καὶ λογισθῇ εἰς τȣ̀ς πολλȣ̀ς, ὅτι χάνεται· μόνον κάμνει χρεία νὰ ὑπομένετε, διότι μὲ τὴν ὑπομονὴν ἠμπορῆτε νὰ κερδέσητε τὰς ψυχάς σας. διότι ἔρχεται μὲν ὁ ἐχθρὸς, ὡσὰν κανένας αἰχμαλωτιστὴς, δοκιμάζωντας μὲ τȣ̀ς πειρασμȣ̀ς τῶν κακῶν, νὰ ἁρπάξῃ τὰς ψυχάς σας, ἀλλὰ ἐσεῖς ἀντὶ ἀργυρίȣ, δότε ὑπομονὴν· καὶ ξαγοράσατε τὰς ψυχάς σας, μὲ τȣ̃το τὸ ἀντάλλαγμα, καὶ δὲν θέλετε ταῖς ζημιωθῇ. στοχάζȣ δὲ, καὶ τὸ, θανατώσωσιν ἐξ ὑμῶν. διότι θέλεις νοήσει τὶ βαθύτερον. δὲν θέλȣν σᾶς θανατώσει ὁλοκλήρȣς, ἀλλὰ ἔστωντας νὰ ἦσθε διπλοῖ ἀπὸ σῶμα καὶ ψυχὴν, δὲν θέλȣν θανατώσει καὶ

τὰ

τὰ δύο· ἀλλὰ τὸ ἕνα ἀπὸ ἐσᾶς θέλεν θανατώσουσι, τὸ σῶμα λέγω· τὰς δὲ ψυχάς σας θέλετε τὰς ἐξαγοράσει διὰ τῆς ὑπομονῆς. τὸ ὁποῖον τὸ λέγει καὶ ἀλλ. Μὴ βοβῆσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα, τλιὼ δὲ ψυχλιὼ μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι. Ματθ. ί.

Κείμ. Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλεμένλιω ὑπὸ στρατοπέδων τλιὼ Ἱερσαλὴμ, τότε γνῶτε, ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδάια, φυγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· καὶ οἱ σὺ μέσῳ αὐτοῖς, ἐκχωρείτωσαν· καὶ οἱ σὺ ταῖς χώραις, μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτλιὼ. ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗται εἰσι, τὸ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσαι γὰρ ἀνάγκι μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀργὴ σὺ τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρας, καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ Ἱερσαλὴμ ἔσαι πατημένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι πληρωθῶσιν καιροὶ ἐθνῶν. καὶ ἔσαι σημεῖα σὺ Ἡλίῳ, καὶ Σελήνῃ, καὶ Ἄστροις· καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν σὺ ἀπορίᾳ ἠχοῦς θαλάσσης καὶ σάλου· ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου, καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ. αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν Οὐρανῶν σαλευθήσονται· καὶ τότε ὄψονται τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις, μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.

Ἐξήγ. Τώρα διαλαμβάνει σαφέστατα, περὶ τῆς καταστροφῆς τῆς Ἱερσαλὴμ. διὰ τοῦτο λογιάζω, ὅτι ἔτζι πρέπει νὰ νοηθῇ τὸ, πρὸ δὲ τούτων πάντων, τουτέστι, πρὸ τῶν λοιμῶν καὶ τῶν λιμῶν, ἤγουν πρὸ τῶν ἀθενειῶν, καὶ τῆς πείνας, καὶ τῶν ἄλλων κακῶν ὁποῦ μέλλουν νὰ συμβοῦν εἰς τὸν καιρὸν τῆς σωτελείας, θέλετε διωχθῇ μὲν ἐσεῖς οἱ Ἀπόστολοι, καὶ τὰ λοιπὰ· καὶ ἀπέκει θέλουν φθάσει καὶ τὰ κακὰ τῆς Ἱερσαλὴμ. διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἐνόμιζον, ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τῆς σωτελείας θέλουν καταλυθῇ τὰ κτήρια τοῦ ἱεροῦ, ἐχὶ λέγει· διότι ὁ μὲν καιρὸς τῆς σωτελείας θέλει ἔχει ψευδοπροφήτας, καὶ πείνας καὶ θανατικά, ἀπὸ τοὺς πολλοὺς πολέμους ὁποῦ μέλλουν νὰ γινωνται μὲ τὸ νὰ ἀφανισθῇ ἡ ἀγάπη. ἐσεῖς δὲ πρὸ τῆς σωτελείας θέλετε διωχθῇ, καὶ ἡ Ἱερσαλὴμ θέλει κερσοῦθῇ, καὶ οἱ λίθοι τοῦτοι θέλουν καταλυθῇ. διότι ὅταν ἰδῆτε τλιὼ Πόλιν περικυκλεμένλιω ὑπὸ τῶν ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων, τότε νὰ ἐξεύρετε ὅτι ἔφθασεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. προλέγει λοιπὸν τὰ κακὰ ὁποῦ ἔμελλαν νὰ γένουν τότε εἰς τλιὼ Πόλιν· διότι λέγει, ἐκεῖνοι μὲν ὁποῦ εἶναι εἰς τλιὼ Ἰουδαίαν, ἂς φεύγουν εἰς τὰ βουνά· καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι εἰς ταῖς χώραις, ἂς μλιὼ θαῤῥοῦν ὅτι διὰ νὰ ἔχῃ ἡ πόλις δυνατὰ καστρότειχα θέλει δυνηθῇ νὰ τοὺς φυλάξῃ, ἀλλὰ ἂς φεύγουν νὰ γλυτώσουν. ὁμοίως καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι μέσα εἰς τλιὼ πόλιν, ἂς φεύγουν ὅσον δυνοῦνται, διότι ἡμέραι ἐκδικήσεως εἶναι· διὰ νὰ πληρωθοῦν ὅσα ἐγράφησαν σὺ τῷ Δανιὴλ. οὐαὶ δὲ ταῖς σὺ γαστρὶ ἐχούσαις, ἤγουν ἀλήμονον εἰς ταῖς ἐγκαστρωμέναις, ὅτι διὰ τὸ βάρος δὲν θέλουν δυνηθῇ νὰ φύγουν· καὶ εἰς ἐκείναις ὁποῦ βυζάνουν μικρὰ παιδία, ὅτι διὰ τλιὰ ἀγάπλιω τῶν παιδίων, μήτε θέλουν δυνηθῇ νὰ τὰ πάρουν νὰ φύγουν, μήτε νὰ τὰ ἀφήσουν μοναχά. τινὲς δὲ λέγουν, ὅτι τλιὼ τεκνοφαγίαν δηλοῖ ὁ Κύριος μὲ τοῦτο. τλιὼ ὁποίαν γράφει ὁ Ἰώσηπος, ὅτι ἀπὸ τλιὼ πείνατους, ἐφαγαν μερικοῖς τὰ τέκνατους. καθὼς προφητεύει καὶ ὁ Ἱερεμίας· καὶ ἡ Ἱερσαλὴμ λέγει, θέλει εἶθαι πατημένη ὑπὸ ἐθνῶν. ἕως ἐδῶ εἶναι τὰ περὶ τῆς κερσοῦσεως. καὶ ἀπέκει πάλιν, ἀρχίζει περὶ τῆς σωτελείας· διότι λέγει, θέλουν εἶθαι σημεῖα σὺ τῷ Ἡλίῳ, καὶ σὺ τῇ σελήνῃ, καὶ εἰς τὰ ἄστρα· διότι ἐπειδὴ ἀλλοιώνεται ἡ κτίσις, πρεπόντως μετακινοῦνται καὶ τὰ στοιχεῖα. καὶ συνοχὴ ἐθνῶν, τουτέστι θλίψις πάντων, καὶ ἀπορία συγχυσμένη ἡ θάλασσα θέλει σύγχιζει βοαῖς φοβεραῖς, καὶ μεγάλαις φερτοῦναις καὶ ταραχαῖς θέλουν εἶθαι. εἰς τόσον ὅτι οἱ ἄνθρωποι θέλουν ξεψυχίζει τότε μόνον ἀπὸ τὸν φόβον τῶν κακῶν ὁποῦ ἀπαντυχένουν νὰ ἔλθουν εἰς τλιὼ οἰκουμένλιω. βλέπεις πῶς λέγει ἐδῶ φανερῶς περὶ τῆς σωτελείας; διότι παράνω μὲν ἔλεγεν, ὅτι ἡ Ἱερσαλὴμ θέλει περικυκλωθῇ, καὶ θέλει καταπατηθῇ ὑπὸ τῶν ἐθνῶν· ἐδῶ δὲ λέγει, ὅτι εἰς τλιὼ οἰκουμένλιω ἔρχονται τὰ κακὰ· εἰς τόσον ὅτι περὶ τῆς καθολικῆς σωτελείας λέγει τώρα. διότι θέλουν σαλευθῇ αἱ δυνάμεις τῶν Οὐρανῶν. καὶ τί λέγω ὅτι οἱ ἄνθρωποι λέγει, θέλουν ταραχθῇ ἔσωντας νὰ ἀλλοιωθῇ πᾶσα ἡ κτίσις; ὁποῦ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἄγγελοι, καὶ αἱ πρῶται δυνάμεις θέλουν ταραχθῇ καὶ θέλουν ἐκπλαγῇ, εἰς τὰς τοιαύτας φρικτὰς μεταβολὰς τοῦ παντὸς. καὶ τότε θέλουν ἰδῇ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου. ποῖοι; πάντες, καὶ οἱ πιστοὶ καὶ οἱ ἄπιστοι. ἐρχόμενον δὲ σὺ νεφέλαις, δηλονότι ὡς Θεὸν. μετὰ δυνάμεως, καὶ δόξης πολλῆς. διότι θέλει ἀστράψει τότε μυριοπλάσιον τοῦ Ἡλίου, αὐτός τε καὶ ὁ σταυρὸς αὐτοῦ, καὶ θέλει γνωρισθῇ ἀπὸ ὅλους.

Κείμ. Ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι, ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν. καὶ εἶπε παραβολλιὼ αὐτοῖς· ἴδετε τλιὼ συκῆν, καὶ πάντα τὰ δένδρα· ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ' Κεφ. κ'. Κεφ. κβ'.

ἀΦ' ἑαυτῶν γινώσκετε, ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· ὅτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία τῦ Θεῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὲ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα γένηται. ὁ Οὐρανὸς, καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μὲ ὲ μὴ παρέλθωσιν.

Εξήγ. Καθὼς ἡ πρώτη παρεσία τῦ Κυρίε, εἰς ἀνασοιχείωσιν καὶ ἀναγέννησιν τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἦτον, ἔτζι καὶ ἡ δευτέρα εἰς ἀναγέννησιν τῶν σωμάτων ἡμῶν θέλει εἶναι. διότι ἐπειδὴ αἱ ψυχαὶ, ἔχοντας νὰ παρακέσεν, ἀπέθαναν προτήτερα· τὰ δὲ σώματα ὕστερα μετὰ ἐνεργείας χρόνες τῆς παρακοῆς, ὑπέσησαν εἰς τὴν ἐνέργειαν τῦ θανάτε. διὰ τῦτο καὶ ὕστερα ἀναγεννῶνται, καὶ γένονται καλλιώτερα· διὰ μὲν τῆς προτέρας παρεσίας αἱ ψυχαὶ, διὰ δὲ τῆς δευτέρας τὰ σώματα. διὰ τῦτο καὶ ὁ Κύριος λέγει· ὅταν ταῦτα γίνωνται, ἀνακύψατε, ἤγεν σηκώσατε τὰς κεφαλάς σας, ἐσεῖς ὁπῦ ἤσθε βαρυφορτωμένοι μὲ τὴν φθορὰν, καὶ ἐλαφρώθητε. διότι ἔφθασεν ἡ ἀπολύτρωσίς σας, τυτέστιν ἡ τελεία ἐλευθερία τῆς ψυχῆς, καὶ τῦ σώματος. διότι ἡ ΑΠΟ΄ πρόθεσις τῦτο φαίνεται νὰ δηλοῖ τὴν τελείαν ἐλευθερίαν τῆς φθορᾶς, τὴν ὁποίαν θέλει λάβῃ, καὶ τὸ σῶμα τότε μὲ τὴν χάριν τῦ Κυρίε ὁπῦ θέλει ἀφανίσει τὸν θάνατον· διότι κατήργησε μὲν, τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξεσίας, καὶ ἠλευθέρωσε τὰς ψυχάς. ὅμως ὁ θάνατος ἀπέμεινε, ὁπῦ θαναπώνει τὰ σώματα ἡμῶν· τότε δὲ ἔσωντας νὰ ἀφανισθῇ καὶ αὐτὸς, θέλομεν ἐλευθερωθῇ τελείως. καὶ ὡσὰν γένεν ταῦτα, παρεθὺς ἔρχεται καὶ ἡ Βασιλεία τῦ Θεῦ· διότι καθὼς ἡ συκῆ ὅταν προβάλλῃ τὰ φύλλα, δηλοῖ ὅτι σιμὰ εἶναι τὸ θέρος· ἔτζι καὶ ὅταν γίνωνται ταῦτα τὰ σημεῖα. καὶ τέρατα, καὶ ἡ μεταλλαγὴ τῦ παντὸς, δηλῶσιν ὅτι θέλει ἐλθῃ θέρος· τυτέστιν ἡ βασιλεία τῦ Θεῦ, ἐρχομένη εἰς τὲς δικαίες ὕστερα ἀπὸ τὸν χειμῶνα, καὶ τὴν φθορὰν ὡσὰν θέρος ἐπειδὴ εἰς τὲς ἁμαρτωλὲς χειμῶνας καὶ μεγάλη φθορὰν θέλει τὲς ἐλθῃ τότε, διότι ἐτῦτοι θέρος ἔχεν ἐτῦτον τὸν κόσμον, τὸν δὲ μέλλοντα αἰῶνα τὸν ἔχεν χειμῶνα καὶ φθορὰν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἤγεν ἀληθινὰ σᾶς λέγω, ὅτι δὲν θέλει περάσει αὕτη ἡ γενεὰ, ἕως ὲ νὰ γένεν ταῦτα πάντα. γενεὰν δὲ, δὲν λέγει μόνον ἐκείνες ὁπῦ ἦσαν τότε, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν γενεὰν τῶν πιστῶν· διότι σωήθειαν ἐχει ἡ γραφὴ, ὅτι καὶ ἀτὸ τῆς ὁμοτροπίας νὰ ὀνομάζῃ γενεάν· ὡς τὸ, αὕτη ἡ γενεὰ ζητέντων τὸν Κύριον. διότι ἐπειδὴ τιαραχὰς, καὶ πολέμες, καὶ ἀλλαγὰς εἶπεν ὅτι θέλεν γένῃ, τόσον στοιχείων ὅσον ἡ πραγμάτων· διὰ νὰ μὴν θαρρέσῃ τινὰς, ὅτι μήπως καὶ ὁ χρισιανισμὸς θέλει καταλυθῇ, ἐχὶ λέγει, δὲν θέλει λείψει αὕτη ἡ γενεὰ τῶν χρισιανῶν. ὁ Οὐρανὸς μὲν, καὶ ἡ Γῆ, θέλεν ἀλλοιωθῇ· οἱ δὲ λόγοι μὲ, καὶ τὸ Ἀσαγγέλιόν μὲ δὲν θέλεν καταλυθῇ, ἀλλὰ θέλεν μένει, ἂν καὶ τὰ πάντα σαλευθῶσι, καὶ ἡ πίστις τῶν Χρισιανῶν δὲν θέλει λείψει. δείχνει δὲ ἐδῶ, ὅτι τιμιωτέραν ἔχει τὴν ἐκκλησίαν, ἀπὸ πᾶσαν τὴν κτίσιν· ἐπειδὴ ἡ μὲν κτίσις ἀλλοιώνεται, οἱ δὲ λόγοι αὐτῦ, καὶ τὸ Εὐαγγέλιόν, καὶ ἡ ἐκκλησία τῶν πιστῶν, δὲν θέλει λείψει.

Ψαλ. πβ'.

Ρώμ. ιγ'.

Κείμ. Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ, καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνίδιος ἐπιστῇ ἐΦ' ὑμᾶς ἡ ἡμέρα ἐκείνη· ὡς παγὶς γὰρ ἐπελεύσεται ἐπὶ πάντας τὲς καθημένες ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. ἀγρυπνεῖτε ἓν ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι, ἵνα καταξιωθῆτε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεθαι, καὶ σαθῆναι ἔμπροσθεν τῦ Υἱῦ τῦ ἀνθρώπε.

Εξήγ. Ἠκέσατε λέγει, φόβητρα καὶ ταραχὰς, ἀλλὰ ταῦτα πάντα εἶναι ἀιθητὰ, καὶ σύμβολα τῶν κακῶν ὁπῦ μέλλει νὰ καταλάβῃ τὲς ἁμαρτωλές. ἀλλὰ πρὸς ταῦτα τὰ δεινὰ, βότανον μέγα καὶ ἀντιφάρμακον, εἶναι ἡ προσδοχὴ καὶ ἡ προσοχὴ. διότι τὸ νὰ εἶθε πάντοτε ἑτοιμασμένοι, καὶ νὰ ἀπαντυχαίνετε τὸ τέλος, τῦτο δίνεται νὰ σᾶς γλυτώσῃ ἀπὸ τὰ πάντα. καὶ τῦτο λέγει θέλει σᾶς γίνῃ, ἐὰν προσέχετε καὶ δὲν βαρεθῆν αἱ καρδίαι σας ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ, καὶ μερίμναις βιωτικαῖς. διότι μῆνα μετὰ παρατηρήσεως ἔρχεται, ἢ ἡμέρα ἐκείνη; ἐχὶ, ἀλλὰ ἀνεθάρρετα κρυφίως, ὡσὰν τὴν παγίδα ὁπῦ πιάνει ἐκείνες ὁπῦ δὲν προσέχεν. τάχα δὲ νὰ ἤθελεν ἐξετάζῃ κανεὶς τὴν λέξιν ταύτην καὶ περιεργότερον, ὁπῦ λέγει, καθημένες ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. διότι ἐκείνες ὁπῦ κάθονται ἀργοὶ, καὶ ἀμέριμνοι παγιδεύει ἡ ἡμέρα ἐκείνη· διότι ἔτοι εἰσὶν οἱ καθήμενοι, καὶ ἔτοι παγιδεύονται. ὅσοι δὲ εἶναι ἐνεργοὶ, καὶ σπεδαῖοι, καὶ προσεκτικοὶ εἰς τὴν ἐργασίαν τῦ ἀγαθῦ, καὶ πάντοτε κινῦνται πρὸς τὸ καλὸν· καὶ δὲν εἶναι καθήμενοι, καὶ ἀναπαυόμενοι εἰς τὰ γήινα, ἀλλὰ σηκώνονται ἀπέδω, λέγοντες πρὸς τῦ λόγυτες, ἀνάστα καὶ περιπάτει, ὅτι δὲν εἶναι αὕτη ἡ ἀνάπαυσίς σε· καὶ ὅσοι ποθῦν πατρίδα καλήτερην, εἰς τὲς τοιύτες δὲν θέλει εἶθαι ἡ ἡμέρα ἐκείνη ὡς παγίδα καὶ κίνδυνος, ἀλλὰ ὡς ἡμέρα ἑορτῆς. διὰ τῦτο κάμνει χρεία νὰ ἀγρυπνῶμεν, καὶ νὰ δεόμεθεν τῦ Θεῦ, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ φύγωμεν ταῦτα πάντα τὰ κακὰ ὁπῦ μέλλει νὰ γένῃ. ποῖα; ἴσως μὲν καὶ τὰ θανατικὰ, καὶ τὰς

Μιχ. β'.

πείνας

πείναις, καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα δὲν θέλεν συμβῇ τόσον εἰς τὲς δικαίες, ὡσὰν εἰς τὲς ἁμαρτωλὲς· μάλισα δὲ διὰ τὲς ἐκλεκτὲς, θέλεν κολοβωθῇ καὶ εἰς τὲς ἄλλες. ἴσως δὲ καὶ ἐκεῖνα ὁπῦ μέλλεν νὰ σωέβεν αἰωνίως εἰς τὲς ἁμαρτωλὲς. διότι ἐκεῖνα ἀλλέως δὲν ἠμπορῦμεν νὰ τὰ φύγωμεν, πάρεξ μόνον διὰ ἀγρυπνίας καὶ προσδυχῆς. ὅμως ἐπειδὴ δὲν φθάνει τὲς μεγαλοψύχες τὸ νὰ φύγεν μόνον τὰ κακὰ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀπολαύσεν καὶ τίποτες ἀγαθὸν· μετὰ τὸ εἰπῆν ὅτι διὰ νὰ δυνηθῆτε νὰ φύγετε πάντα ἐκεῖνα ὁπῦ μέλλεν νὰ γένεν, ἐπρόθεσε καὶ τῦτο· καὶ νὰ σαθῆτε ἔμπροσθεν τῦ Υἱῦ τῦ ἀνθρώπυ· τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπόλαυσις τῶν ἀγαθῶν. διότι πρέπει τὸν χρισιανὸν, νὰ μὴ ἀσχολάζῃ μόνον πῶς νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὰς κολάσεις, ἀλλὰ καὶ πῶς νὰ λάβῃ δόξαν. τὸ δὲ νὰ σαθῆν ἔμπροσθεν τῦ υἱῦ τῦ ἀνθρώπυ, καὶ Θεῦ ἡμῶν, εἶναι ἀγγελικὸν ἀξίωμα, διότι οἱ Ἄγγελοι αὐτῦ λέγει, βλέπυσι διὰ παντὸς τὸ πρόσωπον τῦ Πατρός μυ.

Κείμ. Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ Ἱερῷ διδάσκων· τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος, ηὐλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλέμενον ἐλαιῶν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὠρθριζε πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ Ἱερῷ ἀκύειν αὐτῦ.

Ἐξήγ. Τὰ περισότερα μὲν ἀπὸ ὅσα ἐδίδασκεν ὁ Κύριος, τὰ ἐσιώπησαν οἱ Εὐαγγελισαὶ, καὶ μάλισα οἱ τρεῖς· ὁ δὲ Ἰωάννης, καὶ αὐτὸς μὲν τὰ περισότερα ἐσιώπησε, πλὴν ἐβαλε κάποιαις διδασκαλίαις παραπάνω ἀπὸ τὲς ἄλλες. εἰς ἐκείνες λοιπὸν ὁπῦ ἐσωάζονταν εἰς τὸ ἱερὸν, πολλὰ καὶ μεγάλα ἐδίδασκε, καθὼς εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ καταλάβῃ κανεὶς. ὅτι δὲ ὀλίγα εἶπον οἱ Εὐαγγελισαὶ φανερὸν μὲν ἔναι καὶ ἀπὸ ἄλλα πολλὰ, μάλισα δὲ τὸ περισότερον ἔναι νὰ τὸ καταλάβῃ κανεὶς ἀπὸ τῦτο, ὅτι τρεῖς χρόνες ἐκήρυτλεν ὁ Κύριος, αὐτοὶ δὲ ὀλίγας διδασκαλίας αὐτῦ ἔγραψαν. τὰς ὁποίας ἂν ἤθελε τὰς εἰπῇ τινὰς ὅτι δὲν εἶναι ἀδὲ μιᾶς ἡμέρας ἀρκεταὶ, δὲν ἤθελε κατηγορηθῇ ἀπὸ τὰ πολλὰ λοιπὸν ὀλίγα ἔγραψαν ἡμῖν οἱ ἅγιοι Εὐαγγελισαὶ, ὅσον μόνον νὰ μᾶς δώσεν ὡσὰν γεῦσιν τῆς γλυκύτητος αὐτῦ. δὲν ἐδίδασκε δὲ μιᾶς λογῆς μόνον, ἀλλὰ ἀπέδιδε τῦ καθ' ἑνὸς τὸ χρειαζόμενον. διὰ τῦτο ἐσυνάζονταν καὶ ὄχλοι πολλοὶ πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐταχώθαν, διότι χάρις ἐξεχύνετον ἀπὸ τὰ χείλητε. τλὼ δὲ νύκτα ἀναχωρῆσεν εἰς τὸ ὄρος, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ, ὅτι τλὼ νύκτα πρέπει νὰ προσδυχώμεθεν πρὸς Θεὸν, μὲ ἡσυχίαν· τλὼ ἡμέραν δὲ, διὰ τῆς συγκαταβάσεως, νὰ ὠφελῆμεν τὲς ἀνθρώπες. καὶ τλὼ νύκτα μὲν νὰ σωάζωμεν, τλὼ δὲ ἡμέραν νὰ μεταδίδωμεν τὰ σωαζόμενα. αὐτὸς τὸ λοιπὸν δὲν ἐχρειάζετον προσδυχῆς, ἢ πρὸς Θεὸν δεήσεως· διότι αὐτὸς ὤντας Θεὸς, δὲν τῦ ἔκαμνε χρεία. ἀλλὰ τὸ ἔκαμνε διὰ παράδειγμα πρὸς ἡμᾶς, διὰ νὰ σωάζωμεν τλὼ νύκτα διὰ τῆς προσδυχῆς, ὡσὰν τὰ πηγάδια τὸ νερὸν, ἀπὸ τὰς πνδυματικὰς φλέβας, καὶ τλὼ ἡμέραν νὰ τὸ μεταδίδωμεν καὶ νὰ τὸ κενώνωμεν εἰς ἐκείνες ὁπῦ χρειάζονται ὠφέλειαν, ἤθελεν εἰπῇ λοιπὸν τότε κανεὶς, βλέποντας τὸν λαὸν πῶς ἐταχύνθαν, καὶ ἔρχονταν εἰς τὸ Ἱερὸν νὰ ἀκέσν τῦ Ἰησῦ, πῶς ἀρμίζει αὐτῷ τὰ λόγια τῦ Δαβὶδ· ὁ Θεὸς ὁ Θεός μυ, πρὸς σὲ ὀρθρίζω, ἐδίψησέ σε ἡ ψυχήμυ. Ψαλ. ξβ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κείμενον.

Ἤγγιζε δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων, ἡ λεγομένη πάσχα· καὶ ἐζήτεν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς, τὸ, πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν. ἐφοβῆντο γὰρ τὸν λαόν. εἰσῆλθε δὲ ὁ Σατανᾶς εἰς Ἰέδαν τὸν ἐπικαλέμενον ἰσκαριώτλιν, ὄντα ἐκ τῦ ἀριθμῦ τῶν δώδεκα· καὶ ἀπελθὼν, σωελάλησε τοῖς Ἀρχιερεῦσι, καὶ τοῖς στρατηγοῖς, τὸ, πῶς αὐτὸν παραδῷ αὐτοῖς, καὶ ἐχάρησαν· καὶ σωέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δῶναι. καὶ ἐξωμολόγησε, καὶ ἐζήτει δικαιρίαν τῦ παραδῶναι αὐτὸν αὐτοῖς, ἄτερ ὄχλε. Ματθ. κς'. Μαρκ. ιδ'.

Ἐξήγ. Ἐζήτεν μὲν οἱ γραμματεῖς νὰ τὸν φονδύσεν, πλὴν ἐπειδὴ ὁ καιρὸς τῦ πάσχα ἔφθασε, καὶ ἔβλεπαν ὅτι κινδυνδύεν ἐκ τύτε, ἔσωντας νὰ σωάζεται ὁ λαὸς περισότερον διὰ τλὼ ἑορτλὼ· ἐζητῆσαν πλέον μέθοδον, πῶς νὰ τὸν θανατώσεν, καὶ νὰ μὴ κινδυνδύσεν. εἰσῆλθε δὲ ὁ Σατανᾶς εἰς τὸν Ἰέδαν, ὁ ὁποῖος ἦτον ἀπὸ τὲς δώδεκα, ἦγεν ἀπὸ τὲς γνησίες καὶ ἐδικές τε μαθητὰς. διὰ νὰ μὴ θαῤῥῇ κανεὶς εἰς τῦ λόγε τε, ἀλλὰ πάντοτε νὰ προσέχῃ ἀπὸ τλὼ ζωλύτε, ὡσὰν ὁπῦ τλὼ ἔχει μέγαν ἀντίπαλον. τινὲς δὲ, τὸ ὄντα ἐκ τῦ ἀριθμῦ τῶν δώδεκα, τὸ ἐννόησαν ἔτως· ἀντὶ τῦ μόνον ἀριθμὸν ἐπλήρωνεν ἀποστολικὸν, πλὴν δὲν ἦτον ἀληθινὸς Ἀπόστολος, καὶ μαθητὴς. διότι πῶς ἤθελεν ἦσθαι αὐτὸς μαθητὴς, ὁπῦ ἔκλεπτε τὰ ἀργύρια ὁπῦ εἶχαν εἰς τὸ κιτίον; ἔτζι λοιπὸν ἔσωντας νὰ εἰσέβῃ εἰς αὐτὸν

Ἰωαν. ιγ'. ὁ Σατανᾶς τὸν ἐδέχθη, καὶ ἐσυμφώνησε μετ' ἐκείνες ὁπῶ ἐζητᾶσαν τὸν Ἰησᾶν, νὰ τὲς τὸν παραδώσῃ. διότι τᾶτο σημαίνει τὸ, ἐξωμολόγησεν, ἀντὶ τᾶ τελείας ὁμολογίας, ἢ συμφωνίας ἔκαμαν. καὶ ἐζήτει καιρὸν καλὸν, πότε νὰ τὸν εὕρῃ ἄτερ ὄχλε, τετέσι κατὰ μόνας, νὰ τὲς τὸν παραδώσῃ. στρατηγὲς δὲ λέγει ἐδῶ, τὲς ἄρχοντας τῶν οἰκοδόμων τᾶ ναᾶ, ἢ καὶ ἐκείνες ὁπῶ ἐπιμελᾶντο τῆς ταξίας· διότι ἔβαλλαν οἱ Ῥωμαῖοι ἀπάνω εἰς τὸν λαὸν, κάποιες στρατιῶτας διὰ νὰ μὴ συγχύζωνται, διότι ἦσαν στασιώδεις. τέτες λέγει στρατηγὲς. ἴσως δὲ καὶ ἐκείνες ὁπῶ εἶχαν κάποιας διοικήσεις, ἦγεν ὑπηρεσίας στρατιωτικὰς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀπὸ τὸ μέρος τὸ ἱερατικὸν, ὠνομάθησαν στρατηγοὶ. διότι διὰ νὰ ἔχεν τιὼ ἀθένειαν τῆς φιλοπρωτείας, ἐσέβαιναν καὶ εἰς τοιαύτας ὑπηρεσίας· διὰ τᾶτο καὶ στρατηγὲς τᾶ ἱερᾶ τὲς ὠνόμασεν, ἴσως διὰ νὰ τὲς ὀνειδίσῃ φανερώτερα.

Ματθ. κς'. Μαρκ. ιδ'. Κεφ. Ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ Πάσχα. καὶ ἀπέστειλε Πέτρον καὶ Ἰωάννιν, εἰπών· πορευθέντες ἑτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα, ἵνα φάγωμεν. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· πᾶ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἰδὲ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τιὼ πόλιν, συναντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τιὼ οἰκίαν ἃ εἰσπορεύεται, καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας· λέγει σοι ὁ διδάσκαλος· πᾶ ἐστι τὸ κατάλυμα, ὅπᾶ τὸ Πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μᾶ φάγω; κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνώγεον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἑτοιμάσατε. ἀπελθόντες δὲ, εὗρον καθὼς εἴρηκεν αὐτοῖς· καὶ ἡτοίμασαν τὸ Πάσχα.

Ἐξήγ. Ὅτι μὲν φασὲκ λεγόμενον τὸ Πάσχα ἑβραϊκῶς, δηλοῖ τιὼ ἐξ αἰγύπτε διάβασιν, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τὸ εἶπαν· καὶ ἁπλῶς πάντα ὅσα ἐγένοντο εἰς τιὼ ἑορτιὼ, τὰ ἐξήγησαν οἱ ἅγιοι. ἡμεῖς δὲ τώρα ἂς εἰπᾶμεν ποίαν λέγει ἡμέραν τῶν ἀζύμων, καὶ τὰ λοιπὰ, ἡμέραν λοιπὸν τῶν ἀζύμων λέγει τιὼ Παρασκευὴν, τῆς ὁποίας εἰς τιὼ ἑπέραν, ἔμελλαν νὰ θύσεν τὸ Πάσχα. ὁ Κύριος λοιπὸν, τῇ πέμπτῃ πρωΐ, ἔστειλε τὲς μαθητὰς Πέτρον καὶ Ἰωάννιν, τὸν μὲν ὡς ἀγαπῶντα, τὸν δὲ ὡς ἀγαπώμενον. τὲς ἀποστέλλει δὲ εἰς ξένον ἀῆτι, διότι αὐτὸς ἀῆτι δὲν εἶχεν, ἀλλ' ἐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτᾶ εἶχαν· διότι ἂν εἶχαν, ἤθελε κάμῃ τὸ Πάσχα, εἰς ἕνα ἀπὸ τὲς μαθητάς τε. Βλέπεις ἀκτημοσιώλιν; στέλνει δὲ αὐτὲς εἰς ἄνθρωπον μὴ γνωριζόμενον, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι καὶ τὸ πάθος θεληματικῶς τὸ ἐκαταδέχθη· διότι αὐτὸς ὁπᾶ ἐκατάπεισε τιὼ διάνοιαν τᾶ ἀγνωρίσε ἀνθρώπε τέτε νὰ δεχθῇ τὲς ἀποστόλες, ἐδιώσετον νὰ κάμῃ καὶ τὲς Ἑβραίες ὅσα ἤθελε θελήσῃ. Τινὲς δὲ λέγεσιν, ὅτι διὰ τᾶτο δὲν εἶπε τὸ ὄνομα τᾶ ἀνθρώπε, ἐδὲ τὸν ἐφανέρωσεν, ἀλλὰ μὲ κάποιον σημεῖον τὲς ὁδηγεῖ, διὰ τὸν προδότιν, διὰ νὰ μὴ μάθῃ τὸ ὄνομα, καὶ δείξει τὸ ἀῆτι τοῖς Φαρισαίοις, καὶ ἔλθεν καὶ τὸν πιάσεν, πρὶν νὰ τελειωθῇ τὸ δεῖπνον, πρὶν νὰ παραδώσῃ τὰ μυσικὰ καὶ πνευματικὰ αὐτᾶ μυστήρια. διὰ τᾶτο λέγει παρακάτω ὁ Χριστὸς, Τᾶτο τὸ πάσχα, ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα νὰ τὸ φάγω πρὸ τᾶ με παθεῖν· τετέσιν ἐπέθασα παντὶ τρόπῳ, νὰ λάθω τὸν προδότιν, καὶ νὰ μὴ παραδοθῶ εἰς τὸ πάθος πρὶν τῆς ὥρας, πρὶν νὰ παραδώσω τὰ μυσικὰ μυστήρια. καὶ ὅποιος θέλει ἂς τιὼ δεχθῇ καὶ ταύτιν τιὼ ἐξήγησιν. τίνος δὲ ἕνεκεν κάμνει τὸ πάσχα; δείχνοντας διὰ πάντων ἕως θάνατε, ὅτι δὲν εἶναι ἐναντίος τᾶ νόμε. Ἀλλὰ ἂς φάγωμεν τᾶτο τὸ πάσχα καὶ ἡμεῖς νοητῶς, καὶ πρέπει νὰ νοήσωμεν ἡμέραν τῶν ἀζύμων, πᾶσαν τιὼ ἐν τῷ φωτὶ διαγωγιὼ πνευματικιὼ, ὁπᾶ νὰ μιὼ ἔχῃ καμμίαν παλαιότητα τῆς προτέρας διαγωγῆς τῆς ἐν τῷ Ἀδὰμ παρακοῆς· εἰς τιὼ ὁποίαν διαγωγιὼ ὁρισκόμενοι, πρέπει νὰ μεταλαμβάνωμεν, τῶν μυστηρίων τᾶ Χριστᾶ. ταῦτα δὲ τὰ μυστήρια θέλει μᾶς τὰ ἑτοιμάσῃ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης, ἦγεν ἡ πρᾶξις καὶ ἡ θεωρία· θερμότης ζήλε, καὶ πραότης εἰρηνική. διότι πρέπει τὸν πιστὸν, νὰ εἶναι καὶ θερμὸς κατὰ τιὼ ἐργασίαν τᾶ καλᾶ, καὶ ζηλωτὴς κατὰ τῆς πονηρίας, καὶ πρᾶος εἰς τὲς πονηρευομένες. διότι ἡ πονηρία πρέπει νὰ μισῆται, ἢ ὄχι ἐκεῖνος ὁπᾶ πονηρεύεται. διότι ἐκεῖνος πρέπει νὰ ἰατρεύεται ἐπειδὴ ἀῤῥωστεῖ· ἢ τᾶτο εἶναι τὸ πονηρεύεσθαι, τὸ ἐνοχλεῖσθαι παρὰ τᾶ πονηρᾶ, καὶ διὰ τᾶτο πάσχει τιὼ πονηρίαν. τὸ λοιπὸν ἐὰν ἔχωμεν Πέτρον καὶ Ἰωάννιν ὁπᾶ νὰ μᾶς ἑτοιμάζεν τὸ δεῖπνον, ἦγεν ἔργα καλὰ, ὁπᾶ εἶναι ὁ Πέτρος· καὶ δόγματα ἀληθινὰ, τὰ ὁποῖα εἶναι ὁ Ἰωάννης, θέλει συναπαντήσει τοῖς τοιέτοις ἑτοιμασᾶς ἄνθρωπος· τετέσι, τότε θέλομεν εὕρει τιὼ ὄντως ἀνθρωπίνιν κατάσασιν, ὁπᾶ ἐδημιεργήθη κατ' εἰκόνα τᾶ πλάσαντος, ἢ μᾶλλον τᾶ κτίσαντος, ὁπᾶ νὰ βασάξῃ σαμνὶ γεμάτον νερὸν. ἢ νερὸ μὲν εἶναι ἡ χάρις τᾶ Πνεύματος, καθὼς διδάσκει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· κεράμιον δὲ, ἦγεν σαμνίον, εἶναι ἡ καρδία ἡ ὁποία εἶναι δύσκολοτζάκισος, ἢ πρὸς σωτριβιὼ εὔκολη. διότι ἐκεῖνος ὁπᾶ δέχεται χάριν πνευματικιὼ, ταπεινὸς καὶ σωτετριμμένος τῇ καρδίᾳ ἐστὶ· Ταπεινοῖς γὰρ δίδωσι χάριν ὁ Θεός. ἐκεῖνος δὲ ὁπᾶ γνωρίζει τᾶ λόγε τε πῶς εἶναι γῆ καὶ σποδὸς, καὶ λέγει μετὰ τᾶ Ἰωὴβ, Ἐκ γῆς δέμε ἀνέπλασας· ἔτος βασάζει τιὼ χάριν τᾶ Πνεύματος εἰς τὸ δύσκολοκατάνυκτον, καὶ εὔκολον

εἰς

Κεφ. ιζ'. Παροιμ. γ'. Κεφ. λγ'.

ἐὰν δὲ ἢ ἐν τῇ τῆς Ῥώμης καὶ παρισίᾳ ἐκδόσει εὑρήσεις πέμπτην, μὴ θαυμάσῃς, ἔστι γὰρ παραφθορὰ τῶν λατίνων.

εἰς σωτηρίαν ἀγαθὸν τῆς καρδίας αὐτῶ. ἀκολαθῆντες δὲ τὴν τοιαύτην κατάσασιν, θέλομεν φθάσει εἰς τὸ σπῆτι τῶ νῶ· τῶ ὁποῖο σπητίο, ὁ οἰκοκύρης νῶς, θέλει μᾶς δείξει ἀνώγεον μέγα ἐστρωμένον. ἀνώγεον μὲν εἶναι, ἡ ὑψηλὴ χώρησις τῶ τοιέτω νῶ, τὰ θεῖα λέγω, καὶ πνευματικὰ, εἰς τὰ ὁποῖα κατοικεῖ, καὶ εἰς τὰ ὁποῖα συχνάζει, καὶ εὑρίσκεται διὰ παντὸς. ταῦτα δὲ εἰσὶν ἐστρωμένα, διότι δὲν εἶναι εἰς αὐτὰ εὐδὲν τραχὺ, ἀλλὰ καὶ τὰ σκολιὰ εὐθεῖα, ἤγεν καὶ τὰ τραβα ἴσια γίνονται εἰς τὸν τοιῶτον νῶν, καθὼς τὸ εἶπε, καὶ ὁ Σολομῶν· πάντα εὐθέα τοῖς συνιῶσι, καὶ ὀρθὰ τοῖς εὑρίσκουσι γνῶσιν. δὲν θέλεις σφάλλει δὲ ἂν εἰπῆς καὶ τῶτο· ὅτι ὁνῶς ἐὰν καὶ ὑψηλὸν πρᾶγμα κάμνῃ, εὑρισκόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῶ νῶ, ὅμως ἡ γνῶσις ἀκόμι ἐστρωμένη εἶναι εἰς αὐτὸν, καὶ χαμηλὰ εὑρίσκεται. ὑψηλὴ δὲ κατὰ ἀλήθειαν εἶναι ἡ γνῶσις, καὶ ὑπὲρ πᾶν ὕψος ἡ ὑπὲρ νῶν ἀγνωσία, ὅταν δὲν ἐνεργῇ πλέον ὁνῶς, ἀλλὰ ἐνεργεῖται. πρέπει δὲ πρότερον νὰ ἐνεργῶμεν μὲ τὸν νῶνμας, καὶ τότε νὰ ἐνεργηθῶμεν ὑπὸ τῆς χάριτος τῶ Κυρίε, ἔσωντας νὰ μᾶς λάβῃ ὡσὰν καὶ τὸς Προφήτας, καὶ νὰ μᾶς θυγάλῃ ἀπὸ πᾶσαν φυσικὴν ἐνέργειαν. καθὼς λέγει, ὅτι λῆμμα Κυρίε ἐγένετο ἐν τῷ δὲ τῷ Προφήτῃ· καθὼς λοιπὸν καὶ ἐδῶ, ἔσωντας νὰ εἶναι τὸ ἀνώγεον τῶτο ἐστρωμένον, ἔρχεται ὁ Ιησῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτῶ, καὶ κάμνει τὰ μυστήρια, ἔτζι ἐρχεται αὐτὸς πρὸς ἡμᾶς, καὶ δείχνει ἡμῖν τὴν ἐνέργειάντε, καὶ δὲν ἀναμένει νὰ ἐλθῶμεν ἡμεῖς πρὸς αὐτόν. μαθηταὶ δὲ τῶ λόγε τῶ Θεῶ, εἶναι πάντες οἱ λόγοι τῶν ποιημάτων. τότε λοιπὸν ὅταν ἐνεργῇ εἰς ἡμᾶς ὁλόγος τῶ Θεῶ, θέλομεν καταλάβη τὴν μετάληψιν, καὶ κοινωνίαν τῶ πάχα. μάλιστα δὲ θέλομεν καταλάβη καὶ ὅλα τὰ ποιήματα τῶ Θεῶ, κατὰ τὸ, Ὄψομαι τὸς Ουρανὸς, ἔργα τῶν δακτύλωνσε.

Παροιμ. η.

Ψαλ. η.

Κείμ. Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσε, καὶ οἱ δώδεκα Ἀπόσολοι σὺν αὐτῷ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸς· Ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τῶτο τὸ πάχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν, πρὸ τῶ με παθεῖν. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ὐκ ἔτι ὐμὴ φάγω ἐξ αὐτῶ, ἕως ὅτε πληρωθῇ ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶ Θεῶ καὶ δεξάμενος ποτήριον, εὐχαριςήσας εἶπε· Λάβετε τῶτο, καὶ διαμερίσατε ἑαυτοῖς. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ὐμὴ πίω ἀπὸ τῶ γενήματος τῆς ἀμπέλε, ἕως ὅτε ἡ Βασιλεία τῶ Θεῶ ἔλθῃ. καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαριςήσας ἔκλασε, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων· τῶτό ἐςι τὸ Σῶμά με τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τῶτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· τῶτο τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ Αἵματίμε, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον.

Ματθ. κς'. Μαρκ. ιδ.

Εξήγ. Τὸ πάχα τὸ ἔτρωγαν ὀρθὰ, ἀμὴ πῶς λέγει, ὅτι ἐκάθισεν ὁ Κύριος; λέγεσι δὲ, ὅτι ὕσερον ὡσὰν ἔφαγαν τὸ νομικὸν πάχα, ἐκάθισαν πλέον κατὰ τὴν κοινὴν σωήθειαν νὰ φάγεν ἄλλα τινὰ φαγητά. λέγει δὲ πρὸς τὸς μαθητὰς, Ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα νὰ φάγω τῶτο τὸ πάχα μετ' ἐσᾶς πρὸ τῶ νὰ ταυρωθῶ. ὡσὰν νὰ ἔλεγεν ἔτζι· τῶτο εἶναι τὸ ὑσερινόν μὰ δεῖπνον μετ' ἐσᾶς, διὰ τῶτο καὶ ἀγαπητόν με εἶναι, καὶ ἐπιθυμητὸν, διότι ἄλλην φορὰν δὲν θέλω φάγει πλέον μὲ λόγεσας. ὡσὰν καὶ ἐκεῖνοι ὀπῶ μέλλεν νὰ ταξιδεύσεν, γλυκύτερα καὶ ποθεινότερα σιωμιλῶν μὲ τὸς ἐδικές τὴν ὥραν ὀπῶ κινήσεν. καὶ ἄλλως δὲ, ἐπεθύμησα νὰ φάγω τῶτο τὸ πάχα μὲ λόγεσας, διότι εἰς τῶτο θέλω νὰ σᾶς παραδώσω, τὰ μεγάλα μυστήρια τῆς Καινῆς Διαθήκης. δηλοῖ δὲ διὰ τέτε, ὅτι θεληματικῶς παθαίνει· διότι ἐδιώτευον βέβαια, ἐπειδὴ ἐγίνοσκε ὅτι μέλλει νὰ πάθῃ, νὰ ἀναχωρήσῃ, καθὼς καὶ εἰς τὸς προτέρες καιρὸς. τὸ δὲ ἐμὴ πίω αὐτὸ, ἕως ὅτε ἡ Βασιλεία τῶ Θεῶ ἔλθῃ· τινὲς τῶν ἁγίων τὸ ἐνόησαν, ἀντὶ τῶ ἕως ἂν νὰ ἀναςηθῶ· διότι μετὰ τὴν ἀνάςασιν, σιωαυλιζόμενος μὲ τὸς μαθητὰς, καὶ ἔφαγε μετ' αὐτὸς, καὶ ἔπιε. καθὼς τὸ λέγει, καὶ ὁ Πέτρος εἰς τὸν Κορνήλιον, Οἵτινες σιωεφάγομεν αὐτῷ, καὶ σιωεπίομεν μετὰ τὴν ἀνάςασιν. ὅτι δὲ ἡ Βασιλεία τῶ Θεῶ εἶναι ἡ ἀνάςασις, φανερὸν εἶναι. διότι ἡ ἀνάςασις, κατάλυσις εἶναι τῶ θανάτε. ἐβασίλευσε δὲ ὁ θάνατος, ἀπὸ Ἀδὰμ, ἕως Χριςῦ· τότε δὲ ἔσωντας νὰ καταλυθῇ, ἔλαβεν ὁ Κύριος τὴν νίκην καὶ τὴν Βασιλείαν, καθὼς εἶναι γραμμένον, πῦ σῦ θάνατε τὸ νίκος; καὶ ὁ Δαβὶδ, ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν· εἶτα ἑρμηνεύων πῶς ἐβασίλευσε, λέγει, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο· ἔσωντας νὰ ἀπαφθαρτιθῇ τὸ σῶμα, καὶ νὰ ὡραϊθῇ μὲ τὴν θεότητα. καθὼς λέγει ὁ Ησαΐας· ἔτος ὡραῖος ἐν σολῇ, βία μετὰ ἰσχύος. καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος μετὰ τὴν ἀνάςασιν, λέγει· Ἐδόθημοι πᾶσα ἐξεσία. ὡσὰν ἦλθε λοιπὸν ἡ ἀνάςασις, τὴν ὁποίαν ὠνόμασε Βασιλείαν Θεῶ, ὡσὰν ὀπῶ ἐκατάλυσε τὸν θάνατον· ἔπιε πάλιν μὲ τὸς μαθητὰς, διὰ νὰ τὸς πισώσῃ τὴν ἀνάςασιν, ὅτι δὲν εἶναι κατὰ φαντασίαν. τινὲς δὲ Βασιλείαν Θεῶ, τὴν μέλλεσαν κατάσασιν ἐνόησαν· πίνει δὲ ὁ Κύριος μετ' ἐμᾶς ἐν τῷ μέλλοντι, τὴν ἀποκάλυψιν καὶ φανέρωσιν τῶν μυστηρίων αὐτῶ· διότι ἔσωντας νὰ μᾶς θρέψῃ θρεύεται· καὶ μετὰ νὰ μᾶς τρέφῃ, τρέφεται ὁ φιλάνθρωπος. καὶ τὴν ἐδικήν μας πόσιν καὶ τροφὴν, ἤγεν τὴν μάθησιν, τὴν λογίζεται τροφὴν ἐδικήν τε. τότε λοιπὸν θέλει

Πράξ. Κεφ. ι.

Εξοδ. ιβ.

α. πρὸς Κορ. ιε.

Ψαλ. μβ.

Ησαϊ. ξγ.

Ματθ. κη.

πίει, κάποιον πιστὸν καινὸν καὶ θαυμασὸν μετὰ τῶν ἀξίων, ἀποκαλύπτων καὶ δείχνων αὐτοῖς, καινά τινες καὶ ἐξαίσια. δύο δὲ ποτήρια φαίνεται πῶς νὰ σὐθυμῆται ὁ Λευκᾶς. καὶ τὸ μὲν ἕνα λέγει· Λάβετε καὶ διαμερίσατε εἰς τὲ λόγεσας. τὸ ὁποῖον ἤθελεν εἰπῆ κανεὶς ὅτι νὰ ἦτον τύπος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. καὶ ἄλλο μετὰ τλιὺ κλᾶσιν τὲ ἄρτε, ἦγεν ὅταν ἐτζάκισε τὸ ψωμὶ, καὶ τὸ ἐμοίρασεν. αὐτὸς δὲ διαμοιράζει τοῖς μαθηταῖς, τὸ ὁποῖον καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης τὸ ὀνομάζει, καὶ σὺ τῷ αἵματι αὐτὲ λέγει νὰ γίνεται. διότι εἰς
Ἐξοδ. κδ. μὲν τλιὺ Παλαιὰν, αἷμα ζώων ἀλόγων ἦτον, ὅτε ἐδόθη ὁ Νόμος· τώρα δὲ ἔσωντας νὰ γένῃ ὁ Θεὸς λόγος ἄνθρωπος, μὲ τὸ αἷμα αὐτὲ ἐπισφραγίζει ἡμῖν τλιὺ Καινλιὺ Διαθήκλιν. ἔσωντας δὲ νὰ εἰπῆ, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον καὶ ἐκχυνόμενον, δὲν δηλοῖ ὅτι ἐδόθη μόνον διὰ τὲς Ἀποστόλες τὸ σῶμα αὐτὲ, καὶ τὸ αἷμα ἐχύθη, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς οἰκεμένης, καὶ πάσης τῆς ἀνθρωπίνης Φύσεως. ὅταν δὲ εἰπῆ, διὰτ' ἐσᾶς διδόμενον, λέγει, ἀντὶ τῆς ἐδικῆς σας Φύσεως τῶν ἀνθρώπων. τὸ μὲν παλαιὸν πάσχα λοιπὸν, ἐγένετον διὰ τλιὺ ἐλεθερίαν τῆς σὺ Αἰγύπτῳ σκλαβίας, καὶ τὸ αἷμα τὲ προβάτε, διὰ νὰ φυλαχθῆν τὰ πρωτότοκα· τὸ δὲ καινὸν πάσχα, διὰ τλιὺ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ διὰ φύλαξιν τῶν ἡγιασμένων καὶ ἀφιερωμένων τῷ Θεῷ λογισμῶν. πρῶτον δὲ ὁ ἄρτος, καὶ ὕστερον τὸ ποτήριον· διότι προτέρα εἶναι ἡ πρᾶξις ἡ κοπιαστικὴ καὶ δυσκολοκατόρθωτη, διότι μὲ πολὺν ἵδρωτα τὲ προσώπε γίνεται ἡ ἀρετὴ. καθὼς λοιπὸν καὶ τὸ ψωμίον, ὄχι μόνον μὲ πολὺν ἵδρωτα τὲ προσώπε γεωργεῖται, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ φαγὶ δυσκολομάσισον εἶναι. καὶ τότε ὕστερα ἀπὸ τὲς κόπες, ἡ δόφρο-
β. πρὸς Κορ. ε. σύνη τῆς χάριτος τὲ Θεὲ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ποτήριον. διότι ὅταν κοπιάσῃ κανεὶς εἰς τλιὺ
Ψαλ. ριε. ἀρετὴν τὴν δυσκολοκατόρθωτλιν, τότε ἀξιῶται τῶν χαρισμάτων, καὶ μεθᾶ τὴν καλὴν μέ-
Κεφ. γ'. θλιν, δόγαίνωντας ἔξω τὲ κόσμε τέτε, ὡς ὁ Παῦλος καὶ ὁ Δαβὶδ. τολμῶ δὲ εἰπεῖν, καὶ ὡς ὁ Θεὸς παρὰ τῷ Ἀββακέμ.

Κείμ. Πλιὺ Ἰδὲ ἡ χεὶρ τὲ παραδιδόντος με μετ' ἐμὲ ἐπὶ τῆς τραπέζης·
Ματθ. κς'. καὶ ὁ μὲν Υἱὸς τὲ ἀνθρώπε πορδύεται κατὰ τὸ ὡρισμένον· πλιὺ δαὶ τῷ ἀνθρώ-
Μαρκ. ιδ'. πῳ ἐκείνῳ, δι' ὃν παραδίδοται. καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτὲς, τὸ, τὶς
Ἰωάνν. ιγ'. ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ μέλλων τὲτο πράσσειν. ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ, τὶς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οἱ Βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν
Ματθ. κ'. κυριδύσιν αὐτῶν· καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν, δόεργέται καλῦνται. ὑμεῖς δὲ
Μαρκ. ι'. ὄχ ἕτως· ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος· καὶ ὁ ἡγέμενος, ὡς ὁ διακονῶν· τὶς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος, ἢ ὁ διακονῶν; ὄχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δέ εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ διακονῶν.

Ἐξήγ. Δὲν εἶναι τίποτες ἀθλιώτερον ἀπὸ τλιὺ πεπωρωμένλιν ψυχλιὺ. διότι βλέπε τὶ λέγει ὁ Κύριος· ἰδὲ ἡχεὶρ τὲ παραδιδόντος με ἐπὶ τῆς τραπέζης μετ' ἐμὲ· καὶ ὁ ἀσιώετος ἐκεῖνος δὲν ἐγροῖκα. διότι ὄχι διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν τὸν λανθάνει ἐκεῖνο ὁπὲ μέλλει νὰ γένῃ τὸ λέγει αὐτὸ ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μᾶς δείξῃ καὶ τλιὺ ἀγαθότητα αὐτὲ, καὶ τλιὺ πονηρίαν τὲ προδότε· ὅτι καὶ μαζήτε ἔτρωγε, καὶ ἐδὲν δόλαβεῖτο· ἐδὲ πάλιν αὐτὸς ἔπαυσε νὰ κάμνῃ τὰ ἐδικάτε, καὶ βάνωντας τύπον εἰς ἡμᾶς, διὰ νὰ σωδάζωμεν καὶ ἕως θανάτε νὰ κερδήσωμεν τὲς πταίοντας. καὶ ὁ μὲν Υἱὸς τὲ ἀνθρώπε λέγει, πορδύεται. ὄχι ὅτι ἀδυνατᾶσε νὰ ἐκδικήσῃ τὲ λόγετε, ἀλλὰ ὡσὰν ὁπὲ ἀπεφάσισε θάνατον εἰς τὲ λόγετε, διὰ τλιὺ σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. πλιὺ δαὶ, ἦγεν ἀλήμονον εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, διὰ τὲ ὁποῖε παραδίδοται. διότι ἀγκαλὰ ὡρισμένον ἦτον διὰ νὰ πάθῃ, ἀλλὰ διατὶ δόρέθης σὺ κακὸς, εἰς
Γενεσ. γ. τόσον ὅτι νὰ εἶσαι ἕτοιμος εἰς προδοσίαν; διὰ τὲτο κληρονομᾶς καὶ τὸ δαὶ, ὅτι δόρέθης ἕτοιμος εἰς προδοσίαν. ἐπειδὴ καὶ ὁ ὄφις ἐπικατάρατος, διότι ὑπηρέτησε τῇ συμβελῇ τὲ
Ἰωάνν. ιγ. διαβόλε. οἱ δὲ μαθηταὶ ἀκέσαντές ταῦτα, ἐσυγχύθησαν. καὶ τὲτο θέλεις τὸ μάθη πλατύτερον εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννλιν. τώρα δὲ ὄχι μόνον διὰ τλιὺ ὑποψίαν τῆς προδοσίας συγχύζονται, ἀλλὰ ἀπὸ ταύτλιν τλιὺ σύγχυσιν, ἔρχονται καὶ εἰς φιλονεικίαν· φιλονεικῆντες ποῖος ἀπ' αὐτὲς θέλει ἤθαι μεγαλήτερος. ἔπεσαν δὲ εἰς ταύτλιν τλιὺ φιλονεικίαν ἀκολέθως· διότι ἐπειδὴ ἔκαμνε χρεία νὰ λέγεν ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον, ὅτι ἐσὺ μέλλεις νὰ προδώσης, καὶ πάλιν ἐκεῖνος ἔλεγεν ἐτέτε, ὅτι ἐσὺ καὶ ὄχι ἐγὼ· διὰ τὲτο ἦλθαν εἰς τέτοια λόγια ὁπὲ νὰ λέγεν, ὅτι ἐγὼ εἶμαι καλήτερος, καὶ ἐγὼ εἶμαι μεγαλήτερος, καὶ τὰ τοιαῦτα. τὶ κάμνει λοιπὸν ὁ Κύριος; καταπραΰνει τλιὺ σύγχυσιν αὐτῶν, μὲ δύο παραδείγματα. ἕναμὲν μὲ τὲς ἐθνικὲς, τὲς ὁποῖες τὲς εἶχαν διὰ βδελυκτὲς, δείχνωντας πρὸς αὐτὲς, ὅτι ὅμοιοι αὐτοῖς θέλεν ἦθαι, ἐὰν συλλογίζωνται τοιαῦτα· καὶ ἄλλο δὲ μὲ τὸ ἐδικόντε, διότι διὰ λόγετε τὲς φέρνει εἰς ταπεινοφροσύνλιν, δείχνωντας τὲ λόγετε πῶς τὲς ὑπερετᾶσε· διότι τότε καθὼς εἴπαμεν, ἐμοίραζε τὸν ἄρτον, καὶ τὸ ποτήριον. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐγὼ ὁ προσκυνέμενος ὑπὸ πάσης ἀγγελικῆς, καὶ λογικῆς Φύσεως, ὑπηρετῶ εἰς τὸ μέσονσας· πῶς ἦθαι ἐσεῖς ἄξιοι νὰ μεγαλοφρονῆτε, καὶ νὰ φιλονεικᾶτε περὶ πρωτείων; φαίνεται μὲ ὅτι μηδὲ ἁπλῶς

καὶ

καὶ ὡς ἔτυχεν ἀνήφερεν ἐδὼ διὰ τὸ κάθισμα καὶ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς ἐνθυμήσῃ, ὅτι ἐπειδὴ ἀπὸ ἕνα ψωμίον ἐφάγετε, καὶ ἀπὸ ἕνα ποτήριον ἐπίετε, φίλους καὶ ὁμονοιασμένους σᾶς κάμνει ἡ μία τράπεζα· διατὶ λοιπὸν ἀναξίως τούτων φρονεῖτε; ἀλλὰ μήτε ἐγὼ, ἄλλον μὲν ὑπηρέτησα, ἄλλον δὲ οὐχὶ, ἀλλὰ πάντας ἐπίσης· πάντες λοιπὸν, τὸ ἕνασας νὰ εἶσθε. σὺ δὲ ἐκ πάντων τούτων στοχάσου, πῶς ἀτελεῖς ἦσαν ἀκόμι οἱ Ἀπόστολοι, ἀλλὰ στοχάζου καὶ πῶς ἔλαμψαν ὕστερον. ἂς ἐντροπιάζωνται λοιπὸν οἱ Μανιχαῖοι, ὁποῦ λέγουν ὅτι ἐκ φύσεως εἶναι τινὲς ἀμαθεῖς, καὶ ἀδύνατον εἶναι νὰ μετατεθοῦν οἱ τοιοῦτοι.

Κείμ. Ὑμεῖς δέ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου. κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετόμοι ὁ Πατήρ μου, Βασιλείαν· ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ Βασιλείᾳ μου, καὶ καθίσησθε ἐπὶ θρόνων, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. εἶπε δὲ ὁ Κύριος· Σίμων, Σίμων, Ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς, τοῦ συνιᾶσαι ὡς τὸν σῖτον· ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου· καὶ σύποτε ἐπιστρέψας, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, μετὰ σοῦ ἕτοιμός εἰμι, καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι. ὁ δὲ εἶπε· λέγωσοι Πέτρε, οὐμὴ φωνήσει σήμερον ἀλέκτωρ, πρὶν ἢ τρὶς ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναιμε.

Ματθ. ιθ. α. Κορινθ. ς'.

Εξήγ. Ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι ἀλήμονον εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ μὲ παραδίδει, καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἐδίδαξεν αὐτοὺς νὰ εἶναι ταπεινόφρονες· καθὼς τῷ προδότῃ τὸ οὐαὶ προσαπεκλήρωσεν, ἔτζι καὶ αὐτοῖς τὸ ἐναντίον λέγει· ἐσεῖς εἶσθε ὁποῦ ἐσταθήκετε μετ' ἐμένα εἰς τοὺς πειρασμούς μου, διὰ τοῦτο σᾶς λέγω ὅτι νὰ πάρετε καὶ τοὺς μισθούς σας· τουτέστι συμφωνῶ μετ' ἐσᾶς, ἵνα ἐπειδὴ ὁ Πατήρ μου, μοῦ ἡτοίμασε Βασιλείαν, νὰ τρώγητε καὶ νὰ πίνετε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου. τοῦτο δὲ τὸ εἶπεν, ὄχι πῶς μέλλουν νὰ εἶναι φαγητὰ ἐκεῖ, οὐδὲ ὅτι θέλει εἶσθαι αἰσθητὴ ἡ Βασιλείατου· διότι αὐτὸς ἐδίδαξε μὲ τὰ λόγια ὁποῦ εἶπε πρὸς τοὺς Σαδδουκαίους, ὅτι ἀγγελικὴ διαγωγὴ θέλει εἶσθαι ἐκεῖ. καὶ ὁ Παῦλος δὲ διδάσκει, ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶναι βρῶσις καὶ πόσις. ἂς μὴν πλανᾶται λοιπὸν κανεὶς ἀκούωντας ἐδὼ, τὸ διὰ νὰ τρώγετε, καὶ νὰ πίνετε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου· ἀλλὰ ἂς λογιάζῃ ὅτι ἀπὸ μεταφορᾶς ἐκεινῶν ὁποῦ τιμῶνται ἀπὸ τοὺς Βασιλεῖς τοῦ κόσμου τούτου, τὸ εἶπε τοῦτο. διότι ἐκεῖνοι ὁποῦ τρώγουν μαζὴ μὲ τὸν Βασιλέα, λογοῦνται ὅτι πρωτεύουν ἀπὸ ὅλους· τοῦτο λέγει λοιπὸν, καὶ περὶ τῶν Ἀποστόλων, ὅτι θέλει τοὺς προτιμήσει ἀπὸ ὅλους. ὁμοίως καὶ τὰς καθέδρας τῶν θρόνων ἀκούων, μὴ λογίαζε θρόνους, ἀλλὰ δόξαν, καὶ τιμὴν. διότι οὐδὲ ἕνας ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ ἐκτίσθησαν, καὶ ἐποιήθησαν καθίζει ἐκεῖ, ἀλλὰ μόνης τῆς ἁγίας τριάδος, τοῦ ἀκτίστου καὶ Βασιλέως τῶν ὅλων Θεοῦ, εἶναι τὸ νὰ καθέζεται· τῆς δὲ κτίσεως ὡς δούλης, νὰ στέκεται. καὶ ταῦτα δὲ σωματικῶς τὰ λέγομεν, τὸ νὰ καθίζουν, καὶ νὰ στέκωνται. τὸ δὲ κρίνοντες, ἤγουν νὰ κατακρίνουν τὰς δώδεκα φυλὰς ὁποῦ δὲν ἐπίστευσαν· διότι μεγάλη κατάκρισις θέλουν εἶσθαι τότε οἱ Ἀπόστολοι πρὸς τοὺς Ἑβραίους ὁποῦ δὲν ἐπίστευσαν, ἔστωντας ὁποῦ ἦσαν καὶ αὐτοὶ Ἑβραῖοι, καὶ ἐπίστευσαν. ἐπειδὴ λοιπὸν τῷ μὲν προδότῃ ἀπέδωκε τὸ οὐαὶ, τούτοις δὲ, ὁποῦ ἀπέμειναν εἰς τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, τοσαύτην τιμὴν τοὺς εἶπεν ὅτι θέλουν λάβη. διὰ νὰ μὴν ἐπαρθοῦν πῶς μέγα τίποτες ἐκατόρθωσαν ἔστωντας νὰ μείνουν εἰς τὴν ἀγάπην του καὶ δὲν τὸν ἐπρόδωσαν, λέγει, ὅτι ἐζήτησεν ὁ Σατανᾶς νὰ σᾶς κοσκινήσῃ, ἤγουν νὰ σᾶς ταράξῃ, καὶ νὰ σᾶς πειράξῃ, ὅμως ἐγὼ ἐπαρακάλεσα διὰ τοῦ λόγουσας. μὴ νομίσητε λέγει, ὅτι ἐδικόνσας εἶναι ὅλον τὸ κατόρθωμα τοῦτο· διότι ὁ Διάβολος πολλὰ ἐσπούδαξε, ζητῶντας νὰ σᾶς εὐγάλῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπην μου, καὶ νὰ σᾶς ἀποδείξῃ προδότας. ταῦτα δὲ λέγει πρὸς τὸν Πέτρον, διότι ἦτον καὶ θρασύτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καὶ ἔκαμνε χρεία νὰ μεγαλοφρονήσῃ εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ ἔταζεν ὁ Χριστὸς. διὰ τοῦτο ταπεινώνωντας αὐτὸν, λέγει, ὅτι ὁ μὲν Σατανᾶς πολλὰ ἐσπούδαζε νὰ σᾶς εὐγάλῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπην μου, ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ. τοῦτο δὲ τὸ εἶπε κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, διότι ὡς Θεὸς, τὶ τοῦ ἔκαμνε χρεία νὰ ζητήσῃ. τὸ λοιπὸν ἐδεήθην λέγει, νὰ μὴ λείψῃ ἡ πίστις σου, διότι ἐὰν καὶ παραμικρὸν μέλλεις νὰ σαλευθῇς, ἀλλὰ πάλιν θέλουν ἀπομείνει τὰ σπέρματα τῆς πίστεως. ἐὰν καὶ τὰ φύλλα ἔρριψε τὸ πνεῦμα τοῦ πειρασμοῦ, ἀλλὰ ἡ ῥίζα ζῇ, καὶ δὲν θέλει λείψει ἡ πίστις σου. σὺ δὲ ἐπιστρέψας, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου, ἤγουν ἐπειδὴ σὲ ἔχω ἔξαρχον τῶν μαθητῶν, ὅταν μὲ ἀρνηθῇς καὶ ἔλθῃς εἰς μετάνοιαν καὶ κλαύσῃς, στήριξον τοὺς λοιποὺς. διότι τοῦτο σοῦ πρέπει, ὡσὰν ὁποὺ ὕστερα ἀπὸ λόγου μου, εἶσαι Πέτρα καὶ στήριγμα τῆς Ἐκκλησίας. τοῦτο δὲ νόησον, ὅτι δὲν τὸ εἶπε μόνον διὰ τοὺς τότε Ἀποστόλους πῶς νὰ στηριχθῶσιν ἀπὸ τὸν Πέτρον, ἀλλὰ καὶ διὰ ὅλους τοὺς πιστοὺς, ὁποῦ νὰ εἶναι ἕως τῆς συντελείας τοῦ κόσμου. διότι ὡσὰν ἐπιστρέψεις ἐσὺ ὦ Πέτρε, θέλεις γένη καλὸν παράδειγμα εἰς ὅλους εἰς μετάνοιαν, καὶ δὲν θέλει ἀπογνωσθῇ οὐδένας ὁποῦ νὰ πιστεύῃ εἰς ἐμένα, στοχαζόμενος εἰς ἐσένα ὁποῦ εἴσουν Ἀπόστολος, καὶ μὲ ἀρνήθης, καὶ πάλιν ἔλαβες τὰ πρωτεῖα πάντων, καὶ τῆς οἰκουμένης τὴν ἐπιστασίαν, διὰ τῆς

πρὸς Ῥωμ. ιδ.

μετανοίας. ἐζήτησε λοιπὸν ὁ Σατανᾶς νὰ σὲ κοσκινήση, καὶ νὰ σὲ βλάψη ὡσὰν σιτάρι καθαρὸν, μὲ τὸ νὰ σὲ φθονῆ, διὰ τὴν ἀγάπην ὁπῦ ἔχεις εἰς ἐμένα, καθὼς τὸ ἔχει συνήθειαν· διότι ἔτζι τὸ ἔκαμε καὶ εἰς τὸν Ἰωβ. ἀλλὰ ἐγὼ δὲν σὲ ἐγκατέλιπα τελείως, διὰ νὰ μὴν λείψη ἡ πίστις σε. ἐὰν δὲ καὶ ἐγὼ ἐδειλίαζα περὶ σῦ, ὅμως σὺ μὴν ἀναπέσης, ἀλλ' ἐπιστρέψας, στήριξον, μετανοήσας καὶ δακρύσας καὶ φυγὼν ἀπὸ τῆς ἀρνήσεως, γενῦ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους πιστὸς, τύπος νὰ μετανοοῦν, καὶ νὰ μὴν πέσουν εἰς ἀπόγνωσιν. τί λέγει λοιπὸν ὁ Πέτρος; ἐκ πολλῆς ἀγάπης θρασύνεται, καὶ τάζει ἐκεῖνα ὁπῦ δὲν δύναται. ὁ δὲ Κύριος, ἐπειδὴ τὸν εἶδεν ὅτι ἀπὸ προπετείας ἐλάλει, (διότι τὸ ἐπρεπεν, ἐπειδὴ ἤκουσε τῆς αὐτοαληθείας ὁπῦ τὸ εἶπεν, ὅτι θέλει πειραθῆ, νὰ μὴν ἀντιλέγη) τὸ φανερόνει καὶ τὸ εἶδος τῦ πειρασμῦ, ὅτι ἄρνησις θέλει ἦθαι. ἀπ' ἐδῶ δὲ μανθάνομεν ὅτι δὲν φθάνει ἡ θέλησις τῦ ἀνθρώπε, χωρὶς τῆς βοηθείας τῦ Θεῦ. καθὼς λοιπὸν ὁ Πέτρος, ἔχοντας νὰ ἐγκαταλειφθῆ ὑπὸ τῦ Θεῦ εἰς ὀλίγον, ἂν καὶ ἐφαίνετον πῶς εἶχεν ἀγάπην καὶ θερμότητα, ἀλλ' ὅμως ὡσὰν τὸν ἄφησεν ὁ Θεὸς, ἐνικήθη ὑπὸ τῦ ἐχθρῦ. καὶ πάλιν δὲν φθάνει ἡ βοήθεια τῦ Θεῦ, ἐὰν δὲν εἶναι καὶ ἀνθρωπίνη θέλησις. καθὼς λοιπὸν καὶ ὁ Ἰούδας, δὲν ὠφελήθη τίποτες, μὲ ὅλον ὁπῦ καὶ ὁ Κύριος ἔκαμε πάντα τρόπον διὰ νὰ τὸν κερδήση· διότι προαίρεσις ἀγαθὴ, δὲν ἦτον. φρίξωμεν λοιπὸν, λογιάζοντες τὰς ἐπιβουλὰς τῦ διαβόλε, πόσον ἰσχύσιν κατὰ τῶν χαυνοτέρων. διότι Ἰδὲ ὁ Πέτρος ὁπῦ ἐβοηθεῖτον καὶ ὑπὸ Θεῦ, ὅμως διὰ νὰ ἐγκαταλειφθῆ παρὰ μικρὸν οἰκονομικῶς, ἔπεσεν εἰς ἄρνησιν. τὸ λοιπὸν ἐὰν δὲν ἐφυλάγετον ὑπὸ Θεῦ, καὶ ἐὰν δὲν ἦτον εἰς αὐτὸν σπέρματα ἀγαθὰ, τί δὲν
Ἀβακ. α. ἤθελε πάθη; διότι ὁ σκοπὸς τῦ διαβόλε ἦτον νὰ τὸν ῥίξη καὶ αὐτὸν εἰς προδοσίαν, διότι τὰ βρώματα τῷ διαβόλῳ λέγει ὁ Προφήτης, ἐκλεκτά. χάρις δὲ τῷ Θεῷ ὁπῦ δὲν ἐγκαταλείπει τοὺς ὁσίους, καὶ δικαίους, καὶ ἀγαθοὺς τῇ καρδίᾳ· καθὼς ἦτον ὁ Πέτρος φιλόοργος, καὶ δὲν εἶχε πρὸς τὸν διδάσκαλον καμίαν ὑπόνοιαν πονηρὰν.

Κείμ. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίε καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μήτινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπον· ἀθενὸς. εἶπεν ἓν αὐτοῖς ἀλλὰ νυῖ, ὁ ἔχων βαλάντιον, ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν· καὶ ὁ μὴ ἔχων. πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτῦ, καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι
Ἡσαΐ. νγ. ἔτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τὸ καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. καὶ γὰρ τὰ περὶ ἐμῦ, τέλος ἔχει. οἱ δὲ εἶπον· Κύριε, Ἰδὲ ὧδε μάχαιραι δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἱκανόν ἐστιν.

Ἐξήγ. Εἰς τὴν ἀρχὴν μὲν τῦ κηρύγματος, ἤθελεν ὁ Κύριος τοὺς μαθητὰς εἰς τὰ χωρία καὶ εἰς τὰ κάστρη, ἀκτήμονας τοὺς ἔστελλε, νὰ μὴ βασταῦν τίποτες χρειαζόμενον, μηδὲ νὰ φροντίζουν διὰ τίποτες· διότι ἔπρεπε νὰ μάθουν τὴν διδαμίντε, καὶ εἰς τοῦτα· διότι διὰ νὰ τοὺς λυπᾶται ὡς ἀθυμεῖς, αὐτὸς ἔκαμνε νὰ τρέχουν εἰς αὐτοὺς τὰ χρειαζόμενα, καὶ χωρὶς φροντίδα. τώρα δὲ τοὺς προσάζει τὰ ἐναντία, ὄχι πῶς ἐναντιοῦται τῦ λόγυτε, ἀλλὰ δείχνωντας εἰς αὐτοὺς, ὅτι ἕως τώρα μὲν ὡς παιδία τοὺς ἐβάσαζε, καὶ δὲν τοὺς ἄφινε νὰ φροντίζουν τίποτες· ἀπεδὼ δὲ καὶ ὁμπρῶς, πρέπει νὰ συλλογίζωνται καὶ αὐτοὶ ὡς ἄνδρες, καὶ νὰ φροντίζουν διὰ λόγυτες. διότι ἐγὼ ὁ πατέρασας λέγει, ὁπῦ εἶχα τὴν φροντίδασας τώρα πηγαίνω, ἀπὸ τὰ τώρα ἀρχίσατε νὰ φροντίζετε καὶ ἐσεῖς διὰ λόγυσας, καὶ νὰ μὴν θαῤῥῆτε μόνον εἰς ἐμένα. διότι δὲν θέλουν ἤθαι πλέον τοιαῦτα τὰ πράγματα εὔκολα, καὶ ἀκοπίαστα, ἀλλὰ καὶ εἰς πεῖναν καὶ δίψαν, καὶ εἰς πολλὰς πειρασμὰς θέλετε πέσει. διότι αὐτὰ δηλοῖ διὰ τὸ βαλαντίε, ἢ τῆς πήρας, ἢ τῆς μαχαίρας. διὰ τοῦτο σηκωθῆτε ὡσὰν ὁπῦ μέλλετε νὰ πεινάσητε καὶ νὰ χρειαθῆτε φαγητά· τὸ ὁποῖον δηλοῖ διὰ τῆς πήρας; ἤγουν τορβᾶ. καὶ ἀνδρίζεσθε ὡσὰν ὁπῦ μέλλετε νὰ πέσετε εἰς πολλὰς ἀντικειμένας· τὸ ὁποῖον δείχνει διὰ τῆς μαχαίρας. ταῦτα δὲ λέγει, ὄχι διὰ νὰ σύρουν μαχαίρας, ἀλλὰ καθὼς εἶπα τοὺς πολέμους καὶ κινδύνους σημαίνων, καὶ διδάσκων αὐτοὺς ὅτι νὰ εἶναι πρὸς πάντα ἑτοιμασμένοι. διότι διὰ νὰ μὴν νομίσουν οἱ μεταγενέστεροι, ὅτι δὲν ἐκοπίασαν τίποτες ἀπὸ λόγυτες οἱ Ἀπόστολοι πρὸς τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ τὸ πᾶν, τῦ Θεῦ ἦτον, νὰ μὴν γένῃ λέγει, τοῦτο ἔτζι. διότι δὲν θέλω νὰ εἶναι οἱ μαθηταί μου ὡς ὄργανα ἄψυχα, ἀλλὰ θέλω νὰ συνεργάζουν καὶ αὐτοὶ, καὶ νὰ κοπιάζουν εἰς τὴν ἀρετὴν. ἢ διὰ τοῦτο θέλεις εὕρει τοὺς Ἀποστόλους ἢ μάλιστα τὸν Παῦλον ὁπῦ ἐκατόρθωσε πολλὰ καὶ μὲ ἀνθρωπίνους λογισμοὺς, καὶ ἀνάγνωσον τὰς πράξεις, πλὴν καὶ εἰς αὐτὰ δὲν ἔλειπεν ἡ βοήθεια τῦ Θεῦ. καὶ ἄλλο δὲ ὠφελοῦσαν οἱ Ἀπόστολοι ἀπὸ τοῦτο, διὰ νὰ μὴν πέσουν εἰς ὑπερηφάνειαν. διότι ἐὰν δὲν ἐφρόντιζαν καὶ αὐτοὶ τίποτες, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὸν Θεὸν ἀνέμεναν, καὶ τοὺς ἐγίνετον, ἤθελαν ὑπερηφανεύθῆ πῶς ἔγιναν περισσότερον ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. καὶ ἄλλως δὲ, ἀργία καὶ διαφθορὰ τῆς φύσεως εἶναι, τὸ νὰ μὴν κατορθώνουν καὶ ἀπὸ λόγυτες τίποτες, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸν Θεὸν νὰ θαῤῥοῦν· διὰ τοῦτο τοὺς λέγει, ὅτι ἀπὸ τώρα βασάζετε καὶ πήραν· τουτέστι, νὰ φροντίζετε καὶ νὰ εὑρίσκεσθε, ὡσὰν ὁπῦ μέλλετε νὰ πεινάσετε καὶ νὰ πέ-

σετε

σετε εἰς κινδύνους καὶ πολέμους· τὸ ὁποῖον ἐδήλωσε, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ἀγοράσατε μαχαίρας. τινὲς δὲ τὸ ἐννόησαν καὶ ἀλλέως, τὸ ἀγοράσατε μαχαίρας· διότι λέγουσιν ὅτι δηλοῖ τὸν κίνδυνον ὁποῦ ἔμελλε νὰ γένῃ εἰς αὐτὸν εἰς ὀλίγην ὥραν, καὶ ὅτι πῶς μέλλουσι νὰ τὸν πιάσουν φονεῖς ἄνθρωποι. διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνοι εἶχαν φιλονεικήσει πρὸ ὀλίγου διὰ πρωτεῖα, δὲν εἶναι καιρὸς λέγει τώρα περὶ φιλοπρωτείας, ἀλλὰ κινδύνων καὶ σφαγῶν· διότι ἐγὼ ὁ διδάσκαλόσσας, εἰς θάνατον παραδίδομαι, καὶ μάλιστα ἄτιμον θάνατον. ἀλλὰ θέλει πληρωθῇ καὶ τοῦτο εἰς ἐμένα, τὸ καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. βουλόμενος λοιπὸν νὰ δηλώσῃ τὸν λῃστρικὸν πόλεμον ὁποῦ ἔμελλε νὰ ἔλθη εἰς τοῦ λόγουτου, ἐνθυμήθη μαχαίρας. καὶ οὔτε τὸ ἐφανέρωσε τελείως, διὰ νὰ μὴ συγχυσθοῦν ἀπὸ τὸν φόβον, οὔτε τὸ ἐσιώπησε τελείως, διὰ νὰ μὴν ἔλθουν οἱ πολέμιοι ἔξαφνα καὶ τοὺς συγχύσουν, μάλιστα δὲ διὰ νὰ τὰ ἐνθυμοῦνται ὕστερα νὰ θαυμάζωνται καὶ νὰ ἐκπλήττωνται, ὡσὰν ὁποῦ τὰ ἐπρογίνωσκε πάντα, καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ἐπρόδιδε τοῦ λόγουτου θεληματικῶς εἰς θάνατον· καὶ διὰ τοῦτο νὰ μὴ φεύγουν μήτε αὐτοὶ ἀπὸ κανένα λυπηρὸν, διὰ νὰ σώσουν τινὰς. διότι λογιάζω ὅτι ταῦτα τὰ αἰνιγματώδη, διὰ τοῦτο τὰ ἔλεγε, διὰ νὰ τὰ ἐνθυμοῦνται ὕστερα, καὶ καταλαμβάνοντές τα συλλογιζόμενοι, νὰ ὠφελοῦνται. ἐπειδὴ τότε τόσον δὲν ἐκαταλάμβαναν, εἰς τόσον ὅτι ἔλεγαν, Κύριε, ἰδοὺ ὧδε μάχαιραι δύο. αὐτὸς δὲ ἐπειδὴ τοὺς εἶδεν ὅτι δὲν καταλαμβάνουν, τοὺς εἶπεν· ἀρκετὸν εἶναι. ἀγκαλὰ καὶ δὲν ἦσαν ἀρκετὸν, διότι ἂν ἤθελε νὰ χρειασθῇ ἀνθρωπίνην βοήθειαν πρὸς ἐκείνους ὁποῦ ἔρχονταν λῃστρικῶς, δὲν ἔφθαναν οὐδὲ ἑκατὸν μάχαιραι. εἰ δὲ μὴ τοῦτο δὲν ἐχρειάζετο, ἀλλὰ ἐχρειάζετο θεϊκῆς συνεργείας, περίσσαις ἦσαν καὶ αἱ δύο. ἀλλ' ὅμως ὁ Κύριος, δὲν ἠθέλησε νὰ τοὺς ἐλέγξῃ πῶς δὲν ἐκατάλαβαν, ἀλλὰ ἔστωντας νὰ εἰπῇ ὅτι ἱκανὸν ἐστι, παρέδραμε. καθὼς λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ὅταν ὁμιλοῦμεν πρὸς τινὰ, καὶ ἰδοῦμεν ὅτι δὲν γροικᾶ ἐκεῖνο ὁποῦ τοῦ λέγομεν, τὸν ἀφίνομεν, καὶ λέγομεν καλὸν, ἄφες. ἀγκαλὰ καὶ δὲν εἶναι καλὸν, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν κάμνωμεν σύγχυσιν, τὸν ἀφίνομεν. τοῦτο δὲ τὸ κάμνει ὁ Κύριος, ὅταν εἶδε τοὺς μαθητὰς ὅτι δὲν γροικοῦν ἐκεῖνο ὁποῦ τοὺς λέγει, παρατρέχει καὶ τοὺς ἀφίνει νὰ καταλάβουν τὰ λεγόμενα, μὲ τὴν ἔκβασιν τῶν πραγμάτων. καθὼς λοιπὸν καὶ ὅταν εἶπεν, λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον· διότι ὕστερον μετὰ τὴν ἀνάστασιν, τὸ ἐγνώρισαν τοῦτο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. τινὲς δὲ λέγουν, ὅτι κατ' εἰρωνίαν τὸ εἶπεν ὁ Κύριος, τὸ, ἱκανόν ἐστι. διότι ἔστωντας νὰ εἰποῦν ἐκεῖνοι ὅτι Ἰδοὺ ὧδε μάχαιραι δύο· λέγουσιν, ὅτι εἶπεν ὁ Κύριος εἰρωνικῶς, ἐπειδὴ εἶναι δύο, πάντως πολλαὶ εἰσι, καὶ μᾶς φθάνουν πρὸς τόσον πλῆθος ὁποῦ μέλλει νὰ ἔλθῃ εἰς ἡμᾶς. Ἰωάνν. ιβ'.

Κείμ. Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος, εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου, εἶπεν αὐτοῖς· προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμὸν. καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολὴν, καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύχετο, λέγων· Πάτερ, εἰ βούλει παρενεγκεῖν τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω. ὤφθη δὲ αὐτῷ Ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτὸν. καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ, ἐκτενέστερον προσηύχετο. ἐγένετο δὲ ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ, ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς, εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους ἀπὸ τῆς λύπης. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τὶ καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμὸν. Ματθ. κϛ'. Μαρκ. ιδ'.

Εξήγ. Ὕστερα ἀπὸ τὸ δεῖπνον, δὲν πεύτει εἰς ἀμέλειαν καὶ εἰς ὕπνον ὁ Κύριος, ἀλλὰ πρὸς διδασκαλίαν καὶ προσευχὴν, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ νὰ κάμνωμεν καὶ ἡμεῖς ἔτζι. ἀλήμονον λοιπὸν εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἐπιχειρίζονται τὰ ἔργα τῆς πορνείας, ὕστερον ἀπὸ τὸ δεῖπνον. ἀναχωρεῖ δὲ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν μετὰ τὸ διδάξαι τὰ τοιαῦτα τοὺς μαθητὰς, διὰ νὰ προσευχηθῇ. διότι εἶχε συνήθειαν νὰ προσεύχεται κατὰ μόνας, διὰ τοῦτο ξεχωρίζει καὶ ἀπὸ τοὺς μαθητὰς, καὶ μόνον τοὺς τρεῖς παραλαμβάνει, ἐκείνους ὁποῦ εἶδαν καὶ τὴν δόξαντου εἰς τὸ ὄρος τὸ Θαβώρ. διότι ἐπειδὴ μὲ ἀγῶνα προσεύχεται, διὰ νὰ μὴ θαρρεύσουν ὅτι δειλίας εἰσὶ ταῦτα, διὰ τοῦτο καὶ παραλαμβάνει τούτους ὁποῦ εἶδαν τὴν θεϊκὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἤκουσαν τὴν μαρτυρίαν ἄνωθεν, ἵνα ὅταν τὸν βλέπουν πῶς ἀγωνιᾶ, νὰ λογιάζουν ὅτι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἶναι. διότι διὰ νὰ τοὺς πιστώσῃ ὅτι ἀληθῶς ἔγινεν ἄνθρωπος, ἄφησε τὴν φύσιν νὰ κάμνῃ τὸ ἐδικόντης· καὶ ὡς ἄνθρωπος, ἐπιθυμεῖ καὶ αὐτὸς ζωῆς, καὶ εὔχεται νὰ μὴν πίῃ τὸ ποτήριον. (διότι φιλόζωον τίποτες εἶναι ὁ ἄνθρωπος.) διὰ νὰ καταισχύνῃ τοὺς αἱρετικοὺς ὁποῦ λέγουν, ὅτι κατὰ φαντασίαν ἔγινεν ἄνθρωπος. διότι ἐὰν καὶ τούτων γενομένων, πάλιν ἐτόλμησαν τινὲς νὰ φλυαρήσουν τοιαῦτα, τὶ δὲν ἤθελαν εἰπῇ, ἐὰν δὲν ἤθελαν γένῃ οὐδὲ ταῦτα; τὸ λοιπὸν μὲ τὸ νὰ θέλῃ ὅτι νὰ περάσῃ τὸ ποτήριον, εἶναι ἀνθρώπινον, καὶ μὲ τὸ νὰ εἰπῇ εὐθὺς, ὅμως νὰ μὴ γένῃ τὸ ἐδικόν μου θέλημα, ἀμὴ τὸ ἐδικόνσου, δείχνει ὅτι ἔτζι πρέπει νὰ εὑρισκώμεσθε καὶ ἡμεῖς, καὶ νὰ φιλοσοφοῦμεν, καὶ εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ νὰ ἀφίνωμεν τὰ πάντα, καὶ ὅταν μᾶς σύρνει ἡ φύσις, νὰ μὴ γυρίζωμεν.

Νὰ μὴ γένῃ τὸ θέλημά μου τὸ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ τὸ ἐδικόν σου τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι χωρισμένον ἀπὸ τὸ ἐδικόν μου θεϊκὸν θέλημα. διότι ἔχοντας νὰ ἔχῃ δύο Φύσεις ὁ ἕνας Χριστὸς, ἐξ ἀπάντος εἶχε καὶ δύο θελήματα Φυσικὰ, τὸ θεϊκὸν, καὶ τὸ ἀνθρώπινον. διότι ἤθελε μὲν ἡ ἀνθρωπίνη Φύσις νὰ ζῇ, διότι εἶναι Φυσικὸν· καὶ ἀπέκει ἀκολουθοῦσα τῷ θείῳ θελήματι, τοῦτο δὲ εἶναι τὸ πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, κοινὸν Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ, καὶ ἁγίου Πνεύματος, ἐκαταδέχθη θάνατον, καὶ ἔτζι ἔγινε τὸ θελητὸν, ἤγουν ὁ σωτηριώδης θάνατος. καὶ ὅτι πῶς ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης Φύσεως ἦτον ἡ προσβολὴ, ἔχοντας νὰ πάσχῃ τὸ κοινὸν πάθος τῆς Φιλοζωΐας κατὰ παραχώρησιν, καὶ ὄχι τῆς θεότητος, καθὼς λέγουν οἱ κατάρατοι Ἀρειανοὶ, Φανερὸν εἶναι καὶ ἀπὸ τὸ νὰ ἱδρώσῃ, καὶ τόσον νὰ ἀγγωνισθῇ ὅτι κατὰ τὴν παροιμίαν, νὰ πέσουν καὶ θρόμβοι, ἤγουν κόμποι αἵματος· διότι εἶναι κάποια παροιμία διὰτ' ἐκείνους ὁποῦ πάρα κοπιάζουν, ὅτι αἷμα ἱδρωσεν, ὥσπερ καὶ εἰς ἐκείνους ὁποῦ κλαίουν πικρῶς, ὅτι αἵματα κλαίει. τοῦτο θέλοντας νὰ δηλώσῃ λοιπὸν καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς, ὅτι ὄχι λεπταῖς νοτίδες, καὶ ὡσὰν χάριν ἐνδείξεως φαινόμεναι, ἀλλὰ σαλαματίαις χονδραῖς ἱδρώτων ἐσταζαν εἰς τὴν γῆν, ἐπαράλαβε τὸς θρόμβους τοῦ αἵματος, εἰς εἰκόνα τοῦ γενομένου. ἀπ' ἐδῶ λοιπὸν εἶναι φανερὸν, ὅτι ἡ Φύσις ὁποῦ ἱδρωσεν, ἐκείνη καὶ ἐκοπίαζεν, ἤγουν ἡ ἀνθρωπίνη, ἢ ὄχι ἡ θεία· ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀνθρωπίνη Φύσις ἐσυγχωρήθη νὰ παθαίνῃ ταῦτα, καὶ ἔτζι ἔπαχεν, ἵνα ἕνα μὲν διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι δὲν ἐφάνη κατὰ φαντασίαν ἄνθρωπος· ἄλλο δὲ, καὶ διὰ νὰ ἰατρεύσῃ μυσικώτερον τὴν δειλίαν τῆς ἀνθρωπίνης Φύσεως, ἔχοντας νὰ τὴν ἐξοδιάσῃ εἰς τοῦ λόγου πᾶσαν, καὶ νὰ τὴν ὑποτάξῃ εἰς τὸ θέλημα τὸ θεϊκὸν. διότι καὶ οἱ ἱδρῶτα ὁποῦ ἔπεσουν ἀπὸ τὸ σῶμα του, τοῦτο φαίνεται πῶς ἐδηλοῦσαν· τὸ νὰ ἀναξηραίνεται, καὶ νὰ ἀποπίπτῃ ἀπὸ λόγισμας ἡ δειλία, καὶ νὰ ἀνδριώνεται ἡ Φύσις ἡμῶν εἰς τὸν Χριστόν. διότι ἐὰν δὲν ἦτον τοῦτο, ἤγουν τὸ νὰ θέλῃ νὰ ἰατρεύσῃ τὴν ἐδικήμας Φύσιν καὶ δειλίαν τῶν ἀνθρώπων, ἂν ἦτον καὶ πολλὰ δειλὸς καὶ ἀχαμνὸς, πάλιν δὲν ἤθελεν ἱδρώσῃ τοσοῦτον. Ἐφάνη δὲ εἰς αὐτὸν Ἄγγελος συδυναμώνοντάς τον· καὶ τοῦτο εἰς παρηγορίαν ἐδικήμας, διὰ νὰ μάθωμεν καὶ τὴν δύναμιν τῆς εὐχῆς, ὅτι συδυναμώνει, καὶ ἔτζι νὰ τὴν χρειαζώμεθεν

Δευτ. λβ'. εἰς τὸς πειρασμὸς. καὶ ἄλλο δὲ, πληρώνεται, καὶ ἡ Προφητεία τοῦ Μωϋσέως ὁποῦ λέγει εἰς τὴν μεγάλην ᾠδήν· Καὶ ἐνίσχυσάτωσαν αὐτῷ, πάντες Υἱοὶ Θεοῦ. τινὲς δὲ ἔτως συνόησαν τὸ ῥητὸν, ὅτι ἐφάνη εἰς αὐτὸν Ἄγγελος, δοξάζων αὐτὸν καὶ λέγων· ἐδικήσε εἶναι Κύριε ἡ δύναμις, διότι σὺ ἐδωνήθης κατὰ τοῦ θανάτου, καὶ κατὰ τοῦ ᾅδου, νὰ ἐλευθερώσῃς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. καὶ ταῦτα μὲν ἔτως· αὐτὸς δὲ Κύριος τὸς μαθητὰς κοιμωμένους, τὸς ὀνειδίζει ἅμα καὶ τὸς παραινεῖ νὰ προσεύχωνται εἰς τὸς πειρασμὸς, διὰ νὰ μὴ νικηθῶν ἀπ' αὐτούς. διότι τοῦτο δηλοῖ, τὸ μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμὸν, τουτέστι τὸ νὰ μὴν νικηθῶν ὑπὸ τοῦ πειρασμοῦ. ἢ ἠ ἁπλῶς προσάσσει νὰ προσευχώμεθεν, διὰ νὰ ἔμεθεν εἰρηνικοὶ, ἠ νὰ μὴν πέυτωμεν εἰς πειρασμὸς, διότι δαιμονικὸν ἔργον εἶναι, ἠ ἀλαζονικὸν τὸ νὰ ῥίχνωμεν τοῦ λόγου μας εἰς πειρασμός.

Κεφ. α'. ἀμὴ πῶς λέγει λοιπὸν ὁ Ἰάκωβος, ὅτι πᾶσαν χαρὰν, ἡγήσασθε ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις; ἤγουν κάθε χαρὰν λογιάσετε ὅταν πέσετε εἰς διαφόρους πειρασμούς. ἠ τί τοῦτο; μῆνα ἡμεῖς συαντία λέγομεν; ἰδὲ λοιπὸν ἠ ὁ Ἰάκωβος δὲν εἶπεν, ὅτι ῥίπτετε τοῦ λόγου μας εἰς πειρασμούς, ἀλλ' ὅταν περιπέσητε, μὴ καταπέσητε, ἀλλὰ πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, καὶ τὸ ἀβέλητον κάμετέτο βελητὸν. διότι καλήτερον ἦτον νὰ μὴν ἤθελαν ἐλθῇ οἱ πειρασμοὶ, ἐπειδὴ δὲ ἦλθαν, τί κάμνει χρεία νὰ λυπῆθε ἀνωφέλευτα. δεῖξον μοι λοιπὸν ῥητῶς προσαγλόμενον, τὸ εὔχεθε εἰς πειρασμὸς ἐμπεσεῖν. ἀλλὰ δὲν ἔχεις. ἠξεύρω δὲ, ὅτι τὸ εἶδος τῶν πειρασμῶν εἶναι διπλὸν, καὶ ὅτι τινὲς νοοῦσιν, ὅτι πρέπει μὲν νὰ εὐχώμεθεν νὰ μὴν ἐλθοῦμεν εἰς πειρασμὸν, τουτέστιν εἰς τὸν πειρασμὸν ὁποῦ νικᾷ τὴν ψυχὴν· ἤγουν εἰς πειρασμὸν πορνείας, εἰς πειρασμὸν θυμοῦ. πᾶσαν δὲ χαρὰν νὰ λογιάζωμεν ὅταν πέσωμεν εἰς θλίψεις σωματικαῖς, καὶ πειρασμὸς. διότι ὅσον ὁ ἔξω ἄνθρωπος φθείρεται, τοσοῦτον ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται. ἠξεύρω λοι-

β. πρ. Κορ. δ'. πὸν καὶ ταῦτα, ἀλλὰ τὰ ἀληθέστερα προκρίνω, καὶ ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι εἰς τοῦτον τὸν σκοπὸν ἀριμοδιότερα.

Ἰωάνν. ιή. Κεφ. Ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας, εἷς τῶν δώδεκα προήρχετο αὐτῶν, καὶ ἤγγισε τῷ Ἰησοῦ φιλῆσαι αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἰούδα φιλήματι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως; ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον, εἶπον αὐτῷ· Κύριε, εἰ πατάξωμεν ἐν μαχαίρᾳ; καὶ ἐπάταξεν εἷς τις ἐξ αὐτῶν τὸν δοῦλον τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ οὖς τὸ δεξιόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· ἐᾶτε ἕως τούτου. καὶ ἁψάμενος τοῦ ὠτίου αὐτοῦ, ἰάσατο αὐτόν. εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐτὸν Ἀρχιερεῖς, καὶ στρατηγοὺς τοῦ Ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους· ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξεληλύθατε μετὰ μαχαιρῶν, καὶ ξύλων; καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ, οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ· ἀλλ' αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

Εξήγ.

Εξήγ. Φίλημα ἔδωκε σημεῖον ὁ Ἰούδας εἰς ἐκείνες ὁπῶ ἦλθαν, καὶ δὲν τὲς τὸν ἔδειξεν ἀπὸ μακρὰ, διὰ νά μὴ γελαθῆν, ἔχοντας νὰ εἶναι νύκτα. ἐπειδὴ καὶ διὰ νὰ μὴ λανθαθῆν, καὶ τὲς φύγει ὁ Ἰησῆς, ἦλθαν μετὰ φανῶν, καὶ λαμπάδων. τί λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος; δέχεται τὸ ἐχθρικὸν φίλημα τέτε, καὶ δὲν ὀργίθη τὸν ἀχάριτον, καὶ δόλιον. διδάσκωντας ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ, τὶω ἀνεξικακίαν αὐτῦ. ὀνειδίζει δὲ μόνον αὐτὸν, λέγωντάς τε· Ἰούδα, μὲ φίλημα προδίδεις; ἐδὲ αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς προδοσίας σὺ τρέπεσαι; φίλε ἀσπασμὸν, μὲ ἔργον ἐχθρῦ σμίγεις, τὶω προδοσίαν; ἀλλὰ καὶ ποῖον προδίδεις; τὸν Υἱὸν τῦ ἀνθρώπε; τετέςι τὸν ἥμερον; τὸν πρᾶον; τὸν συγκαταβατικὸν; τὸν διὰ σὲ ἀνθρωπήσαντα; καὶ ταῦτα Θεὸν ὄντα; ταῦτα δὲ ἔλεγεν, ἕως τῆς ὑσερινῆς ὥρας περιποιέμενος αὐτὸν· διὰ τῦτο ἐδὲ τὸν ὕβρισεν, ἐδὲ τῦ εἶπεν, ἀπάνθρωπε καὶ ἀγνωμονέςατε, ἀλλὰ Ἰούδα, εἰς τὸ κύριον ὄνομα αὐτῦ τὸν ἐκάλεσε καὶ ἐδὲ ἤθελε τὸν ὀνειδίση, ἐὰν δὲν ἦτον καὶ τῦτο εἰς καλόντε, ἐὰν ἤθελε θελήση. διότι διὰ νὰ μὴ θαῤῥῆ ὅτι τὸν ἐλάνθασεν, ἀλλὰ νὰ ἐγνωρίση κἂν τότε τὸν δεσπότη, πῶς ἐγνωρίζει τὰ πάντα, καὶ νὰ προσπέση νὰ μετανοήση, διὰ τῦτο τὸ ἔκαμε καὶ τῦτο, καὶ τὸν ὠνείδισε. διότι ἀγκαλὰ τὸν ἤξθρε, ὅτι εἶναι ἀδιόρθωτος, ἀλλ' ὅμως κάμνει τὸ ἐδικόντε· καθὼς λοιπὸν καὶ ὁ Πατὴρ αὐτῦ σὺ τῇ παλαιᾷ ποιεῖ, ἤξθρεν ὅτι δὲν θελεν ἀκέσει οἱ Ἑβραῖοι, ὅμως Ἀποςέλλει τὲς Προφήτας. καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ μᾶς διδάξη καὶ ἡμᾶς, νὰ μὴ κακοποιῶμεν ἐκείνες ὁπῶ μᾶς πταίσν, ἀλλὰ νὰ τὲς διορθώνωμεν. ζηλῶσι δὲ οἱ μαθηταὶ, καὶ σύγάνεν μαχαίρας. πόθεν δὲ ταύτας εἶχον; ἔχοντας νὰ σφάξεν τὸ ἀρνίον, καὶ νὰ σηκωθῆν ἀπὸ τὶω τράπεζαν, πρεπόντως εἶχαν ταύτας. ἐπιτιμᾶται ὁ θερμὸς Πέτρος, ὡσὰν ὁπῶ ἐχρειάσθη τὸν θυμὸν ἔξω ἀπὸ τὸν σκοπὸν τῦ Κυρίε· διότι οἱ μὲν ἄλλοι ἐρωτῶσιν, ἐὰν ὀρίζη νὰ τὲς κτυπήσεν, αὐτὸς δὲ δὲν ἀπαντυχαίνει τὶω ἀπόκρισιν. ἔτζι παντῦ, ἦτον θερμὸς ὑπὲρ τῦ Διδασκάλε. κτυπᾷ δὲ τὸν δῶλον τῦ Ἀρχιερέως, καὶ κόπτει τὸ αὐτίον τε τὸ δεξιόν. τῦτο δὲ ἦτον σύμβολον, ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς τῦ καιρῦ ἐκείνε, ἔμελλαν νὰ γένεν ὅλοι δῶλοι, καὶ νὰ χάσεν τὶω δεξιὰν ἀκολῶ. διότι ἂν ἤκεον τῦ Μωϋσέως, δὲν ἤθελαν ςαυρώσῃ τὸν Κύριον τῆς δόξης. ὁ δὲ Ἰησῆς, ἰατρεύει τὸ αὐτίον αὐτῦ· διότι πρέπει τῇ μεγάλῃ δυνάμει τῦ λόγε, νὰ ἰατρεύῃ τὲς παρακέοντας, καὶ νὰ τὲς αὐγατίζη αὐτίον διὰ νὰ ἀκέσν. θαυματεργεῖ λοιπὸν ὁ Ἰησῆς, διὰ τῦ φαινόμενε τέτε θαύματος τῦ αὐτίε, δείχνωντας τὶω ἀνεξικακίαν αὐτῦ. ϗ διὰ τῦ θαύματος λοιπὸν, κάμνει αὐτὲς νὰ ἀπέχεν τῆς μανίας. λέγει δὲ πρὸς τὲς ἀρχιερεῖς, καὶ ςρατηγὲς τῦ Ἱερῦ, τετέςι πρὸς ἐκείνες ὁπῶ ἦσαν τεταγμένοι νὰ διακρίνεν τὰς ἱερατικὰς ὑποθέσεις, ἢ καὶ ἐκείνες ὁπῶ ἦσαν ἐπάνω εἰς τὰ κτήρια τῦ ἱερῦ τὲς ὀνομάζει ςρατηγές. λέγει λοιπὸν πρὸς αὐτὲς, καθ' ἡμέραν ἐδίδασκον σὺ τῷ ἱερῷ, καὶ δὲν ἠθελήσατε νὰ μὲ πιάσετε, καὶ τώρα ἤλθετε ὡσὰν εἰς λῃςὶν. ἀλλὰ ὄντως νυκτὸς ἔργον ἐπιχειρίζεθε, καὶ ἡ ἐξεσίασας αὕτη εἶναι τῦ σκότες, καὶ διὰ τῦτο ἐπετηρήσατε τοιαύτιω ὥραν, καὶ ἤλθετε νὰ κάμετε τὸ ἔργον σας καθὼς σᾶς πρέπει.

Κείμ. Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον, καὶ εἰσήγαγον εἰς τὶω οἰκία τῦ Ἀρχιερέως. ὁ δὲ Πέτρος ἠκολέθει μακρόθεν· ἁψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσω τῆς αὐλῆς, καὶ συγκαθισάντων αὐτῶν, ἐκάθητο ὁ Πέτρος σὺ μέσω αὐτῶν. ἰδῦσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τὶς καθήμενον πρὸς τὸ φῶς, καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ, εἶπε, καὶ ἦτος σὺν αὐτῷ ἦν. ὁ δὲ ἠρνήσατο αὐτὸν, λέγων· γύναι, οὐκ οἶδα αὐτὸν. καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν, ἔφη· καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν, ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί. καὶ διασάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς, ἄλλος τὶς διϊσχυρίζετο, λέγων· ἐπ' ἀληθείας καὶ ἦτος μετ' αὐτῦ ἦν· καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐςιν. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος· ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παραχρῆμα ἔτι λαλῦντος αὐτῦ, ἐφώνησεν ὁ ἀλέκτωρ· καὶ ςραφεὶς ὁ Κύριος ἐνέβλεψε τῷ Πέτρῳ· καὶ ὑπεμνήθη ὁ Πέτρος τῦ λόγε τῦ Κυρίε, ὡς εἶπεν αὐτῷ· ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, ἀρνήσῃ με τρὶς, καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς.

Ματθ. κς'. Μαρκ. ιδ'. Ἰωάνν. ιή'.

Εξήγ. Ἠθέλησεν ὁ Πέτρος κατὰ τὶω Προφητείαν τῦ Χρισῦ, ϗ ἀρνήθη τὸν δεσπότιν Χρισὸν, ὄχι μίαν φορὰν, ἀλλὰ τρὶς, καὶ μὲ ὅρκον ἔκαμνε τὶω ἄρνησιν. διότι λέγει ὁ Ματθαῖος, ὅτι ἤρξατο καταναθεματίζειν, καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. τοσῦτον τὸ λοιπὸν ἐπιάθη ὑπὸ τῆς δειλίας, ἔχοντας νὰ ἐγκαταλειφθῆ εἰς ὀλίγον, διὰ τὶω θρασύτητα, διὰ νὰ παιδευθῆ νὰ εἶναι πρὸς τὲς ἄλλες ὁπῶ σφάλλν, συμπαθὴς. διότι ἦτον προπετέςερος, καὶ ἐὰν δὲν ἤθελε παιδευθῆ, νὰ σωφρονισθῆ ἀπ' ἐδῶ, δὲν ἤθελεν ἤθαι συμπαθὴς πρὸς τὲς ἄλλες. ἀλλὰ τότε τοσῦτον ἐσυγχύθη ἀπὸ τὸν φόβον, ὅτι ἐδὲ ἐγροίκησε τὸ σφάλματε, ἂν δὲν ἤθελε ςραφῆ ὁ Κύριος νὰ τὸν ἰδῆ. ὦ τῆς ἀγαθότητος! ὅτι καὶ εἰς τὶω καταδίκιν ὑρισκόμενος, δὲν ἀμέλησε τῆς σωτηρίας τῦ μαθητῦ. πρεπόντως· διότι καὶ τὶω κατά-

Κεφ. κς'.

κατάκρισιν ταύτιω, διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων τὴν ὑπέμεινεν. ἀρνήθη μὲν λοιπὸν ὁ μαθητὴς πρῶτον, καὶ ἀπέκει ἐλάλησεν ὁ πετεινὸς, καὶ πάλιν ἀρνήθη ἕως τὸ τρίτον, καὶ τότε
Κεφ. ιδ'. πάλιν ἐλάλησεν ἐκδυτέρᾳ ὁ πετεινὸς. διότι ἔτζι γράφει ὁ Μάρκος, λεπτότερον τε καὶ ἀκριβέστερον γράψας ταῦτα, ὡσὰν ὁπῶ τὰ ἔμαθε παρὰ τῶ Πέτρε, διότι τότε μαθητὴς ἦτον. διὰ τῶτο ὡσὰν ὁπῶ τὰ εἶπεν ὁ Μάρκος, ὁ Λεκᾶς τὰ ἐπαραύδραμε. καὶ δὲν εἶναι ἐναντίον τῶ Μάρκε τῶτο ὁπῶ λέγει ὁ Λεκᾶς, διότι καὶ ὁ πετεινὸς ἔχει σωήθειαν, εἰς κάθε φορὰν, νὰ λαλῇ καὶ δύο, καὶ τρὶς. ὁ Πέτρος λοιπὸν, τοσῶτον ἐσκοτίδη ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἀδενείας, ὅτι μηδὲ ἀπὸ τὴν φωνὴν τῶ πετεινῶ ἐγροίκησεν, ἀλλὰ καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ λάλημα τῶ πετεινῶ, πάλιν ἀρνήθη, καὶ πάλιν, ἕως ὁπῶ μὲ τὸ ἀγαθὸν βλέμμα τῶ Ἰησῶ ἦλθεν εἰς αἴσθησιν, καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς. ὑγῆκε μὲν ἔξω, καὶ ὅτε τὸ πρῶτον ἀρνήθη, καθὼς λέγει ὁ Μάρκος, καὶ ἀπέκει πάλιν κάμνει χρεία ὅτι νὰ ἐσέβη, διὰ νὰ μὴν δώσῃ περισοτέραν ὑποψίαν πῶς ἦτον μὲ τὸν Ἰησῶν. ἢ πάλιν ὅταν ἐγροίκησεν, ἐξέβη ἢ ἔκλαυσε πικρῶς. διότι διὰ νὰ μὴν φανῇ εἰς ἐκείνες ὁπῶ ἦσαν εἰς τὴν αὐλὴν, ὑγαίνει καὶ κρύπτεται ἀπ' αὐτὲς. τινὲς δὲ, δὲν ἠξεύρω πόθεν ἐσυήθεσαν ἀνόητον ἀπολογίαν ὑπὲρ τῶ Πέτρε, λέγοντες ὅτι δὲν ἀρνήθη ὁ Πέτρος, ἀλλὰ εἶπεν, ὅτι δὲν οἶδα τὸν ἄνθρωπον· τετέστι, δὲν τὸν ἠξεύρω φιλὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ θεὸν γενόμενον ἄνθρωπον. τῶτον δὲ τὸν ἀνόητον ἔλεγχον ἂς τὸν ἀφήσωμεν εἰς ἄλλες, διότι ψεύσῃ κάμνει τὸν Κύριον, καὶ τὴν ῥῆσιν τῶ εὐαγγελίε ἀρνεῖται· καὶ ἐδὲ θέλει δωνηθῇ καθόλε νὰ διορθώσῃ τὴν ἀκολουθίαν τῆς διηγήσεως. ἀλλὰ καὶ ὁ Πέτρος διατὶ ἔκλαυσεν, ἐπειδὴ δὲν ἀρνήθη;

Κείμ. Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες τὸν Ἰησῶν, ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες· καὶ περικαλύπτοντες αὐτὸν, αὐτῶ τὸ πρόσωπον ἔτυπτον, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν, λέγοντες· προφήτευσον, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε; καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες εἰς αὐτὸν ἔλεγον. καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τῶ λαῶ, καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν, λέγοντες· εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς εἰπὲ ἡμῖν. εἶπε δὲ αὐτοῖς· ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσητε. ἐὰν δὲ καὶ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθητέμοι, ἢ ἀπολύσητε. ἀπὸ τῶ νῦν ἔσαι ὁ Υἱὸς τῶ ἀνθρώπε καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τῶ Θεῶ. εἶπον δὲ πάντες, σὺ οὖν εἶ ὁ Υἱὸς τῶ Θεῶ; ὁ δὲ πρὸς αὐτὲς ἔφη. ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐγώ εἰμι. οἱ δὲ εἶπον· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτυρίας; αὐτοὶ γὰρ ἠκέσαμεν ἐκ τῶ ςόματος αὐτῶ.

Ἐξήγ. Ὑβρισταί τινες, καὶ ἀπαίδευτοι ἦσαν ἐκεῖνοι ὁπῶ ἔκαμναν τὰ τοιαῦτα εἰς τὸν Ἰησῶν. ἄλλο δὲ, ἔπρεπε καὶ ὁ διάβολος, νὰ μὴν ἀφήσῃ κανένα εἶδος κακίας, ἀλλὰ νὰ τὰ κενώσῃ ὅλα· διὰ νὰ δρεθῇ εἰς ὅλα ἡ φύσις ἡμῶν ἁγία, καὶ νὰ τὸν νικήσῃ, καὶ νὰ τὸν σωτρίψῃ. διότι ἐπειδὴ διὰ τῶτο ἀνέλαβε τὴν φύσιν ἡμῶν ὁ Κύριος, διὰ νὰ τὴν δυναμώσῃ πρὸς πάσας τὰς μηχανὰς τῶ Διαβόλε, καὶ νὰ δείξῃ ὅτι ἐὰν ἐπρόσεχεν ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἀδὰμ, δὲν ἤθελε νικηθῇ, διὰ τῶτο δέχεται πάσας τὰς κακίας τῶ Διαβόλε ὁπῶ χύνονται εἰς αὐτὸν, διὰ νὰ θαῤῥέμεν ἡμεῖς οἱ μεταγενέστεροι, ὡσὰν ὁπῶ νίκησεν ἡ φύσις ἡμῶν ἐν Χριστῷ, νὰ μὴ δειλιάζωμεν εἰς κανένα ἀπὸ ὅσα φαίνονται δύσκολα, ἢ λυπηρά. διὰ τῶτο καὶ ἐμπαίζεται, καὶ δέρνεται· καὶ ὁ δεσπότης τῶν Προφητῶν, ὡς ψευδοπροφήτης ἀναγελᾶται. διότι τὸ, προφήτευσον ἡμῖν τὶς ἐστιν ὁ παίσας σε; τῶτο δηλοῖ, ὅτι τὸν ἀναγελῶσαν ὡς πλάνον, ἢ πῶς ἐπιάνετον διὰ Προφήτης. καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, (διότι οἱ ἐμπαιγμοὶ καὶ βλασφημίαι τὴν νύκτα ἐγίνοναν παρὰ τῶν μεθυόντων ὑπηρετῶν) τὸ πρεσβυτέριον, καὶ ἀντιμότερον μέρος, τὸν ἐρωτῶν ἂν εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστὸς. αὐτὸς δὲ ἠξεύρωνταις καρδίας αὐτῶν, καὶ ὅτι ἐὰν τὰ ἔργε δὲν ἐπίστευσαν, ὁπῶ δυώνται νὰ καταπείσωσι περισότερον, πῶς ἤθελαν πιστεύσῃ τὰ λόγια; λέγει, ἐὰν σᾶς εἰπῶ, δὲν θέλετε μὲ πιστεύσει· διότι ἂν ἐπιστεύετε τὰ ἐδικάμε λόγια, τὶς ἡ χρεία τῶ σωεδρίε τότε; καὶ ἐὰν σᾶς ἐρωτήσω δὲν θέλετε μῶ ἀποκριθῇ, διότι πολλάκις ἐρωτηθέντες ἀπεσιώπησαν, ὡς ἐπὶ τῶ βαπτισῶ Ἰωάννε, καὶ τῶ Εἶπεν
Ματθ. κα'. Μαρκ. ια'. Λεκ. κ'. Ματθ. κβ'. Δεκ. ιγ'. ὁ Κύριος τῶ κυρίωμε, καὶ διὰ τὴν συγκύπτεσαν γυναῖκα. τῶ λοιπὸν ἀκέσαντες ἐπιστεύσατε; πότε δὲ ἐρωτῶμενοι δὲν ἐσιωπήσατε; διὰ τῶτο, τῶτο μόνον σᾶς λέγω· ὅτι ἀπὸ τῶ νῦν, καιρὸς διδασκαλίας δὲν εἶναι πλέον εἰς ἐσᾶς, εἰς τὸ νὰ σᾶς διδάξω ποῖος εἶμαι· διότι ἂν ἠθέλετε, μὲ ἐγνωρίζετε ἀπὸ τὰς θαυματεργίας. ἀπὸ τώρα δὲ, εἶναι κρίσεως καιρὸς. θέλετε ἰδῇ λοιπὸν τὸν Υἱὸν τῶ Ἀνθρώπε, καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τῶ Θεῶ. ἔπρεπε νὰ φρίξῃ· οἱ δὲ μετὰ τὸν λόγον τῶτον ἐδαιμονίωθησαν περισότερον, καὶ ἐρωτῶσι μανικῶς· ἐσὺ εἶσαι λοιπὸν ὁ Υἱὸς τῶ Θεῶ; αὐτὸς δὲ, μέσως πῶς καὶ εἰρωνικῶς ἀποκρίνεται· ἐσεῖς τὸ λέγετε τῶτο ὅτι ἐγώ εἰμι. διότι ἐκαταφρόνει τῆς ὀργῆς αὐτῶν, καὶ ἀφόβως ἀπεκρίνετον πρὸς αὐτὲς. ἀπ' ἐδὼ δὲ εἶναι φανερὸν, ὅτι ἐδὲν ὠφελῶνται οἱ ἀπειθεῖς, μὲ τὸ νὰ τὲς ἀποκαλύπτωνται τὰ μυσικώτερα, ἀλλα μάλισα, περισοτέραν κατάκρισιν δέχονται. διὰ τῶτο ἢ πρέπει νὰ ἀποκρύπτωνται ἀπὸ τὲς τοιέτες, διότι τῶτο εἶναι περισοτέρας φιλανθρωπίας.

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλάτον. καὶ ἤρξαντο κατηγορεῖν αὐτοῦ, λέγοντες· τοῦτον εὕρομεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος, καὶ κωλύοντα Καίσαρι φόρους διδόναι, λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν Βασιλέα εἶναι. ὁ δὲ Πιλάτος ἐπηρώτησεν αὐτὸν, λέγων· σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ, ἔφη· σὺ λέγεις. ὁ δὲ Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς ὄχλους· οὐδὲν εὑρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. οἱ δὲ ἐπίσχυον, λέγοντες ὅτι ἀνασείει τὸν λαὸν, διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε.

Εξήγ. Φανερᾶ ἐναντιοῦνται εἰς τὴν ἀλήθειαν· διότι πῶ ἐμπόδισεν ὁ Ἰησοῦς νὰ μὴν δίδουν φόρους τῷ Καίσαρι, μαλίστα ὁπῶ αὐτὸς ἐπρόσταζεν νὰ ἀποδίδουν ὡς χρέος, οὕτω λέγοντας, ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι; πῶς δὲ ἀνασείει τὸν λαὸν, ἄρα ὡς Βασιλείαν ἐπιχειριζόμενος; ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἄπιστον παντάπασιν· διότι καὶ βουλομένου τοῦ ὄχλου νὰ τὸν κάμουν Βασιλέα, αὐτὸς ἀνεχώρησεν, ἔστωντας νὰ τὸ ἐγνωρίσῃ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πιλάτος, μὲ τὸ νὰ καταλάβῃ τὴν συκοφαντίαν, ἔλεγεν· ὅτι οὐδὲν εὑρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. λογιάζω δὲ ὅτι εἰς ἀναγελασμὸν τῆς συκοφαντίας αὐτῶν, κάμνει καὶ τὴν ἐρώτησιν ταύτην πρὸς τὸν Χριστὸν. διότι ἀναγελᾶ τὸ πρᾶγμα, λέγων, ἐσὺ εἶσαι ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὡσὰν νὰ ἔλεγεν ἔτζι, ἐσὺ ὁ πένης, ὁ εὐτελὴς, ὁ γυμνὸς, ὁ ἀβοήθητος, κατηγορῆσαι πῶς ἐπιθυμεῖς Βασιλείας; τοῦτο δὲ εἰς ἀναγέλοιον εἶναι καθὼς εἴπαμεν, ἐκείνων ὁποῦ ἐκατηγοροῦσαν τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι τὸν οὕτως εὐτελῆ, καὶ γυμνὸν, τὸν συκοφαντοῦν, πῶς ἐπιχειρίζεται τοιοῦτον πρᾶγμα, ὁποῦ χρειάζεται πολλῶν χρημάτων, καὶ βοηθῶν. ἐκεῖνοι δὲ μὴ ἔχοντες ἄλλην βοήθειαν πρὸς τὴν συκοφαντίαν, ταῖς φωναῖς χρειάζονται πρὸς συνεργίαν, καὶ ἔκραζαν κατὰ τοῦ Θεοῦ λόγου. διότι λέγουσιν, ἀνασείει, τουτέστιν ἀναγκάζει τὸν λαὸν, νὰ ἀποστατήσουν, καὶ ὄχι εἰς ἕνα μέρος, ἀλλὰ ἄρχισε μὲν ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ἔφθασε δὲ ἕως ἐδὼ, ἔστωντας νὰ περάσῃ ἀπὸ μέσα τῆς Ἰουδαίας. φαίνεταίμου δὲ ὅτι δὲν ἐνθυμοῦνται ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν τῆς Γαλιλαίας, ἀλλὰ διὰ νὰ φοβήσουν τὸν Πιλάτον. διότι τοιοῦτοι στασιασταὶ, ἦσαν πάντοτε οἱ Γαλιλαῖοι, ὡσὰν πῶς ἦτον ὁ Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος, διὰ τὸν ὁποῖον σπουδάζουν νὰ φέρουν τὸν Πιλάτον εἰς ἐνθύμησιν. ὡσὰν νὰ ἔλεγαν, ἐνθυμήσου Ἡγεμὼν τὸν Γαλιλαῖον Ἰούδα, ὁ ὁποῖος ἔκαμε πολλαῖς σύγχυσαις εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἔστωντας νὰ ἀποστατήσῃ ὀλίγον μέρος τοῦ λαοῦ. τοιοῦτος εἶναι καὶ οὗτος, καὶ διὰ τοῦτο κάμνει χρεία νὰ λείψῃ ἀπὸ τὸ μέσον.

Κείμ. Ὁ οὖν πιλάτος ἀκούσας Γαλιλαίαν, ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖος ἐστι. καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστὶν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς ἡρώδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν. ἦν γὰρ θέλων ἐξ ἱκανοῦ ἰδεῖν αὐτὸν, διὰ τὸ ἀκούειν πολλὰ περὶ αὐτοῦ· καὶ ἤλπιζε τὶ σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς. αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. εἱστήκησαν δὲ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ, καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν αὐτῷ αἰσθῆτα λαμπρὰν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ· ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅτε Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώδης. ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς ἑαυτοὺς· Πιλάτος δὲ συγκαλεσάμενος τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ τὸν λαὸν, εἶπε πρὸς αὐτοὺς· προσενέγκατέμοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαὸν· καὶ Ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας, οὐδὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον, ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲ Ἡρώδης· ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν· καὶ Ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστιν ἐν αὐτῷ πεπραγμένον· παιδεύσας οὖν, ἀπολύσω· ἀνάγκην δὲ εἶχον ἀπολύειν ἑαυτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἕνα.

Εξήγ. Τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον ἀκολουθῶν ὁ Πιλάτος, ὁποῦ ὥριζεν ὅτι ἕκαστος εἰς τὴν ἐπαρχίαντου νὰ κρίνεται· διὰ τοῦτο πέμπει τὸν Κύριον ὡς Γαλιλαῖον, εἰς τὸν Ἡρώδην ὁποῦ ἦτον αὐθέντης τῆς Γαλιλαίας. ὁ δὲ Ἡρώδης ἐχάρη ἐπὶ τούτῳ, ὄχι πῶς ἔμελλε νὰ κερδήσῃ τίποτες ψυχωφελὲς ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ διατὶ ἤκουε περὶ αὐτοῦ, ὅτι σοφὸς ἐστὶ, καὶ θαυματουργὸς,

Ματθ. κβ. Μάρκ. ιβ. Λουκ. κ. Ἰωάνν. ς.

τεργὸς, εἶχεν ἀνόητον ἐπιθυμίαν, διὰ νὰ ἔχῃ τιὼ ἀθανέιαν τῆς κενοδοξίας καὶ αὐτὸς, διὰ νὰ Ἰδῇ τοιῦτον ἀμόκοτον ἄνθρωπον, καὶ νὰ τῦ ἀκέσῃ τὶ λέγει. ἢ δὲν ἀθανᾶμεν καὶ τώρα τοιαῦτα πολλοὶ; ἐπιθυμεῖ λοιπὸν καὶ αὐτὸς, νὰ ἰδῇ τὶ σημεῖον ἐκ τῦ Ἰησῦ, ὄχι διὰ νὰ πιςεύσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ ὀφράνῃ τιὼ ψυχιώτε. καθὼς καὶ εἰς τὰ θέατρα βλέπομεν τὲς θαυματοποιὲς ὁπῦ φαντάζονται πῶς καταπίνεν φίδια, καὶ σαθία, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ θαυμάζομεν. ἔτζι καὶ αὐτὸς, διότι ὡραμάει νόμιζεν, ὅτι τοιῦτος εἶναι καὶ ὁ Ἰησῦς. ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν εἰ λόγοις ἱκανοῖς, ἔτω πῶς εἰρωνικῶς πρὸς αὐτὸν διακείμενος, καὶ τὸ ὅλον μυκτηρίζων αὐτόν. διὰ τῦτο καὶ ὁ Ἰησῦς, ἐδὲν ἀποκρίνεται. διότι ἤξῶρε πότε πρέπει
Ψαλ. ριε. νὰ ἀποκρίνεται ὁ τὰ πάντα εἰ λόγῳ ποιήσας, καὶ μαρτυρηθεὶς ὑπὸ Δαβὶδ, ὅτι Οἰκονομήσει τὲς λόγες αὐτῦ ἐν κρίσει. διότι τὶ ἔκαμνε χρεία νὰ ἀποκριθῇ εἰς ἐκεῖνον ὁπῦ δὲν ἐρωτᾶσε διὰ νὰ μάθῃ; τὶ πρέπει δὲ νὰ βάλῃ τὲς μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων; μάλισα δὲ καθὼς τὸ εἴπαμεν καὶ παράνω, φιλανθρωπίας ἦτον τὸ νὰ σιωπᾷ τὰ τοιαῦτα, διότι ὁ λόγος ὁπῦ νὰ λαληθῇ, καὶ νὰ μιὼ ὠφεληθῇ τίποτε ἐκεῖνος ὁπῦ τὸν ἀκέσει, ἀκόμι εἶναι καὶ κατακρίσεως πρόξενος, πρὸς ἐκεῖνον ὁπῦ δὲν προσέχει. τῦ δὲ Πιλάτε, ἐπειδὴ δύγνωμονέσερος ἦτον τῦ Ἡρώδε, ἀποκρίνεται, ἀγκαλὰ καὶ ὄχι τόσον φανερὰ· διότι ἐρωτήσαντος ἐκείνε, σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰεδαίων, τὶ λέγει ὁ Κύριος; σὺ λέγεις. τῦτο δὲ, μέσην πως ἔχει τὴν διάνοιαν, διότι δωάται νὰ νοηθῇ, καὶ ὅτι ἀληθῶς ἐγὼ εἰμὶ, σὺ εἶπας τιὼ ἀληθειαν· δωάται δὲ καὶ ἀλλέως, ὅτι ἐγὼ ἐ λέγω, σὺ λέγεις, ἐξεσίαν ἔχεις καὶ λέγεις. τῷ δὲ Ἡρώδη ἐκ
Ἡσαϊ. γ. ἀποκρίνεται ποσῶς· ὡσὰν ὁπῦ ἦτον ὅλος διόλε ἐμπαίκτης. διότι καὶ ὄντως κατὰ τὸν Ἡσαΐαν, Τῷ σπέρματι τῷ πονηρῷ, τοῖς υἱοῖς τοῖς ἀνόμοις, τοῖς τότε λέγω Ἰεδαίοις, ἐμπαίκται τὲς ἐκυρίδυαν, καὶ πράκτορες τὲς εἶχαν παχτωμένες. ὅτι δὲ μὲ τοιῦτον σκοπὸν παικτικὸν, καὶ γελοιώδη ἐπεθύμει νὰ ἰδῇ τὸν Ἰησῦν, καὶ νὰ ἰδῇ καὶ σημεῖον, καὶ μέ τοιαύτιω γνώμιω τὸν ἠρώτα, τὸ ἔδειξε τὸ τέλος· διότι ἐξεθανήσας, καὶ ἐμπαίξας αὐτὸν ἀπέσειλε, καὶ ὄχι αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ τὰ σρατῦματα αὐτῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι πάσης ὕβρεως ἐπέκεινα. τὸν ἐφόρεσε δὲ φόρεμα λαμπρὸν, καὶ τὸν ἔσειλεν εἰς Πιλάτον. Σὺ δὲ βλέπε πανταχῦ, συμποδιζόμενον τὸν διάβολον μὲ τὰ καμώματάτε· διότι κάμνει τὲς ἐμπαιγμὲς, καὶ τὰς ὕβρεις ταύτας κατὰ τῦ Χριςῦ, ἀπ' αὐτῦ ὅμως δείχνεται ἡ ἀλήθεια περισότερον· διότι μὲ τὲς ἐμπαιγμὲς ὁπῦ τὸν ἐμπαίζεν, δείχνεν φανερὰ, ὅτι δὲν εἶναι σασιασὴς ὁ Κύριος. διότι ἂν ἦτον τοιῦτος, δὲν ἔπαιζαν, τηλικάτε κινδιώε καὶ ἐπαναςάσεως ὑποπτευομένης ὅλε τῦ ἔθνες, καὶ ταῦτα τηλικάτε ἔθνες, καὶ ἔτω ταῖς καινοτομίαις χαίροντος. ἔγιναν δὲ φίλοι λέγει, ὁ Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώδης, διότι τὸ νὰ πεμφθῇ ὁ Ἰησῦς ὁπῦ ἦτον ὑποκείμενος εἰς τὸν Ἡρώδιω, ὑπὸ τῦ Πιλάτε εἰς τὸν Ἡρώδιω, ἀρχὴ φιλίας ἐλογίδη, ὡσὰν ὁπῦ δὲν ἔπερναν ὁ Πιλάτος τὰ προνόμια τῦ Ἡρώδε. πλιὼ βλέπε πανταχῦ, πῶς καὶ τὲς ἐχθρὲς φιλιώνει ὁ διάβολος, μόνον διὰ νὰ κατασκδάσῃ τὸν θάνατον τῦ Χριςῦ. δὲν σὐτρεπόμεθε λοιπὸν ἡμεῖς, ἐὰν ὁ διάβολος καὶ τὲς ἐχθρὲς εἰρηνδέει, διὰ νὰ θανατώσῃ τὸν Χριςὸν· ἡμεῖς δὲ διὰ τιὼ σωτηρίαν ἡμῶν, ἐδὲ κἂν τὲς φίλες σὐ τῇ πρὸς ἡμᾶς φιλίᾳ τηρήσωμεν; ἐπειδὴ δὲ ἐπέμφθη πάλιν εἰς τὸν Πιλάτον, σοχάζε πάλιν τιὼ ἀλήθειαν λάμπεσαν. μῦ ἠφέρετε, λέγει ὁ Πιλάτος, τὸν ἄνθρωπον τῦτον πῶς διασρέφει τὸν λαὸν, καὶ ἐδὲ ἄξιον θανάτε δύρίσκω εἰς αὐτὸν· ἀλλ' ἐδὲ Ἡρώδης. βλέπεις ὅτι δύο ἀνθρώπων, καὶ ταῦτα τῦ μὲν Ἡγεμόνος, τῦ δὲ Βασιλέως, ἡ μαρτυρία πάντως ἀληθὴς; ἔτε ἐγὼ λέγει, ἔτε ὁ Βασιλεὺς Ἡρώδης, εὕρομεν καμίαν αἰτίαν θανάτε εἰς αὐτὸν. τὶ θέλεν εἰπῇ πρὸς ταῦτα οἱ Ἰεδαῖοι; αὐτοὶ οἱ κριταὶ μαρτυρᾶσιν ὅτι ἀναίτιος εἶναι ὁ ἄνθρωπος. ἐσεῖς οἱ κατήγοροι, ἐδένα μάρτυρα ἐφέρετε, ποίες πρέπει νὰ πισεύωμεν; ἀλήμονον, πῶς νικᾷ ἡ ἀλήθεια. σιωπᾷ ὁ Ἰησῦς, καὶ μαρτυρᾶσιν ὑπὲρ αὐτῦ οἱ ἐχθροὶ. βοῶσιν οἱ Ἑβραῖοι, καὶ κανεὶς δὲν μαρτυρεῖ ταῖς βοαῖς αὐτῶν. μαλακὸς δέτις ἦτον ὁ Πιλάτος, καὶ ἀνάξιος νὰ ἀντισαθῇ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. διότι ἐφοβᾶτο τιὼ συκοφαντίαν, μήπως ἐγκαλεθῇ πῶς ἀπέλυσε τὸν σασιασιὼ, ἤγεν τὸν
Ἡσαϊ. η. ἐναντίον τῦ Βασιλέως. διότι δὲν ἔμαθε νὰ λέγῃ, τὸν δὲ Φόβον ὑμῶν, ἐμὴ Φοβηθῶμεν· ἀλλὰ Κύριος, αὐτὸς ἔσαιμοι Φόβος. νὰ τὸν παιδδύσω λοιπὸν λέγει, καὶ νὰ τὸν ἀπολύσω, ἤγεν νὰ τὸν ῥαβδίσω διὰ νὰ σωφρονιθῇ. ἀνάγκη δὲ εἶχαν οἱ Ῥωμαῖοι, κατὰ τιὼ ἑορτιὼ νὰ ἀπολύσῃ ἕνα, χαριζόμενοι τοῖς Ἰεδαίοις. διότι ἔσωντας νὰ ὑποταχθᾶν μὲ τὸ θέλημάτες οἱ Ἰεδαῖοι, τὲς ἔδωκαν ἄδειαν νὰ πολιτδώνται κατὰ τιὼ παλαιάντες διάταξιν. σωήθειαν
Βασιλ. ιδ. δὲ εἶχαν ἀπὸ τὲς προπάτορας αὐτῶν οἱ Ἰεδαῖοι, νὰ ζητᾶν παρὰ τῦ ἄρχοντος τὲς κατακρίτες, ὥσπερ καὶ παρὰ Σαὰλ, ἐζήτησαν τὸν Ἰωνάθαν. εἰδὲ καὶ δὲν ἠξῶρεις τιὼ ἱσορίαν, ἀνάγνωσον τιὼ πρώτιω Βασιλειῶν, καὶ θέλεις τιὼ εὕρη.

Κείμ. Ἀνέκραξαν δὲ παμπληθεὶ, λέγοντες· αἶρε τῦτον, ἀπόλυσον δὲ ὑμῖν τὸν Βαραββᾶν· ὅστις ἰῶ διά σάσιν τινὰ γενομένιω σὺ τῇ πόλει, καὶ φόνον, βεβλημένος εἰς φυλακιώ. πάλιν ἓν ὁ Πιλάτος προσεφώνησε, θέλων ἀπολύσαι τὸν Ἰησῦν· οἱ δὲ ἐπεφώνεν, λέγοντες· σαύρωσον, σαύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ τρίτον

εἶπε

εἶπε πρὸς αὐτὲς· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν ἕτος; ἐδὲν αἴτιον θανάτε εὗρον ἐν αὐτῷ· πεδδύσας ἓν αὐτὸν, ἀπολύσω. οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις, αἰτέμενοι αὐτὸν σαυρωθῆναι· καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν, καὶ τῶν ἀρχιερέων. ὁδὲ Πιλάτος ἐπέκρινε γενέσθαι τὸ θέλημα αὐτῶν. ἀπέλυσε δὲ τὸν διὰ σάσιν ἢ φόνον, βεβλημένον εἰς τὶν φυλακὶν, ὃν ἠτέντο· τὸν δὲ Ἰησῦν παρέδωκε τῷ θελήματι αὐτῶν. καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτὸν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνός τινος Κυρηναίε ἐρχομένε ἀπ' ἀγρῦ, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σαυρὸν, φέρειν ὀπίσω τῦ Ἰησῦ. ἠκολέθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τῦ λαῦ, καὶ γυναικῶν, αἳ καὶ ἐκόπτοντο, καὶ ἐθρήνεν αὐτόν.

Ἐξήγ. Τί χειρότερον ἀπὸ τῦτο; ὁ ἐθνικὸς Πιλάτος τὸν Φόνον ἐμπόδιζε, καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἅγιον εἰς Φόνες ἐλυσίαζε, τὰ ἄνω κάτω ἐγένοντο. αἶρε τῦτον λέγεσιν, ἦγεν σήκωσέτον ἀπὸ τὶν ζωὶν, καὶ ἄφησέμας τὸν Βαραββᾶν, ὁ ὁποῖος διὰ νὰ εἶναι σασιασὴς, καὶ Φονᾶς, ἐβάλθη εἰς φυλακὶν. καὶ τρίτον ἀπολύει τὸν Χριὸν ὁ Πιλάτος, καὶ τρίτον ἐκῆνοι βοῶσιν κατὰ τῦ Χριῦ, ἵνα πάντως, διὰ τῦ τρίτε τέτε βεβαιώσωσι τὶν μιαιφονίαν αὐτῶν· καὶ τὸν μὲν ἅγιον, καὶ δίκαιον ἀρνήθηκαν, καθὼς τὸ λέγει ὁ μακάριος Πέτρος, ἐζήτησαν δὲ ἄνδρα Φονέα νὰ τὲς χαρίσῃ. διότι τὸν ὁμοιόντες ἀγάπησαν, διὰ τῦτο καὶ τῆς μερίδος αὐτῦ γίνονται, ἔσωτας νὰ σασιάσωσι καὶ αὐτοὶ κατὰ Ῥωμαίων, καὶ μυρίων Φόνων αἴτιοι γενόμενοι, καὶ τῆς ἀπωλείας αὐτῶν. αὐτὰ δὲ τὰ προλέγει, καὶ διὰ Ἱερεμίε ὁ Κύριος· Ἐγκαταλέλοιπα τὸν οἶκόμε, ἀφῆκα τὶν κληρονομίανμε, ἔδωκα τὶν ἠγαπημένιμε ψυχὶν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῆς. ἐγενήθη ἡ κληρονομίαμε ἐμοὶ, ὡς λέων ἐν δρυμῷ, ἔδωκεν ἐπ' ἐμὲ τὶν φωνὶν αὐτῆς, καὶ διὰ τῦτο ἐμίσησα αὐτιν. καὶ πάλιν Ὡσηὲ· Οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι ἀπεπήδησαν ἀπ' ἐμῦ. δείλαιοι εἰσίν, ὅτι ἠσέβησαν εἰς ἐμέ. ἐγὼ δὲ ἐλυτρωσάμιν αὐτὲς, αὐτοὶ δὲ κατελάλησαν κατ' ἐμῦ ψεδῆ. καὶ πεσῦνται ἐν ῥόματι μαχαίρας οἱ ἄρχοντες αὐτῶν, διὰ ἀπαιδευσίαν γλώτ[ι]ης αὐτῶν. Φέρεται λοιπὸν ὁ Ἰησῦς νὰ σαυρωθῇ, καὶ πρῶτον μὲν τῦ ἔδωκαν τὸν σαυρὸν, καὶ ἐβάσταζε βασάζοντάστον. διότι ἐδὲ ἐκαταδέχετον τινὰς ἀπὸ τὲς ἄλλες νὰ τὸν βασάξῃ, ἐπειδὴ καὶ τὸ ξύλον τὸ εἶχαν ἐπικατάρατον. καὶ ἀπέκει ἔσωντας νὰ εὕρεν κάποιον Σίμωνα Κυρηναῖον, ἔδωκαν τὸν σαυρὸν νὰ τὸν βασᾷ ἕτος, ἔσωντας νὰ τὸν ἀγκαρεύσεν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὡσὰν κακὸν τίποτες τῦ ἔδωκαν τὸν σαυρὸν, ὀπῦ δὲν ἐτολμᾶσιν ἄλλος τινὰς νὰ τὸν πιάσῃ. τῦτο δὲ δηλοῖ μεγάλιν νεθεσίαν, διότι ὁ σαυρὸς εἶναι ἡ νέκρωσις, καὶ ἡ ἀκινησία τῶν παθῶν, ἐπειδὴ ἐκῆνος ὀπῦ σαυρώνεται καρφώνεται, καὶ μένει ἀνενέργητος. ὁ κατὰ Χριὸν διδάσκαλος λοιπὸν, πρέπει νὰ σηκώνῃ πρῶτον αὐτὸς τὸν σαυρὸν, καὶ νὰ καρφώνῃ τὰς σάρκας αὐτῦ μὲ τὸν Φόβον τῦ Θεῦ, καὶ νὰ λαμπρώνεται μὲ τὶν ἀπάθειαν, καὶ τότε νὰ τὸν βάνῃ καὶ εἰς τὲς ὑπηκόες· διότι Σίμων, ὑπακοὴ ἑρμηνεύεται. πληρῦται καὶ ἐδῶ, ἡ Προφητεία Ἡσαΐε. Οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τῦ ὤμε αὐτῦ. διότι ἀρχὴ, καὶ Βασιλεία τῦ Κυρίε, ὁ σαυρὸς εἶναι. λέγει γὰρ ὁ Παῦλος, Ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, μέχρι θανάτε, θανάτε δὲ σαυρῦ· διὸ καὶ ὁ Θεὸς ὑπερύψωσε, καὶ τὰ λοιπά. ἐπειδὴ λοιπὸν, ὁ σαυρὸς ἔγινεν ὕψος, καὶ δόξα τῦ Ἰησῦ, πρεπόντως λέγεται ἀρχὴ αὐτῦ, ἦγεν ἀρχικὸν ἀξίωμα, καὶ σύμβολον τῆς ἀρχῆς. διότι καθὼς οἱ συγκλητικοὶ ἔχεν σημάδια τῶν ἀξιωμάτων, οἱ μὲν ζώνας, ἄλλοι δὲ μανδείας· ἔτζι καὶ ὁ Κύριος τὸν σαυρὸν ἔχει σύμβολον τῆς Βασιλείας αὐτῦ. καὶ ἂν σοχαθῇς θέλεις εὕρει, ὅτι ἀλέως δὲν Βασιλεύει ὁ Χριὸς εἰς ἡμᾶς, εἰμὴ διὰ κακοπάθειαν· ὅτι ἐκεῖνοι ὀπῦ καλοπαθῦν καὶ ἀναπαύονται, εἶναι ἐχθροὶ τῦ σαυρῦ, ἐκεῖνος δὲ ὀπῦ εἶναι ἐργάτης τῆς ἀρετῆς, δώνεται νὰ γένῃ ὑπήκοος τῦ Χριῦ, ἢ νὰ σηκώσῃ τὸν σαυρόντε, ἐκεῖνος ὀπῦ ἔρχεται ἀπὸ τὸν ἀγρὸν, ὀπῦ ἄφησε τὸν κόσμον τῦτον ὀπῦ λέγεται ἀγρὸς, καὶ τὰ ἔργα αὐτῦ, καὶ πηγαίνει πρὸς τὶν ἄνω Ἱερσαλὴμ τὶν ἐλθυθερίαν. ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ἀκολεθῆν τὸν Ἰησῦν πλῆθος λαῦ, καὶ γυναικῶν, δηλοῖ ὅτι ὕσερα ἀπὸ τὸν σαυρὸν, πολὺ πλῆθος τῶν Ἑβραίων θέλεν πισδύσει εἰς αὐτὸν, καὶ γυναῖκες πολλαὶ. καὶ ἀνάγνωσον τὰς πράξεις, καὶ θέλεις ἰδῆ μυριάδας τῶν πισδυσάντων. μήποτε δὲ καὶ τὸ θρηνεῖν, καὶ ὀδύρεθαι τὰς γυναῖκας, ὀπῦ ἀκολεθῦσαν τῷ Ἰησῦ, συμφέρει ἡμῖν εἰς ὠφέλειαν; διότι γυνὴ μὲν εἶναι ἡ ἀδυνὴς ψυχὴ, αὕτη δὲ, ἐὰν δεχθῇ σωτριβλὶν καρδίας διὰ τῆς μετανοίας, κλαίει καὶ θρηνεῖ, καὶ τότε κατὰ ἀλήθειαν ἀκολεθεῖ τὸν Χριὸν ὀπῦ ἐσαυρώθη, καὶ ἐκακοπάθησε διὰ τὶν ἐδικίμας σωτηρίαν.

Κείμ. Στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ Ἰησῦς, εἶπε· θυγατέρες Ἱερσαλὴμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμὲ, πλὶν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν. ὅτι Ἰδὲ ἔρχονται ἡμέραι, ἐν αἷς ἐρῦσι, μακάριαι αἱ σεῖραι, καὶ κοιλίαι αἳ ὐκ ἐγέννησαν, καὶ μασοὶ οἱ ὐκ ἐθήλασαν. τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσι· πέσετε

Πραξ. γ. Ἱερεμ. ιβ. Ὡσηὲ ζ. Δευτ. κα. Ἡσαΐ. θ. πρὸς Φιλ. β. Πραξ. β. Ἡσαΐ. β. Ὡσηὲ ι.

ἐφ' ἡμᾶς. καὶ τοῖς βενοῖς· καλύψατε ἡμᾶς. ὅτι εἰ ἀ τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιῆσιν, ἀ τῷ ξηρῷ τί γένηται;

Εξήγ. Αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς φιλόδακρυ καὶ πολύθρηνον ὂπᾶ εἶναι τὸ γένος αὐτῶν, θαῤῥῆσαι ὅτι μέγα κακὸν ἐσιώπη εἰς τὸν Κύριον, δείχνοντες συμπάθειαν, ἔκλαιον καὶ ὀδύρονταν τὴν ἀδικίαν. ὁ Κύριος δὲ, δὲν δέχεται, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιτιμᾶ αὐτὰς· διότι θελληματικῶς ἔπασχεν. ἐκεῖνον δὲ ὂπᾶ πάχει θελληματικῶς, καὶ διὰ τὴν ἐδικίαν σωτηρίαν, δὲν πρέπει νὰ τὸν κλαίεν, ἀλλὰ νὰ τὸν χαίρωνται, καὶ νὰ τὸν δόξημᾶσι. διότι διὰ τᾶ σαυρᾶ ἐλύθη καὶ ὁ θάνατος, αἰχμαλωτίθη καὶ ὁ ᾅδης. διότι οἱ θρῆνοι, ἐκείνες ὂπᾶ πάχεν σανικῶς παρηγορᾶσιν, ὄχι ἐκείνες ὂπᾶ πάχεν θελληματικῶς. ἐπιτιμᾷ λοιπὸν αὐταῖς νὰ μὴ κλαίεν, παραινεῖ δὲ νὰ βλέπεν πρὸς τὰ μέλοντα κακὰ, καὶ διατ' ἐκεῖνα νὰ κλαίεν, ὅτε αἱ γυναῖκες ἐψήσασι τὰ τέκνα αὐτῶν ἀνελεημόνως, καὶ ἡ κοιλία ὂπᾶ τὰ εὔγαλεν, αὕτη πάλιν ἐλεεινῶς νὰ τὰ δεχθῇ τρώγοντας ἐκεῖνο ὂπᾶ ἐγέννησε. διότι ἐὰν εἰς ἐμένα, τοσαῦτα ἔδειξαν οἱ Ῥωμαῖοι, εἰς ἐμένα τὸ χλωρὸν ξύλον, καὶ ἀειθαλὲς, καὶ ἀείζωον διὰ τὴν θεότητα, καὶ ὂπᾶ τρέφω μὲ τὸν καρπὸν τῆς διδασκαλίας με πάντας· εἰς ἐσᾶς, τὸν λαὸν λέγω, τὸ ξηρὸν ξύλον, τὸ ἐξερημένον πάσης ζωοποιᾶ δικαιοσύνης, καὶ ὂπᾶ δὲν καρποφορᾶτε ἐδένα καρπὸν, τί δὲν ἤθελαν κάμῃ; διότι ἂν εἴχετε καμίαν ζωτικὴν ἐνέργειαν τᾶ ἀγαθᾶ, Ἴσως νὰ ἠθέλετε ἀξιωθῇ παραμικρᾶς συμπαθείας· ἀμὴ τώρα ὡς ξηρὸν ξύλον, θέλετε παραδοθῇ εἰς καῦσιν, καὶ θέλετε διαφθαρῇ τελείως.

Ματθ. κζ'. Μαρκ. ιε. Ἰωάνν. ιθ' Κείμ. Ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι σὺν αὐτῷ, ἀναιρεθῆναι. καὶ ὅτε ἐπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν λεγόμενον κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν· καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε· Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κλήρους. καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες σὺν αὐτοῖς, λέγοντες· ἄλλους ἔσωσε, σωσάτω ἑαυτὸν, εἰ ἔτός ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτός. ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι, καὶ ὄξος προσφέροντες αὐτῷ, καὶ λέγοντες· εἰ σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν. ἦν δὲ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ γεγραμμένη ἐπ' αὐτῷ γράμμασιν Ἑλληνικοῖς, καὶ Ῥωμαϊκοῖς. καὶ Ἑβραϊκοῖς· ἔτός ἐστιν ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

Εξήγ. Μεγάλην ἀτιμίαν ἐβάλετον ὁ Διάβολος νὰ κατασκοδάσῃ τᾶ Κυρίᾳ, καὶ διὰ τᾶτο ἐσπέδαζε νὰ συσαυρωθῶν οἱ λῃσαὶ μετ' αὐτᾶ. ἀλλὰ βλέπε πῶς τᾶ ἐπῆρε καὶ τὸν ἕνα, καὶ πρὸς περισσοτέραν δόξαν τᾶ Κυρίᾳ ἔγινε τᾶτο. διότι τῶν μὲν λῃσῶν τὰς σαυρὰς, δὲν τὰς ἐζήτησεν ἐδεὶς· ἀπὸ δὲ τὸν σαυρὸν τᾶ Κυρίᾳ, ὅλος ὁ κόσμος κρέμαται, καὶ ἀπ' αὐτᾶ δείχνεται φανερώτατα, πῶς δὲν ἦτον ἄνομος ὁ Κύριος, ὡσὰν τὰς λῃσὰς, ἀλλὰ πάσης δικαιοσύνης ἀρχηγὸς. τὸν φέρνεν δὲ εἰς τὸν τόπον τᾶ κρανίᾳ, ἐκεῖ ὂπᾶ λέγεν ὅτι ἐθάπτη ὁ Ἀδὰμ· ἵνα ὂπᾶ ἔγινε τὸ διὰ ξύλε πτῶμα, ἐκεῖ νὰ γένῃ καὶ ἡ διὰ ξύλε ἀνάστασις. ὁ δὲ Ἰησοῦς ὑπερβολὴν ἀγαθότητος δεικνύμενος, εὔχεται ὑπὲρ αὐτῶν λέγων, Πάτερ ἄφες αὐτοῖς, διότι δὲν ἠξεύρεν τί κάμνεν. ᾗ βέβαια ἤθελε τὰς ἀφεθῇ τὸ ἁμάρτημα, ἐὰν δὲν ἤθελαν μείνῃ ὕστερα εἰς τὴν ἁμαρτίαν τᾶς ἀπιστίας. τίνος δὲ ἕνεκεν, διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ; Ἴσως μὲν καὶ χρειαζόμενοι αὐτῶν οἱ στρατιῶται, τὸ δὲ περισσότερον τὸ ἐκαμναν εἰς καταφρόνησιν, διότι τί ἀκριβὸν ἔβλεπον εἰς τὰ φορέματα νὰ τὰ ἐλπιθῶν. γελῶντες λοιπὸν, καὶ ὑβρίζοντες τὰ ἔκαμναν ταῦτα· διότι ἐὰν οἱ ἄρχοντες ἀναγελᾶσαν, τί κάμνει χρεία νὰ λογίζεθε διὰ τὸ λοιπὸν πλῆθος; ἄλλους ἔσωσεν, ἂς γλυτώσῃ καὶ τᾶ λόγυτε, ἂν εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστὸς, ὁ ἐκλεκτὸς τᾶ Θεᾶ. τᾶτο τὸ ἔλεγε δι' αὐτῶν ὁ Διάβολος, διότι καθὼς εἰς τὸ πτερύγιον Ματθ. ιγ. τᾶ Ἱερᾶ ἔλεγεν, ἔτζι καὶ ἐδῶ λέγει τοιαῦτα, φθονῶντας διὰ τὴν σωτηρίαν ὂπᾶ ἔμελε νὰ γένῃ διὰ τᾶ σαυρᾶ, καὶ βελόμενος νὰ τὴν σκόψῃ, ἔκαμνε πᾶσαν μηχανὴν. ὄξος δὲ προσέφερον οἱ στρατιῶται, ὑπερετοῦντες τάχα ὡς Βασιλέα. σοχάσε δὲ καὶ ἄλλην μηχανὴν τᾶ διαβόλε, ὂπᾶ γυρίζει κατ' ἐπάνωτε· διότι αὐτὸς μὲν ἐξεπόμπευε τὴν ἀποσασίαν τάχατες τᾶ Κυρίᾳ μὲ τρεῖς χαρακτῆρας γραμμάτων, διὰ νὰ μὴν λανθάνῃ μηδένα τῶν εὑρισκομένων, ὅτι διὰ τᾶτο ἐσταυρώθη διὰ νὰ κάμνῃ τᾶ λόγυτε Βασιλέα. τᾶτο δὲ ἂν καὶ ὁ σοφὸς εἰς τὴν κακίαν δὲν τὸ ἐκατάλαβεν, ὅμως ἦτον σύμβολον, ὅτι τὸ ἀνδρειότερον ἔθνος τῶν Ῥωμαίων, καὶ τὸ σοφώτατον ἔθνος, οἱ ὁποῖοι ἦσαν οἱ Ἕλληνες, καὶ τὸ θεοσεβέστατον, ὡσὰν οἱ Ἑβραῖοι, θέλεν ὑποταχθῇ εἰς τὴν Βασιλείαν τᾶ Χριστᾶ, καὶ θέλεν τὸν κηρύξει. περὶ τάτων δὲ, θέλομεν εἰπῇ καὶ εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην περισσότερα, καὶ ὑψηλότερα.

Κείμ. Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν, λέγων· εἰσὺ εἰ ὁ Χριστὸς, σῶσον σεαυτὸν, καὶ ἡμᾶς. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος, ἐπετίμα αὐτῷ,

τῶ, λέγων· ϑδὲ Φοβῆ σὺ τὸν Θεὸν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως· ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν, ἀπολαμβάνομεν· ὗτος δὲ ϑδὲν ἄτοπον ἔπραξε. καὶ ἔλεγε τῷ Ἰησῦ· Μνήϑητίμε Κύριε, ὅταν ἔλϑης ἐν τῇ Βασιλείασε. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησῦς· ἀμὴν λέγωσοι, σήμερον μετ' ἐμῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

Εξήγ. Πῶς λέγεν λοιπὸν οἱ ἄλλοι Ευαγγελισαὶ, ὅτι καὶ οἱ δύο λῃσαὶ τὸν ἐκατηγορῦσαν; κάμνει χρεία, ὅτι εἰς μὲν τλὶ ἀρχλὶ νὰ ἐκατηγορῦσαν καὶ οἱ δύο, ὕσερα δὲ ὁ ἕνας ἀπ' αὐτὺς, διὰ νὰ εἶναι γνωσικὸς, ἐκατάλαβε τλὶ ἀγαϑότητα, καὶ τλὶ ϑεότητα τῦ Ἰησῦ, ἀπὸ τλὶ φωνλὶ ὁπῦ ἐδέετον διατ' ἐκείνες ὁπῦ τὸν ἐσαύρωσαν· Πάτερ λέγων, ἄφες αὐτοῖς. διότι ὄχι μόνον ὅτι ἦτον γεμάτη πάσης φιλανθρωπίας ἡ φωνὴ, ἀλλὰ καὶ αὐϑεντείαν πολλὶ δείχνει· διότι δὲν εἶπε, παρακαλῶσε Κύριε, ἄφες αὐτοῖς, ἀλλὰ ἔτως ἁπλῶς, καὶ ἐξεσιασικῶς· Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς. ἐκ ταύτης λοιπὸν τῆς φωνῆς, ἔσωντας νὰ γνωρίσῃ ὁ πρότερον βλάσφημος λῃσὴς τὸν Ἰησῦν, ἀληϑινὸν Βασιλέα, ἐπισομίζει καὶ τὸν ἄλλον, καὶ πρὸς τὸν Ἰησῦν λέγει, μνήϑητίμε σὺ τῇ Βασιλείασε. τὶ τῦ λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος; Σήμερον μετ' ἐμῦ ἔσῃ σὺ τῷ Παραδείσῳ. διότι ὡς μὲν ἄνϑρωπος, ἦτον εἰς τὸν ϛαυρὸν· ὡς δὲ Θεὸς, πανταχῦ, καὶ ἐκεῖ, καὶ εἰς τὸν παράδεισον, πάντα πληρῶν. ζητῦσι δέτινες, πῶς τῦ Κυρίε λέγοντος τῷ λῃσῇ, Σήμερον μετ' ἐμῦ ἔσῃ σὺ τῷ Παραδείσῳ, ὁ Παῦλος εἶπεν, ὅτι ϑδεὶς τῶν ἁγίων ἐκομίσατο τλὶ ἐπαγγελίαν; καὶ τινὲς λέγεσιν, ὅτι ὁ Ἀπόϛολος, δὲν ἀποφασίζει διὰ ὅλες τὲς ἁγίες, τὸ μὴ κομίσαϑαι τλὶ ἐπαγγελίαν, ἀλλὰ μόνον διατ' ἐκείνες ὁπῦ ἀνήφερεν. ἀνήφερε δὲ ἄλλες πολλὲς, περὶ τῦ Λῃσῦ ὅμως ϑδὲ τῦ ἐνθυμήϑη. διότι ἄκεε τὶ λέγει, Οὗτοι πάντες· δεικτικῶς κάμνει τὸν λόγον πρὸς ἐκείνες ὁπῦ ἀνήφερε, μὲ τὲς ὁποίες ὁ λῃσὴς δὲν ἐσωαριθμήϑη. ἄλλοι δὲ εἶπαν, ὅτι ϑδὲ ὁ λῃσὴς δὲν ἔτυχεν ἀκόμι τῆς σ' τῷ παραδείσῳ διαγωγῆς, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἀμετάϑετος, καὶ ἀψοδὴς εἶναι ἡ ὑπόχεσις τῦ Κυρίε, διὰ τῦτο εἶπε τὸ, Σήμερον μετ' ἐμῦ ἔσῃ σὺ τῷ παραδείσῳ. διότι εἶναι λέγεσι, καὶ τοιῦτον εἶδος εἰς τὰ λόγια τῦ Κυρίε, εἰς τὰ ὁποῖα διηγᾶται διατ' ἐκεῖνα ὁπῦ μέλλεν νὰ γένεν, ὡσὰν νὰ ἔγιναν. ὡσὰν ὅταν λέγῃ, Ὁμὴ πισϑῶν, ἤδη κέκριται· καὶ πάλιν, ὁ τῶν λόγων με ἀκέων, καὶ πισϑῶν, εἰς κρίσιν ἐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τῦ ϑανάτε εἰς τλὶ ζωλὶ. ἄλλοι δὲ ἐκβιάζονται τὸ ῥῆμα, ϛέκοντες εἰς τὸ Σήμερον, διὰ νὰ εἶναι τὸ λεγόμενον τοιῦτον· ἀμὴν λέγωσοι Σήμερον· καὶ ἀπέκει τὸ, μετ' ἐμῦ ἔσῃ σὺ τῷ Παραδείσῳ, λέγοντες. τινὲς δὲ ἐξηγῦνται ἔτω· τὰ ἀγαϑὰ ὁπῦ μᾶς ἐτάχϑηκαν, δὲν εἶναι ἡ διαγωγὴ τῦ παραδείσε, ἀλλὰ ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. διὰ τῦτο, καὶ προσδοχόμεθα· Ἐλϑέτω ἡ Βασιλείασε, καὶ ὄχι ἡ ἐπὶ τῦ παραδείσε διαγωγὴ. καὶ ἂς μὴ μῦ λέγει τινὰς ὅτι ἕνα εἶναι Παράδεισος, καὶ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. διότι τὰ μὲν ἀγαϑὰ τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ἔτε αὐτὶ τὰ ἤκεσεν, ἔτε ὀμμάτι τὰ εἶδεν, ἔτε εἰς καρδίαν ἀνϑρώπε ἀνέβησαν· τὸν δὲ παράδεισον, καὶ μάτι τὸν εἶδε τῦ Ἀδάμ, καὶ τὸ αὐτίον αὐτῦ τὸν ἤκεσεν, διότι ἀπὸ παντὸς ξύλε λέγει, τῦ Παραδείσε βρώσει φαγεῖ. ἂν καὶ ἕνα ξύλον ἐκωλύετον, ἀλλὰ τὸ ἔβλεπε καὶ περὶ αὐτῦ ἤκεσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνέβη. διότι ΔΦραίνετον λογικῶς ὁ Ἀδάμ, ἐπειδὴ φανερὸν εἶναι, ὅτι τοιαύτιν ἐργασίαν, καὶ ΔΦροσιύλω γεωργικλὶ ἐργάζετον. εἰς τόσον ὅτι δὲν λέγει τίποτες ἀναντίον ὁ Παῦλος. διότι ὁ Λῃσὴς, τῦ μὲν παραδείσε ἐπέτυχεν, τῆς δὲ Βασιλείας ἀχί· ϑέλει ἐπιτύχει δὲ καὶ τῆς Βασιλείας, ὅταν ἐπιτύχεν καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ὁπῦ ἀριϑμησεν ὁ Παῦλος. τώρα δὲ πρὸς τὸ παρὸν, τὸν παράδεισον ἔχει, ὁ ὁποῖος εἶναι τόπος ἀναπαύσεως πνδυματικῆς. ταῦτα μὲν εἶπαν πολλοὶ πολλάκις. εἶναι δὲ νὰ εἰπῶμεν ὅτι ἂν καὶ ἕνα εἶναι Βασιλεία Οὐρανῶν, καὶ παράδεισος, δὲν κωλύει τίποτες νὰ ἀληϑδῇ καὶ ὁ Κύριος, καὶ ὁ Παῦλος. διότι ὁ λῃσὴς εἶναι μὲν εἰς τὸν παράδεισον, ἦγεν εἰς τλὶ Βασιλείαν, καὶ ὄχι μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ πάντες ὅσοι ἀριϑμεῖ ὁ Παῦλος· ὅμως δὲν ἀπόλαυσαν ἀκόμι τλὶ τελείαν κληρονομίαν τῶν ἀγαϑῶν. διότι καϑὼς οἱ κατάκριτοι, δὲν κατοικῦν εἰς τὰ Βασίλεια, ἀλλὰ εἰς ταῖς Φυλακαῖς σΦαλισμένοι, οἱ δὲ ἔντιμοι κὴ εἰς τὰ Βασίλεια σεβαίνεσι, καὶ τώρα εἰς αὐτὰ διάγεσι, καὶ ἀπέκει ὅταν ἔλϑῃ ὁ Καιρὸς, ὁπῦ νὰ μοιράζωνται τὰ βασιλικὰ χαρίσματα, ἀπολαμβάνεν αὐτὰ· ἔτζι καὶ οἱ Ἅγιοι, ἐὰν καὶ ἀκόμι δὲν ἀπέλαυσαν τῦ τελείε, ἀλλ' ὅμως καὶ τώρα εἰς αὐτὰ τὰ Φωτεινὰ, καὶ ΔΩδιασικὰ, καὶ βασιλικὰ κατοικητήρια ΔρίσκονταΙ, ἂν καὶ ἀκόμι δὲν ἀξιώϑησαν τελείως τῶν Βασιλικῶν χαρισμάτων. ἔτζι λοιπὸν καὶ ὁ Λῃσὴς, καὶ εἰς παράδεισον ἐπῆγε, καὶ ἀκόμι δὲν ἀπέλαυσε τῦ τελείε, διὰ νὰ μὴ τελειωϑῇ χωρὶς ἡμῶν. κὴ τῦτο λογιάζω νὰ εἶναι ἀληϑέσερον ἀπὸ ὅλα, διὰ νὰ μὴ εἰπῶ ὅτι κὴ αἱ χάριτες τῶν ἁγίων εἰς ταῖς καϑημεριναῖς ϑαυματεργίαις, παράδεισος λέγεται. κὴ πάντες ὅσοι ἠξιώϑησαν πνδυματικῶν χαρισμάτων, καὶ ἔλαβον τὸν ἀῤῥαβῶνα τῦ πνδύματος ἀκόμι ἀπεδῶ, εἰς τὸν παράδεισον εἶναι, ἂν καὶ ἀκόμι δὲν ἐτελειώϑησαν, ϑδὲ τλὶ βασιλείαν παρέλαβον, καϑὼς λέγει ὁ Παῦλος, εἰς τλὶ αὐτλὶ πρὸς Ἑβραίες ἐπισολλὶ, ἂν καὶ δὲν ἔλαβαν ἀκόμι τλὶ ἐπαγγελίαν· διότι ἡ ἐπαγγελία.

πρὸς Ἑβρ. ια.

Ἰωαν. γ. κ ε.

α. πρὸς Κορ. β.

Γενες. β.

λία, λογᾶται τὸ ὁλόκληρον. δὲν ἐδέχθηκαν λοιπὸν ἀκόμι τὴν τελείαν ἐπαγγελίαν, ὅμως εἶναι καὶ εἰς τὴν Βασιλείαν, καὶ εἰς τὸν Παράδεισον. σὺ δέμοι τᾶτο θαύμασον ὅτι ὥσπερ τὶς Βασιλᾶς νικητὴς, ὅταν γυρίσῃ ἀπὸ τὴν νίκην, τὰ ἐκλεκτότερα κέρδη, τὰ βασᾶ μὲ τᾶ λόγυτα· ἔτζι καὶ ὁ Κύριος, ἔσωντας νὰ κερδίσῃ τὸ μεγαλήτερον σκεῦος τᾶ Διαβόλα, τὸν λῃσὴν λέγω, τὸν φέρνει μὲ λόγυτα γυρίζωντας εἰς τὴν ἀρχαίαν πατρίδα τᾶ ἀνθρώπε, εἰς τὸν παράδεισον λέγω. διότι ὄχι μόνον καθὸ Θεὸς ἦτον εἰς τὸν παράδεισον, ἀλλὰ καὶ ὡσὰν ὁπᾶ ἔλαβεν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, λογικὴν, καὶ νοερὰν, καὶ εἰς τὸν παράδεισον ἐπῆγε μὲ
Ματθ. ιβ'. τὸν νᾶν, καὶ εἰς τὸν ᾅδην ἐκατέβη μὲ τὴν ψυχήν· καὶ διὰ νὰ σώσῃ τὸν λῃσὴν, τὸ ὄργανον
Μαρκ. γ'. τῆς πονηρίας, ἔδησεν ἐκεῖνον ὁπᾶ ἐπρόλεγεν, ὅτι Δήσας τὸν ἰσχυρὸν, τὰ σκόλη αὐτᾶ διαρπάσει.
Λκ. ια.

Κείμ. Ἦν δὲ ὡσεὶ ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν, ἕως
Ματθ. κζ'. ὥρας ἐννάτης. καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος, καὶ ἐχίσθη τὸ καταπέτασμα τᾶ ναᾶ
Μαρκ. ιε'. μέσον. καὶ Φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησᾶς, εἶπε· Πάτερ, εἰς χεῖράς σε παρατίθημι τὸ Πνεῦμά με. καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐξέπνοισεν. ἰδὼν δὲ ὁ Ἑκατόνταρχος τὸ γενόμενον, ἐδόξασε τὸν Θεὸν, λέγων· ὄντως ὁ ἄνθρωπος ἦτος δίκαιος ἦν. καὶ πάντες οἱ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωρῆντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ σήθη, ὑπέστρεφον. εἰστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτᾶ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες αἱ συνακολεθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα.

Ματθ. ιβ'. Ἐξήγ. Σημεῖον ἐζητᾶσαν ποτὲ οἱ Ἰεδαῖοι νὰ ἰδοῦν ἐξ Οὐρανᾶ· ἰδὲ λοιπὸν σημεῖον, τὸ ξέ-
Μαρκ. η'. νον τᾶτο σκότος. χίζεται δὲ καὶ τὸ καταπέτασμα τᾶ ναᾶ, δείχνωντας ὁ Κύριος, ὅτι δὲν θέ-
Λκ. ια. λεν ἦδαι πλέον ἅβατα τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, ἀλλὰ θέλει παραδοθῇ εἰς τὲς Ῥωμαίες νὰ τὰ καταπατήσουν, καὶ νὰ γένουν βέβηλα. καὶ ἄλλως δὲ, δείχνει ὅτι τὸ καταπέτασμα ὁπᾶ μᾶς ἐμπόδιζεν ἀπὸ τῶν σὺ Οὐρανοῖς Ἁγίων χίζεται· ἦγεν ἡ ἔχθρα, καὶ ἡ ἁμαρτία. διότι τᾶτο ἦτον τὸ μέγα διάφραγμα, ὁπᾶ μᾶς ἐχώριζεν ἀπ' ἐκεῖ. δείχνει δὲ, ὅτι δὲν ἐσαυρώθη ἀπὸ ἀδυναμίαν· διότι αὐτὸς ὁπᾶ ἔκαμε ταῦτα, ἐδυνέτον νὰ χίσῃ, καὶ νὰ ἀφανίσῃ καὶ ἐκείνες. Φωνῇ δὲ μεγάλῃ κράξας ἀφίνει τὸ πνεῦμα· διότι ἐξυσίαν εἶχε νὰ ἀφήσῃ
Ἰωάνν. ί. τὴν ψυχὴν αὐτᾶ, καὶ πάλιν νὰ τὴν λάβῃ. καὶ ἡ φωνὴ αὕτη, καὶ τὰ ἄλλα θαύματα, ἔγιναν πρόφασις πίστεως εἰς τὸν ἑκατόνταρχον. διότι δὲν ἀπέθνησκεν ὡς κοινὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ ὡς δεσπότης, καὶ παραδήκην ὠνόμασε τὸν θάνατον, διὰ νὰ λάβῃ πάλιν τὴν ψυχήν τε. μὲ ταύτην δὲ τὴν πρώτην φωνὴν, ἐλευθερίας ἠξιώθησαν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν, καὶ πλέον δὲν ταῖς ἐξυσιάζει ὁ Διάβολος, ἀλλὰ εἰς τὸν Πατέρα ταῖς παραδίδομεν· διότι πρὶν τᾶ θανάτε τᾶ Χριςᾶ, μεγάλην ἐξυσίαν εἶχεν ὁ Διάβολος κατὰ τῶν ψυχῶν, ἀφ' ὅ δὲ ὁ υἱὸς, ὄχι εἰς τὸν ᾅδην, ἀλλὰ εἰς τὰς πατρικὰς χεῖρας παρέθηκε τὸ πνεῦμα, ἐλευθερίας ἔτυχον ἐκεῖνοι
ς' Ἰωάνν. ιβ'. ὁπᾶ ἦσαν εἰς τὸν ᾅδην. ἐκεῖνο δὲ ὁπᾶ εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι ὅταν ὑψωθῶ ἑλκύσω πάντας πρὸς ἐμαυτὸν, τώρα φαίνεται ὁπᾶ ἔγινε· διότι ἔσωντας νὰ ὑψωθῇ εἰς τὸν σαυρὸν, εἵλκυσε λῃσὴν, εἵλκυσεν ἑκατόνταρχον. ἔτυπτον δὲ καὶ τὰ σήθη τινὲς τῶν Ἰεδαίων, καὶ κατηγορῆντες ἐκείνες ὁπᾶ τὸν ἐσαύρωσαν, φανερὸν εἶναι, ὅτι τὸν Ἰησᾶν ἐδικαίευν. οἱ μὲν μαθηταὶ λοιπὸν ἔφυγον, αἱ δὲ γυναῖκες, τὸ κατάκριτον, καὶ ἐπάρατον γένος παραμένεσι, καὶ θεωρῆσι ταῦτα πάντα· καὶ διὰ τᾶτο λαμβάνεσιν ἀπ' ἐδὼ τὴν δικαίωσιν, καὶ τὴν εὐλογίαν πρῶται· καθὼς λοιπὸν, ἡ τὴν ἀνάσασιν. σὺ δέμοι θαύμαζε τὴν σκληρότητα τῶν Ἰεδαίων.
Ματθ. κζ'. διότι αὐτοὶ ὁπᾶ ἔλεγαν καταβάτω ἀπὸ τᾶ σαυρᾶ, καὶ πισεύσωμεν αὐτῷ· τὰ μεγαλήτερα βλέποντες, δὲν πισεύεσι, διότι δὲν ἦτον ἴσον νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὸν σαυρὸν, καὶ τὸ νὰ σκοτίσῃ τὸν ἥλιον, νὰ χίσῃ πέτρας, νὰ κάμῃ σεισμὸν φοβερὸν, νὰ ἀναςήσῃ νεκρὲς, νὰ χίσῃ τὸ καταπέτασμα, καὶ νὰ ἀλλοιώσῃ ὅλην τὴν κτίσιν. εἰς τόσον ὅτι ἂς μὴν ἀπορῇ κανεὶς πῶς δὲν ἐκατέβη, ἀλλὰ ἀπεριέργως ἂς δέχεται ταῦτα, λογιζόμενος, ὅτι ἂν ἤθελε τὸ κάμῃ ἡ τᾶτο, δὲν ἤθελαν πισεύσῃ ἐδὲ ἔτζι· καὶ ἐδὲν ἄλλο ἐγίνετο, μόνον ἡ διὰ τᾶ σαυρᾶ σωτηρία ἐκολοβώνετον, διότι ὁ σαυρὸς εἶναι δόξα Χριςᾶ περισότερον πάντων. ἔσωντας νὰ κάμῃ λοιπὸν τὰ μεγαλήτερα, καὶ νὰ μὴν πισεύσουν ἐκεῖνοι, δύο τινὰ ὁμᾶ ἐκατόρθωσε, τέντε σαυρὸν ὑπέμεινε καὶ ἀνεδέχατο, ἕως τέλες, τὸ μέγα τρόπαιον, καὶ ἐκείνες τὲς ἔδειξεν ἀγνώμονας εἰς πάντα, καὶ μηδὲν ἀγαθὸν ἔχοντας, ἀλλὰ τῇ ἀπιςίᾳ ἀνακατωμένες.

Ματθ. κζ'. Κείμ. Καὶ ἰδὲ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσὴφ, βελευτὴς ὑπάρχων, ἀνὴρ ἀγαθὸς
Μαρκ. ιέ. καὶ δίκαιος, (ἦτος ἐκ τῶν συγκατατεθειμένος τῇ βελῇ, καὶ τῇ πράξει αὐτῶν)
Ἰωάνν. ιθ'. ἀπὸ ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰεδαίων ὃς προσεδέχετο καὶ αὐτὸς τὴν βασιλείαν τᾶ Θεᾶ. ἦτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ, ἠτήσατο τὸ σῶμα τᾶ Ἰησᾶ. ἡ καθελὼν αὐτὸ, ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ σὺ μνήματι λαξευτῷ, ὃ ἐκ τῶν ἐδέπω ἐδεὶς κείμενος. καὶ ἡμέρα τῶν παρασκευὴ, καὶ σάββατον ἐπέ-

φωσ-

φωσιε. κατακολεθήσασαι δὲ καὶ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνελελυθυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας. ἐθεάσαντο τὸ μνῆμα, καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ. ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα. καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.

Ἐξήγ. Ἐὰν καὶ προτήτερα ἐκρύπτετον ὁ Ἰωσὴφ, ἀλλὰ τώρα λοιπὸν κάμνει πρᾶγμα ἀξιέπαινον, μὲ ὅλον ὅπου ἦτον βελτιὴς καὶ πλέσιος· καὶ τολμᾶ νὰ ζητήσῃ σῶμα ἀνθρώπου ὅπου ἐσαυρώθη ὡς κακοποιὸς καὶ ἐναντίος τοῦ βασιλέως, καὶ δὲν ἐσκοτώθη κανένα κίνδυνος; ὅπου ὁ πλέστος εἶναι δειλὸν τίποτες, ἀλλὰ καὶ ζητᾷ, καὶ ἐντίμως θάπτει, καὶ εἰς μνημεῖον πελεκητὸν ὅπου δὲν ἐθάπτη ἀδένας· διὰ νὰ μὴν εἰπῶν οἱ συκοφάνται ὅτι ἄλλον σῶμα ἀνέση. αἱ δὲ γυναῖκες ἐὰν καὶ πίσιν εἶχαν πρὸς Κύριον, ἀλλὰ ὄχι καθὼς ἔπρεπεν, ἀλλὰ ἀθενῆ καὶ μικράν· διότι ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον νομίζοσαι, ἑτοιμάζοσι μύρα, καὶ ἀρώματα, κατὰ τὴν συνήθειαν ὅπου εἶχαν οἱ ἑβραῖοι νὰ κάμνουν εἰς τὲς νεκρές. καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσυχάζοσι κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ νόμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Κείμενον.

Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέος ἦλθον ἐπὶ τὸ μνῆμα, φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα· καί τινες σὺν αὐταῖς. εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου, καὶ εἰσελθοῦσαι οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο ἐπέστησαν αὐταῖς, ἐν ἀστραπτούσαις. ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν, καὶ κλινουσῶν τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν. εἶπον πρὸς αὐτάς· τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἠγέρθη μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων· ὅτι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἕνδεκα, καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς. ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα, καὶ Μαρία Ἰακώβου, καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς, αἵ ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα· καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν, ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς. ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια μόνα, καὶ ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.

Ματθ. κη'. Μαρκ. ις'. Ἰωάνν. κ'. Ματθ. ις'. Μαρκ. θ'. Λεκ. θ'.

Ἐξήγ. Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος, λέγει μίαν σαββάτων, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς ἀπὸ τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναστάσεως τὴν ὀνομάζομεν Κυριακήν. εἰς αὐτὴν λοιπὸν ἦλθον αἱ γυναῖκες εἰς τὸ μνῆμα, φέρουσαι ἀρώματα. ἦλθον δὲ ὄρθρου βαθέος· τὸ ὁποῖον ὁ Ματθαῖος τὸ λέγει, ὀψὲ σαββάτων. διότι ὁ βαθὺς ὄρθρος αὐτὸ δηλοῖ, τὸ λίαν ὀψέ. εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον, διότι τὸν ἀπεκύλισεν ὁ Ἄγγελος, καθὼς τὸ λέγει ὁ Ματθαῖος. καὶ ὡς ἐσέβηκαν αὐταῖς μέσα, φαίνονται δύο ἄνδρες. ἐκεῖνος μὲν ὅπου λέγει ὁ Ματθαῖος, ἐκάθετον εἰς τὸν λίθον· ἐτοῦτοι δὲ οἱ δύο ἄνδρες, ἐσέκοντο μέσα εἰς τὸ μνῆμα· διότι πολλαῖς φοραῖς ἐφάνησαν. ἀστροφόροι δὲ φαίνονται, διὰ τὸ λαμπρὸν τῆς ἀναστάσεως, καὶ τὰς ἐνθυμίζεν τὲς λόγες ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι ἀναγκαῖον εἶναι νὰ παραδοθῇ εἰς χέρια ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, ἤγουν τῶν Ῥωμαίων, ὡς ἐθνικῶν ὄντων καὶ βδελυκτῶν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ νὰ ἀναστηθῇ. εἴπαμεν περὶ τῆς ἀναστάσεως ἐν τῷ Ματθαίῳ, πῶς εἶναι τριήμερος ἀρκετῶς. καὶ ὡς ἐγύρισαν ἀπὸ τὸ μνῆμα καὶ εἶπαν ταῦτα τοῖς ἀποστόλοις, τὲς ἐφάνηκαν ὡσὰν φλυαρίσματα. ἔτζι ἐκ φύσεως ἄπιστον λογίζεται εἰς τὲς ἀνθρώπες, τὸ θαῦμα τῆς ἀναστάσεως. ὅμως ὁ Πέτρος δὲν ἀργεῖ, καθὼς καὶ τὸ πῦρ ὅταν εὕρῃ ὕλην, ἀλλὰ τρέχει εἰς τὸ μνῆμα, καὶ βλέπει τὰ ὀθόνια, ἤγουν τὰ σάβανα μόνα. καὶ τότε τοῦτο ὠφελεῖται πρῶτον ἔσωτας καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ μνῆμα, τὸ νὰ θαυμάζῃ, ἀντὶς νὰ χλευάζῃ· διότι λέγει, ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός, τοτέσιν ἐθαυμάζετον εἰς τὸν νοῦν τὸ, πῶς ἀπέμειναν, μόνα τὰ ὀθόνια, ὅπου τὸ σῶμα ἦτον ἀλειμμένον μὲ σμύρναν; πόσην δὲ ἀδεξιαν ἤθελεν ἔχῃ ὁ κλέπτης, εἰς τόσον ὥστε νὰ τὰ ξεκολύσῃ, καὶ νὰ τὰ βάλῃ χωρισὰ, καὶ νὰ πάρῃ τὸ σῶμα, καὶ μὲ ὅλον τοῦτο ὅπου ἐφύλαγαν στρατιῶται; Μαρίαν δὲ Ἰακώβου, τὴν θεοτόκον λέ-

γει, διότι ἔτζι τὴν ὠνόμαζαν, ὡς μητέραν νομιζομένην Ἰακώβου τοῦ υἱοῦ Ἰωσὴφ, τὸν ὁποῖον τὸν ἔλεγαν καὶ μικρὸν, τὸν Ἀδελφόθεον λέγω. διότι ἦτον καὶ ἄλλος Ἰάκωβος ὁποῦ ἐλέγετον μέγας, ὁ ἕνας τῶν δώδεκα, ὁ τοῦ Ζεβεδαίου υἱός.

Μαρκ. ιϛ'. Κείμ. Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ εἰς κώμην, ἀπέχουσαν ϛαδίους ἑξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, ἣ ὄνομα Ἐμμαοὺς. καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς, καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο, τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτὸν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς· τίνες οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες, καὶ ἐϛὲ σκυθρωποὶ; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εἷς, ᾧ ὄνομα Κλεώπας, εἶπε πρὸς αὐτὸν· Σὺ μόνος παροικεῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ποῖα; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὅς ἐγένετο ἀνὴρ Προφήτης, δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ὅπωϛτε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Ἄρχοντες ἡμῶν, εἰς κρῖμα θανάτου, καὶ ἐϛαύρωσαν αὐτὸν. ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν, ὅτι αὐτὸς ἐϛιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραὴλ. ἀλλά γε σὺν πᾶσι τούτοις, τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον, ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ γυναῖκες τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξέϛησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὄρθριαι ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ μὴ εὑροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἦλθον, λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν Ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἵ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. καὶ ἀπῆλθον τινὲς τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τῷ μνημείῳ, καὶ εὗρον οὕτω καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον.

Εξήγ. Τινὲς τὸν ἕνα τῶν δύο τούτων, λέγουν ὅτι ὁ Λουκᾶς ἦτον, διὰ τοῦτο καὶ ἀπέκρυψε τὸ ὀνομάτου. οὗτοι δὲ ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων, ἤγουν ὡμιλοῦσαν ἀνάμεσόντους διὰ ἐκεῖνα ὅλα ὁποῦ ἐσυνέβησαν, ὄχι ὡς πιϛεύοντες, ἀλλὰ ὡς ἀποροῦντες, καὶ ὡς ἐπὶ ἐξαισίων πραγμάτων θαυμαζόμενοι, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ϛέρξουν τὸ παράδοξον ἐν εὐκολίᾳ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐγγίσας ἐπεριπάτει μετ' αὐτοὺς, διότι ἔϛωντας νὰ εἶναι πνευματικὸν, καὶ θεϊκὸν τὸ σῶμα αὐτοῦ δὲν ἐμποδίζετον ἀπὸ τὸ διάϛημα τοῦ τόπου, νὰ εἶναι μὲ ὁποίους ἤθελε. διὰ τοῦτο οὐδὲ ἀπὸ τοὺς χαρακτήρας τοῦ σώματος, ὁποῦ ἐφαίνετον

Μαρκ. ιε'. τότε ὁ σωτὴρ, δὲν ἠμποροῦσαν νὰ τὸν ἐγνωρίσουν. ὁ δὲ Μάρκος λέγει, ὅτι ἐφαίνετον εἰς ἄλλην μορφὴν, καὶ εἰς ἄλλους χαρακτήρας. διότι δὲν οἰκονόμει τὸ σῶμα πλέον μὲ τοὺς φυσικοὺς νόμους, ἀλλ' ὑπὲρ φύσιν καὶ πνευματικῶς, διατοῦτο ἐμποδίζονταν τὰ ὀμμάτιά τους νὰ μὴν τὸν γνωρίσουν. διατὶ δὲ ἐφάνη εἰς ἄλλην μορφὴν, καὶ ἐκρατοῦντο τὰ ὀμμάτια αὐτῶν νὰ μὴν τὸν ἐγνωρίσουν; διὰ νὰ φανερώσουν πᾶσαν τὴν διϛάζουσαν γνώμην αὐτῶν, διὰ νὰ γυμνώσουν τὴν πληγὴν, καὶ τότε νὰ δεχθοῦν τὸ βότανον, διὰ νὰ τοὺς φανῇ γλυκὺς μετὰ πολλὴν διατριβὴν, διὰ νὰ τοὺς διδάξῃ ἀπὸ Μωσέως καὶ Προφητῶν, καὶ τότε νὰ φανερωθῇ, καὶ νὰ πιϛεύσουν περισϛότερον, ὅτι δὲν εἶναι πλέον τοιοῦτον τὸ σῶμα αὐτοῦ, ὡσὰν ὁποῦ νὰ φαίνεται ἁπλῶς εἰς ὅλους· ἀλλὰ ἐὰν καὶ αὐτὸ ὁποῦ ἔπαθεν ἀνέϛη, ὅμως φαίνεται εἰς ὅσους θέλει· καὶ ἐκ τούτου κερδαίνουν μέγα τὶ, τὸ νὰ μὴν ἀποροῦν πλέον. πάλιν δὲ, τίνος ἕνεκεν δὲν ἀναϛρέφεται εἰς τὸν λαὸν ἀνάμεσα; ὅτι ἡ μετὰ τὴν ἀνάϛασιν αὐτοῦ διαγωγὴ, δὲν ἦτον κοινὴ, οὐδὲ ἀνθρωπίνη, ἀλλὰ θεϊκὴ· τὸ ὁποῖον ἦτον τύπος τῆς μελλούσης ἀναϛάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν μέλλει νὰ διάγωμεν ὡς Ἄγγελοι καὶ Υἱοὶ Θεοῦ. διὰ ταῦτα λοιπὸν ἐκρατοῦντο τὰ μάτιά τους νὰ μὴν τὸν γνωρίζουν, διότι εἰς ὅσους ἤθελεν ἐφαίνετον. ὁ δὲ Κλεώπας ὀνειδίζει αὐτὸν, λέγωντας, σὺ μόνος παροικεῖς εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἤγουν μόνος ἐσὺ ἀπὸ ὅσους κατοικοῦν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, δὲν ἔμαθες τὰ γενόμενα; ἄλλοι δὲ τὸ παροικεῖς, οὕτως ἐννόησαν. ἐσὺ μόνος λέγει, κατοικεῖς ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Ἱερουσαλὴμ, τόσον ὅτι δὲν ἔμαθες τὰ γενόμενα εἰς αὐτὴν; βλέπε δὲ πῶς μικρὰν παντάπασιν ὑπόληψιν εἶχαν περὶ τοῦ Κυρίου, διότι ἄνδρα Προφήτην τὸν ὠνόμαζαν, ὡσὰν τὸν Ἠλίαν, Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ, ἢ καὶ ὡσὰν τὸν Μωϋσῆν. δυνατὸν ἐν ἔργῳ, καὶ λόγῳ. πρῶτον τὸ ἔργον, καὶ τότε ὁ λόγος· διότι οὐδεὶς λόγος βέβαιος διδασκαλικὸς, ἐὰν μὴ πρότερον τὸν κάμῃ ἐκεῖνος ὁποῦ διδάσκει. δυνατὸς λοιπὸν γενοῦ πρῶτον ἐν ἔργῳ, καὶ τότε σπούδαζε νὰ ἔχῃς καὶ τὸν λόγον· ἔτζι θέλει σοῦ συνεργήσει καὶ ὁ Θεὸς. διότι πρῶτον ἡ πρᾶξις, καὶ τότε ἡ θεωρία καὶ ἡλάμψις. διότι ἐὰν δὲν καθαρίσῃς τὸν καθρέπτην καλῶς μὲ κόπον καὶ μὲ ἵδρωτα, δὲν ἠμπορεῖς νὰ ἰδῆς τὴν ποθουμένην

Ματθ'. ε'. εὐμορφίαν. διότι λέγει, μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ· τοῦτο διὰ τῶν ἔργων· ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται· τοῦτο τῆς θεωρίας τὸ τέλος. πρέπει δὲ νὰ εἶσαι δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε ἔμπροσθεν παντὸς τοῦ λαοῦ. διότι πρῶτον πρέπει νὰ ἀρέσῃς τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε νὰ σπουδάζῃς, νὰ μὴν ἔχῃς μηδὲ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους κατηγορίαν, ὅσον εἶναι

δυνα-

δυνατὸν. καὶ μήτε τὴν ἀνθρωπαρέσκειαν νὰ προτιμήσῃς, ἀλλὰ τὴν θεοσέβειαν. μήτε πρὸς τὸ σκάνδαλον τῶν πολλῶν νὰ πολιτεύεσαι, ἀλλὰ νὰ προνοῇς καὶ τοῦτο, ὕστερα ἀπ' ἐκεῖνα. τὸ ὁποῖον λέγει, καὶ ὁ σοφὸς· Προνοοῦ καλὰ ἐνώπιον Θεοῦ, εἶτα καὶ ἀνθρώπων. ὁμοίως καὶ ὁ Παῦλος τὸ ἴδιον λέγει. Ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν λέγουσιν, ὅτι αὐτὸς ἦτον ὁποῦ ἔμελλε νὰ λυτρώσῃ τὸν Ἰσραὴλ· ὡσὰν νὰ ἐγελάσθησαν εἰς ταῖς ἐλπίδες, ἔτζι λέγουσιν, καὶ ἡμεῖς ἐθαῤῥούσαμεν νὰ γλυτώσῃ καὶ ἄλλους, καὶ αὐτὸς ἰδοὺ ὁποῦ δὲν ἐγλύτωσεν οὐδὲ τοῦ λόγουτου· οὕτως ἦσαν ἀσθενεῖς εἰς τὴν πίστιν. μόνον ὅτι δὲν ἔλεγαν ἐκεῖνα ὁποῦ ἔλεγεν καὶ ὁ βλάσφημος λῃστὴς εἰς τὸν σταυρὸν· ὅτι ἄλλους ἔσωσεν, καὶ τοῦ λόγουτου δὲν δύναται νὰ σώσῃ. διὰ τοῦτο καὶ ἀνοήτους τοὺς ὠνόμασε, καὶ βραδεῖς τοῦ πιστεύειν. τὶ δέ ἐστι τὸ λυτρώσασθαι τὸν Ἰσραὴλ; τὸ εἴπαμεν πῶς οἱ περισσότεροι τοῦ λαοῦ, ἐθαῤῥοῦσαν ὅτι ὁ Χριστὸς μέλλει νὰ τοὺς λυτρώσῃ ἀπὸ τὰ κακὰ, καὶ νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐθαῤῥοῦσαν νὰ βασιλεύσῃ ἐπίγειον βασιλείαν. διὰ τοῦτο λέγουν, ὅτι ἡμεῖς ἠλπίζαμεν ὅτι θέλει λυτρώσει καὶ τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς Ῥωμαίους, καὶ αὐτὸς δὲν ἔφυγεν οὐδὲ τὴν ἄδικον ἀπόφασιν ὁποῦ τὸν ἐκαταδίκασαν. καὶ ὅμως καὶ τρίτην ἡμέραν ἔχει σήμερον, καὶ γυναῖκες τινὲς ἐξέστησαν ἡμᾶς, καὶ τὰ ἐξῆς. ταῦτα ἔλεγαν, ὡσὰν νὰ ἀποροῦσαν, καὶ φαίνεταί μου νὰ ἦσαν οἱ ἄνδρες εἰς πολλὴν ἀμφιβολίαν, καὶ μήτε τόσον ἐπίστευαν, μήτε παντελῶς ἀπιστοῦσαν. διότι τὸ μὲν εἰπεῖν ὅτι ἐλπίζαμεν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁποῦ μέλλει νὰ λυτρώσῃ τὸν Ἰσραὴλ, ἀπιστίαν δείχνει· τὸ δὲ λέγειν, ὅτι τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει, φαίνεται ὅτι νὰ εἶναι ἀνθρώπων ὁποῦ εἶναι σιμὰ νὰ ἐνθυμηθοῦν, πῶς τοὺς εἶπεν ὅτι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ θέλω ἀναστηθῇ. ὁμοίως καὶ τὸ ἐξέστησαν ἡμᾶς, τοῦτο δηλοῖ, ἤγουν τὸ νὰ διασαλεύηται ἡ ἀπιστία αὐτῶν. ὅλως δὲ σκοπούμενοι οἱ λόγοι, ἀνθρώπινοι εἰσὶ κατὰ ἀλήθειαν, καὶ πολὺν δισταγμὸν ἔχοντες, καὶ ὡσὰν ἀποροῦντες καὶ ἀμηχανοῦντες διὰ τὸ ἐξαίσιον τῆς ἀναστάσεως. ἀπῆλθον δὲ τινὲς λέγουσι τῶν σὺν ἡμῖν, ἢ τὸν Πέτρον μόνον λέγει, ἢ τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην. καὶ φανερὸν εἶναι ἀπ' ἐδὼ, ὅτι ὅσα λέγουν ἕτεροι πλατέως, ἄλλοι τὰ λέγουν συντόμως, καὶ συνδρομιστικὰ. καθὼς λοιπὸν, καὶ τὴν πρὸς τὸ μνημεῖον συνδρομὴν Πέτρου, καὶ Ἰωάννου. ὁ μὲν Ἰωάννης, τὴν ἐδιηγήθη πλατύτερον, οὗτος δὲ ὀλίγα ἐνθυμηθεὶς, τὰ ἐπέρασε χωρὶς ὄνομα.

Παροιμ. γ'. β. πρ. Ηορ. ή.

Κείμ. Καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτοὺς· ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ, τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ Προφῆται. οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ πάντων τῶν Προφητῶν, καὶ ἀπὸ Μωσέως διηρμήνευεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο· καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο πορρωτέρω πορεύεσθαι. καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν, λέγοντες· μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶ, καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθε τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν λαβὼν τὸν ἄρτον, εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπεδίδου αὐτοῖς. αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτὸν, καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν· καὶ εἶπον πρὸς ἀλλήλους· οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφὰς; καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ εὗρον συνηθροισμένους τοὺς ἕνδεκα, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς λέγοντας· ὅτι ἠγέρθη ὁ Κύριος ὄντως, καὶ ὤφθη Σίμωνι. καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

Εξήγ. Ἐπειδὴ ἀνθρωπίνως τὰς γνώμας διέκειντο, καὶ πολὺν δισταγμὸν ἐνοσοῦσαν, ἀνοήτους αὐτοὺς καλεῖ καὶ βραδεῖς, ὥστε πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ Προφῆται διότι εἶναι νὰ πιστεύουν καὶ μερικῶς, καὶ καθόλου. ὡσὰν ὅταν τὶς ἐλπίζῃ ὅτι ὁ Χριστὸς, ἐπὶ σωτηρίᾳ λαοῦ μέλλει νὰ εἶναι, καὶ ὄχι ἐπὶ σωτηρίᾳ ψυχῶν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸ γένος τῶν ἑβραίων, καὶ διὰ νὰ τοὺς λυτρώσῃ, ὁ τοιοῦτος δὲν πιστεύει, ὅσον πρέπει νὰ πιστεύῃ. καὶ πάλιν ἐὰν πιστεύῃ μὲν τῷ Δαβὶδ λέγοντι, ὤρυξαν χεῖρας μου καὶ πόδας μου, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα περὶ τοῦ σταυροῦ καὶ τῶν ἐν τῷ σταυρῷ προφητεύει ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου, καὶ δέχεται τὰ περὶ τοῦ πάθους, τὰ δὲ περὶ τῆς ἀναστάσεως δὲν τὰ λογίζεται, ὡσὰν τὸ, οὐ δώσεις τὸν ὅσιόνσου ἰδεῖν διαφθορὰν· καὶ τὸ, οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδην· καὶ τὸ, ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος· καὶ τὸ, ἐξάγων πεπεδημένους· καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν τάφοις· καὶ τὰ τοιαῦτα, δὲν ἔχει τελείαν πίστιν, ἀλλὰ μερικὴν. πρέπει δὲ νὰ πιστεύῃ τοὺς Προφήτας εἰς ὅσα ἐλάλησαν ὅλα, καὶ διὰ τὰς ἀτιμίας, καὶ διὰ τὴν δόξαν. διότι ἔπρεπε νὰ πάθη ὁ Χριστὸς, τοῦτο τῆς ἀτιμίας· ἀλλὰ καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τοῦτο τὸ ἔνδοξον· ἐσεῖς δὲ τοσοῦτον εἶσθε ἀνόητοι, ὅτι ἀκούοντες τοῦ Ἡσαΐου ὁποῦ λέγει καὶ διὰ τὰ δύο, καὶ ὅτι εἰς σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὅτι Κύριος βούλεται δεῖξαι αὐτῷ φῶς, ἐκεῖνο μὲν τὸ δέχεσθε, τοῦτο δὲ τὸ καταφρονεῖτε. καὶ ὅτι μὲν ἐπληγώθη, πιστεύετε· ὅτι δὲ Κύριος βούλεται καθαρίσαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς

Ψαλ. κα'. Ψαλ. ιέ. Ψαλμ. ξζ'. Ψαλ. πζ'. Ἡσαΐ. νγ'.

πληγῆς, δὲν τὸ ϛοχάζεϑε. ὅμως αὐτὸ ὁπῶ λέγει, ἐσεῖς ἤϑε ἀνόητοι, δηλοῖ, βραδεῖς. διότι ἂν ἦσαν ἀνόητοι, δὲν ἤϑελε τὲς λαλεῖ ἐδὲ αὐτὸς. ἐπειδὴ λοιπὸν βραδεῖς εἶϑε ἐσεῖς, ἐγὼ νὰ βασάσω τλὺ διάνοιάνσας, καὶ νὰ τλὺ κάμω νὰ καταλαμβάνη ὀϑὺς, νὰ νοῇ ὀξέως: διὰ τῦτο καὶ ἀπὸ μωσέως, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν Προφητῶν, διερμήνδυεν αὐτοῖς, ἤγεν ἐξηγᾶσεν εἰς αὐτὲς ὅσα ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ Προφῆται ἐπροφήτδυσαν διὰ λόγετϑ. τότε τὲς εἶπε τὸ
Γενεσ. κβ'. μυϛήριον τῆς θυσίας τῦ Ἀβραὰμ, ὅτι τῦ Ἰσαὰκ ἀφεϑέντος, ἐτύϑη, ἤγεν ἐσφάγη κριάρι
Ἰωάνν. ἡ'. ἀντ' αὐτῦ. αὐτὰ τὸν Κύριον ἐτύπωναν. καϑὼς καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος λέγει, ὅτι εἶδεν ὁ Ἀ-
Δευτ. κϑ'. βραὰμ τλὺ ἡμέραν αὐτῦ, καὶ ἠγαλλιάσατο. καὶ τὸ, ὄψεϑε τλὺ ζωλὺ ἡμῶν κρεμαμένλυ, τὸ ὁποῖον καὶ τλὺ ϛαύρωσιν δηλοῖ, διὰ νὰ εἰπῇ κρεμαμένλυ, καὶ τλὺ ἀνάσασιν διὰ νὰ εἰπῇ τλὺ ζωλύ. καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς δὲ Προφητείαις, παρμένα εὑρίσκονται τὰ περὶ τῆς ἀνασάσεως καὶ τῦ ϛαυρῦ, καὶ μάλισα ἐν τοῖς ἐπιφανεϛέροις. καὶ δωατὸν εἶναι νὰ τά διαλέγῃς ἀπ' ἐκεῖ. ϛοχάζε δὲ πῶς ἐκ τῦ κακοπαϑεῖν, ἤγεν ὕϛερα ἀπὸ τλὺ κακοπάϑειαν εἶναι τὸ νὰ ἔλϑῃ κανεὶς εἰς τλὺ δόξαν. Καμώνεται δὲ πῶς ϑέλει νὰ πηγαίνῃ μακρύτερα, κατὰ τὸ ἀνϑρώπινον πάντως, ὅτε δὲ ἐσυγχώρησε, τότε ἀνοίχθησαν τὰ ὀμμάτια αὐτῶν, καὶ τὸν ἐγνώρισαν. δηλοῖ δὲ καὶ κάποιον ἄλλο. ὅτι ἐκεῖνοι ὁπῶ μεταλαμβάνεν τῦ Εὐλογημένϑ Ἄρτϑ, ἀνοίγονται τὰ μάτιά τες, καὶ τὸν γνωρίζεν, διότι μεγάλλυ, καὶ ἀνεκδιήγητον δυάμιν ἔχει ἡ σάρξ τῦ Κυρίϑ. ἄφαντος δὲ γίνεται ἀπ' αὐτῶν, διότι δὲν εἶχε πλέον τοιῦτον σῶμα, ὡσὰν νὰ σωδιάγῃ ἐπιπολὺ σωματικῶς μετ' αὐτῶν. καὶ ἄλλο διὰ νὰ αὐξήσῃ καὶ τὸν πόϑον αὐτῶν, περισότερον ἐκ τότε· διότι τοσῦτον ἐχάρηκαν, ὅτι αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐσηκώϑηκαν, καὶ ἐγύρισαν εἰς τλὺ Ἱερσαλὴμ. καὶ ὄχι αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἦλϑαν εἰς τλὺ Ἱερσαλὴμ, διότι ἐσηκώϑηκαν μὲν κατ' αὐτλὺ τλὺ ὥραν, ὅμως ὑπέϛρεψαν εἰς πολλὰς ὥρας, ὅσας ἦτον δωατὸν νὰ περιπατήσεν τὰ ἑξῆντα σάδια. εἰς τὰς ὁποίας βέβαια ἐφάνη καὶ εἰς τὸν Σίμωνα ὁ δεσπότης, ἕως ὁπῶ ἐπεριπατῆσαν ἐκεῖνοι εἰς τὸ γύρισμα. καιομένη δὲ ἦτον ἡ καρδία αὐτῶν, ἤ μὲ τὸ πῦρ τῶν ϑεϊκῶν λόγων τῦ Κυρίϑ, διότι ἔϛωντας νὰ τὲς ἑρμηνδύῃ, ἐϑερμαίνοντο, καὶ ἐπίϛδυον τὰ λεγόμενα ὅτι ἀληϑινὰ εἶναι· ἤ ὅτι ἑρμηνδύοντος αὐτῦ τὰς γραφὰς ἐκτύπα μέσα ἡ καρδίατες, καὶ ἔλεγαν, ὅτι ἦτος ὁπῶ μᾶς ξηγᾶ τὰς γραφὰς, αὐτὸς εἶναι ὁ Κύριος.

Κείμ. Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλέντων, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησῆς ἔϛη ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν. πτοηϑέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι, ἐδόκεν πνεῦμα ϑεωρεῖν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί τεταραγμένοι ἐϛὲ; καὶ διατὶ διαλογισμοὶ ἀναβαίνεσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ἴδετε τὰς χεῖράς με, καὶ τὲς πόδας με, ὅτι αὐτὸς ἐγώ εἰμι· ψηλαφήσατέμε, καὶ ἴδετε· ὅτι πνεῦμα, σάρκα καὶ ὀϛέα ϑκ ἔχει, καϑὼς ἐμὲ ϑεωρεῖτε ἔχοντα. κ τῦτο εἰπὼν, ἐπέδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας κ τὲς πόδας. ἔτι δὲ ἀπιϛέντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς, κ ϑαυμαζόντων, εἶπεν αὐτοῖς· ἔχετε τὶ βρώσιμον ἐνϑάδε; οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχϑύος ὀπτῦ μέρος, κ ἀπὸ μελισίᾳ κηρίϑ· καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν. εἶπε δὲ αὐτοῖς· ἕτοι οἱ λόγοι ὅς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωϑῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως, κ Προφήταις, κ Ψαλμοῖς περὶ ἐμῦ.

Ἐξήγ. Ὁ πάντα πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν οἰκονομῶν Κύριος, ϛέκεται ἐν μέσῳ τῶν μαϑητῶν, ϑέλωντας νὰ τὲς πιϛώσῃ τλὺ ἀνάσασιν. καὶ πρῶτον μὲν μὲ τλὺ σωηϑισμένλυ φωνὴ τῆς εἰ-
Ματϑ. ί. ρήνης, καταπραΰνει τὸ φόβον καὶ τλὺ σύγχυσιν αὐτῶν· ἄλλο δὲ, καὶ διὰ νὰ τὲς δείξῃ ὅτι
Λεκ. δ'. αὐτὸς ἐκεῖνος εἶναι ὁ διδάσκαλος αὐτῶν, ὁπῶ χαίρεται εἰς τῦτον τὸν λόγον, καὶ μὲ τῦτον τὲς ἁρμάτωσε καὶ αὐτὲς, ὅταν τὲς ἔϛειλεν εἰς τὸ κήρυγμα. ὅμως ἐπειδὴ δὲν ἐκαταπραΰνεν ἡ σύγχυσις τῆς καρδίας αὐτῶν μὲ τὸν λόγον τῦτον, τὲς δείχνει καὶ ἀπὸ ἄλλο, πῶς ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ εἶναι, ὁπῶ γινώσκει τὰς καρδίας. διότι λέγει, διατὶ διαλογίζεϑε εἰς τὰς καρδίας σας; τὸ δὲ γινώσκειν τὰς καρδίας, πάντως τῦ Θεῦ εἶναι χωρὶς ἄλλο. ἐπιφέρει δὲ καὶ ἄλλο, τλὺ ψηλάφησιν τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν· διότι λέγει, ἐσεῖς μὲ ϑαῤῥῆτε πῶς νὰ εἶμαι πνεῦμα, ἤγεν φάνϛασμα, καϑὼς πολλάκις οἱ ἀποϑαμμένοι ἔχεν σωήϑειαν νὰ φαντάζεν, καὶ μάλισα εἰς τὰ μνήματα· ἀλλὰ γινώσκετε, ὅτι τὸ μὲν πνεῦμα, ἔτε κόκκαλα ἔχει ἔτε σάρκα· ἐγὼ δὲ ἔχω καὶ σάρκα καὶ κόκκαλα, ἀγκαλὰ καὶ εἶναι πνδματικὰ καὶ ϑειότερα. διότι τὸ σῶμα τῦ Κυρίϑ, πνεῦμα μὲν δὲν ἦτον, ὅμως ἦτον πνδματικὸν· τετέσιν, ἔξω πάσης παχύτητος, καὶ ὑπὸ τῦ πνδματος κυβερνώμενον. διότι τὸ μὲν σῶμα ὁπῶ ἔχομεν τώρα, εἶναι ψυχικὸν, τετέσιν ὑπὸ ψυχῆς κυβερνώμενον, καὶ ζωογονέμενον μὲ ταῖς Φυσικαῖς καὶ ψυχικαῖς ποιότητας, καὶ δυάμεις· ὅμως τὸ σῶμα ὁπῶ μέλομεν νὰ ἔχω-
α-πρ- Κορ. ιέ- μεν ὕϛερα ἀπὸ τλὺ ἀνάσασιν, πνδματικὸν τὸ ὠνόμασεν ὁ Παῦλος, ἤγεν ὑπὸ τῦ ϑείϑ πνδματος ζωογονέμενον καὶ κυβερνώμενον, καὶ ὄχι ὑπὸ τῆς ψυχῆς, ἔϛωντας νὰ μεταϛοιχειωϑῇ μὲ τρόπον ἄῤῥητον καὶ πνδματικὸν εἰς ἀφϑαρσίαν, καὶ εἰς αὐτλὺ φυλαττόμενον. τοιῦτον

λοι-

λοιπὸν πρέπει νὰ νοῆμεν, καὶ τὸ σῶμα τῦ Κυρίυ μετὰ τὴν ἀνάστασιν, πνευματικὸν καὶ λεπτὸν, καὶ χωρὶς καμίαν παχύτητα· καὶ ἔτε τροφὴν ἔτε ἄλλο τίποτες δεόμενον ἢ χρειαζόμενον, ἀγκαλὰ καὶ πρὸς πίστωσιν ἔφαγε. διότι ἐκεῖνο ὁπῦ ἔφαγε, δὲν τὸ ἔφαγε κατὰ φύσιν, ἀλλὰ κατ' οἰκονομίαν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι αὐτὸ τὸ σῶμα ὁπῦ ἔπαθεν, αὐτὸ ἀνεστήθη. κατὰ φύσιν δὲ τῦ σώματος τέτε ἦτον, τὸ νὰ σέβῃ μέσα εἰς τὸ σπῆτι, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν· τὸ νὰ πηγαίνῃ ἀπὸ τόπον εἰς τόπον παρὰ θὺς χωρὶς κόπον. ἔσωντας δὲ νὰ ἀπιστῆν ἀκόμι οἱ μαθηταὶ, καὶ νὰ μὴ πιστωθῆν μήτε ἀπὸ τῆς ψηλαφήσεως, προσθέτει καὶ ἄλλο, τὸ τῆς βρώσεως, ἤγεν τῦ φαγητῦ, ἔσωντας νὰ ἐχώνλαν ἐκεῖνα ὁπῦ ἔτρωγε, μὲ κάποιαν θεϊκὴν δυνάμιν. διότι κάθε τίποτες φαγητὸν ὁπῦ τρώγεται φυσικὰ διὰ τῦ σώματος, πηγαίνει εἰς τὸν ἀφεδρῶνα, ἤγεν εἰς τὸν πάτον τῦ ἀνθρώπυ, καὶ βγαίνει· ἐκεῖνα δὲ καθὼς εἴπαμεν, δὲν ἐτρώγοντο φυσικῶς, ἀλλὰ οἰκονομικῶς. ἔχει δὲ καὶ κάποιον νόημα ὡς φαίνεται, ἐκεῖνα ὁπῦ ἔφαγε τότε· διότι ἔσωντας νὰ φάγῃ μέρος ὀψαρίε ψητῦ, δηλοῖ ὅτι τὴν φύσιν ἡμῶν ὁπῦ ἔπλεεν εἰς τὴν ἁλμυρὰν θάλασσαν τῦ κόσμυ τέτε, ἔσωντας νὰ τὴν ξηράνῃ μὲ τὸ πῦρ τῆς θεότητος αὐτῦ, καὶ ξηράνας πᾶσαν τὴν ὑγρότητα ὁπῦ εἶχεν ἀπὸ τὰ βαθέα νερὰ, μάλισα δὲ ἀπὸ τὰ κύματα, τὴν ἔκαμεν θεϊκὸν φαγητόν. τὸ δὲ Κηρίον τὸ μελίσιον, δηλοῖ ὅτι τὴν φύσιν ἡμῶν ὁπῦ ἦτον προτήτερα βδελυκτὴ κ' συγχαντερὰ, τὴν ἔκαμε γλυκύτατον φαγητὸν τῦ Θεῦ. διότι λέγεται, πῶς τέτο δηλοῖ τὸ μελίσιον κηρίον, τὴν γλυκύτητα λέγω τῆς φύσεως ἡμῶν ὁπῦ ἔχει τώρα, ἡ ὁποία ἦτον ἀποδιωγμένη προτήτερα. ἢ λογιάζω ὅτι νὰ δηλοῖ καὶ τέτο, διὰ μὲν τῦ ψητῦ ὀψαρίε τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν, ἡ ὁποία σύρνει καὶ βγάζει ἀπὸ λόγεμας, διὰ τῆς βοηθείας τῶν ἐρημικῶν, καὶ ἡσυχαστικῶν ἀνθράκων, τὴν πολλὴν ὑγρότητα καὶ παχύτητα. τὴν δὲ γνῶσιν, ἤγεν τὴν θεωρίαν, δηλοῖ διὰ τῦ Κηρίε τῦ μελισσίε, ἐπειδὴ τὰ λόγια τῦ Θεῦ εἶναι γλυκέα. εἶναι δὲ καὶ ἄλλο κηρίον, ἤγεν κεριθρα, ἀλλὰ εἶναι τῶν σφηκῶν, ὁπῦ δηλοῖ τὴν σοφίαν τῶν ἐλλήνων· τὸ δὲ κηρίον τῶν μελισσῶν, δηλοῖ τὴν θεϊκὴν σοφίαν. διότι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ μέλισσα, μικρὰ εἰς τὸ κορμὶ, διότι ὁ λόγος εἶναι σώτομος, καὶ εἰς τὴν δυνάμιν ἀθενὴς. διότι δὲν κηρύττει ἐν δυνάμει λόγε ὁ Παῦλος, διὰ νὰ μὴν κενώσῃ τὸν σαυρόν. πλὴν εἶναι ἐπιθυμητὸς εἰς βασιλεῖς, καὶ ἰδιῶτας, ἔσωντας νὰ προσφέρῃ τὲς κόπες αὐτῆς, εἰς ὑγείαν ψυχικὴν.

πρ. Ῥωμ. ϛ'. β. πρ. Κορ. ά.

Κείμ. Τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νῶν, τῦ συνιέναι τὰς γραφὰς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὅτι ἔτω γέγραπται, καὶ ἔτως ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, κ' κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτῦ μετάνοιαν, κ' ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἱερσαλήμ. ὑμεῖς δὲ ἐσὲ μάρτυρες τέτων. καὶ ἰδὲ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τῦ Πατρός μυ ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερσαλὴμ, ἕως ἂν ἐνδύσησθε δυνάμιν ἐξ ὕψες. Ἐξήγαγε δὲ αὐτὲς ἔξω ἕως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτῦ, εὐλόγησεν αὐτές. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτὲς, διέστη ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν Οὐρανόν. καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης· καὶ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ, αἰνῦντες καὶ εὐλογῦντες τὸν Θεόν, ἀμήν.

Ψαλμ. ριη'.

Ἐξήγ. Ὅτε ἠρήνυσε καὶ κατέστησε τὰς καρδίας αὐτῶν, μὲ τὰ λόγια ὁπῦ τὲς εἶπε, μὲ τὸ φαγὶ ὁπῦ ἔφαγε, μὲ τὴν ψηλάφησιν ὁπῦ ἐψηλαφίθη, καὶ τὲς ἐπίστωσε τὴν ἀληθινὴν ἀνάστασιν τῦ σώματος αὐτῦ, τότε διήνοιξε τὸν νῶν αὐτῶν εἰς τὸ νὰ καταλαμβάνεν τὰς γραφάς. διότι ἐὰν δὲν ἤθελεν εἰρηνύσῃ ἡ ψυχὴ αὐτῶν, πῶς ἤθελεν ἐγνωρίσῃ, ταραττομένη, καὶ μὴ εἰρηνύσσα; διότι χολάσατε, λέγει, καὶ γνῶτε. διὰ τέτο καὶ τὲς διδάσκει, ὅτι ἀναγκαῖον ἦτον νὰ πάθῃ ἔτως ὁ Χριστός. ἔτω πῶς; διὰ ξύλε σαυρῦ. ἐπειδὴ διὰ ξύλε ὁ θάνατος, ἀναγκαῖον ἦτον διὰ ξύλε νὰ καταλυθῇ καὶ ἡ φθορά· καὶ διὰ τῶν πόνων ὁπῦ ὑπέμεινεν ἀνίκητος ὁ Κύριος εἰς τὸ ξύλον, νὰ καταργήσῃ τὴν ἡδονήν. καὶ ἀπέκει νὰ ἀναστηθῇ λέγει, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ νὰ κηρυχθῇ εἰς τὸ ὄνομά τε μετάνοια καὶ ἄφεσις ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη. περὶ τῦ βαπτίσματος λέγει ἐδῶ· διότι εἰς τέτο γίνεται ἡ μετάνοια διὰ τῆς ἐξομολογήσεως, καὶ διὰ τῆς ἀποχῆς τῶν προτέρων κακῶν καὶ ἀσεβειῶν, καὶ ἔτζι ἀκολυθεῖ ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν. πῶς δὲ νὰ νοήσωμεν τὸ βάπτισμα, ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῦ Χριστῦ μόνε νὰ γίνεται, ὁπῦ ἀλλῦ λέγει, νὰ τὸ κάμνεν εἰς τὸ ὄνομα τῦ Πατρὸς, καὶ τῦ Υἱῦ, καὶ τῦ ἁγίυ Πνεύματος; πρῶτον μὲν λοιπὸν, τέτο λέγομεν, ὅτι ὅταν λέγωμεν ὅτι εἰς τὸ ὄνομα τῦ Χριστῦ γίνεται τὸ βάπτισμα, δὲν λέγομεν ὅτι μόνον εἰς τὸ ὄνομα τῦ Χριστῦ πρέπει νὰ γίνεται, ἀλλὰ ὅτι ἐβαπτίθη τὸ βάπτισμα τῦ Χριστῦ, τετέστι τὸ πνευματικὸν, καὶ ὄχι τὸ Ἰουδαϊκὸν· ἐδὲ ὡσὰν τὸ βάπτισμα τῦ Ἰωάννυ μόνον εἰς μετάνοιαν, ἀλλὰ βάπτισμα ὁπῦ δίδει πνεύματος ἁγίε κοινωνίαν, καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· ὡσὰν πῶς τὸ ἔδειξεν αὐτὸς ὅταν ἐβαπτίθη εἰς τὸν Ἰορδάνην δι' ἡμᾶς, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔδειξεν εἰς εἶδος περιστερᾶς. καὶ

Ματθ. κη'.

ἄλλο δὲ, τὸ εἰς τὸ ὄνομα τῦ Χριςῦ βάπτισμα, ἀντὶ τῦ εἰς τὸν θάνατον τῦ Χριςῦ νοεῖται. διότι καθὼς ὁ Χριςὸς ἀπέθανε καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέςη, ἕτζι καὶ ἡμεῖς, βαπτόμενοι τυπικῶς εἰς τὸ νερὸν, βυγαίνομεν ἄνω ἄφθαρτοι τὰς ψυχὰς, καὶ λαμβάνομεν τὰς ἀρραβῶνας τῆς ἀφθαρσίας τῦ σώματος. καὶ ἄλλως δὲ, τὸ Χριςὸς ὄνομα, εἰς τὸ λόγητε δείχνει καὶ τὸν Πατέρα ὁπῦ τὸν ἔχρισε, καὶ τὸ χρίσμα τὸ ἅγιον πνεῦμα, καὶ τὸν υἱὸν ὁπῦ ἐχρίσθη. Ἐπὶ τῷ ὀνόματι Κυρίε, ἄφεσις ἁμαρτιῶν. πῦ λοιπὸν αἱ μιαραὶ γλῶσαι ἐκείνων ὁπῦ βαπτίζεν εἰς Μοντανὸν, καὶ Πρισκίλλαν, καὶ Μαξιμίλλαν; κατὰ ἀλήθειαν ἐδὲ μία ἄφεσις ἁμαρτιῶν γίνεται εἰς ἐκείνες ὁπῦ βαπτίζονται ἕτζι, ἀλλὰ καὶ προσθήκη ἁμαρτιῶν γίνεται· διὰ τῦτο καὶ ἔτοι καλῶς ἀπολέσθησαν. εἰς πάντα δὲ τὰ ἔθνη ὁ λόγος ἐξῆλθεν, ἀρξάμενος ἀπὸ Ἱερσαλήμ. διότι ἔπρεπε λοιπὸν, ἐπειδὴ ἔλαβεν ὁ Χριςὸς πᾶσαν τλὶ φύσιν καὶ τλὶ ἔσμιξεν εἰς τὸ λόγητε, νὰ μλὶ εἶναι μοιρασμένη εἰς δύο τμήματα, εἰς ἑβραίες λέγω, καὶ ἐθνικὲς· ἀλλὰ νὰ ἀρχίσῃ ὁ λόγος ἀπὸ τλὶ Ἱερσαλὴμ, καὶ νὰ καταπαύσῃ εἰς τὰ ἔθνη, νὰ ἑνώσῃ τλὶ φύσιν καὶ νὰ τλὶ κάμῃ ἕνα. ἐσεῖς δὲ λέγει, θέλει εἶδε μάρτυρες τύτων, τῶν παθῶν, καὶ τῆς ἀναςάσεως. καὶ ἀπέκει διὰ νὰ μὴ συγχυθῶν εἰς τὸ λόγητε, καὶ νὰ λογιάσεν λέγοντες, πῶς νὰ μαρτυρήσωμεν ἡμεῖς ἄνθρωποι ἰδιῶται εἰς ἔθνη ἀποσελλόμενοι; ἢ νὰ ἀντιταθῶμεν πρὸς τὲς Ἱεροσολυμίτας, οἱ ὁποῖοι ἐφόνδσαν καὶ ἐσένα; μὴ φοβῆθε λέγει, ἀλλὰ θαρσεῖτε διὰ τῦτο· διότι εἰς ὀλίγαις ἡμέραις θέλω σᾶς ςείλει τλὶ ἐπαγγελίαν,
Ἰωὴλ. β'. ἤγεν τὸ τάξιμον τῦ Πατρόσμε ὁπῦ εἶπα διὰ τῦ Ἰωὴλ· ὅτι ἐκχεῶ ἀπὸ τῦ πνεύματός με ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ τὰ λοιπά. καθίσατε λοιπὸν ἐσεῖς ὁπῦ εἶδε τώρα δειλοὶ καὶ ἀνανδροι, ἕως ἔ νὰ ἐνδυθῆτε δυνάμιν, ὄχι ἀνθρωπίνιν, ἀλλὰ ἐράνιον. δὲν εἶπε νὰ δεχθῆτε, ἀλλὰ νὰ ἐνδυθῆτε· διὰ νὰ δηλώσῃ τὸ πάντοθεν φυλακτικὸν τῆς πνευματικῆς ἁρμάδας. ἐξέβαλε δὲ αὐτὲς ἕως εἰς Βηθανίαν. τῦτο δὲ νόησον ὅτι εἰς αὐτλὶ τλὶ τεσαρακοσλὶ ἡμέραν ἔγινε· διότι ἐκεῖναι ὑπῦ λέγαν ἐν σωτομίᾳ, ἐσὺ λογίαζε πῶς εἰς πολλὰς ἡμέρας ἔγιναν, καθὼς ὁ αὐτὸς ἔτος Λεκᾶς λέγει εἰς τὰς πράξεις, ὅτι δι' ἡμερῶν τεσαράκοντα ὀπτανόμενος
Κεφ. α'. αὐτοῖς. διότι συχνάκις ἐπήγαινεν εἰς αὐτὲς, καὶ ἀναχωρῆσεν. ἐλόγησε δὲ τὲς μαθητὰς, ἕνα μὲν καὶ διὰ νὰ τὲς ἀφήσῃ δυνάμιν φυλακτικὴν ἕως νὰ ἔλθῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἢ ἄλ-
Λ'. Βασιλ. β'. λο δὲ διὰ νὰ δείξῃ καὶ πρὸς ἡμᾶς, ὅτι ὅταν ταξιδεύωμεν, νὰ ἀφίνωμεν ἐλογίαν εἰς τὲς ἐδικές μας. ἀνεφέρετο δὲ εἰς τὸν Οὐρανὸν· ὁ δὲ Ηλίας ὡς εἰς Οὐρανὸν, διότι ἐφαίνετον μόνον πῶς ἀναφέρεται εἰς τὸν Οὐρανὸν. ὁ δὲ Σωτὴρ εἰς αὐτὸν τὸν Οὐρανὸν ἦλθε, πρόδρομος πάντων, μετὰ τῆς ἁγίας σαρκὸς αὐτῦ, νὰ φανῇ εἰς τὸ πρόσωπον τῦ Θεῦ, καὶ νὰ τὴν ἀποδείξῃ σιώθρονον τῷ Πατρὶ. καὶ τώρα προσκυνεῖται ἡ φύσις ἡμῶν εἰς τὸν Χριςὸν, ὑπὸ πάσης Ἀγγελικῆς δυνάμεως. αὐτοὶ δὲ ὑπέςρεψαν μετὰ χαρᾶς μεγάλης, ἢ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ Ἱερῷ. βλέπεις ἀρετὴν; ἀκόμι δὲν ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς αὐτὲς, ἢ πνευματικῶς διάγεσι· διότι ἐκεῖνοι ὁπῦ ἦσαν κεκλεισμένοι πρότερον, τώρα βρίσκονται εἰς τὸ μέσον τῶν ἀρχιερέων, ἢ δὲν τὲς μέλει διὰ τίποτες βιωτικὸν, ἀλλὰ πάντων καταφρονήσαντες, αἰνῦσι τὸν Θεὸν ἐν τῷ Ἱερῷ διὰ παντὸς, καὶ βλογῦσι. τῶν ὁποίων ἂς γενῶμεν καὶ ἡμεῖς μιμηταὶ νὰ εἱμεθεν πάντοτε ἐν Ἱερᾷ πολιτείᾳ, αἰνῦντες διὰ ταύτης τῆς πολιτείας πάντοτε, καὶ βλογῦντες τὸν Θεὸν. διότι δόξα τῦ Θεῦ καὶ βλογία, ἡ Ἱερὰ, καὶ ἀάρετος πολιτεία εἶναι. Ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα εἰς τὲς αἰῶνας, ἀμλὶ.

Τέλος τῆς εἰς τὸ κατὰ Λεκᾶν Εὐαγγέλιον Ἑρμηνείας.

ΒΙΌΣ
ἸΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΕΥΑΓΕΛΙΣΤΟΥ.
ΚΑΤΑ ΣΩΦΡΌΝΙΟΝ.

Ἰωάννης τὸν ὁποῖον ἠγάπησεν ὁ Ιησοῦς κατὰ πολλὰ, ἦτον υἱὸς τοῦ Ζεβεδαίου, ἀδελφὸς δὲ τοῦ Ἰακώβου ὁποῦ τὸν ἀποκεφάλισεν ὁ Ἡρώδης ὕστερον ἀπὸ τὴν σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ. οὗτος ὁ ἠγαπημένος Ἰωάννης, ὕστερα ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους Ἐυαγγελιστὰς ἔγραψε τὸ Ἐυαγγέλιον, ἔστωντας νὰ παρακαλεσθῇ ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ἀσίας, ἤγουν τῆς ἀνατολῆς. τὸ ἔγραψε δὲ κατὰ Κηρίνθου, καὶ ἄλλων αἱρετικῶν, μάλιστα δὲ κατὰ τοῦ δόγματος τῶν Ἐμβιωνιτῶν, τὸ ὁποῖον δόγμα ἐβλάστησε τότε, οἱ ὁποῖοι ἔλεγαν, ὅτι πρὶν τῆς Μαρίας, δὲν ἦτον γεννημένος ὁ Χριστὸς· διὰ τὸ ὁποῖον ἀναγκάσθη νὰ εἰπῇ τὴν θεϊκήτου γέννησιν. λέγουσι δὲ καὶ ἄλλην αἰτίαν περὶ τοῦ συγγράμματος τούτου· διότι ἔστωντας νὰ ἀναγνώσῃ τὸ κατὰ Ματθαῖον, καὶ Μάρκον, καὶ Λουκᾶν Ἐυαγγέλια, καὶ νὰ τὰ δοκιμάσῃ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἕως τέλους, καὶ τὰς ἱστορίας ἤγουν τὰς διηγήσεις αὐτῶν, καὶ νὰ ἰδῇ ὅτι ὅλα ἀληθινὰ εἶναι, τὰ ἐβεβαίωσεν. ἔπειτα ἐσύνταξε καὶ αὐτὸς εἰς ἱστορίαν τὰ καμώματα καὶ τὰς θαυματουργίας τοῦ Χριστοῦ, μόνον τοῦ ἑνὸς χρόνου τοῦ πάθους, ἀπὸ τὴν φυλακὴν τοῦ Ἰωάννου καὶ ὕστερα. ἔστωντας νὰ ἀφήσῃ λοιπὸν τὰ ὅσα ἔπραξεν ὁ Χριστὸς τοὺς ἄλλους δύο χρόνους τοὺς προτήτερους ὁποῦ γράφουν οἱ ἄλλοι τρεῖς Ἐυαγγελισταὶ, πρὶν νὰ σέβῃ ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν φυλακὴν, ἄρχισε τὸ Ἐυαγγέλιον· καθὼς εἶναι νὰ τὸ καταλάβουν ὅσοι ἀναγινώσκουν τὰ τέσσαρα Ἐυαγγέλια ἐπιμελῶς. διὰ τοῦτο φαίνεται ὅτι δὲν συμφωνεῖ ὁ Ἰωάννης μὲ τοὺς ἄλλους· τὸ ὁποῖον ἐὰν τὸ ἐξετάξῃ κανεὶς ἐπιμελῶς, λύει τὴν ἀσυμφωνίαν ὁποῦ φαίνεται πῶς νὰ ἔχῃ ὁ Ἰωάννης πρὸς ἄλλους. ἔγραψε δὲ καὶ μίαν ἐπιστολὴν, τῆς ὁποίας ἡ ἀρχὴ εἶναι· Ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς. ἡ ὁποία ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς, καὶ πεπαιδευμένους, καὶ μαθηματικοὺς ἄνδρας ἐγκρίνεται, ἤγουν δοκιμάζεται καὶ βεβαιώνεται. αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἐπιστολαὶ, τῶν ὁποίων αἱ ἀρχαὶ· τῆς πρώτης εἶναι, ὁ Πρεσβύτερος ἐκλεκτῇ Κυρίᾳ· τῆς δὲ δευτέρας, ὁ Πρεσβύτερος Γαΐῳ τῷ ἀγαπητῷ. αὐταῖς λέγονται Ἰωάννου τοῦ Πρεσβυτέρου, τοῦ ὁποίου ἀκόμι καὶ ἕως τώρα εὑρίσκεται ἄλλο μνῆμα εἰς τὴν ἔφεσον· καὶ μερικοὶ νομίζουν, ὅτι καὶ τὰ δύο μνημεῖα Ἰωάννου τοῦ Ἐυαγγελιστοῦ εἶναι. περὶ τοῦ ὁποίου, ὅταν κατὰ τὴν τάξιν ἔλθωμεν εἰς Παπίαν τὸν ἀκροατὴν τούτου, θέλομεν τὸ ἐξηγήσει. τὸ λοιπὸν εἰς τοὺς δεκατέσσαρας χρόνους τῆς Βασιλείας τοῦ Δομετιανοῦ, εἰς τὸν δεύτερον διωγμὸν ὕστερα ἀπὸ τὸν Νέρωνα, ὁποῦ τὸν ἐκίνησεν ὁ αὐτὸς Δομετιανὸς, ἐξωρίσθη ὁ ἅγιος εἰς τὴν νῆσον τῆς Πάτμου, καὶ ἐκεῖ ἔγραψε τὴν ἀποκάλυψιν· τὴν ὁποίαν τὴν ἐμεταγλώττισεν ὁ ἅγιος Ἰουστῖνος ὁ μάρτυς, καὶ Εἰρηναῖος. ἔστωντας δὲ νὰ σφαγῇ ὁ Διομετιανὸς, ἔκαμεν ἡ σύγκλητος καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ ἀκαίρους, διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ ὠμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν. τότε καὶ ὁ ἅγιος, ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν Πάτμον, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἔφεσον, εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Νέρβα, καὶ ἔκαμεν ἕως τῆς Βασιλείας τοῦ Τραϊανοῦ ἐκεῖ, καὶ ἔκτισεν Ἐκκλησίας πολλὰς, καὶ πάσας τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας τῆς ἀνατολῆς, θεμελιώσας καὶ στερεώσας. ἕως ὁποῦ γηράσας κατὰ πολλὰ, ἐξηνταοκτὼ χρόνους ὕστερα ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ Κυρίου ἐτελεύτησε, καὶ ἐτάφη σιμὰ τῆς προειρημένης πόλεως, ἤγουν τῆς Ἐφέσου.

ἘΤΕΡΟΣ ΒΙΌΣ ΤΟΥ ἈΥΤΟΥ ἘΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ,
ἐκ τῆς τοῦ Δωροθέου μάρτυρος, Τυρίων Ἐπισκόπου, συνόψεως.

Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς Ἰακώβου, ὁ ὁποῖος ἔγινεν Ἐυαγγελιστὴς τοῦ Κυρίου, τὸν ὁποῖον ἠγάπα ὁ Κύριος· εἰς μὲν τὴν Ἀσίαν, ἤγουν τὴν ἀνατολὴν, ἐκήρυξε τὸ Ἐυαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ δὲ τοῦ Βασιλέως Τραϊνοῦ, ἐξωρίσθη εἰς τὴν νῆσον τὴν Πάτμον διὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου. ἕως ὁποῦ ἦτον δὲ ἐκεῖ, ἔγραψε καὶ τὸ ἅγιον Ἐυαγγέλιον, καὶ τὸ ἔπεμψεν εἰς τὴν Ἔφεσον διὰ Γαΐου τοῦ ξενοδόχου, καὶ ὑπηρέτου αὐτοῦ. τὸ ὁποῖον τὸ μαρτυρεῖ καὶ Παῦλος ὁ Ἀπόστολος, λέγωντας πρὸς Ῥωμαίους· ἀσπάζεται ὑμᾶς, ἤγουν σᾶς χαιρετᾷ, Γαΐος ὁ ξένος μου, καὶ ὅλης τῆς Ἐκκλησίας. μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ τραϊανοῦ ἐγύρισεν ἀπὸ τὴν Πάτμον τὴν νῆσον ὁ μακάριος Ἰωάννης, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἔφεσον, καὶ ἔζησε χρόνους ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ ὕστερα ἔθαψε τοῦ λόγου τοῦ ἐκεῖ ζωντανὸν, μὲ τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ. ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι δὲν ἐξωρίσθη ἀπὸ τὸν Τραϊανὸν εἰς τὴν Πάτμον, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Δομετιανὸν, τὸν Υἱὸν τοῦ Οὐεσπεσιανοῦ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ
ΤΗ̃Σ ΕἸΣ ΤῸ ΚΑΤᾺ Ἰ̓ΩΆΝΝΗΝ Ἐ̓ΥΑΓΓΈΛΙΟΝ Ἑ̓ΡΜΗΝΕΊΑΣ.

α. πρὸς Κορ. ια. Ἡ δύναμις τȣ̃ ἁγίȣ Πνȣ́ματος ἐν ἀσθενείᾳ τελειȣ̃ται, καθὼς εἶναι γραμμένον καὶ πιστȣ́ομεν. ἐν ἀσθενείᾳ δὲ, ὄχι μόνον τȣ̃ σώματος, ἀλλὰ καὶ τȣ̃ λόγȣ, καὶ τῆς σοφίας δηλονότι τῆς ȣ̓ρισκομένης εἰς τὴν γλῶσσαν. καὶ τȣ̃το εἶναι φανερὸν, καὶ ἀπὸ ἄλλα πολλὰ μὲν, μάλιστα δὲ ἐκ τȣ̃ φαινομένȣ εἰς τὸν μέγαν θεολόγον Ἰωάννην, καὶ ἀδελφὸν τȣ̃ Χριστȣ̃ ἐν χάριτι. διότι ȣ̃τος ἦτον μὲν υἱὸς Πατρὸς ἁλιέως, ἤγȣν ψαροκυνηγȣ̃, τὴν αὐτὴν δὲ τέχνην τȣ̃ Πατρὸς αὐτȣ̃ ἔκαμνε καὶ αὐτὸς· καὶ ὄχι μόνον τῆς ἑλληνικῆς, καὶ ἑβραϊκῆς σοφίας ἦτον ἀμαθὴς, ἀλλὰ καὶ καθόλȣ ἀγράμματος, Πράξ. δ. καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ θειότατος Λȣκᾶς εἰς τὰς πράξεις περὶ αὐτȣ̃ διότι καὶ ἡ πατρίδατȣ ἦτον χωρίον παραμικρὸν, καὶ ἀνονόμαστον, ὄχι φιλοσοφικῆς, καὶ λογικῆς τέχνης χωρίον, ἀλλὰ ἁλιȣτικῆς, τȣτέστι ψαροκυνηγετικῆς, ἐπειδὴ εἰς τὴν Βηθσαϊδᾶ ἐγεννήθη. Ἀλλ' ὅμως ὁ τοιȣ̃τος ὁ ἀγράμματος, ὁ ἀνονόμαστος, ὁπȣ̃ δὲν εἶχε κανένα περίβλεπτον καὶ ἔνδοξον, Ἴδε ποίȣ πνȣ́ματος ἐκαταξιώθη, εἰς τόσον ὅτι ἐκεῖνα ὁπȣ̃ δένμας ἐδίδαξεν ἄλλος κανένας ἀπὸ τȣ̀ς Ἐυαγγελιστὰς, αὐτὸς ταῦτα ἐβρόντησεν, ἤγȣν μεγαλοφώνως τὰ ἐκήρυξε. διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνοι μόνον περὶ τῶν σωματικῶν τȣ̃ Χριστȣ̃ πραγμάτων ἔγραψαν, περὶ δὲ τῆς πρὸ αἰώνων γεννήσεως αὐτȣ̃ ἐκ τȣ̃ Πατρὸς, δὲν εἶπαν τίποτες· ἀνάγκη ἦτον καὶ φόβος, μήπως τινὲς χαμαιπετεῖς, ἤγȣν ὁπȣ̃ δὲν δυνόνται νὰ νοήσȣν τίποτες ὑψηλὸν καὶ θεϊκὸν, ἀλλὰ μόνον τὰ κάτω καὶ γήϊνα, νὰ νομίσȣν τὸν Χριστὸν ὅτι τότε ἐπρωτογεννήθη, ὅτε ἐγεννήθη ἐκ τῆς Μαρίας, καὶ ȣ̓χὶ πρὸ τῶν αἰώνων ἐκ τȣ̃ Πατρὸς ἐγεννήθη, καθὼς τὸ ἔπαθεν ὁ Παῦλος ὁ Σαμοσατȣ́ς. διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν λοιπὸν διαλαμβάνει ὁ μέγας Ἰωάννης, περὶ τῆς ἄνω γεννήσεως· καὶ ἀγκαλὰ ȣ̓δὲ τὴν σάρκωσιν τȣ̃ λόγȣ ἄφησεν ἀφανέρωτην, διότι λέγει, Καὶ ὁ λόγος σάρξ ἐγένετο. ὡς δὲ λέγȣν τινὲς, ὅτι καὶ τὸν ἐπαρακάλεσαν οἱ ὀρθόδοξοι, νὰ γράψῃ περὶ τῆς ἄνω γεννήσεως, ἔστωντας νὰ φανȣ̃ν εἰκείναις ταῖς ἡμέραις, κάποιοι αἱρετικοὶ, ὁ ὁποῖοι ἀποφάσιζαν, καὶ ἔλεγαν, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἄνθρωπος μόνον, καὶ ὄχι Θεὸς. λέγȣσι δὲ ὅτι ὅταν ἀνέγνωσεν ὁ ἅγιος τὰ Ἐυαγγέλια τῶν ἄλλων Ἐυαγγελιστῶν, ἐθαύμασε μὲν εἰς ἐκείνȣς περὶ τῆς ἀληθινῆς διηγήσεως περὶ τὰ πάντα, καὶ τὰ ἔκρινε πῶς εἶναι ἀληθινὰ, καὶ βέβαια, καὶ τίποτες πρὸς χάριν τῶν Ἀποστόλων δὲν εἶπαν· ὅμως ἐκεῖνα ὁπȣ̃ δὲν εἶπαν ἐκεῖνοι σαφῶς, ἤγȣν φανερὰ, ἢ ὁπȣ̃ τὰ ἄφησαν καὶ δὲν τὰ εἶπαν τελείως, ταῦτα αὐτὸς τὰ ἐξάπλωσε, καὶ τὰ ἐτράνωσε, καὶ τὰ ἐπρόσθεσεν εἰς τὸ ἐδικόντȣ Ἐυαγγέλιον, τὸ ὁποῖον τὸ ἔγραψεν εἰς τὴν νῆσον Πάτμον ὅταν ἦτον ἐξορισμένος, τριάντα δύο χρόνȣς ὕστερον ἀπὸ τὴν ἀνάληψιν τȣ̃ Χριστȣ̃. ἀγαπᾶτον δὲ ὁ Ἰωάννης ἀπὸ τὸν Χριστὸν περισσότερον ἀπὸ τȣ̀ς ἄλλȣς μαθητὰς, ὡσὰν ὁπȣ̃ ἦτον ἁπλȣ̃στε καὶ πραότατος, καὶ ὁπȣ̃ εἶχεν ἤθη χρηστὰ, ἤγȣν τρόπȣς ἀγαθȣ̀ς,

καὶ

καὶ ὡς καθαρὸς τῳ καρδίαν, ἦγεν παρθένος. ἀπὸ τῦ ὁποίε χαρίσματος λοιπὸν ἐπισθθη καὶ τῳ θεολογίαν, ἔσωντας νὰ κατατρυφήσῃ, τετέσι νὰ χορτάσῃ ἀπὸ τὰ μυσήρια ὁπῦ δσὶ φαίνονται εἰς τὲς πολλὲς. διότι λέγει, Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται. ἦτον λοιπὸν καὶ συγγενὴς τῦ Κυρίε. καὶ πῶς; ἄκεσον· ὁ Ἰωσὴφ ὁ ἀρραβωνιασικὸς τῆς Παναγίας Θεοτόκε, εἶχεν ἀπὸ τῳ πρώτῳ γυναῖκα ἑπτὰ παιδία, τέσσαρα ἀρσενικὰ καὶ τρία θηλυκὰ, τῳ Μάρθαν, τῳ Ἐσθὴρ, ἢ τῳ Σαλώμιν. τῆς ὁποίας Σαλώμης ἦτον υἱὸς αὐτὸς ὁ Ἰωάννης. σὺρίσκεται λοιπὸν ὁ Κύριος, πῶς ἦτον θεῖος τῦ Ἰωάννε. διότι ἐπειδὴ ὁ Ἰωσὴφ ἐλογίζετον Πατὴρ τῦ Κυρίε, ἡ δὲ Σαλώμη ἦτον θυγατέρα τῦ Ἰωσὴφ, τὸ λοιπὸν ἀδελφὴ τῦ Κυρίε ἐλογίζετον ἡ Σαλώμη, εἰς τόσον ὅτι καὶ ὁ υἱὸς αὐτῆς ὁ Ἰωάννης, ἀνεψιὸς ἦτον τῦ Κυρίε δσὶ εἶναι δὲ τίποτες παράξενον νὰ ἐξετάξωμεν ἢ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, τετέσιν αὐτῦ τῦ Ἐυαγγελισῦ, καὶ τῆς μητρὸς αὐτῦ· ἡ Μήτηρ ὁπῦ ὀνομάζεται Σαλώμη, ἑρμηνσύεται εἰρηνικὴ· ὁ δὲ Ἰωάννης, χάρις αὐτῆς. ἂς ἠξσύρῃ λοιπὸν πᾶσα ψυχὴ, ὅτι ἡ πρὸς τὲς ἀνθρώπες εἰρήνη, καὶ ἡ κατὰ τῳ ψυχιῳ ἀπὸ τὰ πάθη εἰρηνσύσα, γίνεται Μήτηρ τῆς θείας χάριτος, καὶ γεννᾷ αὐτῳ εἰς ἡμᾶς· διότι τῳ ψυχιῳ ὁπῦ ταράσσεται, ἢ ὁπῦ ἔχει ἀκόμι μάχας πρὸς τὲς ἄλλες ἀνθρώπες, καὶ πρὸς τῦ λόγε τῆς, δσὶ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀξιωθῇ τῆς θείας χάριτος. Ἂς σοχαθῦμεν λοιπὸν, καὶ ἄλλο κάποιον θαυμασιώτερον ὁπῦ ἐσιωέβη εἰς τῦτον τὸν Ἐυαγγελισῳ Ἰωάννῳ, διότι μόνος ἐτῦτος φαίνεται πῶς ἔχει τρεῖς μητέρας, μίαν τῳ Φυσικῳ τῳ Σαλώμῳ, δσὺτέραν τῳ Βροντῳ, (διότι υἱὸς Βροντῆς ὠνομάθη διὰ τῳ μεγαλοφωνίαν τῦ Ἐυαγγελίε.) καὶ τῳ Θεοτόκον, Ἰδὲ γὰρ ἡ Μήτηρσε, τῦ εἶπεν ὁ Κύριος. Ἀλλὰ ἐπειδὴ εἴπαμεν ταῦτα πρὸ τῆς ἐξηγήσεως, ἂς ἀρχίσωμεν λοιπὸν καὶ τῳ ἐξήγησιν τῦ Ἐυαγγελίε. Μαρκ. ι. Ἰωάνν. α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Κείμενον.

Ἐν ἀρχῇ ἰῶ ὁ Λόγος.

Ἐξήγ. Ἐκεῖνο ὁπῦ εἶπα εἰς τὸ προοίμιον, πάλιν ἐκεῖνο θέλω εἰπῇ, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι Ἐυαγγελισὰι τῳ κάτω γεννησιν, καὶ τῳ ἀναθροφῳ, καὶ τῳ αὔξησιν τῦ Κυρίε ἐδιηγήθηκαν εἰς πλάτος· ἔτος δὲ ἐκεῖναμὲν τὰ παρατρέχει, ἔσωντας νὰ τὰ εἰπῦν καταλεπτῶς οἱ συμμαθηταίτε, ἦγεν οἱ ἄλλοι Ἐυαγγελισαὶ, διαλέγεται δὲ, τετέσι διηγᾶται, μόνον διὰ τῳ θεότητα τῦ Χρισῦ ὁπῦ ἐσαρκώθη δι' ἡμᾶς. καὶ ὅμως ἐὰν τὸ σοχαθῇς ἀκριβῶς, ἔτε ἐκεῖνοι ἀπεσιώπησαν τελείως περὶ τῆς θεότητος τῦ μονογενῦς, ἀλλὰ ἐνεθυμήθηκαν αὐτῆς, καὶ ἀνήφεραν, ἀγκαλὰ καὶ δσὶ τῳ ἐδιηγήθηκαν εἰς πλάτος· ἔτε ἔτος ἀπέβλεψε μόνον πρὸς τὸν ὑψηλότερον λόγον, καὶ τῆς σὐσάρκε οἰκονομίας ἀμέλησε παντελῶς· διότι ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἦτον ὁπῦ τὲς ἐκινᾶσεν ὅλες. μᾶς διηγᾶται λοιπὸν περὶ τῦ υἱῦ, διότι ὁ Πατὴρ ἦτον γνώριμος ἀκόμι ἀπὸ τῆς παλαιᾶς· καὶ ὅμως ἐδὲ τὸν πατέρα ἀπεσιώπησεν, ἀλλὰ καὶ περὶ τέτε σὐθυμᾶται, μετ' ἐκεῖνα ὁπῦ λέγει διὰ τὸν υἱόν. δείχνει λοιπὸν τὸ αἴδιον ἦγεν τὸ ἀειποτεσινὸν τῦ μονογενῦς υἱῦ, μὲ τὸ νὰ λέγῃ, Ἐν ἀρχῇ ἰῶ ὁ Λόγος, τετέσιν, ἐξ ἀρχῆς ἦτον· διότι εἰς ἐκεῖνο ὁπῦ νὰ εἶναι ἐξ ἀρχῆς, πάντως δσὶ θέλει σὑρεθῇ χρόνος, ὁπῦ νὰ μὴ ἦτον. καὶ θέλει εἰπῇ τινὰς, καὶ πόθεν εἶναι φανερὸν, ὅτι τὸ Ἐν ἀρχῇ ἰῶ, τὸ αὐτὸ δηλοῖ μὲ τὸ ἀπ' ἀρχῆς; πόθεν; καὶ ἀπ' αὐτῆς μὲν τῆς κοινῆς ὑπολήψεως, μάλισα δὲ ἀπ' αὐτῦ τέτε τῦ Ἐυαγγελισῦ. διότι λέγει εἰς μίαν αὐτῦ ἐπισολὴ, Ὃ ἰῶ ἀπ' ἀρχῆς ὃ ἑωράκαμεν. βλέπεις λοιπὸν πῶς αὐτὸς αὐτόστε ὁ ἠγαπημένος ἑρμηνσύει αὐτὸν; ναὶ λέγει, ἀλλὰ ἐγὼ τὸ Ἐν ἀρχῇ, ἔτζι τὸ νοῶ, ὡσὰν καὶ εἰς τὸν Μωϋσιῶ, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς· διότι καθὼς ἐκεῖ δσὶ ἐννοεῖται τὸ σὺ ἀρχῇ, ὅτι ἦτον ὁ ἀρανὸς αἰδιος, ἔτζι ἔτε ἐδῶ θέλω νοήσει τὸ σὺ ἀρχῇ, ὡς αἰδίε ὄντος τῦ μονογενῦς. καὶ ταῦτα μαὶ, λέγει ὁ αἱρετικὸς· ἡμεῖς δὲ πρὸς ταύτιν τῳ ἀνόητον φιλονεικίαν, δσὶ θέλομεν εἰπῇ ἄλλο τίποτες παρὰ μόνον τῦτο, ὦ σοφία τῆς κακίας, πῶς ἐκράτησας τὸ ἐπίλοιπον; ἀλλὰ τῦτο θέλομεν τὸ εἰπῇ ἡμεῖς, ἐὰν καὶ ἐσὺ δσὶ θέλεις· διότι ἐκεῖ μὲν ὁ Μωϋσῆς λέγει, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν Οὐρανὸν καὶ τῳ Γῆν, ἀμὴ ἐδῶ λέγει, Ἐν ἀρχῇ ἰῶ ὁ λόγος. ποίαν κοινωνίαν λοιπὸν ἔχει τὸ ἐποίησε Γενες. α.

πρὸς τὸ λῦ; διότι ἂν ἦτον καὶ ἐδῶ γραμμένον, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν, ἤθελα σιγήσῃ, ἀμὴ τῶρα εἶναι, Ἐν ἀρχῇ λῦ, ἀπὸ τὸ ὁποῖο νοῶ τὸ ἀϊδίως εἶναι τὸν λόγον, ἤγεν ἐξ ἀρχῆς, καὶ ὄχι ὕστερον καθὼς ἐσεῖς φλυαρεῖτε. τίνος δὲ ἕνεκεν, δὲν εἶπεν ἐν ἀρχῇ λῦ ὁ Υἱὸς, ἀμὴ ὁ λόγος; ἄκουε· ὅτι διὰ τλὺ ἀθένειαν τῶν ἀκροατῶν, διὰ νὰ μλὺ ἀκούσῃ υἱὸν ἐξ ἀρχῆς, καὶ παρευθὺς νοήσῃ γέννησιν ἐμπαθῆ καὶ σωματικλύ. διὰ τοῦτο λοιπὸν τὸν ἐκάλεσε λόγον, διὰ νὰ μάθῃς ἐσὺ, ὅτι καθὼς ὁ λόγος γεννᾶται ἀπὸ τὸν νοῦν ἀπαθῶς, ἔτζι ἐγεννήθη καὶ ὁ Υἱὸς ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀπαθῶς. καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲ, λόγον αὐτὸν ἐκάλεσεν, ἐπειδὴ μᾶς ἀνήγγειλε τὰ τοῦ Πατρὸς, καθὼς καὶ κάθε λόγος τὰ βελεύματα τοῦ νοὸς ἀπαγγέλλει, ἤγεν λέγει. ἄλλο δὲ καὶ διὰ νὰ τὸν δείξῃ συναΐδιον ὄντα μὲ τὸν Πατέρα. διότι καθὼς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἰπῇ τινὰς ποτὲ τὸν νοῦν πῶς εἶναι χωρὶς λόγον, ἔτζι ἐδὲ τὸν Πατέρα πῶς εἶναι χωρὶς τοῦ Υἱοῦ. μετὰ τοῦ ἄρθρου δὲ εἶπεν, ὁ λόγος· διότι εἶναι καὶ ἄλλοι λόγοι πολλοὶ τοῦ Θεοῦ, ὅσαν αἱ Προφητεῖαι καὶ τὰ προστάγματα, καθὼς λέγεται περὶ τῶν
Ψαλ. ρβ. ἀγγέλων, ὅτι δυνατοὶ ἰσχύι ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ, τετέσι τὰ προστάγματα αὐτοῦ. ἀλλὰ ὁλόγος ὁ καθολικὸς, εἶναι κάποια ἀσία ἀνυπόστατος.

Κείμ. Καὶ ὁ Λόγος λῦ πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς λῦ ὁ Λόγος.

Ἐξήγ. Καὶ ἐδῶ σαφέστερα, ἤγεν φανερώτερα δείχνει τὸν υἱὸν συναΐδιον μὲ τὸν Πατέρα· διότι διὰ νὰ μλὺ νομίσῃς ὅτι ἦτον ποτὲ ὁ Πατὴρ, χωρὶς τοῦ Υἱοῦ, λέγει, ὅτι ὁ Λόγος ἦτον πρὸς τὸν Θεὸν, τετέσι μὲ τὸν Θεὸν, εἰς τοὺς Κόλπους τοῦ Πατρὸς. τὸ γὰρ Πρὸς, ἀντὶ τοῦ
Ματθ. ιγ'. Μετὰ, πρέπει νὰ τὸ νοήσῃς, καθὼς εὑρίσκεται καὶ ἀλλοῦ· ἐχὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς εἰσὶν; ἀντὶ τοῦ μαζὶ μετ' ἐμᾶς εἶναι, καὶ μετ' ἐμᾶς ἀνασρέφονται; ἔτζι καὶ ἐδῶ νοῆσον τὸ πρὸς τὸν Θεὸν, ἀντὶ τοῦ μὲ τὸν Θεὸν ἦτον, καὶ μαζὶ μὲ τὸν Θεὸν εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ. διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ποτὲ ὁ Θεὸς ἄλογος, ἢ ἄσοφος, ἢ ἀδύνατος. διὰ τοῦτο πιςεύομεν, ὅτι ἐπειδὴ λόγος, καὶ σοφία, καὶ δύναμις τοῦ Πατρὸς εἶναι ὁ Υἱὸς, πάντοτε ἦτον πρὸς τὸν Θεὸν, ἀντὶ τοῦ σωὶ τῷ Πατρὶ, καὶ μετὰ τοῦ Πατρὸς. καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν λέγει, ἐπειδὴ εἶναι Υἱὸς, νὰ μλὺ εἶναι ὕστερότερος ἀπὸ τὸν Πατέρα; πῶς; μάνθανε ἀπὸ τοῦ ὑλικοῦ παραδείγματος· τὸ ἀπαύγασμα τοῦ Ἡλίου, τάχα δὲν εἶναι ἐξ αὐτοῦ τοῦ Ἡλίου; καὶ χωρὶς ἄλλο· τάχατες λοιπὸν, καὶ ὕστερον τοῦ Ἡλίου εἶναι, εἰς τόσον ὅτι νὰ λογιοθῇ ποτὲ Ἥλιος χωρὶς τοῦτο; δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸ εἰπῇ τινὰς· διότι πῶς ἤθελαν ἤθαι Ἥλιος, ἐὰν δὲν εἶχεν ἀπαύγασμα. καθὼς λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ τὸ λογιάσῃ τοῦτο κανεὶς, ἔτζι ἔτε ἐπὶ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ πρέπει νὰ λογιάσῃ τινὰς, ὅτι ἦτον ποτὲ ὁ Πα-
πρὸς Ἑβρ. α. τὴρ χωρὶς τοῦ Υἱοῦ. διότι ἔσωντας νὰ εἶναι ἀπαύγασμα τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱὸς, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος, κάμνει χρεία νὰ πιςεύσῃ ὅτι πάντοτε ἦτον μὲ τὸν Πατέρα, καὶ δὲν εἶναι ὑστερώτερος τοῦ Πατρὸς. σοχάσθ δὲ καὶ Σαβέλλιον τὸν λύβιν, ὅτι ἀπὸ τοῦτο τὸ ῥητὸν, καταχωύεται καὶ νικᾶται, διότι ἐκεῖνος ἐδογμάτιζεν, ὅτι ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἕνα πρόσωπον εἶναι, καὶ τοῦτο τὸ ἕνα πρόσωπον, πότε μὲν ἐφάνη ὡς Πατὴρ, πότε δὲ ὡς υἱὸς, πότε δὲ ὡς πνεῦμα. τοιαῦτα ἐφλυαρῆσεν ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς τοῦ ψεύδους, καὶ γεμάτος τοῦ πονηροῦ πνεύματος. ὅμως ἐλέγχεται φανερῶς ἐκ τούτου, ἤγεν ἀπὸ τοῦ, Καὶ ὁ λόγος λῦ πρὸς τὸν Θεὸν. διότι φανερώτατα λέγει ἐδῶ ὁ Εὐαγγελιςὴς, ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ λόγος, καὶ ἄλλος ὁ Θεὸς, ἤγεν ὁ Πατὴρ· διότι ἐπειδὴ ὁ λόγος ἦτον μὲ τὸν Θεὸν, φανερὸν εἶναι ὅτι δύο πρόσωπα φέρνονται, ἂν καὶ μίαν Φύσιν ἔχεν τὰ δύο τοῦτα. ὅτι δὲ μία Φύσις εἶναι, τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, ἄκουε· Καὶ Θεὸς λῦ ὁ Λόγος. βλέπεις ὅτι καὶ ὁ λόγος Θεὸς; εἰς τόσον μία Φύσις εἶναι τοῦ Πατρὸς, ἢ τοῦ Υἱοῦ, ἐπειδὴ ἡ μία θεότης. ἂς ἀντροπιαθῇ λοιπὸν ὁ Ἄρειος, ἢ ὁ Σαβέλλιος· ὁ μὲν Ἄρειος, ἐπειδὴ κτίσμα λέγει τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἂς ἀντροπιαθῇ μὲ τοῦτο ὅπου λέγει ὁ Εὐαγγελιςὴς, Ἐν ἀρχῇ λῦ ὁ λόγος, καὶ Θεὸς λῦ ὁ λόγος· Σαβέλλιος δὲ, ἐπειδὴ δὲν λέγει τριάδα προσώπων, ἀλλὰ μονάδα. διὰ τοῦ, Καὶ ὁ λόγος λῦ πρὸς τὸν Θεὸν· διότι τρανῶς κηρύττει ἀνταῦθα ὁ μέγας Ἰωάννης, ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ Λόγος, καὶ ἄλλος ὁ Πατὴρ. ἀγκαλὰ καὶ δὲν εἶναι ἄλλο, καὶ ἄλλο· διότι τὸ μὲν ἄλλος, καὶ ἄλλος λέγεται εἰς τὰ πρόσωπα. τὸ δὲ ἄλλο, καὶ ἄλλο, εἰς τὰς Φύσεις. ἤγεν διὰ νὰ κάμωμεν τὸ νόημα σαφέστερον. ὁ Πέτρος, καὶ ὁ Παῦλος, ἄλλος μὲν, καὶ ἄλλος εἰσὶ, διότι εἶναι δύο πρόσωπα, ἀμὴ δὲν εἶναι ἄλλο καὶ ἄλλο, διότι μίαν Φύσιν ἔχεν τῆς ἀνθρωπότητος. ἔτζι λοιπὸν καὶ ἐπὶ τοῦ Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ πρέπει νὰ δογματίζωμεν. διότι ἄλλος μὲν ὁ υἱὸς, καὶ ἄλλος ὁ Πατὴρ, διότι δύο πρόσωπα εἶναι, ἀμὴ ὄχι ἄλλο, καὶ ἄλλο, διότι μία Φύσις εἶναι ἡ θεότης.

Κείμ. Οὗτος λῦ ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν.

Ἐξήγ. Οὗτος ὁ Θεὸς Λόγος, δὲν ἐχωρίσθη ποτὲ ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, διότι ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι καὶ Θεὸς λῦ ὁ Λόγος, διὰ νὰ μλὺ ταράξῃ μερικὸς λογισμὸς Σατανικὸς καὶ εἰπῇ, ἄραγε λοιπὸν, μήπως ἐπειδὴ καὶ ὁ λόγος Θεὸς εἶναι, ἐσηκώθη ἐναντίον κατεπάνω τοῦ Πατρὸς, καθὼς μυθολογοῦν οἱ Ἕλληνες; καὶ ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τὸν Πατέρα, καὶ ἔγιναν

ἀντί-

ἀντίθεος; διὰ τῦτο λοιπὸν λέγει, ὅτι ἐὰν καὶ Θεὸς ὁ λόγος, ἀλλ' ὅμως πάλιν πρὸς τὸν Θεὸν, ἦγεν μὲ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα εἶναι, ἔξωντας καὶ νὰ ὁρίσκεται πάντοτε μὲ αὐτὸν, καὶ καμίαν Φορὰν δὲν χωρίζεται. δὲν ἦναι ἄπρεπον νὰ εἰπῶμεν τῦτο, καὶ πρὸς τὲς Ἀρειανὲς· ἀκέσατε ἐσεῖς οἱ κωφοὶ, ὁπῶ λέγετε ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἔργον, καὶ ποίημα τῦ Θεῦ. καταλάβετε ποῖον ὄνομα τὸν ὠνόμασεν ὁ Εὐαγγελιςὴς τὸν Υἱὸν τῦ Θεῦ· διότι λόγον τὸν ἐκάλεσεν, ἐσεῖς δὲ τὸν ὀνομάζετε ἔργον καὶ ποίημα· λόγος εἶνε, ὄχι ἔργον, ἐδὲ κτίσμα. ἔξωντας δὲ νὰ εἶναι διπλὸς ὁ λόγος, ἕνας μὲν εἶναι ὁ ἐνδιάθετος λόγος, τὸν ὁποῖον καὶ μὴ λέγοντες τὸν ἔχομεν, τὴν δυνάμιν λέγω τῦ λέγειν. διότι καὶ κοιμώμενος τινὰς, καὶ μὴ ὁμιλῶν, ὅμως ἔχει τὸν λόγον εἰς αὐτὸν ὁριςκόμενον, καὶ δὲν ἔχασε τὴν δυνάμιν· ἐτῦτος λοιπὸν ὁ λόγος εἶναι ἐνδιάθετος, ὁ δὲ ἄλλος λόγος λέγεται προφορικὸς, τὸν ὁποῖον καὶ προφέρομεν διὰ τῶν χειλέων, ἦγεν τὴν δυνάμιν ἐκείνην τῦ ἐνδιαθέτε λόγε, ὁπῶ ὁρίσκεται μέσαμας, τὴν ὁγάνομεν ἔξω εἰς ἐνέργειαν. ἔξωντας λοιπὸν νὰ εἶναι διπλὸς ὁ λόγος εἰς ἡμᾶς, δὲν ἁρμόζει ἐδένας ἀπὸ τέτες εἰς τὸν Υἱὸν τῦ Θεῦ· διότι ἔτε προφορικὸς, ἔτε ἐνδιάθετος εἶναι ὁ λόγος τῦ Θεῦ. διότι ἐκεῖνοι μὲν ἁρμόζεν εἰς τὰ φυσικὰ, καὶ εἰς ἡμᾶς· ὁ δὲ Λόγος τῦ Πατρὸς, ἔξωντας νὰ εἶναι ὑπὲρ φύσιν, δὲν ὑποβάλλεται εἰς τὰ κάτω τεχνάσματα, ἐδὲ διαπέπτωκε εἰς τὸ σόφισμα τῦ ἕλληνος Πορφυρίε· διότι ἐκεῖνος δοκιμάζοντας νὰ ἀνατρέψῃ τὸ Εὐαγγέλιον, ἐμεταχειρίζετον τοιαύταις διαίρεσαις, καὶ ἔλεγεν· ὅτι εἰμὲν λόγος εἶναι ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ, ἢ προφορικὸς εἶναι, ἢ ἐνδιάθετος· εἰδὲ ἔτε προφορικὸς εἶναι, ἔτε ἐνδιάθετος, τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι λόγος. ὅμως τὸν ἐπρόφθασεν ὁ Εὐαγγελιςὴς, καὶ ἔλυσε τὸ σόφισμάτε, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ὅτι τὸ ἐνδιάθετον, καὶ τὸ προφορικὸν εἰς τὲς λόγεμας, καὶ εἰς τὰ φυσικὰ εἶναι· εἰς δὲ τὸν ὑπὲρ φύσιν, ἐ δὲν τοιῦτον λέγεται. πλιὺ ἂς εἰπῶμεν καὶ τῦτο, ὅτι εἰμὲν ἦτον τὸ ὄνομα τῦτο, τὸ, λόγος, ἄξιον τῦ Θεῦ, καὶ ἐλέγετον κυρίως καὶ ὁσιωδῶς εἰς αὐτὸν, ἤθελεν ἔχει λόγον ἡ ἀπορία τῦ ἕλληνος· ἀμὴ ἐπειδὴ μήτε ἄλλο καινέα ὄνομα ἠμπορεῖ νὰ εὕρῃ τινὰς, κύριον τῦ Θεῦ, ἔτε αὐτὸ τὸ Λόγος εἶναι κυρίως, καὶ ὁσιωδῶς· ἀλλὰ μόνον δηλωτικὸν εἶναι, διὰ νὰ ἀποδείξῃ πῶς ἀπαθῶς ἐγεννήθη ὁ Υἱὸς ἐκ τῦ Πατρὸς, καθὼς ὁ λόγος ἀπὸ τὸν νῶν, καὶ πῶς αὐτὸς ἔγινεν ἄγγελος ἦγεν μηνυτὴς τῦ Πατρικῦ θελήματος, εἰς τόσον ὅτι σῦ φθόγει τὸ σόφισμα τῦ ὀνόματος ὦ ταλαίπωρε. ὡσὰν πῶς ἀκέωντας καὶ Πατέρα, καὶ Υἱὸν, καὶ Πνεῦμα, νὰ ἤθελες πέσῃ εἰς τὰ ὑλικὰ· καὶ νὰ ἀνατυπώσῃς εἰς τὸν νῦσε σαρκικὲς Πατέρας, καὶ Υἱὲς, καὶ Πνεῦμα ἀναέριον, ἦγεν ἄνεμον νότον, ἢ βορρέαν, ἢ ἄλλο καινέα τοιῦτον, ὁπῶ κάμνει φερτῦναν, καὶ ταραχλιὺ. ἀλλὰ ἐὰν θέλῃς λοιπὸν νὰ μάθῃς ποῖος εἶναι ὁ Λόγος τῦ Θεῦ, ἄκεσον τὰ ἐπίλοιπα.

Κείμ. Πάντα δι' αὐτῦ ἐγένετο.

Ἐξήγ. Μὴ νομίσῃς λέγει ὅτι εἶναι λόγος ὁπῶ χιώεται εἰς τὸν ἀέρα καὶ διαλύεται, ἀλλὰ ποιητὴς πάντων τῶν νοητῶν, καὶ αἰσθητῶν. ἀλλὰ πάλιν σηκώνονται οἱ Ἀρειανοὶ, καὶ λέγεν, ὅτι καθὼς λέγομεν τὴν θύραν ὅτι διὰ τῦ πρίονος ἔγινεν, ὡς δι' ὀργάνε, ὅμως ἄλλος εἶναι ὁ τεχνίτης ὁπῶ κινᾶ τὸ ὄργανον, ἔτζι λέγεται καὶ διὰ τῦ Υἱῦ γενέθαι τὰ πάντα, ὄχι πῶς νὰ ἦτον αὐτὸς ὁ ποιητὴς, ἀλλὰ ὄργανον, καθὼς ἐκεῖ τὸ πρίονι· ὅμως ὁ πατὴρ καὶ Θεὸς ἦτον ποιητὴς, καὶ ἐμεταχειρίζετον τὸν Υἱὸν ὡσὰν ἕνα ὄργανον· εἰς τόσον ὅτι ποίημα εἶναι λέγεσιν ὁ Υἱὸς, καὶ ἐκτίσθη ἐπὶ ταὐτῦ, διὰ νὰ γένεν τὰ πάντα δι' αὐτῦ· καθὼς καὶ τὸ πρίονι, διὰ τῦτο γίνεται διὰ νὰ ἐνεργηθῦν τὰ τεκτονικὰ ἔργα δι' αὐτῦ. Τοιαῦτα μὲν φλυαρῦσιν οἱ Ἀρειανοὶ, ἡμεῖς δὲ τὶ νὰ εἰπῶμεν πρὸς τέτες; ἁπλῶν, καὶ ὀρθὲς· ὅτι ἐπειδὴ διὰ τῦτο ἔκτισεν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τὸν Υἱὸν, καθὼς λέγετε, διὰ νὰ τὸν ἔχῃ ὄργανον εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς κτίσεως, τὸ λοιπὸν ἀτιμότερος εἶναι ὁ Υἱὸς ἀπὸ τὴν κτίσιν. διότι καθὼς τὸ πρίονι ὁπῶ εἶναι ὄργανον, τιμιώτερα εἶναι ἐκεῖνα ὁπῶ γίνονται δι' αὐτῦ, ὡσὰν ὁπῶ τὸ πρίονι διατ' ἐκεῖνα ἔγινεν, ὄχι ἐκεῖνα διὰ τὸ πρίονι, ἔτζι καὶ ἡ κτίσις, θέλει ἦναι τιμιωτέρα τῦ Υἱῦ· διότι διατ' ἐκείνην ἔγινε, καθὼς λέγεν αὐτοὶ, καὶ διὰ ταύτην τὸν ἔκτισεν ὁ Πατὴρ. εἰς τόσον ὅτι ἐὰν δὲν ἔμελλε νὰ κτίσῃ ὁ Θεὸς τὰ πάντα, δὲν ἤθελε κτίσῃ ἔτε τὸν Υἱὸν. τὶ ἄλλο ἀνοητότερον ἀπὸ τὲς λόγες τέτες; ναὶ, λέγει· ἀμὴ πῶς δὲν εἶπεν ὅτι αὐτὸς ὁ λόγος ἐποίησε τὰ πάντα, ἀμὴ ἐχρειάθη τὴν πρόθεσιν ταύτην, τὴν ΔΙΑ'; πῶς; διὰ νὰ μὴ νομίσῃς ὅτι ἀγέννητος καὶ ἄναρχος εἶναι ὁ Υἱὸς καὶ ἀντίθεος, διὰ ταύτην τὴν ἀφορμὴν εἶπεν, ὅτι ὁ Πατὴρ διὰ τῦ λόγε ἐποίησε τὰ πάντα. ὡσὰν νὰ εἰπῶμεν χάριν λόγε, νὰ εἶναι τινὰς Βασιλεὺς, καὶ νὰ ἔχῃ γὸν, καὶ θέλωντας νὰ κτίσῃ πόλιν, νὰ ἐμπιςεύσῃ τὴν κτίσιν ἐκείνην εἰς τὸν γόντε· καθὼς λοιπὸν ἐκεῖνος ὁπῶ λέγει, ὅτι διὰ τῦ γὸ τῦ Βασιλέως ἐκτίσθη ἡ πόλις, δὲν τὸν κάμνει δῶλον τὸν γὸν τῦ Βασιλέως, ἀλλὰ δείχνει, ὅτι ἦτος ὁ Υἱὸς, ἔχει καὶ Πατέρα, καὶ δὲν εἶναι μόνος. ἔτζι καὶ ἐδὼ ἔξωντας νὰ εἰπῇ ὁ Εὐαγγελιςὴς, ὅτι διὰ τῦ Υἱῦ ἔγιναν τὰ πάντα, ἔδειξεν ὅτι ὡς μεσίτην ἐχρειάθη ὁ Πατὴρ τὸν Υἱὸν αὐτῦ πρὸς τὴν κτίσιν· καὶ ὄχι ὡς μικρότεροντε, μάλιςα δὲ ὡς ἰσοδυνάμοντε, καὶ ὡς δυνάμενον νὰ τελειώσῃ τοιαύτην πρόσαξιν. καὶ τῦτο σῦ λέγω, ὅτι ἐὰν σὲ ταράσσῃ ἡ ΔΙΑ'

Ψαλ. ρα. πρόθεσις, καὶ ζητεῖς νὰ εὕρῃς εἰς τὸ γραφεῖὸ καμμίαν ῥῆσιν ὅπου νὰ λέγῃ ὅτι αὐτὸς ὁ λόγος ἐποίησε τὰ πάντα, ἄκυρε τοῦ Δαβίδ· Κατ' ἀρχὰς σὺ Κύριε τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶνσε εἰσὶν οἱ Οὐρανοί. βλέπεις πῶς δὲν εἶπεν ὅτι διὰ σοῦ ἐγένοντο οἱ Οὐρανοὶ, καὶ ἐθεμελιώθη ἡ γῆ, ἀλλὰ σὺ ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶνσε εἰσὶν. ὅτι δὲ ταῦτα περὶ τοῦ μονογενοῦς τὰ λέγει ὁ Δαβὶδ, καὶ ὄχι περὶ τοῦ Πατρὸς· θέλεις τὸ μάθῃ καὶ ἀπὸ
Καφ. α. τοῦ Ἀποστόλε, ὁ ὁποῖος χρεῖάζεται τὴν ῥῆσιν ταύτην, εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολήν. ἢ θελες τὸ μάθῃ δὲ καὶ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ Ψαλμοῦ· διότι ἔχοντας νὰ εἰπῇ ὅτι ὁ Κύριος ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ ἀκοῦσαι τοῦ στεναγμοῦ, καὶ λύσαι τοὺς τεθανατωμένους, καὶ τοῦ ἀναγγεῖλαι ἐν σιὼν τὸ ὄνομα Κυρίε. τίνα ἄλλον δηλοῖ, παρὰ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ; διότι ἔτος ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν γῆν, εἴτε εἰς αὐτὴν τὴν γῆν ὅπου κατοικοῦμεν, εἴτε εἰς τὴν ἐδικήμας φύσιν
Γενέσ. β. ὅπου ἔγινε γῆ, εἴτε εἰς τὴν σάρκα, κατὰ τὸ, γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. τὴν ὁποίαν καὶ ἔλαβε, καὶ ἔλυσεν ἡμᾶς τοὺς δεμένους μὲ ταῖς συμπλοκαῖς, καὶ τὰ χοϊνία τῶν ἁμαρτιῶνμας, καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν τεθανατωμένων, Ἀδὰμ λέγω, καὶ τῆς εὔας, καὶ ἀνήγγειλεν,
Ἰωάνν. ιζ. ἤγεν ἐμήνυσεν, καὶ Εὐαγγέλισε τὸ ὄνομα Κυρίε σὺ σιών· διότι ἐχάθη εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκε περὶ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, καθὼς καὶ αὐτὸς λέγει, ἐφανέρωσάσε τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις. ταῦτα λοιπὸν τίνος ἁρμόζει, τοῦ Πατρὸς, ἢ τοῦ Υἱοῦ; πάντα τοῦ Υἱοῦ· διότι αὐτὸς ἀνήγγειλε τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς διδάσκωντας. διότι ὡσὰν εἶπε ταῦτα ὁ μακάριος Δαβὶδ, τότε εἶπε, καὶ σὺ Κύριε κατ' ἀρχὰς τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶνσε εἰσὶν Οὐρανοί. τάχα δὲν ἀποδείχνει φανερὰ τὸν Υἱὸν ποιητὴν, καὶ ὄχι ὄργανον; εἰδὲ πάλιν, ἡ ΔΙΑ πρόθεσις, σοῦ φαίνεται πῶς νὰ φέρνῃ τίποτες μικρότητα, ἢ ὀλιγόσθυσιν πρὸς
α. πρὸς Κορ. α. τὸ Υἱὸν, τὶ θέλεις εἰπῇ ὅταν ὁ Παῦλος τὴν βάνῃ περὶ τοῦ Πατρὸς; διότι λέγει, Πιστὸς ὁ Θεὸς, δι' οὗ ἐκλήθημεν εἰς κοινωνίαν τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ. ἄραγε ὄργανον κάμνει τὸν Πατέρα ἐδῶ; καὶ πάλιν· Παῦλος Ἀπόστολος διὰ θελήματος Θεοῦ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἱκανά· ἂς ἔλθωμεν δὲ πάλιν ἐκεῖ ὅπου ἀφήκαμεν. Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο. ὁ μὲν Μωϋσῆς ἔχοντας νὰ διαλαμβάνῃ μόνον περὶ τῆς φαινομένης κτίσεως, δὲν μᾶς ἐφανέρωσε τίποτε περὶ τῶν νοητῶν· ὁ δὲ Εὐαγγελιστὴς, μὲ ἕνα λόγον, ἐπερίλαβε τὰ πάντα, καὶ λέγει· Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, τὰ ὁρατὰ, καὶ τὰ νοήμενα.

Κείμ. Καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν.

Ἑξήγ. Ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι τὰ πάντα αὐτὸς τὰ ἔκτισε, διὰ νὰ μὴν νομίσῃ τινὰς ὅτι καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον αὐτὸς τὸ ἔκτισεν, ἐπρόθεσεν, ὅτι πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο. ποῖα δὲ πάντα; τὰ γενόμενα. ὡσὰν νὰ ἔλεγεν, ὅτι εἴτι εἶναι τῆς γεννητῆς φύσεως, ἐκεῖνο ἔγινεν ὑπὸ τοῦ Λόγου· τὸ δὲ Πνεῦμα δὲν εἶναι τῆς γεννητῆς φύσεως, διὰ τοῦτο οὐδὲ ἔγινεν ὑπ' αὐτοῦ. τὸ λοιπὸν χωρὶς τῆς δυνάμεως τοῦ Λόγου, δὲν ἔγινε τίποτες ὅπου νὰ ἔγινεν, ἤγεν ἀπὸ ὅσα εἶναι γεννητῆς φύσεως.

Κείμ. Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.

Ἑξήγ. Οἱ πνευματομάχοι, ὅπου δὲν πιστεύουν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα πῶς εἶναι Θεὸς, ἔτζι ἀναγινώσκουν τὸ ῥητὸν τοῦτο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, καὶ αὐτοῦ στέκουν, καὶ πάλιν ἀναγινώσκουν, ὡσὰν ἀπὸ ἄλλην ἀρχὴν, ὃ γέγονεν ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν. καὶ ἐξηγοῦν τὸ ῥητὸν, κατὰ τὸν ἐδικόντες νοῦν, καὶ λέγουν, ὅτι ἐδῶ περὶ τοῦ πνεύματος διαλαμβάνει ὁ Εὐαγγελιστὴς λέγοντας, τουτέστι, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ζωὴ ἦτον. ταῦτα λέγουσιν οἱ Μακεδονιανοὶ, ποὺ θάζοντες νὰ ἀποδείξουν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κτίσμα, καὶ νὰ τὸ συγκαταριθμήσουν μὲ τὰ γενόμενα. ἀμὴ ἡμεῖς δὲν λέγομεν ἔτζι, ἀλλὰ στεκόμεθα εἰς τὸ, ὃ γέγονεν, καὶ ἀναγινώσκομεν ἀπὸ ἄλλην ἀρχὴν, τὸ, ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν. διότι ἐπειδὴ εἶπεν περὶ τῆς δημιουργίας, ὅτι πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, λέγει λοιπὸν καὶ περὶ τῆς προνοίας, ὅτι ὄχι μόνον ἐδημιούργησεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ζωὴν τῶν δημιουργηθέντων, αὐτὸς εἶναι ὅπου τοὺς διακρατεῖ· διότι καὶ εἰς αὐτὸν εἶναι ζωή. ἠξεύρω δὲ καὶ εἰς κάποιον ἀπὸ τοὺς ἁγίους, ἀνεγνώσθη ἔτζι τὸ ῥητὸν τοῦτο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν ἐν αὐτῷ, καὶ αὐτοῦ ἐσταμάτησε, καὶ πάλιν ἄρχισε τὰ λοιπὰ, ζωὴ ἦν. καὶ λογιάζω ὅτι δὲν εἶναι σφαλτὴ οὐδὲ αὕτη ἡ ἀνάγνωσις, ἀλλὰ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ὀρθοῦ νοήματος βασᾶται. διότι καὶ ἔτος ὁ ἅγιος ὀρθοδόξως τὸ ἐνόησεν, ὅτι χωρὶς τοῦ λόγου, δὲν ἔγινε καυσία ἀπὸ ὅσα ἔγιναν εἰς αὐτὸν· διότι πάντα ὅσα ἔγιναν, καὶ ἐκτίσθησαν εἰς αὐτὸν τὸν λόγον λέγω, δὲν ἔγιναν χωρὶς αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἀρχίζει ἀπὸ ἄλλην ἀρχὴν· ζωὴ ἦτον, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. ζωὴν δὲ ὁ Εὐαγγελιστὴς, τὸν Κύριον ὀνομάζει, ὡσὰν ὅπου κρατεῖ τὴν ζωὴν τῶν ἁπάντων, ἀλλὰ καὶ ὡς πρόξενον τῆς πνευματικῆς ζωῆς πᾶσι τοῖς λογικοῖς. Φῶς δὲ λέγεται ὁ Κύριος, ὄχι τοιοῦτον αἰσθητὸν, ἀλλὰ νοητὸν, ὅπου φωτίζει αὐτὴν τὴν ψυχήν. καὶ δὲν εἶπεν ὅτι μόνον τῶν Ἰουδαίων εἶναι φῶς, ἀλλὰ πάντων τῶν ἀνθρώπων. διότι πάντες οἱ ἄνθρωποι, καθὼς ἐλάβαμεν νοῦν, καὶ λόγον, παρὰ τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς λόγου, κατὰ τοῦτο λεγώμεθα, ὅτι ἐφωτίσθημεν ὑπ' αὐτοῦ. διότι ὁ λόγος ὅπου ἐδόθη εἰς ἡμᾶς, διὰ τοῦ ὁποίου

ὀνομα-

ὀνομαζώμεθε καὶ λογικοὶ, αὐτὸς εἶναι τὸ φῶς ὁπὲ μᾶς ὁδηγᾷ ποῖα νὰ κάμνωμεν, καὶ ποῖα νὰ μὴ κάμνωμεν.

Κείμ. Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ ὲ κατέλαβε.

Ἐξήγ. Τὸ φῶς, ἤγεν ὁ λόγος τὲ Θεὲ, ἐν τῇ σκοτίᾳ, τετέσι ἐν τῷ θανάτῳ, καὶ τῇ πλάνῃ φαίνει. διότι καὶ εἰς τὸν θάνατον γενόμενος, ἤγεν σαυρωθεὶς καὶ ἀποθανὼν, τοσὲτον ἐνίκησεν αὐτὸν, ὅτι καὶ ἐκείνες ὁπὲ ἐπρόφθασε καὶ τὲς ἐκατάπιε, τὸν ἠνάγκασε νὰ τὲς ξεράσῃ. καὶ εἰς τὴν πλάνην τὴν ἑλληνικὴν λάμπει τὸ κήρυγμα, καὶ ἡ σκοτία δὲν τὸ ἐκατέλαβε· διότι ἔτε ὁ θάνατος τὸ ἐνίκησεν, ἔτε ἡ πλάνη· διότι εἶναι ἀνίκητον τὸ φῶς τὲτο, ὁ Θεὸς λόγος λέγω. τινὲς δὲ σκοτίαν ὠνόμασαν τὴν σάρκα, καὶ τὸν κόσμον. διότι ἔσωντας νὰ σαρκωθῇ ὁ λόγος, καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον τὲτον, ἔλαμψε· καὶ ἡ σκοτία, ἤγεν ἡ ἐναντία δυάμις, ἐδοκίμασε νὰ νικήσῃ τὸ φῶς, ἀλλὰ τὸ εὗρεν ἀκαταμάχητον, καὶ ἀνίκητον. σκοτία δὲ λέγεται ἡ σάρξ, ὄχι ὅτι κατὰ φύσιν εἶναι τοιαύτη, μὴ γένοιτο· ἀλλὰ ὅτι διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἔγινε τοιαύτη· διότι ἡ σάρξ, δὲν ἔχει καμμία κακὸν ἐκ φύσεως κινεμένη· παρὰ φύσιν ὅμως κινηθεῖσα, καὶ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ὑπηρετήσασα, σκοτία καὶ γίνεται, καὶ λέγεται.

Κείμ. Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεὲ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. Ματθ. γ'. Μαρκ. α'. Λκ. γ'

Ἐξήγ. Μετὰ τὸ διαλεχθῆναι ἡμῖν, ἤγεν ὡσὰν μᾶς ἐδιηγήθη περὶ τῆς προαιώνων ὑπάρξεως τὲ Θεὲ λόγε, ἐπειδὴ μέλλει νὰ μᾶς διηγηθῇ καὶ περὶ τῆς τὲ λόγε σαρκώσεως, ἀρχίζει ἀπὸ τὸν λόγον τὲ προδρόμε. διότι ἐπειδὴ πρόδρομος ἦτον ὁ Ἰωάννης, ἔχει καὶ περὶ τῆς γεννήσεως αὐτὲ λόγον, προτρέχοντα, τετέσι περὶ τῆς ἐνσάρκε γεννήσεως τὲ Κυρίε. λέγει λοιπὸν περὶ τὲ προδρόμε ὁ Εὐαγγελιςὴς, ὅτι ἐγένετο ἀπεσταλμένος ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν Θεὸν. διότι οἱ ψευδοπροφῆται δὲν ἦσαν ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τὸν Θεὸν. ὅταν δὲ ἀκέσῃς ὅτι ἀπεστάλη παρὰ Θεὲ, μὴ νομίσῃς ὅτι λέγει τίποτες ἐδικόντε ἢ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ πάντα θεϊκὰ· διὰ τὲτο λέγεται καὶ ἄγγελος. τὲ δὲ ἀγγέλε ἡ ἀρετὴ εἶναι νὰ μὴ λέγῃ τίποτες ἐδικόντε. ὅταν δὲ ἀκέσῃς ἄγγελον, μὴ νομίσῃς ὅτι φυσικὸς ἄγγελος ἦτον, ἢ ἐκατέβη ἀπὸ τὲς Οὐρανὲς, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν, καὶ διὰ τὸ ἔργον, ὀνομάζεται ἄγγελος. διότι ἐπειδὴ ὑπηρέτησεν εἰς τὸ κήρυγμα, καὶ ἐπρομήνυσε τὸν Κύριον, διὰ τὲτο ὠνομάσθη ἄγγελος. διὰ τὲτο καὶ ὁ Εὐαγγελιςὴς, ἀνατρέπων, ἤγεν μεταγυρίζων τὴν ὑπόνοιαν, τετέσι τὲς διαλογισμὲς τῶν πολλῶν, ἐκείνων ὁπὲ ἴσως νὰ ἐλογίασαν, ὅτι ἦτον φυσικῶς ἄγγελος, λέγει, ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεὲ.

Κείμ. Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τὲ Φωτὸς, ἵνα πάντες πιςεύσωσι δι' αὐτὲ.

Ἐξήγ. Οὗτος λέγει ὁ ἀποσταλμένος παρὰ Θεὲ, ἦλθε διὰ νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τὲ Φωτὸς. καὶ ἀπέκει, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ κανεὶς, ὅτι τάχατες ἐχρειάζετον ὁ μονογενὴς τὴν μαρτυρίαντε, ὡσὰν ὁπὲ ἦτος ἐλλιπὴς, διὰ τὲτο προθέτλει, διὰ νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τὲ Υἱὲ τὲ Θεὲ. ὄχι πῶς ἐκεῖνος, τετέσιν ὁ Υἱὸς τὲ Θεὲ, ἐχρειάζετο τὴν μαρτυρίαντε, ἀλλὰ διὰ νὰ πιςεύσωσι πάντες δι' αὐτὲ. ἄραγε λοιπὸν, καὶ ἐπίςευσαν πάντες δι' αὐτὲ; ἀχὶ· πῶς λέγει λοιπὸν ὁ Εὐαγγελιςὴς, ἵνα πάντες πιςεύσωσι; πῶς; ὅσον τὸ εἰς ἐκεῖνον, διὰ τὲτο ἐμαρτύρησε, διὰ νὰ σύρῃ τὲς πάντας. ἐὰν δὲν ἀπίςησαν τινὲς, δὲν πρέπει νὰ κατηγορῆται ἐκεῖνος. ἐπειδὴ καὶ ὁ ἥλιος, διὰ τὲτο ἀνατέλλει, διὰ νὰ φωτίσῃ πάντας, ἐὰν δὲ ἀποκλείσῃ κανεὶς τὲ λόγε τὲ εἰς παῖτι σκοτεινὸν, καὶ δὲν ἀπολαύσει τῆς ἀκτίνος τὲ Ἡλίε, τὶ πταίσιμον ἔχει ὁ Ἥλιος; ἔτζι καὶ ἐδῶ, ἀπεστάλθη μὲν ὁ Ἰωάννης, διὰ νὰ πιςεύσωσι πάντες· εἰ δὲ καὶ δὲν ἐπίςευσαν πάντες δὲν εἶναι ἐκείνε τὸ πταίσιμον.

Κείμ. Οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ Φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τὲ Φωτὸς.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ πολλάκις συμβαίνει καὶ ἐκεῖνος ὁπὲ μαρτυρεῖ, εἶναι μεγαλήτερος ἀπὸ τὸν μαρτυρέμνον, διὰ νὰ μὴ νομίσῃς ὅτι καὶ Ἰωάννης ὁπὲ μαρτυρεῖ περὶ Χριςὲ, ἦτον μεγαλήτερος ἀπ' αὐτὸν· δυγάνωντας λοιπὸν τὴν πονηρὰν ταύτην ὑποψίαν, ἤγεν τὸν διαλογισμὸν, λέγει, ὐκ ἦν ἐκεῖνος· τετέσι δὲν ἦτον ἐκεῖνος τὸ Φῶς. ἀλλὰ θέλει εἰπῇ τινὰς, τὸ λοιπὸν ἔτε τὸν Ἰωάννην, ἔτε ἄλλον τινὰ τῶν ἁγίων, νὰ εἰπέμεν Φῶς; Φῶς μὲν λέγομεν ὅλες τὲς ἁγίες, ἀμὴ τὸ Φῶς δὲν πρέπει νὰ εἰπέμεν τινὰ, μετὰ τὲ ἄρθρε. ἤγεν ἐὰν σὲ ἐρωτήσῃ κανεὶς, λέγων, ἆρα ὁ Ἰωάννης Φῶς εἶναι; εἰπὲ ναὶ. εἰδὲ σὲ ἐρωτήσει ἔτζι, καὶ σὲ εἰπῇ, ἆρα ὁ Ἰωάννης τὸ Φῶς ἐςιν; εἰπὲ, ὄχι· διότι δὲν εἶναι αὐτὸς τὸ καθολικὸν Φῶς, ἀλλὰ Φῶς κατὰ μετοχὴν, ἤγεν κατὰ χάριν, ὁπὲ ἔχει τὴν λάμψιν ἐκ τὲ ἀληθινὲ Φωτὸς.

Κείμ. Ἦν τὸ Φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.

Εξήγ. Μέλλει νὰ εἰπῇ περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ μονογενοῦς, ὅτι ἦλθεν εἰς τὰ ἴδια, τουτέστιν εἰς τοὺς ἐδικούς του, ὅτι ἔγινε σάρξ. διὰ νὰ μὴν λογιάσῃ τινὰς λοιπὸν ὅτι πρὶν νὰ σαρκωθῇ δὲν ἦτον, διὰ ταύτην τὴν ἀφορμὴν, ἀνεβάζει τὸν νοῦν, καὶ τὴν διάνοιαν εἰς ἐκείνην τὴν ὕπαρξιν ὁποῦ εἶναι παράνω ἀπὸ πᾶσαν ἀρχὴν, καὶ λέγει, ὅτι ἦτον τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, καὶ πρὶν νὰ σαρκωθῇ. διὰ τούτου δὲ ἀνατρέπει τὴν αἵρεσιν τοῦ Φωτεινοῦ, καὶ Παύλου τοῦ σαμοσατέως, οἱ ὁποῖοι ἐδογμάτισαν, ὅτι τότε ἔγινεν ὁ μονογενὴς, ὅταν ἐγεννήθη ἐκ τῆς Μαρίας, καὶ προτήτερα δὲν ἦτον. ἄκουε καὶ σὺ ὁ Ἄρειος ὁποῦ λέγεις ὅτι δὲν εἶναι ἀληθινὸς Θεὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τὶ λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς· Τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν. καὶ σὺ δὲ ὦ Μανιχαῖε, ὁποῦ λέγεις, ὅτι τοῦ πονηροῦ δημιουργοῦ εἴμεσθε κτίσματα, ἄκουε· ὅτι τὸ Φῶς τὸ ἀληθινὸν, φωτίζει πάντα ἄνθρωπον. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ πονηρὸς δημιουργὸς εἶναι σκότος, δὲν ἤθελε φωτίσῃ τινὰ. εἰς τόσον ὅτι, τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς εἴμεσθε κτίσματα. καὶ πῶς φωτίζει λέγει πάντα ἄνθρωπον, ὁποῦ βλέπομεν πολλοὺς ἐσκοτισμένους; ὅσον εἰς τοῦ λόγουτου, ὅλους τοὺς φωτίζει. διότι εἰπέμου, δὲν εἶναι ὅλοι λογικοὶ; δὲν ἠξεύρουν πάντες τὸ καλὸν, καὶ τὸ κακὸν ἐκ φύσεως; δὲν ἔχουν ὅλοι δύναμιν νὰ ἐγνωρίσουν τὸν κτίστην ἀπὸ τὰ κτίσματα; εἰς τόσον ὅτι ὁ λόγος ὁποῦ ἐδόθη εἰς ἡμᾶς, καὶ μᾶς διδάσκει ἐκ φύσεως, ὁ ὁποῖος λέγεται καὶ νόμος φυσικὸς, οὗτος λέγεται τὸ φῶς ὁποῦ μᾶς ἐδόθη ἀπὸ τὸν Θεὸν. εἰ δέ τινες εἰς κακὸν ἐχρειάσθηκαν τὸν λόγον, ἐσκότισαν τοῦ λόγουτους. μερικοὶ δὲ οὕτω λύουσι τὴν φιλονεικίαν ταύτην, καὶ λέγουσιν, ὅτι φωτίζει ὁ Κύριος πάντα ἄνθρωπον ὁποῦ ἔρχεται εἰς τὸν κόσμον· ἤγουν εἰς τάξιν καλλιωτέραν, καὶ σπουδάζει νὰ στολίσῃ τὴν ψυχήτου, καὶ νὰ μὴν τὴν ἀφήσῃ ἄκοσμον, καὶ ἀκαλλῆ, ἤγουν ἀστόλιστην, καὶ ἄσχημην.

Ἑβρ. α'. Καὶ. ια'. Κείμ. Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω.

Εξήγ. Εἰς τὸν κόσμον ἦτον ὡς Θεὸς ὁποῦ εὑρίσκεται πανταχοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ προνοητικὸν ὁποῦ προνοεῖ, καὶ συγκρατεῖ τὰ πάντα, λέγεται ὅτι εἶναι εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὅμως τὶ λέγω τοῦτο, ὅτι εἰς τὸν κόσμον ἦτον, ὁποῦ μηδὲ ὁ κόσμος ἤθελεν ἦσθαι, ἂν δὲν ἤθελε τὸν κάμῃ αὐτὸς; πανταχόθεν τὸν δείχνει δημιουργὸν, ἕνα μὲν διὰ νὰ καταπαύσῃ καὶ τὴν λύσσαν τοῦ Μανϊχαίου, ὁποῦ τὸν λέγει πονηρὸν δημιουργὸν, ἤγουν ὅτι ὁ πονηρὸς δημιουργὸς ἔκαμεν ὅλα τὰ πάντα· καὶ ἄλλο διὰ νὰ καταισχύνῃ καὶ τὸν Ἄρειον ὁποῦ εἶπεν ὅτι εἶναι κτίσμα ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἄλλο διὰ νὰ σύρῃ πάντα ἄνθρωπον, εἰς τὸ νὰ τὸν ὁμολογήσῃ ποιητὴν τοῦ παντὸς, καὶ νὰ μὴν λατρεύουν τὴν κτίσιν, ἀλλὰ νὰ προσκυνοῦν τὸν κτίστην πάντες οἱ ἄνθρωποι. ὁ κόσμος δὲ λέγει, δὲν τὸν ἐγνώρισεν, ἤγουν ὁ παχὺς καὶ χοντρὸς λαὸς, ὁποῦ ἦτον προσηλωμένος εἰς τὴν γῆν, καὶ εἰς τὰ γήϊνα πράγματα τοῦ κόσμου. διότι τὸ ὄνομα τοῦτο, ἤγουν ὁ κόσμος, δηλοῖ μὲν καὶ ὅλα τὰ πάντα τοῦτα, καθὼς τὸ εἶπε καὶ ἐδὼ, ὅτι ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, δηλοῖ δὲ καὶ ἐκείνους ὁποῦ εἶναι προσηλωμένοι, καὶ δοσμένοι ὅλως δι' ὅλου εἰς τὰ κοσμικὰ πράγματα, καθὼς τὸ λέγει ἐδὼ, ὅτι ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω, ἤγουν οἱ γήϊνοι ἄνθρωποι δὲν τὸν ἐγνώρισαν· ἐπειδὴ οἱ ἅγιοι πάντες, καὶ οἱ Προφῆται τὸν ἐγνώρισαν, καὶ τὸν ἐκατάλαβαν.

Κείμ. Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον.

Εξήγ. Ἐδὼ μᾶς φέρνει φανερώτατα εἰς τὴν διήγησιν τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, καὶ εἶναι ὅλη ἡ ἔννοια τοῦ ῥητοῦ τοιαύτη· ὅτι ἦτον μὲν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν εἰς τὸν κόμον, καὶ χωρὶς σαρκὸς καὶ δὲν ἐγνωρίζετον· ἔπειτα ἦλθε καὶ εἰς τὰ ἴδια, ἤγουν εἰς τὰ ἐδικάτου μετὰ σαρκὸς. ἴδια δὲ αὐτοῦ καὶ ἐδικάτου, ἢ ὅλον τὸν κόσμον ἤθελες νοήσῃ, ἢ τὴν γῆν τῶν ἑβραίων, καὶ τὸ γένος αὐτῶν, ὁποῦ τὸ ἐδιάλεξεν, ὡς σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ, καὶ ὡς μερίδα, ἤγουν μερτικόντου ἐκλεκτὸν, καὶ ὡς περιουσιασμὸν αὐτοῦ, ἤγουν ἀπόκτημα ἐδικόντου. καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον, ἤγουν οἱ ἐδικοίτου δὲν τὸν ἐδέχθηκαν, οἱ ἑβραῖοι, ἢ καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι ὁποῦ ἐκτίσθησαν ὑπ' αὐτοῦ. ὡσὰν νὰ κλαίῃ λοιπὸν τὴν ἀγνωσίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ νὰ θαυμάζῃ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ δεσπότου, λέγει, ὅτι ἔστωντας νὰ εἶναι ἐδικοίτου δὲν τὸν ἐδέχθηκαν πάντες. διότι δὲν σύρνει ὁ Κύριος τινὰ ἀναγκαστικῶς καὶ βιαστικῶς, ἀλλὰ θεληματικῶς καὶ προαιρετικῶς.

Κείμ. Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Εξήγ. Κἂν δοῦλοι, κἂν ἐλεύθεροι. κἂν παιδία, κἂν γέροντες, κἂν ἕλληνες, κἂν βάρβαροι, ὅσοι ἔλαβον αὐτὸν, τοὺς ἔδωκεν ἐξουσίαν νὰ γένουν τέκνα Θεοῦ. ποῖοι δὲ εἶναι τοῦτοι; ἐκεῖνοι ὁποῦ πιστεύουν εἰς τὸ ὄνομά του. εἰς τόσον ὅτι, ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔλαβον τὸν λόγον, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, διὰ τῆς πίστεως τὸ ἔλαβαν, καὶ τὸ ἐδέχθηκαν. διὰ ποίαν δὲ ἀφορμὴν δὲν εἶπεν ὅτι τοὺς ἔκαμε τέκνα Θεοῦ, ἀλλὰ ὅτι τοὺς ἔδωκεν ἐξουσίαν νὰ γένουν τέκνα Θεοῦ; διὰ ποίαν ἀφορμὴν; ἄκουε· διότι δὲν φθάνει εἰς τὴν φύλαξιν τῆς καθαρότητος, μόνον τὸ νὰ βαπτι-

πτισθῇ τινὰς, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ πολλὴν σπουδὴν, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ διαφυλάξῃ τὴν εἰκόνα ὁποῦ ὑοθετήθη διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀκηλίδωτον, ἤγουν ἀλέρωτην. διὰ τοῦτο πολλοὶ μὲν ἔλαβον τὴν χάριν τῆς ὑοθεσίας διὰ τοῦ βαπτίσματος, ἀμὴ διὰ νὰ ἀμελήσουν δὲν ἔγιναν τέκνα Θεοῦ ἕως τέλους. τάχα δὲ ἤθελεν εἰπῇ τινὰς καὶ τοῦτο· ὅτι πολλοὶ μὲν λαμβάνουσιν αὐτὸν, μόνον διὰ νὰ πιστεύσουν, καθὼς εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ λέγουν κατηχούμενοι, ἀμὴ ἀκόμι δὲν ἔγιναν τέκνα Θεοῦ, ὅμως ἔχουν ἐξουσίαν ἂν θέλουν νὰ βαπτισθοῦν, νὰ καταξιωθοῦν καὶ ταύτης τῆς χάριτος, τῆς ὑοθεσίας λέγω, ἤγουν νὰ γένουν τέκνα Θεοῦ. ἤθελεν εἰπῇ τινὰς καὶ τοῦτο· ὅτι ἐὰν καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος δεχώμεσθε τὴν χάριν τῆς ὑοθεσίας, ἀλλὰ τὸ τέλειον εἰς τὴν ἀνάστασιν τὸ λαμβάνομεν, καὶ τὴν τελείαν ὑοθεσίαν τότε ἐλπίζομεν νὰ τὴν λάβωμεν, καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Παῦλος, ὅτι τὴν ὑοθεσίαν ἀπεκδεχόμεθα. διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς οὗτος, δὲν εἶπεν ὅτι ὅσοι ἔλαβον αὐτὸν, ἐποίησεν αὐτοὺς τέκνα Θεοῦ· ἀλλὰ τοὺς ἔδωκεν ἐξουσίαν, νὰ γένουν τέκνα Θεοῦ, τουτέστι νὰ ἀπολαύσουν τὴν τοιαύτην χάριν εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα. Πρ. Ρωμ. η'.

Κείμ. Οἵ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν.

Εξήγ. Κάμνει ὡσὰν σύγκρισιν τῆς θεϊκῆς καὶ τῆς σαρκικῆς γεννήσεως, καὶ δὲν μᾶς ἐνθυμίζει τὴν σαρκικὴν γέννησιν ἔξω ἀπὸ τὸ πρέπον, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθωμεν τὸ ταπεινὸν καὶ ἄτιμον τῆς σαρκικῆς γεννήσεως διὰ τῆς συγκρίσεως, καὶ νὰ προσδράμωμεν πρὸς τὴν θεϊκὴν χάριν. λέγει λοιπὸν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐγεννήθησαν ἐξ αἱμάτων, τουτέστιν ἀπὸ τὰ αἵματα τῶν γυναικῶν ὁποῦ τρέφουν εἰς τὰ συνήθειά τους· διότι ἀπὸ τοῦτα εἶναι ἡ τροφὴ καὶ ἡ αὔξησις τῶν βρεφῶν εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτῶν. λέγουσι δὲ, ὅτι καὶ τὸ σπέρμα τοῦ ἀνδρὸς, πρῶτον γίνεται αἷμα, καὶ τότε μεταπλάττεται εἰς σάρκα, καὶ εἰς τὴν ἄλλην κατασκευὴν. καὶ θέλουν εἰπῇ τινὲς, ὅτι καὶ τοῦ Ἰσαὰκ λοιπὸν ἡ γέννησις τοιαύτη ἦτον, ὡσὰν αὐτὴν ὁποῦ γεννῶνται ἐκεῖνοι ὁποῦ πιστεύουν εἰς τὸν Χριστὸν, διότι καὶ ὁ Ἰσαὰκ δὲν ἐγεννήθη ἀπὸ τὰ αἵματα, διότι ἔπαυσαν τὰ συνήθεια τῆς Σάῤῥας. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν ἦτον ἐνδεχόμενον, νὰ τὸ λογιάσῃ τοῦτο κανεὶς, διὰ τοῦτο εἶπε, τὸ, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς. διότι τοῦ Ἰσαὰκ ἡ γέννησις, ἐὰν καὶ ἐξ αἱμάτων δὲν ἦτον, ἀλλ' ὅμως ἦτον ἐκ θελήματος ἀνδρὸς, διότι ἤθελεν ὁ ἄνδρας χωρὶς ἄλλο νὰ γεννηθῇ παιδίον ἀπὸ τὴν Σάῤῥα. ἐκ θελήματος δὲ σαρκὸς, ὡσὰν ὁ Σαμουὴλ ἐκ τῆς Ἄννης. καὶ θέλεις εἰπῇ λοιπὸν τὸν μὲν Ἰσαὰκ, ἐκ θελήματος ἀνδρὸς· τὸν δὲ Σαμουὴλ ἐκ θελήματος σαρκὸς, τουτέστι τῆς ἀνθρωπίνης σαρκὸς· διότι ἐδίψα αὕτη ἡ στεῖρα νὰ γεννήσῃ παιδίον. τάχα δὲ καὶ τὰ δύο, νοοῦνται καὶ εἰς τοὺς δύο. εἰ δὲ θέλεις νὰ μάθῃς καὶ ἄλλο τίποτες, ἄκουε· ἡ σαρκικὴ σμίξις, ἢ ἀπὸ φυσικὴν πύρωσιν γίνεται· διότι πολλάκις λαχαίνει τινὰς θερμοτέρας κράσεως, καὶ ἀπὸ τοῦτο εἶναι εὐκολοκίνητος πρὸς συνουσίαν γυναικὸς· τοῦτο λοιπὸν ὠνόμασε θέλημα σαρκὸς. ἢ ἀπὸ κακὴν συνήθειαν, καὶ ἀκράτητον δίαιταν, γίνεται τινὰς ἀκράτητος πρὸς τὴν ὁρμὴν τῆς συνουσίας, ἤγουν τῆς σαρκικῆς σμίξεως· τὴν ὁποίαν ἐκάλεσε θέλημα ἀνδρὸς, ὡσὰν ὁποῦ δὲν εἶναι ἔργον τῆς φυσικῆς κράσεως, ἀλλὰ τῆς κακῆς συνηθείας τοῦ ἀνδρὸς. ἴσως δὲ καὶ διατὶ ποτὲ μὲν εὑρίσκεται ἡ γυνὴ εὐκολοκίνητος εἰς τὴν συνουσίαν, πότε δὲ ὁ ἄνδρας· διὰ μὲν τοῦ θελήματος τοῦ ἀνδρὸς, ἐδήλωσε τὴν λαγνείαν, ἤγουν τὴν πύρωσιν τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἀνδρὸς. διὰ δὲ τοῦ θελήματος τῆς σαρκὸς, τὴν τῆς γυναικὸς. Ταῦτα δὲ πάντα τὰ εἴπαμεν, διὰτ' ἐκείνους ὁποῦ ἐρωτοῦν πολλάκις τὰ τοιαῦτα ἀνόητα. ἐπειδὴ τὸ καθολικώτερον νὰ εἰποῦμεν, μία ἔννοια δηλοῦται διὰ πάντων, ἡ φανέρωσις λέγω τῆς εὐτελείας καὶ ἀτιμίας, τῆς σαρκικῆς γεννήσεως. τὶ περισσότερον ἔχομεν λοιπὸν ἡμεῖς ὁποῦ πιστεύομεν εἰς τὸν Χριστὸν, ἀπὸ τοὺς ἰσραηλίτας, ἤγουν τοὺς ἑβραίους; διότι καὶ ἐκεῖνοι Υἱοὶ Θεοῦ ἐλέγοντο. πολλὴ εἶναι ἡ διαφορὰ ἐκείνων καὶ ἡμῶν· διότι ἐπειδὴ ὁ νόμος εἰς τὰ πάντα σκιὰν εἶχε τῶν μελλόντων, οὐδὲ τὴν ὑοθεσίαν ἔδιδε τοῖς ἑβραίοις νὰ τὴν ἔχουν, ἀλλὰ μόνον ὡσὰν εἰς τύπον καὶ σχῆμα. ἡμεῖς δὲ κατὰ ἀλήθειαν, λαβόντες τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ βαπτίσματος, κράζομεν ἀββᾶ ὁ Πατὴρ. ἐκείνοις δὲ ὥσπερ τὸ βάπτισμα ἦτον τυπικὸν, καὶ σκιῶδες, ἔτζι καὶ ἡ ὑοθεσία, τὴν ἐδικήνμας ἐπροτύπωνεν· ἐὰν τὸ λοιπὸν ἂν καὶ υἱοὶ ἐκαλοῦντο, ἀλλὰ σκιωδῶς, καὶ τυπικῶς, καὶ δὲν εἶχαν αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν τῆς ὑοθεσίας, καθὼς ἡμεῖς τώρα διὰ τοῦ βαπτίσματος. Γεννέσ. ιή. ά. Βασιλ. β'. Λευιτ. λβ'. Προς. Ἑβρ. ί. Πρ. Ρωμ'. ή.

Κείμ. Καὶ ὁ λόγος σάρξ ἐγένετο. Λουκ. β'.

Εξήγ. Ἔστωντας νὰ εἰπῇ ὅτι τέκνα Θεοῦ ἐγινήκαμεν μὲ τὸ νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὸν Χριστὸν, ἀποδείχνει καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ τοσούτου ἀγαθοῦ. διότι λέγει, τίς μᾶς ἐπροξένησε ταύτην τὴν ὑοθεσίαν; θέλεις νὰ τὸ μάθῃς; τὸ νὰ γένῃ ὁ λόγος σάρξ. ὅταν δὲ ἀκούσῃς ὅτι ἔγινεν ὁ λόγος σάρκα, μὴ νομίσῃς ὅτι εὐγῆκεν ἔξω ἀπὸ τὴν φύσιντου, καὶ ἐμετετράπη εἰς σάρκα. διότι ἂν ἐγένετον ἔτζι, δὲν ἤθελεν ἦσθαι πλέον Θεὸς, ἂν ἤθελε τραπῇ, καὶ νὰ ἀλλοιωθῇ· ἀλλὰ μένωντας ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον, ἔγινεν ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν ἦτον. ὁ δὲ Ἀπολινάριος ὁ λαοδικεὺς, συνεστή-

νεσήσατο αἵρεσιν ἀπεδῶ. διότι ἐδογμάτισεν ὅτι ὁ Κύριος, καὶ Θεὸς ἡμῶν δὲν ἔλαβε τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων τελείαν, ἦγεν σῶμα μετὰ ψυχῆς λογικῆς, ἀλλὰ μόνον σῶμα χωρὶς ψυχῆς λογικῆς καὶ νοερᾶς. διότι τί τὴν ἐχρειάζετον λέγει ὁ Θεὸς τὴν ψυχὴν, ἔσωντας ὁπῶ εἶχε τὴν θεότητα ὁπῶ ἐκυβερνᾶσε τὸ σῶμα, καθὼς ἔχομεν ἡμεῖς τὴν ψυχὴν ὁπῶ διακυβερνᾶ, καὶ κινᾶ τὸ σῶμα ἡμῶν; εἶχε δὲ εἰς βοήθειάν τε καθὼς ἐλογίαζε τὸ ῥητὸν τῦτο, καὶ ὁ λόγος σάρξ ἐγένετο. διότι δὲν εἶπε λέγει, ὅτι ἔγινεν ἄνθρωπος, ἀλλὰ σάρξ· εἰς τόσον ὅτι δὲν ἔλαβε ψυχὴν ὁπῶ νὰ ἔχῃ νῶν καὶ λόγον, ἀλλὰ σάρκα χωρὶς νῶν καὶ λόγον. ὅμως δὲν ἠξιόρεν ὁ ἐλεεινὸς, ὅτι ἡ γραφὴ πολλάκις ἀπὸ τὸ μέρος ὀνομάζει τὸ ὅλον· ἦγεν μέλλοσα νὰ ἀνθρωπισθῇ ἀνθρώπε ὅλε, ἀπὸ μέρος τῆς ψυχῆς μόνης ὀνομάζει αὐτὸν· ἦγεν πᾶσα ψυχὴ ὁπῶ νὰ μὴν περιτμηθῇ, νὰ θανατώνεται. διότι ἰδὲ ὁπῶ ἀντὶ νὰ εἰπῇ ἄνθρωπος, εἶπε μόνον τὸ μέρος, ἦγεν τὴν ψυχὴν. καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ὀνομάζει τὸ ὅλον, ὡς ὅταν λέγῃ, καὶ ὄψεται πᾶσα σάρξ τὸ σωτήριον τῦ Θεῦ· διότι μέλλοσα νὰ εἰπῇ διὰ ὅλες τὲς ἀνθρώπες, ἔλαβε τὸ ὄνομα τῆς σαρκὸς. ἔτζι λοιπὸν καὶ ὁ Εὐαγγελισὴς, ἀντὶς νὰ εἰπῇ ὁ λόγος ἔγινεν ἄνθρωπος, εἶπεν ὁ λόγος σάρξ ἐγένετο, ἀπὸ τῦ μέρος ὀνομάζων τὸν ἄνθρωπον, ὁπῶ εἶναι σωθεμένος ἀπὸ ψυχὴν καὶ σῶμα. τάχα δὲ καὶ ἐπειδὴ ἡ σάρξ εἶναι ξένη τῆς θείας Φύσεως, θέλωντας ὁ Εὐαγγελισὴς νὰ δείξῃ τὴν ὑπεράπειρον συγκατάβασιν τῦ Θεῦ, ἀνθυμήθη τῆς σαρκὸς· διὰ νὰ θαυμάσωμεν τὴν ἄφατον καὶ ἀνεκλάλητον φιλανθρωπίαν αὐτῦ, ὅτι διὰ τὴν ἐδικήμας σωτηρίαν, τὸ ξένον καὶ ἀλλότριον παντάπασιν αὐτῦ τῆς Φύσεως, τὴν σάρκα λέγω προσέλαβε. διότι ἡ μὲν ψυχὴ ἔχει κάποιαν συγγένειαν πρὸς τὸν Θεὸν, ἡ δὲ σάρξ εἶναι παντάπασιν ἀκοινώνητος. διὰ τῦτο λοιπὸν λογιάζω, ὅτι νὰ ἐχρειάθη ὁ Εὐαγγελισὴς ἐδῶ, μόνον τὸ ὄνομα τῆς σαρκὸς, ὄχι πῶς ἦτον χωρὶς ψυχὴν ἡ σάρκα ὁπῶ ἔλαβεν ἀλλὰ πρὸς περισσοτέραν ἔνδειξιν τῦ θαυμασῦ, καὶ φρικτῦ μυστηρίε. ἐπειδὴ ἐὰν δὲν ἔλαβε ψυχλὸ ἀνθρωπίνιν ὁ λόγος ὁπῶ ἐσαρκώθη, ἀκόμι ἀνιάτρευταις εἶναι αἱ ψυχαὶ ἡμῶν. διότι ἐκεῖνο ὁπῶ δὲν ἔλαβεν εἰς τὸ λόγετε, ἔτε τὸ ἠγίασε. καὶ τὶς ὁ γέλως, ἡ ψυχὴ ὁπῶ ἔπεσε πρώτη νὰ μείνῃ ἀνιάτρευτος· (διότι ἐκείνη ἐδέχθη πρῶτον τὲς λόγες τῦ Φεως μέσα εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ἐπλανέθη, καὶ τότε ἐπίασε τὸ χέρι, ἔσωντας νὰ ἀκολθήσῃ τὴν κυρίαν καὶ δέσποιναν τὴν ψυχλὸ.) καὶ ἀπέκει τὴν μὲν σκλάβα καὶ δέλλω, τὴν σάρκα, νὰ λάβῃ εἰς τὸ λόγετε, νὰ τὴν ἁγιάσῃ καὶ νὰ τὴν ἰατρεύσῃ· τὴν δὲ κυρίαν νὰ μὴν τὴν λάβῃ, ἀλλὰ νὰ τὴν ἀφήσῃ ἀκάθαρτην, καὶ ἀνιάτρευτην; ἀλλὰ ὁ μὲν Ἀπολινάριος ἂς φλυαρεῖ. ἡμεῖς δὲ ὅταν ἀκέσωμεν, ὅτι ὁ λόγος σάρξ ἐγένετο, ἂς πιστεύωμεν ὅτι τέλειος ἄνθρωπος ἔγινεν. ὅτι ἔτζι τὸ ἔχει σωθῆναι ἡ γραφὴ νὰ ὀνομάζῃ τὸν ἄνθρωπον, πότε μὲν ἀπὸ τὴν σάρκα μόνην, πότε δὲ ἀπὸ τὴν ψυχλὸ. ἀνατρέπεται δὲ ἀπὸ τὸ ῥητὸν τῦτο, καὶ ὁ Νεσόριος, διότι ἐκεῖνος ἔλεγεν, ὅτι ὄχι ἐκεῖνος ὁ Θεὸς λόγος ἔγινεν ἄνθρωπος, καὶ ἐσαρκώθη ἐκ τῶν παναγνων αἱμάτων τῆς Θεοτόκε, ἀλλὰ ἐγέννησεν ἡ παρθένος ἄνθρωπον· ἔτος δὲ ὁ ἄνθρωπος, ἐχαριτώθη μὲ πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ ἐκατοίκησεν ὁ λόγος τῦ Θεῦ εἰς αὐτὸν καὶ τῦ ἔδιδεν ἐξουσίαν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων· καὶ ἐκ τῦτο ἐδογμάτιζε δύο υἱὸς, ἕνα τὸν υἱὸν τῆς παρθένε Ἰησῆν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἕτερον Υἱὸν τῦ Θεῦ σμιγμένον μὲ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀχώριστον ὄντα ἀπ' αὐτὸν, ἀλλὰ κατὰ χάριν καὶ χέσιν καὶ ἀγάπην, ὡσὰν ὁπῶ ἦτον ἄνθρωπος ἀνάρετος καὶ ἅγιος. ταῦτα ἐφλυαρῆσεν ἐκεῖνος, ἔσωντας νὰ γένῃ κωφὸς θελημάτικος πρὸς τὴν ἀλήθειαν, διότι ἂν ἐβέλετον, ἤθελεν ἀκέσῃ καὶ αὐτὸς τῦ μακαρίε τέτε Εὐαγγελισῦ, λέγοντος, ὅτι ὁ λόγος σάρξ ἐγένετο. δὲν ἐλέγχεται ἐδῶ φανερῶς; διότι αὐτὸς ὁ λόγος ἔγινεν ἄνθρωπος. δὲν εἶπεν ηὗρεν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς λόγος, καὶ ἔσμιξε μετ' αὐτῦ, ἀλλὰ αὐτὸς ἐκεῖνος ἔγινεν ἄνθρωπος. ἀνατρέπεται δὲ καὶ ὁ Εὐτυχὴς, καὶ Οὐαλεντῖνος, καὶ Μανιχαῖος ἀπ' ἐδῶ· διότι ἔτοι ἔλεγον ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐφάνη ὁ λόγος τῦ Θεῦ, ἂς ἀκέσεν λοιπὸν, ὅτι ὁ λόγος σάρξ ἐγένετο, δὲν εἶπεν ὅτι ἐφαντάθη ὡσὰν σάρκα, ἢ ἐλογίθη, ἀλλ' ὅτι ἔγινεν ἀληθείᾳ, καὶ ἐσία, ὄχι φαντασίᾳ. διότι ἄτοπον ἦ ἀνόητον εἶναι νὰ πιστεύῃ τινὰς, ὅτι ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ νὰ εἶναι, καὶ νὰ λέγεται ἀλήθεια, καὶ ἀπέκει νὰ γελάσῃ, καὶ νὰ ψευματίσῃ τὴν ἀνθρωπίνιν Φύσιν. διότι τοιῦτον εἶναι ἡ φαντασία, ψευδὴς ἐξάπαντος ἔνδειξις.

Γεννέσ. ιή. Ἡσαϊ. μ'. Δαν. γ'.

Κείμ. Καὶ ἐσκιώσεν ἐν ἡμῖν.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ παραπάνω εἶπεν ὅτι ὁ λόγος σάρξ ἐγένετο, διὰ νὰ μὴ λογιάσῃ τινὰς ὅτι μία Φύσις λοιπὸν ἔγινεν ὁ Χριστὸς· διὰ τῦτο λέγει πάλιν, τὸ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, διὰ νὰ δείξῃ τὰς δύο Φύσεις, τὴν ἐδικιώμας, καὶ τῦ λόγε. διότι καθὼς ἄλλης Φύσεως εἶναι ἡ σκηνὴ, ἦγεν ἡ τέντα. καὶ ἄλλης Φύσεως εἶναι ἐκεῖνος ὁπῶ κατοικεῖ μέσα, ἔτζι καὶ ὁ λόγος ὁπῶ λέγεται ὅτι ἐσκήνωσεν εἰς ἡμᾶς, τετέσιν εἰς τὴν ἐδικιώμας Φύσιν, ἄλλης Φύσεως θέλει νὰ εἶναι, παρὰ τὴν ἐδικιώμας· ἂς ἐντροπιαθῆν λοιπὸν οἱ Ἀρμενιοι, ὁπῶ λέγεν μίαν Φύσιν. μανθάνωμεν λοιπὸν διὰ μὲν τῦ, ὁ λόγος σάρξ ἐγένετο, ὅτι αὐτὸς ὁ λόγος ἄνθρωπος ἔγινε, καὶ ἔσωντας ὁπῶ ἦτον Υἱὸς Θεῦ, ἔγινε καὶ Υἱὸς γυναικὸς, ἡ ὁποία λέγεται κυρίως θεοτόκος,

κος, ὡσὰν ὁπῦ ἐγέννησε τὸν Θεὸν ὰ σαρκὶ· διὰ δὲ τῦ ἐσκήνωσεν ὰ ἡμῖν, ἀπὸ τῦτο διδασκόμεθα τὰς δύο Φύσεις τῦ Χριςῦ. διότι ἐὰν καὶ ἕνας εἶναι κατὰ τλὶ ὑπόσασιν, ἤγεν τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ κατὰ τὰς Φύσεις δύο νοεῖται, διότι εἶναι Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἡ δὲ Θεϊκὴ Φύσις καὶ ἡ ἀνθρωπίνη, δὰ ἤθελεν εἶθαι ἕνα, ἂν καὶ εἰς ἕνα Φαίνονται, τὸν Χριςὸν λέγω.

Κείμ. Καὶ ἐθεασάμεθα τλὶ δόξαν αὐτῦ, δόξαν ὡς μονογενῦς παρὰ Πατρὸς, πλήρης χάριτος, καὶ ἀληθείας.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι σάρξ ἐγένετο, τώρα λέγει λοιπὸν ὅτι εἴδαμεν τλὶ δόξαν αὐτῦ, δηλονότι ὰ σαρκὶ ὄντος. διότι ἐὰν τὸ πρόσωπον τῦ Μωϋσέως ὅταν ἐλαμπρύνθη ἀπὸ τῆς θεωρίας τῦ Θεῦ, δὰ ἐδύνοντο οἱ Ἑβραῖοι νὰ τὸ ἰδῦν, πόσω μᾶλλον ἤθελαν δυνηθῆ οἱ Ἀπόςολοι νὰ ἰδῦν τλὶ θεότητα γυμνλὶ, ἂν δὰ ἤθελε φανῆ διὰ τῆς σαρκὸς; εἴδαμεν δὲ τλὶ δόξαν, ὄχι τοιαύτλι ὡσὰν ἐκείνλι ὁπῦ εἶχεν ὁ Μωϋσῆς, ἢ κατὰ τλὶ δόξαν ὁπῦ ἐφάνησαν τὰ Χερεβὶμ καὶ τὰ Σεραφὶμ εἰς τὸν Προφήτλι, ἀλλὰ τοιαύτλι δόξαν, ὡσὰν ἔπρεπε νὰ εἶναι εἰς Υἱὸν μονογενῆ ἀπὸ τὸν Πατέρατε, τλὶ ὁποίαν εἶχε Φυσικῶς. διότι τὸ Ὡς, δὰ εἶναι ὁ μοιώσεως ἐδῶ, ἀλλὰ βεβαιώσεως. καθὼς τὸν βασιλέα βλέποντες προερχόμενον μετὰ δόξης πολλῆς, λέγομεν ὅτι ὡς βασιλεὺς προῆλθεν, ἀντὶ τῦ ὡς ὄντως κατὰ ἀλήθειαν βασιλεὺς· ἔτζι λοιπὸν καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ νοήσωμεν τὸ, ὡς μονογενῦς, ἤγεν ἡ δόξα ὁπῦ εἴδαμεν, ἦτον ὡς ὄντως κατὰ ἀλήθειαν Υἱῦ μονογενῦς, πλήρης, ἤγεν γεμάτη χάριτος καὶ ἀληθείας. γεμάτη μὰ χάριτος, ἔχοντας ὁπῦ καὶ ὁ λόγος αὐτῦ, ἦτον κεχαριτωμένος· διὰ νὰ εἰπῶ καθὼς λέγει, καὶ ὁ Δαβὶδ, ἐξεχύθη ἡ χάρις ὰ χείλεσίσε· καὶ ὁ Εὐαγγελιςὴς, ὅτι ἐθαύμαμαζον πάντες ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορδομένοις ἐκ τῦ ςόματος αὐτῦ· καὶ πᾶσι δὲ τοὺς ἰάσεις ἐχαρίζετο τοῖς χρήζεσιν αὐτῶν. ἀληθείας δὲ πλήρης, ἤγεν γεμάτος ἀλήθειαν ἦτον, ὡσὰν ὁπῦ καὶ οἱ προφῆται, καὶ αὐτὸς ὁ Μωϋσῆς, ὅσα ἔλεγαν ἢ ἔκαμναν, ὅλα τύποι ἦσαν· ὁ δὲ Χριςὸς, ὅσα ἔλεγε καὶ ἔκαμνεν, ὅλα γεμάτα ἀλήθειαν ἦσαν, ἔχοντας ὁπῦ ἦτον αὐτὸς ἡ ἀλήθεια καὶ αὐτοχάρις, καὶ ἔδιδε τὰ τοιαῦτα εἰς τοὺς ἄλλους. ἀλλὰ πῦ ἐθεάσαντο, ἤγεν εἴδασιν τλὶ δόξαν αὐτῦ; ἴσως μὲν τινὲς θέλεν λογιάσει ὅτι εἰς τὸ Θαβὼρ. ἴσως τῦτο νὰ εἶναι καὶ ἀληθινὸν, ὅμως ὄχι μόνον εἰς τὸ ὄρος, ἀλλὰ εἰς ὅλα ὅσα ἔκαμνε καὶ ἔλεγεν, ἔβλεπαν τλὶ δόξαν αὐτῦ.

Ἐξόδ. λβ'.

Ἰεζεκ. ί.

Ψαλμ. μδ'. Λεκ. δ'.

Ματθ. ιζ.

Κείμ. Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτῦ, καὶ κέκραγε λέγων· ἦτος λῶ ὃν εἶπον· ὁ ὀπίσωμε ἐρχόμενος, ἔμπροθάμε γέγονεν, ὅτι πρῶτός με λῶ.

Ἐξήγ. Τλὶ μαρτυρίαν τῦ Ἰωάννε παραλαμβάνει συχνάκις ὁ Εὐαγγελιςὴς, ὄχι διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὸν δεσπότλι ἀξιόπιςον ἀπὸ τὸν δῆλον, ἀλλὰ διατὶ μεγάλα ἐλογίαζον ὁ λαὸς περὶ τῦ Ἰωάννε, διὰ τῦτλι τλὶ ἀφορμλὶ παραλαμβάνει εἰς τλὶ μαρτυρίαν τῦ Χριςῦ τὸν Ἰωάννλι, τὸν ὁποῖον τὸν ἐνόμιζαν ἐκεῖνοι μέγαν, ἢ διὰ τῦτο τὸν ἐπίςδαν πάντες. τὸ δὲ κέκραγε, δείχνει τλὶ πολλλὶ παῤῥησίαν τῦ Ἰωάννε· διότι ὄχι εἰς γωνίαν, ἀλλὰ μὲ μεγάλλι παῤῥησίαν ἐφώναζε περὶ Χριςῦ. τὶ δὲ ἔλεγεν; ἦτος λῶ ὃν εἶπον, ἤγεν ἐτῦτος εἶναι ἐκεῖνος ὁπῦ σᾶς εἶπα. ἢ πρὶν νὰ ἰδῇ τὸν Χριςὸν ὁ Ἰωάννης, ἐμαρτύρει περὶ αὐτῦ· ἢ τῦτο ἐξάπαντος Θεῦ δόκιμα ἦτον, διὰ νὰ μλὶ φανῇ πῶς εἰς πρόσωπον τῦ ἔκαμνε χάριν. ἤγεν Φιλοπροσωπίαν, καὶ μαρτυρεῖ αὐτὸν καλὸν, διὰ τῦτο λέγει, ἐκεῖνος ὁπῦ σᾶς εἶπα, τετέςιν, ὁπῦ σᾶς ἔλεγα καὶ πρὶν νὰ τὸν ἰδῶ, ὅτι ἐκεῖνος ὁπῦ ἔρχεται ὀπίσωμε, δηλονότι κατὰ τὸν χρόνον τῆς γεννήσεως· διότι ἕξι μῆνες ἦτον ὁ πρόδρομος τρανήτερος ἀπὸ τὸν Χριςὸν, κατὰ τὴν ενσάρκον γέννησιν. ἦτος ἐμπροθάμε γέγονεν, ἀντὶ τῦ τιμιώτερος, καὶ ενδοξότερός με ἔγινε. διατὶ; ὅτι καὶ προτήτερός με ἦτον, κατὰ τὴν θεότητα. οἱ δὲ Ἀρειανοὶ, ἀνοήτως ἐξήγησαν τὸ ῥητὸν τῦτο. διότι θέλοντες νὰ ἀποδείξεν ὅτι ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ δὲν ἐγεννήθη ἐκ τῦ Πατρὸς, ἀλλὰ ἔγινεν ὡσὰν ἕνα ἀπὸ τὰ κτίσματα, λέγεσιν, ὅτι ἰδὲ ὁ Ἰωάννης ὁπῦ λέγει καὶ μαρτυρεῖ περὶ αὐτῦ τὸ, ἔμπροθέν με γέγονεν, ἀντὶ τῦ προτήτερα ἀπὸ ἐμένα ἔγινε, καὶ ἐκτίθη παρὰ τῦ Θεῦ, ὡς ἕνα ἀπὸ τὰ κτίσματα. ἐλέγχονται δὲ πῶς κακῶς νοῶν τὸ ῥητὸν, ἀπὸ τὰ λοιπὰ· διότι ποία σύνοια φαίνεται μὲ τὸ νὰ λέγῃ, ὅτι ἦτος, ὁ Χριςὸς δηλονότι, ἔμπροθέν με γέγονεν, ἀντὶ τῦ πρὸ ἐμῦ ἐκτίθη, διότι πρῶτος με λῶ; διότι παντάπασι ἀνόητον εἶναι τὸ νὰ λέγῃ, ὅτι τῦτον ἔκτισεν ὁ Θεὸς πρότερον, διότι ἦτον προτήτερός με· μάλιςα τὸ ἐναντίον ἔπρεπε νὰ εἰπῇ, ὅτι ἦτος πρῶτός με ἐςὶν, ὅτι ἔμπροθέν με γέγονεν, ἤγεν ἐκτίθη. καὶ ταῦτα μὲν λέγεν οἱ Ἀρειανοὶ. ἡμεῖς δὲ ὀρθοδόξως τὸ νοῦμεν, ὅτι ὁ ὀπίσωμε ἐρχόμενος, ἤγεν ἐκεῖνος ὁπῦ ἔρχεται ὀπίσωμε, τετέςι κατόπιμε, κατὰ τὴν ἐκ τῆς παρθένε ὰ σαρκὶ γέννησιν, ἐμπροθάμε ἔγινεν, ἀντὶ τῦ, ἐνδοξότερος καὶ τιμιώτερός με ἔγινεν ἐκ τῶν θαυμάτων ὁπῦ ἐσωβέβηκαν εἰς αὐτὸν, ἀπὸ τὴν γέννησιν, ἀπὸ τὴν ἀνατροφὴν, ἀπὸ τὴν σοφίαν. καὶ πρεπόντως· ὅτι προτήτερός με ἦτον κατὰ τὴν προαιώνιον γέννησιν τὴν ἐκ τῦ Πατρὸς, ἂν καὶ κατόπιμε ἦλθε κατὰ τὴν ενσαρκον οἰκονομίαν.

Κείμ. Καὶ ἐκ τῦ πληρώματος αὐτῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος.

Εξήγ. Καὶ ταῦτα τὰ λόγια, τῶ προδρόμε εἶναι ὁπῶ τὰ λέγει περὶ τῶ Χριςῶ, ὅτι ἡμεῖς πάντες οἱ Προφῆται, ἐκ τῶ πληρώματος αὐτῶ ἐλάβομεν. διότι δὲν ἔχει τοσαύτιω χάριν, ὅσιω ἔιχαν οἱ πνδυματοφόροι, ἄνθρωποι. ἀλλὰ ἔσωντας νὰ εἶναι πηγὴ παντὸς ἀγαθῦ, καὶ πάσης σοφίας, καὶ Προφητείας, ὑπερεκβλύζει, καὶ χιώει αὐτιω εἰς ὅλες τὲς ἀξίες, καὶ ὅσον τιω ξεχιώει, τοσῦτον μένει πλήρης, ἤγεν γεμάτος, καὶ ποτὲ δὲν ἀδερώνει. καὶ χάριν δὲ ἐλάβομεν, δηλονότι τῆς καινῆς διαθήκης, ἀντὶ τῆς χάριτος τῆς παλαιᾶς νομοθεσίας. διότι ἐπειδὴ ἐκείνη ἡ διαθήκη ἐγήρασε καὶ ἐσαθρώθη, ἐλάβαμεν τιω νέαν ἀντὶ ἐκείνης. καὶ πῶς λέγει, ὠνόμασε χάριν τιω παλαιὰν διαθήκιω; διότι καὶ οἱ ἑβραῖοι, χάριτι ἤγεν κατὰ χάριν ἐλέγοντο Υἱοὶ Θεῦ, καὶ ἐδέχθησαν ἀπὸ τὸν Θεὸν. διότι λέγει, ὄχι διὰ τὸ πολὺ
Δευτ. ζ'. πλῆθος τὸ ἐδικόνσας, ἀλλὰ διὰ τὲς Πατέρασας σᾶς ἐδιάλεξα. τὸ λοιπὸν καὶ οἱ παλαιοὶ
πρ. Ἐφες. β'. χάριν προσεδέχθησαν, καὶ ἡμεῖς δὲ χωρὶς ἄλλο, χάριτι εἰμεθε σεσωσμένοι.

Κείμ. Ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη· ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησῦ Χριςῦ ἐγένετο.

Εξήγ. Μᾶς ἐρμηνεύει πῶς ἐλάβαμεν μεγίςιω χάριν, ἀντὶ μικρᾶς χάριτος· καὶ λέγει, ὅτι ὁ μὲν νόμος, διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἔσωντας νὰ μεταχειριθῆ ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον μεσίτιω, ἤγεν τὸν Μωϋσῆν. ἡ δὲ καινὴ διαθήκη, διὰ Ἰησῦ Χριςῦ, οἱ ὁποία ὀνομάζεται χάρις, διότι μᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεὸς, ὄχι μόνον τιω ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ τιω ὑοθεσίαν. ἀλήθεια δὲ λέγεται, ἐπειδὴ ὅσα οἱ παλαιοὶ τυπικῶς εἶδον, ἢ εἶπον, αὐτὴ τὰ ἐκήρυξε λαμπρῶς. ἡ καινὴ διαθήκη λοιπὸν, ἡ ὁποία ὀνομάζεται καὶ χάρις καὶ ἀλήθεια, δὲν ἐχρειάσθη μεσίτην ἄνθρωπον ψιλὸν, ἀλλὰ τὸν Υἱὸν τῦ Θεῦ. καὶ βλέπε, πῶς ἐπὶ μὲν τῆς παλαιᾶς εἶπε, τὸ ἐδόθη διὰ μωσέως, διότι ὑπεργὸς καὶ ὑπηρέτης ἦτον τῦτος· ἐπὶ δὲ τῆς καινῆς, δὲν εἶπε τὸ ἐδόθη, ἀλλὰ τὸ ἐγένετο, διὰ νὰ τιω ἀποδείξῃ ὅτι διὰ τῦ Κυρίε ἡμῶν Ἰησῦ Χριςῦ ἔγινεν ὡς δεσπότε καὶ ὄχι ὑπὸ δέλε, καὶ εἰς τέλος ἐζέβη καὶ ἡ ἀλήθεια. διότι ὁ νόμος μὲν ἐδόθη παρὰ Θεῦ διὰ μέσε τῦ Μωϋσέως, ἡ δὲ χάρις ἔγινε, καὶ ὄχι ἐδόθη, διὰ Ἰησῦ Χριςῦ. τὸ μὲν ἐγένετο, εἶναι αὐθεντικὸν· τὸ δὲ ἐδόθη, δελικόν.

ά. Τιμ. ς'. Κείμ. Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ μονογενὴς Υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τῦ
ά. Ἰωάνν. δ'. Πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

Εξήγ. Ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησῦ Χριςῦ ἐγένετο, τῦτο θέλωντας νὰ κατασκεδάσῃ λέγει, ὅτι δὲν εἶπα τίποτες ἄπιςον· διότι ὁ μὲν Μωϋσῆς, ἔτε Θεὸν εἶδε, καθὼς οὐδὲ ἄλλος τινὰς, ἔτε εἶχε νὰ μᾶς εἰπῇ διὰ τὸν Θεὸν ἐξήγησιν φανερὰν καὶ καθαρὰν, ἀλλὰ ἔσωντας καὶ νὰ ἦτον δῶλος ὑπηρέτησε μόνον πρὸς τιω ὑπηρεσίαν τῦ νομικῦ γράμματος. ὁ δὲ Χριςὸς ἔσωντας νὰ εἶναι υἱὸς μονογενὴς, καὶ νὰ διρίσκεται εἰς τὲς κόλπες τῦ Πατρὸς, ὄχι μόνον τὸν βλέπει, ἀλλὰ καὶ ἐξηγεῖται περὶ αὐτῦ εἰς ὅλες τὲς ἀνθρώπες. εἰς τόσον ὅτι, ἐπειδὴ Υἱὸς εἶναι, καὶ τὸν Πατέρα βλέπει, ὡσὰν ὁπῶ εἶναι εἰς τὲς κόλπες αὐτῦ, πρεπόντως λοιπὸν μᾶς ἔδωκε τιω χάριν καὶ τιω ἀλήθειαν. ἀλλὰ θέλει εἰπῇ τινὰς ἴσως, πῶς ἐδὼ μὲν μανθάνομεν ὅτι δὲν εἶδε τινὰς τὸν θεὸν, ὁ δὲ Προφήτης λέγει εἶδον
Ἡσαΐ. ς'. τὸν Κύριον; εἶδε μὲν ὁ Προφήτης τὸν Θεὸν, ἀλλὰ ὄχι αὐτιω τιω ὐσίαν, ἤγεν τιω φύσιν τῦ Θεῦ, ἀλλὰ κάποιον ὁμοίωμα καὶ φαντασίαν τινὰ, καθὼς ἐδιώετον νὰ ἰδῇ· καὶ ἄλλος πάλιν εἰς ἄλλον τύπον τὸν εἶδε, καὶ ἄλλος εἰς ἄλλον. ἀπὸ τὸ ὁποῖον φανερὸν εἶναι ὅτι δὲν εἶδον αὐτιω τιω ὐσίαν τῦ Θεῦ, ὐδὲ τιω ἀλήθειαν ἔβλεπαν, διότι δὲν ἤθελαν τιω ἰδῇ εἰς διάφορα χήματα, ἔσωντας ὁπῶ εἶναι ἁπλῆ καὶ ἀχημάτιςος. ἀλλὰ ὐδὲ οἱ Ἄγγελοι, δὲν ἐβλέπεν ὐσίαν Θεῦ, ἂν καὶ λέγονται ὅτι βλέπεν τὸ πρόσωπον τῦ Θεῦ, διότι τῦτο μόνον ἀποδεικτικὸν εἶναι πῶς φαντάζονται πάντοτε τὸν Θεὸν. μόνος ὁ Υἱὸς λοιπὸν βλέπει τὸν Πατέρα, καὶ ἐξηγεῖται αὐτὸν εἰς ὅλες τὲς ἀνθρώπες. ὅταν δὲ ἀκέσῃς κόλπες πατρικὲς, μιω λογιάσῃς τίποτε σωματικὸν εἰς τὸν Θεὸν· διότι βελόμενος ὁ Εὐαγγελιςὴς νὰ δείξῃ τιω γνησιότητα τῦ Υἱῦ, καὶ τὸ ἀχώρισον, καὶ σιωπόδιον πρὸς τὸν Πατέρα, ἀνήφερε τὸ ὄνομα τῦτο.

Κείμ. Καὶ αὕτη ἐςὶν ἡ μαρτυρία τῦ Ἰωάννε, ὅτε ἀπέςειλαν οἱ Ἰδδαῖοι ἐξ ἱεροσολύμων Ἱερεῖς καὶ Λδίτας, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτὸν· σὺ τίς εἶ; καὶ ὡμολόγησε, καὶ ὐκ ἠρνήσατο. καὶ ὡμολόγησεν, ὅτι ὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριςός.

Εξήγ. Εἶπε παραπάνω, ὅτι Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτῦ, καὶ ἀπέκει ἔσωντας νὰ εἰπῇ διὰ μέσε, τί ἐμαρτύρησεν ὁ Ἰωάννης περὶ Χριςῦ· ὅτι ἔτος ἔμπροθέμε γεγόνε· καὶ ὅτι ἡμεῖς πάντες οἱ Προφῆται ἐκ τῦ πληρώματος αὐτῦ ἐλάβομεν· τώρα λέγει, καὶ αὕτη ἐςὶν ἡ μαρτυρία τῦ Ἰωάννε. ποία; ἐκείνη ὁπῶ εἶπε παραπάνω, ὅτι ἔμπροθέμε γέγονε, καὶ τὰ λοιπὰ, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα ὁπῶ λέγει μετὰ ταῦτα ὅτι ὐκ εἰμὶ ὁ Χριςὸς, ἤγεν δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ Χριςὸς, καὶ ταῦτα μαρτυρία τῦ Ἰωάννε εἰσὶν. ἀπέςειλαν λοιπὸν οἱ Ἑβραῖοι πρὸς

Ἰω-

Ἰωάννην ἐκείνους ὁποῦ εἶχαν τιμιωτέρους, ἤγουν Ἱερεῖς καὶ Λευίτας, καὶ τούτους ἱεροσολυμίτας, ὅπως οὗτοι ὡς συνετώτεροι καὶ φρονιμώτεροι, νὰ καταπείσουν τὸν πρόδρομον διὰ κολακείας, νὰ μαρτυρήσῃ τοῦ λόγουτου Χριστὸν. βλέπε δὲ τὴν πονηρίαντους, δὲν τὸν ἐρωτοῦν παρευθὺς, ἐσὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς; ἀλλὰ ποῖος εἶσαι ἐσὺ; ἐκεῖνος δὲ ἠξεύρωντας τὴν πονηρίαν αὐτῶν, δὲν τοὺς λέγει ποῖος εἶναι, ἀλλὰ ὁμολογεῖ ὅτι δὲν εἶναι ὁ Χριστὸς, πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῶν βλέπων, καὶ σύρνωντας αὐτοὺς πανταχόθεν, νὰ τὸν πιστεύσουν ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ Χριστὸς, ἐκεῖνος ὁποῦ νομίζεται ἀπ' αὐτοὺς εὐτελὴς καὶ εὐτελοῦς Πατρὸς, διότι τέκτων ἦτον, ἤγουν κτίστης, καὶ εὐτελοῦς πατρίδος, διότι ἀπὸ τὴν ναζαρὲτ ἐλογίζετον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν οὐδὲ ἀγαθὸν ἐπίστευαν νὰ εἶναι· ὅμως περὶ τοῦ προδρόμου ἐλογίαζαν μεγάλα, διότι Πατρὸς μὲν ἦτον Ἀρχιερέως, καὶ ἡ πολιτείατου ἦτον Ἀγγελικὴ καὶ σχεδὸν ἄϋλος, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶχαν καὶ δίκαιον νὰ τὸν θαυμάζουν. διότι ἐρωτοῦν μὲν τὸν Ἰωάννην ὡς ἀξιόπιστον, διὰ νὰ ἔχουν τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ, ἀφορμὴν τῆς εἰς τὸν Χριστὸν ἀπιστίας, ἐὰν ὁμολογήσῃ τοῦ λόγουτου Χριστὸν. τοῦτο δὲ τοὺς εὐγῆκεν εἰς τὸ ἐναντίον, διότι τοῦτος ὁποῦ τὸν εἶχαν ἀξιόπιστον, εὑρέθη μάρτυς νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅτι δὲν εἶναι αὐτὸς, ἀλλὰ ὁ Ἰησοῦς, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ σύρῃ τὴν τιμὴν εἰς τοῦ λόγουτου. Ἰωάνν. α'.

Κείμ. Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν· τὶ οὖν; Ἡλίας εἶσὺ; καὶ λέγει· οὐκ εἰμὶ. ὁ Προφήτης εἶ σὺ; καὶ ἀπεκρίθη· οὔ. εἶπον οὖν αὐτῷ· τὶς εἶ; ἵνα ἀπόκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς. τὶ λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ἔφη Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ Προφήτης. Δευτ. ιη'. Κεφ. μ'.

Εξήγ. Τὸν Ἡλίαν ἐθαροῦσαν νὰ ἔλθῃ, πιστεύοντες εἰς κάποιαν παλαιαν παράδοσιν διὰ τοῦτο τὸν ἐρωτοῦν ἂν εἶναι ὁ Ἡλίας, διότι καὶ ἡ πολιτείατου, ὡμοίαζε μὲ τοῦ Ἡλία. ἀρνεῖται λοιπὸν καὶ τοῦτο, καὶ πάλιν εἶπον, ὁ Προφήτης εἶσαι; καὶ ἀρνεῖται καὶ τοῦτο. καὶ ὅμως Προφήτης ἦτον, πῶς ἀρνεῖται λοιπὸν; πῶς; ὅτι δὲν τὸν ἐρώτησαν, προφήτης εἶσαι; ἀλλὰ ὁ Προφήτης εἶσαι ἐσὺ; καὶ ἔκαμαν τὴν ἐρώτησιν μετὰ τοῦ Ο ἄρθρου, ἀντὶ τοῦ ἐκεῖνος ὁ Προφήτης ὁποῦ ἀπαντεχαίνομεν, τὸν ὁποῖον εἶπεν ὁ Μωϋσῆς, ὅτι Προφήτην ἀναστήσει ὑμῖν Κυρίος ὁ Θεὸς. δὲν ἀρνήθη λοιπὸν ὁ Ἰωάννης, πῶς δὲν εἶναι Προφήτης, ἀλλὰ πῶς δὲν εἶναι ἐκεῖνος ὁ Προφήτης ὁποῦ ἀπαντυχαίνουν. διότι ἐπειδὴ ἤκουσαν τοῦ Μωϋσέως εἰπόντος, ὅτι θέλει ἀναστηθῇ Προφήτης, ἤλπιζαν ὅτι εἰς κανένα καιρὸν, θέλει γεννηθῇ ὁ τοιοῦτος προφήτης. καὶ ἀπέκει πάλιν τὸν ἀναγκάζουν λέγοντες, εἰπέμας λοιπὸν ποῖος εἶσαι; τότε τοὺς ἀπεκρίθη λέγων, Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἐγὼ λέγει εἶμαι ἐκεῖνος, περὶ τοῦ ὁποίου εἶναι γραμμένον, φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. διότι ἐὰν δὲν βάλης τὸ, ἐκεῖνος περὶ τοῦ ὁποίου εἶναι γραμμένον, δὲν ἁρμόζει ἡ σύνταξις τοῦ λόγου. τὶ δὲ βοᾶ καὶ κράζει; εὐθύνατε τὴν ὁδὸν, ἤγουν Ἰσιάσατε τὴν στράταν τοῦ Κυρίου- δοῦλος λέγει εἶμαι, καὶ προετοιμάζω τὰς καρδίας-σας πρὸς τον Κύριον. ἰσιάσατε λοιπὸν αὐτὰς οἱ σκολιοὶ, ἤγουν οἱ στραβοὶ καὶ δόλιοι, καὶ ὁμαλίσατε, τουτέστιν ἀπαλήνατε αὐτὰς, εἰς τόσον ὅτι νὰ γένουν στράτα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἔπειτα τοὺς φέρνει καὶ τὸν ἡσαΐαν μάρτυρα· διότι ἔστωντας νὰ εἰπῇ μεγάλα περὶ Χριστοῦ, ὅτι εἶναι Κύριος, καὶ ἐγὼ δοῦλος αὐτοῦ εἰμὶ, καὶ κήρυκος ἔργον ἐπιχειρίζομαι· τώρα καταφεύγει εἰς τὸν Προφήτην. τάχα δὲ τὸ, ἐγὼ φωνὴ βοῶντος, ἤθελε τὸ ἐξηγήσῃ τινὰς καὶ ἔτζι, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἡ φωνὴ τοῦ Χριστοῦ τοῦ βοῶντος, τουτέστιν ὁποῦ λέγει τὴν ἀλήθειαν μεγαλοφώνως. διότι οἱ ὑπηρέται τοῦ νόμου ἦσαν πάντες ἰσχνόφωνοι, ἤγουν τραυλοὶ, ὡσὰν ὁποῦ δὲν εἶχε καιρὸν ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου. καὶ ἴσως τοῦτο ἐδηλοῦσε τὸ ἰσχνόφωνον τοῦ Μωϋσέως, τὸ ἄδηλον τοῦ νόμου καὶ ἀτελείωτον. ὁ δὲ Χριστὸς ὡσὰν ὁποῦ εἶναι αὐτοαλήθεια, καὶ ἐδιηγήθη τὰ τοῦ Πατρὸς εἰς ὅλους ἡμᾶς, λέγεται βοῶν, ἤγουν φωνάζων. ὁ Ἰωάννης λοιπὸν λέγει, ἐγὼ εἰμὶ ἡ φώνη τοῦ λόγου τοῦ βοῶντος, ἐν τῇ ἐρήμῳ διάγων, ἤγουν εὑρισκόμενος εἰς τὴν ἔρημον. καὶ πάλιν ἀρχίζει ἀπὸ ἄλλην ἀρχὴν καὶ λέγει· εὐθύνατε, τουτέστιν ἰσιάσατε, τὴν στράταν τοῦ κυρίου. πρεπόντως λέγεται φωνὴ ὁ Ἰωάννης ὡς πρόδρομος ὁποῦ εἶναι τοῦ Χριστοῦ, καθὼς καὶ ἡ φωνὴ προτρέχει τοῦ λόγου. ἤγουν διὰ νὰ τὸ εἰπῶ φανερώτερον, ἡ φωνὴ μὲν εἶναι πνεῦμα χωρὶς ἄρθρον, ὁποῦ εὐγαίνει ἀπὸ τὸ στῆθος· ὅταν δὲ διαρθρωθῇ ἀπὸ τὴν γλῶσσαν, τότε γίνεται λόγος. πρῶτον λοιπὸν ἡ φωνὴ, εἶτα ὁ λόγος· πρότερος ὁ Ἰωάννης, εἶτα ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν ἔνσαρκον παρουσίαν. καὶ τὸ μὲν βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου, ἀδιάρθρωτον, διότι δὲν εἶχε τὸ, ἐν πνεύματι· τὸ δὲ βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ, διηρθρωμένον καὶ τέλειον, διότι οὐδὲν εἶχε τοῦ σκιώδους, καὶ τυπικοῦ βαπτίσματος, διότι ἦτον πνευματικὸν. Δευτ. ιη'. Εξοδ. δ'.

Κείμ. Καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων· καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν, καὶ εἶπον αὐτῷ· τὶ οὖν βαπτίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς, οὔτε Ἡλίας, οὔτε ὁ Προφήτης.

Εξήγ. Ἐπειδὴ μὲ κολακείας, δὲν ἐδυνήθηκαν νὰ τὸν καταπείσουν, ἐπιχειρίζονται νὰ τὸν φοβήσουν μὲ σκληροὺς καὶ τραχεῖς λόγους, διὰ νὰ εἰπῇ ἐκεῖνο ὁποῦ ἤθελαν, καὶ νὰ ὁμολογήσῃ

λογήσῃ τῶ λόγῳτε Χριςὸν. τὶ βαπτίζεις λοιπὸν λέγοντες; τὶς σῶ ἔδωκε τοσαύτλιω ἐξεσίαν; ὅσον δὲ ἐκ τῶ λόγε τότε φαίνεται, ὅτι ἐνόμιζαν ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ Χριςὸς, καὶ ἄλλος ὁ Προφήτης ὁπῶ ἤλπιζαν· διότι λέγεσιν, ἐπειδὴ δὲν εἶσαι ἐσὺ ὁ Χριςὸς, ἔτε ὁ Προφήτης· ἕτερον λογιάζοντες νὰ εἶναι τὸν Χριςὸν, καὶ ἄλλον τὸν Προφήτλιω, κακῶς νοῶντες· διότι ὁ Προφήτης αὐτὸς εἶναι ὁ Χριςὸς, καὶ Θεὸς ἡμῶν. ταῦτα δὲ πάντα ἔλεγον καθὼς τὸ ἐπροεῖπα, διὰ νὰ τὸν ἀναγκάσεν νὰ ὁμολογήσῃ τῶ λόγῳτε Χριςὸν· μᾶλλον δὲ νὰ εἰπῶμεν φθονῶντες τλιὼ δόξαν αὐτῶ, τὸν ἐρωτῶσι. διὰ τῶτο ἐδὲ λέγεσιν αὐτῷ, ἐσὺ εἶσαι ὁ Χριςὸς, ἀλλὰ ποῖος εἶσαι ἐσὺ; ὡσὰν νὰ ἔλεγαν ποῖος εἶσαι ἐσὺ ὁπῶ ἐπιχειρίζεσαι τηλικῶτον ἔργον, καὶ βαπτίζεις καὶ καθαρίζεις τὲς ἐξομολογεμένες; διότι μῶ φαίνεται ὅτι οἱ περισότεροι τῶν Ἑβραίων, δὲν ἐδέχοντο ἐδὲ τὸν Ἰωάννλω διὰ Χριςὸν, ἀλλὰ ἀπὸ φθόνε, καὶ βασκανίας τὸν ἐρωτῶσαν', ποῖος εἶσαι ἐσὺ; ἐπικατάρατοι ἦσαν τὸ λοιπὸν, ἐπειδὴ ὅταν ἐβάπτιζε τὸν ἐδέχθηκαν, καὶ ἐβαπτίθηκαν, καὶ ὕστερα τὸν ἐφθονῶσαν. ὄντως κατὰ ἀλήθειαν, γεννήματα ἐχιδνῶν εἶναι οἱ ἑβραῖοι.

Ματθ. γ'. Μάρκ. α. Λεκ. γ'. Κείμ. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης, λέγων· ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος δὲ ὑμῶν ἔςηκεν, ὃν ὑμεῖς ἐκ οἴδατε. αὐτός ἐςιν ὁ ὀπίσωμε ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν με γέγονεν· ἧ ἐκ εἰμὶ ἄξιος, ἵνα λύσω αὐτῶ τὸν ἱμάντα τῶ ὑποδήματος.

Ἐξήγ. Βλέπε καὶ τλιὼ πραότητα τῶ ἁγίε, καὶ τλιὼ ἀλήθειαν· τλιὼ μὲν πραότητα, ὅτι δὲν τὲς ἀπεκρίθη κανένα λόγον σκληρὸν, μὲ ὅλον ὁπῶ ἦσαν φθονεροὶ· τλιὼ δὲ ἀλήθειαν, ὅτι ἐμαρτύρησε τλιὼ δόξαν τῶ Κυρίε παῤῥησία, καὶ δὲν τλιὼ ἀπέκρυψε νὰ τλιὼ σύρῃ πρὸς τῶ λόγῳτε, καὶ νὰ δοξασθῇ· ἀλλὰ ὁμολογεῖ, ὅτι ἐγὼ μὲν βαπτίζω παραμικρὸν, καὶ ταπεινὸν βάπτισμα, διότι μόνον εἰς νερὸν βαπτίζω καὶ ἔτε ἄφεσιν ἁμαρτιῶν δὲν ἔχει, ἀλλὰ προετοιμάζω τὲς ἀνθρώπες, εἰς τὸ νὰ δεχθῶν τὸ πνευματικὸν βάπτισμα, τὸ ὁποῖον δίδει τλιὼ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν· ὅμως εἰς τὸ μέσον τας ἐκεῖ, ἐκεῖνος ὁπῶ δὲν τὸν ἠξεύρετε· διότι ἔςωντας νὰ εἶναι σμιγμένος μὲ τὸ πλῆθος ὁ Κύριος, δὲν ἐγνωρίζετο ποῖος εἶναι καὶ πόθεν. τάχα δὲ ἤθελον εἰπῇ τινὰς, ὅτι καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον ἔξεκεν ὁ Κύριος εἰς τὸ μέσον τῶν Φαρισαίων, ἀμὴ δὲν τὸν ἐγνώριζαν· διότι ἐπειδὴ αὐτοὶ ἐθαῤῥῶσαν ὅτι μελετῶν τὰς θείας γραφὰς, εἰς αὐτὰς δὲ τὰς γραφὰς εὑρίσκετον γραμμένος ὁ Κύριος, εἰς τὸ μέσον τες ἦτον, τετέσιν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν, ἀμὴ δὲν τὸν ἐγνώριζαν, ἔςωντας νὰ μλιὼ καταλαμβάνεν τὰς γραφὰς, ἂν καὶ εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν τὸν εἶχαν. μήποτε δὲ καὶ καθὼς ὁπῶ εἶναι μεσίτης Θεῶ, καὶ ἀνθρώπων ὁ Κύριος, λέγεται πῶς ἔξεκεν εἰς τὸ μέσον τῶν Φαρισαίων, θέλοντας νὰ τὲς κάμῃ διαλλαγὴ μὲ τὸν Θεὸν, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐγνώριζαν. σωεχῶς δὲ, ἤγεν συχνάκις βάνει τὸ, ὁ ὀπίσωμε ἐρχόμενος, δείχνοντας ὅτι δὲν εἶναι τελειωτικὸν τὸ ἐδικόντε βάπτισμα, ἀλλὰ προοδοποιητικὸν τῶ πνευματικῶ βαπτίσματος. τὸ δὲ ἔμπροσθέν με γέγονεν, ἀντὶ τῶ ἐντιμότερος, καὶ ἐνδοξότερός με ἔγινε, καὶ τοσῶτον, ὅτι δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ σωαριθμηθῶ, ἐδὲ μὲ τὲς παραμικρὲς δέλες αὐτῶ· διότι τὸ νὰ λύῃ τὰ ὑποδήματα, τῶ παραμικρῶ δέλε ὑπηρεσία εἶναι. εὐρῆκα δὲ, καὶ εἰς κάποιον ἀπὸ τὲς ἁγίες, τοιαύτλιω ἐξήγησιν, καὶ τλιὼ ἀνέγνωσα. τὸ ὑπόδημα πανταχῶ, πέρνεται εἰς τλιὼ σάρκα τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὁπῶ εἶναι ὑποκειμένη εἰς τὴν φθορὰν· ὁ δὲ ἰμὰς, ἤγεν τὸ λερίον τῶ ὑποδήματος, λαμβάνεται εἰς τὸν δεσμὸν τῶν ἁμαρτιῶν· ὁ Ἰωάννης λοιπὸν, εἰς μὲν τὲς ἄλλες ὁπῶ ἐπήγαιναν εἰς αὐτὸν, καὶ ἐξομολογῶντο, ἐδιάετον καὶ ἔλυε τὸν ἱμάντα, ἤγεν τὸ λωρίον τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν· διότι ἔςωντας νὰ εἶναι σφιγμένος μὲ ταῖς σειραῖς, ἤγεν μὲ ταῖς ἀλύσεις τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, ἐπήγαιναν εἰς αὐτὸν, καὶ διὰ νὰ τὲς νθετῇ νὰ ἔλθεν εἰς μετάνοιαν, τὲς ἐπροοδηγῆσεν εἰς τὸ νὰ θγάλεν καὶ τελείως τὸ λωρίον τῶτο, καὶ τὸ ὑπόδημα τὸ ἁμαρτωλὸν· εἰς δὲ τὸ Χριςὸν, ἔςωντας νὰ μὴν θρίσκῃ λωρίον, ἤγεν κανένα σωδεσμὸν ἁμαρτίας, πρεπόντως δὲν ἐδιάετον ἔτε νὰ τὸν λύσῃ· διότι πῶς ἤθελε διωηθῇ νὰ λύσῃ ἐκεῖνο ὁπῶ δὲν Ἡσαΐ. γγ. εὑρισκε; διότι ἁμαρτίαν ἐκ ἐποίησεν, ἐδὲ θρέθη δόλος εἰς τὸ ςόματε· ὑπόδημα δὲ εἶναι καὶ ἡ παρεσία, ἤγεν ὁ ἐρχομὸς τῶ Κυρίε ὁπῶ ἦλθεν εἰς ἡμᾶς· ἱμὰς δὲ, ἤγεν λωρίον αὐτῆς εἶναι ὁ τρόπος τῆς σαρκώσεως, καὶ τὸ πῶς ἐσωεδέθη μὲ τὸ σῶμα ὁ λόγος τῶ Θεῶ. τῶτον λοιπὸν τὸν τρόπον τῆς σαρκώσεως τῶ Κυρίε, ἀδιώατον εἶναι νὰ τὸν λύσῃ τινὰς· διότι τὶς διώαται νὰ λύσῃ, ἤγεν νὰ ἐξηγήσῃ, καὶ νὰ ἀποδείξῃ πῶς σωεδέθη ὁ Θεὸς μὲ τὸ σῶμα.

Κείμ. Ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τῶ Ἰορδάνε, ὅπε ἦν Ἰωάννης βαπτίζων.

Ἐξήγ. Τίνος ἕνεκεν ὅτι ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο; διὰ νὰ δείξῃ τὴν παῤῥησίαν τῶ μεγάλε κήρυκος, ὅτι δὲν ἐκήρυτλε ταῦτα περὶ τῶ Χριςῶ, εἰς καμίαν γωνίαν, ἢ εἰς κανένα σπῆτι, ἢ εἰς ἄλλον κανένα τόπον ἀπόκρυφον, ἀλλὰ εἰς τὸν Ἰορδάνλιω μέσα εἰς τοσῶτον πλῆθος τῶ λαῶ. πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρῃς καὶ τῶτο, ὅτι τὰ ἀκριβῆ ἀντίγραφα, ἐν Βηθαβαρᾷ γράφεν, διότι ἡ Βηθανία, δὲν εἶναι πέραν τῶ Ἰορδάνε, ἀλλὰ αὐτῶ σιμὰ εἰς τὴν Ἱερσαλήμ.

Κείμ.

Κείμ. Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησῆν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς τῦ Θεῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τῦ κόσμυ.

Ἐξήγ. Συχνάκις ἔρχεται ὁ Κύριος πρὸς τὸν πρόδρομον, ὄχι διὰ ἄλλην αἰτίαν, παρὰ ἐξάπαντος ἐπειδὴ ὡς ἕνας ἀπὸ τὲς πολλὲς ἐβαπτίσθη καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἰωάννυ, διὰ νὰ μὴ νομίσυν τινὲς, ὅτι διὰ νὰ εἶναι ἁμαρτωλὸς ὡσὰν τὲς ἄλλες διὰ τῦτο ἐβαπτίσθη· ταύτην τὴν ὑπόνοιαν, ἤγεν τὸν λογισμὸν, βελόμενος νὰ τὸν διορθώσῃ ὁ Βαπτιστὴς, λέγει, Ἴδε ὁ ἀμνὸς τῦ Θεῦ ὁπῦ σηκώνει τὰς ἁμαρτίας τῦ κόσμυ. διότι ἐκεῖνος ὁπῦ ἦτον τοσῦτον καθαρὸς, ὅτι νὰ σηκώνῃ καὶ τῶν ἄλλων τὰς ἁμαρτίας, καὶ νὰ τὰς ἀφανίζῃ, φανερὸν εἶναι, ὅτι καὶ τὸ βάπτισμα τῆς ἐξομολογήσεως, δὲν τὸ ἐδέχθη ἴσια μὲ τὲς ἄλλες. ἐξέτασον δὲ καὶ τὸ ῥητὸν, Ἴδε ὁ ἀμνὸς, ἤγεν τὸ πρόβατον τῦ Θεῦ· ὡσὰν ὁπῦ νὰ ἔλεγε πρόστινας ὁπῦ νὰ ἐπιθυμῦσαν, καὶ νὰ ἐζητῦσαν νὰ Ἰδῦν ἐκεῖνον τὸν ἀμνὸν, ἤγεν τὸ πρόβατον ὁπῦ ἐκήρυξεν ὁ Ἡσαΐας. Ἴδε ὁ ἀμνὸς, ἤγεν, νά τὸ πρόβατον ἐκεῖνο ὁπῦ ἐζητᾶσετε. νά ὁπῦ ἦλθεν ἐκεῖνο τὸ πρόβατον. διότι κάμνει χρεία, ὅτι πολλοὶ ἀπεκείνες ὁπῦ ἀνέγνωσαν, καὶ ἐμελετῦσαν τὴν βίβλον τῦ Ἡσαΐε, ἐρθνῦσαν καὶ ἐξέταζαν, ποῖος νὰ εἶναι ὁ ἀμνὸς. ὁ Ἰωάννης λοιπὸν τὲς τὸν δείχνει. καὶ δὲν εἶπεν ἀμνὸς, ἀλλὰ ὁ ἀμνός· διότι πολλοὶ ἀμνοὶ εἶναι, ὥσπερ καὶ Χριστοὶ πολλοὶ, ἀλλὰ ὁ ἀληθινὸς ἀμνὸς, ἐκεῖνος ὁπῦ τυπώνεται ὑπὸ τῦ Μωϋσέως, καὶ ὑπὸ τῦ Ἡσαΐε κηρύττεται, ἐτῦτος εἶναι. τῦ Θεῦ δὲ λέγεται ἀμνὸς ὁ Χριστὸς, εἴτε διατὶ ἐδέχθη ὁ Θεὸς τὸν θάνατον αὐτῦ διὰ τὴν ἐδικήμας σωτηρίαν, εἴτε ὡσὰν ὁπῦ τὸν ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς θάνατον διὰτ' ἐμᾶς· καθὼς ἔχομεν σωήθειαν νὰ λέγωμεν, ἐτέτη ἡ θυσία εἶναι τῦ ὀδεῖνος, ἀντὶ τῦ ὀδεῖνας τὴν ἐπρόσφερεν· ἔτζι λοιπὸν καὶ ὁ Κύριος, λέγεται ἀμνὸς τῦ Θεῦ, ὡσὰν ὁπῦ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ διὰ τὴν ἐδικήμας ἀγάπην, τὸν ἔδωκεν εἰς σφαγὴν διατ' ἐμᾶς. δὲν εἶπε δὲ ὁ ἄρας, ἤγεν ἐκεῖνος ὁπῦ ἐσήκωσε τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ ὁ αἴρων, τετέσιν ἐκεῖνος ὁπῦ σηκώνει. διότι καθ' ἑκάστην ἡμέραν σηκώνει, καὶ ἐξαλείφει τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἄλλας μὲν διὰ τῦ βαπτίσματος, ἄλλας δὲ διὰ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως. καὶ ἐκεῖνοι μὲν οἱ ἀμνοὶ, ἤγεν τὰ πρόβατα ὁπῦ ἐθυσιάζονταν τὸ παλαιὸν, δὲν ἐξηφάνιζαν παντελῶς ἐδενὸς ἁμαρτίαν· ἔτος δὲ ὁ ἀμνὸς, αἴρει, τετέσιν ἀφανίζει ὅλε τῦ κόσμυ τὰς ἁμαρτίας. τίνος δὲ ἕνεκεν δὲν εἶπε τὰς ἁμαρτίας, ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν; τάχα μὲν, καὶ διὰ νὰ εἰπῇ τὴν ἁμαρτίαν, καθολικὰ διὰ πάσας τὰς ἁμαρτίας εἶπε· καθὼς τὸ ἔχομεν σωήθειαν νὰ λέγωμεν, ὅτι ἀπέση ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ Θεῦ, ἀντὶ τῦ, πᾶσα ἡ ἀνθρωπότης· ἔτζι λοιπὸν καὶ ἐδῶ, ἔξωντας νὰ εἰπῇ τὴν ἁμαρτίαν, καθολικὰ διὰ πάσας τὰς ἁμαρτίας εἶπε. καὶ ἄλλο δὲ, ἔξωντας ὁπῦ νὰ παρακέσῃ ὁ ἄνθρωπος τῦ Θεῦ, ἐξέπεσεν εἰς τὰ πάθη· τὸ λοιπὸν ἡ ἁμαρτία τῦ κόσμυ, ἡ παρακοὴ ἦτον, τὴν ὁποίαν τὴν ἐσήκωσεν ἀπὸ τὸ μέσον ὁ Κύριος, ἔξωντας νὰ γένῃ ὑπήκοος ἕως θανάτυ, καὶ νὰ ἰατρεύσῃ τὸ ἀνάντιον μὲ τὸ ἀνάντιον.

Κείμ. Οὗτός ἐστι περὶ οὗ ἐγὼ εἶπον· ὀπίσωμε ἔρχεται ἀνὴρ, ὃς ἔμπροσθέν με γέγονεν, ὅτι πρῶτός με ἦν. Ἰωάνν. γ'.

Ἐξήγ. Παραπάνωμεν εἰς ἐκείνες ὁπῦ ἦλθαν ἀπὸ τῶν Φαρισαίων, τὲς ἔλεγεν ὁ Ἰωάννης, ὅτι εἰς τὸ μέσον σας ἕκεται ἐκεῖνος ὁπῦ ἐσεῖς δὲν τὸν ἐγνωρίζετε, ὁ ὁποῖος ἔγινεν ἔμπροσθέν με· τώρα δὲ τὸν δείχνει καὶ μὲ τὸν δάκτυλον, καὶ τὸν φανερώνει εἰς ἐκείνες ὁπῦ δὲν τὸν ἐγνωρίζεν. ἐτῦτος εἶναι λέγων ἐκεῖνος, διὰ τὸν ὁποῖον ἐμαρτύρεν πρὸς Φαρισαίες, καὶ τὲς ἔλεγα ὅτι ἔμπροσθέν με γέγονεν, ἀντὶ τῦ ἐντιμότερος καὶ ἐνδοξότερός με εἶναι· διατί; ὅτι πρῶτός με ἦτον. ἄκεε Ἄρειε, δὲν εἶπεν ὅτι πρῶτος με ἐκτίσθη, ἀλλὰ ὅτι ἦτον. ἀκέετε καὶ ἐσεῖς ἡΦυλὴ τῦ Σαμοσατέως, ὅτι δὲν ἄρχισεν ἀπὸ τῆς Μαρίας, τῦ εἶναι ὁ Κύριος, ἀλλὰ πρῶτος ἦτον τῦ Προδρόμε, κατὰ τὴν προαιώνιον γέννησιν. ἐπειδὴ ἀνίσως καθὼς ἐσεῖς λέγετε καὶ Φλυαρεῖτε, ἀπὸ τῆς Μαρίας ἔλαβεν ἀρχὴν τῦ εἶναι ὁ Κύριος, πῶς ἦτον πρῶτος τῦ Προδρόμε; διότι φανερὸν εἶναι ὅτι ἔτος περνᾶ τὸν Κύριον ἕξι μῆνες, εἰς τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν. ἀνὴρ δὲ, ἤγεν ἄνδρας λέγεται ὁ Κύριος, ἔναμεν καὶ διὰ τὸ τέλειον τῆς ἡλικίας, διότι τριάκοντα χρονῶν ἦτον ὅταν ἐβαπτίσθη· ἄλλο δὲ, καὶ ὡσὰν ὁπῦ εἶναι πάσης ψυχῆς ἄνδρας, καὶ τῆς Ἐκκλησίας νυμφίος. διότι λέγει ὁ Παῦλος, ἡρμοσάμην ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ, ἤγεν σᾶς ἁρμόσασα μὲ ἕνα ἄνδρα, δηλονότι νὰ σᾶς παραστήσω εἰς τὸν Χριστόν. λέγει λοιπὸν ὁ Πρόδρομος, ὅτι ἐγὼ μὲν εἶμαι ὁ νυμφαγωγὸς καὶ προξενιτὴς, ἔρχεται δὲ ὀπίσωμε ὁ ἀνὴρ, ἤγεν ὁ ἄνδρας. διότι ἐγὼ μὲν σύρνω τὰς ψυχὰς, πρὸς τὴν πίσιν τῦ Χριστῦ, αὐτὸς δὲ εἶναι ὁ ἄνδρας ὁπῦ μέλλει νὰ τὰς ἁρμοσθνιασθῇ. Λεκ. γ'. Β. πρὸς Κορ. ια.

Κείμ. Κἀγὼ οὐκ ἤδειν αὐτὸν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ, διὰ τῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων. καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης, λέγων· ὅτι τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν ἐξ Οὐρανῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. κἀγὼ οὐκ ἤδειν αὐτόν· ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτὸν, ἔτός ἐστιν ὁ βαπτί- Ματθ. γ'. Μαρκ. α'. Λεκ. γ'.

ζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. κἀγὼ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Ὑιὸς τοῦ Θεοῦ.

Λουκ. α. Εξήγ. Ἐπειδὴ συγγενὴς τοῦ Κυρίου ἦτον ὁ Πρόδρομος, (διότι εἶπεν ὁ ἄγγελος πρὸς τὴν παρθένον· ὅτι Ἰδοὺ ἡ συγγενής σου Ἐλισάβετ συνέλαβε·) διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τινὰς, ὅτι διὰ τὴν συγγένειαν τοῦ κάμνει χάριν ὁ Πρόδρομος τοῦ Κυρίου, καὶ μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ τοιαῦτα, διὰ τοῦτο λέγει συχνάκις, ὅτι ἐγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτὸν, ἤγουν δὲν τὸν ἤξευρα, διὰ νὰ εὐγάλῃ τὰς ὑποψίας· ἀλλὰ διὰ νὰ φανερωθῇ λέγει εἰς τὸν Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθα ἐγὼ νὰ βαπτίζω, διὰ νὰ ὁδηγηθοῦν πάντες λέγει, πρὸς τὴν πίστιν αὐτοῦ, ἤγουν νὰ πιστεύσουν εἰς αὐτόν. καὶ διὰ νὰ δειχθῇ εἰς τοὺς λαοὺς, διὰ τοῦτο βαπτίζω ἐγὼ· διότι ἐμοῦ βαπτίζοντος, συντρέχουσιν οἱ λαοὶ· καὶ ὡσὰν συναχθοῦν, φανεροῦται ὁ Χριστὸς, κηρυττόμενος ἀπὸ λόγου μου· εὑρισκόμενος καὶ αὐτὸς παρὼν, καὶ δεικνύμενος εἰς τοὺς εὑρισκομένους ἐδῶ. διότι ἐὰν δὲν ἐσύντρεχαν διὰ τὸ βάπτισμα οἱ λαοὶ, πῶς ἤθελε δειχθῇ ὁ Κύριος παρὰ τοῦ Ἰωάννου πρὸς αὐτοὺς; διότι δὲν ἤθελε περιπατῇ ἀπὸ σπῆτι εἰς σπῆτι ὁ Ἰωάννης, νὰ βαστᾷ, καὶ τὸν Χριστὸν ἀπὸ τὸ χέρι νὰ τὸν δείχνῃ καθ' ἑνὸς. διὰ τοῦτο λοιπὸν λέγει, ἦλθα νὰ βαπτίζω εἰς τὸ νερὸν, διὰ νὰ συναχθοῦν οἱ λαοὶ διὰ τὸ βάπτισμα, καὶ νὰ φανερωθῇ ἀπὸ ἐμένα ὁ Χριστὸς εἰς αὐτοὺς. ἀπ' ἐδὼ μανθάνομεν, ὅτι τὰ λεγόμενα παιδικὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ψεύτικα, καὶ συνθεμένα ἀπ' ἐκείνους ὁποῦ θέλουν νὰ γελοῦν τὸ μυστήριον. διότι ἂν ἦσαν ἀληθινὰ, πῶς δὲν ἐγνωρίζετον ἕως τότε ὁ Κύριος κάμνωντας τοιαῦτα θαύματα; διότι δὲν ἦτον δυνατὸν κατὰ ἀλήθειαν, ἐὰν ἐθαυματουργοῦσε τοιαῦτα, νὰ μὴν εἶναι περιβόητος. ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦτο ἀληθῶς, ὄχι· διότι πρὶν τοῦ βαπτίσματος, οὔτε σημεῖα ἔκαμεν, οὔτε ἐγνωρίζετον ὁ Κύριος· ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ μὲ ἔπεμψε νὰ βαπτίζω, ἐκεῖνος μοῦ εἶπεν, ὅτι εἰς ὅποιον ἤθελες ἰδῇ ὁποῦ νὰ κατέβη τὸ Πνεῦμα, ἐκεῖνος εἶναι ὁποῦ βαπτίζει ἐν πνεύματι ἁγίῳ. διὰ νὰ κάμῃ λοιπὸν τὴν περὶ τοῦ Χριστοῦ μαρτυρίαν ἀνύποπτον ὁ Ἰωάννης καθὼς τὸ εἶπα, διὰ τοῦτο φέρνει τὴν μαρτυρίαν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πατέρα· διότι λέγει, ἐγὼ μὲν, δὲν τὸν ἤξευρα, ὁ Πατὴρ ὅμως μοῦ τὸν ἀπεκάλυψεν εἰς τὸ βάπτισμα. ἀλλὰ ἤθελεν εἰπῇ τινὰς, καὶ ἐπειδὴ δὲν τὸν ἤξευρεν ὁ Ἰωάννης, ἀμὴ

Κεφ. β. πῶς λέγει ὁ Ματθαῖος, ὅτι τὸν ἐμπόδιζε λέγωντας, ἐγὼ χρείαν ἔχω νὰ βαπτισθῶ ἀπὸ ἐσένα, καὶ ἐσὺ ἔρχεσαι πρὸς ἐμένα; καὶ εἰς τοῦτο λέγομεν, ὅτι τὸ οὐκ ᾔδειν αὐτὸν, ἔτζι πρέπει νὰ τὸ καταλάβῃς, ὅτι προτήτερα ἀπὸ τὸ βάπτισμα, καὶ ἀπὸ πολὺν καιρὸν δὲν τὸν ἤξευρεν, ὅμως τότε εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βαπτίσματος, τὸν ἐγνώρισεν. εἶναι δὲ νὰ τὸ εἰποῦμεν καὶ ἀλλέως. ὅτι τὸν ἤξευρε μὲν ὅτι εἶναι ὁ Χριστὸς, ἀμὴ πῶς αὐτὸς εἶναι ὁποῦ ἔμελλε νὰ βαπτίσῃ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, δὲν τὸν ἤξευρεν, ἀλλὰ τότε τὸ ἔμαθεν, ὅταν εἶδε τὸ πνεῦμα ὁποῦ ἐκατέβη. λέγωντας λοιπὸν ὅτι δὲν τὸν ἤξευρα, τοῦτο μᾶς κάμνει νὰ καταλάβωμεν. ὅτι δὲν τὸν ἤξευρε πῶς αὐτὸς εἶναι ὁποῦ μέλλει νὰ βαπτίσῃ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, ὅμως πῶς ἦτον καλήτερος ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, τὸν ἤξευρε· διὰ τοῦτο καθὼς λέγει ὁ Ματθαῖος, τὸν ἐμπόδιζε νὰ βαπτισθῇ ἀπὸ λόγουτου, ὡσὰν ὁποῦ τὸν ἐγνώριζε βέβαια διὰ μεγαλήτερόντου· καὶ ἐπειδὴ ἐκατέβη καὶ τὸ πνεῦμα, τότε τὸν ἐγνώρισε φανερώτερα, καὶ τὸν ἐκήρυξε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους. τὸ δὲ πνεῦμα ἐφάνη εἰς ὅλους ἐκείνους ὁποῦ εὑρέθηκαν ἐκεῖ, καὶ ὄχι μόνον εἰς τὸν Ἰωάννην. διατὶ λοιπὸν δὲν ἐπίστευσαν; ὅτι ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος καρδία αὐτῶν, ἐπειδὴ τὸν ἔβλεπαν καὶ θαυματουργοῦντα, ἀμὴ δὲν ἐπίστευαν. τινὲς δὲ λέγουν, ὅτι δὲν τὸ εἶδαν ὅλοι, ἀμὴ μόνον οἱ εὐλαβέστεροι, διότι ἐὰν καὶ σωματικῶς ἐκατέβη τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ πρέπον εἶναι νὰ μὴν ἐφάνῃ εἰς ὅλους. διότι καὶ οἱ Προφῆται πολλὰ ἔκαμναν, καὶ πολλὰ εἶδον εἰς εἶδος αἰσθητὸν, ὡσὰν ὁ Δανιὴλ, ὁ Ἐζεκιὴλ, καὶ ἄλλοι, ἀλλ' ὅμως ἄλλος κανεὶς δὲν τὰ ἔβλεπε. κἀγὼ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα, ἤγουν καὶ ἐγὼ εἶδα καὶ ἐμαρτύρησα, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Ὑιὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ποῦ ἐμαρτύρησεν ὁ Ἰωάννης, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Ὑιὸς τοῦ Θεοῦ; διότι πουθενὰ δὲν εἶναι γραμμένον τοῦτο. ἀμνὸν μὲν τὸν λέγει, ἀμὴ Ὑιὸν Θεοῦ δὲν τὸν λέγει καθόλου. ἀπὸ τὸ ὁποῖον κάμνει χρεία νὰ στοχάζεσαι, ὅτι καὶ ἄλλα πολλὰ ἀπέμειναν ἄγραφα, διότι δὲν ἐγράφησαν ὅλα ὅσα ἔγιναν, καὶ ἐλαλήθησαν.

Κείμ. Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι, λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλοῦντος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ.

Εξήγ. Διὰ τὴν ῥαθυμίαν τῶν ἀκουόντων, ἤγουν διὰ τὴν ἀμέλειαν ἐκείνων ὁποῦ ἤκουαν, ἀναγκάζεται ὁ Ἰωάννης νὰ λέγῃ πάλιν τὰ αὐτὰ, διὰ νὰ κατορθώσῃ τίποτες, μὲ τὸ πυκνὸν τῆς μαρτυρίας. καὶ τὸ λοιπὸν δὲν ἐγελάσθη, ἀλλὰ δύο μαθητὰς ἐπρόσφερεν εἰς τὸν Χριστὸν. διότι ἔστωντας ὁποῦ ἦτον νυμφαγωγὸς, ἤγουν προξενητὴς κατὰ ἀλήθειαν, ἔκαμνε πάντα τρόπον, εἰς τόσον ὅτι νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν νυμφίον Χριστὸν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς μὲν, σιγᾷ ὡς νυμφίος· ὁ δὲ προξενητὴς, λέγει τὰ πάντα. καὶ ὡς νυμφίος δὲ ἔρχεται πρὸς τὸ πλῆθος ὁ Κύριος, διότι εἰς τοὺς γάμους, δὲν πηγαίνει ἡ νύμφη πρὸς τὸν νυμφίον, ἀμὴ ὁ νυμφίος πηγαίνει πρὸς ἐκείνην, ἂν καὶ Βασιλέως υἱὸς εἶναι. διὰ τοῦτο καὶ ὁ

Κύριος

Κύριος, θέλωντας νὰ νυμφεύθῃ τὴν φύσιν ἡμῶν, ἐκατέβη πρὸς αὐτὴν εἰς τὴν γῆν· καὶ ὅταν ἔγιναν οἱ γάμοι, ἔλαβεν αὐτὴν καὶ ἀνέβη εἰς τὸν Οὐρανὸν εἰς τὸ σπῆτι τὸ πατρικόν. ἐμβλέψας δὲ τῷ Ἰησῦ λέγει ὁ Ἰωάννης, τουτέστι καὶ μὲ τὰ ὀμμάτια ἔδειχνε τὴν χαρὰν ὁπῦ εἶχεν εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ τὸ θαῦμα, καὶ λέγει, Ἴδε ὁ Ἀμνὸς τῦ Θεῦ, οἱ δὲ μαθηταὶ καταμαλαχθέντες μὲ ταῖς συχναῖς μαρτυρίαις, ἠκολούθησαν τῷ Ἰησῦ· ὄχι ὅτι νὰ ἐκαταφρόνησαν τὸν Ἰωάννην, μάλιστα δὲ τὸν ἐπίστευσαν, ἔσωντας νὰ μαρτυρῇ περὶ Χριστῦ μεγάλα, καὶ θαυμαστά.

Κείμ. Στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησῦς, καὶ θεασάμενος αὐτὲς ἀκολουθῦντας, λέγει αὐτοῖς· τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Ῥαββὶ, (ὅ λέγεται ἑρμηνευόμενον, Διδάσκαλε) πῦ μένεις; λέγει αὐτοῖς· ἔρχεσθε, καὶ Ἴδετε. ἦλθον ἓν καὶ εἶδον πῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν Ἡμέραν ἐκείνην. ὥρα δὲ ἦν ὡς δεκάτη.

Ἐξήγ. Οἱ μὲν Ματθαῖος ὡσὰν ἐδιηγήθη περὶ τῦ βαπτίσματος, παραθὺς διηγᾶται πῶς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος διὰ νὰ πειραχθῇ ὑπὸ τῦ διαβόλε· ἔτος δὲ ὁ Εὐαγγελιστὴς τὰ ἄφησε τᾶτα ὅλα, ὅσα εἶπεν ἐκεῖνος, καὶ διηγεῖται μόνον ἐκεῖνα ὁπῦ ἔγιναν ὅταν ἐκατέβη ἀπὸ τὸ ὄρος. καὶ ἡ ἀκολέθησις λοιπὸν τῶν μαθητῶν τῦ Ἰωάννε ὁπῦ ἦλθαν πρὸς τὸν Χριστὸν, ὅταν ἐκατέβη ἀπὸ τὸ ὄρος ἔγινε· διὰ νὰ δείξῃ ὡς λογιάζω ὁ Κύριος, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνεται τινὰς διδάσκαλος, πρὶν νὰ ἀνέβῃ εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς, διότι τᾶτο δηλοῖ τὸ ὄρος· καὶ νικήσας πάντα πειρασμὸν, νὰ λάβῃ τὴν νίκην κατὰ τῦ πειράζοντος. πρῶτον λοιπὸν ἀκολουθῦσιν οἱ μαθηταὶ, καὶ τότε ἐρωτῶσι πῦ μένει· διότι δὲν ἔπρεπε νὰ διαλεχθῦν φανερὰ, ἀμὴ παράμερα, ὡσὰν ὁπῦ διὰ ἀναγκαῖα τινὰ ἤθελον νὰ μάθεν· μάλιστα δὲ ἀδὲ αὐτοὶ ἐρωτῶσι πρῶτον, ἀλλὰ αὐτὸς ὁ Χριστὸς τὲς ἤφερε πρὸς τὴν ἐρώτησιν. διότι τὲς λέγει, τί ζητεῖτε; ὄχι ὅτι δὲν ἤξευρε, καὶ διὰ τᾶτο τὲς ἐρωτᾷ· διότι πῶς δὲν ἤθελεν ἠξεύρει, αὐτὸς ὁπῦ ἠξεύρει τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων; ἀλλὰ διὰ νὰ τὲς παρακινήσῃ μὲ τὴν ἐρώτησιν νὰ εἰπῦν ἐκεῖνον ὁπῦ ἐβέλονταν. διότι κάμνει χρεία ὅτι καὶ νὰ συντρέπονταν, καὶ νὰ τὸν ἐφοβῦντο, ὡς ἄνθρωπον μαρτυρέμενον παρὰ τῦ Ἰωάννε. σὺ δὲ θαύμασον τὴν καλὴν γνώμην αὐτῶν, ὅτι ὄχι μόνον ἠκολούθησαν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ διδάσκαλον τὸν κράζεν, καὶ μὲ ὅλον τᾶτο ὁπῦ ἀκόμι δὲν ἤκεσαν ἀπ' αὐτὸν κανένα λόγον, ὅμως θέλοντες νὰ μάθεν τίποτες ἀπ' αὐτῦ ξεχωρισὰ, τὸν ἐρωτῶσι, λέγοντες πῦ μένεις, ἤγεν πῦ κατοικεῖς; διότι τὸ νὰ ἐρωτήσῃ, καὶ νὰ ἀκροαθῇ τινὰς τίποτες, εἰς τὴν ἡσυχίαν εἶναι ἁρμοδιώτερον. ὁ δὲ Κύριος δὲν τὲς λέγει σημάδια τῦ σπητίε, ἀμὴ τὲς λέγει, ἔρχεσθε καὶ Ἴδετε. καὶ τᾶτο τὸ ἔκαμεν ἔναμεν διὰ νὰ τὲς σύρῃ πρὸς περισσοτέραν ἀκολέθησιν, καὶ ἄλλο δὲ δοκιμάζωντας τὸν πόθοντες, ἐὰν δὲν ὀκνήσεν διὰ τὸ μάκρος τῆς ςράτας. διότι ἂν ἤθελαν ἔλθῃ ἀπὸ ψυχρᾶς γνώμης, δὲν ἤθελαν τῦ ἀκολουθήσῃ νὰ πηγαίνεν ἕως τὸ σπῆτι. ἀμὴ ἀλλῦ λέγει, ὅτι ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε ἐκ ἔχει πῦ τὴν κεφαλὴν κλίναι, καὶ ἐδῶ φαίνεται πῶς εἶχε σπῆτι; δὲν εἶναι ἀντίον τᾶτο ἐκεῖνε, διότι καὶ ὅταν λέγῃ ὅτι ὁ υἱὸς τῦ ἀνθρώπε δὲν ἔχει πῦ νὰ κλίνῃ τὴν κεφαλὴν, δὲν λέγει τᾶτο, ὅτι δὲν ἔχει καθόλε κατοικητήριον, ἀλλὰ πῶς δὲν ἔχον ἐδικόντε· ἐὰν τὸ λοιπὸν καὶ ἐκατοίκα εἰς σπῆτι, δὲν ἐκατοικῦσιν εἰς ἐδικόντε, ἀλλὰ εἰς ξένον. τὸν δὲ καιρὸν, δὲν τὸν λέγει ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ὁ Εὐαγγελιστὴς, ὅτι ὥρα ἦν ὡς δεκάτη, ἀλλὰ διὰ νὰ διδάξῃ καὶ τὲς μαθητὰς, καὶ τὲς διδασκάλες, ὅτι δὲν πρέπει νὰ κοιτάζεν καιρὸν καὶ ὥραν· ἀλλὰ μήτε ὁ διδάσκαλος νὰ λέγῃ ὅτι ἐβραδίασε, καὶ δὲν εἶναι καιρὸς τώρα, ἀλλὰ ἄυριον θέλεις μάθῃ· καὶ ὁ μαθητὴς νὰ λογιάζῃ, ὅτι ὅλος ὁ καιρὸς εἶναι ἐπιτήδειος διὰ μάθησιν, καὶ νὰ μὴ ἀφίνῃ τὴν ἀκρόασιν διὰ τὴν ἄυριον. μανθάνομεν δὲ καὶ τᾶτο ἀπ' ἐδῶ, ὅτι τοσᾶτον ἦσαν ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴν γαστριμαργίαν καὶ σωφρονισμένοι εἰς τὴν νηστείαν, ὅτι τὸν καιρὸν ὁπῦ ἐξοδιάζεν ἄλλοι εἰς ἀνάπαυσιν τῦ κορμίε, ἔσωντας νὰ εἶναι βαρυφορτωμένοι ἀπὸ τὰ φαγητὰ, καὶ νὰ μὴ ἠμπορῦν νὰ ἐπιχειρηθῦν κανένα ἔργον σπεδαῖον, ἐτᾶτον τὸν καιρὸν, αὐτοὶ τὸν ἐξοδιάζαν εἰς ἀκρόασιν. ὄντως κατὰ ἀλήθειαν, μαθηταὶ ἦσαν Ἰωάννε τῦ νηστευτῦ, ἤγεν τῦ προδρόμε. βλέπε δὲ ὅτι πρὸς ἐκείνες ὁπῦ τὸν ἀκολουθῦσαν γυρίζει ὁ Χριστὸς, καὶ δείχνει τὸ πρόσωπόντε πρὸς αὐτὲς· διότι ἐὰν δὲν ἀκολουθήσῃ τινὰς τὸν Χριστὸν, διὰ τῆς ἀγαθῆς πράξεως, δὲν θέλει φθάσει εἰς τὴν θεωρίαν τῦ προσώπε τῦ Κυρίε, ἔτε θέλει ὑπάγει εἰς τὴν κατοικίαν αὐτῦ, τουτέστι δὲν θέλει φθάσει νὰ φωτισθῇ νὰ καταλάβῃ τὴν θεότητα. διότι σπῆτι τῦ Χριστῦ, εἶναι τὸ φῶς· διότι λέγει, ὁ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον. ἐκεῖνος λοιπὸν ὁπῦ νὰ μὴ καθαρίσῃ τὸ λόγετε, καὶ διὰ τῆς καθάρσεως νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Χριστὸν, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ φωτισθῇ, καὶ νὰ καταλάβῃ θεότητα.

Κείμ. Ἦν δὲ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρε, εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκεσάντων παρὰ Ἰωάννε, καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ. εὑρίσκει ἔτος πρῶτος τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα, καὶ λέγει αὐτῷ· εὑρήκαμεν τὸν μεσσίαν, ὅ ἐστι

Κεφ. γ'.

Λεκ. θ.

μεθερμηνευόμενον, Χριστός· καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας
Ματθ. ις'. δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, εἶπε· σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ· σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος.

Ἐξήγ. Τῷ μὲν Ἀνδρέᾳ τὸ ὄνομα, μᾶς τὸ λέγει ὁ Εὐαγγελιστής· τῷ δὲ ἄλλῳ μαθητῇ δὲν τὸ λέγει. διότι λέγουσι τινὲς ὅτι αὐτὸς ὁ Ἰωάννης ὅπου γράφει ταῦτα, αὐτὸς ἦτον ὁ ἄλλος μαθητής. ἄλλοι δὲ λέγουν, ὅτι δὲν ἦτον ἀπὸ τοὺς ἐπισήμους ἐκεῖνος. καὶ ἄλλο δέ, ὅτι δὲν ἦτον τίποτε κέρδος ἀπὸ τινὰ μάθησιν τοῦ ὀνόματος· διότι τὸν μὲν ἀνδρέα ἀναφέρει, διὰ νὰ εἶναι καὶ ὀνομαστός, καὶ διὰ νὰ προσφέρῃ τὸν ἀδελφόντου. βλέπε δὲ ἀγάπην πρὸς ἀδελφόν, πῶς δὲν ἔκρυψε τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ τὸν ἀδελφόντου, ἀλλὰ τὸν κάμνει κοινωνόν, ἤγουν συντροφον εἰς τὸν θησαυρόν, τουτέστιν εἰς τὸν πλοῦτον, καὶ μὲ περιχαρίας φωνὴν λέγει πρὸς αὐτὸν, εὑρήκαμεν τὸν Μεσσίαν· ὡς φαίνεται γὰρ, ἀπὸ πολὺν καιρὸν ἀγαποῦσαν, καὶ ἐμελετοῦσαν τὴν ζήτησιν. καὶ δὲν λέγει Μεσσίαν μόνον, ἀλλὰ τὸν Μεσσίαν μετὰ τοῦ ἄρθρου, ἤγουν ἐκεῖνον αὐτὸν τὸν καθολικὸν Χριστόν· διότι ἐκεῖνος ὅπου αὐτοὶ ἀπαντύχαιναν, ἕνας ἦτον, ἀγκαλὰ καὶ πολλοὶ ὀνομάζονταν χρηστοὶ, καὶ Υἱοὶ Θεοῦ. ἤφερε δὲ αὐτὸν εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὄχι πῶς ἦτον δύσκολοκατάπειστος, καὶ ἔκλινεν εἰς κάθε λόγον, ἀλλὰ μάλιστα ὡς ὀξὺς, καὶ θερμὸν, καὶ διὰ τοῦτο παρευθὺς ἐκατάλαβε, καὶ ἐδέχθη τοὺς λόγους, ὅπου τοῦ εἶπαν ὁ ἀδελφόστου περὶ τοῦ Χριστοῦ. διότι κάμνει χρεία νὰ ἐδιαλέχθη πολλὰ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀνδρέας, καὶ νὰ τοῦ ἐδιηγήθη ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ, ἔσωντας ὅπου ἔμεινε μὲ τὸν Χριστὸν, καὶ ἐδιδάχθη τινὰ μυστικά. εἰ δὲ φιλονεικᾷ τινὰς, καὶ κατηγορεῖ τὸν Πέτρον πῶς ἦτον δύσκολοκατάπειστος, ἂς μάθῃ καὶ τοῦτο, ὅτι δὲν ἐπίστευσεν εὐθὺς τὸν Ἀνδρέα, ἀλλὰ μόνον ὅτι τὸν ἤφερε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, τὸ ὁποῖον μάλιστα εἶναι τῆς σεβαστῆς διανοίας ὅπου δὲν πιστεύει κάθε λόγον παρευθύς. διότι δὲν ἐπαραδέχθη ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, τοὺς λόγους τοῦ Ἀνδρέα, ἀλλὰ ἠθέλησε νὰ ἰδῇ καὶ τὸν Χριστόν. ὅπως εἰμὴν εὕρει τίποτε ἀξιόλογον, νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, εἰδεμὴ νὰ γυρίσῃ. εἰς τόσον ὅτι, τὸ νὰ τὸν φέρῃ πρὸς τὸν Χριστὸν, δὲν εἶναι δύσκολίας, ἀλλὰ ἀκριβείας γνώρισμα. τὸ λοιπὸν τί τοῦ λέγει ὁ Κύριος; ἀπὸ τὸ νὰ προφητεύσῃ περὶ αὐτοῦ, ἀρχίζει νὰ τοῦ φανερώνῃ τοὺς λόγους πρὸς αὐτόν. διότι ἐπειδὴ αἱ Προφητεῖαι δὲν εἶναι ὀλιγότεραις ἀπὸ τὰς θαυματουργίας, ἂν καὶ δὲν πείθουν τόσον τοὺς ἀνθρώπους, προφητεύει λοιπὸν περὶ τοῦ Πέτρου· διότι λέγει, ἐσὺ εἶσαι ὁ Σίμων ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωνᾶ· καὶ ἀπέκει τοῦ λέγει, καὶ τὸ μέλλον, ἐσὺ θέλεις ὠνομασθῇ Κηφᾶς. διότι ἀπὸ τοῦ, νὰ εἰπῇ ἐκεῖνο ὅπου εἶχε, πιστεύεται καὶ διὰ τὸ μέλλον. δὲν εἶπε δὲ ὅτι ἐγὼ θέλω σὲ ὀνομάσει Πέτρον, ἀλλὰ θέλεις ὀνομασθῇ· ὅτι δὲν ἐβέλετον νὰ δείχνῃ ἐξ ἀρχῆς τὰ τῆς αὐθεντείας, ἐπειδὴ ἀκόμι δὲν εἶχαν ἀδὲ πίστιν βεβαίαν περὶ αὐτοῦ. τίνος δὲ ἕνεκεν, τοῦτονμὲν ὀνομάζει Πέτρον, τοὺς δὲ υἱοὺς τοῦ Ζεβεδαίου, υἱοὺς βροντῆς; διὰ νὰ δείξῃ ὅτι καὶ τῆς Παλαιᾶς, καὶ τῆς Νέας Διαθήκης αὐτὸς εἶναι ὁ ποιητής,
Γενεσ. ις. ὅπου ἄλλαξε καὶ τότε καὶ τώρα τὰ ὀνόματα. διότι ὁ Ἀβραὰμ, προτήτερα ὠνομάζετον Ἄβραμ, καὶ τὸν ὠνόμασεν Ἀβραὰμ· καὶ τὴν Σάρα, τὴν ὠνόμασε σάρραν. ἤξουρε δὲ, ὅτι Σίμων ἑρμηνεύεται ὑπακοὴ, Ἰωνᾶς δὲ περιστερὰ· τέκνον λοιπὸν τῆς πραότητος (ἡ ὁποῖα πρᾳότης δηλοῦται διὰ τῆς περιστερᾶς) εἶναι ἡ ὑπακοή. ἐκεῖνος δὲ ὅπου ἔχει τὴν ὑπακοὴν, γίνεται καὶ Πέτρος, ὁδηγέμενος διὰ τῆς ὑπακοῆς εἰς τὴν σερρότητα τοῦ καλοῦ.

Κείμ. Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ εὑρίσκει Φίλιππον, καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. ἦν δὲ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδᾶ, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ,
Γενεσ. μθ'. καὶ λέγει αὐτῷ· Ὃν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ, καὶ οἱ Προφῆται, εὑρήκαμεν τὸν Ἰησοῦν, τὸν υἱὸν Ἰωσὴφ, τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ.
Δευτ. ιη'.
Ἡσαϊ. δ'.
Ἱερεμ. λγ.
Δανιὴλ. θ'.
Λευ. κδ'. Ἐξήγ. Ὁ μὲν Ἀνδρέας ἀκέσας τοῦ Προδρόμου, καὶ ὁ Πέτρος τοῦ Ἀνδρέου, ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ· ὁ δὲ Φίλιππος φαίνεται πῶς δὲν ἤκουσε τίποτε, καὶ ὅμως ἔσωντας νὰ τοῦ εἰπῇ ὁ Χριστὸς ἀκολούθει μοι, παρευθὺς τὸν ἠκολούθησε. πόθεν λοιπὸν ἐκαταπείσθη ἔτζι ὀγλήγορα; φαίνεται λοιπὸν, πρῶτον μὲν ὅτι ἡ φωνὴ τοῦ Κυρίου, νὰ ἄναψε κάποιον κέντρον ἀγάπης εἰς τὴν ψυχήν του· διότι δὲν ἐλέγετον ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἡ φωνὴ τοῦ σωτῆρος, ἀλλὰ παρευθὺς ἔκαιε τὰ ἐντόθια τῶν ἀξίων πρὸς τὴν ἀγάπην του. ὥσπερ καὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἦσαν μὲ τὸν Κλεόπα ἔλεγαν, ἐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ; ἤγουν δὲν ἐκαίετον ἡ καρδίαμας μέσα, ὅταν μᾶς ὡμιλοῦσεν ὁ Χριστὸς εἰς τὴν στράταν; καὶ ἄλλο διὰ νὰ εἶναι μεμερισμένη ἡ καρδία τοῦ Φιλίππου ἀπὸ τὴν συχνὴν μελέτην τοῦ Μωϋσέως, καὶ διὰ νὰ ἀπαντυχαίνῃ πάντοτε τὸν Χριστὸν, παρευθὺς ὡσὰν τὸν εἶδεν ἐπίστευσεν, διὰ τοῦτο καὶ λέγει, εὑρήκαμεν τὸν Ἰησοῦν, τὸ ὁποῖον δείχνει ὅτι τὸν ἐζήτει. μήποτε δὲ καὶ ἔμαθεν ἀπὸ τὸν Ἀνδρέα, καὶ τὸν Πέτρον διὰ τὸν Χριστόν; διότι ἔσωντας νὰ εἶναι ἀπὸ μίαν πατρίδα, κάμνει χρεία νὰ ἐσωμιλήσαν, καὶ τοῦ ἀφηγήθηκαν περὶ τοῦ Κυρίου· τὸ ὁποῖον φαίνεται πῶς νὰ δηλοποιῇ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς, μὲ τὸ νὰ λέγῃ, ἦτον δὲ ὁ Φίλιππος ἐκ τῆς

πόλεως

πόλεως Ἀνδρέᾳ καὶ Πέτρᾳ. αὕτη δὲ ἡ πόλις ἦτον πολλὰ μικρὴ, καὶ ἔπρεπε μάλιστα νὰ λέγεται χώρα· ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶναι ἄξιον, καὶ νὰ θαυμάσῃ τινὰς τὴν δύναμιν τῦ Χριςῦ, ὅτι ἀπὸ τοιῦτον παραμικρὸν χωρίον, ἐδιάλεξε τὲς ἐγκρίτες, καὶ διαλεκτὲς μαθητάς· δὲν κρατεῖ λοιπὸν ἔτε ὁ Φίλιππος τὸ ἀγαθὸν εἰς τῦ λόγε μόνον, ἀλλὰ τὸ μεταδίδει καὶ εἰς τὸν Ναθαναὴλ. καὶ ἐπειδὴ ὁ Ναθαναὴλ ἦτον νομομαθὴς, τὸν παραπέμπει ὁ Φίλιππος εἰς τὸν Νόμον καὶ εἰς τὲς Προφήτας, διότι ἦτον πολλὰ μαθηματικὸς καὶ ςοχαςικός. ὁμοίως δὲ τῦ Ἰωσὴφ λέγει τὸν Κύριον, ἐπειδὴ παιδίον τότε ἐνομίζετον. καὶ ἀπὸ τὴν Ναζαρὲτ τὸν ὀνομάζει, ἐὰν καὶ καθολικὰ ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ ἦτον, ὡσὰν ὁπῦ ἐγεννήθη ἐκεῖ, ὅμως εἰς τὴν Ναζαρὲτ ἀνετράφη· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ μὲν γένησις αὐτῦ ἦτον ἄδηλος εἰς τὲς πολὲς, ἡ δὲ ἀνατροφὴ ἦτον φανερὰ εἰς ὅλες, διὰ τῦτο τὸν ὀνομάζει, ὅτι ἦτον ἀπὸ τὴν Ναζαρὲτ.

Κείμ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναὴλ· ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος· ἔρχε καὶ ἴδε. εἶδεν ὁ Ἰησῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγει περὶ αὐτῦ· ἰδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος ὐκ ἔςι. λέγει αὐτῷ Ναθαναὴλ· πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ. πρὸ τῦ σὲ Φίλιππον φωνῆσαι, ὄντα ὑπὸ τὴν συκὴν εἶδόν σε.

Ἐξήγ. Ὁ μὲν Φίλιππος εἶπεν, ὅτι ἀπὸ τὴν ναζαρὲτ εἶναι ὁ Χριςὸς· ὁ δὲ Ναθαναὴλ, ὡς μαθηματικώτερος ὁπῦ ἦτον, ἐγίνωσκεν ἀπὸ τὰς γραφὰς, ὅτι ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ ἔμελλε νὰ ἔλθῃ ὁ Χριςὸς, καὶ διὰ τῦτο λέγει, ἀπὸ τὴν Ναζαρὲτ ἠμπορεῖ νὰ εἶναι κανένα καλὸν; ὁ δὲ Φίλιππος τῦ λέγει, Ἔρχε καὶ ἴδε, ἠξεύρωντας ὅτι ἐὰν γνωθῇ τὰ λόγια τῦ Χριςῦ, δὲν θέλει ξεχωρίσει πλέον ἀπὸ λόγε τε. ἐπαινεῖται δὲ ὁ Ναθαναὴλ ἀπὸ τὸν Χριςὸν, ὡς ἀληθινὸς Ἰσραηλίτης, ἐπειδὴ δὲν εἶπε τίποτες πρὸς χάριν, ἢ διὰ ἔχθραν· διότι δὲν ἦσαν ἀπιςίας λόγια, τὰ λόγια ὁπῦ εἶπεν, ἀλλ' ἀκριβείας νομομαθῦς διανοίας, ὁπῦ ἐγνώριζεν ὅτι ὁ Χριςὸς, δὲν ἔρχεται ἀπὸ τὴν Ναζαρὲτ, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ. τί δὲ ἀπεκρίθη ὁ Ναθαναὴλ; ἄραγε ἐχαυνώθη ἀπὸ τὲς ἐπαίνες; ὐδαμῶς, ἀλλὰ ςέκει ςερεὸς, θέλωντας νὰ μάθῃ τίποτες σαφέςερον, καὶ βεβαιώτερον· διὰ τῦτο καὶ ἐρωτᾷ τὸν Χριςὸν, λέγωντας, πόθεν μὲ γινώσκεις; ὁ δὲ Κύριος τῦ ἀποκαλύπτει, καὶ τῦ φανερώνει τὴν θεότητα αὐτῦ, διὰ νὰ τῦ εἰπῇ ἐκεῖνα ὁπῦ δὲν ἠξεύρε τινὰς, μόνον αὐτὸς καὶ ὁ Φίλιπος, ἔςωντας νὰ λαληθῶν, καὶ νὰ πραχθῶν κατὰ μόνας εἰς παράμερον τόπον. διότι ὁ Φίλιπος, κατὰ μόνας εἰς τόπον παράμερον, καὶ εἰς μοναξίαν ὁπῦ δὲν ἦτον ἄλλος τινὰς, ὡμίλησε πρὸς τὸν Ναθαναὴλ, ὑποκάτω τῆς συκῆς ὁπῦ ἦσαν μόνον οἱ δύο τες, τὰ ὁποῖα ὅλα ἐκεῖνα, τὰ ἠξεύρεν ὁ Κύριος, ἀγκαλὰ καὶ ὁπῦ δὲν ἦτον ἐκεῖ, διὰ τῦτο καὶ λέγετε, ὅτι ὅταν εἴσεν ὑποκάτω τῆς συκῆς σὲ ἐγνώρισα. πρὶν νὰ σιμώσῃ δὲ ὁ Φίλιππος εἶπεν ὁ Κύριος περὶ τῦ Ναθαναὴλ, διὰ νὰ μὴν ὑποπτεύσῃ κανεὶς ὅτι ὁ Φίλιππος τῦ εἶπε περὶ τῆς συκῆς, καὶ διὰ τὰ ἄλλα ὁπῦ εἶπεν ὁ Ναθαναὴλ. διὰ τῦτο καὶ ὁ Ναθαναὴλ, ἔςωντας νὰ καταλάβῃ τὸν Κύριον, τὸν ὡμολόγησεν Υἱὸν Θεῦ· διότι ἄκεσε τὶ λέγει.

Κείμ. Ἀπεκρίθη Ναθαναὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ Ῥαββὶ, σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ, σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῦ Ἰσραὴλ. ἀπεκρίθη Ἰησῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὅτι εἶπόνσοι, εἶδόνσε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιςεύεις· μείζω τέτων ὄψει. καὶ λέγει αὐτῷ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ἀπάρτι ὄψεδε τὸν Οὐρανὸν ἀνεωγότα, καὶ τὲς Ἀγγέλες τῦ Θεῦ ἀναβαίνοντας, καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν Υἱὸν τῦ ἀνθρώπε.

Ἐξήγ. Πολλὴ καὶ μεγάλη δύναμιν ἔχει ἡ προφητεία, εἰς τὸ νὰ σύρῃ τινὰ εἰς πίςιν, καὶ περιςοτέραν δύναμιν ἔχει ἀπὸ τὰ θαύματα. διότι τὰ θαύματα μὲν, δύνονται νὰ τὰ ὑποκρίνωνται, ἤγεν νὰ φαίνωνται πῶς θαυματεργῦν, καὶ οἱ δαίμονες κατὰ φαντασίαν, ἀμὴ τὴν πρόγνωσιν τῶν μελλόντων, καὶ τὸ νὰ προλέγῃ ἐκεῖνα ὁπῦ μέλλει νὰ γένει, δὲν τὸ ἔχει κανεὶς ἀκριβῶς, ἔτε οἱ Ἄγγελοι, πόσω μᾶλλον οἱ δαίμονες. διὰ τῦτο καὶ ὁ Κύριος, ἔςυρε τὸν Ναθαναὴλ πρὸς τὸ λόγε τε, ἔςωντας νὰ εἰπῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν τόπον, καὶ ὅτι πῶς τὸν ἔκραξεν ὁ Φίλιππος, καὶ ὅτι πῶς εἶναι ἀληθινὸς Ἰσραηλίτης. ταῦτα λοιπὸν ἀκέσας ὁ Ναθαναὴλ, ἐκατάλαβε τὴν μεγαλειότητα τῦ Κυρίε, καθ' ὅσον ἐδυνήθη διὰ τῆς ὥρας, καὶ τὸν ὡμολόγησεν Υἱὸν Θεῦ. πλὴν ἐὰν καὶ Υἱὸν Θεῦ τὸν ὁμολογεῖ, ἀλλ' ὅμως δὲν τὸν ὁμολογεῖ ὡσὰν τὸν Πέτρον· διότι ὁ Πέτρος μὲν, τὸν ὡμολόγησεν Υἱὸν Θεῦ, ὡς Θεὸν ἀλη- Ματθ. ιϛ.' θινὸν, διὰ τῦτο καὶ μακαρίζεται, καὶ τὴν ἐκκλησίαν πιςεύετα. ὁ δὲ Ναθαναὴλ, ὡς ἄνθρωπον ψιλὸν τὸν ὡμολόγησε, πῶς διὰ τὴν ἀρετήν τε ὑρθετήθη, ἤγεν ἔγινεν Υἱὸς Θεῦ κατὰ χάριν· καὶ τῦτο φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὸ ἐπίλοιπον τῦ λόγε ὁπῦ εἶπεν, εἶσαι ὁ βασιλεὺς τῦ Ἰσραὴλ. βλέπεις ὅτι ἀκόμη δὲν ἔφθασεν εἰς τὴν τελείαν γνῶσιν, τότες δὲν ἐκατάλαβε τελείως τὴν ἀληθινὴν θεότητα τῦ μονογενῦς; διότι ὡς ἄνθρωπον ὁπῦ νὰ ἀγαπᾷ

τὸν Θεὸν, καὶ ὡς βασιλέα τῦ Ἰσραὴλ, τὸν πιςδύει πῶς εἶναι, καὶ ὄχι ὡς Θεὸν ἀληθινὸν. ἐὰν δὲ ἀληθῶς θεὸν τὸν ἐπίσευε, δὺ ἤθελε τὸν εἰπῆ βασιλέα τῦ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ βασιλέα τῦ παντὸς, διὰ τῦτο ἐδὲ μακαρίζεται ὡσὰν τὸν Πέτρον. διὰ τῦτο καὶ ὁ Κύριος διορθώνων. τὰς τον, καὶ φέρνοντας αὐτὸν εἰς φόβον, διὰ νὰ καταλάβῃ τίποτες ἄξιον τῆς θεότητος αὐτῦ, λέγει, ὅτι θέλετε ἰδῆ τὲς Ἀγγέλες τῦ Θεῦ, ὁπῦ νὰ ἀναβαίνεν, καὶ νὰ καταβαίνεν εἰς τὸν Υἱὸν τῦ ἀνθρώπε· διότι λέγει, μή με λογιάζε πῶς εἶμαι ἄνθρωπος ψιλὸς, ἀλλὰ δεσπότης τῶν Ἀγγέλων· διότι ἐκεῖνον ὁπῦ νὰ τὸν ὑπηρετῦν οἱ Ἄγγελοι, φανερὸν εἶναι, ὅτι δὺ εἶναι ἄνθρωπος ψιλὸς, ἀλλὰ Θεὸς ἀληθινὸς. εἰς δὲ τὸν ϛαυρὸν, καὶ εἰς τὴν ἀνάληψιν, ἔγιναν ὅλα ταῦτα διότι καὶ προτήτερα ἀπὸ τὸν καιρὸν τῦ πάθες, Ἄγγελος ἐκατέβη ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν καὶ τὸν ἐνίσχυσεν, ἤγεν τὸν ἐδυνάμωσε· καὶ εἰς τὸν τάφον Ἄγγελος ἐφάνη, καὶ εἰς τὴν ἀνάληψιν, καθὼς τὸ λέγει ὁ Λεκᾶς. τινὲς δὲ συκῆν μὲν ἐννόησαν τὸν νόμον, ὡσὰν ὁπῦ ἔχει καρπὸν ὁπῦ γλυκαίνει πρόσκαιρα, ἤγεν εἰς ὀλίγην ὥραν, ὁ ὁποῖος εἶναι σκεπασμένος μὲ τὴν τραχύτητα τῶν νομίμων παρατηρημάτων, ὡσὰν μὲ τίποτες Φύλλα συκῆς. λέγεν λοιπὸν ὅτι εἶδεν ὁ Κύριος τὸν Ναθαναὴλ, ἀντὶ τῦ ἱλαρῶς ἐπέβλεψε, καὶ κατενόησε τὴν σώσιν καὶ φρονιμάδατε, ἀκόμι ὁπῦ ἦτον ὑποκάτω τῦ νόμε. σὺ δὲ ϛῆσον καὶ εἰς τῦτο τὸν νῦν σε, ἐὰν δὺ φραίνεσαι εἰς τὰ τοιαῦτα· ὅτι εἶδεν ὁ Κύριος τὸν Ναθαναὴλ, ὑποκάτω εἰς τὴν συκῆν, ἤγεν ὑποκάτω εἰς τὸν νόμον, τετέσι μέσα εἰς τὸν νόμον, καὶ ὁπῦ ἐρδύνα καὶ ἐξέταζε τὰ βάθη αὐτῦ· διότι ἂν δὺ ἤθελεν ἐρδυνᾶ τὰ βάθη τῦ νόμε, δὺ ἤθελε τὸν ἰδῆ ὁ Κύριος. ἤξδρε δὲ καὶ τῦτο, ὅτι Γαλιλαία ἐρημωδέται κατακυλισὴ· ἐξῆλθεν ὁ Κύριος λοιπὸν, εἰς τὴν κατακυλισὴν χώραν τῦ κόσμε τύτε, ἤ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην Φύσιν, καὶ ἔσωντας νὰ εἰμεθεν ἡμεῖς ὑποκάτω τῆς συκῆς, τετέσιν εἰς τὴν ἐνήδονον, ἤγεν γλυκεῖαν ἁμαρτίαν· εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι καὶ δρυμύτης, ἤγεν πικρία πολλὴ, διὰ τὴν μεταμέλειαν, ἢ διὰ τὰ κολαϛήρια ὁπῦ μᾶς ἀναμένεν· μᾶς εἶδεν ὡς Φιλάνθρωπος, καὶ μᾶς ἐδιάλεξε νὰ τὸν ὁμολογήσωμεν Υἱὸν Θεῦ, καὶ βασιλέα τῦ Ἰσραὴλ, ἤγεν τῦ νὲ ὁπῦ βλέπει τὸν Θεὸν. εἰδὲ περισδύσωμεν τὴν ασθένειαν, θέλει μᾶς ἀξιώσει, καὶ εἰς μεγαλήτερην θεωρίαν, καὶ θέλομεν ἰδῆ τὲς Ἀγγέλες ὁπῦ νὰ ἀναβαίνεν μὲν εἰς τὸ ὕψος τῆς θεότητος, διὰ νὰ τὴν καταλάβεν, καὶ πάλιν ὁπῦ καταβαίνεν, διὰ νὰ μὴν δυώνται νὰ καταλάβεν τὴν ἀκατάληπτον ἀσίαν, ἤγεν Φύσιν τῦ Θεῦ. καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲ, ἀναβαίνει κανεὶς, ὅταν μελετᾶ περὶ τῆς θεότητος τῦ μονογενῦς· καταβαίνει δὲ, ὅταν μελετᾶ περὶ τῆς σαρκώσεως, ἢ περὶ τῆς καταβάσεως αὐτῦ εἰς τὸν ᾅδην.

Λεκ. ηγ'. Πρᾶξ. α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν κανᾷ τῆς γαλιλαίας· καὶ ἦν ἡ μήτηρ τῦ Ἰησῦ ἐκεῖ. ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτῦ εἰς τὸν γάμον, καὶ ὑσερήσαντος οἴνε, λέγει ἡ Μήτηρ τῦ Ἰησῦ πρὸς αὐτόν· οἶνον ὐκ ἔχσι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησῦς· τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, Γύναι; ὔπω ἥκει ἡ ὥραμε.

Εξήγ. Καλῆσι τὸν Κύριον πρὸς τὸν γάμον, ὄχι πῶς εἶδαν θαύματα, ἐδὲ ὡς μέγαν τινὰ, ἀλλὰ μόνον ἁπλῶς ὡς γνώριμον. διὰ τῦτο καὶ ὁ Εὐαγγελισὴς, τῦτο θέλωντας νὰ ἀποδείξῃ, λέγει πῶς ἦτον ἡ Μήτηρ τῦ Ἰησῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῦ ἐκεῖ. καθὼς λοιπὸν ἐκείνῳ κὴ τὲς ἀδελφὲς αὐτῦ ἐκάλεσαν, ἔτζι καὶ τὸν Κύριον. ὁδὲ Κύριος πηγαίνει, κὴ δὺ τὲς ἐπαρήκεσεν εἰς τὸ κάλεσμα, διότι δὺ ἔβλεπεν εἰς τὸ ἐδικόν τε ἀξίωμα, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐδικήμας ὠφέλειαν, καὶ ἐυεργεσίαν. διότι αὐτὸς ὁπῦ ἐκαταδέχθη νὰ γένῃ ἄνθρωπος, καὶ νὰ ὁμοιωθῇ μὲ τὲς δέλες, πολλῷ μᾶλλον, ἤθελεν καταδεχθῇ να πηγαίνῃ εἰς γάμον. τὸν παρακαλεῖ δὲ ἡ Μητέρατε εἰς θαυματεργίαν, ἔσωντας νὰ λάβῃ μεγάλην ὑπόληψιν περὶ τῆς δυνάμεως αὐτῦ, καὶ ἀπὸ τὴν σύλληψιν, καὶ ἀπὸ τὴν γέννησιν· διότι πάντα συνετήρει, ἤγεν ἐφύλαττεν εἰς τὴν καρδίαντης, καὶ ἀπὸ τῦτα ἐλογίαζεν ὅτι ὁ Υἱόστης, περισότερα ἀπὸ ὅλες τὲς ἀνθρώπες δύνεται. διότι δὺ τὸν ἐπαρακαλῆσεν εἰς τῦτο, ὡσὰν ὁπῦ νὰ ἔκαμεν καὶ ἄλλα θαύματα προτήτερα· διότι ἕως ὁπῦ ἦτον παιδίον, ἐδὺ ἐθαυματέργησεν, ὅτι ἂν ἤθελε θαυματεργήσῃ, ἤθελεν ἦθαι ὀνομαϛὸς εἰς ὅλες. ἄλλο δὲ ἡ Μήτης αὐτῦ, ἐνθυμᾶτο καὶ τὰς μαρτυρίας τῦ Ἰωάννε, ὁπῦ ἐμαρτύρησε περὶ αὐτῦ, καὶ ἔβλεπε καὶ μαθητὰς πλέον ὁπῦ τὸν ἀκολυθῆσαν. καὶ ἀπὸ τῦτα ὅλα ἐσημάδδε τὴν δύναμιν τῦ ὑῦτης. ὁ Κύριος δὲ ἐπιτιμᾶ αὐτὴν, καὶ μὲ ὅλον τὸ δίκαιον· διότι λέγει. ἐὰν καὶ δὺ εἶχαν κρασὶ, ἔπρεπε νὰ προσέλθεν ἐκεῖνοι ὁπῦ δὺ ἔχυν νὰ παρακαλέσυν, καὶ ὄχι ἐσὺ ἡ μητέραμε. διότι τῶν ἐδικῶν ἡ παρακάλεσις, γίνεται σκάνδαλον εἰς τὲς πολλὲς, ὅταν

Λεκ. β'.

δὲ

δὲ παρακαλῶν ἐκεῖνοι ὁπῶ ἔχων χρείαν, τότε δὲν ἔχει καμίαν ὑποψίαν τὸ πρᾶγμα. τὸ δὲ ἔτι ὅπω, τετέσιν ἀκόμι δὲν ἦλθεν ἡ ὥραμε, δὲν τὸ λέγει, πῶς ὑποτάσετον ταῖς ἀνάγκαις τῶν καιρῶν, ἢ πῶς ἐπαρατηρῆσε ταῖς ὥραις· διότι πῶς ἤθελε τὸ κάμῃ τῆτο αὐτὸς ὁπῶ εἶναι ποιητὴς τῶν χρόνων, καὶ τῶν αἰώνων; ἀλλὰ ὅτι τὰ πάντα, εἰς τὸν πρεπέμενον καιρὸν τὰ κάμνει. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν ἦτον ἀκόμι φανερὸς, ἔτε γνώριμος εἰς τὲς πολλὲς, ἀδὲ ὅλες τὲς μαθητὰς ἔχεν, ἀλλὰ ἀδὲ ἐκεῖνοι ὁπῶ ἦσαν εἰς τὸν γάμον τὸν ἤξθραν· διότι ἂν ἤθελαν τὸν ἠξθρει, ἤθελαν πηγαίνῃ ἐκεῖνοι ναὶ τὸν παρακαλέσεν περὶ τῆ οἴνε. ἐπειδὴ λοιπὸν ἦσαν ταῦτα πάντα, διὰ τῆτο λέγει, ὅτι ἀκόμι δὲν ἦλθεν ἡ ὥραμε, τετέσιν, ἀκόμι δὲν εἶναι καιρὸς ἐπιτήδειος. ὅμως ἀκόμι ἔκει ἡ λύσα τῆ Ἀρείε, νὰ ἀποδείξῃ τὸν Κύριον, πῶς ὑποτάσεται ταῖς ὥραις, καὶ εἰς τὲς καιρὲς. ἤξθρε λοιπὸν ὦ κατάρατε Ἄρειε, ὅτι ἐὰν ὑποτάσετον εἰς ταῖς ὥραις, ἀμὴ πῶς λοιπὸν ἔκαμε τὸ θαῦμα; διότι κατὰ τὸν ἐδικόν σε λόγον, ἐπειδὴ δελόθει ὥραις, καὶ καιρὲς, ἔπρεπεν ἐπειδὴ δὲν ἦλθεν ἀκόμι ἡ ὥρατε, νὰ μὴ δωνηθῇ νὰ θαυματεργήσῃ, ὅμως ἰδὲ ὁπῶ ἐθαυματέργησε, δὲν δελόθει λοιπὸν ὥραις, ἢ καιρὲς. βλέπε δὲ πῶς δὲν ἐναντιεῖται τλὺ Μητέρατε ἕως τέλες, ἐδὲ διὰ ὅλα, ἀλλὰ μόνον τλὺ ἐπαραπῆρεν ὀλίγον τίποτες, καὶ πάλιν ἐπλήρωσε τλὺ παρακάλεσίν της, ἔσωντας νὰ τλὺ τιμᾷ, καὶ διὰ νὰ δώσῃ καὶ εἰς ἡμᾶς παράδειγμα νὰ τιμᾶμεν τὲς γονεῖσμας.

Κείμ. Λέγει ἡ Μήτηρ αὐτῆ τοῖς διακόνοις· ὅτι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε. ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρίαι λίθιναι ἓξ κείμεναι, κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰεδαίων, χωρῆσαι ἀναμετρητὰς δύο, ἢ τρεῖς. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησῆς· γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. καὶ λέγει αὐτοῖς· ἀντλήσατε νυῦ, καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ, καὶ ἤνεγκαν.

Ἑξήγ. Τοῖς διακόνοις, ἤγεν τὲς ὑπηρέτας λέγει ἡ Μήτηρ, ἔτι σᾶς λέγει κάμνετε· εἰς τόσον ὅτι νὰ γένῃ περισσοτέρα ἡ παράκάλεσις, ἔσωντας νὰ πηγένεν καὶ ἐκεῖνοι νὰ ζητήσεν, διὰ νὰ δειχθῇ ὅτι δὲν ἦτον ἀπὸ ἀδυναμίαν ἡ παράιτησις, ἀλλὰ διὰ νὰ μιὺ φανῇ πῶς ἐπιτρέχει εἰς ταῖς θαυματεργίαις διὰ ἀδειξιν, καὶ κενοδοξίαν. αἱ δὲ ὑδρίαι αἱ λίθιναι, ἦγεν τὰ πιθάρια, ἦσαν διὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰεδαίων· διότι οἱ ἕβραῖοι, καθ' ἑκάσλυ ἡμέραν ἐπλυώνοναν, καὶ ἔτζι ἔτρωγαν, ἦγεν ἐὰν ἤθελαν πιάσῃ λεπρὸν, ἢ νεκρὸν, ἢ ἂν ἤθελαν πέσῃ μὲ γυναῖκα, ὡσὰν νὰ ἦσαν πλέον ἀκάθαρτοι, ἐπλυώνοναν. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ παλαισίνη ἦτον ἄνυδρος καὶ δὲν εὑρίσκοναν παναχῆ βρύσαις, διὰ τῆτο ἐγέμιζαν πάντοτε τὰ πιθάρια νερὸν, διὰ νὰ μιὺ ἔχεν χρείαν νὰ τρέχεν εἰς ποταμὲς, ὅταν ἤθελαν γένῃ ἀκάθαρτοι. δὲν τὸ εἶπε λοιπὸν ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ὅτι κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰεδαίων, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ λογιάσῃ κανεὶς ἀπὸ τὲς ἀπίσες, ὅτι ἦσαν κρασοπίθαρα, καὶ ἀπόμεινε μέσα τίποτες λάσσι ἀπὸ κρασὶ, καὶ ἀπέκει ὡσὰν ἔβαλαν τὸ νερὸν καὶ ἀνακατώθη, ἔγινε κρασὶ λεπτότατον· δείχνει λοιπὸν, ὅτι ἐδέποτε ἐβάλθη κρασὶ εἰς ἐκεῖνα. ἄραγε λοιπὸν, χωρὶς νὰ γεμισθῆν τὰ πιθάρια νερὸν, δὲν ἐδωίετον νὰ κάμῃ νὰ θρεθῆν γεμάτα κρασὶ; ἐδωίετο μὲν, ἀλλὰ πολλαχῆ περικόπτει τὸ μέγεθος τῶν θαυμάτων, διὰ νὰ γίνωνται θπαράδεκτα· καὶ ἄλλο διὰ νὰ ἔχῃ καὶ τὲς ὑπηρέτας, μάρτυρας τῆ θαύματος, ἐκεῖνες ὁπῶ ἐγέμισαν τὰ πιθάρια τὸ νερὸν· καὶ ἀκόμι διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁπῶ μετασκευάζει, καὶ τὸ ὑγρὸν νερὸν τῆς ἀμπέλε, ἦγεν τὸ νερὸν τῶν ϛαφυλίων, εἰς κρασὶ. προσάσει λοιπὸν τὲς ὑπηρέτας, νὰ δείξεν τλὺ γεῦσιν τῆ κρασίε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ, ἦγεν ἐκεῖνε ὁ πῶ ἦτον πρῶτος ἀπάνω εἰς ταῖς τράπεζαις. καὶ τῆτο δὲν τὸ ἔκαμεν ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ διὰ νὰ μιὺ θαρρόσσεν τινὲς, ὅτι διὰ νὰ εἶναι μεθυσμένοι οἱ ἄνθρωποι, ἐχάλασεν ἡ αἴσθησις αὐτῶν, καὶ ὡς διεφθαρμένοι καὶ ἐσκοτισμένοι ἀπὸ τλὺ μέθιν, ἐλογίαζαν τὸ νερὸν διὰ κρασὶ. διὰ νὰ μιὺ ἔχῃ χώρα λοιπὸν ἡ τοιαύτη ὑπόνοια, διὰ τῆτο ἐπρόσαξε νὰ φέρεν τλὺ γεῦσιν, νὰ τὸ δοκιμάσῃ ὁ ἀρχιτρίκλινος ὁπῶ ἦτον νησικὸς, καὶ εἶχε τὰ μυαλάτε σωσά. διότι εἰς ταῖς τοιαύταις χαραῖς, ἐκεῖνοι ὁπῶ ἐμπισθθῆν εἰς τὰς τοιαύτας ὑπηρεσίας, ἔχεν πολλὴν ἔννοιαν, καὶ φυλάγονται ἔσον τὸ ἔχεν ἀπὸ κρασὶ, διὰ νὰ γίνωνται τὰ πάντα μὲ τάξιν ἢ θπρέπειαν, μὲ τὸ πρόσαγμα αὐτῶν. ἀλλὰ ἂς παρακαλέσωμεν νὰ γένεν ἢ εἰς ἡμᾶς τώρα ταῦτα πάντα· δηλαδὴ νὰ γένῃ ὁ γάμος, ἦγεν ἡ σμίξις τῆ Θεῆ πρὸς τλὺ ἐδικήμας ψυχλὺ, ἕως ὁπῶ εἴμεθεν ἀκόμι εἰς τλὺ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας· εἰς τὸν τόπον λέγω τῆ κάτω τότε καὶ κατακυλισῆ κόσμε, ὁπῶ μετακυλίεται, καὶ μετακυλίει, ἀπὸ ἄλλο εἰς ἄλλον. ὁ γάμος δὲ τῆτος, δὲν γίνεται χωρὶς νὰ ἔλθῃ ὁ Χρισὸς, καὶ ἡ μητέρατε, καὶ οἱ μαθηταίτε, διότι ἐὰν δὲν πισθύσῃ κανεὶς εἰς τὸν Χρισὸν ὁπῶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἁγίας θεοτόκε, καὶ ἀειπαρθένε Μαρίας, καὶ ὁπῶ εἰς τὲς Ἀποσόλες ἐλάλησε, πῶς ἠμπορεῖ νὰ σμίξῃ μὲ τὸν Θεὸν; ἂς ἰδέμεν λοιπὸν τί θαυματεργεῖ ὁ Κύριος, εἰς τὸν τοιῆτον γάμον, ἢ εἰς τλὺ τοιαύτλυ σμίξιν τῆ Θεῆ μὲ τλὺ ψυχλύ. μεταγυρίζει τὸ νερὸν εἰς κρασὶ, καὶ γεμίζει τὰ ἐδικάμας ἓξι πιθάρια τὰ λίθινα. καὶ νερὸν μὲν ἤθελες νοήσῃ, τὸ νερωλὸν καὶ ὑγρὸν ἡμῶν, καὶ διαλελυμένον εἰς τλὺ πολιτείαν καὶ εἰς τὰ δόγματα· πιθάρια δὲ ἓξι, τὰς πέν-

τε αἰσθήσεις, μὲ ταῖς ὁποίαις σφάλλομεν εἰς τὰς πράξεις· καὶ ἕκτον πιθάριον, τὸ λογιστικὸν, μὲ τὸ ὁποῖον διορισόμεθεν εἰς τὰ δόγματα σφαλερά. ὁ Κύριος λοιπὸν ἡμῶν Ἰησῆς Χριστὸς, ὁ λόγος λέγω τῆ Εὐαγγελίᾳ, ἰατρεύωντας τὰ ἐδικάμας σφάλματα, ὁπῆ ἔχομεν εἰς τὸ πρακτικὸν, καὶ εἰς τὸ δογματικὸν, ἤγεν ὁπῆ σφάλλομεν μὲ τὰ ἔργα, καὶ μὲ τὸν νῆν, εἰς οἶνον μεταβάλλει· τετέσιν, ὅσον εἶναι εἰς αὐτά νερὸν, τὸ μεταβάνει εἰς κρασὶ, τὸ ὁποῖον σιφίζει καὶ ἀφραίνει τὰς πράξεις λέγω, καὶ τὰς λόγες· καὶ ἔτζι γεμίζει τὰ ἕξι πιθάρια ἡμῶν, ἀπὸ τῆτο τὸ καλὸν πιστὸν, ἤγεν αἱ αἰσθήσεις, διὰ νὰ μὴ πταίωμεν κατὰ τὸ πρακτικὸν, τετέσι μὲ τὰ ἔργα· καὶ ὁ λογισμὸς, διὰ νὰ μὴ πταίωμεν εἰς τὰ δόγματα. σοχάσθ δὲ ὅτι τὰ λίθινα πιθάρια, διρίσκοντο ἐκεῖ διὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν ἑβραίων, ἤγεν τῶν Ἰουδαίων, διότι Ἰούδας μὲν λέγεται ἐξομολόγησις, καθαρίζεται δὲ ὁ ἐξομολογέμενος, μὲ ταῖς πάντε αἰσθήσαις, μὲ ταῖς ὁποίαις ἁμάρτανε προτήτερα. τὰ ὀμμάτια εἶδαν κακῶς, ἀλλὰ τὰ ὀμμάτια δακρύζει πάλιν εἰς τὴν ἐξομολόγησιν, καὶ ἔτζι γίνεται εἰς καθαρισμὸν. ἤκεσαν τὰ αὐτία τραγέδια πορνικὰ, ἀλλὰ πάλιν κλίνει εἰς ἀκρόασιν τῶν λόγων τῆ Θεῆ· καὶ εἰς τὰς λοιπὰς αἰσθήσεις ὁμοίως. πάλιν ὁ λογισμὸς σφάλλει εἰς τὰ δόγματα, ἀλλὰ πάλιν καθαρίζει τὴν προτέραν κακίαν, ἔχωντας νὰ μεταγυρίσῃ, νὰ δογματίζῃ ὀρθῶς. λίθιναι δὲ εἰσὶν αἱ ὑδρίαι, ἤγεν λίθινα εἶναι τὰ πιθάρια, ἢ διὰ τὸ νὰ εἶναι ἡ σύγκρασις ἡμῶν ἀπὸ τὴν γῆν, ἢ διατὶ πρέπει νὰ εἶναι στερεὰ καὶ σίγερα, τὰ ἀγγεῖα ἐκεῖνα ὁπῆ μέλλει νὰ δεχθῆν τὸ τοιῆτον κρασὶ. λίθινον πιθάρι ἦτον ὁ λογισμὸς τῆ Παύλε, καὶ ὅτ-
Πραξ. κβ'. ταν ἐδίωκε, διότι ἦτον ζηλωτὴς τῶν πατρικῶν παραδόσεων περισσότερον ἀπὸ ὅλες τὲς συ-
Πραξ. ιδ'. νομιλικὲς τε, καὶ ὅταν ἐκήρυττε, διότι τοσαύτην δυνάμιν εἶχεν εἰς τὲς λόγες, ὅτι ἐνομίθη ἀπὸ τὲς βαρβάρες Θεὸς, ἔχωντας νὰ εἶναι πολὺς εἰς τὸ λέγειν.

Κείμ. Ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, καὶ ἐκ ἤδει πόθεν ἐστὶν· οἱ δὲ διάκονοι ἤδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ, φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος, καὶ λέγει αὐτῷ· πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησι, καὶ ὅταν μεθυσθῶσι, τότε τὸν ἐλάσσω· σὺ δὲ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι.

Ἑξήγ. Δὲν ἐρωτᾶ τὲς ὑπηρέτας ὁ Ἀρχιτρίκλινος, ἀλλὰ τὸν Νυμφίον, ἤγεν τὸν γαμβρὸν. τίνος ἕνεκεν; ἐξάπαντος κατὰ θεϊκὴν οἰκονομίαν, διότι ἂν ἤθελεν ἐρωτήσῃ τὲς ὑπηρέτας, βέβαια ἤθελαν φανερώσῃ τὸ θαῦμα. καὶ δὲν ἤθελε τὲς πισθώσῃ τινὰς· διότι ἀρχὴ τῶν σημείων ἦτον, καὶ δὲν ἔιχε κανεὶς ἀκόμι τόσην μεγάλην ὑπόληψιν περὶ τῆ Χριστῆ. εἰς τόσον ὅτι ἂν καὶ οἱ ὑπηρέται ἐδιηγῆνταν τὸ θαῦμα, κανεὶς δὲν ἤθελε τὲς πισθώσῃ, ὅμως εἰς τὸ ὕστερον, ὅταν ἤθελε κάμῃ καὶ ἄλλα θαύματα, ἔμελε νὰ πισθωθῆ καὶ τῆτο, καὶ ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον, διηγέμενοι οἱ ὑπηρέται, ἤθελαν φανῆ πιστοὶ πρὸς πάντας· διὰ τῆτο οἰκονόμησεν ὁ Κύριος, νὰ μὴ ἐρωτήσῃ ὁ Ἀρχιτρίκλινος τὲς ὑπηρέτας, ἀλλὰ τὸν γαμβρὸν. καὶ δὲν τὸ ἔκαμεν μόνον ἁπλῶς κρασὶ, ἀλλὰ καὶ πολὺ καλὸν· διότι τοιαῦτα ἦσαν τὰ θαύματα τῆ Χριστῆ, πολὺ καλήτερα ἀπεκεῖνα ὁπῆ γίνονται ἐκ φύσεως. καὶ διὰ μὲν τὸ νερὸν πῶς ἔγινε κρασὶ, ἦσαν μάρτυρες οἱ ὑπηρέται ὁπῆ ἐκεβάλησαν τὸ νερὸν, καὶ ἐγέμισαν τὰ πιθάρια· διὰ δὲ τὸ κρασὶ πῶς ἔγινε καλὸν, ἐμαρτύρει ὁ ἀρχιτρίκλινος. τὰ ὁποῖα ὅλα περνόντος τῆ καιρῆ ἔμελλαν νὰ κηρυχθῆν, καὶ νὰ πισωθῆν βεβαιότερον, εἰς ἐκείνες ὁπῆ τὰ ἤκεσαν. διώσαν δὲ νὰ νοήσῃς κρασὶ μὲν, τὸν Εὐαγγελικὸν λόγον· νερὸν δὲ, ὅλα ὅσα ἦσαν πρὶν τῆ Εὐ-
Γενεσ. α. αγγελίᾳ, διότι ἦσαν νερωλότερα, καὶ δὲν ἔφθαναν εἰς τὴν τελείωσιν τῆ λόγε. ἤγεν ὡσὰν νὰ
Νωε. θ'. κ. εἰπῆμεν, ἔδωκεν ὁ Κύριος διαφόρες νόμες τῆ ἀνθρώπε, πρῶτον εἰς τὸν παράδεισον, δεύτερον
Ἀβρ. ις'. εἰς τὸν καιρὸν τῆ νῶε, τρίτον εἰς τὸν καιρὸν τῆ Ἀβραὰμ, τέταρτον διὰ τῆ Μωϋσέως, καὶ
Ἐξοδ. κ'. πέμπτον διὰ τῶν Προφητῶν. ὅλοι τῆτοι λοιπὸν, συγκρινόμενοι ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῆ Εὐαγγελίε, ὑδαρεῖς, ἤγεν νερωλοὶ εἶναι, τετέσιν ἀχαμνοὶ ὡσὰν τὸ νερὸν, εἰς ἐκείνες ὁπῆ τὲς νοῆν μόνον κατὰ τὸ γράμμα. εἰς ἐκείνες δὲ ὁπῆ βαθυώθν μὲ τὸ πνεῦμα, καὶ κατανοῆν τὰ κεκρυμμένα, διρίσκεν τὸ νερὸν, ὁπῆ γίνεται κρασὶ. διότι ἐκεῖνα ὁπῆ λέγονται ἁπλῶς, καὶ νοῆνται μόνον κατὰ τὸ γράμμα εἰς τὲς πολλὲς, ἔχωντας νὰ εἶναι βέβαια νερὸν, ἐκεῖνος ὁπῆ τὰ ἐρθωνᾶ κατὰ τὸ πνεῦμα, τὰ διρίσκει πολὺ καλὸν κρασὶ, τὸ ὁποῖον πίνεται ὕστερον, καὶ φυλάγεται ἀπὸ τῆ νυμφίε Χριστῆ. ἐπειδὴ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὲς ὑστερινὲς καιρὲς ἐδείχθη.

Κείμ. Ταύτην ἐποίησε τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησῆς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτῆ· καὶ ἐπίσθυσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτῆ.

Ἑξήγ. Ὅτι μὲν μετὰ τὸ βάπτισμα ἄρχισεν ὁ Κύριος, νὰ κάμνῃ τὰ θαύματα, τὸ εἴπαμεν προτήτερα. φαίνεται δὲ ὅτι καὶ πρῶτον θαῦμα ὁπῆ ἔκαμεν εἶναι ἐτῆτο τῆ κρασίε· διότι λέγει, ταύτην ἐποίησε τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων. ἀλλὰ θέλει εἰπῆ κανεὶς,

ὅτι

ὅτι ἐὰν καὶ ἀρχὴ τῶν θαυμάτων εἶναι αὐτὴ, ἀλλὰ μόνον τῶν ἐν κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ὄχι πάντων τῶν θαυμάτων. διότι ἔξωντας νὰ κάμη λέγει πολλὰ θαύματα ἐν κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, αὐτὴ ἦτον ἡ ἀρχὴ· ταῦτα μὲν ἤθελεν εἰπῆ τινὰς, ἡμεῖς δὲ ἀγκαλὰ καὶ ἔχομεν πολλὰ εἰς τὸ νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι δὲν ἔκαμεν ἄλλο θαῦμα προτήτερα ἀπὸ τᾶτο, ἀλλὰ πάντων τῶν θαυμάτων αὐτὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ· διότι καὶ τὸ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτᾶ, καὶ τὸ ἐπίςδσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτᾶ, δείχνει ὅτι δὲν ἔκαμεν ἄλλο θαῦμα προτήτερον ἀπὸ τᾶτο, διότι ἀπεκείνε ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτᾶ. ὅμως δὲν φιλονεικᾶμεν εἰς τᾶτο, εἴτε τᾶτο ἔγινε πρότερον, εἴτε ἄλλο. πῶς δὲ ἆρα ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτᾶ; διότι ἄτε πολλοὶ εἶδαν τὸ θαῦμα ὁπᾶ ἔγινεν, ἄτε ἔμπροσθεν λαᾶ πολλᾶ τὸ ἔκαμεν. πλὴν ἀγκαλὰ καὶ τότε δὲν τὸ εἶδαν πολὺ πλῆθος λαᾶ, ἀλλ' ὅμως εἰς τὸ ὕςερον ἔμελλον νὰ ἀκάσσν τὸ θαῦμα πάντες, καθὼς καὶ ἕως τῆς σήμερον λέγεται, καὶ δὲν ἔλαθε τινὰ. τὸ δὲ ἐπίςδσαν οἱ μαθηταὶ αὐτᾶ εἰς αὐτὸν, ἄτω νόησον, ἀντὶ τᾶ ἔλαβαν πίςιν περισοτέραν εἰς αὐτὸν, ἐπειδὴ καὶ προτήτερα ἐπίςδαν, πλὴν ὄχὶ τοσᾶτον βέβαια.

Κείμ. Μετὰ τᾶτο κατέβη εἰς Καπερναὲμ, αὐτὸς καὶ ἡ Μήτηρ αὐτᾶ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτᾶ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτᾶ· καὶ ἐκεῖ ἔμειναν πολλὰς ἡμέρας. καὶ ἐγγὺς ἰῶ τὸ πάσχα τῶν Ἰδδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησᾶς, καὶ εὗρεν ἐν τῷ Ἱερῷ τὰς πωλᾶντας βόας καὶ πρόβατα καὶ περισερὰς, καὶ τὰς κερματισὰς καθημένας. καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων, πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τᾶ Ἱερᾶ, τάτε πρόβατα καὶ τὰς βόας, καὶ τῶν κολλυβισῶν ἐξέχεε τὸ κέρμα, καὶ τὰς τραπέζας ἀνέσρεψε. καὶ τοῖς τὰς περισερὰς πωλᾶσιν εἶπεν· ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν· μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τᾶ Πατρός μᾶ, οἶκον ἐμπορίᾶ. ἐμνήθησαν δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτᾶ, ὅτι γεγραμμένον ἔσιν· ὁ ζῆλος τᾶ οἴκᾶσᾶ κατέφαγέμε. Ματθ. κα. Μαρκ. ια. Λεκ. ιθ. Ψαλ. ξ.

Ἐξήγ. Κατεβαίνει εἰς Καπερναὲμ ὁ Κύριος, ὄχι διὰ ἄλλιν καμμίαν χρείαν, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ ἀποκαταςήσῃ τὴν Μητέρα αὐτᾶ ἐκεῖ, διὰ νὰ μὴν τὴν σύρνη παντᾶχᾶ. διότι ἐπειδὴ διὰ τὸν γάμον ἦλθον εἰς Κανᾶ, ὡσὰν ἀπέρασεν ὁ γάμος, φέρνει τὴν μητέρα αὐτᾶ εἰς τὸ σπῆτιτης ὁπᾶ εἶχεν εἰς Καπερναὲμ. φανερὸν δὲ εἶναι τᾶτο, ὅτι διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐκατέβη εἰς Καπερναὲμ, ἀπὸ τᾶτο ὁπᾶ δὲν ἔκαμεν ἐκεῖ πολλὰς ἡμέρας, μήτε θαύματα ἔκαμεν ἐκεῖ. διότι δὲν ἐπίςδσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖνοι ὁπᾶ ἐκατοικᾶσαν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην. διὰ τᾶτο καὶ ἀλλᾶ τὴν ταλανίζει ὁ Κύριος. μὲ τὸ νὰ εἰπῇ δὲ ὁ Εὐαγγελισὴς, ὅτι ἐγγὺς ἰῶ τὸ πάσχα, δείχνει ὅτι δὲν ἦτον πολλαῖς ἡμέραις προτήτερα ἀπὸ τὸ πάσχα, ὅταν ἐβαπτίσθη. ὅταν δὲ ἦλθεν εἰς τὴν Ἱερσαλὴμ, κάμνει πρᾶγμα γεμᾶτον πολλῆς αὐθαντείας, διότι ἐκβάλλει ἐκείνες ὁπᾶ ἐπωλᾶσαν τὰ βόδια, καὶ τὰ πρόβατα· εἰδὲ καὶ ὁ Ματθαῖος λέγει πῶς τὸ ἔκαμε τᾶτο, ὅμως ἠξόρε ὅτι δύο φοραῖς τὸ ἔκαμε. καὶ ὁ μὲν Ματθαῖος λέγει ἐκεῖνο ὁπᾶ ἔκαμεν ὅταν ἦτον σιμὰ εἰς τὸ πάδος, τᾶτο δὲ ὁπᾶ λέγει τώρα ὁ Ἰωάννης, ἦτον εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν θαυμάτων. διὰ τᾶτο ἐδὼ μὲν ταπεινώτερα εἶπε, μὴν κάμνετε τὸ σπῆτι τᾶ πατρός μᾶ, σπῆτι πραγματείας· διότι ἦτον ἀρχὴ, καὶ ἀκόμι δὲν εἶχεν τόσην παῤῥησίαν, ἀπὸ τὴν ἐπίδειξιν τῶν θαυμάτων. ἐκεῖ δὲ εἰς τὸν Ματθαῖον λέγω, μὴν κάμνετε λέγει τὸ σπῆτι τᾶ Πατρός μᾶ, σπήλαιον λῃσῶν. διότι φανερὰ τὸς ὠνόμασε λῃσὰς, ὡσὰν ὁπᾶ ἐκέρδαιναν ἀπὸ ἀδίκες πόρες. διότι ὅταν πωλεῖ κανεὶς ἕνα πρᾶγμα ὁπᾶ νὰ ἀξίζῃ ὀλίγον τίποτες, διὰ πολλὴν τιμὴν, καὶ πραγματδύεται διὰ νὰ κερδαίσῃ ἀπὸ τὸς πτωχὲς, καὶ τὰς χήρας, καὶ οἱ τοιᾶτοι ὁπᾶ ἀγοράζεν τὰ χρειαζόμενα, καὶ τὰ μεταπωλᾶν, τί ἄλλο κάμνεν, παρὰ ἔργον λῃσᾶ; ἔξωντας νὰ πραγματδώνται ἀπὸ ταῖς συμφοραῖς τῶν πτωχῶν διὰ νὰ κερδαίσεν; τίνος ἕνεκεν δὲ ἐκβάλλει τὸς τοιᾶτος τελείως ἀπὸ τὸ ἱερὸν; ὄχι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ ἰατρδσῃ τὸ Σάββατον, καὶ νὰ παραλύῃ τὸν νόμον, διὰ νὰ μὴν λογιαθῇ ὅτι εἶναι ἀντίθεος, διατᾶτο διορθώνει ἀπέδω τὴν τοιαύτην ὑπόληψιν· διότι αὐτὸς ὁπᾶ ἔδειξε τοσᾶτον ζῆλον περὶ τᾶ οἴκε, δὲν ἤθελεν ἀπαρνηθῇ, καὶ νὰ ἀθετήσῃ τὸν Θεὸν, τὸν δεσπότην τᾶ οἴκε. διότι δὲν τὸς εὔγαλεν μόνον ἔτζι ἁπλῶς, ἀλλὰ ἔκαμεν καὶ φραγέλλιον, ἤγεν ἔπλεξε σχοινίον, καὶ τὸ ἔκαμεν ὡσὰν ῥαβδίον, καὶ δέρνωντάστες μετ' ἐκεῖνο, καὶ ἀναγέρνωντας ταῖς τραπέζαις, καὶ χιώνωντας τὸ κέρμα, ἤγεν τὰ ἄσπρα τῶν κολλυβισῶν, ἤγεν αὐτὲς ὁπᾶ λέγεν τερκικώτερα σαράφιδες, καὶ ἐπιχειριζόμενος πρᾶγμα ὁπᾶ εἶχε μέγαν κίνδυνον. δὲν ἤθελε παραλύσῃ λοιπὸν τὸν νόμον τᾶ Θεᾶ ὡς ἀντίθεος, ἐκεῖνος ὁπᾶ ἔῤῥιπτε τᾶ λόγετε εἰς τοσᾶτον κίνδυνον διὰ τὸν οἶκον τᾶ Θεᾶ, ἀλλὰ πάντως ὡς Υἱὸς ὁπᾶ ἦτον, καὶ διὰ νὰ ἔχῃ τὴν ἐξσίαν Ἰσια μὲ τὸν Θεὸν τὴν Πατέρα, ὁπᾶ ἔδωκε καὶ τὸν νόμον περὶ τᾶ Σαββάτε. διὰ τᾶτο εἰδὲ τὸν οἶκον τᾶ Θεᾶ εἶπεν, ἀλλὰ τὸν οἶκον τᾶ Πατρός μᾶ, δείχνωντας ὅτι ὅλα τὰ τᾶ Πατρὸς, τὰ ἐξσιάζει ὡς Υἱὸς. Κολλυβισαὶ δὲ εἶναι ἐκεῖνοι ὁπᾶ πωλᾶν τὰ λεπτὰ νομίσματα, τετέσι τὴν λεπτὴν μονέδα, ἤγεν ἄσπρα λιανὰ.

νὰ· διότι κόλλυβον, τὸ λεπτὸν νόμισμα λέγεν οἱ Ἕλληνες, οἱ δὲ λατῖνοι τὸ λέγεν νέμμον. πολλοὶ δὲ καὶ τώρα Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς ἁμαρτάνεν τοιαῦτα, ὡσὰν ἐκείνες ὁπῦ ἐπωλῦσαν τότε τὰ βόδια εἰς τλιὺ Ἐκκλησίαν, ἤγεν δὲν περιποιῦνται τὲς μαθηματικὲς διδασκάλες καὶ ἱερεῖς, νὰ βάνεν εἰς τὰς Ἐκκλησίας νὰ διδάσκεν, καὶ νὰ ποιμαίνεν τὸν λαὸν τῦ Θεῦ, ἀμὴ ταῖς πωλῦν εἰς τὲς ἀμαθεῖς, καὶ φιλαργύρες. ἀλλὰ καὶ τὰ πρόβατα ἤγεν τὸν κοινὸν καὶ ἁπλούστατον λαὸν, καὶ τὰς περιστερὰς, τὰ πνεύματικὰ λέγω χαρίσματα πωλῦσι, καὶ ἐκείνες ὁπῦ δίδεν τὰ περισσότερα τὲς ἀνεβάζεν εἰς μεγαλήτερες βαθμὲς. τὲς ὁποίες τὲς βγάνει ὁ Κύριος ἀπὸ τὸν ναὸν, ἔχοντας νὰ εἶναι ἀνάξιοι τῆς ἀρχιερωσύνης. ἀλλὰ ἐὰν καὶ τινὰς κέρμα, ἢ νόμισμα, τοὺτέστι λόγον διδασκαλίας, ἢ δόγμα πωλῆ, ἤγεν ἐὰν εἶναι κανεὶς διδάσκαλος καὶ δὲν διδάσκει τὸν λαὸν συχνάκις ἐὰν δὲν ἔχει κέρδος, ἀναστρέφει ὁ Κύριος καὶ τότε τλιὺ τράπεζαν, τὸν θρόνον λέγω τῆς διδασκαλίας, ἢγουν τὸν λόγον αὐτῦ, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος τὸν βασᾶ διὰ τλιὺ κακλιότε γνώμλιν, καὶ δὲν τὸν μεταδίδει εἰς τὲς πάντας, τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος Ἰησῦς Χριστὸς τὸν χιώει διὰ τλιὺ φιλανθρωπίαντε, καὶ τὸν δίδει εἰς ὅλον τὸν λαὸν· καὶ ἐκεῖνομεν τὸν παραλύει ἀπὸ τλιὺ ἀρχλιὺ, καὶ τὸν ἐγκρεμνίζει, ἀνεβάζει δὲ ἄλλον ἄξιον, καὶ τὸν καθίζει εἰς τὸν θρόνον τῆς διδασκαλίας. ἐνθυμήθησαν δὲ οἱ μαθηταὶ ὅτι ἦναι γραμμένον, ὁ ζῆλος τῦ οἴκεσε κατέφαγέμε. διότι ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον προκόπτοντες, ἄρχισαν νὰ ἀνεβαίνεν εἰς τὸ καλήτερον, καὶ νὰ ἐνθυμῦνται καὶ τὰς γραφὰς, καὶ ἀπ' ἐκείνας νὰ λαμβάνεν τὰς μαρτυρίας, καὶ περισσότερον νὰ βεβαιώνονται περὶ Χριστῦ.

Κείμ. Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ· τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· τεσσαράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; ἐκεῖνος δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο ἔλεγεν αὐτοῖς· καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ, καὶ τῷ λόγῳ, ᾧ εἶπεν ὁ Ἰησῦς.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ ἔβλεπαν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησῦν Χριστὸν οἱ Ἑβραῖοι ὅτι μετὰ πολλῆς ἐξεσίας ἔκαμνε ταῦτα, καὶ ἔλεγε, μλιὼ κάμνετε τὸν οἶκον τοῦ Πατρός μυ, οἶκον πραγματείας, τοῦ λέγεν, κατάπεσον ἡμᾶς μὲ καινύα θαῦμα, νὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἶσαι Υἱὸς Θεοῦ, καὶ ὅτι ἀπεκεῖνον ἐπέμφθης· διότι πόθεν νὰ τὸ ἠξεύρωμεν ὅτι ἔναι Πατέρας σε ὁ Κύριος τοῦ οἴκε τότε; ὁ δὲ Κύριος τὲς ἀποκρίνεται αἰνιγματωδῶς, καὶ λέγει τες· λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, τὸ σῶμα αὐτοῦ πάντως λέγων, ἐπειδὴ εἰς αὐτὸ ἐκατοικῆσε πᾶσα ἡ θεότης τοῦ μονογενῦς. ἔχοντας δὲ νὰ εἰπῇ λύσατε, δὲν τὲς προσάσει πῶς νὰ τὸν φονεύσεν νὰ κάμεν τοιαύτλιν παρανομίαν, μὴ γένοιτο, ἀλλ' ἐπειδὴ τὲς ἤξευρε πῶς μέλλεν νὰ τὸ κάμεν τοῦτο χωρὶς ἄλλο, διὰ ταύτὸ ὁπῦ ἔμελλε νὰ γένῃ λέγει. ἂς ἀκούσῃ λοιπὸν καὶ οἱ Ἀρειανοὶ, πῶς ὁ Κύριος καὶ καταλύτης τοῦ θανάτε, λέγει τὸ ἐγερῶ, ἤγεν θέλω τὸν ἀνασήσει· διότι δὲν εἶπε, θέλει τὸν ἀνασήσῃ ὁ Πατὴρ, ἀλλὰ ἐγὼ θέλω τὸν ἀνασήσει, μὲ τλιὺ ἐδικλίμε δυνάμιν ἀρκέμενος, καὶ δὲν θέλω χρειασθῇ ἔξωθεν ἄλλιν δυνάμιν. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι θαρρῆντες ὅτι περὶ τοῦ ἀψύχε ναοῦ λέγει, τὸν ἐπεριγελῆσαν. διότι ἐτοῦτον τὸν ναὸν, ὁπῦ ἐκτίσθη διὰ τεσσαράκοντα καὶ ἓξι χρόνες, πῶς λέγεις ἐσὺ ὅτι νὰ τὸν ἀνασήσῃς εἰς τρεῖς ἡμέρας; ἠξεύρετε, ὅτι ὅτεμὲν παρὰ τοῦ Σολομῶντος ἐκτίσθη ὁ ναὸς τὸ πρῶτον, εἰς εἴκοσι χρόνες ἐτελειώθησαν τὰ πάντα ἀνελλειπῶ. ὕστερον δὲ ἀπὸ τλιὺ αἰχμαλωσίαν, ἔχοντας νὰ λάβεν ἐξεσίαν οἱ Ἑβραῖοι νὰ τὸν κτίσεν, ἄρχισαν μὲν νὰ τὸν ἀνακτίζεν εἰς τλιὺ βασιλείαν τοῦ Κύρε, καὶ ἀπ' ἔκει ἐμποδιζόμενοι, ἀπ' ἐκείνες ὁπῦ τὲς ἐφθονῆσαν, ἐπέρασεν ὁ καιρὸς τῆς οἰκοδομῆς, ἕως τῆς Βασιλείας τοῦ Ἀρταξέρξε. διότι εἰς τλιὺ Βασιλείαν τότε, ἔχοντας νὰ λάβεν πᾶσαν τλιὺ ἐξεσίαν, μὲ πολλιὺ σπουδλιὺ ἐδωκήθησαν νὰ τελειώσεν τὸ ἔργον. ὅτε λέγεν διὰ τὲς Ἑβραίες, ὅτι κτίζοντες, μὲ τὸ ἕνα χέρι ἐβασῆσαν τὸ κοντάρι, καὶ μὲ τὸ ἄλλο τὸ ἐργαλεῖον τὸ κτισικόν. ἔτζι ἦσαν εἰς φόβον, καὶ μεγάλλιν ξενοχωρίαν, ἀπὸ τὲς σωρίτας αὐτῶν φοβέμενοι, τὲς Ἰδουμαίες λέγω, καὶ τὲς λοιπὲς, καὶ ὄχι ἀπὸ τὲς πέρσας. διότι ἀπ' ἐκείνες καθὼς τὸ ἐπροεῖπα ἔλαβον πᾶσαν τλιὺ ἐξεσίαν. ταύτλιν λοιπὸν τλιὺ οἰκοδομλιὺ λέγεν πῶς ἐκτίσθη εἰς τεσσαράκοντα καὶ ἓξι χρόνες, ὁπῦ ἔγιναν ὕστερα ἀπὸ τλιὺ αἰχμαλωσίαν, ἔχοντας νὰ ἐμποδισθῆν οἱ Ἑβραῖοι, καὶ διὰ τοῦτο ἐμάκρυναν τὸν καιρὸν, ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς Βασιλείας τοῦ Κύρε, ἕως καὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Ἀρταξέρξε. καὶ δὲν ἔναι θαυμασὸν, πῶς δὲν τὸ ἐκατάλαβαν οἱ Ἑβραῖοι, ὅτι οὐδὲ οἱ μαθηταὶ δὲν τὸ ἐκατάλαβαν. διότι δύο τινὰ τὰ μέγισα τὲς ἐμπόδιζαν, ἕνα μὲν τὸ περὶ τῆς ἀναστάσεως, τὸ ὁποῖον ἦτον δύσκολον νὰ τὸ καταλάβῃ τινὰς, μάλισα δὲ καὶ παντελῶς ἀδυνατον νὰ τὸ νοήσεν· καὶ ἄλλο δὲ ὅτι πῶς ἔναι Θεὸς ὁπῦ κατοικεῖ εἰς τὸ σῶμα. ὕστερον δὲ ἀπὸ τλιὺ ἀνάστασιν, τὸ ἐγνώρισαν

γ. Βασιλ. ις. καὶ ζ.

α. Ἔσδρ. ζ.

Νεεμ. δ'.

οἱ

οἱ μαθηταὶ, καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ. ποίᾳ γραφῇ; καὶ πᾶσαν μὲν ὅσην διαλαμβάνει περὶ τῆς ἀναστάσεως, ἐξόχως δὲ ἐκείνῃ ὁπῦ λέγει, μὴ ἐγκαταλείψῃς τὴν ψυχήμου, εἰς ᾅδην. καὶ ἐκείνη ὁπῦ λέγει, βούλεται Κύριος καθαρίσαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς πληγῆς, καὶ δεῖξαι αὐτῷ φῶς. διότι αὗται αἱ γραφαὶ διαλαμβάνουν φανερώτατα περὶ τῆς ἀναστάσεως. ὁ δὲ Ἀπολλωάριος, ἀπ' ἐδὼ δοκιμάζει νὰ εὕρῃ βοήθειαν τῆς αἱρέσεως αὐτῦ· διότι θέλωντας νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ἄψυχος ἦτον ἡ σάρξ τῦ Κυρίου, λέγει, ὅτι ἐπειδὴ ναὸς λέγεται ἡ σὰρξ, ὁ δὲ ναὸς εἶναι ἄψυχος, ἄψυχος εἶναι λοιπὸν καὶ ἡ σάρξ τῦ Κυρίου. παμμίαρε, καὶ τρισκατάρατε, σὺ δὲ, θέλεις κάμει λοιπὸν τὴν σάρκα τῦ Κυρίου, καὶ λίθους, καὶ ξύλα, ὅτι ἀπὸ ταῦτα γίνεται ὁ ναὸς. ὅταν δὲ ἀκούσῃς τῦ Κυρίου λέγοντος, νῦν ἡ ψυχήμου τετάρακται· καὶ ὅτι ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχήμου, πῶς αὐτὰ νοήσεις; εἰ δὲ καὶ λέγει ὅτι αὐτὰ περὶ τῆς νοερᾶς, καὶ λογικῆς ψυχῆς, λέγονται, ἀμὴ τὸ Πάτερ εἰς χεῖρας σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμαμου, πῶς θέλεις τὸ νοήσει; διότι δὲν θέλεις ἠμπορέσει κατὰ ἀλήθειαν νὰ τὸ νοήσῃς καὶ τῦτο περὶ τῆς ἀλόγου ψυχῆς. τὸ δὲ οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήμου εἰς ᾅδην, τίσῦ φαίνεται; ἀλλὰ ἐσὺ μὲν φθείρου μετὰ τῶν σῶν.

Ψαλ. ιε.
Ἡσαϊ. νγ.
Ἰωανν. ιβ. κ. ι.
Λουκ. κγ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Κείμενον.

Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτῦ, θεωρῦντες τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησῦς οὐκ ἐπίστευεν ἑαυτὸν αὐτοῖς, διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας· καὶ ὅτι οὐχρείαν εἶχεν, ἵνα τὶς μαρτυρήσῃ περὶ τῦ ἀνθρώπου, αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκε τὶ ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων. οὗτος ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησῦν νυκτὸς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ῥαββὶ, οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν, ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ Θεὸς μετ' αὐτῦ.

Εξήγ. Τινὲς μὲν τῶν Ἑβραίων ἐφάνη πῶς ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησῦν ὅταν ἦταν εἰς τὴν ἑορτὴν, ὅμως δὲν ἦτον βεβαία ἡ πίστις αὐτῶν. διότι εἰς ὀλίγον καιρὸν ἐθαύμαζαν τὸν Χριστὸν, ὄχι ὡς Θεὸν, ἀλλὰ ὡς ἄνθρωπον χαριτωμένον ἀπὸ τὸν Θεὸν· καὶ πάλιν ἐξέπιπτον, καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς οὐδαμινῆς, καὶ παραμικρᾶς πίστεως. καὶ πῶς ἔτζι ἦσαν, φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὰ λοιπὰ, διότι λέγει, αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησῦς, οὐκ ἐπίστευεν ἑαυτὸν αὐτοῖς, ἤγουν δὲν τοὺς ἐμπιστεύετον, οὔτε ἐξεθάρρει τῦ λόγουτου εἰς αὐτοὺς, οὐδὲ τοὺς ἔδειχνεν ὅλα τὰ δόγματα ὡς πιστοὺς, ὡσὰν ὁπῦ ἐρευνῦσε τὰς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἤξευρεν αὐταῖς, τὶ ἦτον εἰς αὐτὰς περὶ αὐτῦ. διότι δὲν τὸν ἐλάνθανε, τὶ λογῆς λογισμὸς ἦτον εἰς κάθε ἕνα ἀπεκείνους ὁπῦ ἐφαίνοντο πῶς πιστεύουν. ὡραμάει δὲ καὶ ὁ Νικόδημος, τοιοῦτος ἦτον· διότι καὶ ἐτοῦτος, ἐπίστευε μὲν τὸν Ἰησῦν, καὶ φαίνεται πῶς ἐσυντύχαινε πρὸς τοὺς Ἑβραίους ὑπὲρ τῦ Κυρίου, ὅτι πρέπει μὲ πολλὴν ἔρευναν, καὶ ἐξέτασιν νὰ τὸν καταδικάσουν· ἀλλὰ καὶ ὕστερον ἀπὸ τὸν σταυρὸν πολλὴν ἐπιμέλειαν, καὶ φιλοτιμίαν ἔδειξαν εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν· ὅμως δὲν ἐπίστευε καθὼς ἔπρεπεν, ἀλλὰ ἀκόμι ἐκρατεῖτον ἀπὸ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀσθένειαν. τὴν νύκτα δὲ ἔρχεται πρὸς τὸν Ἰησῦν διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, καὶ διδάσκαλον τὸν ὀνομάζει, ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον. καὶ ἐπειδὴ τοιαύτην ὑπόληψιν εἶχε περὶ αὐτῦ, διὰ τῦτο καὶ λέγει, κανεὶς δὲν δύνεται νὰ κάμη ταῦτα τὰ θαύματα ὁπῦ κάμνεις ἐσὺ, ἐὰν δὲν εἶναι ὁ Θεὸς μετ' αὐτῦ. βλέπεις ὅτι ὡσὰν εἰς ἄνθρωπον Προφήτην, καὶ ἠγαπημένον ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἔρχεται πρὸς τὸν Ἰησῦν; τὶ τῦ λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος; δὲν τὸν ἐλέγχει αὐστηρῶς, οὐδὲ τῦ λέγει, διατὶ τὸ λοιπὸν ἔρχεσαι νύκτα πρὸς τὸν διδάσκαλον ὁπῦ ἐστάλθη ἀπὸ τὸν Θεὸν; διατὶ δὲν παρρησιάζεσαι; δὲν τῦ εἶπε τίποτες ἀπὸ τῦτα, ἀλλὰ διαλέγεται πρὸς αὐτὸν μὲ ἱλαρότητα περὶ θείων, καὶ ὑψηλῶν μυστηρίων. στοχάσου δὲ ὅτι πολλὰ θαύματα ἔκαμνεν ὁ Χριστὸς, ὅμως δὲν διηγᾶται κανένα ὁ Εὐαγγελιστὴς οὗτος ἀπὸ αὐτὰ, ἢ διατὶ τὰ εἶπαν οἱ ἄλλοι Εὐαγγελισταὶ, ἢ διὰ νὰ μὴν μακρύνῃ τὴν διήγησιν, διὰ τῦτο μόνον τὰ ἀναγκαιότερα εἶπε.

Κείμ. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀμὴν ἀμὴν λέγωσοι, ἐὰν μήτις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται Ἰδεῖν τὴν Βασιλείαν τῦ Θεῦ.

Εξήγ. Τῦτα ὁπῦ εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν Νικόδημον, φαίνονται πῶς δὲν ἔχουν καμίαν ἀκολουθίαν πρὸς ἐκεῖνα ὁπῦ εἶπεν ὁ Νικόδημος, ἀμὴ εἰς ἐκεῖνον ὁπῦ τὰ στοχασθῇ θέλει τῦ φανεῖ, καὶ μεγάλη κοινωνία. διότι ἐπειδὴ ὁ Νικόδημος, ταπεινὴν ὑπόληψιν εἶχε περὶ Χριστῦ, ὅτι πῶς εἶναι διδάσκαλος, καὶ εἶναι ὁ Θεὸς μαζήτου, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος, ὅτι

πρεπόντως ἔχεις τοιαύτιν ὑπόληψιν διὰ λόγε με, διότι ακόμι δεν ἐγεννήθης ἄνωθεν, τετέσιν ἐκ Θεῦ πνευματικιὺ ἀναγεννησιν· ἀλλὰ σαρκικὸς εἶσαι ακόμι, καὶ ἡ γνῶσις ὁπῦ ἔχεις διὰ λόγε με, δεν εἶναι Πνευματική, ἀλλὰ ψυχικὴ καὶ ἀνθρωπίνη· ἐγὼ ὅμως σῦ λέγω, ὅτι καὶ ἐσύ, καὶ ἄλλος ὁποιος καὶ ἂν εἶναι, δεν γεννηθῆτε ἄνωθεν, καὶ ἐκ Θεῦ, καὶ νὰ πιςεύσητε εἰς ἐμένα καθὼς πρέπει, ἔξω τῆς Βασιλείας θέλετε ἀπομείνει. διότι ἡ διὰ τῦ Βαπτίσματος γέννησις, ἔχοντας νὰ φωτίζῃ τιὺ ψυχιὺ, δίδει δυάμιν νὰ βλέπῃ τιὺ Βασιλείαν τῦ Θεῦ, τετέσι τὸν μονογενῆ Υἱὸν αὐτῦ, ἤγεν νὰ τὸν καταλαμβάνῃ καθὼς εἶναι. διότι καθὼς εἶναι σοφία Θεῦ ὁ Υἱὸς, ἔτζι λέγεται αὐτὸς καὶ Βασιλεία Θεῦ. ταύτιν δὲ τιὺ Βασιλείαν δεν θέλει τιὺ ἰδῇ κανεὶς, τετέσι δεν θέλει τιὺ καταλάβη, ὦ Νικόδημε, ἐὰν δεν γεννηθῇ ἄνωθεν ἐκ Θεῦ, εἰς τόσον ὅτι καὶ ἐσὺ, ἐπειδὴ δεν ἐγεννήθης ακόμι πνευματικῶς, διὰ τῦτο δεν μὲ βλέπεις ἐμένα τιὺ Βασιλείαν τῦ Θεῦ καθὼς πρέπει, ἀλλὰ ταπεινιὺ δόξαν, ἤγεν νόησιν ἔχεις διὰ λόγε με.

Κείμ. Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος· πῶς δυάται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὤν; μὴ δυάται εἰς τιὺ κοιλίαν τῆς Μητρὸς αὐτῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησῦς· ἀμιὺ ἀμιὺ λέγωσοι, ἐὰν μήτις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, ε δυάται εἰς τιὺ Βασιλείαν τῦ Θεῦ εἰσελθεῖν.

Εξήγ. Ἀκέωντας ὁ Νικόδημος διδασκαλίαν τοιαύτην ὁπῦ εἶναι ἔξω τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως, θαυμάζεται· καὶ ἔχοντας νὰ πέσῃ εἰς πάθος ἀνθρώπινον, ἐρωτᾶ, πῶς δυάται νὰ γένῃ τῦτο; τὸ ὁποῖον εἶναι σημεῖον ἀπιςίας. διότι ὅπε εἶναι πίςις, δεν εἶναι ἐκεῖ, τὸ, πῶς τόδε; καὶ διατὶ τόδε; διὰ τῦτο καὶ καταγέλασα φαίνονται τὰ λόγια τῦ Νικοδήμε, διότι δεν ενόησε γέννησιν πνευματικιὺ, ἀλλὰ κοιλίαν σωματικιὺ θαρρεῖ. διότι ἐπειδὴ ἤκεσεν, ὅτι ἐὰν μήτις γεννηθῇ ἄνωθεν, ενόμισεν ὅτι τὸ ἄνωθεν ἔτζι λέγεται, ἀντὶ τῦ ἐξ ἀρχῆς ἐκ δευτέρε. εἰς τόσον ὅτι νὰ εἶναι τὸ λεγόμενον τοιῦτον, ἤγεν ἐὰν δεν ξαναγεννηθῇ τινὰς ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐκ δευτέρε. διὰ τῦτο λέγει λοιπόν, πῶς δυάται ἄνθρωπος ὁπῦ νὰ εἶναι γέρων, νὰ σέβῃ δεύτερον εἰς τιὺ κοιλίαν τῆς Μητρὸς αὐτῦ; διότι δύο ἐναντία ἦσαν ὁπῦ τὸν ἔκαμναν νὰ ἀπορῇ, ἡ πνευματικὴ γέννησις, καὶ ἡ Βασιλεία. διότι ἐδὲ ὄνομα Βασιλείας Οὐρανῶν ἠκέθη ποτὲ εἰς τὰς Ἑβραίας. ὅμως διὰ τῆς ὥρας, περὶ τῆς γεννήσεως θαυμάζει, διὰ τῦτο καὶ ὁ Χριςὸς, τῦ ἀποκαλύπτει φανερώτερα τὸν τρόπον τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως, καὶ λέγετε, ὅτι ἐὰν δεν γεννηθῇ τινὰς ἐξ ὕδατος, ἤγεν ἀπὸ νερὸν καὶ πνεῦμα· διότι ἔχοντας νὰ εἶναι διπλῆς ἄνθρωπος, ἀπὸ σῶμα καὶ ψυχιὺ, καὶ τὸν τρόπον λοιπὸν τῆς ἀναγεννήσεως, διπλῆν τὸν ἔχει. διότι τὸ μὲν νερὸν λαμβάνεται εἰς τιὺ κάθαρσιν τῦ σώματος, ἔχοντας ὁπῦ εἶναι φαινόμενον· τὸ δὲ πνεῦμα ἔχοντας νὰ σωτρέχῃ ἀοράτως, νοεῖται εἰς ἀναγέννησιν τῆς ἀοράτε ψυχῆς. εἰ δὲ ἐρωτᾶς πῶς δυάται τὸ νερὸν νὰ γεννήσῃ, ἐρωτῶσε καὶ ἐγὼ, πῶς τὸ σπέρμα ὁπῦ εἶναι ὑγρὸν ὡσὰν νερὸν καὶ αὐτὸ, δύναται νὰ διαπλαθῇ εἰς ἄνθρωπον; καθὼς λοιπὸν ἐπὶ τῦ σωματικῦ σπέρματος, ὅλον τὸ πᾶν εἰς τιὺ χάριν τῦ Θεῦ εἶναι, ἔτζι θρίσκεται καὶ τὸ νερὸν τῦ Βαπτίσματος· ἀλλὰ τὸ πνεῦμα εἶναι ὁπῦ ενεργεῖ τὰ πάντα, καὶ μάλισα ἡ παρεσία, ἤγεν ὁ ἐρχομὸς τῦ Κυρίε διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῶν δύχων. διότι εἰς τὸ νερὸν τῦτο γίνονται τὰ σύμβολα, ἤγεν τὰ σημάδια τῆς ταφῆς, καὶ τῆς ἀναςάσεως· αἱ τρεῖς καταδύσαις, ἤγεν τὰ τρία βυτήματα μέσα εἰς τὸ νερὸν, εἶναι σύμβολα τῆς τριημέρε ταφῆς· καὶ ἀπέκει ἀναδυώει ὁ ἄνθρωπος, τετέσιν ἀνασηκώνεται ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ νερὸν, καὶ ἀνασύνεται ὡσὰν καὶ ὁ Κύριος, λαμπρότερος καὶ φαιδρότερος, ενδυμένος μὲ τὸ φόρεμα τῆς ἀφθαρσίας, καὶ τιὺ φθορὰν τιὺ βυθίζει μέσα εἰς τὸ νερὸν.

Κείμ. Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς, σάρξ ἐσι· καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τῦ πνεύματος, πνεῦμά ἐσι. μὴ θαυμάσης, ὅτι εἶπόνσοι· ὅτι δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν. τὸ πνεῦμα ὅπε θέλει, πνεῖ, καὶ τιὺ φωνιὺ αὐτῦ ακέεις, ἀλλ' ἐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται, καὶ πῦ ὑπάγει· ἔτως ἐσὶ πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τῦ Πνεύματος.

Εξήγ. Ἐυγάζωντας τὸν νῶν τῦ Νικοδήμε ὁ Κύριος ἀπὸ τῆς σαρκικῆς γεννήσεως τῦ λέγει, ἐκεῖνο ὁπῦ γεννᾶται ἀπὸ τῆς σαρκὸς, σάρκα εἶναι· ἐκεῖνο δὲ ὁπῦ γεννᾶται ἐκ τῦ πνεύματος, εἶναι πνεῦμα· τετέσιν, ὁ ἄνθρωπος ὁπῦ νὰ γεννηθῇ διὰ τῦ Βαπτίσματος, εἶναι πνευματικὸς. διότι τὸ πνεῦμα, ἀντὶ τῦ πνευματικὸς πρέπει νὰ νοήσῃς, διότι δεν γίνεται πνεῦμα θεῖον ἐκεῖνος ὁπῦ βαπτισθῇ, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ λάβῃ τιὺ ὑοθεσίαν διὰ τῦ πνεύματος, καὶ τιὺ χάριν, καὶ τιὺ τιμιὺ, καταξιᾶται νὰ εἶναι πνευματικὸς. Βλέποντας δὲ τὸν Νικόδημον, συγχυζόμενον ακόμι, λέγετε, μὴ θαυμάσης. καὶ ἀπέκει δοκιμάζει νὰ τὸν διδάξῃ διὰ αἰθητῦ παραδείγματος· διότι λέγει τὸ πνεῦμα, ὅπε θέλει πνεῖ, καὶ τὸν ἦχον, ἤγεν τιὺ βοιὺ αὐτῦ ακέεις. ἀπὸ τῦ ἀνέμε λέγει, μάνθανε τὰ μεγαλήτερα· διότι ὁ ἄνεμος,

(τῦτον

(τῦτον γὰρ λέγει ἐδῶ πνεῦμα.) ὅπε θέλει πνεῖ, ἤγεν φυσᾷ, καὶ τὴν βοὴν αὐτῦ ἀκέεις· πλὴν δὲν ἠξέρεις πῦ πηγαίνει, διότι εἶναι ἀκράτητος καὶ ἀνεμπόδιτος, καὶ φυσικὴν ἐξεσίαν ἔχει νὰ πηγαίνῃ ὅπε θέλει. τὸ δὲ ὅπε θέλει πνεῖ, τὸ λέγει, ὄχι πῶς εἶναι προαιρετικὸς ὁ ἄνεμος, καὶ ἔχει θέλησιν· ἀλλὰ καθὼς εἶπα, βελόμενος νὰ δείξῃ τὴν κίνησιν αὐτῦ ὅπε ἔχει ἐκ φύσεως, καὶ τὴν ἀνεμπόδιτον ἐξεσίαν αὐτῦ. ἐὰν τὸ λοιπὸν ὁ ἄνεμος, ἐτῦτο τὸ πνεῦμα ὅπε πίπτει εἰς ἀίθησιν, δὲν ἠξέρεις πῶς φυσᾷ, καὶ πρὸς ποῖον μέρος πηγαίνει, πῶς περιεργάζεσαι τὴν ἐκ τῦ θείε πνεύματος ἀναγέννησιν; ἐὰν ἐτῦτο τὸ πνεῦμα δὲν δύναται νὰ κρατηθῇ, πόσῳ μᾶλλον ἡ χάρις τῦ ἁγίε Πνεύματος, δὲν θέλει ὑποταγῇ ποτὲ, εἰς τὲς ἀνθρωπίνες νόμες; ἂς ἐντροπιαθῇ λοιπὸν ὁ πνευματομάχος Μακεδόνιος, καὶ πρὸ τότε ὁ Εὐνόμιος. ὁ μὲν Μακεδόνιος διὰ νὰ τὸ λέγῃ δῆλον, καὶ ὅμως ὅπε ἤκεσεν ἐδῶ, ὅτι ὁ ἄνεμος ὅπε θέλει πνεῖ, πόσῳ μᾶλλον λοιπὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔχει αὐτεξεσιωτέραν τὴν κίνησιν, καὶ ὅπε θέλει πνεῖ, καὶ καθὼς θέλει ἐνεργεῖ. ὁ δὲ Εὐνόμιος αὐτὰ τὰ ὅμοια βλασφημήσας πρότερον, καὶ κτίσμα εἰπὼν τὸ πνεῦμα, καὶ ἀκόμι εἰς τόσην αὐθάδειαν ἦλθεν, ὅτι ἔλεγεν, πῶς ἔτζι ἠξέρει τὸν Θεὸν, καθὼς αὐτὸς τῦ λόγετε. ἂς ἀκέσει λοιπὸν, ὅτι ἀδὲ τῦ ἀνέμε τὴν κίνησιν, καὶ τὴν ὁρμὴν δύναται νὰ ἠξέρῃ, πῶς τὸ λοιπὸν κατατολμᾶς ἀλιτήριε καὶ λέγεις, ὅτι ἠξέρεις Θεῦ ἐσίαν;

Κείμ. Ἀπεκρίθη Νικόδημος, καὶ εἶπεν αὐτῷ· πῶς δύναται ταῦτα γενέθαι; ἀπεκρίθη Ἰησῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τῦ Ἰσραὴλ, καὶ ταῦτα ἀ γινώσκεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγωσαι, ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλῦμεν, καὶ ὃ ἑωράκαμεν μαρτυρῦμεν· καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν ἀ λαμβάνετε. εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν, καὶ ἀ πισεύετε· πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπεράνια, πισεύσητε.

Εξήγ. Ἀκόμι εἰς τὴν Ἰεδαϊκὴν ἀτέλειαν ἐκέταε ὁ Νικόδημος, διὰ τῦτο ἐρωτᾷ πάλιν, πῶς δύναται ταῦτα γενέθαι; διὰ τῦτο καὶ ὁ Κύριος, δείχνωντας ὅτι ἀπὸ ἀγνωσίαν καὶ ἀμάθιαν τὰ λέγει αὐτὰ, τῦ λέγει· ἐσὺ εἶσαι ὁ διδάσκαλος τῶν Ἰεδαίων, ἐὰν ἐνθυμηθῇς τὰ παράδοξα θαύματα ὅπε γράφει ἡ Παλαιὰ Διαθήκη περὶ τῆς πλάσεως τῦ ἀνθρώπε καὶ τὰ λοιπὰ, πῶς ἐπλάθη ὁ Ἀδὰμ, καὶ πῶς ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτῦ ἡ Γυναῖκα, καὶ πῶς ἔγιναν τὰ θαύματα εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, πῶς ἐγέννησαν αἱ σάραι, καὶ τὰ τότοις ὅμοια, ἐὰν ἤθελες λογιάσῃ ταῦτα πάντα ὡς διδάσκαλος ὅπε ἦσαι τῦ Ἰσραὴλ, δὲν ἤθελες ἀπισήσῃ ἀδὲ περὶ τότων ὅπε σῦ λέγω τώρα. πλὴν ἐγὼ μὲν ἐκεῖνο ὅπε ἠξέρω λέγω, καὶ ἐκεῖνο ὅπε εἶδα, τετέσιν, ὅπε ἐγνώρισα ἀκριβῶς· διότι τὸ ἑώρακα δὲν δηλοῖ σωματικὴν θεωρίαν, ἀλλὰ γνῶσιν, ἤγεν κατανόησιν ἀκριβεξάτην· ἀλλὰ ἐσεῖς τὴν μαρτυρίαν μὲ δὲν τὴν λαμβάνετε. ταῦτα λέγει ὁ Κύριος, ὄχι πρὸς τὸν νικόδημον, ἀλλὰ πρὸς τὸ γένος τῶν Ἰεδαίων ἀποκρινόμενος, ὅπε ἀπίσησαν ἕως τέλες. ἐὰν λοιπὸν τὰ ἐπίγεια σᾶς εἶπα, καὶ δὲν τὰ ἐδεχθήκετε, ἀμὴ ἐρωτήσατε τὸ, πῶς; Ἐπίγειον δὲ γέννησιν τὸ βάπτισμα ὀνομάζει ἔξωντας ὅπε γίνεται εἰς τὴν γλῶ πρὸς ἐνέργειαν τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων, διότι ἐὰν καὶ ἐπεράνιος εἶναι κατὰ τὴν χάριν καὶ τὴν τιμὴν, ἀλλὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὁρισκόμενοι βαπτιζόμεθεν. ἐὰν τὸ λοιπὸν περὶ ταύτης τῆς ἐπιγείε σᾶς εἶπα, καὶ σᾶς ἤρα ἀπισῆντας, ἐὰν ἀκέσητε περὶ τῆς ἐρανίε γεννήσεως τῆς ἀπορρήτε, ὅπε ἐγεννήθη ὁ μονογενὴς Υἱὸς ἐκ τῦ Πατρὸς, πῶς θέλετε πισεύσει; τινὲς δὲ ἐπίγειον, τὸ τῦ ἀνέμε παράδειγμα ἐνόησαν· εἰς τόσον ὅτι νὰ εἶναι τὸ λεγόμενον τοιῦτον· ἐὰν τὸ παράδειγμα σᾶς ἔδωκα ἀπὸ τῶν ἐπιγείων, καὶ δὲν ἐπισεύσετε, πῶς θέλετε δυνηθῇ νὰ μάθετε τὰ ὑψηλότερα;

Κείμ. Καὶ ἀδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τῦ Οὐρανῦ καταβὰς, ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ.

Εξήγ. Οὐ δὲ τῦτο φαίνεται πῶς νὰ ἔχῃ καμίαν ἀκολθίαν πρὸς ἐκεῖνα ὅπε εἶπε προτήτερα ἀπ' αὐτὸ· ὅμως ἐὰν σοχαθῇ τινὰς ἀκριβῶς τὸν νῦν τῦ Κυρίε, θέλει φανῇ πῶς κ' πολλὴν ἀκολθίαν ἔχει, διότι ἐπειδὴ διδάσκαλον, καὶ προφήτην ὠνόμαζεν ὁ Νικόδημος τὸν Κύριον· μήμε νομίζῃς λέγει, ὡς Προφήτην ὅπε νὰ εἶμαι ἀπὸ τὴν γλῶ, καὶ ἀπεξάλθηκα ἀπὸ τὸν Θεὸν, διὰ νὰ διδάξω· ἀλλὰ μὲ νόμιζε πῶς ἐκατέβηκα ἄνωθεν, ἤγεν ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν, ὡς Υἱὸς τῦ Θεῦ, καὶ ὄχι πῶς εἶμαι ἀπὸ τὴν γλῶ. ἀδεὶς λοιπὸν ἀπὸ τὲς Προφήτας ἀνέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανὸν, εἰμὴ ἐγὼ μόνος μέλλω νὰ ἀνέβω, καθὼς καὶ ἐκατέβηκα. ὅταν δὲ ἀκέσῃς ὅτι Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε ἐκατέβη ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν, μὴ νομίσῃς ὅτι ἡ σάρξ ἐκατέβη ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν· διότι τῦτο τὸ δόγμα εἶναι τῦ Ἀπολιναρίε, ὁ ὁποῖος ἐδογμάτισεν, ὅτι ἔχωντας τὸ σῶμα ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν ὁ Χριὸς, ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν Παρθένον ὡς διὰ σωλῆνος. ἀλλὰ ἐπειδὴ μία ὑπόσασις, ἤγεν ἕνα πρόσωπον ἦτον ὁ Χριὸς σιωθεμένος ἀπὸ δύο Φύσεις, τὰ ὀνόματα τῦ ἀνθρώπε λέγονται εἰς τὸν λόγον, καὶ πάλιν τὰ ὀνόματα τῦ λόγε, λέγονται εἰς τὸν ἄνθρωπον. ἔτζι λοιπὸν καὶ ἐδῶ λέγεται ὅτι ἐκατέβη ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν, ὡς ἑνὸς ὄντος τῦ προσώπε, καὶ μιᾶς τῆς ὑποσάσεως. καὶ ἀπέκει διὰ νὰ μὴν ἀκέ-

Γεννέσ. α'.

Ἐξοδ. ζ'. η' καὶ ἰ'.

σης ὅτι ἐκατέβη, καὶ νομίσης, ὅτι ἐπειδὴ ἐκατέβη, τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι εἰς τὸν Οὐρανόν· διὰ τοῦτο λέγει, ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ, ἦγεν ἐκεῖνος ὅπου εἶναι εἰς τὸν Οὐρανόν· μὴ νομίσῃς λοιπόν, ἐπειδὴ ἤκουσας ὅτι ἐκατέβηκα, πῶς δὲν ἔμαθα πλέον εἰς τὸν Οὐρανόν, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ὁρίσκομαι σωματικῶς, καὶ ἐκεῖ συγκάθεδρος εἰμὶ τῷ Πατρὶ θεϊκῶς.

[1]Αριθμ. κα'. [2]Ιωάνν. ιβ. Κείμ. Καὶ καθὼς Μωσῆς, ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἔτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχει ζωὴν αἰώνιον.

Εξήγ. Προεπὼν περὶ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ Βαπτίσματος, λέγει λοιπὸν καὶ περὶ τῆς ὠφελείας ὅπου ἔγινεν εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς σταυρώσεως. διότι ὁ σταυρὸς, καὶ ὁ θάνατος ἔγινεν αἴτιος εἰς ἡμᾶς τῆς χάριτος ὅπου λαμβάνομεν διὰ τοῦ βαπτίσματος, ἐπειδὴ βαπτιζόμενοι, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου εἰκονίζομεν. πλὴν δὲν τὸ λέγει φανερῶς ὅτι μέλλω νὰ σταυρωθῶ, ἀλλὰ τὸν ὄφιν ἐνθυμᾶται, καὶ τὴν παλαιὰν ἱστορίαν· διδάσκωντάς μας μὲ τοῦτο, ὅτι συγγένειαν ἔχει τὰ παλαιὰ καὶ τὰ νέα, καὶ ὅτι ἕνας αὐτὸς εἶναι νομοθέτης τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας διαθήκης. ἐὰν καὶ ὁ Μαρκίων, καὶ ὁ Μάνης, καὶ ὁ λοιπὸς κατάλογος τῶν τοιούτων αἱρετικῶν, δὲν δέχονται τὴν παλαιὰν, λέγοντες αὐτὴν πῶς εἶναι νομοθεσία τοῦ πονηροῦ. ἢ ἄλλο δὲ διὰ νὰ μᾶς παιδεύσῃ, ὅτι ἐὰν πρὸς εἰκόνα χαλκὴν βλέποντες τοῦ ὄφεως οἱ ἔβραῖοι, ἔφθαναν τὸν θάνατον, πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς ὅπου βλέπομεν εἰς τὸν ἐσταυρωμένον, ἢ τὸν πιστεύομεν, θέλομεν φύγη τὸν ψυχικὸν θάνατον; βλέπε λοιπὸν τὸν τύπον πρὸς τὴν ἀ-

Πρ. Ρωμ. κ'. λήθειαν· ἐκεῖ ὁμοίωμα ὄφεως, εἶδος μὲν εἶχε θηρίου, ἀμὴ φαρμάκι δὲν εἶχεν· ἔτζι καὶ ἐδῶ, ἄνθρωπος μὲν ὁ Κύριος, ἀλλὰ ἐλεύθερος ἀπὸ τὸ φαρμάκι τῆς ἁμαρτίας, ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας ἐλθὼν, τουτέστιν, εἰς ὁμοίωμα σαρκὸς ὅπου εἶναι ὑποκειμένη τῇ ἁμαρτίᾳ, πλὴν δὲν ἦτον σάρξ τῆς ἁμαρτίας. καὶ τότε μὲν ἐκεῖνοι ὅπου ἔβλεπαν τὸν ὄφιν, ἔφθαναν σωματικὸν θάνατον· ἡμεῖς δὲ τώρα, φθόγομεν τὸν ψυχικὸν θάνατον καὶ τότε μὲν ὁ κρεμάμενος ὄφις, ἰάτρευε δαγκάματα ὄφεων· ὁ δὲ Χριστὸς τώρα, ἰατρεύει τὰς πληγὰς τοῦ νοητοῦ δράκοντος. ὑψωθῆναι δὲ ἀκόμη, τὸ κρεμασθῆναι νόει· διότι εἰς ὕψος ἐκρεμάσθη, διὰ νὰ ἁγιάσῃ καὶ τὸν ἀέρα, αὐτὸς ὅπου ἡγίασε καὶ τὴν γῆν μὲ τὸ νὰ περιπατήσῃ εἰς αὐτήν. νόει δὲ καὶ τὸ δοξασθῆναι· διότι καὶ ὄντως κατὰ ἀλήθειαν, ὕψος καὶ δόξα τοῦ Χριστοῦ ἔγινεν ὁ σταυρὸς. διότι μετ' ἐκεῖνο ὅπου ἐφαίνετον ὅτι θέλει κατακριθῇ, μετ' ἐκεῖνο κατέκρινε τὸν ἄρχοντα τοῦ κόσμου τούτου. ἦγεν, ὡσὰν χάριν λόγου νὰ εἰπῶμεν· ὁ Ἀδὰμ ἀπέθανε δικαίως, διότι ἥμαρτεν· ὁ κύριος δὲ ἀπέθανεν ἀδίκως, διότι δὲν ἥμαρτεν. ἕως τῆς σταυρώσεως λοιπὸν τοῦ Κυρίου, δικαίως κατεκράτει τῶν ἀνθρώπων ὁ θάνατος. ἐπειδὴ δὲ, ἀναμάρτητος εὑρέθη ὁ Κύριος, τὶ δίκαιον λοιπὸν ἔχει εἰς αὐτὸν ὁ θάνατος, διὰ νὰ τὸν θανατώσῃ. εἰς τόσον ὅτι, ἐπειδὴ ἀδίκως ἐθανατώθη, ἐνίκησεν ἐκεῖνον ὅπου τὸν ἐθανάτωσεν, καὶ ἔτζι ἠλευθέρωσε τὸν Ἀδὰμ ἐκ τοῦ θανάτου, ὅπου ἐθανατώθη δικαίως διατὶ ἥμαρτε. καὶ ἄλλο δὲ, Δύο ἦσαν ὅπου ἐξουσίαζαν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἡδονὴ, καὶ ἡ λύπη· διὰ τῶν δύο λοιπὸν τούτων ἐλθὼν ὁ Κύριος, εὑρέθη ἀνίκητος. διότι προσέβαλε μὲν αὐτῷ πρότερον ὁ διάβολος εἰς τὸ ὄρος, διὰ τῆς ἡδονῆς· ἔσωντας δὲ νὰ εὕρῃ αὐτὸν ἀνίκητον, ἐπρόσφερεν ὕστερον, τὸ μέγα μηχάνημα, τὴν λύπην λέγω, ἵνα δυνηθῇ κἂν διὰ ταύτης, νὰ τὸν νικήσῃ· καὶ διὰ τοῦτο παρεκίνησε πάντα κατ' αὐτοῦ, τοὺς μαθητὰς νὰ τὸν ἀρνηθῶν, τοὺς στρατιώτας νὰ τὸν ἐμπαίξων, τοὺς παραπορευομένους, ἦγεν ἐκείνους ὅπου ἐδιάβαιναν, καὶ ἀπερνῶσαν ἀπ' ἐκεῖ, νὰ τὸν βλασφημῶν, καὶ κοντολογῆς νὰ εἰποῦμεν, τοὺς ἐβραίους νὰ τὸν θανατώσων· ἀλλὰ καὶ ὄντως κατὰ ἀλήθειαν, εὗρεν αὐτὸν ἀνίκητον. διότι δὲν ἐδυνήθη νὰ λυπήσῃ τὸν Κύριον εἰς τὸν σταυρὸν νὰ μισήσῃ ἐκείνους ὅπου τὸν ἐσταύρωναν, μάλιστα δὲ καὶ ἠγάπα αὐτοὺς, καὶ ἤυχετον διὰτ' ἐκείνους λέγωντας, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τοῦτο ἁμαρτίαν ταύτην Πάτερ. Βλέπεις πῶς ἐνίκησε, μὲ ἐκεῖνο ὅπου ἐφαίνετο πῶς νικᾶται; ἔτζι τὸ λοιπὸν, καὶ ὕψωσις καὶ δόξα αὐτοῦ, ἔγινεν ὁ σταυρὸς.

Κείμ. Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. ὁ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ.

Εξήγ. Πολλὴ ἡ ἐπίτασις τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν κόσμον, καὶ τοσαύτη, εἰς τοῦτον ὅτι ἔτε Ἄγγελον, ἔτε Προφήτην ἔδωκεν, ἀλλὰ τὸν Υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τοῦτον μονογενῆ. ἢ ἐὰν ἤθελε δώσῃ Ἄγγελον, ἐδὲ ἔτως ἤθελεν ἤθαι παραμικρὸν τὸ πρᾶγμα. πῶς καὶ διατί; διότι ὁ μὲν Ἄγγελος εἶναι πιστὸς διάκονος αὐτοῦ, καὶ ὑπηρέτης· ἡμεῖς δὲ ἔμεθεν ἐχθροὶ, καὶ ἀποστάται. τώρα δὲ ὅπου ἔδωκε τὸν Υἱὸν, ποίαν ὑπερβολὴν ἀγάπης ἄφησεν; πάλιν ἐὰν εἶχε πολλοὺς Υἱοὺς, καὶ ἔδωκε τὸν ἕνα, καὶ τοῦτο κατὰ πολλὰ ἤθελεν ἤθαι μέγα, καὶ πολύ. τώρα δὲ ὅπου ἔδωκε τὸν μονογενῆ, τὶ ἄλλο θέλεις μεγαλήτερον; ἄραγε λοιπὸν, δυνατὰι κανεὶς νὰ ὑμνήσῃ ἀξίως τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ; οἱ δὲ Ἀρειανοὶ λέγουσιν, ὅτι μονογενὴς λέγεται,

διότι

διότι αὐτὸς μόνος ἔγινε καὶ ἐκτίσθη ὑπὸ Θεοῦ, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ὑπ' αὐτοῦ. πρὸς τὰς ὁποίας λέγομεν λόγον ἁπλῶν, ὅτι εἰ μὲν μονογενὴς ἐλέγετο, χωρὶς ἄρθρον, καὶ χωρὶς τὸ Υἱὸς, ἤθελεν ἔχει λόγον τὸ κομψόνασας εὕρεμα· τώρα δὲ ἐπειδὴ μετὰ τὸ μονογενῆς, ὁρίσκεται λεγόμενον καὶ τὸ Υἱὸς, δὲν δίδει χώραν νὰ νοεῖται ἔτζι ὁ μονογενὴς, ἀλλὰ τὸν μονογενῆ, τὸν γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρὸς. βλέπε δὲ ὅτι καθὼς παραπάνω εἶπεν, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκατέβη ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν, καὶ μὲ ὅλον ὁπού δὲν ἐκατέβη ἡ σάρξ ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν, ὅμως διὰ τὸ ἕνα πρόσωπον, καὶ μίαν ὑπόσασιν, ἐπρόσθεσε τὰ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον· ἔτζι καὶ ἐδῶ, τὸ ἐναντίον, τὰ τοῦ ἀνθρώπου προσθέττει εἰς τὸν Θεὸν λόγον· διότι λέγει, ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ εἰς θάνατον, καὶ ὅμως ὁ Θεὸς ἀπαθὴς διέμεινεν, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἦτον ἕνας καὶ ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν ὑπόσασιν, ἦγεν ἕνα πρόσωπον, καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁπού ὑπέμεινε τὰ πάθη, διὰ τοῦτο λέγεται πῶς ὁ Υἱὸς ἐδόθη, ὁ ὁποῖος καὶ ἀληθῶς ἔπαχεν, εἰς τὴν σάρκα αὐτοῦ. καὶ τί τὸ κέρδος ὁπού ἐδόθη ὁ Υἱὸς; μέγα κατὰ πολλὰ, ὅτι ὑπερβαίνει τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων· διὰ νὰ κερδαίνῃ κάθε ἕνας ὁπού πιστεύει εἰς αὐτὸν, ταῦτα τὰ δύο· ἕνα μὲν, τὸ νὰ μὴν ἀπολεσθῇ· καὶ ἄλλο, τὸ νὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. διότι ἡμὲν παλαιὰ διαθήκη, ἐκείνος ὁπού ἠρεσθέσαν εἰς αὐτὴν τὸν Θεὸν, τοὺς ἔταζεν ἡμέρας πολλὰς· τὸ δὲ Εὐαγγέλιον, δὲν τάζει πρόσκαιρον ζωὴν, ἀλλὰ αἰώνιον καὶ ἀτελεύτητον. καὶ ἐπειδὴ δύο εἶναι αἱ παρουσίαι τοῦ Χριστοῦ, μία αὐτὴ ὁπού ἦλθε καὶ ἀπέρασε, καὶ ἡ δευτέρα ὁπού μέλλει νὰ ἔλθῃ· διὰ τῆς προτέρας λοιπὸν παρουσίας λέγει, ὅτι δὲν ἀπεστάλη ὁ Υἱὸς, διὰ νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον· διότι ἂν ἤθελεν ἔλθῃ διὰ τοῦτο, ἤθελαν κατακριθῇ πάντες. διότι πάντες ἥμαρτον καθὼς λέγει ὁ Παῦλος, ἀλλὰ προηγεμένως, ἦγεν ἐπιταυτοῦ διὰ νὰ σώσῃ τὸν κόσμον ἦλθε, καὶ τοῦτο ἦτον ὁ σκοπὸς αὐτοῦ. κατὰ δὲ τὸ συμβεβηκὸς, ἦγεν κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ὁπού ἐσωσεύθη, καὶ δὲν ἐπίστευσαν πάντες, κρίνει ἐκείνους ὁπού δὲν ἐπίστευσαν. ὁ δὲ Μωσαϊκὸς νόμος, προηγεμένως καὶ ἐπιταυτοῦ ἦλθε, διὰ νὰ ἐλέγξῃ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ νὰ κατακρίνῃ ἐκείνους ὁπού ἐπαρέβαιναν· διότι δὲν ἐσυγχωροῦσε κανένα, ἀλλὰ παρεθύς ὁπού νὰ ἤθελεν εὕρῃ τινὰ ἁμαρτάνοντα, εὐτῷ ἅμα ἔκαμνε καὶ τὴν ἐκδίκησιν. ἡ μὲν πρώτη παρουσία λοιπὸν, δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ κρίνῃ, πάρεξ μόνον κατὰ συμβεβηκὸς, ἐκείνους ὁπού δὲν ἐπίστευσαν, διότι οἱ τοιοῦτοι κατάκριτοι εἶναι ἀπὸ τώρα· ἡ δὲ δευτέρα παρουσία, πάντως χωρὶς ἄλλο, διὰ νὰ κρίνῃ, καὶ νὰ ἀποδώσῃ τοῦ καθ' ἑνὸς κατὰ τὰ ἔργατε, θέλει γένει. πρ. Ῥωμ. γ'.

Κείμ. Ὁ πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν ἀ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύων, ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἐξήγ. Τί ἐστιν ὁ πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν ἀ κρίνεται; ἄραγε λοιπὸν ἂν ἔχῃ ἀκάθαρτον πολιτείαν δὲν κρίνεται; μάλιστα μὲν τοὺς τοιούτους ὁ Παῦλος, ἀ δὲ γνησίως πιστοὺς τοὺς ὀνομάζει, διότι λέγει, Θεὸν ὁμολογοῦσι πῶς ἠξεύρουν, καὶ μὲ τὰ ἔργα τὸν ἀρνοῦνται. πλὴν ἐδῶ, τοῦτο λέγει, ὅτι κατ' αὐτὸ μὲν τοῦτο ὁπού ἐπίστευσε, δὲν κρίνεται, διὰ δὲ τὰ πονηρὰ ἔργα αὐτοῦ θέλει κατακριθῇ περισσότερον· ἀμὴ διὰ τὴν ἀπιστίαν δὲν κολάζεται, διότι ἐπίστευσεν. ἐκεῖνος δὲ ὁπού δὲν πιστεύσει, ἤδη κέκριται, ἦγεν ἀπὸ τώρα ἐκατακρίθη. πῶς; πρῶτον μὲν ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἀπιστία, κατάκρισίς τε εἶναι, διότι τὸ νὰ εἶναι ἔξω τοῦ φωτὸς, αὐτὸ μόνον μεγάλη κόλασις εἶναι· καὶ ἄλλο δὲ, ἐὰν καὶ ἀπὸ τώρα δὲν βάνεται ἀπ' ἐδῶ εἰς τὴν κόλασιν, ὅμως τὰς τῆς κολάσεως ἀφορμὰς ὁπού μέλλει νὰ κολασθῇ, ἀπ' ἐδῶ τὰς ἐσωύαζεν. ὡς καθὼς καὶ ὁ Φονεὺς, ἂν καὶ δὲν ἐκαταδικάσθη ἀκόμι μὲ τὴν ἀπόφασιν τοῦ κριτοῦ, ἀλλ' ὅμως μὲ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, καταδικασμένος εἶναι. καὶ ὁ Ἀδὰμ δὲ, τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁπού ἔφαγεν ἀπὸ τοῦ ξύλε, ἀπέθανε, καὶ ὅμως ἔζησεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, καὶ κατὰ τὴν ἀπόφασιν, ἀποθαμένος ἦτον. κάθε ἄπιστος λοιπὸν, κατακριμένος εἶναι ἀκόμι ἀπ' ἐδῶ, καὶ ἀποφασισμένος τῆς κολάσεως, καὶ ἐδὲ εἰς κρίσιν θέλει ἔλθῃ, κατὰ τὸ ἐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς εὐ κρίσει, διότι ἐδὲ λόγε δὲν ἀξιῶνται οἱ ἀσεβεῖς, ὥσπερ ἐδὲ ὁ Διάβολος. δὲν ἀναστήνονται λοιπὸν εἰς κρίσιν, ἀλλὰ εἰς κατάκρισιν. ἔτζι καὶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον λέγει ὁ Κύριος, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμε τούτε, ἤδη κέκριται, ὄχι μόνον ὅτι ἀπίστησεν αὐτὸς, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸν Ἰούδαν τὸν ἔκαμε προδότιν, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἔγινε πρόξενος ἀπωλείας. ἐὰν δὲ εἰς τὰς παραβολὰς ὁ Κύριος προσφέρει ἐκείνους ὁπού μέλλουν νὰ κολασθοῦν, ὅτι θέλουν ἀξιωθῇ λόγε, μὴ θαυμάσῃς· πρῶτον μὲν ὅτι παραβολαὶς εἶναι τὰ λεγόμενα, καὶ δὲν πρέπει νὰ παραλαμβάνωμεν πάντα ὅσα λέγονται εὐ παραβολαῖς, ὡς νόμους καὶ κανόνας· διότι εὐ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔχοντας καθ' ἕνας τὸ συνειδὸς αὐτοῦ κριτὴν ἀλλάνθασον, δὲν χρειάζεται νὰ τὸν ἐλέγξῃ ἄλλος, ἀλλὰ χαλινωμένος, καὶ ἀποσωμωμένος αὐτὸς ἀπατός τε πηγαίνει. καὶ ἄλλο δὲ, ὅτι δὲν προσφέρει ἀπίστους ὁ Κύριος, πῶς θέλουν ἀξιωθῇ λόγε, ἀλλὰ πιστοὺς μὲν, ἀπολάγχνους δὲ καὶ ἀνελεήμονας· ἡμεῖς δὲ λέγομεν περὶ ἀσεβῶν καὶ ἀπίστων, καὶ ἄλλο μὲν εἶναι ὁ ἀσεβὴς καὶ ἄπιστος, ἄλλο δὲ ὁ ἀπολάγχνος καὶ ἀνελεήμων ἁμαρτωλός. πρ. Τιτ. α'. Γεννέσ. γ. Ψαλμ. α'. Ἰωάνν. ις'.

Κείμ. Αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ κρίσις ὅτι τὸ Φῶς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος, ἢ τὸ Φῶς· διὼ γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα. πᾶς γὰρ ὁ Φαῦλα πράσσων, μισεῖ τὸ Φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ Φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν, ἔρχεται πρὸς τὸ Φῶς, ἵνα Φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν Θεῷ ἐστὶν εἰργασμένα.

Εξήγ. Ἐδῶ ἀποδείχνει ἐκείνες ὁποῦ δὲν ἐπίστευσαν, ἐσερημένες πάσης ἀπολογίας· διότι λέγει, αὕτη ἐστὶν ἡ κατάκρισις, ὅτι τὸ Φῶς ἦλθε πρὸς αὐτὲς, καὶ ἐδὲ ἔτζι προσέδραμον πρὸς αὐτό. διότι δὲν ἦμαρτον τοῦτο μόνον, ὅτι δὲν ἐζήτησαν αὐτοὶ τὸ Φῶς, ἀλλὰ τὸ χειρότερον τοῦτο εἶναι, ὅτι ἐκεῖνο ἦλθε πρὸς αὐτὲς, καὶ ὅμως δὲν τὸ ἐδέχθηκαν. διὰ τοῦτο εἶναι κατακεκριμμένοι. διότι ἂν δὲν ἤθελεν ἔλθῃ τὸ Φῶς, ἤθελαν ἔχῃ οἱ ἄνθρωποι πρόφασιν νὰ λέγεν, ὅτι δὲν ἤξεύραν τὸ καλὸν· ἐπειδὴ ὅμως ἦλθε ὁ Θεὸς λόγος, καὶ ἔδωκε τὸν λόγον αὐτοῦ διὰ νὰ Φωτίζῃ αὐτὲς, καὶ αὐτοὶ δὲν τὸν ἐδέχθηκαν, ὑσερήθηκαν πάσης ἀπολογίας. καὶ διὰ νὰ μὴν εἰπῇ τινὰς, ὅτι δὲν ἤθελε προτιμήσῃ τινὰς τὸ σκότος ἀπὸ τὸ Φῶς, διὰ τοῦτο βάνει καὶ τὴν αἰτίαν. ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἦλθαν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸ σκότος, διότι λέγει, ἦτον τὰ ἔργα αὐτῶν πονηρὰ, καὶ ἐπειδὴ ὁ χριστιανισμὸς, δὲν ζητεῖ μόνον δόγματα ὀρθὰ, ἀλλὰ καὶ πολιτείαν σεμνὴν, αὐτοὶ δὲ ἤθελαν νὰ κυλίωνται εἰς τὸν βόρβορον τῆς ἁμαρτίας, διὰ τοῦτο δὲν ἠθέλησαν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔκαμναν τὰ πονηρὰ ἔργα νὰ ἔλθεν εἰς τὸ Φῶς τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ νὰ ὑποταχθῶν εἰς τὲς νόμες τὲς ἐδικές μὲ. ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ κάμνει τὴν ἀλήθειαν, ἤγεν ὁποῦ κλίνει πρὸς πολιτείαν θεάρεσον, προσρέχει εἰς τὸν χριστιανισμὸν, ὡσὰν εἰς Φῶς, διὰ νὰ προκόψῃ εἰς τὸ ἀγαθὸν περισσότερον, καὶ διὰ νὰ Φανῶν τὰ ἔργατε ὅτι εἶναι κατὰ Θεὸν. διότι ὁ τοιοῦτος, μὲ τὸ νὰ πιστεύσῃ ὀρθὰ, καὶ νὰ ἔχῃ πολιτείαν σεμνὴν, λάμπει εἰς ὅλες τὲς ἀνθρώπες, καὶ δοξάζεται ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸν. εἰς τόσον ὅτι ἡ ἀκαθαρσία τῶν ἔργων, ἔγινεν αἰτία καὶ ἀφορμὴ εἰς τὲς Ἕλληνας νὰ μὴν πιστεύσεν. ἀλλὰ ἴσως θέλει εἰπῇ τινὰς· τὶ λοιπὸν, δὲν εἶναι Χριστιανοὶ κακοὶ, καὶ Ἕλληνες ἐπαινετοὶ, κατὰ τὴν πολιτείαν; τὸ μὲν πῶς νὰ εἶναι χριστιανοὶ κακοὶ, λέγω τὸ καὶ ἐγὼ· τὸ δὲ πῶς νὰ εὑρεθῶν τινὲς Ἕλληνες ἀγαθοὶ, δὲν ἤθελα τὸ εἰπῇ ποτὲ. διότι ὅσον μὲν ἐκ Φύσεως, ἤθελαν εὑρεθῇ μερικοὶ πραεῖς, καὶ ἀγαθοὶ, ἀμὴ τοῦτο δὲν εἶναι ἀρετὴ· πλὴν ἀπὸ ἀσκήσεως, καὶ μελέτης τοῦ ἀγαθοῦ, δὲν εἶναι ἐδένας Ἕλληνας. εἰδὲ καὶ ἐφάνηκαν τινὲς διὰ καλοὶ, ἀλλὰ τὸ ἔκαμναν διὰ δόξαν· ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ κάμνει τίποτες διὰ δόξαν, καὶ ὄχι δι' αὐτὸ τὸ καλὸν, ὅταν εὕρῃ καιρὸν, θέλει πληρώσει τὴν πονηράντε ἐπιθυμίαν. διότι ἐὰν καὶ εἰς ἡμᾶς ὁποῦ εἶναι καὶ φοβέρα κολάσεως, καὶ πᾶσα ἄλλη ἐπιμέλεια, καὶ βίοι ἀναρίθμητοι τῶν ἁγίων, καὶ μόλις μεταβίας βασῆν τὲς ἀνθρώπες εἰς τὴν ἀρετὴν· πόσῳ μᾶλλον αἱ Φλυαρίαι, καὶ μιαρίαι τῶν Ἑλλήνων ἤθελαν διωθῇ νὰ τὲς βασάξεν εἰς τὸ ἀγαθὸν; μέγα εἶναι λοιπὸν καὶ τοῦτο, ἐὰν δὲν τὲς κάμεν νὰ γένεν οἱ πλέον χειρότεροι.

Κείμ. Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν· καὶ ἐκεῖ διέτριβε μετ' αὐτῶν, καὶ ἐβάπτιζεν. ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνὼν, ἐγγὺς τοῦ Σαλὴμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ· καὶ παρεγένοντο, καὶ ἐβαπτίζοντο. οὔπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν Φυλακὴν ὁ Ἰωάννης.

Εξήγ. Ἕως ὁποῦ ἔστεκεν ἡ ἑορτὴ τοῦ πάσχα, ἦτον ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ· ἐπειδὴ δὲ ἐπέρασεν αὕτη, ἐξέβη εἰς τὴν γῆν τῆς Ἰουδαίας, καὶ διέτριβε σιμὰ εἰς τὸν Ἰορδάνην, ἐκεῖ ὁποῦ ἐσυνήθιζαν πολλοὶ. δὲν ἐζητοῦσε δὲ τὲς τόπες ὁποῦ ἐσωνάζοντο πολλοὶ ἄνθρωποι διὰ Φιλοτιμίαν καὶ κενοδοξίαν, ἀμὴ ἤθελε νὰ μεταδίδῃ τὸ ἀγαθὸν εἰς πολλὲς. ἐπειδὴ καὶ εἰς τὲς ἑορτὲς, διὰ τοῦτο ἀνέβαινε, διὰ νὰ ὠφελήσῃ τὲς πολλὲς, καὶ μὲ λόγον καὶ μὲ τὰ θαύματα. ἀκόυοντας δὲ ὅτι ἐβάπτιζε, μὴ νομίζῃς ὅτι αὐτὸς ἐβάπτιζεν, ἀλλὰ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι τὸ ἔργον τῶν μαθητῶν, εἰς τὸν διδάσκαλον τὸ ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς. ἐπειδὴ πάλιν πηγαίνωντας παρεμπρῶς ὁ αὐτὸς Εὐαγγελιστὴς λέγει, ὅτι Ἰησοῦς ἐκ ἐβάπτιζεν, ἀλλὰ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. εἰδὲ καὶ ἐρωτᾶς, τίνος ἕνεκεν δὲν ἐβάπτιζεν αὐτὸς; ἄκουε· ὁ πρόδρομος Ἰωάννης ἐπρόλαβε καὶ εἶπεν, ὅτι αὐτὸς θέλει σᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι ἁγίῳ· ἀκόμι δὲ δὲν ἔχεν δώσῃ πνεῦμα ἅγιον ὁ Κύριος, διότι δὲν ἦτον ἀκόμι καιρὸς· ἐὰν ἐβάπτιζε λοιπὸν, ἢ χωρὶς πνεύματος ἤθελε βαπτίζῃ, καὶ τὸ λοιπὸν δὲν ἐδιέφερεν ἀπὸ τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννε, ἢ ἂν ἤθελε δίδῃ πνεῦμα καὶ πρὶν τοῦ καιροῦ, ἤθελεν ἦθαι ἀνάξιον τοῦ Θεοῦ ὁποῦ κάμνει τὰ πάντα εἰς τὸν καιρόντες. ποῖος δὲ ἦτον ὁ καιρὸς ὁποῦ ἔμελλε νὰ δώσῃ τὸ πνεῦμα; ὕστερον ἀπὸ τὴν ἀνάληψιν. διότι ἔπρεπε νὰ ἐμφανισθῇ ἡ ἀνθρωπίνη Φύσις, εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, ἀναμάρτητος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ ἔτζι νὰ καταλλαγῇ ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς, καὶ τότε νὰ πεμφθῇ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὡς πλέτον, καὶ Φιλοτιμίαν. οἱ μαθηταὶ λοιπὸν τοῦ Ἰησοῦ ἐβάπτιζαν, διὰ νὰ προσφέρεν περισσοτέρες εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος. ὅταν δὲ ἐβάπτιζαν ἔτοι, ἐβάπτιζεν ἀκόμι καὶ ὁ Ἰωάννης, καὶ δὲν ἔπαυσε, δύο τινὰ κατορ-

Ματθ. β'.

κατορθώνωντας· ἕνα μὲν, διὰ νὰ λέγῃ πρὸς ἐκείνους ὁποῦ ἐπήγαιναν πρὸς αὐτὸν, περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ τοὺς προσφέρῃ πρὸς αὐτὸν· ἄλλο δὲ, διὰ νὰ μὴν παρακινήσῃ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἰς περισσότερον φθόνον καὶ φιλονεικίαν. διότι ἂν ἤθελε παύσῃ νὰ μὴν βαπτίζῃ, τὶ δὲν ἤθελαν κάμῃ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἀπὸ τὸν φθόνον ὁποῦ εἶχαν εἰς τὸν Χριστὸν; ἐὰν μυριάκις κράζωντας, καὶ τὰ πρωτεῖα τῷ Χριστῷ παραχωρῶντας, δὲν ἠμποροῦσε νὰ τοὺς καταπείσῃ νὰ προσδράμωσιν εἰς τὸν Χριστὸν, εἰς πόσον φθόνον ἤθελε τοὺς παρακινήσῃ, ἂν ἤθελε παύσῃ νὰ μὴν βαπτίζῃ; διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς τότε μάλιστα ἄρχισε νὰ κηρύττῃ, ὅταν ἐφυλακώθη ὁ Ἰωάννης, διὰ τὸν φθόνον τῶν μαθητῶν τοῦ βαπτιστοῦ. λογιάζω δὲ ὅτι καὶ τὸν θάνατον τοῦ Ἰωάννου, διὰ τοῦτο ἐσυγχώρησε νὰ γένῃ τόσον ὀγλήγορα, εἰς τόσον ὅτι νὰ μεταγυρίσῃ ὅλος ὁ πόθος τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Χριστὸν, καὶ νὰ μὴν σχίζωνται αἱ γνώμαις αὐτῶν καὶ πρὸς τοὺς δύο, πρὸς τὸν Ἰωάννην, λέγω, καὶ τὸν Χριστὸν. βαπτίζουν λοιπὸν οἱ μαθηταὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ βάπτισμα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε τίποτες παράνω ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου· διότι καὶ ἐκεῖνο, καὶ ἐτοῦτο, ἀτελείωτα ἦσαν, ἔστωντας ὁποῦ ἦσαν ἄμοιρα τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἡ δὲ αἰτία, καὶ εἰς τοὺς δύο μία ἦτον, διὰ νὰ προσφέρουν ἐκείνους ὁποῦ ἐβάπτιζαν πρὸς τὸν Χριστὸν.

Κείμ. Ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίων περὶ καθαρισμοῦ. καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην, καὶ εἶπον αὐτῷ· Ῥαββὶ, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας, Ἴδε οὗτος βαπτίζει, καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτὸν. ἀπεκρίθη Ἰωάννης· καὶ εἶπεν· οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ.

Εξήγ. Ἐγένετο ζήτησις περὶ τοῦ βαπτίσματος, πρὸς κάποιον Ἰουδαῖον ὁποῦ ἐφιλονεικοῦσε μὲ τοὺς μαθητὰς τοῦ Ἰωάννου. διότι ὁ μὲν Ἰουδαῖος, ἐπροτίμα τὸ βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ· οἱ δὲ μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου, ἐπροτιμοῦσαν τὸ βάπτισμα τοῦ διδασκάλου αὐτῶν. ζητήσαντες δὲ περὶ τοῦ καθαρισμοῦ, ἤγουν περὶ τοῦ βαπτίσματος, ἦλθαν πρὸς τὸν διδάσκαλόντους, καὶ ἄρχισαν νὰ τὸν παρακινοῦν εἰς ὀργὴν, λέγοντες· διδάσκαλε, ἐκεῖνος ὁποῦ ἦτον μετ' ἐσένα, ὁ ὁποῖος εἶχε μαθητοῦ τάξιν, ἐξεχωρίσθη καὶ βαπτίζει, τὸν ὁποῖον ἐμαρτύρησες ἐσὺ, ἤγουν ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν ἐβάπτισες ἐσὺ, ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν ἐτίμησες ἐσὺ, τοιαῦτα τολμᾶ καὶ κάμνει, καθὼς καὶ ἐσὺ· ἀλλὰ καὶ ἕτερον, ὅτι ἐσένα πλέον δὲν σὲ χρειάζεται τινὰς, ἀλλὰ προστρέχουν ὅλοι εἰς ἐκεῖνον, καὶ ἐσένα σὲ ἐκαταφρόνησαν. ὁ δὲ Ἰωάννης θέλωντας νὰ τοὺς φοβήσῃ, καὶ νὰ δείξῃ ὅτι Θεὸν πολεμοῦσιν ἐμποδίζοντες τὸν Χριστὸν, καὶ μὴν ἀφίνοντες νὰ δοξασθῇ, λέγειτους· οὐ δύναται ἄνθρωπος λαβεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν, καὶ τὰ λοιπὰ. διότι ἐὰν δὲν τοῦ ἦτον λέγει δομένον ἀπὸ τὸν Θεὸν, δὲν ἤθελεν αὐξάνῃ αὐτὸς ὁποῦ φθονεῖται ἀπὸ ἐσᾶς, εἰς τόσον ὅτι δύο σφάλματα ἁμαρτάνετε μαζὴ, ἕνα μὲν, ὅτι ἐναντιεῖσθε τὸν Θεὸν· καὶ ἄλλο, ὅτι ἀδύνατα ἐπιχειρίζεσθε. ἄλλο δὲ καὶ τοὺς παρηγορεῖ ὀλίγον, λέγωντάστους, μὴν συγχύζεσθε, ὅτι αὐτὸς ὁποῦ σᾶς νικᾶ, δὲν εἶναι ἄνθρωπος ἀλλὰ Θεὸς. ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς λέγει, ἀπὸ τὸν Θεὸν εἴχαμεν, ἐκεῖνο ὁποῦ εἴχαμεν, καὶ ὄχι ἀπὸ λόγουμας. εἰδὲ καὶ εἶναι λαμπρότερα ἐκεῖνα ὁποῦ κάμνει ὁ Χριστὸς, τὶ θαυμαστὸν; διότι ὁ Θεὸς ἔτζι βούλεται.

Κείμ. Αὐτοὶ ὑμεῖς μαρτυρεῖτε ἐμοὶ ὅτι εἶπον· οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. ὁ ἔχων τὴν νύμφην, νυμφίος ἐστὶν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἑστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι.

Εξήγ. Αὐτοὶ ἐσεῖς, λέγει, ἠξεύρετε, ὅτι ἐγὼ ἐμαρτύρησα αὐτὸν πῶς εἶναι μεγαλήτερός μου. τὸ λοιπὸν ἐὰν πιστεύητε κατὰ ἀλήθειαν τὴν μαρτυρίαν μου, πρέπει νὰ ἠξεύρετε, ὅτι ἐκεῖνος εἶναι τιμιώτερός μου, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ ἐδικήμου χαρὰ, τὸ νὰ προσέρχωνται ὅλοι πρὸς αὐτὸν. διότι ἂν δὲν ἤθελε προσέλθη ἡ νύμφη πρὸς τὸν νυμφίον, ἤγουν ὁ λαὸς, τότε ἤθελα λυπηθῇ ἐγὼ ὁ νυμφαγωγὸς, ἤγουν ὁ προξενητὴς, ἀμὴ τώρα ἐπειδὴ ἔγινεν ἐτοῦτο, χαίρομαι χαρὰν μεγάλην· διότι βλέπω τὸν νυμφίον Χριστὸν, ὁποῦ λαλεῖ πρὸς τὴν νύμφην, ἤγουν τὸν λαὸν, καὶ τὴν διδάσκει. ἀλλὰ οὐδὲ τὸ, ἑστηκὼς, εἶπεν ἁπλῶς· διότι δείχνει πῶς τὰ ἐδικάτου παύουν, καὶ θέλουν σταματήσει, καὶ πλέον δὲν ἐνεργοῦνται· καὶ ὅτι αὐτὸς πρέπει πλέον νὰ στέκῃ, καὶ μόνον νὰ ἀκροάζεται τὸν Χριστὸν πῶς διαλέγεται πρὸς τὴν νύμφην, καὶ διδάσκει αὐτὴν. διότι τὸ ἐδικόνμου ἔργον λέγει, ἐτελειώθη, καὶ παρέδωκα τὸν λαὸν εἰς αὐτὸν· πρέπει λοιπὸν ἡ ἐδικήμου δόξα νὰ ὀλιγοστεύῃ, καὶ ἐκείνου νὰ αὐξάνῃ. ἄραγε τὸ λοιπὸν πῶς ὀλιγοστεύει ἡ δόξα τοῦ Προδρόμου; ἢ πάντως καθὼς ὁ αὐγερινὸς ἀστὴρ ἀποκρύπτεται ὅταν ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, καὶ φαίνεται εἰς τοὺς πολλοὺς ὅτι ἐσβέσθη τὸ φῶστου, ὅμως δὲν ἐσβέσθη ἀλλὰ κρύπτεται ἀπὸ τὸ μεγαλήτερον φῶς τοῦ Ἡλίου· ἔτζι καὶ ὁ πρόδρομος, ὁ αὐγερινὸς ἀστέρας τοῦ νοητοῦ Ἡλίου κρυπτόμενος, ὀλιγοστεύει λέγεται. αὐξάνει δὲ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, ἔστωντας νὰ φαίνεται ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον, διὰ τῶν θαυμάτων, ὄχι πῶς αὐξάνει κατὰ προκοπὴν τῆς

 ἀρετῆς,

ἀρετῆς, μὴ γένοιτο· διότι αὕτη ἡ φλυαρία εἶναι τοῦ Νεστορίου· ἀλλὰ κατὰ τὴν φανέρωσιν, καὶ ἐπίδειξιν τῆς θεότητος, διότι ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον ἐφαίνετον ἡ θεότης, καὶ ὄχι μονόφορα. ἐπληρώθη λοιπὸν λέγει, ἡ ἐδικήμου χαρὰ ἐπὶ τὸν νυμφίον, διότι τὸ ἔργον ὁποῦ ἐμπιστεύθηκα ὡς νυμφαγωγὸς, καὶ προξενητὴς, τὸ βλέπω ὅτι ἐτελειώθη. πάσης ψυχῆς λοιπὸν νυμφίος, ὁ Κύριος εἶναι· ὁ δὲ νυμφὼν, ἤγουν ἡ κλίνη ὁποῦ σμίγει ὁ νυμφίος μὲ τὴν νύμφην, εἶναι ὁ τόπος τοῦ βαπτίσματος, ἤγουν ἡ Ἐκκλησία. δίδει δὲ ἀῤῥαβῶνα τῆς νύμφης, τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. τὰ δὲ τελειώτερα καὶ μεγαλήτερα, εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα τὰ δίδει, ὅταν διδάξῃ τοὺς ἀξίους τὰ μεγαλήτερα, καὶ ὑψηλότερα. σημάδευσον δὲ, ὅτι δὲν εἶναι ἄλλος κανεὶς νυμφίος, παρὰ μόνος ὁ Χριστὸς· οἱ δὲ διδάσκαλοι πάντες, νυμφαγωγοὶ, ἤγουν προξενιτάδες λογίζονται, καθὼς καὶ ὁ Πρόδρομος. διότι δὲν εἶναι ἄλλος τινὰς ὁποῦ νὰ δίδῃ τὰ ἀγαθὰ, πάρεξ μόνον ὁ Κύριος· οἱ δὲ ἄλλοι πάντες, εἶναι μεσῖται καὶ ὑπηρέται τῶν ἀγαθῶν ὁποῦ δίδονται ἀπὸ τὸν Κύριον.

Κείμ. Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων ἐστὶν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς, ἐκ τῆς γῆς ἐστι, καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ. ὁ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων ἐστὶ. καὶ ὁ ἑώρακε καὶ ἤκουσε, τοῦτο μαρτυρεῖ· καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν, ἐσφράγισεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθὴς ἐστιν. ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς, τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ λαλεῖ, οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα.

Ῥωμ. γ'.

Εξήγ. Ὁ πρόδρομος συγκρίνει τοῦ λόγουτου μὲ τὸν Χριστὸν, καὶ λέγει· ὅτι ἐκεῖνος μὲν, ἔρχεται ἄνωθεν ἐκ τοῦ Πατρὸς, καὶ εἶναι ἐπάνω πάντων, ξεδιαλεγμένος ἀπὸ ὅλους, καὶ ἔχων τὴν πατρικὴν μεγαλειότητα· ἐγὼ δὲ, ἔστωντας νὰ εἶμαι ἀπὸ τὴν γῆν, γήϊνα λαλῶ, εὐτελῆ καὶ ταπεινὰ, ὡς πρὸς σύγκρισιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ. ἐπειδὴ ἀγκαλὰ καὶ τὰ τοῦ προδρόμου θεϊκὰ ἦσαν, ὅμως συγκρινόμενα πρὸς τὰ τοῦ Χριστοῦ, εὑρίσκονται κατὰ πολλὰ εὐτελῆ καὶ ταπεινὰ. ἐκεῖνος λέγει, λαλεῖ ἐκεῖνο ὁποῦ εἶδε καὶ ἤκουσε, τουτέστιν ἐκεῖνα ὁποῦ ἤκουσεν ἀπὸ τὸν πατέρα, καὶ ἐκεῖνα ὁποῦ εἶδεν, ἤγουν ἐκεῖνα ὁποῦ ἠξεύρει βέβαια, ἐκεῖνα λαλεῖ καὶ μαρτυρεῖ· ἀλλὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ, δὲν τὴν λαμβάνει κανεὶς ἀπ' ἐκείνους ὁποῦ δὲν προσέχουν τὴν ἀλήθειαν. ὅποιος δὲ λάβη τὴν μαρτυρίαν, ἤγουν τὴν διδασκαλίαντου, ἐσφράγισεν, ἀντὶ τοῦ ἔδειξεν, ἐβεβαίωσεν, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀληθινὸς. διότι ἐκεῖνος ὁποῦ πιστεύει εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ εἶναι ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὸν Θεὸν, εἰς τὸν Θεὸν πιστεύει, καὶ σφραγίζει πλέον καὶ ἀποδείχνει βεβαίως, ὅτι διὰ νὰ εἶναι ἀληθινὸς τὸν ἐπίστευσε. καὶ καθὼς πάλιν, ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν πιστεύει εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς, δείχνει ὅτι εἶναι ψεύστης, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν, ὡσὰν ὁποῦ ψεύδεται. εἰς τόσον ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ πιστεύει εἰς τὸν Χριστὸν δείχνει καὶ τὸν Θεὸν ἀληθινὸν, ἀπὸ αὐτὸ τοῦτο ὁποῦ ἐπίστευσεν εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἐστάλθη ἀπ' αὐτὸν· διότι φανερὸν εἶναι ὅτι ὡς ἀληθινὸν τὸν ἐπίστευσε, καὶ πρεπόντως. διότι οἱ μὲν ἄλλοι πάντες λέγει, μὲ Μέτρον ἔλαβον τὴν ἐνέργειαν τοῦ πνεύματος, ἀμὴ αὐτουνοῦ, τοῦ Χριστοῦ δηλονότι, δὲν τὴν ἔδωκεν ἐκ μέτρου, ἤγουν μίαν ἐνέργειαν, ἢ δύο, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ὁλόκληρον ἔχει φυσικῶς. εἰς μὲν τοὺς Προφήτας λοιπὸν, ὁ Θεὸς ἔδιδε τὸ πνεῦμα, ἤγουν τὴν ἐνέργειαν τοῦ πνεύματος, καὶ μὲ μέτρον τὴν ἔδιδεν· εἰς δὲ τὸν Χριστὸν, οὔτε ἐν μέτρῳ, οὔτε δίδει καθόλου, διότι ἔχει ὁ Χριστὸς αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὁλόκληρον φυσικῶς εἰς τοῦ λόγουτου. ὅταν δὲ ἀκούσῃς, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐκεῖνα ὁποῦ ἤκουσεν ἀπὸ τὸν Πατέρα ἐκεῖνα λαλεῖ, μὴ νομίσῃς ὅτι εἶναι ἐνδεὴς νὰ μάθῃ γνῶσιν ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ ἐπειδὴ πάντα ὅσα ἠξεύρει ὁ Υἱὸς φυσικῶς, ὅλα ἀπὸ τὸν Πατέρα τὰ ἔχει, ὡς ὁμοούσιος αὐτοῦ, διὰ τοῦτο λέγεται ὅτι ἀπὸ τὸν Πατέρα ἀκούει ὅσα ἠξεύρει. ὡσὰν ὅταν ἴδῃς υἱὸν ὁποῦ νὰ ὁμοιάζῃ εἰς ὅλα τὸν Πατέρατου, λέγεις, ὅτι πάντα ἐκ τοῦ Πατρὸς ἔχει, ἤγουν δὲν ὁμοιάζει οὐδενὸς ἄλλου, ἀλλὰ μόνον τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ. ὅταν δὲ ἀκούσῃς ὅτι ἀπεστάλθη, μὴ νομίσῃς αὐτὸν ὡς δοῦλον, ἀλλὰ νόησον ὡς ἀκτίνα ἀπεσταλμένον ἀπὸ τοῦ νοητοῦ Ἡλίου τοῦ Πατρὸς. ἢ δὲν τὸ λέγομεν ἔτζι, ὅτι ἀπέστειλεν ὁ Ἥλιος τὰς ἀκτίνας; καὶ ἔπεμψε τὸ φῶς ὁ Ἥλιος, ἤγουν ἔστειλε τὴν ἀκτίνα εἰς τὴν γῆν; καὶ οὐδέποτε λέγομεν πῶς εἶναι ἄλλης φύσεως ἡ ἀκτίνα, ἢ ὑστερώτερη τοῦ Ἡλίου. ἔτζι λοιπὸν νόησον πῶς ἀπεστάλθη καὶ ὁ Υἱὸς εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ τὸν Πατέρα τὸν νοητὸν ἥλιον, ὡς ἀπαύγασμα, καὶ ἀκτίνα, καὶ φῶς, καὶ καθόσον βούλεσαι, καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ τὸν ὠνομάσῃς. ἐπειδὴ δὲ ἦλθεν ὁ λόγος ἕως ἐδὼ, δὲν εἶναι παράξενον νὰ εἰποῦμεν, καὶ πῶς ἔχει ὁ Υἱὸς τὸ Πνεῦμα, καὶ πῶς λέγεται τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ. διότι λέγει καὶ ὁ Ἀπόστολος, τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ ἐν ταῖς καρδίας ὑμῶν ἀπέστειλε, κράζον Ἀββᾶ ὁ Πατὴρ. καὶ πάλιν, εἰδέτις Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. διότι οἱ Λατίνοι κακῶς λαμβάνοντες ταῦτα, καὶ κακῶς νοοῦντες, λέγουσιν, ὅτι ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα. ἡμεῖς δὲ πρῶτον λέγομεν τοῦτο πρὸς αὐτοὺς· ὅτι ἄλλο εἶναι, τὸ νὰ εἶναι ἔκτινος, καὶ ἄλλο εἶναι, τὸ νὰ εἶναι τινὸς· ἤγουν, τὸ πνεῦμα μὲν οὐδὲ μία γραφὴ μαρτυρεῖ πῶς νὰ εἶναι ἐκ τοῦ Υἱοῦ, διὰ νὰ μὴν κάμωμεν δύο αἰτίους

πρὸς Ρωμ. η.

πρὸς Γάλ. δ.

τίας τῦ πνεύματος, τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Υἱὸν· πῶς εἶναι δὲ πνεῦμα τῦ Υἱῦ, εἶναι ἀναμφίβολον, καὶ βεβαιώμενον παρὰ πάσης τῆς γραφῆς. ναὶ, λέγεσιν, ἀλλὰ ἐνεφύσησεν εἰς τὸς μαθητὰς καὶ εἶπε, λάβετε πνεῦμα ἅγιον. ἀλήμονον εἰς τινὰ ἀγνωσίαντας· ἐὰν τότε ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τὸ πνεῦμα, ὅτε ἐνεφύσησεν, ἀμὴ πῶς ἔλεγε λοιπὸν, λήψεθε, ἦγεν θέλετε λάβη δυνάμιν ἐπελθόντος τῦ ἁγίε πνεύματος εἰς ἐσᾶς, ἃ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας, ἦγεν εἰς ὀλίγας ἡμέρας; ἢ πᾶς ἐν τῇ πεντηκοστῇ πιστεύομεν πῶς ἐκατέβη τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἐὰν ἤθελε τὸ δώσῃ εἰς τὸ καταύραδα τῆς λαμπρᾶς ἡμέρας τῆς ἀναστάσεως; διότι φανερὸν εἶναι, ὅτι τότε ἐνεφύσησεν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰσὶν ἄξια γέλωτος. διότι φανερὸν εἶναι, πῶς δὲν τὲς ἔδωκε τότε τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἀλλὰ ἕνα χάρισμα τῦ ἁγίε πνεύματος, τὸ νὰ συγχωρῇν ἁμαρτίας. διότι παρελθὺς, λέγει· ἐάντινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας. τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἔχει φυσικῶς ὁ Υἱὸς, ἔσωντας ὁπῦ εἶναι μιᾶς φύσεως μετ' αὐτὸ, καὶ ὄχι ὡς ἐνεργέμενος ὑπ' αὐτῦ, διότι οἱ Προφῆται ἐνεργῆνται. λέγεται δὲ τὸ πνεῦμα πῶς εἶναι τῦ Υἱῦ, ὡσὰν ὁπῦ ἀληθειαμὲν εἶναι ὁ Υἱὸς, καὶ δυνάμις, καὶ σοφία· τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἅγιον, πνεῦμα ἀληθείας, καὶ δυνάμεως, καὶ σοφίας, γράφεται παρὰ τῦ Ἡσαΐε. καὶ ἄλλο δὲ, ἐπειδὴ διὰ τῦ Υἱῦ δίδεται εἰς τὲς ἀνθρώπες, διὰ τῦτο λέγεται τῦ Υἱῦ. σὺ δὲ πίστευε, ὅτι τὸ Πνεῦμαμὲν ἐκπορεύεται ἐκ τῦ Πατρὸς, δίδεται δὲ διὰ τῦ Υἱῦ εἰς τὸν κόσμον· καὶ τῦτον ἔχε κανόνα ὀρθοδοξίας. Ἰωάνν. κ. Ἰωάνν. κ.

Κείμ. Ὁ Πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν Υἱὸν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῦ. ὁ πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ Υἱῷ, ὐκ ὄψεται ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τῦ Θεῦ μένει ἐπ' αὐτόν.

Ἑξήγ. Ἔσωντας νὰ εἰπῇ τὰ ὑψηλὰ περὶ τῦ Χριστῦ, τώρα πάλιν λέγει τὰ ταπεινὰ, διὰ νὰ κάμῃ τὸν λόγον ὁλοπαράδεκτον εἰς τὲς ἀκροατάς. διὰ τῦτο, λέγει, ἀγαπᾷ ὁ Πατὴρ τὸν Υἱὸν, ὡσὰν νὰ διαλέγεται περίτινος ἀνθρώπε θαυμαστῦ. καὶ ἔδωκε τὰ πάντα εἰς τὰ χέρια αὐτῦ, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον. εἰδὲ καὶ κατὰ τὸ θεῖκον, τί τῦτο; ἔδωκεν ὁ Πατὴρ τῷ Υἱῷ τὰ πάντα, κατὰ τὸν λόγον τῆς φύσεως, φυσικὰ, καὶ ὄχι κατὰ χάριν. διότι ἐπειδὴ καὶ τὸ εἶναι, ἐκ τῦ Πατρὸς τὸ ἔχει, πρεπόντως λέγεται ὅτι ἔχει καὶ τὰ πάντα ἐκ τῦ Πατρός. ἔχει λοιπὸν τὰ πάντα ὁ Υἱὸς, τάτε ἐν ἐρανῷ, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. διότι εἶναι δεσπότης πάντων, ἂν καὶ δὲν θέλεν. ὅμως ὕστερον εἰς τινὰ δευτέραν παρεσίαν, ὅταν κλίνει πᾶν γόνυ νὰ τὸν προσκυνήσῃ ὡς Θεὸν, τότε λαμβάνει τινὰ ἐξεσίαν πάντων· ὅταν δὲν ἔχῃ ἡ κακία πλέον δυνάμιν, ἀλλὰ μένει ἀνενέργητος, ἢ δείχνει τινὰ φύσιν τῦ ἀγαθῦ, πῶς ἦτον ἐξ ἀρχῆς εἰς ὅλες, καὶ πῶς κρατεῖ τὰ πάντα. Ἐκεῖνος ὁπῦ πιστεύει εἰς τὸν Υἱὸν, ἔχει τινὰ αἰώνιον ζωὴν εἰς τὸ λέγετε, αὐτὸν τὸν Χριστὸν λέγω, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀληθῶς ζωὴ, διότι εἰς αὐτὸν ζῶμεν, καὶ κινέμεθα. ὁ δὲ ἀπιστῶν, δὲν θέλει Ἰδῇ τινὰ ζωὴν· διότι ἐκεῖνος ὁπῦ ξεχωρίσει θεληματικῶς ἀπὸ τινὰ ζωὴν, πῶς ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ ζωὴν, ἡ ὁποία εἶναι ὁ Χριστὸς; καθὼς λέγει καὶ ὁ Παῦλος· ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ἐσεῖς ὁπῦ ἐγενήκετε νεκροὶ, καὶ ἀκίνητοι πρὸς τινὰ κακίαν, θέλετε φανερωθῇ μὲ δόξαν. Ἀλλ' ἡ ὀργὴ τῦ Θεῦ μένει ἐπ' αὐτὸν, ἢ δὲν εἶπεν ὅτι μένει αὐτὸν, ἦγεν ὅτι τὸν ἀπαντυχαίνῃ, ἀλλὰ μένει ἐπ' αὐτὸν, τετέσιν ὁρίσκεται εἰς αὐτὸν, δείχνωντας ὅτι δὲν θέλει λείψει ποτὲ ἀπ' αὐτῦ· διότι διὰ νὰ μὴ ἀκύσῃς θάνατον, καὶ τὸν νομίσῃς πρόσκαιρον, διὰ τῦτο λέγει, μένει εἰς αὐτὸν ὁπῦ ἀπίστησε, καὶ αἰώνιος θέλει ἦθαι ἡ κόλασις αὐτῦ. διὰ τέτων δὲ πάντων τῶν ῥημάτων, σύρνει ὁ Βαπτιστὴς, καὶ παρακινᾷ πάντας πρὸς τινὰ πίστιν τῦ Χριστῦ. διότι δὲν τὰ λέγει αὐτὰ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ διὰ νὰ παιδεύσῃ καὶ τὲς μαθητάς τε, καὶ τὲς ἄλλες πάντας, νὰ μὴ φθονῶν πλέον τὸν Χριστὸν, ἀμὴ νὰ τὸν προσέχῃ καὶ νὰ τὸν ἀκύσῃ ὡς Θεὸν. Πραξ. ιζ. πρὸς Κολ. γ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Κειμένον.

Ὡς ἐν ἔγνω ὁ Κύριος, ὅτι ἤκυσαν οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι ὁ Ἰησῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει, ἢ Ἰωάννης· (καίτοιγε αὐτὸς ὁ Ἰησῦς, ὐκ ἐβάπτιζεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτῦ) ἀφῆκε τινὰ Ἰουδαίαν, καὶ ἀπῆλθε πάλιν εἰς τινὰ Γαλιλαίαν· ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεθαι διὰ τῆς Σαμαρείας.

Ἑξήγ. Ἔσωντας νὰ σαρκωθῇ ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς διάτ' ἐμᾶς, πάντα ὅσα κάμνει, ἔλα διὰ τινὰ ἐδικίμας ὠφέλειαν τὰ κάμνει. διὰ τῦτο καὶ τώρα, ἔσωντας νὰ ἀκύσῃ, ὅτι ἤκυσαν οἱ Φαρισαῖοι περὶ τῆς δόξης αὐτῦ, καὶ ἠξεύρωντας ὅτι θέλει παρακινηθῇ πρὸς φθόνον αὐτῦ, διὰ τῦτο ἀναχωρεῖ εἰς τινὰ Γαλιλαίαν, διδάκων ἡμᾶς τὰ δύο ταῦτα· ἕνα-

μὲν, τὸ νὰ λυπέμεθον τὲς ἐχθρὲς ἡμῶν, καὶ νὰ κάμνωμεν κάθε τρόπον, νὰ μὴ τὲς δίδομεν ἀφορμὴ σκανδάλε, ἢ φθόνε· καὶ ἄλλο, διὰ νὰ μὴ ἐίχνωμεν τῆ λόγεμας εἰς τὲς πειρασμὲς χωρὶς σχέσιν ἢ χωρὶς ὠφέλειαν· ἀλλὰ νὰ ἀναχωρῆμεν διὰ τῆς ὥρας, ἕως ἒ νὰ καταπραΰνῃ ὁ θυμὸς τῶν ἐχθρῶν. καὶ μὲ τῆτο ὅλον ὅπε ἐδώκετον νὰ βασάξῃ ἐκείνες ὅπε τὸν ἐφθονῆσαν, ἂν ἤθελαν ὁρμήσῃ καὶ καταπάνωτε, ὅμως παραμερνᾶ, διὰ νὰ μὴ λογιδῇ φαντασία, ἢ οἰκονομία τῆς σαρκὸς. διότι ἂν ἤθελε γλυτώνῃ συχνάκις ἀπὸ τὰ χέριά τες, τὶ δὲν ἤθελαν εἰπῆ οἱ περὶ τὸν Μάνενα αἱρετικοὶ, οἱ ὁποῖοι λέγεν ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐφάνη πῶς ἔλαβε σάρκα; ὁμοίως λέγεν, καὶ οἱ περὶ τὸν Οὐαλεντῖνον, καὶ τρισκατάρατον Εὐτυχῆ. δείχνωντας δὲ ὁ Εὐαγγελισὴς τὸ συκοφαντικὸν τῆ φθόνε, λέγει, ὅτι καίτοιγε ὁ Ἰησῆς ἐκ ἐβάπτιζεν. ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνοι ὅπε τὸν ἐφθονῆσαν, βελόμενοι νὰ θυμώσῃ τὲς Φαρισαίες κατὰ τῆ Χριςῆ τὸν ἐσυκοφαντῆσαν πῶς βαπτίζει. ἔκαμνε δὲ χρεία νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴ Σαμάρειαν, διότι μόνον ὡσὰν διαβατικὰ ἐπερνῆσεν ἀπὸ τὴ Σαμάρειαν. διότι βλέπε πῶς δὲν εἶπεν, ἔδει αὐτὸν ἀπέρχεθαι εἰς σαμάρειαν, ἀλλὰ διέρχεθαι, ἤγεν δὲν εἶπεν ὅτι ἤθελε νὰ πηγαίνῃ εἰς τὴ Σαμάρειαν, ἀλλὰ λέγει, ὅτι ἤθελε νὰ ἀπεράσῃ ἀπὸ τὴ Σαμάρειαν. διότι ἐβέλετον νὰ κόψῃ πᾶσαν πρόφασιν ἀπὸ τὲς ἑβραίες, νὰ μὴ ἔχεν ἀφορμὴ κατηγορίας, διὰ νὰ μὴ ἔχεν νὰ λέγεν, ὅτι τὲς ἄφησε, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὰ ἔθνη τὰ μιαρὰ. διότι μόνον ὅταν ἐδίωχναν αὐτὸν, τότε ἐπήγαινεν εἰς τὰ ἔθνη, καὶ δὲν ἐπήγαινεν ἐ δὲ τότε ἐπιταυτῆ, ἀλλὰ διαβατικά.

Γενες. ε. Κείμ. Ἔρχεται ἒν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας λεγομένην Σιχὰρ, πλησίον τῆ χωρίε, ὃ ἔδωκεν Ἰακὼβ, Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτῆ. ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τῆ Ἰακὼβ.

Ἐξήγ. Κάμνει χρεία νὰ εἰπῆμεν πόθεν κατάγονται οἱ Σαμαρεῖται, καὶ ἀπὸ πῆ ἔλαβαν ταύτην τὴν ὀνομασίαν. Σομὴρ ὀνομάζετον τὸ ὄρος ἐκεῖνο, ἀπ' ἐκεῖνον ὅπε τὸ ὥρισε τὸ
Ἡσαΐ. ξ'. πρῶτον, καθὼς τὸ λέγει ὁ Ἡσαΐας· Ἡ κεφαλὴ σομόρων Ἐφραὶμ. οἱ δὲ ἐκεῖνοι ὅπε ἐκατοικῆσαν εἰς τὸ ὄρος τὸ πρῶτον, δὲν ἐλέγοντο Σαμαρεῖται, ἀλλὰ Ἰσραηλῖται. ἔσωντας δὲ νὰ
δ'. Βασιλ. ις'. τφάλλεν εἰς τὸν Θεὸν, ἐπαρεδόθησαν εἰς διαφόρες καιρὲς εἰς τὲς Ἀσυρίες. ὕσερον δὲ ἔσωντας νὰ ἀποσατήσῃ ἀπὸ τὸν ἀσύριον, ἦλθε καὶ τὲς αἰχμαλώτισεν, καὶ τὲς ἐπῆρεν ὅλες σκλάβες, καὶ δὲν ἄφησεν ἀθένα νὰ κατοικήσῃ πλέον εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, φοβέμενος νὰ μὴ ἀποσατήσῃ πάλιν. ἀλλὰ τότες μὲν, τὲς ἐμετατόπισεν εἰς τὲς Βαβυλωνίες καὶ Μήδες, καὶ ἀπ' ἐκεῖθεν ἐσήκωσεν ἔθνη ἀπὸ διαφόρες τόπες, καὶ ἦφερε καὶ τὲς ἐκατοίκησεν εἰς τὴ σαμάρειαν. ἔσωντας δὲ νὰ γένεν ταῦτα ἔτζι, βελόμενος ὁ Θεὸς νὰ δείξῃ εἰς τὲς βαρβάρες, ὅτι ὄχι ἀπὸ ἀδικαιομίαν, ἀλλὰ διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν ἑβραίων τὲς ἐπαράδωκεν εἰς αὐτὲς, ἔπεμψε λεοντάρια καὶ ἔτρωγαν τὲς ἔθνικὲς ἐκείνες ὅπε ἐκατοίκησαν εἰς τὴ σαμάρειαν. ὡς δὲ ἠκέσθη τῆτο εἰς τὸν βασιλέα, ἔκραξε τινὰς γέροντας ἀπὸ τὲς αἰχμαλώτες ἑβραίες, καὶ τὲς ἐρωτᾶ τὶ πρέπει νὰ κάμεν νὰ μὴ τρώγεν τὰ λεοντάρια, τὲς βαρβάρες ἐκείνες ὅπε ἐκατοικῆσαν εἰς τὴ Σαμάρειαν. καὶ ἐκεῖνοι τᾶ εἶπαν, ὅτι ὁ Θεὸς τῆ Ἰσραὴλ, φυλάγει τὸν τόπον ἐκεῖνον, καὶ δὲν ἀφίνει τινὰ ὅπε νὰ μὴ κάμνει κατὰ τὸν νόμον τε νὰ κατοικήσῃ ἐκεῖ, εἰ δὲ καὶ λυπᾶσαν τὲς ἀνθρώπες ὅπε εἶναι ἐκεῖ, ςεῖλε Ἱερεῖς ἑβραίες, νὰ παραδώσῃ τὸν νόμον τῆ Θεῆ εἰς αὐτὲς, καὶ ἔτζι νὰ καταπραΰνῃ τὸν Θεὸν. τὲς ἤκεσεν ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἔπεμψε τινὰς ἱερεῖς νὰ παραδώσῃ τὸν νόμον τῆ Θεῆ, εἰς τὲς βαρβάρες ὅπε ἐκατοικῆσαν τὴ σαμάρειαν. καὶ ἐκεῖνοι τὰ μὲν πάντε βιβλία τῆ Μωϋσέως τὰ ἐδέχθηκαν, τὴ Γενησιν, τὴ Ἔξοδον, τὸ Λευτικὸν, τὲς Ἀριθμὲς, καὶ τὸ Δευτερονόμιον· τὰ δὲ λοιπὰ βιβλία τῆ Θεῆ, δὲν τὰ ἐδέχθηκαν, ἀλλ' ἔτε ἀπέσησαν τελείως ἀπὸ τῆς ἀσεβείας. ὕσερον δὲ μὲ πολλὲς χρόνες, ἀπαργήθηκαν τελείως τὰ εἴδωλα, καὶ ἐσέβοντο τὸν Θεὸν. οἱ δὲ ἑβραῖοι ὅταν ἐγύρισαν ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν, εἶχαν πάντοτε φθόνον πρὸς αὐτὲς, ἔσωντας νὰ εἶναι ἀπὸ τὸ γένος τῶν Ἀσυρίων, καὶ ἀπὸ τὸ ὄρος τὲς ὠνόμαζαν σαμαρείτας. ἐκεῖνοι δὲ ὠνόμαζαν τῆ λόγετες ἀπογόνες τῆ Ἀβραὰμ, καὶ τῆ Ἰακὼβ. διότι ὁ μὲν Ἀβραὰμ ἦτον χαλδαῖος, καὶ ἐλογίζετο συμπατριώτης τες· ὁ δὲ Ἰακὼβ, διὰ τὸ πηγάδι ὅπε εἶχεν ἐκεῖ, ἐλογίζετο καὶ ἐκεῖνος ὡσὰν ἐδικός τες. οἱ δὲ ἑβραῖοι τὲς ἐσυγχαίνονταν καὶ
Ἰωάνν. η'. αὐτὲς, ὡσὰν καὶ ἄλλες ἔθνικὲς. διὰ τῆτο καὶ τὸν Κύριον ἐνειδίζοντες ἔλεγον, Σαμαρείτις
Ματθ. ι'. εἶσαι ἐσύ. καὶ αὐτὸς δὲ τοῖς μαθηταῖς, ἔλεγεν· εἰς πόλιν σαμαρειτῶν, νὰ μὴ πηγαίνετε. τίνος δὲ ἕνεκεν ἀκριβολογεῖται ὁ Εὐαγγελισὴς περὶ τῆ χωραφίε τῆ Ἰακὼβ, καὶ τῆ πηγαδίε; πρῶτον μὲν. διὰ νὰ μὴ θαυμάσῃς ὅταν ἀκέσῃς τῆς γυναικὸς λεγέσης, ὅτι Ἰακὼβ ὁ Πατὴρ ἡμῶν ἔδωκεν ἡμῖν τὴν πηγὴν ταύτην. διότι ἐκεῖνος ὁ τόπος ἦτον τὰ σίκιμα, ἐκεῖ ὅπε ἔκαμαν τὸν χαλεπὸν φόνον ἐκεῖνον οἱ υἱοὶ τῆ Ἰακὼβ ὁ Συμεὼν καὶ ὁ Λευὶ· διὰ νὰ βιάσῃ ὁ υἱὸς τῆ αὐθεντὸς τῆ τόπε ἐκείνε, τὴν ἀδελφὴν τες τὴν Δεῖναν, νὰ φθείρῃ τὴν παρθενί-
Γενές. λδ. αντης. καὶ ἄλλο δὲ μανθάνομεν καὶ τῆτο, ἀπὸ τὴν ἀκριβολογίαν ταύτην ὅπε διηγεῖται ὁ Εὐαγγελισὴς περὶ τῆ χωράφιε, καὶ πηγαδιῆ· ὅτι ἡ ἐκγατάλειψις τῶν ἑβραίων ἔγινεν ἀπὸ πολὺν καιρὸν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, διὰ νὰ σφάλλεν εἰς τὸν Θεὸν, καὶ εἶχαν τὲς τό-

πες

πες αὐτῶν οἱ ἐθνικοὶ, καὶ ἐκεῖνα ὁπῶ ἀπόκτησαν οἱ Πατριάρχαι διὰ τὴν εἰς Χριςὸν πίςιν, αὐτοὶ τὰ ἔχασαν διὰ τὴν ἀσέβειάν τες. εἰς τόσον ὅτι δὲν εἶναι θαυμασὸν ἀδὲ τώρα, ἐὰν οἱ ἐθνικοὶ ἐσέβηκαν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν ἐρανῶν, ἀντὶς διὰ τὲς ἑβραίες. τὸ δὲ χωράφι ἐκεῖνο ὁπῶ ἔδωκεν ὁ Ἰακὼβ τῷ Ἰωσὴφ, σίκημα ἐλέγετο· διότι ἐπειδὴ οἱ Υἱοὶ τῦ Ἰακὼβ, φονεύσαντες τὲς Σικημίτας, ἐξολόθρευσαν τὴν πόλιν ἐκείνην, ταύτην λοιπὸν τὴν ἐξολοθρευμένην πόλιν, τὴν ἔδωκεν ὁ Ἰακὼβ τῷ Ἰωσὴφ, εἰς κληρονομίαν;

Κείμ. Ὁ δὲ Ἰησῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ἐκαθέζετο ἔτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη. ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλῆσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησῦς· δός μοι πεῖν. οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτῦ ἀπεληλύθησαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν.

Εξήγ. Λέγοντας ὁ Εὐαγγελιςὴς πῶς ἐκοπίασεν ὁ Κύριος, δείχνει εἰς ἡμᾶς, ἕνα μὲν τὸ ἄτυφον καὶ ἀκενόδοξον αὐτῦ καὶ τὸ ταπεινὸν, ὅτι ἐδὲ μελάριον δὲν ἐχρειάζετον εἰς τὴν ςράταν, ἀλλὰ πεζὸς ἐπεριπάτει, διὰ νὰ μᾶς παιδεύσῃ καὶ ἡμᾶς νὰ μὴν χρειαζώμεθεν πολλὰ· ἢ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἀσθαίως ἐπεριπάτει ἢ ὄχι ἀμελῶς, ἀπὸ τὸ ὁποῖον μανθάνομεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι μὲ ἀσθένειαν καὶ ἐπιμέλειαν νὰ κάμνωμεν τὸ ἔργον τῦ Θεῦ, καὶ ὄχι ἀμελῶς. τὸ δὲ ἐκαθέζετο ἔτως· δηλοῖ τὸ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, κατὰ γῆς καὶ ὄχι ἐπὶ θρόνε, ἀλλὰ μόνον ἔτζι εἰς τὴν γλῶ καθὼς ἔφθασεν ἀναπαύωντας τὸ σῶμα εἰς τὴν γλῶ χαμηλὰ, καὶ καταψυχίζωντάς το σιμὰ εἰς τὸ πηγάδιον. ἔιτα φέρνει καὶ ἄλλην αἰτίαν, πῶς ἐκάθησε σιμὰ εἰς τὸ πηγάδιον, διὰ νὰ εἶναι τὸ μέσον τῆς ἡμέρας· διότι λέγει, ὥρα ἰῶ ὡσεὶ ἕκτη, ἤγεν ἦτον ὡσὰν ἕκτη ὥρα τῆς ἡμέρας. εἰς τόσον ὅτι διὰ τὸ καῦμα τῆς ὥρας, ἐχρειάζετον νὰ ἀναπαύσῃ, καὶ νὰ καταψυχίσῃ τὸ κορμίτε. καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ μὴν κατηγορήσῃ τινὰς τὸν Κύριον, καὶ εἰπῇ, ὅτι τὲς μαθητὰς τὲς ἐπαρήγγειλεν, ὅτι εἰς ὁδὸν ἐθνῶν Ματθ. ί. νὰ μὴν ἔλθεν, καὶ αὐτὸς ἐρχεται εἰς τὲς Σαμαρείτας· διὰ τῦτο λέγει, ὅτι τὸ κάθισμα τῦ τόπε, διὰ τὸν κόπον ἐγινεν, καὶ ἡ πρὸς τὴν γυναῖκα διάλεξις, ἔιχεν εὔλογον ἀφορμὴν τὴν δίψαν. διότι ἐπειδὴ ἐδίψα κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, χωρὶς ἄλλο ἐχρειάζετον καὶ πιοτὸν, ἢ ζητῶντας νὰ πίῃ, ὁμιλῆσε μὲ τὴν γυναῖκα, ὁμιλίαν ψυχωφελῆ. καὶ ἡ γυνὴ τὸν ἐρωτᾷ ἐρώτησιν ψυχῆς φιλομαθῆς. τί ἔπρεπε λοιπὸν νὰ κάμῃ; νὰ ἀποδιώξῃ τὴν γυναῖκα ὁπῶ ἀγαπᾷσε τόσον διὰ νὰ μάθῃ, καὶ ἐδίψᾷσε νὰ ἀκέσῃ ἐκεῖνα ὁπῶ δὲν ἤξδρε, καὶ εἶχεν ἀπορίαν εἰς αὐτά; μὴ γένοιτο, τῦτο δὲν ἔναι πρέπον τῆς φιλανθρωπίας τῦ Θεῦ. βλέπε δὲ καὶ ἀπὸ τῦτο τὴν ταπείνωσιν τῦ Κυρίε, διότι μοναχὸς ἀπέμεινεν εἰς τὴν ςράταν, ἔσωντας νὰ πηγαίνεν οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν πόλιν διὰ νὰ ἀγοράσεν τροφὰς. εἰς τόσον ὅτι δὲν ἔιχαν τόσην φροντίδα διὰ φαγητὰ, ἀλλὰ τὴν ὥραν ὁπῶ ἀποτρώγεν οἱ πάντες, καὶ κοιμῶνται, τότε αὐτοὶ ἐπήγαιναν νὰ ἀγοράσεν τροφὰς, δηλονότι ψωμία μόνον, διὰ νὰ μάθωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ καταφρονέμεν τὰ πολλὰ φαγητά. βλέπε δὲ καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῦ Εὐαγγελιςῦ, διότι δὲν ἔπεν ἀποφασιςικὰ, ὅτι ἦτον ὥρα ἕκτη, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν ξεπέσῃ ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, ἔπεν, ὡσεὶ ἕκτη, προμηθέμενος τὸ ἀσφαλὲς τῦ λόγε.

Κείμ. Λέγει ἓν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ σαμαρείτις· πῶς σὺ Ἰδδαῖος ὢν, παρ' ἐμῦ πιεῖν αἰτεῖς, ὄσης γυναικὸς σαμαρείτιδος; ἐ γὰρ συγχρῶνται Ἰδδαῖοι σαμαρείταις ἀπεκρίθη Ἰησῦς, καὶ εἶπον αὐτῇ· εἰ ἤδεις τὴν δωρεὰν τῦ Θεῦ καὶ τίς ἐςιν ὁ λέγωνσοι, δός μοι πεῖν· σὺ ἂν ἤτησας αὐτὸν, καὶ ἔδωκεν ἄνσοι ὕδωρ ζῶν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· Κύριε ἔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐςὶ βαθὺ· πόθεν ἓν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν;

Εξήγ. Ἴσως ἀπὸ τὸ χῆμα, καὶ ἀπὸ τὴν φορεσίαν, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην διάθεσιν τῦ κορμίε, καὶ ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν νὰ τὸν ἐγνώρισεν ἡ γυναῖκα πῶς ἦτον ἑβραῖος ὁ Κύριος, καὶ διὰ τῦτο λέγει πρὸς αὐτὸν· πῶς σὺ Ἰδδαῖος ὢν, καὶ τὰ λοιπά. βλέπε δὲ πῶς ἦτον ςοχαςικὴ ἡ γυναῖκα, διότι ἂν ἔκαμνε χρεία νὰ φυλαχθῇ, ὁ Κύριος ἔπρεπε νὰ φυλαχθῇ, καὶ ὄχι ἐκείνη· διότι δὲν ἔπεν ὅτι οἱ σαμαρεῖται δὲν ἀνακατώνονται μὲ τὲς Ἰδδαίες, ἀλλὰ οἱ Ἰδδαῖοι δὲν ἀνακατώνονται μὲ τὲς σαμαρείτας. ἀλλ' ὅμως ἡ γυνὴ, ἀδὲ ἔτως δὲν σιγᾷ, ἀλλὰ νομίζωσα ὅτι ὁ Κύριος κάμνει πρᾶγμα παράνομον, δοκιμάζῃ νὰ διορθώσῃ ἐκεῖνο ὁπῶ ἐγίνετον ἔξω τῦ νόμε. ὁ δὲ Χριςὸς δὲν Φανερώνει τὰ λόγετε προτήτερα, πρὶν νὰ δειχθῇ ἡ ἀρετὴ τῆς γυναικὸς, ἐπειδὴ δὲ ἐδείχθη ἡ ἀρετὴ τῆς γυναικὸς, καὶ ὅτι ἦτον τόσον ςοχαςικὴ καὶ ἀκριβὴς, τότε ἀρχίζει πλέον νὰ λέγῃ πρὸς αὐτὴν τὰ ὑψηλότερα· διότι τῆς λέγει, εἰ ἤδεις τὴν δωρεὰν τῦ Θεῦ, τετέςιν, ἂν ἤξδρες τί χαρίζει ὁ Θεὸς, καὶ ὅτι αἰώνια καὶ ἄφθαρτα· καὶ ἂν ἤξδρες καὶ ἐμένα, ὅτι ἔσωντας νὰ εἶμαι Θεὸς, δώομαι νὰ σᾷ δώσω αὐτὰ, ἤθελες ζητήσῃ ἐσύ, καὶ ἤθελες λάβῃ νερὸν ζωντανόν. τὴν χάριν δὲ τῦ ἁγίε πνεύματος λέγει πῶς εἶναι νερὸν, διότι καθαρίζει, καὶ πολλὴν καταψύχησιν δίδει εἰς ἐκείνες ὁπῶ τὴν δέχονται· νερὸν δὲ ὄχι ςεκέμενον ὡσὰν ἐκεῖνα τὰ νερὰ ὁπῶ εἶναι εἰς τὲς λάκκες καὶ εἰς τὰ

πηγάδια, τὰ σαπημένα καὶ βρομερὰ καὶ διεφθαρμένα, ἀλλὰ νερὸν ζωντανὸν, τουτέστιν ἀναβρυσικὸν, ὁποῦ νὰ κινῆται καὶ νὰ πηδᾷ ἐπάνω. διότι ἡ χάρις τοῦ πνεύματος, κάμνει τὸν ψυχὴν, νὰ κινῆται πάντοτε πρὸς τὸ ἀγαθὸν, καὶ νὰ ἀνεβαίνῃ πάντοτε ἀπὸ προκοπὴν εἰς προκοπήν. τοιοῦτον νερὸν ἔπιεν ὁ Παῦλος, ζωντανὸν, καὶ ἀσκίνητον· διὰ τοῦτο τὰ μὲν ὄπισθεν ἀλησμονοῦσεν, εἰς δὲ τὰ ἔμπροσθεν ἐπεδάζε καὶ ἐβιάζετον. Λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ· Κύριε. βλέπεις πῶς παρεθύς ἐσαμάτησε τὴν ταπεινὴν ἔννοιαν, καὶ ἀποδίδει πρὸς αὐτὸν πολλὴν τιμὴν καὶ τὸν ὀνομάζει κύριον; ὅμως ἀκόμι δὲν ἔφθασεν εἰς τὸ βάθος τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ ἀλλέως μὲν ἐκεῖνος λέγει, ἀλλέως δὲ ἐκείνη νοεῖ τὰ λόγια ὁποῦ τῆς εἶπε διὰ τὸ νερόν. πρὸς Φιλ. γ.

Κείμ. Μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ Πατρὸς ἡμῶν Ἰακὼβ, ὅς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε, καὶ οἱ Υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῇ· πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, διψήσει πάλιν. ὅς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος, ὃ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὅ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ· Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν.

Ἐξήγ. Πατέρα ἐδικόντης κάμνει τὸν Ἰακὼβ, σπεδάζουσα νὰ βάλῃ τοῦ λόγου της πρὸς τὴν εὐγένειαν τὴν Ἰουδαϊκὴν. βλέπε δὲ τὴν φρονιμάδαν τῆς γυναικὸς, πῶς παρεθύς ἀπὸ τὴν διαφορὰν τῶν νερῶν, συλλογίζεται καὶ τὴν διαφορὰν ἐκείνων ὁποῦ τὸ δίδει· διότι λέγει, ἐὰν δώσῃς τοιοῦτον νερὸν, πάντως μεγαλήτερος ἦσαι ἀπὸ τὸν Πατέραμας τὸν Ἰακὼβ, ὁποῦ μᾶς ἔδωκε τὸ νερὸν τοῦτο. τὸ δὲ καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν, εἶναι ἔπαινος τοῦ νεροῦ, καὶ τῆς νοσιμάδας αὐτοῦ. διότι τοσοῦτον λέγει, ἄρεσε τὸ πηγάδι τοῦτο τοῦ Ἰακὼβ, ὅτι καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ Υἱοὶ αὐτοῦ, ἀπ' αὐτὸ ἔπιναν. τὸ δὲ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ πιεῖν, δείχνει τὴν ἀφθονίαν, ἤγουν πῶς ἦτον πλεσιοπάροχον τὸ νερὸν τοῦ πηγαδίου, τόσον ὅτι ἔπιναν καὶ αὐτοὶ, καὶ ἐπότιζαν καὶ τὰ πρόβατα· διότι λέγει, ὄχι μόνον πῶς ἦτον νόσιμον τὸ νερὸν, καὶ τόσον νόσιμον ὅσον νὰ ἀρέσκῃ τοῦ Ἰακὼβ νὰ πίνῃ ἀπ' αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ πλεσιοπάροχον, καὶ τόσον περισσὸν ὁποῦ ἔφθανε καὶ ἐπότιζαν τόσον πλῆθος προβάτων, καὶ ὅλα τὰ τετράποδα τοῦ πατριάρχου. καὶ ὡς εἶπεν ἡ γυνὴ, ὅτι μήνα ἔσαι ἐσὺ μεγαλήτερος ἀπὸ τὸν πατέραμας τὸν Ἰακὼβ; δὲν τῆς λέγει φανερῶς ὁ Κύριος, ὅτι νὰ μεγαλήτερος εἶμαι, διὰ νὰ μὴν λογισθῇ ὅτι ὑπερηφανεύεται, διότι ἀκόμι δὲν ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, πλὴν ἀπὸ τὰς λόγους ὁποῦ λέγει πρὸς αὐτὴν, δείχνει πῶς μεγαλήτερος εἶναι· διότι λέγει, ἐκεῖνος ὁποῦ πίνει ἀπὸ τοῦτο τὸ νερὸν, πάλιν θέλει διψήσει πλέον· εἰς τόσον ὅτι ἐὰν θαυμάζῃς τὸν Ἰακὼβ, ὁποῦ ἔδωκε τὸ νερὸν τοῦτο, περισσότερον πρέπει νὰ θαυμάζῃς ἐμένα ὁποῦ δίδω τὸ πολλὰ καλήτερον νερὸν· διότι ἐκεῖνο τὸ νερὸν ὁποῦ δίδω ἐγὼ, γίνεται εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ νὰ τὸ πάρῃ, βρύσις νεροῦ, καὶ πληθένει πάντοτε. διότι ὄχι ὅσον λάβεν οἱ ἅγιοι ἀπὸ τὸν Θεὸν, τοσοῦτον τὸ φυλάγεν καὶ ἕως τέλους, ἀλλὰ μόνον σπέρματα, καὶ ἀπαρχὰς δέχονται τοῦ ἀγαθοῦ διὰ τῆς χάριτος, σπεδάζει δὲ καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ αὐξάνει, τὸ ὁποῖον δηλοῖ ὁ Κύριος, καὶ διὰ τῆς παραβολῆς τῶν ταλάντων, καὶ διὰ τοῦ πανδοχέως. διότι καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἔλαβε τὰ δύο τάλαντα, ἐκέρδησεν ἄλλα δύο, διὰ τῆς ἐργασίας. καὶ τοῦ πανδοχέως, ἤγεν τοῦ ξενοδόχε ἐκείνε ὁποῦ ἐδέχθη ἐκεῖνον τὸν πληγωμένον ἀπὸ τοὺς ληστὰς, τοῦ τάζει ὁ Κύριος, λέγοντάς τε, ὅτι εἴτι καὶ ἂν ἐξοδιάσῃς ἀπὸ λόγου σου, θέλω σοῦ τὰ δώσει ἐγὼ ὅταν ἔλθω. τοῦτο λοιπὸν δηλοῖ καὶ ἐδῶ, ὅτι δίδω μὲν ἐγὼ νερὸν ἐκείνε ὁποῦ διψᾷ, ἐκεῖνο δὲ τὸ νερὸν ὁποῦ νὰ τοῦ δώσω, δὲν μένει τοσοῦτον, ἀλλὰ περισσεύει, καὶ γίνεται βρύσις. ὀλίγον νερὸν ἔδωκεν ὁ Κύριος τοῦ Παύλε, τὰς διδασκαλίας λέγω τοῦ Ἀνανίε, ἀλλὰ τὸ ὀλίγον νερὸν ἐκεῖνο τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀνανίε, ὁ Παῦλος τὸ ἀπέδειξε βρύσιν τρεχάμενον, εἰς τόσον ὅτι νὰ φθάσῃ ἡ βρύσις ἐκείνη νὰ ἐρμήσῃ ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ νὰ ἔλθῃ ἕως τοῦ Ἰλλυρικοῦ. Ἡ γυνὴ δὲ ἄραγε πῶς σύρισκεται τάχα εἰς αὐτὰ τὰ λόγια; ἀκόμι μὲν ταπεινῶς, διότι νομίζει ὅτι περὶ αἰθητοῦ νεροῦ τῆς λέγει, ὅμως δείχνει καὶ κάποιαν προκοπὴν· διότι προτήτερα μὲν ἀπορεῦσε λέγουσα, πόθεν τὸ ἔχεις ἐσὺ τὸ ζωντανὸν νερὸν; ἀμὴ τώρα ἐδέχθη βεβαίως τὸν λόγον, καὶ λέγει· δός μοι τοῦτο τὸ νερόν. φαίνεται δὲ αὐτὴ νὰ εἶναι γνωσικώτερη ἀπὸ τὸν Νικόδημον, διότι ἐκεῖνος ἔσωνας νὰ ἀκούσῃ μύρια τοιαῦτα, πάλιν ἔλεγεν· πῶς ἠμπορεῖ νὰ γένεν ταῦτα; αὐτὴ δὲ ἄρχισε νὰ καταφρονῇ ὡραμαΐ καὶ τοῦ πηγαδίου τοῦ Ἰακὼβ, διότι λέγει· ἐὰν ἔχῃς τοιοῦτον νερὸν, δός μετο διὰ νὰ μὴν ἔρχωμαι πλέον ἐδῶ, νὰ σύρνω ἀπὸ τὸ πηγάδι νερόν. βλέπεις πῶς ἐπρόκρινε τὸ νερὸν τοῦ Κυρίε ἀπὸ τὸ πηγάδι τοῦ Ἰακὼβ;

Κείμ. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ὕπαγε φώνησον τὸν ἄνδρασου, καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· καλῶς εἶπας, ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω, πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες· καὶ νῦν ὃν

ἔχεις

Ματθ. κε'. Λουκ. ί.

Πραξ. θ'. Πρ. Ρωμ. ιε'.

ἔχεις, ὃν ἔσισθ ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθῶς εἴρηκας. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή. κύριε, θεωρῶ, ὅτι Προφήτης εἶ σύ. οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐν τούτῳ τῷ ὄρει προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος, ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· γύναι, πίστευσόν μοι, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ Πατρί. ὑμεῖς προσκυνεῖτε, ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς προσκυνοῦμεν, ὃ οἴδαμεν. δ'. Βασιλ. ις'.

Ἐξήγ. Ὕπαγε φώνησόν σε τὸν ἄνδρα, ἦγεν σύρε κράξε τὸν ἄνδρα σε. διότι ἐπειδὴ τὸν ἔβλεπε, πῶς ἐπαίδαζε νὰ τὸ πάρῃ, καὶ τὸν ἀνάγκαζε νὰ τῆς δώσῃ τὸ νερὸν, λέγει της κράξε τὸν ἄνδρασε. ὡσὰν νὰ τῆς ἔλεγεν, ὅτι πρέπει νὰ γνῇ καὶ ἐκεῖνος σωτροφός σε, εἰς τὸν χάριν ταύτην τὴν ἐδικήν με. ἐκείνη δὲ, ἕνα μὲν διὰ νὰ τὸν λαντζάσῃ, ἄλλο δὲ ποθάζεσα νὰ λάβῃ τὴν χάριν, λέγει· δὲν ἔχω ἄνδρα. ὁ Κύριος δὲ λοιπὸν φανερώνοντας διὰ Προφητείας τὴν δυνάμιν τε, τῆς ἀριθμεῖ καὶ τὲς προτητέρες ἄνδρας, καὶ τὴν ἔλεγξε, καὶ διατ' ἐκεῖνον ὅπου εἶχε τότε κρυφίως. τάχα τὸ λοιπὸν ἐσκανδαλίσθη ἐκείνη ταῦτα ἀκούσασα; ἢ τὸν ἄφησε καὶ ἔφυγεν; ὄχι, ἀλλὰ θαυμάσασα μᾶλλον, ἐπροσκαρτέρησε περισσότερον, καὶ λέγει· Κύριε, βλέπω ὅτι Προφήτης εἶσαι σύ. καὶ ἄρχισε νὰ τὸν ἐρωτᾷ περὶ δογμάτων σεβῶν, καὶ ὄχι περὶ κοσμικῶν πραγμάτων, ἦγεν περὶ ὑγιείας σώματος ἢ χρημάτων. τοσοῦτον εἶχε ψυχὴν φιλόσοφον, καὶ ἐπιτήδειαν πρὸς ἀρετήν. ἀλλὰ τί ἐρωτᾷ; οἱ Πατέρες ἡμῶν εἰς τὸ ὄρος τοῦτο ἐπροσκύνησαν. ταῦτα δὲ λέγει διὰ τὲς περὶ τὸν Ἀβραὰμ, διότι εἰς ἐκεῖνο τὸ ὄρος λέγουσιν ὅτι ἀνέβασεν ὁ Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ νὰ τὸν θυσιάσῃ. καὶ πῶς λέγει, ἐσεῖς λέγετε, ὅτι εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ πρέπει νὰ προσκυνῶ; εἶδες πῶς ἔγινεν ὑψηλοτέρα; διότι αὐτὴ ὅπου πρὸ ὀλίγου ἐννοιάζετον, νὰ μὴν κοπιάζῃ καὶ διψᾷ, τώρα ἐρωτᾷ περὶ δογμάτων. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς, βλέποντας τὴν φρενιμάδατης, ταύτην μὲν τὴν ἀπορίαν, δὲν τῆς τὴν ἔλυσε, διότι δὲν ἦτον τόσον ἀναγκαία· τῆς φανερώνει δὲ ἄλλο δόγμα μεγαλήτερον, τὸ ὁποῖον δὲν τὸ ἐφανέρωσεν ἔτε τῷ Νικοδήμῳ, ἔτε τῷ Ναθαναὴλ. διότι λέγει, ἔρχεται ὥρα, ὅτε ἔτε εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἔτε ἐδῶ θέλει προσκυνηθῇ ὁ Θεὸς. διότι ἐσὺ μὲν λέγεις, ποθάζεις νὰ ἀποδείξῃς τὰ δόγματα τῶν Σαμαρειτῶν, τιμιώτερα ἀπὸ τῶν Ἑβραίων· ἐγὼ δὲ λέγωσοι, ὅτι ἔτε ταῦτα, ἔτε ἐκεῖνα, ἔχει τίποτες μεγαλεῖον, ἀλλὰ θέλει εἶναι κάποια ἄλλη κατάστασις, καλλιώτερα καὶ ἀπὸ τὰς δύο. ὅμως καὶ ἔτζι, σεμνοτέρως πάλιν ἀποδείχνω τὲς Ἑβραίες ἀπὸ ἐσᾶς τὲς Σαμαρείτας· διότι ἐσεῖς λέγει, προσκυνεῖτε ἐκεῖνο ὅπου δὲν ἠξεύρετε· ἡμεῖς δὲ οἱ Ἑβραῖοι, προσκυνοῦμεν ἐκεῖνο ὅπου ἠξεύρομεν. μὲ τὲς Ἑβραίες ἀριθμεῖ καὶ τοῦτο ὁ Κύριος, διότι κατὰ τὴν λογίασιν τῆς γυναικὸς ἀποκρίνεται, ἐπειδὴ ὡς Προφήτην ἑβραῖον τὸν ἐλογίαζεν ἐκείνη· καὶ διὰ τοῦτο λέγει ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ἐκεῖνο ὅπου ἠξεύρομεν. καὶ πῶς δὲν ἠξεύραν οἱ Σαμαρεῖται ἐκεῖνο ὅπου ἐπροσκυνοῦσαν; ὅτι ὑπόμιζαν ὅτι εἰς ἕνα τόπον περικλείεται ὁ Θεὸς. διὰ τοῦτο καὶ ἔπεμψαν, καθὼς τὸ εἴπαμεν παραπάνω ὅτε τὲς ἔτρωγαν τὰ λεοντάρια, καὶ εἶπαν τῷ Βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων, ὅτι ὁ Θεὸς τῷ τόπῳ τούτῳ, δὲν τὲς δέχεται. διὰ τοῦτο ἔμειναν καὶ εἰς πολὺν καιρὸν, προσκυνοῦντες τὰ εἴδωλα, καὶ ὄχι αὐτὸν τὸν Θεὸν. οἱ δὲ ἑβραῖοι ἦσαν ἐλευθερωμένοι ἀπὸ τὴν τοιαύτην γνώμην, καὶ τὸν Θεὸν τῶν ὅλων, αὐτὸν ἠξεύραν, ἀγκαλὰ καὶ ὄχι πάντες. δ'. Βασ. ις'.

Κείμ. Ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν.

Ἐξήγ. Διπλὴν ἔννοιαν μᾶς δίδει νὰ νοήσωμεν τοῦτο, διότι ἢ ὅτι τὰ ἀγαθὰ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἔγιναν εἰς τὴν οἰκουμένην· διότι τὸ νὰ ἐγνωρίζεν τὸν Θεὸν, καὶ τὸ νὰ καταφρονῇ τῶν εἰδώλων, ἐκεῖθεν ἔλαβε τὴν ἀρχήν, καὶ πάντα τὰ ἄλλα δόγματα, καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο, τὸ τῆς προσκυνήσεως, ἐσᾶς τῶν σαμαρειτῶν, ἂν καὶ μὴ ὀρθῶς, ὅμως τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων τὴν εἶχεν· ἢ σωτηρίαν ὀνομάζει τὴν ἐδικήν τε παρουσίαν, ἦγεν τὸν ἐρχόμενόν τε, ὅπου ἦλθεν ἀπὸ τὲς Ἰουδαίες. ἠμπορεῖς δὲ νὰ νοήσῃς καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν σωτηρίαν, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη τὸ κατὰ σάρκα ἀπὸ τὲς Ἰουδαίες.

Κείμ. Ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νυῦν ἐστιν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ Πατρὶ, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ Πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τὲς προσκυνοῦντας αὐτόν. πνεῦμα ὁ Θεὸς· καὶ τὲς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν.

Ἐξήγ. Ἐὰν καὶ περισσότερον ἀπὸ ἐσᾶς τὲς Σαμαρείτας ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὸν τρόπον τῆς προσκυνήσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἑβραίων τὰ δόγματα, πλέον θέλει λάβη τέλος. διότι ὄχι μόνον οἱ τόποι τῆς προσκυνήσεως θέλει ἀλλαχθῇ, ἀλλὰ καὶ οἱ τρόποι τῆς λατρείας, καὶ τώρα γλήγορα θέλει γνῇ· διότι λέγει καὶ νυῦν ἐστιν, ἦγεν δὲν θέλει ἀργοπορήσει, ὡσὰν ἐκεῖνα ὅπου ἔλεγαν οἱ Προφῆται. ἀληθινὲς δὲ προσκυνητὰς λέγει, ἐκείνες ὅπου πιστεύσεν εἰς τὸν νόμον αὐτοῦ, οἱ ὁποῖοι δὲν περικλείουν τὸν Θεὸν εἰς ἕνα τόπον, ὡσὰν τὲς

σαμαρείτας, ἔτε μὲ λατρείαν σωματικὴν τὸν λατρεύειν, ὡσὰν τὲς ἑβραίες, ἀλλ' ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, τετέσι διὰ τῆς ψυχῆς, καὶ διὰ τῆς καθαρότησος τὲ νὲ. διότι ἐπειδὴ ὁ Θεὸς πνεῦμα εἶναι, τετέσιν ἀσώματος, ἀσωμάτως πρέπει νὰ τὸν προσκυνῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι κατὰ ψυχὴν. διότι τῦτο δηλοῖ, τὸ διὰ τὲ ἐν πνεύματι, διότι καὶ πνεῦμα. καὶ ἀσώματον εἶναι ἡ ψυχή. ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ φαίνεται μὲν πῶς τὸν προσκυνῶν κατὰ ψυχὴν, ὅμως δὲν ἔχεν ὀρθὴν γνώμην περὶ αὐτῦ, ὡσὰν οἱ αἱρετικοὶ, διὰ τῦτο ἐπρόθεσε καὶ τὸ, ἐν ἀληθείᾳ· διότι πρέπει καὶ κατὰ νῶν νὰ προσκυνῶν τὸν Θεὸν, ἀλλὰ νὰ ἔχεν καὶ ἀληθινὴν γνώμην περὶ αὐτῦ, ἤγεν νὰ τὸν πιστεύεν ὀρθά. ἀλλὰ θέλει εἰπῆ τινὰς, ὅτι τὰ δύο μέρη τῆς ἐδικῆς μας
Πρ. Ρώμ. ή'. φιλοσοφίας δηλοῖ ἐδῶ, τὴν πρᾶξιν λέγω, καὶ τὴν θεωρίαν, διὰ τῶν δύο τέτων. διὰ μὲν τὲ ἐν πνεύματι, τὸ πρακτικόν· διότι ὅσοι πνεύματι Θεῦ ἄγονται, τὰς πράξεις τὲ σώμα-
Πρ. Γαλ. έ. τος θανατῦσι, καθὼς τὸ λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος. καὶ πάλιν, ἡ σάρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τὲ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκὸς. εἰς τόσον ὅτι, τὴν πρακτικὴν δηλοῖ, διὰ τὲ ἐν πνεύματι· διὰ δὲ τὲ ἐν ἀληθείᾳ, τὸ θεωρητικόν. ταῦτα δὲ λέγει καὶ ὁ Παῦλος, ὅταν
κ. πρ. Κορ. έ. λέγῃ, ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας, ἤγεν μὲ καθαρότητα πολιτείας, τὸ ὁποῖον εἶναι τὲ πρακτικὲ· καὶ ἀληθείας, τὸ ὁποῖον εἶναι τὲ θεωρητικὲ, διότι τὸ θεωρητικὸν περὶ τὴν ἀλήθειαν καταγίνεται τὲ δογματικὲ λόγε. καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲ, ἐπειδὴ οἱ Σαμαρεῖται τὸ εἶχαν ἴδιον νὰ περικλείεν τὸν Θεὸν εἰς τόπον, καὶ νὰ λέγεν εἰς τῦτον τὸν τόπον πρέπει νὰ προσκυνεῖν τὸν Θεόν· εἰς δὲ τὲς ἑβραίες, ἐγίνοντο ὅλα τυπικῶς, καὶ σκιωδῶς· τὸ μὲν ἐν πνεύματι τὸ λέγει πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν σαμαρειτῶν. εἰς τόσον ὅτι νὰ εἶναι τὸ λεγόμενον τοιῦτον· ἐσεῖς μὲν οἱ σαμαρεῖται, τοπικήν τινα λατρείαν προσφέρετε τῷ Θεῷ· οἱ δὲ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ, δὲν θέλεν προσφέρει τοπικὴν, διότι λατρεύεσιν ἐν πνεύματι, ἤγεν μὲ τὸν νῶν, καὶ τὴν ψυχήν· ἀλλ' ἐδὲ κατὰ τὲς Ἰεδαίες προσκυνῦσιν ἐν τύπῳ καὶ σκιᾷ, ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ· ἐπειδὴ αἱ τάξεις τῶν Ἰεδαίων, καὶ τὰ παρατηρήματα, μέλλεν νὰ καταλυθῶν. τάχα δὲ καὶ ἐπειδὴ ὁ νόμος ὁ Ἰεδαϊκὸς, κατὰ τὸ γράμμα νοέμενος, ἦτον τύ-
β. πρ. Κορ. γ'. πος καὶ σκιά, πρὸς ἀντιδιαστολὴν μὲν τῦ γράμματος, κεῖται τὸ ἐν πνεύματι, διότι δὲν θέλει εἶναι πλέον εἰς ἡμᾶς ὁ νόμος τῦ γράμματος, ἔτε πολιτεύεται, ἀλλὰ μόνον ὁ νόμος τῦ πνεύματος· διότι τὸ μὲν γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ. πρὸς ἀντιδιαστολὴν δὲ τῦ τόπε καὶ τῆς σκιᾶς, τὸ, ἐν ἀληθείᾳ. ἔρχεται λοιπὸν λέγει ὥρα, μάλιστα δὲ καὶ τώρα εἶναι, ὁ καιρὸς δηλονότι τῆς ἐδικῆς με παρεσίας τῆς σωματικῆς, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ, ἔτε εἰς ἕνα τόπον νὰ προσκυνήσεν ὡσὰν τὲς σαμαρείτας, ἀλλὰ εἰς κάθε τόπον
Πρ. Ῥωμ. ά. κατὰ τὸ πνεῦμα, καὶ ἀσωμάτως προσφέροντες τὴν προσκύνησιν, καθὼς λέγει καὶ ὁ Παῦλος· ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί με· ἔτε κατὰ τὲς Ἰεδαίες, τυπικὴν καὶ σκιώδη, καὶ ἀποδεικτικὴν τῶν μελόντων θέλειν προσφέρει λατρείαν, ἀλλὰ ἀληθινὴν, καὶ ὅπε νὰ μὴν ἔχῃ ἐδὲν σκιῶδες. διότι τοιῦτες ζητεῖ τὲς προσκυνεντας ὁ Πατὴρ, ἐπειδὴ πνεῦμα εἶναι ὁ Θεὸς, πνευματικὲς ζητεῖ, καὶ τὲς προσκυνεντας· καὶ ἐπειδὴ ἀλήθεια εἶναι, ἀληθινές.

Κείμ. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ, οἶδα ὅτι μεσίας ἔρχεται ὁ λεγόμενος Χριτὸς· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησῦς· ἐγώ εἰμι ὁ λαλῶν σοί. καὶ ἐπὶ τέτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτῦ, καὶ ἐθαύμασαν, ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· ὐδεὶς μέντοι εἶπε· τί ζητεῖς; ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς;

Εξήγ. Πόθεν ἤξδρεν ἡ γυνὴ ὅτι ἔρχεται μεσίας ὁ λεγόμενος Χριτὸς; ἐκ τῶν Μωσαϊκῶν γραφῶν. διότι καθὼς τὸ ἐπροείπαμεν, ἐδέχθηκαν οἱ σαμαρεῖται τὰ πέντε βιβλία τῦ Μωϋσέως. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν ἐδέχθηκαν τὰ μωσαϊκὰ βιβλία, ἀπὸ τῦτα ἤξδρεν τὰς
Γενεσ. β'. Προφητείας, ὅπε ἐπροφήτδον περὶ Χριτῦ, καὶ ὅτι πῶς εἶναι Υἱὸς Θεῦ. διότι τὸ ποιήσω-
Γενεσ. ιζ'. μεν ἄνθρωπον, ὡς πρὸς τὸν Υἱὸν δείχνει, πῶς ἐλαλήθη παρὰ τῦ Πατρός. καὶ τῷ Ἀβρα-
Γενεσ. μθ'. ὰμ δὲ, ὁ Υἱὸς ἦτον ὅπε ἐδιελέγετον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν σκηνήν. καὶ ὁ Ἰακὼβ προφητδῶν,
Δευτ. ιή. δι' αὐτὸν ἔλεγε τὸ, ἐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰέδα, ἕως ἂν ἔλθῃ, ᾧ ἀπόκειται. καὶ αὐτὸς δὲ Μωϋσῆς λέγει, Προφήτην ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμὲ, αὐτῦ ἀκέσεθε· καὶ ἄλλα πολλὰ εἶναι ὅπε κηρύττεσι τὴν παρεσίαν τῦ Χριτῦ. διὰ τῦτο λοιπὸν λέγει ἡ γυναῖκα, ἤξδρω ὅτι ἔρχεται μεσίας. ὁ δὲ Κύριος λοιπὸν τῆς φανερώνει τὲ λόγε τε, ἔσωτας νὰ τὸ ζητήσῃ ἔτζι ἡ ἀκολθία τῦ λόγε. εἰδὲ ἤθελε τῆς εἰπῆ ἐξ ἀρχῆς παρδθὺς, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Χριτὸς, ἔτε τὴν γυναῖκα ἤθελε καταπείσῃ, ἀλλὰ ἤθελε φανῇ ὑπερήφανος, καὶ κενόδοξος. ἀμὴ τώρα δὲ ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον, ἀνεβάσας αὐτὴν ἕως νὰ ἐν θυμηθῇ τῆς περὶ τῦ Χριτῦ ἀπαντοχῆς, ἔτζι ξεφανερώνει τῦ λόγε τε. τίνος δὲ ἕνεκεν εἰς μὲν τὲς Ἰεδαίες ὅπε τὸν ἐρωτῦσαν συχνάκις, καὶ ἔλεγαν, εἰπέμας ἐὰν ἐσὺ εἶσαι ὁ Χριτὸς, δὲν τὲς ἐφανέρωσε τῦ λόγε τε, καὶ τῆς γυναικὸς τῆς λέγει; ἐκεινὲς μὲν δὲν τὲς λέγει τίποτες, διότι δὲν ἐρωτῦσαν διὰ νὰ μάθεν, ἀλλὰ μάλιστα διὰ νὰ τὸν συκοφαντήσεν. εἰς αὐτὴν δὲ, διὰ τὴν καλήτης γνώμην δείχνει τῦ λόγε τε φανερῶς· διότι ἀπὸ ἁπλῆς γνώμης καὶ διανοίας, καὶ ἀγαπῶσα νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν ἐρώτα. καὶ φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὰ ὑσε-

ραι-

ρα· διότι ὡσὰν ἤκουσεν, ὄχι μόνον αὐτὴ ἐπίςδυσεν, ἀλλὰ ἐκινήγησε καὶ ἄλλες εἰς τὴν πίςιν, ἡ πανταχῆ φαίνεται ἡ γυνὴ πιςὴ, καὶ ἠκριβωμένη. ἔςωντας δὲ νὰ τελειωθῇ ἡ διδασκαλία, καὶ ἡ ὁμιλία ὁπῆ ἔκαμνε πρὸς τὴν γυναῖκα, ἦλθαν καὶ οἱ μαθηταὶ πλέον εἰς καλὸν καιρὸν, καὶ ἐθαύμαζαν τὸ καταδεκτικὸν, καὶ τὴν ταπείνωσιν τῆ Χριςῆ· ὅτι τοιῆτος σύδοξος, καὶ περιβόητος ὁπῆ ἦτον ἀπὸ ὅλες, ἐκαταδέχετον μὲ τοσαύτην συγκατάβασιν, καὶ ἐσυωμιλῆσε μὲ τοιαύτην πτωχὴ καὶ καταφρονεμένην γυναῖκα σαμαρείτισαν. ὅμως θαυμάζοντες πάλιν δὲν ἀπετόλμησαν νὰ τὸν ἐρωτήσεν, διὰ ποίαν ἀφορμὴν ὡμιλῆσε μετ' αὐτῆς. ἔτζι ἦσαν πεπαιδεμένοι, καὶ ἐφύλαγαν εἰς τῆ λόγητε τὴν δλάβειαν ὁπῆ πρέπει νὰ ἔχεν οἱ μαθηταὶ πρὸς τὸν διδάσκαλον. εἰδὲ καὶ φαίνεται καμίαν φορὰν πῶς ἐπαρῆσιάζονταν, ὡσὰν ὁ Ἰωάννης ὅταν ἔπεσεν εἰς τὸ ςῆθος· καὶ ὅταν ἐπῆγαν καὶ ἔλεγαν, ποῖος εἶναι μεγαλήτερος· καὶ ὅταν οἱ υἱοὶ τῆ Ζεβεδαίε παρακαλῆσι, διὰ νὰ καθίσεν ὁ ἕνας ἐκ δεξιῶν καὶ ὁ ἄλλος ἐξ ἀριςερῶν· ἀλλὰ ἐκεῖνα τὰ ἐξέταζαν, ὡσὰν ὁπῆ τὲς ἐφαίνετο πῶς τὲς ἔκαμναν χρεία, καὶ πῶς ἦσαν ἀναγκαῖα εἰς τὲ λόγητες τότε, ἀμὴ ἐδῶ, ἐπειδὴ δὲν τὲς ἔκαμνε χρεία τόσον νὰ ἐξετάζεν ἐκεῖνο ὁπῆ δὲν ἦτον τίποτες ἀναγκαῖον, διὰ τῆτο δὲν παρῆσιάζονται, ἔςωντας νὰ μιλῆ ἕναι καιρὸς. Ἰωαννη. ιγ'. Ματθ. ιη'. Κεφ. κ'.

Κείμ. Ἀφῆκεν ἓν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνὴ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον, ὅς εἶπεμοι πάντα ὅσα ἐποίησα· μήτι ἔτος ἐςὶν ὁ Χριςὸς; ἐξῆλθον ἓν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν.

Ἐξήγ. Τοσῆτον ἄναψεν ἡ καρδία τῆς γυναικὸς ἀπὸ τὰ λόγια τῆ Χριςῆ ὁπῆ τῆς εἶπεν, ὅτι ἄφησε καὶ τὴν ςάμναντης· ἔτζι λοιπὸν παρδύθς, ἐπροτίμησε τὸ νερὸν τῆ Χριςῆ, ἀπὸ τὸ πηγάδι τῆ Ἰακὼβ. καὶ λοιπὸν γίνεται παρδύθς ἀπόςολος, χειροτονηθεῖσα ἀπὸ τὴν πίςιν ὁπῆ ἐπερίλαβε τὴν καρδίαντης, καὶ διδάσκει πόλιν ὁλόκληρον, καὶ τὴν σύρνει πρὸς τὸν Χριςὸν· ἐλᾶτε λέγει, νὰ ἰδῆτε ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος μῆ εἶπε πάντα ὅσα ἔκαμα. ὄντως κατὰ ἀλήθειαν, ὅταν πυρωθῇ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ θεϊκὸν πῦρ, δὲν βλέπει πλέον εἰς ἀδὲν πρᾶγμα γήϊνον, ἔτε πρὸς ἐντροπὴν, ἔτε πρὸς ἀτιμίαν. ἰδὲ λοιπὸν καὶ αὕτη ὁπῆ δὲν ἐντρέπεται, νὰ ξεφανερώνῃ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῆς, ἀλλὰ λέγει, ὁ ὁποῖος εἶπεμοι πάντα ὅσα ἐποίησα, μὲ ὅλον ὁπῆ ἐδωύετον νὰ εἰπῇ καὶ ἀλλέως, ἐλᾶτε νὰ ἰδῆτε προφήτιν ὁπῆ προφητδεύει· ἀμὴ δὲν εἶπεν ἔτζι, ἀλλὰ καταφρονεῖ τὴν ἐδικήν της δόξαν, καὶ ἀποβλέπει μόνον πῶς νὰ κηρύξῃ τὴν ἀλήθειαν. δὲν λέγει δὲ ὅτι ἐτῆτος εἶναι ὁ Χριςὸς ἀποφασιςικὰ, ἀλλὰ μήπως καὶ ἔτος εἶναι ὁ Χριςὸς· βελομένη πλέον νὰ λάβῃ καὶ αὐτὲς ἐκείνες συμψήφες, καὶ νὰ γένῃ ὁ λόγος ὁλοκλοπαράδεκτος. διότι ἐὰν ἤθελεν εἰπῇ ἀποφασιςικὰ ὅτι ἐτῆτος εἶναι ὁ Χριςὸς, ἂν τύχῃ ἤθελαν τὴν ὑβρίσῃ, καὶ νὰ τὴν ὀνειδίσεν τινὲς, ὡς καταφρονεμένη ὁπῆ ἦτον, καὶ δὲν ἤθελαν δεχθῇ τὴν μαρτυρίαντης. τινὲς δὲ τὲς πέντε ἄνδρας τῆς σαμαρείτιδος, ἐνόησαν πῶς νὰ εἶναι τὰ πέντε βιβλία τῆ Μωϋσέως, τὰ ὁποῖα μόνα ἐδέχετον ἡ σαμαρείτις. αὐτὸν δὲ ὁπῆ ἔχεις τώρα λέγει, τετέσιν ὁ λόγος ὁ ἐδικός με, τὸν ὁποῖον δέχεσαι τώρα ἀπὸ λόγεμε, δὲν εἶναι ἄνδρας σε· διότι ἀκόμι δὲν ὑπανδρεύθης λέγει, μὲ τὴν ἐδικήν με τῆ Ἰησῆ διδασκαλίαν. ἠμπορεῖ δὲ νὰ εἰπῇ τινὰς, ὅτι ἡ σαμαρείτισα λογίζεται καὶ εἰς τύπον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· διότι ἡ φύσις ἡ ἐδική μας, τὸ πρῶτον μὲν ἐκατοίκα εἰς τὸ ὄρος, εἰς τὸν νὲν ὁπῆ ἦτον γεμάτος χάριν, ἐπειδὴ πρὶν νὰ ἁμάρτῃ ὁ Ἀδὰμ, ἦτον ςολισμένος μὲ ὅλα τὰ χαρίσματα τῆ Θεῆ, καὶ διὰ τῆτο ἦτον καὶ Προφήτης, ὅτι ὡσὰν ἐσηκώθη ἀπὸ τὸν ὕπνον ἐπροφήτδυσε, καὶ διὰ τὴν πλάσιν τῆς γυναικὸς, καὶ περὶ τῆς ἀγάπης τῆ ἀνδρὸς ὁπῆ θέλει ἔχει πρὸς αὐτὴν, διότι εἶπε, τῆτο νιῶ ὀσῆν ἐκ τῶν ὀσῶν με, ἤγεν ἐτῆτο τώρα εἶναι κόκκαλον ἀπὸ τὰ κόκκαλάμε· καὶ ὅτι ἀντὶ τῆτε θέλει ἀφήσει ὁ ἄνθρωπος τὸν Πατέρα τε, καὶ τὴν Μητέρα τε. ἦτον μὲν λοιπὸν ἡ φύσις ἡ ἐδικήμας εἰς τὸ ὄρος τῆτο τὸ ὑψηλὸν, ἤγεν εἰς τὸν ὑψηλὸν νὲν, ἀμὴ διὰ νὰ σφάλῃ εἰς τὸν Θεὸν, ἐσκλαβώθη. καὶ τὸ μὲν σπέρμα τὸ ἅγιον, ἤγεν ὅλες τὲς θεϊκὲς λογισμὲς τὲς ἔλαβεν ὁ Διάβολος ὁπῆ μᾶς αἰχμαλώτησε, καὶ τὲς ἐπῆγεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα, εἰς τὴν σύγχυσιν λέγω τῆ κόσμε τέτε. ἤφερε δὲ τὲς βαρβαρικὲς λογισμὲς, καὶ ἐτοπικίασεν εἰς ἡμᾶς, τὲς ὁποίες τὲς ἔτρωγαν τὰ λεοντάρια, ἤγεν οἱ ἀγαθοὶ λογισμοὶ ὁπῆ ἐβασίλδαεν εἰς ἡμᾶς, ἕως ὁπῆ τὲς ἐκατάπεσαν νὰ δεχθῆν τὰ λόγια τῆ Θεῆ. ὅμως δὲν τὰ ἐδέχθηκαν ὅλε ταῦτα σωσὰ, καὶ ὁλόκληρα· διότι ἔςωντας νὰ κατοικήσῃ ἡ κακία διὰ μίαν φορὰν εἰς τὸ ὄρος, τὸν νὲν τὸν ἐδικόν μας λέγω, ἐδέχθη μὲν τὰ βιβλία τῆ Μωϋσέως, ὅμως δὲν ἐξεχώρισε τελείως ἀπὸ τὸ κακὸν, νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ καλὸν, ἀμὴ ἀκόμι εἰς τὴν κατάραν ὑρίσκετον. ὁδοιπορήσας λοιπὸν ὁ Ἰησῆς, τετέσι πολλὰς ὁδὲς οἰκονομιῶν περιπατήσας, καὶ τρόπες σωτηρίας μεταχειριδεὶς, καὶ ποτὲ μὲν μὲ φοβέρας, ποτὲ δὲ μὲ θανατικὰ, ποτὲ δὲ μὲ δυεργεσίας, ἄλλοτε δὲ μὲ ταξίματα ἀγαθῶν μετερχόμενος τὴν ἐδικήν μας ζωὴν· ἀπέκαμε μὲν νὰ ἐπιχειρίζηται νὰ μᾶς διορθώσῃ μὲ τὲς τοιῆτες τρόπες, ηὗρε δὲ ἄλλην οἰκονομίαν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἐκάθισε καὶ ἀνεπαύθη, ἔςωντας

τας νὰ τῆ ἀρέσῃ. ποίαν; τὴν πηγὴν τῆ βαπτίσματος, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνεργέτησε τὴν φύσιν ἡμῶν ὡσὰν καμίαν σαμαρείτισσαν. ἡ δὲ πηγὴ αὐτὴ τῆ βαπτίσματος, πρεπόντως λέγεται πηγὴ τῆ Ἰακὼβ, τετέσι τῆ πτερνισῆ, διότι εἰς αὐτὴν τὴν πηγὴν πτερνίζει, ἤγουν ξεπλανᾶ κανεὶς τὸν Διάβολον. ἐπειδὴ καὶ ὁ Κύριος εἰς αὐτὴν ἐσώτριψε τὸν κεφαλὴν τῆ
Ψαλ. ογ'. δράκοντος, τὸν ὁποῖον τὸν ἔδωκε καὶ εἰς φαγὶ εἰς τὰς αἰθίοπας. διότι τὸν δράκοντα τοῦτον, δὲν τὸν χαίρονται ἄλλοι τινὲς, νὰ τρέφωνται ἀπ' αὐτῆ, πάρεξ μόνον ἐκεῖνοι ὁπῆ εἶναι ἐζοφωμένοι, καὶ μελανοὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ ἀμέτοχοι τῆ θείᾳ φωτὸς. Αὐτὴ δὲ ἡ φύσις ἡμῶν, πέντε ἄνδρας ἔλαβεν, ἤγουν τὰς διαφόρους νόμους ὁπῆ τῆς ἐδόθησαν ἀπὸ τὸν Θεὸν. ὁ
Γεννέσ. α'. Υ. πρῶτος νόμος εἶναι, ὁπῆ ἐδόθη εἰς τὸν Παράδεισον· δεύτερος, εἰς τὸν καιρὸν τῆ Νῶε· τρί-
ιζ'. τος, ὁ ἐπὶ τῆ Ἀβραὰμ· τέταρτος, ὁ ἐπὶ τῆ Μωϋσέως· πέμπτος, ὁ ἐπὶ τῶν Προφητῶν.
Ἐξοδ. κ'. διότι ὁ Νῶε ὕστερον ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸν ἐδέχθη διαταγήν τινα, καὶ ὁ Ἀβραὰμ τὴν διαταγὴν τῆς περιτομῆς. μὲ τέτοιους λοιπὸν τοὺς πέντε νόμους, ἔσωντας νὰ ὑπανδρεύθῃ ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη, ὕστερον ἔλαβε καὶ ἕκτον, τὸν ὁποῖον δὲν τὸν εἶχεν ἄνδρα, ἐδὲ τὸν ἠλογήθη ἀκόμι, τὸν νόμον λέγω τῆς Νέας Διαθήκης. ἠμπορεῖ νὰ νοήσῃ τινὰς ἕκτον ἄνδρα ὁπῆ εἶχεν ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων παράνομον, τὸν νόμον τῆς εἰδωλολατρείας· διότι τοῦτον τὸν νόμον δὲν τὸν εἶ-
Ἱερεμ. β'. χε παρμενον ἀπὸ τὸν Θεὸν ὡς ἄνδρατης, ἀλλὰ ὡς μοιχαλὶς ἐσμίγετον μετ' αὐτῆ· διὰ αὐ-
Ἐζεκ. ξ. τὸ τὸ λέγει καὶ ὁ Προφήτης, καὶ ἐμοιχῶντο ἐν τῷ ξύλῳ· καὶ πάλιν, ἐξεπόρνευσαν ὀπίσω παντὸς ξύλου, διὰ τὰ γλυπτὰ θηλονότι, καὶ τὰ δένδρα ὁπῆ ἐτιμῆσαν. διότι εἰς τοσαύτην ἀνοησίαν ἐξέπεσεν ἡ φύσις, ὅτι δένδρα ὡραῖα, διὰ τὴν ὀμορφίαν, τὰς ἐπρόσφερε θυσίαν, κυπαρίσσια λέγω, καὶ πλατάνους, καὶ ἄλλα παρόμοια τούτοις. ὅτε ἔξερξε λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος τὸν ἕκτον τοῦτον μοιχὸν, καὶ ἐξέπεσεν εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, τότε ἦλθεν ὁ Κύριος καὶ μᾶς ἠλευθέρωσεν ἀπ' αὐτὴν. καὶ διὰ τοῦτο λέγει, ἀμὴ αὐτὸν ὁπῆ ἔχεις τώρα, δὲν εἶναι ἄνδρας σε. διότι καὶ ὄντως κατὰ ἀλήθειαν εἰς τὸν καιρὸν ὁπῆ ἐσαρκώθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ ἦτον σωματικῶς ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξετράπησαν εἰς τὸν ἑλληνισμὸν, καὶ οἱ σοφώτεροι τῶν ἑβραίων. καὶ τοῦτο φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὴν αἵρεσιν τῶν Φαρισαίων, ὁπῆ ἐπίστευαν τὴν εἱμαρμένην, ἤγουν τὴν τύχην, καὶ τὴν ἀστρολογίαν. Σαμαρείτις δὲ, εἶναι καὶ πᾶσα ψυχὴ, ἡ ὁποία ὑπανδρεύθη ἀλόγως μὲ τὰς πέντε αἰσθήσεις· εἶτα προσέλαβε καὶ ἕκτον, ὥσπερ τινὰ μοιχὸν, τὴν σφαλερότητα τῶν δογμάτων. τὴν ὁποίαν ψυχὴν τὴν ἐνεργετεῖ ὁ Χριστὸς, εἴτε διὰ τῆ βαπτίσματος, εἴτε διὰ τῆς πηγῆς τῶν δακρύων· διότι καὶ τὰ δάκρυα πηγάδι τῆ Ἰακὼβ, λέγονται, τῆ νῆ λέγω τῆ ἐδικῆ μας, ὁπῆ πτερνίζει, ἤγουν ξεπλανᾶ τὴν κακίαν. ἀπὸ τὸ ὁποῖον νερὸν, καὶ αὐτὸς ὁ νῆς πίνει, καὶ οἱ γοὶ αὐτῆ, οἱ λογισμοὶ, καὶ τὰ θρέμματα αὐτῆ, τὰ ἄλογα μέρη τῆς ψυχῆς, ἤγουν ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία· διότι τὰ δάκρυα γίνονται εἰς παρηγορίαν τῆ νῆ, καὶ τῶν λογισμῶν, καὶ τῶν λοιπῶν.

Κείμ. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ, ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτῆ λέγοντες· Ῥαββὶ, φάγε. καὶ εἶπον αὐτοῖς· ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· μήτις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐμὸν βρῶμά ἐστιν, ἵνα ποιῷ τὸ θέλημα τῆ πέμψαντός με, καὶ τελειώσω αὐτῆ τὸ ἔργον.

Ἐξήγ. Ἠρώτων, ἤγουν ἐπαρακαλέσαν οἱ μαθηταὶ τὸν Κύριον, διὰ νὰ φάγῃ, ὄχι πῶς ἦσαν προπέτειας εἰς τὴν γνώμην, ἀλλὰ ἀπὸ πολλῆς φιλοστοργίας, ἤγουν ἀγάπης ὁπῆ εἶχαν πρὸς τὸν Κύριον· διότι τὸν ἔβλεπαν ἀπεσαμένον ἀπὸ τὸν δρόμον, καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν καῦσιν. ὁ δὲ Κύριος ἠξεύρωντας, ὅτι ἡ Σαμαρείτις μέλλει νὰ σύρῃ ὡραμάει ὅλην τὴν πόλιν πρὸς αὐτὸν, καὶ ὅτι θέλει πιστεύσει εἰς αὐτὸν οἱ σαμαρεῖται, λέγει· ἐγὼ ἔχω φαγὶ νὰ φάγω, τετέσι τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. διότι τοσοῦτον ἐπιθυμῶ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, ὅσον ἐδένας ἀπὸ ἐσᾶς ἔχει τοσαύτην ἐπιθυμίαν εἰς τὰ αἰθητὰ φαγητά. αὐτὸ δὲ τὸ φαγὶ ὁπῆ ἔχω ἐγὼ νὰ φάγω, ἐσεῖς οἱ μαθηταί με δὲν τὸ ἠξεύρετε· διότι ἔσωντας νὰ εἶδε ἀκόμι παχεῖς, καὶ νὰ μὴν ἠμπορῆτε νὰ νοήσητε ἐκεῖνα ὁπῆ λέγω ἐγὼ αἰνιγματωδῶς, δὲν ἠξεύρετε ὅτι φαγὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ὀνομάζω. καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲ, δὲν ἠξεύρετε τὸ φαγὶ τοῦτο, διότι δὲν ἠξεύρετε πῶς θέλει πιστεύσει οἱ σαμαρεῖται εἰς ἐμένα, καὶ θέλει σωθῆ. τὶ ἐλογίασαν λοιπὸν οἱ μαθηταί; ἀκόμι διαπορεῦσι, μήπως καὶ τῆ ἤφερε τινὰς φαγὶ· ὅμως δὲν ἐτολμεῦσαν νὰ τὸν ἐρωτήσεν, διὰ τὴν πολλὴν ἀλάβειαν ὁπῆ εἶχαν εἰς αὐτὸν. ἐκεῖνος δὲ, ἀγκαλὰ καὶ αὐτοὶ δὲν τὸν ἐρώτησαν, τοὺς ἐφανέρωσεν ὅμως ἐκεῖνο ὁπῆ εἶπεν αἰνιγματωδῶς, καὶ λέγει· ἐδικόμε φαγὶ εἶναι, νὰ κάμνω τὸ θέλημα ἐκείνε ὁπῆ μὲ ἔπεμψε, διότι τὸ θέλημα τῆ Θεῆ εἶναι ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, καὶ νὰ τελειώσω τὸ ἔργον αὐτῆ. διότι οἱ μὲν Προφῆται, καὶ ὁ νόμος δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τελειώσεν τὸ ἔργον τῆ Θεῆ, διότι ἦσαν ἀτελεῖς, δείχνοντες τύπους μόνον, καὶ σκιὰς τῶν μελλόντων. ὁ δὲ Κύριος ἐτελείωσε τὸ ἔργον τῆ Θεῆ, ἤγουν τὴν ἐδικήμας σωτηρίαν, καὶ ἀνακαίνησιν. Θεῆ δὲ ἔργον εἶναι καὶ ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον μόνος ὁ Υἱὸς τῆ Θεῆ τὸν ἐτελείωσεν,
Ἐξοδ. λα'.

ἔσωντας

ἔσωντας νὰ δείξῃ τὴν φύσιν ἡμῶν εἰς τὸ λόγον ἀναμάρτητον, καὶ εἰς κάθε καλὸν ἔργον, τελειωμένην διὰ τῆς ἐν σαρκὶ θείας πολιτείας αὐτοῦ, μὲ τὸ νὰ νικήσῃ τὸν Διάβολον, καὶ τὸν κόσμον ἕως τέλους. καὶ ὁ νόμος δὲ Θεοῦ ἔργον εἶναι, ἔσωντας νὰ γραφθῇ μὲ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον νόμον τὸν ἐτελείωσεν ὁ Κύριος. διότι τέλος τοῦ νόμου ὁ Χριστὸς εἶναι, ἔσωντας πρὸς Ρωμ. ι. νὰ καταπαύσῃ ὅλα ὅσα ἐγίνοντο εἰς τὸν νόμον, καὶ νὰ τὰ μεταγυρίσῃ ἀπὸ τὴν σωματικὴν λατρείαν εἰς τὴν πνευματικήν. αἰνιγματωδῶς δὲ λαλεῖ πολλάκις ὁ Κύριος, διὰ νὰ κάμνῃ τοὺς ἀκροατὰς προσεκτικωτέρους, καὶ διὰ νὰ τοὺς παρακινᾷ νὰ ἐρωτοῦν καὶ νὰ μανθάνουν, ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει σκέπασα. Φαγὶ δὲ ὀνομάζει τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ διδάξῃ τοὺς μαθητὰς, ὅτι ὅταν χειροτονηθοῦν καὶ αὐτοὶ διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης, νὰ μὴν φροντίζουν τόσον περὶ σωματικῆς τροφῆς, ἀλλὰ νὰ μεταγυρίσουν ὀλίγους τὴν ἐπιθυμίαν εἰς τὸ νὰ σώσουν ἀνθρώπους. σημαίνουσε δὲ, ὅτι καὶ τὰ φαγητὰ ὁποῦ ἤθελαν τοῦ φέρῃ τινὲς, τὰ ἐδέχετο ὁ Κύριος· διότι λέγουν οἱ μαθηταὶ, μήπως καὶ τοῦ ἤφερε τινὰς φαγί; καὶ τοῦτο τὸ ἔκαμνεν, ὄχι πῶς ἐχρειάζετον νὰ τὸν τρέφουν ἄλλοι· διότι πῶς ἤθελε χρειάζεσθαι τροφὴν ἀπὸ ἄλλους, αὐτὸς ὁποῦ δίδει τροφὴν πάσης σαρκός; ἀλλὰ διὰ νὰ ἔχουν μισθὸν ἐκεῖνοι ὁποῦ τὰ ἤφεραν, καὶ Ψαλ. ρλε. ἄλλο δὲ διὰ νὰ δίδῃ τύπον, καὶ παράδειγμα εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, νὰ μὴν ἐντρέπωνται τὴν πτωχείαν, μηδὲ νὰ λογιάζουν διὰ βαρὺ τίποτες, τὸ νὰ τρέφωνται ἀπὸ ἄλλους. Ἴδιον δὲ εἶναι εἰς ἐκείνους ὁποῦ διδάσκουν, ἡ ἀναγκαιότατον εἶναι τοῦτο, τὸ νὰ φροντίζουν ἄλλοι διὰ τὴν τροφήν τους, διὰ νὰ εἶναι αὐτοὶ ἀμέριμνοι, νὰ διακονοῦν τὴν ὑπερεσίαν τῆς διδασκαλίας, ἤγουν νὰ Ματθ. ι. σπουδάζουν, νὰ διδάσκουν τοὺς ἀνθρώπους. διὰ τοῦτο ἐπρόσταζε νὰ τρέφωνται καὶ οἱ μαθηταὶ, ἀπ' ἐκείνους ὁποῦ διδάσκουν.

Κείμ. Οὐκ ὑμεῖς λέγετε ὅτι τετράμηνόν ἐστι, καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; Ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη. καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ, καὶ ὁ θερίζων. ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν, ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

Ἑξήγ. Ἀρχίζει τώρα νὰ τοὺς ἐξηγᾷ φανερώτερα ἐκεῖνα ὁποῦ τοὺς εἶπεν αἰνιγματωδῶς. διότι λέγει, ἐσεῖς μὲν λέγετε, ἤγουν νομίζετε, ὅτι ὁ θερισμὸς, δηλονότι ὁ ἀϊθητὸς θερισμὸς, εἰς τοῦτον τὸν τέταρτον μῆνα, τουτέστι τὸν Ἰούνιον ἔρχεται, ἐγὼ δὲ λέγωσας ὅτι ἔφθασεν ὁ νοητὸς θερισμός. ταῦτα δὲ ἔλεγε διὰ τοὺς Σαμαρείτας, οἱ ὁποῖοι ἔρχονταν τότε πρὸς αὐτὸν. σηκώσατε λοιπὸν τὰ μμάτιάσας, εἴτε τὰ νοητὰ, εἴτε τὰ αἰσθητὰ, καὶ ἰδέτε τὸ πλῆθος τῶν σαμαρειτῶν ὁποῦ ἔρχονται πρὸς ἐμένα, καὶ τὰς προθύμους καὶ ἑτοίμους ψυχὰς αὐτῶν πρὸς τὴν πίσιν. αἱ ὁποῖαι χρειάζονται θερισμὸν, ὡσὰν χωράφια ἄσπρα, ἤγουν φθασμένα· ἐπειδὴ οἱ σάχνες ὅταν ἀσπρήσουν εἶναι ἕτοιμοι νὰ θεριθοῦσιν, ἔτζι καὶ ἐτοῦτοι εἶναι παρασκευασμένοι πρὸς σωτηρίαν. καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ θέλει θερίσει λαμβάνει πληρωμὴν καὶ συνάζει καρπὸν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, διὰ νὰ χαίρεται καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ σπείρει, ὁμοῦ μὲ ἐκεῖνον ὁποῦ θερίζει. ἐτοῦτο δὲ ὁποῦ λέγει εἶναι τοιοῦτον. οἱ Προφῆται ἔσπειραν, ἀμὴ δὲν ἐθέρισαν, ὅμως δὲν ἀποξερῶνται τῆς χαρᾶς διὰ τοῦτο, ἀλλὰ χαίρονται μαζὴ μὲ λόγου σας, ἀγκαλὰ καὶ δὲν θερίζουν μετ' ἐσᾶς. τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι εἰς τὸν ἀϊθητὸν θερισμὸν, διότι ἐκεῖ, ἐὰν τύχῃ ἄλλος νὰ σπείρῃ, καὶ ἄλλος νὰ θερίσῃ, λυπᾶται ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν θερίζει. ἀμὴ εἰς τὰ πνευματικὰ δὲν εἶναι ἔτζι, ἀμὴ καὶ οἱ Προφῆται ὁποῦ ἐκήρυξαν προτήτερα, καὶ ἀπάλυναν τὴν γνώμην τῶν ἀνθρώπων, χαίρονται μετ' ἐσᾶς ὁποῦ ἐσύρετε τοὺς ἀνθρώπους πρὸς σωτηρίαν. τὸ δὲ ἐγὼ ὑμᾶς ἀπέστειλα θερίζειν, ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε, ἤγουν σᾶς ἔστειλα νὰ θερίσετε, ἐκεῖνο ὁποῦ ἐσεῖς δὲν ἐκοπιάσατε νὰ σπείρητε, διὰ τοῦτο τὸ λέγει ὁ Κύριος, διὰ νὰ μὴν συγχίζωνται οἱ μαθηταὶ ὅταν τοὺς στέλνῃ εἰς τὸ κήρυγμα, ὡσὰν ὁποῦ στέλνονται εἰς πρᾶγμα δύσκολον, καὶ κοπιαστικόν. διότι τὸ δυσκολότερον λέγει, τὸ ἐδέχθηκαν οἱ Προφῆται, ἐσεῖς δὲ εἰς τὸ ἕτοιμον στέλλεσθε. λόγον δὲ ἀληθινὸν λέγει, κάποιαν παροιμίαν ὁποῦ εὑρίσκεται εἰς τοὺς πολλοὺς, ὅτι ἄλλος σπέρνει, καὶ ἄλλος θερίζει. ἂς ἀκούσουν λοιπὸν οἱ Αἱρετικοὶ οἱ περὶ τὸν Μαρκίωνα, καὶ Μάνεντα, πῶς πάντα δεσποτικῶς καὶ ἐξουσιαστικῶς τὰ λέγει, ἤγουν ἐγὼ σᾶς ἔστειλα νὰ θερίζετε. ἂς ἐντροπιασθοῦν λοιπὸν οἱ τρισκατάρατοι ἔτοι, οἱ ὁποῖοι ἀποξενώνουν τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἀπὸ τὴν Νέαν, διότι ἀπεδῶ ἐλέγχονται. διότι ἂν ἦτον ἀποξενωμένη ἡ Παλαιὰ ἀπὸ τὴν Νέαν, πῶς οἱ Ἀπόστολοι ἐθέρισαν τὰ τῶν Προφητῶν; εἰς τόσον ὅτι, ἐπειδὴ οἱ Ἀπόστολοι ἐθέρισαν τὰ τῆς Παλαιᾶς, δὲν εἶναι λοιπὸν ἀποξενωμένη ἀπὸ τὴν Νέαν, ἀλλὰ καὶ σύνδυο μία εἶναι. ἂς ἀκούσουν καὶ οἱ Ἀρειανοὶ, πῶς ὡς Κύριος καὶ ἐξουσιαστὴς, πέμπει τοὺς μαθητὰς, τοὺς πέμπει δὲ διὰ νὰ θερίσουν καὶ νὰ ἀποκόψουν, ἐκείνους ὁποῦ εἶναι ὅλως διόλου δοσμένοι εἰς τὰ γήϊνα καὶ φθαρτὰ, καὶ Ἕλληνας καὶ Ἑβραίους, καὶ νὰ τοὺς φέρουν εἰς τὸ Ἀ-

λῶνι, ἤγεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. εἰς τὴν ὁποίαν ὡσὰν τὲς φέρεν, τρίβονται ἀπὸ τὰ βόδια, τετέσι τὲς διδασκάλες, μὲ τὸ νὰ τὲς ὑποτάσωνται, καὶ νὰ δρίσκωνται ὑποκάτω εἰς τὲς ποδάριά τες, καὶ ἔτζι δγάζεν ὅλον τὸ ἄχυρον, ἤγεν τὸ σαρκικὸν θέλημα, τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς καύσιμον τῆς Φωτίας, καὶ ἀπομένει μόνον τὸ καθαρὸν σιτάρι, καὶ βάνεται εἰς τὸ Οὐ-
πρὸς Φιλιπ. γ. ράνιον ἀμπάρι· ἔπειτα γίνονται καὶ φαγὶ Θεδ, ἔσωντας νὰ δρεθοῦν εἰς τὴν σωτηρίαν τες. ἔτζι ὁ Παῦλος ἐθέριζε, καὶ τὲς ἔκοπτεν ἀπὸ τὴν γλῶ, καὶ μᾶς ἐδίδασκεν, ὅτι τὸ πολίτδυμα ἡμῶν ἔναι εἰς τὸν Οὐρανόν. τινὲς δὲ τὸ θεάσασθε τὰς χώρας ὅτι λδυκαὶ εἰσι, ἤγεν, Ἰδέτε τὰ χωράφια πῶς ἔναι ἄσπρα πρὸς θερισμόν, τὸ λαμβάνει, καὶ διὰ τὲς γέροντας, μὲ τὸ νὰ ἔναι ἄσπρα τὰ γνιάτες, πῶς εἶναι σιμὰ εἰς τὸν θερισμόν, τετέσιν εἰς τὸν θάνατον.

Κείμ. Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίσδυσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν, διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς, μαρτυρέσης· ὅτι εἶπεμοι πάντα ὅσα ἐποίησα· ὡς ἓν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. καὶ πολλῷ πλείες ἐπίσδυσαν διὰ τὸν λόγον αὐτᾶ. τῆτε γυναικὶ ἔλεγον· ὅτι ἐκ ἔτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πισδύομεν, αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν, ὅτι ἔτός ἐσιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τᾶ κόσμε ὁ Χρισός.

Ἐξήγ. Διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς πισδύσιν οἱ Σαμαρεῖται, ὡς φρόνιμοι κάμνοντες διάκρισιν εἰς τᾶ λόγε τες, ὅτι δὲν ἤθελεν ξεπομπδύσῃ, καὶ ξεφανερώσῃ ἡ γυναῖκα τὰ ἔργα αὐτῆς, καὶ τὴν ἐδικλώτης πολιτείαν, διὰ χάριταν ἄλλε ἀνθρώπε, ἐὰν δὲν ἦτον μέγας κατὰ ἀλήθειαν ἐκεῖνος ὁπᾶ ἐκήρυτ̃ε. διὰ τᾶτο δείχνοντες τὴν πίσιν καὶ μὲ τὰ ἔργα, τὸν ἐπαρακαλᾶσαν νὰ ἀπομείνῃ εἰς αὐτὲς πάντοτε· διότι τὸ, μεῖναι, τᾶτο δηλοῖ· τὸ, νὰ κατοικήσῃ τελείως εἰς αὐτὲς. ὁ δὲ Κύριος, τᾶτομὲν δὲν ἔσερξεν, ἀπέμεινε δὲ μόνον δύο ἡμέρας. διὰ τᾶτο, καὶ πολλὰ περισότεροι ἐπίσδυσαν διὰ τὴν διδασκαλίαν αὐτᾶ. διότι ὁ Εὐαγγελισὴς, δὲν διηγᾶται ὅλας τὰς θαυμασὰς διδασκαλίας τᾶ Χρισᾶ, ἀλλὰ εἰς ἡμᾶς δίδει νὰ νοήσωμεν τὴν δυάμιν τῆς θείας διδασκαλίας αὐτᾶ, ἀπὸ τὸ τέλος τῶν πραγμάτων. διότε πολλὰ παρατρέχει οἱ Εὐαγγελισαὶ καὶ ἀπὸ τὰ μεγάλα, ἐπειδὴ δὲν γράφει πρὸς ἐπίδειξιν καὶ φιλοτιμίαν, ἀλλὰ πρὸς ἀλήθειαν. καὶ ὅταν ἐπῆγε λοιπὸν εἰς τὲς Σαμαρείτας ὁ Κύριος, κάμνει χρεία νὰ ἐδίδαξε θαυμασάτινα καὶ θεῖκά, διὰ τᾶτο καὶ χωρὶς νὰ Ἰδῇ σημεῖον, ἐπίσδυσαν οἱ Σαμαρεῖται, καὶ τὸν ἐπαρακαλᾶσαν νὰ ἀπομείνῃ μετ' αὐτὲς. οἱ δὲ Ἑβραῖοι καὶ σημεῖα Ἰδόντες πολλὰ, ἀκόμι ἐδίωχναν αὐτὸν. ὄντως κατὰ ἀλήθειαν ἐχθροὶ τᾶ ἀνθρώπε εἶναι οἱ ἐδικοί τε. βλέπεδὲ πόσον ἀπέρασαν τὸ πλῆθος τᾶ λαᾶ εἰς ὀλίγον καιρὸν, τὴν γυναῖκα ὁπᾶ τὲς ἐδίδαξε, διότι δὲν τὸν λέγεν πλέον Προφήτην, ἐδὲ σωτῆρα τᾶ-
Μιχ. ζ. Ἰσραὴλ, ἀλλὰ τᾶ κόσμε ὅλε· καὶ μετὰ τᾶ ἄρδρε, ἔτος ἐσὶν ὁ σωτὴρ. ὁ ὁποῖος καθολικὰ κατὰ ἀλήθειαν, ἔσωσε τὲς πάντας. διότι ἦλθον μὲν πολλοὶ νὰ σώσεν, καὶ νόμος, καὶ Προφῆται, καὶ Ἄγγελοι, ἀμὴ τᾶτος εἶναι ὁ ἀληθινὸς σωτὴρ.

Κείμ. Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν
Ματθ. ιγ. Γαλιλαίαν. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἰησᾶς ἐμαρτύρησεν, ὅτι Προφήτης ἐν τῇ Ἰδίᾳ Πα-
Μαρκ. ς. τρίδι τιμὴν ἐκ ἔχει. ὅτε ἓν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες, ἃ ἐποίησεν ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.

Ἐξήγ. Εὐγαίνοντας ἀπὸ τὴν Σαμάρειαν ὁ Κύριος, ἔρχεται εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ἔπειτα διὰ νὰ μὴν ἐρωτᾷ, καὶ ἐξετάζῃ κανεὶς καὶ λέγει, τίνος ἕνεκεν δὲν ἐκάθετον πάντοτε εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀλλὰ μόνον κάποτε περασικὰ πηγαίνει ἐκεῖ, καὶ μὲ τᾶτο ὅλον ὁπᾶ ἐλογίζετον πῶς ἔναι Γαλιλαῖος, λέγει· ὅτι διὰ τᾶτο δὲν ἐκατοικᾶσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐπειδὴ δὲν ἔδειχναν καμμίαν τιμὴν εἰς αὐτὸν, αὐτὸς γὰρ ὁ Κύριος ἐμαρτύρησεν, ὅτι Προφήτης εἰς τὴν πατρίδατε δὲν ἔχει τιμὴν. διότι ἔχομεν καὶ ἡμεῖς σωήθειαν νὰ καταφρονᾶμεν ἐκείνες ὁπᾶ σωηθίσωμεν, καὶ πάντοτε νὰ θαυμάζωμεν τὲς ξένες, καὶ ἐκείνες ὁπᾶ δὲν ἐγνωρίζομεν. ἀλλὰ θέλεις εἰπῇ, ἀμὴ πῶς τὸ λοιπὸν, δὲν βλέπομεν πολλὲς τιμωμένες καὶ ἀπὸ τὲς ἐδικές τες; ναὶ, πλὴν ὀλιγοτὲς· εἰδὲ καὶ δρεθῶν τινὲς, τιμώμενοι ἀπὸ τὲς ἐδικές τες, οἱ τοιᾶτοι, περισότερον τιμῶνται εἰς τὴν ξενιτείαν. εἰς τόσον ὅτι συγκρινομένη ἡ τιμὴ τῆς Πατρίδος μὲ τὴν τιμὴν ὁπᾶ γίνεται εἰς τὴν ξενιτείαν, δρίσκεται μάλιστα ἀτιμία. διότι ὁ Φθόνος τῶν συμπατριωτῶν, δὲν τὲς ἀφίνει νὰ ἀποδώσωσι τὴν πρέπεσαν τιμὴν, ἀλλὰ παραμικρὰν, καὶ ὀλίγην· διότι τὴν προκοπὴν τᾶ συμπατριώτε αὐτῶν, τὴν λογίζονται διὰ ἐδικήν τε ἐντροπήν. ὡς ἦλθε λοιπὸν ὁ Κύριος εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐπίσδυσαν οἱ Γαλιλαῖοι τὰ σημεῖα ὁπᾶ ἔκαμεν εἰς τὴν Ἱερσαλήμ. πλὴν οἱ Σαμαρεῖται ἦσαν δοκιμώτεροι, οἱ ὁποῖοι χω-

ρὶς σημεῖα, μόνον ἀπὸ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς ἐπίςδυσαν. βλέπε δὲ πῶς πανταχῆ, ἐκεῖνοι μὲν ὁπῆ ἐλογίζοντο καταφρονεμένοι, ἀρίσκονται δοκιμώτεροι εἰς τὴν πίσιν, οἱ Σαμαρεῖται λέγω καὶ οἱ Γαλιλαῖοι. διότι καὶ τὰς Γαλιλαίας ἐκαταφρονῆσαν ὡς ἀμαθεῖς καὶ ἀπαιδεύτες, διὰ τῆτο καὶ ἔλεγαν, ὅτι Προφήτης ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν δὲν σηκώνεται. ἐκεῖνοι δὲ Ἰωαν. ζ.
ὁπῆ ἐλογίζοντο ἐκλεκτοὶ, ἔμειναν ἄπισοι, οἱ ὁποῖοι ἦσαν οἱ Ἰεδαῖοι, καὶ οἱ ἱεροσολυμῖται. πρεπόντως λοιπὸν ἐδέχθηκαν καὶ οἱ ἐθνικοὶ· διότι εἰς τὴν Πατρίδα αὐτῆ τὴν σωαγωγὴν λέγω, δὲν ἔχε τιμὴν ὁ Προφήτης Χριτὸς, καθὼς τὸ λέγει ὁ Μωϋσῆς, ὅτι Προφήτην θέ- Δευτ. ιή.
λει ἀναςήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Κείμ. Ἦλθεν ἓν ὁ Ἰησῆς πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὅπε ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον, καὶ ἰῶ τις Βασιλικὸς, ἕ ὁ ὑὸς ἠθνέι ἐν Καπερναὲμ. ἕτος ἀκέσας, ὅτι ὁ Ἰησῆς ἥκει ἐκ τῆς Ἰεδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν, καὶ ἠρώτα αὐτὸν, ἵνα καταβῇ, καὶ ἰάσηται αὐτῆ τὸν ὑὸν· ἔμελλε γὰρ ἀποθνήσκειν. εἶπεν ἓν ὁ Ἰησῆς πρὸς αὐτὸν· Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, ἐ μὴ πισεύσητε. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Βασιλικὸς· Κύριε, καταβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον με. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησῆς· πορεύε, ὁ ὑόσε ζῇ. καὶ ἐπίσευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ, ᾧ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησῆς, καὶ ἐπορεύετο.

Ἐξήγ. Μᾶς ὑθυμίζει ὁ Ἐυαγγελιτὴς τὸ θαῦμα ὁπῆ ἔγινε ἐν Κανᾷ, ἐκεῖ ὁπῆ ἔγινε τὸ νερὸν κρασὶ, ἔναμὲν διὰ νὰ αὐξήσῃ τὸ ἐγκώμιον τῶν Σαμαρειτῶν, διότι οἱ μὲν Γαλιλαῖοι λέγει, ἐδέχθηκαν τὸν Χριτὸν, ἔσωντας νὰ ἰδῶν τὰ θαύματα ὁπῆ ἔκαμεν καὶ εἰς τὴν Ἱερσαλὴμ, καὶ εἰς αὐτές· οἱ δὲ Σαμαρεῖται μόνον ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν τῆς γυναικὸς, καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῆ τῆ Κυρίε. καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ ὅτι καὶ ὁ Βασιλικὸς, ἀπὸ τὸ θαῦμα ὁπῆ ἔγινεν ἐν Κανᾷ, ἔλαβε κάποιαν ἀγαθὴν ὑπόληψιν διὰ τὸν Χριτὸν, ἀγκαλὰ καὶ ὄχι καθὼς ἔπρεπε. Βασιλικὸν δὲ τὸν ὀνομάζει, ἢ ὅτι ἦτον ἀπὸ γένος Βασιλικὸν, ἢ ὅτι ἔχε καινύα ἀξίωμα ἀρχοντίας ὁπῆ ἐλέγετον ἔτζι. ἄραγε τὸ λοιπὸν αὐτὸς νὰ ἦναι καὶ ἐκεῖνος ὁπῆ λέγει ὁ Ματθαῖος Ἑκατόνταρχον; διότι καὶ ἐκεῖνος εἰς τὴν Καπερναὲμ ἦτον. δὲν τὸ Κεφ. η.
πισεύω νὰ ἦναι ἐκεῖνος, ἀμὴ ἄλλος. διότι ἐκεῖνος μὲν, καὶ θέλωντας νὰ πηγαίνῃ ὁ Χριτὸς, εἰς αὐτὸν δὲν τὸν ἄφινε, λέγωντας ὅτι δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ ἔλθῃς εἰς τὸ σπῆτιμε· ἐτῆτος δὲ ἀναγκάζει τὸν Ἰησῆν νὰ πηγαίνῃ εἰς τὸ σπῆτιτε. καὶ ἐκεῖνε μὲν, ὁ θέλος ἀρρώσει· τῆτε δὲ, ὁ ὑὸς ἐθερμαίνετο· καὶ ἐκεῖμὲν ἐκατέβη ἀπὸ τὸ ὄρος, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Καπερναὲμ· τώρα δὲ ἀπὸ τῆς Σαμαρείας, καὶ ὄχι εἰς τὴν Καπερναὲμ, ἀλλὰ εἰς τὴν Κανᾷ· καὶ ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἦτον Ἑκατονταρχης· ἐτῆτος δὲ, Βασιλικὸς τὸ ἀξίωμα. παρακαλεῖ μὲν λοιπὸν ὁ Βασιλικὸς τὸν Κύριον, νὰ κατέβῃ διὰ νὰ Ἰατρεύσῃ τὸν ὑόντε· ὁ δὲ Κύριος ὀνειδίζωντάστον, πῶς δὲν ἔχε πίσιν τελείαν, ἀλλὰ μερικὴ· διότι τὸ νὰ εἰπῇ, κατάβηθι πρὶν νὰ ἀποθάνῃ ὁ ὑόσμε, τὴν ἀθένειαν τῆς πίσεως αὐτῆ φανερώνει, ἔσωντας νὰ μὴν πισεύῃ, ὅτι ἂν τύχῃ καὶ νὰ ἀποθάνῃ δυνατὸς εἶναι ὁ Κύριος νὰ τὸν ἀναςήσῃ. διὰ ταῦτα λοιπὸν ὀνειδίζωντάστον, λέγει· ἐὰν δὲν Ἰδῆτε σημεῖα καὶ τέρατα, δὲν θέλετε πισεύσει. ἄλλο δὲ κατηγορεῖ καὶ τὲς ἄλλες πολίτας, ὁπῆ ἦσαν εἰς τὴν Καπερναὲμ, διατὶ φαίνονται πανταχῆ κατηγορέμενοι διὰ τὴν πολλὴν ἀπισίαν. ἐπειδὴ λοιπὸν ἦτον ἀθενὴς ὁ Βασιλικὸς τὴν γνώμην, καὶ ἐβίαζε τὸν Κύριον νὰ κατέβῃ νὰ ἰατρεύσῃ τὸν ὑόντε, δείχνωντάστον ὁ σωτὴρ, ὅτι καὶ ἀπὸ μακρόθεν δυνάται νὰ τὸν ἰατρεύσῃ, τῆ λέγει· πήγαινε, ὁ ὑόσε ζῇ. καὶ ἔτζι λοιπὸν, τῆ μὲν παιδὸς τὴν θερμασίαν, τῆ δὲ Πατρὸς τὴν ἀπισίαν Ἰάτρευσεν. ἤξευρε δὲ, ὅτι ἄλλο ἦναι τέρας, καὶ ἄλλο σημεῖον. διότι τέρας μὲν ἦναι ἐκεῖνο ὁπῆ γίνεται ἔξω τῆς Φύσεως, ὡσὰν τὸ νὰ ἀνόιξῃ μάτια τυφλῆ, ὁπῆ νὰ ἐγεννήθη τυφλὸς ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτῆ· καὶ νὰ ἀναςήσῃ νεκρὸν. σημεῖον δὲ ἦναι ἐκεῖνο ὁπῆ νὰ μὴν ἦναι ἔξω τῆς Φύσεως, ἤγεν ὡσὰν νὰ Ἰατρεύσῃ ἄῤῥωσον. τῆτο τὸ θαῦμα, θέλει τὸ κάμει καὶ τώρα ὁ Κύριος, εἰς κάθε ἕνα ὁπῆ νὰ προσέλθῃ πρὸς αὐτὸν. ἤγεν, Βασιλικὸς μὲν ἦναι πᾶς ἄνθρωπος, ὄχι μόνον ὡς συγγενὴς τῆ πάντων Βασιλέως διὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ ὡσὰν ὁπῆ ἔλαβε καὶ αὐτὸς Βασιλικὴν ἐξεσίαν κατὰ πάντων. ἀρίσκεται δὲ πολλάκις τινὰς ὁπῆ ἔχει τὸν νῆν αὐτῆ ἀθανημένον ὡς ὑόντε, καὶ ὁπῆ θερμαίνεται κακῶς ἀπὸ τὴν θερμασίαν τῶν ἡδονῶν, καὶ ἀπὸ ταῖς κακαῖς ἐπιθυμίαις· ἐὰν προσέλθῃ λοιπὸν πρὸς τὸν Ἰησῆν, καὶ τὸν παρακαλέσῃ νὰ κατέβῃ νὰ τὸν Ἰατρεύσῃ, τετέσι νὰ συγκατέβῃ διὰ τὴν φιλανθρωπίαντε, νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας αὐτῆ, πρὶν νὰ νεκρωθῇ τελείως ὁ νῆς αὐτῆ ἀπὸ τῆς ἀῤῥωσίας τῶν ἐπιθυμιῶν· διότι ἐὰν δὲν συγκαταβῇ ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ θελήσῃ νὰ παρατηρήσῃ ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν, καὶ νὰ μᾶς ἐξετάξῃ διατ' ἐκείναις, τὶς θέλει σωθῇ ἔμπροσθέντε; ἐὰν προσέλθῃ λοιπὸν καθὼς τὸ ἐπροείπαμεν, θέλει τύχει τῆ ζητήματος, καὶ θέλει λάβῃ τὴν ὑγιείαν τῆ ἀθενῆντος. πλὴν βλέπε, καὶ τὶ λέγει ὁ Κύριος πρὸς αὐτὸν· πορεύε, ἤγεν πήγαινε, ὁ ὑόσε ζῇ· τετέσι μὴν ἦσαι ἀκίνητος πρὸς τὸ ἀγαθὸν, ἀλλὰ πήγαινε, καὶ δεῖχνε

ἀκατάπαυσον κίνησιν πρὸς τὸ καλὸν, διότι τότε ζῇ ὁ ὑός σε. εἰ δὲ παύσῃς, καὶ δὲν κινῆσαι, τότε χωρὶς ἄλλο, θέλει ἀποθάνῃ ὁ νέος σε, ἔχοντας νὰ λάβῃ τὴν νέκρωσιν ἀπὸ τὴν ἀκινησίαν τῆ καλῆ.

Κείμ. Ἤδη δὲ αὐτῆ καταβαίνοντος, οἱ δοῦλοι αὐτῆ ὑπιώτησαν αὐτῷ, καὶ ἀπήγγειλαν, λέγοντες· ὅτι ὁ ὑός σε ζῇ. ἐπύθετο ὧν παρ' αὐτῶν τὴν ὥραν, ἐν ᾗ κομψότερον ἔχε· καὶ εἶπον αὐτῷ· ὅτι χθὲς ὥραν ἑβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. ἔγνω ὧν ὁ Πατὴρ, ὅτι ἐν ἐκείνη τῇ ὥρα, ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησῆς ὅτι ὁ ὑός σε ζῇ· καὶ ἐπίσθυσεν αὐτὸς, καὶ ἡ οἰκία αὐτῆ ὅλη. τῆτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησῆς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰεδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

Ἐξήγ. Ἔσωντας νὰ θαυμάσεν οἱ δοῦλοι εἰς τὴν ἐξαφνικὴν ὑγιείαν τῆ ἀθενέντος, ἀπαντῶσι τὸν αὐθέντην τες, καὶ τῆ πέρνεν τὰ συγχαρίκια διὰ τὴν ὑγιείαν τῆ γέτε. διότι δὲν ὑγίανεν ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ παρέθυς τὸν ἄφησεν ἡ θέρμη. εἰς τόσον ὅτι ἐφάνη πῶς δὲν ἦτον ἀπὸ φυσικὴν ἀκολεθίαν τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τῆς δυνάμεως τῆ Χρισῆ. ἔσωντας δὲ νὰ μάθῃ ἀπὸ τὲς δούλες, τὴν ὥραν ὁπῆ ἔγινε καλήτερα ὁ γός τε, ἐπίσθυσε τελείως εἰς τὸν Χρισὸν, διότι ἡ προτέρα πίσις αὐτῆ δὲν ἦτον τελεία. ὅμως θέλεις εἰπῇ, ὅτι ἐὰν δὲν ἤθελε πισθύσῃ, δὲν ἤθελε πηγαίνῃ. πλὴν ἤξερε, ὅτι σωήθειαν ἔχεν οἱ Πατέρες, ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀγάπην ὁπῆ ἔχεν εἰς τὰ παιδίατες, ὄχι μόνον εἰς τὲς τελείες καὶ μαθηματικὲς Ἰατρὲς νὰ πηγαίνεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὲς ἀμαθεῖς, θέλοντες νὰ μὴν ἀφήσεν τίποτες ἀπὸ τὰ χρειαζόμενα ὁπῆ νὰ μὴν τὸ κάμεν. ὅμως ἂς εἰπῶμεν καὶ τῆτο, ὅτι αὐτὸς ὁ βασιλικὸς προσῆλθεν εἰς τὸν Χρισὸν ἐκ πίσεως, ἀλλὰ ψυχρᾶς καὶ ἀτελῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἤθελε τὴν ὀνομάσει κανεὶς ἐδὲ πίσιν. τότε δὲ ἐπίσθυσε τελείως, ὅταν ἔμαθε καὶ περὶ τῆς ὥρας. Τίνος δὲ ἕνεκεν ὁ Εὐαγγελισὴς λέγει, ὅτι δεύτερον τῆτο σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησῆς ἐν Κανᾷ; διὰ νὰ δείξῃ τὲς σαμαρείτας ἀξίας πολλῶν ἐγκωμίων. διότι λέγει, καὶ τῆ δευτέρε τέτε τῆ σημείε γενομένε, ἀκόμι δὲν ἐφθασαν οἱ Γαλιλαῖοι εἰς τὸ ὕψος, ἐκείνων ὁπῆ δὲν εἶδαν κανένα σημεῖον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Κείμενον.

Μετὰ ταῦτα ἰῶ ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰεδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ Ἰησῆς εἰς Ἱεροσόλυμα. ἔσι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις προβατικὴ κολυμβήθρα, ἡ ἐπιλεγομένη ἑβραϊσὶ Βηθεσδᾶ, πέντε σοὰς ἔχεσα ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενέντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων τὴν τῆ ὕδατος κίνησιν. ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάραττε τὸ ὕδωρ. ὁ ὧν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τῆ ὕδατος, ὑγιὴς ἐγένετο, ᾧ δήποτε κατείχετο νοσήματι.

Ἐξήγ. Ἑορτὴ τῶν Ἰεδαίων ἦτον, τῆς πεντηκοσῆς λογιάζω. ἀναβαίνει δὲ εἰς αὐτὴν ὁ Κύριος, ἕνα μὲν διὰ νὰ μὴν λογισθῇ ἐναντίος τῆ νόμε, ἀλλὰ νὰ φανῇ πῶς συνεορτάζῃ μὲ τὲς πολλὲς· καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ σύρῃ περισοτέρες πρὸς πίσιν διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτῆ, μάλισα δὲ τὸ πλῆθος τὸ ἄδολον. διότι εἰς τὰς ἑορτὰς εἶχαν σωήθειαν νὰ σωάζωνται οἱ χωριανοὶ καὶ οἱ τεχνίται, ἐπειδὴ ταῖς ἄλλαις ἡμέραις ἐργάζονταν τὰς ὑπηρεσίας, καὶ τὰ ἐργόχειράτες. προβατικὴ δὲ ἐλέγετο ἡ κολυμβήθρα, διότι ἐκεῖ ἐσωάζοντο τὰ πρόβατα ὁπῆ ἤφερναν διὰ νὰ κάμεν θυσίαν· καὶ τὰ ἕντερα, καὶ τὰς κοιλίας αὐτῶν ἐκεῖ τὰς ἔπλυναν. οἱ πολλοὶ δὲ ἐθαρρῆσαν ὅτι διὰ νὰ πλυώνται τὰ ἔντερα τῶν θυομένων προβάτων εἰς αὐτὴν, ἐλάμβανε τὸ νερὸν ἐκεῖνον κάποιαν θεϊκὴν δύναμιν· διὰ τῆτο καὶ ὁ ἄγγελος ἐκατέβαινεν εἰς τὸ νερὸν τῆτο ὡς ἐκλεκτότερον, καὶ ἐθαυματερύγεσεν. ὁμοιάζει λοιπὸν ὅτι ἐξ ἀρχῆς ὁδηγῆσε τὲς ἑβραίες ἡ πρόνοια τῆ Θεῆ, πρὸς τὴν πίσιν τῆ Χρισῆ, μὲ τὸ νὰ προοικονομήσῃ τὸ θαῦμα τῆς κολυμβήθρας ταύτης. διότι ἐπειδὴ ἔμελε νὰ δοθῇ τὸ βάπτισμα, τὸ ὁποῖον ἔχει δύναμιν πολλὴν, καὶ μεγάλην χάριν, ὡσὰν ὁπῆ καθαρίζει τὰς ἁμαρτίας, καὶ ζωοποιεῖ τὰς ψυχάς· διὰ τῆτο προζωγραφεῖ ὁ Θεὸς τὸ βάπτισμα εἰς τὰ Ἰεδαϊκὰ, ἢ τὲς δίδει καὶ νερὸν ὁπῆ νὰ καθαρίζῃ μολυσμὲς, οἱ ὁποῖοι μολυσμοὶ δὲν ἦσαν καθολικοὶ, ἀλλὰ μόνον ἐλογίζοντο διὰ μολυσμοὶ· ἤγεν ἐκείνες ὁπῆ ἤθελαν πιάσῃ νεκρὸν, ἢ λεπρὸν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα τὲς ἔχαν διὰ μολυσμένες. ἔδωκε δὲ καὶ τὸ νερὸν τῆς κολυμβήθρας ταύτης νὰ γίνεται τὸ τοιῆτον θαῦμα, διὰ νὰ τὲς ὁδηγᾷ νὰ δεχθῇ τὸ βάπτισμα. διότι ἔσωντας νὰ κατα-

καταβαίνῃ Ἄγγελος μίαν φορὰν τὸν χρόνον, ἐτάραττε τὸ νερὸν, καὶ ἔβαινεν εἰς αὐτὸ κάποιαν δυνάμιν ἰαματικὴν, διότι ὄχι μόνον ἡ Φύσις τῦ νερῦ αὐτὴ ἀπὸ λόγυ της ἰατρεύε· διότι ἂν ἦτον ἕτζι, ἤθελεν ἐίθαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῦτο, ἀλλὰ τὸ πᾶν εἰς τὴν ἐνέργειαν τῦ Ἀγγέλυ ἦτον. ἕτζι ἔναι λοιπὸν καὶ εἰς ἡμᾶς τὸ νερὸν τῦ βαπτίσματος· νερὸν ἔναι ἁπλῶς, ὅταν δὲ δεχθῇ τὴν χάριν τῦ ἁγίυ πνεύματος, διὰ τῶν θείων δύχων, τότε ἰατρεύει τὰς ψυχικὰς ἀῤῥωσίας, κἂν τυφλὸς ἔναι κανεὶς ἀπὸ τὰ μμάτια τῆς ψυχῆς, καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ διακρίνῃ τὸ καλλιώτερον ἀπὸ τὸ χειρότερον, κἂν χωλὸς καὶ ἀκίνητος πρὸς ἐργασίαν τῦ καλῦ, καὶ προκοπὴν εἰς τὸ καλήτερον, κἂν ξηρὸς παντάπασι καὶ ἀπεγνωσμένος, καὶ ὅπῦ νὰ μὴν μετέχῃ ἀπὸ κανένα ἀγαθὸν, ὅλες τὲς ἰατρεύει τὸ νερὸν τῦτο. καὶ τότε μὲν ἡ ἀῤῥένεια ἐμπόδιζε μερικὲς νὰ ἰατρεύθῶν, τώρα δὲ εἰς τὸ βάπτισμα, δὲν ἔναι τίποτες νὰ μᾶς ἐμποδίζῃ, διότι δὲν ἔναι ὡσὰν ἐκεῖνο, ὅπῦ ὡσὰν ἰατρεύετον ἕνας, οἱ ἄλλοι ἀπέμειναν ἀνιάτρευτοι, ἀμὴ ἐδῶ ἂν ἔλθῃ καὶ ὅλη ἡ οἰκυμένη, ἡ χάρις δὲν ὀλιγοστεύει.

Κείμ. Ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ, τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀῤῥενείᾳ. τῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολλὼ ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· θέλεις ὑγιὴς γενέθαι; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀῤῥένων· κύριε, ἄνθρωπον ἐκ ἔχω, ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλῃμε εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγὼ, ἄλλος πρὸ ἐμῦ καταβαίνει.

Ἐξήγ. Πολὺ καὶ θαυμασὴ ἦτον ἡ ὑπομονὴ τῦ παραλύτε τύτε, διότι τριανταοκτὼ χρόνες εἶχεν ὅπῦ ἐκοίτετον ἐκεῖ, καὶ κάθε χρόνον ἐθαῤῥῦσεν νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν ἀῤῥένειαν, καὶ ἐμποδίζετον ἀπὸ τὲς δυνατωτέρες, καὶ ὅμως δὲν ἀναχωρῦσεν ἀπ' ἐκεῖ, ἕτε ἀπελπίθη· διὰ τῦτο καὶ ὁ Κύριος τὸν ἐρωτᾷ, θέλωντας νὰ μᾶς δείξῃ τὴν ὑπομονὴν τῦ ἀνθρώπυ. διότι φανερὸν ἔναι, πῶς δὲν τὸν ἐρωτᾷσε διὰ νὰ μάθῃ· διότι τῦτο, ὄχι μόνον πῶς ἔναι περισσὸν, ἀλλὰ καὶ ἀνείητον λογίζεται, τὸ νὰ ἐρωτᾷ, ἂν θέλῃ ὁ ἀῤῥενὴς νὰ ὑγιάνῃ. διατ' ἐκεῖνο λοιπὸν ὅπῦ εἶπα, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ τὴν ὑπομονὴν τῦ ἀνθρώπυ, διὰ τῦτο ἐρωτᾷ. τὶ λέγει λοιπὸν ἐκεῖνος; μὲ πολλὴν πραότητα ἀποκρίνεται· ναὶ λέγει Κύριέμε, θέλω μὲν, ἀλλὰ δὲν ἔχω ἄνθρωπον ὅπῦ νὰ δώσῃ νὰ μὲ βάλῃ εἰς τὸ νερὸν. δὲν εἶπε κανένα λόγον βλάσφημον, ἕτε ἀπεδίωξε τὸν Χριστὸν, ὡσὰν ὅπῦ τὸν ἐρώτησεν ἄπρεπον ἐρώτημα. δὲν ἐκαταράθη τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεως αὐτῦ, καθὼς τὸ κάμνομεν ἡμεῖς οἱ ἀνυπομόνητοι, καὶ μὲ ὅλον τῦτο ὅπῦ ἔναι ἡ ἀῤῥωσίαμας ἐλαφρότερη· ἀλλὰ πράως, καὶ παρακαλεσικῶς κάμνει τὴν ἀπόκρισιν, μὲ ὅλον ὅπῦ δὲν τὸν ἤξυρε ποῖος ἦναι ἐκεῖνος ὅπῦ τὸν ἐρωτῦσεν, ἀλλὰ μόνον τῦτο ὅτι ἴσως νὰ ἐνόμισεν, ὅτι θέλει τῦ βοηθήσει ὁ Χριστὸς τίποτες, νὰ τὸν βάλῃ εἰς τὸ νερὸν· καὶ διὰ τὰ λόγια ταῦτα βέλεται νὰ κάμῃ τὸν Χριστὸν νὰ τὸν λυπηθῇ νὰ τῦ βοηθήσῃ τίποτες. δὲν τῦ εἶπε δὲ ὁ Χριστὸς, ὅτι θέλεις νὰ σὲ Ἰατρεύσω; διὰ νὰ μὴ λογιωθῇ ὅτι κενοδοξεῖ.

Κείμ. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησῦς· ἔγειραι, ἆρον τὸν κράββατόν σε, καὶ περιπάτει. καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράββατον αὐτῦ, καὶ περιεπάτει. ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἔλεγον ἂν οἱ Ἰυδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· σάββατόν ἐστιν, ὐκ ἔξεστί σοι ἆραι τὸν κράββατον. Ἱερεμ. ιζ'.

Ἐξήγ. Τὸν προσάσει ὁ Χριστὸς, ὄχι μόνον νὰ συκωθῇ ἀμὴ νὰ λάβῃ καὶ τὸ κρεββάτιτε, θέλωντας νὰ βεβαιώσῃ τὸ θαῦμα ὅπῦ ἔγινεν, εἰς τόσον ὅτι νὰ μὴν νομίσῃ τινὰς πῶς ἔναι φαντασία τὸ γινόμενον· διότι ἐὰν δὲν ἤθελαν τερεωθῇ βεβαίως τὰ μέλη αὐτῦ, δὲν ἤθελε δυνηθῇ νὰ σηκώσῃ τὸ κρεββάτιτε. δὲν τῦ ζητᾷ δὲ πρὶν τῆς ἰατρείας πίσιν, ὡσὰν ἄλλες τινὰς, ὅτι ἀκόμι δὲν τὸν εἶδεν ὁ ἀῤῥενὴς νὰ κάμῃ ἄλλο θαῦμα· διότι καὶ ἐκείνες ὅπῦ τὲς ἐζήτει πίσιν ὁ Κύριος, δὲν τὲς ἐζήτει πρὶν τῶν θαυμάτων, ἀλλὰ ὅταν ἤθελε κάμῃ ἄλλα θαύματα ἔμπροθεν τες, τότε τὲς ἐζήτει τὴν πίσιν. βλέπε δὲ, πῶς παρέθυς μόνον ὅτι ἤκυσε τὸν λόγον ἐπίσθυσε, καὶ δὲν ἐσυλλογίθη εἰς τὸ λόγετε νὰ εἰπῇ, τὶ φλυαρεῖ τῦτος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος μὲ προσάσει νὰ σηκωθῶ παρέθυς; τριανταοκτὼ χρόνες ἔχω ἐδῶ, καὶ δὲν ηὗρα ἰατρείαν, ἢ ἔτζι μονόφορα νὰ σηκωθῶ; δὲν εἶπεν ἐδένα λόγον τοιῦτον, ἀλλὰ πισθύσας ἐσηκώθη. τὸ σάββατον δὲ ἰατρεύει ὁ Χριστὸς, διδάσκωντας τὲς ἀνθρώπυς, νὰ καταλαμβάνυν ἀλλέως τὰς παρατηρήσεις τῦ νόμυ, ἢ νὰ μὴν τιμῶν τὸ σάββατον μόνον μὲ τὴν ἀργείαν ὅπῦ νοεῖται σωματικῶς, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἀποχὴν τῶν κακῶν. ἐπειδὴ τὸ νὰ κάμῃ κανεὶς καλὸν τὸ σάββατον, δὲν ἤθελε τὸ ἐμποδίζῃ ὁ νόμος, ἔξωντας ὅπῦ ἦτον νόμος τῦ Θεῦ ὅπῦ κάμνει τὸ καλόν.

Κείμ. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνος μοι εἶπεν· ἆρον τὸν κράββατόν σε καὶ περιπάτει. ἠρώτησαν ἕν αὐτὸν, τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών-

σοι· ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει; ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ.

Εξήγ. Πρέπει νὰ θαυμάζῃ τινὰς τὴν παῤῥησίαν τοῦ ἀνθρώπου ὁποῦ ἔδειχνε πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι ὀνειδίζοντες αὐτὸν, καὶ λέγοντές του, ὅτι σάββατον εἶναι, καὶ δὲν σοῦ πρέπει νὰ σηκώνῃς τὸ κρεββάτισου, αὐτὸς μετὰ παῤῥησίας ἐκήρυττε τὸν εὐεργέτην του λέγωντας, ἐκεῖνος ὁποῦ μὲ ἔκαμε γερὸν, ἐκεῖνος μοῦ εἶπεν· ὡσὰν νὰ τοὺς ἔλεγε, ἐσεῖς φλυαρεῖτε καὶ παραλαλεῖτε, προστάσσοντές με νὰ μὴν ὑπακούσω ἐκείνου ὁποῦ μὲ ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τοιαύτην πολυκαιρινὴν, καὶ κακὴν ἀῤῥωστίαν. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι δὲν τὸν ἐρωτοῦν, ποῖος εἶναι ὁποῦ σὲ ἰάτρευσεν, ἀλλὰ ποῖος εἶναι ὁποῦ σοῦ εἶπε νὰ πάρῃς τὸ κρεββάτισου; ἔτζι λοιπὸν, πρὸς μὲν τὸ καλὸν ἐτυφλαίνοντο, ἐκεῖνο δὲ ὁποῦ ἐφαίνετο παράβασις τοῦ σαββάτου, τὸ ἤφερναν ἄνω κάτω. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπαραμέρησε, πρῶτον μὲν διὰ νὰ γένῃ ἀνύποπτος ἡ μαρτυρία τῆς ὑγιείας, ἔστωντας νὰ λείπῃ αὐτὸς καὶ νὰ μὴν λογισθῇ πῶς τοῦ κάμνει χάριν ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ πῶς μαρτυρεῖ τὴν ἀλήθειαν· καὶ ἄλλο διὰ νὰ μὴν ἀνάψῃ περισσότερον τὸν φθόνον τῶν Ἰουδαίων, καὶ τὸν θυμὸν, διότι καὶ ἡ ὄψις μόνη τοῦ φθονουμένου ἔχει συνήθειαν νὰ ἀνάπτῃ μεγάλον θυμὸν εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὸν φθονοῦν, διὰ τοῦτο ἀφίνει νὰ ἐξετάζεται μόνον αὐτὸ τὸ ἔργον ἀπατόντου. διότι οἱ ἑβραῖοι ὁποῦ τὸν ὀνείδιζαν, φέροντες εἰς λόγους, καὶ ἐξέτασιν τὸ ἔργον ὁποῦ ἔγινε, τὸ ἔκαμναν ἐξακουστότερον.

Κείμ. Μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἴδε ὑγιὴς γέγονας μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοὶ γενήται. ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀπήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ, καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον τὸν Ἰησοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ.

Εξήγ. Ἀπ' ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν παράλυτον, ἴδε ὑγιὴς γέγονας μηκέτι ἁμάρτανε, μανθάνομεν ὅτι πρῶτον μὲν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας ἐγεννήθη ἡ ἀῤῥωστία εἰς τὸν ἄνθρωπον, δεύτερον δὲ ὅτι ἀληθινὸς εἶναι ὁ λόγος ὁποῦ λέγεται περὶ κολάσεως, καὶ ὅτι αἰώνιος εἶναι ἡ κόλασις. ποῦ εἶναι τώρα ἐκεῖνοι ὁποῦ λέγουν, ὅτι εἰς μίαν ὥραν ἐπόρνευσα, καὶ νὰ κολασθῶ αἰωνίως; διότι ἰδοὺ καὶ οὗτος ὁ παράλυτος ὁποῦ δὲν ἥμαρτε τόσους χρόνους, ὅσους ἐπαιδεύετον, ἀλλὰ ὁλόκληρον ζωὴν ἀνθρώπου ἐπέρασεν χεδὸν εἰς τὴν παίδευσιν. διότι δὲν κρίνονται τὰ ἁμαρτήματα εἰς χρόνον, ἀλλὰ κατὰ τὴν φύσιν αὐτῶν τῶν ἁμαρτημάτων. ἄλλο δὲ μανθάνομεν καὶ τοῦτο, ὅτι ἐὰν καὶ μεγάλως παιδευθῶμεν διὰ τὰ πρότερα ἁμαρτήματα, εἶτα πάλιν πέσωμεν εἰς τὰ αὐτὰ ἁμαρτήματα χειρότερα θέλομεν παιδευθῇ πάλιν, καὶ μὲ ὅλον τὸ δίκαιον· διότι ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν ἔγινε καλήτερος ἀπὸ τὴν προτέραν παίδευσιν, εἰς μεγαλήτεραις παίδευσαις δίδεται, ὡς ἀναίσθητος καὶ καταφρονητὴς. καὶ θέλει εἰπῇ τινὰς, τίνος ἕνεκεν δὲν παιδεύονται ὅλοι ἔτζι; διότι πολλοὺς ἀδίκους καὶ ἁμαρτωλοὺς, βλέπομεν καὶ εἶναι γεροὶ, καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ πλούσιοι, καὶ εὐημερημένοι· ὅμως αὐτὸ ὁποῦ νὰ μὴν πάθουν ἐδὼ, καμμίαν δυστυχίαν, ἢ κακὸν, τοὺς γίνεται ἐκεῖ ἀφορμὴ περισσοτέρας κο-
πρ. Κορ. ιά, λάσεως. διὰ τοῦτο ἔλεγε καὶ ὁ Παῦλος· ὅτι κρινόμενοι ὑπὸ κυρίου, ἐνταῦθα δηλονότι, παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν, ἐκεῖ δηλονότι. διότι ἐδὼ μὲν ἡ παιδείαις γίνονται πρὸς νουθεσίαν μας, ἀμὴ ἐκεῖ πρὸς κόλασιν. τὸ λοιπὸν ὅλα τὰ ἀῤῥωστήματα, ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις γίνονται; ὄχι ὅλα, ἀμὴ τὰ περισσότερα. διότι ἄλλα μὲν ἀῤῥωστήματα γί-
γ. Βασιλ. ιέ. νονται ἀπὸ ἁμαρτήματα, ὡσὰν τοῦ παραλύτου τούτου. καὶ εἰς τὸ βιβλίον δὲ ὁποῦ λέγεται βα-
Πκραλ. ιϛ'. σιλειῶν, γράφει πῶς ἔπεσε κάποιος εἰς ποδαλγίαν κακὴν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας του. ἄλλα
Κεφ. α'. δὲ ἀῤῥωστήματα γίνονται διὰ δοκιμὴν καὶ ἐπίδειξιν, ὡσὰν τοῦ Ἰὼβ, διὰ νὰ δειχθῇ ἡ ἀρετήτου.
Κεφ. β'. γίνονται δὲ πολλὰ ἀῤῥωστήματα, καὶ ἀπὸ ἀκυβερνησίαν, ἤγουν ἀπὸ γαστριμαργίαν, καὶ μέθην. τινὲς δὲ ἀπὸ τὸ νὰ εἰπῇ ὁ Κύριος, μηκέτι ἁμάρτανε, στοχαζόμενοι λέγουσιν, ὅτι ἐγνωρίζωντας ὁ Κύριος τὸν παράλυτον τοῦτον, πῶς ἔμελλε νὰ τὸν δείξῃ καὶ νὰ τὸν φανερώσῃ εἰς τοὺς ἑβραίους, ἀφ' οὗ τὸν ηὗρεν εἰς τὸ ἱερὸν, διὰ τοῦτο τοῦ λέγει, μηκέτι ἁμάρτανε. ἀλλὰ δὲν εἶναι ἔτζι, διότι φαίνεται πῶς νὰ ἦτον εὐλαβὴς ὁ ἄνθρωπος, διότι λέγει, εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν. καὶ ὅμως ἐὰν δὲν ἦτον εὐλαβὴς, ἤθελε δοθῇ εἰς ἀνάπαυσαις, καὶ φαγοπότια, πηγαινάμενος εἰς τὸ σπῆτιτου, καὶ ἤθελε φύγῃ ἀπὸ ταῖς σύγχυσαις, καὶ ταῖς ἐξέταξαις τῶν Ἰουδαίων, ἀμὴ δὲν τὸν ἐκατάπεισε κανένα ἀπὸ τοῦτα νὰ λείψῃ ἀπὸ τὸ ἱερὸν, ἀλλὰ καὶ ὕστερα ὡσὰν ἐγνώρισε τὸν Ἰησοῦν, βλέπε πῶς μὲ καλὴν γνώμην τὸν ἐκήρυττε εἰς τοὺς ἑβραίους· διότι δὲν τους λέγει, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁποῦ μοῦ εἶπε νὰ σηκώσω τὸ κρεββάτιμου, ἐκεῖνο ὁποῦ ἀγαποῦσαν νὰ ἀκούσουν ἐκεῖνοι, ἀλλὰ ἐκεῖνος ὁποῦ μὲ ἔκαμε γερὸν, ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν ἤθελαν ἐκεῖνοι νὰ τὸ ἀκούσουν, ἔστωντας νὰ κάμουν ἔγκλημα τὴν παράλυσιν τοῦ σαββάτου. ἐὰν δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἐδίωκαν τὸν Κύριον, τὶ ἔπταιεν εἰς τοῦτο ἐκεῖνος, μὲ τὸ νὰ τοὺς τὸν δείξῃ; διότι αὐτὸς μὲν ἀπὸ καλὴν του γνώμην ἐκήρυττε τὸν εὐεργέτην του, διὰ νὰ σύρῃ καὶ τοὺς ἄλλους εἰς

τὴν

τὴν πίστιν· εἰ δὲ ἐκεῖνοι ἐδίωκον τὸν ἐγερτὴν, ἐκεινῶν εἶναι τὸ πταίσιμον. νόει δὲ, προβατικὴν μὲν κολυμβήθραν τὴν χάριν τοῦ βαπτίσματος, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπλύθη ὁ Ἰησοῦς, τὸ πρόβατον ὁπου ἐθυσιάθη διὰτ' ἐμᾶς, ἔσωντας νὰ βαπτισθῇ διὰ λόγεμας. αὕτη ἡ κολυμβήθρα ἔχει πέντε στοὰς, ἤγουν θόλους· διότι αἱ τέσσαρεις ἀρεταὶ, καὶ τὸ θεωρητικὸν καὶ τὸ δογματικὸν, εἰς τὸ βάπτισμα φανερώνονται. ἡ Φύσις λοιπὸν τῶν ἀνθρώπων, ἔσωντας νὰ παραλυθῇ ὅλαις αἱ ψυχικαῖς δυνάμεις αὐτῆς, ἐκοίτετον ὡς παράλυτος τριανταοκτὼ χρόνες ἀθενημένη· διότι ἔτε εἰς τὴν ἁγίαν τριάδα ἐπίσθεν, ἔτε τὸν ὄγδοον αἰῶνα, ἤγουν τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὴν κρίσιν τῶν πράξεων ἡμῶν, ἐπίσθε βεβαίως πῶς θέλει γενέι. διὰ τοῦτο δὲν εὑρισκεν ἔτε ἰατρείαν, διότι δὲν εἶχεν ἀδὲ ἄνθρωπον ὁπου νὰ τὸν βάλῃ εἰς τὴν κολυμβήθραν· τουτέστιν, ἀκόμι δὲν ἔγινεν ἄνθρωπος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἐμελλε νὰ τὴν ἰατρεύσῃ διὰ τοῦ βαπτίσματος. ὅτε δὲ ἔγινεν ἄνθρωπος, τότε μὲν τὴν φύσιν ἡμῶν ἰάτρευσεν, ἐπροσταξε δὲ νὰ σηκώσῃ καὶ τὴν κλίνην, ἤγουν νὰ κάμῃ καὶ τὸ σῶμα λεπτὸν καὶ ἐλαφρὸν, καὶ νὰ τὸ ὑψώσῃ ἀπὸ τὴν γῆν, ἔσωντας νὰ μὴν βαρυώεται ἀπὸ τὴν σάρκα, καὶ ἀπὸ ταῖς γήϊναις μέριμναις, ἀλλὰ νὰ ἀναστηθῇ ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν καὶ νὰ περιπατῇ, ἤγουν νὰ κινῆται πρὸς ἐργασίαν τοῦ καλοῦ. τὸ δὲ πῶς ἐταράσσετον τὸ νερὸν τῆς κολυμβήθρας, τοῦτο δηλοῖ, ὅτι συγχύζονται τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας, σωτριβόμενα εἰς αὐτὴν, καὶ συμπνιγόμενα μὲ τὴν χάριν τοῦ ἁγίε πνεύματος. Ἄμποτες νὰ ἤθελε δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ λάβωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ὑγείαν μας, οἱ ὁποῖοι εἴμεθεν παραλελυμένοι, καὶ ἀκίνητοι πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν, ἔσωντας καὶ νὰ μὴν ἔχωμεν ἄνθρωπον, ἤγουν ἀνθρώπινον λογισμὸν, ὡσὰν ὁποῦ παρασωεβλήθημεν τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθημεν αὐτοῖς· διὰ νὰ μᾶς βάλῃ εἰς τὴν κολυμβήθραν τῶν δακρύων τῆς μετανοίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὅποιος σέβῃ πρῶτα, ἰατρεύεται. διότι ἐκεῖνος ὁπου ἀπαντυχαίνει εἰς τὰς ὕστερες καιρὰς νὰ μετανοήσῃ, καὶ δὲν προφθάζει νὰ μετανοήσῃ τώρα, ἀμὴ θαρρεῖ νὰ μετανοήσῃ εἰς τὸν θάνατόν τε, δὲν λαμβάνει τὴν ἰατρείαν. προφθασον λοιπὸν νὰ σέβῃς πρῶτος, διὰ νὰ μή σε προλάβῃ ὁ θάνατος. ταύτην δὲ τὴν κολυμβήθραν τῆς μετανοίας, τὴν ταράσσει ὁ Ἄγγελος. ποῖος; ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς τοῦ Πατρὸς, ὁ Χριστὸς καὶ Σωτὴρ. διότι ἐὰν δὲν πιάσῃ τῆς καρδίας ἡμῶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ κάμῃ ταραχὴν εἰς αὐτὴν, διὰ τὴν ἀθυμίαν τῶν μελλόντων κολασηρίων, δὲν θέλει ἐνεργηθῇ ἀπλέως ἡ τοιαύτη κολυμβήθρα, ἔτε θέλει ἰατρεύσει τὴν κρατημένην ψυχὴν προβατικὴν δὲ λέγεται αὕτη πρεπόντως, ὅτι τὰ αὐτόθια ἡμῶν, καὶ οἱ λογισμοὶ ἐκείνων ὁπου ἑτοιμάζονται εἰς θυσίαν ζῶσαν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ, ἢ ὁπου γίνονται ἄκακοι ὡς πρόβατα, εἰς αὐτὴν τὴν κολυμβήθραν τῶν δακρύων πλυύνονται. ἄμποτες λοιπὸν νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς, νὰ ἰατρευθῶμεν καὶ ἡμεῖς, καὶ ὕστερον ἀπὸ τὴν ὑγείαν νὰ εὑρεθῶμεν εἰς τὸ ἱερὸν, ἤγουν νὰ μὴ μολυωθῶμεν πλέον μὲ λογισμὸς ἀνιέρες, διὰ νὰ μὴ γένῃ εἰς ἡμᾶς χειρότερη ἡ μέλλουσα κόλασις.

Ἡσαΐ. θ'.

Κείμ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς· ὁ Πατήρμε ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι. διὰ τοῦτο ἦν μᾶλλον ἐζήτεν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ Πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν Θεὸν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ.

Ἐξήγ. Οἱ μὲν Ἰουδαῖοι κατηγοροῦσι τὸν Χριστὸν, ὅτι ἰάτρευσε τὸν παράλυτον τὸ σάββατον, αὐτὸς δὲ ὡς ὁμότιμος ὁπου ἦτον μὲ τὸν Πατέρα, καὶ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας, λέγει πρὸς αὐτοὺς· ὅτι ὥσπερ ὁ Θεὸς καὶ Πατήρμε ἐργάζεται καὶ ἐν σαββάτῳ, καὶ δὲν τὸν κατηγορεῖτε, ἔτζι δὲν πρέπει νὰ μὲ κατηγορεῖτε ἀδὲ ἐμένα. καὶ πῶς ἐργάζεται ὁ Πατὴρ ἕως τώρα; ὁπου ὁ Μωϋσῆς λέγει, ὅτι ἐκατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ; θέλεις νὰ μάθῃς πῶς ἐργάζεται ἕως τώρα ὁ Θεὸς; βλέπε τὴν οἰκουμένην, καὶ στοχάζε τὰ ἔργα τῆς προνοίας, πῶς ὁ ἥλιος ἀνατέλλει καὶ βασιλεύει, τὴν θάλασσαν, ταῖς βρύσαις, τοὺς ποταμοὺς, τὰ ζῶα, καὶ πάντα ἁπλῶς ὅσα ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς, καὶ θέλεις ἰδῇ ὅλην τὴν κτίσιν νὰ ἐνεργῇ τὰ ἐδικάτης, μᾶλλον δὲ ἐνεργεῖται ἢ κινεῖται, μὲ τὸν ἄῤῥητον λόγον τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ. χωρὶς ἄλλο δὲ ἡ πρόνοια, καὶ ἐν σαββάτῳ ἐνεργεῖ. εἰς τόσον ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Πατὴρ ἐργάζεται, καὶ διακυβερνᾷ τὴν κτίσιν, πρεπόντως λοιπὸν καὶ ἐγὼ ὁ Υἱὸς αὐτοῦ ἐργάζομαι. ἐκεῖνοι δὲ ἔσκαζαν ἀπὸ τὸν φθόνον τες, καὶ ἐζήτεν νὰ τὸν φονεύσεν, ὄχι μόνον πῶς ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ ὅτι καὶ Πατέρα ἐδικόντε ἔλεγε τὸν Θεὸν, καὶ ἔκαμνε τοῦ λόγου τε ἴσια μὲ τὸν Θεὸν. διότι ἐπειδὴ ἔλεγεν τὸν ἑαυτόν τε υἱὸν, φανερὸν εἶναι ὅτι ἔκαμνε τὸν ἑαυτόν τε, ἰσότιμον μὲ τὸν Θεὸν· διότι κάθε υἱὸς, μιᾶς φύσεως εἶναι μὲ τὸν Πατέρα. πῶς εἶναι ὁ Ἄρειος ἐδῶ· κατὰ ἀλήθειαν ἐτυφλάθη ὁ δυσσεβὴς, ἢ δὲν βλέπει τὸ φῶς, διότι ὀνομάζωντας τὸν Χριστὸν υἱὸν τοῦ Πατρὸς, ἔλεγεν ὅτι δὲν εἶναι μιᾶς φύσεως μὲ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ τὸν υἱὸν τοῦ ἀκτίστε Πατρὸς, τὸν ὁμολόγει κτίσμα· καὶ ὅμως ἔπρεπε κἂν τοὺς Ἰουδαίους νὰ λάβῃ διδασκάλες, οἱ ὁποῖοι διὰ τοῦτο ἐδίωκαν τὸν Κύριον ὅτι ἔλεγε πῶς εἶναι Υἱὸς Θεοῦ, ἢ ἐξ ἀνάγκης ἐφαίνετον, πῶς νὰ ἦτον ἴσος μὲ τὸν Θεὸν. ἐπειδὴ ἐὰν δὲν ἦτον μέγα τὸ ἀξίωμα τοῦ υἱοῦ, καὶ τὸν ἤφερνεν εἰς ἰσότητα Θεοῦ, τίνος ἕνεκεν τὸν ἐδίωκαν οἱ Ἰουδαῖοι;

Γενεσ. β'

Κείμ. Ἀπεκρίνατο ἓν ὁ Ἰησῆς, καὶ εἶπον αὐτοῖς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτῆ ἐδὲν, ἐὰν μήτι βλέπη τὸν Πατέρα ποιῆντα· ἅ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ Υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. ὁ γὰρ Πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱὸν, καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ, ἅ αὐτὸς ποιεῖ· καὶ μείζονα τέτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. ὥσπερ γὰρ ὁ Πατὴρ ἐγείρει τὲς νεκρὲς καὶ ζωοποιεῖ· ἕτω καὶ ὁ υἱὸς ὲς θέλει ζωοποιεῖ.

Εξήγ. Τὸ ἐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτῆ ἐδὲν, δηλοῖ ὅτι δὲν ἔχει τίποτες ξένον τῆ Πατρὸς, ἀλλὰ εἰς τὰ πάντα ὁμοιάζει τὸν Πατέρα, καὶ δὲν ἔχει ἄλλην ἐσίαν, ἤγεν φύσιν, διὰ νὰ ἔχῃ καὶ ἄλλην δύναμιν καὶ ἄλλην ἐνέργειαν, ἀλλὰ ἐπειδὴ τὴν αὐτὴν φύσιν ἔχει, τὴν αὐτὴν ἔχει καὶ δύναμιν· διὰ τῆτο δὲ ἐνεργεῖ καὶ τὰ αὐτὰ, καὶ δὲν δύνεται νὰ κάμῃ ἄλλο τίποτες, πάρεξ ἅτι κάμνει ὁ Πατὴρ, διότι δὲν ἔχει ἄλλην δύναμιν, ἢ ὀλιγώτερην, ἢ περισότερην ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ μία ἐσία, μία δύναμις, μία ἐνέργεια εἶναι τῆ Πατρὸς, καὶ τῆ Υἱῆ. ναὶ λέγει, ἀλλὰ ὡσαν διδάσκαλος εἶναι ὁ Πατὴρ πρὸς τὸν Υἱὸν, καὶ τῆ δείχνει πῶς πρέπει νὰ ἐνεργῇ· διότι ἐὰν δὲν ἐβλέπη τὸν Πατέρα ὁ Υἱὸς τι κάμνει, δὲν κάμνει τίποτες ὁ Υἱὸς. τὸ λοιπὸν ἐρωτῶ τὸν Ἄρειον, καὶ τὸν Εὐνόμιον, οἱ ὁποῖοι φλυαρῶν τὰ τοιαῦτα· πῶς διδάσκει ὁ Πατὴρ τὸν Υἱὸν; ἐν σοφίᾳ, ἢ ὄχι; χωρὶς ἄλλο σὺ σοφία. ποία δὲ εἶναι ἡ σοφία τῆ Θεῆ; ἄραγε δὲν εἶναι ὁ Υἱὸς; ναὶ, χωρὶς ἄλλο· τὸ λοιπὸν ὁ Υἱὸς διδάσκει τῆ λόγητε; ἀλήμονον εἰς τὴν ἀγνωσίαν σας, ἐπειδὴ ἐπαρεδώσατε τὸν Υἱὸν πρὸς τὸν Πατέρα ὡσὰν κανένα παιδόπελον, νὰ τὸν μάθῃ. ἐγὼ δὲ μὲ τὴν σοφίαν τῆ Θεῆ ἀποφασίζω καὶ λέγω, ὅτι ἅτι ἠξόυρει ὁ Πατὴρ, δὲν τὰ ἠξόυρει χωρὶς τῆ υἱῆ, διότι αὐτὸς εἶναι ἡ σοφία αὐτῆ· καὶ ἅτι δύναται ὁ Πατὴρ, δὲν τὸ δύνεται χωρὶς τῆ υἱῆ, διότι αὐτὸς εἶναι ἡ δύναμις αὐτῆ. καὶ ὅτι πῶς εἶναι ἀληθινὰ αὐτὰ, ἄκυε· ἅτι ἂν κάμνῃ ὁ Πατὴρ, ταῦτα κάμνει καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως. ἐὰν ὁ Πατὴρ μὲ ἐξσίαν καὶ δύναμιν, κὴ ὁ Υἱὸς ὁμοίως· δὲν εἶναι λοιπὸν μικρότερος ἀπὸ τὸν Πατέρα ὁ Υἱὸς. εἰδὲ ταπεινῶς ἐλαλήθη τὸ, δείκνυσιν αὐτῷ τὰ πάντα, καὶ τὸ, μείζονα τέτων δείξει, δὲν πρέπει νὰ θαυμάζῃ κανεὶς· διότι πρὸς ἀνθρώπες ὀπῆ ἤθελαν νὰ τὸν φονεύσεν τὰ ἔλεγε, καὶ ὀπῆ ἐκατακαύοντο ἀπὸ τὸν φθόνον. καὶ ἐὰν δὲν ἤθελε συμπλέκη πανταχῆ τὰ ταπεινὰ μὲ τὰ ὑψηλὰ, τὶ δὲν ἤθελαν κάμῃ; ὅπε καὶ ἔτζι ταπεινὰ ὁμιλῶντος ἐλυσίαζαν; τί ἐσι δὲ, τὸ, καὶ μείζονα τέτων δείξει; ἐπειδὴ τὸν παράλυτον ἰάτρευσεν, ἔμελε δὲ νὰ ἀναστήσῃ καὶ νεκρὲς· διὰ τῆτο λέγει, ἐὰν θαυμάζετε ὅτι ἰάτρευσα παράλυτον, θέλετε ἰδῆ καὶ μεγαλήτερα ἀπὰ ἐτῆτα. ὅτι δὲ τὸν λόγον τῆτον, τὸ, δείξει ὀπῆ εἶναι ταπεινὸν, τὸ εἶπεν οἰκονομικῶς διὰ νὰ παρηγορήσῃ τὴν λωλάδατες, ἄκυε τὰ ἐπίλοιπα· διότι λέγει, καθὼς ὁ Πατὴρ ἀναςαίνει τὲς νεκρὲς, ἔτζι καὶ ὁ Υἱὸς, ζωοποιεῖ ἐκείνες ὀπῆ θέλει· ἀναςαίνει λοιπὸν ὁ Υἱὸς τὲς νεκρὲς, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ, καὶ μὲ τῆτο δείχνει τὸ ἀπαράλακτον τῆς δυνάμεως. διὰ δὲ τὸ, ἐκείνες ὀπῆ θέλει ζωοποιεῖ, δείχνει τὴν ἰσότητα τῆς ἐξσίας. ταῦτα δὲ πάντα οἱ μὲν Αρειανοὶ τὰ λαμβάνεν ἐναντία τῆς δόξης τῆ Υἱῆ, ἡμεῖς δὲ οἱ ὀρθόδοξοι. τὰ νοῆμεν ὑπὲρ τῆς δόξης αὐτῆ.

Κείμ. Οὐ δὲ γὰρ ὁ Πατὴρ κρίνει ἐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ Υἱῷ· ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν Υἱὸν, καθὼς τιμῶσι τὸν Πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν Υἱὸν, ἐ τιμᾷ τὸν Πατέρα, τὸν πέμψαντα αὐτόν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τῶν λόγων μὲ ἀκέων, καὶ πισεύων τῷ πέμψαντί με, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν ἐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τῆ θανάτε εἰς τὴν ζωήν.

Εξήγ. Τὲς ἔδειξε τῆ λόγητε, πῶς ἠμπορῆ νὰ θεργετῆ, διὰ τῶν σημείων ὀπῆ ἔκαμε, ἐπειδὴ δὲν τὲς ἐκατάπεισε νὰ πισεύσεν, ἔτε τὲς ἔσυρε νὰ τὸν τιμήσεν καθὼς ἔπρεπε, τώρα τὲς λέγει, ὅτι τὴν κρίσιν πᾶσαν ὁ Πατὴρ τὴν ἔδωκεν τῆ υἱῆ, διὰ νὰ τὲς καταπείσῃ κἀν ὁ Φόβος τῆς κρίσεως, νὰ δείξεν τιμὴν πρὸς αὐτόν. διότι σωήθειαν ἔχομεν οἱ ἄνθρωποι, καὶ μάλισα οἱ ἀγνωσότεροι, μὲ ταῖς Φοβέραις περισότερον, παρὰ μὲ ταῖς θεργεσίαις νὰ κάμνωμεν ἐκεῖνο ὀπῆ πρέπει. τὸ δὲ ἔδωκε τὴν κρίσιν τῷ Υἱῷ ὁ Πατὴρ, ἔτζι πρέπει νὰ τὸ νοήσῃς, ὅτι κριτὴν τὸν ἐγέννησεν, καθὼς ἀκέεις κὴ τὸ, ζωὴν ἔδωκεν αὐτῷ, κὴ τὸ νοεῖς ὅτι ζωντανὸν τὸν ἐγέννησε. διότι ἐπειδὴ ὁ Πατὴρ εἶναι αἴτιος εἰς τὸ νὰ εἶναι ὁ Υἱὸς, πάντα ὅσα ἔχει ὁ Υἱὸς, λέγεται πῶς τὰ ἐπῆρεν ἀπὸ τὸν Πατέρα, ὡσὰν ὀπῆ τὰ ἔχει φυσικῶς ἀπ' αὐτῆ. ἔτζι λοιπὸν ἔχει καὶ τὴν κρίσιν ἀπὸ τὸν Πατέρα, καθὼς τὴν ἔχει καὶ ὁ Πατὴρ. διότι ἀκόντες πῶς ὁ Πατὴρ εἶναι αἴτιος τῆ Υἱῆ, διὰ νὰ μὴν νοήσωμεν, ὅτι ἔτζι εἶναι αἴτιος, καθὼς καὶ τῶν κτισμάτων, καὶ διὰ τῆτο ὀλιγοσθύσωμεν τὴν τιμήτε, διὰ τῆτο λέγει, ὅτι ἐδὲ μία παραλλαγὴ εἶναι τῆ Υἱῆ πρὸς τὸν Πατέρα. διότι ἐκεῖνος ὀπῆ ἔχει ἐξσίαν νὰ τιμᾷ καὶ νὰ κολάζῃ καθὼς θέλει, ἴσια δύνεται μὲ τὸν Πατέρα, διὰ τῆτο πρέπει καὶ νὰ τιμᾷ-

τιμᾶται Ἴσια μὲ τὸν Πατέρα. οἱ Ἀρειανοὶ λοιπὸν, ἐπειδὴ ὡς κτίσμα λογίζονται τὸν υἱὸν, καὶ τὸν τιμοῦν, ἐλέγχονται ὅτι καὶ τὸν Πατέρα ὡς κτίσμα τὸν τιμῶσι. διότι ἢ ὅτι δὲν τὸν τιμοῦν καθόλου τὸν υἱὸν, καὶ ἂς εἶναι μαζὴ μὲ τοὺς ἑβραίους· ἢ ἐὰν τὸν τιμοῦν μὲν, καὶ τὸν τιμοῦν ὡς κτίσμα, πρέπει ὅμως νὰ τὸν τιμοῦν ὡσὰν τὸν Πατέρα, χωρὶς ἄλλο ἐλέγχονται ὅτι καὶ τὸν Πατέρα ὡς κτίσμα τὸν τιμοῦν. καὶ ἄλλο δὲ κατὰ τὸ ἀκόλουθον, πῶς τιμῶσι τὸν Πατέρα, ἐκεῖνοι ὁποῦ δὲν τιμοῦν τὸν υἱὸν; διότι λέγει, ὁμὴ τιμῶν τὸν υἱὸν, οὐ τιμᾶ τὸν Πατέρα. ἐκεῖνος λέγει, ὁποῦ δὲν τιμᾷ τὸν υἱὸν ἔτζι καθὼς εἶπα, ὡσὰν καὶ τὸν Πατέρα· ἐπειδὴ ὅποιος λέγει ὅτι ὁ υἱὸς εἶναι κτίσμαμὲν, ὅμως εἶναι μεγαλήτερος ἀπὸ ὅλα τὰ κτίσματα, καὶ λογιάζει πῶς τιμᾷ τὸν υἱὸν μὲ ταύτην τὴν ψεύτικην τιμὴν, ὁ τοιοῦτος χωρὶς ἄλλο ἀτιμάζει καὶ τὸν Πατέρα ὁποῦ τὸν ἔπεμψε. τὸ δὲ πέμψαντα, τὸ εἶπε διὰ νὰ μὴν ἀγριωθοῦν, καθὼς τὸ ἐπρείπαμεν. διότι τὴν διδασκαλίαν καθὼς εἴπαμεν, τὴν πλέκει θαυμασίως, καὶ πότε μὲν, τὰ ὑψηλὰ μαρτυρεῖ διὰ λόγουτου, καθὼς ἦτον ἄξιον· πότε δὲ διὰ τὴν μανίαν τῶν ἐχθρῶν Ἰουδαίων, τὰ ταπεινὰ. διότι ἐὰν ἀφόντις ἀναστήθη ἀπὸ τοὺς νεκροὺς, καὶ ἀνέβη εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ ἔδειξε τὴν δυνάμιντου διὰ τῶν Ἀποστόλων, ἐσηκώθηκαν Ἄρειος, καὶ Εὐνόμιος ἐναντίοι τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐκατέβασαν εἰς κτίσμα, τὶ δὲν ἤθελαν κάμῃ τότε οἱ Ἑβραῖοι, ὁποῦ τὸν ἔβλεπαν πῶς ἔτρωγε, καὶ ἔπινε μὲ τοὺς τελώνας καὶ πόρνους καὶ ἐπεριπατοῦσε μὲ σάρκα εἰς τὴν γῆν, ὡσὰν ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, ἐὰν ἔλεγε πάντα τὰ ὑψηλὰ διὰ λόγουτου, καὶ νὰ μὴν ἤθελε σμίγει καὶ τὰ ταπεινὰ; διὰ τοῦτο, καὶ κατόπιν ἀπὸ τοῦτα λέγει· ἐκεῖνος ὁποῦ ἀκούει τοὺς λόγους μου, καὶ πιστεύει ἐκεῖνον ὁποῦ μὲ ἔπεμψεν, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ μὲ τοῦτα ἱλαρύνει ταῖς γνώμαις αὐτῶν, ἔστωντας νὰ ἀκούουν, ὅτι ἐὰν ἀκούσουν τοὺς λόγους αὐτοῦ, θέλουν πιστεύσει εἰς τὸν Θεὸν. διότι δὲν τοὺς εἶπεν ὅτι ὅποιος πιστεύει ἐμένα, ἀλλὰ ἐκεῖνον ὁποῦ μὲ ἔπεμψεν. ἐκεῖνος λοιπὸν ὁποῦ πιστεύει ἐκεῖνον, εἰς κρίσιν, ἤγουν εἰς κόλασιν δὲν ἔρχεται, ἀλλὰ ζῇ ζωὴν αἰώνιον, καὶ δὲν ἀποθαίνει τὸν ψυχικὸν καὶ αἰώνιον θάνατον, ἀγκαλὰ καὶ ἀποθάνῃ τοῦτον τὸν φυσικὸν, καὶ πρόσκαιρον.

Κείμ. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται. ὥσπερ γὰρ ὁ Πατὴρ ζωὴν ἔχει ἐν ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστὶ, μὴ θαυμάζητε τοῦτο· ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ· καὶ ἐκ πορεύσονται, οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.

Εξήγ. Ἔστωντας νὰ εἰπῇ παράνω ὅτι εἴτις δὲν τιμᾶ τὸν υἱὸν, δὲν τιμᾶ τὸν Πατέρα, καὶ νὰ εἰπῇ κάποια ὑψηλὰ διὰ λόγουτου· διὰ νὰ μὴ λογισθῇ ὅτι ὑπερηφανίας, καὶ κενοδοξίας λόγια εἶναι ἐκεῖνα ὁποῦ λέγει· δίδει καὶ διὰ τῶν ἔργων τὴν ἀπόδειξιν, λέγωντας ὅτι ἔρχεται ὥρα. καὶ ἀπέκει διὰ νὰ μὴ λογιάσωμεν ὅτι ἀργεῖ νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα ἐκείνη, λέγει, καὶ νῦν ἐστιν, ἤγουν καὶ τώρα εἶναι, ὅταν θέλουν ἀκούσει οἱ νεκροὶ τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ, τουτέστι τώρα ἕως ὁποῦ εὑρίσκομαι ἐγὼ μετ' ἐσᾶς θέλουν γένει ταῦτα. ἔλεγε δὲ διὰ τοὺς νεκροὺς ὁποῦ ἔμελλε νὰ ἀναστήσῃ, ἤγουν διὰ τὸν υἱὸν τῆς χήρας, καὶ διὰ τὴν θυγατέρα τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ διὰ τὸν Λάζαρον. καὶ ἀπέκει φέρνει, καὶ συλλογισμὸν εἰς ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων, διότι λέγει· Καθὼς ὁ Πατὴρ ἔχει ζωὴν εἰς τοῦ λόγουτου, ἔτζι ἔδωκε καὶ τοῦ υἱοῦ νὰ ἔχῃ ζωὴν εἰς τοῦ λόγουτου, διὰ νὰ ζωογονῇ ἐκείνους ὁποῦ ἀκούουν τῆς φωνῆς του. καὶ ὄχι μόνον νὰ ζωογονῇ τοῦ ἔδωκεν ἐξουσίαν, ἀλλὰ νὰ κάμνῃ καὶ κρίσιν, εἰς τόσον ὅτι νὰ κολάζῃ καὶ νὰ παιδεύῃ. συχνάκις δὲ φέρνει εἰς τὸ μέσον, τοὺς περὶ τῆς κρίσεως λόγους, διὰ νὰ καταπείσῃ τοὺς ἀκροατὰς· διότι εἴτις πιστεύσει ὅτι μέλλει νὰ ἀναστηθῇ καὶ νὰ κριθῇ εἰς αὐτὸν διὰ τὰ ἔργατου, χωρὶς ἄλλο θέλει προσδράμῃ πρὸς αὐτὸν, καὶ θέλει τὸν καταπραΰνει, ὡσὰν ὁποῦ μέλλει νὰ εἶναι κριτής του. μὴ θαυμάζητε δὲ ὅτι εἶναι υἱὸς ἀνθρώπου. διότι ἂν καὶ υἱὸς ἀνθρώπου εἶναι, ὅμως εἶναι καὶ Θεὸς, εἰς τόσον ὅτι πρεπόντως ἔχει τὴν κρίσιν ὡς Υἱὸς Θεοῦ ὁποῦ εἶναι· εἰδὲ φαίνεται καὶ ἄνθρωπος, μὴ θαυμάζετε. πρέπειδὲ νὰ ἠξεύρῃς, ὅτι Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς, ἔστωντας νὰ δογματίζῃ τὸν Κύριον ψιλὸν ἄνθρωπον, ἀνεγίνωσκεν ἔτζι τὸ ῥητὸν τοῦτο· καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστὶ· καὶ στέκωντας ἐδὼ ἀνεγίνωσκεν ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς τὸ, μὴ θαυμάζετε τοῦτο. εἶναι δὲ τελείως ἀνόητον, τὸ ἀναγινώσκειν οὕτως· διότι τὴν κρίσιν τὴν ἔδωκεν ὁ Πατὴρ τοῦ υἱοῦ, ὄχι διατὶ εἶναι υἱὸς ἀνθρώπου, ἀμὴ διὰ νὰ εἶναι Θεὸς. ἐκεῖνος δὲ λοιπὸν, διὰ νὰ μὴν δέχεται νὰ εἰπῇ τὸν Χριστὸν Θεὸν, ἀλλὰ υἱὸν ἀνθρώπου, ἔτζι τὸ ἐννόησεν ὅτι νὰ εἶναι κριτὴς ὡς ἄνθρωπος, καὶ ὄχι ὡς Θεὸς. ἡμεῖς δὲ τὸ νοοῦμεν ἔτζι, καθὼς τὸ εἶπεν ὁ Κύριος. ἔστωντας δὲ νὰ εἰπῇ περὶ τῆς μερικῆς ἀναστάσεως, τοῦ Λαζάρου λέγω, καὶ τῶν λοιπῶν οἱ ὁποῖοι πάλιν ἀπόθαναν, τώρα λέγει περὶ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως· ὅτι ἔρχεται ὥρα, εἰς τὴν ὁποίαν ὥραν, ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι εἰς τὰ μνή-

 ματα,

ματα, θέλων ἀκόσει τῆς φωνῆς τῦ Υἱῦ τῦ Θεῦ, διότι περὶ τῆς καθολικῆς ἀναςάσεως λέγει ἐδῶ. ἐπειδὴ δὲ εἶπε παράνω, ὅτι ἐκεῖνος ὁπῦ πιςδύει δὺ ἔρχεται εἰς κρίσιν, διὰ νὰ μὴ νομίσωμεν ὅτι ἡ πίςις μόνη φθάνει νὰ σωθῶμεν, λέγει· ὅτι θέλων ἀναςηθῆ ἐκεῖνοι ὁπῦ ἔπραξαν τὰ κακὰ, εἰς ἀνάςασιν κρίσεως· καὶ ἐκεῖνοι ὁπῦ ἔκαμεν τὰ καλὰ, εἰς ἀνάςασιν ζωῆς. τὸ λοιπὸν δὺ δικαιώνει ἡ πίςις μόνη χωρὶς τῶν ἔργων, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι, καὶ ἔργα, διότι τότε εἶναι καὶ καθολικὴ πίςις. βλέπε δὲ πῶς ἔγινε διπλῆ ἡ διδασκαλία, διὰ φόβε, καὶ ἱλαρότητος. διότι τὸ μὲν πῶς νὰ κατακριθῆν ἐκεῖνοι ὁπῦ ἔπραξαν τὰ κακὰ, εἶναι ἐκ φόβε· τὸ δὲ νὰ ἀναςηθῆν εἰς ζωὴν ἐκεῖνοι ὁπῦ ἔπραξαν τὰ καλὰ, τὸς παρηγορεῖ μὲ ἱλαρότητα.

Κείμ. Οὐδιώαμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτῦ ἐδὲν. καθὼς ἀκέω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐςὶν· ὅτι ὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τῦ πέμψαντός με Πατρός.

Ἑξήγ. Καθὼς εἴπαμεν καὶ παράνω, ὅτι διὰ νὰ δείξῃ πῶς ὁ Υἱὸς εἶναι ὅμοιος καὶ ἀπαράλλακτος πρὸς τὸν Πατέρα, διὰ τῦτο λέγει τῦτα τὰ λόγια, ἤγεν τὸ, ἐδιώαμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτῦ ἐδὲν. δὺ διώαμαι ἐγὼ νὰ κάμω τίποτες ξένον τῦ Πατρὸς, καὶ ἀλλότριον· διότι ἔτε θέλημα ἔχω ἄλλο παρὰ τὸ πατρικὸν, ἔτε διώαμιν. καθὼς δὲ ἀκέω παρὰ τῦ Πατρὸς, ἔτζι κρίνω, τετέςι καθὼς κρίνει αὐτὸς ὁ Πατὴρ, ἔτζι κρίνω καὶ ἐγὼ. ταῦτα δὲ λέγει διὰ νὰ δείξῃ καθὼς τὸ εἴπαμεν πολλάκις, τὸ ἀπαράλλακτον τῦ Υἱῦ πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ εἰς ἔργα, καὶ εἰς λόγια, καὶ εἰς κρίσεις. διότι διὰ νὰ μὴν σκανδαλιθῆν τινὲς εἰς αὐτὸν, βλέποντέστον ἄνθρωπον, καὶ εἰπῆν· πῶς διώαται ἐτῦτος ὁπῦ φαίνεται
Ψαλ. ριε. ἄνθρωπος, νὰ κάμῃ δικαίαν κρίσιν, ἔσωντας νὰ εἰπῇ ὁ Δαβὶδ, Πᾶς ἄνθρωπος ψεύςης; ἐπροφθασε, μὲν καὶ εἶπε, μὴ θαυμάζετε, διατὶ εἶμαι Υἱὸς ἀνθρώπε· λέγει δὲ καὶ τώρα, ὅτι ἡ κρίσις μὲ εἶναι δικαία, διότι κρίνω καθὼς ἀκέω τῦ Πατρός με κρίνοντος. διότι μῆνα ζητῶ τὸ ἐδικόν με θέλημα, ἐχὶ, ἀλλὰ τῦ Πατρός με. ἐκεῖνος μὲν ὁπῦ θέλει νὰ ςήσῃ τὸ ἐδικόντε θέλημα, ἴσως νὰ ἤθελε λογιωθῆ, ὅτι παραφθείρει τὸ δίκαιον, ἀμὴ ἐκεῖνος ὁπῦ δὺ ζητᾶ τὸ ἐδικόντε θέλημα, ποίαν πρόφασιν ἤθελεν ἔχῃ, νὰ μὲ κρίνῃ δικαίως; ἐγὼ λοιπὸν δὺ ζητῶ τὸ ἐδικόν με θέλημα, διότι ἐδὲ ἐδικόν με θέλημα ἔχω, ἀλλὰ ἐκεῖνο ὁπῦ θέλει ὁ Πατὴρ ἐκεῖνο θέλω καὶ ἐγὼ.

Κείμ. Ἂν ἐγὼ μαρτυρῶ, περὶ ἐμαυτῦ, ἡ μαρτυρία με ὐκ ἔςιν ἀληθής. ἄλλος ἐςὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐςὶν ἡ μαρτυρία, ἰῶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμῦ. ὑμεῖς ἀπεςάλκατε πρὸς Ἰωάννιν, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ. ἐγὼ δὲ παρὰ ἀνθρώπε τινὸ μαρτυρίαν ὐ λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω, ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. ἐκεῖνος ἰῶ ὁ λύχνος ὁ καιόμενος, καὶ φαίνων· ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτῦ.

Ἰωάνν. δ. Ἰωάνν. ϛ. Ἑξήγ. Φαίνεται πῶς νὰ λέγῃ ἐναντία ἐδῶ ὁ Κύριος, διότι πολλαχῦ φαίνεται πῶς ἐμαρτύρησε τῦ λόγε τε, ὥσπερ τῇ Σαμαρείτιδι εἶπεν, ἐγὼ εἰμὶ ὁ Χριςὸς· καὶ τῷ τυφλῷ, καὶ ἄλλοθε πολλαχῦ· ἐὰν τὸ λοιπὸν ταῦτα εἶναι ψεύδη, ποία ἐλπὶς σωτηρίας εἰς ἡμᾶς; καὶ δὺ εἶναι μόνον ἐτῦτο ἐναντίον, ἀλλὰ καὶ ἄλλο μεγαλήτερον· διότι παρεμπρῶς λέγει, ἐὰν καὶ ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτῦ, ἤγεν διὰ λόγε με, ἡ μαρτυρία με ἀληθὴς ἐςὶ· τὸ λοιπὸν πῶς νὰ συμβιβαθῆν ταῦτα, τὰ ὁπόῖα φαίνονται πῶς νὰ μάχωνται; ἐκεῖνο μὲν ὁπῦ λέγει, ὅτι ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτῦ, ἡ μαρτυρία με ὐκ ἔςιν ἀληθὴς, τὸ λέγει κατὰ τὴν ὑπόληψιν τῶν Ἰουδαίων· διότι ἐπειδὴ ἔμελλαν ἐκεῖνοι ἴσως νὰ τῦ εἰπῆν, ὅτι ἐσὺ μαρτυρεῖς διὰ λόγε σε, δὺ εἶναι κανεὶς ἀξιόπιςος ὁπῦ νὰ μαρτυρῇ αὐτὸς διὰ τῦ λόγε τε, λέγει κατὰ τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν, ὅτι δὺ μαρτυρῶ ἐγὼ διὰ λόγε με· διότι ἂν μαρτυρήσω, δὺ θέλω φανῇ ἀξιόπιςος κατὰ τὴν ἐδικήσας γνώμην. ἄλλος εἶναι ὁπῦ μαρτυρεῖ διατ' ἐμένα ὁ Ἰωάννης· τῦτο δὲ ὁπῦ λέγει, ὅτι κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ, ἡ μαρτυρία με ἀληθὴς ἐςι, τὸ λέγει κατὰ συνδρομὴν· διότι ἔσωντας νὰ σωτρέχῃ τὸν λογισμὸν τῶν Ἑβραίων, λέγει· ὅτι ὰς εἶναι, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ διὰ λόγε με· ἐὰν καὶ ἐγὼ μαρτυρῶ λοιπὸν, ἀληθινὴ εἶναι ἡ μαρτυρία με, διότι ἔσωντας νὰ εἶμαι Θεὸς, εἶμαι ἀξιόπιςος. εἰς τόσον ὅτι τὸ μὲν πρῶτον τὸ εἶπεν ἐναντικῶς κατὰ τὴν γνώμην ἐκείνων, ὅτι δὺ μαρτυρῶ ἐγὼ, ἀλλὰ ὁ πρόδρομος. τὸ δὲ δεύτερον. κατὰ συνδρομὴν, ὅτι κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ, ἀληθινὴ εἶναι ἡ μαρτυρία με. τρεῖς λοιπὸν λέγει ἔχω μάρτυρας, τὸν Ἰωάννιν, τὰ ἔργα με, καὶ τὸν Πατέρα με. καὶ πρῶτον βάνει τὸν Ἰωάννιν, διὰ νὰ μὴν εἰπῇ τινὰς· τί λοιπὸν, ἐὰν ἐκεῖνος κάμνωντάς σε χάριν σὲ ἐμαρτύρησε; λέγει, ὅτι ἐσεῖς ἀπατοίσας ἀπεςείλατε πρὸς Ἰωάννιν. χωρὶς ἄλλο ἐὰν δὺ ἦτον ἀξιόπιςος, δὺ ἠθέλετε ςείλῃ νὰ τὸν ἐρωτήσετε, εἰς τόσον ὅτι καὶ ἐσεῖς μαρτυρεῖτε ὅτι ἀληθινὸς ἦτον ὁ Ἰωάννης, ἀγκαλὰ καὶ ἐγὼ, ὡσὰν ὁπῦ εἶμαι Θεὸς, δὺ χρειάζομαι μαρτυρίαν ἀνθρώπε, ἐπειδὴ ὅμως ἐσεῖς αὐτὸν νομίζετε ἀξιοπιςότερον, καὶ περιςότερον δίλαβεῖ-

Θε

σθε αὐτὸν παρὰ ἐμένα. καὶ εἰς ἐκεῖνον μὲν ἐπροσδράμετε, ἐμένα δὲ καὶ θαυματουργοῦντα δὲν μὲ πιστεύετε· διὰ τοῦτο σᾶς ἐνθυμίζω, τῆς μαρτυρίας τοῦ Ἰωάννου, καὶ πάντα ποιῶ, καὶ καταδέχομαι καὶ τὰ ἀνάξια τῆς θεότητός μου, διὰ νὰ σωθῆτε ἐσεῖς. Λύχνον δὲ καιόμενον, λέγει τὸν Ἰωάννην, ἔστωντας ὁποῦ εἶχεν καὶ διάπλασιν ἐκ τῆς γῆς, καὶ τὸ φῶς ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ ὄχι ἀπὸ λόγουτου καὶ πρόσκαιρον· διότι μόνον ὅτι ἐφάνη ἡ ἡμέρα Κυρίου, ἤγουν ἡ διδασκαλία, ὁ λύχνος ἀπεκρύβη. ἐσεῖς δὲ, πρὸς ὥρας μὲν ἐδέχθητε τὰ λογιάτου, καὶ εὐφράνθητε εἰς αὐτὸν, εἶτα ἀλησμονήσαντες ἐκεῖνα ὁποῦ εἶπε διὰ λόγου μου, ἐμείνατε εἰς ἀπιστίαν. διότι ἂν ἠθέλετε πιστεύσει εἰς ἐκεῖνον βεβαίως, γλήγορα ἤθελεν σᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ἐδικήν μου πίστιν.

Κείμ. Ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου, τὰ γὰρ ἔργα ἃ δέδωκέμοι ὁ Πατὴρ, ἵνα τελειώσω αὐτὰ, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ, ὅτι ὁ Πατὴρ μὲ ἀπέσταλκε. καὶ ὁ πέμψας με Πατὴρ, αὐτὸς μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε πώποτε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε. καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν ὑμῖν. ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε.

Εξήγ. Ἐμαρτύρησε μὲν λέγει ὁ Ἰωάννης διὰ λόγου μου, ὁ Ἰωάννης ὁποῦ λογίζεται εἰς ὅλους ἐσᾶς ἀξιοπιστότερος. ἐπειδὴ δὲ ἴσως ἤθελαν εὑρεθῇ τινὲς συκοφάνται, οἱ ὁποῖοι ἤθελαν εἰπῇ, καὶ ἂν ἐμαρτύρησεν ὁ Ἰωάννης, τὶ πρὸς ἡμᾶς; σοῦ ἔκαμνε χάριν, καὶ διὰ τοῦτο σὲ ἐμαρτύρει μέγαν, λέγει· ἐσεῖς ἐπέμψατε πρὸς Ἰωάννην καὶ τὸν ἐρωτήσετε, βέβαια διὰ νὰ τὸν νομίζετε ἀληθινὸν, τὸν ἐρωτήσετε. πλὴν ἐγὼ ἔχω καὶ ἄλλην μαρτυρίαν μεγαλήτερην ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου· διότι τὰ ἔργα ὁποῦ μοῦ ἔδωκεν ὁ Πατὴρ, διὰ νὰ τὰ τελειώσω, ἐκεῖνα μαρτυροῦσι περὶ ἐμοῦ. ἔργα δὲ λέγει τὰ θαύματα, ἤγουν τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ παραλύτου, καὶ τὰ λοιπὰ. ἐπειδὴ δὲ τὸν ἐκατηγοροῦσαν ὅτι τὰ ἔκαμνε τὸ Σάββατον, καὶ ἔλεγαν δὲν εἶναι ἐκ Θεοῦ, ὅτι δὲν φυλάσσει τὸ Σάββατον, τοὺς δείχνει, ὅτι ἐκεῖνα ὁποῦ θέλει ὁ Πατὴρ κάμνει· καὶ ὅτι μάλιστα ἐκ τοῦ Θεοῦ εἶναι, ὡσὰν ὁποῦ τελειώνει τὰ ἔργα ὁποῦ του ἐδόθηκαν ἀπὸ τὸν Θεὸν· διότι λέγει, τὰ ἔργα ὁποῦ μοῦ ἔδωκεν ὁ Πατὴρ, ἵνα τελειώσω αὐτὰ. ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Πατὴρ τὰ ἔδωκεν, ἐσεῖς ὁποῦ ἐναντιεῖσθε τὰ τοιαῦτα ἔργα, εἶσθε ἀντίθεοι. καὶ ὁ Πατὴρ ὁποῦ μὲ ἔπεμψε, καὶ αὐτὸς ἐμαρτύρησε παρὶ ἐμοῦ. καὶ ποῦ ἐμαρτύρησεν ὁ Πατὴρ περὶ αὐτοῦ; τινὲς μὲν λέγουσιν, ὅτι εἰς τὸ βάπτισμα, ὅταν εἶπεν, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς. καλήτερον δὲ λογιάζω ὅτι εἶναι νὰ νοοῦμεν, ὅτι διὰ πάσης τῆς γραφῆς ἐμαρτύρησεν ὁ Θεὸς περὶ αὐτοῦ, καὶ δὰ τοῦ νόμου, καὶ διὰ τῶν Προφητῶν. ἀμὴ ἐσεῖς λέγει, οὔτε τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἠκούσατε, τοῦ Πατρὸς δηλονότι, οὔτε τὸ εἶδος αὐτοῦ εἴδετε, διὰ τοῦτο καθόλου δὲν τὸν ἠξεύρετε, διότι οὔτε τὸν λόγον αὐτοῦ ἔχετε ὁποῦ νὰ μένῃ εἰς ἐσᾶς, τουτέστι δὲν καταλαμβάνετε τὰς γραφὰς ὁποῦ μαρτυροῦν διὰ λόγου μου. εἰδὲ καὶ θαῤῥεῖτε ὅτι τὰς καταλαμβάνετε, καὶ καυχᾶσθε ὅτι ἐμπιστευθήκετε τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, ὅμως δὲν καταλαμβάνετε τίποτες. καὶ πόθεν φαίνεται ὅτι δὲν καταλαμβάνετε τὰς γραφὰς; ὅτι ἐκεῖνον ὁποῦ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς, ἐσεῖς δὲν τὸν πιστεύετε. καθὼς λοιπὸν οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἠκούσατε, διότι δὲν ἔχει φωνὴν αἰσθητὴν ὁ Θεὸς· οὔτε τὸ εἶδος αὐτοῦ Ἴδετε, διότι δὲν ἔχει εἶδος, οὔτε σχῆμα ὁ Θεὸς· ἔτζι οὐδὲ τὸν λόγον αὐτοῦ, ἤγουν τὰς γραφὰς ὁποῦ μαρτυροῦν περὶ ἐμοῦ, δὲν τὸν ἔχετε εἰς τοῦ λόγουσας.

Κείμ. Ἐρευνᾶτε τὰς γραφὰς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναι εἰσὶν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ. καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με, ἵνα ζωὴν ἔχητε. δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω· ἀλλ' ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς.

Εξήγ. Τοὺς εἶπεν ὅτι ὁλόγος τοῦ Θεοῦ, τουτέστιν αἱ γραφαὶ ὁποῦ μαρτυροῦν διὰ λόγου μου, δὲν εἶναι εἰς ἐσᾶς. διδάσκωντας λοιπὸν, πῶς νὰ δυνηθοῦν νὰ ἔχουν τοῦ Θεοῦ τὸν λόγον, λέγει τους, ἐρευνᾶτε τᾶς γραφὰς, διότι ἐσεῖς εἰς αὐταῖς θαῤῥεῖτε νὰ ἔχετε ζωὴν αἰώνιον. βλέπε δὲ πῶς δὲν εἶπεν ἔχετε ζωὴν αἰώνιον, ἀμὴ ὅτι θαῤῥεῖτε. θαῤῥεῖτε δὲ εἶπε, δείχνωντας ὅτι δὲν καρποφοροῦνται τίποτες ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν μόνην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐθαῤῥοῦσαν νὰ σωθοῦν, ὅταν δὲν ἔχουν πίστιν καθὼς πρέπει. διότι ἐκείναις μαρτυροῦν περὶ ἐμοῦ, ἀλλὰ ἐσεῖς δὲν θέλετε νὰ ἐλθῆτε πρὸς ἐμένα, διὰ νὰ ἔχετε ζωὴν αἰώνιον. εἰς τόσον ὅτι ἀπ' ἐδὼ μανθάνομεν ὅτι ἐκ προαιρέσεως ἦσαν κακοὶ, διότι δὲν εἶπεν δὲν δύνεσθε νὰ ἐλθῆτε πρὸς ἐμένα, ἀμὴ ὅτι δὲν θέλετε νὰ ἐλθῆτε. Ἂς ἀκούσουν λοιπὸν οἱ Μανιχαῖοι, ὅτι δὲν εἶναι ἐκ φύσεως τὸ κακὸν, ἀλλὰ ἐκ προαιρέσεως. Ἐπειδὴ δὲ ἐνθύμησεν αὐτοὺς περὶ τῆς μαρτυρίας τοῦ Ἰωάννου, καὶ τῆς τοῦ Πατρὸς, καὶ τῆς διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἔργα τὰ ἔκαμνε μόνον διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν· ἔκαμνε δὲ χρεία νὰ ὑποπτεύουν πολλοὶ, ὅτι διὰ κενοδοξίαν τὰ ἔλεγεν αὐτὰ, διὰ τοῦτο λέγει, ὅτι δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω, τουτέστι δὲν χρειάζομαι δόξαν, οὐδὲ ἔχω τοιαύτην φύσιν, εἰς τόσον ὅτι νὰ χρειάζωμαι τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων. ἐσεῖς δὲ

μὲ διώχνετε προφασιζόμενοι ὅτι δι' ἀγάπιν Θεῦ τὸ κάμνετε τῦτο, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἔτζι, ἐχὶ, διότι ἐγὼ σᾶς ἐγνώρισα, ὅτι δὲν ἔχετε τὴν ἀγάπιν τῦ Θεῦ εἰς τὸ λόγεσας, ἀγκαλὰ καὶ φέρνετε ἄνω ἢ κάτω, ὅτι διὰ ἀγάπιν Θεῦ μὲ διώχνετε. πρεπόντως λοιπὸν δὲν εἶχαν τὴν ἀγάπιν τῦ Θεῦ οἱ ἑβραῖοι, ἐπειδὴ ἐδίωχναν αὐτὴν τὴν ἀγάπιν, τὸν Υἱὸν τῦ Θεῦ. διὰ τῦτο πρεπόντως ἐδὲ τὸν λόγον αὐτῦ δὲν εἶχον ὅπῦ νὰ μένῃ εἰς αὐτές, διότι τὸν λόγον καὶ Θεὸν τὸν ἐκαταφρονῦσαν.

Κειμ. Ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τῦ Πατρός με, καὶ ἐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε. πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες; καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τῦ μόνε Θεῦ ἐζητεῖτε; μὴ δοκεῖτε, ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν Πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωσῆς εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε· εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῆ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. εἰδὲ τοῖς ἐκείνε γράμμασιν ἐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύσετε.

Εξήγ. Ἐγὼ μὲν λέγει, ἦλθα εἰς τὸ ὄνομα τῦ Πατρός με· διότι πανταχῦ τὸν Πατέρα ὑμνεῖ, καὶ ἀπ' αὐτὸν λέγει πῶς ἀπεσάλη, καὶ ὅτι δὲν δύνεται νὰ κάμῃ τίποτες ἀπὸ λόγετε· καὶ ὅλως δι' ὅλε πολλὰ ταπεινὰ λαλεῖ, θέλωντας νὰ κόψῃ ἀπὸ λόγετες πᾶσαν πρόφασιν τῆς ἀγνωμοσιώης αὐτῶν. θέλει ἔλθῃ δὲ ἄλλος, ὁ Ἀντίχριστος δηλόνοτι, ὁ ὁποῖος μέλλει νὰ ἀποδείχνῃ ὅτι αὐτὸς μόνος εἶναι Θεός. ἐμένα λοιπὸν ὅπῦ ἦλθα εἰς τὸ ὄνομα τῦ Πατρός με, τετέσιν, ὅπῦ λέγω πῶς ἀπεσάλθιν ἀπὸ τὸν Πατέρα, δὲν μὲ δέχεσθε, ἀμὴ ἐκεῖνον θέλετε τὸν δεχθῆ. τῦτο δὲ συμβαίνει εἰς ἐσᾶς, ὅτι ἐκεῖνος μὲν σᾶς τάζει τὴν δόξαν τῦ κόσμε, τὴν ὁποίαν ζητᾶτε καὶ ἐσεῖς, θέλοντες νὰ λαμβάνετε δόξαν ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, καὶ τὴν παρὰ τῦ μόνε Θεῦ δόξαν τὴν καταφρονεῖτε. ἐγὼ δὲ δὲν σᾶς τάζω καμμίαν ἀνάπαυσιν, ἢ δόξαν εἰς τὸν κόσμον τῦτον, ἀλλὰ βλέπετε πολλὴν δυσκολίαν εἰς τὰ ἐδικάμε λόγια· διὰ τῦτο λοιπὸν λέγει, δὲν μὲ πιστεύετε ἐμένα, διότι δὲν θαρρεῖτε νὰ ἔχετε καμίαν ἀνάπαυσιν εἰς τὴν ζωήν σας ἀπὸ λόγεμε· καὶ ἄλλο δὲ δὲν μὲ πιστεύετε, διὰ νὰ ἦσθε κανόδοξοι, καὶ νὰ ἀγαπᾶτε τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, διότι θέλοντες νὰ εἶσθε ἄρχοντες, καὶ νὰ λογίζεσθε μόνοι ἐσεῖς διδάσκαλοι εἰς τὸ πλῆθος τῦ λαῦ, διὰ τῦτο δὲν μὲ δέχεσθε, διὰ νὰ μὴν ὀλιγοστύσῃ ἡ δόξασας· οἱ δὲ λαοὶ ζητῦντες τὴν ἀγάπιν τῶν ἀρχόντων, δὲν θέλεν νὰ δράμεν πρὸς ἐμένα, διὰ νὰ μὴν ξεπέσεν ἀπὸ τὴν τιμὴν τῶν ἀρχόντων διατ' ἐμένα.

Δευτερ. ιη. Ἐπειδὴ ἀνάφερναν καὶ τὸν Μωϋσῆν ἄνω καὶ κάτω, λέγεντες, ὅτι αὐτὸς θέλει σᾶς κατηγορήσει, διότι ἐκεῖνος ἔγραψε διὰ λόγεμε. πῦ δὲ γράφει ὁ Μωϋσῆς περὶ αὐτῦ; καὶ εἰς ἄλλες πολλὲς τόπες, διότι καὶ τὸ,

Ἐξοδ. γ. Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος, περὶ Χριστῦ ἦτον, καὶ ἄλλα πολλὰ, ἄλλα μὲν μὲ λόγια, καὶ ἄλλα μὲ σημάδια, ἤγεν ὡσὰν τὸ θαῦμα τῆς βάτε· διότι πῦρ μὲν ἦτον ἡ θεότης, βάτος δὲ ἡ φύσις ἡμῶν, ἡ ἀκανθώδης καὶ ἁμαρτωλὸς, τὴν ὁποίαν ἔχοντας νὰ τὴν περιλάβῃ τὸ πῦρ τῆς θεότητος, τὴν ἐφύλαξεν ἀκατάφλεκτον, καὶ

Δευτερ. ιγ. τὴν ἐλάμπρυνε μὲ τὸ φῶς· καὶ τὰ μὲν ἐδικάτε χαρίσματα τὰ ἐμετάδωκεν εἰς αὐτὴν, ἀπὸ δὲ τὰ ἐλατώματα αὐτῆς, δὲν ἔλαβεν αὐτὸς. ἐξόχως δὲ τῦτο ὅπῦ εἶπεν ὁ Μωϋσῆς τὸ ὁποῖον ἁρμόζει εἰς τὴν πίστιν τῦ Χριστῦ, διότι λέγει· ἐὰν ἀναστῇ προφήτης, ὅπῦ νὰ κάμνῃ σημεῖα, καὶ νὰ σᾶς χωρίζῃ ἀπὸ τὸν Θεὸν, μὴν τὸν πιστεύσητε, καθὼς εἶναι ὁ Ἀντίχριστος· ἐὰν δὲ ἀναστῇ Προφήτης νὰ κάμνῃ σημεῖα, καὶ νὰ σᾶς σύρνῃ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, τῦτον νὰ πιστεύσητε. ὁ Χριστὸς λοιπὸν ἔστωντας νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ ὄνομα τῦ Πατρὸς, καὶ νὰ κάμνῃ μὲν σημεῖα, ἀπὸ δὲ τῆς θεοσεβείας, νὰ μὴν τὸν ξεχωρίζῃ, αὐτὸς ἦτον ἐκεῖνος ὅπῦ ἐπροφήτευσεν ὁ Μωϋσῆς. ἐὰν τὸ λοιπὸν τὰ γράμματα τῦ Μωϋσέως δὲν πιστεύετε, πῶς νὰ πιστεύσητε τὰ ἐδικάμε λόγια; διότι ἐκεῖνος ἔγραψε, καὶ ἔμπροσθεν τῶν ὀμματίωνσας εἶναι τὰ βιβλία αὐτῦ πάντοτε, εἰς τόσον ὅτι ἂν καὶ ἀλησμονήσετε, νὰ ἔχετε πάλιν εὔκολην τὴν ἀνάμνησιν, καὶ ὅμως δὲν πιστεύετε τὰ γεγραμμένα, καὶ πῶς νὰ πιστεύσετε τὰ ἐδικάμε λόγια τὰ ἄγραφα; τί τὰ λέγεις λοιπὸν ταῦτα, ὦ Κύριε, ἐπειδὴ ἠξεύρεις ὅτι δὲν θέλεσε πιστεύσῃ; ἂν καὶ ἠξεύρω λέγει, ὅτι δὲν θέλεν μὲ ἀκέσει, ἀλλ' ὅμως τὰ λέγω διὰ νὰ μὴν προφασίζωνται ὕστερον καὶ λέγεν, ὅτι ἐὰν μᾶς ἔλεγες, ἠθέλαμεν πιστεύσῃ. καὶ ἄλλο μὲν, ὅτι ἐκεῖνοι μὲν, ὡς ἀγνώμονες ὅπῦ ἦσαν τότε δὲν ἐπίστευσαν, ἀμὴ διατ' ἐκείνες ὅπῦ ἔμελλον νὰ πιστεύσεν ὕστερα, δὲν ἦτον δίκαιον νὰ στερηθῶν τῆς ὠφελείας, ἀπὸ τῶν λόγων τῦ Χριστῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Κείμενον.

Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς τιβεριάδος, ἠκολέθησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς, ὅτι ἑώρων αὐτῦ τὰ σημεῖα,

μεῖα, ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀῤῥενόντων. ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰησῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. Δευτ. ιϛ'. Λευιτ. κγ'.

Ἐξήγ. Ἔσωντας νὰ διαλεχθῇ, ἤγεν νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὺς Ἰουδαίους σκληρότερον ὁ Κύριος, ἐπειδὴ ἀπὸ τὰ τοιαῦτα λόγια, τὺς ἐπαρακίνησεν εἰς φθόνον καὶ θυμόν, τὺς καταπραΰνει μὲ τλὺ ἀναχώρησιν, ἢ πηγαίνει πέραν τῆς θαλάσσης τῆς τιβεριάδος. θάλασσαν δὲ λέγει τλὺ λίμνιν, διότι τὰ συσήματα τῶν ὑδάτων, ἤγεν τῶν νερῶν, θαλάσσας τὰ ἐκάλεσεν ἡ γραφή. καὶ ἄλλο δὲ, μεταβαίνει ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, διὰ νὰ δοκιμάζῃ τλὺ προαίρεσιν τῦ πλήθυς· διότι οἱ ἀμελέτεροι ἀπέμειναν εἰς τὰ χωρία, καὶ μόνον οἱ στεδαιότεροι τὸν ἀκολεθῦσαν. πλὺ βλέπε ὅτι καὶ ἐκεῖνοι ὁπῦ ἀκολεθῦσαν, δὲν τὸν ἀκολεθῦσαν διὰ τλὺ διδασκαλίαν, ἀλλὰ διὰ τλὺ ὠφέλειαν τῶν σωμάτων ὁπῦ ἐγίνετον ἀπὸ τὰ θαύματα· διότι ἔβλεπον λέγει τὰ σημεῖα ὁπῦ ἔκαμνεν εἰς τὺς ἀῤῥώστους. καλλιώτεροι δὲ εἶναι ἐκεῖνοι ὁπῦ λέγει ὁ Ματθαῖος, καὶ φιλοσοφότεροι. διότι λέγει, ἐξεπλήσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτῦ, ὅτι ἐδίδασκεν αὐτὺς, ὡς ἐξυσίαν ἔχων. ἀναβαίνει δὲ εἰς τὸ ὄρος, διὰ τὸ θαῦμα ὁπῦ ἔμελε νὰ κάμῃ· διότι δὲν ἦτον κανένας ὑπερήφανος καὶ κενόδοξος, διὰ νὰ θαυματεργῇ εἰς τὸ μέσον τῶν πόλεων, ἀλλὰ φεύγοντας τλὺ κενλὺ δόξαν τῶν πολλῶν, ἐζήτει τλὺ ἡσυχίαν, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ καὶ ἡμᾶς. ἄλλο δὲ, καὶ τὺς μαθητὰς θέλοντας νὰ τὺς διδάξῃ κάποια μυσικὰ καὶ ἀπόκρυφα, διὰ τῦτο τὸ ὄρος ζητεῖ, διότι πάντοτε ἔτζι τὸ εἶχε συνήθειαν νὰ κάμνῃ. ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὁπῦ θέλει νὰ διδάξῃ, τοιαῦτα πρέπει νὰ ζητᾷ, καὶ τόπον ἥσυχον, καὶ ὁπῦ νὰ μλὺ ἔχῃ καμίαν ταραχλύ. ἦτον δὲ λέγει σιμὰ τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων· καὶ ὅμως δὲν ἀναβαίνει εἰς τλὺ Ἱερσαλὴμ, ἀλλὰ ἀναχωρεῖ εἰς τλὺ Γαλιλαίαν, διότι δὲν ὑποτάσετον πλέον εἰς τὰ προσάγματα τῦ νόμυ, διὰ νὰ ἐπιτελῇ καὶ τὰς νομικὰς ἑορτάς. καὶ ἄλλο, ἔσωντας νὰ τὸν διώχνῃ καὶ ἡ πονηρία τῶν Ἰουδαίων, ἔλαβεν ἀφορμλύ, καὶ ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον ξεκλίνει ἀπὸ τὸν νόμον, δείχνωντας πρὸς ἐκείνυς ὁπῦ ἐσοχάζονταν, ὅτι ἔσωντας νὰ ἔλθῃ ἡ ἀλήθεια, ἔπαυσεν ὁ τύπος. βλέπε δὲ πῶς εἶπε καὶ τῦτο, ὅτι ἦτον ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, διότι δὲν ἦτον ἑορτὴ τῦ χρισῦ· διότι πῶς ἤθελεν εἶθαι τῦ Χρισῦ ἑορτὴ ὁπῦ δὲ ἀνέβαινεν εἰς αὐτλύ; ἀλλὰ μόνον τῶν Ἰουδαίων. Ματθ. ιδ'. Λουκ. θ'.

Κείμ. Ἐπάρας ἓν ὁ Ἰησῦς τὺς ὀφθαλμὺς, καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτὸν, λέγει πρὸς τὸν Φίλιππον· πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτυς, ἵνα φάγωσιν ἑτοι; (τῦτο δὲ ἔλεγε πειράζων αὐτὸν, αὐτὸς γὰρ ἤδει, τί ἔμελλε ποιεῖν.) ἀποκριθεὶς αὐτῷ Φίλιππος εἶπε· διακοσίων δηναρίων ἄρτοι, οὐκ ἀρκέσθσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος αὐτῶν βραχύτι λάβῃ λέγει αὐτῷ, εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρυ· ἔστι παιδάριον ἓν ὧδε. ὃ ἔχει πέντε ἄρτυς κριθίνυς, καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσύτυς;

Ἐξήγ. Τίνος ἕνεκεν εἶπε τὸ, ἐπάρας τὺς ὀφθαλμὺς ὁ Ἰησῦς, ἤγεν ὅτι ἐσήκωσε τὰ ὀμμάτια; διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι δὲν ἐξέχανε νὰ κοιτάζῃ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀλλὰ ἐκάθετον μετὰ μεγάλης προσοχῆς, καὶ ἀκριβείας, ὡσὰν ὁπῦ ἐδίδασκε τὺς μαθητὰς διὰ κάποια θεῖα, καὶ θαυμασὰ μυσήρια. ὕσερον δὲ ἐσήκωσε τὰ ὀμμάτιατυ καὶ εἶδε τὸ πλῆθος τῦ λαῦ, ἢ ἐρωτᾷ περὶ αὐτύς, πόθεν νὰ τραφῦν. καὶ δὲν ἐρωτᾷ ἄλλον, ἀλλὰ τὸν Φίλιππον, διότι ἐτῦτος ἦτον ὁπῦ ἐχρειάζετον περισοτέραν διδασκαλίαν, ὁ ὁποῖος ὕσερα ἀπὸ ταῦτα ἔλεγεν· δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. διὰ τῦτο πρὸ πολλῦ αὐτὸν ῥυθμίζει, καὶ διὰ τῆς ἐρωτήσεως τὸν παρακινᾶ νὰ ἐνθυμᾶται τὸ θαῦμα πάντοτε. διότι εἰμὲν ἁπλῶς ἐγίνετο τὸ σημεῖον, δὲν ἤθελε φανῇ τοσῦτον τὸ θαῦμα· τώρα δὲ, πρότερον τὸν ἀναγκάζει νὰ ὁμολογήσῃ πῶς δὲν εὑρίσκοντο ψωμία, διὰ νὰ καταλάβῃ ἀκριβέσερα τλὺ μεγαλειότητα τῦ θαύματος ὁπῦ ἔμελε νὰ γενῇ, καὶ νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ φύγῃ ἀπὸ τλὺ ἐνθύμησίν τυ τὰ λόγια ὁπῦ ὡμολόγησεν· διὰ τῦτο λέγει, πόθεν φάγωσιν ἑτοι; λέγει δὲ ταῦτα πειράζων τὸν Φίλιππον, τυτέστι θέλωντας νὰ τὸν δείξῃ τί πίστιν εἶχε, διότι δὲν ἐρωτᾷ τὸν Φίλιππον ὡσὰν ὁπῦ δὲν ἤξευρεν αὐτὸς τλὺ γνώμλυ τυ, καὶ διὰ νὰ τλὺ μάθῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν δείξῃ εἰς τὺς ἄλλυς· διότι αὐτὸς ὁ Κύριος, ἤξευρε τί ἔμελε νὰ κάμῃ. τὸν Φίλιππον λοιπὸν, ἔσωντας νὰ τὸν δοκιμάσῃ ἂν ἔχῃ πίστιν, ἢ νὰ τὸν εὕρῃ ἀνθρωπίνως διακείμενον, ἢ ὄχι μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ ἢ τὸν ἀνδρέαν εὑρίσκει τοιῦτον, διότι ἐὰν ἢ ὑψηλότερον τίποτες ἀπὸ τὸν Φίλιππον ἐφαντάσθη, διότι ἔσωντας νὰ εἰπῇ ἐκεῖνος, διακοσίων δηναρίων ψωμία δὲν θέλει φθάσει, αὐτὸς δείχνει πέντε ψωμία κριθίνα, καὶ δύο ὀψάρια. ἴσως νὰ ἐννόησε καὶ τὰ θαύματα τῶν Προφητῶν, πῶς ὁ Ἐλισσαῖος ἔκαμνε τὸ θαῦμα τῶν ψωμίων, ὅτε ἡ σαμάρεια ἦλθεν εἰς τέλος δ'. Βασιλ. δ'. καὶ ἀπωλεσθῇ ἀπὸ τλὺ πεῖνα. ἀλλ' ὅμως ἐλέγχεται καὶ ὁ ἀνδρέας, πῶς δὲν ἐννόησεν ὡδὲ ἄξιον τῦ Κυρίυ, διότι λέγει· ἀλλὰ ταῦτα τί ἔναι εἰς τοσύτυς· διότι ἐνόμισεν, ὅτι ἴσως μὲν

νὰ αὐξήσῃ ὁ Κύριος τὰ ψωμία, ἀλλὰ ἐὰν ἦσαν περισσότερα, ἤθελε γένῃ καὶ ἡ αὔξησις περισσοτέρα, ἔσωντας νὰ τὰ νοήσῃ ὅλα σφαλερῶς. διότι ὁ Κύριος, καὶ χωρὶς νὰ ἦτον κανένας ψωμὶ, ἐδυνάτον νὰ κάμῃ ψωμία νὰ φθάσουν εἰς ὅλον τὸ πλῆθος· ὅμως διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ κτίσις δὲν εἶναι ξένη τῆς σοφίας αὐτοῦ, διὰ τοῦτο χρειάζεται αὐτὸ τὸ κτίσιν πρὸς τὸ ὑπόθεσιν τῶν θαυμάτων· καὶ ἔσωντας νὰ λάβῃ ἀφορμὴ τὰ ψωμία, ὥσπερ καμμίαν ὕλην, ἔτζι κατὰ τὸ τάξιν κάμνει τὸ θαῦμα· Ἂς καταισχύνονται οἱ Μανιχαῖοι ὁποῦ λέγουν, ὅτι τὸ ψωμὶ, καὶ πάντα ὅσα εἶναι εἰς τὸ κτίσιν, εἶναι τοῦ πονηροῦ Θεοῦ δημιουργήματα· καὶ διὰ τοῦτο ἐὰν τοὺς δώσῃ τινὰς ψωμὶ. δὲν τὸ πέρνουν ἀπὸ τὰ χέρια ἐκεῖνα, ἀμὴ τὸν προσάσουν νὰ τὸ ῥίψῃ ἀπὸ μακρὰ, καὶ αὐτοὶ σέκωνται καὶ καταρῶνται ἐκεῖνον ὁποῦ τοὺς τὸ ἔδωκε, καὶ λέγουν· ἐκεῖνος ὁποῦ σὲ ἔπλασε νὰ σαρῇ, ὁποῦ σὲ ἄλλασε νὰ ἀλεθῇ τὰς σάρκας, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ἂς συντροπιαθοῦν λοιπὸν, ἀκούοντες, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ ὁ Χριστὸς, ψωμία ἐπλήθυνεν· εἰδὲ ἦσαν κακὸν κτίσμα, δὲν ἤθελε πληθύνῃ ὁ ἀγαθὸς τὸ κακὸν, διὰ νὰ μιλῶ λέγω ὅτι καὶ αὐτὸς ψωμία ἔτρωγεν. ἀλλὰ θέλει ἐρωτήσει τινὰς, ἄραγε τὸ θαῦμα τοῦτο
Ματθ. ιδ'. τῶν ἄρτων, ἕνα νὰ εἶναι μετ' ἐκεῖνο ὁποῦ εἶναι εἰς τὸν ματθαῖον; ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι, εἰδὲ ἐκεῖ μὲν, προσέρχονται οἱ μαθηταὶ καὶ τοῦ λέγουν διὰ τὸν ὄχλον διὰ νὰ τοὺς ἀπολύσῃ, ἐδῶ δὲ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐρωτᾷ πόθεν νὰ τραφῶν, δὲν πρέπει νὰ θαυμάζῃς, διότι κάμνει χρεία νὰ ἔγιναν καὶ τὰ δύο, καὶ οἱ μαθηταὶ νὰ ἐνθύμισαν πρότερον τὸν Κύριον διὰ νὰ ἀπολύσῃ τὸν ὄχλον, καὶ ὕστερον νὰ ἐρώτησε πάλιν ὁ Κύριος πόθεν νὰ διατραφῶν.

Κείμ. Εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς· ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς, ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες, τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ πεντακισχίλιοι. ἔλαβε δὲ τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς, καὶ εὐχαριστήσας, διέδωκε τοῖς μαθηταῖς. οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις· ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελον, ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· συναγάγετε τὰ περισσεύματα τῶν κλασμάτων, ἵνα μήτι ἀπόληται. συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσε τοῖς βεβρωκόσιν.

Ἀριθμ. κή. Δευτ. ιε'. Ἐξοδ. λή. Ἐξήγ. Ἐπρόσταξεν αὐτοὺς παρευθὺς νὰ καθίσουν, ὡσὰν νὰ ἦτον ἡ τράπεζα ἕτοιμη· οἱ δὲ μαθηταὶ, ἀγκαλὰ καὶ προτήτερα ἀπιστοῦσαν, ὅμως προθύμως ἔβαλαν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐκάθησαν. ἦτον δὲ χορτάρια, ἔσωντας ὁποῦ ἦτον ἄνοιξις, διότι λέγει ἦτον τὸ πάσχα· τὸ δὲ πάσχα εἰς τὸν πρῶτον μῆνα τῆς ἀνοίξεως ἐγίνετον, ἤγουν τὸν Μάρτιον. μόνοι δὲ οἱ ἄνδρες μετρῦνται ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν, κατὰ τὴν νομικὴν συνήθειαν· διότι καὶ ὁ Μωϋσῆς ἀπὸ εἴκοσι χρονῶν καὶ ἀπάνω ἐμέτρησε τὸν λαὸν, καὶ δὲν ἀνέφερε γυναῖκας καθόλου. δηλοῖ δὲ ὁ λόγος, ὅτι κάθε τὶ, ὅσον εἶναι ἀνδρῶδες, καὶ νεανικὸν, εἶναι τίμιον καὶ ἄξιον ἀριθμῆ σιμὰ εἰς τὸν Θεὸν. καὶ ὡσὰν ἔπηρε τὰ ψωμία, εὐχαρίστησε· διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι πρὶν τῆς τροφῆς πρέπει νὰ εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεὸν, καὶ τότε νὰ τρώγωμεν. καὶ ἄλλο δὲ, ἐπειδὴ ἦτον ὄχλος πολὺς, διὰ τοῦτο εὐχαριστεῖ ἔμπροσθεν τοῦ ὄχλου, διὰ νὰ πιστωθοῦν πάντες, ὅτι μὲ γνώμην Θεοῦ ἦλθε, καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀντίθεος, ἀλλὰ πάντα πρὸς τὸν Πατέρα τὰ ἀναφέρῃ. διότι ὅταν κάμνῃ σημεῖα κατὰ μόνας, δὲν κάμνει κανένα τοιοῦτον, μὲ ὅλον ὅπου κάμνει καὶ μεγαλήτερα· ὅτε δὲ ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ θαυματεργεῖ, τότε ἀναβλέπει πρὸς τὸν Θεὸν. δείχνει δὲ ὅτι δὲν τὸ κάμνει τοῦτο διὰ ἀδυναμίαν, ἀλλὰ διὰ οἰκονομίαν, ἀπὸ τὴν αἰτίαν ὁποῦ εἴπαμεν, ὅτι τὰ μεγαλήτερα τὰ ἔκαμνε δεσποτικῶς, καὶ αὐθεντικῶς. λέγουσι δέ τινες, ὅτι διὰ τοῦτο εὐχαριστεῖ αὐτὸν, διὰ νὰ γελάσῃ τὸν ἄρχοντα τοῦ κόσμου τὸν Διάβολον, ἕως εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πάθους, καὶ νὰ μὴ καταλάβῃ ἀπ' αὐτὸ πῶς εἶναι Θεὸς, ἀλλὰ νὰ δελεασθῇ, καὶ νὰ πλανεθῇ, καὶ ἔτζι νὰ νεκρωθῇ διὰ τοῦ σαυροῦ. συγχωρεῖ δὲ ὁ Κύριος νὰ περισσεύσουν τὰ ψωμία, ὄχι διὰ ἐπίδειξιν, μὴ γένοιτο, ἀμὴ διὰ νὰ μὴ νομισθῇ φαντασία ἡ χόρτασις τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ νὰ φανῇ εἰς ὅλους, ὅτι τοσοῦτον ἀληθῶς ἐχόρτασαν, ὅτι καὶ ἐπερίσσευσαν τοσαῦτα. διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν προσάσει νὰ συναχθοῦν τὰ ἀποκόμματα, διὰ νὰ τὰ βλέπουν, νὰ ἐνθυμοῦνται τὸ θαῦμα ὁποῦ ἔγινεν. πρέπει δὲ νὰ θαυμάσῃ κανεὶς ὄχι μόνον πῶς ἐπερίσσευσαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῶν περισσευμάτων, ὅτι ἔτε περισσότερα, ἔτε ὀλιγώτερα, ἀλλὰ ἴσια μὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν ἔκαμε νὰ περισσεύσουν τὰ κοφίνια τῶν κλασμάτων, διὰ νὰ σηκώσουν ὅλοι, καὶ νὰ μὴ ἀπομείνῃ μήτε ὁ Ἰούδας ἄμοιρος, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ καὶ τοῦτο τὸ θαῦμα νὰ τοῦ δείχνῃ πῶς εἶναι Θεὸς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ νὰ ὠφεληθῇ καὶ ἀπὸ τοῦτο, ἂν καὶ διὰ τὴν κακήν του γνώμην τοῦ ἔγινε μᾶλλον εἰς κατάκρισιν· διότι ἐκεῖνον ὁποῦ ἔκαμε τοσαῦτα περισσεύματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐβάσταξε καὶ αὐτὸς κόφινον, τοῦτον αὐτὸς τὸν ἐπρόδωκεν. διότι δὲν ἐπρόσταξεν ἔτζι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε τοὺς ἀποστόλους νὰ σηκώσουν τὰ κοφίνια, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐνθυμοῦνται τὸ θαῦμα πάντοτε, ὡσὰν ὁποῦ ἔμελλαν νὰ γένουν διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης. διότι τὸ μὲν πλῆθος τοῦ λαοῦ, δὲν ἔμελλαν νὰ ὠφεληθοῦν τόσον πολὺ, ἐπειδὴ παρευθὺς ἀλησμόνησαν τὸ θαῦμα, τοσοῦτον ἦσαν ἀνο-

νόητοι· ἀμὴ οἱ μαθηταὶ ἔμελλαν νὰ κερδάσεν μεγάλα. μανθάνομεν δὲ ἀπὸ τᾶτο ὁπᾶ ἔγινε νὰ μὶὼ μικροψυχᾶμεν εἰς τὰς ξενοχωρίας τῆς πτωχείας, μήτε νὰ φοβέμεθεν πρὸς φιλοξενίαν καὶ ἐλεημοσιώλιν, ἀλλὰ νὰ πιςδώμεν, ὅτι ἂν καὶ ἕνα ψωμίον ἔχωμεν, τὸ πληθένει ὁ Χριςὸς ὁπᾶ ἔκαμεν νὰ περιαδύσεν τοσαῦτα ἀποκόμματα ἀπὸ τὰ πέντε ψωμία. ἢ κατὰ θεωρίαν δὲ, ὅτε δύγῆκεν ὁ Κύριος ἀπὸ τὶὼ Ἱερσαλὴμ, κατὰ τὸν λόγον τᾶ ΠροφήτᾶΙερεμ. ιβ'. ὁπᾶ εἶπεν, ὅτι ἐγκαταλέλοιπα τὸν οἶκόμε, ἀφῆκα τὶὼ κληρονομίαν με· τότε δὲ ἐπῆγεν εἰς τὶὼ Γαλιλαίαν τῶν ἐθνῶν, τὲς ἐθνικὲς προσλαμβανόμενος, καὶ τὸν ἀκολθεῖ ὄχλος πολύς. ἀνέβη δὲ εἰς τὸ ὄρος, ἦγεν εἰς τὸν ταυρὸν, διὰ νὰ σύρῃ πάντας πρὸς τᾶ λόγᾶτε· ἢ εἰς τὸν Οὐρανὸν, εἰς τὶὼ θεοπρεπῆ τιμὶὼ καὶ δόξαν. διότι ἔξωντας νὰ ἀναληφθῇ εἰς τὸν Οὐρανὸν, καὶ νὰ δοξάζεται ἀπὸ ἡμᾶς ὡς Θεὸς, καὶ ὄχι ὡς ἄνθρωπος ψιλὸς, λέγεται πῶς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· διότι ἡ ὑψηλὴ ἔννοια, ἡ περὶ αὐτᾶ, ὄρος λέγεται. διαδίδει δὲ εἰς ἡμᾶς ὁπᾶ ἔχομεν τὰς πέντε αἰσθήσεις, τὲς λογικὲς ἄρτες, οἱ ὁποῖοι εἶναι καὶ αὐτοὶ πέντε. διότι εἰς κάθε αἴσθησιν, τὸν πρεπέμενον ἄρτον δίδει, ἦγεν τὸν λόγον, καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Παῦλος, ὅτι θέλω πέντε λόγες ἐν ἐκκλησίᾳ λαλῆσαι· ἐκείνες δηλονότι, ὁπᾶ ἁρμόζεν νὰ διορθώσεν τὰς πέντε αἰσθήσεις. ὅμως δὲν ἠμποροῦμεν νὰ τὲς φάγωμεν ὅλες ἐτέτες τὲς πέντε λόγες, ἀλλὰ καὶ περισσεύσεν. διότι δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς ἀπὸ ἡμᾶς νὰ χωρίσῃ ὅλες τᾶς λόγες τᾶ μυσηρίε, ἀλλὰ ἐκεῖνα ὁπᾶ δὲν ἠμποροῦμεν ἡμεῖς νὰ τὰ φάγωμεν, ἦγεν νὰ τὰ καταλάβωμεν, τὰ βαστᾶν οἱ ἀπόσολοι εἰς τὰς δικαίας αὐτῶν ψυχὰς, ὡσὰν εἰς τίποτε κοφίνια. διότι τὰ κοφίνια ἦσαν ἀπὸ φοινικίαν. ὁ δὲ δίκαιος ὡς φοίνιξ θέλει ἐξανθήσει.α. πρ. Κορ. ιδ'.

Κείμ. Οἱ ἓν ἄνθρωποι ἰδόντες τὸ σημεῖον, ὅ ἐποίησεν ὁ Ἰησᾶς, ἔλεγον· ὅτι ἔτος ἐσὶν ἀληθῶς ὁ Προφήτηςὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. Ἰησᾶς ἓν γνὲς ὅτι ἔμελλον ἔρχεσθαι, καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν, ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.

Ἐξήγ. Βλέπε τὶὼ γαστριμαργίαν τᾶ πλήθες, διότι ἔξωντας νὰ κάμῃ ὁ Χριςὸς μύρια θαύματα, καὶ ἄλλα θαυματιώτερα, δὲν ἐθαύμαζαν, καὶ τώρα διὰ τὸ φαγὶ, λέγεν, ὅτι ἐτᾶτος εἶναι ὁ Προφήτης. δύ τον κατηγορᾶν πλέον διὰ τὶὼ κατάλυσιν τᾶ σαββάτε ὡς παραβάτλν, ἅτε ἐξεδικᾶνται πλέον τὸν νόμον· ἀμὴ τοσᾶτον τὸν τιμῶσιν διὰ τὰ ψωμία, εἰς τόσον ὅτι ὄχι μόνον νὰ τὸν ὀνομάζεν προφήτλν, ἀλλὰ νὰ τὸν λογιάζεν καὶ ἄξιον διὰ βασιλέα. ἀλλὰ ἐκεῖνος φθύγει, διὰ νὰ μᾶς παιδδύσῃ νὰ καταφρονᾶμεν καὶ ἡμεῖς τὰ ἀξιώματα, καὶ ταῖς ἐξσίαις τᾶ κόσμε. ἀναχωρεῖ δὲ εἰς τὸ ὄρος. αὐτὸς μόνος, καὶ δὲν ἐπῆρε μαζήτε ἐδένα ἀπὸ τὲς μαθητὰς, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὸν πόθοντες, καὶ ἂν λυπᾶνται διὰ τὶὼ ξέρησίντε.

Κείμ. Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτᾶ εἰς τὶὼ θάλασσαν, καὶ ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον, ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς καπερναὺμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει, καὶ ὐκ ἐληλύθει πρὸς αὐτὲς ὁ Ἰησᾶς. ἥ τε θάλασσα ἀνέμε πνέοντος διεγείρετο. ἐληλακότες ἓν ὡς ταδίες εἰκοσιπέντε, ἢ τριάκοντα, θεωρᾶσι τὸν Ἰησᾶν περιπατᾶντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐγγὺς τᾶ πλοίε γενόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· ἐγώ εἰμι, μὴ φοβᾶσθε. ἤθελον ἓν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ὃν ὑπῆγον.Ματθ. ιδ'. Μαρκ. ς'.

Ἐξήγ. Ὁ μὲν Κύριος ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος μόνος διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὸν πόθον τῶν μαθητῶν καθὼς εἴπαμεν, ἐὰν τὸν ζητᾶσιν· οἱ δὲ μαθηταὶ τὸν ἐκαρτέρησαν μὲν, ἕως τὸ ἀργὰ, ἀπαντυχαίνοντες νὰ ἔλθῃ, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἦλθε, δὲν ὑπέμειναν πλέον, ἀμὴ ἀπὸ τὸν πολύν τες πόθον, ἐσέβηκαν εἰς τὸ καράβι, νὰ πηγαίνεν ζητῶντας τον. διότι δὲν ἐδήλωσεν ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ὁ Εὐαγγελισὴς τὸν καιρὸν, ἀλλὰ μὲ τᾶτο δείχνει τὶὼ πολλὶὼ ἀγάπλν αὐτῶν ὁπᾶ εἶχαν πρὸς τὸν Κύριον, ὅτι ἐδὲ ἡ ἔπτερα δέν τες ἐκράτησε. τὲς ἄφησε δὲ νὰ κινδωδύσεν, διὰ νὰ δύφρανθᾶν περισότερον ὅταν γαίῃ γαλήνη ὕσερον ἀπὸ τὶὼ φερτᾶνα, καὶ ἡ ἀνέλπιςος εὐθύμησις τᾶ θαύματος τότε νὰ σημαδδυθῇ εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν. ἔρχεται δὲ εἰς αὐτὲς εἰς τὶὼ ὥραν ὁπᾶ ἐκινδωδύσεν, καὶ μὲ τὸν λόγοντε, παρδυθὺς εὐγαλεν ἀπ' αὐτὲς καὶ τὸν φόβον, ἔπαυσε δὲ καὶ τὶὼ φερτᾶνα τῆς θαλάσσης. καὶ ἔκαμε διπλῆ γαλήνλν, ἔξωντας νὰ καταπραΰνῃ καὶ τῶν ψυχῶν αὐτῶν τὶὼ ταραχλν, καὶ τῆς θαλάσσης· δὲν ἀνέβη δὲ εἰς τὸ καράβι, θέλοντας νά κάμῃ τὸ θαῦμα μεγαλήτερον· διότι βλέπε πῶς τρία εἶναι τὰ θαύματα· ἕνα μὲν, ὅτι ἐπεριπάτει ἐπὶ τῆς θαλάσσης· δύτερον δὲ, ὅτι ἔπαυσε τὶὼ φερτᾶνα, καὶ τὰ κύματα· τρίτον δὲ, τὸ νὰ κάμῃ νὰ δυρεθῇ τὸ καράβι παρδυθὺς, εἰς τὶὼ γλῆ ὁπᾶ ἐπήγαιναν, καὶ ὅμως πολὺ ἔλειπεν ἀπὸ τὶὼ γλῆ τὸ καράβι, ὅτε ἦλθεν ὁ Κύριος εἰς αὐτό. ἐδιάβηκαν μὲν λοιπὸν καὶ οἱ ἑβραῖοι τὶὼ ἐρυθρὰν θάλασσαν, ὅταν τὲς ὁδήγᾶσεν ὁ Μωϋσῆς, ἀλλὰ ἐκεῖνος μὲν ὡς δῆλος δύχόμενος τα ἔκαμνεν ὅλα· ὁ δὲ Κύριος,

ριος, ἐξισιασικῶς τὰ κάμνει. καὶ ἐκεῖ μὲν, ἔσωντας νὰ φυσήσῃ νότος, ἐκράτησε τὸ νερὸν, καὶ ἐπέρασαν διὰ ξηρᾶς· ἐδῶ δὲ ἔγινε μεγαλήτερον τὸ θαῦμα, διότι μένσασ εἰς τὴν φύσιντης ἡ θάλασσα, ἐβάσαζε τὸν δεσπότην αὐτῆς εἰς τὴν ῥάχιωτης, διὰ νὰ πληρωθῇ ὁ λό-
Ψαλ. ζέ. γος τῆ Προφήτε, ὁπῆ λέγει· ὁ περιπατῶν ἐπὶ θαλάσσης ὡς ἐπὶ ἐδάφες. πολλοὶ εἴμεθε κὴ τώρα εἰς τὸ νοητὸν σκότος, καὶ κινδυνεύομεν νὰ πνιγῆμεν εἰς τὴν νοητὴν θάλασσαν· ἀλλὰ ἂς ὑποδεχθῆμεν τὸν Χριςὸν, καὶ βέβαια θέλομεν γλυτώσει ἀπὸ τὸν κίνδυνον, ἐὰν καὶ πολλάκις μᾶς φοβερίσσν τινὲς, καὶ μᾶς πειράζν, ἢ δαίμονες, ἢ ἄνθρωποι, καὶ μὲ τὸν φόβον δοκιμάζν νὰ μᾶς σαλεύσν ἀπὸ τὴν ἀγάπιν τῆ Χριςῆ, ἂς ἀκέσωμεν τῆ Χριςῆ λέγοντος, μὴ φοβῆσθε ἐγώ εἰμι. ἐτῆτο δὲ ὁπῆ λέγει εἶναι τοιῆτον, ὅτι τὰ μὲν φοβερὰ ἀπερνᾶν, διὰ τῆτο μὴ φοβῆσθε ἐκεῖνα ὁπῆ περνᾶν, ἐγὼ δὲ εἰμὶ, τετέσι πάντοτε μένω, καὶ ὡς Θεὸς ἐγὼ εἶμαι ὁ ὤν. ἐπειδὴ λοιπὸν, τὰ μὲν φοβερὰ εἶναι πρόσκαιρα, καὶ δὲν εἶναι ἀληθινὰ ὄντα, ἐγὼ δὲ εἰμὶ, ἀντὶ τῆ μένω, καὶ δὲν ἀπερνῶ ποτὲ, ἀλλὰ εἶμαι ἀληθῶς, διὰ τῆτο μὴ προδώσητε τὴν πίσιν ὁπῆ ἔχετε εἰς ἐμένα διὰ τὰ πρόσκαιρα. βλέπε δὲ, πῶς δὲν ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆ κινδύνε, ἀλλὰ μὲ ὥραν πολλὴν φαίνεται ὁ Χριςὸς, καὶ λύει τὸν φόβον· διότι μᾶς ἀφίνει νὰ ἐλθῆμεν εἰς τὸ μέσον τῶν κινδύνων, διὰ νὰ παλαίσωμεν μὲ τὴν θλῖψιν, καὶ νὰ παιδευθῆμεν, καὶ ἔτζι νὰ γένωμεν δοκιμώτεροι, καὶ διὰ νὰ βάλωμεν ὅλιωμας τὴν δύναμιν, καὶ τὴν σοφίαν, καὶ ἐγνωρίζοντες τὴν ἀδυναμίαν μας, νὰ δράμωμεν πρὸς ἐκεῖνον μόνον, ὁπῆ δύνεται νὰ μᾶς γλυτώσῃ ἀπ' ἐκεῖνα ὁπῆ δὲν θαῤῥεῖ τινὰς νὰ γλυτώσωμεν. διότι ὅταν ἀποκάμῃ ὁ νῆς τῆ ἀνθρώπε, τότε παρθὺς ἔρχεται ἡ σωτηρία τῆ Θεῆ, καὶ μᾶς γλυτώνει ἀπὸ τὸν κίνδυνον, καὶ μᾶς κάμνει νὰ βλέπωμεν μόνον πρὸς ἐκεῖνον ὁπῆ μᾶς ἐγλύτωσε, καὶ νὰ μὴ λογιάζωμεν ὅτι ἀπὸ λόγεμας ἐγλυτώσαμεν. ἐὰν δὲ θελήσωμεν νὰ πάρωμεν τὸν Χριςὸν καὶ εἰς τὸ καράβιμας, τετέσι νὰ κατοικήσωμεν τὸν Χριςὸν εἰς τὰς καρδίας μας, παρθὺς θέλομεν δρεθῆ εἰς τὴν γῆν ὁπῆ πηγαίνομεν. ποία δὲ εἶναι αὐτὴ ἡ γῆ; πάρεξ ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ὁ ἐρανὸς, ἡ γῆ τῶν πραέων, εἰς τὴν ὁποίαν θέλομεν εἰρηνεύσει ἀπὸ πᾶσαν κακίαν.

Κείμ. Τῆ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑσηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης, ἰδὼν ὅτι πλοιάριον ἄλλο ἐκ λῆ ἐκεῖ, εἰμὴ ἓν ἐκεῖνο εἰς ὃ ἀνέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτῆ, καὶ ὅτι ὐ συνεισῆλθε τοῖς μαθηταῖς αὐτῆ ὁ Ἰησῆς εἰς τὸ πλοιάριον, ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτῆ ἀπῆλθον. ἄλλα δὲ ἦλθε πλοιάρια ἐκ τῆς τιβεριάδος ἐγγὺς τῆ τόπε ὅπε ἔφαγον τὸν ἄρτον, ὐχαρισήσαντος τῆ Κυρίε. ὅτε ἐν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησῆς ἐκ ἔσιν ἐκεῖ, ὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτῆ, ἀνέβησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὰ πλοιάρια, καὶ ἦλθον εἰς Καπερναὲμ, ζητῆντες τὸν Ἰησῆν, καὶ ὑρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης, εἶπον αὐτῷ· Ῥαββὶ, πότε ὧδε γέγονας; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησῆς, καὶ εἶπον· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτεμε, ὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων, καὶ ἐχορτάσθητε.

Ἐξήγ. Περιπατῶντας ὁ Ἰησῆς ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἐπέρασεν εἰς τὸ πέραν. οἱ δὲ ὄχλοι τῇ ἐπαύριον ζητῆντες αὐτὸν, καὶ ἰδόντες ὅτι ἕνα καράβι ἦτον μόνον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐσέβηκαν οἱ μαθηταὶ μόνοι, ὁ δὲ Ἰησῆς δὲν ἐσέβη μαζήτες, ἐνθυμήθηκαν τὸ θαῦμα, καὶ ἐλογίαζαν ὅτι περιπατῶντας εἰς τὴν θάλασσαν, ἦλθαν εἰς τὸ πέραν. διότι ἐὰν ἦσαν καὶ ἄλλα καράβια, πρέπον ἦτον νὰ λογιάσν, ὅτι ἂν καὶ μὲ τὲς μαθητὰς δὲν ἐπῆγεν, ἀμὴ ἐσέβη εἰς ἄλλο καὶ ἐπέρασεν, ἀμὴ τώρα ἐπειδὴ μόνον ἕνα καράβι ἦτον, ἐκεῖνο ὁπῆ ἐσέβηκαν οἱ μαθηταὶ, ὁ δὲ Κύριος δὲν ἐσέβη, φανερὸν εἶναι τὸ θαῦμα. ταῦτα λοιπὸν λογιάσαντες οἱ ὄχλοι, ἐπειδὴ ὑρῆκαν ἄλλα καράβια, ὁπῆ ἦλθαν ἀπὸ πέρα, ἐσέβηκαν εἰς αὐτὰ, καὶ ἐπέρασαν εἰς τὴν Καπερναὲμ. εἰς τὴν ὁποίαν ὑρόντες τὸν Κύριον, δὲν προσπίπτν νὰ τὸν παρακαλέσν νὰ μάθν πῶς ἐπέρασεν, ὐδὲ ζητῆν περὶ τῆ σημείε τέτε, ἀλλὰ μόνον ἔτζι χοντρὰ, καὶ ἀσόχασα, λέγσι· πότε ἦλθες ἐδῶ; διότι ἐκεῖνοι ὁπῆ ἐζητῆσαν νὰ τὸν ἁρπάσν νὰ τὸν κάμν βασιλέα, τώρα ὑρόντες αὐτὸν, ὐδὲν τοιῆτον βαλόντας, ἀλλὰ ἀφήσαντες τὸ θαῦμα, ζητῆν νὰ ἀπολαύσν καὶ ἄλλης τραπέζης, ὡσὰν τὴν πρώτην. διὰ τῆτο, καὶ ἐνεδίζονται παρὰ τῆ Κυρίε, διότι τὲς λέγει· μὲ ζητεῖτε, ὄχι ὅτι εἴδετε θαύματα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων, καὶ διὰ τῆτο μὲ ποθεῖτε, διὰ νὰ σᾶς τραπεζώσω πάλιν. ϛοχάζε δὲ, ὅτι ἂν καὶ τὲς ἐλέγχη, ὅμως δὲν τὲς λέγει κανένα λόγον σκληρὸν, διότι δὲν τὲς εἶπεν, ὦ γαστρίμαργοι καὶ λαίμαργοι, ἀλλὰ μὲ πραότητα. διότι θέλοντας νὰ τὲς διορθώσῃ, διὰ τῆτο τὲς ἐλεγχε. καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ τὲς φανερώσῃ τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτῶν, θέλοντας νὰ τὲς φέρῃ εἰς μεγαλήτερην πίσιν. καὶ ὅτι διόρθωσις ἦτον ὁ ἔλεγχος αὐτῶν, φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὰ ἐπίλοιπα· διότι κάμνει διδασκαλίαν χρησιμωτάτην πρὸς αὐτὲς λέγει

Κείμ. Ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ Υἱὸς τῆ ἀνθρώπε δώσει ὑμῖν. τῆτον γὰρ
Ματθ. ϛ'. ὁ Πατὴρ ἐσφράγισεν ὁ Θεός.

Ἐξήγ.

Εξήγ. Ἐσεῖς λέγει, μὴ ζητεῖτε διὰ τὰ ψωμία, διὰ νὰ ἀγαπᾶτε αὐτὴν τὴν τροφὴν, ὅμως δὲν πρέπει νὰ κλίνετε ὅλως δι' ὅλα πρὸς τὴν κοιλίαν, ἀλλὰ μάλιστα νὰ φροντίζετε τῶν πνευματικῶν, καὶ νὰ μὴν βάνετε ὄλιγωσας τὴν μέριμναν εἰς τὴν σωματικὴν τροφὴν· διότι ταύτην ἐκάλεσε βρῶσιν ἀπολυμένην. ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ὅπου θέλουν νὰ ζοῦν ἀργοὶ, καὶ μάλιστα οἱ Μασαλιανοὶ, τοῦτο τὸ ῥητὸν λαμβάνουν εἰς βοήθειαν τῆς ἀργίας αὐτῶν, κάμνει χρεία νὰ ἐξηγήσωμεν τὸ ῥητόν. διότι δὲν εἶπε τοῦτο ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, βλέπομενος νὰ ἀποκόψῃ τὴν σωματικὴν ἐργασίαν, καὶ νὰ μᾶς παρακινήσῃ εἰς ἀργίαν, διότι πᾶσαν κακίαν ἐδίδαξεν ἡ ἀργία. καὶ ἐὰν πρέπει νὰ εἰπῶμεν τὸ ἀκριβέστερον, τοῦτο εἶναι ἡ ἀπολυμένη βρῶσις, τὸ νὰ θέλῃ κανεὶς νὰ ζῇ ἀργῶς· ἀμὴ ἐκεῖνος ὅπου θέλει νὰ ἀκολουθῇ τὸν Χριστὸν, πρέπει νὰ δουλεύῃ, διὰ νὰ ἔχῃ νὰ δίδῃ καὶ ἄλλοις, διότι ὁ τοιοῦτος ἔχει μισθὸν τὴν ἐπαγγελίαν τῆς μελλούσης Βασιλείας. ἀμὴ πῶς εἶπεν ὁ Κύριος λέγει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐργάζεσθε τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολυμένην; διὰ νὰ τὸν κόψῃ τὴν πολλὴν σπουδὴν, καὶ τὴν ἔννοιαν ὅπου εἶχαν διὰ τὰ φαγητὰ, καὶ νὰ τὸν μεταγυρίσῃ ὀλίγον τίποτες πρὸς τὰ πνευματικά. καὶ λέγει, ἀλλὰ ὅτι πῶς τὴν σωματικὴν ἐργασίαν ἀποκόπτει ὁ Κύριος, φανερὸν εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου εἶπε πρὸς τὴν Μάρθαν, Μάρθα Μάρθα μεριμνᾷς, καὶ τυρβάζῃ, ἑνὸς δὲ ἐστὶ χρεία, Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο· καὶ πάλιν, μὴ μεριμνήσητε περὶ τὴν αὔριον. ταῦτα μὲν διαπορῶσιν ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν νὰ τρέφωνται ἀργῶς· ἡμεῖς δὲ τὶ λέγομεν; ὅτι ἐκεῖνο ὅπου εἶπε πρὸς τὴν Μάρθαν, δὲν εἶναι περὶ ἔργου, καὶ ἐργασίας, καὶ ἀργίας, ἀλλὰ περὶ τοῦ, νὰ ἠξεύρῃ τὸν καιρὸν, καὶ νὰ μὴν ἐξοδιάζῃ κανεὶς τὸν καιρὸν τῆς ἀκροάσεως, εἰς τὴν σπουδὴν τῶν φαγητῶν. καταπείθοντας λοιπὸν τὴν Μάρθαν, νὰ μὴν χάνῃ τὸν καιρὸν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς κοιλίας, τῆς εἶπε ταῦτα· ἐκεῖνο δὲ ὅπου εἶπε μὴ μεριμνήσητε, δὲν ἐμποδίζει τὴν ἐργασίαν, διότι ἄλλο εἶναι μέριμνα, καὶ ἄλλο ἐργασία· διότι ἠμπορεῖ καὶ νὰ ἐργάζεται κανεὶς, καὶ νὰ μὴν μεριμνᾷ. διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ λοιπὸν ὁ Κύριος, νὰ μὴν ἐμεθα προσηλωμένοι εἰς τὰ βιωτικὰ, μηδὲ νὰ φροντίζωμεν καὶ νὰ ἔχωμεν ἔννοιαν διὰ τὴν αὐριανὴν ἀνάπαυσιν, ἀλλὰ μάλιστα, θέλοντας νὰ ἐργαζώμεθα κάθε ἡμέραν, λέγει, μὴ μεριμνήσητε περὶ τὴν αὔριον. ὡσὰν νὰ ἔλεγεν ἔτζι, μὴ μεριμνήσητε πῶς νὰ δουλεύσητε σήμερον, διὰ νὰ ἀναπαυθῆτε αὔριον, ἀλλὰ τὴν τροφὴν τῆς καθεκάστης ἡμέρας, ἔσωντας νὰ τὴν ἔχετε ἀπὸ ἐργασίαν τὴν καθημερινὴν, μὴ μεριμνᾶτε περὶ τὴν αὔριον. βρῶσιν δὲ μένουσαν λέγει τὴν μυστικὴν μετάληψιν, ἤγουν τὴν ἁγίαν κοινωνίαν τῆς σαρκὸς τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν μᾶς τὴν δίδει αὐτὸς ὁ Κύριος, ὅπου ἔγινεν υἱὸς ἀνθρώπου. τὸν ὁποῖον ἐσφράγισεν ὁ Θεὸς, καὶ Πατὴρ· τουτέστιν, ἀπέδειξεν, ἐβεβαίωσεν ὅτι εἶναι υἱὸς αὐτοῦ. ἀπέδειξε μὲν γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς τοῦ λόγου διὰ τῶν θαυμάτων, ἀμὴ ἐπειδὴ πρὸς Ἰουδαίους ἐδιαλέγετον, διὰ νὰ μὴ συγχυθῆν καὶ σκανδαλισθῆν, πρὸς τὸν Πατέρα ἀνατρέχει, καὶ λέγει ὅτι παρ' αὐτὸν ἐσφραγίσθη, τουτέστιν ἐμαρτυρήθη, καὶ ἀπεδείχθη. ἐπειδὴ καὶ εἰκόνα τοῦ Πατρὸς εἶναι ὁ υἱὸς, καὶ ἐσφράγισμα, καὶ χαρακτὴρ, νόησον ὅτι παρ' αὐτοῦ ἐσφραγίσθη, καθὼς ὅπου εἶναι εἰκὼν, καὶ ἐσφράγισμα, εἰς τόσον ὅτι νὰ εἶναι τὸ λεγόμενον τοιοῦτον· διότι τοῦτον τὸν φαινόμενον υἱὸν ἀνθρώπου, ἐσφράγισεν ὁ Πατὴρ, τουτέστιν σφραγίδα καὶ εἰκόνα αὐτοῦ τὸν ἐγέννησεν, πᾶσαν ἀπαραλλαξίαν, καὶ φυσικὴν ταυτότητα ἔχων πρὸς αὐτόν. πρὸς Ἑβρ. α.

Κείμ. Εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν· τὶ ποιῶμεν, ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἵνα πιστεύσητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. εἶπον οὖν αὐτῷ· τὶ οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι, τὶ ἐργάζῃ;

Εξήγ. Τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ ζητοῦν νὰ μάθουν οἱ Ἑβραῖοι, ὄχι διὰ νὰ τὸ κάμουν, ἀλλὰ διὰ νὰ λάβουν ἀφορμὰς. ἠξεύρωντάς τες λοιπὸν, ὅτι δὲν θέλουν ὠφεληθῆ τίποτες, ὅμως διὰ τὸ κοινὸν ὄφελος τῆς διδασκαλίας τες ἀποκρίνεται, καὶ τες ἀποδείχνει· μάλιστα δὲ πρὸς πάντας τες ἀνθρώπους ἀποδείχνει, ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, τὸ νὰ πιστεύουν εἰς ἐκεῖνον ὅπου ἔστειλεν ἐκεῖνος. διότι ἡ εἰς αὐτὸν πίστις εἶναι ἔργον ὄντως κατὰ ἀλήθειαν ἱερόντε καὶ τέλειον, καὶ ὅπου ἀγιάζει ἐκείνους ὅπου τὴν ἔχουν. διότι ἡ ἀκριβὴς πίστις, γίνεται ὁδηγὸς πρὸς πᾶσαν ἀγαθὴν ἐργασίαν· καὶ ἡ ἀγαθὴ ἐργασία, σωτηρεῖ, ἤγουν φυλάγει τὴν πίστιν. διότι καὶ τὰ ἔργα χωρὶς πίστεως νεκρὰ εἶναι, καὶ ἡ πίστις χωρὶς ἔργων ὁμοίως. βλέπε δὲ τὴν ἀγνωμοσύνην καὶ ἀναισθησίαν αὐτῶν, σημεῖον πάλιν ζητοῦσιν αὐτοὶ ὅπου εἶδαν τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα θαύματα, καὶ μάλιστα τὸ θαῦμα τῶν ψωμίων ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐχόρτασαν. ὡς γαρίμαργοι λοιπὸν, πάλιν τοιοῦτον σημεῖον ζητοῦσι ὅπου νὰ βοηθᾷ τὴν κοιλίαντες. καὶ ὅτι ἀληθινὸς εἶναι ὁ λόγος, φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὰ λοιπά. Ἰωάνν. β.

Κείμ. Οἱ Πατέρες ἡμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ καθὼς ἐστὶ γεγραμμένον· Ἄρτον ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. εἶπον οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ, ἀλλ' Ἐξοδ. ις'. Ἀριθ. ια. Ψαλ. οε. Σοφ. ις'.

ὁ Πατήρμε δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τῦ Οὐρανῦ τὸν ἀληθινόν. ὁ γὰρ ἄρτος τῦ Θεῦ ἐσιν, ὁ καταβαίνων ἐκ τῦ Οὐρανῦ, καὶ ζωὴν δίδες τῷ κόσμῳ. εἶπον ἦν πρὸς αὐτὸν· Κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τῦτον.

Εξήγ. Δεν τὸ ἐλέγαμεν καλῶς, ὅτι ὡς γαστρίμαργοι ἐζητῦσαν σημεῖον, ὡσὰν τὸ πρότερον τῶν ψωμίων; Ἰδὲ λοιπὸν τὸ μάννα ἐνθυμῆνται, καὶ ὄχι ἄλλο καινόνα θαῦμα, ἤτε ἀπ' ἐκεῖνα ὁπῦ ἔγιναν εἰς τὴν ἄιγυπτον, ἤτε τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. διότι βαλόμενοι νὰ τὸν παρακινήσεν καὶ αὐτὸν νὰ κάμῃ τοιῦτον σημεῖον ὁπῦ νὰ ἠμπορῇ νὰ τὲς θρέψῃ σαρκικῶς, διὰ τῦτο ἀναφέρνεν τὸ μάννα, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς γαστριμαργίας. τὶ τὲς ἀπεκρίθη λοιπὸν ἡ ἄπειρος σοφία τῦ Θεῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησῦς Χριστός; ὅτι δεν σᾶς ἔδωκεν ὁ Μωϋσῆς τὸν ἄρτον· τετέσι τὸν ἀληθινὸν ἄρτον, δεν σᾶς τὸν ἔδωκεν ὁ Μωϋσῆς, ἀλλὰ πάντα ὅσα ἐγίνοντο τότε, ἦσαν τύποι ὁπῦ γίνονται τώρα. διότι ὁμὲν Μωϋσῆς ἦτον τύπος τῦ ἀληθινῦ Θεῦ, τῦ στρατηγῦ τῶν νοητῶν Ἰσραηλιτῶν· ὁ δὲ ἄρτος ἐκεῖνος, ἦτον τύπος ἐμῦ, ὁπῦ ἐκατέβηκα ἀπὸ τὲς Οὐρανὲς, ὁπῦ εἶμαι ἄρτος ἀληθινὸς, καὶ τρέφω ἀληθῶς. λέγει δὲ τῦ λόγετε ἄρτον ἀληθινὸν, ὄχι πῶς τὸ μάννα ἦτον ψεύτικον, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐκεῖνα ἦτον τύπος καὶ σκιὰ, καὶ ὄχι αὐτοαλήθεια. διότι καθολικὸν μάννα ὁ μονογενὴς Υἱὸς τῦ Θεῦ ἔναι, ὁπῦ ἔγινεν ἄνθρωπος, τὸ θαυμαστὸν λάλημα καὶ ἄκεσμα· διότι μάννα ἑρμηνεύεται, τὶ ἔναι τῦτο; διότι ἔσωντας νὰ τὸ ἰδῦν οἱ ἑβραῖοι, εὑρισκόμενον ἔμπροσθεν τῆς τέντας τες σορὸν χυμένον, καὶ νὰ θαυμάσεν ἀπὸ τὸ ξένον καὶ ἀσιωπήτισον ὁπῦ ἔβλεπαν, ἐρωτῦσαν ἕνας τὸν ἄλλον, τὶ ἔναι τῦτο; ὁ Κύριος λοιπὸν ἔσωντας νὰ γένῃ ἄνθρωπος ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ, αὐτὸς ἔναι τὸ καθολικὸν μάννα ὁπῦ κάμνει τὲς πάντας καὶ θαυμάζονται, εἰς τόσον ὅτι νὰ ἀπορῦν καὶ νὰ λέγεν, τὶ ἔναι τῦτο τὸ μυςήριον; πῶς ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ, καὶ γὸς ἀνθρώπε; πῶς ἀπὸ τὰ δύο ἐναντία, ἔγινεν ἕνα πρόσωπον; τὶ ἔναι τῦτο τὸ μυςήριον; ἐτῦτος λοιπὸν ὁ ἄρτος, ἔσωντας νὰ ἔναι ζωὴ φυσικὴ, ὡσὰν ὁπῦ εἶναι γὸς τῦ ζῶντος πατρὸς, κάμνει τὸ φυσικόντε, καὶ ζωοποιεῖ τὰ πάντα· διότι καθὼς τὸ ψωμὶ τῦτο ὁπῦ ἔναι ἀπὸ τὴν γῆν, βασᾶ τὴν ἀδυνατον φύσιν τῆς σαρκὸς, καὶ δεν τὴν ἀφίνει νὰ διαφθείρεται, ἔτζι καὶ ὁ Χριστὸς ζωοποιεῖ τὴν ψυχὴν διὰ τῆς ἐνεργείας τῦ ἁγίε πνεύματος, καὶ ὄχι μόνον τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα τὸ μεταγρέπει εἰς ἀφθαρσίαν. διότι διὰ τῦ Χριστῦ ἐχαρίθη ἡ ἀνάστασις εἰς τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἡ ἀφθαρσία τῶν σωμάτων. ἀλλὰ οἱ ἑβραῖοι, ἔσωντας νὰ κλίνεν πρὸς τὴν γαστέρα ἀκόμι, καὶ νὰ ἔναι ὅλως δι' ὅλε γήϊνοι, περὶ αἰθητῦ ἄρτε νοῦσι τὰ λεγόμενα, καὶ λέγεσι, δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τῦτον. ἔτζι λοιπὸν ἐλέγχετον ἡ ἀγνωσίατες, καὶ ἔλεγαν, πάντοτε δόσμας τὸν ἄρτον τῦτον, ὄχι μίαν ἡμέραν ἢ δύο, ἀλλὰ πάντοτε. τῦτο δὲ τὸ ἔλεγαν, καὶ ἀπὸ φιλαργυρίας· διότι διὰ νὰ μὴν ἐξοδιάζωμεν τὰ χρήματα εἰς τὴν ἐσοδίαν τῆς τροφῆς, δόσμας πάντοτε ἐτῦτο τὸ ὀλοσοδίασον ψωμί.

Κείμ. Εἶπεν ἦν αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. ὁ ἐρχόμενος πρός με, ἐμὴ πεινάσῃ. καὶ ὁ πιςεύων εἰς ἐμὲ, ἐμὴ διψήσῃ πώποτε. ἀλλ' εἶπον ὑμῖν, ὅτι καὶ ἑωράκατέμε, καὶ ἐ πιςεύετε. πᾶν ὅ δίδωσίμοι ὁ Πατὴρ, πρὸς ἐμὲ ἥξει· καὶ τὸν ἐρχόμενον πρός με, ἐ μὴ ἐκβάλω ἔξω. ὅτι καταβέβηκα ἐκ τῦ Οὐρανῦ, ἐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τῦ πέμψαντός με Πατρὸς.

Εξήγ. Οἱ Ἑβραῖοι ὡς γήϊνοι ὁπῦ ἦσαν, ἐθαρρῦσαν ὅτι περὶ αἰθητῦ ψωμίε τὲς ἔλεγαν ὁ Χριστὸς, καὶ διὰ τῦτο τὸν ἐπαρακαλῦσαν, καὶ ἐζητῦσαν νὰ τὲς τὸ δώσῃ, νὰ τὸ ἔχεν πάντοτε. ἐλέγχωντάστες δὲ ὁ Κύριος, καὶ δείχνωντας, ὅτι ἕως μὲν ὁπῦ ἐθαρρῦσαν περὶ αἰθητῆς τροφῆς, τὸν ἀκολυθῦσαν, ὅταν δὲ μάθωσιν ὅτι περὶ πνευματικῆς τροφῆς ἔναι τὸ λεγόμενον, πλέον δεν θέλεν τὸν ἀκολυθήσει, τὲς λέγει, ἐγὼ εἶμαι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· δεν εἶπε δὲ ὁ ἄρτος τῆς τροφῆς, ἀλλὰ τῆς ζωῆς, διότι ἐπειδὴ ἐνεκρώθησαν τὰ πάντα, μᾶς ἐζωοποίησεν ὁ Κύριος εἰς τῦ λόγετε, ὁ ὁποῖος εἶναι ἄρτος καθὼς πιςεύομεν, ὅτι τὴν ζύμωσε τῦ ἀνθρωπίνε ζυμαρίε τὴν ἔψησε μὲ τὸ πῦρ τῆς θεότητος· ἔναι δὲ ἄρτος ζωῆς, ὄχι, ὡσὰν τὴν ζωὴν ταύτην ὁπῦ ἐμεθε σωηθισμένοι, ἀλλὰ παρηλλαγμένης, ἄλλης ξένης καὶ θαυμαστῆς, ὁπῦ δεν διακόπτεται ἀπὸ τὸν θάνατον ποτὲ. ἐκεῖνος δὲ ὁπῦ πιςεύει εἰς τῦτον τὸν ἄρτον, δεν θέλει πεινάσει, ἐδὲ θέλει λιμάξει λιμὸν εἰς τὸ νὰ ἀκέσῃ λόγον Θεῦ, ἐδὲ θέλει διψάσει δίψαν νοητὴν ὁπῦ γίνεται ἀπὸ τὸ νὰ μὴν ἔχῃ τὸ νερὸν τῦ βαπτίσματος, καὶ τὸν ἁγιασμὸν τῦ ἁγίε πνεύματος. διότι ἐκεῖνος μὲν ὁπῦ ἔναι ἀβάπτιστος, ἔχει πολλὰ ξηροτάτω δίψαν, ἔσωντας ὁπῦ νὰ μὴν ἔχῃ τὸ νερὸν ὁπῦ καταψυχίζει· ὁ δὲ βαπτισμένος ἔσωντας νὰ ἔχῃ τὸ ἅγιον πνεῦμα, καταψυχίζεται πάντοτε δι' αὐτῦ. δείχνωντας δὲ ὅτι καὶ ἡ πίσις ὁπῦ νὰ πιςεύῃ κανεὶς εἰς αὐτὸν, δεν ἔναι παραμικρὸν πρᾶγμα, ἀλλὰ δῶρον καὶ χάρισμα Θεῦ, ὁπῦ δίδεται ἀπὸ τὸν Πατέρα εἰς τὲς ἀξίες, καὶ ἐκείνες ὁπῦ ἔχεν καρδίαν ἀθεῖαν, ἤγεν ἴσιαν, λέγει· ὅτι πᾶν ὅ δίδωσίμοι, ἤγεν κάθε τὶ ὁπῦ μῦ δίδει ὁ Πατήρ μα

ἔρχεται

ἔρχεται πρὸς ἐμέ· τετέσιν, ἐκεῖνοι πιστεύσιν εἰς ἐμέ, ὅσες μοῦ δώσει ὁ Πατὴρ, ἀμὴ ἐσεῖς οἱ ἑβραῖοι, ὡς ἀνάξιοι ὀπου εἶδε, δὲν μοῦ δίδεθε ἀπὸ τὸν Πατέρα μου, καὶ διὰ τοῦτο ἐδὲ ἔρχεθε πρὸς ἐμέ· διότι δὲν ἔχετε καρδίαν ἀθεῖαν, διὰ νὰ σᾶς ἀγαπήσῃ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, νὰ σᾶς φέρῃ εἰς τὴν ἐδικήμου πίστιν. ἐγὼ δὲ ἐκεῖνον ὀπου ἔρχεται πρὸς ἐμέ, δὲν θέλω τὸν ἀγάλει ἔξω· τετέσι δὲν θέλω τὸν ἀπολέσει, ἀλλὰ θέλω τὸν σώσει, καὶ θέλω τὸν παρασκεύασει νὰ ἀπολαύσῃ πολλὴν ἐπιμέλειαν. διότι ἐκατέβηκα ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν, ὄχι διὰ νὰ κάμνω τὸ θέλημά μου, ἐδὲ νὰ πράξω ἄλλο τίποτε, ἔξω ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου. ταῦτα δὲ λέγει, διὰ νὰ μάθῃ, ὅτι ἐκεῖνος ὀπου δὲν τὸν δέχεται, εἶναι ἀντίθεος, ἔχοντας νὰ ἐναντιῶται τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς. διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνοι, αὐτὸν ἔλεγαν ἀντίθεον, διὰ τοῦτο αὐτὸς μετατρέπει τὸ ἔγκλημα πρὸς αὐτὸς, καὶ λέγει τος, ἂν καὶ μὴ φανερῶς, ὅτι ἐσεῖς εἶδε ἀντίθεοι, ὀπου δὲν με δέχεθε ἐμέ ὀπου ἀκολουθῶ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς. πῶς εἶναι τώρα, ὁ Νεστόριος ὀπου λέγει, ὅτι ὅταν ἀνεχήθη ἐθεοποιήθη ὁ Χριστὸς; δὲν ἀκέεις ταλαίπωρε, ὅτι ἐκατέβη ἀπὸ τὸς Οὐρανὸς; ἐκεῖνος δὲ ὀπου νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν, φανερὸν εἶναι ὅτι δὲν εἶναι ψιλὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ Θεὸς· διότι ὁ ψιλὸς ἄνθρωπος δὲν κατεβαίνει, μόνον ἂν τύχῃ εἰς τὸν Οὐρανὸν νὰ ἀναβῇ, ἔχοντας νὰ τοῦ τὸ χαρίσῃ τοῦτο ὁ Θεὸς διὰ τὴν ἀρετήντε. ἐπειδὴ τὸ λοιπὸν ἡ κατάβασις τοῦ Κυρίε, ἐπρόλαβε τὴν ἀνάβασιν, ὁ αὐτὸς λοιπὸν, καὶ ἐκατέβη ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν, ὡς Θεὸς δηλονότι, διὰ νὰ συγκατέβῃ νὰ γένῃ ἄνθρωπος. καὶ ἀνέβη εἰς τὸς Οὐρανὸς, μετὰ τῆς σαρκὸς, ὡς ἄνθρωπος δηλονότι, ἐκεῖ ὀπου ἦτον τὸ πρότερον ὡς Θεὸς. δὲν ἦτον λοιπὸν ψιλὸς ἄνθρωπος ὁ Χριστὸς, καὶ ἐθεώθη ὕστερα καθὼς ἐφλυαρῆσεν ὁ Νεστόριος, ἀλλὰ Θεὸς προαιώνιος, καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος εἰς τὸς ὑστερινὸς καιρούς.

Κείμ. Τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρὸς, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέμοι, ἀμὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν Υἱὸν, καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν, ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον· καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

Ἑξήγ. Πυκνὰ λέγει τὸ, δέδωκέμοι ὁ Πατὴρ, διὰ νὰ κεντήσῃ τὰς καρδίας αὐτῶν, καὶ νὰ ἐγνωρίσῃ, ὅτι εἶναι ἀνάξιοι τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ. διότι ἐπειδὴ ὁ Πατὴρ δίδει τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ὡς μέγα τίποτες, ἢ αὐτοὶ δὲν τὴν ἔχεν, φανερὸν εἶναι ὅτι ἐξέπεσαν ἀπὸ τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ. ἐγὼ τὸ λοιπὸν, δὲν θέλω ἀπολέσει λέγει, ἐκείνος ὀπου νὰ μοῦ δώσῃ ὁ Πατήρ μου, τετέσιν ἐκείνος ὀπου νὰ πιστεύσῃ εἰς ἐμέ, ἀλλὰ θέλω τὸς ἀναστήσει, τὸ ὁποῖον δηλοῖ, ὅτι θέλω τὸς ἀξιώσει λαμπρᾶς ἀναστάσεως. διότι διπλῆ εἶναι ἡ ἀνάστασις, ἡ μίαμὲν κοινὴ ἢ καθολικὴ, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναστήνονται πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ· ἡ δὲ ἄλλη, τὴν ὁποίαν ἀναστήνονται μόνον οἱ δίκαιοι εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίε, ἀναλαμβανόμενοι εἰς τὸν ἀέρα, ἢ προσαπαντῶντες τῷ κυρίῳ μετὰ δόξης, ἢ παῤῥησίας. ταύτην δὲ τὴν ἀνάστασιν, ὁ Παῦλος τὴν ὀνομάζει ἐξανάστασιν, διὰ τὴν ἔπαρσιν, ἤγεν τὴν ὕψωσιν ὀπου ὑψώνονται ἀπὸ τὴν γῆν. διότι οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἀναστάνονται μὲν ἀπὸ τὰ μνήματα, ἀμὴ δὲν ἐξαναστάνονται ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν ἀέρα, ἀλλὰ κάτω ἀπομένουν ὡς κατάκριτοι. εἰς τόσον ὅτι οἱ δίκαιοι ἢ ἀναστάνονται ἢ ἐξαναστάνονται, ἁρπαζόμενοι εἰς τὸν ἀέρα εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίε μὲ ταῖς νεφέλαις· οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ, ἀναστάνονται μόνον. ἑρμηνεύων δὲ ὁ Κύριος τί ἐστὶ τὸ, πᾶν ὃ δέδωκέμοι ὁ Πατὴρ ἀμὴ ἀπολέσω, λέγει τὴν αὐτὴν ἔννοιαν μὲ ἄλλας λέξεις· ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν Υἱὸν, καὶ πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. διότι δὲν λέγει ἄλλο τίποτε, πάρεξ μόνον ἐκεῖνο ὀπου εἶπε παράνω, διότι τὸ, πᾶν ὃ δέδωκέμοι ὁ Πατὴρ, ἔναι καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι μὲ τὸ, πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν Υἱὸν, καὶ πιστεύων. τὸ δὲ ἀμὴ ἀπολέσω, ἔναι εἶναι μὲ τὸ, ἔχει ζωὴν αἰώνιον. συνεχῶς δὲ, ἤγεν πυκνὰ ἐνθυμᾶται τῆς ἀναστάσεως, διὰ νὰ καταπείσῃ, νὰ μὴν περιγράφῃ τοῦ Θεοῦ τὴν πρόνοιαν μόνον εἰς τὰ φαινόμενα, ἀλλὰ νὰ ἠξεύρῃ ὅτι εἶναι καὶ ἄλλη κατάστασις, εἰς τὴν ὁποίαν βεβαίως χωρὶς ἄλλο, θέλει ἀπολαύσει τὸν μισθὸν τῆς ἀρετῆς· ἀγκαλὰ καὶ τώρα νὰ μὴ φαίνεται καμμία πλερωμὴ τοῦ καλοῦ, διὰ τοῦτο νὰ μὴν ἀμελῇ, καὶ ἀπομένῃ ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς.

Κείμ. Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπον· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ, καταβὰς καὶ ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσὴφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν Πατέρα, καὶ τὴν μητέρα; πῶς οὖν λέγει οὗτος, ὅτι ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καταβέβηκα; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων· οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ Πατὴρ ὁ πέμψας με, ἑλκύσῃ αὐτὸν, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

Ἑξήγ. Ἔσωντας νὰ εἰπῇ ὁ Κύριος, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἄρτος, ἐγόγγυζον οἱ Ἰουδαῖοι, ὡσάν ὀπου ἐπλανέθηκαν· διότι ἕως μὲν ὀπου ἐνόμιζον ὅτι περὶ σιδηρᾶ ψωμὶς τὸς λέγει, ὑπέμεναν

μὲ πραότητα, θαῤῥοῦντες νὰ τὲς δώση τὸ ψωμίον τῦτο, καὶ νὰ θεραπεύσεν τὶὼ κοιλίαν-
τες, ἐπειδὴ δὲ τὲς ἐφανέρωσεν ὅτι δὺν τες λέγει, διὰ αἰθητὸν ψωμὶ, ἀλλὰ περὶ πνευμα-
τικῦ ψωμίε εἶναι ὁ λόγος αὐτῦ, τότε ἀπογνῶντες, ἐγόγγυζον. διότι πῶ τόση γνῶσις εἰς αὐ-
τὲς νὰ νοήσεν τροφὶὼ πνευματικὶὼ, καὶ ζωὶὼ, καὶ ἀνάσασιν; ἐσκανδαλίζοντο λοιπὸν εἰς
αὐτὸν, βλέποντες μὲν τὶὼ μητέρα αὐτῦ, ἀκέοντες δὲ ὁπῦ ἔλεγεν ὅτι ἐκ τῦ Οὐρανῦ ἐκατέ-
βηκα. μὴ νοῦντες λοιπὸν, ὅτι καὶ Θεὸς εἶναι ὁ αὐτὸς, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ φαινόμενον βλέ-
ποντες, ἐγόγγυζον πῶς τάχα ὑπερηφανεύετον ὁ Κύριος, καὶ ἔλεγον, δὺν εἶναι ἐτῦτος ὁ
υἱὸς τῦ Ἰωσὴφ; αὐτὸς δὲ ὁ Σωτὴρ, δὺν ἀποκρίνεται αὐτοῖς, ὅτι δὺν εἶμαι υἱὸς τῦ Ἰωσὴφ.
διότι δὺν ἐδωύοντο νὰ νοήσεν τὶὼ ἀνεκλάλητον γέννησιν αὐτῦ τὴν ἐκ τῆς παρθένε. καὶ ἐὰν
τὶὼ κατὰ σάρκα γέννησιν, δὺν ἐχωρῆσεν ἡ διανόια αὐτῶν, πόσῳ μᾶλλον τὶὼ ἐκ τῦ Πατρὸς
προαιώνιον γέννησιν. τὶ δὲ τὲς ἀποκρίνεται; δὲν δωύεται κανεὶς νὰ ἔλθῃ πρὸς ἐμένα, ἐὰν
δὺν τὸν σύρῃ ὁ Πατήρ με. τῦτο δὲ τὸ λέγει, ὄχι πῶς νὰ βιάγνῃ τὸ αὐτεξέσιον, μὴ γένοιτο·
ἀλλὰ δείχνωντας ὅτι πολλῆς σωεργείας χρειάζεται ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἐκεῖνος ὁπῦ μέλλει νὰ
πιστύσῃ. καὶ ἄλλο δὲ, ἐκείνες σύρνει ὁ Πατὴρ, ὅσοι εἶναι κατὰ τὶὼ προαίρεσιν ἐπιτηδειό-
τατοι· ἐκείνες δὲ ὁπῦ κάμνν τῦ λόγυτες ἀνεπιτηδείες, δὺν τὲς σύρνει εἰς τὶὼ πίσιν. διότι
καθὼς ὁ Μαγνήτης, δὺν σύρνει πάντα εἰς ὅσα προσεγγίσει πρὸς τῦ λόγυτε, ἀλλὰ μόνον
πρὸς τὸν σίδηρον· ἔτζι καὶ ὁ Θεὸς, πρὸς πάντας μὲν ἐγγίζει, ἀλλὰ μόνες τὲς ἐπιτηδειοτέ-
ρες, καὶ ὁπῦ δείχνν τίποτες Φιλίαν, καὶ συγγνώμην πρὸς αὐτὸν, ἐκείνες σύρνει πρὸς τὶὼ
πίσιν. ὁ μὲν Πατὴρ λοιπὸν τὲς σύρνει, καὶ τὲς προσφέρει πρὸς τὸν υἱόν· ὁ δὲ υἱὸς τὲς
ἀναζαίνει, καὶ τὲς ζωοποιεῖ, χαριζόμνος αὐτοῖς τὶὼ πνοὶὼ καὶ ζωὶὼ τῶν ἀγαθῶν, ἡ ὁποία
εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἡ ἁγία Τριὰς λοιπὸν βέργετεῖ ἐκείνες ὁπῦ πιστύσεν, καὶ ὄχι
κατὰ μέρος, ὁ Πατὴρ μόνος, ἢ ὁ Υἱὸς μόνος, ἀλλὰ καθὼς εἶναι μία φύσις, ἔτζι καὶ ἡ ἐ-
νέργεια τῆς βέργεσίας μία εἶναι. ὁ Πατὴρ τὲς προσφέρει, ὁ Υἱὸς τὲς ζωοποιεῖ, ἢ τὸ Πνεῦ-
μα τὸ ἅγιον γίνεται ἀντὶ πνοῆς εἰς ἐκείνες ὁπῦ ζωοποιῆνται, διότι κάθε ἕνας ὁπῦ νὰ ζῇ,
ἔχει πνοὶὼ. βλέπε δὲ τὴν ἀνθεντείαν τῦ Υἱῦ, ὅτι ἐγὼ λέγει ἀναζήσω αὐτὸν, διότι δὲν εἶπεν
ὁ Πατήρ με ἀναζήσει αὐτὸν, ἀλλὰ ἐγὼ. διότι δὲν λαλεῖ πάντοτε ταπεινὰ, ἀλλὰ πολλᾶις
φορᾶις φανερόνει καὶ τὸ ὕψος τῆς θεότητος αὐτῦ.

Ἡσαΐ. νδ. Κείμ. Ἔσι γεγραμμένον ἐν τοῖς Προφήταις· καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ
Ἱερεμ. λα. τῦ Θεῦ. πᾶς ὃν ὁ ἀκέσας παρὰ τῦ Πατρὸς καὶ μαθὼν, ἔρχεται πρός με·
οὐχ ὅτι τὸν Πατέρα τὶς ἑώρακεν, εἰμὴ ὁ ὢν παρὰ τῦ Θεῦ, ἔτος ἑώρακε τὸν
Πατέρα. ἀμὶὼ, ἀμὶὼ λέγω ὑμῖν, ὁ πιστύων εἰς ἐμὲ, ἔχει ζωὶὼ αἰώνιον.

Εξήγ. Παραπάνω εἶπεν, ὅτι ὅποιον σύρει ὁ Πατὴρ ἐκεῖνος ἔρχεται πρὸς ἐμένα, θέ-
λωντας δὲ νὰ τὸ κατασκεβάσῃ τῦτο, ἀναφέρει τὸν λογον ἐπὶ τὲς Προφήτας. διότι λέγει
εἶναι γραμμένον εἰς τὲς Προφήτας, ὅτι θέλεν εἶθαι πάντες διδακτοὶ τῦ Θεῦ· παντες δὲ
ὅσοι θέλεν δηλονότι· διότι ὁ Πατὴρ, εἶναι κοινὸς διδάσκαλος, ἢ δείχνει τὸν Υἱὸν αὐτῦ εἰς τὲς
ἀναζίες νὰ τὸν καταλάβεν διὰ ἀποκαλύψεως. διότι ἔσωντας νὰ πιάνῃ τὰς καρδίας τῶν
ἁπλῶν καὶ ἀπονήρων, τὲς φανερόνει τὸν Υἱὸν, καθὼς τὸν ἐφανέρωσε καὶ τῦ Πέτρε. ἐκεῖ-
νος λοιπὸν ὁπῦ ἀκέει ἀπὸ τὸν Πατέρα, τετέσιν ἐκεῖνος ὁπῦ δέχεται τὶὼ ἀποκάλυψιν τῦ
Πατρὸς, καὶ γίνεται ἀληθινὸς μαθητὴς ἐκείνε, ἐκεῖνος ἔρχεται πρὸς ἐμένα. βλέπε δὲ πῶς
τὰ λέγει ὅλα μετὰ ἀκριβείας, διότι δὲν εἶπεν ἁπλῶς, ἐκεῖνος ὁπῦ ἀκέει ἀπὸ τὸν Πατέρα
μόνον, ἀλλὰ ἐκεῖνος ὁπῦ ἀκέει καὶ μανθάνει· διότι δὲν φθάνει, τὸ νὰ ἀκέσῃ μόνον, ἀλ-
λὰ πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἡ μάθησις. τὸ λοιπὸν, προτήτερα εἰς τὴν Παλαιὰν, δὲν ἦσαν διδαγ-
μένοι παρὰ τῦ Θεῦ; ἦσαν μὲν καὶ τότε, πλὴν ὄχι τοσῦτον, διότι ἐδὼ εἶναι τὸ ἐξαίρετον
καὶ καθολικὸν, εἰς τὴν Νέαν λέγω Διαθήκλω. διότι τότε μὲν διὰ ἀνθρώπων ἐμάνθανον τῦ
Θεῦ τὰ θελήματα, τώρα δὲ ἔσωντας νὰ σαρκωθῇ ὁ Υἱὸς, παρ' αὐτῦ τῦ Πατρὸς γίνεται
ἡ μάθησις διὰ τῦ ἁγίε πνεύματος. εἰς τόσον ὅτι νὰ πληρωθῇ ὁ λόγος τῦ Προφήτε, ὁπῦ
Ψαλ. λε. λέγει, ἐν τῷ φωτὶ σῦ τῦ Πατρὸς, τετέσι τῷ Πνεύματι, ὀψόμεθα ἦγν θέλομεν ἰδεῖ
φῶς, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ Υἱὸς, πρεπόντως λοιπὸν τώρα εἴμεθε διδακτοὶ Θεῦ πάντες, ὅσοι
ἐδεχθήκαμεν τὴν πίσιν τῦ Χρισῦ. ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι ἐκεῖνος ὁπῦ ἀκέει παρὰ τῦ Πατρὸς ἔρ-
χεται πρὸς ἐμένα, διὰ νὰ μὴ θαῤῥοῦσῃ κανεὶς ὅτι περὶ αἰθητῦ Πατρὸς λέγει, εἶπεν· ὅτι
δὲν λέγω τῦτο, πῶς βλέπει τινὰς τὸν Πατέρα, πάρεξ μόνον ὁ υἱὸς, ὁπῦ εἶναι ἀληθῶς ἀπ'
αὐτὸν, καὶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἐσίας, ἦγν τῆς φύσεως αὐτῦ. διότι ὅλοι ἀπὸ τὸν Θεὸν εἴμεθεν,
ἀλλὰ ὁ καθολικὸς Υἱὸς ἕνας εἶναι, ὁ ὁποῖος ἠξεύρει ἢ τὸν Πατέρα.

Κείμ. Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. οἱ Πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν
τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἀπέθανον· ἔτός ἐσιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τῦ Οὐρανῦ καταβαίνων,
ἵνα τὶς ἐξ αὐτῦ φάγῃ, καὶ μὴ ἀποθάνῃ. ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ
τῦ Οὐρανῦ καταβὰς· ἐάντις φάγῃ ἐκ τέτε τῦ ἄρτε, ζήσεται εἰς τὸν
αἰῶνα·

αἰῶνα· καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξμε ἐσὶν, ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τᾶ κόσμε ζωῆς.

Εξήγ. Πρὸς τὸ μάννα συγκρίνει τὴν τροφὴν ὁπᾶ δίδει αὐτὸς· διότι λέγει, ἐγώ μὲν εἰμὶ ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, τὸ δὲ μάννα, ἐκεῖνοι ὁπᾶ τὸ ἔφαγαν ἀπέθαναν. τὸ δὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ, δὲν τὸ ἐπρόσθεσεν ἔτζι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ θέλωντας νὰ δείξῃ, ὅτι ἐδὲ εἰς πολὺν καιρὸν δὲν τὸ εἶχαν τὸ μάννα οἱ Πατέρες αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν ἔρημον, ἢ ἐδὲ ἦλθε μετ' αὐτὲς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. ἀμὴ τὸ ψωμίον τᾶτο, δὲν ἦναι τοιᾶτον, ἀλλὰ παντοτεινὸν ἦναι, εἰς τόσον ὅτι ἐὰν πιςεύσῃ εἰς αὐτὸν, θέλει δεχθῇ μεγαλήτερα ἀγαθὰ ἀπὸ τὲς Πατέρας αὐτῶν, ἂν θελήσει. καὶ πῶς δὲν ἦναι μεγαλήτερα ἐκεῖνα ὁπᾶ δίδει ὁ Χριςὸς; διότι ἐὰν ἢ γεθῇ τινὰς θάνατον, ἀλλ' ὅμως ζῇ διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναςάσεως. Φανερὰ δὲ ἐδὼ περὶ τῆς κοινωνίας τῆς ἁγίας σαρκὸς αὐτᾶ λέγει· διότι τὸ ψωμίον λέγει, ὁπᾶ νὰ σᾶς δώσω ἐγὼ ἦναι ἡ σάρκαμε, τὴν ὁποίαν θέλω δώσει ἐγὼ διὰ τὴν ζωὴν τᾶ κόσμε. δείχνωντας δὲ τὴν ἐξεσίαν τε, ὅτι ὄχι ὡς δᾶλος, καὶ μικρότερος τᾶ Πατρός τε ἐσαυρώθη, ἀλλὰ θελληματικῶς, λέγει, ὅτι ἐγὼ θέλω δώσει τὴν σάρκαμε ὑπὲρ τῆς τᾶ κόσμε ζωῆς. διότι ἂν καὶ λέγῃ ὅτι ἀπὸ τὸν Πατέρα ἐδόθη, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀπατός τε ἐδόθη· ἐκεῖνο μὲν, διὰ νὰ μάθωμεν τὴν ὁμόνοιαν ὁπᾶ ἔχει πρὸς τὸν Πατέρα· τᾶτο δὲ, διὰ νὰ καταλάβωμεν τὴν αὐτεξεσιότητα τᾶ Υἱᾶ. ςοχάσε δὲ, ὅτι ὁ Ἅγιος ἄρτος ὁπᾶ μεταλαμβάνομεν ἡμεῖς εἰς τὰ ἅγια Μυςήρια, δὲν ἦναι ἀντίτυπος τῆς σαρκὸς τᾶ Κυρίε, ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἴδια, καὶ καθολικὴ σάρκα τᾶ Χριςᾶ· διότι δὲν εἶπεν ὅτι ὁ ἄρτος ἐκεῖνος ὁπᾶ θέλω δώσει ἐγὼ, ἦναι ἀντίτυπον τῆς σαρκός με, ἀμὴ εἶπεν ὅτι ἡ σάρκαμε ἦναι. διότι ὁ ἄρτος τᾶτος, μεταγυρίζει μὲ κάποιον τρόπον ὁπᾶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν εἰπῇ τινὰς, διὰ τῆς μυςικῆς ὁλογίας, καὶ τῆς ἐπιφοιτήσεως τᾶ ἁγίε πνεύματος, καὶ γίνεται σάρξ τᾶ Κυρίε. καὶ ἂς μὴ θαυμάζῃ κανεὶς πῶς γίνεται τὸ ψωμὶ σάρκα, διότι, καὶ ὅταν ἐπεριπάτει ὁ Κύριος μὲ τὴν σάρκα, καὶ ἐτρέφετον μὲ τὸ ψωμὶ, τὸ ψωμὶ ἐκεῖνο εἰς τὴν ἁγίαν σάρκα αὐτᾶ ἐμετεβάλλετο, καὶ ἐγίνετον ὅμοιον τῆς ἁγίας σαρκὸς αὐτᾶ, καὶ ἐνεργᾶσεν εἰς αὔξησιν, καὶ σύςασιν τῆς ἁγίας σαρκὸς αὐτᾶ, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον· καὶ τώρα λοιπὸν ὁ ἄρτος, εἰς σάρκα τᾶ Κυρίε μεταβάλλεται. ἀμὴ πᾶς λοιπὸν λέγει, δὲν φαίνεται σάρκα εἰς ἡμᾶς ἀλλὰ φαίνεται ἄρτος; διὰ νὰ μὴν συγχαινώμεθεν ἡμεῖς, καὶ δὲν θέλομεν νὰ τὸν φάγωμεν· διότι ἂν ἤθελε φαίνεθαι σάρκα, δὲν ἠθέλαμεν δέχεθαι νὰ τὸν μεταλάβωμεν, ἀμὴ διὰ νὰ συγκαταβαίνῃ ὁ Κύριος εἰς τὴν ἀθένειαν τὴν ἐδικήμας, διὰ τᾶτο φαίνεται τοιαύτη εἰς ἡμᾶς ἡ ἁγία κοινωνία, ὡσὰν τὴν τροφὴν ὁπᾶ εἴμεθε σωηθισμένοι. ὑπὲρ τῆς τᾶ κόσμε δὲ ζωῆς λέγει, πῶς ἔδωκε τὴν σάρκα αὐτᾶ εἰς θάνατον, ὅτι ἔςωντας νὰ ἀποθάνῃ, ἔλυσε τὸν θάνατον. ζωὴν δὲ τᾶ κόσμε νόησον τάχα μὲν, καὶ τὴν ἀνάςασιν· διότι ὁ θάνατος τᾶ Κυρίε ἐπραγματεύθη τὴν ἀνάςασιν εἰς ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. τάχα δὲ καὶ τὴν ἐν ἁγιασμῷ καὶ μακαριότητι ζωὴν, ζωὴν τᾶ κόσμε τὴν ὀνομάζει· διότι ἐὰν καὶ δὲν ἐδέχθησαν πάντες τὸν ἁγιασμὸν, καὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν, ἀλ' ὅμως ὁ Κύριος, διὰ τὴν ζωὴν τᾶ κόσμε ἔδωκε τᾶ λόγε τε, καὶ ὅσον τὸ εἰς ἐκεῖνον, ἐσώθη ὁ κόσμος, καὶ ἡ Φύσις ἅπασα ἡγιάθη· ὡσὰν ὁπᾶ ἔλαβε δυνάμιν νὰ νικᾶ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἡ ἁμαρτία ἀφανίθη διὰ τᾶ ἑνὸς ἀνθρώπε, τᾶ Κυρίε ἡμῶν Ἰησᾶ Χριςᾶ, καθὼς καὶ δι' ἑνὸς ἀνθρώπε τᾶ Ἀδὰμ, ἐξέπεσεν εἰς ἁμαρτίαν.

Κείμ. Ἐμάχοντο ἓν πρὸς ἀλλήλες οἱ Ἰδδαῖοι, λέγοντες· πῶς δυνάται ἕτος ἡμῖν δῆναι τὴν σάρκα φαγεῖν; εἶπεν ἓν αὐτοῖς ὁ Ἰησᾶς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τᾶ Υἱᾶ τᾶ ἀνθρώπε, καὶ πίητε αὐτᾶ τὸ αἷμα, δὲν ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ὁ τρώγων με τὴν σάρκα, καὶ πίνων με τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον· καὶ ἐγὼ ἀναςήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ, ἡ γὰρ σάρξμε ἀληθῶς ἐσι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμαμε ἀληθῶς ἐσι πόσις.

Εξήγ. Ἐςωντας νὰ ἀκόσει οἱ Ἰδδαῖοι, πῶς ἔλεγεν ὁ Κύριος νὰ δώσῃ τὴν σάρκατε νὰ τὴν φάγει, ἀπιςῆσι· διὰ τᾶτο λέγει καὶ τὸν λόγον τῆς ἀπιςίας, τὸ πῶς. διότι ὅταν σέβει εἰς τὴν ψυχὴν λογισμοὶ ἀπιςίας, τότε σωέρχεται καὶ τὸ, πῶς. διὰ τᾶτο καὶ αὐτὸς, θέλωντας νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἦναι ἀδυνάτον τᾶτο, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἀναγκαῖον, καὶ δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ ἔχει ζωὴν ἀλλέως, λέγει, ὅτι ἐὰν δὲν φάγετε τὴν σάρκαμε, καὶ τὰ λοιπά. ἔτζι καὶ ὁ Νικόδημος, ἐξ ἀπιςίας ἔλεγεν, πῶς δυνάται ἄνθρωπος νὰ σέβῃ εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτᾶ. πρέπει λοιπὸν, εἰς ἡμᾶς ὁπᾶ ἀκόομεν, ὅτι Ἐὰν δὲν φάγωμεν τὴν σάρκα τᾶ Υἱᾶ δὲν ἔχομεν ζωὴν· νὰ ἔχωμεν πίςιν καθαρὰν εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν, καὶ νὰ μὴν ζητᾶμεν τὸ πῶς. διότι ὁ ψυχικὸς ἄνθρωπος, τετέςιν ἐκεῖνος ὁπᾶ ἀκολθεῖ λογισμὲς ἀνθρωπίνες, καὶ ψυχικὲς, ἤγεν Φυσικὲς, ὁ τοιᾶτος δὲν δέχεται ἐκεῖνα ὁπᾶ ἦναι πνευματικὰ, καὶ ὑπὲρ Φύσιν· καθὼς λοιπὸν καὶ τὴν πνευματικὴν τροφὴν τῆς σαρκὸς τᾶ Κυρίε, δὲν τὴν νοεῖ· τὴν ὁποίαν ὅσοι δὲν τὴν μεταλαμβάνει, θέλει ἐίθαι ἀμέτοχοι τῆς αἰωνίε ζωῆς,

Ἰωάνν. γ'.

ἔσωντας νὰ μὴ δέχωνται τὸν Ἰησῆν ὅπῆ εἶναι ἀληθινὴ ζωὴ. διότι ἡ σάρξ ὅπῆ μεταλαμβάνωμεν, δὲν εἶναι ψιλῆ ἀνθρώπε σάρκα, ἀλλὰ Θεῆ, καὶ ὅπῆ δυώμεθα νὰ θεοποιήθωμεν, ὡσὰν ὅπῆ ἐσμίχθη μὲ τὴν θεότητα. αὐτὴ εἶναι, καὶ ἀληθινὴ τροφὴ, διότι δὲν εἶναι τροφὴ ῥύσεως, ἢ φθαρτὴ, ἢ πρόσκαιρη, ἀλλὰ εἶναι σωτηρίας τῆς αἰωνίε ζωῆς. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ πιοτὸν τῆ αἵματος τῆ Κυρίε, εἶναι ἀληθινὸν πιοτὸν, ὅτι δὲν παύει μόνον πρὸς ὥρας τὴν δίψαν, ἀλλὰ δὲν διψᾷ πλέον ποτὲ, ἐδὲ χρειάζεται ἄλλο πιοτὸν ἐκεῖνος ὅπῆ τὸ πίει, καθὼς ἔλεγε
Ἰωάνν. δ'. καὶ πρὸς τὴν σαμαρίτισσαν, ὅτι ἕτις πίει ἀπὸ τὸ νερὸν ὅπῆ νὰ δώσω ἐγὼ, δὲν θέλει διψήσει ποτέτε. διότι ἕτις δεχθῆ τὴν χάριν τῆ παναγίε πνεύματος, διὰ τῆς ἁγίας κοινωνίας, δὲν πεινᾷ πλέον τὴν νοητὴν πεῖνα, ἕτε διψᾷ τὴν δίψαν ὅπῆ διψῆν οἱ ἄπιστοι.

Κείμ. Ὁ τρώγωνμε τὴν σάρκα, καὶ πίνωνμε τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. καθὼς ἀπέστειλέμε ὁ ζῶν Πατὴρ, κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν Πατέρα· ἢ ὁ τρώγωνμε, κἀκεῖνος ζήσεται δι' ἐμὲ. ἔτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τῆ οὐρανῆ καταβὰς· ἐ καθὼς ἔφαγον τὸ μάννα οἱ Πατέρες ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἀπέθανον. ὁ τρώγων τῆτον τὸν ἄρτον, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

Εξήγ. Ἀπ' ἐδῶ μανθάνομεν τὸ μυστήριον τῆς θείας κοινωνίας, διότι ἐκεῖνος ὅπῆ τρώγει καὶ πίνει τὸ σῶμα, καὶ αἷμα τῆ Κυρίε, μένει εἰς αὐτὸν τὸν Κύριον, καὶ ὁ Κύριος εἰς αὐτόν. διότι γίνεται κάποια συγκεράσις, ἤγουν ἀνακάτωσις, καὶ σμίξις, ξένη καὶ θαυμασὴ, εἰς τόσον ὅτι νὰ εἶναι ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν Θεόν. δὲν ἀκέεις φρικτὸν ἄκεσμα; δὲν τρώγωμεν Θεὸν ψιλὸν, διότι ὁ Θεὸς εἶναι ἀναφὴς ἤγουν δὲν πιάνεται, καὶ ἀσώματος, καὶ ἔτε μὲ τὰ ὀμμάτια φαίνεται, ἔτε μὲ ὀδόντια τρώγεται. ἐδὲ πάλιν ψιλῆ ἀνθρώπε σάρκα τρώγωμεν, διότι δὲν δυώμεθα νὰ μᾶς ὠφελήσῃ τίποτες. ἀλλὰ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς, ἔσμιξε τῆ λόγε μὲ τὴν σάρκα κατὰ τὴν ἄῤῥητον, ἤγουν ἀνεκλάλητον ἕνωσιν, ζωοποιὸς εἶναι ἡ σάρξ. ὄχι πῶς ἐμεταγύρισεν εἰς τὴν φύσιν τῆ Θεῆ, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τῆ πεπυρωμένε σιδήρε, ὁ ὁποῖος καὶ σίδηρος μένει, καὶ τῆ πυρὸς τὴν ἐνέργειαν δείχνει. ἐτζὶ λοιπὸν, καὶ ἡ σάρξ τῆ Κυρίε, μένουσα σάρξ, εἶναι καὶ ζωοποιὸς, ὡς σάρξ ὅπῆ εἶναι τῆ Θεῆ λόγε. Καθὼς λοιπὸν λέγει, ζῶ ἐγὼ διὰ τὸν Πατέρα, τετέσιν ἔσωντας νὰ γεννηθῶ ἀπὸ τὸν Πατέρα, ὁ ὁποῖος εἶναι ζωὴ, ἐτζὶ καὶ ἐκεῖνος ὅπῆ μὲ τρώγει, θέλει ζήσει ἀπὸ ἐμένα. ἔσωντας νὰ σμιχθῇ μὲ τῆ λόγεμε, καθὼς καὶ μετασοιχειέμενος εἰς ἐμένα ὅπῆ δυώμαι νὰ ζωογονήσω. ὅταν δὲ ἀκέσῃς ὅτι ἐγὼ ζῶ, μὴ νομίσῃς αὐτὸν, ὅτι κατὰ μετοχὴν ζωῆς ζῇ· διότι ἂν ἦτον ἔτζι, ἤθελε λέγεθαι ζῶον ὁ Θεὸς ὡσὰν ἡμᾶς, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἔτζι, διότι ἔτε ὁ Θεὸς λέγεται ζῶον, ἔτε ἄλλο κανένα πρᾶγμα ἀπὸ τὰ κτισά, ὀνομάζεται ζωή. συχνάκις δὲ ἄνω καὶ κάτω γρέφει τὸ, οἱ Πατέρες σας ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, διὰ νὰ καταπείσῃ ἐκείνες ὅπῆ τὸν ἤκεσαν, ὅτι ἐὰν ἐγένετο δυωτὸν, τεσσαράκοντα χρόνες χωρὶς νὰ σπείρεν καὶ νὰ θερίσεν νὰ διατραφῆν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, καὶ νὰ διακρατηθῇ ἡ ζωὴ αὐτῶν, πολλῶ μᾶλλον τώρα, θέλει κρατήσει τὴν ζωὴν ἡμῶν τὴν νοητὴν ὁ Κύριος, μὲ τὸν καλλιώτερον ἄρτον, τὴν σάρκα αὐτῆ, ὅπῆ ἐσυσάθη χωρὶς σπορὰν ἀνδρὸς ἐκ τῆς γῆς τῆς παρθένε. παντοχῆ δὲ ζωὴν ἀναφέρνει, καὶ συχνάκις φέρνει τὸ ὄνομα τῆτο, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἄλλο τίποτες τόσον γλυκὺ εἰς τὲς ἀνθρώπες ὡσὰν τὴν ζωήν. δυώσαι λοιπὸν καὶ ἐσὺ νὰ τρώγῃς, καὶ νὰ πίνῃς τὸ σῶμα, καὶ αἷμα τῆ δεσπότε, ὄχι μόνον κατὰ τὴν μυστικὴν μετάληψιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον· διότι τὴν μὲν σάρκα τὴν τρώγει κανεὶς, ὅταν περιπατῇ διὰ πρακτικῆς ἀρετῆς, διότι δυσκολοδέλβοτον εἶναι ἡ σάρκα, καθὼς καὶ ἡ πρακτικὴ ἀρετὴ, εἶναι κοπιαστική· τὸ δὲ αἷμα τὸ πίνει τινὰς ὡς οἶνον ὅπῆ εὐφραίνει τὴν καρδίαν, ἐκεῖνος ὅπῆ εἶναι θεωρητικὸς, διότι δὲν ἔχει κόπον ἡ θεωρία, μάλιστα δὲ εἶναι καὶ ἀνάπαυσις τῶν κόπων, καὶ ὁμοιάζει ὡσὰν τὸ πιοτὸν, διότι καὶ τὸ πιοτὸν, ἀκοπιαστότερον εἶναι, ἀπὸ τὸ φαγί.

Κείμ. Ταῦτα εἶπεν ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καπερναούμ. πολλοὶ οὖν ἀκέσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῆ, εἶπον· σκληρός ἐστιν ὁ λόγος ἔτος· τὶς δυώαται αὐτῆ ἀκέειν; εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησῆς ἐν ἑαυτῷ, ὅτι γογγύζεσι περὶ τέτε οἱ μαθηταὶ αὐτῆ, εἶπεν αὐτοῖς· τῆτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν Υἱὸν τῆ ἀνθρώπε, ἀναβαίνοντα ὅπε ἦν τὸ πρότερον.

Εξήγ. Τίνος ἕνεκεν ἐδίδασκεν ἐν τῇ συναγωγῇ; ἕνα μὲν, βελόμενος νὰ σύρῃ τὸ πλῆθος πρὸς πίσιν, καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ δείξῃ πῶς δὲν εἶναι ἐναντίος τῆ νόμε ὅπῆ ἀναγινώσκετον εἰς ταῖς συναγωγαῖς. διατὶ δὲ ἐπρόσφερε τὲς τοιέτες λόγες εἰς τὸ μέσον, ὅπῆ δὲν ἔμελε νὰ ὠφελήσῃ κανένα, μάλιστα δὲ, καὶ νὰ σκανδαλίσῃ πολλές; διότι οἱ μαθηταὶ αὐτῆ ἀκέσαντες, εἶπον, σκληρὸς εἶναι ὁ λόγος τῆτος, τὶς ἠμπορεῖ νὰ τὸν ἀκέῃ; τί ἦτον λοιπὸν τὸ ὄφελος ἀπὸ τὰ λόγια ταῦτα; μέγα καὶ πολὺ, διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνοι τῆς σωματικῆς τροφῆς ἐνθυμῆντο συχνάκις, καὶ τὸ μάννα ἤφεραν εἰς τὸ μέσον, δείχνοντάς τες ὅτι ὅλα ἐκεῖνα σκιὰ καὶ τύποι ἦσαν, τῆτα δὲ ὅπῆ τὲς λέγει αὐτὸς τώρα, εἶναι ἀλή-

θεια

θεια, διὰ τῦτο τὰ λέγει αὐτὰ, καὶ τὲς ἀναφέρει περὶ τροφῆς πνευματικῆς, διὰ νὰ τὲς καταπείσῃ νὰ μεταγυρίσθ ἀπὸ τὰ αἰθητὰ. καὶ τὲς τύπες μὲν, καὶ τὰς σκιὰς νὰ καταφρονήσθ, καὶ νὰ προσδράμθ εἰς τλὺ ἀλήθειαν. ἀλλὰ ἐκεῖνοι μὴ δυνάμενοι νὰ νοήσθ τίποτες πνευματικὸν, ἐδὲν ὠφελῶνται, ἀλλὰ μάλιστα φθόγθ, καὶ λέγθ ὅτι σκληρὸς εἶναι ὁ λόγος ἔτος, ἤγθ τραχὺς καὶ ἀπαράδεκτος. διότι ποῖος ὀπῦ νὰ εἶναι σαρκικὸς, δυάται νὰ δεχθῇ τροφὴν πνευματικλὺ; καὶ ἄρτον ὀπῦ ἐκατέβη ἀπὸ τὲς ἀρανὲς; καὶ ὅτι νὰ τρώγεται σάρκα; ὅταν δὲ ἀκέσῃς ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτῦ ἐσκανδαλίσθησαν, μὴ θαῤῥῆσῃς τὲς καθολικὲς μαθητὰς, ἀλλὰ ἐκείνες ὀπῦ τὸν ἀκολεθῦσαν εἰς τάξιν μαθητῶν, καὶ ὀπῦ μόνον εἰς τὸ φαινόμενον ἐχηματίζοντο πῶς ἐδιδάσκοντο ἀπὸ λόγετε. διότι καὶ εἰς τὲς μαθητὰς ἦσαν τινὲς, οἱ ὁποῖοι ὡς πρὸς τὸν ὄχλον μὲν συγκρινόμενοι ἐλέγοντο μαθηταὶ, διότι ἀπόμεναν σιμάτε περισσὸν καιρὸν ἀπὸ τὲς ὄχλες, ὡς δὲ πρὸς τὲς μαθητὰς αὐτῦ συγκρινόμενοι, δὲν ἦσαν ἄξιοι ἐδὲ διατίποτες, ὡσὰν ὀπῦ πρὸς ὥρας μόνον ἐπίστθσαν εἰς αὐτὸν, καὶ ἀπὸ ψυχρᾶς διαθέσεως. βλέπε δὲ ἀγνωσίαν, ὅσον ἔπρεπε νὰ ἐρωτήσθ, καὶ νὰ μάθθ ἐκεῖνα ὀπῦ τὲς ἔλεγεν, αὐτοὶ σανδαλίζονται καὶ φθόγθ. καὶ δὲν λαμβάνθ κανένα πνευματικῶς, ἀλλὰ πάντα κατὰ τὸ φαινόμενον· διότι ἐπειδὴ σάρκα ἤκθαν, ἐνόμιζαν ὅτι τὲς ἀναγκάζει νὰ γένθ σαρκοφάγοι, ἤγθ νὰ τρώγθ σάρκας, καὶ νὰ πίνθ αἷμα. ἡμεῖς δὲ ὀπῦ τὰ νοῦμεν πνευματικῶς, δὲν εἴμεθε σαρκοφάγοι, ἀλλὰ μάλιστα, καὶ ἁγιαζόμεθε διὰ τῆς τοιαύτης τροφῆς. θέλωντας δὲ νὰ τὲς δείξῃ ὅτι ὡς Θεὸς ὀπῦ εἶναι δὲν τὸν λανθάνει τίποτες ἀπὸ ὅσα εἶχαν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν, λέγει τε· τῦτο σᾶς σκανδαλίζει; ἐὰν τὸ λοιπὸν μὲ ἰδῆτε ἐμένα ὀπῦ φαίνομαι ὑὸς ἀνθρώπε νὰ ἀναβαίνω εἰς τὸν ἀρανὸν, ἐκεῖ ὀπῦ εἶμεν προτήτερα ὡς Θεὸς, τὶ θέλετε κάμῃ; διότι ὁ αὐτὸς ἀναβαίνει ὡς ἄνθρωπος, ἐκεῖ ὀπῦ ἦτον προτήτερα ὡς Θεὸς. τῦτο δὲ τὸ εἶπε, διὰ νὰ τὲς κάμῃ νὰ παύσθ, νὰ μλὺ τὸν λέγθ ὑὸν τῦ Ἰωσὴφ· διότι ἐκεῖνος ὀπῦ πιστεύσει ὅτι ἦτον εἰς τὸν ἀρανὸν προτήτερα, χωρὶς ἄλλο θέλει πιστεύσει, ὅτι ἐδὲ τῦ Ἰωσὴφ ὑὸς εἶναι, ἀλλὰ τῦ Θεῦ· καὶ ἔτζι λοιπὸν θέλει πιστεύσει εἰς αὐτὸν, καὶ εἰς τὲς λόγες τε. ἀκέων δὲ ὅτι ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε ἦτον εἰς τὸν ἀρανὸν τὸ πρότερον, μὴ θαῤῥῇς ὅτι ἀπὸ τὸν ἀρανὸν ἐκατέβη τὸ σῶμα, διότι τῦτο εἶναι δόγμα τῦ αἱρεσιάρχε Μαρκέλλε, καὶ τῦ Ἀπολιναρίε Φλυάρημα. ἀλλὰ ἐπειδὴ ἕνας ἦτον καὶ ὁ αὐτὸς ὑὸς τῦ ἀνθρώπε καὶ τῦ Θεῦ λόγος, διὰ τῦτο λέγεται ἔτζι καθὼς εἴπαμεν, ὅτι ἀναβαίνει ὡς ἄνθρωπος, ἐκεῖ ὀπῦ ἦτον προτήτερα ὡς Θεὸς.

Κείμ. Τὸ πνεῦμα ἐσί τὸ ζωοποιῦν, ἡ σὰρξ ὐκ ὠφελεῖ ἐδέν. τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, πνεῦμά ἐσι, καὶ ζωή ἐσιν. ἀλλ' εἰσί τινες ἐξ ὑμῶν, οἵ ὐ πιστεύθσιν. ἤδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησῦς, τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες, καὶ τίς ἐσιν ὁ παραδώσων αὐτόν.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ καθὼς εἴπαμεν πολλάκις, σαρκικῶς ἐλάμβαναν ἐκεῖνα ὀπῦ ἔλεγεν ὁ Χριστὸς καὶ ἐσκανδαλίζοντο, διὰ τῦτο λέγει, ὅτι τὸ νοεῖν πνευματικῶς ἐκεῖνα ὀπῦ λέγω ἐγὼ, τῦτο εἶναι ὀπῦ σᾶς ὠφελεῖ, ἡ δὲ σάρξ, τετέσι, τὸ νὰ τὰ λαμβάνετε σαρκικῶς, τίποτε δὲν σᾶς ὠφελεῖ, ἀλλὰ σκανδάλε ἀφορμὴ σᾶς γίνεται. ἔτζι λοιπὸν αὐτοὶ σαρκικῶς ἀκέοντες τὰ παρὰ Χριστῦ λεγόμενα, ἐσκανδαλίζοντο. διὰ τῦτο πάλιν λέγει· τὰ λόγια ὀπῦ λαλῶ ἐγὼ, πνεῦμά ἐσὶ, τετέσιν εἶναι πνευματικὰ· καὶ ζωὴ ἐσὶν, ἤγθ δὲν ἔχθν τίποτες σαρκικὸν. ἀλλὰ προξενῦν ζωὴν αἰώνιον. δείχνωντας δὲ τὸ ἀξίωμα τῆς θεότητος αὐτῦ, μὲ τὸ νὰ τὲς φανερώνει λέγω τὰ ἀπόκρυφα τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει πρὸς αὐτὲς, ὅτι εἶναι μερικοὶ ἀπὸ λόγεσας, ὀπῦ δὲν πιστεύθ· ἔξωντας δὲ νὰ εἰπῇ, μερικοὶ, εὔγαλε τὲς μαθητὰς. ὁ δὲ Εὐαγγελιστὴς θέλωντας νὰ μᾶς δείξῃ, ὅτι πρὶν νὰ γένῃ ὁ κόσμος ἐγίνωσκε τὰ πάντα, λέγει, ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἐγίνωσκεν ὁ Ἰησῦς ποῖοι εἶναι ὀπῦ δὲν πιστεύθ· ἀκόμι δὲ, καὶ τῦ προδότε τλὺ πονηρίαν· τὸ ὁποῖον ἦτον σύδειξις ἀληθῦς θεότητος. διότι ὁ Προφήτης περὶ τῦ Θεῦ λέγει, ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσεως. Δανιήλ. ιγ'.

Κείμ. Καὶ ἔλεγε· διὰ τῦτο εἴρηκα ὑμῖν. ὅτι ὐδεὶς δυάται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ἦ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τῦ πατρός με. ἐκ τότε πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν αὐτῦ εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ὐκέτι μετ' αὐτῦ περιεπάτθν. εἶπε δὲ ὁ Ἰησῦς τοῖς δώδεκα· μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;

Ἐξήγ. Πολλάκις εἴπαμεν, ὅτι ὅταν ἀκέσῃς, ὅτι ὁ Πατὴρ δίδει τλὺ εἰς τὸν ὑὸν πίστιν, μὴ νομίσῃς ὅτι ἄλλες μὲν ὐεργετεῖ ὁ Πατὴρ κατὰ ἀποκλήρωσιν, καὶ ἄλλες ἔχι, διότι ἂν ἦτον ἔτζι, ἐλογίζετον ἀδικητὴς ὁ Θεὸς· ἀλλὰ ἐκείνες νόμιζε πῶς ὐεργετεῖ ὁ Πατὴρ, καὶ εἰς ἐκείνες δίδει τλὺ χάριν τῆς πίστεως, εἰς ὅσες σωεργεῖ ἡ προαίρεσις· διότι ἐκεῖνος ὀπῦ δὲν ἐνεργεῖται ὑπὸ τῆς προαιρέσεως, ἂν τὸν προσλάβῃ καὶ ὁ Θεὸς, δὲν ὠφελεῖται. ἤγθ ὡσὰν νὰ εἰπῦμεν, εἰς ὅλες δίδει ὁ Θεὸς τλὺ χάριντε, ἀλλὰ μερικοὶ μὲν λαμβάνθ τὸ χάρισμα, καὶ τὸ χρειάζονται εἰς καλὸν, καὶ φυλάττοντες αὐτὸ, δείχνθ τλὺ χάριν τῦ Θεῦ· ἄλλοι

δὲ λαμβάνεσι μὲν τὸ χάρισμα ὁπῶ τὲς ἐδόθη, ἀμὴ δὲν το φυλάττεν, καὶ μένεν ἀνωφέλητοι, καὶ φαίνονται ὡσὰν νὰ μὴν ἔλαβον τίποτες. ὅταν λοιπὸν λέγη ὁ Εὐαγγελισὴς, ὅτι ἐὰν δὲν εἶναι δομένον εἰς τινὰ ἀπὸ τὸν Πατέραμε, δὲν δυνάται νὰ ἐλθῆ πρὸς ἐμένα, τῶτο τὸ λέγει, ὅτι ἐκεῖνος ἔρχεται πρὸς τὸν υἱὸν, ὁποιος τῶ δοθῆ ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἦγεν ὁποιος φυλάξει τὴν χάριν ὁπῶ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Πατέρα. ἀπῆλθον ἓν πολλοὶ τῶν μαθητῶν εἰς τὰ ὀπίσω, τετέσιν ἔσωντας νὰ ξεχωρίσεν τῶ λόγετε ἀπὸ τὸν διδάσκαλον, πλέον δὲν ἦλθαν εἰς προκοπὴν, ἀλλὰ εἰς τὰ ὀπίσω, ἦγεν εἰς ἀπιςίαν. διότι ὄντως κατὰ ἀλήθειαν, ἐκεῖνος πρὸς Φιλιπ. δ'. ὁπῶ ξεχωρίζει τῶ λόγετε ἀπὸ τὸν Χρισὸν, εἰς τὰ ὀπίσω πηγαίνει· ἀμὴ ἐκεῖνος ὁπῶ εἶναι κολλημένος μὲ τὸν Κύριον ὡσὰν τὸν Παῦλον, πηγαίνει πάντοτε τῆς ὀμπρῶς. ὁ δὲ Χρισὸς δείχνοντας ὅτι δὲν χρειάζεται τινὰ, ἔτε τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, λέγει πρὸς τὲς δώδεκα· μῆνα θέλετε νὰ πηγαίνετε καὶ ἐσεῖς; διατὶ δὲ μάλισα δὲν τὲς ἐπαίνεσε τὲς δώδεκα, πῶς δὲν ἀκολόθησαν τὲς ἄλλες; ἕνα μὲν διὰ νὰ φυλάξῃ τὸ ἀξίωμα ὁπῶ πρέπει τῶ διδασκάλε· ἢ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ δείξῃ καὶ εἰς ἡμᾶς, ὅτι μὲ τῶτον τὸν τρόπον δωόμεθε μάλισα νὰ σύρνωμεν τινὰς πρὸς πίσιν. διότι ἂν ἤθελε τὲς ἐπαινέσῃ, ἤθελαν πάθῃ τίποτες ἀνθρώπινον, καὶ ἤθελαν κενοδοξήσῃ, λογιάζοντες ὅτι τῶ κάμνεν τίποτες χάριν μὲ τὴν ἀκολόθησιν. τὸ δὲ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν χρειάζεται τὴν ἀκολόθησίντες, τῶτο ἐδιώτετο νὰ τὲς κρατῇ περισότερον, ὡσὰν ὁπῶ περισότερον δυεργετῶντο, παρὰ ὁπῶ δυεργετῶσαν, καὶ αὐτοὶ ἐλάμβαναν χάριν, παρὰ ὁπῶ τῶ ἔκαμναν. σοχάζε δὲ πῶς τὲς εἶπε σιωετῶς, διότι δὲν τὲς εἶπε σύρτε καὶ ἐσεῖς, διότι τῶτο ἐλογίζετον πῶς τὲς διώχνει, ἀλλὰ τὲς ἐρωτᾷ, μῆνα θέλετε νὰ πηγαίνετε; τὸ ὁποῖον ἐλογίζετον πῶς τὲς ἔκαμναν αὐτεξσίες νὰ τὸν ἀκολεθῶν, ἢ νὰ μὴν τὸν ἀκολεθῶν· δείχνοντας ὅτι δὲν θέλει νὰ τὸν ἀκολεθῶν μόνον διὰ τὴν ὠλάβειαν ὁπῶ ἔχεν πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ νὰ τῶ ἔχεν καὶ χάριτα πῶς τὸν ἀκολεθῶν.

Κείμ. Ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελεύσομεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίε ἔχεις· καὶ ἡμεῖς πεπισεύκαμεν, καὶ ἐγνώκαμεν, ὅσι σὺ εἶ ὁ Χρισὸς ὁ Υἱὸς τῶ Θεῶ τῶ ζῶντος. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησῆς· ἐκ ἐγὼ ὑμᾶς τὲς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς Διάβολός ἐσιν; ἔλεγε δὲ τὸν Ἰέδαν, Σίμωνος Ἰσκαριώτην· ἔτος γὰρ ἔμελλεν αὐτὸν παραδιδόναι, εἷς ὢν ἐκ τῶν δώδεκα.

Εξήγ. Ἔσωντας νὰ εἶναι φιλόσοργος ὁ Πέτρος καὶ φιλάδελφος, ἀπολογεῖται διὰ ὅλες τὲς μαθητὰς· διότι δὲν εἶπε, Κύριε πρὸς τίνα ἀπελεύσομαι, καὶ ὅτι ἔγνωκα καὶ ἐπισεύσα, ἀλλὰ πρὸς τίνα ἀπελεύσόμεθα, ἦγεν εἰς ποῖον νὰ πηγαίνωμεν καὶ τὰ λοιπά. ζωῆς δὲ αἰωνίε λόγια, λέγει πῶς ἔχει ὁ Κύριος, ἐπειδὴ τὸν ἤκεσεν ὁπῶ ἔλεγεν, ὅτι ἐκεῖνον ὁπῶ πισεύει εἰς ἐμένα, θέλω τὸν ἀνασήσει, καὶ θέλει ἔχει ζωὴν αἰώνιον. διότι ὡραμάτει, αὐτοὶ ἐδέχθηκαν τὴν ἀνάσασιν, καὶ πᾶσαν τὴν διδασκαλίαν. εἰς τόσον ὅτι δὲν ἦσαν τὰ λόγια ὁπῶ τῆς ἐσκανδάλιζαν ἐκεῖνες ὁπῶ τὸν ἄφησαν, ἀλλὰ ἡ ἀπροσεξία, καὶ ἡ ἀμέλειάτες, καὶ ἡ ἀγνωμοσιὼη ἐκεινῶν ὁπῶ τὰ ἤκεσαν. διότι καὶ αὐτοὶ οἱ δώδεκα, τὰ αὐτὰ ἤκεσαν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐσκανδαλίθηκαν, ἀλλὰ ἀπέμειναν. τί ἓν ὁ Χρισὸς; ἆραγε ἐπαινεῖ τὸν Πέτρον, καθὼς τὸ ἔκαμε καὶ ἀλλᾷ τῶτο; ἐδαμῶς, διὰ νὰ μὴν φανῇ πῶς τὸν κολακεύει διατὶ ἀπέμεινε μετ' αὐτᾶ. ἀλλὰ τί λέγει πρὸς τὸν Πέτρον; ἐγὼ μὲν σᾶς ἐδιάλεξα ἐσᾶς τὲς δώδεκα, ὅμως ἐδὲ ἐσεῖς δὲν εἴδε ὅλοι ἄξιοι τῆς ἐκλογῆς, ἀλλὰ ἕνας ἀπὸ ἐσᾶς εἶναι Διάβολος. τῶτο δὲ νοεῖται διπλῶς. ἢ γὰρ ὅτι καὶ τώρα πάντα τὰ λόγιά μὲ διαβάλλει, ἢ δὲν δέχεται κανένα ἀπ' αὐτὰ, ἢ ὅτι μέλλει νὰ μὲ διαβάλῃ καὶ νὰ μὲ παραδώσῃ. διότι καὶ ὄντως κατὰ ἀλήθειαν, τοιῶτος ἐφάνη ὁ Ἰέδας, ἔσωντας νὰ διαβάλλῃ τὸν Κύριον πρὸς τὲς Ἰδαίες, καὶ νὰ φέρνῃ τὰ μυσήρια αὐτῶ νὰ τὰ δείχνῃ πρὸς αὐτὲς. καθὼς καὶ ὁ Δαβὶδ Ψαλμ. μ'. λέγει περὶ αὐτᾶ· ἐξεπορεύετο ἔξω, καὶ ἐλάλει ἐπὶ τὸ αὐτὸ· λέγει δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Πέτρον ὁ Κύριος, διορθέμενος αὐτὸν. διότι ἐπειδὴ εἶπον ὁ Πέτρος, ὅτι ὅλα τὰ ἐγνωρίσαμεν, καὶ ἐπισεύσαμεν· μὲν τὸ θαῤῥῆς λέγει τῶτο, διότι δὲν εἶδε ὅλοι πισοὶ, ἐδὲ πάντες μὲ ἐγνώρισετε. βλέπε δὲ πῶς ἀκόμι ἀπὸ μακρόθεν ὁ Κύριος, ἐμπόδιζε καὶ ἐξέκοπτε τὴν κακίαν τῶ προδότε, λέγωντας ταῦτα, καὶ ἤξευρε ἀγκαλὰ ὅτι δὲν θελει ὠφεληθῆ τίποτες, ὅμως ὁ Κύριος κάμνει τὸ ἐδικόντε. καὶ ἔτε τὸν ἐφανέρωσε τελείως, ἔτε τὸν ἄφησε νὰ λανθάνῃ παντάπασιν. ἐκεῖνο μὲν, διὰ νὰ μὴν γένῃ χειρότερος, καὶ ξεδιαντραπῇ, καὶ γένῃ φιλονεικότερος· τῶτο δὲ, διὰ νὰ μὴν ἐργάζεται τὸ τόλμημα χωρὶς φόβον, ξενοιασμένος, θαῤῥῶντας ὅτι λανθάνει, καὶ δὲν τὸν ἠξεύρει τινὰς. ἀπὸ τῶτο δὲ μανθάνωμεν καὶ τῶτο, ὅτι δὲν ἔχει σωήθειαν ὁ Θεὸς νὰ μᾶς κάμνῃ ἀγαθὲς βίᾳ καὶ ἀνάγκῃ, ἦγεν σανικῶς. ἐδὲ ἡ ἐκλογὴ αὐτῶ βιάζεται τὴν προαίρεσιν ἡμῶν, ὅταν εἶναι κακὴ νὰ τὴν ἀναγκάσῃ νὰ γένῃ ἀγαθὴ. ἀλλὰ ἡ ἐκλογὴ μὲν γίνεται ἀπὸ τὸν Θεὸν, διὰ νὰ μᾶς παρακινήσῃ εἰς τὸ καλὸν, καὶ ἐξαπλώνει εἰς ἡμᾶς τὴν ἀγαθότητα αὐτῶ, ὅμως εἰς τὴν γνώμην, καὶ εἰς τὴν προαίρεσίν μας ἐκεῖ νὰ σωθῶμεν ἂν περιπατήσωμεν ἀξίως τῆς ἐκλογῆς, ἢ τὸ ἐναντίον νὰ κολαθῶ-

μεν

μεν. Θαύμασον δὲ, ὅτι τοσῦτον πολεμεῖ ὁ Διάβολος, εἰς τόσον ὅτι ἐδιωήθη νὰ ἁρπάσῃ ἕνα ἀπὸ τὲς δώδεκα ὁπῦ ἀνέσησαν νεκρὲς, καὶ ἔκαμαν θαύματα, καὶ ἀπέλαυσαν τῆς ζωοποιῦ, καὶ πνευματικῆς διδασκαλίας τῦ Κυρίε. καὶ πῦ λοιπὸν ἐλπὶς σωτηρίας εἰς ἡμᾶς ὁπῦ ἐδιαλώθημεν ἐκ νεότητος ἡμῶν θεληματικῶς εἰς τλὺ κακίαν; διὰ τῦτο καὶ ὁ Εὐαγγελισὴς, ὡς θαυμαζόμενος εἶπε τὸ, εἷς ἂν ἐκ τῶν δώδεκα· καὶ μὲ ὅλον ὁπῦ ἔσωντας νὰ εἶναι λέγει καὶ τῦτο τῦ ἁγίε χορῦ, ὅμως διὰ νὰ ἔχῃ κακλὺ προαίρεσιν, εὑρέθη ἀνάξιος. ἔτζι εἶναι ὁ ἄνθρωπος ζῶον ἐθελότρεπτον, ἤγεν ὅπε θέλει τρέπεται ἐν σκολίᾳ. ἂς ἐντροπιάζωνται λοιπὸν οἱ Μανιχαῖοι, διότι δὲν εἴμεθεν ἐκ φύσεως κακοὶ. διότι ἂν ἦτον ἔτζι, ἤθελεν ἐνεργεῖ ἡ κακία πάντοτε εἰς ἡμᾶς· ἀμὴ τώρα βλέπομεν πῶς δὲν ἦτον πάντοτε κακὸς ὁ Ἰούδας, ἀλλὰ ἦτον ποτὲ καιρὸς ὁπῦ ἦτον καὶ ἅγιος. τὸ λοιπὸν ἀπὸ τλὺ προαίρεσιν, καὶ γεννῶνται, καὶ αὐξάνεν τὰ κακά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ περιπάτει ὁ Ἰησῦς μετὰ ταῦτα ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ἐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτεν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία. εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτῦ, μετάβηθι ἐντεῦθεν, καὶ ὕπαγε εἰς Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταίσε θεωρήσωσι τὰ ἔργα ἃ ποιεῖς· οὐδεὶς γὰρ ἐν κρυπτῷ τί ποιεῖ, καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παῤῥησίᾳ εἶναι· εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῦ ἐπίσευον εἰς αὐτόν. Λυκιτ. κγ'. Ἀριθμ. κθ'.

Εξήγ. Διὰ τὲς μιαφόνες Ἰουδαίες ἀναχωρεῖ, καὶ ὄχι ὅτι ἐφοβεῖτο τὸν θάνατον, διότι ἠμποροῦσε νὰ περιπατῇ εἰς τὸ μέσον τες, καὶ τίποτες νὰ μὴ πάθῃ· ὅμως ἂν ἔκαμνε πάντοτε τοιαῦτα, δὲν ἤθελε πισεύθῃ ὅτι ἔγινεν ἄνθρωπος, ἀμὴ ἤθελε λογιαθῇ φαντασία. διὰ τῦτο, πότε μὲν ἀναχωρεῖ, θέλοντας νὰ βεβαιώσῃ καὶ νὰ πισώσῃ τὸ ἀνθρώπινον, καὶ νὰ ἐντροπιάσῃ ὅλες ἐκείνες ὁπῦ λέγεν ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐσαρκώθη· ἦγεν τὸν Μάνεντα, καὶ τὸν Μαρκίωνα, καὶ τὸν Βασιλείδιν, καὶ τὲς ὁμοίες αὐτοῖς. ἄλλην φορὰν δὲ πάλιν ἔσωντας νὰ ἦτον ἐν μέσῳ αὐτῶν ὁπῦ ἐθυμώνοντο, καὶ ἐλυσίαζαν κατ' αὐτῦ, καὶ ἐζητῦσαν νὰ τὸν φονεύσεν, ἔμενεν ἀβλαβὴς, θέλοντας νὰ δείξῃ τὰ τῆς θεότητος, διὰ νὰ καταισχύνῃ τὸν Σαμοσατέα Παῦλον· καὶ διὰ νὰ καταπείσῃ τὲς πάντας ὅτι δὲν ἦναι μόνον ἄνθρωπος ἀλλὰ καὶ Θεὸς. ἀναχωρεῖ λοιπὸν εἰς τλὺ Γαλιλαίαν τώρα, διότι ἐπειδὴ ἀκόμι δὲν ἦλθεν ὁ καιρὸς τῦ πάθε, δὲν ἦτον εὔλογον οὐδὲ πρέπον νὰ ἀναιρέφεται εἰς τὸ μέσον τῶν ἐχθρῶντε, καὶ νὰ τὲς παρακινᾷ πρὸς περισοτέραν ὀργλὺ καὶ θυμόν. ἦτον δὲ λέγει, ἡ ἑορτὴ τῆς σκηνοπηγίας. πρέπον ἦναι νὰ εἰπῶμεν, καὶ περὶ τῶν ἑορτῶν τῶν Ἰουδαίων· διότι τρεῖς ἦσαν, μία ἡ τῦ Πάσχα, τλὺ ὁποίαν τὴν ἔκαμναν ἔσωντας νὰ εὔγεν ἀπὸ τλὺ Αἴγυπτον, ἡ ὁποία ἐλογίζετο, καὶ πρώτη εἰς αὐτὲς· δευτέρα δὲ ἡ Πεντηκοσὴ τλὺ ὁποίαν τλὺ ἔκαμναν ὡσὰν ὁπῦ ἐγλύτωσαν ἀπὸ τὰ κακὰ τῆς ἐρήμε, ᾗ ἦλθαν εἰς τλὺ γλῦ τῆς ἐπαγγελίας, ᾗ τότε ἐνοθήκαν πρῶτον ἀπὸ τὸν καρπὸν τῦ σιταρίε, διὰ τῦτο ἤφεραν καὶ χερόβολα σιταρίε ὡς ἀπ' ἀρχὰς εἰς ταύτλιν τλὺ ἑορτλὺ· τρίτη δὲ ἡ Σκηνοπηγία, τλὺ ὁποίαν τλὺ ἔκαμναν εὐχαριστῦντες τὸν Θεὸν εἰς τλὺ ἐσοδίαν τῶν καρπῶν, εἰς τὸν Σεπτέμβριον μῆνα· διότι τότε εὐχαριστῦσαν τὸν Κύριον, ὡσὰν ὁπῦ ἐσοδίαζαν ὅλες τὲς καρπὲς· διὰ τῦτο ἔκαμναν σκηνὰς, ἤγεν καλύβας, καὶ ὡσὰν νὰ ἡυρίσκοντο καὶ εἰς τὰ χωράφια, ἐχαίροντο. διὰ τῦτο καὶ κάποιες Ψαλμὲς τῦ Δαβὶδ, ὁπῦ ἔχεν ἐπιγραφλὺ ὑπὲρ τῶν ληνῶν, λέγεσι τινὲς, ὅτι εἰς ταύτλιν τλὺ ἑορτλὺ τὲς ἐσυνώθεσεν ὁ Δαβὶδ, διότι τότε ἐγέμιζαν τὲς ληνὲς, ἤγεν τὰ πατητήριάτες, ἔσωντας νὰ τρυγῦν δηλονότι, καὶ διὰ τῦτο εὐχαριστῦντες, ἔψαλλαν καὶ Ψαλμὲς, καὶ ἄλλα τινὰ εὐχαριστήρια, καθὼς ἦναι ὁ ὄγδοος Ψαλμὸς· διὰ τῦτο καὶ ὁ Προφήτης ἀναφέρει εἰς αὐτὸν, ὅλα τὰ ἀγαθὰ ὁπῦ ἐδόθηκαν ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον. ἐδηλῶσαν δὲ καὶ αὐτὰ, τὸ μὲν πάσχα, τλὺ διάβασιν ἡμῶν, ὁπῦ ἐδιάβημεν ἀπὸ τλὺ ἀπισίαν εἰς τλὺ πίσιν· ἡ δὲ Πεντηκοσὴ, δηλοῖ τλὺ εἰς τλὺ Ἐκκλησίαν εἰσέλθοσιν, ὡσὰν εἰς ἄλλιν γλῦ τῆς ἐπαγγελίας, ὅτε δηλονότι τρώγωμεν καὶ τὸν ἄρτον, ἔσωντας νὰ μεταλαμβάνωμεν τῶν θείων μυστηρίων· διότι ἐχὶ παρόθὺς ὁπῦ νὰ πισεύσωμεν, καὶ νὰ διαβῶμεν ἀπὸ τλὺ ἀπισίαν, τρώγωμεν καὶ ἀπὸ τὸ ἄρτε, ἀλλὰ κάμνει χρεία νὰ βαπτισθῶμεν προτήτερα, καὶ τότε νὰ μεταλάβωμεν ἐκ τῦ ἄρτε. ἡ δὲ Σκηνοπηγία δηλοῖ τλὺ ἀνάσασιν, ὅταν πάντες μὲν οἱ καρποὶ τῶν πράξεων ἡμῶν σωάζονται· αἰδὲ καλύβαις, τὰ σκηνώματα ἡμῶν, ἤγεν τὰ κορμίαμας, τότε ἀνασήνονται. εἶναι δὲ καὶ ἄλλοι λόγοι θαυμασότεροι εἰς ταύτας τὰς ἑορ-

τὰς, διὰ τȣ̀ς ὁποίȣς δὲν εἶναι τώρα καιρὸς νὰ λέγωμεν· διότι πάντοτε τὸ ὠφελιμώτερον ἀπὸ τὰ πολλὰ διαλέγομεν. ἔςωντας λοιπὸν νὰ εἶναι ἑορτὴ τῶν Ἰȣδαίων τῆς Σκηνοπηγίας, ἐπειδὴ εἶδον τὸν Κύριον οἱ ἀδελφοίτȣ πῶς δὲν ἑτοιμάζετον νὰ ἀναβῇ, φθονȣ̃ντες αὐτὸν, τȣ̃ ἔλεγαν, σηκώσȣ ἀπέδω, καὶ σύρε ἐκεῖ, διὰ νὰ σὲ ἀκολȣθήσȣν καὶ οἱ μαθηταίσȣ, ἤγȣν οἱ ὄχλοι νὰ ἰδȣ̃ν τὰ θαύματα ὁπȣ̃ κάμνεις· διότι δὲν τȣ̃ λέγȣν περὶ τῶν δώδεκα, ἀλλὰ περὶ τῶν ἄλλων ὁπȣ̃ τὸν ἀκολȣθȣ̃σαν. δύο πάθη τȣ̃ ὀνειδίζȣν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτȣ̃, τȣτέςιν οἱ υἱοὶ τȣ̃ Ἰωσὴφ, δειλίαν, καὶ κενοδοξίαν· διότι μὲ τὸ νὰ τȣ̃ λέγȣν, ȣ̓δεὶς ποιεῖ τὶ ἐν κρυπτῷ· τȣ̃το εἶναι δειλία· καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παῤῥησίᾳ εἶναι· τὸ ὁποῖον εἶναι κενοδοξίας. ἐὰν ταῦτα κάμνῃς, τȣ̃ λέγȣσι, φανέρωσον τȣ̃ λόγȣσȣ εἰς τὸν κόσμον. ἐδὼ φαίνεται πῶς νὰ τȣ̃ λέγȣν, ὅτι δὲν μᾶς φαίνεται πῶς νὰ εἶναι καλὰ αὐτὰ ὁπȣ̃ κάμνεις, εἰδὲ καὶ εἶναι καλὰ, φανερώσȣ εἰς τὸν κόσμον. εἰδὲ κρύβεσαι, φανερὸν εἶναι, ὅτι κάμνεις κακὰ ϗ διὰ τȣ̃το κρύβεσαι. τίνος ἕνεκενδὲ, εἰς τȣ̀ς πέντε μῆνες, δὲν ἐδιηγήθη ἄλλο τίποτες ὁ Εὐαγγελιςὴς, ἀλλὰ μόνον τὸ θαῦμα τῶν ἄρτων, καὶ τὴν διάλεξιν ὁπȣ̃ ἔκαμε πρὸς ἐκείνȣς ὁπȣ̃ ἔφαγον τȣ̀ς ἄρτȣς, καὶ ὕςερα ἔδειξαν ἀγνωμοσύνην, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἄφησε, καὶ εἶπεν, ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰȣδαίων ἡ σκηνοπηγία; καὶ ὅτι πῶς διὰ μέσȣ πέντε μηνῶν ἔργα ἀπεσιώπησε, φανερὸν εἶναι ἀπ' ἐδὼ· διότι ὅτε μὲν ἐτέλεσε τὸ θαῦμα τῶν ἄρτων, ἦτον τὸ πάσχα, τὸ ὁποῖον ἐγίνετο εἰς τὸν Μάρτιον μῆνα· τώρα δὲ ἡ σκηνοπηγία, ἐγίνετο τὸν Σεπτέμβριον. διατὶ λοιπὸν τὸ ἔκαμεν ὁ Ἐυαγγελιςὴς τȣ̃το; διότι δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ τὰ λέγῃ ὅλα. καὶ ἄλλο δὲ πάλιν, ἐκεῖνα μόνον ἐσπȣ́δασαν νὰ εἰπȣ̃ν οἱ Ἐυαγγελιςαὶ, διὰ ὅσα μέμψις, ἢ ἀντιλογία παρηκολȣ́θησεν ἀπὸ τȣ̀ς Ἰȣδαίȣς. ἄξιον δὲ εἶναι νὰ θαυμάσῃ κανείς, εἰς τὸ φιλάληθες αὐτῶν, πῶς δὲν ἐντρέπονται νὰ διηγȣ̃νται ταῦτα, τὰ ὁποῖα φαίνονται πῶς νὰ φέρȣν κάποιαν ἀτιμίαν πρὸς τὸν διδάσκαλον. πολλὰ λοιπὸν παραδραμὼν, καὶ θαύματα, καὶ λόγια ὁ Εὐαγγελιςὴς τȣ̃ Κυρίȣ, πρὸς τὴν ἀπιςίαν τῶν ἀδελφῶν ἦλθεν, καὶ περὶ ταύτης διηγεῖται, καὶ ὅσα τὸν ὀνείδιζαν. πόθεν δὲ ἦλθεν εἰς αὐτȣ̀ς ἡ τοσαύτη ἀπιςία; ἀπὸ προαιρέσεως καὶ φθόνȣ· διότι τὸ συγγενὲς, συνήθειαν ἔχει πάντοτε νὰ φθονῇ. πλὴν ςοχάζȣ, ὅτι τοσαύτην ἀπιςίαν ἔχοντες πρὶν τȣ̃ ςαυρȣ̃ εἰς αὐτὸν, ὅτε τὸν ἔβλεπαν καὶ ἔνδοξον, καὶ ὁπȣ̃ ἔκαμνε θαύματα· ὕςερα ἀπὸ τὸν ςαυρὸν, καὶ τὴν ἀτιμίαν ὁπȣ̃ ἐφαίνετο πῶς ἀτιμάσθη, τότε ἐμαρτύρησαν διὰ τὸ ὄνομάτȣ, Ἀπόςολοι, καὶ κήρυκες, καὶ ἱεράρχαι γενόμενοι. ὅθεν χωρὶς ἄλλο, τὸν εἶδαν ὕςερα ἀπὸ τὴν ἀνάςασιν. διότι ἂν δὲν ἤθελαν τὸν ἰδῇ, δὲν ἤθελαν παραδώσῃ τȣ̃ λόγȣτȣς εἰς θάνατον διὰ τὸ ὄνομάτȣ, ἐὰν δὲν ἤθελαν δεχθῇ τελείαν πληροφορίαν περὶ τῆς ἀναςάσεως αὐτȣ̃.

Κείμ. Λέγει ȣ̓ν αὐτοῖς ὁ Ἰησȣ̃ς· ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς ȣ̓πω πάρεςιν· ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐςιν ἕτοιμος. ȣ̓ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς· ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτȣ̃, ὅτι τὰ ἔργα αὐτȣ̃ πονηρά ἐςιν. ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην· ἐγὼ ȣ̓πω ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς ȣ̓πω πεπλήρωται.

Εξήγ. Οἱ μὲν ȣ̓ν ἀδελφοὶ αὐτȣ̃, φθονȣ̃ντες τὸν Κύριον, τὸν ὠνείδιζαν διὰ φοβητζιάρην καὶ ὑπερήφανον. ἀμὴ ἐκεῖνος τί τȣ̀ς λέγει; ἄράγε τραχέως καὶ σκληρὰ τȣ̀ς ἀποκρίνεται; ȣ̓χὶ, ἀλλὰ πράως ϗ ἥμερα. διότι δὲν τȣ̀ς εἶπε, ποῖοι εἶσθε ἐσεῖς ὁ πȣ̃ μὲ συμβȣλεύετε ταῦτα, καὶ μὲ διδάσκετε; ἀμὴ τὶ τȣ̀ς λέγει; ὁ καιρὸς ὁ ἐδικός μȣ, ἀκόμι δὲν ἦλθε· τȣτέςι, τȣ̃ ςαυρȣ̃ καὶ τȣ̃ θανάτȣ· ὁ δὲ καιρὸς ὁ ἐδικός σας εἶναι πάντοτε ἕτοιμος· διότι ἐσεῖς λέγει, ἂν εἶσθε καὶ πάντοτε μαζὴ μὲ τȣ̀ς Ἰȣδαίȣς, δὲν σᾶς φονεύȣν, διὰ νὰ ἀγαπᾶτε καὶ ἐσεῖς τὰ ὅμοια ὡσὰν ἐκείνȣς, ἀμὴ ἐμένα παρευθὺς θέλȣν βȣλευθῇ νὰ μὲ θανατώσȣν, ἐὰν
Ματθ. ε. μὲ Ἰδȣ̃ν νὰ ἔλθω εἰς τὴν ἑορτὴν. ἢ καὶ ἀλλέως ἠμπορεῖ νὰ νοηθῇ τȣ̃το· διότι αὐτὸς ὁπȣ̃ μακαρίζει ἐκείνȣς ὁπȣ̃ κλαίȣν εἰς τὸν κόσμον τȣ̃τον, ὁμοίως λέγει καὶ τώρα, τὰ ὁποῖα ἠμπορȣ̃ν νὰ νοηθȣ̃ν, καὶ ἐπὶ πάντας τȣ̀ς ἁγίȣς. διότι λέγει, δὲν εἶναι ὁ ἐδικός μȣ καιρὸς, ἑορτῆς καιρὸς, ὅτι βλέπω ὁπȣ̃ πολιτεύονται κακῶς ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων, ἀμὴ εἶναι καιρὸς θρήνȣ, καὶ κλαυθμȣ̃· διότι ἡ ἀλήθεια ἀπεδιώχθη, καὶ τὸ θέλημα τȣ̃ Θεȣ̃, κανένας δὲν τὸ κάμνει. διὰ ταῦτα λοιπὸν δὲν εἶναι καιρὸς ἑορτῆς ἐδικῆς μȣ· ἐσεῖς δὲ ὡσὰν ὁπȣ̃ συμφωνεῖτε μὲ τȣ̀ς Ἰȣδαίȣς, καὶ πολιτεύεσθε ὡσὰν αὐτȣ̀ς, πρέπεισας καὶ νὰ συνεορτάζετε μὲ τȣ̀ς ὁμοίȣς σας· διότι ἐσᾶς ὁ κόσμος δὲν δύναται νὰ σᾶς μισήσῃ, τȣτέςιν ἐκεῖνοι ὁπȣ̃ εἶναι προσηλωμένοι ὅλως διόλȣ εἰς τὰ πράγματα τȣ̃ κόσμȣ, ἔςωντας νὰ τȣ̀ς ὁμοιάζετε καθὼς τὸ ἐπροεῖπα. ἀμὴ ἐμένα μὲ μισεῖ ὁ κόσμος, ὅτι ἐλέγχω τὰ ἔργα αὐτȣ̃· διότι τȣ̃το γίνεται τὸ αἴτιον τȣ̃ μίσȣς, ὁ πεπαῤῥησιασμένος ἔλεγχος. πέμπει λοιπὸν τȣ̀ς ἀδελφȣ̀ς αὐτȣ̃ εἰς τὴν ἑορτὴν, δείχνωντας πῶς δὲν τȣ̀ς ἀναγκάζει νὰ ἀπομείνȣν μὲ λόγȣτȣ, ἐὰν δὲν θέλȣν. βλέπε δὲ, ὅτι κατὰ τὰ δύο ἐγκλήματα ὁπȣ̃ τὸν ἐκατηγορȣ̃σαν ἐκεῖνοι, δειλίαν λέγω, καὶ κενοδοξίαν, δύο κάμνει καὶ τὰς ἀπολογίας. πρὸς μὲν τὴν δειλίαν, μὲ τὸ νὰ λέγῃ, ὅτι ἐλέγχω τὰ ἔργα, τȣ̃ κόσμȣ, τȣτέςιν ἐκεινῶν ὁπȣ̃ εἶναι προσηλωμένοι εἰς τὰ πράγματα τȣ̃ κόσμȣ,

καὶ

καὶ ἂν ἔμην δειλὸς, καθὼς νομίζετε ἐσεῖς δὲν ἤθελα τὲς ἐλέγχῃ. πρὸς δὲ τὴν κενοδοξίαν, μὲ τὸ νὰ μὴν τὲς ἀναγκάζῃ νὰ ἀπομένω μὲ λόγετε· διότι ἂν ἤθελον εἶθαι κενόδοξος, δὲν ἤθελε τὲς πέμπῃ, ἐπειδὴ συνήθειαν ἔχει πάντοτε οἱ κενόδοξοι νὰ ὑπερήφανοι, τὸ νὰ ἀπεδάζῃ πάντοτε νὰ ἔχῃ πολλὲς ὀπῆ νὰ τὲς ἀκολυθῶν. ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ δύο τὸν ὠνείδιζαν, πρεπόντως πρὸς αὐτὰ τὰ δύο ἀπολογῆται, δείχνωντας ὅτι δὲν ἐλογίαζαν καλῶς. τὸ δὲ ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς ἔπω πεπλήρωται, τῦτο δηλοῖ, ὅτι ἀκόμι δὲν ἦλθεν ὁ καιρὸς τῦ θανάτε καὶ τῦ ϛαυρῦ· διότι ἀκόμι κάμνει χρεία νὰ ζήσω ἐν τῇ σαρκὶ, διὰ νὰ κάμω περισότερα θαύματα, καὶ νὰ διδάξω περισοτέρας διδασκαλίας, διὰ νὰ παρασκιάσω νὰ πισθύσῃ καὶ περισότεροι ὄχλοι, ἤγεν πλῆθος λαῶν, καὶ νὰ κάμω καὶ τὲς μαθητὰς ϛερεωτέρες, διὰ τῆς ἐπιδείξεως τῶν θαυμάτων καὶ τῆς διδασκαλίας. τὸ λοιπὸν δὲν ἦλθεν ἀκόμι λέγει ὁ καιρὸς τῦ θανάτε μὲ, διὰ νὰ ἀπορρίψω τῦ λόγεμὲ εἰς ἐκείνες ὀπῦ δαιμονίζονται καὶ λυσιάζῃ διὰ λόγεμὲ, διὰ τῦτο μήτε ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτιν.

Κείμ. Ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτοῖς, ἔμεινεν αὐ τῇ Γαλιλαίᾳ. ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτῦ, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὸν ἑορτὸν, ὲ μὰντοι φανερῶς, ἀλλ' ὡς αὐ κρυπτῷ.

Ἐξήγ. Τίνος ἕνεκεν εἶπεν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῦ, ὅτι δὲν ἀναβαίνω, καὶ πάλιν ἀνέβῃ εἰς τὴν ἑορτὴν; δὲν τὲς εἶπεν ὅτι δὲν ἀναβαίνω καθόλε, ἀλλὰ τώρα δὲν ἀναβαίνω, τετέϛι μετ' ἐσᾶς. διότι εἰς τὴν ἀρχὴν μὲν δὲν ἤθελε νὰ πηγαίνῃ, ἔσωντας ὀπῦ ἦσαν πολλὰ θυμωμένοι οἱ Ἰυδαῖοι· ὅμως ὕϛερα ὅταν ἔμελλε νὰ χαλάσῃ ἡ πανήγυρις, ἐπῆγεν, ὁπότεν ἔκαμνε χρεία νὰ καταπραΰνῃ καὶ ὁ θυμὸς αὐτῶν. καὶ ἄλλο δὲ, δὲν ἔκαμεν ἐναντία ἀπ' ἐκεῖνα ὀπῦ ἔπε· διότι δὲν ἀνέβῃ νὰ ἑορτάσῃ, ἀλλὰ νὰ διδάξῃ, ἢ ὄχι μὲ ἱλαρότητα καθὼς κάμνεν ἐκεῖνοι ὀπῦ πανηγυρίζεν, ἀλλὰ κρυφὰ. κρύπτεται δὲ, διὰ νὰ βεβαιώσῃ τὸ ἀνθρώπινον· διότι ἂν ἤθελε φανερωθῇ, ἤθελαν λυσιάζῃ κατ' αὐτῦ, βυλόμενοι νὰ τὸν φονεύσεν. καὶ ἂν δὲν ἤθελε παραδοθῇ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, ὅτε ἤθελε τὲς ἀφήσει νὰ τὸν φονεύσεν, ἔσωντας νὰ μὴν ἔλθῃ ἀκόμι ὁ καιρὸς τῦ θανάτε, ἀμὴ εὑρισκόμενος εἰς τὸ μέσον τὲς, ἤθελε φύγῃ τὸν φόνον, ἤθελε λογιθῇ ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐσαρκώθη· διὰ τῦτο φεύγει, καὶ κρύπτεται ὡς ἄνθρωπος, διὰ νὰ οἰκονομήσῃ ἐκεῖνα ὀπῦ τῦ ἔπρεπαν.

Κείμ. Οἱ ἓν Ἰυδαῖοι ἐζήτεν αὐτὸν αὐ τῇ ἑορτῇ, καὶ ἔλεγον, πῦ ἐϛιν ἐκεῖνος; καὶ γογγυσμὸς πολὺς περὶ αὐτῦ ἰῶ αὐ τοῖς ὄχλοις. οἱ μὲν ἔλεγον, ὅτι ἀγαθός ἐϛιν, ἄλλοι δὲ ἔλεγον, ὄ· ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. ὐδεὶς μὰντοι παῤῥησία ἐλάλει περὶ αὐτῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰυδαίων.

Ἐξήγ. Ἀπὸ τὸ πολὺ μῖσος ὀπῦ ἔχαν πρὸς τὸν Κύριον οἱ Ἰυδαῖοι, δὲν ἀναφέρεν ὐδὲ τὸ ὄνομάτε. διότι δὲν λέγεν, πῦ ἶναι ὁ Ἰησῦς, ἀλλὰ πῦ ἶναι ἐκεῖνος; ἔτζι καὶ μόνον τὸ ὄνομα αὐτῦ τὸ ἐχθρεύοντο. ϛοχάζε δὲ καὶ τινὶ μιαφονίαν αὐτῶν, πῶς ὐδὲ τὸν καιρὸν τῆς ἑορτῆς δὲν ἠλαβῦντο, ἀλλὰ ἐβάλοντο νὰ τὸν πιάσεν εἰς αὐτινὶ νὰ τὸν φονεύσεν· διὰ τῦτο καὶ τὸν ἐζητῦσαν. τοσαύτινι ὀλάβειαν, καὶ τιμὴν ἐφύλαγαν εἰς τὰς ἑορτὰς αὐτῶν, καὶ τοιαῦτα ἦσαν τὰ κατορθώματα αὐτῶν. ἦτον δὲ γογγυσμὸς περὶ αὐτῦ εἰς τὲς ὄχλες, ἐπειδὴ διαφόρες γνώμας εἶχαν περὶ αὐτῦ· διότι οἱ μὲν ἄρχοντες ἔλεγον, ὅτι πλανᾷ τὸν ὄχλον· οἱ δὲ ὄχλοι καὶ ὁ πολὺς λαὸς ἔλεγαν, ὅτι καλὸς ἶναι. καὶ ὅτι πῶς ἐτῦτοι ὀπῦ τὸν ἔλεγαν καλὸν, ἦσαν ἀπὸ τὸν ὄχλον, φανερὸν ἶναι ἀπεκεῖνο ὀπῦ εἶπεν ὁ Ἐυαγγελιϛὴς, ὅτι δὲν ἐτόλμα κανεὶς νὰ τὸν ὁμολογήσῃ παῤῥησία· ἀλλὰ ἐσιωπῦσαν, φοβέμενοι τὲς ἄρχοντας τῶν Ἰυδαίων. φανερὸν ἶναι λοιπὸν ὅτι ἀπὸ τὸν κοινὸν λαὸν ἦσαν ἐκεῖνοι ὀπῦ δὲν ἐτόλμῦσαν νὰ λαλήσεν παῤῥησία ὑπὲρ αὐτῦ, καὶ ἐσιωπῦσαν φοβέμενοι τὲς ἄρχοντας τῶν Ἰυδαίων. ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ λέγεν, ὅτι πλανᾷ τὸν ὄχλον, φανερὸν ἶναι ὅτι ἀπὸ τὲς ἄρχοντας ἦσαν ἐκεῖνοι ὀπῦ τὰ ἔλεγαν αὐτὰ, καὶ τὸν ἐδιάβαλλαν. διότι ἂν ἦσαν ἀπὸ τὸν κοινὸν λαὸν, ἤθελαν λέγῃ ὅτι μᾶς πλανᾷ, ἀμὴ τώρα ἐπειδὴ λέγεν ὅτι πλανᾷ τὸν ὄχλον, δείχνεν ὅτι δὲν ἶναι ἀπὸ τὸν ὄχλον ἐκεῖνοι ὀπῦ λέγεν ταῦτα, ἀλλὰ ἀπὸ τὲς ἄρχοντας. βλέπε δὲ πανταχῦ, τὲς μὲν ἄρχοντας διεφθαρμένες· τὲς δὲ ἀρχομένες, ἤγεν τὸν κοινὸν λαὸν, ἀδιαφθόρες μένοντας· πλὴν διὰ νὰ μὴν ἔχεν ἀνδρειοτέραν τινὶ γνώμην, ἀμὴ νὰ ἶναι ἀκόμι ἀτελεῖς, δὲν ἐτόλμῦσαν νὰ παῤῥησιαθῦν.

Κείμ. Ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσάσης, ἀνέβη ὁ Ἰησῦς εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκε. καὶ ἐθάυμαζον οἱ Ἰυδαῖοι λέγοντες, πῶς ὗτος γράμματα οἶδε μὴ μεμαθηκὼς; ἀπεκρίθη ἓν αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς, καὶ εἶπεν· ἡ ἐμὴ διδαχὴ ὐκ ἔϛιν ἐμὴ, ἀλλὰ τῦ πέμψαντός με.

Ἐξήγ. Διατὶ μεσάσης τῆς ἑορτῆς ἦλθε; διὰ νὰ καταπραΰνῃ τὸν θυμόντες· καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ ἀκέσεν τῆς διδαχῆς μετὰ ἡσυχίας, καὶ ἀδείας πολλῆς, καὶ προσοχῆς, ἔσωντας

τας νὰ μὴ φράζωνται τὰ αὐτίατες, ἀπὸ τὴν σύγχυσιν τῆς ἑορτῆς· διότι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἑορτῆς, ἔκαμνε χρεία νὰ συγχύζονται διὰ τὰ χρειαζόμενα τῆς ἑορτῆς. ὕστερον δὲ ἔσωντας νὰ φανῇ ἔξαφνα, ἦκουον πάντες ἁπλῶς, καὶ ἐκεῖνοι ὁπὲ τὸν ἔλεγαν καλὸν, καὶ ἐκεῖνοι ὁπὲ τὸν ἔλεγαν πλάνον. ἐκεῖνοι μὲν ὁπὲ τὸν ἔλεγαν ἀγαθὸν, διὰ νὰ ἀκέσσν, καὶ νὰ κερδήσσν τίποτες· οἱ δὲ ἄλλοι διὰ νὰ εὕρεν τίποτες ἀφορμὴν εἰς ἐκεῖνα ὁπὲ ἔλεγε, νὰ τὸν πιάσσν ὡς πλάνον. τὶ μὲν ἐδίδασκε λοιπὸν, δὲν εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστὴς· ὅτι δὲ θαυμασάτινα εἶπε, μὲ τὰ ὁποῖα καὶ τὲς ἐκράτησε, καὶ τὲς ἐμεταγύρισεν ἀπὸ τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν, τὸ ἐδήλωσε μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ὅτι ἐθαύμαζαν, πῶς ἠξεύρει γράμματα ὁπὲ δὲν ἔμαθε. πλὴν ἐὰν καὶ ἐθαύμαζον, ἀλλ' ὅμως ἐδὲ ἔτζι δὲν ἐλόθερώθη ἡγνώμη αὐτῶν ἀπὸ τὴν πονηρίαν· διότι δὲν ἐθαύμαζαν τὴν διδασκαλίαν, ἐδὲ τὰ λεγόμενα ἐδέχοντο, ἀλλὰ μόνον ἐθαύμαζαν, πῶς ἠξεύρει γράμματα, τετέσιν ἀπορέσαν, καὶ ἐξεπλήσσοντο, καθὼς τὸ ἔχεν συνήθεια νὰ κάμνεν ἐκεῖνοι ὁπὲ φθονεῦν, ἤγεν ὡσὰν νὰ εἰπέμεν εἰς παράδειγμα. ὅταν ἔχῃ τινὰς γείτονα πτωχὸν, ἔπειτα τυχαίνει καμία φορὰ, καὶ ἀποκτᾷ καινένα φόρεμα πολύτιμον, καὶ τὸ ἐνδύεται· καὶ ὡσὰν τὸ ἰδῇ λοιπὸν ἐκεῖνος ὁ γείτονάστε, ἐνδυμένον τὸ ἀκριβὸν ἐκεῖνο φόρεμα, ἀπορεῖ καὶ λέγει· πῶς ἐτέτος ὁπὲ εἶναι τόσον πτωχὸς φορεῖ τέτοιον ἀκριβὸν φόρεμα; πὲ τὸ ἀπόκτησεν ἐτέτος, τὸ τοιοῦτον φόρεμα; ταῦτα δὲ λέγει, ὄχι πῶς νὰ τὸν θαυμόζῃ ἀληθινὰ, ἀλλὰ καυόμενος ἀπὸ τὸν φθόνοντε, λέγει ταῦτα πρὸς κατηγορίαν τῆ γειτόνετε, διότι κάμνει χρεία λέγει, νὰ τὸ ἐκλεψεν αὐτὸ τὸ φόρεμα. ἔτζι λοιπὸν καὶ οἱ Ἑβραῖοι ἔλεγαν, πῶς ἠξεύρει γράμματα τέτος; πάντως σὺ τῷ Βεελζεβὲλ. καὶ ὁπὲ τὲς ἔπρεπε μάλιστα νὰ νοήσσν, ὅτι δὲν ἦτον κανένα ἀνθρώπινον εἰς αὐτὸν. ἀλλ' ἐπειδὴ τέτο αὐτοὶ δὲν ἤθελαν νὰ τὸ ὁμολογήσσν, διὰ τέτο ἀπεκρίνεταν αὐτὸς καὶ τὲς διδάσκει, ὅτι ἀπὸ τὲ Θεὲ, καὶ Πατρὸς εἶναι ἡ διδασκαλία· διότι λέγει, δὲν εἶναι τίποτες ἐδικόν μὲ, δὲν λέγω τίποτες ἀπὸ λόγεμὲ ὡς ἀντίθεος, ἀλλὰ ἐκεῖνα τὰ λόγια ὁπὲ εἶναι τὲ Πατρός μὲ, ἐκεῖνα εἶναι καὶ ἐδικά μὲ.

Κείμ. Ἐάντις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτὲ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ τὲ Θεὲ ἐστὶν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτὲ λαλῶ. ὁ ἀφ' ἑαυτὲ λαλῶν, τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τὲ πέμψαντος αὐτὸν, ἔτος ἀληθής ἐστι, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν.

Ἑξήγ. Ἔσωντας νὰ εἰπῇ, ὅτι ἡ ἐδικήμε διδαχὴ, δὲν εἶναι ἐδικήμε, τετέσιν ἐναντία εἰς τὸν Θεὸν, ἀλλὰ τὲ Πατρός μὲ εἶναι λέγει, ὅτι ἐὰν κάμνῃ τινὰς τὸ θέλημα τὲ Θεὲ, τετέσιν, ἂν εἶναι κανεὶς εὐάρετος, καὶ δὲν εἶναι φθονερὸς, ἐδὲ σκοτίζεται ἀπὸ τὴν ζηλίαν ὁπὲ ἔχει εἰς ἐμένα, θέλει ἐγνωρίσει τὴν δυνάμιν τῶν λόγων μὲ, ἐάντε τὰ λόγια τὲ Πατρὸς μὲ λαλῶ, ἐάντε ἄλλα ξένα, καὶ παρηλλαγμένα. θέλημα δὲ τὲ Θεὲ κάμνει, καὶ ἐκεῖνος ὁπὲ ἐρωνᾶ τὰς γραφὰς, καὶ τὲς Προφήτας· ὁ τοιοῦτος λοιπὸν δυνάται νὰ ἐγνωρίσῃ περὶ τῆς διδαχῆς τὲ Κυρίε, ὅτι ἀπὸ τὸν Θεὸν εἶναι· διότι οἱ Προφῆται δὲν μαρτυρᾶν τὸν Κύριον ἀντίθεον, ἢ πῶς νὰ λαλῇ ἀπὸ λόγετε, ἀλλὰ πῶς πάντα ἐκεῖνα ὁπὲ θέλει ὁ Πατὴρ, ἢ νὰ λέγῃ ἢ νὰ κάμνῃ· εἶτα φέρνει ἢ ἄλλον συλλογισμὸν, ἢ λέγει, ἐκεῖνος ὁπὲ λαλεῖ ἀπὸ λόγετε, ἦγεν ὁπὲ θέλει νὰ κάμῃ ξεχωρισὰ ἐδικιώτε διδασκαλίαν, δὲν τὸ κάμνει διὰ ἄλλο τίποτες, πάρεξ μόνον διὰ νὰ κερδήσῃ τινὰ δόξαν ἀπ' αὐτὸν· εἰδὲ ἐγὼ λέγει, δὲν θέλω νὰ κερδήσω δόξαν ἐδικήμε, ἀλλὰ μόνον τὴν δόξαν ἐκείνε ὁπὲ μὲ ἔπεμψε ζητῶ· τίνος ἕνεκεν ἤθελα θελήσῃ νὰ διδάξω ἄλλην διδασκαλίαν; ἀληθινὸς εἶμαι λοιπὸν, καὶ δὲν εἶναι εἰς ἐμένα καμία ἀδικία, τετέσι δὲν ἁρπάζω δόξαν ὁπὲ νὰ ἁρμόζῃ ἄλλε, διότι τέτο εἶναι ἀδικία. εἰς τόσον ὅτι ἡδιδαχή μὲ ἢ ἀλήθειαν ἔχει, ὁμὲ ἢ δικαιοσύνην· διότι δὲν γίνεται αὐτὴ ἡ διδαχὴ ἀπὸ ἀλαζωνίαν νὰ ἔχῃ ἢ τὸ ψεῦδος ἢ τὸ ἄδικον. διότι ὁ ὑπερήφανος ἢ ψεύδεται, ἔσωντας νὰ λέγῃ διὰ λόγετε ὑπὲρ τὴν ἀξίαν αὐτὲ· ἢ ἀδικεῖ, ἔσωντας νὰ ἁρπάζῃ δόξαν ὁπὲ νὰ ἁρμόζῃ ἄλλε. ὁ δὲ Κύριος ἐπειδὴ τὰ τὲ Πατρὸς ἔλεγε καὶ ἐζήτει ἢ δὲν ὑπερηφανεύετον τίποτες διὰ λόγετε, ἐξάπαντος ἀληθὴς εἶναι ἢ δίκαιος. πολλάκις δὲ εἴπομεν, καὶ ἂς εἰπέμεν καὶ τώρα, ὅτι ὅταν τὰ ταπεινὰ λαλῇ ὁ Κύριος, δὲν πρέπει νὰ νομίζῃ κανεὶς, ὅτι διὰ νὰ εἶναι παρακάτω ἀπὸ τὸν Πατέρα κατὰ τὴν φύσιν, τὰ λέγει αὐτὰ· ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀκεόντων τὰ ἔλεγεν, καὶ διὰ νὰ μὴ λογιαθῇ ἀντίθεος, καὶ διὰ νὰ φορῇ σάρκα, καὶ διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ νὰ ταπεινωνώμεθε, καὶ νὰ μὴ λέγωμεν τίποτε μέγα διὰ λόγεμας. ὅταν δὲ λαλῇ τὰ ὑψηλὰ, καὶ περὶ τῆς δόξης αὐτὲ, πρέπει νὰ πισεύωμεν, ὅτι ἔσωντας νὰ εἶναι ἀληθῶς ἴσια μὲ τὸν Πατέρα, διὰ τέτο λαλεῖ ταῦτα τὰ ὑψηλὰ, διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως αὐτὲ.

Ἐξοδ. κδ. Κείμ. Οὐ Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον; τὶμε ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος καὶ εἶπε· δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι;

Ἑξήγ.

Εξήγ. Φαίνεται πῶς νὰ μὴ ἔχῃ καμμίαν ἀκολουθίαν τὰ λόγια τᾶτα πρὸς τὰ πρῶτα, ὅμως ἐὰν τὰ συλλογισθῶμεν καλὰ, ἔχει καὶ πολλὴν ἀκολουθίαν. διότι ἐπειδὴ τὸν ἐκατηγόρησαν πῶς ἔλυε τὸ σάββατον, καὶ τὸν νόμον παρέβαινε, πρὸς τᾶτο ἀποκρίνεται, δείχνωντας αὐτὸς μᾶλιστα παραβάτας τᾶ νόμε διότι ὁ μὲν νόμος λέγει, μὴ φονεύσῃς· καὶ ἐσεῖς ζητεῖτε νὰ μὲ φονεύσετε, εἰς τόσον ὅτι ἐσεῖς παραλύετε τὸν νόμον, ὄχι ἐγὼ. καὶ ἐσεῖς αὐτὶς νὰ καταδικάζετε τᾶ λόγησας, κατηγορεῖτε ἐμένα, ὡς παραβάτην τᾶ νόμε, ἐπειδὴ ἰάτρευσα ἄνθρωπον ἐν σαββάτῳ. τὸ δὲ ἀδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον, τὸ εἶπε, διότι πάντες ἐκεῖνοι, πρὸς τὲς ὁποίες ἐλάλει, ἐζητᾶσαν νὰ τὸν φονεύσεν. Βλέπε δὲ πῶς αὐτὸς μὲν πρὸς αὐτὲς, πραεῖα τῇ φωνῇ ἐλάλει, ἐκεῖνοι δὲ ὑβρισικῶς, καὶ μετὰ θράσες, ἤγεν μὲ ἀψάδα, καὶ τᾶ ἔλεγαν δαιμόνιον ἔχεις· διότι διὰ τᾶτο τὸν ὕβριζαν, θαρρᾶντες νὰ τὸν σκιάξεν, καὶ νὰ τὸν φοβήσεν. ὁ Μωυσῆς δὲ λέγει πῶς τὲς ἔδωκε τὸν νόμον, ἢ ὅμως αὐτὸς ἦτον Κύριος τᾶ Μωϋσέως, καὶ τὸν νόμον αὐτὸς τὸν ἔδωκεν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀδένειαν, καὶ ἀναγθησίαν τῶν Ἰεδαίων τὸ λέγει τᾶτο· διότι πᾶς ἤθελαν τὸ σέρξῃ νὰ ἀκέσεν, ὅτι δὲν τὲς ἔδωκεν ὁ Μωϋσῆς τὸν νόμον, ἀλλὰ αὐτὸς ὁ δεσπότης τᾶ Μωϋσέως; καὶ Κύριος. Εξόδ. α'.

Κείμ. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησᾶς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἓν ἔργον ἐποίησα, καὶ πάντες θαυμάζετε διὰ τᾶτο. Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομὴν, ὄχ ὅτι ἐκ τᾶ Μωσέως ἐσὶν, ἀλλ' ἐκ τῶν Πατέρων, καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. εἰ περιτομὴν λαμβάνει ὁ ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος μωσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. Λευιτ. ιβ'. Γενες. ις'.

Εξήγ. Ἀπὸ κάποιον συλλογισμὸν τὲς ἀποδείχνει, ὅτι ματαίως σκανδαλίζονται ἢ λυσσιάζεν κατ' αὐτᾶ, καὶ λέγει, ἕνα ἔργον ἔκαμα ἐν σαββάτῳ, τὴν ἀνόρθωσιν τᾶ παραλύτε, καὶ πάντες θαυμάζετε διὰ τᾶτο, ἀντὶ τᾶ ταράττεσθε, καὶ συγχύζεσθε· καὶ ὅμως ὁμωϋσῆς ἐκεῖνος ὁ νομοθέτης ἀπατός τε ἔλυσε τὸ σάββατον, ἔσωντας νὰ προσάξῃ ὅτι πᾶσα ψυχὴ, νὰ περιτέμνεται τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ. διότι συνέβαινε πολλάκις τὴν ἡμέραν τὴν ὀγδόην, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον ἀνάγκη νὰ γίνεται ἡ περιτομὴ νὰ ἦναι σάββατον. εἰς τόσον ὅτι τὸ σάββατον παρελύθη ἀπ' αὐτὸν τὸν Μωϋσῆν διὰ τὴν περιτομὴν, καὶ δὲν κωλύει τίποτες ἡ ἡμέρα τᾶ σαββάτε νὰ περιτέμνεται ἄνθρωπος· ἀλλὰ κἂν σάββατον τύχῃ νὰ ἦναι ἡ ὀγδόη ἡμέρα, παραλύεται ὁ νόμος ὁ περὶ τῆς ἀργίας τᾶ σαββάτε, διὰ νὰ μὴ λυθῇ ὁ νόμος τῆς περιτομῆς. ἐὰν λοιπὸν ταῦτα γίνωνται ἔτζι, διατὶ σκανδαλίζεσθε εἰς ἐμένα καὶ ὀργίζεσθε, πῶς ἰάτρευσα ὁλόκληρον ἄνθρωπον σαββάτῳ, ὁπᾶ ἡ περιτομὴ δὲν ἦναι τᾶ Μωϋσέως, ἀλλὰ τῶν Πατέρων; ἀλλ' ὅμως αὐτὴ μὲ ὅλον ὁπᾶ δὲν ἦναι τᾶ Μωϋσέως, ἢ πάλιν παραλύει τὸν νόμον τᾶ Μωϋσέως τὸν περὶ τῆς ἀργίας τᾶ σαββάτε. καὶ ἡ μὲν περιτομὴ ὁπᾶ κάμνει πόνον δὲν ἐμποδίζεται παρὰ τᾶ σαββάτε, ἐγὼ δὲ διὰ νὰ ἐλευθερώσω ἄνθρωπον ἀπὸ τὲς πόνες, καὶ νὰ τὸν κάμω γερὸν, κατακρίνομαι; μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀντὶ τᾶ δικαίως, καὶ ἀπροσωπολήπτως κρίνατε. καὶ μὴ τὸν μὲν μωσέα ἔσωντας νὰ λύῃ τὸ σάββατον διὰ τῆς περιτομῆς, τὸν κάμνετε ἄμεμπτον· ἐμένα δὲ μὲ κατακρίνετε, καὶ μὲ τᾶτο ὅλον ὁπᾶ τὸ ἔκαμα διὰ ὑεργεσίαν ἀνθρώπε, καὶ ἔλυσα τὸ σάββατον. διότι τὸ νὰ ἐκβάζετε τὸν μωϋσῆν ἔξω μέμψεως διὰ τὸ ἀξίωμα τᾶ προσώπε, ἢ ἐμένα νὰ μὲ κατακρίνετε, ἔσωντας νὰ φαίνωμαι καταφρονεμένος, φανερὰ προσωποληψία εἶναι. Εξόδ. ιε. ϗ λ'.

Κείμ. Ἔλεγον ἓν τινὲς ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν· ὄχ ἐτός ἐσιν ὃν ζητᾶσιν ἀποκτεῖναι; καὶ ἴδε παῤῥησία λαλεῖ, καὶ ὐδὲν αὐτῷ λέγεσι. μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι ἐτός ἐσιν ἀληθῶς ὁ Χρισὸς; ἀλλὰ τᾶτον οἴδαμεν πόθεν ἐσίν, ὁ δὲ Χρισὸς ὅταν ἔλθῃ ὐδεὶς γινώσκει πόθεν ἐσίν.

Εξήγ. Δὲν ὑρίσκεται ἔτζι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, τὸ, τινὲς τῶν Ἱεροσολυμιτῶν· ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι ἐκεῖνοι ὁπᾶ ἀπόλαυσαν τὰ πλέον μεγαλήτερα θαύματα, αὐτοὶ ἦσαν ἀπὸ ὅλες ἀθλιώτεροι. διότι πῶς δὲν ἤθελαν εἶναι ἄθλιοι, ἐπειδὴ τοιᾶτον μέγα σημεῖον βλέποντες τῆς θεότητος αὐτᾶ, ἀκόμη δὲν ἠμπορᾶν νὰ νοήσεν; διότι τὶ ἄλλο μεγαλήτερον σημεῖον ἤθελαν ἀπὸ τᾶτο, ὁπᾶ τὸν ἐβλεπαν εἰς τὸ μέσον τῶν ἐχθρῶν αὐτᾶ ὁπᾶ ἐλυσίαζαν διὰ λόγητε πῶς νὰ τὸν φονεύσεν, καὶ αὐτὸς ἔσεκε καὶ ἐδίδασκε παῤῥησία, καὶ τίποτες δὲν τᾶ ἔλεγαν; ὅμως ἐδὲ ἀπὸ τᾶτε τᾶ σημεῖε ἠθέλησαν νὰ ἐγνωρίσεν τὴν δυνάμιν τε, ἀμὴ δισάζεν καὶ λέγεν, μήποτε ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες, ὅτι ἔτος ἐσὶν ἀληθῶς ὁ Χρισὸς. καὶ ἐδὲ εἰς αὐτὴν τὴν γνώμην σέκεν, ἀλλὰ λέγεν, ὅτι τὸν μὲν Χρισὸν δὲν ἠξεύρει κανεὶς πόθεν ἔρχεται, ἀμὴ τᾶτον τὸν ἠξεύρομεν πόθεν ἦναι, τὸ λοιπὸν δὲν ἦναι τᾶτος ὁ Χρισός. ἢ ὅμως βλέπε τὴν κακίαν, πῶς αὐτὴ ἀπατᾶται, ἐναντιεῖται τᾶ λόγητε. οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἐρωτώμενοι ὑπὸ τᾶ Ἡρώδε, λέγεσιν ὅτι ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰεδαίας γεννᾶται ὁ Χρισὸς· ἢ ἐτᾶτοι λέγεν, ὅτι δὲν ἠξεύρει κανεὶς πόθεν ἔρχεται ὁ Χρισὸς. βλέπεις ἀσυμφωνίαν; ἢ

Ἰωαν. θ'. πάλιν ἀλλᾶ λέγουσιν, ὅτι ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωσεῖ λελάληκεν ὁ Θεὸς, ἀμὴ τοῦτον δὲν ἠξεύρομεν· τὶ ἄλλη τρελάδα ἀπ' αὐτὶω; διότι πρὸς ἕνα μόνον ἔβλεπαν, νὰ μὴ τὸν πιστεύσουν. διότι ὅταν μὲν ἦτον σύμφεροντες, ἔλεγαν ὅτι τὸν ἠξεύρομεν· ὅταν δὲ πάλιν δὲν ἦτον σύμφεροντες, ἔλεγαν πῶς δὲν τὸν ἠξεύρουν· τῆς κακίας αὐτῶν εἶναι λοιπὸν ἡ τοσαύτη ἀσυμφωνία. ἤθελε ζητήσῃ δὲ τινὰς, πόθεν κινέμενοι ἦτοι λέγουσιν, ὅτι ὅταν ἔρχεται ὁ Χριστὸς δὲν ἠξεύρει κανεὶς πόθεν εἶναι; διότι ἐὰν δὲν ἤθελαν ἔχῃ μαρτυρίαν ἀπὸ τῶν γραφῶν, ἢ παραδόσεις βεβαίας, δὲν ἤθελαν ἀναντιώνεσθαι ἔτζι φανερὰ τοῖς γραμματεῦσιν ὁπῶ ἐμαρτύ-
Ματθ. β'. ρησαν φανερὰ εἰς τὸν Ἡρώδιν, ὅτι ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας γεννᾶται ὁ Χριστὸς. καὶ πά-
Ἰωάνν. ζ'. λιν τοῖς λέγουσιν, ὅτι ἐκ Βηθλεὲμ τῆς κώμης ὁ Χριστὸς ἔρχεται. τὶ λέγομεν λοιπὸν εἰς τοῦτο; καὶ οἱ δύο ἐκ τῶν Προφητῶν εἶχαν τὰς μαρτυρίας. διότι καὶ ἐκεῖνοι ὁπῶ ἔλεγαν ὅτι ἐν Βηθλεὲμ γεννᾶται ὁ Χριστὸς, καὶ ἐκεῖνοι ὁπῶ ἔλεγαν ἐκ τῆς κώμης Δαβὶδ ἔρχεται, φανερὸν εἶναι, ὅτι τὸν Προφήτιν Μιχαίαν εἶχαν μάρτυρα ὁπῶ λέγει, καθὼς λέγει καὶ ὁ Ματθαῖ-
Ματθ. ε'. ος· καὶ σὺ Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα, ἐκ σοῦ γὰρ μοι ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου Ἰσραήλ. καὶ ἦτοι δὲ πάλιν ὁπῶ λέγουν, ὅτι δὲν ἠξεύρει τινὰς πόθεν ἔρχεται ὁ Χριστὸς, τοὺς Προφήτας εἶχαν μάρτυρας τῆς τοιαύτης γνώμης, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν Μιχαίαν, ὁπῶ λέγει, ὅτι αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος, τὸ ὁποῖον δείχνει τὶω ἔξοδον, ἤγουν τὶω γέννησιν αὐτοῦ ἄγνωστον. διότι ἐκεῖνον ὁπῶ νὰ ἔχῃ τὰς ἐξόδους, ἤγουν τὶω γέννησιν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος, πῶς ἤθελε τὸν ἠξεύρει κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. διότι ὁ ἄνθρωπος εἶναι εἰς χρόνον, ἐκεῖνος δὲ ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος, καὶ ἀπ' ἀρχῆς. τὸ δὲ αἰώνιον πῶς ἤθελε τὸ ἠξεύρῃ ἄνθρωπος, ὁπῶ εἶναι
Ἡσαϊ. νγ'. πρόσκαιρος; ἀλλὰ καὶ ὁ Ἡσαΐας λέγει· τὶω δὲ γενεὰν αὐτοῦ τὶς διηγήσεται; ἀπὸ τούτων λοιπὸν πεισθόμενοι, ἔλεγον, ὅτι δὲν ἠξεύρει κανεὶς πόθεν ἔρχεται ὁ Χριστὸς. διότι δὲν ἐννοῆσαν, ὅτι ἔσωντας νὰ εἶναι διπλοῦς ὁ Κύριος Ἰησοῦς, κατὰ μὲν τὶω ἐκ παρθένου γέννησιν αὐτοῦ σὺν σαρκὶ, ἐγνωρίζετον πόθεν εἶναι, ὅτι ἐκ τῆς Βηθλεὲμ· κατὰ δὲ τὶω ἀσώματον ἐκ τοῦ Πατρὸς προαιώνιον γέννησιν, λέγεται πῶς δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ τὶω καταλάβῃ καὶ νὰ τὶω διηγηθῇ. ἐτοῦτοι λοιπὸν οἱ Ἱεροσολυμῖται. τὶω μὲν σὺν σαρκὶ γέννησιν ὁμολογοῦσι πῶς τὶω ἠξεύρουν, καὶ πόθεν εἶναι· τὶω δὲ προαιώνιον, κατὰ τὶω ὁποίαν δὲν ἠξεύρει κανεὶς τὸν Χριστὸν πόθεν εἶναι, δὲν ὁμολογοῦσι. διότι ἔσωντας νὰ μὴ συλλογίζωνται ὅτι εἶναι διπλοῦς ὁ Κύριος, καὶ τὸ μὲν γινώσκεται, τὸ δὲ ἐχὶ, διὰ τοῦτο λέγουσιν, ὅτι δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστός.

Κείμ. Ἐκραζεν οὖν σὺν τῷ Ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγων· κἀμὲ οἴδατε, καὶ οἴδατε πόθεν εἰμὶ· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα. ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτὸν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμὶ, κἀκεῖνος μὲ ἀπέστειλεν.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ τὸ, ἠξεύρομεν αὐτὸν πόθεν εἶναι, δὲν τὸ ἔλεγαν διὰ ἄλλο τίποτες, ἀλλὰ μόνον θέλοντες νὰ ἀποδείξουν ὅτι ἀπὸ τῆς γῆς εἶναι, καὶ ὅτι Υἱὸς τοῦ τέκτονος, ἤγουν τοῦ κτίστου· διὰ τοῦτο αὐτὸς τοὺς ἀνεβάζει εἰς τοὺς οὐρανοὺς, λέγωντας· καὶ ἐμένα ἠξεύρετε, καὶ ἠξεύρετε πόθεν εἶμαι· τοῦτέστιν, ἐὰν καὶ διὰ τὶω κακίαν σας τὸ σκεπάζετε, ὅμως ἠξεύρετε ὅτι εἶμαι ἀπὸ τὸν οὐρανόν. διότι ἐπειδὴ ὁ Πατὴρ εἶναι ἀπ' ἐκεῖ, φανερὸν εἶναι ὅτι καὶ ἐγὼ ἀπ' ἐκεῖ εἶμαι, καὶ ἀπ' ἐκεῖνον ἐξάλθω. ὁ ὁποῖος εἶναι ἀληθινὸς, καὶ ὄχι πλάνος. καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνος εἶναι ἀληθινὸς, καὶ ἐγὼ ἀληθινὸς εἰμὶ, καὶ ὄχι πλάνος· διότι δὲν ἤθελε ψεύλη ποτὲ ὁ ἀληθινὸς πλάνον, καὶ ψεῦσιν. ἐτοῦτον δὲ ὁπῶ μὲ ἀπέστειλαν, ἐσεῖς δὲν τὸν ἠξεύ-
Πρ. Τιμ. α'. ρετε, ἀλλ' ἀγνοεῖτε αὐτὸν διὰ τὰ ἔργα σας. διότι (καθὼς λέγει ὁ Παῦλος) εἶναι ἄγνοια σὺν γνώσει, διότι λέγει, ὁμολογοῦσι πῶς ἠξεύρουν Θεὸν, καὶ μὲ τὰ ἔργα τὸν ἀρνοῦνται. καὶ ἐσεῖς λοιπὸν οἱ Ἰουδαῖοι, δὲν ἠξεύρετε τὸν Πατέρα μου, διὰ τὰ ἔργα σας τὰ πονηρὰ, καὶ τὶω κακὶω σας γνώμην. ἀμὴ ἐγὼ τὸν ἠξεύρω, διότι δὲν μὲ ἐμποδίζει, οὔτε γνώμη πονηρὰ, οὔτε
Προσ. Ἑβρ. ε'. ἔργα ὁπῶ νὰ μιλῶ τοῦ ἀρέσουν· διότι ἀπ' αὐτὸν εἶμαι, τοῦτέστιν ἐκ τῆς Φύσεως αὐτοῦ, ἢ ὄχι
Ἡσαΐ. μά'. ἄλλης Φύσεως, ἢ ξένος αὐτοῦ. καὶ ἐκεῖνος μὲ ἀπέστειλε. βλέπε δὲ ἐνταῦθα πῶς δηλοῦνται
ϗ μβ. ϗ μθ. αἱ δύο Φύσεις τοῦ Χριστοῦ, διὰ μὲν τοῦ παρ' αὐτοῦ εἰμὶ, τὶω Φύσιν τῆς Θεότητος· διὰ δὲ τοῦ,
πρ. Φίλιππ. β'. κἀκεῖνος μὲ ἀπέστειλε, τὸ ἀνθρώπινον· διότι ἀπόστολος κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, λέγεται ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καθὼς λέγεται καὶ θεῖος.

Κείμ. Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι· καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖ-ρας, ὅτι οὔπω ἐληλύθη ἡ ὥρα αὐτοῦ. πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν, καὶ ἔλεγον· ὅτι ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μήτι πλείονα σημεῖα τούτων ποιήσῃ, ὧν ἐποίησεν οὗτος;

Ἐξήγ. Δείχνωντας ὁ Εὐαγγελιστὴς, ὅτι ἀοράτως ἐκρατοῦνταν, καὶ ὅτι θελληματικῶς ἔπαθεν ὁ Κύριος, καὶ ὄχι ἀπὸ ἀδυναμίαν, λέγει, ὅτι ἐζητοῦσαν νὰ τὸν πιάσουν, καὶ κανεὶς δὲν ἄπλωσε χέρι εἰς αὐτὸν. τὸ δὲ οὔπω ἐληλύθη ἡ ὥρα αὐτοῦ, τὸ εἶπεν, ὄχι ὅτι πῶς ὑ-

ποτάσ-

ποτάσσετον εἰς τοὺς καιροὺς, ἀλλ' ὅτι τὰ πάντα εἰς τὴν ὥραντους, καὶ εἰς τὸν πρεπούμενον, καὶ ἐπιτήδειον καιρὸν τὰ κάμνει. διότι ὅταν ἐλογίασεν ὅτι εἶναι καιρὸς καλὸς διὰ νὰ πάθῃ, τουτέστι κατὰ τὸν ὡραῖον καὶ ἐπιτήδειον καιρὸν, τότε λοιπὸν καὶ ἐσταυρώθη. διότι τὰ πάντα εἰς ἐπιτηδείους καιροὺς τὰ κάμνει, καὶ τὰ οἰκονομεῖ. ἤγουν, ἔπρεπε νὰ δοθῇ ὁ νόμος, ἀλλὰ εἰς τὸν πρεπούμενον καιρὸν. ὁμοίως καὶ τοὺς Προφήτας, καὶ τὸ εὐαγγέλιον. τὸ ὄνομα λοιπὸν τῆς ὥρας, δείχνει τὸ ἀκριβὲς τῆς σοφίας, καὶ τῆς προνοίας τοῦ Σωτῆρος. πολλοὶ δὲ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν λέγοντες, μῆνα ὅταν ἐλθῇ ὁ Χριστὸς, θέλει κάμει περισσότερα σημεῖα, ἀπὸ ὅσα ἔκαμεν ἐτοῦτος; λέγουσι δὲ διὰ τὸ κρασὶ, ὁποῦ ἐθαυματούργησεν ἐν Κανᾷ, καὶ διὰ τὸν υἱὸν τοῦ Βασιλικοῦ, διὰ τὸν Παράλυτον, διὰ τὰ ψωμία, καὶ ἁπλῶς διὰ ὅλα τὰ ἄλλα θαύματα. τὰ ὁποῖα διὰ τὸ πλῆθος δὲν τὰ ἀναφέρνουν οὐδὲ οἱ Εὐαγγελισταὶ μὲ τὸ ὄνομα. πλὴν ἐὰν καὶ ἀκούῃς ὅτι ἐπίστευσαν πολλοὶ, ἀλλὰ δὲν ἦτον βεβαία ἡ πίστις αὐτῶν, ἀλλὰ καθὼς τυχαίνει νὰ εἶναι εἰς πλῆθος χοντρῶν, καὶ ἀπαιδεύτων, ὁποῦ μεταλλάσσουν τὴν γνώμην τους πότε εἰς ἕνα, πότε εἰς ἄλλο. Ἰωάν. β'. δ'. ε. ς.

Κείμ. Ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι γογγύζοντος τοῦ ὄχλου περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν ὑπηρέτας οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, ἵνα πιάσωσιν αὐτὸν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὑρήσετε· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ὑμεῖς οὐδύνασθε ἐλθεῖν. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτοὺς· ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσομεν αὐτὸν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι, καὶ διδάσκειν τοὺς ἕλληνας; τίς ἐστιν οὗτος ὁ λόγος ὃν εἶπε, ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὑρήσετε; καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.

Εξήγ. Διὰ τἐκεῖνο ὁποῦ ἐγόγγυζαν οἱ ὄχλοι, ἔδειξαν ὅτι εἶχαν καλλήτερην γνώμην καὶ μερικὴν πίστιν πρὸς τὸν Κύριον, καὶ πῶς ἤθελαν νὰ ξεχωρίσουν ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας. τὸ ὁποῖον ἔστωντας νὰ τὸ νοήσουν ἐκεῖνοι ἔπεμψαν νὰ τὸν πιάσουν, διὰ τοῦτο μόνον, ὅτι ἐπιστεύετο πῶς εἶναι Χριστὸς. ἔπεμψαν δὲ, ἀμὴ δὲν ἦλθαν ἀπατοίτους, φοβούμενοι τὸν ὄχλον, νὰ μὴν κάμουν τίποτες νεώτερον. διὰ τοῦτο στέλλουν τοὺς ὑπηρέτας, ἵνα ἐὰν συμβῇ τίποτες, νὰ γλυτώσουν αὐτοὶ ἀπὸ τὸν κίνδυνον, καὶ νὰ παραδώσουν τοὺς ὑπηρέτας εἰς τὸν θυμὸν τοῦ ὄχλου. ἔτζι πανταχοῦ μόνον τὸ ἐδικόντους σύμφερον ἐστοχάζοντο. ὁ δὲ Κύριος τοὺς λέγει λόγια γεμάτα ταπεινοφροσύνης· ἀκόμι ὀλίγον καιρὸν εἶμαι μετ' ἐσᾶς, τί με ἀναγκάζετε λέγει νὰ πηγαίνω; τὶ μὲ διώχνετε; ἀναμείνατε ὀλίγον καιρὸν ἀκόμι, καὶ οὔτε ἐὰν θελήσητε νὰ μὲ κρατήσετε, θέλω τὸ στέρξει. βλέπε δὲ καὶ τὸ, μεθ' ὑμῶν εἰμὶ, ἤγουν μετ' ἐσᾶς εἶμαι· τουτέστι, κἂν μὲ διώχνετε, κἂν δὲν με θέλετε, ἐγὼ μετ' ἐσᾶς εἶμαι, ἤγουν διὰ τὴν σωτηρίανσας οἰκονομῶ, καὶ διὰ τὸ καλόνσας λέγω· καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. ἐδὼ φαίνεται πῶς καὶ νὰ τοὺς φοβερίζῃ, ἐπειδὴ ἔμελλαν νὰ σφάλουν εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν ἔπεμψε. διότι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀτιμάζουν ἐκεῖνον ὁποῦ ἐπέμφθη, φανερὸν εἶναι ὅτι εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν ἔπεμψε σφάλλουσιν. ἔστωντας δὲ νὰ εἰπῇ ὑπάγω, ἐδήλωσεν ὅτι θεληματικῶς ἀποθαίνει. δείχνωντας δὲ ὅτι ὁ θάνατος αὐτοῦ δὲν εἶναι ὡσὰν τὸν κοινὸν, λέγει, ὅτι ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ἐσεῖς δὲν δύνασθε νὰ ἐλθῆτε. διότι ἐὰν ἦτον κοινὸς, καὶ ὅμοιος τῶν πολλῶν ὁ θανάτος αὐτοῦ, καὶ ἔμελλε νὰ ἀπομείνῃ εἰς τὸν θανάτον, δὲν ἤθελεν εἰπῇ, ὅτι ἐσεῖς δὲν δύνασθε νὰ ἐλθῆτε, διότι ὅλοι εἰς τὸν κοινὸν θάνατον πηγαίνομεν. ἐκεῖνο λοιπὸν ὁποῦ εἶπα, θέλωντας νὰ δείξῃ, ὅτι ὁ ἐδικός του θάνατος δὲν εἶναι τοιοῦτος ὡσὰν τῶν πολλῶν, λέγει, ὅτι ὅπου ὑπάγω ἐγὼ ἐσεῖς δὲν δύνασθε νὰ ἐλθῆτε. καὶ μὲ τὸ νὰ εἰπῇ δὲ, ὅτι ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὑρήσετε, δείχνει ὅτι θέλει εἶσθαι ποθεινὸς εἰς αὐτοὺς. πότε δὲ ἐζήτησαν αὐτὸν, ὁ Λουκᾶς τὸ εἶπεν, ὅτι πολλαὶ γυναῖκες ἐκόπτοντο αὐτὸν. κάμνει χρεία ὅτι νὰ τὸ ἔπαθαν τοῦτο καὶ ἄλλοι πολλοὶ, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐκουρσεύετον ἡ Ἱερουσαλὴμ, πολλοὶ ἐνθυμοῦντο τὸν Χριστὸν καὶ τὰ θαύματα αὐτοῦ, καὶ ἐπαρακαλοῦσαν νὰ ἔλθῃ. ταῦτα δὲ πάντα τὰ ἔλεγε, βουλόμενος νὰ τοὺς καταπείσῃ, καὶ νὰ τοὺς σύρῃ πρὸς τοῦ λόγου του νὰ τὸν πιστεύσουν. διότι ἐπειδὴ ἦλθον οἱ ὑπηρέται θέλοντες νὰ τὸν πιάσουν, δείχνει πῶς ἠξεύρει διὰ ποίαν ἀφορμὴν ἦλθαν, καὶ ὅτι βούλονται νὰ τὸν φονεύσουν, διὰ τοῦτο καὶ προλέγει πρὸς αὐτοὺς τὸν θάνατον αὐτοῦ, ὅτι ἀκόμι ὀλίγον καιρὸν, καὶ ὑπάγει πρὸς τὸν Πατέρα. καὶ τὸ νὰ προειπῇ δὲ τὸν θάνατον, μέγα εἶναι, καὶ ἀδύνατον εἰς ἄνθρωπον. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει, γνώρισόν μοι Κύριε τὸ πέρασμου, τουτέστι, δεῖξον μοι τὸ τέλοσμου. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔλεγον, μῆνα εἰς τὴν διασπορὰν τῶν ἑλλήνων μέλλει νὰ πηγαίνῃ; βλέπε δὲ πῶς ἔπαθαν κάτι τὶ, καὶ ἐσυντρίφθηκαν εἰς τὰ λόγια ὁποῦ τοὺς εἶπε· καὶ φανερὸν εἶναι μὲ τὸ νὰ ἐρωτοῦν, μῆνα εἰς τὴν διασπορὰν τῶν ἑλλήνων μέλλει νὰ πηγαίνῃ. διότι ἐὰν δὲν ἦτον τοῦτο, ἤθελαν τοῦ εἰπῇ, θέλεις νὰ πηγαίνῃς; πήγαινε, καὶ ἡμεῖς τοῦτο παρακαλοῦμεν. ἀμὴ τώρα δὲν εἶπαν οὐδὲν τοιοῦτον, ἀλλὰ ὡσὰν νὰ ἐφοβοῦντο νὰ μὴν τὸν στερηθοῦν, ζητοῦσι ποῦ μέλλει νὰ ὑπάγῃ. φανερὸν δὲ εἶναι τοῦτο, καὶ ἀπὸ τὸ νὰ εἰποῦν, ὅτι εἰς τοὺς ἕλληνας μέλλει νὰ πηγαίνῃ, Λουκ. κθ'. Ψαλ. λέ.

νη, νὰ τὲς διδάσκη. διότι δὲν εἶπαν ὅτι θέλει νὰ πηγαίνη νὰ τὲς πλανᾷ, ἀλλὰ νὰ τὲς διδάσκη. διεσπορὰν δὲ ἐκάλεσε τὲς ἐθνικὲς, ἔσωντας νὰ εἶναι διεσπαρμένοι εἰς ὅλον τὸν τόπον. διότι αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι, τὸ παλαιὸν δὲν ἐσμίγοντο, μὲ ἄλλα ἔθνη, ἀλλὰ μόνον εἰς ἕνα τόπον, εἰς τὴν παλαιστίνην ἦσαν συναγμένοι, διὰ τοῦτο ὠνείδιζαν τὲς ἐθνικὲς, πῶς ἦσαν παντοχῆ διεσπαρμένοι, τὸ ὁποῖον ἐγύρισεν ὕστερον εἰς τὸ λόγεσες, διότι διασπορὰ αὐτοὶ μάλισα οἱ ἑβραῖοι ἔγιναν.

Δευτ. κγ'. Κείμ. Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς, εἰστήκει ὁ Ἰησῦς καὶ ἔκραζε λέγων· ἐάντις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με, καὶ πινέτω. ὁ πισδύων εἰς ἐμὲ καθὼς εἶπεν ἡ γραφὴ, ποταμοὶ ῥύσουσιν ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ὕδατος ζῶντος.

Ἐξήγ. Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑορτῆς καὶ τὴν ὑσερην, ἤγουν τὴν ἑβδόμην, ταῖς ὠνόμαζαν μεγάλαις, ἐπειδὴ ὁ νόμος τὴν ἑβδόμην ἡμέραν τῆς ἑορτῆς, κλητὴν ἁγίαν ἐκάλεσε. τοῦτο λοιπὸν ἀκολεθῶντας καὶ ὁ Εὐαγγελισὴς, τὴν ὑσερινὴν ἡμέραν, μεγάλην τὴν ὀνομάζει. πρεπόντως λοιπὸν τὴν ὑσερινὴν ἡμέραν διαλέγεται πρὸς τὲς ὄχλες ὁ Κύριος ὡσὰν νὰ τὲς δίδη τίποτες ἔξοδα, ἐπειδὴ μέλλει νὰ πηγαίνει εἰς τὰ σπίτια τες. διότι ταῖς διαμέσε ἄλλαις ἡμέραις ἔσωντας ὀπῆσαν δεσμένοι εἰς τὰ φαγοπότια, ἄπρεπον ἦτον νὰ τὲς διδάσκη, διότι ἔτε ἤθελαν ἀκροάζεσθαι. ἔκραζε δὲ ὁ Ἰησῦς, ἕνα μὲν διὰ νὰ ἀκέσεται ἀπὸ ὅλες, καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ δείξη τὴν παῤῥησίαν, καὶ πῶς δὲν φοβεῖται τινά. τί λέγει λοιπόν; ὅποιος πισδύει εἰς ἐμένα καθὼς εἶπεν ἡ γραφὴ. αὐτὸ πρέπει νὰ σαθῇς, καὶ πάλιν νὰ ἀρχίσῃς ἀπὸ ἄλλην ἀρχὴν, νὰ ἀναγινώσκῃς τὸ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥύσουσι. διότι ἐπειδὴ πολλοὶ ἀπὸ τῶν σημείων ἐπίσδυον, δείχνωντας ὅτι δὲν πρέπει νὰ πισδύσῃ ἀπὸ τῶν σημείων τόσον, ὅσον ἀπὸ τὴν γραφὴν, διότι ἡ διορθωμένη πίσις ἀπὸ τὰς γραφὰς εἶναι. διὰ τοῦτο λέγει, ἐκεῖνος ὁπῆ πισδύει εἰς ἐμένα, καθὼς εἶπεν ἡ γραφὴ· τουτέσι, καθὼς μαρτυρεῖ ἡ γραφὴ διὰ λόγεμε, ὅτι Θεῦ Υἱὸς εἰμὶ, ὅτι κτίσης, ὅτι Κύριος τοῦ παντὸς, ὅτι Σωτὴρ τοῦ κόσμε. διότι πολλοὶ ἐλογίθησαν πῶς πισδύει, ἀμὴ δὲν ἐπίσδυαι καθὼς εἶπεν ἡ γραφὴ, τουτέσι καθὼς μαρτυρεῖ ἡ γραφὴ, ἀλλὰ καθὼς ἀκολεθῆσαν αὐτοὶ τὰ θελήματά τες, τοιῆτοι ἦσαν πάντες οἱ αἱρετικοὶ. ποταμοὶ δὲ εἶπεν ὅτι νὰ ῥύσουν ἐκ τῆς κοιλίας ἐκείνε ὁπῆ νὰ πι-

Ψαλμ. λθ'. σδύσῃ καθὼς λέγει ἡ γραφὴ. κοιλίαν μέν τροπικῶς ὀνομάζων τὴν καρδίαν. καθὼς λέγει καὶ ὁ Δαβὶδ· καὶ τὸν νόμονσε ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας με, τουτέσι τῆς καρδίας με. ποταμοὶ δὲ εἶπε νὰ ῥύσουν, ὕδατος ζῶντος, καὶ ὄχι ποταμὸς, τὴν πολλὴν καὶ πλησίαν χάριν τοῦ πνεύματος δηλῶντας. διότι τοιαύτη εἶναι ἡ χάρις τοῦ πνεύματος εἰς ὁποιαν ψυχὴν σέβει, καὶ σερεωθῇ, τὴν κάμνει νὰ ἀναβλύζῃ πλησιώτερον ἀπὸ πᾶσαν βρύσιν. καὶ ἤθελε μάθῃ κανεὶς πῶς ποταμοὶ ἀναβλύζεσιν ἐκ τῆς κοιλίας ἐκείνε ὁπῆ πισδύσει, καθὼς μαρτυρῶν αἱ γραφαὶ, ἂν ἤθελε σοχασθῇ καλῶς τὴν γλῶσαν τοῦ Πέτρε, καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Παύλε, καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Στεφάνε. τὲς ὁποίες δὲν ἐδυνέτον κανεὶς νὰ τὲς ἀποσομώσῃ ὅταν ἐδίδασκαν, ἀλλὰ ἔτρεχον αἱ διδασκαλίαι αὐτῶν εἰς πάντας, ὡσὰν ποταμοὶ ὁπῆ δὲν σύφην ποτέ.

Ἰωὴλ. β'' Κείμ. Τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ πνεύματος, ὃ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πισδύοντες εἰς αὐτόν· ἔπω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον, ὅτι ὁ Ἰησῦς ἐδέπω ἐδοξάθη.

Ἐξήγ. Ἐξηγᾶται ὁ Εὐαγγελισὴς τὲς ποταμὲς ποῖοι εἶναι τοῦ ζῶντος ὕδατος, λέγωντας, ὅτι τοῦτο τὸ εἶπε περὶ τοῦ πνεύματος ὁπῆ ἔμελλαν νὰ λάβεν ἐκεῖνοι ὁπῆ πισεύσεν, διότι ἀκόμι δὲν ἦτον λέγει πνεῦμα ἅγιον. ἀλλὰ θέλει εἰπῇ κανεὶς, πῶς λέγει ὁ Εὐαγγελισὴς ὅτι δὲν ἦτον πνεῦμα ἅγιον, δηλονότι δομένον; ὁπῆ καὶ οἱ Προφῆται ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἐλάλεν, καὶ οἱ Ἀπόσολοι δὲ πῶς ἔκαμναν ἄραγε τὰς Ἰάσεις; καὶ πρὸς τοῦτο λέγομεν, ὅτι οἱ μὲν Προφῆται ἐν πνεύματι μὲν ἐλάλεν χωρὶς ἄλλο, ἀλλ' ἡ χάρις αὐτὴ ἔπαυσε, καὶ ἀνεχώρησεν ἀπὸ τῆς γῆς. εἰς τόσον ὅτι ἐὰν καὶ εἰς τὲς χρόνες τῶν Προφητῶν ἐνεργᾶσε, ἀλλὰ τότε διὰ τὴν ἀναξιότητα τοῦ λαοῦ, ὅτε ἐπεριπάτει λέγω ὁ Χρισὸς ἐν σαρκὶ, δὲν εὑρίσκετον Προφητεία, οὐδὲ ἐπισκέπτετον τὰ ἅγια αὐτῶν, καὶ τὸν ναὸν, ἡ χάρις. ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν ἦτον τότε ἡ χάρις, καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ ἔμελλε νὰ δοθῇ, διὰ τοῦτο λέγει, ὅτι ἀκόμι δὲν ἦτον πνεῦμα ἅγιον· τουτέσι, δὲν ἐπολιτεύετον εἰς τὲς Ἰουδαίες, ὅτε ἐφαίνετο διὰ τῶν ἐνεργειῶν. οἱ δὲ ἀπόσολοι δὲν ἔκαμναν τὰ θαύματα ἐν πνεύματι, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐξεσίαν τοῦ Ματθ. ι. Κυρίε· διότι ἄκεε καὶ τοῦ Εὐαγγελισοῦ τὶ λέγει, ὅτι ὅταν ἤθελε νὰ τὲς πέμψῃ, τὲς ἔδωκεν Μαρκ. γ'. ἐξεσίαν, καὶ ὄχι πνεῦμα ἅγιον· εἰς τόσον ὅτι, ὅσα θαύματα ἔκαμναν, δὲν τὰ ἔκαμναν Λεκ. δ'. μὲ τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐξεσίαν, καὶ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίε τὰ ἔκαμναν. ὅταν δὲ ἐξαΙωάνν. κ'. νέση ἀπὸ τὸν τάφον, τότε τὲς εἶπε, λάβετε πνεῦμα ἅγιον. καὶ ἐν τῇ πεντηκοσῇ, ἦλθεν Πραξ. β. ἐπ' αὐτὲς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ ἄλλο πάλιν, καὶ εἰς τὲς Προφήτας, καὶ Ἀποσόλες ἦτον ἡ δυάμις τοῦ ἁγίε πνεύματος πρὶν τοῦ σαυρῶ, πλὴν δὲν ἦτον πολλὴ καὶ πλησιοπάροχος, καθὼς ὕσερον ἀπὸ τὴν ἀνάληψιν, ὁπῆ ἐξεχύθη δηλονότι ὡς ποταμὸς. εἰς τόσον ὅτι πρεπόντως εἶπεν ὁ Εὐαγγελισὴς, ὅτι ἀκόμι δεν ἦτον πνεῦμα ἅγιον, τουτέσι τόσον πλησιοπάροχαχυ

ροχα χυμένον, ὡσὰν τὸ ὕστερον. ἐπειδὴ καὶ πρὸ τῦ σαυρῦ, ἦτον μὲν, πλὶω δὲν ἦτον τόσον πλεσιοπάροχον. διότι ἀκόμι δὲν ἐδοξάθη ὁ Ἰησῦς. δόξαν ἐδῶ τὸν σαυρὸν ὀνομάζει ὁ Εὐαγγελιςὴς, διότι διὰ τῦ σαυρῦ ἐνίκησε τὸν τύραννον, καὶ ἐβασίλευσεν. ἔσωντας λοιπὸν νὰ μὶω ἐμπαγῆ ὁ σαυρὸς, μηδὲ νὰ καταργηθῆ ἡ ἁμαρτία, ἐδὲ νὰ νικήση ἡ Φύσις ἡμῶν σὺ Χριςῶ τὸν κόσμον, καὶ νὰ καταλλαγῆ μὲ τὸν Θεὸν, πρεπόντως δὲν ἐδόθη πλεσιοπαρόχως ἡ χάρις τῦ πνεύματος. διότι ἔπρεπε πρῶτον νὰ γενῦμεν Φίλοι τῦ Θεῦ, τὸ ὁποῖον ἔγινε διὰ τῦ σαυρῦ, καὶ τότε νὰ λάβωμεν τὶω χάριν τῦ Θεῦ. καθὼς καὶ εἰς τὲς κοσμικὲς, πρῶτον γίνεται κανεὶς Φίλος τῦ Βασιλέως, καὶ τότε λαμβάνει ταῖς χάραις. δοξασμένος δὲ νὰ εἶναι ὁ Θεὸς, ὁπῦ ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τοσαύτὶω πλεσιοπάροχον χάριν, ὅσὶω ἐδὲ εἰς τὲς Προφήτας· διότι οἱ μὲν Προφῆται, χάριν μὲν εἶχαν τῦ ἁγίε πνεύματος, ἀμὴ δὲν ἐδιώνοντο νὰ τὶω μεταδώσεν εἰς ἄλλες, οἱ δὲ Ἀπόσολοι ἐγέμισαν μυριάδας.

Κείμ. Πολλοὶ ὦν ἐκ τῦ ὄχλε ἀκέσαντες τὸν λόγον, ἔλεγον· ἔτός ἐσιν ἀληθῶς ὁ Προφήτης. ἄλλοι ἔλεγον· ἔτός ἐσιν ὁ Χριςός. ἄλλοι δὲ ἔλεγον· μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριςὸς ἔρχεται. ὀχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν, ὅτι ἐκ τῦ Μιχ. ε. σπέρματος Δαβὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης, ὅπε ἦω Δαβὶδ, ὁ Χριςὸς ἔρχεται; χίσμα ὦν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο δι' αὐτόν.

Ἐξήγ. Μερικοὶ ἀπὸ τὸν κοινὸν λαὸν, ὄχι ἀπὸ τὲς ἄρχοντας. (διότι οἱ ἄρχοντες, πάντοτε ἀπὸ τὸν Φθόνοντες ἐναντιώνοντο.) ὠλαβηθέντες τὶω παῤῥησίαν τῶν λόγων τῦ Κυρίε ὁμολογῦσιν ὅτι ἐτῦτος εἶναι ὁ προφήτης ὁπῦ ἀπαντυχαίνομεν. ἄλλοι δὲ, ὡς ὄχλος ὁπῦ ἦσαν ἀμαθὴς ἔλεγον, ὄχι, ἀμὴ τῦτος εἶναι ὁ Χριςὸς, μὶω ἠξδρωντες ὅτι αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ Προφήτης καὶ ὁ Χριςὸς, καὶ ὄχι ἄλλος καὶ ἄλλος. οἱ δὲ ἀγνωμονέτεροι ἔλεγον, μῆνα ἀπὸ τὶω Γαλιλαίαν ἔρχεται ὁ Χριςὸς; ὀχὶ, ἀλλὰ ἀπὸ τὶω Βηθλεὲμ, καὶ ἀπὸ τῦ γένες τῦ Δαβὶδ. τῦτο δὲ τὸ ἔλεγαν ἀπὸ τὶω κακὶώτες γνώμὶω, ᾗ ὄχι καθὼς εἶπεν ὁ Ναθαναὴλ. διότι ἐκεῖνος μὲν, ὡς νομομαθὴς, καὶ ἀκριβὴς ὁπῦ ἦτον, ἔλεγεν, ὅτι ἐκ Ναζαρὲτ δὶώαται τὶ ἀγαθὸν εἶναι; διὰ τῦτο καὶ ὁ Κύριος τὸν ἐπαινεῖ, ἔσωντας ὁπῦ δὲν τὸ εἶπε μὲ κακὶω γνώμὶω, ἀλλὰ κατὰ τὶω ἀκρίβειαν τῦ νόμε. ἀμὴ τῦτοι τὸ ἔλεγαν μὲ πονηρίαν ὅτι ὁ Χριςὸς Ἰωάνν. α. δὲν ἔρχεται ἀπὸ τὶω Γαλιλαίαν. διότι Φαίνεται πῶς νὰ ἠξδρων μὲν, ὅτι ὁ Ἰησῦς ἀπὸ τὶω Βηθλεὲμ ἦτον, ἂν καὶ εἰς τὶω Γαλιλαίαν ἀνετράφη, ἀμὴ ἀπὸ τὸν Φθόνοντες δὲν ἤθελαν νὰ ὁμολογήσεν πῶς εἰς τὶω Βηθλεὲμ ἐγεννήθη, ἀλλὰ Γαλιλαῖον τὸν ὠνόμαζαν. ἂς εἶναι ὅτι δὲν τὸ ἠξδρων τῦτο, ἀμὴ τὸ, ἐκ σπέρματος Δαβὶδ, πῶς δὲν τὸ ἠξδρων. διότι Φανερὸν ἦτον εἰς ὅλες, ὅτι ἐκ σπέρματος Δαβὶδ ἦτεν ἡ Μαριαμ. ἀπὸ τῦτο λοιπὸν εἶναι Φανερὸν, ὅτι μὲ πονηρίαν τὸ ἔλεγαν τῦτο, ἀπὸ τὶω κακὶώτες γνώμὶω. ἔγινε δὲ χίσμα εἰς τὸν ὄχλον, ὄχι εἰς τὲς ἄρχοντας· διότι οἱ ἄρχοντες ὅλοι, μίαν γνώμὶω εἶχαν, ὅτι νὰ μὶω τὸν δεχθῦν διὰ Χριςὸν.

Κείμ. Τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν, πιάσαι αὐτὸν· ἀλλ' ἐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας. ἦλθον ὦν οἱ ὑπηρέται πρὸς τὲς Ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίες, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι· διατὶ ὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται· ἐδέποτε ἔτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς ἔτος ὁ ἄνθρωπος.

Ἐξήγ. Ἐκεῖνοι μὲν ὁπῦ δὲν ἦσαν τόσον πονηροὶ καὶ κακοὶ ἄνθρωποι, μόνον μὲ λόγες ἐναντιώνοντο τὶω δόξαν τῦ Χριςῦ· οἱ δὲ ἀδιαντροπώτεροι καὶ χειρότεροι, ἤθελαν νὰ ἀπλώσεν καὶ χεῖρας, ἀλλ' ὅμως ἐδέθηκαν ἀοράτως, ἔσωντας νὰ τὲς κρατῆ ἡ δὶώαμις τῦ Θεῦ· καὶ ἐδὲ ἀπὸ τῦτο τὸ θαῦμα ἐκατενύγοντο. ὄντως κατὰ ἀλήθειαν, περὶ τύτες ἔλεγεν ὁ Ψαλ. λδ. Δαβὶδ, διεχίθησαν, καὶ ἐ κατενύγησαν. οἱ δὲ ὑπηρέται ὁπῦ ἀπεσάλησαν διὰ νὰ τὸν Φέρεν, ἂς ἰδῦμεν τὶ ἀποκρίνονται τοῖς Φαρισαίοις; ὡς πολλὰ ὀργώμενοι· διότι οἱ μὲν Φαρισαῖοι ὁπῦ ἐλογίαζαν πῶς εἶναι σοφώτεροι, καὶ ὁπῦ ἀνεγίνωσκον καὶ τὰς γραφὰς, καὶ ἔβλεπαν καὶ τόσα θαύματα, λυσιάζεν κατὰ τῦ Χριςῦ, καὶ ἐρωτῶσιν ὡσὰν λησάδες, διατὶ δὲν τὸν ἐφέρετε; οἱ δὲ ὑπηρέται, καὶ χωρὶς σημείων, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τῆς διδασκαλίας ἐπιάθηκαν, καὶ ἐπίσθσαν· ἔτζι ἦσαν ὀΦυεῖς εἰς τὸ ἀγαθὸν, ὅτι ἐδὲ ἀπὸ σημείων, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τῆς διδασκαλίας ἐπιάθηκαν. τὸ ὁποῖον πῶς εἶναι μεγαλήτερον, Φανερὸν εἶναι ἀπ' ἐδῶ· διότι δὲν εἶπαν, ὅτι ἐδέποτε ἐθαυματέργησεν ἄνθρωπος ἔτζι, ἀλλὰ δὲν ἐλάλησεν ἄλλος ἄνθρωπος ἔτζι· τοσῦτον ἦσαν ἕτοιμοι, καὶ πρόθυμοι εἰς τὸ νὰ δεχθῦν λόγον σωτηρίας. πρέπει δὲ ὄχι μόνον τὶω σώσεν αὐτῶν νὰ θαυμάζωμεν, ἀλλὰ καὶ τὶω παῤῥησίαν. διότι δὲν ἐΦοβήθηκαν τὸν θυμὸν τῶν Φαρισαίων, ἐδὲ ἐσύρθηκαν εἰς τὰ ὀπίσω νὰ κρύψεν τὶω ἀλήθειαν, καὶ νὰ εἰπῦν ὡς ὑπηρέται πρὸς τὲς ἄρχοντας αὐτῶν, ἐκεῖνα ὁπῦ τὲς ἄρεζαν, ἀλλὰ μαρτυρῦσι τὶω ἀλήθειαν. τὲς ὁποίες πρέπει νὰ τὲς μιμῆνται πάντες ὅσοι ἀκολθῦν τὲς ἄρχοντας, καὶ νὰ μὶω τὲς ἀκέσεν εἰς ὅσα τὲς προσάσεν νὰ κάμεν ἀδίκως. τὸ ὁποῖον ἔγινε

α. Βασιλ. κα. καὶ εἰς τὸν Σαὴλ· διότι τοῦτος ἔσωνταν νὰ προσάξῃ νὰ φονεύσουν τοὺς ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ παρανόμως, δὲν ἤκουσαν οἱ ὑπηρέται αὐτοῦ.

Κείμ. Ἀπεκρίθησαν ἓν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι· μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; μήτις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν, ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ἀλλ' ὁ ὄχλος ἕτος, ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, ἐπικατάρατοι εἰσι. λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτοὺς, ὁ ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς αὐτὸν, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν· μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον, καὶ γνῷ τί ποιεῖ;

Ἀριθμ. λε. Δευτερ. ιζ.

Ἐξήγ. Τίνος ἕνεκεν δὲν ὠργίσθηκαν τοὺς ὑπηρέτας, ἀμὴ τοὺς συντυχαίνει μὲ τὸ καλὸν οἱ Φαρισαῖοι, λέγοντες πρὸς αὐτοὺς, μῆνα ἐπλανηθήκετε καὶ ἐσεῖς; διότι ἐφοβοῦντο νὰ μιλῶ ξεχωριστὰ τελείως καὶ αὐτοὶ ἀπὸ λόγους, καὶ πηγαίνει μὲ τὸν Χριστὸν· δι' αὐτὸ τοὺς συντυχαίνει μὲ τὸ ἥμερον, καὶ κολακευτικὰ, καὶ τοὺς λέγει, μῆνα καὶ ἐσεῖς ὅπου εἴσθε τάχα σοφότεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καὶ ὅπου εὑρίσκεσθε πάντοτε μετ' ἐμᾶς τοὺς νομοθέτας, ἐπλανηθήκετε; δοκιμάζει δὲ νὰ τοὺς καταπείσει μὲ παράδειγμα πολλὰ ἀνόητον· διότι λέγει, μῆνα ἐπίστευσε κανένας ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας εἰς αὐτὸν; καὶ ἂν δὲν ἐπίστευσαν, τίνος εἶναι τὸ πταίσιμον; τοῦ Χριστοῦ, ἢ ἐκείνων ὅπου δὲν ἐπίστευσαν; διότι χωρὶς ἄλλο, ἐκεῖνοι ὅπου δὲν ἐπίστευσαν, εἶναι ἄξιοι κατακρίσεως. ἐπικατάρατον δὲ τὸν ὄχλον λέγει διότι ἐπίστευσαν, αὐτοὶ ὅπου εἶναι ἄξιοι μυρίων καταρῶν, ὡς ἄπιστοι ὅπου ἦσαν, καὶ τοῖς ἄλλοις πρόξενοι ἀπιστίας τίνος δὲ ἕνεκεν λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς περὶ τοῦ Νικοδήμου, ὅτι ἦλθε νυκτὸς πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ὅτι ἦτον ἕνας ἀπ' αὐτοὺς, διὰ νὰ τοὺς δείξῃ πῶς ἐψεύδοντο. διότι ἐπειδὴ εἶπαν, ὅτι μῆνα ἐπίστευσε κανένας ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας εἰς αὐτὸν; ἀποδείχνει ὅτι ψεύδονται καὶ εἰς τοῦτο, διότι ἰδὲ ὁ Νικόδημος ὅπου ἦτον ἄρχοντας, καὶ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς, ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστόν. πῶς διαλέγεται λοιπὸν ὁ Νικόδημος πρὸς αὐτοὺς; μῆνα ὁ νόμος λέγει, ὁ ἐδικός μας, κατακρίνει τινὰ, ἐὰν μὴ πρότερον ἀκούσῃ. δείχνει λοιπὸν ἀπ' ἐδῶ, ὅτι δὲν ἐνεγίνωσκον ἐδὲ τὸν νόμον, ἐδὲ κατὰ τὸν νόμον ἔκαμναν, ἂν καὶ εἰς τὰ νομικὰ ἐμεγαλοφρονεῦσαν. διότι ἐὰν ὁ νόμος ὁρίζει ὅτι νὰ μὴ φονεύσῃ τινὰ χωρὶς νὰ τὸν κρίνουν, ἤτοι πρὶν νὰ ἀκούσουν, ὥρμησαν πρὸς τοῦτο, φανεροὶ παραβάται εἰσὶ τοῦ νόμου. ἔσωνταν δὲ νὰ εἰπῇ, καὶ γνῷ τί ποιεῖ, ἀπέδειξεν ὅτι ὄχι μόνον ψιλῆς ἀκροάσεως χρειάζεται. ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἀκριβοῦς, εἰς τόσον ὅτι νὰ καταλάβῃ τί πρέπει νὰ κάμῃ, καὶ νὰ μιλῶ καταδικάζει τινὰ χωρὶς νὰ καταλάβῃ καλὰ τὴν ὑπόθεσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

Κείμενον.

Ἀπεκρίθησαν, καὶ εἶπον αὐτῷ, μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον καὶ ἴδε, ὅτι Προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται. Πάλιν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.

Ἐξήγ. Τοῦ Νικοδήμου ἐλέγξαντος τοὺς Φαρισαίους σιωπῶντας, ὅτι παρανόμως κάμνουν, ἔσωνταν νὰ ἐξαπορήσουν ἐκεῖνοι, ἀγροικώτερα, μᾶλλον δὲ θηριωδέστερα ἀποκρίνονται πρὸς αὐτὸν λέγοντες· μῆνα καὶ ἐσὺ ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν εἶσαι; διότι ποίαν ἀκολουθίαν ἔχει τοῦτα πρὸς ἐκεῖνα ὅπου εἶπεν ὁ Νικόδημος; ἐκεῖνος εἶπεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ καταδικάζουν τὸν ἄνθρωπον χωρὶς νὰ τὸν ἐξετάσουν, καὶ νὰ τὸν κρίνουν· ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ἀποκριθοῦν, καὶ αὐτοὶ νὰ εἰποῦν, ὅτι δὲν καταδικάζουν τὸν Ἰησοῦν ἄκριτα, ἀλλὰ κατὰ τὸν νόμον. καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἔστειλαν νὰ τὸν πιάσουν, καὶ πάντα κατὰ τὸ πρέπον τὰ κάμνουν. αὐτοὶ δὲ τί λέγουσι; μῆνα καὶ ἐσὺ ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν εἶσαι; βλέπεις τὴν ἀγνωσίαντες; βλέπεις τὸ ἀνακόλουθον τοῦ λόγου; εἶτα ὑβρίζοντες αὐτὸν ὡς ἀμαθῆ, λέγουσιν· ἐρεύνησον, καὶ ἴδε, ὅτι Προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται· τετέσι, σύρε νὰ μάθῃς, ἐπειδὴ ἕως τὰ τώρα δὲν ἔμαθες, ὅτι Προφήτης ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν δὲν σηκώνεται. ταῦτα δὲ τὰ λέγουσιν ἀναγελαστικῶς πῶς εἶναι ἀμαθὴς. καὶ τί σᾶς εἶπεν ὁ Νικόδημος ὦ Φαρισαῖοι; μῆνα σᾶς εἶπεν ὅτι Προφήτης εἶναι ὁ Ἰησοῦς; εἶπεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ φονευθῇ ἄκριτα. πῶς δὲν τοῦ ἀποκρίνεσθε λοιπὸν καὶ ἐσεῖς καθὼς σᾶς εἶπεν; ὁ δὲ Χριστὸς, ἐπειδὴ ἄνω καὶ κάτω τὴν Γαλιλαίαν τοῦ ἐπρόσφεραν, καὶ τὸν ἐκαταφρονεῦσαν, καὶ ἐδὲ ὡς ἕνα τῶν Προφητῶν τὸν ἐδέχοντο· δείχνωντας πρὸς αὐτοὺς, ὅτι δὲν εἶναι ὡς ἕνας τῶν Προφητῶν, λέγει, ὅτι ἐγώ εἰμι τὸ φῶς, τὸ καθολικὸν φῶς. καὶ ὄχι φῶς Προφητικὸν, μερικὸν δηλονότι καὶ μικρὰν τὴν λάμψιν ἔχον, ἀλλὰ τὸ ἀληθινὸν φῶς, ὅπου δὲν περικλείομαι μόνον εἰς τὰ σύνορα τῆς Γαλιλαίας ἢ τῆς παλαιστίνης, ἀλλὰ

φῶς

φῶς τῦ κόσμυ, καὶ δεσπότης πάντων ἀνθρώπων, καὶ περὶ ἐμῦ εἶπεν ὁ Προφήτης· Ἰδὲ τέθηκάσε εἰς φῶς ἐθνῶν. χρειάζεται δὲ καὶ τῦτο τὸ ῥητὸν κατὰ τῦ Νεσορίε, διότι δὲν εἶπεν ὅτι εἰς ἐμένα εἶναι τὸ φῶς τῦ κόσμυ. ἀλλ' ἐγὼ εἶμαι τὸ φῶς τῦ κόσμυ. διότι αὐτὸς ὁ φαινόμενος ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι ἢ Υἱὸς τῦ Θεῦ, ἢ φῶς τῦ κόσμυ· ἢ ὄχι ὡσὰν ἐφλυάρει ὁ Νεσόριος, ὅτι εἰς τὸν φαινόμενον ἄνθρωπον τὸν ψιλὸν, κατοικεῖ καὶ ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ· μὴ γένοιτο. διότι ἕνας καὶ ὁ αὐτὸς ἦτον καθὼς εἴπαμεν, ὁ Υἱὸς τῆς Μαρίας καὶ τῦ Θεῦ. ἐκεῖνος δὲ ὁπῦ μὲ ἀκολυθεῖ λέγει ἐμένα, δὲν θέλει περιπατήσει εἰς τὶ σκοτίαν, τετέσι δὲν ἀπομένει εἰς τὶ πλάνιν, ἀλλὰ θέλει ἐλυθερωθῆ ἀπὸ τὶ πλάνιν καὶ τὸ σκότος. ἄλλο δὲ, ἐπαινεῖ καὶ τὸν Νικόδημον καὶ τὺς ὑπηρέτας, ὡσὰν ὁπῦ ἐπαρρησιάθηκαν, καὶ διὰ τῦτο δὲν θέλεν εἴθαι εἰς τὸ σκότος, ἀλλὰ εἰς τὸ φῶς. δηλοῖ δὲ καὶ διὰ τὺς Φαρισαίυς πῶς εἶναι εἰς τὶ πλάνιν, καὶ εἰς τὸ σκότος, καὶ πλέκειν τὺς δόλυς κρυφίως. Ἡσαϊ. μβ.

Κείμ. Εἶπον ἓν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι· σὺ περὶ σεαυτῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σε ἐκ ἔστι ἀληθής. ἀπεκρίθη Ἰησῦς, καὶ εἶπαν αὐτοῖς· κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτῦ, ἀληθὴς ἐστὶν ἡ μαρτυρία με, ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον, καὶ πῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ ἐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι, καὶ πῦ ὑπάγω.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι ἐγὼ εἰμὶ τὸ φῶς τῦ κόσμυ, τὸν κατηγορεῖν πῶς μαρτυρεῖ αὐτὸς διὰ λόγυ τε. ὦ τῆς ἀγνωσίας αὐτῶν! αὐτὸς ἄνω καὶ κάτω τὰς γραφὰς ἤφερναν πῶς ἐμαρτυρεῖσαν διὰ λόγυ τε, καὶ αὐτοὶ τὸν κατηγορεῖν ὅτι αὐτὸς μαρτυρεῖ διὰ λόγυ τε. διὰ τῦτο κατὰ τὶ πονηρίαντες, τὺς ἀποκρίνετε καὶ αὐτὸς. ὅτι ἂς εἶναι πῶς ἐγὼ μαρτυρῶ διὰ λόγυ με, ἂν καλὰ καὶ δὲν τὸ κάμνω τῦτο, ἀλλὰ ἔχω τρεῖς μάρτυρας, τὸν Πατέρα με, τὰ ἔργα, καὶ τὰς γραφὰς, καθὼς τὸ εἴπαμεν καὶ παράνω· ὅμως ἂς εἰπεμεν, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ διὰ λόγυ με· ἐὰν λοιπὸν καὶ ἐγὼ μαρτυρῶ διὰ λόγυ με, ἡ μαρτυρία με ἀληθινὴ εἶναι, διότι ἠξεύρω ὅτι εἶμαι Υἱὸς τῦ Θεῦ, καὶ ὄχι ἄνθρωπος ψιλὸς, ἀλλὰ ἄνωθεν ἐρχόμενος καὶ Θεὸς. πῶς εἶναι λοιπὸν ψευδὴς ἡ μαρτυρία με; ἔξωντας ὁπῦ εἶμαι Θεὸς, καὶ διὰ τῦτο καὶ ἄξιος νὰ πιστεύωμαι; διότι χωρὶς ἄλλο, ἀξιόπιστος μάρτυρας εἶναι ὁ Θεὸς διὰ λόγυ τε. ἀλλὰ καὶ μέλλωντας νὰ πηγαίνω πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν, πῶς ἤθελα εἰπῆ ψευδῆ.

Κείμ. Ὑμεῖς κατὰ τὶ σάρκα κρίνετε, ἐγὼ κρίνω οὐδένα· καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγὼ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθὴς ἐστιν· ὅτι μόνος ἐκ εἰμὶ. ἀλλ' ἐγὼ, καὶ ὁ πέμψας με Πατὴρ.

Ἐξήγ. Ἐγὼ μὲν λέγει, ἔξωντας νὰ εἶμαι Θεὸς, καὶ νὰ ἔλθω ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν, ἀληθινὰ μαρτυρῶ διὰ λόγυ με. ἐσεῖς δὲ ἔξωντας νὰ βλέπετε μόνον πρὸς τὸ φαινόμενον. ἢ διότι εἶμαι μὲ σάρκα, σάρκα ψιλὴν μὲ ὑπολαμβάνετε, ἀλλ' ἐχὶ ἢ Θεὸν, ἢ ἐκ Θεῦ ἐλθόντα· διὰ τῦτο κατὰ σάρκα κρίνετε, ἤγυν σφαλερά. διότι καθὼς ἐκεῖνος ὁπῦ ζῇ σαρκικὰ, λέγεται ὅτι κακῶς ζῇ· ἔτζι καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ κρίνει κατὰ τὶ σάρκα, ἐλέγχεται ὅτι ἄδικα κρίνει. εἶτα ὡσὰν νὰ ἤθελε τῦ εἰπῇ κανεὶς, ὅτι ἐπειδὴ ἄδικα κρίνομεν ἡμεῖς οἱ Ἰουδαῖοι, διατὶ δὲν μᾶς παιδεύεις; διατὶ δὲν μᾶς κρίνεις; λέγει, ὅτι δὲν ἦλθα διὰ τῦτο διὰ νὰ κρίνω. διότι ἐγὼ δὲν κρίνω κανένα τώρα· καὶ ἐὰν κρίνω δὲ, ἡ κρίσις ἡ ἐδικήμε εἶναι δικαία καὶ ἀληθινὴ. διότι καὶ καταδικασμένοι ἠθέλετε εἶθαι, ἐὰν ἤθελα κρίνῃ τώρα· ἀμὴ τώρα ἰδὲ ὁπῦ φεύγετε τὶ κατάκρισιν, ὄχι ὅτι ἀδυνατῶ νὰ σᾶς κατακρίνω, ἀλλὰ διότι δὲν εἶναι καιρὸς τώρα, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὴν δευτέραν με παρεσίαν φυλάγω τὶ κατάκρισίνσας· καθὼς τὸ λέγει καὶ ἀλλῦ, ὅτι δὲν ἦλθα νὰ κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλὰ νὰ τὸν σώσω. καὶ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ πάντων κριτὴς, ἄκυε τῦ ἀψευδῆ στόματος, πῶς ὁ Πατὴρ τὶ κρίσιν πᾶσαν ἔδωκε τῷ υἱῷ· εἰς τόσον ὅτι ὅταν ἀκύσῃς ὅτι ἐγὼ κρίνω οὐδένα, μὴ θαρρῇς ὅτι τὸ λέγει περὶ τῆς δευτέρας παρεσίας, ἀλλὰ περὶ τῆς πρώτης τὸ λέγει τῦτο. ἔξωντας δὲ νὰ εἰπῇ ὅτι δὲν εἶμαι μόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ Πατήρ με μετ' ἐμένα εἶναι, ἔδειξεν ὅτι δὲν σᾶς καταδικάζω ἐγὼ μόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ Πατήρ με· διότι δὲν κρίνω ἀλλέως μὲν ἐγὼ, ἀλλέως δὲ ὁ Πατὴρ, ἀλλὰ καθὼς κρίνω ἐγὼ, ἔτζι κρίνει καὶ ὁ Πατήρ με, καὶ καθὼς κρίνει ἐκεῖνος, ἔτζι καὶ ἐγὼ. Ἰωάνν. ιβ. Ἰωάνν. ε.

Κείμ. Καὶ σὺ τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται· ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθὴς ἐστιν. ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμῦ ὁ πέμψας με Πατήρ. Δευτ. ιζ. Ματθ. ιη. β. Κορινθ. ιγ.

Ἐξήγ. Ἂς εἰπῦν ἐδὼ οἱ Ἀρειανοὶ, καὶ οἱ Εὐνομιανοὶ, ὁπῦ λέγυν ὅτι δὲν εἶναι ὁμοούσιος, ἤγυν μιᾶς φύσεως ὁ Υἱὸς μὲ τὸν Πατέρα. ἐὰν δὲν ἦτον ὁμοούσιος, πῶς ἐτολμᾶσε νὰ εἰπῇ ὅτι τῆς αὐτῆς αὐθεντείας, καὶ ἀξιοπιστίας εἰμὶ μὲ τὸν Πατέρα; διότι καθὼς δύο ἄνθρωποι ὁπῦ νὰ μαρτυρῦν περίτινος, καὶ εἶναι ἡ μαρτυρίατες ἀληθινὴ, φανερὸν εἶναι ὅτι καὶ ἡ ἐξουσίατες ὁμοία εἶναι· ἔτζι καὶ ἐδὼ, δὲν φαίνεται πῶς νὰ εἶναι τίποτες παρακάτω ἡ ἐδικήτε Ἑβρ. ς.

μαρτυρία, ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πατρὸς· διότι ἄκουε πῶς αὐθεντικῶς λέγει τὸ ἐπίλοιπον· ἐγὼ εἰμὶ ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ καὶ ὁ Πατήρ. Βλέπεις τὴν ἴσην μαρτυρίαν καὶ αὐθεντείαν; καὶ πῶς κάμνει καὶ τὸ λόγιόν του ἀξιόπιστον, ὡσὰν καὶ τὸν Πατέρα; τὸ ὁποῖον δὲν ἤθελε τολμήσῃ νὰ τὸ εἰπῇ, ἂν ἤθελεν εἶσθαι παρακάτω ἀπὸ τὸν Πατέρα κατὰ τὴν ἀξίαν, καὶ ὄχι ἴσος μετ' αὐτὸν, καὶ ὁμοούσιος. διότι ἂν ἤθελε νὰ δείξῃ πῶς εἶναι μικρότερος, ἢ παρακάτω ἀπὸ τὸν Πατέρα, δὲν ἤθελε συναριθμήσῃ τὸ λόγιόν του μὲ τὸν Πατέρα, οὐδὲ ἤθελε βάλῃ τὴν ἐδικήν του μαρτυρίαν, μαζὶ μὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πατρὸς. ἀλλὰ ἔσωτας ὅπου νὰ ἦτον δῆλος, καθὼς φλυαροῦσιν οἱ μιαροὶ Αἱρετικοὶ, ἤθελεν ἀποβλέψῃ εἰς κανένα ἀπὸ τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖνον ἤθελε κάμῃ συμμάρτυρα, ἤγουν ὡσὰν τὸν Ἰωάννην λέγω, ἢ ἄλλον τινὰ ἀπὸ τοὺς Προφήτας. ἢ ἁπλῶς νὰ εἰποῦμεν, ἂν ἤθελε τοιαύτας μαρτυρίας, ἤθελεν εὕρῃ μυρίας. ἀμὴ τώρα θέλωντας νὰ δείξῃ πῶς εἶναι ὁμοούσιος, ἤγουν μιᾶς φύσεως μὲ τὸν Πατέρα, διὰ τοῦτο συναριθμεῖ τὸ λόγιόν του μὲ τὸν Πατέρα. μὴ θαυμάσῃς δὲ ἐὰν ἀλλαχοῦ, καὶ Ἰωάννην, καὶ Μωϋσῆν, καὶ τοὺς Προφήτας φέρνει μαρτυροῦντας περὶ αὐτοῦ. διότι πρὸς τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀκροατῶν τὸ κάμνει τοῦτο· καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνοι, τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Μωϋσῆν ἐπροτιμοῦσαν ἀπ' αὐτὸν, διὰ τοῦτο ἐκείνους ὅπου ἐνόμιζαν αὐτοὶ μεγάλους καὶ ἐνδόξους, φέρνει εἰς μαρτυρίαν. εἰς τόσον ὅτι ἐπειδὴ καὶ περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς μεγάλην ὑπόληψιν εἶχαν, (ἢ τί γὰρ ἄλλο, παρὰ ὡς Θεὸν τὸν ἐδόξαζον;) τὸν φέρνει τώρα καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν μάρτυρα. ἐπειδὴ δὲ σιωπᾷ πτει, ἤγουν σιγᾷ καὶ τὸ λόγιόν του μὲ τὸν τοιοῦτον ἀπερίγραπτον καὶ ἀψευδέστατον μάρτυρα, φανερώτατον εἶναι τὸ λοιπὸν, ὅτι τῆς αὐτῆς ἐξουσίας καὶ αὐθεντείας εἶναι μὲ τὸν Πατέρα, καὶ ὡς ἐντροπιάζωνται ἐκεῖνοι ὅπου τὸν λέγουν δοῦλον, ἢ παρακάτω κατὰ πάντα ἀπὸ τὸν Πατέρα.

Κείμ. Ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Ποῦ ἐστιν ὁ Πατήρ σου; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Οὔτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν Πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ἤδειτε, καὶ τὸν Πατέρα μου ἤδειτε ἄν. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτὸν, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

Ἑξήγ. Ἐπειδὴ ὡς πειράζοντες αὐτὸν, ἐρωτοῦσαν περὶ τοῦ Πατρὸς, καὶ ὄχι διὰ νὰ μάθουν, διὰ τοῦτο ἐδὲ ἀποκρίσεως αὐτοὺς ἀξιοῖ, ἀλλὰ τοὺς λέγει, οὔτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν Πατέρα μου. τουτέστι, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ γνωρίσητε τὸν Πατέρα μου χωρὶς ἐμένα. εἰς τόσον ὅτι ἐὰν ἢ θαρρῆτε ὅτι τιμᾶτε τὸν Θεὸν, ἢ δὲν πιστεύετε ὅτι εἶναι Πατέρας ἐδικός μου τῇ ἀληθινῇ ὑπάρξει αὐτοῦ, δὲν ὠφελεῖσθε τίποτες, οὐδὲ τὸν ἠξεύρετε καθὼς πρέπει νὰ τὸν ἠξεύρετε. διότι ἂν ἠθέλετε τὸν ἠξεύρῃ, ἠθέλετε ἠξεύρει ἢ ἐμένα ἢ νὰ μὲ τιμᾶτε· ἀμὴ τώρα ἐπειδὴ δὲν ἠξεύρετε ἐμένα, οὐδὲ μὲ τιμᾶτε, οὐδὲ ἐκεῖνον ἠξεύρετε, οὐδὲ τιμὴν τοῦ προσφέρετε, ἂν ἢ θαρρῆτε πῶς τὸν τιμᾶτε. τὸ δὲ πῶς δὲν μὲ ἐγνωρίζετε ἐμένα, δὲν σᾶς πταίει ἄλλος τινὰς, πάρεξ αὐτοὶ ἀπατοῖσας. Ἀκούεις ἐσὺ ὅπου κατεβάζεις τὸν Υἱὸν παρακάτω ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἐὰν δὲν ἦτον ὁμοούσιος μὲ τὸν πατέρα, πῶς ἤθελεν εἰπῇ, ὅτι ἂν ἠξεύρετε ἐμένα, ἠθέλετε ἠξεύρει καὶ τὸν Πατέρα; διότι ἐὰν καθὼς φλυαρεῖτε ἐσεῖς, ἦτον κτίσμα ὁ Υἱὸς, πῶς ἐκεῖνος ὅπου ἠξεύρε τὸ κτίσμα, ἤθελεν ἠμπορῇ νὰ ἠξεύρῃ καὶ τὸν Θεὸν; διότι ἐδὲ ἐκεῖνος ὅπου νὰ ἠξεύρῃ τὴν φύσιν τοῦ ἀγγέλου, ἠμπορεῖ νὰ ἠξεύρῃ καὶ τὴν ἰδίαν τοῦ Θεοῦ. ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκεῖνος ὅπου ἠξεύρει τὸν Υἱὸν, ἠξεύρει καὶ τὸν Πατέρα, μιᾶς ἰδίας καὶ φύσεως εἶναι λοιπὸν ὁ Υἱὸς μὲ τὸν Πατέρα. ναὶ λέγει, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ὅπου νὰ ἠξεύρῃ τὴν κτίσιν, ἠξεύρει καὶ τὸν Θεὸν. ἐδαμῶς· διότι πολλοὶ, μάλιστα δὲ πάντες, τὴν μὲν κτίσιν καὶ τὴν βλέπουν καὶ τὴν ἠξεύρουν, ἀμὴ τὸν Θεὸν, οὔτε τὸν βλέπει τινὰς οὔτε τὸν ἠξεύρει. Ταῦτα δὲ ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ γαζοφυλάκιον, μέσα εἰς τὸ Ἱερὸν. καὶ ἔτζι ἐπαρρησιάζετον, καὶ ὅμως ἐκεῖνοι ὅπου τὸν ἐχθρεύοντο, καὶ ἐζητοῦσαν νὰ τὸν φονεύσουν, ἔχοντες αὐτὸν εἰς τὰ χέριάτους, δὲν ἐτολμοῦσαν νὰ τὸν πιάσουν. καὶ οὐδὲ ἔτζι ἠμπόρεσαν νὰ καταλάβουν ὅτι τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ ἔργον εἶναι, τὸ νὰ εἶναι εἰς τὸ μέσον τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ νὰ μείνῃ χωρὶς βλάβην καὶ ἀπείρακτος· καὶ μὲ ὅλον ὅπου τὸν ἐζητοῦσαν πρὶν τῆς ἑορτῆς, καὶ ἐπαραμόνευαν νὰ τὸν πιάσουν. ἐκεῖνον λοιπὸν ὅπου ἐζητοῦσαν ὅταν ἔλειπε, καὶ ἐθυμώνοντο κατ' αὐτοῦ ὅταν δὲν ἦτον ἐκεῖ, τώρα ὅπου τὸν ἔχουν μέσα εἰς τὰ δίκτυα, δὲν δυνοῦνται νὰ τὸν πιάσουν, καὶ πάλιν δὲν ἠμποροῦν νὰ καταλάβουν τὴν δυνάμιντου· ὅτι ἀκόμι δὲν ἦλθε λέγει, ἡ ὥρα αὐτοῦ, τουτέστιν ὁ ἐπιτήδειος καιρὸς τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀκόμι δὲν ἦλθε, κατὰ τὸν ὁποῖον ἔμελλε νὰ παραδώσῃ τὸ λόγιόν του. διότι μηδὲ τότε δὲν ἤθελαν δυνηθῇ νὰ τὸν κάμουν τίποτες, ἐὰν δὲν ἦτον ὁ πρεπέμενος καιρὸς, τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἐφύλαττε διὰ λόγιόν του. διότι δὲν ἐσαυρώθη ἀπὸ ἀδυναμίαν. ἀλλὰ κατὰ συγχώρησιν. διότι τοὺς ἐσυγχώρησεν, ἤγουν τοὺς ἔδωκε θέλημα ὅταν ἠθέλησεν. ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἀπὸ πολὺν ἤθελαν, καὶ ἐπιθυμοῦσαν νὰ τὸν θανατώσουν, ἀλλὰ ἐκρατοῦντο ἀπὸ τὴν δυνάμιν αὐτοῦ μὲ δεσίματα ἄφανα. διότι τοῦ ἔκαμνε χρεία, νὰ κάμῃ ἀκόμι περισσότερον καιρὸν εἰς τὴν κατὰ σάρκα ζωὴν ἐτούτην, διὰ νὰ γένῃ καὶ περισσοτέρας ὠφελείας πρόξενος τοῖς ἀνθρώποις, διάτε ἐπίδειξιν θαυμάτων περισσοτέρων, καὶ διὰ διδασκα-

λίας

λίας λόγων. τινὲς δὲ τό, πῦ ἐστὶν ὁ Πατήρ σε, ἔτζι τὸ νοῦσι πῶς νὰ τὸ εἶπαν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς τὸν Κύριον, ὡς ὕβρι καὶ ὀνειδισμὸν· διότι ἔσωντας νὰ τὸν ὀνειδίζεν πῶς ἐγεννήθη ἐκ πορνείας, καὶ δὲν ἠξεύρει τὸν Πατέρατε, διὰ τοῦτο τοῦ ἔλεγαν ταῦτα· ἢ διατὶ ἐνομίζετον ὑὸς πτωχοῦ Πατρὸς, τοῦ Ἰωσὴφ, διὰ τοῦτο τοῦ λέγουσι τοῦτο, πῦ εἶναι ὁ Πατέρας σε; ὡσὰν νὰ τοῦ ἔλεγαν, ἀφανὴς καὶ δυσγανὴς εἶναι ὁ Πατέρας σε, τὶ μᾶς τὸν φέρνεις ἄνω καὶ κάτω;

Κείμ. Εἶπον οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ ὑπάγω, καὶ ζητήσετέμε, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δυνάσθε ἐλθεῖν. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτὸν, ὅτι λέγει· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δυνάσθε ἐλθεῖν; καὶ εἶπον αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐσὲ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμὶ· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου ἐσὲ, ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου οὐκ εἰμὶ. εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν.

Εξήγ. Τίνος ἕνεκεν τὲς λέγει συχνάκις τὸ, ἐγὼ ὑπάγω καὶ θέλετέ με ζητήσει; διὰ νὰ καταπείσῃ, καὶ νὰ φοβήσῃ τὰς ψυχὰς αὐτῶν. διότι βλέπε πῶς ἔπεσαν παρθοὺς εἰς ἔννοιαν, καὶ διαπορῦντες ἔλεγον, μῆνα θέλει νὰ φονεύσῃ τοῦ λόγετε; καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ ἐπιθυμοῦσαν νὰ γλυτώσουν ἀπ' αὐτὸν, καὶ ἐπαρακαλοῦσαν νὰ λείψῃ ἀπὸ τὸ μέσον τες. καὶ πολλαῖς φοραῖς ἠθέλησαν καὶ νὰ τὸν φονεύσουν, ὅμως τοσοῦτον μέγα τίποτες ἐφαντάθησαν περὶ τοῦ πράγματος, εἰς τόσον ὅτι καὶ νὰ ἀπορῦν περὶ αὐτοῦ. καὶ ἄλλο δὲ, συχνάκις λέγει τὸ, ἐγὼ ὑπάγω, δείχνοντας ὅτι προγινώσκει τὸν θάνατόν τε, καὶ ὅτι πῶς ὁ σταυρὸς δὲν εἶναι ἔργον τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ βουλήσεως· διότι ὑπάγω λέγει, δὲν μὲ πηγαίνετε ἐσεῖς, ἀλλὰ θεληματικῶς μὲ πηγαίνω ἐγὼ. ἔσωντας δὲ νὰ εἰπῇ, ὅτι ἐσεῖς δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ἐλθῆτε ἐκεῖ ὁποῦ πηγαίνω ἐγὼ, δείχνει ὅτι βεβαίως, αὐτὸς μὲν θέλει ἀναστηθῇ καὶ δόξῃ, καὶ θέλει καθήσει ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς· αὐτοὶ δὲ θέλουν ἀποθάνει εἰς ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν. ἐκεῖνοι δὲ τὶ λέγουσι πρὸς ταῦτα; μῆνα θέλει νὰ φονεύσῃ τοῦ λόγετε; ὁ δὲ Κύριος, συγχώνοντας ἀπ' αὐτὲς τὲς τοιαύτες λογισμὲς, καὶ δείχνοντας πῶς ἐκεῖνος ὁποῦ φονεύθῃ ἀπατός τε, ἶναι ἄξιος κατακρίσεως, λέγει πρὸς αὐτὲς· ἐσεῖς ἔσωντας νὰ εἶσθε ἀπὸ τῶν κάτω, καὶ νὰ μὴν ἠμπορῆτε νὰ νοήσητε τίποτες θεϊκὸν, πρεπόντως λογίζεσθε ταῦτα· ἐγὼ δὲ ἔσωντας νὰ μὴν εἶμαι ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον, τετέσιν ἔσωντας καὶ νὰ μὴ συλλογίζομαι τίποτε κοσμικὸν καὶ ἐπίγειον, δὲν ἤθελα ἔλθῃ ποτὲ εἰς τοσαύτην τρελάδα, εἰς τόσον ὅτι νὰ φονεύσω τοῦ λόγεμε, διότι τοῦτο εἶναι δαιμονικὸν καὶ ὄχι θεϊκὸν. ἀλλὰ τὸ ῥητὸν τοῦτο, ἔσωντας νὰ τὸ αἰσθάνῃ ὁ Ἀπολινάριος, ἀκολουθῶντας κατὰ πάντα τοῖς Μανιχαίοις, λέγει, Βλέπεις πῶς δὲν ἦτον ἐκ τοῦ κόσμου τούτου τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ ἄνωθεν ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ; καθὼς τὸ λέγει, καὶ ὁ Παῦλος, ὅτι ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ὁ Κύριος, ἐξ Οὐρανοῦ; τὶ ἔχομεν λοιπὸν νὰ εἰποῦμεν πρὸς αὐτὸν; τὶ ἄλλο, πάρεξ νὰ τὸν ἐρωτήσωμεν, πῶς νοεῖ ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὲς Ἀποστόλες, ὅτι ἐσεῖς δὲν εἶσθε ἀπὸ τὸν κόσμον; ἄραγε ὅτι καὶ αὐτῶν τὰ κορμία ἀπὸ τὸν ἀρανὸν ἦσαν, καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν κόσμον; ἢ ὅτι πῶς δὲν ἐφρονοῦσαν, ἤγουν δὲν ἐσυλλογίζοντο τὰ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο εἶπον ὁ Κύριος πρὸς αὐτὲς τοῦτο; Φανερὸν εἶναι πάντως ὅτι διὰ νὰ μὴν ἐσυλλογίζοντο τὰ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο εἶπον ὁ Κύριος πρὸς αὐτὲς τοῦτο. ἔτζι πρέπει λοιπὸν νὰ νοοῦμεν καὶ τὸ, ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, τετέσι δὲν εἶμαι ὡς ἕνας ἀπὸ ἐσᾶς, ὁποῦ εἶναι ὁ νοῦσας ὅλως διόλου εἰς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου. καθὼς καὶ ὁ Παῦλος λέγει, ὅτι ἐκ ἐσὲ οὐ σαρκὶ· ἐχὶ πῶς τὲς λέγει ὅτι εἶναι ἀσώματοι, ἀλλὰ τὲς μαρτυρεῖ πῶς ζοῦν οὐ Φιλοσοφίᾳ, καὶ ἐλευθερώθηκαν ἀπὸ τὰ σαρκικὰ πάθη. τὶ εἶπε λοιπὸν πάλιν πρὸς αὐτὲς ὁ Κύριος; ἐὰν δὲν πιστεύετε λέγει εἰς ἐμένα, θέλετε ἀποθάνει εἰς τὲς ἁμαρτίας σας. διότι ἐὰν διὰ τοῦτο ἦλθεν ὁ Κύριος, διὰ νὰ σηκώσῃ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λάβῃ τινὰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ἀλλέως, πάρεξ διὰ τοῦ βαπτίσματος, ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ νὰ μὴν πιστεύσῃ, ἀδύνατον εἶναι νὰ βαπτισθῇ, ἀνάγκη εἶναι λοιπὸν, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ μὴν πιστεύσῃ χωρὶς ἄλλο νὰ ἀποθάνῃ εἰς τὲς ἁμαρτίας αὐτοῦ· διότι δὲν ἐξενδύθη τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ἔσωντας νὰ μὴ βαπτισθῇ. διὰ τοῦτο καὶ ἀλλοῦ λέγει ὁ Κύριος, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν πιστεύει, ἀκόμι ἀπ' ἐδῶ εἶναι καταδικασμένος, ὄχι μόνον διὰ τοῦτο ὅτι δὲν ἐπίστευσεν, ἀλλὰ ὅτι ἀποθάνει ἔχωντας καὶ τὰ πρωτήτερα ἁμαρτήματα.

α. πρ. Κορ. ιε'.

Ἰωάνν. ιε'.

Πρ. Ρωμ. η'

Ἰωάνν. γ'.

Κείμ. Ἔλεγον οὖν αὐτῷ· σὺ τὶς εἶ; καὶ εἶπον αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· τὴν ἀρχὴν ὅ, τι καὶ λαλῶ ὑμῖν. πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με, ἀληθής ἐστι· κἀγὼ ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λέγω εἰς τὸν κόσμον. οὐκ ἔγνωσαν δὲ ὅτι τὸν Πατέρα αὐτοῦ ἔλεγε.

Εξήγ. Ὑγερα ἀπὸ τόσον καιρὸν, καὶ ἀπὸ τόσα θαύματα ὁπῦ ἔδειξον εἰς αὐτὲς, τὸν ἐρωτῦσαν, ποῖος εἶσαι ἐσὺ; ἔτζι ἦσαν ἀνόητοι, ὑβρισὰ καὶ ἐμπέκται. ὁ δὲ Κύριος, τλιὼ ἀρχιὼ λέγει ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν. ἐσεῖς λέγει, καὶ τὸ νὰ ἀκέσετε λόγον ἀπὸ λόγεμε, τελείως δὲν εἶδε ἄξιοι, καὶ ὄχι ὅτι νὰ μανθάνετε ποῖος εἶμαι ἐγὼ. διότι ὅλα ὅσα λέγετε, διὰ νὰ μὲ πειράζετε τὰ λέγετε, καὶ δὲν θέλετε νὰ προσέχετε εἰς κανένα ἀπὸ ὅσα σᾶς λέγω. ἐγὼ ὅμως ἐδιώμεν νὰ σᾶς ἐλέγξω καὶ ἐσᾶς, καὶ ὄχι μόνον νὰ σᾶς ἐλέγξω, ἀλλὰ καὶ νὰ σᾶς παιδεύσω. διότι ταῦτα τὰ δύο δηλοῖ ἔχοντας νὰ εἰπῇ, ὅτι πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν καὶ λαλεῖν καὶ κρίνειν· διὰ μὲν τὸ λαλεῖν, δηλοῖ τὸ νὰ τὲς ἐλέγχῃ, διὰ δὲ τὸ κρίνειν, ὅτι νὰ τὲς κατακρίνῃ, καὶ νὰ τὲς καταδικάσῃ. ἀλλὰ ἐκεῖνος λέγει ὁπῦ μὲ ἔπεμψεν, εἶναι ἀληθινὸς, καὶ δὲν μὲ ἔπεμψε διὰ τῦτο, διὰ νὰ κρίνω καὶ νὰ ἐλέγχω. διότι δὲν ἔχει ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτῦ, διὰ νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλὰ διὰ νὰ σώσῃ τὸν κόσμον. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Πατὴρ διὰ νὰ σώσω τὸν κόσμον μὲ ἀπέστειλε, καὶ εἶναι ἀληθινὸς, διὰ τῦτο δὲν κρίνω τώρα ἐδένα, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνα ὁπῦ ἤκεσα ἀπὸ τὸν πατέραμε λαλῶ, ἤγεν ὅσα εἶναι πρὸς σωτηρίαν, καὶ ὄχι πρὸς ἔλεγχον. ταῦτα δὲ ἔλεγεν, διὰ νὰ μὴ νομίσεν ὅτι δὲν δώσαται νὰ τὲς παιδεύσῃ. δείχνει λοιπὸν, ὅτι ὄχι πῶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὲς παιδεύσῃ, ἀλλ' ὅτι δὲν θέλει, ἔχοντας νὰ μιὼ ἔλθῃ διὰ νὰ κολάσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ σώσῃ. ταῦτα δὲ αὐτῦ λέγοντος, τοσῦτον ἦσαν ἀνόητοι, ὅτι δὲν ἐκατάλαβαν πῶς τὲς λέγει διὰ τὸν Πατέρα αὐτῦ, καὶ ὅμως πόσα διηλέχθη πρὸς αὐτὲς διὰ τὸν Πατέρα. ἀλλ' ὄντος ἐσκοτίθη ἡ ἀσυέτος καρδία αὐτῶν. τινὲς δὲ ἔτω νοῦσι τὸ, ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθὴς ἐσὶν, ἐδιώμεν λέγει καὶ τώρα νὰ σᾶς κατακρίνω, ἀλλὰ τῦτο τὸ φυλάγω εἰς τὸν μέλλοντα καιρὸν· ἀμὴ ἐσεῖς ἀπισεῖτε, καὶ δὲν συλλογίζεσθε τὸν καιρὸν τῆς ἀνασάσεως, καὶ τῆς ἀνταποδόσεως· ἀλλ' ὅμως ἐὰν καὶ ἐσεῖς ἀπισῆτε, ἀμὴ ὁ Πατήρ με εἶναι ἀληθινὸς, ὁ ὁποῖος ἔσησεν ἡμέραν, κατὰ τλιὼ ὁποίαν θέλει σᾶς ἀνταποδοθῇ. ὁ ὁποῖος καὶ μὲ ἔπεμψε διὰ νὰ κηρύξω, καὶ νὰ φανερώσω ταῦτα εἰς τὸν κόσμον, ἤγεν τλιὼ δικαιοσυίλιω, καὶ τλιὼ δυάμιν αὐτῦ.

Κείμ. Εἶπεν ἓν αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς· ὅταν ὑψώσητε τὸν Υἱὸν τῦ ἀνθρώπε, τότε γνώσεσθε, ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτῦ ποιῶ ἐδὲν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέ με ὁ Πατήρ με, ταῦτα λαλῶ. καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμῦ ἐσιν. ἐκ ἀφῆκε με μόνον ὁ Πατὴρ, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεσὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε,

Εήγ. Ἐπειδὴ ἔχοντας νὰ κάμῃ τοσαῦτα θαύματα, δὲν τὲς ἔσυρε πρὸς τῦ λόγετε, τώρα λοιπὸν διαλέγεται πρὸς αὐτὲς περὶ τῦ σαυρῦ· διότι λέγει, ἐσεῖς μὲν, τότε θέλετε θαῤῥεύσει, ὅτι θέλετε ἐξεγνοιαθῆτε καὶ θέλετε γλυτώσει τελείως, ὅταν μὲ σαυρώσετε. ἐγὼ δὲ σᾶς λέγω, ὅτι τότε θέλετε ἐγνωρίσει, ὅτι ἐγὼ εἶμαι, τετέσιν, ὁ Χρισὸς, ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ ὁπῦ διακρατῶ, καὶ κυβερνῶ τὰ πάντα, καὶ ὅτι δὲν εἶμαι ἐναντίος τῦ Πατρὸς, ἐδὲ κάμνω ἐδὲ λαλῶ ἀπὸ λόγεμε τίποτες, διότι δὲν ἔχω ἐδικόν με θέλημα ξεχωρισμένον τῦ Πατρικῦ. πῶς δὲ ἔμελλον νὰ τὸν ἐγνωρίσεν εἰς τὸν σαυρὸν; ἀπὸ τὰ σημεῖα ὁπῦ ἔγιναν τότε. ἀπὸ τῆς ἀνασάσεως, καὶ ἀπὸ τὸν κερσεμὸν τῆς πόλεως· διότι ταῦτα πάντα ἔφθαναν νὰ δείξεν τλιὼ δυάμιν τῦ Χρισῦ. θέλετε ἐγνωρίσει λοιπὸν τότε ὅταν μὲ σαυρώσετε καὶ τὰ δύο. ἤγεν καὶ τλιὼ δυάμίν με, καὶ τλιὼ ὁμόνοιαν ὁπῦ ἔχω πρὸς τὸν Πατέραμε. διότι δὲν ἤθελε κάμῃ τλιὼ ἐκδίκησιν ὁ Πατήρ με, νὰ παραδώσῃ τλιὼ πόλισας εἰς τὲς Ῥωμαίες, ἐδὲ ἤθελε κάμῃ τόσα θαύματα εἰς τὸν σαυρὸν ἐὰν δὲν ἤμεν υἱὸς αὐτῦ, καὶ μιᾶς γνώμης, καὶ ὄχι ἀντίθεος. τότε λοιπὸν θέλετε καταλάβῃ, ὅτι ὅσα λέγω καὶ διδάσκω ἀπ' ἐκεῖνον εἶναι, θεϊκὰ πάντως καὶ Θεῦ λόγια, καὶ ὄχι ἐδικάμε, ἀλλ' ἐκεῖνα ὁπῦ μὲ ἔπεμψεν. εἶτα διὰ νὰ μὴ νομίσεν, ὅτι τὸ πεμφθῆναι, καὶ ἀποσαλῆναι, δηλοῖ πῶς εἶναι μικρότερος, λέγει, ὅτι ὁ Πατήρ με μετ' ἐμένα εἶναι· διότι ἐὰν καὶ μὲ ἀπέστειλεν ὡς ἄνθρωπον, ἀμὴ δὲν ἐχωρίθηκα ἀπ' αὐτῦ, ἀλλὰ μετ' ἐμένα εἶναι, ἔχοντας νὰ εἶμαι εἰς τὸν Θεὸν, ὡς Θεὸς ὁπῦ εἶμαι. καὶ πάλιν κατεβάζοντας τὸν λόγον ἐπὶ τὸ ταπεινώτερον λέγει, δὲν μὲ ἄφησε μόνον ὁ Πατήρ με, ὅτι ἐγὼ κάμνω ἐκεῖνα ὁπῦ τῦ ἀρέσκει. ταῦτα δὲ τὰ ταπεινὰ, τὰ λέγει διὰ τὲς Ἑβραίες, διότι ἐπειδὴ ἔλεγαν ἐκεῖνοι ὅτι δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐπειδὴ δὲν φυλάσει τὸ σάββατον, λέγει, ὅτι ἐκεῖνα ὁπῦ τῦ ἀρέσει κάμνω· εἰς τόσον ὅτι ἐὰν καὶ τὸ σάββατον λύω, ἔτζι ἀρέσκει τῦ Πατρός με. ἀπὸ τῦτα δὲ τὰ ταπεινὰ λόγια, αὐτὸς μὲν δὲν ἐβλάβετο τίποτες εἰς τλιὼ δόξαντε, ἐκείνες δὲ ὁπῦ τὸν ἀκροάζοντο τὲς ὠφελῦσε, μάλισα δὲ μὲ τῦτο ἐσωίσα, ἤγεν ἐπίσωνε καὶ τλιὼ δόξαντε. διότι ἐκεῖνοι ὁπῦ τὸν ἤκεον ὅτι ἀνήφερνε τὰ πάντα πρὸς τὸν Πατέρα, περισότερον τὸν εὐλαβῦντο, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐπίσδαν εἰς αὐτὸν· εἰς τόσον ὅτι περισότερον τὸν ὕψωναν τὰ ταπεινά. βλέπεις τὰ κατορθώματα τῆς μακαρίας ταπεινώσεως; καὶ ὅτι ταῦτα ἔτως ἔχει, ἄκυε τὰ λοιπά.

Καίμ. Ταῦτα αὐτῦ λαλῦντος, πολλοὶ ἐπίσδσαν εἰς αὐτόν. ἔλεγεν ὖν ὁ Ἰησῦς πρὸς τὲς πεπισδκότας αὐτῷ Ἰουδαίες· ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ,

ἐμῶ, ἀληθῶς μαθηταί μου ἐσὲ· καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλεύθερώσει ὑμᾶς.

Ἐξήγ. Ἐκεῖνο ὁπῶ ἔλεγα, ὅτι μὲ τὰ ταπεινότερα λόγια ἐπίστευσαν περισσότερον ἐκεῖνοι ὁπῶ τῶ ἤκουον, τῶτο σημαίνει καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς· διότι λέγει, ταῦτα αὐτῶ λαλοῦντος, ἐπίστευσαν πολλοὶ, ταῦτα τὰ ταπεινὰ λόγια, καὶ ἀνάξια τάχα τῆς δόξης αὐτῶ. εἰς τόσον ὅτι πανταχῶ, ὅταν ἀκούσῃς αὐτῶ ὁπῶ λέγει μικρά τινα καὶ εὐτελῆ διὰ λόγου τε, μὴν συγχύζεσαι, διότι διὰ τὲς ἀκροατὰς τὰ λέγει αὐτὰ, ἔξωντας νὰ μὴν ἠμπορῶν νὰ νοήσουν τίποτε ὑψηλότερον, ἀλλὰ παρόμοιους ἀγριώνοντας. καὶ πῶς νὰ μὴν ἤθελαν τὸ παθένῃ ἐκεῖνοι τῶτο, μὴ δυνάμενοι νὰ φθάσουν εἰς τὸ ὕψος τῶ θεολογικῶ μυστηρίε, ὅπε καὶ οἱ χριστιανοὶ ὁπῶ ἐγνώρισαν τὴν δύναμιν αὐτῶ, καὶ δι' αὐτῶ ἐσώθηκαν, δὲν ἐδυνήθηκαν νὰ φθάσουν εἰς τὴν δόξαν αὐτῶ, ἤγουν τὸ ὕψος τῆς δόξης αὐτῶ; ἀκέσωντας δὲ ὅτι πολλοὶ ἐπίστευσαν, ἔτζι νόει αὐτὲς πῶς ἐπίστευσαν ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, καὶ ὄχι καθὼς ἔπρεπεν, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ τὲς ἀρέσουν τὰ λεγόμενα, καὶ διὰ νὰ ἀναπαυθῶν εἰς τὴν ταπεινότητα τῶν λόγων. καὶ ὅτι πῶς δὲν ἦτον τοιῶτοι πιστοὶ, ἤγουν σφεροὶ εἰς τὴν πίστιν, φανερὸν εἶναι· διότι λέγει, ἔλεγε πρὸς τὲς ἑβραίους ὁπῶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν· ἐὰν ὑμεῖς μείνητε, ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ. δηλοῖ δὲ διὰ τῶτο, ὅτι δὲν ἐπίστευαν βέβαια, καὶ διὰ τῶτο μήτε εἰς πολὺν καιρὸν ἐξέκοντο εἰς τὴν πίστιν. ἔξωντας δὲ νὰ τὲς ἐλέγχῃ, πῶς ἦσαν τοιῶτοι, δείχνει ὅτι ἠξεύρει τὰς καρδίας αὐτῶν, καὶ ὅτι εἶναι Θεὸς. καὶ ἐπειδὴ καὶ μερικοὶ ὁπῶ ἐλογίζοντο προτήτερα μαθηταί τε ἀνεχώρησαν, διὰ τῶτο λέγει πρὸς τῶτες ὁπῶ ἐπίστευσαν τώρα· ὅτι ἐκεῖνοι μὲν ἀνεχώρησαν, ἀμὴ ἐσεῖς ἂν μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ καὶ τῇ πίστει, θέλετε ἐγνωρίσει τὴν ἀλήθειαν, τετέσιν ἐμένα, διότι ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀλήθεια. τώρα δὲν ἐγνωρίζετε τὴν ἀλήθειαν, διότι πάντα τὰ τῶ νόμε, τὸν ὁποῖον θαῤῥεῖτε ἐσεῖς πῶς τὸν φυλάσσετε, δὲν εἶναι ἀλήθεια, ἀμὴ τύπος καὶ σκιά· ὅμως ἐὰν ἐγνωρίσετε ἐμένα, ὁπῶ εἶμαι ἀλήθεια, ἡ ἀλήθεια θέλει σᾶς ἐλεύθερώσει, τετέσιν ἐγὼ, ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας σας. διότι ἐκεῖνος ὁπῶ πιστεύει εἰς ἐκεῖνον ὁπῶ πέρνει τὰς ἁμαρτίας τῶ κόσμε, χωρὶς ἄλλο, ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας τε. καθὼς λοιπὸν πρὸς τὲς ἀπίστες εἶπαν, ὅτι ὠ τὰς ἁμαρτίας σας θέλετε ἀποθάνῃ, ἔτζι λέγει καὶ πρὸς ἐκείνες ὁπῶ ἐπίστευσαν εἰς τὴν πίστιν, ὅτι θέλεν ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. διότι αἱ μὲν νομικαὶ θυσίαι, καὶ οἱ ῥαντισμοὶ, δὲν ἐλευθέρωναν τινὰ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶ, διότι ἦσαν τύποι· ἡ δὲ πνευματικὴ αὕτη θυσία, καὶ ἀληθινὴ, διὰ τῆς πίστεως καὶ ἐπιγνώσεως, σᾶς ἐλευθερώνει, καὶ πλέον δὲν σᾶς ἀφίνει νὰ εἶσθε δῶλοι, ἀλλὰ σᾶς κάμνει Υἱὲς Θεῶ.

Κείμ. Ἀπεκρίθησαν, καὶ εἶπον αὐτῷ· σπέρμα Ἀβραὰμ ἐσμὲν, καὶ ὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις· ὅτι ἐλεύθεροι γενήσεσθε; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησῶς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, δῶλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας. ὁ δὲ δῶλος ὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα, ἐὰν ἓν ὁ Υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἐσὲ. Ῥώμ. ς'. α. Πέτ. β'. β. Πέτ. β'.

Ἐξήγ. Πάλιν οἱ ὑπερήφανοι πρὸς τὴν ἄδοξον αὐτῶν εὐγένειαν ἀποβλέποντες, μὲ ἀγριότητα λεγεσι· Σπέρμα Ἀβραὰμ ἐμεθε. καὶ ὅμως τὲς ἔπρεπε νὰ ἀγανακτῶν καὶ νὰ σκανδαλίζωνται εἰς ἄλλο τίποτες, ἂν ἤθελαν νὰ ἀγανακτῶν. διότι τὲς εἶπεν ὅτι θέλετε γνωρίσει τὴν ἀλήθειαν, ἔπρεπε τὲς λοιπὸν νὰ εἰπῶν, ἀμὴ τώρα δὲν ἐγνωρίζωμεν τὴν ἀλήθειαν; ἀλλὰ ψεύτικα εἶναι ὅλα τὰ νόμιμα, καὶ ἡ γνῶσις ἡ ἐδικήμας; ἀλλὰ δὲν τὲς ἔμελε διὰ κανένα ἀπὸ τῶτα, ἀλλὰ διὰ κοσμικὰ πράγματα λυπῶνται, νομίζοντες ὅτι τὲς ὀνειδίζει πῶς εἶναι δῶλοι καὶ δυσγενεῖς. διὰ τῶτο ἔλεγον σπέρμα Ἀβραὰμ ἐμεθε· δὲν ἀναφέρουν καθόλε τὰ ἐδικάτες κατορθώματα, ἀλλ' ἐπὶ τὲς προπάτορας ἀνατρέχουσι. διὰ τῶτο καὶ ὁ Ἰωάννης ἔλεγε πρὸς αὐτὲς, μὴ θαῤῥῆτε νὰ εἰπῆτε ὅτι Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ. καὶ ὅμως ἐψεύδοντο φανερὰ, λέγοντες ὅτι δὲν ἐδουλωθήκαμεν εἰς κανένα· διότι ὅσαις φορεῖς αἰχμαλωτίθηκαν εἰς τὲς Αἰγυπτίες, καὶ εἰς τὲς Βαβυλωνίες, καὶ εἰς ἄλλες πολλὲς δῶλοι ἦτον, ὅμως δὲν τὲς ἐλέγχει ὁ Κύριος ψευδομένες, ἐπειδὴ δὲν ἐσπέδαζε νὰ τὲς ἀποδείξῃ δῶλες ἀνθρώπων, ἀλλὰ τῆς ἁμαρτίας, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἡ πλέον χειροτέρη σκλαβία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν μόνος ὁ Θεὸς δύναται νὰ τὲς ἐλευθερώσῃ. διότι τὸ νὰ συγχωρήσῃ ἁμαρτίας, μόνον τῶ Θεῶ εἶναι· διὰ τῶτο λέγει, ὅτι κάθε ἕνας ὁπῶ νὰ κάμνῃ τὴν ἁμαρτίαν, δῶλος εἶναι τῆς ἁμαρτίας· τὸ λοιπὸν καὶ ἐσεῖς δῶλοι εἶσθε, ὡσὰν ὁπῶ εἶσθε ἁμαρτωλοί. ἐπειδὴ δὲ ἔκαμνε χρεία νὰ εἰπῶν ἐκεῖνοι, ὅτι ἐὰν καὶ εἰς τοιαύτην δουλείαν βρισκώμεθεν, ἀλλὰ ἔχομεν θυσίας καὶ ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι θέλεν μᾶς καθαρίσει ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας μας, λέγει, ὅτι καὶ ἐκεῖνοι δῶλοι εἶναι· διότι ὅλοι ἥμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τῶ Θεῶ. καὶ λοιπὸν ἔσωντας νὰ εἶναι, καὶ οἱ ἱερεῖς σας δῶλοι, δὲν ἔχει ἔτε ἐκεῖνοι ἐξουσίαν νὰ ἀφήσουν ἁμαρτίας· τὸ ὁποῖον τὸ λέγει καὶ ὁ Παῦλος φανερώτερα, ὅτι ὁ Ἱερεὺς χρεωστεῖ νὰ προσφέρῃ προτήτερα διὰ λόγου τε, καθὼς Ματθ. β'. πρ. Ῥωμ. γ'. πρ. Ἑβρ. ἑ.

θὼς καὶ διὰ τᾶ λαᾶ, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἁμάρτηκεν εἰς ἀθένειαν. ὁ δᾶλος λέγει, δὸν ἀπομένει εἰς τὸ ἀεῖτι, τετέσι δὸν ἔχει ἐξοσίαν νὰ χαρίσῃ ἔσωντας νὰ μὴ ἒναι οἰκοκύρης, ὁ δὲ υἱὸς ἔσωντας νὰ ἒναι οἰκοκύρης μένει πάντοτε σ' τᾷ οἰκίᾳ. οἰκίαν δὲ λέγει, τὴ ἐξοσίαν, καθὼς καὶ ἀλλᾶ ἔτως ὀνομάζει τὴ ἀρχὴ, λέγωντας ἐν τᾷ οἰκίᾳ τᾶ Πατρός μ' μονὴ πολλὴ εἰσιν. ἐκεῖνοι μὲ λοιπὸν οἱ ἱερεῖς οἱ ἐδικοίσας, ἔσωντας νὰ ἒναι δᾶλοι, δὸν ἔχεν ἐξοσίαν νὰ ἀφίνεν ἁμαρτίας. ὁ δὲ υἱὸς μένων σ' τᾷ οἰκίᾳ, εἰς τὴ ἐξοσίαν τε λέγω, καὶ εἰς τὴ ἀρχὴ, καὶ τὴ ἀυθεντείαν, καὶ ἔσωντας νὰ ἒναι οἰκοκύρης, σᾶς χαρίζει τὴ ἐλοθερίαν, διότι πάντα ἐδικάμε ἒναι, καὶ ὁμοδιάμος καὶ ὁμοέσιος ἒμαι μὲ τὸν Πατέρα· καὶ ἐὰν σᾶς ἐλοθερώσω ἐγὼ, τότε εἶδε ἐλόθεροι ἀληθινὰ, ἀμὴ τώρα εἰς ψοῦτικὴ ἐλοθερίαν καυχᾶδε· τότε δὲ, θέλετε ἐλοθερωθῇ ἀπὸ ἐμένα, ὄντως καὶ κατὰ ἀλήθειαν.

Ἰωάνν. ιδ'.

Κείμ. Οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραὰμ ἐσὲ, ἀλλὰ ζητεῖτεμε ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς ὲ χωρεῖ σ' ὑμῖν. ἐγὼ ὅ ἑώρακα παρὰ τᾶ Πατρός μ' λαλῶ· καὶ ὑμεῖς ἓν ὅ ἑωράκατε παρὰ τῷ Πατρὶ ὑμῶν, ποιεῖτε.

Εξήγ. Ἐσεῖς λέγει, κάμνετε τᾶ λόγεσας σπέρμα Ἀβραὰμ, καὶ ἐγὼ ἔτζι λέγω, καὶ συμφωνῶ εἰς τᾶτο, ὅτι τὴ μὲν σαρκικὴ συγγένειαν ἔχετε πρὸς τὸν ἅγιον ἐκεῖνον, ἀμὴ ἡ κατὰ πνεῦμα συγγένεια, λείπει μακρὰ ἀπὸ λόγεσας· διότι ἐκεῖνος μὲν ἦτον δίκαιος καὶ Φιλάνθρωπος καὶ Φιλόξενος, ἐσεῖς δὲ, διὰ νὰ ἀφήσω τὴ ἄλλη σας πολιτείαν, καὶ νὰ ἐξετάσω μόνον τᾶτο τὸ φανερὸν ὅπᾶ κάμνετε τώρα, εἶδε μιαιφόνοι, ἤγεν Φονιάδες καὶ μισάνθρωποι· διότι ζητεῖτε νὰ μὲ φονεύσετε, καὶ ὀργίζεδε κατ' ἐμᾶ· πῶς εἶδε λοιπὸν υἱὸι ἐκείνε, ἔσωντας νὰ λείπετε τόσον μακρὰ ἀπὸ τὲς πατρικὲς χαρακτῆρας; ἐὰν τὸ λοιπὸν εἰς τὴ συγγένειαν ἐκείνε καυχᾶδε, ἔπρεπε νὰ μιμῆδε καὶ τὴ ἀρετή τε. καὶ ἀπέκει διὰ νὰ μὴ ἔχεν νὰ λέγεν, ὅτι δικαίως σὲ ζητᾶμεν νὰ σὲ φονεύσωμεν, βάνει καὶ τὴ αἰτίαν· διότι δὸν μὲ ἐχθρεύεδε λέγει, διὰ ἄλλο τίποτες, ἀλλὰ μόνον διατὶ ὁ λόγος ὁ ἐδικός μ' ἒναι ὑψηλότερος ἀπὸ τὴ διάνοιάν σας, καὶ δὸν χωρεῖ εἰς ἐσᾶς· καὶ ὅμως ὁπᾶ δὸν σᾶς ἔπρεπε διὰ τᾶτο νὰ ζητᾶτε νὰ μὲ φονεύσετε, ἀλλὰ νὰ μὲ παρακαλῆτε νὰ σᾶς διδάξω τὸ ὕψος τῶν δογμάτων, καὶ νὰ μὲ τιμᾶτε καὶ νὰ μὲ ὀλαβῆδε. εἶτα διὰ νὰ μὴ τᾶ εἰπῶ, ὅτι πρεπόντως σὲ μισᾶμεν, ὅτι ὁ λόγος ὁπᾶ μᾶς λέγεις δὸν ἒναι ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἀλλὰ ἀπὸ λόγεσε, καὶ διὰ τᾶτο δὸν διψώμεδε νὰ χωρέσωμεν τὴ διδασκαλίαν σε, λέγει, ὅτι δὸν λαλῶ ἀπὸ λόγεμε, ἀλλὰ ἐκεῖνα ὁπᾶ εἶδα ἀπὸ τὸν Πατέραμε ταῦτα λαλῶ· καὶ ἐσεῖς λοιπὸν, ἐκεῖνα ὁπᾶ εἴδετε ἀπὸ τὸν Πατέρασας, κάμνετε. ἐγὼ μὲν λέγει, θεϊκὰ καὶ ἐράνια λαλῶ, ἀμὴ μὲ τᾶτα φανερώνω τὸν Πατέραμε, καὶ ἐσεῖς δὲ ἀποδείχνετε τὸν Πατέρασας μὲ τὰ ἔργα ὁπᾶ κάμνετε, τὸν Διάβολον πάντως. ὅταν δὲ ἀκέσης πῶς ἔλεγεν, ὅτι ἐκεῖνο ὁπᾶ εἶδα λαλῶ, μὴ τὸ νοήσῃς σωματικῶς, ἤγεν σωματικὴ ὅρασιν, ἀλλὰ Φυσικὴ γνῶσιν καὶ ἀληθινὴ, καὶ πεπισδομένη. διότι καθὼς τὰ ὀμμάτια ὁπᾶ βλέπεν καθαρὰ, ἐκεῖνο ὁπᾶ ἒναι ἀληθινὸν, ἀληθινὰ τὸ βλέπεν, καὶ δὸν πλανῶνται· ἔτζι καὶ ἐγὼ, ἀληθῶς λαλῶ ἐκεῖνα ὁπᾶ ἐγνώρισα ἀπὸ τὸν Πατέραμε.

Κείμ. Ἀπεκρίθησαν, καὶ εἶπον αὐτῷ· ὁ Πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐσι. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησᾶς· εἰ τέκνα ἦτε τᾶ Ἀβραὰμ, τὰ ἔργα τᾶ Αβραὰμ ἐποιῆτε ἂν. νυνὶ δὲ ζητεῖτέμε ἀποκτεῖναι ἄνθρωπον, ὅς τὴ ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκεσα παρὰ τᾶ Θεᾶ· τᾶτο Αβραὰμ ὐκ ἐποίησεν. ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τᾶ Πατρὸς ὑμῶν; εἶπον ἓν αὐτῷ· ὑμεῖς ὐκ πορνείας ὲ γεγεννήμεδα, ἕνα Πατέρα ἔχομεν τὸν Θεόν.

Εξήγ. Αὐτὸς μὲν Πατέρα αὐτοῖς, τὲς λέγει τὸν Διάβολον, διότι τὲς ἔβλεπεν ὅτι τᾶ Διαβόλε ὁμοίαζαν ἀπὸ τὰ ἔργατες. αὐτοὶ δὲ ἄνω καὶ κάτω τὸν Ἀβραὰμ προσφέρεσι. συχνάκις δὲ ὁ Κύριος, τὲς ὐθυμίζει τῆς φονικῆς αὐτῶν προαιρέσεως, καὶ τὲς δίγαζει ἀπὸ τὴ συγγένειαν τᾶ δικαίε, διὰ νὰ τὲς περικόψῃ ἀπὸ τὴ περιτὴ καὶ ἀνωφέλετον καύχησιν, καὶ νὰ τὲς καταπείσῃ νὰ μὴ ἔχεν τὰς ἐλπίδας τες μόνον εἰς ταύτῃ τὴ καύχησιν τῆς σαρκικῆς συγγένειας, ἀλλὰ εἰς τὴ κατὰ προαίρεσιν ὁμοιότητα. διότι κατὰ ἀλήθειαν ὡς ἰατρὸς δόκιμος, ταπεινώνει τὴ Φλεγμονὴ, ἤγεν τὸ πρίσμα ὁπᾶ εἶχαν εἰς τὴ διάνοιάντες, ἀπὸ τὴ ὑπερηφάνειαν τῆς συγγένειας τᾶ Ἀβραὰμ, ἀπὸ τὴ ὁποίαν ἐμποδίζοντο νὰ ἔλθεν πρὸς τὸν Χριστὸν, νομίζοντες ὅτι ἡ τοιαύτη συγγένεια, τὲς Φθάνει πρὸς σωτηρίαν. δὲν εἶδε λοιπὸν τέκνα τᾶ Ἀβραὰμ λέγει, ἐπειδὴ εἶδε Φονιάδες, καὶ ζητεῖτε νὰ μὲ φονεύσετε. καὶ ἀπέκει διὰ νὰ μὴ εἰπῇ κανεὶς, ὅτι δικαίως σὲ ζητᾶσι νὰ σὲ φονεύσεν, λέγει, ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος δὸν εἶμαι ἐναντίος τᾶ Θεᾶ, ἔτε ζητῶ νὰ συσήσω τὴ ἐδικήμε δόξαν, ἀλλὰ ἐκεῖνα ὁπᾶ ἤκεσα ἀπὸ τὸν Πατέραμε, ἐκεῖνα λέγω καὶ κηρύττω τὴ ἀλήθειαν. ποία δὲ ἦτον αὐτὴ ἡ ἀλήθεια; ὅτι ἒναι ἴσια μὲ τὸν Πατέρα, καὶ ὄχι δᾶλος, ὡσὰν ἕνας ἀπὸ τὲς Προφήτας, ἀλλὰ υἱὸς, ὁπᾶ δὸν κάμνω τίποτες ξεχωρισὸν ἐδικόν μ', ἔτε λέγω, ἀλλὰ

πάντα

πάντα τὰ τῦ Πατρός μȣ· διότι διὰ ταῦτα ἐζητῦσαν νὰ τὸν φονεύσȣν. ἐκεῖνοι δὲ πάλιν λέγȣσιν· ἡμεῖς δὲν ἐγεννηθήκαμεν ἐκ πορνείας, ἕνα Πατέρα ἔχομεν τὸν Θεόν. βλέπε ἀνόητον ὑπερηφανίαν· ὁ Κύριος τὲς ἐλεγάζει καὶ ἀπὸ τῦ Ἀβραὰμ τῆς συγγενείας, καὶ ἐτῦτοι τοσῦτον ὑπερηφανεύονται, ὅτι νὰ κάμȣν τῦ λόγȣ τȣ, καὶ αὐτῦ τῦ Θεῦ Υἱὲς. διότι ἐπειδὴ ἤκȣσαν, ὅτι Υἱός μȣ πρωτότοκος εἶναι ὁ Ἰσραὴλ, καυχῶνται εἰς τὴν ὑοθεσίαν τῦ Θεῦ. καὶ ὅμως ἔπρεπέτȣ νὰ ἀκȣσȣν καὶ ἀλλῦ ὅπῦ λέγει πάλιν ὁ Θεός· Υἱὲς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέμε ἠθέτησαν. καὶ ὅμως ἐδώσετον ὁ Κύριος νὰ τὲς ἐλέγξῃ, ὅτι πολλοὶ ἀπ' αὐτῦς ἐγεννήθησαν καὶ ἐκ πορνείας· διότι ἐπαρανομῦσαν καὶ ἐσμίγοντο γȣναῖκες Ἑβραῖαι μὲ ἐθνικὲς, καὶ Ἰȣδαῖοι μὲ γȣναῖκες ἐθνικαῖς. ὅμως δὲν τὸ κάμνει τῦτο, διότι δὲν ἐπαίδαζε νὰ τὲς ἐλέγξῃ εἰς τὴν σωματικὴν δυσγνεῖαν, ἀλλὰ ὅλητε ἡ ασεδὴ ἦτον, νὰ τὲς ἀποδείξῃ δυσγενεῖς κατὰ πνεῦμα.

Ἐξοδ. δ.

Ἡσαΐ. α.

Ἔσδρ. ι.

Νεμ. ιγ.

Κείμ. Εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς· εἰ ὁ Θεὸς Πατὴρ ὑμῶν ἰῶ, ἠγαπᾶτε ἂν ἐμὲ, ἐγὼ γὰρ ἐκ τῦ Θεῦ ἐξῆλθον, καὶ ἥκω. οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός μὲ ἀπέσειλε. διατὶ τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐγινώσκετε; ὅτι ἐδιώαθε ἀκȣσειν τὸν λόγον ἐμόν.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ τὲς ἐξέβαλεν ἀπὸ τὴν συγγένειαν τῦ Ἀβραὰμ, αὐτοὶ ἀνέβηκαν εἰς τὸ μεγαλήτερον, καὶ κάμνȣν τὸν Θεὸν Πατέρατȣ. διότι ἐπειδὴ τὲς ὠνείδισε πῶς εἶναι φονιάδες, αὐτοὶ ὡσὰν νὰ ἀπολογῦνται, ὅτι τὸν Θεὸν ἐκδικῦσι, καὶ διὰ τῦτο βελδόνται κατ' αὐτῦ τοιαῦτα. διὰ τῦτο καὶ ὁ Κύριος, δείχνοντας ὅτι δὲν ἐκδικῦσι τὸν Θεὸν, ἐδὲ τέκνα τῦ Θεῦ εἶναι, διὰ αὐτὸ τῦτο ὅπῦ ἐμελετῦσαν νὰ τὸν φονεύσȣν, καθὼς ἐλογίαζαν αὐτοὶ, ἀλλὰ μάλισα ἐναντιῦνται τὸν Θεὸν λέγει· ὅτι, ἐὰν ἦτον ὁ Θεὸς Πατέρασσας, ἠθέλετε μὲ ἀγαπᾶτε ἐμένα· διότι ἐγὼ ἀπὸ τὸν Θεὸν ὁυγῆκα καὶ ἦλθα εἰς τὸν κόσμον, κατὰ τὴν σὺ σαρκὶ παρȣσίαν δηλονότι. μῆνα εἶμαι ἀντίθεος; ἀπεκεῖνον ἦλθα, εἰς τόσον ὅτι εἶδε ἀντίθεοι καὶ ἐχθροὶ τῦ Θεῦ, ἔσωντας νὰ πολεμῆτε ἐμένα. διατὶ τὴν λαλιάνμε δὲν ἠξόρετε, ἔτε καταλαμβάνετε ἐκεῖνα ὅπῦ λέγω; ἔχι διὰ τίποτες ἄλλο, ἀλλὰ μόνον διὰ μὴν ἠμπορῆτε νὰ ἀκȣσετε τὸν λόγον μȣ, τȣτέστι, διὰ νὰ μὴν θέλετε· διότι τὸ μὴ δȣώαθαι, ἀντὶ τῦ μὴ θέλειν δηλοῖ ἐδῶ. διότι ἕως ὅπῦ πολιτόετα ὁ φθόνος εἰς ἐσᾶς, ἡ φθονερὰ γνώμη πῶς ἠμπορεῖτε νὰ ἀκȣσετε ἐκεῖνα ὅπῦ σᾶς λέγω.

Κείμ. Ὑμεῖς ἐκ τῦ Πατρὸς τῦ Διαβόλȣ ἐσὲ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῦ Πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἰῶ ἀπ' ἀρχῆς, καὶ σὺ τῇ ἀληθείᾳ ὐχ ἕσηκεν· ὅτι ὐκ ἔσιν ἀλήθεια σὺ αὐτῷ. ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψόσης ἐσὶ κὴ ὁ Πατὴρ αὐτῦ. ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, ȣ πισόετέμοι;

Ἐξήγ. Εἶπετες ὅτι δὲν δωώεθε, ἤγεν δὲν θέλετε νὰ ἀκȣέτε τὸν λόγον μȣ· ἔτα λέγετες καὶ τὴν αἰτίαν, διατὶ δὲν ἤθελαν· διότι ἀπὸ τὸν Πατέρασσας τὸ ἔχετε τῦτο. ἀπὸ ποῖον Πατέρατες; ἀπὸ τὸν Διάβολον. διότι ἐσεῖς ὡς ξεχασμένοι ὅπῦ εἶδε, λογιάζετε πῶς ὁ Θεὸς εἶναι Πατέρασσας, ἀμὴ τὰ ἔργασας μαρτυρῦν διὰ Πατέρασας γνησιώτερον τὸν Διάβολον. διότι τότε τὰς ἐπιθυμίας θέλετε νὰ κάμνετε. καὶ δὲν εἶπε τὰ ἔργα, ἀλλὰ τὰς ἐπιθυμίας, δείχνοντας ὅτι πολλὴν ἐπιθυμίαν ἔχαν εἰς τὸ ψεῦδος, καὶ εἰς τὸν φόνον, τὰ ὁποῖα εἶναι γνήσια καικὰ τῦ Διαβόλȣ. διότι ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦτον ἐξ ἀρχῆς, εἰς τόσον ὅτι ἐπειδὴ ζητεῖτε, καὶ ἐσεῖς νὰ μὲ θανατώσετε, ἐκείνȣ ὡμοιάζετε, ὅπῦ ἐθανάτωσε τὸν Ἀδὰμ· ἀλλὰ μήτε εἰς τὴν ἀλήθειαν σέκεται ἐκεῖνος, ἀλλὰ Πατὴρ ψεύδες εἶναι. καὶ ἐσεῖς λοιπὸν ἐπειδὴ ψεύδεσθε διὰ λόγȣ μȣ, καὶ λέγετε ὅτι δὲν εἶμαι ἀπὸ Θεῦ, καὶ δὲν σέκεσθε εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἔτε μένετε εἰς τὸν λόγον μȣ, ἐκείνȣ τέκνα εἶδε, ὅπῦ ἐγέννησε τὸ ψεῦδος· διότι ἐκεῖνος ἐδιάβαλε καὶ τὸν Θεὸν πρὸς τὲς ἀνθρώπȣς, ἔσωντας νὰ εἰπῇ πρὸς τὴν Εὔαν, ὅτι διὰ νὰ σᾶς φθονάῃ ὁ Θεὸς, διὰ τῦτο σᾶς ἐμπόδισε νὰ μὴν φάγετε ἀπὸ τὸν καρπὸν τῦ ξύλȣ. καὶ πάλιν πρὸς τὸν Θεὸν ἐδιάβαλε τὲς ἀνθρώπȣς, ὡσὰν τὸν Ἰὼβ, ἔσωντας καὶ νὰ ἔλεγε· μῆνα δωρεὰν σέβεται ὁ Ἰὼβ τὸν Θεόν; ὅταν λοιπὸν λαλῇ τὸ ψεῦδος ὁ Διάβολος, ἀπὸ τὰ ἐδικάτα λαλεῖ· τȣτέστιν, οἱ ἄνθρωποι ὅταν ψεματῦν, ξένα λόγια λαλῦσιν, ὁ δὲ Διάβολος, ἀπὸ τὰ ἐδικάτα λαλεῖ, ὅταν ψόδεται. διότι ἐδικόντα γέννημα εἶναι τὸ ψεῦδος, καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ καθολικὸς ψόσης, καὶ ὁ Πατὴρ τῦ ψόδες αὐτὸς εἶναι· διότι εἶπε πρὸς τὴν Εὔαν, ὅτι τὴν ἡμέραν ὅπῦ νὰ φάγετε, θέλετε γένει ὡς Θεοὶ· αὐτοὶ δὲ μάλισα ἐκέρδησαν θάνατον. καὶ ἐγὼ λέγει, ἐπειδὴ σᾶς λέγω τὴν ἀλήθειαν δὲν μὲ πισόετε· διότι δὲν ἔχετε ἄλλο τίποτε νὰ μὲ ἐγκαλῆτε, εἰμὴ μόνον διὰ τὴν ἀλήθειαν, διατῦτο λυσάζετε εἰς τὸ λόγον μȣ, ὡς γὸι ὅπῦ εἶδε τῦ Πατρὸς τῦ ψόδες, ἤγεν τῦ Διαβόλȣ.

Γενες. α. κ. γ.

Γενες. γ.

Κείμ. Τὶς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰδὲ ἀλήθειαν λέγω, διατὶ ὑμεῖς ἐ πιςεύετέμοι; ὁ ὢν ἐκ τῦ Θεῦ, τὰ ῥήματα τῦ Θεῦ ἀκέει· διὰ τῦτο ὑμεῖς ἐκ ἀκέετε, ὅτι ἐκ τῦ Θεῦ ἐκ ἐσὲ. ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰεδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ· ἐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι σαμαρείτης εἶσὺ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις; ἀπεκρίθη Ἰησῦς· ἐγὼ δαιμόνιον ἐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν Πατέραμε. καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέμε. ἐγὼ δὲ ἐ ζητῶ τιὼ δόξανμε· ἔσιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων.

Εξήγ. Ἐπειδὴ ὠνόμαζαν τῦ λόγυτες Υἱὸς Θεῦ, λέγει· ὅτι ἂν ἤθελον εἶδε Υἱοὶ Θεῦ, ἐξάπαντος ἠθέλετε μισεῖ ἐκεῖνον ὁπῦ ἁμαρτάνει. ἐὰν τὸ λοιπὸν δώωδε νὰ μὲ ἐλέγξετε καὶ ἐμένα ὁπῦ μὲ μισεῖτε, περὶ ἁμαρτίας, φανερὸν εἶναι ὅτι δικαίως μὲ μισεῖτε, εἰδὲ καὶ δὲ ἠμπορεῖ τινὰς νὰ μὲ ἐλέγξῃ περὶ ἁμαρτίας, φανερὸν εἶναι ὅτι διὰ τιὼ ἀλήθειαν μὲ μισεῖτε, ποῖαν δὲ ἀλήθειαν; ἢ πάντως ὅτι Υἱον Θεῦ ἔλεγε τῦ λόγυτε, τὸ ὁποῖον ἦτον ἀληθέςατον. ἐκεῖνος δὲ ὁπῦ εἶναι ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἀκέει τὰ λόγια τῦ Θεῦ· εἰς τόσον ὅτι ἐσεῖς δὲν ἤθε τέκνα τῦ Θεῦ· ὅτι ἂν ἦθαν τέκνα Θεῦ, δὲν ἠθέλετε μῦ παρακέῃ, ἐδὲ ἠθέλετε ἔχῃ φθόνον κατὰ τῦ Υἱῦ τῦ Θεῦ, ὁπῦ ἦλθαν ἄνωθεν, καὶ λαλεῖ τὰ τῦ Θεῦ. Ὁμὲν Κύριος λοιπὸν, ἔτζι πράως ὡμιλῆσε πρὸς αὐτὲς, ἐκεῖνοι δὲ, ἄρχισαν νὰ τὸν ὑβρίζεν, λέγοντες· καλὰ ἐλέγαμεν ὅτι εἶσαι Σαμαρείτης, καὶ δαιμόνιον ἔχεις. Σαμαρείτιω μὲν τὸν ἔλεγαν λοιπὸν, ὡσὰν ὁπῦ ἐπαράλυε ταῖς συνήθειαις ταῖς Ἰεδαϊκαῖς, ἤγεν τὸ Σάββατον, καὶ ἄλλα· διότι οἱ Σαμαρεῖται δὲν ἐφύλαγαν ἀκριβῶς τὰ Ἰεδαϊκὰ. δαιμονισμένον δὲ τὸν ἔλεγαν, ἂν τύχημὲ
Ματθ. ια. καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν τρόπον, ὁπῦ ἔλεγαν, ὅτι ὲ Βεελζεβὲλ τὸν ἄρχοντα τῶν δαιμόνων ἐκ
Λυκ. ιβ. βάλλει τὰ δαιμόνια· διότι πάντες ἐκεῖνοι ὁπῦ τὸν ἐσυκοφαντῦσαν, πῶς ὲ Βεελζεβὲλ ἐκ βάλλει τὲς δαίμονας, δαιμόνιον ἔλεγαν πῶς ἔχει, μὲ τὸ ὁποῖον ἔκαμνε τὰ θαύματα. τάχα δὲ καὶ διατὶ τὲς ἐξεφανέρωνε τὲς λογισμὲς αὐτῶν καὶ τὰ ἐνθυμήματα, ἐνόμιζαν ὅτι ἔχει δαιμόνιον, λογιάζοντες ὅτι ἀπὸ δαιμόνων ἐγίνωσκε τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτῶν. πότε δὲ τὸν εἶπαν σαμαρείτιω, τῦτο δὲν τὸ εἶπε καθόλε ὁ Εὐαγγελιςὴς. ἀπὸ τῦτο λοιπὸν εἶναι φανερὸν, ὅτι πολλὰ ἄφησαν οἱ Εὐαγγελιςαὶ, καὶ δὲν τὰ ἔγραψαν ὅλα, καθὼς τὸ εἴπαμεν καὶ ἀλλᾶ. ἐκεῖνοι μὲν τὸ λοιπὸν, τοιαῦτα ὑβρίζεσιν, αὐτὸς δὲ ἀνεξικέκως δέχεται τὰς ὕβρεις αὐτῶν· διότι ὅτε μὲν ἔλεγαν τῦ λόγυτες Υἱὸς Θεῦ, τὲς ἤλεγξε μεγάλως, διὰ νὰ ἐκδικήσῃ τιὼ ἀλήθειαν, ὅτε δὲ αὐτὸν ὑβρίζεσι, δὲν τὲς ἀνταντιεῖται, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ καὶ ἡμᾶς, τὰ μὲν εἰς Θεὸν νὰ τὰ ἐκδικῶμεν, τὰ δὲ εἰς ἡμᾶς νὰ τὰ ὑπομένωμεν πράως. καθὼς καὶ αὐτὸς τὲς ἀπεκρίθη μὲ ἡμερότητα, ἐγὼ λέγει, δαιμόνιον δὲν ἔχω ἀλλὰ τιμῶ τὸν Πατέραμε. πῶς δὲ ἐτίμα τὸν Πατέρα; ἐκδικῶν αὐτὸν, καὶ μὴ ςέργων νὰ ὀνομάζωνται αὐτοὶ οἱ μιαιφόνοι καὶ ψεύςαι, υἱοὶ τῦ ἀληθινῦ Θεῦ καὶ σωτῆρος. ἐσεῖς μὲν λέγει, διατὶ τιμῶ τὸν Πατέραμε ὁπῦ ὑβρίζεται ἀπὸ ἐσᾶς, ἔσωντας νὰ τὸν συκοφαντῆτε ὅτι εἶναι Πατέρας σας, διὰ τῦτο μὲ ἀτιμάζετε. ἀλλὰ ἐὰν καὶ ἐγὼ δὲν ἐκδικῶ τὰ λόγε με, ἀμὴ ὑπομένω ὑβριζόμενος, ὅμως μὴ νομίζετε ὅτι θέλει ἀπομείνει ἡ ὕβρις αὕτη ἀνεκδίκητος· διότι εἶναι ὁ Πατὴρ ὁπῦ θέλει μὲ ἐκδικήσῃ ἐμένα ὁπῦ διὰ τῦτο ὑβρίζομαι, ὅτι αὐτὸν ἐκδικῶ, καὶ δὲν τὸ ςέργω νὰ κάμνετε τὰ λόγε σας υἱὲς ἐκείνε. εἶναι λοιπὸν ἐκεῖνος ὁπῦ ζητᾶ τιὼ ἐδικιώ με δόξαν, καὶ ὄχι μόνον τιὼ δόξαν ζητᾶ, ἀλλὰ δώωται καὶ νὰ κρίνῃ, καὶ νὰ καταδικάσῃ ἐκείνες ὁπῦ μὲ ὑβρίζεν ἄδικα. διότι πολλάκις ζητεῖμεν τινὰς νὰ ἐκδικηθῇ τιὼ ὕβριν, ἀμὴ δὲν δώωται αὐτὸς νὰ κρίνῃ· ὁ Πατὴρ λοιπὸν ζητεῖ τιὼ δόξαν τῦ Υἱῦ, καὶ δώωται καὶ νὰ κρίνῃ, διὰ τῦτο εἶπεν· ὅτι ἔσιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων, ἦγεν ὁ Πατήρ με.

Κείμ. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάντις τὸν λόγον τὸν ἐμὸν τηρήσῃ, θάνατον ἐμὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, εἶπον ἓν αὐτῷ οἱ Ἰεδαῖοι· νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις, Ἀβραὰμ ἀπέθανε, καὶ οἱ Προφῆται, καὶ σὺ λέγεις, ἐάντις τὸν λόγον με τηρήσῃ, ἐ μὴ γεύσηται θανάτε εἰς τὸν αἰῶνα.

Εξήγ. Ὦ τῆς φιλανθρωπίας! ἐκεῖνοι μὲν ὑβρίζεσιν, αὐτὸς δὲ, τιὼ περὶ τῆς δόξης αὐτῦ ζήτησιν καὶ ἐκδίκησιν, ἀφίνωντάςτιω εἰς τὸν Πατέρα, γυρίζει τὸν λόγοντε εἰς διδασκαλίαν, καὶ ἐνεργετεῖ ἐκείνες ὁπῦ τὸν ὑβρίζεν. ἔτζι πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ ἀνταποδίδωμεν τὲς ἐχθρές μας. τὶ τὲς εἶπε λοιπὸν; ἐάντις τηρήσῃ τὸν λόγον με· τετέσιν, ἀφόντις πιςεύσῃ κάμνει καὶ ἔργα καλὰ. διότι τότε τηρεῖ κανεὶς ἀληθῶς τιὼ διδασκαλίαν τῦ Κυρίε, ὅταν κάμνῃ καὶ ἔργα καλὰ. ὁ τοιῦτος λοιπὸν δὲν θέλει ἰδῇ θάνατον, ἐκεῖνον ὁπῦ ἀποθαίνει οἱ ἁμαρτωλοὶ, εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα, ὁπῦ παραδίδονται εἰς ἀθάνατον κόλασιν, καὶ ξεπόλτεν ἀπὸ τιὼ ἀληθινιὼ ζωὴ. καὶ ἄλλο δὲ δηλοῖ πρὸς αὐτὲς, ὅτι ἐὰν ἐκεῖνος ὁπῦ τηρεῖ τὸν λόγον με δὲν ἀποθνήσκει, πόσῳ μάλλον ἐγὼ. τὸ λοιπὸν τί ὀργίζεσθε τόσον διὰ λόγε με, καὶ μελετᾶτε νὰ μὲ θανατώσετε, ὁπῦ ὄχι μόνον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κρατηθῶ ἀπὸ τὸν θάνατον, ἀμὴ μάλισα δώομαι νὰ χαρίσω, καὶ εἰς ἄλλες τιὼ ἀληθινιὼ ζωὴ· διότι ἐκεῖνοι ὁπῦ πιςεύσεν εἰς ἐμένα, ἐὰν καὶ ἀποθάνεν τὸν φυσικὸν θάνατον, ὅμως ζῶσιν ὲ θεῷ. ἀλλὰ οἱ

Ἰεδαῖοι

Ἰουδαῖοι τί λέγουσι πρὸς ταῦτα; τὸν λογιάζεν ὅτι ἐδαιμονίωθη, καὶ παραλαλεῖ ἀπὸ τὶω τρελλάδατε· διότι λέγεν, ἐὰν ἐκεῖνοι ὀπῆ ἤκουσαν τὲς λόγες τῆ Θεῆ ἀπέθαναν, ὁ Ἀβραὰμ, καὶ οἱ Προφῆται, καὶ ἐκεῖνοι ὀπῆ ἀκούσεν τὲς ἐδικές σε λόγες πῶς δὲν θέλεν ἀποθάνῃ; ὄντως λέγεσι, τώρα ἐγνωρίσαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις, ἔσωντας νὰ λέγῃς τοιαῦτα λόγια.

Κείμ. Μὴ σὺ μείζων εἶ τῆ Πατρὸς ἡμῶν Ἀβραὰμ, ὅστις ἀπέθανε; καὶ οἱ Προφῆται ἀπέθανον; τίνα σεαυτὸν ποιεῖς; ἀπεκρίθη Ἰησῆς· ἐὰν ἐγὼ δοξάζω ἐμαυτὸν, ἡ δόξαμε ἐδὲν ἐσιν· ἔσιν ὁ Πατήρμε ὁ δοξάζωνμε, ὃν ὑμεῖς λέγετε, ὅτι Θεὸς ὑμῶν ἐσι, καὶ ἐκ ἐγνώκατε αὐτὸν· ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτὸν. καὶ ἐὰν εἶπω ὅτι ἐκ οἶδα αὐτὸν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν ψόῦσης· ἀλλ' οἶδα αὐτὸν, καὶ τὸν λόγον αὐτῆ ποιῶ.

Εξήγ. Ἔσωντας καὶ νὰ μὶω ἐκατάλαβαν οἱ ἀνόητοι, διὰ ποῖον θάνατον ἔλεγεν ὁ Κύριος, πῶς δὲν κυριόῦει ἐκείνες ὀπῆ πισόῦεν εἰς αὐτὸν, λέγεν πρὸς αὐτὸν κάποια λόγια ἀνάρμοσα, καὶ ἀνόητα. διότι βλέπε πῶς ἀποκρίνονται· μῆνα ἐσὺ εἶσαι μεγαλήτερος ἀπὸ τὸν Πατέραμας τὸν Ἀβραὰμ; καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ εἰπῆν ἔτζι· μῆνα ἐσὺ εἶσαι μεγαλήτερος ἀπὸ τὸν Θεὸν; ἐκεῖνοι ὀπῆ ἤκουσαν τὸν λόγον τῆ Θεῆ ἀπέθαναν, καὶ ἐκεῖνοι ὀπῆ νὰ ἀκούσεν τὸν ἐδικόν σε λόγον δὲν θέλεν ἀποθάνει; ἀμὴ δὲν εἶπαν ἔτζι, ἀλλὰ τί λέγεσι; θέλοντες νὰ τὸν ἀποδείξεν καὶ ἀπὸ τὸν Ἀβραὰμ μικρότερον, λέγεσι· μῆνα ἐσὺ εἶσαι μεγαλήτερος ἀπὸ τὸν Ἀβραὰμ τὸν Πατέραμας; αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος, διὰ ποῖον θάνατον τὲς εἶπε, δὲν τὲς Φανερώννει, ὅμως πῶς εἶναι μεγαλήτερος τῆ Ἀβραὰμ τὲς καταπείθει, ἔσωντας νὰ συγκατεβῇ αὐτὸς ὀλίγον. τὸ δὲ τίνα σὺ σεαυτὸν ποιεῖς; τὸ λέγεν ὑβρισικῶς, ὡσὰν νὰ τῆ ἔλεγαν ἔτζι· ἐσὺ ὀπῆ δὲν εἶσαι ἀδενὸς λόγε ἄξιος, ὁ Υἱὸς τῆ τέκτονος, ὁ Γαλιλαῖος, ποῖον κάμνεις τῆ λόγεσε; ἐχὶ τὰ ἔργα, ἐδὲ ἡ ἀλήθεια, ἐδὲ αἱ γραφαὶ, ἀλλὰ ἐσὺ, τίνα ποιεῖς σεαυτὸν; διότι ἁρπάζεις τὶω δόξαν. ὁ δὲ Κύριος τὲς ἀποκρίνεται· ἐὰν ἐγὼ δοξάζω τῆ λόγεμε, ἡ δόξαμε δὲν εἶναι ἐδὲ τίποτες, καθὼς ἐσεῖς λογιάζετε, ἀμὴ τώρα ἄλλος εἶναι ὀπῆ μὲ δοξάζει, ὁ Πατήρμε. διότι τὸν ἐδόξαζε πάντοτε, ποτὲ μὲν διὰ τῶν Προφητειῶν αὐτῆ, ποτὲ δὲ διὰ ἐξ Οὐρανῶν μαρτυρίας, ποτὲ δὲ καὶ διὰ τῶν μυρίων καὶ ἀπείρων θαυμάτων. τῆτον δὲ τὸν Πατέρα λέγει, ἐσεῖς λέγετε, ὅτι εἶναι Θεός σας, ὅμως μήτε ὡς ἐδικόν με Πατέρα Ματθ. γ. τὸν ἐγνωρίζετε, ἤτε ὡς Θεὸν ἐδικόνσας· διότι ἂν τὸν ἐγνωρίζετε ὡς ἐδικόνμε Πατέρα, ἠθέλετε τιμήσῃ τὸν Υἱὸν αὐτῆ, ἀμὴ τώρα ἐπειδὴ δὲν τιμᾶτε τὸν Υἱὸν, φανερὸν εἶναι ὅτι δὲν τὸν ἐγνωρίζετε ὡς ἐδικόν με Πατέρα, ἀλλὰ μηδὲ ὡς Θεὸν ἁπλῶς τὸν ἐγνωρίζετε. διότι ἂν τὸν ἐγνωρίζετε, ἠθέλετε τρέμει τὲς λόγες τε, ὡς λόγες Θεῆ. ἀμὴ τώρα τοσῆτον καταφρονεῖτε αὐτὸν, εἰς τόσον ὅτι, ἔσωντας νὰ νομοθετήσῃ ἐκεῖνος, μὴ φονόῦσῃς, ἐσεῖς ἀπειθάζετε νὰ μὲ φονόῦσετε, καὶ μὲ ὅλον ὀπῆ δὲν ἔχετε νὰ μὲ ἐλέγξετε διὰ καμίαν ἁμαρτίαν. ἀπὸ ἐτῆτα λοιπὸν εἶναι Φανερὸν ὅτι δὲν τὸν ἐγνωρίζετε καθόλε, ἐγὼ ὅμως τὸν ἠξόῦρω, Φυσικῶς πάντως ἔχων τὶω αὐτῆ γνῶσιν, διότι καθὼς εἶμαι ἐγὼ, τοιῆτος εἶναι καὶ ὁ Πατήρ. ἐπειδὴ τὸ λοιπὸν ἠξόῦρω τῆ λόγεμε, ἠξόῦρω καὶ ἐκεῖνον, ἐὰν δὲ εἶπω ὅτι δὲν τὸν ἠξόῦρω, θέλω γένῃ ψόῦσης ὡσὰν καὶ ἐσᾶς· διότι ἐσεῖς ἔσωντας νὰ ὑπερηφανόῦεσθε, καὶ νὰ λέγετε πῶς τὸν ἠξόῦρετε, ψόῦδεσθε· ἐγὼ δὲ ἔσωντας ὀπῆ τὸν ἠξόῦρω, ἐὰν εἰπῶ ὅτι δὲν τὸν ἠξόῦρω, ἀρνῆμαι τὶω ἀλήθειαν. ἀμὴ τὶ σημάδι δίδεις πῶς τὸν ἠξόῦρεις; ὅτι τηρῶ λέγει, τὸν λόγον αὐτῆ. (λόγον δὲ αὐτῆ τὰς ἐντολὰς λέγει.) διότι ἤτε τὸν ἐναντιῆμαι λέγει, ἢ ὑπερηφανόῦομαι ὡς ἀντίθεος, ἤτε τὰς ἐντολὰς αὐτῆ παραβαίνω. ἐσεῖς δὲ ἐπειδὴ ὁρίσκεσθε παραβάται τῶν ἐντολῶν αὐτῆ, καὶ κρατεῖσθε ἀπὸ ἐπιθυμίαις πονηραῖς, καὶ ἀγαπᾶτε νὰ κάμνετε φόνες, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ὀπῆ ἐμποδίζει ὁ νόμος ἀγαπᾶτε νὰ τὰ κάμνετε, Φανερὰ γνωρίζεσθε ὅτι δὲν τὸν ἠξόῦρετε· διότι ἂν τὸν ἠξόῦρετε, ἠθέλετε Φυλάγει τὸν λόγοντε, τητέσι τὰς ἐντολάς τε. τινὲς δὲ ἔτζι νοῆσι τὸ, τηρῶ τὸν λόγον αὐτῆ, τητέσι διὰ τῆτο τὸν ἠξόῦρω, ὅτι ἔχω εἰς τῆ λόγεμε ἀπαράλλακτον τὸν λόγον τῆς ἐσίας αὐτῆ, ἤγεν τὸν ὁρισμὸν, καὶ κατὰ τὸν λόγον ὀπῆ ἔχει ὁ Πατὴρ τῆς Φύσεως, τητέσιν, ὁποίας Φύσεως εἶναι ὁ Πατὴρ, τοιαύτης εἶμαι καὶ ἐγὼ· διότι ἡ αὐτὴ καὶ μία Φύσις εἶναι, καὶ ὁ αὐτὸς λόγος τῆς Φύσεως, τῆ Πατρὸς καὶ τῆ Υἱῆ. εἰς τόσον ὅτι ἠξόῦρω τὸν Πατέρα, διότι τὸν λόγον τῆς Φύσεως αὐτῆ, τὸν ἔχω ἀπαραλλάκτως εἰς τῆ λόγεμε. τὸ δὲ χῆμα τῆ λόγε τήτε, εἶναι σωηθισμένον εἰς τὶω γραφὶω· ὡς τὸ, δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως, καὶ ματαία σω- Ψαλ. οθ. τηρία ἀνθρώπε. διότι ἐδῶ τὸ, Καὶ, ἀντὶ τῆ, Γὰρ, ὁρίσκεται, εἰς τόσον ὅτι νὰ εἶναι τὸ λεγόμενον τοιῆτον· δὸς ἡμῖν βοήθειαν, διότι ματαία εἶναι ἡ βοήθεια τῆ ἀνθρώπε. ἔτζι καὶ ἐδῶ τὸ, οἶδα αὐτὸν, καὶ τὸν λόγοντε τηρῶ, ἀντὶ τῆ, ἠξόῦρω αὐτὸν, διότι τὸν λόγοντε Φυλάσω.

Κείμ. Ἀβραὰμ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο, ἵνα ἴδῃ τὶω ἡμέραν τὶω ἐμὶω· καὶ εἶδε, καὶ ἐχάρη. εἶπον ἦν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτὸν· πεντήκοντα ἔτη ὄπω

ἔχεις, καὶ Ἀβραὰμ ἑώρακας; εἶπεν οὖν αὐτοῖς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀραὰμ γενέσθαι, ἐγώ εἰμι. ἦραν οὖν λίθους, ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν, καὶ παρῆγεν οὕτως.

Εξήγ. Ἐδὼ φανερώνει ὅτι μεγαλήτερος εἶναι τοῦ Ἀβραὰμ· διότι ἐπειδὴ τοῦ ἔλεγαν ἐκεῖνοι, ὅτι μῆνα ἐσὺ εἶσαι μεγαλήτερος ἀπὸ τὸν Ἀβραὰμ τὸν Πατέραμας· λέγει ἐδὼ, ὅτι ναὶ, μεγαλήτερος εἶμαι· διότι ἐκεῖνος ἠγαλλιάσατο, νὰ ἰδῇ τὴν ἐδικήμου ἡμέραν, τουτέστιν ἐσπούδαζε, καὶ εὔχετον νὰ τὴν ἰδῇ, ὡς χαρᾶς πρόξενον· δηλονότι πάντως, ὡσὰν ὁποῦ ἔμελλε νὰ γένῃ διὰ εὐεργεσίαν, καὶ ὡσὰν ὁποῦ δὲν ἦτον μικροῦ τινὸς, οὐδὲ τοῦ τυχόντος ἡμέραν, ἀλ-
Γενεσ. κβ. λὰ μεγάλου τινὸς. ἡμέραν δὲ λέγει τὸν σταυρὸν, διότι τοῦτον ἐπροτύπωνεν ὁ Ἀβραὰμ ὅταν ἐπρόσφερε τὸν Ἰσαὰκ, καὶ εἰς τὴν θυσίαν τοῦ κριαρίου. διότι καθὼς ἐβάσταζεν ὁ Ἰσαὰκ τὰ ξύλα, ἔτζι καὶ ὁ Κύριος τὸν σταυρὸν· καὶ καθὼς ὁ μὲν Ἰσαὰκ ἀφέθη, τὸ δὲ κριάρι ἐθυσιάσθη, ἔτζι ὁ μὲν Θεὸς, ἔμεινεν ἀπαθὴς, ἡ δὲ ἀνθρωπότης ἔπαθε κατὰ τὴν σάρκα. ταύτην τὴν ἡμέραν τὴν τοῦ σταυροῦ προϊδὼν ὁ Ἀβραὰμ ἐχάρη, ἔστωντας ὁποῦ ἔμελλε νὰ γένῃ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου ὅλου. καὶ ἄλλο δείχνει ἐδὼ αὐτοὺς, ξένους τοῦ Ἀβραὰμ, ἐπειδὴ εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ ἐχαίρετον ἐκεῖνος, ἐτοῦτοι λυσιάζουσι, καὶ δαιμονίζονται. δηλοῖ δὲ ὅτι δὲν ἔρχεται σταυικῶς εἰς τὸν σταυρὸν, ἐπειδὴ ἐπαινεῖ ἐκεῖνον ὁποῦ ἐχάρη διὰ τὸν σταυρὸν· διότι καθὼς εἴπαμεν, τοῦτο εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου. ἄλλοι δὲ, ἡμέραν, ὅλον τὸν καιρὸν νοοῦσι τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὁποίαν ἔστωντας νὰ τὴν προειδῇ ὁ Ἀβραὰμ ἐχάρη, ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἔμελλε νὰ ἔλθῃ ὁ Σωτὴρ καὶ ὄχι μόνον αὐτὸς ὁ Ἀβραὰμ ἐχάρη, ἀλλὰ
Ψαλ. ριρ. καὶ πάντες, καθὼς λέγει ὁ Δαβὶδ· Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα, καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ. αὐτὸς μὲν τὸ λοιπὸν ταῦτα ἔλεγεν, ἐκεῖνοι δὲ μὴ δυνάμενοι νὰ φθάσουν εἰς τὸ ὕψος τῶν λεγομένων, δὲν καταδέχονται νὰ ἐρωτήσουν καὶ νὰ μάθουν, ποίαν ἡμέραν λέγει, ὅτι εἶδεν ὁ Ἀβραὰμ, ἀλλὰ μάλιστα καὶ τὸν ἐνεμπαίζουν, ὡσὰν νὰ τοὺς ἔλεγεν κάποια λόγια τρελλὰ· διότι λέγουν, ἀκόμι πενηῶτα χρόνους δὲν ἔχεις, καὶ τὸν Ἀβραὰμ εἶδες; τοῦτο δὲ εἶπον, νομίζοντες τὸν Κύριον, ὅτι εἶναι σιμὰ εἰς τοὺς πενηῶτα χρόνους, καὶ ὅμως αὐτὸς σιμᾶ εἰς τοὺς τριαντατρεῖς χρόνους ἦτον τότε. τίνος δὲ ἕνεκεν, δὲν εἶπαν τεσσαράκοντα χρόνους ἀκόμι δὲν ἔχεις, ἀλλὰ πεντήκοντα; περισσὸν μὲν τοῦτο τὸ ἐρώτημα, διότι ἔτζι μόνον ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε τοὺς ἐφάνη, καὶ ἐνθυμήθηκαν τῶν πεντήκοντα χρόνων. πλὴν λέγουσι τινὲς, ὅτι διὰ τὸ πεντηκοστὸν ἔτος, τὸ ὁποῖον τὸ εἶχαν εἰς τιμὴν, καὶ τὸ ὠνόμαζαν
Λευιτ. κστ. καὶ κζ. Ἰωβηλαῖον· κατὰ τὸν ὁποῖον ἐλευθέρωναν καὶ σκλάβους, καὶ μούλκια ἀγοραστὰ ἄφηναν, καὶ ἄλλα πολλὰ ἔκαμναν, ὅσα ἦσαν εἰς τιμὴν. ὁ δὲ Κύριος τὶ τοὺς λέγει; πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμι, ἤγουν πρὸ τοῦ νὰ γένῃ ὁ Ἀβραὰμ εἶμαι ἐγὼ. βλέπε πῶς δὲν εἶπεν ὅτι πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι ἤμην, ἀλλὰ εἰμὶ· διότι αὕτη ἡ λέξις τὸ εἰμὶ, εἶναι ἡ καθολικώτερη ἐπὶ Θεοῦ. ὡσὰν ὁποῦ δηλοῖ τὸ εἶναι παντοτεινὰ· καθὼς λοιπὸν καὶ ὁ Πατὴρ αὐτοῦ, αὐτὴν τὴν
Ἐξοδ. γ'. λέξιν ἐμεταχειρίσθη, εἰς τὴν παλαιὰν, λέγων, ἐγὼ εἰμὶ ὁ ὤν. ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀβραὰμ εἶπε τὸ γενέσθαι, πρεπόντως ὡς φθαρτοῦ· διότι ἐκεῖνο ὁποῦ νὰ γένῃ, φθείρεται. τὸ δὲ εἰμί, δείχνει πῶς εἶναι ἀμέτοχον πάσης φθορᾶς, καὶ ἔχει θεϊκὴν ἀϊδιότητα· διὰ τοῦτο καὶ αὐτοὶ βλάσφημον τὸν λόγον νομίσαντες, ὡσὰν ὁποῦ μόνον εἰς τὸν Θεὸν ἁρμόζει, ἐπῆραν λίθους νὰ τὸν λιθοβολήσουν· αὐτὸς δὲ κρύπτεται πάλιν καὶ φεύγει, διὰ νὰ μὴν ἀποθάνῃ πρὶν τοῦ καιροῦ. ἄραγε δὲ πῶς νὰ ἐκρύπτετον; ὄχι εἰς καμίαν γωνίαν τοῦ Ἱεροῦ, οὔτε εἰς σπῆτι, οὔτε ὄπισθεν τινὸς στύλου, ἢ τοίχου, ἀλλὰ μὲ θεϊκὴν ἐξουσίαν ἔκαμε τοῦ λόγουτου ἀόρατον, ἤγουν ἄφαντον εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὸν ἐπιβουλεύονταν. καὶ ὅμως ὁποῦ ἀπὸ τὸ μέσοντους εὐγῆκεν καὶ ἐπήγαινεν οὕτως, τουτέστι φανερὰ ἀπομπρός τους, πλὴν δὲν τὸν ἔβλεπαν. βλέπε δὲ πῶς αὐτὸς μὲν ἐπλήρωσε πάντα τὰ ἑαυτοῦ· διότι ἀρκετῶς τοὺς ἐδίδαξε, καὶ διὰ λόγουτου καὶ διὰ τὸν Πατέρα, καὶ τοὺς ἔδειξε τὴν ἀληθινὴν εὐγένειαν, ἤγουν τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ ὅτι μόνη σκλαβία αἰσχρὰ, ἡ ἁμαρτία εἶναι· καὶ εἰς κοντολογίαν, δὲν ἄφησε τίποτες ἀπὸ ὅσα ἔκαμναν χρεία, ὁποῦ νὰ μὴν τοὺς διδάξῃ, καὶ αὐτοὶ τὸν ἐλιθοβολοῦσαν· διὰ τοῦτο καὶ ἀφίνει αὐτοὺς, ὡσὰν ὁποῦ δὲν ἐδέχοντο πλέον διόρθωσιν. ἤξευρε δὲ ὅτι ἐτοῦτοι ὁποῦ τὸν ἐλιθοβολοῦσαν, αὐτοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστὴς, ὅτι ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν. ἔτζι λοιπὸν ἡ πίστις αὐτῶν δὲν ἦτον πίστις, ἀλλὰ πρόσκαιρος καὶ ψυχρὰ συνδιάθεσις, εἰς τὰ λόγια ὁποῦ ἔλεγεν ὁ Χριστὸς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ.

Κείμενον.

Καὶ παράγων, εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· Ῥαββὶ, τὶς ἥμαρτεν; οὗτος, ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ,

ἵνα

ἵνα τυφλὸς γαννηθῇ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησῆς· ὅτε ἔτος ἥμαρτον, ὅτε οἱ γονεῖς αὐτῦ, ἵνα τυφλὸς γαννηθῇ.

Ἐξήγ. Ἐυγῆκε μὲν ἀπὸ τὸ ἱερὸν ὁ Κύριος. καὶ ἔφυγεν ἀπὸ τὸ μέσον τῶν Ἑβραίων, βελόμενος νὰ καταπραΰνῃ τὸν θυμόντες. τρέπεται δὲ πρὸς ἰατρείαν τῦ τυφλῦ, διὰ νὰ ἀπαλύνῃ τινὶ σκληρότητα καὶ τινὶ ἀπιστίαν αὐτῶν μὲ τὸ θαῦμα τῦτο, ἂν καλὰ καὶ τίποτες δὲν ὠφελῦντο. καὶ ἄλλο διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι τὸ πρὸ τῦ νὰ γένῃ ὁ Ἀβραὰμ ἐγὼ εἶμαι, δὲν τὸ εἶπεν ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἐδὲ διὰ κανοδοξίαν· διότι ἰδὲ ὅπε κάμνει θαῦμα, ὅπε δὲν τὸ ἔκαμεν ἄλλος τινὰς προτήτερα· διότι ἂν καὶ ἀνέωξε τινὰς μάτια τυφλῦ, ἀλλὰ ὄχι γεννημένε τυφλῦ ἐκκοιλίας Μητρὸς. Φανερὸν εἶναι λοιπὸν ὅτι ὡς Θεὸς, καὶ διὰ νὰ εἶναι πρὶν τῦ Ἀβραὰμ, κάμνει τὸ τοιῦτον θαῦμα ὅπε δὲν ἔγινεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμε. ἐπιταυτῦ δὲ ἦλθε καὶ πρὸς τὸν τυφλὸν, καὶ ὄχι ἐκεῖνος πρὸς αὐτὸν. διὰ τῦτο λοιπὸν καὶ οἱ μαθηταὶ ἔσωντας νὰ τὸν ἰδῦν πῶς ἔβλεπε τὸν τυφλὸν μὲ προσοχὴν, τὸν ἐρωτῦν, τίς ἥμαρτεν, ἔτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτῦ, ἵνα τυφλὸς γαννηθῇ; φαίνεται μὲν λοιπὸν ἐσφαλμένη ἡ ἐρώτησις, διότι πῶς ἤθελεν ἁμαρτήσῃ ἐτῦτος πρὶν νὰ γαννηθῇ; διότι φανερὸν εἶναι πῶς δὲν ἐδέχθηκαν οἱ Ἀπόσολοι τὰς ἑλληνικὰς φλυαρίας, ὅτι ἡ ψυχὴ πρὸ τῦ σώματος ὁρισκομένη εἰς ἄλλον κόσμον, ἁμαρτάνει, καὶ ἀπέκει καταδικάζεται, καὶ κατεβαίνει εἰς τὸ σῶμα· διότι ἔσωντας ὅπε ἦσαν φαράδες, μήτε ἤθελαν ἀκέσῃ ποτὲ τοιῦτον τίποτες, ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα δόγματα ἦσαν τῶν Φιλοσόφων. Φαίνεται λοιπὸν ἀνόητος ἡ ἐρώτησις, ἀλλὰ ὄχι εἰς ἐκεῖνον ὅπε προσέχει, διότι ἄκεσε· οἱ Ἀπόσολοι, ἔσωντας νὰ ἀκέσεν τῦ Χριστῦ ὅπε εἶπε πρὸς τὸν παράλυτον, ὅτι ἰδε ὑγιὴς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῤῥοντίσοι γένηται· ἐπειδὴ εἶδαν τὸν τυφλὸν ἀπορῦσαν, ὡσὰν νὰ ἔλεγαν ἔτζι· ἂς εἶναι ἐκεῖνος διὰ τὰ ἁμαρτήματα ἐπαραλύθη, ἀμὴ διὰ τῦτον, τὶ ἤθελες εἰπῇ; αὐτὸς ἥμαρτεν; ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ εἰπῇς, διότι τυφλὸς ἐγεννήθη· ἀμὴ οἱ γονεῖς αὐτῦ ἥμαρτον; ἀλλ' ἐδὲ τῦτο, διότι δὲν παιδεύεται ὁ Υἱὸς διὰ τὸν Πατέρα· δὲν τὰ λέγεν λοιπὸν ταῦτα τόσον διὰ ἐρώτησιν, ὅσον διὰ ἀπορίαν. ὁ Κύριος λοιπὸν, λύωντας τινὶ ἀπορίαντες λέγει, ἔτε ἔτος ἥμαρτε, διότι πῶς ἤθελεν ἁμαρτήσῃ πρὶν νὰ γαννηθῇ; ἔτε οἱ γονεῖς αὐτῦ· καὶ δὲν τὸ εἶπε τῦτο διὰ νὰ τὲς ἀποδείξῃ ἀναμαρτήτες, διότι δὲν εἶπεν ἁπλῶς μόνον, ὅτι δὲν ἥμαρτον οἱ γονεῖς τε, ἀλλὰ ἐπρόσθεσε τὸ, ἵνα τυφλὸς γαννηθῇ. διότι ἥμαρτον μὲν οἱ γονεῖς αὐτῦ, ἀμὴ ὄχι πῶς ἔγινεν αὐτὸς τυφλὸς ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας τῶν γονέων τε. διότι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ παιδεύωνται τὰ παιδιὰ ὅπε δὲν πταίεν τίποτε διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν γονέων αὐτῶν. καὶ τῦτο τὸ διδάσκει μὲν ὁ Θεὸς διὰ τῦ Ἰεζεκιὴλ, καὶ λέγει ἔτζι· ἂς μὴν εἶναι σερκτὴ πλέον αὕτη ἡ παραβολὴ, ὅπε λέγεται, ὅτι οἱ Πατέρες ἔφαγον ἀγρεῖδα, καὶ τὰ δόντια τῶν παιδίων ἐμβδίασαν. τὸ νομοθετεῖ δὲ καὶ διὰ Μωϋσέως, καὶ λέγει, ἐκ ἀποθανεῖται Πατὴρ ὑπὲρ τέκνε. ἀμὴ θέλεις εἰπῇ· πῶς εἶναι γραμμένον, ἀποδιδὲς ἁμαρτίας γονέων ἐπὶ τέκνα, ἐπὶ τρίτιν καὶ τετάρτιν γενεάν; λέγομεν δὲ εἰς τῦτο, ὅτι πρῶτον μὲν ἡ ἀπόφασις αὕτη δὲν εἶναι ἐδὲ καθολικὴ, ἐδὲ διὰ τὲς πάντας τινὶ εἶπεν, ἀλλὰ μόνον διατ' ἐκείνες ὅπε ὄῤῥηκαν ἀπὸ τινὶ αἴγυπτον. ἄλλο δὲ, σοχάζε καὶ τὸν νῦν τῆς ἀποφάσεως, διότι δὲν λέγει τῦτο, ὅτι νὰ παιδεύωνται τὰ παιδία διατ' ἐκεῖνα ὅπε ἥμαρτον οἱ Πατέρες, ἀλλὰ ὅτι αἱ ἁμαρτίαι τῶν Πατέρων, ἦγεν ἡ παίδευσις τῶν ἁμαρτιῶν, θέλει ἀνταποδοθῇ καὶ εἰς τὰ παιδίατες, ὡσὰν ὅπε ἁμαρτάνεν τὰ ὅμοια. διότι διὰ νὰ μὴ θαῤῥῆν ἐκεῖνοι ὅπε ὄῤῥηκαν ἀπὸ τινὶ αἴγυπτον, ὅτι ἂν ἁμαρτήσεν καὶ χειρότερα ἀπὸ τὲς Πατέρας των δὲν θέλει παιδευθῇ ὁμοίως, διὰ τῦτο λέγει, ὅτι δὲν θέλει εἶναι ἔτζι, ἀλλὰ αἱ ἁμαρτίαι τῶν Πατέρων, ἦγεν ἡ παίδευσις, θέλει ἀποδοθῇ καὶ εἰς ἐσᾶς, ἐπειδὴ δὲν ἐγινήκετε καλήτεροι, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ καὶ χειρότερα ἐπταίσετε. εἰ δὲ πολλάκις βλέπεις, καὶ παιδία μικρὰ ὅπε ἀποθαίνεν, διὰ παίδευσιν τάχα τῶν γονέων αὐτῶν, ὅμως ἤξευρε, ὅτι τῦτο τὸ κάμνει διὰ φιλανθρωπίαν ὁ Θεὸς, καὶ τὰ προαρπάζει ἀπὸ τινὶ ζωὴν, διὰ νὰ μὴ ζήσεν καὶ γένεν χειρότερα ἀπὸ τὲς γονεῖς αὐτῶν, καὶ ζήσεν διὰ κακὸν τῆς ψυχῆς αὐτῶν, ἢ καὶ ἄλλων τινῶν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, τὰ ἔχει ἡ ἄβυσσος τῶν κριμάτων τῦ Θεῦ κρυμμένα εἰς αὐτὸν, ἡμεῖς δὲ ἂς ἔλθωμεν εἰς τὰ ἐπίλοιπα.

Κείμ. Ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τῦ Θεῦ ἐν αὐτῷ. ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῦ πέμψαντός με, ἕως ἡμέρα ἐσὶν· ἔρχεται νὺξ, ὅτε ἐδεὶς δυνάται ἐργάσασθαι. ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμι τῦ κόσμε.

Ἐξήγ. Ἰδὲ πάλιν ἄλλη ἀπορία, διότι θέλει εἰπῇ τινὰς, πῶς τὸ εἶπε τῦτο; διότι διὰ νὰ φανερωθῶν τὰ ἔργα τῦ Θεῦ, ἀδικήθη ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἐσερήθη τὸ φῶς; καὶ δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ φανερωθῶν ταῦτα ἀλλέως; ποίαν ἀδικίαν ἀδικήθης ἄνθρωπε; τῦ φωτὸς, λέγει, ὑσερέμενος. καὶ ποίαν βλάβιν ἔχεις ἀπὸ τινὶ σέρησιν τῦ αἰσθητῦ φωτὸς; μάλισα δὲ τὸ ἐναντίον ὠφεληθῆς· διότι μαζὴ μὲ αἰσθητὸν ὅρασιν, ἐφωτίσθηκαν καὶ τῆς ψυχῆς τὰ ὀμμάτια. εἰς τόσον ὅτι εἰς καλὸν τῦ ἐξέβη ἡ τύφλωσις, ἔσωντας νὰ ἐγνωρίσῃ τὸν

Ἰωάνν. έ.

Ἰεζεκιὴλ. ιή'.

Δευτ. κδ'.

Ἐξοδ'. κ'.

ἀληθινὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης διὰ τῆς ἰάσεως· δὲν ἀδικήθη λοιπὸν ὁ τυφλὸς, ἀλλὰ ἐβεργετήθη. ἔπειτα γίνωσκε, καὶ τοῦτο, ἐσὺ ὅπου ἐξετάζεις ταῖς κρίσαις τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ Ἵνα. καὶ τὸ ὅπως, πολλαχοῦ εἰς τὴν γραφὴν δὲν εὑρίσκεται αἰτιολογικῶς, ἀλλὰ ἀποβατικῶς· ὡσὰν
Ψαλ. ν'. ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Δαβὶδ, ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου· διότι δὲν ἤμαρτε διὰ τοῦτο ὁ Δαβὶδ, διὰ νὰ δικαιωθῇ ὁ Θεὸς, ἀλλὰ ὡσὰν ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ Δαβὶδ, ἐξέβη νὰ δικαιωθῇ ὁ Θεὸς. διότι ὅταν ὁ Θεὸς μὲν τοῦ ἔδωκε τοσαῦτα, ὅσα δὲν ἦτον ἄξιος νὰ τὰ λάβῃ, αὐτὸς δὲ ἐπαρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔκαμε φόνον ἀπάνω εἰς τὴν μοιχείαν, καὶ ἐχρειάσθη τὴν βασιλείαν εἰς ἀθέτησιν τοῦ Θεοῦ, τί ἄλλο συμβαίνει ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο; ἢ πάντως, τὸ κρινόμενον τὸν Θεὸν, καὶ διαλεγόμενον πρὸς τὸν Δαβὶδ, νὰ δικαιωθῇ, καὶ νὰ λάβῃ τὴν νίκην κατακρινομένου τοῦ βασιλέως; ὅτι ἀθέτησε τὸς νόμους ἐκεῖνος ὅπου τοῦ ἔδωκε τὴν βασιλείαν, δι' αὐτὸ τοῦτο ὅτι ἦτον βασιλεύς· διότι ἂν ἦτον ἰδιώτης, δὲν ἤθελε δυνηθῇ ἔτζι εὔκολα νὰ κάμῃ τοιαῦτα δύο κακά. βλέπεις ὅτι τὸ, Ὅπως ἂν δικαιωθῇς, δὲν κεῖται αἰτιολογικῶς, ἀλλὰ κατὰ ἀπόβασιν; καὶ μύρια τοιαῦτα θέλεις εὕρει καὶ εἰς τὸν Ἀ-
Πρ. Ρωμ. ά. πόστολον, ὡσὰν καὶ ἐκεῖνο ὅπου γράφει πρὸς Ρωμαίους, τὸ γὰρ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ, φανερόν ἐστιν ἐν τοῖς ἕλλησιν, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους. καὶ ὅμως δὲν ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὴν γνῶσιν εἰς τοὺς ἕλληνας διὰ τοῦτο, διὰ νὰ ἦναι ἀναπολόγητοι ὅταν πταίσῃ· διότι αὐτὸς τοὺς ἔδωκε τὴν γνῶσιν διὰ νὰ μὴν πταίσῃ, εἶτα ἐπειδὴ ἔπταισαν, ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα, ἦγουν ἀπὸ τὴν πρᾶξιν αὐτῶν, ἡ γνῶσις, ἦγουν ἡ σοφία αὐτῶν, τοὺς ἐξέβη εἰς τὸ νὰ εἶναι ἀναπό-
Πρ. Ρωμ. έ. λόγητοι. καὶ πάλιν, νόμος δὲ παρεισῆλθεν, ἵνα πλεονάσῃ τὸ κατάκριμα· καὶ ὅμως δὲν ἐδόθη διὰ τοῦτο ὁ νόμος, διὰ νὰ περισσεύσῃ τὸ κατάκριμα, μάλιστα δὲ διὰ νὰ ὀλιγοσεύσῃ, ἢ διὰ νὰ ἐμποδισθῇ ἡ ἁμαρτία, ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησαν νὰ τὴν ὀλιγοσεύσουν ἐκεῖνοι ὅπου ἐδέχθηκαν τὸν νόμον, ἔγινεν ὁ νόμος εἰς αὐτοὺς εἰς περισσότερον κατάκριμα· διότι περισσότερη, καὶ μεγαλήτερη ἐλογίσθη εἰς αὐτοὺς ἡ ἁμαρτία, ὅτι καὶ νόμον ἔχοντες ἥμαρτον. ἔτζι λοιπὸν καὶ ἐδῶ τὸ, Ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, δὲν εὑρίσκεται αἰτιολογικῶς, ἀλλὰ ἀποβατικῶς. διατὶ ἀπὸ τὸ νὰ ἰατρευθῇ ὁ τυφλὸς, ἀπέβη τὸ, νὰ δοξασθῇ ὁ Θεὸς. διότι καθὼς πολλάκις ὁ κτίσης τοῦ σπιτίου, μερικὸν μὲν ἔκτισε καὶ τὸ ἐτελείωσε, καὶ μερικὸν τὸ ἄφησεν ἀτελείωτον, ἵνα ἐὰν καμίαν φορὰν ἀπιστῇ κανεὶς, καὶ λέγῃ ὅτι δὲν τὸ ἔκτισεν αὐτὸς, νὰ ἔχῃ νὰ ἀποδείξῃ μὲ τὸ νὰ τελειώσῃ καὶ τὸ ἐπίλοιπον, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ τεχνίτης καὶ τοῦ πρώτου κτίσματος. ἔτζι καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ἰησοῦς Χριστὸς, ἔξωντας νὰ ἰατρεύσῃ τὰ ὀμμάτια τοῦ τυφλοῦ, καὶ νὰ τὰ ἀποκαταστήσῃ εἰς τὸ κατὰ φύσιν, δείχνει ὅτι αὐτὸς εἶναι λοιπὸν, καὶ τῶν ἄλλων μελῶν διορθωτὴς. ἔξωντας δὲ νὰ εἰπῇ, ἵνα φανερωθῇ ἡδόξα τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ λόγου τὸ λέγει, καὶ ὄχι διὰ τὸν Πατέρα· διότι τοῦ Πατρὸς ἡ δόξα, φανερὰ ἦτον· μόνον ἡ ἐδικήτε ἔπρεπε νὰ φανερωθῇ, καὶ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὅπου ἔπλασεν ἐξ ἀρχῆς τὸν ἄνθρωπον. δὲν ἦτον βέβαια παραμικρὰ δόξα τὸ νὰ φανερωθῇ ὅτι αὐτὸς ὅπου φαίνεται τώρα ἄνθρωπος, αὐτὸς εἶναι ὅπου ἔπλασεν ἐξ ἀρχῆς τὸν ἄνθρωπον. καὶ ὅτι πῶς διὰ τοῦ λόγου τὸ λέγει τοῦτο, ἄκουε τὰ ἐπίλοιπα· διότι λέγει, ἐμένα πρέπει νὰ ἐργάζωμαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με· ἐμένα λέγει πρέπει νὰ φανερώσω τοῦ λόγου με, καὶ νὰ κάμω ἔργα ὅπου νὰ μὲ ἀποδείξουν πῶς κάμνω ἔργα ὅμοια ὡσὰν τοῦ Πατρός. βλέπε δὲ πῶς δὲν εἶπεν, ὅτι τοιαῦτα ἔργα, ὡσὰν ἐκεῖνα ὅπου κάμνει ὁ Πατήρ με πρέπει νὰ κάμνω καὶ ἐγὼ, ἀλλὰ αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ ἴδια ὅπου κάμνει ὁ Πατήρ· διότι πρέπει λέγει νὰ κάμνω ἐκεῖνα τὰ ἔργα ὅπου κάμνει ὁ Πατήρ με ὅπου μὲ ἔπεμψε. ταῦτα δὲ πρέπει με νὰ τὰ κάμνω ἕως ὅπου εἶναι ἡμέρα, τουτέστιν, ἕως ὅπου σήκει ὁ κόσμος τοῦτος, καὶ δύνονται οἱ ἄνθρωποι νὰ πιστεύσουν εἰς ἐμένα· ἐπειδὴ ἔρχεται νύκτα, ὅτε δὲν δύναται κανεὶς νὰ ἐργάζεται, τουτέστιν νὰ πιστεύσῃ, διότι ἔργον τὴν πίστιν ὀνομάζει. τὸ λοιπὸν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, δὲν δύναται κανεὶς νὰ πιστεύσῃ.
Πρ. Ρώμ. ΐ'. διότι ἡμέρα μὲν εἶναι ἡ ζωὴ ἑτούτη, διότι διώμεθα νὰ θελεύωμεν ὡσὰν τὴν ἡμέραν· ἐὰν καὶ ὁ Παῦλος, νύκτα τὴν ὀνομάζει, διὰ νὰ μὴν γνωρίζωνται ἐδῶ ποῖοι ἦναι ἀνάρετοι, καὶ ποῖοι ἁμαρτωλοὶ, καὶ ὡς πρὸς σύγκρισιν τοῦ μέλλοντος φωτὸς, ὅπου μέλλει νὰ λάμψουν οἱ δίκαιοι. νύκτα δὲ πάλιν λέγεται ὁ μέλλων, ὅτι δὲν δύναται ἐκεῖ κανεὶς νὰ ἐργάζεται, ἐὰν καὶ ὁ Παῦλος ἡμέραν τοῦτον καλεῖ, διὰ τὴν ἔλαμψιν τῶν δικαίων, καὶ τὴν φανέρωσιν τῶν ἔργων τοῦ καθ' ἑνὸς. εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα λοιπὸν, πίστις δὲν εἶναι, ἀλλὰ καὶ θεληματικῶς καὶ σανικῶς, θέλει ὑπακόσει. ὅταν εἶμαι λοιπὸν εἰς τὸν κόσμον, φῶς εἶμαι τοῦ κόσμου, διότι διὰ τῆς διδασκαλίας, καὶ ἐπιδείξεως τῶν θαυμάτων, φωτίζω τὰς ψυχάς· εἰς τόσον ὅτι πρέπει με καὶ τώρα νὰ φωτίσω πολλῶν ψυχάς, διὰ νὰ ἰατρεύσω τὸν τυφλὸν, καὶ νὰ φωτίσω τὰς κόρας τῶν ὀμματίων αὐτοῦ. διότι ἐπειδὴ φῶς εἶμαι, πρέπει με νὰ φωτίζω καὶ αἰθητῶς, καὶ νοητῶς.

Κείμ. Ταῦτα εἰπὼν, ἔπτυσε χαμαὶ, καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τὰς ὀφθαλμὰς τοῦ τυφλοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὕ-

παγε,

παγε, νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τῦ Σιλωὰμ, ὅ ἑρμηνεύεται ἀπεσταλμένος, ἀπῆλθεν οὖν, καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθε βλέπων.

Ἐξήγ. Ταῦτα εἰπὼν, λέγει ὁ Ἰησῦς, δὲν ἐσάθη μόνον ἕως αὐτῦ, ἀλλὰ ἔδειξε καὶ τὸ ἔργον· διότι ἔπτυσε κατὰ γῆς, καὶ ἔκαμε πηλὸν καὶ ἔχρισε τὰ ὀμμάτια τῦ τυφλῦ, δείχνωντας διὰ τῦ πηλῦ, ὅτι αὐτὸς ἦναι ὁπῦ ἔπλασε καὶ τὸν Ἀδὰμ διὰ τῦ πηλῦ. διότι τὸ μὲν νὰ εἰπῇ ὅτι ἐγὼ εἰμὶ, ὁπῦ ἔπλασα τὸν Ἀδὰμ, ἐφαίνετο βαρετὸν πρὸς ἐκείνες ὁπῦ τῦ ἤκεαν, ὅτε δὲ ἐφαίνετον διὰ τῦ ἔργε, δὲν εἶχαν πλέον δίκαιον νὰ ἀντισαθῶν· διὰ τῦτο καὶ ἀπὸ πηλῦ δημιεργεῖ τὰ ὀμμάτια, μὲ ἐκεῖνον τὸν τρόπον τῆς δημιεργίας ὁπῦ ἔπλασε καὶ τὸν Ἀδὰμ. δὲν ἔπλασε δὲ μόνον τὰ ὀμμάτια τῦ τυφλῦ, ἀδὲ τὰ ἀνέωξε μόνον, ἀλλὰ τῦς ἐχάρισεν ἀκόμι καὶ τὸ βλέπειν, τὸ ὁποῖον εἶναι σημάδι, ὅτι καὶ τὴν ψυχὴν αὐτὸς τὴν ἐφύσησεν εἰς τὸν Ἀδὰμ. διότι ὅταν ἐκείνη δὲν ἐνεργεῖ, δὲν ἀξίζει τίποτες τὰ μάτια. ἂν εἶναι καὶ γερὰ, ἢ ἀνοικτὰ. πτύσμα δὲ ἐμεταχειρίθη εἰς τὴν ἀνάβλεψιν, διότι ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ τὸν πέμψῃ εἰς τὸ Σιλωὰμ, διὰ νὰ μὴ λέγεν ὅτι τὸ νερὸν τῆς βρύσης ἐνήργησε τὸ θαῦμα, ἀλλὰ νὰ καταλάβωμεν ὅτι ἡ δύναμις ὁπῦ ἔβγηκεν ἀπὸ τὸ σόματε, αὕτη ἐδιάπλασε καὶ ἀνέωξε τὰ ὀμμάτια τῦ τυφλῦ, διὰ τῦτο καὶ ἔπτυσε χαμαὶ, καὶ ἐκ τῦ σόματος αὐτῦ ἔκαμε πηλὸν. καὶ ἀπέκει διὰ νὰ μὴ νομίσῃς ὅτι τῆς γῆς ἦτον τὸ θαῦμα, τὸν προσάσει νὰ νιφθῇ, διὰ νὰ βγάλῃ τὸν πηλὸν. τινὲς δὲ λέγεσιν ὅτι ὁ πηλὸς δὲν βγῆκεν, ἀμὴ ἔγινεν ὀμμάτια. προσάσει δὲ αὐτὸν νὰ πηγαίνῃ εἰς τὸν σιλωὰμ, ἕνα μὲν διὰ νὰ μάθωμεν τὴν πίσιν τῦ τυφλῦ, καὶ πῶς ἦτον ὑπήκοος· διότι δὲν ἐδιαλογίσθη νὰ εἰπῇ, ἐπειδὴ ὁ πηλὸς καὶ τὸ πτύσμα εἶναι ὁπῦ μᾶ δίδει τὰ ὀμμάτια, τὶς ἡ χρεία νὰ νιφθῶ εἰς τὸ Σιλωὰμ; ἀμὴ ὑπήκεσεν ἐκεῖνον ὁπῦ τὸν ἐπρόσαξε· καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ ἐπισομίζῃ καὶ τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν Ἰεδαίων, διότι ἔκαμνε χρεία νὰ τὸν ἰδῦν πολλοὶ πῶς ἦτον χρισμένος μὲ τὸν πηλὸν εἰς τὰ μάτια, καὶ τὸν ἐσοχάθηκαν μετὰ ἀκριβείας, εἰς τόσον ὅτι νὰ μὴν λέγεν ὕστερα, ὅτι δὲν εἶναι αὐτὸς. καὶ τρίτον δὲ δείχνωντας τῦ λόγετε πῶς δὲν εἶναι ἐναντίος τῦ νόμε καὶ τῆς παλαιᾶς, πέμπωντάς τον εἰς τὸ Σιλωὰμ. διατὶ δὲ προσέθηκε καὶ τὴν ἑρμηνείαν τῦ Σιλωὰμ ὁ Εὐαγγελιστὴς; διὰ νὰ μάθῃς ὅτι καὶ ἐκεῖ ὁ Χριστὸς τὸν ἰάτρεσε, καὶ ὅτι Σιλωὰμ τύπος Χριστῦ εἶναι. διότι καθὼς εἶναι πνεύματικὴ Πέτρα ὁ Χριστὸς, ἔτζι εἶναι καὶ πνευματικὸς Σιλωὰμ· καὶ καθὼς τὸ νερὸν τῦ Σιλωὰμ τότε, ἐφαίνετον ἔξαφνα μὲ κάποιον ῥεῦμα φοβερὸν, ἔτζι καὶ ἡ παρεσία τῦ Κυρίε, ἦτον ἀπόκρυφη, καὶ εἰς τὰς ἀγγέλας ἀγνώριση, καὶ ἐκατέπνιξε μὲ τὴν δύναμιν αὐτῆς πᾶσαν τὴν ἁμαρτίαν.

Κείμ. Οἱ ἓν γείτονες οἱ θεωρῶντες αὐτὸν τὸ πρότερον, ὅτι τυφλὸς ἦν, ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος; καὶ προσαιτῶν; ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι οὗτός ἐστιν. ἄλλοι δὲ, ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν. ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν, ὅτι ἐγώ εἰμι. ἔλεγον οὖν αὐτῷ· πῶς ἀνεῴχθησάν σε οἱ ὀφθαλμοί; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· ἄνθρωπος λεγόμενος Ἰησῦς, πηλὸν ἐποίησε, καὶ ἐπέχρισέ με τῦς ὀφθαλμῦς, καὶ εἶπέ μοι. ὕπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τῦ Σιλωὰμ, καὶ νίψαι. ἀπελθὼν δὲ καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα.

Ἐξήγ. Ἐσωντας νὰ θαυμάζωνται οἱ γειτόνοιτε, εἰς τὸ παράδοξον τῦ θαύματος, δὲν ἐπίσθαν· καὶ ὅμως διὰ τῦτο ἐπέμφθη καὶ εἰς τὸ Σιλωὰμ ἀλειμμένος τὰ ὀμμάτια μὲ τὴν λάσπην, διὰ νὰ τὸν ἰδῦν πολλοὶ, καὶ νὰ μὴν ἀρνῆνται ὕστερον, τάχατες πῶς δὲν τον ἤξθρεν· ὅμως καὶ μὲ ὅλον τῦτο πάλιν ἀπίσῦσι. δὲν τὸ λέγει δὲ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ὁ Εὐαγγελιστὴς, ὅτι προσαίτης ἦν, ἤγνα πῶς ἦτον ζήτελας, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ τὴν πολλὴν φιλανθρωπίαν τῦ Κυρίε, ὅτι καὶ ἕως τῶν παραμικρῶν ἐσυγκατέβαινεν, εἰς τόσον ὅτι ἰάτρεσε καὶ ζητέλες, μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας. καὶ διὰ νὰ μάθωμεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τῦτο, νὰ μὴν καταφρονᾶμεν τῦς πτωχῦς. ὁ δὲ τυφλὸς, μήτε τὴν προτέραν ἐντροπόμενος τύφλωσιν, μήτε τὸ πλῆθος τῦ λαῦ φοβέμενος, ὡμολόγει, ὅτι ἐγὼ εἶμαι, καὶ ἐκήρυττε τὸν δυεργέτην τε, καὶ ἔλεγεν, Ἄνθρωπος Ἰησῦς λεγόμενος. ἄνθρωπον ὀνομάζει τὸν Κύριον, ἐπειδὴ ἀκόμι δὲν ἐγνώριζε τίποτες διὰ λόγετε, μόνον ἐκεῖνο ὁπῦ ἤξθρε, τῦτο ὡμολόγει διὰ τῆς ὥρας. πόθεν δὲ τὸν ἤξθρεν ὅτι Ἰησῦς εἶναι; ἴσως ἀπὸ τὴν διάλεξιν τῶν μαθητῶν· διότι ἐπειδὴ ἐρώτησαν μὲν οἱ μαθηταὶ τὸν Κύριον περὶ αὐτῦ, ὁ δὲ κύριος ἐδιαλέγχθη πρὸς αὐτὸς περισσότερον, ὅτι πρέπεμε νὰ ἐργάζωμαι τὰ ἔργα τῦ πέμψαντός με, καὶ ὅτι ἕως ὁπῦ εἶμαι εἰς τὸν κόσμον, φῶς εἰμὶ τῦ κόσμε. τοιαῦτα δὲ ἄλλος τινὰς δὲν ἐδίδασκεν, ἀμὴ μόνος ὁ Ἰησῦς, καὶ συχνάκις ἔλεγε τὰ τοιαῦτα λόγια, ἀπὸ τῦτα τὸν ἐγνώρισεν ὁ τυφλὸς ὅτι ὁ Ἰησῦς εἶναι. τὸ μὲν πῶς ἔκαμε λάσπην, καὶ ἄλειψε τὰ ὀμμάτιά τε, ἀπὸ τὸ πιάσιμον τὸ ἐκατάλαβεν καὶ τὸ εἶπε· τὸ δὲ πῶς ἔπτυσεν εἰς τὴν γῆν, δὲν τὸ εἶπε, διότι δὲν τὸ ἤξθρεν ἐπειδὴ δὲν τὸν εἶδε, καὶ διὰ τῦτο δὲν τὸ εἶπε. τοσῦτον ἦτον ἀληθινὸς ὁ ἄνθρωπος ἔτος ὁ τυφλός.

Κείμ. Εἶπον ἓν αὐτῷ· πῦ ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει· ὐκ οἶδα. ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τὲς Φαρισαίυς τὸν ποτὲ τυφλὸν. ἦν δὲ σάββατον ὅτε τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησῦς, καὶ ἀνέωξεν αὐτῦ τὲς ὀφθαλμές. πάλιν ἓν ἠρώτων αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· πηλὸν ἐπέθηκεν ἐπὶ τὲς ὀφθαλμές μυ, καὶ ἐνιψάμιν, καὶ βλέπω. ἔλεγον ἓν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινὲς· ὗτος ὁ ἄνθρωπος, ὐκ ἔστι παρὰ Θεῦ, ὅτι τὸ σάββατον ὐ τηρεῖ. ἄλλοι ἔλεγον· πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ χίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς.

Εξήγ. Ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἰάτρευσε τὸν τυφλὸν, ἀνεχώρησεν ἀπ' ἐκεῖ· διότι ἔτζι τὸ εἶχε συνήθειαν, καὶ ὅταν ἔκαμνε κανένα θαῦμα, ἀναχωρῆσε, διὰ τὸ ἀκανόδοξον. ἐσωντας δὲ νὰ ἐρωτήσυν τὸν τυφλὸν, πῦ εἶναι ἐκεῖνος ὁπῦ σὲ ἰάτρευσε, λέγει, δὺ ἠξεύρω, ἀληθεύων πάντως καὶ εἰς τῦτο. τὸν πηγαίνυ δὲ εἰς τὲς Φαρισαίυς, διὰ νὰ τὸν ἐξετάξυν ἀκριβέτερον. λέγει δὲ Ὁ Εὐαγγελισὴς, ὅτι σάββατον ἦτον, διὰ νὰ δείξῃ τὶ πονηριάντες, πῶς ἐζητῆσαν προφάσεις κατὰ τῦ Χριστῦ, καὶ τὸν ἐγκαλῆσαν διὰ τὶ παράβασιν τῦ σαββάτυ, καὶ διὰ ταύτιν ἐδοκίμαζαν νὰ σκεπάσυν τὸ θαῦμα. διὰ τῦτο, ἐδὲ τὸν ἐρωτῆσι πῶς ἀνέβλεψας; ἀλλὰ πῶς ἀνέωξέ σὲ τὲς ὀφθαλμές; ὅλως δι' ὅλε διὰ νὰ διαβάλυν τὸν Κύριον, πῶς ἐδέλθυσε τὸ σάββατον, ἀναγκάζοντες τὸν τυφλὸν νὰ εἰπῇ, ὅτι πηλὸν ἐποίησεν, ὐ σαββάτῳ δηλονότι. αὐτὸς δὲ ἔσωντας νὰ διαλέγεται πρὸς ἀνθρώπυς ὁπῦ τὸ ἤκυσαν καὶ προτήτερα, ἔτε τὸ ὄνομα ἅπε τῦ Ἰησῦ, ἔτε τὶ τῦ εἶπεν ὁ Κύριος, ἀλλὰ μόνον ὅτι πηλὸν ἔβαλεν εἰς τὰ ὀμμάτιά μυ, καὶ ἐνίφθηκα, καὶ βλέπω. διότι κάμνει χρεία νὰ τὸ ἤκυσαν καὶ προτήτερα οἱ Φαρισαῖοι ἀπ' ἐκείνες ὁπῦ ἐπῆγαν τὸν τυφλὸν, καὶ ἐδιέβαλον ἴσως τὸν Κύριον, λέγοντες, βλέπετε τὶ καμώματα κάμνει τὸ σάββατον ὁ Ἰησῦς; ἄξιον εἶναι δὲ, νὰ ἰδέμεν, καὶ τὶν παῤῥησίαν τῦ τυφλῦ, πῶς διαλέγεται καὶ πρὸς τὲς Φαρισαίυς χωρὶς φόβον· διότι αὐτοὶ μὲν τὸν ἤφεραν, διὰ νὰ σκιαχθῇ ἀπὸ τὸν φόβον, καὶ νὰ ἀρνηθῇ τὶν ἰατρείαν, ἐκεῖνος δὲ ἔκραζε μεγαλοφώνως, ὅτι βλέπω. ἔλεγον δὲ τινὲς ἀπὸ τῶν Φαρισαίων, ἀμὴ ὄχι πάντες, ἀλλὰ οἱ σκληρότεροι· ὗτος ὁ ἄνθρωπος δὺ εἶναι ἐκ τῦ Θεῦ. ἄλλοι δὲ ἔλεγον, ὅτι πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς νὰ κάμνῃ τοιαῦτα; βλέπεις ὅτι οἱ περισότεροι ἀπὸ τὰ σημεῖα ἐμαλάσοντο; ἰδὲ ἦτοι Φαρισαῖοι, καὶ Ἄρχοντες ἦσαν, ὅμως ἀπὸ τῦ σημεῖα ἐλάβενται, καὶ ἀπολογῆνται ὑπὲρ αὐτῦ, καὶ χίσμα ἦτον εἰς τὸ μέσον τες. τῦτο τὸ χίσμα προτήτερα μὲν ἔγινεν εἰς τὸν ὄχλον, διότι ἄλλοι μὲν ἔλεγαν, ὅτι πλανᾶ τὸν ὄχλον, ἄλλοι δὲ ὄχι, τώρα δὲ ἰδὲ ὁπῦ ἔγινε καὶ εἰς τὲς ἄρχοντας. καὶ ἰδὲ πολλοὶ τῶν Φαρισαίων ἔσωντας καὶ νὰ ἐχωρίθησαν ἀπὸ τὲς ἄλλες, ἐσωτύχεναν διὰ τὸ θαῦμα. πλιὼ ἐὰν καὶ ἐχωρίθησαν, ἀλλὰ δὺ ἐπίσθυσαν βεβαίως εἰς τὸν Χριστὸν, ἀμὴ περισσότερον ἦτον δίγνωμοι ἢ ἀμφίβολοι· διότι ἄκυε τὶ λέγυσι, πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα ποιεῖν; βλέπεις τὸ μαλακὸν τῆς πίστεως; βλέπε καὶ τὶν κακεργίαν ἐκείνων ὁπῦ τὸν ἐδιέβαλαν· διότι δὺ λέγυν, ὅτι ἔτος δὺ εἶναι ἀπὸ Θεῦ ὅτι ἰατρεύει τὸ σάββατον, ἀλλ' ὅτι τὸ σάββατον ὐ τηρεῖ. ἄνω καὶ κάτω τὶν παράλυσιν τῦ σαββάτυ προσφέροντες, καὶ ὄχι τὶν ἰατρείαν ἐδὲ τὰς εὐεργεσίας. σημείωσαι δὲ καὶ τῦτο, ὅτι οἱ ἄρχοντες ἦσαν ὀκνηρότεροι πρὸς τὸ καλὸν, ἀπὸ τὸν κοινὸν λαόν· ὅτι ἰδὲ ὁ μὲν ὄχλος προτήτερα ἐχίθησαν τῆς γνώμαις, καὶ δὺ ἐσυμφωνῆσαν πάντες κατὰ τῦ Χριστῦ· οἱ δὲ ἄρχοντες ὑσερότερα τὸ ἔπαθαν ἐτῦτο τὸ
Ματθ. ι. ἐπαινετὸν χίσμα. εἶναι δὲ καὶ ἄλλο χίσμα, καθὼς τὸ λέγει ὁ Κύριος· μάχαιραν ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὶν γλιῶ· τὶν ἐπὶ τὸ καλὸν πάντων, καὶ διὰ τὶν ἀσέβειαν, ἀσυμφωνίαν.

Κείμ. Λέγυσι τῷ τυφλῷ πάλιν· σὺ τὶ λέγεις περὶ αὐτῦ ὅτι ἤνοιξέσε τὲς ὀφθαλμές; ὁ δὲ εἶπεν· ὅτι Προφήτης ἐστίν. ὐκ ἐπίσθυσαν ἓν οἱ Ἰυδαῖοι περὶ αὐτῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτε ἐφώνησαν τὲς γονεῖς αὐτῦ τῦ ἀναβλέψαντος, καὶ ἠρώτησαν αὐτὲς, λέγοντες· ἔτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς ἐλέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς ἓν ἄρτι βλέπει;

Εξήγ. Ποῖοι ἦσαν ἐκεῖνοι ὁπῦ ἐρώτησαν τὸν τυφλὸν, σὺ τὶ λέγεις περὶ αὐτῦ; ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνον ὁπῦ ἦσαν καλῆς γνώμης. διότι ἐπειδὴ εἶπαν, ὅτι πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς νὰ κάμνῃ τοιαῦτα, διὰ νὰ μὴ λογιαθῆν ὅτι ματαίως ἀπολογῆνται, φέρυν διὰ μάρτυρα καὶ ἐκεῖνον ὁπῦ ἔλαβε τὶν εὐεργεσίαν, ὡσὰν ὁπῦ ἐκατάλαβε τὶν δύαμιν τῦ Χριστῦ, διὰ νὰ ἀποσομώσυν ἐκείνες ὁπῦ τὸν ἐκατηγορῆσαν. διότι βλέπε πῶς μὲ καλὶν γνώμιν τὸν ἐρωτῆσι, διότι δὺ εἶπαν σὺ τὶ λέγεις περὶ αὐτῦ, ὅτι πηλὸν ἔκαμεν, ἢ ὅτι τὸ σάββατον δὺ ἐφύλαξεν; ἀλλὰ τὸ θαῦμα ἀναφέρυσιν, ὅτι ἄνοιξε τὰ ὀμμάτιά σε. μόνον ὅτι δὺ ἐπαρακινῆσαν, καὶ ἐκεῖνον ὁπῦ ἰατρεύθη, νὰ μαρτυρήσῃ καθὼς ἔπρεπε διὰ τὸν Χριστόν. διότι τὸν ἀναθυμίζεν, καὶ τὸν κεντᾷν, λέγοντες πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἄνοιξε τὰ ὀμμάτιά σε, σὲ εὐερ-

γέτησε

γέτησε τῶ λέγεσι, καὶ χρεωσεῖς νὰ τὸν κηρύξῃς. διὰ τῦτο καὶ ὁ τυφλὸς ὁμολογεῖ διὰ τῆς ὥρας ἐκεῖνο ὁπῶ ἐδώσετο, ὅτι δὲν εἶναι ἁμαρτωλὸς ἐκεῖνος ὁπῶ τὸν Ἰάτρεψεν, ἀλλὰ ἐκ τῶ Θεῶ· διότι Προφήτης εἶναι, ἂν καὶ ἄλλοι λέγεσιν, ὅτι δὲν εἶναι ἐκ Θεῶ, διότι τὸ Σάββατον δὲ τηρεῖ. καὶ ὅμως ὁ Χριςὸς ἔκαμε τιὼ λάσπιν μὲ τὸ ἔναι δάκτυλον, καὶ ἄλειψε τὰ ὀμμάτια τῶ τυφλῶ, καὶ ἐλογίαζαν πῶς παραλύει τὸ Σάββατον, καὶ αὐτοὶ ὁπῶ ἔλυον μὲ ὅλοντες τὸ χέρι τὰ ζῶατες τὸ Σάββατον διὰ νὰ τὰ ποτίσεν, ἐλογίαζαν πῶς εἶναι ἀσεβεῖς. κράζεν λοιπὸν οἱ σκληροὶ καὶ ἀπειθεῖς τὲς γονεῖς τῶ τυφλῶ, βελόμενοι νὰ τὲς φοβήσεν, καὶ διὰ τὸν φόβον νὰ ἀρνηθῆν τιὼ τύφλωσιν τῶ παιδὸς αὐτῶν. διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνοι δὲν ἐδωνήθησαν νὰ φράξεν τὸ καλόγνωμον ςόμα τῶ τυφλῶ, φοβερίζεν τὲς γονεῖς αὐτῶ, λογιάζοντες νὰ σκεπάσεν τὸ θαῦμα. τὲς ἔρησαν λοιπὸν εἰς τὸ μέσον, καὶ μετὰ θυμῶ πολλῶ κάμνεν τιὼ ἐρώτησιν, μάλιςα καὶ μετὰ πολῆς πονηρίας· διότι δὲν τὲς εἶπαν, ἐτῆτος εἶναι ὁ Υἱὸς σας ὁπῶ ἦτον ποτὲ τυφλὸς; ἀλλὰ ἐκεῖνος ὁπῶ ἐλέγετε ἐσεῖς τυφλὸν; μόνον ὅτι δὲν ἔλεγαν, ἐκεῖνος ὁπῶ τὸν ἐκάμετε ἐσεῖς διὰ τυφλὸν, καὶ διεφημήσετε τὸν λόγον πανταχῶ, πλασαμένοι πάντως, καὶ καταψωσάμενοι. ἀλλ' ὦ μιαροὶ Φαρισαῖοι, ποῖοι γονεῖς ἤθελαν δωνηθῆ νὰ ψωματίσεν περὶ τῶ παιδὸς αὐτῶν; μὲ τῆτα τὰ δύο τὲς ξενοχωρῶν, καὶ τὲς ἀναγκάζεν νὰ ἀρνηθῶν τιὼ τύφλωσιν τῶ Υἱῶ αὐτῶν· μὲ τὸ νὰ τὲς εἰπῶν, ὃν ὑμεῖς ἐλέγετε, ἦγεν ἐκεῖνος ὁπῶ τὸν ἐλέγετε ἐσεῖς, ὅτι ἦτον τυφλὸς· καὶ μὲ τὸ, πῶς ἂν ἄρτι βλέπει; ἦγεν πῶς τὸ λοιπὸν βλέπει τώρα; βλέπεις ὅτι ὡς ψωδομένων αὐτῶν τὸ πρότερον, πῶς ἦτον τυφλὸς ὁ Υἱὸς τες, φέρνεν εἰς σημάδι τῆτο τὸ δεύτερον, λέγοντες, ἀμὴ πῶς λοιπὸν βλέπει τώρα; διότι ἢ ἐτῆτο εἶναι λέγεσι ψεῦμα ὅτι βλέπει τώρα, ἢ ἐκεῖνο ὁπῶ ἐλέγετε ὅτι ἦτον τυφλὸς· πλιὼ ἐπειδὴ τῆτο εἶναι ἀληθινὸν, διότι ἰδὲ ὁπῶ βλέπει, ψεῦδος λοιπὸν ἐκηρύξατε ἐκεῖνο ὁπῶ ἐλέγετε ἐσεῖς προτήτερα ὅτι ἦτον τυφλός.

Κείμ. Ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς οἱ γονεῖς αὐτῶ, καὶ εἶπον· οἴδαμεν ὅτι ἔτός ἐσιν ὁ Υἱὸς ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νιῦ βλέπει ὐκ οἴδαμεν. ἢ τὶς ἤνοιξεν αὐτῶ τὲς ὀφθαλμὲς, ἡμεῖς ὐκ οἴδαμεν· αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε· αὐτὸς περὶ ἑαυτῶ λαλήσει. ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτῶ, ὅτι ἐφοβῶντο τὲς Ἰεδαίες. ἤδη γὰρ συνέθεντο οἱ Ἰεδαῖοι, ἵνα ἐάντις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριςὸν, ἀποσυνάγωγος γένηται. διὰ τῆτο οἱ γονεῖς αὐτῶ εἶπον· ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε.

Ἐξήγ. Τρεῖς ἐρωτήσεις ἐρώτησαν οἱ Φαρισαῖοι τὲς γονεῖς τῶ τυφλῶ, ἐὰν εἶναι ὑὸς αὐτῶν, ἐὰν τυφλὸς ἐγεννήθη, καὶ πῶς ἀνέβλεψεν· οἱ δὲ γονεῖς αὐτῶ τὰς μὲν δύο, ὅτι Υἱὸς αὐτῶν εἶναι, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη, ὁμολογῶσι· τὸν δὲ τρόπον τῆς Ἰατρείας μιὼ ἠξιῶροντες, δὲν ὡμολόγησαν· καὶ τῆτο δὲ ἐξάπαντος γίνεται βεβαιότερον, διὰ νὰ μαρτυρηθῆ ἡ ἀλήθεια, εἰς τόσον ὅτι αὐτὸς ὁπῶ ἀπέλαυσε τιὼ εὐεργεσίαν, καὶ ὁπῶ ἦτον καὶ ἀξιοπιςότερος νὰ μαρτυρήσῃ τιὼ ἀλήθειαν διὰ ταῦτα. καθὼς τὸ λέγεν καὶ οἱ γονεῖς τε, ὅτι αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε· μῆνα εἶναι παιδίον μικρὸν, εἰς τόσον νὰ μιὼ ἠξεύρῃ πῶς Ἰατρεύθη; ταῦτα δὲ εἶπαν οἱ γονεῖς αὐτῶ, φοβέμενοι τὲς Φαρισαίες. ἔτζι ἦσαν ἀκόμι ἀτελεῖς καὶ δειλοὶ πολὺ περισότερον ἀπὸ τὸν ὑόντας. ὅμως ἐκεῖνος ἔσεκεν μάρτυς ἀληθέσατος τῆς ἀληθείας, ἔτως ἐφωτίθη καὶ τὲς νοερὲς ὁ φθαλμὲς.

Κείμ. Ἐφώνησαν ὦν ἐκ δεύτερε τὸν ἄνθρωπον, ὅς ἰῶ τυφλὸς, καὶ εἶπον αὐτῶ· δὸς δόξαν τῶ Θεῶ. ἡμεῖς οἴδαμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔτος ἁμαρτωλὸς ἐσιν. ἀπεκρίθη ὦν ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν· εἰ ἁμαρτωλὸς ἐσιν ὐκ οἶδα· ἕν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν, ἄρτι βλέπω. εἶπον δὲ αὐτῶ πάλιν· τί ἐποίησέσοι; πῶς ἤνοιξέσε τὲς ὀφθαλμὲς; ἀπεκρίθη αὐτοῖς· εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ ὐκ ἠκέσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκέειν; μὴ καὶ ὑμεῖς μαθηταὶ αὐτῶ θέλετε γενέθαι; ἐλοιδόρησαν ὦν αὐτὸν, καὶ εἶπον· σὺ εἶ μαθητὴς ἐκείνε, ἡμεῖς δὲ τῶ Μωσέως ἐσμὲν μαθηταί. ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωσῆ ἐλάλησεν ὁ Θεὸς, τῆτον δὲ ὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐσίν.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ οἱ γονεῖς τῶ τυφλῶ φοβέμενοι μήπως γενῶν ἀποσυνάγωγοι, ἐπροφασίθηκαν πῶς δὲν ἠξεύρεν, καὶ εἶπαν ὅτι νὰ ἐρωτήσεν τὸν ὑόντες, ἔτζι τὸ κάμνεν καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἀδικηταὶ, καὶ φέρνεσι μὲν αὐτὸν εἰς τὸ μέσον, ὄχι διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσεν, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν παρακινήσεν νὰ κατηγορήσῃ τὸν εὐεργέτιωτε. διότι τὸ, δὸς δόξαν τῷ Θεῷ, τῆτο δηλοῖ· ὁμολόγησον, λέγεσιν, ὅτι ὁ Ἰησῆς δὲν ἔκαμεν εἰς ἐσένα τίποτε. διότι τῆτο εἶναι ἡ δόξα τῶ Θεῶ, τὸ νὰ μαρτυρήσῃς πῶς ὁ Ἰησῆς δὲν ἔκαμεν εἰς ἐσένα καμίαν καλωσιὼν. διότι ἡμεῖς ἠξεύρομεν λέγεσιν, ὅτι ἁμαρτωλὸς εἶναι. ἀμὴ πῶς δὲν τὸν ἐλέγχετε λοιπὸν, ὅταν σᾶς ἔλεγε, ποῖος ἀπὸ ἐσᾶς μὲ ἐλέγχει περὶ ἁμαρτίας; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν, εἰ μὲν εἶναι ἁμαρτω- Ἰωάνν. η.

λος, δὺ τὸ ἠξόρω, τετέσιν δὺ ἐξετάζω περὶ τέτε τώρα, ἐδὲ τὸ βεβαιώνω· μόνον ἐτῦτο ἠξόρω βέβαια, ὅτι θαῦμα μέγα ἔκαμεν εἰς ἐμένα, αὐτὸ λοιπὸν τὸ πρᾶγμα μοναχόντε ἂς ξεταχθῆ, καὶ αὐτὸ θέλει μαρτυρήσει τὶω ἀλήθειαν διὰ λόγετε. εἶτα ἐπειδὴ τὸν ἐρωτῆσαν πάλιν καὶ τῦ ἔλεγαν, τίσῦ ἔκαμε; ἴσως διὰ τὸ χρίσμα ὁπῦ τὸν ἔχρισε τὸ Σάββατον, διὰ νὰ κατηγορήσην τὸν Χριςὸν. τὲς ἐκατάλαβε δὲ ὁ ἄνθρωπος, πῶς δὺ τὸν ἐρωτῆσαν διὰ νὰ μάθην, ἀλλὰ διὰ νὰ κατηγορήσην τὸν Χριςὸν, καὶ διὰ τῦτο τὲς ἀπεκρίθη καὶ αὐτὸς αὐσηρότερα· διότι λέγειτες, δὺ σᾶς λέγω πλέον ἕνα λόγον, διότι πολλᾶις Φοραῖς σᾶς εἶπα, καὶ δὺ ἀκροαθήκετε ἔτε τὲς λόγες μέ. καὶ ἀπέκει λέγειτες ἐκεῖνο ὁπῦ ἐδωῦετο νὰ τὲς κατήσῃ πλέα περισότερον· ἢ μῆνα θέλετε νὰ γενῆτε καὶ ἐσεῖς μαθηταὶ αὐτῦ; δείχνει λοιπὸν, ὅτι αὐτὸς θέλει νὰ εἶναι μαθητὴς αὐτῦ. ἐμπαίζων δὲ αὐτὲς, καὶ ἀναγελῶντας τες λέγει ταῦτα πρὸς αὐτὲς, τὸ ὁποῖον εἶναι ψυχῆς πεπαρξησιασμένης καὶ τολμηρᾶς, καὶ μὴ Φοβεμένης τὶω ὀργὶω αὐτῶν. ἐκεῖνοι δὲ πρὸς ὕβριν αὐτῦ, λέγεσιν· ἐσὺ εἶσαι μαθητὴς ἐκείνε, ἀμὴ ἡμεῖς εἴμεθεν τῦ Μωϋσέως μαθηταί. Φαίνονται δὲ καὶ εἰς τῦτο ψῦδόμενοι, διότι ἂν ἦσαν τῦ Μωϋσέως μαθηταὶ, ἤθελαν εἶθαι καὶ τῦ Χριςῦ, καθὼς τὲς τὸ ἔλεγε καὶ αὐτὸς ὁ Χριςὸς, ὅτι ἐὰν ἐπιςῦόετε τὸν Μωϋσὶω, ἠθέ- Ἰωάνν. ε. λετε πιςῦόσῃ καὶ ἐμένα. δὺ εἶπαν δὲ ὅτι ἡμεῖς ἠκέσαμεν, ἀλλὰ ὅτι ἡμεῖς ἠξόρομεν, ὅτι τῷ Μωϋσῆ ἐλάλησεν ὁ Θεὸς, καὶ ὅμως οἱ Πατέρες αὐτῶν τὲς εἶπαν, καὶ λέγεσι πῶς ἠξόρεν βέβαια ἐκεῖνα ὁπῦ ἔμαθαν ἐξ ἀκοῆς· καὶ ἐκεῖνον ὁπῦ τὸν ἔβλεπαν μὲ τὰ ὀμμάτιάτες πῶς ἐθαυματεργῦσε, ἢ ὁπῦ τὸν ἤκεαν πῶς ἐλάλει Οὐράνια καὶ θεϊκὰ λόγια, τὸν ἔλεγαν πλάνον. βλέπεις ἀγνωσίαν, ἡ ὁποία ἔγινεν εἰς αὐτὲς ἀπὸ τὶω κακίαντες;

Κείμ. Ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν γὰρ τέτῳ θαυμασὸν ἐσιν, ὅτι ὑμεῖς ἐκ οἴδατε πόθεν ἐσὶ, καὶ ἀνέωξέμε τὲς ὀΦθαλμὲς. οἴδαμεν δὲ, ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς ἐκ ἀκέει· ἀλλ' ἐάντις θεοσεβὴς ἦ, καὶ τὸ θέλημα αὐτῦ ποιῆ, τέτε ἀκέει. ἐκ τῦ αἰῶνος ἐκ ἠκέθη, ὅτι ἤνοιξέτις ὀΦθαλμὲς τυΦλῦ γεγεννημένε. εἰμὶ ἰῶ ἔτος παρὰ Θεῦ, ἐκ ἠδώατο ποιεῖν ἐδὲν.

Εξήγ. Ἐσεῖς λέγει ὦ Ἰουδαῖοι, ἀποβάλετε ἐκεῖνον ὁπῦ μὲ Ἰάτρευτε, λέγοντες πῶς δὺ ἠξόρετε πόθεν εἶναι· ἐγὼ δὲ σᾶς λέγω, ὅτι μάλιςα διὰ τῦτο εἶναι θαυμασὸς, ὅτι ἄνθρωπος ὁπῦ δὺ εἶναι ἁπεκείνες ὁπῦ εἶναι εἰς ἐσᾶς ὀνομασὸς, ἐδὲ ἀπὸ τὲς δοξασμένες, ἠμπορεῖ καὶ κάμνει τέτοια θαύματα· εἰς τόσον ὅτι Φανερὸν εἶναι πάντοθεν, ὅτι κάποιας μεγαλιωτέρας δωάμεως εἶναι, ὁπῦ δὺ χρειάζεται καμίαν ἀνθρωπίνῳ βοήθειαν. καὶ ἀπέκει, ἐπειδὴ ἐπρόλαβαν τινὲς ἀπ' αὐτὲς, καὶ εἶπαν προτήτερα, πῶς δωάται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς νὰ κάμνῃ τοιαῦτα σημεῖα; παραλαμβάνει λοιπὸν καὶ ἐκείνων τὶω κρίσιν, καὶ τὲς ἀνθυμίζει τὰ λόγιάτες· διότι λέγει, ἠξόρομεν πάντες, ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς δὺ ἀκέει, ἀλλὰ ἐὰν εἶναι τινὰς θεοσεβὴς, καὶ κάμνει τὸ θέλημα τῦ Θεῦ, τέτε ἀκέει. σοχάζε ἀπ' ἐδῶ, πῶς ὄχι μόνον ἀναμάρτητον ἐμαρτύρησε τὸν Χριςὸν, ἀλλὰ καὶ πῶς ἀρέσκει κατὰ πολὰ τῦ Θεῦ τὸν ἀπέδειξε, καὶ ὅσα κάμνει ἐκείνε εἶναι πάντα, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, ἀλλ' ἐάντις θεοσεβὴς ἦ, καὶ τὸ θέλημα αὐτῦ ποιῆ. καὶ ἀπέκει ἐπειδὴ τὲς ἐγνώριζε πῶς ἤθελαν νὰ σκεπάσην τὸ θαῦμα, αὐτὸς ἔσωνας νὰ εἶναι πολλὰ Φρόνιμος, κηρύτει τὶω ὀλεργεσίαν· διότι λέγει, ἐὰν δὺ ἦτον ἐτῦτος ἀπὸ Θεῦ, δὺ ἤθελε κάμῃ τοιῦτον θαῦμα, ὁπῦ δὺ τὸ ἔκαμε κανεὶς ἀπ' ἀρχῆς κόσμε. διότι ἂν τύχῃ νὰ ἀνοίχθησαν καὶ ἄλλων τυΦλῶν ὀμμάτια, ἀμὴ δὺ ἐγεννήθηκαν τυΦλοὶ, ἀλλὰ ἀπὸ καμμίαν ἀθένειαν· τῦτο δὲ ὁπῦ ἔγινε τώρα, εἶναι ξένον, καὶ παράδοξον. Φανερὸν εἶναι λοιπὸν, ὅτι αὐτὸς ὁπῦ κάμνει τοιαῦτα θαύματα, κάμνει χρεία νὰ εἶναι μεγαλήτερος ἀπὸ τὲς ἀνθρώπες. ἀλλὰ ἀπορῦσι τινὲς κάποιαν ψυχρὰν καὶ σοφισικὶω ἀπορίαν, λέγοντες· πῶς εἶπεν ὅτι ἁμαρτωλῶν δὺ ἀκέει ὁ Θεὸς; ὁπῦ πολλοὶ ἁμαρτωλοὶ εὔχονται διὰ νὰ συγχωρηθῦν αἱ ἁμαρτίαις τες, καὶ τὲς ἀκέει, διότι εἶναι Φιλάνθρωπος. τὶ εἶναι λοιπὸν αὐτὸ ὁπῦ λέγει ἐδῶ, ὅτι δὺ ἀκέει ὁ Θεὸς ἁμαρτωλῶν; ἔπρεπε λοιπὸν μηδὲ νὰ τὲς ἀποκριθῦμεν εἰς τὰ τοιαῦτα, ὅμως ἂς εἰπῦμεν, ὅτι τῦτο ὁπῦ λέγει ὅτι δὺ ἀκέει τῶν ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς, δηλοῖ ὅτι δὺ τὲς δίδει Σοφία α. νὰ κάμνεν σημεῖα. ἐ γὰρ ἐνοικήσει τὸ πνεῦμα τῦ Θεῦ ἐν σώματι καταχρεῶ ἁμαρτίας, ἤγεν δὺ θέλει κατοικήσει τὸ πνεῦμα τῦ Θεῦ, εἰς κορμὶ ὁπῦ νὰ εἶναι μεμολυσμένον μὲ ἁμαρτίαις. ὅμως ἐὰν ζητῦν συγχώρησιν ἁμαρτιῶν ἀληθῶς, καὶ ἀπὸ καρδίας, τὲς ἀκέει, ὄχι ὡς ἁμαρτωλὲς, ἀλλὰ ὡς μετανοῦντας. διότι παρέδυς ὁπῦ νὰ ἀρχίσην νὰ ζητῦν τὶω ἄΦεσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, ἐμετεσάθηκαν ἀπὸ τὶω τάξιν τῶν ἁμαρτωλῶν, εἰς τὶω τάξιν τῶν μετανοούντων. πρεπόντως εἶπε λοιπὸν, ὅτι ἁμαρτωλῶν δὺ ἀκέει ὁ Θεὸς. διότι δὺ δίδει τὶω χάριν τῶν σημείων εἰς ἁμαρτωλές. διότι πῶς ἤθελε τὲς δώσῃ χάριν νὰ κάμνεν σημεῖα ἐτῦτοι, τὲς ὁποίες ἐὰν καὶ ἤθελαν ζητήσῃ ποτὲ τίποτες τοιῦτον, ἤθελε τὲς βαρεθῆ ὁ Θεὸς, ὡσὰν ὁπῦ νὰ ζητῦν πρᾶγμα ὁπῦ δὺ τὲς πρέπει. καὶ ἐὰν ἀκέῃ δὲ ἐκείνων ὁπῦ ζητῦν ἄΦεσιν ἁμαρτιῶν, δὺ τὲς ἀκέει ὡς ἁμαρτωλές, ἀλλὰ ὡς μετανοῦντας. σοχάσε δὲ πῶς εἶπεν, ὅτι ἐὰν εἶναι τινὰς θεοσεβὴς, καὶ ἐπρόσθεσεν, ὅτι ἐὰν κάμνῃ καὶ τὸ θελήματε· διότι πολ-

λοὶ

λοὶ εἶναι θεοσεβεῖς, ἀμὴ δὲν κάμνεν τὸ θέλημα τῦ Θεῦ. πρέπει δὲ νὰ εἶναι καὶ τὰ δύο, καὶ ἡ θεοσέβεια, καὶ ἡ ἐκπλήρωσις τῦ θελήματος τῦ Θεῦ, ἤγεν πίστις, καὶ ἔργα. ἢ καθὼς λέγει ὁ Παῦλος, πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν· ἢ νὰ εἰπῶμεν καθολικώτερα, θεωρίαν καὶ πρᾶξιν. διότι τότε κατὰ ἀλήθειαν, ζῇ ἡ πίστις, ὅταν ἔχῃ καὶ ἔργα θεάρεστα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γίνεται ἡ ἀγαθὴ συνείδησις, καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ πονηρὰ ἔργα, γίνεται ἡ πονηρὰ συνείδησις. καὶ αὐτὰ τὰ ἔργα, τότε ζῶν, ὅταν ἔχῃ καὶ πίστιν ἐκεῖνος ὁπῦ τὰ κάμνει, ὅταν δὲ χωρισθῶν ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, εἶναι νεκρά· καθὼς λέγει ἡ γραφὴ, ὅτι πίστις χωρὶς ἔργα, νεκρὰ ἐστὶν, ὁμοίως καὶ ἔργα χωρὶς πίστεως νεκρὰ εἶναι. βλέπε δὲ πῶς καὶ ἡ ἀλήθεια ἔδιδε θάρρος τῦ ζητέλε νὰ παῤῥησιάζεται, ὁπῦ δὲν ἦτον ἐδενὸς λόγε ἄξιος, καὶ ἐλέγχει ἐκείνες ὁπῦ τὲς εἶχαν οἱ Ἑβραῖοι μεγάλες, καὶ τιμίες. τόσον εἶναι μεγάλη ἡ δύναμις αὐτῆς, ὥσπερ καὶ τῦ ψεύδες ἡ ἀδυναμία, καὶ τὸ ἀπαῤῥησίασον. α. πρὸς Τιμ. α. Ἰακωβ. β.

Κείμ. Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· σὺ ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω. ἤκεσεν ὁ Ἰησῦς, ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω· καὶ εὑρὼν αὐτὸν, εἶπεν αὐτῷ· σὺ πιστεύεις εἰς τὸν Υἱὸν τῦ Θεῦ; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· καὶ τίς ἐσι Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτὸν; εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησῦς· καὶ ἑώρακας αὐτὸν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σᾶ ἐκεῖνός ἐσιν. ὁ δὲ ἔφη· πιστεύω Κύριε, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.

Ἐξήγ. Ἕως μὲν ὁπῦ ἐθαῤῥῆσαν νὰ τὲς εἰπῇ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, κανένα λόγον, καθὼς ἀγαπῦσαν αὐτοὶ, τὸν ἔκραζαν καὶ τὸν ἐρωτῦσαν, καὶ ὄχι μία καὶ δύο φορᾶις, ἀμὴ καὶ τρὶς. ἐπειδὴ δὲ τὸν ἐκατάλαβαν ἀπὸ τὰς ἀποκρίσεις, πῶς δὲν ἔκλινεν εἰς τὰ ἐδικά τες θελήματα, ἀμὴ ὡμολογῦσε τλὺ ἀλήθειαν, τὸν ὑβρίζεν μὲν, καὶ τὸν ἐνειδίζεν πῶς ἐγεννήθη σὺ ἁμαρτίαις, ἀνοήτως πάντως τλὺ τύφλωσιν αὐτῷ προβάλλοντες, καὶ νομίζοντες ὅτι ὡς κατακεκριμένος πρὶν νὰ γεννηθῇ, ἐκαταδικάθη νὰ γεννηθῇ τυφλὸς, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχεν λόγον. τὸν ὠργάνεν δὲ καὶ ἔξω τῦ Ἱερῦ, οἱ Υἱοὶ τῦ ψεύδες ὡς ὁμολογητλὺ τῆς ἀληθείας. ἀλλὰ βλέπε τὸ κέρδος, ἐδιώχθη ἀπὸ τὸ ἱερὸν, καὶ παρεδύθυς τὸν ηὗρεν ὁ δεσπότης τῦ ἱερῦ. ἐφάνη πῶς ἀτιμάθη διὰ τὸν Χρισὸν, καὶ ἐτιμήθη μὲ τὸ νὰ ἐγνωρίσῃ τὸν Υἱὸν τῦ Θεῦ· διότι τὸν ηὗρε λέγει ὁ Ἰησῦς, ὡσὰν νὰ ἤθελεν ἐλθῇ ἐπὶ ταυτῦ διὰ νὰ τὸν παρηγορήσῃ, δεχόμενος αὐτὸν ὡσὰν κανένας ἀγωνοθέτης τινὰ ἀθλητλὺ, ὁπῦ νὰ ἤθελε κοπιάσῃ πολλὰ, καὶ νὰ ςεφανωθῇ. καὶ τὶ τῦ λέγει; πιστεύεις εἰς τὸν Υἱὸν τῦ Θεῦ; τὶ τῦτο; μετὰ τοσαύτλω ἀντιλογίαν πρὸς τὲς Ἰεδαίες, μετὰ τοσαῦτα λόγια ὁπῦ τὲς εἶπον, ἀκόμι τὸν ἐρωτᾷ ἂν πιστεύῃ; δὲν τὸ κάμνει τῦτο μὴ ἠξεύρωντας πῶς ἐπίστευεν, ἀλλὰ διὰ νὰ φανερώσῃ τῦ λόγε τε εἰς τὸν τυφλὸν· διότι ἐπειδὴ δὲν τὸν εἶδε καθόλε, ἐδὲ μετὰ τλὺ Ἰασιν. διότι πῶς ἤθελε τὸν ἰδῇ, ὁπῦ ἐσύρνετον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ τὰ κακὰ σκυλλία τὲς Ἑβραίες; διὰ τῦτλω τλὺ ἀφορμλὺ τὸν ἐρωτᾷ τώρα, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ καὶ ἐκεῖνος, ποῖος εἶναι ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ, καὶ ἔτζι κατὰ τλὺ τάξιν, νὰ τῦ δείξῃ τῦ λόγε τε. καὶ ἄλλο δὲ τῦ δείχνει, ὅτι διὰ πολὺ τίποτες τιμᾶ τλὺ πίστιν αὐτῦ. ὡσὰν νὰ ἔλεγον, ὅτι ὑβρισέμε τοσῦτον πλῆθος λαῦ, ἀλλὰ δὲν μᾶ μέλει τίποτες, ἑνὸς μᾶ μέλει μόνον, ἵνα σὺ πιστεύσῃς· καὶ ἐκεῖνος εἶπε, καὶ ποῖος εἶναι Κύριε ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ; ποθέσης ψυχῆς λόγον ἐλάλησεν. ὁ δὲ Ἰησῦς τῦ εἶπε, καὶ ἑώρακας αὐτὸν, ἦγεν τὸν εἶδες, καὶ αὐτὸς ὁπῦ λαλεῖ μετ' ἐσένα ἐκεῖνος εἶναι. δὲν εἶπεν ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁπῦ σὲ ἰάτρευσα, ὁπῦ σᾶ εἶπα σῦρε νὰ νιφθῇς εἰς τὸ Σιλωὰμ, ἀλλὰ τὸ πρῶτον μὲν ὑπεξαλμένως, καὶ ἀπόκρυφα, καὶ ἑώρακας λέγει αὐτὸν, ἔπα φανερώτερον, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σᾶ, ἐκεῖνος εἶναι λέγει. φαίνεται δὲ ὁ Κύριος πῶς ἐπὶ ταυτῦ νὰ εἶπε τὸ ἑώρακας αὐτὸν, διὰ νὰ τὸν φέρῃ πάντως εἰς συνήθειαν τῆς Ἰατρείας, καὶ ὅτι ἀπ' αὐτὸν ἔλαβε τλὺ δύναμιν νὰ βλέπῃ. καὶ ἐκεῖνος παρεδύθυς ἐπίστευσε, καὶ θερμῆς καὶ ἀληθινῆς πίστεως ἔργον ἔδειξε, προσκυνῶν καὶ πιστεύμενος τὸν λόγον μὲ τὸ ἔργον, καὶ ὅτι ὡς Θεὸν τὸν δοξάζει. διότι χωρὶς ἄλλο, μόνον τὸν Θεὸν ἔλεγεν ὁ νόμος νὰ προσκυνῶν. νόησον δὲ τὸ θαῦμα τῦτο, πῶς νὰ ἔγινε καὶ νοητῶς· διότι τυφλὸς μὲν ἦτον, εἴτε ἁπλῶς κάθε ἄνθρωπος ἐκ γενετῆς, τετέσι διὰ νὰ εἶναι ὑποτεταγμένος εἰς τλὺ γέννησιν, μὲ τλὺ ὁποίαν ἦτον βέβαια καὶ ἡ φθορὰ συζευγμένη. διότι ἀφ' ἧς ἐκαταδικάθημεν νὰ ἀποθαίνωμεν, καὶ νὰ αὐξάνωμεν διὰ τῆς ἐμπαθῦς γεννήσεως κατεκρίθημεν, ἀπὸ τότε παχύτατον νέφος καὶ δερμάτινον φόρεμα, σκεπάζει τὰ μάτια ἡμῶν τὰ νοερὰ, ἤγεν τῦ νῶμας, καθὼς τὸ λέγει ἡ θεία γραφὴ· εἴτε καὶ ὁ λαὸς τῶν ἐθνῶν, ὡσὰν οἱ Ἕλληνες, διότι καὶ ἔτος ἐκγενετὴς τυφλὸς ἦτον, ἀπὸ τὸ νὰ θεοποιῆσαν ἐκεῖνα ὁπῦ ἦσαν ὑπὸ τλὺ γένεσιν, καὶ φθοράν, ἔσωντας νὰ τυφλαθῦν, καθὼς τὸ λέγει ὁ θεῖος Παῦλος, ὅτι ἐσκοτίσθη ἡ ἀσυνέτος αὐτῶν καρδία. τοιῦτοι ἦσαν καὶ οἱ μάγοι τῆς περσίας, οἱ ὁποῖοι ἐξοδίαζαν τλὺ ζωλύτες, εἰς τλὺ γένεσιν τὴν γενεθλιαλογίαν. τῦτον λοιπὸν τὸν τυφλὸν εἴτε ἁπλῶς κάθε ἄνθρωπον, εἴτε τὸν ἐθνικὸν λαὸν, ἔσωντας νὰ τὸν ἰδῇ ὁ Ἰησῦς, διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνος δὲν ἐδυνέτο νὰ ἰδῇ τὸν δημιεργόντε, αὐτὸς διὰ σπλάγχνα ἐλέες, Γενος. γ. πρὸς Ρωμ. α.

Λεκ. κ. ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψες. πῶς δὲ τὸν εἶδε; παράγων, ἦγεν διαβαίνωντας· τετέσι, μὴ ἐν τῷ Οὐρανῷ ὤν, ἀλλὰ παρελθὼν, ἦγεν ἀπερνῶντας κατὰ τὸν λόγον τῆς κτισέως, καὶ διακύψας ἐκ τῆ Οὐρανῆ κατὰ τὸν Προφήτιν, καὶ ἰδὼν πάντας τὲς Υἱὲς τῶν ἀνθρώπων. καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον, παράγων, ἦγεν διαβαίνωντας εἶδε τὸν ἐθνικὸν λαὸν, τετέσι δὲν ἦλθεν ἐπιταυτῆ εἰς αὐτὸν· διότι εἰς τὰ ἀπολωλότα, ἦγεν τὰ χαϊμένα πρόβατα, τῆ οἴκε Ἰσραὴλ, ἦλθεν· καὶ ἀπέκει ὡς πάρεργον τῆς ςράτας, ἔκαμε καὶ τὴν ἐπίσκεψιν τῆ λαῆ, ὅπε ἐκάθετον εἰς τὸ σκότος τῆς παντελῆς ἀγνωσίας. πῶς δὲ Ἰατρεύει τὴν τύφλωσιν; ἔςωντας νὰ πτύσῃ καταγῆς, καὶ νὰ κάμῃ πηλὸν· διότι ὅποιος θέλει πιςεύσει, ὅτι καθὼς ἡ ςαλαματαία τῆς βροχῆς ὅπε κατεβαίνει καὶ ςάζει εἰς τὴν γῆν, ἔτζι ἐκατέβη ὁ λόγος εἰς τὴν ἁγίαν παρθένον, ἐτῆτος θέλει χριθῇ τὲς νοερὲς ὀφθαλμῆς, ἦγεν τὰ μάτια τῆς ψυχῆς, ἀπὸ τὸν πηλὸν τῆ πτύσματος καὶ τῆς γῆς· ἦγεν ἀπὸ τὸν ἕνα Χριςὸν, ὅπε εἶναι ἀπὸ τὴν θεότητα, τῆς ὁποίας εἶναι σύμβολον ἡ σαγὼν καὶ τὸ πτύσμα, καὶ ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα, τῆς ὁποίας εἶναι σύμβολον ἡ γῆ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι τὸ σῶμα τῆ Κυρίε. ἄραγε λοιπὸν, φθάνει μόνον ἕως ἔ νὰ πιςεύσῃ νὰ λάβῃ κανεὶς τὴν Ἰατρείαν; ἐχὶ, ἀλλὰ κάμνει χρεία νὰ πηγαίνῃ καὶ εἰς τῆ Σιλωὰμ, τετέσιν εἰς τὴν πηγὴν τῆ βαπτίσματος,

πρὸς Ρωμ. ς. καὶ νὰ βαπτισθῇ εἰς τὸν ἀπεσαλμένον, ἦγεν εἰς τὸν Χριςὸν· διότι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν πιςευματικῶς, εἰς Χριςὸν ἐβαπτίσθημεν. ὅταν δὲ βαπτισθῇ τινὰς, θέλει πέσει καὶ εἰς πειρασμὲς· διότι θέλει φερθῇ, καὶ εἰς Βασιλῆς, καὶ ἄρχοντας, διὰ τὸν Χριςὸν ὅπε τὸν Ἰάτρευσε. πρέπει λοιπὸν νὰ ςέκῃ, καὶ νὰ κρατῇ βέβαια, καὶ ςερεὰ εἰς τὴν ὁμολογίαν, καὶ νὰ μὴν ἀρνηθῇ διὰ τὸν φόβον, ἀλλὰ ἂν κάμῃ χρεία καὶ νὰ διωχθῇ, καὶ ἀποσωάγωγος νὰ

Ματθ. ε. γένῃ, καθὼς τὸ εἶπεν ὁ Κύριος· ὅτι ἔσεσθε μισέμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά με, καὶ ἀποσωαγώγες ποιήσωσιν ὑμᾶς. ἐὰν δὲ καὶ διώξωσι τὸν ὁμολογητὴν οἱ ἄνθρωποι, διὰ νὰ ἐχθρεύωνται τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸν ἐκ βάλλεν ἔξω ἀπὸ τὰ ἱερὰ, καὶ ἀπὸ τὰς σωαγωγὰς αὐτῶν, ἀπὸ τὸν πλῆτον λέγω, καὶ τὴν δόξαν αὐτῆ, τὸν ὑρίσκει ὁ Ἰησῆς, καὶ μάλισα τότε, ὅταν θέλη ἀτιμασθῇ ἀπὸ τὲς ἀνθρώπες, θέλει τιμηθῇ ἀπὸ τὸν Χριςὸν, ἔςωντας νὰ τὸν ἐγνωρίσῃ, καὶ νὰ τὸν πιςεύσῃ βεβαιότερα. διότι τότε θέλει προσκυνήσει τὸν Χριςὸν περισότερον, ὡς ἄνθρωπον μὲν φανόμενον, πλὴν ὄντα καὶ Υἱὸν Θεῆ· διότι δὲν εἶναι ἄλλος μὲν ὁ Υἱὸς τῆ Θεῆ, ἄλλος δὲ ὁ Υἱὸς τῆς Μαρίας; διότι τῆτο τὸ ἀσεβημα εἶναι τῆ Νεσορίε· ἀλλὰ ἕνας καὶ ὁ αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τῆ Θεῆ, καὶ ὁ Υἱὸς τῆ ἀνθρώπε. διότι βλέπε, πῶς ὁ Κύριος, ἔςωντας νὰ εἰπῇ ὁ τυφλὸς, καὶ ποῖος εἶναι ὁ Υἱὸς τῆ Θεῆ, διὰ νὰ πιςεύσω εἰς αὐτὸν; καὶ ἑώρακας λέγει, ἦγεν καὶ τὸν εἶδες, καὶ ἐκεῖνος ὅπε λαλεῖ μετ' ἐσένα, ἐκεῖνος εἶναι. ποῖος ἦτον λοιπὸν ὅπε ἐλαλῆσεν, ἢ πάντως ἐκεῖνος ὅπε ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν Μαρίαν; ὁ αὐτὸς δὲ ἦτον καὶ ὁ Υἱὸς τῆ Θεῆ. τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι ἄλλος καὶ ἄλλος. διὰ τῆτο καὶ Κυρίως Θεοτόκος εἶναι ἡ Παναγία Μαρία, ὡσὰν ὅπε ἐγέννησε τὸν Υἱὸν τῆ Θεῆ ὅπε ἔγινε σάρξ, καὶ εἶναι ἀχώρισος, καὶ ἕνας ὁ διπλῆς, ὁ ὁποῖος εἶναι Χριςὸς καὶ Κύριος, ἦγεν Θεὸς καὶ ἄνθρωπος.

Κείμ. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησῆς, εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τῆτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι, καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. καὶ ἤκεσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα, οἱ ὄντες μετ' αὐτῆ καὶ εἶπον αὐτῷ· μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησῆς· εἰ τυφλοὶ ἦτε, ἐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν· νυῖ δὲ λέγετε, ὅτι βλέπομεν· ἡ ἓν ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ εἶδεν ὁ Κύριος τὲς Φαρισαίες, ὅτι περισότερον ἐβλάφθηκαν ἀπὸ τὸ θαῦμα, παρὰ ὅπε ὠφελήθηκαν, καὶ διὰ τῆτο εἶναι καὶ περισοτέρας κατακρίσεως ἄξιοι, λέγει, ὅτι ὡς φαίνεται, καθὼς ξεβαίνεν τὰ πράγματα, εἰς κρίμα ἦλθον ἐγὼ, ἦγεν εἰς περισοτέραν κόλασιν καὶ κατάκρισιν, ἵνα ἐκεῖνοι ὅπε δὲν βλέπεν, νὰ ἴδεν, καὶ ἐκεῖνοι ὅπε βλέπεν, ὡσὰν οἱ Φαρισαῖοι, νὰ τυφλαθεῖν ἀπὸ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς. διότι ἰδὲ, ὅπε ἐκεῖνος μὲν ὅπε ἐγεννήθη τυφλὸς, βλέπει, καὶ ψυχικὰ καὶ σωματικὰ· καὶ ἐκεῖνοι ὅπε λογίζονται ὅτι βλέπεν, ἐτυφλάθηκαν εἰς τὸν νεῖν. διότι δύο ἀνάβλεψαις λέγει ἐδῶ, καὶ δύο τύφλωσαις. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ὅπε μόνον τὰ αἰθητὰ ἐσυλλογίζοντο, θαρρεῖντες ὅτι περὶ αἰθητῆς τυφλώσεως ἔλεγε, λέγεσι, μῆνα καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ εἴμεθον; ἔςωντας νὰ ςρέπωνται, μόνον ταύτιν τὴν σωματικὴν τύφλωσιν. ὁ δὲ Κύριος, θέλωντας νὰ τὲς ἀποδείξῃ ὅτι κάλλιον νὰ ἦσαν τυφλοὶ σωματικὰ, παρὰ ὅπε ἦσαν ἄπισοι, λέγει, ὅτι ἐὰν ἤθαν τυφλοὶ, δὲν ἠθέλετε ἔχει ἁμαρτίαν· διότι ἐὰν κατὰ ἀνάγκιν ἠθέλετε τυφλαθῆ ἐκ φύσεως, ἠθέλετε ἔχει κάποιαν συγγνώμιν διὰ τὴν ἀπισίανσας, ἀμὴ τώρα ἔςωντας νὰ λέγετε ὅτι βλέπετε, καὶ μάλισα ὅπε εἴδετε καὶ τὸ θαῦμα ὅπε ἔγινεν εἰς τὸν τυφλὸν μὲ τὰ μάτιάσας, καὶ πάλιν μένετε εἰς τὴν ἀπισίαν, δὲν εἴθε ἄξιοι ἐδὲ μιᾶς συγγνώμης· διότι ἡ ἁμαρτίασας μένει ἀνεξάλιπτος, καὶ περισότερον θέλετε κολασθῆ ἔςωντας νὰ μὴν πιςεύητε ἀπὸ τὰ θαύματα ὅπε βλέπετε. τάχα δὲ, ἤθελε τὸ νοήσῃ κανεὶς καὶ ἔτζι, τὸ, εἰ τυφλοὶ ἦτε ἐκ ἂν εἴχετε

ἁμαρ-

ἁμαρτίαν· διότι ἐσεῖς μὲν λέγει, περὶ σωματικῆς τυφλότητος ἐρωτᾶτε, ὅτι μόνον εἰς ταύτην ἐντρέπεσθε· ἐγὼ δὲ περὶ ψυχικῆς τυφλότητος σᾶς λέγω, ὅτι ἂν ἦσθαν τυφλοὶ, ἤγουν ἀμαθεῖς τῶν γραφῶν, δὲν ἠθέλετε ἔχῃ τοσαύτην ἁμαρτίαν ἔστωντας νὰ ἁμαρτάνετε μὴ ἠξεύροντες· ἀμὴ τώρα λέγετε ὅτι βλέπετε, καὶ πιάνετε τοῦ λόγουσας διὰ φρονίμους, καὶ νομομαθεῖς· εἰς τόσον ὅτι αὐτοκατάκριτοι εἶσθε, καὶ περισσοτέραν ἁμαρτίαν ἔχετε, ἔστωντας νὰ ἠξεύρετε καὶ νὰ ἁμαρτάνετε.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΔΕ'ΚΑΤΟΝ.

Κείμενον.

Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων. ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶ καὶ λῃστὴς. ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας, ποιμὴν ἐστὶ τῶν προβάτων. τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα, καὶ ἐξάγει αὐτά. καὶ ὅταν τὰ ἴδια πρόβατα ἐκ βάλῃ ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἴδασι τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ἀλλοτρίῳ δὲ οὐμὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ φεύξωνται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασι τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ ὡσὰν ἀπίστους τοὺς ὠνείδισεν, ἔστωντας νὰ τοὺς εἰπῇ ὅτι ἂν ἦσθαν τυφλοὶ σωματικὰ, δὲν εἴχετε τοσαύτην ἁμαρτίαν, ἀλλὰ κατὰ ἀλήθειαν εἶσθε τυφλοὶ ψυχικὰ, διὰ τὸ πάθος αὐτὸ τῆς ἀπιστίας· διὰ νὰ μὴν ἔχουν νὰ λέγουν, ὅτι δὲν εἶναι διὰ τοῦτο τυφλοὶ, ἀλλὰ φεύγοντες αὐτὸν ὡς πλάνον τὸν ἀποστρεφώμεσθεν· ὑπὲρ τούτου λοιπὸν, κάμνει πολὺν τὸν λόγον. καὶ τὶ κάμνει; βάνει τὰ γνωρίσματα τοῦ ἀληθινοῦ Ποιμένος, ἤγουν Βοσκοῦ, καὶ τοῦ λύκου, καὶ τοῦ Κλέπτου, καὶ ἔτζι ἀποδείχνει τοῦ λόγουτου πῶς εἶναι ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς μοίρας, κάμνωντας τὴν μαρτυρίαν ἀπὸ τῶν πραγμάτων. καὶ πρότερον μὲν βάνει τὰ σημάδια τοῦ κλέπτου, διότι λέγει, ἐκεῖνος δὲν ἔρχεται ἀπὸ τὴν θύραν, τουτέστι διὰ τῶν γραφῶν, διότι δὲν χρειάζεται τὰς γραφὰς, οὔτε τὰς μαρτυρίας τῶν προφητῶν. διότι κατὰ ἀλήθειαν θύρα αἱ γραφαὶ εἶναι, διότι ἀπ' αὐτὰς σεβαίνομεν εἰς τὸν Θεὸν. αὐταῖς δὲν ἀφίνουν τοὺς λύκους νὰ σέβουν μέσα, διότι ἐμποδίζουν τοὺς αἱρετικοὺς, καὶ μᾶς καταστένουν ἐν ἀσφαλείᾳ. καὶ μᾶς δίδουν γνώμαις, νὰ ἀποκρινώμεσθε περὶ πάντων, καὶ διὰ ὅλα ὅσα θέλομεν. κλέπτης εἶναι λοιπὸν ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν σεβαίνει ἀπὸ τὴν θύραν εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, εἰς τόσον ὅτι διὰ νὰ τὰ φυλάξῃ, ἀλλὰ ἀναβαίνει ἀπὸ ἀλλοῦθεν, τουτέστι, κάμνει ἄλλην στράταν ἐδικήτου ἀσυνήθιστην, ὡσὰν ὁ Θευδὰς καὶ Ἰούδας, ὁποῦ ἦλθαν πρὶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐπλάνεσαν τὸν λαὸν, καὶ τοὺς ἐδιέφθειραν, καὶ ἔτζι ἐδιεφθάρησαν καὶ αὐτοὶ. ὡσὰν πῶς θέλει εἶσθαι καὶ ὁμιαρὸς ἀντίχριστος, διότι δὲν ἔχουν οἱ τοιοῦτοι τὴν μαρτυρίαν ἀπὸ τὰς γραφὰς. ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς γραμματεῖς δηλοῖ, οἱ ὁποῖοι τὰ μὲν προστάγματα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς παραδώσεις τῶν γερόντων, τὰ εἶχαν διὰ μέγα καὶ πολὺ, τὰ δὲ προστάγματα τοῦ Θεοῦ, δὲν τὰ εἶχαν διὰ οὐδὲ τίποτες. καὶ πρεπόντως εἶπε τὸ, ὁ ἀναβαίνων, τὸ ὁποῖον εἶναι τοῦ κλέπτου ὁποῦ πηδᾷ τὸν φραγμὸν, καὶ κάμνει ὅλα τὰ ὑπερκίνδυνα. εἶδες τὰ γνωρίσματα τοῦ λῃστοῦ καὶ κλέπτου; βλέπε καὶ τὰ γνωρίσματα τοῦ ποιμένος, καὶ βοσκοῦ· διότι ὁ βοσκὸς, σεβαίνει ἀπὸ τὰς γραφὰς, καὶ τοῦ ἀνοίγει ὁ θυρωρὸς, ἤγουν ὁ πορτάρης. θυρωρὸν δὲ ἢ τὸν Μωϋσέα νόει, διότι αὐτὸς ἐπιστεύθη τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ· ἤνοιξε δὲ ὁ Μωϋσῆς θύραν τῷ Κυρίῳ, ἴσως διὰ νὰ εἰπῇ περὶ αὐτοῦ, καθὼς τὸ λέγει καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος, ὅτι ἂν ἐπιστεύετε τῷ Μωϋσῇ, ἠθέλετε πιστεύσει καὶ ἐμένα· ἢ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ὁ θυρωρὸς, διότι ἐπειδὴ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, νοούμεναι, καὶ ἀνοιγόμεναι αἱ γραφαὶ, μᾶς δείχνουν τὸν Χριστὸν· πρεπόντως τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι θυρωρὸς, μὲ τὸ ὁποῖον ὡς Πνεῦμα σοφίας, καὶ γνώσεως ἀνοίγονται αἱ γραφαὶ, ἀπὸ τὰς ὁποίας σεβαίνει ὁ Κύριος εἰς τὴν κυβέρνησιν ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀποδείχνεται ποιμὴν, καὶ τὴν φωνὴν τοῦ ποιμένος ἀκούουν τὰ πρόβατα. διότι επειδὴ ἐκεῖνοι ἄνω καὶ κάτω ἔλεγαν αὐτὸν πλάνον, καὶ τοῦτο τὸ ἐβεβαίωναν ἐκ τῆς ἀπιστίας αὐτῶν, λέγοντες, ὅτι μῆνα ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν κανένας ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας; ἀποδείχνει ὁ Κύριος, ὅτι δὲν πρέπει νὰ νομίζουν αὐτὸν κλέπτην καὶ λῃστὴν, διὰ τὴν ἀπιστίαντους, ἀλλὰ πρέπει νὰ εὐγοῦν αὐτοὶ ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν προβάτων· διότι λέγει, ἐγὼ μὲν διὰ τῆς θύρας εἰσερχόμενος, φανερὸν εἶναι ὅτι ἀληθινὸς βοσκὸς εἶμαι· ἀμὴ ἐσεῖς ὁποῦ δὲν μὲ ἀκολουθήσατε, ὁμοιάζει νὰ μὴν εἶσθε πρόβατα. πόθεν δὲ εὐγάνει τὰ πρόβατάτου; ἐκ μέσου τῶν ἀπίστων, ὥσπερ καὶ τὸν τυφλὸν ἐκ μέσου τῶν Ἰουδαίων, ὁ ὁποῖος καὶ τὸν ἤκουσε, καὶ τὸν ἐγνώρισε. καὶ ἔμπροσθεν δὲ τῶν προβάτων πορεύεται. ἀγκαλὰ καὶ οἱ σωματικοὶ

Πραξ. ε'.

Ἰωάνν. ε'.

Ἰωάνν. η'.

ποιμένες κάμνει τὸ ἐναντίον, διότι πηγαίνει κατόπι τῶν προβάτων· ἀλλὰ ἐδῶ δείχνει, ὅτι θέλει ὁδηγήσει πάντας πρὸς τὴν ἀλήθειαν. ἐπειδὴ καὶ τὲς μαθητάς, ὡς πρόβατα σὺ μέσω λύκων τὲς πέμπει· ἔτζι λοιπὸν ἡ ποιμαντικὴ τὲ Χριστὲ, ἦτον θαυμαστότερη. ἀμὴ ξένον δὲν ἀκολουθᾶσι, διότι δὲν ἐγνωρίζει τὴν φωνὴν τῶν ξένων. καὶ ἐδῶ πάντως, διὰ τὲς περὶ Θούδαν, καὶ Ἰούδαν λέγει, τὲς ὁποίες δὲν τὲς ἠκολούθησαν τὰ πρόβατα. διότι ὀλίγοι τινὲς ἐπλανέθηκαν, καὶ ἔτοι μετὰ τὸν θανάτον αὐτῶν τὲς ἀρνήθηκαν, ἀμὴ τὸν Χριστὸν, καὶ ζῶντα, καὶ μετὰ θάνατον μάλιστα, ὅλος ὁ κόσμος ὀπίσωτε ἀκολούθησε. λέγει δὲ καὶ διὰ τὸν Ἀντίχριστον, διότι καὶ αὐτὸς εἰς ὀλίγον καιρὸν, θέλει πλανέσει μερικὲς, ἀμὴ μετὰ τὴν ἀπώλειάν τε, δὲν θέλει ἔχει κανένα ἀκολουθόντε· διότι τὸ, ἀμὴ ἀκολουθήσωσι, τῦτο δηλοῖ, ὅτι μετὰ τὴν τελεύτην τῶν πλάνων, δὲν θέλει εὕρει κανεὶς ὀπῦ νὰ τὲς προσέχη, ἢ νὰ τὲς ἀκολουθῆ. θύρα μὲν τὸ λοιπὸν εἶναι αἱ γραφαὶ, σύγαζει δὲ εἰς τὴν βοσκὴν ὁ Κύριος τὰ πρόβατα ἀπὸ τὴν θύραν ταύτην. ποία δὲ ἔναι ἡ βοσκὴ; ἡ μέλλουσα τρυφὴ καὶ ἡ ἀνάπαυσις, εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς σεβάζει ὁ Κύριος. εἰ δὲ ἀλλαχῦ, καὶ θύραν τῦ λόγυ τε ὀνομάζει ὁ Κύριος, δὲν πρέπει νὰ θαυμάζῃς· διότι ὅταν μὲν βέλεται νὰ δείξῃ τὴν κηδαιμονίαν, ἤγεν τὴν κυβέρνησιν ὀπῦ κάμνει εἰς ἡμᾶς, ποιμένα ὀνομάζει τῦ λόγυ τε· ὅταν δὲ θέλει νὰ δείξῃ ὅτι αὐτὸς ἔναι ὀπῦ μᾶς φέρνει πρὸς τὸν Πατέρα, τότε λέγει θύραν τῦ λόγυ τε. ἐπειδὴ καὶ ὁ αὐτὸς, καὶ κατὰ ἄλλην καὶ ἄλλην ἔννοιαν, εἶναι καὶ πρόβατον καὶ ποιμήν. ἔπειτα ἐὰν εἶναι θύρα οἱ λόγοι τῶν θείων γραφῶν, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος λόγος εἶναι καὶ ὀνομάζεται, πρεπόντως λοιπὸν ἤθελεν ὠνομαθῆ θύρα.

Κείμ. Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς. ἐκεῖνοι δὲ ὀκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς. εἶπεν ἔν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ἡ θύρα τῶν προβάτων. πάντες ὅσοι πρὸ ἐμῦ ἦλθον, κλέπται εἰσὶ καὶ λῃσταί· ἀλλ' ὀκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα.

Ἐξήγ. Ταύτην λέγει τὴν παροιμίαν, ἤγεν τὴν παραβολὴν τὲς εἶπεν ὁ Ἰησῦς, σκεπασὰ καὶ ἀπόκρυφα σωτυχαίνοντας πρὸς αὐτὲς, διὰ νὰ τὲς κάμῃ προσεκτικωτέρες. κ᾽ ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ ἐκαταλάβασε τῦτο, λύει τὴν ἀσάφειαν, ἤγεν τὴν δεινότητα τῦ λόγυ, κ᾽ λέγει ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ἡ θύρα. τὸ δὲ, πάντες ὅσοι ἦλθον προτήτερα ἀπὸ λόγυ μυ κλέπται καὶ λῃσταὶ ἦσαν, δὲν τὸ λέγει περὶ τῶν Προφητῶν, καθὼς φλυαρῦν οἱ Μανιχαῖοι· διότι ἐκεῖνοι βελόμενοι νὰ ἀποδείξυν τὴν παλαιὰν διαθήκην, ξένην τῦ Θεῦ, καὶ τὲς Προφήτας πῶς δὲν ἦσαν ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τὸν Θεὸν, πέρνυν τὸ ῥητὸν τῦτο καὶ λέγυν, ἰδὲ ὀπῦ ὁ Κύριος εἶπεν, ὅτι πάντες ὅσοι ἦλθον προτήτερα ἀπὸ ἐμένα κλέπται εἰσὶ καὶ λῃσταί. δὲν τὸ λέγει λοιπὸν τῦτο περὶ τῶν Προφητῶν, ἀλλὰ περὶ Θούδα καὶ Ἰούδα, καὶ τῶν ἄλλων σασιασῶν. ὅτι δὲ περὶ τύτων λέγει, φανερὸν εἶναι, ὅτι λέγει, ὀκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα· διότι τῶν σασιασῶν τύτων δὲν ἤκουσαν τὰ πρόβατα, τῶν δὲ Προφητῶν, καὶ ἤκουσαν, καὶ ἀπεκείνες ἐπίσθουσαν, ὅσοι ἐπίσθουσαν εἰς τὸν Χριστόν. καὶ ἄλλο, τὸ ὀκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα, τὸ εἶπεν ἐπαινῶντας τὰ πρόβατα, καὶ δὲν φαίνεται παθενὰ, πῶς νὰ ἐπαινᾷ ἐκείνες ὀπῦ ἐπαρήκουσαν τῶν Προφητῶν, ἀλλὰ μάλιστα τὸ ἐναντίον, τὲς κακίζει, καὶ τὲς ὀνειδίζει πολλά. ἔπειτα σοχάσε, καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῆς λέξεως· ὅσοι ἦλθον λέγει, καὶ ὄχι ὅσοι ἀπεσάλθησαν· διότι οἱ μὲν Προφῆται ἀπεσάλθησαν καὶ ἦλθαν, οἱ δὲ ψθοδοπροφῆται, ὡσὰν ἦσαν κ᾽ οἱ σασιασταὶ ὀπῦ ἐπροείπαμεν, χωρὶς νὰ τὲς σείλῃ κανεὶς, ἔρχονταν, διὰ νὰ διασρέψυν, κ᾽ νὰ πλανέσυν πολλές. καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Θεὸς· ἐγὼ δὲν τὲς ἔσελνα, καὶ ἐκεῖνοι ἔτρεχον. Ἱερεμ. κγ'.

Κείμ. Ἐγώ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμῦ ἐάντις εἰσέλθῃ, σωθήσεται· καὶ εἰσελεύσεται, καὶ ἐξελεύσεται, καὶ νομὴν εὑρήσει.

Ἐξήγ. Ὅποιος σέβει λέγει· διὰ μέσε μυ ὀπῦ εἶμαι ἡ θύρα, καὶ φερθῆ πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ γένει πρόβατον ἐκείνε, θέλει σωθῆ. καὶ ὄχι μόνον θέλει σωθῆ, ἀλλὰ καὶ ὡς Κύριος, καὶ δεσπότης πολλὴν θέλει ἔχει τὴν ἀφοβίαν. διότι τῦτο δηλοῖ τὸ εἰσελεύσεται, καὶ ἐξελεύσεται, ἤγεν τὸ θέλει ἔμβει καὶ θέλει εὔγει, καθὼς καὶ οἱ ἀπέσολοι ἐσέβαιναν κ᾽ ἐξέβαιναν ἔμπροσθεν τῶν τυράννων παῤῥησιαζόμενοι καὶ ἐξέβαιναν χαρέμενοι, καὶ ἀνίκητοι, καὶ θέλει εὕρει λέγει νομὴν, ἤγεν βοσκὴν πολλὴν. καὶ ἄλλο, ἐπειδὴ διπλᾶς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἡμῶν, ὁ ἔσω, καὶ ὁ ἔξω, καθὼς τὸ λέγει ὁ Παῦλος· εἰσελεύσεται μὲν, τὸ λέγει διὰ ἐκεῖνον ὀπῦ ἐπιμελεῖται τὸν ἔσω ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἐξελεύσεται, τὸ λέγει διὰ ἐκεῖνον ὀπῦ νεκρώνει τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ θανατώνει τὲς πράξεις τῦ σώματος ἐπὶ τῆς γῆς ἐν Χριστῷ· ὁ τοιῦτος λοιπὸν θέλει εὕρει βοσκὴν εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα, καθὼς τὸ λέγει ὁ θεῖος Δαβὶδ· Κύριος ποιμαίνειμε, καὶ ὲδὲν μὲ ὑσερήσει, καὶ τὰ λοιπά. πρ. Κορ. β'. πρ. Κολ. γ'. Ψαλμ. κδ'.

Κείμ. Ὁ κλέπτης ὀκ ἔρχεται, εἰμὴ ἵνα κλέψῃ, καὶ θύσῃ, καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσιν. Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ κα- Ἡσαΐ. μ'. Ἐζεκ. λδ'.

καλὸς, ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. ὁ μισθωτὸς δὲ καὶ οὐκ ὢν ποιμὴν, οὗ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα, καὶ φεύγει· καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ, καὶ σκορπίζει τὰ πρόβατα. ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει, ὅτι μισθωτός ἐστι, καὶ οὐμέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων.

Εξήγ. Ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἠκολούθησαν τὸν Θεοδᾶ, καὶ τὸν Ἰούδα, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστάτας, ἐπιάσθηκαν καὶ ἐσφάγηκαν καὶ ἀπωλέσθηκαν, διὰ τοῦτο εἶπεν· ὁ κλέπτης δὲν ἔρχεται, παρὰ νὰ κλέψῃ, καὶ νὰ σφάξῃ, καὶ νὰ χαλάσῃ· ἐκείνους καὶ τοὺς ὁμοίους αὐτῶν ὀνομάζων κλέπτας. ἀμὴ ἐγὼ λέγει, ἦλθα διὰ νὰ ἔχουν ζωὴν. ἐκεῖνοι ἔσφαζαν καὶ ἐθανάτωναν ἐκείνους ὁποῦ τοὺς ἀκολουθοῦσαν, ἐγὼ δὲ ἦλθα διὰ νὰ ζήσουν, καὶ ἄλλοτι ἀκόμι περισσὸν ἔχωσι· τὴν μετοχὴν λέγω τοῦ ἁγίου πνεύματος, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ τὴν νοοῦμεν, καὶ βασιλείαν οὐρανῶν. ἔχουσι λοιπὸν ἅπαντες τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν, διότι ὅλοι θέλουν ἀναστηθῇ, καὶ θέλουν ζήσει· οἱ δὲ δίκαιοι, ἔχουν καὶ ἄλλο τὶ περισσότερον, τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. εἶτα διαλέγεται καὶ περὶ τοῦ πάθους, καὶ λέγει, ὅτι τὴν ψυχήμου βάνω ὑπὲρ τῶν προβάτων. δείχνωντας ὅτι θεληματικῶς, καὶ οὐχὶ στανικῶς ἔρχεται ἐπὶ τὸ πάθος, διότι τὸ, τίθημι τοῦτο δηλοῖ, ὅτι δὲν ἁρπάζει κανεὶς τὴν ψυχήμου ἀπὸ λόγουμου, ἀλλὰ ἐγὼ ἀπατόσμου τὴν βάνω. λέγει δὲ καὶ διὰ τοὺς στασιαστὰς ὁποῦ εἴπαμεν πολλάκις, διότι ἐκεῖνοι λέγει, δὲν ἔβαλαν τὴν ψυχήτους διὰ τὰ πρόβατα, ἀλλὰ ἄφησαν ἐκείνους ὁποῦ τοὺς ἀκολούθησαν, διότι ἦσαν μισθωτοὶ, ἤγουν στοιχητοί· αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τὸ ἐναντίον, ὅταν ἐπιάσθη, ἔλεγεν, ἐὰν τὸ λοιπὸν ἐμένα ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν, διὰ νὰ πληρωθῇ ὁ λόγος, ὅτι κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἐχάθη· καὶ μὲ τοῦτο ὅλον ὁποῦ ἦσαν μανιωμένοι οἱ ἑβραῖοι, ὡσὰν οἱ λύκοι εἰς τὰ πρόβατα, διότι λέγει, μετὰ μαχαιρῶν, καὶ ξύλων ἦλθαν νὰ τὸν πιάσουν. ἠμπορεῖς δὲ νὰ νοήσῃς λῦκον ἐδὼ, τὸν νοητὸν ἐχθρὸν, τὸν Διάβολον, τὸν ὁποῖον τὸν ὀνομάζει ἡ γραφὴ καὶ λέοντα καὶ σκορπίον καὶ ὄφιν, ὁ ὁποῖος ἁρπάζει μὲν τὰ πρόβατα λέγεται, ὅταν κατατρώγῃ τινὰ διὰ τῆς πονηρᾶς πράξεως· σκορπίζει δὲ, ὅταν διὰ τῶν πονηρῶν λογισμῶν συγχύζει τὴν ψυχὴν· ὁ ὁποῖος πρεπόντως λέγεται καὶ κλέπτης, ἔστωντας νὰ κλέπτῃ μὲ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, καὶ νὰ σφάζῃ μὲ τὴν συγκατάθεσιν, καὶ νὰ θανατώνῃ διὰ τῆς πράξεως. διότι ὅταν ὁ Διάβολος προφέρει μὲν εἰς τινὰ ἄνθρωπον πονηρὸν λογισμὸν νὰ κάμῃ κακὸν, τοῦτο εἶναι ἡ κλεψία· ἐὰν δὲ κάμῃ συγκατάθεσιν, ἤγουν ἀπόφασιν νὰ κάμῃ τὸ κακὸν, τότε λέγεται πῶς θύεται, ἤγουν σφάζεται ἀπὸ τὸν Διάβολον· ὅταν δὲ πράξῃ καὶ τὸ κακὸν, τότε ἀπόλλυται, ἤγουν θανατώνεται. καὶ τοῦτο εἶναι ἴσως τὸ, ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται, εἰμὴ ἵνα κλέψῃ, καὶ θύσῃ, καὶ ἀπωλέσῃ. ὁ Κύριος λοιπὸν, κάμνωντας τὰ ἐναντία τοῦ κλέπτου τούτου, μᾶς δίδει καὶ τὴν θείαν ζωὴν, ἔστωντας νὰ ἁγιάζῃ καὶ τοὺς λογισμοὺς ἡμῶν μὲ τὰ ἀγαθὰ ἐνθυμήματα, καὶ τὰ σώματα διὰ τῶν ἀγαθῶν πράξεων. καὶ μᾶς δίδει καὶ ἄλλο τὶ περισσότερον, ἤγουν τὸ νὰ ἠμποροῦμεν νὰ ὠφελοῦμεν καὶ ἄλλους μὲ τὸ διδασκαλικὸν χάρισμα. μᾶς χαρίζει δὲ, καὶ τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν πρὸς περισσοτέραν φιλοτιμίαν. ἐτοῦτος εἶναι λοιπὸν ὁ βοσκὸς ὁ καλὸς, καὶ ὄχι στοιχητὸς, ὡσὰν τοὺς ἄρχοντας τῶν Ἰουδαίων ὁποῦ ἀμελοῦσαν τοῦ λαοῦ, καὶ ἐκοίταζαν μόνον νὰ λαμβάνουν μισθοὺς ἀπ' αὐτοὺς· διότι δὲν ἐζητοῦσαν τὴν ὠφέλειαν τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ μόνον τὸ κέρδος ὁποῦ ἐκέρδαιναν ἀπὸ τὸν λαὸν.

Ἰωάνν. ιη'.

α. Πετρ. ε'.

Λουκ. ι'.

Κείμ. Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ, καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν. καθὼς γινώσκειμε ὁ Πατὴρ, κἀγὼ γινώσκω τὸν Πατέρα· καὶ τὴν ψυχήμου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἅ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κἀκεῖνα μὲ δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσωσι, καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμὴν.

Ἐζεκ. λζ'.

Εξήγ. Καὶ ἀπ' ἐδὼ θέλεις ἐγνωρίσει τὴν διαφορὰν τοῦ ποιμένος, καὶ τοῦ μισθωτοῦ. διότι ὁ μὲν μισθωτὸς, δὲν ἐγνωρίζει τὰ πρόβατα· τὸ ὁποῖον συμβαίνει, ἀπὸ τὸ νὰ μὴν τὰ ἐπισκέπτεται συχνᾶ, διότι ἂν τὰ ἐπισκέπτετον συχνᾶ, ἤθελε τὰ ἐγνωρίζῃ. ὁ δὲ ποιμὴν ὡσὰν ὁ Κύριος, ἐγνωρίζει τὰ πρόβατά του, ἔστωντας νὰ τὰ ἐπιμελῆται· καὶ πάλιν γνωρίζεται ἀπ' αὐτὰ, ἔστωντας νὰ ἀξιωθοῦν ἐπιμελείας, καὶ διὰ τῆς συνηθείας τὸν ἐγνωρίζουν ὡς εὐεργέτην τους. βλέπε δὲ ὅτι πρῶτον μᾶς γνωρίζει ἐκεῖνος, καὶ τότε καὶ ἡμεῖς ἐκεῖνον. καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγνωρίσωμεν τὸν Θεὸν, ἐὰν δὲν ἐγνωρισθοῦμεν ἀπ' ἐκεῖνον· διότι καὶ πρῶτον ἐφιλιώθη αὐτὸς μετ' ἐμᾶς κατὰ τὴν σάρκα, ἔστωντας νὰ γένῃ ἄνθρωπος, καὶ τότε ἐφιλιωθήκαμεν ἡμεῖς μετ' αὐτὸν, ἔστωντας νὰ λάβωμεν τὸ χάρισμα τῆς θεώσεως. θέλωντας δὲ νὰ δείξῃ, ὅτι ὅσοι ἀπιστήσουν, δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ ἐγνωρίζωνται ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ οὐδὲ πρόβατα εἶναι, εἶπε· καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ, καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν, καθὼς τὸ λέγει ἡ γραφὴ, ὅτι ἔγνω κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ. καὶ διὰ νὰ μὴν νομίσῃ κανεὶς ὅτι ὡς ἄνθρωπος τοὺς ἐγνώριζε, λέγει, ὅτι καθὼς γινώσκει ὁ Πατὴρ ἐμένα, ἔτζι γινώσκω καὶ ἐγὼ τὸν Πατέρα.

Ἀριθμ. ιε'.

β. Πρ. Τιτ. β'.

τέρα. διότι λέγει, ἔτζι ἀκριβῶς τὸν ἠξεύρω. καθὼς καὶ αὐτὸς ἐμένα. συχνάκις δὲ λέγει τὸ, τὴν ψυχήν μου βάνω ὑπὲρ τῶν προβάτων, δείχνωντας ὅτι δὲν εἶναι πλάνος. διότι τὸ μὲν νὰ λέγῃ, πῶς εἶμαι φῶς καὶ ζωὴ, ἐλογίζετον πῶς εἶναι λόγοι τῆς ὑπερηφανίας πρὸς τοὺς ἀνοήτους Ἰουδαίους· τὸ δὲ νὰ λέγῃ, ὅτι βάλομαι νὰ ἀποθάνω, δὲν ἔχει καμίαν ζηλοφθονίαν, ἀλλὰ μάλιστα ἔδειχνε καὶ πολλὴν ἀγάπην, ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ διὰτ ἐκείνες ὁπῦ τὸν ἐλίθαζαν· τὸ δὲ, καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, τὸ εἶπε διὰ τὰ ἔθνη, ὁπῦ δὲν εἶναι ἀπὸ τὴν αὐλὴν ταύτην, ἤγουν ὑπὸ τὸν νόμον, διότι δὲν περικλείονται τὰ ἔθνη ὑπὸ τῦ νόμυ. πρέπει λοιπὸν νὰ τὰ σωάξω καὶ ἐκεῖνα, διότι εἶναι σκορπισμένα, καὶ τῦτα καὶ ἐκεῖνα, ἔχοντας νὰ μὲν ἔχεν ποιμένας. διότι καὶ οἱ ἑβραῖοι οἱ καλόγνωμοι, καὶ οἱ ἐπιτηδειότεροι εἰς τὸ πιστεῦσαι, χωρὶς ποιμένα ἦσαν, μάλιστα δὲ καὶ περισσότερον ἀπὸ τὰς ἐθνικάς. πρέπει λοιπὸν νὰ σωάξω καὶ ἐκεῖνα, τὰ τῶν ἐθνῶν, ὥσπερ καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων. τὸ δὲ δεῖ, δὲν δηλοῖ ἐδῶ, πρέπει ἐξ ἀνάγκης, ἀμὴ, ὅτι ἐξάπαντος ἔτζι μέλλει νὰ γίνῃ. καὶ θέλει γενῆ μία ποίμνη, καὶ ἕνας ποιμένας. ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησῦ, δὲν εἶναι ἕλλην ἐδὲ Ἰουδαῖος, ἐδὲ καμία διαφορὰ, ἀλλὰ ἕνας χαρακτήρας, καὶ μία σφαγίδα, ἡ τῦ βαπτίσματος, καὶ ἕνας βοσκὸς ὁ λόγος τῦ Θεῦ, καὶ Θεὸς. καὶ ἂς ἐντροπιάζωνται οἱ Μανιχαῖοι, ὁπῦ δὲν δέχονται τὴν Παλαιὰν Διαθήκην· ἂς ἀκέσουν ὅτι μία ποίμνη, καὶ ἕνας ποιμὴν, διότι ὁ αὐτὸς Θεὸς εἶναι καὶ τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας. πρ. Γαλ. γ'

Κείμ. Διὰ τῦτο ὁ Πατὴρ μὲ ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτὴν. ἐδεὶς αἴρει αὐτὴν ἀπ' ἐμῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυτῦ· ἐξεσίαν ἔχω θῆναι αὐτὴν, καὶ ἐξεσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τῦ Πατρός μυ. χίσμα ἦν πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τὰς λόγες τύτες. ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν· ὅτι δαιμόνιον ἔχει, καὶ μαίνεται· τί αὐτῦ ἀκέετε; ἄλλοι δὲ ἔλεγον· ταῦτα τὰ ῥήματα ὐκ ἔξι δαιμονιζομένυ. μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμὲς ἀνοίγειν.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ τὸν ἔλεγαν ξένον τῦ Πατρὸς, καὶ πλάνον, καὶ ψεύστην, καὶ ὄχι σωτῆρα τῶν ψυχῶν, δείχνει μὲ τὰ λόγια ὁπῦ λέγει, ὅτι δὲν εἶμαι ἐχθρὸς σας, ἀλλὰ εἶμαι ἕτοιμος νὰ δεχθῶ διὰ λόγυσας πάντα κίνδυνον. εἰδὲ καὶ ὄχι διὰ ἄλλον τίποτες, ἀλλὰ καὶ διὰ τῦτο μόνον, ὅτι τοσῦτον σᾶς ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς, εἰς τόσον ὅτι καὶ ἐγὼ διὰ τῦτο ἀγαπῶμαι ἀπ' αὐτὸν, ἐπειδὴ ἀποθνήσκω διὰτ ἐσᾶς. πῶς νὰ σᾶς πλανέσω λοιπὸν ὁπῦ ἠξεύρω πῶς σᾶς ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς, καὶ νὰ μὲν σταθάσω μάλιστα νὰ ἀποθάνω διὰ λόγυσας, ἵνα ἐὰν καὶ διὰ μηδὲν ἄλλο, διὰ δὲ τῦτο μόνον, νὰ ἀγαπηθῶ περισσότερον ἀπὸ τὸν Πατέραμυ; ταῦτα δὲ τὰ ἔτω ταπεινὰ, τὰ λέγει, συγκαταβαίνωντας, ἔχοντας νὰ μὲν δέχωνται τὰ ὑψηλὰ περὶ αὐτῦ, ἐκεῖνοι ὁπῦ τὸν ἤκεσον. ἐπειδὴ ἂν νοηθῇ ἀλέως τὸ ῥητὸν τῦτο, θέλει λογισθῇ ἄτοπον, διότι μῆνα προτήτερα δὲν τὸν ἀγάπα ὁ Πατὴρ, ἀμὴ μόνον τώρα ἄρχισε νὰ τὸν ἀγαπᾷ; καὶ ὁ ὑπὲρ ἡμῶν θάνατος, τῦ ἔγινεν αἴτιος τῆς τοιαύτης ἀγάπης; δὲν εἶναι τῦτο ὄχι, ἀλλὰ ἐκεῖνο ὁπῦ εἶπα· συγκαταβαίνωντας τὰ λέγει αὐτά. ἠμπορεῖ δὲ νὰ εἰπῇ κανεὶς καὶ τῦτο· ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἀγάπη τῦ Θεῦ, καὶ Πατρὸς περὶ ἡμᾶς ἦτον ὁμολογημένη, ἠξεύρε δὲ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, καὶ τὸν ἦν αὐτῦ ὅτι θέλει δείξει πρὸς ἡμᾶς τοσαύτην ἀγάπην, εἰς τόσον ὅτι καὶ νὰ θανατωθῇ διὰ λόγυμας, καὶ νὰ ἀποδείξῃ πῶς ἔχει τοὺς χαρακτήρας τῦ Πατρὸς ἀκριβεῖς εἰς τὸ λόγυτε, τὸν ἠγάπησε πρεπόντως, ὄχι πῶς νὰ ἔδωκε τὸ γὲ ταύτην τὴν ἀγάπην, ὡσὰν καμίαν πληρωμὴν διὰ τὸν θανάτον ὁπῦ ἀπέθανε διὰτ ἐμᾶς, ἀλλὰ βλέπωντας τὸ γνήσιον τῆς φύσεως αὐτῦ εἰς τὸν γὸν, καὶ πρὸς τῦτο καλέμενος, ὡσὰν ἀπὸ τίποτες νόμυς φυσικὲς ἀπαραιτήτες. διότι μῆνα δὲν ἔδειχεν εἰς ἡμᾶς ὁ γὸς μεγάλης ἀγάπης ἔργον, ἔχοντας νὰ ἀποθάνῃ διὰ λόγυμας θάνατον ἄτιμον; καὶ ὄχι μόνον ἀπόθανεν, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἔλαβε τὴν ψυχήν τε διὰ νὰ νεκρώσῃ τὸν θάνατον, καὶ νὰ μᾶς χαρίσῃ τὴν ἀθανασίαν διὰ τῆς ἀναστάσεως; τῦτο δηλοῖ λοιπὸν, ὅταν λέγῃ ὅτι ὁ Πατὴρ μὲ ἀγαπᾷ, διότι ἀποθνήσκω διὰτ ἐσᾶς· ἤγουν ὡσὰν νὰ χαίρεται καὶ νὰ δόφραίνεται ὁ Πατὴρ, ὅτι τὸ ὁμοιάζει ὁ γὸς κατὰ πάντα, καὶ δείχνει τὸς χαρακτήρας αὐτῦ πρὸς τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων. τὸ δὲ ἐδεὶς αἴρει τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμῦ, ἤγουν κανεὶς δὲν πέρνει τὴν ψυχήν μου ἀπὸ μένα, τὸ ἔλεγε διὰτ ἐκείνες ὁπῦ ἐζητῦσαν νὰ τὸν φονεύσουν. διότι ἔλεγεν, ἐσᾶς μὸν ἐπιθυμᾶτε νὰ μὲ φονεύσετε, πλὴν ἠξεύρετε καλὰ, ὅτι ἕως ὁπῦ δὲν θέλω ἐγὼ, δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ μὲ θανατώσῃ. ἀκόμι δὲ καὶ διὰ νὰ μὴν νομίσῃ κανεὶς, ὅτι ὡς ὑποτακτικὸς καὶ ὑπηρέτης ἀποθνήσκει, προσαζόμενος ὑπὸ ἄλλε, καὶ ὑποτασσόμενος ἐκείνε, λέγει, τὴν ἐξεσίαν τῦ θανάτε μυ ἐγὼ τὴν ἔχω, ὡς δεσπότης τῦ θανάτε· διὰ τῦτο λοιπὸν λέγει, ὅτι ἐξεσίαν ἔχω νὰ ἀφήσω τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐὰν ὅλοισας ἔχετε ἐξεσίαν νὰ ἀφήσετε τὰς ψυχάς σας, διότι ὅποιος θέλει δύναται νὰ φονεύσῃ τῦ λόγυτε, ἀμὴ δὲν λέγει διὰ τῦτον τὸν τρόπον ὁ Κύριος, ἀλλὰ ὅτι χωρὶς τὸ θέλημά μυ, δὲν ἤθελε δυνηθῇ κανεὶς νὰ τὸ κάμῃ τῦτο. τὸ ὁποῖον εἰς τὸς ἀνθρώπυς δὲν γίνεται, διότι καὶ μὴ θέλοντες φονεύ-

νδόμεθα ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον· ὁ δὲ Χριστὸς δὲν ἤθελε τὸ πάθη τῦτο ποτὲ, ἂν δὲν ἤθελε θελήση· διὰ τῦτο ὡσὰν ὅπε δὲν ἦτον ὑποκείμενος εἰς τὸν θάνατον ἀπὸ δυναμείαν, ἀλλὰ θελληματικῶς τὸ ἀπόθανεν, ἔχει καὶ τὸ μεγαλήτερον, τὸ νὰ λάβῃ τλὼ ψυχλύτε πάλιν. καὶ ταύτλω τλὼ ἐντολλὼ λέγει, τλὼ ἔλαβα ἀπὸ τὸν Πατέρα, τὸ νὰ ἀποθάνω ὑπὲρ τῦ κόσμυ· διότι τοσῦτον λέγει, δὲν εἶμαι ἀντίθεος, εἰς τόσον ὅτι καὶ αὐτὸ τῦτο, τὸ, νὰ ἀποθάνω, ἀπὸ τὸν Πατέρα τὸ ἔχω παραγγελίαν. ἔσωντας δὲ νὰ εἰπῇ προτήτερα τὸ ὑψηλὸν, τὸ, ἐξσίαν ἔχω λαβεῖν τλὼ ψυχλύμε, διότι μὲ τῦτο ἀποδείχνει τῦ λόγυτε, δεσπότλω τῦ θανάτε, καὶ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς· πάλιν βάνει τὸ ταπεινὸν, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, ταύτλω τλὼ ἐντολλὼ τλὼ ἔλαβα παρὰ τῦ Πατρός με. ἔτζι πλέκει θαυμασίως καὶ τὰ δύο, καὶ τὸ νὰ μὴ νομιδῇ παρακάτω, καὶ δῆλος τῦ Πατρὸς· καὶ τὸ νὰ μλὼ φανῇ ἀτίθεος, ἀλλὰ ὁμοδιώαμος ἅμα καὶ ὁμόβελος. παρδθὺς λοιπον, τοτῦτον ὠφέλησε πολλὺς τῶν ἀκεόντων, διὰ νὰ λέγῃ τὰ τοιαῦτα, εἰς τόσον ὅτι νὰ γενῇ χίσμα. διότι μερικοὶ μὲν ἔλεγον ὅτι δαιμόνιον ἔχει, ἐπειδὴ τὲς ἐφαίνετον ὅτι τρελὰ λόγια λαλεῖ, ἔσωντας νὰ τὲς τὰ λέγῃ αἰνιγματωδῶς· οἱ δὲ ἄλλοι ὅπε ἐκαταλάμβαναν καμπόσον, ἔλεγαν, ταῦτα τὰ λόγια δὲν εἶναι δαιμονιζομένε. καὶ ἀπέκει ἐπειδὴ δὲν ἐδιώοντο νὰ τὲς ἀποσομώσεν ἀπὸ τὰ λόγια· διότι ἔτε αὐτοὶ ὅπε ἐφαίνοντο διὰ καλόγνωμοι ἠκολέθην ἀκριβῶς ἐκεῖνα ὅπε ἔλεγον ὁ Κύριος, ἔτε ἐκείνες ἠμπορέσαν νὰ τὲς καταπείσεν· διὰ τῦτο γυρίζεν πρὸς τὰ ἔργα τῦ Κυρίε, καὶ ἀπεκεῖνα δοκιμάζεν νὰ βοηθήσεν τὸν Χριστὸν, καὶ λέγεσιν, ὅτι ταῦτα τὰ λόγια δὲν εἶναι δαιμονιζομένε. καὶ πόθεν εἶναι φανερὸν τῦτο; ἀπὸ τὰ ἔργα. μῆνα δυύεται δαιμόνιον νὰ ἀνοίξῃ μάτια τυφλῦ; ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ ἔργον εἶναι θεϊκὸν, καὶ τὰ λόγια λοιπὸν τοιαῦτα εἰσὶ. διατὶ δὲ ὁ Χριστὸς δὲν ἀποκρίνεται τίποτες πρὸς ἐκείνες ὅπε ἐφιλονεικῦσαν, καὶ ἔλεγαν ὅτι ἔχει δαιμόνιον; διότι ἱκανοὶ ἦσαν νὰ τὲς ἀποσομώσεν, καὶ ἀξιοπιςότεροι, ἐκεῖνοι ὅπε τὲς ἀναντιώνοντο, καὶ ἀπηλογῆνταν ὑπὲρ αὐτῦ. ἐπειδὴ λοιπὸν διεχίθησαν, καὶ ἔσεκαν ἀναντιέμενοι πρὸς ἀλλήλες, τί ἔκαμνε χρεία πλέον νὰ ἀντιλέγῃ καὶ αὐτὸς πρὸς ἐκείνες ὅπε τὸν ἐκατηγορῦσαν, καὶ μὲ τῦτο ὅλον ὅπε δὲν τὸν εἶχαν ὐδὲ τοσῦτον ἀξιόπιςον;

Κείμ. Ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ χειμὼν ἦν, καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησῦς ἐν τῷ ἱερῷ, ἐν τῇ στοᾷ τῦ Σολομῶντος. ἐκύκλωσαν ὖν αὐτὸν οἱ Ἰδδαῖοι, καὶ ἔλεγον αὐτῷ· ἕως πότε τλὼ ψυχλὼ ὑμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, εἰπὲ ὑμῖν παῤῥησία. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς· εἶπον ὑμῖν, καὶ ὐ πιςδετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τῦ Πατρός με, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμῦ. ἀλλ. ὑμεῖς ὐ πιςδετε· ὐ γάρ ἐσε ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν, καθὼς εἶπον ὑμῖν. α. Μακκ. δ.

Ἐξήγ. Ποῖα ἐγκαίνια ἔγιναν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα; τινὲς μὲν λέγεσιν, ὅτι κατὰ τλὼ ἡμέραν ὅπε ἐκτίθη ὁ ναὸς ὑπὸ τῦ σολομῶντος, κατ' αὐτλὼ ἑόρταζαν τὰ ἐγκαίνια. ἄλλοι δὲ λέγεσιν, ὅτι ἑόρταζαν τὰ ἐγκαίνια τῦ ναῦ ὅπε ἐκτίθη τὸ δεύτερον, καὶ διὰ ταῦτα λέγει τώρα ὁ Ἐυαγγελιςὴς. ἔκαμναν δὲ ἑορτλὼ λαμπρὰν, καὶ χαρμόσυνον, ὅλον τὸ πλῆθος τῦ λαῦ. διότι ἔσωντας νὰ λάβῃ ἡ πόλις τὸν πρῶτον ζολισμὸν, ὕσερα ἀπὸ τλὼ μεγάλλω ἐκείνλω σκλαβίαν, χαρᾶς ἡμέραν ἔκαμναν τλὼ ἡμέραν τῶν ἐγκαινίων. εἰς ταύτλω λοιπὸν τλὼ ἑορτλὼ ἐπῆγε καὶ ὁ Ἰησῦς· διότι ἐπειδὴ σιμὰ ἦτον ὁ καιρὸς τῦ πάθυς αὐτῦ, συχνὰ ἐπήγαινεν εἰς τλὼ Ἰδδαίαν· διότι ἦτον λέγει χειμῶνας, μετὰ τὸν ὁποῖον χειμῶνα καὶ ὕσερα τὸν πρῶτον μῆνα τῆς ἀνοίξεως, ἐσαυρώθη ὁ Κύριος· διὰ τῦτο καὶ ὁ Ἐυαγγελιςὴς ἐσημάδδυσε τὸν καιρὸν, δείχνοντας ὅτι σιμὰ ἦτον ὁ καιρὸς τῦ πάθυς, καὶ διὰ τῦτο συχνάκις ἀράδιζεν ὁ Κύριος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. τὸν ἐτριγύρισαν λοιπὸν οἱ Ἑβραῖοι, καὶ εἰς μὲν τὸ φαινόμενον, φαίνεται ὅτι ἐκ πόθυ καὶ φιλομαθίας τὸν ἐρωτῆν νὰ τὲς εἰπῇ ἂν εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστὸς· τῇ δὲ ἀληθείᾳ, ἐκ περιεργείας ἦτον ἡ ἐρώτησις. διότι τὰ ἔργα τὸν ἐκήρυτλεν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, καὶ ἐκεῖνοι ἐζητῆσαν νὰ μάθυν μὲ τὰ λόγια· τὸ ὁποῖον μάλισα τὸ ἔκαμναν εἰς ἐνεμπαιγμὸν, καὶ ἀναγέλοιον. ὁμως ἡ ἐρώτησις αὐτῶν, ἔσωντας νὰ εἶναι γεμάτη ἀγνωμοσυνίης, καὶ ψεύτικη, δείχνει τλὼ μοχθηρίαντες· διότι λέγεν, εἰπέμας παῤῥησία· καὶ ὅμως πολλάκις τὲς εἶπε παῤῥησία, καὶ εἰς τὰς ἑορτὰς ἀράδιζε, καὶ δὲν ἔκαμνε τίποτες εἰς τὸ κρυπτὸν· καὶ ὠνόμαζε τῦ λόγυτε πανταχῦ Υἱὸν Θεῦ, καὶ Φῶς, καὶ ὁδὸν, καὶ Θύραν, καὶ τὸν Μωϋσλὼ τὲς ἤφερνε μάρτυρα. διὰ τῦτο τὲς ἐλέγχει καὶ ὁ Κύριος, ὅτι μὲ γνάμλιν πονηρὰν τὸν ἐρωτῆσαν, καὶ λέγειτες, εἶπας τοσάκις, ἀμὴ δὲν πιςδετε· καὶ ἄλλο πάλιν, τί καμώνεθε ὅτι θέλετε πιςδσει ἀπὸ ψιλὸν λόγον; τὰ ἔργα ὅπε κάμνω ἐγὼ, ὄχι ὡς ἀντίθεος, ἀλλὰ εἰς τὸ ὄνομα τῦ Πατρός με, δὲν τὰ δέχεθε, καὶ πῶς ἠθέλετε πιςδσει ἐσεῖς μὲ ψιλὸν λόγον; διότι χωρὶς ἄλλο περισοτέραν διώαμιν ἔχεν τὰ ἔργα εἰς τὸ νὰ καταπέσεν, παρὰ τὰ λόγια· τὸ ὁποῖον τὸ ἔλεγαν, καὶ οἱ καλογνωμότεροι ἀπ' αὐτὲς· ὅτι μῆνα δυύαται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς νὰ κάμνῃ τοιαῦτα σημεῖα; ἀμὴ διὰ τῦτο λέγει, δὲν μὲ

πιςεύετε, ὅτι δὲν εἶσθε ἀπὸ τὰ πρόβατα τὰ ἐδικάμε· διότι ἐγὼ μὲν ὡς καλὸς ποιμὴν, ἐκεῖνο ὁπῦ ἔπρεπε νὰ κάμω τὸ ἔκαμα· εἰσὲ ἐσεῖς δὲν ἀκολουθῆτε, δὲν εἶμαι ἐγὼ ἀνάξιος νὰ ὀνομάζωμαι ποιμένας σας, ἀλλὰ ἐσεῖς ἤσθε ἀνάξιοι νὰ ὀνομάζεσθε πρόβατα ἐδικάμε. παίδαζε δὲ καὶ ἐσὺ, ἕως ὁπῦ εἶναι χειμῶνας, ἦγουν ὁ κόσμος τῦτος, ὁπῦ ἔχει πάντοτε ταραχᾶς καὶ φορτάνας τῶν πονηρῶν πνευμάτων, νὰ ἑορτάσῃς τὰ ἐγκαίνια τῦ πνευματικῦ σε ναῦ, ἔσωντας νὰ γίνεσαι πάντοτε νέος, καὶ νὰ βάνῃς ἀναβάσεις εἰς τὴν καρδιάν σε· διότι τότε θέλει ἔλθει καὶ ὁ Ἰησῦς μαζήσε, νὰ συνεορτάσῃ τὴν ἑορτὴν τῶν ἐγκαινίων τῦτων, εἰς τὴν σοὰν τῦ Σολομῶντος, ἦγουν νὰ σὲ φυλάγῃ εἰς τὴν σκέπην τε, καὶ νὰ σὲ εἰρηνεύῃ ἀπὸ τὰ πάθη· διότι αὐτὸς εἶναι ὁ σολομὼν, ὁ ὁποῖος ἐρμηνεύεται εἰρηνικὸς. ὅποιος λοιπὸν αὐλίζεται,

Ψαλ. π. ἦγουν κατοικεῖ εἰς τὴν σκέπην τῦ Χριςῦ τῦ εἰρηνικῦ, καθὼς τὸ λέγει ὁ Προφήτης, ἐκεῖνος ἔχει αὐτὸν τὸν Κύριον ὁπῦ ἑορτάζει μαζήτε, τὰ ἐγκαίνια τῆς ψυχῆς τε, ἕως ὁπῦ τέκει ὁ χειμὼν, ὁ κόσμος ἦτος. διότι ὁ μέλλων αἰὼν, λέγεται ἄνοιξις, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναζωογονῦνται τὰ πάντα, καὶ ξαναγεννῶνται. εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ἐγκαινιάσῃ τὴν ψυχήτε, διότι ταῦτα πάντα, εἰς τὸν αἰῶνα τῦτον συγκλείονται.

Κείμ. Τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ, τῆς Φωνῆσμε ἀκέει, κἀγὼ γινώσκω αὐτὰ, καὶ ἀκολουθῦσιμοι. κἀγὼ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, καὶ ἐμὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐχ ἁρπάζει τὶς αὐτὰ ἐκ τῆς χειρόσμε. ὁ Πατήρμε, ὅς δέδωκέμοι, μείζων πάντων ἐσί· καὶ ἐδεὶς δύναται ἁρπάζειν αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς τῦ Πατρόσμε. ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἕν ἐσμεν.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ τὲς εἶπεν, ὅτι δὲν εἶσθε ἀπὸ τὰ ἐδικάμε πρόβατα, τώρα τὲς παρακινᾷ διὰ νὰ γένωμεν πρόβατα, διὰ τῦτο λέγει· τὰ πρόβατα τὰ ἐδικάμε, ἀκέουν τῆς Φωνῆσμε, καὶ μὲ ἀκολουθῦν. καὶ πάλιν τὲς παρακινᾷ λέγωντας, καὶ διατ' ἐκεῖνα ὁπῦ θέλων ἀπολαύσει ἐκεῖνοι ὁπῦ τὸν ἀκολουθήσουν· διότι λέγει, ζωὴν αἰώνιον τὲς δίδω, καὶ δὲν θέλων ἀπολεσθῇ εἰς τὸν αἰῶνα, ἢ τα λοιπὰ. ἐξάπαντος δὲ μὲ τὰ λόγια τῦτα τὲς παρακινᾷ, καὶ τὲς βάνει εἰς ζῆλον ἢ ἐπιθυμίαν νὰ τῦ ἀκολουθήσουν, ὡσὰν ὁπῦ τὲς χαρίζει τοιαῦτα. διατὶ δὲ λέγει, ὅτι δὲν θέλων ἀπολεσθῇ; διότι δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ τὲς ἁρπάσῃ ἀπὸ τὸ χέριμε, ὅτι ὁ Πατήρμε ὁπῦ μὲ ἔδωκε ταῦτα τὰ πρόβατα, εἶναι μείζων πάντων, ἦγουν μεγαλήτερος ἀπὸ ὅλες, καὶ δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ τὰ ἁρπάσῃ ἀπὸ τὸ χέριτε, εἰς τόσον ὅτι οὐδὲ ἀπὸ τὸ ἐδικόνμε χέρι. διότι τὸ χέρι τῦ Πατρὸς, καὶ τὸ ἐδικόνμε ἕνα εἶναι, ἐπειδὴ ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἕνα ἐμεθε, κατὰ τὴν ἐξσίαν δηλονότι, καὶ τὴν δύναμιν. διότι χέρι, τὴν ἐξσίαν, καὶ τὴν δύναμιν λέγει. ἐγὼ λοιπὸν, καὶ ὁ Πατὴρ ἕνα ἤμεθε, κατὰ τὴν οὐσίαν, καὶ τὴν φύσιν, καὶ τὴν ἐξσίαν, καὶ δύναμιν. τὸ ὁποῖον λοιπὸν ἔσωντας νὰ τὸ ἐγνωρίσουν καὶ οἱ Ἑβραῖοι, ὅτι μὲ τὰ λόγια ταῦτα, κάμνει τῦ λόγυτε ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, ἦγουν μιᾶς φύσεως μὲ τὸν Πατέρα, ἤθελαν νὰ τὸν λιθοβολίσουν, ὡσὰν ὁπῦ ἔκαμνε τῦ λόγυτε, Υἱὸν Θεῦ. ἀλλὰ θέλει εἰπῇ τινὰς, πῶς εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι οὐδεὶς δύναται ἁρπᾶσαι αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς τῦ Πατρόσμε; ὁπῦ βλέπομεν πολλὲς ὁπῦ ἁρπάζονται, καὶ χάνονται. καὶ εἰς τῦτο λέγομεν, ὅτι νὰ ἁρπάσῃ μὲν δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς ἀπὸ τὰ χέρια τῦ Πατρὸς, ἀμὴ νὰ πλανέσουν ἠμποροῦν πολλοὶ. διότι βίαι μὲν, καὶ δυναστεία δὲν δύναται κανεὶς νὰ χωρίσῃ τινὰ ἀπὸ τὸν Θεὸν· ἀμὴ μὲ τὴν πλάνην, καθ' ἑκάστην ξεπίτομεν. ἀμὴ πῶς λέγει, ὅτι τὰ πρόβατάμε μὲ ἀκολουθῦν, καὶ δὲν θέλων ἀπολεσθῇ; διότι βλέπομεν, ὅτι ὁ Ἰούδας ἀπώλετο; ἀλλὰ διὰ τῦτο ἀπωλέσθη, διότι δὲν ἠκολούθησεν, οὐδὲ ἔμεινεν ἕως τέλες πρόβατον· ὁ δὲ Χριςὸς λέγει διατ' ἐκείνες ὁπῦ τὸν ἀκολούθησαν, καὶ ἔμειναν πρόβατα, ὅτι δὲν θέλων ἀπολεσθῇ. οὐδὲ ξεπέσει κανεὶς ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν προβάτων, καὶ δὲν ἀκολουθεῖ τὸν βοσκὸν, παρὰ θὺς χάνεται. θέλεις δὲ μεταχειρισθῇ καὶ αὐτὸ ὁπῦ ἐσωσέβη εἰς τὸν Ἰούδαν, παράδειγμα ἐναντίον τῶν μανιχαίων. διότι καὶ ὁ Ἰούδας ἅγιος ἦτον, καὶ πρόβατον Θεῦ, καὶ ὅμως ἔπεσεν εἰς προδοσίαν τῦ Χριςῦ, ἔσωντας νὰ εἶναι δηλονότι αὐτεξέσιος, καὶ εἰς τὸ θέλημάτε. δὲν εἶναι λοιπὸν ἐκ φύσεως τὰ κακὰ, οὐδὲ τὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ ἐκ προαιρέσεως, καὶ γίνονται καὶ λαλοῦνται.

Κείμ. Ἐβάσασαν ἔν λίθες πάλιν οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα λιθάσωσιν αὐτὸν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς· πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τῦ Πατρόσμε· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάζετέμε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες· περὶ καλῦ ἔργυ σὲ λιθάζομέσε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν, ποιεῖς σεαυτὸν Θεὸν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς· ἐκ ἔσι γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν, Ψαλ. πα. ἐγὼ εἶπα Θεοὶ ἐσὲ; εἰ ἐκείνες εἶπε Θεὺς, πρὸς ὃς ὁ λόγος τῦ Θεῦ ἐγένετο. καὶ δύναται λυθῆναι ἡ γραφὴ· ὃν ὁ Πατὴρ ἡγίασε, καὶ ἀπέσειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε, ὅτι βλασφημεῖς· ὅτι εἶπον, Υἱὸς τῦ Θεῦ εἰμὶ;

Ἐξήγ.

Εξήγ. Ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἕνα ἐσμεθον κατὰ τὴν ἐξσίαν πάντως καὶ τὴν δυάμιν, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι ἕνα εἶναι τὸ χέρι τῦ Πατρὸς καὶ τὸ ἐδικόντε· βλασφημίαν ἐνόμισαν τὸ πρᾶγμα οἱ Ἰδδαῖοι, καὶ τὸν λιθοβολῆσιν, ὡσὰν ὁπῦ ἔκαμνε τῦ λόγυ, ἴσια μὲ τὸν Θεὸν. ὁ δὲ Κύριος ἐλέγχων αὐτὲς, καὶ δείχνωντας ὅτι δὲν ἔχυν καμίαν αἰτίαν εὔλογον εἰς τὴν μανίαντας, ἀλλὰ μάτην λυσίαζεν, τὲς ἀναθυμίζει τὰ ἔργα ὁπῦ ἔκαμε, καὶ τὰ θαύματα, καὶ λέγει· πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα εἰς ἐσᾶς, διὰ ποῖον ἔργον ἀπ' αὐτὰ μὲ λιθάζετε; ἐκεῖνοι δὲ λέγεν, ὅτι περὶ βλασφημίας σὲ λιθάζομεν, ὅτι κάμνεις τῦ λόγυσε Θεὸν. αὐτὸς δὲ λοιπὸν δὲν τὸ ἀρνεῖται τῦτο, ἀδὲ λέγει, ὅτι δὲν κάμνω τῦ λόγυμε Θεὸν, δὲν εἶμαι ἴσια μὲ τὸν Πατέρα· ἀλλὰ μάλισα τὸ βεβαιώνει, καὶ ἀποδείχνει ὅτι Θεὸς εἶναι, ἀπεκεῖνα ὁπῦ εἶναι γραμμένα εἰς τὸν νόμον. νόμον δὲ λέγει καὶ τὴν βίβλον τῦ Δαβὶδ, καθὼς καὶ πᾶσαν ἁπλῶς τὴν γραφήν. τῦτο δὲ ὁπῦ λέγει εἶναι τοιῦτον· ἐὰν ἐκεῖνοι ὁπῦ ἔλαβαν κατὰ χάριν τὴν ὑοθεσίαν, λέγονται Θεοὶ, καὶ δὲν ἐγκαλῦνται, πῶς ἐγὼ ὀνειδίζομαι δικαίως ἀπὸ ἐσᾶς, ὁπῦ εἶμαι Φύσει Θεὸς; ὃν ὁ Πατὴρ ἡγίασε, τετέσι τὸν ὁποῖον ἐξεχώρισεν νὰ σφαγῇ ὑπὲρ τῦ κόσμυ; διότι ὅσα εἶναι ξεχωρισμένα διὰ τὸν Θεὸν, ἅγια εἶναι. Φανερὸν εἶναι λοιπὸν, ὅτι ἐπειδὴ μὲ ἡγίασεν ὁ Πατὴρ, καὶ μὲ ἐξεχώρισεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῦ κόσμυ, δὲν εἶμαι ἴσια μὲ τῆς ἄλλυς Θεὸς, ἀλλὰ Θεὸς ἀληθινὸς· διότι ἔντως κατὰ ἀλήθειαν, τῦ Θεῦ εἶναι ἔργον νὰ σώζῃ, καὶ ὄχι ἀνθρώπυ ὁπῦ νὰ θεωθῇ κατὰ χάριν. καὶ ἂν τὸ λοιπὸν ἐκεῖνοι πρὸς τὲς ὁποίυς ἐγένετο ὁ λόγος τῦ Θεῦ, τετέσιν ἐγὼ· διότι ἐγὼ εἶμαι ὁ λόγος τῦ Θεῦ, καὶ διὰ νὰ κατοικήσω εἰς ἐκείνυς, τὲς ἐχάρισα τὴν ὑοθεσίαν· ἀνίσως λοιπὸν ἐκεῖνοι εἶναι Θεοὶ, πόσῳ μᾶλλον ἐγὼ, ἤθελα εἴδαι ἔξω ἀπὸ πᾶσαν αἰτίαν, ὀνομάζωντας τῦ λόγυμε Θεὸν, ἔξωντας νὰ εἶμαι Φύσει Θεὸς, καὶ χαρίζω τῦτο καὶ εἰς ἄλλυς. Ἂς σὺτροπιαθῦν ἐδῶ οἱ Ἀρειανοὶ καὶ Νεσοριανοὶ, διότι καὶ Υἱὸς τῦ Θεῦ, καὶ Φύσει καὶ ἀσία Θεὸς εἶναι ὁ Χριςὸς, καὶ ὄχι κτίσμα· καὶ εἰς τὲς ἄλλυς χαρίζει τὴν θεότητα, πρὸς τὲς ὁποίυς ἤθελαν κατοικήσει, ἔξωντας νὰ εἶναι λόγος Θεῦ, καὶ ὄχι μὲ χάριν γίνεται αὐτὸς Θεὸς. διότι φανερὰ ξεχωρίζει τὸν ἑαυτόντε ἀπὸ ἐκείνυς ὁπῦ εἶναι κατὰ χάριν Θεοὶ μετὰ λόγια ταῦτα, ἢ ἀποδείχνει ὅτι αὐτὸς εἶναι ἢ εἰς ἐκείνυς πρόζενος τῆς θεώσεως ἔξωντας νὰ κατοικήσῃ εἰς αὐτὲς καὶ νὰ εἶναι Υἱὸς τῦ Θεῦ. διότι τῦτο δηλοῖ, διὰ νὰ εἰπῇ, πρὸς ὃς ὁ λόγος τῦ Θεῦ ἐγένετο, τετέσι μὲ τὲς ὁποίυς ἔγινε, καὶ εἰς τὲς ὁποίυς ἐκατοίκησε. πῶς βλασφημῶ λοιπὸν, λέγωντας τῦ λόγυμε Υἱὸν Θεῦ; διότι ἐὰν καὶ σάρκα φορῶ, καὶ ἐκ τῦ σπέρματος Δαβὶδ εἶμαι, ἀλλὰ δὲν ἐγνωρίζετε τὸ μυςήριον, καὶ ὅτι δὲν ἐδυώετον ἀλλέως ἡ σαρκινὴ Φύσις τῶν ἀνθρώπων νὰ δεχθῇ ὁμιλίαν Θεῦ, ἐὰν δὲν ἤθελαν ὁμιλήσῃ μετ' αὐτῆς διὰ σαρκὸς, ὡσὰν μὲ παραπέτασμα.

Κείμ. Εἰ δὲ ποιῶ τὰ ἔργα τῦ Πατρός μυ μὴ πισδύετέμοι· εἰδὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πισδύητε, τοῖς ἔργοις πισδύσατε, ἵνα γνῶτε καὶ πισδύσητε, ὅτι ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ.

Εξήγ. Θέλετε λέγει, νὰ γνωρίσετε τὴν πρὸς τὸν Πατέρα ἰσότητα, ἀπὸ τῆς ἐσίας, ἤγεν τῆς Φύσεως; δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ἐγνωρίσετε· διότι ἀδυώατον εἶναι νὰ καταλάβετε ἐσίαν Θεῦ. ἀπὸ τὴν Ἰσότητα λοιπὸν τῶν ἔργων, καὶ τὴν ὁμοιότητα γνωρίσετε καὶ καταλάβετε τὴν δυάμιν τῆς ὁμοιότητος τῦ Πατρὸς πρὸς τῦ λόγυμε· διότι ἀπὸ τέτων θέλει εἶδαι ἡ μαρτυρία τῆς ἐδικῆς μυ θεότητος εἰς ἐσᾶς. καὶ θέλετε ἐγνωρίσει, καὶ νὰ πισδύσετε, ὅτι δὲν εἶμαι ἐγὼ ἄλλο τίποτες, παρὰ εἶτι εἶναι ὁ Πατὴρ· διότι τὴν ἐσίαν αὐτῦ ἔχω μένωντας Υἱὸς, ἢ διαφέρνωντας κατὰ τὴν ὑπόσασιν, ἤγεν τὸ πρόσωπον· ὁμοίως καὶ ὁ Πατὴρ μένωντας Πατὴρ, καὶ διαφέρνωντας κατὰ τὸ πρόσωπον, δὲν εἶναι ἄλλο τίποτες παρα εἶτι εἶναι ὁ Υἱὸς, κατὰ τὴν ἐσίαν δηλονότι ἢ τὴν Φύσιν· εἰδὲ ἢ κατὰ τὰς ὑποσάσεις, ἤγεν κατὰ τὰ πρόσωπα, διαφέρνωμεν, ἀλλὰ δὲν χωρίζονται αἱ ὑποσάσεις, ἀλλὰ μία μὲ τὴν ἄλλην μαζῆ εἶναι ὁ Πατὴρ, καὶ ὁ Υἱὸς, χωρὶς καμμίαν σύγχυσιν. διότι δὲν εἶναι ὡσὰν εἰς ἡμᾶς τὲς ἀνθρώπυς ὁπῦ ὁ Πατὴρ εἶναι ξεχωρισμένος ἀπὸ τὸν Υἱὸν, καὶ κατὰ τὴν Φύσιν ἕνα εἶναι· ἔτζι λοιπὸν νὰ εἶναι καὶ εἰς τὰ θεϊκὰ πρόσωπα· ἀλλὰ εἶναι τὸ ἕνα μαζῆ μὲ τὸ ἄλλο, χωρὶς καμίαν σύγχυσιν· διὰ τῦτο καὶ ἡμεῖς τρεῖς ἄνθρωποι λεγώμεθον, ὡσὰν ὁπῦ εἴμεθε ξεχωρισμένοι, κατὰ τὰ πρόσωπα, καὶ ὄχι ἕνας καθολικά. ἐπὶ δὲ τῆς ἁγίας τριάδος, ἕνας Θεὸς, ἢ ὄχι τρεῖς Θεοὶ, διὰ νὰ εἶναι τὰ πρόσωπα ἀχώρισα ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, χωρὶς σύγχυσιν, καὶ ἀκόμι εἶναι καὶ μία βελὴ, καὶ ἕνα θέλημα.

Κείμ. Ἐζήτεν ἔν πάλιν αὐτὸν πιάσαι, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν, καὶ ἀπῆλθε πάλιν πέραν τῦ Ἰορδάνυ, εἰς τὸν τόπον ὅπυ ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔλεγον· ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν ὐδὲν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τύτυ, ἀληθῆ ἦν. καὶ ἐπίσδυσαν πολλοὶ ἐκεῖ εἰς αὐτόν.

Εξήγ. Ζητȣ̃σιμὲν νὰ πιάσȣν τὸν Κύριον, μὴ ὑπομένοντες νὰ τὸν ἀκȣ́ȣν, νὰ κάμνῃ τοιαύτην ὑψηλὴν μαρτυρίαν διὰ λόγȣτȣ· διότι δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ὑποφέρȣν τὴν μεγάλην θεολογίαν ὁπȣ̃ ἔκαμνε διὰ λόγȣτȣ· αὐτὸς ὅμως ἀναχωρεῖ, δίδωντας τόπον τῇ ὀργῇ, καὶ διὰ τὴν ἀναχώρησιν νὰ ὀλιγοστεύσῃ τὸν θυμόντȣς. καὶ μὴ θελόντων δὲ αὐτῶν νὰ ἀναχωρήσῃ, αὐτὸς ἀναχωρεῖ, δείχνωντας ἐκεῖνο ὁπȣ̃ εἴπαμεν πολλάκις, ὅτι ȣ̓δὲ εἰς τὸν καιρὸν τῆς σταυρώσεως ἤθελε πιασθῇ, ἐὰν δὲν ἐπαράδιδετȣ̃ λόγȣτȣ θεληματικῶς. πȣ̃ δὲ ἀναχωρεῖ; πέραν τȣ̃ Ἰορδάνȣ, ἐκεῖ ὁπȣ̃ ἐβάπτιζεν ὁ Ἰωάννης προτήτερα, καὶ δὲν ἀναχωρεῖ ἐκεῖ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀναθυμήσῃ τȣ̀ς πολλȣ̀ς, τὰ ὅσα ἔγιναν ἐκεῖ, καὶ τὰ ὅσα εἶπεν ὁ Ἰωάννης διὰ λόγȣτȣ. καὶ ὅτι πολλȣ̀ς ὠφέλησεν ἡ διατριβὴ τȣ̃ τόπȣ ἐκείνȣ, τὸ εἶπεν ὁ Ἐυαγγελιστὴς, λέγωντας, ὅτι πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐνθυμηθέντες τȣ̃ τόπȣ ἔλεγον, ὅτι ὁ μὲν Ἰωάννης, δὲν ἔκαμεν ȣ̓δένα σημεῖον. τȣ̃το δὲ ὁπȣ̃ λέγει εἶναι τοιȣ̃τον· ἐὰν ἐκεῖνον ὁπȣ̃ δὲν ἔκαμε κανένα θαῦμα τὸν ἐπιστεύσαμεν, πόσῳ μᾶλλον τȣ̃τον ὁπȣ̃ κάμνει τόσα θαύματα; ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἰωάννης, ἐμαρτύρησεμὲν περὶ τȣ̃ Χριστȣ̃, ἀμὴ δὲν ἔκαμε κανένα θαύμα· καὶ διὰ τȣ̃το ἴσως δὲν ἤθελε νομισθῇ ἀξιόπιστος, ἐπήγαγε λέγων· πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τȣ́τȣ, ἤγȣν τȣ̃ Χριστȣ̃, ἀληθινὰ ἦσαν. ȣ̓χὶ τὸν Χριστὸν ἀπ' ἐκείνȣ τὰ λόγια, ἀλλὰ ἐκεῖνον ἀποδείχνȣσιν ἀξιόπιστον, ἀπεκεῖνα ὁπȣ̃ ἔκαμεν ὁ Χριστὸς, διὰ τȣ̃το πολλοὶ ἐπίστευσαν λέγει, ἐκεῖ εἰς αὐτὸν· τὸ δὲ ἐκεῖ δηλοῖ, ὅτι μεγάλως τȣ̀ς ὠφέλησεν ὁ τόπος ἐκεῖνος· ἐπειδὴ καὶ διὰ τȣ́την τὴν ἀφορμὴν συχνάκις εὐγάζει τȣ̀ς ὄχλȣς ὁ Ἰησȣ̃ς, εἰς ἐρήμȣς τόπȣς, ἐλευθερώνωντάς τȣς ἀπὸ τὴν ἀνακάτωσιν τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ καρποφορηθȣ̃ν τίποτες μέγα. καθὼς τὸ ἔκαμεν καὶ εἰς τὴν Παλαιὰν, ὁπȣ̃ τȣ̀ς εὔγαλεν ἀπὸ τὴν αἴγυπτον, καὶ τȣ̀ς ἤφερεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐκεῖ τȣ̀ς ἔδωκε τὸν νόμον. νοεῖται δὲ καὶ πνευματικῶς γενομένη ἡ ἀναχώρησις τȣ̃ Χριστȣ̃· διότι ἀναχωρεῖ μὲν ἀπὸ τὰ ἱεροσόλυμα, τȣτέστιν ἀπὸ τὸν Ἰȣδαϊκὸν λαὸν, καὶ πηγαίνει εἰς τόπον ὁπȣ̃ ἔχει βρύσαις, ἤγȣν εἰς τὴν ἐξ ἐθνῶν Ἐκκλησίαν, ὁπȣ̃ ἔχει ταῖς βρύσαις τȣ̃ Βαπτίσματος· καὶ ἔρχονται λοιπὸν πρὸς αὐτὸν πολλοὶ περνῶντες τὸν Ἰορδάνην, καὶ ἐρχόμενοι διὰ τȣ̃ βαπτίσματος· διότι τὸ πέραν τȣ̃ Ἰορδάνȣ τȣ̃το δηλοῖ, τὴν διὰ τȣ̃ Βαπτίσματος διάβασιν· διότι ἀλλέως δὲν ἔρχεται κανεὶς πρὸς τὸν Ἰησȣ̃ν, ȣ̓δὲ γίνεται ἀληθινὰ πιστὸς, ἐὰν δὲν περάσῃ διὰ τȣ̃ βαπτίσματος, τὸ ὁποῖον δηλȣ̃ται διὰ τȣ̃ Ἰορδάνȣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Κείμενον.

Ἦν δέτις ἀσθενῶν Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. ἦν δὲ Μαρία ἡ ἀλείψασα τὸν Κύριον μύρῳ, καὶ ἐκμάξασα τȣ̀ς πόδας αὐτȣ̃ ταῖς θριξὶν αὐτῆς· ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει. ἀπέστειλαν ȣ̃ν αἱ ἀδελφαὶ, αὐτȣ̃ πρὸς αὐτὸν λέγȣσαι. Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς, ἀσθενεῖ.

Εξήγ. Ταύτην τὴν ἱστορίαν, μόνος ὁ Ἰωάννης τὴν διηγᾶται· τὴν διηγᾶται δὲ, διὰ νὰ μᾶς παιδεύσῃ νὰ μὴν σκανδαλιζώμεσθεν, ἐὰν πέσῃ εἰς ἀσθένειαν τινὰς ἀπὸ τȣ̀ς σπȣδαίȣς καὶ ἐναρέτȣς ἄνδρας, ἐπειδὴ καὶ ὁ Λάζαρος ὁπȣ̃ ἦτον φίλος τȣ̃ Χριστȣ̃ ἀσθένει. πρέπει δὲ νὰ
Ἰωάνν. ιβ. η. ἠξεύρετε καὶ τȣ̃το, ὅτι δὲν εἶναι αὕτη ἡ Μαρία ὁπȣ̃ ἄλειψε τὸν Κύριον μύρῳ, ἡ πόρνη ὁπȣ̃ λέγει ὁ Λȣκᾶς καὶ ὁ Ματθαῖος, ἀλλὰ ἄλλη, ὄχι πόρνη, ἀλλὰ σεμνὴ καὶ Θεοφιλὴς καὶ σπȣδαία· διότι ἐσπȣ́δαζε νὰ δεχθῇ τὸν Χριστὸν, καὶ ὑπηρέτα, καθὼς τὸ μαρτυρεῖ ὁ Ἰωάννης παρεμπρῶς· ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγαθὴν μερίδα μαρτυρεῖται πῶς ἐδιάλεξε, καθὼς τὸ λέγει ὁ Λȣκᾶς. ἔτζι δὲ ἦσαν θαυμασταί αἱ ἀδελφαὶ, καὶ γνώριμαι, εἰς τόσον ὅτι καὶ τὸν Λάζαρον ἀπ' αὐτὰς τὸν ἀποδείχνει γνώριμον ὁ Ἐυαγγελιστὴς· διότι λέγει, Ἦτον δὲ ὁ Λάζαρος ἀπὸ τὴν βηθανίαν, ἐκ τῆς Κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας. διατὶ δὲ πέμπȣσι καὶ καλȣ̃σι
Ματθ. η. τὸν Ἰησȣ̃ν, καὶ δὲν πηγαίνȣν αὐταῖς, ὥσπερ ὁ ἑκατόνταρχος καὶ ὁ Βασιλικὸς; διότι εἶχαν
Λȣκ. ζ. πολὺ θάῤῥος εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ ὅτι ἦσαν γυναῖκες, καὶ δὲν ταῖς ἔπρεπε νὰ εὐγαίνȣν ἔτζι
Ἰωάνν. δ. εὐκόλως ἀπὸ τὸ σπῆτι, καὶ ὅτι ἐκρατȣ̃ντο ἀπὸ τὴν λύπην, καὶ ἐκόιταζαν τὸν ἀδελφόντȣς· καὶ ὅτι πῶς δὲν τὸ ἔκαμαν ἀπὸ καταφρόνησιν, φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὰ ὑστερώτερα, διότι πολλὴν τιμὴν καὶ εὐλάβειαν ἔδειξαν, καὶ δέησιν θερμὴν. τὸ δὲ, ἴδε ὃν φιλεῖς, τὸ λέγȣσι, βȣλόμεναι νὰ σύρȣν τὸν Κύριον πρὸς ἔλαιον καὶ συμπάθειαν, διὰ νὰ τȣ̃ ἐνθυμήσȣν τὸ ὄνομα τῆς φιλίας. δείχνει δὲ κάποιαν πίστιν τῶν γυναικῶν ὁ λόγος ȣ̃τος· διότι τοσȣ̃τον ἐπίστευαν ὅτι εἶναι μεγάλη ἡ δύναμις τȣ̃ Κυρίȣ, εἰς τόσον ὅτι ἐθαύμαζον πῶς ἐπίασεν ἀσθένεια ἄνθρωπον ὁπȣ̃ ἦτον φίλος τȣ· διότι ὡσὰν καὶ θαυμαστικὸν τίποτες φαίνεται νὰ εἶναι, τὸ ἴδε ὃν φιλεῖς, ἤγȣν, νὰ ἐκεῖνος ὁπȣ̃ ἀγαπᾶς, ἐκεῖνος εἶναι ἀσθενὴς.

Κείμ.

Κείμ. Ἀκέσας δὲ ὁ Ἰησῦς, εἶπεν· αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ· ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς. ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν, ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας.

Ἑξήγ. Ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ μείνῃ ἐκεῖ δύο ἡμέρας, διὰ τοῦτο λέγει, ὅτι αὕτη ἡ ἀσθένεια δὲν εἶναι διὰ θάνατον, ἢ ὅμως ὅπου ἐζήβη εἰς θάνατον· ἀλλὰ καθὼς εἶπα, θέλοντας νὰ παρηγορήσῃ διὰ τῆς ὥρας τὰς μηνυτὰς, διὰ νὰ μὴ στέκεν καὶ τὸν ἐνοχλῶν, διὰ τοῦτο τὰς λέγει ὅτι ἡ ἀσθένεια αὕτη δὲν εἶναι διὰ θάνατον. ἢ ἄλλο πάλιν, ἐὰν τὸ καλοσοχαθῇς, ἐδὲ διὰ τοιοῦτον θάνατον ἦτον ἡ ἀῤῥωστία ἐκείνη, ὡσὰν τὸν θάνατον ὅπου ἀπεθνήσκαν πολλοὶ, εἰς χρόνες πολλὰς, ἀλλὰ εἰς ὀλίγον καιρὸν, καὶ εἰς τέσσαρας ἡμέρας μόνον· ἐπειδὴ δὲ ἀνέβη εἰς τὰς τέσσαρας ἡμέρας, εἰς τὸ τέλος τοῦ πράγματος βλέποντες, λέγομεν, ὅτι δὲν ἦτον διὰ θάνατον ἡ ἀσθένεια. ἀλλὰ διὰ τὴν δόξαν λέγει τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. βλέπεις πῶς μία εἶναι ἡ δόξα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ; διότι ἔσωντας νὰ εἰπῇ ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἐπήγαγεν, ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· διότι μία καὶ ἀπαράλλακτος εἶναι, ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ, τοῦ Πατρὸς λέγω, πρὸς τὴν τοῦ Υἱοῦ· Θεὸς εἶναι λοιπὸν καὶ ὁ Υἱὸς Κυρίως καὶ ἀληθῶς καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ, διότι ἐκείνων ὅπου εἶναι ἡ δόξα μία, μία εἶναι καὶ ἡ ἐσία, ἤγουν ἡ Φύσις. ἂς ἐντροπιαθῇ λοιπὸν, καὶ ἀπ' ἐδῶ οἱ Ἀρειανοὶ. τὸ δὲ, ἵνα δοξασθῇ, μὴν τὸ νοήσῃς αἰτιολογικὸν, ἀλλὰ τῆς ἐκ βάσεως καὶ τοῦ ἀποτελέσματος, ἤγουν καθὼς ἐζέβη καὶ ἐτελειώθη τὸ πρᾶγμα, καθὼς τὸ εἴπαμεν πολλάκις· διότι δὲν ἀσθένησε διὰ τοῦτο ὁ Λάζαρος, διὰ νὰ δοξασθῇ ὁ Θεὸς, ἀλλὰ ἡ ἀσθένεια ἐσωνέβη ἄλλοθεν, καὶ ὁ Κύριος τὴν ἐχρειάσθη εἰς δόξαν Θεοῦ. ἀπέμεινε δὲ δύο ἡμέρας, διὰ νὰ ξεψυχήσῃ καὶ νὰ θαπτῇ, διὰ νὰ μὴν ἔχῃ κανεὶς νὰ λέγῃ, ὅτι ἔκρασις ἦτον, ὅτι σύγκεν ἀπὸ τὸν νοῦντε, ἢ ὅτι κάτοχος ἔγινεν ὁ Λάζαρος, ἤγουν ἐπάρθη ὁ νοῦς τε εἰς τὸν ᾅδιν, ἀμὴ δὲν ἀπέθανε, διὰ τοῦτο τοσαύτας ἡμέρας διαμένει, διὰ νὰ γένῃ καὶ κάποια φθορὰ εἰς αὐτὸν, εἰς τόσον ὅτι νὰ εἰπῇ καὶ ἡ ἀδελφήτε, ὅτι ὄζει, ἤγουν βρομεῖ.

Κείμ. Ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς· ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ· Ῥαββὶ, νυῦν ἐζήτουσε οἱ Ἰουδαῖοι λιθάσαι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησῦς, οὐχὶ δώδεκα ὧραι εἰσὶ τῆς ἡμέρας; ἐάντις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμε τούτε βλέπει. ἐὰν δέτις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτὶ, προσκόπτει· ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.

Ἑξήγ. Δὲν ἐπροεῖπεν ἀλλὰ πῶθενὰ πᾶμέλλει νὰ πηγαίνῃ, μόνον ἐδῶ φαίνεται πῶς νὰ προλέγῃ, ἐπειδὴ πολλὰ ἐφοβοῦντο οἱ μαθηταὶ νὰ πηγαίνεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν· διὰ τοῦτο λοιπὸν τὰς προλέγει, διὰ νὰ μὴν ταραχθῶσι παρόλιὰς, συρόμενοι ἔξαφνα εἰς χώραν ὅπου ἐφοβοῦντο· ἐπειδὴ λοιπὸν ἐφοβοῦντο καὶ δι' αὐτὸν μὲν, διότι ἀκόμι δὲν ἐγνώριζεν τελείως τὴν γνώμιντε, ἤγουν δὲν ἐκαταλάμβαναν τελείως τὴν δυάμιντε ἀκόμι, ὅμως περισότερον ἐφοβοῦντο διὰ λόγυτες· διὰ τοῦτο λέγει, ἀποτώρα σὲ ἐζητοῦσαν νὰ σὲ φονεύσῃ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ νὰ σὲ λιθάσῃ, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; αὐτὸς δὲ παραθαῤῥύνει καὶ τὰς λέγει· ὅτι καθὼς ἐκεῖνος ὅπου βλέπει τὸ φῶς δὲν σκοντάβει, ἀμὴ ἐκεῖνος ὅπου περιπατεῖ τὴν νύκτα σκοντάβει· ἔτζι καὶ ἐκεῖνος ὅπου κάμνει τὸ ἀγαθὸν, καὶ ὅπου περιπατεῖ εἰς ἔργα φωτεινὰ, δὲν θέλει πάθῃ κανένα κακὸν, ἀμὴ ἐκεῖνος ὅπου κάμνει κακὰ, θέλει πάθῃ κακὸν· εἰς τόσον ὅτι δὲν πρέπει νὰ φοβῆθε ἔτε ἐσεῖς, διότι δὲν ἐπράξαμεν τίποτες ἄξιον θανάτε. ἢ ἢ ἀλλέως, ἐὰν ἐκεῖνος λέγει ὅπου βλέπει τὸ φῶς τοῦτο, δὲν σκοντάβει, πόσῳ μᾶλλον ἐκεῖνος ὅπου εἶναι μετ' ἐμένα, ἐὰν μὴ ξεχωρίσῃ τοὺς λόγυτε ἀπὸ ἐμένα, δὲν θέλει σκοντάψει· εἰς τόσον ὅτι καὶ ἐσεῖς, ἔσωντας νὰ εἶδε μετ' ἐμένα, μὴ φοβῆθε. ἄλλοι δὲ ἡμέραν μὲν νοῦσι τὸν πρὸ τοῦ πάθες καιρὸν, νύκτα δὲ τὸν μετὰ τὸ πάθος· ἐσεῖς λοιπὸν λέγει, ἕως ὅπου εἶναι ἡμέρα, τοῦτέστιν ἕως ὅπου δὲν ἦλθεν ἀκόμι ὁ καιρὸς τοῦ πάθες, δὲν θέλετε σκοντάψει, διότι δὲν θέλετε διωχθῇ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, ἔτε ἄλλο τίποτες ἐναντίον θέλει σᾶς ἀπαντήσει· ὅταν δὲ ἔλθῃ ἡ νύκτα, τό πάθος λέγω τὸ ἐδικόνμε, τότε λοιπὸν θέλετε ἀποκλεισθῇ εἰς παραμικρὸν ὁσοῦτι, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων· ἀπὸ τότε δὲ θέλετε ἔχει θλίψεις καὶ λύπαις καὶ πολλὲς ἐνεδισμὲς καὶ ἐναντιώματα, ὅταν δὲν θέλω εἶθαι πλέον ἐγὼ τὸ φῶς σωματικῶς μὲ ἐσᾶς, ἀλλὰ θέλετε ἔχει τὴν νύκτα τῶν θλίψεων.

Κείμ. Ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς· Λάζαρος ὁ Φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνήσω αὐτόν. εἶπον οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτῷ· Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησῦς περὶ τοῦ θανάτε αὐτοῦ, ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνε λέγει. τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς

ὁ Ἰησῆς παῤῥησίᾳ, Λάζαρος ἀπέθανε, καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε ὅτι ἐκ ἤμιλω ἐκεῖ· ἀλλ' ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. εἶπεν ἓν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος δίδυμος, τοῖς συμμαθηταῖς· ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτῆ.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἐφοβῆντο τὶω Ἰουδαίαν, τὲς λέγει ὁ Κύριος· ἐὰν καὶ ἐζητῆσαν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ μὲ λιθάσεν, ἀλλὰ διὰ νὰ διαλέγωμαι μετ' αὐτὲς, καὶ νὰ τὲς ἐλέγχω· ἀμὴ τώρα δὲν πηγαίνω διὰ νὰ διαλεγχθῶ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἰδῶ τὸν Φίλον, εἰς τόσον ὅτι δὲν πρέπει νὰ φοβῆθε· διότι δὲν πηγαίνω διατ' ἐκεῖνα ὁπῆ ἐπῆγα καὶ προτήτερα, διὰ νὰ ἔχω καὶ τὸν κίνδυνον ἀπὸ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ πηγαίνω διὰ νὰ ἐξυπνήσω τὸν Φίλον μὲ. ἐκεῖνοι δὲ βελόμενοι νὰ σκόψεν τὸν δρόμον τὲ· φθάνει λοιπὸν λέγεσιν. ὅτι ἐπειδὴ ἐκοιμήθη, σηκώνεται, τὸ λοιπὸν δὲν κάμνει χρεία νὰ πηγαίνωμεν ἡμεῖς, διότι δὲν εἶναι τίποτες ἀναγκαῖον· καὶ ὅμως αὐτὸς διὰ τῆτο ἐπρόθεσε τὸ, ὁ Φίλος ἡμῶν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἀναγκαῖον εἶναι νὰ πηγαίνεν. ἀλλὰ αὐτοὶ λέγεν ὅτι δὲν εἶναι ἀναγκαῖον, διότι ἐπειδὴ ἀπεκοιμήθη ὑγιαίνει· καὶ μάλιςα ὄχι μόνον πῶς δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ πηγαίνῃς ἐκεῖ, ἀλλὰ ἡ εἰς βλάβιω τῆ Φίλε γίνεται· διότι ἐπειδὴ ὁ ὕπνος εἶναι εἰς ὑγιείαν αὐτῆ, καθὼς ἡμεῖς λογιάζομεν, καὶ ἐσὺ πηγαίνεις νὰ τὸν ἐξυπνήσῃς, θέλεις ἐμποδίσει τὶω ὑγιαίνοντε· δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ πηγαίνῃς νὰ τὸν ἐξυπνήσῃς, διότι εἶναι βλαβερόντε τῆτο. ἐπειδὴ λοιπὸν τὲς ἔβλεπεν ὅτι ἀκόμι ὄκνιαν, τότε τὲς λέγει παῤῥησίᾳ, ὅτι ἀπέθανε. τίνος ἕνεκεν δὲ, δὲν τὲς εἶπε καὶ προτήτερα ἔτζι φανερῶς, ἀλλὰ κεκρυμμένως, ὕπνον ὀνομάσας τὸν θάνατον; ἕνα μὲν διὰ τὸ ἀκνοδοξον, διότι δὲν ἤθελε νὰ φανῇ κενόδοξος, ἀλλὰ κεκρυμμένως ὠνόμασε τὶω ἀνάσασιν ἐξυπνισμόν· καὶ ἐὰν δὲν ἤθελε καλέσῃ τὸν θάνατον ὕπνον, πῶς ἤθελε χρειαθῇ τὶω λέξιν ταύτιω; καὶ ὅτι πῶς τῆτο εἶναι φανερὸν, ὅτι διὰ ταπεινοφροσύνω τὸ εἶπε κεκρυμμένως, φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὰ ὑσερότερα· διότι ἔξωντας νὰ εἰπῇ ὅτι ἀπέθανε, δὲν ἐπρόθεσε πλέον νὰ εἰπῇ, ὅτι πηγαίνω νὰ τὸν ἀνασήσω. Βλέπεις πῶς δὲν ἤθελε νὰ κνοδοξῇ, διατ' ἐκεῖνα ὁπῆ ἔμελε νὰ τὰ βεβαιώσῃ μὲ τὸ ἔργον; καὶ ἄλλο διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ καὶ ἡμᾶς, νὰ μιὼ τάζωμεν νὰ κάμωμεν τίποτες ἔτζι εὔκολον· διότι ἐὰν καὶ ἐπὶ τῆ ἑκατονταέρχε τὸ ἔκαμεν ἐτῆτο· διότι εἶπεν, ἐγὼ νὰ ἔλθω νὰ τὸν ἰατρεύσω; ἀλλὰ ἐκεῖ τὸ εἶπε διὰ νὰ δείξῃ τὶω πίσιν τῆ ἑκατονταέρχε. μία αἰτία λοιπὸν εἶναι αὐτὴ, διὰ τὶω ὁποίαν ἐκάλεσε τὸν θάνατον ὕπνον· δύτερα δὲ, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ, ὅτι καὶ κάθε θάνατος, ὕπνος καὶ ἀνάπαυσις εἶναι· ἡ τρίτη, ὅτι ἐὰν καὶ εἰς τὲς ἄλλες θάνατος ἦτον, ἡ τελυτὴ τῆ Λαζάρε, ἀλλὰ εἰς αὐτὸν τὸν Ἰησῆν, ὁ ὁποῖος εἰς ὀλίγον ἔμελε νὰ τὸν ἀνασήσῃ ὕπνος ἐλογίζετο· καὶ καθὼς εἰς ἡμᾶς εἶναι εὔκολον νὰ ἐξυπνήσωμεν ἐκεῖνον ὁπῆ κοιμᾶται, ἔτζι ἦτον εἰς ἐκεῖνον τὸ νὰ ἀνασήσῃ τὸν ἀπεθαμμένον, μᾶλλον δὲ καὶ μυριοπλασίως δύκολότερον. Χαίρομαι λέγει, διατεσᾶς, διὰ νὰ μὲ πισεύσητε τώρα ὡς Θεὸν περισότερον, ὅτι δὲν ἤμεν ἐκεῖ· ἀμὴ ἔξωντας ὁπῆ εἶμαι μακρὰ, σᾶς προλέγω τὸν θάνατον, ὁπῆ ἔγινεν εἰς τὶω Βηθανίαν, ὄχι πῶς τὸν ἤκεσα, ἀλλ' ὡς Θεὸς ὁπῆ προβλέπω ἐκεῖνα ὁπῆ γίνονται μακρόθεν. τινὲς δὲ ἔτως ἐννοήσαν τὸ τοιῆτον. χαίρομαι λέγει, διατ' ἐσᾶς, διότι τὸ νὰ μιὼ εἶμαι ἐκεῖ εἶναι συμφέρονσας, εἰς περισοτέραν πίσιν· ἐπειδὴ ἂν ἤμεν ἐκεῖ, ἤθελα τὸν Ἰατρεύσῃ ἀῤῥωσῆντα, καὶ τὸ τοιῆτον θαῦμα, ἤθελεν εἶθαι μικρὸν εἰς ἀπόδειξιν δωσάμεως· ἐπειδὴ ὅμως ἐγὼ μὲν ἔλιπα, ὁ δὲ θάνατος ἦλθε, καὶ μέλλω νὰ πηγαίνω νὰ τὸν ἀνασήσω, θέλετε βεβαιωθῇ περισότερον εἰς τὶω πίσιν τὶω ἐδικιώμε, ὅταν μὲ ἰδῆτε πῶς δυώμαι καὶ τῆτο, τὸ ὁποῖον δὲν τὸ ἔδειξα προτήτερα, νεκρὸν σαπημένον καὶ βρομισμένον, νὰ τὸν σωαρμολογήσω καὶ νὰ τὸν ἀνασήσω. ταῦτα τῆ Κυρίε εἰπόντος, καὶ ἀποδείξαντος ὅτι ἀναγκαῖον ἦτον νὰ πηγαίνῃ, ὁ δειλότερος τῶν ἄλλων μαθητῶν εἶπεν, ἂς πηγαίνωμεν καὶ ἡμεῖς διὰ νὰ ἀποθάνωμεν μετ' αὐτῆ· διότι ὁ λόγος τῆτος δὲν ἦτον θάρσες καὶ δὐτολμίας, ἀλλὰ δειλίας καὶ λύπης· διότι διὰ νὰ ἀποκόψῃ καὶ τὲς ἄλλες μαθητὰς τὲς ὠθυμίζει τὸν θάνατον, καὶ ἐπιταύτῆ λέγει, τὸ, ἵνα ἀποθάνωμεν· ὡσὰν νὰ ἔλεγε τοιαῦτα· ἂς πηγαίνωμεν κ' ἡμεῖς οἱ μωροὶ, καὶ ξεμυαλισμένοι, ὁπῆ δὲν φροντίζωμεν διὰ τὶω σωτηρίαν καὶ διὰ τὶω ζωϊύμας, νὰ ἀποθάνωμεν μετ' αὐτῆ· ἂς εἶναι λέγει, αὐτὸς τὶω ζωϊύτε δὲν τὶω λογίζεται διὰ τίποτες, ἀμὴ ἡμεῖς διατὶ νὰ εἰμεθεν τόσον ἀνόητοι; ταῦτα ἦσαν τὰ λόγια τῆ δειλῆ· ἀλλὰ βλέπε αὐτὸν ὕσερον πῶς ἐσφάγη ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ὡς ἀπόσολος. ἔτζι τὸν ἐσόμωσεν ἡ θεία χάρις διὰ νὰ εἰπῇ καὶ αὐτὸς ὡσὰν τὸν Παῦλον, ὅτι ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τῆ Θεῆ, καὶ ὄκ ἐγὼ, ἀλλ' ἡ χάρις. ὁ δὲ Ὠριγάνης λέγει, καὶ κάτι ὀνειροκριτικὸν περὶ τῆ Θωμᾶ· διότι λέγει, ἔξωντας νὰ ἀκέσῃ ὁ Θωμᾶς περὶ τῶν Προφητειῶν τῆ Χριςῆ, καὶ διὰ νὰ καταλάβῃ, ὅτι μέλει νὰ κατέβῃ εἰς τὸν ᾅδιω μετὰ τῆς ψυχῆς, διὰ νὰ ἐλθθερώσῃ τὰς ψυχὰς, ἐπειδὴ ἤκεσεν ὁπῆ ἔλεγεν, πηγαίνω νὰ ἐξυπνήσω τὸν Λάζαρον, ἐνόμισεν ὅτι ἀλλέως δὲν θέλει δωνηθῇ νὰ ἐξυπνήσῃ αὐτὸν, τετέσι νὰ ἐλθθερώσῃ τὶω ψυχλιύτε, ἐὰν δὲν ἀφήσει καὶ αὐτὸς τὸ σῶμα, νὰ κατέβῃ εἰς τὸν ᾅδιω, διὰ τῆτο ὡς γνήσιος μαθητὴς τῆ Χριςῆ, μὴ θέλωντας νὰ ἀπομείνῃ ἀπὸ τὸν διδάσκαλον μηδὲ εἰς τῆτο, συμβελύεται καὶ τὲς ἄλλες μαθητὰς, καὶ τὲς παρακινᾷ, καὶ σέρ-

γει

γει νὰ ἀφήσῃ καὶ αὐτὸς τὸ σῶμα, διὰ νὰ κατέβῃ μαζὴ μὲ τὸν Ἰησῆν, καθὼς ἐλογίαζεν, ὅτι μέλλει ὁ Ἰησῆς νὰ ἀφήσῃ τὸ σῶμα, διὰ νὰ δώγαλη τλὼ ψυχλὼ τῆ φίλε ἀπὸ τὸν ἅδιω. ταύτω τλὼ ἀξίαν γέλωτος ἐξήγησιν, τλὼ ἔβαλα εἰς ἀντροπλὼ ἐκείνων ὁπῆ ἐπαινῆν τὰς διδασκαλίας τῆ Ὠριγένες. ἄραγε λοιπὸν δὲν εἶναι φανερὰ φλυαρία, καὶ καθολικὸν ὄνειρον, ἡ ἐξήγησις αὕτη τῆ σοφῆ; Σὺ δὲ σοχάζε, πῶς ὁ Χρισὸς καὶ ἀποθανόντος τῆ Λαζάρε εἶπεν· ἄς ὑπάγωμεν πρὸς αὐτὸν, ὡσὰν νὰ ἦτον ζωντανὸς, διότι καὶ αὐτὸς ὁ Λάζαρος, ἔζη τῷ Χρισῷ ὡς Θεῷ.

Κείμ. Ἐλθὼν ἓν ὁ Ἰησῆς, εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἤδη ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. ἰῶ δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων, ὡς ἀπὸ σαδίων δεκαπέντε. καὶ πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων σωεληλύθησαν ἐκεῖ πρὸς τὰς περὶ τλὼ Μάρθαν καὶ Μαρίαν, ἵνα παραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ τῆ ἀδελφῆ αὐτῶν. ἡ ἓν Μάρθα, ὡς ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἰησῆς ἔρχεται, ὑπλώτησεν αὐτῷ. Μαρία δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο.

Ἐξήγ. Ἐπιταύτῆ ἀνέμεινεν ὁ Κύριος νὰ γνὴ ὁ Λάζαρος τεσσάρων ἡμερῶν, κὴ τότε ἦλθε, διὰ νὰ μλὼ ἔχῃ καμμίαν συκοφαντίαν τὸ θαῦμα ἀπὸ κανένα μέρος. τίνος δὲ ἕνεκεν προσέθηκεν ὁ Εὐαγγελισὴς, ὅτι δεκαπέντε σάδια ἦτον μακρὰ ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα ἡ Βηθανία; διὰ νὰ δείξῃ ὅτι πρεπόντως, πολλοὶ ἀπὸ τὲς Ἱεροσολυμίτας ἦτον παρὸν, διότι δὲν ἦτον μακρὰ ἡ Βηθανία. ἐπαρηγορῆσαν δὲ τὰς γυναῖκας, ὄχι πῶς ἦσαν ἠγαπημένας ἀπὸ τὸν Χρισὸν, διότι ἐσυμφώνησαν, ὅτι ἐὰν τὸν ὁμολογήσῃ κανεὶς διὰ Χρισὸν νὰ γίνεται ἀποσωάγωγος, ἀλλὰ διὰ τλὼ ἀνάγκλω τῆς συμφορᾶς· ἢ ἀντρεπόμενοι αὐτὰς ὡς εὐγενικὰς, ἢ ἐκεῖνοι ὁπῆ δὲν ἦσαν πονηροὶ ἦλθαν, διὰ τῆτο καὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτὲς ἐπίσδυσαν. ἡ δὲ Μάρθα μόνη προϋπαντᾷ τὸν Χρισὸν, καὶ δὲν παραλαμβάνει τλὼ ἀδελφλώτης μαζὴ, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τῆ σωτύχῃ μυσικὰ, καὶ νὰ τῆ εἰπῇ ἐκεῖνο ὁπῆ ἔγινε· διὰ τῆτο ἐπειδὴ εἰς ἀγαθὰς ἐλπίδας τλὼ ἤφερε, τότε πηγαίνει καὶ καλεῖ τλὼ ἀδελφλώ· προτήτερα δὲ, δὲν εἶπε τίποτες πρὸς τλὼ Μαρίαν, διὰ νὰ μλὼ τὸ μάθεν ἐκεῖνοι ὁπῆ ἦσαν ἐκεῖ. διότι ἂν ἤθελε τὸ ἀκέσῃ ἡ Μαρία, ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησῆς, ἤθελε σηκωθῆ νὰ πηγαίνῃ νὰ τὸν προϋπαντήσῃ καὶ ἤθελαν τλὼ ἀκολεθήσῃ καὶ οἱ Ἑβραῖοι ὁπῆ ἦσαν ἐκεῖ, εἰς τὲς ὁποίες δὲν ἤθελεν ἡ Μάρθα νὰ γνωρισθῆ πῶς ἦλθεν ὁ Ἰησῆς.

Κείμ. Εἶπεν ἓν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησῆν· Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, ὁ ἀδελφός με ἐκ ἂν ἐτεθνήκει. ἀλλὰ καὶ νῦ οἶδα, ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν Θεὸν, δώσει σοι ὁ Θεός. λέγει αὐτῆ ὁ Ἰησῆς· ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σε. λέγει αὐτῷ Μάρθα· οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῆ ἀναστάσει ἐν τῆ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. εἶπεν ἓν αὐτῆ ὁ Ἰησῆς· ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις κὴ ἡ ζωή. ὁ πισδών εἰς ἐμὲ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται. κὴ πᾶς ὁ ζῶν, κὴ πισδών εἰς ἐμὲ, ὲ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. πισδεις τῆτο; λέγει αὐτῷ· ναὶ Κύριε· ἐγὼ πεπίσδυκα, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χρισὸς ὁ Υἱὸς τῆ Θεῆ ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. καὶ ταῦτα εἰπῆσα, ἀπῆλθε, καὶ ἐφώνησε Μαρίαν τλὼ ἀδελφλὼ αὐτῆς λάθρα, εἰπῆσα· ὁ διδάσκαλος πάρεσι, κὴ φωνεῖσε.

Ἐξήγ. Πίσιν εἶχεν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Χρισὸν, ἀμὴ ὄχι ὅσλω ἔπρεπε· διὰ τῆτο καὶ λέγει· Κύριε, ἐὰν ἦσεν ἐδῶ, δὲν ἤθελεν ἀποθάνῃ ὁ ἀδελφός με. τῆτο δὲ βέβαια τὸ εἶπεν, ἐπειδὴ δὲν ἐπίσδυεν ὅτι ἂν καὶ μακρὰ ἔλειπεν, ἐδύνετον ἂν ἤθελε νὰ ἀποδιώξῃ τὸν θάνατον τῆ ἀδελφῆ αὐτῆς. καὶ ἀκόμι καὶ ἀπὸ τὰ λοιπὰ, μεγαλήτερλω ἀποδείχνει τλὼ ἀθένειαν τῆς πίσεως· διότι λέγει, ὅσα ζητήσεις ἀπὸ τὸν Θεὸν, θέλει σῆ τὰ δώσει. βλέπεις ὅτι ὡς κανένα ἀνάρετον ἄνθρωπον, καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν ἠγαπημένον τὸν ἐνόμιζε; διότι δὲν εἶπεν ὅτι ὅσα ἂν θελήσῃς κάμνεις, ἀλλὰ ὅσα ἂν ζητήσῃς θέλει σῆ δώσει. αὐτὸς δὲ ἀνατρέπων τλὼ τοιαύτλω αὐτῆς ὑπόνοιαν, λέγει τῆς· ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σε· διότι δὲν τῆς εἶπε ναὶ, νὰ ζητήσω τῆ Θεῆ, καὶ νὰ μῆ δώσῃ, ἐδὲ σωέβραμεν εἰς τὸν λόγον αὐτῆς, ἀλλὰ τλὼ μέσλω λέξιν ἐχρειάθη· πλὼ διὰ τὰ ἐπίλοιπα, ἐφανέρωσε περισότερον τλὼ αὐθεντείαν, καὶ τλὼ ἐξεσίαν αὐτῆ, λέγωντας· ἐγὼ εἰμὶ ἡ ἀνάστασις, καὶ ἡ ζωή· διότι ἐπειδὴ ἀκόμι ἀπισῆσεν ἡ γυναῖκα, καὶ δὲν ἐγνώρισεν, ἐδὲ τὸ, ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σε, ἀλλὰ ἐν τῆ ἐσχάτῃ, ἤγεν εἰς τλὼ δδτέραν παρεσίαν λογιάζει ὅτι νὰ ἀναστηθῆ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς· διότι ἤξδρε πῶς εἰς τὸ τέλος τῆ κόσμε θέλεν ἀναστηθῆ πάντες, ἔσωντας νὰ τὸ ἤκεεν μὲν καὶ ἀπὸ τὰς γραφὰς, μάλισα δὲ καὶ ἀπὸ τὰς συχνὰς ὁμιλίας ὁπῆ ἔκαμνεν ὁ Χρισὸς περὶ τῆς ἀναστάσεως. ἐπειδὴ λοιπὸν ἀκόμι ἡ γυνὴ, ὡς γυνὴ ἦτον, τλὼ ἀνισᾷ ὁ Χρισὸς, καὶ ἀναστάινει τλὼ πίσιν αὐτῆς, ὡσὰν ὁπῆ ἦτον νενεκρωμένη, καὶ λέγει τῆς φανερώτερον· ἐσὺ μὲν λέγεις, ὅτι ὅσα ἂν ζητήσω ἀπὸ τὸν Θεὸν θέλει μῆ δώσει, ἐγὼ δὲ σῆ λέγω ἔτζι φανερὰ, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ, εἰς τόσον ὅτι δὲν περικλείεται εἰς τόπον ἡ δυάμις με, ἀλλὰ καὶ πα-

παρών, καὶ ἀπών, ἦγεν καὶ ἐδὼ ὑρισκόμενος, καὶ μακρὰ ἀπολιπόμενος, δύναμαι νὰ δώσω τὴν ὑγιείαν· διότι ἐγὼ εἶμαι ὅπου δίδω ὅλα τὰ ἀγαθὰ, καὶ ὄχι πῶς νὰ μὴ τὰ δίδῃ ἄλλος, ἀλλὰ ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ, καὶ δύναμαι καὶ νὰ ἀναστάνω, καὶ νὰ ζωοποιῶ· καὶ ὅποιος πιστεύει εἰς ἐμένα, ἐὰν καὶ ἀποθάνῃ τοῦτον τὸν φυσικὸν θανάτον, θέλει ζήσει· καὶ κάθε ἕνας ὅπου νὰ ζῇ, καὶ νὰ πιστεύῃ εἰς ἐμένα, δὲν θέλει ἀποθάνει τὸν ψυχικὸν θάνατον· εἰς τόσον ὅτι μὴ λυπᾶσαι, διότι ἐὰν καὶ ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός σου, θέλει ζήσει. καὶ τί λέγω περὶ τοῦ ἀδελφοῦ σου; ἐδὲ ἐσεῖς ἐὰν πιστεύετε εἰς ἐμένα, δὲν θέλετε ἀποθάνῃ, ἀλλὰ θέλετε γλυτώσει ἀπὸ τὸν χειρότερον θάνατον, τὸν ψυχικὸν λέγω· ἐκεῖνος δὲ ὅπου σᾶς γλυτώσει ἀπὸ τὸν μεγαλήτερον, πόσῳ μᾶλλον ἀπὸ τὸν ἀχαμνότερον τὸν σωματικὸν, θέλει γλυτώσει τὸν ἀποθαμμένον ἀδελφόν σου; ἐρωτᾶ δὲ τὴν γυναῖκα, ἐὰν πιστεύῃ, ἐκείνη δὲ ἀγκαλὰ καὶ ἤκουσε τοσαῦτα, ὅμως δὲν ἐκατάλαβε τί τῆς εἶπεν ὁ Κύριος. λογιάζω δὲ ὅτι ἀπὸ τὴν πολλὴν λύπην, ὅτι νὰ ἔχασε καὶ τὸν νοῦν της· διότι ἄλλο τὴν ἐρώτησεν ὁ Κύριος, καὶ ἄλλο ἀποκρίνεται αὐτή· διότι ὁ μὲν Κύριος τὴν ἐρώτησεν, ἂν πιστεύῃ ὅτι αὐτὸς εἶναι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ, καὶ ὅτι ὅποιος πιστεύσει εἰς αὐτὸν, δὲν ἀποθάνει εἰς τὸν αἰῶνα· εἴτε τὸν ψυχικὸν θανάτον θέλεις νοήσει, εἴτε τὸν σωματικόν· διότι καὶ ὄντως κατὰ ἀλήθειαν, οἱ πιστοὶ, διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως, δὲν λέγονται ὅτι ἀποθνήσκειν. ἐκείνη δὲ τί ἀποκρίνεται; ἐγὼ πεπίστευκα λέγει, ὅτι ἐσὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. καὶ καλῶς μὲν ἐμαρτύρησε, καὶ ἀληθῶς, ὅμως δὲν ἔκαμε τὴν ἀπόκρισιν παρομοίαν, μὲ τὴν ἐρώτησιν· πλὴν διὰ τῆς ὥρας κερδαίνει τὴν κατάπαυσιν τῆς λύπης, καὶ τοῦ πολλοῦ κλαυθμοῦ. κρυφίως δὲ καλεῖ τὴν ἀδελφήν της, καὶ τοῦτο τὸ κάμνει φρόνημα κατὰ πολλὰ, διὰ τοὺς Ἑβραίους ὅπου ὑρίσκονταν ἐκεῖ· διότι ἂν ἤθελαν τὸ ἐγνωρίσει ἐκεῖνοι, ὅτι πηγαίνει νὰ προϋπαντήσῃ τὸν Χριστὸν, ἤθελαν φύγῃ ὅλοι, καὶ ἔτζι ἤθελε μείνῃ τὸ θαῦμα ἀμαρτύρητον· τώρα δὲ διὰ διὰ νὰ θαρρύνουν ὅτι ἡ Μαρία πηγαίνει εἰς τὸν τάφον διὰ νὰ κλαύσῃ, διὰ τοῦτο τὴν ἀκολούθησαν, καὶ ἐξ ἀνάγκης εἶδαν καὶ τὸ θαῦμα, καὶ ἔγιναν μάρτυρες. πῶς δὲ ἡ Μάρθα λέγει πρὸς τὴν Μαρίαν ὅτι σὲ κράζει ὁ διδάσκαλος, ὅπου ὁ Εὐαγγελιστὴς δὲν τὸ εἶπε καθόλου ὅτι τὴν ἔκραξεν ὁ Κύριος; εἴτε λοιπὸν ἀπόκρυφα ἐπαρήγγειλεν ὁ Κύριος τῆς Μάρθας νὰ κράξῃ τὴν ἀδελφήν της, ἢ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Χριστοῦ νομίσασα πῶς εἶναι ἀντὶ φωνῆς, λέγει, ὅτι κράζεισε ὁ διδάσκαλος· διότι πῶς δὲν ἤθελεν εἶδαι χρεωστέμενον, ἐπειδὴ ἦλθεν ὁ Χριστὸς, νὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὴ πρὸς αὐτόν. τὸν ἐρχομὸν λοιπὸν τοῦ Κυρίου ζητοῦσα ἡ Μάρθα νὰ ἔλθῃ ἡ Μαρία ἐξ ἀνάγκης νὰ τὸν προϋπαντήσῃ, τὸν λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς φώνημα· διότι λέγει, ὁ διδάσκαλος πάρεσιν, ἦγεν ἦλθε, καὶ σὲ κράζει. αὐτὸ τοῦτο ὅπου ἦλθε, λογίζεται ὅτι σὲ κράζει. διότι ἀδιώατον εἶναι ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἦλθε, νὰ μὴ σὺ καὶ ἐσὺ νὰ τὸν προϋπαντήσῃς.

Κείμ. Ἐκείνη ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται ταχὺ, καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν. ἔπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν ἐν τῷ τόπῳ, ὅπου ὑπήντησεν αὐτὸν ἡ Μάρθα. οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ παραμυθούμενοι αὐτὴν, ἰδόντες τὴν Μαρίαν ὅτι ταχέως ἀνέστη, καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ, λέγοντες· ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. ἡ οὖν Μαρία ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν ὁ Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτὸν, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, λέγουσα αὐτῷ· Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός.

Ἐξήγ. Μόνον ὅτι ἤκουσεν ὅτι ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, δὲν ἀργοπόρησε πλέον ἡ Μαρία, ἀλλὰ παρευθὺς ἐσηκώθη, καὶ ἦλθε πρὸς αὐτόν· ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶναι φανερὸν, ὅτι δὲν ἤθελε τὴν προλάβῃ ἡ Μάρθα ἐδὲ προτήτερα, ἂν ἤθελεν ἀπεικάσῃ ὅτι ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκόμι δὲν ἦλθεν εἰς τὴν χώραν, διότι ἐπεριπάτει ἀργότερα, διὰ νὰ μὴν λογιωθῇ ὅτι βιάζεται νὰ δείξῃ τὸ θαῦμα, ἀλλὰ νὰ φανῇ πῶς παρακαλεῖται ἀπ' ἐκείνας νὰ τὸ κάμῃ τοῦτο. καὶ ἐπειδὴ τὸ θαῦμα ὅπου ἔμελλε νὰ γένῃ, ἦτον μέγα, καὶ τόσον ὅτι δὲν ἔγινε πολλάκις τοιοῦτον, διὰ τοῦτο καὶ οἰκονομεῖ, νὰ γένουν πολλοὶ μάρτυρες τοῦ θαύματος, διότι ἔμελλαν νὰ ὠφεληθοῦν πολλοὶ· διότι λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ὅπου ἦσαν εἰς τὸ σπῆτι μετ' αὐτῆς, τὴν ἀκολούθησαν. θερμότερον δὲ ἡ Μαρία, ἀπὸ τὴν ἀδελφήν της τὴν Μάρθα, προσῆλθεν εἰς τὸν Χριστὸν· διότι ὡς τὸν εἶδε λέγει, ἔπεσεν εἰς τὰ ποδάρια του, καὶ δὲν ἐντράπη, ἔτε ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ἐδὲ ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν της ὑποψίαν καθόλου, ὅτι ἐξάπαντος θέλει εἶδαι τινὲς ὅπου ἐχθρεύονται τὸν Ἰησοῦν· ἀλλὰ ἐξέβαλε πάντα σκοπὸν ἀνθρώπινον, καὶ παρόντος τοῦ διδασκάλου, ἔκλινεν ὅλως δι' ὅλα πρὸς τὴν τιμὴν ἐκείνου, καὶ λέγει· Κύριε, ἐὰν ἦσαν ἐδῶ, δὲν ἤθελεν ἀποθάνῃ ὁ ἀδελφός μου. ἡ δὲ Μάρθα ἐδὲν τοιοῦτον ἔκαμεν, διότι ἔτε προσπίπτει· καὶ τοῦ Χριστοῦ τάζοντος πρὸς αὐτὴν τὰ καλλιώτερα, ἐκείνη μένει ἀπιστοῦσα. ἀγκαλὰ φαίνεται καὶ ἡ Μαρία πῶς νὰ μὴν εἶναι τελεία ἡ πίστις αὐτῆς, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ὅτι ἂν ἦσαν ἐδῶ, δὲν ἤθελεν ἀποθάνῃ ὁ ἀδελφός μου· ὅμως δὲν εἶπε τίποτε πρὸς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς,

ὡσὰν

ὡσὰν πῶς εἶπε πρὸς τὴν ἀδελφήντης, διὰ νὰ εἶναι ὄχλος πολὺς, καὶ δὲν ἦτον καιρὸς τῶν τοιάτων λόγων, μάλιστα δὲ συγκαταβαίνει, καὶ ξεγυμνώνει τὴν ἀνθρωπάτητα, καὶ δείχνει τὰ τῆς φύσεως αὐτῆς γνωρίσματα· διότι ἄκουε τὶ λέγει ὁ Εὐαγγελιστής.

Κείμ. Ἰησῦς ἓν ὡς εἶδεν αὐτὶὼ κλαίουσαν, καὶ τὲς συνελθόντας αὐτῆ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι, καὶ ἐτάραξεν αὐτὸν, καὶ εἶπε· ποῦ τεθείκατε αὐτὸν; λέγουσιν αὐτῷ· Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησῦς. ἔλεγον ὧν οἱ Ἰουδαῖοι· ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτὸν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· οὐκ ἠδύνατο οὗτος ὁ ἀνοίξας τὲς ὀφθαλμὲς τοῦ τυφλοῦ, ποιῆσαι, ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ;

Ἐξήγ. Ἡμὲν φύσις ἡ ἀνθρωπίνη, βλέπουσα τὶὼ Μαρίαν πῶς ἔκλαιεν, καὶ τὲς Ἑβραίους ὁποῦ ἦλθαν μαζήτης, ἐσυνοχωρεῖτον καὶ ἐκινεῖτον εἰς δάκρυα. ὁ δὲ Κύριος ἐμβριμᾶται, τουτέστιν ἐπιτιμᾶ τὸ πάθος τῆς λύπης διὰ τοῦ πνεύματος, καὶ κρατεῖ τὶὼ σύγχυσιν τῶν δακρύων, καὶ τὶὼ λύπω, καὶ ἔτζι ἐρωτᾶ, εἰς τόσον ὅτι νὰ μὴ γένῃ μετὰ κλαυθμοῦ ἡ ἐρώτησις, ἐπειδὴ ἐλυπήθη. διότι ἄνθρωπος ἦτον ἀληθῶς, καὶ διὰ νὰ πιστώσῃ τὶὼ ἀνθρώπινον φύσιν, τὶὼ ἄφησε νὰ κάμῃ τὸ ἐδικόντης, ἔπειτα κτυπᾶ τὶὼ σάρκα, καὶ τὶὼ ἐπιτιμᾶ, μὲ τὶὼ δυάμιν τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἡ σάρκα λοιπὸν μὴ ὑποφέρουσα τὶὼ ἐπιτίμησιν ταράσσεται, καὶ τρέμει, καὶ περικρατεῖ τῆς λύπης. ταῦτα δὲ πάντα ἀφίνει ὁ Κύριος νὰ τὰ πάθῃ ἡ φύσις, ἕνα μὲν διὰ νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ἀληθῶς ἦτον ἄνθρωπος, καὶ ὄχι κατὰ φαντασίαν· ἄλλο δὲ, καὶ διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ τὲς ὁρὲς τῆς φύσεως, βάνοντας μέτρα τῆς λύπης, καὶ τῆς ἀλυπίας· διότι καὶ τὸ ἀσυμπαθὲς, καὶ ἄδακρυ, εἶναι τῶν θηρίων· καὶ τὸ πολύδακρυ, καὶ φιλόθρηνον, καὶ πολύλυπον, εἶναι τῶν γυναικῶν. ἐπειδὴ λοιπὸν κεκοινώνηκεν ἡμῖν σαρκὸς καὶ αἵματος, μετέχει καὶ τῶν ἀνθρωπίνων καὶ φυσικῶν, καὶ μᾶς δείχνει τὰ μέτρα τέτων. ἐρωτᾶ δὲ ποῦ τεθείκατε, οὐχὶ πῶς δὲν ἤξευρε, διότι πῶς δὲν ἤθελεν ἠξεύρει αὐτὸς ὁποῦ καὶ μακρόθεν εὑρισκόμενος, ἠξεύρε τὸν θάνατον τοῦ Λαζάρε; ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν λογιαθῇ ὅτι ἀπεδάζει νὰ δείξῃ τὸ θαῦμα, διὰ τοῦτο θέλει νὰ τὰ μανθάνῃ πάντα ἀπ' ἐκείνες, καὶ παρακαλέμενος νὰ κάμῃ τὸ θαῦμα, διὰ νὰ ἀγάλῃ ἀπὸ πᾶσαν ὑποψίαν τὸ θαῦμα. καὶ ἐπειδὴ ἀκόμι δὲν ἐφάνετον καινένα σημάδι τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρε, ἐδὲ τὸ ἐθαρρῆσαν ὅτι διὰ τοῦτο ἔρχεται, διὰ νὰ τὸν ἀναστήσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν κλαύσῃ, λέγεντε· Κύριε, ἔρχου, καὶ ἴδε. οἱ δὲ πονηροὶ Ἰουδαῖοι, δὲν ἀφήνεν πάλιν τὰς πονηρίας αὐτῶν, καὶ μὲ τοῦτο ὅλον ὁποῦ ἔβλεπαν τοιαύτιω συμφορὰν ὀμπρῶς εἰς τὰ μάτιάτες· ἀλλὰ τὶ λέγεσι; δὲν ἐδώσετον ἐτοῦτος ὁποῦ ἄνοιξε τὰ μάτια τοῦ τυφλοῦ, νὰ κάμῃ νὰ μὴν ἀποθάνῃ καὶ τοῦτος; ταῦτα δὲ λέγουσι, διαβάλλοντες τὸ θαῦμα ὁποῦ ἔκαμεν εἰς τὸν τυφλὸν· διότι ὅσον ἔπρεπε νὰ θαυμάζεν εἰς τὸ θαῦμα ἐκεῖνο, αὐτοὶ ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦτε, διαβάλλουσι καὶ ἐκεῖνο ὡσὰν νὰ μὴν ἔγινε, καὶ προκαταλαμβάνουσι μὲ ταῖς κατηγορίαις, καὶ δὲν ἀναμένεν τὸ τέλος τοῦ πράγματος. ἔτζι ἦσαν διεφθαρμένοι εἰς ταῖς γνώμαις ἀπὸ τὸν φθόνον τες. Ἰωαννη. θ.

Κείμ. Ὁ Ἰησῦς ἓν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ, ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον. ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. λέγει ὁ Ἰησῦς· ἄρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ, ἡ ἀδελφὴ τοῦ τεθνηκότος Μάρθα· Κύριε, ἤδη ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησῦς· οὐκ εἶπόν σοι, ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς, ὄψει τὶὼ δόξαν τοῦ Θεοῦ; ἦραν οὖν τὸν λίθον, οὗ ἦν ὁ τεθνηκὼς κείμενος. ὁ δὲ Ἰησῦς ἦρε τὲς ὀφθαλμὲς ἄνω, καὶ εἶπε· Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς με, ἐγὼ δὲ ἤδειν ὅτι πάντοτε μοῦ ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα, εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν, ὅτι σύ με ἀπέστειλας.

Ἐξήγ. Τίνος ἕνεκεν χρέφει ὁ Εὐαγγελιστὴς ἄνω καὶ κάτω, τὸ ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησῦς, καὶ ὅτι ἐνεβριμᾶτο, ἤγεν ἐπιτιμᾶσε τὸ πάθος τῆς λύπης; διὰ νὰ μάθωμεν ἡμεῖς, ὅτι ἀληθῶς ἐνεδύθη τὶὼ ἐδικιόμας φύσιν· διότι ἐπειδὴ ἀπὸ ὅλες τὲς Εὐαγγελιστὰς, αὐτὸς ὑψηλότερα λέγει περὶ τοῦ Κυρίε, καὶ μεγάλα τινὰ θεολογεῖ, διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὰ σωματικὰ λέγει τὰ πλέον ταπεινότερα· διὰ τοῦτο, καὶ εἰς τὸ κλαύσιμον λέγει, ὅτι κατὰ πολλὰ εἶχε τὸ ἀνθρώπινον, δείχνοντας ἀπὸ τοῦτο, τῆς σαρκὸς τὶὼ ἀλήθειαν· διὰ νὰ μάθῃς ἐσὺ, ὅτι ἂν καὶ Θεὸς ἦτον, ἀλλὰ ἦτον καὶ ἄνθρωπος. διότι καθὼς καὶ ὁ Λαζὰς, ἀπὸ τῆς ἀγωνίας, καὶ τοῦ θρόμβε, ἤγεν ἀπὸ τὸν φόβον, καὶ τὸ αἷμα, καὶ ἀπὸ τὸν ἱδρῶτα, ἔτζι καὶ τοῦτος ἀπὸ τὸ κλαύσιμον πιστεύομεν ὅτι ἐφόρεσε σάρκα ἀληθῶς. τίνος ἕνεκεν δὲ, δὲν ἔκαμε νὰ ἀναστηθῇ ὁ Λάζαρος, ὄντος τοῦ λίθε ἐπάνω τοῦ μνήματος, ἀμὴ λέγει σηκώσετε τὸν λίθον; διότι αὐτὸς ὁποῦ ἐκίνησε σῶμα νεκρὸν, καὶ σαπημένον μὲ τὶὼ φωνὶὼ, καὶ ψυχώσας αὐτὸ, πολλῷ μᾶλλον ἤθελε δυνηθῇ νὰ κινήσῃ τὸν λίθον μὲ τὶὼ φωνὶὼ; σηκώσετε δὲ λέγει τὸν λίθον, διὰ νὰ τὲς κάμῃ μάρτυρας τοῦ θαύματος, διὰ νὰ μὴ λέγεν καὶ διὰ τὸν Λάζαρον πάλιν, καθὼς καὶ διὰ τὸν τυφλὸν, ὅτι ἔτος εἶναι, ὅτι δὲν εἶναι τοῦτος· διότι τὸ νὰ ἐλθῇ εἰς τὸν Λευ. κβ.

τόπον, καὶ τὸ νὰ σηκώσῃ τὸν λίθον μὲ τὰ χέρια αὐτῶν, ἀρκετὰ ἦσαν νὰ ἀποστομώσῃ τὲς ἀγνώμονας, ἔχοντας νὰ γένῃ μάρτυρες τῆ θαύματος. τὸ δὲ ἤδη ὄζει, τεταρταῖος γὰρ ἐστὶν, ἤγεν ὀχεδὸν βρομεῖ, ὅτι τέσσαρας ἡμέρας ἔχει ἀποθαμμένος· τῆτο τὸ εἶπεν ἡ Μάρθα, διὰ νὰ μὴ πιστεύσῃ· διότι νόμιζεν ὅτι ἀδιώατον εἶναι νὰ ἀνασηθῇ ὁ ἀδελφόστης διὰ τὸ μῆκος τῶν ἡμερῶν. ἔτζι βρίσκετον ἀκόμι εἰς ἀπιστίαν. ὁ δὲ Χριστὸς ἀθυμίζοντάστης ἐκεῖνα ὁπῆ τῆς εἶπε προτήτερα, ἢ ὡραμάει ὀνειδίζοντάστιω, πῶς τὰ ἀλησμόνησε, λέγεητης· δὲν σῆ εἶπα ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς, θέλεις ἰδῇ τὴν δόξαν τῆ Θεῆ; τοῖς μὲν μαθηταῖς ἔλεγεν, ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τῆ Θεῆ, διὰ τῆτο ἀπέθανεν ὁ Λάζαρος· τῇ δὲ Μάρθᾳ λέγει, θέλεις ἰδῇ τὴν δόξαν τῆ Θεῆ, περὶ τῆ Πατρὸς λέγων· διότι ἡ ὀλιγοπιστία ἐκείνων ὁπῆ ἤκεαν, εἶναι αἰτία νὰ λέγῃ πότε ἔτζι, πότε ἄλλεως. διότι ἐπειδὴ ἐπαράξεκαν ἐκεῖ οἱ Ἑβραῖοι, δὲν ἦτον πρέπον νὰ εἰπῇ ὁ Κύριος, ὅτι θέλεις ἰδῇ τὴν δόξαν τῆ Υἱῆ τῆ Θεῆ, διότι ἤθελε λογιαθῇ πῶς ὑπερηφανεύεται· ἀμὴ ἔχοντας νὰ εἰπῇ περὶ τῆ Πατρὸς, ἔκαμε τὸν λόγον ὄπαραύδεκτον, καὶ ταπεινότερον. Διατὶ δὲ εὔχεται, μᾶλλον δὲ χῆμα ὄχῆς ἀνέλαβε; ἄκεσον αὐτῆ λέγοντος· διότι λέγει, διὰ τὸν περιεζῶτα ὄχλον εἶπον, διὰ νὰ πιστεύσῃ ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλας. τῆτο δὲ ὁπῆ λέγει, εἶναι τοιῆτον· διὰ νὰ μὴν μὲ νοήσῃ ἀντίθεον, διὰ νὰ μὴ με λέγῃ ὅτι δὲν εἶμαι ἀπὸ Θεῆ, διὰ νὰ δείξω ὅτι κατὰ τὴν ἐδικιώσε γνώμην εἶναι τὸ ἔργον ὁπῆ γίνεται. καὶ ὅτι τῆτο εἶναι, καὶ ὄχι διὰ ἄλλην χρείαν, ἀλλὰ διὰ τὲς περιεζῶτας φαίνεται πῶς προσεύχεται, βλέπε τὴν ὄχλιὼ· ὄχαριστῶσι, ὅτι ἤκεσάς με. τὶς δὲ ἤυξατο
Λεκ. δ. ποτὲ ἔτως; διότι πρὶν νὰ εἰπῇ ἄλλο τίποτε, λέγει, ὅτι ἤκεσάς με· εἰς τόσον ὅτι δὲν εἶναι
Ματθ. η. ὄχὴ τῆτο, ἀλλὰ χῆμα ὄχῆς, καὶ παράδειγμα μόνον. ὅτι δὲ, δὲν χρειάζεται ὄχλιὼ,
Λεκ. ε. φανερὸν εἶναι ἀπ' ἐκεῖνα ὁπῆ ἔκαμνε πολλὰ χωρὶς ὄχῆς· σοὶ λέγω, δαιμόνιον ἔξελθε ἐξ αὐ-
Μαρκ. δ. τῆ· καὶ θέλω καθαρίσθητι· καὶ ἀφαίνονται αἱ ἁμαρτίαισε, τὸ ὁποῖον εἶναι μεγαλήτερον ἀπὸ ὅλα· καὶ τῇ θαλάσσῃ σιώπα, πεφίμωσο. διὰ νὰ πιστεύσῃ λοιπὸν οἱ παρεζῶτες, ὅτι ἀπὸ τὸν Πατέρα ἦλθε, καὶ δὲν εἶναι ἀντίθεος, διὰ τῆτο εὔχεται· διότι ἐὰν ταῦτα πάντα ἔκαμνε, καὶ ἔδειχνε τὴν ὄγνωμοσύνην ὁπῆ εἶχε πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ πάλιν ἔλεγον ὅτι δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν Θεὸν· ἐὰν δὲν ἔκαμνε κανένα τοιῆτον, τὶ δὲν ἤθελαν εἰπῇ;

Κείμ. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασε· Λάζαρε δεῦρο ἔξω. καὶ ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς, δεδεμένος τὰς χεῖρας καὶ τὲς πόδας κηρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτῆ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησῆς· λύσατε αὐτὸν, καὶ ἄφετε ὑπάγειν· πολλοὶ ὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαρίαν, καὶ θεασάμενοι ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησῆς, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἀπῆλθον πρὸς τὲς Φαρισαίες, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησῆς.

Ἐξήγ. Εὐχαριστήσας τὸν Πατέρα ὁ Κύριος μᾶλλον, ἢ ὄξάμενος· διότι καθὼς εἴπαμεν, δὲν ἐχρειάζετον ὄχλιὼ, καὶ τὴν ἐκ ταύτης βοήθειαν, ὡς ἰσοδιώαμος τῷ Πατρὶ, κράζει φωνῇ μεγάλῃ, αὐθεντικῇ καὶ δεσποτικῇ· διότι δὲν εἶπεν, ἐν ὀνόματι τῆ Πατρός με Λάζαρε δεῦρο ἔξω, ἐδὲ ἀνάσησον αὐτὸν Πάτερ, ἀλλὰ καθὼς εἴπαμεν αὐθεντικῶς ἔκραξε, φράσωντας τὰ σώματα ἐκείνων ὁπῆ τὸν λέγεν μικρότερον ἀπὸ τὸν Πατέρα· διότι τὶ ἄλλο ἴσον τῆς φωνῆς ταύτης, καὶ τῆς ἐξεσίας ἤθελε γείῃ, ὅτι ὡς πρὸς ζῶντα διαλεγόμενος, πρὸς
Ἰωάνν. ε. τὸν ἀποθαμμένον λέγει, Λάζαρε δεῦρο ἔξω; εἰς ἔργον δὲ ἐξέβη καὶ τώρα, τὸ ἔρχεται ὥρα, ὅτε οἱ νεκροὶ τῆς φωνῆς τῆ Υἱῆ τῆ Θεῆ ἀκέσονται, καὶ οἱ ἀκέσαντες ζήσονται· διότι διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τινὰς, ὅτι ἀπὸ ἄλλον ἔλαβε τὴν ἐνέργειαν, προλέγει τῆτο ὁπῆ ἔμελλε νά τὸ δείξῃ
Ματθ. κδ. μὲ τὸ ἔργον, ἠμεγάλη φωνὴ λοιπὸν τῆ Σωτῆρος ὁπῆ ἀνέσησε τὸν Λάζαρον, εἶναι σύμβολον τῆς
β. πρὸς Κορ. ιε. μεγάλης σάλπιγγος ὁπῆ μέλλει νὰ σαλπίσῃ εἰς τὴν κοινὴν ἀνάσασιν. μέγα δὲ ἔκραξεν ὁ
α. πρὸς Θες. δ. Κύριος διὰ τῆτο, διὰ νὰ φράξῃ τὰ σώματα τῶν ἑλλήνων ὁπῆ μυθεύονται ὅτι εἰς τὸ μνῆμα
α. πρὸς Κορ. ε. εἶναι ἡ ψυχὴ· διότι ἔχοντας νὰ εἶναι μακρὰ, τὴν προσκαλεῖται διὰ τῆς φωνῆς. ὥσπερ δὲ ἡμερινὴ αὐτὴ ἀνάσασις, ἔγινε παρεθὺς, ἔτζι καὶ ἡ καθολικὴ παρεθὺς, ὅσον νὰ ἀνοίξῃ ἡ σφαλίσῃ μάτι ἀνθρώπε γίνεται. ἐξῆλθε δὲ λέγει ὁ ἀποθαμμένος δεδεμένος χεῖρας καὶ πόδας. δὲν ἐφαίνετον δὲ τόσον παραύδοξον, τὸ νὰ ἀνασηθῇ, ὅσον ἐφαίνετον νὰ εὔγῃ δεμένος, καὶ ἀληθινὰ μέγα θαῦμα ἦτον, τὸ νὰ κινῆται δεμένος. προσάσει δὲ νὰ τὸν λύσῃ, διὰ νὰ πηγαίνῃ σιμάτε νὰ τὸν πιάσῃ. νὰ ἰδῇς ὅτι αὐτὸς ἐκεῖνος εἶναι. νὰ πηγαίνῃ δὲ εἶπε, διὰ τὸ ἀκινόδοξον· διότι δὲν τὸν φέρνει σιμάτε, ἐδὲ τὸν προσάσει νὰ τῆ ἀκολυθῇ, διὰ νὰ φαίνεται. καὶ ὡς ἔγινε τὸ θαῦμα, μερικοὶ μὲν ἀπ' ἐκείνες ὁπῆ τὸ εἶδαν, ἐπίστευσαν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπῆγαν καὶ τὸ εἶπαν πρὸς τὲς Φαρισαίες, ὡραμάει κατηγορῆντεστον πῶς ἐτόλμησε καὶ ἔκαμε πρᾶγμα παράνομον, ἔχοντας νὰ προσάξῃ νὰ ξαναχώσῃ τὸν ἀποθαμμένον καὶ θαμμένον.

Ματθ. κζ'. Κείμ. Συνήγαγον ὖν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον· τί ποιῆμεν, ὅτι ἔτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ; ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν ἔτως,

πάν-

πάντες πισεύσωσιν εἰς αὐτόν· καὶ ἐλεύσονται οἱ Ρωμαῖοι, καὶ ἀρεῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον, καὶ τὸ ἔθνος.

Εξήγ. Ὅσον ἔπρεπε νὰ ἐκπλήτωνται, καὶ νὰ θαυμάζωνται οἱ Φαρισαῖοι εἰς αὐτὸν ὁπὲ ἔκαμνε τοιαῦτα θαύματα, τόσον περισότερον βελεύονται νὰ τὸν θανατώσουν, τὸ ὁποῖον ἦτον μεγάλης ἀγνωσίας, ὅτι ἐκεῖνον ὁπὲ ἐνικᾶσε τὸν θάνατον εἰς τὰ σώματα τῶν ἄλλων ἐνόμιζαν νὰ τὸν θανατώσουν, διὰ νὰ σκεπάσουν τὴν δόξαντε· καὶ ὕσερα ἀπὸ τόσα θαύματα, ἄνθρωπον ψιλὸν τὸν ἐνόμιζαν, λέγοντες· τί κάμνωμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔτος πολλὰ θαύματα κάμνει; καὶ τί ἔγκλημα εἶναι τᾶτο, ἐὰν κάμνῃ θαύματα; πρέπει νὰ τὸν πισεύσετε, καὶ νὰ τὸν προσκυνήσετε, καὶ νὰ μὴ τὸν νομίζετε πλέον ἄνθρωπον ψιλόν. βλέπε δὲ τὴν κακίαν τῶν Φαρισαίων, θέλοντες νὰ παρακινήσουν τὸν λαὸν ἐναντίον τᾶ Χριτᾶ, δὲν ἐγάνουν λόγον πῶς μέλλει νὰ κινδυνεύσῃ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων, καὶ νὰ ἀπωλεθῇ ἀπὸ τὲς Ρωμαίους, ἐπὶ ὑποψίᾳ τυραννίδος, πῶς θέλει νὰ γένῃ τάχατες, βασιλεὺς ὁ Χριτός· διότι λέγουν, ἐὰν τὸν ἀφήσωμεν, θέλει σύρει πολὺν ὄχλον κατόπιτε, ἀπὸ τὰ θαύματα ὁπὲ κάμνει, καὶ λοιπὸν θέλουν λογιάσει οἱ Ρωμαῖοι εἰς ἡμᾶς ὅλους, ὅτι θέλομεν νὰ τὸν κάμωμεν βασιλέα, καὶ θέλουν πάρει τὰς πόλεις ἡμῶν, καὶ θέλουν τὰς ἀφανίσει. ταῦτα δὲ τὰ λέγουν, καθὼς εἶπα ἀπὸ τὴν πονηρίαν τες, διότι διὰ νὰ μὴ λογιαθῶν ὅτι διὰ φθόνον ἐπιβελεύονται τὸν Χριτὸν, διὰ τᾶτο φέρουσι τὸν κίνδυνον τὸν κοινὸν εἰς τὸ μέσον, διὰ νὰ παρακινήσουν τὸν λαὸν κατὰ τᾶ Χριτᾶ, ὡσὰν ὁπὲ μέλλει νὰ εἶναι αὐτοῖς αἴτιος ἀπωλείας. Νοεῖται δὲ τὸ θαῦμα τᾶτο καὶ ἀναγωγικῶς· διότι ὁ νᾶς ἡμῶν, εἶναι φίλος τᾶ Χριτᾶ· πολλάκις δὲ νικώμενος ἀπὸ τὴν ἀθένειαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, πίπτει εἰς ἁμαρτίαν, καὶ ἀποθαίνει ψυχικὸν θάνατον· ἄξιον δὲ εἶναι νὰ ἐλεηθῇ ἀπὸ τὸν Χριτὸν, διότι εἶναι φίλος τε ὁ ἀποθαμμένος· αἱ ἀδελφαὶ λοιπὸν, καὶ οἱ συγγενεῖς τᾶ ἀποθαμμένε εἶναι, ἡ σάρκα ὡς ἡ Μάρθα, διότι σωματικωτέρα καὶ ὑλικωτέρα εἶναι ἡ Μάρθα· καὶ ἡ ψυχὴ ὡς ἡ Μαρία, διότι σεμνοτέρα, καὶ ὀλαβεσέρα εἶναι αὕτη. ἂς προσέλθεν πρὸς τὸν Χριτὸν, καὶ ἂς προσπέσεν, ἔχεσαι καὶ τὲς λογισμὲς τῆς ἐξομολογήσεως ἀκολεθᾶντας αὐταῖς, καθὼς καὶ ἐκείναις τὲς Ἰουδαίες· διότι Ἰούδας ἐξομολόγησις λέγεται· καὶ ἐξάπαντος ὁ Κύριος θέλει ἔλθῃ εἰς τὸ μνῆμα, καὶ θέλει προσάξει νὰ σηκώσουν τὴν πώρωσιν ὁπὲ εἶναι ἐπάνω εἰς τὴν μνήμην, ἤγεν εἰς τὴν ἀνάθυμησιν ὡσὰν κανένας λίθος, καὶ θέλει μᾶς φέρει εἰς ἀνάθυμησιν τῶν μελόντων ἀγαθῶν καὶ κολάσεων, καὶ θέλει κράξει μεγάλῃ φωνῇ, μὲ τὸ Εὐαγγελικὸν σάλπιγγα· λάζαρε δεῦρο ἔξω τᾶ κόσμε, καὶ μὴ θάπτεσαι εἰς τὲς περισασμὲς τᾶ Κόσμε καὶ εἰς τὰ πάθη· καθὼς ἔλεγε καὶ τοῖς μαθηταῖς, ἐκ ἐτὲ ἐκ τᾶ κόσμε· καὶ πάλιν ὁ Παῦλος· καὶ ἡμεῖς ἐξερχόμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, τετέτι τᾶ κόσμε. καὶ ἔτζι θέλει ἀναζήσει τὸν ἀποθαμμένον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, τᾷ ὁποίε ἐβρόμισαν αἱ πληγαὶ τῆς κακίας· ὁ ὁποῖος διὰ τᾶτο ἦτον βρομισμένος, ὅτι ἦτον τεσάρων ἡμερῶν νεκρὸς, ἔσωντας νὰ ἀπονεκρωθῇ ἀπὸ τὰς τέσαρας ἡμερινὰς καὶ φωτεινὰς ἀρετὰς, καὶ νὰ εἶναι ἀργὸς καὶ ἀκίνητος πρὸς αὐτὰς· ὅμως ἂν ἦτον καὶ ἀκίνητος, καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὲς πόδας δεδεμένος, καὶ μὲ τὰς σειρὰς τῶν ἁμαρτιῶντε σφιγόμενος, καὶ παντάπασιν ἄπρακτος φαινόμενος, καὶ ἀκόμι καὶ τὸ πρόσωπόντε σκεπασμένον μὲ πανίον, εἰς τόσον ὅτι νὰ μὴ ἠμπορῇ νὰ βλέπῃ κανένα θεϊκὸν ἔργον, σκοτιζόμενος ἀπὸ τὸ σαρκικὸν κάλυμμα, καὶ κοντολογῆς νὰ ἐπᾶμεν πολλὰ κακῶς ὁρισκόμενος, καὶ κατὰ τὸ πρακτικὸν, τὸ ὁποῖον νοεῖται διὰ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, καὶ κατὰ τὸ θεωρητικὸν, τὸ ὁποῖον δηλᾶται διὰ τᾶ σκεπάσματος τᾶ προσώπε· ἐὰν καὶ ἔτως ἀθλίως λοιπὸν ὁρίσκεται, ὅμως θέλει ἀκέσει, λύσατε αὐτὸν οἱ ἀγαθοὶ, καὶ συεργοὶ τῆς σωτηρίας ἄγγελοι, οἱ ἱερεῖς, καὶ συγχωρήσατε τὰς ἁμαρτίας αὐτᾷ, εἰς τόσον ὅτι νὰ πηγαίνῃ, καὶ νὰ κινῆται πρὸς ἐργασίαν τᾶ καλᾶ. τινὲς δὲ Μάρθαν μὲν, νόμισαν τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων· Μαρίαν δὲ, τὴν Ἐκκλησίαν τῶν ἐθνῶν. διότι ἡμὲν συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων, τυρβάζεται, ἤγεν συγχίζεται περὶ πολλὰ, διότι πολλαὶ, καὶ δυσκολοκατόρθωται εἰσὶν αἱ ἐντολαὶ τᾶ νόμε· ἡ δὲ τῶν ἐθνῶν Ἐκκλησία, δὲν χρειάζεται τὰς πολλὰς, ἀλλὰ τὰς ὀλίγας, εἰς τὰς ὁποίας ὅλος ὁ νόμος, καὶ οἱ προφῆται κρέμανται, ἐκεῖνα ὁπὲ ἐνομοθέτησαν περὶ ἀγάπης· ἀδελφὸν δὲ τέτων ἐνεκρῶν ἀνισάμενον, τὰς ψυχὰς ἐκείνων ὁπὲ καταβαίνεν διὰ τὰς ἁμαρτίας εἰς τὸν ᾅδιν, καθὼς τὸ λέγει ὁ Δαβὶδ, ἀποσραφήτωσαν οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς τὸν ᾅδιν. ταύτας λοιπὸν τὰς ψυχὰς, τὰς ἀνασαίνῃ ὁ Χριτός.

Ἰακωβ. ιε. πρὸς Ἑβρ. ιγ. Ψαλ. ϟ.

Κείμ. Εἷς δέτις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας Ἀρχιερεὺς ὢν τᾷ ἐνιαυτᾷ ἐκείνε, εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐκ οἴδατε ἐδὲν, ἐδὲ διαλογίζεσθε, ὅτι συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τᾶ λαᾶ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται τᾶτο δὲ ἀφ' ἑαυτᾷ ἐκ εἶπεν· ἀλλ' ἀρχιερεὺς ὢν τᾷ ἐνιαυτᾷ ἐκείνε προεφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν ὁ Ἰησῆς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τᾶ ἔθνες, καὶ ἐχ ὑπὲρ τᾶ ἔθνες μόνον, ἀλλ'

ἵνα μὴ τὰ τέκνα τῦ Θεῦ τὰ διασκορπισμένα, συναγάγῃ εἰς ἕν. ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο, ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

Εξήγ. Μετὰ τῶν ἄλλων ἐφθάρη καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης εἰς τὸς Ἰουδαίους· διότι ἀφ' ὗ ἔγιναν αἱ ἀρχαὶ ἀγορασταί, πλέον δὲν ἀρχιεράτευε κανεὶς εἰς ὅλον τὸν χρόνον τῆς ζωῆς τε, ἀλλὰ ἀπὸ χρόνον εἰς χρόνον ἐλάμβαναν τὴν ἀρχιερωσύνην. πλὴν ἐὰν καὶ ἔτω διεφθαρμένον ἦταν τὸ ἀξίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀλλ' ὅμως ἀκόμι ἦτον πνεῦμα ἅγιον εἰς ἐκείνους ὅπου ἐχρίοντο, καὶ ἐνήργουσεν· ἐπειδὴ δὲ ἐσήκωσαν τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ κατ' αὐτῦ τῦ Χριστῦ, τότε τὸς ἐγκατέλιπε παντελῶς ἡ χάρις, καὶ ἐδιάβη εἰς τὸς Ἀποστόλους. οἱ μὲν ἄλλοι λοιπὸν, ἐν τάξει βελῆς ἐσοχάζοντο τὸν θάνατον τῦ Χριστῦ, ὁ δὲ ἀρχιερεὺς τοσοῦτον ἦτον μισιφόνος, εἰς τόσον ὅτι γυμνῇ τῇ κεφαλῇ μετὰ πολλῆς ὀργῆς καὶ ἀποφασίσῃ κατὰ τῦ Χριστῦ· μάλιστα δὲ μέμφεται, ἤγουν κατηγορεῖ καὶ τὸς ἄλλους, πῶς δὲν καταλαμβάνουν τὸ συμφέρον, καὶ ἀργοῦσι νὰ σοχαθοῦν τὸ πρέπον, διότι λέγουσιν, ἐσεῖς δὲν ἠξεύρετε τίποτες· ἀργοὶ εἶσθε λέγει, εἰς τὸ νοεῖσαι, ἢ δὲν σοχάζεσθε ὅτι συμφέρει νὰ ἀποθάνῃ ἕνας, καὶ νὰ γλυτώσῃ ὅλος ὁ λαός. τῦτο αὐτὸς μὲν τὸ ἔλεγε μὲ κακὸν λογισμόν, πλὴν ἡ χάρις τῦ παναγίου πνεύματος, ἐχρειάσθη τὸ στόμα αὐτῦ εἰς Προφητείαν τῦ μυστηρίου ὅπου ἔμελε νὰ γένῃ, ἂν καὶ τινὰ μιαρὰν καρδίαν αὐτῦ δὲν ἔβγιζε. σοχάσου λοιπὸν, πόση εἶναι ἡ δύναμις τῦ παναγίου πνεύματος· διότι ἀπὸ διάνοιαν πονηρὰν, παρεσκεύασε νὰ εὔγουν λόγια ὅπου εἶχαν Προφητείαν θαυμαστὴν· διότι ἔσωντας νὰ ἀποθάνῃ ὁ Χριστὸς, πάντες ὅσοι ἐπίστευσαν ἀπὸ τὸς Ἑβραίους εἰς αὐτὸν, ἐλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν μεγάλην, καὶ αἰώνιον κόλασιν· καὶ ὄχι μόνον ὑπὲρ τῦ λαῦ τῶν Ἰουδαίων ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ διὰ νὰ συνάξῃ καὶ τὰ λοιπὰ τέκνα τῦ Θεῦ τὰ διασκορπισμένα εἰς ἕνα, ἤγουν τὰ ἔθνη. τέκνα δὲ Θεῦ ὀνομάζει τὰ ἔθνη, ἢ ἀπὸ τὸ μέλλοντος ἔσεσθαι· διότι ἐπειδὴ ἔμελλον νὰ γένουν τέκνα Θεῦ, διὰ τῦτο τὸς
Ἰωάνν. ι. ὀνομάζει ἤτζι, ὥσπερ καὶ ἀλλοῦ λέγει, ὅτι καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἀπὸ τὸ μέλλοντος καλῶν καὶ ταῦτα· ἢ καθὼς εἶναι πάντων Πατὴρ, ἔσωντας νὰ μᾶς γεννήσῃ μὲ τὸν τρόπον
Πραξ. ιζ. τῆς δημιουργίας, καὶ καθὼς μᾶς ἐτίμησεν, ἔσωντας νὰ μᾶς κτίσῃ κατ' εἰκόνα αὐτῦ, καὶ καθ' ὁμοίωσιν· καθὼς καὶ εἰς τὰς πράξεις, διδάσκων ὁ Παῦλος λέγει πρὸς Ἀθηναίους, γένος ἓν ὑπάρχοντες τῦ Θεῦ· ἐπειδὴ λοιπὸν ἐξουσιαστικὸν ζῶον εἶναι ὁ ἄνθρωπος, καὶ κατὰ τῦτο ὁμοιωμένος τῷ Θεῷ, τέκνον Θεῦ λέγεται κάθε ἄνθρωπος. ἔσωντας δὲ νὰ ἠμεθσν ἤτζι διασκορπισμένοι, διότι μὲ πολλὸς τρόπους μᾶς ἐχώρισεν ὁ Σατανᾶς ἕναν ἀπὸ τὸν ἄλλον, διὰ τῆς μνησικακίας, καὶ τῆς φιλαργυρίας, καὶ τῆς κενοδοξίας, καὶ μᾶς ἐμάκρυνεν ἐκ Θεῦ· ὁ δὲ Χριστὸς μᾶς ἐσώναξεν εἰς ἕνα, ἔσωντας νὰ μᾶς σωαθροίσῃ εἰς μίαν Ἐκκλησίαν, καὶ εἰς ἕνα ζυγὸν, καὶ ἐκείνους ὅπου εἶναι μακρὰν, καὶ τὸς σιμὰ, μᾶς ἔκαμεν ἕνα σῶμα· ἵνα ἐκεῖνος ὅπου εὑρίσκεται εἰς τὴν Εὐρώπην, λογίζεται ἐκεῖνον ὅπου εἶναι εἰς τὴν Ἰνδίαν, μέλος ἐδικόντε, καὶ νὰ ὁμολογῇ μίαν κεφαλὴν πάντων, τὸν Χριστὸν. τὸ δὲ
Ἰωάνν. ζ. ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸν Ἰησῦν, δηλοῖ ὅτι ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐβεβαίωσαν τελείως τὴν γνώμην ταύτην· διότι καὶ προτήτερα ἐσυμβουλεύοντο μὲν περὶ τῦ φόνε αὐτῦ, ὅμως μαλακώτερα, καὶ τὸ περισσότερον ἦτον ζήτησις τὸ πρᾶγμα, παρὰ ἀπόφασις, τώρα ὅμως ἔγινε κρίσις τελεία, καὶ βεβαιωμένη ἀπόφασις· διότι προτήτερα λέγει, ἐζητοῦσαν νὰ τὸν φονεύσουν, καὶ αὐτὸς τὸς ἐλέγχει, καὶ λέγει, ὅτι ζητεῖτε νὰ μὲ φονεύσετε· Στοχάσου λοιπὸν τὴν δύναμιν τῆς ἀρχιερατικῆς ἐξουσίας, πῶς εἶναι γεμάτη Πνεύματος ἁγίε χάριτος, ἂν καὶ ἀνάξιοι εἶναι ἐκεῖνοι ὅπου τὴν ἔχουν, καὶ τίμια τὸς Ἀρχιερεῖς, ἀξίως τῆς χάριτος ὅπου εἶναι εἰς αὐτὸς, καὶ ὄχι κατὰ τὴν προαίρεσιν αὐτῶν. δὲν ἐπροφήτευσε λοιπὸν μόνον ὁ Καϊάφας, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀνάξιοι
Γενεσ. μα. εἶδον τὰ μέλλοντα· ὁ Φαραὼ, τὰ περὶ τῆς εὐθυνίας καὶ ἀκριβείας· καὶ ὁ Ναβυχοδονόσορ-
Δανιὴλ. β. διὰ τὰς Βασιλείας, καὶ διὰ τὸν Χριστὸν· καὶ Βαλαὰμ, περὶ τῦ Χριστῦ προφητεύει. ἀμὴ δὲν
Ἀριθμ. κδ. λέγεται Προφήτης ὅποιος προφητεύει, ἀλλὰ ἐκεῖνος ὅπου εἶναι Προφήτης καὶ Προφητεύει· καθὼς λοιπὸν ἐδὲ ὅποιος κάμνει τίποτες Ἰατρικὸν, λέγεται Ἰατρὸς, ἀλλὰ ἐκεῖνος ὅπου κάμνει τὸ Ἰατρικὸν κατὰ τὴν Ἰατρικὴν τέχνην, ἐκεῖνος λέγεται Ἰατρὸς· ὥσπερ καὶ δίκαιος, ὄχι ἐκεῖνος ὅπου κάμνει τίποτε δίκαιον, ἀλλὰ ἐκεῖνος ὅπου τὸ κάμνει δικαίως, καθὼς λέγει
Δευτ. ιζ'. γραφὴ, ὅτι δικαίως τὸ δίκαιον διώξεις. προφητεύει καὶ ὁ Καϊάφας, ἀμὴ ὄχι μὲ Προφητικὸν λογισμόν, τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι Προφήτης.

Κείμ. Ἰησῦς οὖν οὐκέτι παῤῥησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ πόῤῥωθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμε, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν, κἀκεῖ διέτριβε μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς. ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησῦν, καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες· τί δοκεῖ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς,

ρεῖς, καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὴν, ἵνα ἐάντις γνῷ πȣ̃ ἐςι, μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτὸν.

Εξήγ. Εἰς κατάκρισιν τῶν Ἰȣδαίων ἀναχωρεῖ ὁ Κύριος, καὶ ὄχι διὰ φόβον· ἄλλο δὲ καὶ διὰ νὰ διδάξῃ καὶ ἡμᾶς, νὰ μὴν ῥίχνωμεν τȣ̃ λόγȣμας εἰς κινδύνȣς, ἐὰν καὶ περὶ εὐσεβείας εἶναι· ἀλλὰ ἐὰν μὲν πιασθȣ̃μεν, νὰ ςεκώμεσθεν ἀνδρείως· εἰδὲ καὶ δὲν πιασθȣ̃μεν, νὰ μὴν βάνωμεν τȣ̃ λόγȣμας θεληματικῶς εἰς κινδύνȣς, διότι δὲν ἠξεύρομεν πῶς θέλει ξέβη τὸ τέλος. Βλέπε δὲ τὴν ἀνόητον γνώμην τῶν Ἰȣδαίων, ὅτι ȣ̓δὲ εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἑορτῆς, ἐμποδίζονταν νὰ μὴν κάμȣν φόνον, ἀλλὰ καὶ φόνον ἐβȣλεύθηκαν νὰ κάμȣν, καὶ ἀνέβαιναν νὰ ἁγνισθȣ̃ν· διότι ἐκεῖνοι ὁπȣ̃ ἤθελαν ἁμαρτήσῃ, ἤθεληματικῶς, ἢ ςανικῶς, δὲν ἔκαμναν τὸ πάσχα, ἐὰν δὲν ἤθελαν ἁγνισθῇ, ἤγȣν νὰ καθαρισθȣ̃ν προτήτερα κατὰ τὴν συνήθειαν, λȣόμενοίτε καὶ [illegible]οντες, καὶ ξηριζόμενοι, καὶ προσφέροντες κάποιαις θυσίαις κατὰ τὸν νόμοντȣς. ἐ[illegible]τοι [illegible]ιπὸν οἱ ἄνομοι, ὁπȣ̃ κάμνȣν τὸν ἁγνισμὸν, ἐπιβȣλεύοντο τὸν Κύριον, καὶ ἔλεγον, πῶς σᾶς φαίνεται, νὰ μὴν ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτὴν; τȣτέςιν ἐξ ἀνάγκης μέλλει νὰ πέσῃ εἰς τὰ δίκτυα, διότι ἐὰν καὶ μὴ διὰ ἄλλο τίποτες, πλὴν ὁ καιρὸς θέλει τὸν ἀναγκάσει νὰ παγιδευθῇ. ὦ τῆς πονηρίας! ὅτε μᾶλλον ἔπρεπε νὰ ἀπολύȣν καὶ ἐκείνȣς ὁπȣ̃ ἦσαν φανεροὶ κατάδικοι, διὰ τὴν ἑορτὴν, τότε αὐτοὶ τὸν ἀναίτιον ἐπιβȣλεύονται. ἀλλὰ ἂν ἤθελαν τὰ κάμνῃ αὐτὰ οἱ ἰδιῶται μόνοι, ἤθελε λογισθῇ ὅτι ἀπὸ τὴν ἀμάθιάν τȣς τὸ ἔκαμναν· ἀμὴ τώρα, οἱ Φαρισαῖοι παραγγέλλȣν, διὰ νὰ μηνυθῇ, καὶ νὰ πιασθῇ. καλῶς λοιπὸν ἀναχωρεῖ ἀπὸ τȣ́τȣς ὁ Κύριος· διότι ὁ λόγος τȣ̃ Θεȣ̃, πρότερον ἐπεριπάτει παῤῥησία εἰς τȣ̀ς Ἰδαίȣς, καταγγελλόμενος διὰ τῶν Προφητῶν· ἀμὴ τώρα, δὲν εὑρίσκεται πλέον εἰς αὐτȣ̀ς, ἀλλὰ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἔρημον συναγωγὴν τῶν ἐθνῶν· διὰ τῆς ὁποίας εἶπεν ὁ Προφήτης, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμȣ μᾶλλον, ἢ τῆς ἐχȣ́σης τὸν ἄνδρα. αὕτη δὲ ἡ ἔρημος, εἶναι σιμὰ τῆς Ἐφραὶμ· ἐφραὶμ δὲ λέγεται καρποφορία· εἶναι δὲ ἀδελφὸς ȣ̓̃τος ὕςερος τȣ̃ Μανασσῆ, ὁ δὲ Μανασσῆς πρότερος. Μανασσῆς δὲ λέγεται, ἀπὸ λήθης, ἤγȣν ἀλησμόνησις. ὁ λαὸς λοιπὸν τῶν Ἰȣδαίων, ἦτον πρότερος Ὑιὸς τȣ̃ Θεȣ̃· διότι λέγει, υἱός μȣ πρωτότοκος εἶναι ὁ Ἰσραὴλ. λήθην δὲ αὐτȣ̃ ἔχεν Θεὸς, ἤγȣν τὸν ἀλησμόνησεν ὁ Θεὸς· τὸν δὲ Ἐφραὶμ, τȣτέςι τὴν ἐξ ἐθνῶν καρποφορίαν, τὸν κάμνει ὁ Κύριος δεύτερον υἱὸν· εἰς τὴν ἔρημον λοιπὸν Ἐφραὶμ, τὴν ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν ὁπȣ̃ ἐκαρποφορήθη διὰ τȣ̃ Εὐαγγελίȣ, ἦλθεν ὁ λόγος, καὶ ἄφησε τὴν Ἰȣδαίαν.

Ἡσαϊ. νδ'. Γενεσ. μί. Ἔξοδ. δ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κείμενον.

Ὁ ȣ̓̃ν Ἰησȣ̃ς πρὸ ἕξ ἡμερῶν τȣ̃ Πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπȣ ἦν Λάζαρος ὁ τεθνηκὼς, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. ἐποίησαν ȣν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει. ὁ δὲ Λάζαρος εἷς ἦν τῶν συνανακειμένων αὐτῷ. ἡ ȣ̓̃ν Μαρία λαβȣ̃σα λύτραν μύρȣ νάρδȣ πιςικῆς πολυτίμȣ, ἤλειψε τȣ̀ς πόδας τȣ̃ Ἰησȣ̃, καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξὶν αὐτῆς τȣ̀ς πόδας αὐτȣ̃. ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τȣ̃ μύρȣ.

Ματθ. κϛ'. Μαρκ. ιδ'.

Εξήγ. Τῇ δεκάτῃ τȣ̃ μηνὸς, ἐλάμβαναν τὸ πρόβατον ὁπȣ̃ ἔμελλον νὰ θυσιάσȣν εἰς τὴν ἑορτὴν τȣ̃ πάσχα· ἀπὸ τότε λοιπὸν ἄρχιζαν νὰ ἑτοιμάζȣν τὰ χρειαζόμενα εἰς τὴν ἑορτὴν· διὰ τȣ̃το καὶ τῇ πρὸ ἕξ ἡμερῶν τȣ̃ πάσχα, ἡ ὁποία εἶναι ἐννάτῃ τȣ̃ μηνὸς, ἔτρωγαν καὶ ἔπιναν, καὶ ἐφιλεύοντο λαμπρῶς, ἔςωντας νὰ ἔχȣν τὴν ἡμέραν ταύτην, ὡσὰν προοίμια τῆς ἑορτῆς· διὰ τȣ̃το, καὶ ὁ Ἰησȣ̃ς, ἔςωντας νὰ ἔλθῃ εἰς Βηθανίαν, ἐφιλεύετον μαζήτȣς. θέλωντας δὲ νὰ δείξῃ ὁ Εὐαγγελιςὴς, τὸ σιμάδι τῆς ἀληθινῆς ἀναςάσεως τȣ̃ Λαζάρȣ, λέγει· ὁ δὲ Λάζαρος, ἦτον ἕνας ἀπ' ἐκείνȣς ὁπȣ̃ ἐκάθοντο εἰς τὴν τράπεζαν· διότι δὲν ἐφάνη μόνον τῆς ὥρας καὶ πάλιν ἀπέθανεν, ἀλλὰ ἔζηεν εἰς πολὺν καιρὸν, τρώγωντας, καὶ πίνωντας μαζὴ μὲ τȣ̀ς ἄλλȣς, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα κάμνωντας κατὰ τὴν συνήθειαν. μὲ τὸ νὰ εἰπῇ δὲ, ὅτι ἡ Μάρθα διηκόνει, ἔδειξεν ὅτι εἰς τὸ σπῆτι αὐτῆς ἐγίνετον ἡ φιλία. ἰδὲς δὲ τὴν πίςιν τῆς γυναικὸς, πῶς δὲν ἐπρόςαξε ταῖς δȣλεύτριαις νὰ ὑπηρετήσȣν, ἀλλὰ αὐτὴ ἀπατήτης κάμνει τὴν ὑπηρεσίαν· καὶ ὁ Παῦλος λέγει περὶ γυναικὸς χήρας, εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν· αὕτη μὲν λοιπὸν, κοινῶς ὅλȣς ὑπηρετȣ̃σεν. ἡ δὲ Μαρία μόνον εἰς τὸν Χριςὸν ἤφερε τὴν τιμὴν, ἐπειδὴ δὲν τὸν ἔβλεπεν ὡς ἄνθρωπον, ἀλλὰ ὡς Θεὸν· διότι διὰ τȣ̃το ἔχυσε τὸ μύρον, καὶ τὸ ἐσφȣ́γγισε μὲ ταῖς τρίχαις τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, ὅτι δὲν τὸν ἐλογιάζεν ὡσὰν τȣ̀ς πολλȣ̀ς, ἄνθρωπον ψιλὸν, ἀλλὰ ὡς δεσπότην καὶ Κύριον. νοεῖται δὲ ἡ Μαρία καὶ μὲ ἀναγωγικὸν τρόπον

Ἔξοδ. ιβ'. β. Πρ. Τιτ. ν'.

πον εἰς τὴν θεότητα τῦ Πατρὸς, καὶ Κυρίε πάντων. διότι Μαρία ἑρμηνεύεται κυρία· ἡ κυρία πάντων λοιπὸν, ἤγεν ἡ θεότης τῦ Πατρὸς, ἔχρισε τὲς πόδας τῦ Ἰησῦ, τὴν σάρκα ὁπῦ ἔλαβεν εἰς τὲς ὑστερινὲς καιρὲς ὁ Κύριος, ἤγεν ὁ λόγος, μὲ τὸ μύρον τῦ πνεύματος, καθὼς
Ψαλ. μδ'. λέγει ὁ Δαβὶδ· διὰ τῦτο ἔχρισέσε ὁ Θεὸς, ὁ Θεός σε, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως· καὶ ὁ μέγας
Πραξ. ί'. Πέτρος· γινωσκέτω ἓν πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ, ὅτι καὶ Κύριον, καὶ Χριςὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐποίησεν, τῦτον τὸν Ἰησῦν, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε. διότι ἡ σάρξ ὁπῦ ἔλαβεν ὁ λόγος τῦ Θεῦ, ἔσωτας νὰ χριωθῇ μὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁπῦ ἦλθεν εἰς τινὰ μήτραν τῆς Παρθένε, καὶ νὰ γενῇ ἐκεῖνο ὁπῦ ἦτον ὁ λόγος, τετέςι Θεὸς, ἐπλήρωσε τὸν κόσμον δωρέας, ὥσπερ καὶ τὸ μύρον τῆς Μαρίας ὡδίασεν ὅλον τὸ σπῆτι. ποίαις δὲ εἶναι αἱ τρίχες ὁπῦ ἐσφέγισαν τὰ ποδάρια τῦ Ἰησῦ, πάρεξ ἐκεῖνοι οἱ ἅγιοι ὁπῦ ςολίζει τινὰ κεφαλικὰ τῦ Θεῦ, καὶ τινὰ ἀρχικὰ ἐξσίαν αὐτῦ· διότι ἔτοι λέγονται ςολὴ αὐτῦ εἰς δόξαν Θεῦ, ὅσοι ἔγιναν κοινωνοὶ καὶ τῦ χρίσματος τῆς σαρκὸς τῦ κυρίε, τὲς ὁποίες τὲς λέγει καὶ ὁ Δαβὶδ, μετόχες·
β. πρ. Κορ. ά. καὶ ὁ Παῦλος δὲ πρὸς κορινθίες, λέγει· ὁ βεβαιῶν ὑμᾶς σὺν ἡμῖν εἰς Χριςὸν, καὶ χρίσας ἡμᾶς Θεὸς· καὶ πανταχῦ Χριςὲς ἐξσμεν λεγομένες, ἐκείνες ὁπῦ ζῶν κατὰ Θεὸν. αἱ τρίχες λοιπὸν ὁπῦ ἐσφέγισαν τὰ ποδάρια τῦ Χριςῦ, οἱ χριςιανοὶ λογίζονται ὁπῦ ἐμετάλαβαν τὰ χαρίσμα-
Πρ. Γαλ. έ. τα τῦ Θεῦ· νεκρὸν τίποτες εἶναι αἱ τρίχες, νεκροὶ εἶναι καὶ οἱ χριςιανοὶ, διότι ἐσταύρωσαν
α. πρ. Κορ. ιά. τινὰ σάρκα, καὶ ἐνέκρωσαν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τῷ κόσμῳ ἀπέθανον· ςολίζει τινὰ
Ματθ. έ. κεφαλικὰ αἱ τρίχες, καὶ δόξα αὐτῆς εἰσὶ· δόξα τῦ Θεῦ εἶναι καὶ οἱ ἅγιοι, τῶν ὁποίων τὸ
πρ. Κορ. ί. φῶς λάμπει ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ δοξάζεται ὁ Πατὴρ δι' αὐτὲς, τῶν ὁποίων ἡ τὸ φαγὶ καὶ τὸ πιστὸν εἰς δόξαν Θεῦ γίνεται, οἱ ὁποῖοι καὶ εἰς τὰ μέλη αὐτῶν δοξάζεσι τὸν Θεόν. καὶ ἐσὺ δὲ, ἐπειδὴ ἀνέςησεν ὁ Χριςὸς τὸν νεκρόν σε, ὥσπερ τινὰ Λάζαρον, καὶ τὸν ὑποδέχεσαι εἰς τὸ σπῆτι τῆς ψυχῆς σε, καὶ φιλάεται μετ' αὐτὸν καὶ ἐκεῖνος ὁπῦ ἀνέςη ἀπὸ τὲς νεκρὲς, ἤγεν ὁ νεκρός σε, ἄλειψον τὲς πόδας τῦ Κυρίε, πρὸ ἓξ ἡμερῶν τῦ Πάσχα, πρὶν νὰ ἔλθῃ τὸ Πάσχα τῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἕως ὁπῦ θέλησεσαι εἰς ἐτῦτον τὸν κόσμον ὁπῦ ἔγινεν εἰς ἓξ ἡμέρας. ποδάρια δὲ τῦ Χριςῦ εἶναι ὁ Ἀπόςολος, καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ἁπλῶς νὰ εἰπῶμεν ὅλαις αἱ ἐντολαῖς· διότι δι' αὐτῶν ἐμπεριπατεῖ εἰς ἡμᾶς. ταύταις λοιπὸν ταῖς ἐντολαῖς προσάγαγε ὡς μύρον, τὸ ἐκ τῶν διαφόρων ἀρετῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας τὸ καλλιώτερον εἶναι ἡ θερμὴ πίςις, ἡ ὁποία εἶναι σμιγμένη μὲ τινὰ ἀγάπιν, ὡς νάρδος· διότι ἐὰν μὴ δείξῃς θερμὴν καὶ ἀσθαίαν πίςιν καὶ χέσιν, ἤγεν ἀγάπιν ἐνάρετον πρὸς τὰς ἐντολὰς, καὶ μὲ τὰ νεκρωμένα μέλη, ὡσὰν μὲ τρίχες σφέγίσης αὐτὰς, καὶ νὰ τὰς λάβῃς εἰς τὸ λόγε σε, δὲν ἠμπορεῖς νὰ ὡδιάσῃς τὸ σπῆτί σε. πόδες τῦ Χριςῦ εἶναι καὶ οἱ παραμικροὶ ἀδελφοὶ, μὲ τὲς ὁποίες περιπατεῖ ὁ Χριςὸς εἰς τινὰ πόρταν τῦ καθ' ἑνὸς, καὶ ζητᾷ τὰ χρειαζόμενα, τὲς ὁποίες ἄλειφε μὲ τὸ μύρον τῆς ἐλεημοσύνης. πολλοὶ μὲν κάμνεν λοιπὸν ἐλεημοσύνι, ἀλλὰ πρὸς ἐπίδειξιν, διὰ τῦτο ἐδὲ δέχονται τινὰ ὠφέλειαν εἰς τὸ λόγετες, ὅτι λαμβάνεν τινὰ πλερωμένες ἐδῶ. σὺ δὲ σφέγισον αὐτὲς μὲ ταῖς τρίχες τῆς κεφαλῆς σε, καὶ ἀναδέχε τινὰ ὠφέλειαν εἰς τὴν ψυχήν σε, καὶ σωάγαγε τὸ κέρδος τῆς ἐλεημοσύνης εἰς τὸ ἡγεμονικὸν μέρος, καὶ ἔτι ἔχεις νεκρὸν, καὶ ἄψυχον, καθὼς εἶναι αἱ τρίχες, εἰς τῦτο
Δανιὴλ. δ'. τὸ ἀγαθὸν χρίσμα καταμύριζε· διότι λέγει, τὰς ἁμαρτίας σε, σὺν ἐλεημοσύναις ἐξάλειψον.

Κείμ. Λέγει ἓν εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῦ Ἰέδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι· διατὶ τῦτο τὸ μύρον ἠμπράθη δακοσίων δηναρίων, καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; εἶπε δὲ τῦτο, ἐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελλεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἰῶ, καὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν. καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσαζεν. εἶπεν ἓν ὁ Ἰησῦς· ἄφες αὐτὸν, εἰς τινὰ ἡμέραν τῦ ἐνταφιασμέ με τετήρηκεν αὐτό. τὲς πτωχὲς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ ἐ πάντοτε ἔχετε.

Εξήγ. Διὰ νὰ εἶναι φιλάργυρος ὁ Ἰέδας, κατηγορεῖ τὸν τρόπον τῆς τιμῆς· διότι λέγει, διὰ τί νὰ μὴν πωλήσης αὐτὸ τὸ μύρον μὲ ἀργύρια, καὶ νὰ τὰ φέρῃς, διὰ νὰ ἔχω δηλονότι νὰ κλέψω, ἀμὴ ἤφερες μύρον; πῶς λοιπὸν ἄλλος ἐυαγγελιςὴς λέγει, ὅτι πάντες οἱ
Ματθ. κζ'. μαθηταὶ τὸ εἶπαν τῦτο; ἂς εἰπῶμεν λοιπὸν, ὅτι τὸ εἶπαν καὶ ὅλοι, ἀλλὰ δὲν τὸ εἶπαν μὲ τοιαύτιν προαίρεσιν οἱ ἄλλοι, ὡσὰν τῦτον. δὲν τὸν ἐλέγχει δὲ ὁ Κύριος, καὶ ὅμως ὁπῦ τὸν ἠξόρεν ὅτι μὲ κλέπτικιν γνώμιν τὸ εἶπε τῦτο, διότι δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἐντροπιάσῃ καὶ διὰ νὰ διδάξῃ καὶ ἡμᾶς νὰ μακροθυμῶμεν πρὸς τὲς τοιῦτες· ὅμως ἐνοεδίζει αὐτὸν σκεπασὰ διὰ τινὰ προδοσίαν, καὶ ὅτι διὰ φιλαργυρίαν μέλει νὰ τὸν προδώσῃ εἰς θάνατον· διὰ τῦτο τῦ ἐνθυμίζει, καὶ τὸν ἐνταφιασμὸν, διὰ νὰ κεντήσῃ τὴν ἀσώτετον αὐτῦ καρδίαν, μήπως διορθωθῇ. καὶ τῦτο ὁπῦ λέγει δὲ κατόπι, τοιῦτον νόημα ἔχει· διότι λέγει, τὲς πτωχὲς ἔχετε πάντοτε μὲ τῦ λόγεσας, ἀμὴ ἐμένα δὲν μὲ ἔχετε· ἀκόμι ὀλίγον, καὶ πηγαίνω λέγει, ἔσωτας νὰ μῦ κατασκυάσῃς ἐσὺ τὸν θάνατον· ἐὰν τὸ λοιπὸν

Βα-

βαρετὴ, καὶ λυπηρὰ σᾶ φαίνεται ἡ τιμὴ ὁπᾶ ἔκαμεν εἰς ἐμένα, ἀνάμεινον ὀλίγον, καὶ θέλεις γλυτώσει ἀπὸ λόγεμα, καὶ τότε θέλεις γνωρισθῆ, ἐὰν διὰ τὲς πτωχὲς χρειάζεσαι τὴν πέλησιν τᾶ μύρε. τίνος ἕνεκεν δὲ, ἐπειδὴ ἦτον φιλοχρήματος καὶ κλέπτης, τὸν ἔκαμεν ὁ Κύριος οἰκονόμον τῶν χρημάτων; δι' αὐτὸ λοιπὸν τᾶτο διατὶ ἦτον κλέπτης, διὰ τᾶτο διὰ νὰ μὴ ἔχῃ καμίαν πρόφασιν· διὰ νὰ μὴ ἠμπορεῖ νὰ λέγῃ, ὅτι διὰ τὴν ἀγάπην τῶν χρημάτων τὸν ἐπαράδωκε, διότι ἀρκετὴν παραμυθίαν εἶχεν ἐκ τᾶ γλωσσόκομε· ἀλλ' ἔτε τὸ γλωσσόκομον ἔχων, ἦτον πιςὸς, διότι ἔκλεπτε τὰ βαλλόμενα, ἢ ἦτον ἱερόσυλος, ἔσωντας νὰ κλέπτῃ ἐκεῖνα ὁπᾶ ἐδίδοντο εἰς ἱερὰν χρείαν. Ἂς ἀκέσθν οἱ Ἱερόσυλοι, ποίας μερίδος εἰσὶ, καὶ τὸ κεφάλαιον τῆς κακίας, ὕςερον ἐπρόδωκε τὸν Κύριον. Βλέπεις πᾶ τὸν ἤφερεν ἡ φιλαργυρία; εἰς προδοσίαν. καλῶς λοιπὸν ὁ Παῦλος, ῥίζαν πάντων τῶν κακῶν τὴν ἐκάλεσεν, ὡσὰν ὁπᾶ αὕτη ἐπρόδωκε τὸν Κύριον, καὶ καθ' ἑκάσην τὸ αὐτὸ κάμνει. τινὲς δὲ λέγεσιν, ὅτι διὰ παραμικρὰν ὑπηρεσίαν ἔδωκεν ὁ Κύριος τὴν οἰκονομίαν τῶν χρημάτων τᾶ Ἰάδα, διότι ἐκεῖνος ὁπᾶ νὰ ὑπηρετᾷ περὶ τὰ χρήματα, φανερὸν εἶναι ὅτι παρακάτω εἶναι ἀπ' ἐκείνες ὁπᾶ ἀσχολάζεν πρὸς διδασκαλίαν· καθὼς καὶ εἰς τὰς Πράξεις ἔλεγον οἱ Ἀπόσολοι, ὅτι δὲν μᾶς πρέπει ἡμᾶς νὰ ἀφήσωμεν τὸν λόγον, νὰ ὑπηρετῶμεν τραπέζαις. Τιμ. ε'. Πραξ. ς'.

Κείμ. Ἔγνω ἓν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐκεῖ ἐςί· καὶ ἦλθον ὐ διὰ τὸν Ἰησᾶν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. ἐβελόσαντο δὲ οἱ Ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, ὅτι πολλοὶ δι' αὐτῶν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐπίσθον εἰς τὸν Ἰησᾶν.

Ἑξήγ. Καλόγνωμοι ἦσαν ἐτᾶτοι ὁπᾶ ἦλθαν πρὸς τὸν Κύριον, καὶ ὄχι ὡσὰν τὲς ἄλλες τὲς ἀγνώμονας ὁπᾶ ἐλυσίαζαν κατὰ τᾶ Χριςᾶ· διότι ἦλθαν λέγει, ὄχι μόνον διὰ τὸν Ἰησᾶν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἰδῶν καὶ τὸν Λάζαρον. διότι κατὰ ἀλήθειαν, διὰ νὰ εἶναι μέγα τὸ θαῦμα, πολλοὶ ἐπιθυμᾶσαν νὰ ἰδῶν ἐκεῖνον ὁπᾶ ἀνέςη. ἴσως θαῤῥᾶντες νὰ ἀκέσθν τίποτες καὶ ἀπὸ τὸν Λάζαρον διὰ τὸν Ἅδιν. οἱ δὲ Φαρισαῖοι, τοσᾶτον ἦσαν ἀπάνθρωποι, εἰς τόσον ὅτι δὲν ἤθελαν νὰ φονδόσθν μόνον τὸν Ἰησᾶν, ἀλλὰ καὶ τὸν Λάζαρον. διότι αἴτιος σωτηρίας πολλοῖς ἐγίνετο, μὲ τὸ θαῦμά ὁπᾶ ἔγινεν εἰς αὐτὸν, σύρνωντας τὲς πολὲς, καὶ ἀδύλες πρὸς πίσιν. ἔτως ἔγκλημα ἐλογίζετο εἰς αὐτὲς, καὶ τὸ καλὸν ὁπᾶ ἐπάθεναν τινὲς. τὸ δὲ περισότερον τὲς ἔκαιεν ἔσωντας ὁπᾶ ἔφθασεν ὁ καιρὸς τῆς ἑορτῆς, καὶ πάντες ἔτρεχον εἰς τὴν Βηθανίαν, καὶ ἔβλεπαν μὲ τὰ μάτιάτες ἐκεῖνον ὁπᾶ ἀνέςη, καὶ μὲ τὰ ἀφτίατες ἤκεαν πῶς ἔγινε τὸ θαῦμα.

Κείμ. Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτὴν, ἀκέσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησᾶς εἰς ἱεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βαΐα τῶν φοινίκων, καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτᾶ, καὶ ἔκραζον· ὡς ἀννὰ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος, ὐ ὀνόματι Κυρίε, βασιλεὺς τᾶ Ἰσραὴλ. Ματθ. κά. Μαρκ. ια'. Λεκ. ιθ'.

Ἑξήγ. Ἀναχωρήσασε μικρὸν ὁ κύριος, διὰ νὰ σβέσῃ τὸν θυμὸν τῶν μιαιφόνων Ἰουδαίων, πάλιν παῤῥησίαν ἔρχεται, καὶ φανερώνεται εἰς ὅλες· διότι ἔφθασεν ὁ καιρὸς τᾶ πάθες, καὶ δὲν τᾶ ἔπρεπε πλέον νὰ κρύπτεται, ἀλλὰ νὰ δώσῃ τᾶ λόγετε ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τᾶ κόσμε. διότι βλέπε καὶ τὴν ἀκολυθίαν τᾶ πάθες, ἀνέςησε τὸν Λάζαρον, ὑςερινὸν θαῦμα τᾶτο μέγισον πάντων φυλάξας αὐτὸ, διὰ τᾶτο πολλοὶ ἐσώτρεχαν, καὶ ἐπίσθαν· καὶ ἀπὸ τὸ νὰ πισθύσῃ πολλοὶ, ἐγίνετον ὁ φθόνος μεγαλήτερος· ἐκ δὲ τᾶ φθόνε, ἡ ἐπιβλὴ καὶ ὁ σαυρὸς· διότι ἀκέσαντες λέγει οἱ ὄχλοι ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησᾶς, ὑπλώτησαν αὐτῷ μετὰ δόξης· ἐξάπαντος διὰ τὸ θαῦμα ὁπᾶ ἔκαμεν εἰς τὸν Λάζαρον, τᾶ ἔκαμεν τόσιν μεγάλην τιμὴν, περισοτέραν παρὰ ὁπᾶ πρέπει εἰς ἄνθρωπον ψιλὸν· διότι δὲν τὸν εἶχαν πλέον ὡς προφήτην, ἐπειδὴ ποῖον προφήτην ἐτίμησαν ἔτως οἱ Πατέρες αὐτῶν ποτὲ; διὰ τᾶτο καὶ ἔλεγον, ὡς ἀννὰ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίε. ἐκ δὲ τέτων τῶν λόγων συλλογιζόμεθεν, πρῶτον μὲν ὅτι Θεὸς εἶναι· διότι τὸ, ὡς ἀννὰ, σῶσον δὴ ἑρμηνεύεται. καθὼς καὶ εἰς τὸν ἑκατοσὸν ἑπτὰ καὶ δέκατον ψαλμὸν, εὑρίσκεται ὁπᾶ ἐξηγήθη ἀπὸ τὲς ἑβδομήκοντα· διότι τὸ μὲν ἑβραϊκὸν λέγει, ὡς ἀννὰ, τὸ δὲ ἑλληνικὸν, ὦ κύριε σῶσον δή· τὸ δὲ σώζειν μόνον τὸ Θεᾷ εἶναι, καὶ πρὸς αὐτὸν λέγεται τὸ, σῶσον ἡμᾶς Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ παντα χόθεν θελε συλλογισθῆ κανεὶς, ὅτι τὴν σωτηρίαν μόνον εἰς τὸν Θεὸν τὴν ἀναφέρνει ἡ γραφή. πρῶτον μὲν λοιπὸν τᾶτο, δείχνεσιν ἐκεῖνοι ὁπᾶ λέγεσι τὰ τᾶ Δαβὶδ περὶ Χριςᾶ, ὅτι Θεὸς εἶναι· ἔπα ὅτι καὶ ἀληθινὸς Θεὸς, διότι λέγεσιν ὁ ἐρχόμενος, καὶ ὄχι ὁ φερνόμενος, διότι τὸ μὲν φερνόμενος, εἶναι δελικὸν, τὸ δὲ ἐρχόμενος εἶναι ἐξεσιαςικὸν. ἔσωντας δὲ νὰ εἰπᾶν ὐ ὀνόματι Κυρίε, αὐτὸ τᾶτο δηλᾶσιν, ὅτι Θεὸς ἀληθινὸς εἶναι· διότι δὲν λέγεν ὅτι ἔρχεται ἐν ὀνόματι ἄλε, ἀλλὰ κυρίε· καὶ ἀκόμι ἀποδείχνεν ὅτι δὲν εἶναι ἀντίθεος, ἀλλὰ ἐν ὀνόματι κυρίε τᾶ Πατρὸς ἦλθε, καθὼς τὸ λέγει λοιπὸν καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος, ὅτι ἐγὼ ἦλθον ὐ ὀνόματι τᾶ Πατρός με, ἄλλος δὲ θέλει ἔλθῃ εἰς τὸ ἐδικόντε ὄνομα. Βασιλέα δὲ τᾶ Ἰσραὴλ Ἰωάνν. ε'.

τὸν ἔλεγαν, ἴσως αἰθητλὼ βασιλέαν λογιάζοντες· διότι ἀπαντύχαιναν νὰ σηκωθῇ ἕνας Βασιλεὺς μεγαλήτερος παρὰ τλὼ ἀνθρωπίνλω φύσιν, ὀπῦ νὰ τὲς ἐλεύθερώσῃ ἀπὸ τλὼ ἐξουσίαν τῶν Ρωμαίων.

Ζαχαρ. θ'. Ἡσαΐ. ξβ'. Κείμ. Εὑρὼν δὲ ὁ Ἰησῦς ὀνάριον, ἐκάθισεν ἐπ' αὐτὸ, καθὼς ἐστι γεγραμμένον· μὴ φοβῦ θύγατερ Σιὼν, ἰδὲ ὁ βασιλεύσσε ἔρχεταίσοι καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνε. ταῦτα δὲ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτῦ τὸ πρῶτον· ἀλλ' ὅτε ἐδοξάθη ὁ Ἰησῦς, τότε ἐμνήθησαν, ὅτι ταῦτα ἰὼ ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ.

Ματθ. κα'. Μαρκ. ιά. Λουκ. ιθ'. Εξήγ. Πῶς μὲν οἱ ἄλλοι Εὐαγγελισαὶ λέγεν, ὅτι ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τὲς μαθητὰς, λύσατε τὸν πῶλον καὶ φέρτετον, ὁ δὲ Ἰωάννης ἐδῶ, ἐδὲν τοιῦτον λέγει, ἀλλὰ ἁπλῶς ἔτως λέγει, εὗρὼν ὁ Ἰησῦς ὀνάριον; καὶ τὶ τῦτο, μῆνα δὲν συμφωνῦν; μόνον ἐκεῖνοι τὸ εἶπαν πλατύτερα, ἔτος δὲ σιωτομώτερα εἶπε, τὸ εὗρὼν ὁ Ἰησῦς ὀνάριον· διότι ἔσωντας νὰ ἐλύθη ὑπὸ τῶν μαθητῶν, καὶ νὰ ἐφέρθη, τὸ εὗρεν ὁ Κύριος καὶ ἐκάθισεν εἰς αὐτό. διὰ δὲ τῦτο, ἐπλήρωνε μὲν ἡ τλὼ Προφητείαν τῦ Ζαχαρίε ὀπῦ εἶπε· Μὴ φοβῦ θύγατερ Σιὼν, ἰδὲ ὁ Βασιλεύσσε ἔρχεταίσοι καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνε, ἦγεν ἐπάνω εἰς τὸ πελάρι τῆς γαϊδάρας. διότι ἐπειδὴ οἱ περισότεροι Βασιλεῖς, ὀπῦ ἐβασίλδαν εἰς τλὼ Ἱερσαλὴμ, ἦσαν ἄδικοι, ἡ πλεονέκται, λέγει ὁ Προφήτης, μλὼ φοβᾶσαι Σιὼν, διότι ὁ Βασιλεύς ὀπῦ σῦ προφητεύω ἐγὼ, δὲν εἶναι τοιῦτος, ἀλλὰ πρᾶος καὶ ταπεινόφρων, καὶ δὲν δείχνει καμίαν ὑπερηφανίαν· ἡ τῦτο φανερὸν εἶναι, ἀπὸ τῦτο ὀπῦ ἔρχεται καθήμενος εἰς γαϊδάρον. διότι δὲν ἦλθε φέρνοντας μὲ λόγετε στρατόπεδον, ἀλλὰ καβαλάρης εἰς γαϊδάρον. τὸ δὲ νὰ καθίσῃ εἰς γαϊδάρον, ἦτον σύμβολον τῦ μέλλοντος, διότι ἀκάθαρτον εἶναι τῦτο τὸ ζῶον εἰς τὸν νόμον, σύμβολον ἦτον τῦ ἀκαθάρτε λαῦ, τῶν ἐθνῶν ὀπῦ κάθεται ὁ Ἰησῦς, ὁ λόγος τῦ Θεῦ, ὑποτάσσωντας τὸν ἀνυπότακτον, καὶ ἀπαίδδτον τῦτον, ὡς πελάριον λέγω, τὸν νέον λαὸν· τὸν ὁποῖον τὸν ἀνεβάζει εἰς τλὼ ἀληθινὼ Ἱερσαλὴμ, ἔσωντας νὰ γένῃ ὑποχείριος, καὶ ὑποκλινὴς εἰς αὐτὸν, καὶ νὰ ὑπακέσῃ εἰς τὸ κήρυγμα. ἢ μῆνα δὲν ἐσωήγαγεν ὁ Κύριος τὲς ἐθνικὲς εἰς τὸν ἀρανὸν, ἔσωντας νὰ γένεν λαός τε, καὶ νὰ ὑπακέσεν εἰς τὸ κήρυγμά τε; οἱ δὲ Φοίνικες, ἔδειχναν μὲν αὐτὸν, καὶ νικητλὼ, ὡσὰν ὀπῦ ἐνίκησε τὸν θάνατον, καὶ ἀνέσησε τὸν Λάζαρον· διότι οἱ Φοίνικες εἰς τὲς ἀγῶνας, ἐδίδονταν εἰς τὲς νικητὰς. ἄλλο δὲ, ἐθηλέσαν οἱ Φοίνικες καὶ ὅτι ἀράνιος ἦτον ὁ δῴφημένος, καὶ ἀπὸ τὸ ὕψος ἦλθε· διότι μόνον ὁ φοίνιξ ἀπὸ ὅλα τὰ δενδρα πηγαίνει εἰς ὕψος πολὺ, ὡσὰν νὰ εἰπέμεν εἰς αὐτὸν τὸν ἀρανὸν, καὶ εἰς τὸ ὕψος βλασάνει, καὶ εἰς τλὼ κορυφλὼ δγάζει φύλλα ἄσπρα, εἰς δὲ τὰ κλονάρια καὶ εἰς τὰ μέσα εἶναι τραχὺς, καὶ δυσκολοπεριπάτητος ἕως εἰς τλὼ κορυφλὼ ἀπὸ τὰ ἀκάνθια ὀπῦ ἔχει εἰς τὲς κλάδες τε· ἔτζι λοιπὸν καὶ ἐκεῖνος ὀπῦ σπεδάζει νὰ καταλάβῃ τλὼ γνῶσιν τῦ ὑῦ καὶ λόγε τῦ Θεῦ, τραχεῖαν μὲν καὶ ἀνηφορικλὼ θέλει τλὼ εὕρει περιπατῶντας, διὰ τὲς κόπες τῶν ἀρετῶν· ὅταν δὲ φθάσῃ εἰς τὸ ὕψος τῆς γνώσεως, θέλει ἀπολαύσει τὸ λαμπρότατον φῶς τῆς θεογνωσίας, καὶ τλὼ ἀποκάλυψιν καὶ φανέρωσιν τῶν ἀποκρύφων, ὡσὰν τὰ λδκότατα φύλλα τῦ φοίνικος. σὺ δὲ θαύμαζε τὸν Εὐαγελισλὼ, πῶς δὲν ἐντρέπεται, ἀλλὰ φανερόνει τλὼ προτέραν ἀγνωσίαν τῶν Ἀποσόλων· διότι λέγει, ταῦτα μὲν οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτῦ τὸ πρότερον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάθη ὁ Ἰησῦς. δόξαν δὲ λέγει τλὼ ἀνάλημψιν ὀπῦ ἀνελήφθη ὕσερον ἀπὸ τὸν σαυρὸν καὶ τλὼ ἀνάσασιν. τότε λοιπὸν ἐγνώρισαν, πάντως διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτὲς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι εἰς αὐτὸν ἦσαν γραμμένα. διότι πῶς νὰ ἦσαν μὲν γραμμένα, ἴσως νὰ τὸ ἤξδραν· πῶς δὲ νὰ ἦσαν διὰ τὸν Ἰησῦν, τῦτο δὲν τὸ ἤξδραν, διὰ τὸ συμφέροντες· διότι ἂν ἤθελαν τὸ ἤξδρει, ἤθελαν σκανδαλιθῇ εἰς αὐτὸν ὅταν ἐσαυρώθη, ἐὰν βασιλεὺς παρὰ τῆς γραφῆς ὀνομαζόμενος, παθένει τοιαῦτα.

Κείμ. Ἐμαρτύρει ἓν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτῦ, ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τῦ μνημείε. καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. διὰ τῦτο καὶ ὑπλύτησεν αὐτὸν ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκεσε τῦτο αὐτὸν πεποικνσναι τὸ σημεῖον. οἱ ἓν Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτὲς· θεωρεῖτε, ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε ἐδέν; ἴδε ὁ κόσμος ἀπῆλθε ὀπίσω αὐτῦ.

Εξήγ. Ὁ ὄχλος λέγει ὀπῦ εἶδε τὸ θαῦμα εἰς τὸν Λάζαρον, ἦσαν μάρτυρες, καὶ ἠρώτον τὸ θαῦμα, καὶ τλὼ δωάμιν αὐτῦ· διὰ τῦτο καὶ ὑπλύτησαν αὐτῷ μετὰ δόξης, κεῖνοι ὀπῦ ἤκεσαν ὅτι ἔκαμε τοιῦτον θαῦμα, ἔσωντας νὰ πισδύσεν δηλονότι· διότι ἐὰν δὲ ἐπίσδυον, δὲν ἤθελαν μεταγυρίσῃ ἔτζι παρδθύς. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ὀπῦ ἔλεγαν, θεωρεῖτε ὅτι δὲν ὠφελεῖτε ἐδέν, διὰ τὰ ἔλεγαν ταῦτα μὲ πονηρίαν, διότι δὲν ἦσαν ἀπ' ἐκείνες ὀπῦ ἐμελετῦσαν πονηρὰ κατὰ τῦ σωτῆρος, ἀλλὰ ὁμοιάζει νὰ ἦσαν ἄλλοι καλόγνωμοι, πλὼ ἦσαν ἀπαῤῥησιάσοι· διὰ τῦτο καὶ μὴ τολμῶντες νὰ ἀντισαθοῦν φανερὰ, ἐκείνες ὀπῦ ἐλυσίαζαν

κατα

κατὰ τȣ̀ Χριςȣ̃, ἀπὸ τῆς ἐκβάσεως τȣ̃ πράγματος δοκιμάζȣν νὰ τȣ̀ς ἀποκόψȣν, μόνον ὅτι δὲν ἔλεγαν ἔτζι· τὶ ὠφελήθητε ἀπὸ ταῖς πολλαῖς ἐπιβȣλαῖς ὁπȣ̃ ἐκάμετε κατὰ τȣ̃ ἀνθρώπȣ τȣ́τȣ; ὅσον τὸν ἐπιβȣλεύεσθε, τοσȣ̃τον αὐξάνει, καὶ περισσεύει ἡ δόξα αὐτȣ̃, διότι ὁ κόσμος, ἤγȣν ὅλον τὸ πλῆθος, κατόπιτȣ ἐπῆγεν· εἰς τόσον ὅτι ἐπειδὴ δὲν κάμνετε τίποτες, παύσασθε ἀπὸ ταῖς ἐπιβȣλαῖς, διὰ νὰ μὴν ἀνομῆτε ματαίως.

Κείμ. Ἦσαν δέτινες ἕλληνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων, ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ. ȣ̃τοι προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες· Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησȣ̃ν ἰδεῖν. ἔρχεται Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· καὶ πάλιν Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος λέγȣσι τῷ Ἰησȣ̃. ὁ δὲ Ἰησȣ̃ς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, λέγων· ἐλήλυθεν ἡ ὥρα. ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τȣ̃ ἀνθρώπȣ. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τȣ̃ σίτȣ πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει.

Εξήγ. Διὰ τὰ θαυμαςὰ ὁπȣ̃ ἔλεγαν οἱ Ἰȣδαῖοι, καὶ διὰ τὴν εὐμορφίαν τȣ̃ ναȣ̃, ἀνέβαιναν καὶ ἀπὸ τȣ̀ς ἕλληνας πολλοὶ, νὰ προσκυνήσȣν. ȣ̃τοι δὲ σιμὰ ἦσαν νὰ γένȣν καὶ προσήλυτοι, ἤγȣν νὰ ἔλθȣν εἰς τὸν Ἰȣδαϊσμὸν. ἔςωντας λοιπὸν νὰ ἀκȣσθῇ ἡ φήμη τȣ̃ Ἰησȣ̃, ἦλθαν πρὸς τὸν Φίλιππον, καὶ τὸν ἐπαρακαλȣ̃σαν νὰ ἰδȣ̃ν τὸν Ἰησȣ̃ν. ἐκεῖνος δὲ, (ἀλλὰ βλέπε τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ εὐταξίαν αὐτȣ̃,) λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ, διότι ἦτον προτήτερός τȣ· καὶ πάλιν ἐκεῖνος δὲν ἁρπάζει τὴν τιμὴν, ȣ̓δὲ αὐθεντεῖ, ἀλλὰ τὸν ἔλαβε μαζήτȣ καὶ τὸν Φίλιππον, καὶ ἔτζι ἦλθαν καὶ τὸ εἶπαν τȣ̃ Ἰησȣ̃. τοσαύτη εὐταξία, καὶ ἀγάπῃ ἐπολιτεύετον εἰς τὸ μέσοντȣς. τὶ τȣ̀ς λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος; ἐπειδὴ τοῖς μαθηταῖς ἐπαρήγειλεν Ματθ. ι.
εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπελθεῖν, ἔβλεπε δὲ ὡραμάει τὰ ἔθνη ὁπȣ̃ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν, διότι οἱ ἕλληνες ὁπȣ̃ ἤθελαν νὰ τὸν ἰδȣ̃ν, πάντως ἐθνικοὶ ἦσαν· τȣ̀ς δὲ Ἰȣδαίȣς τȣ̀ς ἔβλεπεν ὁπȣ τὸν ἐπιβȣλεύονταν· καιρὸς εἶναι λέγει, λοιπὸν, νὰ ἔλθω ἐπὶ τὸ πάθος, διότι ἦλθεν ἡ ὥρα τȣ̃ ςαυρȣ̃, διὰ νὰ δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τȣ̃ ἀνθρώπȣ. διότι τὶ τὸ ὄφελος, τὰ μὲν ἔθνη νὰ ἔρχωνται πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς νὰ μὴν τȣ̀ς δεχώμεσθεν, καὶ πρὸς τȣ̀ς Ἰȣδαίȣς ὁπȣ̃ μᾶς μισȣ̃ν, καὶ μᾶς ἐπιβȣλεύονται νὰ τρέχωμεν; ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ ἐθνικοὶ τρέχȣν πρὸς ἡμᾶς, τώρα εἶναι λοιπὸν ὥρα· τὸ λοιπὸν ἄς ἀφήσωμεν τȣ̀ς Ἰȣδαίȣς νὰ τελειώσȣν ἐκεῖνο ὁπȣ̃ βȣ́λονται, καὶ νὰ τȣ̀ς δώσω καιρὸν νὰ μὲ ςαυρώσȣν, διὰ νὰ εἶναι ἀπροφάσιςοι ὕςερα, ὅταν τȣ̀ς ἀφήσω εὐλόγως, ὡς ςαυρωτὰς ὁμȣ̃ καὶ φονεῖς· καὶ νὰ πηγαίνω πρὸς τὰ ἔθνη ὁπȣ̃ ἄρχισαν ἀπὸ τὰ τώρα νὰ ἔρχωνται πρὸς τὴν διδαχήμȣ· διότι μεγάλη ἀδικία εἶναι, τὰ μὲν ἔθνη ὁπȣ̃ διψȣ̃ν τὸν λόγον, καὶ ἀγαπȣ̃ν τὴν σωτηρίαντȣς, νὰ μὴν τȣ̀ς δίδω· τοῖς δὲ Ἰȣδαίοις ὁπȣ̃ καταφρονȣ̃ν τὰ διδόμενα νὰ τȣ̀ς παρακαλῶ, οἱ ὁποῖοι μὲ ἐπιβȣλεύονται τὸν εὐεργέτηντȣς. εἶτα διὰ νὰ μὴν σκανδαλισθȣ̃ν οἱ μαθηταὶ, ὅτι ὅταν ἄρχισαν νὰ ἔρχωνται καὶ τὰ ἔθνη, τότε καὶ ἀποθνήσκει, λέγει, ὅτι αὐτὸ τȣ̃το μᾶλλον τὸ ἀποθανεῖν ἐμὲ, θέλει αὐξήσει τὴν πίςιν τῶν ἐθνῶν· διότι καθὼς τὸ σπειρὶ τȣ̃ σιταρίȣ, ὅταν σπαρῇ καὶ ἀποθάνῃ, τότε πολὺν καρπὸν φέρει, ἔτζι λοιπὸν καὶ ὁ ἐδικός μȣ θάνατος, πολὺν καρπὸν θέλει φέρει πρὸς τὴν πίςιν τῶν ἐθνῶν. εἰς τόσον ὅτι ἄς μὴν σκανδαλίζεται κανεὶς, πῶς θέλει ἐμποδισθῇ ἡ πίςις τῶν ἐθνῶν διὰ τȣ̃ θανάτȣ μȣ, ἀλλὰ ἄς πείθεται μὲ τὸ παράδειγμα τȣ̃ κόκκȣ τȣ̃ σιταρίȣ, ὅτι ἔτζι θέλει γένη ἡ αὔξησις ἐκεινῶν ὁπȣ̃ πιςεύȣν εἰς τὴν πτῶσιν τȣ̃ θανάτȣ μȣ, ἤγȣν πολλοὶ θέλȣν πιςεύσει μετὰ τὸν θάνατόν μȣ· διότι ἐὰν εἰς τὸν κόκκον τȣ̃ σιταρίȣ τȣ̃το γίνεται, πόσῳ μᾶλλον εἰς ἐμένα· διότι ἔςωντας νὰ ἀποθάνω, καὶ νὰ ἀναςηθῶ, θέλω δείξει περισσότερον τὴν δύναμίν μȣ, καὶ θέλȣν μὲ πιςεύσει πάντες ὡς Θεὸν.

Κείμ. Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτȣ̃, ἀπωλέσει αὐτὴν· καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυ- Ματθ. ι. καὶ ιϛ.
χὴν αὐτȣ̃ ἐν τῷ κόσμῳ τȣ́τῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτὴν. ἐὰν ἐμοὶ δια- Μαρκ. η.
κονῇ τὶς, ἐμοὶ ἀκολȣθήτω· καὶ ὅπȣ εἰμὶ ἐγὼ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔςαι. Λȣκ. θ.
καὶ ἐάντις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ Πατὴρ.

Εξήγ. Ἐπειδὴ σιμὰ ἦτον τὸ πάθος τȣ̃ Κυρίȣ, ἔβλεπε δὲ τȣ̀ς μαθητὰς γεμάτȣς λύπης, διὰ τȣ̃το λέγει· ὅτι τόσον πρέπεισας νὰ μὴ λυπᾶσθε διὰ τὸν θάνατόν μȣ, εἰς τόσον ὅτι ἐὰν δὲν ἀποθάνετε καὶ ἐσεῖς, δὲν ἔχετε κανένα κέρδος, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἄνθρωπος ὁπȣ̃ νὰ ἀγαπᾷ τὴν ζωὴν τȣ́την, καὶ φιλεῖ τὴν ψυχὴν αὐτȣ̃, τȣτέςιν ὁπȣ̃ κάμνει τὰς ἐπιθυμίας αὐτῆς τὰς ἀτόπȣς, καὶ τῆς κάμνει χάριν ἔξω ἀπὸ τὸ πρέπον, καὶ δὲν καταφρονεῖ τȣ̃ θανάτȣ, ἀπόλλυσι ταύτην, ἤγȣν τὴν χάνει. ἐκεῖνος δὲ ὁπȣ̃ τὴν μισεῖ, τȣτέςιν ὁπȣ̃ δὲν τῆς ἀκȣ́ει, μηδὲ τὴν ὑποτάσσεται, θέλει τὴν φυλάξει εἰς ζωὴν αἰώνιον. θέλωντας δὲ νὰ δείξῃ τὴν πολλὴν ἀποςροφὴν ὁπȣ̃ πρέπει νὰ κάμνωμεν πρὸς τὰς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς, εἶπε τὸ, ὁ μισῶν· διότι ἐκεινῶν ὁπȣ̃ μισȣ̃μεν, δὲν θέλομεν ȣ̓τε τὴν φωνὴν νὰ ἀκȣ́σωμεν, ȣ̓τε τὸ πρόσωπον νὰ ἰδȣ̃μεν· ἔτζι πρέπει λοιπὸν νὰ εἴμεσθεν καὶ πρὸς τὰς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς, καὶ τὰς ἀλόγȣς ὀρέξεις αὐτῆς, νὰ τὰς μισȣ̃μεν τέλειον μῖσος. τὸ δὲ εἰπεῖν, ὅτι ὁμισῶν τὴν ψυχὴν αὐτȣ̃ ἐν τῷ κόσμῳ τȣ́τῳ, ἀποδείχνει τὸ πρόσκαιρον τȣ̃ πράγματος· διότι ἐπειδὴ

θανάσιμος, καὶ σκληρὰ ἐφάνετον ἡ παραγγελία, τὲς παρηγορῶ μὲ τῶτο, μὲ τὸ νὰ προθέσῃ, εἰς τὸν κόσμον τῶτον. μῆνα σᾶς προσάζω λέγει, νὰ μισῆτε τὶὼ ψυχιώσας, εἰς ἀτελοτήτες καιρὲς; εἰς τὸν κόσμον τὸν πρόσκαιρον σᾶς λέγω νὰ μιὼ τῆς ἀκέτε ὅταν σᾶς προσάσῃ νὰ κάμετε τὰ ἄτοπα. λέγει δὲ καὶ τὸ κέρδος, ὅτι θέλετε τὶὼ φυλάξει εἰς ζωὶὼ αἰώνιον. μισεῖς μὲν πρόσκαιρον τὶὼ ψυχιὼ, εἰς αἰῶνας δὲ φυλάτΐεις αὐτὶὼ ζῶταν. παρακινῶντας τες δὲ πλέον πρὸς καταφρόνησιν τῶ κόσμε τῶτε, καὶ παραθαρεώντας τες κατὰ τῶ θανάτε, λέγει· ἐκεῖνος ὀπῶ μὲ ὑπηρετεῖ, ἂς μὲ ἀκολθεῖ, ἔτζι ἂς εἶναι ἕτοιμος πρὸς θάνατον ὡσὰν ἐμένα. ἀκολάθησιν δὲ ἐδῶ λέγει, τὶὼ διὰ τῶν ἔργων. εἶτα καὶ ἡ παρηγορία· ὅπε εἶμαι ἐγὼ λέγει, ἐκεῖ θέλει εἶθαι καὶ ὁ ὑπηρέτης ὁ ἐδικός με. πῶ δὲ εἶναι ὁ Χριὸς; εἰς τὲς Οὐρανὲς· εἰς τόσον ὅτι ἐκεῖνος ὀπῶ τὸν ἀκολθεῖ διὰ τῶ θανάτε, καὶ δὲν προσηλωθῇ εἰς τὸν κόσμον τῶτον, θέλει εἶθαι εἰς τὲς Οὐρανὲς· διότι τὸ ἄνω, καὶ τὸ κάτω, εἶναι ἀναντία ἕνα τῶ ἄλλε. ἐκεῖνος ὀπῶ ἀγαπᾷ νὰ εἶναι κάτω, δὲν θέλει εἶθαι ἀπάνω· ἐκεῖνος δὲ ὀπῶ φθύγει τὰ κάτω, καὶ τὸν κόσμον, ἀπάνω καὶ εἰς τὲς Οὐρανὲς θέλει εἶθαι. διότι ἐὰν καυσάς λέγει, μὲ ὑπηρετῇ, θέλει τὸν τιμήσει ὁ Πατήρ μὲ· δὲν εἶπον ὅτι θέλω τὸν τιμήσει ἐγὼ, ἀλλὰ ὁ Πατὴρ, θέλωντας νὰ ἀποδείξῃ διὰ τέτε τὶὼ γνησιότητα, διότι ὡς γνησίε ὑῶ ὑπηρέτὶὼ μεγάλης τιμῆς θέλει τὸν ἀξιώσει ὁ ἀληθινὸς Πατήρ. ἀποδείχνει δὲ διὰ τέτε, ἢ πῶς δὲν εἶναι ἀντίθεος· διότι δὲν ἤθελε τιμήσῃ ὁ Θεὸς, καὶ Πατὴρ τῶτον, ἂν ἦτον ὑπερέτης τῶ ἀντικειμένε αὐτῶ. ἂς μιὼ ἀγαπήσωμεν λοιπὸν τὶὼ ψυχιὼ ἡμῶν, μὲ τὸ νὰ θέλωμεν νὰ τὶὼ φυλάγωμεν ἀπὸ τὲς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας κινδώνες, καὶ νὰ μιὼ θέλωμεν νὰ κακοπαθῶμεν ὑπὲρ τῶ καλῶ. ἀμὴ ἐπειδὴ διάκονοι, ἤγεν ὑπηρέται Χριῶ εἴμεθεν, ἂς τὶὼ δόσωμεν εἰς τὲς κινδώνες ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, καὶ βέβαια θέλομεν εἶθαι, εἰς ἐκεῖνα ὀπῶ εἶναι τώρα ὁ Χριὸς· δὲν λέγω εἰς τὰ θεοπρεπῆ ἀξιώματα, διότι ἐκεῖνος εἶναι φύσει Θεὸς· ἀλλὰ εἰς ἐκεῖνα ὀπῶ ἐνδέχεται, ἢ εἶναι δυνατὸν νὰ τιμηθῇ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις· ἤγεν ἐκεῖνος Θεὸς φύσει, ἡμεῖς δὲ Θεοὶ θέσει καὶ χάριτι.

Κείμ. Νῦ ἡ ψυχήμε τεταράκται, καὶ τὶ εἴπω; Πάτερ, σῶσόνμε ἐκ τῆς ὥρας ταύτης· ἀλλὰ διὰ τῶτο ἦλθον εἰς τὶὼ ὥραν ταύτιω. Πάτερ, δόξασόνσε τὸ ὄνομα. ἦλθαν ἓν φωνὴ ἐκ τῶ Οὐρανῶ· καὶ ἐδόξασα, καὶ πάλιν δοξάσω.

Ἐξήγ. Τὶ εἶναι τῶτο ὀπῶ λέγει; διότι φαίνεται πῶς νὰ λέγῃ ἐναντία τῶ λόγετε· διότι αὐτὸς ὀπῶ παρακάνω ἐπαρακινῶσε πρὸς θάνατον, ἢ ἐσυμβάλθε νὰ μισῆ τὶὼ ψυχιὼ, ἔτος τώρα ταράσσεται, λέγει, μέλωντας νὰ ἀποθάνῃ, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἐκείνε ὀπῶ νὰ παρακινῇ εἰς θάνατον, ἀλλὰ ἐκείνε ὀπῶ νὰ ἐμποδίζῃ. ἀμὴ ἂν τὸ σοχαθῇς καλῶς, θέλεις τὸ εὕρει, ὅτι καὶ τὸ ταράσσεθαι, παρακίνησις εἶναι εἰς τὸ νὰ καταφρονῶμεν τὸν θάνατον. διότι διὰ νὰ μιὼ ἔχῃ νὰ λέγῃ κανεὶς, ὅτι ἔσωντας νὰ εἶναι αὐτὸς ἔξω ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα πάθη, διὰ τῶτο σὺ δύκολίας φιλοσοφεῖ περὶ θανάτε, καὶ ὡσὰν ὀπῶ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὲς κινδώνες, συμβελθέι ἄλλες· ἀποδείχνει ὅτι μετέχει καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα πάθη, καὶ τὶὼ ἐδικιώμας φύσιν ἔλαβεν, ἀγκαλὰ χωρὶς ἁμαρτίας, διὰ τῶτο ἂν καὶ λυπᾶται, καὶ ταράσσεται ὡς ἄνθρωπος ὀπῶ ἀγαπᾷ φυσικὰ τὶὼ ζωὶὼ, ὅμως δὲν φθύγει τὸν θάνατον, ὡσὰν ὀπῶ εἶναι διὰ τὶὼ σωτηρίαν τῶ κόσμε. διότι διὰ τῶτο λέγει, ἦλθα εἰς τὶὼ ὥραν ταύτιω, διὰ νὰ δεχθῶ τὸν θάνατον διὰ τὲς πάντας. διδάσκει δὲ ἡμᾶς φανερὰ μὲ τῶτο, διὰ νὰ μιὼ φθύγωμεν μηδὲ ἡμεῖς, τὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας θάνατον, ἐὰν καὶ ταρατλώμεθεν, καὶ λυπέμεθεν. ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ λέγει, ταράτλομαι, διότι κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπος εἶμαι, καὶ ἀφίνω τὶὼ φύσιν νὰ δείχνῃ τὰ ἐδικάτης, ὅμως δὲν λέγω πρὸς τὸν Πατέρα νὰ μὲ γλυτώσῃ ἐκ τῆς ὥρας ταύτης, ἀλλὰ τὶ λέγω; Πάτερ δόξασόνσε τὸ ὄνομα, τετέσιν ὑδόκησον, ἤγεν θέλησον νὰ δεχθῶ τὸν σαυρὸν καὶ τὸν κίνδιωον ὑπὲρ τῆς σωτηρίας πάντων. Βλέπε δὲ, ὅτι τὸ νὰ ἀποθάνῃ διὰ τὶὼ σωτηρίαν πάντων, δόξαν Θεῶ τὸ ὠνόμασε· διὰ τῶτο καὶ ὁ Πατὴρ εἶπεν, ὅτι καὶ ἐδόξασα, καὶ πάλιν δοξάσω· διότι καὶ μὲ τὰ θαύματα ὀπῶ ἔκαμνες εἰς τὸ ὄνομάμε πρὸ τῶ σαυρῶ, σὲ ἐδόξασα· καὶ πάλιν διὰ τὰ θαύματα ὀπῶ θέλω κάμει εἰς αὐτὸν τὸν σαυρὸν, θέλω σὲ δοξάσει· καὶ ὕστερον ἀπὸ τὶὼ ταφὶὼ ἔσωντας νὰ σὲ ἀνασήσω, καὶ νὰ πέμψω τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, θέλω σὲ κατασήσει ἀκόμι ἐνδοξότερον, καὶ ἐσένα, καὶ τὸ ἐδικόμε ὄνομα. Τινὲς δὲ τὸ, Νῦν ἡ ψυχήμε ἐταράχθη, τὸ ἐνόησαν ἔτως, ὄχι πῶς ὁ Ιησῆς φοβέμενος τὸν θάνατον κατὰ τὸ ἀνθρώπινον τὸ ἔλεγεν, ἀλλὰ προβλέπωντας λέγεσι τὸν ξεπεσμὸν, τῆς παραπικρανέσης γενεᾶς τῶν Ἰσδαείων, καὶ λυπέμενος αὐτὲς, ταράτλεται διὰτ' ἐκείνες, καὶ εἰς λύπὶὼ βάλλεται ὁ φιλάνθρωπος· διότι δὲν τὸ εἶπε λέγει φοβέμενος τὸν θάνατον, ἐπειδὴ καλὰ τὸ ἤξόρε διὰ ποίαν αἰτίαν ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, καθὼς τὸ ἔλεγε καὶ αὐτὸς, διὰ τῶτο ἦλθον εἰς τὶὼ ὥραν ταύτιω· ὅμως πῶς ἤθελε παρακινᾷ τὲς ἄλλες πρὸς θάνατον, λέγωντας μὴ φοβῆθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινότων τὸ σῶμα;

Ματθ. ι.

Κείμ.

Κείμ. Ὁ ἂν ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγε, βροντὴν γεγονέναι, ἄλλοι ἔλεγον, ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν, ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω· κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. τοῦτο δὲ ἔλεγε, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.

Ἑξήγ. Ἔσωντας καὶ νὰ ἦτον εἰς τὸν νοῦν παχεῖς καὶ ἀμαθεῖς οἱ περισσότεροι, ἐνόμισαν βροντὴν τὴν φωνὴν, καὶ ὅμως ὁποῦ ἦτον φανερὰ. καὶ καθαρά· διότι παρευθὺς ἀλησμόνησαν τὰ λόγια τῆς φωνῆς, καὶ μόνον τὸν ἦχον αὐτῆς ἐνθυμοῦντο. ἕτεροι δὲ ἐνθυμοῦνταν μὲν καὶ αὐτὰ τὰ λόγια τῆς φωνῆς, ἤγουν τὸ, ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω, ὅμως μὲ τὸ νὰ μὴν καταλάβουν, τὸ νόημα τῶν λόγων τούτων, ἐλογίαζαν ὅτι ἄγγελος τοῦ ἐλάλησε, καὶ διὰ τοῦτο δὲν τὰ ἐκαταλάμβαναν, ὡσὰν ὁποῦ ἐλαλήθηκαν ὑπὸ ἀγγέλου. ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει, δὲν ἔγινε διὰ λόγου μου ἡ φωνὴ αὕτη, ἀλλὰ διατ' ἐσᾶς· διότι ἐγὼ δὲν ἐχρειάζομεν νὰ μάθω πῶς ἐδόξασεν ὁ Πατὴρ τὸ ὄνομάτου, καὶ πῶς πάλιν θέλει τὸ δοξάσει, ἀμὴ ἐσεῖς ἐχρειάζεσθεν νὰ μάθετε, ὅτι δὲν εἶμαι ἀντίθεος, ἀλλὰ εἶμαι εἰς δόξαν τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, διότι ἐπειδὴ διὰ λόγου μέλλει νὰ δοξάζεται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, πῶς εἶμαι ἀντίθεος; διατ' ἐσᾶς λοιπὸν ἔγινεν ἡ φωνὴ, διὰ νὰ ἐγνωρίσετε, ὅτι εἰς δόξαν Θεοῦ εἶμαι· καὶ ἐὰν δὲν ἠμπορῆτε νὰ καταλάβετε, ἐρωτήσατε λοιπὸν νὰ μάθετε ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν ἠξεύρετε. τὸ δὲ, νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου, φαίνεται πῶς νὰ μὴν ἔχῃ καμίαν ἀκολουθίαν, εἰς τὰ προτήτερά τε· διότι ποίαν ἀκολουθίαν ἔχει τοῦτο πρὸς τὸ, ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω; ὅμως πολλὰ ἀκολουθεῖ· διότι ἐπειδὴ εἶπε παραπάνω ὁ Πατὴρ, ὅτι δοξάσω, μᾶς δείχνει ὁ Κύριος τὸν τρόπον τῆς δόξης. ποῖος δὲ εἶναι τοῦτος; τὸ ἐκβληθῆναι μὲν ἔξω τὸν κοσμοκράτορα, καὶ νικηθῆναι, κριθῆναι δὲ τὸν κόσμον, τουτέστιν ἐκδικηθῆναι. τοῦτο δὲ ὁποῦ λέγει εἶναι τοιοῦτον. τώρα γίνεται κρίσις, καὶ ἐκδίκησις τοῦ κόσμου τούτου, διότι ἐπειδὴ ὁ διάβολος ἔβαλε τὸν κόσμον εἰς θάνατον, ἔσωντας νὰ καταδικάσῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆς ἁμαρτίας, ἔσωντας νὰ ἔλθῃ καὶ εἰς ἐμένα ὁ θάνατος, καὶ ἁμαρτίαν μὲν μὴ εὑρὼν, καταδικάσει δὲ καὶ ἐμένα ἴσια μὲ τοὺς ἄλλους εἰς θάνατον. θέλει κατακριθῇ ἀπὸ λόγου μου, καὶ ἔτζι ἐγὼ θέλω ἐκδικήσει τὸν κόσμον· διότι ἂς εἶναι, ὅτι εἰς μὲν τοὺς ἄλλους ἔβαλε τὸν θάνατον διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἀμὴ εἰς ἐμένα, ποῖον ἁμάρτημα εἶδεν ὡσὰν εἰς τοὺς ἄλλους, διὰ νὰ μὲ θανατώσῃ καὶ ἐμένα; τὸ λοιπὸν κρίσις τοῦ κόσμου, ἤγουν ἐκδίκησις γίνεται ἀπὸ λόγου μου· διότι ἐκεῖνον ὁποῦ ἐθανάτωσε τοὺς πάντας, ἔσωντας νὰ ἔλθῃ καὶ εἰς ἐμένα τὸν ἀναίτιον, θέλω τὸν θανατώσει ἐγὼ, καὶ θέλω γένει ἐκδικητὴς τοῦ κόσμου, καὶ πάντων τῶν θανατωθέντων ἀπ' αὐτοῦ, καὶ θέλει βγαλθῇ ἔξω ὁ τύραννος. ἔσωντας καὶ νὰ κατακριθῇ διὰ μέσου τοῦ ἐμοῦ θανάτου. διότι τὸ ἐκβληθήσεται ἔξω, τοῦτο τὸ εἶπεν ἀπὸ μεταφορᾶς ἐκείνων ὁποῦ κατακρίνονται εἰς τὰ κριτήρια ἀδίκως, καὶ ἔλθῃ ὁ δίκαιος κριτὴς, καὶ τοὺς δικαιώσει, καὶ τὸν ἄδικον κριτὴν βγάλει ἔξω. Νοεῖται δὲ καὶ ὅτως τὸ ἐκβληθήσεται ἔξω, ἤγουν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. ἀλλὰ θέλει γένει καὶ ἔξω τῆς τῶν ἀνθρώπων διωαξείας, καὶ δὲν θέλει εἶσθαι πλέον εἰς αὐτὰς, καὶ εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ἅτε θέλει Βασιλεύσει εἰς τὸ θνητὸν σῶμα ὡς τὸ πρότερον, ἀλλὰ ἐγὼ θέλω ἑλκύσει, ἤγουν θέλω σύρει πάντας πρὸς τοῦ λόγου μου, ἐὰν ὑψωθῶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, διότι πάντες οἱ ἐθνικοὶ, θέλουν πιστεύσει εἰς ἐμένα· διότι ἐπειδὴ αὐτοὶ δὲν δυνάονται νὰ ἔλθουν, βασταζόμενοι ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὡς ὑπὸ τυράννου, ἔσωντας νὰ νικήσω ἐγὼ, καὶ νὰ τὸν ἐκβάλλω ἔξω, καὶ νὰ κόψω τὰ νεῦρα αὐτοῦ, τῆς κατὰ τῶν ἀνθρώπων διωαξείας, θέλω σύρει τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τοῦ λόγου μου, καὶ μὴ θέλοντος ἐκείνου. τὸ ὁποῖον ἀλλαχοῦ, τὸ ἐκάλεσεν ἁρπαγὴν, διότι λέγει, οὐδεὶς δύναται τὰ σκεύη τοῦ δυνατοῦ ἁρπάσαι, ἐὰν δὲν δέσῃ τὸν δυνατὸν. ἔλεγε δὲ, καὶ τὸ, ἐὰν ὑψωθῶ ἀπὸ τὴν γῆν θέλω σύρει ὅλους εἰς τὸ λόγου μου, σημαίνωντας μὲ τί λογῆς θάνατον ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ, τουτέστιν ὅτι ἔμελλε νὰ σταυρωθῇ, διότι τοῦτο εἶναι τὸ ὕψος ὁ σταυρὸς. Ματθ. Μαρκ. γ. Λουκ. ια.

Κείμ. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ὄχλος· ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου, ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις, ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἔτι μικρὸν χρόνον, τὸ φῶς μεθ' ὑμῶν ἐστί· περιπατεῖτε ἕως τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ. ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ, οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει. ἕως τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε.

Ἑξήγ. Νομίζοντες νὰ ἐλέγξουν τὸν Κύριον, καὶ νὰ τὸν ἀποστομίσουν, ὅτι δὲν εἶναι ἀληθινὸς Χριστὸς, λέγουσιν· ἐπειδὴ ὁ μὲν Χριστὸς εἶναι ἀθάνατος, σὺ δὲ λέγεις διὰ λόγου σου, ὅτι μέλλεις νὰ ἀποθάνῃς, πῶς νὰ σὲ πιστεύσωμεν λοιπὸν, ὅτι εἶσαι ἐσὺ ὁ Χριστὸς; τοῦτο δὲ μὲ πονηρὰν γνώμην τὸ ἔλεγαν, διότι ἡ γραφὴ, τὴν ὁποίαν τὴν ὀνομάζουν νόμον, δὲν λέγει μόνον

Ἡσαϊ. νγ. περὶ τῆς ἀναςάσεως, ἀλλὰ καὶ περὶ τῦ πάθυς. διότι ὁ Ἡσαΐας βάνει καὶ τὰ δύο, τὸ μὲν
πάθος καὶ τὸν θάνατον, λέγωντας ἔτζι, ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη· τὸ δὲ ἀνά-
Ψαλ. ιε. ςασιν, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, Κύριος βάλεται καθαρίσαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς πληγῆς, καὶ δεῖξαι αὐ-
Γενες. μϑ. τὸν φῶς· καὶ ὁ Δαβὶδ, καὶ περὶ τῦ θανάτυ, καὶ περὶ τῆς ἀναςάσεως ὁμῦ ἀναφέρει· διότι
λέγει, ἐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μυ εἰς ᾅδην· καὶ ὁ Πατριάρχης δὲ ὐλογῶν τὸν Ἰέ-
δαν, περὶ Χριςῦ Προφητεύει, ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη ὡς λέων καὶ ὡς σκύμνος, τὶς ἐγερεῖ αὐ-
τὸν; εἰς τόσον ὅτι ἀρνήμενοι τὸ πάθος, καὶ τὴν ἀθανασίαν προσμαρτυρῦντες τῷ Χριςῷ,
μὲ πονηρὰν γνώμην τὸ ἔκαμναν τῦτο, ἡμεῖς ἐμάθομεν ἐκ τῦ νόμυ, τυτέσιν ἐκ τῆς γραφῆς,
(διότι πᾶσα ἡ γραφὴ, καθὼς τὸ εἴπαμεν πολλάκις, νόμος λέγεται.) ὅτι ὁ Χριςὸς μένει
εἰς τὸν αἰῶνα. πρεπόντως ἐμάθετε τῦτο, διότι μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὡς Θεὸς μένει καὶ
μετὰ τὴν ἀνάςασιν. ἀμὴ τὸ πάθος τε δὲν τὸ ἐμάθετε; καὶ πῶς, ἔςωντας ὅπε αἱ αὐταὶ
γραφαὶ ἐδίδασκον καὶ τὰ δύο, καθὼς τὸ ἀπεδείξαμεν; πῶς ἐσὺ λοιπὸν, ἔλεγον, λέγεις, ὅτι
δεῖ ὑψωθῆναι τὸν ὑὸν τῦ ἀνθρώπυ; βλέπεις ὅτι καὶ ἀπεκεῖνα ὅπε τὲς ἔλεγαν ὁ Κύριος αἰ-
νιγματωδῶς, πολλὰ ἐνόεσαν; καθὼς λοιπὸν ἐνόησαν καὶ τὸ ὑψωθῆναι, ὅτι περὶ τῦ ςαυρῦ
λέγει, ἔτζι λοιπὸν ἐγνώριζαν μὲν καὶ ἄλλα πολλὰ, πλὴν διὰ νὰ θέλεν νὰ κάμεν τὸ κακὸν,
ἐπροφασίζοντο ὅτι δὲν καταλαμβάνεν. ςοχάσε δὲ, καὶ τὶ λέγεν; πῶς ἐσὺ λέγεις, ὅτι δεῖ
ὑψωθῆναι τὸν ὑὸν τῦ ἀνθρώπε; ποῖος εἶναι τῦτος ὁ ὑὸς τῦ ἀνθρώπε; πονηρίας γεμάτος
εἶναι ὁ λόγος, ὡσὰν νὰ ἔλεγαν ἔτζι, ἐδὲ ἠξεύρομεν διὰ ποῖον λέγεις, καὶ ποῖος εἶναι ὁ Υἱὸς
τῦ ἀνθρώπε, ἢ ὅμως ἀποφασίζομεν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἐκεῖνος ὅπε μέλλει νὰ ὑψωθῇ, ὁποιος ἢ
ἂν εἶναι, δὲν εἶναι ὁ Χριςὸς· διότι πῶς ἤθελεν εἶσθαι, ὅπε αἱ γραφαὶ λέγυσιν, ὅτι ὁ Χριςὸς
μέλλει νὰ εἶναι ἀθάνατος; τὶ τὲς λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος; ἐπιςομίζων αὐτὲς, καὶ δείχνων-
τας ὅτι τὸ πάθος δὲν ἐμποδίζει τίποτες, εἰς τὸ νὰ μένῃ ὁ Χριςὸς εἰς τὸν αἰῶνα, λέγειτες,
ἀκόμι ὀλίγον καιρὸν, τὸ φῶς εἶναι μετ' ἐσᾶς. διότι τῦ λόγετε ὠνόμασε φῶς. καθὼς λοι-
πὸν τὸ φῶς τῦ Ἥλιε δὲν χάνεται παντελῶς, ἀλλὰ Βασιλεύει καὶ πάλιν ἀνατέλλει, ἔτζι
καὶ ὁ ἐδικός μυ θάνατος, δὲν εἶναι διαφθορὰ, ἀλλὰ δύσις καὶ μετάσασις, καὶ πάλιν θέλω
ἀνατείλῃ διὰ τῆς ἀναςάσεως· εἰς τόσον ὅτι ἐπειδὴ δὲν ἐμποδίζει τίποτες τὸ πάθος, εἰς τὸ
νὰ εἶμαι ἀθάνατος· αἱ δὲ γραφαὶ μαρτυρῦσι περὶ τῦ Χριςῦ, ὅτι εἶναι ἀθάνατος, τὸ λοι-
πὸν ἐγὼ εἶμαι ὁ Χριςὸς, ἂν καὶ τὸ πάθος ὑπομένω· διότι φῶς εἶμαι, καὶ ἂν δυὼ ἤγεν
Βασιλεύσω, πάλιν θέλω ἀνατείλῃ, ἐσεῖς λοιπὸν περιπατεῖτε ἕως ὅπε ἔχετε τὸ φῶς, τυ-
τέσι πιςεύσατε εἰς ἐμένα. ποῖον δὲ καιρὸν λέγει ἐδῶ; τὸν πρὸ τῦ ςαυρῦ, ἢ τὸν μετὰ τὸν
ςαυρόν; καὶ τὲς δύο· διότι περιπατεῖτε λέγει, καὶ πιςεύετε εἰς ἐμένα, καὶ πρὶν νὰ ςαυ-
ρωθῶ, καὶ ὕςερα ἀπὸ τὴν ςαύρωσιν· διότι τῦτο δηλοῖ, μὲ τὸ νὰ λέγῃ, ἕως τὸ φῶς ἔχετε·
τυτέσιν ἕως ὅπε δυνεσθε νὰ πιςεύετε εἰς ἐμένα. δυνεσθε δὲ, καὶ πρὸ τῦ ςαυρῦ, καὶ ὕςερα
ἀπὸ τὸν ςαυρὸν νὰ πιςεύσετε εἰς ἐμένα ὅπε εἶμαι τὸ φῶς. ἐκεῖνος δὲ ὅπε περιπατεῖ εἰς τὴν
ἀπιςίαν, δὲν ἠξεύρει πῦ πηγαίνει· διότι πόσα κάμνεν οἱ Ἑβραῖοι τώρα, καὶ δὲν ἠξεύρεν
τὶ κάμνεν, ἀλλὰ ὡσὰν νὰ περιπατῶν εἰς τὸ σκότος, λογιάζεν ὅτι περιπατῶν εἰς τὴν ὀρθὴν
ςράτα, καὶ αὐτοὶ παθαίνεν ὅλον τὸ ἀνάντιον, Σάββατον φυλάσσοντες, καὶ περιτομήν.
ἀμὴ ἐκεῖνοι ὅπε ἐπίςευσαν δὲν περιπατῶν ἔτζι, ἀλλὰ εἰς τὸ φῶς, κάμνοντες ὅλα ἐκεῖνα
ὅπε ἦναι πρὸς σωτηρίαντος· διότι ἐξέφυγαν τὴν σκιὰν τῦ νόμυ, καὶ τὸ σκοτεινὸν τῶν αἰ-
νιγμάτων· καὶ ἔςωντας νὰ λάμψῃ τὸ κρυπτόμενον φῶς, ἦλθαν πρὸς αὐτὸ, καὶ ἔγιναν φῶς,
καὶ ὑοὶ φωτὸς, τυτέσι Χριςῦ· διότι λέγει, διὰ νὰ γένητε ὑοὶ φωτὸς, τὸ ὁποῖον δηλοῖ, ἐδι-
κοίμε ὑοί. μὲ ὅλον ὅπε καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν ἔλεγεν ὁ Εὐαγγελις ὴς, ὅτι ἐκ Θεῦ ἐγεννήθησαν
τινὲς, ἐδῶ δὲ τὲς ὀνομάζει ὑὲς φωτὸς, τυτέσι τῦ Χριςῦ. ἂς ὐτροπιαθῆν λοιπὸν ὁ Ἄρειος
καὶ ὁ Εὐνόμιος, διότι μία εἶναι ἡ ἐνέργεια τῦ Πατρὸς καὶ τῦ ὑῦ, καὶ ἀπ' ἐδῶ φαίνεται.

Κείμ. Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν. τοσαῦτα δὲ αὐτῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν, ὐκ ἐπίσευσαν εἰς αὐτόν· ἵνα
Ἡσαϊ. νγ. ὁ λόγος Ἡσαΐε τῦ Προφήτε πληρωθῇ, ὃν εἶπεν· Κύριε, τὶς ἐπίσευσε τῇ ἀκοῇ
Κεφ. ς'. ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων Κυρίε. τίνι ἀπεκαλύφθη; διὰ τῦτο ὐκ ἠδυνάντο πιςεύειν, ὅτι
Ματθ. ιγ. πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας· τετύφλωκεν αὐτῶν τὲς ὀφθαλμὲς, καὶ πεπώρωκεν αὐ-
Μαρκ. δ'. τῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῇ καρδίᾳ, καὶ
Λεκ. η'. ἐπιςραφῶσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτές.

Ἐξήγ. Τίνος ἕνεκεν ἐκρύβη ἀπ' αὐτές; διότι τώρα δὲν ἐσήκωσαν λίθες κατ' αὐτῦ, ἐδὲ ἐβλασφήμησαν τίποτες τοιῦτον ὡς τὸ πρότερον· τίνος ἕνεκεν λοιπὸν ἐκρύβη; ἐρθυνώντας ταῖς καρδίαις αὐτῶν, ἐκατάλαβε τὸν θυμόντες πῶς ἀγριώθηκαν, ἂν καὶ τίποτες δὲν ἔλεγον. κρύπτεται λοιπὸν, διὰ νὰ καταπραΰνῃ τὸν φθόνοντες. ὅτι δὲ δὲν ἐπίσευσαν, ἀλλὰ ἐφθονῦσαν, καὶ τῦτο τὸ ἀποδείχνει ὁ Εὐαγγελις ὴς, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, τοσαῦτα δὲ αὐτῦ σημεῖα πεποιηκότος, ὐκ ἐπίσευσεν εἰς αὐτόν· ἢ βέβαια δὲν εἶναι μικρᾶς κακίας ἔργον, τὸ νὰ μὴ πιςεύ-

πιςδσεν εἰς τοσαῦτα σημεῖα. τοσαῦτα δὲ σημεῖα, λέγει, ἐκεῖνα ὁπῦ ἄφησεν ὁ Εὐαγγελις-
ης ἀδιήγητα. ἐκρύβη λοιπὸν ὁ Ἰησῦς, διὰ νὰ καταπραΰνῃ τὸν φθόνοντες. καὶ ἄλλο δὲ
διὰ νὰ τὲς δώσῃ ἄδειαν καὶ καιρὸν, διὰ νὰ ςοχαθῦν τὲς λόγες καὶ τὰς πράξεις αὐτῦ μὲ
ἡσυχίαν· διότι ὕτως ἐδιώνοντο, ἂν ἤθελαν νὰ καταλάβν τὸ ἀξίωμα τῆς θεότητος αὐτῦ·
διότι ἐὰν καὶ τινὶ ἀπιςίαν αὐτῶν προεγίνωσκον, ἀλλ' ὅμως ἔκαμνν ὅλα ἐκεῖνα ὁπῦ ἦσαν εἰς
τὸ λόγετε, καὶ ἀναχωρῦσε καθὼς εἴπαμεν διὰ νὰ τὲς δώσῃ καιρὸν νὰ ςοχαθῦν. τὸ δὲ
ἐκ ἐπίςδσεν εἰς αὐτὸν, ἵνα ὁ λόγος ἡσαΐε πληρωθῇ, δὲν εἶναι αἰτιολογίας, ἀλλὰ ἐκβάσεως,
καθὼς τὸ εἶπα πολλάκις· διότι δὲν ἔμελλαν ἐκεῖνοι νὰ ἀπιςήσν εἰς τὸν Χριςὸν, διατὶ τὸ ἐ-
προεῖπεν ὁ Προφήτης, ἀλλὰ διατὶ ἔμελλον αὐτοὶ νὰ ἀπιςήσν, διὰ τῦτο τὸ ἐπροεῖπεν ὁ Ἡ-
σαΐας. καὶ τὸ ἐκ ἠδυώαντο πιςδσειν, ὅτι εἶπεν Ἡσαΐας πάλιν περὶ αὐτῶν, τοιαύτιν ἔν-
νοιαν ἔχει καὶ αὐτὸ· διότι διὰ πάντων τέτων, τῦτο βέλεται νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἀψδδὴς
εἶναι ἡ γραφὴ, καὶ ὅτι ἐκεῖνα ὁπῦ ἐπροφήτδσεν ὁ Προφήτης Ἡσαΐας, δὲν ξεβαίνεν ἀλέως,
ἀλλὰ καθὼς εἶπεν· διότι διὰ νὰ μὶὺ ἔχῃ κανεὶς λόγον νὰ λέγῃ, τίνος ἕνεκεν ἦλθεν ὁ Χριςὸς,
ἐπειδὴ ἤξδρεν ὅτι δὲν τὸν πιςδσν οἱ ἔβραῖοι, φέρνει καὶ τὲς Προφήτας πῶς τὸ ἐπρόλεγαν·
καὶ ὅτι τὸ ἤξδρεν καὶ ὁ Χριςὸς πῶς δὲν θέλν τὸν πιςδσει, ἀλλ' ὅμως ἦλθεν, διὰ νὰ μὶὺ
ἔχν πρόφασιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν, μηδὲ νὰ ἠμπορῦν νὰ λέγν, ὅτι ἂν ἤθελεν ἔλθῃ,
ἠθέλαμεν πιςδσῃ. τὸ δὲ ἐκ ἠδυώαντο πιςεῦσαι, ἀντὶ τῦ ἐκ ἤθελον νόησον· διότι ὁ κακὸς
καὶ πονηρὸς ἄνθρωπος, δὲν ἠμπορεῖ νὰ πιςδσῃ ἕως ὁπῦ εἶναι τοιῦτος, ἕως ὁπῦ προαιρεῖ-
ται δηλονότι τὰ πονηρά· ὅταν δὲ ἀκέσῃ ὅτι ἐτύφλωσε τὰ μάτιά τε ὁ Θεὸς, καὶ ἐπώρω-
σεν, ἤγεν ἐσκλήρυνεν αὐτῶν τινὶ καρδίαν, μὴ θαῤῥῇς ὅτι ἁπλῶς ἄλλες μὲν κάμνει ἀγα-
θὲς, ἄλλες δὲ πονηρὲς, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ τινὶ ἐγκαταλείψιν τῦ Θεῦ, παντελῆ τύφλωσιν
νόμιζε. ὡσὰν νὰ εἴπῦμεν, ἂν εἶναι τινὰς ὀλίγον πονηρδύμενος, εἰς τῦτον ἀκόμι δύρίσκεται
ἡ χάρις τῦ Θεῦ, διότι ἔχει ἐλπίδα νὰ ἐπιςρέψῃ, καὶ νὰ μετανοήσῃ· ὅταν δὲ πέσῃ εἰς παν-
τελῆ κακίαν ὁ ἄνθρωπος, τότε τὸν ἐγκαταλείπει, ἤγεν τὸν ἀφίνει τελείως ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸ
χέριτε διὰ τινὶ κακλίτε προαίρεσιν. λέγεται δὲ ὅτι ὡσὰν τυφλὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος,
ἐπειδὴ ἐσερήθη τῦ θεϊκῦ φωτὸς, καὶ περιπατεῖ εἰς τὸ σκότος τῆς ἁμαρτίας· καὶ πλέον
ἡ ἔλλειψις τῦ θεϊκῦ φωτὸς, λογίζεται εἰς αὐτὸν, τύφλωσις· καὶ σκληρότης τῆς καρδίας,
ἡ ςέρησις τῦ θεϊκῦ λόγε, ὁπῦ μαλάσνει τὰς καρδίας ἐκεινῶν ὁπῦ τὸν δέχονται. τυφλὸς εἶ-
ναι λοιπὸν ἐκεῖνος ὁπῦ δὲν δέχεται παντελῶς θεϊκλὶὺ ἀκτίνα, καὶ πεπωρωμένος, ἤγεν σκλη-
ρὸς εἶναι ἐκεῖνος ὁπῦ δὲν θέλει νὰ ἀκέσῃ τὸν λόγον τῦ Θεῦ ὁπῦ μαλάσνει, ἤγεν ἀπαλώνει
τὰς καρδίας. καὶ βέβαια ἡ ἔλλειψις τῦ θεϊκῦ φωτὸς τυφλώνει, καὶ σκοτίζει τὸν ἄνθρω-
πον. ὅταν λοιπὸν ἀκούσῃς ὅτι τυφλώνει ὁ Θεὸς, ἔτζι λογίαζε πῶς τυφλώνει, ὅτι μὲ τὸ
νὰ λείπῃ τυφλώνει· διότι ἂν ἦτον ὁ Θεὸς μὲ λόγετε, δὲν ἠθέλε τυφλαθῇ ὁ ἄνθρωπος. ἂν
ἦτον ἥλιος, δὲν ἠθέλεν εἶσθαι σκότος, ἀμὴ τώρα ὁ ἥλιος κάμνει τινὶ νύκτα· ἀλλὰ πῶς; ἔ-
σωντας νὰ βασιλεύῃ. ἔτζι καὶ ὁ Θεὸς, τότε τυφλώνει τὲς ἀνθρώπες, ὅταν λείψῃ ἀπ' αὐ-
τὲς. λείπει δὲ διὰ τινὶ κακίαντες, καὶ ἀπὸ τότε πλέον ἁμαρτάνεσιν ἀμετάνοητα, καὶ ἀ-
διόρθωτα πταίεσιν. ἂς ἰδῦμεν δὲ καὶ τὰ τῦ Ἡσαΐε· Κύριε, τὶς ἐπίςδσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; ἀν-
τὶ τῦ ἀδεὶς ἐπίςδσεν· διότι τὸ, τὶς, εἰς πολλὲς τόπες τῆς γραφῆς, ἀντὶ τῦ ἀδεὶς εὑρίσ-
κεται. τῦτο δὲ ὡς ἐκ προσώπε τῦ Χριςῦ τὸ εἶπεν ὁ Προφήτης, λέγοντος δηλονότι τῦ Χρι-
ςῦ πρὸς τὸν Πατέρα· Κύριε, τὶς ἐπίςδσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; ἀντὶ τῦ, ἀδεὶς ἐπίςδσε τὸν λό-
γον μας, καὶ τὸ κήρυγμάμας, τὸ ὁποῖον τὸ ὠνόμασεν ἀκοὴν· διότι ἐκεῖνα ὁπῦ ἤκεσα λέγει Ἰωάνν. ιβ'.
ἀπὸ τὸν πατέραμε, ἐκεῖνα λέγω. καὶ ὁ βραχίων δὲ, τίνι ἀπεκαλύφθη; τετέςιν ἡ δυατὴ
ἐνέργεια τῶν σημείων, τινὶ ὁποίαν ὀνομάζει βραχίονα, δὲν ἀπεκαλύφθη ἀδὲ εἰς ἕνα τῶν
ἀγνωμόνων Ἰεδαίων, ἀλλὰ καὶ τοσαῦτα σημεῖα ποιῆνταμε, συκοφαντῦσιν.

Κείμ. Ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας, ὅτε εἶδε τινὶ δόξαν αὐτῦ, καὶ ἐλάλησε περὶ
αὐτῦ. ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίςδσαν εἰς αὐτὸν· ἀλλὰ
διὰ τὲς Φαρισαίες ὠχ ὡμολόγν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· ἠγάπησαν
γὰρ τινὶ δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον, ἤπερ τινὶ δόξαν τῦ Θεῦ.

Ἑξήγ. Ταῦτα τὰ εἶπεν ὁ Ἡσαΐας, ὅταν εἶδε τινὶ δόξαν αὐτῦ· τίνος; τῦ Υἱῦ, ἢ ὅμως
φαίνεται πῶς νὰ εἶδε τινὶ δόξαν τῦ Πατρὸς, ὅσον ἀπὸ τῆς ἀκολθίας, ὁ Προφήτης, ἀμὴ
ἐδῶ ὁ Εὐαγγελις ης, λέγει, πῶς τινὶ δόξαν τῦ Υἱῦ εἶδεν ὁ Ἡσαΐας, ὁ δὲ Παῦλος λέγει τῦ Πραξ. κη'.
Πνεύματος. μία εἶναι λοιπὸν ἡ δόξα τῆς ἁγίας τριάδος, ἡ τῦ Πατρὸς, καὶ τῦ Υἱῦ, καὶ ἡ τῦ
ἁγίε Πνδύματος. δόξαν δὲ λέγει πῶς εἶδεν ὁ Ἡσαΐας, ἐκεῖνον τὸν καπνὸν ὁπῦ ἐφαντάθη,
τὰ Σεραφὶμ, τὲς Ἀνθρακας ἤγεν τὰ ἀναμμένα κάρβνα, τὸ θυσιαςήριον, τὸν θρόνον. εἶδε
λοιπὸν ὁ Ἡσαΐας ταύτιν τινὶ δόξαν, καὶ ἐλάλησε περὶ αὐτῦ, τῦ υἱῦ δηλονότι. τὶ δὲ ἐλά-
λησε περὶ αὐτῦ; ἐκεῖνα ὁπῦ εἴπαμεν παράνω, ὅτι ἐτύφλωσε τὰ μάτιά τε, καὶ ἐσκλήρυ-
νεν τὰς καρδίας τε. λέγει δὲ ὁ Εὐαγγελις ης, ὅτι πολλοὶ καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχόντων ἐπίςδσαν Ἰωάνν. ε'.
εἰς αὐτὸν, δείχνωντας ὅτι καὶ εἰς τῦτο ἐψδμάτισαν οἱ Φαρισαῖοι, εἰπόντες, μῆνα ἐπίςδσεν

κανεὶς ἀπὸ τȣ̀ς ἄρχοντας εἰς αὐτὸν; διότι ἰδȣ̀ ὁπȣ̃ ἐπίςευσαν, πολλοὶ καὶ ἀπὸ τȣ̀ς ἄρχοντας, ἀλλὰ διὰ τȣ̀ς Φαρισαίȣς δὲν τὸν ὡμολογȣ̃σαν, διὰ νὰ μὴ γένȣν ἀποσυνάγωγοι. ὅτι ἠγάπη-
Ἰωάνν. ε'. σαν περισσότερον τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, παρὰ τὴν δόξαν τȣ̃ Θεȣ̃. τȣ̃το δὲ τȣ̀ς τὸ ἐπροεῖπε καὶ ὁ Χριςὸς, ὅτι πῶς ἠμπορεῖτε νὰ πιςεύσετε ὁπȣ̃ πέρνετε δόξαν παρὰ ἀνθρώπων, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τȣ̃ μόνȣ Θεȣ̃ καταφρονεῖτε; ἀποδείχνει λοιπὸν ὁ Εὐαγγελιςὴς, ὅτι παθαίνȣν ἐκεῖνο ὁπȣ̃ τȣ̀ς ἐπροεῖπεν ὁ Χριςὸς. καὶ ἔτζι λοιπὸν, δὲν ἦσαν ἄρχοντες, ἀλλὰ δȣ̃λοι δȣλεύοντες δȣλείαν μεγάλην. ἀπὸ τȣ̃το μανθάνωμεν λοιπὸν, ὅτι ὅποιος ἀγαπᾶ τὴν δόξαν, ἐκεῖνος εἶναι δȣ̃λος καὶ ἄτιμος.

Κείμ. Ἰησȣ̃ς δὲ ἔκραξε καὶ εἶπεν· ὁ πιςεύων εἰς ἐμὲ, ȣ̓ πιςεύει εἰς ἐμὲ, ἀλλ' εἰς τὸν πέμψαντάμε. καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ, θεωρεῖ τὸν πέμψαντάμε.

Εξήγ. Ἐκρύφθη μὲν ὁ Ἰησȣ̃ς εἰς ὀλίγον καιρὸν, διὰ νὰ καταπραΰνῃ τὸν θυμὸν τῶν Ἰȣδαίων, ὅμως πάλιν φανερώνεται, καὶ λαλεῖ παῤῥησία. δείχνωντας δὲ τȣ̃ λόγȣτȣ, ὅτι εἶναι ἴσια μὲ τὸν Πατέρα καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀντίθεος, λέγει· ὅποιος πιςεύει εἰς ἐμένα, δὲν πιςεύει εἰς ἐμένα, ἀλλὰ εἰς ἐκεῖνον ὁπȣ̃ μὲ ἔπεμψεν· ὡσὰν νὰ ἔλεγε· τὶ φοβεῖσθε νὰ πιςεύετε εἰς ἐμένα; ἡ εἰς ἐμὲ πίςις, πρὸς τὸν Πατέρα διαβαίνει, βλέπε δὲ καὶ τὴν ἀκρίβειαν τȣ̃ λόγȣ, διότι δὲν εἶπεν ὅποιος πιςεύει ἐμένα, ἀλλὰ ὅποιος πιςεύει εἰς ἐμένα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ, τὴν εἰς Θεὸν πίςιν· διότι ἄλλο εἶναι νὰ πιςεύῃ κανεὶς εἰς τινὰ, καὶ ἄλλο νὰ πιςεύῃ τινὰ· διότι ἐκεῖνος μὲν ὁπȣ̃ πιςεύει τινὰ, ἠμπορεῖ νὰ λογισθῇ ὅτι πιςεύει τὰ λόγιά τȣ, ὅτι ἀλήθειαν λέγει· ἐκεῖνος δὲ ὁπȣ̃ πιςεύει εἰς τινὰ, ὡς εἰς Θεὸν πάντως πιςεύει. διὰ τȣ̃το, πῶς πιςεύεις τȣ̀ς ἀποςόλȣς, ἠμπορεῖς νὰ εἰπῆς, ἀμὴ ὄχι πῶς πιςεύεις εἰς τȣ̀ς ἀποςόλȣς· διὰ τȣ̃το δὲν εἶπε λοιπὸν ὁ Κύριος, ὅτι ὁ πιςεύων ἐμένα, διότι τȣ̃το ἴσως ἐδύνονταν νὰ τὸ εἰπȣ̃ν καὶ οἱ ἀπόςολοι, ὅτι ὅποιος μᾶς πιςεύει· ἀλλὰ καὶ οἱ ἑβραῖοι ὀνειδίζονται πῶς δὲν ἐπίςευαν τὸν Μωϋσῆ. ὅμως τὸ μεγαλήτερον εἶπεν, ὅτι ὁ πιςεύων εἰς ἐμὲ, μὲ τὸ ὁποῖον δείχνει τȣ̃ λόγȣτȣ Θεὸν. καθὼς ἔλεγε καὶ τοῖς μαθηταῖς· πιςεύετε εἰς τὸν Θεὸν, καὶ εἰς ἐμὲ πιςεύετε,
Ἰωανν. ιδ'. εἰς τόσον ὅτι ἐκεῖνος ὁπȣ̃ πιςεύει εἰς αὐτὸν, εἰς τὸν Πατέρα διαβάζει τὴν πίςιν, καὶ ἐκεῖνος λοιπὸν ὁπȣ̃ ἀπιςεῖ αὐτὸν, τὸν Πατέρα ἀπιςεῖ. Καὶ ἐκεῖνος ὁπȣ̃ βλέπει ἐμένα, βλέπει τὸν Πατέρα. ἄραγε ἐκεῖνος ὁπȣ̃ βλέπει τὸν σωματικὸν χαρακτῆρα; ȣ̓χὶ, διότι δὲν εἶναι σῶμα ὁ Πατὴρ, διὰ νὰ εἰπȣ̃μεν, ὅτι ἐκεῖνος ὁπȣ̃ βλέπει τὸν Χριςὸν σωματικῶς, βλέπει καὶ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ τὴν θεωρίαν τȣ̃ νȣ̃ λογίαζε ἐδὼ· ὡσὰν νὰ ἔλεγεν ἔτζι· ὅτι ἐκεῖνος ὁπȣ̃ νὰ καταλάβῃ τὴν ȣ̓σίαν, ἤγȣν τὴν φύσιν τὴν ἐδικήμȣ, ὅσον εἶναι δυνατὸν τȣ̃ ἀνθρώπȣ νὰ καταλάβῃ, μὲ τὴν θεωρίαν τȣ̃ νȣ̃, ἐκεῖνος ἐκατάλαβε καὶ τὴν φύσιν τȣ̃ Πατρὸς· ἐκεῖνος ὁπȣ̃ ἐγνώρισεν ἐμένα πῶς εἶμαι Θεὸς, βέβαια ἐγνώρισε καὶ τὸν Πατέρα, διότι εἰκόνα τȣ̃ Πατρὸς εἶμαι ἐγὼ. διὰ πάντων δὲ τȣ́των, τὸ ὁμοȣ́σιον δηλȣ̃ται τȣ̃ Πατρὸς, καὶ τȣ̃ Ὑιȣ̃. ἂς ἀκȣ́ȣν οἱ Ἀρειανοὶ, ὅτι ἐκεῖνος ὁπȣ̃ πιςεύει εἰς τὸν υἱὸν, δὲν πιςεύει εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ εἰς τὸν Πατέρα· εἰς τόσον ὅτι ἂν εἶναι ὁ Πατὴρ κτίσμα, θέλει εἶσθαι καὶ ὁ υἱὸς. ὡσὰν νὰ ἤθελεν εἰπῇ τινὰς, ὅτι ἐκεῖνος ὁπȣ̃ πέρνει τὸ νερὸν τȣ̃ ποταμȣ̃, δὲν πέρνει τὸ νερὸν τȣ̃ ποταμȣ̃, ἀλλὰ τῆς βρύσις. ἔτζι καὶ ἐκεῖνος ὁπȣ̃ πιςεύει εἰς τὸν υἱὸν, δὲν πιςεύει εἰς τὸν υἱὸν, τὸν ποταμὸν· διότι ȣ̓δὲ ἄλλης ȣ̓σίας εἶναι ὁ υἱὸς, ȣ̓δὲ ἔχει τίποτες χώρια ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ εἰς τὴν βρύσιν τῶν ἀγαθῶν πιςεύει, εἰς τὸν Πατέρα λέγω.

Κείμ. Ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιςεύων εἰς ἐμὲ, ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. καὶ ἐάντις μȣ ἀκȣ́σῃ τῶν ῥημάτων, καὶ μὴ πιςεύσῃ, ἐγὼ ȣ̓ κρίνω αὐτὸν. ȣ̓ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον.

Εξήγ. Πάλιν καὶ μὲ τȣ̃το, τὸ ὁμοȣ́σιον ὁπȣ̃ ἔχει μὲ τὸν Πατέρα δείχνει, διότι ἐπειδὴ καὶ ὁ Πατὴρ εἰς πολλȣ̀ς τόπȣς τῆς γραφῆς, φῶς λέγεται, διὰ τȣ̃το λέγει, καὶ διὰ λόγȣ-
πρ. Ἑβρ. α'. τȣ, ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα· διὰ τȣ̃το καὶ ὁ Παῦλος, ἀπαύγασμα τὸν ὀνομάζει, δείχνωντας ἀπ' ἐδὼ, ὅτι δὲν εἶναι τίποτες μέσον Πατρὸς καὶ Ὑιȣ̃, ἀλλ' ἅμα Πατὴρ, ἅμα Ὑιὸς, καθὼς μαζὴ μὲ τὸ φῶς εἶναι καὶ τὸ ἀπαύγασμα· φῶς εἶναι λοιπὸν καὶ ὁ υἱὸς, διὰ νὰ μᾶς ἐλευθερώνῃ ἀπὸ τὴν πλάνην, καὶ νὰ λύῃ τὸ νοητὸν σκότος. καὶ καθὼς ὅταν φανῇ τὸ φῶς, φανερώνει καὶ τȣ̃ λόγȣτȣ, καὶ τὰ λοιπὰ φαινόμενα· ἔτζι καὶ ὁ υἱὸς, ἔςωντας νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ φανῇ εἰς ἡμᾶς, μᾶς ἐφανέρωσε καὶ τȣ̃ λόγȣτȣ καὶ τὸν Πατέρα, καὶ πρὸς πᾶσαν γνῶσιν ἐφώτισε τὰς καρδίας ἐκείνων ὁπȣ̃ τὸν ἐδέχθηκαν. ἐάντις ἀκȣ́σῃ μȣ λέγει, καὶ δὲν πιςεύσει, ἐγὼ δὲν τὸν κρίνω, διότι δὲν ἦλθα νὰ κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλὰ διὰ νὰ σώσω τὸν κόσμον. τȣ̃το δὲ ὁπȣ̃ λέγει εἶναι τοιȣ̃τον, δὲν εἶμαι ἐγὼ αἴτιος κατακρίσεως τȣ̃ ἀνθρώπȣ ἐκείνȣ ὁπȣ̃ νὰ ἀπιςήσῃ, διότι δὲν ἦλθα ἐπιταὐτȣ̃ διὰ τȣ̃το· ἀλλὰ τȣ̃το συμβαίνει εἰς ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον, ἐκ τȣ̃ ἀποτελέσματος, ἤγȣν ἀπὸ τὴν ἀπιςίαντȣ· διότι ἐγὼ μὲν ἦλθα διὰ νὰ σώσω, καὶ διὰ τȣ̃το ἐδίδαξα· εἰδὲ ἀπιςήσει κανεὶς δὲν εἶμαι ἐγὼ αἴτιος τῆς

κατα-

κατακρίσεως αὐτῦ, ἀλλὰ αὐτὸς ἀτός τε ἔσυρεν εἰς τῦ λόγυτε ταύτιω τιὼ κατάκρισιν, ϗ μάλισα ἀπὸ τὰ λοιπὰ θέλει ἐξηγηθῆ τὸ λεγόμενον. ἄκυσον δὲ καὶ τὰ λοιπά.

Κείμ. Ὁ ἀθετῶν ἐμὲ, καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματάμε, ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτὸν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐχάτῃ ἡμέρᾳ· ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτῦ ἐκ ἐλάλησα· ἀλλ' ὁ πέμψας με Πατὴρ. αὐτός μοι ἐντολὶὼ ἔδωκε, τὶ εἴπω καὶ τὶ λαλήσω. καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἀντολὴ αὐτῦ, ζωὴ αἰώνιος ἐσιν· ἃ ἓν λαλῶ ἐγὼ, καθὼς εἴρηκέμοι ὁ Πατὴρ, ἔτω λαλῶ.

Εξήγ. Ἐγὼ λέγει, δὲν κρίνω κανένα, ἀλλὰ ἐκεῖνος ὁπῦ δὲν πιςδύει, ἔχει τὸν κριτλώτε. καθὼς τὸ ἔχομεν καὶ ἡμεῖς συνήθειαν νὰ λέγωμεν πολλάκις, ὅταν θέλωμεν νὰ δήρωμεν κανένα λωλὸν παιδίον· ὅτι δὲν τὸ δέρνομεν ἡμεῖς, ἀλλὰ ἡ ἀμέλειάτε, καὶ ἡ ἀταξίατε, καὶ δὲν τὸ κατακρίνομεν ἡμεῖς, ἀλλὰ ἡ παραίγελία, ϗ ἡ παραίνεσις ἡμῶν τὰς ὁποίας δὲν ἤκυσεν, αὐταῖς το κατηγορεῖν ὡς παρήκυσον. ἔτζι λοιπὸν καὶ ὁ Κύριος· δὲν τὸν κρίνω ἐγὼ, ἀλλὰ ὁ λόγος ὁπῦ ἐλάλησα, ἐκεῖνος τὸν κατακρίνει. διότι διατὶ δὲν ἐπίςδυσαν; ἄρα ὡς ἀντίθεον, καὶ τιὼ ἐδικίμε δόξαν ζητῦντα; καὶ ὅμως ἐγὼ ἀπὸ λόγεμε δὲν ἐλάλησα, ἀλλὰ πάντα ἀπὸ τῦ Πατρός με εἰπών, δὲν ἐκήρυξα καθόλε τῦ λόγεμε, πῶς νὰ θέλω ἄλλα ἔξω ἀπὸ τὸ θέλημα τῦ Πατρός με· διότι ἐκεῖνος ὁπῦ μὲ ἔπεμψε, μῦ ἐπαρήγγειλε τὶ νὰ εἰπῶ, ϗ τὶ νὰ λαλήσω; ὦ τῆς πολλῆς ταπεινότητος τῶν λογίων· διότι ἄραγε, ὦ Κύριε, καὶ πρὶν νὰ σὲ πέμψῃ ὁ Πατὴρ, καὶ νὰ σᾶδώσῃ τιὼ ἐντολιὼ, δὲν ἤξδυρες τὶ πρέπει νὰ λαλήσῃς, ἀμὴ ἀμαθὴς ἦσαν τῆς ἐντολῆς ταύτης, ἡ ὁποία εἶναι ζωὴ αἰώνιος; καὶ δὲν ἤξδυρες ταύτιω τιὼ αἰώνιον ζωλιὼ; ἀμὴ πῶς εἶπες, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ἡ ζωὴ; βλέπεις τιὼ ἀτοπίαν, πόση γίνεται, ἐὰν δὲν ἀκέωμεν τὰ λεγόμενα μὲ ϑυγνωμοσιώλιω; ἤξδυρε λοιπὸν διατὶ λαλεῖ ἔτζι ταπεινὰ, ὅτι διὰ νὰ εἶναι οἱ ἀκροαταὶ ἀδενεῖς. καὶ τὶ βάλεται νὰ δείξῃ μὲ τᾶτα; ὅτι ἄτε λέγει, ἄτε Φρονεῖ τίποτες ἔξω ἀπὸ τὸν Πατέρα δηλονότι· διότι λέγει, καθὼς οἱ μανταΦόροι δὲν λέγαν ἄλλο τίποτες ἀπ' ἐκεῖνα ὁπῦ τὰς παραίγειλαν, ἔτζι καὶ ἐγὼ δὲν εἶπα, ἄτε ἐδίδαξα τίποτες, ἔξω ἀπὸ τὸ θέλημα τῦ Πατρός με. τᾶτο τὸ λέγει λοιπὸν Φλωντας νὰ δείξῃ πῶς ἔχε μίαν γνώμλιω μὲ τὸν Πατέρα, ἐνθυμήθη τᾶτο τὸ παράδειγμα, τιὼ ἐντολιὼ λέγω· διὰ τᾶτο καὶ λέγει, ἐκεῖνα λοιπὸν ὁπῦ λαλῶ, καθὼς μῦ εἶπεν ὁ Πατήρμε, ἔτζι τὰ λέγω· εἰς τότον ὅτι, ἐπειδὴ δὲν εἶπα τίποτες ἀπὸ λόγεμε, ποίαν πρόΦασιν ἔχαν νὰ προΦασισθῦν ἐκεῖνοι ὁπῦ ἀπιςήσαν; βέβαια θέλαν κατακριθῆ, ὡσὰν ὁπῦ δὲν ἐπίςδυσαν εἰς τὸν Πατέρα. μιὼ λογιάζῃς λοιπὸν ὦ ὀρθόδαξε, κανένα ταπεινὸν, ἀπὸ τὰ ταπεινὰ λόγια τᾶτα, ἤγαν τῦ, ἐντολιὼ ἔλαβον, καὶ τῶν τοιέτων· ἀλλὰ μὲ καλιὼ γνώμλιω ἐκλάμβανε ταῦτα, ὡσὰν καὶ τᾶτο τὸ, ἐντολιὼ ἔλαβον, τὶ εἶπα, καὶ τὶ λαλήσω. διότι ἔξωντας νὰ εἶναι λόγος ὁ ὑὸς, καὶ νὰ Φανερώνῃ πάντα τὰ νοήματα τῦ νὸς, ἤγαν τῦ Πατρὸς, λέγει, πῶς ἔλαβεν ἐντολιὼ παρ' αὐτῦ, τὶ νὰ εἰπῇ, καὶ τὶ νὰ λαλήσῃ. καθὼς καὶ ὁ ἐδικός μας λόγος, ἂν θέλωμεν νὰ εἰπῦμεν τιὼ ἀλήθειαν, ἐκεῖνα λέγει ὁπῦ νὰ τῦ ὑποβάλλῃ ὁ νῦς, καὶ δὲν εἶναι ἄλλης ἐσίας ὁ λόγος πρὸς τὸν νῦν, ἀλλὰ μιᾶς ἐσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Κείμενον.

Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τῦ Πάσχα, εἰδὼς ὁ Ἰησῦς ὅτι ἐλήλυθεν αὐτῦ ἡ ὥρα, ἵνα μεταβῇ ἐκ τῦ κόσμε τύτε πρὸς τὸν Πατέρα, ἀγαπήσας τὺς ἰδίυς τὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτύς.

Εξήγ. Ἤξδυρε μὲν ὁ Κύριος τιὼ ὥραν τῦ θάνατε αὐτῦ, καὶ πρὶν τῶν αἰώνων πάντων, ἔξωντας δὲ νὰ Φθάσῃ ἡ ὥρα τότε, κάμνει πρᾶγμα γεμᾶτον πολλῆς Φιλανθρωπίας, καὶ συγκαταβάσεως, καὶ πολλιὼ τιὼ ἀγάπιω δεικνύον πρὸς τὺς μαθητάς· διότι ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ τὺς ἐγκαταλείπῃ, ἤγαν νὰ τὺς ἀΦήσῃ, δείχνει ϑερμοτέραν τιὼ ἀγάπιω. διότι τὸ ἀγαπήσας αὐτύς, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτύς, τᾶτο δηλοῖ, πῶς δὲν ἄΦησε νὰ μιὼ κάμῃ κανένα ἀπὸ ὅσα πρέπει νὰ κάμνῃ ἐκεῖνοι ὁπῦ ἔχαν μεγάλιω ἀγάπιω εἰς τινά. διὰ τᾶτο ϗ ὕσερα ἀπὸ ὅλα τὸ κάμνει τᾶτο, καὶ νίπτει τὰ ποδάρια τῶν μαθητῶν, εἰς τόσον ὅτι διὰ νὰ περισδύσῃ εἰς αὐτὺς τὸν πόθον, καὶ νὰ τὺς ἀΦήσῃ μεγάλιω παρηγορίαν, πρὸς τὰ κακὰ ὁπῦ ἔμελλαν νὰ τὺς ἔλθαν· διὰ νὰ λογιάζωσιν ὅτι αὐτὸς ὁπῦ τὺς ἠγάπησε τόσον, ὅτι νὰ νίψῃ καὶ τὰ ποδάρια τύς, δὲν θέλει τὺς ἀΦήσει ἐδὲ εἰς τὰ κακὰ νὰ κακοπαθήσωσιν. μετάβασιν δὲ ὀνομάζει τὸν θάνατον τῦ Χριςῦ, διὰ τιὼ ἀνάληψιν ὁπῦ ἀνελήΦθη ὕσερον ἀπὸ τιὼ ἀνάςασιν. καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν ἔμελλε νὰ μεταβῇ ἐκ τῦ κόσμε τύτε, δείχνει εἰς τὺς ἐδικύς τε

ἀγάπιω. ἐδικέστε δὲ, τὲς μαθητὰς ὀνομάζει κατὰ τὸν τρόπον τῆς Φιλίας· διότι ἢ πάντες οἱ ἄνθρωποι, κατὰ τὸν τρόπον τῆς δημιεργίας ἐδικοὶ τὲ Θεὲ εἶναι· καθὼς λέγει ὁ Εὐαγγελισὴς, εἰς τὰ ἴδια, ἦγεν εἰς τὲς ἐδικέστε ἦλθεν, ἢ οἱ ἴδιοι αὐτὸν ἐ παρέλαβον. ἴδιοι δὲ αὐτὲ εἶναι οἱ ἅγιοι, διὰ νὰ ἔναι φίλοιτε, καθὼς λοιπὸν καὶ ἐδῶ, ἰδίες ἐκάλεσε τὲς μαθητὰς. προσέθηκε δὲ καὶ τὸ, ἐν τῷ κόσμῳ, ἐπειδὴ εἶναι καὶ ἄλλοι ἐδικοίτε, ὁ Ἀβραὰμ, καὶ οἱ πατριάρχαι, ἀλλὰ δὲν εἶναι εἰς τὸν κόσμον, διότι ἐξεδήμησαν, ἦγεν ἐμίσθωσαν ἀπ' ἐδῶ. τὲτες λοιπὸν τὲς ἰδίες, ἦγεν τὲς ἐδικέστε ὁπὲ ἦσαν εἰς τὸν κόσμον, τὲς ἠγάπησεν ἕως τέλες, τὸ ὁποῖον λογίζεται ὅτι ἔδειξεν εἰς αὐτὲς τελείαν ἀγάπιω.

Κείμ. Καὶ δείπνε γενομένε, τῆ Διαβόλε ἤδη βεβληκότος εἰς τὶω καρδίαν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτε, ἵνα αὐτὸν παραδῶ, εἰδὼς ὁ Ἰησῆς ὅτι πάντα δέδωκεν αὐτῷ ὁ Πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ Θεῦ ἐξῆλθε, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει· ἐγείρεται ἐκ τῆ δείπνε, καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια αὐτῆ, καὶ λαβὼν λέντιον, διέζωσεν ἑαυτόν. εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τὲς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ, ᾧ ἦν διεζωσμένος.

Ἐξήγ. Θαυμάζωντας ὁ Εὐαγγελισὴς, ὅτι καὶ τῆ Ἰούδα ὁπὲ εἶχε τὶω προδοσίαν μελετημένω, ἔνιψε τὲς πόδας ὁ Χριὸς, λέγει, τῆ Διαβόλε ἤδη βεβληκότος εἰς τὶω καρδίαν Σίμωνος· ἔτζι λοιπὸν ἕως τέλες ἐκολάκευε τὸν προδότω. καὶ τὸ δείπνε δὲ γενομένε, δὲν ὁρίσκεται ἁπλῶς ἢ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ τὶω ἀπανθρωπίαν τῆ Ἰούδα, ὅτι ἐδὲ ἡ κοινωνία τῆς τραπέζης τὸν ἐδυσώπησεν. εἰδὼς δὲ, ἦγεν ἠξεύρωντας ὁ Ἰησῆς ὅτι πάντα παρέδωκεν ὁ Πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, τετέστι τὶω σωτηρίαν τῶν πιστῶν εἰς αὐτὸν τὶω ἔδωκε, καὶ πρέπει λοιπὸν νὰ τὲς δείξῃ πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν, καθὼς εἶναι καὶ τὸ νὰ νίψῃ τὰ ποδάρια τῶν μαθητῶν· διότι ταπεινοφροσύνη νομοθετεῖται ἀπ' ἐδῶ. καὶ ἄλλο δὲ, εἰδὼς ὅτι πάντα δέδωκεν αὐτῷ ὁ Πατὴρ, καὶ ὅτι ἀπὸ Θεῦ ἐξῆλθε, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει, δὲν θέλει ὀλιγοστύσει ἡ δόξα αὐτῆ μὲ τὸ νὰ νίψῃ τὲς πόδας τῶν μαθητῶν. διότι μῆνα ἅρπαξε τὶω δόξαν, διὰ νὰ φοβῆται νὰ μὶω ξεπέσῃ ἀπ' αὐτῆς, καὶ διὰ τῆτο νὰ μὶω καταδέχεται νὰ κάμνῃ τίποτες ταπεινὸν, καθὼς τὸ παθαίνει οἱ δυσγενεῖς ὅταν ἁρπάσωσι δόξαν, ὁπὲ δὲν σέργει καθόλε νὰ ταπεινωθῆ, διὰ νὰ μὶω χάσῃ ἐκεῖνο ὁπὲ δὲν τὲς τυχαίνει, καὶ τὸ ἅρπασαν; ἀλλὰ ἔσωντας νὰ εἶναι πάντων Βασιλεὺς, καὶ Υἱὸς Θεῦ· διότι τὸ, ἀπὸ Θεῦ ἐξῆλθεν, τῆτο δηλοῖ, τετέστιν ἐκ τῆς ἐσίας τῆ Πατρὸς, καὶ πάλιν πρὸς Θεὸν ὑπάγει· εἰς τόσον ὅτι δὲν ἔμελλε νὰ ὀλιγοστύσῃ ἡ δόξα αὐτῆ μὲ τὸ νὰ νίψῃ τὲς πόδας τῶν μαθητῶν, ἔσωντας νὰ ἔναι τοιῆτος. σοχάζε δὲ, ὅτι ἐὰν ἡ ταπεινοφροσύνη ἔναι ἔργον ἐκεῖνε ὁπὲ ἦλθεν ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ πάλιν πηγαίνει πρὸς τὸν Θεὸν· φανερὸν εἶναι ὅτι ἡ ὑπερηφανία, ἔργον εἶναι ἐκεῖνε ὁπὲ ἔρχεται ἀπὸ τὲς δαίμονας, καὶ πηγαίνει πρὸς τὲς δαίμονας. ὅταν δὲ ἀκέσῃς ὅτι παρέδωκεν αὐτῷ ὁ Πατὴρ, μὴ νομίσῃς ὅτι ἀδυναμίαν τῆ Υἱῆ δέχθην ταῦτα, ἀλλὰ τὶω πρὸς τὸν Πατέρα τιμὶω, καὶ ὁμοιότιαν. ἐπειδὴ ἐὰν ἀδυνάτος σῆ φαίνεται ὁ Υἱὸς, ὅτι λέγεται πῶς ὁ Πατὴρ τῆ ἐπαρέδωκετὰ πάντα· ἀδυνάτον νόει καὶ τὸν Πατέρα,
α. πρ. Κορ. ιέ. διότι τῆ παραδίδει ὁ Υἱὸς τὶω βασιλείαν, καθὼς τὸ λέγει ὁ Ἀπόστολος. ἀλλὰ δὲν εἶναι ἔτζι, ἀμὴ ἡ παράδοσις, τὶω ὁμοιότιαν δηλοῖ, καὶ τὶω συνεργίαν, καὶ τὶω εὐδοκίαν τῆ Πατρὸς. βλέπε δὲ καὶ τὸ ὑπερβολικὸν τῆς ταπεινώσεως, διότι δὲν τὲς νίπτει πρὶν τῆ δείπνε, ἀλλὰ ὅταν ἐκάθησαν ὅλοι, ἐσηκώθη αὐτὸς μόνος, ἐκείνων ἀναπαυομένων, καὶ εὐγάζει τὰ φορέματά τε· διδάσκωντας αὐτὲς, νὰ γίνωνται ἀνεμπόδιστοι, καὶ ἐλαφροὶ πρὸς τὶω ὑπηρεσίαν. ζώνεται δὲ φετὰν, διὰ νὰ τὰ κάμῃ ὅλα αὐτὸς, καὶ τὸ νίψιμον, καὶ τὸ σφέγισμα. βάνει δὲ καὶ νερὸν εἰς τὶω λεκάνω, καὶ τῆτο ἀπατός τε τὸ κάμνει, καὶ δὲν προσάζει ἄλλον. ταῦτα δὲ πάντα εἶναι παραδείγματα πρὸς ἡμᾶς καὶ νομοθεσίαν, τὸ, πῶς πρέπει νὰ ὑπηρετῶμεν, μετὰ πάσης προθυμίας. καὶ ἀπατοίμας νὰ ἐνεργῶμεν τὰ πάντα, καὶ νὰ μὶω χρειαζώμεθεν ἄλλες ὑπηρέτας.

Κείμ. Ἔρχεται ὧν πρὸς Σίμωνα Πέτρον, καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος· Κύριε, σύ μὲ νίπτεις τὲς πόδας; ἀπεκρίθη Ἰησῆς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὃ ἐγὼ ποιῶ, σὺ ἐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα.

Ἐξήγ. Δὲν νίπτει τὸν Πέτρον πρῶτον, ἂν εἶχε καὶ τὰ πρωτεῖα τῶν μαθητῶν, ἀλλὰ τάχα ὁ προδότης, ἔσωντας νὰ εἶναι αὐθάδης καὶ ἀδιάντροπος, ἐκάθετον προτήτερα ἀπὸ τὸν Πέτρον, καὶ τῆ ἔνιψε τὰ ποδάρια. καὶ πόθεν νὰ τὸ ἠξεύρωμεν τῆτο; ἀπέδω· ἤρξατο λέγει, νίπτειν τὲς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν, ἦγεν νὰ τὰ σφεγίζῃ, εἶτα ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον· εἰς τόσον ὅτι φανερὸν εἶναι, ὅτι δὲν ἔνιψε τὸν Πέτρον πρῶτα, ἀπὸ δὲ τὲς ἄλλες μαθητὰς, δὲν ἤθελεν αὐθαδιάσῃ ἐδένας τόσον, ὅτι νὰ καθίσῃ πρὶν τῆ Πέτρε νὰ νιφθῇ· ἀμὴ πῶς νὰ τὸ ἔκαμεν ὁ προδότης, τῆτο ἐνδεχόμενον εἶναι· διότι ἂν δὲν ἤθελε νίψῃ ἄλλον τινὰ προτήτερα, δὲν ἤθελεν εἰπῇ ὅτι ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον, διότι

ἂν

ἂν ἤθελεν ἀρχίσῃ ἀπὸ ἄλλον τινὰ ἀπὸ τὲς μαθητὰς νὰ νίπτῃ, ἤθελε τὸν ἐμποδίσῃ καὶ ἐκεῖνος ὁποιος καὶ ἂν ἦτον, νὰ εἰπῇ ὡσὰν τὸν Πέτρον, Κύριε, σύμε νίπτεις τὲς πόδας; ἀλλὰ δὲν εἶναι ἔτζι· τὸ λοιπὸν δὲν ἔνιψεν ἄλλον τινὰ πρῶτον, ἀλλὰ τὸν προδότιν, εἶτα τὸν Πέτρον· ἐκ δὲ τῦ Πέτρε παιδεθέντες οἱ λοιποὶ, κάμνει χρεία νὰ μὶν ἀντιλογήθησαν, ἀλλὰ νὰ ἐκαταδέχθησαν τὶν τοιαύτιν τιμὶν ὁπῦ τὲς ἔκαμεν ὁ Χριϛὸς. βλέπε δὲ καὶ τῦ Πέτρε τὰ λόγια, πόσιν ἀπόδειξιν ἔχει· σύμε νίπτεις τὲς πόδας μὲ τοιαῦτα χέρια, μὲ τὰ ὁποῖα ἐκαθάρισες λεπρὲς; μὲ τὰ ὁποῖα ἀνέϛησες νεκρὲς; μὲ τὰ ὁποῖα ἄνοιξες μάτια τυφλῶν; ἐσὺ ὁπῦ ἔκαμες ταῦτα καὶ ἄλλα περισότερα, νίπτεις ἐμῦ τῦ δάλε, τῦ ἀμαθῦς, ἢ ὄχι τὰ χέρια, ἢ ἄλλο μέρος τιμιώτερον, ἀλλὰ τὰ ποδάρια, τὸ ἀτιμότερον μέρος, καὶ ὁπῦ εἶναι πλέον ῥυπαρότερον ἀπὸ τὰ ἄλλα μέλη; ὁ δὲ Κύριος τὶ τῦ λέγει; ἐκεῖνο ὁπῦ κάμνω ἐγὰ, ἐσὺ δὲν ἠξεύρεις τῶρα, ὕϛερα δὲ θέλεις τὸ ἐγνωρίσει, ὅτι περιέχει πολλὴν ταπεινοφροσιώλιν, καὶ ταύτιν σᾶς διδάσκω· ὕϛερον ὅμως ὅταν ἀγάλῃς δαιμόνια εἰς τὸ ὄνομάμε, ὅταν μὲ ἴδῃς ἀναλαμβανόμενον εἰς τὲς Οὐρανὲς, ὅταν μάθῃς παρὰ τῦ πνεύματος, ὅτι ἐκδεξιῶν τῦ Πατρὸς κάθομαι, τότε θέλεις ἐγνωρίσει, ὅτι ἐγὼ ὁπῦ ἐταπεινώθηκα τόσον ὅτι νὰ νίψω καὶ τὲς πόδας σε, ἐγὼ σῦ δίδω, καὶ τὴν τοσαύτιν δυνάμιν κατὰ δαιμόνων, καὶ ἀνελήφθιν, καὶ ἐστιωδοξάθιν μὲ τὸν Πατέρα, καὶ δὲν ὀλιγόσθυσεν ἡ δόξαμε, ἀπὸ τὴν τοσαύτιν ταπείνωσιν· καὶ ἔτζι λοιπὸν θέλεις ἀγαπήσει καὶ ἐσὺ τὴν ταπείνωσιν, ἡ ὁποῖα περισότερον ὑψώνει παρὰ ὁπῦ ταπεινώνει.

Κείμ. Λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· ε μὴ νίψῃς τὲς πόδας με εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησῦς· ἐὰν μὴ νίψωσε, ὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμῦ. λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, μὴ τὲς πόδας με μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὶν κεφαλίν.

Ἐξήγ. Μεγάλη εἶναι ἡ ἀλάβεια τῦ Πέτρε πρὸς τὸν διδάσκαλον, διὰ τῦτο καὶ δὲν ϛέργει τὶν τοιαύτιν τιμὶν· διότι ἐὰν τὸν ἐπιτίμησε καὶ ἄλλοτε ὁ Χριϛὸς, καὶ ἔπρεπε διὰ τὶν ἐπιτίμησιν ἐκείνιν, νὰ ϛέρξῃ τῶρα νὰ τὸν νίψῃ ὁ Κύριος, ὅμως διὰ νὰ εἶναι μέγα καὶ πολὺ τῦτο ὁπῦ ἔκαμνε τῶρα ὁ Χριϛὸς, δὲν τὸ δέχεται, καὶ δὲν τὸ βάνει εἰς τὸν νῦν τε πῶς θέλει τὸν μαλώσει πάλιν ὁ Κύριος περισότερον ἂν ἀπειθήσῃ. τὶ τῦ λέγει λοιπὸν ὁ Χριϛὸς; δὲν τῦ λέγει ὅτι ταπεινοφροσιώλιν σὲ διδάσκω ὦ Πέτρε, καὶ διὰ τῦτο νίπτω τὲς πόδας σε· διότι ἤθελε τῦ εἰπῇ ὁ Πέτρος, ὅτι καὶ χωρὶς νὰ νίψῃ τὲς πόδας τε θέλει ἔχει ταπεινοφροσιώλιν. ἀλλὰ τὶ τῦ λέγει; ἐκεῖνο ὁπῦ ἤξευρεν ὅτι δαγκάνει τὶν καρδίαν τε περισότερον, τῦτο τὸ φέρνει ὡσὰν φοβέραν, καὶ λέγει τε· ἐὰν μὴ νίψωσε, δὲν ἔχεις μέρος μετ' ἐμῦ· διότι ἐπειδὴ αὐτὸς ἦτον ὁπῦ ἀγαπᾶσε περισότερον ἀπὸ τὲς ἄλλες μαθητὰς, νὰ εἶναι μαζὶ μὲ τὸν Χριϛὸν, διὰ τῦτο καὶ τὸν ἠρώτα πῦ ὑπάγεις; καὶ τὶν ψυχίν με ὑπὲρ σῦ θήσω, ἐπαίγελλόμενος ἐξ ἀγάπης· μὲ τὶν φοβέραν ταύτιν κατασείει τὶν ψυχίν τε. διότι λέγει, ἐὰν μὴ νίψωσε, ὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμῦ, ὡς ἤκουσεν ὁ Πέτρος ταύτιν τὶν φοβεραν ἀπειλίν, ὅσον δὲν ἔϛεργε πρότερον, τοσῦτον μάλιϛα δὲ καὶ περισότερον πείθεται, καὶ ζητᾶ ὄχι μόνον τὰ ποδάρια, ἀλλὰ καὶ τὰ χέρια, καὶ τὶν κεφαλὶν νὰ τῦ νίψῃ· καὶ τὰ δύο δὲ ἐξ ἀγάπης τὰ κάμνει, διότι καὶ ἐκεῖνο ὁπῦ δὲν ἔϛεργε πρῶτον, διὰ νὰ τιμᾷ κατὰ πολὺ τὸν Κύριον· καὶ τὸ νὰ ϛέρξῃ πάλιν, διὰ νὰ μὶν χωριθῇ ἀπὸ τὸν Χριϛὸν τὸ κάμνει. σὺ δὲ ὅταν ἰδῇς τινὰ ὁπῦ νὰ ἐναντιώνεται πολλὰ ἀπὸ προπέτειαν, καὶ νὰ λέγῃ καὶ μὲ ὅρκον, ὅτι νὰ μὶν κάμω τόδε, καὶ ἀπέκει ἀπὸ τὸν φόβον τῦ ὅρκε νὰ ϛέκῃ εἰς ἐκεῖνο ὁπῦ κακῶς ἀπεφάσισεν, καὶ νὰ κινδιωδεύῃ διὰ τῦτο εἴτε ψυχικὰ, εἴτε σωματικὰ, τότε συμβέλλεσον αὐτὸν, νὰ ϛοχαθῇ μάλιϛα, τὸ παράδειγμα τῦ Πέτρε, ὁ ὁποῖος δὲν ἔϛεργε πρῶτον, καὶ ἐπειδὴ εἶδεν ὅτι ἡ ἐναντίωσις τὸν χωρίζει ἀπὸ τὸν Χριϛὸν, ἔλειψε ἀπ' αὐτίν.

Κείμ. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησῦς· ὁ λελεμμένος ε χρείαν ἔχει, ἢ τὲς πόδας νίψαθαι, ἀλλ' ἔϛι καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἐϛε, ἀλλ' ὐχὶ πάντες. ἤδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτὸν, διὰ τῦτο εἶπεν· ὅτι ὐχὶ πάντες καθαροὶ ἐϛε.

Ἐξήγ. Ἐσωντας νὰ δῇ ἀφορμὶν ὁ Κύριος, ἐλέγχει τὸν προδότιν, ὡσὰν ὁπῦ εἶχε γνώμιν ἀκάθαρτον, καὶ ἐχρειάζετον νὰ καθαριθῇ ἀπὸ τὶν πονηρίαν, καὶ νὰ μετανοήσῃ· ἐσεῖς μὲν λέγει, ἔσωντας νὰ εἶϛε λελεμένοι, δὲν χρειάζεϛε πλέον ἄλλο λέσιμον, ἀμὴ σᾶς εἶναι ὁ ἀκάθαρτος ὁπῦ χρειάζεται νὰ πλυθῇ. ζητῦσι δὲ πολλοὶ, πῶς εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς Ἀποϛόλοις, ὅτι ἐσεῖς καθαροὶ εἶϛε, ὁπῦ ἀκόμι δὲν ἠλλυθερώθησαν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, ἀκόμι δὲν ἀξιώθησαν πνεύματος ἁγίε, ἀκόμι ἐξεσίαζεν ἡ ἁμαρτία, ἀκόμι ἡ κατάρα ἐνεργῦσε, διότι ἀκόμι ὁ ἁμανὸς ὁπῦ σηκώνει τὶν ἁμαρτίαν τῦ κόσμε δὲν ἐσφάγη, ἀκόμι δὲν ἐκρεμάθη εἰς τὸ ξύλον, ἐκεῖνος ὁπῦ μᾶς ἐξαγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τῦ νόμε, πῶς ἦσαν λοιπὸν καθαροὶ οἱ Ἀπόϛολοι; καὶ εἰς τῦτο λέγομεν, ὅτι ἂν καὶ ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν δὲν ἐλλυθερώθησαν τελείως, ἀλλὰ διὰ τὸν λόγον λέγει ὁπῦ σᾶς ἐλάλησα, καθαροὶ εἶϛε, τϛτέϛι κατὰ τῦτο εἶϛε καθαροὶ διὰ τῆς ὥρας, ὅτι ἐδέξαϛε τὸ φῶς, καὶ ὡραμάϊ ἐλλυθερωθή-

Ησαΐ. α. κετε ἀπὸ τὴν Ἰδαϊκὴν πλάνην. ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἡσαΐας, ἄκουε πῶς διδάσκει ἡμᾶς νὰ λεω-
μεθῶν· λέσασθε, καὶ καθαροὶ γίνεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. εἰς
τόσον ὅτι ἐπειδὴ καὶ οἱ Ἀπόστολοι, μετὰ πάσης ἀκακίας, χωρὶς δόλο ἦσαν μετὰ τὸ Χριστὸ,
πρεπόντως ἦσαν λελερμένοι, ἢ καθαροὶ λέγονται ἀπὸ τὸν Κύριον. δεῖπνον δέτινες ἐνόησαν,
τὴν φανέρωσιν τὸ κατὰ χριστὸν μυστηρίο ὅπου ἔγινεν εἰς τὰς ὑστερινὰς χρόνους, τὴν ὁποίαν διδά-
σκει ὁ Κύριος τὰς μαθητάς τε, καὶ νίπτει τὰς πόδας αὐτῶν, ὄχι πῶς εἶχαν λέραν, ἀλλὰ
Ησαΐ. νβ. κάμνωντας αὐτὰς ἑτοίμας εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, καθὼς λέγει ὁ Ἡσαΐας· ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες
τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην. ἐσεῖς μὲν λέγει, καθαροὶ εἶσθε, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ λόγο σας·
πρέπει σας δὲ νὰ σαλθῆτε, καὶ πρὸς ἄλλων κάθαρσιν, τὸ ὁποῖον δηλῶται διὰ τὸ νίψιμον
τῶν ποδαρίων σας. ὁ νιπτῆρας λοιπὸν δὲν μᾶς δίδει νὰ νοέμεν κάθαρσιν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν
Ἀποστόλων, διότι μαρτυρῶνται καθαροὶ· ἀλλὰ σύμβολον εἶναι, πῶς νὰ πεμφθῶν εἰς τὸ κή-
ρυγμα, διὰ νὰ μεταδώσεν καὶ εἰς τὰς ἄλλες τὴν καθαρότητα ὅπου ἐδόθη εἰς αὐτὰς παρὰ
τὸ δεσποτικὸ λόγο. διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Πέτρος, μὴ τὰς πόδας μο μόνον νίψῃς, ἀλλὰ ἢ
τὴν κεφαλήν· τουτέστι, μὴ μὲ πέμπῃς μόνον εἰς τὸ κήρυγμα, ἀλλὰ καθάρισον καὶ τὴν κε-
φαλήν μο διὰ τὸ μαρτύριο. νόμιζε δὲ ὅτι καὶ τώρα γίνονται ταῦτα· διότι καὶ τώρα δεῖπνον
γίνεται, εἰς τὴν θείαν ἱερωσύνην, τὸ θεῖο σώματος, καὶ τὸ αἵματος αὐτὸ προκειμένο. τὶ
ζητεῖται λοιπὸν ἀπὸ κάθε ἕναν ἀπὸ ἡμᾶς νὰ κάμωμεν, ἄκουε, ἂς ἔχωμεν εἰς τὸ λόγωμας
πάντες ὅσοι ἐπιστεύσαμεν εἰς Χριστὸν, τὸν λόγον τὸ Θεοῦ, ἢ τὸ Εὐαγγελικὸν κήρυγμα· διότι
ὅλοι ἐδεχθήκαμεν τὸν Χριστὸν εἰς τὰς καρδίασμας, ἀλλὰ χρεωστῶμεν εἰς τὸ θεϊκὸν δεῖπνον τοῦτο,
νὰ σηκώνωμεν τὸν λόγον, καὶ νὰ βγάζῃ τὰ ῥέχατε ὅπου τὸν σκεπάζει· φορέματα δὲ
τὸ λόγο, εἶναι ἡ φιλαργυρία, ἡ κενοδοξία, ὁ φθόνος, καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ πάθη, τὰ ὁποῖα
βρισκόμενα ἀπάνω εἰς τὸν θεϊκὸν λόγον ὅπου εἶναι εἰς ἡμᾶς, τὸν βαρυύθουν. ταῦτα λοιπὸν
ὅταν σηκώνεται ὁ λόγος, πρέπει νὰ τὰ βγάνῃ νὰ τὰ ἀφίνῃ διὰ νὰ εἶναι ἐλαφρὸς νὰ ἠμπο-
ρῇ νὰ ἐνεργήσῃ τὴν κάθαρσιν ἡμῶν, διὰ τῆς μετανοίας· διότι ὡσὰν σηκωθῇ ὁ λόγος, καὶ
ἀποῤῥίψει κάθε φορτίον, καὶ πᾶσαν μέριμναν τὸ κόσμο τούτο, νίπτει τὰς λογισμὰς ἡμῶν,
οἱ ὁποῖοι εἶναι μαθηταὶ αὐτὸ, καὶ τὸν ἀκολουθοῦν· θέλει νίψει δὲ τὰς πόδας, τουτέστι τὰς
πρακτικὰς ἡμῶν κινήσεις, καὶ τὰς δρόμους ἡμῶν. εἰδέτις χρειάζεται ἑτέρας καθάρσεως, ἢ
ἐπιθυμεῖ τὴν προκοπὴν τὴν ἐν τῷ διδασκαλικῷ, καὶ θεωρητικῷ, ἂς λέγῃ πρὸς τὸν Κύριον·
Κύριε, μὴ τὰς πόδας με μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας· τουτέστι, μὴ μόνον τὰ διαβήματάμε
καθαρίσῃς, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας, διὰ νὰ διώκωμαι νὰ σύρνω καὶ ἄλλες πρὸς τὸ καλὸν· καὶ
τὴν κεφαλήν, διὰ νὰ ἔχω τὴν περὶ Θεοῦ δόξαν καὶ νόησιν, ἀρύπωτον, ἤγουν ἀλέρωτον,
ἢ Καθαρὰν, εἰς τὸ θεωρητικὸν, ἢ λογικὸν μέρος· ἔτζι λοιπὸν ἠμπορέμεν νὰ καθαριθῶ-
μεν διὰ τῆς ἐξομολογήσεως, διὰ νὰ μὴν μεταλάβωμεν ἀναξίως ἐκ τὸ δείπνο, καὶ εἰς κρίμα
ἐδικόμας φάγωμεν, καὶ πίωμεν.

Κείμ. Ὅτε οὖν ἔνιψε τὰς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
ἀναπεσὼν πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς· γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; ὑμεῖς φωνεῖτε με·
ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ Κύριος· καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα
ὑμῶν τὰς πόδας ὁ Κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νί-
πτειν τὰς πόδας· ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν,
καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ Κυρίου
αὐτοῦ, οὐδὲ Ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν.

Ἐξήγ. Δὲν διαλέγεται πλέον πρὸς τὸν Πέτρον μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντας, καὶ τὴν
αἰτίαν τῆς τοσαύτης περὶ ἑαυτὸ ταπεινοφροσύνης βάνει. αὕτη δὲ εἶναι, τὸ, ὅτι πρέπει νὰ γέ-
νεν καὶ αὐτοὶ μιμηταί τε. μήπως λοιπὸν καὶ ὅταν ἔλεγε τοῦ Πέτρου, ὅτι θέλεις ἐγνωρίσει
μετὰ ταῦτα, περὶ τούτου τοῦ καιροῦ τοῦ ἔλεγε· διότι θέλεις ἐγνωρίσει ἔλεγεν, ὦ Πέτρε μετὰ
ταῦτα, ὅταν λάβω τὰ φορέματάμε, καὶ καθίσω, καὶ ἀρχίσω νὰ σᾶς διδάσκω, καὶ νὰ
σᾶς λέγω, ἠξεύρετε τί ἔκαμα εἰς ἐσᾶς; ἐὰν ἐγὼ ὅπου μαρτυρῶμαι ἀπὸ ἐσᾶς Κύριος καὶ δι-
δάσκαλος, καὶ δὲν μαρτυρῶμαι ψεύδως, διότι εἶμαι, νἰψα τὰ ποδάριάσας, καὶ δὲν εἶπε
τῶν δύλων τῶν ἀγραμμάτων καὶ ἀμαθῶν, ἀλλὰ τὸ ἄφησε τοῦτο νὰ τὸ συλλογίζονται ἀπα-
τοίτες, ἐσεῖς ἀναγκαιότατον χρέος ἔχετε νὰ νίπτετε ἕνας τοῦ ἄλλε τὰ ποδάρια, τουτέστιν
νὰ ὑπηρετῆτε ἕνας τὸν ἄλλον εἰς πᾶσαν ὑπηρεσίαν· διότι διὰ τοῦ νίπτειν, ὅπου λογιάται ἡ
ἀτιμωτέρα ὑπηρεσία, πολλῷ μᾶλλον πρέπει νὰ κάμνωμεν καὶ τὰς ἄλλας εὐτιμοτέρας. διότι
παράδειγμα σᾶς ἔδωκα, διὰ νὰ κάμνετε καὶ ἐσεῖς, καθὼς σᾶς ἔκαμα καὶ ἐγὼ, τουτέστι μὲ τό-
σην ταπεινὸν· διότι ἐὰν καὶ τὸ ἐδικόμε εἶναι μέγα καὶ πολὺ, ἔσωντας ὅπου ἐγὼ ὁ δεσπότης,
καὶ Θεὸς νὰ νίψω τὰς πόδας τῶν δύλων, ἐσεῖς δὲ νὰ νίψετε τὰς πόδας τῶν ὁμοδύλων. ὅμως
βλέπομεν, καὶ τὰς διδασκάλες ὅπου μανθάνεν τὰ παιδία τὰ γράμματα, πῶς τὰ παρα-
δίδεν μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας, διὰ νὰ τὰς μιμηθῆν κἂν εἰς ὀλίγον τίποτες. ἀναγκαίως δὲ

πα-

παραινεῖ τὸς Ἀποστόλος ταῦτα· διότι ἐπειδὴ ἔμελλον, ἄλλοι μὲν νὰ ἀπολαύσωσι περισσοτέραν τιμὴν, ἄλλοι δὲ ὀλιγότερον, διὰ νὰ μὴν ὑπερηφανεύωνται ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον, πάντων αὐτῶν ταπεινώνει τὰ φρονήματα. διότι λέγει· δὲν εἶναι δοῦλος μεγαλήτερος ἀπὸ τὸν αὐθέντην του, ἕως ὅπου εἶναι δοῦλος, οὐδὲ Ἀπόστολος, μεγαλήτερος ἀπ' ἐκεῖνον ὅπου τὸν ἔστειλεν, ἕως ὅπου εἶναι Ἀπόστολος· ὅταν δὲ γένῃ μεγαλήτερος, τότε ἔτε δοῦλος εἶναι, ἔτε Ἀπόστολος.

Κείμ. Εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοι ἐστὲ, ἐὰν ποιῆτε αὐτά. ὁ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα ὃς ἐξελεξάμην. ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, ὁ τρώγων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον, ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ. ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι· ἵνα ὅταν γένηται, πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι.

Ἑξήγ. Διὰ νὰ μὴν εἴπῃς, ὅτι τί μᾶς τὰ λέγεις ταῦτα, ὡσὰν νὰ μὴν τὰ ἠξεύραμεν· τὸ ἠξεύρομεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι καλὸν εἶναι ἡ ταπείνωσις· διὰ τοῦτο τὸς λέγει· ὅτι ἐὰν τὸ ἠξεύρετε, δὲν σᾶς φθάνει τοῦτο μόνον, ἀλλὰ τότε θέλετε εἶσθαι ὄντως μακάριοι, ὅταν καὶ τὰ κάμνετε. ἐπειδὴ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, ἠξεύραν τὰς ἐντολὰς, ἀλλὰ δὲν ἦταν μακάριοι, ἀλλὰ ἀθλιώτατοι, ἔχοντας νὰ μὴν τὰς κάμνουν. δὲν τὸ λέγω δὲ τοῦτο διὰ ὅλους, διότι ἐγὼ ἠξεύρω ἐκείνους ὁπου ἐδιάλεξα. ἐλέγχει τὸν προδότην, καὶ δὲν τὸν ἐλέγχει φανερὰ, ἀλλὰ σκεπασὰ προσφέρει τὸν λόγον, διότι ἐβέλετον νὰ τὸν φέρῃ εἰς μετάνοιαν· διὰ τοῦτο καὶ πάσας τὰς ἄλλας ἀεργεσίας ὁπου ἔκαμεν εἰς αὐτὸν ταῖς ἄφησε, καὶ μόνον ἐκείνην ὁπου ἐδύνετον νὰ τὸν καταισχύνῃ περισσότερον, ἐκείνην λέγει· ὁ ἐθίων ἄρτον μου, ἦγουν ἐκεῖνος ὁπου τρώγει τὸ ψωμί μου, ἐκεῖνος ὁπου τρέφεται ἀπὸ λόγου μου, ἐκεῖνος ὁπου τρώγει εἰς μίαν τράπεζαν μετ' ἐμένα, τὸ ὁποῖον κάμνει καὶ τοὺς ἐχθροὺς νὰ συλλαβηθοῦν. καὶ δὲν εἶπεν, ὅτι αὐτὸς θέλει μὲ παραδώσει, ἀλλ' ἦρεν ἐπ' ἐμὲ πτερνισμὸν, ἦγουν ἐσήκωσεν ἐναντίαμά του πτέρναντε· τουτέστι, δόλον καὶ ἀπάτην ἐπιβεβουλεύθη εἰς ἐμένα. ἀπὸ παραδείγματος ἐκείνων ὁπου παθοῦν, οἱ ὁποῖοι πλανοῦν τοὺς ἀντιπάλους αὐτῶν, καὶ τοὺς ῥίχνουν κάτω, ἔχοντας νὰ πατήσουν τὴν πτέρναντους. ἔχοντας δὲ νὰ εἰπῇ, ὁ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω, διὰ νὰ μὴν παρισήσῃ τὸν φόβον εἰς πολλοὺς, ξεχωρίζει αὐτὸν φανερῶς, καὶ δείχνει ὅτι ἕνας εἶναι ὁπου μελετᾷ νὰ τὸν παραδώσῃ· διὰ τοῦτο λέγει, ἐκεῖνος ὁπου τρώγει τὸ ψωμίμου. ἔχοντας δὲ νὰ εἰπῇ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ἐγὼ ἠξεύρω ἐκείνους ὁπου ἐδιάλεξα, τί νὰ εἰποῦμεν διὰ τὸν Ἰούδα; ἄραγε δὲν τὸν ἐδιάλεξε καὶ αὐτὸν; ναὶ, τὸν ἐδιάλεξε μὲν ὅταν ἦτον καλὸς, ὡσὰν καὶ τὸν Σαοὺλ, ἀλλὰ ἐμεταγύρισε, διότι ἦτον αὐτεξούσιος. ὁ δὲ Θεὸς ἀφίνει κάθε ἕνα, νὰ κάμνῃ καθὼς θέλει, διότι δὲν χαλνᾷ τὸ αὐτεξούσιον. ἔχοντας δὲ νὰ μεταγυρίσῃ εἰς τὸ κακὸν ὁ Ἰούδας, τὸν ἀπεδίωξεν, ἀγκαλὰ καὶ τὸν ἐδιάλεξε πρῶτα. τὸ δὲ ἵνα πληρωθῇ ἡ γραφὴ, ἔτζι τὸ λογίαζε, ὡσὰν καὶ τὰ ὅμοια, διὰ τὰ ὁποῖα εἴπαμεν πολλάκις. διότι δὲν ἀναγκάσθη διὰ τοῦτο ὁ Ἰούδας νὰ προδώσῃ τὸν Χριστὸν, διὰ νὰ ἀποδείξῃ ἀληθινὰς τὰς λόγους τῆς γραφῆς· διότι τοῦτο εἶναι μεγάλη βλασφημία· ἀλλὰ διὰ νὰ ἐγνωρίσωμεν, ὅτι περὶ τούτου τὸ εἶπεν ἡ γραφὴ, τῷ ὁποίῳ τὸ ἔργον, τὸ βλέπομεν ὁπου ἐτελειώθη τώρα. ταῦτα δὲ πάντα λέγει, τὰ προλέγω περὶ τοῦ προδότου, διὰ νὰ πιστεύσετε ὅταν γένῃ, ὅτι ἐγὼ εἰμι, τουτέστιν ὅτι ἀληθινὸς εἶμαι. α. Βασιλ. ς.

Κείμ. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ὁ λαμβάνων ἐάντινα πέμψω, ἐμὲ λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων, λαμβάνει τὸν πέμψαντάμε.

Ἑξήγ. Ποίαν ἀκολουθίαν ἔχει ἐτοῦτα ὁπου λέγει τώρα, πρὸς ἐκεῖνα ὁπου εἶπε προτήτερα; διότι προτήτερα ἔλεγε περὶ τοῦ προδότου, τώρα δὲ λέγει, ὅτι ὅποιος δέχεται ἐκεῖνον ὁπου νὰ πέμψω, ἐμένα δέχεται, καὶ ὅποιος δέχεται ἐμένα, δέχεται ἐκεῖνον ὁπου μὲ ἔπεμψεν. μεγάλην λοιπὸν ἀκολουθίαν ἔχει. διότι ἐπειδὴ εἶπε πῶς θέλει παραδοθῇ καὶ μέλλει νὰ τὸς ἀφήσῃ, ἔμελλον δὲ καὶ αὐτοὶ πλέον νὰ ξεβῶν, καὶ νὰ διασκορπισθῶν, καὶ νὰ πάθουν πολλὰ κακὰ, μὲ δύο τρόπους τοὺς παρηγορεῖ· ἕνα μὲν μὲ τὸ ἐδικόντε παράδειγμα, διότι τοὺς ἔδειξεν ἐκεῖνα ὁπου ἔμελλε νὰ πάθῃ αὐτὸς, καὶ ἐκεῖνα ὁπου ἔκαμεν εἰς τὸν προδότην, ἔχοντας νὰ νίψῃ τὰ ποδάρια τους, καὶ νὰ τὸν βάλῃ εἰς τὴν τράπεζάντε· διότι ἂν ἐνθυμῶνται ταῦτα, βέβαια θέλουν ὑποφέρει τὰ κακὰ εὐκόλως. ἕνας μὲν τρόπος λοιπὸν παρηγορίας εἶναι ἐτοῦτος, ἀπὸ ὅσα ἔκαμεν εἰς τὸν ἐχθρόντε ὁπου τὸν ἐπεριποιεῖτον ἕως τέλους, καὶ ἀπ' ἐκεῖνα ὁπου ἔμελλε νὰ πάθῃ ὁ Κύριος. ἄλλος δὲ τρόπος, ἀπὸ τὸ νὰ τὸς ἀνοίξῃ τὰ αἴτια πάντων, καὶ μὲ τὸ νὰ τὸς τάξῃ, ὅτι νὰ τὸς δέχωνται πάντες, ὅσοι ἀκούσουν τὸν λόγοντος. βλέπεις ἀκολουθίαν εἰς τοῦτα ὁπου λέγει τώρα, πρὸς ἐκεῖνα ὁπου εἶπε προτήτερα; ἔμελλε νὰ τὸς ἀφήσῃ, ἔμελλον νὰ πάθουν πολλὰ κακὰ, τὸς ἐπαρηγόρησε μὲ τὸ ἐδικόντε παράδειγμα, πῶς ἔμελλε νὰ παραδοθῇ ἀπὸ τὸν μαθητήν του, καὶ πάλιν ἔνιπτε τὰ ποδάρια τους. καὶ μὲ τὸ νὰ τὸς προειπῇ, ὅτι ἐὰν καὶ πολλὰ κακὰ πάθουν, ἀλλὰ θέλουν τὸς δεχθῇ πάντες· διότι τὸς λέγει, ὅποιος δέχεται ἐσᾶς, δέχεται ἐμένα, καὶ διατ' ἐμένα δέχεται τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα. σοχάσου εἶδος παραμυθίας, ὡσὰν τὸν Θεὸν λέγει, θέλουν σᾶς τιμήσει οἱ ἄνθρωποι, εἰς τόσον ὅτι μὴ λυπᾶσθε διὰ τὰς κακίας τῶν διωκτῶν.

Κείμ. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησῆς, ἐταράχθη τῷ πνεύματι, καὶ ἐμαρτύρησε, καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσειμε. ἔβλεπον ἓν εἰς ἄλλήλες οἱ μαθηταὶ ἀπορέμενοι περὶ τίνος λέγει.

Ἐξήγ. Ἔσωντας νὰ νοήσῃ ὁ Κύριος, ὅτι ὁ Ἰέδας ἐξερήθη καὶ ἀπὸ τὰ δύο, καὶ ἀπὸ τλὺ ὑπομονλὺ τῶν κόπων, καὶ ἀπὸ τλὺ περιποίησιν καὶ τιμλὺ ὁπῦ μέλλεν νὰ κάμνεν εἰς τὲς Ἀποςόλες, ἐταράχθη τῷ πνεύματι, τετέσιν ἐλυπήθη ἡ ψυχήτε καὶ ἐμαρτύρησε λέγει, ἤγεν ἐπροεῖπε καὶ ἀπεφάσισεν. οἱ δὲ μαθηταὶ ἀπορῦντες, ἐκοίταζαν ἕνας τὸν ἄλλον, διότι ἐὰν καὶ καθ' ἕνας ἀπὸ αὐτὲς, ἔχαν καθαρὰν συνείδησιν, καὶ ἤξδραν πῶς δὲν ἔχεν καμίαν πονηρίαν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν, ὅμως ἀξιοπιςότερον ἔκαμναν τὸν λόγον τῦ Κυρίε ἀπὸ τὰς διανοίας αὐτῶν, διὰ τῦτο καὶ λυπῦνται, καὶ ἀπορῦσι· διότι ἡ ἀπόφασις ἦτον τῦ ἀψδδῦς, τλὺ ὁποίαν ἐπίςδαν ὅτι θέλει ξέβη χωρὶς ἄλλο. τινὲς δὲ, ἔτως ἐνόησαν τὸ, εἷς ἐξ ὑμῶν· ἔσωντας νὰ ξεπέσῃ λέγει, ἕνας ἀπὸ τὸν χορόνσας, καὶ νὰ ξέβῃ ἀπ' ἐσᾶς, θέλει μὲ παραδώσει· ὡσὰν καὶ τὸ, ἰδὲ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, διότι καὶ ἐδῶ τὸ ῥητὸν περιεργότερον ἐξελάβοντο· ἔγινε λέγεσιν, ὡσὰν ἕνας ὁπῦ νὰ ἔπεσεν ἐξ ἡμῶν, τετέσιν, ὁ Διάβολος· διότι καθὼς ἐκεῖνος ἐξέπεσεν, ἔτζι καὶ τῦτος διὰ τῆς παρακοῆς γέγονεν ἐξ ἡμῶν, τὸ ὁποῖον δηλοῖ, ὅτι ἐξέπεσεν ἀπὸ λόγεμας. Γενες. γ.

Κείμ. Ἦν δὲ ἀνακείμενος εἷς τῶν μαθητῶν αὐτῦ ἐν τῷ κόλπῳ τῦ Ἰησῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησῆς. Νδὲι ἓν τέτω Σίμων Πέτρος πυθέδαι, τὶς ἂν εἴη περὶ ἕ λέγει. ἐπιπεσὼν δὲ ἐκεῖνος ἐπὶ τὸ σῆθος, τῦ Ἰησῦ λέγει αὐτῷ· Κύριε, τίς ἐσιν; ἀποκρίνεται ὁ Ἰησῆς· ἐκεῖνός ἐσὶν, ᾧ ἐγὼ βάψας τὸ ψωμίον ἐπιδώσω.

Ἐξήγ. Διατὶ ὅταν ὅλοι ἐφοβῦντο, μάλισα δὲ καὶ αὐτὸς ὁ κορυφαῖος Πέτρος ἔτρεμεν, ὁ Ἰωάννης ἦτον πεσιμένος εἰς τὸν κόλπον τῦ Ἰησῦ, ὡσὰν νὰ ἐχαίρετον; καὶ ἀκόμι διατὶ λέγει διὰ λόγετε, ὅτι ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησῆς; ἔπεσε μὲν λοιπὸν διὰ ταῦτα τὰ δύο· ἕναμὲν ὅτι τὸν ἠγάπα ὁ Ἰησῆς περισότερον ἀπὸ ὅλες τὲς ἄλλες μαθητὰς, σημεῖον δὲ τῆς ἀγάπης εἶναι, τὸ νὰ πλαγιάζῃ μαζὴ μὲ τὸν Κύριον· καὶ ἄλλο διὰ νὰ δείξῃ τῦ λόγετε, πῶς δὲν ἔχει καμίαν ἐπιβολὴν εἰς τὸν Κύριον, μὲ τὸ νὰ ἔχῃ τοσαύτλιν παῤῥησίαν καὶ θάῤῥος. διὰ λόγετε δὲ μαρτυρεῖ ὅτι τὸν ἀγάπα ὁ Ἰησῆς, διὰ νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα· διότι διὰ νὰ μὴ νομίσῃς ἐσὺ, ὅταν ἀκέσῃς ὅτι τῦ ἔνδυσαν ὁ Πέτρος νὰ ἐρωτήσῃ, ὅτι ὡς μεγαλήτερον τῦ ἔνδυσε, διὰ τῦτο λέγει ὁ Εὐαγγελισὴς διὰ λόγετε, ὅτι δεύ μὲ ἔνδυσεν ὁ Πέτρος ὡς μεγαλήτερον, ἀλλὰ διατὶ μὲ ἀγάπα ὁ Χρισὸς. εἰς τόσον ὅτι μάλισα ταπεινόφρονος γνώμης εἶναι τῦτο, κὴ ὄχι κενοδοξίας. διότι δὲν λέγει, ὅτι ἐγὼ ἀγαπῶσα τὸν Ἰησῦν, τὸ ὁποῖον μαρτυρεῖ διὰ τὸν Πέτρον· ἀλλὰ τὶ λέγει; ἐκεῖνος λέγει, ἠγάπα ἐμένα, ἔσωντας κὴ νὰ προσλάβῃ διὰ ἔλεος κὴ οἰκτιρμὲς. τὸ ὁποῖον τὸ λέγει καὶ ὁ Ἀπόσολος· διώκω, εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθλν ὑπὸ Θεῦ, ἤγεν παιδάζω δοκιμάζωντας ἄντο πιάσω, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ἐπιάθηκα ἀπὸ τὸν Θεὸν. καὶ πάλιν. γνόντες Θεὸν, μᾶλον δὲ γνωθέντες ὑπὸ Θεῦ. ἔτζι εἶναι λοιπὸν καὶ τὸ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησῆς, δὲν εἶναι καύχημα, ἀλλὰ ταπεινοφροσύη. διατὶ δὲ, δὲν ἐρωτᾷ ὁ Πέτρος τὸν Κύριον, ἀμὴ ἔνδυσε τῷ Ἰωάννῃ; ἐπειδὴ ἀπὸ τλὺ πολλλὺ θερμότητα πολλᾶις φοραῖς ὁρμᾶσε, ὅμως ἐπιτιμᾶτον, διὰ τῦτο ἐφοβᾶτον νὰ ἐρωτήσῃ τώρα, διὰ νὰ μλὺ τὸν μαλώσῃ καὶ τώρα ὡς προπέτλν ὁ Κύριος. τίνος δὲ ἕνεκεν πίπτει ὁ Ἰωάννης εἰς τὸ σῆθος τῦ Χρισῦ, ἔτζι χωρὶς καμίαν ὀλάβειαν καὶ φόβον; ὅτι ἀκόμι δὲν ἐλογίαζε τίποτε μέγα περὶ Χρισῦ, ἐδὲ ἦσαν πεπαιδλμένοι νὰ τιμῶν τὲς ἀξίες καθὼς πρέπει, διότι ψαράδες ἄνθρωποι ἦσαν, καὶ ἀμαθεῖς τῦ προσήκοντος. τὸν ἀφίνει δὲ ὁ Κύριος καὶ πδῦτει εἰς τὸ σῆθος τε, διὰ νὰ καταπραῦνῃ τὴν ταραχὴν τῆς καρδιαςε, καὶ ἁπλῶς διὰ νὰ κοιμήσῃ τλὺ λύπλωτε· διότι κάμνει χρεία, ὅτι νὰ ἐφαίνετον καὶ εἰς τὰ πρόσωπα αὐτῶν πολλὴ κατήφεια. ὅμως καὶ ἔτζι ἔσωντας νὰ ἐρωτηθῇ ὁ Κύριος, δὲν ἐφανέρωσε τὸν προδότλν διὰ τῦ ὀνόματος, ἀλλὰ διὰ τῦ ψωμίε, διὰ νὰ κάμῃ τὸν προδότλν τάχα νὰ ἐντραπῇ, καὶ νὰ δλαβηθῇ τὸν Κύριον, διὰ τῆς τραπέζης, καὶ τῦ ψωμίε· ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπειδὴ, ἔτρωγε καὶ ἔπινε μαζήτε, δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν παραδώσῃ, κὴ νὰ μείνεται τόσον εἰς ἐκεῖνον ὁπῦ τὸν ἔτρεφε· δέξε λέγει, τὸ ψωμίον ὁπῦ ἔφαγες μαζήμε, καὶ ἐνθυμήσε τλὺ τράπεζαν· ἀλλὰ δὲν τὸ ἐσωπείκασεν ὁ ἀσωήετος, ἔσωντας νὰ τυφλαθῦν τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τε ἀπὸ τὸ πάθος. Ἂν θέλῃς καὶ ἐσὺ, νὰ εἶσαι σιμὰ εἰς τὸν Ἰησῦν, καὶ νὰ πέσῃς εἰς τὸ σῆθος τε, καὶ νὰ μάθῃς παρ' αὐτῦ τὰ μυσικὰ, πέδασον νὰ ἀγαπηθῇς ἀπ' αὐτὸν, διὰ γνώμης ἁπλῆς, καὶ ἀγαθῆς· διότι καὶ ὁ Ἰωάννης ἀκακώτερος, καὶ ἁπλώτερος, καὶ πραότερος ἀπὸ ὅλες ἦτον, διὰ τῦτο καὶ ἀγαπᾶτον. καὶ ἐσὺ λοιπὸν ἐὰν εἶσαι τοιῦτος ἄκακος, θέλεις ἀξιωθῇ νὰ πέσῃς εἰς τὸ σῆθος τῦ Ἰησῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι σύμβολον τῆς θεολογίας· διότι λέγει ἡ θεία γραφὴ, ὅτι εἰς τλὺ καρδίαν εἶναι κρυμμένα τὰ λόγια τῦ Κυρίε. καὶ ἔτζι θέλει σᾶ ἀποκαλυφθῇ, καὶ θέλει σᾶ φανῇ τότε ὄχι μόνον ὅλον τὸ μυσήριον, ἀμὴ καὶ ὁ προδότης τῦ λόγε· διότι εἰς ἐκεῖνον ὁπῦ νὰ πισδυθῇ τὸ μυσήριον τῆς θεολογίας, φανερὸς εἶναι καὶ ὁ προδότης προς Φιλ. γ. Ψαλ. ριη.

δότης τῦ λόγε, ἦγεν ὁ αἱρετικὸς. διότι ὁ αἱρετικὸς, ἔσωντας νὰ δολώνῃ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, ὁ ὁποῖος εἶναι ἄρτος, δὲν τὸν ἔχει καθαρὸν, ἀλλὰ βαμμένον τὸν δείχνει.

Κείμ. Καὶ ἐμβάψας τὸ ψωμίον, δίδωσιν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτη. καὶ μετὰ τὸ ψωμίον, τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησῦς ὅ ποιεῖς, ποίησον τάχιον. τῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμενῶν, πρὸς τί εἶπον αὐτῷ· τινὲς γὰρ ἐδόκευ, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν ὁ Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησῦς, ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς τλὺ ἑορτλύ, ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τί δῷ. λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος, οὐθέως ἐξῆλθεν. ἰλὺ δὲ νύξ, ὅτε ἐξῆλθεν.

Εξήγ. Ἐπειδὴ ὁ μὲν Κύριος ἔδωκε τὸ ψωμίον τῦ Ἰούδα, μήπως καὶ ἀθυμηθῇ τλὺ τράπεζαν τῦ ψωμίε, νὰ παύσῃ ἀπὸ τὴν προδοσίαν, ὁ δὲ Ἰούδας δὲν ἔγινε καλήτερος ἀδὲ ἔτζι, ἀμὴ τότε πλέον ἔγινεν ὅλως διόλε τῦ Σατανᾶ, καὶ παρεδόθη εἰς αὐτὸν τελείως ὡς ἀδιόρθωτος. ἕως μὲν λοιπὸν, ἐφαίνετον ἕνας ἀπὸ τὲς μαθητὰς, καὶ μέρος τῦ ἁγίε χορῦ ἐκείνε, δὲν εἶχε τοσαύτλω χώραν εἰς αὐτὸν ὁ Σατανᾶς, ἐπειδὴ δὲ τὸν ἐξεχώρισεν ὁ Κύριος, ἀπὸ τὲς ἄλλες μαθητὰς, καὶ τὸν ἐπόμπδσε διὰ τῦ ψωμίε, ἀπὸ τότε πλέον τὸν ἐπαρέλαβε τελείως ὁ Διάβολος, ἔσωντας νὰ τὸν ἐγκαταλίπῃ ὁ Κύριος· διότι βλέπε, καὶ τὸ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν ὁ Σατανᾶς, τετέσιν, ἐσέβη μέσα εἰς τλὺ καρδίαν τε, καὶ ἐκατοίκησεν εἰς τλὺ ψυχλύτε· διότι καὶ προτήτερα μὲν, τὸν ἐνοχλῆσε μὲ τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας ἀπ' ἔξω, ἀμὴ τώρα τὸν ἐξησίασε τελείως, ἔσωντας νὰ τὸν προβάλῃ εἰς τλὺ προδοσίαν. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησῦς, ὅ ποιεῖς, ποίησον τάχιον, ἦγεν, ὅτι ἔχεις νὰ κάμῃς κάμετο γλήγορα. τῦτο δὲ, δὲν τε τὸ λέγει διὰ νὰ τὸν παρακινήσῃ εἰς τλὺ προδοσίαν, ἀλλὰ ὡσὰν ὀνειδισικὰ τὸν λέγει νὰ ὑπάγῃ εἰς τλὺ προδοσίαν. διότι ἔσωντας νὰ τῦ εἰπῇ τὸ ποίησον, φαίνεται ὡσὰν νὰ τῦ λέγῃ, ἰδὲ ὅπῦ σὲ ἀφίνω, κάμε ὡσὰν θέλεις, δὲν ἐμποδίζω τλὺ γνώμλω σε, δὲν σὲ κρατῶ πλέον. διότι προτήτερα αὐτὸς ἐκρατῦσε τλὺ πονηριάντε, καρτερῶντας τον εἰς τὸν καιρὸν τῦ θανάτε τε, καθὼς τὸ ἔλεγεν, ὅτι οὐδεὶς αἴρει τλὺ ψυχλύ με ἀπ' ἐμῦ, ἦγεν κανένας δὲν πέρνει τλὺ ψυχλύ με ἀπὸ μένα, ἀλλὰ ἐγὼ τλὺ βάνω ἀπὸ λόγεμε. τῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμενῶν, πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ· ἦγεν, οὐδὲ κανένας ἀπ' ἐκείνες ὅπῦ ἦταν ἐκεῖ καθήμενοι δὲν τὸ ἐγνώρισαν διατὶ εἶπεν ἐτῦτο εἰς τὸν Ἰούδαν. ἄξιον ζητήσεως τῦτο, πῶς οὐδεὶς ἔγνω; καὶ ὅμως ἐρωτηθεὶς ὁ Κύριος, εἶπεν, ὅτι ἐκείνε ὅπῦ νὰ τῦ δώσω ἐγὼ τὸ ψωμίον, ἐκεῖνος εἶναι. φαίνεται λοιπὸν, πῶς νὰ τὸ εἶπε μυσικὰ πρὸς τὸν Ἰωάννλω μόνον, εἰς τόσον ὅτι νὰ μλὺ τὸ ἤκεσεν ἄλλος τινὰς· ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἰωάννης, πρὸς τὸ ςῆθος ἔπεσε καὶ τὸν ἐρώτησεν, ὡσὰν νὰ εἰπῆμεν εἰς τὸ αὐτὶ τῦ εἶπεν ὁ Κύριος, εἰς τόσον ὅτι διὰ νὰ μλὺ φανερωθῇ ὁ προδότης· διότι ἂν ἤθελε φανερωθῇ, ἤθελεν σύγαλη μαχαῖρι ὁ Πέτρος νὰ τὸν σφάξῃ. ἄραγε λοιπὸν ἀδὲ ὁ Ἰωάννης τὸν ἐγνώρισεν; ἀδὲ αὐτὸς· διότι δὲν τὸ ἐπίςδε ποτὲ, ὅτι μαθητὴς νὰ ἐλθῇ εἰς τοσαύτλω παρανομίαν· διότι ἔσωντας νὰ ἀπέχῃ μακρὰ ἀπὸ τῆς τοιαύτης παρανομίας ἡ ἁγία ψυχὴ ἐκείνη, δὲν ἤθελε τὸ λογιάσῃ τῦτο, ἀδὲ διὰ ἄλλον σύκόλως. δὲν ἐκατάλαβεν λοιπὸν κανεὶς εἰς τί τὸ εἶπεν τῦ Ἰούδα ὁ Κύριος, ἀλλὰ ἐνόμισαν, ὅτι τὸ, ποίησον τάχιον, τὸ λέγει, διὰ νὰ ἀγοράσῃ τίποτες εἰς τλὺ ἑορτλύ, ἢ διὰ νὰ δώσῃ τίποτε τῶν πτωχῶν, διότι πολλλὺ ἔννοιαν εἶχεν διὰ τὲς πτωχές· καὶ τὲς ἄλλες παραγγέλλωντας νὰ μλὺ ἔχῃ μήτε τζερβὰ μήτε χάλκωμα, αὐτὸς εἶχεν καὶ γλωσσόκομον. δείχνωντας ὅτι καὶ ὁ ἀκτήμων, καὶ ὁ ἐσαυρωμένος τῷ κόσμῳ, πολλλὺ φροντίδα πρέπει νὰ ἔχῃ διὰ τὲς πτωχές. Ἦν δὲ νύξ ὅτε ἐξῆλθεν. δὲν τὸ λέγει ἀδὲ τῦτο ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ὁ Εὐαγγελισὴς, τὸ, πῶς ἦτον νύκτα ὅταν σύγῆκεν ἔξω ὁ Ἰούδας, ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ, ὅτι ἀδὲ ὁ καιρὸς δὲν τὸν ἐμπόδισεν, ἀλλὰ καὶ νυκτὸς ἔσης, ἐτελείωσε τὸν δόλον. ἐξῆλθε δὲ καθὼς λογιάζω, τῇ πέμπτῃ ἑσπέρας, ὅταν καὶ ὁ σατανᾶς ἐσέβη εἰς αὐτὸν· διότι τῇ μὲν τετράδι προσέλαβεν αὐτὸν, ὅτε δηλονότι ἐκένωσε τὸ μύρον ἡ γυνὴ, καθὼς λέγει ὁ Ματθαῖος, πῶς αὐτὸς ἐπῆγε καὶ ἐσυμφώνησε μὲ τὲς Ἰουδαίες, περὶ τῆς προδοσίας· τῇ δὲ πέμπτῃ ἑσπέρας, ἐσέβη εἰς αὐτὸν ὁ Σατανᾶς, τὸ ὁποῖον δηλοῖ ὅτι ἐσέβη εἰς τλὺ καρδίαντε· διότι ἄλλο εἶναι τὸ νὰ κτυπήσῃ τινὰς κανένα ἀπέξω μὲ τὸ χέρι, καὶ ἄλλο νὰ τὸν κτυπήσῃ μὲ μαχαῖρι νὰ σέβῃ εἰς τλὺ καρδίαντε. σύγῆκε δὲ ὁ Ἰούδας, καὶ αἰθητῶς, καὶ νοητῶς ἀπὸ τῦ Σωτῆρος. ἦτον δὲ ἡ νύκτα, τάχα δὲ καὶ νοητὴ νύκτα, ἡ σκοτεινάδα ὅπῦ τὸν ἐκρατῦσε τῆς φιλαργυρίας.

Κείμ. Λέγει ὁ Ἰησῦς· Νῦν ἐδοξάσθη ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. εἰ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ Θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ σύθὺς δοξάσει αὐτόν.

Εξήγ. Ἐπειδὴ κατέπεσον οἱ λογισμοὶ τῶν μαθητῶν, λέγωντας τώρα, ὅτι νῦν ἐδοξάσθη ὁ Υἱὸς τῦ ἀνθρώπε, τὲς σηκώνει πάλιν· διότι τὲς πείθει, νὰ μὴ λυπῆνται, μάλισα δὲ νὰ χαίρωνται, διότι δόξα εἶναι τῦτο, τὸ παθεῖν δηλονότι, καὶ διὰ τῶν ἀτίμων παθῶν νὰ προξενήσῃ δόξαν εἰς τὲς ἀνθρώπες. καὶ ἄλλως δὲ ἐδοξάσθη, καὶ μὲ τὰ θαύματα ὅπῦ ἐγι-

Ἰωάνν. ί.

Ματθ. α'. Μαρκ. ς'. Λκ. ί.

Ματθ. κς'.

ἔγιναν εἰς τὸν ταυρὸν, ἦγεν ὅπῃ ἐσκοτίδη ὁ ἥλιος, καὶ ἡ Πέτρας ἐρραγίωθησαν, καὶ τὸ καταπέτασμα τῆ ναῆ ἐχίδη, καὶ τὰ ἄλλα ὅλα τεράσια ὅπῃ ἔγιναν. πῶς δὲ νὰ δοξάσῃ ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν ἐν ἑαυτῶ; τατέσιν, αὐτὸς ἀπατός τε, καὶ ὄχι δι' ἑτέρε, ὄχι δι' ἀγγέλων ἢ ἀρχαγγέλων, ἀδὲ δι' ἄλλης δυνάμεως, ἀλλὰ δι' ἑαυτῆ, ἦγεν αὐτὸς ἀπατός τε, διότι πάντα εἰς δόξαν τῆ Υἱῆ τὰ ἔπραξεν. Ἀδὺς λοιπὸν λέγει, δοξάσει αὐτὸν, τατέσι δὲν θέλει ἀργήσει, ἀλλὰ εἰς αὐτὸν τὸν ταυρὸν. καὶ πάλιν μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἔσωντας νὰ τὸν ἀνασήσῃ· καὶ μετὰ πεντήκοντα ἡμέρας ἔσωντας νὰ πέμψῃ τὶν χάριν τῆ ἁγίε πνεύματος εἰς τὲς μαθητάς. Ἂς ἰδέμεν δὲ πάλιν ἐξ ἀρχῆς τὸν σκοπὸν τῶν ῥημάτων. νῦν ἐδοξάδη λέγει, ὁ υἱὸς τῆ ἀνθρώπε, τατέσιν ἐγὼ διδάσκωντας, θαυματεργῶντας, καὶ δὲν τέκει μόνον εἰς ἐμένα ἡ δόξα, ἀλλὰ εἰς τὸν Θεὸν, καὶ Πατέρα ἀναβαίνει· ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἐδικήμε δόξα, δόξα τῆ Πατρὸς γίνεται, μὴ λυπᾶδε· διότι πάλιν θέλει μὲ δοξάσει ὁ Πατὴρ, διὰ νὰ δοξαδῇ καὶ αὐτὸς. μῆνα ἐγὼ σύρνω τὶν δόξαν πρὸς τῆ λόγεμε, καὶ δὲν ἀναβαίνει πρὸς ἐκεῖνον; ἀχὶ, ἀλλὰ κοινὴ εἶναι ἡ δόξα, εἰς τόσον ὅτι καὶ πάλιν θέλει μὲ δοξάσει, καὶ δὲν θέλει ἀργήσει, ἀλλὰ παρόδυς, ὅταν παθαίνω τὰ ἄτιμα πάθη, ὅταν φανῶ ὅτι θέλω ἀφανιδῇ διὰ τῆ θανάτε, τότε θέλει μὲ τιμήσει περισότερον, τότε θέλει μὲ φανερώσει διὰ τῆς ἀναστάσεως.

Ἰωάνν. ε'. Κείμ. Τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι· ζητήσετέμε, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις· ὅτι ὅπῃ ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς ἀ δύνασθε ἐλθεῖν.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ εἰς ὀλίγαις ἡμέραις, ἔμελλαν νὰ ἔλθεν τὰ λυπηρὰ, τὲς τὰ προλέγει λοιπὸν διὰ νὰ τὰ ἐνθυμῆνται, καὶ νὰ εἶναι προητοιμασμένοι πρὸς ταῦτα· σμίγεται δὲ καὶ τῆτο εἰς τὶν δόξαν αὐτῆ· διότι τὸ νὰ προλέγῃ ἐκεῖνα ὅπῃ ἔμελλαν νὰ σωέβεν εἰς τὲς μαθητάς, μεγάλιν δόξαν δίδει εἰς τῆ λόγετε, ὅταν ἐνθυμῆνται ὕστερον οἱ μαθηταί, ὅτι τοιαῦτα τὲς ἐπρόλεγεν ὁ Κύριος. δείχνωντας δὲ, ὅτι ὄχι μόνον τώρα πρῶτα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πολὺς τὸ ἤξερε, ὅτι θέλεν τὸν ζητήσει ὅταν ἔλθεν εἰς περασμὲς, λέγει, ὅτι τῆτο αὐτὸ εἶπε καὶ πρὸς τὲς Ἰουδαίους, ὡσὰν ὅπῃ τὸ ἤξερε πρὸ πολλῆ. τὸ δὲ ὅπῃ ἐγὼ εἰπάγω λέγωντας, δείχνει ὅτι ὁ θάνατος αὐτῆ εἶναι μετάβασις καὶ μετάσασις, εἰς τόπον ὅπῃ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δεχθῆν σώματα φθαρτά. τοῖς μὲν Ἰουδαίοις ἔλεγεν, ὅτι ζητήσετέμε, καὶ ὅπῃ ἐγὼ ὑπάγω, ἐσεῖς δὲν ἠμπορῆτε νὰ ἐλθῆτε, διὰ νὰ τὲς φοβήσῃ· τοῖς δὲ μαθηταῖς, διὰ νὰ τὲς ἀνάψῃ τὸν πόθον. διότι σωήθειαν ἔχομεν, ὅταν Ἰδέμεν κανένα ἀπὸ τὲς ἠγαπημένες φίλες μας, ὅπῃ μέλλεν νὰ ξενιτόδῃ, τότε νὰ ἀνάφτῃ ἡ ἀγάπημας περισότερον πρὸς αὐτὲς, καὶ μάλιστα ὅταν ὑπάγεν εἰς τόπον ὅπῃ δὲν ἠμπορῆμεν νὰ πηγαίνωμεν ἡμεῖς. διὰ νὰ ἀνάψῃ λοιπὸν τὶν ἀγάπιν τες τὲς λέγει ταῦτα· διὰ τῆτο ἐπρόδεσε καὶ τὸ, τεκνία, διὰ νὰ μὴ νομίσῃς, ὅτι ἀπὸ τῆς τοιαύτης διαθέσεως τὲς τὰ εἶπε ταῦτα, καθὼς καὶ τοῖς Ἰουδαίοις εἶπεν, ἀλλ' ἐξ ἀγάπης. ἐζητῆσαν μὲν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅταν ἐκερσόδη ἡ πόλις αὐτῶν, καὶ ἡ θεήλατος ἐκείνη ὀργὴ ἤρχετον εἰς αὐτὲς πανταχόδεν, καθὼς τὸ μαρτυρεῖ ὁ Ἰώσηπος, ὅτι διὰ τὸν θάνατον τῆ Χρισῆ ἐγίνοντο ταῦτα πάντα εἰς αὐτὲς· οἱ δὲ μαθηταὶ Ματθ. θ'. τὸν ἐζητῆσαν ὅτε ἔφυγαν, καὶ ὅταν ἀλέως ἐθλίβοντο· διὰ τῆτο καὶ ἀλλαχῆ λέγει, ὅ- Λὰκ. ε. τι ὅταν ἀρθήσεται, ἦγεν ὅταν παρδῇ ὁ νυμφίος ἀπ' αὐτὲς, τότε θέλεν νηστόσει οἱ φίλοι τῆ νυμφίε. τὲς προλέγει λοιπὸν τὰ μέλλοντα, καὶ τάτοις καὶ ἐκείνοις, ἐκείνοις μὲν διὰ τὶν ἀπιστίαν, τάτοις δὲ διὰ τὶν ἀγάπιν, καὶ διὰ νὰ μὴ πέσεν εἰς τὰ κακά.

Κείμ. Καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι, Ἐντολὶν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλες, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλες. ἐν τάτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐσὲ, ἐὰν ἀγάπιν ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ ἔμελλον νὰ πέσεν εἰς σύγχυσιν ἀκόντες ταῦτα, ὡσὰν ὅπῃ ἔμελλαν νὰ εἶναι ἔρημοι, τὲς παρηγορεῖ, καὶ λέγειτες, μὴ λυπῆδε, διότι σᾶς δίδω φύλακα δυνατὸν τὶν ἀγάπιν· διότι ἂν ἔχετε αὐτὶν, θέλετε εἶδαι ἀνίκητοι, δυναμένοι ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. εἶτα ἐπειδὴ ἤθελεν ἀπορήσῃ τινὰς νὰ εἰπῇ, πῶς καινὶν ἐντολὶν δίδεις, ὦ Κύριε τὶν Λευιτ. ιθ'. ἀγάπιν, τὶν ὁποίαν τὶν εἴδαμεν καὶ εἰς τὶν παλαιὰν νενομοθετημένην; λέγει, ὅτι καθὼς ἐγὼ σᾶς ἠγάπησα, ἔτζι νὰ ἀγαπᾶτε καὶ ἐσεῖς ἕνας τὸν ἄλλον· καθὼς ἐγὼ λέγει, σᾶς ἠγάπησα δωρεὰν, χωρὶς νὰ ἔχετε κανένα κατόρθωμα, ἀλλὰ καὶ ἔχθρας ἔσης, καὶ κατηραμένης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὅμως ἐγὼ τὶν ἔλαβα εἰς τῆ λόγεμε, καὶ τὶν ἁγίασα· ἔτζι καὶ ἐσεῖς, δωρεὰν ἀγαπᾶτε ἕνας τὸν ἄλλον, ἂν καὶ σὲ σκανδαλίσῃ ὁ ἀδελφός σε, μὶν τὸν ἐνθυμηθῆς. βλέπεις ὅτι τῆτο εἶναι ἡ καινὴ διαθήκη, τατέσιν ἡ καινὴ ἐντολή, τὸ νὰ ἀγαπᾷς τὸν γειτονά σε δωρεὰν, χωρὶς νὰ τῆ χρεωσῆς τίποτες; ὁ δὲ νόμος ἔλεγε νὰ ἀγαπήσῃς τὸν ἀδελφόν σε, ἤγεν νὰ ἀποδώσῃς εἰς τὸν φίλον σε τὶν ἀγάπιν ὅπῃ χρεωσᾷς εἰς αὐτὸν, ἔσωντας νὰ σὲ ἀγαπήσῃ ἐκεῖνος προτήτερα. θέλωντας δὲ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν θέλει σβεδῇ ὅταν πηγαίνῃ αὐτὸς, ἀλλὰ μάλιστα θέλει γένῃ ὀνομαστὸ καὶ ἐξάκεστοι, λέγειτες,

ὅτι

ὅτι ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ἤγαν μὲ τοῦτο θέλεν σᾶς γνωρίσει ὅλοι πῶς εἶσθε μαθηταί σε. βλέπεις πῶς ἀποφασίζει ὅτι νὰ γνωρισθῇ ἀπὸ ὅλους, καὶ δίδει μὲ τοῦτο μεγάλην παρηγορίαν; ἀφίνοντας δὲ νὰ τὸς ἀποδείχνῃ διὰ τῶν θαυμάτων, τὸς ἀποδείχνει ἀπὸ τὴν ἀγάπην πῶς εἶναι ἐδικοί του μαθηταί· διότι πολλοὶ ἔκαμαν θαύματα, ἀλλὰ μέλλει νὰ ἀκούσῃ ὅτι δὲν σᾶς γνωρίζω. ἐὰν δὲ καὶ πᾶσα ἡ οἰκουμένη, διὰ τῶν θαυμάτων ἦλθεν εἰς τὴν πίστιν, τί θαυμαστόν; διότι διὰ νὰ ἔχῃ τὴν ἀγάπην διὰ τοῦτο τὸς ἐδίδετον καὶ δύναμις νὰ θαυματουργοῦν, ἀμὴ ἂν ἤθελαν σκανδαλισθῇ ἕνας μὲ τὸν ἄλλον, νὰ διαμοιρασθοῦν, δὲν ἤθελαν κατορθώσῃ τίποτες, ἅτε ἤθελε πιστεύσῃ τινὰς, βλέποντάς τος ἔτζι, φιλονεικοῦντας συναλλήλως των. καθὼς λοιπὸν καὶ τὸ νὰ εἶναι ἡ καρδία ἐκείνων ὁποῦ ἐπίστευαν μία, τὸς ἔκαμεν ἀξίους πολλοῦ θαύματος. Ματθ. ζ. Πραξ. γ'.

Κείμ. Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, δὲ δυνάσαι μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι λέγει αὐτῷ Πέτρος· Κύριε, διατὶ δὲ δυνάμαι σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· τὴν ψυχήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, δὲ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ, ἕως δὶς ἀπαρνήσῃ με τρὶς.

Ἐξήγ. Ὁ Πέτρος ἀπὸ τὴν πολλὴν θερμότητα τῆς ἀγάπης ὁποῦ εἶχεν εἰς τὸν Χριστὸν, ἔσωνεν τὰς νὰ ἔγινε προπετέστερος, ἐπειδὴ ἤκουσε τοῦ Κυρίου εἰπόντος, ὅτι ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ἐσεῖς δὲν δύνασθε νὰ ἐλθῆτε, ἐρωτᾷ ποῦ ὑπάγεις; ὡσὰν νὰ ἔλεγε πρὸς τὸν Χριστὸν τοιαῦτα· ποία εἶναι αὐτὴ ἡ στράτα ὅπου νὰ μὴν δυνηθῶ ἐγὼ νὰ ἐλθῶ; διότι δὲν τὸ ἐρωτοῦσε τοῦτο, θέλοντας νὰ μάθῃ, ἀλλὰ κεκρυμμένως τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ἐὰν καὶ ἀπὸ ὅλαις ταῖς στράταις, εἰς τὴν δυσκολωτέραν στράταν ἔλθῃς, θέλω σὲ ἀκολουθήσει· ἔτζι ἀγάπα νὰ εἶναι πάντοτε μαζὴ μὲ τὸν Χριστὸν· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς πρὸς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἀποκρίνεται, δὲν δύνασαι τώρα νὰ μὲ ἀκολουθήσῃς, ἀμὴ ὕστερα θέλεις μὲ ἀκολουθήσει. ἐκεῖνος δὲ τοσοῦτον προπετεύεται, ὅτι καὶ νὰ ἀντιλογηθῇ τῷ Χριστῷ· διότι ἔσωνεν νὰ μὴν τὸ φθάσῃ πῶς ἔλαβε καλαῖς ἐλπίδες, ὅτι νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ὕστερον, σέκει εἰς τὴν φιλονεικίαν, καὶ γίνεται αὐθάδης, καὶ λέγει· διατὶ δὲν δύνομαι νὰ σὲ ἀκολουθήσω; τὴν ψυχήν μου θέλω βάλει διὰ λόγου σου. βλέπε θερμότητα ἀγάπης· ἐπειδὴ ἤκουσεν ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι μεγαλήτερην ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀγάπην δὲν ἔχει τινὰς, διὰ νὰ βάλῃ κανεὶς τὴν ψυχήν του διὰ τὸν φίλον του· ἐπιθυμεῖ λοιπὸν νὰ ἔλθῃ εἰς τοῦτον τὸν βαθμὸν τῆς τελείας ἀγάπης, διὰ τοῦτο καὶ τάζει, ὅτι νὰ βάλῃ τὴν ψυχήν του διὰ τὸν Κύριον. δείχνωντάς του λοιπὸν ὁ Κύριος, ὅτι μοναχὰ ἐδικόν του εἶναι αὐτὸ, τὸ νὰ λέγῃ τὰ τοιαῦτα λόγια μετὰ αὐθεντείας, καὶ νὰ τὰ ζητᾷ τοιαῦτα ἐξ ἀποφάσεως, καὶ ἐδενὸς τῶν ἀνθρώπων, λέγει του· πρὶν νὰ λαλήσῃ ὁ πετεινὸς, θέλεις μὲ ἀρνηθῇ τρὶς, ἤγαν τώρα· διότι δὲν ἦτον ἐδὲ πολὺ διάστημα, διότι ὥρα μεσονυκτίου ἦτον ὅταν τὸς ἔλεγε ταῦτα. ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ θερμὴ ἀγάπη, ἔκαμε τὸν Πέτρον ἀντιλογικὸν, τὴν μὲν ἀγάπην ὁ κύριος ἀποδέχεται, τὴν δὲ ἀντιλογίαν περικόπτει· διὰ τοῦτο καὶ τὸν γυμνώνει τῆς ἄνω βοηθείας, καὶ τὸν παιδεύει νὰ ἐγνωρίζῃ τὴν ἀδυνατότητά του. διότι ἐὰν ἀγαπᾷς, πρέπει νὰ πείθεσαι ἐκεῖνον ὁποῦ ἀγαπᾷς. εἶπασε ὅτι δὲν δύνασαι, καὶ σὺ ἀντιλέγεις; θέλεις ἐγνωρίσει φανερὰ διὰ τῆς ἀρνήσεως, ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ γένῃ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγω. εἰς τόσον ὅτι διὰ νὰ τὸν ἀγαπᾷ τὸν ἄφησε νὰ πέσῃ εἰς ἄρνησιν, διὰ νὰ μὴν τὸ πάθῃ τοῦτο καὶ εἰς τὰ ὕστερα, ὅταν δεχθῇ τὴν οἰκονομίαν τῆς οἰκουμένης, ἀλλὰ νὰ ἐγνωρίζῃ τοῦ λόγου του. καὶ βλέπε πῶς ἔπεσεν, ὄχι μία, ἀλλὰ τρὶς. ἔτζι ἐλέγχει τὴν ἀδύνειαν ἡμῶν, ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ Θεοῦ· καὶ ὁποιος προσέχει, τὴν βρίσκει μεγάλην εὐεργεσίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Κείμενον.

Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, πιστεύετε εἰς τὸν Θεὸν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ ἔκαμνε χρεία νὰ πέσῃ εἰς ταραχὴν, ἔσωνεν νὰ ἀκούσῃ περὶ τοῦ κορυφαίου Πέτρου, πῶς μέλλει νὰ τὸν ἀρνηθῇ· διὰ τοῦτο τὸς παρηγορεῖ, καὶ καταπραΰνει τὴν ταραχὴν τῆς καρδίας αὐτῶν. διότι ἐὰν ὁ κορυφαῖος, καὶ ὁποῦ εἶχε τόσην θερμὴν ἀγάπην, ἔμελλε νὰ ἀρνηθῇ τὸν Χριστὸν πρὶν νὰ λαλήσῃ ὁ πετεινὸς, μεγάλην τινὰ σύγχυσιν ἔκαμνε χρεία νὰ ἀπαντυχαίνῃ. καὶ ἀπέκει, ὡσὰν νὰ ἤθελαν εἰπῇ οἱ μαθηταί, καὶ πῶς νὰ μὴν ταραχθῶμεν, ἐπειδὴ μέλλομεν νὰ πέσωμεν εἰς τοιαύτας δυσκολίας, τὸς λέγει· πιστεύετε

εἰς τὸν Θεὸν, καὶ εἰς ἐμένα πιστεύετε, καὶ θέλουν σᾶς λυθῇ ὅλα τὰ δύσκολα, καὶ ἡ ταραχὴ θέλει καταπραΰνει, διὰ τῆς εἰς Θεὸν, καὶ εἰς ἐμένα πίστεως. διότι διὰ τοῦτο τοὺς εἶπεν, μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, διὰ νὰ τὸν πιστεύσουν πῶς εἶναι Θεὸς, μὲ τὸ νὰ ἐγνωρίζῃ ἐκεῖνα ὁποῦ εἶχαν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν, καὶ νὰ ἠξεύρῃ τὸν ἀφανῆ τάραχον.

Κείμ. Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰδὲ μὴ, εἶπον ἂν ὑμῖν, πορεύομαι ἑτοιμᾶσαι τόπον ὑμῖν. καὶ ἐὰν πορευθῷ ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν, πάλιν ἔρχομαι, καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτὸν· ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, καὶ ὑμεῖς ἦτε.

Εξήγ. Εἶπε μὲν πρὸς τὸν Πέτρον ὁ Κύριος, ὅτι ὕστερον θέλεις μὲ ἀκολουθήσει, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ νομίσουν οἱ λοιποὶ, ὅτι μόνον τοῦ Πέτρου ἐδόθη τοῦτο καὶ ὄχι εἰς αὐτοὺς, τοὺς λέγει· ὅτι ἐκεῖνος ὁ τόπος ὁποῦ θέλει δεχθῇ τὸν Πέτρον, δέχεται καὶ ἐσᾶς, εἰς τόσον ὅτι δὲν πρέπει νὰ συγχίζεσθε περὶ τόπου, διότι πολλαὶ μοναὶ εἰσὶν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρός μου, τουτέστιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πατρός μου· διότι οἰκίαν, τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν ἀρχὴν λέγει· εἰδὲ καὶ δὲν ἦσαν μοναὶ, ἤγουν κατοικίαι, ἤθελα πηγαίνῃ ἐγὼ, καὶ ἤθελα σᾶς ἑτοιμάσῃ· εἰς τόσον ὅτι καὶ ἀπὸ τὰ δύο δὲν κάμνει χρεία νὰ συγχίζεσθε, κἂν εἶναι ἕτοιμα κἂν δὲν εἶναι· διότι ἂν δὲν εἶναι καὶ ἕτοιμα, θέλω τὰ προετοιμάσει ἐγὼ μετὰ πάσης σπουδῆς· εἰδὲ καὶ διὰ νὰ σᾶς ἑτοιμάσω τόπον ἤθελα πηγαίνῃ, ἀλλὰ οὐδὲ οὕτως ἤθελα σᾶς ἀφήσῃ, ἀλλὰ ἤθελα σᾶς πάρῃ μαζήμου, διὰ νὰ εἶσθε καὶ ἐσεῖς ἐκεῖ ὁποῦ εἶμαι ἐγὼ. Βλέπεις λόγια παρακλήσεως, καὶ παρηγορίας; ὅπου εἶμαι ἐγὼ, ἐκεῖ νὰ εἶσθε καὶ ἐσεῖς. τὸ λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ συγχίζεσθε, ἐπειδὴ μέλλετε νὰ εἶσθε μετ' ἐμένα.

Κείμ. Καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε, καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε. λέγει αὐτῷ Θωμᾶς· Κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις, καὶ πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωὴ. οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν Πατέρα, εἰμὶ δι' ἐμοῦ.

Εξήγ. Ἐπειδὴ ἐγνώρισε τὴν διάνοιάντους, ὅτι ἐζητοῦσαν νὰ μάθουν ποῦ ὑπάγει, τοὺς δίδει πρόφασιν νὰ ἐρωτήσουν· καὶ λέγει τους λοιπὸν, ἐκεῖ ὁποῦ πηγαίνω ἐγὼ ἠξεύρετε, καὶ τὴν στράταν ἠξεύρετε, παρακινῶντας τους εἰς ἐρώτησιν· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θωμᾶς λέγει· Κύριε, δὲν ἠξεύρομεν ποῦ πηγαίνεις, καὶ πῶς ἠμποροῦμεν νὰ ἠξεύρωμεν τὴν στράταν; τοῦτο δὲ τὸ λέγει ὁ Θωμᾶς ἀπὸ πολλῆς δειλίας, καὶ ὄχι ὡσὰν τὸν Πέτρον ὁποῦ ἀγαποῦσε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. ὁ Χριστὸς λοιπὸν, δείχνωντάς τους ὅτι εὔκολη θέλει εἶσθαι εἰς αὐτοὺς ἡ ἀκολούθησις, τοὺς φανερώνει, καὶ ποῦ πηγαίνει, καὶ ποία εἶναι ἡ στράτα· διότι ὑπάγει μὲν πρὸς τὸν Πατέρα, στράτα δὲ εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστὸς. ἐπειδὴ λοιπὸν λέγει, ἐγὼ εἶμαι ἡ στράτα· ἐξάπαντος δι' ἐμοῦ θέλετε ἀναβῇ ἐσεῖς πρὸς τὸν Πατέρα. καὶ δὲν εἶμαι μόνον στράτα, ἀλλὰ καὶ ἀλήθεια· εἰς τόσον ὅτι κάμνει χρεία νὰ ἔχετε θάρρος, ὅτι δὲν θέλω σᾶς ψευματίσει. ἀλλὰ καὶ ζωὴ εἶμαι, εἰς τόσον ὅτι ἐὰν καὶ ἀποθάνετε, δὲν θέλει σᾶς ἐμποδίσει ὁ θάνατος νὰ ἐλθῆτε εἰς τὸν Πατέρα. ἔχετε θάρρος λοιπὸν, ὅτι δι' ἐμοῦ ἔρχονται πάντες πρὸς τὸν Πατέρα. καὶ ἐπειδὴ ἐγὼ εἶμαι ἐξουσιαστὴς νὰ σᾶς φέρω πρὸς τὸν Πατέρα, ἐξάπαντος θέλετε ἔλθῃ ἐκεῖ· διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔλθῃ κανεὶς ἀπὸ ἄλλην στράταν, ἀλλὰ ἀπὸ λόγουμου. σὺ δὲ νόησον καὶ ἀπ' ἐδὼ ὅτι ἴσος εἶναι ὁ Υἱὸς μὲ τὸν Πατέρα. διότι ἀλλοῦ μὲν λέγει,
Ἰωάνν. ϛ'. Οὐδεὶς δύναται, ἐλθεῖν πρός με, ἤγουν κανένας δὲν ἠμπορῇ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐμένα, ἀνίσως καὶ ὁ Πατὴρ ὁποῦ μὲ ἔστειλεν δὲν τὸν σύρῃ· ἐδὼ δὲ λέγει, ὅτι δι' αὐτοῦ προσέρχονται πρὸς τὸν Πατέρα· τὸ λοιπὸν ἴσια εἶναι ἡ δύναμις τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ μία ἡ ἐνέργεια. ὅταν μὲν τὸ λοιπὸν τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν μετέρχεσαι, σοῦ γίνεται στράτα ὁ Χριστὸς· ὅταν δὲ μετέρχεσαι τὸ θεωρητικὸν, σοῦ γίνεται ἀλήθεια. καὶ ἐπειδὴ πολλοὶ καὶ τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν ἔκαμαν, καὶ περὶ θεωρίαν ἐσπούδασαν, καὶ τῆς ζωῆς καθόλου δὲν ἠξιώθησαν· διότι ἢ διὰ κενοδοξίαν ἔκαμναν τὴν ἀρετὴν, καὶ ἔλαβον τὸν μισθόντους ἐδὼ, ἢ διατὶ δὲν ἐκατάλαβαν ὀρθῶς τὰ δόγματα, ἐπλανήθησαν, καὶ εὐγῆκαν ἔξω ἀπὸ τὴν ἴσιαν στράταν. διὰ τοῦτο λέγει, τῇ ὁδῷ καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ἤγουν εἰς τὸ πρακτικὸν καὶ τὸ θεωρητικὸν, εὑρίσκεται ἡ ζωὴ· διότι πρέπει καὶ νὰ περιπατοῦμεν, καὶ νὰ θεολογοῦμεν πρὸς τὸν ζῶντα αἰῶνα, καὶ νὰ μὴ βλέπωμεν πρὸς τὸν νεκρὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων.

Κείμ. Εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν Πατέραμου ἐγνώκειτε ἄν· καὶ ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν, καὶ ἑωράκατε αὐτὸν.

Εξήγ. Πῶς παραπάνω εἶπεν, ὅτι ἠξεύρετε ποῦ ὑπάγω, καὶ τὴν στράταν ἠξεύρετε, τουτέστιν ἐμένα, καὶ ἐδὼ λέγει, ὅτι ἐὰν ἠξεύρετε ἐμένα, ἠθέλετε ἠξεύρῃ καὶ τὸν Πατέρα; δὲν τὰ λέγει αὐτὰ ὡς ἐναντιολογούμενος, διότι ἤξευραν μὲν τὸν Πατέρα, ἀμὴ ὄχι ἔτζι καθὼς ἔπρεπε, διότι ὡς Θεὸν μὲν τὸν ἐγνώριζαν, ἀμὴ ὡς Πατέρα ἀκόμι δὲν τὸν ἤξευραν· ὕ-

στερον

σερον δὲ ὅταν ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς αὐτὲς, τὲς ἐδίδαξε πᾶσαν τλὴ θεολογίαν. τᾶτο δὲ ὁπᾶ λέγει, ἕναι τοιᾶτον· ἐὰν ἐγνωρίζετε τλὴ φύσιν τλὴ ἐδικλώμε, καὶ τλὴ ἀξίαν, ἠθέλετε ἐγνωρίζη καὶ τλὴ τᾶ Πατρὸς. ἀπ' ἄρτι δὲ, ἤγεν ἀπὸ τώρα, ἀρχίσετε νὰ τον ἐγνωρίζετε διὰ μέσε με, καὶ τὸν εἴδετε, ἤγεν μὲ τὸν νᾶσας ὅσον ἕναι δωατὸν τὸν ἐθεωρήσατε· διότι ἐπειδὴ ἐμένα ἔχετε Κύριον καὶ διδάσκαλον, δι' ἐμᾶ, ἤγεν μὲ τὸ μέσον με βέβαια ἐγνωρίσετε καὶ τὸν Πατέρα, ὅσον ἕναι τώρα τῆς δωάμεώς σας, καὶ τὸν ἐκαταλάβετε ὀλίγον τίποτες, διότι ἀκόμι δὲν τὸν ἐκαταλάβετε τελέως. καὶ ἄλως δὲ, τὸ, εἰ ἐγνώκειτε ἐμὲ, ἐγνώκειτε ἂν τὸν Πατέρα, δὲν τὲς ἀποδείχνει, πῶς δύτον ἐγώριζαν, ἀλλὰ τοιᾶτον ἕναι τὸ λεγόμνον· σᾶς εἶπα ὅτι ἐκεῖ ὁπᾶ ὑπάγω ἠξεύρετε, τετέσι πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ τλὴ τράταν ἠξεύρετε, ἤγεν ἐμένα· εἶπεμοι ὁ Θωμᾶς, ὅτι δὲν ἠξεύρομεν πᾶ ὑπάγεις, καὶ διὰ τᾶτο λοιπὸν, δὲν ἠξεύρομεν ἐδὲ τλὴ τράταν· εἶπα τᾶ Θωμᾶ, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἡ τράτα, καὶ κανένας δὲν ἔρχεται πρὸς τὸν Πατέρα, παρὰ διὰ μέσε με, τὸ λοιπὸν ἂν ἐγνωρίζετε ἐμένα, ἠθέλετε ἐγνωρίζει καὶ τὸν Πατέρα με· καὶ ἐπειδὴ μὲ ἐγνωρίζετε ἐμένα, ἐγνωρίζετε λοιπὸν καὶ τὸν Πατέρα με· διότι λέγει, ἀπάρτι, ἤγεν ἀπὸ τώρα τὸν ἠξεύρετε, καὶ τὸν εἴδετε, ἔσωντας νὰ εἰδῆτε ἐμένα.

Κείμ. Λέγει αὐτῷ Φίλιππος· Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησᾶς· τοσᾶτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι. καὶ ὲκ ἔγνωκάς με Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν Πατέρα· καὶ πῶς σὺ λέγεις· δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα;

Ἑξήγ. Ὁ Φίλιππος ἐθαῤῥᾶσεν, ὅτι τὸν μὲν Χρισὸν ἐγνώριζεν, ἤγεν τὸν ἠξεύρεν ἀκριβῶς, μόνον τὸν Πατέρα δὲν ἠξεύρε, διὰ τᾶτο καὶ εἶπε, δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν, ἤγεν σώνειμας· διότι ἐὰν καὶ μυριάκις μᾶς λέγεις, ὅτι ἐὰν ἐγνωρίζετε ἐμένα, ἐγνωρίζετε καὶ τὸν Πατέρα με, δὲν θέλομεν δωηθῆ νὰ τὸν μάθωμεν ἔτζι· τὸ λοιπὸν δεῖξε μάς τον, νὰ τὸν ἰδᾶμεν μὲ τὰ σωματικὰ μάτια. διότι ἔσωντας νὰ ἀκέη ὁ Φίλιππος, ὅτι καὶ οἱ Προφῆται εἶδον τὸν Θεὸν, ἐπεθύμησε καὶ αὐτὸς νὰ τὸν ἰδῆ ἔτζι σωματικῶς, μλὼ ἠξεύρωντας ὅτι ἐκεῖνα ὁπᾶ ἔβλεπαν οἱ Προφῆται, ἦσαν συγκατάβασις. ὁ Χρισὸς λοιπὸν, διδάσκων τὸν Φίλιππον, ὅτι δὲν ἕναι δωατὸν νὰ φανῆ Θεὸς σωματικῶς, λέγει· τοσᾶτον χρόνον εἶμαι μετ' ἐσᾶς, καὶ ἀκόμι δὲν μὲ ἐγνώρισες Φίλιππε; βλέπε ὅτι δὲν εἶπεν, ὅτι δὲν μὲ εἶδες, ἀλλὰ δὲν μὲ ἐγνώρισες, συγάνωντας τὸν Φίλιππον ἀπὸ τὲς γηίνες λογισμὲς, ἤγεν νὰ μλὼ ἐπιθυμῆ νὰ ἰδῆ τὸν Πατέρα σωματικῶς. διότι λέγει, γνῶσις, ἤγεν γνώρισις λέγεται περὶ Θεᾶ, καὶ ὄχι ὄψις, ἤγεν ὅρασις σωματικὴ. καὶ ἀπέκει λέγει· ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε καὶ τὸν Πατέρα· τᾶτο δὲ ὁπᾶ λέγει, ἕναι τοιᾶτον· ἐσὺ μὲν ὦ Φίλιππε, ζητεῖς νὰ ἰδῆς τὸν Πατέρα μὲ μάτια σωματικὰ, καὶ θαῤῥεῖς ὅτι ἐμένα πλέον μὲ ἐγνώρισες, ὅμως ἐγὼ σᾶ λέγω, ὅτι ἐὰν ἠξεύρες ἐμένα, ἤθελες ἠξεύρει καὶ ἐκεῖνον· ἐπειδὴ δὲ τώρα ἐκεῖνον ἀκόμι δὲν τὸν εἶδες, ἐδὲ ἐμένα εἶδες, καθὼς πρέπει νὰ μὲ βλέπῃς, ἀλλὰ μόνον σωματικῶς μὲ εἶδες, ἐπειδὴ φορῶ σῶμα, τλὼ δὲ θείαν ὐσίαν, ἤγεν τλὼ θειϊκλὼ φύσιν δὲν τλὼ εἶδες, εἰς τόσον ὅτι ἐδὲ τλὼ φύσιν τᾶ Πατρὸς δωάσαι νὰ τλὼ ἰδῆς σωματικῶς· διότι ἔτε ἐμένα, ἔτε τὸν Πατέρα ἕναι δωατὸν νὰ ἰδῆς σωματικῶς, διότι ὅποιος εἶδεν ἐμένα, εἶδε καὶ τὸν Πατέρα· ἀγκαλὰ πολλοὶ θαῤῥᾶν ὅτι μὲ βλέπεν ἐμένα, καὶ τὸν Πατέρα δὲν τὸν βλέπεν, εἰς τόσον ὅτι ἐδὲ ἐμένα δὲν μὲ βλέπεν, κατὰ τλὼ θειϊκλὼ φύσιν, ἀλλὰ κατὰ τλὼ ἀνθρώπινον. δωάσαι δὲ καὶ σαφέσερα νὰ τὸ νοήσῃς ἔτζι· ὁμόσιος εἶμαι λέγει με τὸν Πατέρα, ἤγεν μιᾶς φύσεως· ἐκεῖνος λοιπὸν ὁπᾶ εἶδεν ἐμένα, ἤγεν ὁπᾶ μὲ ἐγνώρισεν ἐκεῖνο ὁπᾶ εἶμαι, ἐγνώρισε καὶ τὸν Πατέρα· διότι ἔσωντας νὰ ἕναι μία ἡ ὐσία, καὶ ἡ φύσις, μία ἕναι καὶ ἡγνώρισις. Ἂς ἐντροπιαθῆ ὁ Ἄρειος, ἀκέωντας ὅτι ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, τετέσιν ἐκεῖνος ὁπᾶ ἐγνώρισε τλὼ θεότητα τᾶ Υἱᾶ, ἐγνώρισε καὶ τὸν Πατέρα, ἤγεν ἐκατάλαβε καὶ τλὼ θεότητα τᾶ Πατρὸς. Ἂς ἐντροπιαθῆ καὶ ὁ Σαβέλλιος ὁπᾶ λέγει, ὅτι μία ὑπόσασις καὶ ἕνα πρόσωπον ἕναι ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς· διότι ἰδὲ ὁπᾶ ξεχωρίζει τὰ πρόσωπα ὁ Κύριος, καὶ ἄλλο πρόσωπον δείχνει τᾶ Πατρὸς, καὶ ἄλλο τᾶ Υἱᾶ· διότι ἔσωντας νὰ εἰπῆ, ὁ ἑωρακὼς ἐμένα, ἔδειξε τὸ ἐδικόντε πρόσωπον· ἔτα, ἑώρακε τὸν Πατέρα, ἰδὲ καὶ ἕτερον πρόσωπον· εἰδὲ ἦτον ἕνα πρόσωπον, δὲν ἤθελεν εἰπῆ ἐδὲν τοιᾶτον, ἀλλὰ ὡσὰν εἶπεν ὁ Φίλιππος, δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα, ἤθελεν εἰπῆ, δὲν ἔχω Πατέρα, ἀλλὰ ἐγὼ εἶμαι καὶ Πατὴρ καὶ Υἱὸς. καὶ ὅλως δὲ μεγάλης ἀγνωσίας ἕναι, τὸ νὰ ἀκέσν μὲν τᾶ Υἱᾶ λέγοντος, ὅτι πρὸς τὸν Πατέρα με πορεύομαι, καὶ ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, καὶ νὰ μὴ λογιάζν, ὅτι ἄλλο πρόσωπον ἕναι τᾶ Υἱᾶ, ἢ ἄλλο τᾶ Πατρὸς, ἀλλὰ νὰ τὰ συγχέν. μαλώνει λοιπὸν ὁ Κύριος τὸν μαθητλὼ, ὅτι τόσον καιρὸν τὸν ἀκολεθᾶσε, ἢ τοσαῦτα θαύματα ἢ ἔργα θειϊκὰ ὁπᾶ εἶδε, ἢ ἀκόμι δύτον ἐγνώρισεν ὡς Θεὸν, ἵνα δι' αὐτὸ ἐγνωρίσῃ ἢ τὸν Πατέρα· τώρα δὲ λέγει, ἐπειδὴ σωματικῶς ζητεῖς νὰ ἰδῆς τὸν Πατέρα, φανερὸν ἕναι, ὅτι δὲν πισθεύεις ὅτι εἶμαι Θεὸς, ἔτε ἐγὼ, ἔτε ἐκεῖνος.

Ἰσ. Οὐγινώσκεις.

Κείμ. Οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ Πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα. πιστεύετέμοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετέμοι.

Εξήγ. Εἰς τὸν Πατέρα εἶναι ὁ Υἱὸς, ἔξωντας νὰ φαίνεται εἰς τὴν οὐσίαν, ἦγεν τὴν φύσιν ἐκείνε· καὶ πάλιν ὁ Πατὴρ, εἰς τὴν φύσιν τοῦ Υἱοῦ. καθὼς καὶ ὁ Βασιλεὺς φαίνεται εἰς τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ ἡ εἰκόνα εἰς τὸν Βασιλέα, διότι ἕνας εἶναι ὁ χαρακτὴρ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς εἰκόνος. καὶ ὅτι πῶς μία Φύσις εἶναι λέγει, ἡ ἐδικήμε καὶ τοῦ Πατρὸς, φανερὸν εἶναι· διότι τὰ λόγια ὁποῦ λαλῶ ἐγὼ, δὲν τα λέγω ἀπὸ λόγεμε, τουτέστι δὲν τα λέγω ἀλλέως ἐγὼ, ἀλλὰ καθὼς τὰ λέγει ὁ Πατὴρ, ἔτζι τὰ λέγω καὶ ἐγὼ· μῆνα ἔχω τίποτες ἐδικόνμε, ξεχωρισὰ ἀπὸ τὸν Πατέραμε; ὄχι, ἀλλὰ πάντα κοινά, διότι μία οὐσία ἔιμεθε, καὶ δύο πρόσωπα. καὶ ὄχι μόνον τὰ λόγια ὁποῦ λέγω εἶναι τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔργα, διότι εἶναι θεϊκὰ ἔργα· καὶ ἐπειδὴ θεϊκὰ εἶναι τὰ ἔργα, ὁ δὲ Πατὴρ εἶναι Θεὸς, καὶ ἐγὼ, τὸ λοιπὸν μιᾶς οὐσίας, καὶ Φύσεως εἶναι τὰ ἔργα· εἰς τόσον ὅτι, κἂν ἐγὼ τὰ κάμνω, ὁ Πατὴρ λογίζεται ὅτι τὰ κάμνει, κἂν ὁ Πατὴρ, ἐγὼ τὰ κάμνω. Πιστεύετέμοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ, ἦγεν ἔπρεπέσας, ἀκόντες Πατέρα καὶ Υἱὸν, νὰ μὴν ζητῆτε ἄλλο τίποτες εἰς ἀπόδειξιν, τῆς κατὰ τὴν οὐσίαν Φυσικῆς συγγενείας· εἰ δὲ καὶ δὲν σᾶς Φθάνει τοῦτο νὰ πιστωθῆτε ὅτι εἶμαι ὁμοούσιος, καὶ ὁμότιμος μὲ τὸν Πατέρα, καὶ ὅτι ὁ Πατὴρ εἰς τὴν ἐδικήμε οὐσίαν φαίνεται, καὶ ἐγὼ εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ Πατρὸς, κἂν διὰ τὰ ἔργα πιστεύετέμοι, διότι τὰ ἔργα εἶναι θεϊκά.

Κείμ. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει· ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν Πατέραμε πορεύομαι· καὶ ὅ ἐὰν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματίμε, τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Υἱῷ. ὅ ἐὰν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνοματίμε, ἐγὼ ποιήσω.

Εξήγ. Δείχνωντας ὁ Χριστὸς, ὅτι ὄ μόνον ταῦτα τὰ ἔργα δύναται νὰ κάμῃ, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μεγαλήτερα, τὰ βάνει εἰς τὸ μέσον μὲ ὑπερβολὴν· διότι δὲν λέγει, ὅτι καὶ μεγαλήτερα ἀπὸ τοῦτα δύναμαι νὰ κάμω, ἀλλὰ λέγει ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον πολλὰ θαυμασότερον· δύνομαι λέγει, νὰ δώσω καὶ εἰς ἄλλες, ὅτι νὰ κάμνεν καὶ μεγαλήτερα ἀπὸ τοῦτα τὰ θαύματα ὁποῦ κάμνω ἐγὼ. βλέπεις τὴν δύναμιν τοῦ μονογενοῦς, πῶς τοσαύτη εἶναι, ὅτι δύναται νὰ δώσῃ καὶ εἰς ἄλλες νὰ κάμνεν μεγαλήτερα θαύματα ἀπεκεῖνα ὁποῦ ἔκαμεν αὐτὸς; ὅτι ἐγὼ πηγαίνω πρὸς τὸν Πατέραμε· τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ἐδικόνσας εἶναι πλέον νὰ θαυματεργῆτε, διότι ἐγὼ πηγαίνω τώρα. ἑρμηνεύοντάς μας δὲ, πῶς θέλει δυνηθῇ ἐκεῖνος ὁποῦ πιστεύει εἰς αὐτὸν νὰ κάμῃ μεγαλήτερα θαύματα, λέγει· ὅτι ὅσα ἂν ζητήσετε εἰς τὸ ὄνομάμε θέλω τὰ κάμει. διότι ἐδῶ μᾶς δείχνει τὴν τέχνην τῆς θαυματεργίας, διότι διὰ προσευχῆς καὶ αἰτήσεως, καὶ μὲ τὸ νὰ ἐπικαλεσθῇ κανεὶς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, δύναται νὰ θαυματεργῇ· ἔτζι ἔκαμαν καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔγειρε, καὶ περιπάτει. διὰ τοῦτο δὲν εἶπεν ὅσα ἂν αἰτήσητε, ἐγὼ παρακαλέσω τὸν Πατέρα, καὶ ποιήσει, ἀλλ' ἐγὼ ποιήσω, δείχνωντας τὴν ἐδικήτε ἐξουσίαν, διὰ νὰ δοξασθῇ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Υἱῷ· διότι ὅταν φανῇ ὁ Υἱὸς μεγάλα δυνάμενος, τότε δοξάζεται ὁ Πατὴρ ὁποῦ ἐγέννησε τοιοῦτον Υἱὸν. διότι βλέπε τὴν ἀκολουθίαν τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς· εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐγίνοντο θαύματα, καὶ ἀπὸ τὰ θαύματα ἐπίστευαν τὸς λόγους τῶν Ἀποστόλων· καὶ ἐρχόμενοι λοιπὸν εἰς θεογνωσίαν, ἐγνώριζαν τὸν Πατέρα, καὶ ἔτζι ἐδοξάζετον ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Υἱῷ. ὡς εἶπεν οἱ Ἀρειανοὶ, τὰ θαύματα ὁποῦ ἔκαμναν οἱ Ἀπόστολοι, τὰ ἔκαμνεν αὐτὸς, καὶ ἐκεῖνα ὁποῦ ἔκαμνεν αὐτὸς, δὲν τὰ ἔκαμνεν αὐτὸς, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Πατρὸς ἐνεργέμενος εἰς ἄλλες ἔδιδε δύναμιν, καὶ αὐτὸς δὲν τὴν εἶχεν; διὰ ποίαν δὲ ἀφορμὴν εἶπε τὰ αὐτὰ ἐκ δευτέρε, διότι ἔξωντας νὰ εἰπῇ, ὅ ἐὰν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματίμε, τοῦτο ποιήσω, εἶτα πάλιν εἶπε, διὰ νὰ δοξασθῇ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Υἱῷ, καὶ πάλιν ἐκ δευτέρε λέγει, ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματίμε, ἐγὼ ποιήσω; ἐκ δευτέρε τὸ λέγει τοῦτο, διὰ νὰ βεβαιώσῃ τὸν λόγοντε, καὶ διὰ νὰ δείξῃ ὅτι αὐτὸς τὰ κάμνει ἀπατόστε, καὶ δὲν χρειάζεται δύναμιν ἀπὸ ἄλλον. ταῦτα δὲ πάντα λέγει τοῖς μαθηταῖς, διὰ νὰ τὲς παρηγορήσῃ, καὶ διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν χάνεται, ἔτε θέλει ἀφανισθῇ ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατον, ἀλλὰ πάλιν θέλει ἀπομείνει εἰς τὴν πρώτιν τε δόξαν καὶ ἀξίαν, καὶ θέλει εἶσθαι εἰς τὲς Οὐρανὲς· διότι λέγει, πηγαίνω πρὸς τὸν Πατέραμε, διότι μῆνα ἀφανίζομαι; ὄχι, ἀλλὰ πηγαίνω ἐκεῖ ὁποῦ εἶναι μακαριωτέρα διαγωγὴ· καὶ τοσοῦτον θέλω φανῇ δυνατὸς, ἂν καὶ ἀποθάνω, ὅτι νὰ δυναμώσῃ καὶ ἄλλες νὰ κάμνεν θαύματα μεγαλήτερα. καὶ ὅσα ἂν βουληθῆτε, θέλω σᾶς δώσει· τὸ λοιπὸν μὴ λυπᾶσθε διὰ τὸν θάνατόμε, ἔξωντας νὰ εἶναι τοιοῦτος, καθὼς σᾶς τὸν ἀπέδειξα.

Πράξ. γ.

Κείμ.

Κείμ. Ἐὰν ἀγαπᾶτέμε, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσητε. καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μενῇ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα· τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος ε δύναται λαβεῖν, ὅτι ε θεωρεῖ αὐτὸ, ε δὲ γινώσκει αὐτό. ὑμεῖς δὲ γινώσκετε αὐτὸ, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει, καὶ ἐν ὑμῖν ἔσαι.

Ἐξήγ. Ἔσωντας νὰ εἰπῇ παραπάνω, ὅτι ὅσα καὶ ἂν ζητήσητε, θέλω τὰ κάμει· τώρα δείχνει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ζητᾶν ἁπλῶς μόνον καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ μετὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης, καὶ τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν· διότι τότε θέλω κάμῃ, ὅταν ἔτζι ζητῆτε. ἢ ἄλλο, ἐπειδὴ ἔκαμνε χρεία νὰ λυπᾶνται καὶ νὰ ταράσωνται, ἀκόντες πῶς ἔμελλαν νὰ τὸν ὑσερηθοῦν, τὸς λέγει· ὅτι δὲν εἶναι τᾶτο ἀγάπη πρὸς τὸ λόγεμε, τὸ νὰ λυπᾶσθε καὶ νὰ ταράσεσθε, ἀλλὰ τὸ νὰ πείθεσθε εἰς ἐκεῖνα ὁπᾶ σᾶς λέγω· διότι σᾶς ἔδωκα ἐντολὴν, νὰ μὴ φοβᾶσθε ἀπ' ἐκείνες ὁπᾶ θανατώνεν τὸ σῶμα· εἰς τόσον ὅτι ἐὰν μὲ ἀγαπᾶτε, ταύτην φυλάξατε, καὶ μὴ λυπᾶσθε πλέον διὰ τὸν θάνατόμε· διότι τὸ λυπεῖσθαι, δὲν εἶναι φύλαξις τῆς ἐντολῆς. τὸ λοιπὸν μὴ φυλάσσοντες τὴν ἐντολήμε, ἀλλὰ φοβέμενοι τὸν θάνατον, πῶς λέγετε ὅτι μὲ ἀγαπᾶτε; καὶ ἀπέκει, ἐπειδὴ ἔκαμνε χρεία νὰ εἰπῇ αὐτοὶ πρὸς ταῦτα· καὶ πῶς νὰ μὴ λυπηθέμεν, μέλλοντες νὰ ξερηθέμεν τοιαύτης παρακλήσεως καὶ παρηγορίας ἀπὸ λόγεσε; λέγεντες· δὲν θέλει εἶσαι ἔτζι, δὲν θέλετε ξερηθῆ τῆς παρακλήσεως, διότι ἐγὼ θέλω παρακαλέσει τὸν Πατέρα με, καὶ θέλει σᾶς πέμψει ἄλλον παράκλητον, ὡσὰν ἐμένα. Ἂς ἐντροπιασθῇ ὁ Σαβέλλιος, ὁπᾶ λέγει, ὅτι ἕνα πρόσωπον εἶναι τᾶ Πατρὸς, καὶ Υἱᾶ, καὶ ἁγίε Πνεύματος· διότι ἰδὲ ὁπᾶ ἀκέει, ὅτι νὰ πέμψῃ ἄλλον παράκλητον, εἰς τόσον ὅτι ἄλλο πρόσωπον εἶναι τᾶ ἁγίε Πνεύματος. ἂς ἐντροπιασθῇ καὶ Μακεδόνιος ὁ πνευματομάχος, ὁπᾶ λέγει, ὅτι ἄλλης ὐσίας εἶναι τὸ Πνεῦμα, παρακάτω ἀπὸ τὸν Υἱόν· διότι ἀκέει, ὅτι καὶ αὐτὸ παράκλητος εἶναι ὡσὰν καὶ τὸν Υἱόν. ἔσωντας νὰ εἶναι λοιπὸν ὁμοούσιον μὲ τὸν Υἱὸν τὸ πνεῦμα, χωρὶς ἄλλο εἶναι ἢ μὲ τὸν Πατέρα, διότι μιᾶς ὐσίας καὶ Φύσεως εἶναι ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός. μὴ θαυμάσῃς δὲ πῶς λέγει, ἐρωτήσω, ἤγεν παρακαλέσω τὸν Πατέρα· διότι δὲν παρακαλεῖ ὡς δέλος, ἀλλὰ διὰ νὰ πληροφορήσῃ τὸς μαθητὰς, ὅτι χωρὶς ἄλλο θέλει ἔλθῃ εἰς αὐτὲς τὸ Πνεῦμα παράκλητος. διὰ τᾶτο συγκαταβαίνει εἰς αὐτὲς, καὶ λέγει, ὅτι παρακαλέσω τὸν Πατέρα· διότι ἂν ἤθελεν εἰπῇ, ὅτι ἐγὼ πέμψω, δὲν ἤθελαν τὸ πιςεύσει τόσον· ἀμὴ τώρα διὰ νὰ κάμῃ τὸν λόγον ἀξιόπιςον, λέγει, ὅτι νὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα· διότι ἐὰν κάμῃ χρεία λέγει, καὶ διὰ παρακάλεσιν, θέλω πεθάξει μὲ κάθε τρόπον, διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐσᾶς τὸ Πνεῦμα. καθὼς τὸ ἔχομεν καὶ ἡμεῖς σωήθειαν νὰ λέγωμεν πολλάκις, ὅτι θέλω βάλει τὶν ψυχήν με διὰ νὰ γένῃ τόδε τὶ, καὶ ὅμως πολλάκις ὀλίγης πεθῆς χρειάζεται τὸ ἔργον· πλὴν θέλοντες νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι δὲν θέλομεν ἀμελήσει, ἀλλὰ θέλομεν πεθάξει νὰ τελειώσωμεν τὸ ἔργον, λέγομεν ἔτζι. καὶ ἄλλο δὲ, ἐπειδὴ διὰ λόγεμας, ἤφερε τᾶ λόγετε εἰς θυσίαν ὁ Κύριος εἰς τὸν Πατέρα, καὶ τὸν ἔκαμεν ἵλεων, ἤγεν συμπαθῇ μὲ τὸν ἐδικόντε θάνατον ὡς ἀρχιερεύς, καὶ τότε ἦλθε τὸ Πνεῦμα εἰς ἡμᾶς, ἔσωντας νὰ λυθῇ ἡ ἁμαρτία, καὶ νὰ χαλάσῃ ἡ ἔχθρα, διὰ τᾶτο λέγει, ὅτι νὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα, καὶ νὰ σᾶς πέμψῃ ἄλλον παράκλητον· τετέσι θέλω σᾶς κάμῃ διαλλαγὴ μὲ τὸν Πατέρα, διὰ τὴν ἔχθραν τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἔτζι θέλει πέμψει τὸν παράκλητον, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας· ἔσωντας νὰ ἐξιλεωθῇ διὰ τὸν ἐδικόμε θάνατον, ὁπᾶ ἔγινε διὰ λόγεσας, καὶ νὰ κάμῃ διαλλαγὴν μὲ λόγεσας. τὸ δὲ ἵνα μενῇ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ εἶπεν, ἔναμεν διὰ νὰ τὲς παρηγορήσῃ, διότι δὲν ἔναι λέγει, ὁ ἐρχομὸς αὐτᾶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ὡσὰν τὸν ἐδικόμε, ἀλλὰ θέλει σαθῇ ἕως τᾶ αἰῶνος· καὶ δὲν θέλει λείψει ἀπὸ λόγεσας ἐδὲ ὕσερον ἀπὸ τὸν θάνατόνσας, ἀλλὰ μένει διὰ παντὸς, καὶ θέλει σᾶς κάμῃ ἐνδοξοτέρες· καὶ μὲ ὅλες τὲς ἁγίες ἔναι πάντοτε, καὶ μάλισα μετὰ τὸν θάνατον, ὅσον ἔναι καὶ ὑψηλότεροι τῶν σωματικῶν παθῶν τότε μᾶλλον. Πνεῦμα δὲ ἀληθείας, λέγει, ἀντὶ τᾶ πνεῦμα ἐσίν, ἐχὶ τῆς παλαιᾶς διαθήκης, διότι ἐκείνη ἦτον τύπος καὶ σκιὰ, ἀλλὰ ἔναι πνεῦμα τῆς νέας, ἡ ὁποία ἔναι ἀλήθεια. Εἶχαν μὲν πνεῦμα λοιπὸν καὶ οἱ ἐν τῷ νόμῳ, ἀλλὰ ἐν τύπῳ καὶ σκιᾷ, ἀμὴ τώρα ἦλθεν αὐτὴ ἡ ἀλήθεια ἀπατήτης εἰς τὲς μαθητὰς. πλὴν διὰ νὰ μὴ νομίσῃ ὅτι μέλλει νὰ σαρκωθῇ καὶ αὐτὸ ὡσὰν καὶ αὐτὸν, λέγει· ὅτι ὁ κόσμος δὲν δύναται νὰ τὸ λάβῃ. ὄχι ἔτζι λέγει, θέλει σᾶς διδάξει, καθὼς ἐγὼ· διότι δὲν δύναται ὁ κόσμος νὰ τὸ χωρήσῃ σωματικῶς, τετέσι μόνον εἰς τὰς ἐδικάς σας ψυχὰς θέλει κατοικήσει. καὶ ἄλλο δὲ, δὲν δύναται νὰ τὸ λάβῃ ὁ κόσμος, τετέσιν ὁ χοντρὸς λαὸς, ὁπᾶ ἔναι ὅλως διόλε προσηλωμένοι εἰς τᾶ κόσμε τὰ πράγματα· ὅτι δὲν τὸ θεωρεῖ, ἤγεν δὲν καταλαμβάνεται ἡ ὐσία αὐτᾶ· διότι θεωρίαν λέγει ἐδῶ, τὴν θεωρίαν τᾶ νᾶ· διὰ τᾶτο καὶ λέγει πάλιν, ὅτι ε δὲ γινώσκει αὐτό. βλέπεις ὅτι καὶ τὸ, ε θεωρεῖ εἶπεν, τὸ ε γινώσκει ἐδήλωσε; παρηγορεῖ λοιπὸν τὲς Ἀποσόλες, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ὅτι ὁ κόσμος δὲν δύναται νὰ τὸ λάβῃ, ἀμὴ εἰς

ἐσᾶς δίδεται τᾶτο ἐξαίρελον χάρισμα, καὶ ἀπομένει εἰς τᾶ λόγσσας. καὶ ἀπέκει λέγει τὸ μεγαλήτερον, ὅτι καὶ εἰς ἐσᾶς θέλει εἶθαι. διότι τὸ μὲν παρ' ὑμῖν, δηλοῖ τλὺ ἔξω βοήθειαν ἀπὸ σιμὰ· τὸ δὲ ἐν ὑμῖν, δηλοῖ τλὺ ἔνδοθεν, ἤγεν εἰς τὰ μέσα καὶ οἰκησιν καὶ δωάμωσιν, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ ἀποδεικλικὸν, πᾶς εἶναι Θεὸς· διότι τὸ ἐνοικήσω, καὶ ἐμπεριπαλήσω εἰς ἐσᾶς, ὁ Θεὸς τὸ λέγει. ὁ μὲν κόσμος λοιπὸν δὲν δώαλαι νὰ λάβῃ τὸ Πνεῦμα, ὅτι δὲν τὸ γινώσκει, ἀμὴ ἐσεῖς τὸ γινώσκελε· διαλί; διότι δὲν εἶθε ἀπὸ τὸν κόσμον τᾶτον, ἢ διὰ τᾶτο ἠμπορεῖτε νὰ τὸ δεχθῆτε· καὶ θέλει μείνει ὄχι μόνον τώρα σιμὰ εἰς ἐσᾶς, ἀλλὰ καὶ πάνλοτε, θέλει εἶθαι μετ' ἐσᾶς.

Λευιτ. κε. β. πρὸς Κορ.

Κείμ. Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανὲς· ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ἔτι μικρὸν, καὶ ὁ κόσμος με ἐκ ἔτι θεωρεῖ· ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτεμε· ὅτι ἐγὼ ζῶ, καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς, ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρίμε, καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν ὑμῖν.

Εξήγ. Μὴ φοβηθῆτε λέγει, πᾶς σᾶς εἶπα, ὅτι νὰ σᾶς πέμψω ἄλλον παράκλητον, νομίζοντες, ὅτι δὰ θέλετε μὲ ἰδῇ πλέον· διότι δὰ θέλω λείψει ἀπὸ ἐσᾶς παντελῶς, ἀλλὰ ἔρχομαι, καὶ δὰ θέλω σᾶς ἀφήσει ὀρφανὲς. ἐπειδὴ ὅταν ἄρχισε νὰ τὲς παραινῇ, τὲς ἔλεγε τεκνία, πρεπόντως τὲς λέγει τώρα, ὅτι δὰ θέλω σᾶς ἀφήσει ὀρφανὲς. ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ νομίσῃ, ὅτι ὡσὰν τὸ πρῶτον μέλλει νὰ φανῇ καὶ εἰς αὐτὲς, καὶ εἰς ὅλες μὲ τὸ σῶμα, λέγει· ὅτι ὁ κόσμος πλέον δὰ μὲ βλέπει, ἀμὴ μένοι ἐσεῖς θέλετε μὲ ἰδῇ καὶ ὕσερα ἀπὸ τλὺ ἀνάσασιν· διότι ἐὰν καὶ θάνατον δεχθῶ, ἀλλὰ ζῶ, καὶ ἀνασάομαι· καὶ ἐσεῖς δὲ θέλετε ζήσει, τετέσι θέλετε μὲ ἰδῇ, καὶ θέλετε χαρῇ, καὶ ὡσὰν νὰ ἤθαν ἀποθαμένοι, θέλετε ἀναζήσει ὡσὰν μὲ ἰδῆτε· ἢ καὶ ἔτως, ὡσὰν πῶς ὁ ἐδικός με θάνατος λέγει, ἔγινεν εἰς ζωλὺ, ἔτζι καὶ ἐσεῖς ἐὰν ἢ ἀποθάνετε, πάλιν θέλετε ζήσει· τὸ λοιπὸν μὴ λυπῆθε μήτε διὰ λόγεμε πῶς ἀποθαίνω, μήτε διὰ λόγσσας· διότι ἐὰν καὶ ἀποθάνετε, πάλιν θέλετε ζήσει εἰς τλὺ μέλλσσαν ζωλύ. ἀν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ θέλετε ἐγνωρίσει, ὅτι ἐγὼ ἀν τῷ Πατρίμε, τετέσιν ὅταν ἀναχῶ, θέλετε ἐγνωρίσει, ὅτι δὰν ἐχωρίθλω ἐκ τᾶ Πατρός με, ἀλλὰ τλὺ αὐτλὺ δωάμιν ἔχω· καὶ ἐσεῖς θέλετε εἶθαι εἰς ἐμένα, φυλατλόμενοι ὑπ' ἐμᾶ, καὶ ἐγὼ εἰς ἐσᾶς, ἀντὶ τᾶ μετ' ἐσᾶς εἶμαι νὰ σᾶς γλυτώνω ἀπὸ τὰς θλίψεις, κάμνωντας τὰ θαύματα διὰ λόγσσας, καὶ νὰ σᾶς δοξάσω ἁπλῶς διὰ πάντων. καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲ, εἶμαι εἰς ἐσᾶς, ὡσὰν ἡ κεφαλὴ εἰς τὰ μέλη· διότι μέλη τᾶ Χριςᾶ εἶναι οἱ Ἀπόσολοι· καὶ ἐσεῖς εἰς ἐμένα, ὡς μέλη ἐν τῇ κεφαλῇ. ὅτε ἀνέσῃ λοιπὸν ὁ Κύριος, τότε ἐφανέρωσεν εἰς αὐτὲς τλὺ γνῶσιν τᾶτων πάντων· διότι ἡ χάρις τᾶ πνεύματος τὲς ἐδίδαξε πάντα, ὕσερα ἀπὸ τλὺ ἀνάσασιν. ὅταν δὲ ἀκέσῃς ὅτι ἐγὼ εἶμαι εἰς τὸν Πατέρα με, καὶ ἐσεῖς εἰς ἐμένα, καὶ ἐγὼ εἰς ἐσᾶς, μλὺ τὰ νοῆς ὁμοίως· διότι ὁ Υἱὸς, εἰς μὲν τὸν Πατέρα εἶναι ὁμοούσιος, εἰς δὲ τὲς Ἀποσόλες ὡς βοηθὸς καὶ συνεργὸς, καὶ οἱ Ἀπόσολοι εἰς αὐτὸν ὡς βοηθέμενοι καὶ συνεργέμενοι, καὶ ὑπ' αὐτᾶ σκεπαζόμενοι. ἐπειδὴ καὶ ἄλλα πολλὰ ὀνόματα λέγονται ἐπὶ Θεᾶ, καὶ ἀνθρώπων, ἀλλὰ δὰν νοῶνται ὁμοίως· διότι Θεοὶ λεγόμεθεν καὶ ἡμεῖς, ἀλλὰ ὄχι ἐπίσης· λέγεται καὶ ὁ Υἱὸς εἰκὼν καὶ δόξα τᾶ Πατρὸς, λέγεται καὶ ὁ ἄνθρωπος εἰκὼν τᾶ Θεᾶ, ἀμὴ ὄχι ὁμοίως· ἔτζι λοιπὸν πρέπει νὰ νοῆμεν καὶ ταῦτα, ὡσὰν καὶ τὸ, καθὼς ἀπέσαλκέμε ὁ Πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς· διότι ἄραγε ἔτζι ἁπλῶς πρέπει νὰ νοῆμεν; ὄχι, ἀπέσειλε μὲν ὁ Πατὴρ τὸν Υἱὸν αὐτᾶ ὅπᾶ ἦτον ἀσώματος, ἢ ἐσαρκώθη ἐκ παρθένε, ἢ ἔγινεν ἄνθρωπος· τὸ λοιπὸν καὶ οἱ Ἀπόσολοι ἐξ Οὐρανᾶ ἀπεσάλησαν, καὶ ἀσώματοι ὄντες, καὶ ὕσερον ἐσαρκώθησαν, καὶ ἐγεννήθησαν κάθε ἕνας ἐκ παρθένε; ἀλλὰ φλυαρεῖ ἐκεῖνος ὅπᾶ νὰ νοῇ ἔτζι τὰ νοήματα τῆς γραφῆς.

α. πρὸς Κορ. β. πρὸς Κολ. κ. Ἰωάνν. ε'.

Κείμ. Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς με, καὶ τηρῶν αὐτὰς, ἐκεῖνος ἐσὶν ὁ ἀγαπῶν με. ὁ δὲ ἀγαπῶν με, ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τᾶ Πατρός με· καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτὸν· λέγει αὐτῷ Ἰούδας· (ὄχ ὁ ἰσκαριώτης) Κύριε, τί γέγονεν ὅτι ὑμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν, καὶ ὄχι τῷ κόσμῳ;

Εξήγ. Καθὼς λοιπὸν εἴπαμεν καὶ παραπάνω, διὰ τῶν τοιέτων λογίων καταπραΰνει τλὺ λύπιωτες, καὶ διὰ νὰ τὲς διδάξῃ, ὅτι ὄχι ἐκεῖνος ὅπᾶ λυπᾶται διὰ τὸν θάνατόν τε τὸν ἀγαπᾶ, καθὼς τὸ παθαίνει καὶ ἐτᾶτοι, ἀλλὰ ἐκεῖνος ὅπᾶ φυλάσει τὰς ἐντολὰς καὶ τὰς παραγελίας αὐτᾶ, εἰς τὸ νὰ μλὺ λογιάζῃ τλὺ ζωλύτε διὰ ἀδετίποτε, ἀλλὰ νὰ βάνῃ τλὺ ζωλύτε διὰ τὸν Θεὸν, ἢ διὰ τὸ καλὸν· μόνον ὅτι δὰ τὲς ἔλεγεν ἔτζι, ἐσεῖς μὰ χαρῆτε, ὅτι ἐξ ἀγάπης λυπῆθε διὰ τὸν θάνατόν με, ἐγὼ δὲ τὸ νὰ μὴ λυπῆθε, τὸ λογίζομαι διὰ μεγαλήτερον σημάδι ἀγάπης. καὶ ὅτι πῶς τᾶτο λέγει, φανερὸν εἶναι ἀπεκεῖνα ὅπᾶ λέγει ὕσερα· ὅτι ἐὰν μὲ ἀγαπᾶτε, ἠθέλετε χαρῇ, ὅτι πηγαίνω πρὸς τὸν Πατέρα με. ἐκεῖνος λοιπὸν ὅπᾶ μὲ ἀγαπᾷ, ἔχει τὰς ἐντολάς με, καὶ δὰ τὰς ἔχει μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς φυλάσει, διὰ νὰ μλὺ ἔλθῃ ὁ κλέπτης, ἤγεν ὁ Διάβολος, καὶ κλέψῃ τὸν θησαυρὸν· διότι

μεγά-

μεγάλιω φύλαξιν πρέπει νὰ ἔχωμεν, διὰ νὰ μὴ τᾶις χάσωμεν. ὁ δὲ ἀγαπῶν με, τὶ μισθὸν λαμβάνει; θέλει ἀγαπηθῆ λέγει, ὑπὸ τῦ Πατρός μυ, καὶ ἐγὼ θέλω τὸν ἀγαπήσει, καὶ θέλω φανερώσει τῦ λόγυμε εἰς αὐτόν. τίνος δὲ ἕνεκεν τὸ εἶπε τῦτο, ἦγεν νὰ φανερώσω τῦ λόγυμε εἰς αὐτόν; ἐπειδὴ μετὰ τὶω ἀνάςασιν, ἔμελε νὰ φάινεται εἰς αὐτὰς, μὲ τὸ θεϊκὸν ἐκεῖνο σῶμα, διὰ νὰ μὴ νομίσυν ὅτι εἶναι πνεῦμα ἢ φάντασμα, διὰ τῦτο τὰς προλέγει τῦτο, διὰ νὰ μὴ ὀπισθεν καὶ τότε βλέποντές τον, ἀλλὰ νὰ ἐνθυμῆνται, ὅτι τὰς ἐπροεῖπε ταῦτα· καὶ ὅτι διὰ νὰ φυλάσσυν τὰς ἐντολάς τε, φάινεται εἰς αὐτὰς, καὶ πρέπει νὰ τὰς φυλάσσυν μετὰ μεγάλης σπυδῆς, διὰ νὰ φάινεται καὶ πάντοτε εἰς αὐτάς. διότι ἔσωντας νὰ εἶναι μέγα τὸ μυςήριον τῆς ἀναςάσεως, δυσκόλως ἤθελε παραδεχθῆ ἀπ' αὐτὰς, διὰ τῦτο τὸ προομαλίζει μὲ τὸ νὰ λέγῃ πρὸς αὐτὰς, ὅτι θέλει δείξει τῦ λόγυτε εἰς αὐτάς. ἐπειδὴ καὶ ὕςερα ἀπὸ τὶω ἀνάςασιν, διὰ τῦτο ἔφαγε καὶ ἔπιε, διὰ νὰ μὴ τὸν λογιάσυν ὅτι εἶναι φάντασμα, τὸ ὁποῖον τὸ ἔπαθε καὶ τώρα ἐτῦτος ὁ Ἰάδας· διότι αὐτὸς ἐνόμισεν, ὅτι καθὼς βλέπομεν τὰς νεκρὰς εἰς τὸν ὕπνομας, ἔτζι μέλλει νὰ φάινεται καὶ αὐτὸς εἰς αὐτάς, καὶ διὰ τῦτο λέγει· Κύριε, τὶ γέγονεν, ὅτι μέλλεις νὰ φανερώσης τῦ λόγυσε εἰς ἡμᾶς καὶ ὄχι εἰς τὸν κόσμον; διότι ἀπὸ πολὺ θαῦμα καὶ ἔκπληξιν, τὸ λέγει τῦτο, ὡσὰν νὰ ἔλεγεν· ἀλήμονον εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἀποθνήσκεις, καὶ μέλλεις νὰ φάινεσαι εἰς ἡμᾶς, ὡσὰν τὰς ἀποθαμένας εἰς τὸν ὕπνομας. διότι τὸ, τὶ γέγονεν, ἐκπληκτικῶς καὶ μὲ συγχισμένον λογισμὸν τὸ εἶπε. τὶ τῦ λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος πρὸς ταῦτα; καὶ πῶς λύει τὸν διαλογισμὸν αὐτῦ ὡς ψοδῆ; ἄκυσον.

Κείμ. Ἀπεκρίθη Ἰησῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐάντις ἀγαπᾶμε, τὸν λόγονμε τηρήσει· καὶ ὁ Πατήρμε ἀγαπήσει αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθύσόμεθα, καὶ μονὶω παρ' αὐτῷ ποιήσομεν. ὁ μὴ ἀγαπῶνμε, τὰς λόγυσμε ὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκύετε ὐκ ἔςιν ἐμὸς, ἀλλὰ τῦ πέμψαντός με Πατρός.

Ἐξήγ. Ὁ μὲν Ἰάδας ἐνόμιζεν ἀπὸ τὶω πολλὶω τῦ δειλίαν, ὅτι ὡσὰν ἀποθάνῃ ὁ Κύριος, θέλει φάινεται εἰς τὸν ὕπνοντας, διὰ τῦτο καὶ τὸν ἐρωτᾷ καθὼς εἴπαμεν· ὁ δὲ Κύριος, διαλύων τὶω ὑπόνοιαν αὐτῦ, ἦγεν τὸν διαλογισμόντε λέγει· ὅτι καθὼς ὁ Πατὴρ φανερώνει τῦ λόγυτε, ἔτζι θέλω φανερωθῆ καὶ ἐγὼ εἰς ἐσᾶς, διότι ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ θέλομεν ἔλθη πρὸς ἐκεῖνον ὁπῦ φυλάσσει τὰς λόγυσμε· δὲν θέλω φανῆ εἰς τὰς ὕπνυσας, ἀλλὰ ἐπειδὴ μέλλω νὰ ἔλθω μὲ τὸν Πατέρα, καθὼς εἶναι πρέπον νὰ φάινεται ὁ Πατήρ, ἔτζι θέλω φανῆ καὶ ἐγὼ εἰς ἐσᾶς. ἔσωντας δὲ νὰ εἰπῆ, ὅτι μονὶω παρ' αὐτῷ ποιήσωμεν, ἦγεν θέλομεν κατοικήσει εἰς αὐτὸν, χαλνάει τὸν διαλογισμὸν τῦ Ἰάδα· διότι τὰ ὀνείρατα λέγει, δὲν ςέκυν εἰς πολὺ καιρόν, ἐγὼ δὲ ὡσὰν φανῶ, θέλω μένει μετὰ τῦ Πατρὸς· τὸ λοιπὸν ἡ ἐδικήμε φανέρωσις, δὲν θέλει εἶδαι ὡς ὄνειρον. τὰς προλέγει δὲ καθὼς εἶπα, ὅτι θέλει φανῆ εἰς αὐτὰς, διὰ νὰ μὴ θαρρύσυν ὅτι εἶναι φάντασμα· καὶ ἄλλο διὰ νὰ τὰς παρακινήσῃ νὰ φυλάσσυν τὰς ἐντολάς τε, μὲ τὸ νὰ ἠξεύρεν, ὅτι εἰς ἐκείνας ὁπῦ τὰς φυλάσσυν, εἰς ἐκείνας φάινεται καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Πατήρ· ὡς καθὼς πάλιν, ἀπ' ἐκείνας ὁπῦ δὲν φυλάσσυν τὰς ἐντολὰς, ἀναχωρεῖ καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Πατήρ, ἔσωντας νὰ μὴ τὸν ἀγαπῦν. διότι λέγει, ἐκεῖνος ὁπῦ δὲ μὲ ἀγαπᾷ, δὲν φυλάσσει τὰς λόγυσμε· εἰς τόσον ὅτι δὲν ἀγαπᾷ ὐδὲ τὸν Πατέρα, ἐκεῖνος ὁπῦ δὲν ἀγαπᾷ τὸν Υἱὸν, διότι ὁ λόγος τῦ Υἱῦ, εἶναι καὶ τῦ Πατρὸς. ἐκεῖνος λοιπὸν ὁπῦ δὲν φυλάσσει τὸν λόγον τῦ Υἱῦ, ἦγεν τῦ Πατρὸς, καθὼς μισεῖ τὸν Υἱὸν, ἔτζι μισεῖ καὶ τὸν Πατέρα· ἐσεῖς τὸ λοιπὸν, ὦ μαθηταί μυ, φυλάσσετε τὰς λόγυσμε, διότι ἔτζι θέλετε δείξει τὶω ἀγάπιω πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ πρὸς τῦ λόγυμε. τινὲς δὲ λέγυν ὅτι τὸ, διατὶ μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν ἡμῖν, καὶ ὐχὶ τῷ κόσμῳ, δὲν τὸ εἶπεν ἀπὸ δειλίαν τε ὁ μαθητὴς Ἰάδας, ἀλλὰ ἀπὸ φιλανθρωπίαν τε· διότι ἀγαπῦσε νὰ μὴ εἶναι μόνον εἰς τὰς μαθητὰς ἡ ὠφέλεια ὁπῦ ἔμελλαν νὰ ὠφεληθῦν ἀπὸ τὶω φανέρωσιν τῦ Χριςῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον. ὁ δὲ Χριςὸς τῦ ἀποδείχνει, ὅτι δὲν καταξιώνονται πάντες τῆς τοιαύτης τιμῆς, ἀλλὰ μόνοι ἐκεῖνοι ὁπῦ φυλάσσυν τὰς ἐντολὰς αὐτῦ, θέλυν ἀξιωθῆ νὰ ἰδῦν, καὶ τὸν Χριςὸν, καὶ νὰ ἀγαπήσυν καὶ τὸν Πατέρα. διότι εἰς ἐκεῖνον ὁπῦ φυλάσσει τὰς ἐντολὰς εἶναι ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ, πλὶω δὲν εἶναι ὡσὰν εἰς τὸν Υἱὸν ἔτζι καὶ εἰς τῦτον· διότι εἰς μὲν τὸν Υἱὸν, εἶναι φυσικῶς· εἰς δὲ τὸν ἄνθρωπον, χετικῶς ἦγεν κατὰ χάριν.

Κείμ. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μενῶν. ὁ δὲ Παράκλητος τὸ Πνεῦματὸ ἅγιον, ὅ πέμψει ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματίμε, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ἃ εἶπον ὑμῖν. Λυκ. κδ'.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ τὰ λόγια ὁπῦ ἔλεγεν ὁ Κύριος πρὸς τὰς μαθητὰς, ἦσαν δεινὰ, καὶ μερικὰ μὲν ἐκαταλάμβαναν, ὅμως τὰ περισότερα δὲν τὰ ἐκαταλάμβαναν· διὰ νὰ μὴ τὸν ἐρωτῦν πάλιν, καὶ λέγυν· ποίας ὐντολὰς χρεωσῦμεν νὰ φυλάσωμεν; τὰς ὀγάζει ἀπὸ

πὸ ταύτιω τιὼ ταραχιὼ καὶ σύγχυσιν, λέγωντάς τες, ὅτι ὁ Παράκλητος τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τὰ δεινὰ καὶ δυσκολονόητα, θέλει σᾶς τὰ κατασήσει ἁπλᾶ καὶ ἀκολονόητα. ταῦτα λοιπὸν ὁπᾶ σᾶς φαίνονται δεινὰ, σᾶς ἐλάλησα τώρα ὁπᾶ ἀρίσκομαι μετ' ἐσᾶς, καὶ ἕως ὁπᾶ εἶμαι μαζήσας· εἰδὲ πηγαίνω, θέλει σᾶς διδάξει πάντα τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· τὸ λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ λυπᾶθε εἰς τιὼ ἀναχώρησίνμε, ἔσωντας ὁπᾶ μέλλει νὰ σᾶς γενῇ τοσότων ἀγαθῶν πρόξενος, καὶ τοσαύτης σοφίας ἀφορμὴ· διότι ἕως ὁπᾶ εἶμαι ἐγὼ μετεσᾶς, καὶ δὲν ἔρχεται τὸ Πνεῦμα, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ καταλάβετε τίποτες μέγα, ἢ ὑψηλόν. συχνάκις δὲ ὀνομάζει τὸ Πνεῦμα παράκλητον, διὰ τὰς πολλὰς θλίψεις ὁπᾶ τὲς ἐπερίλαβαν, δίδωντάς τες καλᾶις ἐλπίδες, ὅτι θέλεν παρηγορηθῇ ἀπ' ἐκεῖνον. τὸ δὲ ἐν τῷ ὀνόματίμε θέλει ἔλθη ὁ παράκλητος, τᾶτο δηλοῖ, ὅτι δὲν θέλει σᾶς διδάξη ἄλλο τίποτες, ἔξω ἀπ' ἐκεῖνα ὁπᾶ σᾶς ἐδίδαξα ἐγὼ, ἀδὲ θέλει ζητήσει ἐδικιώτε δόξαν, ἀλλὰ εἰς τὸ ἐδικόν μὲ ὄνομα θέλει ἔλθη, τετέσιν, εἰς δόξαν τᾶ ἐδικᾶμε ὀνόματος, καὶ ὄχι τᾶ ἐδικᾶτε· τὸ ὁποῖον τὸ κάμνεν ἐκεῖνοι ὁπᾶ διδάσκεν τὰ ἐναντία, σύρνοντες ἐκείνες, ὁπᾶ τὲς ἀκολεθᾶν, εἰς τὸ ἐδικόν τες ὄνομα.

α'. Ἰωαννη. β'. τινὲς δὲ τὸ, Ἐν τῷ ὀνόματίμε, τὸ νοᾶν ἔτζι· ὄνομα τᾶ Χριςᾶ, τὸ, Παράκλητος· διότι λέγει, Ἔχομεν Παράκλητον Ἰησᾶν Χριςὸν. ἐπειδὴ λοιπὸν ὅταν ἦλθε τὸ Πνεῦμα εἰς τὲς μαθητὰς, ἔγινε παράκλητον, ἤγεν παρηγορητὴς, ἔσωντας νὰ παρηγορήσῃ τὰς θλίψεις αὐτῶν, εἰς τὸ ὄνομα τᾶ Χριςᾶ λέγεται ὅτι ἦλθε, διότι παράκλητος εἶναι καὶ αὐτὸ, ὡσὰν καὶ τὸν

πρὸς Ρωμ. ή. Χριςὸν. ἀλλὰ καὶ Χριςὸν ὠνόμασεν ὁ Παῦλος τὸ πνεῦμα, ἐκεῖ ὁπᾶ λέγει· ὑμεῖς δὲ ὐκ ἐςὲ ἐν σαρκὶ, ἀλλ' ἐν πνεύματι, εἴπερ πνεῦμα Θεᾶ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ἤγεν ἐσεῖς δὲν εἶδε σαρκικοὶ, ἀμὴ πνευματικοὶ, ἐὰν τὸ πνεῦμα τᾶ Θεᾶ κατοικᾶ εἰς ἐσᾶς. εἰδέτις πνεῦμα Χριςᾶ ὐκ ἔχει, ἔτος ὐκ ἔςιν αὐτᾶ. καὶ ἀπέκει λέγει· εἰδὲ Χριςὸς ἐν ὑμῖν, ἤγεν καὶ ἐὰν ὁ Χριςὸς εἶναι εἰς ἐσᾶς. Βλέπεις πᾶς ἔσωντας νὰ εἰπῇ παραπάνω, ὅτι τὸ πνεῦμα τᾶ Θεᾶ κατοικεῖ εἰς ἐσᾶς, ἔπειτα εἶπεν ἐὰν ὁ Χριςὸς εἶναι εἰς ἐσᾶς; διότι φανερὸν εἶναι ὅτι Χριςὸν, τὸ πνεῦμα ὠνόμασεν. ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ πνεῦμα Χριςὸς ὀνομάζεται, ἔτζι πρέπει νὰ τὸ νοῆς. Ἐν τῷ ὀνόματίμε πέμψει αὐτὸ ὁ Πατὴρ, τετέσιν, ὅτι καὶ αὐτὸ Χριςὸς θέλει ὠνομαθῇ. τὸ Πνεῦμα λοιπὸν τὸ ἅγιον, καὶ ἐδίδαξε, καὶ ἐξαναθύμησεν· ἐδίδαξε μὲν, ἐκεῖνα ὁπᾶ δὲν εἶπεν ὁ Χριςὸς εἰς αὐτὲς, ἔσωντας νὰ μὲν δυώνται ἀκόμι νὰ τὰ βασάξεν· ἐξαναθύμησε δὲ, ὅσα εἶπε μὲν ὁ Κύριος, οἱ δὲ Ἀπόσολοι, εἴτε διὰ δεινότητα, εἴτε διὰ τιὼ ἀχαμνότητα τᾶ νᾶτες, τὰ ἀλησμόνησαν.

Κείμ. Εἰρήνιω ἀφίνω ὑμῖν, εἰρήνιω τιὼ ἐμιὼ δίδωμι ὑμῖν· ὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασέθω ὑμῶν ἡ καρδία, μηδὲ δειλιάτω.

Ἑξήγ. Πάλιν ἐλυπᾶνταν οἱ Ἀπόσολοι, ἀκόντες τᾶ Κυρίε νὰ λέγῃ· ὅτι ἐγὼ μὲν ἀναχωρῶ, τὸ δὲ πνεῦμα θέλει ἔλθη. διὰ τᾶτο βλέπωντας τὰς καρδίας αὐτῶν πῶς ἦσαν εἰς ταραχιὼ, καὶ σύγχυσιν, καὶ μάλισα διὰ τὰς θλίψεις ὁπᾶ ἔμελλαν νὰ τὲς ἀπανέβεν, ἢ διὰ τὲς πολέμες, λέγει τες· εἰρήνιω σᾶς ἀφίνω. ὡσὰν νὰ τὲς ἔλεγε, τὶ σᾶς θέλεν βλάψει οἱ ταραχαῖς τᾶ κόσμε, ἕως ὁπᾶ εἰρηνεύετε εἰς ἐμένα; διότι δὲν εἶναι τοιαύτη ἡ ἐδικήμε εἰρήνη καθὼς εἶναι ἡ εἰρήνη τᾶ κόσμε, ἢ ὁποία εἶναι ἀνωφελὴς καὶ πολλάκις γίνεται εἰς κακὸν· ἀμὴ ἐγὼ σᾶς δίδω τοιαύτιω εἰρήνιω, εἰς τόσον ὅτι νὰ εἰρηνεύετε ἀλλήλες σας, καὶ νὰ εἶδε ἕνα σῶμα· καὶ τᾶτο θέλει σᾶς κάμη δυνατοτέρες ἀπὸ ὅλες· ἂν καὶ πολλοὶ σηκωθᾶν καταπάνω σας, ἕως ὁπᾶ εἶδε περιφραγμένοι μὲ τιὼ εἰρήνιω ὁπᾶ νὰ ἔχετε ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον, καὶ νὰ εἶδε μία ψυχὴ, δὲν θέλετε πάθη τίποτες. καὶ ἀπέκει, ἐπειδὴ εἶπε πάλιν, ἀφίνω σᾶς εἰρήνιω· τὸ ὁποῖον ἐδηλᾶσεν ὅτι μέλλει νὰ ἀναχωρήσῃ, καὶ ἔκαμνε χρέια νὰ συγχυθᾶν, τὲς λέγει· μὴ ταρασέθω ὑμῶν ἡ καρδία, μηδὲ δειλιάτω. ἡ μὲν ταραχὴ λοιπὸν, ἐγίνετον ἐξ ἀγάπης αὐτᾶ, ἐπειδὴ ἔμελλαν νὰ τὸν χερηθᾶν· ἡ δὲ δειλία, διὰ τὰ κακὰ ὁπᾶ ἔμελλαν νὰ τὲς συνέβεν, καὶ διὰ τὸν θάνατον. αὐτὲς δὲ ἔτε τιὼ ταραχιὼ ὁπᾶ ἔχαν ἐξ ἀγάπης, ἔτε τιὼ δειλίαν ὁπᾶ ἐδειλίαζαν διὰ τὰς θλίψεις ὁπᾶ ἔμελλαν νὰ τὲς ἔλθεν, ἀφίνει ἀνιάτρευτον, ἀλλὰ καταπραΰνει καὶ τὰ δύο, λέγωντας· ἂς μιὼ ταράσεται ἡ καρδιάσας μήτε νὰ φοβᾶται.

Κείμ. Ἠκέσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, ὑπάγω, καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· εἰ ἠγαπᾶτέμε, ἐχάρητε ἄν, ὅτι εἶπον πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα, ὅτι ὁ Πατήρμε μείζων μὲ ἐςί. καὶ νιῶ εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέθαι, ἵνα ὅταν γένηται πισεύσητε.

Ἑξήγ. Ἐπειδὴ ἔβλεπεν ὁ Κύριος τὲς Ἀποσόλες, ὅτι δὲν ἤλπιζαν καθόλε περὶ τᾶς ἀναςάσεως αὐτᾶ, ἀλλὰ μηδὲ τιὼ ἐκαταλάμβαναν ἁπλᾶς τί λογᾶς εἶναι, καὶ διὰ τᾶτο ἐλυπᾶντο, καὶ ἐταράσοντο κατὰ πολλὰ, ὡσὰν ὁπᾶ ἔμελλον νὰ τὸν χερηθᾶν, συγκαταβαίνει πρὸς τιὼ ἀθένειαν αὐτῶν, καὶ λέγει τες· ὅτι ἐγὼ σᾶς εἶπα, ὑπάγω καὶ ἔρχομαι, καὶ ὅμως ἀκόμι λυπεῖθε· διότι δὲν πισεύετε ὅτι ἐὰν καὶ ἀποθάνω, ὅμως δὲν θέλω σᾶς ἀφήσει

σει εἰς τὰς θλίψεις σας. τώρα λοιπὸν ὁπῶ ἠκούσατε ὅτι πηγαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου τὸν ὁποῖον ἐσᾶς τὸν ἔχετε διὰ μέγαν, καὶ τὸν θαῤῥεῖτε διὰ μεγαλήτερον ἀπὸ λόγου μου, ἔπρεπε νὰ χαρῆτε, ὅτι πρὸς ἐκεῖνον πηγαίνω τὸν μεγαλήτερόν μου, καὶ ὁπῶ δύναται νὰ λύσῃ ὅλα τὰ δεινὰ, καὶ δύσκολα. Βλέπεις τλιὼ ἀκολουθίαν τῶ νοήματος, πῶς τὸ, ὅτι ὁ Πατήρ μου μείζων μου ἐστι, διὰ νὰ παρηγορήσῃ, τὲς μαθητὰς τὸ εἶπεν; ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνοι ἐλυπῆντο, ὡσὰν ὅτι δὲν θέλει δυνηθῇ ὁ Χριστὸς νὰ τὲς βοηθήσῃ, λέγειτες· ὅτι ἐὰν καὶ ἐγὼ δὲν δύνομαι, ἀλλ' ὅμως ὁ Πατήρ μου, τὸν ὁποῖον θαῤῥεῖτε διὰ μεγαλήτερόν μου, δὲν εἶναι ἄξιος νὰ σᾶς βοηθήσῃ; καθὼς τὸ λέγει καὶ ἀλλοῦ· μῆνα θαῤῥῆτε ὅτι δὲν δύναμαι νὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα μου, νὰ μοῦ παρασήσῃ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων; διότι ἐδὲ ἐδῶ, δὲν το ἔλεγε τῶτο ὡς ἀδυνάτος. διότι πῶς ἦτεν ἀδυνάτος αὐτὸς ὁπῶ μόνον μὲ τὸ νὰ ἐρωτήσῃ τὲς Ἰουδαίους τὲς ἔῤῥιψε παρευθὺς ὅλους κάτω, καὶ ἐγύρισαν εἰς τὰ ὀπίσω; ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐκεῖνοι τὸν ἐθαῤῥεῖσαν ὡς ἄνθρωπον, διὰ τῶτο τὰ λέγει ταῦτα. ἔτζι λοιπὸν νοεῖται καὶ τὸ, ὁ Πατήρ μου μείζων μου ἐστι· διότι πρὸς τλιὼ διάνοιαν ἐκεῖνον τὸ εἶπε τῶτο, ἐπειδὴ αὐτὸν μὲν τὸν ἐνόμιζαν ἀδυνάτον, τὸν δὲ Πατέρα δυνατὸν νὰ τὲς βοηθήσῃ εἰς τὸν καιρὸν τῶν θλίψεων. Καὶ τώρα ἰδὲ ὁπῶ σᾶς τὸ εἶπα πρὶν νὰ γένῃ, διὰ νὰ πιςεύσετε ὅταν γένῃ· τῶτέστιν, ἔτζι θαῤῥῶ καὶ δὲν φοβοῦμαι τὸν θάνατον, ἐδὲ λυποῦμαι· εἰς τόσον ὅτι καὶ τὸ προλέγω, καὶ σᾶς προσάζω νὰ χαίρεσθε, διὰ νὰ πιςεύσετε ὅταν γένῃ· ὅτι καθὼς ἐπροεῖδα τὰς θλίψεις ὁπῶ μέλλουν νὰ σᾶς συμβοῦν, καὶ σᾶς τὰ ἐπροεῖπα, καὶ δὲν σᾶς ἐψυχρμάτισα, ἔτζι δὲν θέλω σᾶς ψυχρματίσει ἐδὲ περὶ τῆς παρακλήσεως, καὶ τῆς παρηγορίας ὁπῶ σᾶς ἐπροεῖπα, ἀλλὰ χωρὶς ἄλλο θέλω ἔλθει εἰς ἐσᾶς ὅλα τὰ χαρμόσυνα. τινὲς δὲ τὸ μείζονα εἶναι τὸν Πατέρα, τὸ ἐννόησαν, ὡσὰν ὁπῶ εἶναι αἴτιος τῶ ἰῶ· διότι λέγει, μεγαλήτερός μου εἶναι ὁ Πατήρ μου, ἔχοντας νὰ εἶναι αἴτιος καὶ ἀρχήμου, διότι ἐξ αὐτῶ ἐγεννήθηκα. τοδὲ μείζονα εἶναι τὸν Πατέρα, δὲν τὸν κάμνει πῶς νὰ εἶναι καὶ ἄλλης Φύσεως· διότι ἂς εἴπαμεν, καὶ εἰς τὲς ἀνθρώπες μεγαλήτερος μὲν εἶναι ὁ Πατὴρ ἀπὸ τὸν Υἱὸν, ἀλλὰ δὲν εἶναι διὰ τῶτο καὶ ἑτέρας Φύσεως. ἔπειτα ἂς εἴπῶν οἱ αἱρετικοὶ· κατὰ τί ἐπορεύετο ὁ Χριστὸς πρὸς τὸν Πατέρα, ὡσὰν Θεὸς ὁπῶ ἦτον, ἢ ὡς ἄνθρωπος; βέβαια καθὸ ἄνθρωπος· ἐπειδὴ καθὸ Θεὸς, πάντοτε εἰς τὲς Οὐρανὲς ἦτον, καὶ ἀχώρισος τῶ Πατρὸς. κατὰ τὸ ἀνθρώπινον λοιπὸν λέγεται πῶς εἶναι μεγαλήτερος ἀπ' αὐτὸν ὁ Πατὴρ, καὶ ὄχι κατὰ τλιὼ θεότητα.

Κείμ. Οὐκ ἔτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν. ἔρχεται γὰρ ὁ ἄρχων τῶ κόσμου τούτου, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν. ἀλλ. ἵνα γνῶ ὁ κόσμος, ὅτι ἀγαπῶ τὸν Πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ Πατὴρ, οὕτω ποιῶ.

Ἐξήγ. Ἐξώντας νὰ παρηγορήσῃ τὲς μαθητὰς μὲ τὰ λόγια ὁπῶ εἶπε παραπάνω, τώρα πάλιν λέγει περὶ τῶ θάνατος αὐτῶ· διότι ἔρχεται λέγει ὁ ἄρχων τῶ κόσμου, ἤγουν ὁ διάβολος. ἄρχοντα δὲ τῶ κόσμου νόει τῶτον, μὴ τῆς κτίσεως, ἀλλὰ τῶ χοντρῶ λαῶ ὁπῶ εἶναι προσηλωμένοι ὅλως διόλου εἰς τὰ πράγματα τῶ κόσμου· διότι δὲν ἐξουσιάζει ὁ διάβολος τὸν οὐρανὸν, καὶ τλιὼ γῆν, ἐπειδὴ ἂν ἤθελεν ἐξουσιάζει, ἤθελε μεταγυρίσῃ, καὶ νὰ σιωταράξῃ τὰ πάντα· ἀλλὰ μόνες ἐκείνες ἐξουσιάζει, ὁπῶ παραδίδει τῶ λόγου εἰς αὐτὸν· διὰ τῶτο καὶ ἄρχων τῶ σκότους λέγεται· σκότος δὲ τὰς πονηρὰς πράξεις νόει. ἐπειδὴ δὲ ἔκαμνε χρεία νὰ νοήσουν τινὲς, ὅτι ἄραγε καὶ ὁ Χριστὸς, δι' ἁμαρτίας παραδίδεται εἰς θάνατον; διὰ τῶτο εἶπεν, ὅτι Ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, ἤγουν εἰς ἐμένα δὲν ἔχει τίποτες· διότι ὄχι διὰ νὰ εἶναι ἄξιος θάνατος, ἐδὲ διὰ νὰ χρεωσῇ τίποτες τῶ Διαβόλου, ἀλλὰ μόνον διὰ τλιὼ ἀγάπιω τῶ Πατρὸς, θεληματικῶς ὑπομένει τὸ πάθος. συχνάκις δὲ ἀναφέρει τὲς περὶ τῶ πάθους λόγους, σμίγοντας εἰς αὐτὲς καὶ ἐκεῖνα ὁπῶ εἶχαν πολλὴν παρηγορίαν, διὰ νὰ κάμῃ εἰς αὐτὲς δυσπαράδεκτον τὸν λόγον τῶ πάθους· διότι ἐκεῖνοι ὁπῶ ἀκόυσαν πῶς θέλει ἀποθάνῃ, μανθάνουσι καὶ πῶς θέλει ἀναστηθῇ, καὶ ὅτι θεληματικῶς ἀποθαίνει, καὶ ὅτι καταφρονεῖ τῶ Διαβόλου, καὶ ὅτι διὰ τλιὼ ἀγάπιω τῶ Πατρὸς ἀποθνήσκει. τὸ λοιπὸν ἂν ἦτον ὀλέθριον τὸ πάθος, καὶ ὄχι Σωτήριον, πῶς ἤθελε τὸ χέρζῃ ὁ Πατὴρ ὁπῶ ἀγαπᾶσε τὸν Υἱὸν; ἢ πῶς ἤθελε τὸ καταδεχθῇ ὁ Υἱὸς ὁπῶ ἦτον ἠγαπημένος; πῶς δὲ νὰ νοήσωμεν τῶτο ὁπῶ λέγει, ὅτι διὰ τλιὼ ἀγάπιω τῶ Πατρὸς ἀποθνήσκει; ὁ Πατὴρ λέγει, ἀγάπα τὸν κόσμον, ἢ μὲ δίδει ὑπὲρ αὐτῶ εἰς θάνατον· ἐγὼ δὲ, διὰ νὰ ἀγαπῶ τὸν Πατέρα, κάμνω τὸ θέλημάτε, καὶ δείχνω λοιπὸν ὅτι ἀγαπῶ τὸν Πατέρα, μὲ τὸ νὰ κάμνω τὸ πρόσαγμάτε· τῶτέστι, καταδέχομαι νὰ τελειώσω ἐκεῖνο ὁπῶ ἠθέλησε, καὶ ἀγάπησε, καὶ τὸ ἐβεβαίασεν. εἴπατε ἐσεῖς οἱ ἀρειανοὶ, ἂν ἦτον δῶλος ὁ Υἱὸς, δὲν ἤθελεν εἰπῇ, ὅτι διὰ τλιὼ ἀγάπιω τῶ Πατρὸς ἀποθνήσκω; διότι ὁ δῶλος δὲν κάμνει τὸ θέλημα τῶ αὐθεντός τε, διὰ νὰ τὸν ἀγαπᾷ, ἀλλὰ διὰ νὰ εἶναι δῶλος, καὶ φοβᾶται νὰ μὴ τὸν παιδεύσῃ· ὁ δὲ Κύριος, ἐπειδὴ διὰ νὰ ἀγαπᾷ τὸν Πατέρα, κάμνει τὸ θέλημάτε· δὲν εἶναι δῶλος λοιπὸν ἐδὲ κτίσμα, ἀλλὰ ὡς υἱὸς

Ματθ. κς'.

Ἰωάνν. ιή.

ἀληθινὸς, κάμνει τὸ θέλημα τῦ Πατρὸς. ὅταν ἀκέσῃς λοιπὸν, ὅτι ἐνετείλατό μοι, ἤγεν μᾶ ἐπαρήγειλεν ὁ Πατὴρ, μὴ λογιάσῃς παρακάτω τὸν Κύριον, ὡς προσαστόμενον, διὰ τὸ ἐνετείλατο· ἀλλὰ διὰ τὸ Πατὴρ, γνώρισον αὐτὸν ὑὸν ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ· τὸ δὲ ἐνετείλατο, νόησον, ἀντὶ τῦ, ἠθέλησεν, εἶπεν, ἐβεβαίωσεν, ἐδόκησεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Κείμενον.

Ματθ. ιε. Ἐγείρεσθε ἄγωμεν ἐντεῦθεν. ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινὴ, καὶ ὁ Πατήρμε ὁ γεωργὸς ἐσι. πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν, αἴρει αὐτό. καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον καθαίρει αὐτὸ, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ. ἤδη ὑμεῖς καθαροὶ ἐσὲ διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ ἐδιαλέχθη πρὸς αὐτὲς πολλὰ περὶ τῦ πάθες, καὶ κατέπεισε τὰς ψυχάς τες, τὲς ἐκατάλαβε πῶς ἐδειλίασαν, ὡσὰν ὁπᾶ ἔμελλαν νὰ πιαθῶν εἰς ὀλίγιν ὥραν, καὶ ἀπὸ τὸν φόβοντες δὲν ἐκαταλάμβαναν ἐδὲ τὶ τὲς ἔλεγεν, διὰ τᾶτο χηματίζεται πῶς τὲς πηγαίνει εἰς τόπον κρυπτὸν ὁπᾶ νὰ μὴ πιαθῶν· καὶ τὲς σηκώνει λοιπὸν ἀπ' ἐκεῖνον τὸν τόπον ὁπᾶ ἦσαν, διὰ νὰ καταπραΰνῃ τὸν τάραχον τῆς ψυχῆς αὐτῶν, νὰ τὲς παραδώσῃ τὰ μυσικώτερα δόγματα. τὲς πηγαίνει δὲ καθὼς θέλομεν τὸ μάθῃ ἀπὸ τὰ ἐπίλοιπα, εἰς τὸν κῆπον ὁπᾶ τὸν ἤξδρε καὶ ὁ Ἰέδας. εἰς τόσον ὅτι, εἰς μὲν τὸ φαινόμενον, ἀναχάρησις ἐλογίζετον τὸ πρᾶγμα, τῇ δὲ ἀληθεία, παράδοσις θεληματικὴ, ἔσωντας νὰ ἀναχωρῇ εἰς τοιᾶτον τόπον, ὁπᾶ τὸν ἤξδρεν ὁ Ἰέδας. τὶ μυσικὸν λοιπὸν τὲς παραδίδει; ἐγώ εἰμι λέγει ἡ ἄμπελος, ἦγεν ἡ ῥίζα, ἐσεῖς δὲ τὰ κλήματα· ὁ δὲ πατήρμε εἶναι ὁ γεωργὸς. τὶ δὲ γεωργεῖ ὁ Πατὴρ; ἄραγε τὶν ῥίζα; ὄχι λέγει, ἀλλὰ τὰ κλήματα· διότι λέγει, πᾶν κλῆμα ὁπᾶ δὲν καρποφορεῖ, τὸ δγάνει· ἦγεν κάθε ἄνθρωπον, ὁπᾶ διὰ μὲν τῆς πίσεως, ἔγινε μέρος τῆς ῥίζης, καὶ ἔσμιξε μὲ τὸν Κύριον, καὶ ἔγινεν ἕνα σᾶμα, πρέπει νὰ κάμνῃ κ' καρπὸν, ἦγεν νὰ ἔχῃ πολιτείαν ἐνάρετον· διότι ἐὰν μόνον ψιλὶν ὁμολογίαν τῆς πίσεως ἔχῃ κανεὶς, καὶ δὲν καρποφορεῖ διὰ τὶν φύλαξιν τῶν ἐντολῶν, νεκρὸν γίνεται τὸ κλῆμα· διότι πίσις χωρὶς ἔργα, νεκρὰ εἶναι. κάθε πισὸς λοιπὸν, εἰς τὸν Χρισὸν μὲν λογίζεται πῶς εἶναι, ἔσωντας νὰ πισδῇ. κάθε κλῆμα λέγει ὁπᾶ νὰ εἶναι εἰς ἐμένα, καὶ νὰ μὴν καρποφορῇ, τὸ δγάνει ὁ Πατὴρ, ἦγεν τὸ δγάνει ἔξω ἀπὸ τὶν κοινωνίαν τᾶ ὑᾶ· ἐκεῖνον δὲ ὁπᾶ καρποφορεῖ, τὸν καθαρίζει. τᾶτο μανθάνομεν ἀπεδῶ, ὅτι ἐὰν καὶ κατὰ πολλὰ ἐνάρετος εἶναι τινὰς, ἀλλὰ πάλιν χρειάζεται καὶ τῆς ἐπιμελείας τᾶ Θεᾶ· διότι τὸ μὲν ἄκαρπον κλῆμα, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ςαθῇ ἐδὲ εἰς τὶν ἄμπελον. ἐκεῖνο δὲ ὁπᾶ καρποφορεῖ, τὸ κάμνει καρπερώτερον ὁ Πατὴρ. γένει δὲ ὅτι καὶ διὰ τὲς θλίψεις τῶν μαθητῶν λέγονται ταῦτα· διότι ἐπειδὴ αἱ θλίψεις φαίνονται νὰ εἶναι ὡσὰν αὐτὸ ὁπᾶ λέγεσιν οἱ γεωργοὶ κλάδδμια, τὲς δείχνει ὁ Κύριος, ὅτι διὰ τὲς θλίψεις θέλει γένει καρπερώτεροι, καθὼς καὶ τὰ κλήματα μὲ τὸ κλάδδμια· διότι οἱ πειρασμοὶ, τὲς ἔδειχναν ἀνδρειοτέρες. καὶ ἀπέκει, διὰ νὰ μὴν λέγεν, διὰ ποίες τὰ λέγεις αὐτὰ; ἐσεῖς λέγει καθαροὶ εἶδε, διὰ τὸν λόγον ὁπᾶ σᾶς ἐλάλησα. βλέπε ὅτι παραπάνω ἔλεγεν, ὅτι ὁ Πατὴρ εἶναι ὁπᾶ τὲς καθαίρει, καὶ τώρα πάλιν ἀποδείχνει ὅτι αὐτὸς τὲς ἐπιμελεῖται· μία εἶναι λοιπὸν ἡ ἐνέργεια τᾶ Πατρὸς, κ' τᾶ ὑᾶ. ἐγὼ λέγει, σᾶς ἐκαθάρισα μὲ τὴν διδασκαλίαν μὲ ὁπᾶ σᾶς ἐδίδαξα· χρεωσεῖτε λοιπὸν νὰ δείχνετε τὰ ἐδικάσας· διὰ τᾶτο καὶ ἐπιφέρει, λέγωντας πρὸς αὐτὲς ταῦτα.

Κείμ. Μείνατε ἐν ἐμοὶ, καγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα δὲ δυνάται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτᾶ, ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ· ἔτως ἐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε. ἐγὼ γάρ εἰμι ἡ ἄμπελος. ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ, ἔτος φέρει καρπὸν πολὺν. ὅτι χωρὶς ἐμᾶ ἐδύναδε ποιεῖν ἐδέν. ἐὰν μήτις μείνῃ ἐν ἐμοὶ, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγεσιν αὐτὰ, καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλεσι, καὶ καίεται.

Ἐξήγ. Ἐγὼ μὲν λέγει, καὶ σᾶς ἐκαθάρισα μὲ τὴν διδασκαλίανμε καὶ μὲ τὸν λόγονμε. κ' τίποτες δὲν ἐλειψεν ὁπᾶ νὰ μὴν κάμω εἰς ἐσᾶς, ἀπὸ ὅσα ἔκαμναν χρεία· πρέπει λοιπὸν νὰ δείξετε καὶ ἐσεῖς τὸ ἐδικόνσας. μείνατε λέγει, εἰς ἐμένα. διότι ἔσωντας νὰ χαυνωθῇ ἡ ψυχήτες ἀπὸ τὸν φόβον, συγκολλᾶ καὶ συσφίγει αὐτὲς, διὰ νὰ μὴ ξεχωρίσῃ ἀπὸ λόγετε, καὶ τὲς δίδει πλέον καλᾶς ἐλπίδες· ὅτι ἐὰν μείνητε εἰς ἐμένα, ὅσα ἂν ζητήσετε, θέλετε τὰ λάβῃ. καὶ τὲς τὸ ἀποδείχνει φανερὰ ἀπὸ τὸ παράδειγμα τᾶ κλήματος, τὴν πίστητα ὁπᾶ δίδεται παρ' αὐτᾶ, καὶ τὴν ζωὴν, εἰς ἡμᾶς ὁπᾶ τὸν ἐλάρεξεμεν· διότι καθὼς

τὸ

τὸ κλῆμα, ἕως ὅπε εἶναι εἰς τὴν ἄμπελον, ἤγεν εἰς τὸ κάτιζερον, καρποφορεῖ, δεχόμενον παρ' ἐκείνε σωεργίαν εἰς τὸ ζῆν· ἔτζι καὶ ἐσεῖς, ἐὰν μείνητε εἰς ἐμένα, διὰ τὴν φύλαξιν τῶν ἐντολῶν, τότε θέλετε καρποφορήσει περισότερον· ἐκεῖνος δὲ ὅπε δὲν μένει ξηραίνεται, τετέσιν, εἴτι εἶχεν ἀπὸ τὴν ρίζαν, τό χάνει· ἢ ἐὰν ἐδέχετον καμίαν χάριν πνεύματικὴν, τὴν χάνει, καὶ ςερεῖται τῆς βοηθείας ὅπε εἶχεν ἀπ' ἐκεῖ, ἢ τῆς ζωῆς. ἢ τί τὸ τέλος; βάνεται εἰς τὸ πῦρ, ἢ καίεται. ἢ ἀπεδὼ τὲς δίδει μεγάλην παρηγορίαν, δείχνοντας ὅτι ἐκεῖνοι μὲν ὅπε τὸν ἐπιβλέβονται, ὡσὰν ὁ Ἰούδας, θέλει κατακαεῖ· αὐτοὶ δὲ ἔσωντας νὰ μείνεν εἰς αὐτὸν, θέλει καρποφορήσει· διότι χωρὶς τῆς πίστητος, καὶ τῆς ζωογονίας αὐτε, δὲν θέλει δυνηθῆ νὰ κάμεν τίποτες.

Κείμ. Ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ, καὶ τὰ ῥήματάμε ἐν ὑμῖν μείνη. ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσεθε, καὶ γενήσεται ὑμῖν. ἐν τέτῳ ἐδοξάθη ὁ Πατήρμε, ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε, καὶ γένησθε ἐμοὶ μαθηταί.

Ἑξήγ. Ἐδῶ μᾶς ἑρμηνεύει ὁ Κύριος, τί εἶναι τὸ, ἐὰν μείνετε ἐν ἐμοὶ· τετέσιν, ἐὰν φυλάξετε τὰς ἐντολάς με. διότι τὸ, καὶ τὰ ῥήματάμε ἐν ὑμῖν μείνῃ, ἤγεν εἰς ἐσᾶς μένει, τέτο δηλοῖ, τὴν διὰ τῶν ἔργων προσκόλλησιν ζητεῖ· διότι κάθε ἕνας ὅπε νὰ ζῇ καθὼς ἀρέσει τῷ Θεῷ, μὲ τὴν προαίρεσίντε, μένει εἰς τὴν ἄμπελον, ἢ σμίγει μετ' αὐτῆς διὰ τῆς ἀγάπης ἢ διὰ τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν, κολλώμενος ἐν πνεύματι· καθὼς ἢ τὸ ἐναντίον, ἐκεῖνος ὅπε ξεχωρίσει ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν, ἀποξενώνεται ἀπὸ τὸν Χριςὸν θελεματικῶς. ἐν τέτῳ δὲ δοξάζεται ὁ Πατήρμε, λέγει, μὲ τὸ νὰ καρποφορῆτε ἐσεῖς· διότι ἡ προκοπὴ τῶν μαθητῶν τε Υἱε, δόξα εἶναι τῷ Πατρὸς καὶ Θεῷ· διότι ἔσωντας νὰ λάμπῃ τὸ φῶς τῶν Ἀποςόλων ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἐδοξάζετον ὁ Πατὴρ ὁ Οὐράνιος. καρπὸς τῶν Ἀποςόλων ἦσαν καὶ τὰ ἔθνη, ὅπε ἐπίςευσαν διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, καὶ ἔγιναν εἰς δόξαν Θεε. ἐπειδὴ τὸ λοιπὸν ἐν τέτῳ δοξάζεται ὁ Πατὴρ, μὲ τὸ νὰ καρποφορῆτε ἐσεῖς, δὲν θέλει ἀμελήσει λοιπὸν τῆς δόξης αὐτε, μάλισα δὲ καὶ θέλει σωεργήσει εἰς ἐσᾶς, διὰ νὰ καρποφορήσητε περισότερον, καὶ νὰ δοξασθῇ καὶ αὐτὸς περισότερον· διότι ἐν τέτῳ λέγει, ἐδοξάθη ὁ Πατήρμε, ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε, καὶ γένησθε ἐμοὶ μαθηταί. βλέπεις πῶς ἐκεῖνος ὅπε καρποφορεῖ, ἐκεῖνος εἶναι ὁ ἀληθινὸς μαθητὴς; καὶ ὁ Πατὴρ εἰς τέτον δοξάζεται, ἤγεν χαίρεται, καὶ ἐδικιώτε δόξαν τὸ λογίζεται;

Κείμ. Καθὼς ἠγάπησέμε ὁ Πατήρ, κἀγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς· μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. ἐὰν τὰς ἐντολάςμε τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ με· καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς τε Πατρόςμε τετήρηκα, καὶ μένω αὐτε ἐν τῇ ἀγάπῃ.

Ἑξήγ. Τὲς προτρέπεται, ἤγεν τὲς παρακινᾶ νὰ ἔχεν θάῤῥος, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ὅτι τὲς ἀγαπᾶ. καὶ ἔτζι σᾶς ἠγάπησα λέγει, καθὼς ὁ Πατὴρ ἐμένα. τέτο δὲ τὸ εἶπε κατὰ τὸ ἀνθρώπινον. μείνατε λοιπὸν εἰς τὴν ἀγάπην με· διότι τέτο εἰς τὴν ἐδικιώσας προαίρεσιν εἶναι· διότι μῆνα διατὶ ἠκέσατε ὅτι σᾶς ἠγάπησα, νὰ καταφρονέσητε; ἐχὶ, ἀλλὰ ασθάσατε νὰ μείνετε εἰς τὴν ἀγάπην με. καὶ ἀπέκει τὲς διδάσκει πῶς θέλει δυνηθῆ νὰ μείνεν· ἐὰν φυλάξεν λέγει, τὰς ἐντολὰς αὐτε· διότι καθὼς τὸ εἴπαμεν πολλάκις, ὅποιος φυλάσσει τὰς ἐντολὰς αὐτε, ἐκεῖνος εἶναι ὅπε τὸν ἀγαπᾶ. διὰ πάντων δὲ τέτων ἀποδείχνει, ὅτι τότε θέλει ἤθαι ἐν ἀσφαλείᾳ, ἤγεν σίγερα, ὅταν δείξει καθαρὰν πολιτείαν. καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς τε Πατρόςμε τετήρηκα, ἤγεν ἐφύλαξα, καὶ μένω αὐτε ἐν τῇ ἀγάπῃ. καὶ τέτο συγκαταβατικῶς τὸ λέγει, διὰ τὴν ἀδένειαν αὐτῶν· διότι δὲν ἦτον ὑποτεταγμένος εἰς ἐντολὰς αὐτὸς ὅπε ἦτον νομοθέτης πάντων, καὶ νὰ μὴ ἠμπορῇ νὰ περάσῃ τὴν ζωήν τε, χωρὶς τὰς Πατρικὰς ἐντολὰς· διότι τέτο εἶναι ἀτοπότατον νὰ τὸ νοήσῃ τινάς. ὅμως τὸ λέγει, διὰ νὰ τὲς παρηγορήσῃ περισότερον· διότι ἐπειδὴ τὲς ἔλεγεν, ὅτι σᾶς ἀγαπῶ, καὶ ἀπέκει ὕσερον ἔμελλαν νὰ πέσεν εἰς θλίψεις, διὰ νὰ μὴ σκανδαλισθῆν, πῶς ἡ ἀγάπητε δὲν τὲς βοηθεῖ τίποτες, τὲς λέγει, μὴ συγχύζεσθε διὰ τέτο, ἐπειδὴ μὲν μὲ ἀγαπᾶ καὶ ἐμένα ὁ Πατὴρ, ὅμως ἰδὲ ὅπε μὲ παραδίδει εἰς θάνατον, διὰ τὴν σωτηρίαν τε κόσμε. καθὼς λοιπὸν δὲν ὀλιγοσθύει ἡ ἀγάπη τε Πατρὸς εἰς ἐμένα, ἀπὸ τὸ πάθος με, ἔτζι δὲν θέλετε ἀγαπηθῆ ἔτε ἐσεῖς ὀλιγότερον ἀπὸ λόγεμε, ἀγκαλὰ καὶ εἰς θλίψεις μέλετε νὰ πέσετε.

Κείμ. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μένῃ, καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. Αὕτη δὲ ἐςὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλες, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τὶς τὴν ψυχὴν αὐτε θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτε. α. Ἰωαννη. γ'. α. Θεσαλ. δ.

Εξήγ. Ταῦτα σᾶς ἐλάλησα λέγει, διὰ νὰ μὴ ἀποκόψω τὴν χαράν σας· διότι ἐχαίροντο μὲν, πῶς ἦσαν μαζὴ μὲ τὸν Χριστὸν ὁπῦ ἐθαυματούργεσε, καὶ ἐδοξάζετον, καὶ ὅμως
Λεκ. ι. καὶ αὐτοὶ, δαιμόνια ἐβγάζοντες ἐχαίροντο, καθὼς τὸ λέγει καὶ αὐτὸς, μὴ χαίρετε ὅτι δαιμόνια ἐκβάλλετε. ἐπειδὴ δὲ ἐζύγωσε τὸ πάθος, καὶ ἡ λύπη ἔσκοπτε τὴν χαρὰν αὐτῶν, λέγει· ὅτι ταῦτα τὰ παρηγορητικὰ λόγια σᾶς ἐλάλησα, διὰ νὰ μένῃ ἡ χαράσας πάντοτε, καὶ ἕως τέλος ἀδιάκοπτος, καὶ νὰ εἶναι σωστὴ καὶ τέλεια· διότι τὰ παρόντα δὲν εἶναι ἄξια λύπης, ἀλλὰ χαρᾶς, κἂν σαυρὸς, κἂν αἰσχύη καὶ ἀτιμία εἶναι. ἐπειδὴ δὲ παράνω εἶπεν, ὅτι ἐὰν τὰς ἐντολάς μὲ τηρήσητε, τότε θέλετε μείνῃ εἰς τὴν ἀγάπην μὲ· τώρα τὲς δείχνει ποίας ἐντολὰς χρεωσῦν νὰ φυλάσσῃ, καὶ τὲς ἀποδείχνει τὴν ἀγάπην· διότι λέγει, διὰ νὰ ἀγαπᾶτε ἕνας τὸν ἄλλον, καθὼς σᾶς ἠγάπησα ἐγὼ· διότι δὲν θέλει νὰ ἀγαπᾶμεν ἕνας τὸν ἄλλον ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ καθὼς ἀγαπᾶ αὐτὸς ἡμᾶς. σοχάζε δὲ πῶς παραπάνω μὲν τὸ εἶπε πληθυντικῶς, τὰς ἐντολάς· ἐδῶ δὲ λέγει, αὕτη δὲ ἐσὶν ἡ ἐμὴ ἐντολὴ, μὲ ἑνικὸν ἀριθμόν. καὶ λογιάζω ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἀγάπη ἔναι περιεκτικὴ, καὶ κεφάλαιον πασῶν τῶν ἀρετῶν, λέγεται καὶ ἐντολαὶ, καὶ ἐντολὴ. καὶ ἄλλο δὲ, δείχνειμας σράταν, πῶς νὰ φυλάξωμεν τὰς ἐντολὰς· ὅτι μὲ τὸ νὰ φυλάσσωμεν μίαν, τὴν περὶ τῆς ἀγάπης. ἐπειδὴ δὲ εἶπεν, ὅτι καθὼς σᾶς ἠγάπησα ἐγὼ, ἔτζι νὰ ἀγαπᾶτε καὶ ἐσεῖς ἕνας τὸν ἄλλον, δείχνει τὸ μέτρον τῆς ἀγάπης, καὶ τὴν ἀκρότητα· διότι λέγει, μεγαλήτερην ἀπὸ ταύτην τὴν ἀγάπην, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ τινὰς, διὰ νὰ βάλῃ κανεὶς τὴν ψυχήτου διὰ τὲς φίλες του. εἰς τόσον ὅτι νὰ βάνετε καὶ ἐσεῖς τὰς ψυχάς σας, ἕνας διὰ τὸν ἄλλον, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ ἀποθνήσκω διὰ λόγου σας. τὸ λοιπὸν μὴ νομίσητε ὅτι διὰ νὰ σᾶς μισῶ, γίνεται ἡ ἀναχώρησις αὕτη, ὡσὰν ὁπῦ ἀναχωρῶ τώρα ἀπὸ λόγου σας, ἀλλὰ μάλιστα ἀπὸ τελειοτέρας ἀγάπης γίνεται τοῦτο.

Κείμ. Ὑμεῖς φίλοι μου ἐσὲ, ἐὰν ποιῆτε ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν, οὐκ ἔτι ὑμᾶς λέγω δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ Κύριος. ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα ὅσα ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρός μου, ἐγνώρισα ὑμῖν, οὐχ ὑμεῖς μὲ ἐξελέξασθε, ἀλλ ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε, καὶ καρπὸν φέρητε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ, ἵνα ὅ, τι ἂν αἰτήσητε τὸν Πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δῶ ὑμῖν.

Εξήγ. Ἄνω καὶ κάτω σρέφει τὰ περὶ τῆς ἀγάπης, δείχνοντας πρὸς ἡμᾶς διὰ τῶν πολλῶν τούτων λογίων, ὅτι αὐτὴ ἡ ἐντολὴ εἶναι ἀξιολογώτερη ἀπὸ τὰς ἄλλας, καὶ ἀξιοσπουδαξοτέρα. ἀποδείχνει δὲ καὶ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, σημάδι μέγιστον· διότι λέγει, τοσοῦτον σᾶς ἀγαπῶ, εἰς τόσον ὅτι σᾶς ἐφανέρωσα καὶ τὰ ἀπόκρυφα. διότι ὁ δοῦλος μὲν, δὲν ἠξεύρει τὰ μυσικὰ τοῦ αὐθεντός του· ἀμὴ ἐσεῖς ὡς φίλοι μου, ἠξιώθητε μεγάλων μυσηρίων, διότι πάντα ὅσα ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρός μου, σᾶς τὰ ἐφανέρωσα. ἀμὴ πῶς ἀλλοῦ πάλιν
Ἰωάνν. ιε. λέγει, ὅτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἐδυνάθε βασάζειν; πάντα ἐγνώρισα αὐτοῖς, ἤγουν τὲς ἐφανέρωσα ὅσα ἐδυνοῦντο νὰ ἀκούσουν, καὶ ὅσα ἦσαν δυνατὸν νὰ καταλάβουν τότε. ὅταν δὲ εἴπῃ, ὅτι ὅσα ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρός μου, μὴ θαρρέσῃς ὅτι διδασκαλίαν χρειάζεται ὁ Υἱὸς· ἀλλὰ τοῦτο δείχνει, ὅτι δὲν λέγει τίποτε ξένον, ἀλλὰ τὰ λόγια τοῦ Πατρὸς, καὶ ὅσα ἂν εἰπῇ ἐκεῖνα εἰσὶν. ἔσωντας δὲ νὰ εἰπῇ, μὲ τὸ νὰ σᾶς ἀγαπῶ, σᾶς ἐφανέρωσα τὰ μυσήρια πάντα, ἀποδείχνει καὶ ἄλλο σημάδι ἀγάπης· διότι λέγει, ἐγὼ σᾶς ἐδιάλεξα, δὲν μὲ ἐδιαλέξετε ἐσεῖς· τοῦτέσι δὲν ἐπροσδράμετε ἐσεῖς εἰς τὴν ἐδικήμου Φιλίαν, ἀλλὰ πρῶτος ἐγὼ σᾶς ἠγάπησα· πῶς νὰ σᾶς ἐγκαταλίπω λοιπὸν, μετὰ ταῦτα; καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, τοῦτέσι σᾶς ἐφύτευσα, ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε, ἤγουν διὰ νὰ αὐξηωθῆτε, νὰ πλατυνθῆτε, νὰ ἁπλωθῆτε, καὶ νὰ ξεμακρυώτε, καὶ νὰ καρποφορέσητε. ἐδῶ δὲ φανερῶς ἀποδείχνει καὶ γεωργὸν τοῦ λόγου. καὶ παραπάνωμεν, ὅταν ἔλεγεν ὅτι καθαροὶ ἐσὲ διὰ τὸν λόγον ὁπῦ σᾶς ἐλάλησα, ἔδειξε τοῦ λόγου, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁπῦ καθαρίζει, καὶ κλαδεύει· τώρα δὲ φανερώτερα, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ὅτι ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, ἤγουν ἐγὼ σᾶς ἐδιάλεξα, καὶ σᾶς ἐφύτευσα· διότι χωρὶς ἄλλο, ὁ γεωργὸς διαλέγει τὰ κλήματα, καὶ τὰ φυτεύει εἰς τὴν γῆν. βλέπεις τὴν ἰσότητα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ; ὁ Πατὴρ γεωργὸς, καὶ τώρα πάλιν δείχνεται ὁ Υἱὸς γεωργός. ἀντροπιάσου λοιπὸν ὦ Ἄρειε, μὲ ὅλες τὲς λοιπὲς αἱρεσιάρες, ἔσωντας νὰ πέσετε εἰς μεγάλην ἀσέβειαν. βλέπε δὲ καὶ ἄλλο· ἵνα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου τὸν Πατέρα, δῶ ὑμῖν, ἤγουν ἐγὼ νὰ σᾶς τὰ δώσω. καὶ ὅμως ἔπρεπε κατὰ τὸ ἀκόλουθον νὰ εἰπῇ, ὅτι ὅσα ἂν ζητήσητε ἀπὸ τὸν Πατέρα, θέλει σᾶς δώσει· ὅμως αὐτὸς εἶπεν, ὅτι ἐγὼ νὰ σᾶς δώσω· πάντως διὰ τὸ Ἰσοδύναμον. ἐπειδὴ ἂν καὶ ὁ Πατὴρ δώσῃ, διὰ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ δίδει· δεξιὰ δὲ τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱὸς εἶναι. σοχάζε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ὅταν φυτευθέντες καρποφορῶμεν, τότε καὶ ὅσα ἂν ζητήσωμεν, θέλει μᾶς τὰ δώσει· εἰδὲ καὶ δὲν καρποφορέσωμεν, δὲν λαμβάνομεν τίποτες. ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὁπῦ δὲν καρποφορεῖ, δὲν

ζητᾷ

ζητᾶς ἐδὲ συμφέροντα, καὶ ψυχωφελῆ, ἀλλὰ πάντως ἀνωφελῆ καὶ κοσμικά, διὰ τοῦτο ἐδὲ λαμβάνει· διότι λέγει, ζητεῖτε καὶ ἐ λαμβάνετε, ὅτι κακῶς αἰτεῖσθε. Ἰωάνν. δ.

Κείμ. Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλες. εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε, ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου ἐκ ἐστὲ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμιν ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος.

Ἑξήγ. Διὰ νὰ μὴ λογιάσῃ οἱ Ἀπόστολοι ὅτι ὀνειδίζονται ὑπὸ τοῦ Κυρίε, ἔσωντας νὰ τὲς λέγῃ ὅτι βάνει τιὼ ψυχιώτε διὰ λόγετες, ἢ αὐτὸς τὲς ἐδιάλεξε, διὰ τοῦτο λέγει, ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἤγεν ταῦτα σᾶς παραγγέλω, ἔχι πῶς νὰ σᾶς ὀνειδίζω, ἐδὲ πῶς νὰ ὑπερηφανεύομαι πῶς ἐκατόρθωσε τίποτες, ἀλλὰ διὰ νὰ κάμω τὰς ψυχάς σας βεβαιοτέρας ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλες ἀγάπῃ, διὰ τοῦτο σᾶς ἀναφέρω τὰ κατορθώματα τῆς ἐδικῆς με ἀγάπης· διότι ταῦτα σᾶς παραγγέλω, ἵνα ἀγαπᾶτε ἕνας τὸν ἄλλον. ἐπειδὴ δὲ βαρὺ πρᾶγμα καὶ πολὰ λυπηρὸν εἶναι, τὸ νὰ διώκωνται καὶ νὰ μισῶνται, τὲς παρηγορεῖ λέγωντας, ὅτι ἂν καὶ σᾶς μισῶν, δὲν εἶναι τίποτες παράξενον, διότι καὶ ἐμένα μὲ ἐμίσησαν προτήτερα ἀπὸ λόγου σας· εἰς τόσον ὅτι κάμνει χρεία νὰ ἔχετε μεγάλιω παρηγορίαν, ἀπὸ τιὼ κοινωνίαν τοῦ μίσες. τὲς φέρνει δὲ καὶ ἄλλον τρόπον παρηγορίας ἀναγκαιότερον· διότι λέγει, μάλιστα δὲ τὸ ἐναντίον ἔπρεπε νὰ λυπᾶσθε, ἐὰν δὲν σᾶς ἐμισοῦσεν ὁ κόσμος, ἤγεν οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι· διότι ἂν δὲν σᾶς ἐμισοῦσαν, ἠθέλετε λογιαθῇ ὅτι τοιοῦτοι εἶσθε καὶ ἐσεῖς, καὶ μετέχετε τῆς κακίας, καὶ πονηρίας αὐτῶν· ἀμὴ τώρα, ἐπειδὴ σᾶς μισῶν οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι, χαίρεσθε· διότι διὰ τιὼ ἀρετιώσας σᾶς μισῶν, ἀμὴ ἐὰν δὲν ἠθέλετε ἔχη ἀρετιὼ, ἤθελεν ἀγαπᾶ ὁ κόσμος τὸ ἴδιον, ἤγεν τὸ ἐδικόντε. ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ σᾶς ἐδιάλεξα ἀπὸ τῆς κακίας τοῦ κόσμε, καὶ πονηρίας, διὰ τοῦτο σᾶς μισεῖ ὁ κόσμος, ἔσωντας νὰ μιὼ τὲς ὁμοιάζητε εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν.

Κείμ. Μνημονεύετε τοῦ λόγε ὃ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· ἐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ Κυρίε αὐτοῦ. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξωσιν, εἰ τὸν λόγονμε ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσωσιν. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσωσιν ὑμῖν διὰ τὸ ὄνομάμε, ὅτι ἐκ οἴδασι τὸν πέμψαντάμε. Ἰωαννν. ιγ.

Ἑξήγ. Ἐκεῖνο ὁπῶ εἶπε παραπάνω, ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκε, τοῦτο πλατύνωντάς το τώρα, τὲς κάμνει περισσοτέραν τιὼ παρηγορίαν· διότι λέγει τες, ἀνθυμηθῆτε τὲς λόγες με ὁπῶ εἶπα, ὅτι δὲν εἶναι δοῦλος μεγαλήτερος ἀπὸ τὸν αὐθέντιω τε· τὸ λοιπὸν δὲν εἴδε ἔτε ἐσεῖς μεγαλήτεροι ἀπὸ ἐμένα. ἴδετε λοιπὸν πῶς μὲ εἶχαν ἐμένα· ἐὰν τὸν αὐθέντιω ἐδίωξαν, πόσω μᾶλλον ἐσᾶς τὲς δέλες; εἰδὲ καὶ δὲν μὲ ἐδίωξαν, ἀλλὰ τὸν λόγον με ἐτήρησαν, ἤγεν ἐφύλαξαν, θέλεν φυλάξει καὶ τὸν ἐδικόνσας λόγον. ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦτο, διότι ἔτε τὸν λόγον με ἐφύλαξαν, ἔτε τὸν ἐδικόνσας θέλεν φυλάξει· ἀλλὰ ταῦτα πάντα θέλεν σᾶς τὰ κάμῃ διατ' ἐμένα· εἰς τόσον ὅτι, ἐὰν μὲ ἀγαπᾶτε, ἔχετε ὑπομονιὼ εἰς ὅσα σᾶς κάμνεν διατ' ἐμένα τὸν ἠγαπημένονσας, καθὼς λέγετε. ἀλλὰ τὲς λέγει, καὶ ἄλλον λόγον πρὸς παρηγορίαν· ὅτι καὶ τὸν Πατέρα ὁπῶ μὲ ἔπεμψε, καὶ αὐτὸν ὑβρίζεν μαζὴ μὲ τοῦ λόγσας. καὶ ἐὰν καὶ ἄλλο τίποτες δὲν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μόνον, φθάνεισας εἰς παρηγορίαν, ὅτι οἱ αὐτοὶ εἶναι καὶ ἐδικοίμε ἐχθροὶ, καὶ τοῦ Πατρός με, καὶ ἐδικοίσας.

Κείμ. Εἰμὴ ἦλθον, καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν ἐκ εἶχον· νιῶ δὲ πρόφασιν ἐκ ἔχυσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. ὁ ἐμὲ μισῶν, καὶ τὸν Πατέραμε μισεῖ. εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς, ἃ ἐδεὶς ἄλλος πεποίηκεν, ἁμαρτίαν ἐκ εἶχον. νιῶ δὲ καὶ ἑωράκασι, καὶ μεμισήκασι, καὶ ἐμὲ καὶ τὸν Πατέραμε. ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν, ὅτι ἐμίσησάνμε δωρεάν. Ψαλμ. λδ.

Ἑξήγ. Τάχατες δὲ δικαίως τὰ κάμνεν ταῦτα, καὶ μισοῦσι καὶ ἐμένα καὶ τὸν Πατέραμε, καὶ ἐσᾶς; ἄραγε διὰ τὰ λαληθέντα, ἢ διὰ τὰ πραχθέντα ἔδειξαν τοιαύτιω γνώμιω; ἐχὶ λέγει· διότι δὲν ἔχει καμμίαν συγνώμιω ἡ ἁμαρτία αὐτῶν. μῆνα δὲν ἦλθα καὶ τὲς ἐδίδαξα; ἂν δὲν ἤθελα ἔλθῃ, ἐὰν δὲν ἤθελα λαλήσῃ, ἤθελαν ἔχῃ νὰ εἰποῦν ὅτι δὲν ἠκούσαμεν· ἀμὴ τώρα δὲν ἔχει πρόφασιν ἡ πονηρίατες. καὶ ἀπέκει, ἐπειδὴ δὲν ἐπροφασίζοντο ἄλλο τίποτες, πάρεξ μόνον ὅτι τὸν Πατέρα ἐκδικοῦνται· διότι ἔλεγαν, ἔτος ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα· διὰ τοῦτο λέγει, ὁ ἐμὲ μισῶν, ἤγεν ἐκεῖνος ὁπῶ μισεῖ ἐμένα, μισεῖ καὶ τὸν Πατέραμε. εἰς τόσον ὅτι δὲν τὲς ἀπέμεινεν ἐδὲ τοῦτο εἰς ἀπολογίαν· καὶ ὄχι μόνον τὲς ἐδίδαξα, ἀλλὰ καὶ ἔργα πολὰ ἔκαμα ὁπῶ ἄλλος τινὰς δὲν τὰ ἔκαμεν, ὡσὰν τὸ θαῦμα τοῦ τυφλὸ, καὶ τοῦ Λαζάρε, καὶ τὰ ἄλλα τὰ παρόμοια· ποίαν ἀπολογίαν ἔχεν λοιπὸν; τιὼ τοῦ λόγε διδασκαλίαν, τὲς ἐδίδαξα· τιὼ ἀπὸ Ἰωάνν. ιθ.

Δευτερ. ιγ. τῶν ἔργων, προσέθηκα. καθὼς διορίζει καὶ ὁ Μωϋσῆς, καὶ ἐκεῖνον, προσάτευε νὰ πέθωνται, ὁπῶ νὰ κάμνη καὶ θαύματα, καὶ νὰ διδάσκη καὶ τὰ πρὸς ὁσέβειαν. τώρα δὲ καὶ εἴδασι τοιαῦτα ἔργα, καὶ ὅμως ἐμίσησαν κ' ἐμένα, κ' τὸν Πατέρα μ. κ' ἀπέκει φέρνει κ' τὸν Προφήτιν μάρτυρα, ὅτι ἐμίσησάνμε δωρεάν· διότι διὰ μόνον τὴν πονηρίαν αὐτῶν ἐγενήθη τὸ μῖσος, καὶ ὄχι διὰ καμίαν ἄλλην ἀφορμήν. νόμον δὲ καθὼς τὸ εἴπαμεν πολλάκις, δὲν λέγει μόνον τὸν Μωσαϊκὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς βίβλες τῶν Προφητῶν, καθὼς καὶ ἐδῶ, τὴν βίβλον τῦ Δαβὶδ, τὴν ὠνόμασε νόμον. ὁ μὲν Δαβὶδ λοιπὸν ἐπρόλεγε τὴν ποιηρίαν αὐτῶν μὲ πνεῦμα ἅγιον, ἐκεῖνο ὁπῶ ἔμελλαν νὰ κάμνη· αὐτοὶ δὲ ἐξάπαντος ὡς πονηροὶ ὁπῶ ἦσαν, ἐπλήρωσαν ἐκεῖνο ὁπῶ εἶπεν ὁ Προφήτης, καὶ ἔδειξαν τὴν Προφητείαν ἀληθινήν.

Κείμ. Ὅταν δὲ ἔλθη ὁ παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τῦ Πατρὸς, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁ παρὰ τῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμῦ. κ' ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμῦ ἐσε.

Ἑξήγ. Εἶπε τοῖς μαθηταῖς ὅτι θέλει σᾶς διώξει, ὅτι δὲν θέλει φυλάξει τὸν λόγον σας· τὸ λοιπὸν διὰ νὰ μὴν ἔχετε νὰ λέγετε, καὶ λοιπὸν ὦ Κύριε πῦ μᾶς πέμπεις; πῶς θέλομεν εἶσθαι ἀξιόπιστοι; ποῖος θέλει μᾶς ἀκέσει; τὶς νὰ μᾶς πιστεύσῃ; διὰ τῦτο λέγει, ὅταν δὲ ἔλθη ὁ παράκλητος, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμῦ· ἀξιόπιστος λέγει, μάρτυς εἶναι ἐκεῖνος, εἰς τόσον ὅτι ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τῦ πνεύματος, ὅτι ἀναπολόγητα ἁμαρτάνεσιν, θέλει παραδεχθῆ τὸ κήρυγμα· καὶ ἐσεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ἔχοντας νὰ εἶσθε ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμῦ, ὅτι καὶ μὲ λόγες, καὶ μὲ ἔργα, ἀπροφασίσας τὸς ἔκαμα. ἔχετε θάρρος λοιπὸν, ὅτι δὲν θέλει εἶσθαι χωρὶς μαρτυρίαν τὸ κήρυγμα, ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα θέλει μαρτυρήσει μὲ σημεῖα, καὶ τέρατα, καὶ ἀξιόπιστος μάρτυς θέλει εἶσθαι, διότι πνεῦμα ἀληθείας εἶναι. ὡς πνεῦμα λοιπὸν ἀληθείας, θέλει μαρτυρήσει τὴν ἀλήθειαν· ὡς δὲ παρὰ τῦ Πατρὸς ἐκπορεύομενον, ἠξεύρει τὰ πάντα ἀκριβῶς· διότι ἀπ' ἐκεῖ ὁπῶ εἶναι ἡ γνῶσις πάντων εἶναι. τὸ δὲ, ὃν ἐγὼ πέμψω· τὴν ἰσότητα δηλοῖ ὁπῶ ἔχει πρὸς αὐτὸν. ἀλλῶ δὲ πάλιν λέγει, ὅτι ὁ Πατὴρ πέμπει τὸ πνεῦμα· ἐδῶ δὲ ἔσοντας νὰ εἰπῇ ὅτι νὰ τὸ πέμψῃ αὐτὸς, δὲν δηλοῖ ἄλλο, ἀλλὰ μόνον τὴν ἰσότητα. διὰ νὰ μὴ λογιθῇ δὲ, ὅτι ἀντιςέκεται τὸν Πατέρα, ὡσὰν ὁπῶ πέμπει τὸ πνεῦμα, ἀπ' ἄλλης ἐξσίας, διὰ τῦτο ἐπρόθεσε, τὸ, παρὰ τῦ Πατρὸς· διότι ἐγὼ μὲν θέλω τὸ πέμψει, ἀλλὰ παρὰ τῦ Πατρὸς, τυτέςι μὲ τὸ θέλημα τῦ Πατρὸς, κ' μαζὶ μετ' αὐτῦ τὸ πέμπομεν· διότι ὁ προϊέμαι, ἤγεν δὲν τὸ ὁγάνω ἐγὼ τὸ ἅγιον πνεῦμα ἀπὸ τὲς ἐδικές μ κόλπες κ' τὸ ςέλλω, ἀλλὰ παρὰ τῦ Πατρὸς δίδεται δι' ἐμῦ· ὅταν δὲ ἀκέσῃς, ὅτι ἐκπορεύεται, μὴ λογιάσῃς ἀποζολὴν τὴν ἐκπόρθσιν, καθὼς ἀποςέλλονται τὰ λειτεργικὰ πνεύματα, ἤγεν οἱ ἄγγελοι, ἀλλὰ φυσικὴν ὕπαρξις εἶναι τῦ Πνεύματος ἡ ἐκπόρθσις. διότι ἐὰν δὲν νοήσωμεν ἔτζι τὴν ἐκπόρθσιν, ἀλλὰ τινὰ ἀποζολὴν ὁπῶ νὰ γίνεται ἔξωθεν, δὲν εἶναι φανερὸν περὶ ποίε πνεύματος λέγει· διότι μύρια εἶναι τὰ πνεύματα ὁπῶ ςέλλονται εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνων ὁπῶ μέλλεν νὰ κληρονομήσεν σωτηρίαν. πλὴν ἐδῶ εἶναι κάποιον ἐξαίρετον, καὶ ξεχωρισμένον ἰδίωμα τὸ ἐκπορεύεθαι, εἰς τὸ ἕνα καὶ καθολικὸν Πνεῦμα. τὸ λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ νοήσωμεν τὸ ἐκπορεύεθαι ὡσὰν καὶ τὸ πέμπεθαι, ἀλλὰ τὸ ἐκπορεύεθαι δηλοῖ, πῶς ἐκ τῦ Πατρὸς ἔχει τὴν φυσικὴν ὕπαρξιν. τῦτο λοιπὸν τὸ πνεῦμα, θέλει εἶσθαι μάρτυς τῦ κηρύγματος. καὶ ἐσεῖς ὅμως μαρτυρεῖτε, διότι δὲν ἠκέσατε ἀπὸ ἄλλες, ἀλλὰ ἐσεῖς ἀπατοίσας ἦσθαν ἐξ ἀρχῆς μαζί μ. δὲν εἶναι δὲ μικρὰ μαρτυρία αὕτη ὁπῶ νὰ γίνεται ἀπ' ἐκείνες ὁπῶ ἦσαν ἐξ ἀρχῆς μαζὶ μὲ τὸν Χριςὸν· τὸ ὁποῖον ἔλεγον καὶ αὐτοὶ οἱ
Πραξ. ι. Ἀπόςολοι ὕςερον, εἰς τὴν δημηγορίαντες· οἵτινες σωεφάγομεν αὐτῷ καὶ σωεπίομεν. διπλῆ λοιπὸν θέλει εἶσθαι ἡ μαρτυρία, καὶ ἀπὸ λόγες, καὶ παρὰ τῦ πνεύματος· διότι ἐὰν ἐσᾶς σᾶς λογιάσεν, ὅτι πρὸς χάριν μαρτυρεῖτε, ἀλλὰ δὲν θέλει μαρτυρήσει καὶ τὸ Πνεῦμα πρὸς χάριν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Κείμενον.

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. ἀποσυναγώγες ποιήσωσιν ὑμᾶς, ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς, δόξη λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. καὶ ταῦτα ποιήσωσιν ὑμῖν, ὅτι ὐκ ἔγνωσαν τὸν Πατέρα, ὐδὲ ἐμέ. ἀλλὰ ταῦτα πάντα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν ἔλθη ἡ ὥρα, μνημονεύητε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν.

Ἑξήγ. Ταῦτα λέγει, σᾶς ἐλάλησα πρὶν νὰ γένω, διὰ νὰ μὴν σκανδαλισθῆτε ὕςερον, ὅταν ἰδῆτε πολλὲς ἀπειθῶντας, καὶ τῷ λόγεσας νὰ παθαίνετε πολλὰ κακὰ· ἀλλὰ συλλογιζόμενοι, ὅτι σᾶς τὰ εἶπα καὶ πρὶν νὰ γένω, νὰ ἀπαντυχαίνετε λοιπὸν κ' τὴν παρ' ἐμῦ παρά-

παράκλησιν καὶ παρηγορίαν, πῶς δὲν θέλω σᾶς ψευματίσει, ὅτε εἰς τοῦτο, ἀλλὰ καθὼς ἀλήθευσα εἰς τὰ δεινὰ, ἔτζι καὶ εἰς τὰ χαροποιὰ· διότι θέλουν σᾶς κάμει ἀποσυναγώγους, καὶ θέλουν σᾶς διώξει ἀπὸ τὰ συνέδριάτους, καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ἔνδοξα καὶ τίμια αὐτῶν, καὶ θέλουν σᾶς ξεχωρίσει ὅλως διόλου ἀπὸ λόγουτους· διότι ἀκόμι ἀπὸ τώρα ἐσυμφώνησαν ὅτι, ἐάντις ὁμολογήσῃ τὸν Χριστὸν, νὰ γίνεται ἀποσυνάγωγος. καὶ ὄχι μόνον τοῦτο πῶς θέλετε γένει ἀποσυνάγωγοι, ἀλλὰ νὰ ἀπαντυχαίνετε καὶ θάνατον ἐπονείδιστον· διότι θέλουν σᾶς θανατώσει ὡσὰν φονεῖς, καὶ ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ. καὶ κάθε ἕνας ὁποῦ νὰ σᾶς φονεύῃ, ἔτζι θέλει σπουδάξει διὰ τὸν φόνονσας, εἰς τόσον ὅτι νὰ λογιάζῃ, ὅτι προσφέρει λατρείαν, ἤγουν θυσίαν εἰς τὸν Θεὸν· τουτέστι νὰ νομίζῃ ὅτι θεάρεστον, καὶ εὐσεβὲς ἔργον κάμνει. ἔπειτα τοὺς φέρνει καὶ τὴν παρηγορίαν ἀρκετὴν· διότι λέγει, ταῦτα πάντα θέλουν σᾶς τὰ κάμῃ, ὅτι δὲν ἠξεύρουν τὸν Πατέρα, οὐδὲ ἐμένα. διὰτ ἐμένα λέγει, καὶ διὰ τὸν Πατέρα μέλλετε νὰ τὰ παθαίνετε αὐτὰ ὅλα, τὸ λοιπὸν ἔχετε ὑπομονὴν· διότι μακάριοι θέλετε εἶσθαι ὅταν σας ὀνειδίσωσιν, καὶ διώξωσι, καὶ σᾶς εἰποῦσι κάθε λογῆς κακὸν λόγον ἐναντίον σας, ψευδόμενοι διὰ λόγουμου. ὁ μακαρισμος οὗτος, ἄς εἶναι διὰ παρηγορίαν σας, ἐνθυμούμενοι ταῦτα. Ταῦτα δὲ λελάληκα ὑμῖν, ἤγουν σᾶς ἐλάλησα, ἵνα ὅταν ἰδῆτε ὁποῦ νὰ σᾶς συνέβουν τὰ θλιβερὰ, νὰ πιστεύσετε καὶ περὶ τῶν λοιπῶν, ἤγουν τὰ χαροποιὰ· διότι δὲν θέλετε ἔχει νὰ εἰπῆτε, ὅτι θέλωντας νὰ μᾶς πλανέσῃ, μόνον διὰ τὰ χαρμόσυνα μᾶς εἶπεν· ἀλλὰ καθὼς σᾶς ἐπροεῖπα διὰ τὰ λυπηρὰ, καὶ δὲν σᾶς ἐψευμάτισα, ἔτζι δὲν εἶναι πρέπον νὰ μὲ ἀπιστῆτε οὐδὲ διὰ τὰ χαροποιὰ ὁποῦ σᾶς ἐπροεῖπα. καὶ ἄλλο, διὰ νὰ μὴν εἶσθε ἀπαρασκεύαστοι καὶ ἀνέτοιμοι, ἀλλὰ νὰ εἶσθε ἕτοιμοι, ἐνθυμούμενοι ὅτι ἐγὼ σᾶς τὰ ἐπροεῖπα· καὶ διὰ τοῦτο νὰ στέκεσθε ἀνδρειομένοι εἰς τὰ λυπηρὰ, καὶ νὰ ἔχετε ὑπομονὴν εἰς τοὺς πειρασμοὺς.

Ἰωάνν. θ'.

Ματθ. ε'.

Κείμ. Ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην. νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντάμε, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾶμε ποῦ ὑπάγεις; ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν, ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς. ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς.

Εξήγ. Πολλὰ ἐβαρύνθησαν ἀπὸ τὴν λύπην οἱ Ἀπόστολο, ἔστωντας νὰ ἀκούσουν πῶς ἔμελλαν νὰ τοὺς συνέβουν τοιαῦτα· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος λέγει πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ταῦτα τὰ οὕτω λυπηρὰ, δὲν σᾶς τὰ εἶπα ἐξ ἀρχῆς· ὄχι πῶς δὲν τὰ ἤξευρα, ἀλλὰ διατὶ εἴμουν μετ' ἐσᾶς, καὶ μὲ εἴχετε ἀρκετὸν προσφύγιον, καὶ ὅλος ὁ πόλεμος εἰς ἐμένα ἔκλινε, καὶ ἐσεῖς ἦσθαν ἀμέριμνοι καὶ ξεγνοιασμένοι· τὸ λοιπὸν δὲν ἔκαμνε χρεία τότε τοιούτων λόγων πρὸς ἐσᾶς, ἤγουν ὁποῦ νὰ σᾶς προετοιμάζω, καὶ νὰ σᾶς προασφαλίζω· ἀλλὰ τώρα πηγαίνω πρὸς τὸν Πατέραμου, καὶ ἐπειδὴ μέλλω νὰ σᾶς ἀφήσω, σᾶς προλέγω ταῦτα, διὰ νὰ εἶσθε ἑτοιμασμένοι. καὶ κανεὶς ἀπὸ λόγουσας, δὲν μὲ ἐρωτᾶ, ποῦ πηγαίνεις· ἀλλὰ ἀπὸ τὴν λύπην ἐσυγχυσθήκετε, καὶ ἤλθετε εἰς ἔκστασιν, ἔστωντας καὶ νὰ ἐταράχθη ἡ καρδίασας ἀπὸ τὴν προσδοκίαν τῶν πειρασμῶν, ἀλλὰ ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν σᾶς λέγω. βλέπε πῶς τοὺς παρηγορεῖ· κἂν μυριάκις λυπηθῆτε λέγει, ἐγὼ τὸ συμφέρονσας λέγω· διότι ἐσεῖς μὲν θέλετε νὰ εἶμαι πάντοτε μὲ τοῦ λόγουσας, πλὴν τοῦτο δὲν εἶναι συμφέρονσας· διότι ἐὰν δὲν πηγαίνω ἐγὼ, δὲν θέλει ἔλθη ὁ παράκλητος πρὸς ἐσᾶς· εἰς τόσον ὅτι, ἐὰν καὶ ἐσεῖς ἀγαπᾶτε νὰ εἶμαι μαζήσας, δὲν θέλω σᾶς ἀκούσει, ἀλλὰ περισσότερον ἀγαπῶ τὸ συμφέρονσας, παρὰ τὸ βλαβερόνσας θέλημα. ἔτζι πρέπει νὰ κάμνωμεν καὶ ἡμεῖς πανταχοῦ· τὸ συμφέρον τὸ ἐδικόνμας, καὶ τῶν ἀδελφῶνμας νὰ κιτάζωμεν, καὶ νὰ μὴν βλέπωμεν τὸ γλυκὺ, καὶ χαρμόσυνον. διότι ἐὰν δὲν ἀποθάνω ἐγὼ ὑπὲρ τοῦ κόσμου, καὶ νὰ πηγαίνω πρὸς τὸν Πατέρα νὰ δώσω τοῦ λόγουμου θυσίαν καὶ προσφορὰν διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου, δὲν θέλει ἔλθη ὁ παράκλητος· διότι πῶς θέλει ἔλθη, ἐὰν δὲν λυθῇ ἡ ἔχθρα, ἔστωντας νὰ θανατωθῇ ἡ ἁμαρτία; ἐὰν δὲν κάμη διαλλαγὴν ὁ Πατὴρ μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν; ἀλλ' ἐνταῦθα ὁ Μακεδόνιος, καὶ οἱ λοιποὶ πνευματομάχοι αἱρετικοὶ, τὶ ἔχουν νὰ εἰποῦν; ὁποῦ κατασμικρύνουν τὴν δόξαν τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ λέγουν αὐτὸ δοῦλον τοῦ Υἱοῦ; πῶς συμφέρει νὰ πηγαίνῃ ὁ αὐθέντης, καὶ νὰ ἔλθη ὁ δοῦλος; εἰς τόσον ὅτι, ἐὰν καὶ λυπηθῆτε ὦ μαθηταὶ διὰ τὴν ἀναχώρησίν μου, ἀλλὰ θέλετε χαρῇ διὰ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Πνεύματος, τὸ ὁποῖον θέλει σᾶς εὐεργετήσει τὰ περισσότερα καὶ μεγαλήτερα. Πῶς δὲ λέγει ὁ Κύριος, ὅτι ταῦτα ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον; καὶ ὅμως γέγραπται, ὅτι προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα, εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι θέλετε φερθῇ εἰς αὐθέντας, καὶ βασιλεῖς; εἶπε μὲν, ὅτι θέλετε φερθῇ ἐμπροστὰ εἰς αὐθεντάδες καὶ βασιλεῖς, ἀμὴ ὄχι ὅτι θέλουν σᾶς θανατώσει ἔτζι ὡς ἀσεβεῖς, καὶ φονεῖς. καὶ ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἄλλως, ἐκεῖ μὲν τοὺς εἶπεν ἐκεῖνα ὁποῦ ἔμελλαν νὰ τοὺς συνέβουν ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς, ἀμὴ τώρα τοὺς λέγει ἐκεῖνα ὁποῦ ἔμελλαν νὰ πάθουν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους· διότι

τι τὸ, ἀποσυναγώγους ποιήσουσι, πάντως οἱ Ἰουδαῖοι. Βλέπε δὲ εἰς τοῦτο, καὶ τὸ αὐτεξούσιον τοῦ Πνεύματος, καὶ τοῦ Ὑιοῦ τὴν συνευδόκησιν, ἤγουν τὴν θέλησιν· διότι τὸ μὲν ἐλεύσεται ὁ παράκλητος, τὴν ἐξουσίαν τοῦ πνεύματος δηλοῖ· τὸ δὲ ἐγὼ πέμψω αὐτὸν, δηλοῖ τὴν εὐδοκίαν καὶ θέλησιν τοῦ Ὑιοῦ, καὶ πρὸς τὸ ἐλθεῖν τὸν παράκλητον, τὴν ἀρέσκειαν, εἰ δεῖ οὕτως εἰπεῖν, καὶ συνίνευσιν.

Κείμ. Καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος, ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας, καὶ περὶ δικαιοσύνης, καὶ περὶ κρίσεως. περὶ ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμὲ. περὶ δικαιοσύνης δὲ, ὅτι πρὸς τὸν πατέραμου ὑπάγω, καὶ οὐκ ἔτι θεωρεῖτεμε. περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται.

Εξήγ. Θέλει ἔλθη ὁ παράκλητος· καὶ τὶ τὸ κέρδος; θέλει ἐλέγξει λέγει, τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας, καὶ θέλει τοὺς δείξει ἁμαρτωλοὺς, ὅτι δὲν πιστεύουν· διότι ὅταν ἰδοῦν διὰ τῶν χειρῶν τῶν μαθητῶν θαύματα ἐξαίσια καὶ τέρατα γενόμενα ἐν Πνεύματι, καὶ οὐ δὲ οὕτω πιστεύσουσι, πῶς δὲν θέλουν εἶσθαι ἄξιοι κατακρίσεως, καὶ μεγάλης κολάσεως κατάδικοι; διότι τώρα μὲν ἔχουν νὰ λέγουν, ὅτι εἶμαι τέκτονος Ὑιὸς, ὅτι πτωχῆς Μητρὸς, ἀγκαλὰ νὰ κάμνω καὶ θαύματα· ἀμὴ τότε δὲν θέλουν ἔχει καμίαν πρόφασιν περὶ τῆς ἀπιστίας αὐτῶν ἔστωντας νὰ κάμνῃ τὸ ἅγιον πνεῦμα εἰς τὸ ὄνομάμου τοιαῦτα. θέλει τοὺς ἐλέγξει λοιπὸν περὶ ἁμαρτίας, τουτέστι, θέλει τοὺς δείξει πῶς ἁμαρτάνουν ἀσύγνωστα. καὶ περὶ δικαιοσύνης δὲ ἐλέγξει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν Πατέραμου ὑπάγω· τουτέστι, θέλει τοὺς δείξει, ὅτι δίκαιος ὤν, καὶ πολιτείαν ἄμεμπτον πολιτευόμενος, ἀδίκως ἐθανατώθην ἀπ' αὐτοὺς. καὶ τοῦτο φανερὸν εἶναι ἀπὸ τοῦτο ὁποῦ πηγαίνω πρὸς τὸν Πατέρα· διότι ἐπειδὴ ὡς ἀντίθεον καὶ παράνομον τὸν ἐφόνευσαν, θέλει τοὺς δείξει λέγει τὸ Πνεῦμα, ὅτι δὲν εἶμαι τοιοῦτος· διότι ἂν ἤμουν ἀντίθεος καὶ παράνομος, δὲν ἤθελα ἀξιωθῇ τιμῆς ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ νομοθέτην, καὶ τοσαύτης τιμῆς αἰωνίας, καὶ οὐχὶ προσκαίρου· διότι τὸ οὐκ ἔτι θεωρεῖτεμε, τὸ αἰώνιον τῆς παρὰ τῷ Πατρὶ διαγωγῆς δηλοῖ. περὶ δὲ κρίσεως θέλει ἐλέγξει αὐτοὺς, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται· τουτέστι, καὶ ἐκ τούτου δὲ πάλιν, δίκαιον καὶ ἀναμάρτητον θέλει μὲ ἀποδείξει τὸ ἅγιον πνεῦμα, μὲ τὸ νὰ κατακριθῇ ὁ κοσμοκράτωρ, ἤγουν ὁ Διάβολος, ἀπὸ λόγουμου, καὶ νὰ νικηθῇ· διότι ἐπειδὴ ἔλεγον, ὅτι δαιμόνιον ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ κάμνει τὰ θαύματα, καὶ ὅτι εἶναι πλάνος· αὐτὰ ὅλα λέγει, θέλουν δειχθῇ μάταια, ἔστωντας νὰ φανῇ, καὶ νὰ ἀποδειχθῇ ὁ Διάβολος κατάκριτος, καὶ ὅτι ἐνικήθη ἀπὸ λόγουμου, τὸ ὁποῖον δὲν ἤθελα δυνηθῇ νὰ τὸ κάμω, ἂν δὲν εἴμουν δυνατώτερος ἀπ' αὐτὸν, καὶ πάσης ἁμαρτίας ἀμέτοχος. πῶς δὲ ἀπεδείχθη τοῦτο; ὅταν ἦλθε τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἔστωντας καὶ νὰ ἐπίστευσαν πάντες εἰς τὸν Χριστὸν, ὕβριζαν καὶ ἐτζαλαπατοῦσαν τὸν κοσμοκράτορα, ἤγουν τὸν Διάβολον. τὸ λοιπὸν ἀπὸ τοῦτο ἐφάνη ὅτι καὶ ἀπὸ τὸν Χριστὸν ἐκατακρίθη, πολὺ προτήτερα. ἤλεγχε λοιπὸν τὸ Πνεῦμα, ἐκείνους ὁποῦ δὲν ἐπίστευσαν, ὡς ἁμαρτωλοὺς· διότι ἡ πίστις λύει τὰς ἁμαρτίας, διὰ τῆς ἀφέσεως τοῦ βαπτίσματος, αἱ δὲ ἐνέργειαι τοῦ Πνεύματος ὁποῦ ἐφαίνοντο εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἐπίστευσαν, εἰς τοὺς ἀπίστους δὲν ἐφαίνοντο, καὶ διὰ τοῦτο ἐφαίνοντο πῶς εἶναι ἀγγεῖα πονηρὰ καὶ ἀκάθαρτα, καὶ ἀνάξια νὰ δεχθοῦν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ ἄλλως δὲ, ἐλέγχει τὸ πνεῦμα τὸν κόσμον ὁποῦ δὲν ἐπίστευσε, περὶ δικαιοσύνης, τουτέστιν, ὅτι ἐστερήθη τῆς δικαιοσύνης ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν ἐπίστευσεν εἰς τὸν δίκαιον Ἰησοῦν, ὁποῦ ἀνελήφθη ἐν δικαιοσύνῃ εἰς τοὺς οὐρανοὺς· τὸν ἐλέγχει καὶ τὸν κατακρίνει ὡς ἀμελῆ καὶ ὀκνὸν, ὅτι ἔστωντας νὰ συντριφθῇ ὁ Σατανᾶς, οὐδὲ οὕτως ἠθέλησε νὰ τὸν καταπατήσῃ.

Ιωάνν. ι'. Ματθ. ιβ'. Λουκ. ια'.

Κείμ. Ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν αρτι· ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσῃ, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάντα ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ, ἐμά ἐστι, διὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

Εξήγ. Ἔστωντας νὰ εἰπῇ παράνω, ὅτι συμφέρει ὑμῖν, ἤγουν ὠφέλιμον εἶναι εἰς ἐσᾶς ἵνα ἀπέλθω, τώρα πλατύνει τοῦτο καὶ λέγει, ὅτι τώρα μὲν, δὲν δύνασθε νὰ βαστάξετε, ἐὰν δὲν ἔλθῃ ἐκεῖνος· τότε λοιπὸν, ἔστωντας νὰ ἀπολαύσητε ταῖς χάραις ἐκείνου, θέλετε ὁδηγηθῇ εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ποίαν δὲ ἀλήθειαν λέγει; τὴν περὶ πάντων γνῶσιν, ἤγουν νὰ ἐγνωρίσουν καὶ νὰ καταλάβουν τὰ πάντα· διότι αὐτὸς μὲν ὁ Κύριος, δὲν εἶπε διὰ λόγουτου κανένα μέγα, ἕνα μὲν διὰ νὰ δώσῃ τύπους τῆς ταπεινοφροσύνης, καὶ ἄλλο διὰ τὴν ἀσθένειαν ἐκεινῶν ὁποῦ τὸν ἀκροάζοντο, καὶ διὰ τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν Ἰουδαίων. ἀλλὰ οὐδὲ τὴν κατάλυσιν τῶν νομικῶν παρατηρημάτων ἐδίδαξε φανερῶς, διὰ νὰ μὴ λογισθῇ εἰς ὅλους ἀντίθεος. ὅταν δὲ ἦλθε τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἐφάνη καὶ ἡ ἀξία τοῦ Ὑιοῦ, καὶ ἡ ἀληθινὴ γνῶσις τῶν πάντων ἐφανερώθη εἰς ὅλους. καὶ ἔστωντας νὰ εὔγουν ἀπὸ τὸ μέσον οἱ τύποι οἱ νομικοὶ, ὁδηγήθημεν πάντες εἰς

τὴν

τιὼ ἀληθινιὼ καὶ πνευματικιὼ λατρείαν, ἔσωντας νὰ βεβαιωθῇ ἡ πίστις διὰ τῶν θαυμάτων ὁπῦ ἐγίνοντο μὲ τὸ ἅγιον πνεῦμα. καὶ ἀπέκει, ἐπειδὴ μεγάλα τινὰ εἶπε περὶ τῦ ἁγίε Πνεύματος, διὰ νὰ μὴ νομίσεν τινὲς, ὅτι μεγαλήτερον ἀπὸ λόγετε εἶναι τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἐπειδὴ αὐτὸ μέλει νὰ ὁδηγήσῃ πάντας πρὸς τιὼ ἀλήθειαν, καὶ νὰ τὲς καμῇ νὰ χωρήσεν καὶ νὰ δεχθῦν τὰ μεγάλα χαρίσματα, τὰ ὁποῖα ἕως ὁπῦ ἦτον ὁ Χριςὸς δὲν ἐδιώνοντο νὰ τὰ βασάξεν· διὰ νὰ μὴ νομίσεν λοιπὸν τῦτο, λέγει, ἀ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτῦ, ἤγεν δὲν θέλει εἰπῇ τίποτες ἐδικόντε; ἔξω ἀπὸ τὰ ἐδικάμε· διότι τὸ, ὅσα ἂν ἀκέσῃ, τῦτο δηλοῖ, ὅτι δὲν θέλει διδάξει τίποτες ἔξω ἀπεκεῖνα ὁπῦ ἐδίδαξεν ὁ Χριςὸς. καθὼς λοιπὸν καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἔλεγε διὰ λόγετε, ὅτι ὅσα ἤκεσα παρὰ τῦ Πατρός με λαλῶ, καὶ δὲν ἀπο- Ἰωάνν. η'.
δείχνει τῦ λόγετε διδασκόμενον ὡς παιδίον μικρὸν, ἀλλὰ πῶς ἔτε γινώσκει, ἔτε διδάσκει ἄλλο τίποτες ἔξω ἀπὸ τῦ Πατρὸς· ἔτζι καὶ περὶ τῦ Πνεύματος. καὶ ὅτι πῶς δὲν χρειάζεται διδασκαλίαν τὸ Πνεῦμα, ἄκεσον τὶ λέγει ὁ θεῖος Παῦλος· ὥσπερ ἐδεὶς οἶδε τὰ τῦ ἀν- α. πρ. Κορ. β'
θρώπε, ἤγεν καθὼς δὲν ἠξεύρει κανεὶς τὲς λογισμὲς τῦ ἀνθρώπε, πάρεξ τὸ πνεῦμα ὁπῦ εὑρίσκεται εἰς αὐτὸν· ἔτζι καὶ τὰ τῦ Θεῦ, δὲν τὰ ἠξεύρει κανεὶς, πάρεξ μόνον τὸ πνεῦμα τῦ Θεῦ. βλέπεις πῶς εἶναι αὐτοδίδακτον τὸ ἅγιον πνεῦμα, καθὼς καὶ τὸ ἐδικόν μας; καὶ ἀπὸ τὰ ἐπίλοιπα θέλεις μάθη ἐσὺ ὁ ὀρθόδοξος, τιὼ θεότητα τῦ πνεύματος. διότι τὰ ἐρχόμενα λέγει, θέλει σᾶς ἀναγγείλη, ἤγεν θέλει σᾶς εἰπῇ τὰ μέλλοντα, τὸ ὁποῖον μάλισα εἶναι ἴδιον Θεῦ, τὸ νὰ γινώσκῃ τὰ μέλλοντα. ἐπειδὴ δὲν ἐπιθυμᾷ, καὶ ἀγαπᾷ ἄλλο τίποτες ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τόσον, ὡσὰν νὰ ἠξεύρῃ τὰ μέλλοντα, παρηγορεῖ τὲς ἀποσόλες καὶ εἰς τῦτο· διότι τοσῦτον λέγει θέλει σᾶς δώσει καὶ ἐκεῖνο ὁπῦ λογίζεται εἰς ὅλες μεγαλήτερον, ἤγεν τιὼ πρόγνωσιν τῶν μελλόντων. καὶ ἄλλο δὲ, ἐπειδὴ ἔμελλον νὰ σέβεν καὶ εἰς πειρασμὲς, ἐκεῖνος λέγει, θέλει σᾶς παρασκεύάσει πρὸς τὲς πειρασμὲς ὁπῦ μέλλεν νὰ σᾶς σιωέβεν, εἰς τόσον ὅτι νὰ μιὼ πέσετε ἀφυλάκτως μὴ ἠξεύροντες. θέλει δοξάσει δὲ καὶ ἐμένα, ὅτι εἰς τὸ ἐδικόν με ὄνομα θέλει λαλήσει πάντα, ἢ ποιήσει, καὶ κανένα ἐναντίον δὲν θέλει εἰπῇ· εἰς τόσον ὅτι διὰ τῶν θαυμάτων ὁπῦ γίνονται ἀπ' ἐκεῖνον, νὰ μὲ πισεύσεν πάντες πῶς ἔμαι Θεὸς, ἀπὸ τιὼ πλεσίαν χάριν ὁπῦ θέλει χυθῇ εἰς ἐσᾶς τὲς μαθητάς με· καὶ μετὰ τὸν θάνατόν με, θέλει λάμπει τὸ ὄνομάμε περισότερον, τὸ ὁποῖον εἶναι μεγάλη καὶ φανερὴ δόξα, ὅταν ἐκεῖνος ὁπῦ ἐνεκρώθη καὶ ἀτιμάθη, ὕσερα νὰ λάμπῃ περισότερον. καὶ ἀπέκει, ἐπειδὴ ἤκεσαν τῦ Κυρίε ὁπῦ ἔλεγεν, ὅτι ἕνας εἶναι ὁ καθηγητὴς καὶ διδάσκαλός σας ὁ Χριςὸς, διὰ νὰ μὴ νομίσεν, ὅτι ἐπειδὴ ἕνας εἶσαι ἐσὺ ὁ διδάσκαλος, πῶς λέγεις ὅτι θέλει εἶθαι καὶ ἄλλος διδάσκαλος εἰς ἡμᾶς, τὸ Πνεῦμα; λέγει, ὅτι ἐκ τῦ ἐμῦ λήψεται, ἤγεν ἀπὸ τὰ ἐδικάμε θέλει λάβη, τετέσιν ἀπεκεῖνα ὁπῦ ἠξεύρω ἐγὼ, ἀπὸ τιὼ ἐδικιώμε σοφίαν· ἢ καὶ ἄλλως τὸ, ἐκ τῦ ἐμῦ, τετέσιν ἀπὸ τὸν ἐδικόνμε θησαυρὸν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐκ τῦ πατρός· διότι ἐπειδὴ πάντα ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ, ἐδικάμε εἶναι, καὶ πλῆτος ἐδικός με εἶναι, καὶ ὁ παράκλητος δὲ ἐκ τῦ Πατρὸς θέλει λαλήσει, πρεπόντως λέγω, ὅτι ἐκ τῦ ἐμῦ λήψεται, τετέσιν ἀπὸ τὸν ἐδικόνμε θησαυρὸν, καὶ πλῆτον, ἢ σοφίαν. τίνος δὲ ἕνεκεν μᾶς ἔδωκε τοσαῦτα ἀγαθὰ τὸ Πνεῦμα; καὶ ὄχι ὁ Υἱός; καὶ πρῶτον μὲν λοιπὸν τῦτο λέγομεν, ὅτι τιὼ σράταν τῶν χαρισμάτων τῦ πνεύματος, ὁ Υἱὸς τιὼ ἔκαμεν, καὶ αὐτὸς εἶναι ἡ ἀφορμὴ τῶν τοιῶτων καὶ τοσῶτων χαρισμάτων καὶ ἀγαθῶν· διότι ἐὰν δὲν ἤθελε λύσῃ αὐτὸς τιὼ ἁμαρτίαν, πῶς ἠθέλαμεν ἀξιωθῇ Πνεύματος ἁγίε· διότι δὲν ἤθελε κατοικήσῃ τὸ Πνεῦμα εἰς κορμὶ μεμολυσμένον ἀπὸ ἁμαρτίας. εἰς τόσον ὅτι, Σοφ. α'.
εἴτι μέγα ἔδωκε τὸ πνεῦμα, ἐκ τῦ Χριςῦ εἶχε τὰς ἀφορμάς. καὶ ἀπέκει, ἐπειδὴ ἔμελλαν οἱ αἱρετικοὶ νὰ σμικριώσεν τιὼ ἀξίαν τῦ Πνεύματος, πῶς ἦλθεν ὕσερον, διὰ τῦτο ἄφησε νὰ ἐνεργήσῃ εἰς τὸ ὕσερον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὰ μεγαλήτερα διὰ τῶν Ἀποσόλων· ἵνα ἀναγκαζόμενοι διὰ τῆς μεγαλειότητος τῶν χαρισμάτων, ὁμολογήσεν καὶ μὴ θέλοντες τιὼ ἀξίαν τῦ ἁγίε πνεύματος. καὶ νὰ μιὼ λογιωθῇ διατὶ ἐφανὴ ὕσερα, πῶς εἶναι μικρότερον ἀπὸ τὸν Υἱόν.

Κείμ. Μικρὸν καὶ ἐ θεωρεῖτε με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεθέμε, ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν Πατέραμε. εἶπον ἓν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῦ πρὸς ἀλλήλες, τί ἐσι τῦτο, ὃ λέγει ἡμῖν, μικρὸν καὶ ἐ θεωρεῖτέμε, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεθέμε, καὶ ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν Πατέραμε; ἔλεγον ἓν, τῦτο τί ἐσιν, ὃ λέγει τὸ μικρὸν, ἓν οἴδαμεν τὶ λαλεῖ.

Ἐξήγ. Τίνος ἕνεκεν τὲς ἀναθυμιζει πάλιν ὁ Χριςὸς περὶ τῆς ἀναχωρήσεως, καὶ τῦ θανάτε αὐτῦ; ὁπῦ μάλισα ἔπρεπε νὰ τὰ κρύπτῃ; διὰ νὰ γυμνάσῃ, ἤγεν διὰ νὰ παιδεύσῃ ἢ νὰ σιωηθίσῃ τιὼ διάνοιαν αὐτῶν, καὶ νὰ τιὼ κάμῃ δοκιμωτέραν, διὰ τῦτο ἀναφέρει καὶ τὲς ἐνθυμίζει πάντοτε τὰ λυπηρὰ, διὰ νὰ τὲς φέρῃ εἰς σωηθισμόν. ἢ εἰς ἀπαντοχιὼ τύτων, διὰ νὰ μιὼ τὲς ἔλθεν οἱ πειρασμοὶ ἔξαφνα καὶ τρομάξεν. καὶ ἄλλο δὲ, συμπλέκει τὰ λυπηρὰ, μὲ τὰ παρηγορητικά. καθὼς λοιπὸν καὶ ἐδῶ, ἔσωντας νὰ εἰπῇ, μικρὸν καὶ ἐ θεω-

ρεῖτεμε, ἤγȣν θέλει περάσει ὀλίγος καιρὸς, ϗ δὲν θέλετε μὲ ἰδῆ, τὸ ὁποῖον εἶναι λυπηρὸν, παρεύθὺς εἶπε ϗ τὸ εὐφρόσυνον· ϗ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέμε, ἤγȣν καὶ πάλιν ὀλίγον θέλετε μὲ ἰδῆ. καὶ ὅτι πρὸς τὸν Θεὸν πηγαίνω, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ σᾶς βοηθήσῃ, καὶ δὲν χάνομαι, ἀλλὰ ἀναχωρῶ· καὶ ὁ μὲν χωρισμὸς εἶναι εἰς ὀλίγον καιρὸν, ὕστερον δὲ ἡ διαγωγήμȣ, θέλει εἶσθαι αἰώνιος μετ' ἐσᾶς. ὅμως ἐκεῖνοι δὲν ἐκατάλαβαν τὶ τȣ̀ς εἶπε, διὰ τȣ̃το καὶ ἐθαύμαζαν. καὶ ἤθελε θαυμάσῃ κανεὶς, πῶς δὲν ἐκαταλάμβαναν τὶ τȣ̀ς ἔλεγεν. ὅμως ὡς φαίνεται, ἔστωντας νὰ κυριεύσῃ ἡ λύπη τὴν καρδίαν τȣς, ἀλησμονȣ̃σαν τὶ τȣ̀ς ἔλεγεν, ἢ ἀπὸ τὴν δεινότητα τῶν λόγων, δὲν ἐκαταλάμβαναν τὰ λεγόμενα. διὰ τȣ̃το καὶ τȣ̀ς φαίνεται πῶς νὰ τȣ̀ς λέγῃ τίποτες ἐναντία ὁ Ἰησȣ̃ς. διότι, εἰ μὲν σὲ βλέπομεν, πȣ̃ ὑπάγεις; εἰ δὲ ὑπάγεις, πȣ̃ νὰ σὲ ἰδȣ̃μεν; διότι ὡς αἰνίγματα τȣ̀ς ἐφαίνοντο ταῦτα.

Κείμ. Ἔγνω ȣ̃ν ὁ Ἰησȣ̃ς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾷν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· περὶ τȣ́τȣ ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων, ὅτι εἶπον μικρὸν καὶ ȣ̓ θεωρεῖτεμε, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέμε. ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε, καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται, ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, ȣ̓κ ἔτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑμεῖς ȣ̃ν λύπην μὲν νῦν ἔχετε, πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς. καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν ȣ̓δεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν.

Εξήγ. Ἐπειδὴ εἶδεν ὁ Ἰησȣ̃ς τȣ̀ς μαθητὰς, ὅτι ἀπὸ τὴν σύγχυσιν τῆς λύπης, δὲν ἐκατάλαβαν τίποτες ἀπ' ἐκεῖνα ὁπȣ̃ τȣ̀ς εἶπε, τȣ̀ς φανερώνει σαφέστερα περὶ τȣ̃ θανάτȣ αὐτȣ̃, διὰ νὰ συνηθίσȣν ἀπὸ τὰ λόγια, καὶ ἀπὸ τὰ πράγματα, νὰ ὑπομείνȣν ἀνδρείως. καὶ λοιπὸν λέγειτȣς, ὅτι ἐσεῖς μὲν θέλετε κλαύσει, καὶ θρηνήσετε· τὸ ὁποῖον δηλοῖ διὰ τὸν θάνατον, καὶ τὴν σταύρωσιν. ὁ δὲ κόσμος θέλει χαρῇ· τȣτέστιν, οἱ Ἰȣδαῖοι ὁπȣ̃ εἶναι ὅλως διόλȣ προσηλωμένοι εἰς τὰ πράγματα τȣ̃ κόσμȣ, θέλȣν χαρῇ, ἔστωντας νὰ θανατώσȣν ἐμένα τὸν ἐχθρόντȣς. ἀλλὰ ἡ λύπησας, θέλει σᾶς γένει εἰς χαρὰν, καθὼς καὶ ἡ χαρὰ τῶν ἑβραίων, θέλει τȣ̀ς σταφῇ εἰς λύπην, ὅταν μετὰ τὴν ἀνάστασιν δοξάζεται τὸ ὄνομά μȣ. Δύνασαι δὲ νὰ νοήσῃς καὶ κόσμȣ χαρὰν, ὄχι τὴν χαρὰν τῶν ἑβραίων, ὁπȣ̃ ἐχάρηκαν διὰ τὸν θάνατον τȣ̃ κυρίȣ, ἀλλὰ τὴν σωτηρίαν τȣ̃ κόσμȣ. εἰς τόσον ὅτι νὰ εἶναι τὸ λεγόμενον τοιȣ̃τον· ἐσεῖς μὲν θέλετε λυπηθῇ διὰ τὸν θάνατόν μȣ, ἀλλὰ τȣ̃το τὸ πάθος τὸ ἐδικόν μȣ, εἰς τὸ ὁποῖον λυπᾶσθε ἐσεῖς, θέλει εἶσθαι χαρὰ, καὶ σωτηρία τȣ̃ κόσμȣ ὅλȣ. καὶ ἀπέκει φέρνει καὶ παράδειγμα κοινὸν, τὴν γέννησιν τῆς γυναικὸς, καὶ τȣ̀ς πόνȣς.

Ψαλ. μζ'. ταύτην δὲ τὴν παραβολὴν, τὴν ἐμεταχειρήθηκαν καὶ οἱ προφῆται, διὰ νὰ ἀποδείξȣν μὲ τὴν δριμύτητα τῶν πόνων τῆς γυναικὸς, τὴν ὑπερβολὴν τῆς λύπης. ὡσὰν νὰ τȣ̀ς ἔλεγεν, ὅτι θέλȣν σᾶς πιάσει πόνοι τῆς λύπης, ὅμως ἐκεῖνοι οἱ πόνοι γίνονται ἀφορμὴ τῆς γεννήσεως. καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ τȣ̀ς πιστώσῃ ϗ τὸν λόγον τῆς ἀναστάσεως, ϗ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ θάνατος εἶναι ὅμοιος μὲ ἐκεῖνον ὁπȣ̃ νὰ εὔγῃ ἀπὸ τὴν μήτραν εἰς τὸ φῶς· διότι λέγει, μὴ θαυμάσητε ὅτι διὰ τοσαύτης λύπης, θέλετε ἔλθη εἰς μεγάλην χαρὰν· ἐπειδὴ καὶ ἡ Μήτηρ διὰ τῆς λύπης τῶν πόνων γίνεται Μήτηρ, καὶ ἔρχεται εἰς μεγάλην χαρὰν. ἐδὼ δὲ δηλοῖ, καὶ κάποιον τὶ μυστικὸν, ὅτι αὐτὸς ἔλυσε τὰς ὠδίνας, ἤγȣν τȣ̀ς πόνȣς τȣ̃ θανάτȣ, ϗ ἔκαμε νὰ ἀναγεννηθῇ νέος ἄνθρωπος, ὁπȣ̃ νὰ μὴν φθείρεται πλέον, ȣ̓τε νὰ ἀποθνήσκῃ, ὁ ὁποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ Κύριος. διότι βλέπε πῶς δὲν εἶπεν, ὅτι δὲν ἐνθυμᾶται πλέον τὴν θλίψιν, ὅτι ἐγεννήθη αὐτῇ παιδίον, ἀλλὰ ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. διότι τȣ̃το δὲν τὸ εἶπεν ἔτζι ἁπλῶς ϗ ὡς ἔτυχε, ἀλλὰ θέλωντας νὰ ἀποδείξῃ κεκρυμμένως, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁπȣ̃ ἐγεννήθη, ὄχι τȣ̃ ᾅδȣ ὁπȣ τὸν ὠδίνησεν, ἀλλὰ τȣ̃ κόσμȣ· διότι διατ' ἐμᾶς ἐγεννήθη ἐξ ἀναστάσεως ὁ νέος καὶ ἄφθαρτος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησȣ̃ς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. τὸ παράδειγμα λοιπὸν τῆς γυναικὸς ὁπȣ̃ γεννᾷ, μὴ γυρεύεις νὰ τὸ προσαρμώσῃς ὅλως διόλȣ, εἰς ἐκεῖνα ὁπȣ̃ ἐσυνέβηκαν εἰς τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ τὸ παράδειγμα εἶναι μόνον εἰς τὸ νὰ δείξῃ ὅτι πρόσκαιρος θέλει εἶσθαι ἡ λύπη, καὶ ὅτι μέγα εἶναι τὸ κέρδος τῶν πόνων τῆς λύπης, ϗ ὅτι πρὸς ζωὴν καὶ ἀναγέννησιν θέλει γένη ἡ γέννα τῆς ἀναστάσεως, τὰ δὲ ἄλλα πάντα τȣ̃ παραδείγματος, σχολάζȣσι· καὶ πρεπόντως, διότι παραβολὴ εἶναι, ἡ δὲ παραβολὴ, ἂν ὁμοιάζῃ εἰς ὅλα, δὲν εἶναι παραβολὴ, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ἴδιον πρᾶγμα διὰ τȣ̃ ὁποίȣ λέγεται ἡ παραβολὴ. ἔτζι λοιπὸν καὶ ἐδὼ, τὰς μὲν ὠδίνας, ἤγȣν τȣ̀ς πόνȣς τῆς γυναικὸς, τȣ̀ς λαμβάνομεν διὰ ταῖς λύπαις τῶν ἀποστόλων· καὶ τὴν χαρὰν, εἰς τὴν παρηγορίαν ὁπȣ̃ ἐπαρηγορήθηκαν ὕστερον ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν· καὶ πάλιν τὴν λύσιν τῶν ὠδίνων, ἤγȣν τῶν πόνων, εἰς τὴν κατάλυσιν τȣ̃ ᾅδȣ· καὶ τὴν γέννησιν, εἰς τὴν ἀνάστασιν τȣ̃ πρωτοτόκȣ ἐκ νεκρῶν· ἀμὴ ὄχι καὶ τὸν ᾅδην εἰς τὴν μητέρα, διότι δὲν ἐχάρη ὁ ᾅδης εἰς τὴν ἀνάστασιν τȣ̃ Κυρίȣ,

Ἱερεμ. ς. ν'.

Ὠσηε. ιγ'.

ἀλλὰ

ἀλλὰ οἱ Ἀπόστολοι ἐχάρηκαν, καὶ τοιαύτῃ χαρᾷ, τὴν ὁποίαν δὲν τὴν ἔπῆρε κανεὶς πλέον ἀπ' αὐτούς. διότι τότε ἐχαίροντο ὅταν ὑβρίζοντο, καὶ ἀτιμάζοντο διὰ τὸ ὄνομα τῦ Χριστῦ. καὶ ἄλλο δὲ, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ὅτι τὴν χαράσσας, δὲν θέλει τὴν πάρῃ τινὰς, δείχνει, ὅτι δὲν θέλει ἀποθάνει πλέον, ἀλλὰ θέλει ζῇ πάντοτε, καὶ θέλει ἔσθαι εἰς αὐτοὺς πρόξενος χαρᾶς ἀκαταπαύστε.

Κείμ. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἐμὲ δὲν ἐρωτήσητε ἐδὲν. ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσητε τὸν Πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μθ, δώσει ὑμῖν. ἕως ἄρτι δὲν ἠτήσασθε ἐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μθ. αἰτεῖτε, καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ἦ πεπληρωμένη. Ματθ. ζ. Μαρκ. ιά. Λεκ. ιά.

Εξήγ. Ὅταν ἀναστηθῶ λέγει, τότε ἔσωντας νὰ ἔλθῃ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐξάπαντος εἰς ἐσᾶς, καὶ νὰ σᾶς ὁδηγήσῃ εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, δὲν θέλετε μὲ ἐρωτήσει ἐμένα ἐδὲν τοιοῦτον, ὡσὰν καὶ προτήτερα, ἤγεν πῶ ὑπάγεις; δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα· διότι θέλετε γνωρίσει τὰ πάντα ἐκ Πνεύματος ἁγίε. ἢ τὸ ἐρωτήσελε, ἀντὶ τῦ παρακαλέσελε, ἀξιώσελε δηλοῖ. Ὅταν ἀναστηθῶ λοιπὸν ἐκ νεκρῶν, θέλω σᾶς στείλη τὸν Παράκλητον, καὶ τότε πλέον δὲν θέλετε μὲ ἐρωτήσει ἐμένα· τετέσι, δὲν θέλετε ζητήσει εἰς τὸ νὰ γνώῳ μεσίτης σας, ἀλλὰ θέλει ἔσθαι ἀρκετὸν μόνον τὸ ὄνομά μθ, διὰ νὰ λάβετε παρὰ τῦ Πατρὸς τὰ ζητήματάσας. ἐδὼ λοιπὸν δείχνει τὴν δύναμιν τῦ ὀνόματος αὐτῦ, ἐπειδὴ μήτε Φανόμενος, μήτε παρακαλέμενος, ἀλλὰ μόνον ὀνομαζόμενος κάμνει τοιαῦτα. ἕως τώρα λέγει, δὲν ἐζητήσετε τίποτες εἰς τὸ ὄνομά μθ, ἀμὴ ἀπὸ τώρα καὶ ὁμπρῶς, ζητᾶτε, καὶ θέλετε λάβη· εἰς τόσον ὅτι συμφέρει νὰ ἀποθάνω, ἐπειδὴ μετὰ τὸν θάνατόν μθ μέλλετε νὰ λάβετε μεγαλήτερίν παῤῥησίαν ἀπὸ τὸν Πατέρα μθ. διότι μῆνα ἐπειδὴ χωρίζομαι ἀπὸ λόγεσας, νομίζετε ὅτι θέλω σᾶς ἀφήσω; ὄχι· ἀλλὰ τὸ ὄνομά μθ θέλει σᾶς δώσει μεγαλήτερίν παῤῥησίαν, καὶ τότε θέλει εἶσθαι ἡ χαράσας πεπληρωμένη, ἔσωντας νὰ λαμβάνετε ὅλα τὰ ζητήματάσας. ϛοχάζε δὲ, ὅτι ἐκεῖνος λαμβάνει, ὅποιος ζητᾷ εἰς τὸ ὄνομα τῦ Χριστῦ, ὅποιος δὲ ζητᾷ κοσμικὰ, καὶ ψυχοβλαβῆ πράγματα, δὲν ζητᾷ εἰς τὸ ὄνομα τῦ Χριστῦ, διὰ τῦτο ἐδὲ λαμβάνει· διότι τὸ ὄνομα τῦ Χριστῦ εἶναι θεῖον καὶ σωτήριον, ὅταν δὲ ζητᾷ κανεὶς ἐκεῖνα ὁπῦ εἶναι πρὸς ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς τε, πῶς νὰ τὸν εἰπῦμεν τῦτον, ὅτι εἰς τὸ σωτήριον ὄνομα ζητᾷ.

Κείμ. Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν, ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, ὅτι ὄκ ἔτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παῤῥησίᾳ περὶ τῦ Πατρὸς ἀναγγελῶ ὑμῖν. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μθ αἰτήσεσθε. καὶ ὄ λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα περὶ ὑμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ Πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε, ὅτι ἐγὼ παρὰ τῦ Θεῦ ἐξῆλθον. ἐξῆλθον παρὰ τῦ Πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον. πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα.

Εξήγ. Παροιμία εἶναι λόγος πλάγιος καὶ κεκρυμμένος, καὶ τὸ ὅλον παραβολικῶς, ἀποδείχνωντας κάποιον τι ὑποκείμενον. ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Κύριος, πολλὰ εἶπε πρὸς αὐτοὺς κεκρυμμένως, καὶ τὸ περὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς γεννήσεως, παραβολικῶς ἦσαν, λέγει, Ταῦτα ἐν παροιμίαις σᾶς ἐλάλησα, ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, ὁπῦ δὲν θέλω σᾶς λαλήσει πλέον μὲ παροιμίας, ἀλλὰ θέλω σας λαλήσει παῤῥησίᾳ διὰ τὸν πατέραμθ. διότι μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἔσωντας νὰ παρασήσῃ τῦ λόγετε ζῶντα, δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα, ἐλάλει αὐτοῖς τὰ περὶ τῦ Πατρὸς, μυσικώτερα καὶ ἀκριβέστερα. διότι πρότερον μὲν ἐνόμιζαν, ὅτι ἔτζι τὸν ἔχει Πατέρα τὸν Θεὸν, ὡσὰν καὶ ἡμεῖς κατὰ χάριν. πάλιν δὲ δίδωντάς τες θάῤῥος, ὅτι θέλεν λάβη χάριν ἐξ ὕψες, λέγε τες, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματί μθ αἰτήσασθε, ἤγεν θέλετε ζητήσει εἰς τὸ ὄνομά μθ· καὶ τοσῦτον σᾶς πληροφορῶ, ὅτι θέλετε ἔχει φίλον τὸν Πατέρα, ὅτι ἐδὲ τὴν ἐδικήν μθ μεσιτείαν θέλετε χρειάζεσθε· διατὶ αὐτὸς ἀπατόστε ὁ Πατὴρ σᾶς ἀγαπᾷ. καὶ ἀπέκει διὰ νὰ μὴ νομίσεν, ὅτι ἐπειδὴ δὲν τὸν χρειάζονται πλέον, θέλεν ξεχωρίσει ἀπὸ τὸν Χριστὸν, καὶ θέλεν ἀγαπῶνται ἀπὸ τὸν Πατέρα ἀμέσως, ἤγεν χωρὶς μεσίτε, λέγει· διὰ τῦτο σᾶς ἀγαπᾷ ὁ Πατὴρ, διότι ἐσεῖς ἀγαπήσατε ἐμένα· ὅταν δὲ λοιπὸν ἐξεπέσετε ἐσεῖς ἀπὸ τὴν ἐδικήν μθ ἀγάπην, τότε καὶ ὁ Πατὴρ θέλει σᾶς μισήσει. καὶ ἐπειδὴ πολλὰ τες ἐπαρηγόρησε, μὲ τὸ νὰ τες λέγῃ, ὅτι ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐξῆλθε, καὶ πάλιν πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει, διὰ τῦτο συχνάκις στρέφει αὐτό· ὅθεν καὶ αὐτοὶ, ἔσωντας νὰ ὠφελῆθεν, μὲ τὸ νὰ ἀκέσεν ταῦτα, ἄκεσον τὶ λέγεν.

Κείμ. Λέγεσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτῦ· ἴδε νῦν παῤῥησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν ἐδεμίαν λέγεις, νῦν οἴδαμεν, ὅτι οἶδας πάντα, καὶ ὄ χρείαν ἔχεις ἵνα τὶς σὲ ἐρωτᾷ, ἐν τῦτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ Θεῦ ἐξῆλθες. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς· ἄρτι πιστεύετε; ἰδὲ ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐλήλυθεν, ἵνα σκορπισθῆτε ἕκασος Ματθ. κϛ'. Μαρκ. ιδ.

ἕκασος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ Πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστίν.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ ἤκουσαν οἱ μαθηταὶ, ὅτι θέλει εἶναι φίλος τους ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, καὶ ὅτι δὲν χρειάζονται τῆς μεσιτείας αὐτοῦ, ἔσωντας νὰ φιλιωθῆν μὲ τὸν Πατέρα, καὶ ὅτι ἐξῆλθε παρὰ τοῦ Θεοῦ, λέγουσιν, ὅτι τώρα ἐγνωρίσαμεν ὅτι ἠξεύρεις τὰ πάντα· τοῦτο, γινώσκεις ἐκεῖνα ὁποῦ σκανδαλίζουν τοῦ καθ' ἑνὸς τὴν καρδίαν, καὶ δὲν ἔχεις χρείαν νὰ τὰ μανθάνῃς ἀπὸ κανένα· καὶ ἀπὸ τοῦτο πιστεύομεν, ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες· διότι μόνον τοῦ Θεοῦ εἶναι, τὸ νὰ γινώσκῃ τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας. Βλέπε δὲ πῶς ἦσαν ἀκόμι ἀτελεῖς, λέγοντες τὸ, νῦν οἴδαμεν. διότι αὐτοὶ ὁποῦ ἤκουσαν τοσαύτας διδασκαλίας, λέγουσιν, ὅτι τώρα οἴδαμεν. ὁ δὲ Χριστὸς δείχνοντάς τους, ὅτι εἶναι ἀτελεῖς ἀκόμι, καὶ ἀκόμι δὲν ἐνόησαν τίποτες μέγα διὰ λόγου, ἀλλὰ ἀκόμι κάτω καὶ περὶ τὴν γῆν τρέφονται, λέγει τους, τώρα πιστεύετε; διότι ὡσὰν νὰ τοὺς μέμφεται, καὶ νὰ ὀνειδίζῃ τὴν βραδύτητα τῆς πίστεώς τους. διὰ νὰ μὴ νομίσουν δὲ πῶς τοῦ κάμνει μεγάλην χάριν, λογιάζοντες τοιαῦτα περὶ αὐτοῦ, λέγει τους, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα, ἵνα σκορπισθῆτε καθεὶς διότι ἐσεῖς μὴν λέγει, θαρρεῖτε ὅτι ἐλογιάσατε μεγάλα τινὰ περὶ ἐμοῦ· ἐγὼ δὲ σᾶς λέγω, ὅτι τοσοῦτον εἶδε ἀτελεῖς, εἰς τόσον ὅτι μέλλετε νὰ μὲ ἀφήσετε μοναχὸν εἰς τοὺς ἐχθρούς μου, καὶ τοσαύτη δειλία θέλει σᾶς πιάσει, εἰς τόσον ὅτι δὲν θέλετε δυνηθῆ μήτε ὅλοι μαζὴ νὰ φύγετε, ἀλλὰ θέλετε διασκορπισθῆ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, καὶ θέλετε φύγει καθ' ἕνας ξεχωρισάτου, διὰ νὰ γλυτώσῃ τοῦ λόγου. ἀλλὰ δὲν θέλω πάθη κανένα κακὸν ἀπὸ τοῦτο, διότι δὲν εἶμαι μόνος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Πατρός μου· εἰς τόσον ὅτι δὲν πάχω διὰ ἀδυναμίαν, ἀλλὰ θεληματικῶς παραδίδομαι
Μαρκ. ιε. εἰς τοὺς σαυρωτάς. Ὅταν ἀκούσῃς λοιπὸν τὸ, ἵνα τίμε ἐγκατέλιπες; μιλῶ τὸ νοήσῃς ἔτζι ἁπλῶς, ὅτι ἐγκατελείφθη ὁ Σωτὴρ ὑπὸ τοῦ Πατρὸς· διότι πῶς ἐδῶ μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ Πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστίν; ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως νόει πῶς ἐλαλήθη τοῦτο, ἡ ὁποία ἐγκατελείφθη διὰ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἀπερρίφθη, ὡ Χριστῷ δὲ ἐκατηλάγη, καὶ ἐφιλιώθη μὲ τὸν Πατέρα.

Κείμ. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνιν ἔχητε· ὡ τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἔξετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

Ἐξήγ. Ταῦτα σᾶς ἐλάλησα λέγει, διὰ νὰ μὴν μὲ σκάλετε ἀπὸ τὴν διάνοιάνσας, μηδὲ νὰ σαλευθῆτε, ἢ νὰ ταραχθῆτε ἀπὸ τὴν τρεύσιν τῆς ἀγάπης ὁποῦ ἔχετε εἰς τοῦ λόγου μου, ἀλλὰ νὰ εἰρηνεύετε εἰς ἐμένα, ἤγουν νὰ στέκεσθε ἀσάλευτοι, καὶ νὰ παραδέχεσθε τὰ ὅσα σᾶς εἶπα ὡς πιστά. Ἂς ἀκούσῃ δὲ καὶ ὁ Ἄρειος, ὅτι ταῦτα πάντα τὰ ταπεινὰ, καὶ ἀνάξια τῆς δόξης τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ φαινόμενα, ἐλαλήθησαν διὰ τοὺς ἀκροατὰς, καὶ ὄχι διὰ νὰ τὰ λαμβάνωμεν ἡμεῖς πρὸς τὰ δόγματα· διότι ἐλαλήθηκαν πρὸς τοὺς Ἀποστόλους διὰ παρηγορίαν, ὡς ἐνδεικτικὰ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ πρὸς αὐτούς. εἰς τὸν κόσμον λέγει, θέλετε ἔχει θλῖψιν· δὲν θέλω στήσει λέγει τοὺς πειρασμοὺς μόνον ἕως τὰ κακὰ ὁποῦ εἶπα, ἀλλὰ ἕως ὁποῦ νὰ εἶδε εἰς τὸν κόσμον θέλετε ἔχει θλῖψιν· ὄχι μόνον τώρα ὁποῦ παραδίδομαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα. ἀλλὰ ἀντίσητε τῷ λογισμῷ, ἤγουν διώξετε τὸν συλλογισμένας καὶ θαρσεῖτε ὅτι ἐγὼ τὸν κόσμον νενίκηκα. ἔσωντας δὲ νὰ τὸν νικήσω ἐγὼ, δὲν πρέπει νὰ τὸν φοβεῖσθε ἐσεῖς οἱ μαθηταί μου, ἀλλὰ νὰ τὸν καταφρονῆτε ὡς νενικημένον. πῶς δὲ ἐνίκησε τὸν κόσμον; ἐπειδὴ ἐνίκησε τὸν ἄρχοντα τῶν παθῶν τοῦ κόσμου. καὶ ὄχι μόνον ἀπὸ τοῦτο, ἀλλὰ φανερὸν εἶναι καὶ ἀπὸ τὰ ὕστερα· διότι τὰ πάντα ὑποτάχθησαν εἰς αὐτὸν, καὶ παρεχώρησαν. διότι καθὼς ὅταν ἐνικήθη ὁ Ἀδὰμ, ἐκατεκρίθη ὅλη ἡ Φύσις· ἔτζι καὶ ὅταν ἐνίκησεν ὁ Χριστὸς, ἡ νίκη ἐδιάβη εἰς ὅλου τὴν Φύσιν, καὶ ἐχαρίθη εἰς ἡμᾶς ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ, νὰ πατοῦμεν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. διότι δι' ἀνθρώπου εἰσῆλθεν ὁ θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἡ ζωὴ καὶ ἡ κατὰ τοῦ Διαβόλου νίκη. διότι ἂν ἤθελε νικήσῃ ψιλὸς Θεὸς, ἤγουν χωρὶς τὴν ἀνθρωπότητα, δὲν ἤθελεν εἶναι καμία ὠφέλεια εἰς τοὺς λόγους μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Κείμενον.

Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπῆρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν Οὐρανὸν, καὶ εἶπε· Πάτερ ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξασόν σου τὸν Υἱὸν, ἵνα καὶ ὁ Υἱός σου δοξάσεισε· καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκὸς, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσει αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσίσε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν.

Ἐξήγ.

Εξήγ. Ἔσωντας νὰ εἰπῇ τοῖς μαθηταῖς, ὅτι θέλετε ἔχει θλίψιν εἰς τὸν κόσμον, ἢ νὰ τὲς παραινέση νὰ ἔχεν θάῤῥος, τὲς παραθαῤῥύνει πάλιν μὲ τὴν προσδοχὴν, διὰ νὰ μᾶς παιδεύση ὅτι εἰς τὲς πειρασμὲς νὰ τὰ ἀφίνωμεν ὅλα, καὶ νὰ καταφεύγωμεν διὰ τῆς προσδοχῆς πρὸς τὸν Θεὸν. καὶ ἄλλο δὲ, ἐδὲ δύχὴ εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ διάλεξις πρὸς τὸν Πατέρα, εἰδὲ ἀλλᾷ εὐχεται, καὶ κλίνει τὰ γόνατα, μὴ θαυμάσῃς· διότι διὰ τᾶτο ἦλθεν ὁ Χριςὸς, ὄχι μόνον διὰ νὰ φανερώσῃ τᾷ λόγετε, ἀλλὰ διὰ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς καὶ πᾶσαν ἀρετὴν. ἐκεῖνος δὲ ὁπᾷ διδάσκει, δὺ πρέπει νὰ διδάσκῃ μόνον μὲ λόγια, ἀλλὰ καὶ μὲ τα ἔργα. θέλωντας δὲ νὰ δείξῃ, ὅτι δὺ ἔρχεται ςανικῶς ἐπὶ τὸ πάθος, ἀλλὰ θεληματικῶς, λέγει, Πάτερ ἦλθεν ἡ ὥρα· διότι ἰδὲ ὁπᾷ ποθεῖ τὸ πάθος ὡς ἐπιθυμητὸν, καὶ δοξαν τὸ πρᾶγμα καλεῖ, ὄχι μόνον ἐδικιώτε, ἀλλὰ καὶ τᾷ Πατρὸς· τὸ ὁποῖον καὶ ἔγινε. διότι ὄχι μόνον ὁ Υἱὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ Πατὴρ ἐδοξάσθη· διότι πρὸ τᾷ ςαυρᾷ μὺ, δὺ τὸν ἤξδυραν ἐδὲ οἱ Ἰδδαῖοι, διότι λέγει, Ἰσραὴλ μὲ ἐκ ἔγνω. μετὰ δὲ τὸν ςαυρὸν, ἐδραμε πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ οἰκεμένη. δείχνει δὲ καὶ ποία εἶναι ἡ δόξα αὐτᾶτε καὶ τᾷ Πατρὸς· τὸ, νὰ πιςδύσῃ λέγει, πᾶσα σάρξ, καὶ νὰ δύεργετηθῇ, τᾶτο εἶναι δόξα Θεᾷ. διότι δὺ θέλει ςαθῇ μόνον εἰς τὲς Ἰδδαίδς ἡ χάρις, ἀλλὰ θέλει ἐξαπλωθῇ εἰς ὅλιν τὴν οἰκεμένίν. τᾶτο δὲ τὸ εἶπεν, ὅτι ἔμελε νὰ τὲς πέμπῃ εἰς τὰ ἔθνη. διὰ νὰ μὴ νομίσεν λοιπὸν ὅτι καινοτομία εἶναι τᾶτο, καὶ δὺ ἀρέσκει τᾷ Πατρὸς, δείχνει ὅτι ἀπὸ τὸν Πατέρα ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἡ ἐξδσία κατὰ πάσης σαρκὸς. διότι πρὸ τέτε ἔλεγεν αὐτοῖς, εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε. τὶ δὲ ἐςὶ τὸ, πάσης σαρκὸς; διότι δὺ ἐπίςδυσαν πάντες. καὶ τὶ τᾶτο, ὁ μὺ Χριςὸς ὅσον εἰς τὸ ἐδικόντε μέρος, ἐπαίδαξε νὰ τὲς φέρῃ ὅλες πρὸς τὴν πίςιν· ἀνίσως ὅμως ἐκεῖνοι δὺ ἤκεσαν, δὺ ἔχει πταίσιμον ὁ διδάσκαλος εἰς τᾶτο, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ὁπᾷ δὺ τὸν ἐδέχθηκαν. Ὅταν δὲ ἀκέσῃς τὸ, δέδωκας, καὶ ἔλαβον, καὶ τὰ τοιαῦτα, νόει ὅτι συγκαταβατικῶς τὰ λέγει, καθὼς τὸ ἔπαμεν πολλάκις· διότι διὰ νὰ φυλάττεται νὰ μὴ εἰπῇ τίποτε μέγα διὰ λόγετε, συγκαταβαίνει εἰς τὴν ἀδδένειαν τῶν ἀκεόντων. καὶ ἐπειδὴ ἐσκανδαλίζοντο, μέγα περὶ αὐτᾷ ἀκέοντες, τώρα διὰ τῆς ὥρας, τὲς λέγει ἐκεῖνα ὁπᾷ δύνονται νὰ χωρήσεν. καθὼς καὶ ἡμεῖς ὅταν διαλεγώμεθε μὲ μικρὰ παιδία, καὶ τὸ ψωμὶ ἔτζι τὸ ὀνομάζωμεν ὡσὰν ἐκεῖνα, καὶ τὸ νερὸν, καὶ κοντολογῆς ὅλα τὰ πάντα. ἐπειδὴ ὅταν λέγῃ ὁ Εὐαγγελις ὴς περὶ τᾷ Κυρίε, ἄκεσον τὶ λέγει· Πάντα δι' αὐτᾷ ἐγένετο. καὶ, Ὅσοι ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξδσίαν τέκνα Θεᾷ γενέδαι. Ἐκεῖνος ὁπᾷ δίδει ἐξδσίαν εἰς ἄλλες, αὐτὸς δὺ τὴν εἶχεν, ἀμὴ ἐλάμβανε παρὰ τᾷ Πατρὸς; ἔπειτα ἢ ἐδὼ εἰς τὰ λόγια τᾶτα ὁπᾷ φαίνονται ταπεινὰ, συμπλέκεται καὶ κάποιον τὶ ὑψηλόν· διότι λέγει, Ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ· τᾶτο εἶναι τῆς συγκαταβάσεως· δώσει αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον· τᾶτο τῆς ἐξδσίας τᾷ μονογενῆς, καὶ τῆς θεότητος. διότι μόνον τᾷ Θεᾷ εἶναι τὸ νὰ δίδῃ ζωὴν, καὶ ταύτην αἰώνιον. μόνον δὲ ἀληθινὸν Θεὸν εἶπε τὸν Πατέρα, πρὸς ἀντιδιαςολὴν τῶν ψδυδωνύμων Θεῶν τῶν Ἑλλήνων· καὶ ὄχι διὰ νὰ χωρίσῃ τᾷ λόγετε ἀπὸ τὸν Πατέρα, μὴ γένοιτο· διότι καὶ αὐτὸς ὁ Υἱὸς ἔσωντας νὰ εἶναι ἀληθινὸς, δὺ ἤθελεν εἶδαι Θεὸς ψδυδὴς, ἀλλὰ ἀληθινὸς. καθὼς αὐτὸς ὁ ἴδιος Εὐαγγελις ὴς λέγει περὶ τᾷ Κυρίε, ἐν τῇ καθολικῇ αὐτᾷ ἐπιςολῇ, ὅτι Ἰησᾶς Χριςὸς, ἔτος ἐςὶν ἀληθινὸς Θεὸς, καὶ ζωὴ αἰώνιος. εἰδὲ Φιλονεικᾶν οἱ αἱρετικοὶ καὶ λέγεν, ὅτι ψδυδὴς Θεὸς εἶναι ὁ Υἱὸς, ἐπειδὴ μόνος ὁ Πατὴρ ὡμολογήθη Θεὸς ἀληθινὸς, ἂς μανθάνεν ὅτι περὶ τᾷ Υἱᾷ λέγει ἔτος ὁ Εὐαγγελις ὴς ἔτζι, Ἦν τὸ φᾶς τὸ ἀληθινὸν. ἄραγε λοιπὸν, καθὼς λέγεν αὐτοὶ, ψδυτικὸν φᾶς εἶναι ὁ Πατὴρ· ἀλλὰ μὴ γένοιτο. εἰς τόσον ὅτι, καὶ ὅταν ἀληθινὸν Θεὸν λέγει τὸν Πατέρα, πρὸς ἀντιδιαςολὴν τῶν ψδυδωνύμων Θεῶν τῶν Ἑλλήνων λέγει. καθὼς λοιπὸν καὶ τὸ, ἐ ζητᾶτε τὴν δόξαν τὴν παρὰ τᾷ μόνε Θεᾷ. διότι καθὼς τὸ νοῆν οἱ αἱρετικοὶ λοιπὸν, ἐπειδὴ μόνος Θεὸς εἶναι ὁ Πατὴρ, ὁ Υἱὸς δὲ ἐδὲ ὅλως εἶναι Θεὸς. ὄντως ἀνόητα εἶναι ταῦτα.

Κεἰμ. Ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι, ἵνα ποιήσω. καὶ νῦν δόξασόν με σὺ Πάτερ παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ, ἣ εἶχον πρὸ τᾷ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. ἐφανέρωσά σε τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις.

Εξήγ. Μάνθανε ἀπ' ἐδὼ, πᾶς δοξάζεται ὁ Υἱὸς ἀπὸ τὸν Πατέρα· πάντως γὰρ ἔτος, καθὼς δοξάζει καὶ ὁ Υἱὸς τὸν Πατέρα. ἐγὼ λέγει, σὲ ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς. πρεπόντως ἐπρόθεσε τὸ, ἐπὶ τῆς γῆς· διότι εἰς τὲς Υ̓ρανὲς, δεδοξασμένος ἦτον, προσκυνέμενος ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, ἡ δὲ γῆ δὺ τὸν ἤξδυρε. ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Υἱὸς, τὸν εἶπεν εἰς ὅλες, διὰ τᾶτο λέγει, σὲ ἐδόξασα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, ἔσωντας νὰ σπείρω θεογνωσίαν, ἢ νὰ τελειώσω τὸ ἔργον ὁπᾷ μᾷ ἔδωκες. διότι τᾶτο εἶναι τὸ ἔργον τῆς σαρκώσεως τᾷ μονογενῆς, τὸ νὰ ἁγιάσῃ τὴν Φύσιν ἡμῶν, ἢ νὰ καταβάλῃ τὸν κοσμοκράτορα, ὁπᾷ ἐδοξάζετον πρότερον ὡς Θεὸς, καὶ νὰ φυτεύσῃ θεογνωσίαν εἰς τὴν κτίσιν. Πᾶς δὲ ἐτελείωσεν αὐτὸ, ὁπᾷ ἀκόμι μήτε τὸ ἄρχισεν; ὅσον λέγει εἰς τὸ μέρος τὸ ἐδικόνμε, τὸ ἐτελείωσα. ἢ καὶ ἐπειδὴ ἔκαμε τὸ μεγαλήτερον πάντων, καὶ ἐφύτευσεν εἰς ἡμᾶς τὴν ῥίζαν τῶν ἀγαθῶν, ἔσωντας νὰ νικήσῃ

Ματθ. κϛ'.

Ἡσαΐ. α.

Ματθ. ι.

Ἰωάνν. α.

Καθολικὴ α. Ἐπιςολ. ε.

Ἰωάνν. ε.

τὸν διάβολον, καὶ νὰ ἐπῤῥίψῃ τὸ λόγετε εἰς τὸ παμφάγον θηρίον τὸν θάνατον· τὼ δὲ ῥίζαν ταύτῃω, ἔμελλαν ἐξ ἀνάγκης νὰ ἀκολυθήσῃ καὶ οἱ καρποὶ τῆς θεογνωσίας· διὰ τῦτο λέγει, ὅτι ἐτελείωσα τὸ ἔργον, ἔπειρα λέγει, ἐφύτευσα ῥίζαν, ἐξάπαντος θέλει ἀκολυθήσει οἱ καρποὶ. τὸ λοιπὸν δόξασόνμε καὶ ἐσὺ ὦ Πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ, ᾗ εἶχον παρὰ σοὶ, πρὶν νὰ γενῇ ὁ κόσμος. ἀκόμι δὲν ἐδοξάθη ἡ Φύσις τῆς σαρκὸς, ἔτε τὼ ἀφθαρσίαν ἀπέλαυσεν, ἔτε τῇ θρόνε τῇ Βασιλικῇ ἐκοινώνησε, καὶ διὰ τῦτο λοιπὸν λέγει, δόξασόνμε, τετέσι τὼ ἀνθρωπίνῳ Φύσιν, ταύτῃω τὼ ἀτιμαζομένῳ τώρα, ὅπῃ μέλλει νὰ σαυρωθῇ· καὶ ὕψωσον ταύτῃω εἰς τὼ δόξαν ὅπῃ εἶχα παρὰ σοὶ ἐγὼ ὁ λόγος καὶ Υἱὸς σε, πρὶν νὰ γενῇ ὁ κόσμος. διότι σωνεκάθισε τὼ ἀνθρωπίνῳ Φύσιν, εἰς τὸν θρόνον τὸν Βασιλικὸν, καὶ προσκωνῆται τῶρα ὑπὸ πάσης τῆς κτίσεως. Ἐφανέρωσάσε τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις. τώρα ἐρμηνεύει τὶ εἶναι τὸ, ἐγὼ σὲ ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τετέσιν, ἐφανέρωσάσε τὸ
Ἡσαΐ. ιθ. ὄνομα. πῶς ἐφανέρωσε λοιπὸν ὁ Υἱὸς; ὅπῃ καὶ ὁ Ἡσαΐας λέγει, ὁμεῖθε, ἤγεν ὁμνέετε τὸν Θεὸν τὸν ἀληθινόν; ἀλλὰ καθὼς πολλάκις εἴπαμεν, ὅτι ἂν καὶ φανερὸν ἦτον τὸ ὄνομα τῇ Θεῇ, ἀλλὰ μόνον εἰς τὲς ἑβραίες, καὶ ἐδὲ εἰς τέτες ὅλες· ἀμὴ τώρα περὶ τῶν ἐθνῶν λέγει, ὅτι θέλει φανερωθῇ τὸ ὄνομα τῇ Θεῇ εἰς αὐτὲς, ἔσωντας νὰ τὲς δώσῃ ὁ Χριστὸς ἀπὸ τώρα, σπέρματα θεογνωσίας, μὲ τὸ νὰ καταλύσῃ τὸν ἀρχηγὸν τῆς εἰδωλολατρείας διάβολον. καὶ ἄλλο, ἂν καὶ ἐγίνωσκον μερικοὶ τὸν Θεὸν, ἀλλὰ δὲν τὸν ἤξεραν ὡς Πατέρα, ἀλλὰ ὡς δημιεργὸν, καὶ πλάσῃ μόνον· ὁ δὲ Υἱὸς τὸν ἐφανέρωσε Πατέρα, καὶ τὸν ἐκατάσησε γνώριμον, καὶ μὲ λόγια, καὶ μὲ ἔργα. διότι αὐτὸς ὅπῃ ἀπέδειξε τῇ λόγετε Υἱὸν Θεῇ, φανερὸν εἶναι, ὅτι καὶ Πατέρα ἐκεῖνον ἀπέδειχνε.

Κείμ. Οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τῦ κόσμε, σοὶ ἦσαν· καὶ ἐμοὶ αὐτὲς δέδωκας, καὶ τὸν λόγονσε τετηρήκασι. Νῦν ἔγνωκαν, ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι, παρὰ σῦ ἐσιν· ὅτι τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς, ὅτι παρὰ σῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίσευσαν, ὅτι σύμε ἀπέσειλας.

Ἐξήγ. Ταῦτα τὰ δύο βελόμενος νὰ διδάξῃ, ἔναμὲν ὅτι δὲν εἶναι ἀναντίος τῷ Πατρὶ, καὶ ἄλλο ὅτι θέλημα τῇ Πατρὸς εἶναι, τὸ νὰ πισεύσωσιν εἰς τὸν Υἱὸν· διὰ τῦτο λέγει, ὃς δέδωκάς μοι, σοὶ ἦσαν. διότι καὶ τὰ δύο ταῦτα δείχνει τὸ, δέδωκάς μοι, διότι δὲν τὲς ἥρπαξα, ἀλλὰ σὺ ἐδόκησας, ἤγεν ἠθέλησας νὰ πισεύσωσιν εἰς ἐμένα· εἰς τόσον ὅτι δὲν ἔχεις ἀναντίωσιν ὦ Πάτερ εἰς ἐμένα, ἀλλὰ ἀγάπω καὶ ὁμόνοιαν. τὸν δὲ λόγονσε ἐτήρησαν μὲ τὸ νὰ πισεύσωσιν εἰς ἐμένα, καὶ νὰ μὴ ἀκέσωσι τὲς Ἰεδαίες. διότι ἐκεῖνος ὅπῃ πισεύει τὸν Χριστὸν, φυλάσσει τὸν λόγον τῇ Θεῇ, τετέσι, τὼ γραφὼ καὶ τὸν νόμον, διατὶ ἀπὸ τὼ γραφὼ κηρύτλεται ὁ Χριστὸς. Νοεῖται δὲ καὶ ἀλλέως· πάντα ὅσα ἔλεγε τοῖς μαθηταῖς ὁ Κύριος,
Ἰωάνν. ιδ. τῇ Πατρὸς ἦσαν· διότι λέγει, ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτῇ ὲ λαλῶ. εἶπε λοιπὸν μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τῦτο πρὸς αὐτὲς, μένατε σ' ἐμοὶ· καὶ ἰδὲ ὅπῃ ἐφύλαξαν καὶ αὐτὼ τὼ ἐντολὼ καὶ ἔμειναν, καὶ ἔτζη ἐφύλαξαν τὸν λόγον σῦ Πατρὸς. νῦν ἔγνωκαν, ἤγεν ἐγνώρισαν τώρα, ὅτι πάντα ὅσα μῦ ἔδωκες, παρὰ τῇ ἐσι. τινὲς χωρὶς τῦ, ν, ἀναγινώσκεσι, νῦν ἔγνωκα ἐγὼ, ἀλλὰ δὲν ἔχει λόγον τῦτο, διότι μετὰ τῦ, ν, πρέπει νὰ ἀναγινώσκεται, νῦν ἔγνωκαν, ἤγεν τώρα ἐγνώρισαν οἱ μαθηταί με λέγει, ὅτι δὲν ἔχω ξεχωρισὰ τίποτες ἐδικόνμε, ἔτε ξένος ἀπὸ λόγεσε εἶμαι· ἀλλὰ πάντα ὅσα μῦ ἔδωκες, δὲν μῦ τὰ ἔδωκες κατὰ χάριν ὡς κτίσμα, διότι δὲν τὰ ἔχω ἐπίσακτα· ἀλλὰ παρὰ σῦ ἐσὶν, τετέσι Φυσικῶς τὰ ἔχω ὡς πρέπεν, καὶ ἁρμόζεν εἰς Υἱὸν, καὶ ἐξεσιαζὶω τῶν Πατρικῶν. πόθεν δὲ ἐγνώρισαν τῦτο οἱ μαθηταί με; ὅτι τὰ λόγια ὅπῃ μῦ ἔδωκες, τὰ ἔδωκα εἰς αὐτὲς, τετέσιν ἀπὸ τὰ ἐδικά με λόγια, καὶ ἀπὸ ταῖς διδασκαλίαις με, διότι πάντοτε τὲς ἐδίδασκον, ὅτι πάντα ὅσα ἔχω, τῇ Πατρὸς εἰσὶν· καὶ ὄχι τῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ παρὰ σῦ ἐξῆλθον, καὶ ὅτι σὺ μὲ ἀπέσειλας. διὰ γὰρ τῇ Εὐαγγελίε παντὸς, τῦτο ἐβέλετο νὰ κατασκεύάσῃ, ὅτι δὲν εἶναι ἀντίθεος, ἀλλὰ τὸ Πατρικὸν θέλημα κάμνει.

Κείμ. Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ, ὲ περὶ τῇ κόσμε ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσι· καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐσι, καὶ τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς.

Ἐξήγ. Δείχνωντας ὅτι δὲν τὰ λέγει διὰ ἄλλο τίποτες, ταῦτα πάντα πρὸς τὸν Πατέρα, ἀλλὰ μόνον δι' αὐτὲς τὰ λέγει, διὰ νὰ μάθωσιν ὅτι τὲς ἀγαπᾷ, καὶ προνοεῖται αὐτῶν, λέγει· ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ, ἤγεν δι' αὐτὲς σὲ παρακαλῶ, καὶ ὄχι περὶ τῇ κόσμε. διότι δείχνω βέβαια ἐκ τέτε, ὅτι ἀγαπῶ αὐτὲς· διότι δὲν τὲς δίδω μόνον τὰ ἐδικά με, ἀλλὰ παρακαλῶ καὶ ἐσένα νὰ τὲς φυλάττῃς· δὲν παρακαλῶ λοιπὸν περὶ τῶν χυδαίων ἀνθρώπων, καὶ ὅπῃ λογιάζεν μόνον διὰ τὰ πράγματα τῇ κόσμε, ἀλλὰ διὰ ἐκείνες ὅπῃ μοι ἔδωκας, διότι ἐδικοίσε εἶναι. ἀκέωντας δὲ ὅπῃ νὰ λέγῃ συχνάκις, ὅτι δέδωκάς μοι· διὰ

νὰ

νὰ μὴ νομίσῃς ὅτι τώρα ὀγλήγορα τῦ ἐδόθη ἡ ἀρχὴ, καὶ ἡ ἐξουσία αὐτη, καὶ ὅταν τὲς εἶχεν ὁ Πατὴρ, αὐτὸς δὲν τὲς εἶχεν, καὶ πάλιν τώρα ὁπῦ τὲς ἔχει αὐτὸς, δὲν τὲς ἔχει ὁ Πατὴρ· διὰ τῦτο λέγει, καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐσι, καὶ τὰ σὰ ἐμά. διότι δὲν ἔλαβα τώρα τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ ὅταν ἦσαν ἐδικοίσε, ἦσαν καὶ ἐδικοίμε· διότι πάντα τὰ ἐδικάσε, ἐδικάμε εἶναι. καὶ τώρα πάλιν ὁπῦ τὲς ἔχω ἐγὼ, εἶναι καὶ ἐδικοίσε καὶ δὲν τὲς ὑσερήθης, διότι ὅλα τὰ ἐδικάμε, ἐδικάσε εἶναι· καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς, τετέσιν, ἔχωντας τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν ὡς ἀυθέντης, δοξάζομαι εἰς αὐτὲς. καθὰς καὶ ὁ Υἱὸς τῦ Βασιλέως, ἔσωντας νὰ ἔχῃ τὴν ἰσοτιμίαν τῦ Πατρὸς, καὶ τὴν βασιλείαν, δοξάζεται, μὲ τὸ νὰ ἔχῃ τόσα ὅσα ἔχει καὶ ὁ Πατὴρ αὐτῦ. ἂν ἦτον λοιπὸν μικρότερος ὁ Υἱὸς ἀπὸ τὸν Πατέρα, πῶς ἤθελε τολμήσῃ νὰ εἰπῇ, ὅτι τὰ σὰ πάντα ἐμὰ ἐσι; διότι ὁ μὲν δεσπότης, ἔχει πάντα τὰ τῦ δέλε, ὁ δὲ δῶλος δὲν ἔχει πάντα τὰ τῦ δεσπότε. ἀμὴ ἐδῶ ἀντισρέφει, ἢ ὅσα εἶναι τῦ Πατρὸς, εἶναι καὶ τῦ Υἱῦ, ὥσπερ καὶ ὅσα εἶναι τῦ Υἱῦ, εἶναι καὶ τῦ Πατρός. δοξάζεται λοιπὸν ὁ Υἱὸς ἐν τοῖς τῦ Πατρὸς, διότι τοσαύτην ἐξουσίαν ἔχει εἰς τὰ πάντα, ὅσην καὶ ὁ Πατὴρ.

Κείμ. Καὶ ὐκ ἔτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶ, καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. Πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτὲς ἐν τῷ ὀνόματίσε, ὃς δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἕν, καθὼς ἡμεῖς. ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρεν αὐτὲς ἐν τῷ ὀνόματίσε.

Ἐξήγ. Τινὸς ἕνεκεν τό λέγει τῦτο συχνάκις, ὅτι ὐκ ἔτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ, ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ; διότι φαίνονται νὰ εἶναι ἄτοπα ἀνίσως ἤθελε τὰ δεχθῇ κανεὶς ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, χωρὶς νὰ τὰ ἐξετάξῃ. διότι ἀλλὲ τὲς ἔταζεν, ὅτι ἔσομαι μεθ' ὑμῶν, καὶ ὅτι ὄψεθέμε· καὶ τώρα πάλιν, φαίνεται νὰ λέγῃ ἄλλα. καὶ πρὸς τῦτο λέγομεν καθὼς εἶναι καὶ ἡ ἀλήθεια, ὅτι κατὰ τὴν διάνοιαν αὐτῶν λαλεῖ. διότι ἐπειδὴ ἔκαμνε χρεία νὰ λυπῆνται ὡσὰν ὁπῦ ἀφίνοντο μοναχοὶ καὶ ἔρημοι βοηθῦ, τὲς δείχνει ὅτι τὲς παραδίδει εἰς τὸν Πατέρα ἢ τῦτον τὲς ἀφίνει Φύλακα· καὶ διαλέγεται μὲ τὸν Πατέρα, Ὅτι ἐπειδὴ μὲ προσκαλεῖσαι ἐσὺ πρὸς τῦ λόγσε, ἐσὺ φύλαξον τέτες ἐν τῷ ὀνόματί σε· τετέσι, διὰ τῆς σῆς βοηθείας, καὶ δυνάμεως, ὁπῦ μῦ ἔδωκες. ποία δὲ εἶναι ἡ Φύλαξις; ἵνα ὦσιν ἕν, ἤγεν νὰ εἶναι ἕνα· διότι ἐὰν ἔχεν ἀγάπιν σωαλήλες τες, καὶ δὲν σκανδαλίζονται, θέλεν εἶσθαι ἀνίκητοι, καὶ δὲν θέλει τὲς κυριεύσει κανένα κακὸν. καὶ ὄχι μόνον ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε νὰ εἶναι ἕνα, ἀλλὰ καθὼς ἐγὼ καὶ σὺ, τὸ ἕν φρονῦντες, τὸ ἕν θέλοντες. διότι τῦτο εἶναι ἡ Φύλαξις αὐτῶν, ἡ ὁμόνοια. διὰ νὰ τὲς παρηγορήσῃ λοιπὸν, παρακαλεῖ τὸν Πατέρα νὰ τὲς φυλάξῃ. διότι ἂν ἤθελεν εἰπῇ, ὅτι ἐγὼ θέλω σᾶς Φυλάξει, δὲν ἤθελαν τὸν πισεύσει τόσον· ἀμὴ τώρα, μὲ τὸ νὰ παρακαλῇ τὸν Πατέρα διὰ λόγετες, τὲς φέρνει εἰς ἐλπίδας χρησὰς. τὸ δὲ ἐγὼ ἐτήρεν αὐτὲς ἐν τῷ ὀνόματίσε, δὲν τὸ λέγει, ὡς μὴ δυνάμενος αὐτὸς ἀλλέως νὰ τὲς φυλάξῃ πάρεξ μόνον μὲ τὸ ὄνομα τῦ Πατρὸς, ἀλλὰ καθὼς πολλάκις εἴπαμεν, διὰ τὴν ἀθένειαν τῶν ἀκροατῶν, μὲ τὸ νὰ εἶναι ἀθενεῖς ἐκεῖνοι ὁπῦ τὸν ἤκεσον, ἢ μὲ τὸ νὰ μὴ λογιάζεν ἀκόμι μηδὲν μέγα περὶ αὐτῦ, διὰ τῦτο λέγει, ὅτι μὲ τὴν ἐδικλώσε βοήθειαν τὲς ἐφύλαγα. καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ τὲς δώσῃ καὶ καλαῖς ἐλπίδες, ὅτι καθὰς καὶ ὅταν ἤμεν ἐγὼ μαζήσας, μὲ τὸ ὄνομα, καὶ τὴν βοήθειαν τῦ Πατρός μὲ ἐφυλάττεθον, ἔτζι καὶ τώρα πισεύετε, ὅτι ἀπ' αὐτὸν φυλάγεθε· διότι σωηθισμένος εἶναι νὰ σᾶς φυλάξῃ.

Κείμ. Οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ ἐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰμὴ ὁ Υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς.

Ἐξήγ. Πολλὴ φαίνεται ἡ ταπείνωσις τῶν λόγων τέτων, ἐὰν δὲν τὰ δεχθῇ κανεὶς ἀξίως, καὶ καθὼς πρέπει. διότι ςοχάσε τί φαίνεται ἐδῶ· Οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα. διότι φαίνεται πῶς νὰ παραγγέλῃ τῷ Πατρὶ, διὰ νὰ φυλάξῃ καὶ ὁ Πατὴρ αὐτὲς. ὡσὰν νὰ ἤθελεν ἀφίνῃ τινὰς χρήματα εἰς κανένα διὰ φύλαξιν, καὶ νὰ ἤθελε τῦ παραγγέλνῃ λέγωντάς τε· βλέπε, ὅτι ἐγὼ ἐδὲν ἀπώλεσα, ἤγεν δὲν ἔχασα, καὶ προσέχε καὶ ἐσὺ νὰ μὴ χάσῃς κανένα. ἀλλὰ ταῦτα πάντα τὰ λέγει διὰ παρηγορίαν τῶν μαθητῶν· ὡσὰν νὰ ἔλεγε, ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ διὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῶν μαθητῶν, καὶ παρηγορίαν, καὶ χαρὰν, διὰ νὰ ξεγνοιαθῦν, καὶ νὰ ἀναπαυθῦν, ὡσὰν ὁπῦ τὲς παραλαμβάνεις σώες, καὶ τὲς φυλάττεις, ὡσὰν καὶ ἐγὼ τὲς ἐφύλαξα, καὶ δὲν ἐχάθη κανεὶς. πῶς λέγεις λοιπὸν ὦ Κύριε ὅτι ἐδένα ἀπώλεσα; ὁπῦ ἀπωλέσθη ὁ Ἰάδας, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ὁπῦ ἐπῆγαν εἰς τὰ ὀπίσω; ὅσον εἰς τὸ ἐδικόμε μέρος λέγει, δὲν ἀπώλεσα κανένα· διότι ὅσον εἰς τῦ λόγεμε, ἐδὲν ἄφησα, ἀπὸ ὅσα ἔκαμναν χρεία εἰς φύλαξίν τες, ὁπῦ νὰ μὴν τὸ κάμω, τετέσι παντοιοτρόπως ἐσπέδαξα νὰ τὲς φυλάξω. εἰδὲ ἐκεῖνοι ἀπατοί τες ἀποπηδῶσι, δὲν πταίω

ἐγὼ εἰς τοῦτο τίποτες. τὸ δὲ ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· τετέσι, πᾶσα ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα, ἢ προφητεύουσα περὶ τοῦ ἰοῦ τῆς ἀπωλείας. διότι εἰς ψαλμὸς πολλὸς, ἐλαλήθη δι' αὐτὸν, ἢ εἰς τὰς ἄλλας βίβλες τῶν Προφητῶν. περὶ δὲ τοῦ ἵνα, εἴπαμεν πολλάκις, ὅτι τὰ ὅσα μέλλει νὰ σωέβῃ, σωήθειαν ἔχει ἡ γραφὴ νὰ τὰ λέγῃ αἰτιολογικῶς.

Κείμ. Ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγονσα, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτὲς, ὅτι ὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμα, καθὼς ἐγὼ ὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμα. ὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτὲς ἐκ τοῦ κόσμα, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτὲς ἐκ τοῦ πονηροῦ. ἐκ τοῦ κόσμα ὐκ εἰσὶ, καθὼς ἐγὼ ὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμα.

Εξήγ. Παρακαλῶν τὸν Πατέρα εἰς βοήθειαν τῶν Ἀποστόλων, λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν εἶναι ἄξιοι νὰ τύχεν παρὰ τοῦ Πατρὸς πολλῆς ἐπιμελείας. διότι διὰ τὸν λόγονσα λέγει, ὁποῦ τὲς ἔδωκα, ἐμισήθηκαν· ὥστε ὁποῦ ἄξιοι ἤθελαν εἶθαι τῆς παρὰ σοῦ βοηθείας, αὐτοὶ ὁποῦ διὰ ἐσένα ἐμισήθησαν ἀπ' ἐκείνες ὁποῦ φρονοῦν τὰ τοῦ κόσμα, ἤγεν ὁποῦ εἶναι ὁ νοῦς τες ὅλως διόλα εἰς τὰ κοσμικὰ, καὶ γήϊνα πράγματα. διότι ἀπὸ τὲς χυδαίες, ἤγεν ἀπὸ τὲς χοντρὲς, καὶ ἀσεβεῖς, καὶ ἀπίσες, μισοῦνται ἔτοι· διότι δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμα, τετέσι, δὲν ἔχεν γνώμιν ὁποῦ νὰ εἶναι προσηλωμενὴ εἰς τὸν κόσμον, καὶ νὰ ἀπεδάζεν ὅλως διόλα διὰ τὰ πράγματα τοῦ κόσμα. πῶς λοιπὸν ἀλλοῦ λέγει, ὅτι ἔς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμα, σοὶ ἦσαν; ἐκεῖ μὲν λέγει περὶ τῆς φύσεως, ὅτι ἄνθρωποι εἰσὶ, καὶ μέρος τοῦ κόσμα· ἐδῶ δὲ λέγει τὴν γνώμιν, καὶ τὴν προαίρεσιν, καὶ τοῦτο δηλοῖ λέγων, ὅτι ὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμα. τὸ δὲ καθὼς ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμα ὐκ εἰμὶ, ἂς μὴν σᾶς συγχύζῃ τίποτες· διότι δὲν ἦσαν ἔτζι ἅγιοι καὶ ἀμέτοχοι ἀπὸ τὰ πάθη τοῦ κόσμα οἱ Ἀπόστολοι, ὡσὰν τὸν Κύριον· διότι αὐτὲς μὲν ἁμαρτίαν ὐκ ἐποίησεν, ἐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· οἱ δὲ ἀπόστολοι, δὲν ἐξέβησαν ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην ἀδενείαν. τὸ λοιπὸν ἔσωντας νὰ ὐκόσῃς τὸ, καθὼς ἐγὼ ὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμα· μὴν τὸ νοήσῃς ἀκριβῆ ἀπαραλλαξίαν τῶν Ἀποστόλων πρὸς τὸν Κύριον, ἀλλ' ὅταν ἐπὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ λέγεται τὸ, καθὼς, τότε μόνον τὴν ἰσότητα νόει. τὸ δὲ ὐκ ἐρωτῶ, ἵνα ἄρῃς αὐτὲς ἐκ τοῦ κόσμα, ἤγεν δὲν παρακαλῶ διὰ νὰ τὲς σηκώσῃς ἀπὸ τὸν κόσμον, τὸ εἶπε θέλωντας νὰ δείξῃ τὴν ἀγάπην ὁποῦ εἶχεν εἰς αὐτὲς, καὶ ὅτι πολλὴν πρόνοιαν ἔχει δι' αὐτὲς, μὲ τὸ νὰ κάμνῃ μετὰ ἀκριβείας τὴν περὶ αὐτῶν παράκλεσιν. διότι δὲν διδάσκει τὸν Πατέρα διὰ ποίαν ἀφορμὴν τὸν παρακαλεῖ, διότι τοῦτο εἶναι ἄτοπον, ἀλλὰ διατ' ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπα, διὰ νὰ δείξῃ πρὸς τὲς μαθητὰς ὅτι πολλὰ τὲς ἀγαπᾶ, καὶ μεγάλην ἔννοιαν ἔχει δι' αὐτὲς, διὰ τοῦτο λέγει ταῦτα πρὸς τὸν Πατέρα, δὲν σὲ παρακαλῶ, διὰ νὰ τὲς βγάλῃς ἀπὸ τὸν κόσμον, ἀλλὰ διὰ νὰ τὲς φυλάττῃς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, ἕως ὁποῦ εἶναι εἰς τὸν κόσμον. πάλιν λοιπὸν μεταγυρίζει τὸν λόγον ἢ λέγει, ἐκ τοῦ κόσμα ὐκ εἰσὶ. πολλὴν βοήθειαν λέγει, χρειάζονται, διότι δὲν ἔχεν τίποτες κοινὸν εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ τῶν οὐρανῶν ἔγιναν πολῖται· εἰς τόσον ὅτι ἐπειδὴ μέλλει νὰ τὲς ἔχῃ ὁ κόσμος ὡς ξένες αὐτοῦ, ἐσὺ λοιπὸν ὁ Οὐράνιος, βοήθησον αὐτὲς ὡς οὐρανοπολίτας. λέγει δὲ τὰ τοιαῦτα συχνάκις εἰς ἐπήκοον τῶν μαθητῶν, ἵνα ἀκόντες ταῦτα, μισήσωσι τὸν κόσμον, καὶ νὰ μὴν καταχωύσῃ καὶ ἐντροπιάσῃ τὰ τοσαῦτα ἐγκώμια αὐτῶν. τὸ δὲ τήρησον αὐτὲς ἐκ τοῦ πονηροῦ, δὲν τὸ λέγει μόνον πῶς νὰ τὲς γλυτώσῃ ἀπὸ τὲς κινδύνες, ἀλλὰ διὰ νὰ τὲς φυλάξῃ καὶ εἰς τὴν πίσιν τερεὲς, καὶ ἀπαρασαλεύτες· διὰ τοῦτο, καὶ ἐπιφέρει λέγων ἔτως.

Κείμ. Ἁγίασον αὐτὲς ἐν τῇ ἀληθείασα. ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθεια ἐστί· καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτὲς εἰς τὸν κόσμον, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτὸν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ὦσιν ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ.

Εξήγ. Ἁγίες ποίησον αὐτὲς λέγει, διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίε πνεύματος, καὶ φύλαξον αὐτὲς εἰς τὴν ὀρθότητα τοῦ λόγα, καὶ τῶν δογμάτων, ἤγεν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίσιν, καὶ παίδευσον ἢ δίδαξον αὐτὲς τὴν ἀληθειάνσα· διότι τοῦτο εἶναι ἡ ἁγιωσύνη, ἡ φύλαξις τῶν ὀρθῶν δογμάτων. ὅτι δὲ περὶ ὀρθῶν δογμάτων λέγει, φανερὸν εἶναι, διότι τὸ ἑρμηνεύει λέγωντας, ὅτι ὁ λόγος ὁ σὸς, ἀλήθεια ἐστὶν, δὲν εἶναι εἰς αὐτὸν κανένα ψεῦδος· ὥστε ὁποῦ ἂν τὲς κάμῃς ἢ τότες νὰ φυλάξεν τὸν λόγονσα, ἢ νὰ φυλαχθῶν ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, θέλεν ἁγιαθῇ ἐν τῇ ἀληθείᾳσα. δηλοῖ δὲ καὶ κάποιον ἄλλο τι τὸ, ἁγίασον αὐτὲς ἐν τῇ ἀληθείασα· τετέσι, ξεχώρισον αὐτὲς εἰς τὸν λόγονσα καὶ εἰς τὸ κήρυγμα, καὶ ποίησον αὐτὲς θυσίαν μὲ ταύτην τὴν ἀλήθειαν, ταύτην ἂς ὑπηρετήσεν, εἰς αὐτὴν ἂς ἀφιερώσεν ὅλητες τὴν ζωήν. καὶ ἀπέκει ἐπιφέρει, καὶ λέγει, καθὼς μὲ ἀπέστειλες ἐμένα εἰς τὸν κόσμον, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω τοῦ λόγα μα, τετέσι προσφέρω τοῦ λόγα μα θυσίαν, ἔτζι ἁγίασον καὶ αὐτὲς, ἤγεν ξεχώρισον εἰς θυσίαν τοῦ κηρύγματος καὶ σύσησέτες νὰ γένεν μάρτυρες τῆς ἀληθείας, καθὼς καὶ ἐμένα ἔστειλας μάρτυρα τῆς ἀληθείας, καὶ σφάγιον. διότι ἅγια λέγονται πάντα ὅσα εἶναι ἀ-

Ησαϊ. νγ'.

φιε-

φιερωμένα εἰς τὸν Θεὸν. διὰ νὰ ἦναι λοιπὸν καὶ αὐτοὶ ἡγιασμένοι, ὥσπερ καὶ ἐγὼ, καὶ ἀφιερωμένοι εἰς ἐσένα τὸν Θεὸν, ὄχι ὡσὰν τᾶις θυσίαις ὁπᾶ ἐθυσιάζοντο κατὰ τὸν νόμον εἰς τύπον, ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ. διότι αἱ παλαιαὶ μὲν θυσίαι, τυπικαὶ ἦσαν, καὶ ὅλα τὰ ἅγια εἰς τύπον ἦσαν ἀφιερωμένα τῷ Θεῷ, καὶ ἐδηλᾶσαν κάποιον ἄλλο τίποτε πνευματικὸν, ὡσὰν ὁ ἀμνὸς, ἦγεν τὸ πρόβατον, αἱ περιστεραὶ, αἱ τρυγόνες, καὶ τὰ ἄλλα ὅλα· αἱ δὲ ψυχαὶ, ὁπᾶ προσφέρονται εἰς τὸν Θεὸν, ἦναι ἡγιασμέναι ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἀφωρισμέναι, ἦγεν ξεχωρισμέναι, καὶ ἀφιερωμέναι εἰς τὸν Θεὸν· καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Παῦλος, Παρασήσατε τὰ μέλη ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν. ἁγίασον λοιπὸν, καὶ ἀφιέρωσον τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, καὶ ποίησον αὐτὰς θυσίας ἀληθινὰς, καὶ ἀναθήματα, ἦγεν ἀφιερώματα ἀληθινὰ· καὶ δυνάμωσέ τες διὰ νὰ θυσιασθῆν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. Πρ. Ῥώμ. ια'.

Κείμ. Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμὲ, ἵνα πάντες ἕν ὦσι, καθὼς σὺ Πάτερ ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν σοὶ, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν, ἕν ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας.

Ἐξήγ. Εἶπεν, ὅτι ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω τοῦ λόγου μου. διὰ νὰ μὴ νομίσῃ λοιπόν τινας, ὅτι διὰ μόνον τῶν ἀποστόλων ἀπέθανε, λέγει· ὄ περὶ τούτων ἐρωτῶ, ἦγεν δὲν παρακαλῶ μόνον διὰ τούτους, ἀμὴ καὶ διὰ ὅλους ἐκείνους ὁπᾶ μέλλουν νὰ πιστεύσουν διὰ μέσου τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ. ἐδῶ δὲ ἐπαρηγόρησε πάλιν τὰς ψυχὰς τῶν ἀποστόλων, ὡσὰν ὁπᾶ μέλλουσι νὰ ἔχουν πολλὰς μαθητάς. διότι ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι ὄ περὶ τούτων μόνον παρακαλῶ, διά νὰ μὴ σκανδαλισθῆν οἱ ἀπόστολοι, ὡσὰν ὁπᾶ δὲν τοὺς ἔδιδε τίποτες ἐξαίρετον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, τοὺς παρηγορεῖ, μὲ τὸ νὰ τοὺς φανερώσῃ ὅτι πῶς θέλει εἶσθαι εἰς πολλὰς αἰτίαι, καὶ ἀφορμὴ πίστεως καὶ σωτηρίας. καὶ ἐπειδὴ ἀρκετῶς τοὺς ἐπαρέδωκεν εἰς τὸν Πατέρα, ὡσὰν νὰ τοὺς ἁγιάσῃ διὰ τῆς πίστεως, καὶ νὰ τοὺς κάμῃ θυσίαν τελείαν καὶ ἁγίαν διὰ τῆς ἀληθείας, λέγει λοιπὸν πάλιν περὶ ὁμονοίας, καὶ ἀπὸ τὸ κεφάλαιον ὁπᾶ ἄρχισεν, ἦγεν τῆς ἀγάπης ἐκεῖ πάλιν τελειώνει τὸν λόγον, καὶ λέγει· ἵνα πάντες ἕν ὦσιν, τουτέστι, διὰ νὰ ἔχουν εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν εἰς τὸ μέσον τους, καὶ ἐν ἡμῖν, τουτέστι, καὶ ἀπὸ τὴν πίστιν τὴν πρὸς ἡμᾶς νὰ εἶναι ἀχώριστοι καὶ ἀπαρασάλευτοι. διότι δὲν σκανδαλίζει ἄλλο τίποτες τόσον τοὺς μαθητὰς, ὡσὰν τὰ σκάνδαλα καὶ ὁ χωρισμὸς ὁπᾶ νὰ ξεχωρίζουν καὶ νὰ μὴν ἔχουν ὁμόνοιαν οἱ διδάσκαλοι· διότι πῶς ἤθελαν τοὺς πιστεύσει τινὲς τοὺς τοιούτους διδασκάλους, ὅταν δὲν συμφωνοῦν νὰ ἔχουν εἰρήνην, καὶ ὁμόνοιαν εἰς τὸ μέσον τους; διὰ τοῦτο λέγει, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἕν ὦσιν, ἐν τῇ εἰς ἡμᾶς πίστει, καθὼς σὺ Πάτερ ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν σοὶ. πάλιν τὸ, καθὼς, ἐδῶ δὲν ἦναι ἀκριβῆ ἰσότης. διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἑνωθοῦμεν ἡμεῖς τοσοῦτον ἕνας μὲ τὸν ἄλλον, ὡς ὁ Πατὴρ μὲ τὸν Υἱόν· καθὼς καὶ ὅταν λέγῃ, γίνεσθε οἰκτίρμονες, ὡς ὁ Πατὴρ ὑμῶν. Ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. διότι καὶ ἀπὸ τῆς ὁμονοίας τῶν μαθητῶν, ἐγὼ ὁ διδάσκαλος θέλω φανῇ, ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθον· ἐὰν δὲ μάχωνται καὶ φιλονεικοῦν, δὲν θέλουν εἰπῇ οἱ ἄνθρωποι, ὅτι τοῦ εἰρηνικοῦ εἰσὶ μαθηταὶ· καὶ ὅταν φανῇ ὅτι δὲν εἶμαι εἰρηνικὸς, δὲν θέλουν με ὁμολογήσει ὅτι ἀπεστάλθηκα ἀπὸ ἐσένα. Βλέπεις πῶς ἕως τέλους τοῦτο κατασκοπάζει, τὸ πρὸς τὸν Πατέρα ὁμονοητικόν; Λεκ. ε'.

Κείμ. Κἀγὼ τὴν δόξαν, ἣν δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἕν, καθὼς ἡμεῖς ἕν ἐσμεν. ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σοὶ σὺ ἐμοὶ, ἵνα ὦσι τετελειωμένοι εἰς ἕν, καὶ ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος, ὅτι σύ με ἀπέστειλας.

Ἐξήγ. Ποίαν δόξαν λέγει πῶς τοὺς ἔδωκε; τὴν διὰ τῶν θαυμάτων, τὴν διὰ τῶν δογμάτων, καὶ τῶν διδασκαλιῶν· καὶ ἄλλην δὲ δόξαν, τὴν τῆς ὁμονοίας, ἵνα ὦσιν ἕν, ἦγεν διὰ νὰ ἦναι τὸ ἕνατες, διότι αὕτη ἡ δόξα εἶναι μεγαλήτερη ἀπὸ τὰ θαύματα. διότι καθὼς καὶ τὸν Θεὸν θαυμάζομεν, ὅτι δὲν εἶναι καμία σάσις, ἦγεν φιλονεικία, ἐδὲ μάχη εἰς ἐκείνην τὴν φύσιν, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη δόξα· ἔτζι καὶ τοῦτοι λέγει, ἀπ' ἐδῶ, τουτέστιν, ἀπὸ τῆς ὁμονοίας, ἂς γένουν λαμπροὶ καὶ ἔνδοξοι. ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοὶ. ἐδῶ δείχνει, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἐχώρησαν, ἦγεν ἐδέχθηκαν εἰς τοῦ λόγους τὸν Πατέρα· διότι λέγει, ἐγὼ εἶμαι εἰς αὐτοὺς, καὶ πάλιν ἔχω καὶ ἐσένα εἰς τοῦ λόγους μου, εἰς τόσον ὅτι καὶ ἐσὺ ἔσαι εἰς αὐτούς. καὶ ἀλλοῦ πάλιν λέγει, ὅτι ὁ Πατὴρ καὶ αὐτὸς, θέλων ἔλθη, καὶ θέλων κάμῃ μονὴν, ἦγεν κατοικίαν· διὰ νὰ φράξῃ τὸ στόμα τοῦ Σαβελλίου, ἢ διὰ νὰ φανερώσῃ τὰς δύο ὑποστάσεις, ἦγεν τὰ δύο πρόσωπα. ἐδῶ δὲ διὰ νὰ ἀποστομώσῃ τὴν μανίαν τοῦ Ἀρείου, λέγει, ὅτι δι' αὐτοῦ ἔρχεται ὁ Πατὴρ εἰς τοὺς μαθητάς. ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος, ἦγεν διὰ νὰ ἐγνωρίζῃ ὁ κόσμος ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλας. τοῦτο δὲ τὸ λέγει πυκνὰ, δείχνοντας πῶς ἡ εἰρήνη δύναται νὰ σύρῃ τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν πίστιν, περισσότερον ἀπὸ τὰ θαύματα ὅλα. διότι καθὼς ἡ φιλονεικία, ὅλα τὰ διαλύει καὶ ξεχωρίζει, ἔτζι καὶ ἡ ὁμόνοια. τὰ ἑνώνει.

Κείμ. Καὶ ἠγάπησας αὐτὲς, καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας. Πάτερ ἅς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπε εἰμὶ ἐγὼ, κἀκεῖνοι ὦσι μετ' ἐμᾶ· ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν, ἣν δέδωκάς μοι· ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμε.

Ἐξήγ. Πάλιν ἐδὼ τὸ, καθὼς, νόησον πῶς δηλοῖ, πῶς τὲς ἠγάπησεν ὅσον ἦναι δυνατὸν νὰ ἀγαπηθῇ ἄνθρωπος. ἔσωντας νὰ εἰπῇ τὸ λοιπὸν ὅτι θέλει εἶθαι σὺ ἀσφαλείας, ὅτι θέλει εἶθαι ἅγιοι, ὅτι πολλοὶ θέλει πισδύσει δι' αὐτὲς, ἢ ὅτι μεγάλην δόξαν θέλει ἀπολαύσει, τώρα λέγει πλέον καὶ περὶ τῶν βραβείων καὶ Στεφάνων ὁπᾶ θέλει ἀπολαύσει ἐκεῖ μετὰ τὸν θάνατόν τες· διότι θέλω λέγει, ἐκεῖ ὁπᾶ εἶμαι ἐγὼ, νὰ ἦναι καὶ ἐκεῖνοι. καὶ διὰ νὰ μὴ νομίσῃς ἀκέωντας τᾶτο, ὅτι τῆς αὐτῆς δόξης μέλλει νὰ ἀξιωθῇ καὶ αὐτοὶ, διὰ τᾶτο λέγει, διὰ νὰ βλέπει τὴν δόξαν με. διότι δὲν εἶπε, διὰ νὰ ἀπολαύσει τὴν δόξαν με, ἀλλὰ διὰ νὰ βλέπει τὴν δόξαν με. διότι ἡ μεγάλη ἀνάπαυσις τᾶ ἀνθρώπε ἦναι, τὸ νὰ βλέπῃ τὸν Υἱὸν τᾶ Θεᾶ. διότι τᾶτο ἦναι ἡ δόξα πάντων τῶν ἀξίων. τὸ ὁποῖον τὸ λέγει, καὶ ὁ Παῦλος· ἡμεῖς δὲ ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίε κατοπτριζόμενοι, ἤγεν ἡμεῖς μὲ ξεσκεπασμένον πρόσωπον βλέπομεν ὡσὰν εἰς καθρέπτιν τὴν δόξαν τᾶ Κυρίε. δείχνει δὲ ἀπ' ἐδὼ, ὅτι ὄχι ἔτζι καθὼς φαίνεται τώρα εἰς αὐτὲς, εἰς ταπεινὸν καὶ ὄυτελῆ χῆμα, θέλει φανῇ τότε, ἀλλὰ εἰς τὴν δόξαν ὁπᾶ εἶχεν πρὶν νὰ γένῃ ὁ κόσμος. εἶχα δὲ λέγει ταύτην τὴν δόξαν, ὅτι ἠγάπησάς με· διότι διαμέσε κεῖται, τὸ ἠγάπησάς με. καθὼς λοιπὸν καὶ παραπάνω εἶπε, δόξασόν με μὲ τὴν δόξαν ὁπᾶ εἶχα πρὶν νὰ γένῃ ὁ κόσμος, ἔτζι καὶ τώρα λέγει, ὅτι πρὸ καταβολῆς κίσμε τᾶ ἐδόθη ἡ δόξα τῆς θεότητος. διότι ὄντως καὶ κατὰ ἀλήθειαν τᾶ ἔδωκεν ὁ Πατὴρ τὴν θεότητα, ὡς Πατὴρ πρὸς γὸν Φυσικῶς. διότι ἐπειδὴ τὸν ἐγέννησε, κάμνει χρεία ὅτι νὰ εἶναι καὶ τῆς δόξης αἴτιος καὶ παροχὸς, ἤγεν δότης, ὁ ὁποῖος καὶ τῆς ἐσίας, τετέστι τῆς Φύσεως αἴτιος λέγεται. β. πρ. Κορ. γ.

Κείμ. Πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σὲ ἐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνων· καὶ ἔτοι ἔγνωσαν, ὅτι σὺ με ἀπέστειλας. καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομάσε, καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με, ἐν αὐτοῖς ᾖ, κἀγὼ ἐν αὐτοῖς.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ περὶ τῶν πισδύντων τοιαῦτα ἠυξατο, καὶ τοσαῦτα ἀγαθὰ τὲς ἐπροξένησε, λέγει λοιπὸν καὶ κάποιον εὐσπλαγχνον τὶ, καὶ ἄξιον τῆς φιλανθρωπίας αὐτᾶ. διότι λέγει, Πάτερ δίκαιε, ἐγὼ μὲν ἐβέλομεν νὰ ἀπολαύσεν καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα δύχήθλω διὰ τὲς πισὲς, ἀλλὰ δὲν σὲ ἐγνώρισαν, διὰ τᾶτο καὶ θέλει ξεπέσει τῆς δόξης καὶ τῶν Στεφάνων. ἐγὼ δέσε ἔγνων. δηλοῖ δὲ ἐνταῦθα, καὶ διὰ τὲς Ἰσδαίες, οἱ ὁποῖοι ἔλεγον, πῶς γινώσκει τὸν Θεὸν, καὶ τὲς ἀποδείχνει πῶς δὲν τὸν γινώσκει τὸν Πατέρα. διότι κόσμον τὲς Ἰσδαίες λέγει πολλάκις. καὶ οἱ μὲν Ἰσδαῖοι λέγεσιν, ὅτι δὲν μὲ ἀπέστειλες ἐσύ· ἐγὼ δὲ τέτοις τοῖς μαθηταῖς με, καὶ ἐγνώρισα τὸ ὄνομάσε, καὶ θέλω τὸ ἐγνωρίσει. πῶς δὲ θέλω τὲς τὸ ἐγνωρίσει; ἔσωντας νὰ πέμψω εἰς αὐτὲς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ὁποῖον θέλει τὲς ὁδηγήσει εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. καὶ ἐὰν μάθωσι ποῖος εἶσαι ἐσύ, τότε ἡ ἀγάπη ὁπᾶ μὲ ἠγάπησας, θέλει εἶναι εἰς αὐτὲς. καὶ ἐγὼ θέλω εἶθαι μετ' αὐτὲς· διότι θέλει ἐγνωρίσει, καὶ νὰ καταλάβεν, ὅτι δὲν εἶμαι ξεχωρισμένος ἐγὼ ἀπὸ λόγεσε, ἀλλὰ πολλὰ ἠγαπημένος, καὶ γνήσιος Υἱός σε, καὶ ὄχι ξένος. ἐγνωρίσαντες δὲ τᾶτο, θέλει φυλάξει καὶ τὴν πίσιν τὴν εἰς ἐμὲ, καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ ἔτζι πλέον ἐγὼ θέλω μένει καὶ νὰ δύρίσκωμαι εἰς αὐτὲς, ἔσωντας νὰ εἶναι τοιῶτοι οἱ ὁποῖοι καὶ ἐσένα ἐγνώριζεν, καὶ ἐμένα ὡς Θεὸν τιμῶσι, καὶ τὴν πρὸς ἐμὲ πίσιν θέλει τὴν φυλάξει ἀπαρασάλευτον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ὈΓΔΟΟΝ.

Κείμενον.

Ματθ. κς'. Μαρκ. ιδ'. Λεκ. κβ'. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησᾶς, ἐξῆλθε σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτᾶ πέραν τᾶ χειμάῤῥε τῶν κέδρων, ὅπε ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτᾶ. ᾔδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδὲς αὐτὸν, τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη ὁ Ἰησᾶς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτᾶ.

Ἐξήγ. Δὲν εἶπε, ταῦτα δξάμενος ὁ Ἰησᾶς, ἀλλὰ ταῦτα εἰπὼν· διότι δὲν ἦτον δχὴ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ ὁμιλία ὁπᾶ ἐγίνετον εἰς παρηγορίαν τῶν μαθητῶν. εἰς τὸ μέσον δὲ τῶν νυκτῶν ὁδοιπόρει καὶ ἐπέρνα τὸν ποταμὸν, καὶ ἐβιάζετον νὰ φθάσῃ εἰς τὸν τόπον, ὁπᾶ ἦτον γνώριμος τῷ προδότῃ, νὰ παραδοθῇ εἰς τὰς χεῖρας τῶν φονδτῶν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι θελληματικῶς ἔρχεται πρὸς τὸ πάθος, καὶ ἀποκόπτει, ἤγεν δύγάνει τὲς Ἰσδαίες ἀπὸ τὸν κόπον ὁπᾶ ἤθελαν νὰ κάμεν ζητῶντες τον. διότι διὰ νὰ μὴ σιωτρίβωνται καὶ κοπιάζεν περιερχό-

ερχόμενοι ἐδὼ καὶ ἐκεῖ νὰ τὸν ζητοῦν, πηγαίνει αὐτὸς ἀπατός του εἰς αὐτοὺς, καὶ βάνει τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὰ χέριάτους, διότι ὡσὰν εἰς καμίαν φυλακὴν εὑρίσκετον μέσα εἰς τὸν κῆπον. διὰ νὰ μὴ νομίσης δὲ, ὅτι ὡς κρυπτόμενος ἀνεχώρησεν εἰς τὸν κῆπον, διὰ τοῦτο ἐπιφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς, καὶ λέγει, ὅτι ᾔδει, ἤγουν ἤξευρε καὶ ὁ Ἰούδας τὸν τόπον· εἰς τόσον ὅτι μάλιστα θέλωντας, νὰ φανερώσῃ τοῦ λόγου τοῦ, ἐπῆγεν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, καὶ ὄχι διὰ νὰ κρυφθῇ. ἤξευρε δὲ ὁ Ἰούδας τὸν τόπον, διότι πολλάκις συνήχθη, ἤγουν ἐπῆγεν ἐκεῖ ὁ Ἰησοῦς διότι τοὺς ἐρήμους τόπους, καὶ τὰ ἐργαστήρια τῆς ἡσυχίας, ἐκινηγοῦσεν ὁ Κύριος, καὶ μάλιστα ὅταν ἤθελε νὰ παραδώσῃ τίποτες μυστικώτερον. πόθεν ἐγίνωσκε λοιπὸν ὁ Ἰούδας ὅτι εἶναι εἰς τὸν κῆπον ὁ Ἰησοῦς εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν; καὶ πῶς δὲν ἐνόμισεν ὅτι θέλει τὸν εὕρει μάλιστα εἰς σπῆτι ὁποῦ νὰ κοιμᾶται; ἤξευρε τὸν Κύριον, ὅτι τὸ περισσότερον ἔξω ἔμενε ταῖς νύκταις καὶ ἀγρυπνοῦσε, καὶ διὰ τοῦτο ἐξῆλθε καὶ τότε ἔξω. καὶ ἄλλο δὲ, καὶ ἐν ἑορτῆς καιρῷ μάλιστα, ἤξευρε τὸν Κύριον πῶς εἶχε συνήθειαν νὰ διδάσκῃ τοὺς μαθητὰς τίποτες ὑψηλότερον. ἐδίδασκε δὲ τοὺς μαθητὰς καθὼς εἴπαμεν, τὰ μυστικὰ εἰς τοὺς τοιούτους τόπους· καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν ἑορτὴ ἦτον τότε, ἀπὸ τοῦτο ἐστοχάσθη ὁ Ἰούδας, ὅτι ἐκεῖ θέλει νὰ εἶναι ὁ Κύριος, ὁποῦ φιλοσοφεῖ καὶ διδάσκει τοὺς μαθητὰς τὰ τῆς ἑορτῆς, κατὰ τὴν συνήθειαν.

Κείμ. Ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν, καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ λαμπάδων, καὶ φανῶν, καὶ ὅπλων. Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐπερχόμενα ἐπ' αὐτὸν ἐξελθὼν εἶπεν αὐτοῖς· τίνα ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· Ἰησοῦν τὸν ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι, εἱστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν μετ' αὐτῶν. ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἔπεσον χαμαί.

Εξήγ. Τὴν μὲν σπεῖραν πείθουσι νὰ τοὺς συνεργήσῃ καὶ νὰ τοὺς βοηθήσῃ, διὰ χρημάτων, τουτέστι μὲ ἄσπρα· διότι τοιοῦτον εἶναι τὸ στρατιωτικὸν τάγμα, μὲ χρήματα ἀγοράζεται. πολλοὶ δὲ προσέρχονται, φοβούμενοι ἀπ' ἐκείνους ὁποῦ ἀκολουθοῦσαν τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκρέμονταν ἐξ αὐτοῦ, διὰ τὸν λόγον τῆς διδασκαλίας, καὶ διὰ τὰ θαύματα. λαμπάδας δὲ καὶ φανοὺς φέρνουν, διὰ νὰ μὴν τοὺς φύγῃ εἰς τὸ σκότος, καὶ τὸν χάσουν. ὁ δὲ Ἰησοῦς, τοσοῦτον δὲν τὸ εἶχεν εἰς τὸν νοῦντου διὰ νὰ φύγῃ, εἰς τόσον ὅτι καὶ εὐγῆκεν ἀπατός του πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐπαρέδιδε τοῦ λόγου τοῦ· καὶ ἐρωτᾷ μὲν αὐτοὺς, ὄχι ὡς χρειαζόμενος μαθεῖν, διότι ᾔδει, ἤγουν ἤξευρε λέγει πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν, εἰς τόσον ὅτι ἐπειδὴ ἤξευρεν ὅτι δι' αὐτὸν ἔρχονται, δὲν τοὺς ἐρωτᾷ ὡς χρειαζόμενος μαθεῖν, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς δείξῃ, ὅτι καὶ παρὼν καὶ φαινόμενος, δὲν τὸν ἔβλεπαν, οὐδὲ ἐγνωρίζετον εἰς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ἐρωτᾷ ὡς ξένος, καὶ οὐδὲ ἀπὸ τῆς φωνῆς γνωρίζεται, οὔτε εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλ' οὔτε αὐτὸς ὁ Ἰούδας τὸν ἐγνώρισε. καὶ ὅτι ὄχι πῶς ἀπὸ τὸ σκότος δὲν τὸν ἐγνώριζαν, τὸ ἐπροεῖπεν ὁ Εὐαγγελιστὴς, ὅτι μετὰ λαμπάδων ἀπῆλθον. εἰδὲ ἀπὸ τὸ σκότος δὲν τὸν ἐγνώριζαν, (διότι ἂς τὸ εἰποῦμεν καὶ ἔτζι,) ἀμὴ κἂν ἀπὸ τὴν φωνὴν δὲν τὸν ἐγνώριζαν; ἐρωτᾷ λοιπὸν διὰ νὰ δείξῃ καθὼς εἴπαμεν, ὅτι οὔτε ἀπὸ τοῦ εἴδους, οὔτε ἀπὸ τῆς φωνῆς ἐδυνήθηκαν νὰ τὸν ἐγνωρίσουν. ἔτζι λοιπὸν μεγάλη καὶ ἄπειρος ἦτον ἡ δύναμις αὐτοῦ, εἰς τόσον ὅτι ἂν δὲν ἤθελεν παραδώσῃ τοῦ λόγου τοῦ θεληματικῶς, δὲν ἤθελαν δυνηθῇ, οὐδὲ νὰ τὸν σταυρώσουν. καὶ ὄχι μόνον τοῦτο. τὸ νὰ τυφλώσῃ τάμμάτιάτους, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ τοὺς ῥίψῃ κάτω ὑπτίους, ἤγουν ἀνάσκελα, ἀπὸ μόνης ἐρωτήσεως. τοῦτο δὲ ὁποῦ ἔπεσαν καταγῆς ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦλθαν νὰ πιάσουν τὸν Χριστὸν, ἤθελεν εἶσθαι σημεῖον πῶς μέλλει νὰ πέσῃ ὅλον τὸ ἔθνος αὐτῶν, ἀπὸ τὸν καθολικὸν ξεπεσμὸν ὁποῦ ἔγινεν ὕστερον εἰς αὐτοὺς διὰ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ, καθὼς ἐπροφήτευσε καὶ ὁ Ἱερεμίας, καὶ εἶπεν· οἶκος, ἤγουν σπῆτι τοῦ Ἰσραὴλ ἔπεσε, καὶ δὲν εἶναι κανεὶς νὰ τὸ ἀναστήσῃ. πεύτουν λοιπὸν πάντες ὅσοι ἐναντιοῦται τὸ λόγον τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ κῆπος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβεν ἀρχὴν ἡ σωτηρία ἡμῶν, λογίζεται εἰς τύπον τοῦ παραδείσου· διότι ἔστωντας νὰ πέσωμεν εἰς τὸν κῆπον τοῦ παραδείσου, εἴδομεν τώρα τὸ σωτήριον πάθος τοῦ Χριστοῦ, εἰς κῆπον δεχόμενον τὴν ἀρχὴν, καὶ πάντα ὅσα ἦσαν προτήτερα διεφθαρμένα, ὅλα ἐδιορθώθησαν.

Κείμ. Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐπηρώτησε· τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον, Ἰησοῦν τὸν ναζωραῖον. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν· εἶπον ὑμῖν, ὅτι ἐγώ εἰμι. εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν. ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν, ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. Ἰωάνν. ιζ.

Εξήγ. Τοὺς ἔῤῥιψε μὲν κατὰ γῆς ἀνάσκελα, ἕνα μὲν διὰ νὰ τοὺς δείξῃ τὴν δυναμίντου, καὶ ὅτι θεληματικῶς ἔρχεται πρὸς τὸ πάθος· καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ οἰκονομήσῃ διὰ νὰ μὴν εἰποῦν τινὲς, ὅτι οὐδὲν ἥμαρτον οἱ Ἰουδαῖοι, διότι αὐτὸς ἀπατός του ἐπαρέδωκε τοῦ λούγου τοῦ εἰς αὐτοὺς, καὶ ἐφανερώθη ἀπατός του εἰς αὐτοὺς. διὰ τοῦτο ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς τὸ σημεῖον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἦτον ἀρκετὸν νὰ τοὺς κάμῃ νὰ μετανοήσουν, καὶ νὰ παύσουν ἀπὸ τὴν κακήντους ἐπιχείρησιν. ἐπειδὴ δὲ ἐπέμενον εἰς τὴν κακίαν, καὶ ὕστερον ἀπὸ τὸ θαῦμα τοῦτο, τότε λοιπὸν

παραδίδει τῦ λόγυτς. καὶ βλέπε πῶς ἐδὲ ἕως τῆς τελυταίας ὥρας, ἀλησμονᾷ τιὺ πρὸς τὺς μαθητὰς ἀγάπιω· διότι λέγει, ἐὰν ἐμένα ζητεῖτε, ἀφήσετε τύτυς νὰ πηγαίνυν, διὰ νὰ πληρωθῇ ὁ λόγος ὁπῦ εἶπεν, ὅτι ὃς δέδωκάς μοι, δὲν ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν ἐδένα. ὁ μὲν Κύριος ἀπώλειαν ἔλεγεν, τιὺ τῆς ψυχῆς, τιὺ ὁποίαν ἐδεὶς ἀπὸ τὺς μαθητὰς αὐτῦ ἔπαθεν, ὁ δὲ Εὐαγγελισὴς ἐπὶ ταύτης τῆς σωματικῆς παρέλαβε ταύτιω. θαῦμα δὲ, πῶς δὲν ἐπίασαν τὺς Ἀποςόλυς, καὶ κατέκοψαν αὐτὺς, καὶ μάλισα τὸν Πέτρον ὁπῦ τὺς ἐπείραξεν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον φανερὸν ἦναι, ὅτι ἡ δυάμις τῦ Χριςῦ τὸ ἔκαμνε τῦτο, καὶ ἡ ἀπόφασις ὁπῦ ἐπροεῖπεν, ὅτι ἐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο. τῦτο λοιπὸν διδάσκων καὶ ὁ Εὐαγγελισὴς ἡμᾶς, ὅτι τῆς ἀποφάσεως τῦ Κυρίυ ἦτον τὸ νὰ μιὺ κατακοπῶν οἱ μαθηταὶ, ἔλεγεν· ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν, ὅτι ὃν ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν ἐδένα. διότι διὰ τιὺ ἀδυνέιαν αὐτῶν, τὺς σύγαινε ἔξω ἀπὸ τὺς πειρασμύς. ἔτζι μᾶς οἰκονομεῖ, καὶ ἡμᾶς τώρα, ἀγκαλὰ καὶ ἡμεῖς δὲν τὸ καταλαμβάνωμεν. εἰς τόσον ὅτι, ὅταν σε ἔλθῃ πειρασμὸς, πίςδε, ὅτι ἐὰν δὲν ἐγίνωσκεν ὁ Κύριος ὅτι δυάσαι νὰ τὸν διαφύγῃς, δὲν ἤθελε τὸν ἀφήσῃ νὰ σῦ ἔλθῃ, ὡσὰν καὶ τότε εἰς τὺς μαθητάς.

Κείμ. Σίμων ἓν Πέτρος ἔχων μάχαιραν, ἔλκυσεν αὐτιὺ, καὶ ἔπεσε τὸν τῦ Ἀρχιερέως δῦλον, καὶ ἀπέκοψεν αὐτῦ τὸ ὠτίον τὸ δεξιὸν. ἰῶ δὲ ὄνομα τῷ δέλῳ Μάλχος, εἶπεν ἓν ὁ Ἰησῦς τῷ Πέτρῳ· βάλε τιὺ μάχαιράνσε εἰς τιὺ θήκιω. τὸ ποτήριον ὅ δέδωκέμοι ὁ Πατὴρ, ἐμὴ πίω αὐτό;

Ἐξήγ. Ἐσωντας νὰ ἰδῇ ὁ Πέτρος τὸν Κύριον, πῶς ἔρριψεν ὅλυς τὺς Ἰδδαίυς κατὰ γῆς ἀνάσκελα, καὶ νὰ γεμώσῃ ὅλος θάρσυς διὰ τῆς φωνῆς τῦ Κυρίυ, ὁπῦ ἔπε πρὸς τὺς Ἰδδαίυς, ὅτι ἄφετε τύτυς νὰ πηγαίνυν, ἐνόμισε λοιπὸν ὅτι καιρὸς ἐκδικήσεως εἶναι, καὶ λοιπὸν σύγαινε τιὺ μάχαιραν, ἢ κόπιει τὸ αὐλίον τῦ δέλε. εἰδὲ ζητεῖς, πῶς αὐτὸς ὁπῦ ἐπροσάχθη νὰ μιὺ ἔχῃ πήραν, ἦγεν τερβὰν, εἰδὲ δύο χιτῶνας, ἦγεν φορέματα, εἶχε μάχαιραν; μάνθανε ὅτι διὰ τὸ ἀρνίον τιὺ ἐχρειάζετον, καὶ τιὺ ἐβάσαζε, καὶ ὕςερον ἀπὸ τὸ δεῖπνον· ἢ καὶ φοβέμενος τιὺ ἐπίθεσιν, ἦγεν τιὺ ἐπιβελιὺ, ἐπροετοιμάζετον ἀπὸ προτήτερα εἰς τῦτο. εἰδὲ ἀπορεῖς, πῶς αὐτὸς ὁπῦ δὲν ἐπροσάχθη ἔτε νὰ ῥαπίζῃ, ἐπροετοιμάζετον πρὸς φόνυς, ἄκυε, ὅτι δὲν τὸ ἔκαμνε τῦτο διὰ λόγυτς, ἀλλὰ μάλισα εἰς ἐκδίκησιν τῦ διδασκάλε αὐτῦ. καὶ ἄλλο ὅτι ἀκόμι ἔτε τέλειοι ἦσαν, διότι εἰς τὰ ὕςερα βλέπεμοε τῦτον πῶς ἐχαίρετον, ὅταν ὑβρίζετον καὶ ἐδέρνετον, καὶ μεγάλες πειρασμὺς ὑπέμνε· διὰ τὸ ὄνομα τῦ Χριςῦ· ἀμὴ τώρα ἔσωντας νὰ ἀγανακτήσῃ διὰ τὸν διδάσκαλον, ὁρμᾷ καὶ ἐπ' αὐτιὺ τιὺ κεφαλιὺ, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπέτυχε ταύτιω, ἔκοψε τὸ αὐτίον. ὁ δὲ Ἰησῦς Ἰατρεύει αὐτὸ, διὰ νὰ καταπείσῃ τὺς ἀνοήτυς Ἰδδαίυς, καὶ μὲ τῦτο τὸ θαῦμα νὰ μεταγνωμήσυν, καὶ νὰ παύσυν ταύτιω τιὺ κακιὺ ἐπιχείρησιν, καὶ τιὺ ὁρμιὺ τῦ φόνυ. ἐπειδὴ δὲ μέγας ἦτον τὸ θαῦμα τῦ αὐτίυ, διὰ τῦτο βάνει καὶ τὸ ὄνομα τῦ δέλε ὁ Εὐαγγελισὴς, διὰ νὰ ἔχυν ἄδειαν οἱ ἀναγινώσκοντες, ἐὰν ἀπιςῶσι, νὰ ζητῶν καὶ νὰ ἐξετάζυν, ἂν ἔγιναν ἔτζι. ἀλλὰ ὁ Κύριος, καταπραΰνει μὲν τὸν Πέτρον καὶ τὸν μαλώνει, διότι τῦ ἔπε βάλε τιὺ μάχαιράνσε εἰς τιὺ θήκιω, τετέσιν εἰς τὸ θηκάρι· τὸν παρηγορεῖ δὲ, ἔσωντας νὰ τῦ εἰπῇ, τὸ ποτήριον ὁπῦ μᾶ ἔδωκεν ὁ Πατήρ με, νὰ μιὺ τὸ πίω; διότι δείχνει, ὅτι τὸ νὰ ςαυρωθῇ, δὲν ἦναι ἀπὸ τιὺ δυάμιν ἐκείνων, ἀλλὰ διὰ νὰ θελήσῃ αὐτὸς, καὶ ὅτι δὲν ἦναι ἀντίθεος, ἀλλὰ ἕως θανάτε τὸ θέλημα τῦ Πατρὸς κάμνει. καὶ μὲ τὸ νὰ εἰπῇ δὲ τὸ ποτήριον, δηλοῖ τὸ γλυκὺ καὶ ἐπιπόθητον τῦ θανάτε ὁπῦ ἐγίνετον διὰ τιὺ σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Σὺ δὲ βλέπε, ὅτι καὶ τὸ νὰ κοπῇ τὸ δεξιὸν αὐτίον τῦ δέλε τῦ Ἀρχιερέως, σημάδι τῆς παρακοῆς αὐτῶν ἦτον· διότι πώρωσις ἔγινεν εἰς τὸν Ἰσραὴλ, ἦγεν εἰς τὺς Ἑβραίυς, ἵνα ἀκέοντες, μὴ ἀκέωσι διὰ τιὺ κατὰ τῦ σωτῆρος ἀσέβειαν, ἡ ὁποῖα ἔγινε μάλισα εἰς τὺς ἀρχιερεῖς, διὰ τῦτο καὶ εἰς τὸν δῦλον τῦ ἀρχιερέως ἦτον τὸ σημάδι τῆς ἀποκοπῆς τῦ αὐτίυ. τὸ δὲ ἀποκαταςιῶσαι πάλιν τὸ αὐτίον, ἦγεν πῶς ἐβάλθη τὸ αὐτίον εἰς τὸν τόποντε καὶ Ἰατρεύθη, δηλοῖ τιὺ ἀποκατάσασιν τῆς σωέσεως, ἦγεν τῆς Φρονημάδας τῶν Ἑβραίων, ὁπῦ ἔχασαν τώρα. διότι ὅταν ἔλθῃ ὁ Ἠλίας, θέλει τὺς καταπείσει νὰ πισδύσυν εἰς τὸν Χριςὸν, καὶ νὰ τὺς σμίξῃ καὶ αὐτὺς, ἔσωντας νὰ εἶναι Πατέρες, μετ' ἐμᾶς τὺς Υἱὺς αὐτῶν, καθὼς λοιπὸν τὸ ἐπροφήτευσε καὶ ὁ Προφήτης Μαλαχίας.

Λεκ. α.
Μαλ. δ.

Κείμ. Ἡ ἓν σπεῖρα, καὶ ὁ χιλίαρχος, καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰδδαίων, συνέλαβον τὸν Ἰησῦν, καὶ ἔδησαν αὐτὸν, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς Ἄνναν πρῶτον· ἰῶ γὰρ πενθερὸς τῦ Καϊάφα, ὅς ἰῶ ἀρχιερεὺς τῦ ἐνιαυτῦ ἐκείνυ. ἰῶ δὲ Καϊάφας ὁ συμβελεύσας τοῖς Ἰδδαίοις, ὅτι συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον ἀπωλέσθαι ὑπὲρ τῦ λαῦ.

Ἰωάνν. ια.

Ἐξήγ. Ὅτε ἐποίησε πάντα ὅσα ἦσαν ἱκανὰ νὰ τὺς ἐπισρέψῃ, καὶ νὰ καταπαύσῃ τὸν θυμόντας, καὶ ἐκεῖνοι δὲν ἐσιωετίσθησαν νὰ μεταγνωμήσυν, τότε λοιπὸν τὺς ἐσυγχώρησαν, ἦγεν

ἦγεν τὲς ἄφησε νὰ τὸν πιάσεν. ἐκεῖνοι δὲ καὶ τὸν ἔδεσαν, καὶ τὸν ἐπῆγαν πρὸς τὸν Ἄνναν, ὡσὰν νὰ ἐπόμπευαν τὸ γενόμενον, καὶ νὰ ἐκαυχόντο πῶς ἔχησαν μέγα τρόπαιον, ἦγεν πῶς ἐκατόρθωσαν μεγάλιω νίκιω. τῆς δὲ Προφητείας τὲ Καϊάφα ἐνθυμᾶται ὁ Εὐαγγελιςὴς, θέλωντας νὰ δείξῃ, ὅτι ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὲ κόσμε ἐγίνοντο ταῦτα, καὶ ὅτι τοσαύτη εἶναι ἡ ὑπερβολὴ, ἦγεν ἡ δυνάμις τῆς ἀληθείας, εἰς τόσον ὅτι νὰ προφητεύεται καὶ ἀπὸ τὲς ἐχθρὲς. διότι διὰ ναμιὰ συγχυθῇς, ἀκέωντας πῶς ἐδέθη ὁ Κύριος, διὰ τᾶτο σὲ ἐνθυμίζει τιὼ Προφητείαν, ὅτι πῶς διὰ τιὼ σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ἦσαν ἡ ὁ δεσμὸς, ἦγεν τὸ δέσιμον, ἡ ὁ θάνατος, καὶ διὰ ταύτιω τιὼ αἰτίαν τὰ ἐκαταδέχετο ταῦτα.

Κείμ. Ἠκολέθει δὲ τῷ Ἰησῦ Σίμων Πέτρος, καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος, ἰῶ γνωσὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ σωεισῆλθε τῷ Ἰησῦ εἰς τιὼ αὐλιὼ τὲ ἀρχιερέως. ὁ δὲ Πέτρος εἰσήκει πρὸς τὴ θύρα ἔξω. ἐξῆλθεν ἓν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος, ὅς ἰῶ γνωσὸς τῷ ἀρχιερεῖ, ἡ εἶπε τῇ θυρωρῷ, ἡ εἰσήγαγε τὸν Πέτρον. Ματθ. κς'. Μαρκ. ιδ'. Λεκ. κβ.

Εξήγ. Ποῖος ἦτον ὁ ἄλλος μαθητὴς; αὐτὸς ἐτᾶτος ὁπᾶ ἔγραψε ταῦτα. ἀποκρύπτει δὲ τὲ λέγετε διὰ ταπεινοφροσιώλιω, διότι ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ διηγηθῇ κατόρθωμα, πῶς οἱ ἄλλοι μαθηταὶ τὸν ἄφησαν ὅλοι καὶ ἔφυγον, καὶ μόνος αὐτὸς τὸν ἀκολέθησε, διὰ τᾶτο κρύπτει τὲ λέγετε, καὶ βάνει πρῶτα ἀπὸ λόγετε τὸν Πέτρον· διότι ἠκολέθει λέγει, τῷ Ἰησῦ Σίμων Πέτρος, καὶ τότε λέγει τὸ, καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς. διὰ ταπεινοφροσιώλιω λοιπὸν κρύπτει τὲ λόγετε. καὶ τᾶτο δὲ αὐτὸ ὁπᾶ ἀναφέρνει τὲ λόγετε, διὰ τᾶτο τὸ ἀναφέρνει, διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι ἀκριβέτερον ἀπὸ τὲς ἄλλες ἤξερε τὰ ὅσα ἔγιναν εἰς τιὼ αὐλιὼ, καὶ τὰ διηγεῖται ὡσὰν ὁπᾶ ἦτον μέσα. Βλέπε δὲ πῶς καὶ ἀποκόπτει τὸ ἐδικόντε ἐγκώμιον, διότι διὰ νὰ μὴ λογιάσῃς μέγα τίποτες διὰ λόγετε, ἀκέωντας ὅτι ἐσέβη ὁ Ἰωάννης μέσα εἰς τιὼ αὐλιὼ μαζὴ μὲ τὸν Ἰησῦν, διὰ τᾶτο λέγει, ὅτι ἦτον γνώριμος τὲ ἀρχιερέως. διότι δὲν ἐσέβηκα λέγει μέσα εἰς τιὼ αὐλιὼ ὡς ἀνδρειότερος ἀπὸ τὲς ἄλλες, ἀλλὰ ὡς γνώριμος τὲ ἀρχιερέως. ὅμως τὸν Πέτρον τὸν ἀνακηρύτλει, πῶς ἀκολεθᾶσε τὸν Χριςὸν διὰ τὸν πόθον, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἦτον γνώριμος, ἔσεκεν ἔξω. διότι πῶς ἤθελε σέβῃ καὶ ὁ Πέτρος, ἂν ἤθελαν τὸν ἀφήσῃ, φανερὸν εἶναι· διότι ἐπειδὴ ἐξέβη ὁ Ἰωάννης, καὶ εἶπε τῆς θυρωρῇ, ἦγεν τῆς πορτάρισσας, νὰ τὸν βάλῃ μέσα, παρεθὺς ἐσέβη καὶ ὁ Πέτρος. διατὶ δὲ ὁ Ἰωάννης δὲν τὸν ἐσέβασε μέσα, ἀλλὰ προσάσει τιὼ γυναῖκα, νὰ τὸν σεβάσῃ; διὰ τιὼ πολλιὼ ἀγάπιω ὁπᾶ εἶχεν εἰς τὸν Χριςὸν, καὶ δὲν ἤθελε νὰ ξεχωρίσῃ καθόλε ἀπὸ κοντάτε, ἀλλὰ ἤθελε νὰ εἶναι πάντοτε μαζήτε.

Κείμ. Λέγει ἓν ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς τῷ Πέτρῳ· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τᾶ ἀνθρώπε τέτε; λέγει ἐκεῖνος· ὐκ εἰμὶ. εἰσήκεισαν δὲ οἱ δῶλοι, ἡ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψύχος ἰῶ, καὶ ἐθερμαίνοντο. ἰῶ δὲ μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος ἑσὼς, ἡ θερμαινόμενος.

Εξήγ. Δὲν ἐρωτᾶ ἡ παιδίσκη, ἦγεν ἡ σκλάβα τὸν Πέτρον, θρασέως, ἦγεν φοβερισικὰ, ἐδὲ ἀποτόμως, ἦγεν ἀγρίως, ἀλλὰ πράως, καὶ ἥμερα. τὸ ὁποῖον μάλιςα ἔδειχνε πῶς τὸν ἐλυπᾶτον, καὶ ἐσπλαγχνίζετον εἰς αὐτόν· διότι δὲν τᾶ εἶπε, μῆνα καὶ ἐσὺ ἀπὸ τὲς μαθητὰς τᾶ πλάνε τέτε εἶσαι; ἀλλὰ τᾶ ἀνθρώπε τέτε. τὸ δὲ μῆνα καὶ ἐσὺ, τὸ εἶπεν, ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἰωάννης μέσα ἦτον. ὅμως ἡ μὲν γυνὴ ἔτζι ἥμερα, καὶ πράως, ὁμιλᾶσεν πρὸς τὸν Πέτρον, ἐκεῖνος δὲ δὲν ἐκατάλαβε τίποτες ἀπὸ τᾶτα, ἐδὲ τιὼ Προφητείαν τᾶ Χριςᾶ ἔβαλεν εἰς τὸν νᾶντε, ἔτζι ἡ ἀνθρωπίνη Φύσις εἶναι ἀδενὴς καὶ ἀχαμνὴ, ὅταν ἐγκαταλειφθῇ ἀπὸ τὸν Θεόν. τινὲς δὲ ματαίαν χάριν χαριζόμενοι τῷ Πέτρῳ λέγεσιν, ὅτι ὄχι πῶς ἀπὸ τὸν φόβον τε ἀρνήθη ὁ Πέτρος, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤθελε μὲν νὰ εἶναι πάντοτε μὲ τὸν Χριςὸν, καὶ νὰ τὸν ἀκολεθῇ, ἤξερε δὲ ὅτι ἐὰν ἤθελεν ὁμολογήσῃ ὅτι εἶναι μαθητὴς τᾶ Ἰησῦ, ἤθελεν ἀποχωριθῇ ἀπ' αὐτᾶ, καὶ δὲν ἤθελεν ἔχῃ χώραν πλέον νὰ ἀκολεθῇ καὶ νὰ βλέπῃ τὸν ποθέμενον, διὰ τᾶτο ἀρνήθη, καὶ εἶπεν ὅτι δὲν εἶμαι μαθητής τε. ἐπειδὴ καὶ τὸ θερμαίνεθαι, τετέσιν ὁπᾶ ἐπῆγεν εἰς τιὼ φωτίαν καὶ ἐπυρώνετο, ἀπὸ τοιαύτης γνώμης τὸ ἔκαμνε· διότι ἐκαμώνετον πῶς κάμνει τὰ τῶν ὑπηρετῶν, ὡς ἕνας ἀπ' ἐκείνες, διὰ νὰ μὴ ἀπεικαθῇ ἀπὸ τιὼ σκυθροπότητα τᾶ προσώπε αὐτᾶ, καὶ ἐμποδισθῇ νὰ βλέπῃ τὸν Χριςὸν, διωκόμενος ἀπὸ τὸ μέσον ὡς μαθητὴς αὐτᾶ.

Κείμ. Ὁ ἓν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτᾶ, ἡ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτᾶ. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησῦς· ἐγὼ παῤῥησία ἐλάλησα τῷ κόσμω· ἐγὼ πάντοτε ἐν συναγωγῇ ἐδίδαξα, ἡ οὐ τῷ ἱερῷ, ὅπε πάντες οἱ Ἰεδαῖοι συνέρχονται· ἡ οὐ κρυπτῷ ἐλάλησα ἐδέν, τί μὲ ἐπερωτᾶς; ἐπερώτησον τὲς ἀκηκοότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε ἔτοι οἴδασιν ἅ εἶπον ἐγώ. ταῦτα

δὲ αὐτȣ̃ εἰπόντος, εἷς τῶν ὑπηρετῶν παρεςηκὼς ἔδωκε ῥάπισμα τῷ Ἰησȣ̃, εἰπὼν· ȣ̃τως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησȣ̃ς· εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τȣ̃ κακȣ̃· εἰδὲ καλῶς, τίμε δαίρεις;

Εξήγ. Ἐρωτᾶ ὁ ἀρχιερεὺς τὸν Ἰησȣ̃ν περὶ τῶν μαθητῶν, ἴσως τοιαῦτα, πȣ̃ εἶναι καὶ ποῖοι εἶναι, καὶ διὰ ποίαν ἀφορμὴν τȣ̀ς ἐσύναξε, καὶ τὶ βȣ́λεται νὰ κάμῃ· διότι ὡς ἀποςάτην, καὶ ἐναντίον τῆς Βασιλείας ἐσπȣ́δαζε να τὸν ἀποδείξῃ ὁ ἀρχιερεὺς. καὶ περὶ τῆς διδαχῆς δὲ ἐρωτᾷ, τὶ λογῆς ἦτον, ἂν ἦτον ἐναντία τȣ̃ νόμȣ καὶ τȣ̃ μωϋσέως, ἵνα εὕρῃ καὶ ἐκ ταύτης ἀφορμὴν, καὶ τὸν θανατώσῃ ὡς θεομάχον. τὶ τȣ̃ ἀποκρίνεται λοιπὸν ὁ Κύριος εἰς τȣ̃το, κατὰ τὴν ὑπόληψιν αὐτȣ̃; ἐγὼ λέγει, δὲν ἐλάλησα τίποτες ἐν τῷ κρυπτῷ, διότι ἐσὺ μὲν ὑπονοεῖς, καὶ μὲ νομίζεις, πῶς εἶμαι τίποτες ςασιαςὴς, καὶ ἀποςάτης, καὶ κατασκευάζω κρυφίως βȣλὰς τινὰς· ἐγὼ δὲ σȣ̃ λέγω, ὅτι δὲν ἐλάλησα τίποτες εἰς τὸ κρυπτὸν, τȣτέςι δὲν εἶπον τίποτε περὶ ἀποςασίας, ὁπȣ̃ νὰ μὴν τολμῶ νὰ τὸ εἰπῶ φανερὰ, καθὼς θαῤῥεῖς ἐσὺ, ȣ̓δὲ ὡς ἀποςάτης, καὶ νεωτεροποιὸς, ἐσυμβȣλεύθηκα ποτὲ κρυφίως, μὲ δολερὰν, καὶ κακὴν γνώμην ἐδικήνμȣ. ȣ̓δὲ ἐλάλησα τίποτες ἐδικόνμȣ, μὲ γνώμην πονηρὰν. ἐπειδὴ ἐὰν δὲν τὸ νοήσωμεν ἔτζι, ὅτι πρὸς τὴν ὑπόνοιαν τȣ̃ ἀρχιερέως τὸ εἶπε τȣ̃το ὁ Κύριος, θέλει φανῇ ψευδόμενος, διότι πολλὰ εἶπε καὶ ἐν κρυπτῷ, ὅσα δηλονότι ἦσαν μυςήρια ὑψηλὰ, καὶ θαυμάσια, καὶ τῆς τῶν πολλῶν διανοίας ὑψηλότερα. τὸ δὲ, τί με ἐρωτᾷς, ἐρώτησον τȣ̀ς ἀκηκοότας, ἤγȣν ἐκείνȣς ὁπȣ̃ μὲ ἤκȣσαν, δὲν τὸ λέγει ἀπὸ αὐθάδειαν, ἀλλὰ ἀπὸ θάῤῥος, ἔςωντας νὰ θαῤῥῇ εἰς τὴν ἀλήθειαν τῶν λαληθέντων. διότι λέγει, ἐρώτησον τȣ̀ς ἐχθρȣ̀ς, τȣ̀ς ἐπιβȣ́λȣς, τȣ̀ς ὑπηρέτας τȣ́τȣς ὁπȣ̃ μὲ ἔδεσαν. διότι αὕτη ἐςὶν ἡ φανερὰ, καὶ ἄδολος ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας, ὅταν ἔχῃ κανεὶς τȣ̀ς ἐχθρȣ̀ς μάρτυρας εἰς ἐκεῖνα ὁπȣ̃ λέγει. διότι αὐτοὶ οἱ ὑπηρέται λέγει, αὐτοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ὁπȣ̃ εἶπαν προτήτερα, ὅτι ȣ̓δέποτε ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς ὁ ἄνθρωπος ȣ̃τος. ἔςωντας νὰ ἀποκριθῇ λοιπὸν ἔτζι ὁ Κύριος, δὲν θαυμάζεται, ἀλλὰ ῥαπίζεται, ἀπὸ τὸ ὁποῖον τὶ νὰ ἤθελεν εἶσθαι ἄλλο ἀπανθρωπότερον; καὶ ὅμως δυνάμενος νὰ κατασσείσῃ, καὶ νὰ ἀφανίσῃ τὰ πάντα, ἀπὸ τȣ̃τα ὅμως δὲν κάμνει κανένα, ἀμὴ λαλεῖ λόγια, τὰ ὁποῖα ἐδύνοντο νὰ ἡμερώσȣν πᾶσαν θηριότητα· διότι λέγει, εἰμὲν κακῶς ἐλάλησα, ἔχεις νὰ μὲ πιάσῃς ἀπὸ τȣ̀ς λόγȣς μȣ ὁπȣ̃ ἐλάλησα, καὶ ἀπόδειξον ὅτι κακῶς εἶπον· εἰδὲ ȣ̓κ ἔχεις, τὶ ὀργίζεσαι; ἢ καὶ ȣ̃τως, εἰ κακῶς ἐλάλησα, τȣτέςιν, ἐὰν κακῶς ἐδίδαξα ὅταν ἐδίδασκον εἰς τὰς συναγωγὰς, καὶ εἰς τὸ ἱερὸν, εὔγα τώρα εἰς τὸ μέσον, καὶ μαρτύρησον περὶ ταύτης τῆς κακῆς διδασκαλίας μȣ, καὶ πληροφόρησον τὸν ἀρχιερέα ὁπȣ̃ μὲ ἐρωτᾷ τώρα περὶ τῶν διδαχῶν μȣ· εἰδὲ καὶ καλῶς ἐδίδαξα, καὶ ἐθαυμάζȣμȣν ἀπὸ ἐσᾶς τȣ̀ς ὑπηρέτας, διατὶ μὲ δαίρεις τώρα, ἐκεῖνον ὁπȣ̃ ἐθαύμαζες προτήτερα; Ἐῤῥάπισε λοιπὸν ὁ ὑπηρέτης τὸν Κύριον, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τȣ̃ λόγȣτȣ ἀπὸ μεγάλον ἔγκλημα. διότι ἐπειδὴ ὁ Ἰησȣ̃ς, τȣ̀ς παρεςῶτας ἐπροσκάλει μάρτυρας, λέγων, ἴδε ȣ̃τοι οἴδασιν, ἤγȣν ἰδȣ̀ ἐτȣ̃τοι ἠξεύρȣν ἐκεῖνα ὁπȣ̃ εἶπα ἐγὼ, θέλωντας λοιπὸν ὁ ὑπηρέτης, νὰ εὐγάλῃ τȣ̃ λόγȣτȣ ἀπὸ τῆς τοιαύτης ὑποψίας, ὅτι δὲν ἦτον ἀπεκείνȣς ὁπȣ̃ ἐθαύμαζαν τὸν Ἰησȣ̃ν, διὰ τȣ̃το τὸν ἐῤῥάπισεν. ἔςωντας δὲ νὰ εἰπῇ ὁ Χριςὸς, ὅτι ἐγὼ δὲν ἐλάλησα τίποτες ἐν κρυπτῷ, τȣ̀ς ἀναθυμίζει τὴν Προφητείαν ὁπȣ̃ λέγει· ȣ̓δὲν κρυφῇ λελάληκα, ȣ̓δὲ ἐν τόπῳ γῆς σκοτεινῆς.

Ἰωάνν. ζ.

Ἡσαϊ. με.

Κείμ. Ἀπέςειλεν αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα. ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἑςὼς καὶ θερμαινόμενος. εἶπον ȣ̃ν αὐτῷ, μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτȣ̃ εἶ; ἠρνήσατο ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν· ȣ̓κ εἰμὶ. λέγει εἷς ἐκ τῶν δȣ́λων τȣ̃ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν ȣ̃ ἀπέκοψε Πέτρος τὸ ὠτιόν· ȣ̓κ ἐγὼ σὲ εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτȣ̃; πάλιν ȣ̃ν ἠρνήσατο ὁ Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

Ματθ. κϛ'. Μαρκ. ιδ. Λȣκ. κβ.

Εξήγ. Τὸν πηγαίνȣν πρὸς τὸν Καϊάφαν, μὲ τὸ νὰ μὴν ἠμπόρεσαν νὰ εὕρȣν εἰς αὐτὸν καμίαν ἀφορμὴν, θαῤῥεύσαντες ἴσως νὰ εἶναι σοφότερος ἐκεῖνος, καὶ θέλει εὕρει τίποτες κατὰ τȣ̃ Ἰησȣ̃ ἄξιον θανάτȣ, ἔςωντας νὰ τὸν ξεπλανέσῃ ἢ εἰς ἀπόκρισιν λόγȣ, ἢ ἀπὸ καμμίαν πρᾶξιν, νὰ τὸν πιάσῃ. ὁ δὲ Πέτρος ὁ θερμὸς φίλος, εἰς τόσην ἀναισθησίαν ἦλθεν ἀπὸ τὴν λύπην, εἰς τόσον ὅτι ἐπῆραν καὶ τὸν διδάσκαλον καὶ ἐπήγαιναν, καὶ αὐτὸς ȣ̓δὲ ἐμετακινεῖτον ἀπὸ τὴν φωτίαν, ἀλλὰ ἐκάθετον, καὶ ἐπυρώνετον, εἰς τόσον ὅτι καὶ πάλιν ἐρωτηθεὶς, ἀρνεῖται· καὶ ὄχι δεύτερον μόνον, ἀλλὰ καὶ τρίτον. διατὶ δὲ οἱ Ἐυαγγελιςαὶ πάντες, ἔγραψαν ὁμȣ̃ περὶ τȣ̃ Πέτρȣ; ὄχι πῶς διὰ νὰ κατηγορήσȣν τȣ̃ συμμαθητȣ̃, ἀλλὰ διὰ νὰ παιδεύσȣν ἡμᾶς, καὶ νὰ μᾶς ἀποδείξȣν πόσον κακὸν εἶναι, τὸ νὰ μὴν ἔχῃ κανεὶς ὅλον τὸ θάῤῥος τȣ εἰς τὸν Θεὸν, ἀλλὰ νὰ θαῤῥῇ εἰς τȣ̃ λόγȣτȣ πῶς δύναται νὰ φυλαχθῇ. πρέπει δὲ νὰ θαυμάζωμεν τὴν μεγάλην φιλανθρωπίαν τȣ̃ δεσπότȣ Χριςȣ̃, ὅτι καὶ δεδεμένος καὶ συρνόμενος δὲν ἀμέλησε περὶ τῆς σωτηρίας τȣ̃ μαθητȣ̃, ἀλλὰ ςραφεὶς εἶδε τὸν Πέτρον,

τρον, καθὼς τὸ λέγει ἄλλος Εὐαγγελιστὴς, καὶ μὲ τὸ βλέμμα ὠνείδισε τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἤγειρεν εἰς μεταμέλειαν καὶ δάκρυα. ἐκεῖνο δὲ ὁποῦ ἔπαθεν ὁ Πέτρος τότε, εἶναι νὰ τὸ ἰδῇ κανεὶς καὶ τώρα, ὁποῦ τὸ παθαίνουν πολλοὶ ἀπὸ λόγουμας· διότι δένεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὁποῦ εἶναι εἰς ἡμᾶς, καὶ γίνεται ὡσὰν αἰχμάλωτος, ἔστωντας νὰ δουλωθῇ καὶ νὰ σκλαβωθῇ, εἴτε ὑπὸ λύπης, εἴτε ὑπὸ ἡδονῆς· διότι καὶ ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ δενόμεσθεν καὶ συρνόμεσθεν, ἢ ἀπὸ ταῖς χαραῖς τοῦ κόσμου, ἢ ἀπὸ ταῖς λύπαις, καὶ ἀλησμονοῦμεν τὸν Θεὸν. καὶ κατακρίνεται μὲν ὁ λόγος, νικᾶ δὲ ἡ ἀλογία, καὶ ὁ δοῦλος ῥαπίζει τὸν δεσπότην· διότι τοιοῦτον εἶναι ἡ ἐπανάστασις τῶν παθῶν. ὁ δὲ νοῦς ἡμῶν, ὡσὰν κανένας Πέτρος, πολλάκις αὐθαδιάζει, πῶς δὲν θέλει ἀρνηθῇ τὸν λόγον, ἤγουν δὲν θέλει παραβῇ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο, καὶ στέκεται καὶ πυρώνεται. στέκεται μὲν ὡσὰν ὁποῦ δὲν κλίνεται μηδὲ ταπεινώνεται, ἀμὴ στέκεται στερεὰ εἰς τὴν αὐθάδειάντου καὶ εὑρίσκεται εἰς αὐτὴν. θερμαίνεσθαι δὲ λέγει, ὡσὰν ὁποῦ νὰ ἀῤῥωστῇ ἀπὸ τὴν θέρμην τῆς ὑπερηφανείας, καὶ τῆς αὐθαδείας. τὸν ἐλέγχει δὲ παιδίσκη, ἤγουν δούλη, τουτέστι κάποια παραμικρὰ ἡδονὴ τῆς ἁμαρτίας γαργαλίζουσα αὐτὸν, καὶ παρευθὺς ἀρνεῖται τὸν λόγον, καὶ ἀκολουθεῖ τὴν ἀλογίαν. ἐλέγχεται δὲ, καὶ ὑπότινος πειρασμοῦ λυπηροῦ, καθὼς καὶ τότε ὁ Πέτρος ὑπὸ τοῦ δούλου, καὶ ἔτζι φανερώνεται ἡ ἀσθένεια αὐτοῦ. ἀλλὰ ἂς εὐχηθοῦμεν νὰ βλέψῃ εἰς ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ μᾶς ἐξεγείρῃ πρὸς μετάνοιαν καὶ δάκρυα, ἔστωντας νὰ εὐγοῦμεν ἔξω ἀπὸ τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως ὁποῦ σταυρώνει τὸν Κύριον, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ κοσμοκράτωρ, ἤγουν ὁ Διάβολος. διότι ὅταν εὐγοῦμεν ἔξω τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος εἶναι αὐλὴ τοῦ κοσμοκράτορος Διαβόλου, τότε ἀληθινὰ, θέλομεν ἀναστηθῇ εἰς καθαρὰν μετάνοιαν· καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Παῦλος, Ἐξερχόμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς πύλης, ἤγουν ἔξω τοῦ κόσμου, τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ φέροντες. Λουκ. κβ. Προς. Ἑβρ. ιγ'.

Κείμ. Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν, ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον. ἦν δὲ πρωΐα, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλάτος πρὸς αὐτοὺς, καὶ εἶπε· τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· εἰμὴ ἦν οὗτος κακοποιὸς, οὐκ ἄνσοι παραδεδώκαμεν αὐτὸν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· λάβετε ὑμεῖς αὐτὸν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτὸν. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα. ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπε, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἔμελλεν ἀποθνήσκειν. Ματθ. κ'. Λουκ. ιη'.

Εξήγ. Εἰς πολλὰ δικαστήρια, ἤγουν κριτήρια πηγαίνουν τὸν Ἰησοῦν. αὐτοὶ μὲν λογιάζοντες ὅτι τὸν καταφρονοῦν καὶ τὸν ἀτιμάζουν, ὅμως ἀπὸ τὰ πολλὰ ταῦτα κριτήρια ἐδοκιμάζετον, καὶ ἐφανερώνετον ἡ ἀλήθεια περισσότερον· διότι ἔστωντας νὰ εὔγῃ ἀνέγκλητος ὁ Κύριος ἀπὸ ταῦτα ὅλα, ἐνίκησε κατὰ κράτος ἡ ἀλήθεια. τὸν πηγαίνουν λοιπὸν εἰς τὸ πραιτώριον, ἤγουν εἰς τὸ Κριτήριον τῶν Ρωμαίων· διότι δὲν εἶχαν αὐτοὶ ἐξουσίαν, νὰ θανατώνουν, ἔστωντας νὰ εἶναι ὑποταγμένοι εἰς τοὺς Ῥωμαίους. καὶ ἄλλο δὲ ἐφοβοῦντο, μήπως καὶ παιδευθοῦν ὕστερον, ἔστωντας νὰ κατηγορηθοῦν, ὅτι χωρὶς κρίσιν τὸν ἐφόνευσαν. ἦτον δὲ πρωΐα, ἤγουν ταχινὴ λεγει, διὰ νὰ μάθῃς ἐσὺ, ὅτι τὸ ἥμισυ τῆς νυκτὸς ἦτον ὅταν τὸν ἐρωτοῦσεν ὁ Καϊάφας, διότι πρὶν νὰ λαλήσῃ ὁ Πετεινὸς τὸν ἐπῆγαν εἰς τὸν Καϊάφα. ὅμως τὶ ἠρώτησε τὸν Κύριον ὁ Καϊάφας, τὸ ἄφησε μὲν ὁ Εὐαγγελιστὴς τοῦτος, οἱ δὲ ἄλλοι τὸ εἶπαν. ἔστωντας δὲ νὰ περάσῃ ἡ νύκτα εἰς τὰ τοιαῦτα ἐρωτήματα, ὅταν ἔφεξε τὸ πρωΐ τὸν ἐπῆγαν πρὸς τὸν Πιλάτον. καὶ αὐτοὶ δὲν ἐσέβηκαν μέσα εἰς τὸ πραιτώριον, διὰ νὰ μὴ μιανθοῦν, ἀλλὰ διὰ νὰ φάγουν τὸ Πάσχα. ὦ τῆς ἀγνωσίας αὐτῶν! ἀδίκως μὲν φονεύοντες, δὲν τὸ ἐλογίαζαν πῶς μιαίνονται· καὶ πῶς νὰ σέβουν μέσα εἰς τὰ κριτήρια, ἐλογίαζαν ὅτι μιαίνονται. τὶ δὲ ἐστιν, ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα; καὶ ὅμως ὁ Κύριος τὸ ἔκαμεν, τῇ πρώτῃ τῶν ἀζύμων. ἢ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας λοιπὸν πρέπει νὰ νοήσωμεν πάσχα, ἢ ὅτι αὐτοὶ τότε ἔμελλαν νὰ τὸ φάγουν, ἤγουν τῇ παρασκευῇ ἀργὰ. αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος παρέδωκεν αὐτὸ πρὸ μιᾶς ἡμέρας, φυλάττων τὴν παρασκευὴν εἰς τὴν σφαγὴν αὐτοῦ, ὅτε ἐγίνετον καὶ τὸ παλαιὸν πάσχα. ὁ δὲ Πιλάτος κάμνωντας κάποιον τὶ ταπεινότερον, εὐγῆκεν αὐτὸς ἔξω· καὶ ἐπειδὴ εἶδε τὸν Κύριον δεμένον, δὲν ἐνόμισεν ὅτι ἀπὸ τὸ δέσιμον καὶ μόνον νὰ κατακρίνῃ τὸν Χριστὸν ὡς κατάδικον, ἀλλὰ τοὺς ἐρωτᾶ νὰ μάθῃ καὶ τὴν αἰτίαν, διατὶ τὸν ἔδεσαν. ἐκεῖνοι δὲ, μὴ ἔχοντες τὶ νὰ εἰποῦν, λέγουσιν, ὅτι ἐὰν δὲν ἦτον οὗτος κακοποιὸς, δὲν ἠθέλαμεν τὸν παραδώσῃ εἰς ἐσένα. Βλέπεις πῶς φεύγουν πανταχοῦ τοὺς ἐλέγχους; ὁ Ἄννας τὸν ἐρώτησε, καὶ ἔστωντας νὰ μὴν τοῦ εὕρῃ τίποτε πταίσιμον, τὸν ἔπεμψε πρὸς τὸν Καϊάφα, καὶ οὗτος πάλιν ἀφ' οὗ τὸν ἐξέταξεν τὸν στέλλει πρὸς τὸν Πιλάτον. καὶ πάλιν ὁ Πιλάτος τοὺς ἐρωτᾶ, ποίαν κατηγορίαν ἔχετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; καὶ οὐδὲ ἐδὼ ἔχουν τὶ νὰ εἰποῦν. καὶ διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ δὲν λέγουν τίποτες, λέγειτους· ἐπάρετε αὐτὸν ἐσεῖς, ἐπειδὴ ἐσεῖς ἀπατοίσας, ἀποφασίζετε τὴν κρίσιν, καὶ ὑπερηφανεύεσθε πῶς δὲν κάμνετε ποτὲ ἀδικοκρισίαν· διότι λέγετε, ὅτι ἐὰν δὲν ἦτον κακὸς, δὲν

μȣ̃ τὸν ἐπαραδίδετε. ἐπάρτετον λοιπὸν ἐσεῖς, καὶ κρίνετέτον. εἰ δὲ καὶ τὸν ἐφέρετε πρὸς ἐμένα, καὶ χῆμα κριτηρίȣ κατασκευάζετε τὸ πρᾶγμα, κάμνει χρεία νὰ εἰπῆτε τὰς αἰτίας, καὶ τὰς κατηγορίας τῶν ἐγκλημάτων αὐτȣ̃. εἰδεμὴ, κρίνετέτον ἐσεῖς, διότι ἐγὼ δὲν θέλω νὰ γένω κριτὴς τοιȣ̃τος. ἐὰν τὸ λοιπὸν ὁ νόμος ὁ ἐδικόσσας, καταδικάζει τȣ̀ς ἀναιτίȣς καὶ ἀθώȣς, κρίνετέτον ἐσεῖς κατὰ τὸν νόμονσας. ἐκεῖνοι δὲ λέγȣσιν, ὅτι ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἐξȣσίαν νὰ φονεύσωμεν ȣ̓δένα. τȣ̃το δὲ τὸ λέγȣσιν, ἠξεύροντες ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι, εἰς τὸν σταυρὸν ἐκαταδίκαζαν ἐκείνȣς ὁπȣ̃ ἀποστατȣ̃σαν καὶ ἐφαίνοντο ἐναντίοι τȣ̃ Βασιλέως. διὰ νὰ σταυρωθῇ λοιπὸν ὁ Κύριος, καὶ νὰ πομπευθῇ ὁ θάνατος αὐτȣ̃, καὶ νὰ κηρυχθῇ ἐπικατάρατος, διὰ τȣ̃το καμώνȣνται πῶς δὲν ἔχȣν ἐξȣσίαν νὰ φονεύσȣν ȣ̓δένα· ἐπειδὴ πῶς ἐλιθοβολȣ̃σαν τὸν Στέφαναν; ἀλλὰ διὰτ' ἐκεῖνο ὁπȣ̃ εἶπα, βȣλόμενοι νὰ σταυρωθῇ ὁ Κύριος, διὰ τȣ̃το τὸ ἔλεγαν τȣ̃το, ὡσὰν νὰ ἤθελαν λέγῃ ἔτζι· ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἐξȣσίαν νὰ φονεύσωμεν διὰ σταυρȣ̃ ȣ̓δένα, ὅμως πολὺν πόθον ἔχομεν τὸ νὰ σταυρωθῇ ȣ̓τος. διὰ νὰ πληρωθῇ ὁ λόγος τȣ̃ Ἰησȣ̃, τὸν ὁποῖον εἶπε περὶ τȣ̃ θάνατȣ αὐτȣ̃, ὅτι μέλλει δηλονότι νὰ σταυρωθῇ· ἢ ὅτι, ὄχι μόνον ὑπὸ Ἰȣδαίων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἐθνῶν ἔμελλε νὰ φονευθῇ. ἔσωντας δὲ νὰ εἰπȣ̃ν οἱ ἑβραῖοι, ὅτι ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἐξȣσίαν νὰ φονεύσωμεν κανένα, τὸν παραλαμβάνȣν λοιπὸν οἱ ἐθνικοὶ, καὶ τὸν σταυρώνȣν κατὰ τὴν συνήθειάν τȣς. καὶ ἔτζι πληρώνεται ὁ λόγος τȣ̃ Ἰησȣ̃, καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, καὶ μὲ τὸ νὰ παραδοθῇ εἰς τȣ̀ς ἐθνικȣ̀ς, καὶ διὰ νὰ σταυρωθῇ.

Πραξ. ζ'.

Κείμ. Εἰσῆλθεν ȣ̃ν πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον ὁ Πιλάτος, καὶ ἐφώνησε τὸν Ἰησȣ̃ν, καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰȣδαίων; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησȣ̃ς· ἀφ' ἑαυτȣ̃ σὺ τȣ̃το λέγεις, ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ ἐμȣ̃; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Πιλάτος· μήτι ἐγὼ Ἰȣδαῖος εἰμὶ; τὸ ἔθνος τὸ σὸν, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοὶ. τὶ ἐποίησας; ἀπεκρίθη Ἰησȣ̃ς· ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ ȣ̓κ ἔστιν ἐκ τȣ̃ κόσμȣ τȣ́τȣ. εἰ ἐκ τȣ̃ κόσμȣ τȣ́τȣ ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰȣδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ ȣ̓κ ἔστιν ἐντεῦθεν.

Εξήγ. Ἐφώνησε λοιπὸν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησȣ̃ν ξεχωριστὰ. ἐπειδὴ μεγάλη ὑπόληψις ἦτον περὶ αὐτȣ̃, ἐβȣ́λετο νὰ μάθῃ ἀκριβῶς ξεχωριστὰ ἀπὸ τὴν σύγχυσιν τῶν Ἰȣδαίων. ἐρωτᾷ λοιπὸν αὐτὸν, ἂν εἶναι Βασιλεὺς. ἐκεῖνο ὁπȣ̃ ἐπολιτεύετον, καὶ ἔλεγον ὅλοι, τȣ̃το φέρνει εἰς τὸ μέσον. ὁ δὲ Χριστὸς ἐρωτᾷ αὐτὸν, ὄχι ὡς μὴ ἠξεύρωντας, ἐὰν ἀπὸ λόγȣτȣ τὸ λέγει τȣ̃το, ἢ ἀπὸ ἄλλȣς τὸ ἤκȣσεν, ἀλλὰ θέλωντας νὰ ξεσκεπάσῃ τὴν πονηρὰν γνώμην αὐτῶν τῶν Ἰȣδαίων, εἰς τόσον ὅτι νὰ κατηγορηθȣ̃ν καὶ ὑπὸ τȣ̃ Πιλάτȣ. διὰ τȣ̃το καὶ ὁ Πιλάτος ἀκολȣ́θως, ἤγȣν κατὰ τὴν τάξιν, λέγει, ὅτι παρὰ τῶν Ἰȣδαίων ἐπαραδόθη εἰς αὐτὸν, διὰ ταύτην τὴν ἀφορμὴν, καὶ εὐγάνει τȣ̃ λόγȣτȣ ἀπὸ τῆς αἰτίας ταύτης. καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲ ἐρωτᾷ τὸν Πιλάτον ὁ Κύριος, ἐὰν ἀπὸ λόγȣτȣ τὸ λέγει, ἢ ἀπὸ ἄλλȣς τὸ ἤκȣσεν, διότι τὸν ἐλέγχει διὰ τȣ́τȣ πῶς εἶναι ἄγνωστος, καὶ ἀνοήτος, καὶ ὅτι χωρὶς νὰ κρίνῃ καὶ νὰ ἐξετάσῃ, καταδικάζει. καὶ ὡσὰν νὰ λέγῃ τοιαῦτα πρὸς τὸν Πιλάτον· εἰμὲν ἀπὸ λόγȣσȣ τὸ λέγεις τȣ̃το, δεῖξον τὰ σημεῖα τῆς ἀποστασίας καὶ ἐπαναστάσεώς μȣ· εἰδὲ ἀπὸ ἄλλȣς τὸ ἤκȣσες, ἐξέτασον λοιπὸν ἀκριβῶς. ἐκεῖνος δὲ, τὶ ἤκȣσεν ἀπὸ ἄλλȣς δὲν τὸ λέγει, ἀλλὰ μόνον ἔτζι ἁπλῶς ἀκολȣθεῖ τὴν γνώμην τȣ̃ λαȣ̃, καὶ λέγει, τὸ ἔθνος καὶ ὁ λαός σȣ, σὲ ἐπαρέδωκαν εἰς ἐμένα. τὸ δὲ, τὶ ἐποίησας, ὡς πικραινόμενος λόγος ὁμοιάζει νὰ εἶναι, καὶ πολλὰ σκληρὸς καὶ ἄγριος, διότι λέγει, λάλει τὶ ἐποίησας; ὁ δὲ Κύριος μὲ τὸ νὰ ἀπολογηθῇ, ὅτι ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, δὲν εἶναι ἐκ τȣ̃ κόσμȣ τȣ́τȣ, δύο ταῦτα κατορθοῖ· ἕνα μὲν διδάσκει τὸν Πιλάτον, εἰς τὸ νὰ ἐγνωρίσῃ, ὅτι δὲν εἶναι μόνον ψιλὸς ἄνθρωπος, ȣ̓δὲ ἀπὸ τȣ̀ς κάτω, ἀλλὰ καὶ Θεὸς, καὶ Θεȣ̃ Ὑιὸς· καὶ ἄλλο δὲ διαλύει τὴν ὑποψίαν τῆς τυραννίδος, ἤγȣν ὁπȣ̃ ἔλεγαν ὅτι θέλει νὰ γένῃ βασιλεὺς. διότι δὲν εἶναι λέγει, ἡ ἐδικήμȣ βασιλεία ἐκ τȣ̃ κόσμȣ τȣ́τȣ, ὥστε ὁπȣ̃ μή με φοβᾶσαι ὡς τύραννον καὶ ἀποστάτην· διότι ἂν ἦτον ἐκ τȣ̃ κόσμȣ τȣ́τȣ ἡ βασιλείαμȣ, ἤθελαν ἀγωνίζονται οἱ ὑπηρέταιμȣ, διὰ νὰ μὴν παραδοθῶ. ἐδὼ δὲ φανερώνει καὶ τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀσθένειαν, ὅτι εἰς τȣ̀ς ὑπηρέτας ἔχει τὴν δύναμιν· ἡ δὲ ἄνω βασιλεία εἶναι αὐτάρκης, ἤγȣν φθάνει ἡ ἐδικήτης δύναμις νὰ κάμῃ εἴτι θέλει, καὶ δὲν χρειάζεται ἄλλον τινὰ εἰς βοήθειαν. οἱ δὲ Μανιχαῖοι ἀπέδω ἔλαβον ἀφορμὴν, καὶ λέγȣσιν, ὅτι ὁ Κόσμος ȣ̓τος, δὲν εἶναι τȣ̃ ἀγαθȣ̃ Θεȣ̃· διότι ὁ Ὑιὸς τȣ̃ Θεȣ̃ λέγȣσιν, εἶπεν, ὅτι δὲν εἶναι ἡ βασιλείαμȣ ἀπ' ἐδὼ. ἀλλὰ ὦ ἀνόητοι Μανιχαῖοι, μάθετε πρῶτον ἀπὸ τῆς λέξεως· διότι εἶπεν, ὅτι ἡ βασιλείαμȣ ȣ̓κ ἔστιν ἐκ τȣ̃ κόσμȣ, καὶ πάλιν ȣ̓κ ἔστιν ἐντεῦθεν, ἤγȣν ἀπέδω. δὲν εἶπεν ȣ̓κ ἔστιν ἐν τῷ κόσμῳ, ȣ̓δὲ ἔστιν ἐνταῦθα. διότι βασιλεύει μὲν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ προνοεῖται αὐτȣ̃, καὶ ὡς βȣ́λεται κυβερνᾷ τὰ πάντα, ὅμως δὲν εἶναι ἐκ τȣ̃ κόσμȣ ἡ βασιλεία αὐτȣ̃, ἀλλὰ ἄνωθεν καὶ προαιώνιος, καὶ ὄχι ἀπεδὼ, ἤγȣν κάτωθεν κατασταθεῖσα. ἀλλὰ ἐδὼ μὲν ἐξȣσιάζει, καὶ διακυβερνᾷ,

ἀμὴ

ἀμὴ δὺ εἶναι ἀπεδὼ, ἀδὲ κάτωθεν ἔχει τιὺ σύσασιν, ἀδὲ πρόσκαιρος εἶναι καὶ φθαρτὴ. ἔπειτα πῶς ἤθελε νοηθῇ, τὸ, εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, ἐὰν δὺ ἦτον ὁ κόσμος ἐδικός τε. Ἰωάνν. α'.

Κείμ. Εἶπεν ἓν αὐτῷ ὁ Πιλάτος· ἐκ ἓν Βασιλόὺς εἶ σὺ; ἀπεκρίθη Ἰησῦς· σὺ λέγεις, ὅτι Βασιλόὺς εἰμὶ ἐγὼ ἐγὼ εἰς τῦτο γεγέννημαι, καὶ εἰς τῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ. πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκύει με τῆς φωνῆς. λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος· τί ἐστιν ἀλήθεια; καὶ τῦτο εἰπὼν, πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τὺς Ἰυδαίυς, καὶ λέγει αὐτοῖς· ἐγὼ ἀδὲ μίαν αἰτίαν ὑρίσκω ἐν αὐτῷ· ἔστι δὲ συνήθεια ὑμῖν, ἵνα ἕνα ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ Πάσχα. βόλεσθε ὃν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν Βασιλέα τῶν Ἰυδαίων; Ἰωάνν. ε'.

Ἐπειδὴ ὁ Πιλάτος ἐρώτησε τὸν Κύριον, ἂν εἶναι Βασιλόὺς, ἀπεκρίνεται ὁ Κύριος καὶ λέγει, ἐγὼ εἰς τῦτο ἐγεννήθηκα, ἦγεν εἰς τὸ νὰ εἶμαι Βασιλόὺς. διότι φυσικῶς τὸ ἔχω τῦτο, καὶ ἀπὸ τῦτο ὁπῦ ἐγεννήθηκα ἀπὸ τὸν Πατέρα· διότι τῦτο αὐτὸ τὸ νὰ γεννηθῶ ἀπὸ Βασιλέα, μὲ μαρτυρεῖ πῶς εἶμαι Βασιλόὺς. ὥσε ὁπῦ καὶ ὅταν ἀκύσῃς, ὅτι ζωλιὺ ἔδωκε τῷ Υἱῷ ὁ Πατὴρ, καὶ κρίσιν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ἔτζι νόει τὸ, ἔδωκεν, ἀντὶ τῦ ἐγένησεν αὐτὸν, διὰ νὰ ἔχῃ ζωλιὺ, καὶ διὰ νὰ κρίνῃ, καὶ φυσικῶς τὰ ἔχει ταῦτα πάντα ὁ Υἱὸς ἀπὸ τὸν Πατέρα. καὶ διὰ τῦτο ἦλθα λέγει εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ εἰπῷ τῦτο, καὶ νὰ διδάξω, καὶ νὰ καταπείσω πάντας, ὅτι Βασιλόὺς, καὶ δεσπότης, καὶ Κύριος εἶμαι. θέλωντας δὲ νὰ σύρῃ καὶ τὸν Πιλάτον διὰ τύτων, καὶ νὰ τὸν καταπείσῃ, εἰς τόσον ὅτι νὰ δεχθῇ τὰ λεγόμενα, λέγει· πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας, ἀκύει τῆς φωνῆς με. ὡς τόσον καὶ ἐσὺ ὦ πιλάτε ἐὰν εἶσαι τῆς ἀληθείας τέκνον, ἢ ἀγαπᾶς ταύτιω τιὺ ἀλήθειαν, θέλεις ἀκύσῃ τῆς φωνῆς με, καὶ θέλεις πισθύσει πῶς εἶμαι Βασιλόὺς, ὄχι τοιῦτος ὡσὰν τὺς βασιλεῖς τῆς γῆς ὁπῦ ἔχεν τιὺ ἀρχιὺ, καὶ τιὺ ἐξυσίαν ἐπίκτητον, ἦγεν παρμένω ἀπὸ ἄλλυς, ἀλλὰ τιὺ ἔχω φυσικιὺ, καὶ εἶναι εἰς ἐμένα ἡ ἐξυσία τῆς βασιλείας ἀπ' αὐτὸν τὸν Θεὸν ἢ βασιλέα ὁπῦ μὲ ἐγέννησεν. ἐδὼ δὲ δηλοῖ καὶ διὰ τὺς Ἰυδαίυς πῶς δὺ εἶναι ἐκ τῆς ἀληθείας, ἐπειδὴ δὺ θέλει νὰ ἀκύσῃ τῆς φωνῆς αὐτῦ. καὶ ἐπειδὴ δὺ εἶναι ἐκ τῆς ἀληθείας, ψθὺ εἶναι πάντα, καὶ ὅσα λέγει διὰ λόγυς, καὶ δὺ εἶναι ἀληθῶς ἔνοχος, ἦγεν ἄξιος θανάτυ, καθὼς αὐτοὶ λέγει. καὶ ἔτζι λοιπὸν ἐπίασε τὸν Πιλάτον μὲ τὰ ὀλίγα λόγια τῦτα, εἰς τόσον ὅτι τὸν ἐκατάπεισε νὰ ἐρωτᾷ καὶ περὶ τῆς ἀληθείας, καὶ νὰ εἰπῇ, τί ἐστιν ἀλήθεια; διότι ὡραμάει, ἐχάθη καὶ ἀφανίθη ἡ ἀλήθεια ἀπὸ τὺς ἀνθρώπυς, καὶ δὺ τιὺ ἐγνώριζε κανεὶς, ἔσωντας νὰ ἦτον ἀκόμι πάντες εἰς τιὺ ἀπιστίαν. ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐρώτημα τῦτο ἐχρειάζετον καιρὸν ἴδιον, ἦγεν ἐδικόντε ξεχωρισὸν, ὁ δὲ Πιλάτος ἐσπέδαζε νὰ εὕρῃ ἀφορμιὺ νὰ ἁρπάξῃ τὸν Ἰησῦν ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἑβραίων, νὰ τὸν γλυτώσῃ, διὰ τῦτο βγαίνει ἔξω πρὸς αὐτὺς καὶ λέγει, ἐγὼ ἀδὲ μίαν αἰτίαν ὑρίσκω εἰς τὸν ἄνθρωπον τῦτον. καὶ τῦτο τὸ ἔκαμε πολλὰ φρόνημα, διότι δὺ εἶπεν, ὅτι ἂν καὶ ἔσφαλε, καὶ ἄξιος εἶναι θανάτυ, ὅμως χαρίσατε αὐτὸν τῇ ἑορτῇ· δὺ εἶπεν ἔτζι, ἀλλὰ πρῶτον τὸν ἀπέδειξεν ἀθῶον, ἢ τὸν ἠλθέρωσεν ἀπὸ πάσης αἰτίας, καὶ τότε τὺς παρακαλεῖ νὰ τὸν ἀπολύσεν. ἵνα εἰ μὺ ἀπολυθῇ ὁ Ἰησῦς, νὰ μιὺ τὺς ἔχῃ καμμίαν χάριν, διότι τὸν ἀναίτιον ἀπέλυσαν· εἰ δὲ τὸν καταδικάσεν, νὰ φανῇ ἡ κακίατες, ὅτι τὸν ἀναίτιον κατεδίκασαν. βλέπε δὲ καὶ τῦτο ὁπῦ εἶπε, τὸν Βασιλέα τῶν Ἰυδαίων, τὶ λογῆς νόημα ἔχει· διότι φανερῶς ἀπολογεῖται ὁ Πιλάτος μὲ τῦτο, ὅτι δὺ ἔπταισεν ὁ Ἰησῦς τίποτες εἰς τῦτο, ἀλλὰ μόνον ἔτζι ἄδικα ἐγκαλεῖται διὰ φθόνον ἀπ' αὐτὺς, πῶς ἐπιθυμεῖ νὰ γένῃ Βασιλόὺς. διότι ἂν ἦτον ἔτζι, δὺ ἤθελε παρακαλεῖ αὐτὸς ὁπῦ ἦτον στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων, νὰ ἀπολύσεν ἐκεῖνον ὁπῦ ἔκαμνε τῦ λόγυ Βασιλέα, καὶ ἐγίνετον ἀποστάτης καὶ ἐναντίος τῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων. ὥσε ὁπῦ μὲ τὸ νὰ εἰπῇ, ὅτι τὸν Βασιλέα τῶν Ἰυδαίων ἀπολύσω, παντελῶς ἀναίτιον ἀποδείχνει τὸν Ἰησῦν, καὶ ἀναγελᾶ τὺς Ἰυδαίυς, ἔσωντας νὰ λέγεν τοιαῦτα. ὡσὰν νὰ ἔλεγε τοιαῦτα πρὸς αὐτὺς· ὅτι ἐκεῖνον ὁπῦ συκοφαντᾶτε ἐσεῖς πῶς θέλει νὰ γένῃ Βασιλόὺς, ἐκεῖνον ὁπῦ λέγετε ἐσεῖς ὅτι εἶναι ἀποστάτης καὶ ἐναντίος τῆς βασιλείας τῶν Ῥωμαίων, ἐκεῖνον ἐγὼ σᾶς παρακαλῶ νὰ τὸν ἀπολύσετε, δείχνωντας πῶς δὺ εἶναι τοιῦτος. τινὲς δὲ τὸ, εἰς τῦτο γεγέννημαι, ἐννόησαν ὅτι δὺ δηλοῖ τιὺ προαιώνιον γέννησιν ὁπῦ ἐγεννήθη ἐκ τῦ Πατρὸς, ἀλλὰ τιὺ ὑσερινιὺ ὁπῦ ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένε· διότι λέγει, διὰ τῦτο ἔγινα ἄνθρωπος, καὶ ἐγεννήθιω ἐκ τῆς παρθένε Μαρίας, διὰ νὰ ἀπολέσω καὶ νὰ ἀφανίσω τὸ ψεῦδος καὶ τὸν διάβολον, καὶ νὰ ἀποδείξω ὅτι ἡ θεϊκὴ Φύσις βασιλόει τὰ πάντα· τῦτο εἶναι λοιπὸν ἡ ἀλήθεια, τὸ νὰ ἐγνωρίσεν ἐμένα πάντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ νὰ σωθῦν διὰ τῦτο. διότι διὰ τῦτο ἦλθα, διὰ νὰ χαρίσω εἰς τὺς ἀνθρώπυς τιὺ ἀληθινιὺ γνῶσιν τιὺ περὶ Θεῦ, ἦγεν νὰ ἐγνωρίσεν τὸν Θεὸν καθὼς πρέπει, καὶ νὰ τὺς χαρίσω καὶ τιὺ σωτηρίαν τες. κάμνει δὲ χρεία νὰ ἐξετάσωμεν καὶ τῦτο, πόθεν ἐπαρακινήθηκαν οἱ ἑβραῖοι, καὶ εἶχαν τοιαύτιω συνήθειαν, ὅτι νὰ ἀπολύσεν ἕνα δεμένον εἰς τιὺ ἑορτιὺ τῦ Πάσχα; πρῶτον

μὲν τὸ λοιπὸν ἔχομεν νὰ εἰπῶμεν, ὅτι οἱ διδάσκαλοι ὁπῶ τὲς ἐδίδασκον διδασκαλίας, καὶ παραδώσεις ἀνθρώπων, καὶ παραγγελίας πρεσβυτέρων, ἤγεν παλαιῶν γερόντων, τὸ περισσότερον ταῖς γνώμαις ταῖς ἐδικαίστων ἀκολεθῶσαν, καὶ τὸν νόμον τῶ Θεῶ δὲν τὸν ἐχρειάζοντο. διὰ τῶτο, καὶ ἐκράτησε καὶ τῶτο εἰς τοιαύτιω ἄλογον σωήθειαν, ὡσὰν ὁπῶ ἐξετραχηλίθηκαν, ἤγεν ἐξέπεσαν ἀπὸ τὰς ἄλλας διατάξεις, καὶ παραγγελίας τῶ νόμε. ἡ ἄλλο δὲ, ὅτι ὑρίσκετον καὶ εἰς τιὼ γραφιὼ κάποιον νομοθέτημα τοιῶτον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κάμνει χρεία ὅτι ἀπ' ἐκεῖνο θέλει νὰ ἐπαρακινήθηκαν, καὶ ἦλθαν εἰς τοιαύτιω σωήθειαν, νὰ κάμνεν τὰς τοιαύτας ἀπολύσεις τῶν καταδικασμένων· διότι γράφει εἰς τὸν νόμον διατ' ἐκεῖνον ὁπῶ νὰ κάμνῃ Φόνον ἀκάσιος, ἤγεν σανικῶς, ὅτι ἐὰν ῥίψῃ τινὰς πέτραν, ἢ ἄλλο τίποτες, ξύλον, ἢ ἅρμα, ὄχι διὰ ἔχθραν, μήτε ἐπιτ' αὐτῶ διὰ νὰ κτυπήσῃ τινὰ, ἀλλὰ δι' ἄλλιω τινὰ ὑπηρεσίαν, καὶ τύχῃ καὶ περνᾶ τινὰς, καὶ τὸν βαρέσει, καὶ ἀποθάνῃ, ὁ τοιῶτος Φόνος λέγεται ἀκάσιος, ἤγεν σανικὸς. τὸν τοιῶτον λοιπὸν νὰ τὸν κρένῃ ἡ συναγωγὴ πᾶσα, καὶ νὰ τὸν ἀπολύσῃ μὲ ἀπὸ τὸν θάνατον, ὅμως νὰ τὸν καταζήσῃ εἰς τὴν πόλιν τῶ Φυγαδυτηρίε, ἤγεν νὰ τὸν ἐξωρίσῃ. ἐκ τότε ἴσως παρακινέμενοι, καθὼς τὸ σοχαζόμεθεν, εἶχαν τοιαύτιω σωήθειαν, ὅτι νὰ ἀπολύσῃ ἕνα ἀπεκείνες ὁπῶ ἤθελαν καταδικαθῇ διὰ Φονεῖς νὰ θανατωθῇ. ὁ μὲν νόμος λοιπὸν ἐπρόσαζεν ὅτι τῶτο νὰ εἶναι ἔργον τῆς συναγωγῆς τῶν Ἰεδαίων, ἀμὴ ἐπειδὴ τότε ἡ ἐξεσία ἦτον εἰς τὰ χέρια τῶν Ῥωμαίων, διὰ τῶτο τὲς ἄρχοντας τῶν Ῥωμαίων κάμνεν κυρίες νὰ ἀπολύσῃ, καθὼς καὶ τώρα τὸν Πιλάτον.

Ἀριθ. λέ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Κείμενον.

Ματθ. κζ'. Μαρκ ιέ. Λεκ. κγ'. Ἐκραύγασαν ἓν πάλιν πάντες, λέγοντες· μὴ τῶτον, ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. ὁ δὲ Βαραββᾶς λῃσὴς. τότε ἔλαβε ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησῶν, καὶ ἐμαςίγωσε, καὶ οἱ ςρατιῶται πλέξαντες Στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν αὐτῶ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυρῶν περιέβαλον αὐτὸν, καὶ ἔλεγον· Χαῖρε ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰεδαίων· καὶ ἐδίδεν αὐτῷ ῥαπίσματα. ἐξῆλθεν ἓν ἔξω πάλιν ὁ Πιλάτος καὶ λέγει αὐτοῖς· ἰδε ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε, ὅτι οὐ αὐτῷ ἐδὲ μίαν αἰτίαν ὑρίσκω. ἐξῆλθεν ἓν ὁ Ἰησῶς ἔξω φορῶν τὸν ἀκάνθινον Στέφανον, καὶ τὸ πορφυρῶν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς· ἰδε ὁ ἄνθρωπος. ὅτε ἓν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται ἐκραύγασαν λέγοντες· ςαύρωσον, ςαύρωσον αὐτὸν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ ςαυρώσατε, ἐγὼ γὰρ οὐχ ὑρίσκω οὐ αὐτῷ αἰτίαν. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰεδαῖοι· ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι ἑαυτὸν Υἱὸν Θεῶ ἐποίησεν.

Σχήγ. Βλέπε μὲ πόσα δείχνεται ἡ κακία τῶν Ἰεδαίων. διότι τὸν Βαραββᾶν, ὁπῶ ἦτον λῃσὴς μαρτυρημένος, ἐζήτησαν νὰ τὲς τὸν ἀπολύσῃ, καὶ τὸν κύριον τὸν ἐπαράδωσαν. μασιγοῖ λοιπὸν αὐτὸν ὁ Πιλάτος, ἤγεν τὸν ραβδίζει, βελόμενος νὰ τὲς παρηγορήσῃ, ἡ νὰ καταπραΰνῃ τὸν θυμόν τες. διότι ἐπειδὴ μὲ τὰ λόγια δὲν ἐδυνήθη νὰ τὸν γλυτώσῃ, τὸν ραβδίζει, ἔσοντας νὰ σταδάζῃ, νὰ σήσῃ τιὼ κακίαν αὐτῶν ἕως τότε, καὶ νὰ καταπαύσῃ τιὼ μανίαντες. καὶ συγχωρεῖ νὰ τὲ βάλεν τιὼ χλαμύδα, ἤγεν τὸ κόκκινον ἐπανωφόρι, καὶ τὸν Στέφανον. διὰ νὰ καταπαύσῃ, καὶ νὰ καταπραΰνει τιὼ ὀργιώ τες. οἱ δὲ ςρατιῶται, τὰ ἔκαμναν πάντα πρὸς χάριν τῶν Ἰεδαίων· διότι ἐπειδὴ ἤκεσαν τὲ Πιλάτε ὁπῶ ἔλεγε, τὸν βασιλέα τῶν Ἰεδαίων ἀπολύσω, διὰ τῶτο λοιπὸν τὸν ἐμπαίζεν ὡς βασιλέα. ὅμως δὲν ἐπροσάχθησαν ὑπὸ τὲ Πιλάτε νὰ τὰ κάμεν αὐτὰ. οἱ ὁποῖοι καὶ διὰ νυκτὸς ἐπῆγαν, καὶ ἐπίασαν τὸν Ἰησῶν, διὰ χάριν τῶν Ἰεδαίων ἔσοντας νὰ λάβεν χρήματα ἀπὸ τὲς Ἰεδαίες, χωρὶς γνώμιω τῶ αὐθεντὸς αὐτῶν. διότι ἦτον ἀπαλὸς ὁ Πιλάτος, καὶ ὄχι κακότροπος ὡσὰν τὲς Ἑβραίες· διότι δυγάζει μὲν τὸν Ἰησῶν, βελόμενος πάλιν νὰ σβύσῃ τὸν θυμὸν αὐτῶν, ὅμως ἐκεῖνοι ὲδὲ ἕτως ἡμερώθησαν, ἀμὴ ἔκραζον, ςαύρωσον αὐτὸν, ςαύρωσον. ἔσοντας δὲ νὰ ἰδῇ ὁ Πιλάτος ὅτι ὅλα ματαίως γίνονται, καὶ δὲν κατορθώνει τίποτες, λέγει, λάβετε αὐτὸν ἐσεῖς, καὶ ςαυρώσετέτον, διότι ἐγὼ, δὲν ὑρίσκω καμίαν αἰτίαν εἰς αὐτὸν. τὸ κάμνει δὲ τῶτο ἔσοντας νὰ τὲς ἀναγκάζῃ εἰς πρᾶγμα ὁπῶ δὲν τὲς ἦτον συγχωρημένον, διὰ νὰ ἀπολυθῇ ὁ Ἰησῶς. διότι ἐγὼ λέγει, δὲν ὑρίσκω καμίαν αἰτίαν θανάτε εἰς αὐτὸν, ὁπῶ ἔχω ἐξεσίαν νὰ τὸν ςαυρώσω· ἐσεῖς δὲ

ὁπῶ

ὅπῶ δὺ ἔχετε ἐξουσίαν νὰ τὸν σαυρώσετε, λέγετε ὅτι εἶναι πταίσης ἢ ἄξιος θανάτε, ἐπάρετέτον λοιπὸν καὶ σαυρώσετέτον· ὅμως δὺ ἔχετε ἐξουσίαν, τὸ λοιπὸν ἄς ἀπολυθῆ ὁ ἄνθρωπος. τοιῦτος μὺ ἦτον λοιπὸν ὁ σκοπὸς τῦ Πιλάτε, δηλονότι ἡμερώτερος τῶν Ἰουδαίων, ὅμως δὺ ἔσεκε σερεὸς, καὶ ἐναντίος ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. ἐκεῖνοι δὲ ἔσωντας νὰ ἐντροπιαθῦν καὶ εἰς τῦτο, λέγουσιν· ὅτι κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν χρεωσεῖ νὰ ἀποθάνῃ, ὅτι ἔκαμε τῦ λόγετε Υἱὸν Θεῦ. βλέπε τιὼ κακίαν πῶς δὺ εἶναι συμφωνημένη εἰς τῦ λόγετης. παραπάνω ἔλεγον αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, ἐπάρετέτον ἐσεῖς καὶ κατὰ τὸν νόμον σας τὸν κρίνετε, καὶ δὺ τὸ ἔσερξαν τῦτο, καὶ τώρα πάλιν λέγεν, ὅτι κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν ὀφείλει ἀποθανεῖν. παραπάνω ἔλεγαν, ὅτι κάμνει τῦ λόγετε Βασιλέα, καὶ τὸν ἐγκαλῦσαν πῶς γυρεύει νὰ γένῃ Βασιλεῦς, ἢ τώρα διὰ νὰ ἐλεγχθῆ ἐκεῖνο πῶς ἦτον ψεῦδος, τὸν ἐγκαλῦσι πῶς κάμνει τῦ λόγετε Υἱὸν Θεῦ. καὶ τὶ ἔγκλημα εἶναι τῦτο; ἐὰν τὰ ἔργα τῦ Θεῦ κάμνει, τὶ τὸν κωλύει νὰ εἶναι Υἱὸς Θεῦ; βλέπε δὲ τῦ Θεῦ τιὼ οἰκονομίαν, πῶς ἐκεῖνοι μὲ ἐπαράδιδαν τὸν Κύριον εἰς περισότερα κριτήρια, εἰς τόσον ὅτι διὰ νὰ τὸν ἀτιμάσεν, καὶ νὰ κατασβέσεν τιὼ δόξαν αὐτῦ, ὅμως ἡ ὕβρις ἐγύριζεν εἰς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. διότι ἀπεδῶ μάλιστα φαίνεται περισότερον ἀκατάκριτος, ἦγεν ἀθῶος, ἔσωντας νὰ ἐξετάζεται ἡ ὑπόθεσις ἀκριβέστερα. πόσαις φορᾶς λοιπὸν ὡμολόγησεν ὁ Πιλάτος, πῶς δὲν εὑρίσκει εἰς αὐτὸν τίποτες ἄξιον θανάτε;

Κείμ. Ὅτε οὖν ἤκεσεν ὁ Πιλάτος τῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν, καὶ λέγει τῷ Ἰησῦ· πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησῦς ἀπόκρισιν ὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος· ἐμοὶ ὐ λαλεῖς; ὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σαυρῶσαισε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολύσαισε; ἀπεκρίθη Ἰησῦς· ὐκ εἶχες ἐξουσίαν ὐδὲ μίαν κατ' ἐμῦ, εἰ μὴ ἦσοι δεδομένον ἄνωθεν. διὰ τῦτο ὁ παραδιδές με σοὶ, μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει.

Ἐξήγ. Ὁ μὺ Πιλάτος, ἔσωντας νὰ ἀκέσῃ λόγον μένον ψιλὸν, ὅτι εἶναι Υἱὸς Θεῦ, ἐφοβήθη· ἐκεῖνοι δὲ ὅπῶ εἶδαν, καὶ τόσα ἔργα θεϊκὰ, τὸν θαναπώνεν, διὰ τὰ ὁποῖα ἔπρεπε μάλιστα νὰ τὸν προσκυνῦν. ἐρωτᾶ δὲ αὐτὸν, ὄχι ἔτζι ὡσὰν προτήτερα, τὶ ἐποίησας; ἀλλὰ, ποῖος εἶσαι ἐσὺ; διότι τότε μὺ ἐπειδὴ τὸν ἐγκαλῦσαν πῶς θέλει νὰ γένῃ Βασιλεῦς, πρεπόντως τὸν ἐρωτᾶσε, τὶ ἐποίησας; τώρα δὲ, ἐπειδὴ ἐγκαλεῖται ὅτι Υἱὸν Θεῦ κάμνει τῦ λόγετε, ἐρωτᾶ πόθεν εἶσαι ἐσὺ; ὁ δὲ Ἰησῦς σιωπᾶ. διότι ἔμαθε παρ' αὐτῦ ὁ Πιλάτος προτήτερα, ὅταν τῦ ἔλεγαν, ὅτι ἐγὼ εἰς τῦτο γεγάννημαι, καὶ ἡ Βασιλεία μὲ δὺ εἶναι ἀπ' ἐδῶ· καὶ ὅμως δὺ ὠφελήθη τίποτες ἀπὸ τῦτα, ὐδὲ ἀντέσῃ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ ἐφοβήθη τιὼ ὁρμιὼ τῦ ὄχλε, καὶ ἐσυγκατέβη εἰς τὸ θέλημάτες. διὰ τῦτο καὶ ὁ Κύριος καταφρονῶντας τὰς ἐρωτήσεις αὐτῦ, ἔσωντας ὅπῶ ἐγίνοντο ματαίως, καὶ τῦ κακῦ, δὺ τῦ ἀποκρίνεται τίποτες. ὅμως φαίνεται ὁ Πιλάτος εἰς ὅλα τῦτα, πῶς δὺ ἦτον σερεὸς, ἀλλὰ καὶ κατὰ πολὺ διασειόμενος ἀπὸ τὰ παραμικρὰ φόβητρα ὅπῶ νὰ ἐλάχαιναν· διότι καὶ τὺς Ἰουδαίους ἐφοβεῖτον, καὶ τὸν Ἰησῦν ἔτρεμεν ὡς Υἱὸν Θεῦ. ἂς ἰδῦμεν ὅμως, πῶς κατακρίνει καὶ τῦ λόγετε, μὲ τὰ λόγια ὅπῶ λέγει, ὅτι ἐξουσίαν ἔχω νὰ σὲ σαυρώσω, καὶ ἐξουσίαν ἔχω νὰ σὲ ἀπολύσω. διότι ἐὰν τὰ πάντα εἰς τιὼ ἐξουσίαν σὲ ἦσαν, τίνος σ᾽ἕνεκεν δὺ τὸν ἀπέλυες, ἐπειδὴ τὸν ἦυρες ἀναίτιον; ὁ δὲ Κύριος, θέλωντας νὰ ταπεινώσῃ τιὼ ὑπερηφάνιαντε, λέγει, δὺ εἶχες ἐδεμίαν ἐξουσίαν κατ' ἐμῦ, ἐὰν δὺ σὲ ἦτον δομένον ἄνωθεν. διότι δὺ ἀποθνήσκω ἔτζι ἁπλῶς μόνον καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ κάμνω κάποιον μυσικὸν, καὶ ὅπῶ εἶναι προωρισμένον ἄνωθεν εἰς κοινιὼ σωτηρίαν, τελέσι διὰ νὰ σωθῦν πάντες οἱ ἄνθρωποι· καὶ διὰ νὰ μιὼ ἀκέσῃς, ὅτι ἄνωθεν ἦτον δομένον, καὶ νομίσῃς ὅτι δὺ ἔχει πλαίσιμον ὁ Πιλάτος, ὐδὲ καλοκρισιν ἀπὸ τὸν Θεὸν· διὰ τῦτο εἶπεν, ὅτι ἐκεῖνος ὅπῶ μὲ παρέδωκεν εἰς ἐσένα, ἔχει μεγαλήτερίω ἁμαρτίαν ἀπὸ ἐσένα. διότι δείχνει ἀπεδῶ, ὅτι καὶ ὁ Πιλάτος ἔχει ἁμαρτίαν. πλιὼ ὀλιγώτερίω ἀπὸ τὺς Ἑβραίους ὅπῶ τὸν ἐπρόδωσαν εἰς τὰ χεριάτε. διότι ἐὰν ὐ ἄνωθεν ἦτον δομένον, νὰ ἀποθάνῃ ὁ Χριστὸς, ἦγεν συγχωρημένον, ὅμως διὰ τῦτο δὺ θέλεν εὑθαι ἀναίτιοι ὁ Πιλάτος, καὶ οἱ Ἑβραῖοι· ἀλλὰ ἡ μὺ ἐδικήσας προαίρεσις, τὸ κακὸν ἐβέλετον, ὁ δὲ Θεὸς ἄφησε, καὶ ἐσυγχώρησε νὰ ξέβῃ εἰς ἔργον ἡ κακήσας προαίρεσις. δὺν εἶναι ἀναίτιοι λοιπὸν οἱ πονηροὶ, ἐπειδὴ τὺς ἀφίνει ὁ Θεὸς, ὐ ξεβαίνει εἰς ἔργον ἡ κακεργία αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ βέλωνται, καὶ διὰ νὰ κάμνεν τὸ κακὸν, εἶναι ἄξιοι πάσης καλοκρίσεως.

Κείμ. Ἐκ τῦτο ἐζήτει ὁ Πιλάτος ἀπολύσαι αὐτὸν. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον λέγοντες· ἐὰν τῦτον ἀπολύσῃς, ὐκ εἶ φίλος τῦ Καίσαρος. πᾶς ὁ βασιλέα ἑαυτὸν ποιῶν, ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. ὁ οὖν Πιλάτος ἀκέσας τὸν λόγον τῦτον, ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησῦν, καὶ ἐκάθησεν ἐπὶ τῦ βήματος, εἰς τόπον λεγόμενον λιθόσρωτον, Ἑβραϊσὶ δὲ γαβαθᾶ. ἦν δὲ παρασκευὴ τῦ πάσχα, ὥρα δὲ ὡσεὶ ἕκτη.

Εξήγ. Ἐπειδὴ καὶ ἔπληξε τὸν Πιλάτον ὁ Κύριος μὲ τὰ λόγια, ἢ τῷ ἔδωκε φανερὰν τὴν ἀπολογίαν, ὅτι ἐὰν δὲν σᾶ ἦτον ἄνωθεν δομένον, ἤγεν ἐὰν δὲν ἔδιδα ἐγὼ θελημαλικῶς τὸ λόγεμα ἢ ὁ Παλὴς σωεχώρει, δὲν εἶχες καμίαν ἐξουσίαν εἰς τᾶ λόγε μα· ἢ ὅτι ἁμαρτίαν ἔχεις ἢ σὺ, πλὴν μεγαλήτερην ἁμαρτίαν ἔχει ὁ Ἰούδας ὁπᾶ μὲ ἐπαράδωκεν, ἢ καὶ ὁ λαὸς. διότι
Ψαλ. οκ. ἐπὶ τὸ ἄλγος τῶν τραυμάτων μα προσέθηκε, καὶ ἐκ ἐμνήσθη ποιῆσαι ἔλεος. ἀλλὰ ἔσωλας νὰ μὲ εὕρῃ μοναχὸν, καὶ ἀβοήθηλον, μὲ ἐπαρέδωκεν εἰς τὸν σαυρὸν. καὶ ἐδὲ τὰ τοσαῦτα κριλήρια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν ἤγκα ἀκαλάκριλος, ἐδυσωπήθη, ἀλλὰ ἐβόα, σαύρωσον, σαύρωσον. ἐπειδὴ λοιπὸν, ἔσωλας νὰ εἰπῇ ταῦτα ὁ Κύριος, ἔκαμε τὸν Πιλάτον καὶ ἐτρόμαζεν. καὶ ἐζήτει ἐκ τότε μάλιςα νὰ τὸν ἀπολύσῃ. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, ἐπειδὴ ἐγκαλοῦλες αὐτὸν, ὅτι Υἱὸν Θεᾶ κάμνει τᾶ λόγελε, καὶ λέγονλες ὅτι καλὰ τὸν νόμον αὐτῶν πρέπει νὰ θανα̈λωθῇ, καὶ τίπολες δὲν ἐδυνήθηκαν νὰ καλορθώσουν· διότι ὁ Πιλάτος ἐκ τότε ἐφοβήθη περισότερον, καὶ ἤθελε νὰ ἀπολύσῃ τὸν Ἰησᾶν, μήπως ἁμάρλει εἰς Θεὸν· πάλιν ἐπὶ τὲς ἔξω νόμες καλαφεύγεσι, καὶ ὡς δειλὸν καὶ φοβητζιάρη, φοβίζεν τὸν Πιλάτον. διότι ὡς τὸν εἶδαν ὅτι ἐφοβεῖτον, μήπως καὶ εἶναι Υἱὸς Θεᾶ ὁ Ἰησᾶς, καὶ ἂν τὸν καλαδικάσῃ, θέλει ἁμάρλει, τὸν φοβερίζεν μὲ τὸν φόβον τᾶ Καίσαρος, καὶ διὰ τυραννίδα, ἤγεν διὰ Βασιλέα ἐγκαλοῦλες τὸν Κύριον, τετέσι πῶς γυρεύει νὰ γένῃ Βασιλεύς, καὶ ἐναντιεῖται τὸν Καίσαρα, μὲ τᾶλο φοβίζεν τὸν Πιλάτον, πῶς μέλλει νὰ σφάλῃ εἰς τὸν Καίσαρα, ἐὰν ἀπολύσῃ τὸν Ἰησᾶν ὁπᾶ εἶναι ἐναντίος λε. καὶ πᾶ ἐπιάσθη ὁ Ἰησᾶς εἰς τυραννίδα; ἤγεν πῶς ἤθελε νὰ γένῃ Βασιλεύς; ἢ ἀπὸ πᾶ ἔχελε νὰ τὸ ἀποδείξελε; ἀπὸ τῆς ἀλεργίδος, ἤγεν τᾶ Βασιλικᾶ φορέμαλος; ἢ ἀπὸ τᾶ διαδήμαλος, ἤγεν τῆς κορῶνας; ἢ ἀπὸ τὲς σραλιῶτας ὁπᾶ ἔχε; δὲν ἦσαν πάνλα τὰ ἐδικάτε σύτελῆ, καὶ πενιχρά; καὶ τὰ φορέμαλα, καὶ τὰ φαγηλὰ, καὶ τὸ σπῆλι; ἀλλ' ἐδὲ εἶχε καθόλε ἐδικόνλε σπῆτι. ἀλλ' ὦ τῆς ἀνανδρίας, καὶ τῆς δειλίας τᾶ Πιλάλε! ἔσωλας νὰ νομίσῃ ὅτι θέλει κινδυνεύσει, ἐὰν ἀφήσῃ τοιαύτην ὑπόθεσιν ἀνεξέταςον. ἐξέρχελαι μὲν ὡς διὰ νὰ ἐξελάξῃ τὸ πρᾶγμα, διότι τὸ νὰ καθίσῃ, τᾶτο ἐδηλᾶσεν. ὅμως μηδεμίαν ἐξέτασιν ποιησάμενος, τὲς ἐπαρέδωκε τὸν Ἰησᾶν, νομίζωλας νὰ τὲς δυσωπήσῃ.
Μάρκ. ιε. πῶς δὲ ὁ Μάρκος λέγει, ὅτι τρίτη ὥρα ἦτον, ὅταν ἐσαυρώθη ὁ Ἰησᾶς· ὁ δὲ Ἰωάννης λέγει, ὅτι ἦτον ἕκτη; λύσι λοιπὸν τᾶτο, τινὲς μὲν λέγοντες, ὅτι γραφικὸν, ἤγεν τᾶ ἀντιγράφε εἶναι τὸ σφάλμα. διότι τὸ μὲν γάμμα, σημαίνει τὴν τρίτην ὥραν· ὁ δὲ χαρακτὴρ αὐτᾶ εἶναι τοιᾶτος, Γ. τὸ δὲ καλέμενον ἐπίσημον, σημαίνει τὴν ἕκτην ὥραν, καὶ ἔχει τὸν χαρακτῆρα τοιᾶτον, ϛ. κάμνει χρεία λοιπὸν, ὅτι τὸ γάμμα σοιχεῖον, ἀπὸ ἀπροσεξίας τῶν μεταγραφόντων, κυρτωθείσης τῆς ἀποτεταμένης εὐθείας εἰς μῆκος, εἰς τὸν τᾶ ἐπισήμε χαρακτῆρα μεταχωρῆσαι, καὶ ἔτζι νὰ ἔγινε τὸ λάθος τᾶτο. καὶ ὅτι τᾶτο κάμνει χρεία νὰ ἔγινε, καὶ νὰ ἦτον γραμμένον καὶ εἰς τὸν Ἰωάννην τρίτην ὥραν, καὶ ὄχι ἕκτην καθὼς γράφει τώρα, φανερὸν εἶναι ἀπέδω· διότι οἱ τρεῖς Εὐαγγελισαὶ, ὁ Ματθαῖος, ὁ Μάρκος, καὶ
Ματθ. κζ. ὁ Λεκᾶς, λέγεν συμφώνως, ὅτι ἀπὸ ἕκτης ὥρας, ἐγένετο σκότος εἰς πᾶσαν τὴν γλῆ, ἕως
Λεκ. κε. ὥρας ἐννάτης. φανερὸν εἶναι λοιπὸν, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν πρὸ τῆς ἕκτης ὥρας ἐσαυρώθη, πρὶν νὰ γένῃ τὸ σκότος, δηλονότι κατὰ τὴν τρίτην ὥραν, καθὼς τὸ γράφει ὁ Μάρκος, ὁμοίως καὶ ὁ Ἰωάννης, ἀγκαλὰ καὶ ἔγινε λάθος τῶν ἀντιγράφων, καὶ ἐμετάλλαξαν τὸ γάμμα, εἰς τὸν χαρακτῆρα τᾶ ἐπισήμε, ϛ. καὶ μερικοὶ μὲν τὸ λοιπὸν, ἔτζι λύσι τᾶτο τὸ ζήτημα· ἄλλοι δὲ πάλιν λέγεσιν, ὅτι ὁ μὲν Μάρκος, τὴν ὥραν τῆς ἀποφάσεως ὁπᾶ ἀποφάσισεν ὁ Πιλάτος διὰ νὰ σαυρωθῇ ὁ Κύριος, γράφει σαφῶς καὶ χωρὶς καμμίαν ἀμφιβολίαν. ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπὸ τότε λέγονται οἱ κριταὶ πῶς ἐσαύρωσαν, ἢ ἐπαίδδυσαν τινὰ, ἀπὸ τὴν ὥραν ὁπᾶ κάμεν τὴν ἀπόφασιν, διὰ νὰ ἔχεν τὴν δυνάμιν τῆς παιδεύσεως καὶ τᾶ θανάτε ἐν ταῖς γλώσσαις. διὰ τᾶτο λοιπὸν λέγει ὁ Μάρκος, ὅτι τῇ τρίτῃ ὥρᾳ ἐσαυρώθη ὁ Χριςὸς, ἀπὸ τὴν ὥραν ὁπᾶ ἀποφάσισεν ὁ Πιλάτος, ὁ δὲ Ἰωάννης ἔσωντας νὰ εἰπῇ ὁ Μάρκος τὴν ὥραν τῆς ἀποφάσεως, αὐτὸς εἶπε τὴν ὥραν ὁπᾶ ἐσαυρώθη ὁ Χριςὸς· διότι σοχάζε, καὶ πόσα ἔγιναν ἀναμεταξὺ τῆς ἀποφάσεως τᾶ Πιλάτε, περὶ τῆς σαυρώσεως τᾶ Κυρίε, καὶ τῆς ὥρας τᾶ σαυρᾶ, ἕως ἔ νὰ ἀπολύσῃ τὸν Βαραββᾶν, καὶ τότε ἐφραγέλλωσεν, ἤγεν ἐράβδισε τὸν Ἰησᾶν, καὶ παρέδωκε τελείως αὐτὸν διὰ νὰ σαυρωθῇ. διότι ἡ ἀπόλυσις τᾶ Βαραββᾶ, κατάκρισις ἦτον τᾶ Κυρίε. ἐμπαίζεσιν οἱ σρατιῶται, καὶ σοχάζε πόσος καιρὸς ἀπέρασεν εἰς ἐκεῖνον τὸν φιλότιμον ἐμπαιγμὸν. τὸν εὐγαλεν ὁ Πιλάτος ἔξω, καὶ ἐδιαλέγχθη μὲ τὲς Ἰουδαίους, καὶ πάλιν ἐσέβη μέσα, καὶ ἐξέταξε τὸν Ἰησᾶν, καὶ πάλιν ἐξέβη ἔξω καὶ ἐδιαλέχθη μὲ τὲς Ἰουδαίους. ταῦτα πάντα ἀρκετὰ ἦσαν νὰ ἐξοδιάσουν τὸν ἀπὸ τῆς τρίτης ὥρας καιρὸν, ἕως τῆς ἕκτης. τὰ ὁποῖα τὰ ἔγραψεν ὁ Ἰωάννης ἀκριβῶς, ἔσωντας νὰ ἀκολουθήσῃ εἰς πάντα, καὶ νὰ ἠξεύρῃ ὅλα βεβαίως. τὴν δὲ ἕκτην ὥραν ἀναφέρει, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ παρέδωκεν αὐτὸν τελείως διὰ νὰ σαυρωθῇ, καὶ πλέον δὲν ἐδιαλέγετον μὲ τὲς Ἰουδαίους, ἐδὲ ἐξέταζε τὸν Ἰησᾶν, ἀλλὰ τὴν τελειωτάτην ἀπόφασιν ἀπεφάσισε κατ' αὐτᾶ. εἰδὲ καὶ λέγει κανεὶς, καὶ τίνος ἕνεκεν, ἐπειδὴ καθὼς λέγεις κατὰ τὴν τρίτην ὥραν ἀπεφάσισε νὰ σαυρωθῇ, πῶς πάλιν ἐβέλετον νὰ τὸν ἀπολύσῃ; ἂς ἠξεύρῃ

λοιπὸν

λοιπὸν ὁ τοιῦτος, πρῶτον μὲν, ὅτι ἔζωντας νὰ βιαθῇ ἀπὸ τὸ πλῆθος τῦ λαῦ, ἔκαμε τὴν ἀπόφασιν. ἔπειτα ὅτι καὶ ἀπὸ τὸ ὄνειρον τῆς γυναικὸς αὐτῦ ἐμποδίζετον, διότι ἤθελε τῦ μηνύσῃ ἡ γυναῖκατς λέγσα, μηδένσοι νὰ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ, ἤγεν νὰ μὴν ἔχῃς νὰ κάμῃς μὲ τὸν δίκαιον ἐκεῖνον. ἐπάνω δὲ εἰς τῦτα ὅλα, ζοχάζε καὶ τὸν Ἰωάννην, πῶς δὲν εἶπεν, ὅτι ἦτον ὥρα ἕκτη, ἀλλὰ ἰῶ δὲ ὥρα ὡσεὶ ἕκτη. διότι δὲν ἀποφάσισε νὰ εἰπῇ ὥρα ἕκτη, ἀλλὰ ὡσὰν νὰ δισάζῃ, καὶ ζέκῃ εἰς δύο γνώμαις, διὰ τῦτο λέγει ὡσεὶ ἕκτη. εἰς τόσον ὅτι δὲν θέλει μᾶς βλάψει τῦτο τίποτες, ἂν κὴ φαίνεται πῶς δὲν συμφωνῦν πάντες οἱ Εὐαγγελισαὶ περὶ τῆς ὥρας, ἂν τὸ συγχωρήσωμεν καὶ πῶς εἶναι ἀσυμφωνία. διότι τῦτο ζοχάζε, ἂν δὲν εἶπαν οἱ πάντες ὅτι ἐσαυρώθη. εἰδὲ τῦτο μὲν ὁμολογεῖται ἀπὸ ὅλες, περὶ δὲ ὥρας, ἐὰν ὁ ἕνας μὲν λέγῃ ὅτι ἦτον ὥρα τρίτη, ὁ δὲ ἄλλος λέγει ὡσεὶ ἕκτη, τὶ βλάπτει τῦτο; ἀγκαλὰ καὶ ἀπεδείχθη, ὅτι εἰδὲ ἀσυμφωνία εἶναι. Ματθ. κζ.

Κείμ. Καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Πιλάτος· ἴδε ὁ Βασιλεύς ὑμῶν. οἱ δὲ ἐκραύγασαν, ἆρον, ἆρον, ζαύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· τὸν Βασιλέα ὑμῶν ζαυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς· ἀκ ἔχομεν Βασιλέα, εἰμὴ Καίσαρα. τότε ἓν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς, ἵνα ζαυρωθῇ. παρέλαβον ἓν τὸν Ἰησῦν, καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς τὸ ζαυρῶσαι. καὶ βαζάζων τὸν ζαυρὸν αὐτῦ, ἐξῆλθεν εἰς τόπον, λεγόμενον κρανίε τόπον, ὅς λέγεται ἑβραϊςὶ Γολγοθᾶ· ὅπε αὐτὸν ἐσαύρωσαν, καὶ μετ' αὐτῦ ἄλλες δύο ἀντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησῦν.

Εξήγ. Πολλάκις εἴπομεν, ὅτι περισότερον ἦτον ἄνανδρος ὁ Πιλάτος, ἤγεν δειλὸς καὶ φεβιτζάρης, παρὰ ὁπῦ ἦτον κακότροπος. διότι βλέπε τον καὶ τώρα, χῆμα ἐξετάσεως καὶ κριτηρίε δείχνει εἰς τὴν ὑπόθεσιν, μαλακῶς δὲ τὸ ὅλον μεταχειρίζεται. διότι ἴδε λέγει, ὁ Βασιλεύσας. διότι ἄτε τὸν Ἰησῦν κατακρίνει, ἄτε τὲς Ἰουδαίες ἀποζαμίζει φανερῶς, ἀλλὰ ὡσὰν ἀπόκρυφα τὲς ἐνειδίζει πῶς τὸν ἐσυκοφαντῆσαν, καὶ λέγειτες, ἰδέτε ποῖον ἄνθρωπον λέγετε, ὅτι ἐπιχειρίζεται νὰ γένῃ Βασιλεὺς εἰς ἐσᾶς, δῆτελὴς δηλονότι, κὴ ὁπῦ δὲν τῦ ὁμοιάζει ἀπὸ τίποτες πῶς νὰ ἐπιχειριθῇ τοιαῦτα ποτὲ, εἰς τόσον ὅτι ψεῦτικη εἶναι ἡ κατηγορία. διότι τί σημάδι ἔχει ἦτος τῆς Βασιλείας; ζρατιῶτας; πλῆτον; ἢ εὐγένειαν; νὰ ὁ Βασιλεύς σας· τὶ τὸ κέρδος ἐὰν τὸν θανατώσετε, ἄνθρωπον ὁπῦ δὲν δυνάται νὰ βλάψῃ εἰδὲ τὰ πλέον ἀχαμνώτερα. ταῦτα μὲν ἔλεγεν ὁ Πιλάτος, πλὴν δὲν τὰ ἔλεγεν ἐνζατικῶς, ἤγεν δὲν ἀντιζέκετον βεβαίως, καὶ νὰ ἀγωνιθῇ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. ἐκεῖνοι δὲ ἐκραύγασαν λέγοντες, ἆρον, ἆρον ζαύρωσον αὐτόν. βιάζεσι τὸν Πιλάτον, καὶ ζητῦσι τὸν ζαυρὸν, βολόμενοι νὰ ἀτιμάσεν τὸν Χριζὸν, καὶ νὰ τῦ ἀγάλεν κακὸν ὄνομα, διότι ὁ τοιῦτος θανάτος, ἦτον ἐπονείδιζος, καὶ ἐπικατάρατος, καθὼς εἶναι γραμμένον· Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλε. ἀμὴ δὲν ἠξεραν, ὅτι ὥσπερ διὰ τῦ ξύλε ἡ πτῶσις, ἦγεν τὸ πέσιμον, ἔτζι καὶ ἡ ἀνόρθωσις διὰ ξύλε. Βλέπε δὲ πῶς δὲν ὀνομάζεν ἄλλον διὰ Βασιλέατες, ἀλλὰ μόνον τὸν Καίσαρα, θελληματικῶς ὑποταζόμενοι, καὶ δηλώνοντες τῦ λόγετες, εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξεσίαν, καὶ ἀποδιώχνοντες ἀπὸ λόγετες, τὴν Βασιλείαν τῦ Θεῦ. διὰ τῦτο καὶ ὁ Θεὸς, τὲς ἐπαρέδωκεν εἰς τὲς Ῥωμαίες, εἰς ἐκείνες ὁπῦ ἐπικαλέθηκαν διὰ Βασιλεῖς τες, καὶ ἀποζάτησαν ἀπὸ τῆς προνοίας, καὶ ἐπισασίας τῦ Θεῦ. τότε λοιπὸν, παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ὁ ἀνόητος. ἔπρεπε νὰ ἐξετάζῃ, ἐὰν ἀληθῶς εἶχε δυάμιν νὰ ἐπιχειριθῇ διὰ Βασιλείαν, αὐτὸς δὲ τὸν ἐπαρέδωκε, καὶ ἔσερζεν εἰς τὰ λόγιατες, ἔζωντας νὰ μεταχειριθῇ τὴν κρίσιν χωρὶς τόλμαν, καὶ ἀνδρείαν. δύγῆκε δὲ βαζάζων τὸν ζαυρὸν αὐτῦ. διότι καὶ τὸ νὰ πιάσεν μόνον τον ζαυρον, ὡς μολυσμὸν καὶ ἀκαθαρσίαν τὸ εἶχαν. διὰ τῦτο εἰς αὐτὸν ὁπῦ τὸν ἐλογίαζαν διὰ κατάκριτον, καὶ ἐπικατάρατον, ἐφόρτωσαν τὸ καταραμένον ξύλον. Βλέπε δὲ τῦτο γενόμενον καὶ εἰς τὴν παλαιὰν διατύπωσιν, διότι καὶ ἐκεῖ ὁ Ἰσαὰκ ἐβάσαζε τὰ ξύλα, καὶ ἐπήγαινε νὰ σφαγῇ· ἔτζι καὶ ἐδῶ ὁ Κύριος βαζάζων τὸν ζαυρὸν πηγαίνει, καὶ ὡσὰν καυσίας ζρατιώτης, βαζάζει τὸ ἅρμα ὁπῦ θέλει νὰ νικήσῃ, καὶ νὰ φονεύσῃ τὸν ἐχθρόντε. ὅτι δὲ πῶς ὁ Ἰσαὰκ, τύπος ἦτον τῦ Θεῦ, φανερὸν εἶναι· διότι Ἰσαὰκ ἑρμηνεύεται γέλως, ἤγεν χαρὰ· ποῖος ἄλλος λοιπὸν ἔγινε χαρὰ εἰς ἡμᾶς, πάρεξ μόνον ἐκεῖνος ὁπῦ παρεδόθης εἰς τὴν σύλληψιν, ἔδωκε τὸ χαῖρε διὰ τῦ ἀγγέλε, εἰς τὴν Φύσιν τῶν ἀνθρώπων. διότι τὰ Εὐαγγέλια ὁπῦ ἤκεσεν ἡ παρθένος, πᾶσα ἡ Φύσις τὰ ἐδέχετον. τότε τῦ Ἰσαὰκ ὁ Πατὴρ, ἦτον ὁ Ἀβραὰμ, ὁ ὁποῖος ἑρμηνεύεται, Πατὴρ πολλῶν ἐθνῶν, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ πάντων Θεὸς, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ τῶν Ἰουδαίων Πατὴρ, καὶ τῶν ἐθνῶν, μὲ τῦ ὁποίε τὴν θέλησιν καὶ τὴν βολὴν, βαζάζει ὁ Υἱὸς αὐτῦ τὸν ζαυρὸν. πλὴν εἰς μὲν τὴν παλαιὰν, μόνον εἰς τὴν προαίρεσιν τῦ Πατρὸς, ἔση τὸ πρᾶγμα, διότι τύπος ἦτον· ἐδῶ δὲ καὶ εἰς ἔργον ἐξῆλθεν, ἀληθεια γὰρ ἰῶ. τάχα δὲ, ὥσπερ ἐκεῖ ὁ Ἰσαὰκ ἀφέθη, ὁ δὲ ἀμνὸς ἐσφάγη· ἔτζι καὶ ἐδῶ, ἡ θεότης ἀπαθὴς ἔμεινεν, ἡ δὲ ἀνθρωπότης ἔπαθε καὶ Γενες. κβ. Λεκ. α.

καὶ ἐσαυρώθη, τὸ ὁποῖον ἀνθρώπινον λέγεται καὶ ἀμνὸς, ὡς Υἱὸς τῦ Ἀδὰμ τῦ πλανη-
Ματθ. κζ. θέντος προβάτε, ἢ τῦτο εἶναι ὅπε ἐσφάγη. πῶς δὲ ὁ ἄλλος Εὐαγγελιςὴς λέγει, ὅτι τὸν Σί-
μωνα ἠγάρδυσαν, ἵνα ἄρῃ τὸν ςαυρὸν; ὅτι καὶ τὰ δύο ἔγιναν. διότι εἰς τὶω ἀρχὶω μὲν αὐ-
τὸς ὁ Κύριος δύγῆκε βαςάζων τὸν ςαυρὸν, ἔσωντας νὰ φόβγεν πάντες μακρὰ ἀπὸ τὸν ςαυ-
ρὸν, καὶ νὰ μὴ θέλεν μήτε νὰ ἐγύσεν εἰς αὐτὸν, ὅταν δὲ δύγῆκαν ἔξω ἀπὸ τὸ κάσρον, ἀ-
πλώτησαν λέγει τὸν Σίμωνα ὁπε ἔρχετον ἀπὸ τὸ χωράφι, καὶ ἔτζι τῦ ἔδωκαν τὸ ξύλον
νὰ τὸ βαςᾷ. Κρανίε δὲ τόπον, ἔλεγαν τὸν τόπον· διότι παλαιὰ παράδοσις ἦτον, ὅτι ἐκεῖ
ἐθάπτη ὁ Ἀδὰμ, ἵνα ἐκεῖ ὁπε ἔγινεν ἡ ἀρχὴ τῦ θανάτε, ἐκεῖ νὰ γένῃ, καὶ ἡ κατάλυσις
αὐτῦ. διότι παράδοσις εἶναι Ἐκκλησιαςικὴ, ὅτι πρῶτα καὶ ἀρχὴ ὁπε δύγῆκεν ὁ Ἀδὰμ
ἀπὸ τὸν Παράδεισον, εἰς τὶω Ἰδδαίαν ἐκατοίκησεν, ἔσωντας νὰ τῦ δοθῇ εἰς παρηγορίαν
αὐτῷ, διὰ τὰ καλὰ ὁπε εἶχεν εἰς τὸν παράδεισον, ὡσὰν ὁπε ἦτον καλήτερος καὶ παχύ-
τερος τόπος ἀπὸ ὅλες τὲς ἄλλες τόπες· διὰ τῦτο καὶ πρώτη αὕτη ἡ γῆ, ἐδέχθη νεκρὸν
ἄνθρωπον. οἱ ἄνθρωποι λοιπὸν τῦ καιρῦ ἐκείνε, θαυμάζοντες τὸ νεκρὸν κρανίον, ἤγεν
τὶω κάραν τῦ Ἀδὰμ ξηρὰν, ἔσωντας νὰ ἀναλύσῃ τὸ δέρμα νὰ φάνεται κόκκαλον ξηρὸν,
τὶω ἔβαλαν εἰς τόπον, ἢ ἀπ αὐτῦ ὠνόμασαν τὸν τόπον ἐκεῖνον, κρανίε τόπον, ἢ μετὰ
τὸν κατακλυσμὸν ἀπὸ τὸν Νῶε, ἐδόθη ἡ φήμη εἰς ὅλες. διὰ τῦτο ἢ ὁ Κύριος, ὅπε ἡ πηγὴ τῦ
θανάτε, ἐκεῖ θανατῦται, διὰ νὰ τὶω ξηράνῃ. ςαυρῦσι δὲ καὶ ἄλλες δύο μετ αὐτῦ. αὐτοὶ
μὲν βελόμενοι νὰ τῦ δύγάλεν ὄνομα κακὸν, τάχατες πῶς ἦτον καὶ αὐτὸς ληςὴς· πλιὼ καὶ
Ἡσαΐ. νγ. ἐδῶ, Προφητείαν πληρώνεν καὶ μὴ θέλοντες, τὶω λέγεσαν· ὅτι καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίθη.
βλέπε δὲ τὶω σοφίαν τῦ Θεῦ, πῶς καὶ εἰς τῦτο ὁπε ἐφαίνετον πῶς τὸ ἔκαμναν διὰ ἀτιμί-
αν τῦ Κυρίε, αὐτὸ ἐξέβη εἰς τιμὶω καὶ δόξαν αὐτῦ. διότι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ςαυρὸν, ἔσωσε
τὸν ληςὶω, τὸ ὁποῖον δὺ εἶναι ὀλιγώτερον ἀπὸ ὅλα τὰ θαύματα, καὶ μάλιςα ἐκ τῦτε
φαίνεται πῶς εἶναι Θεὸς, ἀπὸ τὸ νὰ δοξάζεται μόνος αὐτὸς, καὶ ὅμως ὁπε ἐσαυρώθηκαν
καὶ ἄλλοι μαζήτε. τὸ ὁποῖον δὺ ἤθελε γένῃ, ἐὰν δὺ ἦτον ἀναίτιος, καὶ ὄχι πῶς νὰ εἰπῇ
κανεὶς ἄνομος, ἀλλὰ καὶ παντὸς νόμε ἐπέκεινα, καὶ τῶν ἀνόμων κριτὴς.

Κείμ. Ἔγραψε δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῦ ςαυρῦ. ἰῶ
δὲ γεγραμμένον Ἰησῦς ὁ Ναζωραῖος, ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰδδαίων. τῦτον ὖν τὸν
τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰδδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἰῶ ὁ τόπος τῆς πόλεως, ὅπε
ἐσαυρώθη ὁ Ἰησῦς. καὶ ἰῶ γεγραμμένον Ἑβραϊςὶ, Ἑλληνιςὶ, Ῥωμαϊςὶ. ἔλε-
γον ὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰδδαίων· μὴ γράφε ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰδ-
δαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπε, Βασιλεὺς εἰμὶ τῶν Ἰδδαίων. ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος·
ὃ γέγραφα, γέγραφα.

Ἐξήγ. Γράφει καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος ἐπὶ τῦ ςαυρῦ, τῦτέςι τὶω αἰτίαν, καὶ ἐπιγρα-
φὴν, καὶ δήλωσιν· διότι ταῦτα ἑρμηνεύεται ὁ τίτλος. ἐδηλῦτο δὲ διὰ τῦ τίτλε, τίνος εἶ-
ναι ἡ ἐπιγραφὴ, καὶ ὁ ςαυρὸς. γράφει λοιπὸν τὸν τίτλον, ἕναμὲν εἰς πεῖσμα τῶν Ἰδδαίων
ὁπε τὸν ἐπαρήησαν, καὶ δείχνοντας τὶω κακίαν αὐτῶν, ὅτι τὸν ἐδικόντες Βασιλέα ἐπα-
νέςησαν, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν· ἄλλο δὲ καὶ ὑπεραπολογέμενος ὑπὲρ τῆς δόξης τῦ Χριςῦ.
διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνοι, μαζὴ μὲ τὲς ληςὰς τὸν ἐςαύρωσαν, διὰ νὰ τὸν ἀτιμάσεν, καὶ νὰ λο-
γιθῇ καὶ αὐτὸς ὡς ἕνας ἀπὸ τὲς ληςὰς, καὶ νὰ τῦ δύγάλεν κακὸν ὄνομα, ἀποδείχνει ὁ
Πιλάτος, ὅτι δὺ ἦτον ληςὴς, ἀλλὰ Βασιλεὺς αὐτῶν. καὶ τῦτο ὄχι εἰς μίαν γλῶσαν, ἀλ-
λὰ εἰς τρεῖς γλώσαις τὸ δηλοποιεῖ. διότι κάμνει χρεία, νὰ ἦσαν ἢ πολλοὶ Ἕλληνες σμιγ-
Ἰωάνν. ιβ. μένοι μὲ τὲς Ἑβραίες διὰ τὶω ἑορτὶω. καθὼς καὶ ὁ Εὐαγγελιςὴς, τὸν ἐδίδαξε παράνω πε-
ρὶ τῶν ἑλλήνων, ὁπε ἦλθαν νὰ ἰδῦν καὶ τὸν Ἰησῦν. διὰ νὰ τὸν ἐγνωρίζεν λοιπὸν πάντες, διὰ
τῦτο τὸν ἔγραψεν εἰς τρεῖς γλώσαις, διὰ νὰ πομπώσῃ τὶω μανίαν τῶν Ἰδδαίων εἰς ὅλες.
ἐκεῖνοι δὲ καὶ ἐσαυρωμένον τὸν ἐφθονῦσαν, καὶ τὶ λέγεσι; γράψον ὅτι αὐτὸς εἶπεν. διότι
τῶραμὲν φάνεται κοινὴ ψῆφος τῶν Ἰδδαίων, ἐὰν δὲ προσεθῇ, ὅτι αὐτὸς εἶπε τῦ λόγε τε
Βασιλέα, τότε τὸ ἔγκλημα φάνεται τῆς προπετείας, καὶ ἀλαζωνίας αὐτῦ. ὅμως ὁ Πιλά-
τος, εἰς τῦτο δὺ τὲς ἤκεσεν, ἐδὲ ἔκλινεν εἰς τὸ θέλημάτες, ἀλλὰ εἰς τὶω πρώτιω γνώμιω
ἐςάθη. διότι ἐπειδὴ ἔσωντας νὰ παραχωδῦν ὁ τρεῖς ςαυροὶ, ἔμελλον νὰ εἶναι καὶ οἱ τρεῖς
μαζὴ· διὰ νὰ ἐγνωρίζεται λοιπὸν ποῖος εἶναι ὁ ςαυρὸς τῦ Κυρίε, διὰ τῦτο ὠκονομήθη μόνος
αὐτὸς νὰ ἔχῃ τίτλον καὶ ἐπιγραφὶω, ὡσὰν διὰ τῦ σημείε τέτε γνωριθῇ· διότι οἱ ςαυροὶ
τῶν ληςῶν, δὺ εἶχαν τίτλον. δηλοῖ δὲ καὶ ἄλλο τὶ ὑψηλότερον αὕτη ἡ ἐπιγραφὴ ὁπε ἐ-
γράφη μὲ τριῶν λογιῶν γράμματα. διότι δηλοῖ τὸν Κύριον Βασιλέα, πρακτικῆς, Φυσικῆς,
καὶ θεολογικῆς Φιλοσοφίας. διὰ μὲν τῶν Ῥωμαϊκῶν γραμμάτων, τυπώνεται ἡ πρακτικὴ
ἀρετὴ· διότι ἡ ἀρχὴ τῶν Ῥωμαίων ἦτον ἀνδρειοτάτη, καὶ πρακτικωτάτη εἰς τὲς πολέμες.
διὰ δὲ τῶν ἑλληνικῶν, τῆς Φυσικῆς· διότι οἱ ἕλληνες, περὶ τὶω Φυσικὶω ἐσπέδαζαν. διὰ δὲ
τῶν Ἑβραϊκῶν, τῆς θεολογικῆς· διότι οἱ Ἑβραῖοι ἐπίσδαν εἰς τὸν Θεὸν. δόξα λοιπὸν τῷ
διὰ ςαυρῦ φανέντι, τοιαύτιω ἔχειν Βασιλείαν, καὶ τὸν κόσμον νικήσαντι, καὶ τὶω πρακτι-

κὶω

κτὼ ἡμῖν ὁμαλίσαντι, καὶ τὴν γνῶσιν τῆς φύσεως χαριζομένω, καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, εἰς τὴν ἐδικτύτου λέγω γνῶσιν, καὶ θεωρίαν, ἤγουν θεολογίαν ὁδηγήσαντι ἡμᾶς.

Κείμ. Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέρος. καὶ τὸν χειτῶνα. τὸν δὲ ὁ χειτὼν ἄραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς διόλου. εἶπον οὖν πρὸς ἀλλήλους, μὴ σχίσωμεν αὐτὸν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ, τίνος ἔσται. ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἡ λέγουσα· Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. Ματθ. κϛ'. Μαρκ. ιδ'. Λουκ. κβ'. Ψαλ. κα'.

Εξήγ. Μὲ ἐκεῖνα ὁποῦ ὁ Διάβολος πονηρεύεται, μετ' ἐκεῖνα πληρώνονται αἱ προφητεῖαι. καὶ βλέπε τὴν ἀλήθειαν· Τρεῖς ἦσαν οἱ σταυρωθέντες, καὶ ὅμως ἐπ' αὐτοῦ μόνου πληροῦνται τὰ τῶν Προφητῶν. καὶ στοχάζου τὴν ἀκρίβειαν τῆς προφητείας· διότι ὄχι μόνον ὅτι ἐμοίρασαν, ἀλλὰ καὶ ὅτι δὲν ἐμοίρασαν, εἶπεν ὁ Προφήτης. τὰ μὲν ἄλλα φορέματα λοιπὸν τὰ ἐμοίρασαν, τὸν δὲ χειτῶνα, ἤγουν τὸ ἐπανωφόρι, οὐχὶ, ἀλλὰ ἔβαλον κλῆρον, ἤγουν λαχνὸν, εἴτινος πέσει νὰ τὸν πάρῃ. τὸ δὲ ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς, δὲν εὑρίσκεται ἔτζι μόνον ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ τινὲς μὲν λέγουν, ὅτι κάποια ἀλληγορία δηλοῦται δι' αὐτοῦ· ὅτι δὲν ἦτον ἁπλῶς μόνον ἄνθρωπος ὁ σταυρούμενος, ἀλλὰ εἶχε καὶ τὴν θεότητα ἄνωθεν. τινὲς δὲ, ὅτι αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ χειτῶνος λέγουσιν, ὅτι γράφει ὁ εὐαγγελιστὴς· διότι ἐπειδὴ εἰς τὴν παλαιστίνην, τουτέστιν εἰς τὰ μέρη τῆς Ἱερουσαλὴμ, δύο ῥάκη, ἤγουν δύο πανία συμβάλλοντες, ὑφαίνουσι τὰ φορέματάτων, ἔχοντες ἀντὶ ῥαφῆς τὸν συνυφασμὸν· δείχνωντας ὁ Ἰωάννης ὅτι τοιοῦτος ἦτον ὁ χειτὼν τοῦ Χριστοῦ, εἶπεν ὅτι ἐκ τῶν ἄνωθεν διόλου ὑφαντὸς, τουτέστιν, ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. δηλοῖ δὲ ἀπεδὼ, τὸ εὐτελὲς τῶν φορεμάτων τοῦ Χριστοῦ. ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι εἰς τὴν παλαιστίνην δὲν ὑφαίνουσι τὰ πανία ὡσὰν ἐδὼ εἰς ἡμᾶς, ὁποῦ εἶναι τὰ μὲν μιτάρια, καὶ τὸ στιμόνι ἐπάνω, κάτωθεν δὲ ὑφαίνεται τὸ πανίον, καὶ ἔτζι ἀναβαίνει· ἀλλὰ τὸ ἐναντίον κάτω μὲν εἰσὶ τὰ μιτάρια, καὶ ἀπάνω ὑφαίνεται τὸ πανίον. τοιοῦτος λέγει ἦτον ὁ χειτὼν τοῦ Κυρίου. ὅμως ἐξάπαντος κάποιον μυστήριον δηλοῦται καὶ διὰ τούτου· διότι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, ἄνωθεν μὲν ὑφάνθη· διότι Πνεῦμα ἅγιον ἐπῆλθε, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπεσκίασε τὴν Παρθένον· διότι ἐὰν καὶ φύσιν ἀνθρώπου ἀνέλαβεν, ὁποῦ ἦτον κάτω καὶ πεσιμένη, ἀλλὰ μὲ τὴν ἄνωθεν χάριν τοῦ Πνεύματος συνέστη, καὶ συνεπάγη ἡ θεῖα σάρξ. τὸ ἅγιον Σῶμα λοιπὸν τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἀμέριστον, μεριζόμενον εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ κόσμου, καὶ διαδιδόμενον, διότι διαμεριζόμενος ὁ μονογενὴς εἰς ὅλους, ἁγιάζει καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ καθ' ἑνὸς καὶ τὸ σῶμα. καὶ ὁλοκλήρως, καὶ ἀμερίστως εὑρίσκεται εἰς κάθε ἕνα, μετὰ τῆς ἁγίας σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ πανταχοῦ ὑπάρχων καὶ εὑρισκόμενος, διότι δὲν μερίζεται καθόλου, καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ θεῖος Παῦλος. ἐπειδὴ δὲ ἐκ τεσσάρων στοιχείων στέκουν ὅλα τὰ πάντα, ἱμάτιον, ἤγουν φόρεμα τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ νοήσωμεν, ταύτην τὴν φαινομένην κτίσιν, τὴν ὁποίαν τὴν διαμερίζονται οἱ δαίμονες, ὅταν τὸν ἐν ἡμῖν λόγον τοῦ Θεοῦ νεκρώσωσι· διότι σπουδάζουσι νὰ μᾶς κάμουν ἐδικτύτους μερίδα, διὰ τῆς κοσμικῆς προσπαθείας, ἤγουν διὰ τὴν ἀγάπην τῶν κοσμικῶν πραγμάτων· ὅμως τὸν χειτῶνα δὲν ἠμποροῦν νὰ τὸν κόψουν, ἤγουν τὸν λόγον ὁποῦ εἶναι εἰς πάντα τὰ ὄντα, μὲ τὸν ὁποῖον ἔγιναν τὰ πάντα· διότι ἐὰν καὶ μυριάκις ἀπατῶμαι ἀπὸ τὰ ῥευστὰ, ἀλλὰ πάλιν τὰ γινώσκω πῶς εἶναι ῥευστὰ, καὶ τὸν λόγον καὶ τὴν οὐσίαν τῶν ἀπατηλῶν καὶ παραῤῥεόντων, ἤγουν τῶν προσκαίρων, οὐκ ἀγνοῶ, ἤγουν τὸν ἠξεύρω. α. πρ. Κορ. ι.

Κείμ. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν. εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ Μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς Μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλοπᾶ, καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ. Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν Μητέρα, καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ· Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου. εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια.

Εξήγ. Οἱ μὲν στρατιῶται λοιπὸν, ἔκαμναν τὰ τῆς ἀγνωσίας αὐτῶν· αὐτὸς δὲ τῆς μητρὸς φροντίζει, διδάσκων ἡμᾶς ἄχρι καὶ τῆς τελευταίας ἀναπνοῆς, ὅτι νὰ κάμνωμεν πᾶσαν ἐπιμέλειαν τῶν γονέων μας. καὶ βλέπε πῶς ἔστωντας ὁποῦ ἦσαν καὶ ἄλλαις γυναῖκες, μόνης τῆς μητρός του ἔχει τὴν ἔννοιαν. διότι πρέπει μὲν ὅτι ὅταν μᾶς ἐμποδίζουν πρὸς θεοσέβειαν οἱ γονεῖς, νὰ μὴν τοὺς ἀκούωμεν· εἰδὲ καὶ δὲν μᾶς ἐμποδίζουν, νὰ κάμνωμεν πᾶσαν φροντίδα εἰς αὐτοὺς. καθὼς λοιπὸν ἔκαμνε καὶ αὐτὸς· ἐπειδὴ ἐπήγαινεν ἐκ τοῦ κόσμου, ἔκαμνε χρεία νὰ λυπᾶται καὶ τὴν μητέρα, καὶ νὰ ζητᾷ τὴν προστασίαν αὐτῆς, τὴν παραδίδει λοιπὸν εἰς τὰ χέρια τοῦ μαθητοῦ. ἀποκρύπτει δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ Εὐαγγελιστὴς, διὰ τα-

πείνωσιν. διότι ἂν ἤθελε νὰ κενοδοξᾷ, ἤθελεν εἰπῆ καὶ τὴν αἰτίαν διατὶ ἀγαπᾶτον, διότι κάμνει χρεία νὰ ἦτον τίποτες θαυμασὴ καὶ μεγάλη. Βαβαὶ δὲ πῶς ἐτίμα τὸν μαθητὴν, εἰς τόσον ὅτι τὸν ἔκαμεν ἀδελφόντε. τόσον εἶναι καλὸν νὰ ἀκολουθᾷ κανεὶς τὸν Χριστὸν, καὶ νὰ ἀρίσκεται σιμᾶτε ὅταν πάχῃ, διότι εἰς ἀδελφότητα αὐτῆ τὸν φέρνει. Θαύμασον δὲ πῶς ἀν τῷ ταυρῷ πάντα ἀταράχως ποιεῖ, τῆς μητρὸς φροντίζων, Προφητείας πληρῶν, τῆ λησῆ παράδεισον ἀνοίγων, πρὸ δὲ τῆ ταυρῆ ἐφοβεῖτον, καὶ ἵδρωνε· ὡς τόσον ὅτι ταῦτα μὲν ἦσαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἐκεῖνα δὲ τῆς θεϊκῆς δυνάμεως. Ἂς ἐντροπιαθῇ λοιπὸν ὁ μιαρὸς Μαρκίων, καὶ πάντες οἱ ἄλλοι αἱρετικοὶ ὁπῆ ἐφλυάρησαν ὅτι ἐν φαντασίᾳ ἐφάνη ὁ Κύριος εἰς τὸν κόσμον. διότι ἐὰν δὲν ἤθελε γεννηθῇ, μήτε μητέρα εἶχε, τίνος ἕνεκεν φροντίζει τόσον δι' αὐτὴν; πῶς δὲ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτῆ λέγεται Μαρία ἡ τῆ Κλοπᾶ; ὁπῆ ὁ Ἰωακεὶμ δὲν εἶχεν ἄλλο τέκνον; ὁ Κλοπᾶς ἦτον ἀδελφὸς τῆ Ἰωσὴφ, ἔχοντας δὲ νὰ ἀποθάνῃ ἄτεκνος ὁ Κλοπᾶς, καθὼς τινὲς λέγουσιν, ἔλαβεν ὁ Ἰωσὴφ τὴν γυναῖκα τῆ Κλοπᾶ, καὶ ἐγέννησε παῖδας τῷ ἀδελφῷ αὐτῆ, ἀπὸ τὰ ὁποῖα, μία εἶναι καὶ ἡ Μαρία ὁπῆ ἀναφέρεται τώρα, καὶ λέγεται ἀδελφὴ τῆς Θεοτόκε, ἀντὶ τῆ συγγενὴς. διότι σωήθειαν ἔχει ἡ
Γενεσ. κς'. γραφὴ, νὰ ὀνομάζῃ τὲς συγγενεῖς ἀδελφὲς, καθὼς καὶ ὁ Ἰσαὰκ ἔλεγε περὶ τῆς Ῥεβέκας, ὅτι ἀδελφήμε ἐσὶν, ὁπῆ ἦτον γυναῖκατε. ἔτζι λοιπὸν καὶ ἐδῶ, ἀδελφὴ τῆς Θεοτόκε λέγεται, ἐκείνη ὁπῆ ὀνομάζετον θυγατέρα τῆ Κλοπᾶ, διὰ τὴν συγγένειαν. τέσσαρες λοιπὸν Μα-
Μαρκ. ις'. ρίαι φαίνονται ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις. Πρώτη ἡ Θεοτόκος, ἡ ὁποία καὶ Ἰακώβε καὶ Ἰωσῆ Μήτηρ λέγεται. διότι ἦτοι παῖδες μὲν ἦσαν τῆ Ἰωσὴφ, ἐκ τῆς προτέρας αὐτῆ γυναικὸς γεννηθέντες, τάχα τῆς τῆ Κλοπᾶ γυναικὸς. λέγεται δὲ ἡ θεοτόκος μήτηρ αὐτῶν ὡς μητρυιὰ· διότι γυναῖκα τῆ Ἰωσὴφ ἐλογίζετον. δεύτερα Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐξέβα-
Μαρκ. ις'. λεν ἑπτὰ δαιμόνια ὁ Ἰησῆς. τρίτη ἡ τῆ Κλοπᾶ. καὶ τετάρτη ἡ τὲ Λαζάρε ἀδελφὴ. ἔλαβε λοιπὸν ὁ μαθητὴς τὴν Μαρίαν, ἤγεν τὴν θεοτόκον εἰς τὰ ἴδια, τουτέσιν εἰς τὸ σπῆτιτε. διότι εἰς τὸν καθαρὸν ἐπισεύθη ἡ καθαρά. βλέπε δὲ πῶς ἡ μὲν γυναικεία φύσις, παραμένει εἰς τὰ δεινὰ, ἤγεν εἰς τὲς πειρασμὲς· οἱ δὲ ἄνδρες, ἐγκατέλιπον πάντες τὸν κύριον. διὰ τῆτο ἦλθε λοιπὸν, διὰ νὰ ἐνδυναμώσῃ τὸ ἀσθενημένον καὶ ἀδυνάτον, καὶ διὰ νὰ προσλάβῃ τὰ ἀπορημένα.

Ψαλμ. οη'. Κείμ. Μετὰ ταῦτα ἰδὼν ὁ Ἰησῆς, ὅτι πάντα τετέλεσαι, ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφὴ, λέγει, διψῶ. σκεῦος ἦν ἐκειτο ὄξες μεσὸν. οἱ δὲ πλήσαντες σπόγγον ὄξες, καὶ ὑσσώπῳ περιθέντες, προσήνεγκαν αὐτῆ τῷ σώματι. ὅτε ἓν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ Ἰησῆς, εἶπε, τετέλεσαι. καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν, παρέδωκε τὸ Πνεῦμα.

Ἐξήγ. Ἐσώντας νὰ ἰδῇ λέγει, ὁ Ἰησῆς, ὅτι πάντα τετέλεσαι· τουτέσιν, ὅτι δὲν λείπει τίποτες ἀπὸ τὰ τῆς οἰκονομίας. ἔτζι λοιπὸν ἀνόμοιος ἦτον ὁ θάνατος αὐτῆ. διότι δὲν ἐτόλμησε νὰ ἔλθῃ προτήτερα εἰς τὸ σῶμα αὐτῆ ὁ θάνατος, παρὰ ἕως ὁπῆ ἠθέλησεν. ἠθέλησε δὲ ὅταν ἐπλήρωσε τὰ πάντα, διὰ τῆτο καὶ ἔλεγεν, Ἐξσίαν ἔχω νὰ θήσω τὴν ψυχήμε. λέγει λοιπὸν, διψῶ· ἔσωντας νὰ πληρώνῃ ἐδῶ κάποιαν προφητείαν· ἐκεῖνοι δὲ δείχνοντες τὴν μιαρὰν γνώμην αὐτῶν, ἐγέμισαν τὸν σπόγγον ὀξύδι καὶ τὸν ποτίζαν, τὸ ὁποῖον τὸ ἔκαμναν εἰς τὲς καταδίκες· ἐπειδὴ καὶ τὸ ὕσσωπον, διὰ τῆτο τὸ ἐβάλλαν, ἔσωντας νὰ εἶναι φαρμακερὸν. τινὲς δὲ ὕσσωπον λέγουσι νὰ ὀνομάζεται ὁ κάλαμος, διότι καὶ τὰ φύλλα τῆς κορυφῆς τὲ καλάμε τοιαῦτα εἰσί. ἐβάλαν λοιπὸν τὸν σπόγγον εἰς τὸν κάλαμον, μὲ τὸ νὰ εἶναι εἰς ὕψος πολὺ τὸ σῶμα τῆ Ἰησῆ. καὶ ἔτζι ἐπληρώθη ἡ προφητεία, ἡ
Ψαλμ. οη'. εἰς τὴν δίψαμε ἐποτισάν με ὄξος λέγουσα. ὅταν ἐποτίσθη λοιπὸν τὸ ξύδι ὁ Χριστὸς, εἶπε τετέλεσαι, τουτέσιν, ἐτελειώθη καὶ αὕτη ἡ προφητεία μαζὴ μὲ ταῖς ἄλλαις, καὶ πλέον δὲν λείπει τίποτες, ἀμὴ ἐτελειώθηκαν πάντα. ἀταράχως δὲ, καὶ ἐξσιασικῶς τὰ κάμνει ὅλα, καθὼς καὶ τὸ ἑξῆς τὸ φανερώννει· διότι ὡσὰν ἐτελειώθηκαν ὅλα, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν, (διότι δὲν ἦτον καρφωμένη.) καὶ ἀφῆκε τὸ πνεῦμα, τουτέσιν ἐξεψύχισεν. ἀγκαλὰ εἰς ἡμᾶς γίνεται τὸ ἐναντίον, διότι πρότερον ξεψυχέμεν, καὶ τότε κλίνομεν τὴν κεφαλήν. ἐκεῖνος δὲ πρότερον ἔκλινε, καὶ τότε ἐξεψύχισεν. ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔλαι δηλῶται, ὅτι αὐτὸς ἦτον Κύριος τῆ θανάτε, καὶ ἐξσιασικῶς τὸ ἔκαμνε.

Κείμ. Οἱ ἓν Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνη τὰ σώματα ἐπὶ τῆ ταυρῆ ἀν τῷ σαββάτῳ, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν· ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη τῆ σαββάτε· ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν. ἦλθον ἓν οἱ στρατιῶται, καὶ τῆ μὲν πρώτε κατέαξαν τὰ σκέλη, καὶ τῆ ἄλλε τῆ συσαυρωθέντος αὐτῷ, ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησῆν ἐλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη τεθνηκότα, ἐ κατέαξαν αὐτῆ τὰ σκέλη. ἀλλ' εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ τὴν πλευρὰν αὐτῆ ἔνυξε, καὶ σὺθέως ἐξῆλθεν αἷμα, καὶ ὕδωρ.

Ἐξήγ

Εξήγ. Παρέδωκε τὸ πνεῦμα ὁ Κύριος τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, δείχνωντας ὅτι πλέον δὲν ἀπομένει εἰς τὰ μήματα αἱ ψυχαὶ τῶν ἁγίων, ἀλλὰ μάλιστα τρέχεσιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πατρὸς τῶν ὅλων· τῶν δὲ ἁμαρτωλῶν, ἀποσρέφονται εἰς τὸν τόπον τῆς κολάσεως, τουτέστιν εἰς τὸν ᾅδην. οἱ δὲ τὸν κάμηλον καταπίνοντες, καὶ τὸν κώνωπα διϋλίζοντες, τέτοιον μεγάλον τόλμημα ἔκαμαν, καὶ περὶ τῆς ἡμέρας ἀκριβολογῆνται. διότι διὰ νὰ μὴ μείνῃ λέγει, τὰ σώματα εἰς τὸν σαυρὸν, ἐπαρακάλεσαν τὸν Πιλάτον, διὰ νὰ σηκωθῆν. τίνος ἕνεκεν δὲ σωτρίβονται τὰ σκέλη τῶν σαυρωθέντων; ἵνα ἂν καὶ ζήσιν, νὰ εἶναι ἄχρηστοι, διότι ἦσαν λησταὶ. δὲν ἤθελαν λοιπὸν νὰ φαίνωνται οἱ καταδικασμένοι, καὶ οἱ φονεῖς, εἰς τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς. ἄλλο δὲ καὶ ὁ νόμος ἔτζι ἐπρόσταζεν, ὅτι νὰ μὴ βασιλεύσῃ ὁ Ἥλιος, εἰς παίδευσιν ἀνθρώπε. βλέπε δὲ πῶς μετ' ἐκεῖνα ὅπου τεχνάζονται οἱ Ἰουδαῖοι, πληρώνονται αἱ προφητεῖαι. καθὼς λοιπὸν καὶ ἐδῶ δύο Προφητεῖαι πληρώνονται μαζῆ, καθὼς τὸ λέγει ὁ Εὐαγγελισὴς. διότι λέγει, ὅτι τὰ μὲν σκέλη τοῦ Ἰησοῦ δὲν τὰ ἐσωτρίψαν, ὅμως δὲ κάμνοντες χάριν τοῖς Ἰουδαίοις, ἐκέντησαν τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, καὶ ἐβγῆκεν αἷμα, καὶ νερὸν· καὶ τοῦτο θαῦμα παράδοξον. διότι ἐκεῖνοι μὲν, καὶ νεκρὸν τὸ σῶμα ἐπιχειρίζονται νὰ τὸ ὑβρίζεν· ἡ δὲ ὕβρις αὐτῶν, ἐξέβαινεν εἰς θαῦμα. διότι καὶ τὸ νὰ εὐγῇ μὲν αἷμα ἀπὸ σῶμα νεκρὸν, παράδοξον εἶναι, πλὴν ἔχει κανεὶς ὅπου θέλει νὰ συκοφαντῇ, νὰ εἰπῇ ὅτι ἀκόμι ἦτον εἰς τὸ σῶμα κάποια ζωτικὴ δυνάμις· τὸ δὲ νὰ εὐγῇ νερὸν, δὲν ἔχει πλέον κανεὶς νὰ ἀντιλογηθῇ εἰς τοιοῦτον θαῦμα. ταῦτα ὅμως δὲν ἔγιναν ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀμὴ ἐπειδὴ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἡ ζωὴ διὰ τούτων τῶν δύο γίνεται, καὶ σωίζεται· διότι μὲ τὸ νερὸν μὲν ξαναγεννώμεθεν, μὲ τὸ αἷμα δὲ, καὶ τὸ σῶμα, τρεφώμεθεν. ὅταν προσέρχεσαι λοιπὸν πρὸς τὸ ποτήριον τῆς κοινωνίας τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, πρέπει νὰ πιστεύῃς ὅτι ἐξ αὐτῆς τῆς πλευρᾶς τοῦ σωτῆρος πίνεις. σοχάσε δὲ πῶς διὰ τῆς πληγωθείσης πλευρᾶς, ἰατρεύεται ἡ πληγὴ τῆς πλευρᾶς, ἤγουν τῆς Εὔας. ἐκεῖ ἔσωντας νὰ ἀποκοιμηθῇ ὁ Ἀδὰμ, ἐπῆρεντε ὁ Θεὸς μίαν πλευρὰν· καὶ ἐδῶ ἔσωντας νὰ ὑπνώσῃ ὁ Κύριος, ἔδωκε τὴν πλευρὰν τῷ σρατιώτῃ. ἡ ῥομφαία δὲ τοῦ σρατιώτε, ἤγουν τὸ κονταρι, εἰς τύπον τῆς σρεφομένης ῥομφαίας ἦτον, ὅπου δὲν μᾶς ἄφινε νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὸν παράδεισον. καὶ ἐπειδὴ κάθε τίποτες ὅπου νὰ σρέφεται, ἤγουν ὅπου νὰ γυρίζῃ ὁλόγυρα, ἐὰν δὲν κρέσῃ ἀπὸ ἄλλο τίποτες, δὲν σαματᾶ ἀπὸ τὸν δρόμοντε, διὰ τοῦτο δείχνωντας ὁ Κύριος, ὅτι θέλει σαματήσει τὴν ῥομφαίαν ἐκείνῃ τῇ σρεφομένῃ, βάνει εἰς τόπον τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ, εἰς τὴν ῥομφαίαν τοῦ σρατιώτε, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ, ὅτι καθὼς ἡ ῥομφαία τοῦ σρατιώτε, ἔσωντας νὰ συκρέσῃ εἰς τὴν πλευρὰν, ἐσαμάτισεν· ἔτζι καὶ ἡ φλογίνη ῥομφαία, θέλει σαματήσει, καὶ δὲν θέλει μᾶς φοβερίζει καὶ νὰ μᾶς σκιάζῃ πῶς νὰ ἀποκλείσῃ πλέον τὴν πόρταν τοῦ παραδείσε, μὲ τὸ νὰ σρέφεται. ἃς ἐντροπιάζονται οἱ Ἀρμένιδες, ὅπου δὲν σμίγεν νερὸν εἰς τὸ κρασὶ εἰς τὴν θείαν λειτεργίαν· διότι ὡς φαίνεται δὲν πιστεύεν, ὅτι ἐβγῆκεν αἷμα, καὶ ὕδωρ ἐκ τῆς πλευρᾶς, τὸ παραδοξότερον· ἀλλὰ μόνον αἷμα, καὶ ἀπεδῶ χαλνοῦσι τὸ περισσότερον τοῦ θαύματος. τὸ μὲν αἷμα λοιπὸν, εἶναι σημεῖον πῶς ἦτον ἄνθρωπος αὐτὸς ὅπου ἐσαυρώθη· τὸ δὲ νερὸν ὑπὲρ ἄνθρωπον, ἤγουν τὸν δείχνει πῶς ἦτον καὶ Θεός.

Κείμ. Καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινὴ ἐσὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ· κἀκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πισεύσητε. ἐγένετο δὲ ταῦτα, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, ὀσᾶν ὲ σωτριβήσεται ἀπ' αὐτοῦ· καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει, ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. Ἔξοδ. ιβ'. Ἀριθμ. ϑ'. Ζαχαρ. ιβ'.

Εξήγ. Δὲν τὸ ἤκεσα λέγει ἀπὸ ἄλλες, ἀλλὰ ἐγὼ ἀπατός με τὸ εἶδα, καὶ ἀληθινὴ εἶναι ἡ μαρτυρία. πρεπόντως, διότι ὕβριν γνομένην ἐξηγεῖται, καὶ ὄχι τίποτες μέγα καὶ ἔντιμον, διὰ νὰ ὑποπίσῃς τὸν λόγον ὡς ψεύδη. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἀκριβολογᾶμαι λέγει, καὶ φέρνω εἰς τὸ μέσον καὶ ἐκεῖνα ὅπου φαίνονται ἄτιμα, διὰ νὰ πιστεύσετε ἐσεῖς, ὅτι ἐξ ἁπάντος ἀληθινὰ εἶναι, καὶ δὲν τὰ λέγω πρὸς χάριν· διότι ἐκεῖνος ὅπου λέγει πρὸς χάριν, τὰ ἔνδοξα μόνον διηγεῖται. καὶ ἐπειδὴ ὁ Μωϋσῆς ἐλογίζετον ἀξιοπισότερος ἀπ' αὐτὸν, τὸν φέρνει καὶ τοῦτον Μάρτυρα. διότι ἐκεῖνο ὅπου ἔπεν ἐκεῖνος διὰ τὸ ἀρνίον ὅπου ἐθυσιάζετον ἡ τῷ Πάσχα, Ὀσᾶν ὲ σωτριβήσεται, τοῦτο ὁ Εὐαγγελισὴς τὸ λέγει, ὅτι ἐπληρώθη εἰς τὸν Χριστὸν· διότι τὸ ἀρνίον ἐκεῖνο, τύπος τοῦ Χριστοῦ ἦτον· καὶ πολλὴ ἡ συγγένεια τοῦ τύπε πρὸς τὴν ἀλήθειαν. πληρώνεται δὲ καὶ ἄλλη προφητεία ἡ λέγουσα, ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. διότι ὅταν ἔρχεται νὰ κρίνῃ τότε θέλει τὸν ἰδῆ ὡσὰν μὲ κορμὶ καλιώτερον καὶ θεϊκὸν, καὶ θέλει τὸν γνωρίσει ἐκεῖνοι ὅπου τὸν ἐλόγχησαν, καὶ θέλει κλαύσει. καὶ ὄχι τοῦτο μόνον, ἀλλὰ ὅτι καὶ εἰς ἐκείνες ὅπου ἔμελλαν νὰ ἀπισῆν, ἦτον θύρα πίσεως καὶ ἀπόδειξις, τὸ τόλμημα τοῦτο ὅπου ἐτολμήθη ἀπὸ τὲς ἐχθρὲς, ὡσὰν εἰς τὸν Θωμᾶν· διότι διὰ τῆς πλευρᾶς ἐπίσευσεν ἔτος τὴν ἀνάσασιν. κόκκαλον μὲν λοιπὸν δὲν ἐσωτρίφθη τοῦ Ἰησοῦ, ἡ δὲ πλευρὰ αὐτοῦ, ἀναβλύζει ἡμῖν τὰς δύο πηγὰς τῆς ἐσιώσεως, καὶ τῆς ζωώσεως. τὸ μὲν ὕδωρ τῆς ἐσίας, ἤγουν τῆς ἀναγεννήσεως, διότι δι' αὐτοῦ ἐρχόμεθεν οἱ Χρισιανοὶ εἰς τὸ εἶναι διὰ τοῦ Βαπτίσματος. τὸ δὲ αἷμα τῆς ζωῆς, διότι μετ' αὐτὸ τρεφό-

Δευτ. κα'. Γενες. β'. κγ.

μεθεν, διότι ἀμνὸς ἦναι ὁ λόγος τῦ Θεῦ, τὸν ὁποῖον τρώγωμεν ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν. κεφαλὴ μὲν ἦναι σύμβολον τῆς θεότητος, διότι αὐτὴ ἦναι κεφαλή· οἱ πόδες δὲ τῆς σαρκὸς, διότι αὐτοὶ ἦναι τὰ ὕστερα. ἀκόμι δὲ καὶ τὰ ἐντόθια αὐτῦ, ἤγουν τὰ μυσικὰ καὶ τὰ κρύφια αὐτῦ ὁλαβῶς τρώγοντες, τὰ ὀσᾶ, ἤγουν τὰ κόκκαλα αὐτῦ, δὲν τὰ σωτρίβομεν, τουτέστι τὰ δυσκολότερα νοήματα καὶ βαθύτερα. διότι ὅσα δὲν ἠμπορέμεν νὰ καταλάβωμεν, δὲν τὰ σωτρίβομεν, ἤγουν δὲν σπουδάζομεν νὰ τὰ νοήσωμεν κακῶς κὴ παρακινδυνόμενος. διότι ὅταν μὲν ὑγιῶς νοῶμεν, τότε δὲν τὰ σωτρίβομεν, διότι γερὰ φυλάσσομεν τὰ θεῖα· ὅταν δὲ παραβιαθῶμεν, καὶ δεχθῶμεν αἱρετικὸν νόημα, τότε σωτρίβομεν κὴ τζακίζομεν τὸ σερεὸν, κὴ δυσκολονόητον νόημα. ὅμως πρέπει λοιπὸν τὰ τοιαῦτα νὰ τὰ καίωμεν εἰς τὴν φωτίαν, τουτέστι τὰ τοιαῦτα δυσκολονόητα, νὰ τὰ παραδίδωμεν εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, μὲ τὸ ὁποῖον λεπτύνονται, καὶ χωνεύει πάντα, ἔσωντας νὰ ἐρθοῦν τὰ πάντα, καὶ τὰ βάθη τῦ Θεῦ.

Ματθ. κζ'. Μαρκ. ιε'. Λουκ. κγ'. Κείμ. Μετὰ ταῦτα ἠρώτησε τὸν Πιλάτον Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς τῦ Ἰησῦ, κεκρυμμένος δὲ, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τῦ Ἰησῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλάτος ἦλθεν οὖν, καὶ ἦρε τὸ σῶμα τῦ Ἰησῦ. ἦλθε δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἰησῦν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μίγμα σμύρνης, καὶ ἀλόης ὡσεὶ λίτρας ἑκατόν. ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τῦ Ἰησῦ. καὶ ἔδησαν αὐτὸ σὺν ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινὸν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη. ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησῦν.

Ἐξήγ. Τίνος ἕνεκεν δὲν ἐπῆγε κανένας ἀπὸ τοὺς δώδεκα εἰς τὸν Πιλάτον, ἀλλὰ ὁ Ἰωσὴφ, ὁ ὁποῖος ἴσως ἦτον ἀπὸ τοὺς ἑβδομήκοντα, τολμᾷ τοιοῦτον; διότι ἐὰν διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἤθελεν εἰπῇ τινὰς ὅτι ἦσαν κρυμμένοι οἱ μαθηταὶ, κὴ ἔτος ἀπὸ τὸν φόβον αὐτῶν ἐκρατεῖτον. λέγομεν δὲ εἰς τοῦτο, ὅτι ἦτον πολλὰ ἐπίσημος, ἤγουν ὀνομαστὸς ὁ Ἰωσὴφ. καὶ γνώριμος τῷ Πιλάτῳ διὰ τὸ εὔδοξον. διὰ τοῦτο, νομίσας ὅτι ἐσβέσθη ἡ ὀργὴ, ὡσὰν ὅπου πλέον ἐσταυρώθη ὁ ἐναντίος αὐτῶν, πηγαίνει μὲ θάρρος, καὶ κάμνει τὴν ταφὴν πολυτελῆ μαζὶ μὲ τὸν Νικόδημον. πλὴν δὲν ἐλογίαζαν τίποτες θεϊκὸν περὶ αὐτῦ, ἐδένας ἀπὸ τοὺς δύο αὐτῶν, ἀλλὰ ὡς ἄνθρωπον ψιλὸν τὸν ἐλογίαζαν· διὰ τοῦτο καὶ τοιαῦτα ἀρώματα φέρουσι, τὰ ὁποῖα ἔχουν δύναμιν νὰ φυλάσσουν τὸ σῶμα εἰς πολὺν καιρὸν ἀκέραιον, καὶ δὲν τὸ ἀφῆναν νὰ ἀναλύσῃ γλήγορα· τὸ ὁποῖον τοὺς ἔδειχνεν ὅτι δὲν σὐνοοῦσαν τίποτες μέγα περὶ αὐτῦ. πλὴν ὅμως δείχνει τὴν ἀγάπην, διότι δὲν τὸν ἐνταφιάζει ὡς κατάδικον, ἀλλὰ πολυτελῶς καὶ ἐντίμως, καθὼς ἦτον ἡ συνήθεια τῶν ἑβραίων. καὶ ἐπειδὴ ἐσενοχωρῦντο ἀπὸ τὸν καιρὸν, διότι ἐννάτη ὥρα ἐξεψύχισε· καὶ ἀπέκει ἕως ὅπου νὰ πηγαίνῃ εἰς τὸν Πιλάτον, καὶ νὰ κατεβάσσῃ τὸ σῶμα, κάμνει χρεία νὰ ἔγινεν ἑσπέρα, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἄφινεν ὁ νόμος νὰ κάμνῃ μνημεῖον, διὰ τοῦτο τὸν θάπτειν εἰς τὸ μνημεῖον ὅπου ἦτον ἐκεῖ σιμὰ. διότι εἰς τὸν τόπον ὅπου ἐσταυρώθη ἦτον κῆπος, καὶ εἰς τὸν κῆπον μνημεῖον καινέριον. οἰκονομεῖται δὲ νὰ ἦναι σιμὰ τὸ μνημεῖον, διὰ νὰ ἠμπορῇ νὰ πηγαίνῃ καὶ οἱ μαθηταὶ νὰ βλέπουν, καὶ νὰ ἦναι μάρτυρες. οἰκονομήθη δὲ νὰ ἀποσταλθῇ καὶ στρατιῶται εἰς φύλαξιν τῦ μνημείου, διὰ νὰ μὴν ἔχουν νὰ τὸν συκοφαντήσουν ὅτι τὸν ἔκλεψαν. καὶ δὲν ἤθελαν γυρὶ τοῦτα ὅλα ἔτζι, ἂν ἤθελαν τὸν θάψῃ μακρὰ. καινέριον δὲ ἦτον τὸ μνημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀκόμι δὲν ἐθάπτη κανεὶς, διὰ νὰ μὴ συκοφαντηθῇ ἡ ἀνάστασις, ὅτι ἄλλος ἀνεστήθη καὶ ὄχι ὁ Ἰησῦς. κὴ ἄλλο δὲ, καινέριον ἦτον τὸ μνημεῖον, διὰ νὰ δηλώσῃ ὅτι καινοτομία, ἤγουν καινέρια τάξις θέλει γυρὶ διὰ τῆς ταφῆς τῦ Κυρίου, ἐναντία τῦ θανάτου καὶ τῆς φθορᾶς, καὶ θέλομεν καινεργωθῇ πάντες δι' αὐτῦ. Βλέπε δὲ καὶ τὸν πλῦτον τῆς τῦ Κυρίου δι' ἡμᾶς πτωχείας, διότι ἐκεῖνος ὅπου δὲν εἶχε ποῦ τι εἰς τὴν ζωήν του, δὲν ἔχει ἐδὲ μετὰ θάνατον μνῆμα, ἀλλὰ εἰς ξένον μνῆμα θάπτεται· καὶ ἔσωντας νὰ εἶναι γυμνὸς, ὑπὸ Ἰωσὴφ σαβανώνεται. νεκρὸς εἶναι κὴ τώρα ὁ Ἰησῦς, νεκρέμενος ἀπὸ τὰς ἀδικητὰς καὶ πλεονέκτας, ἢ ἀπὸ πεῖνης καὶ γυμνότητος, διότι ὅσα παθαίνει ὁ πτωχὸς, ὁ Χριστὸς τὰ παθαίνει. μιμήσου καὶ ἐσὺ τώρα τὸν Ἰωσὴφ, πρόθες εἰς τὸ καλὸν, (διότι Ἰωσὴφ πρόθεσις ἑρμηνεύεται) καὶ σκέπασον τὴν γύμνωσιν τῦ Ἰησῦ, ἤγουν τῦ πτωχῦ. ταῦτα δὲ ποίησον, ὄχι μόνον μία φορὰ, ἀλλὰ βάλε αὐτὰ εἰς τὸ μνημεῖον τῆς ψυχῆς, κὴ μνημόνυε, ἤγουν ἐνθυμοῦ καὶ λογίζε πάντοτε, κὴ φρόντιζε τῶν τοιούτων ἔργων. σμίγε δὲ καὶ σμύρναν καὶ ἀλόη, διότι πρέπει νὰ ἐνθυμᾶσαι καὶ τὰ πικρὰ, καὶ τὰ εὐφρὰ κριτήρια τῦ αἰῶνος ἐκείνου, κὴ τὴν φωνὴν ἐκείνην ὅπου καλεῖ τοὺς ἀνελεήμονας κατηραμένους, κὴ τοὺς πέμπει εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν φωνὴν λογιάζω ὅτι δὲν εἶναι ἄλλο τίποτες πικρότερον.

Κε-

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟ'Ν.

Κείμενον.

Τῇ δὲ μιᾷ τῶν Σαββάτων, ἔρχεται Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ πρωΐ, σκοτίας ἔτι οὔσης, εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου. τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον, καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν, ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς· ἦραν τὸν Κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος, καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ, καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμε τάχιον τοῦ Πέτρου, καὶ ἦλθε πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον. Ματθ. κη'. Μαρκ. ις. Λουκ. κδ.

Εξήγ. Μίαν τῶν Σαββάτων, ὀνομάζει, αὐτὴν ὁποῦ ὀνομάζομεν ἡμεῖς κυριακὴν· διότι Σάββατα τὰς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος ὠνόμαζον, μίαν δὲ τῶν Σαββάτων, τὴν πρώτην τῶν ἡμερῶν. διότι καὶ ὄντως πᾶσαι αἱ ἡμέραι, μία εἶναι· πολλάκις δὲ λαμβανομένη ἡμία, καὶ συντιθεμένη, κάμνει τὰς πολλάς. μία λοιπὸν, εἶναι ἡ πρώτη ἡμέρα, δὶς δὲ λαμβανομένη, γίνεται δευτέρα· καὶ τρὶς, τρίτη· καὶ καθεξῆς. ἡ δὲ τοιαύτη ἡμέρα εἶναι τύπος τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ὁ ὁποῖος αἰὼν, μία ἡμέρα εἶναι, ἡ ὁποία δὲν κόπτεται ποτὲ ὑπὸ νυκτὸς, οὐδὲ μειράζεται· διότι ὁ Θεὸς εἶναι ἥλιος τοῦ αἰῶνος ἐκείνου, ὁ ὁποῖος δὲν Βασιλεύει ποτὲ. καθὼς λοιπὸν ἐν ταύτῃ ἀνέστη ὁ Κύριος, καὶ ἀφθάρτησε τὸ φθαρτὸν αὐτοῦ σῶμα· ἔτζι θέλομεν λάβη καὶ ἡμεῖς τὴν ἀφθαρσίαν εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα. ἔρχεται λοιπὸν ἐν ταύτῃ τῇ μιᾷ, τουτέστι τῇ πρώτῃ τῶν Σαββάτων, ἤγουν τῶν ἡμερῶν τοῦ Σαββάτου καὶ τῆς ἑβδομάδος, ἔρχεται Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ. διότι ἐπειδὴ ἐπέρασε τὸ Σάββατον, καὶ πλέον δὲν ἐμποδίζετον ὑπὸ τοῦ νόμου, πηγαίνει διὰ νὰ λάβῃ μικρὰν παρηγορίαν ἀπὸ τοῦ τόπου· καὶ ἰδοῦσα τὸν λίθον σηκωμένον, ἔρχεται τὸ ὀγληγορότερον, πρὸς τὸν Πέτρον, καὶ Ἰωάννην· διότι ὁ Κύριος ἀγκαλὰ ἀνέστη, ἕως ὁποῦ ἦτον ἀκόμι ὁ λίθος ἀπάνω εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ ἡ βούλλαις ἦσαν γεραῖς, ἀμὴ ἐπειδὴ ἔκαμνε χρεία νὰ γένουν καὶ τινὲς μάρτυρες τῆς ἀναστάσεως, καὶ νὰ σέβουν εἰς τὸν τάφον, διὰ τοῦτο σηκώνεται ὁ λίθος ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου. ἡ δὲ Μαρία μὴ γινώσκουσα ἀκόμι μηδὲν περὶ τῆς ἀναστάσεως, κλεψίαν καὶ μετάθεσιν ὀνομάζει τὸ πρᾶγμα· διὰ τοῦτο καὶ οἱ μαθηταὶ, τρέχουν πρὸς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπουν τὰ ὀθόνια, ἤγουν τὰ σάβανα, κείμενα μόνα, τὸ ὁποῖον ἦτον ἀληθινὸν σημεῖον τῆς ἀναστάσεως. διότι οὔτε ἂν ἤθελαν μεταθέσῃ τὸ σῶμα, τινὲς ἤθελαν τὸ γυμνώσῃ, οὔτε ἂν τὸ ἔκλεπταν, ἤθελαν φροντίσῃ διὰ τὸ σουδάριον, ἤγουν διὰ τὸ μανδήλιον ὁποῦ ἦτον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, νὰ τὸ τυλίξουν καὶ νὰ τὸ βάλουν χωριστὰ εἰς ἕνα τόπον· ἀλλὰ ἤθελαν λάβῃ τὸ σῶμα ἔτζι καθὼς ἦτον. καὶ διὰ τοῦτο ἐπρόλαβεν ὁ Εὐαγγελιστὴς καὶ εἶπεν, ὅτι μὲ σμύρναν πολλὴν ἐνταφιάσθη τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποῖα συγκολλᾷ τὰ σάβανα εἰς τὸ κορμὶ ὡσὰν μολύβι· ἵνα ὅταν ἀκούσωμεν ὅτι ἔστεκε τὸ σουδάριον ξεχωριστὰ, νὰ μὴ πιστεύωμεν ἐκείνους ὁποῦ λέγουν ὅτι ἐκλέφθη, διότι δὲν ἤθελεν εἶσθαι τοσοῦτον ἀνόητος ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ ἔκλεπτε, νὰ κάθεται νὰ χάνῃ τόσην ὥραν, διὰ τόσον πρᾶγμα; καὶ νὰ δείχνῃ τόσην σπουδὴν, καὶ νὰ μὴν βάνῃ μὲ τὸν νοῦντου, ὅτι εἰς τόσην ὥραν ὁποῦ χασομερᾷ, μήπως τὸν ἀπεικάσουν καὶ τὸν πιάσουν. ποίᾳ ὥρᾳ λοιπὸν ἔγινεν ἡ ἀνάστασις, κανεὶς δὲν τὸ ἠξεύρει, καθὼς καὶ ὁ καιρὸς τῆς δευτέρας παρουσίας εἶναι ἄδηλος. εἰδὲ ὁ μὲν Ματθαῖος, ἑσπέρας βαθείας λέγει ὅτι ἔγινεν, ὁ σεισμὸς, ὁ δὲ Ἰωάννης ὅτι πρωΐ ὁποῦ ἦτον ἀκόμι σκοτεινὰ, λέγει πῶς ἦλθεν ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία, καὶ εἶδε τὸν λίθον σηκωμένον· δὲν εἶναι καμία ἀσυμφωνία εἰς τοῦτο. διότι πρῶτον μὲν τοῦτο λέγομεν, ὅτι παρὰ μὲν τῷ Ματθαίῳ, ἦλθον αἱ γυναῖκες τὸ Σάββατον ἑσπέρας. ὁ δὲ Ἰωάννης δὲν ἀναφέρνει γυναῖκες τώρα, διότι ἤθελεν εἶσθαι περισσὸν, ἐπειδὴ τὸ εἶπεν ὁ Ματθαῖος, νὰ τὸ λέγῃ καὶ αὐτὸς· ἀλλὰ μόνον ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ λέγει, ἔρχεται πρωΐ. διότι διάφοραι ἦσαν αἱ στράταις ὁποῦ ἔκαμεν ἡ Μαρία πρὸς τὸ μνημεῖον, πότε μὲν μὲ τὰς ἄλλας γυναῖκας, πότε δὲ μοναχήτης, διὰ τοῦτο καὶ οἱ Εὐαγγελισταὶ, τὰς διαφόρους στράτας αὐτῶν, ἄλλος μίαν, καὶ ἄλλος ἄλλην λέγοντες, φαίνονται πῶς δὲν συμφωνοῦσι. πρῶτον μὲν λοιπὸν τοῦτο λέγομεν, ὅτι ἄλλην στράταν λέγει ὁ Ματθαῖος τῶν γυναικῶν, καὶ ἄλλην ὁ Ἰωάννης μιᾶς γυναικὸς τῆς Μαγδαληνῆς. δεύτερον δὲ, ὅτι τὸ ἑσπέρας βαθείας, καὶ τὸ πρωΐ ἔτι σκοτίας οὔσης, τὸ ὁποῖον ἄλλος τὸ λέγει, ὄρθρου βαθέως, ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ φανερώνουν. εἰς τόσον ὅτι μεσονύκτιον ἦσαν πάντες οὗτοι οἱ καιροὶ. εἰδὲ ἐρωτᾶς, πῶς ἔστωντας νὰ φυλάγουν οἱ στρατιῶται, ἐτόλμησαν ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Πέτρος, καὶ ἐσέβησαν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ αἱ γυναῖκες; ἁπλοῦς εἶναι ὁ λόγος, ὅτι ἔστωντας νὰ ἀναστηθῇ ὁ Κύριος, καὶ νὰ ἔλθῃ ὁ ἄγγελος μαζὴ μὲ τὸν σεισμὸν εἰς τὸν τάφον, Ματθ. κη.

οἱ ςρατιῶται ἐπῆγαν νὰ εἰπῶν τοὺς Φαρισαίους. καὶ ἔτζι ἔςωντας νὰ μείνῃ ὁ τάφος χωρὶς φύλαξιν, εἶχαν ἄδειαν οἱ μαθηταὶ, καὶ ἐπήγαιναν.

Κείμ. Καὶ παρακύψας, βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται οὖν Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα μόνα, καὶ τὸ σουδάριον ὅ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον, ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον. τότε οὖν εἰσῆλθε καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς, ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδε καὶ ἐπίςευσεν. οὐ δέπω γὰρ ἤδεισαν τὴν γραφὴν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναςῆναι. ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς οἱ μαθηταὶ. Μαρία δὲ εἱςήκει πρὸς τὸ μνημεῖον κλαίουσα ἔξω. ὡς οὖν ἔκλαιε, παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ, καὶ ἕνα πρὸς τοῖς ποσὶν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι· γύναι, τὶ κλαίεις; λέγει αὐτοῖς· ὅτι ἦραν τὸν κύριόνμου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτὸν.

Εξήγ. Στοχάζου τὴν ταπεινοφροσύνην τοῦ Εὐαγγελιςοῦ, πῶς τὴν ἀκριβῆ ἔρευναν τοῦ Πέτρου μαρτυρεῖ. διότι ἔςωντας νὰ προφθάσῃ αὐτὸς, καὶ νὰ ἰδῇ τὰ ὀθόνια κείμενα, δὲν ἐξέτασε διὰ ἄλλο τίποτες πλέον, ἀλλὰ ἀναμένει ἐκεῖνον. Πέτρος δὲ ὁ θερμότατος σεβαίνωντας μέσα, ἐρεύνησε τὰ πάντα ἀκριβῶς. καὶ τότε ἐσέβη καὶ τοῦτος, καὶ εἶδε τὰ ἐντάφια κείμενα, ξεχωριςὰ, καὶ ἐπίςευσεν· ὄχι ὅτι ἀνέςη ὁ Κύριος, ἀλλ' ὅτι ἐκλέφθη. διότι ἐπίςευσε τὸν λόγον τῆς Μαρίας ὁποῦ εἶπεν, ὅτι ἦραν τὸν Κύριον. διατὶ δὲ ἐπίςευσε τῇ Μαρίᾳ, καὶ οὐκ ἐλογίσατο ὅτι ἀνέςη; διότι ἀκόμι δὲν ἐγνώριζαν τὴν γραφὴν, ὅτι μέλλει νὰ ἀναςηθῇ ἐκ νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπίςευσαν τῇ Μαρίᾳ ὁποῦ ἐθαῤῥοῦσε πῶς τὸν ἔκλεψαν, ἢ τὸν ἐμετατόπησαν. καὶ οὗτοι μὲν τὸ λοιπὸν, ἀπῆλθον πρὸς ἑαυτοὺς, τουτέςιν ἐγύρισαν ὀπίσω, καὶ δὲν ἐξέταξαν πλέον ἄλλο τίποτες. ἡ δὲ Μαρία, ἔςεκεν εἰς τὸ μνημεῖον ἔξω καὶ ἔκλαιε· διότι τὸ γυναίκειον γένος, παραπονετικὸν, καὶ φιλόδακρυ εἶναι. διότι ἐπειδὴ δὲν εἶχε τὸν Ἰησοῦν, τὸν τόπον ἔβλεπεν ἐκεῖνον ὁποῦ ἐθάπτη τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ τὸ ποθούμενον, καὶ ἀπέκει ἐλάμβανε παραμικρὰν παρηγορίαν· διὰ τοῦτο ἀξιοῦται, καὶ μεγαλήτερην ὀπτασίαν ἀπὸ τοὺς μαθητὰς. διότι ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν εἶδαν ἐκεῖνοι, αὐτὴ τὰ εἶδε, ἤγουν τοὺς δύο ἀγγέλους. διότι εἰς μεγάλην παρηγορίαν τῆς ἔγινεν ἡ θεωρία τῶν ἀγγέλων, καὶ τὸ σχῆμα αὐτῶν ὁποῦ ἦτον λαμπρὸν. καὶ τὸ πῶς ἐκάθοντο ἕνας πρὸς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἄλλος πρὸς τὰ ποδάρια, τοὺς δείχνει πῶς νὰ ἠξεύρουν τίποτες περισσότερον, καὶ ὅτι ἂν ἐρωτηθοῦν, δύνονται νὰ τὴν διδάξουν. καὶ τὸ νὰ εἰποῦν δὲ, τί κλαίεις; πολλῆς συμπαθείας εἶναι γεμᾶτον. διότι διὰ νὰ μὴν ταραχθῇ ὡς γυναῖκα ὁποῦ ἦτον, καταπραΰουν τὴν ταραχὴν αὐτῆς, διὰ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης, ἔςωντας νὰ τὴν ἐρωτήσουν ἔτζι συμπαθῶς καὶ πρᾴως, γύναι τί κλαίεις; ἐκείνη δὲ παραπονετικὰ ἅμα καὶ φιλοςοργικὰ ἀπεκρίθη, ὅτι ἦραν τὸν κύριόνμου, διὰ τοῦτο κλαίω· διότι δὲν ἠξεύρω ποῦ τὸν ἐμετατόπησαν, διὰ νὰ πηγαίνω ἐκεῖ νὰ ἀσπασθῶ τὸ σῶματου, νὰ παρηγορηθῶ ὀλίγον. Σὺ δὲ Πέτρον μὲν νόει, τὸ πρακτικὸν καὶ θερμὸν· Ἰωάννην δὲ, τὸ θεωρητικὸν καὶ εὐφυὲς περὶ τὴν γνῶσιν τῶν θείων. διότι πολλάκις μὲν προλαμβάνει ὁ θεωρητικὸς μὲ τὴν γνῶσιν καὶ εὐφυΐαν, καὶ ὁ πρακτικὸς ἀπομένει, ἀλλ' ὅμως μὲ τὴν θερμότητα νικᾷ αὐτὸς τὴν ὀξύτητα ἐκείνου, καὶ βλέπει πρῶτος ὁ πρακτικὸς κάποιον θεϊκὸν μυςήριον. ἢ μῆνα δὲν γίνεται ἔτζι καὶ εἰς τὰ μαθήματα; διότι καὶ εἰς τοῦτα ὅταν εἶναι δύο παιδία, τὸ κακοσκοπότερον, καὶ ἀργότερον, περνᾷ τὸ καλόσκοπον μὲ τὴν σπουδὴν. καὶ εἰς τὰ πνευματικὰ δὲ πολλάκις ὁ πρακτικὸς καὶ ἀμαθὴς εἰς λόγον, ἐδέχθη μεγαλήτερον νόημα ἀπὸ τὸν θεωρητικὸν. ἀλλὰ καὶ πᾶσα ψυχὴ ὁποῦ νὰ κυριεύσῃ τῶν παθῶν, Μαρία λέγεται· καὶ ἔςωντας νὰ καθαρισθῇ λοιπὸν διὰ τῆς ἀπαθείας, βλέπει τὸν Ἰησοῦν Θεὸν ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον. διότι οἱ ἄγγελοι, ἐκεῖνος μὲν ὁποῦ ἐκάθητο πρὸς τῇ κεφαλῇ, ἦτον σύμβολον τῆς θεότητος· ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ ἐκάθετον εἰς τὰ ποδάρια, ἦτον σύμβολον τῆς ὑςερινῆς σαρκώσεως τοῦ λόγου.

Κείμ. Καὶ ταῦτα εἰποῦσα, ἐςράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἑςῶτα, καὶ οὐκ ἤδει ὅτι Ἰησοῦς ἐςι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δὲ δοκοῦσα, ὅτι ὁ κηπουρός ἐςι, λέγει αὐτῷ· Κύριε, εἰ σὺ ἐβάςασας αὐτὸν, εἰπέμοι ποῦ ἔθηκας αὐτὸν, κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Μαρία. ςραφεῖσα ἐκείνη, λέγει αὐτῷ, Ῥαβουνὶ, ὅ λέγεται διδάσκαλε. λέγει αὐτὴ ὁ Ἰησοῦς· μή μου ἅπτου, οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν Πατέρα μου. πορευοῦ δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς, Ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου, καὶ Πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου, καὶ Θεὸν ὑμῶν. ἔρχεται Μαρία ἡ

Μαγδα-

Μαγδαληνὴ, ἀπαγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς, ὅτι ἑώρακε τὸν Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

Εξήγ. Τίνος ἕνεκεν ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω ἡ Μαρία; διότι ἔστωντας νὰ ὁμιλῇ πρὸς ἀγγέλους, τὶ ἔπαθε καὶ ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω; ὁμοιάζει λοιπὸν, ὅτι εἰς ὅσον ὡμιλοῦσεν αὐτὴ μὲ τοὺς ἀγγέλους, ἔστωντας νὰ φανῇ ὁ Ιησοῦς ὀπίσωτης, τοὺς ἐφόβησε, καὶ ἐκεῖνοι ὡς εἶδαν τὸν δεσπότην, παρευθὺς ἐφάνηκαν καὶ ἀπὸ τὸ σχῆμα, καὶ ἀπὸ τὸ κίνημα, καὶ ἀπὸ τὸ βλέμμα, ὅτι εἶδαν τὸν Κύριον· καὶ ἔστωντας νὰ ἰδῇ ἡ γυνὴ τοῦτο, ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω· καὶ τοῖς μὲν ἀγγέλοις λοιπὸν, κάμνει χρεία νὰ τοὺς ἐφάνη εἰς φοβερὸν σχῆμα, τῆς δὲ Μαρίας εἰς σχῆμα εὐτελῆ καὶ κοινὸν· διὰ τοῦτο καὶ κηπουρὸν ἐνόμισεν αὐτὸν νὰ εἶναι, δηλονότι τοῦ κήπου ἐκείνου, ὁποῦ ἦτον τὸ μνημεῖον, καὶ διὰ τοῦτο λέγειτου, Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτὸν· τουτέστιν, ἐὰν ἐσὺ τὸν ἔκλεψες, καὶ δὲν λέγει τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ αὐτὸν, ἔστωντας νὰ συνομιλῇ μὲ ἄνθρωπον ὁποῦ ἤξευρε τὴν ὑπόθεσιν. τὸ λοιπὸν ἐὰν τὸν ἐπῆρες ἐσὺ, καὶ τὸν ἔκλεψες ἀπεδὼ, εἰπέμου ποῦ τὸν ἔβαλες, καὶ ἐγὼ νὰ τὸν πάρω, νὰ τὸν μετατοπίσω εἰς ἄλλον τόπον, ὁποῦ νὰ ταφῇ ἐνδόξως καὶ μεγαλοπρεπῶς. διότι ἴσως νὰ ἐφοβῆτον μήπως καὶ οἱ Ἑβραῖοι, καὶ νεκρὸν τὸ σῶμα θέλουν τὸ ὑβρίσει καὶ τὸ ἀτιμάσει, καὶ διὰ τοῦτο ἤθελε νὰ τὸ μετατοπίσῃ εἰς ἄλλον τόπον, ὁποῦ νὰ μὴν ἠξεύρουν οἱ Φαρισαῖοι. φιλόστοργος μὲν ἦτον ἡ γνώμη τῆς γυναικὸς, ὅμως δὲν ἐδύνετον νὰ νοήσῃ τίποτες ὑψηλὸν. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος, ἐπειδὴ δὲν ἐδυνήθη ἀπὸ λόγουτης νὰ νοήσῃ τίποτες ὑψηλὸν, ἀπὸ τῆς φωνῆς αὐτοῦ γνωρίζει τοῦ λόγουτου εἰς αὐτὴν. διότι ἔστωντας νὰ τὴν κράξῃ μόνον εἰς τὸ ὄνομάτης, παρευθὺς τῆς ἔδωκε νὰ τὸν ἐγνωρίσῃ διὰ τούτου. καθὼς καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ποτὲ μὲν ἐγνωρίζετον, ποτὲ δὲ, καὶ ἔμπροσθέντους εὑρισκόμενος δὲν τὸν ἐγνώριζαν. ἔτζι καὶ ὅταν ἐλάλῃ, ὅταν ἤθελε τότε ἐγνωρίζετο· καθὼς λοιπὸν καὶ τώρα, ὅτε ἠβουλήθη, τότε ἐγνώρισε τοῦ λόγουτου εἰς τὴν Μαρίαν, διὰ τῆς φωνῆς. ἐπειδὴ καὶ προτήτερα ἐφώνησε πρὸς αὐτὴν, ἤγουν ἐλάλησε, καὶ τῆς εἶπε, γύναι τὶ κλαίεις; ἀλλὰ δὲν τὸν ἐγνώρισεν ἡ Μαρία, διότι δὲν ἤθελεν ὁ Ἰησοῦς, ὅτε δὲ ἠθέλησε, τότε διὰ τῆς φωνῆς ἐγνωρίσθη. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ. τὶ λογᾶται τοῦτο; μετ' αὐτὸν ἐσυνομιλοῦσε, καὶ ἔλεγεν, εἰπέμου ποῦ ἔθηκας αὐτὸν; καὶ τώρα ὁ Ἐυαγγελιστὴς λέγει, ὅτι στραφεῖσα; φαίνεται λοιπὸν, ὅτι ἀφ' οὗ εἶπε πρὸς αὐτὸν τὸ, ποῦ ἔθηκας; κάμνει χρεία, ὅτι νὰ ἐστράφη πάλιν πρὸς τοὺς ἀγγέλους, ἴσως διὰ νὰ τοὺς ἐρωτήσῃ διατὶ ἐξεπλάγησαν· καὶ ἀπέκει, ὡσὰν τὴν ἐκάλεσεν ὁ Χριστὸς, καὶ τὴν ἐξέπληξεν ἀπὸ τῆς φωνῆς, ἐγύρισε παρευθὺς πρὸς αὐτὸν, καὶ ἄφησε τοὺς ἀγγέλους, καὶ ἔτζι ἔστωντας νὰ τὸν ἐγνωρίσῃ, τὸν εἶπε Ῥαβουνὶ, καὶ θέλουσα νὰ πηγαίνῃ πρὸς αὐτὸν νὰ φιλήσῃ τὰ ποδάριάτου, καὶ νὰ εἶναι μαζήτου ὡς τὸ πρότερον, καὶ ἀντύχῃ ἀπὸ πολλὴν ἀγάπην ὁποῦ εἶχεν εἰς αὐτὸν, ἤθελε καὶ νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ. ὁ δὲ Κύριος, θέλωντας νὰ ἀνεβάσῃ τὴν διάνοιάντης εἰς τὰ ὑψηλὰ, εἰς τόσον ὅτι νὰ νοήσῃ καὶ τίποτες ὑψηλότερον, καὶ μεγαλήτερον περὶ αὐτοῦ, καὶ νὰ προσέχῃ αὐτὸν ὡς αἰδεσιμώτερον, εἶπε πρὸς αὐτὴν, μήμου ἅπτου, ἤγουν μὴ μὲ πιάνης· τουτέστι. δὲν εἶναι πλέον τὰ πράγματα καθὼς ἦσαν προτήτερα, οὐδὲ μέλλω νὰ εἶμαι ὁμοίως μαζήσας. διότι ἂν δὲν τὸ εἶπε τοῦτο καὶ μὲ τὰ λόγια, ἀλλὰ ἔτζι νοεῖται. διότι μέλλω νὰ ἀνέβω πρὸς Πατέραμου, καὶ ἐκεῖ σπεύδω, ἤγουν βιάζομαι νὰ πηγαίνω. ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ σπουδάζει νὰ πηγαίνῃ ἐκεῖ, καὶ δὲν ἔχει πλέον τοιοῦτον σῶμα, ὡσὰν αὐτὸ, ὁποῦ νὰ ἀναστρέφεται μὲ τοὺς ἀνθρώπους, πρέπει νὰ τὸν προσέχῃς μὲ περισσοτέραν εὐλάβειαν, καὶ νὰ τὸν λογιάζῃς ὡς μεγαλήτερον τῆς κοινῆς ὁμιλίας, καὶ τῆς ἀφῆς, ἤγουν τῆς συναναστροφῆς. Βλέπε δὲ πόσον νόημα εἶπεν ὁ Ἐυαγγελιστὴς μὲ ὀλίγην συντομίαν· διότι εἶπε, μὴ μοῦ ἅπτου. καὶ ἀπέκει ὡσὰν νὰ ἤθελεν ἐρωτήσῃ τινὰς, διατὶ; λέγει, διότι δὲν εἶναι πλέον τὸ σῶμα μου τοιοῦτον, ὡσὰν ὁποῦ νὰ πολιτεύεται εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ εἰς τὸν Οὐρανὸν, διὰ τοῦτο μὴ μὲ πιάνῃς. καὶ πάλιν ὡσὰν νὰ ἤθελε τοῦ εἰπῇ τινὰς, καὶ ἐπειδὴ φορεῖς τοιοῦτον σῶμα, διατὶ περιπατεῖς εἰς τὴν γῆν; λέγει, διότι ἀκόμι δὲν ἀνέβηκα πρὸς τὸν Πατέρα μου, μέλλω δὲ νὰ ἀνέβω. διότι τοῦτο δηλοῖ ἀπὸ τὰ λοιπὰ, ἔστωντας νὰ εἰπῇ, πορεύου πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς, ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα ὑμῶν· καὶ ὅμως ὁποῦ δὲν ἔμελλε νὰ ἀνέβη παρευθὺς, ἀλλὰ μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας, πῶς τὸ λέγει λοιπὸν τοῦτο; θέλωντας νὰ ἀναστήσῃ τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ νὰ τοὺς καταπείσῃ ὅτι εἰς τοὺς Οὐρανοὺς πηγαίνει, καὶ διὰ νὰ τοὺς παρηγορήσῃ μὲ τοῦτο. ἔστωντας δὲ νὰ τοὺς εἰπῇ ἀδελφοὺς, λέγει, καὶ εἰς τὸν Πατέρασας. διότι καὶ ἐδικός μας Πατέρας εἶναι ὁ Θεὸς, πλὴν κατὰ χάριν· τοῦ δὲ Κυρίου εἶναι φυσικὸς Πατὴρ. καθὼς λοιπὸν καὶ τὸ ἐναντίον, ἡμῶν μὲν φύσει Θεὸς· τοῦ δὲ Κυρίου κατὰ τὸ ἀνθρώπινον. διότι Θεὸς αὐτοῦ ἔγινεν ἔστωντας νὰ λάβῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. πηγαίνει λοιπὸν ἡ Μαρία ἔστωντας νὰ ἀξιωθῇ νὰ ἀκούσῃ τοιαῦτα λόγια, καὶ τὰ εἶπε τοῖς μαθηταῖς. τοσοῦτον εἶναι καλὸν ἡ προσεδρία, ἤγουν ἡ ἀργοπόρησις εἰς τὴν προσευχὴν, καὶ ἡ ὑπομονὴ. ἀργοπόριζε λοιπὸν καὶ ἐσὺ, καὶ ἔχε ὑπομονὴν εἰς τὴν προσευχὴν, καὶ ἴσως θέλεις μάθη τίποτες, καὶ θέλεις γένει καὶ τῶν μαθητῶν τοῦ λόγου διδάσκαλος.

Μαρκ. ις'. Λουκ. κδ. α. Κορ. ιέ.

Κείμ. Οὔσης ἓν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπε ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησῆς, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν. καὶ τῦτο εἰπὼν, ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ τὴν πλευρὰν αὐτῦ. ἐχάρησαν ἓν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. εἶπεν ἓν αὐτοῖς ὁ Ἰησῆς πάλιν· Εἰρήνη ὑμῖν, καθὼς ἀπέσταλκέμε ὁ Πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. καὶ Ματθ. ις'. τῦτο εἰπὼν, ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς· Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον, ἄντινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίονται αὐταῖς· ἄντινων κρατῆτε, κεκράτηνται.

Εξήγ. Ἐπειδὴ ἡ Μαρία εἶπε ταῦτα τοῖς μαθηταῖς, ἔκαμνε χρεία, ὅτι ἢ νὰ μὴν τὴν πιςεύσεν, ἢ ἂν τὴν ἐπίςευαν νὰ λυπηθῆν, πῶς δὲν ἐκατηξιώθηκαν αὐτοὶ νὰ τὸν ἰδῆν. διὰ τῦτο τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ φαίνεται εἰς αὐτὲς, ὅπε ἐθέλησαν, ἤγεν ἐπιθυμῆσαν πάρα πολλὰ νὰ τὸν ἰδῆν, ἔσωντας νὰ ἀκέσεν παρὰ τῆς γυναικὸς, ὅτι ἀνέςη. ἐπειδὴ δὲ ἐφοβῆντο τὲς Ἰουδαίες, καὶ διὰ τῦτο ἐποθῆσαν νὰ ἰδῆν τὴν μόνην παρηγορίαν αὐτῶν, ἔρχεται λοιπὸν ἐσπέρας μὲν, διότι ἀνέμενεν ἕως ἓ νὰ σιωαχθῆν ὅλοι· κεκλεισμένων δὲ τῶν θυρῶν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἔτζι ἀνέςη, καὶ ὅταν ἦτον ὁ λίθος τῆ τάφε ἐπάνω. ὅμως ἤθελε θαυμάσῃ κανεὶς, πῶς δὲν τὲς ἐφάνη φάντασμα· ἕνα μὲν ὅπε προτήτερα ἡ γυνὴ, εἰς πολλὴν πίςιν τὲς ἤφερε. καὶ ἄλλο δὲ, ὅτι καὶ ἤμερην ὄψιν ἔδειξεν εἰς αὐτὲς, καὶ διὰ τῆς φωνῆς ἐκαταπραΰνε τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ὅπε ἦτον τεταραγμένη, ἔσωντας δὲ νὰ τὲς εἰπῇ εἰρήνη ὑμῖν, τυτέσι μὴ συγχύζεσθε· τὲς ἐνθυμίζει τὸν λόγον ὅπε τὲς ἔπε πρὶν τῆ σαυρῆ, Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. Ἐχάρησαν δὲ ἰδόντες τὸν Κύριον. διότι καὶ τῦτο τὲς τὸ προεῖπε πρὶν τῆ σαυρῆ, ὅτι ὄψομαι, ἤγεν θέλω σᾶς ἰδῆ, καὶ θέλει χαρῇ ἡ καρδίασας. ἐπειδὴ δὲ ἔχαν μέγαν φόβον ἀπὸ τὲς Ἰουδαίες, πάλιν τὲς λέγει, τὸ, Ἐρήνη. διότι καθὼς τῶν γυναικῶν εἶπε, τὸ χαίρετε, διότι εἰς λύπαις ἦτον τὸ γένος αὐτῶν· ἔτζι δίδει καὶ εἰς τέτες τὴν εἰρήνην διὰ τὸν πόλεμον ὅπε εἶχαν πρὸς τὲς Ἰουδαίες, καὶ ὅπε ἔμελλον νὰ ἔχεν πάντες. κατὰ τὴν πεῖραξιν ὅπε εἶχαν λοιπὸν καὶ τὰ δύο μέρη, κάμνει καὶ τὴν διόρθωσιν. καὶ ἐν ἐκείναις μὲν τὸ χαῖρε δίδει, Γενέσ. γ. διότι ἐκατηράθησαν νὰ γενῆν μὲ λύπαις· εἰς δὲ τὲς ἄνδρας τὴν εἰρήνην, διὰ τὲς πολέμες ὅπε ἔμελλαν νὰ ἔχεν διὰ τὸ κήρυγμα. ἄλλο δὲ φανερώνει καὶ τὰ κατορθώματα τῆ σαυρῆ, τὰ ὁποῖα εἶναι ἡ Εἰρήνη. διὰ τῦτο καὶ λέγει, ἐπειδὴ διὰ τῆ σαυρῆ ἐκατορθώθη Εἰρήνη, σᾶς πέμπω εἰς τὸ κήρυγμα. παρηγορῶντας δὲ καὶ παραθαρρύνωντας αὐτὲς, λέγει, καθὼς μὲ ἀπέστειλεν ὁ Πατὴρ, σᾶς πέμπω καὶ ἐγὼ ἐσᾶς· διότι τὸ ἔργον λέγει τὸ ἐδικόμε ἀναδέχεσθε. εἰς τόσον ὅτι ἔχετε θάρρος, ὅτι μαζήσας εἶμαι. βλέπε δὲ τὴν αὐθεντείαν· δὲν εἶπεν ὅτι νὰ παρακελέσω τὸν Πατέρα με, νὰ σᾶς πέμψῃ, ἀλλὰ ἐγὼ σᾶς πέμπω. ἐμφυσᾷ δὲ καὶ τὲς δίδει Πνεῦμα ἅγιον, καὶ δὲν τὲς δίδει τώρα τὴν τελείαν δωρεὰν καὶ χάριν τῆ ἁγίε Πνεύματος, διότι ταύτην, εἰς τὴν πεντηκοσὴν ἔμελλε νὰ τὴν δώσῃ, ἀλλὰ μόνον τὲς ἔκαμεν ἐπιτηδείες πρὸς ὑποδοχὴν τῆ Πνεύματος· διότι τὸ, λάβετε Πνεῦμα ἅγιον, ἀντὶ τῆ γίνεσθε ἐπιτήδειοι νὰ λάβετε Πνεῦμα ἅγιον. εἶναι δὲ νὰ εἰπῆμεν ὅτι τὲς ἔδωκε κάποιαν ἐξεσίαν, καὶ χάριν Πνευματικὴν· ὄχι εἰς τόσον, ὅτι νὰ ἀνασκήνη νεκρὲς, καὶ νὰ θαυματεργῆν, ἀλλὰ διὰ νὰ συγχωρῆν ἁμαρτήματα· διὰ τῦτο καὶ εἶπεν, ὁποιων συγχωρήσετε τὰς ἁμαρτίας, εἶναι συγχωρημέναις. δείχνωντας ὅτι τῦτο τὸ εἶδος τῶν Πνευματικῶν χαρισμάτων τὲς ἔδωκε, τὸ νὰ συγχωρῆν ἁμαρτίας· ὕσερα δὲ ἀπὸ τὴν ἀνάληψιν αὐτῦ, ἐκατέβη τὸ Πνεῦμα, καὶ ἐχάρισε πλησίως εἰς αὐτὲς τὰς δυνάμεις τῶν σημείων, καὶ Ματθ. κς. παντὸς χαρίσματος. ὅμως ἤθελεν εἰπῇ κανεὶς, διατὶ δὲν ἐφανερώθη τοῖς μαθηταῖς αὐτῇ Μαρκ. ιδ. Γαλιλαίᾳ, ἀμὴ εἰς τὴν Ἱερσαλὴμ; ὅπε ὁ Ματθαῖος, καὶ ὁ Μάρκος λέγει, ὅτι εἰς τὴν Γαλιλαίαν τὲς ἔταξεν ὅτι νὰ τὲς φανῇ; πῶς φαίνεται λοιπὸν εἰς Ἱερσαλὴμ; λέγεν λοιπὸν τινὲς ὅτι, καὶ τί τῦτο, διότι δὲν εἶπεν, ὡ τῇ Γαλιλαίᾳ μόνον θέλω φανῇ, εἰς δὲ τὴν Ἱερσαλὴμ ὄχι. ὡς τόσον ὅτι, πλῆτος τῆς φιλοτιμίας εἶναι τῦτο, καὶ δὲν ἔχει κατηγορίαν ψεύδες. καὶ ἄλλο δὲ τὸ, ὄψεθε αὐτὸν, ἤγεν θέλετε τὸν ἰδῆ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, τὸ ἔταξε διὰ ὅλες τὲς μαθητὰς, ὄχι τὲς δώδεκα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὲς ἑβδομήκοντα· εἰς δὲ τὴν Ἱερσαλὴμ, μόνον εἰς τὲς δώδεκα ἐφάνη, δὲν εἶναι λοιπὸν ἀπ' ἐδῶ καμία ἀσυμφωνία, διότι εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἐφάνη εἰς ὅλες, εἰς δὲ τὲς δώδεκα, εἰς τὴν Ἱερσαλὴμ· διότι ἔσωντας νὰ φανῇ πολλαῖς φοραῖς, ἔτος μὲν γράφει ταύτας, οἱ δὲ ἄλλοι τὰς ἄλλας. γράφει δὲ πολλάκις καὶ δύο Εὐαγγελισταὶ περὶ ἑνὸς κεφαλαίε, καὶ ὁ δεύτερος ἀναπληροῖ, ἐκεῖνα ὅπε λείπεν ἀπὸ τὸν πρῶτον. σοχάζε δὲ τὴν ἀξίαν τῶν Ἱερέων, ὅτι θεϊκὴ εἶναι, διότι μόνον τῆ Θεῆ εἶναι, νὰ ἀφίνῃ ἁμαρτίας. καὶ ἔτζι πρέπει νὰ τιμῶνται ὡς Θεοὶ· διότι ἂν καὶ ἀνάξιοι εἶναι, τί τῦτο; ὑπηρέται εἰσὶ τῶν θεϊκῶν χαρισμάτων, καὶ ἡ χάρις ἐνεργεῖ δι' αὐτῶν, καθὼς λοιπὸν ἐλάλησε καὶ διὰ μελαρίε τῆ Βαλαὰμ. διότι ἡ ἀναξιότης ἡμῶν, δὲν ἐμποδίζει τὴν χάριν. εἰς τόσον ὅτι, ἐπειδὴ διὰ τῶν Ἱερέων δίδεται ἡ χάρις, πρέπει νὰ τὲς τιμᾶμεν.

Αριθμ. κβ.

Κείμ.

Κείμ. Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα ὁ λεγόμενος δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν, ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί· Ἑωράκαμεν τὸν Κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρα μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ, πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν· εἰρήνη ὑμῖν. εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖρας μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρα σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν· ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ θεός μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. ὅτι ἑώρακάς με, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες.

Εξήγ. Δὲν ἦτον ὁ Θωμᾶς μαζὴ μὲ τοὺς μαθητὰς. διότι κάμνει χρεία, ὅτι ἀφόντις ἐδιασκορπίσθησαν, δὲν ἐσυνάχθη αὐτὸς ἀκόμι. τὶ δὲ εἶναι ὁ λεγόμενος δίδυμος; τοῦτο εἶναι ἑρμηνεία τοῦ Θωμᾶ· διότι καθὼς τὸ Κηφᾶς, ἑρμηνεύεται Πέτρος, ἔτζι λέγεται καὶ τὸ Θωμᾶς, τουτέστιν ἑρμηνεύεται δίδυμος. πρεπόντως δὲ ἀναφέρνει τὴν ἑρμηνείαν ταύτην τοῦ ὀνόματος, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ ὅτι διστατικὸς ἦτον, καὶ ἄνωθεν καὶ ἐξαρχῆς εἶχε τὴν συνήθειαν ταύτην, καθὼς δηλοῖ καὶ τὸ ὄνομα. λέγοντες δὲ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ περὶ τοῦ Κυρίου, ὅτι ἀνέστη, δὲν ἐπίστευεν· ὄχι πῶς νὰ τοὺς ἐλογίαζε ψεύστας, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα τῆς ἀναστάσεως ἀδύνατον νομίζων· διὰ τοῦτο καὶ ἐγκαλεῖται, ὡς περίεργος ἔξω τοῦ μέτρου. διότι καθὼς τὸ νὰ πιστεύῃ κανεὶς εὐκόλως, εἶναι κουφότητος, καὶ ἀγνωσίας· ἔτζι καὶ τὸ νὰ ἐναντιῆται πολλὰ, ἀγροικίας καὶ χοντρότητος εἶναι. βλέπε δὲ, πῶς οὐδὲ τὰ ὀμμάτιάτου, εἶπεν ὅτι δὲν τὰ πιστεύει, ἀλλὰ ἐπρόσθεσε, καὶ τὸ, ἐὰν μὴ βάλω τὴν χεῖρα μου. πόθεν δὲ ἤξευρεν ὅτι εἶχε τύπους ἡ πλευρὰ; ἔστωντας νὰ τὸ ἀκούσῃ ἀπὸ τοὺς μαθητὰς. τίνος δὲ ἕνεκεν, δὲν ἐφάνη παρευθὺς εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ μὲ ὀκτὼ ἡμέρας; διὰ νὰ διδάχνεται ἀπὸ τοὺς ἄλλους μαθητὰς, καὶ νὰ ἀκούῃ καθ' ἑκάστην ταῦτα, καὶ ἔτζι νὰ ἀνάψῃ εἰς περισσότερον, καὶ νὰ γένῃ πιστότερος εἰς τὸ ὕστερον. θέλωντας δὲ νὰ δείξῃ ὁ Δεσπότης, ὅτι καὶ τότε ὅταν ἔλεγεν ὁ Θωμᾶς τὰ λόγια τῆς ἀπιστίας πρὸς τοὺς μαθητὰς, ἐκεῖ ἦτον καὶ τὰ ἤκουεν, δὲν ἀναμένει νὰ ἀκούσῃ ἀπεκεῖνον τίποτες τοιοῦτον, ἀλλὰ αὐτὸς προφθάνει, καὶ πληρώνει τὴν ἐπιθυμίαν του. διότι τὰ ἐδικάτου λόγια τοῦ ἔλεγε. καὶ βλέπε, τὸ μὲν πρῶτον ἐπιτιμητικῶς· διότι τοῦ λέγει, φέρε τὴν χεῖρα σου. τὸ δὲ ὕστερον, παραινετικῶς· διότι τοῦ λέγει, μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστὸς. ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶναι φανερὸν, ὅτι ἐξ ἀπιστίας ἦτον ἡ ἀμφιβολία, καὶ μάτην λοιπὸν κάμνουν τινὲς χάριν τοῦ Θωμᾶ, λέγοντες ὅτι ἐξ ἀκριβείας δὲν ἐπίστευεν εὐκόλως. διότι Ἰδοὺ ὁποῦ καὶ ὁ Κύριος, ἄπιστον τὸν λέγει. ἀλλὰ βλέπε ἐκεῖνον ὁποῦ ἦτον προτήτερα ἄπιστος, πῶς μὲ τὸ νὰ πιάσῃ τὴν πλευρὰν, ἀνεδείχθη θεολόγος ἄριστος. διότι ἐδίδαξε τὰς δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν μίαν ὑπόστασιν. διότι μὲ τὸ νὰ εἰπῇ Κύριον, ἔδειξε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν· διότι καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους λέγεται, τὸ, κύριος, ὡσὰν ἐκεῖ ὁποῦ λέγει, κύριε, εἰσὺ ἐβάστασας αὐτὸν. μὲ τὸ νὰ εἰπῇ δὲ ὁ Θεός μου, ἐφανέρωσε τὴν θεϊκὴν φύσιν. καὶ ὅμως ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὡμολόγησε πῶς εἶναι Κύριος, καὶ Θεὸς. δείχνωντας δὲ ὁ Κύριος εἰς ἡμᾶς, ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ σημεῖον τῆς πίστεως, ὅτι νὰ δεχώμεσθεν καὶ νὰ πιστεύωμεν ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν φαίνονται, λέγει, Μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες. δηλοῖ δὲ ἐδὼ διὰ τοὺς μαθητὰς, οἱ ὁποῖοι, οὔτε τύπους τῶν ἥλων εἶδον, οὔτε πλευρὰν ἐψηλάφησαν, καὶ ἐπίστευσαν. καὶ ὄχι μόνον ἐκείνους, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους ὁποῦ θέλουν πιστεύσει μετὰ ταῦτα. καὶ τοῦτο δὲν τὸ εἶπε, διὰ νὰ ἀποστερήσῃ τὸν Θωμᾶ τοῦ μακαρισμοῦ, ἀλλὰ διὰ νὰ παρηγορήσῃ ἐκείνους ὁποῦ δὲν εἶδαν. διότι ἐπειδὴ πολλοὶ λέγουσιν, ὅτι μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ, ἤγουν καλότυχα τὰ ὀμμάτια ὁποῦ εἶδαν τὸν Κύριον· διὰ τοῦτο τοὺς παρηγορεῖ, ὅτι μάλιστα τοῦτο εἶναι τὸ μακαριώτερον, τὸ νὰ μὴν ἰδῇ κανεὶς καὶ νὰ πιστεύσῃ. πῶς δὲ σῶμα ἄφθαρτον εἶχε τύπους, καὶ ἐπιάσθη ἀπὸ χέρι ἀνθρώπου; διότι συγκατάβασις ἦσαν ταῦτα πάντα. διότι ἐκεῖνο ὁποῦ ἐσέβη μέσα ἀπὸ τὰς κεκλεισμένας θύρας, καὶ ἦτον τόσον λεπτὸν καὶ κοῦφον, ἤγουν ἐλαφρὸν, φανερὸν εἶναι, πῶς δὲν εἶχε καμίαν παχύτητα. διὰ νὰ πιστευθῇ λοιπὸν ἡ ἀνάστασις, τὰ δείχνει ταῦτα πάντα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀναστένεται, ἔχωντας τὰ σημάδια τοῦ σταυροῦ, καὶ ταῖς τρύπαις τῶν καρφίων, ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ ἔφαγε, δὲν τὸ ἔφαγε διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ σώματος, ἀλλὰ διὰ νὰ πιστώσῃ τὴν ἀνάστασιν τὸ ἔφαγεν. καθὼς λοιπὸν καὶ πρὶν τοῦ σταυροῦ ὅταν ἐπεριπάτει ἀπάνω εἰς τὰ κύματα, δὲν εἶχεν ἄλλης φύσεως σῶμα, ἔτζι τὸ δείχνει καὶ τώρα ψηλαφητὸν, καὶ μὲ τύπους. ὅμως καὶ ἄφθαρτον αὐτὸ περιφέρει, ἀγκαλὰ καὶ τὸ δείχνει ψηλαφητὸν, καὶ ὁρατὸν. διότι διὰ πίστωσιν φαίνονται ταῦτα οὕτως, καὶ ὄχι διὰ ἀνάγκην καὶ νόμον σώματος. διότι κάθε τίποτες ὁποῦ τρώγεται, εἰς ἀφεδρῶνα χωρεῖ, ἤγουν εἰς τὸν πάτον πηγαίνει, καὶ εὐγαίνει ἔξω, καὶ ἀλλοιώνεται. τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν ἀνάστασιν δὲν ἦτον

εἰς τὸν Χριςὸν, ἀλλὰ μὲ κάποιαν ἀόρατον, καὶ θεϊκὴν δυνάμιν ἐχώνθευαν ἐκεῖνα ὁπῦ ἔτρωγε, πρὸς πίςωσιν τῆς ἀναςάσεως παραλαμβανόμενα μόνον. Βλέπε δὲ πῶς, διὰ ἕνα ἄνθρωπον, μόνον τὸν Θωμᾶν, ἐκαταδέχθη νὰ συγκαταβῇ ὁ Κύριος, καὶ νὰ τῦ δείξῃ τὴν πλευρὰν, διὰ νὰ σώσῃ μίαν ψυχὴν ἀπιςῦσαν· ἔτζι καὶ ἡμεῖς, δὲν πρέπει νὰ καταφρονῦμεν· ἐδὲ τῦ ἑνὸς καὶ ἐλαχίςε, ἤγεν, ἐδὲ τῦ παραμικρῦ.

Κείμ. Πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτῦ, ἃ ὐκ ἔςι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τύτῳ. ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιςεύσητε, ὅτι Ἰησῦς ἐςιν ὁ Χριςὸς ὁ Υἱὸς τῦ Θεῦ. καὶ ἵνα πιςεύοντες, ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτῦ.

Ἐξήγ. Περὶ ποίων σημείων λέγει ἐδῶ ὁ Ἐυαγγελις ὴς; ἄραγε διατ' ἐκεῖνα ὁπῦ ἔγιναν πρὶν τῦ ςαυρῦ; ἐχὶ. ἀλλὰ διατ' ἐκεῖνα ὁπῦ ἔγιναν ὕςερα ἀπὸ τὴν ἀνάςασιν, διότι λέγει, ὅτι τὰ ἔκαμεν ἔμπροθεν τῶν μαθητῶν αὐτῦ. ἐκεῖνα δὲ ὁπῦ ἔκαμνε πρὶν τῦ ςαυρῦ, δὲν τὰ ἔκαμνεν ἔμπροθεν τῶν μαθητῶν μόνον, ἀλλὰ ἔμπροθεν πάντων. εἰς τόσον ὅτι ταῦτα διὰ τὰ ὁποῖα λέγει τώρα ὁ Ἐυαγγελις ὴς, ἐκεῖνα ὁπῦ ἔγιναν ὕςερα ἀπὸ τὴν ἀνάςασιν εἶναι· διότι μόνον μὲ τὲς μαθητὰς ἐσιωπαυλίζετον ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ τὲς ἔδειχνε σημεῖα τῆς ἀναςάσεως. διότι καθὼς πρὶν τῦ ςαυρῦ ἔκαμνε σημεῖα, δείχνωντας τῦ λόγυ τὸν Υἱὸν Θεῦ· ἔτζι καὶ ὕςερον ἀπὸ τὴν ἀνάςασιν, ἔκαμνε σημεῖα ἔμπροθεν τῶν μαθητῶν, δείχνωντας τῦ λόγυ τὸν ἀνθρώπε, τυτέςι σῶμα φορεῦντα, ἀγκαλὰ καὶ ἦτον ἄφθαρτον, καὶ θεοειδέςατον, καὶ μὴ ὑποκείμενον πλέον εἰς τὲς νόμυς τῆς σαρκὸς. ἔσωντας δὲ νὰ γένε πολλὰ σημεῖα τῆς ἀναςάσεως, ταῦτα μόνον ἐγράφησαν. καὶ ἐδὲ ταῦτα διὰ φιλοτιμίαν, ἢ διὰ προθήκην τῆς δόξης τῦ μονογενῦς, ἀλλὰ διὰ νὰ πιςεύσετε λέγει, ἐσεῖς. καὶ τί τὸ κέρδος, νὰ εἰς τίνα ἔρχεται; ὄχι εἰς τὸν Χριςὸν, διότι τί κέρδος ἔχει ὁ Χριςὸς, μὲ τὸ νὰ πιςεύσωμεν ἡμεῖς· ἀλλὰ πάλιν εἰς ἡμᾶς ἀναςρέφει, διότι λέγει, ἵνα πιςεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτῦ. διότι πιςεύοντες ὅτι ἀνέςη καὶ ζῇ, κερδαίνομεν τὴν ζωὴν εἰς τὸ λόγεμας, διότι διατ' ἐμᾶς ἀνέςη, καὶ ζῇ. ἐκεῖνος δὲ ὁπῦ νομίζει ὅτι εἶναι νεκρὸς ὁ Χριςὸς, καὶ μήτε ἀνέςη, μήτε ζῇ, αὐτὸς ἀπατός τε, ἐπιψηφίζεται, καὶ βεβαιώνει εἰς τὸ λόγετε, τὴν νέκρωσιν, καὶ τὴν φθοράν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Κείμενον.

Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς τιβεριάδος. ἐφανέρωσε δὲ ὕτως. ἦσαν ὁμῦ Σίμων Πέτρος, καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος δίδυμος, καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οἱ Υἱοὶ τῦ Ζεβεδαίε, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῦ δύο. λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος· ὑπάγω ἁλιεῦσαι. λέγεσιν αὐτῷ· ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοὶ. ἐξῆλθον ἔν, καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον εὐθὺς, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν ἐδὲν. πρωίας δὲ ἤδη γενομένης, ἔςη ὁ Ἰησῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· ἐμέντοι ἤδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησῦς ἐςι. λέγει ἔν αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς· παιδία, μήτι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, ὄ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· βάλετε εἰς τὰ δεξία μέρη τῦ πλοίε τὸ δίκτυον, καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον ἔν, καὶ ἐκ ἔτι αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυσαν ἀπὸ τῦ πλήθες τῶν Ἰχθύων. λέγει ἔν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησῦς, τῷ Πέτρῳ ὁ Κύριος ἐςί. Σίμων ἔν Πέτρος ἀκέσας, ὅτι ὁ Κύριος ἐςί. τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο, (ἦν γὰρ γυμνὸς) καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον, (ὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων,) σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων.

Ἐξήγ. Μὲ τὸ νὰ εἰπῇ ὁ Ἐυαγγελις ὴς, ὅτι ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν ὁ Ἰησῦς, τῦτο δηλοῖ, ὅτι ἐὰν δὲν ἤθελε φανερώσῃ αὐτὸς ἀπατός τε τῦ λόγυ διὰ συγκατάβασιν, δὲν ἐφαίνετον, ἔσωντας νὰ εἶναι τὸ σῶμα τε ἄφθαρτον. τίνος ἕνεκεν δὲ, ἀναφέρει καὶ τὸν τόπον τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος; διὰ νὰ δείξῃ ὅτι πλέον δὲν ἐφοβῦνταν τόσον τὲς Ἑβραίες, ὡσὰν τὸ πρῶτον. διὰ τῦτο δὲν ἦσαν ἐδὲ σφαλισμένοι, ἀλλὰ ἐξέβαιναν καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ σπῆτι, τὸ ὁποῖον προτήτερα δὲν ἐτολμῦσαν νὰ τὸ κάμυν, καὶ ἐπήγαιναν παντοχῦ, εἰς τόσον ὅτι καὶ ἕως τῆς Τιβεριάδος ἐπήγαιναν, ἡ ὁποία εἶναι μακρὰ ἀπὸ τὴν Ἱερυσαλὴμ, ἔσωντας νὰ εἶναι θά-

θάλασσα τῆς Γαλιλαίας. ἀλίσθων δὲ, ἦγεν ἐψάρδων οἱ μαθηταὶ, ἐπειδὴ δὲν εἶχαν τι ἄλλο νὰ κάμεν. διότι ἔτε ὁ κύριος ὡρίσκετον μαζήτες πάντοτε, ἔτε τὸ Πνεῦμα τὲς ἐδόθη ἀκόμι νὰ εἶναι μαζήτες, ἔτε τὶ διδασκαλίαν ἔλαβον τελείως, διὰ τῦτο πάλιν τὶ τέχνι ωτες ἐπιχειρίθηκαν. ὁ δὲ Πέτρος λοιπὸν ἔσωντας νὰ εἶναι καματερώτερος, δὲν ἤθελε νὰ κάθεται ἄργος, ἀλλὰ κινεῖται θερμὸς πρὸς ἔργον· οἱ δὲ λοιποὶ τὸν ἀκολεθῦν, ἔσωντας νὰ εἶναι σωδεδεμένοι μὲ τὶ ἀγάπι ω. ἔσωντας δὲ νὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος εἰς αὐτὲς, ἐπάνω εἰς τὶ ὥραν ὁπῦ ἐκοπίαζαν καὶ ἐταλαιπωρῆντο, δὲν φανερόνει παρεθὺς τῦ λόγετε· διότι βέλεται πρῶτον νὰ ἔλθῃ εἰς ὁμιλίαν μετ' αὐτὲς. διὰ τῦτο καὶ λέγετες, παιδία, μῆνα ἔχετε τίποτες προσφάγιον; ὡσὰν νὰ ἤθελε νὰ ἀγοράσῃ τίποτες ἀπ' αὐτὲς, καὶ ὡς εἶπαν ὅτι δὲν ἔχεν, τὲς ἐπρόσαξε καὶ ἔβαλαν τὸ δίκτυον εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τῦ καραβίε, καὶ ἐπίασαν. τότε λέγει ἐκεῖνος ὁ μαθητὴς ὁπῦ τὸν ἠγάπα ὁ Ἰησῦς, τῷ Πέτρῳ· ὁ Κύριος ἐσὶ. πάλιν ἐδῶ τὰ ἰδιώματα τῶν μαθητῶν ὡρίσκομεν ὁπῦ δείχνονται, διότι ὁ μὲν Ἰωάννης δείχνεται διορατικώτερος, ὁ δὲ Πέτρος θερμότερος. διὰ τῦτο ὁ μὲν Ἰωάννης, πρῶτος ἐγνώρισε τὸν Κύριον· ὁ δὲ Πέτρος ὡς θερμότερος, πρῶτος ἦλθε πρὸς αὐτὸν. τὸ δὲ πῶς ἐζώθη, δείχνει τὶ ὀλάβειαν· τὸ δὲ πῶς ἔβρίψε τῦ λόγετε εἰς τὶ θάλασσαν, φανερόνει τὸν πόθον καὶ τὶ πολλὶ ἀγάπι ω. διότι δὲν ἐκαρτέρησεν ὡσὰν τὲς ἄλλες, ἀλλὰ ἔπλευσε, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Κύριον, ὁπῦ ἦσαν μακρὰ, ἕως ἀπὸ πηχῶν διακοσίων. ὁ δὲ ἐπενδύτης, εἶναι κάποιον παν ίον λινὸν, τὸ ὁποῖον τὸ ἔχεν οἱ Φοίνικες οἱ ψαράδες, καὶ οἱ Σύροι, καὶ τυλίγονται μετ' ἐκεῖνο, εἴτε γυμνοὶ ὄντες, εἴτε ἐνδυμένοι, καὶ τὸ βάνεν ἀπάνω ἀπὸ τὰ φορέματά τες. καὶ κοντολογῆς νὰ εἰπῶμεν, καθὼς οἱ ζωγράφοι κάμνεν τὲς ἀποσόλες, τυλιγμένες ἀπάνω ἀπὸ τὰ φορέματα. ἐπειδὴ λοιπὸν γυμνὸς ἦτον ὁ Πέτρος, ἔσωντας νὰ κοπιάζῃ διὰ τὸ κωπῆγι τῶν ὀψαρίων, διὰ τὶ ὀλάβειαν ἐτυλίχθη τὸν ἐπενδύτη ω, (διότι τῦτο εἶναι τὸ, διαζώσαθαι.) καὶ ἔτζι ἦλθε πρῶτος πρὸς τὸν Κύριον. διότι δὲν ἦσαν τίποτε παραμικρὰ τὰ γενόμενα, ἀλλὰ μεγάλα καὶ θαυμασὰ· καὶ πρῶτον μὲν ἔσωντας νὰ πιαθῦν πολλὰ ὀψάρια, δεύτερον δὲ πῶς δὲν ἐχάθη τὸ δίκτυον.

Κείμ. Ὡς ἓν ἀπέβησαν εἰς τὶ γῆ ω, βλέπεσιν ἀνθρακιὰν κειμένη ω, καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον, καὶ ἄρτον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς· ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων, ὧν ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη Σίμων Πέτρος, καὶ εἵλκυσε τὸ δίκτυον ἐπὶ τῆς γῆς μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν. καὶ τοσέτων ὄντων, ὐκ ἐχάθη τὸ δίκτυον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησῦς· Δεῦτε ἀριστήσατε. ὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτὸν, σὺ τὶς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ Κύριος ἐσὶν. ἔρχεται ὖν ὁ Ἰησῦς, καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον, καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως. τῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ Ἰησῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ, ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.

Ἐξήγ. Καὶ τῦτο θαῦμα μέγα ὁπῦ βλέπεν λέγω, τώρα τὲς ἄνθρακας, ἦγεν τὰ κάρβενα τὰ ἀναμμένα, καὶ τὸ ὀψάριον, καὶ τὸ ψωμίον. διότι δὲν τὰ ἔκαμνε πλέον ἀπὸ ὡρισκομένη ω ὕλη ω, καθὼς προτήτερα εἰς τὶ ἔρημον, ἀπὸ τὰ πέντε ψωμία, καὶ τὰ δύο ὀψάρια, ὁπῦ ἐχόρτασαν τόσαις χιλιάδες λαὸς· ἀλλ' ἁπλῶς ἐξ ὐκ ὄντων, ἦγεν ἀπὸ τῦ μὴ εἶναι. ἔσωντας δὲ νὰ τὲς εἰπῇ ὁ Κύριος, δεῦτε ἀριστήσατε, ἦγεν ἐλᾶτε νὰ γολθῆτε, δὲν ἐτόλμα νὰ τὸν ἐξετάξῃ, ἢ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ κανεὶς ποῖος εἶσαι ἐσὺ; διότι δὲν εἶχαν πλέον τὶ παῤῥησίαν ὁπῦ εἶχαν προτήτερα, ἀλλὰ μετὰ φόβε καὶ σιωπῆς ἐθαύμαζον· διότι ἐγνώρισαν πῶς ὁ Κύριος εἶναι, διὰ τῦτο ὐδὲ τὸν ἐρωτῦσαν. τὶ δὲ μορφὶ, ἦγεν τὶ ὄψιν αὐτῦ βλέποντες ἀλλοιωτέραν, θαυμασὶ καὶ δεδοξασμένη ω, ἐθαύμαζαν πολλὰ καὶ ἐξεπλήσσοντο. καὶ ἤθελαν μὲν νὰ ἐρωτήσεν περὶ αὐτῆς, ὅμως ὁ φόβος καὶ ἡ ὀλάβεια δὲν τὲς ἄφινε· καὶ μὲ τὸ νὰ ἐγνωρίζεν ὅτι αὐτὸς εἶναι, καὶ ὄχι ἄλλος τινὰς, ἐκρατῦσαν τὶ ἐρώτησιν, καὶ μόνον ἔτρωγαν ἀπεκεῖνα ὁπῦ τὲς ἐδημιέργησεν. πῶς δὲ ἐδημιέργησεν; ἐξσιασικῶς· διότι δὲν ἀναβλέπει πλέον εἰς τὸν Οὐρανὸν, ὐδὲ ἐπικαλεῖται τὸν Πατέρα, διότι ἐκεῖνα συγκαταβάσεως χάριν ἐγίνοντο. τὲς προσάσει δὲ νὰ φέρεν ἀπὸ τὰ ὀψάρια ὁπῦ ἐπίασαν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι τὸ φαινόμενον δὲν εἶναι φάντασμα. Ἀλλὰ ἐδῶ μὲν, δὲν λέγει ὅτι ἔφαγε μαζήτες, ὁ δὲ Λυκᾶς λέγει, ὅτι σιωαυλιζόμενος αὐτοῖς. πῶς δὲ ἔτρωγε, δὲν ἠμπορῦμεν ἡμεῖς νὰ τὸ εἰπῦμεν· διότι μὲ κάποιον τρόπον παραδοξότερον ἐγίνοντο ταῦτα. ὄχι πῶς ἡ Φύσις ἐχρειάζετον φαγητὰ, ἀλλὰ διὰ συγκατάβασιν ἐγίνοντο πάντα πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀναστάσεως. δείχνωντας δὲ ὅτι δὲν ἔρχετο πυκνὰ εἰς αὐτὲς, ὐδὲ ὁμοίως καθὼς τὸ πρῶτον, λέγει, τῦτο ἤδη, ἦγεν τώρα τρεῖς φορᾶς ἐφανερώθη. λάμβανε δὲ ταῦτα καὶ ἀλληγορικῶς· διότι νύκτα μὲν ἦτον, ὅτε ἐκυρίευε τὸ σκότος τῆς εἰδωλολατρίας, πρὶν τῆς ἐνσάρκε οἰκονομίας τῦ Χριστῦ, ὅτε καπιάσαντες οἱ Προφῆται πολλὰ, τίποτες δὲν ἐπίασαν. διότι ἐὰν καὶ ἐφαίνοντο πῶς ἐσαγήνευαν, ἦγεν ἐκυνηγῦσαν ἕνα ἔθνος, τὸν Ἰσραὴλ, τετέσι τὲς ἑβραίες,

ὅμως ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ συχνάκις ἔπεσαν εἰς εἰδωλολατρείαν, ἐλογίζετον ὅτι δὲν ἐπίασαν τίποτες. ὅτε δὲ ἔλαμψεν ἡ πρωΐα τῆ Ἡλίᾳ τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐξαπλώθη τὸ ἀποστολικὸν δίκτυον, ἡ ὄντως καὶ κατὰ ἀλήθειαν δεξιὰ διδασκαλία, πρὸς τὴν ὁποίαν συγκρινόμενος ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆται, ἀρισερὰ, ἤγεν ζερβὰ νοῦνται. τότε λοιπὸν σύρνεται ἡ σαγήνη, τετέσιν ὁ γρῆπος, καὶ φέρνονται πρὸς τὸν Χριστὸν, ὄχι μόνον οἱ ἐθνικοὶ, τὲς ὁποίες κὴ ἤθελες τὲς λογιάσῃ ἑκατὸν, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἰσραηλῖται, ἤγεν οἱ Ἑβραῖοι, ὁπὲ νοῦνται οἱ πεν-
Πρ. Ῥωμ. ιά. τήκοντα. διότι ὅταν προσέλθῃ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν, τότε καὶ Ἰσραὴλ σωθήσεται. οἱ δὲ τρεῖς, τὴν εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα δηλέσι· διότι ἐκεῖνοι ὁπὲ νὰ σαγηνεύθεν, οἱ ἑκατὸν καὶ οἱ πεντήκοντα, οἱ ἐθνικοὶ λέγω, καὶ οἱ ἑβραῖοι, χωρὶς τῆς προθήκης τῶν τριῶν, δὲν εἶναι· διότι χωρὶς τῆς πίσεως τῆς ἁγίας Τριάδος, δὲν λέγεται πῶς ἐσαγηνεύθη ἀδείς. τὸ δὲ Δεῦτε ἀρισήσατε, ἤγεν ἐλᾶτε νὰ γυθῆτε, τοιῶτον αἴνιγμα ἔχει, ὅτι ὕσερα ἀπὸ τὲς πολλὲς κόπες ὁπὲ νὰ κάμεν οἱ ἅγιοι, τὲς διαδέχεται ἀνάπαυσις, καὶ τρυφὴ, καὶ ἀπόλαυσις, καὶ εὐφροσύνη. διότι ὅσα ἔγιναν τότε, ἢ ἐλαλήθησαν, ὅλα γεμάτα μυσηρίων εἶναι.
Ἰωάνν. κ'. ὡσὰν καὶ ὁπὲ ἐνομίθη ὁ Κύριος τῆς Μαρίας κηπουρὸς, τὸ ὁποῖον φαίνεται μὲν πῶς εἶναι ἁπλῶν, ὅμως ἔχει καὶ κάποιον νόημα κεκρυμμένον. διότι καὶ κατὰ ἀλήθειαν αὐτὸς ὁ ἀληθινὸς κηπουρὸς τὸ παραδείσε, ἦτον εἰς τὸν κῆπον τὸ μνήματος, ὁπὲ ἦλθε νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ γένος τῶν γυναικῶν, ὡσὰν εἰς παράδεισον· καὶ νὰ ἐπισρέψῃ ἀπὸ τῆς πλάνης, καὶ τῆς ἀγνωσίας τὴν γυναῖκα, ὁπὲ ἐπλάνεσε τὸν Ἀδάμ, τὸν πρῶτον κηπουρόν. διότι τὸ, ἐπισρέφειν τὴν Μαρίαν, καὶ διδάσκεθαι περὶ τῆς ἀναςάσεως, τῦτο δηλοῖ, πῶς θέλει ἐπισρέψει τὸ γένος τῶν γυναικῶν, καὶ θέλει ἀνασηθῇ ἀπὸ τὸ πέσιμον.

Κείμ. Ὅτε ἓν ἠρίσησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησῦς· Σίμων Ἰωνᾶ ἀγαπᾷς με πλεῖον τύτων; λέγει αὐτῷ· ναὶ Κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶσε. λέγει αὐτῷ· βόσκε τὰ ἀρνία με. λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον· Σίμων Ἰωνᾶ ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ· ναὶ Κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶσε. λέγει αὐτῷ· ποίμαινε τὰ πρόβατά με. λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον· Σίμων Ἰωνᾶ φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος, ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον, φιλεῖς με, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, σὺ πάντα οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶσε. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησῦς· βόσκε τὰ πρόβατά με. ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν, καὶ περιεπάτεις ὅπε ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σε, καὶ ἄλλος σὲ ζώσει. καὶ οἴσει ὅπε σὺ θέλεις. τῦτο δὲ εἶπε, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν Θεόν.

Ἐξήγ. Ἐπειδὴ ἔφαγον καὶ ἀπόφαγον καὶ ἐτελείωσαν τὸ γεῦμα, τῷ Πέτρῳ ἐγχειρίζει, ἤγεν παραδίδει τὴν προσασίαν τῶν προβάτων τῆς οἰκεμένης. δὲν τὴν δίδει δὲ εἰς ἄλλον, ἀλλὰ εἰς τῦτον. πρῶτον μὲν ὅτι ἦτον ἀπὸ ὅλες ἔγκριτος, καὶ σόμα παντὸς τῦ χορῦ τῶν Ἀποσόλων· δεύτερον δὲ δείχνωντάς τε, ὅτι κάμνει χρεία νὰ ἔχῃ θάῤῥος περὶ τῆς ἀρνήσεως, ὅτι ἐξαλείφθη. καὶ τὴν μὲν ἄρνησιν δὲν τὴν ἀναφέρνει, ἐδὲ τὴν ὀνειδίζει· ὅμως τῦ λέγει, ὅτι ἐὰν μὲ ἀγαπᾷς, ἂς εἶσαι προεξὼς εἰς τὲς ἀδελφάς· καὶ τὴν θερμὴν ἀγάπην ὁπὲ λέγεις, ὅτι ἔχεις εἰς ἐμένα, εἰς τόσον ὅτι νὰ ἀποθάνῃς διὰ λόγε με, δεῖξον αὐτὴν τώρα. ἐρωτᾷ δὲ αὐτὸν ἐκ τρίτε, ἕνα μὲν διὰ νὰ δείξῃ πόσην φροντίδα ἔχει διὰ τὰ πρόβατα, ἤγεν διατ' ἐκείνες ὁπὲ πισεύει εἰς αὐτὸν, καὶ ὅτι τοσῦτον ἀγαπᾷ τὰ πρόβατα, εἰς τόσον ὅτι καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης, τῦτο κάμνει σημάδι, τὸ, νὰ ποιμαίνῃ τὰ πρόβατα, καὶ νὰ ἔχῃ τὴν προσασίαν, καὶ τὴν φροντίδα τῶν πισῶν. καὶ ἄλλο δὲ, ἵνα μὲ τὸ τρίτον τῆς ἐρωτήσεως, καὶ τῆς ὁμολογίας, ἰατρεύσῃ τὸ τρίτον τῆς ἀρνήσεως. ἢ τὰ πλαίσ-
ματα ὁπὲ ἔγιναν διὰ λόγε, μὲ λόγες τὰ διορθώνει. καὶ ἐκ τύτε ἔγινε σωήθεια νὰ ὁμολογῦν τρεῖς ὁμολογίας ἐκεῖνοι ὁπὲ θέλεν νὰ βαπτισθῦν. ἔσωντας δὲ νὰ ἐρωτηθῇ ὁ Πέτρος, μία καὶ δεύτερον, αὐτὸν ὁπὲ ἐγνωρίζει τὰς καρδίας βάνει μάρτυρα, καὶ δὲν γίνεται πλέον αὐθάδης. δὲ λαλεῖ προπετῶς, ἀλλὰ πανταχῦ, τὸ σὺ οἶδας προβάλλει, ἤγεν ἐσὺ ἠξεύρεις ὅτι σὲ ἀγαπῶ. ἐπειδὴ δὲ καὶ τρίτον ἐρωτήθη, ἐταράχθη μήπως καὶ αὐτὸς μὲν νομίζει ὅτι τὸν ἀγαπᾷ, ἀμὴ δὲν τὸν ἀγαπᾷ. ἐπειδὴ καὶ προτήτερα πολλὰ ἐνόμιζε πῶς νὰ ἔχῃ, κὴ τὰ ἐβεβαίωνε κατὰ πολλὰ, καὶ ὅμως ὕσερον, ἐλέγχετον. τῦτο λοιπὸν ἐφοβήθη καὶ τώρα, διὰ τῦτο καὶ δὲν λαβῶς ἀποκρίνεται, Κύριε σὺ πάντα οἶδας, ἤγεν σὺ πάντα γινώσκεις, καὶ τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα· ἐσὺ ἠξεύρεις ὅτι σὲ ἀγαπῶ τώρα, καθὼς μὲ φαίνεται ἐμένα· εἰδὲ καὶ ἕως τέλες, θέλει σαθῇ ἡ φιλία, πάλιν καὶ τῦτο ἐσὺ τὸ ἠξεύρεις, ἀμὴ ἐγὼ δὲν ἠξεύρω τὸ βέβαιον διὰ λόγε με. ἔσωντας δὲ νὰ τῦ εἰπῇ ὁ Κύριος, περὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης, ὕσερον τῦ προφητεύει καὶ πέρι τῦ μαρτυρίε. ὁπὲ ἔμελλε νὰ μαρτυρήσῃ. τῦ τὸ λέγει δὲ τῦτο, δείχνωντας διὰ τύτε, ὅτι καὶ τῦτο ὁπὲ τὸν ἐρωτᾷ ἂν τὸν ἀγαπᾷ, δὲν τὸ κάμνει πῶς δὲν τὸν πισεύει ὅτι τὸν ἀγαπᾷ, ἀλλὰ καὶ κατὰ πολλὰ ἠξεύρεν ὅτι μεγάλως τὸν ἀγαπᾷ. διότι πῶς δὲν ἤθελε τὸν ἀγαπᾷ, αὐτὸς ὁπὲ ἔμελλε καὶ νὰ μαρτυρήσῃ διὰ λό-

γετε;

γυτε; ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποδείξη περισσότερον αὐτὴν τὴν ἀγάπην τῶ Πέτρε, καὶ διὰ νὰ διδάξη καὶ τὲς ἄλλες ὅλες, ὅτι ἐὰν θέλωμεν νὰ τὸν ἀγαπῶμεν, ἔτζι πρέπει νὰ τὸν ἀγαπῶμεν, μὲ τὸ νὰ ωφελάζωμεν νὰ ἀγαπῶμεν τὲς ἀδελφές μας τὲς Χριστιανὲς, νὰ τὲς βοηθῶμεν εἰς πᾶσαν ἀνάγκην, καὶ νὰ ἔχωμεν τὴν φροντίδα, καὶ τὴν ἔννοιάντες. Πῶς δὲ Προφητεύει τὸ μαρτύριον; ἄκεε· ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν· ἦγεν, ὅταν ἦσεν νέος, ἐζώνεσεν ἀπατός σε, καὶ τὰ λοιπὰ. διότι ἐπειδὴ λέγεις μὲ ἀγαπᾶς, καὶ πολλάκις ἔταζες ὅτι νὰ βάλῃς τὴν ψυχήν σε διὰ λόγεμε· ἔχε θάῤῥος λέγει, διότι ἔτζι θέλω χορτάσει τὴν ἐπιθυμίαν σε, εἰς τόσον ὅτι ἐκεῖνα ὁπῶ δὲν ἔπαθες ὅταν ἦσεν νέος, θέλεις τὰ πάθη ὅταν γηράσῃς. ἀναθυμίζει αὐτὸν τῆς προτέρας πολιτείας, δείχνωντας ὅτι τὰ πνευματικὰ εἶναι ἀντία τῶν σαρκικῶν. διότι εἰς τὰ σαρκικὰ, ὁ μὲν νέος εἶναι χρήσιμος, ὁ δὲ γέρων εἶναι ἄχρηστος· εἰς δὲ τὰ Πνευματικὰ, ὅταν ἔλθῃ τὸ γῆρας, τότε εἶναι λαμπρότερος ἡ ἀνδραγαθία. Παρακινῶντας αὐτὸν λοιπὸν καὶ ἀνάπτωντας τὸν πόθον τε πρὸς τὸ μαρτύριον, λέγει ταῦτα. δηλοῖ δὲ διὰ τέτων πρὸς αὐτὸν, καὶ ὅτι πῶς μέλλει νὰ σαυρωθῇ καὶ αὐτὸς· διότι τὸ, ἐκτενεῖς, ἦγεν θέλεις ἁπλώσει τὰς χεῖρας σε, καὶ θέλει σὲ ζώσει ἄλλος, δὲν δηλοῖ ἄλλο τίποτες. μόνον τὴν εἰς τὸν σαυρὸν ἐξάπλωσιν, καὶ τὰ δεσίματα. μὲ τὸ νὰ εἰπῇ δὲ, ὅταν ἦσεν νεώτερος, καὶ πάλιν, ὅταν δὲ γηράσῃς, δείχνει, ὅτι τότε ὁ Πέτρος, δὲν ἦτον ἔτε νέος, ἔτε γέρων, ἀλλὰ τέλειος ἄνδρας. πῶς δὲ τῦ εἶπεν ὁ Κύριος ὅτι ἄλλος θέλει σὲ ζώσει, καὶ θέλεις ἔσαι ἐκεῖ ὁπῶ δὲν θέλεις, ὁπῶ ὁ Πέτρος ἤθελε τὸ μαρτύριον; τὸ ἤθελε μὲν, καὶ τὸ ἐπόθει, ἀλλὰ αὐτὸ ὁπῶ λέγει ὁ Κύριος, δηλοῖ τῆς φύσεως τὴν συμπάθειαν, καὶ ὅτι χωρὶς τὸ θέλημά της χωρίζεται ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα. καὶ τῦτο τὸ οἰκονόμησεν ὁ Θεὸς ἔτζι, διὰ τὸ σύμφερόν μας, διὰ νὰ μὴν σφάζωμεν τῦ λόγεμας ἀπατοίμας. ἐδεν ὁς λοιπὸν ἡ ψυχὴ χωρίζεται ἀπὸ τὸ σῶμα χωρὶς πάθος καὶ λύπην, ἂν εἶναι καὶ ἅγιος. ἑρμηνεύων δὲ ἡμᾶς ὁ Εὐαγγελιστὴς, καθὼς τὸ ἔχει σωνήθειαν, περὶ τίνος τὰ εἶπεν ὁ Κύριος ταῦτα, λέγει· τῦτο δὲ εἶπε, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἔμελε νὰ δοξάσῃ τὸν Θεὸν· διότι λέγει· Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἰησῦς τῷ Πέτρῳ, τὸ ἐκτενεῖς τὰς χεῖρας σε, καὶ τὰ λοιπὰ, σημαίνων πῶς θέλει μαρτυρήσει διὰ λόγε τε. δόξαν δὲ Θεῦ ὀνομάζει τὸν θάνατον τῦ Πέτρε, διότι καὶ ὄντως κατὰ ἀλήθειαν, δόξα Θεῦ ἦτον ἡ ὑπομονὴ αὐτῦ ὁπῶ ἔκαμε διὰ τὸν Χριστὸν ἕως θανάτε. διότι ἐὰν δὲν ἤθελε πληροφορηθῇ ἡ ψυχὴ, ὅτι Θεὸς ἀληθινὸς εἶναι, δὲν ἤθελεν ἀποθάνῃ ὑπὲρ αὐτῦ. εἰς τόσον ὅτι βεβαίωσις τῆς δόξης τῦ Θεῦ, εἶναι ὁ θάνατος τῶν ἁγίων. ἤθελεν εὕρῃ δὲ κανεὶς, διαφορὰν ἀρνίων, καὶ προβάτων, καὶ τῦ βόσκειν, καὶ ποιμαίνειν. διότι ἀρνία μὲν ἴσως νὰ εἶναι οἱ ἀρχάριοι, πρόβατα δὲ, οἱ τέλειοι. ἐκεῖνος λοιπὸν ὁπῶ ἀγαπᾷ τὸν Χριστὸν, θέλει ἐπιμεληθῇ, καὶ τῶν ἀρνίων, καὶ τῶν προβάτων. καὶ τὰ μὲν ἀρνία θέλει βόσκει, τυτέστι, θέλει ἐμβάλλει εἰς αὐτὰ τὴν ἁπλουστέραν διδασκαλίαν, καὶ ἐπισασίαν· καὶ τὰ πρόβατα θέλει ποιμαίνει, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ τελειώτερον, ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ τελειώτεροι, χρειάζονται πολλάκις καὶ τῆς ἁπλουστέρας ἐπισασίας, διὰ τῦτο ἐπιτάσσονται οἱ ἐπισάται, ἦγεν προτάσσονται οἱ προεδροὶ, καὶ διδάσκαλοι τες, νὰ τὰ βόσκεν καὶ αὐτὰ τὰ πρόβατα. διότι τὸ μὲν ποιμαίνειν, δηλοῖ τὴν σκληροτέραν, καὶ τραχείαν ἐπισασίαν· τὸ δὲ βόσκειν, τὴν πραοτέραν, καὶ ἡμερωτέραν. τὸ λοιπὸν τί νὰ ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ, ὁ ὁποῖος τοσῦτον μᾶς ἠγάπησεν, εἰς τόσον ὅτι, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην, εἰς τῦτο τὴν χαρακτηρίζει, ἦγεν τὴν σημαδεύει, εἰς τὸ νὰ ἐπιμελῦνται τῶν προβάτων ὅσοι τὸν ἀγαπῶν.

Κείμ. Καὶ τῦτο εἰπὼν, λέγει αὐτῷ· ἀκολούθειμοι. ἐπισραφεὶς δὲ ὁ Πέτρος, βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησῦς, ἀκολουθῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτῦ. καὶ εἶπε Κύριε τίς ἐσὶν ὁ παραδιδόσε. τῦτον ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησῦ· Κύριε, ἔτος δὲ τι; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησῦς· ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι τί πρὸς σὲ; σὺ ἀκολούθειμοι. ἐξῆλθεν ἓν ὁ λόγος ἔτος εἰς τὲς ἀδελφές, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὐκ ἀποθνήσκει καὶ ὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησῦς, ὅτι ὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σὲ;

Ἐξήγ. Ἐνεχείρισε μὲν τῷ Πέτρῳ τὴν προσασίαν τῶν πισῶν πάντων· διότι ἐὰν καὶ τὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων, τὸν ἔλαβεν ὁ Ἰάκωβος, ἀλλὰ ὁ πέτρος ἔλαβε τὴν προσασίαν τῆς οἰκεμένης ὅλης. μετὰ ταῦτα δὲ, λέγει πρὸς αὐτὸν, ἀκολούθειμοι· δείχνωντας τὴν φιλίαν, καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τὸ πῶς ἔγινεν ὅλως διόλε ἐδικός τε φίλος γνήσιος. καὶ ἄλλο δὲ, ἀκολούθησιν τῦ Χριστῦ ἐδῶ νόει, τὴν ἐκπλήρωσιν ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις, ἢ ἔργοις· διότι ἐκεῖνοι ὁπῶ πηγαίνεν κατόπιν εἰς τὰ ἴχνη, ἦγεν εἰς ταῖς ὁμπλαῖς τῆς πολιτείας αὐτῦ, καὶ μιμῦνται τὴν ἀκρίβειαν αὐτῦ εἰς τὰ πάντα, ἐκεῖνοι τὸν ἀκολουθῦν. ὅμως τώρα διὰ τῆς ὥρας, αἰθητῶς προσάσει τὸν Πέτρον νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, δείχνωντας ἐκεῖνο ὁπῶ εἶπα, ἦγεν τὴν πρὸς αὐτὸν γνησίαν φιλίαν· διότι τὲς γνησιωτέρας φίλες, τύτες κάμνομεν ἀκολούθες. ἐπειδὴ δὲ

ταῦτα ὁ Πέτρος ἤκουσε, καὶ τοιούτων ἠξιώθη, ὅτι νὰ ἐγχειριθῇ καὶ τὴν οἰκουμένην, ἡ μαρτυρία νὰ ἀξιωθῇ, ἔσωντας νὰ ἀγαπᾷ πολὺ τὸν Ἰωάννην, ἐρωτᾷ καὶ περὶ αὐτοῦ, καὶ λέγει, Κύριε δὲ τί; δὲν θέλει ἔλθῃ καὶ αὐτὸς εἰς τούτην τὴν χάραν; δὲν θέλει εἶσθαι σωτροφός μας καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἐπισασίαν ταύτην τῶν προβάτων, καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης; διότι τὸ ἀκολούθημα, τοῦτο δηλοῖ, ἔλα παράλαβε τὰ πρόβατά μου, εἰς τὴν οἰκουμένην ἔξελθε. ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Κύριος εἶδε τὸν Πέτρον πῶς ἀγάπα τὸν Ἰωάννην, καὶ εἶχε τὴν ἔννοιάν τε, καὶ δὲν ἤθελε νὰ ξεχωρίσῃ ἀπὸ λόγου τε, θέλωντας νὰ τὸν χωρίσῃ ἀπὸ τῆς ἀκαίρου ὁμονοίας καὶ προσπαθείας· τὸ ἔργον ὁποῦ ἐνεπιστεύθης λέγει, εἰς τοῦτο παίδαζε, καὶ ἀκολούθημα, ἔσωντας νὰ σὲ δώγάνω εἰς τὸ κήρυγμα, καὶ νὰ σοῦ δίδω ὅλην τὴν οἰκουμένην. εἰς τὰ χειρίσα· τοῦτον δὲ, ἐὰν θέλω νὰ ἀπομείνῃ αὐτοῦ, ἤγουν εἰς τὰ περίχωρα τῆς Γαλιλαίας, καὶ νὰ μὴν τὸν σείλω μαζήσε, τί πρὸς σὲ; ἤγουν τί σεννοιάζει ἐσένα; τὸ δὲ ἕως ἔρχομαι, τινὲς μὲν ἐνόησαν, ἕως ὁποῦ νὰ ἔλθω λέγει, κατὰ τῶν σαυρωσάντων με Ἰουδαίων, ὡσὰν ὁποῦ ἔμελλε νὰ τοὺς σιωτρίψῃ μὲ τὴν ῥάβδον τῶν Ῥωμαίων, καὶ νὰ κρεμνήσῃ τὴν πόλιν αὐτῶν. διότι λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἀπόστολος ἔτος, ἕως τὸν καιρὸν τοῦ Οὐεσπεσιανοῦ, εἰς τοὺς ἀπάνω τόπους ἐκείνους ὑρίσκετον, καὶ ἐκήρυττε, καὶ ἐκεῖ ἔμενεν, ἤγουν ἐκατοίκα. ὅταν δὲ ἔμελλον νὰ παρθῶν, καὶ νὰ κερσοῦθῶν τὰ Ἱεροσόλυμα, ὑγῆκεν ἀπὸ τοὺς τόπους ἐκείνους. ἐπειδὴ λοιπὸν μέγα ἔργον ἐνεπιστεύθη, τὸ κήρυγμα, δὲν ἔπρεπε λοιπὸν νὰ εἶναι συμπλεγμένοι καὶ ἀχώρισοι, ἄλλα νὰ ξεχωρίσουν, ἵνα ὁ μὲν ἕνας πηγαίνῃ εἰς τοῦτο τὸ μέρος, ὁ δὲ ἄλλος εἰς ἐκεῖνο. τίνος ἕνεκεν δὲ, μνημονεύει, ἤγουν ἀναφέρνει ὁ Εὐαγγελιστὴς πῶς ἔπεσεν εἰς τὸ ζῆθος, καὶ ὅτι ἠρώτησε, τὶς ἐσὶν ὁ παραδιδάσε; δὲν τὸ λέγει ἔτζι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ τὴν παῤῥησίαν ὁποῦ ἔλαβεν ὁ Πέτρος, ὕστερον ἀπὸ τὴν ἄρνησιν· διότι ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν ἐτολμᾶσε πρὶν τοῦ σαυρῶ, νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ προδότου, ἀλλὰ ἐπαρακινᾶσεν ἄλλον, ἤγουν τὸν Ἰωάννην, εἰς τὴν ἐρώτησιν, ἔτος καὶ τὴν προσασίαν πάντων ἐγχειρίζεται, ἡ ὄχι μόνον ὅτι δὲν βάνει ἄλλον νὰ μεσιτεύσῃ διὰ λόγου τε, ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτοῦ ἐκεῖνα τοῦ μαθητοῦ ὁποῦ τὸν ἀγάπα ὁ Κύριος περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους μαθητὰς, ἐρωτᾷ, καὶ ὡσὰν μεσίτης γίνεται πρὸς τὸν Κύριον. θαύμασον δέμοι, τὴν ταπεινοφροσύνην τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, πῶς τὴν ἐσφαλμένην ὑπόληψιν τῶν πολλῶν διορθοῦται, ὡσὰν ὁποῦ δὲν καταλαμβάνει, τί εἶπεν ὁ Κύριος περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἐνόμισαν, ὅτι εἶπε πῶς δὲν θέλει ἀποθάνει. ὅμως δὲν εἶπεν ἔτζι· ἀλλὰ τὸ μένειν, δὲν τὸ εἶπε περὶ τοῦ μὴ ἀποθανεῖν αὐτὸν, ἀλλὰ πῶς νὰ ἀπομείνῃ ἀπὸ τὸν Πέτρον νὰ μὴν εἶναι μαζὴ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ κηρύγματος, ἀλλὰ νὰ μείνῃ ξεχωρισάτε. τὸ δὲ ἕως ἔρχομαι, τοῦτέσιν ἕως πάλιν καὶ αὐτὸν δώσω, ἤγουν θελήσω νὰ τὸν δώγάλω εἰς τὸ κήρυγμα. διότι τώρα μὲν ἐσένα δώγάνω εἰς τὴν προσασίαν τῆς οἰκουμένης, καὶ ἀκολούθημοι· αὐτὸς δὲ ἂς ἀπομείνῃ αὐτοῦ, ἕως ὅ νὰ ἔλθω πάλιν, καὶ νὰ τὸν δώγάλω καὶ αὐτὸν, ὡσὰν καὶ ἐσένα. τινὲς δὲ ἔτω νοοῦσιν· ἔσωντας νὰ ἀκούσῃ ὁ Πέτρος λέγουσιν, ὅτι μέλλει νὰ ἀποθάνῃ διὰ τὸν Χριστὸν, εἶπεν, ἀμὴ ὁ Ἰωάννης τί; δὲν θέλει ἀποθάνει καὶ αὐτὸς; ὁ δὲ Χριστὸς δὲν τὸ ἀπηγόρδυσε τοῦτο, ἤγουν δὲν τὸ ἐβεβαίωσε νὰ εἰπῇ, ὅτι δὲν ἀποθαίνει· διότι κάθε ἄνθρωπος ὁποῦ νὰ γεννηθῇ, κάμνει χρεία ὅτι ἡ νὰ ἀποθάνῃ. εἶπε δὲ τὸ, ἐὰν θέλω αὐτὸν μένειν, τοῦτέσι νὰ ζῇ, ἕως τῆς σωτελείας τοῦ κόσμου, καὶ τότε νὰ μαρτυρήσῃ διὰ λόγου μου. καὶ διὰ τοῦτο καὶ λέγουσιν, ὅτι ζῇ αὐτὸς, μέλλει δὲ νὰ φονευθῇ ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου μαζὴ μὲ τὸν Ἠλία, κηρύττοντες τὸν Χριστόν. εἰδὲ καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ φαίνεται, τί πρὸς αὐτὸ; διότι ζωντανὸς μὲν ἐσέβη εἰς αὐτὸ, καὶ ἀπέκει ἐμετασάθη. καθὼς καὶ ὁ Ἐνὼχ καὶ ὁ Ἠλίας. ἀνατρέπει λοιπὸν ὁ Εὐαγγελιστὴς τὴν ψευδῆ δόξαν, ἤγουν ἐμποδίζει τὸν ψεύτικον λογισμὸν ἐκείνων ὁποῦ λογιάζουν, ὅτι δὲν ἀποθαίνει ὁ μαθητὴς ἔτος, ἀλλὰ θέλει εἶσθαι ἀθάνατος· διότι κατὰ ἀλήθειαν, ψεύδες εἶναι, τὸ νὰ εἶναι ἄνθρωπος ἀθάνατος. διότι ἂν καὶ Ἐνὼχ, καὶ Ἠλίας δὲν ἀπέθαναν, ἀλλ' ὅμως μέλλουν νὰ ἀποθάνουν· ἔτζι λοιπὸν καὶ ἔτος, ἐὰν καὶ δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ θέλει ἀποθάνῃ. τὸ δὲ ἐκ ἀποθνήσκειν, τοῦτέσι, τὸ νὰ εἶναι ἀθάνατος, ψεῦδος ἐσὶν· ἄλλοι δὲ διαβεβαιοῦνται ὅτι ἀπέθανε, τὸ δὲ, ἐὰν θέλω αὐτὸν μένειν, τὸ νοῆσι καθὼς τὸ ἐξηγήσαμεν παράνω. πάσας δὲ τὰς νοήσεις, ἤγουν ὅλαις ταῖς γνώμαις ταῖς εἴπαμεν, διὰ νὰ μὴν ἀπομείνῃ καμμία ὁποῦ νὰ μὴν τὴν ἠξόῤῥεν οἱ Φιλομαθεῖς. ἀμὴ ἡμᾶς, Τὸ μένειν ἕως ἔρχομαι, ἔτζι μᾶς ἀρέσει νὰ νοῆται, καθὼς φαίνεται καὶ τοῦ θείου Ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου· ὄχι περὶ τῆς ζωῆς, ἀλλὰ πῶς νὰ μὴν πηγαίνῃ μαζὴ μὲ τὸν Πέτρον.

Κείμ. Οὗτός ἐσιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ γράψας ταῦτα, καὶ οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς ἐσὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. ἔσι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἕν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία. ἀμήν.

Ἐξήγ. Τίνος ἕνεκεν, κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους Εὐαγγελιστὰς, δὲν ἐμαρτύρησε διὰ λόγου τε, ἡ αὐτὸς μαρτυρεῖ διὰ λόγου τε; λέγεται, ὅτι ὕστερον ἐπιχειρίθη νὰ γράψῃ τὸ Εὐαγγέλιον, ἔσωντας νὰ τὸν παρακινήσῃ ὁ Χριστὸς εἰς τοῦτο, καὶ νὰ τὸν διεγείρῃ· διὰ τοῦτο καὶ ἐνθυμᾶται

ται

τας πυκνὰ τῆς ἀγάπης, δείχνωντας τὴν αἰτίαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπιχειρίθη νὰ γράφῃ· καὶ ὅτι διὰ νὰ ἀγαπᾷ αὐτὸν περισσότερον ἀπὸ τὸς ἄλλους μαθητὰς, διὰ τοῦτο τοῦ ἐνεχείρισεν ὁ Χριστὸς τὸ τοιοῦτον ἔργον. καὶ οἶδα, ἤγουν ἠξεύρω λέγει, ὅτι ἀληθῆ λέγει· τουτέστι, μὲ τὸ νὰ πληροφορηθῶ ἔγραψα, αὐτὰ ὅπου ἔγραψα, ὡσὰν ὅπου ἤμουν παρὼν εἰς ὅλα, καὶ εἰς λόγια, καὶ εἰς ἔργα, καὶ εἰς τὰ πάθη, καὶ εἰς ὅσα ἐκαμε μετὰ τὴν ἀνάστασιν· διότι ἤμουν ἠγαπημένος τοῦ Χριστοῦ, καὶ δὲν μὲ ἄφινεν ἀπὸ σιμάτου· καὶ διὰ τοῦτο παῤῥησιάζομαι καὶ διὰ λόγου μου, καὶ λέγω ὅτι ἀληθεύω· καὶ προσκαλοῦμαι τοὺς πάντας, εἰς τόσον ὅτι νὰ ἐρευνοῦν, καὶ νὰ ἐξετάζουν τὰ ὅσα ἔγιναν ἀπὸ ἕνα ἕνα. διότι σωπήσειαν τὸ ἔχομεν πάντες οἱ ἄνθρωποι, ἤτι ὅταν θαῤῥοῦμεν πολλὰ εἰς τὴν ἀλήθειάν μας, νὰ μὴν ἀρνεμεθα ποτὲ τὴν μαρτυρίαν μας, καθὼς τὸ ἔκαμναν καὶ οἱ Ἀπόστολοι, καὶ ἔλεγαν, ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα μάρτυρες εἰς αὐτὰ ὅπου λέγομεν, καὶ τὸ Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν εἰς ἐκείνους ὅπου πιστεύουν εἰς αὐτόν. Πράξ. ε.

πόθεν δὲ εἶναι φανερὸν λέγει, ὅτι ἀληθείαν λέγω, καὶ δὲν κάμνω χάριν τοῦ διδασκάλου μου; ἀπὸ τοῦτο ὅπου ἄφησα καὶ πολλὰ θαύματα ἀγραφα· ἀπὸ τὸ ὁποῖον φανερὸν εἶναι, ὅτι δὲν τὸ ἔκαμα χάριν. διότι ἐγὼ ὅπου ἔβαλα εἰς τὸ μέσον, ὅλα τὰ ἐπονείδισα, καὶ ἄτιμα, καὶ δὲν ἔκρυψα μηδὲ τοῦτο, ὅτι τὸν ἐκαλοῦσαν ἄνομον, καὶ πλάνον, καὶ δαιμονισμένον, φανερὸν εἶναι ὅτι δὲν ἤθελα τοῦ κάμῃ χάριν. διότι ἐκεῖνος ὅπου κάμνει χάριν, κάμνει τὸ ἐναντίον, ἀφίνει τὰ ἐπονείδισα, καὶ μόνον τὰ ἔνδοξα φέρνει εἰς τὸ μέσον. Μὴ θαυμάσῃς δὲ πῶς εἶπεν, ὅτι τὰ γραφόμενα βιβλία, περὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἰησοῦ, δὲν ἤθελεν τὰ χωρήσῃ ὁ κόσμος, ἀλλὰ σχάσε τὴν ἄπειρον δύναμιν τοῦ Θεοῦ λόγε, καὶ δέξε τὸ λεγόμενον μὲ πίστιν. διότι καθὼς εἰς ἡμᾶς εἶναι εὔκολον νὰ λαλοῦμεν ὅσα θέλομεν, ἔτζι καὶ εἰς τὸν Χριστὸν μάλιστα δὲ καὶ περισσότερόν ἦτον εὔκολότερον νὰ κάμνῃ ὅσα θέλει. τινὲς δὲ λέγουσιν ὅτι κατὰ τὴν σωπήσειαν τῆς γραφῆς, τὸ εἶπε τοῦτο ὑπερβολικῶς. διότι σωπήσειαν ἔχουν αἱ γραφαὶ νὰ χρειάζονται ταῖς ὑπερβολαῖς, ὥσπερ καὶ ἐκεῖ ὅπου λέγει, εἴδομεν πόλεις ἕως τοῦ Οὐρανοῦ φθανούσας· καὶ τὸ, εἴδομεν ἄνδρας, καὶ εἴμεθαν ἔμπροσθεν ὡσεὶ ἀκρίδες, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ἔτζι λοιπὸν καὶ τὸ, μὴ δυνηθῆναι τὸν κόσμον νὰ χωρήσῃ τὰ γραφόμενα βιβλία. τινὲς δὲ κόσμον μὲν νοοῦσιν ἐκείνους ὅπου φρονοῦν τὰ κοσμικὰ, ἤγουν ὅπου εἶναι ὁλογισμὸς τους ὅλως διόλε εἰς τὰ κοσμικὰ πράγματα· ἔργα δὲ ὅπου ἔκαμεν ὁ Ἰησοῦς, τὰ θεϊκὰ καὶ μυστηριώδη, ὅσον τὴν ὁρατὴν καὶ φαινομένην κτίσιν, τόσον τὴν νοητὴν καὶ ἀόρατον· καὶ ὅσα ἔκαμε περὶ τὴν οἰκονομίαν τῶν ὑστερινῶν, τὰ ὁποῖα ἐσωντας νὰ εἶναι γεμάτα μυστηρίων, δὲν δυνάται νὰ τὰ καταλάβῃ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅπου εἶναι ὁ νοῦς του ὅλως διόλε εἰς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου. ὡσὰν ἐκεῖνο ὅπου λέγει, Πολλὰ ἔχω εἰπεῖν ὑμῖν, ἀλλ' ἐδυνάσθε βαστάζειν. Δευτέρ. α. Ἀριθμ. ιγ.

Ὅμως ἡμεῖς ἂς παρακαλέσωμεν τὸν Κύριον, νὰ μὴν ἀλησμονήσωμεν ποτὲ τὰ ἔργα του καὶ τὰ λόγιά του. ἀλλὰ πάντοτε νὰ ἀνοίγωμεν τὸ βιβλίον τοῦτο τοῦ ἠγαπημένου μαθητοῦ, καὶ νὰ ἐρευνοῦμεν τὸν ἐγκείμενον, ἤγουν τὸν θησαυρὸν εἰς αὐτὸ, τὰ θαύματα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τὰ λόγια, διὰ νὰ δυνηθοῦμεν νὰ καθαρίσωμεν τὸν ἑαυτόν μας, καὶ μὲ λόγον, καὶ μὲ πολιτείαν, καὶ νὰ καταξιωθῶμεν, καὶ τῶν ἀπορρήτοτέρων, καὶ ἀποκρύφων ἔργων, καὶ μυστηρίων ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀποκαλύψεως, ἤγουν φανερώσεως, ἐκεῖνα ὅπου τώρα ἕως ὅπου εἴμεθα εἰς τὸν κόσμον, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ τὰ νοήσωμεν. Καὶ νὰ τελειωθῶμεν ἐν αὐτῷ Χριστῷ, τῷ ἀγαπήσαντι ἡμᾶς, καὶ διὰ τοῦ ἠγαπημένου αὐτοῦ μαθητοῦ, φωτίσαντι ἡμᾶς ἐν τῇ θεολογίᾳ, καὶ ἐπιγνώσει αὐτοῦ, καὶ τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, Ὧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν. Ἰωάνν. ιε.

Τῆς εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον ἑρμηνείας τοῦ Θεοφυλάκτου. Τέλος

ΚΑΙ ΤΩ͂ ΜΌΝΩ, ΘΕΩ͂ ΔΌΞΑ.

ΠΙΝΑΞ ΕΤΕΡΟΣ

ΑΞΙΟΛΟΓΩΝ ΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΑΞΙΟΜΝΗΜΟΝΕΥΤΩΝ ΕΝ ΤΗΔΕ ΤΗ ΒΙΒΛΩ, ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

	Φύλλα
Αβραὰμ Πατὴρ ἐθνῶν	298
Ἀβραὰμ προσφέρων τὸν Ἰσαὰκ εἰς θυσίαν ποῖον προετύπε	431
Ἀβραὰμ διατὶ ἐπικαλεῖται ὁ πλέσιος ὢντας εἰς τὶω κόλασιν καὶ ὄχι τὸν Λάζαρον	297
Ἀβραὰμ οἱ κόλποι τὶ δηλῶν	297
Ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν τὶ ἐστὶ	481
Ἀγαπᾶν τὲς ἐχθρὲς, ἀρετῶν κορυφὴ	25
Ἀγάπης εἴδη δύο	263
Ἀγάπη πασῶν τῶν ἀρετῶν τὸ κεφάλαιον	488
Ἀγάπη ἀληθινὴ	23
Ἄγγελοι Φύλακες ἡμῶν	80
Ἄγγελοι αἰχμώνται ὅταν ἁμαρτάνωμεν	78
Ἄγγελος διατὶ ἐφάνη εἰς τὸν ὕπνον τῦ Ἰωσὴφ τῦ μνήσορος	6
Ἅγιος κάθε ἕνας λέγεται φῶς, ὅμως δὲν εἶναι αὐτὸς τὸ φῶς	355
Ἅγιοι μεσιτεύσιν ὑπὲρ ἡμῶν	66
Ἁγίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεῦ	199
Ἅγια ποῖα λέγονται	449. 500
Ἀδὰμ ἀπὸ τῆς ὑπερηφανίας ἐξέπεσεν, Χριςὸς δὲ διὰ τῆς ταπεινοφροσιώης μᾶς ὕψωσε	19
Ἀδὰμ ἔκλεισε τὸν Οὐρανὸν διὰ τῆς παρακοῆς Χριςὸς δὲ διὰ τῦ βαπτίσματος τὸν ἄνοιξεν	16
Ἀδὰμ ἀφ' ἧς ἔβγηκεν ἀπὸ τὸν παράδεισον, ἐκατοίκησεν εἰς τὶω Ἰεδαίαν	514
Ἀδὰμ ἐν γολγοθᾷ ἐτάφη	192. 514
Ἅδης τὶ εἶναι	297
Ἀδικίας χρήματα ποῖα εἶναι	293
Ἄδικοι παρὰ τῦ διαβόλε ζητῦσι τροφὶω	154
Αἷμα καὶ ὕδωρ ὁπῦ ἔτρεξεν ἀπὸ τὶω πλευρὰν τῦ Χριςῦ τὶ σημαίνει	517
Αἵρεσις Ἀρείε	350
Αἵρεσις Μανιχαίων	402
Αἵρεσις Ἀρμενίων	358
Αἵρεσις Νεσορίε	204. 407
Αἵρεσις Ἀπολιναρίε	12. 357. 375. 425
Αἵρεσις Ἡρωδιανῶν	142
Αἵρεσις Μαρκέλλε	411
Αἵρεσις Μακεδονίε	354
Αἵρεσις μαρκίωνος	376
Αἰχρολογία σημεῖον τῆς ἀκαθάρτε καρδίας	51
Αἰτίαι τῆς ἀπωλείας δύο	67
Ἀκρίδες ὁπῦ ἔτρωγεν ὁ πρόδρομος τὶ δηλῶν	13
Ἀκτημοσιώη πασῶν τῶν ἀρετῶν κορυφὴ	308
Ἄλας τῆς γῆς οἱ ἀπόσολοι	21
Ἀλέως νοεῖται τὸ μετανοεῖτε τῦ προδρόμε, ἢ ἀλέως τῦ Χριςῦ	136
Ἄλλο δύχὴ, καὶ ἄλλο προσδυχὴ	26
Ἄλλο μέριμνα, καὶ ἄλλο ἐργασία	405
Ἄλλο μοιχία, καὶ ἄλλο πορνεία	23
Ἄλλο τὸ πισδεῦειν τινὶ, καὶ ἄλλο τὸ πισδεῦειν εἰς τινὰ.	468
Ἄλλος καὶ ἄλλος περὶ προσώπων, ἄλλο καὶ ἄλλο περὶ Φύσεων	356
Ἁμαρτία τὶ εἶναι	170
Ἁμαρτία σκιὰ τῦ θανάτε	209
Ἁμαρτίας βαθμοὶ	445
Ἁμαρτίαι, ὅπλα τῦ διαβόλε	260
Ἁμαρτωλῶν πότε δὲν ἀκέει ὁ Θεὸς	438
Ἀμνὸς Θεῦ διατὶ ὁ Χριςὸς.	363
Ἀμπελὼν καὶ γεωργοὶ αὐτῦ ποῖοι	317
Ἀνάγκη ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, διατὶ	299
Ἀναιχωτία πάσης κακίας κορυφὴ	305
Ἀνάσασις τῶν νεκρῶν διπλῆ	407
Ἀνδρεανὸς Αἴλιος κατέσκαψε τὶω Ἱερσαλὴμ	181
Ἀνδρείας ὄρος	288
Ἄνδρες διατὶ μόνοι εἰς τὶω γραφὶω ἀριθμῆνται	402
Ἀνελεήμων, ἅρπαγος ἐσὶν	112
Ἀνθρωπίνη Φύσις δὲν ἐδυνάτο νὰ τελειώσῃ τὸν νόμον πρὸ τῦ Χριςῦ	15
Ἄνθρωπος μετέχει πάντων τῶν κτισμάτων	252
Ἀνθρώπε χριςιανῦ πρόσηκον	291
Ἄνθρωποι τριῶν λογιῶν εἶναι	282
Ἀνθρώπων ἀθένεια διπλῆ	267
Ἀπισία ἑνὸς, νικᾶ πολλῶν τὶω πίσιν	245
Ἄπισος νὰ βαπτισθῇ ἀδυνάτον	425
Ἀρεταὶ, ἐρανοὶ λέγονται	70

Φύλλα

Ἄρειος καὶ Σαβέλλιος ἐλέγχονται 330
Ἀρειανοὶ ἐπισομίζονται 376. 468
Ἀρειανοὶ καὶ νεσοριανοὶ αἰρχιώνονται 449
Ἀρειανοὶ λέγοντες τὸν Υἱὸν κτίσμα, καὶ τὸν Πατέρα ὡς κτίσματα τιμῶσι 397
Ἀρμένιοι ἐλέγχονται εἰς τλιὰ λειτεργίαντες, οἶνον μόνον μεταχειριζόμενοι χωρὶς ὕδωρ 517
Ἄρτος ὁ ἐν τῇ προθέσει, ἐκ ἔσιν ἀντίτυπος, ἀλλὰ καθολικὸν σῶμα τῦ Χριςῦ 187. 409
Ἀρχιερέων νεθεσίαι 211
Ἀρχιερέων ἐλαττώματα 372
Ἀθένειαι, σρατιῶται τῦ Θεῦ 33
Ἀθένειαι ἐμόνον ἐξ ἁμαρτιῶν γίνονται 394
Ἀςὴρ πότε ἐφάνη τοῖς μάγοις 9
Ἀσυμπαθὲς καὶ ἄδακρυ θηριῶδες ἐσι 455

Βαθμοὶ ἐν τῇ κολάσει 334
Βαλαὰμ περὶ Χριςῦ προφητεύει μὴ ὢν προφήτης 458
Βαλάντιον πήρα καὶ μάχαιρα, τὶ δηλῶν 330
Βαπτίζεσθαι ἐκ ἀρκεῖ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐργάζεται 133
Βάπτισμα ἤνοιξε τὸν Οὐρανὸν παρὰ Ἀδὰμ κλεισθέντα 16
Βάπτισμα, ἂν ἐν μόνω τῷ ὀνόματι τῦ Χριςῦ δίναται νὰ γένῃ 347
Βάπτισμα, ἐπίγειος γέννησις 375
Βάπτισμα, τὸν θάνατον τῦ Χριςῦ παρίςησι 376
Βάπτισμα εἰς τρεῖς καταδύσεις πρέπει νὰ γίνεται 159
Βάπτισμα τῦ Ἰωάννε τὶ ἐνέργειαν εἶχε 215
Βαπτιζόμενος τὶς, δίδοται αὐτῷ Πνεῦμα ἅγιον 135
Βαπτις ὴς Ἰωάννης διατὶ μείζων πατριαρχῶν καὶ Προφητῶν 45
Βασιλεία τῦ Θεῦ ποία εἶναι 302
Βασιλεία Θεῦ λέγεται καὶ τὸ Εὐαγγέλιον 136
Βασιλείας τῦ Χριςῦ δὲν δίνεται κανεὶς νὰ γένῃ κοινωνὸς ἐὰν δὲν γένῃ καὶ τῶν παθημάτων αὐτῦ 86
Βασιλεύειν Θεὸς, πότε λέγεται 302
Βαττολογία τὶ δηλοῖ 35
Βεβαίωσις, ὅτι ὁ ἐν τῇ προθέσει ἄρτος μεταβάλλεται εἰς σῶμα Χριςῦ 409
Βηθάνια καὶ Βηθφαγῆ τὶ δηλοῖ 315
Βηθλεὲμ τὶ δηλοῖ 8
Βλασφημία εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ποία εἶναι 267
Βόσκειν καὶ ποιμαίνειν διαφέρει 527
Βρῶσις ἀπολυμένη τὶ δηλοῖ 405

Γάμος τὶ χρησιμεύει 320
Γάμος δὲν ἐμποδίζει τλιὼ ἀρετλιὼ 33
Γένος γυναικεῖον φιλόδακρυ 520
Γραμματεῖς ποῖοι εἶναι 9
Γραφὴ πᾶσα, νόμος 449
Γυνὴ ἡ ἐγκατεσρωμένη ἐκ ὀνομάζεται μήτης 206

Φύλλα

Δαίμονες κήρυκες τῦ Χριςῦ 35
Δαίμονες σρατιῶται τῆς ἁμαρτίας 286
Δαιμόνων κακία 35
Δάκτυλος Θεῦ τὶ δηλοῖ 260
Δεξιὰ Πατρὸς ὁ Υἱὸς 488
Διάβολος διατὶ λέγεται ἄρχων τῦ κόσμε 485
Διαφορὰ τῆς διαγωγῆς τῦ Χριςῦ καὶ τῦ Προδρόμε 46
Διαφόρες νόμες ἔδωσεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀνθρώποις 370
Διδάσκαλοι ἀπὸ τὲς μαθητὰς πρέπει νὰ τρέφωνται 389
Διδάσκαλοι δὲν πρέπει νὰ καταφρονῶνται ἐὰν καὶ διεφθαρμένλω πολιτείαν ἔχωσι 98
Διδασκάλων ἀσυμφωνία βλάπτει τὲς μαθητὰς 501
Δικαιοσύνη μὲ ὑπερηφάνειαν ἀνωφελὴς 306
Δικαιοσύνη πρῶτον κτῆμα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως 288
Διπλῆς ὁ λόγος, ἐν διάθετος ἢ προφορικὸς 351
Δόξα τῦ Θεῦ ποία εἶναι 487. 497
Δόξα τῶν ἀξίων ποία εἶναι 502
Δόξα φθύγει ἀπ' ἐκεῖνον ὅπῦ τλιὼ ζητᾶ καὶ ἀκολεθεῖ ἐκεῖνον ὅπῦ τλιὼ φθύγει 140
Δοξάζεται ὁ Θεὸς ὅταν ἀποθνήσκωσιν οἱ ἅγιοι 527
Δοσίθεος καὶ Σίμων μάγοι 103
Δύο λογιῶν εἶναι ἡ ὑποταγὴ 130
Δύο λογιῶν εἶναι οἱ πειρασμοὶ 332. 258
Δύο τῶν Ἰεδαίων ἀπωλειαι 318
Δύο ἐξεσίαζαν τῶν ἀνθρώπων πρὸ τῦ νὰ ἔλθῃ ὁ Χριςὸς 376
Δύο κερδαίνομεν πισθύοντες εἰς τὸν Χριςὸν 377
Δύο τρόποι εἶναι κατὰ τὲς ὁποίες βασιλθύει τῶν πάντων ὁ Θεὸς 251

Ἐὰν δὲν ἦσαν ἀντίπαλοι, δὲν ἦσαν ἀγῶνες· ἢ ἐὰν δὲν ἦσαν ἀγῶνες, δὲν ἦσαν σέφανοι 239
Ἐγκατάλειψις Θεῦ, τύφλωσις λέγεται 467
Εἰμὶ ῥῆμα, τὶ δηλοῖ 432
Εἰρήνη πολλάκις δὲν εἶναι καλὴ 275
Ἐκκλησίας μέλη πάντες οἱ Χριςιανοὶ, καὶ ὁ Χριςὸς κεφαλὴ 458
Ἐκπορεύεσθαι τὶ δηλοῖ 490
Ἐκπορεύεσθαι καὶ πέμπεσθαι διαφέρει 490
Ἐλάχιςος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ὐρανῶν ποῖος εἶναι 22
Ἐλεημοσύνη θύρα τῆς ἀγάπης 263
Ἐλεημοσύνη πῶς πρέπει νὰ γίνεται 26
Ἐλεημοσύνη ἐξ ἀδικίας, ἄχρηςος 20
Ἐλεημοσύνης ἔργα νοητὰ 112
Ἐνδελεχισμὸς τὶ δηλοῖ 298
Ἐντολὴ ἐλάχιςος ποία εἶναι 22
Ἐντολαὶ καὶ δικαιώματα διαφέρεν 201
Ἐπανδύτης τὶ δηλοῖ 525
Ἔργον τῦ Θεῦ ποῖον εἶναι 405
Εὐαγγέλιον τὶ δηλοῖ 2

Φύλλα

Εὐαγγέλια διατὶ τέσσαρα 2
Εὐνόμιος καὶ Ἄρειος ἐπισομίζονται 396 460
Εὐνόμιος καὶ μακεδόνιος ἐλέγχονται 375
Εὐτυχὴς ἐαλεντῖνος καὶ μάνης 358
Εὐνέχων διαφορὰ 82
Ἕως, πῶς ἐκλαμβάνεται ἐν τῇ γραφῇ 7

Ζαχαρίας ὁ Πατὴρ τῦ προδρόμε, ἐφονεύθη διατὶ ἔβαλε τὶω Θεοτόκον εἰς τὸν τόπον τῶν παρθένων 102 264
Ζωὴ τῦ Χριςῦ μὲ αὐλὸν παρομοιάζεται 48
Ζωὴ τῦ κόσμε ποία ἔιναι 409

Ἡλία καὶ Προδρόμε σύγκρισις 202
Ἡρώδης τὶ δηλοῖ 62
Ἡρώδε τὸ γένος 8
Ἡρώδε θάνατος δεινὸς 12
Ἡ Θεοτόκος διατὶ μνησθέται 5

Θέλησις τῦ ἀνθρώπε χωρὶς τῆς βοηθείας τῦ Θεῦ δὲν ἀρκεῖ, ἔτε ἡ βοήθεια τῦ Θεῦ χωρὶς τῆς θελήσεως τῦ ἀνθρώπε 330
Θελήσεις δύο ἐν Χριςῷ 332
Θεὸς πῶς ἐργάζεται καὶ τώρα 395
Θεὸς ἔτε εἶδος ἔχει, ἔτε χῆμα 399
Θεοτόκος κυρίως, ἔιναι ἡ παναγία Μαρία 440
Θεῦ ὀνόματα, ὅταν ἐλεῇ καὶ ὅταν παιδεύῃ 283
Θεοὶ λέγονται καὶ οἱ ἄνθρωποι κατὰ χάριν 482
Θεοφυλάκτε γνώμη περὶ τῦ θανάτε τῦ προδρόμε 379
Θυμὸς μέγα θηρίον 308
Θύραι ὅπῦ δι' αὐτῶν σεβαίνομεν εἰς τὸν Θεὸν ἔιναι αἱ γραφαὶ 441

Ἱερεῖς ἂν καὶ ἀνάξιοι ἔιναι, ἡ χάρις ἐνεργεῖ δι' αὐτῶν 246 522
Ἱερεῖς πρέπει νὰ τιμῶνται, ἂν καὶ ἀνάξιοι ἔιναι 334
Ἱερεῖς συνεργοὶ τῆς σωτηρίας 457
Ἱερεῖς ἐμόνον ὅσα δέσεν καὶ λύσεν ἔιναι δεμένα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀδικηθέντες 79
Ἰησῦς τὶ δηλοῖ 3
Ἰμὰς, ἤγεν λωρὶ τῶν ὑποδημάτων τῦ Χριςῦ τὶ δηλοῖ 217
Ἰμάτια τῦ ἐν ἡμῖν θείε λόγε, ποῖα ἔιναι 472
Ἵνα καὶ Ὅπως, πολλάκις ἀποβατικῶς ἐκλαμβάνονται ἐν τῇ γραφῇ 434. 467
Ἰέδας διατὶ ἐκλέγεται ἀπόςολος 143
Ἴδα τῦ προδότε θάνατος 122
Ἰδαῖοι διατὶ ἔπεσον χαμαὶ 503
Ἴσαακ τύπος τῦ Χριςῦ 513
Ἴσος τῷ Πατρὶ ὁ Ὑιὸς, ὅτι μία ἡ ἐνέργεια αὐτῶν 478
Ἰχυρὸς καὶ σκῦλα αὐτῦ, ποῖα ἔιναι 144
Ἰῶτα καὶ κεραία, τὶ δηλοῖ 21

Φύλλα

Κάθοδος τῦ Χριςῦ εἰ τῷ ἅδη 52
Καὶ, ἀντὶ τῦ γάρ, πολλάκις ἐκλαμβάνεται ἐν τῇ θεία γραφῇ 206. 431.
Κακοὶ εἴμεθεν ἀπὸ τὶω θέλησιν, ἢ ὄχι ἐκ φύσεως 46. 55.
Κακίας πνεύματα ἑπτὰ, ἀντικείμενα εἰς τὰ ἑπτὰ χαρίσματα τῦ ἁγίε πνεύματος 53
Καλογέροι ὁπῦ νὰ γυρίσεν πάλιν εἰς τὸν κόσμον κολάζονται 34
Κάμηλος νὰ περάσῃ ἀπὸ τὶω τρύπαν τῆς βελόνας, τὶ δηλοῖ 84
Καμήλε τρίχας ἐνδύεθαι τὸν πρόδρομον, τὶ δηλοῖ 13
Καρδίας τὰ κρύφια, μόνε τῦ Θεῦ ἔιναι νὰ τὰ ἠξεύρῃ 496
Καρποὶ μετανοίας, ποῖοι ἔιναι 216
Κέρας σωτηρίας, τὶ δηλοῖ 208
Κλεῖδα γνώσεως ὁ νόμος 264
Κοιλία τροπικῶς, καρδία δηλοῖ 420
Κολυβισαὶ ποῖοι ἔιναι 89. 175
Κόλποι πατρικοὶ τὶ δηλοῦν 354
Κολυμβήθρα προβατικὴ τὶ ἐδηλοῦσε 292
Κορβᾶν τὶ δηλοῖ 64
Κόσμε τέλος διατὶ ἄδηλον 184
Κρεῖτον ἐπιορκεῖν, ἢ διὰ τὸς ὅρκυς ἀσεβές τι ποιεῖν 61
Κρίσις τὶ δηλοῖ 49
Κύνες, ἤγεν σκύλοι καὶ Χοῖροι ποῖοι ἔιναι 30

Λαμπάδες τῶν παρθένων τὶ δηλοῦν 109
Λατῖνοι ἐλέγχονται λέγοντες ὅτι τὸ ἅγιον Πνεῦμα καὶ ἐκ τῦ Ὑιῦ ἐκπορεύεται 380
Λησαὶ ὁπῦ ἐσαυρώθησαν μὲ τὸν Κύριον, τὶ ἐδηλοῦσαν 125
Καὶ διατὶ εἰς τὸ μέσον αὐτῶν ἐσαυρώθη 193
Καὶ διατὶ τὰ σκέλη αὐτῶν ἐσωτρίφθησαν 517

Μάγοι διατὶ ἦλθαν εἰς τὶω γέννησιν τῦ Χριςῦ 8
Μάγοι πῦ εἶδαν τὸν Χριςὸν 10
Μάγων τὰ δῶρα τὶ ἐδηλοῦσαν 10
Μανιχαῖοι ἐντροπιάζονται 15. 329
Μακεδονιανοὶ ἐλέγχονται 491
Μάννα νοητὸν ὁ Χριςὸς 406
Μαργαρίτης πῶς αὐξάνει 58
Μαρία ἡ Θεοτόκος ἀπὸ ποίαν φυλὶω 205
Μαρία ἡ Θεοτόκος διατὶ μνησθέται 205
Μαρκίων καὶ βασιλείδης αἱρεσιάρχαι 413
Μαρκίων μάνης καὶ Ἄρειος ἐλέγχονται 389
Ματαμόρφωσις διατὶ βασιλεία Θεῦ λέγεται 72
Μετρσίωσις εἰς τὶω Ἐυχαριςίαν 100
Μόδιον, ὑποκάτω τῦ ὁποίε κρύβεται τὸ φῶς τῦ ἐυαγγελίε, τὶ δηλοῖ 146
Μυςήριον τῆς ἁγίας Κοινωνίας 410
Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας διατὶ ἐφάνησαν εἰς τὶω μεταμόρφωσιν τῦ Χριςῦ 244

Φύλλα

Ναβατιανοὶ ἐπιστομίζονται 191
Νεστορίου γνώμη ἀσεβὴς 279. 358. 422
Νόμος ἦτος φῶς, πλὴν ὀλίγον 18

Ὁδοὶ καὶ τρίβοι τοῦ κυρίου ποῖοι 13. 124
Ὁμολογία τοῦ Πέτρου θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ 70
Ὁμούσιος ὁ Υἱὸς μὲ τὸν Πατέρα 429
Ὀνόματα γράφεσθαι ἐν Οὐρανοῖς 251
Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, τὶ δηλοῖ 419
Ὁπτασία πότε εἶναι ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ πότε ἀπὸ τὸν διάβολον 201
Ὀρθοδοξίας κανὼν, τὸ πιστεύειν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται καὶ διὰ τοῦ Υἱοῦ δίδοται 381
Οὐαλεντῖνος καὶ Εὐτυχὴς καὶ Μάνης φαντασιοδοκῆται 382
Οὐρανὸς ἔρημος λέγεται 287
Οὐσίαν Θεοῦ ἀδύνατον εἶναι νὰ τὴν καταλάβῃ τινὰς 449
Ὄφεως πονηρία 41
Ὄφεις καὶ σκορπίοι ποῖοι εἶναι 251
Ὄψις μόνη τοῦ φθονουμένου, μεγάλον θυμὸν ἀνάπτει εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὸν φθονοῦν 394

Παιδίων ἀκακία 169
Πᾶν λογικὸν, αὐτεξούσιον 288
Πᾶν συνηθισμένον καταφρονεῖται 221
Πανοῦργοι καὶ πλάνοι οἱ αἱρετικοὶ 31
Παρθενία προτιμᾶται ἀπὸ τὸν γάμον 82
Παρούσια τοῦ Χριστοῦ ἡ πρώτη ἀνακαινίζει τὰς ψυχὰς τῶν πιστευόντων εἰς αὐτὸν, ἡδὲ δευτέρα τὰ σώματα 324
Πάσχα τὸ παλαιὸν πῶς τὸ ἔτρωγαν 327
Πάτερ ἡμῶν, ἐξήγησις 26. 258
Παῦλος σαμοσατεὺς αἰσχύνεται 413
Πατέρες οἱ πρὸ τοῦ νόμου, διὰ πίστεως Χριστοῦ ἐσώθησαν 4
πειρασμοὶ τοῦ διαβόλου πρῶτοι τρεῖς 17
Πειρασμῶν κεφάλαια τρία 219
Πέμπειν ὁ Υἱὸς τὸ Πνεῦμα, τὶ δηλοῖ 490
Πεπωρωμένης ψυχῆς οὐδὲν ἀθλιώτερον 328
Περιτομὴ τὶ δηλοῖ 207
Περιστερᾶς ἁπλώτης 41
Πέτρος στόμα τῶν ἀποστόλων 243
Πέτρος παράδειγμα τῆς μετανοίας 329
Πέτρου ἡ ἄρνησις διατὶ ἐγράφθη 506
Πίστις χωρὶς ἔργα νεκρὰ 405
Πίστις εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα δὲν εἶναι 434
Πίστις ἀνόητος, τὶ δηλοῖ 91
Πιστὸς καὶ φρόνιμος πρέπει νὰ εἶναι ὁ προεστὼς 275
Πλούσιος σωθῆναι οὐδύναται 170
Πλοῦτος δὲν βλάπτει ἀλλὰ αἱ μέριμναι 237
Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται καὶ ὄχι ἐκ τοῦ Υἱοῦ 380
Πνεύματα ἀκάθαρτα ποῖα λέγωνται 137
Πονηρεύεσθαι τὶ δηλοῖ 326

Φύλλα

Πορφυρίου σόφισμα ἀνατρέπεται 351
Ποτήριον ὕδατος ψυχροῦ τὶ δηλοῖ 43. 167
Πραγματευταὶ γένος φιλοκερδέστατον 94
Προσευχὴ ἀληθὴς ποία εἶναι 165
Προσευχὴ τῶν κακῶν ἰατρεία 324
Προσήλυτοι ποῖοι εἶναι 463
Προσφοραὶ καὶ ἐλεημοσύναι μεγάλην ὠφέλειαν προξενοῦσιν εἰς τοὺς ἀποθαμμένους 266
Πρᾶξις πρώτη εἶτα θεωρία 272
Πρόδρομος διατὶ εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν ὤντας ἀκόμι παιδὶ 209
Πρόδρομοι τοῦ Χριστοῦ δύο 45
Πρῶτοι καὶ ἔσχατοι ποῖοι εἶναι 171
Πύλαι τοῦ ᾅδου ποῖοι εἶναι 70
Πῦρ ἄσβεστον τὶ δηλοῖ 167
Πῶς ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Υἱῷ, καὶ ὁ Υἱὸς ἐν τῷ Πατρὶ 480
Πῶς πρέπει νὰ ἀνταποδίδωμεν τοῖς ἐχθροῖς μας 430

Ῥάκος ἄγναφον τὶ δηλοῖ 37
Ῥιψοκίνδυνοι δὲν πρέπει νὰ εἴμεσθεν, οὐδὲ ὑπὲρ εὐσεβείας 42. 459
Ῥώμη μεταφορικῶς Βαβυλὼν λέγεται 132

Σάββατα, τὰς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος ὠνόμαζον οἱ Ἑβραῖοι 519
Σάββατον πῶς πρέπει νὰ τιμᾶται 393
Σαβέλλιος λέγων τὴν ἁγίαν τριάδα ἓν προσωπον ἐπιστομίζεται 350
Σαβέλλιος καὶ ἄρειος ἐλέγχονται 479. 501
Σαβέλλιος καὶ μακεδόνιος 481
Σαδδουκαῖοι αἱρετικοὶ τῶν ἑβραίων 178
Σαμαρεῖται πόθεν κατάγονται 382
Σάρκα γυνὴ τῆς ψυχῆς καὶ αἱ πράξεις τέκνα 80
Σάτα τρία τὶ δηλοῦν 57
Σιμωνιακοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν 175
Σκώληξ ἀκοίμητος τὶ δηλοῖ 167
Σοφὸς καὶ Συνετὸς διαφέρει 251
Σύγκρισις τοῦ μαγνήτη 404
Σύγκρισις τοῦ μάννα 409
Συκὴ διατὶ ἐξηράνθη 175
Συμφωνία τῶν εὐαγγελιστῶν περὶ τοῦ ποίᾳ ὥρα ἐσταυρώθη ὁ Κύριος 512
Σῶμα τοῦ Χριστοῦ ὁποῦ μεταλαμβάνομεν διατὶ φαίνεται ἄρτος 409
Σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἀμέριστον 515

Ταπείνωσις εὐκολώτερη ἀπὸ τὴν ὑπερηφανίαν 47
Ταπείνωσις ἀληθινὴ ποία εἶναι 77
Τέλος τῆς παλαιᾶς καὶ ἀρχὴ τῆς νέας, ποῖος εἶναι 134
Τελώνης λέγεται καὶ ὁ γαστρίμαργος 225
Τέρας καὶ σημεῖον διαφέρει 391
Τετράδι καὶ παρασκευῇ διατὶ νηστεύομεν 185
Τὶς ἀντὶ τοῦ οὐδεὶς, πολλάκις ἐν τῇ γραφῇ ἐκλαμβάνεται 467
Τίτλος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ διατὶ ἐγράφθη 514

Ἱερεῖς καταδύσεις ἐν τῷ βαπτίσματι, τί δηλῶν 374
Τρεῖς ἑορταὶ τῶν ἑβραίων, τί δηλῶν 413
Τρία τάγματα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τρία ἐργάζονται 313
Τριήμερος ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ διαφόρως ἐξηγεῖται 128
Τυφλώττης ἀρείων 395

Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διατὶ λέγεται δεῦλος 283
Ὑπερηφάνια ἀθέτησις Θεοῦ 306
Ὑπερήφανος εἶναι ψεύστης καὶ ἄδικος 416
Ὑπερηφανεύεσθαι εἶναι ἔργον τοῦ διαβόλου 470
Ὑποδήματα τοῦ Χριστοῦ τί δηλῶν 14
Ὑποκριταὶ ποῖοι λέγονται 26

Φθονερὸν ἰδίωμα 416
Φόβος αὐξάνει τὴν δύλάβειαν 245
Φόνος καὶ ψεῦδος γνήσια κακὰ τοῦ διαβόλου 424
Φύσεις τοῦ Χριστοῦ δύο 418
Φωτεινὸν καὶ Παύλου τοῦ σαμοσατέως αἵρεσις 356

Χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἑπτὰ 53
Χάριτι πάντες ἐκλήθημεν 95
Χοῖροι δὲν βλέπουσι ποτὲ τὰ ἄνω 289
Χρήματα κολλητικώτερα ἀπὸ τὸν ἰξόν 309
Χρίσματος ἔλαιον τί δηλοῖ 152
Χρισιανισμῷ κεφάλαια δύο 131
Χρισιανικὴν πολιτείαν εἶχαν καὶ οἱ πρὸ τοῦ νόμου ἅγιοι 4
Χρισιανὸς δὲν πρέπει νὰ φορῇ μαλακὰ 45
Χρισιανὸς ὄχι μόνον δόγματα ὀρθὰ, ἀλλὰ καὶ πολιτείαν καθαρὰν πρέπει νὰ ἔχῃ 378
Χριστὸς διατὶ ὠνομάσθη Ἰησοῦς καὶ ὄχι Ἐμμανουὴλ 7
Χριστὸς διατὶ ἔφυγεν εἰς τὴν αἴγυπτον 11
Χριστὸς διατὶ ἐβαπτίσθη 15
Χριστὸς διατὶ αὐτὸς δὲν ἐβάπτιζε 378
Χριστὸς διατὶ τριάντα χρόνων ἐβαπτίσθη 15
Χριστὸς διατὶ δὲν ἔκαμε τοὺς λίθους ἄρτους 16
Χριστὸς διατὶ ἐγεννήθη εἰς τὴν φάτνην 210
Χριστὸς διατὶ ὠνομάσθη, ταχέως σκύλλουσον 7
Χριστὸς διατὶ νυμφίος λέγεται 141
Χριστὸς διατὶ νήστευσε μ', ἡμέρας 16
Χριστὸς διατὶ ἐπαρήγγειλε τοῖς ἀποστόλοις νὰ μὴ χαιρετῶσι τινὰ εἰς τὴν ὁδὸν 249
Χριστὸς ἐν σώματι καὶ ψυχῇ καθαρᾷ κατοικεῖ 192
Χριστὸς διατὶ ἄλλου ἐθαυματούργησε καὶ ἄλλου ὄχι 151
Χριστὸς ἐκ ἦλθε προηγουμένως διὰ τοὺς ἐθνικοὺς 88
Χριστὸς ὅτε τὸ πάσχα ἐθύετο τότε ἐσταυρώθη 113
Χριστὸς εἶναι τὸ ἀληθινὸν πάσχα 185
Χριστὸς ποίᾳ ὥρᾳ ἐσταυρώθη 512
Χριστοῦ γεννήσεις δύο 19
Χριστοῦ ἀνδριάντα ἡ αἱμορροοῦσα ἔστησε 37
Χριστοῦ μαθητὴς πῶς πρέπει νὰ εἶναι 285
Χριστοῦ παιδικὰ θαύματα εἶναι ψεύδη 364
Χριστοῦ σῶμα κυρίως ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ 185
Χριστοῦ σῶμα ποῖοι νὰ μεταλαμβάνουν 195
Χριστοῦ ὑπόστασις μία καὶ φύσεις δύο 375
Χριστὸς καὶ τῶρα γυμνὸς καὶ νεκρὸς εἶναι 518

Ψυχὴ καὶ πνεῦμα διαφέρει 206
Ψυχὴ καταπατημένη τί δηλοῖ 145
Ψυχὴν ἀπολέσαι καὶ εὑρεῖν 43
Ψυχῆς λογικῆς τὸ ἀγαθὸν 269
Ψυχῆς ἀπώλειαι δύο 97. 180
Ψυχῆς δυνάμεις τρεῖς 97

Ὥρα τῆς ἀναστάσεως ἀβέβαιος 519
Ὠριγένης ἐλέγχεται 112. 162
Ὠριγένους ὀνειροκριτικὸν 452
Ὡσαννὰ τί δηλοῖ 174

ΤΕΛΟΣ.

Τῶν ἀνὰ χεῖρας λαβόντων τὴνδε βίβλον.
Δέομαι θερμῶς τοῦ δέναι μοι συγνώμην.
Περὶ τῶν κειμένων ἐν ταύτῃ ἐσφαλμάτων.
Ἅτινα πεφεύγασι τῶν ὀφθαλμῶν μου.

Ὁ τῶν Ἱερομονάχων ὕστερος,
Καὶ τῶν ἁγιοταφιτῶν ἐλάχιστος,
Γεδεὼν ὁ ἐκ τῆς Κύπρου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
007000079617